

APOPHTHEGMATA EX PROBATIS GRÆCÆ LATINÆQVE LINGVÆ SCRIPTORIBVS

A CONRADO LYCOSTHENE collecta, & per locos communes iuxta Alphabeti seriem, digesta.

*Postremâ hac editione diligenter recognita, plurimisque Centuriјs, quæ hisce notis *. †. designata sunt, locupletata.*

Accesserunt Parabolæ siue similitudines, ab ERASMO ex Plutarcho & aliis olim excerptæ, deinde per LYCOSTHENEM dispositæ, ac nunc primum aliquot centuriis auctiores editæ.

Excudebat Iacobus Stoer

TYPOGRAPHVS CANDIDO LECTORI SALVTEM.

VID nouâ hac nostrâ apophthegmatum, à Conrado Lycosthene, viro de literis & literatis optimè merito, olim per locos ordine alphabeti digestorum, editione sit præstitum, paucis indicare necessarium duximus.

Primum, quàm diligenter fieri potuit errata quæ in prioribus editionibus, præcipuè verò ab ipsius Lycosthenis obitu (sæpius enim iteratæ sunt) irrepserant, sunt emendata: etsi non diffitemur quædam inter excudendum nobis excidisse, quę pro tua æquitate & industria condonabis ac facilè corriges.

Apophthegmata frequentiùs posita, vt superflua, abstulimus: extra suos locos posita ad classes conuenientes reduximus: quæ apophthegmatum nomine, aut lectione indigna erãt, aut obscœna, & ethnicam impietatem vel spurcitiem nimium redolentia deleuimus: vt operis titulo materia responderet vndique, nec quicquam occurreret quo pudici oculi vel purgatæ aures offenderentur.

Deinde titulos seu locos quosdam omissos restituimus, & multis apophthegmatum (hisce notis *.†. designatorum) cẽturiis nostram editionem ornauimus.

Postremò, sacra quædam (sed rarò) scitè dicta profanis adiunximus, vt veræ pietatis aliqua recordatione inter legendum affectus, ab Ethnicorum schola, equidem erudita, ad sinceram illam & cœlestem in sacro Dei verbo apertam, velut manu ducereris.

Porrò in hoc opere promouendo perficiendóque suam nobis operam commodauit amicus quidam noster Anonymus, bonarum literarum a[illegible], & eruditorum omnium discipulus: qui iampridem apophthegmatum sacrorum vberrimum thesaurum tibi colligit, quem (Deo annuente) breui in lucem emittet. His Lycosthenicis interea vtere fruere, faue nobis, & vale. Ex typographeia nostra, VIII. Idus Augusti, anno Redemptionis nostræ M. DC. IX.

DE APOPHTHEGMATVM SIVE SENTENTIARVM, NEC non etiam Similitudinum selectissimarum, vtilitate atque vsu.

PTIMO *cuique, & humaniorum Studiorum ac ciuilis conuersationis studioso homini, quàm maximè necessarios esse locos hosce communes apophthegmatum siue sententiarum, ac etiam similitudinum ex optimis vtriusque linguæ scriptoribus selectarum, hinc facilè constare potest, quod qui in munere seu publico & ciuili, seu priuato & domestico versantur, si appositè & cũ gratia quadã loqui versariq. cessent, vita hominũ nõ vita, sed ferinus & cæcus quidam cœtus videri possit. Philosophis igitur, oratoribus, Imperatoribus, regibus, principibus, ducibus, atq; priuatis omnibus hominibus ad cõmunia obeũda huius vitæ munera, studiáq; exornanda, suppellex hîc offertur locupletissima, non solùm ad benè dicendũ, sed etiam quod lõgè præstantius est, ad benè agendũ: vtriusque enim hinc exempla peti possunt illustria eorum, qui inter homines eruditionis & sapientiæ laudes excelluerunt. Priuatorum enim hominum vnumquemque primùm admonet Socrates, vt virtutis desiderio non minus quàm patriæ semper teneatur: propterea etiam abstinentissimam vitam agat, & voluptates omnes veluti Sirenes, fugiat. Beatus, inquit Bias, est, nõ qui diues est & cõcupitis potitur, sed qui nihil concupiscit. Hoc autem priuatum quemque decere, atque etiam duces maximos, facilè constat ex admonitione Aristidis ad Themistoclem: nam cùm Themistocles summam boni ducis laudem definiret, scire ac præscire hostium consilia: Et istud, inquit, ô Themistocles, faciendum est, sed imprimis oportet habere manus continentes: hæc enim egregij ducis præcipua laus est, vt videlicet etiam & ipse nihil concupiscat, præcipuéque manibus linguáq; & ventri temperet, atq; pudendis. Ad Imperatores verò etiam extat admonitio Democriti: nam, inquit, imperator inuictus & fortis est, non hostium, sed voluptatum victor. Ad priuatũ verò spectare potest admonitio Epicuri, quæ docet hac arte ditescere quosq; facilè, non si præsentibus alia adiecerint, sed si vsum atque necessitatem præuisam sibi circunciderint. Hæc perpauca admonitionis exempla*

empla hic proposita volui, vt quanta sit operis vtilitas magis innotescat: nã nõ solùm principibus & cuique priuatorũ exhibet admonitiones accommodatissimas, sed & actionum regulas constituit in omnibus, & dum sani sumus, & dum ægrotamus, siue etiam cum amicis, siue cum hostibus agimus, vel serio vel iocosè. Præterea suo officij sapiens admonet iudices, milites, monarchas, nobiles, & priuatos quosq; torpẽtes excitat, lãguentes fouet, tristes solatur, imperitos rerũ arguit, sciolos castigat, eruditos miris modis afficit, adolescentes docet, adultos à prauis affectibus dehortatur, viros confirmat, senes fulcit, & ad supremã illã metã festinantes gratis acclamationib[us] impellit. Pseudochristianis autẽ Ethnicorum tot sapienter dicta & gesta ruborem incutiunt, impios & iniustos homines ad cæleste & tremẽdum illud tribunal vel inuitos pertrahũt, de tot blasphemiis, obscœnis, nefandis dictis & factis rationem reddituros. Studiosis bonarum literarum, seu declamationibus, seu mutuis colloquiis, seu epistolarum ad familiares scriptione ingenia sua velint (vt decet) exercere, materiam suppeditat, qua instructi ornatè & copiosè disserere queãt. At hic meminerint, velim, apophthegmata, vt & prouerbia & similitudines esse instar salis & condimentorum, quorum vsus non ita frequens, sed aptus esse debeat. Qua in re prudentia & exercitatione, temporis filia, opus est. Porrò, ad apophthegmatis definitionem accedendum est. Suntque apophthegmata cum adagiis ipsis compatãda: quòd apophthegmata cum adagiis non parum conueniant, immò affinitatẽ maximam inter se habeant. Nam cum sit adagium, teste Varrone, quasi circumagium & celebre dictum, per ora hominum obambulans, & scita quapiam nouitate insigne, vt inquit Erasmus: nulli dubium est quòd & apophthegma, sit celebre dictum, scita quapiam nouitate insigne: quamuis non sit vulgò iactatum, nec passim per ora hominum obambulet, vt adagium. Equidem optimè consultum esset hominum vitæ, si magis essent trita celebria dicta: nam benè & sapienter dicendo, tandem homines bene agerent & sapientiores essent. Ad rẽ autem redeuntes, inter alia quæ adagiis confinia ponuntur, etiam Erasmo teste sunt apophthegmata, quæ nec alio modo differunt ab adagiis quàm sententia. Inter sententiam autem & adagium siue prouerbium, quod Græcè parœmia dicitur, hoc est discriminis, quòd vtrunque cum altero coniungi potest, & vtrunque rursus ab altero seiungi, non aliter quàm album ab homine. Et veluti non omne album est homo, nec etiam homo est omne quod album est: tamen nihil vetat id album esse, quod homo est: ita etiam non rarè fit, vt sententia parœmiam siue prouerbium complectatur. Non omne tamen quod parœmia est, idem est & sententia, nec cõtra. Exempli gratia, sententia est hæc non adagium, nec prouerbium, Pascitur in viuis liuor, post fata quiescit. Prouerbium verè est hoc,

...tamē sentētia, Ego in portu nauigo. *Sentētia verò simul & prouerbiū est hoc*, Ne puero gladiū. *similiter etiā aliqua sunt apophthegmata, quæ simul etiam sunt prouerbia & apophthegmata, vt est responsū Simonidis ad quendam in conuiuio tacentem*: nam inquit, siquidem stultus es, sapientem rem facis: si verò sapiens, stultā. *Apophthegma verò est, non autem prouerbium, si dicas*, oportet Cæsaris vxorem, non solùm crimine, verumetiam criminis suspicione vacare. *Quoniam igitur quædam sunt ex adagijs, ex quibus confici possunt apophthegmata, quæ transire possunt in adagia, non inutile est horum inter se affinitatem demonstrasse: nam hinc constat apophthegmata ad omnia ea vtilia ferè esse, ad quæ sunt & adagia: & vbi aliquid inter huiusmodi apophthegmata desideratur, id posse ab adagijs facilè mutuari. pro apophthegmate enim ex adagijs vsurpari potest, si quis respondeat, iniusta petenti, se vsque ad aras esse amicum. Et sic etiam multa hac ratione formari possunt, & passim ex omnibus adagijs possunt apophthegmata commodè formari: vbi breuitas simul adsit, & sententia, & quod scitè dici possit: nam scitum appellamus quod antiquitate pariter & eruditione commendatur. Nunc videamus quid sit apophthegmatum proprium, & vnde id eis contingat. Ipsius enim tradita definitione, & similitudine atque differentia ab adagiis, si quid proprium est apophthegmatis in memoria rursus reuocabimus, & facilè etiam inde apparebit quo pacto & ad quod vtilis sit apophthegmatum cognitio. Apophthegmatis proprium est quod est sententiæ proprium, hoc est, vt eruditione & antiquitate commēdetur, sitque scita quapiam nouitate insigne & celebratum, quod etiam maximè adagio conuenit, immo ex hoc fit vt ad quæcunque vtilia sint prouerbia, ad eadem conferant & apophthegmata. Conducit igitur apophthegmatū cognitio cùm ad alia permulta, tùm potissimum ad philosophiam, ad persuadendum, ad decus, & ad gratiam orationis, atque etiam ad intelligendos optimos quosque autores. Et primùm quidem conducit ad philosophiæ scientiam comparandam: quoniam scitè dictis quicquid est philosophiæ scientiæq; & sapientiæ in homine facilè comprehenditur. Non segniter ergo nec oscitanter, sed pressius & penitius inspicienda erunt & relegenda hæc apophthegmata: subsunt enim in hisce scitè dictis, & sententijs veluti quidam igniculi ingentis sapientiæ, suntque huiusmodi apophthegmata simillima sacrorum mysteriis, in quibus maxima quæpiam res ac diuina minutulis & in speciem penè ridiculis ceremoniis significari solent. his enim breuibus dictis per inuolucrum quoddam eadem innuuntur, quæ philosophiæ principes tot voluminibus tradiderunt, immo tantum honoris habitū est eis olim, vt nō ab homine profecta, sed cælitus delapsa viderentur. nam è cælo, inquit Iuuenalis, descendit* γνῶθι σεαυτόν, *id est*

nosce

nosce teipsum: & perinde etiam pro foribus templorum, velut dignū diis, inscribebātur, passimque columnis & marmoribus insculpta visebātur tanquam immortali digna memoria. sed hoc adhuc lōgè magis manifestum est, si quis memoria repetat Socraticum illud, quod in apologia Socratis responsum habetur, vbi pluribus rationibus Socrates docet docet, magis obediendū esse Deo quàm hominibus. Hoc enim dogmate nullum vnquam proditum est à philosophis vel ad rectè instituendam vitā salubrius, vel Christianæ religioni nostræ vicinius: & nihilominus rem tantam breue hoc apophthegma paucis complectitur. Felicitatis enim humanæ summa eò comprehensa est. immo hoc si mortalibus persuaderi queat, ilicò facessent è medio bellū, inuidia, fraus atq; vniuersū malorū agmen. Ex hoc igitur vno solo apophthegmate satis patet quantum philosophiæ breuis sententia nobis aperiat. Sed videamus quo pacto etiam ad persuadendum apophthegmata conducant. Vnica autem hac ratione, vt cæteras breuitati consulens omittam, hoc facilè cōstat, quòd apophthegmata siue sententiæ, quæ vulgo receptæ sunt, hoc ipso, quod incertum authorem habent, velut omnium fiunt, & vim maximam ad persuadendū habent. neque enim durassent hæc in æternum, inquit Fabius, nisi vera omnibus viderentur. Ad intelligendos autem optimos quosque autores etiam conducere, & pessimum etiam ad intelligentiam eorum quæ dicuntur colloquēdo, hinc facilè constat, quòd mutilatim hæc quandoq; efferuntur. vt cùm dicimus, Principiis obsta. Cæterùm non est quòd hac de re pluribus agamus. Vtilitas enim in promptu legenti erit, & potissimum si legantur vt mores instituantur, & sermones emendentur. nam si corrumpunt bonos mores colloquia praua, facilè instaurabuntur optimi ex dictis & sententiis Sapientum.

THOMAS NAOGEORGVS LECTORIBVS.

Dicta olim veterum mixtim collegit ERASMVS,
    Vnde ingens studiis prodiit vtilitas.
Olim ea CONRADVS nidis communibus aptè
    Disposuit, curis auxit & illa suis.
Vnde lucrum maius facies studiosa iuuentus,
    Quòd certo inuenies condita quæque loco.
Scilicet vt prodest aptè digesta supellex,
    Quum citius quicquid flagitat vsus adest:
Sic habet in studiis, quum facta argutáque dicta
    In classes retinens quæque redacta suas.
Ergo, LYCOSTHENI dignas persoluito grates,
    Cuius ita assidua ritè iuuaris ope.

CATALOGVS AVTORVM, EX QVORVM LVCVBRATIONIbus Apophthegmata à Conrado Lycosthene deprompta sunt.

GRÆCI.

Abdias.
Ælianus Sophista.
Antonius monachus.
Appianus Alexandrinus.
Ariston.
Aristonymus.
Aristoteles.
Arrianus Nicome.
Athenæus.
D. Basilius.
Callistratus. Cedrenus.
Clemens Alexandrinus.
Demosthenes.
Diodorus Siculus.
Diogenes Babylonius.
Diogenes Laertius.
Diogenianus.
Dion Cassius.
Dion Nicæus.
Dion Prusæus.
Dionysius Halicarn.
S. Ephræn Syrus.
Epictetus. Epiphanius.
Euagrius.
Eusebius.
Flauius Iosephus.
Gr. Nazianzenus.
Herodianus.
Herodotus.
Isocrates.
Lucianus Samosatensis.
Maximus monachus.
Maximus Tyrius.
Nicephorus Callistus.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas Acominates.
Pausanias.
Phauorinus.
Philo Iudæus.
Philostratus. Plato.
Plutarch. Chæroneus.
Polybius. Polyænus.
Procopius.
Socrates Constantinop.
Sozomenus. Stobæus.
Suidas. Theodoretus.
Thucydides.
Xenophon Athenien.
Xiphilinus abbreuiator Dionis Nicæi.
Zezes de Varia historia.
Zonaras.

LATINI.

Ælius Lampridius.
Ælius Spartianus.
Æmilius Probus.
D. Ambrosius.
Ammianus Marcellinus.
Antonius Florent.
Apuleius.
D. Augustinus.
Aulus Gellius.
Aurelianus.
Aurelius victor. Cæsar.
Cicero. Columella.
Corn. Celsus.
Curtius. Eutropius.
Fabius Quintilianus.
Flauius Vopiscus.
Florus. Frontinus.
Gellius.
D. Hieronymus.
Iulius Capitolinus.

Iusti-

Iustinus, Trogi Pópeij abbreuiator.
T. Liuius Patauinus.
Lucius Annæus Seneca.
Macrobius Aurelius.
Paulus Diaconus.
Plinius iunior.
Plinius senior.
Salustius.
Suetonius Tranquillus.
Sulpitius Seuerus. C. Tacitus.
Trebellius Pollio.
Valerius Maximus.
Sext. Victor. Vitruuius.
Vulcatius Gallican.

RECENTIORES.

Æneas Syluius.
Albertus Crantius.
Alexander Neapoli.
Angelus Politianus.
Annales & Historiæ: Anglorum. Austriacorum. Bauarorum. Flandrensium. Florentinorum. Gallorum. Genuensium. Germanorum. Heluetiorum. Hispanorum. Lubecensium. Monasterij Hirsfeldensis. Monast. S. Galli. in Heluetiis. Polonorum. Saxonum. Scotorum. Venetorum. Vltraiectinorum. Vngarorum.
Antonius Bonfinius.
Antonius Constantinus.
Antonius Panormitanus.
Baleus de scriptoribus Anglicis.
Baptista Egnatius.
Bartholomæus Facius. Bocatius.
Beroaldus. Blondus.
Brusonius Contursinus.
Cælius Rhodiginus. Chytræus.
Coccius Sabellicus.
Conradus à Lychtenavv, seu Abbas Vrspergensis.
Erasmus Roterodamus.
Egidius Corrozettus.
Franciscus Patricius Senensis.
Franciscus Petrarcha.
Franciscus Torapha.
Fulgosus Genuensis.
Gaguinus Gallus.
Georgius Lilius Britannus.
Guido Bituricensis.
Gulielmus Tyrius.
Hadrianus Barlandus.
Hieronymus Osorius.
Horatius Tursellinus.
Hermolaus Barbarus.
Ioan. P. Maffeius.
Iosephus Acosta.
Io. Ionuilius. Iacobus Spiegelius.
Ioannes Auentinus.
Ioannes Cuspinianus.
Ioannes Franciſc. Picus.
Ioannes Magnus. Ioannes Stella.
Ioannes Stumpfius.
Ioannes Trithemius. Iordanes.
Iouianus Pontanus.
Lambertus Schafnaburgensis.
Laurentius.
Laonicus Chalcon Dyles.
Laurentius. Lilius Gyraldus.
Marulus Spalatensis.
Nicolaus Sanderus.
Olaus Magnus. Otho Frisingensis.
Paulus Æmilius. Paulus Iouius.
Petrus de Natalibus.
Petrus Ribadeneira.
Philippus Cominæus.
Pius Pontifex. Platina.
Polydorus Virgilius.
Pomponius Lætus.
Raphael Volaterranus.
Rauisius Textor.
Ritius Neapolitanus.
Rodolphus Agricola.
Saxo Grammaticus.
Sebastianus Munsterus.
Sigismundus de Heberstein.
Surius.
Vincentius Bellouacensis.
Vnfridus Anglus. Zuingerus.

FINIS.

CAPITVM SIVE LOCORVM COMMVNIVM INDEX.

Casti-

Pauper-

APOPH.

APOPHTHEGMATVM LOCI COMMVNES.

CONRADO LYCOSTHENE COLLECTORE.

De Abstinentia.

SOCRATES.

EVM qui virtutem, tanquam patriam, intueri desiderabat, admonebat, vt abstinētissimam vitam agēs, voluptates omnes, veluti Sirenes, fugeret, Stob. serm. 15.

Idem.

* Quosdam hospites suos quum satis tenui cœna excepisset, cuidam quærenti, respōdit: Si boni sunt, æquanimiter ferent: si mali, non est curandum. Laertius.

Idem.

* Suadere solitus erat illos cibos potúsve vitandos, qui vltra sitim famémque vitandam producunt appetentiam. Xen. Macrob. Saturnal. lib. 7. cap. 4.

Idem.

† Aiebat cæteros homines viuere, vt ederent: se verò edere vt viueret. Laert. lib. 2.

Idem.

† Dicebat eum qui suauissimè comederet, minime obsonio indigere: & qui cū voluptate biberet, eum quod præsens nō sit poculum, nec quærere, nec optare: eúmque maximè Diis propinquum, qui minimis egebat. Ibi.

Plato.

* Extat præclara epistola Platonis ad Dionis propinquos, in qua scriptū est, his ferè verbis: Nullo modo placuit bis in die saturum fieri. Cic. lib. vlt. Tusc. quæst.

Bias Prieneus.

Beatum quidem eum esse dicebat, qui & diues esset, & cupitis potiretur: at eum qui nihil concupisceret, longè beatiorem fore. Maximus ser. 3. de Castitate.

Aristides.

Quū Græcis tributa indixisset, tanto pauperior rediit, quantum absumpserat in peregrinatione. Atqui in tali genere functionis solēt alij messem opimam metere. Eo magis ille cauit,

ne quid suspicionis eiusmodi conflaret sibi, proinde suis impendiis rem gessit. Plutar. in Graec. apoph.

Idem.

Quũ Themistocles irrisisset Aristidis consilium, hoc agentis, vt census esset in tuto, dicens eam laudem non esse viri, sed scrinij tutò seruantis aurum; deinde summam boni ducis laudem definiret, scire ac praescire hostium consilia: Et istuc, inquit, ô Themistocles faciendum est: sed in primis oportet habere manus abstinẽtes, atque haec egregij ducis praecipua laus est. Hoc sermone notauit Themistocles rapacitatem, & ostendit, à publico bono abstinendum esse omnibus. Plut. in vita Aristidis.

Anacharsis.

Eius statuis atque imaginibus inscribebatur, γλώσσης, γαστρὸς, αἰδοίων κρατεῖν, id est, linguae, ventri, pudendis temperandum. Quòd maximorum malorum causa sit lingua effrenis, luxu nil turpius, libido pecudem ex homine reddat. Laert. lib. 1. cap. 9.

Zeno Cittiensis.

Ne per morbum quidẽ cibo magis delitioso fruendum opinatus est. Igitur medico columbinum pullum consulente, ipse consilij impatiens, non secus quàm Manem seruulum, si aegrotaret, curari se iussit. Nimirum volebat, non se mollius tractandum quàm aegrum aliquem seruum. Si enim absque preciosis alimentis recuperare sanitatem serui possunt, quid idem nobis futurum prohiberet: sanè indignum est, virum bonum vllo se seruo molliorem praestare. Musonius, in lib. de Alimentis.

Aristippus.

* Moderatur voluptati, non qui penitus abstinet, sed qui hoc modo vtitur, vt non abripiatur cum ipsa, vt naui & equo imperat haud qui non vtitur, sed qui, quò libuerit ducit. Stobaeus.

Democritus.

Dicere solebat: Fortis est, non tantùm hostium, sed & voluptatum victor, Stobaeus ser. 7.

Idem.

Quemadmodum vnctio non quae suauis est, aut lõga, bona est, sed quae sanat: sic cibus, non qui suauis, aut multus bonus est, sed qui valetudinem tuetur. Max. monach. ser. 27.

Idem.

In capiendo cibo omnis celeritas absit: hoc enim caninum est, bestiámque magis quàm hominem decet. Max. ser. 27.

Epictetus.

* Solitus est dicere, duo esse vitia omnium teterrima ac grauissima, intolerantiam & incontinentiam, cum aut iniurias, quae sunt ferendae, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibúsque nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, si quis haec duo verba cordi habeat, eáque sibi imperando atque obseruando curet, is erit pleraque impeccabilis, vitámque viuet tranquillissimam. Verba duo haec dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id est, Sustine & abstine. A. Gellius lib. 17. cap. 19.

Epicurus.

Interrogatus, qua quis arte ditesceret: Non si praesentibus adiecerit, respondit, sed vsum ac necessitatem sibi persuasam circunciderit. Stobęus serm. 17. Non augendae sunt opes, sed minuendae cupiditates.

Idem.

† Cui pauca non sufficiunt, ei nihil satis esse dicebat: séque cum Ioue etiã paratum esse de felicitate certare, si aquam haberet & offam. Stob. ser. 12.

Demosthenes.

Dicebat, hoc esse perpetuum sapientis institutum, vt rationem cupiditatum dominum constituat. Stob. serm. 17.

Cyrus Persarum rex.

Hi qui repentinis abstinent voluptatibus, non id agunt, vt laetentur nunquam, sed vt per hanc incontinentiam multo maiore in posterum

tempus lætitia afficiantur. Brusonius lib.1.cap.9.ex Xenophonte.

Darius.

* Fugatus ab Alexandro, cùm aquã turbidam & cadaueribus inquinatam bibisset, negauit se vnquam bibisse iucundius. Nunquam videlicet sitiens biberat. Cicero Tuscul. quæst. vltim. libro.

Alexander Macedo.

Ob aquarum defectum in itinere siti laborabat: igitur cùm fortè oblata esset galea aqua plena, vbi galeam in manus accepit, circunspiciens quos circa se habebat equites demisso capite & fixis in potum oculis, ingustatam reddidit, aquam, probatisque viris dixit: Si solus bibero, hos mœror instigabit. Bruso. libro 1. cap. 9. ex Q. Curtio.

Cato maior.

Quamuis complures vrbes cepisset, nihilominus tamen dicebat, hisce diebus quos in castris fuisset, nihilo plus accepisse, quàm quæ ex hostium agris comedisset ac bibisset. Plutarc.

Idem.

Neque, inquit, mihi ædificatio, neque vas, neque vestimentum vllum in manu pretiosum, neque pretiosus seruus, neque ancilla. Si quid est quo vtar, vtar: si non est, ego sum, quo cuique per me vti atque frui licet. Bruson.lib.1. cap.9.

Tiberius Cæsar.

* Ab amicis interrogatus, Cur non tam facilè magistratus & præfecturas suas mutaret? respondit se data opera hoc fecisse semper. Naturâ enim omnes qui administrationi præsint pecuniæ esse cupidos, plurimúmque studij ad rem magis magísq; augendam eos collocare. Cæterùm, si diutius magistratu versentur, segniores ad quæstum faciendum fieri. Muscas enim, si longiùs corporum vlceribus insideant, minus graues & molestas fieri, quippe sanie vlcerum ad satietatem vsque refertas: & cum qui vlceribus scateat durius acceptũ afflictúmque iri, si saturis iam repulsis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. Nicephor. ecclesi. histor. lib. 1. cap. 17.

Iulianus Imperator.

Eunuchos, coquos, tonsores, eiecit è palatio. Rogatus quam ob causam: negauit sibi esse opus eunuchis cùm vxor decessisset: nec opus esse coquis, quòd simplicissimis cibis vesceretur. De tonsoribus dixit, vnum multis sufficere. Erasm. lib.8. apoph.

Alexander Seuerus.

Cursore nunquam vtebatur: nisi seruo suo, dicens: Ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere. Cocos item, piscatores, fullones, & balneatores non habuit nisi seruos suos: nolens quenquam ingenuum sordidis ministris dehonestare. Ælius Lampridius.

Theodosius minor.

† Venatum egressus clam suis omnibus derelictis, ad monachum quendã venit. Agnouit senex Imperatorẽ, tamen eum velut vnum è militibus excepit: & à via, æstúque fatigato, panem maceratum, acetum, & oleum apposuit. Cum edisset & aquam bibisset, Nostíne me, pater, inquit? Monacho respõdente, Deus te nouit. Ego, infert, sum Theodosius Imp. Beati, ac fœlicissimi profectò vos Monachi estis, curarum huius Mundi vacui. Verè tibi affirmo, pater, nũquam me in palatio tanta cum voluptate cibum ac potum comedisse. Cedrenus.

Boethius.

* Paucis minimísque natura cõtenta est, cuius satietatem si superfluis velis vrgere, aut iniucundũ fiet quod infuderis, aut noxium. lib. 2. prosa 5. de philosoph consol.

Rodolphus imperator.

Quum in bello, quod contra Ottacarum Bohemiæ regem gessit, potu laboraret cum toto exercitu, ferunt rustico (qui messoribus potum ferret) ablatam hydriam sicera plenam, atque imperatori oblatam. Quã

cùm ille vidisset, Reddite, inquit, homini vasculum suum: nam ego exercitui, non mihi sitiebam. Sicque sua abstinentia partim exercitum eo potu refocillauit, partim ad sitis patientiam inuitauit suo exemplo. Æneas Syluius libro 3. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Alphonsus rex.

Quum fugato Iacobi Caudolæ exercitu, sine tentoriis ac commeatu (siquidē ex insperato aduenerat) pernoctare sub dio cogeretur, & Ioannes Esernitanus Alphonsi studiosus raphanum vnum, in tam magna militum inopia, & panem vnum cum dimidio caseoli Balearici, regi misisset, recusauit: Non decere, inquiens, imperatorem ieiuno exercitu mandere. Panor. li. 3. de reb. gest. Alphōsi.

Pyrrhiniculus Vasco.

Is peregrè iter faciens, cùm ad meritoriam tabernam venisset, & apposita esset cœna omni ex parte olitoria, cum vino dilutissimo, omniáque administrarentur quàm parcissimè, finita cœna iussit ad se vocari medicum, ad mercedem capiendam. Igitur caupo cùm respondisset: Ecquid, malum, in vinculo maximè agresti medicum requiris? Ibi ille: Num, ô bone, teipsum ignoras? quo fit igitur merces operæ suæ par, medici pretium accipe, non cauponis. Sensit autem, frugalitatem sobrietatémque optimam hominis esse medicinam. Adrianus Barlandus.

D. Ambrosius.

* Abstinentia ciborum sola non sufficit, nisi opera ei bona etiam adiungantur. Polyanthea.

D. Gregorius.

* Abstinentes & arrogantes per abstinentiam quidem corpus afficiunt: sed per desiderium vanæ gloriæ viuunt. Polyanthea.

Isidorus.

* Sicut omnes cupiditates carnales abstinētia resecantur: ita omnes animæ virtutes edacitatis vitio destruuntur. Neque quisquam potest virtutem perfectionis attingere, nisi prius edomuerit ventris ingluuiem.

Isidorus Xenodochus.

† Cùm sæpè in mensa lachrymaretur, causam rogantí, Pudet me, inquit, vesci cibo à ratione alieno, cùm sim ratione præditus, & sim futurus in paradiso deliciarum, & ambrosiæ nutrimento satiandus, propter eam quæ nobis à Domino data est, potestatem. Palladius in eius vita.

Vide Apophthemata de Castitate, & Continentia, Frugalitate, & Tēperantia.

De abusu rerum pernicioso.

Aristippus.

Delectatus aliquando insigni vnguento: Malè fit, inquit, malis cinædis, qui rem tam bellam infamarūt: sentiens, multa per se bona, reiici culpa vtentium malè. Laer. lib. 2.

Theodorus Athen.

Obiicientibus quòd doctrina ipsius multi redderentur deteriores, respondit, id aliorum vitio accidere, qui doctrinam ipsius sinistra exciperent, quum ipse dextra porrigeret. Plutarchus, libello de Animi tranquillit.

Diogenes.

Aliquando Platoni occurrit, caricas edens, eíque offerens dixit: Licet participem esse, quum acceptas edisset, Participē esse dixi, inquit, non deuorare, μετασχεῖν εἶπον, οὐ καταφαγεῖν. Hic iocus ad rem seriam potest accōmodari, videlicet in eos, qui principis, præceptoris, aut parentum permissu abutuntur ad inconcessa. Veluti si quis admonitus, non esse inutile degustare dialecticā, totam vitam ei impendat studeo. Dictum ita refertur à Laertio, vt dubites vter alteri obtulerit caricas. Laert. lib. 6.

Epictetus.

Conspiciens quendā impuris moribus audacem, cōfidenti lingua, improbo tamen studio philosophiæ disciplis

sciplinas contrectare, inclamabat deûm atque hominum fidem, his verbis increpans hominem: O homo, vide quò mittas, num purgatum sit vas. Nam si ad arrogantiam ista immiseris, interierint: si computruerint, in vrinam aut in acetum vertentur, aut si quid his deterius. Sensit eruitionem esse perniciosam, si in animum inciderit prauis affectibus corruptũ: & quòd quæque disciplina sanctior, hoc fit perniciosior, si contigerit improbo. Velut bono theologo nihil melius, malo nihil pestilentius. Eras. lib.7.apoph. ex Gellij lib.17.cap.19.

Prometheus

Quum ignem è cœlis in terras deportasset, cúmque primum visum Satyrus complecti vellet, & exosculari, Heus, inquit, ni caues hirce, profecto dolebit tibi mentum. Admonens etiam quæ natura pulcherrima sunt maximéque non necessaria, tamen fieri perniciosa, nisi rectè vtaris. Erasmus 8. apoph. ex Plutarcho.

Seneca.

✝ Non queri de autore nostri Deo possumus, si beneficia eius corrumpimus: & vt essent contraria, efficimus. lib.5. Nat. Q. Q. c. 18.

Idem.

✝ Si beneficia naturę vtẽtiũ prauitate perpendimus, nihil tam nostro malo accepimus. Cui videre expedit? cui loqui? cui non vita tormentũ inest? Nihil inuenies tam manifestæ vtilitatis, quod non in contrarium transferat culpa. Ibidem.

D. Cyprianus.

* Duodecim sunt abusus seculi: sapiens sine operibus, senex sine religione, adolescens sine obedientia, diues sine eleemosyna, mulier sine pudicitia, dominus sine potestate, Christianus contentiosus, pauper superbus, rex iniquus, episcopus negligens, plebs sine disciplina, populus sine lege. tract. de 12. abusi.

D. Bernardus.

* Magnus abusus est, vt corpus induatur, & suis vestibus anima nuda deseratur. In apologia.

De accusatione.

Demosthenes.

IVssus ab Atheniensibus, vt quendã accusaret, recusauit: sed facta in eum populi acclamatione, surgens dixit, Vos me, viri Athenienses, consultorem habebitis etiam inuiti: calumniatorem verò, ne si velitis quidem, Bruson. lib.1.cap.16.

Cicero.

In Cælium melius differentem ac accusantem, quàm defendentem crimina, vrbanissimè bonam dextram, malam verò Cælium sinistram habere dicebat. Bruson. lib.1.cap.16.

M. Crassus.

Cùm leui de causâ nunc accusator, nunc patronus in vna eadémque causa esset, Sicinius homo mordacissimus interrogatus, cur Crassum non ob id reprehenderet? Non facio, inquit, quandoquidem fœnum in cornu habet. Bruson. lib.1.cap.16. ex Plut.

Iulianus Imp.

✝ Cùm aliquando quodam peculatus reo, qui crimen negabat, pro tribunali sederet, dicente accusatore, Quis vllius criminis pœnas dabit, si reo inficias ire proderit? Respondit: Ecquis insons erit, si accusatori crimine non probato, fides habeatur? Zonaras Tom. 3. Annal.

De admonitione.

Thales.

ROgatus, quid esset facile? Alterum, ait, admonere. Omnes enim cùm valemus, recta consilia ægrotis damus. Erasm. lib.7. apoph. ex Laer.1.

Zeno Citiensis.

Quedam in conuiuio immoderatius vorante obsonia, neque quicquã aliis reliquum faciente, piscem ingentem, qui apponebatur, è patina sustu-

lit, quasi solus illum deuoraturus. Quum alteri intuēs Zenonem, significaret se mirari impudentiam, Quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, si meam obsophagiam ferre non potes? Laert. lib. 7. cap. 1.

Idem.

Quidam in conuiuio accumbens Zenoni, eum qui sub ipso sedebat, pulsabat pede. Zeno autem vicissim pulsabat illius genua, & ad ipsum cōuersus: Quid (inquit) putas hunc pati, qui infra te accumbit? Ita multi offenduntur quanuis leui incommodo, quum alios ipsi maioribus afficiant, nec sentiant. Laert. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Quidam in publico gestans longam trabem, per imprudentiam percusserat Diogenem, móxque ex more dixit, Caue. At Diogenes: Num, inquit, me vis iterum percutere? Alij sic narrant: Dicenti caue, baculum impegit in caput: & post ictum adiecit, Caue: par pari referens. nam ante læsionem dicendum erat, Caue. Laert. lib. 6.

Leo Byzantius.

Quum Philippus adornaret bellum aduersus Byzantios, Leo adiit illum, percontans hunc in modum: Quid, inquit, accidit tibi Philippe, vt bellum instituas? Vt, inquit, tua patria, ciuitatum pulcherrima: huc adducatur, vt intelligat se à me diligi, eóque ad fores amasiorum meorum venio. Ad hæc Leo: At qui redamari cupiunt, haud quaquam cum gladiis venire solent ad fores amasiorum. Amantes enim non egent bellicis instrumentis, sed ciuilibus. Hoc dicto in diuersum flexo regis animo, patriam suam liberauit. Philostrat.

De adulatione & assentatione.

Pythagoras.

PYthagoras potius gaudendum redarguentibus, quàm assentantibus dicebat, quos etiam hostibus deteriores iudicabat. Stobæus serm. 12.

Socrates.

* Adulationem panopliæ pictæ similem esse dicebat, quæ delectationem quidem præstat, sed nullum vsum. Item, vt timidus miles videns hostes appropinquantes de adornanda fuga cogitat: sic (inquit) adulator videns imminere periculum iis quorum opibus viuebat, statim retro cedit. Stob. ibidem.

Aristides.

Ita est (inquiebat) ingenium hominum, vt facile admittāt eos, qui sciunt obsequi ac inseruire studiis cuiusque. Hi enim soli iam benigni, ac verè viri æstimantur. At contrà videre est, quàm rigidi putentur, qui ab omni assentandi studio alieni, modestiam inducere moliuntur. Stobæus.

Aristippus.

Cùm malè audisset à Diogene, quòd Dionysiū coleret: Si Diogenes, inquit, sciret vti regibus, non vesceretur crudis in dies oleribus. Idem.

Antisthenes.

Satius esse dicebat, incidere in coruos, quàm in parasitos. Hi enim viuentis animum corrumpunt: illi solùm mortui corpus. Laer. lib. 6. cap. 1. Brus. lib. 1. cap. 7. Hoc alij Diogeni adscribunt.

Idem.

Vt meretrices bona omnia præter mentem & prudentiam suis amatoribus imprecātur, eodem modo adulatores iis quibus cum agunt. Stobæus.

Democritus.

Dicere solebat, rectè quidem facta laudare honestum esse: mala verò laudibus vehere, adulterini esse animi, & impostoris. Idem.

Crates.

Parasitos συγκαταινδοφάγους appellabat (quasi quis Latinè conuepulones dixerit) quòd omnium dictis facilè inter epulas annuant. Stobæus.

Idem.

Ad opulentum adolescentem, quē parasi-

parasitorum comitabatur turba Adolescens, ait, miseret me tuæ solitudinis. Stobæus.

Idem.

Eos qui cum adulatoribus viuerent, aiebat esse desertos, non aliter, quàm vituli sunt inter lupos. Neque enim illos adesse quos oportet, neque cum iis qui adsunt habere societatem, quum sint insidiatores. Laert. li. 6. cap. 5.

Clearchus Solensis.

* Adulatorum mores dicebat humiles esse atque seruiles: breui tẽpore artem eorum durare, nemo enim parasitum canum amat. Materia quoque fingendi tempore consenescit. Athenæus.

Anaxilaus.

* Adulatores assimilabat vermibus, qui triticum nacti nõ discedunt, donec vacuum reddiderint: sic illi diuitum substantiam rodunt. Athen. ex Theophrasto.

Bion.

Eos qui auscultarent adulatoribus, dicebat esse similes amphoris, quæ auribus circumaguntur. Eras. 8. apoph. ex Plutarcho.

Idem.

Interrogatus, quod esset animal omnium maximè noxium? Si de feris, inquit, percunctaris, tyrannus: si de mitibus, adulator. Laert. lib. 1. cap. 6. Plutarch.

Diogenes.

Oratores, qui in summo pretio apud Athenienses habebãtur, vocabat turbæ ministros: quòd ad gratiam loqui cogerentur, ac seruiliter adulari stolidæ multitudini. Laert. lib. 6.

Idem.

Orationem blandam, non ex animo proficiscentem, sed ad gratiam compositam, vocare solebant melleũ laqueum, quòd blandè amplectens hominem iugulet. Laert. lib. 6.

Idem.

Aiebat, in assentatione, veluti sepulchro aut statua quapiam, nomen solum amicitiæ inscriptum esse. Stobæus.

Idem.

Interrogatus quænam bestia morsum haberet omnium nocentissimum, respondit, Si de feris interrogas, est obtrectator: si de mansuetis, est adulator. Nam obtrectator quidem præ se fert odium, adulator autem sub amici persona multo lædit grauius. Laertius libr. 9 Stobæus & Brus. lib. 1.

Idem.

Græci, si cui precantur exitium, iubent adire ad coruos εἰς κόρακας. At Diogenes dicere solebat, multis periculosius esse incidere in assentatores quàm in coruos. Dicti iucunditas perit nobis, quæ est in Græcarum vocum affinitate. Nam illi κόρακας appellant coruos, & vnica literula mutata κόλακας adulatores. Hoc dictum tribuitur & Antistheni. Laert. Eras.

Idem.

Interrogatus, ob quæ facta canis nomen vulgo sortitus esset, Quoniam dantibus blandior, inquit, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Laert. lib. 6.

Idem.

Aristippum philosophum & Socratis discipulum vocabat regium canem, quòd Dionysio Siciliæ tyranno adularetur. Est enim canis animal ad adulationem & assentationem promptissimum. Laertius libr. 2. ca. 8.

Epictetus.

Audiens quendam adulatoribus facilè suas aures præbentem, Corui, ait, mortuorum cadaueribus oculos euellunt, neque id iniuria: nullus enim vita functo luminis vsus est. At adulatores viuentium animos corrumpentes, omnem illis visum adimunt. Stob. Antonius in Melissa part. 1. 52. Maxi. ser. 5.

Themistius.

Quum videret Iouiani Romano-

rum Imperatoris aulam assentatoribus referant esse, perfacetè atque luculenter illos irridens, ex moribus deprehendi ait, purpuram ipsos magis quàm Deum colere, neque aliqua re ab Euripo differre, nunc huc, nunc illuc, atque in contrarium a deò momentum refluente. Nicephorus Calistus libr. 10. cap. 42. histor. Eccles.

Sotion.

* Dicebat, sicut qui amicos peregrè abeuntes dum via plana est deducunt, dum asperior esse incipit recedunt: ita adulatores comitantur diuites & luxu diffluentes viros: at sumptus cùm deficit, statim referunt pedem. Stobæus Sermon. 12. & Maxim. Sermon. 11. ex Sotionis lib. de ira.

Phauorinus.

* Acteon ab alumnis suis canibus interiit: parasiti eos à quibus aluntur pessundant. Stob. ibid.

Plato.

Quum Diogenem offendisset olera lauantem, dixit illi: Si Dionysio morem gessisses, profectò non lauares olera. Diogenes vicissim Platoni, Si tu lauares olera, Dionysio non inseruisses. Laert. lib. 6.

Demosthenes.

Adulatorem in hoc differre dicebat à coruo, quòd hic mortuos, ille viuos deuoraret. Apud Græcos autem lepida paranomasia est inter κόραξ & κόλαξ. Simile est ei quod de Epicteto iam retulimus. Antonius in Melissa par. 1. ser. 52. Max. ser. 11.

Isocrates.

Adulatores, & impostores odio esse habendos suadebat. Creditores enim vtrique in re quauis sibi credita fallunt. Stob. Max. ser. 11.

Idem.

† Discerne eos qui arte assentâtur, ab illis qui beneuolentia te colunt, ne improbi meliore cõditione sint, quàm boni viri. Ad Nicoclem.

Philo.

Philo dicere solebat fraudulentos adulatorum sermones aduersandos esse, qui cum animæ rationem non habeant, veritatem in rebus perspicere non sinant. Aut enim laudant vituperanda, aut vituperãt sæpe quæ omnem laudem excellunt. Anton. in Melis. 52. Max. ser. 11.

Apollonius.

Rogatus à rege Babylonio, qua ratione quiete imperio frui potest? respondit, Si paucis credideris. Bruson. lib. 3. cap. 13.

Plutarchus.

† Adulatores pediculis comparat: vt enim corpora extincta deserunt, statim atque sanguis quo alebantur euanuit: sic illi quorum res perit, quósque vigente fortuna colebant effugiunt. Plut. de adulat. & amic. discern.

Crispus Paßienus.

Dicebat, adulationi non esse claudendum ostium, sed aperiendum, verùm vt solet amicæ: quæ si impulit, grata est: gratior, si effregit. Sensit, nõ probandos eos, qui prorsus non ferunt vllam adulationem: quam vt affectare turpe est, ita ingerentem se non oportet omnino repellere. Prodest enim in hoc, vt homo perspiciat qualis esse debet. Erasm. libro 8. apoph.

Phocion.

Antipatro petenti vt in gratiam suam faceret quiddam, quod cum iustitia non conueniret: Non potes, inquit, ô Antipater, Phocione simul amico & adulatore vti. amicus enim non ad quiduis obsequitur, adulator autem in omnibus obsecundat. Plut. in Græcorum apoph. Anto. in Melis. Maxim. ser. 11.

Aristonymus.

Sæpenumero dicere solebat: Ligna dum augent ignem, consumi ab ipso: Opes dum alunt adulatores, ab eis ipsis perire. Stobæus.

Demaratus.

Postquàm cum ipso colloquium Orontes habuisset asperius, cuidam dicenti, Asperius tecum egit Oron-

dicen-

tes, ô Demarate: nihil, inquit, in me peccauit. Siquidem qui ad gratiam colloquuntur, hi lædunt: non qui durius cúmque maleuolentia verba faciunt. Plut. in Laconicis.

Parysatis.

Præcipere solebat, vt qui regẽ conueniret, eum alloquuturus, verbis byssinis vteretur: hoc est, mollibus. talis enim à regibus expetitur oratio, non austera & ad viuum resecans. Plutar. in apopht.

Clitophus.

Philippo iacienti in ipsum scommata & admodum hilari. Ergo posthac, inquit, te nõ alam. Lepidè incertens rem, nam reges in hoc alunt parasitos, vt illorum dictis exhilarentur. Quòd si ipsi reges inter se norint ludere, & in alios ridicula dicere, nihil opus sit parasitis, quum ipsi norint parasitos agere, alioqui parasiti magis alunt reges, quàm reges parasitos. Quanquam Plutarchus in Symposiacis ita refert, οὐκ ἐγώ σε τρέφω. id est, non ego te alo: notans regem, quòd versa rerum vice pro rege ageret morionem. Tu me alis, vt ridiculis dictis te exhilarem, non ego te. Eras. 6. apopht.

Anonymus.

† Parasitus quidam apud Diphilũ comicum ait se dissentire ab ingenio multorum, qui ab aliquo diuite ad cœnam vocati, statim ac domum ingressi laudant triglipha, tecta laqueata, corinthiáque vasa, coniectis in huiuscemodi ornamenta ædium oculis: se verò his scriptis intentè respicere fumum culinæ, qui si impetu sursum feratur, gaudio exilire se: contrà, si obliquus ac tenuis, illico coniicere cœnam sanguinem non habituram, & se malè acceptum iri: neque enim huiuscemodi cœna mensarum illum asseclam poterat delectare. Athen. lib. 6.

Eudæmonicus.

Alexander habebat Eudæmonicũ philosophum, sed quouis parasito adulantiorem. Hic cùm aliquando tonaret vehementer, adeò vt omnes expauescerét, dixit Alexandro, Num tu tale quippiam facis, Alexander, fili Iouis? At ille non ferens tam abiecti philosophi vocem, ridens ait: Nolo enim formidabilis esse, quemadmodum tu me doces, qui satraparum ac regum capita me iubes super cœnam apponere. Sic Athenæus Plutarchus in vita eius secus aliquãtò: Quid mihi succenses quòd pisces apponam in conuiuio, ac non potius satrapaꝝ capita? Erasm lib. 6. apophthegm.

Alexander Macedo.

Quum in Hammonis templum venisset, sacerdos grandæuus illum salutauit: Salue fili, & hãc salutationem à Deo habeas. Tum Alexander: Lubens ô pater excipiam eam salutationem, & posthac lubens tuus ero filius, si mihi totius orbis imperium concesseris. Sacerdos autem cùm se intrò recepisset, quasi deum consulturus, respondit, Iouem id promittere quod petiisset. Iterum ab eodem scire cupiebat Alexander, num eorũ aliqui superessent, qui patrem Philippum interfecissent? ad quæ sacerdos ait: Interfectores iamdudum dignas dederunt pœnas, qui Philippum occiderunt. sed patri tuo nemo mortalium potest tendere insidias. Tales sunt hodie adulatores qui sub prætextu pietatis blandiloquio principes terrarũ seducunt, dum eos quasi Deos extollũt, & mira adulatione ad quiduis tentandum extimulant, nullam aliam ob causam, quàm vt ita principibus placeant, vt tamen nihil de dignitate, potestate, authoritate illis decedat. Vide Plut. in vita Alex. & Q. Curtium.

Anaxarchus.

Quum Alexandrum se ob Clitinecem discruciantem videret, Nescis, inquit, ius & fas adsidere Ioui, vt quicquid rex facit, id iustum fásque sit? Laërt. lib. 9. cap. 10. Plutarch. in Alexandro.

Cœlius.

* Cliens quidam cùm Cœlio oratori omnia in sermone concederet, ille iam longa assentatione euocatus, Dic, ait, contra: vt duo videamur. Seneca.

Cicero.

Quum Crassus dixisset Neminem Crassorum Romæ vixisse diutius annis sexaginta, deinde pœnitens eius sermonis adderet, Quid mihi accidit, vt hoc dicerem? M. Tullius, Sciebas, inquit, Romanos hoc libenter audituros, & ista via venisti ad Remp. gubernandam: duo significãs, & Crassorum nomen inuisum esse Romanis, & illum non virtute, sed blandiendo prouectum ad honores. Erasm. 4. apophth.

Isocrates.

† Priuatos homines multa sunt quæ erudiant; Principibus autem viris nihil contigit huiusmodi: sed quos omnium maximè institui oportebat, hi mox suspecto principatu, sine vllis maioribus ætatem exigunt. Perpaucis enim ad eos patet aditus: qui vero familiariter cum eis viuunt, hi ad gratiã & dicunt & faciunt omnia. Ad Nicoclem.

Seneca.

* Alexander cùm in obsidione cuiusdam vrbis circuisset muros, ictu sagittæ percussus, cùm represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus obstupuisset, coactus absistere: Omnes, inquit, iurant me Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem me esse clamat. Idem nos faciamus: dicamus, vos quidem dicitis me esse prudentem, ego autem video quod multa inutilia concupiscam, nocitura optem. Epist. 60. ad Lucil.

D. Hieronymus.

* Naturali ducimur malo, & adulatoribus nostris libenter fauemus, ac quanquam respondeamus nos esse indignos, & calidus rubor ora perfundat, tamen ad laudem suam anima intrinsecus laudatur. Epistol. ad Sabin.

D. Ambrosius.

Emolliri adulationibus non solùm fortitudinis non est, sed etiam ignauiæ tribui debet. Item, non est vera amicitia, vbi fallax est adulatio. lib. 3. de Offic.

D. Gregorius.

* Adulator scorpio est, qui palpando incedit, sed cauda ferit. In Ezech. lib. 1. cap.

Constantinus Imp.

Spadonum atque assentatorum in principum aulis tantus erat hostis, vt eos tineas atque sorices palatij appellare crebrò sit solitus. Nicephori interpretes & Scoliastes, lib. 8. cap. 5. Eccles. hist.

Sigismundus Imperator.

Assentatores se veluti pestes odisse cũ diceret, Bruennius Neronensis respondit, Tamen nullum genus hominum magis amas, quàm adulatores. Tum Sigismundus: Vincis sanè, inquit. Ita enim natura comparatum est, vt cùm vitandos esse adulatores dicimus, tùm maximè illis hæreamus. Nam nec tu mecum tam diu fuisses, nisi meis moribus blandiri assueuisses. Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici Impp.

Idem.

Quum adulatores odio haberet, cuidam supra modum eum laudanti, & Diis similem esse dicẽti, alapas dedit: dicentique illi, Cur me cædis Imperator? Cur me, inquit Sigismundus, mordes, adulator? Æneas Sylu. lib. 1. Comment. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus rex.

Adulatores lupis haud absimiles esse dicebat. Nã quemadmodum lupi titillando & scalpendo asinos vorare soliti essent: ita adulatores ad perniciem principum blanditiis simul ac mendaciis intẽdere. Ant. Panormita. de rebus gestis Alphonsi lib. 3. & Æn. Syl. de eius dictis.

Idem.

Ex Sicilia nauigans cùm vidisset garrias

garriās aues triremem circumuolantes, attentásque si quis bolus è triremi decideret, certatim illum arripere, quæque arripuisset, celeriter illam aufugere: conuersus ad suos, dixisse fertur: Persimiles sunt his garris purpurati & curiales aliquot mei. Simul ac enim aliquod munus aut beneficium dimicantes inuicem à me acceperint, profugiunt. Notauit autem elegantissimè assentatorum mores qui vbique præstò sunt, dum quod accipiant, habemus in promptu quo ablato, refugiunt, nunquam nisi vrgente necessitate redituri. Panor. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Balthasar Cossa.

Is pontificatum adeptus maximū Ioannes tertius & vicesimus dictus, sæpenumero supra modum laudatus, inquit: Quamuis ficta de me dici sentiant, tamen iis quæ præclarè de me prædicantur, plurimùm oblector. Vnde sunt qui putant non probandos esse, qui prorsus non ferunt vllam adulationem, quòd in hoc prosit vt intelligat laudatus, qualis esse debeat. Æneas Syll. 1. de dict. & fact. Alphonsi.

De adulatoribus non admittendis.

Timon philosophus.

CVm vidisset Arcesilaum, inter assentatores euntem: Quid tu, inquit, venisti huc, vbi sumus nos, qui liberi sumus? Sensit vir prudentissimus, libertati nihil magis obstare, quàm assentatores. Refert Laërt. lib. 9. cap. 12.

Antigonus.

Hermodotus Antigonum in carmine scripserat Iouis filium. Is hoc legens, Istius, inquit, rei nequaquam mihi conscius fuit Lasanophorus ille. perquàm facetè ridens poeticam adulationem, paríque modestia sui generis humilitatem agnoscens. Lasanū autem matula fictilis est. Quod si Iouis erat filius, ea res hactenus fefellerat & seruum matulam in cubiculo ferre solitum, & Antigonum filium. Plut. in apopht.

Alexander.

Aristobulus historicus librū conscripserat de rebus ab Alexandro Macedone gestis, in quo multa supra veri fidē adulantissimè affinxerat, eum quum illi in nauigatione recitasset, Alexander arreptum è manibus librum, in fluuium Hydaspen demersit, & ad Aristobulum conuersus: Tu, inquit, dignior eras, vt eodem præcipitareris, qui solus me sic pugnantem facis, vt vel vno iaculo interficiam elephantes. Eras. li. 8. apoph.

Idem.

Validissima quadam rupe capta, quum amici dicerent, illum egregiis gestis Herculem superasse: At ego, inquit, meas res gestas in imperio ne verbo quidem cum his quæ gessit Hercules arbitror conferendas: Adulabantur illi, sed huius animo nulla satisfaciebat adulatio. Plutarch. in apoph. reg. & imp.

Cicero.

Cuidam nuncianti, Cæsaris amicos esse tristes: Hoc dicis, inquit, illos Cæsari malè cogitare? Irrisit adulantem nuncium, quasi Cæsariani rebus suis diffiderent, metueréntque Pompeium. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

* Nolo, inquit, esse laudator, ne videar adulator. Et, habet adulatio principia iucunda, sed exitus amarissimos adfert. Item, cuius aures clausæ veritati sunt, vt ab amico verum audire nequeat, huius salus desperanda est. Rhetoric. libr. 1. & libr. de amicitia.

Augustus.

Augustus Romanorum Imp. Tarraconensibus pro læto ostento ei nunciantibus, quòd in eius ara palma esset enata: Apparet, inquit, quàm frequenter accendatis. Quòd illi dii;

tribui volebant, ille tribuit illorum negligẽtiæ, qui nunquam in ara Cæsaris adolerent incensum. Erasm. 4. apopht. ex Suetonio.

Tybertus Imp.

† Dominus appellatus à quodam denuntiauit, ne se amplius contumeliæ causa nominaret. Alium dicentem, Sacras eius occupationes: & rursus alium authore eo Senatũ adiisse, verba mutare, & pro authore suasorem, pro sacris laboriosas dicere coegit. Suet. c. 27. eius vitæ.

Furnius.

Furnius Antonij partes sequutus fuerat. At posteaquàm victoria cessit Augusto, metuens sibi, subornauit filium, qui à victore veniam peteret. Petiit, & impetrauit. Tum Furnius his verbis gratias Cæsari egit: Hæc vna ô Cæsar abs te mihi facta est iniuria, effecisti vt mihi & viuendum & moriendum sit ingrato: significans, tantam esse eius beneficij magnitudinem, vt nulla ex parte par esset referendæ gratiæ. Reprehensionis colore blãditus est principi. Eras. 8. apoph.

Sfortia.

Quum quidam apud Sfortiam, vt eius sibi gratiam compararet, Tartaliã accusaret, quòd in conuiuio quodam eius famam criminosè lacerasset: Sfortia animaduertens adulatoris improbitatem, Non opus est, inquit, vt hac in re multum persuadendo me labores, quum Tartalia omnibus maledicat. Peracutè delatorẽ auertens, simul & sua vitia Tartaliæ obiectans. Paulus Iouius de rebus gest. Sfortiæ, cap. 85.

De adulantium libertate.

Arcadion.

IS odio Philippi Macedonis spontè deseruerat patriam. Euenit autem, vt Philippo Delphis agente, & ipse adesset. Eum ergò rex accersitum rogauit, Quousque fugies, Arcadion? Donec, inquit, peruenero, vbi nemo norit Philippum. Quis non miretur eam libertatem in adulatore? Sed hac libertate delectatus rex, vocauit illum ad cœnam, itaque cũ eo in gratiam rediit. Quanquam libertati suberat adulatio: subindicans Philippum nusquam non esse celebrem. Erasm. lib. 6. apoph.

Agis Argiuus.

Agis Argiuus adulator, videns Alexandrum ingentia munera dedisse cuidam ridiculo, exclamauit: O rem vehementer absurdam! Quum Alexander hac voce excitatus, dixisset, Quid tu ais? Fateor, inquit Agis, me pati non posse, quum videam vos è Ioue prognatos omnes pariter assentatoribus delectari. Siquidem & Iupiter Vulcanum habet pro morione: & Hercules Cercopibus, & Bacchus Silenis delectari consueuit. Tales videmus & apud te magni fieri, pestilentissimum adulationis genus, sub libertatis imagine blandiri. Erasm. 6. apoph.

Anonymus.

Tiberio senatum ingrediente, surgens adulator quidam, exclamauit, esse liberè loquendum, nec reticenda quæ ad Rempublicam attinerent. Erectis ad hanc vocem omnibus, ipso etiam Tiberio attento: Audi, inquit, Cæsar, in quo te reprehendimus omnes, licèt nullus audeat palàm fateri. Impendis teipsum nobis corpus tuum diurnis nocturnisque laboribus & curis pro Repub. conficiens. Huiusmodi multa quum diceret, sub libertatis prætextu turpiter adulans C. Seuerus subiecisse fertur: Ista tanta libertas hunc hominem dabit exitio. Eras. lib. 6. apoph. Bruson. lib. 3. ca. 16. ex Suetonio & Tacito.

Tiberius.

* Adulanti studium in primariis Reipub Romanæ viris detestatus & indignè ferens, quantumuis tyrannidis amicus, quoties à senatu egrediebatur,

tur, apud se exclamabat, ô homines ad seruitutem paratos. Tacitus.

De adulterio.

Thales.

THales Milesius adultero sciscitanti, an abiuraturus esset adulterium? Non est, inquit, periurium adulterio peius. Significans, illum stultè dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitasset cõmittere. Eóque in atrocibus sceleribus nihil ponderis habet iusiurandũ. Quisquis enim audet dare venenum, audebit & eum periurio inficiari. Laer.l.1. Brus.l.1.cap.4.

Socrates.

*Adulatores perinde facere dicebat, ac si qui nolint ex aqua supernè profluente bibere: sed ex illa quæ in fundo subsedit ac deterior est. Stob. serm.6.

Vide apophtheg. de Libidine & Scortatione.

Diogenes.

Quum quidam Diogeni referrent, Didymonem mœchum comprehensum: Dignus est, inquit, ex ipso nomine suspendi. Porrò didymi Græcis testiculi dicuntur: ab his igitur, vnde nomen habebat, & quibus peccauerat, voluit eum suspendi. Laert. lib.6.

Idem.

*Eos irridebat, qui cellas promptuarias obserant vectibus, & serris & signaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Stob. serm.6.

Perictyone Pythagorica.

*Quæ lectos alienos amat, omnia domestica odit, tum liberos, tum famulos. Huiusmodi mulier dolos fingit apud maritum, & mendacia in omnes ei narrat, vt sola videatur ipsi maximè beneuola esse, & familiam regat. Hæc ocium amat: ab hac existium rebus omnibus nesciunt, quas & ipsa & maritus communes habent. Lib de mulieris concinnat. apud Stob. serm.83.

Demosthenes.

Demadi oratori dicenti, Sus Mineruam, per scomma inscitiam Demostheni exprobrans: At ista Minerua (inquit) nuper in adulterio deprehensa est. Bruson. libr.1. cap.4. ex Plutarcho.

Geradas.

Lycurgi temporibus tanta erat apud omnes vxorum pudicitia, ac tam longè aberant ab ea turpitudine quæ postea inualuit, vt prius esset incredibile, adulterij crimen apud Spartanos inueniri. fertúrque dictum cuiusdam vetustissimi Spartani Geradæ, qui rogatus ab hospite quodam, quid pœnarum darent apud Spartanos adulteri? neque enim videret se quicquam super hac re sancitum à Lycurgo: Nullus, inquit, ô amice, apud nos adulter est. Quum ille subiecisset, Quid igitur, si existat? Dabit, inquit, bouem tantum, vt porrecto vltra Taygetum montem collo, bibat ex Eurota. Cúmque ille ridens dixisset: Fieri non potest vt tantus bos inueniatur: Et quo pacto, inquit Geradas, Spartæ existat adulter, in qua diuitiæ, delitiæ, & corporis ascititius cultus probro habentur: contrà verecundia, modestia, ac obedientiæ magistratibus debitæ obseruatio decori laudíque dantur? Prudẽter intellexit Geradas, ibi non posse nasci vitia, vbi non admittuntur vitiorum seminaria: eáque vbique iacere, quibus pro honore tribuitur ignominia. Atque hæc est clementissima ratio medendi prauis moribus, excitãdíq; virtutis studium. Plut. in Lacon. apoph. & in Lycurgo.

Dionysius Senior.

Quum intellexisset filium, cui principatum relicturus erat, ingenui viri coniugem adulterasse, iratus interrogauit, an vnquam tale quicquam

in patre comperisset? Hîc adolescens: Tu, inquit, non habebas patrem regem, Nec tu, subiecit Dionysius, filiũ regem habiturus es, ni talia perpetrare desinas. Tyrannus in filio dignum exhæredatione crimen iudicabat adulterium, qui hodie magnatum ludus est. Plutarch. in reg. & imp. apopht.

Alexander.

Quum puella multa nocte ad Alexandrum ducta esset, cum eo dormitura rogauit rex, vbi fuisset tam diu? illa respondente, se expectasse donec maritus isset cubitum: ministros accitos acriter obiurgauit, ac, Reducite, inquit, hanc: parum enim abfuit, quin vestra culpa fuerim factus adulter. Egregium castitatis exemplum, tum in iuuene, tum in rege. Nam apud illos simplex stuprum pro nullo crimine habebatur. Apparet autem tum fuisse morem qui adhuc durat in Italia, vt vxores se cubarent à viris, nisi siquando vocarentur. Plu. in reg. & imp. apoph.

Cæsar.

† Vxorem suam quæ in suspicionem venerat perpetrati cum Clodio adulterij repudiauit: nõ quod factum crederet eam se non posse coniugem habere quæ semel adulterij commissi suspecta haberetur. pudicæ enim esse, non tantum vt ne quid peccet, sed ne suspicionem quidem vllam turpem de se præbeat. Dio. Cass. lib 37.

Pontidius.

Pontidius interrogatus à quodam, qualem existimaret eum qui in adulterio deprehenderetur: Festiuè, Tardum respondit. Bruson. l. 1. c. 4. Respondeamus nos, Turpissimum & impium nebulonem.

Sylla.

Syllæ libertus, cui Fausti nomen erat, cùm intellexisset sororem eodem tempore duos mœchos habere Fuluium Fullonem videlicet, & Pomponium cognomento Maculam: notans per ridiculum eius adulterium: Miror, inquit, sororem meam habere maculam, cum fullonem habeat. Bruson. li. 1. cap. 4. Ita ludunt probrosi & ad obscæna quæque admittenda & patranda nati homines, sed potius monstra hominum.

Anonyma.

† Lacenam quidam de stupro per internuncium appellauit, vt sibi assentiretur. Cui respõsum illa reddidit, Puella cùm essem, patri didici dicto audiens esse, idque feci: postquam nupsi, viro. Si ergo æqua à me postulat, huic primum id aperiat. Plut. in Lacon. apoph.

Balduinus.

† Comes Flandriæ, & Imperator Bizant. ab adulterio adeò fuit alienus, vt ne impudico quidem aspectu mulierem intueretur. Atqui bis in hebdomada publicè iubebat proclamari, ne quis in suo palatio pernoctaret, qui alienam mulierem attigisset. Nicetas.

Othocarus.

† Rex Boëmiæ Othocaru cùm de pudicitia coniugis sinistri rumores ad se deferrentur: Lex, inquit, naturæ est: Cornua qui faciunt, ne cornua ferre recusent. Æn. Sylu. lib. 3. Com. de rebus gestis Alphon.

S. Augustinus.

* Indignantur, inquit, mariti, si audiant adulteros viros pendere similes adulteris fœminis pœnas: quum tantò grauius eos puniri oportuerit, quanto magis ad eos pertinet, & virtute vincere, & exemplo regere fœminas. Lib. de adult. coniugiis.

Idem.

* Sicut satius est fame mori quàm vesci idolothytis: ita præstat mori sine liberis, quàm ex illicito concubitu stirpem quærere. Libr. De bono coniugali.

S. Ambrosius.

* Nemo, inquit, sibi blandiatur de legibus hominũ. Omne stuprum adulterium est: nec viro licet quod mulieri nõ licet. Eadem à viro, quæ ab vxore, de-

æ, debetur castimonia. Quicquid in ea, quæ non sit legitima vxor cómissum fuerit adulterij crimine damnatur, lib. de Patriarchis.

De ægrotatione.

Socrates.

Stulti, inquit, curari nequeunt, quando finistram fortunam experiuntur: nec ægrotantes sanari possunt, si voluptatibus operam dederint. Stob. ser. 2.

Idem.

† In morbum cùm incidisset, affectus ætate, & cuidam quærenti quomodo haberet? Rectè, inquit, nam si conualuero, plures æmulos habebo; sin vita excessero, plurimos laudatores. Ælian. lib. lib. 2. cap. 36.

Antigonus.

A graui morbo postquam conualuerat: Nihilo prius est, inquit, (siquidem hic morbus submonuit nos) ne animo efferamur, quum simus mortales. Quis docuerat Ethnicum regem, philosophiam Christiano dignam animo? Deplorabant amici ceu magnum malum, quòd tam grauiter ægrotasset: ille interpretatus est, ex morbo plus accessisse boni quàm mali. Corpus extenuerat: sed animum reddidit modestiorem: corporis roboris nonnihil detraxerat, sed animo detraxit insolentiam, morbum longè periculosissimum. Proinde nō pessimè res haber, quum leuior morbus arcet pellitve maiorem Plutar. in apoph. regum, & Erasm. verum hoc idem dictum alii etiam Alexandro adscribunt.

Ion Sophista.

Dicere solebat, rem morosam esse ægrotationem. Nam ægrotis vxor molesta est, & medicum incusant, & lectulum molestè ferunt. Ex amicis etiam si quis accedit, grauis est us, qui discedit, molestus. Philostrat de & Bruson. l. 4. & c. 20. ex Plut. lib. de animi tranquil.

Item.

Quum apud Antigonum militaret, corporis aduersa valetudine laborans, rogatus à rege palloris causam, ægritudinem incognitam causatus est. Rex verò animi magnificentia ductus, iubet remedia adhiberi ad eum sanandum. Restitutus igitur sanitati miles, postea omnia mortis pericula vitabat. Rogatus verò à rege mutationis causam, ait: ô rex, tu me minus audacem fecisti, quòd iis malis me vendicasti, quibus vita à me mea contemptui habebatur. Sensit miles, ægritudinem hominibus in eo prodesse, vt omnia fortunæ bona, & ipsam etiam vitā miseram & ærumnosam contemnant, qua cùm sani sumus, in nostram perniciem abutimur. Brus. l. 4. cap. 15. ex Plutar.

Anaxarchus.

Ridebat Alexandrum, quòd seipsum Deum faceret. Cùm autem aliquando in morbum incidisset Alexander, & ei medicus sorbitionem imperaret fieri, ridens Anaxarchus inquit: A nostro Deo spes omnis in sorbillatione patellæ posita est. Irridet philosophus Alexandrum regem, qui ob fortunā propitiam, & res tam fœliciter gestas, Deum esse putabat. At ostendunt humanæ vitæ miseriæ, & incommoda quæ in dies nos circumueniunt, nos homines esse fragiles: quo fit, vt admoueamur subinde, ne ex hominibus nos deos esse fingamus, nullis malis obnoxios. Ælian. l. 9. de Var. hist.

Seneca.

Nihil æquè ægrum reficit atque adiuuat, quàm amicorum affectus. Epist 76.

Arcesilaus.

† Inuisit aliquando Apellem Coum ægrotantem, cuius perspecta inopia eodem paulò post rediit plena manu nummorum; & decumbenti assidens dixit: Nihil hic est præter elementa Empedoclis, nec verò commodè decumbis: ac fingens puluinar accōmo-

dare, sub eo pecuniam illam clam deposuit. Vetula quæ ægroto ministrabat, cùm lectum deinde sterneret, pecuniam inuenit, & obstupuit, & Apelli indicauit. Cui ille subridens, Furtum, inquit, est, & ludus Arcesilai. Plut. de adulat. & amic.

Theodoricus Episcopus.

Theodoricus Coloniensis ecclesiæ pontifex, prudentia & authoritate inter electores imperij facile princeps, quærenti Sigismundo Cæsari quonam pacto felicitatem consequi posset? Inter mortales, ait, frustra requiris. Petenti rursum, ad cœlestem illam quo itinere pergeret? Rectà, inquit. Instanti tertiò, quid agens rectà vaderet? Si vitam tuam ita institueris, dixerísque, inquit, vt facturum te promisisti, dum calculus, aut podagra, siue alia valetudo aduersa acrius te opprefsit. Docuit autē morbum monere nos ad capessendā meliorem vitam. Æneas Syluius libro 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

D. Chrysostomus.

✝ Ægrotans, factus sanus Dei non obliuiscatur. In Matth. hom. 25.

Idem.

✝ Ægrotationum omnium mater deliciarum vsus. Ibidem. hom. 50.

D. Ambrosius.

✝ Infirmitatem, virtutum officinam appellat. in Psalm. 36.

Franciscus Borgia.

✝ Iacenti huic aliquando, deplorato ac penè deposito, lacrymantes aderant socij, & medicus: quibus nec opinato: cur, inquit, lacrymas frustra funditis? An illæ mortri me eripient, si Deo visum, in patriam ab hoc me vitæ exilio reuocare? sed nondum maturuit hic fructus, vt summi Regis mensis apponatur. Grandis adhuc nobis restat via, immò intra quatriduum viuus, valénsque Olysiponem pergam. Quod & factum est, vi morbi depulsa. Ribaden. lib. 2. de vita eiusdem cap. 13.

Vide Apoph. de Morbis, Sanitate, & bona Valetudine.

De æmulatione.

Ethocles Lacedæmonius.

DICEBAT, duos Lysandros Spartam ferre non posse. Et Archestratus Atheniensis, duos Alcibiades in ciuitate Atheniensiū tolerari non posse. Adeò, tametsi diuersi & contrarij, tamen erant intolerabiles. Ælianus lib. 11 de Varia hist. Plutarch. in Lysandro & Alcibiade.

Aristoteles.

Quum Xenocratis æmulatione aperuisset scholam, hoc carmen vsurpauit: (γειν.
Αἰσχρὸν σιωπᾶν, Ξενοκράτην δ' ἐᾶν λέ-
id est, Silere turpe, ac Xenocratem pati loqui. Alij pro Xenocrate, ponunt Isocratem. Laërt. l. 5. c. 1.

Alexander.

Quum ei datum esset scriniolum, quo nihil inter opes Darij pretiosius pulchriúsve repertum est, & quæreretur in quem vsum destinandum esset: aliis aliud suadentibus dixit, Huic optimè seruandus dabitur Homerus: sentiens, nullum esse thesaurum illo pretiosiorem. Ita visum est iuueni, qui se totum ad exemplar Achillis componebat. Plut. in Alexand.

Plutarchus.

✱ Vt non est verus amor qui caret zelotypia: ita nemo amat vehementer virtutem, nisi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. In moralibus.

Vide apoph. de Imitatione.

De Ænigmatibus.

Cicero.

HORTENSIVS orator defensionis mercedem à Verre acceperat Sphingem argenteam. Is quum M. Tullio obliquius quiddam & inuolutius loquuto dixisset, Non didici soluere ænigmata: Atqui, inquit Cicero, Sphingem habes domi. Nota-

est fabula de monstro Sphinge, quæ præmiis propositis edebat ænigmata: non soluentibus autem, mors erat præmium. Plut. in Romanor. apoph.

Idem.

Idem orator ænigmate lusit in matrem Pletorij, qui Fonteium accusabat, dicens eam, dum viueret, ludum, mortuam magistros habuisse: notans, quòd dum viueret, infames ad eam fœminæ commeare solebant: post mortem verò bona eius venibant. Sermo videtur & absurdus & præposterus. Nam qui ludos habent, ipsi magistri sunt, & discipulos habent. Magistri autem dicuntur non solùm qui docent, verumetiam qui regnat. Eras. l. 4. apoph.

Amasis & Rex Æthiopum.

† Amasi Ægyptiorum Regi, sapientiæ certamen fuit cum Rege Æthiopum. Itaque per literas iussit illi edere, quid antiquissimum sit, quid pulcherrimum, quid optimum, quid sapientissimum, quid communissimum: & vero insuper quid vtilissimum, & nocentissimum, quid valentissimum, quid facillimum expromeret? Respondit Æthiops. Quid antiquissimum? Tempus. Maximum? mundus. Sapientissimum? veritas. Pulcherrimum? Lux. Communissimum? mors. vtilissimum? Deus. Nocentissimum? Dæmon. Valentissimum? Fortuna. Facillimum? Suaue. Quas solutiones Amasis partim probauit, partim reiecit. Atqui Thales nullam earum reprehensione vacare, verum omnes claudicare. Itaque respondendum contendit. Quid antiquissimum? Deus. Ingenitus est enim. Quid maximum? locus. Nam reliqua mundus, mundū locus complectitur. Quid pulcherrimum? Mundus ipse. Quicquid enim concinnum ordinationibus continet, huius portio. Quid sapientissimū? Tēpus, siquidem alia iam inuenit, alia inueniet. Quid communissimum? Spes. Quandoquidem quibus nihil suppetit aliud, illis tamen hæc suppetit. Quid v-

tilissimum? virtus. Namque cætera ... tendo rectè vtilia efficit. Quid no... tissimum? vitium. Fore enim no... adfert eius contagio. Quid fort... mum? Necessitas Est enim vna i... cta. Quid facillimum? quod nat... conueniens est. Nam & ipsas vo... ptates, homines subinde aduersan... Plutarc. in conuiuio.

Plutarchus.

* Si quis huiusmodo ænigma ... ponat. Quid sit quod oderit ... amet, fugiat & persequatur, mine... & supplicet. irascatur & misereat... desinere velit ac nolit, eadem re ... ximè tum gaudeat, tum tristetur? ... sanè scirpus ægrè solui & concili... posset. Porrò sphingis ænigma p... multa quoque conficta habet. N... enim reuera tripes est senex, si bac... lo innitatur: neque infans est quadr... pes, quia gressus molles & infirm... manibus fulcit. Amantium autem a... fectus veri sunt: amant, oderunt, eu... dem absentem desiderant, præsente... metuunt, adulantur, conuitia dicu... &c. Stobæus. serm. 62.

Vide infra, Argutiæ Dialecticæ, & Sophismata.

De æqualitate.

Themistocles.

IS facilitate morum multos ciniu... sibi conciliarat, atque hinc popu... larem potentiam est adeptus. Itaqu... cuidam ipsum admonenti: Bene pri... cipatum geres Athenis, si cunctis a... qualis & communis esse voles: respo... dit, Nunquam ei sellæ insederim, v... de nihilo plus à me ferrent ami... quàm alieni. Plutar.

Diogenes.

Pecuniis si quando egeret, eas ... amicis accipiebat. At cùm à quib... dam ob id suggillaretur, quòd præt... philosophi dignitatem, mendicoru... more peteret: Imò, inquit, non pet... sed repeto. Repetimus autem m... tuum, aut depositum. Amicus ...

egenti amico dans, non donat, sed reddit potius id quod amico debet: quoniam amicorum omnia debent esse communia. Laert. lib. 6.

Epicurus.

Is mirum in modum Pythagoræ institutum improbabat: qui cùm doceret, amicorum omnia esse communia, iubebat vt discipuli, quod quisque habebat, deponerent in commune, dicens id esse diffidentium verius quàm amicorum. Nam si quis verus est amicus, nihilominus habeo pro meis, quæ ille possidet, quàm si deposuisset. Qui diffidit autem, aut non est verus amicus, aut dubitat de animo alterius. Erasm. lib. 8. Apophtheg.

Plato.

Felicem & beatam esse eam ciuitatem inquit, in qua istæ voces, Meum & Non meum, proferri non audiantur, eo quòd communibus, quoad fieri potest, rebus, quæ quidem alicuius æstimationis sunt, vti ciues debeant. Sed multò magis huiusmodi vox è connubio eximenda est. Plutarch. in nuptialib. præceptis, & Stob serm. 72.

Idem.

* Serui & domini, inquit, amici nũquam erunt. Nec probi nec improbi, etiam si æqualibus afficiantur honoribus. Inæqualibus enim æqualia inæqualia fiunt, nisi mensuram accipiant. Nam propter hæc vtraq; seditionibus replentur Respublicæ. Vetus enim priscus ille sermo, ab æqualitate amicitiam procreari, &c. lib. 6. de legib. Stob. serm. 42.

Thales & Anacharsis.

† Thaleti Remp. eam optimè constitutam asserenti, in qua neque admodum pauperes, neque plus æquo diuites essent; imo potius, adiunxit Anacharsis, talis iudicanda est, in qua & facultates omnes communes sunt, & vbi dignitatem & decus, virtus: repulsam verò & infamiam vitium metitur. Plutarch. in conuiuio.

Leo.

Leon Eurycratidis filius interrogatus, in qua tandem vrbe aliquis possit tutò vitam agere: In ea, inquit, quã qui incolunt, neque plus possident, neque minus: & vbi iustitia viget, iniustitia imbecillis est. Grauiter admonuit, æqualitatem esse pacis & tranquillitatis altricem, inæqualitatem seditionis esse seminarium: nec ibi locum esse iustitiæ, vbi vt quisque potentior est, ita licentius opprimat imbecilliorem. Plut. in Laconicis apoph.

Lycurgus.

Interrogatus, quomodo liceret hostium insultum effugere, Si, inquit, nec alius alio plus requirat. Quo dicto docuit, tutiores esse eos, ab hostium incursu, inter quos est æqualitas, & ex æqualitate concordia. Plut. in Laco. apoph.

Idem.

Quoniam intelligebat æqualitatem & ad frugalitatem, & ad concordiam in primis conducere, fecerat nouam agrorum partitionem, & in singulos ciues æquam portionem distribuerat. Fertur itaque, cùm dein ex peregrinatione rediens iter faceret per agrum recens demessum, conspiceretque manipulorum aceruos ordine positos & æquales, delectatus eo spectaculo, cum risu dixisse comitibus: Vt tota Lacedæmon videtur multorum esse fratrum, qui nuper inter se diuiserint hæreditatem. Bono principi nihil iucundius est ciuium concordia, rursum tyranno nihil formidabilius. Plut. in Lycurgo.

Idem.

Quum statuisset inuadere delicias, luxúmque, & in his quoque tollere diuitiarum admirationem, instituit syssitia, hoc est conuiuia publica. Percontanti verò cur ea constituisset sic, vt in singulis conuiuiis pauci cum armis discumberent: Vt, inquit, expediti sint ad parendum imperatis: & si quid tumultus inciderit, penes paucos sit delictum, sitque inter omnes potus ac cibi æqua portio. Denique non solùm in esculentis & poculen-

tis, verùm ne in strato quidem aut vâsis, aut alia re quacunque plus haberet diues quàm pauper. Plut. in Lacon.

Curius.

Deuictis Sabinis, cùm ex Senatusconsulto ei ampliaretur agri modus, quem consummati milites accipere solent, recusauit, & gregalium portione contentus fuit, dicens: esse malum ciuem, cui non esset satis, id quod cæteris esset satis. Plinius Iunior cap. 33 de viris illust.

Plura pete ex apoph. Amicorum omnia communia.

De ærario & fisco.

Traianus Imp.

Fiscum, lienem vocare solebat, quòd, eo crescente reliqui artus omnes tabescerent. Langus in Nicephori annot.

Constans Imp.

Dicere solebat, opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum principis claustrum reseruari. Eutrop.

De affabilitate.

Demonax.

Cuidam sciscitanti, quomodo delegatam sibi prouinciam administrare commodè posset, respondit: Si minimum loquens, plurima audieris. Hoc dicto princeps iubetur & æqua & iniqua audire. Erasm. libr. 8. apoph.

Hortensius.

Ob cultum mundiorem, ac gesticulationes in dicendo molliores crebrò [illegible] audiebat, in ipsis etiam iu[illegible] quum L. Torquatus, homo [illegible]bus moribus, dum apud [illegible] de causa Syllæ quærere[illegible] histrionem illum diceret, [illegible]ticulatricem, Dionysiamque, [illegible] saltatriculæ nomine [illegible] voce molli demissáque Hortensius, Dionysia (inquit) Dionysia malim equidem esse, quàm quod tu Torquate, ἄμουσος, ἀναφρόδιτος, ἀπροσδιόνυσος, id est, inelegans, agrestis, aditu difficilis. Periculosè maledicis alteri, cui vel idem, vel simile, vel diuersum, sed deterius vitium potest obiici. Eras. lib. 6. apoph.

Titus Vespasianus.

Admonitus ab amicis, quòd plura polliceretur interpellantibus quàm præstare posset: respondit, Non oportet quenquam à Cæsaris colloquio tristem discedere. Sueton. in eius vita.

Adrianus Imp.

In colloquiis etiam humillimorum mirè ciuilis erat: eósque detestari solebat, qui hanc humanitatis voluptatem ipsi inuiderent, hoc prætextu quòd dicerent, principis maiestatem vbique seruandam. Dion.

De affabilitate neglecta.

Aristippus.

Qvum aliquando Dionysium interpellaret pro amico, nec ille preces admitteret, prostratus cœpit amplecti pedes regis, & impetrauit. Id factum quum quidam velut abiectius, quàm vt philosophum deceret, reprehenderet: Non ego, inquit, sum in culpa, sed Dionysius, qui aures habet in pedibus. Ingenium iuxta promptum, & ad faciẽdum, & ad excusandum quidlibet. Laert. lib 2. cap. 8.

Legati Lacid.

Venerunt aliquando Lacedæmonij ad Lygdamin tyrannum, legatione fungẽtes: sed quum ille variis cauſationibus frequenter distulisset colloquendi copiam; tandem post omnes excusationes dictum est, illum parum firma esse valetudine, sed languere nonnihil. Legati responderunt: Per Iouem, non venimus huc cum illo luctaturi, sed colloquuturi. Plut. in Lacon.

Græca mulier.

Anui cuidam paupercula Philippum appellanti, vt causam ipsius cognosceret, cùm hac flagitatione frequenter obstreperet illi, respondit, sibi non esse otium. cúmque anus inclamasset; Proinde ne rex quidem esse velis: Philippus admiratus anicula liberam vocem, nō illi solùm præbuit aures, verumetiam alios audiuit. Hoc idem Latini tribuunt Adriano imperatori: sed Philippo Macedoniæ regi tribuit Plutarch. in apophtheg. regum & imperator.

De affectatione verborum.

Anicula.

ANicula Theophrasto licitanti quiddam, idque admodum Atticè: Hospes, inquit, non vendo tanti: Notans illum, quasi non esset Atticus natura, qui supra modum affectaret atticismum. Id enim solent hospites, dum in aliena lingua volunt videri diserti. Eras. 6. apoph.

Fauorinus.

Ad adolescentem priscarum & iam obsoletarum vocum affectatorem: Curtius, inquit, & Fabricius dilucidè cum suis fabulati sunt: neque Auruncorum, Sicanorum, aut Pelasgorum, qui primi Italiam incoluisse feruntur, sed ætatis suæ verbis locuti sunt: tu verò perinde quasi cum matre Euandri nūc loquaris, verbis iam olim desitis vteris. Quod si intelligi non vis quæ loqueris, non hoc abundè consequêris tacens? Erasm. Rot. li. 6 apoph.

Idem.

† Cùm adolescentem quædam vetusta & prisca verba in quotidiano colloquio affectantem, vt eruditionē præ se ferret, audisset, dixit, moribus antiquorum viuendum, verbis autem nostrorum esse loquendum. Aul. Gell. lib. c. 10.

Melanthus.

Melanthus interrogatus quid sentiret de tragœdia Diogenis: Non vidi, inquit. Notauit affectationem Diogenis in scribendo, quæ sæpenumero nō minima obscuritatis causa est. Plutar. in libro περὶ τοῦ ἀκούειν.

Pacatus.

Oseus Rhetor quidam clarissimus, cùm adeò loquendo simul & scribendo affectaret, vt nil absque schemate proferret, Pacatus obuiam ei veniens dixit: Poteram dicere, Aue Osee. Irrisit hominem affectatorem, salutatione affectata. Vsus est enim occupatione affectata, præter omnem necessitatem. Eras. lib. 8. apoph.

Plato.

Polus sophista cùm daret operam vt nimis affectatè loqueretur, atque hinc immodicè gloriaretur, Plato hominem sic taxauit: O Pole, vt te tuo alloquor modo. Polus autem Græcè sonat pullum equinum. Voluit autem taxare hominis affectatè loquentis arrogantiam. Laert. lib. 3.

Cato.

† Cum A. Albuinus initio historiæ quam Græcè scribebat, veniam deprecaretur, si quid esset erratum, eo quòd esset homo Romanus, natus in Latio, & Græca oratio esset à Romanis alienissima, Cato cum legeret: Næ tu, inquit, Aule, nimium nugator es, cùm maluisti culpam deprecari, quàm culpa vacare. Nam petere veniam solemus, aut cum compulsi peccauimus. Tibi, inquit, oro quis pepulit vt id committeres, quod priusquam faceres, peteres vt ignosceretur? Aul. Gel. lib. 11. cap. 8.

Demonax.

Quum interrogasset quendam, atque is verbis nequaquam vulgaribus respondisset: Ego, inquit, amice, te nunc interrogo: at tu perinde respondes, quasi viueret adhuc Agamemnon. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Quendam Rhetorem audiens ita loquen-

loquentem, Hora nimium iaculatrix adueniens regionem herbis desertam reddidit: Non desines, ait, mecum vt cũ turba agere? Notauit autē his verbis, sermonem hominis plus satis affectatū. Plu. in Roman. apoph.

Idem.

Phauorini dictionem vt nimium compositam solebat arguere ridiculè, quod cùm ille ægrè tulisset, ait: vt philosophum vestis neglectior, ita oratio decet inaffectata. Erasm. lib. 8. apoph.

Augustus Cæsar.

Mecœnas cùm verbis affectatis scribere soleret, ab Augusto hac valedictione derisus est: Vale mel gentium, melcule, ebur ex Hetruria, laser Aretinum, adamas Supernos, Tiberinum margaritum, Cilneorum smaragde, Iaspis figulorum, Beryllo Porsenna, &c. Macrob. lib. 2. cap. 4.

Cicero.

M. Lepidus cùm Romæ in senatu dixisset, Patribus conscriptis, ne dicam circumscriptis: Ego, ait Cicero, non tanti fecissem ὁμοιόπτωτον. Affectauit autem Lepidus schema vocum similiter desinentium. At satius erat schema perdere, quàm Senatum offendere. Eras. lib. 4. Apoph.

De affectibus humanis.

Thales.

THales Milesius interrogatus, quisnam felix dicendus esset? Qui corpore, inquit, sanus est: animo verò castus. Sensit vir sapientissimus, affectus esse animi morbos. Laert.

Aristoxenus.

*Gubernatores se ventorum mutationibus accommodant, & viri sapiētes animi affectibus. Stobæus.

Seneca.

† Non humanis rationes sumus: omnia nobis imperare non possumus. Dolebimus, fatebimur: concupiscemus, sed non possidebimur, sed placabimur. Epistola [illegible].

Antoninus Pius.

Quum M. Antoninus ferret educatorem suum mortuum, & adolescens ab aulicis ministris reuocaretur à declaratione pietatis erga nutricium: Permittite, inquit Antoninus Pius, illi vt homo sit: neque enim vel philosophia, vel imperium tollit affectus. Eras. lib. 6. Apoph.

M. Antoninus Verus.

Iamiam moriturus, cùm suos ad grabbatum stare, dolere, atque angi videret: Humanum est, inquit, humanis casibus ingemiscere: multóque magis, misericordiam prouocare quæ oculis vsurpantur. Decet autem, hominem non lignum aut lapidem esse, qui nullis rebus afficiatur, sed animal, quod affectibus misericordiæ tangatur, & compatiatur etiam. Herodianus, lib. 1.

Philo.

* Vis ignis absumit obiectam materiam, & affectus excandescens abligurit, corrumpítque quicquid inuenit obuium libr. de cognit. quæren. erudit.

De affectibus priuatis.

Themistocles.

THemistocles Atheniensis, filium suum, quem mater adamabat, atque in deliciis habebat, plurimum omnium Græcorum posse, colligebat hunc in modum: Athenienses, inquit, dominantur Græcis, ego Atheniensibus, mihi mater, matri filius. Plut. in Græc. apoph.

Pyrrho.

Quum Pyrrhoni Eliensi philosopho obiurganti sororem Philistam, quidam obiiceret, quòd oblitus esset suæ professionis (docebat enim, omnia esse indifferentia) sic elusit: Non enim, inquit, in muliercula declarabitur indifferentia. Laert. libro 9. cap. 11.

Cleon.

Cleon, quum reipub. administra-

tionem capessere destinasset, testatus est, se iam omnium amicitiarum vincula velle soluere, quòd amici plerunque obstarent, ne liceret vbique rectum tenere clauum. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Cicero.

✝ Cum Philiscus Ciceronem exulem consolari vellet, diceréteque & bona eum valetudine frui, & omnibus ad vitam necessariis abũdare: At, inquit ille, hæc omnia nihil prosunt, vbi animo ægro fueris, ísque re quapiam molesta afficitur. Longè enim maiorem animi solicitudines miseriam, quàm voluptates corporis delectationem homini afferunt. Dio. Cass. lib. 38.

De affectibus nostris qui in aliis probantur.

Anonymus.

ALexandro Macedonum regi pirata quidam captus & ad ipsum adductus, rogatúsque, quare auderet infesta reddere maria, paucis respondit: Ego cũ vnica nauicula pirata nominor, tu cum idem facias magna classe, rex appellaris. Quo dicto Alexander motus, ipsum statim dimisit. Plut. in vita Alexandri.

Alexander.

Quum peritum quendam ex Indis sagittarium cepisset in fuga, qui per annulum sagittam mittere diceretur, voluit vt artis suæ specimen ederet. Recusantem autem iratus occidi iussit. Verùm cùm iam duceretur ad mortem, dixit sagittarius, se multis iam annis non exercuisse artem suam, eóque timuisse ne erraret. Id vbi delatum est ad regẽ, quòd ignominiæ metu recusasset, admiratus ingenium ambitiosum, dimisit illum donatum: eo quòd mortem appetere maluisset, quàm fama sua videri indignus. Apparet autem ex hac historia nos affectus nostros etiam amare in aliis. Alexander enim cum semper ambitiosus & gloriæ appetens fuerit, similem affectum in sagittario probauit. Vide Plutar. in regum & imp. apoph.

De affectibus frænandis.

Socrates.

QVum post sudorem è palestra collectum videret alios ad potum confugere, vt sitim explerent, ipse bibere solus noluit. Verùm interrogatus, cur bibere nollet? Ne consuescam, inquit, obsequi affectibus. Laert. in eius vita.

Diogenes.

Iactanti se cuidam, ac dicenti, Viros supero in Pythiis, Ego, inquit, viros, tu verò mancipia. Lusit rursus affinitate vocum, quæ est inter ἄνδρας & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat, quicunque seruirent cupiditatibus: hos philosophia vincere pulchrius est, quàm in Pythiis ludis vincere viros. Laert. lib. 6. Erasm. lib. 3. apoph.

Demosthenes.

Sapientis esse dicebat, nunquam animo conniuere, neque affectibus quoquomodo licentius indulgere, ne effrænati, rationis imperium deserant. Stobæus.

Agesilaus.

Illud sibi cum primis gloriæ ducere solebat, quòd rex cùm esset, cæterísque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet: quódque sibi imperaret, suíque (vt ita loquar) rex esset, id pulchrius esse iudicabat, quàm quod regnum obtineret in alios. Plut. in apoph. Laconicis.

Demonax.

Cuidam seruum suum virgis cædenti, Desine, inquit, te seruo tuo similem ostendere. Seruus enim est, qui suis affectibus & cupiditatibus imperare non potest. Eras. 8. apoph.

Megabates.

Quum Agesilaum adisset aliquando salutandi gratia, ac iuxta Persarum

rum morem osculum offerret, Agesilaus auertit vultum, ac refugiens osculum, ait, Præstantius duco, vt quis sibi seruet suam libertatem, quàm vt aliis libertatem adimat. Intellexit nimirum vir continentissimus neminem esse liberum qui cupiditatibus seruiret: nullum imperium esse tam speciosum, quàm si quis animo suo posset imperare. Plutarchus in apophthegm. Lacon. Erasm. lib.1. apoph.

Isocrates.

† Impera tibi ipsi non minus, quàm & cæteris: idque maximè regium putato, si nullis libidinibus seruias, sed cupiditates magis in potestate habeas quàm ciues tuos. Ad Nicoclem.

Plutarchus.

* In magno fluctu non sistitur nauis, nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: Sic in magnis rerum procellis summa ratio debet animum cohibere ne ab affectibus auferatur. In Ethicis.

Seneca.

* Vt nullum, inquit, animal, nec mite, nec ferum, paret rationi, quia ratione caret: sic nullus affectus. lib. 3. de ira.

Idem.

† Non potest (aiunt) armis ex animo ira tolli, nec hoc hominis natura patitur. Atque nihil tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat assidua meditatio: nullique sint tã feri, & sui iuris affectus, vt non disciplina perdomentur. Quodcunque sibi imperauit animus obtinuit. lib.2. de Ira. ca. 12.

Idem.

† Intrantibus affectibus resistamus, quia facilius non excipiuntur quàm exeunt. Epist. 116.

Cato maior.

Dicebat eum optimum & laude dignum esse imperatorem, qui propriis suis affectibus imperare possit. Plutarch. in Rom. apoph.

Proclus.

† An non stupendum est, inquit, animam immaterialiter in rebus materialibus viuere, & in caducis incontaminatam se alicubi conseruare? Celius Rhodiginus lib. 3. Antiq. lect. cap. 23.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex aiebat, si sibi contigisset nasci temporibus quibus Romana Respublica florebat, se constructurum fuisse contra curiam templum Ioui Pistorio, in quo priusquam venirent in senatum patres conscripti, odium, amorem ac priuatos affectus omnes deponerent. Allusit ad priscorum morem, qui Iouem multis cognominibus insigniebant, nunc Statorem, nũc Gamelion, nunc Genethlion, nũc Philium, nunc Xenion appellantes. Ac si tam multa possit Iupiter, illud in primis præstandũ erat, vt in synodis, in iudiciis, in senatibus, in quibus de Repub. cõsultatur, nihil haberent momenti affectus priuati. Nam hi sunt qui frequenter & ciuitates & regna bellis committunt, ac possundant denique. Panormitan. libr. 3. de dictis & factis Alphonsi.

Idem.

Nil inconuenientius esse dicebat, quàm si quis aliis imperaret, qui suis affectibus propriis imperare prius non posset. Sentiens, nil perniciosius esse Reipublicæ, quàm si is qui prauos aliorum affectus coercere debet pœna adhibita, à propriis ipse affectibus vincatur. Panor. li. 2. de reb. gest. Alphonsi.

A. Politianus.

* Dicebat, sicut Tarquinius papauerum summa capita, dum in horto ambularet, baculo decussisset, sic semper in animo validioribus affectibus atque potentioribus potissimùm esse resistendum. lib. de ira.

De afflictionibus.

Nazianzenus.

* SOl nubibus obtectus lætius postea splendet, & ver post hyemis tristitiam est acceptius, iucundior tranquillitas blanda, & mare quietum post seditiones ventorum & perturbationes aquarum littoribus alludens: sic post afflictiones nobis vita tranquillior. In orat. de Cypriano.

D. Augustinus.

* Boni laborant, quia flagellantur vt filij: mali exultant, quia damnantur vt alieni. In Psal. 93.

Idem.

* Dicebat, Sicut in vno igne aurũ rutilat & palea fumat, sub eadémque tribula stipulæ comminuuntur, frumenta purgantur, nec ideò cum oleo amurca confunditur, quia eodem præli pondere exprimitur: ita vna eadémque vis irruens bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vastat & exterminat. Vnde in eadem afflictione mali Deum detestantur atque blasphemant, boni autem precantur & laudant. Tantum interest non qualia, sed qualis quisque patiatur. Nam pari modò exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & suauiter fragrat vnguentum. De Ciuit. Dei, lib. 1. cap 8.

Cyprianus.

* Nisi, inquit, præcesserit pugna, non potest esse victoria, quum fuerit in pugnæ congressione, victoria tunc datur vincentibus & corona. Nam gubernator in tempestate dignoscitur, in acie miles probatur. Delicata iactatio est cùm periculum non est: conflictatio in aduersis, probatio est veritatis. Arbor quæ alta radice fundata est, ventis incumbentibus non mouetur: & nauis quæ forti compage solidata est, pulsatur fluctibus, nec frangitur, &c. Ser. de mortalitate.

De Agricultura.

Aristippi.

ARistippus, cùm ei quidam obijceret: Tua culpa interiit ager, Atqui melius est, inquit, agrum propter me, quàm me propter agrum perire. Stob. ser. 55.

Zeno.

Zeno Stoicus philosophus, cùm videret familiarem quendam ex agri laboribus incuruatum & circumflexum: Nisi tu agrum perdideris, inquit, ipse te perdet, Stobæus ser. 55.

Lycurgus.

Sciens quantum vtilitatis humanæ vitæ agricultura suppeditaret studiũ, agros omnes ciuibus suis diuisit colendos; vt concordes inter se omnes simultatem ac prauos affectus deponerent, & simili labore omnes victum quærerent. Plutarch. in regum apopht.

Lysander.

Quum ad Cyrum minorem, Persarum regem venisset, in hortum ductus, admiratus, & proceritates arborum, & directos in quincuncem ordines, & humum subactam, Cyrum interrogauit, à quo essent arbores plantatæ, & cuius solertiâ tam aptè dimensæ? Cui respondens Cyrus, ait: Atqui ego ipse sum ista dimensus, mei sunt ordines, mea descriptio, mea enim manu sunt satæ. Tum Lysander purpuram ornatúmque Persicum multo auro intuens, dixisse fertur: Rectè Cyre te beatú ferunt homines, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta est. Cic. in Caton.

Artaxerxes.

Mises Artaxerxi Persarum regi malum punicum cùm in vanno obtulisset, Rex magnitudinem eius admiratus, interrogauit, è quónam horto depromptum hoc donum afferret? Illo verò respõdente, domo sua, & ex suis agris, gauisus rex supra modum, missis regiis muneribus virum ornauit.

&, Per

& , Per solē, inquit (ita enim Persæ iurare solebant) iste homo tali curatione & agriculturæ diligentia, poterit etiam ciuitatem (mea quidem iudicio) ex parua ampliorem reddere. Videtur autem innuere, non tantùm agros, sed omnes res, cura & sufficienti opera, & indefesso labore, contra naturam etiam meliores & præstantiores effici posse. Ælia. lib. 1. de Var hist.

Menander.

† Est Sanè virtutis, & vitæ magister ingenuæ, cunctis hominibus ager. In Ploca.

Philemon.

† Iustissima hominibus possessio est ager: ea enim quibus eget natura profert abundè, triticum, oleum, vinum, caricas, mel. Argentea autem vasa, atque purpura, ad tragœdias vsum habent idoneum, non ad vitam, refert. Stobæus serm. 56.

Musonius.

† Adeo autem egregia res, Deóque accepta est ex agricultura viuere, modò cum honestatis studio coniuncta sit, vt Apollo Mysonem sapientem, Aglaum Psophidium fœlicem appellauerit, quorum vterque ruri agens, suísque manibus laborans, vrbana habitatione abstinebat. Ibid.

Gelo Syracusanus.

Suos ad agriculturæ studium adhortabatur, partim, vt agri ad vsum hominum meliores redderentur, partim, ne otio torpescerent. Plut. in regum & imperatorum apoph.

Myson.

Oeteus, quum Mysonem Cheneū se sapientiorem conueniret, eum reperit æstate stiuam aratro aptantem: Dicente autem eo, non esse tempus arandi: Satis, ait Myson, tempestiuum est, ad parandum nobis victum. Brusonius lib. 1. cap. 8.

Faraotes.

Faraotes Indorum rex, Apollonio de eius victu sciscitanti: Ego, ait, palmarum fructibus ac oleribus pascor, aut quæ præbent mihi arbores, quas ego his manibus colo. Bruson. libro 1. cap. 8.

Socrates.

* Amalthea cornu interpretatur est ad huiusmodi similitudines accommodando. Amaltheam quidem significare illum qui minimè μάλθων, id est, dissolutus, sed gnauus & operarius esset, bona omnia consequuturū. Per cornu verò bouis, quod animal est laboriosissimum, virum operarium innui. Botros autem & similia in cornu esse, quoniam omnia quorum egemus, in agricultura insunt: quamobrem gestantes ipsum bonus genius bonáque fortuna introducuntur. Stob. serm. 54.

Anonymus.

* Pulchrè ille quidem, qui agriculturam aliarum artium parentem atque nutricem appellauit: qua bene habente cætera valeant, neglecta verò, terra, maríque iacent omnia. Xenophon in œconom. Stobæus sermo. 54.

Abdolominus & Alexander.

† Abdolominus longa cognatione stirpis regiæ annexus, sed pauper, suburbanum agellū magna parsimonia, & labore colebat. Alexander eum capta Synode regem constituit. Multis autem eius inopiam & sordes criminantibus, Haud, inquit Macedo, viri indoles famæ generis repugnat, ridendum est quo animo inopiam tuleris: Tum ille: Vtinam Alexander, sic regnū ferre possim. Hæ manus satis ad victum fuere, nihil habenti, nihil defuit. His delectatus Alexander muneribus & regio titulo ornat. Sabellicus lib. 4. Enn. 1.

Attilius Regulus.

Is aiebat, neque fœcundissimis locis agrum insalubrem parandum, neque effœtis saluberrimum. Frustrà salubris est locus, vbi peritur fame: & frustra fertilis est, vbi non licet viuere. Erasmus libro 6. apophtheg. ex Liuio.

Scipio Nasica.

Candidatus in ædilitatis petitione cum adolescentulo competitore descenderat: cuius quum manum rustico opere duratam tetigisset, interrogauit, Num manibus ambulare consuesset? Id vt populo cognitum est, repulsam petitionis passus est, eo quòd hominem agricolam spreuisse videretur. Bruso. lib. 1. cap. 8.

Cato Maior.

Dicebat, fortissimos viros ac strenuissimos milites, ex agricolis gigni, miniméque malè cogitantes. Plut. & Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Dicere solebat ad rusticos, In re rustica operæ parcendum, in agro autem emendo minimè. quod enim malè emptum est, semper pœnitet. Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Dicere solebat, pecuniam pedibus compensari: sentiens nimirum, satis sumptuosum esse, ad villam procul dissitam crebrò proficisci, sed hoc impendij pedibus compensari, si dominus impiger inuisat fundum suum. Cicero in orat. pro Flacco.

Idem.

Interrogatus, quis esset certissimus agricolæ quæstus, respondit: Si bene pascat. quis proximus? si mediocriter pascat. quid tertium? si bene vestiat. quid quartum? respondit, Arare, & terram bene vertere. Erasm. libr. 5. apophtheg.

Curij Dentati.

Manius Curius, qui Dentatus cognominatus est, nonnullis arguentibus, quòd ex agris bello partis partem exiguam vnicuique militum distribuisset, magnam verò Reipubl. optauit à Diis, ne quando existeret quisquam Romanorum, cui ager exiguus videretur, qui posset alere dominum. Sentiens, hominem planè ignauum esse, qui ex hac agri portione non tantùm laboribus se exerceret, vt inde viuere posset. Plin. cap. 33. de viris illustribus.

Cicero.

* Omnium rerum, ex quibus aliquid acquiritur, nihil est agricultura melius, nihil vberius, nihil dulcius, nihil libero homine dignius. libro 1. de offic.

Idem.

* Voluptatibus agricolarum ego incredibiliter delector, quæ nec vlla impediuntur senectute, & mihi ad sapientis vitam proximè videntur accedere. Habent enim rationem cum terra, quæ nunquam recusat imperium, nec vnquam sine vsura reddit quod accepit, licèt alias minore, plerunque maiore cum fœnore. libro de Senectute, vbi plura in agriculturæ laudem.

Vxor Pythes.

† Pythes subditos ab agricultura abductos in effodiendo auro occupabat, vnde secuta fames. Vxor panes & varia ciborum genera ex auro affabrefacta, ei pransuro apposuit. At ille his aliquantulum delectatus, cibũ postulauit. Rursus vxor aurum intulit, indignabundo, & esurire clamãti. Atqui horum, inquit illa, nullius præterea nobis copiam parasti. Semente, plantatione, & pascendi cura neglecta, effodimus, & quærimus ea, quæ nulli sunt vsui, enecantes nosipsos & ciues. His motus Pythes, aliquid de auri cupiditate remisit, & partem populi agriculturæ incumbere iussit. Plutarchus de virtutibus mulier.

Domitianus.

Domitianus imperator iussit excidi vineas: quòd studio colendi vineta, negligerentur arua. Sueton.

Diocletianus.

Quum se imperio abdicasset, atque priuatam vitam in villa sua instituisset, ab Herculio atque Galerio ad recipiendum imperium rogatus, tanquam pestẽ aliquã detestatus, respondit: Vtinam Salonæ possetis visere olera nostris manibus instituta, profectò istuc tentandum nunquam iudicaretis

caretis. Fuit autem Diocletiani villa haud procul à Salonis, vbi priuatus consenuit. Eutropius, & Cuspinianus.

Vitruuius.

* Nullus infans sine nutricis lacte non potest ali, neque ad vitæ crescentis gradus perduci: sic ciuitas sine agris & eorum fructibus in mœnibus affluentibus non potest crescere: nec sine abundantia cibi frequentiam habere, populúmque sine copia tueri. lib.2.de architect.

De alea.

Plato.

Adolescentem, quòd lusisset alea, grauiter increpuit, qui quum dixisset, Sic obiurgas ob rem paruam? At paruum non est, inquit, assuescere. Laërt.lib.3.

Alexander.

Quosdam ex amicis mulctauit, quòd in ludo aleæ sensisset eos non ludere. Siquidē multi sunt, qui in hoc ludo velut in re maximè seria versantur, non enim ludunt, qui fortunas suas omnes, interdum & liberos, aleæ permittunt arbitrio. Plutar.in reg. & imp.apoph.

Berenice.

† Ptolomæo ad tesseras sedēti & alea ludenti, adstabat quidam, eique nomina damnatorum recitabat, & eorum criminibus cognitis, quo genere mortis plectendi essent Rex sortes decerneret. At Berenice vxor eius ereptis puero tabulis, non permisit, vt ad calcem legerentur, dicens non sic obiter aduertendum esse animum, cùm de hominis salute quæritur, sed attentiùs cogitandum, & abiicienda iudicar. Non enim simile esse casum tesserarum & corporum. Placuit Ptolomæo vxoris oratio, & factus est prudentior. Ælian.lib.14. ca.43.

Manius Curius.

Maniū Curium accusator alius ad concitandā inuidiam in sipario (id est velaminis genus) pinxerat omnibus locis, aut in neruo nudū, aut ab amicis redemptum ex alea: hoc agens, vt omnibus persuaderet, quàm is esset perditè deditus aleæ. Hoc crimen ridicule inficiatus est Manius: Ego, inquiens, nunquam vici. Alter intelligi volebat, Curium assiduè lusisse alea. Curius eo torsit, quasi infelicitas esset opprobrata. Non est verisimile, qui frequenter ludit tesseris, nūquam vincere. Refert Fabius.

Cicero.

Memmio cuidam vituperanti Catonem Vticensem, dicentique quòd totas noctes ebrius esset: At illud, inquit Cicero, non addis, eū totos dies alea ludere: ciuiliter excusans Catonem: qui totum diem reip. negotiis dabat operam, nocturnas aliquot horas sumebat laxando animo. Erasm. 4.apophe.

Huc refer apophe. de Ludo & Recreatione.

De ambiguè dictis.

Diogenes.

Seruum quendam fugitiuū videns ad puteum sedētem, Vide, inquit, adolescens, ne excidas: ambiguo verbo ludēs. Nam excidit, qui in puteum decidit: & contrà, id est, excidit, qui de loco pellitur. Laërt.lib.6.cap.2.

Idem.

Interrogatus, quamobrem athletæ nihil sentirēt? Quoniam, inquit, suillis ac bubulis carnibus educati sunt. Nam athletæ crassioribus cibis enutriuntur, qui corpori quidem robur conferunt, sed mentis acumen hebetant. Vocis autem ambiguitas dedit ioco locū. Nam vt Græcis αἰσθάνεσθαι, ita Latinis sentire, tam ad animum quàm ad corpus pertinet. At percontator ille quærebat, quid esset causæ, cur athletæ veluti sensu carentes, non offenderentur plagis: Diogenes animorum stuporem notare maluit. Laërt.lib.6.

Idem.

Quum mentio fieret de puero stuprato, Diogenes, interrogatus cuias esset, lusit ex ambiguo dicens, Tegeates: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum idem est quod lupanar. Ibidem.

Ischomachus.

Quum mendica quædam ventris tormina pateretur, ac medicus percontaretur, num haberet in ventre? Qui potest, inquit, quum triduò nihil comederit? Et huius dicti festiuitas iucundior est Græcis, quibus in ventre habere dicitur, quæ fert vterum. Nam id medicus percontabatur, an esset grauida. Eras. lib. 6. apoph.

Stratonicus musicus.

Quendam, qui male cecinerat, rogauit, cuius esset cantio? quum ille respondisset, Carcini: multò magis, inquit, quàm hominis. Carcinus enim Græce cancrum sonat. Est autem eadem vox cantoris cuiusdam nomen, quem notant Græcorum prouerbia. Eras, lib. 6. apoph.

Idem.

Quum trabes delapsa quosdam è conuiuiis occidisset, dixit, ἄνδρες, δοκῶ εἶσι θεοὶ, εἰ δὲ μὴ εἰσὶ, δοκοὶ εἰσί. Id Latinè reddi non potest: iocus est ex amphibologia. δοκοὶ sonat trabi, si subscribas iota: & sine hac, sonat opinor: Viri, opinor, dij sunt, quòd si non sunt, trabi sunt. nisi fortè δοκοί legendum, acuto accentu, vt intelligas trabes sunt. Eras. 6. apoph.

Idem.

Quum Satyrum accepisset apud Ilium peregrinari, festiuiter in illum torsit illud prouerbio iactatum, in Ilio semper mala: ludens ex ambiguo vocis. Aliter enim mala dicuntur, quæ misera tristiáque sunt, aliter homines mali. Eras. 6. apoph.

Idem.

Polydæ glorianti, quòd discipulus ipsius Philopas canendo vicisset Timotheum: Miror, inquit, si ignoras, quòd discipulus tuus condit decreta, Timotheus autem leges: Iocum captans ex ambiguo vocis. Nomos enim Græcis & legem sonat, & modulos cantionis Eras. ex Athenæo.

Philoxenus.

Philoxenus, cui cognomen Pternocopis, patria Corinthius, orto sermone, quòd turdi magno venderentur, quum fortè adesset Coridus, qui malè audiebat, quòd corpus suum ad quæstum prostituisset: Atqui ego, inquit, memini fuisse tempus, quo Coridus obolo parabatur: ludens ex ambiguo, nam corydus etiam auiculæ nomen est. Eras. 6. apoph.

Demonax.

Demonax in Herminum Peripateticum, qui semper in ore habebat decem Aristotelis Categorias, ita lusit: Equidem arbitror, Hermine, te non indignum decem Categoriis. Iocus est ex ambiguo vocis. Categoriæ Græcis vel prædicamenta dicuntur, vel accusationes. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Quum Athenis quidam Romanus senator filium ad Demonactem adduxisset, eleganti forma, vestitu delicato, ac deliciis effœminatum, diceretq́; Salutat te, ô Demonax, filius me⁹: Pulcher est, inquit, & te dignus, & matri non absimilis. Vtrunq; autem poterat dici in laudem. Nunc autem patrem notauit ex filij effœminatis moribus, & matri similem dixit mollem & deliciis euiratum. ibidem.

Lais Corinthia.

Cuidam amatori, qui misso sigillo iubebat illam venire: Non possum, inquit, lutum est. Olim terræ genera signabant, at illa lutum esse dixit, quasi ob lutum viarum non posset accedere. Luteum sigillum nihil morabatur, argenteum quærebat. Erasm. 6. apophtheg.

Philippus Macedo.

In acie vulneratus circa claniculã cũ decũberet lecto, & medicus à quo curabatur, subinde præmium efflagitaret: Sume, inquit rex, ipsemet, habes enim

enim clauem in tua potestate: ludens ancipiti voce: κλεὶς enim Græcè & clauem sonat, qua aperitur cista, vel ianua domus: & commissuram quoque humeri cum pectore. Plutarc. in apopht. regum & imp.

Clitophus.

A Philippo donatus equo saucio, vendidit: & ab eo pòst interrogatus, vbinam esset equus? Ex vulnere, inquit, illo cōfectus est. Ludens ex ambiguo. nam πέπρακται sonat venditus est, & confectus est. Eras. 6. apopht.

Afer orator.

In quendam patronum imperitū, sed splendido vestitu se venditantem litigatoribus, lepidè dixit: Homo in agendis causis benè vestitus. Lusit ab inexpectato: nam auditor pro vestitus expectabat, instructus, aut exercitatus. Eras. 6. apoph.

Philippus orator.

In maleolentem, Video, inquit, me à te circumueniri, sentiens, se malo odore vndique oppleri. quum circumuenire dicatur, qui dolo fallit. Eras. 6. apoph.

Idem.

Causam agens, quum pusillus testis prodisset, Licétne, inquit, rogare? Quum quæsitor properans dixisset, Licet, modò breuiter: hic Philippus, Non accusabis, per pusillum rogabo. Primum in testem risus obortus est: sed mox in iudicem Lucium aurificem conuersus, qui sedebat ipso teste breuior. Erasm. 6 apoph.

Curtius.

Curtius eques Romanus delitiis diffluens, quum apud Cæsarem cœnaret, macrum turdum sustulit è patina: cúmque tenens interrogauit Cęsarem, licerétne mittere? cúmque is respondisset: Quidni liceat? ille protinus auem misit per fenestram, iocum arripiens ex ambiguitate verbi. Nam cibus è conuiuio dono mittitur amicis, quod apud Romanos erat solenne: & mittitur, quod abiicitur. Eras. lib. 4. apopht.

Cicero.

Quum Cicero in Pompeij castra venisset, dicentibus, Serò venisti. Minimè, inquit, serò, nam nihil adhuc parati video. Allusit ad eos, qui serò veniunt ad conuiuium. Iocus est ex ambiguo. Serò venit, qui tarde venit: & serò, qui post tempus. Plutarch. in Rom. apoph.

Idem.

Quum Faustus Syllæ filius ob æris alieni magnitudinem suppellectilem suam proscripsisset: Hanc, inquit, proscriptionem magis approbo, quàm paternam. Lusit ambiguo verbo. Proscribitur res, quæ in auctione venum exponitur, & proscribuntur homines, à quouis iugulandi, quo crudelissimo genere Sylla quàmplurimos ciues proscripserat. Plutarch. in Romanorum apoph.

Idem.

In Isauricum ita lusit: Miror quid sit, quòd pater tuus homo constantissimus, te nobis varium reliquerit. Iocus ex ambiguo vocis. Nam varius dicitur, parum animo constans, varius item, qui vestigiis plagarum notatus est. Vulgatum autem erat, hunc Isauricum aliquando à patre cæsum loris. inde illud M. Cælij prætoris non dictum, sed factum: cuius quum sellam curulem consul Isauricus fregisset, alteram posuit loris intentam, tacitè minitans illi, atque exprobrans, quòd à patre loris cæsus esset. Eras. 4. apoph.

Idem.

C. Cæsari in senatu enixè defendenti causam filiæ Nicomedis, beneficiáque regis in se commemoranti: Remoue, inquit Cicero, isthæc, oro: quoniam notum est quid illa tibi, quid tu illi dederis. Iocus est ex ambiguo verbi. Nam dat, qui confert beneficium: & dat mulier quæ sui facit copiam. Vnde illud Martialis,

Vis dare, nec dare vis.

Malè audiebat Cæsar, quod in Bithynia Nicomedi regi fuisset obsequutus

tior, quàm pudicitiæ leges postulant. Eras.4.apoph.

Idem.

Quum mater M. Bruti Seruilia pretiosum ære paruo fundum abstulisset à Cæsare, qui bona ciuium subiiciebat hastæ, ita iocatus est Cicero: Et quidem, inquit, quo melius emptum sciatis, emit hunc fundum Seruilia, tertia deducta. Seruiliæ autem filia dicebatur Iunia Tertia, eadémque C. Considij vxor, lasciuiente dictatore tam in matrem, quàm in filiam. Ex ambiguo iocatus est Cicero: potuit enim intelligi tertia pars pretij detracta. Deducitur autem vxor aut scortum. Erasm. libro 4. apophthegm.

Idem.

Vatinium inimicum, & alioqui sceleratum, M. Tullius audierat obiisse diem: post, quum rursum audisset illum viuere: Malè pereat, inquit, qui malè mentitus est, significans, Vatinium indignum qui diutius viueret. Omne mendacium malum: sed hoc mendacium bis erat malum, quia bonos viros in falsum gaudium coniecerat. Dictum tamen erat ambiguũ, quod dici poterat & de illo quem mori nolles. Plutarch. in Rom. apophthegm.

Crassus.

Quum Brutus iunior fundos ædésque paternas luxu prodegisset, & in his etiam thermos, & in sermone quodam diceret, se frustra sudare, Non mirum, inquit Crassus, nuper enim existi è balneis. Lusit ex ambiguo. Exit è balneo, qui lauit: & exit, qui vendidit, alteríque cedit. Eras.lib. 6.apoph.

L.Galba.

L.Galba scurra, cuidam pilam negligenter petenti: Petit, inquit, tanquam Cæsaris candidatus. Huius cõpetitores negligentius ambiebant, vel quia metuebant Cæsarem repulsæ impatientem, vel quia desperabant se assequuturos tali competitore, vel quia sic illi blandiebantur? Iocus est ex ambiguo, petitur pila, quæ repercutitur: & petitur magistratus. Erasm. 6.apoph.

M.Cincius.

Quo die legem de donis ac muneribus tulit, C. Centoni prodeunti, ac satis contumeliosè interroganti, Quid fers Cincole? Vt emas, inquit, si vti velis. notans illum, quòd donatis & commendatitiis rebus vti gauderet. Allusit autem ad illud decantatũ in primis, Emere malo quàm rogare. Ad hæc amphibologia est in verbo, Ferre. fert enim qui promulgat legem: & fert, qui portat aliquid venale. Erasm.6.apoph.

Nero.

† De seruo furace dicebat, solum eum esse, cui domi nihil sit nec obsignatum, nec occlusum. quod idem de bono seruo dici solet. Cic.2.de ora.

Plancus.

Plancus in iudicio amici, cùm molestum testem destruere vellet, interrogauit sutorem quendam, quo se artificio tueretur? ille vrbanè respondit, Gallam subigo. Habetur autem hoc sutorium instrumentum, quod non infacetè in adulterij exprobrationem ambiguitate conuertit. Nam Plancus in Meuia Galla nupta malè audiebat. Macrob. lib.2.cap.2. Satur.

Vespa Terentius.

Titius quidam studiosè pila ludere solebat, sed idem noctu signa sacra frangere putabatur. Hunc quum gregales in campo desiderarent, Vespa Terentius hoc colore excusauit, vt diceret illum fregisse brachium. Nã diuorum imagines brachiis gestabant donaria. Huc allusit Vesp. Erasm.lib. 6. apoph.

Proculeius.

Quærebatur de filio, quod expectaret mortem patris: quúmque filius respondisset, Ego verò non expecto: Imò, inquit, rogo vt expectes. Detorsit verbum in contrarium sensum. Expectat mortem patris, qui

inhiat;

inhiat: & expectat, qui non accelerat mortem patris. Fab. l. 9.

Aug. Cæs.

Olim erat magna sepulchrorum religio, eáque pars agri quæ sepulchro erat dicata, non proscindebatur aratro. Vectius itaque quum nihil hac religione deterritus patris monumentum exarasset, Augustus facetè iocatus est: Hoc, inquiens, est verè patris monumentum colere. Rursus lusit ancipiti verbo. Colimus ea quæ veneramur, & colitur ager aut aliud simile. Gemina fuisset amphibologia, si pro monumento dixisset memoriam, quod ab illo dictum arbitror. Siquidem eorum memoria nobis sacrosancta dicitur, quos vita defunctos veneramur: & memorias ad Græcorum imitationem, vocamus defunctorum monumenta. Eras. libro 4. apoph. ex Suetonio Tranquillo.

Idem.

Quum plerique rei quos Seuerus Cassius accusabat, absoluerentur, & is cui Cæsar forum extruendum locarat, diu traheret illum operis expectatione: Vellem, inquit Cæsar Augustus, vt Cassius & forum meum accusasset. Iocatus est ambiguo verbo, nam absoluitur, quod perficitur, & absoluitur, qui à causa liberatur, absoluit opus architectus, & reum iudex absoluit. Eras. l. 4. apophth.

Romani.

Quum ex oratione Neronis, qua in Vindicem perorabat, recitaretur in senatu, daturos pœnas sceleratos, ac breui dignum exitium facturos: exclamatum est ab vniuersis, Tu facies, Auguste. Quæ vox bifariam potest accipi: Tu facies vt dent pœnas, aut tu dabis pœnas. Sueton. in Nerone.

De Ambitione.

Plato.

Dicitur nauigasse in Siciliam, non sine periculo, nec sine causa, lis obtrectantium. Molon itaque, qui gerebat hostilem in Platonem animum, negabat non esse mirum si Dionysius esset Corinthi, sed si Plato in Sicilia. Nam tyrannum expulerat necessitas, Platonem inuitabat ambitio, vt vulgus quidem interpretabatur. Et tamen Dionysium esse Corinthi adeò mirabantur omnes, vt iam abierit in prouerbium de re inexpectata & incredibili. Laert. l. 3.

Idem.

* Ciuitas in qua ciues ad expetendos magistratus minimè ambitiosi sunt, optimè & procul à seditionibus permanet: contra verò quæ aliter affectos habet ciues. Libro 7. de legibus.

Phauorinus.

Homines partim esse ridiculos, partim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem, qui ambitiosè ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea consequuntur. Miserabiles autem, qui spe falluntur. Stob. ser. 2.

Thrages.

* Contentio honorum, seu ambitio, oriuntur ex vi irascibili: quæ cùm in excessu fuerit, gignit feritatem. Stob. serm. 1.

Thucydides.

* Non solùm ambitio & gloriæ studium expers est senectutis, sed magis (quod populare & ciuile est, quale formicis etiam & apibus) ad finem vsque vitæ perdurat. Plutarch. Stob. serm. 43.

Aristoteles.

* Plurimæ seditiones in ciuitatibus ambitionis culpa oriuntur: de honoribus enim non quilibet, sed potentissimi quique contendunt. Stob. ser. 43.

Themistocles.

Cùm aliquando theatrum peteret, interroganti cuidam cuius vocem esset libentissimè auditurus? Eius, inquit, à quo artes meæ quàm optimè canerentur. Ingenuè fassus est, se magno gloriæ studio teneri. Solebant

enim olim Musici, in publico virorum illustrium laudes canere. Plut.in eius vita.

Idem.

Themistoclem ferunt virtutum stimulis agitatum, & ob id noctes inquietas exigentem, quærentibus, quid ita eo tempore in publico versaretur, respondisse, Quia me trophæa Miltiadis de somno excitant. Marathon nimirum animum eius, & Artemisium, & Salanis, naualis gloriæ fertilia nomina illustranda tacitis facibus incitabant. Plut.in Themistocle. Valer. Max.lib.8.c.13.

Timon.

Timon, qui cognomine M[i]s[a]nthropos dictus est, elementa malorum vocabat Auaritiam & Ambitionem: eo quòd ex horum vitiorum fonte, cætera vitia omnia prouenire ac manare viderentur. Timonis dicterium recitat Stob.serm.de Iniustitia.

Socrates.

* Timidus patriam, ambitiosus verò substantiam paternã des[e]rit. Stob. serm. 4.

Epaminondas.

Lacedæmoniis bello victis, ac multo sanguine fuso iam fugatis, cùm audiret, illos eius belli calamitatem extenuare, vt palàm fieret omnibus quãta strages edita esset, non quibuslibet permisit cadauera interfectorum tollere, sed vt quæque ciuitas sua auferret, & ita factum est, vt appareret, plusquam 1000. Lacedæmonios interiisse. Plut.in Apoph.

Alexander.

* Anaxarchus philosophus ex authoritate Democriti præceptoris innumerabiles mundos esse referens: Heu, me miserum, inquit Alexander, quòd ne vno quidem adhuc potitus sum! Angusta homini possessio gloriæ fuit, quæ deorum omnium domicilio sufficit. Iuuenal.satyr.10. Plutar.de tranquillit.anim. Valer. Max. lib.8.cap.13.

Hermocles Sophista.

† Pausania satellite Philippi rogante, Quanam via quis nomen suum posset illustrare? Respondit: Si virum qui res maximas gesserit, interficiat. Dum etenim illius mentio habebitur, eius etiam à quo cæsus erit memoria vigeat necesse est. Crudele profectò consilium: quod exequens Pausanias, & regem fortissimum de medio sustulit, & sibi non famam sed infamiam peperit. Diodorus libr. 16. & Valer.Max.lib.8.c.11.

Hipponicus.

Statuam ponere, sacrosanctum patriæ donarium, in animo habebat. Cùm autem quidam ei consuleret, vt à Polycleto fingendam imaginem curaret: respondit, Non se eiusmodi donarium positurum, cuius gloria non ad consecratorem, sed ad factorem esset reditura. Etenim liquere, spectatores in ea statua magis artem & industriam Polycleti, quàm suã liberalitatem & munificentiam admiraturos esse. Ælia.l.14.de Varia hist.

Damis.

Cùm Alexander Magnus per literas petiisset, vt Lacedæmoniorum decreto decernerentur ipsi diuini honores, & in deorum numero referretur: Age, inquit, concedamus Alexandro, si velit appellari Deus. Despectam risit stultam principis ambitionem, qui putaret ab iis posse creari deos, qui ipsi nihil aliud essent quàm homines: aut si hoc non putauit, insigni stultitia falsi nominis vmbra gloriaretur.

Theopompus.

Cum Pylij decretum edidissent, quo Theopompo tribuebantur summi honores, rescripsit: Mediocres honores ipsum tempus auget, immodicos abolet. Hoc animo quid excellentius? quod alij sibi aut vendicant arroganter, aut ambiunt ineptè, hoc vltro delatum reiecit, simul & suam declarans modestiam, & amicos admonens, in omni re modum esse optimũ.

Quin

Quia & illud acutè perspexit, quæ subitò crescerent in altum, ab esse diuturna; quod genus sunt betæ & cucurbitæ; earum quæ paulatim augescunt, constare ætatem, veluti quercum & buxum. Plut. in Lacon.

Iulius Cæsar.

* Narrant eum, quum Alpes iam transisset, & præter oppidulum quoddam barbaricum paucis & miseris habitatum hominibus iter faceret, amicis per iocum ex ipso quærentibus, an & hic de magistratibus essent contentiones, ac de principatu certamina, & potentiarum æmulationes, serio respondisse, Malle se hic primum, quàm Romæ secundum esse. Rursus cùm in Hispania per ocium res Alexandri gestas legeret, diu cogitabundum ad extremum illacrymasse, & amicis causam quærentibus dixisse, An non dolendum vobis videtur, me cùm id ætatis sim, qua Alexander tot nationibus imperaret, nihil dum memoratu dignum gessisse? Plut. in Cæs.

Agrippa.

Agrippa familiaribus suis dicere solebat, hunc esse morem principum, vt nolint habere quenquam se potiorem. Nam ea quidem, quæ facilem & exploratam victoriam esse videntur habitura, ipsi gerere statuunt: pessima verò quæque & difficillima aliis committunt. Quod si eueniat vt oppressi negotia aliis mandare cogantur, grauiter ferunt, propter laudem & gloriam eorum qui ea gesserunt, sed sibi ipsi rerum bene gestarum gloriam libenter adscribunt. Xiphilinus in Augusto.

Agrippina.

* Nero cùm primum natus esset, [illegible] prædixit eum regnaturum [illegible] matrem necaturum. Quod cùm Agrippina mater intellexisset, [illegible] exclamare cœpit: occidat [illegible]. Præsagio votoque [illegible] Suetoni.

[illegible]

Rutilius & Scaurus cùm competitores essent in consulatu, Rutilius tandem Scauro cessit. Sed Scaurus ambitus Rutilium accusabat, quoniam in tabulis Rutilianis scriptum esset, A. F. P. R. atque interpretaretur Scaurum, Actum fide Publij Rutilij: quasi suffragia Rutilius corrupisset, nec potuisset fieri consul Scaurus, nisi ex renunciatione Rutilij: Rutilius rursus interpretabatur, Antè factum postea relatum: Tum C Caninius eques Romanus, quum Rufo adesset, exclamauit, neutrum illis literis declarari. Id enim significare: Æmylius fecit, plectitur Rutilius: id est, Æmylius Scaurus corrupit populum, Rutilius passus est repulsam. Brusonius lib. 2. c. 15.

C. Cotta.

Caius Cotta in ambitione artifex, dicere solebat, se operam suam, quod non contra officium rogaretur, polliceri solere omnibus, impertire autem iis apud quos optimè poni arbitraretur. Brus l. 2. c. 15.

Horatius.

Quum rediret ad suos, trium Curiatiorum fratrum quos occiderat spolia gestans, quorum vni desponsa fuerat Horatii soror virgo, illa autem agnoscens sponsi paludamentum, quod ipsa manibus suis confecerat, solueret crines, ac fletu sponsum mortuum inclamaret: Horatius sororem gladio transfigit, dicens, Abi hinc cum tuo præpostero amore, oblita fratrum mortuorum, viuique, oblita patriæ. Tantum valuit amor laudis, & patriæ gloria. Liuius, & Pli. de vir. ill.

Afer.

Afer Didio Gallo qui prouinciam ambitiosissimè petierat, deinde impetrata re, tanquam coactus, querebatur, vrbanè, Age, inquit, Didi, aliquid, & reipub. causa labora. Brus. li. 2. cap. 15.

Coci.

Coci cuiusdam filius ambitiosissimus, cum candidatus in [illegible]

descendisset, ac à Cicerone petiisset suffragium, Tullius coquum agnoscés ait, Ego quoque tibi fauebo. Respexit autem Cicero ad officium hominis, cui ideo fauere cuperet, ne sale perderet offam. Bruson. l. 1 c. 15.

Idem.

*Miserrima, inquit, est omnino ambitio, honorumq; contentio. Item. Facillimè impellitur ad res iniustas qui gloriæ cupidus est. Item. Difficile est potestatem cupienti, seruare æquitatem. lib. 1. de Offic.

Cato Vticensis.

Quum M. Octauius, duas habens legiones haud procul ab Vtica, à Catone postularet, vt inter ipsos de imperio statueretur, Cato legatis nihil respondit, verùm ad amicos conuersus, Quis iam miretur, inquit, rem malè gestam esse, quum in ipsa morte in nostris videatis dominandi cupiditatem? Significans, ambitione ducum bellum infeliciter cessisse. Plutarch.

Seneca.

† Terra, inquit, est punctum, quod inter tot gentes, ferro & igne diuiditur. lib. 1. Nat. Q. Q. in præf.

Idem.

† Ambitio, & Luxuria, & impotentia Scenam desiderant. Sanabis ista, si absconderis. Epist. 49.

Seuerus Imp.

† Cùm Plautianum generum suum, quem multis honoribus cumularat, interfici ob quasdam suspiciones iussisset, senatum conuocauit, ac generis humani conditioné deplorauit, quòd summos honores non ferat, séq; grauiter accusauit, quòd illum tanta beneuolentia honoréque fuisset prosequutus. Xiphil. in Seuero.

Bardas.

† Dux erat egregius, sed cùm accisam authoritatem à Basilio Imper. ægrè ferret, contracto exercitu de Imperio inuadendo cogitauit. Legatus est ad eum Stephanus Nicomediæ episcopus, eloquentia virtutéque præstans, qui cùm multis ei, vt ab armis discederet, suasisset, longo responso Bardas minimè dignatus, dextrum pedem proferens & coccinnum ostendens calceum, vnum ex imperij insignibus quæ iam vsurpauerat: Fieri nõ potest, inquit, vt qui hunc in conspectu multitudinis semel induerit facilè exuat. Significa ergo, iis qui te miserunt, vel sponte me imperatorem agnoscant, vel inuitis ipsis imperium me mihi vendicare conaturum. Sed male ei cessit ambitio. Cedrenus in Basilio.

Alphonsus rex.

Dehortantibus amicis, ne ob imminentia pericula bellum pro Ioanna Neapolitanorum regina, contra Martinum pontificem, qui regno eam spoliarat, susciperet: Non abhorreo, inquit, periculum, cum sine labore & periculo nemo vnquam gloriam consecutus sit. Panormita. de rebus gestis Alphonsi, libro 1. capite 2.

S. Augustinus.

* Non ferè quisquam est, qui careat amore dominandi, & humanã nõ appetat gloriam. Item. Quoties hominibus præesse desidero, toties Deo meo præire contendo. Comment. in Psalmos.

Idem.

* Diabolus ruit, quia elegit potius præesse, quàm subesse, lib. 14. de ciuitate Dei, cap. 11.

S. Ambrosius.

* Hoc ipso pernicisior ambitio, quòd blanda est consolatricula dignitatum, & sæpè, quos vita nulla delectat, quos nulla potuit mouere luxuria, nulla auaritia subruere, facit ambitio criminosos: habet enim forensem gratiam, domesticum periculum, & (vt dominetur aliis) prius seruit, curuatur obsequio vt honore donetur, & dum vult esse sublimior, fit remissior. Commentar. in Lucam, lib. 3.

Chry-

Chrysostomus.

* Quocunque desiderauerit primatum in terra, inueniet confusionem in cœlo. Nec inter seruos Christi computantur, qui de primatu tractauerit. Homil. 25. in Matth.

S. Bernardus.

* O ambitio, ambientium crux, quomodo omnes torquens omnibus places? Nil acrius cruciat, nil molestius inquietat, nil tamen apud miseros mortales celebrius negotiis eius. lib. 3. de consideratione.

Plura pete ex apophth. de Gloria & Laudis cupiditate, atque Regnandi libidine.

De ambitione ex sordibus.

Socrates.

ANimaduertens Antisthenem ambitiosius ostentare vestem laceratam & detritam, facetè hominem intrepauit, οὐ παύσῃ, inquit, ἀγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν, id est, non desines te nobis comere? Significans, eiusdem esse ambitionis vtilitatem amictus ostentare, & delicato cultu sese venditare. Erasm. lib. 8. apoph.

Idem.

Alcibiades cum Socrati magnifica misisset munera, & Socrates respuere videretur, Xantippe auida dissuasit, & donum magnificum ac indignum vt non acciperetur esse dixit. Tum Socrates: Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis nostra est ambitio. Alij namque videri & laudari cupiunt, dum alios ornant muneribus: alij verò ex eo laudem sibi parare studēt, quòd propter communem consuetudinem omnia contemnant: & sic omnibus sua innata est ambitio. Erasm. libro 8. apoph.

Idem.

Quum Antisthenes Cynicus pallium haberet pertusum, idque obuertens fissuram omnibus daret inspiciendam: Per fissuram (inquit Socrates) pallij tui, video tuam inanitatem. eleganter notans, turpiorem esse ambitionem ex vtilitate cultus, quàm ex amictu splendido. Atque vtinam inter Christianos non sint multi Antisthenes, qui sub veste fusca, vili, sordidéque, plus celent gloriæ, quàm alij diuites habeant in holosericis ac byssinis. Erasm. libr. 3. apoph.

Diogenes.

Quum aliquando perfusus esset aqua, staretque toto distillans corpore, circumstantes aliquot, vt fit, commiserabantur hominem indigna passum. Quibus Plato (nam & is fortè tum aderat:) Si vultis, inquit, commiserari Diogenem, abite: notans in philosopho gloriæ cupiditatem. Hoc igitur spectaculo quoniam delectabatur, felix erat potius quàm miserandus: at si nullo teste perfusus fuisset, tum verè fuisset miserabilis. Laertius libro sexto.

Idem.

Rhodios quosdam adolescentes elegantiore cultu conspiciens, dixit, τῦφος οὗτός ἐστιν, id est, hic fastus est. Rursum, quum vidisset Lacedæmonios substricta tunica parcè sordidéque cultos, ἄλλος, inquit, οὗτος τῦφος ἐστὶν, id est, hic alius fastus est. Significans, non minus peccare eos qui ad ostentationem sordidè vestiuntur, quàm qui splendido vestitu sese iactitant. Vnde scitum est illud diui Hieronymi, Pullas æquè vt candidas deuita. Erasm. libro 8. apoph.

Plato.

Plato frugalis quidem erat, sed tamen amans mundiciei: contrà Diogenes, sordidus. Itaque calcans Platonis culcitram, præsentibus aliquot Dionysij amicis, quos Pl[illegible] inuitarat ad conuiuium, dixit [illegible] co Platonis ambitionem. M[illegible]

to: At quanta superbia tumes ipse Diogenes, dum alienam superbiam te calcare putas? Hoc ipsum ab aliis narratur lepidius, Diogeni dicenti, Calco fastum Platonis: Calcas, inquit Plato, sed alio fastu. Nam hoc ipsum fastus erat, quòd iactabat mundiciei contemptum: & qui sordibus gloriantur, non minus ambitiosi sunt quàm qui splendidè vestiuntur, sed aliter: Turpior est autem ambitio, ex fuco virtutis laudem captans. Socion tamen hoc non ascribit Diogeni, sed Platoni Cynico. Laërt. lib. 6.

Diogenes.

De seipso dicere solitus est, se implere & ferre tragicas execrationes. Nam erronem se esse, domo & patria carere, mendicum agere, tenui vestitu vti, & in diem viuere. Nihilominus tamen in his non sibi minus placebat, quàm Alexander in terrarum orbis imperio cùm subactis Indis Babylonem reuerteretur. Ælianus libro tertio, de Varia historia.

De amicitia, atque amico bono.

Thales.

THales Milesius philosophus dicebat, amicorum absentium æquè ac præsentium oportere meminisse. Amicitia enim est animorum coniunctio, quos non dirimit locus. Multi non amant, nisi tantisper dum vident. Diogenes Laërt. libro 1. cap. 1.

Democritus.

* Probum amicum (dicebat) gaudiis quidem vocatum adesse decet: aduersis autem casibus sua sponte. Item, Veri amici tum suaues amicitias fruitione communi, tum calamitates participatione sua reddunt leuiores. Item, Non posse opitulari amicis, inopiæ est: nolle autem, malitiæ est signum. Maxim. serm. de amicitia.

Chilo Spartanus.

Quendam prædicantem se nullos habere inimicos, interrogauit, num vllum haberet amicum? Sentiens, amicitias, & inimicitias inuicem se cōsequi: nec fieri posse, quin qui multos haberet amicos, complures habeat & inimicos. Plutar. in apoph.

Pittacus.

* Erga amicos, inquit, esto cōstans: erga inimicos munitus & cautus. Maxim. serm. de amicitia.

Critias.

* Qui cum amicis versatur, omnia ad gratiam & volūtatem illorum faciens, ex præsenti voluptate inimicitiam facit in posterum. Maxim. serm. de amicitia.

Socrates.

Dicere solitus est, nullam esse possessionem pretiosiorem vero bonóque amico: nec aliunde plus fructus aut voluptatis capi. Itaque præposterè facere multos, qui pecuniæ dispendium grauius ferunt quàm amici iacturam: quique se beneficium perdidisse clamant gratis collocatum, quum eo sibi conciliarint amicum quouis lucro potiorem. Erasm. libro 3. apoph.

Idem.

Crœso interrogato, quid esset maximum & pretiosissimum ex regno consecutus? Cùm ille respondisset, vt hostes vlcisceretur, & amicos beneficio afficeret: Multo, inquit, melius fecisses, si illos tibi amicos asciuisses. Maximus serm. 6.

Idem.

* Dicebat qui fratribus præteritis alios sibi amicos acquirunt, iis esse similes, qui agro suo relicto colunt alienum. Ibidem.

Demetrius Phalereus.

† Amicos dicebat secundis in rebus adesse aduocatos, in aduersis autem & calamitatibus, sua sponte, atque inuocatos. Laërt. lib. 5. cap. 15.

Plutarchus.

* Vasa quidem (inquit) meliora

sunt

fint noua: sed amicitia præstat, quò vetustior. Item, Equi bonitatem in bello, amici verò fidem in calamitate iudicamus. Maxim. serm. de amicitia.

Isocrates.

* Amicos probabis ex calamitate in vita, & communicatione periculorum. Aurum enim igne probamus, amicos in aduersa fortuna cognoscimus. Item, Vera amicitia tria requirit maximè, virtutem tanquam honestam, & familiaritatem vt iucundam, & vsum tanquam necessarium: nam vbi iudicaris, recipere debes, & congressu lætari, & vti si egeas. Maxim. ser. de amicitia. Plura vide apud Isocratem ipsum admonit. ad Nicoclem.

Dion philosophus.

* Quot amicos pararis, tot oculos habes, quibus quæ velis videas: tot aures, quibus quæ decet audias: tot consilia, quibus de iis quæ cōducunt consultare & prospicere possis. Non enim aliter se habet plurium amicitia, quàm si cui Deus vnum corpus habenti multas daret animas, quæ omnes illi prouiderent & consulerent. Maxim. serm. de amicitia.

Prusianus Dion.

* Quæ calamitas extra amicitiam non intolerabilis? quæ prosperitas, remota amicitia, non iniucunda est? Item, Eum iustè miserrimum iudico, qui in miseriis & calamitatibus multos habet qui lætentur: in rebus autem secundis qui delectetur neminem. Maxim. eodem serm.

Zeno Citiensis.

Interrogatus, quid reuera esset amicus? respondit, Alter ego. Laërtius lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Admonitus à quodam, ab amicis illi tendi insidias, vt caueret: Quid faciemus, inquit: sic & cum amicis & cum inimicis habebimus consuetudinem, [illegible] nobis cauebimus, amicis [illegible]. Quòd si pariter ab vtrisque nobis cauebimus, non est suaue viuere. Laërt. lib. 6.

Pericles.

Amico roganti, vt pro se falsum diceret testimonium: se quidem amicum esse dixit, sed ad aras vsque. Sensit vir prudentissimus, eatenus benefaciendum esse amicis, quatenus iustitia, æquitas, & in Deum pietas permittat. Plutarch. in apoph. Gellius libro 1. capite 3. Item libro 1. capite 3.

Xenocrates.

Quum Platoni Dionysius diceret, Aliquis auferet tibi caput: Xenocrates, qui tum præceptori aderat, Non prius, inquit, quàm hoc; suum ostendens caput. Laërt. libro 4. cap. 2.

Aristoteles.

Rogatus quo pacto amici tractandi essent? Non aliter, inquit, quàm nos ab illis tractari cuperemus. Laërt. lib. 1. Brus. lib. 3. cap. 1. cap. 3.

Sextus Philosophus.

* Amicum (dicebat) non diligas vtilitatis gratia. Nam talis amicitia breuis, & instabilis est. Item, Amicum ne parato, cui non credis omnia. Maxim. serm. de amicitia.

Dion Syracusanus.

Admonitus vt caueret sibi ab Heraclide & Calippo, quorum fidei plurimum credebat: respondit, se malle vita excedere, quàm in metu violentæ mortis, amicos inimicósque iuxta ponere. Brus. libro 1. cap. 3. ex Plutarcho.

Phocion.

Nicocli petenti, vt sibi ante Phocionem venenū haurire liceret: Tametsi durū hoc, inquit Phocion, tamen cōcedendū est ei, cui nihil vnquā in vita negaui. Phocionem Nicocles inter amicos fidissimum vnicè adamarat, eíque molestum erat videre illū morientem. Eam molestiam vt vitaret, petiit vt ipse prior biberet. Et hac in re Phocion cōmodauit amico. Plut. in Græc. apoph. & in Phocione.

Epaminondas.

Dicere solebat, non prius [illegible]

discedendum è foro esse, quàm si nouum aliquem amicum ad veteres adieceris. Ælianus libro 14. de Var. histor.

Leoprepes.

† Eum in palæstra sedentem duo adolescentes adierunt, rogantes quomodo mutuam amicitiam colere & conseruare possent. Quibus ille respondit: si alter alterius iræ cesserit, neque iracundiæ obsistere conantes, ita vos inuicem prouocate. Ælian. de Var. hist. libro 4. cap. 24.

Anytus.

Amicum Alcibiadem quum ad cœnam rogasset, ille recusauit: sed domi bene potus, cum famulis paulo pòst irrupit, stánsque ad ostium cœnaculi, iussit famulos vasa diripere, & ad suas ædes deferre: qui ferè dimidium asportarunt. aliis conuiuis autem Alcibiadis violentam superbiam criminantibus, Anytus dixit, illum humaniter egisse, cui quum totum auferre licuerit, dimidium ipsi reliquisset. Erasm. 6. apoph. ex Plut.

Amarcidas.

Interrogatus, quo pacto quis amicos sibi facere posset? respondit, Si loquatur illis iucundissima, præstet autem vtilissima. Quo dicto innuit, in parandis amicis adhibendum esse primò sermonis comitatem, in officiis autem præstandis vtilitatem. Plu. in Laconicis apoph.

Anonymus.

Quidam ambientes amicitiæ fœdus inire cum Lacone, volebant se quocunque vellet vinculo astringere, quo certius esset amicitiam fore sinceram. Quibus ille: Vna est, inquit, de amicitia certitudo, si etiam volentes lędere non possint: nam reliquę omnes prorsus infirmę sunt. Conuenit cum illo Chilonis: Sic habendum amicum, vt cogites alium posse fieri inimicum. Erasf. lib. 8. Apoph. ex Plutarcho.

Cyrus.

* Quum quidam ad eum misisset ornamenta multa, ea distribuit amicis. interrogatus autem cur sibi nihil reliquisset? Quia, inquit, corpus meum his omnibus ornari non potest: amicos autem his ipsis ornatos intuens, maximum mihi ipsi ornatum aptatum esse putabo. Maximus, serm. de amicitia.

Darius.

Darius rex quum aperuisset prægrande malum punicum, & quidam ab eo sciscitaretur, cuius rei tantum numerum habere optaret, quantus illic inesset granorum? respondit, Zopyrorum. is erat vir bonus ac Dario fidus amicus. Significans, regi nihil prius aut clarius esse debere probis ac fidis amicis. Plutarch. in apoph.

Alexander.

Darij matrem, vxorem, & sorores captiuas inuisens, vnà cum Hephæstione, hunc, quòd esset eodem ornatu quo rex, corpore etiam maior, Sysigambis Darij mater pro rege adorauit. Eadem ex nutibus adstantium intelligens errorem, perturbata denuò salutauit Alexandrum. Tum Alexãder: Nihil est ô mater, quòd turberis: nam & hic Alexander est. Sentiens amicum esse alterum ipsum. Plut. in Alex.

Idem.

* Interrogatus à quopiam vbi thesauros haberet, amicos ostendens, In his, inquit. Maximus, serm. de amicitia.

Idem.

Idem, inter amicos quos habebat præcipuos ac potentissimos, omnium maximè videbatur honorare Craterum, sed omnium maximè diligere Hephæstionem. Craterus enim, inquit, amat regem, Hephæstion amat Alexandrum. Id Græcè iucundius dicitur, φιλοβασιλεύς & φιλαλέξανδρος. Sentiens, Craterum in his quæ ad regiam dignitatem attinebant, præstare fidem amicum: Hephæstionem, priuato quodam affe-

ste diligere Alexandrum: Pariter itaque licet dissimiliter amantibus, diuersa ratione persoluit præmium. Craterum ornauit dignitate: Hephæstionem ad intimam admisit familiaritatem. Plutarch. in apophtheg. regum.

Idem.

Ilium profectus, Achillis statuam coronãs, O te felicem, inquit, Achilles, cui viuo talis amicus contigit. loquebatur autem de Patroclo, qui fidissimus Achilli fuit amicus. Plut. in vita Alexandri.

Legati Scytharum.

* Extat sapientissima Scytharum legatorum oratio ad Alexandrum, libro 2. hist. Qu. Curtij dehortatoria à bello. Inter alia autem egregiè dicta & illud occurrit. Quibus bellum non intuleris, bonis amicis poteris vti. Nam & firmissima est inter pares amicitia: & videntur pares qui non fecerunt inter se periculum virium. Quos viceris, amicos tibi esse caue credas. Inter Dominum & seruum nulla amicitia, &c.

Demonax.

* Pauciora (inquit) mala contingunt hominibus ab inimicis quàm amicis. Inimicos enim quum metuant, ab eis cauent: amicis verò aperti sunt, vnde periculis exponuntur, & insidiis ipsorum facilè capiuntur. Anton. ser. de amicis improbis.

Idem.

* Arcanum in amicitia auditum inimicus postea factus ne efferas: lædere enim non tam ipsum amicum quàm amicitiam. ibidem.

Philistio.

* Ne propter iram amici arcana effutias. Quin speres, inquit, ipsum denuò amicum tibi fore. Sæpe iucundior fit amicitia quæ deposita simultate ad concordiam rediit. Fugiendæ sunt malorum amicitiæ, & bonorum inimicitiæ. Ibidem.

Demetrius.

In somnis Antigonus aliquando viderat Mithridatem auream metentem messem: eòque struebat illi insidias, vt tolleret e medio. Idque quum indicasset Demetrio filio, iureiurando adegit vt sileret. Is verò iuncto sibi Mithridate, deambulabat in littore maris, & infima hastæ parte inscripsit arenæ, Fuge, Mithridates. Is intellecta re, profugit in Pontum, atque illic regnauit. Plut. in apoph.

Isocrates

* Nullum, inquit, tibi amicum facias, priusquàm inquisiueris, quomodo se cum prioribus amicis gesserit. Expectabis enim talem erga te futurum, qualis fuit erga illos Ibidem.

Scipio minor.

Negabat vllam vocem inimiciorem amicitiæ potuisse reperiri, quàm eius qui dixisset, Ita amare oportere, vt aliquando esses osurus. nec verò se adduci posse, vt hoc (quemadmodum putaretur) Biantis esse dictum crederet, qui sapiens habitus esset, vnus è septem, sed impuri cuiusdam, & ambitiosi, aut omnia ad suam potentiam reuocantis, esse sententiam. Quónam enim modo quisquã amicus ei esse poterit, cuius se putabit inimicum esse posse? Cicero in Lælio.

Idem.

* Sapienter monebat non parandum esse amicum, cui non ausis per omnia credere. Ibidem.

Idem.

Dicere solebat, nihil difficilius esse, quàm amicitiam vsque ad extremum diem permanere. Mutantur enim mores sæpe, aliàs aduersis rebus, aliàs ingrauescente ætate: aut dirimuntur contentione vel luxuriæ conditione, vel quomodo alicuius, quod idem adipisci vterque possit. Ibidem.

Idem.

Frequenter dicebat, in omnibus rebus diligentiores esse homines, vt capras & oues quot quisque haberet, dicere posset: amicos quot haberet, *non posset. in illis quidem

parandis curam adhibent, in amicis eligendis sunt negligentes. Ibidem.

Pompeius.

Cato cùm prædiceret, Pompeij potentiam crescentem nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, sed multò magis ad tyrannidem tendere, Pompeius ita respondit, Tua (inquit) Cato magis accedunt ad diuinationem, mea autem accommodata sunt amicitiæ. Quo dicto indicat, Catonem de rebus loqui planè incertis, se verò ea præcipuè secutum esse, quæ tum temporis amicitia, quæ sibi cum Cæsare intercedebat, postulabat. De amico autem multò humanius est bene sperare, quàm quasi per somnium diuinare peiora. Plut. in apoph.

P. Rutilius.

Amico iniusta petenti quàm pernegasset suum officium, isque indignabundus diceret; Quid ergo opus est mihi tua amicitia, si quæ ab te peto, non accipio? Imò, ait Rutilius, Quid tua mihi opus est amicitia, si quid inhonestæ rei propter te facturus sum? Val. Max. lib. 6. cap. 4. & Eras.

Cicero.

* Solem è mundo tollere videntur, qui amicitiam è vita tollunt. Cui potest esse vita vitalis, qui non in amici mutua beneuolentia conquiescat? Verus amicus est alter idem. Qui ex amicitia tollit verecundiam, maximum eius tollit ornamentũ. Sine virtute nec amicitiã, nec vllã rem expetendã consequi possumus. Odiũ est venenum amicitiæ. Nulla est amicitia, cũ alter audire verum non vult, alter ad mentiendum paratus est. Nulla est excusatio peccati, si amici causa peccaueris. Ab amicis honesta petamus, & amicorum causa honesta faciamus. Certus amicus in re incerta cernitur, libr. de amicitia, vbi plura leges.

Idem.

* Ea est iucundissima amicitia, quã similitudo morum coniugauit. Plurimæ delectationes sunt in amicitia. Omnium rerum quas ad beatè viuendum sapientia comparauit, nihil est maius amicitia, nihil vberius, nihil iucundius. Meipsum ames oportet, non mea, si veri amici futuri sumus. Amicitia, res sanctissima. Qui amicitiæ fidem lædit, is oppugnat omnium commune præsidium, & quantum in ipso est disturbat vitæ societatem. lib. de Offic. de finibus bonorum & malorum, orat. pro Roscio Amerino & alibi.

Micipsa rex.

* Non exercitus, inquiebat Iugurtham alloquens, neque thesauri præsidia regni sunt, verùm amici: quos neque armis cogere, neque auro parare queas: officio & fide parantur. Salust. hist. de bel. Iugurth.

Volumnius.

M. Lucullum, quòd Bruti & Cassij partes sequutus esset, M. Antonius occidit. Huius mortem quum Volumnius, qui viuum familiariter coluerat, sine fine deploraret, ad Antoniũ pertractus ait, Iube me protinus ad Luculli corpus ductum occidi. Neque enim illi extincto superesse debeo, quũ ei infelicis militiæ autor extiterim. Eras. 6. apoph.

M. Antonius.

Lucillius Bruti familiaris, quum Barbaros in Brutum obnixè ruentes cerneret, Brutũ se esse assimulauit: captúsque, & ductus nimis auidè ad Antonium, quum in Antonij esset aspectu, ait: M. Brutum, ô Antoni, nemo cepit, absitque vt ipsum quisquam capiat hostis. Exterritis his qui adduxerant, Credo, ait Antonius, vos commilitones hunc errorem grauiter ferre: sed scitote vos meliores prædam adeptos, dum enim hostem quæritis, amicum mihi adducitis. Viuo quidem Bruto ignoro per deos quã in re vterer: his amicis vtinam magis quàm hostibus potiar. Plut. in Bruto, & Eras. li. 1. c. 3.

Augustus

Augustus Cæsar.

Cùm Alexandriam vi cepisset, ciuibus omnibus & ciuitati se parcere dixit propter Arrium ciuem Alexandrinum, & olim sibi summa familiaritate coniunctum. Rara profectò clementia fuit Cæsaris, qui propter vnicū amicum eam ciuitatem diripere noluit, quæ tam diu pertinacissimè rebellarat. Plut. in apoph.

Hecaton.

Ego tibi monstrabo, ait, amatoriū sine medicamento: sine herba sine vllius veneficæ carmine. Si vis amari ama. Senec. epist. 9.

Attalus philos.

Dicere solebat iucundius esse amicum facere quàm habere: quomodo artifici iucundius est pingere quàm pinxisse. ibidem.

Trimumpara Rex Cocini.

† Quòd hic foueret Lusitanos, Zamorinus Rex Calecutanus graue in eū bellum mouit. Lusitanis autem petentibus se vt dimitteret, ne eorum causa belli calamitatem pateretur, respondit: bene esse tantùm animo, ac diuinæ prouidētiæ fidentem, quæ bonas causas, cùm in extremum discrimen venissent, tum maximè subleuare consuesset: de profectione ad Cananoris regē, quod petebant minimè cogitarent: neque enim se permissurum, vt quos semel in amicitiam atque tutelam recepisset, ii se viuo & consentiente ad alienam opem supplices ac vagi confugerent. Maffeius Hist. Ind. lib. 2.

Alphonsus rex.

Neapolitani cùm in honorem & æternam Alphonsi regis clarissimi memoriam arcum triumphalem ædificare vellent, & quo satis spatij haberēt, Nicolai Mariæ Buzuti magnanimi & strenui equitis domum diruere cogitarent: rex stultum ciuium consilium incusauit, dicens, non tanti se facere ædificia ventis & tempestatibus obnoxia, vt ob id veteris amici (cuius operam strenuam non semel in bello expertus esset) domum destruere cuperet. Pluris autem fecit rex prudentissimus amicū quàm nominis sui perpetuum monumentum. Panormitan. lib. 1. de gest. Alphonsi.

De amicitia regum & principum.

Solon.

TYrannorum amicos dicebat calculis supputatoriis esse simillimos, qui vt arbitrio supputantis ponuntur, interdum valent multa millia, interdum minimum, interdum nihil. Laert. li. 1. c. 3.

Aratus.

Philippus Arato venenū dandum curarat, quod non repentè occideret, sed lenta tabe consumeret. Id vbi sensit Aratus, nec inueniretur remedium, dissimulauit: & ingressus cubiculum, vni tantùm ex familiaribus dixit: O Cephale, hæc sunt præmia regiæ amicitiæ. Non semper tutum regibus dare optima consilia. Erasm. lib. 6. apoph.

Agesilaus.

† Rex Persarum de contrahenda amicitia legatos ad Agesilaum misit, qui respondit, fieri non posse, vt sua priuatim amicitia frueretur. Sin Lacedæmoniis communiter omnibus amicus fieret, se quoque in amicitiæ ius venturum aiebat. Æl. libr. 10. de var. hist. cap. 20.

Antipater.

Qnum didicisset Parmenionem ab Alexandro interfectum, dixit: Si Parmenio struxit insidias Alexandro, cui fidendum est? Si non struxit, quid agendum? Erat Parmenio velut alter Alexander, in rebus militaribus. Si tamen amicus fefellit, non est tutum cuiquam amico fidere: si Alexander nihil commercium sustulit, præstat à rerum negotiis abstinere. Plutarch. in apoph.

Omulius.

Omulios senator Romanus, Traiano imperatori dicere solebat, Maioris vtilitatis ratione malum principem optari posse qui permultos bonos haberet amicos, quàm bonum qui malorum multorũ amicitiis vteretur. Si quidem facilius fore, à multis bonis vnum malum ad bonitatem deduci, quàm ab vno bono malos multos à malitia auerti. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

De amicitia neglecta, aut violata.

Bion.

Dicebat, amicos, quales quales essent, retinendos esse, ne videamur aut malos recepisse in familiaritatem, aut bonos reiecisse. Laer. li. 4. cap. 7.

Socrates.

Cuiuis promptum esse dicebat, si quid rerum insignium haberet, proloqui: quum difficillimum esset nominare quos possideret amicos, quum hac possessione nulla sit charior. Hoc dicto taxabat præposterum vulgi de rebus iudicium, qui hoc negligentissimè haberet, quod omnium plurimi faciendum erat. Ditior sibi videtur cui pecuniæ nonnulli obtigit, & damnum deplorat cui periit: at qui sibi parauit bonum amicum, non videtur sibi factus beatior, nec iacturam deflet qui perdidit. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Eos qui amicitiã violarent, etiam si iniuria affectorum supplicia effugerent, Dei vltionem tamen nequaquam euasuros dicebat. Sensit autem vir sapientissimus, eos diuina vltione meritò puniri, qui amicitiam humanæ societatis vinculum, disrumperent. Maxim. serm. 6.

Simonides.

Interrogatus, quamobrem, quum esset extremæ senectutis, tamen attentus esset ad rem: Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm carere amicis, taxans instabiles hominum amicitias, qui consequuti quod volunt, negligunt amicum: eidem dum sperant, obseruiunt. Eras. l. 6. apoph.

Diogenes.

Rogatus, quemadmodum amicis vteretur Dionysius? Vt vasculis, ait: dum plena sunt, euacuat, & vacua abiicit. Brus. li. 1. c 3.

Anaxagoras.

Anaxagoras philosophus Periclis præceptor fuisse legitur, cui in administranda rep blica magno fuit vsui. Verùm cùm Pericles negotiis intentus desiisset agere curam Anaxagoræ, iam ad decrepitam prouecti senectutem, constitit inedia finire vitam. Id simul vt renuntiatium est Pericli, anxius accurrit, & argumentis, precibus & lacrymis conatus est hominem à spontaneæ mortis proposito reuocare: idque magis sua ipsius causa quàm philosophi. Cui Anaxagoras, retecta facie iam moribundus, nihil aliud respondit quã hæc, O Pericles, & quibus lucerna est opus, infundunt oleum, exprobrans illi neglectum amici, vnde tantam capere poterat vtilitatem. Lucerna curatur ob vsum vulgarem, & talis consiliarius neglectus periit. Laert. lib. 2. c. 3.

Pisistratus.

Pisistratus Atheniensium tyrannus, quum aliquot amici, qui ab ipso defecerant, Phylen occupassent, venit ad illos stragulas in sarcinam colligatas ipse portans. Cæterùm illis quid sibi vellet percontantibus: Vt, inquit, si persuasero, reducam vos: si non persuasero, maneam vobiscum: ob hoc enim veni cum sarcinis. Egregius animus, qui nollet sine amicis nec regnare, nec viuere. Plut. in ap.

Cato Maior.

Audiens grauissimam de colenda

amicitia

amicitia disputationem, ait: Amicitiæ quæ non placent, dissuendæ magis quã discindẽdæ sũt. Cicero in Catone.

Cassiodorus.

†Qui vere amicus est, omni tempore diligit, nam eum tormentũ non separat, labor non laxat, thesaurus nõ superat, alienus amor nõ occupat. in ep.

De amicitia falsa, quæ in aduersis patefit.

Chilon.

DIcere solebat, Promptius ad amicorum aduersam fortunã, quàm ad res secundas accurrendum. Rebus prosperis aduolant quilibet, etiam minimè amici; qui adsũt reflãte fortuna, hi verè sunt amici. Laert. lib.1.cap.4.

Socrates.

Importunè amare, nihil aliud esse quàm odio prosequi, dicebat. Is enim qui se amicũ esse simulat, quid aliud agit, quàm vt porrigens vna manũ panem, se amicum dicat, post tergũ se altera manu lapidẽ proiiciat? Maxim. ser. 6.

Demetrius Phalereus.

Aiebat, veros amicos in rebus lætis adesse vocatos, in aduersis inuocatos & vltrò. At vulgò fit secus. Laert. lib. 5. c. 25.

Anonymus.

Lacon quidam pridie ab hospite declinatus, postridie lectis stratísque conductis liberaliter exceptus, strata ipsa conscendit ac conculcare cœpit, dicens: Propter hæc heri ne in palea quidem dormiui. Plut. in Lacon.

Namertes.

Legatione fungens, quum à quodam eius generis, ad quem erat missus, beatus prædicaretur, eo quòd multos haberet amicos: interrogauit, quomodo qui multos haberet amicos, periculum faceret an amicum haberet sincerum ac probum? Id quum diu fassus se nescire, cuperet discere: Per aduersam, inquit, fortunam. Plut. in Lacon.

Psammenitus.

Psammenitus Ægyptiorum rex à Cambyse regno pulsus est. Eius filiam ancillari veste indutã, cum aliquot nobiliũ virginibus, Cambyses mitti iusserat ad hauriendam aquam, vt hoc spectaculo parentum captiuorum animos discruciaret. Cæteris indignè ferentibus solus Psammenitus demisit oculos. Mox iussit duci filium illius, cũ aliis plurimis eiusdem ætatis, vinctis ceruicibus, & ore frænato. Atque hoc etiam spectaculo Psammenitus ad lacrymas commotus nõ est. Idem quum vidisset familiarem quendam exutũ opibus, mendicantem obambulare, hoc spectaculo adeò commotus est, vt ingenti fletu hominem amicum compellans, caput suum barbarico more cæderet. Ea re cognita, quũ Cambyses per nuntium causam sciscitaretur, cur in liberorum calamitate tacitus, vnius seniculi calamitatem tam impotenter ferret? respondit: Fili, domestica mala grauiora sunt, quàm vt lachrymas recipiant: at amicus deplorandus erat, qui è multis opibus ad summam inopiam redactus est, ídque in extremo senectutis limine. Eras. 6. apoph.

Xenocrates.

Lycurgus Rhetor, cùm fortè Xenocrati obuiam factus esset: qui à Telone obtorto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis: fustem impegit in caput Telonæ, ac Xenocratem liberauit. Telonem verò tanquam indigna patrãtem in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum cùm ab omnibus probaretur, post aliquot dies Xenocrates obuiam factus Lycurgi filiis: Citè, ait, retuli gratiam patri tuo, qui vulgò laudatur, quòd mihi amico, in re tam periculosa & difficili tulerit auxilium. Eras. li. 8. apoph.

Antigonus.

* Hic Diis sacrificãs precabatur vt se à simulatis seruarent amicis: cúmque percunctaretur quispiam, quamobrem tale quid à Diis optaret: Quia

inquit, hostes eum cognosco, caueo. Maximus serm. de amicit.

Dionysius Senior.

Admiratus egregiam fidem Damonis & Pythiæ, Rogo, inquit, vt me quoque in vestram amicitiam recipiatis. Alteri tyrannus destinarat diem necis, quúmque is pauculos dies petiisset rerum domesticarum ordinandarum gratia, hac lege impetrauit, vt alter vas amici fieret, ea conditione, vt si ille non rediisset ad diē præscriptum, hic plecteretur. Rediit autē ad diem, mori malens, quàm amicum fallere. Ita seruatus est vterque, ac regis amicitia decoratus. Tantum valet egregia virtus apud tyrannos etiam. Erasm. 5. apoph.

Tarquinius Superbus.

Iam exul factus, dixisse fertur: Se tum denique cognouisse quos habuisset amicos fidos, quos infidos, cùm neutris gratiam referre posset. Qui commodi gratia sunt amici, sublata commodi spe deserunt amicitiam: sed amicos secundæ res parant, aduersæ probant. Erasm. 6. apoph.

Alphonsus rex.

Ex Sicilia nauigans, videns aues marinas circumuolantes triremem, & expectantes cibum à nauigantibus, escam in mare proiecit. Verum cùm videret à volatilibus certatim rapi, quæ deinde cum præda aduolabant, ad suos conuersus ait: Persimiles sunt his garriis purpurati & curiales aliquot mei. Simulac enim aliquod officium aut beneficium hiantes & dimicantes inuicem à me acceperunt, aufugiunt, nec reuertuntur, donec necessitate premuntur, plura petentes. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylu. de eius dictis.

D. Hieronymus.

† Amicitia quæ desinere potest, vera nunquam fuit. Epistol. ad Ruffinum. lib. 2. cap. 11.

De amicorum electione.

Antisthenes.

ILlud cumprimis damnabat in hominum moribus, quòd in auctionibus vasa diligenter inspicerent, priusquàm emerent: vitam eorum non inspicerent, quos sibi in amicitiam adiungerent. At maior vtilitas est à fidis amicis, quàm à vasis: & plus damni est, nisi deligas. Laert. libro 2. cap. 8.

Solon.

Solon Salaminius summoperè suos admonere solebat, ne citò quoslibet amicos sibi pararent: quos autem semel parauissent, ne facilè reiicerent. Refertur ex Apollodoro apud Laert. & Erasm. in prouerbio, Ne cuiuis dextram inieceris.

Aristoteles.

Illud frequenter habebat in ore ὦ φίλοι οὐδεὶς φίλος. Sentiens, multos esse amicos nomine, paucissimos aut nullos re. Laert. lib. 5. cap. 1.

Anacharsis.

Præstare dicebat, vnicum habere amicum multi pretij, quàm multos nullius. Græca sonant iucundius, ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον, ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους. Laer. lib. 1.

Isocrates.

* Amicos tibi compara, non omnes qui id cupiunt, sed eos qui ingenio tuo digni sunt: neque quibus cum iucundissimè viuas, sed cum quibus optimè ciuitatem administres. Stob. serm. 46.

Idem.

† Amicitiam cum nemine iungito priusquam exploraueris, quomodo prioribus amicis fuerit vsus. Sperabis enim eum in te quoque fore talem, qualem erga illos se præbuerit. In Paræn. ad Demonium.

Seneca.

† Diu cogita, an tibi in amicitiam aliquis recipiendus sit: cum placuerit fieri, toto illum pectore admitte: tam auda-

audacter cum illo loquere quàm tecum. Tu quidem ita viue, vt nihil cómittas, nisi quod committere etiam inimico possis. Epist. 3. ad Lucill.

Euripides.

Amicos qui nihil tibi verbis indulgeant comparato. Qui verò vt complaceant & delectet te verba faciunt, eos tanquam malos ex foribus excludito. Stob. serm. 14.

Darius.

Zopyrus sibi nares & aures præcidit: itaque dissimulans quis esset, ad Babylonios transfugit, fingens se à Dario crudelissimè tractatum. Babylonij persuasi, commiserunt illi præfecturam. Ille nactus occasionem, Dario ciuitatem tradidit. Postea Darius sæpenumero dicere solebat, se malle vnum Zopyrum integrum, quàm centum Babylonas capere. Erat opulentissima ciuitas Babylon, tamen vnicum amicum centum Babylonibus anteposuit. Ab hoc animo quantum absunt principes quidem qui Sannionem, aut equum, aut canem pluris faciunt quàm probum, fidelem, ac doctum amicum? Plutar. in apopht.

Scipio minor.

Polybij sequens præcepta, dabat operam ne quando è foro rediret domũ, priusquàm sibi quocunque modo quempiam eorum in quos incidisset, familiarem, & amicum reddidisset: sentiens, nullam esse homini possessionem meliorem. Plutarc. in apoph.

Alphonsus rex.

Quum dubitaret, vtrum Franciscum Sforciam, an Nicolaum Piciniuum in amicitiam & societatem admissurus esset: (erat autem alterum dumtaxat, propter illorum inter se simultates, admissurus) Matriciensibus legatis regem adeuntibus, & interrogantibus vtrum Sforciæ an Piciniuo [illegible] adhærerent: Vtrosque tanquam [illegible] esse, item ab vtrisque [illegible] inimicis caueri dum esse respondit. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De amico castigatore.

Diogenes.

AD salutem opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis: eo quòd illi moneant, hi redarguunt, & reprehendunt. Laert. libro 6. Plutarch. de vtilitate ab inimicis capienda.

Phocion.

Antipatro petenti, vt in gratiam sitam faceret quiddam pugnans cum iustitia: Non potes, inquit, ô Antipater, Phocione simul amico & adulatore vti. Amicus obsecundat quousque patitur æquum & honestum. Nec enim amicus ab amico quod iniustum est petere debet. Adulator autem ad quiduis obsequitur. Plutar. in apopht.

Philippus.

Quum multi bello capti venderentur, Philippus Macedonum rex in auctione sedens, parum decenter vestitus erat. Quidam igitur eorum, qui vendebantur exclamauit: Parce mihi, Philippe, à patre enim sum tibi amicus. Philippus interrogauit, Vndenam hæc amicitia conflata esset? Tum ille, Volo, inquit, propius accedens dicere. qui quum admissus esset, quasi arcani quippiam dicturus: Dimitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad istum modum indecenter sedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, dimitte liberum, nesciebam enim prius illum mihi verum amicum esse, donec melioribus institutus sum ab ipso. Sensit vir prudentissimus, eos præcipuos amicos esse, qui probè nos instituunt. Plutarc. in apoph.

Cobares, Medus.

* Natura mortalium hoc quoque nomine praua & sinistra dici potest (inquit ad Bessum) quod in suo quisque

quenegotio hebetior est quàm in alieno. Turbida sunt consilia eorum qui sibi suadent. Obstat aliis metus, aliis cupiditas, nonnunquam naturalis eorum quæ cogitaueris amor. Expertus es, vnumquemque quod ipse repererit, aut solum aut optimum ducere. Curt. lib.7.

Cato.

Intelligens quendam animum ab amico reprehensore alienasse, Noli, inquit, indignari amico: apem enim propter aculeum non odisti, sed foues & tueris propter fructum. Cur igitur amici obiurgationem fers adeò iniquè, quam propter beneuolentiam plurimùm amare debes? Maximus serm.6.

De amicorum rebus communibus.

Epicurus.

IMprobabat institutum Pythagoræ, qui quum doceret amicorum communia esse omnia, iubebat vt discipuli, quod quisque habebat, deponerent in commune: dicens, id esse diffidentium verius quàm amicorum. Etenim si quis mihi verè sit amicus, nihilominus habeo pro meis quæ ille possidet, quàm si deposuisset. Porrò qui diffidit, aut non est ipse verus amicus, aut de alterius animo dubitat. Erasm. libro 8. apophthegmat.

Anytus.

Anytus amicorum Alcibiadis vnus, cum ad cœnam rogarat. Ille recusauit: sed domi bene potus, cum famulis comessabundus irrupit, & stans ad ostium cœnaculi, iussit famulos vasa diripere, & ad suas ædes deferre, qui ferè dimidium asportarunt. Aliis autem conuiuis Alcibiadis violentiam accusantibus, Anytus respondit, illum bene egisse, cui cùm totum auferre licuerit, dimidiam tamen adhuc partem ipsi reliquisset. Sensit vir prudentissimus, amicorum meritò omnia communia esse debere. Erasm.l.6.apoph.

Themistocles.

† Cùm eum quidam monerent vt absque vllo personarum respectu magistratu fungeretur: Nequaquam, inquit, in eo sessurus sum throno, in quo amici nō meliore fruituri sunt conditione, quàm non amici. Non enim ciuitas homines amicis & sodalibus carentes, sed commodos & temperantes requirit Anton. in melis. par.2.ser.1.

Plura vide suprà de Æqualitate.

De Amore impudico.

Diogenes.

AMorem dixit otiosorum esse negotium, quòd hic affectus potissimùm occupet otio deditos. Ita fit, vt dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant, nec interim tamen quicquam bonæ rei agant, Laer.l.6.

Plato.

Omnes qui perditè amarent, dicebat in alieno viuere corpore, in suo verò ac proprio planè mortuos esse. Fulgosus libro 7. cap.2.

Idem.

Conditiones amatoris cum ostendere vellet, Animus est, dicebat, in suo quidem corpore moriens, in alieno verò viuens. Brusonius libro 1. cap.2.

Aristoteles Cyrenæus.

Ab amico quodam percontatus, an amor coitus gratia fieret? Neque eius gratia, neque sine eo respondit. Stob. ser 61.

Panætius.

Adolescentulo quærenti, an sapiens amaturus esset? De sapiente, inquit, videbimus. Mihi & tibi, qui à sapiente longè absumus, non est committendum, vt incidamus in rem commotam, impotentem, alteri emancipatam, vilem sibi. Bruso.li.c.2.

Theophrastus.

Interrogatus, quid esset amor? respondit,

spondit, animæ ociosæ affectus. Stob. serm. 62.

Prodicus.

Aiebat, cupiditatem geminatam, amorem esse: amorem vero geminatum, insaniam fieri. Stobæus sermo. 62.

Alexander.

Quum è Macedonum numero ad mare remitteret & valetudinarios, & mutilos debilésque, productus est quidam qui se inter ægrotos adscripserat, quum non ægrotaret. Is ad Alexandri conspectum adductus & examinatus, fassúsque se morbum prætexuisse ob amorem Telesippæ, quæ ad mare fuerat profecta, Alexander cui negotium retrahendæ ad exercitum Telesippæ delegaretur, vt cognouit eam esse liberam: Persuadeamus, inquit, ô Antigenes, Telesippæ, vt nobiscum maneat: nam vim admouere liberæ, non est nostrum. Sic indulsit amori strenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat, vt ingenuam mulierem redire nollet nisi persuasam. Plutar.

Apollonius.

Eunuchus quidam quum deprehensus esset cum pellice regis Babyloniæ, præsentem Apollonium rex interrogat, quid de eunucho faciendum indicaret? at ille: Quid, nisi vt viuat? Admiranti autem regi subiecit, Omne supplicium, si viuet, ob amorem patietur. Brusonius libr. 1. cap. 2.

Poliarchi rex Thraciæ.

Troiani belli tempore, cùm Troiani pariter & Græci legationem ad ipsum misissent, auditis vtrisque pro [illegible] vt Alexander redderet Helenam [illegible] pro vna duas formosas [illegible] sop[illegible] isset Paris, si hæc [illegible] iam vna satis fruitus habuisset [illegible] ... & patriæ con[illegible] [illegible] autem non miretur [illegible] , quibus sat [illegible] redderetur,

quæ cum adultero tam diu dormierat? Plutarchus in apophthegmat.

Cato maior.

Amantis animum dicebat in alieno corpore viuere: quod hodie quoque celebratur, Animam illic potius esse vbi amat, quàm vbi animat. Plut. in eius vita.

Idem.

Affirmabat, insanos prudentibus longè vtiliores esse, quàm insanis sapientes. Quippe qui sapientes, cùm stultorum errata inspicerent, ob id in melius vitam mutare solerent. At amantes, quum discendi capaces non sint, ex sapientum benefactis fructum percipere nullum possunt, Fulgosus libro septimo cap. 2.

Populia.

Populia Marci filia, miranti cuidam quid esset, quapropter aliæ bestiæ nunquam marem desiderarent, nisi cum prægnantes vellent fieri respondit, Quia bestiæ sunt. Macrob. l. 2. cap. 5. Satur.

Iulia Augusti.

Iulia Cæsaris Augusti filia, cùm conscij flagitiorum admirarentur, quomodo similes Agrippæ filios procrearet, quæ tam frequenter vulgo potestatem corporis sui faceret, respondit: Quia nunquam nisi naue plena vectorem tollo. Macrob. libr. 2. cap. 5. Saturn.

Anonyma.

Mulier quædam dixerat se deperire amore Vespasiani. ei perductæ quum pro concubitu sestertia quadraginta donasset, roganti dispensatori, quo titulo vellet eam summam rationibus referri, dixit, Vespasiano adamato. Sueton.

D. Hieronymus.

Amor formæ rationis obliuio est & insaniæ proximus, turbat consilia, & generosos spiritus frangit. lib. 2. adu. Iou.

D. Augustinus.

† Sordes animi sunt, amor quarumlibet rerum, præter animum & Deum, à quibus sordibus quantò quisque est purgatior, tantò faciliùs verum intuetur. De vtilit. credendi.

Vide apophthegmata de Coitu, Incontinentia, Libidine fœda, & Coitu immoderato.

De amoris parum honesti remediis.

Crates.

AMore laborantibus ostendit remedia: Amori, inquit, medetur fames: sin aliter, tempus. quòd si nec his vti possis, laqueus. luxus ferè alit amorem: tempus omnia aut tollit, aut certè mitigat. Hæc remedia si nihil prosunt, superest laqueus, vt morbus finiatur suspendio. Laert. lib. 6. cap. 5.

D. Hieronymus.

† Ama scientiam scripturarum, & vitia carnis non amabis. In Epist. ad Rusticam.

De amantium ira & odio.

Agathon.

AGathonem poetam amabat Pausanias figulus. qui cùm aliquando venissent ad Archelaum, qui non minus amoris quàm literarum erat studiosus, & contentiones orirentur inter amorem & amasium: interrogauit Agathonem Archelaus, quid sibi vellet, quòd frequenter simultates exerceret cum eo à quo summopere amaretur? At ille, Huius rei (inquit) ô rex ego rationē tibi reddam. Neque enim ei sum infestus, neque rustica quadam morositate id facio. Quòd, siquid ego quoque de moribus intelligo, cùm ex aliis, tum ex arte poetica, iucundissimum amantibus esse reperio, si ex contentione & litibus cum amasiis in gratiam redeant. Et sanè mihi videtur nihil illis delectabilius accidere. Huius ergo voluptatis persæpe eum participem facio, frequenter litigando. Gaudium enim capit si continuam cum eo contentionem dissoluam, & reconciliem. Si verò æqualiter & consueto more cum eo semper agam, non experiretur dissidium. Ælianus lib. 2. de Var. hist.

De amore honesto.

Antisthenes.

ILlud frequenter in ore habuisse dicitur, Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθός: id est, Dignus amari quisquis bonus est. Non enim verus & sincerus amor est, nisi quem conciliat virtus. Laert. libr. 6 cap. 1.

Socrates.

Docuit animorum formam magis amandam, quàm corporum: eámque voluptatem quam in nobis gignit conspecta formosa facies, ad longè pulchriorem, sed latentem animi speciem esse transferendam. verùm vt hanc videamus, philosophicis oculis opus esse. Notabat, φιλεῖν Græcam vocem ancipitem esse, ad osculandum, & amandum: quorum prius est corpus amantium, alterum mentem. Erasm. libro tertio apopht.

Idem.

Eos qui corpus tantum amarent, similes esse aiebat mendicis qui semper egerent, semper instarent, aliquid flagitantes: rursus qui amici essent potius quàm amatores, similes esse his qui proprium fundum possiderent, quem semper student reddere meliorem. Amator suam quærit explere voluptatem: amicus haud quaquam ad se spectans, hoc se putat ditiorem, quo meliorem reddiderit amicum. Erasm. l. 3. apoph.

Zeno.

Formoso dicenti, sibi non videri futurum vt sapiens amaret: Nihil, inquit, esset vobis formosis infelicius.

Quis-

Quisquis enim docet, admonet, instituitque ad virtutem adolescentes, vtique amat. Atque is demum verus est amor. Nam qui vulgò dicuntur amare, suum venantur commodum cum incommodo adamati. Laer. lib. 7. cap. 1.

Th. Pontanus.

Thomas Pontanus, vir prudentia ac sapientia clarissimus, assiduè dicere solebat, Amorem nunquam fecisse stipendium. Ea quippe est amoris vis, vt vbiuis terrarum facilè locum inueniat, etiam sine pecunia. Iac. Spieg. in lib. 2. Æneæ Syluij de dictis ac factis Alphonsi cap. 43.

Idem.

Sæpenumero dixisse fertur, Amorem, inermem quidem incedere, dormire tamen loricatum. Notat autem amorem subditorum erga suos principes tanti fieri, vt princeps, cui beneuolentia suorum satis perspecta est, non sibi timeat, etsi solus interdiu ambulet: noctu tamen semper adhiberi corporis custodes. Ibidem.

De amore sui quem Græci φιλαυτίαν vocant.

Socrates.

Dicebat, Neminem in seipso sua cernere vitia, alterius autem apertissimè. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 75.

Idem.

Si quis, inquit, in theatro coriarios surgere iuberet, eos solum surrecturos: similiter si fabros ærarios, textores, aut alios generatim. Si verò prudentes ac iustos hîc omnes exsurrecturos fore. Est enim hoc in primis in vita damnosum, quod cùm hominum pars maxima stulta sit, sapere tamen [illegible] videatur. Stob. ser. 21.

Diogenes.

Interrogatus, quænam in tota rerũ natura [illegible] difficillimum? Nosse [illegible]. Multa enim propter amorem sui sibi quenque fingere solitum. Antonius in Melissa. par. 2. serm. 75.

Idem.

Hominum dicebat aliquos opportuna loquentes non intelligere seipsos, sicuti lyræ egregiè resonantes non sentiunt, Stobæus serm. 21. Antonius serm. 75. parte 1 Melissæ, & Maximus serm. 7.

Plato.

Iubebat, vt cùm aliquos irriserimus, conuertamur ad nosmetipsos, & videamus, ne ipsi eisdem vitiis laboremus. Stob. serm 21. Anto. in Melissa. Amor enim sui multa celat, & circumoperit in illo qui magis irridere solet alios. Stob. serm. 21. Anto. in Melissa serm. 75.

Idem.

* Omnium maximum, inquiebat, quoddam malum in multorum animis est innatũ, cuius quidem, quum facilè sibi ignoscant, nullum remedium excogitant. Est autẽ hoc quod dicere solent, naturâ sibi quisque esse amicum. Sed re vera nimius in se ipsum amor omnium peccatorum omnibus semper est causa. Occæcatur quippe circa occæcatum, qui amat. Quapropter qui se amat, cũ seipsum magis quàm veritatem honorandum putet, quid iustum, bonum, & pulchrum sit, malè iudicat. lib. 5. de Legib. Stobæus, serm. 24.

Æsopus.

Vnumquemque nostrum duas ferre aiebat peras, alteram ante nos, alteram à tergo. Et in anteriorem quidem alienos errores condere, in posticam verò nostros: ideóque non videri à nobis, Stob. serm. 21.

Demosthenes.

Omnium facillimum esse dicebat, seipsum decipere. quod enim vnusquisque cupit, id etiam in animum inducit, & sibi persuadet. Res autem ipse frequẽter nõ ita se habent. Ibid.

Apollonius.

Dicere solebat, quàm plurimos ...

se, qui semetipsos præter vllum decorum amantes, propria peccata defenderent, accusarent autem aliena. Ibidem.

De eo quòd à subditis amari melius sit quàm metui.

Chilo.

OPtimum regem esse dixit, qui non operam dat vt metuatur. Stob.serm.46.

Pittacus.

Eum laude dignum imperatorem dicebat, qui ita se erga suos gerat, vt non eum, sed ei ciues timerent. Stobæus, ser.46.

Pythagoras.

Potius elige, inquit, qui versentur tecum, te venerentur & amēt, quàm timeant. Amorem enim reuerentia & obseruantia, timorem odium sequitur. Phauorinus apud Stob.

Polydorus Alcamenis F.

Cuidam percontanti cur Spartani in bello fortiter sese periculis obiicerent? Quoniam, inquit, duces reuereri didicerunt, potius quàm timere. Reuerentia cum amore coniuncta est: metuimus autem illos maximè quos odimus. Rectius autem suo fungitur officio, qui ex animo facit, quàm qui metu mali. Plut. in Laconicis apoph.

Isocrates.

† Decet virum Principem, & hominum & ciuitatis esse amantem. Nec enim fieri potest, vt vel equis, vel canibus, vel hominibus, vel vlli denique rei quisquam rectè præsit, nisi delectetur iis quorum ei mandata est curatio. Populus tibi curæ sit, & omnia in eo posita esse putato, vt is imperio tuo delectetur. ad Nicoclem.

Idem.

† Exime ciuibus formidinem, neque terribilis iis esse velis, qui nihil delinquunt. Publicas opes rectius à priuatis haberi quàm intra vnum claustrum reseruari. Bonus princeps qui magis à suis diligitur, quàm timetur, habet quicquid ciues possident. Eutropius.

Constantius Chlorus.

Amicis admonentibus, quòd in augendo fisco videretur indiligentior, respondit: Publicas opes rectius à priuatis haberi, quàm intra vnum claustrum reseruari. Bonus princeps, qui magis à suis diligitur, quàm timetur, habet quicquid ciues possident. Eras. lib.8. apoph.

Sigismundus Imperator.

Audiens a quibusdam disputari, num melius esset amari, an timeri à subditis? Respondit: Quemadmodum superi amari & timeri volunt, ita & reges. Neque enim bene ames, nisi etiam timeas. Timor enim reuerentiam arguit, quæ regibus maximè debetur. Certè qui non timet, contemnere videtur. At in regibus quoque situm est, vt & amentur, & timeantur: si ita moderentur vitam, vt nec inferioribus sint terrori, nec superioribus despectui. Æneas Syluius lib.4. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Alphonsus rex.

Interrogatus quos è popularibus suis percharos haberet? illos, inquit, qui non magis eum, quàm pro eo metuant. Sensit autem, illos esse ex animo amicos, qui principem magis amant, quàm metuūt. Panorm. lib.4.

Plura vide infrà de Beneuolentia, Clementia, Humanitate, atque imperio vel regno bene administrando.

De Animę immortalitate.

Phocylides.

• ANima immortalis est, inquit, viuitque perpetuò, nec senescit vnquam. In præceptis suis.

Epicharmus.

• Si animâ bonus es, mors nocere tibi non potest, viuet spiritus tuus in cœ-

in cælo beatus, &c. Apud Clement. Alex.

Pythagoras.

* Aurigam animam optimam si corpori constitueris: vbi derelicto corpori ad liberum æthera perueneris, eris immortalis, &c. In aureis versibus.

Socrates.

Hominem ipsum animum esse dicebat, corpus autẽ nihil aliud quàm animi organum, vel domicilium, aut vt verius dicam sepulchrum, ac carcerem: vnde cùm emerserit, tum demum sui iuris esse, multóque quàm antea felicius viuere. Erasm. in Declamat. de Morte.

Idem.

Quum hora mortis ei immineret, rogatus à Critone, quo modo vellet sepeliri: Multam, inquit, ô amici, operam frustra consumpsi. Critoni enim nostro nondum persuasi, me hinc auolaturum, neque quicquam mei relicturum. Veruntamẽ, ô Crito, si me assequi poteris, aut sicubi nactus eris, vtcunque tibi videtur sepelito. Sed mihi crede, nemo me vestrum quum hic excessero, cõsequetur. Sẽsit Socrates, animum esse hominem: corpus nihil aliud esse quàm animi vel organum, vel domicilium. Eóque stultè facere illos, qui soliciti sunt quomodo sepeliantur, Brus. l. cap. 10.

Idem.

Iam damnatus, iudicibus dicebat: Anytus quidem & Melitus (accusatores enim eius fuerant) interficere me possunt, sed incommodo aut detrimento minimè afficere. Pia hominis ethnici sententia, sentientis tyrannos pro suo quidem arbitrio in corpora hominum sæuire posse, ast in animam, quæ immortalis est, nullam omnino potestatẽ habere. Brus. lib. 4. cap. 10.

Anaxarchus.

A Nicocreonte Cypri tyranno captus, & pilis ferreis in saxo excauate tunsus: Tunde, inquit, tunde probè Anaxarchi carnes & ossa, siue (vt alij) follem: Anaxarchum nequaquam lædes. Sensit autẽ philosophus clarissimus, tyrannum quidem potestatem habere vt pro arbitrio crudelitatem suam exerceat in corpora hominum, animam tamen immortalem semper fore, extra omne tyrannorum imperium. Philo Iudæus in libro, Quod omnis probus liber. & Bruson. lib. cap. 1. ex Plut.

Cercidas Megalopolis.

Quum in morbum periculosissimum incidisset, interrogatus num libenter mori vellet? Quidni? ait. Videbo enim post mortem viros in omni scientiarum genere doctissimos, ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatæum, ex poetis Homerum, ex Musicis Olympum, qui suis literarum monumentis nomen sibi immortale pepererunt. Ælianus libro 13. de Varia historia.

Philistio.

* Anima sapientis (inquit) Deo coniungitur. Animam non mors, sed mala vita perdit. Anton. & Maxim. serm. de anima.

Ægyptius Monachus.

Quum nuntius venisset, qui patris mortem annuntiaret, respondisse fertur: Desine blasphemare, & impiè loqui: pater enim meus immortalis est. Nicephorus libro 11. cap. 45. Eccles. histo. ex Euagrio.

Cyrus.

Moriens filiis suis ait, Nullo modo filij hoc vnquam mihi persuasi, vt animus viuat, donec fuerit in corpore mortali: quum verò ab hoc solutus fuerit, moriatur. Cicero in Catone Maiore ex Xenoph.

Thraseas.

Quum non tantùm in alios, sed in matrem etiam, quam occidi fraude curauerat, crudelissimè sæuiret, P. Thraseas Petus, Romanorum fortissimus dicere solebat: Nero quidẽ me occidere potest, perdere autem nequaquam: innuens quidem, Ne-

ronem tyrannum cruentissimum potestatem habere grassandi in corpora suorum, animam autem (quæ immortalis est) nequaquam lædi à quouis homine posse. Xiphilinus in Nerone.

Cicero.

* Animorum, inquit, in terris nulla origo inueniri potest: nihil est enim in animis mistum, atque concretum, aut quod ex terra natum atque factum esse videatur, aut quod humidum, aut flabile, aut igneum. His enim nulla vis inest memoriæ, intellectus, cogitationis, quæ præterita retineat, præuideat futura, præsentia comprehendat, quæ quidem omnia diuina sunt. lib. 1. Tusc quæst. & in consol.

Idem.

† Quod autem ex hominum genere consecratos sicut Herculem & cęteros coli lex iubet, indicat omnium quidem animos immortales esse, sed fortium, bonorúmq. diuinos. De leg.

Idem.

* Cogita te mortalem non esse, non hoc corpus. Non enim is es quē forma ostendit, sed mens cuiusque ipse est, non hæc moles quam digito indicare possumus. Item. Sicuti Deus caducum hunc mūdum regit & mouet, ita & spiritus immortalis, fragile corpus, in Somn. Scipionis.

Seneca.

* Animus, si propriam eius originem aspexeris, nō ex terreno & graui concretus corpore ex illo cœlesti spiritu descendit, nec est ratio aliud quàm in corpore pars diuini spiritus mersa. Et quemadmodum radij solis contingunt quidem terram, sed ibi sunt vnde mittuntur, sic animus magnus ac sacer, & in hoc demissus, vt propius diuina noscamus, conuersatur quidem nobiscum, sed hæret origini suæ. Item. Hæc quæ vides ossa circum nobis, neruos & obductam cutē, vultúmq. & ministras manus, & cætera quibus inuoluti sumus, vincula animorum tenebræque sunt. Obruitur his animus, fugatur, arcetur aduersis. omne illi cum hac carne graue certamen est. Ne abstrahatur & findatur, nititur illo vnde demissus est: ibi illum æterna requies manet. Item. Nox quam pertimescimus intermittit vitam, non eripit: veniet iterum qui nos in lucem reponat dies. lib. ad Gallionem Martiam, de breuit. vitæ, ad Lucillium, & alibi, vbi multa de animæ humanæ præstantia & dignitate.

Idem.

† Sursum animum vocant initia sua. Erit autem illic etiam, antequàm hac custodia exoluatur, si vitia sua deseruit, purúsque ac leuis, in cogitationes diuinas emicuit. Epist. 80.

Alphonsus Rex.

Maximum argumentum immortalitatis sibi videri dicebat, quòd corpora in hac vita decrescere, ac per omnia membra suos quasi fines & terminos habere videret: animos verò, quāto ad annos accederent, tanto magis intelligentia, virtute & sapientia crescere. Panormitanus lib. 4. de Alphonsi reb. gest.

Fridericus imperat.

In Austria cùm obiisset vnus ex primoribus, annos natus tres & nonaginta, qui vitam inter voluptates illecebrásque nullà vnquā valetudine offensam duxisset, ignotáque illi omnis calamitas, omnis mœstitia fuisset, ídque Friderico Cæsari narraretur: Et hinc, inquit ille, immortales animas censere licet. Nanque si Deus est, qui hunc mundum gubernat (vt philosophi & Theologi docent) cúmque iustum esse nemo negat: profectò alia loca sunt, ad quę post mortem animæ migrant, ibíque pro factis aut mercedem, aut pœnam accipiunt. Nam hîc nec bonis sua præmia, neque malis sua supplicia reddi videmus. Æneas Syluius.

De animi bonis ac cultu.

Plato.

†QVi virtuti formam corporis anteponit, animam verè penitúsque dedecorat. Nempe corpus anima venerabilius arbitratur, in quo certè vehementer errat. Nihil enim terrenum rebus cælestibus venerabilius est. Et qui de animo aliter sentit, quàm mirabilem rem negligat, prorsus ignorat. lib.5.de leg.

Pythagoras.

†Maximũ eorũ quæ ab hominibus fingi possint, dixit animam esse, siue ad bonum induceret, siue ad malum. Felicésque ac beatos esse homines, quibus anima bona aduenerit. Laër. lib.8.cap.1.

Bion.

Dicere solebat, formam & venustatem bonum esse alienum. Sentiens nimirum, animi bona reuera esse nostra, cætera verò omnia fluxa, & paruo duratura tempore. Laërtius libro 4.cap.7.

Bias.

Quum patriam eius Prienen hostes inuasissent, omnibus quos sæuitia belli incolumes abire passa fuerat, pretiosarum rerum pondere onustis fugiẽtibus: interrogatus, Quid ita nihil ex bonis suis secum ferret? Ego verò, inquit, omnia bona mecũ porto. Pectore enim illa gestabat, non humeris, non oculis visenda, sed æstimanda animo: quæ domicilio mentis inclusa, nec mortalium nec deorum manibus labefactari queũt: & vt manentibus præsto sunt, ita fugientes non deserunt. Cicero in Paradoxis. Valer. Max lib. 7.cap.2. Verùm Seneca lib.cap.5. de Tranquillitate, & epist.9. Stilponi hoc ascribit.

Thales.

Dicebat, non esse fucandam faciẽ, sed animum honestis studiis exornãdum: quòd hæc forma verè cõciliet ac perpetuos amicos. Diogen. Laërt lib.1.cap.1.

Antisthenes.

Admonebat ea esse paranda viatica quæ simul cum naufrago enatarent. Sentiens, bonas artes vbique esse in pretio, nec posse à fortuna eripi. Idem ascribitur Aristippo. Laert. lib. 6.cap.1.

Idem.

Quidam adolescens curarat sese ex ære sculpendum, & ad eam imaginem sese conformabat. Huic Antisthenes: Si æs posset vocem edere, qua de re potissimũ gloriaretur? De pulchritudine, inquit adolescens. Nõ igitur, inquit, erubescis, qui non de animo gloriaris? significans, magis gloriandum de bonis animi, quàm de forma, quam haberet cum statua communem. Laërt. lib.6.cap.1.

Ariston.

*Vulgus hominum Laërti comparabat, qui cũ reliqua ruri diligenter omnia curaret, seipsum negligebat: sic & illos studiosissimos quidem esse circa possessiones, animum autem feris obrutum affectibus non excolere aiebat. Stob. serm.4.

Aristippus.

Nauigãs cum ciuibus suis, & naufragio quodam eiectus, venit Rhodum, vbi summa cum humanitate & reuerentia exceptus & tractatus est, etiam ab ignotis illis hominibus. Tãdem verò, quum hi qui cum Aristippo naufragium passi erant, pararent reditum in patriam, rogaréntque illum, Ecquid vellet ciuibus suis renuntiari? Nil aliud, inquit, quàm vt studeant sibi huiusmodi parare opes, quæ naufragio non pereant, sed simul cum possidente enatent. Sensit vir sapiẽtissimus, hominem non fortunæ, sed animi bonis muniẽdum, vt vbiuis terrarum victum sibi compararet, & apud homines magno sit in pretio. Vitruuius lib. 6.de Architectura. Fulgos. lib.7.cap.2.

Democritus.

Dicebat potius animæ quàm corporis curam esse habendam. Siquidem anima perfectissima corporis vitia leuat: robur autem corporis, absque ratione, nihilo meliorem reddit animam. Stob.serm.1.

Diogenes.

Conspicatus adolescentem philosophiæ dãtem operam: Euge, inquit, corporeæ formæ spectatores ad animi pulchritudinem auocas. Sentiens, illum hoc agentem, vt animũ virtutibus & honestis disciplinis exornaret, hoc consequuturũ, vt longè meliores amicos esset habiturus, Laert. lib.6.cap.2.

Idem.

Dicebat, homines summa cura quę faciunt ad viuendum perquirere: sed quæ ad bene viuẽdum conducãt, nihili pendere & negligere. Stobæus.

Pythagoras

Magis animi vires quàm corporis optandas esse asserebat. Animi enim bona veræ sunt possessiones, cætera omnia instabilia & incerta. Diuitiæ enim aliáque eius generis bona, fortunæ temeritati subiacent: virtus autem stabilis, perpetuáque habetur. Stob.ser.1

Socrates.

* Nihil aliud, inquit, agẽs circumeo, quàm suadens iunioribus senioribúsq; vestrûm, neq; corporũ, neq; pecuniarum, neque aliarũ omnino rerũ curam prius vehementiúsque quàm animi habendam esse, vt quàm optimus sit: docens, non ex pecuniis virtutem, sed ex virtute pecunias, aliáque bona omnia & priuatim & publicè hominibus prouenire. Plato in apolog. Socratis. Stob.serm.5.

Idem.

* Neque, inquit, Achillis arma Thersiti, neque animi bona homini stulto conueniunt. Stob.serm.5.

Idem.

Quum taxaret vnguentis delibutos, & Charundas, siue (vt aliis placet) Phædon, percontaretur, quis esset ille vnguentis delibutus? Ego, inquit Aristippus, infelix & me infelicior Persarum Rex. At vide, inquit, vt quemadmodum hac parte nullo cæterorum animalium est superior, ita nec hominum vllo præstantior. Sensit, externis bonis hominem nihilo fieri meliorem: cum & equus balsamo oblitus, idem oleret quod rex, & mendicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex, Laërt.lib.2.

Isocrates.

Videns ex discipulis quendã agri sui colendi studiosum, cæterùm in exornandis moribus desidem: Vide, inquit, ne agrum mitiorem cultiorémque faciens, tu incultus animo atque agrestis prorsus euadas. Stobæus.

Xenophon.

† Poetæ qui virtutem celebrarunt, aut nihil aut parcissimè de corporis laudibus dixerunt: magna verò animi facinora, & sapientiæ finitima, carminibus posteritati commendarunt. Vide igitur, ô Aglaitada, & diuinam sententiam sequere, qua præcipitur animam post Deos esse colendam, corpus autem tertio loco à superis. Est autem animæ cultus disciplina, & mens ad prudentiam composita. Refert Sto.serm.67.

Plato.

Dicere solebat, eos qui corpora exercerent, & animũ negligerẽt, nihil aliud facere, quàm imperantem relinquere, & imperatum curare. Stob.serm.2.

Idem.

* Quæ dominantur, inquit, præ illis quæ seruiunt semper sunt honoranda. Quapropter meritò post dominantes deos, eósq; qui illos sequũtur animũ nostrũ colẽdũ, secundóq; loco habẽdũ iubeo. Nemo autẽ rectè animũ suũ honorat, nisi qui vitiis fugatis pietatem & iustitiã colit. Stob. serm.24.

Aristo-

Aristoteles.

Illud amicis ac discipulis inter disserendum frequenter solebat ingerere; Visum accipere lumen à circumfuso aëre, animum autẽ à disciplinis liberalibus. Sentiens, ingenium adolescentum disciplinis acui, & ad reliqua philosophiæ mysteria reddi perspicax. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Socrates.

Xenophontem in angiportu quodam habuit obuium: quúmque videret adolescentem rara indole, porrecto baculo vetuit ne præteriret. vbi constitisset, rogauit, vbi fierent vẽderentúrque variæ merces, quibus vulgò vtuntur homines: ad id quum promptè respondisset Xenophõ, percontatus est vbi homines fierent boni? cùm adolescens respondisset, se id nescire: Me igitur sequere, inquit, vt hoc discas. Ex eo Xenophon cœpit esse Socratis auditor. absurdum est, scire vbi parare queas honestam vestem, aut poculũ: & ignorare, vnde tibi comparare possis animi cultum. Eras. lib. 3. apopht.

Stilpo.

Interrogatus, Quid esset statua fortius? respondit, Homo stupidus, & animi cultum negligens. Stob. serm. 2.

Iamblichus.

Dicere solebat, cùm anima viuamus, eiusdem virtute quoque nos viuere dicendum esse: perinde vt oculis cùm cernamus, ipsorũ quoq. virtute bene cernimus. Stob. serm. 1.

Dionysius sophista.

In Heliodorum, quem Adrianus Cæsar vnicè amabat, torsit hoc dictum: Cæsar potest honorem ac pecunias largiri, rhetorem facere non potest. Cæsar enim Heliodorum, studio verius quàm iudicio, fecerat magistrum epistolarum. Dion in Hadriano.

Pausanias.

Quibusdam in spoliis barbarorum demirantibus preciosas vestes: Præstiteras, inquit, ipsos esse multi pretij, quàm possidere pretiosa. Correxit suorum admirationem, eósq. ad verorum bonorum admirationem reuocauit. Plut. in Lacon.

Leotychidas.

Rogatus à quodam, Quo pacto quis bona quæ adsunt tueri valeret? Si non omnia, inquit, fortunę crediderit. In animi bona nullum ius habet fortuna. Tum externa bona reddemus nobis stabiliora, si quædã seposuerimus, nec fortunæ volubili cõmiserimus. At sunt principes, qui proferendæ ditionis studio semet in periculum coniiciunt, ne hoc ipsum quod habent imperiũ amittant: multi item diuites, augendæ rei studio, quicquid habent, totum committũt nauibus. Plutarch.

Demonax.

Vehementer eos coarguebat, qui corpora summo studio curarent, atque sese omnino negligerent. Haud dissimiles eos ratus iis quorum omnis solicitudo in extruendis ædificijs versaretur: & hominum qui ædes habitarent, nullam penitus haberent rationem.

Stilpo.

Demetrius Antigoni filius cùm Megaram occupasset, Stilponẽ philosophum accersitum rogauit, num quis mihi ũ aliquid rerũ abstulisset? Nullus, inquit: neminem enim vidi, qui scientiam & eruditionem raperet. Sẽtiens, animi bona nõ esse bellorum violentiæ obnoxia. Plutarc. in Demetrio. Seneca.

Agesilaus.

Quum Græci, qui Asiam incolebant, Persarum regem ex more Magnum appellarent: Qua, inquit Agesilaus, re ille me minor est, nisi sit iustior, ac tẽperantior? Contempsit vir egregius externa bona: quæ vulgus præcipuè suspicit, ac hominis felicitatẽ animi bonis metiebatur. Ea sententia philosophus esse consueuit in ore, sed hanc bellator expressit esse, ctu. Plutarch.

Seneca.

† Nihil magnum in rebus humanis, nisi animus magna despiciens. In prouerb.

Idem.

† Contemne omnia, inquit Lucili, quæ superuacuus labor velut ornamentum ad decus ponit. Cogita in te preter animum nihil esse mirabile, cui magno, nihil magnum est. Ep. 80.

Idem.

† Hic est magnus animus, qui se Deo tradidit. At contra ille pusillus ac degener, qui obluctatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mauult Deos, quàm se. Ep. 107.

Idem.

† Rex noster est animus. Hoc incolumi, cætera manent in officio, parẽt, & obtemperant. Cùm ille paulùm vacillauit, simul mutant. Epi. 114. Et: Animus noster modò Rex est, modò tyrannus. Rex cùm honesta intuetur, salutem sibi commissi corporis curat, & nihil imperat turpe, nihil sordidum. Vbi verò impotens, cupidus, delicatus est, transit in nomen detestabile, ac dirum, & fit tyrannus. Ibi.

Dionysius senior.

Quum intra regiam sacrum ex more perageretur, præcóq; sicuti assueuerat, precaretur, vt per multa tempora inconcussum duraret imperiũ: Non tu, desines, inquit rex, abominanda nobis imprecari? Sentiens potiùs optandam bonam mentem, quàm ea quæ nihil conferunt ad hominis felicitatem: quandoquidem animi bona fortunæ bonis semper præferenda sint. Eras. l. 5. Apophth.

Milo Crotoniates.

Factus iam senex, quum vidisset athletas alios in curriculo sese exercentes, fertur inspexisse lacertos suos, lachrymánsque dixisse, At hi iã mortui sunt. Meritò fleuit, qui felicitatẽ corporis viribus metiebatur. Animi vigor serius senescit, si tamen senescit vnquam. Eras. 6. apoph.

Huc pertinent apoph. de Doctrina, Eruditione & Virtutib.

Huc pertinent apoph. de Doctrina, Eruditione & Virtutib.

De animosè dictis.

Anaxagoras.

Qvum ab Atheniensibus esset dãnatus exilio, cuidam dicenti, Priuatus es Atheniensibus: Imò illi (inquit) me. Sentiens, Atheniensibus magis opus esse Anaxagora, quàm contrà. Laërt. l. 2. c. 3.

Xenocrates.

A Dione dicteriis lacessitus, Non sum, inquit, tibi responsurus: neque enim tragœdia à comœdia taxata dignatur eam responso. Laër. l. 4. c. 2.

Aristides.

† Cum regis libertus ad nouas diuitias nuper erectus, Philosophos ad conuiuium vocasset, & irridendo eorum minutulas quæstiones, scire se velle dixisset, cur ex nigra & alba faba pulmentum vnius coloris edatur: Aristides Philosophus indignè ferens: In nobis, inquit, absolue, cur de albis & nigris loris similes maculæ gignantur. Macrob. lib. 7. Saturn. cap. 3.

Pericles.

Subitò oborto solis defectu, cùm videret alios multos, sed præcipuè classis gubernatorẽ, vehementer perturbatos, chlamyde sua texit gubernatoribus faciem, interrogauitq; nunquid hoc horrendum ostentum existimaret? illo negante, Quid interest, inquit, nisi quòd chlamyde maius est id quod nunc tenebras inducit? Plut. in Græc. apoph.

Agis Archidami F.

Quum Ephori ei dicerent, Proficiscere, iuuentutem tecum ducens, ad huius (proditorem quendam ostendentes) patriam? nam is ipse te perducet in arcem: Et qui conuenit, inquit, tot iuuenes ei credere, qui patriam prodidit? Plutarch. in apoph.

Idem.

Idem.

Idem dixisse fertur, Lacedæmonios non oportere percontari quot sint hostes: sed vbi sint. significans, non à militum numero pendere victoriam, sed à rei gerendæ celeritate. Eras l. 1. apoph. ex Plut.

Idem.

Idem apud Mantineam, quibusdam dissuadentibus, ne cum hostibus, quòd numero plures essent, confligeret: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis imperare velit. Plut. in apoph.

Cleomenes.

Quum ab augure admoneretur, ne exercitum educeret ad vrbem Argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem: posteaquam admouisset ciuitati copias, ac portas videret clausas, & mulieres in mœnibus: Hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis vxores occlusere portas? Fortis animus, si cum æquo bonóque fuisset coniunctus. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Quum venisset ad Cyrum regem, petiturus pecunias rei nauali necessarias, vidit regem largius bibentem. Expectauit igitur donec bibisset. Vidit enim non dari copiam, vt regem conuenire posset. Postero verò die cùm iterum audiuisset illum bibere, nec se admitti ad colloquium, dixit: Ita curam habendam esse pecuniarũ, vt ne quid tamen cõmitteretur Sparta indignum, & mox inde recessit Ephesũ, multa imprecans mala iis, qui primi à barbaris fuissent ludibrio habiti, eóque sua patientia docuissent illos fiducia diuitiarum aliis illudere. Plut. in apoph. Lacon.

Leonidas.

Cùm ad Leonidam Alexandridæ filium quidam militum dixisset, Hostes sunt propè nos: Et nos, inquit, propè illos. Significans, ob id non minus imminere discriminis hosti, quàm ipsis. Plut. in apoph. Lacon.

Agesilaus.

Quum in Lydia Tissaphernem fugasset, ac multis interfectis in agros regios incursionem fecisset: Rex Persarum per legatos magnifica illi munera obtulit, vt à bello desisteret. Agesilaus autem respondit: Pacis quidem tempore Reipubl. vigere authoritatem, vt ius habeat decernendi, quòd ad tuendam ciuitatis tranquillitatem censuerit conducere: belli autem tempore non item. Vox excellentis animi, qui non aliud virtutis præmium ambiret quàm gloriam, nec pacem hosti venderet fraudato milite. Plutarch. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum transmisso Hellesponto iter faceret per Thraciam, nulli barbarorum supplex fuit vt transitus daretur: sed missis ad singulos nuntiis, rogabat, Vtrum per hostium an amicorum regionem iret? Plut.

Idem.

Quum Græci qui Asiam incolebant, Persarum regem pro more Magnum appellarent. Quare, inquit, Agesilaus ille me maior est, nisi sit iustior aut temperantior? Idem.

Lacæna.

Lacæna quędam cùm audiuisset filium incolumẽ, sed fugisse ex clade, scripsit filio hunc in modum: Malus rumor de te sparsus est: aut hunc dilue, aut ne sis. Præstabilius putabat filium mori, quàm cum infamia viuere. Plut. in apoph. Lacænarum.

Lacæna.

Alia quædam cùm audiret à filio, quàm generosè frater in prælio occubuisset. An non turpe est, inquit, tę non fuisse in re tam honesta & laudabili comitem? Ibidem.

Pelopidas.

Quum ex militibus quispiam qui viderat Lacedæmonios per angustias montium aduentare, dixisset Pelopidæ, incidimus in hostes: Quin potius nos in illos, inquit, quàm in nos illi. Plut. in apoph.

Lacones.

Quum quidam fortè obuiam facti Laconibus dixissent: Fortunati estis, ô Lacones, nam modò hinc abiuêre latrones: Non nos, inquiunt, per Enyalium: (sic enim Martem vocant) sed illi potius fortunati sunt, qui in nos non inciderunt. Plutarchus in Lacon.

Anonymus.

Pirata quidam ad Alexandrum Magnum deductus & rogatus, cur auderet infestare maria, compendio respondit: Ego, inquit, quoniam id vnica nauicula facio, pirata nominor: cùm tu, Alexander, idem facias magna classe, rex appellaris. Alexander hominis animum tam intrepidũ admiratus, donauit illum vita. Plut. in Alexandro.

Leonidas.

Xerxes cùm scripsisset ad Leonidam, Mitte arma: rescripsit Leonidas, Veni & cape. Maluit armatus mori, quàm traditis armis turpiter vita cũ hoste pacisci. Ibidem.

Cyrus.

Cyro iuniore conflicturo cum hoste, loco qui dicitur Cunax, Clearchus suasit, vt se post Macedones cõticeret, nec se in belli discrimen cõiiceret. Quid ais, inquit, Clearche? Iubésne, vt quum regnum appetam, regno me indignum ostendam? Plut. in apoph.

Alexander.

Darius rex Persarum, quum numerosissimum exercitum instruxisset aduersus Alexandrum, admonitus Alexander vt consideratè contra tantum hostium impetum omnia ageret, nil aliud respondit quàm, Magna animi molestia me Darius liberauit, qui vires suas omnes in vnum cõtraxit, vt liceat vno die de summa rerum decernere. Plutarchus in apophth.

Cypriæ mulieres.

Cyprij cùm aduersus Astyagem Medorum regem infeliciter pugnassent, mulieres obuiam ierunt, & nudatis ventribus, Quò, inquiunt, ignauissimi ruitis? an nescitis vos huc iterum intrare non posse, vnde semel naturæ lege egressi fuistis? Eras. l. 6. apoph.

Demetrius Phalereus.

Quum audiuisset Athenienses destruxisse statuas quas illi posuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas posuerunt prius. Laert. l. 5. c. 5.

Zenobia.

Ab Aureliano capta, & in conspectum illius ducta, quum is dixisset, Quid, ô Zenobia, ausa es nobis insultare Romanis imperatoribus? Imperatorem, inquit, te agnosco qui viceris: Galienum, Aureolum, reliquósque, principes non putaui. Trebell. Pollio.

Lucullus.

Archelao, qui iterum à Mithridate defecerat, asseueranti, si in Ponto Lucullus conspiceretur, fore vt omnia subderentur imperio Romano, respondit Lucullus, Non cedo Archelae venatoribus audacia, vt relictis feris ad vacua illorum lustra progrediar. Iam enim Mithridates Pontum reliquerat. Plut.

Q. Fabius.

Quum à Romanis missus esset legatus ad Carthaginenses, vt exploraret cur Saguntus contra fœdus à Pœnis oppugnata esset: sinu ex toga facto, En (inquit) vobis bellum & pacẽ apportamus, vtrum igitur placet sumite. Cùm Pœni ferocius clamarent, daret vtrum vellet: Fabius effuso sinu, Bellum (inquit) damus. Eras. l. 6. apoph.

Anonymus.

Quum nauis, qua Granius prætorius quæstor vehebatur, in Scipionis Metelli potestatem venisset: Scipióque cæteris direptis, quęstori salutem polliceretur, quæstor respondit, Cæsaris milites salutem dare, non accipere solent. Eras. l. 6. apoph.

Sylla.

Apud Orchomenum, quum milites longius euagarentur, ex equo desiliens, arrepto vexillo in hostem conuolat ita vociferans: Mihi quidem, ô Romani milites, hîc pulchrũ est mori. Vos interrogati, quo loco ducem vestrum amiseritis? meminetitis dicere, apud Orchomenum. Plutarch. in Sylla.

Popilius.

Missus erat ad Antiochum regem ferens epistolam à senatu, qua iubebatur, vt exercitum ex Ægypto abduceret, nec Ptolemæi filios orphanos regno spoliaret. Quum verò rex illum per medium exercitum, ad se accedentem procul humaniter salutasset, non resalutato rege literas reddidit, quibus lectis quum Antiochus diceret, se consultaturum, daturúmque responsum: Popilius Lenas, virga, quam tenebat, ducta linea, cinxit regem, dicens: Hîc igitur stans consulta, & responde. Omnibus viri spiritum admirantibus, posteaquam Antiochus spopondisset se facturum, quæ Romanis viderentur: ita demum salutauit illum, & amplexus est Popilius. Plut. in Rom. apoph.

Cato.

Rebus deploratis cùm amici hortarentur Catonem, vt ad Cæsaris clementiam confugeret, respondit, Victorum esse, & eorum qui deliquissent, supplicare: Catonem nec victũ nec captum esse, qui se per omnem vitam inuictum præstitisset. Plut. in vita Catonis.

Pompeius.

Audiens quosdam esse qui inuiderent concessum sibi triumphum, Se citius omissurum triumphum, ait, quàm militibus blanditurum, simúlque laureatas fasces abiecit, vt illinc inciperent direptionem. Plutarchus in apoph.

Iulius Cæsar.

Post attritos Tigurinos, ad vrbem quandam Sociorum proficiscens, quum audiuisset Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum se recepit: ibique copiis congregatis, & equo, cui insidere solebat, adducto: Hoc, inquit, post victoriam vtar in persequendis hostibus, & pedes aggressus est Heluetios. Eras. l. 4. apoph.

Alphonsus rex.

Virgiliana lectione cùm præcipuè delectaretur, & terra forté (quum in quarto Æneidos libro legeret de morte Didonis) moueretur, obstupescentibus aliis ex re tam improuisa & periculosa, Alphonsus dixisse fertur: An mirum vobis videtur, si in morte tam celebris reginæ (cuius mortem apud Virgilium Diuus Aurelius Augustinus nunquam sine lachrymis legisse fertur) terra intremescit? Panorm. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Cum his confer apophth. de Fortiter dictis, & Fortitudine militari.

De aqua lustrali.

Diogenes.

QVum videret quendam se religionis causa aspergentem aquis fluuialibus (hoc enim ritu prisco solebant purificari, si quid piaculi commissum crederent) Infelix, inquit, multum erras in Grammatica, non absolueris aspersus, multò minùs aspersio te liberabit à vitæ criminibus. Laert. lib. 6.

Valentinianus.

Nondum Imperator, templum Fortunæ ingrediens cum Iuliano, hinc atque hinc stantibus æditui, qui aquam introeuntibus aspergerent, vbi vidit in chlamyde purpurea guttam aquæ, pugno percussit æditum. Hoc, inquit, non est purificare, sed inquinare. Nam illi tales aspersiunculas appellabant purificationes. Erasmus libro 8. apophthegmatum.

De arcanis non temerè effutiendis.

Thales.

THales frequenter dicere solebat, Vide ne te in ius vocet sermo contra coniunctos tibi ac socios dictus. Sensit vir sapientissimus, amicis non adeò fidendum esse, vt committamus eis arcana, vt inde effutiant magna nostra infamia & ignominia. Laert. lib. 1. cap. 1.

Socrates.

* Dicebat carbonem ignitum facilius in lingua contineri posse, quàm sermonem arcanum. Stobæus, serm. 39.

Anaxandridas.

* Qui commissum sibi instar depositi sermonem euulgat, aut iniustus est, aut admodum incontinens. Iniustus quidem, si lucri causa id faciat: sui absque lucro, incontinens. Ibidem.

Aristoteles.

* Interrogatus, quídnam in vita difficillimum esset, Tacere, inquit, quæ dicenda non sunt. Ibidem.

Aristo.

* Dicere solebat, vt ij venti sunt nobis molestissimi qui abstrahunt pallia: Ita grauissimè lædunt amici, qui expiscantur arcana. Erasm. libro 6. apoph.

Isocrates.

* Sermonum deposita, inquit, fidelius quàm pecuniarum custodito. lib. ad Dæmonicum.

Euripides.

Quum malè audiret ab hominibus ob oris graueolentiam: Multa, inquit, in illo occulta computruerunt. Innuere, voluit vir grauissimus, se posse retinere arcana: contra aliorum consuetudinem, qui omnia temerè effutiunt: Solent autem res in occulto congestæ computrescere. Erasm. Roter. libro 8. apophthegm. ex Stobæo.

Antiphanes.

† Quid ais? cùm latere velis aliqupd negotiũ, inquit, mulieri ipsum aperies? At quid interest, siue mulieri siue omnibus in foro præconibus narrare? Refert Stobæus, Serm. 74.

Philippides comicus.

Lysimacho cùm primis charus fuit, & familiaris: cui cùm Lysimachus offerret liberalitatem suam, ac frequenter diceret, Quid vis tibi impertiam rerum mearum? Quodcunque voles, inquit, modò ne arcani quippiam. Significans, esse periculosum nosse magnatum arcana: quorũ si quid effutias, actum est de capite. Brus. libr. 6. cap. 10. ex Plut.

Vide infrà plura sub tit. Taciturnitatis & Silentij.

De argutè dictis.

Thales.

CVm diceret, mortem æquè salutarem esse ac vitam: audiuit à quodam, Cur igitur non moreris? Argutè respõdit, ob hoc ipsum, quia nihil refert. Potius enim habetur, quod accersitur. Laert. lib. 1. cap. 1.

Socrates.

Admonitus ab amico, quòd excepturus hospites admodum tenuem fecisset apparatum. Si boni sunt, inquit, satis erit: sin minus, plus satis. Laert. in eius vita.

Aristippus.

Platoni obiurganti, quòd multos pisces emisset, respondit, Se illos emisse obolo: quúmque Plato dixisset, Tanti & ipse empturus eram. Vides, inquit, igitur ô Plato me non esse obsoniorum auidum, sed te pecuniæ amantem. Ibidem.

Idem.

Quum aliquando perdicem quinquaginta drachmis iussisset emi, cuidam detestãti luxum in philosopho: Et tu, inquit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Quum is respon-

respondisset, se empturum: Et mihi, inquit, tanti sunt quinquaginta drachmæ. Quod ille luxus nomine damnabat, hic detersit in contemptę pecuniæ laudem. Laer. lib. 2. cap 8.

Idem.

Quum quidam illi probro daret, quòd lautè nimísque splendidè viueret: Id, inquit, si vitium esset, in deorum celebritatibus non fieret. In his enim magnificè vestiri, & lautissimè epulari solent. Ibid.

Antisthenes.

Quum salsamenta per forum gestaret, quibusdã admirantibus, quòd philosophus officio tam sordido fungeretur, ídque in publico, ac non potius seruo id delegasset: Quid, inquit, admiramini? hæc mihi porto, non aliis. Sentiens nullum esse sordidum obsequium, quod sibi quis impenderet. Deinde non esse indecorũ eum portare salsamenta, qui salsamentis vesceretur. Laert. libro 6. capit. 1.

Diogenes.

Narrant, Alexandrum Magnum astantem Diogeni Cynico, quæsisse ab eo, Num ipsum metueret? Tum ille, Quid es? bonum an malum? Alexander respondit, Bonum. Quis igitur, inquit Diogenes, timet bonum? Conuicit, regem non esse metuendũ nisi se malũ esse profiteretur. Laert. lib. 6. cap. 2.

Aristipus.

Polyenus sophista ingressus in ædes Aristippi, cœpit magnificè iã paratum conuiuium reprehendere. Verùm Aristippus dissimulata obiurgatione, cùm paulò pòst hominem ad conuiuium inuitaret, nec renueret: Cur quæso, ait, meam incusas mensam, cuius iam inuitatus particeps esse cupis? Videris mihi non lautiorem mensam, sed impendium tantùm reprehendere. Ibid.

[illegible] sophista.

[illegible] declamationis argumentum [illegible] propositum: Qui seditionem mouerit, moriatur: qui sedauerit, præmium ferat. Quidam & mouerat & sedauerat, petitque præmiũ. Hanc quæstionem paucis absoluit Secundus sophista, Quod est prius? mouisse: quod posterius? sedasse. Itaque prius da pœnas motæ seditionis, ac deinde (si potes) accipe præmium rectè factorum. Philostratus in sophist.

Proculus.

Filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis & equis alendis indulgentẽ: quem pater adeò non increpabat, vt vnà cũ illo potiùs luderet. Quo nomine cũ ab amicis obiurgaretur: Citius, inquit, desinet, cum senibus colludens, quàm cum æqualibus. Philostrat.

Sphærus Sophista.

Quum diceret opinionem non cadere in virum sapientem, rex Ptolomæus cupiens hoc paradoxũ ipsa reconfutare, curauit mala Punica, veris simillima, sed ex cera confecta, apponi in conuiuio. Ad quæ cùm Sphærus deceptus porrigeret manus, rex exclamauit, illum falsi specie fuisse assensum. Ad id dextrè Sphærus: Nõ sic, inquit, assensus sum, vt crederem esse mala punica: sed probabile putarã, esse mala punica. Laer. lib. 7. c. 2.

Philoxenus.

Interrogatus, quam ob causam in tragœdiis induceret mulieres malas, cùm Sophocles eas induceret bonas? argutissimè respondit, Quoniam ille (inquit) tales inducit, quales esse deberent: ego verò, quales sunt. Erasm. lib. 6 apoph.

Stilphon.

Habebat filiam parum secundæ famæ. Cuidam igitur dicenti, dedecorat te filia: Nihilo magis, inquit, quàm ego illam decoro. Sentiens, neminem alienis factis dehonestari, sed suis quenque moribus æstimandum esse. Plut. lib. de Tranquillit. & Laërt. lib. 2. cap. 12.

Theopompus.

Theopompus hospiti [illegible]

ctanti, quòd apud Theopompi ciues Philolacon, hoc est Laconum amans diceretur: Præstaret, inquit, si φιλοπολίτης, id est ciuium amans dicereris potius, quàm Laconum. Notauit autem hominem, qui alienæ ciuitatis studiosus haberi mallet, quàm suæ. Porrò quisquis alienam Rempubli. vehementer adamat, suam quodammodo vituperare videtur Plu. in Lac.

Anonymus.

Huic simile est illud. Quum legatus ab Helide missus diceret sibi ob id à ciuibus legationem commissam, quòd vnus Laconicam vitam admiraretur: quidam rogauit hominem, vtrum meliorem duceret vitam aliorum ciuium, an suam ipsius? Quum is respondisset, suam ipsius: Qui igitur potest, inquit, ista ciuitas seruari, in qua quum multi sint, vnus tantum bonus est? Arguté taxauit oratoris impudentiam, qui Lacedæmonios ac sese laudarit, cum suorum ciuium vituperio non vulgari. Probabat quippe Lacedæmoniorum mores, sed solus Elidensium: restabat igitur, vt apud Elidenses non esset nisi vnus vir bonus. Plut. in Lacon.

Leonidas Anaxandridæ F.

Ephoris dicentibus, quòd ad Termophylas proficiscēs, paucos secum educeret: Nimirum, ad hoc, inquit, negotium, ad quod proficiscimur, satis est. Indicans satis multos educi ad moriendum in bello. Satius enim esse perire paucos quàm multos. Plut. in apoph. Lacon.

Cleomenes.

Diutino morbo vexatus, quum expiatoribus ac diuinis auscultaret, a ite non solitus idem facere quodam id admirante: Quid miraris? inquit. Non enim idem sum nunc, qui tunc eram. Cùm autem nūc non sim idem, non probo eadem. Plut. in Lac.

Agesilaus.

A medico pharmacum accipiens, vt simul & semel hauriret: per Geminos, inquit, sumam quæ proscribis: si mihi prorsus est in fatis vt moriar, quamuis non omnia sumpsero. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum quidam apud Agesilaum regem magnifaceret regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset: Ne Priamus quidem, inquit, quum huius esset ætatis, erat infelix. Sensit vir clarissimus, veram felicitatem non ex annis & iuuentute metiendam esse. Ibid.

Agesipolis Cleombroti F.

Quū è Sparta iussisset mitti catulos, ac respondisset aliquis, non exportari apud Lacedæmonios catulos, Ne viros quidem, inquit, antea: atqui nunc fieri cœpit. Festiuiter autem indicare voluit, in bene instituta republica omnia proficere in melius. Plut. in apoph. Lacon.

Eudamidas Archidami F.

Ab Argiuo quodam audiens, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerarent à maiorum suorum decretis & legibus: At vos, inquit, quum Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Audiens Xenocratem iam senem de Academia cum amicis disputantem percontatus est, Quisnam esset senex ille? Vbi verò respondisset aliquis illum esse virum sapientem, & ex eorum numero qui virtutem quærerēt. Et quando, inquit, ea vsurus est, si adhuc quærit? Plutarch. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum quidam, commemorando laudem, ac trophæa quæ Lacedæmonij ex rebus cum Persis præclarè gestis retulissent, hortaretur ad bellum cum Macedonibus suscipiendum: Ignorare mihi videris, inquit, istuc idem esse, ac si quis deuictis mille ouibus pugnaret cum quinquaginta lupis. Significans, Persas vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non

fuisse

fuisse difficile vincere: sed aliud esse cum Macedonibus bellacissimis rem habere. Ibid.

Anaxandridas Leontis F.

Percontanti cuidam, cur Lacedæmonij Helotibus (sic autem apud illos dicebantur, quorum conditio media erat inter seruos & ingenuos) cõmitterēt colendos agros, ac non ipsi potius eos colerēt? Quoniam, inquit, non ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparamus. Taxauit autem hoc dicto eorum stultitiam, qui potius ad ostentationem, quàm ad laborē & vsum, mancipia habēt. Plut. in apoph Lacon.

Agis Archidami F.

Cuidã sciscitanti, quot essent Lacedæmonij? Quot satis sunt, inquit, ad propulsandos malos. Ostendens multum referre quàm bonos & fortes viros habeat ciuitas, non quàm multos. Ibid.

Idem.

Cuidam consulenti, vt hostibus fugiētibus daret transitũ: Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his, qui ob fortitudinē manent, si nõ pugnamus cũ fugientibus? Existimabat vir clarissimus aduersus hostē nullam prætereundam esse occasionem Ibid.

Pausanias Cleombroti F.

Quum Delij de insula cum Atheniensibus haberēt cõtrouersiã, atque inter cætera dicerent quòd ex more regionis, neque mulieres in insula parerent, neque mortui sepelirentur: Quomodo, inquit, hæc insula erit vobis patria, in qua neque fuit quisquam vestrum, nec futurus est? Notauit autem argutè ineptam Deliorum consuetudinem, qui suos in patria neque nasci sinerent viuos, nec sepeliri mortuos. Ibid.

Idem.

Cuidam percontanti cur Tyrtæum poetam [illegible] ciuem fecissent? Ne quis, [illegible] externus nobis dux esse videatur.

Lycurgus.

Quum Thebani consulerent Lycurgum de luctu & sacrificio, quem illi Leucotheæ solent facere: Si, inquit, deam esse creditis, ne lugeatis: si hominem, ne vt deæ rem diuinã faciatis. Taxauit autem Thebanorũ consuetudinem. Non enim conuenit simul lugere & sacrificare, hoc est ab ea petere opem, quæ ipsa sit in calamitate, ac lugenda. Ibid.

Idem.

Cuidã postulanti vt in ciuitate pro Aristocratia, id est pro optimatũ gubernatione, cõstitueret Democratiã, hoc est popularem gubernationē: Tu fac, inquit, prius domi tuæ Democratiã institutas. Docuit autē argutè, eã Reipublicæ speciem non esse vtilem ciuitati, quam nemo vellet esse in sua familia. Ciuitas autem nihil aliud est quàm magna domus. Ibidem.

Theocritus Chius.

† Cum Diocles vxore defuncta, paratóque eius causa silicernio, & fleret & obsonijs se ingurgitaret, Plorare, inquit, desine, ô miser, nihil bellico natu proficies. Athen. lib. 8. Dipnos.

Anonymus.

Metapontinus quidã Laconi obiiciẽti ignauiam: Atqui, inquit, non parũ alienæ regionis possidemus. Ergo, inquit Lacõ, nõ solùm ignaui estis, verũ etiã iniusti. Significans nõ posse fieri, vt quis meticulosus & imbellis multum teneat alienæ ditionis, nisi fraude partum. Ibid.

Idem.

Alius quidã, quũ videret Diogenē cognomẽto Canē, in vehemẽti frigore statuã æreã amplectentē, rogauit, nũ frigeret? illo negãte, Quid igitur, inquit Lacõ, magni facis? Philosophus hoc ipsũ existimabat magnificũ, quòd sic haberet corpus ad omnes iniurias duratũ: id Laconi ridiculum videbatur, cũ magno eius incommodo fie-

ret, nec vtilitas inde promanaret ad alios. Ibid.

Idem.

Argiuo quodã dicẽte, Multa Spartanorũ sepulchra apud nos sunt: Lacon excipiens, Atqui Argiuorum, ait, apud nos nullum est sepulchrum. Innuens, quòd Spartani semper inuasissent Argiuos: illi autẽ Spartanos nũquam. Et sic quàm accutissimè, quod ille dixerat in gentis suæ laudem, retorsit in ignominiam. Ibid.

Lacones.

Atheniensibus, quum tradita ciuitate postularent, vt Samum tantùm ipsis relinquerent, ita responderunt Lacones: Hoc tempore, quo vestri non estis, alios habere postulatis. Vnde natum est prouerb. Qui semetipsum non habet, Samum petit. Eras.

Anonymus.

Cuidam Lampem Æginetam efferenti, ac felicem prædicanti, quòd prædiues videbatur, multorum nauigiorum dominus, Lacon. Nihil (inquit) moror felicitatem de finibus pendentem. Sensit autem, nõ in manu nostra esse, quæ in fortunæ sunt imperio, & ea præsertim, quæ nauibus committuntur. Plut. in Lacon.

Idem.

Mendicus quidam petiit aliquid à Lacone: at ille, Si quid, inquit, dedero tibi, magis es futurus mendicus. Verùm istius probrosę vitę fuit author, qui tibi primus dedit, téque fecit inertem. Ibid.

Idem.

In luctandi genere, quòd illi Chirapsiam vocant, quum is qui collum alterius vrgebat frustra, prætérq; legem palæstræ pulsaret vndiq;, & in terram detraheret, posteaquam corporis viribus destitueretur, qui inhærenti cedere cogebatur, brachium vrgentis momordit. Cúmque alter diceret, Mordes, ô Lacon, fœminarum more: Non, inquit, sed more leonum. Et sic obiectam ignauiam detorsit in laudem fortitudinis. iure autem se morsu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo. Ib.

Phœnidas.

Quum essent Lacedæmones in pugna Leutrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti, Hic dies declarabit virum bonum: Præclarus, inquit, dies, qui possit declarare virum bonum incolumem. Præsagiens, in eo prælio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipse patriæ maluisset esse incolumes. Ibid.

Anonymus.

Quidam Laconi in Olympico certamine superato dixit: Aduersarius tuus ó Lacon te fuit potentior. Imò, inquit, ad deiiciendum accommodatior, quoniã certamen magis erat artis quàm virtutis. Ibidem.

Anonymus.

Quidam cùm laudibus immodicis commendasset bellatores optimos: Lacon, Bene, inquit, sed aqud Troiã. significans, tales olim fuisse, sed hoc genus hominum iam desiisse inueniri. Ibidem.

Anonymus.

Quidam Lacon seruo, qui dum puniretur dicebat, Non volens erraui: Non volens igitur, inquit, pœnas dato. Ibidem.

Anonymus.

Spartanus interrogatus, num tutum esset ad Spartanos iter? Refert, inquit, qualis eò decedas: nam leones illuc euntes plorant, lepores autem in vmbraculis venantur. Significauit autem, nec ferocibus ac violentis esse tutum proficisci Spartam, nec mollibus & effœminatis, delicatos enim homines in tenebris lasciuire non sinunt. Ibidem.

Aristo.

Quum Atheniensis quidam recitaret funebrem orationem, conscriptam in laudem eorum qui fuerant à Lacedæmoniis in bello cæsi: Quales, inquit Aristo, nostros esse putas, qui istos vicerunt? Ostendit, recitatorem magis illustrare virtutem Lacedæ-

Lacedæmoniorum, quàm Atheniensiũ. Ibidem.

Anonymus.

Quidam cùm ad Laconem dixisset, Mentiris: ille contrà, Nimirum (ait) liberi sumus, alij verò, nisi vera dixerint, vapulant. Taxauit autem reprehendentem, quòd Lacedæmonio peior esset. Ibidem.

Lampis.

Interrogatus, quomodo sibi parasset diuitias? Magnas, inquit, haud difficulter, exiguas verò, cum labore ac tardè. Sentiens, initiò paulatim magnáq. vigilantia corradi pecuniam: cæterùm parata iam ingenti sorte, facilè esse amplis lucris ditescere. Plut. in libello, An seni sit capessenda Respub.

Antiochus Ephorus.

Quum audiuisset, Philippum Messeniis agros dedisse, percontabatur, num viros quoque dedisset, per quos aduersus pugnantes pro agris tueri possent quod datum erat. Plutarch. in apoph.

Pittacus.

* In conuiuio quodam, cùm de bestiis esset sermo, ad Myrtilum iocó dixit, teterrimum inter feras tyrannum, inter placidas esse adulatorem. Plutarch. in conuiuio.

Diocles.

* Is philosophus habitus est ὀψοφάγος. Cuidam interroganti, vter piscis esset melior, congrus, an Labrax seu lupus? Alter, inquit, elixus, alter assus. Eras. in adagiis.

Anonymus.

* Thessalus quidam rogatus, qui Thessalorum forent placidissimi? qui bello (inquit) defuncti sunt, Plutarch. de instit lib.

Melanthius.

* Is erat Alexandri Pheræi tyranni parasitus. Rogantibus autem quemadmodum necatus esset Alexander? per latus, inquit, in ventrem meum. Plut. de dignosc. adulter.

Leo Byzantius.

* Irrisus à gibboso, qui oculorum eius imbecillitatem fuerat cauillatus: humanam (inquit) affectionem obiicis, quum in tergo feras ipse Nemesin. Plut.

Annibal.

† Cùm Fabius M. montium iuga sectando cunctatione sua, non prælio Annibalis vim frangere conaretur: venisset tamen instructa acie vt Minutium Magistrum equitum temerè signa cum Pœnis conferentem præsenti exitio liberaret, ad castra redire coactus Annibal, dixit: Tandem ea nubes quæ in montium iugis sedebat sollicitata procella imbrem dedit. Liu. l. 22 ad V. C.

Cæcilius Metellus.

In loco munito dum cogitaret collocare exercitum, ac centurio dixisset ipsi, Si decem tantum hominum facturam facere velis, capies locum, interrogauit eum, num ipse de numero istorum vnus esse vellet? Plut. in Romanorum apoph.

Cato Maior.

Belligerans cum his qui Bætim fluuium accolunt, quum in discrimẽ adductus esset propter hostium multitudinem, & Celtiberi offerrent suppetias, si darentur talenta ducenta, Romani verò nõ sinerent illum mercede pacisci cum barbaris, dixit Errare Romanos, eò quòd si vicissent, redditur i essent nõ de suo, sed de bonis hostium: sin victi fuissent, iam non fore, nec à quibus peterentur nec qui peterent. ibidem.

Cicero.

Quum quendam audiret, dicere se à Cæsare ad Pompeium transfugisse, relicto ex festinatione equo, ait, Melius igitur de equo quàm de teipso statuisti. Sentiens, longè rectius factu rum fuisse, si vnà cum equo apud Cæsarem mansisset. Ibid.

Messala.

Messala vir exactissimi iudicij, ne

Romanæ linguæ exactissimus censor, quum audisset M. Portium latronem declamantem dixit, Sua lingua disertus est. Desiderans in eo Latini sermonis maiorem elegantiam, quũ ingenium contigisset tam felix. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Proculeius.

Querebatur de filio quod expectaret mortem patris, qúmque filius respondisset, Ego verò non expecto. Imo rogo, inquit ille, vt exspectes. Detorsit verbum in sensum contrarium. Expectat quippe mortem patris, qui ex animo desiderat eius bona post mortem: & expectat, qui diu viuentem videt inuitus. Quint. l. 6.

Anonymus.

* Prouincialis quidam intrauerat Romã simillimus Cæsari, & in se ora omnium cõuerterat. Augustus hominem ad se perductum, dic mihi, inquit, adolescens, fuit aliquãdo mater tua Romæ? Negauit ille, & argutè adiecit, sed pater meus sæpe. Macro. lib. 2. c. 4. Saturnal.

Musonius.

* Rutilius quum aliquando Romę adiisset Musonium philosophum, rogauit, Dic mihi, Musoni, Iupiter, seruator, quem tu imitaris, dum fœneratur. Notans illius inopiam, qui interdum cogeretur accipere nimiũ. Ad hoc arridens Musonius: At, inquit, ne fœnerat quidem. Rutili turpius est ad fœnus dare quàm accipere. Rutilius cùm ipse faceret quod grauius est, obiecit illi quod erat leuius. Eras. l. 6. apoph.

Pollio.

* Temporibus triumuiralibus quum Fescenninos Augustus in eum scripsisset, ait: At ego taceo, non est enim facilè in eum scribere, qui potest proscribere. Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Hyrcanus.

* Ad cœnam à Ptolemæo Ægypti rege inuitatus, & omnibus qui accumbebant carnes edentibus, ossa verò ante Hyrcanum cumulantibus, Tryphon scurra regis, vides (inquit) Domine, ossa ante Hyrcanum collecta? Hinc collige patrem eius Syriam omnem ita nudasse, vt hic ossa nudauit carnibus. Quum rex risisset, & Hyrcanum rogaret, cur tot ossa ante eum iacerent? non immeritò, inquit, Domine, nam canes ossa vnà cum canibus deuorant, vt isti, cæteros conuiuas innuens, quod nulla ante eos sita essent ossa homines: verò carnes edunt, ossa abiiciunt. Itaque & ego comedi vt homo. Solers responsũ admiratus rex, omnes iussit applaudere. Suidas, ex Iosepho.

Aridices.

* Quum Antigoni regis libertus ad nouas nuptias nuper euectus, philosophos ad conuiuium congregasset: & irridendo eorum minutulas quæstiones, scire se velle dixisset, cur ex nigra & alba faba pulmentum vnius coloris efficiatur? Aridices Philosophus indignè ferẽs, Tu nobis, inquit, absoluẽ, cur de albis & nigris loris similes maculę gignantur. Macrob. l. 7. Saturn. c. 3.

Sisinnius.

* Is Nouatianorum episcopus, victu non tenui, sed in summa continentia sumptuoso vtebatur, & candida veste nitidus, quotidie bis in publicis balneis lauari solebat: quamobrem rogatus, cur episcopus quum esset, bis in die lauaret? quia, inquit, temporis excludor angustiis, ne ter lauem. Suidas.

Anonymus.

* Libanius sophista, summus Iuliani Apostatæ fautor, cùm interrogasset Antiochæ ludimagistrũ quondam, virum bonum atque pium: Quid nunc fabri filius (Christum per contumeliam intelligens) rerum ageret? respondit, Non oriatur, ô sophista, quem tu fabri filium appellas: parat enim Iuliano loculum.

Intel-

intellexit vir optimus Iulianum ob insignem impietatem non diu superstitem fore. Et quidem paulò post Iulianus in Persia interfectus est. Trip. part. hist. l. 6. c. 44.

Anonymus.

* Quærenti cuidam, quid ante mundum conditum Deus faceret, pius quidam pater respondit, Curiosis parabat inferos. Profanam audaciam graui dicto compescens. Hist. Ecclesiast.

Sannazarius.

* Actius Sincerus Sannazarius rari vir ingenii, magnæque nobilitatis, cùm in conspectu Federici regis esset quæstio, quid præcipuè conferret oculorum perspicuitati, & medicis varia remedia proponentibus: at ego, inquit, Inuidiam oculorum perspicuitati plurimum conferre aio. Subridentibus omnibus, Annon inuidia (subiecit) maiora & pleniora omnia videre facit? Quid autem oculis magis præsentaneum, quàm vt vis ipsa aspiciendi maior reddatur, atque vegetior? protulitque statim Ouidianos illos versus, Fertilior seges est alienis semper in agris, Vicinumque pecus grandius vber habet. Pont. & Ant. Panormita.

Pomponius Lætus.

* Romæ incarceratus est, quasi cum Callimacho & Platina contra Paulum pontificem max. coniurasset, & in quæstione accusatus quòd sibi & permultis adolescentibus literarum studiosis nomen immutasset: nam pro Petro Pomponii nomen sumpserat, antiquitatis stulto amore. Quo nomine appellatus à Vianesio antistite, qui quæstioni præsidebat, Quid, inquit, tibi & Paulo pontifici, si mihi fœniculi nomen indidissem? Sabellius in eius vita.

De arrogantia.

Bion.

Arrogantiam dicebat esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui mauult doctus videri, quàm esse. Laërt. l. 4. c. 7.

Diogenes.

* In arrogantia, quemadmodum in armis deauratis, non similia sunt interiora exterioribus. Item Arrogantia tanquam pastor quoquo libet vulgus hominum ducit. Stobæus ser. 12.

Xenophon.

* Arrogantis nomen conuenire mihi rectè videtur iis qui se simulant esse ditiores, doctiores & fortiores quàm sint: & ea se facturos promittunt quæ præstare nequeunt: idque manifestò facere videntur, accipiendi quippiam & lucrandi gratia. Stob. ibidem.

Agesilaus.

Vt ipse singulari modestia præditus erat, ita non tulit in aliis arrogantiam. Menecrates enim medicus quum desperatæ quædam curationes ipsi feliciter cessissent, populari adulatione dictus est Iupiter. Hoc cognomento vir arrogantis ingenii delectatus insolentius vsus est eo titulo. Tandem quum & Agesilao scriberet, nec veritus esset hac vti salutatione, Menecrates Iupiter Agesilao regi salutem: rex eo offensus proœmio, præterea nihil dignatus est legere, sed rescripsit in hunc modum, Rex Agesilaus Menecrati ὑγιαίνειν i. bene valere. ac si dixisset, sanam mẽtem tibi precor. χαίρειν Græci dicunt, quibus bene precantur. ὑγιαίνειν, ambiguum verbum, ferè in malum sonat. quo significamus abesse sanitatem mentis.

Archydamus Agesilai F.

Post conflictum apud Chæroneam cùm à Philippo rege Macedonum

literas accepisset acerbius scriptas, hunc in modum rescripsit: Si metiaris vmbram tuam, haud quaquam reperies illam factam maiorem quàm erat ante victoriam. Grauiter admonens, non esse prudentis ob fortunæ successum intumescere, quum ipse sit nihilo maior. Æquum autem est, vt homo se suis & propriis bonis metiatur potius quàm externis, quæ fortuna cùm libet dat, cùm visum est eripit. Plut. in Lacon.

Vide apophth. de Fastu & Superbia.

Demonax.

Ad Agathoclem Peripateticum arroganter iactantem, sese & solum & primum esse dialecticorum: Si solus, inquit, es, quî primus esse potes? si primus, quî solus? Erasf. l. 8. apoph.

Idem.

Cynico cuidam arroganter iactanti pallium, peram & baculum, ac subinde vociferanti, se Antisthenis, Crateris ac Diogenis sectatorem esse: Impudenter, inquit, mentiris, quum sis Hyperidæ discipulus. Allusit ad vocē ὑπερίδειν, quod est per arrogantiā despicere. Est autem & rhetoris nomen Hyperides. Eras. l. 7. apoph.

Democrates.

†Iam ætate grauis, in Atheniensem arcem magnopere anhelans, cum ascenderet, idem se facere dixit, quod vniuersa ciuitas Atheniensium soleret: nempe se magnum quiddam spirare, parū autem valere. Stob. ser. 22.

F. Xauerius.

†Illud ingemiscens subinde in ore habebat: ô arrogantia venenum Christianæ virtutis, quantū obfuisti obes, & obfutura es orbi terrarum, quàm es instituto, & perfectioni religiosorum hominum contraria. Hor. Tursel. de eius vita. l. 4. c. 11.

M. Drusus.

Non contentus L. Philippum consulem præcipitasse in carcerē, quod se loquentem ausus esset interpellare, quum senatus ad eum misisset vt veniret in curiam, Cur non potius, inquit, senatus ad me venit in Hostiliam rostris propinquam? Quid consecutum? Tribunus senatus authoritatē despexit, senatus tribuni verbis paruit. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Vide apophth. de Superbia.

De artium ac disciplinarum vtilitate.

Aristoteles.

* VIsus accipit lumen suum à circumfuso aëre, animus etiam lumen recipit ex disciplinis liberalibus, vt ad reliqua philosophiæ mysteria reddatur perspicax. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Nero.

A Mathematicis audierat fore vt aliquando deiiceretur imperio, eóque Græcum Iambicum dimetrum identidem vsurpabat,

Τὸ τέχνημ' ἡμᾶς γῆ τρέφει: Id est: *Terra quævis artem alit.*

Putans, se tantum profecisse bonis literis, vt etiam si ab imperio detruderetur, quauis regione, ob insignem scientiam posset haberi in pretio. Recitat Suetonius in eius vita.

Plura pete ex apophth. de Doctrina, Eruditione, Philosophia, item de Animi bonis, &c.

De artibus superuacaneis & inutilibus.

Diogenes.

CVidam adolescenti, lusum quendam amatorium eleganter in balneis exhibenti, quod Græci vocant κατλαζίζειν: Quo melius, inquit, hoc deterius, damnans improbitatem artis, qualis est alea: cuius quo quisque est artifex melior, hoc vir est deterior. Laërt. l. 6.

Idem.

Euclidis scholam, quod arguta quidem

dem, sed ad rectè viuendum inutilia docere videretur, χολὴν, id est, bilem ac molestiam appellabat, quum scholà Græcis sonet otium: & Platonis διατριβὴν, id est exercitationem, κατατριβὴν, id est, contritionem voce deprauata vocabat, quòd à communi vita semotus disputationibus insenesceret, quum Diogenes in publico viuens, mallet philosophicè viuere, quàm disputare. Laërt. l. 6. c. 1.

Plato.

Anniceris quidam Cyrenæus aurigandi peritia insignis, & vt egregius artifex, ita gloriosus artis ostentator, venit in Academiam Platonis, atque illic rationes omnes procurrendi, flectendi currum, & per easdem interdum orbitas redeundi ostentabat. Admirantibus igitur aliis, solus Plato negabat sibi videri probabile, eum virum, qui totum animum inutili studio dedisset, ad vllam rem grauem ac frugiferam esse idoneum. Ælianus l. 3 de Var. hist.

Anonymus.

Hospes quidam apud Lacedæmonios, quum ipsi stanti interim altero pede, crepida in alterum indueretur, dixit cuidam: Non arbitror te, Lacon, tantùm temporis vnipedi posse insistere, quantum ego possum. Lacedæmonius excipiens, Fateor, inquit: attamen nullus est anserum qui istud non possit. Iure derisit hominem, qui longo vsu didicisset artem, quæ nihil vtilitatis adfert reipubl. Huiusmodi sunt artes præstigiatorum, funambulorum, & similium. Plut. in Lacon.

Huc refer disputationes inutiles & contentiosas, item quæstiones infrugiferas, Sophismata, &c.

De artium contemptu.

Lacedæmonij.

Lacedæmonij quoniam seueriores [illegible], ac moribus incorruptioribus, bellíque gloriam potissimùm spectabant, contemnebant omnes arteis quæ ciuium animos videbantur emasculare, & à vera virtute ad otiosam ostentationē traducere. Nam & Roma cùm adhuc spiraret Germanam illam austeritatem, Graeculos professores vrbe exegit. Hoc genus studiis nulla Græciæ pars corruptior erat, quàm Attica, vbi Gorgias, Lysias, Isocrates, Prodicus aliique innumeri sophistæ magno cum applausu populi, nec mediocri mercede garriebant. Plut. Erasm. lib. 1. apoph.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam percontanti, quid ipsi videretur Tyrteus poeta? Bonus, inquit, ad deprauandos iuuenum animos. Plut. in Lacon. apoph.

Philippus.

Quum audisset filium suum quodam in loco scitè cecinisse, obiurgauit, dicens: Non te tui pudet, qui noris tam bene canere? Plutarch. in apoph.

Pyrrhus.

Interrogatus, vter melior tibicen videretur, Pythónne an Charisius? Polyperchon, inquit. Is erat egregius dux exercitus. Contempsit omnes artes, quæ cum re militari nil haberent commune.

Similia dicta leges infrà apoph. de Musica contemptu.

De Arte, quam quisque nouit exercenda.

Archidamus Zeuxidami F.

Videns Periandrum, qui arte medica excellentissimus fuerat, infelicia carmina scribentem: Quid (ait) tibi accidit, mi Periander, vt pro insigni medico, malus poëta vocari concupiscas? Notauit hominis stultitiā, vt qui se in ea re exercere cuperet, in qua nihil omnino valebat, nec natura, nec ingenio. Plut. in Lacon.

Alcibiades.

Zopyrus Physiognomon cùm profiteretur se hominum mores naturásque ex corpore, oculis, vultuque cognoscere: conspectum Socratem, stupidum tardumque esse dixit: quod cùm audisset Alcibiades, irridens hominem, ait, Scilicet rem, acu tetigisti. Brus. l.1.c.10.

Pyrrhus.

Audiens quendam promittentem, se traditurum ei aciei instruendæ artificium, qui tamen in acie nunquam fuerat: dixit, non opus esse sibi imperatore, vel belli duce, cuius aures tubæ sonus nunquam circumierit. Stobæus serm.52.

Hannibal.

Quum ad Antiochum exul Ephesum venisset, ab hospitibus inuitatus est ad audiendum Phormionem Peripateticum: qui cùm copiosius aliquot horas de imperatoris officio loquutus esset, atque de re etiam militari multa disseruisset, delectari vehementer qui audierant, ab Hannibale quæsierunt, Quidnam de Phormione iudicaret: ibi respondisse fertur, Multos se deliros senes sæpe vidisse: sed qui magis quàm Phormio deliraret, se vidisse neminem, Brus. lib.1.c.10.

Gallus.

Gallus iurisperitus, si quis negotium ad ipsum detulisset, in quo de facto quærebatur, dicere solebat: Nihil hoc ad ius, ad Ciceronem ito. Sensit Gallus, aliud esse officium iuriscõsulti, aliud oratoris. Nec esse necesse de his quæ ad alienam professionem pertinent, respondere. Tul. in Topicis ad Trebat.

Apollodorus.

Apollodorus insignis architectus, cùm Romæ præclara aliquot ædificia erigeret: reprehẽsus ab Hadriano nondũ imperatore, quasi nescio qua in re peccasset, respondit: Abi potius, & cucurbitas pinge, nam tu quidem ædificandi artẽ planè ignoras. Dion Nicæus & Xiphilin. in vita Hadriani.

Vide iudicium de re aliena atque ignota.

De aspectu incauto.

Alexander.

Darij filias dum haberet captiuas demissis oculis salutabat, idq; ue raro: sibi metuens ab illarum insigni forma. Apud familiares autem dicere solebat: Dolores oculorum sunt Persicæ puellæ. Plut. in eius vita.

Vide plura de Visu, infrà.

De assentatione.

Diogenes.

*IN assentatione, inquiebat, veluti sepulchro quopiam, solum amicitiæ nomen inscriptum est. Stobæus serm.14.

Socrates.

*Lupi cùm sunt canibus similes, assentatores amicis, diuersa tamen studia sequuntur. Stob. ibidem.

Theophrastus.

* Assentationem, rectè quis turpe colloquium, & obsequium quoddam assentatorum vtilitatis gratia institutum esse arbitretur. Stobæus ibid.

Vide apoph. de Adulatione.

De assiduitate.

Hesiodus.

†GLoriabatur aliquando, se nunquam orientem, aut occidentẽ solem vidisse, quin semper disciplinæ esset intentus. Athenæus libro sexto, Dipnos.

Menander.

*Si vel modicum modico coniunxeris, idq; frequenter feceris, statim fiet hoc quoque magnum. Omnia enim assiduitate conficiuntur negotia. Stob. ser.29.

Deme-

Democritus.

Vt assiduitatem in opere persequendo commendaret, dicebat perpetuam cunctationem reddere actiones imperfectas: & laborem continuum consuetudine fieri scipso leviorem. Stob. ibidem.

Vide apoph. de Diligentia, Industria & Labore.

De assuetudine.

Antisthenes.

Rogatus, Quæ disciplina cum primis esset necessaria, respondit, Dediscere mala: Id enim non modò primum est, vt mala assuetudine nobis infixa abiiciamus penitus, verum est longè etiam difficillimum. Laer. lib. 6. cap. 1.

Anonymus.

Puer quidam apud Platonẽ educatus, quum ad patrem ex interuallo redisset, cúmque vidisset effusius ridentem admiratus dixit: Se tale nihil vnquam apud Platonem vidisse. Tanta res est, inde à teneris virtuti assuescere. Eras. lib. 6 apoph.

Polemon Sophista.

Quum laboraret morbo articulari, Pergami in templo obdormiit, cui apparuit Æsculapius iubens vt à frigido potu abstineret, ad quem Polemon: Præclarè, inquit: quid autem si bouem curares? subindicans, iam diu assuetum duris, frustra vocari ad delicias. Philostr. in Sophistis.

Plato.

Adolescentem quòd lusisset alea, grauiter increpuit qui cùm dixisset, Sic obiurgas ob rem paruam? At parum non est, inquit, assuescere. Laertius lib. 3.

Herodes Sophista.

Quum subinde à Proteo Cynico conuiciis asspergeretur, Consenuimus, inquit, tu maledicẽdo, ego verò audiendo. Quo dicto ostendere vult immedicabile malum esse, cui ille tam diu assueuerat. Philostrat. in Sophistis.

Socrates.

Socrates Alcibiadi admiranti, quòd Xantippẽn supra modum rixosam domi ferret: Ego, inquit, etiam pridem his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit, stridorẽ audiam. Nã his stridor molestissimus est insuetus: eundem qui quotidie audit, adeò molestè non fert, vt se audire nesciat. Laërt. in vita Socratis.

Agesilaus.

† Quodam adhortante ac suggerente, vt genio indulgeret, & incertam fortunam, non datum iri fortasse eius postea faciendi occasionem: At ego, inquit, sic consuefacio me, nulla vt in vicissitudine rerum, quæram vicissitudinem. Plut. in apoph.

Æschylus.

† In ludis Isthmiis cæso in faciem pugile, atque insecuto clamore omnium spectantium; Quantum valet, inquit, consuetudo? spectatores vociferantur, ictus silet. Plut. de audiendis Poëtis.

De Astrologia & Astronomia.

Bion.

Aiebat, maximè ridiculos esse Astronomos, vt quum non videant pisces iuxta se nãtes in littore, illos qui in cælo sunt se videre dicant. Stob serm. 78.

Diogenes.

Astrologus quidam in foro stellas in tabella quadam depictas cùm demõstraret atque diceret, En tibi hîc stellas errantes, audiens hoc Diogenes, Ne mentiaris, inquit, bone vir; stellæ enim nõ errant, sed illi: ostensis qui assidebant. Stobęus serm. 78.

Anonyma.

Thaletem, dum cœlum contemplatur, in fossam illapsum ancilla eius iure id eum pati dixit, qui cum

iuxta pedes posita ignoraret, cœlestia intueretur. Stob. ibidem.

Ariston.

Dicebat, eorum quæ philosophi scrutantur, alia ad nos pertinere, alia nihil quædam supra nos esse. Sensit autem, disciplinam morum spectare ad nos, Sophisticam nihil ad nos pertinere: eo quòd ad vitæ emendationem non tantùm non prosit, sed rixas etiam & contentiones progeneret. Astronomiam autem, Astrologiam, &c. supra nos esse omnino Stobæus ser. 78.

Pindarus.

Naturæ speculationibus vacantes imperfectum sapientiæ fructum capere dicebat. Stob. ibid.

Anaxagoras.

Quum cœlum intueretur, astrorúmque mirabilem cursum admiraretur, cuidam sciscitanti, cur ita libenter ferret subdiualia peruigilia? respondit, vt cœli aspectu fruar, cursus & recursus syderum in orbem redeuntes subindicans. Philo Iud. in libro, Quòd mundus sit incorruptibilis.

Phauorinus.

✱ Scito dilemmate astrologos iudiciarios perstringere solitus est. Aut aduersa, inquit, euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando. Si aduersa dicunt, & mentiuntur: miser fies, frustra timendo. Si vera respondent, eáque sunt non prospera: iam inde ex animo miser fies, antequàm è fato fias. Si felicia promittũt, eáque euentura sunt, tum planè duo erunt incommoda: & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurũ gaudij fructum spes tibi iam defloraperit. Nullo igitur pacto vtẽdum est istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus. A. Gellius, lib. 14. cap. 1.

Accius poeta.

✱ Nihil, inquit, credo auguribus, qui aures verbis diuitant alienas, suas vt auro locupletent domos. A. Gellius, ibidem.

Anonym.

Inter nonnullos quæsitum est, quum in omne hominum genus Alphonsus liberalem ac munificum sese ostendisset, cur solos astrologos præteriret? neque enim huius scientiæ præceptores, sicut aliarum disciplinarum magistri, in eius curia visi sunt. Vnus, qui magis scire videbatur Sidera, inquit, stultos regunt, impellúntque, sapientes astris imperãt. Stultos ergo principes honorare astrologos consequens est, non sapientes: inter quos nomen suum Alphonsus obtinet. Æneas Syluius libr. 4. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

De astutia.

Lysander.

Qvum probro ei daretur, quòd pleraque astutia, dolo simul ac fraude gereret, non palàm virtute conficeret, hac parte Hercule generis authore indignus, ridens dixit: Vbi quod vellet non assequeretur leonis exuuium, ibi vulpinum applicandum esse, sentiens, quod honestis rationibus non posset effici, id fraude dolísque perficiendum. Plut. in Lac. Brus. li. 2. c. 9.

Cleomenes Anaxandr. F.

Septem dierum inducias cum hoste pactus, captata opportunitate, tertia nocte dormientes inuadit, multos interficit, alios in seruitutem redigit. Obiurgatus verò, quòd fœderis fidẽ non seruasset: Ad iusiurandum ait, noctes non additas fuisse. Sed his tandem furiosus factus, ac talis se vsque ad virilia membra laniauit, ridénsque & lætabundus animam exhalauit. Brus. l. 3. c. 20.

Vide apophth. de ambiguè & argutè dictis.

De

De attentione.

Cleanthes.

Disserens, adolescenti cuidam, quem videbat parum attentum, rogauit, Sentirétne? Illo affirmante, se sentire: Cur igitur ego, inquit, non sentio te sentire? Solent enim qui intelligũt, oculis ac gestu, interdum & verbis significare, se quæ dicuntur intelligere. Laert lib. 7. c. 2.

Zeno Citticus.

Iis quæ rectè dicerentur, negabat esse relinquendũ locũ, velut præclaris artificibus, ad spectandũ. Contrà, auditores dicebat adeò debere esse attentos ad ea quæ disserũtur, vt non vacet dare signũ approbationis. Dũ applauditur & acclamatur, perit aliquis audiendi fructus. Laer. l. 7. c. 1.

Pericles.

†Quoties chlamydẽ sumebat, seipse sic admonebat, Aduerte, inquiens, Pericle animum: liberis imperas, Græcis imperas, ciuibus Atheniensibus imperas. Plut. in præceptis Polit.

Aristoteles.

Quendam vana loquacitate præter modum garrientem quum aliquandiu audiuisset, demum aliud cogitans, eodem mansit loco. Verum finita oratione, cum is qui perorarat, eum interrogasset, num hæc placuissẽt quæ dixisset? Hercule, inquit, tibi animum non intendi. Bruson. lib. 3. cap. 25.

M. Antonij.

Alexander sophista legatione fungens pro Seleucia apud M. Antoniũ, vidénsq; illum minus attentum, clariore voce dixit: Ausculta me Cæsar, Antonius autẽ acerbitate confidentiáque vocis exasperatus: Ausculto, inquit, intelligóque te. Tu enim es ille qui cœlis comam, qui dentes candidas, qui polis vngues, qui semper oles vnguentum. Philostr.

Cicero.

Quum orante M. Tullio, quidam creditus Afer genere, diceret, Nõ audio: hoc sermone negans se probare quod dicebatur: Atqui, inquit Cicero, aurem habes perforatam. Solebat enim ea gens habere perforatas aures, vt inde suspenderet annulos ac gemmas, quæ nunc collo digitisque gestamus. Plut. in Rom. apoph.

Romani.

† Dum magistratus rem diuinam facerẽt, vel auspicia captarẽt, inclamabat præco, Hoc age. Qua voce admonebat eos, vt erecti & attenti animis in eam curam & cogitationem incumberent, nec perfunctorie vel oscitanter rebus illis operam darent. Plut. in Numa & Coriolano.

De auaritia.

Bion.

Auaritiam dicebat omnis improbitatis esse metropolim. Stob. serm. 10.

Idem.

Diuites sordidos dicebat ita facultatũ suarũ curã habere, quasi essent propriæ: rursus, ex eisdem nihil capere vtilitatis, quasi essent alienæ. Laer. lib. 4. c. 7.

Idem.

In diuitem quendam sordidum ita loquutus est: Hic facultates suas non possidet, sed ipsum possident facultates. Laert. lib. [illegible] c. 7.

Idem.

Eos deridendos putabat, qui eius generis diuitiis præter modum student, quas fortuna largitur, illiberalitas seruat, benignitas aufert. Max. serm. 12.

Chilon.

Dicere solebat, hominum bonitatem ita auro probari, quemadmodũ aurum Libyo lapide. Ostendens permultos, qui aliis vitiis diu restiterint, opum auiditate persæpe à virtute deduci. Et qui aduersus opes constans fuerit, cum de cæteris vitiis

facilius victoriam reportaturum. Fulgosius li. 7. c. 2.

Aristides.

Auarus quidam & prædiues quum paupertatem ei exprobraret: Mihi, inquit, paupertas nihil mali videndũ præbebit, tibi autem diuitiæ per fas nefásque paratæ turbas non paucas. Maxim. ser. 12.

Anacharsis.

Quum rogasset quendam, quanta esset spissitudo nauium? respondit, Quatuor digitorum. Tantillum, ait Anacharsis, à morte sunt, qui auaritia & lucri cupiditate irritati, pernauigant maria, incerti de reditu. Laert. l. 1. cap. 9.

Aristippus.

A Dionysio pecunia donatus, Plato libris: atq. ob id à quodã reprehensus, quasi ad rem attentior esset quàm Plato: Quid refert, inquit, mihi pecuniis erat opus, Platoni libris: itidem, neutrum accusandum. Laert. lib. 2.

Idem.

Platoni obiurganti, quòd multos pisces emisset, respõdit, se illos emisse obolo. quúmque Plato dixisset, Tanti & ipse empturus eram. Vides, inquit, igitur, ô Plato, me nõ esse obsoniorum auidum, sed te pecuniæ amantem. Laert. l. 2 cap. 8.

Simonides.

Simonides interrogatus, cur in extrema senectute auarus esset? Quoniã, respondit, malim defunctus opes inimicis relinquere, quàm viuus amicis egere. Stob. ser. 10.

Democritus.

Dicebat, diuitũ multos esse procuratores, nõ autẽ pecuniarũ dominos. Auarus enim non suas possidet diuitias, sed possidetur à diuitiis: quarum non tantùm seruus, sed mancipium meritò dici potest. Maxim. ser. 12.

Idem.

Vna (dicebat) cupiditas mortaliũ extimulat animos, vt opes assequantur. Atqui videmus, iisdem congestis, discruciari nihilominus cogitationes. Tum illis amissis, relinqui tristitiam, luctúmque perpetuũ. Stobæus.

Idem.

Cupiditas plurium inquit, amittit præsentia, sicut Æsopicus ille canis. Stobæus ser. 10.

Idem.

Pecuniarum cupiditatẽ, nisi terminetur aliqua satietate, multò miseriorem iudicabat extrema paupertate. Maiores enim cupiditates indigẽtias quoque maiores faciũt. Stob. ser. 10.

Diogenes

Auaros obiurgabat, quòd pecuniã verbis vituperarent, quũ eam animo plurimi facerent. Est autem hoc auaris peculiare, quòd nulli magis detestãtur auaritiã, quàm ipsi. Laert. lib. 8.

Idem.

Interrogatus quid esset in vita optimum? Libertas, inquit. At verè liber non est qui seruit vitiis: nec liber esse potest qui multis eget: plurimis autem eget auarus, ambitiosus, ac deliciis deditus. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicere solebat, cupiditatẽ esse malorũ omniũ arcẽ ac μητρόπολιν: quod dictũ est etiam à Bione & aliis. Ibid.

Idem.

Interrogatus, quænam essent feræ pessimæ? Respondit, in mõtibus vrsi & leones, in ciuitatibus autem publicani & sycophantæ Antonius in Melissa par 1. ser. 34. Max. serm. 23.

Idem.

Poscebat aliquid ab homine auaro: quem vbi videret cunctantem, ac negaturo similem, ô homo, inquit, ad cibum te postulo, non ad sepulchrum: vt, quà licet, Græcarum vocum affinitatem reddam. Græcis enim & τροφὴ cibus est, & ταφὴ sepultura. Laert. lib. 6.

Idem.

Anaxemonis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius eá essent, interrogauit. Quum autem illi Anaximenis esse respondissent: An non pudet eum, inquit, tam multa habere,

ne, seipsum non habês? Voluit autem indicare, hominem auarum esse extra seipsum. Maxim. ser. 12.

Idem.

* Quemadmodum arbores & vites in locis inuiis & præruptis nascentes non hominibus sed coruis & aliis auibus fructus adferunt: Sic (inquit) diuitię, si ab auaro possidentur, in vsum aliorum hominũ nequaquã cedunt, sed adulatoribus & assentatoribus subseruiunt. Stob. serm. 90.

Idem.

Quum insatiabilem nonnullorum auaritiam, in multorũ ciuium perniciem excrescentem vidisset: Auari, inquit, vita sua, tanquam gladio vtũtur, omnia facientes secundum ansam. Stob. ser. 10.

Idem.

Magna & multa simul accipiẽtes, μεγαλοπτώχους, i. Insignimendicos appellabat. Stob. eod. ser.

Idem.

Intuens quendam opulentas anus amare simulantem: Hac ratione, inquit, non oculum, sed dentes amisit. Stob. eod. ser.

Idem.

Auaros hydropicis comparabat. Illos enim argento plenos, hos autem refertos aqua, amplius desiderare, ídque vtrosque in magnã sui perniciem dicebat. Affectus enim ipsorum eo magis intenduntur, quò largius desiderata consequuntur. Stob. ser. 10. Eadem similit. vtitur Polyb. hist. libr. 13.

Aristen.

Aristonem philosophum maximè admiratum ferũt, quòd homines potiùs superuacuis fortunę bonis quàm necessariis commodísque beati essent. Bruson l. 1. c. 1.

Idem.

* Hominis auari vita silicernio, hoc est, funebri cõuiuio similis est. Cùm enim cœna omnia habeat, exhilaratum non habet. Stob. ser, 10.

Archelaus rex.

Timotheus musicus, quum ab Archelao minus quàm sperarat accepisset, canens subtaxabat Archelai auaritiam, tu argentum terræ genium laudas. Succinuit illi Archelaus, Tu vero, inquit, postulas. Bruson. lib. 1. ca. 1. ex Plutarch.

Socrates.

Interrogatus, quinam essent auari? Respondit, qui turpia lucra venantur, & necessarios aut amicos negligunt, Stob. ser. 10. Max. ser. 18.

Idem.

* Auarorũ diuitiæ, vt sol post occasum, neminem mortalium oblectãt. Anton. in Meliss. part. 1. ser. 34.

Idem.

Auaros auibus similes esse dicebat, quarum alia deglutit quicquid inuenerit, & quandoque suffocatur: aliæ verò sequũtur, vt quod habent, ei extorqueant. & ipsæ quoque aliæ post alias suffocantur. Antonius in Melissa, part. 1. ser. 35.

Idem.

Nec à mortuo, inquit, petendum colloquium, nec ab auaro beneficiũ. Nam vt mortui aut non respondent, aut lædunt: ita auarus, aut non dat quod rogatur, aut infeliciter cedit accipienti, quod datur animo inimico. Eras. l. 8 apoph.

Plato.

Ad quempiam accumulandæ pecuniæ semper incumbentem, ô improbe, dixit, ne possessioni augendæ studeas, sed minuendæ cupiditati, Stob. ser. 10.

Idem.

Dicere solebat, eos qui corpus curarent, non rẽ quidem suam, sed seipsos curare: qui autem pecunias: neque seipsos, neque sua, sed quàm longissimè à suis abesse. Max. ser. 12.

Aristoteles.

Dicebat quosdam homines adeo tenaces esse, quasi nunquã essent morituri: & alios etiam esse, qui ita sine

profunderent bona, ac si eras morituri essent. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Timon.

Demosthenes cùm animaduertisset, auarum quendam ad sepulchrum efferri: Iste, inquit, cùm vitã non vitalem vixerit, aliis vitam reliquit. Bios auem Græcis & vitam & victum significat. Maximus sermo. 12. Stobæus.

Idem.

Quibusdam arbitrantibus Demadem iam desiisse malũ esse: at enim, inquit Demosthenes, saturum videtis, veluti leones. Erat pecuniarum auidus Demades, leones autem mitiores sunt. Erasm. lib 4. apoph.

Timon.

Timon ille cognomento Misanthropos, id est, hominũ exosor, elementa malorum esse dixit Auaritiã & Ambitionem. quemadmodum enim ex primis illis & secundis principiis generantur naturaliter omnia, sic ex auaritia & ambitione omnia vitia progenerantur alia. Stob. ser. 8. & Eras. lib. 6. apoph.

Hadrianus Sophista.

Hadriano sophistæ miserat quidã pisces in disco argenteo: at ille delectatus vasculo, non remisit, tantùm ei qui miserat respondit, Bene facis, quòd etiam pisces: quasi discus esset dono missus, pisces tantùm nouitatis gratia additi. Quidã autem dicũt ioco factum, vt castigaret discipuli vitium, qui sordidior esse dicebatur: nam eo admonito discum reddidit. Quum esset apud Coloniam Agrippinam, senatus honoris gratia misit vinum in cantharis testaceis, nec eos repeti mos est. Id admiratus, rogauit causam. Responsum est, olim vinum solere mitti cãtharis argenteis: hoc honoris quo esset, habitum cuidã ex eorum numero, qui magnã nobilitatis partem existimant rapto viuere, postridie manè profectus est cũ argenteis cantharis. Re cõperta, misit ad illum senatus, qui cãtharos reposceret. At ille: Vltro, inquit, dono dedistis, & ego gratias egi. Hoc casu admoniti mutarunt consuetudinem. Verba sunt Eras. in apoph.

Cleomenes Anaxandr. F.

Dicente quodam illi, delicatus es: At melius est, inquit, quàm iniustum esse. Tu verò pecuniam sortitus multam nondum contentus es: sed subinde cogitas, qua ratione cumulo adiicias. Brus. lib. 1. cap. 1.

Lycurgi.

Quicquid erat rerum superuacanearum, è ciuitate eiiciendum curauit: adeò vt nec negotiator, nec sophista, nec vates, nec circulator, nec lautitiarum artifex Spartam ingrederetur. Neque enim passus est illis esse pecuniã talibus vtilem, tantum ferream monetam cudit, quæ pondere Ægineticam æquabat minam, valore æreos quatuor. His remediis expugnauit auaritiam. Plut. in Laco.

Demonax.

Quosdam esse dicebat, qui non in hac præsẽti vita viuerẽt, sed magno studio se præpararent, quasi alteram vitam sint acturi, non hanc præsentem. Notauit autẽ insatiabilem eorum hominum auaritiam, quibus nihil sufficit: quasi post mortem etiam vsui sint nobis per fraudem comparatæ diuitiæ. Maxim. serm. 12.

Lacedæmonij.

Quum pecuniæ essent in Lacedæmoniorum regionem conuectæ, qui eas importarãt, morte damnati sunt. Siquidem Alcameni ac Theopompo regibus hoc oraculũ erat redditum, Pecuniarum amor Spartam perdet. Nihilo seciùs tamen Lysander, deuictis Atheniensibus, magnam auri argentíque vim inuexit: nec solum pecunias receperunt: verum etiam ipsi viro honos est habitus. Proinde Sparta, donec Lycurgi legibus vteretur, nec à iureiurãdo recederet, sexcentis annis in Græcia primas tenuit & legũ æquitate, & gloria. Cæterùm quũ ab his paulatim defluerent, inundaréntque

rêtq; obiter diuitiarũ amor, & auaritiæ malum, nõ solùm ob hæc decreuit illorũ potẽtia, verum etiam quibus antea sociis & amicis in bello fuerant vsi, eos inimicos habere cœperunt. Porrò quũ ita se gererẽt, tamen post Philippi Macedonis in Cheronea victoria, quã quam Græci cæteri omnes illum imperatorẽ terra pariter ac mari declarassẽt, ac post hunc Alexandrum filiũ euersis Thebanis, soli Lacedæmonij, tametsi ciuitatem haberẽt nullis cinctam muris, essẽtq; nõ modò perpauci propter assidua bella, sed multò quàm antea imbecilliores captu faciles essent facti, quoniam adhuc seruabant admodum exiguas quasdam Lycurgicarum legum scintillas: non se præbuerunt belli socios, neque cæteris Græcis, neque pòst Macedonicis regibus, neque in cõmune cũ illis concilium venerunt, neque tributũ pendere coacti sunt: donec per omnia contemptis Lycurgi legibus, à propriis ciuibus tyrannide oppressi sunt, ita vt nihil iam reliquum esset patriæ institutionis: sed reliquorum similes effecti, & gloria, & libertate, quam prius obtinuerãt, exuti sunt, & in seruitutem traducti, ac nũc, quẽadmodum cæteri, sub Romanorum viuunt imperio. Graue documentum vniuersis, imperia virtute parata, auaritia, luxu, desidiaque vel perire, vel verti in tyrannidem. Plut. in Lacon.

Vxor Pythij.

Pythius, natione Lydus, in vrbe Phrygiæ Calenis (nam ibi regnabat, homo prædiues, sed auri studio præter modum deditus) totam ferè ciuitatem in fodiendis metallis occupatam tenebat, vt iam vix quicquã aliud ibi ageretur. Huius morbo vxor solerti remedio medicata est. Abiente enim marito curat & mensam & omnem mensæ suppellectilem adfabrè ex auro confici, denique & cibariorum effigies, quibus nouerat maritum præcipuè delectari. Reuerso, cùm conuiuij tempus esset, apponitur mensa aurea, cum reliquo vasorum apparatu. Atque hoc sanè spectaculo diues aliquandiu pauit oculos, tandem quum interpellaret stomachus, iubet apponi cibos. Apponuntur illi aurea ciborũ simulachra spectanda, non edenda. Hic cum incandesceret ira Pythius. Hagitãs apponi quod edi posset iamdudum spectaculorum esse satis: Tum vxor, An non sentis (inquit) Pythi, dum nihil aliud quæris quàm aurum, agricolationem deseri, & ciues tuos ad famẽ vocari, breui perituros si quà cœpisti pergas: Hoc ciuili cõmento cordata mulier maritũ ab immodico auri studio reuocauit. Eras. libro 8. apoph. ex Plut.

Hieron.

Vituperatus, quòd cùm multos rhetoricari docuisset, ipse egeret: Atqui, inquit, non docui eos ditescere, neque studere pecuniæ. Maximus serm. 12.

Aspasia.

Aspasia Xenophontis vxor, cùm esset (vt muliebre ingenium est) rerum alienarum appetens, atque inuida, interrogata, Si vicina tua melius quàm tu aurum habeat, vtrúmne illius an tuum malis? Illius, inquit. Quid si vestes, cæterúmque ornatum muliebrem pretij maioris habeat, quàm tu, tuúmne an illius malis? Respõdit illius. Agesis, si maiorẽ quàm tu habeat virum, vtrúmne tuum malis, an illius? Erubuit mulier. Bruson. lib. 1. cap. 1.

Semiramis.

Monumento quod sibi pararat inscripsit, Quisquis rex pecuniis eguerit, aperto monumento quantum voluerit, capiat. Darius potitus ea ciuitate, titulo credens, saxum ingens quo claudebatur monumentum vix amolitus, nihil quidem inuenit pecuniarum, sed ex altero saxi latere hoc inscriptum reperit: Ni vir

malus esses, & pecunia inexplebilis, haud quaquam mortuorum loculos moueres. Plutarch. in apoph. Stob. serm. 8.

Antigonus.

In extorquendis pecuniis, acer erat ac rigidus. Cuidam itaque dicenti, At non talis fuit Alexander: Meritò, inquit, nam ille metebat Asiam, ego culmos lego. Sentiens, opulentissimam Asiam prius ab illo spoliatam, sibi à spoliatis corradendum quod posset. Plut. in apoph.

C. Fabricius.

P. Cornelium, hominem (vt putabatur) auarum & furacem, sed egregiè fortem ac bonum imperatorem, suo suffragio fecerat consulem. Huic quum Cornelius ex more gratias ageret, quòd immemor simultatis, ipsum fecisset consulem, bello præsertim magno & graui: Nihil est, inquit, quod mihi gratias agas, si malui compilari quàm venire. Compilamur furto, veneunt bello capti. Proinde inimico fauit, cuius dexteritate sperabat fore, ne Romani venirent in manus hostium. Erasm. lib. 6. apoph.

Scæuola.

Septimelio Anagnino (quem Plutarchus & Plinius Septimuleium vocant) cui pro C. Gracchi capite erat aurum repensum, roganti, vt se in Asiam præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, insane? tanta malorum est multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmem, si Romæ manseris, te paucis annis ad maximas pecunias esse venturum. Cicero libro 2. de Oratore.

Seneca.

† Desunt inopiæ multa, auaritiæ omnia: In nullum auarus bonus est, in se pessimus. Citat hoc distichum ex vetere Poëta, Epist. 108. ad Lucil.

Idem.

† Nulla auaritia sine pœna est, quamuis satis sit ipsa pœnarum. Et maiore tormento possidetur quàm quæritur, Epist. 115.

Idem.

† Dicit auaros diuites nihil à mendicis differre, imò miseriores esse. Illi enim exiguo, hi multo egent. lib. In sap. non cadere iniuriam. cap. 13.

Deiotarus.

M. Crassus ad Parthicum bellum proficiscens, quum in itinere Deiotarum Galatarum regem, extremo iam senio confectum, nouam vrbem ædificantem offendisset: O rex, inquit, quidnam negotij hoc est? Quid, quũ iam duodecima diei hora tibi adsit, nouam vrbem condere incipis? Ad hæc subridens Deiotarus, Crassíque auaritiam subcarpens. Tu verò, inquit, imperator quum sis, haud quaquam (vt videre videor) matutinus (erat enim sexagenarius) in Parthos cum exercitu festinas, prædam amplissimam rapturus. Bruson. l. 1. cap. 1. ex Plutar.

Cicero.

Quum apud Damasippum cœnaret, & ille mediocri vino apposito diceret, Bibe Falernum hoc annorũ quadraginta: subtaxans Cicero hominis auaritiam, Bene ætatem fert, mi Damasippe, ait: Veniámque dedit vino, vnde gloriam Damasippus aucupabatur. Brus. lib. 1.

Idem.

Crasso dicente, Stoicorum esse dogma, virum bonum esse diuitem. Vide, inquit Cicero, ne magis hoc sentiant, sapientis esse omnia: rectè notans Crassi auaritiam, cui nihil esset satis. Eras. 4. apophtheg.

Idem.

* Vt quidam morbo aliquo & sensu stupore suauitatem cibi non sentiunt: sic auari & facinorosi veræ laudis gustum (inquit) minimè sentiunt. Philip. 2.

Iugurtha.

Iugurtha cùm pecunia Romanos exagitasset, iussúsque tandem esset à senatu paucis diebus in Italia decedere: postquã Roma egressus est, fertur sæpe

sæpe tacitus respexisse, & postremò dixisse, O orbem venalem, & mox perituram, si emptorem inuenerit. Quod paulo pòst euenit. Romani quippe, antea cum inuicti essent, sola auaritia victi sunt, & antiquum nominis decus planè amiserunt. Bruson. l. 1. ca. ex Salustio.

Nero.

* Nunquam cuiquam munus publicum delegauit, quin hæc adiiceret: scis quibus mihi est opus: & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone quàm principe dignior. Suet. & Dion.

Seneca.

* Nulla auaritia, inquit, sine pœna est, quamuis satis sit ipsa pœnarum. O quantum lacrymarum, ô quãtum laborum exigit! quàm misera desideratis, quàm misera partis est? Adiice quotidianas solicitudines, quæ pro modo habendi quemque discruciant. Maiore tormento pecunia possidetur, quàm quæritur. Epist. 115. ad Lucillium.

Idem.

* Multò concitatior est auaritia in magnarum opum congesta collocata: vt flammæ infinitò acrior vis est, quo ex maiore incendio emicuit. lib. 2. de benef. c. 27.

Idem.

* Irrupit in res optimè positas auaritia: & dum seducere aliquid cupit, atque in suum vertere, omnia fecit aliena, & in angustum ex immenso redacta paupertatem intulit, vt multa concupiscendo omnia amisit. Epist. 90. ad Lucil.

Idem.

* Aurum & argentum, & propter ista nunquam pacem agens ferrum, quasi malè nobis committerétur natura abscondit. Nos in lucem, propter quæ pugnaremus, extulimus. Nos & causas periculorum nostrorum, & instrumenta, disiecto terrarum pondere eruimus. Nos fortunæ mala nostra tradidimus: nec erubescimus summa apud nos haberi, quæ fuerant ima terrarum. Vis scire quàm falsus oculos tuos deceperit fulgor? Nihil est illis, quandiu mersa & inuoluta cœno suo iacent, fœdius, nihil obscurius: quidni? quando per longissimorum cuniculorum tenebras extrahũtur. Nihil est illis dum fiunt, & à fæce sua separantur, informius. Denique ipsos opifices intuere, per quorum manus sterile terræ genus & informe perpurgatur: videbis quãta fuligine oblinantur. Atqui ista magis inquinant animos quàm corpora: & in possessore eorum quàm in artifice plus est sordidum. Epist. 94. ad Lucil.

Idem.

* Desunt inopiæ multa, auaritiæ omnia. In nullum auarus bonus est, in se pessimus. Epist. 108. ad Lucil.

Idem.

* Quæ tanta necessitas hominem ad sidera erectum incuruauit, & defodit, & in fundum telluris intimæ mersit, vt erueret aurum, non minore periculo possidendum quàm quærendum? Natural. quæstion. libro 5. cap. 15.

Vespasianus.

Instituerat vectigal è lotio. Super hoc à filio monitus dissimulauit, donec prima pensio esset soluta. Eam pecuniam admouit ad filij nares, sciscitans, num odore offenderetur? Negante illo, Atqui hæc, inquit, è lotio est. Sueton. & Bruson. libro cap. 1.

Idem.

Legatis nunciantibus, decretam illi publicæ non mediocris summæ statuam, iussit vt eam continuò ponerent, & cauam ostendens manum, Ecce (inquit) parata basis. Significans, vt eam pecuniam, quam in statuam decreuissent impendere mortuo, viuo darent in manum. Sueton. in Vespasia.

Idem.

In itinere quodam mulio desiliit,

quasi calceaturus mulas: sed re vera, vt adeundi litigatori spacium morámque præberet. At Cæsar dolum suspicatus, interrogauit mulionem, quanti calceasset? pactúsque est lucri partem. Hoc si fecit vt suos corrigeret, ciuilitas fuit: sin vt eo emolumento fieret ditior, sordidum erat. Sueton. in Vespas.

Idem.

Quidam è charis ipsius ministris apud ipsum pro quodam, quem fratrem suum esse simulabat, intercedebat, vt illi procuratio committeretur. Id sentiens Cæsar candidatum solum ad se vocauit, exegítque pecuniam quam ille suffragatori suo pepigerat: ea accepta, mox ordinauit. Huius rei ignarus minister, rursus interpellauit pro fratre, cui Vespasianus: Alium, inquit, tibi fratrem quære. hic quem tuum putas, meus est. Sueton in Vespa.

Anonymus.

Rusticus quidam, quoniam, gratuitam libertatem suppliciter petens à Cæsare Vespasiano, repulsus est, non est veritus clarè dicere: Vulpes pilos mutat, non mores, exprobrans illi naturæ rapacitatem: quasi mercede data concessus fuisset, quod gratuitò negabat. Sueton. & Bruson. lib. 1. cap. 5.

Caligula.

In auctione Apronius quidam, vir prætorius dormitans capitis motu nutabat. Id animaduertens Caligula, præconem admonuit, ne illum sibi nutantem præteriret: nec hoc monere desit, donec ignoranti tredecim gladiatores, sestertium nonagies addicerentur. Erasm. libro 6. apopht.

I. Bassus.

Quærente Domitia Passiani, quòd taxans eius sordes, calceos eam veteres diceret vendere consueuisse: Non, mehercules, inquit, hoc vnquam dixi, sed dixi emere te solere. Bruson. libr. 1. cap. 1.

Alexander Seuerus.

Vetronium Thurinum, familiarem, quòd his, qui petebant aliquid à Cæsare, vendidisset suum patrocinium, mentiens interim multa, conuincendum curauit, & conuictum damnatúmque ad stipitem alligari iussit, supposito igne ex humida materia, præcone clamante: fumo punitur, qui fumos vendidit. Ælius Lampridius.

D. *Hieronymus.*

Et dicere & scribere solebat, auaro tam illa quæ habet, quàm quæ non habet deesse. Ostendens, hominem auarum semper esse egenum, etiamsi amplissimas diuitias possideat. Fulgo. lib. 7. cap. 2.

Val. Max.

† Ij penates, ea ciuitas, id regnum æterno in gradu facilè steterit, vbi minimum virium, Veneris, pecuniæque cupido sibi vendicauerit. lib. 3.

Plin. Iun.

†Ea inuasit homines habendi cupiditas, vt possideri magis, quàm possidere videantur. lib. 9.

Alphonsus Rex.

Dicere solebat, ab aliis olim, Ioue, Neptuno, Plutone, omnia trifariam partita fuisse, & sua quemque sorte partéque contentum agere. At hominibus hodie, neque quod satis, neque quod minus esset, satis esse. Notat, auaritiæ & habendi desiderium omnibus innatum, quàm pauci enim sunt, qui sua sorte contenti viuere cupiant. Pan. lib. 4. de Alph. reb. gest.

Idem.

Quum audiret, Harpyias rapacissimas aues (quas Vergilius in Aeneide eleganter describit) nescio quas inhabitare insulas: ad suos conuersus, ait, Ex his insulis curiam Romanam commigrasse Harpyias compertum est, ibíque iam domicilium constituisse. Notauit autem tacitè Romanæ curiæ ingluuiem, auaritiam & detestandam rapacitatem.

Panor-

Panorm. li. 1. de rebus gestis Alphonsi, cap. 8.

De audacia.

Chilo.

Dicere solebat, Non esse tentanda quæ fieri non possunt. Quædam honesta sunt ac magnifica; sed magno reipubl. malo tentantur: si nequeas perficere. Atque hæc est præcipua pars boni consultoris, dispicere non solùm quid per se optimum sit, sed quid pro temporum ratione possit obtineri.

Isocrates.

Inter amicos dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam, mercedis loco daturum decem milia. Nam animi timiditas reddebat Isocratem ad dicendum inutilem. Erasmus Roter. lib. 8. apoph.

Epaminondas.

Imminente aduersus Lacedæmonios pugna, cùm sella in qua sedebat succubuisset, viderétque milites hoc prodigio exturbatos: Imò, inquit, sedere prohibemur, militúmque animos restituit. Plutarch.

Leonidas.

Obiurgatus à quodam, quòd paucis militibus stipatus, cum multis pugnare tentaret: audacter respondit, si ex multis constat victoria, non tota sufficeret Græcia: si in audacia horum, numerus sufficit. Plutarch. in Lacon.

Archidamus.

Conspiciens filium suum cum Atheniensibus iuueniliter ac temerè congredientem: Aut viribus, inquit, adde, aut animis adime: docens, periculosam esse audaciam, si vires non suppetant [illegible]. Plutarch. in Lacon. [illegible] serm. [illegible]. Bruson. lib. 2. cap. [illegible]

[illegible] Archidami F.

[illegible] abhorrere ab hostium multitudine, ait, non percontandum esse quot sint hostes, sed vbi sint, vt audacter aggrediantur. Plut. in Lacon.

Idem.

Quum apud Mantineam pugnare cum hostibus numero longè superioribus prohiberetur: Fortiter pugnandum est, inquit: cum multis enim pugnare necesse est, qui multorum dominus esse cupit. Bruson. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Interrogatus quot haberet milites? Quot sufficiunt, inquit, ad fugandos hostes. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Ad Macedonum regem nuntios misit Agesilaus rex, rogans, vtrum per hostium solum iret, an amicorum? Cùm ille respondisset, se consultaturum: Fiat, inquit, igitur consultatio: nos tamen interim iter faciemus. Rex admiratus hominis audaciam, sibique metuens, satius esse censuit, illum vt amicum suscipere. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Admonitus à suis, ne cum Thebanis, qui numero præstabant, manus consereret: respōdit, Qui multis vult imperare, non debet multorum timere congressum. Plut.

Pædaretus.

Quum à quopiam audiret, magnū hostium esse exercitum, audacissimè respondit: Eo maior erit & gloriosior nostra victoria. Plutarch. in Lacon.

Cleomenes.

Pirata quidam populabundus discurrebat per agros Lacedæmoniorum. Is vt captus est, rogatus cur id ausus esset? Quoniam, inquit, deerat mihi commeatus, quem militibus præberem, ad eos veni, qui & habebant, nec sponte dabant, vi erepturus. Ad id Cleomenes: Compendiosa, inquit, malitia. Detestatus prædonis nefarium scelus, probauit tamen

partiretur. Bruson. lib. 2. cap. 3. Macr. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Salutatem similiter à psittaco, & hūc emi iussit. Idem miratus in pica, & hāc mercatus est. Hoc exemplum tenuem quendam sutorem solicitauit, vt coruum institueret ad huiusmodi salutationem. Qui quum impendio exhauriretur, subinde ad auem non respondentem dicere solebat, Opera & impensa periit. Tādem peruicit assiduitate, vt coruus sonaret dictatam salutationem. Eâ quum Augustum prætereuntem salutasset, Cæsar: Satis, inquit, istiusmodi salutatorum habeo domi. Tum coruus, memor & illorum verborum quæ toties audierat, subtexuit, Opera & impensa periit. Ad hoc arridens Augustus, iussit emi, quanti nullam adhuc emerat. Macro. lib. 2. cap. 4 Saturn.

De aulica vita.

Diogenes.

Callisthenem quum quispiam audiente Diogene Cynico beatam dixisset, quòd Alexandri aulicus esset: At, inquit Diogenes, infelix est, qui tum prandet ac cœnat, cùm Alexandro videtur. Brusonius libro 1. capite 5.

Dionysius.

Quum Polyxenus dialecticus Dionysio diceret, Ego te cōuinco: Nimirum verbis, inquit: at ego te reipsa conuinco, qui tuis relictis, me meáque colas. Significans, illum schola ad aulam, à philosophis ad tyrannum transisse: non facturum, nisi hanc vitam illa iudicasset beatiorem. Plut. in apoph.

Omulsus.

Iudicabat ad regni administrationem potius admittendum eum qui per se malus bonos haberet aulicos amicos, quàm bonum principem malos aulicos habentem. Putans facilius vnum malum à multis bonis, quàm malos innumeros ab vnico bono, à malitia ac erroribus perniciosis auerti posse. Fulgosius lib. 7. cap. 2.

Agrippa.

Agrippa rerum gestarum gloria sub Octauiano Augusto in primis clarus, sæpe cohortabatur eos qui salui & incolumes esse vellent, darent operam vt principes liberarentur omnium rerum difficultate & molestia: sed tamen eis rerum gestarum gloriam reseruarent, nequaquam sibi. Xiphilinus, Dionis abbreuiator, in Augusto.

Constantinus Imperat.

Constantinus Romanorum imperator, cùm principum aulas vbique spadonum atque aulicorum improbitate refertas videret, eorum non tantùm vehemens domitor fuit, sed tineas etiam atque sorices Palatij appellare solitus est. Nicephori interpres & scholiastes. libr. 8. cap. 14. Eclesi. histor.

Alexander Seuerus.

Alexander Seuerus negabat se passurum, vt ipsius dispositiones ab aulicis suis venderentur: id quod fieri solet ab aliorum principum libertis & eunuchis. Eóque nunquam illum fefellit quod proposuerat. Ælius Lampridius in Alex. Seuero.

Idem.

Idem, & vrbem, & prouincias, & aulam suam purgauit hominibus non necessariis, dicēs: Malum pupillum esse imperatorem, qui ex visceribus prouincialium homines non necessarios, nec Reipublicæ vtiles aleret. Ibidem.

Anonymus.

Aulicus quidam iniuriarum Palatinarum patientissimus, cùm à quodam rogaretur, quomodo tarissimā rem in aula consequutus esset? Iniurias, inquit, accipiendo, & gratias agendo. Bruson. lib. 1. cap. 5.

Sigismundus Imp.

Reges ac principes in terris beatos esse

esse aiebat, si exclusis superbis mansuetudinis humanitatisque cultores in curiam asciscerent. Æneas Syluius lib. 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Syluester episcop.

Aulicos qui otij gratia curiam sequerentur, semper in negotio futuros aiebat, nisi se tandē vel cum periculo capitis inde amouerēt. Innuit autē, quā difficulter ab aula diuelli possint qui nihil aliud quā otiū & luxū sectantur. Æneas Syluius lib. eod.

Alphonsus rex.

Quum ex Sicilia nauigaret, vidit garrias aues triremem circumuolātes, & bolos à nauigātibus proiectos statim abripientes ac auolantes. Has cū amicis secum nauigantibus digito ostēdisset; Persimiles sunt his garris, inquit, aulici aliquot mei, qui simul ac concertātes beneficium à me accipiūt, statim aufugiūt. Notauit autem aulicorū ferè omniū mores, qui fidos se seruos principibus præstāt, dū prædā, lucru, munera, &c. hiantes expectant: & voti compotes facti à principū cōspectu ad priuatos, fugiunt. Panor. lib. 1. de reb. ab Alphonso gestis.

Æneas Syluius.

Eos sibi aulicos plurimum sapere videri dicere solebat, qui accepto aliquo beneficio, vel mediocri, curiæ valedicerent. Ostendunt enim animum suum expletū esse & periculo se subtrahunt, in quod curiales frequenter incidunt: qui veluti sues, vbi saginati sunt, in cœnā domini mactantur. Cæterùm qui opes adepti magnas, apud reges perseuerant, non quidem id agunt vt gratias referant, sed vt multò ditiores principum liberalitate ac munificētia reddātur. Æneas Syluius lib. 1. cōmen. de reb. gestis Alphonsi.

De authoritate.

Pythagorei.

Ferunt eos quando quid in disputando affirmarent, quum ex iis quæreretur, quare ita esset, respondere solitos: Ipse dixit: αὐτὸς ἔφα. Ipse autem erat Pythagoras. Tantum opinio præiudicata poterat, vt etiam sine ratione valeret autoritas. Cic. de Nat. Deorum, & Laërt.

Pericles.

A populo frequenter vocatus, ἀπαύνητης εἰμί, inquit, sentiens, se non esse cogendum in ordinem, nec pro quolibet è media plebe habendum. Plutarch in Græc. apoph.

Idem.

Quum in comitiis accusaretur ob res malè gestas, grauiter respondit, scilicet, mihi quidē vos irascimini, ei viro qui nemini vestrûm cedo peritia rerum, vel eloquentia intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ despicientia. Non crimē modò arrogātiæ, vanitatis ambitionis effugit tunc, magnificè de se loquendo: sed & altitudinem animi, & virtutis declarauit magnitudinē, eo ipso inuidiam opprimentis, quod deiici se & frangi non est passa. Plut. lib. Qua ratione quis citra inuidiam seipsum laudare possit.

Themistocles.

Cum animaduertisset torquem aureum Persicum humi iacentē, puero dixit, Quin tollis, ô puer (ostenso torque) inuentum huiusmodi? Non enim tu es Themistocles. Aelian. lib. 13. cap. 40.

Epaminondas.

Pelopidā à principibus Reipublicæ accusatum, quòd exacto Bœotarchiæ tēpore nō statim domū rediisset, sed bellū feliciter continuasset, submittentē se & deprecantē Thebani ægrè absoluerūt. At contra Epaminondā, qui eius tū fuerat collega, multa de rebus suis gestis magnificè prædicantem ac dicentē, Paratus sum mori, si fateri velitis, ô ciues, me vobis inuitis Laconiā vastasse, Messenē instaurasse, & Arcades in vnū corpus cōduxisse: nō sustinuerunt iidē ire in suffragia, sed admiratione viri gaudio simul

tiisque oborto discesserunt. Plutar. eodem lib.

Scipio Afric.

* Romani ægrè tulerunt Ciceronē crebro res suas contra Catilinam gestas prædicantē: iidem tamen Scipionem dicentē, Non debetis vos sententiam de Scipione ferre, qui vobis potestatē decernendi de omnibus hominibus parauit, coronati in Capitoliū deduxerunt, sacrificióque eius interfuerunt. Plutarch.

Lycurgus Atheniensis.

*Quum ei publicè exprobraretur, quòd argento dato calumniatorem placasset, & qualis tādem, inquit, vobis videor ciuis, qui apud vos tanto tempore rem gerens publicam, dare potius quàm accipere iniustè deprehensus sim? Plutarch.

M. Scaurus.

Pro rostris accusatus, quòd à rege Mithridate ad prodendā Rēpublic. pecuniā accepisset, ita causam suam egit: Iniquū est, Quirites, quum inter alios vixerim, apud alios me rationē vitæ reddere. Sed tamem audebo vos interrogare: Varius Sucronēsis ait, M. Æmiliū Scaurū mercede corruptū, populū prodidisse: A. Æmylius Scaurus huic culpæ se affinē esse negat: vtri creditis? Nominato tantum actore & reo, populus accusationem repulit. Erasm. li. 6. apoph. ex Plin. cap. 72. de viris illustribus.

Cato Vticensis.

In forum veniens cum Thermo, ac conspicatus Castoris templum armatis occupatum, omnésque fori aditus à gladiatoribus obsideri, ipsúmque Metellum vnà cum Cæsare: O timidū, inquit, hominem, qui aduersus vnum tantam armauit multitudinem. Plutarchus in eius vita.

Augustus.

Augustus indignè ferebat, aliquid de se componi nisi seriò, & à præstantissimis, admonebátque prætores, ne paterentur nomen suū cōmissionibus mimorum aut histrionū obsolesceri: hac quidē in parte Alexandrū Magnum referens. Decet enim vbique principis authoritatem sartam tectā præstare. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

Idem.

Quum iuuenes nobiles ac dignitate claros inter se tumultuantes vellet compescere, nec auscultarent illi, sed tumultuari pergerent: Audite, inquit, iuuenes senē, quē iuuenē senes audierunt. Augustus enim adolescens ad Remp. admotus est, summáque fuit authoritate: hac sola voce illos coercuit, nec aliud suppliciū ob cōcitatū tumultum exegit. Plut. Rom. apoph.

Cicero.

Metello obiicienti, plures ipso testimoniū contra reos dicente damnatos, quàm defendente absolutos esse: Quis verò, inquit, nō hoc dicit, plus in me fidei esse quàm eloquentiæ? Plutar.

Seuer. imp.

Quum milites Bassianum Seueri filium (qui pòst Antoninus Caracalla dictus est) Augustū consalutassent, eò quòd pater pedibus æger bellū moraretur: iussit se deferri ad tribunal, simúlq; adesse omnes tribunos, centuriones, duces & cohortes, quibus autoribus hoc acciderat, sisti deinde & filiū, qui Augusti nomen non recusarat. Hic quū in omnes eius facti autores iussisset animaduerti, excepto filio, omnésq; ante tribunal prostrati rogarent veniam: Seuerus manu caput contingēs, Tandē (inquit) sentitis caput imperare, nō pedes. Ælian. Spart.

B

DE BALNEO.

DIOGENES.

INGRESSVS aliquando sordidum balneum, dicebat, Qui hic lauant, vbi lauantur? Significabat, illic homines puros sordidari, & ibi lotis opus esse alio balneo.

balneo:

balneo, quo mundarentur. Laert. lib. 4.

Stratonicus.

Quum videret sacellum, malo, sordidéque balneo vicinum, anathematibus pulchrè exornatum, posteaquã è balneo exiit malè lotus, Non miror, inquit, multas pendere tabulas. Quisquis enim hîc lauit, illic suspendit tabulam, veluti seruatus: indicãs, magnum esse, si quis è tali balneo exisset incolumis. Athenæus.

Idem.

Quum in Arcadia malam terram ac salsam aquã balneator exhiberet, iocatus est se terra maríque obsideri. Apparet in balneis terræ fuisse vsum, qui nunc est fullonibus, Erasm. lib. 6. apoph.

De barba.

Aristippus

Dionysij quæstor, nomine Simus, natione Phryx ostẽdit Aristippo suas ædes vndiquaque splendidas, etiam pauimẽto pretiosis tessellis cõstrato. Itaque omnibus circumspectis Aristippus sputum oris reiecit in barbam Simi, & ob id indignãti, hoc colore se excusauit, quòd in tota domo nihil videret ad excipiendum oris recrementum opportunius. Innuens in tota domo nihil esse fœdius, aut immundius, barbari facie, cùm eam hominis partem oportuerit esse mundissimam. Quanquam hoc dictum magis quadrat in Cynicum aliquem, quàm in Aristippum, vtcunque illi ascribatur. Laert. li. 2. cap. 8.

Theophrastus.

† Solitus erat appellare tonstrinas, conuiuia sicca, & vino carentia, quòd in illis confidentes homines vt in conuiuijs loquerentur. Plut in conui. li. 7.

Anonymus.

Lacon quidam senex interrogatus, cur barbam gestaret syluosam ac promissam: Vt, inquit, intuens canos pilos, nihil committam illis indignum. Vir bonus vndecunque venatur stimulos ad virtutem. Plut. in Lacon.

Lycurgus.

Spartanis studio est alere comam. & super ea quoque re narrãt Lycurgum edidisse rationem: Quoniam, inquit, coma formosis addit decorẽ, deformes verò reddit hostibus terribiliores. Vt enim decet coma speciosos, ita minus felici specie præditis horrorem ac ferinum quiddam conciliat. Capillitium naturalis est ornatus, minimóque constans, hoc genus non damnauit Lycurgus: vt quod nec operosis artibus constaret, nec pro frugalitate luxum induceret. Adscititium cultum, magnóque paranda lenocinia, non probauit. Quo magis detestanda est quorundam præpostera cura, qui corporis eas partes vellunt radúntque, quibus natura pilos dedit non tantùm ad decorem aut verecundiam, verum etiam ad tuendam valetudinem: cõtra illic eliciunt syluam artificio, vbi natura voluit esse glabriciem. Plu. in Lacon.

Nicander Spartanus.

Percontanti, quare Lacedæmonij barbã alerent? Quoniã, ait, hic ornatus cùm sit homini omniũ pulcherrimus ac proprius, nullo omnino constat impendio. Plut. in apoph. Lacon.

Demonax.

Cuidam percontanti, quàm philosophiæ sectam potissimùm amplecteretur? Quis, inquit, tibi indicauit me esse philosophum? Móxque vehementer secum ridens, abiit. Interrogatus quid rideret? An non magnopere ridiculum, inquit: si tu me ex barba iudicas philosophum, ipse barbam non habens? Erasm. libr. 8. apoph.

Dionysius.

Epidauri, Æsculapio auream detraxit barbam: quòd negaret deco-

rum, patrem Apollinem imberbem, ipsum verò tam horrida barba vestitum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius: Apollinem autem semper imberbem finxit Theologia poëtica, per Æsculapium barbatum, significans, multarum rerum vsum & experientiã in medico considerari. Meminit Valer. Maxim. l. 1. cap. 1.

Philippus.

† Iudicis officium rogante Antipatro cuidam dederat, sed cum deinde audisset illum capillos & barbam pingere, amouendum iussit, dicens, vix fieri posse, vt qui falsos fucatósque capillos haberet, se fidelem & sincerum in re graui præstaret. Plut. in Reg. apoph.

Alexander.

Quodam tempore cùm omnibus ad prælium paratis interrogaretur, Nunquid aliud præter hæc fieri vellet? Nihil, inquit, nisi vt Macedonum barbæ radantur. Hoc dictũ quid sibi vellet, admirante Parmenone: An nescis, inquit, in prælio nullã ansam meliorem esse, quàm barbæ? significabat, cominus esse pugnandum: in quo genere certaminis barbæ officiunt: quòd his milites facillimè possunt apprehendi: Plut.

Archelaus.

† Cum eius tonsor admodum loquax quæreret, quomodo vellet barbam tonderi, tacendo respondit. Plut. in reg. apoph.

Hieronymus Rhetus.

Is, Gymnasij Basiliensis ante paucos annos professor, interrogatus cur tam promissam aleret barbam? respondit, vt intuens hos capillos me non mulierem, sed virum esse intelligam. Barba enim ornat virum & admonet, vt virilia quoque facinora fortius aggrediamur. Lycosth.

De Barbarie.

Anacharsis.

Cvidam obiicienti, quòd esset barbarus: Certè, inquit, apud Athenienses, sed vicissim Athenienses barbari sũt apud Scythas. Græci, sed imprimis Attici (quoniã apud ipsos florebant disciplinæ liberales, ac leges politicæ) reliquas nationes contumeliæ causa nominabãt barbaras: cùm barbarum dicatur, quicquid est peregrinum, atque inusitatum, Laër. lib. 1. cap. 9.

Demetrius Poliorcetes.

† Debellantem Atheniensium vrbẽ cùm cepisset, quæ iam fame premebatur, pro concione largitus est frumẽtum. De quo cùm verba faceret esśetque locutus barbare, quidam succlamauit, quomodo esset pronunciandum. Tum ille ergo huius quoque emẽdatione gratia altera nobis quina millia medimnũm dono. Plut. in apoph. Suidas verò in voce δημοῦ sic habet. Cùm sub Alexandri successoribus Athenienses egerent pecunia, & quidam peregrinus se mutuam illis daturum δανειῶ barbarè promisisset, tumultuati benignitatẽ eius repudiarunt. Sed cùm errore correcto δανείσω dixisset, tum demũ eius vsi liberalitate hominem collaudarunt. Tanti apud illos erat studium elegantiæ, tàm odiosa barbaries.

Stratonicus.

Interrogatus, vtri essent barbariores, Bœoti, an Thessali? nominauit Eleos, significans, hos vtrisque barbariores, cùm illi haberentur barbarissimi. Hoc erat lepidius, si ab Eleo fuisset propositũ, vt fortè fuit. Eras. 6. apoph.

Seneca.

* Cùm barbarorum animos species iniuriæ perculit, aguntur statim: & qua dolor traxit, ruinæ modo, regionibus incidunt incompositi, interriti, incauti, pericula appetentes sua: gaudent feriri, & instare ferro, & tela corpore vrgere, & per suum vulnus exire. Libr. 3. de ira, cap. 3

De

De Beatitudine.

Chilon.

INterrogatus, qua re docti praecellerent indoctos? Bona, inquit, spe. Doctos autẽ appellabat, honestis legibus ac moribus institutos, & iuxta rectam institutionem vitam agẽtes. Hi caeteris rebus pares, hoc vno superant improbos, quòd post hãc vitam sperant rectè factorum praemia. Nam Lacones existimabãt egregios viros, post obitum in beatam vitam translatos, fieri diuos. Diogenes Laertius.

Socrates.

Interrogatus de Archelao Perdiccae filio, qui tum fortissimus habebatur, num eum beatum iudicaret? Nescio, inquit: nunquam enim cum eo colloquutus sum. Subiicienti, Eadem opera de rege Persarum dubitare potes an sit beatus? Quidni, inquit, cùm nesciam quàm sit doctus, aut quàm vir bonus? Socrates hominis beatitudinem veris animi bonis metiebatur. Cicer. lib. Tuscul. quaest. 5. ex Gorgia Platonis.

Diogenes.

Athenienses hortabantur Diogenẽ, vt mysteriis initiaretur: addẽtes, quòd initiati apud inferos principatum tenerẽt. Ad quae Diogenes: Perquàm ridiculum est, inquit, si Agesilaus & Epaminondas in coeno degũt: & Pataecion fur ac vilissimi quique homines, quòd initiati sint, in Beatorum insulis erunt. Grauiter taxauit sacrificulorum errores, qui quęstus gratia blandiebantur hominum imperitorum superstitioni, persuadentes, initiationem conferre felicitatẽ post hanc vitam. Erasm. lib. 3. apoph. ex Diogene Laertij lib. 6.

Antisthenes.

Quum Orphicis mysteriis initiaretur, ac sacerdos diceret, illũ bonis plurimis fruiturũ apud inferos, post hanc vitam: Cur, inquit, ergo tu non [illegible] vitam? Erasm. Roter. lib. 7. apoph. ex Laërt. lib. 6. cap. 1.

Plato.

Eum demum beatum in vita pronunciari dicit, cui in senectute contigit, vt sapientiam veràsque opiniones assequi possit. Cicer. lib. de Finibus.

Aristoteles.

* Existimandum est, inquit, beatitudinem non in diuitiarum possessione esse sitam, sed in bono statu animae. Etenim neque corpus ornatũ veste splẽdida beatũ aliquis dixerit, sed quod sanitate fruitur, & bene se habet, licet nihil ex praedictis ei adsit. Eodẽ modò si anima sit benè instituta, ipsam & hominẽ huiusmodi felicem appellare conueniet: nõ illũ verò, cui ornatus foris magnificus nitet, cùm ipse nullius sit pretij. Quoniam ne equum quidem, licèt phaleris aureis, & reliquo apparatu precioso ornetur, magnificimus, si natura malus sit. At illum qui natura sit generosus, impensius laudamus. Quemadmodum enim ille ridiculus fuerit qui seruis suis deterior est: ita nõ minus habendi sunt miseri, quorũ diuitiae maioris sunt pretij, quàm ingenium proprium. Stob. serm. 3.

Alphonsus.

† Cùm ei à quodam allata essent aureorum decem millia, dixissétq; vnus ex iis qui aderãt, ea duntaxat sũma se diuitẽ, ac beatũ fore: Accipe, inquit Rex, quãtacũq; ea est, & beatus esto. Panor. l. 4. de gest. Alphon.

Maximus.

† Cui ascensus in coelum patet, quãuis maxima, tamẽ debito minora sunt, quae in terris tribuuntur, lib. 8.

Epicurus.

† Cui pauca nõ sufficiunt, aiebat, nihil ei satis est. Idẽ dicebat se cum Ioue etiã paratũ esse de felicitate certare, si aquã haberet & offã. Aeliã. l. 4.

Anaxagoras.

¶ Interrogãti cuidam, quisnam esset beatus? Nemo, inquit, ex iis quos tu foelices existimas: sed eũ in eo nume-

ro reperies, qui à te ex miseriis constare creditur. Nō erit ille diuitiis & honoribus abundans, sed aut exigui æris, aut non ambitiosæ doctrinæ fidelis ac pertinax cultor, in secessu quàm fronte beatior. Val. Max. lib. 2. c. 2. Bruson. lib. 2. cap. 36.

Seneca.

* Beatæ vitæ causa & firmamentū est, sibi fidere. Hoc autem cōtingere non potest, nisi cōtemptus est labor & in corū numero habitus, quæ neque bona sunt, neque mala. Epist. 31. ad Lucill.

Idem.

* Beatus is non est, quem vulgus appellat, ad quē pecunia magna cōfluxit, sed ille, cui bonum omne in animo est, erectus, excelsus, & mirabilia calcās: qui neminem videt cum quo se commutatum velit: qui hominem ea sola parte æstimat, qua homo est: qui natura magistra vtitur, ad illius leges componitur, sic viuit vt illa præscripsit: cui bona sua nulla vis excutit: qui mala in bonum vertit, certus iudicij, inconcussus, intrepidus: quem aliqua vis mouet, nulla perturbat: quem fortuna, cùm in eum quod habuit telum nocentissimum, vi maxima intorsit, pungit, nō vulnerat, & hoc raro. Epistol. 45. ad Lucil.

Idem.

* Quid est beata vita? Securitas & perpetua tranquillitas: hanc dabit animi magnitudo, dabit constantia bene iudicati tenax. Ad hoc quomodo peruenitur? Si veritas tota perspecta est, si seruatus est in rebus agendis ordo, modus, decor, & innoxia voluntas, aut benigna intenta rationi, nec vnquam ab illa recedens, amabilis simul mirabilisque. Epist. 92. ad Lucil.

Idem.

* Tunc beatum esse te iudica, cùm tibi ex te gaudium omne nascetur. Quum in his quæ homines eripiunt, custodiunt, nihil inueneris, non dico quod malis, sed quòd velis: breuē tibi formulam dabo qua te metiaris, qua perfectum esse iam sentias. Bonum tunc habebis tuum, cùm intelliges infelicissimos esse felices. Epist. 124. ad eundem.

Idem.

* Beata est vita, quæ conuenit naturæ suæ, hæc non aliter contingere potest, quàm si primùm sana mens est, & in perpetua possessione sanitatis suæ. Deinde si fortis ac vehemens, tum pulcherrima & patiens, apta temporibus, corporis sui pertinentiúmque ad id, nō anxiè tamen rerum quæ vitam instruunt curiosa: diligens sine admiratione cuiusquam: vsura fortunæ muneribus, non seruitura. Lib. de vita beata, cap. 3.

Vide apoph. de Felicitate, & Prosperitate.

Ante mortem nemo beatus iudicandus.

Solon.

SOlon à Crœso interrogatus, an quem vidisset ipso beatiorem? Telum nominauit Atheniensem, priuatum hominem: sed qui relictis liberis ac nepotibus, bene institutis, feliciter obiisset diem. Interrogatus dein, cui post illum tribueret felicitatis elogium. Cleobin & Bitum Argiuos fratres nominauit, qui cum summa pietatis laude defuncti fuerant. Indignatus rex, Nullo igitur loco me ponis? Ego, inquit Solon, facilè cōfiteor te regem opibus & imperio florentem beatum non appellatum, priusquam feliciter hanc vitam absolueris. Herodo. in 1. & Laer. lib. 1. capite 1. & Erasm. lib. 7. apoph. Valer. 7. cap. 2.

Agesilaus.

Cùm quidam apud Agesilaū admiraretur regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset: Ne

Ne Priamus quidem, inquit, cùm huius esset ætatis, erat infelix, indicans, neminem appellandum beatum, nisi ad supremum vitæ diem peruenisset, quod nec Priamo, nec Crœso cõtigit. Plut.

Epaminundas.

Percontatus, quisnam inter omnes duces omnium esset fortissimus: ipséne, an Chabrias, an Iphicrates? Respondit, hoc iudicare satis arduum est, dum viuimus. Iudicare autem voluit, Solonis sententiam esse verissimam, qui neminem ante mortẽ beatum iudicabat. Quandiu enim viuit homo, variis fortunæ casibus ita inuoluitur, vt nunc eleuetur, nunc deprimatur. Sola igitur mors ostendet, qualis fuerit vnusquisque dum vixerit. Plut. in Græc. apoph.

Dionysius tyrannus.

* Nullus vnquam iudicet hominem mortalem esse beatum, antequàm piè defunctum viderit. Mortuum laudare tutum est. Stobæus sermon. 94.

Sophocles.

Nunquam oportet felicem existimare sortem fortunati viri, priusquam ei vita omnino transacta & finita fuerit. Etenim exiguo tempore, vbi se fortuna mutat, & diis ita videtur, diuitiæ omnes euanescunt. Sto. ibid.

De belli studio.

Themistocles.

IN Eretrienses ita cauillari solebat, vt diceret eos similes piscium, qui gladioli vocantur: quippe qui gladiũ quidem haberent, cor autem non haberent. Notans illorum ignauiam, quod armatis non esset animus. Plutarchus.

Idem.

* Educebat Atheniensium exercitum in hostes, vidit gallos gallinaceos acriter pugnantes: At hi, inquit, neque pro patria, neque pro aris & focis, neq; pro monumentis auorum, neq; pro gloria, neq; pro liberis, neq; pro libertate periculum subeunt, sed tantum, ne alter ab altero superetur, eique cedere cogatur. Quibus verbis ciuium animos egregiè confirmauit. Ælian. l. 2. c. 28.

Epaminondas.

Quum ei quidam dixisset, Athenienses habere nouum instructum exercitum: Quid, inquit? num igitur gemit Antigenidas, si Tellia nouas habet tibias? Tellia autem erat tibicen pessimus, Antigenidas autem optimus. Significabat, Athenienses frustra esse nobilis armis instructos, quum his nescirent vti. Plutarch. in apoph.

Idem.

* Magno & instructo exercitu conspecto, sed sine duce: Quanta bellua, dixit, sed absque capite. Stob.

Xenophon.

* Victoria in bello nec multitudine, neq; fortitudine paratur: sed qui diuino auxilio freti fortioribus animis hostes inuaserint, vt plurimùm ab aduersariis non sustinentur. Stob. ser. 49.

Brasidas.

* Existimare tria esse bellum rectè gerendi capita, velle, dedecus timere, ac obedire ducibus. Thucyd. lib. 5. Stob. ser. 52.

Antigonus.

*Olim hostibus ingruentibus cedens, dixit se non fugere, sed vtilitatem retro sitam persequi. Stobæus ser. 52.

Lamachus.

* Præfectum quendam manipuli peccantem reprehendebat: & cùm ille diceret, posthac se nunquam similiter peccaturum, Non licet, inquit, in bello bis delinquere. Plut. & Stob.

Antigonus.

* Interrogatus, quomodo hostes aggrediendi essent, respondit, aut do-

orationis expeditā breuitatem. Plut. in Lacon. apophth.

Epaminondas.

Alexander Pheræus, hostis Thebanorum, Atheniensibus à quibus in amicitiam societatémque ascitus fuerat, polliceri se quum dixisset eis carnes, quæ mina prius vendebantur, semiobolo præbiturum, audiente Epaminonda: At nos, inquit, Thebanis liberaliores erimus, quippe qui ligna ad has carnes coquendas gratis exhibebimus, eorum enim agrum excindemus. Bruson. libr. 1. cap. 6. ex Plutarcho.

Demades.

† Dicebat Athenienses nunquam de pace nisi attractos cōsultare. Quibus innuebat eos bellandi plus satis cupidos & audaces, nec nisi clade accepta paci consulere. Plut.

Xenocrates.

Lycurgus Rhetor fortè fortuna obuiam factus Xenocrati, qui à Telone obtorto collo in carcerem ducebatur, occurrens fustem impegit in caput Telonæ, Xenocratémque liberauit, & Telonem in carcerem coniecit. Quod Lycurgi factum cùm ab omnibus probaretur, Xenocrates post aliquot dies obuiam factus Lycurgi filio: Retulit, inquit, gratiam patri tuo, qui ob tam audax facinus meritò ab omnibus laudatur. Erasm.

Aratus.

* Laudante quopiam virum desperatum & audacem, ac idcirco in bellis eximium: Differre dixit magni facere virtutem, & vitam nihili facere. Stob. serm. 51.

Alexander.

Audiens Darium, inuictissimum Persarum regem, multas parare militum myriades: respondit, Vnus lupus non multas timet oues. Antonius in Melissa ser. 37. part. 1. & Maximus serm. 71.

Diphilus Tragicus.

Quum in ludis Apollinaribus ad eum versiculum venisset, Miseria nostra magnus est, directis in Pompeium Magnum manibus, pronuntiauit. Actio in tantum placuit populo, vt aliquoties fuerit reuocatus: nec histrio veritus est iterare simili gestu. Dubites, vtrum potius mirari conueniat actoris audaciam, an populi. Simili audacia vsus est in eadem fabula, quum ventum esset ad eum versiculum: Virtutem istam veniet tempus quo grauiter gemas. Tametsi mihi videtur carmen esse mutilum. Suspicor addendum, Seruus virtutem istam, aut aliud simile verbum, vt sit versus Trochaicus. Eras. Rot. lib. 8. apopht.

Iulius Cæsar.

Facinora, quæ & periculo obnoxia sunt, & magna, gerenda esse dicebat: de his non consultandum, quod ad hæc perficienda plurimum habeat momenti celeritas: expensio verò periculi reuocat hominum audaciam. Plat.

Huc refer ea quæ sunt infra sub titulo Temeritatis. Videtur enim temeritas non minimam cum audacia habere affinitatem & cognationem.

De auditu, & auditoribus.

Thales.

AB amico quodam rogatus, quātum veritas distaret à mendacio? Quantum, inquit, oculi distant ab auribus. Sensit vir sapientissimus, non ea certa esse illico, quæ auribus percipimus ab aliis, qui mendaciter de rebus nugantur: sed ea demum, quæ coram oculis cernimus. Maximus serm. 35.

Xenocrates.

Dicebat, pueris potius aures esse muniendas follibus quàm athletis: quòd plus sit periculi, ne puerorum aures occupentur prauis sermonibus, quàm ne athletarum aures pateant ad ictus. Maxima, inquit Satyricus,

ticus, debetur puero reuerentia. Laert. libro 4. cap. 2. Plutarc.

Stratocles.

Quum audiuisset partam esse ab hostibus victoriam, rem protinus populo patefecit, & vt publica supplicatio in laudem deorum institueretur persuasit. Verùm quùm paulo pòst ex alio nuntio intellexisset, suos non victores, sed fugatos fuisse: vana spe lusus, Ecquis (inquit) vestrũ quicquam damni accepit, quod totũ hoc triduum mea opera hilares lętiq. fuistis? Erasm. lib. 6. apoph. ex Plut.

Pindarus.

Apud Thebanos, in contentione imperitis auditoribus vsus, superatus est à Corinna quinquies. Redarguens verò ruditatem ipsorum Pindarus, vocauit Corinnam. Ælianus lib. 13. de Varia historia.

Carolus IV. Imp.

† Cùm in Academia Pragensi magna cum voluptate magistros de rebus Philosophicis quatuor horas audijsset, admoneretúrq; ab aulicis cœnæ tẽpus iam dudũ esse: respõdit, vos cœnã quæritote, iste meus cibus audire de literis, superat omne ciborũ desideriũ. Cräzius l. 10. Vãd. hist. c. 1.

Cleomenes.

† Sophista quodam de fortitudine disserente, effusus est in cachinnos. Quem intuitus Sophista: Quid, inquit, cachinnaris Cleomene, dum de fortitudine dicentẽ audis, maximè cum Rex sis? Quia, inquit, hospes, de ea si etiam hirundo diceret, idẽ facerem: sin autem aquila, planè quiescerem. Plut. in apoph.

Straton.

Cùm Stratoni physico quidam obiecisset, quòd Menedemus plures haberet auditores: Quid mirum, inquit, si plures reperiuntur qui lauari cupiunt, quàm vngi? Nihil autem aliud his verbis indicare voluit, quàm Menedemi philosophiam esse dilutam, & quod plurimos inueniri, qui audiant de rebus disputantes, sed perpaucos qui virtutem exercerent. Erasm. Rot. lib. 7. apoph.

Vide apoph. de Attentione.

De auguriis.

Misonianus.

Qvum expectantem & stantem equitum turmam inspiceret, in qua ipse cũ Romanis militibus erat, & moræ causam intelligeret esse, quòd augur prius inspicere vellet quid augurij capiendum esset ab aue, quam fortè in via offenderat. Misonianus aliud à se agi fingens, arcum tetendit, primáq; sagitta confossam auem in terram deiecit. atq. ridens ad comites conuersus dixit, Parum consilij atque opis ab irrationalibus animatis posse quenquam sperare, posteaquam pateat, ea nescire, quæ ad seipsa pertineant. Et re & verbo auguria vana esse, stultéque eis credi, ostendens. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

P. Claudius.

† Primo bello Punico, cùm naualẽ præliũ cõmissurus, auspicia petijsset, & pullarius nõ exire cauea pullos nũtiasset, abijci eos in mare iussit, dicens, Quia esse nolunt, bibant. Cic. 2. de diuin. & Val. Max. lib. 1. cap. 4.

Q. Fab. Max.

† Aiebat optimis auspicijs ea geri quæ pro Reipub. salute fierent contra Rempub geri. Cic. de Seneƈt.

Augustus Cæsar.

Quum sublimis ex Actiaca victoria reuerteretur, occurrit inter gratulantes quidam coruum tenens, doctum hæc verba sonare, Aue Cæsar victor. Hac salutatione delectatus Augustus, auem sex millibus nomũm emit. Socius opificis, ad quẽ nihil ex ea liberalitate peruenerat, indicauit Cæsari eũdem & alium habere coruum, quem vt auferre cogeretur, rogauit: allatus, verba quæ didicerat expresit. Aue victor Imperator Antoni. Augustus nihil exasperatus, tantũ iussit, vt munus cum delatore

particeretur. Bruson.lib.2.cap.3.Macr. lib.2.cap.4. Saturn.

Idem.

Salutatus similiter à psittaco, & hũc emi iussit. Idem miratus in pica, & hãc mercatus est. Hoc exemplum tenuem quendam sutorem solicitauit, vt coruum institueret ad huiusmodi salutationem. Qui quum impendio exhauriretur, subinde ad auem non respondentem dicere solebat, Opera & impensa periit. Tãdem peruicit assiduitate, vt coruus sonaret dictatam salutationem. Eâ quum Augustum prætereuntem salutasset, Cæsar: Satis, inquit, istiusmodi salutatorum habeo domi. Tum coruus, memor & illorum verborum quæ toties audierat, subtexuit, Opera & impensa periit. Ad hoc arridens Augustus, iussit emi, quanti nullam adhuc emerat. Macro.lib. 2.cap.4 Saturn.

De aulica vita.

Diogenes.

CAllisthenem quum quispiam audiente Diogene Cynico beatam dixisset, quòd Alexandri aulicus esset: At, inquit Diogenes, infelix est, qui tum prandet ac cœnat, cùm Alexandro videtur. Brusonius libro 1. capite 5.

Dionysius.

Quum Polyxenus dialecticus Dionysio diceret, Ego te côuinco: Nimirum verbis, inquit: at ego te reipsa conuinco, qui tuis relictis, me meáque colas. Significans, illum schola ad aulam, à philosophis ad tyrannum transisse: non facturum, nisi hanc vitam illa iudicasset beatiorem. Plut.in apoph.

Omulius.

Iudicabat ad regni administrationem potius admittendum eum qui per se malus bonos haberet aulicos amicos, quàm bonum principem malos aulicos habentem. Putans facilius vnum malum à multis bonis, quàm malos innumeros ab vnico bono, à malitia ac erroribus perniciosis auerti posse. Fulgosius lib.7.cap. 2.

Agrippa.

Agrippa rerum gestarum gloria sub Octauiano Augusto in primis clarus, sæpe cohortabatur eos qui salui & incolumes esse vellent, darent operam vt principes liberarentur omnium rerum difficultate & molestia: sed tamen eis rerum gestarum gloriam reseruarent, nequaquam sibi. Xiphilinus, Dionis abbreuiator, in Augusto.

Constantinus Imperat.

Constantinus Romanorum imperator, cùm principum aulas vbique spadonum atque aulicorum improbitate refertas videret, eorum non tantùm vehemens domitor fuit, sed tineas etiam atque sorices Palatij appellare solitus est. Nicephori interpres & scholiastes. libr. 8. cap. 14. Eccles. histor.

Alexander Seuerus.

Alexander Seuerus negabat se passurum, vt ipsius dispositiones ab aulicis suis venderentur: id quod fieri solet ab aliorum principum libertis & eunuchis. Eóque nunquam illum fefellit quod proposuerat. Ælius Lampridius in Alex. Seuero.

Idem.

Idem, & vrbem, & prouincias, & aulam suam purgauit hominibus non necessariis, dicẽs: Malum pupillum esse imperatorem, qui ex visceribus prouincialium homines non necessarios, nec Reipublicæ vtiles aleret. Ibidem.

Anonymus.

Aulicus quidam iniuriarum Palatinarum patientissimus, cùm à quodam rogaretur, quomodo tarissimã rem in aula consequutus esset? Iniurias, inquit, accipiendo, & gratias agendo. Bruson.lib.1.cap.5.

Sigismundus Imp.

Reges ac principes in terris beatos

esse aiebat, si exclusis superbis mansuetudinis humanitatisque cultores in curiam asciscerent. Æneas Syluius lib. 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Syluester episcop.

Aulicos qui otij gratia curiam sequerentur, semper in negotio futuros aiebat, nisi se tandē vel cum periculo capitis inde amouerēt. Innuit autē, quā difficulter ab aula diuelli possint qui nihil aliud quā otiū & luxū sectantur. Æneas Syluius lib. eod.

Alphonsus rex.

Quum ex Sicilia nauigaret, vidit garrias aues triremen circumuolātes, & bolos à nauigātibus proiectos statim abripientes ac auolantes. Has cū amicis secum nauigantibus digito ostēdisset: Persimiles sunt his garris, inquit, aulici aliquot mei, qui simul ac concertātes beneficium à me accipiūt, statim aufugiūt. Notauit autem aulicorū ferè omniū mores, qui fides se seruos principibus præstāt, dū prædā, luxū, munera, &c. hiantes expectant: & voti compotes facti à principū cōspectu ad priuatos fugiunt. Panor. lib. 2. de reb. ab Alphonso gestis.

Æneas Syluius.

Eos sibi aulicos plurimum sapere videri dicere solebat, qui accepto aliquo beneficio, vel mediocri, curiæ valedicerent. Ostendunt enim animum suum expletū esse & periculo se subtrahunt, in quod curiales frequenter incidunt: qui veluti sues, vbi saginati sunt, in cœnā domini mactantur. Cæterùm qui opes adepti magnas, apud reges perseuerant, non quidem id agunt vt gratias referant, sed vt multò ditiores principum liberalitate ac munificētia reddātur. Æneas Syluius lib. 1. cōment. de reb. gestis Alphonsi.

De authoritate.

Pythagorei.

† P[illegible] quando quid in disputando [illegible], quum ex

in quæreretur, quare ita esset, respondere solitos: Ipse dixit: αὐτὸς ἔφα. Ipse autem erat Pythagoras. Tantum opinio præiudicata poterat, vt etiam sine ratione valeret autoritas. Cic. de Nat. Deorum, & Laërt.

Pericles.

A populo frequenter vocatus, ἀναίμνητος εἰμι, inquit, sentiens, se non esse cogendum in ordinem, nec pro quolibet è media plebe habendum. Plutarch in Græc. apoph.

Idem.

Quum in comitiis accusaretur ob res malè gestas, grauiter respondit, scilicet, mihi quidē vos irascimini, ei viro qui nemini vestrûm cedo [illegible] peritia rerum, vel eloquutione intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ despicientia. Non crimē modò arrogātiæ, vanitatis ambitionis effugit tunc, magnificè de se loquendo; sed & altitudinem animi, & virtutis declarauit magnitudinē, eo ipso inuidiam opprimentis, quod deijci se & frangi non est passa. Plut. lib. Qua ratione quis citra inuidiam seipsum laudare possit.

Themistocles.

† Cum animaduertisset torquem aureum Persicum humi iacentē, puero dixit, Quin tollis, ô puer (ostenso torque) inuentum huiusmodi? Non enim tu es Themistocles. Aelian. lib. 13. cap. 40.

Epaminondas.

Pelopidā à principibus Reipublicæ accusatum, quòd exacto Bœotarchiæ tēpore nō statim domū rediisset, sed bellū feliciter continuasset, submittentē se & deprecantē Thebani ægrè absoluerūt. At contra Epaminondā, qui eius tū fuerat collega, multa de rebus suis gestis magnificè prædicantem ac dicentē, Paratus sum mori, si fateri velitis, ô ciues, me vobis inuitis Laconiā vastasse, Messenē instaurasse, & Arcades in vnū corpus cōduxisse: nō sustinuerunt iidē ire in suffragia, sed admiratione viri gaudio simul

tisque oborto discesserunt. Plutar. eodem lib.

Scipio Afric.

* Romani ægrè tulerunt Ciceronẽ crebro res suas contra Catilinam gestas prædicantẽ: iidem tamen Scipionem dicentẽ, Non debetis vos sententiam de Scipione ferre, qui vobis potestatẽ decernendi de omnibus hominibus parauit, coronati in Capitoliũ deduxerunt, sacrificióque eius interfuerunt. Plutarch.

Lycurgus Atheniensis.

* Quum ei publicè exprobraretur, quòd argento dato calumniatorem placasset, & qualis tãdem, inquit, vobis videor ciuis, qui apud vos tanto tempore rem gerens publicam, dare potius quàm accipere iniustè deprehensus sim? Plutarch.

M. Scaurus.

Pro rostris accusatus, quòd à rege Mithridate ad prodendã Rẽpublic. pecuniã accepisset, ita causam suam egit. Iniquũ est, Quirites, quum inter alios vixerim, apud alios me rationẽ vitæ reddere. Sed tamem audebo vos interrogare: Varius Sucronẽsis ait, M. Æmiliũ Scaurũ mercede corruptũ, p̃o pulũ prodidisse: A. Æmylius Scaurus huic culpæ se affinẽ esse negat: vtri creditis? Nominato tantum actore & reo, populus accusationem repulit, Erasm. li. 6. apoph. ex Plin. cap. 72. de viris illustribus.

Cato Vticensis.

In forum veniens cum Thermo, ac conspicatus Castoris templum armatis occupatum, omnésque fori aditus à gladiatoribus obsideri, ipsúmque Metellum vnà cum Cæsare: O timidũ, inquit, hominem, qui aduersus vnum tantam armauit multitudinem. Plutarchus in eius vita.

Augustus.

Augustus indignè ferebat, aliquid de se componi nisi seriò, & à præstantissimis, admonebátque prætores, ne paterentur nomen suũ cõmissionibus mimorum aut histrionũ obsolefieri: hac quidẽ in parte Alexandrũ Magnum referens. Decet enim vbique principis authoritatem sartam tectã præstare. Eras. L. 4. apoph. ex Suet.

Idem.

Quum iuuenes nobiles ac dignitate claros inter se tumultuantes vellet compescere, nec auscultarent illi, sed tumultuari pergerent: Audite, inquit, iuuenes senẽ, quẽ iuuenẽ senes audierunt. Augustus enim adolescens ad Remp. admotus est, summáque fuit authoritate: hac sola voce illos coercuit, nec aliud suppliciũ ob cõcitatũ tumultum exegit. Plut. Rom. apoph.

Cicero.

Metello obiicienti, plures ipso testimoniũ contra reos dicente damnatos, quàm defendente absolutos esse: Quis verò, inquit, nõ hoc dicit, plus in me fidei esse quàm eloquentiæ? Plutar.

Seuer. imp.

Quum milites Bassianum Seueri filium (qui pòst Antoninus Caracalla dictus est) Augustũ consalutassent, eò quòd pater pedibus æger bellũ moraretur: iussit se deferri ad tribunal, simúlq; adesse omnes tribunos, cẽturiones, duces & cohortes, quibus autoribus hoc acciderat, sisti deinde & filiũ, qui Augusti nomen non recusarat. Hic quũ in omnes eius facti autores iussisset animaduerti, excepto filio, omnésq; ante tribunal prostrati rogarent veniam: Seuerus manu caput contingẽs, Tandẽ (inquit) sentitis caput imperare, nõ pedes. Ælian. Spart.

B.

DE BALNEO.

DIOGENES.

INGRESSVS aliquando sordidum balneum, dicebat, Qui hic lauant, vbi lauantur? Significabat, illic homines puros sordidari, & ibi lotis opus esse alio

balneo:

balneo, quo mundarentur. Laert. lib. 4.

Stratonicus.

Quum videret sacellum, malo, sordidóque balneo vicinum, anathematibus pulchrè exornatum, posteaquã è balneo exiit malè lotus, Non miror, inquit, multas pendere tabulas. Quisquis enim hîc lauit, illic suspendit tabulam, veluti seruatus: indicãs, magnum esse, si quis è tali balneo exisset incolumis. Athenæus.

Idem.

Quum in Arcadia malam terram ac salsam aquã balneator exhiberet, iocatus est se terra maríque obsideri. Apparet in balneis terræ fuisse vsum, qui nunc est fullonibus, Erasm. lib. 6. apoph.

De barba.

Aristippus

Dionysij quæstor, nomine Simus, natione Phryx ostẽdit Aristippo suas ædes vndiquaque splendidas, etiam pauimẽto pretiosis tessellis cõstrato. Itaque omnibus circumspectis Aristippus sputum oris reiecit in barbam Simi, & ob id indignãti, hoc colore se excusauit, quòd in tota domo nihil videret ad excipiendum oris recrementum opportunius. Innuens in tota domo nihil esse fœdius, aut immundius, barbari facie, cùm eam hominis partem oportuerit esse mundissimam. Quanquam hoc dictum magis quadrat in Cynicum aliquem, quàm in Aristippũm, vtcunque illi ascribatur. Laert. li. 2. cap. 8.

Theophrastus.

† Solitus erat appellare tonstrinas, conuiuia sicca, & vino carentia, quòd in illis considentes homines vt in conuiuijs loquerentur. Plut in conui. li. 7.

Anonymus.

Lacon quidam senex interrogatus cur barbam gestaret syluosam ac promissam: Vt, inquit, intuens canos pilos, nihil committam illis indignum. Vir bonus vndecunque venatur stimulos ad virtutem. Plut. in Lacon.

Lycurgus.

Spartanis studio est alere comam. & super ea quoque re narrãt Lycurgum edidisse rationem: Quoniam, inquit, coma formosis addit decorẽ, deformes verò reddit hostibus terribiliores. Vt enim decet coma speciosos, ita minus felici specie præditis horrorem ac ferinum quiddam conciliat. Capillitium naturalis est ornatus, minimóque constans, hoc genus non damnauit Lycurgus: vt quod nec operosis artibus constaret, nec pro frugalitate luxum induceret. Adscititium cultum, magnóque paranda lenocinia, non probauit. Quo magis detestanda est quorundam præpostera cura, qui corporis eas partes vellunt radúntque, quibus natura pilos dedit non tantùm ad decorem aut verecundiam, verum etiam ad tuendam valetudinem: cõtra illic eliciunt syluam artificio, vbi natura voluit esse glabriciem. Plut. in Lacon.

Nicander Spartanus.

Percontanti, quare Lacedæmonij barbã alerent? Quoniã, ait, hic ornatus cùm sit homini omniũ pulcherrimus ac proprius, nullo omnino constat impendio. Plut. in apoph. Lacon.

Demonax.

Cuidam percontanti, quàm philosophiæ sectam potissimùm amplecteretur? Quis, inquit, tibi indicauit me esse philosophum? Móxque vehementer secum ridens, abiit. Interrogatus quid rideret? An non magnopere ridiculum, inquit: si tu me ex barba indicas philosophum, ipse barbam non habens? Erasm. libr. 8. apoph.

Dionysius.

Epidauri, Æsculapio auream detraxit barbam: quòd negaret deco-

rum, patrem Apollinem imberbem, ipsum verò tam horrida barba vestitum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius: Apollinem autem semper imberbem finxit Theologia poëtica, per Æsculapium barbatum, significans, multarum rerum vsum & experientiã in medico considerari. Meminit Valer. Maxim. l. 1. cap. 1.

Philippus.

† Iudicis officium rogante Antipatro cuidam dederat, sed cum deinde audisset illum capillos & barbam pingere, amouendum iussit, dicens, vix fieri posse, vt qui falsos fucatósque capillos haberet, se fidelem & sincerum in re graui præstaret. Plut. in Reg. apoph.

Alexander.

Quodam tempore cùm omnibus ad prælium paratis interrogaretur, Nunquid aliud præter hæc fieri vellet? Nihil, inquit, nisi vt Macedonum barbæ radantur. Hoc dictũ quid sibi vellet, admirante Parmenone: An nescis, inquit, in prælio nullã ansam meliorem esse, quàm barbæ? significabat, cominus esse pugnandum: in quo genere certaminis barbæ officiunt: quòd his milites facillimè possunt apprehendi: Plut.

Archelaus.

† Cum eius tonsor admodum loquax quæreret, quomodo vellet barbam tonderi, tacendo respondit. Plut. in reg. apoph.

Hieronymus Rhetus.

Is, Gymnasij Basiliensis ante paucos annos professor, interrogatus cur tam promissam aleret barbam? respondit, vt intuens hos capillos me non mulierem, sed virum esse intelligam. Barba enim ornat virum & admonet, vt virilia quoque facinora fortius aggrediamur. Lycosth.

De Barbarie.

Anacharsis.

Quidam obiicienti, quòd esset barbarus: Certè, inquit, apud Athenienses, sed vicissim Athenienses barbari sũt apud Scythas. Græci, sed imprimis Attici (quoniã apud ipsos florebant disciplinæ liberales, ac leges politicæ) reliquas nationes contumeliæ causa nominabãt barbaras: cùm barbarum dicatur, quicquid est peregrinum, atque inusitatum, Laër. lib. 1. cap. 9.

Demetrius Poliorcetes.

† Debellantem Atheniensium vrbẽ cùm cepisset, quæ iam fame premebatur, pro concione largitus est frumẽtum. De quo cùm verba faceret essétque locutus barbare, quidam succlamauit, quomodo esset pronunciandum. Tum ille ergo huius quoque emẽdatione gratia altera nobis quina millia medimnûm dono. Plut. in apoph. Suidas verò in voce δεινά sic habet. Cùm sub Alexandri successoribus Athenienses egerent pecunia, & quidam peregrinus se mutuam illis daturum δανεῖσαι barbarè promisisset, tumultuati benignitatẽ eius repudiarunt. Sed cùm errore correcto δανείσω dixisset, tum demũ eius vsi liberalitate hominem collaudarunt. Tanti apud illos erat studium elegantiæ, tàm odiosa barbaries.

Stratonicus.

Interrogatus, vtri essent barbariores, Bœoti, an Thessali? nominauit Eleos, significans, hos vtrisque barbariores, cùm illi haberentur barbarissimi. Hoc erat lepidius, si ab Eleo fuisset propositũ, vt fortè fuit. Eras. 6. apoph.

Seneca.

* Cùm barbarorum animos species iniuriæ perculit, aguntur statim: & qua dolor traxit, ruinæ modo, regionibus incidunt incompositi, interriti, incauti, pericula appetentes sua: gaudent feriri, & instare ferro, & tela corpore vrgere, & per suum vulnus exire. Libr. 3. de ira. cap. 3

De

De Beatitudine.

Chilon.

Interrogatus, qua re docti praecellerent indoctis? Bona, inquit, spe. Doctos autẽ appellabat, honestis legibus ac moribus institutos, & iuxta rectam institutionem vitam agẽtes. Hi caeteris rebus pares, hoc vno superant improbos, quòd post hãc vitam sperant rectè factorum praemia. Nam Lacones existimabãt egregios viros, post obitum in beatam vitam translatos, fieri diuos. Diogenes Laertius.

Socrates.

Interrogatus de Archelao Perdiccae filio, qui tum fortissimus habebatur, num eum beatum iudicaret? Nescio, inquit: nunquam enim cum eo colloquutus sum. Subiicienti, Eadem opera de rege Persarum dubitare potes an sit beatus? Quidni, inquit, cùm nesciam quàm sit doctus, aut quàm vir bonus? Socrates hominis beatitudinem veris animi bonis metiebatur. Cicer. lib. Tuscul. quaest. 5. ex Gorgia Platonis.

Diogenes.

Athenienses hortabantur Diogenẽ, vt mysteriis initiaretur: addẽtes, quòd initiati apud inferos principatum tenerẽt. Ad quae Diogenes: Perquàm ridiculum est, inquit, si Agesilaus & Epaminondas in coeno degũt: & Pataecion fur ac vilissimi quique homines, quòd initiati sint, in Beatorum insulis erunt. Grauiter taxauit sacrificulorum errores, qui quaestus gratia blandiebantur hominum imperitorum superstitioni, persuadentes, [illegible] conferre felicitatẽ post hanc vitam. Erasm. lib. 3. apoph. ex Diogene Laertij lib. 6.

[illegible]sthenes.

[illegible] Orphicis mysteriis initiaretur, ac sacerdos diceret, illũ bonis [illegible] apud inferos, post [illegible], inquit, ergo tu non [illegible] Erasm. Roter. lib. 7. apoph. ex Laërt. lib. 6. cap. 1.

Plato.

Eum demum beatum in vita pronunciari dicit, cui in senectute contigit, vt sapientiam verásque opiniones assequi possit. Cicer. lib. de Finibus.

Aristoteles.

* Existimandum est, inquit, beatitudinem non in diuitiarum possessione esse sitam, sed in bono statu animae. Etenim neque corpus ornatũ veste splẽdida beatũ aliquis dixerit, sed quod sanitate fruitur, & bene se habet, licet nihil ex praedictis ei adsit. Eodẽ modò si anima sit benè instituta, ipsam & hominẽ huiusmodi felicem appellare conueniet: nõ illũ verò, cui ornatus foris magnificus nitet, cùm ipse nullius sit pretij. Quoniam ne equum quidem, licèt phaleris aureis, & reliquo apparatu precioso ornetur, magnificimus, si natura malus sit. At illum qui natura sit generosus, impensius laudamus. Quemadmodum enim ille ridiculus fuerit qui seruis suis deterior est: ita nõ minus habendi sunt miseri, quorũ diuitiae maioris sunt pretij, quàm ingenium proprium. Stob. serm. 3.

Alphonsus.

✝ Cùm ei à quodam allata essent aureorum decem millia, dixissétq; vnus ex iis qui aderãt, ea duntaxat sũma se diuitẽ, ac beatũ fore: Accipe, inquit Rex, quãtacũq; ea est, & beatus esto. Panor. l. 4. de gest. Alphon.

Maximus.

✝ Cui ascensus in coelum patet, quãuis maxima, tamẽ debito minora sunt, quae in terris tribuuntur, lib. 8.

Epicurus.

✝ Cui pauca nõ sufficiunt, aiebat, nihil ei satis est. Idẽ dicebat se cum Ioue etiã paratũ esse de felicitate certare, si aquã haberet & offã. Aeliã. l. 4.

Anaxagoras.

‖ Interrogãti cuidam, quisnam esset beatus? Nemo, inquit, ex iis quos tu foelices existimas: sed eũ in eo nume-

ro reperies, qui à te ex miseriis constare creditur. Nō erit ille diuitiis & honoribus abundans, sed aut exigui æris, aut non ambitiosæ doctrinæ fidelis ac pertinax cultor, in secessu quàm fronte beatior. Val. Max. lib. 2. c. 2. Bruson. lib. 2. cap. 36.

Seneca.

* Beatæ vitæ causa & firmamentū est, sibi fidere. Hoc autem cōtingere non potest, nisi cōtemptus est labor & in corū numero habitus, quæ neque bona sunt, neque mala. Epist. 31. ad Lucill.

Idem.

* Beatus is non est, quem vulgus appellat, ad quē pecunia magna cōfluxit, sed ille, cui bonum omne in animo est, erectus, excelsus, & mirabilia calcās: qui neminem videt cum quo se commutatum velit: qui hominem ea sola parte æstimat, qua homo est: qui natura magistra vtitur, ad illius leges componitur, sic viuit vt illa præscripsit: cui bona sua nulla vis excutit: qui mala in bonum vertit, certus iudicij, inconcussus, intrepidus: quem aliqua vis mouet, nulla perturbat: quem fortuna, cùm in eum quod habuit telum nocentissimum, vi maxima intorsit, pungit, nō vulnerat, & hoc rarò. Epistol. 45. ad Lucil.

Idem.

* Quid est beata vita? Securitas & perpetua tranquillitas: hanc dabit animi magnitudo, dabit constantia bene iudicati tenax. Ad hoc quomodo peruenitur? Si veritas tota perspecta est, si seruatus est in rebus agendis ordo, modus, decor, & innoxia voluntas, aut benigna intenta rationi, nec vnquam ab illa recedens, amabilis simul mirabilisque. Epist. 92. ad Lucil.

Idem.

* Tunc beatum esse te iudica, cùm tibi ex te gaudium omne nascetur. Quum in his quæ homines eripiunt, custodiunt, nihil inueneris, non dico quod malis, sed quòd velis: breuē tibi formulam dabo qua te metiaris, qua perfectum esse iam sentias. Bonum tunc habebis tuum, cùm intelliges infelicissimos esse felices. Epist. 124. ad eundem.

Idem.

* Beata est vita, quæ conuenit naturæ suæ, hæc non aliter contingere potest, quàm si primùm sana mens est, & in perpetua possessione sanitatis suæ. Deinde si fortis ac vehemens, tum pulcherrima & patiens, apta temporibus, corporis sui pertinentiúmque ad id, nō anxiè tamen rerum quæ vitam instruunt curiosa: diligens sine admiratione cuiusquam: vsura fortunæ muneribus, non seruitura. Lib. de vita beata, cap. 3.

Vide apoph. de Felicitate, & Prosperitate.

Ante mortem nemo beatus iudicandus.

Solon.

SOlon à Crœso interrogatus, an quem vidisset ipso beatiorem? Tellum nominauit Atheniensem, priuatum hominem: sed qui relictis liberis ac nepotibus, bene institutis, feliciter obiisset diem. Interrogatus dein, cui post illum tribueret felicitatis elogium, Cleobin & Bitum Argiuos fratres nominauit, qui cum summa pietatis laude defuncti fuerant. Indignatus rex, Nullo igitur loco me ponis? Ego, inquit Solon, facilè cōfiteor te regem opibus & imperio florentem beatum non appellatum, priusquam feliciter hanc vitam absolueris. Herodo. in 1. & Laer. lib. 1. capite 1. & Erasm. lib. 7. apoph. Valer. 7. cap. 2.

Agesilaus.

Cùm quidam apud Agesilaū admiraretur regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset:

No

Ne Priamus quidem, inquit, cùm huius esset ætatis, erat infelix, indicans, neminem appellandum beatum, nisi ad supremum vitæ diem peruenisset, quod nec Priamo, nec Crœso cōtigit. Plut.

Epaminondas.

Percontatus, quisnam inter omnes duces omnium esset fortissimus: ipsene, an Chabrias, an Iphicrates? Respondit, hoc iudicare satis arduum est, dum viuimus. Iudicare autem volens, Solonis sententiam esse verissimam, qui neminem ante mortē beatum iudicabat. Quandiu enim viuit homo, variis fortunæ casibus ita inuoluitur, vt nunc eleuetur, nunc deprimatur. Sola igitur mors ostendet, qualis fuerit vnusquisque dum vixerit. Plut. in Græc. apoph.

Dionysius tyrannus.

* Nullus vnquam iudicet hominem mortalem esse beatum, antequàm piè defunctum viderit. Mortuum laudare tutum est. Stobæus serman. 94.

Sophocles.

Nunquam oportet felicem existimare sortem fortunati viri, priusquam ei vita omnino transacta & finita fuerit. Etenim exiguo tempore, vbi se fortuna mutat, & diis ita videtur, diuitiæ omnes euanescunt. Sto. ibid.

De belli studio.

Themistocles.

IN Eretrienses ita cauillari solebat, vt diceret eos similes piscium, qui gladioli nominantur: quippe qui gladiū quidem haberent, cor autem non haberent. Notans illorum ignauiam, quod armatis non esset animus. Plutarchus.

Idem.

[illegible] Atheniensium exercitum [illegible], vidit gallos gallinaceos [illegible] pugnantes: At hi, inquit, [illegible] neque pro patria, neque pro aris & focis, neq; pro monumentis auorum, neq; pro gloria, neq; pro liberis, neq; pro libertate periculum subeunt, sed tantum, ne alter ab altero superetur, eique cedere cogatur. Quibus verbis ciuium animos egregiè confirmauit. Ælian. l. 2. c. 28.

Epaminondas.

Quum ei quidam dixisset, Athenienses habere nouum instructum exercitum: Quid, inquit? num igitur gemit Antigenidas, si Tellia nouas habet tibias? Tellia autem erat tibicen pessimus, Antigenidas autem optimus. Significabat, Athenienses frustra esse nobilis armis instructos, quum his nescirent vti. Plutarch. in apoph.

Idem.

* Magno & instructo exercitu conspecto, sed sine duce: Quanta bellua! dixit, sed absque capite. Stob.

Xenophon.

* Victoria in bello nec multitudine, neq; fortitudine paratur: sed qui diuino auxilio freti fortioribus animis hostes inuaserint, vt plurimùm ab aduersariis non sustinentur. Stob. ser. 49.

Brasidas.

* Existimare tria esse bellum rectè gerendi capita, velle, dedecus timere, ac obedire ducibus. Thucyd. lib. 5. Stob. ser. 52.

Antigonus.

* Olim hostibus ingruentibus cedens, dixit se non fugere, sed vtilitatem retro sitam persequi. Stobæus ser. 52.

Lamachus.

* Præfectum quendam manipuli peccantem reprehendebat: & cùm ille diceret, posthac se nunquam similiter peccaturum, Non licet, inquit, in bello bis delinquere. Plut. & Stob.

Antigonus.

* Interrogatus, quomodo hostes aggrediendi essent, respondit, aut do-

so, aut vi, vt apertè aut per insidias. Stob.

Ephori.

Quum Lacedæmoniorum rex polliceretur se funditus euersurũ quandam ciuitatem, quæ sæpenumero Lacedæmoniis exhibuerat negotium: non permiserunt Ephori, dicentes, Nequaquam abolebis, neque subuertes iuuenum cotem. Vrbem infestam appellabant cotem iuuentutis, quòd per eam iuuentus acueretur ad bellandi peritiam Plut. in Lacon. Bruso. lib. 3. c. 15.

Eudamidas.

Cùm quidam commemorando laudem ac trophæa quæ Lacedæmonij ex rebus cum Persis præclarè gestis retulisset, hortaretur ad bellum cum Macedonibus suscipiendum: Ignorare mihi videris, inquit Eudamidas, istuc idem esse ac si quis deuictis mille ouibus, pugnaret cum quinquaginta lupis: significans Persas, vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non fuisse difficile vincere: sed aliud esse cum Macedonibus, bellacissima gente, rem habere. Proinde qui ob victorias à Persis reportatas censeret cum Macedonibus bellum item suscipiendum, nihilò probabilius diceret, quã si quis ei qui vicisset mille oues, diceret, Aude cum quinquaginta lupis congredi, qui tot oues deuiceris, Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cuidam percontanti, cur ciuibus bellum aduersus Macedones suscipere volentibus, ipse autor esset quiescendi? Quoniam, inquit, nolo illos mendacii arguere. Tectè significans, Spartanos gloriosè magis quã serio bellum poscere. Eos prodidisset Eudamidas, si ipse quoque bellum approbasset. Tum enim fore putabat, vt ciues bellum detrectarent. Nunc effecit, vt per ipsum stetisse videretur, quo minus bellum susceptum esset, ac ciuibus fortitudinis gloriam reliquit integram, quasi promptos haberent ad bellandum animos, Plu. in Lacon.

Idem.

Percontanti cuidam, quamobrem omnium deorum statuæ apud Lacedæmonios ponerentur armatæ? Ne, inquit, probra quæ ob ignauiam iaciuntur in homines, ad deos referamus, néve iuuenes, nisi armati, deos comprecentur. Eo commento ciuiũ animis hanc opinionem infigere studebat, diis gratam esse fortitudinem, inuisam ignauiam: simúlque iuuentutem armis ferendis debere assuescere, quo simul & minus indulgerent delitiis, & vtiliores bello euaderent, si ne religionis quidem causa fas esset arma ponere, cuius obtentu ferè solet otium & luxus in ciuitates irrepere. Plut. in Lacon.

Archidamus Zeuxidami F.

Cùm in bello vidisset iaculum catapulta mittendum eo tempore primum ex Sicilia aduectum, exclamasse dicitur, Hercules, periit viri virtus. Quo dicto innuere voluit, fortem virum vix ab ignauo in strage posse dignosci, si tormentis bellicis non manu res geritur. Plut. in Lacon. apoph. Stob. ser. 49.

Lacones.

Venerem quam vocant μορφὼ, armatã colunt. quin omnes etiam deos deásque hac figura fingunt vt lanceã teneant: hac imagine significantes, omnes esse bellica virtute præditos. Quoniam nihil ducebant turpius ignauia, nihil bellica virtute pulchrius: tali specie proponebant deos suos, quales cupiebant esse ciues. At cæterorum Græcorum theologia faciebat deos otiosos & quietos, eósque fingebant gestu recumbentium. Porrò quum archetypus omnis honesti petendus sit à numine, periculosum est Reipubl. tales facere deos, quales si quis imitetur, inutilis aut perniciosus sit Reipub. futurus. Plut. in Lacon.

Darius.

Darius.

*Ferro bella geruntur, non auro: viris, non vrbium tectis: omnia sequuntur armatos. Q. Curt. l. 5.

Teres.

Teres Sitalci pater dicere consueuit: Quoties esset in otio, nec militia exerceretur, se nihilo meliorem esse equisonibus. Plut. in apoph.

Demosthenes.

*Bellum honestum turpi pace præferendum est. Stob. ser. 49.

Thucydides.

*Quàm temerarij & repentini sint belli casus, priusquam ingrediamini considerate. Solet enim eius mora diuturnior in diuersam plerunque fortunam abire lib. 1. histor. & Stob. serm. 49.

Plutarchus.

† Bellorum omnium ac seditionũ fons & origo est corpus & eius cupiditates: quibus vt satis possit fieri, quæruntur quo iure, quáque iniuria commoda. In Consol. ad Apollon.

Idem.

† Nullum omnino bellum, cuius vitium aliquod non sit causa. Huius quidem voluptas, illius auaritia, alterius ambitio & dominandi libido. De repugn. Stoic.

T. Liuius.

† Bellum est iustum, quod necessarium est: & arma sunt pia, quibus nulla nisi maximis relinquitur spes. Decad. 1. l. 9.

Augustus.

† Non est bellum suscipiendum nisi cùm maius emolumentum spei, quàm damni metus ostenditur. Suet. Tranquill.

[illegible] à Prato Cancel.

† Francisco I. Gallis imperante oppugnatum Mediolanum, multis funditus euertendum suadentibus, [illegible] recte illud, inquit: quia [illegible] humores è corpore [illegible] pelluntur*, ita bello Me[illegible] Gallia ab improborũ fæce purgabitur. Ægid. Corrozet. de dictis & factis memorab.

Idem.

* Bellum minimè certum aut præscriptum aliquid habet: sed ipsum per se multa machinatur pro re nata. qui id leniter & facilè fert tutior est, iracundus autem nihilo minus peccat. Ibid.

Iul. Cæsar.

* Expectare dum hostium copiæ augentur, summa dementia est. Comment. lib. 4.

Idem.

* Errant qui in bello omnes secundos rerum euentus expectant. Comment. lib. 7.

Alphonsus rex.

Aliquot ei ciuitates quum ab Eugenio pontifice oblatæ essent dono, eo quòd Picenum armis suis sedi Romanæ recuperatum esset, Alphonsus cùm has repudiasset, respondit, se nequaquam quæstus aut prædæ, sed ecclesiæ gratia hanc expeditionẽ suscepisse. Innuit autem, non aliam ob causam quàm pro aris & focis, hoc est, pro salute patriæ & religione conseruanda, bellandum esse. Panorm. l. 3 de rebus gestis Alphonsi.

Vide Apoph. de Militia.

De belli pernicie.

Antisthenis.

QVum quidam dixisset, pauperes interire in bello: Imò plures tum fiunt, respondit. Stobæus serm. 48.

Diogenes.

Philippo cum Græcis pugnaturo, Diogenes in eius castra peruenit: perductus igitur ad Philippum, ac rogatus num speculator esset: Stultitiæ, inquit Diogenes, vanitatísque tuæ sum verus speculator, qui cogente nullo, de vita & de regno velut ad casum aleæ periclitaturus venis.

tinam hodie audirent Diogenem ita loquentem; terrarum principes: qui sæpenumero nulla vrgente necessitate propriis stimulati affectibus, bella cruentissima & plusquam ciuilia suscipiunt, in magnam suorum perniciem. Bruson. libro tertio, cap. 15.

Sandanis Lydus.

† Crœso in Capadoces expeditionem paranti: Bellum, inquit, Rex iis inferre vis, quibus nihil sit quod eripias, si viceris: sin victus fueris, animaduerte quot bona amissurus es. Vbi regionis nostræ suauitatem degustauerint, circumsistent nos, nec inde abigi poterunt. Herod. l. 1.

Stilpon.

† Demetrius capta & vastata eius vrbe Megara, ex eo quæsiuit, num quidpiam rerum suarum amisisset? respondit, nihil omninò, nec enim potest bello virtutem deprædari. Plut. de educ. puer.

Plato.

† Cùm oriuntur bella, & publicè & priuatim magnæ vrbem calamitates inuadunt. l. 2. de Leg.

Antigonus.

Sophistæ cuidam librum de iustitia conscriptum porrigenti: Desipis, inquit, qui cùm me videas alienas vrbes armis vexantem, tamen apud me de iustitia disseris. Sensit, eos qui ditionis ampliandæ, gloriæve causa bellum inferunt alienis ciuitatibus, non posse tueri iustitiæ leges. Eras. l. 4. apoph. ex Plut.

C. Marius.

Mille Camerinos qui se in bello aduersus Cimbros, strenuos viros præstitissent, honore Romanis æquauit, idque præter omne ius. Ad eos verò qui factum hoc reprehendebāt, respondit, se ob armorum strepitum, legum vocem non potuisse exaudire. Nihil aliud nimirum innuit, quàm leges semper silere inter arma. Plut. in Rom. apoph.

C. Cæsar.

Metello obsistenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ac leges id fieri vetātes proferenti: Non idem, inquit, armorum & legum tempus est. Quod si hæc pati non potes, nunc quidem hinc abscede: ac postea quam peractis fœderibus arma deposuerimus, tunc si videbitur, & plebis patronum age. Plutarchus in Rom. apophthegm.

Plutarchus.

† Bellum torrentis instar, omnia sternit & vastat, scientiam tamen nequit eripere. De educ. puer.

Seneca.

† Bellorum ciuilium insania omne sanctum & sacrum profanari dicebat. l. 1. de Benef. c. 10.

Marcianus Imp.

† Dicere solebat Imperatori arma non esse capienda, dum pacem habere liceret. Zonaras tom. 3. Ann.

C. Tacitus.

* Vbi bellum ingruit innocentes & noxi iuxta cadunt. l. 11. hist.

S. Augustinus.

* Quid culpatur in bello? An quia moriuntur quandoque morituri, vt dominentur in pace victuri? hoc reprehendis. Sed timidorum est, non religiosorum. Nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas, impacatus, atq; implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, &c. hæc sunt quæ in bellis iure culpantur. Aduers. Manichæos.

Idem.

* Militare non est delictū, sed propter prædam militare peccatum est: nec Rempublicam administrare criminosum est, sed ideò agere rempublicam vt diuitias augeas, videtur esse damnabile. Propterea enim quadam prouidentia militantibus sunt stipendia cōstituta, ne dum sumptus quæritur, prædo grassetur. De verbis Dom. tract. 19.

Vide apoph. de Militia.

De

De bellicis sumptibus.

Archidamus.

IN bello Peloponnesiaco sociis rogantibus, quanta pecunia futura esset satis, ac postulantibus, vt tributorum certum modum præscriberet: Bellum, inquit, non quærit definita: significans, eos qui bellum susceperunt, oportere per omnia seruire belli necessitatibus, quarum nullus est certus modus, quòd variæ sint bellorum præter expectationem occasiones, Plutarch. in apoph.

Pausanias.

Post victoriam à Medis apud Plateas reportatam, præcepit suis vt apponerent cœnam Persicam, quam sibi barbari prius apparauerant. Ea cū esset opipara ac sumptuosa: Turco, inquit, eras ô Persa, qui quum tantas haberes delicias, ad nostram veneris mazam. id erat panis genus contemptum ac vulgare. Admonuit, stultissimum esse locupletes pugnare cum his, quibus non multum est quod eripiatur. Etenim si feliciter cadat Martis alea, exile lucrum est: sin secus, ingens est damnum. Erasm. l. 4. apoph.

Q. Flaminius.

In Philopœmenem Achæorū ducē qui multos haberet equites & pedites armatos, sed pecuniarū indignus, Q. Flaminius ita ludebat: Philopœmen, inquiens, manus habet & crura, ventrem non habet. Ac tali quidem specie corporis erat Philopœmen. Quintius autem, equites ac pedites armatos, manus & crura ducis appellabat: sed quoniam non habebat quo aleret militem, negabat illum habere ventrem. Plutarchus in Rom. apoph.

Anonymus.

† Cùm Baiazethes I. Turcarum Imp. longa oratione milites suos contra Tamberlanem Tartarum cohortatus esset, vt donatiuum militibus, licet intercedentibus Bassis, dare nollet: Vnus è ducibus: Deaurandi sunt tibi, inquit, non orandi milites, Imperator. Sed vt apparet, pecunia tua Tamberlanis effigie insignita est. Ominosum certè dictum fuisse exitus comprobauit. Viuus enim in potestatem Tamberlanis cum exercitu, & thesauris venit Baiazethes. Chalcond. l. 3.

De beneficentia.

Chilon.

DIcere solebat: Dati beneficij decere obliuisci, accepti autem meminisse. Quo vituperauit eorum hominum insaniam, qui beneficia in amicos collata non solùm exprobrare priuatim, sed publicè etiam coram omnibus. Laert. l. 1. c. 5.

Democritus.

Homo (inquiebat) ad largiendum quàm promittendum promptior esse debet. Donum enim, licet exiguū, prodest egenti, verba autem, ac magnifica promissa, nulli sunt vtilia. Stob.

Idem.

Si benè, inquit, mereri de aliquo voles, citissimè aliquid in illum beneficij conferas. Mora enim ingratū redditur, & parum amabile, quicquid dederis. Stob.

Pythagoras.

Interrogatus, qua ratione homines Diis similes haberi possent? Respondit, Si veritatem amplecterentur, & cunctis benefacerent. Ælius l. 12. de Varia hist.

Alexander.

* Vrbem dono dedit cuidam, qui se ipsum mensus, tanti muneris inuidiā refugiens, dicebat illud non conuenire fortunæ suæ. Non quæro, inquit, quid te accipere deceat, sed quid me dare. Seneca, libro secundo de benef. cap. 16.

Socrates.

* Archelao regi roganti vt ad se veniret, respondit, Nolle se ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cùm reddere illi paria non posset. Timuit fortasse ne cogeretur accipere quæ nollet. Negotium enim illi erat cum rege omnia sua magno æstimari volente. Sen. l. 5. de benef. c. 6.

Aristoteles Cyrenæus.

Dicebat, non oportere beneficium oblatum à quoquam recipere. Aut enim vt rependere posit, molestias habiturum: aut si non referat, ingratitudinis reprehensionem incursurũ. Ælianus libro decimo de Varia histor.

Theophrastus.

Interrogatus, quidnam vitam conseruaret humanam? respondit, Beneficentia. Stob. ser. 41.

Heraclitus Physicus.

* Opportuna beneficentia, inquit, quasi cibus fami conueniens, animi indigentiam sanat. Ant. & Max. ser. de benef.

Anacreon.

*Quum auri talentum à Polycrate tyranno accepisset, aliis id distribuit, inquiens, Odi munus quod vigilare cogit. Ibid.

Lacedæmonij.

Quum Smyrnæis egentibus commeatum misissent, atque illi beneficium verbis attollerent: Lacedæmonij sermonem interrumpentes, Nil magni est, inquiunt. Hæc enim collegimus, vnius diei prandio nobis & iumentis detracto. Gratius est beneficium, quod extenuatur ab eo qui confert. Nam qui quod largiuntur exaggerant (qui plerisque mos est) bonam gratiæ partem amittunt. Plu. in Lacon.

Epaminondas.

Cuidam egeno mandauit, vt à quodam ex amicis ipsius talentum peteret. petiit, & accepit. Amico percontanti cur id iussisset? Quoniam, inquit, ille cùm vir sit probus, inopia premitur: tu verò diues es, multa de publico depeculatus. Epaminondas ipse pauper, hâc ratione subuenit egenti. Bonorum enim probrum est, virum probum egere necessariis. Erasl. l. 5 apoph.

Agesilaus.

Iis qui clanculum aduersarentur, palàm quidem non exhibebat negotium, sed efficiebat vt ipsum in militiam sequerentur, atque ex his nonnullos duces exercitus ac magistratus factos euehebat: qui cùm se in magistratu improbè & auarè gessissent, eóque in ius vocati periclitarentur: rursus Agesilaus illis patrocinabatur, & ab ipsis stabat, atq; hac arte reddebat eos ex clanculariis hostibus amicos, & ad se reuocabat. Quibus rebus factum est, vt tandem neminem haberet aduersariũ. Quid hac prudentia ciuilius, qua mederi maleuolis maluit, quàm vlcisci? Plu. in Lacon.

Fabius Verrucosus.

† Beneficium ab homine duro aspere datum, panem lapidosum vocabat, quem esurienti accipere necessarium sit esse acerbum. Senec. l. 2. de Benef. c. 7.

Anaxilaus.

Interrogatus, quid esset in regno beatissimum? respondit, nunquam vinci beneficiis. Phauorinus.

Artaxerxes.

Quum sibi malum punicum insignis magnitudinis à paupere datum esset: Per solem, inquit, ciuitatem ex parua magnam quàm celerrimè facere posset, si eius fidei credatur. Laudauit autem hominis beneficentiam qui pro fortunæ conditione obtulit regi quod habebat, & gratum putabat. Bruson. libro tertio, capite decimotertio.

Philippus.

Quum Thebis obses esset, Philonis Thebani hospitio vsus est, multísque insuper ab eo beneficiis affectus,

fectus. Is quum vicissim à Philippo nihil muneris vellet accipere, Ne me, inquit Philippus, beneficentia superatum hac laude spolies, quòd hactenus à nemine beneficiis victus fuerim. O animum imperio dignum. Pulchrius existimauit, benefaciendo, quàm potentia vincere. Plutarchus in apoph.

Alexander.

Taxiles, vnus è numero regum Indiæ, occurrens Alexādro, sic illum affatus est, Prouoco te, inquit, non ad pugnam, neque ad bellum, sed ad aliud certaminis genus. Si inferior es, à nobis accipe beneficium: sin superior, nobis benefacito. Cui Alexander: Atqui, inquit, ob hoc ipsum inter nos certandum est, vter benefaciendo superet alterum. Et humanissimè complexus illum, non solùm non spoliauit ditione, sed auxit etiam. Plut. in apoph.

Idem.

† Gloriari solebat à nullo se beneficiis victū. Seneca li.5. de Benef. c.6.

Diogenes.

* A quodam rogatus, quam ob causam homines mendicis darent, philosophis verò nihil largirentur: Quia, inquit, se claudos & cæcos fore sperare possunt, philosophos autem minimè. Anton. & Max. serm. de beneficentia.

Idem.

* Quum discum ossibus refertum Alexander ei dono misisset, Est quidem, inquit, cibus cynicus, sed donū minimè regium. Ibidem.

Idem.

* Dicebat in eodem ponendum vitio dare indignis, & dignis non dare. Eodem serm.

Seneca.

† Qui dat beneficiā Deos imitatur: qui repetit, fœneratores. lib.3. de benef. cap.15.

Idem.

† Non est beneficium, nisi quod à bona voluntate proficiscitur. libro 6. de benef. cap. 9.

Idem.

† Qui gratè beneficium accepit, primam eius pensionem soluit. lib.4. de benef. cap.22.

Fabricius.

Quū bellaret contra Pyrrhum regem, medicus Pyrrhi scripsit ad Fabricium, se regem veneno necaturū, id autem ne fieret, admonuit Pyrrhū vt sibi caueret. Pyrrhus, ne frustra hoc beneficium accepisse videretur, Fabricij captiuos gratis remisit, Fabricius gratis recipere noluit, sed parem captiuorū numerū etiā dedit, ne mercedem proditi veneni accipere diceretur. Plut. in Rom. apoph.

Chrysippus Passienus.

Dicere solebat, se quorundam hominum iudicium malle quàm beneficium: quorundam libentius admittere beneficium quàm iudicium: quo dicto Seneca asseruit, nihil se subtilius atque insignius, in distiguendis maximè & curandis vitiis cognouisse. Quis enim bonorum virorum iudicio & consilio stare malit, quàm malorum cadere beneficiis? E regione quis malorum hominum bono iudicio fidere malit, quàm bonorum beneficiis, ex quibus periculum tibi imminere possit? Seneca, de beneficiis, lib.1. cap.15.

F. Vespasianus.

Admonitus ab amicis, vt caueret à Metio Pomposiano, quod de hoc rumor increbruerat, fore vt aliquādo regnaret: non solùm sibi non metuit ab illo, sed & consulem fecit. Id admirantibus amicis: Erit, inquit, olim memor tanti beneficij. Erasm. lib.8. apoph.

T. Vespasianus.

Dicebat, non licere quenquam à vultu imperatoris tristem discedere. Brus. lib.3. cap.13.

Idem.

Inter cœnandum aliquo die recordatus, quod quicquam præstitisset, memorandam illam vocem edidit,

Amici, diem perdidi. Laudanda sanè principis beneficentia tam peculiaris, qui omne tempus se perdidisse putabat, quo amicis benemeritis suũ non præstitisset officium. Suet.

Caius Præf.

✝ Probus Imp. Romanus in voluptates vinum dedit, quod Aurelianus ante facere constituerat, sed à Cara præfecto prætorio suo prohibitus, qui dixisse fertur: Si vinum populo Rom. damus, superest vt & pullos, & anseres, demus. Cuspin.

Alexander Seuerus.

Descriptum habebat quid cui præstitisset. qui nihil aut minimũ petiissent, eos appellabat, dicens: Quid est cur nihil petis? an me tibi vis fieri debitorem? pete, ne priuatus de me queraris. Agnoscebat, principem debere rectè suo fungentibus officio: nec equum iudicabat, vt probè suo defunctus officio, priuatus egeret. Ælius Lampridius.

Idem.

Rogatus quis esset rex optimus? Qui, inquit, amicos, muneribus retinet, & inimicos beneficiis ambit & sibi conciliat. Max. serm. 9. de Magistratu.

Alphonsus rex.

Audiens ab amicis, frustra in Aluarum, hominem parum gratum, tam infinita beneficia collata esse, dixisse fertur, Ingenti beneficio non nisi ingenti ingratitudine satisfieri, & propterea plures quidem esse qui darẽt: sed qui dare scirent, esse perpaucos. At non ob id pigrius dandum aut bene faciendum esse. Panor. lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Quum intellexisset quosdam esse qui acceptis beneficiis planè ingrati essent, inquit: ingratos nequaquam effecturos, quo minus ipse & humanus & beneficus perstaret. Innuit autem, nequaquam prudentis esse, ita moueri malorum ingratitudine, vt in bonos nil beneficiorum porrò conferat. Panorm. lib. 1. de Alphonsi rebus gestis.

Idem.

Supplicăter à Ioannæ Neapolitanorum reginæ, omni ope destitutæ, oratoribus, vt contra Martinum V. pontificem (qui eam indignam, quæ regnum ecclesiæ Romanæ feudatarium teneret, iudicarat, & Ludouicum Andegauensem Siciliæ regem declarauerat) auxilium ferret, rogatus, dissuadentibus consiliariis, vt qui durum & perquàm anceps fore bellum dictitarent: respondit, Herculem etiam non rogatum laborãtibus subuenire consueuisse dignũ igitur esse, vt ipse quoq. fœminæ afflictæ, & tantopere roganti, opẽ ferret. Panor. li. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apophth. de Liberalitate & Magnificentia.

De beneficio dignis collato, & à dignis accipiendo.

Socrates.

Quodam tempore foro reuersus inter amicos dixit; Emissem pallium, si nummos habuissem. Nihil postulauit, tãtum verecundè admonuit egestatis. Mox inter amicos ambitus erat, à quo Socrates acciperet. Et tamen post eam vocem quisquis properauit, vt ait Seneca (lib. 7. de benef. cap. 24.) serò dedit.

Idem.

* Ei cùm multa multi offerrent, Æschines pauper auditor, Nihil, inquit, te dignum quod dare tibi possim inuenio, & hoc modo pauperem me esse sentio. Itaq. dono tibi quod vnum habeo, Me ipsum. Hoc munus rogo, qualecunq. est, boni consulas, cogitéq. alios cùm multum tibi darent, plus sibi reliquisse. Cui Socrates, Quidni tu, inquit, mihi magnum munus deberis, nisi fortè paruò te æstimas? Habebo itaque curę, vt te meliorem

liorem tibi reddam quàm accepi. Sen. lib. 1. de benef. cap. 8.

Idem.

Dicebat eum qui diuiti largitur nihil ab illo differre, qui aquam in mare profundit. Anton. & Max. ser. de beneficent.

Aristoteles Cyrenensis.

† Beneficium à quopiam oblatum recipi debere negabat. Aut enim te rependere possis molestias habiturum esse: aut si non referas, ingratum visum iri. Ælian. lib. 10. cap. 8.

Diogenes.

Quibusdam prædicantibus eius benignitatem, qui Diogeni quiddam donarat: Quin & me, inquit Diogenes, laudatis, qui accipere merui? Plus enim est meruisse beneficium, quàm dedisse, iuxta illud Publij Mimi: Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Laert. lib. 6.

Archelaus.

Ab Archelao in conuiuio familiaris quidam, sed parum humanus, petiit sibi dari poculum. Archelaus autem ilico mandauit puero, vt hoc poculum daret Euripidi. Id factum admiranti postulatori: Tu quidem, inquit, dignus eras, qui peteres, nec acciperes: at hic dignus erat qui acciperet, vel non petens. Significans, alteri hoc tribuisse regiam familiaritatem, vt auderet quiduis petere: at Euripidis boni viri pudorem hoc mereri, vt vltro ei daretur aliquid. Plut. in apoph.

Antigonus.

Thrasillo Cynico dragmam petenti: Non est, inquit, munus regium. Cynico subiiciente, Talentum igitur da: At non est, inquit idem Antigonus, Cynicum, si tale munus accipias. Quo dicto, vtroq cornu postulatoris improbitatẽ repulit: & docuit interim, dignis tantùm beneficium esse præstãdum. Plut. in apoph.

Cato maior.

Pr[illegible]actiones aiebat præclaris verbis [illegible]pandas, ne gloria defluant. Argutius est quod vertit Philelphus, aliud, vt opinor, exemplar sequutus: Honestas actiones honestis actionibus occupandas, hoc est benefacta benefactis addenda, ne si desinamus benefacere, obsolescat priorum benefactorum memoria. Plut. in apoph.

Ludouicus XI. Rex Franc.

† Gallus quidam nobilis animaduertens Regem Lud. pro rapo sibi à rustico donato, mille eum donasse aureos, beneficium fœneraturus, generosum equum Regi dono dedit: Hilari eum animo Rex suscepit & laudauit: mox rapum pretioso pãno inuolutum ex ærario depromi, eiq. dari iussit. Explicato munere, indignabundo homini, séque delusum querenti: Quæ verò hæc ludificatio, inquit Rex, mille emptum aureos rapũ equo centum aureorũ pretium vix æquanti opposuisse? Ægid. Corroz. de dict. & fact. memorab.

Gratinus Iulius.

* Is cùm ab amicis conferentibus ad impensam ludorũ pecunias acciperet, magnã pecuniam à Fabio Persico missam non accepit. Et obiurgantibus his, qui nõ æstimabant mittentem, sed missa quod repudiasset: Ego, inquit, ab eo beneficium accipiam à quo propinationem accepturus non sim? Cúmq. illi Rebilus Consularis, homo eiusdem infamiæ, maiorẽ summam misisset, instaréq. vt acciperet: Rogo, inquit, ignoscas: & à Persico nõ accepi. Seneca l. 2. de benef. ca. 21.

Crates.

* Non ab omnibus quæ dantur accipienda sunt Non decet enim virtutem ab improbitate nutriri. Ant. & Maxim. serm. de beneficentia.

De beneficio indignis collato.

Democritus.

Quum animaduertisset, quẽdam quibuslibet promptè largientẽ

& temerè supplicitante: Malè, inquit, pereas, qui gratias virgines meretrices effecisti. Maximus, serm. 8.

Alexander.

Regium esse affirmabat, à quibus malè audias, in eos & sæpe & multũ conferre. Quo innuere voluit, liberalitatem aliquando etiam erga indignos exercendam esse. Pontan. cap. 30. de Liberalitate, ex Plutarcho.

Fridericus Cæsar.

Sæpenumero dicere solebat, se ex iis quos extulisset, quàm paucissimos gratos vidisse: idque ex muneribus suis datum esse, vt ex fidelibus infideles fierent. Æneas Syluius lib. 2. commen. de rebus gestis Alphonsi.

Photius.

* Qui largiuntur indignis ea quæ dignis conferri debebant, tria committunt absurda, nam & ipsi iacturã faciunt, & in bonos cõtumeliosi sunt, & malos roborant, materia veterum suppedita. Anton. ex Maxim. serm. de beneficentia.

Alphonsus rex.

Oblatrantibus canibus & rebellantibus, offulam obiiciendam dictitabat. Intelligens, maleuolos homines beneficiis vincendos esse, Pontan. c. 30. de liberalitate.

De beneuolentia.

Antigonus.

AMicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quãdo deficeret: respõdit, se semper in ea fuisse opinione, vt crederet nullum esse regni præsidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras. 4. apoph.

Alexander.

Quum beneuolentiam ciuium sibi conciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cùm hoc audiret pater Philippus: Quæ te, inquit, ratio in istam spem induxit, fili, vt eos putes tibi fore fideles, quos tibi coemis pecunia? Plut. in apoph.

Plutarchus.

* Mansuetudine potius & beneficentia quàm timore eliciendа est beneuolentia. Epist. de amicitia apud Stob. serm. 46.

Socrates.

* Vestis (inquit) corporis inconcinnitatem, beneuolentia verò peccatum obtegit. Stob.

Alphonsus rex.

Quum argueretur, quòd pro more nullis stipatus armis, solus obambularet, regiæ maiestatis immemor: respondit, non opus esse vt is sibi timeat, qui ciuium suorum beneuolẽtiam satis perspectam habeat. Panor. lib. 2. de Alphonsi rebus gestis.

Vide apoph. de Clementia, Humanitate, & regno beneuolentia stabiliendo.

De bonitate vel benignitate, & bono viro.

Pittacus.

PErdifficile (inquit) est bonũ esse. Dicente autẽ Phocatio, quærendum esse studiosum ac frugi virum. Etiam, inquit, si valde quæsieris, non inuenies. Brusonius lib. 1. cap. 18.

Solon.

* Probitatem morum habere debes, quæ plus fidei mereatur quàm iusiurandum. Stob. serm. 35.

Socrates.

Dicebat, ad gloriam compendiaria via peruenire posse, eos qui tales essent, quales videri vellent. Brusonius lib. 1. cap. 18.

Antisthenes.

Dicebat satius esse cũ paucis bonis pugnare aduersus omnes malos, quã cum multis malis aduersus paucos bonos. Præstat enim de numero bonorum esse, quorum vbique raritas est, quàm de grege malorũ, quorum vbiq; plena sunt omnia. Laer. li. 6. c. 1.

Idem.

Dicere solebat, Bonum virum molestam esse sarcinam. Nam sicut insipientia

pientia bene fertur, & leuiter: sic prudentia grauiter incumbens, premit vehementer suopte pondere, nec facilè potest excuti. Philo Iudæus libro, Quòd omnis probus liber.

Diogenes.

Bonos viros dicebat esse deorum simulachra Deorum, quum sint optimi, natura proprium est benefacere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in sapientibus ac bonis viris, quàm in statuis, cùm dij sint incorporei. Laert. lib. 6.

Idem.

Cuidam percontanti in qua parte Græciæ vidisset bonos viros? Viros, ait, nusquam, sed Lacedæmone vidi pueros. Notans totius Græciæ corruptissimos mores, adeò vt apud Lacedæmonios gẽtem incorruptissimam tãtùm in pueris resideret prisca integritas. Simul illud innuit, in reliqua Græcia ne pueros quidẽ esse bonos, tum & illud, viros esse pueris deteriores, quũ ab his oporteat pueros ad probitatẽ institui. Diogenes Laertius libro 6. Brusonius libro 1. capite 18.

Idem.

Peregrinum quendã conspiciens, sese studiosè ad festum diem componentem: Quid facis, inquit? An non quilibet dies viro bono festus est? Sẽsit vir prudentissimus, hunc mundũ esse phanum Deo dignum, in quo vir bonus constitutus, semper benè, honestè & piè, quasi in conspectu numinis, viuit. Laertius lib. 6. Plut.

Aristippus.

Interrogatus, quid esset admirandum in vita? Vir probus (respondit) & moderatus: quoniã etsi inter multos improbos agat, nõ tamen peruertitur. Stob. serm 35.

Pyrrho Heliensis.

† Cùm secum loqui aliquando deprehensus esset, rogatus cur id faceret, meditor, inquit, bonus vt sim, Laertius lib. 9.

Themistocles.

[illegible] vendens, præconem diuulgare iussit, quòd vicinum quoque bonum haberet. Nõ parum enim refert quàm bonum virum tibi vicinũ habeas, Stob. ser. 35.

Phocion.

Centum talenta Alexander quum ei dono misisset, adferentes interrogauit, Quam ob rem ex tanto Atheniensium numero sibi soli ea mitteret? Illi responderunt: Quoniã solum ipsum rex existimaret bonum esse virum. Quin igitur, dixit, me posthac quoque bonum esse permittat: & pecuniam remisit. Sensit autẽ non boni viri esse subire famæ periculum ob accepta munera. Stob. serm. 35.

Lycurgus.

Dicebat, dignitatem quidem istã, qua mouemur ad facilius mutuò dandum aliquid, in opibus hominum sitam esse. Illam verò, quæ nos ad facilius fidem habẽdam inducit, in moribus. Vir enim bonus vbique nouit quid deceat, quidque expediat, quid vtile, quid sit honestum. Stob. sermone 35.

Aristoteles.

* Rogatus à quodam improbo, aliquid pecuniæ ei dedit, propter quod reprehensus à quodam, vt qui homini nequam dedisset: non homini, dixit, sed humanitati. Stob. ibid.

Anonymus.

Scurra quidam cùm vidisset principum indigna & nefanda facinora, dixit: In vno anulo bonos principes omnes sculpi posse. Sentiens esse quidem magnũ imperatorum numerũ, sed in his perpaucos esse bonos. Recitat Vopiscus in Aureliano.

Seneca.

† Bonitas non est, pessimis esse meliorem. Epist. 79.

Idem.

† Pars magna bonitatis est velle fieri bonum. Epist. 34.

Pædaretus.

Pædaretus Lacon, vir bonus, cùm in numerum trecentorum non esset electus abiit fronte serena, Diis agẽs

gratias hunc in modum: Gratias habeo vobis dij, quòd tot homines meliores me huic ciuitati dedistis. Brus. lib.1.cap.18. ex. Plutarcho.

Posidippus.

* Quorũ mores, inquit, sunt bene compositi, eorum vita quoque simul moderata est. Anton. & Max. serm de bonitate.

Demosthenes.

* Non tam verba quàm boni mores persuadere possunt. Ibidem.

Iamblichus.

Eum demum hominem bonum existimandum putabat, qui perfectissimam actionem iuxta mentem separabilẽ conseruat, & participationem intelligibilis pulchritudinis suscipit, ac essentiæ potentiæque Dei particeps est. Stob. serm. 35.

Apollonius Tyaneus.

Quum in iudicium ad Domitianum adduceretur, apud quem accusatus fuerat, nec esset facilis à viro crudeli elapsus, tãtum vir bonus virtuti confidebat, vt cùm ductori dixisset, Quò duceret? Ac dicente illo, Ad iudicium? Contra quem (subiecit) dicturus sum? Brus. lib.1. cap.18.

De breuiloquentia.

Pythagoras.

* NE multis, inquit, verbis pauca comprehendas, sed paucis multa. Stob. serm. 33.

Zeno Cittieus.

Ad quendã dicẽtẽ, breues esse philosophorum sententias: Vera prædicas, inquit: oportet enim & syllabas illorũ si fieri possit esse breues. Veritas multis verbis non eget: & firmius tenemus quæ paucis verbis comprehensa sunt. Laert. lib. cap.1.

Epictetus.

Philosophiæ summam Epictetus duobus verbis comprehẽdere solitus est, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, idest, sustine & abstine, quorum prius admonet, vt mala quæ incurrunt, æquo animo toleremus: posterius, vt à voluptatibus temperemus. Ita enim fiet, vt nec aduersis deiiciamur, nec prosperis corrũpamur. Refert Gellius lib. 17 ca. 19.

Idem.

In omni negotio, inquit, nihil adeò prospicere debes, quàm vt tutum securúmque sit quod agis. Est autem tutius tacere quàm loqui, &c. In Enchiridio.

Plato.

Antisthenem, qui disserendo fuerat prolixior, sic admonuit, ignoras quod orationis modus sit, non penes dicentẽ, sed penes audientem. Laert. lib.3.

Xenocrates.

* Cùm maledico sermoni quorundam, summo silentio interesset, vno ex iis querẽte, cur solus linguã suam teneret? Quia dixisse me, inquit, aliquando pœnituit, tacuisse nunquam. Valer. max. li.7. ca.2. Quod alij Simonidi tribuunt.

Isæus.

Pythonis proditoris accusationem Isæus sophista tribus dictis absoluit; Coarguam Pythonem, inquit, proditionis: oraculo à Deo reddito, populo qui vinxit, Philippo qui dimisit. Neq. enim Deus pronunciasset oraculo nisi talis esset: nec populus vinxisset, nisi talis fuisset: neque rex abiisset, nisi eum cuius gratia venerat nõ reperisset, aut rex è castris illum non demisisset. Philostrat. in sophistis.

Phocion.

In concione sedens seorsim, accessit quidã qui diceret, Videris cogitabundus ô Phocion: Rectè quidẽ coniectas, respondit: Cogito enim, siquid queam detrahere his quæ dicturus sum apud Athenienses. Alij soliti sunt, vt quàm plurima dicant: quò videãtur eloquentes esse, atque diserti. Illi diuersa erat cura, nimirũ vt quæ ad rem faciebant, verbis quàm paucissimis complecteret ur. Plut in apoph.

Demosthenes.

De Phocione, quoties in concione dictu-

distentus assurgeret ad amicos proximos, dicere solebat Demosthenes, rationum ipsius securim surgere. Nã Phocion erat in dicendo breuis, sed acutus. Solebat autem ferè à Demosthene dissentire. Plut. in Demosth.

Apollodorus.

Dicebat optimos homines in dicendo breuissimos esse: linguaces autem, si tantum molestiæ caperent, quanta reliquos afficiunt, haud sanè longos sermones habituros esse. Stobæus ser. 34.

Epaminondas.

In Spartanos, qui multa magnáq. crimina Thebanis obiiciebant: Hi nimirũ fecerunt, inquit, vt breuiloquẽtia vti desiteritis. Solebant Lacedæmonij de breuiloquẽtia gloriari; sed à Thebanis multis affecti calamitatibus, multa dicere coacti sunt, de illis conquerentes. Plut. in apoph.

Archidamus.

Cùm irrupisset Archidamus in Arcadiã, audito quòd hostibus Elei ferrent auxiliũ, scripsit illis in hunc modum: Archidamus Eleis, Quies bona. Non potuit breuius & suadere, quod erat illis commodum: & minari malum, si quid perperam aggrederentur. Decet hæc breuiloquentia & ducem, & Laconem. Plut.

Cleomenes.

Pirata quidã cùm prædam per Lacedæmoniorum regionem fecisset, captus, & interrogatus cur id fecisset? Quoniam, ait, deerat mihi vnde viuerem, & aliis quoque darẽ, ad eos venire coactus sum, qui haberent: quæ nec sponte dabant, vi erepturus. Cui Cleomenes ait: Compendiosa tibi inest malitia. Eóque dicto detestabatur hominis improbitatem, & laudabat expeditam orationis breuitatem. Plut. in Lacon.

Leo Eurycratidis F.

Cuidã de rebus haudquaquã inutilibus intempestiuè loquenti, O hospes, inquit, inopportuna nõ oppor[illegible]. Nihil oratione melius, si parcè promas linguæ thesaurũ. Plutarc. in Lacon.

Lycurgus.

Interroganti, quamobrem Lacedæmonij breuiloquium vsurparent? Quoniam silentio est finitimum, inquit. Stob. ser. 33. Ant. in Melissa, part. 1. ser. 73. Max. serm. 20.

Lacedæmonij.

* Factis magis quàm eloquentia polluerũt. Ideò breuiloquẽtia, λακωνισμὸς, id est, Lacedæmoniorum seu Spartanorum sermo, dicta est: quòd Lacones seu Lacedæmonij in apophthegmatis præcipuè valerent. Horum autem lepos in eo præcipuè cõsistit, vt paucissimis verbis plurimùm sententiæ complectantur. Cuiusmodi sunt illa αἴκα, i. Si, responsum prolixæ orationi legati: & οὐ, i. non, totam occupans epistolam: & ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς, i. aut hunc, aut super hunc. Erasm. in adag. Plut. in apoph. vbi innumera exta breuiloquentiæ Laconicæ exempla, ad suos locos hoc apopht. opera relata.

Labotus Lacon.

† Cuidam multa verba fundenti, Quid mihi, inquit, in minutis grãdia præfaris? Quanta enim res fuerit, tanta sit & oratio qua vteris. Plut. in apoph.

Agis.

† Legatus qui Perintho Spartam venerat, prolixam habuit orationem. Vt perorauit, & quæsiuit, Quid relaturus esset Perinthiis? Quid aliud, inquit Agis, quàm vix tandẽ te abrupisse sermonem, ac me semper tacuisse? Plut. ibidem.

I. Cæsar.

Quum in bello ciuili Pharnacem primo congressu vicisset, Laconica breuitate ad suos scripsit: Veni, vidi, vici. Plut. in apoph.

Aug. Cæsar.

In Silicia pro Theodoro Ariũ præfectum instituit, sed cùm Cæsari quidam libellũ porrexisset, in quo scriptum erat: Caluus Theodorus Tar-

sensis fur est, quid tibi videtur? Lecto eo, nihil aliud subscripsit quā videtur. Plut. in apoph.

DE CÆCITATE.

TIMON NICAEVS.

IN quandam omnia minantem, ita lusit: Quin & illud miraris, quòd cùm tres simus, quatuor habemus oculos? Timon enim luscus erat, vnde & Cyclops dictus est: & discipulum habebat luscum, Dioscoridem. Meminit huius & Socrates alicubi apud Platonem Laër lib. 9. cap. 12.

Asclepiades.

Cuidam interroganti, Quid incommodi cæcitas ipsi attulisset? Vt vno, inquit, puero ambulem comitatior. Significans sibi minimè molestā cæcitatem corporis, cùm animo cerneret. Eras. lib 8. apoph.

Aristoteles.

Percontanti, qui fieret, vt cum formosis diutius ac lubentius confabularemur? respondit, eam percōtatiōnem esse cæci. Cæcus enim non sentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. Laërt. lib. 5. cap. 5.

Belisarius.

† Deletis Vandalis, acto de Persis triūpho, Italia à Barbaris sæpe liberata, proter prosperos successus Iustiniano Imp. suspectus & formidabilis effectus est, & propterea oculis ab eodem priuatus. Quo facto tuguriolum in via celebri sibi erexit, vbi victum à prætereuntibus mendicabat, his verbis: Viator da obolum Belisario, quē virtus extulit, cæcauit inuidia. Procopius, & Crinit. lib. 9. c. 6.

Antipater Cyrenaicus.

Mulierculis quibusdam cęcitatem ipsius deplorantibus, Quid agitis? inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna? nocte omnes cæci sumus, nec tamen lamentamur. Habet animus quo se delectet, etiam occlusis sensibus. Responsum Antipatri conueniebat fœminis, omnia voluptate metientibus. Eras. lib. 8. apoph.

Inarius.

Is erat Chalcedonensis episcopus, qui senio iam confectus, & iam visu planè careret, Cōstātinopoli habitans, impiè à Iuliano imperatore & apostata derisus est: qui subinde monebat, vt Galilæum suum (ita enim vir impius Christum saluatorem nominare solitus erat) oraret, vt visum sibi restitueret. Cui episcopus respōdit: Gratias ago Deo, qui visum mihi ademit, ne te hominem tam impium videre cogerer. Fulg. lib. 6. cap. 2. ex hist. Eccl.

Antineus Eremita.

Audiens Didymum grauiter ferre oculorum cæcitatem. Nil, inquit, te offendat, mi Didyme, quòd carnalibus tibi oculis videris orbatus. Desunt enim tibi oculi, quos mures & muscæ & lacertæ habent. Sed lętare, quia habes oculos quos angeli habent, quibus Deus videtur, pro quo tibi magnum scientiæ lumen accenditur.

De callidè dictis.

Simonides.

SImonides interrogatus, quam ob rem, cùm esset iam homo senex, & morti proximus: tamen adeò esset attentus ad rem? Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm viuus carere amicis. Callidè autem taxauit hominum mores, qui dum sperāt bona se olim consequuturos, obseruiunt: non securi, negligunt. Eras. Rot lib. 6.

Phryna.

Praxitelem à quo deamabatur, rogauit, vt ex operibus quod haberet pulcherrimum, sibi donaret. Promisit quidem amans: sed illa intellexit

artifi-

artificem dissimulare, quod esset domi suæ optimum. Clam igitur subornauit seruum, qui Praxiteli in foro sui vendēti diceret, domū suam maximo flagrare incendio, & pleraque iam incendio consumpta esse. Praxiteles igitur statim interrogat, an Satyrus & Cupido superesset? Quod cùm meretrix audiuisset, ait, salua esse omnia, & Cupidinem sibi dari iussit.

Demosthenes.

Ancilla quædam depositi nomine pecuniam acceperat à duobus hospitibus, ea tamen cōditione, vt eam vtrisque simul redderet. Horum alter post tēpus aliquod lugubri veste & squalidus, socij mortem simulās, decepta muliere pecuniā abstulit. Post menses aliquot venit demùm alter, depositum efflagitans. Verùm cū ferè iā desperaret delusa muliercula, Demosthenes ei patronus adfuit, qui cùm in aduocationē venisset, sic negotium absoluit: Parata est mulier, vt fidem depositi soluat: non tamen fieri id poterit, nisi socius quoque adductus fuerit, quoniā ab ipso modò audiuimus, hāc legē dictam esse: Ne deposita pecunia alteri sine altero numeretur. Et hac calliditate seruauit mulierculā, & elusit nebulonū depositum improbè efflagitantiū cōspirationem. Plut. in Demosth.

Vide suprà apoph. de Astutè dictis.

De calumnia.

Hippias.

GRauissimam rē calumniam esse dicebat, eo quòd nulla pœna lege sancita sit calumniatoribus, vt furibus, quamuis amicitiam (quæ optima est possessio) furentur. Quamobrem contumelia licèt malefica sit, iustior tamē est quàm calūnia, quę, quia latet, nocentior est. Stob. serm. [illegible] ex Plut.

Democritus.

* Gladius quidem secat, calumnia autem separat amicos. Anto. & Max. ser. de vituperatione.

Idem.

* Dicebat calumnias esse vitādas: multi enim (inquit) veritatem ignorantes, existimationis & opinionis rationem tantum habent Anton. ser. de obloquutoribus.

Cleanthes.

Nihil ferè tam malignum esse dicebat, quàm calumniam. Hæc enim vbi clàm aliquem à se persuasum decipit, odium excitat aduersus eum qui nihil est commeritus. Stobæus serm. 40.

Socrates.

Calumniatorem nequaquam admittendum esse suadebat. non enim ex beneuolentia tecum, sed maleuolentia loquitur. Et quemadmodum aliorum arcana tibi detexit, similiter etiam quæ tu dixeris exponet aliis. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 73. Max. serm. 10.

Diogenes.

* Audiens aliquando hominē moribus peruersis, calumniis incessere Platonem, Ohe, desine, inquit: neque enim tu malè de illo dicendo fidem merebere, neq; in te laudando. Stob.

Aristoteles.

Quum iudiciorum metu Athenis profugisset, interroganti cuidā, qualis esset ciuitas Atheniensium? respōdit, Pulcherrima: sed in ea pyrus super pyrum, & ficus super ficum consenescit. Quo dicterio notauit Atheniensium sycophātas & calumniatores, perniciosissimos bonis viris. Ælian. lib. 3. de Var. hist.

Idem.

In his vocatus, quòd Hermiā mulierem, quam amabat, hymno quasi deam celebrasset, calumniæ molestiam Homerico versu testatus est, in ipso statim defensionis initio:

ὄχνη ἐπ' ὄχνῃ γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Thearidas.

Quum gladium quis acueret, ro-

gatus à quopiam, num esset acutus? magis acutus, inquit, quàm est calũnia: grauiter innuens, rem omnium rerum nocentissimam esse calumniam. Plut. in Lacon.

Rheginus.

* Dicebat multos plus mali per calumnias quam per hostes accepisse: multisque maiora illata esse damna propter aurium infirmitatem quàm per inimicorum insidias. Stobæus serm. 40.

Demosthenes.

Calumniam aliquantisper quidem audientium opinionem confirmare, progressu verò temporis nihil ipsa imbecillius esse dicebat. Stobęus serm. 40.

Idem.

Quidã eum calumnianti respondit, non descẽdo in certamen, in quo victus victore superior est. Anton. & Maxim. serm. de calumnia.

Simonides.

* Dicẽti cuidam, Multi te apud me deferunt, respondit, Ecquãdo tu tãdem desines me auribus calumniari? Stob. serm. de malitia.

Pelopidas.

* Quũ fortis quidam miles per calumniam apud ipsum deferretur, vt qui ei conuiciatus esset: equidẽ dixit, facta eius respicio, verba autem non audiui. Stob. serm. 40.

Medius.

Is ex Alexandri parasitis vnus solebat alios adhortari, ne metuerent quoduis crimen in quemuis intendere. Adiecit scelerato præcepto causam appositã: Vt maximè, inquit, sanet vulnus qui delatus est, manet tamen cicatrix. Nõ arbitror (inquit Erasm.) quẽquam esse diabolum tam impium, qui rem magis nefariã possit suggerere. Et quo fœdius est crimen, hoc tenacius hæret apud multos criminis suspicio, vel innocentissimum. Audiui ducẽ quendã his verbis adhortantem suos milites nauticos, ad quiduis prædandi temeritatẽ: Rapite quicquid potestis, siue merces sint amicorum, siue hostiũ. nam vt qui spoliati sunt, sic agant apud principem, vt compellamur restituere: semper tamen aliqua prædæ portio remanet apud nos. Erasm. lib. 8. apoph.

S. Basilius.

* Tribus (inquit) damnosus est calumniator: illi quẽ traducit, audiẽtibus eum, & ipse sibi. Anton & Max. de vitup.

Photius.

Dicere solebat, eos qui facilè alienas calumnias admitterent, ne ipsos quidẽ similibus factis abstinere. Ipsa enim calumniantium admissio, innocẽtem quoque qui admittit in societatem trahere solet. Anton. in Melissa, par. 1. serm. 53.

Vide apoph. de contumelia, conuiciis, detractione, maledicentia & vituperatione.

De canicie.

Anonymus.

Lacon quidam senex, percontatus, cur barbam gestaret tam prolixam: Vt, inquit, virum me esse sciam, canos intuẽs capillos, nihilque committam illis indignum. Plut. in Lacon.

Augustus Cæsar.

Iulia eius filia maturè canos habere cœperat. Subitus autem Cæsaris interuentus oppressit comptrices, filiæ canos sublegentes, deprehensis super vestes earum pilis, quos euulserant. Id dissimulauit Augustus, & aliis sermonibus extracto tempore, tandem induxit ætatis mentionem. Hac occasione rogauit filiam vtrum post aliquos annos cana esse mallet, an calua? Qúmque illa respondisset, Ego pater cana esse mallem. Cur ergo, inquit, istæ te caluam ante tempus student facere? Erasm. lib. 4. apoph. ex Macrob. lib. 2. cap. 5. Saturn.

De

De Candidè dictis.

Pæderetus.

† CVm in trecentorum numerum non esset adscriptus, qui honos apud Spartanos præcipuus habebatur, repulsam æquissimo ferebat animo, & magnam præ se ferens hilaritatem discedebat. Reuocantibus autem Ephoris, & causam lætitiæ quærentibus. Gratulor, inquit, huic Reipubl. quæ trecentos habeat ciues meliores me. Plut. in apophth. Lacon.

De castigatione, correctione, & reprehensione.

Diogenes.

DIcere solebat, non tantùm fidis amicis, sed acribus etiam inimicis opus esse: eò quòd illi nos admoneant, hi verò nostros errores, vitæq; nostræ flagitia reprehendant atque castigent. Laërt. l. 6.

Idem.

† Cùm esset conspicatus puerum voraciter edentem, pædagogo plagam incussit, dicens, tu quid ita imbuis? Cæl. libro vigesimosexto, cap. 27. Laërt.

Zeno Citticus.

Celebratissimam Hesiodi sententiam inuertere solebat. Ille quippe cùm primas tribuat ei qui per se sapiat, secundas qui rectè admonenti obtemperet: Zeno è contrario pronuntiabat: Optimus ille quidem qui paret recta monenti. Laërtius lib. 7. cap. 1.

Idem.

Quendam dicentem sibi in multis displicere Antisthenē, abusus Sophoclis [illegible] Zeno Citticus, rogauit, nū al[illegible] Antisthenes quæ placere[illegible]spondit se nescire. Hic Zen[illegible] pudes, inquit, si quid ab Antisthene perperam dictum est, excerpere ac meminisse: si quid rectè dictum, id ne animaduertere quidem nec tenere? Idem morbus nunc habet plurimos, qui in libris aliorū tantùm ea venantur quæ carpant, bene dictorum nulla neque gratia neque memoria. Laërt. l. 7. c. 1.

Hieron.

Xenophani Colophonio de paupertate sua quere̅ti, quòd ægrè duos aleret famulos: At Homerus, inquit, quem tu carpis, etiam mortuus alit plusquàm decem hominum millia. Et tu qui vis illo videri doctior, vnus nō alis duos? Erant illis quoque temporibus, qui carpendis illustriū virorum operibus gloriam aucuparentur. Plut. in Regum apoph.

Lacedæmonij.

Apud Lacedæmonios si puer à præceptore vel alio castigatus ob commissum delictum, querelā ad patrem detulisset: turpe erat patri si hoc audito non iterum filium emendasset. Siquidem ex institutione maiorum habebant hanc de se mutuò fiduciā, vt crederent, neminem esse, qui cuiusquam liberis, quos quisquam pro suis habebat, quicquam imperaret inhonestum, Plut. in apoph. Lacon.

Demonax.

Frequenter dicere solitus est, non temerè irascendum esse hominibus, si delinquerent: sed corrigenda esse vitia medicorum exemplo, qui non indignantur ægrotis, sed medentur morbo. Eras. l. 8. apoph.

Cicero.

† Quotusquisque reperitur qui impunitate proposita, abstinere possit iniurijs. Impunitas enim est maxima peccandi illecebra. Idem 3. offic.

Idem.

† Omnis castigatio & animaduersio contumelia vacare debet. 1. officior.

Archidamus.

† Cùm rex Charillus celebraretur,

& temerè suppeditantē: Malè, inquit, pereas, qui gratias virgines meretrices effecisti. Maximus, serm. 8.

Alexander.

Regium esse affirmabat, à quibus malè audias, in eos & sæpe & multū conferre. Quo innuere voluit, liberalitatem aliquando etiam erga indignos exercendam esse. Pontan. cap. 30. de Liberalitate, ex Plutarcho.

Fridericus Cæsar.

Sæpenumero dicere solebat, se ex iis quos extulisset, quàm paucissimos gratos vidisse: ídque ex muneribus suis datum esse, vt ex fidelibus infideles fierent. Æneas Syluius lib. 2. commen. de rebus gestis Alphonsi.

Photius.

* Qui largiuntur indignis ea quæ dignis conferri debebant, tria committunt absurda, nam & ipsi iacturā faciunt, & in bonos cōtumeliosi sunt, & malos roborant, materia veterum suppedita. Anton. ex Maxim. serm. de beneficentia.

Alphonsus rex.

Oblatrantibus canibus & rebellantibus, offulam obiiciendam dictitabat. Intelligens, maleuolos homines beneficiis vincendos esse, Pontan. c. 30. de liberalitate.

De beneuolentia.

Antigonus.

AMicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quādo deficeret: respōdit, se semper in ea fuisse opinione, vt crederet nullum esse regni præsidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras. 4. apoph.

Alexander.

Quum beneuolentiam ciuium sibi conciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cùm hoc audiret pater Philippus: Quæ te, inquit, ratio in istam spem induxit, fili, vt eos putes tibi fore fideles, quos tibi coemis pecunia? Plut. in apoph.

Plutarchus.

* Mansuetudine potius & beneficentia quàm timore elicienda est beneuolentia. Epist. de amicitia apud Stob. serm. 46.

Socrates.

* Vestis (inquit) corporis inconcinnitatem, beneuolentia verò peccatum obtegit. Stob.

Alphonsus rex.

Quum argueretur, quòd pro more nullis stipatus armis, solus obambularet, regiæ maiestatis immemor: respondit, non opus esse vt is sibi timeat, qui ciuium suorum beneuolētiam satis perspectam habeat. Panor. lib. 2. de Alphonsi rebus gestis.

Vide apoph. de Clementia, Humanitate, & regno beneuolentia stabiliendo.

De bonitate vel benignitate, & bono viro.

Pittacus.

PErdifficile (inquit) est bonū esse. Dicente autē Phocatio, quærendum esse studiosum ac frugi virum. Etiam, inquit, si valde quæsieris, non inuenies. Brusonius lib. 1. cap. 18.

Solon.

* Probitatem morum habere debes, quæ plus fidei mereatur quàm iusiurandum. Stob. serm. 35.

Socrates.

Dicebat, ad gloriam compendiaria via peruenire posse, eos qui tales essent, quales videri vellent. Brusonius lib. 1. cap. 18.

Antisthenes.

Dicebat satius esse cū paucis bonis pugnare aduersus omnes malos, quā cum multis malis aduersus paucos bonos. Præstat enim de numero bonorum esse, quorum vbique raritas est, quàm de grege malorū, quorum vbiq; plena sunt omnia. Laer. li. 6. c. 1.

Idem.

Dicere solebat, Bonum virum molestam esse sarcinam. Nam sicut insipientia

pientia bene fertur, & leuiter: sic prudentia grauiter incumbens, premit vehementer suopte pondere, nec facilè potest excuti. Philo Iudæus libro, Quòd omnis probus liber.

Diogenes.

Bonos viros dicebat esse deorum simulachra Deorum, quum sint optimi, natura proprium est benefacere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in sapientibus ac bonis viris, quàm in statuis, cùm dij sint incorporei. Laert. lib. 6.

Idem.

Cuidam percontanti in qua parte Græciæ vidisset bonos viros? Viros, ait, nusquam, sed Lacedæmone vidi pueros. Notans totius Græciæ corruptissimos mores, adeò vt apud Lacedæmonios gẽtem incorruptissimam tãtùm in pueris resideret prisca integritas. Simul illud innuit, in reliqua Græcia ne pueros quidẽ esse bonos, tum & illud, viros esse pueris deteriores, quũ ab his oporteat pueros ad probitatẽ institui. Diogenes Laertius libro 6. Brusonius libro 1. capite 18.

Idem.

Peregrinum quendã conspiciens, sese studiosè ad festum diem componentem: Quid facis, inquit? An non quilibet dies viro bono festus est? Sic sit vir prudentissimus, hunc mundũ esse phanum Deo dignum, in quo vir bonus constitutus, semper benè, honestè & piè, quasi in conspectu numinis, viuit. Laertius lib. 6. Plut.

Aristippus.

Interrogatus, quid esset admirandum in vita? Vir probus (respondit) & moderatus: quoniã etsi inter multos improbos agit, nõ tamen peruertitur. Stob. serm 35.

Myson Cheniensis.

† Cùm secum loqui aliquando deprehensus esset, rogatus cur id faceret? meditor, inquit, bonus vt sim, Laertius lib. 1.

Themistocles.

Prædium vendens, præconem dicere iussit, quòd vicinum quoque bonum haberet. Nõ parum enim refert quàm bonum ipsum tibi vicinũ habeas, Stob. ser. 35.

Phocion.

Centum talenta Alexander quum ei dono misisset, adferentes interrogauit, Quam ob rem ex tanto Atheniensium numero sibi soli ea mitteret? Illi responderunt: Quoniã solum ipsum rex existimaret bonum esse virum. Quin igitur, dixit, me posthæc quoque bonum esse permittat: & pecuniam remisit. Sensit autẽ non boni viri esse subire famæ periculum ob accepta munera. Stob. serm. 35.

Lycurgus.

Dicebat, dignitatem quidem istã, qua mouemur ad facilius mutuò dandum aliquid, in opibus hominum sitam esse. Illam verò, quæ nos ad facilius fidem habẽdam inducit, in moribus. Vir enim bonus vbique nouit quid deceat, quídque expediat, quid vtile, quid sit honestum. Stob. sermone 35.

Aristoteles.

* Rogatus à quodam improbo, aliquid pecuniæ ei dedit, propter quod reprehensus à quodam, vt qui homini nequam dedisset: non homini, dixit, sed humanitati. Stob. ibid.

Anonymus.

Scurra quidam cùm vidisset principum indigna & nefanda facinora, dixit: In vno anulo bonos principes omnes sculpi posse. Sentiens esse quidem magnũ imperatorum numerũ, sed in his perpaucos esse bonos. Recitat Vopiscus in Aurelio.

Seneca.

† Bonitas non est, pessimis esse meliorem. Epist. 79.

Idem.

† Pars magna bonitatis est velle fieri bonum. Epist. 34.

Pædaretus.

Pædaretus Lacon, vir bonus, cùm in numerum trecentorum non esset electus abiit fronte serena, Diis agẽs

gratias hunc in modum: Gratias habeo vobis dij, quòd tot homines meliores me huic ciuitati dedistis. Brus. lib.1.cap.18.ex. Plutarcho.

Posidippus.

* Quorũ mores, inquit, sunt bene compositi, eorum vita quoque simul moderata est. Anton.& Max.serm de bonitate.

Demosthenes.

* Non tam verba quàm boni mores persuadere possunt. Ibidem.

Iamblichus.

Eum demum hominem bonum existimandum putabat, qui perfectissimam actionem iuxta mentem separabilẽ construat, & participationem intelligibilis pulchritudinis suscipit, ac essentiæ potentiæque Dei particeps est. Stob.serm.35.

Apollonius Tyaneus.

Quum in iudicium ad Domitianum adduceretur, apud quem accusatus fuerat, nec esset facilis à viro crudeli elapsus, tãtum vir bonus virtuti confidebat, vt cùm ductori dixisset, Quò duceret? Ac dicente illo, Ad iudicium? Contra quem (subiecit) dicturus sum? Brus.lib.1.cap.18.

De breuiloquentia.

Pythagoras.

* NE multis, inquit, verbis pauca comprehendas, sed paucis multa. Stob.serm.33.

Zeno Citticus.

Ad quendã dicẽtẽ, breues esse philosophorum sententias: Vera prædicas, inquit: oportet enim & syllabas illorũ si fieri possit esse breues. Veritas multis verbis non eget: & firmius tenemus quæ paucis verbis comprehensa sunt. Laert.lib.cap.1.

Epictetus.

Philosophiæ summam Epictetus duobus verbis comprehẽdere solitus est, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, idest, sustine & abstine, quorum prius admonet, vt mala quæ incurrunt, æquo animo toleremus: posterius, vt à voluptatibus temperemus. Ita enim fiet, vt nec aduersis deiiciamur, nec prosperis corrũpamur. Refert Gellius lib.17 ca.19.

Idem.

In omni negotio, inquit, nihil adeò prospicere debes, quàm vt tutum securúmque sit quod agis. Est autem tutius tacere quàm loqui, &c. In Enchiridio.

Plato.

Antisthenem, qui disserendo fuerat prolixior, sic admonuit, ignoras quod orationis modus sit, non penes dicentẽ, sed penes audientem. Laert. lib.3.

Xenocrates.

* Cùm maledico sermoni quorundam, summo silentio interesset, vno ex iis querẽte, cur solus linguã suam teneret? Quia dixisse me, inquit, aliquando pœnituit, tacuisse nunquam. Valer.max.li.7.ca.2. Quod alij Simonidi tribuunt.

Isæus.

Pythonis proditoris accusationem Isæus sophista tribus dictis absoluit; Coarguam Pythonem, inquit, proditionis: oraculo à Deo reddito, populo qui vinxit, Philippo qui dimisit. Neq. enim Deus pronunciasset oraculo nisi talis esset: nec populus vinxisset, nisi talis fuisset: neque rex abiisset, nisi eum cuius gratia venerat nõ reperisset, aut rex è castris illum non demisisset. Philostrat. in sophistis.

Phocion.

In concione sedens seorsim, accessit quidã qui diceret, Videris cogitabundus ô Phocion: Rectè quidẽ coniectas, respondit: Cogito enim, si quid queam detrahere his quæ dicturus sum apud Athenienses. Alij soliti sunt, vt quàm plurima dicant: quò videantur eloquentes esse, atque diserti. Illi diuersa erat cura, nimirũ vt quæ ad rem faciebant, verbis quàm paucissimis complecteretur. Plut in apoph.

Demosthenes.

De Phocione, quoties in concione dictu-

dicturus assurgeret ad amicos proximos, dicere solebat Demosthenes, rationum ipsius securim surgere. Nā Phocion erat in dicendo breuis, sed acutus. Solebat autem ferè à Demosthene dissentire. Plut. in Demosth.

Apollodorus.

Dicebat optimos homines in dicendo breuissimos esse: linguaces autem, si tantum molestiæ caperent, quanta reliquos afficiunt, haud sanè longos sermones habituros esse. Stobæus ser. 34.

Epaminondas.

In Spartanos, qui multa magnáq. crimina Thebanis obiiciebant: Hi nimirū fecerunt, inquit, vt breuiloquētia vti destiteritis. Solebant Lacedæmonij de breuiloquētia gloriari, sed à Thebanis multis affecti calamitatibus, multa dicere coacti sunt, de illis conquerentes. Plut. in apoph.

Archidamus.

Cùm irrupisset Archidamus in Arcadiā, audito quòd hostibus Elei ferrent auxiliū, scripsit illis in hunc modum: Archidamus Eleis, Quies bona. Non potuit breuius & suadere, quod erat illis commodum: & minari malum, si quid perperam aggrederentur. Decet hæc breuiloquentia & ducem, & Laconem. Plut.

Cleomenes.

Pirata quidā cùm prædam per Lacedæmoniorum regionem fecisset, captus, & interrogatus cur id fecisset? Quoniam, ait, deerat mihi vnde viuerem, & aliis quoque darē, ad eos venire coactus sum, qui haberent: quæ nec sponte dabant, vi erepturus. Cui Cleomenes ait: Compendiosa tibi inest malitia. Eóque dicto detestabatur hominis improbitatem, & laudabat expeditam orationis breuitatem, Plut. in Lacon.

Leo Eurycratidis F.

Cuidā de rebus haudquaquā inutilibus intempestiuè loquenti, O hospes, inquit, inopportuna nō opportunè [illegible]. Nihil oratione melius, si parcè promas linguæ thesaurū. Plutarc. in Lacon.

Lycurgus.

Interroganti, quamobrem Lacedæmonij breuiloquium vsurparent? Quoniam silentio est finitimum, inquit, Stob. ser. 33. Ant. in Melissa, part. 1. ser. 73. Max. serm. 20.

Lacedæmonij.

* Factis magis quàm eloquentia polluerūt. Ideò breuiloquētia, λακωνισμὸς, id est, Lacedæmoniorum seu Spartanorum sermo, dicta est: quòd Lacones seu Lacedæmonij in apophthegmatis præcipuè valerent. Horum autem lepos in eo præcipuè cōsistit, vt paucissimis verbis plurimùm sententiæ complectantur. Cuiusmodi sunt illa αἴκα, i. Si, responsum prolixæ orationi legati: & οὐκ, i. non, totam occupans epistolam: & ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς, i. aut hunc, aut super hunc. Erasm. in adag. Plut. in apoph. vbi innumera extant breuiloquentiæ Laconicæ exempla, ad suos locos hoc apopht. opera relata.

Laboetus Lacon.

† Cuidam multa verba fundenti, Quid mihi, inquit, in minutis grādibus præfaris? Quanta enim res fuerit, tanta sit & oratio qua vteris. Plut. in apoph.

Agis.

† Legatus qui Perintho Spartam venerat, prolixam habuit orationem. Vt perorauit, & quæsiuit, Quid relaturus esset Perinthiis? Quid aliud, inquit Agis, quàm vix tandē te abrupisse sermonem, ac me semper tacuisse? Plut. ibidem.

I. Cæsar.

Quum in bello ciuili Pharnacem primo congressu vicisset, Laconica breuitate ad suos scripsit: Veni, vidi, vici. Plut. in apoph.

Aug. Cæsar.

In Silicia pro Theodoro Ariū præfectum instituit, sed cùm Cæsari quidam libellū porrexisset, in quo scriptum erat: Caluus Theodorus Tar-

sensis fur est, quid tibi videtur? secto eo, nihil aliud subscripsit quã videtur. Plut. in apoph.

DE CÆCITATE.

TIMON NICAEUS.

IN quandam omnia minantem, ita lusit: Quin & illud miraris, quòd cùm tres simus, quatuor habemus oculos? Timon enim luscus erat, vnde & Cyclops dictus est: & discipulum habebat luscum, Dioscoridem. Meminit huius & Socrates alicubi apud Platonem Laër lib. 9. cap. 12.

Asclepiades.

Cuidam interroganti, Quid incommodi cæcitas ipsi attulisset? Vt vno, inquit, puero ambulem comitatior. Significans sibi minimè molestã cæcitatem corporis, cùm animo cerneret. Eras. lib 8. apoph.

Aristoteles.

Percontanti, quí fieret, vt cum formosis diutius ac lubentius confabularemur? respondit, eam percõtatio nem esse cæci. Cæcus enim non sentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. Laërt. lib. 5. cap. 5.

Belisarius.

† Deletis Vandalis, acto de Persis triũpho, Italia à Barbaris sæpe liberata, proter prosperos successus Iustiniano Imp. suspectus & formidabilis effectus est, & propterea oculis ab eodem priuatus. Quo facto tuguriolum in via celebri sibi erexit, vbi victum à prætereuntibus mendicabat, his verbis: Viator da obolum Belisario, quẽ virtus extulit, cæcauit inuidia. Procopius, & Crinit. lib. 9. c. 6.

Antipater Cyrenaicus.

Mulierculis quibusdam cęcitatem ipsius deplorantibus, Quid agitis? inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna? nocte omnes cæci sumus, nec tamen lamentamur. Habet animus quo se delectet, etiam occlusis sensibus. Responsum Antipatri conueniebat fœminis, omnia voluptate metientibus. Eras. lib. 8. apoph.

Inarius.

Is erat Chalcedonensis episcopus, qui senio iam confectus, & iam visu planè careret, Cõstãtinopoli habitans, impiè à Iuliano imperatore & apostata derisus est: qui subinde monebat, vt Galilæum suum (ita enim vir impius Christum saluatorem nominare solitus erat) oraret, vt visum sibi restitueret. Cui episcopus respõdit: Gratias ago Deo, qui visum mihi ademit, ne te hominem tam impium videre cogerer. Fulg. lib. 6. cap. 2. ex hist. Eccl.

Antinens Eremita.

Audiens Didymum grauiter ferre oculorum cæcitatem: Nil, inquit, te offendat, mi Didyme, quòd carnalibus tibi oculis videris orbatus. Desunt enim tibi oculi, quos mures & muscæ & lacertæ habent. Sed lętare, quia habes oculos quos angeli habent, quibus Deus videtur, pro quo tibi magnum scientiæ lumen accenditur.

De callidè dictis.

Simonides.

SImonides interrogatus, quam ob rem, cùm esset iam homo senex, & morti proximus: tamen adeò esset attentus ad rem? Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm viuus carere amicis. Callidè autem taxauit hominum mores, qui dum sperãt bona se olim consequuturos, obseruiunt: non securi, negligunt. Eras. Rot lib 6.

Phryna.

Praxitelem à quo deamabatur, rogauit, vt ex operibus quod haberet pulcherrimum, sibi donaret. Promisit quidem amans; sed illa intellexit

artificem dissimulare, quod esset domi suæ optimum. Clam igitur subornauit seruum, qui Praxiteli in foro sui venditi diceret, domũ suam maximo flagrare incendio, & pleraque iam incendio consumpta esse. Praxiteles igitur statim interrogat, an Satyrus & Cupido superesset? Quod cùm meretrix audiuisset, ait, saluũ esse omnia, & Cupidinem sibi dari iussit.

Demosthenes.

Ancilla quædam depositi nomine pecuniam acceperat à duobus hospitibus, ea tamen cõditione, vt eam vtrisque simul redderet. Horum alter post tẽpus aliquod lugubri veste & squalidus, socij mortem simulãs, decepta muliere pecuniã abstulit. Post menses aliquot venit demùm alter, depositum efflagitans. Verùm cũ ferè iã desperaret delusa muliercula, Demosthenes ei patronus adfuit, qui cùm in aduocationẽ venisset, sic negotium absoluit: Parata est mulier, vt fidem depositi soluat: non tamen fieri id poterit, nisi socius quoque ad ductus fuerit, quoniã ab ipso modò audiuimus, hãc legẽ dictam esse: Ne deposita pecunia alteri sine altero numeretur. Et hac calliditate seruauit mulierculã, & elusit nebulonũ depositum improbè efflagitantiũ cõspirationem. Plut. in Demosth.

Vide suprà apoph. de Astutè dictis.

De calumnia.

Hippias.

GRauissimam rẽ calumniam esse dicebat, eo quòd nulla pœna lege sancita sit calumniatoribus, vt furibus, quibus amicitiam (quæ optima est possessio) furentur. Quamobrem contumelia licèt malefica sit, [illegible] tamẽ est quàm calũnia, quç [illegible] iniustior est. Stob. serm. [illegible]

Democritus.

[illegible] quidem secat, calumnia autem separat amicos. Anto. & Max. ser. de vituperatione.

Idem.

* Dicebat calumnias esse vitãdas: multi enim (inquit) veritatem ignorantes, existimationis & opinionis rationem tantum habent. Anton. ser. de obloquutoribus.

Cleanthes.

Nihil ferè tam malignum esse dicebat, quàm calumniam. Hæc enim vbi clàm aliquem à se persuasum decipit, odium excitat aduersus eum qui nihil est commeritus. Stobæus serm. 40.

Socrates.

Calumniatorem nequaquam admittendum esse suadebat. non enim ex beneuolentia tecum, sed maleuolentia loquitur. Et quemadmodum aliorum arcana tibi detexit, similiter etiam quæ tu dixeris exponet aliis. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 53. Max. serm. 10.

Diogenes.

* Audiens aliquando hominẽ moribus peruersis, calumniis incessere Platonem, Ohe, desine, inquit: neque enim tu malè de illo dicendo fidem merebere, neq; in te laudando. Stob.

Aristoteles.

Quum iudiciorum metu Athenis profugisset, interroganti cuidã, qualis esset ciuitas Atheniensium? respõdit, Pulcherrima: sed in ea pyrus super pyrum, & ficus super ficum consenescit. Quo dicterio notauit Atheniensium sycophãtas & calumniatores, perniciosissimos bonis viris. Ælian. lib. 3. de Var. hist.

Idem.

In his vocatus, quòd Hermiã mulierem, quam amabat, hymno quasi deam celebrasset, calumniæ molestiam Homerico versu testatus est, in ipso statim defensionis initio:

ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Thearidas.

Quum gladium suum acueret, ro-

gatus à quopiam, num esset acutus? magis acutus, inquit, quàm est calũnia: grauiter innuens, rem omnium rerum nocentissimam esse calumniam. Plut. in Lacon.

Rheginus.

* Dicebat multos plus mali per calumnias quam per hostes accepisse: multísque maiora illata esse damna propter aurium infirmitatem quàm per inimicorum insidias. Stobæus serm. 40.

Demosthenes.

Calumniam aliquantisper quidem audientium opinionem confirmare, progressu verò temporis nihil ipsa imbecillius esse dicebat. Stobęus serm. 40.

Idem.

Quidã eum calumnianti respondit, non descẽdo in certamen, in quo victus victore superior est. Anton. & Maxim. serm. de calumnia.

Simonides.

* Dicẽti cuidam, Multi te apud me deferunt, respondit, Ecquãdo tu tãdem desines me auribus calumniari? Stob. serm. de malitia.

Pelopidas.

* Quũ fortis quidam miles per calumniam apud ipsum deferretur, vt qui ei conuiciatus esset: equidẽ dixit, facta eius respicio, verba autem non audiui. Stob. serm. 40.

Medius.

Is ex Alexandri parasitis vnus solebat alios adhortari, ne metuerent quoduis crimen in quemuis intendere. Adiecit scelerato præcepto causam appositã: Vt maximè, inquit, sanet vulnus qui delatus est, manet tamen cicatrix. Nõ arbitror (inquit Erasm.) quẽquam esse diabolum tam impium, qui rem magis nefariã possit suggerere. Et quo fœdius est crimen, hoc tenacius hæret apud multos criminis suspicio, vel innocentissimum. Audiui ducẽ quendã his verbis adhortantem suos milites nauticos, ad quiduis prædandi temeritatẽ: Rapite quicquid potestis, siue merces sint amicorum, siue hostiũ. nam vt qui spoliati sunt, sic agant apud principem, vt compellamur restituere: semper tamen aliqua prædæ portio remanet apud nos. Erasm. lib. 8. apoph.

S. Basilius.

* Tribus (inquit) damnosus est calumniator: illi quẽ traducit, audiẽtibus eum, & ipse sibi. Anton & Max. de vitup.

Photius.

Dicere solebat, eos qui facilè alienas calumnias admitterent, ne ipsos quidẽ similibus factis abstinere. Ipsa enim calumniantium admissio, innocẽtem quoque qui admittit in societatem trahere solet. Anton. in Melissa, par. 1. serm. 53.

Vide apoph. de contumelia, conuiciis, detractione, maledicentia & vituperatione.

De canicie.

Anonymus.

LAcon quidam senex, percontatus, cur barbam gestaret tam prolixam: Vt, inquit, virum me esse sciam, canos intuẽs capillos, nihílque committam illis indignum. Plut. in Lacon.

Augustus Cæsar.

Iulia eius filia maturè canos habere cœperat. Subitus autem Cæsaris interuentus oppressit comptrices, filiæ canos sublegentes, deprehensis super vestes earum pilis, quos euulserant. Id dissimulauit Augustus, & aliis sermonibus extracto tempore, tandem induxit ætatis mentionem. Hac occasione rogauit filiam vtrum post aliquos annos cana esse mallet, an calua? Quúmque illa respondisset, Ego pater cana esse mallem. Cur ergo, inquit, istæ te caluam ante tempus student facere? Erasm. lib. 4. apoph. ex Macrob. lib. 2. cap. 5. Saturn.

De

De Candidè dictis.

Paderetus.

† CVm in trecentorum numerum non esset adscriptus, qui honos apud Spartanos præcipuus habebatur, repulsam æquissimo ferebat animo, & magnam præ se ferens hilaritatem discedebat. Reuocantibus autem Ephoris, & causam lætitiæ quærentibus. Gratulor, inquit, huic Reipubl. quæ trecentos habeat ciues meliores me. Plut. in apophth. Lacon.

De castigatione, correctione, & reprehensione.

Diogenes.

DIcere solebat, non tantùm fidis amicis, sed acribus etiam inimicis opus esse: eò quòd illi nos admoneant, hi verò nostros errores, vitæq; nostræ flagitia reprehendant atque castigent. Laërt. l. 6.

Idem.

† Cùm esset conspicatus puerum voraciter edentem, pædagogo plagam incussit, dicens, tu quid ita imbuis? Cæl. libro vigesimosexto, cap. 27. Laërt.

Zeno Cittieus.

Celebratissimam Hesiodi sententiam inuertere solebat. Ille quippe cùm primas tribuat ei qui per se sapiat, secundas qui rectè admonenti obtemperet: Zeno è contrario pronuntiabat: Optimus ille quidem qui paret recta monenti. Laërtius lib. 7. cap. 1.

Idem.

Quendam dicentem sibi in multis displicere Antisthenẽ, abusus Sophoclis dicto Zeno Cittieus, rogauit, nũ aliquid haberet Antisthenes quæ placerent: ille respondit se nescire. Hic Zeno: Et non pudet, inquit, si quid ab Antisthene perperam dictum est, excerpere ac meminisse: siquid rectè dictum, id ne animaduertere quidem nec tenere? Idem morbus nunc habet plurimos, qui in libris aliorũ tantùm ea venantur quæ carpant, bene dictorum nulla neque gratia neque memoria. Laërt. l. 7. c. 1.

Hieron.

Xenophani Colophonio de paupertate sua queréti, quòd ægrè duos aleret famulos: At Homerus, inquit, quem tu carpis, etiam mortuus alit plusquàm decem hominum millia. Et tu qui vis illo videri doctior, vnus nõ alis duos? Erant illis quoque temporibus, qui carpendis illustriũ virorum operibus gloriam aucuparentur. Plut. in Regum apoph.

Lacedæmonij.

Apud Lacedæmonios si puer à præceptore vel alio castigatus ob commissum delictum, querelã ad patrem detulisset: turpe erat patri si hoc audito non iterum filium emendasset. Siquidem ex institutione maiorum habebant hanc de se mutuò fiduciã, vt crederent, neminem esse, qui cuiusquam liberis, quos quisquam pro suis habebat, quicquam imperaret inhonestum, Plut. in apoph. Lacon.

Demonax.

Frequenter dicere solitus est, non temerè irascendum esse hominibus, si delinquerent: sed corrigenda esse vitia medicorum exemplo, qui non indignantur ægrotis, sed medentur morbo. Erasl. l. 8. apoph.

Cicero.

† Quotusquisque reperitur qui impunitate proposita, abstinere possit iniurijs. Impunitas enim est maxima peccandi illecebra. Idem 3. offic.

Idem.

† Omnis castigatio & animaduersio contumelia vacare debet. 1. officior.

Archidamus.

† Cùm rex Charillus celebraretur,

Quinam hic, inquit, bonus sit, qui nec improbis est acerbus? Plut. de discern. adulat.

Anonymus.

Quum multi bello capti venderentur, Philippus Macedo in auctione sedebat, veste sublata parum decorè. Quidam igitur eorum qui vendebantur exclamauit: Parce mihi Philippe: à patre enim tibi sum amicus. Philippo verò interrogante, Quo pacto, & vnde, ô homo, conflata hæc est amicitia? Tum ille, Volo, inquit, propius accedens dicere. Admissus, quasi arcani quippiam dicturus: Demitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad istum modum indecenter sedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, finite abire liberum: nesciebam enim illum mihi verè beneuolum & amicum esse. Non offensus est rex tantus, nec simulatione, nec admonitione ignoti hominis: sed simul & simulatione mutua simulationem texit, & tantillum officium magno libertatis præmio pensauit. Plutarch.

Pauson.

Receperat à quodam equum pingendum specie voluntatis suæ, & pinxit currentem. Indignante eo qui conduxerat, Pauson ridens: Inuerte, inquit, tabulam: eo facto, iam non currere, sed volutari videbatur. Ita quædam errata, quæ videntur maxima minimo negotio corriguntur, si quis commodè interpretetur. Refert Plutarchus in libello, Cur Pythia vates desiisset carmine reddere oracula.

De castigatione modesta.

Zeno Citticus.

Regem Antigonum, cui familiarissimus erat, nimiæ ebrietati deditum videns, hoc amici vitium amica admonitione castigare conatus est. Antigonus igitur vino iam repletus, cùm Zenonem oscularetur is orauit vt dictis suis iam obediret. Cui cùm Antigonus respondisset libenter se hoc facturum, iuramento sententiam confirmans: Abi, inquit, Zeno, & vinum immodicè sumptum euome. Graui & sapienti reprehensione simul temulentiam ejus taxās, simúlque cauens, ne nimia potatio ei nocumentum adferret. Ælian. lib. 9. de Var. hist.

Socrates.

In conuiuio videns adolescentem auidius vescentem obsonio, ac subinde panem in ius immergentem, ô cōuiuæ, inquit, quis vestrum pane vtitur pro obsonio, obsonio pro pane? Hinc orta inter conuiuas disputatione: sensit iuuenis, & erubuit, cœpítque moderatius obsonio vesci. Eras. l. 3. apoph.

Idem & Plato.

† Cum in conuiuio familiarem quendam reprehenderet paulò acriùs Socrates, num satius erat, inquit Plato, de his illum priuatim admonere? Cui Socrates, nónne & tu rectius fecisses, hoc etiam mihi seorsim dicere? Plut. de discern. adulat.

Geminius.

Antonius triumuir cùm in Asia degeret, atque vnà esset Cleopatra Ægypti regina, cuius nutu Antonius, eiûs amoribus nimium victus, regebatur, per id tempus graues inter ipsum atque Octauium controuersiæ exarserant. Amici igitur ab vrbe Roma ad Antonium in Asiam Geminiū miserunt, vt omnia tentarentur, per quæ cum Octauio redintegrari communis amicitia posset, atque in mutuam concordiam rediretur. Cùm autem Geminium Antonius conuiuio excepisset, præsente Cleopatra monuit vt mandata quæ habebat exponeret. Ad quem Geminius: Quæ tibi dicere missus sum Antoni, cum sobrio & alio loco quàm vbi nunc sumus,

mus, mactanda sunt. Sed vtcunque rem tuam vel ebrius dicere mihi posse videor, scilicet, res tuas bene successuras, si Cleopatram in Ægyptum dimiseris. Et sic quàm paucissimis verbis Antonii ebrietatem, & eius in Cleopatram immodicum amorem sapienter carpsit. Plutarch. in vita Anton.

De castigatione libera.

Diogenes.

IN Stoicorum Gymnasio retrorsum incedens ridentibus nonnullis, Nõ vos, inquit, pudet viuendi iter facere retrogradum, mihi verò deambulando tantùm id facienti vitio dare? Stob. ser. 2.

Idem.

† Ad Philippum post victoriam Chæronensem adductus est, à quo quisnam esset, interrogatus, mira libertate respondens, Explorator, inquit, insatiabilis auiditatis tuæ. Ex quo admirationi est habitus, libérque dimissus. Laërtius libro sexto.

Demades.

Quum vidisset Philippum regem largius potum cum amicis saltasse per mediam captiuorum turbam, eísque petulanter exprobrare suam calamitatem, liberè dixit: Quum, ô rex, fortuna tibi Agamemnonis personam imposuerit, non pudet te factis agere Thersiten? Ea vox totum regem in diuersum vitæ genus immutauit. Erasmus libro sexto apophtheg.

Philippus.

Dissidium habens cum Olympiade uxore, eiúsque Alexandro filio, [illegible] Corinthium ad se venientem percontatus est, quomodo inter [illegible] inuicem conuenirent? [illegible], scilicet, inquit, magnopere tibi curæ est Græcorum cõcordia, cùm qui tibi sunt coniunctissimi huiusmodi in te sint animo. Quid hîc expectas, nisi vt rex offensus Demarati libertate, iubeat illum ab oculis suis abduci? Imò quoniam Demarati sermo ab ira ad saniora consilia vocabat, rex sese ad eius obiurgationem composuit, positáque ira rediit cum suis in gratiam. Plut. in apoph.

Subrius Flauius.

Quum de coniuratis agerentur quæstiones, Subrius Flauius tribunus interrogatus à Nerone, quibus causis adductus ad obliuionem sacramentis processisset? Oderam te, inquit, nec quisquam tibi fidelior militum fuit dum amari meruisti: odisse cœpi, postquam parricida matris & vxoris, auriga & histrio incendiarius extitisti. Negans in ea coniuratione quicquam accidisse Neroni grauius, qui vt ad patranda facinora promptus erat, ita audiendi quæ patraret insolens. Suetonius in vita Neronis.

Huc referri possunt apoph. de Correctione, & Libertate.

De castigatione dura.

Socrates.

QVendam acrius castigantem seruum, quamobrem ita sæuiret roganti, quoniam, inquit, quum sit obsoniorum voracissimus, tamen ignauissimus est: quumque sit auidissimus, tamen desidiosissimus est. Tũ Socrates, Nunquámne, inquit, considerasti, vter vestrum pluribus egeat verberibus, túne an famulus? Vtinã sibi quisque dicat quod illi Socrates, quoties hoc in aliis reprehendit, punítque idem quod sibi ignoscit: aut si non idem, crebrò deterius. Erasm. l. 3. apoph.

Lacedæmonij.

Apud Lacedæmonios si quis in peccato deprehensus fuisset, cogebatur aram quandam, quæ erat in vrbe, circumire, aut vituperationem interim in ipsum compositam canere: quod nihil aliud erat, quàm seipsum sua voce obiurgare. Ingenui pudore & laudis amore melius ducuntur ad honestum: virgis aut flagris cædi seruile est. Plut. in Lacon.

Isidorus Cynicus.

Neronem Imper. transeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantaret, sua bona malè disponeret. Nauplius erat Palamedis pater, qui filij præter meritum damnati necem magno Græcorum exitio est vltus. Solebat autẽ Nero tragœdias cantare. Suet.

De castigatione iniquo animo accepta.

Diogenes.

Improbum quendam cùm castigasset, interrogatus à quodam, quid faceret? Æthiopem, inquit, abstergo, vt difficulter candidum reddam. Ant. in Meliss. par. 2. ser. 32.

Theodorus Athen.

Dicere solitus est, se doctrinam auditoribus dextra porrigere, sed illos sinistra accipere. Sentiens, illos bene dicta in malam accommodare partem. Erasm. 6. apophtheg. ex Plutarcho.

Cambyses.

Praxaspes Cambysen regem admonuit, vt parcius vino indulgeret. Turpem enim esse in rege ebrietatem, in quem vnum omnium essent coniecti oculi. cui rex: Vt scias, inquit, quàm mihi nunquam excidam, approbabo, etiam post vinum, & oculos & manus in officio esse. Bibit deinde solito largius: iamque vinolentus iubet obiurgatoris filium produci, alleuataque supra caput sinistra manu stare: tunc in cor adolescentis figit sagittam, nam id dixerat se petiturum: recisoq; pectore, iaculum cordi infixum ostendit patri, rogans num satis certam haberet manum? At ille negauit Apollinem potuisse certius mittere. Herod.

De castitate.

Isocrates.

Conspiciens Sophoclem tragœdiarum scriptorem sequi puerum quendam, forma illius captum: Oportet, inquit, ô Sophocles hominem non manus tantùm apud se cõtinere, verũ & oculos. Eras. 8. apoph. ex Cicerone.

Alexander.

Quum Philoxenus classis præfectus Alexandro scripsisset, Tarentinum quendam Theodorum esse apud se, pueros habentem insigni forma venales, si vellet emere: indignè tulit apud æquales subinde clamitãs, Quid in me Philoxenus tam obscœnum animaduertit, vt mihi tantùm probri conciliaret? Plutarchus in Alexandro.

Cyrus.

Cyrus abstinebat à conspectu Pantheæ, & Araspo dicenti, mulierem esse insigni forma, dignam regis oculis. Ob istuc ipsum, inquit, magis est illa abstinendum. Etenim si nunc tuo obtemperans consilio illam adiero, quum vacat, fortassis illa mihi persuasura est vt ad ipsam frequenter eam, etiam quum non vacabit, eique assideam, neglectis seriis negotiis. Scitè retorsit argumentum, regiæ functionis memor. Eras. lib. 5. apoph.

Alexander.

Cùm puella, excubia iam nocte, venisset cum eo dormitura, rogauit rex, cur tam serò venisset? Illa respondente, se expectasse, donec maritus cubitum isset, Alexander

mini-

ministros accitos acriter obiurgauit quòd aditum dedissent. Reducite, inquiens, hanc ne adulterij ansam mihi præbeatis. Egregium sanè castitatis exemplum, tum in iuuene, tũ in rege. Plut. in apoph.

Antigonus.

Quum filius eius adolescens institisset, vt hospitium nancisceretur apud viduam treis habentem forma decente filias, hospitiis designandis præfecto: Non expelles, inquit, filium meum ex loci angustiæ? non prodidit adolescentis affectum, quem sciebat captare quod amaret: sed excusauit ædium angustiam, in quibus vidua cum tribus filiabus ageret. Plut. in apoph.

Antiochus tertius.

Quum Dianæ sacerdotem vidisset supra modum eleganti forma, continuò soluit Epheso: veritus, ne vis amoris aliquid ipsum facere compelleret, quod fas non esset. Immane quantum absunt ab huius ethnici principis religione Christiani milites, qui Deo dicatas virgines constuprare pro ludo ducunt. Plutarch. in apoph.

Isaus Sophista.

† Cuidam mulierem ostendenti, & ex eo quærenti: Num formosa videretur? πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν: id est, desij laborare ab oculis. Non aspexerat ac oculis castitatem violaret. Philostr. in Sophist.

Liuia.

Liuia Augusti Cæsaris vxor, cùm nudos homines, qui sibi facti erant obuiam, qui eam ob turpitudinem damnabantur, vidisset, dixit, eos, matronis quidem honestis & continentibus nihil à statuis differre. Cor enim hominis pudicum, rerum impudicarum aspectu nequaquam malis cogitationibus tangitur. Dion in Tiberio.

Hiero Syracus.

Cum ei quidam in iurgio, oris graueolentiam exprobrasset, vxorem vbi domum rediit vehementer obiurgauit, quòd se nunquam de ea commonuisset. Cui illa: Arbitrabar sanè, inquit, omnes viros ita olere. Modesta, profectò, & non vulgaris castitatis index oratio. Plut.

Scipio.

Scipio posteaquam Carthaginem nouam, quæ erat Hispanorum, armis ceperat, milites quidam virginem eleganti forma captam adduxerunt, eique tradiderunt. Hic ille, libenter acciperem, inquit, si priuatus essem, non imperator. Iuuenis insigni puellæ forma corrumpi non potuit, quo minus meminisset, quid decet imperatorem. At multi sunt hodie qui ob hoc ipsum sibi credunt tum licere, tum decora esse omnia, quòd sunt imperatores. Plutarch. in Rom. apophtheg.

Anonymus.

* Castitas amittitur, & rebus quatuor (dicebat quidam vir pius olim) scortatio excitatur: cibi & potionis expletione, somni satietate, otio & lusu inanique garrulitate, & vestitus exornatione. Anton. & Max. serm. de Castitate & temperantia.

Huc spectant apoph. de Continentia, Pudicitia & Visu.

De celeritate atque velocitate in agendo.

Socrates.

QVi fructus præcoces magno emerent, eos aiebat desperare, q̃d ad tempus maturitatis essent peruenturi. Alioqui stultum est, & pluris & deterius emere, quum paulò post liceat & minoris, & meliores. Ita nusquam non reuocabat hominum cupiditates rationis expertes, ad sobrium iudicium. Eras. libro 3. apoph.

Apelles.

Pictori imperito de celeritate gloriant, & ostensa tabula dicenti, Hanc modò pinxit, etiamsi tacuisses, inquit Apelles, res ipsa loquitur, quòd eam ex tempore subitò pinxeris. Eras. l.6. apoph.

Alexander.

† Interrogatus, quomodo potitus esset Græcia? Respondit, μηδὲν ἀναβαλλόμενος, hoc est, Nihil procrastinans. Homeri Scholiastes, Iliad. β.

Agatharchus.

Is sese iactabat de pingendi celeritate, quum Zeuxis diutius immoraretur operi. At Zeuxis respondit, ea quæ citò fiunt, citò perire: contra, quæ paulatim exacta cura absoluerentur, ætatem ferre. Iuxta Valeriū ita respondit: Diu pingo, quia pingo æternitati. Citò nata, citò pereunt: diu elaborata, ferunt ætatem. Beta citò nascitur, buxus paulatim. Eras. l.6. apoph.

Augustus.

Augustus Cæsar dicere solebat, nihil minus imperfectum ducem cōuenire, quā festinationem ac temeritatem, crebróque illud iactabat, σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γὰρ ἐστὶν ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης. Suetonius. Vide præterea prouerbium apud Erasm. Festina lentè.

Iulius Cæsar.

Ea facinora quæ periculo obnoxia sunt, & magna, gerenda esse dicebat: at de his non consultandum, eo quòd ad hæc perficienda plurimùm habeat momenti celeritas. Plutarch. in apoph.

Idem.

Quum Pharnacem primo congressu vicisset, amicis scripsit. Veni, vidi, vici, summam rei bene gestæ celeritatem indicans. Plut. in apoph.

De charitate.

Firmius.

* IN cæteris rebus laudatur modus, in charitate verò qui maiorem partem habet, gratior est Deo. Ant. ser. de charit.

Basilius Magnus.

* Deus non omnium Deus est, sed illorum quos ei charitas conciliauerit. ibid.

Chrysostomus.

* Opifex omnium virtutum est charitas, cuius natura satietatem nescit, sed dum semper fruitur dilectis, magis magísque inflammatur. Ibid.

Photius.

* Diligere eos qui nos oderunt virtutis opus est & diuinū; diligentes diligere humanū & vulgare: cæterum odisse etiā diligentes, ne belluis quidem conuenit. Ibid.

Gr. Nyssenus.

* Omnis malorum turba charitatis affectione exterminatur. Ibidem.

Clemens Alexand.

* Multis modis charitas intelligitur, clementia, suauitate, patientia, inuidentiæ & æmulationis vacuitate, & iniuriarum obliuione. Ibidem.

De ciuilitate.

Pericles.

ARiphroni volenti publico præconio quæri Alcibiadem, qui adolescens clàm domo egressus ad amicum Democratem se contulerat, obstitit, dicens: Si fortè nobis inscijs periit, præconio nil aliud agetur, quàm vt vno tantùm die citiùs manifestum fiat, illum interiisse: Sin saluus, ne per omnem quidem vitam saluus esse poterit. Ciuiliter exclusit Pericles adolescentis infamiam, quā nunquam potuisset eluere. Plut. in Græc. apoph.

Æschines.

Cùm Rhodi recitasset orationem suam contra Demosthenem, Rhodij

demirati sunt, quòd tali oratione defendi non potuisset. At desineretis admirari, inquit Æschines, si audissetis quæ ad hæc respondit Demosthenes. Mira ciuilitate se exemit à crimine: & iudices excusauit, damnationis iniustæ causam reiiciens in orationem Demosthenicam. Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Aristoteles.

Cùm iam natus annos 62. adeò laboraret, vt nulla planè spes vitæ superesset, conuenerunt ad eum discipuli, rogantes vt ex ipsis successorem eligeret. Erant autem duo inter auditores præcipui, Theophrastus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Iussit igitur Aristot. vinum exoticum sibi, Rhodium scilicet & Lesbium adferri, vt extremum biberet. Vale, & gustato vino primùm Rhodio, dixit, Firmum herclè vinum, & iucundum. Mox gustato Lesbio, Vtrunque, inquit, egregiè bonum, sed Lesbium suauius est. Id vbi dixit, nulli dubiũ fuit, quin ciuiliter Theophrastum Lesbium successorem sibi fecerit. Laert. li. 5. cap. 1.

Ctesibius.

† Interrogatus quid illi ex Philosophia superesset? Respondit ἀσυμβόλως δειπνεῖν, id est, sine symbolo cœnare, nam cùm vrbanitate, iocísque abundaret, sæpius vocabatur. Cæl. Rhodig. li. 6. cap. 24.

Alexander.

In hyeme quũ duceret exercitum, assidens igni, recognoscere prætereuntes copias cœpit. Cúmque videret militem quendam horrentem frigore, & ad ignem stantem, considere loco suo iussit, dicens: Si in Perside natus esses, in regia sella sedere tibi capitale foret, in Macedonia natis conceditur. Q. Curtius.

Archelaus.

[illegible]ides quum in conuiuio Agathonem deosculaturetur, Archelaus a[illegible], [illegible] miremini: nam pul[illegible] autumnus pulcher est. Ciuiliter excusauit amicum apud amicos. Eras. Rot li. 5. apophe.

Eudamidas.

Die quodam cùm Xenocrates argumentum quod tractabat, disserendo absoluisset, iámque finem dicendi fecisset, superuenit Eudamidas, cui cùm comitum quispiam dixisset, Posteaquam nos adsumus, tum ille desiit dicere: Rectè, inquit, siquidem ea dixit quę voluit. rursus altero dicente, Bonum erat audire, putans fore vt sua causa iuberet Xenocratem eadem deintegro disserere: Quid, inquit Eudamidas, si venissemus ad te iam cœnatum, num postularemus vt cœnares iterum? Ciuilitas erat, quòd philosophum ad iterandam disputationem perpellere noluit, quòd ea res non caruisset tædio dicentis. Laconicæ virtutis erat, quòd magis admirabatur præclara facinora designantes, quàm virtute disserentes. Plut. in Lacon.

Cicero.

† Post pugnam Pharsalicam, cum fugisset Pompeius dicẽdo Nonio Ciceroni, septem ipsis adhuc superesse aquilas, hortantique vt bono esset animo, restè moneres, inquit, si cum graculis bellum esset gerendum. Plut. in Cic.

Alexander Maced.

Cùm è Macedonum numero ad mare remitteret valetudinarios, mutilos & debiles, productus est quidam qui se ægrotare finxerat. Is cùm ad regem duceretur, vt ostenderet, cuius rei gratia morbum simulasset: fassus est, hoc factum esse ob amorem Telesippæ, quæ ad mare fuerat profecta. Verùm cùm sciret eam virginẽ esse liberam, ait: Persuadeamus Telesippæ, vt ad nos veniat sua sponte, nam manus libera virgini admouere nequaquã decet. Et sic ciuiliter indulsit amori strenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat: & ingenuã tamẽ virginẽ nõ vi adegit vt adesset spõso futuro. Plut. in apoph.

Cato.

Multis Publij Scipionis ingratitudinem incusantibus, quòd Catoni de se optimè merito opposuisset competitorem: Cato sic excusauit, dicens minimè mirandum, si quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere. Plut. in Cato.

Clodoueus Franc. Rex.

† Non minus Arianis quàm Ethnicis infensus, cùm graui prælio vrgeretur, D. Martino cum cui insidebat equum vouit, si victor euaderet. Voti compos factus, ei Diuo equum obtulit, cúmque vt redimeret pretio centum aureorum constituto, cùm equus loco cedere nõ posset, ducentos impendit: & tum eques quasi solutus regem expectantẽ sequutus est. Tum Rex, Bonus, inquit, Martinus adiutor est, sed stipendio pretiosus: Cranzius lib. 3. Sueciæ cap. 16.

Rudolphus Imp.

† Tabe propè confectus Erfordiam veniens festinabundus cum suo Confessore, quem semper secum ducebat, Spiram maturauit: tanquam ad sepulchrum, iocatus, sibi esse properandum vt reges conueniret sepultos. Cuspin.

Augustus Cæs.

Cùm nulli ferè ad conuiuium inuitanti suum denegaret officium, exceptus à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana, cùm à coniuratore dimitteretur, hoc illi tantum insusurrauit: Non putabam me tibi tam familiarem esse. Alius tam ieiunum apparatum cõtumeliam fuisset interpretatus, ille ciuiliter etiam pudori consuluit: inuitatoris familiaritati tribuens, idque in aurem, ne cæteri putarent exprobratam parsimoniam. Plutar. apoph.

De claudicatione.

Demonax.

IN Ruffinum quendam claudum, multo tempore familiarem Peripateticis, dixit, nihil esse turpius Peripatetico claudo. Allusit huc, quòd Peripatetici dicuntur ab inambulatione, quæ nõ conuenit claudo. Eras. Roter. lib. 8. apoph.

Androclidas.

Is claudicans, cùm se in ordinem bellantium conieciisset, malè audiuit à quibusdam, quòd pede læsus in aciem proruisset, pugnaturus contra sanos ac agiles, quibus respondit: Non fugientem, sed manentem cum hostibus, pugnare oportet. Quod vitio dabatur, ad animi fortitudinem retorsit. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Alius quidam Lacon claudus ad bellum proficiscens, cùm ab aliis militibus derideretur. Non opus est, inquit, fugientibus, sed qui subsistant, & ictus hostium fortiter propellant. Plut. in Lacon.

Lacæna.

Lacæna quædam filium claudum in aciem proficiscẽtem: Fili, inquit, fac vt singulo quoque gradu virtutis memineris. Aliis claudicationis vitium solet formidinem incutere. Ac hæc monuit, vt ex ipso vitio sumeret animos ad rem fortiter gerendam, ita cogitans, nihil esse in fuga præsidij claudo, aut vincendum, aut moriendum est. Plut. in apoph. Lacænarum.

Dorion tibicen.

† Cùm esset claudus, & claudicantis pedis calceum en Symposio perdidisset, Nihil, inquit, peius in eum qui abstulit imprecabor, quàm vt eius pedi conueniant. Athenæus lib. 8. cap. 5.

Antianira.

Antianira Amazonum regina, demirãtibus, quòd nupsisset viro claudo, satis Cynicè respondit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ: id est, Claudus optimè virum agit. Sensit maritum adhibendũ non ob oculorum oblectamenta, sed ad vsum coniugij. Feruntur autem claudi salaciores esse cæteris, & ob id

lis ad gignendam prolem magis accommodi Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Alexander.

Philippus à Triballis in prælio vulneratus est, femore lancea traiecto, iamque opera chirurgi liberatus periculo mortis, dolebat claudicationis deformitatem contractam manere. Cui Alexander: Ne verearis, inquit, in publicum prodire: sed gradum mouens, virtutis tuæ potius memineris. Plut. in vita Alex.

Anonymus.

De Caluino Glaucia claudicante dixit quidam, Non claudicat, sed clodicat. Veteres Clodium dixere pro Claudio. Hinc locus in eum qui Clodio fauebat. Eras. lib. 6. apoph.

Caruilij mater.

Spurio Caruilio grauiter claudicanti, ex vulnere ob rempublic. accepto, & ob claudicationis vitium in publicum prodire verecundanti, mater dixit: Quin prodis mi Spuri, & quotiescunque gradum facis, toties tibi tuarum virtutum venit in mentem? Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

Seuerus Imp.

Cùm ob claudicationem podagra laborans, ad imperium inutilis iudicaretur, contemptores suos in ius vocauit, atque capite damnauit, qui cùm veniam delicti à Cæsare petiissent: Non feci vobis iniuriam, inquit, lata sententia. Nunc enim sentietis, non pedes, sed caput imperare in homines sceleratos. Dion Nicæus, & Xiphilinus, in vita Seueri.

De clementia.

Pittaci Mytilen.

Tyrrhenum Pittaci filium, Cumis in tonstrina sedentem, faber quidam ærarius impacta securi occidit. Cumani homicidam vinctum miserunt ad Pittacum, vt de eo supplicium sumeret. At ille cognita causa, dimisit hominem dicẽs, Ignoscentiam esse potiorem pœnitentia. Sentiens, vtilius esse condonare quàm meminisse iniuriæ, & vlcisci. Sunt qui referant, homicidam ab Alcæo fuisse dimissum cum hoc elogio. Melius est ignoscere, quàm punire. Laert. lib. 1.

Socrates.

Cuidam percontanti cur Xantippem morosissimam vxorem domi aleret, dicebat, sic cum eius modi vxoribus habendam consuetudinem, quemadmodum qui se ad stadium equestre exercent, parant equos ingenij ferocioris: quos si subegerint, cæteris vtuntur commodius. Laer. in eius vita.

Diogenes.

Quum Plato laudasset quendam qui erga omnes lenissimus & mansuetissimus esset, Diogenes respondit, nil quicquam huic homini tribuendum esse, qui homines dolore, si res postularet, non afficeret. Sensit vir prudentissimus, lenitatem & mansuetudinem nimiam plurimùm in repub. obesse. Laer. lib. 6.

Quirinus Sophista.

Ab Asianis castigatus, quòd in accusando mitior ac lenior esset, quàm ipsi docerent: Multò, ait, melius est, vt vos meã sentiatis lenitatem, quàm ego vestram crudelitatem. Philostratus in Sophistis.

Dion Syracus.

Dion Syracusanus extimulatus assiduis à militibus vociferationibus, vt Heraclidem factionũ authorem, & in Syracusanos conspirantẽ è medio tolleret: respondit, Si ob inuidiã Heraclides perfidus nefariúsque est, haud propterea opus est vt Dion neglecta virtute, iræ obtemperet, vitámque corrumpat. Bruf. lib. 3. cap. 4. ex Plutarcho.

Demaratus.

Persa quidam à rege defecerat, is suasu Demarati mutatus, quum reuertisset ad suos, tentarétq. eum rex interficere: Turpe, inquit, fuerit, ô

rex, si cùm hostis fuerit, non potius ab eo defectionis pœnas sumere, nûc amicum factum velis occidere. Hoc prudentissimo dicto & regis indignationem tẽperauit, & eius, cui reditũ persuaserat, incolumitati consuluit. Vtrique consultor vtilis, alteri ne quid indignum regia mansuetudine committeret, alteri ne pœniteret ab errore reuocanti paruisse. Plut. in Lacon. apoph.

Agesipolis Cleombroti F.

Quidam quum apud ipsum ceu rem magnificam prædicaret, quòd Philippus Macedonum rex intra paucalos dies subuertisset Olynthum: Atqui per Deos, inquit, talem ciuitatem longè maiore temporis spatio non extructurus est. Significans, multo melius esse singulari clementia seruare ciuitates, quàm conditas excindere, Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Quum ex quodam audisset bonum magistratum omnino erga omnes mitem & placidum esse oportere, respondit: Bene quidem, ita tamen ne sit contemptui. Significans, clementiam nimiam perniciosam esse ciuitati. Plutarch. in Lacon. apoph. Brus. lib. 1. cap. 13.

Demonax.

Dicebat, nequaquam hominibus irascendum esse si delinquerent, sed corrigenda vitia: nimirum exemplo medicorum, qui non indignantur ægrotis, sed morbo medentur. Nam hominis est peccare: Dei verò, aut hominis Deo proximi, emendare peccata. Eras. lib. 8. apophtheg.

Pisistratus.

Comessatores quidam in Pisistrati vxorem inciderant, multáque lasciuè in illam tum fecerant, tum dixerant. Postero verò die, iam decocta temulentia, Pisistratum adierunt cum lachrymis, orantes veniam. Tum Pisistratus: vos quidem in posterum date operam vt sitis sobrij: vxor verò mea heri nequaquam vsque prodiit ex ædibus. Humanitatis erat, quòd ignouit adolescentibus, pietatis, quòd vxoris honori consuluit, negans tale quicquam in illam factum esse. Plutar. in Græc. apoph.

Darius Xerxis pater.

Quum tributum indixisset subditis, accersitos prouinciarum præfectos percontatus est, cùm aliis de rebus, tum etiam an grauia essent populo tributa. Quum illi respondissent, esse mediocria: iussit, vt singuli dimidiam tantùm partem exigerent, qua beneuolentia & clementia admodum conciliauit sibi subditorum animos, vt meritò ab omnibus diligeretur. Plutarch. in apoph.

Agesilaus.

Feliciter pugnatum erat ab Agesilao rege apud Corinthum: in eo prælio quanquam accepisset, Spartanorum admodum paucos desideratos, cæterùm è Corinthiis & Atheniensibus aliísque sociis ingentem numerum interiisse, adeò non gauisus est, nec elatus ex victoria vt grauiter ingemiscẽs deploraret Græciæ vicem: Heu, inquiens, Græciam, quæ tot viros intestino bello perdidit, quod vniuersis barbaris debellãdis satis esse poterãt. Viro magnanimo victoria erat optabilis, sed charior erat sociorum incolumitas. Quo animo tulisset ille, si plurimorum ciuium interitu fuisset empta victoria? Non parum laudis promeretur hic affectus in duce Lacedæmonio, tum natura bellaci, tum Ethnico: at Christiano principi nulla non debet esse lugubris victoria, quæ plurimorum etiam hostium exitio contigit. Plut. in Lacon. apoph.

Antigonus.

Antigonus rex Macedonum amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quando deficerent: respondit, se semper in ea fuisse sententia, vt crederet, clementiam plus posse,

posse, quam violentiam. Plutarch. in apoph.

Idem.

Quum ab initio regni durior esset, senex iam factus, clementer & placidè regnum administrauit. Hanc morum mutationem quum mirarentur subditi, respondit: Prius opus erat regno, nunc gloria & beneuolentia, qua regnum recuperatum seruatur. Plut. in apoph.

Anonymus.

Ptolemæus Lagi filius, quum Grammaticum notasset inscitię, quæreret ab eo quis esset Pelei pater? vicissimque audisset, Dic tu prius quis sit Lagi pater? amicis inuitantibus ad tantæ improbitatis vindictam? Si regium est, inquit, non pati vt à quoquam dicto attingatur: nec illud regium est, quenquam dicto lacessere. Iniquè petit vindictā, qui prior lacessit, cuiuscunque dignitatis fuerit. Nec suæ dignitatis meminisse debet qui refertur, quum eius prærogatiuam lacessendo deposuerit. Erasmus Rot. libro 5. apophthegmat. ex Plutarcho.

Philippus.

Athenienses legationē ad Philippum miserant. Ea benignè audita, vt humaniter dimitteret, iussit illos dicere, qua in re gratum facere posset Atheniensibus. hic Demochares excipiens, Si teipsum, inquit, suspendas. Is Demochares, vnus fuit è legatorum numero, ob linguæ procaciam dictus Parresiastes. Ob tā inhumanū responsum indignantibus regis amicis, Philippus compescuit eos, iussitque vt Thersitem illum incolumē dimitterent. Tum ad cæteros legatos conuersus, Renuntiate, inquit, Atheniensibus multò superbiores esse qui [illegible] quam qui impunè dicta au[illegible] animi regno di[illegible] Plut. in apoph.

Idem.

[illegible] Philippi amicis, [illegible] in Olympiacis ipsum sibilis deridentes, præsertim beneficiis à rege affecti, hoc sermone Philippum extimulantibus ad vindictam: Quid igitur, inquit, futurum est si quid illis faciamus mali? Vrbanissimè amicorum argumentum vertit in diuersum: Si tā prauo ingenio sunt, vt eos irrideāt, qui de ipsis bene meriti sunt, grauius nocebunt, si quis illos malefactis prouocet. Hoc nō solùm moderationis & clementiæ, verumetiā eximiæ cuiusdam magnanimitatis documentum fuit, ingratorum sibilos regem negligere. Plut. in apoph.

Idem.

Quibusdam Philippo Maced. consulentibus vt cum Atheniensibus asperius ageret: respondit illos absurdè facere, qui homini cuncta ad gloriam cū agēti, eum patientem suaderēt, vt gloriæ suæ theatrum abiiceret. Significans, sese hoc agere, nō vt Athenas euerteret, sed vt ciuitati celeberrimæ doctissimorum virorum copia florenti suas virtutes probaret. Plut. in apoph.

Alexander.

Alexander cùm Poro Indorū regi victo obtulisset, se daturum quicquid peteret, & Porus vt regaliter tractaretur petiisset, subridēs Alexāder, Faciā hoc, ait, nō tua, sed mea causa. Nō ignorauit autem rex bellicosissimus, nil adeò decere ac ornare principē, quàm si clemētia vtatur erga eos etiam quos nouit hostes fuisse atrocissimos. Brus. lib. 3. cap. 13.

Darius.

Idē Alexander tantæ fuit clementiæ, vt Darius precaretur à diis, vt aut superare posset clemētia Alexandrū, aut si is regno spoliaretur, solus Alexander in Persarū regno imperaret. Brus. lib. 3. cap. 13. ex Plut. Q. Curtio & aliis.

Porsena.

Demiratus egregium a[illegible] Mutij Scæuolæ, qui iratus dextræ suæ, quòd in stringendo ferro errasset, so

culo impositam eam exuri passus est, dixit illi: Reuertere ad tuos Muti, iisque refer, te cùm vitam meam peteris, à me vita donatum. Liuius.

M. Liuius

Fuso Hasdrubale, nõnullis suadentibus vt hostes ad internecionẽ insequeretur: Aliqui, inquit, & supersint, qui de victoria nostra nuntium hostibus perferant. Eras. 6. apoph.

Scipio maior.

Dicere solebat, hosti non solùm dandam viam fugiendi, verumetiam muniendam. Docens nequaquam sæuiendum esse in eos, qui ferre arma destitissent. Eras Rot. lib. 5. apoph. ex Plutarch.

M. Bibulus.

Quum in Syria duos egregiæ indolis filios amisisset, à Gabinianis militibus occisos, & horum interfectores Cleopatra ad illũ vinctos misisset, vt in filiorum interfectores pro arbitratu suo animaduerteret, ille protinus intactos remisit ad Cleopatram. Era. lib. 6. apoph.

M. Brutus.

Quum inter coniuratos deliberaretur, an vnà cum Cæsare occidendus esset Antonius, dissuasit dicens, Hoc negotium quod pro legibus ac iure susciperetur, oportere omni carere iniuria. Noluit vir optimus cædem in plureis proferri. Plutarchus in Bruto.

Cato maior.

Admonebat eos qui potentes essent, vt parcè vterẽtur sua potestate, quò semper vti possent. sentiens, potentiam clementia & comitate fieri diuturnam, ferocia breuem. Plutarc. in apoph.

Cicero.

Cùm Cæsar rerum potitus Pompeij statuas deiectas honorificè reposuisset: Cæsar, inquit Cicero, dum Pompeij statuas reponit, suas stabilit, sentiens, ill[illegible] hoc non in Pompeij gratiam f[illegible]e, sed vt sibi clementiæ simulatione fauorem apud ciues conciliaret, atq; hoc pacto suum regnum constabiliret. Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Tanta clementia erga hostes & rebelles vsus est, vt Marius non semel dixerit: Cæsar, qui apud te audẽt dicere, magnitudinẽ tuam ignorant: qui non audent, humanitatem & clementiam. Bruf. lib. 3 cap. 13.

Augustus Cæsar.

Timagenes historiarum scriptor, multa petulanter in Cæsarem, multa in vxorem, multa in totam illius domũ dixerat. Cæsar illum admonuit, vt moderatius lingua vteretur. Cùm perseueraret malè loqui, nihil aliud quàm domo sua illi interdixit. Timagenes autem libros quos scripserat acta Cæsaris continentes, recitauit, & combussit in odium Cæsaris, quasi rerum ab illo gestarum memoriam abolere cupiens. Hunc tamẽ palàm & pertinaciter inimicitias exercentem cum Cæsare, nemo ciuium Romanorum ab ædibus suis exclusit: nam in domo Pollionis Asinij consenuit; Nunquam tamen Augustus cum hospite inimici expostulauit, nisi quòd quodam tempore illi dixit, [illegible] i. aliis bestiam siue viperã Mox Pollionẽ parantẽ excusare se interpellauit, dicẽs, Fruere mi Pollio, fruere: At cùm Pollio nõdum securus diceret, Si iubes Cæsar, protinus illi interdicã domo mea. An istud, inquit Augustus, me facturum putas, qui vos redegerim in gratiam? Fuerat antea Timageni iratus Pollio, nec aliã habebat desinẽdi causam, nisi quòd illi Cæsar irasci cœperat. Vtriusque maleuolentiam boni consuluit principis clementia. Erasm. lib. 4. apoph. ex Sueton.

Idem.

Lex erat, vt qui patrem occidisset, culeo insueretur: nec hæc pœna sumebatur, nisi de confesso. Ab huius pœnæ atrocitate Cæsar vt liberaret manifesti parricidij reum, sic interrogauit, Certè patrem tuum non occidisti?

cidisti: ansam porrigens inficiandi. Tanta erat principis in indicando lenitas. Eras.4 apoph.ex Suetonio.

Cicero.

† Nihil est laudabilius, nihil magno viro, & præclaro dignius placabilitate, & clementia, quæ ita probanda est, vt adhibeatur Reipub.causa seueritas, sine qua administrari verè ciuitas non potest. Idem 2.off.

Iul. Cæsar.

Quidam è turba statuæ Cæsaris coronam lauream imposuerat, candida fascia præligatam: at quum tribuni detracta fascia hominem in vincula duci iussissent, Cæsar grauiter increpans eos potestate priuauit: idque, ne regnum affectare videretur, caussum est, per illos sibi recusandi gloriam fuisse ademptam. Erasm. lib.4. apoph.

Augustus Cæsar.

Quum populus Atheniensium videretur deliquisse quiddam, scripsit ex vrbe Ægina: Non arbitror vos latere, quòd vobis irascor, neque enim Æginæ sum hybernatus. Nec aliud illis neque dixit, neque fecit: satis habens, illis comminatum esse nisi desisterent. Plut. in apoph.

Idem.

Quum quispiam ex Euclidis accusatoribus affatim & ad satietatem vsque dicendi libertate vtens, eò tandem profectus esset, vt tale quiddam diceret, Hæc si tibi nō videntur magna, iube vt mihi reddat septimum Thucydidis librum. His offensus Cæsar iussit illum duci. cæterùm vt audiuit illum ex Brasidæ posteris, reliquū esse ad se venire iussit, ac moderatè correptum dimisit. Eod. lib.

Idem.

Alexandriam vrbem munitissimam quum vi cepisset, suggestum ascendit, & adiuncto sibi Ario Alexandrino, ad ciues desperantes dixit, se [illegible] parcere, primùm propter i[illegible]itudinem, deinde propter [illegible] magnum conditorem eius vrbis, deinde propter Arium amicum optimum cuius hæc patria esset. Rara profectò clementia fuit, non diripere ciuitatem, quæ tam pertinaciter rebellarat. Erasmus in apoph.

Idem.

In villa quadam inquietas noctes agebat, interrumpente somnos ipsius noctuæ cantu. Miles aucupij peritus curauit apprehendendam noctuam: spéque ingentis præmij ad Augustū pertulit, laudato Imperator mille nummum dari iussit, ille autē ausus est dicere, Malo viuat: auémque dimisit. Quis non miretur hanc contumaciam impunè cessisse militi? Eras. l.4.apoph. ex Suetonio.

Idem.

Augustus quum iam quadragesimum excessisset annum ageretque in Gallia, delatum est ad illum L. Cinnam adolescentem nobilem, ac Pompeij nepotem, insidias illi struere: dictum est vbi, quando, & quomodo aggredi vellet. Decreuerat enim sacrificantem interficere: Dictabatur proscriptionis sententia, sed Augusto interim varias edente voces, ingressa Liuia vxor: Fac, inquit, quod medici solent, qui vbi vsitata remedia nō procedūt, tentant contraria, se ueritate nihil adhuc profecisti, ignosce. Cinna deprehensus vitæ tuæ nocere non potest, famæ tuæ prodesse potest. Protinus iussit accersiri solū ad colloquium: venienti alteram cathedram poni iussit. Hoc, inquit, Cinna primùm abs te peto, ne me loquentem interpelles: dabitur tibi loquendi tempus. His commemoratis pluribus in Cinnam beneficiis, quòd seruasset repertum in castris hostium, quòd patrimonium omne concessisset, quod insuper ornasset sacerdotio: rogauit, quare putasset ipsum occidendum? perturbato Cinna, sic finiit obiurgationem: Vitam tibi Cinna iterum do, prius hosti, nunc insidiatori ac parricidæ. Ex hodierno

die inter nos incipiat amicitia: contendamus, vtrum ego meliori fide vitã tibi dederim, an tu mihi debeas. Et consulatum obtulit. Vis exitum? Cinna habuit perpetuò amicissimũ, solus ille fuit hæres, nullis amplius insidiis ab illo petitus est. Sueton. in eius vita.

Idem.

Æmylius Ælianus cùm acusatus esset quòd malè loqueretur de Cęsare, Augustus respõdit nil aliud quã, Si malè loquitur, sciat me quoquè linguam habere, plura enim loquar de eo vicissim. Mira Cæsaris clementia, qui maledicum pro suo iure immaniter tractare potuisset. Eras. lib. 4. apoph. ex Suet.

Idem.

Tiberius cùm ad eum scripsisset, quàm malè à quibusdam hominibus lingua insectaretur, respondit: Satis est, si hoc habemus, modò ne malefaciant nobis. Eras. ibid. ex Suet.

Seneca.

† Quid interest inter tyrannum & Regem? Species enim ipsa fortuna, ac licentia par est, nisi quòd Tyranni ex voluptate sæuirent, Reges non nisi ex causa & necessitate. Et paulò post, Clementia efficit, vt magnum inter Regem tyrannùmque discrimen fit: vterque licet non minus armis valletur, sed alter habet arma quibus in munimẽtum pacis vtitur, vt magno timore magna odio compesçat. lib. 1. de Clement.

Nero.

Quum ex amore cuiusdam capite damnati causæ subscripturus esset Sextus Nero: Vtinam, inquit, literas nescirem. Vox parsimoniam humani sanguinis promittens, si ex animo prodisset. Senec. lib. 2. de clem.

Traianus.

Quum sua clementia & humanitate antecessores suos omnes superaret, amicis aliquando culpantibus, quòd nimis clemens erga suos esset, respondit: Talem se imperatorem esse priuatis, quales esse sibi imperator priuatos optaret. Bruson. lib. 3. cap. 4.

T. Vespasianus.

Patrem Domitianum insidias molientem, non est vltus, sed his verbis admonuit: Quid opus te parricidio petere, quod me volente obuenturũ est, imò quod iam habens, imperij particeps? In Christiano vix reperias tantum mansuetudinis. Erasm. libro 8. apoph.

Antoninus Pius.

Cassium senatorium virum occidi passus est, non iussit occidi, post etiam extinctum doluit, dicens, Voluisse sine senatorio sanguine imperium transigere. Mira clementia in affectatorem imperij. Iulius Capito.

Hadrianus.

Adeò contempsit inimicos, vt vni quem habuerat capitalem, fortè obuio dixerit, Euasisti. Principibus in priuatis offensis debet esse satis, potuisse vlcisci Dion.

Theodosius iunior.

Rogatus, cur neminem eorum à quibus lædebatur, supplicio capitis afficeret? respondit, Vtinam mihi liceret & mortuos ad vitam reuocare. Spieg. in lib. 2. cap. 47. Panor. de reb. gest. Alphonsi. Erasm. lib. 8. apoph.

Idem.

Quum in Amphitheatro Cõstantinopoleos sederet spectator, & populus damnatus efflagitans clamaret, Crudeli bestiæ artifex obiectus pugnet: compescuit immitẽ turbæ vocẽ, dicens: Nescitis, inquit, quòd nos consueuimus clementer spectare, innuens, vbicunque adest princeps, illic oportere omnia mitius geri. Erasm. lib. 8. apoph.

N. Antonius Philos.

† Senatum monuit, ne quis eorum qui cum Cassio in se coniurauerant, morte afficeretur. Absit, inquiens, vt me tenente principatum, vestrûm quisquam, meo, vestróve decreto capite dãnetur. Quod si id à vobis non impe-

impetrabo, ad mortem ibo celeriter. Vsque adeo à cædibus alienus, mitis & bonus, & pius erat. Xiphilin. in eius vita.

Aurelianus.

Quum Tyanam venisset, eámque occlusam reperisset, iratus dixit, Canem in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites sunt erecti in spem prædæ. Vrbe verò capta, militibúsq. ex Cæsaris promisso direptionē oppidi flagitantibus respondit, Agite, canem me negaui relicturum, canes omnes occidite. Et sic promissis satis fecit, & clementer hostes suos tractauit. Flauius Vopiscus.

Galienus.

Quidam vxori Galieni iunioris gemmas vitreas pro veris vēdiderat: re comperta mulier flagitauit vindictam. Cæsar iussit hominem corripi, quasi leoni obiecturus. Dein in caueam, dum impostor & populus expectat terribilem leonem, prosiliit capo. Cunctis rē tam ridiculam mirantibus per curionem dici iussit: Imposturam fecit & passus est. Eadem opera fefellit impostorem, & irrisit vxorem. Trebel. Pollio.

Alexander Seuerus.

Amici eius improbantes humanitatem & clementiam, Mammea mater, vxórque Memmia sæpe dicerēt, Molliorem tibi potestatem & contemptibiliorē imperij fecisti: respondit, Sed securiorem & diuturniorem. Brus. lib. 3. cap. 13.

Idem.

Ouinius Camillus antiquæ familiæ senator, cùm rebellionē moliretur, & tyrannidē affectaret, hominis fraude intellecta, ad se vocari iussit, & egit gratias, quòd Reip. curam sua sponte suscipere tentaret. Mox ad senatum processit, ac tanti sceleris cōscientia trepidum, consortem imperij appellauit, in palatiū recepit, ornamentis imperialibus & melioribus quàm vtebatur ipse, decorauit, profectionisq; comitē adhibuit. Quùmque imperator ipse pedibus iter faceret, inuitauit Ouinium, & equo sedere iussit: denique mori paratū dimisit. Ælius Lampridius.

Rodolphus Imperator.

Quum post morum mutationem clemētior suis fuisset, quàm ab initio imperij, obiurgatur ob id. Seuerum, inquit, & immitem fuisse me aliquādo pœnituit, lenē & placabilem nūquam, Æneas Sylu. li. 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Sigismundus Cæs.

Eos reges demùm in terris beatos esse dicere solebat, qui eiectis ex aula sua hominibus superbis, viros māsuetudinis & misericordiæ cultores in curia assessores haberent. Æneas Syluius de dictis Sigismundi imperat.

Alphonsus rex.

Cùm argueretur aliquando, quòd nimis mitis ac lenis esset erga suos, vt qui nonnunquā etiam iis qui vel grauiter in ipsum deliquissent, ignosceret: Malo, inquit, multos mea clementia & mansuetudine seruare, quā paucos mea seueritate perdere. Panor. lib. 2. de Alphonsi reb. gestis.

Idem.

Cuidam dicenti, caue ne tua hæc clementia ac lenitudo in perniciem cedat: Imò verò, respōdit, multa mihi perferēda sūt, ne in inuidiā cadā, Pan. l. 2. de reb. gestis Alphōsi regis.

Idem.

Dicere solebat, qui nimis lenem & mansuetum principem quererentur, expectandum iis esse, vt vrsi, ac leones quandoque regnarent. Hominis sanè clementiam esse: beluarum autem, feritatem. Panor. l. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Ab amico admonitus, ne malis & facinorosis hominibus adeò mitis esset: Malos beneuolentia & clementia interdùm citiùs quàm seueritate in viam virtutis reuocari posse respondit. Cogitandū tamen, ad pri-

uatas iniurias principē facilem ad agnoscendum, in iis autem quæ lædũt Rempub. seuerum esse oportere: ita tamen, vt non hominem, sed crimen ipsum insectari ac punire videatur. Panormitanus de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus verò, cur erga omnes etiam malè meritos tã humanus ac mansuetus esset: respondit, se quidem iustitia bonis gratũ esse, malis autẽ clementia. Panor. lib. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Frequẽter etiam dicebat, nihil magis aduersariorum animos flectere, quàm placabilitatis & mãsuetudinis nomen. Panorm. lib. 3. de reb. gestis Alphonsi.

Infrà de hostibus non crudeliter tractandis.

Idem.

Quum in obsidione Caietæ susceptis impuberibus, senibus, omníque sexu bellis haudquaquam vtili, quos Caietani ob annonæ penuriam ciuitate expulerant; quidam Alphonso regi dixisset, si tu hos nõ admisisses, Caietani paucis post diebus sese dedissent. At ego, respondit rex, pluris facio eorũ vitas, quàm Caietas cẽtum. Facinus profectò regium & memorabile: ac Deo in primis gratum acceptúmque. Quum enim vrbem per id tẽpus quadraginta fermè millium conatu capere nequisset, postea soluta ac diu desita iã obsidione, sine vi, sine armis, ea gratitudine in ditionem redigit. Panor. lib. 1. de rebus gestis Aphonsi.

Idem.

Quum verò contra Venetos ac Florentinos, potẽtissimos Italiæ populos, haud equidem iniuria bellum suscepisset, & iam Neapoli aduersus eos magna animi fiducia contendisset: Florentini primùm, mox Veneti oratores in agro Pelignensium obuiã facti sunt, pacem ab armato perhumiliter postulantes, cuius conditiones cùm audire cuperent, Alphõsus dixisse fertur: Se nullũ aliud pacis datæ pretium existimasse, quàm hostes genibus aduolutos ad se, pacẽ dedisse. O clemẽ. iam omnibus principibus imitandam, & nostro hoc seculo inter potentes rarissimam. Pan. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

His cognata pete ex apophi. de Humanitate, Mansuetudine, atque Patientia iniuria.

De cognitione sui.

Thales.

Cvidam percontanti quid esset difficile: Seipsum, inquid, nosse. Atqui hoc vulgus putat esse facillimum. Aliena rectius perspicimus quàm nostra, & sibi quisque adulator est. Laërt. lib. 1.

Idem.

* Diffiile est se nosse, inquit: sed beatũ. Et hæc est secundũ naturã vita. Anton. & Max. ser. de cognit. sui.

Chilon.

Dicere solitus est, Caue tibiipsi, siue à teipso, siue obserua teipsum. Nã Græcè est φυλάττειν ἑαυτόν: vt admoneat, sibi quẽque debere suspectũ esse. Omnes sibi cauent ab aliis: at frequenter, nemo magis hostis est homini, quàm homo sibi, dũ libidinem, dum iram, dũ ambitionem aliásque cupiditates adhibet in consilium, Laërt. libro 1. c. 4. Stob. ser. 19. Max. ser. 56.

Idem.

Volebat, Nosse seipsum quemque debere: atque idcircò Apollini aureis literis sacratũ eius dictum fuit. Nam qui se rectè nosset, animã atque corpus vt æquum est diligeret: neque quod vni est impartiendum, alteri præberet. Quòd cùm plerique perperam faciant, id nullius alterius culpę est adscribendũ, nisi quod nos ipsos, id est, humanam compactionem agnoscere nolimus. Fulg. lib. 4. cap. 3.

Bias

Bias.

Vt homines ad sui cognitionē du ceret, iubebat vt in speculo vnusquisque suas actiones contemplaretur, vt honestas magis ornaret, turpes verò emendaret. Stob. ser. 21.

Heraclitus.

Iuuenis adhuc omnium sapientissimus esse inde iudicabatur, quòd rogatus quid sciret, respondisset, Sat scio quòd nihil scio. Ex Aristonymi scriptis recitat Stob. ser. 21. Anton. in Meliss. par. 1. ser. 59. Max. ser. 46.

Diogenes.

Interrogatus quonam modo quis suimet præceptor fieri posset? respondit, si seipsum eis, quibus alios increpat, increpuerit. Stob. ser. 1.

Simonides.

Conuiuio quodam exceptus, in quo Pausanias etiam erat. Iussus aliquid è sapientiæ præceptis depromere, statim dixisse ad Pausaniam fertur: Memento te hominem esse. Id autem Pausanias tunc temporis non magnopere curauit, captus iam superbia, eò quòd ad Medorum partes sese applicuisset, & elatus ob hospitij ius, quod ei cum rege intercedebat, fortasse etiam vino depulsus à sede rectæ rationis. Cùm verò iam esset Chalcœco, & cum fame luctaretur, iámque calamitosissimam omnium mortem ob oculos cerneret: tunc in mentem ei venit Simonides, & magna voce exclamauit: O Cee hospes, magnum quiddam in tuo sermone inerat. Ego verò inani persuasione sum adductus, vt eum nullius momenti putarem. Ælian. l. 9. de Var. hist.

Theocritus.

Cuidā quærenti quare libros non scriberet, respondit: Quoniam, vt libet, non possum: vt verò possum, non libet. Stob. ser. 21. ex Aristonymo.

Socrates.

Dicebat, sese nihil scire præter hoc vnicum, quòd nihil sciret: reliquos verò ne hoc quidem scire. Antonius in Meliss. part. 1. ser. 59.

Idem.

Roganti cur nihil scriptū ederet, respondit: Quia video chartam multò pretiosiorem, quàm ea quæ scribenda forent. Stob.

Plato.

* Qui nihil, inquit, propemodum scimus arbitramur nos omnia scire, non permittentes autem alios, quæ ipsi nescimus, agere, peccare cogimur ipsi cùm agimus. Anton. & Max. ser. de cognit. suiipsius.

Philemon.

Philemon dicere solebat, homo cùm sis id fac semper intelligas, & semper eris homo. Ant. & Max. ser. de cognit. sui.

Demonax.

* Interrogatus, quando cœpisset philosophari, tum dixit cùm cognoscere meipsum incœpi. Stob. serm. 21.

Philippus Maced.

Cùm ad Chæroneam Athenienses vicisset, animum elatum ratione cōpescuit: & ne quid posthac per contumeliam & fastum committeret, hoc instituit, vt quotidie mane excitaretur è somno, his verbis: Surge rex, & hominem te esse cogita. Stob. ser. 21. ex Æliano.

Alexander.

Alexander posteaquam ex diuturno morbo conualuit, nihilo se deteriorus affectum dixit. Admonuit enim nos (inquit) ægritudo, ne altum saperemus, vtpote mortales. Stobæus ser. 21.

Seneca.

† Inuenta sunt specula, vt homo ipse se nosceret. Multa ex hoc consecuta, primò sui notitia, deinde & ad quædam, consilium. Formosus, vt vitaret infamiam: deformis, vt sciret redimendū esse virtutibus, quicquid corpori deesset: iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus esse discendi & fortia audendi: senex, vt indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. lib. 1. Nat. qu. cap. 17.

Placilla.

Placilla Theodosij imperatoris vxor pientissima, subinde maritum admonere solebat, iam in Cæsare euectum, vt se olim priuatum hominem fuisse cogitaret. Quem putabat præ cæteris ad Romanæ reipub. gubernacula assumptum, non ferocius superbiret, atque iam Deum se factũ existimaret, vt alij: sed vt hominem se esse cogitans, variis cum subditis fragilitatibus obnoxium, ritè gubernaret imperium, tanquam Dei seruus: Nicephorus Callistus libro 12. cap. 42.

Basilius.

*Memor, inquit, naturæ, nunquam superbies. Memor autem eris ipsius, si teipsum obserues. Ant. & Max. ser. de cognit. sui.

Idem.

*Accurata cognitio tuiipsius sufficienter te veluti manu deducet ad notionem & contemplationem Dei, ibidem.

Didymus.

*Nosse, inquit, ignarum se esse, sapientiæ est: & scire se iniustitiam fecisse, iustitiæ. Ibid.

Chrysostomus.

*Is maximè se nouit, qui se nihil esse putat. Ibid.

De collega inutili.

Scipio Æmylianus.

CReatus censor, addito collega Mummio, viro magnæ quidem nobilitatis, sed vitæ dissolutioris, pro rostris dixit, se ex maiestate Reipublicæ omnia gesturum, siue ciues sibi dedissent collegam, siue non dedissent: innuens, satius fuisse non habere collegam censuræ, quàm talem collegam: Valer. Maxim. libro sexto, capite quarto. Plin. de Viris illustrib. 58. & Bruson. libro quarto, capite 5.

De coitu & venere.

Pythagoras.

ROgatus à quodam quando esset congrediendum cum fœmina: Cùm voles, inquit, teipso fieri debilior. Multa Venus eneruat hominem. Laer. l. 8. c. 1.

Idem.

Idem dicere solebat, Ne sæpe homo ab homine. Hoc ænigmate, frequente venereorum vsu interdicens. Stob. ser. 15.

Aristoteles Cyrenaus.

Interrogatus, an amor coitus gratia fieret? Neq; eius gratia, dixit, neq; sine eo. Stob. ser. 61.

Lycurgus.

Quodam admirante quamobrem vetuisset sponsum cum sponsa simul dormire, sed statuisset, vt vterque cũ suis æqualibus maximam diei partẽ versaretur, cúmque his totas noctes quiesceret, cum sponsa verò furtim ac verecundè congrederetur. Primùm, inquit, quòd vt corporibus essent validi, si non vterentur congressu ad satietatem: dein, vt illis amor mutuus semper maneret recens ac vigens: denique, vt fœtus ederent robustiores. Plut. in Lacon.

Alexander.

Duabus potissimùm rebus, cùm Deus à multis prædicaretur, se quòd mortalis esset, deprehendere dicebat, somno & coitu: quod hæc præcipuè proderent humani corporis imbecillitatem. Somnus enim mortis imago est, & coitus species est morbi comitialis. Plutarchus in Alexandro.

His cognata sunt, quæ in apopht. de Amore, Incontinentia, Libidine, &c. reperies.

De comitate.

Diogenes.

SOlitus est dicere, manus non esse porri-

porrigendas amicis, complicatis digitis. Inquit, non satis esse, si comes nos praebeamus amicis, sed comitati comitem adiungendam beneuolentiam, & benignitatem. Laërt. l.6.& Eras.l.3.apoph.

Socrates.

Aeschines cùm cuperet esse ex numero discipulorum Socratis, suámque apud praeceptorem excusaret paupertatem, molestè ferens, quum alij Socratis amici multa subinde largirentur, se solum nihil posse: Annon intelligis, inquit Socrates, quàm magnum munus mihi dederis, nisi fortè teipsum parui aestimas? Comiter suscepit discipulum egenum, & nihil mercedis postulauit ab eo, quem pauperem esse nouerat. Laër.

Antalcidas.

[illegible] à quodam, quo pacto quis [illegible]è placere possit hominibus? Si [illegible], loquatur illis iucundissima, [illegible] autem vtilissima. Plut. in a-[illegible] Lacon.

Telecrus.

[illegible] suo querenti, quòd ciues [illegible] non perinde afficerentur, at[illegible] illum: sed inhumanius tra[illegible], quòd nondum ab illis esset [illegible] Ephorus: Tu (inquit) extra o[illegible] comitatem positus iniuriam ferre nescis, ego autem scio. Sensit, comitatem plurimum posse ad conciliandum ciuium fauorem. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam causam detulit ad oratorem, is negauit, ac detulit ad alterū qui recepit. At is qui detulerat, dicere solebat, sibi gratiorem fuisse orationem eius qui negarat, quàm eius qui recepit: Quòd ille comiter recusasset, hic grauiter & inamoeno vultu recepisset. Eras. l. 8. apoph.

C. Cotta.

Dicebat se operam suam, in eo quod non contra officium peteretur, libere polliceri omnibus: sed impertire illis tantùm, apud quos optimè poni arbitraretur. Cic. ad Quint. fratrem, de petitione consulatus.

Traianus Imp.

Amicis incusantibus, quòd parum memor imperatoriae maiestatis, nimium esset omnibus expositus, respondit: Talem praestabo me imperatorem priuatis, qualem optarem ipse priuatus. Eras. Rot. lib. 8. apoph. Brus. l. 3. c. 4.

De commendatione.

Agesilaus.

QVidam petit ab Agesilao, vt se scriptis ad hospites & amicos suos Asiaticos literis commendaret, quo apud illos ius suum consequeretur, respondit: Nihil esse opus literis commendatitiis. Nam mei, inquit, hospites sua sponte quae iusta sunt faciunt, etiam si illis non scripsero. Apud bonos & in bona causa superuacua est commendatio, quum ipsa res impetret quod precibus exoraretur. Plut. in Lacon. apoph.

Augustus Caesar.

Augustus filios suos nunquam populo commendauit, nisi cum hac exceptione: Si merebuntur. Honorem non authoritati, sed meritis tribui volens. Erasmus libro quarto apoph. Suet.

Antoninus Pius.

Rogatus cui filium commendaret, vobis, inquit, si promeretur, & diis immortalibus. Fauorem noluit suae authoritati tribui, sed filij meritis. Iulius Capitolinus.

De comoediae libertate.

Crates.

CRates Thebanus cùm filium Pasiclem in meretricis domum perduxisset, dixit: Hoc tibi est patrium coniugium. Nam moechi Tragici praemia referunt exilia ac caedes: Comici autem scortatores ex luxu &

temulentia lucrifaciunt insaniam. Sensit homo ethnicus, quasi tragicam esse rem adulterium: propterea quod plerunque crudelis sit eius exitus. Scortari autem esse comicum, scrutatio enim non mortis damnatur supplicio: nihilominus tamen, qui depereunt in meretricem, in comœdiis inducuntur (vt sunt re vera) insanis similes. Laertius lib 6. cap. 5.

Socrates.

Quum in Aristophanis comœdia, cui titulus Nebulæ, multis & acerbis conuiciis proscinderetur, & adstantium quidam diceret, Non hæc iniquo fers animo Socrates? Non per Iouem, inquit, ægrè fero, si in theatro, perinde vt in magno conuiuio, salibus mordeor. Mos hic etiamnum durat apud quosdam Germanos, vt in celebribus conuiuiis adhibeatur dicax aliquis, qui in conuiuas iaciat scommata: quibus commoueri, vehementer inciuile habetur. Eras. lib. 3. apoph.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus, Non sum, inquit, tibi responsurus, neque enim tragœdia, quum à comœdia taxatur, dignatur eam responso. Nota est veteris comœdiæ licentia, in qua multa scommata iaciuntur, & in ipsos poëtas, & fabularum personas: at tragœdia non dignatur vicissim humiles personas attingere. Laërt. li. 4. cap. 2.

Lacones.

Comœdias & tragœdias non audiebant, vt nec seriò nec ioco quicquam audirent repugnans legibus. Leges enim prohibent stupra, incestum & adulteria: prohibent dolos, iniuriam, furta, cæteraque flagitia: at in fabulis talia poëtæ diis affingunt. Nec placuit illis quorundam excusatio, fabulas ad voluptatem fingi, non ad fidem veri. Voluptas ea corrumpit imbecillium animos. Hanc ob causam Archilocum poëtā cùm venisset Lacedæmonem, eadem hora expulerunt, quod intellexerant ab illo scriptum, satius esse abiicere arma quàm mori. Plut. in apoph.

De compassione seu condolentia.

Socrates.

Dicebat medicos ægrotis, amicos infortunatis consulere debere. Stobæus.

Agesilaus.

† Cum se imperante decem millia hostium cecidissent, eóque prælio Corinthiorum opes vehementer debilitatæ viderentur, tantum abfuit ab insolentia gloriæ, vt commiseratus sit fortunam Græciæ, quòd tam multi à se victi, vitio aduersariorum concidissent. Námque illa multitudine Persas frangi vincíque potuisset, si vires & animos Græciæ coniunxisset. Idem cum hostes intra mœnia compulisset, & vt Corinthum expugnaret, multi suaderent, negauit id suæ virtuti conuenire. Se enim eum esse dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui nobilissimas Græciæ vrbes extingueret. Probus in Agesilao & Plut.

Antonius Verus.

Dicere solebat inhumanum planè esse humanis casibus & calamitatibus non ingemiscere. Innuens eos ab hominum natura alienissimos esse, qui aliorum miseriis non afficiuntur, ac instar lapidum in aduersis amici rebus stant immoti. Capitolinus.

Anonymus.

Quidam deciderat in puteum profundum, eum quum vidisset quispiā, commiserans hominem, dixit: Miser quomodo in puteum decidisti? Tum ille, Quid refert, quomodo inciderim? hoc potius age, vt hinc possim educi. Refertur à diuo Augustino.

De

De concordia.

Antisthenes.

FRatrum inter se concordiam dixit Antisthenes quouis muro firmius munimentum. Id dictum & ad ciuium concordiam accommodari potest. Laërt. l. 6. c. 1.

Musonius.

Dicebat, nullas nuptias sine concordia esse honestas: nec vllam societatem vtilem. Improbos verò inter se concordiam alere non posse. Sicuti lignum rectum cum curuo, aut duo ligna curua inter se conuenire nequeunt. Stob. ser. 78.

Melanthus.

Quum Gorgias sophista recitaret in Olympiacis ludis apud Græcos orationem de concordia, Melanthus quidam, Hic, inquit, de concordia totius Græciæ differit, qui sibi, vxori, & ancillæ tribus duntaxat, vt concorditer viuant nondum persuasit. Eras. 6. apoph.

Leo Byzantius.

Leo Byzantius sophista venit Athenas, populo dissidiis tumultuanti concordiam suasurus. vbi prodisset in suggestum, corpore admodum pusillo omnium risus obortus est. Ille fortuitam occasionem vertens in proœmium: Quid, inquit, ô viri Athenienses, si conspiceretis vxorem meam? quæ tam pusilla est vt vix pertingat ad genua mea. Ad hanc vocē quum maior etiam populi risus sublatus esset, subiecit: At nos tam pusillos si quando dissidemus, vix ciuitas Byzantium capere potest. Ita fertur Plutarchus in præceptis politicis. Sed eandem fabulam multò aliter narrat Philostratus in Sophistis. Nempe quum prodisset ad populum, dicturus de cōcordia, ipsa statim specie risum mouit populo, quòd obesus esset ac ventre prægrandi. At ille nihil turbatus risu multitudinis, Quid, inquit, ridetis viri Athenienses? Vxor mihi est me multo obesior, & tamen si concordes vnus capit lectulus, discordes ne tota quidem domus. Quod refert Philostratus, & probabilius est & festiuius.

Isæus sophista.

Lacedæmonij cùm periclitarentur, ac de ciuitate mœnibus cingenda consultarent, Homericum carmen recitauit Isæus Sophista:

Scutum hasti scuto, galea galea, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Philostrat. in Sophistis.

Archidamus.

A duobus inter se dissidentibus delectus arbiter, ambos duxit in lucum Mineruæ, cognomento Chalciœcæ. sacrum ibi exegit ab illis iusiurandum, vt starent arbitri iudicio. id vbi iurassent: Pronuntio, inquit, ne priùs hunc locum exeatis, quàm quod inter vos est dissidij ponatur, & inuicem reconciliemini. Reperit vir ingeniosus, quo pacto fieret, vt nec ambos offenderet recusato arbitrio, nec alterum è duobus alienaret, si pro altero contra alterum tulisset sententiam. Apud Lacedæmonios autem nefas erat fallere, quicquid Mineruæ templo promissum esset. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

A quodam percontatus quam ob causam Sparta mœnibus non cingeretur? ostendit ciues armatos & vnanimes: Hi, inquiens, sunt Spartæ ciuitatis mœnia. significans, Resp. nullo munimento tutiores esse quàm virtute ciuium consentientium. Plutarchus in apoph. Lacon. Eras. libro 1. apoph.

Idem.

Similiter cùm alius quidam interrogasset hoc ipsum: Ciuitatem non saxis lignísve, sed pro vallis ac mœnibus, incolentium virtute muniri oportere, ait, quos si iungit concor-

dia, nullus potest esse murus inexpugnabilior. Plutarchus in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Quum ad Cyrum regem mitteretur, vt pecunias belli exigeret, & ter à rege bibulo non admitteretur, discessit, iurauitque, apud comites, vt primùm Spartam rediisset, nihil non facturum, vt Græcos inter se conciliaret, quo barbaris fierent magis formidabiles, desinerentque illius regis viribus inter sepugnantes egere. Singularis profectò fuit prudentiæ vir, quòd perspexit Græcos non alia magis ratione posse reddi barbaris formidabiles, quàm si depositis intestinis simultatibus, mutuam inter se concordiam sancirent. Plut. in Lacon. apoph.

Agesipolis Pausaniæ F.

Quum Athenienses querimoniarum, quas cum ipso mutuas habebebant, arbitram delegissent Megarensium ciuitatem, quæ controuersiam inter eos componeret: Turpe, inquit, si Megarenses melius norunt quid iustum sit, quàm hi qui se Græcorum duces ac rectores præstitissent. Megarenses apud Græcos malè audiebant, de quibus iactatum est, quòd neque primi essent, neque secundi neque tertij, neque quarti, neque vllo in numero: cum Athenienses pleræque Græciæ imperarent. Ab ipsis igitur quibus cum litem habebat, rex nolebat finiri dissidium: simul declarens, & quam suæ fideret causæ, & quam aduersariis non diffideret: malens clarissimæ ciuitatis iudicio vinci, quàm Megarensium arbitrio vincere. Plut. in Lacon. apoph.

Lycurgus.

Quum agros inter ciues diuisisset, & post longum tempus ex peregrinatione veniens, in agris Lacedæmoniorum forte manipulorum aceruos in messe conspexisset ordine positos: ridens ad eos qui aderant, dixisse fertur: vt tota Lacedæmon videtur multorum esse fratrum, qui nuper inter se diuiserunt hæreditatẽ. Bono principi nil iucundius erat, quàm suorum ciuium concordia. Plu. in Lacon. apoph.

Idem.

Ad ciues suos qui scripserant, quo pacto hostium impetum repellere possent: Si pauperes, ait, manseritis & contentiones mutuas deposueritis. Complexus est autem vnico quasi verbo vir sapientissimus, quid ciuitatibus exitium potissimùm pariat: immodicæ videlicet diuitiæ, ac omnis concordiæ neglectus. Brus. lib. 2. cap. 4.

Demetrius.

Cùm aliquando à venatione rediret ad patriam legationem iam audientem succinctus vt erat telis, accessit, eúmque osculatus consedit: Hæc, inquiens, concordia regni nostri tutissimum erit præsidium. Discedentibus itaque legatis, Renuntiate, inquit Antigonus, ô viri, talem amorem, animíque pietatem, qualem vidistis. Bruson. lib. 2. c. 4. ex Plutarcho.

Scilurus.

Scilurus octoginta liberos masculos habens, cùm esset moriturus, fasciculum iaculorum singulis porrexit, iussitque rumpere. Id cùm singuli recusassent, eò quòd videretur impossibile, ipse singula iacula exemit, atque ita facilè confregit omnia, filios admonens his verbis: Si concordes eritis, validi inuictique manebitis: contrà, si dissidiis & seditione distrahemini, imbecilles eritis, & expugnatu faciles. Non potuit Scytha magis Scythicè rem ob oculos ponere. Plutarchus in apoph. Stob. ser. 82.

Themistocles.

Cùm Xerxes expugnatis Thermopylis crudeliter tractasset Astum, & hac fama perterriti classiarij cogitarent de repetenda domo, idque plerique

tiquè [illegible] : solus Themistocles obstitit, dicens eos vniuersos hostibus fore pares, dispersos verò perituros. Æmylius Probus.

Anonymus.

Chij aliquando cum grauissimo seditionis morbo laborantes, tumultum inter se excitarent: quidam inter illos homo natura ciuilis & pacis amans, ad eos qui omnes amicorum suorum aduersarios ex vrbe volebant eiicere: Nequaquam, inquit, sed cùm victoriam obtinuerimus, relinquamus aliquos, ne procedente tempore non habentes aduersarios, nobis ipsis bellum inferamus. Itaque hoc dicto persuasit, vnitatem & concordiam in Republ. retinendam esse. Ælianus lib. 14. de Varia historia. Plut.

Tyresius.

Scipio Africanus quum Numantinos sæpe victores iam fregisset, obsidióque tandem expugnasset: Tyresium principem Celtiberum rogauit, quâ de causa Numantia aut prius inuicta, aut pòst euersa fuisset? respondit Tyresius, Concordia victoriam, discordia exitium præbuit. Brus. lib. 1. cap. 4.

Mycipsa.

Mycipsa rex iamiam moriturus, filios suos paterno monet affectu, vt concordes sint, aureis semper literis scribendam sententiam addens: Concordia paruæ res crescunt, discordia autem maximæ dilabuntur. Sallust. de bello Iugurthino.

Seuerus Imp.

In grauissimum morbum incidens postea quam vitæ suæ finem instare animaduertit, ad se vocauit Marcum Antoninum & Getam filios, à quibus quid vellet percunctatus: Facite, inquit, vt conueniat inter vos, locupletate milites, cæteros omnes contemnite. [illegible] enim filios regni cupi[illegible] de successione [illegible] militum animos [illegible] penitus intelligens [illegible]ros esse. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Seueri.

Iouianus Imp.

Cùm solicitaretur vt responsum daret Macedonianis supplicantibus, Odi, respondit, omne contentionis genus: concordiam autem vnicè amplector & amo. Nicephorus Callistus lib. 10. cap. 40. Eccles. hist.

D. Ludouicus.

† Non modò Francos Principes, verùm etiam externos dissidentes ad concordiã reuocare satagebat. Quod cum improbarent nonnulli, eos grauiter arguebat, dicens, fore vt externi si se spectante & dissimulante, armis dissideant, existiment Regem Francorum per summam malitiam tolerare, atque infensis animis in me regnúmque meum aliquam perniciẽ machinentur. Præterea periculum esset, ne Deum in me prouocarem, qui summo fauore prosequitur eum, qui dissentientes conciliare nititur. Ionn. in eius vita cap. 89.

De confessione.

Pythagoras.

Dicebat peccata non esse verbis tegenda, sed tentandũ vt reprehensionibus curarẽtur. Ant. & Max. serm. de iniust. peccato, & confess.

Aristoteles.

* Non multum ab impeccabili discedere dicebat, qui peccatum vt decet fateretur. Ibidem.

Lysander.

In Samothracia oraculum petens, iussus est à sacerdote dicere, quid deterrimum in vita egisset. Ipse quoque sacerdotem rogauit, vtrum iussu suo, an deorum, id facere oporteret? At illo dicente, deorum: Tu igitur, inquit, mihi concede, vt illis, si percontentur, dicam. Bruson. lib. 2. cap. 19. ex Plut. in Laconicis.

Antalcidas.

Interrogatus à sacrorũ ministro, quibus rebus per eandem [illegible]

peram dedisset? Non opus est, inquit, vt tibi hoc dicam: sed si quid malè egi, Dijs nequaquam incognitum est. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Sacerdos quidam Laconem initiaturus, rogabat in quibus ab ineunte ætate potissimum peccasset? At ille: Hoc, inquit, Deos nequaquam latet. Verùm cùm magis vrgeret responsum, Lacon rogauit etiam Num hoc sacerdoti vel diis ipsis dicendum esset? Quum respondisset, Diis: Tu igitur secede parum, inquit, ne audias, Diis dicturus eram. Plutarch. in Lacon.

Seneca.

* Quare vitia sua nemo confitetur? quia etiam nunc in illis est. Somnium narrare, vigilantis est: & vitia sua confiteri, sanitatis est indicium. Expergiscamur ergo, vt errores nostros coarguere possimus. Epist. 54. ad Lucill.

Idem.

† Confessio, inquit, conscientiæ vox est. lib. 8. contr. 1.

Idem.

† Initium salutis, notitia peccati. Nam qui peccare se nescit, corrigi non vult. Deprehendas te oportet, antequã emendes. Quidam vitiis gloriãtur. Tu existimas aliquid de remedio cogitare, qui mala sua virtutum loco numerant? Ideo quantum potes teipsum coargue: inquire in te: accusatoris primum partibus fungere, deinde iudicis, nouissimè deprecatoris, aliquando te offende. Epist. 28.

De coniugio.

Crates.

HIpparchia Metroclis soror adamauit Craterem apud parentes minitans se sibi conscituram necem, ni philosopho nuberet. Ab hoc affectu quum nec parentum verbis, nec Crateris adamati suasu reuocari posset: Crates surgens, detracto pallio nudauit tergum gibbo, deformatum: Ne quis circunueniatur, inquit, hic est sponsus: & proiecto baculo & pera, Hæc, inquit, dos est. Super his delibera, neque enim mihi coniunx esse poterit, nisi cui placeat idem institutum. Quum accepisset conditionem puella, mox substrato pallio cum illa congressus est, parentibus adstantibus. Itaque consummatum est Cynicum matrimonium. Laert. lib. 6. cap. 7.

Pittacus.

* Interrogabat quendam, quamobrem vxorem ducere nollet? qui cùm respondissent, Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem, sin deformẽ, pœnam: haudquaquam, dixit Pittacus. Sed si pulchram duxeris, non erit tibi pœna: sin deformem, non habebis communem. Stob. ser. 65.

Antisthenes.

Quidam censebat sapienti non esse ducendam vxorem, sed Antisthenes contrà censebat ducendam esse: at non voluptatis, sed liberorũ gratia. Debetur hoc naturæ, & patriæ. Sed cum optima indole præditus cõgredietur, vt ex bonis nascantur boni. Quin & amabit maritus vxorem, non vulgari more, sed iudicio, is enim verè & constanter amat, qui iudicio amat. At sapiens optimè diiudicabit, quæ sint amore dignæ: aduersus eos qui vxores se iactant habere pro matulis, recitat Eras. Rot. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 6. cap. 1.

Thales.

† Roganti matri, vt vxorem duceret, nondum esse tempus, dixit: deinde maior cùm natu esset, eidem instanti non amplius esse tempus respondit. Laert. lib. 1.

Euripides.

† Felix cuique coniugium prosperè successit, vxoris bonæ: felix & ille, qui nullam duxit. Stob. serm. 69.

Hipponax.

† Binos cum vxore iucundissimos

dies

dies agitari dicebat, alterum quo ducitur, alterum quo mortua effertur. Stob. serm. 68.

Charilaus.

Charilaus percontanti quamobrem Lacedæmonij virgines nudas producerent in publicum, vxores verò tectas: Quoniam, inquit, virginibus mariti sunt inueniendi, vxores verò seruandæ iis qui eas nacti sunt. Huc spectabat ea consuetudo, vt nec puellis deessent mariti, nec contaminarentur matrimonia præter aliarum gentium consuetudinem, vbi virgines videri nefas est, vxores oculis hominum exponuntur. Plutarch.

Anonymus.

[illegible] qui à nuptiis abhorrerent, [illegible]ísque viuere mallent, à spectaculis quibus nudi pueri incedebant, [illegible] Lycurgus, aliásque addebat [illegible]nias, hac arte prouidens diligenter, vt ciues creandis liberis operam darent. Quum enim mos esset apud Lacedæmonios, vt iuniores senioribus multum honorem cultúmque præstarent, hoc honoris ademit iis, qui coniugibus ductis nollent augere ciuium numerum. Vnde nec illud in Dercillidam dictum reprehendit quisquam, quum tamen belli dux esset probatissimus. Cùm enim aduenienti iuuenis quidam nō assurgeret, atque ille diceret; Non mihi assurgens cessisti? Nec tu, inquit, mihi cessurum genuisti. Tam procax iuuenis dictum in seniorem, eúmque bellica laude celebrem, nunquam tulisset populus Spartanus, nisi pro pessimis ciuibus habuisset eos, qui sponte steriles esse statuissent, [illegible] quid patriæ debe[illegible]. Nam rem propius intuentibus, [illegible] magnum discrimen est inter [illegible] occidit, & qui ciuem [illegible] dare quum possit recu[illegible] Lacon.

Lycurgus.

[illegible] tempus præscri-psisset quo puellæ nubere, iuuenes ducere deberent: interrogatus cur id statuendum putasset? Vt, inquit, soboles ex adultis perfectæque ætatis parentibus nata, valida sit & vegeta. Et coitu præpropero non solùm læduntur corpora gignentium, verum etiam proles nascitur imbecilla. Tum qui ante tempus dant operam liberis, carent apud illos authoritate quam ætas conciliat: rursus qui vergēte iam ætate, nec fruuntur liberis suis, nec eos possunt ad perfectam institutionem perducere, morte senióque præuenti. Plutar. in Laconicis.

Leonidas.

Leonidas Anaxandridæ filius, & Cleomenis frater, cùm ad bellū contra Persas proficisceretur, Gorgoni vxori suæ interroganti, quidnā mandare vellet: Nihil aliud quàm vt nubas, inquit: & bonos liberos parias. Quo dicto primùm ostendit, in eo prælio se periturum: deinde suadet vxori ne vidua maneat, sed nubat, filios educet Reip. Plut. in Lac. apoph.

Olympias.

†Cùm aulicus adolescens vxorem duxisset, formosam quidem, sed famosam: Hic consilio destitutus est, inquit, alioquin oculis non duxisset. Si quidem auribus, & non oculis aut digitis, hoc est famæ, non formæ, aut dotis habita ratione, vxor est ducenda. Plut. in præcept. connubial.

Demosthenes.

* Dicebat homines sui seculi meretrices habere, ad voluptatem explendam, concubinas ad quotidianam corporis curam: vxores verò (subiiciebat) ducendæ sunt, vt liberos legitimos gignamus, & familiæ fidam custodem præficiamus, Stobæus serm. 65.

Antianira.

Antianira Amazonum regina, demirantibus quòd nupsisset claudo: satis Cynicè respondit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, id est, claudus optimè virū agit.

Sensit, maritum adhibendum non ad oculorum oblectamenta, sed ad vsum coniugij Feruntur autem claudi salaciores esse cæteris, & ob id ad gignendam prolem magis accommodi. Erasm. lib. 9. apoph.

Huc refer apoph. de Vxore ducenda, & non ducenda, &c.

De coniugali amore.

Theseu.

EA fuit Dionysij soror, nupta Polyxeno, quæ postquã marit⁹ metu tyranni profugisset, & rex sororẽ accusaret, quòd conscia fugæ mariti nõ indicasset: Adeóne, inquit, Dionysi, me vilem abiectiq. animi fœminã iudicas, vt si sensissem illum moliri fugam, non me illi nauigationis & omnium fortunarum comitem additura fuerim? Eras. 5. apoph. ex Plut.

Portia.

Bruti vxor Portia Catonis filia, posteaquam sensit conspiratum de Cęsare interficiendo, ex nocte quæ præcessit diem in quo Cæsar occisus est, egresso cubiculũ Bruto cultellũ tonsorium velut vnguium resecãdorum gratia poposcit, eóque quasi fortè de manibus elapso, seipsã grauiter vulnerauit. Mox Brutus clamore ancillarũ in cubiculũ reuocatus, obiurgare eam cœpit, quòd tonsoris præripuisset officium. Hîc illa clàm maritò: Nõ hoc, inquit, temerè feci: nam experiri volui, si quod constitutum est, parum cesserit ex sententia, quàm æquo animo me ferro sim peremptura. Plut. in Bruto.

Iulius Cæsar.

Pompeiam vxorem, quòd sinistra fama laboraret, quasi cum Clodio rẽ habuisset, repudiauit quidem. Cæterùm cùm Clodius hoc nomine reus peageretur, Cæsar citatus testis nihil mali de vxore dixit. At cũ accusator diceret: Cur igitur cum illa fecisti diuortium? Quoniam oportet, inquit, Cæsaris vxorem etiam à calumnia puram esse. Præter argutiam responsi, laudari potest & ciuilitas, quòd repudiatæ coniugis famæ pepercit. Plut. in Ro. apoph.

De coniugali pudicitia, consule titulum de Pudicitia.

De coniugij molestiis.

Pittacus.

EXpertus dicebat, Æqualem ducito: quum ipse domi haberet opulentiorem, ac perinde morosam & imperiosam, id latius explicat in Chiliadibus Erasm.

Socrates.

† Interrogatus, quinam homines pœnitentiam incurrerent: Respondit, qui vxores duxerunt. Stobæus serm. 68.

Antisthenes.

Antisthenes adolescenti consulẽti, cuiusmodi vxorẽ ducere expediret? si formosam duxeris, inquit, habebis communem: sin deformem, habebis pœnam. Suasit, ducẽdam esse vxorẽ, quæ nec fastidium viro moueret, ob deformitatem: nec ob insignem formam peteretur ab adulteris. Tribuit autem Gellius hoc dictum Bianti, sed Laert. lib. 6. cap. 1. Antistheni.

Demonax.

Epicteto Cynico suadẽti, vt vxore ducta daret operam liberis: neque enim id indignum esse philosopho: Da mihi, inquit, igitur vnam è filiabus tuis. Notans illum ineptè suadere alteri, quod ipse non faceret. Eras. lib. 8 apoph.

Lycurgus.

† Consulenti cuidam, vt contra nõ ducentes vxorem pœnam statueret, graue onus mulierem esse dixit. Stob. serm. 68.

Epicharmus.

† Vxorem ducere perinde est ac ter senas aut tres tesseras fortuitò iacere: Nam si compositam moribus acceperis, & cætera, non molestam, fœlices habebis nuptias. At si frequen-

[illegible] domo, loquacem, & sumptuosam duxeris, non vxorem habebis, sed instructum per vitā infortunium. Stob. serm. 69.

Anonymus.

† Romanus quispiam nuncium vxori remiserat. Hic corripientibus se amicis, quærentibúsque, Nonne casta, nonne formosa, nonne fœcunda est? Prolato calceo, nonne elegans est, inquit, & ornatus ac nouus? At nemo vestrûm videt, qua parte pedē meum premat, ac lędat. Plut. lib. de pręcep. coniug. & in Aemilio.

Cato.

Narratur illud Catonis dictum, Si sine vxoribus mundus esse possit, vita nostra non esset absque diis. Sensit se [illegible] hominum vitā fore si datum esset à coniugio liberos viuere. Sed, vt idem ait apud A. Gellium, cū illis incommodè viuitur, sed sine illis omnino non viuitur, vt meritò dici possit vxor necessarium malum. Eras. lib. 8. apoph. At cœlestis veritas, vxorem bonum necessarium esse asserit.

Alphonsus.

Dicere solebat, ita demū matrimonium tranquillè, citráq. querimonias agi posse, si maritus surdus fiat, vxor cæca, in[illegible]ens, opinor, fœmineū genus obnoxium esse zelotypiæ, atque hinc oriri rixas & querimonias: rursum maritis permolestā esse vxorum garrulitatē: qua molestia cariturus sit, si fiat surdus: nec illa vexabitur adulterij suspicione, si careat oculis. Erasm. lib. 8. apoph.

Vide apophtheg. de Vxore non ducenda.

De coniugio iterato.

P. Syrus.

[illegible] Neptunum accusabat [illegible], qui semel ex naufragio [illegible] iterum mari se credit. [illegible] ad eum, qui secūdam [illegible] vxorem. Brusonius lib. 4.

Dionysius.

Matri suæ præter ætatem nubere cupienti, Ciuilia, inquit, ô mater, iura violari possunt, naturæ ius nequaquam. Significans, contra naturā esse, si vetula, quæ iam parere nō potest, nubat. At hodie nubūt septuagenariæ. Plutarc. in Reg. apoph. & Bruson. lib. 4. cap. 1.

Annia.

Ab amicis adhortata, vt post defunctum priorem maritum, alteri nuberet, cùm ætas esset & integra, & forma præstantissima adhuc: quorū alterum præberet spem prolis, alterum promitteret amorem mutuum: nullo, inquit, pacto hoc factura sum: si enim bono viro nupsero, nolo posthac timere ne amittam: sin verò malo, quæ me caperet dementia, vt post optimum talem admitterem? Eras. lib. 8. apoph.

Valeria.

A quoddam rogata quam ob rem defuncto Seruio marito, nulli posthac nubere vellet? Ideo, inquit, hoc facio, quia Seruius meus, licet aliis defunctus sit, apud me viuit, viuétque semper. Erasmus libro 8. apophthegmatum.

Martia Catonis F.

Interrogata, quam ob causam post mariti mortem, alio se copulare viro renueret? Respondit, Quia non virum facilè inuenero, qui me magis velit, quàm mea. Noluit probare castissima matrona hoc coniugium, quod mutuo careret amore. Quæ dotis enim causa nubit viro, concubinum verius quàm maritū habebit. Erasm. 8. apoph.

Portia.

Cùm laudaretur apud eam mulier quædam vt bene morata, quæ tamen iterarat matrimonium: Felix, inquit, ac pudica matrona non nubit nisi semel. Non passa est illam inter bene moratas numerari, quæ citra necessitatem asciscerei alterum virum. Nam multas huc cogit egestas. Porrò cæ-

tus gratia nubere, est non verè pudicarum. Eóque dixit, Felix, excusans necessitatem. Eras l li. 8. apoph.

Eadem.

Quum diutius lugeret maritum, rogata quē esset habitura diem luctus vltimum: respondit, Quem & vitæ. Sic illa Ethnica, magno sanè cū dedecore plurimarum Christianarum, quæ viro nondum elato iam nupserunt. Idem.

Barbara Imperatrix.

Erat Sigismundi Cæsaris vxor, quo fatis functo vidua superstitit, ei autem diceret aliquis, imitandum turturis exemplum quæ mortuo marito, perpetuam castitatem seruaret: Si me, inquit, ratione carentes imitari volucres iubes, cur non columbas potius passerésque proponis? Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici imperatoris

Vide apophthegmata de secundis nuptiis.

De conscientia bona.

Chilon.

IAm grandæuus dicebat, se sibi nullius facti conscium esse, cuius pœniteret, vno excepto, quòd cùm esset ascitus arbiter, vt inter duos amicos finiret controuersiam, nec quicquam vellet aduersus leges facere, persuasit alteri amico, vt ad alios deferret arbitrium. Hoc pacto & legem seruauit, & amicum. Hic scrupulus nonnihil mouebat senis amicum, quòd perfectæ virtutis fuisset, nullo metu à regula legum deflectere: nec illius amicitiā magnifacere, qui ob sententiam secundum leges, non secundum ipsum datam, desineret amicus esse. Quid illa sanctius anima, quæ per omnem vitam, quæ illi longo contigit, hoc tantum criminis admisit? Laert.

Bias.

Interrogatus, quænam res in vita metu careret: Bona conscientia, respondit. Stob. ser. 24. Antonius in Melissa. part. 1. serm. 66. Maximus serm. 24.

Periander.

Percontatus, quid in minimo esset maximum? Respondit, Bona mens in corpore humano. Stobæus ser. 1. de Prudentia.

Idem.

Interrogatus, quid esset libertas? Recta conscientia, dixit. Stobæus sermon. 24.

Socrates.

Rogatus, quínam tranquillè viuerent? Illi, inquit, qui nullius absurditatis sibi conscij sunt. Stob. sermon. 24. Anton. in Meliss. part. 2. ser. 77.

Pericles.

Moriturus hoc nomine sibi gratulabatur, quòd ipsius causa nullus Atheniensiū pullā vestem induisset, significans, se nulli causam mortis fuisse, nec vlli diem ab ipso capitis dictum. Pullati sunt, qui mortuum lugent: & olim capitis reū amici pullati pullatū comitabātur. Plut. in Græc. apoph.

Isocrates.

Dicebat, omnino non sperandum esse, si quid turpe feceris, te latiturū. Quamuis enim lateas alios, tute tamen tibi malè conscius eris. Stob. serm. 24.

Idem.

Dicebat nihil celandum esse prorsus illorum quæ quis possidet, aut facit, aut facturus est. Siquidem circa res latētes necessariò multum timoris & metus contingit. Stob. ser. 24.

Idem.

" Æmulemini (inquiebat) non opulentissimos, sed de nullo crimine sibi cōscios. Cum hac enim fortuna suauissimè quis vitam agere possit. Ibid.

Agis.

Ab Ephoro interrogatus, nū etiam pœniteret eorum quæ gessisset? impauidè respondit: Nequaquam pœniteo, cùm sciam, me prudentiam cum honestate semper coniunxisse. nullam enim aliam ob causam nunc ad supplicium mortis ducor. Quo dicto o-

stendere

stendere voluit suā innocentiā, & beneficii conscientiam, etiam in ipsa morte. Plut. in Laçon. apoph.

Idem.

Cùm captus & damnatus Ephoris duceretur ad mortis supplicium, vidit quendam misericordia motum eius fortunam flere, cui ait: Noli flere propter me, quia præter ius & æquum ad dirum hoc supplicium ducor, melióque sum iis qui ad mortem me damnarunt. Quo dicto ostendit, eos bene mori, & honestè, qui contra fas & omne ius suppliciis afficiūtur. Plu. in Lacō. apoph.

Epictetus.

Parentes (inquiebat) pueros nos pædagogo tradiderant, qui vbiq. obseruaret, ne læderemur. Deus autē iā viros ipsi conscientiæ custodiendos tradit, quæ quidē custodia & cōseruatio nequaquam contēnenda est, quo nec Deo displiceret, & conscientiæ ipsi nostræ hostes essemus. Stob. ser. de conscientia.

Seneca.

Bona conscientia prodire vult & conspici. Epist. 97. ad Lucil.

Iulius Drusus.

Eius ędes pluribus ex partibus patebant vicinorum prospectui. Hoc incommodū faber se quinque talentis correcturū pollicebatur, effecturúmque ne pars aliqua esset obnoxia prospectui. Tū Drusus, Decē, inquit, dabo, si talē reddas domū meā, vt vndiquaq. pateat omniū oculis, quo nō vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur. Eras. l. 6. apoph.

Pertinax Imperator.

Ab amicis admonitus, vt prætorianorum militū insidias effugeret, qui iam conabantur imperatorē de vita tollere, Respōdit, se nequaquam maleficii conscium esse, ideóque non [illegible] imperatoriam [illegible] [illegible] vitam, late[illegible] consuleret vitæ suæ. [illegible]

Virginius.

Cluuius historiographus sic affatus est Virginiū, cuius res gestas attigerat: Scis Virgini, quæ fides historię debeatur. Proinde si qd in historiis meis aliter legis ac velles, rogo ignoscas. Ad hæc Virginius: At, ô Cluui, tune ignoras ideò me fecisse quod feci, vt esset liberum vobis scribere quæ libuisset? Vos excelsi animi estis, & rectè factorum conscientia contenti. Eras. li. 8. apoph.

Anonymus.

Nihil est quod sic nos delectare soleat, vt conscientia pura & spes bona. Item. Conscientia læta & exultās, sibi etiam vultum hilarem reddit, ac genas rigat animi bona valetudo. Nec sine causa dictum est à sapiente, læti cordis os florescit. Anton. serm. de puro corde.

De conscientia mala.

Chilon.

SÆpenumero in ore habebat, damnum turpi lucro semper praferēdum esse. Illud enim semel dolere, hoc semper. Res amissa exiguo tempore dolet, sceleris autem conscientia semper cruciat animum. Laert. li. 1. cap. 4.

Bion.

Frequenter dicère solebat, Impietatem malā esse contubernalem fiduciæ, & adiecit versiculū Euripidis,

Seruum facit, quamuis ferocullis viris.

Sensit vir sapientissimus, ibi libertatem non habere locum, vbi mala & inquieta sit conscientia: nec eum hominem frui animi tranquillitate, qui scit sibi iratum & infensum esse numen diuinum. Laer. li. 4. c. 7.

Diogenes.

Neminem à timiditate liberum & reuera animosum esse dicebat, quàm illum, qui nullius mali sibi conscius esset. Stob. ser 24.

Pythagoras.

Neminem tam audacem esse di-

cebat, quem mala conscientia nō faciat timidissimū. Non quiescit enim animus malè conscius, sed ab omni etiam vēto abhorret. Stob. serm. 24.

Idem.

Dicere solebat, virum iniquū plus mali pati, affl ctū conscientia, quàm eum qui corpore castigatur, & cęditur: multo quippe grauiores sunt animi malè sani, quàm corporis morbi. Stob. serm. 24.

Epicurus.

✝ Potest, aiebat, contingere nocenti vt lateat: latendi fides non potest. Seneca Epist. 97.

Cicero.

✝ Stulti malorum conscientia torquentur: sapientes bona præterita grata recordatione delectantur. 2. de finibus.

Plutarchus.

* Facinorosa cōscientia, instar vlceris in corpore, pœnitentiam relinquit in anima lancinātem iugiter ac peruellentem, &c. lib. de animi tranquillitate.

Anonymus.

Pythagoricus quidā philosophus coemens sibi à sutore calceos, non promptam habens pecuniam, orat vt in crastinū expectet diem: quò cū venisset satisfacturus, audit sutorem iamiam defunctum esse. Non faciens igitur mentionem pecuniæ, nummos nō inuita manu domum, gratulabūdus de facto iam lucro, retulit. Verū cùm sceleris consciētia subinde torqueretur, arrepta pecunia ad sutoris tabernam regreditur, & pecuniam in sutoris domum proiiciens, ait: Tibi viuit, aliis qui defunctus est. ac sic animum à conscientia facti liberauit. Recitat Erasm. lib. 6. apoph. ex Seneca.

Seneca.

* Facinora mala flagellantur à cōscientia, cui plurimum tormētorum est, eo quòd perpetua illā sollicitudo vrget ac verberat, quòd sponsoribus securitatis suæ non potest credere. Epist. 97. ad Lucil.

Idem.

* Conscientia aliud agere nō patitur, ac subinde respicere ad se cogit. Dat pœnas quisquis expectat: quisquis autē meruit, expectat. Tutum aliqua res in mala conscientia præstat, nulla securum. Epist. 105.

Idem.

✝ Bona conscientia prodire vult, & conspici. Ipsa nequitia tenebras timet. Epist. 97.

De consilio bono.

Lacones.

Lacones si quando stratagemate, hoc est, callido consilio superassent hostem, Marti bouem immolabant: sin aperto prælio, gallum: hoc pacto consuefacientes belli duces, vt non solùm fortes essent ad prælium, verùm etiam callidis cōsiliis aduersus hostem instructi. Præclarius enim existimabant, hostem ingenio citra sanguinem deiicere, quàm pugna plerunque vtrinque cruenta. Plutar. in Lacon.

Bias.

* Interrogatus, quis esset optimus consiliarius? Tempus, inquit. Stob.

Solon.

* Consule (inquiebat) non quæ iucundissima, sed quæ sunt optima. Idem.

Antigonus.

Zenone defuncto, quem vnum ex philosophis maximè suspiciebat, dicere solebat, gestorum suorū theatrum esse sublatum, quòd ad illius viri iudicium potissimum componeret suas actiones, quem vnum pro multis hominum millibus habebat. Plut. in apoph.

Scipio.

Qui Scipionis gloriæ inuidebant, dicere solebant, illum esse egregiorū facinorum histrionem, Lælium verò collegam illius gestorem. Alludentes huc, quòd alius est actor fabulæ, alius

author. Sentiebant, Scipionem præclaras res gerere, sed Lælij consiliis. Erasm. lib. 6. apoph.

Clerici.

* Sine bono consilio nihil efficit robur: prudentia verò quamuis robur nō assumpserit, multa multoties excogitat. Item, Prudens consultatio manuum multitudinē vincit: imperitia verò cum hominum turba deterior est. Anton. ser. de consilio.

Antoninus Pius.

Nihil solitus est agere in bellicis negotiis, aut in ciuilibus, de quo non prius conferret cum grauibus viris, dicēs: Æquius est vt ego tot taliúmque amicorum cōsilium sequar, quā vt tot taléſque amici meam veius sequantur voluntatem. Iul. Capitol.

Euripides.

Euripidis dictum memorabile celebratur, Vnicum consilium rectum magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit, non perinde referre, quàm numerosum educas exercitum, sed quantum belli rectores polleant consilio. In bello siquidem plus habeter momenti prudens consilium & solertia, quàm vires consilij expertes. Eras. l. 8. apoph.

De consilio secreto.

Antigonus.

Filio Philippo multis præsentibus percontanti, ac dicenti, Quando castra mouebimus? Quid: inquit, non metuis, ne solus tubam non audias? Notans adolescentis imperitiam, qui hoc patrem multis præsentibus interrogaret, quum in bello celanda sint principum consilia: sed quoties castra mouēda sunt, omnibus tuba dat signum. Plut. in apophte. Cœl. Rhod. lib. 13. cap. 5.

Metellus Macedonicus.

[illegible] ferè dictū legimus Metelli Macedonici, qui cùm omnia proprio [illegible] consilio ageret, amico cuidam [illegible] quidnam acturus esset?

Tunicam, inquit, meam exurerem, si eam consilium meum scire existimarem. Plin. cap. 61. de viris illust.

Vegetius.

† Nulla sunt meliora consilia, quàm quæ ignorauerit aduersarius, antequam facias. Veg. lib. 3.

Vide apoph. de Silentio, Secretis non effutiendis, & Taciturnitate.

De consilio præcipitato.

Chilon.

Fertur hoc Chilonis nomine, In via non properandum. Ex incessu colligitur animus: præceps arguit præcipitem, nimium lentus ignauū. Decet autem in publico compositis esse moribus. Fortasse deterruit à præcipiti consilio. Laërt.

Phocion.

Atheniēses cùm aduersus Alexandrum feliciter pugnassent, ac diis iā gratias agerent, rogatus Phocion, an hæc ita gesta nollet? Hæc quidē, inquit, gesta vellē, sed illa decreta. Sentiens, etiam inconsulta consilia nonnunquam feliciter cedere. id quoties accidit, gratulandū quidem esse reip. non tamen ideò non semper vtendū optimis consiliis. Fortassis & illud sensit Phocion, non esse protinus fidendum primis suc cessibus, sed totius negotij euentū declaraturum, quale fuisset ipsius consilium. Plut. in apoph.

Idem.

Rumor incerto authore obortus erat de morte Alexandri, móxque rhetores prosilierunt hortantes, ne cunctarentur, sed illicò bellum susciperent. Phocion expectare iussit, donec certius aliquid cognosceretur. Nam si, inquit, hodie mortuus est, & cras & perendie mortuus erit. Grauiter oratorum præcipitem temeritatem coërcuit. Ibidem.

Artabanus.

Xerxi expeditionē in Græciā paranti, ait: Iterū atque iterū, dum tibi

videbitur, re apud ipsum probè cõsiderata, edicito quod optimũ arbitraberis. Bene enim & præmeditatè consultare, comperio maximum esse lucrum. Nam etsi quid è cõtrario euenturum est, nihil tamen minus bene consultum est, superauítque fortuna consilium Bruſ. lib. 2. cap. 15.

Democritus Ætolus.

Nullam rem esse tam inimicam consiliis dicebat, quàm celeritatem. Præcipitata enim cõsilia si in transuersum agantur, nulla reuocari pœnitentia possunt in melius. Bruſ. li. 1. c. 15. ex Liuio.

Iulius Cæs.

Ea facinora plurimum probare solitus erat, quæ sine longo consilio & consultatione prolixa gererentur. Plut. in apoph.

Augustus Cæsar.

Dicebat, se Romanis eum imperij successorem relicturũ, qui nunquam eadem de re bis consultasset, de Tiberio loquens, quem consiliis plurimum valuisse præsentibus ferunt. Plut. in apoph.

De consilio senili.

Agesilaus.

CVm vita defunctus esset Lysander, Agesilaus numerosam sodalitatẽ aggregatã comperit, quam ille ex Asia domũ reuersus statim aduersus Agesilaum instituerat, id indignè ferẽs Agesilaus, destinabat omnibus palàm facere, cujusmodi ciuis fuisset Lysander dum viueret, ac prælecta quadam oratione, quam Lysander in libro descriptam reliquerat, compositam quidem à Creonte Halycarnasseo, sed in hoc vt hanc Lysander ediſceret, atque apud popularẽ multitudinẽ recitaret (tractabat autẽ oratio de nouandis rebus, déque mutando reip. statu) hanc, quoniam arguebat Lysandrũ fuisse ciuẽ perniciosum, ac seditionis auidum, Agesilaus voluit euulgare. Cæterum vbi senex quidam Ephorus orationem perlegisset, metuens dictionis grauitatem ac vehementiam, ne lecta alios quoque multos ad rerum nouarum studium excitaret: consuluit Agesilao, ne Lysandrum sepultum refoderet, sed orationẽ premeret. Senis consilio paruit, & à cœptis conquieuit Agesilaus: doctus non solùm obtẽperare publicis legibus ac magistratui, verumetiam priuato senioris consilio. Vir excelsi animi, plus apud se valere voluit publicam vtilitatem, quàm priuatum odiũ, simúlque perspexit, indecorum esse, simultatem exercere cum sepulto. Hac moderatione vsus est aduersus manifestum inimicum. Plut.

Paulus Æmilius.

Sæpenumero dicebat imperatorem, si minus ætate, certè moribus senem esse oportere: sentiens, non esse præcipitanda consilia, quod solent iuuenes, sed moribus vtendum senilibus. Erasm.

Sertorius.

Cùm Pompeij milites dispersos superasset, multis occisis, audissétque aduentare Metellum cum aliis copiis, diremit prælium, reuocatísque suis dixit: Ego puerum hunc, nisi superuenisset anus illa, verberibus castigatum, domum remisissem. Pompeium pueri nomine signans, Metellum vetulæ anus. Plut. in Sertorio.

De consilio bono, sed contempto.

Phocion.

AThenienses cùm inuito Phocione bellum cùm Antipatro suscepissent, eúmque Athenas irruẽtem audissent, Phocioni detulerunt vt pacem cum Antipatro expostularet. At Phocion: Tunc, ait, quum otiosis vobis consulebam, si mihi creditum esset, aut nunc profectò tumultuan-

tas consuleretis, cui potissimum vos vestrâque credere deberetis. Brus. l. 2. c. 33. ex Plut.

Scipio Africanus.

Turpe esse aiebat, in re militari dicere, Non putabam. Videlicet quia explorato & excusso consilio, quæ ferro aguntur, administrari oportere arbitrabatur summa ratione. Valer. Max. l. 7. c. 2.

De consilio parum honesto.

Demosthenes.

DEmosthenes summus orator, Atheniensibus flagitantibus vt cõsuleret, obstitit, dicẽs, οὐ συντέταγμαι: id est, Non sum coactus in ordinem. Significans, se non seruire populi affectibus, sed suo arbitratu facere quod faciendum iudicasset. Erasm. 4. apoph.

Idem.

Populus Atheniensiũ à Demosthene flagitabat, vt quendam accusaret, idem recusaret, cœpit populus in illum, vt solet vociferare. Tũ surgẽs: Vos me, viri Athenienses, consultorẽ habetis vel inuiti: calumniatorẽ autem non habebitis, etiam si velitis. Plutarch.

Themistocles.

In concione dixit, se reperisse consilium, quod summopere pertineret ad dignitatem Atheniensium: sed id eius esse generis, vt proferri non expediret. populus censuit, vt vni Aristidi indicaret: si is probaret, probaturos omnes. Cùm igitur Themistocles indicasset Aristidi, se de incendenda Græcorum nauali statione cogitare (sic enim fore, vt Athenienses toti Græciæ dominarentur) Aristides ad populum progrediens dixit Themistoclis consilio nihil esse vtilius, sed eorum nihil inhonestius. Hac audita voce, populus vetuit, ne super ea re in posterum verba faceret Themistocles. Hic certè populus quiddam philosophicum præstitit, repudians vtilitatẽ cum turpitudine coniunctam, simulque declarauit, quanta sit spectatæ virtutis authoritas, qui non dubitaret Reip. fortunam vnius iudicio committere. Plutarch. in Aristide.

Liuius Salinator.

In consilio primus rogatus sententiam, neminem fidelius dare posse consilium dixit, quàm eum qui id alteri suaderet, quod ipse, si in eodem loco esset, facturus fuerit. Liu. lib. 7. Decad. 4.

De consilio in melius mutato.

Diogenes.

PRobabat eos qui vxores ducturi non ducerent, qui nauigaturi nõ nauigarent, qui pueros alituri, non alerent, qui ad rempubl. accessuri, non accederent: qui se ad conuiuendum præpotentibus componerent, nec tamen accederent. significans, ab his omnibus abstinendum: eoq; prudentes videri, qui ad ea solicitati, tẽpestiuè vertissent sententiam: quòd semel aggressis non sit integrũ mutare consiliũ, etiam si pœniteat instituti. Qui duxit vxorem, iam sui iuris non est. qui se mari commisit, ventorum arbitrio feratur oportet. qui semel accessit ad remp. scenæ seruiat oportet: & vt cupiat, tutum non est ad priuatam redire vitam. Laërtius lib. 6.

De consilio malo ac consultori pessimo.

Lycurgus.

ROgatus aliquando quam ob rem vetuisset frequenter aduersus eosdem expeditiones agere: Ne, inquit, dum crebrò sese defendunt, bel-

landi peritiam vsu colligant. Vnde & Agesilaus grauiter accusatus est, quòd crebris in Bœotiam expeditionibus ac bellis Thebanos Lacedæmoniorum hostes ad repugnandum induxisset. Nam cùm Antalcidas vidisset illum saucium, exprobrauit quòd Thebanos præliandi artem docuisset, cùm ante nec scirent bellare, nec vellent. Præclaram, inquit, doctrinæ tuæ mercedem habes, qui Thebanos nec animatos ad bellandum, nec exercitatos, vel inuitos consuefeceris, docuerisque bellum gerere. Hoc stratagema latius etiam patet, videlicet ne sæpius cum iisdem litigemus aut contendamus, ne tandem assueti vel contemnant nos, vel superent. Plut. in Lacon.

De consiliariis regum ac principum.

Homulius.

OPtare solebat potius malũ principem, qui bonos haberet consiliarios ac amicos: quàm bonum, qui malos haberet, quibus rerum administrationem committeret. Putabat enim facilius fore, vt à multis bonis vnus malus ad saniora duceretur, quàm ab vno bono multi à malitia auerterentur. Fulgo. l 7. c. 2.

Idem.

Cùm à Troiano Romanorum imperatore audiuisset, Domitianum pessimum fuisse imperatorem, amicos tam optimos habuisse: atque illum magis odio fuisse, qui Rempublicam peioris vitæ hominibus commendasset: dixisse fertur, Melius erat vnum malum pati, quàm multos. Multi enim mali non possunt ab vno, quamuis bono, vlla ratione superari. Ælius Lamprid. in Alexandro.

Marius Maximus.

Meliorem esse rempublicam & propè tutiorẽ referebat, in qua princeps malus esset, quàm in qua amici principis praui existerent. Quandoquidem vnus malus possit à pluribus bonis corrigi, multi autem ab vno nequaquam. Cuspinianus in Consulibus.

Iustinus Imp.

† Cùm Tyberium crearet Cæsarẽ digito in Magistratus intento: Non oportet, inquit, horum consiliis morem gerere, nam hi me in istas quas cernis, miserias cõiecerunt. Euagrius l. 5. hist. Eccles. c. 13.

Fridericus Cæsar.

Consiliariis suis in curiam vocatis, Vtinam, inquit, consiliarij mei in palatij vestibulo duas res deponerent. Sic enim & ipsi rectè consulerent, & mihi etiam inter consilia diiudicare facillimum esset. Interrogatus autem, quænam res illæ essent, Simulatio, & dissimulatio, respondit. Docuit autem, principes commodis publicis rectè consulere posse, propter consiliariorum priuatos affectus. Æneas Syluius libro tertio commentariorũ de rebus gestis Alphonsi regis.

Idem.

Ladislaum Hungariæ ac Bohemiæ regem adhuc puerum, cùm educaret, sanguine sibi coniunctum, non defuerunt ex consiliariis, qui puerum clam perdendum Cæsari persuaderent, cuius mors opes maximas, plurimáque regna allatura esset. At imperator: Quî fit (inquit) quòd me diuitem potius quàm pium erga meos esse cupitis? Ego sanè diuitias non ita amo: vt impiis consiliis persuasus, propter eas indignum facinus perpetrare velim. Quo dicto docere voluit, consilium pessimum, cúmque crudelitate coniunctum, à principibus reiiciendum esse: nihílque consiliariorum persuasione faciendum, quod principis maiestatem lædere, eiúsque nomen bonámque famam obscurare apud subditos possit.

sit. Æneas Syl. lib. 3. commen. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Cùm senex quidam, & natura & ætate audacior, ex patrum numero, eum argueret, quòd contra patrum ferè omnes sententias bellum capesseret: Respondit, Regum consiliarios vt reges esse aut regum animos habere oportere. Plurima enim interdum consiliariis & priuatis conuenire, quæ regem non decerent. Sic pecuniam cudere Parmenoni licuit, Alexandro verò non licuit. Anton. Panor. l. 1. de reb. Alph. & Æn Syluius de eius dictis.

Idem.

Interrogatus, quib. cõsiliariis maximè delactaretur? Libris, respondit: à quibus sine metu, sine gratia, quæ nosse cuperet, fideliter audiret. Panormitan. libr. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Perabsurdum sibi videri dicebat, reges ab aliis regi, & duces ab aliis duci. Notauit autem principes & magnates, qui quum imperij & principatus titulos sibi vindicent, alieno tamen consilio regantur, etiam nolentes, quo fit vt sæpenumero cum magno reipublicæ incommodo alienis oculis videant, alienis auribus audiant, alienis linguis loquantur. Et sic nihilominus sunt quàm imperatores, qui à consiliariorum arbitrio ita pendent, vt planè horum sint mancipia. Panorm. lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cathalanis optimum factu fore censentibus, si Alphonso adhuc adolescentulo septem viri ad gubernandas respublicas adiungerentur, qui Deum timerent, iustitiam colerent, cupiditates tenerent sub freno, neq; donis, neque muneribus tangerentur: Alphonsum laudasse consilium, atque ita respondisse ferunt: Si horũ non dico septem, sed vnum tantùm dederitis, continuò illi & regimen & regnum ipse facilè concessero. Pulchrè autem innuit, paucos bonos regum esse consiliarios. Ibid.

Henricus VIII. Rex Angliæ.

† Dicebat apud suos cùm de repudienda Catharina Arragonia seriò cogitaret, pluris se facturum, si Thomam Morum ad suas partes attrahere posset, (qui minimè omnium tale repudium probabat, & merito) quàm si præterea dimidiam regni partem suo instituto assentientem haberet. Sanderus l. 1. de Schis. Angl.

De consolatione.

Amasis.

AD quendam filio priuatum dixit: Si non tristatus es, cùm nondum esset in mundum, ne nunc quidem dolere debes, cùm non amplius est, scilicet in hac vita. Stobæus.

Solon.

†Quendam ex amicis grauiter mœrentem, in arcem duxit, & monuit vt per omnes ædificiorum partes oculos circũferret. quod cùm fecisset: Cogita nunc tecum, inquit, quàm multi luctus sub his tectis olim fuerint, hodieque sint, sequentibúsque seculis futuri sint: & mitte mortalium incommoda, tanquam propria deflere. Qua consolatione monstrauit, vrbes nihil esse aliud quàm humanarum cladium consepta miseranda. Valer. Max. l. 7. c. 2.

Seneca.

† Maleuoli solatii genus est, turba miserorum. In consol. ad Marciam.

M. Antonius Verus.

†Morti proximus cum suos ad lectulum stare, dolere, angíque videret: Humanum est, inquit, humanis casibus ingemiscere, multóq; magis misericordiam prouocant, quæ oculis vsurpantur. Herod. l. 1.

Socrates.

Iis qui res aduersas & amicorum

mortem ægrè ferebant dicere solebat, Aleæ ludo similem esse vitam, & quicquid euenit veluti quandam tesseram disponere oportere. Nec enim (inquiebat) denuo iacere licet, neque tesseram aliter ponere. Idem.

Diogenes.

Antisthenem morbo decumbentem inuisens dixit, Nunquid amico est opus? Significans, in rebus afflictis potissimum fidis amicis vtendum, qui vel re opitulentur, vel cõsolando molestiam mitigent. Laërt. l.6.apoph.

Idem.

Dicere solitus est, sæpius in vita parandum λόγον ἢ βρόχον, id est, sermonem quàm laqueum. Qui despondent animum, ad laqueum confugiunt: cùm ad consolatorium sermonem potius sit confugiendum, nam animo ægrotanti medicus est oratio. Laërt.19.

Demetrius Phalereus.

Quum apud Thebanos exul, inglorius & humilis viueret, & intellexisset, Cratem philosophum se visendi gratia aduentasse, ad se vocauit. quem vt de fortiter & moderatè ferendo exilio disputantem audiuisset: Malè sit, inquit, omnibus negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoscere. Ostendit hoc dicto, multum ægritudinis ex philosophi disputatione ablatum esse. Laërt. lib. 5.cap.4.

De constantia.

Zeno.

Dicere solebat, facilius esse vtrem inflatum mergere, quàm quemuis probum virum inuitum ad aliquid agendum cogere. Nam inuictus animus rationis rectæ placitis confirmatus, cedit nemini. Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus liber.

Anaxarchus.

Cùm à Nicocreonte Cypri tyranno in saxo concauo tunderetur, philosophus animo infractus: Tunde, tunde Anaxarchi vasculum, ait Anaxarchus, constantiam non teris. Brus. l.2.c.2.ex Plut.

Xantippe.

De Socrate marito prædicare solebat, quòd semper vidisset illum eodem vultu reuertentem domum, quo exierat. Argumentum verè constantis animi: cum alii domo egressi, siquid accidit triste redeant turbidi: si quid læti, gestientes. Eras. l. 8. apoph.

Philoxenus.

Quum Dionysij tyranni poëmata, vtpote indocta, vna litura excluderet, in lapidicinas detrusus est: sed inde amicorum precibus reuocatus, vbi demum Dionysium sua carmina recitantem audiuit, surrexit, & rogatus à Dionysio, quid ita fecisset, constantissimè respondit: Satius suauiúsque esse in lapidicinis vitam agere, quàm eius audire poëmata. Bruson l.2.c.1.ex Plut.

Theodorus.

Lysimacho Macedoni mortem crudelissimã minitanti, respondisse fertur: Minitare hæc purpuratis tuis: Theodori quidem nihil interest, humíne an sublimè in cruce putrescat. Cicero lib.1.Tusc. quæstion. Brus.l.2. cap.1.

Aristides.

Quum se vnam è filiabus Dionysio tyranno matrimonio copulasse indoleret, dixissetque, se potius mortem filiæ imprecari, quàm à tyranno eam detineri, re intellecta Dionysius, illum mori destinat. Sed interrogatus ab illo, num de filiæ collocatione, quemadmodum prius, ita nunc sentiret? Respondit rerum à se gestarum mœstitia affici quidem: dictorum autem nulla pœnitentia detineri. Brus.l.3.c.1.

Polo-

Pelopidas.

Ab Alexandro Phæreo captus tyranno nuntiauit, absurdum esse miseros ciues (Phæreos autem intelligebat) insontes occidi, quotidie, sibi autem soli parci: quem si seruet, cognoscat vlturum. Admirans igitur Alexander constantiam capti, Quid, inquit, mortem accelerat Pelopidas? Tu autẽ dijs inuisus, inquit ille, perquàm celeriter optes, Brus. l. 2. c. 1. ex Plut.

Agis.

Quum in carcere rogaretur ab Ephoro, num pœniteret eorum quæ gessisset? impauidè respondit: Se nulla tangi pœnitentia consilij cum prudentia honestoq; coniuncti: tametsi non ignoraret, se mortem præmij loco relaturũ, sciens ipsam virtutem abundè magnum esse sui præmium, quicunque sequatur euentus. Plut. & Brus. 2. 1.

Socrates.

*Solitus est dicere, vt statua in sua basi, virum virtutis studiosum bono proposito nixum, immotum esse debere Stob. ser. 1.

Idem.

*Morti adiudicatus propter philosophiæ sinceram professionem, ad iudices conuersus ait, Equidem vos omnes singulari quadã beneuolentia complector: parendum tamen & potius duco Deo immortali quàm vobis. Itaq; quandiu & spirabo, & potero, nunquam philosophiæ curam abiiciam, nec vestri admonendi, moréque ac modo meo adhortandi ad virtutem, quencunq; fuero ex vobis nactus. Plato in Apolog.

Diogenes.

* Cuidam monenti vt iam senex quiesceret à laboribus: Quid, inquit, si in stadio currerem, vtrum oporteret iam metæ vicinum cursum remittere, an magis intendere? Rectè sensit, virtutis studium hoc magis & constanter intendendum, quo minus superest vitæ, quàm turpe sit tum ab honesto instituto refrigescere. Laërt. lib. 6.

Eteocles.

Antipater quum à Lacedæmoniis obsides quinquaginta peteret, Eteocles Ephorus, vir omnium constantissimus, respondit, se pueros quidem non daturum, ne paterna priuati educatione malis moribus imbuerentur, qua carentes, ne ciues quidem essent: sed senes mulieresq; que, duplo, si velit, plures daturum. Ille verò cùm multo grauius, nisi obsides acciperet, minitaretur, respondit Eteocles. Non curamus minas, nam si grauiora morte nobis imperas, facilius moriemur. Bruson. l. 2. c. 1. ex Plut.

Manlius.

Quum oblatum à quiritibus consulatum aduersæ oculorum valetudinis excusatione denegaret, instantibus cunctis, immobili animo ac vultu: Alium (inquit) Quirites quærite, ad quem hunc transferatis honorem: nam ego vestros mores nec ferre possum, nec vos meum imperium perpeti poteritis. Liuius libro sexto Dec. 1. Valer. Max. lib. 6 cap. 4. Plinius Iunior de Viris illustribus. cap. 28.

Cyanienses.

Decius Brutus, Marci Bruti patruelis, quum contra Antonium in Hispaniam exercitum duxisset, totamque Lusitaniam subegisset, excepta Cyania vrbe, quæ magna constantia arma retinebat, redemptionem tentauit. Sed ciues vrbis omnes vno ore Bruti legatis constantissimè responderunt, se à parentibus ferrum bellicáque instrumenta accepisse, quibus vrbem tuerentur: non aurum, vel quicquam aliud, quo libertatem ab aliis emerent. Bruf. li. 2. cap. 1.

Cato Vticensis.

Quum deploratis rebus amici hortarentur Catonem, vt ad Cæsaris clementiam confugeret, respondit,

Victo-

Victorum esse, & eorum qui deliquissent, supplicare: Catonem nec victum nec captum esse, qui se per omnem vitam inuictum præstitisset, ac Cæsarem honestate iustitiaque longè superasset. Cæsarem potius victum captumque esse, qui bellum, quod diu negasset se moliri aduersus patriā, nunc id egisse conuictus esset. Proinde pro se Cæsarem orarent, qui vellent pro Catone neminem orare debere, Plut. in Cat.

Idem.

Quum in domo Drusi auunculi, tribuni tunc plebis, educaretur, ad eumque Drusum Latini de ciuitate impetranda conuenissent: à Q. Popedio Latinorum principe rogatus, vt socios apud auunculum adiuuaret constanti vultu, Non facturum se, respondit. Iterum deinde sæpiúsque interpellatus, in proposito, vultu eodem, perstitit. Tunc Popedius, in excelsam ædium partem eleuatum, abiecturum se eum inde, ni precibus obtemperaret, minatus est. Nec hac re Cato puer ab incepto moueri potuit. Expressa est igitur illa vox hominum: Gratulemur Latini nobis hunc esse tam paruum, quo senatore, ne sperare quidem ciuitatem licuisset. Plut in Catone, vbi Pompeiū Sylonem, non Popedium vocat. Brus. l.2.c.1. ex Plut.

C. *Mauius.*

Augusti centurio, captus, & ad Antonium perductus, quum interrogaretur, Quid de se statui iuberet? Iugulari me, inquit, iube: quia non salutis beneficio, nec mortis supplicio adduci possum, vt aut Cæsaris miles esse desinam, aut tuus esse incipiam. Brus. l.2.c.1. ex hist Rom.

T. *Vespasianus.*

Cùm deprehendisset eos qui in ipsum conspirauerant, deduxit illos in spectaculum, atque inter illos medius consedit: ac petitis de industria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, vnum vni, & alterum alteri commisit, tanquam prouocans ad id quod moliebantur. Verùm his perculsis: Videtísne (inquit) principatum fato dari, frustráque tentari facinus potiundi spe? Eras. l.8 apoph.

Ludouicus Bauarus.

Ludouicum seniorem Bauariæ ducem Stephani ducis filium, cùm captiuum haberet Albertus Marchio Brandemburgensis, non pauca ab eo petiit, quæ cùm ille negasset tradere eum in manus duri & inimicissimi sibi principis minabatur. Tum Ludouicus, Quę poteris ex mę, inquit, libero impetrare, eadem modò ex capto petito. Si quid amplius voles corpus meum in tua potestate, animum mihi, non tibi obnoxium inuenies, Æneas Syluius l.3. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Huc refer apoph. de Perseuerentia.

De constantia in re turpi.

Agesilaus.

QVum audisset maleficum quendam hominem, ac scelerosum, summa constantia se in omnibus tormentis opposuisse, ac forti animo dolorem omnem pertulisse: Quàm miser, inquit, homo est, qui constantiam in res tam flagitiosas ac turpes collocat? Dolebat egregio duci, tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi consumptam esse: quam si ad res honestas tulisset, magno vsui poterat esse Reipubl. Plut in Lacon. Erasm. lib.1.

De consuetudine.

Antisthenes.

DIcere solebat, Omnia mala habenda pro peregrinis. Vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret, non quia per se mala sint, sed quia peregrina. At sapienti nihil peregrinum esse debet, nisi quod cum vitio com-

inu-

iunctam, neque enim ideo temulentia detestanda, quòd alicubi non sit in vsu, sed quòd per se turpis. Nunc ex vsu Regionum de rebus iudicat populus. Laert. libri sexti capite primo.

Polyænus.

* Consuetudinem dicebat initium exiguum capere, neglectam autem vires maximas sumere. Ant.& Max.serm.de consuet.

Chrysostomus.

* Dicebat, Nihil tam firmum est in rebus humanis, quàm veteris consuetudinis tyrannis: Item, Ethnici, consuetudinem alteram naturam esse dixerunt. Item, Mirè efficax est consuetudo ad se retinendam, quæ non patitur vt ad pristinum virtutis habitum aliquis reuertatur. Idem.

Philo.

* Non rus (inquiebat) improbos, aut vrbs bonos efficit: sed similium ingressus & consuetudo. Anton. serm. 22.

Vide apophth. de Assuetudine.

De consuetudine loquendi.

M. Pomponius Marcellus.

CVm ex oratione Tiberij Cæsaris quiddam reprehendisset, contrà affirmante Atteio Capitone id esse Latinum, & si non esset, futurum certè: Iam inde, inquit, mētitur Capito. Tu enim Cæsar ciuitatem dare potes hominibus, verbis non potes. Hominibus datur ciuitas, quo recipiuntur in ius ciuium, verbis datur ciuitas, qui recipiuntur in consuetudinem sermonis Romani. Quemadmodum multæ voces non Græcanicæ tantùm, sed & Britannicæ, & Gallicæ, & Persicæ ciuitate Romana donatæ sunt. Id publicus vsus potest, Cæsar non potest. Erasm. 8. Apophth.

De contentione.

Democritus.

OMnem contentionem imprudentem esse dicebat: dum enim hostem quo pacto lædat respicit, propriam negligit vtilitatem. Stob. serm. 20.

Epictetus.

* Contendere, inquiebat, cùm vbique indecorum est, tum inter pocula maximè. Nam neque ebrius aliquis docere sobrium potest, neque sobrius ab ebrio persuaderi. Vbicunque igitur non adfuerit sobrietas, tandem nequicquam te contendisse apparebit. In enchiridio.

Anonymus.

* Contendere intempestiuè cum amicis, & in disputationibus, prudens caueho: ne contra quàm sentio, studio vincendi, contentionem foueam amplexérque: ne quando cum iactura veritatis, etiam secus quàm ipse credo, falsa argumentatione contra disputantes decipiam, aut saltem ad contendendum extimuler. Stob. serm. 1.

Seneca.

† Ira abstinendum est, siue par est, qui lacessēdus est, siue superior, siue inferior. Nam cum pari contendere, anceps est, cū superiore furiosum, cū inferiore, sordidum. li. 2. de Ira. ca. 34.

Eusebius philosophus.

* Dicebat homines multa potius scire videri cupere, quàm vera dicere studio teneri: Proinde multos dum contrarias veteribus opiniones probant, veri cognitionem de rebus maximè necessariis dubiam efficere. Stob. serm. 4.

Idem.

* Multi homines, inquit, disputando de rebus, haud secus quàm animantia bruta pugnando, solam sibi victoriam proponunt: ac veritatis amore & studio relicto, nihil præter suam vtilitatem curant. Eod. serm.

Idem.

* Gratæ sunt (dicebat) contentiones hominibus, & contradicendo quacunque re proposita vincēdi desiderium præter omnem rationem inexplebile. Itaque multi intempestiuè præter decorum, in rebus grauissimis, in quibus deteriorem sententiam superare non conuenit, victoriam Cadmeam, vt dici meretur, auferunt. Stob. ibid.

Iouianus Imp.

† Libellos Episcoporum de rebus fidei contendentium cùm accepisset, absque respōso dimisit authores, hoc tantùm effatus: Odi contentionem: eos autem qui concordiæ dediti sunt, complector amore, venerórque. Quæ verba contendendi studia compressere. Socrates lib. 3. hist. cap. 21.

De contemptu & irrisione.

Diogenes.

QVidam gloriosum titulum inscripserat ædibus suis, Iouis filius Callinicus Hercules hîc habitat, ne quid introeat mali. Diogenes ex inscriptione stultitiam hominis deprehendēs, adiecit, μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία: id est, Post bellum auxilium. indicans, seram esse malorum omnium deprecationem, postquam talis immigrasset. Colebatur enim Hercules ἀλεξίκακος, malorum depulsor. Eum oportuit in ædes immigrare, priusquam immigrasset dominus ædium, qui ipse erat magnum malum. Laer. lib. 6.

Seneca.

† Facilè contemnit omnia qui ad contemptum sui venit. vis ergò habere omnia? Contemne omnia. Epist. 85.

Idem.

† Nondum felix es, si non te turba deriserit. Si beatus vis esse, cogita hoc primùm contemnere, & ab aliis contemni. In libro de moribus.

Hannibal.

Cùm adesset dies quo primam pensionem exigebant à Pœnis Romani, totus populus ad tributi mentionem ingemuit: at Hannibal interim effusè risit. Ea de re increpatus ab Hasdrubale Hedo, negauit eum risum fuisse gaudentis, sed aliorum seras & inanes lachrymas deridentis, quæ nunc in leuiore malo manarent, cum antea potius manare debuerint, quo tempore Romani classes, arma & amplissimarum victoriarum spolia Pœnis detraherēt, ac leges victis imponerent. Plut.

Nero.

Cùm desperatis rebus iam mortē sibi ipsi inferret, destitutus omni auxilio: ingressus ad eum Centurio, semianimem reperit, itaque penula ad vulnus apposita, simulans se venisse in auxiliū, nihil aliud respondit quā, Serò: & Hæc est fides. Sermo ambiguus est: potest enim intelligi, Serò venisse, qui iam ad morientem venerat: & serò venit, qui in hoc venit vt viuum attraheret. Item, hæc est fides, potest esse expostulantis de fide amicorum. At Nero sensit, se nihil illius verbis credere, eiúsque rei argumentum esse vulnus in iugulo lethale. Sueton. & Erasm.

De continentia.

Pythagoras.

* DIcebat, nihil egregium comparari, quod non continentiæ labor præcederet Stob. serm. de continentia.

Idem.

* Admonebat, Ne sæpe homo ab homine: hoc ænigmate, frequentem venereorum vsu interdicens. Eodem serm.

Idem.

* Iubebat vt vnusquisque continen-

nentiam sibi tanquam robur ingens opésque pararet. Eodem serm.

Apollonius.

* Commendabat frugalitatem & continentiam:nō quòd (inquit) tanti res viles ac minimè sumptuosas faciamus, sed vt hoc pacto animi magnitudinem augeamus. Ibid.

Socrates.

* In festo quodam Athenis ostentendi causa, Alcibiades multa dona Socrati transmisit. Admirata Xanthippe donorum magnificentiam, maritum vt acciperet, rogauit. Ad quam ille: Imo detrectando munera, eum ambitiosa, inquit, viri ambitione certabimus. Tanta fuit huius viri continentia. Eod. serm.

Idem.

* Rogatus, quonam à cæteris hominibus differret, respondit: Alij quidem viuunt, vt edant: ego edo, vt viuam. Eod. ser.

Idem.

* Interrogatus, quo quis pacto opulentus euaderet? Si continens, inquit, & cupiditatum fuerit inops. Eod. ser.

Democritus.

* Dicebat, bene compositum esse animum, qui de rebus absentibus non tristatur, præsentibus autem lætatur. Ibidem.

Xenocrates.

† Cùm ad eum Alexander magnū pecuniæ numerum misisset, sublatis tribus tantùm minis Atticis reliquum remisit, dicens; Illi opus esse pluribus, qui plures aleret. Laer. li. 4.

Pericles.

Collegam sortitus Sophoclē poëtam, cùm simul nauigarēt, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset, En quàm speciosus puer! Decet, inquit ille, ô Sophocles, prætorem nō modò manus, sed & linguam habere continentem. Plut. in apoph.

Zeno.

Zeno simul & Cleanthes assidebāt Charemondæ, eúmque sentiret affectu amoris, surrexit. Hoc admirante Cleanthe: Etiam à bonis, inquit, medicis audio, aduersus inflationes optimum esse remedium quietem. Subduxit se vir integerrimus imminente periculo. Laert lib. 6. cap. 1.

Anacharsis.

Statuis atque imaginibus suis inscribi iussit, linguæ, ventri, & pudendis temperandum. Quòd maximorum malorū causa sit lingua effrenis; luxu nil turpius, libido pecudem ex homine reddat. Laert. lib. 1. cap. 9.

Isæus sophista.

A quodam, qui formosissimam ostendebat mulierem, interrogatus, Num formosa videretur? πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν: id est, desij laborare ab oculis. Philost. in sophist.

Archidamus.

Ei cùm quis promisisset suauissimū vini genus: Quorsū, inquit, opus est? quandoquidem quo melius est, eò plus absumeretur: & quæ fortes decet viros, ea reddet inutiliora. O verè masculū animū, & omniū deliciarū contemptorem! Plutarch. in Lacon.

Agesilaus.

Admonitus vt aliquid de vitæ rigore remitteret, quòd (quæ vitæ est volubilitas) euenire posset, vt tempus ipsum exigeret aliam viuendi rationem: At ego, inquit, me consuefacio, vt quæcunque inciderit fortunæ mutatio, ne quæram ipse mutationē. Mira animi continentia, qui nec in austeriore vita delicias requireret: nec inter delicias agens, ab illis corrumpi posset. Plut. in apoph. Lacon. & Eras. lib. 1. apoph.

Idem.

Quodam die cùm castra tumultuosius essent mouenda, adolescentē, cuius amore tenebatur, relinquebat ægrotum, eúmq; is & blandis precibus & lachrymis illū remorari conaretur, versus ad suos, Quàm difficile est (inquit) simul & misereri & sapere: malésque qui quod id temporis expediebat, quā quod dictabat in amicum affectus. His animi dotibus ca-

teris præcellebat Agesilaus. Plutar. in Lacon.

Alcamenes.

Cùm quidã Alcameni Telecri filio obiecisset, cur tam sordidè viueret, cum tamen amplas possideret opes? Decet, inquit, eum qui multa possidet, pro ratione, non pro libidine viuere. Significans, perniciosas esse opes, nisi adsit animus ipsis superior. Plutarch. in Lacon.

Alexander.

Inuitatus, vt Darij filias inuiseret (prædicabantur enim puellæ admirabili esse forma) noluit ire, dicens: Sibi non committendum, vt cum viros vicisset à mulieribus vinceretur. Eras. lib. 8, apoph. Maxim. serm. 3.

Idem.

Apud Antipatrum cœnans formosa psaltria inducta, Alexander aspectu motus in illam exarsit. Mox rogauit Antipatrũ, nunquid ipse mulieris amore teneretur? Illo confitente. O scelestè, inquit, non tum protinus abduces è conuiuio mulierẽ? Quantũ ille animus aberat à cõstuprãda aliena vxore, qui tantopere sibi meruit ab amica hospitis! Plut. in apoph.

Idem.

Cùm Cassander Pythenẽ Euij tibicinis amasi per vim oscularĩ vellet, idque Euium egrè ferentem sensisset Alexander, iratus exiliit in Cassandrũ, clamans: Itáne per nos ne amare quidem quicquam licebit? Non satis erat regi, si seipsum præstaret continentem, nisi & præfectos haberet sui similes. Quando autem passus fuisset à suis per vim constuprari filiam aut vxorẽ honesti cuius, qui tibicini suos amores etiam ab osculo voluit esse inuiolatos? Denique quòd duces pec carent arbitratus est ad se pertinere. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm in Illyricos peruenisset, ac in Iouis ara animaduertisset mulierem forma præstantem, pulchritudinem admiratus, diu spectauit. cúmque Hephæstion diceret, Æquum esse vt ipse amatam caperet: An non, inquit, hoc indignissimum esset, vt qui in aliorum incontinentiam animaduertere velimus, ipsi incontinentiæ seruire ab exteris deprehendamur? Maxim. serm. 3.

Menedemus.

Adolescente quodam dicente, magnum esse si quis quæ concupiscat, assequeretur: Multò, inquit, maius est, nihil eorum quæ non decet, concupiscere. Maxim. serm. 3.

Basilius.

* Verè continens est, (inquit) qui omni perturbatione superior est, & nullum voluptatis irritamentum admittit: sed animo sobrio & nusquam cedente ad omnem fruitionem noxiam afficitur. Anton. serm. de ieiunio & continentia.

Philo.

* Continentiæ (inquit) proprium est sanitas & robur: incontinentiæ autem imbecillitas & ægritudo morti vicina. Eod. serm.

Vide apoph. de Castitate, Ieiunio, Temperantia, & suprà de Abstinentia. Item apoph. de vitiis quæ his virtutibus opponuntur.

De contumacia.

Plato.

DIonem, ob formam & rerum gestarum magnitudinem quum plurimi fieret ab omnibus, admonuit, caueret metuerétque contumaciam, cui comes esset solitudo. Insolenter enim vtentem rebus prosperis, amici destituunt. Laert. 3.

De contumelia.

Diogenes.

* CAlno cuidam contumeliis eum afficiente respondit: Tibi contumeliam non dico, sed capillos tuos laudo quòd malam effuge-

rint

rint callum. Anton. & Maxim. serm. de vituper.

Aristippus.

* Contumelia à quodam affectus secedebat: maledico autem persequente, ac dicente, fugis? Etiam, inquit, nam tu malè dicēdi potestatem habes, ego verò nō audiendi. Eodem serm.

Spartani.

Chij quondam Spartæ peregrinantes, à cœna vomuerāt in Ephororum curia: dein etiam in sedes, in quibus sedere solebant Ephori, ventris onus deiecerant. Ac primum quidem acris inquisitio facta est, quinam hoc designasset, ne fortè ciues essēt. Vt verò compertum est fuisse Chios, edixerūt, se Chiis permittere, vt agerēt intemperantius. Excellētium virorum est negligere cōtumeliam, quæ à palam improbis proficiscitur, à quibus etiam laudari turpe est. Plutarchus in Lacon.

Scipio Aemilianus.

Apud Numantiam iratus C. Metello, dixit: si quintum pareret mater eius, asinum fuisse parituram. Tarditatem mentis, ac deformitatem corporis illi fratribúsque eius exprobrans. Erasl. lib. 6. apoph.

De conuictu & conuersatione.

Diogenes.

ADolescenti formoso ad conuiuium eūti: Deterior, inquit, redibis. Reuersus verò à conuiuio adolescēs, cùm Diogeni dixisset: Iui, nec redij deterior: inquit, Deterior igitur, indicans fieri nō posse, vt adolescens ex conuictu improborum non fiat deterior. Laërt. lib. 6.

Antisthenes.

† Cùm ei probro daretur quòd cōuersaretur malis: Et medici, inquit, inter ægrotos versantur, neque tamē febricitant. Laërt. lib. 6. ca. 1.

Charondas.

† Eximios, bonósque viros amare, & cum iis versari conuenit, & probitatem verè imitando, & comparādà virtute, maximum, atque perfectissimum hoc veluti sacrificium obire. Stob. serm. 44. ex proœmio legum ab eodem Charonda latarum.

Seneca.

† Conspectus, præsētia & cōuersatio aliquid habet viuæ voluptatis: vtiq. si non tantùm quē velis, sed qualē velis videas. Epist. 35.

Epictetus.

Hominem, cum quo conuersamur, tribus modis considerandum esse suadebat: nempe vt præstātiorem nobis, aut inferiorem, aut æqualem. Præstantiori quidē auscultare & obtemperare cōuenit, minorem modestè persuadere, æquali autem consentire. Et hoc sanè modo in conuersatione hominum nunquam in contentionem incides. Stobæus sermon. 3. de Temperantia.

Agesilaus.

Argiuo cuidam dicenti, Lacedæmonios peregrinationib. reddi deteriores, quòd interim degenerēt à maiorum legibus & institutis: At vos, inquit, cùm Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Dictum retorsit in Argiuum. Nam hoc dicēs, magis suam gentē vituperauit, quàm Lacedæmoniorum: simul indicauit, quantopere referat inter quos viuas. Plutarchus in Laconicis apophtheg. mat.

Hippocratides.

Ei quum aliquando fuisset obuius adolescens, quē amator sequebatur, erubescenti adolescentulo: Cum his, inquit, oportet ambulare, cū quibus conspectus non mutes colorem. Docuit, ex improbis cōuictoribus nihil capi fructus nisi probrum & ignominiam. Plutarch. in Lacon. apoph.

Iulia Augusti.

In spectaculo gladiatorū cōuerte-

rāt in se populi oculos Liuia & Iulia, comitatus dissimilitudine. Liuiā cingebant viri graues. Iuliam iuuenes luxuriosi comitabantur. Pater itaque Augustus Iuliā admonuit scripto, videret quantum inter duas principes fœminas interesset: ê illa rescripsit: Et hi mecū senes fient. Hoc cōmodè interpretanti lepidè: incōmodè procaciter dictum videri potest. Eras. li. 4. apoph. ex Sueton.

S. Iohannes Apostolus.

Ioānes Apostolus & discipulus IesuChristi, lauandi gratia balneum ingressus, cùm vidisset ibi Cerinthum, continuò exiliens, non lotus discessit, dicēs: Fugiamus hinc, ne & ipse balneæ corruāt, in quibus Cerinthus lauatur. Quo dicto, & ipso etiam facto ostendit, malorum cōsortium vbique esse fugiendum. erat enim Cerinthus, vt nō solùm simpliciter malus, sed apertus veritatis atque omnium piorum hostis. Euseb. li. 4. Ecclesiast. hist. cap. 4.

De eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Antisthenes.

CVidam opprobranti, quòd interdum cū improbis haberet consuetudinem: & medici, inquit, cum ægrotis versantur; nec tamen ægrotāt ipsi. Sentiēs, philosophum ideo versari cum improbis, vt eos reddat meliores. Laert. lib. 6. cap. 1.

Romulus.

Ei crimini vertebatur, quòd cū improbis versaretur: Et medici, inquit, cùm ægrotis, non tamen morbo inficiuntur. Max. serm. 6.

Demosthenes.

Accusatus, quòd improborum vteretur contubernio: Optimus, inquit, is est medicus, qui sanos relinquit & bene habētes: ægrotos & penitus deploratos suscipit curandos. Stobæus & Max. ser. 6.

De conuiuiis.

Diogenes.

ADolescēti formoso ad conuiuiū eunti: Deterior, inquit, redibis. Reuersus à cōuiuio adolescēs, quum Diogeni dixisset, Iui, nec redij deterior: inquit, χείρων μὲν οὔ, i. deterior igitur, indicās, fieri non posse, quin adolescens è luxurioso temulentóque conuiuio redeat deterior. Laërt. libr. sexto.

Idem.

Rogatus, quānā hora prandere oporteret? si diues, inquit, est, quando vult: si pauper, quum potest. Laertius in eius vita. Brus. lib. 2. cap. 14.

Idem.

Inuitatus apud Platonem, oleas ex omni apparatu tantū gustantē: Quid, inquit, sapiens vir in Siciliā huiusmodi mensarum gratia profectus, appositis modò non frueris ibidem.

Athenodorus.

Dicebat, ne ad cœnam quidem se iturum ad eum, qui sibi per hoc debiturus sit. Brusonius lib. 2. cap. 14.

Lacedæmones.

† Vt eorum quisque conuiuia, quę sysitia vocabant, inibat, natu maximus, cōmōstratis foribus, His, aiebat, nulla verba egredientur. Plut. in Lacon. & 7. Conui. quæst.

Zeno.

Rogatus cur in conuiuio tā hilaris esset, qui alioqui seuerior videbatur: vrbanissimè respōdit, Lupini (inquit) quàm sint amari, perfusi tamen aqua dulcescunt. Brus. li. ca. 2. ex Plutarch.

Aristarchus.

Vocatus ad cœnam, non prius venturum se pollicitus est, quàm nomenclaturam eorū, qui simul vocati erāt didicisset. Dicebat. n. Cui nauigādum est, aut in expeditione militādū, contuberniū vtcunque ferat cōmorātium necesse est: cæterū citra delectū sese potatorum turbæ immiscere, hominis

nis est imprudentis, & parum cordati. Stobæus.

Aristides.

Semper suo vnius præsidio fretus Rempub. administrabat, à sodalitatibus abhorrebat, velut ab amicorum potentia, quæ ad iniuriam aliis inferendam adderet animum. Quantum ille vir abhorruit ab omni factione, qui non ob aliud vitabat amicitias, quàm ne per illas adigeretur ad aliquid faciendum, quod iniustum non esset, aut cogeretur abstinere ab eo quod iudicasset Reipub. conducere. Nunc mundus vndique plenus est sodalitatibus, sed titulis plausibilibus, ac religionis lenocinio commendatis. Nec his fortasse dedisse nomen expedit viris insigni virtute præditis, eò quòd maior pars, quæ ferè deterior est, sæpe cogit facere quod nolét, aut abstinere abeo quod erat factu optimum, Erasm.

Paulus Aemilius,

Cùm deuicto Perseo epulum exhiberet victoriale, admirantibus Græcis, quòd in magno splendidóque apparatu curiosus esset, dicere solebat, Eiusdem esse animi, & aciem & conuiuium bene struere: Illam quidem, vt formidolosus hostibus: hoc, vt amicis gratus esset. Plutarch. in rom. apoph. & Brus. lib. 2. cap. 2.

Sertorius.

Admonere solebat suos, ne quid in conuiuio præter decorum vel fieret, vel diceretur: præsertim, à iurgiis & obscœnitate temperaretur: Nec ipse quicquam tale sustinebat vel audire, vel videre. Plutarch.

D. Ludouicus Rom.

† Viros pios, religiosos & graues identidem ad mensam suam adhibebat: & cùm duos ex iis in aurem loquentes animaduertisset, grauiter obiurgauit, Malè, inquiens, facitis, Domini mei, clàm colloqui: clara voce si quid dicendum sit exponite, ne quisquam vos de se malè colloqui suspicetur. Nam si quis in conuiuio cœtúque multorum, quidpiam lepidum & vrbanum habet, id cum omnibus qui adsunt debet communicare: si verò res grauior maiorísque momenti sit, eam missam facere, & in aliud tempus reseruare: Ionuil. in eius vita. cap. 94.

De conuitiis.

Demosthenes.

A Quodam conuitiis lacessitus, Committor, inquit, in certamen, in quo qui superior euaserit, inferior est: & qui vicerit, victus est. Erasm. Rot lib. 4. apopht.

Chrysippus.

*A quodam improbo multis affectus conuitiis: Optimè, inquit, fecisti, quòd nihil eorũ quæ in te sunt prætererieris. Anton. & Max. ser. de vitup.

Idem.

*Audiens quosdam ipsi conuitiari & obloqui: atqui ego, inquit, sic vitam degam, vt illis nemo sit crediturus. Eod. serm.

Cleobulus.

* Dicebat conuitiorum reprehensionem illos nõ attingere qui secundum virtutem viuunt. Ibidem.

Plato.

* Quum reprehẽderis conuitiosè, inquit, vide num quid à te conuitio dignum designatum sit: si nihil tale actum est, fumum esse illud conuitiũ existimato. An. ẽ ser. de obloqunt.

Anonymus.

* Sapienti cuidam quum aliquis diceret, me præsente tibi à certo quodam conuitium factum est; tum ille, Nisi tu, inquit, libenter audiuisses, nunquam ille mihi esset conuiciatus. Eod serm.

Scopelianus.

Eos qui conuiciis agerent, existimantes sese hoc pacto declarare animi magnitudinem, aniculas appellare solebat, non tantùm ebrias, sed & rabidas. Philostratus.

Idem.

Psaltæ cuidam molestius obstrependenti, ψάλλ' ἐς κόρακας dixit, pro βάλλ' ἐς κόρακας, abi ad coruos: ludẽs vnius literæ mutatione. Athenæus apud Erasl.lib.6.apoph.

Demades.

Tibiis similes esse dicebat Athenienses, quòd adempta lingua nihil residuæ rationis haberent. Stob.ser. de Imprudentia.

Anonyma.

Philippus Macedonum rex, cùm iudicaret vino madidus, & perperã sententiam contra mulierem tulisset: illa intelligẽs errorem esse vini, nõ regis. Prouoco, inquit, ad Philippum, sed sobrium. Erasm.libr.8.apopht.

Philippus.

Athenienses comparabat statuis quibusdam, quæ nihil aliud quàm os haberent, & magna pudenda. Stob. serm. de Imprudentia.

Idem.

* Eum conuitiis afficiebat quidam effreni lingua præditus: cùmq; amici hortarẽtur vt conuitiatorẽ persequeretur: Absit, inquit ille, ne amplius affectus & implicatus plura in nos iaciat maledicta. Anton.serm.de contumelia.

Idem.

* Dicebat se suis conuitiatoribus gratiam habere quòd ab iis melior redderetur. Ego enim, inquit, studẽs illos mendacij conuincere, si quid improbè fecerim, muto consilium, & pœnitentia factum emendo. Ibid.

Diogenes.

* Cuidam conuitiatori, At nec mihi (inquit) credit quisquam te laudãti, nec tibi me vituperanti. Ibid.

Cicero.

Cum Pompeius Gallum quendam, qui ad se à Cæsare transfugerat, ciuitate Romana donasset: O hominem (inquit Cicero) bellum, qui Gallis ciuitatem promittit alienam, cùm nostram nobis non possit reddere. Plut.

Idem.

Adolescens quidã accusatus, quòd patrem placenta venenata sustulisset, cùm stomachabundus minaretur se probris laceraturum Ciceronem: Hoc, inquit ille, malim quàm placentam. ancipiti dicto: parricidiũ illi obiiciens. Erasm.libro 4.apopht. ex Plut.

C. Memmius.

Cùm accusaret Bestiam reum, cui patronus erat Scaurus, ac fortè funus quoddam duceretur: Vide (inquit) Scaure, mortuus rapitur, si potes esse possessor. notans Scaurum, qui malè audiebat, quòd Phrygionis Pompeij bona sine testamento possideret. Erasm.6.apoh.

Huc refer apoph. de Detrectatione, Libere dictis, Maledicentia, &c.

De conuiciis in ipsum authorem retortis.

Anacharsis.

Exprobranti cuidã Attico, quòd natus esset in Scythia: Mihi, inquit, probro est patria, tu patriæ. Laër.lib.1.cap.6.

Diogenes.

Aristippus philosophus, & Socratis discipulus, cùm vidisset Diogenem olera lauantem, accessit: Si Diogenes, inquiens, sciret vti regibus, non vesceretur crudis oleribus. Contrà Diogenes: Si Aristippus didicisset esse contentus oleribus, non esset canis regius: hoc est, non adularetur Dionysio regi, vt cibum ex aula eius caperet. Laërt lib.2.cap.8.

Idem.

Diogenem quidam amentem vocabat, cui ille: Amens quidem non sum, non tamen eandem quam vos mentem habeo. Stob.serm. de Prudentia.

Idem.

Cuidam probri gratia obiicienti egesta-

egestatē, quum ipse esset homo sceleroſiſſimus? Ob rerum egeſtatem, inquit, neminem vidi torqueri, ob malitiam autem quàm plurimos. Eraſm.lib.3.apoph. in fine.

Idem.

Platone de quibuſdam diſſerente, Diogenes præſens non attentè animaduertebat. Quamobrem indignatione commotus Plato: Quin, inquit, diligenter ſermones meos auſcultas, canis? Qui nihil perturbatus: At ego, inquit, nunquam eò ſum reuerſus, vnde veni, quod canes ſolēt. Obſcurè taxans ipſius in Siciliam profectionem. Ælia.lib.14. de Varia hiſtoria.

Idem.

Quidam ei obiiciebat, quòd olim falſam monetam ſignaſſet: Fateor, inquit Diogenes, fuiſſe tempus, quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc ſum, tu profectò futurus es nunquam. Laert.lib.6.

Idem.

Philoſophi vulgò hoc nomine male audiebant, quòd deos aut non crederent eſſe, aut contemnerent. Hoc innuens Lyſias, interrogabat Diogenem, crederétne eſſe deos? Cui Diogenes: Quî conuenit, inquit, vt non credam, quum perſuaſum habeam, te diis inuiſum eſſe? Hoc dictum quidam attribuunt Theodoro. Non reſpondit ad quæſtionem, ſed in contumelioſè interrogantem retorſit ſermonem. Laert.lib.6.

Socrates.

Acriùs obiurgāti familiarē quempiam in conuiuio, Plato dixit, Nónne ſatius erat hæc illi dixiſſe ſeorſum? Cui Socrates: Et an non tu quoque rectius feciſſes, ſi hæc mihi ſeorſum dixiſſes? Eraſm. lib.3. apoph. ex Plutarch.

Plato.

Quidam ei retulit eſſe nonnullos, qui ipſum conuitiis & maledictis inſectarentur. At ego, inquit, ita mores componam, vt illis fides nulla habeatur. Anton.ſermone de contumelia.

Demoſthenes.

Pytheas Demoſtheni obiecit, quòd ipſius enthymemata lucernam olerent: ſignificans illum non niſi de ſcripto, & ad lucernam elucubrata dicere. Quod dictum ita retorſit Demoſthenes, vt diceret, Non eodem pretio ſibi & illi conſtare lucernam. notans, quòd ille nocturnis conuiuiis indulgeret, plus impendens luxui, quàm ipſe ſtudio. Plut. in Demoſth.

Idem.

Aduerſus Demadem clamantem, Demoſthenes me corrigere vult, ſus Mineruam: At iſta (inquit Demoſthenes) Minerua anno ſuperiore in adulterio deprehenſa fuit. Adulterium obiecit Demadi, quum Mineruam poetæ faciant virginem. Eraſm. 4 apoph. & in Prouerb. Sus Mineruam. Ex Plutarch.

Idem.

Aduerſus quendam Phæreum nomine, de ſtupro ſuſpectum, quum Phæreus Demoſtheni vigilias lucubrationéſque obiiceret: Scio, inquit, tibi moleſtū fuiſſe, quòd lucernā per noctem habuerim. Bruſ.lib.1.ca.4.

Anonymus.

Quum cuidā multis verbis quidam nugator vt probrum obiiceret, quòd è parentibus ignobilibus prognatus eſſet: Mihi, inquit, dedecori ſunt parētes, tu verò parentibus. Anton.ſerm.de contumel.

Antagoras.

Antagoram poetam in tentorio congrum coquentem, atque patellam verſantem deprehendit Antigonus à tergo ſtans, eíque dixit: Putáſne ô Antagora, Homerum, quum Agamemnonis res geſtas ſcriberet, coxiſſe congrum? Contra hæc Antagoras: Et tu rex, putáſne Agamemnonem, quū illas res gereret, fuiſſe curioſum, ſi quis in exercitu congrum coqueret? Plut.in apoph.

Archelaus.

Timotheus citharœdus quum ingens præmium ab Archelao sperasset, ac minus sperato accepisset, palàm illum incusabat, canens, Tu verò terræ filium argẽtum laudas? nutu regem denotans, at Archelaus succinuit: Tu verò petis? in Græcis verbis plus est gratiæ, ob vocum affinitatem, *αἰνεῖς, αἰτεῖς*, id est, laudas, petis. Turpiter petit, qui non probat quod petit. Plut. & Eras.

Leo Byzantius.

Pisiadi obiicienti lippitudinem oculorum: Corporis, inquit, vitium exprobras, haud videns filium tuum Nemesium humeris baiulantem. Erat enim Pasiadi filius contractis humeris. Nemesim autem dixit redargutionem insolentiæ, quam veteres fingebant esse deam. Impudenter aliquis in alterum torqueret cõuiciũ, si in promptu sit quod ipsi vicissim obiiciatur. Philostratus.

Quirinus Sophista.

Quũ ab Asianis reprehenderetur, quòd in accusando mitior ac lenior esset quàm ipsi docerent: Multò, inquit, satius est, vt vos meam accipiatis lenitatem, quàm ego vestram crudelitatem. Tumebant Asiani rhetores & immodicis delectabantur. Philost. in sophistis.

Nicetes Smyrnaus.

Telonæ cuidam in iudicio vehementius incandescenti, dicentíque, Desine latrare in me: admodum salsè respondit, Si tu desinas mordere: nam vtrunque canum est. Philost. in sophistis.

Polemò.

Timocrati philosopho apud Polemonem dicenti, Fauorinum esse loquacem: Et omnis, inquit ille, anus. Notans in Fauorino corporis habitum, quòd esset eunuchus. Visus est excusare vitium, sed re vera conduplicauit. Philostratus.

Chabrias.

*Improbo cuidam cũ multis conuitiis afficiente, respondit: Bene fecisti quòd nihil eorũ quę in te insunt prætermisisti. Anto. ser. de contu.

Anonymus.

Libanius sophista, summus Iuliani Apostatæ fautor, cùm interrogasset Antiochiæ ludimagistrum quendam virum bonum atque pium, Quid nunc fabri filius (Christum per contumeliam intelligens) ageret? respondit, Non otiatur ô sophista, quem fabri filium appellas: parat enim Iuliano loculum. Intellexit autem vir optimus, Iulianum ob insignem impietatem & crudelitatem non diu superstitem fore, & diuinam vltionem præ foribus esse: paucos enim post dies Iulianus est interfectus. Tripar. hist. lib. 6. cap. 44.

Epaminondas.

Quum Argiui Thebanorum essent socij, Atheniensium oratores in Arcadiam missi, vituperarunt vtranque gentem, & Callistratus rhetor Orestem & Oedipodem ciuitatibus exprobrabat, nam Orestes Argiuus fuit, Oedipus Thebanus. Interim surgens Epaminondas: Fatemur, inquit, apud nos fuisse qui patrem occiderit, apud Argiuos qui matrem necarit: sed eos qui hæc patrarunt nos expulimus, Athenienses receperunt. Tanto compendio conuicium retorsit in authores. Plut. in apoph.

Idem.

Pelodipæ increpanti, quòd nullos tolleret liberos, malè in hoc consulens patriæ: Vide, inquit, ne tu peius consulas, qui talem patriæ filium relicturus sis. Habebat enim Pelopidas filium improbum & infamem. Mihi, inquit, Leuctrica pugna pro liberis erit, nunquam interitura. In hoc enim suscipiuntur liberi, ne pereat nostri memoria. At hoc melius præstant egregia facinora nam liberi frequenter offuscãt parentum gloriam. Eras. lib. 5. apoph.

Stilpo.

Quum olim omnium hominum ocu-

poculi in solum Stilponem coniecti essent, quidam ad Stilponem, Isti (inquit) omnes te admirantur vt beluam: Nequaquam, ait, sed vt verum hominem admirantur me bestiæ. Laert. lib. 2. cap. 12.

Gnathana.

Reprehensa à Stilpone philosopho, quòd adolescentes corrumperet: Tu, inquit, egóque Stilpon in eodem hæremus crimine, qui adolescentes tecum versantes inutilia quædam & amatoria sophismata doces, vt nihil referat cum philosopho versentur, an cum meretrice. Erasm. lib. 6. apoph.

Phocion.

Athenienses Demadem proponentes Phocioni, belli ducem constituerunt. Qui cùm ambitu superasset Phocionem, summè animum extulit, & accedens Phocionem: Accommoda, inquit, mihi sordentem istam chlamydem, quam gestare solitus es in tuo belli principatu. Cui respondens Phocion: Nunquam, inquit, quicquam tibi sordens deerit, dum talis fueris. Ælianus libr. 14. de Varia hist.

Idem.

Demostheni rhetori dicenti, Occident te, ó Phocion, Athenienses, si quando cœperint insanire, hunc in modum respondit: Me quidem, si insanire cœperint, at te, si ad sanam mentem redierint. Demosthenes enim pleraque ad gratiam apud populum loquebatur, & blanda potius quàm salubria consulebat. Plut. in apoph.

Themistocles.

Seriphio cuidam obiicienti, quòd non ex sese, sed ob vrbis nobilitatem celebris esset: Vera, inquit Themistocles, prædicas. Neque enim ego si Seriphus essem, clarus essem, neque tu si Atheniensis. Non inficiatus est vrbis celebritatem nonnihil facere ad illustre nomen: sed illum esse tam ignauum, vt etiam si fuisset natus Athenis, nihilo minus fuisset obscurus futurus. Plut. in apoph.

Adimantus.

Adimantus abhorrens à pugna nauali, ad Themistoclem, qui Græcos hortaretur incitarétque ita loquutus est: O Themistocles, eos qui in certaminibus ante alios prosiliunt, mos est flagris cædere. Cui Themistocles, Sic est Adimante, vt dicis: sed nec eos qui se subducunt, coronat quisquam. Adimantus notauit in Themistocle præcipitem audaciam, ille vicissim illum insimulauit formidinis, qui cùm opportunitas inuitaret, detrectaret pugnam. Plut. in Themist.

Cleomenes.

Cleomenem quidam per conuicium dixerat deliciis deditũ. At hoc, inquit, satius est, quàm iniustum esse. Tu verò pecuniarum amore teneris, quũ quod satis est possideas. Argutè significauit, neminem esse posse iustitiæ tenacem, qui supra quàm satis est congerendi studio tenetur: ad hæc stultum esse, qui alteri leuius exprobrat vitium, quum in ipsum illico grauius crimen possit retorqueri. Plut. in Lacon.

Pausanias Plistonactis F.

E patria profugus, quum Tegeæ laudaret Lacedæmonios, cuidam dicenti: Quin igitur mansisti Spartæ, sed fugere maluisti? Quoniam, inquit, nec medici apud sanos, sed apud ægrotos versari solent. Salsissimè cõuicium exilij retorsit in Tegeaten, quòd eius gentis corrupti mores egerent Spartana disciplina. Plu. in Lac.

Anonymus.

Quũ Thebani deuictis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipsum venissent Eurotam, & quidam gloriabundus dixisset, Vbi nunc Lacones? Spartanus quidam ab illis captus, Nõ adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit obliuisci indolis Laconicæ, nec tulit victoris iactantiam. Plu. in Lacon.

Idem.

Argiuo quodam dicente, multa Spartanorũ sepulchra apud nos sunt: Lacon excipiens, Atqui Argiuorum apud nos nullum est sepulchrum, innuens, quòd Spartani semper inuasissent Argiuos, Argiui verò Spartanos nunquam. Solerter Lacon, quod ille dixerat in gentis suæ laudem retorsit in ignominiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam cùm Laconi dixisset, Mentiris, ille contrà, Nimirum (inquit) liberi sumus, alij verò, nisi vera dixerint, vapulant. Quo dicto se liberum esse demonstrat, à seruo notatum: qui si fallat mendacio, loris punitur. Plutarchus in Lacon.

Plistonax.

Cùm rhetor quidam Atticus Lacedæmonios dixisset indoctos: Nos enim, inquit, Græcorum soli nihil à vobis didicimus mali. Lacedæmonij malum existimabant, quicquid non faceret ad efficiendam ciuitatem meliorem. Plut in Lacon.

Demetrius.

Lysimacho Demetrium impetente conuiciis, dicentéque, Lamiam sibi visam meretricem de scena tragicà prodeuntem (hæc erat amica Demetrij magnificè culta.) Demetrius respondit, meretricem Lamiam esse modestiorem, meliúsque moratam, quàm ipsius Penelopen, coniugem illius notans. Plut. in Demetrio.

Idem.

Quum alteram vxorem ducere statuisset, liberis ipsum percõtantibus, nunquid in ipsis haberet de quo quereretur? Nequaquam inquit, imò ob id potius alteram duco, quod collaudem vos, cupiámque mihi & alios istiusmodi liberos nasci, Erasm. lib. 5. apoph. Illud etiã de Pisistrato & M. Catone refertur.

C. Marius.

In bello ciuili cùm fossa cinctus obsideretur, continuit sese, opportunum expectans tempus rei gerendæ. Popedio autem Siloni dicenti, Si magnus es imperator, ô Mari, descende in conflictum: Imò tu, inquit, si magnus es imperator, coge me nolentẽ ad certamen venire. Plut. in apoph.

Galba.

Libo, cum ei dixisset, quando tandem Galba exibis de triclinio tuo? mox ait, Cùm tu de cubiculo alieno. Libo notauit Galbam, quòd L. Scribonius tribunus plebis iudices ferret familiares suos, & cõuiuiis corruptos. Galba vicissim illum notauit adulterij. Eras. l. 6. apoph.

Heluius Mancia.

L. Libonem apud Pompeium accusabat: in quo certamine Pompeius, Liboni fauens, Helio & generis humilitatem & senium exprobrans, dixit, illum ab inferis remissum, vt claros viros accusaret. Hoc conuitium is constanter retorsit hoc modo: Non mentiris, inquit, Pompei: planè ab inferis reuersus sum. Sed dum illic moror, vidi Cn. Domitium Ænobarbum deplorantem, quòd summo genere natus, vitæ inculpatissimæ, patriæ amantissimus, in ipso iuuentutis flore tuo iussu esset occisus. Vidi pari claritate conspicuum Brutum, ferro laceratum, querentem id sibi prius perfidia, deinde etiã crudelitate tua accidisse. Vidi Cn. Carbonem, acerrimum pueritiæ tuæ, bonorúmque patris tui defensorem, cum tertium consul esset, catenis, quas tu illi iniici iusseras, vinctũ, obstantẽ te aduersus omne fas & nefas, cum in summo esset imperio, à te equite Romano trucidatum. Vidi eodem habitu & quiritatu, prætoriũ virum Perpennam, sæuitiam tuam execrantem: atq; hos omnes eadem voce indignãtes, quòd indemnati sub te adolescentulo carnifice cecidissent. Has Manciæ voces fortassis aliquis temeritatem appellet citius quàm libertatem. Scitum est, quod subnectit Valerius: Eo tempore & fortissimum erat Pompeio maledicere, & tutissimum. Fortissi-

tissimum ob summam potentiam [illegible] tissimum, ob reuocatam veterum facinorum inuidiam. Eras. lib. 8. apoph. ex Valer. Max. lib. 6. cap. 2.

Aegilius.

Qu. Opimius consularis in adolescientia malè audiuit. Is Ægilio homini festiuo, qui videbatur mollior, nec erat, sic exprobrauit molliciem: Quid tu Ægilia mea, quando ad me venies cum tua lana & colu? Lepidè retorsit Ægilius: Non Pol, inquit, audeo: nam me ad famosas vetuit mater accedere. Alter simulabat orationem velut ad fœminam, alter acceptâ personâ simulationem vertit in irrisionem. Eras. lib. 9. apoph.

Philippus orator.

Catulus Philippo oratori dicenti, Quid latras? respondit, Furem video. [illegible] latrandi in ipsum retorquens, notauit hominis rapacitatem. [illegible] lib. 2. cap. 40.

Catulus.

Cùm audiret quosdam ex iudicibus, qui pecunia Clodius corrupe[illegible] præsidium petentes, ac si in periculo forent constituti: perstringens illorum prædonum auaritiam. Quid vos (inquit) à nobis præsidium postulastis? an, ne nummi vobis eriperentur, timebatis? Cic. ad A. t. lib 1. Plut.

M. Crassus.

Cn. Domitius L. Crasso collegæ exprobrauit, quòd censor tanti habitaret, eo quòd in porticu domus haberet columnas Hymetias, pro domo eius millia nummûm identidem promittens. Crassus erat præsenti ac festiuo ingenio, rogauítque collegã, Quanti ipse domum suam æstimaret. Is respondit, Sexagies sestertium. Rursum crassus: Quanto igitur, inquit, eam minoris æstimas, si decem arbusculas succidero? Ea, fuerunt loci patula ramorum apacitate lasciuia. Cùm Domitius respondisset, tricies sestertium. Vter, inquit Crassus, nostrum luxuriosior? egóne, qui decem columnas centum millibus nummûm emi: an tu, qui decem arbuscularum vmbram tricies sestertium æstimas? Ita est ingenium hominum, ad aliena vitia perspicax, ad sua cæcum. Eras. lib. 6. apoph.

Deiotarus.

M. Crassus in Parthos proficiscens, cùm Deiotarum extremæ iam senectutis, nouam vrbem condere videret: Quid est, inquit, ô rex, hoc rei, quod cùm hora diei iam adsit duodecima, nouam vrbem extruere institueris? Ad hæc arridens Deiotarus: Imò quid tibi in mentem venit, Imperator, vt cum haud quaquam sis: (vt videtur) matutinus, tamen in Parthos cum exercitu properas? Nam id temporis Crassus sexagesimum agebat annum. Hora quæ nobis duodecima est in meridie, olim erat extrema diei. Plutarch. in M. Crasso.

L. Crassus.

L. Crassus censor Cn. Domitio collegæ exprobranti, quòd ob murenam in viuario mortuo lachrymasset: At tu, inquit, cùm vxores tres extuleris, nullam emisisti lachrymam. Scitè retorsit conuitium. Notauit illum, quasi non curasset vxorum mortem. Et alioqui turpius est in vxoris funere non flere quàm ob murenam emittere lachrymas. Eras. 6 apoph. ex Plutarcho.

Domitius Afer.

Longus Sulpitius insigniter ipse fœdus, eum contra quem in iudicio aderat, dixit ne faciem quidem habere liberi hominis. Cui respondens Domitius Afer: Næ tu ex animi mei sententia, Longe. Qui malam faciem habet, liber non est. Si ideo liber non erat cuius agebatur causa, quòd deformis esset: nec ipse Sulpitius habendus erat pro libero, cùm esset fœdissimus. Eras. lib. 9. apoph.

Cato.

Cùm quidam Catoni dixisset, Eamus deambulatum: & adolescens quidam interpellasset dicens, Quid

opus erat de? Imò, inquit Cato, quid opus erat te? Vna literula mutata, significauit ipsum potius esse superuacaneum in vita, quàm de in verbo. Eras. l. 5. apoph

C. Lælius.

Ei quidam obscuro genere natus dicebat, Indignus es tuis maioribus, respondit: At tu hercule tuis satis dignus es. Cic. l. 2. de Orat. & in Lælio.

Cicero.

Cùm ad Pompeium venisset, ac venisse pœniteret, rogatus vbi Pisonē generum reliquisset? Apud tuum, inquit, socerū: Cæsarem designans. Perinde quasi notatus esset Cicero, quòd à genero suo disiunctus esset, perstrinxit illum quòd ipse cum socero bellum gereret, Plut. in apoph.

Idem.

Metello percontanti, quis ipsius esset pater, nimirum ignobilitatem exprobrans: At istam, inquit, percontationem vt respondere sit difficilius mater effecit tua, nam Metelli mater audiebat parum pudica. Quin & ipse Metellum matrem referens leuior erat, & inconstans, & affectibus seruiens. Cicero conuicium à patre ad matrem transtulit. Tum enim incertus est pater cùm mater non cum vno consuetudinem habet. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Verres, qui filium habebat parum pudicè flore ætatis vtentem, Ciceronem vt parum virum ac cinedum incessebat conuiciis. At Cicero, Ignoras, inquit, quòd liberis intra fores ita conuiciandum sit. Significans hoc conuicium non in ipsum competere, sed in conuiciatoris filium. Parentum est autem obiurgare liberos, sed intra domesticos parietes, nec turpia conuicia sunt eliminanda. Eliminat autem, qui aliis impingit, quod ipsius domi committunt liberi. Plutar. in Rom. apoph.

Anonymus.

Plancus cùm in causa quadam adesset amico, velletque testem molestum perturbare, interrogauit, quo se artificio tueretur. Sciebat enim illum esse sutorem. At ille lepidè retorquens in Plancum: Gallā, inquit, subiugo. Id quidem sutorium habetur instrumentum; sed rectè exprobrabat illi adulterium cum Mæuia Galla, quo nomine Plancus malè audiebat. Eras. Rot. 6. apoph.

Antigenidas.

Cùm quidam eiusdem artis æmulus ira commotus contumelia affecisset diceretq. Abi, emā te pro mancipio, respondit, Bene facies, tū enim ego te docebo tibiis canere. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Cassius.

Iulio Cæsare iam per insidias interfecto, sedatoque tumultu populi, cùm Brutus ad Lepidum propinquū suum, Crassus verò ad Antonium proficisceretur, inter cœnandum cùm sermonem (vt fit) de multis rebus haberent: tum verò Cassium Antonius interrogauit, An nunc etiam (inquit) pugionem sub axilla geris reconditum? Certè, inquit, longè maximum: siquidē tū quoq. regnum affectabis. Xiph. Dionis abbreuiator. in Iulio.

Anonymus.

Cæsar Augustus cùm vidisset adolescentem oris similitudine sibi similem, interrogauit, num aliquando mater eius Romæ fuisset. Negauit ille: sed sentiens conuicium, statim retorsit in authorem, adiiciens: Sed pater meus sæpe Romæ fuit. Augustus ludens, suspicionem intendebat in matrem adolescentis, velut ab ipso stupratam: & adolescens protinus eam suspicionem retorsit in matrem Cæsaris, aut in sororem. Nam oris similitudo nō magis arguebat illum esse Cæsaris filium, quàm fratrem aut nepotem. Eras. l. 4. apoph. ex Sueton.

Sfortia Cotignola.

Ei, Duci clarissimo, quum à Sergiano

giato magno Senescalco, ad exprobrandam generis nouitatem, ligonis fabula obiectaretur: In hoc, inquit, vt video, stirpis origine pares sumus, quum Adamus, mortalium primus, terram & ipse foderit. Sed ego certè, quod iure diffiteri non potes, illo meo ligone multo nobilior euasi, quàm tu tuo pene & penna. Quo scommate lepidè admodum hominem transfixit, quum in eo tanta cum inuidia dignitatem stupro quæsitam, & patrem eius ad prætoris tribunal, ignobilem scribam, adulteratóque testamento falsi damnatum, scitissimè notasset. Paulus Iouius in vita Iacobi Mutij, c.84.

Queraldus.

Is Petri Aragoniæ regis senator, missus aliquando legatus ad regem Africæ, fuit ab illo in cœnam adhibitus, quam rex ipse apparari iussit editioribus in scamnis. Afri etiam in solo super tapetis discumbũt. Cœnitauerunt plures simul. Rex autem ipse clàm iubet ossa colligi, eáq. ad pedes Queraldi illo nesciente coniici. Finita igitur cœna, cùm aulæ magistri iussu mensæ essent sublatæ, appareréťque osium cumulus: tum quispiam à rege submissus, Quid hic (inquit) ossium video? lupus profectò hic cœnitauit, non homo. Tum Queraldus ad regem conuersus: Mihi, inquit, ô rex cum lupis fuit negotium, cùm luporum sit & carnem & ossa simul arrodere, quod comessatores isti tui fecere. Ego verò, vt homo ac conuiua comis, carnes absumpsi, ossa in humum abieci, in canum pastum atque oblectamentum. Pontanus.

Ignatij episcopi.

Ignatius Chalcedonẽsis episcopus, cùm iam Constantinopoli habitans, ob senectutis incommoda visu orbatus esset, atque à Iuliano apostata ob id vexaretur, Galilæum (ita enim Christum per contemptum vir impius nominare solebat) visum non restituturũ ei dicẽtis: respondit, Libens quidem oculis carere volo ne tam impium tyrannum te Iulianum videre cogar. Fulgosius lib.6. cap.2. ex hist. Eccles.

Biracus.

Patriarcha Hierosolymitanus, qui totam cancellariam pontificiam regebat, conuocatis aliquando certam ob causam discutiendam aduocatis nonnullis, quendam verbis acriter castigauit. Huic cùm vnus præ cæteris Thomas Biracus liberius respondisset, versus in eum patriarcha, inquit: Malum caput habes. At ille, vt erat homo promptus: Rectè, inquit, ac verè loqueris. Nam si bonum caput haberem, satis meliori loco res nostræ essent, neque opus esset hac nostra controuersia. Te igitur ipsum culpas, ait patriarcha? Tum ille: Non me, inquit, sed caput reprehendo, ita ipsum, qui aduocatis omnibus præerat, Patriarcham accusans, qui duro paulum capite erat. Poggius Florentinus.

De correctione.

Zeno.

CVidam dicenti, Cur me vnum omnium non corrigis? Non enim, inquit, tibi credo. Subindicans, sibi non esse spem, illum, si corriperetur, fore meliorem. Laërt. libro 7. cap. 1.

Gallus.

Quum Gallus, qui testimonium ferebat contra Pisonem, dixisset, innumerabilem pecuniam Magio præfecto datam, idque Scaurus tenuitate Magij redargueret: Erras, inquit, Scaure. Ego enim Magium non conseruasse dico, sed tanquam nudus nuces legeret, in ventrem abstulisse. Correxit sermonem suum Gallus, sed ita, vt crimini corruptelæ

crimen adderet luxus, Erasm. lib. 6. apoph.

Socrates.

†In comœdijs identidem proscindebat. Nec iniquo animo poetarum & histrionum contumelias ferebat. Siquidem expedire dicebat sese consulto comicis eorum scenas adeundo exponere. Nā si quidem ea dixerint, quæ in nobis emendanda sunt, corrigam; sin minus, nihil nos eorum maledicta mouere debent. Laer. lib. 2

Vide apophi de Castigatione & Reprehensione.

De credulitate.

Timon.

CVm Alcibiadem adhuc puerum obuiam habuisset, & deosculatus ei plurimum blandiretur, rogantibus quibusdam, quæ insuetarum blanditiarum causa esset? Respondit, amare se eum puerum, quòd prę uideret ipsum quandoque Atheniensibus magnorum malorum causam fore, qua spe sola fruebatur. Etenim propter immanem naturam id ei placebat, quod alij iure omnes abominabantur. Fulgosius libro 9. cap. 11.

Alexander Phereus.

Alexander Pherensium tyrannus, maximè truculentus sæuúsque esse videbatur. Theodoro verò tragico poeta, cum acri animorum affectu & commiseratione Æropem agente lachrymas profudit, surgénsque de theatro recessit. Verùm purgans & excusans se apud Theodorum, affirmauit se non idcirco abiisse, quòd illum aut aspernari aut contumelia afficere voluisset: sed quòd puduisset ipsum histrionis incommodis & affectionibus misericordem videri, suis verò ciuibus & subditis non item. Ælianus libro 14. de Varia histor.

Vxor Hannibalis.

Hannibalis Pœni scelerata æque atrox nimis vxor, inspecta humani sanguinis fossa, pulchrum in ea esse spectaculum dixit. Fulgos. libro 9. cap. 11.

C. Fimbria.

Procurarat, vt Scæuola in funere C. Marij iugularetur, quem vt cognouit ex vulnere recreatum, apud populum deferre instituit. Rogantibus quid optimo innocentissimóque viro esset obiecturus? Obiiciam, inquit, quòd parcius corpore telum recepit. quasi hoc ipsum crimen esset, nō periisse Eras. lib. 6. apoph. Bruson. lib. 2. cap 9

Q. Catulus.

Cùm Syllana crudelitas magna licentia sæuiret in capita ciuium (nam occisi feruntur supra nouem millia) percussoribus liberè per vrbem vagantibus, ac cæteris metu attonitis, Qu. Catulus palàm ausus est dicere Syllæ: Cum quibus tandem victuri sumus, si in bello armatos, in pace enermes occidimus? Eutrop.

Sylla.

Septem millia Romanorum occidi iussit: ac cùm in vicino ad ædem Bellonæ sedens exaudisset exclamationem tot millium sub gladio gementium, exterrito senatu: Hoc agamus, inquit, P. C. seditiosi pauculi meo iussu occiduntur. Bruson. lib. 2. cap. 9. ex Plutarcho.

P. Telesinus.

Pontius Telesinus cùm in eo bello, quod Sylla contra patriam gessit, magno Reipub. Romanæ detrimento ad portam Collinam parum prosperè pugnasset, ac vociferaretur, eruendam delendámque vrbem adiecit, Etiam nunqnam defuturos Italicæ libertatis lupos, nisi sylua, in quam refugere solerent, penitus esset excisa. Velleius Paterculus, & Cuspinianus in Consulibus.

L. Catilina.

Obiicienti Ciceroni, incendium à se excita-

se excitatum. Sentio quidem (ait) verùm si aqua illud non potero, ruina extinguam. Brus. lib. 2 cap. 9.

Augustus Cæsar.

Audiens inter pueros, quos in Syria Herodes crudelissimus Iudæorum rex interfici mandauerat, filium quoque eius interfectum, dixisse fertur: Se malle suem, quàm filium Herodis esse. Inter Iudæos enim cùm versaretur, à suilla carne prohibita abstinebat, iuxta legem. Macrob. lib. 2 cap. 4. Sat.

Idem.

Cœnabat apud Aredium, siue Vedium Pollionem, ibi fregerat quidam è seruulis vas crystallinum: qui ilico iussus est ab Aredio rapi, & murenis obiici. Puer ad Cæsaris pedes cõfugit, nihil aliud petiturus, quàm taliter perire. Cæsar motus nouitate crudelitatis, & puerum dimitti crystallina omnia ante se frangi iussit, & compleri piscinam. Amicum suum grauiter increpauit. Et cõuiuio, inquiens, rapi homines imperas, & noui generis pœnâ lacerari? Si calix tuus fractus est, viscera hominis distrahentur? Tantúmne viris placet, vt tibi aliquem duci iubeas, vbi Cæsar est? Erasm. lib. 4. apoph. ex Dionio. & Suetonio & Sen.

Theodorus Gadareus.

Is Tiberij Cæsaris in Rhetoricis præceptor, animaduertens in puero sanguinarium ingenium, sub specie lenitatis & clementiæ latitans, subinde inter obiurgandum appellabat illum, lutum sanguine maceratum. Ab initio quippe sui imperij miram lenitatem præ se tulit, sed in progressu ad immanem crudelitatem prolapsus est, vt Suetonius testis est in eius vita.

Tiberius.

Cum custodias recognoscentem eum quidam rogaret vt supplicium maturaret, respondit, Nondum redij tecum in gratiam. Humanitatis officium esse putauit, si damnatum citò occidisset. Suet.

Idem.

C. Caligulæ ideo imperium reliquisse dicitur, quo memoriam scelerum suorum maioribus Caij sceleribus obrueret: vtque maxima atque nobilissima pars senatus post mortem suam necaretur. Sæpe enim dictum illud vetus fertur vsurpasse: Me mortuo, terra eum igni misceatur. Dion Micæus in eius vita.

Nero.

Post multa nefanda facinora quum vrbem atque imperium viuus perdere funditus optaret: Priamum mirum in modum beatum fuisse dicebat, quòd patriam simul cum regno perditam vidisset. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

Quum amitam ex duritie alui cubantem visitaret, & illa tractans lanuginem eius (vt assolet iam grandioribus natu) per blanditias fortè dixisset; simul hanc excepero, mori volo: conuersus ad proximos, confestim se positurũ (velut irridens) ait, præcepitque medicis, vt largius purgarent ægram; quo citius efflaret animam. Brus. lib. cap. 9.

Idem.

Quodam in colloquio proferente Græcum versiculum,

ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί
id est,

Me mortuo terra misceatur incendio

Subiecit, imò ἐμοῦ καὶ ζῶντος, id est me etiã viuo. Quibus portentis aliquãdo committitur Respub. Eras. 6. apoph.

Idem.

Columnis statuarum eiusdem illud adscriptum erat, Galli cantando me excitarunt. Indignissimè tulerat Gallorũ defectionem, proinde decreuerat, Gallos omnes Romæ agentes contrucidare, prouinciámque exercitui diripiendã tradere. Suet.

Agrippina.

Quum iussu Neronis occideretur, & Centurio ferrum in ...

ret, ventrem ostendens clamabat: Hunc percute, hic est ferro fodiendus, qui portentum illud genuit. Suetonius.

Nero.

Vestinus consul, quum eodem die omnia munia consularia obiisset, è conuiuio repente ad supplicium raptus est. Conuiuæ nihil aliud quàm exitium expectabant. Horum pauorem irridens Nero, dixit illos satis supplicij luisse pro epulis consularibus. Dicas hoc à clemente dictum, si cætera Neronis facinora spectes. Sueton. in Nerone.

Caligula.

Is, vt alia omni in re, ita verbis quoque sceleratus fuit, persæpe repetens, Oderint dum metuant. Optabat etiam populum Rom. vnam habere tantùm ceruicem, vt vno ictu omnes interficere simul posset. Fulgos. lib. 3. cap. 11 ex Sueton.

Idem.

Vir quidam prætorius valetudinis causa secesserat in Anticyram, petito à Caligula Cæsare commeatu. Is quum sæpius peteret prorogari cómeatum, mandauit interfici, & adiecit, necessariam sanguinis esse missionem, cui tam diu non profuisset helleborum. Solent enim medici, in morbis validioribus venarum incisione vti. Et in Anticyram nauigabant, quibus opus erat purgatione. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum destinasset interficere fratrem suum, eúmque suspicaretur sese medicamentis præmunire, ita locutus est: Antidotum aduersus Cęsarem? Timebat ille venenum, quasi Cæsar non posset alio quouis modo trucidare, quem vellet extinctum. Eras. 6. apoph.

Idem.

† Non temerè in quenquam, nisi crebris, & minutis ictibus animaduerti passus est; perpetuo, notóque iam præcepto: Ita feri, vt se mori sentiat. Idem Sueton. cap. 30.

Vitellius.

Postquam occisum Othonem in campo Bebriaci cognouit, cóque venisset, abhorrentibus quibusdam cadauerum tabem detestabili voce cófirmare ausus est: Optimè olere occisum hostem, & melius ciuem. Sed hic tandem religatis post terga manibus, iniecto ceruicibus laqueo, veste discissa, seminudus in forum tractus est inter ludibria, per totum viæ Sacræ spatium, reducta coma, ceu noxij solent, quibusdam etiam cœno stercoréque incessentibus. Tandé apud Gemonias minutissimis ictibus excarnificatus, confectúsque est, indéque vnco in Tyberim tractus. Brusonius lib. 3. cap. 9. & Fulgos. lib. 9. ca. 11. ex Tacito.

Antoninus Caracalla.

Cum direptis ciuium bonis atque omnibus exhaustis ærariis, sua crudelitate ingentem corrasisset pecuniam, eámque indifferenter nefariis hominibus distribueret; obiurgatus à Iulia matre, vt pecuniis aliqua ex parte pareeret, atque prædæ optimæ partem in alium vsum sibi reseruaret, strictum gladium ostentans matri, respondit: Læto sis animo, quamdiu hunc habebimus, nulla nobis deerit pecunia. Ostendens, nullam pecuniam apud subditos adeò reconditam esse, quam sua crudelitate extorquere non posset. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Antonini.

Vide apoph. de Tyrannide.

De cunctatione in rebus agendis.

Diogenes.

POscebat aliquid ab homine auaro: quem cùm videret cũctãtem, ac negaturo similem, ô homo, inquit, ad cibum te postulo, nó ad cyp pum, vt qua licet, Græcarum vocum affinitatem reddam. Græcis enim

τροφὴ cibus est, ταφὴ, sepultura. Erasmus lib. apophth. ex vita Diogenis apud Laert.

Socrates.

Hoc dictum plurimum in ore habuisse dicitur: Dimidium operis peractum ei, qui iam esset aggressus. Sunt enim qui cunctando ac deliberando vitam omnem absumant. Est autem hemistichium Hesiodium, Ἀρχὴ ἥμισυ παντός. Laërtius in vita Socratis.

Fabius Max.

Quoniam cum Hannibale pugnare detrectabat, mora copias illius & pecuniarum & commeatus egentes attenuabat. Ob quod cùm malè audiret, nihil tamen commotus, pergebat in suo instituto, & Hannibalem cunctatione fregit, quem alij magno militum exercitu vincere nunquam potuerunt. Plutarch. in eius vita.

Iulius Cæsar.

Quum Pompeius instructam aciem apud Pharsalum inibi consistere, & hostem opperiri iussisset, Cæsar dixit illum errasse, qui vim, impetum, ac diuinum afflatum animorum ad incursionem paratorum, mora relaxasset. Adeò Cæsari nō modò certamen erat cum Pompeio de fortuna belli, verùm etiam de bellandi peritia. Plut. in Rom. apoph.

Augustus Cæsar.

Illud semper citò factum posse dici aiebat, quod cùm factum esset, bene haberet. Tarditatem enim, quæ tuta esset, celeritati anteponebat, cui periculum esset coniunctum. Fulgosius lib. 7. cap. 2.

Iulianus.

Quum in frequenti turba quidam ipsum his verbis appellaret aduersus aduersarium suum: Thalassius inimicus pietati tuæ nostra per vim eripuit. Agnosco, inquit, ab illo me fuisse læsum, proinde dic illi, vt mihi potiori inimico prius satisfaciat, mandauitque præfecto, ne prius cognosceretur illorum negotium, quàm ipse cum Thalassio rediret in gratiam. Quod alter adduxerat ad maturandam vindictam, Cæsar torsit in cunctationem. Eras. lib. 8. apophth.

De curiositate.

Anonyma.

THaletem in cœlum suspicientem, & lapsum in barathrum, ancilla conspicata, meritò id illi accidisse dicebat: qui cùm quæ ante pedes essent ignoraret, cœlum contemplaretur, vt cognosceret. Antonius in Melissa, par. 2. serm. 77. & Maxim. ser. 21. Bruson. lib. 2. cap. 27.

Aristippus.

Quum quidam obiiceret Aristippo, ac diceret, Propter te ager periit: An, inquit, melius est, me propter agrum, quàm propter me agrum perire? Antonius serm. 77. part. 2. Melissa.

Xenocrates.

Nihil referre dicebat, vtrum pedes an oculos inferas in ædes alienas, videlicet deterrens ab omni curiositate rerum ad nos nihil attinentium. Laërtius lib. 4 cap. 2.

Zeno Citticus.

Adolescentem curiosius quidam quàm pro ætate sciscitantem, adduxit ad speculum, vtque se contemplaretur admonuit. Mox rogitauit, an videretur tali vultui conuenire quæstiones eiusmodi proponere? Laert. lib. 7 cap 1.

Socrates.

Interrogatus à quodam, quid ageretur apud inferos? Deridens hominis curiositatem, respondit: Nec ego, inquit, vnquam fui, nec cum quoquam illinc reuerso sum collocutus. Maximus serm. 36.

Idem.

Illud Homeri semper in ore habere solitus erat,

ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. id est,

Ædibus in nostris quæ praua & recta gerantur.
Eo non solùm reuocans auditores à curiositate rerum alienarum, verū etiam à disciplinis nō necessariis: velut ab exacta cognitione Astrologiæ aut Geometriæ, aut causarum naturalium, aut rerum vltra mundanarū, ad cognitionem Ethices, cuius scientia præstat, vt nobis ipsi noti simus, vtque rem domesticam aut publicā vtiliter administremus. Stob. Laert.

Idem.

Eodem spectat & illud quod illi adscribitur, & in primis celebrauit: Quæ supra nos, nihil ad nos. Sic enim respondere solebat admirantibus quòd de moribus semper, de astris déque meteorologicis nunquam disputaret. Gellius & Laërtius.

Aristoteles.

Eos qui res euidentes demonstrare conarentur, similiter facere dicebat, vt si quis solem per lucernam ostendere conetur. Max ser. 21.

Demosthenes.

Quum quidam diceret eum agrum negligere, ipsum autem se curare: Ea (inquit) curo, propter quæ agrum comparaui. Antonius in Melissa, parter 2. serm. 77. & Max serm. 21.

Euclides Philosophus.

Rogatus à quodam, quales essent dij, quáque re potissimum gauderent? Cætera quidem ignoro, inquit, at curiosos illis odio esse certò scio. Max. ser. 21.

Demonax.

Cùm quidam exquireret, an mundus esset animatus? & rursus, an globosus? Vos, inquit Demonax, de mundo soliciti estis, & vestram ipsorum immundiciem non curatis. Antonius in Melissa. part. 2. serm. 77. & Max. srm. 21.

Locrenses.

† Magistratus Locrenses si quis peregrè rediens, rogasset, Num quid noui? Multa ei dicebant. Plut. de Curiositate.

Anonymus.

Ægyptius baiulus gestans quiddam velo opertum, cuidam sciscitanti quid portaret? Ideo inquit, obuelatum est, ne scires: tu verò cur curiosè vestigas, quod ocultum est? Solent vectigalium redemptores explorare sarcinas. Ægyptij autem dicti sunt ἀχθοφόροι. Eras. l. 6. apoph. ex Pl.

Seneca.

* Non vis esse iracundus? inquit, ne sis curiosus. Qui inquirit quid in se dictum sit, qui malignos sermones etiam si secreto habiti sint, eruit, se ipse inquietat. lib. 3. de Ira. cap. 11.

Vespasianus.

A consulari viro Menstruo Floro monitus, plaustra potius quàm plostra dicenda, postridie illum pro Floro Flaurum salutauit: ciuiliter alludens ad illius curiosam admonitionē. Veteres in quibusdam pro diphthongo sonabant o, vt Clodius pro Claudius. Sueton.

Anonymus.

Cuidam vxor sua per literas exprobrarat, quòd lauacris ac voluptatibus detentus, ad se redire nollet. Id per frumentarios resciuerat imperator. Itaq; cōmeatum petenti, exprobrauit & lauacra & voluptates. Tum ille: Num & tibi ô Cæsar scripsit vxor mea, quod mihi? Notans curiositatem principe indignam. Dion in vita Hadriani.

Huc spectant apopht. de Disputationibus rerum friuolarum.

DE DAMNO accepto.

CHILON.

DAMNVM dicebat turpi lucro semper præferendum esse: illud enim semel dolere, hoc autem semper. Laert. lib. 1. cap. 4. Stob. serm. 1.

Anaxagoras.

Post diutinam peregrinationē domum reuersus, cùm reperiret patriā possessionésque suas desertas: Nisi, inquit, ista perissent, ego saluus non essem, quòd calamitas illum adegisset ad philosophiam: rebus autem integris, mansisset intra penates suos. Ita sæpenumero prospera sunt homini, quæ videntur aduersa: & quod damnum putatur ingens, lucrum est maximum. Laert. lib. cap. 3.

Zeno.

† Purpurā ex Phœnicia mercatus aduectans ad Pireum naufragium fecit, quæ illi fuit occasio philosophādi. Hinc dicere solitus, Tunc secundis ventis nauigasse, cùm naufragium fecisset. Laert. lib. 7.

Phocion.

† Cùm pro concione ingrati animi vitium Atheniensibus obiiceret, illud grauiter adiecit: Malo, inquit, damnū a vobis accipere, quàm ipse vobis damnum inferre. Aelia. li. 2. de var. hist. ca. 16.

De ambulatione.

Socrates.

Qvum ad vesperam vsque deambulasset strenuè, interrogatus cur id faceret? Respondit: Quo melius cœnem. Ostendit vir sapientissimus, & vsum deambulationis, quæ arguatur homines vt eo melius cibū capiant, & deinde ambulatione consumant. Cicero lib 5. Tusc. quæstio.

De debitoribus soluendis.

Anonymus.

Philosophus quidam Pythagoricus cum à calceatore sibi emisset phecassia (est autem calceamenti id genus) non habuit pecuniam qua solueret in promptu. Verùm cùm paulo pòst rediret ad tabernam vt solueret sutorem, audit eundem iam iam defunctum esse. Gratulabundus igitur philosophus de lucro, pecuniam domum retulit. Postea cùm se colligeret, videt se male fecisse, arrepta igitur pecunia, ait: Tibi viuit calceator, aliis mortuus. & accedens eius tabernam, nummos in eam proiecit, ne videretur homini etiam defuncto denegare id quod æquo debebat iure. Era. li. 6. apoph. ex Senec. li. 7. de bene.

Phocion.

Cum Athenienses olim sacrificia instituissent, peterentq. à ciuibus, vt vnusquisq. aliquid de suo ad cōplenda sacrificia adderet: Phocion Atheniensis efflagitatori respondisse dicitur: Puderet, si vobis adderē: ac huic, (debitorē digito ostendēs) cui debeo iure, nihil redderē. Sunt qui putēt se Deo facere rem gratam, si ad cultum idolorum multos conferant nummos. At Phocion vir sapientissimus, sensit Deo multo gratius esse, si satisfacias iis quibus debes. Eius autem dicterium leges apud Plutarch. in Græcorum apoph.

Lycurgus.

Assiduum esse, dignumque cui debitum credas, inopibus at fide dignū, in moribus sitū esse dicebat. Maxim. sermone 1. de Virtute.

Persa.

Dicebant, duo esse peccata inter homines turpia: quorum primum est, debitorem esse: alterum, mentiri. Coniunxerunt autem hæc duo, ideo nimirum, quòd vnum rarò sit sine altero. qui enim ære alieno obstricti sunt, pollicentur in dies se satisfacturos, nec tamen præstant quod promissum est semel atque iterum. Herodot.

Augustus Cæs.

Equite Romano quodam defuncto, compertum est illum tantum habuisse æris alieni, vt summam ducenties nummûm excederet: idque, dum viueret, celauerat. Cùm igitur res illius auctioni subiicerentur,

vt ex pecunia creditoribus satisficeret, Augustus iussit sibi emi culcitram illius cubicularem: ac mirantibus hoc præceptum, Habenda est (inquit) ad somnum mihi conciliandum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obstrictus, somnum capere potuit. Nam Augustus ob ingentes curas sæpe maximam noctis partem ducebat insomnem. Macrobius lib.2.cap.4.Sat.

Plutarchus.

* Pedem & manum, si computruerit, dicebat nos resecare, & quidem data mercede: ita domum & famulitium subiiciebat abiiciendum esse, vt ab ære alieno liberemur, hoc est, vt liberi fiamus. In moralibus.

De decoro vbique ac in omnibus obseruando.

Thales.

VT bonum histrionē, inquiebat, quamcumque ei poeta dederit personam, eius decorū seruare decet: ita bonū virum, quācunq. fortuna dederit. Nam & ipsa veluti poetria, nūc primi, nunc vltimi actoris locum nobis tribuit, aliàs regis, aliàs medici personam. Stob. ser. de prudentia.

Diogenes.

Cùm vidisset fœminam diis procumbentem, ita curuato corpore, vt à tergo quædam apparerent quæ nudari non decet oculis hominum, adiit illam dicēs: Non vereris mulier, ne stante post tergum tuum Deo (nam illius plena sunt omnia) parum decenter te geras? Idem Æsculapio percussorem consecrasse dicitur, qui accurrens procidentes in faciem cōtereret, hoc figmento deterrens homines à superstitione, qui credunt deos nō audituros, nisi si ipsis indecoro corporis gestu supplicent. Laert. lib.6.

Socrates.

Cùm Socrati Lysias orationē, quā in eius defensionem composuerat, recitasset, Præclara, inquit, & elegās oratio est, sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi instituto aptior, quàm philosopho, ac tali philosopho. Rursus Lysiæ percontanti, cur si bonam iudicaret orationem, putaret sibi non conuenire? Nonne, inquit, fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit, ac pulcher, qui tamē alicui non cōueniat? Hoc ipsum Val. Maximus narrat, minus Socraticè, sic enim Lysiæ respōdisse memorat: Aufer quæso istam, nō ego si adduci possem vt eam in vltima Scythiæ solitudine perorarem, tum me ipsum morte mulctandum concederem. Eras. lib.3. apoph.

Plato.

Si quando fortè incidisset Plato in eos qui præter decorū quippiā agerent, digressus solebat dicere, Nunquid ego talis? Nemo suam turpitudinem perspicit, sed sibi quisque assentator est. Ex aliis igitur discendū, quàm indecora sint quæ præter honestatem geruntur. Laert. lib.3.

Isocrates.

In conuiuio Nicocreontis Saminorum tyranni, cùm à conuiuis iuberetur dicere: His, inquit, in quibus ego valeo, nūc non est tempus: in his verò quæ hoc tempus requirit, ego non valeo. Recusauit inter pocula dicere, qui apud sobrios de rebus seriis disserere cōsueuerat. Eras. lib.8. apoph.

Pylades.

Cùm altans Herculem furentem, nonnullis incessum histrioni conuenientē minus seruare videretur, deposita persona ridentes increpuit, dicens, μωροὶ, μαινόμενον ὀρχοῦμαι: id est, Stulti, furentem salto. Significās, hoc ipsum quod videbatur indecorū, maximè decorum esse. Eras. l. 6. apop.

Stratonicus.

Ptolemæo rege de musica cum ipso cōtentiosius disserente: Aliud est, inquit,

inquit, ô rex, sceptrũ, aliud plectrum. Significans, non esse regiũ, de musica cum musico disputare. Erasm. 6. apoph.

Callicratidas.

Cùm à Lysandri amicis solicitaretur, vt permitteret ipsis accepta pecunia quẽdam ex hostibus occidere: haud concessit. Cui cũ Cleander dixisset, Accepissem profectò pecuniã, si ego Callicratidas fuissem: Et ego, inquit, si fuissem Cleander. Quo dicto monuit, in omni actione spectãdum esse personæ decorum. Plut. in Lacon.

Leotychidas.

Cuidã obiicienti quòd facilè mutaretur: Mutor, inquit, sed pro temporũm ratione, nõ, vt vos, proprio morbo. Prudentis est, pro re nata nouare consilia: at sine causa subinde aliud fieri, inconstantiæ vitium est. Plut. in Lacon.

Archidamus.

Cuidam qui vitio vertebat Hecatheo rhetori omniũ clarissimo, quòd adhibitus ad ipsorum conuiuium nihil dixisset: Videris, inquit, mihi nescire, quòd his qui dicendi nouit artem, etiam dicendi norit opportunitatem. In senatu, in foro, in concionibus, in legationibus, aliisque reip. negotiis locus est oratori: in conuiuiis temulentis maiore cum laude tacet eruditus, quàm loquitur. Sic periti bellatoris est, non minus scire retrocedendi artem quàm pugnandi. Plut. in Lacon.

Idem.

Idem ad Græcos, qui pacta rescindere nolebant, dicere solitus erat: Ouis semper eandem edit vocem, cæterùm homo multas ac varias emittit. Quo admonuit, pro tempore, próque re nata variandum esse sermonis habitũ. Est enim vbi loquendum sit seuerius, est vbi blandius, vbi magnificentius, vbi submissius. id si fit citra perfidiam, magna est prudentia. Porrò ouiles mores dicuntur habere, qui sese nesciunt rebus ac personis accõmodare. Plut. in Lacon.

Pedaretus.

Conspecto quodã qui natura mollis, tamen ob humanitatem laudabatur à ciuibus, dixit: nec viros, qui mulierum similes sint oportere laudare, nec mulieres, quæ virorum sint similes, nisi si qua mulierem vrgeat necessitas. Sensit, aliud decere bonũ virum, aliud bonam mulierem, ac pro muliere in virum transfigurata accepit necessitatis excusationem: in viro degenerante in mulierem, nullam recepit excusationem. Ita non eadem laus decora principi est, quæ plebeio: non eadem magistratui, quæ priuato. Plut. in Lacon.

C. Publicius.

Solitus est dicere, P. Mummium, cuiuis tempori hominem esse. Sentiens, illum dexteritate facilitatéque ad omnem vitæ statum esse accommodatum. Eodem sensu Pollionem Asinium omnium horarũ fuisse hominem legimus. Et Tiberius Cæsar duos familiarius ab ipso dilectos, omnium horarum amicos vocare solebat. Erasm. lib. 6. apopht. De Aristippo dicitur, Omnis Aristippum decuit color, & status, & res.

Bibulus.

Cùm in senatu, variantibus sententiis, Cato censeret perpetuam dictaturam, vt tyrannicam potentiam, è Repub. tollendam: Bibulus, Pompeio inimicus, primus in senatu rogationem tulit, vt vnicus consul Pompeius decerneretur. Aut enim, inquit, Respubl. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parendum erit. Egregius animus, qui priuatam simultatem posthabuit Reipub commodis. Eam sententiam Cato dixit se ab alio dictam comprobare, licèt ab ipso non debuerit proficisci. Erasm. 6. apoph. ex Plut.

Metellus.

Caius Iulius Cæsar, Metello obsistenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ne peccaret in leges: Non idem,

inquit, armorum ac legum tempus est. Abscede igitur, ac postea quàm facta pace, arma deposuerimus, tunc si videbitur, plebis patronum age. Eras. lib. 4. apoph. ex Plut.

De defensione.

Antisthenes.

Aiebat, homines virtute præditos, eos sibi parare propugnatores, qui & fortes sint, & iusti. Nolunt enim defendi, si quid iniusti admittant. Improbi contra fortes defensores quærunt, iustos nolũt. Laër. lib. 6. ca. 1.

Cicero.

M. Cælium melius obiicientem crimina quàm defendentem bonam dextram, malam sinistram habere dixit: huc alludens, quòd in pugna dextra gladiũ tenemus, sinistra clypeum: gladio ferimus, clypeo defendimus. Eras. lib. 4. apoph.

De deditione.

Demosthenes.

Qvum Alexander pacem hac lege deferret Atheniensibus, si ciues octo sibi dederent, inter quos erat Demosthenes: Demosthenes apologũ retulit de lupo, qui hac lege pacem obtulit ouibus, si canes dederẽt. Lupi nomine significans Alexandrũ: canum, eos qui tum populi rem curabant: ouiũ, plebem Atheniensium. Addidit & illud: Vt mercatores, inquit, exiguum frumenti in paropside specimen deferunt, per hoc ingentes aceruos vendere cupientes: ita vos, si traditis ciues octo qui deposcuntur, populum vniuersum traditis. Plut.

De dediscẽdi difficultate.

Socrates.

INterrogatus, quænam optima esset disciplina? dediscere mala, respondit. Max. ferm. 17.

Antisthenes.

Rogatus, quæ disciplina cum primis esset necessaria? Mala, inquit, dediscere. Id enim non modò primum est, verùm etiam difficillimum. Laër. lib. 6. cap. 1. Brus. lib. 2. cap. 23.

Idem.

A quodam percontatus, quid sibi faciendum suaderet, vt bonus vir & honestus euaderet? Si mala, inquit, quæ tibi adsunt, ab his qui nouerunt, didiceris esse fugienda. Sensit, virtutis caput esse caruisse vitiis. Id non à quolibet discendum, sed ab his duntaxat, qui norunt quæ sint vera mala, quæ vera bona. Ibid.

Timotheus Musicus.

Aduentantem discipulum interrogauit, an sub alio etiam præceptore Musicæ operã dedisset: qui cùm sub alio militasse etiam affirmasset: Duplicem igitur dabis mercedem, ait, quoniam duplex mihi labor subeundus est: dedocẽdi videlicet vetera, & docendi noua. Brus. lib. 2. cap. 23.

Vide Apopht. de Assuetudine.

De iis qui degenerant.

Aristippus.

CVm degeneres filios adeò negligeret, quasi ex ipso nati non essent, accusatus à quodam, qui seueritatem eius improbrabat: An non, inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abiicimus? Sensit philosophus, eos nequaquam habendos pro filiis, qui à parentum & maiorum suorum laude dignis virtutibus turpiter degenerarent. Laër. lib. 2.

Diogenes.

Videns adolescentem cultu gestúque parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis quàm ipsa natura voluit? Siquidem illa te virũ fecit, tu teipsum refingis in fœminã. Laër. lib. 6.

Stilpon.

Habebat filiam sinistræ famæ, cuidam

dam itaque dicenti, Dedecorat te filia, Nihilo magis, inquit, quàm ego illam decoro. Sentiens, neminem alienis factis dehonestari, sed suis quemque moribus æstimandum esse. Neque enim illa fuisset honestior ob patris celebritatem, nisi paternas virtutes fuisset imitata. Plut. in lib. de Tranquillitate, pluribus verbis hoc idem enarrat. Nam Metrocli obiicienti, quòd filiam haberet impudicam: Vtrum, inquit, hoc meum peccatum est, an filiæ? Quum Metrocles respondisset, illius peccatum, sed tuum infortunium: hunc in modum excepit Stilpo, Quid ais? an non quæ peccata sunt, eadem sunt lapsus? Annuit Metrocles. At lapsus, inquit Stilpo, quorum sunt, eorundem sunt & frustrationis. Et hoc confesso Metrocle: Porrò quorum sunt frustrationes, horum sunt & infortunia. Ita placido prudentíque sermone demonstrauit, filiæ duntaxat esse infortunium, cuius esset peccatum: ac Cynici conuiuium nihil aliud esse quàm canis latratum. Laërt. lib. 2. cap. 12.

Menedemus.

Dicebat, plurimos nauigare Athenas studiorũ gratia qui primùm essẽt sapientes: deinde fierent philosophi, hoc est, sapientiæ amantes, dein rhetores: denique progressu temporis euaderent idiotæ. Multum profecit, qui didicit se nihil scire. Et infeliciter proficit, qui semper vergit in deterius. Erasm. ex Plut.

Archidamus.

Periandro, qui cùm esset medendi celebris, & in primis laudatus, carmina scriberet infelicia; Quid, inquit, tibi accidit Periander, vt pro eleganti medico malus poeta vocari appetas? Notauit hominum mores, qui res honestas aggressi, degenerant ad sordidiora: cùm consultum sit, vnumquenque in ea se arte exercere, in qua valet plurimùm. Plut.

Damatria.

Cùm intelligeret filium in bello planè inutilem esse, domum redeuntem propria manu interfecit. inhonestissimum enim esse putabat, ex tam præclaris parentibus natum filium, adeò degenerem aspicere. Plut. in apoph. Lacænarum.

Teleutia.

Audiens filiũ à paternis moribus degenerantem, & nescio quibus rebus parum honestis operam dantem, eum admonuit, vt aut melius viueret, aut apud exteros maneret. Imò mortem ipsam minata est filio, ni mores in melius corrigeret. Plut. in Lacon.

Nicostratus.

Quum ab Archidamo solicitaretur, tum ingenti promissa pecunia, tũ cuiuscunque vellet Lacænæ coniugio, vt Cromium traderet, respondit: Archidamum non ducere genus ab Hercule, quòd Hercules obiens orbẽ soleret improbos afficere supplicio, ipse contrà ex probis faceret improbos. Lacedæmonij verò hoc nomine potissimùm gloriabantur, quòd originem ducerent ab Hercule. Plut. in apoph.

M. Cato.

In inimicum quendam probrosæ vitæ: Huius, inquit, mater quum deos orat, vt sibi filius sit superstes: non precatur, sed imprecatur. sentiẽs, illam & sibi & reipublicæ precari magnum malum. Eras. libr. 5. apoph. ex Plutarch.

Idem.

Hortabatur iuuenes, vt qui virtute & æquitate ad dignitatem peruenissent, ne turpiter ad deteriora degenerarẽt, sed ad meliorẽ frugem se referrent: ita futurum, vt & gloriam augerent, & benefactis maculam abolerent. Eras. li. 5. apoph.

C. Lælius.

Cuidam malo genere nato, obiicienti sibi, quòd indignus esset suis maioribus: At herclè, inquit, tu tuis

dignus es. Id si dicas bono viro ex bonis prognato, laus est: sin malo, ex malis prognato, graue cōuicium est. Eras. li. 6. apoph.

Iulia Augusti.

Cùm ob vestitus nimiam licētiam ab amico quodam admoneretur, ac adhortaretur, vt se ad paternæ frugalitatis exemplar componeret, respondit: Pater meus obliuiscitur se Cæsarem Romanum esse, at ego memini me Cæsaris esse filiam. Macrob. lib. 2. cap. 5. Saturn.

Traianus.

Solitus est dicere, Principes omnes multū abesse à Neronis quinquennio. Nam Domitius Nero primis annis quinque summa cum laude gessit imperiū priusquam ad Caligulæ auunculi sui crudelitatem appelleret animum. Erasmus 8. apophthegm.

De delatione.

Caligula.

Commentarios ad matris fratrúmque suorū calumnias pertinentes, ne cui postmodum delatori testíve maneret vllus metus, conuectos in forum, & antè clarè testatus deos, neque legisse se, neque attigisse quicquam, concremauit: Quin & libellum de sua salute oblatum nō recepit: contendens sibi nihil admissum, cur cuiquam inuisus esset. Negauit se delatoribus aures habere. Hæc boni principis videri poterant, nisi fingeretur. Erasm. libr. 6. apophthegm.

His adiunge apoph. de Calumnia, Detractione, Maledicentia, &c.

De democratia.

Solon.

Dicere solebat, eum principem sibi maximè gloriosum videri, qui Democratiam ex Monarchia ciuibus faceret. Phauorinus, & Stobæus ser. 46.

Lycurgus.

Cuidam postulanti, vt in ciuitate pro Aristocratia, hoc est, optimatum gubernatione, constitueret Democratiam, hoc est, popularem gubernationem: Tu fac, inquit, prius domi tuæ Democratiam instituas. Compendio docuit, eam Reipublicæ speciem non esse vtilem ciuitati, quam nemo vellet esse in sua familia. Ciuitas autem nihil aliud est, quàm magna domus. Plut. in Lacon. & Stob. ser. 83.

De deposito.

Pittacus.

Dictum eius celebratur: Depositum quod acceperis, iustè reddito. Stobæus ser. 9. de iustitia.

Demosthenes.

Ancilla quædam depositi nomine pecuniam acceperat à duobus hospitibus, hac conditione, vt eam vtrisque simul redderet. Horum alter post tempus aliquod lugubri veste & squalidus, socij mortem simulans, decepta muliere nummos abstulit. Eo facto superuenit alter, & depositum repetere cœpit. Cùm mulier anxia de laqueo cogitaret, Demosthenes ei patronus adfuit, qui vt in aduocationem venit, sic aggressus est petitorem: Mulier, inquit, parata est depositi fidem soluere, sed nisi socium adduxeris, id facere non potest: quoniam, vt ipse prædicas, hæc dicta lex est, ne pecunia alteri sine altero numeretur. Hoc ingenio seruauit miseram: elusitque nebulonum conspirationem, qui hoc egerant, vt eandem pecuniam bis acciperent. Valer. Max. lib. 7. cap. 3.

De desperatione.

Leonidas.

Ephoris dicentibus ad Leonidam, quòd ad Thermopylas proficiscens,

ſcens, paucos ſecum educeret: Nimirum ad hoc, inquit, negotium, ad quod proficiſcimur. Indicans ſatis multos educi ad moriendum in bello: ſatius enim perire paucos, quàm multos. Plut.

Anonymus.

Cuidam, qui laborans ab oculis, exiret in bellum, cum nonnulli dicerent, Quò vadis ad iſtum affectus modum, aut quid facturus? Vt nihil, inquit, aliud, certè hoſtis gladium hebetabo. Plut.

Pompeius.

Rebus infeliciter geſtis aduerſus Cæſarem, & ad ſummam deſperationem redactus, in tentorium venit attonito ſimilis, nec aliam vocẽ emiſit quàm hanc, ἐκεινῷ εἰς παρεμβολὴν. Ergo in caſtra, ſumptáque veſte præſenti fortunæ accõmodata, clàm profugit. Plut.

Seneca.

Nemo ſe mutat, qui ſe mutari deſperat. lib. de Mora.

De Deo.

Thales.

Percontatus, Quid eſſet Deus? Quod principio & fine caret, reſpondit. Laërt. in eius vita.

Zeleucus.

*Procemio legum quas ſcripſit Locrẽſibus, hæc verba præfixit: Omnes qui vrbem ac regionem inhabitant, perſuaſos eſſe oportet, exiſtimaréq; deos eſſe: quod manifeſtum fit ex cœli & totius mundi inſpectione, rerúmque in ipſis diſpoſitione pulcherrima, & ordine. Haud enim fortuita aut humana eiuſmodi opera putare conuenit. Stob. ſer. 42

Anonymus

Alius idem interrogatus, reſpondit: Quod eſt in triremi gubernator, in curru rector, præcantator in choris, dux in vrbe, imperator in exercitu, hoc eſt in mũdo Deus. Apuleius de Mundo. Id authori libri de mundo inter Ariſtotelis opera collocati tribuitur.

Simonides.

Interrogatus olim ab Hierone tyranno, Quidnam eſſet Deus? Deliberandi ſibi vnum diem poſtulauit. cùm idẽ ex eo poſtridie quæreretur, biduum petiit. ac cùm ita ſæpius duplicaret numerũ, admiratúſque Hiero tyrannus, qui rogauerat, efflagitaret, cur ita faceret? Quia, inquit, quanto diutius conſidero, tanto mihi res videtur obſcurior. Cicer. de Natura deorum. Bruſ. lib. 2. cap. 26

Socrates.

Socrates dicebat, deos omnium optimos ac fœliciſſimos: ad horum ſimilitudinẽ quo quiſque propius accederet, hoc & meliorem eſſe, & beatiorem. Si corrigas vnius vocis numerũ, nihil dici poteſt Chriſtianius. Rot. lib 3. apoph.

Plato.

* Dicebat, Deũ nullo vſpiam modo iniuſtum eſſe, ſed planè iuſtiſſimum. Nec ei, inquit, ſimilius inueniri poteſt quicquã, quàm qui inter nos iuſtiſſimus fuerit. In Theæteto.

Idem.

†Genitorem vniuerſitatis tam difficile eſt inuenire, quàm inuentum impoſſibile dignè profari. In Timæo.

Ariſtoteles.

†Entia nolunt malè diſponi; nec eſt bonum pluralitas principantium, vnus ergò princeps. lib. 11. Metaph.

Euſebius Philoſophus.

*Dicebat non quærendum an dij ſint, ſed protinus eſſe credendum. Nã quæſtione, inquit, propoſita etiã ille qui impiiſſimam opinionem defendit, nempe deos non eſſe, ſuperare conatur. Stob. ſer. 78.

Callicratidas Pythagoricus.

*Mundus (inquiebat) græcè κόσμος appellatur, vt qui per communem o-

nium diacosmesin, id est, decorã ad ministrationem, ad vnum optimum dirigatur. Est verò illud vnum optimum, Deus ipse, qui secundum cogitationem existit, viuens cæleste, incorruptibile, principium & causa dispensationis omnium rerum. Stob. ser. 83.

Alexander.

In Iouis Ammonis templo cùm à vate dictus esset Iouis filius: Nihil, inquit, mirum, nam Iupiter omniũ quidem natura pater est, sed ex his optimos quosque peculiariter suos facit. Modestissimè interpretatus est oraculum: nam vates per adulationẽ dixit, illum filium Iouis: quasi sic è Ioue prognatus esset, quemadmodum Hercules creditus est esse Iouis filius. Alexander fassus est, Iouem natura autorem ac parentem esse omnium: sed eos demum peculiariter pro suis filiis agnoscere, qui virtute ac præclarè gestis proximè ad diuinam naturã accederent. Ea est, omnibus benefacere. Plut. in apoph.

Euagrius.

Euagrius quum longa orationis serie audiuisset de Deo atque trinitate disputantes, Diuinitatem nequaquã definiendam esse respondit. Omnes enim alias propositiones haberẽ genus quod prædicetur, aut speciem, aut differentiam, aut proprium, aut accidens, aut ex his compositam orationem. Sed nihil in sancta trinitate horum quæ dicta sunt, posse comprehendi. Ideóque quod ineffabile est, silentij tantum oratione esse adorandum, Socrates l. 6. Tripartit. hist. cap. 21.

Attalus martyr.

A tyranno per contemptum interrogatus, Quod nomen Deus haberet? Qui plures sunt, respondit, nominibus discernuntur: qui autem vnus est, non indiget nomine. Eus. l. 6. Eccles. hist. cap. 3.

De Deo æterno.

Thales.

Interrogatus olim, quidnam in tota rerum natura esset vetustissimum? respondit, Deus. Quid ita? ἄν ἀγέννητος, hoc est, nunquam esse cœpit. Erasm. lib. 7. apophthegm. ex Laërt.

De Deo immutabili.

Agesilaus.

Moturus bellum aduersus Persarum regem, quo Græcos Asiam incolentes libertati restitueret, Iouis Dodonæi consuluit oraculum: is iussit, vt pro suo arbitratu bellum instrueret. verùm cùm Ephori ad Delphicum quoque oraculum consulendum misissent, hoc pacto proposuit consultationem: Num, Apollo, idem tibi videtur quod patri? Iouis se oraculum omnino probare, respondit. Quo dicto ostendere voluit deorum omnium concordiam: qui si inter se dissentiant, nõ profectò re vera sunt dij Plut. in Lacon.

De Deo & omnipotente, & vidente omnia.

Thales.

Dicebat, Homines existimare oportere deos omnia cernere deorumque omnia esse plena, & tunc fore omnes castiores. Cicer. lib. 2. de Legib.

Idem.

Percunctatus, An facta hominum deos fallerent? Ne cogitata, inquit, vt non solùm manus, sed etiam mentes puras habere vellemus, cum secretis cogitationibus nostris cæleste numen adesse credimus. Laërt. in eius vita. & Valer. Maxim. libro septimo, cap. 2.

Zeno.

Zeno.

Cùm ex Zenone Stoico quidam quæreret, An Deum latére posset iniuriam faciens? Imò, inquit, ne cogitans quidem. Maximus sermone 15.

Diogenes.

Videns mulierem ad aras deorum tam incuruato corpore procumbentem, vt obscœna quædam apparerét: Non vereris, inquit, mulier, ne stante post tergum Deo (cuncta enim plena deorum sunt) inhonestè te habeas? Laër. l. 6.

Athenodorus.

Dicere prudenter solebat: ita nos cum hominibus homines viuere debere, ac si Deus retributor bonorum, malorúmque vltor, omni loco ac tempore actiones nostras intueretur, conspiceretúmque humanis nostris oculis. Fulgosius libro septimo, cap. 2.

Idem.

* Tunc scito, inquit, esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò perueneris, vt nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palàm. Nunc enim quanta dementia est hominum? Turpissima vota diis insusurrant: Si quis admouerit, conticescunt, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant. Vide ergo ne hoc præcipi salubriter possit: Sic viue cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loquere cum Deo tanquam homines audiant. Sen. epist. 10.

Iamblichus.

* Sicut (inquiebat) oriente sole, tenebræ eius præsentiam sustinere non possunt, sed subitò subterfugiunt, nihil solem impedientes: sic vndique refulgente potestate diuina, quæ replet omnia bonis, perturbatio omnia nullum habet locum, sed repentè disperditur. libr. de mysteriis.

Demonax.

Quum admoneretur ab amico quodam, vt secum in Æsculapij templum iret, Dominúmque pro salute filij oraret: Adeóne, inquit, surdastrum existimas Deum, vt nos nisi in templo non sit auditurus? Recitat Erasm. l. 8. apoph.

Antalcidas.

Quum in Samothracia initiaretur, rogatus à sacerdote, quid egregium patrasset in vita? Si quid, inquit, mihi tale peractum est, sciunt ipsi dij. Existimans, ineptum commemoratione suorum gestorum se dijs commendare: qui, siue prædicaret, siue sileret, nihilominus nouerant. Nam apud sacerdotem poterat etiam falsa narrare. Plut. in Lacon. Idem de Lysandro effertur.

Seneca.

†Patriam meã esse mundum sciã, aiebat, & præsides Deos supra me, circáque me stare, factorum dictorúmque censores. libro de Beata vita, cap. 20.

Idem.

†Prope Deus est, tecum est, intus est. Ita dico, Lucili, sacer intra nos spiritus sedet, malorum, bonorúmq; nostrorum obseruator, & custos, hic prout à nobis tractatus est, ita nos ipse tractat, bonus verò vir sine Deo nemo est. In Epist.

Anonymus.

Quidam sacris initiaturus Laconem, rogauit, quid sibi consciret maximè impiè factum per omnem vitam? At ille: Hoc, inquit, dij sciunt. Quum initiator magis vrgeret, diceretque, Omnino proferas necesse est. Lacon vicissim rogauit: Vtrum, inquiens, oportet me tibi dicere, an Deo? quum ille respondisset, Deo: Tu ergo, inquit, hinc secedes, vt illi dicam. Plutarch. in Laconicis.

De Deo semper colendo.

Xenophon.

Dicebat tum maximè colendos esse deos, quum homini est

sunt secundæ: vt quum inciderit necessitas, confidenter illos imploremus, vtpote beneuolos iam & amicos. Rectè Xenophon. Sed vulgus hominum contrà facit, in felicitate profunda est Dei obliuio: cùm viget calamitas, tum demum vtcunque & perfunctoriè ad illum confugimus. Eras.l.7.apoph.

Philo.

Cum aliis Iudæis apud C. Caligulam accusatus ab Appione, quòd Cæsari diuinos honores non tribueret, eiectus ex aula, sociis Iudæis respondit, Bono animo nos esse oportet, quibus iratus est Caius: quia necesse est adesse diuinum, vbi humanum cessat auxilium. Euseb.l.2. Eccl. hist.cap.5.

Aristoteles.

† Nunquam nos verecundiores esse debere dicebat, quàm cùm de Diis agitur. Seneca libro 7. Natur. Quæst.c.30.

De Deo, dona sua æqualiter distribuente.

Crates.

CVm deformi esset corpore, in certaminibus tamen corpus suũ denudare pro more pugnantium, nõ erubuit. Verùm à spectatoribus ob id derisus: De oculis, inquit, ô Crates, & reliquo copore bono esto animo, mox enim videbis eos qui corpus tuum deforme modò turpiter derident, morbo contrahi, & omnibus viribus destitui, & tum te beatum esse sentient, deformem quidem, sed sanum, robustum, & laboris patientem. Sensit homo ethnicus, quàm variè Deus sua dona hominibus distribuat, alium ornat forma & sanitate, alium sapientia, hunc virtutibus, illũ corporis robore: ita tamen, vt non vni & soli omnia conueniant. Laërtius l.6.c.9.

Stratonicus.

Inuitatus aliquandò, vt audiret citharœdum canentem, postquam audierat, recitauit illum versiculum Homericum, τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε. id est, Huic dedit hoc pater altitonans, verùm abnuit illud. Cuidam roganti, Quo pacto? exposuit, malè cithara canere dedit, bene canere negauit. Eras.li.6. apoph.

Dercillidas.

Missus orator ad Pyrrhum, qui iam exercitum induxerat in terram Spartanorum, vt cognosceret quid sibi vellet: cùm Pyrrhus præscriberet vt regem suum Cleonymum reciperent, alioqui futurum vt intelligerent se nihilo cæteris esse fortiores, hunc in modum respondit: Si Deus est Cleonymus, non metuimus eum, quippe qui nihil sceleris commisimus: sin homo est, nihilo est nobis præstantior. Hoc dilemmate perstrinxit superbas regum minas. Dij, qui quos velint, possunt lædere, nec à quodam lædi vicissim, non nocent, nisi improbis: homines hominibus ex æquo metuendi sunt. Plutarch. in Lacon.

Metellus Numidicus.

† Dij immortales possunt plurimum, sed non plus velle debent nobis, quàm parentes. At parentes, si pergunt liberi errare, bonis exhæredant. Quid ergò nos à Diis immortalibus diutius expectemus, nisi malis rationibus finẽ facimus? Iisdem Deos propitios esse æquum est, qui sibi aduersarij non sunt. Dij immortales virtutem approbare non adhibere debent. Hæc censor Ethnicus. Gell. lib.1.c.6.

Seneca.

† Dij multa ingratis tribuunt. Sed illa bonis parauerant. Contingunt autem etiam malis, quia separari non possunt. Satius est autem, prodesse etiã malis propter bonos, quàm bonis deesse propter malos. Quod tanquam

ciui,

cui, non tanquam bono datur, ex æquo boni ac mali ferunt. Deus quoque quædam in vniuersum humano generi dedit, à quibus excluditur nemo. lib. 4. de Benef. c. 28.

Cato Vticensis.

Quum Pompeio res infeliciter cederent & ad Cæsarem inclinaret victoria, Cato dicebat, in rebus diuinis multum esse caliginis: quòd Pompeio præter ius agenti fuissent omnia prospera, causam reipubl. tuenti nihil succederet. Plutarchus in Catone.

De dialectica.

Antisthenes.

Dicere solebat, Contradicentem doceri oportere, non contrà dicendo compescere. Dialectica igitur si docendi ratio est, artis fines transgrediuntur qui tantùm rixantur. Nam neque insano, si vicissim insaniat, aliquis medebitur. Stobæus sermone 80.

Diogenes.

Quicquid per se turpe non esset, id ne in publico quidem dicebat esse turpe. Hunc igitur in modum ratiocinabatur: Si prandere malum non est, nec in foro prandere malum est: sed prandere nihil mali est, ergo nec in foro prandere malum est. Hactenus tolerari poterat Cynicus syllogismus, verùm quis ferat similiter colligentem, exonerare ventrem, aut reddere lotium, aut habere rem cum vxore, aut exuere vestes, malum non est: ergo in publico malũ non est? Probis viris vbique placet verecundia. Laër. lib. 6.

Zeno.

Dialecticorum artes iustis mensuris comparabat, quæ non triticum, nec aliud quidpiam alicuius pretij, sed paleas & stercora metiuntur. Stob. serm. 80.

Idem.

Rhetoricam palmæ, Dialecticam autem pugno similem esse dicebat. eò quòd latius loquerentur Rhetores, Dialectici autem compressius. Cic. l. 2. de Finibus & in Oratore ad Brutum. Quint. l. 2. c. 21.

Idem.

Quum iam in artibus non vulgariter profecisset, attamen in Dialecticis plurimùm exercere seipsum præcipuè voluit. Verùm cùm pecunia, vt satisfaceret præceptori Dialectices, deesset, clàm per posticum in auditorium Polemonis professoris eius artis irrepsit, vt legentem audiret, quem dum Polemon fortè vidisset, Sat video, inquit, te furari ea dogmata, vt aliis postea mercede vendas. Laudandum est Zenonis ardens ad Dialecticen studium, in qua adeò profecit, vt multa etiam arti adiecerit. Vide Laërt. lib. 7. c. 1.

Idem.

Quum illi Dialecticus quidam in sermone, quem illi Θερίζοντα, id est, metentem appellant, ostendisset septem species Dialecticas: rogauit, quantum peteret mercedis à discipulis? poscenti centum nummos dedit ducentos. Tanta erat in homine discendi Dialecticen cupiditas. Laërt. l. 4. cap. 1.

Chrysippus.

Ad Dialecticum quendam, Cleanthi multis ac prolixis sophismatibus obstrepentem: Desine, inquit, senem à magis ad rem pertinentibus auocare, sed nobis iunioribus ista proponito. Docuit vir sapientissimus, Dialecticæ studium magis spectare ad iuuenes exercitatione indigentes, quàm senes grauioribus rebus occupatos. Laërt. l. c. 3.

Arcesilaus.

Dialecticos aiebat similes esse ludentibus alea, qui non sine delectatione decipiuntur. Stobæus ser. 80.

Carneades.

Dialecticam inquiebat polypo similem esse. Vti enim polypus crescentes suos auctos deuorat: ita dialecti

cticos iam peritiores factos, suas quoque opiniones refutare. Stob. sermone 81.

Ariston.

Dialecticorum sermones aranearum telis conferebat, vt quæ subtiles admodum, sed inutiles essent. Stob. serm. 80.

Idem.

Dialecticam aiebat luto viarum similem esse. Nam vt lutum inutile cùm sit, trāseuntes prosternit: sic Dialectica parum cùm prosit hominibus, imponit etiam. Stob. ser. 80.

Idem.

Eos qui Dialecticæ studium profundè rimantur, cancros edentibus similes esse dicebat: qui propter exiguum alimentum circa crustas plurimas occupantur. Stob. ser. 80.

Cleanthes.

Interrogatus, cur inter veteres, cùm non multi philosophati essent, plures tamen quàm nunc clari euasissent? Quoniam, respondit, tunc quidem res ipsa exercebatur, nunc autem de verbis est disceptatio. Sto. ser. 80.

Clitomachus.

Dialecticam lunę comparabat quę similiter augeri & decrescere non cessaret. Ibidem.

Theocritus.

Ad Dialecticum quendam, acriter & contentiosè ei respondentem istud Homeri repetiit,

Lis vtinam pereat inter hominésque deósque. Ibidem.

Demonax.

Ad Agathoclem peripateticum, iactantem sese & solum & primum esse Dialecticorum: Si solus, inquit, es, quî primus esse potes? si primus, quî solus? Eras. l. 8. apoph.

Ioannes Picus Mirand.

Eas disputationes prodesse aiebat, quæ pacato animo ad inuestigandam veritatem, priuatim, ac remotis arbitris exercebantur. At illas obesse plurimùm, quæ in propatulo fiebant, ad ostendendam doctrinam, vel ad captandam vulgi auram, atq; imperitorum applausum. Vixq; fieri posse omnino censebat vt honoris cupiditati, quæ effrontes illi disputatores exagitantur, inseparabili vinculo annexum non sit, illius cum quo disputatur desiderium infamię confusionísque, lethale vulnus animę, & venenum charitatis mortiferū. Ioan. Franciscus in vita Pici.

De diffidentia.

Phocion.

CVm Byzantiis irascerentur Athenienses, quòd Charetem, qui cum exercitu in subsidium suæ ciuitatis missus esset aduersus Philippum, noluissent recipere, ac Phocion dixisset, non esse irascendum sociis diffidentibus, sed ducibus quibus fides non haberetur: ipse dux electus est, atque ipsis fidentibus Byzantiis effecit, vt Philippus re infecta discederet. Diffidentiam Byzantiorum in Charetem ducem reiecit, qui talis erat vt non videretur tutum sese illius fidei committere. Prudentiæ est, infido diffidere: at Phocioni probatæ opinionis viro, non dubitarunt sese credere. Plutarch. in Græcorum apoph.

Romani.

Populus Romanus, Carbone pollicente quippiam, & addente iusiurandum cum execratione, populus vicissim iurauit, se illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda est fides: leuibus autem, ne iuratis quidem. Eras. l. 6. apoph.

De diligentia.

Zeno.

DIcebat τὸ δὲ γίνεσθαι παρὰ μικρὸν, οὐ μικρὸν εἶναι, i. vt aliqui fiat bene, nasci quidem paulatim, sed tamen

mum non esse paulum. Illud dictum quidam adscribunt Socrati, Laert. li. 7. cap. 1.

Antisthenes.

Cùm multi philosophorum disputassent de virtutis difficultate, Antisthenes prosiliens, virtutem assiduitate & studio disci posse affirmauit. Non ignorauit sanè vir sapientissimus, nil esse tam arduum, quin studij assiduitate inuestigari possit. Laert. lib. 6. cap. 1.

Isocrates.

* Dicebat, sicut in aliis negotiis eicurãdisque feris cura & diligentia plurimum habet momenti: sic etiam ad virtutem adipiscendam permagnas vires habere. Procem. oratione ad Nicoclem.

Vide apoph. de Assiduitate, Industria, labore & studio immodico.

De diligentia nimia, aut inutili.

Demosthenes Mytilenaeus.

PVlsata ianua hominis musicæ ac citharæ dediti, cùm is audito pulsu iussisset illum introire, faciam, inquit, si prius alligaris citharam. Subnotans, illum nil aliud quàm cithara canere. Erasf. lib. 8 apoph.

Antalcidas.

Persarum rex coronam ex rosis consertam illeuit vnguento, misitq; Antalcidæ, de pace legationem obeũti. At ille: Suspicio quidem, inquit, donum, atque animi promptitudinem laudo: sed rosarum odorem naturæque fragrantiam artis adulteratione perdidisti. Ælianus lib. 14. de Varia historia. Idem dici posset de nimia diligentia, qua multoties res magis obscuratur, quàm ornatur.

Apelles.

Protegenes pictor toto septennio in pingendo Ialysso consumpto, tandem summam manum imposuit. Eã cùm cerneret Apelles, primùm substitit mutus, & stupefactus inopinata atque admirabili contemplatione. Deinde respiciens, Labor quidẽ, inquit, magnus est, & itẽ artifex excellens, verùm operi gratia non inest: quam si homo consequutus esset, labor eius cœlum attingeret. Laudauit quidem insignem picturam Apelles, sed nimiam diligentiam & industriam vituperauit, quæ operi gratiam omnem adimebat. Ælianus lib. 12. de Varia hist.

Pollio.

Dicebat, Cõmodè agendo factum est, vt sæpe ageremus: sed sæpe agendo factum est, vt minus commodè: quia scilicet assiduitate nimia facilitas magis quàm facultas, nec fiducia, sed temeritas paratur. Quod accuratè factum velimus, rarò faciendum est. Hac ratione duci videntur Itali quidã eruditi, qui licèt pulchrè calleãt Latinè, tamen vix vnquam adduci possunt, vt in familiari congressu Latinè loquantur. At siquando compellit necessitas, dicunt, exactè, quasiq; de scripto. Erasm. lib. 8. apoph.

Scipio Africanus.

Centurionem, qui pugnæ non adfuerat, cùm increparet, atque ille diceret, se in castris custodię gratia remansisse: Non amo, inquit, nimium diligentes. Bruso. ex Cicerone lib. 2. de Oratore.

De discendi cupiditate.

Solon.

CVm eius nepos ex fratre inter pocula carmen quoddam Sapphus cecinisset, delectatus est illa cãtilena: & iussit adolescentem, vt eam se doceret. Cũ autem quidam interrogasset, quam ob causam hoc desideraret? respondit: Vt postquam ipsam didicero, moriar. Voluit autem ostendere, quàm auidus disciplinæ fuerit: vt qui morti iam proximus, ab aliis doceri non erubuerit. Ælian. de Var. hist.

M

Idem.

Gloriari solebat, se aliquid quotidie addiscentem, senem fieri. Tanta enim homini sapientissimo inerat discendi cupiditas, vt senio iam grauatus, non minus philosophiæ incumberet, quàm cùm adolescens ac iuuenis fuisset. sciebat enim hæc studia magnum senectutis solatium esse. Cicer. in Catone maiore.

Antisthenes.

Antisthenis placita non indigna sunt quæ commemorentur, dicebat τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτικὴν, id est, virtutem disci posse. Aduersus eos, qui putant nasci cum homine, aut naturæ affectus studio vinci non posse. Laert. lib. 6.

Zeno.

Dicitur consuluisse oraculum, quo pacto posset vitã optimè instituere: respondit vates, εἰ συγχρωτίζοιτο τοῖς νεκροῖς, id est, si concolor fieret mortuis. Ille sentiens, se vocari ad lectionem veterum, contulit sese ad philosophiam. Dicitur autem Zeno natura fuisse colore fusco. Studium ac victus parsimonia maciem & pallorem conciliat homini. Laertius libro 7. cap. 1.

Polemon.

Idem Zeno, licet iam profecerat, tamen modestiæ gratia commeabat ad Polemonem, apud quem in dialecticis exercebatur. Vnde Polemon solitus est dicere: Non me clam est Zeno, te per posticum irrepere, furarísque dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notans, illum furtim discere gratis, quæ aliis esset venditurus. Laer. li. 7. cap. 2.

Diogenes.

Diogenes Athenas profectus ad Antisthenem se contulit: à quo sæpe repulsus (nullum enim discipulum recipiebat Antisthenes) non desitit tamen hærere: adeò vt quum aliquando baculum intentaret Antisthenes, vltrò baculo caput subiecerit, dicens, Cæde, si vis: at nullum inuenies baculum tam durum, quo me abs te abigas dum aliquid dixeris. Insigne exemplum adamatæ sapientiæ. Laert. lib. 6 cap. 2. Ælian. lib. 10. de Varia historia.

Democritus.

Arrodens cucumerem, sensit humorem esse mellei saporis, rogauítque famulam, vnde emisset? Illa nominauit hortum. Surrexit Democritus, &, Duc me, inquit, eò, ac locum indica. Demirante muliercula quid sibi vellet? Vt, inquit, dulcedinis causam inueniam: inuenturus, si locum inspexero. Hæc muliercula ridens: Quiesce, inquit, ô bone nam ego imprudens cucumerem immiseram in ollam mellitam. At ille offensus: Molesta es, inquit, ego tamen incumbã, quærámque causam: quasi cucumeri peculiaris sit ac genuina dulcedo. Sit hoc exemplum studij indefatigabilis. Laert. lib. 9. cap. 7.

Cleanthes.

Antigono discipulo roganti, cur sordidam operam præstaret hauriẽdo aquam è puteo, vnde per iocum pro Cleanthe dictus φρεάντλης, ita respondit: Num haurio tantùm? an non & fodio, & rigo hortum, denique nihil non facio philosophiæ causa? Alius negasset factum: philosophus auxit quod obiiciebatur, gloriæ sibi ducens, quod ille vertebat probro. Laert. lib. 7. cap. 2.

Metrocles.

Dicebat res alienas emi pecunia, vt domum, vestem, & alia: disciplinas autem liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnum studium & indefessam diligentiam. Laertius lib. 6. cap. 6.

Socrates.

*Ei in senectute citharam pulsanti & aberranti dixit quidam, Túne adeo senex cithara ludis? respondit ille, Atqui præstat serò quàm nunquam discere. Stob. serm. de assiduitate.

Ana-

Anonymus.

† Adolescentulus quidam Eretricus Zenonis scholam literarum causa diu frequentauerat. Reuersum pater interrogauit, ecquid didicisset? qui cùm se ostensurum respondisset, indignatus pater, verbera inflixit. At ille modestè patientérque ferens: Hoc ipsum, inquit, didici, vt iram patris moderatè ferrem. Ælian. de var. hist. lib. 9 cap. 33.

Isocrates.

* Apis, inquit, omnibus floribus insidet, à singulis quòd vtile est accipiẽs. Ita doctrinæ cupidus nihil non attingit, & vndique quæ sunt vtilia colligit. Max ser. 17.

Demosthenes.

Interrogatus, Quo pacto sibi oratoriam facultatem comparasset? Plus olei, inquit, quàm vini mihi consumptum est. Stob. ser. 27.

Idem.

Tanta diligentia versatus est in oratoria, vt nullam aliam ob causam magis se dolere dixerit, quàm si quãdo opificum antelucana victus esset industria. Cic. lib. 4. Tuscul. quæst.

Marcus Imp.

Lucius, quum Romam venisset, obuiam factus Imperatori Marco, percontatus est illum quò iret, & cuius rei gratia? cui Imperator, Honestum est & seni dicere: eo ad Sextum philosophum, vt discam quæ nondũ scio. Hic Lucius sublatis in cœlum manibus, O Iupiter, inquit, iam senex tabellam gestans puerorum more commeat in ludum, quum noster rex Alexander triginta duos annos natus vita defunctus sit. Hîc citius probarim Cæsaris & studium & moderationem, quàm Lucij libertatem. Philostratus.

Saluius Iulianus.

Is tum eximia iuris cognitione, tum multorum principum amicitia clarus, solitus est dicere: Etsi alterũ pedem in sepulchro haberem, adhuc addiscere vellem. Refertur Pandect. libro 4. titul. de Fideicommissis. l. apud Iulianum. Hæc sententia optimo iure placuit laudatissimis viris. Sed hodie passim audimus has voces: Iam adultus sum, serum est discere. Imò hoc turpius est, nescire quæ cognitu digna sunt, quòd adultus es.

Alphonsus Rex.

Cùm aliquando de iactura rerum pretiosarum sermo haberetur, persanctè affirmasse dicitur, Malle se gemmas, vniones, margaritas suas, quę quidem essent in orbem omnem terrarum diffamatissimæ, quàm liberos quoslescunque perditum iri. Panormitan. libro 4. de rebus gestis Alphonsi.

Plura pete ex apoph. de Industria.

De discipulo docili.

Antisthenes.

QVum adolescens quidam Ponticus genere, se in numerum discipulorum illius recipi cuperet, patri quærenti, quibus rebus esset opus? Libro (inquit) nouo, stylo nouo, nouáque tabella significans, animum à vitiis vacuum, studium vigil, & memoriam fidelem. Solent autem adolescentes voluptatibus ac deliciis occupatam mentem ad præceptorem adferre, quæ res ferè in causa est vt minus proficiat. At philosophia totum animum sibi postulat. Laert. lib. 5. cap. 1.

Aristoteles.

Aristoteles Stagirita interrogatus, quo pacto fieret, vt discipuli quamplurimum proficerent: Si, inquit, præcedentes gnauiter insequantur, sequentes non morentur. Laertius lib. 5. capite 1. Brusonius libro secundo cap. 23.

Carolus Magnus.

† Inter alios professores quos Lutetiam euocauit, fuit quidam Clemens, cui procerum ac pauperum filios e-

rudiẽdos stipendiis ex ærario ipsi assignatis, commendauit. Iussit autem aliquando epistolis, versu, orationibus, & aliis id genus exercitationibus omnes sui profectus specimen edere. Vbi tenuiorum filios præter spem profecisse, nobiles autem cultum animi neglexisse deprehendit, illis ad dextram segregatis: vos quidem macte virtute, inquit, estote, filioli pientissimi, qui nostro imperio gnauiter defuncti estis, vestra erunt sacerdotia locupletissima, & pontificatus maximi. Ego vos in aulam meam asciscam: ex vobis in senatorũ album referam, Iudices Prætorésque constituam. Deinde ad procerum liberos, quos ad læuam collocarat, vultu iracundiam præ se ferente, ait: Vos comatuli, & delicatuli opibus paternis ac nobilitate freti, nostræ voluntati non paruistis, ac potius otium labori, & luxum vitiáque virtuti prætulistis: Deum ergo testor immortalem, nihil penitus commodi, honorísque ad vos profecturum: quinimo statuam vos in exempla, nisi resipueritis, ac negligentiam diligẽtia expiaueritis. Ecquid igitur mirum huius tanta Mæcenatis liberalitate, & cohortationibus, liberales artes & reuixisse & floruisse? Auentinus lib. 4. Annal. Boiorum.

Vide apoph. de docilitate.

De discipulo indocili.

Bion.

ARrogantiam dicebat esse profectus obstaculum. Indocilis enim est qui mauult doctus videri, quàm esse. Laert. l. 4. c 7.

Idem.

Cuidam obiicienti quòd adolescentem quendam ad se non pellexisset: Tenellus, inquit Bion, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non esse studiis accommodos. Laer. lib. 4. c. 7.

Zeno.

Quum quendam ex discipulis inflatum turgidúmque esse nosset, sed desidem ac ignauum, percutiens dicebat: Non si magnus fueris, bonus & eruditus eris: sed si bonus & eruditus, tum demum reuera magnus eris. Brus. lib. 21. c. 23.

Diogenes.

Adolescenti cuidam, qui apud illum volebat philosophari, pernã dedit deferendam, ac sequi iussit. At ille disciplinę impatiens, abiecta, quã ferebat perna, abscessit. Sed post aliquantulum temporis occurrens illi Diogenes: Tuam & meam, inquit, amicitiam perna dissoluit. Sensit autem obiter philosophus clarissimus, eum nequaquam bonum fore discipulum, qui præceptoris moribus se non accommodaret, ac in licitis & honestis suum denegaret præceptori officium. Brus. li 2. c. 23.

Theodorus.

Dicere solebat, Protagoram, præceptorem omnium fidissimum, dextra manu porrigere auditoribus suis scientiam, illos verò sinistra accipere. Bruson. lib 6. cap. 2.

Isocrates.

Ephorum Cumanum, qui scholam ipsius reliquit nullo profectu, atque ob id à patre Demophilo denuò missus est, vt ab integro data mercede discipulum ageret, δίφρον appellabat. Diphros enim Gręcis dicitur currus, quòd duos ferat, pugnãtem & aurigam. Isocrates autem ex vocis etymologia captauit iocum in stupidum discipulum, qui bis attulerit mercedem. δίφρον enim dici videtur ἀπὸ τοῦ δὶς φέρειν, id est, à bis ferendo, Erasm. l. 8. apoph.

Idem.

Cùm diuersis moribus & ingeniis haberet discipulos, Ephorum scilicet, & Theopompum: Se calcaribus in Ephoro, contra autem in Theopompo frenis vti solere dicebat. Cicero ad Atticum, & de Claris oratoribus.

ribus. Quintil. etiam l. 10. c. 1. Bruson. l. 2. cap. 23.

Anonymus.

Philosophus quidam quum duos haberet discipulos, alterum quidem laboriosum, sed hebetis ingenij, alterum ingeniosum, sed ignauum: Ambo, dicebat, pereatis: quoniam tu cùm velis, non potes: tu verò cùm possis, non vis. Antonius in Melissa, par. 1. sermone 5. & Maximus sermone 17.

Stratonicus.

Quum doceret Macedonem quēdam, nec ille quicquam proficeret, exasperatus in discipulum: In Macedoniam, inquit, pro eo quod alij dicunt, *εἰς κόρακας*, si cui precantur exitium. Obiter notauit & Macedonicæ gentis barbariem.

De discipulorum erga præceptores pietate.

Xenocrates.

Dionysius, cùm Platoni diceret, Aliquis auferet tibi caput: Xenonocrates, qui tum præceptori aderat, Non prius, inquit, quàm hoc: suum ostendens caput Laert. l. 4. c. 2.

Alexander.

Cùm interrogaretur, Verum magis desideraret patrem Philippum, an Aristotelem præceptorem? Magistrum, inquit. Ille enim vt essem, hic autem vt præclarè institutus essem, author fuit. Anton. in Meliss. part. 2. ser. 11. & Max. ser. 23.

De discipulorum infrequentia, & exiguo numero.

Stratonicus.

In ludo suo quum haberet pictas Musas Nouem, Apollinem vnum, discipulos autem tantum haberet duos, rogatus à quodam, Quot haberet discipulos? Cum diis, inquit, duodecim. Eras. l. 6. apoph. ex Athenæo, & Bruso. l. 5. ca. 2.

De discordia.

Demaratus.

A Philippo Macedonum rege hospitio susceptus, qui ob nouam Cleopatræ nuptias à se Olympiadem Alexandrúmque auocauerat, dicenti Philippo, quo pacto Græci inter se mutuam agerent concordiam, respondit: Tua minimum interest, Philippe, Græciæ curam suscipere, qui tot discordiis ac calamitatibus propriam cumulasti regiam. Brus. li. 1. c. 20. ex Plut. apoph.

M. Agrippa.

Dicere solebat, multum se huic sententiæ debere: Concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Senec. in epist. li. 14.

Leontius episcopus.

In grauissima illa apud Antiochenos de fidei negotio dissensione, timens seditionem, sententiam suam apertè proferre non audebat, & aliquando caput suum canis florescens manu demulcens, dixisse fertur: Niuem eam solutam lutum multum subsecuturum esse. Ænigmate eo obscurius indicans, dissonantiā eam aliquando in seditionem euasuram, neque eos qui factionis suæ essent cum reliqua multitudine consensuros. Niceph. l. 9. c. 24. Eccl. hist.

Alphonsus.

Sæpenumero dicere solitus est, Si Romanis temporibus vixisset, se constructurum fuisse templum Ioui Pacificatorio, vt de rebus acturi, in eo prius conuenirent, & contentionē omnem deponerent. Innuit autem, nihil æquè Reipublicæ esse perniciosum, ac si plebis cum patribus crebræ contentiones oriantur. Panor. l. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Concordia.

De disputationibus, aut quæstionibus friuolis atque inutilibus.

Aristippus.

Cuidã qui proposuerat ænigma, vehementer instãti vt solueret: Quid ô stolide, inquit, vis soluam, quod nobis etiam ligatum exhibet negotium? Lusit ex ambiguo. Soluitur enim quæstio, & soluitur homo aut belua vincta. Stultum autem fit furiosum hominem aut noxium animal soluere, magis nociturum. Laërtius libro 2. capite octauo.

Idem.

Confutatus in disputatione à quodam homine audaci, sed furioso ac stolido, quum illum videret gestientem, inflatúmque victoria: Ego quidẽ, inquit, redargutus abeo: sed suauius dormiturus te, qui redarguisti. Laërt. lib. 2.

Diogenes.

Orante aliquando Anaximene, Diogenes prætendens pernam, auditores in se conuertit: ob id indignatus Anaximenes, obticuit ab auditorio destitutus. Tum Diogenes, Anaximenis, inquit, disputationem oboli pretium dissoluit. significans, illum de rebus friuolis disseruisse, quæ non admodum attentos haberet auditores. Laërtius libro sexto.

Plato & Diogenes.

Platonis ideas, id est formas, risit & Aristoteles. Quodam igitur tempore quum Plato multa de ideis dissereret, & rem confictam confictis vocabulis explicare conaretur, subinde in ore habens, menseitates & cyathitates, per quas voces intelligebat species mensæ & cyathi: Diogenes irridens subtiles nugas, Mensam, inquit, ac cyathum video, menseitatem & cyathitatem non video. Tametsi sunt & hodie qui sorteitatibus & ecceitatibus sibi videntur acuti. At Plato regessit dictum: Nec mirum, inquit, nam oculos habes quibus cernuntur cyathi ac mensæ, mentem verò non habes qua cernuntur menseitates ac cyathitates. Laërtius libro 6.

Ariston.

*Veratrum, inquit, crassiusculè sumptum purgat, Pollionem verò læuigatum suffocat, sic & nimis anxia subtilísque in philosophia disputatio. Stob. ser. 8.

Gorgias.

Gorgiæ sophistæ palàm exhibenti sese ad respondendum, quod cuique libuisset proponere, Xenophon, non ille Socraticus, sed alius quidam inuidens, adiit illum, atque hanc proposuit quæstionem: Dic mihi, Gorgia, quamobrem fabæ ventrem inflent, quum ignem non inflent? Ad quem placide Gorgias, Istud quidem dispiciendum relinquo: cæterùm illud iam olim cognitum habeo, terram aduersus istiusmodi homines producere ferulas Philostratus.

Idem.

Quum audiuisset physicum quendam de antipodibus argutè disserentem, ostẽsis in puteo hominum vmbris, interrogauit, num illos antipodes putaret. Irrisit inutilem quæstionem philosophorum, qui interdum de iis rebus disputant, quæ non sunt, licet ex certis demonstrationibus hodie probari possit, reuera antipodas esse. Erasm. libro 8. apophth.

Idem.

Cùm conspiceret duos philosophos, vtrosque pariter indoctos, inter sese disceptantes, & alterum quidem ridiculas quasdam quæstiones proponentem, alterum item aliena, neque quicquam ad rem facientia respondentem: Quid, inquit, amici,

amici, an non horum alter hircum mulgere videtur, alter cribrum supponere? Lucianus in vita Demonactis. At refertur à Diogeniano his verbis: Vtrum stultior qui mulget hircum, an qui cribrum supponit? Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Idem aliis curiosa indagine disquirentibus, an mundus rationis exsors sit, aut anima præditus, & sphæræ nihilominus figuram teneat? Vos, inquit, plus æquo de mundo solliciti, vestram ipsorum immunditiem interea parum prouida consideratione pensiculatis. Stob.

Zeuxidamus.

Cuidam percontanti, quam ob causam Lacedæmonij leges de fortitudine citra scriptum seruarent, at non potius descriptas traderent iuuenibus legendas? Quoniam, inquit, assuefaciendi sunt vt præclaris gestis potiùs quàm scriptis intendant. Inertiæ genus est, de fortitudine philosophorum more disputare: sed protinus factis exercenda virtus, quæ paucis dogmatibus tradi potest. Plut. in Lacon.

Eudamidas Archidami F.

Quum audisset Xenocratem iam senem in Academia cum amicis disputantem, percontatus est, quis esset ille senex? vbi respondisset aliquis illum esse virum sapientem, & ex eorum numero qui virtutem quærerēt: Et quando, inquit, ea vsurus est, si adhuc quærit? Visum est Laconi ineptum, per omnem vitam de virtute disputare, veluti de re controuersa: quum oporteat à prima statim adolescentia habere certissima decreta de honesto, impressa animo, & secundùm virtutem exerceri, non quærere, quemadmodum faciunt philosophi, qui magna contentione inter ipsos de summo bono ac malo digladiantur, ne in hoc quidē satis consentientes, quid sit virtus aut beatitudo. Plutarch. in Laconic.

Pantholidas.

In Academia philosophos audiens multa de virtute disserentes, interrogatus cuiusmodi viderentur eiusmodi sermones? Quid aliud, inquit, quàm probi: sed prorsus inutiles vobis, qui illis non vtimini? Salsè tetigit mores Atheniensium, qui virtutem haberent in labris, non in factis. Plut. in Lacon.

As. Pollio.

Dicebat, in causa verecunda nunquam tentari debere improbā quæstionem. Notauit rhetores, qui in declamando mouerent quæstiones nihil ad causam facientes. Erasm. libr. 8. apoph.

De dissidio.

Plinius.

* EOs qui mutuis dissidiis sese conficiunt, similes dicit esse gallis sæpius in pugna commorientibus. li. 2. natur. hist. cap. 21.

Vide apopht. de Discordia, Odio, Seditione.

De dissimulatione.

Plinius.

* VItro pellucido quod nihil celat voluit eos assimilare qui nihil dissimulare norunt, sed quicquid in animo est, protinus palam efferunt. li. 10. c. 62.

Vide apopht. de Libertate in dicendo, & Simulatione.

De diuinatione.

Chilon.

DIcebat, diuinationem non esse detestandam: quòd hanc deorum munus esse crederet, quæ ratione percipi posset ab homine insigni virtute prædito. Nam ipse prædixisse fertur, futurum vt ex insula Cythera summum malum oriretur Lacedæmoniis, cuius sitū naturámque

eum didicisset: Vtinam, inquit, hæc aut nunquam fuisset, aut simul vt nata fuit, euersa fuisset. Nam Demaratus Lacedæmone profugus, Xerxi suasit, vt in ea insula classem haberet: ac plane Græciã subegisset Xerxes, si Demarati consilium fuisset sequutus. Pòst, Nicias eã potitus, statuit illic præsidium Atheniensium, & Lacedæmonios multis cladibus afflixit. Laër. li. 1. c. 2.

Diogenes.

Dicere solebat, Si vlla disciplina id præstare posset, vt præsciremus quæ ferenda sunt, atque eadem amoliri à nobis certa ratione valeremus, egregium sanè illud esset, & longè optimum artificium. Sed si ordine inuiolabili ac lege inconcussa quippiam tolerandum est, ad quid attinet tale malum prænoscere? Stob.

Idem.

Videns hominum diuersas actiones, ac audiens somniorum esse interpretes & cõiectores, dicebat, nullum animal homine esse stultius. Laërt. li. 6.

Socrates.

Quum in somnis quidam Socrati visus esset dicere,

ἤματί κεν τριτάτῳ φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο:

Ad Phthiam venias simulac lux tertia surget. Æschini dixit, Tertio die moriar: versum Homericum pro oraculo interpretans id euenit. Phthia erat patria Achillis: & amici conati sunt persuadere Socrati, vt in Thessaliam fugeret, quòd illic haberet fidos amicos. Eras. 3. apoph.

Demonax.

Conspicatus augurem quendam in publico vaticinia sua vendentem: Si potes, inquit, ea quæ Parcæ statuerunt arte tua depellere, exiguã mercedem postulas: si quæ fatis decreta sunt omnino sunt euentura, quid tua prodest diuinatio? Bis miser esse cupit, qui mala quę vitari non possunt, amat præscire. Eras. 8. apoph.

Demetrius.

Quum Philippus locum quendam Ithomatam, non minus munitum, si præsidium imponeretur, quàm erat Acrocorinthus, occupasset, & sacrificio peracto per vatem ad ipsum exta essent delata, accepta Arato ac Demetrio Phalereo demonstrauit: & ipse animi dubius rogabat eos, qui exta portenderent, vtrum Messeniis locum redderet, an retineret? Hic Demetrius arridens: Si animum, inquit, vatis geris, locum dimittes: sin regis, vtroque cornu bouem retinebis. Peloponnesum bouis ænigmate signans, quam facilè retineret, si duas arces præsidio tueretur. Erasm. lib. 4. apoph. 6. ex Plut.

Phauorinus.

Nullo modo consulendos esse Genethliacos, & eos qui futura se prædicere pollicentur, ita suadebat, aut aduersa euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies, frustra expectando: si aduersa dicunt & mentiuntur, miser fies, frustra timendo. Si vera respondent, eáq. nõ sunt prospera, iam inde ex animo miser fies, antequam è fato fias: si felicia promittunt, eáque euentura sunt, tũ planè erunt duo incommoda: & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurũ gaudij fructum spes tibi iam deflorauerit. Gell. li. 14. c. 1.

Anaxarchus.

In conuiuio quum Anaxarchus Alexandro propinaret, ostenso calice, prædixit fore vt vulnus acciperet, abutens ad id versu, quẽ recitat Laër. lib. 9. cap 1.

βλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χειρί.

Id est,

Ferietur aliquis mox deûm humana manu. Erasm.

Calanus Indus.

Ad mortem proficiscens, quum conscenderet rogum ardentem, O præclarum, inquit, discessum è vita, quum vt Herculi contigit, mortali corpore cremato, animus in lucem ex-

excesserit. Hunc quũ Alexander admoneret, dicere si quid vellet? Optimè, inquit, propediem te videbo. Idque euenit, nam Alexander paucis post diebus mortuus est. Cicer. l. 1. de Diuinatione.

Larcas Indus.

Apollonius Tyaneus quum ad Indorum sapientes qui Brachmanes dicuntur, habens Larontis Indiæ regis literas commendatitias, accederet: vt venit ad illos, Larcas illorum princeps salutauit Apollonium, statímque petiit regis literas. Admirante Apollonio, ac dicente, Vnde sciret? Quo magis (inquit Larcas) mireris, scito D, vnum in epistola deesse: atque ita esse, palàm omnibus ostendit. Brus. li. 7. c. 20.

Iudas Essenus.

Nunquã diuinando mentitus est, is quũ prædixisset, in Stratonis pyrgo Antigonum regem eo die occubiturum viso Antigono, Nunc mihi pulchrum est mori, inquit, quum mendax fuerim (distabat enim Stratonis pyrgus sexcentis stadiis) sollicitáque mente secum hoc repetebat. Sed paulò pòst tamen interfectus est Antigonus in loco subterraneo, qui Stratonis pyrgus dicebatur. Brus. li. 7. cap. 20.

M. Cato.

Aiebat se demirari, quòd non rideret aruspex, quoties aspiceret aruspicem. sentiens, totum hoc diuinationum genus imposturam esse, qua populo fiebat fucus. Id quum non fugeret eius artis peritum, mirabatur quod aruspex aruspicem posset videre absque risu. Solent enim impostores inter se ridere multitudinis stultitiam. Cic. l. 2. de Diuin.

Pompeius.

Catoni acerbiùs insectanti Pompeium, quòd quum ipse sæpius prædixisset potentiã Cæsaris indies crescentem nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, sed potiùs ad tyrannidem tendere: Pompeius ita respondit, Tua (inquit) Cato, magis accedunt ad diuinationem, at mea magis accõmoda sunt amicitiæ. Sentiens, Catonem incerta loqui, quòd nemo possit rerum humanarum exitum liquidò præscire, se verò ea sequutum, quæ tum temporis amicitia, quæ sibi cum Cæsare intercedebat, postulabat. Certum erat quid debebatur amico, incertũ erat, an amicus illi futurus esset inimicus. De amico verò humanius est bene sperare, quàm malè diuinare. Plut. in apo.

Spurina Aruspex.

Spurina aruspex admonuit C. Cæsarem, vt caueret discrimen ingens, quod vltra Calendas Martias nõ proferretur. Eo die quũ iret in senatum, Spurinæ fortè obuio: Quid ais, inquit, nónne venere Calendæ Martiæ? Venere, inquit, sed nondũ præteriere. Eodem die cæsus est Cæsar. Brus. l. 7. c. 20. ex Plut.

Anonymus.

Seuerus imperator cùm è Britannia rediret non solùm victor, sed etiã in æternum pace fundata: scurra quidam obuiam factus, futura illi hunc in modum vaticinatus est: Fuisti Cæsar, totum vicisti, iam Deus esto victor, cuius diuinatio licet iocus esse videbatur, constat nihilominus tamen Cæsarem paulo pòst periisse. Eras. lib. 6. apoph.

Athanasius episcopus.

Ab Arianis & Græcis præstigiator dictus, atq; ob diuinationis peritiam diu multúmq; derisus, cùm vrbẽ Alexandriã ingrederetur, cornix in aere volitãs crocitabat. Græcorum igitur turba hæc audiens, scõmate eũ veluti impostorẽ persequens, quidnã cornix diceret, interrogauit. Ille autem perquàm vrbanè & suauiter ridẽs: Cras, inquit. Portendi namque, crastinum diem vobis non bene cessurum. Mandatum enim ab imperatore veniens, festum diem vestrum inhibebit, & magnificentia vestra iniucunda vobis erit. Porro id Athanasij dictum,

exitum suum habuit. ab imperatore enim literæ venere, quibus magistratus iubebatur, de cætero Græcos prohibere, ne ad templa accederent, & more superstitionis suæ dies festos peragerent. Et celebritas ea quæ iam aderat, & ab illis plurimi fiebat, veneratioñeque maxima colebatur, tum penitus abrogata est. Niceph. l. 9. c. 35.

De diuitiis ac opibus.

Chilon.

*Percontatus, quid essent diuitiæ? respondit, Thesaurus malorum, calamitatis viaticum, improbitatis suppeditatio. Ant. ser. De diuit.

Bion.

Dicebat, diuitiis operam dantes ridiculos esse, cùm eas porrigat fortuna, illiberalitas seruet, benignitas auferat. Stob. ser. 91.

Idem.

*Quemadmodũ, inquit, vilia marsupia, & si nullius pretij fuerint, tãti tamẽ æstimãtur, quantũ in se numismatis continent: ita diuites etiam homines vani & nihili, bonorum quæ possident æstimatione ac pretio fruũtur. Stob. ser 87.

Idem.

Dicere solebat, non minus molestum esse caluis, quàm comatis, pilos velli. Ostendere autem hoc dicto voluit, paria pauperũ diuitũmque tormenta esse. Brus. l. 2. c. 26.

Bias.

Beatum esse dicebat, ex vulgi opinione, qui opes ex animi sententia assequeretur. Verùm multò beatiorem, qui ne desideraret quidem. Stob.

Chilon.

Dicebat, Quod Lydius lapis est auro, id aurum esse homini. Lapis enim index affricto prodit quale sit aurum, ipsum autem aurum arguit quale hominis ingenium: iuxta illud, Magistratus virum arguit. Laert. in eius vita.

Pythagoras.

Neque equum sine freno, neque diuitias sine prudentia quenquam gubernare posse, dicere solebat. Stob. ser. 92.

Hypsaus.

*Vt aurum, inquit, trementi manui impositum, tremit: sic & diuitię ab animo metu curísque detento accumulatæ, vnà concutiuntur, & eodem modo afficiuntur. Stob. ser. 90.

Antisthenes.

Neque symposium sine colloquio & societate, neque diuitias sine virtute, voluptatem habere affirmabat. Stob. ser. 1.

Democritus.

Audiens de diuitiis variè disputantes, omnibus hominibus perpetuam quandam diuitiarum cupiditatem inesse dixit, quæ si non acquisitæ fuerint, vexant: si erunt acquisitæ, solicitudine & cura torquent. Amissæ verò, dolores etiam adferunt haud mediocres. Max. ser. 12.

Idem.

Nequaquam diuitem, sed diuitiis bene vtentem, beatum iudicandum dicebat. Max. ser. 12.

Idem.

Neminem vnquam ob diuitias, & gloriam beatum esse existimandum dicebat. Talia enim omnia incertiora sunt, minorique fide deuincta, quàm vt bona censeri debeant. Max. serm. 12.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis diues fieri posset? Si, inquit, cupiditatum pauper erit. Max. ser. 12.

Idem.

Dicere solebat, Quantum ad naturam attineret, omnes homines diuites esse: sed quantum est in nobis, omnes pauperes videri. Maximus serm. 12.

Idem.

Eos etiam qui naturalibus diuitiis contenti essent, multò ditiores esse iis dicebat, qui cùm multa possideant,

deant, plura tamen concupiscunt, illis enim nihil deest, his plura quàm possident. Eod. ser.

Plato.

† Interrogatus quantas opes habere conueniret, respondit: Quantæ possidenti neque insidias pariunt, neque rerum necessariarum inopiam. Stob. ser. 94.

Democritus.

Pecuniarum vsum cum prudentia, vtilem quidem esse ad exercendam liberalitatem, & ad iuuandum alios: cum stultitia verò, communem largitionem esse dicebat. Stob. ser. 92.

Idem.

* Quemadmodum, inquit, inter vlcera pessimus est affectus phagedenæ: ita in diuitiis animus non contentus, & sibi inæqualis. Stob. serm. 90.

Idem.

Diuitias comparare non inutile esse, sed iniustè corradere turpissimum esse dicebat. Eod. ser. 93.

Idem.

Si diuitias, inquit, non expectes, pauca tibi multa videbuntur, praua enim appetentia ex inopia diuites facit. Stob.

Idem.

Interrogatus quæ via esset facile ditescendi, respondit: Si quis inops fuerit desiderio. Stob.

Zeno.

Cùm sæpe dixisset, diuitias esse indifferentes: Antigonus falsò ei nunciari fecit, prædia illius ab hostibus esse direpta: & cùm tristior effectus esset, Vides, inquit, diuitias non esse indifferentes? Bruſ. lib. 2. cap. 26. ex Laërt.

Idem.

Dicere solebat, non magis prodesse, quàm nocere opes ad sanitatem. Ex eodem.

Anaxagoras.

Magno cum negotio pecunias cõparari, sed multo maiori opera conseruari & custodiri dicebat. Innuit autem, ita comparatum esse, vt omnes pecuniam quærant, ac opes amplissimas, quas cùm iam parauerunt, multò curiosius ac attentius seruant, ne statim euanescant. Quemadmodum enim echinum, sic etiam nummos facilius est capere quàm diu retinere. Ælius l. 4. de Var. hist.

Epicurus.

Scribens ad Pytocleam, Si vis, inquit, te diuitem facere, non pecuniæ adiiciendum, sed cupiditatibus detrahendum est. Seneca.

Simonides.

Interrogatus, vtra res esset optabilior diuitiæ an sapientia? Dubito, inquit, vt qui videam sapientes frequentare diuitum fores, innuens, philosophos verbis quidem contemnere diuitias, sed re tamen eas captare. Eras. 6. apoph. ex Stobæo.

Cleanthes.

Quærenti quomodo quis diues euadere posset? respondit, si cupiditatum fuerit inops. Stob. ser. 92. Idem & ad Democritum referri, paulò antè diximus.

Epictetus.

Percontatus, quis esset inter homines diues? Cui, inquit, satis est quod habet. Stob.

Idem.

Audiens quendam sibiipsi ob amplas diuitias placentem, ait: Examina teipsum prius, vtrum ditescere malis an beari. Quod si diuitias velis, rem neque bonam esse scias, nec omnino in te sitam. Si verò beari, id & bonum est, & penes te. Opes enim fortuna ad tempus commodato dat: Beatitudo autem à nostra voluntate procedit. Stobæus sermone de temperantia.

Idem.

* Nec equus, inquit, ob præsepe, phaleras, & tapetes, nec auis ob floccos ad nidum suum effertur & gloriatur, sed vtrunque animal ob celeritatem, hoc quidem alarum, illud verò pennarum. Quare tu quoque ob externas diuitias ne superbito, sed

ob probitatem & beneficentiam. Stob.eod.ser.

Socrates.

Diuitias ex vsu metiri iubebat. non enim immensas possessiones diuitias vocabat, sed tantum, quantum requiritur ad vsum decentem. Stob. ser.de Temperantia.

Idem.

Magnifaciendas esse diuitias dixit, si lætitiam sibi coniunctam haberent: nunc autem, inquit, plurimũ dissident Nam si diuites suis opibus frui velint, præ nimia voluptate corrumpentur: sin custodire, curis: sin verò acquirere, nimio desiderio pessum ibunt.Stob.ser.91.

Idem.

Interroganti, Quisnam videretur sibi ditissimus? respondit, Qui paucissimis contentus est. Anton.in Meliss. par.1.ser 37.Stob.ser.5.

Idem.

*Diuitias auarorum Soli occidenti comparabat: neminem enim viuentium illas iuuare dicebat. Max. serm.de diuitiis.

Idem.

Satius esse dicebat, se in paucis facultatibus continentem hilariter agere, quàm in magnis infeliciter. Anton.in Meliss.par.1.c.37.

Idem.

Cùm videret Alcibiadem ob diuitias elatum & propter agrorum spatiosos limites superbire, adduxit ad locum in quo tabula quædam ambitum terræ complectẽs suspensa erat, & eum rogauit, vt Atticam ibi requireret. Quam cùm inuenisset, suos fundos eum iussit ostendere, & cùm responderet, Nusquam ibi pictos esse: Horum (inquit Socrates) possessione te effers, qui nulla pars sunt terræ. Illudens hoc dicterio Alcibiadis stultitiam, qui superbiebat in iis rebus quæ fluxæ sunt, & cum mundo interire solent. Ælian. libro 3. de Varia hist.

Plato.

Interrogatus, quantas opes habere conueniret: dixit, Quantæ possidenti neque insidias pariunt, neque rerum necessariarum inopiam. Stob. serm.92.

Diogenes.

Aiebat neque in ciuitate, neq; in domo opulenta habitandi locum esse virtuti Stob.ser.91.

Idem.

Exprimere volens quid essent diuitiæ, Fortunæ vomitum eas appellauit.Stob ser.91.

Idem.

Anaximenis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius ea essent interrogauit? Cùm autem illi, Anaximenis esse respondissent: An non pudet eum, inquit, tam multa habere, qui seipsum non habet? Sensit autem philosophus, eum non in sua ipsius potestate esse, qui captus diuitiis sibi iam mortuus est. Maxim.sermone 12.

Idem.

Physicus quidam interrogauit eũ, quam ob causam aurum palleret? Quoniam, inquit, plurimos habet sibi insidiantes. Pallent autem, qui metuunt. Laërt. libr. 6. & Maximus ser.12.

Posidonius.

Diuitias causas esse malorum dicebat, non quòd ipsæ facerent, sed quòd facturos irritarent. Senec.lib.3. epistol.

Isocrates.

* Dicebat illos contemni debere, qui nimium operam dant diuitiis, præsentibus autem vti nequeunt. Nam isti (inquit) non secus afficiuntur, quàm qui bonum equum possidens equitandi artem ignorat.lib.ad Dæmonicum.

Idem.

*Diuitias non tam honestati quàm improbitati seruire dicebat, dum socordiæ hominum licentiam parans, & iu-

& iuuenes instigant ad voluptates. Eodem lib.

Democrates.

*Vt vestes talares corpora, ita diuitias immensas, animas impedire dicebat. Stob. ser. 91.

Anonymus.

Cuidam Lampen Æginetam efferenti, ac felicem prædicanti, quòd prædiues videretur, multorum nauigiorum dominus: Lacon, nihil (inquit) moror fœlicitatem de funibus pendentem. Quum omnes diuitiæ sunt in manu fortunæ, tum eæ præcipuè quas negotiatores committerēt nauibus. ruptis enim funibus sequitur naufragium, & hinc mercium omnium interitus. Plut. in Lacon. apoph.

Lampis.

Interrogatus quomodo sibi parasset diuitias? Magnas, inquit, haud difficulter, exiguas verò cum labore ac tardè. Sentiens, initio paulatim magnáque vigilantia corrasam pecuniam. Cæterùm parata iam ingenti sorte, facile est amplis lucris ditescere. Plut. in libello, An seni sit capessenda respub.

Pheraulas.

Is diues, à Saca fœlix nuncupatus ob diuitias, quas pauper acquisiuerat: Num, ait, ita existimas Saca, me nunc eo iucundius viuere, quò plura possideo? An ignoras, me & esse & bibere, & dormire, nullo modo mihi iucundius, quàm tunc quum eram pauper? Certum quippe est, eum qui pecuniis ac diuitiis oblectatur, si sumptum vel dispendium faciat, vehementer contristari. Bruson. lib. 2. cap. 26.

Plutarchus.

*Dicebat, vt equus generosus non ex apparatu precioso iudicatur, sed qui natura sit egregius: neque vir honestus censetur qui magni pretij possidet opes, sed qui animo sit generoso. Ant. ser. de diuit.

M. Crassus.

Dicebat, neminem diuitem esse dicendum, nisi eum qui reditu annuo legionem tueri posset Plin lib. 33 Cicero autem in Officiis libr. 1. paulò aliter recitat, qui ait, Crassum neminem diuitem iudicasse, nisi qui prius facultatibus exercitum alere posset.

Sigismundus Cæs.

Sigismundo Cæsari allata erant ex Hungaria aureorum quadraginta millia. Cùm autem aduesperasset, eáque in thalamo regio recondita fuissent, in cubiculum veniens Cæsar, dū cogitat in quémnam vsum eam pecuniam conuertat, somnus eum destituit. Tum ille excitatis cubiculariis: Ite (inquit) ocyus, consiliarios ducésque omnes militum huc accersite. Vocati proceres media nocte trepidi (timebant enim ne quid aduersi accidisset) Imperatorem celeriter adeunt, & quæ causa sit tam repentinæ vocationis inquirunt. Imperator confestim aperta arca, inter eos qui aduenerant pecunia distributa: Ite, inquit, securè tranquilléque nobis dormire liceat. Nam quod mihi somnum ademerat iam procul aberit à cubiculo. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Maximilianus Cæs.

Nullum non pecuniarum aceruum concupiuit: & quamuis non rarò ad eum ingens pecuniarum summa afferretur, tamen penes se eam nunquam retinuit, sed ad quæstores referri iussit, dicens, se regendis hominibus præpositum, nec auri sibi custodiam demandatam: quo siquis semel capiatur, mox è rege seruum futurū. IacobusSpieg. in Æneæ commentaria de rebus gestis Alphonsi.

Ludouicus XII. R. Franc.

†Cùm iret Baiocas, exceptus est in hospitio magnifico illo quidem, sed in solo sterili, & deserto ædificato. Quod cùm miraretur, responsum

est hospitij dominum ditissimum esse. Iussit illum ad se venire, quæsiuitque ab eo quínam potuisset tantas opes in tam sterili regione parare? Mihi verò, inquit, non fuit difficile: Cùm mea potiùs quàm domini mei, aut vicinorum negotia, diligenter curauerim. Tum Rex, Næ tum mihi, inquit, scopum videris collimare: Tua enim factitando, ac benè mane surgendo non poteris non ditescere. Montlucus in comment.

Vide apopht. de Pecunia.

De diuitiarum vsu.

Socrates.

* Dicebat diuitias pro moribus possidentium variare, vt vinũ mutatur cum vasis. Stob. ser. 92.

Idem.

* Sudor, inquit, exercitiis prouocatus decentior est: sic etiam diuitiæ propriis laborib acquisitæ. Eod. ser.

Idem.

* Diuitias (inquit) veluti amicum liberalem ac promptum, ad honestas actiones assumere oportet. Ibid.

Socrates.

* Adolescens ipsum interrogabat quomodo diuitias malum & bonum esse putaret? Cum ille, Non secus quàm tu nunc honestis quidẽ bonísque hominibus bonas esse iudicas: itẽ scientibus quo loco pecuniis vtendũ sit, iis commodæ sunt: improbis verò imperitis, malæ, &c. Plato, Eryxia, aut de diuitiis.

Chilon.

† Dicebat lapideis cotibus aurum examinari, probaríque, auro autem bonorum, malorúmque hominum mentem, cuiusmodi sit, ostendi. Laër. lib. 1.

Plato.

† Optimè sanè & pulcherrimè viueremus, si vera de diuitiis sententia vbique prædicaretur: ea est, quòd diuitiæ corporis gratia sint, animi autem gratia corpus. Idem l. 9. de legib.

Seneca.

† Is maximè diuitiis fruitur, qui minimè diuitiis indiget. Epist. 14 ad Lucil.

Ariston.

* Vt ab eodem vino alij contumeliosi, alij benigniores fiunt: sic (inquiebat) à diuitiis alij aliter afficiuntur. Eod. serm.

Aristoteles.

* Melius est, inquit, ad felicitatem pauciora possidere, quàm multa cum inuidia. Nam ista vita laudabilior & suauior est Ibid.

Bion.

Diuitias dicebat esse neruos actionũ, quòd sine his nihil agatur. Laërt. lib. 4. c. 7. Alius dixit diuitias esse belli neruos.

Aristippus.

Reprehensus quòd pecunias acciperet ab amicis: respondit, se non ideo accipere vt vteretur ipse, sed vt illi discerent, ad quas res vtendum sit pecuniis. Vulgus enim diuitũ aut in equos, aut in operosas structuras, aut in luxum perdit pecuniam, quum ea bonis viris, si egeant, sit eroganda. Quin & aliter intelligas licebit. Aristippus nonnisi ad vitæ necessaria pecuniis vtebatur: ideoque à diuitibus accipiebat, vt eis demonstraret bene vtendi rationem: id non poterat, nisi illi materiam subministrassent. Veluti qui cupit artem scribendi discere, chartam & calamum porrigit docturo. Laërt. l. 2. c. 8.

Idem.

* Quemadmodum, inquit, calceus maior ineptus est ad vsum: ita & possessio copiosior. Calcei enim magnitudo superflua vtentem impedit: opibus autẽ vel vniuersis vel ex parte aliqua suo tẽpore vti licet. Sto. ser. 93.

Alcamenes, Teleeri F.

A quodam obiurgatus, quòd tam parcè frugaliterque viueret, cùm tamen amplissimas possideret diuitias:

Decet,

Decet, inquit, eũ qui multa possidet, pro ratione, non pro libidine viuere. significans perniciosas esse diuitias, nisi adsit animus diuitiis superior, qui possit earum vsum non ex copia, sed ex necessitate moderari. Plut. in Lac.

Phauorinus.

* Nemo (inquit) adeo diues est, qui nõ pauciora habeat quàm desideret. At illum qui animo futurus est tranquillo & bene composito, oportet in læta fortuna alios respicere, qui pauciora bona possident: in sinistra autem, infeliciores. Stob. ser. 92.

Idem.

* Diuitiis vtendum est, tanquam materia quadam, non ad res omnes similiter. Eod. serm.

Dionysius senior.

Quum audisset quendam è ciuibus aurum habere domi defossum, id ad se deferri iussit. Verùm posteaquã is suffuratus auri paululum, in aliam vrbem commigrasset, ibíque mercatus esset agrum, reuocato Dionysius totum aurum reddidit, vt qui iam diuitiis vti cœpisset, desiissétque rem vtilem inutilem reddere. Satis declarauit, se non aurum alienum appetisse, sed hominis morbum sanare voluisse: simul vsum auri legitimum demonstrauit, si in agricolationem impendas potius quàm in vsuram. Plut. in apoph.

De diuitiarum abusu.

Solon.

Dicebat, opulentiam esse matrem saturitatis, saturitatem ferociæ ac violentiæ. Diuitias comitatur luxus, luxus exit in tyrannidem, dum fœnum migeat in cornua. Laër. lib. 1. cap. 3.

Diogenes.

Diuitias nihil aliud esse quàm velamenta maliciæ dicebat. Diuites enim cùm aliis nihilò sint meliores, tamen peccant licentius. Laër. l. 6.

Idem.

* Plerosque diuites dicebat esse similes arboribus & vitibus, quæ in locis inuiis ac præruptis nascũtur: quòd istarum fructus non vsui sint hominibus, sed à coruis & eiusmodi auibus consumantur: Diuites etiam non ad honestas res diuitiis vti, sed adulatoribus, meretricibus, turpissimis voluptatibus, vanissimæque gloriæ prębere pecunias. Stob serm. 90. Idem apoph. de Cratete Thebano refertur, & de Socrate.

Democritus.

* Dicebat diuitias malis artibus comparatas, infamiæ nota inter homines insigniri. Stob. ser. 90.

Socrates.

* Vt ægrotum, inquit, lectus aureus nihil iuuat, sic neque stolidum diuitiæ. Stob. ser. 92.

Euenus.

Cuidam quærenti ex eo, vter esse mallet, Crœsus, an Socrates? Respondit, viuens mallem esse Crœsus, è vita autem decedens Socrates. Indicauit autem, beatam esse philosophorum post hanc vitam conditionem. Diuites autem licet bonis omnibus in pręsenti vita abundent, post mortem tamen ob iniquè paratas opes, ac malè collocatas, cruciandos dæmonibus dari. Stob.

Lycurgus.

Interrogatus cur hostium interfectorum cadauera spoliarę prohibuisset? Ne milites, inquit, ditescant, & dum prædæ incumbunt, pugnam negligant. Metuit vir prudentissimus, ne diuitiis amplis corrumperentur milites, quæ plerunq; insolentiores & minus fortes reddunt homines. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam imperatorem incusauit, quòd illius insidiis, otio & somno fuisset priuatus: videlicet quòd illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut. in Symposiacis.

Seneca.

† Diuitiæ apud sapientem virum in seruitute sunt: apud stultum in imperio. Sapiens diuitiis nihil permitti, stultus diuitiæ omnia. Li. de B. vita, c.26.

De diuite indocto.

Socrates.

Conspicatus hominem prædiuitem & arrogantem, sed nulla virtute præditum: Hic, inquit, equus est argento circumtectus. Solent enim equi stragulis, phaleris, ac bullis argenteis exornari, quum interim tamen nihil aliud sint quàm equi. Stob.

Idem.

Ad prædiuitem quendam, sed indoctum: Ecce, in quit, aureum mancipium: Indoctus, seruus est & cupiditatum, & eorum quæ possidet. Eras. lib. apoph.

Diogenes.

† Nec illud Diogenis dictum absimile, diuitem indoctum ouem aureo vellere contectam esse dicentis. Laër. lib. 6. c. 2.

De diuitiarum atq. opum contemptu.

Pythagoras.

QVibus, inquit, à corpore solutus non egebis, illa omnia contemne: & quibus etiam defuncto erit opus, illis tibi vacante deos adiutores aduoca precibus. Stobęus sermon. 5.

Diogenes.

Quum murem fortè conspiceret in Megarico discurrentem, qui neque cauum quæreret, neque turbis terreretur, neque cibum appeteret: Bellum, inquit, libertatis exemplum, móxque contemptis omnibus, cœpit in dolio habitare. Laër. l. 6.

Idem.

Demirantibus quòd nullas haberet ædiculas vbi cibum capere posset, ostendit Iouis porticum, aitque, Athenienses ipsi magnificam extruxisse aulam, vbi vesceretur. Quod publicum erat, sibi quoque paratum interpretabatur. Neq. potuit optare cœnationem splendidiorem. Ibid.

Idem.

Alexander Magnus inuisens Diogenem, reperit eum in cranio sedentem pro dolio, ac laceras schedas glutino committentem. Posteaquam rex multa cum illo collocutus, pararet abire diceretque, Cogita Diogenes quid à me velis petere. nam quicquid optaris, feres: Mox, inquit, de aliis, interim secede paulisper. cum rex secessisset, putans illum velle deliberare, diutius silenti repetiit: Pete quod vis Diogenes. Hoc, inquit, volebam. nā prius arcebas mihi solem, ad id quod ago necessariū. Alij narrant illum dixisse, Ne mihi feceris vmbram: quòd vellet apricari. Laërt. lib. 6. Cic. l. 5. Tusc. quæst.

Idem.

Diuitias oblatas recusans, subiunxit, Indignum se nouerit canis nomine, qui ab opibus & deliciis se cohibere non potest. Stob.

Aristippus.

Quodam tempore nauigans, vt intellexit nauim esse piraticam, deprōpsit aurum, ac numerare cœpit, móxque abiecit in mare, & grauiter ingemuit, fingens sibi imprudenti & inuito excidisse. Hoc ingenio vitæ suæ consuluit adempta piratis occidendi vincendíve materia. Sunt qui narrēt, illum & hæc dixisse: Satius est vt hæc per Aristippum, quàm propter hæc pereat Aristippus. Laër. l. 4. c. 8.

Idem.

Cùm prædium amœnissimum perdidisset, cuidam deploranti tam miserabilem illius casum: Quid, inquit, an nescis tibi vnicum esse prædiolum, mihi verò tres agros superesse?

Cùm

Cùm annuisset alter, Quin igitur tuam potius vicem deploramus? sentiens, insipientis esse, dolere amissis potius quàm gaudere relictis. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Cùm vidisset famulum quendam in itinere pecuniam ferentem, onere premi: Abiice, inquit, quod nimium est & fer quantum potes. Laert. lib. 2. cap. 8. Erasf. lib 3. apoph.

Idem

Præterea cùm aliquando perdicem quinquaginta drachmis iussisset emi, cuidam detestanti luxum in philosopho: Et tu, inquit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Cùm is respondisset, se empturum. Et mihi, inquit, tanti sunt quinquaginta drachmæ. Quod ille luxus nomine damnabat, hic detorsit ad laudem contemptæ pecuniæ. Siquidē qui pretij magnitudine deterretur ab emendo, is non contemnit cibum, sed pluris facit pecuniam. At philosopho nihilò pluris æstimabantur quinquaginta drachmæ, quàm illi obolus. Aristippus itaque obsonij cupiditate par, superior erat despectu nummorum. Laert. lib 2. cap 8

Cleanthes.

Pecuniam, quam collegerat aliquando coram familiaribus abiecit, dicens, Cleanthes alterum Cleanthem alere posset, si vellet. Laert. lib. 7. cap. 2.

Philoxenus.

In Sicilia fundum ac domum opulentam nactus, & animaduertens illius gētis luxum ac delicias: per deos, inquit, hæc bona me nō perdent: sed ego potius illa. Móxque cessit aliis hæreditatem, & è Sicilia abnauigauit. Erasf. lib 8. apoph.

Anacreon.

*Quinque talentis à Polycrate tyranno Samio donatus, cum per duas noctes pro ipsis sollicitus fuisset, reddidit ea, inquiens, Non tanti esse quanta ipsorum nomine cura laboraret: vel, Odi munus, quod vigilare cogit. Stob. serm 91.

Pelopidas.

In præfectura rei militaris Epaminondæ erat collega: cúmq; amici dicerent, illi rei necessariæ, videlicet colligendi pecunias nullam esse curam: Ita per Iouem, inquit, necessaria, sed huic Nicomedi: ostendens hominem claudum ac mancum. Sensit, fortibus viris nihil esse opus pecunia. Plutarch in apoph.

Epaminondas.

Iason Thessalus venerat Thebas belli socius futurus. Is cùm Epaminondæ vehemēter egenti aureorum duo millia misisset, aurum non recepit, sed ipsum Iasonem intuitus: Iniustis, inquit, imperas, ipse deterior. Ipse verò quinquaginta drachmis à ciue quodā acceptis mutuò pro viatico exercitus inuasit Peloponnesum. Sentiebat, iniquas esse diuitias, quæ possessorem reddunt deteriorem: at viri fortes gloria virtutis præmio contenti sunt. Plut. in apoph.

Idem.

* Legati venerunt à rege ferentes aurum, vt eum corrumperent. Inuitati sunt igitur ad prandium ab eo qui intelligebat qua gratia appulissent. A prandio iussit vt causam aduentus explicarent. Apposita fuerat mensa vilis, biberāt vinum acidum. Quum quid dicerent non haberent, ille subridens, Abite, inquit, & domino vestro mea prandia narrate, vt intelligat iis me contentum non facilè ad proditionem allici posse. Stob. serm. 5.

Themistocles.

Cùm inter deambulandum torquem aureum humi iacentem vidisset, vocans ad se ex pueris quendam, dixisse fertur: Quin hoc tollis ô puer, inuentum huiusmodi? nō enim tu es Themistocles Ostendit autem, homines plerunque diuitiarum cupidissimos esse, quarum ipse adeò contemptor esset, vt ā inuentos forte ha-

mi thesauros non acciperet. Ælianus lib. 13. de Varia historia. Plutarch. in apoph.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt quum rex hostes aggrederetur, præcedebat eum miles coronatus, qui in certamine victor aliquando tulisset coronam. Quum igitur Lacon quidã in Olympiis magnam pecuniæ vim respuisset, & multo cum sudore deiecto aduersario coronam tulisset: cuidam dicenti, quid emolumenti tibi adfert victoria ô Lacon? ille ridens & alacer respõdit: Ante regem, inquit, coronatus incedens, pugnabo cum hostibus. Generosæ mentis est, laudis honore teneri potiùs quàm pecuniæ. Plutarch. in Lacon.

Scipio.

Quum Numantini viderentur inexpugnabiles, vt qui multos Romanorum duces superassent, populus Scipionem iterum consulem fecit, ad suscipiendum hoc bellum. Cæterùm quum multi gestirent exire in militiam, idque senatus fieri vetuisset, quasi Italia futura esset deserta: ac ne pecunias quidem ex ærario sumere passus est, sed vectigales prouentus, quorum tempus nondum excesserat, assignauit. Scipio pecuniis quidem sese negauit egere, suas enim & amicorum satis futuras. Plutarch. in apoph.

Idem.

Quinquaginta quatuor annorum vitæ spatium emensus, neque emit, neque vẽdidit quicquam. Adeò paucis fuerat contentus. Cùm autem quidam ei scutum eleganter elaboratũ ostenderet, dixisse fertur: Atqui Romanum ciuem par est in dextra spem ponere, non in sinistra. Ælian. l. 11. de Var. hist. c. 9.

M. Coriolanus.

Quum ob bene nauatam operam ante prædę diuisionem è singulis rebus, equis & captiuis, denos sibi eligere iuberetur, insuper & equo pulcherrimo donatus à consule: Lætor, inquit, à consule laudari, equúmque fortitudinis præmium iubẽs accipio, cætera non tam decora, quàm mercedem, non accipiam, fuitque communi reliquorum sorte contentus. Nec aliud extra ordinem petiit, quàm vt Volscus quidam vir probus & æquus, quo hospite & amico fuerat vsus, non venderetur captiuus, sed suæ libertati relinqueretur. Huic animo contemptori pecuniæ, & hospitis memori, magis applausum est quàm victoriæ. Plutarch. in Coriolano.

Anonymus.

T. Labienus cùm equiti strenuo de præda Gallica aurum offerret, omne donum renuens, aurum ad pedes Labieni abiecit. Erasm. lib. 6. apoph.

S. Taddeus Apostolus.

Abgaro regi Edesseno, sibi aurum & munera offerenti pro doctrina & miraculis, iisdem recusatis, respondisse fertur: Si nostra relinquimus, quomodo accipiemus aliena? Eusebius lib. 1. Eccles. hist. cap. 15.

Basilius Magnus.

Præfectus Cæsareæ Basilio blandiens suadebat, vt in gratiam imperatoris fidem negaret, promittens ei imperatoriam amicitiam & opes. Cui Basilius: Hæc enim homini Christiano, inquit, non conueniunt, sed adolescentibus, & illorum similibus qui talia promissa respiciunt. Tripartitar. historiarum lib. 7 cap 36.

Anonymus.

Fertur de quodam è priscis, quòd cùm spectasset pompam sumptuosissimam, ad familiares versus, dixit: Videte amici, quàm multis rebus opus non habeo. Philo Iudæus in lib. Quòd Deus sit immutabilis. Plutarchus idem de Socrate asserit in Moralib.

Plura vide infrà apophthegm. de Munerum contemptu & de Paupertate.

De

De docilitate.

Xenocrates.

AD quendam nec geometriæ, nec musices, nec astrologiæ peritū, ad scholam tamen ipsius commeantem: Abi, inquit, ansam philosophiæ non habes, hoc est, non es ad philosophiam docilis, nullis instructus disciplinis. Alij ferunt illū ita loquutū, παρ' ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται, id est, apud me vellus non maceratur. Lana rudis non statim traditur vestiario, sed fulloni. Laert. lib. 4. cap. 2.

Antisthenes.

Adolescens quidā cùm se in numerum discipulorū ab Antisthene recipi cuperet, patri quærēti quibus reb. esset opus? Libro, inquit Antisthenes, nouo, nouo stylo, nouáque tabella. Significans, animum ab omnibus vitiis vacuum, studium vigil memoriā fidelem esse debere, vt doceri probè posset discipulus. Laert. lib. 6. c. 1.

De doctrina & eruditione.

Thales.

DIcere solebat, faciem componere non præclarum esse: sed bonarum artium studiis animum excolere, lōgè esse præclarius. Laer. l. 1. c. 1.

Idem.

Interrogatus, Quisnam esset felix? Qui corpore, inquit, sanus est, animo verò eruditus. Ibidem.

Solon.

Ei cùm obiiceretur, quòd in foro conduxisset oratorem: Atqui, dixit, cùm habeo conuiuiū, coquū cōduco. Ant. par. 1. ser. 50. Meli. Max. ser. 17.

Socrates.

Interroganti, quódnā esset pulcherrimum animal, dixit: Homo doctrina ornatus. Antonius in Melissa, part. 1. serm. 50.

Idem.

Cùm ei sermo barbarus exprobraretur, Ego quidem, dixit, barbarus sum verbis, vos autem moribus. Anton. ser. 50. par. 1. Melissæ.

Idem.

Scientiam dicebat vnicum esse bonum, contrà vnicum malum, ignorantiam: quòd quicunque committunt rē iniustam, hoc peccant, quòd ignorāt quid cuique sit tribuendum: & qui fortes sunt, non alia re fortes sunt, nisi quòd ea experiunt quæ vulgus existimat horrenda: & qui intemperantes sunt, hoc errant, quòd ea putant suauia aut decora, quæ minimè sunt. Summum igitur bonum esse dicebat, scientiam rerum expetendarum ac refugiendarum. Erasm. l. 3 apopht.

Idem.

Videns hominem prædiuitem, sed planè rudem & indoctum: Hic, ait, equus est argento ornatus. Solēt enim stragulis, frenis ac auro argentóque insigniter exornari, cùm tamen reuera nihil aliud sint quàm equi. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cùm vidisset prædiuitem quēdam, sed indoctum: Ecce, inquit, aureum mācipium. Indoctus, seruus est & cupiditatum, & eorum quæ possidet. Eras. li. 8. apoph.

Idem.

Interrogatus, quid in vita suauissimum esset? respondit: Disciplina & virtus, & rerum incognitarum historia. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 50. Max. ser. 17.

Idem.

Quendam ex discipulis suis animaduertens, agri quidem esse studiosissimum, sed actionis negligentem. Heu tu vide, inquit, ne dum agrum ecurare vis, animum tuum efferari finas. Max. ser. 1.

Bion.

Quum intellexisset, quendam ex familiaribus suis studiosè curantem,

vt imago ipsius similis fieret: Tu, inquit, vt tibi similis lapis fieret, curasti: at ipse ne lapidi similis fias, non curas. Putabat etiam sapientissimus vir eos lapidibus haud absimiles esse, qui literis animum non exornarent. Max. serm. 1.

Idem.

Interrogatus, cuiatem se esse diceret, Cosmopolitam se dixit, totius enim mundi incolam & ciuem posse eum arbitrabatur esse, qui omnimodæ eruditionis secum reportaret thesaurum. Cicero libro 5. Tusculan. quæstionum.

Democritus.

Dicere solebat, disciplinam & eruditionem fortunatis quidem ornamentum esse, infortunatis autem refugium. Antonius pars. 1. serm. 50. Melissæ. serm. 17.

Idem.

Audiens quendam contumeliosius quàm par est, de literis loquentem: Ignoras, ait, quid dicas. Literæ enim diuitibus addunt nonnihil honestamenti, inopia laborantibus sunt asylum, & vnicum exstunt vitæ præsidium. Stob.

Idem.

Dicere solebat eruditionis radices esse quidem satis amaras, fructum autem dulcissimum. Hoc dictum alij ad Socratem referunt, sed Luscinius Democrito adscribit, Laertius autem Platoni.

Idem.

Dicebat eruditionem & doctrinam non aliter quàm aurum, vbiuis terrarum in maximo solere esse pretio. Stobæus.

Idem.

Cùm ignotus venisset Athenas, colloquio de philosophia cum Socrate habito, dixit: Hic philosophus similis est pentathlo: quòd calleret naturalia, moralia, mathematica, ad hęc disciplinas quas ἐγκύκλιος vocāt, denique omnium artium peritiam. Laert. l. 9. c. 7.

Aristippus.

Dicebat, satius esse fieri mendicum quàm indoctum: quòd ille tantùm pecuniis egeat, hic humanitate. Nihilominus homo est, cui deest pecunia: at homo non est, cui deest eruditio. Et tamen cui deest pecunia petit ab obuiis: cui deest sapientia, nullum solicitat vt accipiat. Laer. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Interrogatus, in quo differrent docti ab indoctis? Quo, inquit, equi domiti ab indomitis. Quemadmodum enim equus indomitus ad omnem vsum incommodus est, ita quoque homo, nisi eruditione & artium studio emolliatur. Laert. l. 1. c. 8.

Idem.

Quodam tempore cum ciuibus aliquot suis nauigans naufragio eiectus est. Quúmque in littore vidisset figuras mathematicas in arena depictas: Salua, inquit, res est, amici, hominum vestigia conspicio, & ingressus ciuitatem proximam, inuestigauit quinam essent illic disciplinarum studiosi. Cúmque his vbi congressus est, summa cum humanitate tractarunt, non ipsum modò, verùm & comites illius, atque etiam viaticum ad reditum subministrarunt. Tandem quum hi qui cum Aristippo venerant, pararent reditum in patriam, rogaréntque illum, ecquid vellet suis ciuibus renunciari? Vt, inquit, studeant, sibi huiusmodi parare opes, quæ naufragio non pereunt, sed simul cum possidente enatant. Refert idem Vitruuius de Architectura lib. 6. addens, Aristippum tunc venisse Rhodum. Laert. lib. 2. Max. serm. 17.

Idem.

Percontanti qua re differret sapiēs ab indocto: Mitte, inquit, ambos nudos ad homines ignotos, & videbis. Significauit, sapientem secum in pectore

ctore circumferre, quo se commendet quibuslibet. Ibid.

Idem.

Cuidam percontanti qua re esset melior euasurus filius, si eum curaret literis erudiendum: vt nihil aliud, inquit, certè in theatro non sedebit lapis super lapidem. Amphitheatra gradus habebãt marmoreos, in quibus sedens populus spectabat. Lapidem autem vulgò dicebant, hominem indoctum & elinguem. Laertius libr. 2. cap. 8. Brusonius libr. 3. cap. 9.

Idem.

Cùm Aristippus ab eo qui sibi filium commendarat, quingentas petisset drachmas: ac is dixisset, se tanti mancipium coemere posse: Eme, inquit, & habebis duo. Sensit autem hominem rudem & literarum ignarum nil esse nisi perpetuũ vitiorum & rusticitatis mancipium. Plutarch.

Antisthenes.

Interrogatus, quam ob rem diuites non irent ad sapientes & eruditos viros, sed hi ad illos? respondit, quoniam eruditi sciunt quæ ad vitã sint necessaria, illi verò nesciunt: secus enim sapientiæ potius quàm pecuniæ studerent. Antonius in Meliss. par. 1. serm. 50.

Idem.

Rogatus, quidnã vtilitatis ex philosophiæ hausisset studio? Vt mecũ, inquit, loqui, siue viuere possim. Sensit vir prudentissimus, doctum & eruditum hominem nunquam esse solum, qui etiam in solitudine habet quod animo voluat, quod legat, & quasi secum loquatur. Laërt. li. 6. c. 1.

Idem.

† Sciscitanti cuipiam à se, quænam esset disciplina maximè omnium necessaria? Mala, inquit, dediscere. Laërt. li. 6. c. 1.

Diogenes.

Diogenes rogatus, quod onus terra grauissimũ sustineret? Indoctum hominem, respondit. Max. ser. 17.

Plato.

Interrogatus, quidnam inter peritum & imperitum interesset? Quod inter medicum, ait, atque ægrotum. Brus. li. 3. c. 9. ex Stob.

Aristoteles.

Aristoteles interrogatus, quæ re differrent docti ab indoctis? Qua viui, inquit, à mortuis. Sentiens, hominem absque literis statuam esse verius quàm hominem. Laërt. l. 5. cap. 1

Idem.

Illud amicis & discipulis inter disserendum frequenter solitus est ingerere: Visum accipere lumen à circunfuso aëre, animam autem à disciplinis liberalibus. Laert. li. 5. c. 1.

Idem.

Rogatus quid ex philosophia lucratus esset, Hoc, inquit, vt iniussus ea faciam, quæ plerique per legum metum operantur. Cic. lib. 5. Tuscul. quæst.

Theophrastus.

Dicere solebat, virum eruditione præclarum vbique inuenire patriam, & in alienis locis nunquam peregrinum esse. Eruditio enim cum in omni vitæ genere plurimum emolumenti adferat, non potest non vbique maximo esse in pretio. Bruson. lib. 3. cap. 31.

Idem.

Idem moriens accusasse naturam dicitur, quòd ceruis & cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil interesset, hominibus verò, quorum maximè interfuisset, exiguam dedisset: quorum ætas si potuisset esse longinquior, futurum fuisse, vt omnibus perfectis artibus, omni doctrina, hominum vita erudiretur. Cic. li. 3. Tusc. quæst.

Glycon.

Doctrinam & eruditionem sacrum asylum, ad quod omnis generis homines concurrerent, esse dixit. Max. serm. 17.

Metrocles.

Dicebat, res alienas pecunia comparari, vt domum vestémque: sed disciplinas liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnum studium, quum pecunia data statim fias possessor fundi. Laert. l. 6. c. 6.

Cleantes.

Dicebat, homines imperitos sola forma differre à bestiis. Antonius in Melissa, part. 1. sermone 50. & Max. serm. 17.

Stilpon philosophus.

* Rogatus quid statua durius esset? homo doctrinæ expers & stolidus, dixit, Stob. ser. 4.

Posidonius.

† Vnus dies hominum eruditorum, ait, plus patet, quàm imperiti longissima ætas. Seneca Epist. 78.

Themistocles.

Expletis centum & septem annis in ipso mortis agone dixisse fertur, se omnes ætatis dies literarum honestissimo ac philosophiæ sacratissimo studio consumpsisse, ad hominem vsum: verùm se dolere, quòd tunc egrederetur de vita, quando ex literarum studio sapere cœpisset. Bruso. lib. 3. cap. 31.

Demades.

Dicere solebat, doctos ab indoctis tantum differre, quantum dij ab hominibus. Antonius serm. 50. parte 1. Melissæ.

Antipater Cyrenaicus.

Cùm ex assiduo literarum studio oculorum aciem amisisset, & suam cæcitatem à mulierculis defleri audiuisset. Quid agitis, inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna? Brus. lib. 3. cap. 31.

Hieron.

Interrogatus, quid esset à philosophia adiutus? respondit, Vt libenter & iniussus faciam, quæ cæteri legum metu faciunt. Max ser. 17.

Alexander.

Aristotelis philosophi discipulus, tanti fecit bonarũ & laudatissimarum artium studium, vt apertè pronunciare ausus sit, se malle doctrina anteire alios, quàm opibus & dignitate. Brus. lib. 3. c. 31.

Cornificia.

Regnante Octauiano Cæsare illustris, dicere solita est, solam doctrinam liberam esse, in quam fortuna tela sua figere non posset. Guido Bituricensis, titulo de Memoria.

C. Cæsar.

Iunium Syllanum, pronepotẽ Augusti, quia segnis ingenióque minimè acuto esset, pecudem auream appellabat. Cor. Tacit. l. 13.

Theodosius.

Cùm Arsenio viro doctissimo filios in disciplinam tradidisset, sempiterna memoria dignum & verè imperiale illud verbũm proloquutus est: Si tales se præbituri essent, vt mores vitámque suam ad disciplinam & leges Dei componerent, propensum se fore, vt eis imperium in manus tradat, ad ciuium & subditorum commodum & vtilitatem accommodatum: sin minus, conducibilius esse, vt sic priuati vitã agerent, quàm doctrina nulla cum periculo imperarent. Nicephorus Callistus libri 12. c. 23. Eccl. hist.

Carolus quartus.

In scholam Pragensen aliquando ingressus, cũ disputantes liberalium artium magistros per horas quatuor audiuisset, idque purpurati molestè ferrent, ac cœnæ tempus adesse dicerent: mihi, inquit, tempus est minimè, nam cœna mea hæc est. Prætulit autem imperator potẽtissimus philosophicas disputationes, conuiuijs etiã delicatissimis. Æn. Syl. 4. commen. de rebus gest. Alphonsi.

Constantinus Ducas Imp.

† Quamuis esset indoctus, tamen doctrinam amabat, & eruditos colebat, dicere solitus: Malle se ex doctri

na,

nã, quàm imperio nobilitari. Zonaras Tom. 3 Annal.

Sigismundus imperat.

Cùm à principibus, qui literas oderant, reprehenderetur, quòd homines obscuro genere natos ob literarum commendationem foueret: Quidni, inquit, amem eos, quos natura cæteris antecellere voluit? Alij plurimum tribuunt generis nobilitati. At Cæsar, vir prudens, intellexit, in eruditis esse quiddam stemmatis præstantius. illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum optimis disciplinis exornatum. Porrò vt natura animus præstantior est corpore, ita ornamenta ingenij longè pulchriora sunt externis bonis. Iacob. Spieg. in Æneam Syluium.

Ladislaus.

Quamuis adhuc puer cùm eo tempore quo Fridericus imperialibus insulis à Nicolao quinto Pont. Max. cingeretur, Romæ esset, non videri sibi homines esse dicebat, qui bonas literas ignorarent. Sensit autem, hominem tum demum à brutis animalibus differre, si animum honestis artibus liberalibúsque disciplinis excoluerit. Æn. Sylu. lib. 3 comment. de Alph. reb gest.

Alphonsus rex.

Optimos consiliarios nõ esse mortuos dicebat, libros videlicet designans, à quibus sine metu, sine gratia, quæ nosse cuperet, fideliter audiret. Panorm. lib. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cùm audisset nonnulos Europæ reges ad Basillense consilium destinasse oratores potentes, & progenię illustres magna cum equorum & comitantium pompa. Haud decere aiebat, quum de iure humano & diuino disceptandum esset, nobilitatem potentiámve iactare, sed doctrinam & sententiam. Panor. l. 2. de reb. gest. Aphonsi.

Idem.

Tantopere amauit bonarum artium studia, vt persanctè affirmaret, se malle perdere quæ possidebat omnia, quàm vt tantillum eruditioni decederet suæ. Anton. Panorm. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi, & Æn. Syl. de eius dictis.

Idem.

Aliquando interrogatus, vtrúmne armis an libris maiorem gratiam deberet? respondit, ex libris se arma, & armorum iura didicisse. Indicans, se libris acceptum referre, quæ sciret, omnia. Panorm. lib. 4. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cùm eruditissimus esset, tanti faciebat bonarum artium studia, vt diuitem sine cultu literarum, aureum vellus appellare solitus sit. Idem Panorm. lib. 3.

Idem.

Audiens, quendã Hispaniæ regem dixisse, non decere principes viros scire literas: exclamauit, eam vocem bouis esse, non hominis. Non enim ignorauit quantum prosit imperantibus artibus liberalibus & philosophiæ studiis probè esse instructum. Eras. l. 8. apoph.

Iulianus Cardinalis.

Iuliano Cardinali, qui Basiliẽsi cõsilio interfuit, in bibliotheca lectitanti, cùm Ottho quidam dixisset, Quid hîc inter mortuos solus latitas? cur non potiùs exis ad nos, qui suauiter viuimus? Imò, Iulianus inquit, hi fama viuunt: tu verò neq. nomine, neque re viuis. Sensit autẽ cũ Diogene, vitã sine literis mortẽ esse. Æn. Syl. lib. 3 commen. de reb. gest. Alphonsi.

Sigismundus Imp.

Georgius Fiscellus cùm esset LL. doctor, à Sigismundo Cæsare equestris militiæ insignia suscepit. Exin, cùm Basiliensem synodũ adisset, consultante de rebus arduis Sigismũdo, dubius erat, legúmne doctoribus in

vnum locum coniunctis, an equitib. item in alium separatis, sese coniungeret. Cúmq. tandé ad equites inclinaret: Stultè agis, inquit Sigismūdus, qui literis militiam præfers. Nā ego milites mille vna die fecerim, doctorem vnum mille annis non fecerim. Doctrinam militiæ prætulit imperator, quòd vt ipse linguarum ac literarum peritiā amauit, ita viros eruditione præstantes semper ornare & prouehere studuit. Æneas Syl. lib. 4. comment. in res gestas Alphonsi.

De doctrina & eruditione in pretio habita.

Aristippus.

NAufragio eiectus ad Rhodiensium littus, in gymnasiū venit, déq; philosophia disputauit, & plurimis munerib. donatus est. Dicētibus verò comitibus qui de reditu in patriam cogitabant, Num quid suis nuntiari vellet? iussit dicere eiusmodi possessiones & viatica liberis oportere parari, quæ etiam cum naufragio possent vnà enatare. Vitruuius lib. 5. sed Laert. ad Antisthenem refert.

Antisthenes.

Admonebat ea esse paranda viatica, quæ simul cum naufrago enatarent. Sentiens, bonas artes vbiuis gentium fore in magno pretio, nec posse vlla fortunæ tempestate eripi. Laer. li. 6. c. 1 Max. ser. 17.

Diogenes.

Eruditiones omnibus hoc sermone commendabat, quòd diceret eam iuuenibus adferre sobrietatem, senibus solatium, pauperibus diuitias, diuitibus ornamentū: propterea quòd ætatem, suapte sponte lubricam, coerceat ab intemperantia, senectutis incommoda honesto solatio mitiget, pauperibus sit pro viatico (non enim egent eruditi) diuitum fortunas ornet. Laer. l. 3. ca. 31.

Idem.

Cùm ei capto latrones malignè cibum præberent, nec præsenti fortuna, nec illorum immanitate deterritus, dixit, iniquissimum esse, cùm porcelli agníque venales saginentur diligentius, hominem præstantissimum animal inedia macerari, quasi hoc pacto non redderetur vilior. Itaque accepto quantum sat erat, cùm iam esset vēdendus inter cæteros sedit, & prandebat bono animo, impartiens etiam proximis. Cúmque vnus ex his valde mœstus, cunctanter sumeret: Desine, inquit, tristari, & vtere præsentibus:

Nec formosa cibum Niobe non sumpsit, & eius
Pignora sub tectis letho bis sena iacebant,
Sex natæ, totidémque pubenti corpore nati.

Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus liber.

Idem.

Captus à latronibus & iam vendendus, interrogabatur à licitatoribus cuius conditionis homo esset, & quid sciret præ cæteris? respondit: philosophus sum, & hominibus præesse scio. Qua voce prodebat ingenium generosum, veréque regium animū. * Quū verò iussus esset surgere, vt de corporis statura emptor rectius iudicare posset: Quid? inquit, si piscem emeres, num eum iuberes manere erectū? Plut. & Philo libro supra citato.

Aristoteles.

Dicebat, eruditionem in prosperis esse ornamentum: in aduersis refugium. Laer. l. 5. c. 1.

Stilpo.

* Hic capta patria, amissis liberis, amissa vxore, cùm ex publico incendio sólus, & tamen beatus exiret, interroganti Demetrio, cui cognomen ab exitio vrbiū Poliarcetes fuit, num quid perdidisset? Omnia, inquit, bona mea mecum sunt. Ecce vir fortis ac strenuus, ipsam hostis sui victoriā vicit,

vicit, &c. Seneca, epist. 9. ad Lucil.

Epicurus.

* Si cui (inquiebat) sua non videntur amplissima, licet totius mundi sit Dominus, tamen miser est. Senec. 9. ad. epist.

Anonymus.

† Puer barbarus cùm venisset Athenas, magnus sibi videbatur, quòd tres græcas literas α β γ didicisset. Cúmq; rediisset in patriam, magno popularium fauore exceptus, contra Prætorem quēdā Græcè concionantem positus est: qui postquā perorauit, exclamauit puer α β γ: Quo clamore perterritus prætor obmutuit. Barbari verò popularem suum vicisse rati, illum magno plausu domum deduxerunt. Cæl. Rod. li 29 ca. 13.

Dionysius iunior.

Pulsus à tyrannide, & rogatus quid illi Plato & philosophiæ studiũ profuisset? Vt tanquam, inquit, fortunæ mutationẽ æquo animo feram. Plut.

Hieron.

Cùm Xenophanes Colophonius poëta Homerum vituperaret, quot famulos haberet interrogauit. cúmque is se duos habere respondisset, eósque vix alere posse: tum Hieron, Non te pudet, inquit, Homerum vituperare, qui defunctus etiam amplius quàm decem millia nutrit? Maxim. ser. 17.

Sigismundus imper.

Cùm aliis multis nominibus, tum illo præcipuè commendabilis fuit, quòd vt ipse linguarum, ac literarũ peritiam amauit, ita viros eruditione præstantes semper ornare ac prouehere studuit. Quo nomine quum à Germanis principibus, qui Latinas literas oderant, reprehenderetur, quòd homines obscuro genere natos ob literarum commendationem foueret: Quidni, inquit, eos amẽ, quos natura cæteris antecellere voluit? Germani plurimum tribuunt generis nobilitati: at vir prudens intellexit, in eruditis esse quiddam stemmatis præstantius. Illi habent atrium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animam optimis disciplinis exornatum. Porrò vt natura animus præstantior est corpore, ita ornamenta ingenij longè pulchriora sunt externæ nobilitatis insignibus. Qui nihil aliud habet quàm maiorum imagines, opinione nobilis est verius quàm re. At qui virtute, reditus est, vnde manat etiam illa vulgaris nobilitas, germanam ac natiuam habet nobilitatem. Erasm. lib. 8. apoph.

Leo.

† Imperator Leo Martiani successor pacis quàm belli amantior, vni ex Eunuchis, quòd Eulogio Philosopho frumentariam tesseram dari iussisset, dicentí, militibus potiùs huiusmodi largitionem esse faciendam, respondit, Vtinam is semper sit meorum temporum status, vt mihi liceat stipendia militum in literarum magistros transferre. Suidas.

Alphonsus rex.

Cùm aliquando tibicines obreperent, Ciceronis lucubrationes accipiens, Abite, inquit, musici, abite: adest enim, qui dulciora nobiscum loquatur, Cicero Romanæ fons eloquentiæ Panor. & Æn. Syl.

Vide apoph. de Animi bonis, ac cultu, de Artium vtilitate, & de Philosophia.

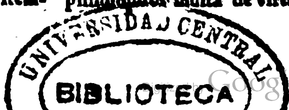
De doctrina factis dissentanea.

Diogenes.

Eos qui de virtute loquerentur, nec rectè viuerent, citharæ dicebat similes, quæ sono prodesset aliis, ipsa nec sentiret nec audiret quicquam. Hoc dictum non multum abnuit à dicto beati Pauli, de cymbalo tinniente. Laër. l. 6.

Pamboidas.

Cùm in Atheniensium Academia philosophos multa de virtute disso-

rentes audiuisset, interrogatus, quales ei viderentur eiusmodi sermones? Quid aliud, inquit, quā probi, sed prorsus inutiles vobis, qui illis non vtimini? Castigauit autem mores Atheniensium, qui virtutem quidem ore prædicabant, factis exprimebant contrarium. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Atheniensis indisertus, sed factis strenuus, & artis peritior, quum alius oratione facunda meditatáque multa præclarè polliceretur, Viri, inquit, Athenienses, quæ iste magnificè differuit, ego re faciam. Eras. li. 6. apoph. ex Plut.

Agesilaus.

Interrogatus, qua ratione quis maximè apud homines probaretur? Si dicat, inquit, optima, & faciat honestissima. Plut.

Nestor.

Ab Aiace iurgiis lacessitus: Non incuso, inquit, quòd rectè agis, sed quod perperam loquaris. Sophocles.

Ioan. Capocius.

Dissidentibus inter se Othone 4. & Friderico secundo imperatoribus, cùm Innocentius tertius pontifex apertè fauisset Othoni primo, deinde post aliquod tempus ad Fridericū studia sua conuertisset, & per Quadragesimæ tempus de more conciones haberet, mirantibus omnibus eius in dicendo facundiam, Ioannes Capocius ciuis Romanus Othoni deditissimus: Verba tua, inquit, pater sancte, Dei sunt: cæterùm facta, quæ verbis longè contraria sunt, diaboli videntur esse. Fulgosius libro sexto, cap. 2.

Diogenes.

Videns cantorem quendam vecordem, ac moribus incompositis, aptare psalterium: Non te tui pudet, inquit, qui sonos ligno aptare nōris, vitam verò ad rectā rationem componere nescis? Laer. li. 6.

Idem.

Cùm in Stoicorū gymnasium retrorsum incederet, ridentibus nonnullis: Non vos, inquit, pudet viuendi iter facere retrogradum, mihi verò deambulando tantùm id facienti vitio dare? Stob. ser. de Imprud.

Cleanthes.

Peripateticis dicebat idem accidere quod lyris, quæ cùm aliis bene sonent, seipsas non audiunt. Sentiens nimirum illos, licet aliis verbis, idem docere quod Stoicos, & tamen ipsos id non animaduertere. Potest & ita interpretari, Peripateticos præclarè docere, sed eorum vitam à doctrina dissidere. Laert. libr. 7. cap. 2.

Idem.

Quum quidam Arcesilaum reprehendisset, quòd officia vitæ tolleret: Cleanthes Assius assistens, Desine (inquit) hominem vituperare. Nam ille licet dictis tollat officia, tamen factis commendat. Notauit hoc dicto philosophus, & turpissimum esse philosopho iudicauit, secus docere quàm viuere. Si vita proba est, cur docet diuersa? si doctrina sana est, cur secus viuendo eam refellit? Laer. li. 7. c. 2.

Cleomenes.

Audiens quendam de fortitudine disputantem: interrogatus, Quidnam de disputante iudicaret? Ineptum est, inquit, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nihil fortiter gessit vnquam. Plut. in Laconicis.

Anonymus.

Quum apud Athenienses agerentur panathenæa, Attici senem ludibrio habuere, inuitantes tanquam admissuri: cæterùm vbi venisset, non admittentes. Verùm iam perambulatis ferè omnibus, tandem ad Lacedæmonios senatores quum venisset, omnes è sedilibus assurgentes, locum illi cesserunt. Eo facto delectatus populus, plausu, mul-

multáque gestuum significatione comprobauit. Inter hæc è Spartanis quidam dixit: Per Geminos, norunt Athenienses quæ sint honesta, at ea non faciunt. Apud Athenienses maximè florebat philosophia, quæ docet, quid turpe, quid honestum. Spartani non recipiebant eiusmodi disciplinas, sed ex institutione maiorum, virtutem factis ac moribus præstabant. Ita factum est, vt apud Athenienses essent verba philosophiæ, apud Lacones ipsa res. Admonet apophthegma, turpissimum esse scire quid deceat, & tamen diuersa sequi. Plut. in Lac.

De dolo & fraude.

Lysander.

QVum quidam ei probro daret, quòd pleraque dolo & fraude gereret, ridés dixisse fertur, Vbi quis quod vellet non assequeretur leonis exuuio, vulpinum applicandum esse. Sentiens, quod honestis rationibus non possit effici, id fraude efficiendum esse. Plut. in Lacon.

Annibal.

Quum Fabius simili arte recepisset Tarentum, quali Annibal ceperat: Et Roma (inquit Annibal) suum habet Annibalem. Plut. in Annibale.

De dolore.

Chrysippus.

* DIcebat quidem sapientem dolere, sed non torqueri, seu cruciari, aut demisso reddi animo. Stob. ser. De fortitudine.

Archytas Pythagoreus.

*Insipientum dolores dicebat carere ratione: sapientum verò non vltra progredi quàm ratio de rebus componendis sollicita permittit. Libr. de doctrina morali apud Stobæum.

Themistius.

* Dolorem proprium esse homini asserebat, quod narratione lepida confirmauit. Lutum enim (aiebat) Prometheus ex quo hominem effinxit, non macerauit aqua, sed lachrymis. Lib. de affect. moderatione apud Stobæum.

Euphrates Syrus.

*Is amissa vxore dicebat, O philosophia, tyrannica sunt præcepta tua: amare jubes, & si quis amiserit quod amabat, dolere prohibes. Sto. ser. 97. de tristitia.

Cleanthes.

* Percontatus, quid esset dolor? animæ, inquit, resolutio. Stobæus serm. 106.

Democritus.

* Dolorem immorigerum animæ torpentis ratione expellendum esse dicebat. Ibid.

Chilon.

*Cuidam propter sua mala dolenti dixit, Si aliorum omnia mala perpenderis, minus ægrè feres tua. Stob. ibidem.

Anonyma.

* Sotion, libr. de ira dicit suo tempore celebratum fuisse dictum mulieris cuiusdam, dolorem apud illos libenter manere, à quibus alitur & augetur. Stob. eod. ser.

Epictetus.

* Interrogatus, quomodo quis hosti dolorem excitare posset, dixit, si quis ita comparet seipsum, vt quàm optimè viuat. Anton. & Max. serm. de dolore.

Idem.

* Quomodo expellendus esset dolor rogatus, respondit, quæ futura sunt sic æstima, ac si iam accidissent. Deinde addebat: Fac dolore vaces, non vt omnino affectibus carens, brutorum more, nec vt rationis expers velut insipientes, sed tanquam virtutis cultor rationem habe pro doloris remedio.

Seneca.

† Superuacaneum est dolere, si nihil dolendo proficias. Epist. 99.

Idem.

† Dolor imminet. si exiguus est, feramus, leuis est patientia. Si grauis est, feramus, non leuis est gloria. Dura res est dolor: imò tu mollis. Pauci dolorem ferre potuerunt: simus ex paucis. In excerptis.

Idem.

† Plus dolet quàm necesse est, qui antè dolet quàm necesse sit. Epist. 98.

Franciscus Borgia.

† Poscebat assiduis precibus vt deliciæ in cruciatum verterentur, dolores contrà voluptati essent. Filiam itaque Lermæ comitissam, cùm mœstam, ægrámque videret, & queritantem, his alloquiis solabatur: dolores nolenti Deus immittit, postulanti negat. Ribaden. in eius vita. lib. 4. cap. 5.

De Domini præsentia.

Antigonus.

PVgnaturus aduersus Ptolemæi milites, gubernator eum admonuit, plures esse naues hostium: Pro quot, inquit, nauibus supputas, qui hîc præsto sum? Sentiens, ad victoriam plurimum haberi momenti, si strenuus imperator præsens regat exercitum. Ptolemæus autem tum suis non aderat. Plutarc. in regum & imper. apoph.

Anonymus.

Cùm quidam corpulentus ac nitidus equum haberet macilentum ac strigosum, rogatus quid esset in causa: respondit, mirum non debere videri, si equo suo esset habilior: quandoquidem ipse se pasceret, equum autem curaret seruus. Gellius & Erasmus in Prouerb. Frons occipitio prior.

Anonymus.

Quidam interrogatus, quæ res potissimum saginaret equum: respondit, Oculus domini. Alter rogatus quod stercus esset optimum? Domini vestigia, inquit. Vterque autem significauit, domini præsentiam plurimum habere momenti ad rem bene gerendam. Erasm. loco iam citato.

Seneca.

† Sic cū inferiore viuas, quemadmodum tecū superiorē velles viuere. Quoties in mentem venerit, quantum tibi in seruum liceat, veniat in mentem, tantundem in te Domino licere. At ego, inquis, nullum habeo Dominum. Bona ætas est, forsitan habebis. Nescis qua ætate Hecuba seruire cœperit, qua Crœsus, qua Darij mater, qua Plato, qua Diogenes? Epist. 47.

De domus structura & ornatu.

Epictetus.

* SI domum cupis, inquit, vt decet extruere, imitare Lycurgum Spartanum. Sicut enim ille non muris vrbem muniuit, sed virtute ciues instruxit, & vrbem perpetuò liberam conseruauit: ita tu quoque non magnum vestibulum circunda, nec turres altas erige, sed potius inhabitatores beneuolentia, fide & amicitia confirmes, cum nihil noxij domum ingredietur, ne si vniuersa quidem malitiæ turma restiterit. Ne tabulis & picturis domum tuam circunda, sed temperantiam ipsam depinge. Illud enim alienum est, & oculorum modo iucunda præstigiatio. Hoc verò, indelebilis æternúsque domui ornatus existit. Stob. sermone de temperantia.

Plato.

† Cùm videret Agrigentinos magnis impensis ædificare, eadémque modo cœnare: Agrigentini, inquit, ædificant quasi semper victuri, & comedunt quasi semper morituri. Ælia. de Var. histor. libro duodecimo, capite 29.

Socrates.

† Aiebat Archelaum quadraginta minas in domum suã impendisse cõducto mercede Zeuxide, qui p̃ cturis eã exornaret, in seipsum verò nihil: Et ob eam causam multos è lõginquis terræ partibus magno studio contemplandæ domus causa venire: ipsius verò Archelai gratia neminem in Macedoniam proficisci, nisi si quē fortè persuaderet pecunijs, & muneribus inescare, quibus tamen honesti boníque viri capi non possunt. Ælian. de Var. histor. libro 14. capite 17.

Vide apoph. de Ducis præsentia.

De dono & muneribus.

Diogenes.

Quidam pallium à Diogene repetenti, lepidissimè respondit Diogenes, Si donasti, habeo: si commodasti, vtor: significans sibi non esse in animo reddere, siue dono, siue commodato accepisset. Turpe est reposcere quod dono dederis: & inhumanum est eripere, quo vtendi est opus. Laër. l. 6.

M. Antoninus Philos.

† Confecto maximo prælio, partáque insigni victoria, cùm rogatus esset à militibus, pecuniam tamen non dedit, quod diceret: Si quid plus quàm esset constitutum acciperent, id ex sanguine parentum ipsorúmq; exactum iri. Xiphilinus in eius vita.

Seneca.

† Donabit Sapiens, inquit, aut bonis, aut eis quos poterit facere bonos. Lib. de beata vita. c. 23.

Vide apophth. de Munerum corruptela, &c.

De dote.

Chilon.

Dicere solebat, Vxorem humilem modico apparatu ducẽdam esse, ne coniugẽ dominam in domum accersas: sat enim dotata venit puella, quæ pudicitiam & honestos mores secum adfert. Propterea hoc erat vnum ex Laconicis institutis, vt virgines sine dote nuptum irent. Laërt. l. 1. cap. 4.

Lycurgus.

Interrogatus, cur lege cauisset, vt absque vlla dote virgines elocarentur? Vt, inquit, neque propter inopiã vllæ relinquerentur innuptæ, neque ob diuitias expeterentur. Plut. in Lacon. apoph.

Ephori.

Lysander pulchras habebat filias, quarum nuptias quum quidam viuente adhuc Lysandro peterent, eo defuncto, filiarum nuptias recusasabant, iis Ephori dixere mulctam, eò quòd quem diuitem esse credentes coluerant, eundem iustum ac probum ex paupertate agnitum contemnerent. Hoc vt apophthegma nõ est, ita salubre est exemplum seueritatis, quòd admoneat, in conciliandis matrimoniis magis spectandam virtutem, quàm censum, eósque perfidos & inconstantes esse amicos, qui amicitiam commodo metiuntur, cuius spe adempta, protinus recedunt ab amicitia. Quin & illud nos admonet, honestius esse fama quàm pecunia ditescere. Plutarchus in Lacon

Lacæna.

Lacæna quædam virgo paupercula, rogata quam sponso dotem esset allatura? Pudicitiam, inquit, à maioribus traditam. Generosè professa est, eam esse pulchrè dotatam, quæ mores incorruptos adferret ad nuptias. Plutarch. in apophtheg. Lacænarum.

Themistocles.

Quum ex procis filiæ virum probum diuiti prætulisset, quibusdam hoc admirantibus: Malo, inquit, virum absq; pecunia, quàm pecuniam absque

absque viro. Vir strenuus facilè parabit pecuniam, ignauo pecunia inutilis est. Plutarch. in Themist. & apoph.

Hermocrates.

Antipater Hieropolites quum ducturus esset Seueri Cæsaris filiam, forma parum felici: & familiarium quispiam interrogaret, quando laturus esset ἀνακαλυπτήρια (sic appellabantur munera, quæ sponsæ amici deferebant sponso, tertio die quo sponsa debebat exhiberi spectanda) Hermocrates lepidissimè respondit, ἐγκαλυπτήρια μᾶλλον τοιαύτην λαβών: id est, Encalypteria potius, quàm talē ducat. ἀνακαλύπτω est retego, ἐγκαλύπτω tego. Quod deforme est, tegi magis oportet quàm retegi. Philostrat. in Sophistis.

M. Antonius.

Eius vxor Faustina malè audiebat vulgò. Itaque hortantibus amicis, vt eam repudiaret, si nollet occidere: vxorem, inquit, si dimittimus, reddamus & dotem. Dotis nomine signās imperium, quod ab socero, volente Adriano, adoptatus acceperat. Iulius Capitolinus.

De bono belli duce.

Polydorus.

CVm Argiui post illam trecentorum pugnam rursus essent prælio superati, socii Polydorum adhortabantur, ne eam opportunitatem præteriret, sed aggressus hostium muros, ciuitatem illorum caperet. Id enim factu fore facillimum, quum interfectis viris, solæ mulieres essent reliquæ. His in hunc respondit modum Polydorus: Mihi pari Martis alea rebellantes deuincere honestum est. Cæterùm quum pro agris pugnarim, vrbem velle capere non arbitror esse iustum. Si quidem huc veni agros recepturus, non vrbem occupaturus. Vir excellentis animi, ne cum hostibus quidem putauit agendum secus quàm postulabat æquites: quum hominum vulgus sibi in hostem putet licere omnia, in tantum, vt si de frigido oppidulo fuerit concertatio, victor existimet sibi ius esse, regnum vniuersum victi occupare. Ille etiam turpe sibi iudicabat, bellare cum his quibus deerant paria ad bellum præsidia. Talis enim victoria nullam habet virtutis laudem, sed crudelitatis crimen. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Percontatus quid ducem belli præcipuè exornaret? Respondit, aduersus hostes audacia, & in oblata opportunitate ratio & consilium. Stobæus serm. 52.

Lysimachus.

Lysimachus dicere solebat, Imperatores, vel belli duces, nulla venia dignos esse, qui in bello errarent. Vbi, si quid offenditur perperam, temeritate, vel inscitia, emendari non potest. Alex. ab Alex. lib. 2. c. 13 Genial. dierum.

Iphicrates.

Oratori cuidam pro cōcione hunc in modum ipsum interroganti: Quis es, vt tam sublimes geras spiritus? num eques, aut sagittarius, aut scutatus, aut pedes? Nihil horum, inquit, sed qui his omnibus imperare didici. Sentiens, pulchrius esse, bonum præstare ducem, quàm quemuis militem. Plut. in apoph.

Idem.

* In sociorum agro castrametatus, cùm vallum extrueret & fossam pararet, obiicienti, quid est quod me tuamus? dixit, Nulla imperatoris vox deterior esse potest, quàm, Non putabam. Plut. & Stob.

Chabrias.

Frequenter dicere solebat, eos demum ducis munere quàm optimè fungi, qui res hostium quàm maximè cognitas & perspectas haberent. Plut. in apoph.

Pausa-

Pausanias Plistonactis F.

Percontanti quo pacto possent debellari Thraces? Si, inquit, qui vir optimus est, eum belli ducem delegerimus. Admonens, plurimum ad victoriam momenti esse in imperatore. Quemadmodum in omni negotio magni refert, quales sint quibus gerendæ rei creditur authoritas, Plut.

Albertus Austrius.

In bello quod contra Bohemos prius quàm Romanis imperaret, diutissimè gessit, interrogatus, quem copiis præficere statuisset? Si alium, inquit, quàm me, ductorem exercitus petitis, frustra me Austriæ ducem appellatis. Dux enim re vera est, qui exercitum ducit, & quem acriter pugnantem exercitus sequitur. Æneas Syl. lib. 3. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph de Principe & Imperatore bono.

De duce externo.

Pausanias.

PErcontanti cur Tyrteum poëtam Spartæ ciuem fecissent? Ne quis, inquit Pausanias, externus nobis dux fuisse videatur Poëtæ apud Lacedæmonios non erant in pretio, nec hoc nomine Tyrtęus meruit apud illos honorem: sed quoniam strenuum ducem in bello præstiterat, putarunt eam laudem patriæ vindicandam. Plut. in Lacon.

De duce sene.

Sertorius.

CVm Pompeij milites variè dispersos superasset, multis occisis, audissetque aduentare Metellum senem cum aliis copiis, diremit prælium: reuocatisq; suis dixit, Ego puerum hunc, nisi superuenisset anus illa, verberibus castigatum, domum remisissem. Vnde liquet, quantum duces senes, experiētia rerum edocti, iunioribus & rerum imperitis sint anteponendi, Plut. in Sertorij vita.

De ducis prudentia & vigilantia.

Chabrias.

ILlud frequenter dicere solebat, Formidabiliorem esse ceruorum exercitum duce leone, quàm leonum duce ceruo. Sentiens, totam belli fortunam pendêre à virtute & prudentia ducis. Plut. in apoph.

Iphicrates.

Iphicrates, quòd sutore patre natus existimaretur erat contemptui, ac tum primùm famam sibi parauit, posteaquā ipse saucius, hostem vnà cum armis correptum, viuum in triremem suam deportauit. Is cùm in amicorum ac sociorum agris haberet exercitum, ac nihilò minus & vallum iaceret, & fossam foderet accuratè, cuidam dicenti, Quid metuimus? ait, Pessimam esse ducis vocem, Haudquaquam putarem. Significans in tranquillissimis rebus interdum existere periculum, quod nullus expectasset. Hoc Latini transferunt ad Scipionem Africanum. Plutarchus in Græc. apoph.

Timotheus.

Quum oratores Charetem commendarent à mole & proceritate corporis, censentes talem creari debere Atheniensium ducem: Non ducem, inquit Timotheus, sed qui duci suas stragulas portet. Dux autem esto qui tum ea quæ ante ipsum, tum quæ à tergo sunt prospiciat. Existimabat vir prudentissimus, ducis virtutes non in corporis proceritate, sed potius in animi magnitudine, solertia, & prudentia positas esse.

Plut. in apoph. & Stob. serm. de Imperat. &c.

Philippus.

Quum in exercitu multo tempore dormisset, experrectus: Tutò, inquit, dormiui, vigilauit enim Antipater. Subindicans, non esse regium indulgere somno, præsertim in bello: sed tamen hoc interdum absque periculo fieri, si rex habeat fidum ac vigilantem præfectum. Ita cum laude amici suam excusauit somnolentiam. Plut. in apoph.

Anonymus.

Numantini cùm à Scipione in fugam essent versi, à senioribus castigati, quia quos toties fugassent, fugerent, quendam è iunioribus dixisse ferunt, pecora quidem etiamnum eadem sunt, sed mutatus est Pastor. Plut. in apoph.

C. Fabricius.

Quum audisset Romanos à Pyrrho deuictos, ad Labienum versus: Pyrrhus, inquit, non Epirotæ vicerunt Romanos. Sentiens, vnius ducis ingenio victoriam acceptam ferri oportere, non virtuti militum. Hoc pacto Romani nominis ignominiam eleuauit, qui quum Epirotis essent virtute superiores, hoc solo erant inferiores, quòd non haberent ducem Pyrrho similem. Plutarch. in Rom. apoph.

Iulius Cæsar.

Iturus in Afranium, se ire dixit in exercitum sine duce: in Pompeium verò, ad ducem sine exercitu. Brus. l. 3 cap. 33.

De ducis præsentia, quæ multum confert ad victoriam.

Demades.

Vita defuncto Alexando dixit, se videre exercitum Macedonum, principe orbatum, Cyclopi similem, sentiens turbam militum, nisi adsit dux cordatus ac vigilans, nulli esse vsui. Quemadmodum Polyphemus adempto oculo, frustra vastum corpus ac vires habebat immanes. Eras. lib. 6 apoph. ex Plut.

Epaminondas.

Conspecto magno exercitu, qui bono & prudente imperatore carebat: Quanta bellua, dixit, absque capite? Stob. ser. 51.

Idem.

In nouissima pugna apud Mantineam sauciatus, delatúsque in tentorium, vocauit ad se Daiphantũ, pòstque illum Iollidam: at vbi audiuit, eos viros interisse, iussit omitti bellum cum hostibus: quandoquidem iam exercitus duces non habebat, ac verbis ipsa res testimonium præbuit, quòd Epaminondas vera dixisset. Plut. in apoph.

Antigonus.

Suprà, de Domini præsentia.

De duce strenuo & solerte.

Agis.

Vicerat Argiuos prælio Agis, qui pòst redintegratis viribus rursum ferociores illi occurrebant. Agis itaque conspicatus multos è sociis turbari: Sitis, inquit, bono animo viri. cum enim nos, qui vicimus, trepidamus, quid facere censetis eos qui à nobis victi sunt? Eo dicto, ducis solertia protinus reddidit animũ suis. Plut. in Lac. apoph.

Lysander.

Cùm ad Corinthiorum qui defecerant muros peruenisset, videns Lacedæmonios conantes aggredi, ac fortè accidisset, vt lupus conspiceretur excitatus transilire fossam: Non pudet, inquit, ô Spartani huiusmodi formidare hostes, quorum mœnibus ob ipsorum ignauiam lepores indormiunt? Casum fortuitum solertia du-

cis torsit ad animum addendum militibus. Plut. in Lacon.

Brasidas.

Egressus ad bellum, hunc in modum scripsit Ephoris: Quicquid erit malorum in bello, aut profligabo, aut moriar: testatus animum fortissimo duce dignum. Nam euentus hominis non in manu. Erasm. in apoph.

Epaminondas.

Cùm copias admoneret castris hostium, tonitru facto, militibus percontantibus, quid putaret portendere Deum? Attonitos, inquit, esse hostes, quòd cùm tales agros haberent in propinquo, in talibus castra metarentur. Solertia ducis non solùm terrorem exemit animis militum, verumetiam commoda interpretatione addidit alacritatem. Plut. in Græcorum apoph.

Iphicrates.

Exercitum constituendum esse dicebat, ceu vnum corpus: ita vt loco thoracis phalangem habeat, manuũ socios, pedum equites, capitis autem loco optimum ducem & imperatorem. Stob. ser. 52.

Philippus.

Aiebat præstantiorem esse ceruorũ exercitum imperante leone, quàm leonum ductore ceruo. Sensit autem prudentiam & fortitudinem ducis multum conferre ad recuperandam victoriam. Stob. ser. 52.

Alexander.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidisset contentio de carminibus Homeri, aliis alia præferentibus, hoc semper prædicauit Alexander, quod scriptum est Iliad. 7.

Dux bonus, atque idem validus pugnator in armis.

Plutarchus in vita Alexandri.

Idem.

Hortante Parmenone, vt noctu hostem adoriretur, alioqui summum fore discrimen, si palàm cum tanta multitudine Martem experiretur, siquidem ex fragore populi, velut è pelago resonante, coniectabant immensum esse numerum: Non furor, inquit, victoriam, recusans tenebrarum præsidio vincere. Plutar. in vita Alex. & Q. Curtius.

Idem.

Idem Nisam expugnaturus, cùm videret milites deterreri fluminis quod ciuitatem præterlabitur profunditate, exiliit: O me omnium deterrimum, exclamans, qui natare non didicerim, móxque clypeo pro subere innixus, primus tranauit. Plut. & Curtius in vita Alexan.

Pyrrhus.

Ad quendam, promittentem se traditurum ei aciem instruendi artificium, qui tamen in acie nunquam fuerat, dixit: Non opus esse sibi imperatore, cuius aures tubæ sonus nunquam circumierit. Stob. ser. 52.

Idem.

Quibusdam inter pocula quærentibus vtrum Antigenidas aut Satyrus melior esset tibicẽ? Mihi sanè, dixit, præstare videtur dux, qui multos inuitat. Stobæus serm. 52.

Hannibal.

Cùm audisset Stoici cuiusdam argumenta, quibus probabat solum sapientem imperatorem esse, risit, existimans fieri non posse, vt militaris scientia paretur sine vsu & experientia in rebus ipsis. Stob. ser. 52.

Idem.

† Cum eo Marcellus aliquoties secũdo Marte dimicauit, cùm autem semel aduerso, nihilóq; minuus suos ad pugnandum educeret: Hic Hannibal: Cum eo nimirum, inquit, hoste res est, qui nec bonam nec malã ferre fortunam potest, seu vincit ferociter, instat victis, seu victus, instaurat enim victoribus certamen. Liu. lib. 57. ab Y C.

Spartanus.

† Signa cum Crasso conferre paranti, cùm equus esset oblatus, eum ense confodit spectante exercitu, dicẽs: Si in hac pugna occumbam, nul-

lo mihi amplius opus erat equo: sin vero vincam, longè plures generosiores ex hostibus superatis habebo. Plutarch. in Crasso.

Pompeius.

Romæ mos erat, vt equites qui legitimum tempus militassent, equum in forum deducerent ad duumuiros, quos censores appellant, & commemoratis expeditionibus ac ducibus sub quibus meruissent, pro meritis aut collaudarentur, aut vituperarentur. Itaque Pompeius cùm esset consul, ipse equum ad censores Gallium ac Lentulum deduxit: quibus ex more percontantibus, an omnia militaria munia obiisset? Omnia, inquit, sub me ipso imperatore. Significans, se sic gessisse ducem, vt nihilò secius omnes militis partes grauiter præstaret. Idem & imperator bonus, & miles strenuus: qua laude nulla principi potest maior contingere. Plutarc. in apoph.

Timotheus.

Cuidam ostendenti Atheniensibus cicatrices quas in bello pro patria imperator accepisset, ridens, inquit: Equidem valde erubesco, quòd cum Samum obsiderem, iuxta me sagitta fortè cecidit: qua exanimatus, non quasi dux tanti exercitus, sed quasi ignauus tyro cecidissem. Franciscus Patr. Senens. lib. 2. cap. 1. de Regis instit. ex Plutarcho.

Scipio Africanus.

Cùm quidam obiiceret illum parum esse pugnacem: respondit, Bene quidem dicis: Mater enim mea me imperatorem, non autem bellatorem peperit. Quo dicto ostendere voluit, ducis non esse, temerè se obiicere periculis. miles enim gregarius si cadit, habet statim qui sibi succedens côtra hostem præterea pugnet. Dux autem si interfectus fuerit, prosternitur totus exercitus. Ibidem.

De duce, qui vitæ suæ non debet esse prodigus.

Theophrastus.

THeophrastus dicere solebat, eum qui imperat, non gregarij militis, aut gladiatoris in arena, sed fortissimi ducis mortem obire oportere. Innuit autem vir clarissimus, Regem fortem esse oportere, non audacem, ferocémve, & quasi vitæ suæ prodigum ac contemptorem. Vbi enim imperatoris periculum ipsa rerum necessitas & Reipu. salus postulat, illic forti animo pugnandum est: sin secus, abstinendum ab armis. Gladiatores enim honestè quidem cadunt, si viritim certantes, fortiter se contra singulos hostes gerant. Imperator verò pro toto exercitu pugnat. Franciscus Patricius Senensis, de institutione regis. lib. 2. cap. 1.

De ducis pietate in suos milites.

Phocion.

ADhuc florente Leosthene interrogatus ab oratoribus, quid ipse boni fecisset Reip. Nihil aliud, inquit, nisi quòd, donec ego vobis fui dux, nulli dicta est oratio funebris, sed omnes vita defuncti in maiorum monumentis sepulti sunt. Alij iactabant cruentas victorias: Phocion existimabat egregij ducis esse sic administrare rem militarem, vt nulli, aut quàm paucissimi ciues pereant. Mos autem erat Athenis eos qui in acie cecidissent, apud populũ laudare, ac eis cenotaphia erigere. Plut. in Phocione.

Pelopidas.

Vxori quæ ipsum ad bellum proficiscentem rogabat muliebriter, vt seruaret se ipsum: Alij, inquit, vt istud faciant monendi sunt. Nam princeps ac dux hortandus est potius, vt

seruet ciues. Vox imperatore digna: cuius est, ciuium multorum salutem suæ vnius incolumitati anteponere. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Dicere solebat se malle vnum ex ciuibus suis seruare, quàm mille hostes perdere. Bruf. li. 2. ca. 24. ex Plut.

Q. Minutius.

Hortante filio vt locum idoneum paucorum iactura caperet: Visne, inquit, tu ex illis paucis esse? Admonens, non esse boni ducis, vllius militis incolumitatem contemnere. Eras. 6. apoph. Idem de Scipione ad centurionem dicitur. Vide Plut. in apoph.

Lucullus.

Ad direptionem incitantibus, dixit, se malle vnum militem Romanũ ex hostium manibus eripere, quàm vniuersas hostium fortunas sibi vendicare. Plutarchus in Lucullo.

M. Cato.

Cùm cuidam militũ argenti librã distribuisset, ait, Satius esse multos habentes argẽtum, quàm paucos habentes aurum, è militia domũ redire. Nam duces non alia re quàm gloria auctos è prouinciis redire oportere. Sensit, rem sat fœliciter gestam, si tanta militum multitudo redeat incolumis, vt ex distributis manubiis exigua portio ad singulos redeat potius, quã si multis desideratis, pauci redeant ex præda locupletiores. Quoniam autem rerum preposterè gestarum gloria redit ad duces, hac portione par est illos esse contentos siue multum sit prędæ, siue parum. Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Cessantibus copiis, quas subsequi iusserat, frustra sæpe accersitis, noctu clam paruulum nauigium ingressus, vt ad relictum properaret exercitum, gubernator cùm à ventorum tempestate abhorreret: Solue, inquit, solue nauem, Cæsarem enim vehis de salute suorum sollicitum. Bruson. lib. 3. cap. 13.

Alex. Seuerus.

Militibus diligenter prospexit de commeatu, dicens, se magis seruare milites quàm seipsum, quòd in his sita publica salus esset. Facilius est enim inuenire nouum imperatorem, quàm nouum & exercitatum militem. Ælius Lampridius.

Laurentius Almeida Lusit.

† Cum Mahumetanis nauale prælium cõmittens in India, nauis eius prętoria summũ periculum adiit. Quare monebatur à suis vt in patronum, ad eam rem paratum, desiliret, vt posset ad suos confugere. Quo consilio grauiter offensus, acriter eius autoribus minatus est. Nec enim sibi decorum fore dixit, id periculum deuitare, in quo commilitones suos desereret. Se non mortem, sed dedecus extimescere. Osor. libr. 9. Histor. Emman.

De bono duce non facilè mutando.

Philippus Maced.

Dicere solebat Athenienses sibi magnopere beatos videri, qui quotannis inuenirent ducem quos belli duces crearent: quum ipse multis annis vnum duntaxat belli ducem reperisset, Parmenionem. Significãs, inutile esse Reipub. subinde mutare duces: sed satius esse, quem idoneum ac fidum nactus sis, eum non mutare. Tum in bello non referre quàm multi sint duces, sed quàm bello gerendo accommodi. Plutarchus in apophthegm.

De duce ignauo.

Agesipolis Pausaniæ F.

Qvidam dicenti ipsum, cùm rex esset, cum æqualibus suis fuisse obsidem: non liberos, aut vxores eorum: Et quidem non iniuria, inquit. Par enim est, vt & nos nostra errata feramus, Indicans, si quid calamita-

tis in bello accideret, plerunque ducum insolentia fieri. Par igitur est vt delicti pœnas etiam dent præ cæteris. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Antigonus milites quosdam vidēs thoracibus & galeis indutos sphæra ludere, delectatus est hoc spectaculo, ac duces illos accersi iubet, vt eos coram illis laudaret: verùm vbi nuntiatum esset duces bibere, præfecturas illorum militibus dedit, qui sphæra luserant armati: simul & ducum ignauiam puniēs, & militum strenuitatem honorans. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Imperatoris officio, & de imperio rectè administrando.

DE EBRIETATE.

Pittacus.

LEGEM tulit: vt qui per temulentiam sceleris aliquid commisissent, duplo plecterentur. Solet enim vulgus hominum ebrietatis obtentu crimen extenuare. Ideò factum ferunt, vt insula vino abundaret. Laërtius lib. 1. cap. 5.

Solon.

* Legem tulit, inter alias, cuius verba eiusmodi erant: Princeps, si deprehendatur ebrius, morte multetur. Fr. Patr. lib. 6. de regno, tit. 26 ex Laërt.

Chrysippus.

†Ebrietatem paruam insaniam esse dicebat. Stob. serm. 18.

Pythagoras.

Ebrietatem dicere solebat insaniæ meditationem esse. Stob. ser. 18 Max. serm. 30.

Idem.

*Consultus, quinam vinosus ebrietatem desereret: respondit, Si quæ per ebrietatem facit, frequens animo voluat. Stob. serm. 18.

Heraclitus.

* Ruditatem celare non ita facilè esse dicebat, præcipuè in vino. Stob.

Democritus.

* Pro sanitate vota (inquiebat) diis homines efferunt, inscij penes se ipsam esse: contraria autem per luxuriam facientes, suis libidinibus ipsam amittunt. Stob.

Idem.

Dicere solebat, in vite tres nasci botros, quorum primus esset voluptatis, secundus ebrietatis, tertius iniuriæ. Anton. in Melissa, parte 1. ser. 39. & 41. Max. serm. 30. Epicteto attribuit.

Anacharsis.

Anacharsis Scytha idem de tribus botris dixisse fertur, nisi quòd tertio attribuit molestiam. Sentiēs, parcum vini vsum esse iucundum, quia sedat sitim: largiorem, gignere temulentiam: largissimum, parere rixas, cædes ac morbos. Laërt. libr. 1. cap. 9. Stob. ser. 16. Ant. in Meliss. par. 1. ser. 41. Max. ser. 30.

Idem.

Amirabatur illud, quòd Græci initio conuiuij cyathis pusillis vterentur, saturi maioribus. Sētiens, potum non in aliud adhibendum, nisi ad sedandam sitim. Absurdum igitur esse, tum plus bibere, quum iam sitis esset sedata. Laërt. l. 1.

Idem.

* Dicere solebat, quicunque sobrius fieri vult, turpes ebriorum mores intueatur. Plut. Stob.

Plato.

Negabat oportere inebriari præterquā in festis, in quibus ipse Deus vinum porrigit. Festos dies decet hilaritas, ebrietas semper fœda est. Laërt. l. 3.

Idem.

Discipulos suos admonebat, vt se ebrios in speculo contemplarentur: Sic enim fore, vt dum faciem suam furibundam & phrenetico similem intuerentur, in posterum ab ebrietatis

eis vitio abhorreret. Fulgo. libro 7. cap. 2.

Idem.

* Dicebat animi mores in vino apparere, ac gubernatorem ebriosum, & quemuis cuicunque rei præfectum omnia subuertere, siue nauigium, siue currum, siue exercitũ, siue quamcumque rem fidei suæ commissam. Stob. serm. 18.

Idem.

Manifestum esse dicebat, non modò senem bis puerum fieri, sed inebriatum quoque. Eod. ser.

Diogenes.

Videns hominis vino deditissimi ædes venales esse, ex ianuæ inscriptione: Minimè dubitabam, inquit, quòd vini crapula excussa facilè domum euomeres. Bruson. lib. primo, cap. 19.

Idem.

Vinũ plurimum in conuiuio quodam dono acceptum effudit. quod quum quidam indignè ferrent: Si, inquit, vinum omne ebiberem, non tã liquorem quàm meipsum quoque perderem. Stob.

Idem.

Adolescentem stupidum mero, & prorsus decipientem intuitus: Adolescentule, ait, temulento satus es patre. Stob.

Zeno Cittieus.

Sũma verecundia colebat, in pretióque habebat rex Antigonus. Accidit igitur, vt aliquando vino supra modum impletus, obuiam Zenoni fieret: quem osculatus est, atque amplexus, vt temulẽtus. petiitque vt sibi quid iuberet. Et interposito temerè sacramento, confirmauit se præstiturum quicquid postulasset. Tum ille dixit ei: Abi, & euome. Graui sapientique reprehensione simul temulentiam eius taxans, simul verò cauens ne minima comessatio potatióque ei nocumentum adferret. Ælia. li. 9. de Var. hist.

Sophocles.

* Vitio vertebat Æschylo, quòd ebrius scriberet: Nam & si bene scribit, inquiebat, nesciens tamen id facit. Stob. ser. 18.

Cleostratus.

* Cuidam ei dicenti, Nõ te pudet ebrium fieri? respõdit, Te verò non pudet ebriũ monere? Anton. & Max. ser. de ebrietate.

Panyasis.

† Baccho tribuebat primam potionem: secundam Veneri, ac denuò Baccho: iniuriæ, tertiam, & Atæ. Athen. li. 2.

Leontychidas.

Percontanti cuidam, cur parcè biberent Spartiatæ? Ne, inquit, pro nobis alij consulent. Sensit autem vir clarissimus, eum nequaquã salubriter de rebus consultare posse, cui sanum iudicium à vino ablatum sit. Brus. l. 1. c. 19. ex Plut. in Lacon.

Aristippus.

Iactanti cuidam, quòd multum bibere posset, nec inebriaretur, Quid, inquit, magni narras, quum idem faciat quoque mulus? Laër. l. 2. c. 8.

Anonymus.

Quidam Lacon, quum audisset quosdam à cœna cogi ad bibendum: Num, inquit, coguntur etiam ad edendum? Notauit Græcorum morẽ, in conuiuiis compellentium ad certum cyathorum modũ, quum id reuera nihilo absurdius sit, quàm hominem qui non esurit, ad certum escarum modum cõpellere, nisi quòd alterius absurditatem eleuat consuetudo. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Cùm in compotatione quadam sortibus ex more ductis factus esset princeps conuiuij (huius autem partes erãt, præscribere quantum quisque biberet) rogatus à pincerna quantum cuique vini deberet apponere? Si multũ, inquit, vini paratum est, dato cuiq. quantum poscit: sin pa-

gum, cunctis ex æquo diuidito. Hac dexteritate mirè prospexit, ne vel parata vini copia deesset, quibus placeret largior potatio: vel ad bibendum cogerentur, quibus placeret sobrietas. Rursus in maligniores vini copia, per æqualitatem exclusit orationem murmuris. Etenim cũ singulis æqua vini portio distribueretur, nihil deerat his qui bibebant moderatius: & qui largius fuerant bibituri, quũ haberent quod naturæ satis esset, queri nõ poterãt si deerat libidini, eo quòd nemo omnium plus aut minus haberet cæteris. Itaque æquis animis se illi quoque ad moderationem componebant, quibus alioqui placebat luxus. Plut. in Lacon apoph.

Crates.

* Conspicatus adolescentẽ athleticũ ebrietate & gula corpulentiorẽ fieri: O miser, exclamauit, desine aduersus temetipsum carcerem munire. Anton. & Max. ser. de incontinentia circa mensam.

Demosthenes.

Philocrates & Æschines Atheniensium legati ad Philippum Macedoniæ regem cum aliis missi, cùm domum redirent, regémque eo nomine laudarent quòd strenuè bibisset: respondit Demosthenes, Habet hanc virtutem cum spongia communem. Sensit vir prudentissimus, regum virtutes non in euacuandis poculis sitas esse. Plutarchus in Demosth.

Cyrus.

Astyages cùm rogasset Cyrum regem, quamobrem vinum non absorbuisset? Quòd metuerã (inquit) medius fidius, ne in cratere mixta venena forent. Etenim quum tu in natalicíis amicos adhibuisti, perspicuè didici te eis venena infudisse. Et quo pacto, inquit ille, ô fili hoc dignouisti? Quòd videbam vos, respondit, neque corporis esse neque mentis compotes, Bruson. lib. 1. ca. 9. Xenophon in Pædia Cyri.

Idem.

Sparamizas Metrodoti cùm per ebrietatem Cyri mortem aperuisset: Rectè, inquit, se habet illud, quod crebrò vsurpatur à Græcis, Veritatem in vino esse, Brusonius l. 1 cap. 19.

Idem.

† Rogatus ab Astyage, vtrum pater ipsius Cambysis inebriaretur aliquando? Minimè verò, respondit, Etenim διψῶν παύεται, sic bibit, vt sitire desinat, vel certè, adhuc sitiens desinit.

Androclides.

Ad Alexandrum regem vino plus satis deditum, dixisse fertur: Vinum potaturus, rex, memento bibere terræ sanguinem, cicuta homini venenum, cicutæ vinum. Brus. lib. 1. c. 19. ex Plinio.

Stratonicus.

Is citharœdus natione Atheniensis, non minus festiuis dictis quàm arte musica celebris, ad quietem iturus, assiduè iubebat puerum sibi infundere vinum: Non quòd sitiam, inquit, sed ne sitiam. Athen.

Plutarchus.

* Dicebat Mundum igne & aqua corrumpi, luxuriosorum autem opus amore & ebrietate. Anton. & Maxim. ser. de ebrietate.

T. Quintius.

Democrates cùm temulentus, finito conuiuio muliebri habitu saltasset, postero die venit ad T. Quintium, petens subsidium contra Messenos, quos ad defectionem ab Achæorum imperio pellicere conabatur. Cui Titus ait: Miror te hominem violentum, meróque eneruatũ, huiusmodi res molliri, quæ virorum non mulierum sunt. Bruson. lib. 1. c. 19. ex Plut.

Cur-

Cicero.

Ei in foro ambulanti cùm ad bibendum aqua oblata esset, vidit fortè L. Cottam censorem, hominem vino deditissimum, non procul astantem, cúmque aquam Cicero accepisset iã hausturus, vocatis amicis: Circumtegite me, inquit, ne censor me aquam bibere videat. & pro suo iure rationéque officij senatu amoueat. Notauit autem Cottæ censoris vinolentiam, quam in alijs non reprehendere, verùm etiam grauiter punire debebat. Bruson. libro 1. capite 10.

Augustus Cæsar.

Videns equitem in spectaculis bibentem, misit qui illi suis verbis diceret: Ego si prandere volo, domum eo. Respondit eques: Tu enim non times, ne perdas locũ. Augustus sensit, indecorũ esse, illic in publico biberẽ. Eques per iocum sic interpretatus est, Cæsarem sine damno posse discedere è theatro, quòd locus ipsi seruetur, equiti non itẽ. Eras. l. 6. apoph.

Tiberius imp.

Quoniam tyro in castris auidius bibebat vinum, militari ioco, pro Tiberio Claudio Nerone dictus est Biberius Claudius Nero. Erasm. libr. 6. apoph.

Firmus imp.

Vini patientissimus fuisse legitur, citra tamen ebrietatem. Quodam autem à barbaro vexillario ad bibendum prouocatus, duas vini situlas hausit, & postea toto conuiuio sobrius fuit. Cùm verò barbarus diceret, Cur non & fæcẽ ebibisti? Stulte, inquit, terra non bibitur. Eras. Rot. l. 6. apoph. ex Vopisco.

Aurelianus.

Bonosus, qui imperator posteà factus est, cùm tantum biberet, quantum hominum nemo: Aurelianus vrbanissimè dicebat. Non vt viuat, sed vt bibat, natus est. Bruson. lib. 1. cap. 19. ex Vopisco.

Vib. Crispus.

Is summus Vitellij imperatoris amicus, cùm ob nocturnas comessationes atque compotationes luxuriosissimas in grauissimum incidisset morbum, & ita quidem vexaretur, vt Vitellianis conuiuijs interesse amplius nequiret, postquam paululum conualuisset, ad amicos dixisse fertur, se omnino fuisse periturum, nisi tam grauiter laborasset. Xiphilinus in vita Vitellij.

Anonymus.

Bonosus imperator vir extremæ gulæ & ebrietatis, cùm se suspendio suffocasset, interrogatus quidam, qui eius mores & vinolentiam nouerat, quisnam esset suspensus? respondit, non hominem esse, sed amphoram. Vopiscus.

Anonymus.

Cùm celebrarentur à Ferdinando rege, Hyppolytæ nurus atq. Alphõsi filij nuptię, apparatu splendidissimo. (erat enim dies decursionis hastatæ, flagrabántque sub sole cuncta: conuenerant autem mortales omnis generis ad spectandum) cúmque plurimi ludorum essent laudatores, vel plerique omnes admiratores potius, in media laudantiũ frequentia & plausu exclamauit Germanus quidam: O Valeant ludi, quibus nemo bibit. Pontan.

Basilius magnus.

Quid esset ebrietas, rogatus respondit: Ebrietas dæmon est, sponte admissus in animos per voluptatem. Mater est malitiæ, impugnatio virtutis, ex forti timidum facit, ex modesto lasciuũ, iustitiam ignorat, prudentiam abolet. Et sicut aqua pugnat igni, sic immoderatio vini mentẽ sobriã extinguit. Item, vt fumus fugat apes, ebrietas pellit spiritualia dona. Anton. & Max. serm. de ebrietate.

Chrysostomus.

Dicebat ebrietatẽ esse rectæ mentis alienationẽ, & delirium, & secundùm animam sanitatis perditio. Ibid.

De ebrietatis variis effectibus.

Anacharsis.

AB adolescente in conuiuio pulsatus: Adolescens, inquit, si nunc vinum non fers, vbi senueris, aquam feres. Nam qui bibunt intemperantius vinum, ea præsertim ætate cui magis conuenit aqua, ij frequenter senes ob inopiam coguntur aquam bibere. Laer. li. 1. c. 9.

Idem.

Quidam in conuiuio videns vxorem Anacharsidis, Vxorē, inquit, duxisti satis deformem. Cui Anacharsis, Prorsus ita mihi videtur: sed heus puer, infunde mihi largius, vt reddam eam formosam. Indicare voluit vir sapientissimus, vinum immoderatius potatum adimere homini rectum iudicium. Athen. l. 9.

Idem.

Interrogatus, num in Scythia essent tibicinæ? Respondit, Ne vites quidem. Significans saltationes, reliquásque eius generis voluptates è vinolentia nasci. Laer. li c. 9.

Eratosthenes.

Dicebat, vinum igni æquale habere robur, quòd cum virum inuaserit, eum veluti boreas vel notus mare Lybicum turbat & confundit: occulta, & quæ profunda mente gerit, aperit, & ostendit, virorúmque totam mentem excutit. Phauorinus.

Æschines.

Dicere solebat, Speculum formæ esse æs, vinum autem animi. Voluit autem indicare vir sapientissimus, nihil tam secretum esse animo nostro insculptum, quod homo ebrius non effutire audeat: Maxim. serm. 30. & Stob.

Æschylus.

Ebrietatem tanquam pestem fugiendam suadebat. qui enim potus mensurā transgreditur, non amplius mentis & linguæ compos est, sed sine pudore turpia & indecētia loquitur, ex viro factus puer. Phauorinus. Verùm hoc alij etiam ad Theognidem referunt.

Anonyma.

Quum Philippus Macedonum rex cognitionem exerceret parum sobrius, ac perperam aduersus mulierem quandam tulisset sententiam, illa sentiens errorem esse vini, non regis, exclamauit: Prouocarem, inquit, ad Philippum, sed sobrium. Excussit regi muliebre conuicium temulentiā, adegítque, vt expergefactus causam eandem animo præsentiore cognoscere. Eras. li. 8. apoph. Val. Max. lib. 1. cap. 2.

Anonymus.

Milites aliquot Tarentini inter cœnandum multa liberius dixerant in Pyrrhum regem. Res ad eum delata est. acciti sunt iuuenes, ac periclitabantur omnes, quum factum nec negari posset, nec defendi. Tum vnus illorum deterioris ingenij: Imò, inquit, rex, & ista diximus, & longè acerbiora dicturi fueramus, nisi nos lagena defecisset: linguæ petulantiā in temulentiam reiiciens. Itaque mox ira principis in risum versa dimissi sunt. Eras 6. apoph ex Plut.

Claudius imp.

Claudius Cæsar nunquam adeò animi sui secreta protulit, atque olim dum multo vino madidus esset: vbi dixit, Sibi fatale esse, vt coniugium flagitia ferret, deinde puniret. Quæ vox terrorem non mediocrem iniecit Agrippinæ. Ex Suet.

Val. Max.

† Vini vsus olim, inquit, Romanis fœminis ignotus fuit, ne scilicet in aliquod dedecus prolaberentur. Quia proximus à Libero patre intemperātiæ gradus, ad inconcessam Venerem esse consueuit. li. 2. ca. 1.

Vide apophthegmata de Gulâ, Incontinentia circa mensuram, Intemperantia & vino.

De

De educatione & institutione liberorum.

Socrates.

Dicebat, optimè natis, ingenuísque potissimum, adhibendam rectam institutionem. Idem enim in his vsuuenire quod in equis, in quibus qui feroces sunt ac generosæ indolis, si statim à primis annis rectè instituantur, egregij & ad omnem vsum accommodi euadunt: sin minus, efferati, intractabiles, & ad nihil vtiles. Eóque fit, vt felicissima quæque ingenia corrumpantur inscitia instituentium, qui mox equos vertunt in asinos, quòd erectis ac liberis imperare nesciant. Eras.3.apoph.

Idem.

Dicebat, Muliebrem sexum virili non minus esse docilem & ad disciplinas, & ad omnem virtutem, etiam fortitudinem (quæ tanquam viris propria, Græcis à viro dicitur *ἀνδρεία*) si diligenter instituatur. Id collegit ex puella saltatricula, quæ inducta in conuiuium, mira arte trochos duodecim in altum proiectos excipiebat, ita temperato altitudinis spatio, numerísque pedum, vt nunquam falleret: eadémque inter acutissimos gladios, nó sine horrore spectantium, impauida saltaret. Erasm.3. apoph.

Idem.

Interrogatus etiam, quam ob rem ipse non administraret Rempublic. quum administrandi rationem optimè sciret? respondit, Eum vtiliorem esse ciuitati, qui multos efficeret idoneos gubernandæ Reipub. quàm qui ipse rectè gubernaret.

Idem.

Adhortabatur iuuenes, vt se subinde ad speculũ cõuerterentur: quòd si essent egregia corporis forma, cauerent ne quid ea indignum committerent: sin minus, quod corporis deesset, id ingenij cultu morúmque honestate pensarét. Adeò vir ille vndecunque rapiebat occasioné ad virtutis studium adhortandi. Eras.l.3.apoph. ex Laertio.

Idem.

† Si filij tui, dicebat Calliæ, pulli equini, aut tauri essent, haberemus aliquem illis pacta mercede præficiendum, qui eos pulchros, & in suo vtrúque genere præstantem efficeret, esset autem eiusmodi, aut equestrium quispiam, aut agricolarum. Nunc veró cùm filij tui sint homines, quemnam cogitas illis præficere? Plato in Apolog.

Anonymus.

Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex interuallo rediisset, cúmque vidisset effusius ridẽtem, admiratus dixit, Se tale nihil vnquã apud Platonem vidisse. Tanta res est, iam inde à teneris virtuti assuescere. Eras.l.6.apoph.

Aristoteles.

Aristoteles Stagirita aiebat, parẽtes qui rectè liberos suos instituissent, multo honorabiliores esse iis qui tantùm genuissent; quòd ab his contigisset viuere, ab illis bene viuere. Laer.l.5.c.1.

Idem.

† Non parum differt, inquit, à iuuentute, sic, vel sic assuefieri, sed multum. l.2.Ethic.

Idem.

† Eius qui ciuitatem legibus constituere velit, primam, ac maximam docet curam esse oportere in erudienda iuuentute, qua sublata, pereat Respub. necesse est. lib.6. Politic. cap.1.

Aristippus.

Aristippus percontanti, quæ potissimum adolescentibus essent discenda: Quę viris, inquit, vsui futura sunt. Hoc dictum & aliis adscribitur. Optima statim discenda sunt, nec rudis ætas, quæ maximè docilis est, super-

uacaneis est occupanda. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Quidam cum Aristippo agebat, vt filium suum susciperet erudiendum, sed quum philosophus pro mercede peteret quingētas drachmas, ille deterritus magnitudine pretij, Minoris, inquit, emerem mancipium. At hic, inquit, habebis duo. Lepidè taxauit vulgi iudicium, qui nusquam parcior est quàm rectè instituendis liberis, pluréſque sumptus impendit curandis equis quàm filijs. Ibid.

Diogenes.

Quum captus venderetur in Creta, præconi rogāti quid sciret, & quo titulo eum commendaret emptori? Dic, inquit, te vēdere hominem, qui sciat imperare liberis. Quidam Xeniades Corinthius admiratus præconij nouitatem, adiit Diogenem, percontatus num sciret quod profiteretur? vbi ex sermone hominis comperit esse sapientem ac doctum, mercatus duxit domum, eíque suos liberos erudiendos tradidit, quos ille susceptos liberaliter instituit, primúmque tradidit artes liberales, mox docuit equitare, arcum tendere, fundam rotare, iaculari telum. In palæstra vèrò non permittebat, vt pædotriba illos grauioribus laboribus in morem athletarum exerceret, sed hactenus, quantum ad ruborem, bonámq; corporis valetudinem conduceret. Curauit etiam, vt ex poetis aliísque scriptoribus optima quæque addiscerent: quòd ea modò sciamus, quæ memoria tenemus. Breuiter, totius philosophiæ summam illis redegit in compendium, quo & citius perciperent, & fidelius memoria complecterentur. Eosdem instituit domi ministrare parentibus, cibo leui vilíque & aquæ potu cōtentos esse cúmque cæteri cæsariem alant ad formæ commendationem, ille iussit illos radere comam. & si quando prodeundum esset in publicum, incomptos producebat absque tunicis, incalceatos ac tacitos. Quin & ad venatum illos instituebat, Lacedæmonios imitatus: His rebus factum est, vt à pueris obseruaretur, pérque illos parenti commendaretur. Alij narrant, præconem Diogenis iussu ita prædicasse, Estne quispiam qui velit emere dominum? Laërtius lib. sexto.

Lycurgus.

Lycurgus is qui Lacedæmoniis leges condidit, quum conaretur ciues suos à moribus præsentibus ad temperatiorem viuendi rationem traducere, eósque virtutis & honesti studiosos reddere (nam erant corrupti deliciis) duos educauit catulos, eodem patre eadémque matre progenitos: quorum alterum passus est domi lautioribus vesci cibis, alterum eductum venatibus exercuit. Dein quum ambos produxisset in forum apud multitudinem, posuit illic spinas, simul & escas aliquas delicatiores: mox emisit leporem, quum vterque raperetur ad assueta, alter ad escas, alter leporem inuaderet, Annon videtis, inquit, ciues, duos catulos, quum eiusdem sint generis, tamen ob diuersam educationem admodum dissimiles inter se euasisse, plúsque ad honestatem momenti habere exercitationem quàm naturam? Proinde ne nobis quidem, ô ciues, nobilitas, quam miratur vulgus hominum, ductúmque ab Hercule genus profuerit, nisi ea gesserimus, per quæ ille mortalium omnium clarissimus ac generosissimus extitit, ac per omnem vitam, quæ honesta sunt & discamus & exerceamus. Reperit vir ingeniosus viam, qua multitudini philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret. magis enim mouent, ac penetrant in animos, quę cernuntur, quàm quæ audiuntur. Res quidem efficax est natura, sed potentior est institutio, quæ malam

natu-

naturam corrigit & vertit in bonam. Quales nascuntur liberi, nulli in manu est: at vt recta institutione euadāt boni, nostræ potestatis est. Eras. lib. 1. apoph. ex Plutar. Lacon. & Bruſ. lib. 2. cap. 38.

Idem.

Idem obiicientibus, quod eloquentiæ studio rhetoribus daret mercedem: Si quis, inquit, profiteatur se filios meos mihi redditurum meliores, non mille drachmas, sed omnium facultatum dimidium effunderem. Plurimum ab hominum vulgo discrepans, qui periisse existimant quod liberis instituendis impenditur. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Eteocles.

Post Agin bello superatum Antipatro postulanti obsides pueros quinquaginta, Eteocles, qui tum ephorum agebat, respondit: Se pueros nō daturum, ne si licenter vixissent, fierent indociles patriæ disciplinæ, itaque ne ciues quidem essent: cæterùm senes ac mulieres se duplo numero daturum. Verùm Antipatro dira minitanti, ni acciperet postulata, populus vna voce respondit: Si imperas acerbiora morte, facilius moriemur. Hunc animum in vno alterôve ciuium reperire, fortasse non ita magni miraculi esse videatur: in vniuerso populo tantum esse consensum, prodigiosum est. Hoc exemplo simul admonemur, quanta solicitudo debeatur ætati teneræ ad probitatem educandę, quando licenter educatos iuuenes illi non putarunt habendos pro ciuibus: perinde quasi mater abdicet filium ex se natū, nisi probitate morum maioribus suis respondeat. Plut. in Lacon.

Agasicles.

Cuidam dicenti, admirari sese quòd cùm esset auidus discendi, non adiungeret sibi Philophanem, sophistam eo tempore clarissimum: respondit prudenter, Eorum se velle discipulum esse, quorum simul esset filius. Significans, non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos asciscas vt bonis moribus formeris. Plut. Eras. l. 1.

Agesilaus.

Eum rogabat quidam, in quibus præcipuè rebus pueri institui deberent? Iis, inquit, rebus quibus vsuri sint, quum ad virilem peruenerint ætatem. Rectè censuit, non friuolis artibus instituendos liberos, quæ nec grandibus decori futuræ sunt, nec ad seria vocatis vtiles. Plut. in Lac. apop.

Leotychidas.

Interrogatus, quid potissimum oporteret pueros ingenuos discere: Quæ illis, inquit, vbi ad virilem ætatem peruenerint, vsui sunt futura. Plut. in Lac.

Leonidas.

Cùm proficisceretur in bellum cōtra Persas, vxori Gorgoni roganti, si quid ipsi mandaret? Nihil, inquit, aliud tibi mando, quàm vt nubas, & bonos filios parias. Plut. in Lac. apop.

Hippomachus.

Quum aliquando videret adolescentes, quos exercebat, è foro carnes afferentes, dicebat, se procul agnoscere suos esse discipulos: quòd institutio reluceat in omnibus dictis ac factis hominis. Erasm. 6. apoph. ex Plutarcho.

Anonyma.

Quum mulier quædam Ionica de texto quodam suo vt pretioso gloriaretur, Lacæna ostensis quatuor filiis quos habebat, moribus compositissimis, Huiusmodi, inquit, decet esse honestæ probæq; mulieris opera, deque his tollere animos, & gloriari. Iones operosis texturis vacant, quæ varia picturarum habent argumenta. At Spartana docuit, nullum opus esse præclarius, quàm si filios honestis moribus instituat. His enim melius ornari patriam, quàm aulæis aut vestibus. Plut. in apop. Lacęnarū.

Themistocles.

Quoniam adolescens feroci mu-

cabilisque ingenio videbatur, mirantibus mutatos mores dicere solebat, Asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere, si quis illis adhibeat disciplinam, rectámque institutionem. Plut. in eius vita.

Anonymus.

Themistocli pædagogus dicere solebat, Nihil mediocre futurus es ô puer: nam aut magnum bonum eris reipub. aut magnum malum. Generosa indoles, si accedat recta institutio, magno bono est patriæ: sin ad vitia degeneret, ingens adfert malum. Plut. in Themistocle.

Demetrius Phalereus.

Adolescentum fastuosorum sublimitatem dicebat in educatione amputandam esse: sed relinquendam sobrietatem. Docuit vir sapientissimus hæc ingenia non esse desperanda: sed quód redundat, in institutione recidendum esse. Laërtius libro quinto, cap. 5.

Philippus.

Alexander etiamnum adolescens, videns fratrem Philippum equum præferocem, nec vllum sessorem tergo patientem, voluit inutilem abiectum ire: Qualem, inquit, equum isti perdunt, dum illo per imperitiam ac molliciem vti nesciunt? Cúmque mira arte sine verberibus tractasset equum, tãdem cõscensum ad cursum admisisset, tum calcibus vsus est: ac molliter flexis habenis quum equum reduxisset, descendentis caput exosculatus pater: Aliud, inquit, ô fili, tibi per regnum quære, quando iam te non capit Macedonia. Præsagit vir prudens, tam excelsæ indoli non suffecturam paternam ditionem. Sed equus ille nos admonet, multa bene nata ingenia perire vitio instituentium, qui ferè nesciunt imperare, nisi ex equis generosis reddiderint asinos. Eras. lib. 4. apoph. ex vita Alex. ad Plut.

Seneca.

† Educatio maximam diligentiam plurimúmque profuturam desiderat. Facilè est enim teneros adhuc animos componere. Difficulter rescinduntur vitia quæ nobiscum creuerunt. Lib. 2 de Ira. c. 18.

Cornelia Gracchi mater.

Quum Campana mulier illius hospitio vtens ornamenta sua, quibus illud seculũ nihil habebat pulchrius ipsi ostenderet: traxit eam sermone, donec liberi redirent è schola, tum, Et hæc (inquit) ornamenta mea sunt. Sentiens, matronæ nihil esse pulchrius, neque pretiosius, quam liberos rectè educatos. Eras. 6. apoph. ex Plutarcho.

Anonymus.

Quidam accusatus quòd patrem pulsasset, hoc modo defendit impiũ facinus: & ille, inquit, patrem suum verberauit, & hic (ostenso filio) me verberabit, posteaquam adoleuerit, adeò nobis hoc gentilitium est. Videmus hoc ferè vulgo euenire, vt qualis quisque fuerit in parentes, tales experiatur in se liberos. Erasm. in lib. 8. apoph.

Anonymus.

Quidam quum à filio pertraheretur, ventúmque esset ad domus limẽ, Desine (inquit) fili: nam & ego patrem huc vsque. Agnouit se commeruisse, qui sic à filio tractaretur: tantum postulauit, vt esset æqua retaliatio. Eras. ibid.

D. Ludouicus.

† Antequam noctu se daret quieti, sæpius liberos suos ad se vocatos instituebat, propositis factis egregiis, dictísque Regum & Principum antiquorum, eáque monebat vt animis inculcarent, vt ij meliores euaderent. Eos etiam proponebat, qui rapina, superbia, luxuria, aliisque sceleribus reditus suos, rémque familiarem pessundederant: Monebátque vt eorum exemplo ab omni flagitio abstinerent. Ionuil. in eius vita, c. 87.

Vide apoph. de doctrina & Eruditione.

Do

De educatione filiorum neglecta.

Diogenes.

Reprehendebat homines, quòd lucta, aliisque ludis semet sedulò exercerent, nullos autem in hoc incumbere, vt probi & honesti reddantur. Laërt. lib. 6.

Idem.

Dicebat, plurimos insanire præter digitum. Nam si quis assiduè medium digitum intendat vice indicis, vulgò habetur insanus: si quis indicem, sanus videtur. At plurimi sunt homines, qui grauiùs insaniunt in rebus seriis, quàm si digitum pro digito porrigatur, & tamen hi vulgò nò habentur insani. Quemadmodum & hodie parentes in liberis pro graui peccato castigant, si laeua pro sinistra vtantur: atqui non itidem castigant eos, cùm turpia pro honestis eligunt. Laërt. l. 6.

Idem.

Multis verbis in inertiam & inscitiam Megarensium, pecora sollicitè curantium, iuuentutem minimè (vt quæ ibi luxu & otio diffluerei) inuehebatur: dicebátque se Megarensis alicuius arietem esse malle, quàm filium. Ælianus libro 12. de varia histor.

Demonax.

Quum Athenis quidam Romanus senator filium ad Demonactem adduxisset, eleganti forma, vestitu delicato, ac deliciis effœminatum, dixeré que, Salutat te, ô Demonax, filius meus. Pulcher est, inquit Demonax, & te dignus, & matri non absimilis. vtrunque poterat dici in laudem. Nunc patrem notauit ex filij moribus, & matri similem dixit mollem & euiratum deliciis. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Pericles.

Pericles Atheniensis dicebat, non oportere in vrbe nutriri leonem: si autem sit alitus, obsequi ei conuenire. Monuit autem vt præcipuæ nobilitatis & concitati ingenii iuuenes refrenentur. nimio verò fauore ac profusa indulgentia pasti, quo minus potentiam obtineant, ne impediantur. Quòd stultum sit & inutile, eas obtrectare vires, quas ipse foueris. Est autem hoc de Alcibiade dictum, vt refert Aristophanes, & Plutarch. in eius vita. & Valer. Max. l. 7. cap. 2.

Proclus.

Filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis, & equis alendis indulgentem, quem pater adeò non increpabat, vt vnà cum illo potius lasciuiret. Quo nomine quum ab amicis obiurgaretur: Citius, inquit, desinet, cum senibus colludens, quàm cum æqualibus. Phil. in Soph. & Volat. lib. 18. comment.

De eleemosyna.

Democritus.

Peregrinis & egentibus alimoniã ministrandam esse dicebat. Equidem quisquis indigenti victum negat, is neque ab alio quicquam accipiet, dum eguerit. Stob.

Idem.

Dicebat, beneficium pro tempore exile, ingens reddi iis qui illud in extrema necessitate acciperent. Stobæus.

Idem.

Audiens quendam magnificis verbis multa cuidam promittentem, sed mendaciter: Ceteris, inquit, ad exigua largiendum, quàm ad plurima promittendum, esse propensior. Nam penuria laborãtibus donum, vel perexiguum, prodest, verba autem & magnificæ pollicitationes nulli sunt vtiles. Stob.

Idem.

Dicere solebat, Si bene mereri de aliquo voles, citissimè da. Mora enim ingratum redditur, & parum amabile quicquid dederis. Stobæus.

Charondas.

† Peregrinum quamuis familiariter suscipere oportet, ac remittere, Iouis hospitalis memores, vt qui Deus apud omnes communis sit constitutus, & hospitalitatem, ac inhospitalitatem inspiciat. In suis legibus vt refert Stob ser. 44.

Aristoteles.

Cum nefario cuidam homini eleemosynam dedisset, & ob id castigaretur à quodam: Non mores, inquit, sed hominem commiseratus sum. Docuit vir sapientissimus, etiam malis & indignis eleemosynam dandam esse in summa rerum necessitate, ne penuria suadente agant quod dedecus est coram Deo & hominibus. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Idem.

Reprehensus à quodam quòd eleemosynam dedisset improbo: Non homini, inquit, dedi, sed humanæ sorti. Laërt. l. 5. c. 1.

Demosthenes.

Dicere solebat, æquum esse vt pauperes piè foueantur, cum delectu tamen: ita vt dimissis improbis, illorum ratio potissimum habeatur, qui præter culpam egestate premuntur. Stob.

Amedæus Sabaudiæ dux.

Rogatus à quibusdam oratoribus qui aderant, an etiam haberet canes venaticos? annuit, vt postera die redirent. Cùm verò iam adessent, Amedæus è pergula à latere ædium ingentem mendicorum multitudinem eis ostendit vnà discumbentium. Atque hi sunt, inquit, canes mei, quos alo quotidie, quibúsque cœlestem gloriã me spero venaturum. Munsterus lib. 2. Cosmographiæ, vbi de Allobrogũ vel Sabaudiæ ducibus.

Placilla.

Theodosij Romanorum Imp. vxor pientissima, cùm reprehenderetur à suis quòd ægrotos visitaret, atq; pauperibus etiam liberaliter facultates suas elargiretur, respondit: Imperatori cõuenire, vt aurum id largiatur: se autem manuum opus pro imperio ipso, ei qui id semel contulit offerre. Nicephorus Callistus libro 12. capite 42.

Vide apoph. de Beneficentia, Liberalitate & Mendicitate.

De electione.

Aristippus.

QVum Dionysius tres venustas puellas obtulisset, admonens, vt ex his quam vellet eligeret, omnes apprehendit, dicens: Ne Paridi quidem fuisse tutum, vnam cæteris prætulisse: ac puellas deduxit ad aulæ vestibulum, dimisitque: non minus in contemnendo facilis, quàm in amplectendo. Laër. libro 1. cap. 8. Brus. lib. 2. cap. 31.

M. Cato.

Hispaniam sortitus, cùm hostium audisset miram copiam esse ad bellum paratam, ob idque decreuisset Celtiberorum ope vti, petentibus illis duconta talenta subsidij gratia, atque negantibus aliis conditionem dicentibus, Turpe esse populo Rom. auxilia mercede conducere: vrbanè scitéque Cato, non esse graue, respondit. nam si vicissent, hostium manubiis se satisfacturum illis: si victi essent, nec eos qui peterent, nec à quibus repeti deberet superstites fore. Brus. l. 2. c. 31.

Aristoteles.

Aristoteles quum iam natus annos ferè sexaginta duos, adeò laboraret, vt admodum tenuis vitæ spes superesset, conuenerunt ad illum discipuli rogantes vt ex ipsis aliquem deligeret, qui in locum eius succederet.

ret. Inter auditores erant duo præcipui, Theophrastus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Aristoteles respõdit, se quod petebatur facturum, vbi daretur opportunitas. Paulò post, quum rursus ad eum eadem de causa conuenissent, dixit, vinum quod biberet sibi parum esse commodum, ac quæri iussit exoticum, vel Rhodium, vel Lesbium. Id simulatque curatum est, gustato Rhodio dixit: Firmum hercle vinũ, & iucundum. Mox gustato Lesbio: Vtrunque, inquit, egregiè bonum: sed Lesbium suauius est. Id vbi dixit, nulli dubium fuit quin lepidè simul & verecundè successorem sibi ea voce, non vinũ delegisset. probauit vtrunque, nec tamen auditoribus eligẽdi ius ademit. Laer. lib. 5. c. 1.

Lysander.

Lysander Laced. quum aliquando Dionysius ipsi misisset stolas duas, iubens vt vtram elegisset, eam mitteret filiæ: Ipsa inquit, rectius eliget. Atque accipit ambas, abiit. In hoc exemplo nihil est imitandum, nec viro Lacedæmonio dignum, nec aliud ab hoc duce expectandum ferè, præter malitiosam ingenij vafriciẽ. Plut. in Lacon. apoph.

Scipio Æmilianus.

Quum Seruius Sulpitius Galba & Aurelius consules in senatu contenderent, vter aduersus Viriatum in Hispaniam mitteretur: ac magna inter P.C. dissensio esset, omnibus quónam eius sententia inclinare expectantibus: Neutrum, inquit, mihi mitti placet. alter enim nihil habet: alteri autem etiam quod habet, nequaquam satis est. Æquè malam imperii magistram iudicans paupertatem, atque insatiabilem habendi cupiditatem. Quo dicto obtinuit, vt neuter in prouinciam mitteretur. Valer. Max. l. 6. c. 4.

C. Fabritius.

Cornelius Ruffinus, vir rapax & auarus, cæterum in bello animo ingens, manúque promptus, quum bellum immineret in consulatu obtinendo C. Fabricij opera adiutus est, qui ob prauam tamen vitam Ruffino semper infensus fuerat: verùm eo tẽpore ob belli suspicionem, cùm ignauos desidésque ipsius competitores videret sententiam mutauerat. Quam obrem Ruffinus miratus, cùm a Fabricio impensè gratias egisset, Fabricius dixisse fertur: Noli mirari Ruffine: rapi mis enim maluit malo, quàm vendi. Quo dicto taxauit Ruffini rapacitatem, & competitorũ perniciosam ignauiam. Ostendítque, satius se ducere, auaro consule, eodémque gnauo homine, & in rebus agendis idoneo rapinis vexari: quàm iis ad consulatum euectis, qui per ignauiam remp. prodituri essent, vinctum ab hoste venundari. ex duobus enim his malis optimum eligendum erat. Fulg. l. 6. c. 2.

De eloquentia.

Demosthenes.

IMmodicum eloquentiæ studium obiicientibus, ita respondit: Eloquentiæ studium declarare hominem popularem: contrà negligere studium eloquentiæ, esse eorum qui dominari populo quærerent: vt qui hoc agerent, non vt persuaderent dicendo, sed vt vi cogerent. Plut. in Demosth.

Idem.

Æschines & Philocrates Atheniensium legati, cùm Philippi Macedonis eloquentiam plurimùm laudassent & commendassent, Demosthenes ait; Si eloquens est Philippus, habet hoc cum multis sophistis commune. Sensit vir prudentissimus, regis virtutes nequaquam in eloquentia positas esse. Plutarchi in vita Demosth.

Æschines.

Quum Rhodi exul recitaret orat-

tionem suam aduersus Demosthenem, Rhodij demirati sunt, quòd tali oratione fuisset damnatus ab Atheniensibus. At desineretis, inquit, admirari, si audissetis quæ ad hæc respondit Demosthenes, damnationis causam reiiciens in violentiam eloquentiæ Demosthenicæ. Philostratus, & Bruf. l. 4 c 31.

Iphicrates.

Iphicrates in causam obrutus eloquentia patroni, qui Aristophontem defendebat: Aduersariorum, inquit, melior est histrio, sed mea fabula melior. Vt fabula nonnunquam exploditur vitio histrionis, ita sæpe melior causa vincitur à peiore, patroni infamia, stultitiáve. Erasmus libro 5. apoph.

Thucydides.

Thucydides ab Archidamo Lacedæmoniorum rege interrogatus, vter esset in palæstra superior, ipse an Pericles: Posteaquam, inquit, ego hominem pugnando deieci, ille se negat cecidisse: itaque vincit, & spectatores à sua sententia deiicit. sentiens, se bonis rationibus esse superiorem, sed Periclem eloquentia vincere, & quocunque vellet agere multitudinem. Nam Thucydides vir præpotens, diu in administranda repub. aduersatus est Pericli. Eam contentionem Archidamus palæstram appellauit. Eras. 6. apoph.

Messala.

Suprà de Argutè dictis.

M. Antonius.

Marcus Antonius, cui vel primas eloquentiæ patrum tribuebat ætas, vir natura præacutus & prudens Disertos dicebat se vidisse multos, eloquentem omnino neminem. Insidebat videlicet in eius mente species eloquentiæ, quam cernebat animo, sed re tamen ipsa non videbat. Cic. in Orat. ad Brutum.

D. Hieronymus.

† Nec rusticus & simplex frater ideo se sanctū putet, si nihil nouerit: nec peritus & eloquens, lingua æstimet sanctitatem. Multóque melius est, è duobus imperfectis, rusticitatem sanctam habere, quàm eloquentiam peccatricem. In Epist. ad Nepotianum.

Vide apoph. de Oratoribus & Rhetorica.

De errore & lapsu.

Diogenes.

Cuidam obiicienti, quòd aliquando falso signasset monetam (nā hanc ob rem iussus est exulare.) Fateor, inquit, fuisse tempus, quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc sum, tu nunquam futurus es. Notabat eos, qui iuuentutis errores in aliis reprehendunt, quum ipsi ne in senectute quidem corrigant suos. Laërt. l. 6.

Idem.

Quodam item obiiciente Diogeni, & exilium ob facinus illud ei perpessum exprobrante, respondit Diogene: Tum temporis celerius etiam iuuenis reddebam lotium, nunc non item. Cynica circuitione notauit iuuenilem ætatem, quæ facilius reddit humorem vesicæ, quum senibus molesta sit dysuria. Laër. l. 6.

Anonymus.

Quidā seruo, qui dum puniretur, dicebat, Non volens erraui: Non volens igitur (inquit) pœnas dato. Vulgaris quidem, sed frigida excusatio est, Insciens feci. Vigilandum erat, ne quid committeret imprudens. Plut. in Lacon.

Munatius.

Munatius facti pœnitens, quòd Fabium insimulasset à quo postea esset adiutus: Ad commilitones, Boni (ait) sapientísque viri est, si errauerit, in reliquum tempus, doctorem se sibi adsciscere. Bruf. l. 5. c. 12.

Scipio Afr.

Turpe esse aiebat, in re militari dice-

dixere, Non putaram. Videlicet quia explorato, & excusso consilio, quæ ferro aguntur, administrari oportere, summa ratione arbitrabatur. Val. Max. li. 7. ca. 2.

De exactionibus & tributis.

Callicratidas.

CVm ad pecunias petẽdas ad Cyrum iuniorẽ mitteretur, ad belli vsum: his regis aulam accessit, & compotationibus eum indulgentem audiuit. Tertiò verò cùm audiisset, & iterum bibere eum, nec se ad colloquium admitti intellexisset, dixisse fertur: Ita curam habẽdam pecuniárum, vt ne quid tamen committeretur Sparta indignum. Quo dicto docuit, ita ab hominibus exigendam esse pecuniam debitam, ne quid nostræ dignitati & existimationi decedat. Plut. in Lacon.

Dionysius sen.

Exegerat pecunias à Syracusanis, deinde quum videret illos lamentãtes, obsecrantes, ac negãtes se habere quod darent, indixit alteram exactionem, idque iterum ac tertiò fecit. At postquàm, vbi maiorem summam impetrasset, audiret illos in foro ambulantes ridere, & scommata in regem iacere, iussit præfectos ab exigendo quiescere. Iam enim, inquit, nihil habent quandoquidem nos contemnunt. Plut. in apoph.

Tiberius.

Cùm deprehendisset Æmilium Rectum, quem Ægypto præfecerat, nimium à populo exegisse, super ea re iratus, rescripsit: se tonderi velle suas oues, non deglubi. Solent autem principes deglubere oues, cùm grauiores exactiones subditis imponunt, quàm vllo pacto ferre possint. Dion Nicæus in Tiberio.

Antoninus Caracalla.

A Iulia matre grauiter obiurgatus, quòd ingentem illam pecuniam, quam per fas & nefas à subditis vi exegerat, profunderet: gladium euaginatum ostendens, Bono (inquit) animo esto mater: Nobis, quandiu hunc habebimus, nulla vnquam deerit pecunia. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Traianus.

† Cum improbaret, detestaretúrque exactiones: Dicebat fiscum esse veluti lienem, quòd eo excrescente, artus reliqui contabescerent. Sextus Aurelius in Iuliano.

De exercitatione ingenij.

Diogenes.

DIcebat, vsum atque exercitationem quemadmodum in actionibus extraneis, ita & in actionibus virtutis & animi, tum celeritatem quandam, tum facilitatem parere. Laert. lib. 6.

Aristoteles.

Frequenter dicere solebat ad parandam sapientiam tria potissimum necessaria esse: Naturam, doctrinam, & exercitationem. Exercitatio enim nisi naturæ & doctrinæ accedat, nil solidæ eruditionis hauries. Laert. li. 5. cap. 1.

Demonax.

Quendam infeliciter declamantem admonuit, vt sese diligenter exerceret: cúmque is respõdisset, Nunquam apud me non declamo: Nihil igitur mirum, inquit, si dicis ineptè, qui hactenus semper stulto auditore solitus sis vti. Eras. lib. 8. apoph.

Cicero.

Cùm M. Crassum pro rostris magno populi applausu laudasset, & eundem postea ex eodem loco acribus conuiciis incessisset: Quid, ait Crassus, an non me nuper ex hoc ipso loco laudasti? Laudaui, inquit, sed exercendi gratia argumentum infame declamans. Solent enim Rhetores

tractare materias ἀδόξας, velut cùm laudant Busyridem, aut febrim quartanam aut ingratitudinem. Eras. l. 4. apophtheg.

De exercitatione corporis.

Socrates.

Dicere solitus est, saltatione momenti corpus spatiosa domo opus esse ad exercendum sese: at qui cātu aut oratione sese exerceat, huic vel stanti, vel accumbenti quemuis solum sufficere. Hoc dicto probabat moderatas exercitationes, præsertim à cibo sumpto turbulentiores improbabat. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Cùm ad vesperam vsque deambulasset strenuè, interrogatus cur id faceret? Respōdit, Quo melius cœnem. Ostendit vir sapientissimus, exercitationem corporis multum prodesse sanitati. Cic. li. 5. Tusc. quæst.

Plato.

Solebat admonere, vt neq. corpus sine animo exerceamus; neque animum sine corpore, vt pariter vtriusq. curam habeamus. Nam alterū athletarum est, alterū inertium. Laert. li. 3.

Lycurgus.

E certaminibus ea sola concesserat exercere, in quibus manus non extē derentur in altum. Eius constitutionis causam percontanti: Ne quis, inquit, illorū laborando consuescat defatigari. Siquidem exercitia ad cōfirmandum corporis robur adhibētur, non ad exhauriendas vires. Qui verò subinde delassātur in exercitamētis, quoniā imbecilliores veniūt ad labores necessarios, facilius deficiūt. Plut.

Anonymus.

Quoniam apud Lacedæmonios in summo pretio erat ius, quod illi nigrum appellāt, adeò vt seniores hoc contēti non desiderarent carnes, sed eas iuuenibus cederēt, Dionysius Siciliæ tyrannus dicitur huius gratia coquum emisse Laconicum, eique mandasse, vt sibi hoc ius appareret, nullis parcens impendiis. Quod vbi rex gustasset, ac displicuisset, expuit. Tum coquus, Hoc (inquit) ius, ô rex, sumendum est, postquam te Laconū more exercueris, & in Eurōta laueris. Plut. in Lacon.

Vide apoph. de Labore.

De exilio.

Hercules.

* Interrogatus, Argiuúsne esset, an Thebanus? respondit, Non vnam curo patriam iactare: omnis Grecia mihi patria est. Plut. lib. de exilio.

Democritus.

* Dicebat peregrinationem & exilium vitæ frugalitatem docere: offa quippe, & thorus herbaceus, famis ac laboris sunt medelæ dulcissimæ. Stob. serm. 38.

Idem.

* Quamlibet terram homini sapienti dicebat esse peruiam: quum fortis animæ mundus vniuersus patria sit. Eod. serm.

Philiscus.

† Exilium aiebat esse peregrinationem cum ignominia coniunctam: Vnde sequi, vt quando ipsa ignominia per se malum non est, ne exilio quidem mali quippiam accedere posse. Dion Cass. lib. 38.

Idem.

† Longè præstat (aiebat Ciceroni exuli) te nullo flagitio admisso, patria excidisse, quàm perpetrato malo aliquo facinore, in ea remansisse: Nam dedecus non in eum, qui in exilium mittitur, sed in eos, qui contra ius eum eiiciunt, redundat. Dion Cass. eodem lib. 38.

Demaratus.

Ad eum qui apud regem Persarū parasitum agebat, ac subinde in Demarati exiliū dicteriis ludebat: Non, inquit,

inquit, amice tecũ pugnaturus sum, iam vitæ aciem absumsi. Ludens ex ambiguitate vocis. τάξις enim Græcè tum ordinem sonat, tum aciem. Nullus autem ad pugnam instructus est, cui nulla superest acies: & ordinẽ vitæ assumpsit qui ex rege factus est exul. Plut. in Lacon.

Eudamidas.

Cùm Alexander in Olympiis præconio ius fecisset omnibus exulibus, in suam cuique patriam redeundi, præterquàm Thebanis: Infortunatum quidem, inquit Eudamidas, præconium, sed vobis, ô Thebani, gloriosum. Solos enim vos metuit Alexander. Ad consolandos Thebanos sic interpretatus est vir animi solertis. Etenim qui permittit exulibus reditum in suam patriam, non metuit ne moliantur vindictam. A Thebanis igitur solis metuebat. Plutarc. in Lacon. apoph.

Cato.

Cùm impetrata esset restitutio Achæorum exulum, Polybius & hoc à senatu petiit, vt restitutis apud suos pristini honores ac magistratus redderentur. Hîc Cato rogatus sententiam dixit, Polybius idem facere videtur quod fecit Vlysses, qui Cyclopis speluncam repetere voluit, quo pileum & cingulum, quæ illìc per obliuionem reliquerat, reciperet. Significans, abundè multum esse, quòd exulibus datus esset in patriam reditus: essèque periculum, ne dum pristinos honores repetunt, etiam à reditu excludantur. Erasm. Rot. libr. 5. apoph.

Theodorus philosophus.

Offensus libertate Theodori, dixit illi, Quoniam istis eras moribus patria te eiecit. Sanè, inquit, quòd me vt Semele Bacchum ferre non posset. Sentiens, se maiorem esse, quàm vt à malis ferri posset, à quibus tamen nõ tam suo, quàm ipsorum malo pulsus esset. Plutarch. in apoph.

Varro & M. Brutus.

† Aduersus mutationem locorum, detractis certis incommodis, quæ exilio adhærent, & satis hoc remedij putabat Varro doctissimus Romanorum; quòd quocunque venimus, eadem rerum natura vtendum est. M. verò Brutus satis hoc sentiebat, quòd licet in exilium euntibus virtutes suas ferre secum. Seneca ad Albinam.

Seneca.

† Exulabis. Erras cùm omnia fecerim, patriam meam transire non possum. omnium vna est. Extra hanc nemo proficisci potest. Exulabis. Non patria mihi interdicitur, sed locus. In quamcumque terram venio, in meã venio. Non eris in patria. Patria est vbicunque benè est. Illud autem per quod benè est, in homine, nõ in loco est. In ipsius, inquam, potestate est, quid sit illud infortunij. Si enim sapiens est, peregrinatur, si stultus, exulat: Idem lib. de rem. fortu.

Stratonicus Musicus.

Seriphi agens, hospitem suum percontatus est, ob quam causam illic homines iuberentur vertere solum? cùm ille respondisset, flagitiosos apud Seriphios exilio mulctari: Quin tu quoque, inquit, aliquid flagitij cõmittis, vt ex his locorum angustiis emigres? Notans regionem esse incommodam, & oppidum frigidum. Erasm. lib. 6. apoph ex Plutarch.

De exilio fortiter ferendo.

Aristides.

Ab amico quodam rogatus, quã ob causam exilium ei tam molestum fuisset? respondit, propter ignominiam patriæ, à qua iniustè in exilium missus esset, & ob eam iniustitiam vbique malè & ab omnibus audiret. Stob. ex Serino. ser. 37.

Anaxagoras.

Ab Atheniensibus damnatus exi-

lio,& cuidam dicenti, priuatus es Atheniensibus: Imo illi, inquit, me. Sentiens, Atheniensibus magis opus esse Anaxagorá, quàm contra Laert. lib.2.cap.3.

Stilpo.

* Quidam noxium esse exilium affirmanti, respondisse fertur: Quibus tandem & qualibus bonis priuat exilium, animine an corporis, an fortunæ? An iudicãdi agẽdíque dexteritatem aut felicitatem aufert? haud sanè. An fortitudine, iustitia, aut alia quapiam virtute priuat? Ne id quidẽ. Sed nec vllo fraudat corporis bono, An nõ æquè licet in aliena terra bene valere, viribus pollere, acutũ cernere, & audire acutè, interdum verò multò magis, quàm si in sua terra quis maneat? fortunæ verò bonis exilium neminem exuit. An non visum est multos, tum domum cũ exules sunt factis, potitos fortunæ bonis spendidioribus? vt Phœnix, Themistocles, &c. Stob. ser. 38.

Diogenes.

Cuidam per conuicium dicenti, Sinopenses te exilio damnarunt: At ego, inquit, illos mansione. significans, se quòd solum vertere iuberetur, nihilo infeliciorem esse his qui in patria manerent, nec exilium æquo animo pati possent. Tam enim miserum est manere coactum, quàm exulare coactum. Philosophus, cui quæuis terra patria est, si iubeatur ire exulatum, vnius tantùm ciuitatis exul est. At qui nusquam potest viuere nisi in patria, plurimarum regionum exul est. Hoc ita refert Plutarchus in libello de Exilio: Te Sinoponenses Ponto exulem esse iusserunt: at ego, inquit, illos hanc damno pœna, vt in Ponto extremisque Euxini littoribus inclusi perpetuò maneant. Diogenes mutarat patriam, sed melius exulabant potius, qui infœlici regioni erant adscripti. Laert. lib. 6.

Idem.

Cuidam illi probro obiicieti, quòd exularet à patria: Miser, inquit, istius rei causa philosophatus sum. Siue quòd exilium compulisset Diogenem ad philosophandum: siue quòd ideò didicisset philosophiam, vt exilium similésque casus æquo animo perpeti posset. Laert. l. 6.

Demetrius Phalereus.

Cùm exularet, ac apud Thebanos inglorius humilísque viueret, audisséque Cratetem philosophum, qui ipsum inuiseret, multa placidè prudentérque de ferendo exilio disputantem: Malè, inquit, fit negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum cognoscere non licuit. Laert. li. 5. cap. 5.

Anaxandridas.

Cuidam exilium acerbè ferenti, respondisse dicitur, Ne horrescas exulare ciuitate. A iustitia enim exulare miserum est. Quo responso sensit eos nequaquam miseros esse, qui præter meritum, vel peculiares quasdam animi dotes, ab imperitis in exilium mittuntur, quibus innocentia semper consolatrix assistit. Plutarch. in Lacon.

Themistocles.

Quum pulsus primum Athenis, & mox tota Græcia, venisset ad Persarum regem, ditissimus ab eo factus est. Porrò, magnifica dona, quibus à rege honoratus erat, intuens, dixit: O pueri, perieramus, nisi periissemus. Perire autem videtur, qui cogitur exulare: at Themistocli feliciter cesserat exilium. Plut. in apoph.

Teucer.

Rediens ex Troiana expeditione, quum ob Aiacis fratris mortem Telamoni patri esset inuisus, atque ab eo exilio multaretur, ad socios conuersus, ait: Patria est, vbicunque bene est. Cicer. in Tusc. quæst.

Rutilius.

Consolanti eum cuidam, ac dicenti, instare bella ciuilia, & ob id breui futu-

futurum vt omnes exules reuerterentur: Quid tibi, inquit, malè feci, vt mihi peiorem reditum quàm exitum optares? Malo vt patria exilio meo erubescat, quàm reditu mœreat. Senec. de benef. l.6.c.37.

De experientia rerum.

Eudamidas.

AVdito philosopho, qui disseruerat, solum sapientem esse bonũ belli ducem: Sermo, inquit, mirificus est, at qui eum dicit, fide caret, eo quòd illum nunquam circumsonuit tuba. Probauit sententiam: sed indicauit, neminem cum fide loqui de re quam nullo modo sit expertus. Plut. in Lacon.

Demades.

Rogatus, quo præceptore esset vsus? Tribunali, respondit, Atheniensium. Insinuans, quòd in ipsis negotiis experiẽtia quauis institutione sophistarum melior sit. Stobæus serm. 27.

Antigonus.

Interrogatus, Quem è suæ ætatis ducibus præstantissimum iudicaret? respondit, Pyrrhũ si senesceret. Non pronuntiauit optimum: sed optimum fore, si rerum experientiam ætas adiungeret. Plut. in vita Pyrrhi.

Taffus.

Interrogatus, Quidnam sapientius esset præ cæteris? Experientia, dixit, Stob. ser. 27.

Columella.

† Vsus, ait, & experientia dominantur in artibus: neque est vlla disciplina, in qua non peccando discatur. Idem in præf. li.1. de re rust.

Paulus Aemylius.

Quum per loca prærupta irrupisset in Macedoniam, vidissétque instructam hostium aciem, exhortante Nasica vt protinus inuaderet hostem: Facerem, inquit, si tuæ essem ætatis: sed multarum rerum experientia prohibet, ne ex itinere statim cũ instructa acie congrediar. Plutarc. in apoph.

De exprobratione.

L. Volumnius.

APpius populo Romano exprobrabat, sibi acceptum ferri debere, quòd ex mutuo & elingui facũdum haberet consulem: de L. Volumnio collega sentiens. Ibi L. Volumnius: Quàm mallem, inquit, tu à me strenuè facere, quàm ego abs te scitè loqui didicissem. Eras. 6. apoph.

Ser. Galba.

C. Iulium consummatis victoriis in foro ius dicentem, huiusmodi dictis ausus est interpellare: C. Iuli Cæsar, pro Cn. Pompeio Magno quondam genero tuo in tertio eius consulatu pecuniam spopõdi: quo nomine nunc appellor: quid agã? num dependam? Hac voce palàm illi exprobrans, quòd Pompeij bona vendidisset, cui fuerat affinitate iunctus. Æquum autem videbatur, vt qui bona generi vendiderat, ea dependeret, quæ nondũ orto inter illos bello fuissent contracta. Cæsar hac inuidia cõmotus, æs alienum Pompeij è fisco resolui iussit. Eras. l. 8. apoph.

Lycinius.

Is Cæsaris libertus solebat patrono, nouum aliquod opus inchoanti, magnas conferre pecunias. Quem morem sequutus Licinius, nouum opus aggressuro centies promisit per libellum: in quo post expressam pecuniæ summam, quæ virgula superducta signabatur, spatium erat vacuũ. Hac occasione Cæsar vsus, priori summæ quam scripserat libertus, alterum centies adiecit, sua quidem manu spatio quod vacabat diligenter expleto, sed affectata literarum similitudine. Itaque duplum accepit pecuniæ, dissimulante liberto. Cęterùm vbi Cæsar rursus nouũ opꝰ inchoaret, libertus hoc factum illi leuiter obiecit, dato tali libello: Conferto tibi

bi domine, ad noui operis impensam, quod videbitur. Non expressit summæ modum, vt illi liberum esset scribere quantum vellet, quandoquidem priorem summam duplicasset. Sueton.

Turonius.

Augustus delectatus inter cœnam fuerat symphoniacis Turonij Flacci mangonis, eósque frumẽto donarat, quum alios auditos soleret largiter donare nummis. Eosdem quum postea Cæsar inter cœnam requireret, Turonius sic excusauit: Ad molas, inquit, sunt, exprobrans illi frumentarium munus. Et hoc impunè tulit, quòd dixerat, non miles, sed mango. Suetonius.

Valentinianus.

† Acceperat à fratre suo Valente Ariano literas, quibus auxilium contra Hotthos postulabat. Cui ita respondit: Nefas esse homini bellum gerenti cum Deo opem ferre, cuius temeritas merito coërcenda esset. Theodor. li. 4. Hist. Eccl. ca. 28.

Huc referri possunt etiam quædam liberè dicta.

DE FACETE ET iocosè dictis.

Crates.

A MAGISTRATV obiurgatus, quòd contra leges & consuetudinem Atheniensium sindone vestiretur, ait: Quid si Theophrastum vobis ostendam sindone amictum? Adduxit igitur eos in tonstrinam, ostenditq. Theophrastũ, qui tum fortè tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocant. submonens faceto responso, omnibus ad vsum vti licere. Turpe enim ac inhonestum si esset vti linteis, ne in tonstrina quidem vsus esset. Laer. lib. 6. c. 5.

Aristippus.

Aristippo philosopho cùm probrosè obiiceretur à quodam, quòd haberet Laidem meretricem. Quid tum, ait, si modò non habeor à Laide? Cic.

Socrates.

Cuidam dicenti, Antisthenem philosophum matre Threicia natum esse, patre autem non tam barbaro, sed Atheniensi: Quid, inquit, an tu putas virum adeò præclarum ex vtroque parente Atheniensi nasci potuisse? Facetè vir sapientissimus notauit corruptos Atheniensium mores, indicans potius è Thrace Scytháve nasci posse virum bonum ac præclarum quàm ex Atheniensi. & hoc igitur quod habebat virtutis Antisthenes, matri Hybridi potius ascribendum, quàm parenti. Laert. in eius vita. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Alcibiades Socrati miserat munus præclarum. Id quum Socrates videretur recusare, Xantippe dissuasit, asseuerans donum esse magnificum, & indignum quod respueretur. Tum Socrates: Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis nostra est ambitio. Sentiens, interdum esse magnificentius magna contemnere, quàm magna largiri. Eras. lib. apoph.

Anaxarchus.

† Alexandrum iure ridebat, quòd se ipse Deum faceret. Cum autem in morbum incidisset Alexander, & ei medicus sorbitionem fieri iuberet: ridens Anaxarchus: At nostro Deo, inquit, in cochlearis sorbitione spes sita est. Aelia. de var. hist. li. 9. c. 37.

Anonymus.

Quum Alcibiadi Atheniensi balneator plurimum administraret aquæ, Lacon id videns: Quid hoc rei est, inquit? plus aquæ infundit quasi non puro, sed vehementer sordido. Hoc scommate notauit Alcibiadis vitam, multa infamia cõtaminatam. Plut. in Lacon.

Peri-

Pericles.

Subito oborto solis defectu, cùm Pericles Atheniẽsis videret alios multos, sed pręcipuę classis gubernatorẽ, vehementer perturbatos, chlamyde sua texit gubernatoris faciem, interrogauítque, Nunquid hoc horrendum ostentum existimaret? illo negante: Quid interest, inquit, igitur, nisi quod chlamyde maius est id quod nunc tenebras inducit? Sensit vir prudens, interuentu lunę nobis abscondi solem, quemadmodũ opposita chlamis impediebat aliorum aspectum, nullum autem esse ostentum, quod natura fit. Erasm. l. 5. apoph. Plut. in Græc. apoph.

Pyrrho.

Cùm sororem Philistam vehemẽter obiurgasset, malè audiuit eam ob causam, quòd oblitus esset suæ professionis (docebat enim omnia esse indifferentia.) Verùm maledicentiũ improbitatem sic elusit, cùm diceret, In muliercula non declarari indifferentia. Laer. l. 9. c. 11.

Diogenes.

Ad puerum Spurium, ex meretrice natum, lapillos iacientem in populum: Caue, inquit Diogenes, ne patrem ferias. Erat enim è scorto natus, atque ob id incerto patre. Laert. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Cùm furem purpuræ compręhensum vidisset, carmen Homericum in eũ detorsit, ἔλλαβε, inquit, πορφύρεος θάνατος κ̀ μοῖρα κραταιή, id est,

Te mors purpurea apprehendit, violentáque Parca. Laer.

Idem.

Aliquando stipem poscens, ita ἐρανάρχην, id est, eum qui stipi erogãdæ erat præfectus, Homerico carmine compellauit.

Τὺς ἄλλυς ἐνάριζ', ἀπὸ δ' ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας, id est,

Despolia reliquos, teneas sed ab Hectoris dextram.

Dicti autem huius festiuitas in hoc est, φ pro ἐράνιζε dixit ἐνάριζε: quorum prius est, da stipem: alterum, armis spolia: se Hectoris nomine signans. Spoliat autem, qui munus denegat pauperi & egenti. Et solet hoc hominum genus esse furax. Ibidem.

Idem.

Cùm hominem qui in Olympiacis certaminibus subinde pugnare solitus erat, inuenisset oues pascentem: Quàm celeriter, inquit, vir fortissime, ab Olympiis, ad Nemea te contulisti? Allusit autem quàm facetissimè ad vocum affinitatem νέμεα, quippe certamina à loco dicuntur, vt Olympia. Νέμω vero Græcis pasco sonat, & νέμος pascua. Laer. l. 6. c. 2.

Idem.

Corintho vendendus, interrogante præcone quidnam calleret? respondit, hominibus imperare. Risit præco, & Magnum (dixit) artificem vendo, si quis sibi dominum velit emere. Stob. ser. 1. de Prudentia.

Idem.

Videns vetulam quandam nimis comptè incedere: Si, inquit, ad viuos properas, falsa es: si ad mortuos, ne cunctare. Ant. part. 2. ser. 18. Melissæ. Max. ser. 41.

Alexander.

Senem quendam capillos inficientem intuitus, Noli, inquit, capillos tingere, sed genua hæc incurua potius, vt facilius & promptius eas. Max. ser. 41.

Agesilaus.

Quidã aspiciens Lacedæmonium quẽdam claudum ad bellum exeuntem, cùm ei equum veluti debili necessarium quæreret: Non intelligis, inquit Agesilaus, in bello opus esse non qui fugiant, sed qui loco maneant. Plut. in Lacon.

Idem.

Iam senex, persæpe sine calceis & tunica prodibat in publicum, cum lacera veste, ídq. matutino tẽpore hyemis. Cùm autem quidam eum obiurg

garet, quòd puerilius ageret, quàm ætatem deceret, respondit: Iuniores ciuium, si vestem virilem induam, omnes oculos in me coniicient. Ælianus li. 7. de Var. hist.

Idem.

Ex Asia discedẽs, aiebat se triginta sagittariorũ millibus à rege Asiæ depelli, tot enim Daricorum aureorũ millibus (Persarum autem hi nummi aurei sagittarium habebant insculptum) Athenas ac Thebas deportatis, ac in plebis moderatores distributis. Timocrates effecerat, vt populus hostilem animum aduersus milites susciperet. Plut. in Lacon.

Idem.

Menecrates quidam medicus cùm fortè ægrotantes aliquot liberasset à morbis, sibi Iouis nomẽ inde adscribi passus est. Tandem verò epistolam ad Agesilaum regem scribens, eam sic exorsus est: Menecrates Iupiter, Agesilao regi salutem. Verùm rex cùm hominis stultitiam esse admiratus hunc in modum rescripsit: Rex Agesilaus Menecrati sanitatẽ. Facetè admonuit hominem, cui mentis sanitatem planè deesse putabat, qui homo cùm esset, Deorum nomen sibi ascriberet. Plut. in Lacon.

Demonax.

Rogatus, an philosophus etiam placentis vesceretur? Quid, inquit, num putas apes stultis tantum mellificare? Placentæ melle condiebantur, saccari vsu nondum reperto. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

* Quum videret Athenienses hoc agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum spectacula in vrbem inducerent, Nolite, inquit, ô canes, istam crudelitatem prius admittere in ciuitatem vestram, quàm misericordiæ aram fitis demoliti. Significans non conuenire, in ea ciuitate in qua Misericordia pro Dea coleretur, spectari plusquam ferinam crudelitatem. Eras. l. 8. apoph.

Cleomenes.

Argiuis profitentibus se priori conflictus fortunam, in qua victi fuerant iterato prælio sarcire velle: Demiror, inquit, si duarum syllabarum accessione facti estis meliores quàm eratis prius. Verùm huius dicti argutia Latinè reddi non potest. Græcis enim μάχεσθαι pugnare est, ἀναμάχεσθαι verò redintegrare pugnam. Plu. in Lacon.

Anonymus.

Lacon quidam Gymnasiarchã ligna ἄκαπνα exhibentem, facetissimo ioco incusauit, dicens, quòd per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus quippe mouet lachrymas. Acapna autem ligna inde dicta sunt, quòd fumo careant. Eras. l. 8. apoph.

Anonymus.

Lacon quidam quotidie conuiuãtem quendam, plagiarum, ac tyrannum vocauit per quem ipse tot annis nunquam vidisset mensam suam. Ioci autem lepos est in faceta fictione plagiarium appellauit, quòd liberalitate sua homines sibi redderet obnoxios: tyrannum verò, quòd per illũ non liceret cuiquam conuiuarũ domi suæ viuere. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Alius quidam, quùm homines defunctos in sellis sedẽtes videret: Absit, inquit, vt hîc sedeam vnde seniori assurgere fas non est: ostendit autem facetissimo dicterio mortẽ horrorem incutere hominibus, vitam autem omnibus esse dulcissimam. Bruson. l. 4. c. 10.

Idem.

Quidam iratus Agasoni, volebat eum percutere, quùmque is clamaret, Atheniensis sum: ad asinum vorsus, At tu (inquit) Atheniensis nõ es, eique multas plagas inflixit. Plut. de Cohibenda iracundia.

Anonymus.

Suprà, de Beneficio in indignos collato.

Philo-

Philopœmen.

Diuertere volebat ad hospitium veteris amici. Quo cognito, iussit hospes apparari quæ necessaria essēt alia ab vxore, dum interim ipse obsonia appareret. Inter hæc Philopœmen solus (vt res ipsa ferebat) ad hospitium properat. quem venientem, vt solum, vt deformem, vt qui nihil ornatus haberet eximij arbitrabatur mulier ex administris esse aliquem, qui herum præueniret: cúmque esset de aduentu Philopœmenis mirificè solicita, etiam blandiendo rogauit eum, se vti adiuuaret ad dominum comiter excipiendum. Tum Philopœmen, vt erat perhumanus, cognito mulieris errore, confestim securi accepta, & cuneo, cœpit ligna findere ad coquendam cœnam. hospes interim domum ingressus, cùm animaduerteret Philopœmenem findendis lignis malleo incumbere: Pro Iupiter, inquit, quid hoc Philopœmen? quid agis dux maxime? Ad ea Philopœmen: pro deformitate, inquit, oris, totiúsque corporis pœnas luo. Volui et ipsemet præbere de se hospiti & sibiipsi risum. Res sanè festiuo ac faceto homine digna, quæq; quò rarior, eò etiam fuerit lepidior. Pontan. ex Plutar.

Stratonicus.

Stratonicus musicus cùm in Pontum nauigans, ad regem Berisadem venisset, diu apud eum moratus, voluit illinc in Græciam adornare fugam. Verùm cùm id rex non videretur passurus: Bene, inquit Stratonicus, cogitas, ô rex, qui statueris hic manere. Quo dicto, facetè suam indicabat fugam, & regis interim consilium probabat, quasi ille de migrãdo cogitasset, & ipse, non nisi grauibus causis commotus, pararet abitum. Athenæus.

Idem.

Se vehementer demirari aiebat Satyri sophistæ matrem, quæ illum decem menses tulisset, quem nulla ciuitas decem dies ferre posset. Erasm. l.6. apoph.

Idem.

* In sacrificio tibias inflaturo inscito quodam tibicine, Bona ominari me oportet, inquit: libemus iam, atque deos precemur. Athen. l.8.

Idem.

* Cleon citharœdus, cognomine bos, nec rectè pulsabat lyram, & voce plurimùm dissonabat ab eius fidibus: eum cùm audiuisset Stratonicus, Asinus (inquit) ad lyram. adagium olim fuit: nunc autem dicendum, Bos ad lyram. Athen. eod. lib.

Idem.

* Quodam sciscitante, quænam essent tutissima nauigia: rotunda, an longa? respondit, quæ in terram subducta sunt. * Rhodi cùm artis specimen exhiberet, applaudente nullo abiit, theatro relicto, ac dixit, Quandoquidem id vos non præstatis, quod nullius est impēdij, quomodo à vobis sperare munus aliquod viritim possum? * Minnaco calceario de musica pertinacius cum ipso altercanti, animum se non aduertere dixit, propterea quod supra pedis malleolum loqueretur. Affine huic dictum est Apellis, ne sutor vltra crepidam. Athen. eod. lib.

Idem.

* Ignarum medicum dicebat, ægros quos tractaret, vno die ad inferos migrarent efficere. * In agri Milesij opp. do quodam cùm variarum nationum miscellanei homines habitarent, omnia sepulchra peregrinorum esse ac conuenarum intuitus, facessamus hinc, inquit, puer: soli mori videntur hîc alienigenæ, ciues autem nulli. * Maroneæ, quæ ciuitas erat luxui ac cõpotationib. diffluens, cum quibusdam potans, si per ciuitatem oculis tectis duceretur, quo in loco ciuitatis esset, cogniturum se dixit. Opertis deductus oculis, interrogantibus vbinam esset, in caupona, respondit: tanquam caupona fe-

ret tota ciuitas. * victis Sicyone, qui aduersus illum certauerant, in Æsculapij delubro trophæum erexit, inscriptionémque hanc addidit, Stratonicus de iis qui citharam malè pulsant. Cuidã ipsum laudanti vt nonnihil muneris auferret, maiorẽ se mẽdicum esse dixit. * Pellæ ad puteum accedens, an esset potu salubris aqua sciscitatus est: respõdentibus qui hauriebant, illam se bibere: est igitur insalubris, ait, quia luridi essent incolæ & pallentes. Athen. l. 8. vbi alia extãt eiusdem Stratonici iocosè dicta, quæ suis locis hoc opere continentur.

Dorion tibicen.

* In Cypro cùm apud Nicocreontem cœnaret, ac populum quodpiam impensius laudaret, si voles, idem artifex tibi alterum fabricabitur, ait Nicocreon. Tum ille, tibi potius, mihi verò hoc dato. * Tempestatem descriptam à Timotheo quodam cum irrideret, in feruente cacabo illa se vidisse dixit vehementiorem. * In conuiuio claudicantis pedis deformẽ soleã quũ amisisset, furi nihil (inquit) grauius imprecabor, quàm vt eius pedi calceus meus conueniat. Ath.

Theocritus Chius.

* Defuncta vxore Dioclis helluonis, parato eius causa silicernio, cùm maritus simul & fleret & obsoniis se ingurgitaret, Plorare, inquit, ô miser, desine: nihil helluonatu proficies. * Idem Diocles cùm alienati agri pretium in coëmendis obsoniis dissipasset, feruentem piscem mandens, exustum sibi οὐρανὸν (hæc vocula & palatum significat, & cœlum) querebatur: tunc, Id tibi reliquum est, inquit Theocritus, mare vt ebibas: sic maxima tria (nempe terram, cœlum & mare) è conspectu sustuleris. Athen. eod. lib. 8.

Alexis poeta.

* Eum [illegible] quibusdam ob edacitatem arguentibus, ac sciscitantibus quidnam libentissimè comederet, Spermologos, inquit, tostos. Spermologus & auem significat, & blateronem ac vaniloquum. Athen.

Stratonicus.

* Aspecto Propide citharœdo Rhodio, proceræ staturæ viro artis indocto, inepti paucíque sermonis, interrogatus qualem esse illum existimaret, dixit, nullus, magnus, piscis, malus obscurè significãs, primùm quòd esset homo nihili, deinde ampla quidem mole corporis, sed ob infantiam piscis, & prauis moribus. * Idem Mylassam vrbem cùm appulisset, delubra multa, homines paucos autem intuitus, in medio foro stans: clamabat, Audite templa. Athen. eod. li.

Anacharsis.

* Accitis in conuiuiũ edoctis ad risum mouẽdum hominibus, solus omnium non risit: post autem adducta simia in risum solutus dixit, natura quidẽ animal illud esse ridiculũ, homines autem arte & studio. Ath. l. 14.

Pauson.

* Quum equum volutãtem se pingendum conduxisset, pinxit currentem. Stomachante locatore, ridens Pauson, tabulam inuerte, dixit. Hîc quæ supra sunt infra cernes, & non currere, sed volutari videbitur equus. Plut. li. de Pythiæ oracul.

Publius Syrus.

* Quum puer ad patronum domũ esset adductus, promeruit eum non minus salibus & ingenio quàm doctrina. Nam fortè cùm ille seruum suum hydropicum iacentem in area vidisset, increpuissétque, quid in sole faceret? respondit Publius, Aquam calefacit. * Ioculari deinde super cœnam exorta quæstione, Quodnam esset molestũ otiũ: aliud alio opinante, Publius, Podagrici pedes dixit. Ob hæc & alia manumissus & maiore cura eruditus, mimos componere cœpit. L. Cyraldus.

Bias.

* Conseruis demisso vultu mœrentibus, eo quòd iam à latronibus capti essent, animaduertens quendam ex aspe-

ex aspectu plus satis effœminatum esse, accedens inquit, Tu me emito: viro enim opus habere videris. Ille cauillo pudefactus, in turbam se abdidit. Philo, lib. quod probus liber.

Diogenes.

* Dum venundaretur, in præconis humi iacens iocabatur, ne ad præceptum eius exurgere animum induxit, sed ei insultans, Quid si piscem, inquit, auctionareris? Plut. de tranq. animi.

Philippus Macedo.

* Iudex sedens duorum facinorosorum: vnus, inquit, fugiat ex Macedonia, alter eum insectetur. Plut. in apoph.

Aristippus.

* Petiit talentū à Dionysio, quúmque rex redarguendi occasionem nactus diceret, nónne tu prædicabas, Philosophum nō egere? Da, inquit, & postea de hoc disputabimus. Cùm accepisset pecuniam: An non, inquit, rectè dixi, philosophum non egere? Non eget, qui quum opus est, habet vnde accipiat. Laert. l. 2. c. 8.

Diogenes.

* Hoc adagio scopum attingere, festiuiter vsus est in puerum saxa in patibulum iaculantē? Euge, inquiés, continges tandem aliquando scopū. Eras. in Adag.

Idem.

* Festiuè suam Corintho Athenas ad denuo Corinthum Athenis migrationem, contulit regis Persarum, vere Susis, hyeme Babylone, æstate apud Medos commorationibus. Plutar. de virtutis profectu.

Democrates orator.

* Ascendens in pulpitum in concione Atheniensium, dixit, Ego & Athenienses, magnopere inflati, parum possumus. Plut. in politicis.

Hadrianus sophista.

Suprà, de Auaritia.

Ismenias.

Canebat in sacrificiis, quúmque non litaretur, is qui conductus fuerat arreptis tibiis canebat ridiculè: & hoc canente, litatum est. Incusantib. autem iis qui aderant. Diuinitus, inquit, contingit venuste canere. Dic Ismenias ridens: At me, inquit, canente Dij voluptate capti, me morabātur: te verò festinante illos abigere arripuere hostiam. Plut. lib. 2. Symposiacon.

Dionysius.

† Cùm magni præmii spem iniecisset Citharœdo in spectaculo multitudinem fidibus oblectanti, nihil tamē inde eluso dedit, quasi gratiā eū audiendo retulisset. Quandiu enim tu me cantu oblectasti, tandiu ego te præmii spe concepta. Plu. lib. de audiendo & Arist. in Eth.

Philoxenus.

Cœnans apud Dionysium, quum animaduerteret regi appositum piscem mullum insigni magnitudine, quum ipsi appositus esset perpusillus, pisciculum auribus admouit. Id factum admiranti Dionysio, causámque percontanti, In manibus, inquit, est Galatea, de qua volebam ex hoc quædam percontari: Verùm negat se per ætatem quicquam ad hoc scire, sed ait proauum suum istic esse in tuo disco, qui multa posset commemorare, si liceat colloqui. Quo dicto rex facetam admonitionem intelligens, misit illi suum mullum. Erasm. Rot. l. 8. apoph.

Polemon.

Proconsul quidam torquebat prædonem: quúmque dubitaret, quod supplicij genus esset de illo sumpturus, Polemon fortè superueniens: Iube, inquit, illum ediscere veterum scripta. Philost.

Anonymus.

Quum legatus nauigaturus in Asiam, nauem conscendisset, & à quodam interrogaretur, Num metueret, ne naufragio eiectus à piscibus deuoraretur? Quid, inquit, metuam à piscibus, qui tot pisces deuorarim? Rot. lib. 8. apoph.

Fabius Max.

Cùm Tarentum Hannibalis præsidio firmatum expugnasset, Scribæ percontanti in direptione vrbis, quid de templorum simulachris statuisset? Relinquamus, inquit, Tarentinis iratos deos. Plut.

P. Licinius Varus.

Africano illi maiori coronam sibi in conuiuio ad caput accommodanti, cum ea sæpius rumperetur: Noli mirari, inquit, si non conuenit, caput enim magnum est. Cicer. lib. 2. de Oratore.

Cicero.

Suprà, de Ebrietate.

Mallius.

Serpilius Geminus cœnans apud Lucium Mallium, qui Romæ pictor insignis habebatur, quum videret filios illius deformes: Haud similiter, inquit, Malli fingis & pingis. & Mallius non mirum, inquit: in tenebris enim fingo, luce pingo. Eras. libro 6. apoph.

Faustus Sylla F.

Cùm soror eius eodem tempore duos mœchos haberet, Fuluium Fullonis filium, & Pompeium cognomine Maculam: Miror, inquit, sororem meam habere Maculam, cùm Fullonem habeat. Macrob. lib. 2. cap. 2. Satur.

Cicero.

Caninius Rebulus consul in Fabij Maximi demortui locum à C. Iulio Cæsare substitutus, cùm per vnius diei spatium fuisset consul: Cicero iocabundus dixisse fertur, Vigilantem sanè habuimus consulem qui in consulatu suo somnum nunquam vidit. Macrobius libro 2. Saturnal.

Idem.

Præterea cùm hunc consulem congratulandi gratia accederent multi ex amicis, idem dixisse fertur: Maturemus, maturemus, inquam, vt ad hominem ante finem sui consulatus perueniamus. Plut.

Idem.

*Verrem Romani castratum porcum vocant. Cùm autem Cæcilius quidam, Iudæorum superstitioni adhærens, Verri adhæreret, facetè Cicero in eum iocatus dixit, Quid Iudæo cum verre? Plut.

Hannibal.

Quum Minutius Hannibalis insidiis septus in summo esset periculo, ne cum suis copiis periret Fabius Maximus eius collega è monte mouens exercitum, venit illi auxilio, multísque truci datis hostibus ipsum eripuit. Quo facto, Hannibal Pœnorum dux ad suos dixisse fertur facetissimè, Nónne vobis sæpenumero prædixi, futurum vt illa montana nubes nobis aliquando tempestatem immitteret? Plut.

Anonymus.

* Thessalus quidam interrogatus, Qui Thessalorum essent placidissimi: Qui bello, inquit, defuncti sunt. Plu. de liber. inst.

M. Lollius.

Videns Galbam eloquentissimum oratorem, omni corporis habitu carentem: Pro dolor, inquit, quàm malè habitat Galbæ ingenium. Macrob. l. 2. 6. Satur.

Galba Parasitus.

Cùm reprehenderetur, quòd otiose viueret: Nemo, inquit, cogitur vt sui otij reddat rationem, sed laboris tantum transacti. Facetè innuit, nullos tutius ac quietius viuere posse, quàm otio deditos: eo quòd facti ratio ab his nulla exigatur. Eras. lib. 8. apoph.

Lucullus.

Cn. Pompeius non probabat in Tusculano ædificatam à Lucullo villam, quod ea æstiuæ quidem inhabitationi accommodissima cùm esset, hybernæ tamen parum omnino profectum fuisset. Ad quæ iucundissimè magnáque festiuitate Lucullus: Num tibi, inquit, Pompei, minus habere cordis videor, quàm grues,

quàm

quàm ciconiæ, qui nesciant pro temporibus habitationem mutare? Pontinus.

Cassellius Iurisc.

* Mercatori quemadmodum cum socio nauem diuideret interroganti respondit, Nauem si diuidis, nec tu nec socius habebitis. Macrob. libr. 2. Sat. c. 6.

Idem.

* Vatinius, cùm gladiatorum munus ederet, obtinuerat vt Ædiles edicerent ne quis in arenam nisi pomū misisse vellet. Tunc Cassellius consultus, An nux pinea pomum esset? respōdit, Si in vatinum missurus es, pomum est. Macrob. ibid.

M. Crassus.

* Cùm testis quidàm compellatus instaret, Dic ergo, Crasse, qualē meteris? Talem, inquit, ostendens in tabula pictum infacetissimè Gallum exerentem linguam. Plin. lib. 35. capite 4.

Vatinius.

Cùm audisset Ciceronem gloriantem, se humeris reipub. de exilio reportatum: Vnde ergo, inquit, tot tibi varices? Macrob. lib. 2. capite 3. Saturn.

Cicero.

Infrà de Honore momentaneo.

Idem.

Quærenti dein Vatinio, quòd granatus esset, domum ad se infirmantem venire: respondit, Volui in consulatu tuo venire, sed nox me comprehendit. Macrob.

Idem.

* Vatinius collo strumoso ad tribunal quippiam petebat à Cicerone prætore. Quo non concedente, sed diu consulente: Equidem, inquit, si prætor sim non dubitarem: tum conuersus, Atqui ego, inquit Cicero, non habeo tantum collum. Plut. in Cic.

Idem.

* Voconio occurrens, qui secum ducebat tres insigniter deformes filias, submissè ad amicos dixit, Inuito Apolline seminauit liberos. Plut. in apoph.

Idem.

* Quum in ea prouincia quam Quintus frater rexerat, vidisset clypeatam fratris imaginem, ingentibus lineamentis vsque ad pectus pictam (erat autem Quintus ipse staturæ exiguæ) ait, frater meus dimidius est maior quàm totus. Macrob. lib. 2. Saturn.

Idem.

* Lentulum generum suum, exiguæ staturæ hominem oblongo gladio accinctum videns, Quis, inquit, generum meum ad gladium alligauit? Macrob. ibid.

Idem.

Cœnans apud Damasippum & ille medioeri vino posito diceret: Bibite falernum hoc, annorum quadraginta est: Bene, inquit Cicero, ætatem fert: iocosè delusoris verba & imposturas taxans. Macrob. lib. 2. cap. 3. Saturn.

Idem.

Cùm ei testem in iudicio Verris roganti dixisset Hortensius, Non intelligo hęc ægnigmata: Atqui debes, inquit, cùm Sphingem domi habeas. Acceperat autem ille à Verre Sphingem æneam magnæ pecuniæ. Plut. in apoph.

Anonymus.

* Post Mutinensem fugam, quærentibus quid Antonius ageret, familiaris eius respondit: Quod canis in Ægypto, bibit & fugit. Quoniam in illis regionibus constat, canes metu crocodilorum exterritos, currere & bibere. Macrob. lib. 2. Saturnal. cap. 2. Vide Adagium, vt canis à Nilo.

Mun. Plancus.

Infra de mortuis non lædendis.

Anonymus.

Plancus eùm in iudicio quodam molestum sibi testem destruere vellet, interrogat sutorem quendam qui astabat, quónam artificio se tue-

retur. Qui vrbanè respondit, Gallam subigo. Est autem galla sutorium instrumentum, quod non infacetè in adulterii exprobrationem, quanquam obscurè conuertit. Nam Plancus in Mæuia Galla nupta malè audiebat. Macrobius lib.2.cap.2. Saturn.

Orbilius.

Orbilius Grammaticus insignis, cùm prodiisset in reum testis, interrogatus à Galba monstruoso, quasi eius professionem ignoraret: Quídnam artis exerceret? Respondit facetissimè, In sole gibbos fricare soleo. Idem l.2.c.6.

L. Cacilius.

Cum C. Cæsar aliis qui secum pila lusitabant, centena sestertia, illi autem vni quinquaginta dari iussisset: Quid ego, inquit, vna tantùm manu ludo: & non duabus, vt plus habere possim? Ibidem.

Augustus Cæsar.

Cùm inter Virgilium Maronem qui vbique suspirabundus obseruatus est, & Flaccum Horatium, qui oculorum lippitudine plurimùm laborauit, consedisset, rogatus à quodam amicorum, quidnam ageret? Sedeo, inquit, inter suspiria & lachrymas. Sabellicus.

Idem.

Videns multos à Cassio Seuero accusatos absolui, cùm architectus fori Augusti expectationem operis diu traheret: Vellem, inquit, Cassius & meum forum accusasset. Macrob. lib. 2.c.4. Saturn.

Idem.

Vectius cùm monumentum patris exarasset, ait Augustus, Hoc est verè monumentum patris colere. Ibid.

Idem.

Audiens, inter pueros quos in Syria Herodes rex Iudæorum intra bimatum iussit interfici, filium quoque eius occisum, ait: Melius est Herodis porcum esse, quàm filium. Alludebat autem ad legem Iudæorum, quibus suilla caro prohibita erat. Macrob. eodem loco.

Idem.

Exceptus à quodam cœna satis parca, & quasi quotidiana, cùm cœna finita valedicens discederet, hoc insusurrauit: non putabam me tibi familiarem. Ibidem.

Idem.

Vatinio in prima sua ætate eleganter etiam insultauit. Conuulsus enim ille podagra, volebat tamen videri discussisse vitium, & mille passus ambulare se gloriabatur. Cui Cæsar: Nō miror, inquit, dies enim aliquando sunt longiores. Macrobius eodem loco. Verùm hoc dictum Fabius Ciceroni tribuit.

Idem.

Relata ad Augustum æris alieni magnitudine, quam quidam eques Romanus, dum vixit, excedentem ducentis H.S. celauerat, culcitram emi cubicularem in eius auctione sibi iussit. Præceptum autem admirantibus, respondit: Habenda est ad somnum culcitra, in qua ille, cùm tantū deberet, dormire potuit. Macrob. l.2. c.4. Saturn.

Iulia Augusti F.

Cùm in gladiatorum spectaculo iuuenibus quibusdam circumdaretur, reprehēsa ob id à patre Augusto, iocosè respondit, Et hi mecum senes fient. Macrobius libro 2. capite 5. Saturn.

Eadem.

Cùm grauem amicum audisset Iulia, suadentem, se melius facturam, si se composuisset ad exemplar paternæ frugalitatis, ait: Ille obliuiscitur Cæsarem se esse: ego verò memini me Cæsaris esse filiam. Macrob. eodem loco.

Neron.

Audiens Claudium imperatorem (qui in deorum numerum ab adulatoribus relatus erat) boleto è medio sublatum esse: dixisse fertur, hactenus ignoraui, boletum deorum esse cibum.

cibum. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Claudij.

Vespasianus.

Cùm paulò ante obitum suum cometam visum audiret, atque animaduertisset quosdam esse qui mortis præsagium interpretarentur: Non mihi, inquit, sed regi Parthorũ mortem portendit, ille enim comatus est, ego caluus sum. Xiphilinus.

Idem.

Reprehendenti filio Tito, quòd etiam vrinæ vectigal commentus esset, pecuniam ex prima pensione admouit ad nares, sciscitans, Num odore offenderetur: & illo negante: Atqui, inquit, è lotio est. Suet.

Antoninus Pius.

Antoninus Pius Romanorum imperator, cùm Apollonium, quem Chalcide acciuerat, ad Tiberinã domum, in qua habitabat, vocasset, vt ei M. Antoninum traderet, atque ille dixisset: Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad magistrum: risit eum, dicens: Facilius fuit Apollonio philosopho è Chalcide Romam venire, quàm è domo sua in Palatium: Capitolinus, & Cuspinianus in consulibus.

M. Antoninus.

Sentiens sibi venenum à medicis in Commodi gratiam clàm propinatum, Tribuno militum signum postulanti, quàm facetissimè respondisse fertur: Abi in orientem, ego enim iam ad occasum commeo. Xiphilinus.

Vibius Crispus.

Is fuit Vitellij luxuriosissimi imperatoris familiaris. cùm autem ob nocturnas comessationes atque compotationes in tam grauem morbum incidisset, vt ad tempus Vitelliano conuiuiis interesse nequiret, postquã parumper conualuisset, ad amicos facetè dixisse fertur, se omnino fuisse periturum, si hoc tempore tam grauiter non laborasset. Xiphilinus in Vitellio.

Idem.

* Rogatus, ecquis esset cum Cæsare in conclaui? respondit, Ne musca quidem. Ancipiti ioco Domitiani consuetudinem notans, cui mos erat quotidie sibi secretum horarium capere, nec interim aliud ferè nihil ageret, nisi quòd muscas captas stilo configeret. Eras. in adag.

Hadrianus.

Cionium Commodum, iam adoptatum, cùm prætura honorasset, eundémque bis consulem designasset, videns hominem minus sanum esse, sæpissime dictitasse fertur: Bone Deus, in quàm caducum parietem inclinauimus! Spartianus, & Cuspinianus in Consulibus.

Iulius Gallus.

Iulius Gallus, Senecæ frater, cùm vidisset Agrippinam atque Neronem Claudii Cæsaris mortem (cuius ipsius authores, tamen dolosi, fuerant) simulatè deflere, Claudiíque laudes decantare, dixisse fertur: Alios necatos in carcere, trahi à carnificibus in forum magnis quibusdam vncis, & deinde in fluuium proiici: Claudium verò in cœlum vsque vnco à suis interfectoribus tractũ esse. Xiphilinus in Claudio.

Satellius Quadratus.

*Caluisio Sabino de seruorum multitudine multa pecunia à se coempta glorianti dixit, Minori precio totidem scrinia emisses. Idem Sabinum vt luctaretur orabat: cúmque ille diceret, Quomodo luctabor homo æger ac debilis, & vix viuere valens? Noli quæso, inquit Quadratus, hoc dicere: aspice quos seruos habes robustissimos. Sen. epist. 27.

Spiridion.

† Ad eius ouile oues prædaturi fures noctu venerunt, quos occulta quadam vi illigatos, cùm manè reperisset Spiridion, monuit vt alienis abstinerent, suóque labore victum quærerent. Iis nihilominus

arietem donauit, dicens: Vobis illum dono, ne frustra vigilasse videamini. Socrates. Eccl. c. 8. l. 1. hist.

Fridericus imper.

Friderico Romanorum imperatori Amedæus dux Sabaudiæ (quem clerus Basileæ congregatus, Eugenio quarto à summo pontificatu deposito in illius locum suffecerat, Felicémque papam quintum vocauerat) filiam, quam domi habebat viduam, iuuenem & forma præstantem, in matrimonium obtulit, simúlq; dotis nomine auri nummûm ducenta millia, si Eugenio relicto, Petri successorem appellaret. Cæsar autem ad suos conuersus: Vendere, inquit, alij pontificalia solent: hic libenter emat, si reperiat venditorem. Æneas Syluius lib. comment de reb. gest. Alph.

Martianus.

Is Nouatianus episcopus, cùm Sabbatium Iudæum Christianorum sacris initiasset, hominémque nihilominus Iudaicis deliramentis inhærere deprehendisset, quàm facetè dixisse fertur: Se multo melius fecisse si spinis, quàm Sabbatio, manum imposuisset. Nicephorus Callistus, li. 12. Eccl. hist. c. 31.

Basilius magnus.

* Valens Imperator vt eum à constantia & orthodoxæ fidei professione reuocaret, misit Demosthenem quendam hominem furibundum & audacem, qui cùm blasphemias in Basilium debaccharetur, barbarismo quodam fortè lapsus est. Ad quod Basilius risu exclamauit, Vidimus & nos Demosthenem sine literis. Ad eum importunius oblatrantem ita obiurgauit, Tuum est de pulmentariis cogitare, & non diuina dogmata decoquere. Sozom. l. 6. c. 16.

Leontius.

Is episcopus Antiochenus, cùm videret Ecclesiam in doctrina dissentire, tangens caput suum iam canum fertur dixisse: Hac hinc soluta, lutum cogetur immensum. Per hoc ostendens, quòd ipso defuncto, illa discordia populo generaret seditionem. Tripartit. hist. l. 4. c. 35.

Sisinius.

Nouatianorum episcopus, interrogatus à quodam, cur episcopus iam factus, bis in die lauaret? facetè respōdit, Quia ter nō possum. Niceph. Callist. lib. 12. Eccl. hist. c. 12.

Idem.

* Leontius eum asperis verbis excipiens dicebat, Vos Nouatiani templum habere non debetis, cùm pœnitentiam tollatis: Atqui, respondit Sisinius, neminem ita pœnitet vt me. Illo, cuius rei? sciscitante: Quod te viderim, inquit Suidas. Sozom.

Idem.

A quodam percontatus, cur candidam vestem gestaret, quæ episcopum vt aliena minus deceret? Respondit: Tibi ostendendum potius est vbínam scriptum sit, quòd episcopum pulla veste vti oporteat. Idẽ Niceph. l. 12. c. 12. Eccl. hist.

Anonyma.

Anus quædam cùm vidisset Iouianum imperatorem forma quidem cōspicuum, sed proceritate atque crassitudine corporis excellentem, atque aliquantulum mente etiam captum dixisse fertur: Odij immortales, quàm corpulenta est stultitia. Niceph. Callist. l. 10. c. vlt.

Ephraim Syrus.

Quum aliquando dies multos pro consuetudine sua ieiunio transegisset, & minister tempore cibum ei adferret, accidit vt is ollam frangeret. Ephraim verò pudore iuxta & timore correptum illum videns: Bono, inquit, esto animo. Quandoquidem enim obsonium ad nos venire renuit, nos age ad id accedamus: & ad ollæ fragmenta concedens, comedit. Nicephor. Callist. lib. 9. cap. 16. Ecclesi. hist.

Ludouicus Crassus Fr. rex.

* In prælio contra Anglorum regem

gem Henricum, ab equite quodam vrgebatur. Eques apprehenso fræno equi regij captum esse regem exclamabat. Ludouicus exerto gladio equitem obtruncauit, dicens, At ne in latrunculorum quidem ludo rex solus capitur. Corrozettus, de dictis & factis memorab.

Ludouicus XII. Franc. R.

† Cuidam ob vulnera in facie accepta glorianti, & earum cicatrices ostentanti; Hę verò, ipse inquit, monumento tibi erunt in posterum, ne fugiẽs faciem vnquam auertas. Corrozet. de dict. memorab.

Nicolaus V. Pont. Rom.

Cùm ei renunciatum esset quosdam esse Romæ, qui bonos versus faceret, negauit bonos esse. Cur enim, inquit, ad me non veniunt, qui etiam poëtis malis parco? Molestè tulit homo sapiens in vrbe sua esse, qui literas scirent, & nescirentur. Hermolaus Barbarus in præfatione Castigationum suarum in Phinium.

Alphonsus.

Venationi admodum deditus cùm percontaretur Antonium Panormitam, quínam Neapoli nobiles essent viri venandi studiosi, an item scriptores de natura canum aliquid prodidissent? Quum tu, inquit Panormit. ad latus habeas rex rerum harum omnium prudentissimum virum, ne aliunde quærites, quippe qui annos supra quadraginta cum hoc genere animalium sit ita conuersatus, vt noctes quoque ipsas cum canicula cubitauerit: hic tibi & canum naturas describet, & illorum instituendorum artes tradere potest. Erat autem is eques Neapolitanus, quem honoris gratia non nominauerim. Cúmq; his dictis subrisisset: Antonius indicauit, sub caniculæ nomine vxórem illius significari, mulierem omnium clamosissimam, pariter & rabiosissimam. Pontanus.

Idem.

Dicebat, sibi videri eos maximè insanire, qui vxorem fugitiuam perquirerent. Significans, magnæ fœlicitatis esse ab improba muliere liberari. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cùm audisset Senenses, qui à bello Italico medij extitissent, in naturam partium inclinantes, pòstea sedato bello diuisorum militum prædam esse, dixisse fertur, Senensibus euenisse, quod his solet qui mediam domum incolunt, vt ab inferioribus fumo, à supernè habitantibus vrina vexentur. Panormit. libro 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm à Iacobo Alamano, homine quidem Christiano, sed Iudæis parẽtibus nato, diui Ioannis aureum simulachrũ venale exhiberetur, quingentorum aureorum pretio coëmendum. Non tu sanè ineptus es, inquit, & maiorum tuorum longè dissimilis, discipuli & seruuli imaginem tanti æstimãs, cùm illi Ioannis ipsius magistrum & dominum, & regem Iudæorum triginta non amplius denariis vendiderint? Panor. libr. 1. de reb. gestis Alphonsi.

Idem.

De improbo efflagitatore qui nullum petendi finem faceret: Vereor, inquit, ne vxorem etiam demum meam petiturus sit. Ibidem.

Idem.

Iocabundus quispiam, vel temulbundus potius, cùm dixisset, ad Alphonsum (de somniis autem erat disputatio) nocte præterita somniasse, dono se ab rege accepisse sacculum aureis grauidum. Alphonsus facetè respondit: An ignoras, nullam esse Christiano homini fidem somniis habendam? Pont.

Idem.

Cùm audiret Trisponium iurisconsultum, qui deformosissimam habebat vxorem, trecentos aureos

furto amisisse, ad amicos dixisse fertur: Trisponio melius esset, si fures vxorem quàm pecuniam abstulissent. Panor. de rebus gestis Alphonsi. libr. 1.

Anonymus.

Colonię Agrippinæ pictor quidam insignis, sed prodigus ac piger, & amator vini, quàm plures Christi imagines cauponibus pignori dedit, eásque hoc pacto perdere quàm vendere maluit. Interrogatus autē, cur non potius venderet? Ergo, inquit, me Iudæum quàm Christianum esse mauultis. Æn. Syl. l. 1. comment. de reb. gest. Alphonsi.

Anonymus.

Alexander, qui ex ducibus Marouiæ erat, egregius bibulus, cùm mortem obiisset Viennæ, diémque illi (vt vocant) tricesimum in templo diui Stephani, cui præfuerat, canonici multíque viri nobiles celebrarēt, sacerdos quidam, qui sitibundus cellam vinariam præpositura intrauerat, vidisse se inter dolia deambulantem asseruit, & ecclesiam reuersus, cum orantes adhuc compresbyteros inuenisset, Quid hic Alexandro inferias (inquit) agitis? Ille in suo templo lætus agit bibítque, vos autem siti arescitis. Æn. Syl. l. 1. comment. de reb. gest. Alphonsi.

Anonymus.

Quidam cùm in tabernam venisset, ibidémque hospitis vxorem cū ancillis plus satis rixantem, in prandio ferre nequiret, hospes conuersus ad hominem, Ecqua, inquit, hæc est tua impatientia? duos ego & triginta nunc annos huius clamores & insaniam dies noctésque pertuli, tu verò ne horam quidem eam ferre potes? Quo dicto & hominis impatientiam leniit, & vxorem ab ira in risum commouit. Adrian. Barlandus.

Anonymus.

✝ Quidam coquus Ducis Mediolanensis ipsum Ducem rogabat, vt asinum faceret. Stultę petitionis causam cū quæreret Princeps: Video eos omnes, respondit, quos extulisti, præ superbia & ambitione, in asinos euasisse: adeò vt asinorum vita & cōditio, suauis omnino, pérq. iucunda mihi esse videatur. Poggius in facet.

Ludouicus vndecimus Gal. rex.

* Audiens indoctum quendam instructissimam habere bibliothecam, dixit, Eum similem esse gibboso, qui molem in dorso portans eam nunquam aspiceret. Corrozertus, de dict. & fact. mem.

Nicolaus Florent.

✝Mediolanensem equitem plurimis aureorum torquium circa collū spiris incedentem cum intueretur: Cæteri stulti, inquit, vnica vincti catena tenētur. Huius autē tantus est furor, & insania, vt plurimus coerceri possit.

De fama bona.

Socrates.

Rogatus, quo pacto quis posset honestam assequi famam? Si talis, inquit, esse studeas, qualis haberi velis. Veluti si quis bonus tibicen haberi cupiat, ea præstet oportet, quæ à probatis tibicinibus fieri viderit. Quemadmodū qui medendi est imperitus, non ideo medicus est, quòd pro medico ascitus est, & vulgo medicus appellatur: ita nō statim princeps est, aut magistratus, qui populi suffragiis declaratus sit, nisi sciat artē gubernādę ciuitatis. Eras. l. 3. apo.

Idem.

* Pulchritudinem famæ dicebat citò marcescere ex inuidia, ceu morbo quodam. Stob. ser. 38.

Epictetus.

Interrogatus, quo pacto quis honestam famam assequi posset? respondit, Si bene vis audire, discito bene loqui: & cùm bene loqui didiceris, rectè facere conator, & hoc modo bonam famam acquires. Stob. serm. 3. de Temper.

Idem.

Idem.

* Si cupis, inquit, bene audire, disce bene dicere. Doctus autem bene loqui, da operam vt rectè agas: atque sic perfrueris bona fama. Stob. serm. de virtute.

Isocrates.

* Plus tibi curæ sit vt honestam famam, quàm diuitias ingentes liberis relinquas. Nam hæ mortales sunt, illa verò immortalis. Stob. serm. 46.

Agesilaus.

Interrogatus, qua ratione potissimum quis assequi posset, vt apud homines honestam haberet famam? Si loquatur, inquit, quæ sunt optima, & faciat quæ sunt honestissima. Quid dici poterat breuius? ac rursus quid absolutius? Siquidem fucis parta gloria, vt nō est vera gloria, ita nec diuturna est. Plut. in Lacon. apoph.

Scipio.

† Appio Claudio censuram cum ipso petenti, dicentique se posse absque nomenclatoris opera ciues nominatim salutare, cùm vix vllum ipse cognosceret, respondit: Rectè tu quidem dicis, Claudi: nam hoc semper enim elaboraui, non tam vt multos cognoscerem, quàm vt nulli essem incognitus. Plut. in apoph.

De fama & rumore falso.

Thales.

INterrogatus ab amico quodam, quantum veritas abesset à mendacio? Quantum, respondit, oculi distant ab auribus. Voluit significare, ea non semper certa esse, quæ communi fama sparguntur in hominum caterua. Fama quippe (vt Maro ait) mobilitate viget, viresque acquirit eundo. quo fit, vt falsa multoties veritati adiungantur. Veriora igitur sunt ea quæ præsentibus oculis intuemur, quàm quæ ab aliis falsè relata audiemus. Erasm. l. 8. apoph.

Stratocles.

Quum de parta quadam victoria nuntium accepisset, protinus ad populum retulit: vtiq; supplicatio diis immortalibus decerneretur persuasit. Aliquāto pòst, quum certior nūtius adferretur acceptæ cladis, populo indignante quòd delusus esset: Ecquis, inquit, vestrûm quicquā damni accepit, quòd totum hoc triduum mea opera hilares lætique fuistis? Erasl. 6. apoph. Fulgosius lib. 4. cap. 18. ex Plutarc.

Phocion.

Rumor cùm incerto autore obortus esset de morte Alexādri Magni, moxque Rhetores prosilirent, hortantes Athenienses vt statim bellum susciperent: Phocion expectare iussit, donec certius aliquid cognosceretur. Nam si, inquit, hodie mortuus est, cras & perendie etiam mortuus erit. Grauiter admonens, ne incertis rumoribus fiderent, & se temerè in summum periculum præcipitarent. Plut. in apoph.

De fame & siti.

Socrates.

DIcere solebat, Cibi condimentū esse famem, potionis sitim. Cicero libro 5. Tusc. quæst.

Idem.

* Arbitrari se dicebat, idcirco fuos homines effectos à Circe, quòd famis & sitis impatientes, vario cibo & potu nutriuisset: Vlyssem autem partim Mercurij consilio, partim abstinentia sua, hoc periculo se exemisse. Xenoph. libr. 1. de dict. & fact. Socratis.

Crates.

† Veneris cataplasma Famem appellabat. Clement. Alexand. libr. 2. Strom.

Diogenes.

In foro manibus operans, Vtinam

inquit, liceret sic perfricato ventre non esurire. Brus. l. 2. c. 41.

Anonymus.

Apud Laconas ius, quod nigrum vocabāt, cùm maximè celebraretur, fertur Dionysius tyrānus, iuris ipsius gratia Laconicum emisse seruum. Et iussisse id sibi præparari, nulla impēsæ habita ratione, sed quum gustasset, indignabundus expuisse dicitur. Tum verò coquus, ô rex, inquit, hoc ius tibi sumendum est, cùm te Laconicè exercueris, in Eurotáque laueris. Brus. lib. 2. c. 41. ex Cic. l. 5. Tusc. quæst.

Antiphanes.

* Dicebat famem omnia dulcia reddere præter seipsam: & paupertatem mortem esse magistram. Stob. ser. 93 vide apoph. de paupertate.

Darius.

In fuga cùm aquam turbidam, & cadaueribus inquinatam bibisset, negauit vnquam se bibisse iucundius. Nunquam autem, vel perrarò sitiens biberat. Cicer. libro 3. Tuscul. quæst.

Artaxerxes.

Artaxerxes quum in fuga quadam direpto illius commeatu, aridis ficis & hordeaceo pane vesceretur: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus inexpertus fui? Plutarch. in Reg. & imp. apoph.

Idem.

Artaxerxi iam siti deficienti, Peribarzanes eunuchus, quum aliud non liceret, à rustico quopiam sordidum vtrem detulit, putris aquæ cotilas octo continentem: eam aquam cùm rex ebibisset, se nunquam vinum potasse iucundius, nec vllam aquam quamuis purissimam sibi visam suauiorem, confessus est. Erasm. libro 5. apoph.

Lysimachus.

Lysimachus superatus à Dromichete in Thracia, quum seipsum totúmque exercitum propter sitim tradidisset, postquam captiuus bibisset, O dij, inquit, quàm paruæ voluptatis causa meipsum ex rege seruum effeci. Brus. l. 7. c. 6. ex Plut.

Ptolomæus Lagi F.

Quum peragranti Ægyptum, comitibus nō consequutis, cibarius in casa panis datus esset, negauit vllum cibum vnquā sibi visum suauiorem. Aderat enim optimum condimentum, fames. Erasm. l. 6. apoph. Cicero li. 5. Tuscul. quæst.

Stratonicus.

Ad quietē iturus, assiduè iubebat puerum sibi infundere vinum: Non quòd sitiam, inquit, sed ne sitiam. Athenæus.

C. Marius.

Quum castra metatus esset aduersus Teutonas, in loco, qui minimum habebat aquæ, militibus dicentibus se sitire, ostendit illis flumen proximè hostium vallum lambens, Illinc, inquit, nobis potus sanguine venalis est. At illi iusserunt, vt se quò vellet duceret, donec liquidū haberēt sanguinem, nec totus adhuc præ siti diriguisset. Plut. in Rom. apoph.

M. Cato.

In oratione quam habuit ad populum tumultuantem de frumento diuidendo, ait, Perdifficile esse, ad carentem auribus ventrem verba facere. Venter quippe cibi auidus, præcepta non audit. Plut. in Catone.

Iul. Cæsar.

Dicere solitus est, sibi idem esse consilium aduersus hostē, quod plerisque medicis contra morbos corporum, fame potius, quàm ferro superandi. Nam medici non nisi tentatis omnibus, ad sectionem descendunt. Hic mos & hodie manet apud Italos, aduersus omnes morbi genus indicant inediam. Huic simile est, quod dicere solebat Dominus Corbulo, hostem dolabra, id est, sensim esse vincendum. Securis statim incidit, dolabra paulatim idem efficit. Erasm. l. 4. apoph.

Alphon-

Alphonsus.

Videns rusticum quendam humi prostratum vuas comedentem auidè, ad suos conuersus: Vtinam mihi, inquit, isto otio comedere Dij dedissent, Panor li. 2. de reb. gest. Alphonsi.

De familiaritate.

Lacides.

ACcersitus ab Attalo rege, respondit, imagines eminus esse spectandas. Innuens, arctam assiduámq. familiaritatem sæpe minuere virtutis admirationem. Laër. l. 4. c. 8.

Cato Vticensis.

Munatio quærenti, quòd in Cypro Catonem adiens, parum ciuiliter repulsus esset, quum nihil esset negotij, sed intus cum Canidio fabularetur: sic se purgauit Cato, vt diceret, Se vereri, ne iuxta Theophrasti sententiam, nimia amicitia causam aliquando daret odio. Eras. l. 5. apoph.

De fastu.

Diogenes.

* FAstus (inquit) tanquam pastor quoquo libet vulgus hominum ducit. Stob. ser. 22.

Antisthenes.

Inuisens Platonem aduersa valetudine laborantem, ac visa pelui in quam vomuerat: Bilem, inquit, Platonis video, fastum non video. Solebat enim quemadmodum Diogenes, Platonis arrogantiam notare. Itaque quum in pompa quadã equestri, quidam equus crebro hinnitu ferociáque spiritus excelsos testaretur, eóq; vehemẽter à Platone laudaretur, versus ad Platonem: Videris, inquit, & tu bonus equus futurus. Laër. l. 6. c. 1.

Plato.

* Dicebat, sicut aerem ex vtribus quippiã infusuri exigunt: sic exhauriendam ex animis iuuenum falsam opinionem & fastum: secus enim fastu turgentes, nihil boni aut solidi mittunt. Stob.

Idem.

† Cùm videret quendam erga patrem suum fastuosius agere, Non desines, inquit adolescens, illum cõtemnere, cuius gratia altum sapere vis? Stob. serm. 79.

Demetrius Phalereus.

Hominum fastuosorum sublimitatem dicebat amputãdam, & relinquendam sobrietatem. Talia enim ingenia non sunt desperanda, sed quod redundat, recidendum est. Laertius l. 5. c. 5.

Vide apophte. de Arrogantia, & Superbia.

De fato.

Thales.

INterrogatus, quid in tota rerum natura esset robustissimum? respõdit, Fatum, cũcta enim superat. Laër lib. 1. cap. 1.

Solon.

* Dicebat, fatum mortalibus adducere mala simul & bona. Stob. ser. 9. Sacra autem philosophia asserit, mala ex peccato, bona ex Dei gratia oriri.

T. Vespasianus.

Quum à duobus clarissimi ordinis esset in ipsum coniuratum, ac facinus eò processisset, vt iam inficiari non possent, deduxit illos in spectaculum, atque inter illos medius consedit, ac petitis de industria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, vnum vni, & alterum alteri cõmisit, tanquam prouocans ad id quod moliebantur. Illis autem perculsis, & animi præsentiam admirantibus, Videtísne, inquit, principatum fato dari, frustráque tentari facinus potiundi spe, vel amittendi metu? Eras. lib. 8. apoph.

Ascletario.

Ascletario mathematicus à Domitiano imperatore interrogatus, quis

exitus vitæ ipsum expectaret? firmauit, fore vt breui laceraretur à canib. Domitianus igitur è vestigio interfici illum imperat, atque accuratissimè sepeliri, ad artis derisionem. Sed repentina tempestate deiecto funere, semiustum cadauer canes discerpserunt. Bruf.l.2.c.38.

Zeno.

✝ Cùm seruum in furto deprehensum cæderet, isq; inter verbera identidem clamaret, in fatis fuisse, vt furaretur, subintulit, in fatis etiam fuisse, vt cæderetis. Laert.lib 9.

Cosmus Flor. dux.

Alphonso Aragonum regi malè pacatus vir, alioqui magnus & illustris, cùm Alphonso dono mitteret Titi Liuij libros vtique præclaros, reclamatum est à medicis, qui aderant, ne per immortales deos librum attrectaret, ab hoste missum, veneni suspectum. Rex prima facie visus est medicis assentiri, illis animo illudens. Nam cùm Liuius in medio constitutus esset, illum manibus accepit, legit & euoluit. Subinde medicos, qui continuè aduersarentur, rogitans, vt desinerent ineptire. Regum quidem animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub Dei cura & tutela, sacras lætásque agere, inquiens. Panor.l.6.de reb.gest. Alphonsi.

De fauore.

Orontes

ARtaxerxis regis gener, quum ab irato rege reiectus, & condemnatus esset: Quemadmodum, inquit, supputatorum digiti nunc infinitum numerum, nunc vnum tantum possunt ponere: sic regum amici nunc quiduis pollent, nunc quàm minimum. Olim digitis subducebatur ratio, quemadmodum nunc calculis. Plut.in apoph. Regum.

Solon.

Suprà titulo de Amicitia regum & principum.

Iul. Cæsar.

Postquam Publius Mimus in scena superasset omnes, & in his Laberium, ita pronuntiauit: Fauente tibi Cæsare victus es Laberi à Syro. Publius enim conditione seruus, natione Syrus erat. Longè à tergo relinquitur, qui fauente iudice superatur. Eras.l. apoph.

De fauore, arte & largitionibus captato.

Dionysius iunior.

SE multos quidem alere liberalium artiũ doctores dicebat, non quòd illos admiraretur, sed quia per illos ipse aliis admirationi esse vellet. Sciebat, populũ de illis, tanquam de viris ornatissimis, magnificè sentire, & hac persuasione callidè abutebatur, ad conciliandum sibi multitudinis fauorem. Simili arte hodie fortassis principes quidã alunt in palatiis suis viros eruditionis & sanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horum consiliis geri pleraque. Eras.li 5.apoph.ex reg. & imp.apoph.

Darius.

Suprà de Clementia, & infrà de regno virtute stabiliendo.

Philippus.

Alexander Magnus cùm fauorem suorum ciuium sibi conciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cùm hæc fama ad Philippum parentẽ delata esset, filiũ illico accersit, & grauiter his verbis obiurgauit; Quæ te malùm, ô fili, ratio in istam spem induxit, vt eos putes tibi fauere, quos pecunia tibi deuinxisti? Plut. in apoph.

Glaucia & Libo.

Celebratur Glauciæ dictum in Metellum. Villam habes in Tiburte, cortem in palatio. At cors villæ solet esse contigua. Notauit autem illum, quòd multos sibi cibo largitionibúsque deuinciret. Idem aliis verbis

verbis Libo obiecit Galbæ. In corte aluntur animalia domestica. Eras. li. 6. apoph.

Antigonus II.

✝ Iuueni, qui parentem virum fortem habuerit, cùm esset ipse ignauus, stipendium poscenti, quod patri Antigonus pendere solebat: Ego verò, inquit, adolescens propriæ virtutis, non paternæ mercedem ac præmia tribuo. Plutar. in apopht.

Anonymus.

Quidam dixit, eum qui primus populo Romano dedit epulum & congiarium, exitij causam illi fuisse. Vnde Cæsar Augustus cogitauit aliquãdo de tollẽdis huiusmodi largitionibus. Insincerus fauor est, qui donis emitur: quæ si minuas, ingens murmur: si tollas, seditio grauius oritur. Eras. l. 6. apoph.

Consule apopht. de Benignitate, & Beneuolentia, Humanitate, &c.

De feriis & diebus festis.

Diogenes.

LAcedæmone peregrinum quendam cõspiciens sese studiosè ad festum diem componentem: Quid facis, inquit? An non quilibet dies viro bono festus est? Sensit, hunc mũdum esse phanum Deo dignum, in quo constitutus homo semper honestè, velut in conspectu numinis omnia cernẽtis, versari deberet. Detorsit huc prouerbium quo dicitur, Pigris semper esse festum. Laert. l. 6.

Idem.

✝ Virum probum existimare debere dicebat, dies omnes vitę sibi festos esse. Plut. de animi volupt.

Plato.

✝ Dij, inquit, genus hominum laboribus naturâ pressum miserati, remissiones laborum ipsis statuerunt, solemnia videlicet festa vicissim in ipsorum Deorum honorem instituta præbentes. Li. 2. de Leg.

Antisthenes.

Interrogatus, quid esset dies festus? Gulæ irritamentum, & luxuriæ occasionem esse dixit. Stob. & Max. serm. 27. Antonius in Melissa, part. 1. serm. 39.

De fide seruanda.

Anaxarchus.

CVm à Nicocreonte grauiter torqueretur, vt conscios proderet, post multa in tyrannum conuitia, linguam sibiipsi dentibus abscidit, commanducatam in tyranni faciem expuit, his prius verbis emissis: Non erit hæc corporis pars tuæ ditionis. Voluit vir constantissimus, potius sibi ipsi amputare linguam, & perire penitus, quàm non seruare silentij fidem. Laer. l. 9. ca. 10.

Zeno Eleates.

Accusatus quòd in perniciẽ Nearchi tyranni coniurasset, ductus ad tormenta vt coniuratos proderet, indicauit eos qui tyranno omniũ amicissimi erant, neglectis consciis: qui postquam pœnas dedissent, interrogatus à tyranno, num quis præterea occidendus superesset? Tu solus, inquit, Reipub. pernicies superes: quibus dictis, dentibus linguam abscidit, & in tyranni faciem expuit. Maluit enim mori quàm indicare eos qui occiso tyranno saluam cuperent esse rempublicam. Laer. li. 9. c. 5.

Eurycratidas.

Percontanti cur Ephori per singulos dies de conuentis & contractibus ius dicerent? Vt inter hostes etiam, inquit, mutuam fidem inueniamus. Maiore Reipublicæ discrimine pacta violantur in bellis: sed illic quoque violantur ab his, qui domi consueuerint fallere. Plut. in Laconicis apoph.

Alexander.

Quidam cùm rupem teneret inexpugnabilem, vt putabatur, tamet Alexandro dedidit: at Alexãder non solùm eius ditionis principem esse iussit, verùm etiam addidit, dicens: Hic homo mihi videtur sapere, qui se maluit bono viro, quàm loco munito concredere. Et sic fidem hosti sanctissimè seruare voluit. Plutarch. in apoph.

Hanno & Ro. Coss.

Amissa nauium classe prope Siciliam insulam omniũ fertilissimam, Carthaginenses de pace cum Romanis ineunda consultabant. Hamilcar cùm negaret se iturum esse ad consules Romanos, timens ne idem accideret ipsi à populo Romano, quod Pœni fecerant Cornelio Asinæ consuli Romano (qui contra ius gentium catenis vinctus est) Hanno fidem Romanorum considerans, profectus est in vrbem vt pacem impetraret, qui dum liberius legationis suæ rationes exposuisset, à tribuno audiuit: illi posse accidere, quòd accidisset Cornelio consuli. Verùm cùm vterque consul tribunum compescuisset, responderunt: isto metu Hanno te fides nostræ ciuitatis liberat. Erasl. lib. 6. apoph.

Fabricius.

Pugnaturus contra Pyrrhum regem à medico regis epistolam accepit, qua promittebat se regem veneno necaturũ esse, si iuberet. Verùm eam epistolam misit Fabricius ad hostem crudelissimum, & admonuit vt sibi caueret ab insidiis potius amicorum quàm hostium. Quis non admiretur Fabricij erga hostem immanissimum fidem, quem amicè monuit vt tutè periculum euitaret? Secus faciunt hodie duces, qui clàm insidias hostibus struunt, contra iustitiam, fidem, & omnem æquitatem, vt victores etiam ex coempta victoria domum gloriabundi redeant. Valerius Maxim.

Cicero.

Dicente illi Metello, plures testimonio peremisti, quàm patrocinio seruasti: Nempe, inquit Cicero, plus est mihi fidei quàm eloquentiæ. Plut.

Pontius Centurio.

Captus à Pompeij socero Scipione, cùm isto modo ei salus daretur, si se futurum Cn. Pompeij militem affirmasset, ita respondit: Tibi quidem Scipio gratias ago, sed mihi iniusta conditione vitæ non est opus. Maluit autem Pontius mori, quàm fidem Cæsari datam frangere. Bruson. lib. 2. ca. 35.

Alphonsus.

Sæpenumero dicere solitus est: Tantum valere ad fidẽ debere principum verbum simplex, quantũ priuatorũ hominum iusiurandum. Turpissimum enim est fidem fallere, in regibus verò longè turpius. Pan. li. 1. de Alphonsi reb. gest.

Theodoricus R.

✝ Aulicum percharum habebat, quamuis rectæ fidei cultorem. Sed cùm is, suo vt Regi Arriano gratificaretur, ab Orthodoxis ad Arrianos defecit; Quo cognito, Rex eum capite plecti iussit, dicens, eum qui Deo datam fidem non seruasset, non facile sibi fidelem fore. Cedrenus in Anastasio.

Sigismundus Imp.

✝ Exiginti promissa veterano militi cum diceret, At immoderata fuit petitio tua, respondit miles, Poteras negare cum peterem. Nunc sine turpitudine fidem rescindere non potes. Tum Imp. Si è duobus alterum me ferre oportet, facilius rerum, quàm fidei, famæque iacturam subibo. Æn. Syl. li. 3. Com. in Panor.

Emmanuel R. Portugal.

✝ Authores seditionis Castellanorum in suum regem excitatæ, quòd rebus suis diffiderent, per legatos ab Emmanuele auxilium expetebant, Castellæ regnum offerentes. Eos admonuit

monuit vt discerent fidem erga reges conseruare, & modum cupiditati statuere. Quod verò ad oblatum regnum attinebat, dixit se nunquam vllum imperij additamentum fide & officio antiquius habiturum. Olorius li. 12. de reb. eiusdem.

De fiducia sui.

Themistocles.

CVm Eurybiades baculum sustulisset in Themistoclem obstrepentem: Percute, inquit, sed tamen audi. Præsens animus, & suo fidens consilio. Plut. in Græc. apoph.

Bion Borysthenes.

† Nauigans cum perditis hominibus, in latrones incidit, perculsisque metu dicentibus, Peribimus, si agnoscamur: At ego, inquit, nisi agnoscamur. Laert. li. 4. c. 7.

Epaminondas.

Postquam Alexandrum Pheræorum tyrannum Thebanis infensum, Athenienses sibi fecissent amicum ac socium, isque polliceretur illis, se perfecturum vt minam carnium emerent semiobolo: videlicet significans se immensum numerum pecudum ac iumentorum adducturum è præda: Epaminondas, At nos, inquit, Atheniẽsibus ad coquẽdas istas carnes ligna gratis suppeditabimus. Nã syluas ipsorum succidemus, si se plus satis admisceãt nostris negotiis. Plu. in apoph.

Xerxes.

Cùm importarentur ad eum Atticæ cariæ venales, negauit se illas esurum, donec regione potitus esset, quæ illas ferret. Tam ingens erat excelsi pectoris fiducia. Plutarch. in apoph.

Fabricius.

Pyrrho hortanti vt apud se ageret, imperij socius futurus: Ne tibi quidem istuc expedierit, inquit. Nam si Epirotæ nostrûm vtrunque pernorint, mihi regi quàm tibi parere mallent. Plutar. apoph.

Scipio Maior.

Cùm obsideret oppidum humili loco situm, prominente illinc Veneris templo, iussit illuc profiteri vadimonia, tanquam tertio pòst die ius ibi redditurus. Et quod se facturum prædixit fecit vrbe capta. tanta erat fiducia victoriæ Plut. in apoph.

Sylla.

Cùm ad sociale bellũ magnis cum copiis missus esset circa Limernam, è vasto terræ hiatu magnus ignis emicuit, cuius flamma ad cœlum perueniens constitit. Id vates interpretati sunt, quòd vir bonus, aspectu eximius & admirandus principatũ adeptus, præsentibus turbis ciuitatem liberaturus esset. Hoc audito Sylla, Ille, inquit, ego sum. Nam illi erat peculiare, comam habere auream, agnisque concolorem: nec se ait sum virtutis pudere, qui res tam multas támque præclaras gessisset. Plutarc. in Sylla.

Idem.

Cùm Athenienses ad eum duos trésve misissent de pace acturos, atque illi nihil adferrent quod ad incolumitatem ciuitatis faceret, sed Theseum, Eumolpum, & res aduersus Medos gestas verbis inanibus iactarent: Abite, inquit, ô beati, istásq. orationes vobiscum referte, non enim discendi cupidus huc missus sum à populo Romano, sed vt rebelles subuertam. Plut. in Sylla.

M. Crassus & Parth. legati.

Cùm Parthi denuntiassent Crasso per legatos, vt suæ ætati consulens, à bello abstineret, iam sexagenarius respondit: in Seleucia istis mandatis responsum dabimus. Hic Agidis legatorum vnus, sublata manu mediam palmam ostendens: Prius, inquit, in hac manu nascentur setæ, quàm tibi Seleuciam conspiciendi sit futura potestas. Plutarchus in Crasso.

Iul. Cæsar.

Cùm Romæ maximi pontificis dignitatem ambiret, competitore Qu. Catulo, primæ apud Romanos dignitatis ac potentiæ viro, matri ipsum ad fores deducenti: Hodie, inquit, ô mater, aut pontificem maximum habebis filium, aut exulem. Excelsa indoles, omnísque repulsæ impatiens. Plutarchus in Roman. apoph.

Pompeius.

Quibusdam se videre negantibus quomodo posset Cæsaris impetum sustinere, hilari vultu vetuit illos hac de re esse solicitos. Nam simulac, inquit, solum Italiæ pede pulsauero, exilient affatim equestres pedestrésque copiæ. Præsens quidem animus, si fortuna respondisset. Plutarch.

Anonymus.

Maximinus quum nimium fideret corporis viribus, quidam in theatro ipso præsente Græcos versus recitauit, quorum hæc est sententia:

Elephas grandis est, & occiditur.
Leo fortis est, & occiditur.
Tigris fortis est, & occiditur.
Caue multos, si singulos non times.

Qui ab vno non potest occidi, à multis occiditur, Capitolinus.

Anonymus.

† Quidam incola Heremi ætate valde prouectus, ad alium senem veniens dicebat, se huic seculo mortuũ. Cui ille: Ne confidas in te, inquit, donec egrediaris è corpore. Nam & si te mortuum existimas, diabolus tamen nondum est mortuus, cuius innumerabiles sunt artes malæ. In vitis Patrum.

De fiducia artis.

Antigenidas.

CVm scitè canens populo minus probaretur: Mihi, inquit, cano & Musis. admonens, prorsus esse contemnendum imperitæ multitudinis iudicium, quum artis abundè magnum præmium sit ipsa conscientia. Erasl.6.apoph.

Anacharsis.

Cùm ex patria Athenas ideo profectus esset, vt apud Solonem philosophiæ studiis animum excoleret: reuersus in patriam, leges Scytharum iuxta consuetudines Græcorum formare voluit, ob quam causam à fratre in Venatione occisus est. Verùm cùm iam moreretur, in hæc verba prorupit: Ego ob eruditionem meam, incolumis è Græcia dimissus sum, & nunc per inuidiam, in propria mea patria trucidor miser. Laert. libro 1. cap. 9.

Euripides.

Quum populus Atheniensis tumultuaretur, offensus sententia quadam in illius tragœdia, quæ tum agebatur, & authore efflagitaret vt eam mutaret, progressus in scenã dixit, Se vt populum doceret, non vt ab eo disceret, fabulas solere componere. Eruditio sibi conscia cõtempsit multitudinis iudicium. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Apud Alcestidem tragœdiarum scriptorem aliquando questus est, quòd summo tridui labore adnixus, non potuisset nisi tres versus absoluere. Cõtrà Alcestidi glorianti, quòd ipse perfacilè centum absoluisset vno die: At tui, inquit, ad triduum modò, mei in omne æuum duraturi sunt. Eras. li. 6. apoph.

Collige quædam huc spectantia, de Eruditionis fructu.

De fiducia & abusu Potestatis.

Dionysius.

CVm obiurgaret filium, quòd ciuis cuiusdam Syracusani vxorem stuprasset, cùm hoc tam indignum facinus à parẽte suo nunquam vel vidisset, vel audiuisset etiam ab alijs:

alia, respondit filius: Verum est pater, hoc abs te nunquam audiui: sed id accidit, quòd nunquàm patrem regem habuisti. Ad quem pater: Nec tu quidem mi fili, nisi hæc facere desinas, vnquam habebis filium regem. Quod mox contigit. Nam cùm Dionysio seniori filius successisset, haud multo pòst ob indigna facinora Syracusis pulsus est. Fulgosius libro 7. cap. 2.

Antoninus Imp.

Cùm pecuniam multam partim à plebe, partim etiam à senatoribus minis atque vi extortam profudisset obiurgatus à matre, quæ aliquam pecuniæ partem in alium vsum conferre conabatur: Desine, inquit, solicita esse de pecunia, & ostendens gladium nudatum: Quandiu hunc habebimus, nihil deerit nobis. Fretus enim sua potentia, nihil in toto imperio esse sibi ipsi persuadebat, quod armata manu rapere non posset. Dion Nicæus, & Xiphilinus in Antonino.

Idem.

Idem quum propter nefaria quædã facinora se à senatu contemni animaduerteret: Certo, inquit, scio vos rebus à me gestis minimè contentos fore: propterea in armis sum, habeóque apud me milites, vt possim rumores, qui sparguntur de me, contemnere. Dion, & Xiphilinus.

De senectutis fiducia, vide apophth. de Senectute.

De fiducia meritorum.

Socrates.

QVum iudices inter se discreparent, qua pœna dignus esset Socrates: Ego, inquit, ob ea quæ feci dignum me censeo, qui ex publico alar in Prytaneo. Nam hoc honoris habere solebant, qui præclarè de Republica fuissent meriti. Cicero lib. 1. de Oratore.

Epaminondas.

Quum Lacedæmone reuersus, cum suis commilitonibus capitis postularetur, eò quòd præter legem Bœoticæ præfecturæ menses quatuor addidisset, iussit vt duces in ipsum reiicerent crimen, tanquam vi compulsi. Ipse autem pro se dixit, non habere se sermones factis meliores. Sentiẽs, ipsas res gestas reo patrocinari debere. Quod si, inquit, omnino aliquid dicendum est apud iudices, peto vt cùm me occiderint, columnæ damnationis titulum ascribant, quo Græci videant, quòd Epaminondas Thebanos nolentes coegerit, Laconicam, quæ per quingentos annos capi non poterat ac Messenam incoluerat, annis 230. igni ferroque populari: tum Arcades inter se conciliare résque illorum componere: denique Græcos libertati restituere: Hæc enim omnia sub ipso gesta erant. His auditis, discesserunt iudices, & calculos de illo ferre non potuerunt. Plutarch. in apoph.

M. Æmilius Scaurus.

† Cùm pro rostris accusaretur, quòd à Rege Mithriditate ad Rempubl. prodendam pecuniam accepisset, causam suam ita egit: Est quidem iniquum, Quirites, cùm inter alios vixerim, apud alios me rationem vitę reddere. Sed tamen audebo vos, quorum maior pars honoribus, & actis meis interesse non potuit, interrogare: Varius Sucronensis Æmilium Scaurum regia mercede corruptum imperium populi Rom. prodidisse ait: Æmilius Scaurus huic se affinem esse culpæ negat: Vtri creditis? Cuius dicti admiratione populus commotus, Varium ab illa dementissima actione, pertinaci clamore depulit. Val. Max. l. 3. c. 7.

Scipio maior.

Scipioni Senatus decreuerat, vt pecunias sumeret ex ærario, at quum quæstores ærarij negarent se eo die

aperturos, ipse (inquit Scipio) aperiam, quando mea causa clauditur, qui tanta pecuniarum vi repleuerim ærarium. Vacua nō clauduntur, ideò Scipio per iocum dicebat, sibi hoc laboris suscipiendum, vt aperiret, qui fuisset in causa vt tam diligenter clauderetur, vt quæstores diei spatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciæ meritis quæsitæ. Plut in apoph.

Idem.

Quum à Petilio & Quinto tribuno pleb. multis nominibus accusaretur apud populum Romanum, nihil ad crimina respondit. tantùm hoc dixit: Hac die Quirites Hannibalem & Carthaginem deuici, proinde ascendo in Capitolium Ioui opt. maxim. sacrificaturus. Si quis de me suffragium ferre velit, ferat. Hæc loquutus, ascendebat ad Capitolium, relictis accusatoribus, nondum perorata causa. Tantum valet egregiorum in rempublicam meritorium fiducia, vt repentè iudicij vigor versus sit in orationem, & reus pro supplice egerit triumphantem. Plut. in apoph. & Plin. iunior de Viris illustribus.

De filiis, siue liberis.

Agesilaus.

CVm miro esset affectu erga liberos suos, dicitur aliquando arundine pro equo conscensa, vnà cum pueris lusisse domi. Id ex amicis illius quodam vidente, rogauit, ne cui hoc quod viderat diceret, priusquam ipse quoque liberorum parens factus esset. Festiuè subindicans, eum lusum nequaquam leuitatis, sed amoris fuisse. Plutarc. in Lacon. apoph.

Crœsus.

Quum Cambyses se cum patre Cyro conferret, amicis illum patre præstantiorem affirmantibus: Crœsus respondit, illum nondum patri æquandum, qui nondum reliquisset filium. Sentiens, & hoc esse non infimum erga rempublicam meritum, si non solùm ipse te præstiteris egregium virum, sed aliquem tui similem gignas, educésque patriæ. Erasm. lib. 6. apoph.

Themistocles.

†Filium suum quem mater adamabat, atque in deliciis habebat, plurimum omnium Græcorum posse colligebat in hunc modum: Athenienses, aiebat, dominātur Græcis, ego Atheniensibus, mihi mater, matri filius. Plut. in apoph.

Augustus.

Cùm audisset inter pueros, quos in Syria Rex Iudæorum Herodes intra bimatum iussit interfici, filium quoque eius occisum, ait: Melius est Herodis porcum esse quàm filium: Eò videlicet quòd Iudæi carnibus suillis abstinerent. Macrob. li. 2. Satur. c. 4.

Cæsar.

Quum Romæ videret peregrinos quosdam locupletes, canum ac simiarum catulos in gremio circumferentes, eósque habere in deliciis, percontatus est, Num apud illos fœminæ pererēt liberos. Sentiens, nullos catulos esse iucundiores infantibus. Plut. in vita Periclis, tametsi non indicat, cuius Cæsaris hoc dictum sit: suspicor esse Augusti.

Antoninus Pius.

Biduo priusquam moreretur, admissis amicis, aperuit sententiam suam de filio, eandem quam Philippus de Alexandro, dicens: Se æquo animo mori, cùm filium relinqueret. Capitolinus.

De filiorum pietate in parentes.

Thales.

FIlios subinde admonebat, vt parentibus benefacerent, his verbis: Quale

Quale præmium rependeris parentibus tuis, tale à liberis tuis expectato. Laër. lib. 1.

Pittacus.

Filium admonens, ne cum patre in iudicio litigaret, his verbis vsus est, Si patre iniquiora dixeris, damnaberis: sin æquiora, vel ob istud damnari dignus es. Stob. ser. 177.

Telecrus.

Cuidam nuntianti, patrem de eo malè loqui: Nisi, inquit, illi dicendum esset, haudquaquam diceret. Maluit in se trāsferre culpam, quàm committere vt pater quicquam temere loqui videretur. Habes & pietatis simul & modestiæ exemplum. Plut. in Lacon.

Idem.

Percontanti, quare mos esset apud Spartanos, vt iuuenes assurgant senioribus: Vt, inquit, assueti honorem habere nulla propinquitate iūctis, magis honorent parentes. Optima ratio consuefaciendi ad debitum officium, si vltra quàm debetur doceamur præstandum. Veluti si quis assuescat cum vxore verecundè castéque conniuere, multò minus improbus erit apud alienas. Plut. in Lacon.

Agis.

Agidem vltimum regem Laconum huius nominis, cùm rogassent parentes, vt sibi in re quapiam iniustè adesset, recusauit aliis aliquandiu. Verùm cùm instarent, hunc in modum respondit: Donec essem apud vos, nullam omnino tenebam iustitiæ scientiam. Verùm vbi me patriæ tradidistis, patriæque legibus, conabor huic magis obtemperare quàm vobis. Plut. in Laco. apoph.

Scythæ.

Dario totius regni viribus subinde impetum facienti, Scythæ paulatim cedentes, ad vltimas solitudines peruenerant. Interrogati tandem ab eo, quem fugiendi finem essent facturi? responderunt se nec agros, nec villas, nec vrbes, pro quibus dimicarent, habere: cæterùm cùm ad parentum suorum monumenta peruentum esset, tum denique sciturum Darium, quomodo Scythæ solerent præliari. Eras. 6. apoph.

Alexander.

Cùm sibi multa de matre scripsisset Antipater: Ignorat, inquit, Antipater matris vnicam lachrymā multarum calumniarum epistolas delaturam esse. Plut.

Demetrius Phalereus.

Admonebat adolescentes, vt in solitudine seipsos in via obuios, & domi parentes diligenter reuererentur. Laërt. lib. 5. cap. 5.

Epaminondas.

Ex omnibus quæ præclarè & honestè gessisset in vita, illud sibi dicebat esse iucundissimum, quòd vtroque parente viuo Leuctrica pugna vicisset Lacedæmonios. Vir pius non tam sibi gratulatus est eam obtigisse gloriam, quàm hanc voluptatem ex se contigisse his, quibus vitam suam acceptam ferebat. Plutarc. in apopht.

M. Cato.

Adolescens quidam patris vita defuncti inimicum mox in ius vocauit, vltúsque est. quem Cato obuium comiter amplexus, Sic oportet, inquit, non agnis hœdísve, sed è malorum lachrymis ac damnationibus parentum exequias celebrare. Eras. lib. 5. apoph.

Coriolanus.

Cùm meritò iratus ingrato populo Romano, exitium vrbi moliretur, nec à legatis, nec à sacerdotibus exorari posset: Veturia mater vnà cum vxore filij ac liberis in castra venit. In cuius complexum quum accurreret Coriolanus: Sane, inquit illa, prius sciam, vtrum ad hostem an ad filium venerim, & vtrum captiua an mater in castris tuis sim. Hęc aliáque quum dixisset, matrem complexus, Expugnasti, inquit, & vi-

cisti iram meam. Patria te, quamuis mihi merito inuisam, huius precibus dono. Liuius.

Anton. Geta.

Quum Antonini Getæ pater Seuerus destinasset omnes diuersarum partium occidere, inter suos dicere solitus est: Hostes vobis eripio. adeò consentiente Bassiano, vt liberos etiã illorum suaderet necari, Geta puer interrogauit, quantus esset occidendorum numerus? eum quum pater edidisset, rogauit, num isti haberent parentes ac propinquos? quum respõsum esset, Habere, & quidem multos: Plures ergo, inquit, in ciuitate tristes futuri sunt, quàm læti, quòd vicimus. Valuisset cordatum pueri dictum, nisi quorundam crudelitas obstitisset. Ælius Spartianus.

De filiorum impietate in parentes.

Solon.

INterrogatus, cur nullas leges aduersus eos qui parentes verberassent constituisset: Quòd nullos, inquit, tales exstituros existimabam. Anto. in Melissa, parte 2. ser. 11. Max. serm. 23.

Diogenes.

Ad eum qui patrem despiciebat: Non te pudet, inquit, eum contemnere, cui debes hoc ipsum quòd tibi places? Dicti gratia sita est in allusione contrariorum. Pugnant inter sese, despectui esse, & sibi placere. Laert. lib. 6.

Plato.

Videns quendam erga patrem suũ fastuosius agere: Non desines, inquit, adolescens illum contemnere, cuius gratia altum sapere vis? Stob. ser. 77. & Max. ser. 33.

Anonymus.

† Damascius, Syrus Simplicius ex Sicilia, & alii docti viri conuenerant, vt in Persidem ad videndum Chosroen regem vnà proficiscerentur. Inde redeuntes, cadauer inhumatum in agro reperiunt: illúdque, Persarum inhumanitatem detestati, sepeliunt. Noctu vnus ex eo comitatu obseruari vidit ob oculos speciem hominis senis, ac venerandi, hæc dicentis: Noli inhumatum corpus humare, permitte canibus, ac feris lacerandum. Terra vniuersorum mater, matris corruptorem hominem non suscipit. Ille expergefactus, aliis somnum exposuit. Itaque manè in agrum regressi, viderunt corpus nudum in campi superficie iacere. Agathius lib. 2. Græc. Epig.

De filiorum abdicatione.

Aristippus.

INcusante quodam, quòd filium sic abiiceret, negligerétque, quasi ex ipso natus non esset: An non, inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abiicimus? Sensit, eos non habendos pro filiis, qui nihil haberent aliqui, quo se parentum affectui commendent, nisi quòd ab ipsis progeniti sint. Ita senex in comœdia: Tantisper te volo meum, dum id quòd te dignum est, facis. Laërt. l. 2.

Anonyma.

Lacæna quædam, filium qui profectus in militiam, in acie loco fugerat non tantùm vt ignauum & inobedientem abdicauit, sed occidit penitus. De qua hoc extat apud Plutarchum in Lacænarum apophtheg. epigramma.

Germen iners abeat ad tartara, téque perosus
Eurotas, seruis nec det aquã timidis.
Ignauus catulus, mala sors, hinc vade sub orcum.
I, Sparta indignus, quẽ nec ego peperi.

Damatria.

Cùm filium haberet, qui se in bello non

lo non strennè gessisset, domum redeuntem non abdicauit tantùm, sed occidit etiam: dicens, Nequaquam conuenire, vt ex fortissimis parentibus natus filius, ignauus superstes esset. Plut. in Lacænarum apoph.

Teleutia.

Quum Chij exules venissent Spartam, quàm plurimi multis nominibus incusabant Pædaretum. Eos mater Teleutia ad se accersit. ex his vbi cognouisset, quæ filio obiicerent, videretúrque filius in culpa esse, scripsit illi in hunc modum: Mater Pædareto. Aut melius viue, aut illic mane. Virago mortem minata est filio, ni mores corrigeret suos. Plutarch. in apoph. Lacænarum.

Alexander.

Reprehensus ab vxore, quòd filium inutilem abdicasset, diceretque ex eo esse, cùm exposuisset in terram, Et hoc, inquit, ex me est, ac non vult. Max. serm. 23.

Augustus Cæsar.

Iuliam filiam ac neptem relegerat: deinde Agrippam, prius adoptatum, pòst ob sordidum ac ferox ingenium abdicatum. Ad omnem horum mentionem solebat exclamare versu Homerico:

αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τ' ἔμεναι, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι. id est,

O vtinam cælebs vixissem orbúsque perissem.

Nec aliter illos appellabat, quàm tres vomicas, seu tria carcinomata sua. Suorum enim mortem lenius ferebat quàm dedecora. Quin & testamento cauit, ne si quid accidisset Iuliæ filiæ & nepti, sepulchro suo inferrentur. Erasm. li. 4. apoph. ex Suetonij Augusto.

De fine vbique spectando.

Agesilaus.

AVdiens quendam Persarum regis adhuc iuuenis admirari felicitatem, respondit: Nondum vitæ finis adest, vir optime. Nam ne Priamus quidem quum eius esset ætatis erat infœlix, qui tamen miserè iam senex in Troiano incendio extremum clausit diem. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Interrogatus, quem arbitraretur ducem præstantissimum: seipsúmne, an Chabriam, an Iphicratem? Id, inquit, iudicatu perdifficile est, donec viuimus. Alludit ad Solonis dictum, qui finem hominis vtique spectabat. Quàm diu enim viuit homo, potest ad meliora proficere, & ad deteriora degenerare Plut. in apoph.

Fridericus imper.

Percõtatus aliquando quid homini optimum possit contingere? respondit, Bonus in hac vita exitus. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum in Alphonsi res gestas.

De fœlicitate.

Thales.

CVidam quærenti quis esset fœlix? Qui corpore, inquit, sanus est, animo eruditus, siue castigatus. Cupiditates enim animorum morbi sunt. Laërt. lib. 1. ca. 1.

Anaxagoras.

Ab homine quodam malè sanò interrogatus, quinã fœlices essent? respondit, Nemo sanè ex iis quos tu fœlices existimas, sed is quem tu miserum credis. Val. Max. li. 7. c. 2.

Diogenes.

Vnicam fœlicitatem esse existimabat, qua fieret vt reuera lætemur, nec vnquam tristemur, quocunque in loco aut tempore. Stob. ser. 101.

Idem.

Veram fœlicitatem esse dicebat, quæ faceret vt mens & anima in perpetuã tranquillitate hilaritatéque collocentur. Stob. serm. 101.

Aristoteles.

† Felicem eum censet appellandum, qui ex perfecta virtute operatur, externísque bonis abundè instructus est, non quolibet tempore, sed perfecto. Lib. 1. Ethic. c. 10.

Ariston.

* Vt nihil iuuat (inquit) ægrum lectus quem pedes aurei fulciunt: sic neque stultum fœlicitas externa. Sto. ser. 101.

Democritus.

Eum fœlicem esse dicebat qui cum exiguis pecuniis hilaris esset. Infœlicem autem, qui inter magnas opes tristaretur. Stob. ser. 101.

Socrates.

Interrogatus quid esset fœlicitas? * Voluptas, dixit, quem pœnitudo nulla sequitur. Stob. 101.

Idem.

Interrogantibus quínam essent fœlices? respondit: Illi qui mentem bonam & rationem possident. Stob. ser. eodem.

Idem.

* Polus quidam ab eo sciscitabatur, vtrum magnus Persarum rex fœlix esset? Nescio, inquit, an eruditione & iustitia sit instructus. In hoc enim hominis fœlicitas consistit. Et miser homo est, si iniustus. Plato in Gorgia.

Plato.

Rogatus à Cyrenensibus vt ipsis leges scriberet, ac Reipublicæ statum componeret, recusauit dicens: Perdifficile esse condere leges tam fœlicibus: indicans, eos non facilè parere salubribus monitis, qui successu rerum elati, sibi fœlices viderentur. Laër. l. 3.

Antisthenes.

Rogatus quid esset mortalibus beatissimum? Fœlicem, inquit, mori. Hæc sententia consentit cum illa Solonis: Qui fœliciter absoluit vitam, huic nihil sinistri potest accidere, quod fœlicitatem ægritudine aliqua cõtaminet. At quibus res sunt secundæ, ij nihil magis optant quàm diuturnam vitam. Laërtius libro 6. capite 1.

Solon.

Crœsus Lydius rex omnium ditissimus, accitum ad se Solonem, in congressu rogauit, An quis esset se fœlicior? Cui Solon, Tellum ciuem suum fœliciorem, qui filios habuerit probatissimos, & pro patria fortiter occubuisset, dixit. Crœsus autem, putans Solonem omnium vrbanitatum expertem, iterum contendit: Num post Tellum, alium beatiorẽ nosset? Cleobẽ dixit, & Bitonem, Argiuos, qui mirifice inter se amore, tũ summa in matrem obseruantia se fœliciores esse ostenderant. At Crœsus iratus, interrogauit etiam, an in beatorum numerum non meritò reponeretur? Solon respondit: Nondum te fœlicem prædicamus. adhuc enim es in fortunæ & affectuum potestate. Quamprimùm autem mortuus fueris, tum demum videbimus quàm fœlix fueris. Plut. in Solone.

Demetrius Cynicus.

Dicere solebat, nihil sibi videri infœlicius eo, cui nihil in vita accidisset aduersi. Nõ licuit enim illi se experiri vt ex voto illi fluxerint omnia vt ante votũ: malè tamen de illo dij iudicauerunt. Indignúsque visus est, à quo vinceretur aliquando fortuna, quæ ignauissimum quemq; refugit. Sen. lib. quare bonis mala accidant.

Iamblichus.

* Fœlicem eum esse dicebat, qui Deo, quatenus fieri potest, similis fuerit, perfectus, simplex, purus, & se paratus ab humana vita. Stob. ser. 101.

Sylla.

Sylla cognomento Fœlix, inter fœlicitates suas, duas præcipuas ducebat: alteram, quòd Pium Metellum haberet amicum: alteram quòd vrbem Athenarum non subuertisset. Plut. in Rot. apoph.

Vide apoph. de Beatitudine vera, & Fortuna.

De fœnore.

Pittacus.

QVæsitum vbique lucrum inexplebile esse dicebat. Stob. serm. 10.

Periander.

* Dicebat quæstum turpem esse grauem thesaurum Eod. ser.

Socrates.

* Interrogatus, quinam auari essent? qui turpia venantur, inquit, & necessarios amicorum negligunt. Eod. serm.

Polianus.

* Fœneratores pecunias habere & non habere dicebat. Nã dum omnia ad vsuram trahunt, nihil habent, & quod habent alius habet. Ibid.

Vide apoph. de Auaritia, Iniustitia, Lucro & Vsura.

De forma & pulchritudine corporis.

Bion.

FOrmam dicebat esse bonum alienum. Sentiens, extra hominem esse, quod ipse sibi nec dare potest, nec tueri datum. Animi bona verè nostra sunt. Laert. lib. 4. cap. 7.

Zeno Cittiens.

Formam aiebat esse vocis florem: aut contrà, quemadmodum ab aliis refertur, Vocem esse formæ florem. Nam loquentis orationem commendat forma, & rursus oratio composita gratiam addit formæ. Laert. li. 7. cap. 1.

Idem.

Dicenti formoso cuidam, non videri sibi amaturum sapiẽtem: Nihil, ait, vobis formosis est infelicius. Bruson. Lib. 2. c. 44.

Socrates.

Vocabat formam modici temporis tyrannidem. Bruson. libro 2. capite 44.

Plato.

Cùm exprimere tentaret, quidnam forma hominis esset? naturæ priuilegium vocauit. Bruson. lib. 2. cap. 44.

Diogenes.

Formosum adolescentem formæ causa amari conspicatus dixit: Quin operam das adolescens, vt corporis amatores ad animam trãsferas? Antonius in Melissa, serm. 60. part. 1. Hoc autem Stobæus ad Æsopum refert.

Idem.

Conspecto adolescente mollius compto, dixit: Si viris quidem te ornas, infœlix es: sin mulieribus, iniustus. Anton. in Melissa, part. 1. serm. 60.

Idem.

Speciosa scorta reginas appellabat, multos enim facere, quę perceperint. Stob. ser. 63.

Aristoteles.

Aristoteles cùm adolescentem se comere vidisset: Non erubescis, quòd cùm natura te virum fecerit, tu teipsum effœminas? Antonius in Melissa, part. 1. serm. 69.

Idem.

Cùm iuuenis quidam facie formosus, sed moribus petulans, inter alia conuitia ei diceret: Si tam exosus essem ciuibus, vt tu es, laqueo vitam finirem, respondit: Ego verò laqueũ mihi inferrem, si ita me ciues amarent vt te. Notauit autem adolescentiæ petulantiam Aristoteles, cui ostendebat, quàm turpiter ob tam insignem corporis formam à ciuibus adamaretur. Antonius in Melissa, parte 1. ser. 60.

Idem.

Percontanti qui fieret, vt cum formosis diutius ac lubentius confabulemur? respondit, eam percontationem esse cæci. Cæcus enim non sentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. Laert. li. 5. cap. 1.

Idem.

Pulchritudinem dicebat quauis epistola efficaciorem ad commendationem. Sunt qui hoc ascribant Diogeni, Aristotelem verò, formā solitū appellare donum, quia gratis contigit à natura. Eandem Socrates appellauit exigui temporis tyrannidem, quòd formæ gratia mox deflorescat: Plato naturæ prærogatiuam, quòd paucis contingat. Laert. libro 5. cap. 14.

Isocrates.

Eos quî pulchrum habent corpus, animam autem malam, dicebat optimam habere nauim, gubernatorem autem malum. Antonius in Melissa parte 1. ser. 60.

Agesilaus.

Interrogatus cur aleret comam? Quoniam inter ornamenta, respondit, minimo constat. Stobæus serm. 63.

Carneades.

Sciscitatus, quid forma hominis esset? Regnum sine satellitio, respondit: quopiam formosi impetrant quicquid volunt nulla vi adhibita. Laert. Stob.

Theophrastus.

Pulchritudinem nihil aliud esse dicebat, quàm tacitam deceptionem, aut silentem fraudem, quod absque verbis persuadeat. Laert.

Demosthenes.

Æschinē & Philocratem, ex decem illis legatis haud postremi nominis, ab Atheniensibus ad Philippum Macedoniæ regem missis & formam Philippi regis plurimùm laudantes irrisit Demosthenes, dicens, Quòd in Philippo admodum formam laudaris, id habet cum aliis mulieribus commune. Sensit vir prudentissimus, regis boni virtutes nequaquam in forma corporis positas esse, sed in animo rectè composito. Plut.

Æsopus.

Æsopus ei qui corporis forma malè vtebatur: Pulchra veste (inquit) indutus, malè eam exuis. Max. ser. 44.

Idem.

Idem cùm per conuicium, facie deformi esse, ac turpi notaretur, ad eū à quo contemnebatur: Iniquus planè censor es, inquit, qui de forma mea pronuntiaturus, vultum damnas, animi autem speciem non intueris. Stob. Anton. & Max.

Antisthenes.

Quidam adolescens curabat sese ex ære sculpendum, & ad eam imaginem sese conformabat. Huic Antisthenes: Si æs posset vocem edere, qua de re potissimum gloriaretur? De pulchritudine, inquit adolescens. Nō, inquit, igitur erubescis, qui non in animo gloriaris? Voluit autē significare, de forma non gloriandum esse, quę facilè variis casibus ac morbis gratiam amittit. Laert. li. 6. c. 1.

Theocritus.

Theocritus cùm diu multúmque cogitasset, quo pacto ostendere hominibus posset, quidnam pulchritudo corporísq; venustas esset: Demum eburneum detrimentum esse pronūtiauit: quòd grata quidem sit aspectui, sed multorum incommodorum causa. Stobæus.

Philopœmen.

In Philopœmenem cùm iocaretur Titus Flaminius, deformitati corporis eius illudens, diceréto; vultu quā maximè iocoso & hilari: Quid hoc Philopœmen, cum pulchras manus, crura etiam perquàm pulchra habeas, quòd ventrem ipse nō habeas? Ad ea Philopœmen: Quid, ô Romanorum imperator eximie, cùm egregios pedites, strenuos maximè equites habeas, quòd pecuniam minimè habeas? Nam & Flaminius persæpe inopia rei pecuniariæ laborabat, quemadmodum Philopœmen tenuitate ventris, ac medij corporis gracilitate. Pontanus ex Plutarcho.

Domitius.

Nec quicquam gratius hominib. esse dicebat, forma & decore: nec quic-

quicquam etiam breuius. Brusonius l.2.cap.44.

L. Crassus.

Apud Perpennam iudicem defendebat Aculeonem, quem accusabat L. Ælius Lamia, homo deformis. Is quum interpellaret odiosè: Audiamus, inquit Crassus, pulchellum puerum. Huic dicto quum esset arrisum. Ingenium, inquit Ælius, ipse mihi fingere potui, formam non potui. Tum Crassus: Audiamus igitur, inquit, disertum. Multo arrisum est vehementius. Cic. l.2. de Orat.

M. Lælius.

In Galbam oratorem eloquentia clarum, sed gibbo deformem, ita lusit M. Lælius, vt diceret, ingenium Galbæ malè habitare. Nam animi domiciliū est corpus. Eras. l 6. apoph.

Cicero.

Cicero cùm Voconium fortè obuium haberet cum filiabus tribus insigniter deformibus, tacitè ad amicos dixit versiculum Græcum.

φοίβου ποτ' ἀκόντος ἔσπειρε τέκνα.

Id est,

Phœbo haud sinente hic seminauit liberos.

Sentiens, illum inuito Apolline liberis operam dedisse: siue quòd Apollo pulcher à poetis fingitur, siue quòd oriente sole fœtus existiment concipi fœliciores. Plutarc. in Rom. apoph.

Barth. Capranus.

Bartholomæus Capranus, Mediolanensis ecclesiæ antistes, idcirco se ministros forma præstantes quæsisse dicebat, quoniā turpes animi turpia corpora incolerent. Improbitatem autem in egregia forma perrarò compertam esse. Æneas Syl. libr.2. comment. reb. gest. Alphonsi. Constat tamen Aspasio Rauennati, magistro epistolarum imperatoris Alexandri Mammeæ F. hoc etiam dicterium adscribi.

Vide apoph. de Corporis forma & pulchritudine.

De fortitudine domestica.

Zeno.

Accusatus, quòd coniurasset in perniciem Nearchi tyranni, cùm in eculeo iuberetur edere nomina coniuratorum, nominauit plerosque illi amicissimos. De his sumpto supplicio, rogatus à tyranno, num quis superesset etiam: Tu solus, inquit, Reip. pernicies. Tandem & linguam dentibus amplicatam in os tyranni, quod ob iracundiam hiabat, expuit. Laert. li. 9. cap. 5.

Bion.

Frequenter dicere solebat, Senum esse, valere prudentia: iuuenum verò, fortitudine. Laert. lib. 4. c. 7.

Coriscus.

Ille admodum senex, cùm à quodam graui morbo conualuisset: Apage, inquit, quàm inuitus reuersus sum, iam magnam partem itineris emensus, quod absoluere omnino decet. Et sanè fortitudinis pars melior in moderato mortis contemptu consistit. Stob. serm. 7.

Bias.

Crœsus rex cùm contemptim atque minaciter Biantem allocutus esset, hominem in aduersis rebus infractum, iussit eum cepas edere, fletum inciuiliter indicans, quandoquidē harū esus ciet lachrymas. Adeò sapientes arbitrabantur nihil esse æquè regium, ac virtutem, cuius instituta per totam vitam fortiter atque infracto animo sequuntur, nec imperatis aliorum terrentur. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Idem.

Conseruis demisso vultu mœrentibus, eo quòd iam à latronibus capti essent, animaduertens quēdam ex aspectu plus satis effœminatum esse, accedens inquit: Tu me emito, viro enim opus habere videris. Sic ille pu-

defactus cauillo, quod non esse vanum erat sibi conscius, in turbam se abdidit: cæteris audacem coniectorem, sed veridicum stupentibus. Philo Iudæus. eod. l.

Socrates.

* Interrogatus, quid esset fortitudo & robur, dixit, Notus animę cum corpore. Stob. ser. 7. de fortitud.

Democritus.

* Quid efficeret fortitudo, sciscitatus: dispendia minuit, inquit. Item, fortis est, non qui hostes modò superat, sed & qui voluptatibus superior existit. Nam licet aliqui ciuitatib. imperent, mulieribus seruiunt. Eod. ser.

Theodorus Philos.

*Minabatur ei tyrannus mortē, & quidem insepultam. Habes, inquit Theodorus, cur tibi placeas: hemina sanguinis in tua potestate est. nam quod ad sepulturam pertinet, ô te ineptum, si putas interesse, supra terram an infra putrescam. Senec. l. de tranquil. animi.

Plato.

* Interrogatus, quomodo affectum esse conueniat aduersus calamitates: ita (dixit) vt prouidens aliquis non incidat in eas: si tamen inciderit, condemnationem etiam sui non curet. Stob. ser. 7.

Aristoteles.

* Quid esset fortitudo, sciscitatus, Est (inquit) virtus animosi, per quam non facilè mortis metus ingruit.

Lacones.

Apud Lacones erat orationis genus simplex & affectatū, nihil habēs molle ac delicatum: nec in aliis versabatur argumentis, quàm vel in laudibus eorū qui fortiter ac generosè vitam exegissent, quique pro Sparta occubuissent, & ob id ab omnibus vt beati celebrabantur: vel in vituperādis his qui metu periculorum nihil egregij gessissent, & qui ob ignauiā à morte cruciabilē infœlicémq. vitā viuerēt, vel in pollicitatione, per gloriæ studiū accēderent animos ad virtutem, ad cuiusque ætatem accommodatæ. Itaque tres erant apud illos chori, iuxta triplex ætatū discrimen: quibus in festis simul constitutis, senum chorus incipiens canebat,

Nos fuimus olim strenui iuuenculi.

Secundus, in quo erant viri robustæ ætatis, ita respondebat:

At nos sumus: si vis, facito periculum.

Porrò tertius, qui erat puerorum, ita canebat:

Præstantiores nos futuri olim sumus.

Plut. in Lacon apoph & Lycurgo.

Anonymus.

Lacon quidam noctu præteriens monumentum, quum videret spectrum, accurrit lancea traiecturus, & in hoc nitens: Quò me fugis, inquit, bis moritura? Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Cùm sophistam quendam de fortitudine disserentem non admodum attentis auribus audiret, & ob id à quodam reprehenderetur: Ineptum est, inquit, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nil fortiter gessit vnquam. Plut. in Lacon.

Alexander Macedo.

*In Ilio sacra facienti Alexandro, sacerdos dixit, se ostēsurum Paridis Lyram. at ille, Imò Achillis (ait) si habes ostende, ac ante Lyram potius hastam. Stob. ser. 7.

Socrates.

* Morti adiudicatus, & proximus quidā Apollodorus eum accedēs, ait, At istud ô Socrates, ægerrimè fero, quod te iniustè damnatū video. Tunc Socrates, An tu (respōdit) malles me iustè quàm iniustè dānatum? Simúlq. risisse dicitur. Cùm autem Anytū falsum testem prætereuntē videret, dixit, Vir ille triumphat, quasi facinus magnum & præclarū egerit, me ita occiso. Sed quàm stultus & improbus est? ignorat enim vter nostrum in omne æuum vtilior & melior extiterit. Xen. in Apol. pro Socrate.

Agesilaus.

Fortitudinis in rebus aduersis insigne

figne dedit specimẽ. Conõ & Pharnabasus per classem regiam mari potiti, obsidebant maritimas Lacedæmoniorum regiones, quum interim Atheniensium ciuitas mœnibus esset cincta. Itaque Lacedæmonij Pharnabazo donante pecuniam, pacẽ ineunt cum rege: mittúntque ciuem Antalcidam ad Tiribazum, Græcos Asiaticos, pro quibus bellum gesserat Agesilaus, tradentes regi. vnde euenit, vt huius ignominiæ portio recideret in Agesilaũ. Antalcidas enim inimicus erat Agesilao: ideò pacem quacũque occasione cõfecit, inuidẽs illius gloriæ, quã videbat bello crescere, redd́ique maximum, ac maximè celebrem. Nec tamen hæc infœlicitas deiecit illius animum. quin etiam cuidam dicẽti, quòd Lacedæmonij Medissarent, ita respõdit, imò Medi potius Laconissant: significans indolem suę gentis corrumpi fortuna nõ posse. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Sciscitatus, vtra virtus esset præstantior, fortitudo an iustitia? grauiter respondit: Fortitudinis nullũ esse vsum, nisi adsit iustitia. Quòd si omnes essent iusti, nihil opus foret fortitudine. En animũ summo dignum duce, qui nihil præter æquum iudicarit faciendũ: rectéq. perspexerit, plurimum interesse inter audaciã & fortitudinem. Plut. in apoph. Lacon.

Gorgone Leonida vxor.

† Filio in bellum proficiscenti, scutũ cùm daret, dixit: aut hoc, aut super hoc. Laconicos illum hortans, vt mortem potiùs oppeteret, quàm vt clypeo hostis potiretur. Stob. ser. 7. & Plut. in Lacon.

Zeuxidamus.

Suprà tit. de Disputationibus, aut quæstionib. friuolis, atque inutilibus.

Alexander Mammeæ F.

Cùm audisset Artaxerxem Persarum regem magno militum exercitu Romanum inuasurum imperium: Fortes, inquit, viros atque moderatos decet optima quidem optare, sed ferre etiã quæcũq. accidũt cõtra animi votum. Fortitudinis quippe est, rebus prosperis non extolli, infaustis nequaquam deijci animo. Herodian. li. 6.

Anaxarchus.

* Dicente ei Alexandro, suspendam te: Minare his, inquit, è vulgo: mea autẽ nihil interest, super terram ne, an infra computrescam. Stob. ser. 7.

Anaxarchus.

Alexandro mortuo, quum Anaxarchus tempestate esset delatus in Cyprũ, Nicocreon memor contumeliæ philosophũ arreptum in mortariũ coniecit, ac ferreis pistillis cõtundi iussit. Hic illam vulgò celebratam vocem emisit: πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον· Ἀνάξαρχον δ' οὐ πτίσσεις, id est, Tunde Anaxarchi manticã, nam Anaxarchum non percutis. Sentiens, corpus non esse partem hominis, sed animi domicilium tantum. Animus autem non potest tundi. Laër. l. 9. c. 10.

Demetrius Cynicus.

Graui calamitate affectus dixit, Hoc vnum dij immortales queri possum, quòd non antehac mihi voluntatem vestram notam fecistis. Prior enim ad ista venissem, ad quæ nunc vocatus adsum. Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli. vultis aliquam corporis partẽ? sumite. Non magnã rẽ promitto: citò totũ relinquã. Vultis spiritum? quidni? nullã moram faciam, quo minus recipiatis quod dedistis. A volente feretis, quicquid petieritis. Quid ergo est? Maluissem offerre, quàm tradere. Vide reliqua apud Senec. l. de prouidentia, seu quare bonis viris mala accidant.

Paulus Æmilius.

Cn. Cornelius Lentulus in clade Cannensi tribunus militũ, quũ equũ Paulo Æmilio in saxo sedenti, cruoréq. oppleto adduceret: Tu quidem, ait Paulus, macte virtute Corneli es-

sto; sed caue ne frustra miserãdo, exiguum tempus è manibus hostiũ euadendi absumas. Plutar. & Liu.

M. Cato.

Quibusdam efferentibus hominem inconsultè audacem, & in rebus bellicis strenuũ, ait plurimum referre, vtrum quis virtutem magno æstimet, an vitam non magni faciat. sentiens, non eos statim esse fortes, qui quouis modo vitã contemnunt, sed qui tanti faciunt virtutem, vt huius gratia vitam alioqui charam negligãt. Nã se mêt in vitæ discrimen coniicere, aut infœlicium est, & quos vitæ iã tædet: aut immanium, & belluis similium. Erasi l. 5. apoph. ex Plut.

M. Crassus.

Quum Publius Crassi filius fortissimè in bello & pugnasset, & cecidisset, hostes caput iuuenis hastæ impositum gestantes, proximè ad Romanos accedebant, insultantes, rogantésque quo genere iuuenis ille fuisset ortus, neque enim fieri posse, vt ex patre tam ignauo & imbelli talis filius nasci posset. Hoc tam tristi spectaculo nihil commotus Crassus, per omnes ordines concionatus est, clamans, Meus hic priuatus dolor est Romani, mea hæc calamitas, meus hic peculiaris luctus: cæterùm publica ciuitatis salus & gloria in vestra incolumitate vestráque virtute sita est. Plut. in M. Crasso.

Scipio.

Scipio Pompeij socer, quum nauẽ suam teneri ab hostibus vidisset, ferro se transuerberauit, & quærẽtibus vbi Imperator esset? Imperator, inquit, bene se habet. Brus. l. 2. cap. 1. ex Appiano.

Canius Iulus.

*Cum Caio Cæsare diu altercatus, postquã abeũti Caius dixit, Ne fortè tibi inepta spe blãdiaris, duci (ad supplicium) te iussi. Gratias (inquit) ago, optime princeps. Dũ autẽ suppliciũ illud Canius moratur, verisimile nõ est quæ vir ille dixerit, quæ fecerit, quàm in tranquillo fuerit. Ludebat trunculis, cùm Centurio agmen periturorum trahens, & illum quoque citari iubet. Vocatus numerauit calculos, & sodali suo, Vide, inquit, ne post mortem meam mentiaris te vicisse. Tum annuens centurioni: Testis (inquit) eris, me vno antecedere. Amicis autem tristitia affectis dixit, Quid mœsti estis? Vos quæritis an immortales animæ sint? Ego iam sciam. Ad supplicij locum peruẽtus, à philosopho quodam percontatus quid cogitaret, respondit, obseruare (inquit) velocissimo illo mortis momento, an sensurus sit animus, exire se, promisitque si quid explorasset, circumiturum amicos, & indicaturũ quis esset animarum status. Senec. l. de tranquil. animi.

P. Thraseas Paetus.

Cùm post multa crudelia Neronis facinora atq. Agrippinæ mortem, in senatu Romano de Neronis rebus ageretur, cui mirũ in modum senatores assentabantur, dicere solebat: Si me tantùm Nero interfecturus esset, magnam haberem adulatoribus eius gratiam: sed si eos à quibus maximè laudabatur, sustulit, sublaturúsque est, cur oportet frustrà turpiter & seruiliter mori, cũ munus naturę explere liceat, retenta libertate? De me enim, inquit, aliquis sermo habebitur in posterum, de iis nullus, nisi tantummodo eos interfectos fuisse. Xiphil. in Nerone.

Idem.

Dicere solebat, Nero pro innata sua crudelitate occidere me potest, lædere autem non potest. Innuens, corpus quidem hominum crudelitati expositum esse, animum autem nequaquam. Xiphil. in Nerone.

Agrippinus.

*Quondam ei iamiam pransuro, superuenit qui diceret, Nero te proscribit: tunc illic, Ergo, inquit, in Aricia prandium sumemus. Stobæus ex Epicteto.

Pete-

Pertinax Imp.

Suprà apophr. de Conscientia bona, & infra tit. de Morte contemnenda.

Philo Iudaus.

Cùm aliis Iudæis ex aula C. Caligulæ eiectus, eo quòd Cæsari diuinos tribuere honores recusasset, ad suos conuersus dixisse fertur: Bono animo estote viri, non deerit nobis auxilium: vbi autē humanum cessat, diuino non destituemur. Euseb. l. 2. Ecclesi. hist. c. 5.

Athanasius.

Quū ei indiceretur à Iuliano imperatore exilium, mœrentibus cunctis qui discessum eius grauiter ferebant, ínque ipsum oculis coniectis: Bono estote animo filioli, inquit, nubecula est, quæ breui euanescet. Niceph. Call. l. 10. Eccl. hist. c. 29.

D. Ambrosius.

Postquam aduersus Arianos & Iustinam Augustam in templo multa dísputasset, atque orthodoxam fidē contra aliorum blasphemias fortiter defendisset, à Valentiniano Iuniore iussus templum exire, respondit: Lubens id quidē non fecero, neque enim lupis ouium caulam prodam, neque blasphemis templum diuinum concedam. Quod si necare me vis, in ipsa ecclesia in me ensem aut cuspidem stringe, perlibenter enim cædem eam tulero. Theod. l. 5. c. 13. & Niceph. scholiastes. l. 12. c. 19. Ecclesi. hist.

Achemenides.

Achemenides, qui & Hormidas appellatus est, cùm in Persia Christianam religionem in maxima piorū persecutione profiteretur, vocatus à Tarane rege, & obiurgatus ob fidei confessionem, quam in homine extinguere minis conabatur, respondit: Impia atque difficilia à me petis rex, qui vniuersitatis Deum nequaquam abiuro, vt tuæ maiestatis fiam amicus. Maius enim est crimen, diuinam quàm regiam lędere maiestatē. Niceph. l. 14. c. 20. Eccl. hist.

Idem.

Vestimentis quibusdam donatus à rege qui eum beneficiis vincere conabatur, excandescens, tunicam conscissā abiecit, & voce magna exclamauit: Si huius, inquit, gratia me religionem longè optimam mutaturum putas, en munus tuum vnà cum impietate habe. Rex autem tam forti illum animo esse cernens, nudum regia exegit. Nicepho. eodem loco.

Ad domesticam fortitudinem specta ea quæ sunt sub apophr. de Patientia, Iniuria ferēda, Animi moderatione, Doloris patientia, Mortis contemptu, &c.

De fortitudine heroica & militari.

Antisthenes.

Dicere solebat, hostibus à diis omnibus optanda esse bona excepta fortitudine: quòd illa omnia aliquādo futura sint eorum qui fortitudine praecellerent, non eorū qui possiderent, quod ob ignauiam ea tueri non possint. Sensit, frustra parari bona, si quę quid parauit, tueri nesciat. Laert. l. 6.

Idem.

Si quam vidisset mulierem egregiè cultam, adibat ædes illius, iubebátque virum proferre arma & equū: quæ si placuissent, patiebatur mulierem indulgere deliciis, quòd esset qui defenderet: sin minus, suadebat vt eum ornatum deponeret, ne prædæ fieret aliis. Laërt. l. 6. c. 7.

Diogenes.

* Cernens Megarenses longos muros educere, O homines nihili, inquit, non molem murorum curate, sed eos qui super muris collocabuntur. Stob. ser. 7.

Musonius.

* Dicebat mortem honestam dum licet, arripiendam esse: ne (inquit) paulò post mori quidem tibi neces-

se sit, at honestè non amplius liceat. Eod.ser.

Synnidas.

Ante pugnam Leuctricam quibusdam dicentibus illam ipsam diem ostensurã fortem virum: Multifaciendam, vrbanè inquit, diem esse, quæ virum fortẽ monstrare posset. Plut.

Anonymus.

Lacon quidam adhuc impubes captus, clamabat: Pugnans quidem captus sum, seruire nolo. Verùm cùm paulò pòst iuberetur seruili fungi ministerio, elisum parieti caput rupit. Senec. epist. 11. Plu. autem, se è tecto præcipitem dedisse ait.

Idem.

Alius ægro corpore in aciem progrediebatur. cùm autem quidam eũ, quorsum ita affecto corpore proficisceretur, interrogarent, respondit: Ad moriendum pro Reipub. nostræ salute. Max. ser. 4.

Idem.

Alius claudus ad militiam proficiscens, quum ab aliis rideretur: Non opus est fuga, sed viribus, inquit, quibus milites subsistant, locúmque in acie tueantur. Plutar. in Lacon. Max. ser. 4.

Lacones.

Quum quidam fortè obuij Laconibus dixissent, Fortunati estis, ô Lacones: nã modò hinc latrones abiere: Non nos, inquiunt, per Enyalum (sic enim illi Martem vocant) sed illi potius fortunati sunt, qui in nos non inciderunt. Adeò gens ea gerebat animos ad omnia impauidos, quę vulgus hominum formidat. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quum ex Atheniensium sociis quidam contumeliæ causa rogasset captiuum Laconem, num qui in prælio occubuissent, fuissent strenui viri? Magni profectò, inquit Lacon, faciendum fusum (sagittam intelligens) si strenui ignauique discrimen nosset. Significans, illic vbi res sagittis aut saxis agitur, nullam esse fortis & ignaui discrimen: sed vbi cominus res geritur, ibi demum apparet, qui sint viri, qui non. Erasm. 6. apopht.

Idem.

Lacon quidam oculorum morbo laborans, ad bellum proficiscebatur, sed quibusdam dicentibus, quò abis sic affectus? aut quid facturus? Si aliud, inquit, nihil egero, hostis saltem gladium hebetabo. Plut.

Idem.

*Philippus ante Spartæ muros castrametatus, misit nuntios, multa & dira minitans, ni facerent imperata. Quidam autem ex Lacedæmoniis, minis auditis, gratiam, inquit, habemus Philippo, quod non prohibeat, id quod in pugnantium potestate situm est, mori. Stob. ser. 7.

Ariston.

Cùm Atheniensis quidam apud Aristonem recitaret funebrem orationem conscriptam in laudem eorum qui fuerant à Lacedæmoniis in bello cæsi: Quales igitur, inquit, nostros esse putas, qui istos vicerunt? Plutar. in Lacon.

Anonymus.

Miles quidam Lacedæmonius, in pugna prostratus hostem eius tergo insidentẽ, rogauit vt se verteret, & in pectus potius stringeret ensem, rogatus, Quid ita? Ne amasius, inquit, meus erubescat, si viderit auersis cõfossum vulneribus. Plutarchus in Lacon.

Androclydas.

Ad eum qui quærebat, cur breuibus Spartiatæ pugionibus in bello vterentur? Quia cùm hostibus, inquit, cominus dimicamus. Plut.

Archileonidã.

Hæc Brasidę mater, filium in prælio occubuisse audiens, nil prius interrogauit, quàm an filius honestè occubuisset? Thracibus illius virtutem collaudantibus, dicentibúsque, Non esse apud Lacedæmonios alium

illi

illi parem: Ignoratis, inquit, hospites, quales sint Lacedæmonij. Erat quidẽ vir bonus Brasidas, cęterũ Sparta multos habet illo præstantiores. Verum in hac fœmina magis admirari conuenit? animíne generositatem, quæ de filij morte quòd obtigisset honesta, gloriandum etiam putaret, tantùm abest vt muliebriter defleuerit: an modestiam, & in patriam affectum, quæ non passa sit ita filium prædicari, vt reliquorum Spartanorum gloriæ decederet aliquid? Plut. in Lacon. apoph.

Pædaretus.

Pædaretus cuidam dicenti, magnum esse numerum hostium: Tantò, inquit, plus gloriæ referemus, quoniam plures interficiemus. Quod alter adferebat ad persuadẽdã ignauiam, ille vertit in calcar fortius agendi. Eodem telo repelli possunt, quicunque difficultatis causatione dehortantur ab honesto. Plutarch. in Laconicis.

Anonyma.

Lacæna filium claudum in aciem proficiscentem deducens: Fili, inquit, singulo quoque gradu fac virtutis memineris. Aliis claudicationis vitium solet formidinem incutere: at hæc monuit, vt ex ipso vitio sumeret animum ad rem fortiter gerendam: ita cogitans, nihil est in fuga præsidij claudo: aut vincendum est, aut moriẹndum. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Lacæna clypeum imponens filio, sic illum adhortata est: Fili, aut hũc, aut super hunc. Laconica breuitate sentiens, sic rem gerendam in bello, vt aut victor clypeum referret, aut mortuus in clypeo domum reportaretur. Plutar. in apoph. Lacænarum. Stob. tribuit dictum illud Gorgoni, Leonidæ vxori. ser. 7.

Alia.

Alia rursus filio ad bellum proficiscenti, clypeum imponens, hunc, inquit, tibi pater semper seruauit, proinde tu fac serues eundem, aut ne sis. Ibidem.

Alia.

Alia filio dicenti, quòd breuẽ haberet gladium: Tu, inquit, adde gradum, significans, nihil obfuturam gladij breuitatem, si propius ad hostem accederet. Ibid.

Alia.

Lacedæmonius quidam sic in bello vulneratus, vt ingredi non posset, sed quadrupedum more ambularet, quum ob id derisus erubesceret, à matre reprehensus est his verbis: Quãto præstabat fili de fortitudine gaudere, quàm de stulto risu pudescere? Simile narrat Cicero de matre Sp. Claud. Plut. in apoph. Lacæn.

Anonymus.

Lacon quidam in clypeo pro insigni gerens muscam, eámque nõ maiorem vera: quibusdam irridẽtibus, dicentibúsque quòd in studio fecisset quò lateret: Imò, inquit, vt sim conspicuus. Tam enim propè accedo ad hostes, vt ab ipsis insigne eiusmodi sit, videri possit. Salsissimè conuicium ignauię vertit in argumẽtum fortitudinis. Plut. in Lacon.

Antiochus.

Supra de Argutè dictis.

Leonidas.

Contra Persas propugnaturus, percontatus, quid facere statuisset? Nil aliud, ait, facturus sum, quàm reuera pro Gręcis moriturus pugnãdo. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Vbi peruenisset Thermopylas, sic commilitones affatus est: Aiunt barbaros in propinquo esse, nos autem tempus terimus. Nunc enim peruenimus ad barbaros: quos aut vincamus oportet, aut victi moriamur. Plut. in Lacon.

Idem.

Quodam ita dicente, Præ iaculis barbarorum nec solem videre licebit: An non, inquit, lepidum fuerit,

si cum illis sub vmbra pugnaturi sumus? Quid hoc animo fortius? Ad mortē eunti, etiam iocari libuit: sed ludens interim, metum exemit suorum animis. Hoc apophthegma refert M. Tull. Tuscul. quæst. lib. 1. velut de ignoto: E quibus (inquit) vnus quum Perses hosti in colloquio dixisset glorians, Solem præ iaculorum multitudine & sagittarum vmbra nō videbitis: In vmbra igitur, inquit, pugnabimus. Plut.

Idem.

Cùm alius quidam militum de hostib. dixisset, Sunt prope nos: Et nos inquit, prope illos. significans, ob id nō minus imminere discriminis hosti, quàm ipsis. Plut.

Idem.

Cuidam dicenti, Sic ne cum paucis aduersus multos belli fortunam experturus huc venisti? Si putatis, inquit, me multitudine fretum huc venisse, ne Græcia quidē omnis satis sit, siquidem ea ad barbarorum multitudinem collata, exigua portio est: sin virtute, & hic numerus suffecerit. In bello indicauit plus habere momēti quales ducas milites, quàm multos. Plut.

Idem.

Quum ei Xerxes scripsisset, Mitte arma: rescripsit, Veni & cape. Maluit armis mori, quàm traditis armis turpiter de vita cum hoste pacisci. Plut. in Lacon.

Agis Archidami F.

Dixisse fertur, Lacedæmonios non oportere percontari quot sint hostes, sed vbi sint. significans, non à militum numero pendere victoriam, sed à fortitudine. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Infrà de Vrbium munitionibus.

Idem.

Cuidam sciscitanti, quot essent Lacedæmonij? Quot satis sunt, inquit, ad propulsandos malos: ostendens, referre quàm fortes viros habeat ciuitas, non quàm multos. Plut.

Idem.

Fortiter & illud dixisse fertur, Lacedæmonios non oportere percōtari quot sint hostes, sed vbi sint, significans, non à militum numero pendere victoriā, sed à fortitudine, reíque gerendæ celeritate. Statim enim congredi vult, qui quærit vbi sint hostes. Plut. in Lacon.

Idem.

Paratum cum hoste confligere, belli duces admonuerunt, expectaret reliquos socios: Num adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt? At nescitis, eos solos cum hostibus pugnare, qui reges verentur ac metuunt? Non putauit eos expectandos, qui ad præscriptum ab Imperatore tempus non adessent: reliquos, etiam si adsint, nō pugnare. Ibid.

Idem.

Milites sic adhortatus est: Ita prandete commilitones mei, tanquam apud inferos cœnaturi. Hæc vox ignauis ademisset animum ac viris fortibus addidit, admonens, ne cibo vinóque graues venirent ad prælium, aut certè pro patria fortiter occumberent. Plutarch. in Lacon. Id etiam Leonidæ tribuitur.

Idem.

Damadi dicenti, quòd enses Laconici ob breuitatem à circulatoribus deuorarentur: Atqui his, inquit, ensibus Lacedæmonij assequuntur hostes longioribus armatos gladiis, declarans, non referre quo quid apparatu fiat, sed quantum efficiatur. Siquidem hoc specior victoris gloria, quo minus habet præsidij præter virtutem. Plut. in Lacon. apoph.

Cleomenes.

Percōtanti cuidam, quam ob caussam Spartiatæ non dicarent diis spolia ab hostibus detracta: Quoniam, inquit Cleomenes, à timidis venerunt. Porrò quæ parta sunt ab his qui ob timiditatem capti sunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis con-

secrata reponi. Sensit, in bello aut vincendum, aut fortiter occumbendum: adeoque rem ignominiosam iudicabat metum mortis, vt alienæ quoque timiditatis monuméta putaret ab iuuenum oculis submouenda. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam ei pollicitus est dono gallos qui pugnando interirent, tum vrbanè respondit: Non egeo istis, sed iis qui dum alios pugnando conficiunt, superstites ipsi maneant. Plut. in apoph.

Idem.

Augure illum dehortante, ne exercitum educeret ad vrbem Argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem: postquam admouisset ciuitati copias, ac portas videret clausas, & mulieres in mœnibus: Hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis vxores occlusere portas? Fortis animus, si cum æquo bonóque fuisset coniunctus. Plutarch. in Lacon.

Agesilaus.

Quum apud Mantineam pugnaretur fortissimè, admonuit Lacedæmonios, vt cæteris omissis omnibus in vnum Epaminondam intenderent vim prælij, dicens, Solos cordatos esse viros fortes, hósque solos esse auctores victoriæ. Itaque si hunc, inquit, ceperimus, facilè cæteros in potestatem vestram redigemus, vtpote vecordes, nulliúsque pretij, quod & euenit. Nam inclinante ad Epaminondam victoria, quum nonnullorum fuga fieret, adhortanti illi suos, & à fuga reuocanti, Lacedæmonius quispiam lethale vulnus inflixit. Eo prostrato, qui erant cum Agesilao, à fuga reuersi, iam ancipiti Marte cum hoste depugnarunt, sic tamen, vt multo inferiore Thebani, multo præstantiores Lacedæmonij viderentur. Hac arte prudentia ducis consuluit incolumitati suorum, qui fuerant haud dubiè perituri: simul illud docuit, in bello plus habere momenti vnum verè prudentem & cordatum, quàm turbam imprudentium. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm transmisso Hellesponto iter faceret per Thraciam, nulli quidem barbarorum supplex fuit, vt daretur transitus: sed missis ad singulos nuntiis rogabat, vtrum per hostium an amicorum regionem iret, ac cæteri quidem illum amicè recipiebant venientem, ac discedentem deducebant. Cæterum qui Troadenses appellantur, à quibus, vt fertur, Xerxes datis muneribus transeundi copiam emerat, transitus mercedem postulabant ab Agesilao, centum argenti talenta, totidémque fœminas. At is irridens eos, rogáuit, cur non protinus venissent, accepturi quod postulabant? Admonuit exercitum, & congressus cum iis qui se obiecer collocauerant in acie, omnes vertit in fugam, compluribus trucidatis. Itaque sibi ferro viam aperuit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm hostes Agesilai exercitum fossa cingerent, id quod facilè poterant ob multitudinem, ac Nectabius, cui suppetias ferebat, censeret erumpendum, & cum hoste conserendas manus, ne institutum perficerent: ille negabat impediendos hostes, qui pares hostibus esse studerent, non superiores. Siquidem fossa vtrisque adimebat confligendi copiam. Porro cùm parum abesset quin fossa coiret, per hoc angustum interuallum instructis reliquis militibus, ac inter pares commissa pugna, vertit illos in fugam, hostiúmque ingentem stragem edidit paucis militibus, quos secum habebat, atque ex præda magnam pecuniarum vim misit Spartam. Plutarchus in Agesilao.

Epaminondas.

Cùm esset sibi nunciatum, exercitum ab Atheniensibus nouis ornatum armis in se missum: Quid igitur, inquit, Antigenidas gemit, cùm Tellen nouas tibias habeat? Hic enim malus, ille optimus erat tibicen. Plut.

Idem.

Cuidam obiicienti, quòd Agamemnonis gloriã æmularetur, Falleris, inquit, nam ille, totius Græciæ præsidiis vsus, decem annis vix vnam cepit vrbem: ego vnius huius vrbis præsidiis, vno die profligatis Lacedæmoniis, totam Græciam liberaui. Eras.5.apoph. ex Plut.

Idem.

In Mantinea pugna lethaliter vulneratus, non prius ferrum eduxit, quàm audiuisset Thebanos vicisse: tum, Satis, inquit, vixi, inuictus enim morior: & educto ferro protinus efflauit animam. Val. Max.

Idem.

Quæsiuit, an clypeus esset saluus? vt audiuit saluum, rogauit, an hostes essent deuicti? Audiens penes Thebanos esse victoriam, ita loquutus est militibus: Non finis commilitones vitæ meæ, sed melius & altius initiũ aduenit. Nunc enim vester Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Val. Max.

Idem.

Pugnaturi cum Lacedæmoniis cũ sella succubuit, militibus rem malè ominantibus: Imò, inquit ille, sedere prohibemur, animósque militum restituit. Brus. l.2.c.43.

Dercyllidas.

Pyrrho exercitum ducente contra Lacedæmonios, & multa minitante, Dercyllidas, vnus ex senioribus exurgens in concione dixit: Si quidẽ Deus est qui minatur, non timeamus, nihil enim iniustè egimus: sin homo, norit quod viris minetur. Stob. serm. de fortitudine.

Archidamus.

Vbi vidisset iaculum catapulta mittendum, id temporis primùm ex Sicilia aduectum, exclamans, inquit: Hercules, periit viri virtus. Quoties enim instrumentis bellum geritur, quæ misso telo saxóve procul feriũt, minimum interest inter fortem virũ & ignauum: verùm vbi cominus res geritur, tum apparet qui viri sint, qui non. Plut. in Lacon.

Idem.

Cuidam quærenti quàm spatiosam regionẽ obtinerent Spartiatæ: Quantam, inquit, hasta possunt assequi. Allusum est autem ad mensores agrorum, qui decempedis aruorũ spatia metiuntur. Plut. in Lac.

Idem.

In bello quod gerebatur cum Philippo, quibusdã suadentibus vt procul à patria pugnaretur: Haud istud spectandum est, inquit Archidamus, sed bene pugnantes hostibus erimus superiores: significans, non perinde referre vbi confligas cum hoste, vt quàm strenuè se gerat dux aut miles in bello. Plut. in Lacon.

Pelopidas.

Domo egrediens, lachrymante vxore, ac dicente vt seipsum saluum redderet: ô mulier, inquit, priuatorum est hæc admonere, ducum autem & imperatorum alios saluos facere. Plut. in apoph.

Brasidas.

Cùm bellum aduersus Ephoros susciperet, hostibus prius scripsit hũc in modum: Quicquid malorum vspiam erit, profligabo, aut moriar. Verùm cùm in instituto suo pergeret, & iam Græcos Thraciam incolentes liberaret, fortiter pugnando occubuit. Plut. in Lac. apoph.

Callicrates.

Aduersus Mardonium Xerxis ducem pugnaturus, sagitta percussus ac propemodum exanimatus: Ego, inquit, mortem nihil lugeo, seu quòd domo

domo proficiscens vt pro Græcia morerer, huc venerim, sed angor animo quòd nec strenuè, nec fortiter dimicans oppeto. Plut.

Agesilaus Athenensis.

* Is ad exercitum Persicum explorandum missus, comprehensus est & ad Xerxem perductus. Cúmque is immolaturus esset bouem super aram solis, Agesilaus dextram iniecit manum: & cùm sine gemitu pertulisset angustiam illorum tormentorum, dixit, Tales sumus omnes Athenienses: sin fidem non habes, etiam sinistram immittam. Stob. ser. 7. de fortitudine. Eadem refert Liuius & Plutarch. de Mutio Scæuola Romano.

Antigonus.

Cùm circa Andrum nauale institueret prælium, dicente quodam, multo plures esse hostium naues: Me autem, inquit, aduersus quot oppones? Plut.

Porus.

Porus Indorum rex, inuadente Indiam Alexandro, suadentibúsque amicis, vt societatem cum regibus finitimis iniret ad propulsandum Alexandri impetum: Si mihi, inquit, tantæ vires non sunt, vt sine sociis saluus esse non possim, melius profectò est omnino non regnare, & fortiter mortem oppetere pro salute meorum. Curtius & Arrianus.

Idem.

Idem suadentibus amicis, vt faceret rem diuinam, nec Alexandro postea transitum per flumen concederet: Non est, inquit, arma tractantium supplicare. Ex iisd.

Idem.

Dicentibus amicis, si supplex Alexandro cessisses, non esses victus: respondit, si Alexandro supplex cessissem, futurum erat vt ipse me ignauũ seruum: si armatus restitissem, generosum regem iudicaret. Bruson. li. 2. cap. 43.

Lycurgus.

Roganti, qua de causa vetuisset oppugnari turres: Ne, inquit, à fœmina, pueróve, aut ab alio quopiam homine puero ac fœminæ non dissimili, viri præstantiores occidantur. Non probauit prælij genus, in quo virtuti locus non esset. E turribus verò puer aut mulier deiecta saxorum potest virum quantumuis fortem interimere. Quis igitur locus virtuti in bellis nostris, in quibus præcipuas partes agunt bombardæ? Plutarch.

Xerxes.

Cùm à trecentis Lacedæmoniis ad Thermopylas vexatus esset, tantam militum ducens multitudinem, hoc se deceptum aiebat, quòd multos quidem homines haberet, milites autẽ perpaucos. Sentiens, non perinde referre quàm multos educas, sed quã exercitatos. Eras. 5 apoph.

Darius.

Missis legatis ad Alexandrum ei decem millia talentorum, cunctam Mesopotamiam, filiæque matrimonium, tum amicum se sociumque futurum pollicebatur. Literis perlectis Parmenio: Si Alexander (inquit) essem, has ego conditiones acciperem. Cui subridens Alexander: Et ego medius fidius, ait, si essem Parmenio. Plut. Q. Curtius Arrianus.

Lacones.

Philippo, quum peruenisset in agros Lacedæmoniorum, scripsissétque, Vtrum vellent ipsum venire hostem, an amicum: responderunt, Neutrum. Vnico verbo absoluerunt sententiam, quod erat Laconum: ac simpliciter negantes regi transitũ, quod erat virorum fortium. Plutarch. in Lacon.

Alexander.

Quum Darius numerosissimum exercitum instruxisset, Alexander profundissimo somno correptus est, adeò vt nec interdiu potuerit expergisci. tandem imminenti periculo

amici ingressi, regem excitarunt. Qui quum dicerent, se mirari in eo rerum statu tantam regis securitatem: Magna, inquit Alexander, animi molestia me Darius liberauit, qui vires suas omnes in vnum contraxit, vt liceat vno die de summa rerum decernere. Plut. in vita Alex. Q. Curtius. Arrianus.

Idem.

Philippus Macedo, quum Alexandro filio dixisset, num vellet regiam ædificare domum, ornatam auro, electro, eboréque: Minimè, inquit Alexander, sed potius hostium spoliis. Brus. l. 2. c. 43.

Idem.

Insultantibus in eum Scythis, conuiciisque trans Tanaim fluuium lacessentibus, tranare decreuit, sed dissuadente Aristandro vate, qui dicebat, prodigiis hoc prohiberi: Satius est, inquit, periculo me offerre, quàm tota penè Asia subacta, Scythis ludibrio & contemptui esse. Brus. lib. 2. cap. 43.

Idem.

Idem cuidam ciuitati partem agrorum & dimidium rerũ omnium promittenti: Eo, inquit, proposito in Asiã veni, non quidem vt id acciperem quod dedissetis, sed vt haberetis quod reliquissem. Bruson. libro 2. capite 43.

Idem.

Vulnerato in pectore, in expugnatione cuiusdam arcis, quũ ab amicis reprehenderetur, quòd tã prope accessisset, Seniorem quendam Bœotiũ dixisse ferunt, Virorum est, ô Alexander, magna facinora aggredi: sed qui præclarè quicquam facit, necesse est & pati. Brus. l. 2. c. 43.

Idem.

Eundem cùm amici hortarentur, vt noctu hostes aggrederetur: Non est, inquit, regium victoriam furari: Q. Curtius, Plutarchus.

Idem.

Cùm vidisset quendam, idem cum ipso nomen habentem, sed timidum adolescens, inquit, aut nomen, aut mores mutato. Sensit autem, eum Alexandri nomine nequaquam dignũ esse, nisi qui militari facinore fortem se militem & infractum ostenderet. Q. Curtius. Max. ser. 4.

Idem.

Cùm ei ad bellum gerendum proficiscenti diceret Aristoteles, expectandam esse perfectam ætatem, & tum demum bellandum esse: Vereor, inquit, ne dum perfectam ætatem expecto, audacem perdam iuuentutem. Eod. ser.

Idem.

†Cùm Ilium venisset, & omnia studiosè contemplaretur, quidam Troiã ei lyram Paridis ostendit. At ille, pluris facerem, inquit, hac Alexandri, lyram Achillis, si eam mihi posses monstrare. Desiderabat nimirum fortissimi ducis instrumentum, quo vsus erat in præstantium bellatorum laudibus celebrandis: Non effœminati, qui infames tantum amores canebat. Ælian. lib. 9. de Var. hist. cap. 38. serm. 7.

Timotheus Athen.

Prospera fortuna per omnia credebatur vti, dicebátque, Fortunam rerum bene gestarum causam esse, Timotheũ verò nullius. Proinde pictores dormitantem eum in castris taxãtes fingebant, atque fortunam supra caput pendentem, ciuitates quasi in rete quodam conducere. Ælia. lib. 4. de Var. hist.

Anonyma.

*Eubuli & Aristophantæ Siculorum vxores, cum maritis adu. Phalarium tyrannum Agrigentinum conspirauerant. Deprehensæ, tyranno omnia ingenuè fassæ sunt, & simul cũ maritis strenuã operam dedisse, vteũ tollerent. Sciscitante Phalari quã ob iniuriam, Ob nullam priuatã, verùm ob publicam responderunt. Communem enim iniuriam esse quòd liberæ ciuitates seruitute p̃merentur.

Rursus

Rursus eo interrogante, quo tandem supplicio affectæ meritas pœnas luerent huiusce odij: capitis dixerunt, Phalaris tanta animi fortitudine permotus, eas dimisit liberas. Stob. sermon. 7.

Pyrrhus.

In pugna Tarentina Romanorum militum virtutem ac ducum prudentiam admiratus, exclamauit, O quàm facile erat orbis imperium occupare, aut mihi Roman. militibus aut me rege Romanis! Ita Florus in Epit. libro 3.

Coriolanus.

In bello aduersus Volscos, quum rogaretur vt labore ac vulneribus æger sese in castra reciperet: Non est, inquit, victoris labore, móxq. hostem fugientem insectatus est. Victoriæ dulcedo excutiebat omnem molestiæ sensum. Eras. l. 6. apoph.

Scipio.

Scipio, qui quinquaginta quatuor annorum spatium emensus, neque emit, neq; vendidit quicquam, quum quidam ei scutum eleganter apparatum ostenderet, dixisse fertur: Atqui Romanum ciuem par est in dextra spem ponere, non in sinistra. Innuit autem. Romanos semper cæteris fortitudinis præstantiores fuisse, qui in bellica virtute omnium paucis annis domini facti sunt. Ælian l. 11. de Var. hist.

Q. Fabij, & Carthaginensium.

Sagunto à Pœnis contra fœdus oppugnata, Romani legatos misere Carthaginem, in quibus erat Q. Fabius, exploraturos an id publico consilio factum esset. Ad id quum quidam Carthaginensium princeps ferocius respondisset, Romanus sinu ex toga facto, En, inquit, vobis bellum & pacem apportamus, vtrum placet sumite, quum Pœni ferocius reclamarent, daret vtrum vellet: Romanus effuso sinu, Bellũ, inquit, damus. Responderunt Pœni se accipere, eóque animo gesturos quo ille daret. Eras. l. 6. apoph.

Scipio iunior.

Postquam se intra muros vrbis receperat, Carthaginensibus ex arce sese defendentibus, ac Polybius suaderet vt in mari, quod interiacebat non valde profundum, murices spargeret ferreos, aut tabulas aculeatas inijceret, ne transmisso mari hostes pro aggeribus pugnarent: aiebat esse ridiculum quum mœnia tenerent, & intra vrbem essent, dare operam ne cum hostibus confligerent. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Numantia capta, quum iterum triumphasset, incidit illi controuersia cum C. Graccho, tum pro senatu tum pro belli sociis. Id molestè ferens populus, tumultuabatur: Scipio verò conscenso suggestu, Me, inquit, nec castrorũ vociferatio vnquam terruit, nec tumultus hominũ terrebit, quibus Italiam scio nõ matrem esse, sed nouercam. Significans, eos qui publicis patriæ cõmodis obstreperent, non esse verè Italos, sed alienigenas. Valerius refert illum dixisse: Nunquam eos metuam solutos, quos hîc alligatos adduxi. Denotans, eos adductos fuisse captiuos, qui in victorẽ ferocirent. Plut.

P. Licinius.

P. Licinius consul, imperator equestri pugna superatus à Perseo Macedonum rege, bis mille & octingentos milites amisit, partim interfectos, partim captos. Cùm verò post pugnã Perseus mitteret oratores acturos de fœdere ac pace: Licinius, qui victus erat, victori præscripsit, vt si pacem vellet, quæ haberet in sua potestate, daret in fidem Romanorum. Ne calamitas quidem fortissimi viri spiritus potuit imminuere. Nec ignorauit Perseus, quibus cum viris ipsi res esset? eóque fecit victor quod victi solent facere. Plutarchus in Roman. apoph.

Sylla.

Apud Orchomenum quum milites lõgius euagarentur, ordinibúsq; perturbatis fugam caperent: Sylla ex equo desiliens, arrepto vexillo in hostẽ conuolat, ita vociferans: Mihi quidem ô Romani milites, hîc pulchrũ est mori: vos interrogati quo loco ducẽ vestrum amiseritis, memineritis dicere apud Orchomenũ. Hac voce suos reuocauit. Plut. in Syll.

Pomponius.

Pomponius miles Romanus captus à Mithridate sub Lucullo imperatore, multis saucius vulneribus, rogatus à Mithridate, An curatus ei foret amicus: Ero, inquit, perlibenter, si tu prius Romanis amicus fueris. sin inimicus, me quoque inimicum habebis. Bruf. l. 2. c. 1.

M. Brutus.

Vltimum prælium initurus, dehortantibus quibusdam ne se tanto discrimini committeret: Hodie, inquit, aut rectè erit, aut nihil curabo. Significans se aut victorem fore, aut nõ victurum. Mors autem adimit omniũ malorum sensum. Plut. in Bruto.

Idem.

Post Cæsaris cædem periculis circundatus, scripsit ad Atticum, optimo in statu mentem suam locatam esse: aut enim se victorem Romanam Rempubl. liberaturum, aut animam suo de corpore, Bruson. libro 2. capite 43.

Cyanienses.

Cùm M. Bruto tota ferè Lusitania sese dedisset, soláq; vrbs Cyania pertinaciter arma retineret, tentatũ est per Bruti legatos, vt data pecunia perseuerarẽt esse sui iuris. Verùm his populus Cyaniensis vnô ore respondit, sibi ferrum à maioribus relictum, quo vrbem tuerentur: non aurum, quo libertatẽ redimerent. Val. Max. lib. 6. c. 4.

Pompeius.

Cùm Syllanæ factioni se addixisset, non absque spoliis, nec fine cruenta victoria imperatori se copias exhibiturum esse dicebat. Nec prius venit ad Syllam, quàm multis conflictibus hostium duces superasset. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Post attritos Tigurinos, ad vrbem quandam sociorum proficiscens, cùm audisset Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum se recepit. Ibi congregatis copiis, instructaque acie, vbi equus illius cui solebat insidere adductus est: Hoc, inquit, post victoriam vtar in persequendis hostibus: & pedes aggressus est Heluetios. Plut. in Cæs.

Idem.

Videns aqualiferum terga dantem hostibus, faucibus comprehensum hominem, in hostes manus conuertit, atq; ait: Quorsum abis ignauissime, an non illos esse vides quibus cum dimicamus? Bruf. l. 2. c. 43.

Idem.

Potentiam duabus potissimùm rebus parari, pecunia scilicet & militibus, atque deinde eam potentiam eiusmodi rebus conseruari & augeri, dicere solebat. Existimauit autẽ, hæc duo sese mutuò consequi posse, exercitum commeatu retineri, rursum cõmeatum armis comparari. Xiphilinus in Cæsare.

Idem.

Dyrrachij expectabat, vt illuc è Brundusio milites mitterentur. Id cùm tardius fieret, clàm omnibus conscensa scapha exigua, tentauit transmittere pelagus, cúmque nauigium vndis obrueretur, gubernatori iam animum despondenti, quis esset aperuit, dicens: Confide fortunæ, sciasque te Cæsarem vehere. Tanta erat animi præstantia, quasi fortunam ac deos in manu haberet. Ac tum quidem tempestate ingrauescente, veritus est quod instituerat peragere: Milites autem vbi resciuere factum, concursum fecerunt ad Cæsarem,

stretu, grauitérque ferebant si alias expectaret copias, velut ipsis diffisus. Plut. in apoph.

Anonymus.

Cùm Antonius appararet classe cũ Cæsare confligere, quidam tribunus militũ, vir fortis, & armis exercitatus Antonio prætereunti corpus suum multis cicatricibus insignitum ostendit, dicens: O imperator, cur his vulneribus, aut huic gladio parum fidis, inque lignis fragilibus spem reponis? Sine Phœnices & Ægyptij classe pugnent, nobis Romanis terram da, in qua consueuimus vel hostem vincere, vel mortem oppetere. Plut. in vita Antonij.

Turbo.

Turbo Adriani Cæsaris præfectus, admonitus ab eo, vt curã haberet suę valetudinis, sibiq; daret vacationem à negotiis, respondit, Nõ decere Cæsaris præfectos, nisi stantes mori. Ignauum esse sentiens, in lecto incũbentem expirare. Eras. 6. in apoph.

Zisca.

Ioannes Zisca, Hussitarum dux & imperator bellicosissimus, cùm in pueritia vnum oculũ amisisset inter æquales ludẽs, altero etiam in obsidione cuiusdam castri priuatus est. Sed neque oculo vtroque cassus imperio se abdicauit: Is post multa cõtra Bohemios & Theutones egregia facta, cum in morbum lethalẽ incidisset, ac iam propè moriturus interrogaretur: quomodo sepeliri vellet? Pellem, inquit, mortuo demite: relictóq; feris cadauere, ex ea tympanũ facite, quo in præliis vtamini. Nam vt hostes viuentis aspectum nõ ferebant, ita mortui sonitum non ferent. Æn. Sylu. lib. 3. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Videns naufragos auxilium implorantes, suos adhortatus est, vt illico subuenirent, qui dum pertimescerent periculũ maris tam horrẽdum, dicentes, melius esse vnam quàm vniuersas triremes perditum iri: Rex ipsemet soluit prætoriam nauem, Satius esse inquiens, vnà cum sociis viris fortissimis occumbere, quàm illos videre ante oculos extrema pati. Panor. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

De fortuna.

Socrates.

Maximam ceu minimam spectandam esse dicebat, & quod abest nõ desiderandum: neque enim, inquit, ad te pertinet. Stob. ser. 5.

Diogenes.

Solebant olim à periculis seruati in templis suspendere donaria, velut incolumitatem suam diis acceptam ferentes. Proinde quum Samothracẽ profecto Diogeni ostenderentur donaria, quæ à bello, morbo, nauigatione, aliòve discrimine seruati, dicârant: Atqui, inquit Diogenes, multò plura essent, si qui seruati non sunt, ista dedicassent. Sensit opinor, eos qui seruarentur, casu seruari, nõ deorum beneficio. Quòd si diis imputãdum est si quis seruatur, iisdem imputandum est quod plures pereunt quàm seruantur. Sunt qui hoc tribuant Diagoræ Melio, impio. Samothracos autem magna in hisce rebus superstitione laborabant. Laër. Nullã autẽ fortunam summi dei respectu, agnoscit vera Religio. fortuna nobis est, quæ in Deo prouidentia dicitur.

Idem.

Aiebat se obiicere fortunæ confidentiam, naturam legi, perturbationi rationem. Laert. li. 6.

Seneca.

Omnes cum fortuna copulati sumus, aliorum aurea cathena est, & laxa, aliorum arcta, & sordida: Sed quid refert? Eadem custodia vniuersos circundedit. alligatique sunt etiam qui alligauerint. Nisi fortè leuiorem in sinistra cathenam putas. De tranquill. cap. 10.

Anonymus.

† Glorianti cuidam mercatori, quòd multas naues in omnem oram maritimam dimisisset; Non sanè optabilis ista, inquit Lacon, rudentibus apta fortuna. Cic. 5. Tusc.

Plato.

*Dicebat Deum quidem omnia, & fortunam opportunitatémque simul cum deo cuncta humana gubernare. l. 4. de legib.

Epictetus.

* Malum vinculum esse dicebat, corporis quidem fortunam, animæ autem vitium. Siquidem qui corpore quidem liber, anima verò vinctus, is seruus est. Rursum qui corpore nexus, anima verò solutus, is liber est. In Enchiridio.

Archytas Pytagoreus.

*Quemadmodum (inquit) refulgens lux perstringit aciem oculorum: sic etiam nimia fortuna intellectum animæ. Stob. ser. 1.

Demetrius.

Aristophanes in comœdia Plutum inducit cæcum. At Demetrius dicebat, non solum plutum, id est, diuitias, esse cæcum, verùm etiam Fortunam, Pluti ducem, vt iam sit illud prouerbij, Cæcus cæco dux. Fortuna sæpe largitur indignis sua munera. Laert. lib. 5 cap. 5.

Theramenes.

Theramenes, vnus triginta tyrannorum, domo, in qua multi accumbebant, in cœnantes illapsa, solus incolumis euaserat. Hanc ob rē quum ab aliis fœlix prædicaretur, ille magna exclamans voce: O fortuna, inquit, cui me occasioni seruas? Sensit vir prudens, se non esse seruatum, sed maiori malo reseruatum. nam aliquanto pòst interfectus est. Eras. 6. apophtheg.

Demosthenes.

* Dicebat rerum euentus omnibus hominibus esse obscuros, & parua occasionum momenta causas existere ad res maximas: ideo in secunda fortuna moderatum animum, futurísque prouidum esse adferendum. Orat. ad Leptinem.

Plutarchus.

*Fortuna, inquit, sagittarij more collimat, interdum in nos iaculans tanquam in scopum quendam, interdum in ea quæ nobis adhærent Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Vide apoph. de Fœlicitate & Infelic.

De fortunæ inconstantia.

Thales.

Sciscitatus, quemadmodum quis calamitatem optimè ferre posset: Si, inquit, hostes videat in maiori versari miseria. Max. ser. 18.

Chilon.

Chilonis sententia huic non absimilis est, qui dicebat, infortunatum non irridēdum esse: fortuna cùm inconstans sit, & nostræ etiam fœlicitati inuideat. Stob. ser. 109.

Idem.

Ab Æsopo interrogatus, quid ageret Iupiter? respondit: Excelsa deprimit, depressa extollit, indicans, arbitrio numinis res hominum sursum deorsum volui, reuoluíque. Laert.

Æsopus.

Quærenti, quid dij facerent? dixit, eos alia struere, alia diruere. Stobæus serm. 103.

Bion.

Interrogatus, quis esset in vita maximè anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit esse fortunatus. Is enim mille curis distorquetur, vt assequatur ardua: & assequutus, æquè torquetur ne amittat, Laert. lib. 4. cap. 7.

Idem.

Dicere solebat, Fortunam diuitibus pecunias non dono dedisse, sed mutuo. Hæc enim, cum suis bonis extra omnem spem nos euehit, suóque pro arbitrio mox deprimit incautos. Stob. ser. 103.

Socrates.

Dicebat, idem esse in secunda fortuna altum sapere, & in lubrica via cursu certare. Stob. ser. 103.

Idem.

* Idem est (dicebat) languenti onus imposuisse, & indocto bonam fortunam. Stob. serm. 4.

Idem.

* In foro ignem, in vtraque fortuna mentem splendere pulchrum esse dicebat. Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Bias.

* Eum demum infortunatum esse pronuntiabat, qui infortunium suũ æquo animo ferre non posset. Max. serm. 18.

Idem.

Interrogatus, quid esset difficile? Mutationem, inquit, secundæ fortunæ fortiter ferre. Max. ser. 18.

Isocrates.

Suos admonere solitus erat, ne cuiquam suam calamitatem obiicerent. Communem enim fortunam esse: nec quid futurum nobis sit, modò spectari posse. Stob. ser. 190.

Democritus,

Dicebat, nullam esse adeò munitam diuitiarum portam, quam fortunæ occasio aperire nõ posset. Stob.

Teles.

* Fortunam, seu poetriam quandam dam, dicebat multas inducere personas naufragi mendici, exulis gloriosi, obscuri, itaque, inquit, decet, virũ bonum rectè agere, quacunque ei fortuna dederit personam. Naufragus es factus? bene repręsentato naufragum: pauper ex diuite? bene agito pauperem. &c. Sto ser. 106.

Plutarchus.

Fortunam assimilabat malo certaminum præsidi. Nam sæpe coronat illos qui non vicerunt. Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Anonymus.

Diagoras cùm Olympicis vidisset filios suos victores coronari, atque ex filia filióque nepotes, eáq; re multũ lætaretur, Lacedæmonius quidam dixisse fertur: Nũc ô Diagora pulchrũ esset moriendi tẽpus. Ostendens, fieri non posse, vt tantus fœlicitatis cumulus, alicuius rei infœlicitate ante mortem non compensaretur: & tunc moriendum esse, cum viuentem plus vita delectat, Fulgos. l. 7. c. 2.

Leotychidas.

Roganti, quo modo quis maximè præsentia bona tueretur? Si non omnia, inquit, fortunæ crediderit. Brus. lib. 2. cap. 37.

Dionysius iunior.

Amisso imperio Corinthi agens, si quis ipse molestus esset, dicebat, Quàm beati sunt, qui à puero infœlices fuere. Stob. ser. 109. de Insperatis euentibus.

Idem.

Conuenerant aliquando Dionysius secundus & Philippus Amyntæ F. cúmque in diuersos sermones incidissent, Philippus inter alia Dionysium rogabat, Quomodo cùm tantũ regnum accepisset à parente, non id defendisset & conseruasset? respondens, Non mirum est, ait: quoniam quum reliqua mihi pater omnia reliquisset. fortunam solam qua ea parauerat, & tutatus fuerat, mihi non tradidit. Ælian. lib. 12. de Var. hist. & Bruson. lib. 2. c. 37.

Demeratus.

* Etiam bonum gubernatorem aliquando naufragium facere, & virum bonum vel industrium etiam infortunatum euadere dicebat. Ant. & Maxim. serm. de fortuna bona & mala.

Aristonymus.

* Vitam humanam theatro comparabat, vbi sæpius pessimi quique honoratissimum inter homines locum obtineant. Stob. serm. de illis qui indignè fortunati sunt.

Idem.

* Dicebat periti naucleri esse ventorum se mutationibus accommo-

dare: viri autem sapientis, fortunæ. Stob.serm.3.

Pausanias.

Simonides ad conuiuium à Pausania vocatus, rogabatur inter conuiuandum, vt quidpiam ex philosophiæ arcanis in medium adferret hospitibus, quod documento esset omnibus. Is itaque respondit Pausaniæ: Memineris te hominem esse. Vidit vir sapientissimus, Pausaniam ex nimia fœlicitate superbientem, quem hoc dicto sui officij admonere voluit. Sed Pausanias contempsit philosophi dictũ. At cùm iam in Charcecæco & cùm fame luctaretur, iámque contumeliosissimam mortẽ præ oculis cerneret, in memoriam philosophi dictum reuocans: O Cee hospes, ait, magnum quiddam in tuo erat sermone: ego verò nimium fortunæ meæ fidens, eum nullius momenti esse putabam: vnde nunc miserrimè interire cogor. Ælian. libro nono de Varia hist.

Crœsus.

Consultus à Cyro de bello suscipiendo contra Tomyrin reginam, à qua tandem occisus est: Si tibi, ait, esse videris immortalis, nihil est opus vt meam tibi sententiam dicam. Si verò te quoque agnoscis hominem, illud in primis discito, talem humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, eosdem semper fortunatos esse non finit. Brus.l.2.c.37.ex Herod.

Demetrius.

Illum qui sinistram fortunam ferre nequeat, ne dextram quidem posse ferre dicebat. Ant. in Meliss. part. 1.serm.70.

Idem.

Nemo Demetrio fuit vtraque fortuna exercitatior. Itaque frequenter solebat in fortunam illud Æschyli dicere: Tu me extulisti, tu ipsa rursus deiicis. Plutarch. in Demetrio.

Darius.

Darius Xerxis pater, in sui laudem dicere solebat, sese prælijs ac rebus asperis reddi prudentiorem. Atqui talis prudentia nimio constat Reipubl. Præstat principem è philosophiæ præceptis haurire sapientiam, potius quàm experimentis miseram, vt vocant, colligere prudentiam. Erasm. libro 5. ex Plutarch. apoph.

Philippus.

Cùm Philippo Macedoni nũtium esset allatum, vno die multas res fœliciter ac prosperè gestas esse (nam eodem tẽpore vicerat in Olympiis, & Parmenio Dardanenses prælio fuderat, & Olympias ipsi masculum fœtum erat enixa) porrectis in cœlum manibus exclamauit: Tu ô fortuna, inquit, pro tot tantísque bonis leui quopiam malo me affice. Vir cordatissimus non insolenter gestiit ob rerum successum, sed fortunæ indulgentiam suspectam habuit, cuius ingenium esse nouerat, vt quibus exitum molitur, his prius noua rerum prosperitate blandiatur. Huc pertinet quod de Polycrate Samiorum tyranno refert Plinius. Plutarchus in apophtheg. Fulgosius libro 7. cap.2.

Apelles.

Interrogatus, cur sedentem fortunam pinxisset? respondit, Quia loco stare non potest. Stob. serm. 103. Max.serm.67.

Romulus.

Infelicitatem hominibus plurimũ prodesse dicebat, eò quòd in rebus aduersis doceamur de rebus antea nobis ignotis. Multi enim cùm ratione futura præuidere non possunt, patiendo res intelligunt demum. Anton. in Melissa, part.1.ser.70.

Idem.

Eum nequaquam beatum prædicandum dixit, qui propter amicos, aut alias fortunæ dotes exultaret: hæc enim sunt fallacia & caduca omnia, quæ fortuna in sua potestate habet. Max.ser.18.

Annibal.

† Cùm suam ac Romanam aciem comi-

cominus dimicarent, immissa bis tempestas impedisset, Dixit potiundæ sibi vrbis Romæ, modò mentem non dari, modò fortunam. Liuius lib. 26. ab VC.

Paulus Aemylius.

† Cùm Perseus R. in acie victus, captus, ad se fuisset adductus, flénsque nihil ad interrogata responderet, conuersus ad suos Paulus, Exemplum insigne cernitis, inquit, mutationis rerum humanarum. Vobis hoc præcipuè dico iuuenes: ideo in humanis rebus nihil in quenquam superbè ac violenter consulere decet, nec præsenti credere fortunæ, cùm quid vesper ferat incertum sit Is demum vir erit, cuius animum nec prospera flatu suo efferet, nec aduersa infringet. Liuius li. ab VC.

Fabius Max.

Cùm audiret Minutium collegam ab omnibus mirum in modum collaudari, quòd nonnullos hostes iam deiecisset: se magis secundam Minutij fortunam, quàm aduersam pertimescere dicebat. Nón ignorabat enim quàm variæ essent fortunæ vices, &c. Plut. in vita Fabij Max.

C. Marius.

Non sanæ mentis hominem esse aiebat, qui se fortunæ committeret. Brus. l. 1. c. 37.

Anonymus.

De Mario tyrannorum septimo dictũ est, quòd vno die factus est imperator, altero visus est imperare, tertio interẽptus est à milite qui percussurus illum dixerit, Hic est gladius quem ipse fecisti. Fuerat enim opifex ferrarius. Allusit autẽ interẽptor ad illud prouerbium, Tuo te gladio iugulo. Trebellius Pollio.

Seuerus imper.

Celebratur Seueri imperat. dictũ: Omnia fui, sed nihil expedit. Sentiens, sese ex humili loco per literarum ac militiæ officia plurimis gradibus fauore fortunæ ad imperij fastigium fuisse perductum: sed nihil feliciter cessisse, aut nulla in re sibi placuisse. Ælius Spart.

Vide apoph. de Felicitate.

De fortuna aduersa æquo animo ferenda.

Chilon.

Qvum quidam propter sua mala doleret, dixit: Si aliorum omnium mala perpenderis, minus ægrè feres tua. Stob. serm. 18.

Pittacus.

Prudentum virorum esse dixit, ne quid mali fiat cauere: fortium autẽ, id quod factum est, moderatè ferre. Stob. ser. 18.

Diogenes.

In casus quosdam aduersos quum incidisset, dicebat, Bene factum ô fortuna, quòd tam viriliter mihi præfueris. Idẽ in huiusmodi casibus alta voce cantillabat. Stob. ser. 106.

Zeno.

Naufragiũ passus, opibus omnia cũ amisisset, immobili vultu: Euge, inquit, fortuna quàm opportunè nos ad hoc palliolum redegisti. Max. serm. 8.

Socrates.

Xantippe dicebat, cùm infinitæ mutationes & Rempub. & ipsos occupassent, in omnibus se similem vidisse Socratis vultum, & exeuntis domo, & denuò redeuntis. Ad omnes enim fortunæ vndique ingruentes procellas moderatus & concinnus erat. Stob. ser. 106.

Idem.

* Dicebat, idem est in gymnaco certamine victum contumeliæ actionem aduersario intentare: & in vita victum à fortuna, eam accusare: quasi nescias quo iure quibúsque legibus in vitæ certamen cum ipsa descenderimus. Stob. ser. de pusillanimitate.

Archytas Pythagoreus.

* Dicebat non difficile esse ...

sam fortunam commodè ferre, sed prosperam. Omnes etenim, inquit, quandiu in miseria permanent, vt plurimum moderatis modestísque moribus esse videntur, in rerum autem successu elatis animis, &c. Stob. ser. de virtute.

Seneca.

†Ad vtrosque casus sapiens aptus est, bonorum rector est, malorum victor. Epist. 86. ad Lucil.

Idem.

†Illis, inquit, grauis est fortuna, quibus est repentina, facilè eam sustinere potest, qui semper expectat. Et: Neminem aduersa fortuna comminuit, nisi quem secunda decepit. lib. de Consol. ad Albinam. cap 4. & 5.

Catharina Aragonia.

†Eam Henricus VIII. vt Anna Boliena pellice potiretur, cùm repudiasset, incredibili animi constantia, fortunæ inconstantiam, & casus aduersos superauit. Solebat autem sæpissimè apud suos dicere, fortunam se, nec asperrimam, nec lenissimam, si daretur optio, electuram, cùm vtraque suas tentationes ac pericula habeat: sed mediam potius ac temperatam. Si tamen alterutra eligenda esset, malle se tristissimam, quàm blandissimam: infelicibus enim rarò deesse consolationem, fortunatissimis ferè semper mentem. N. Sanderus li. 1. de Schism. Angl.

Vide apoph. de morte suorum non deflenda, de Animi moderatione, Fortitudine, Felicitate, Infelicitate, Patiẽtia, Iniuria, Vltione neglecta, &c.

De fratribus.

Antisthenes.

FRatres qui essent concordes, omni pariete dicebat esse fortiores. Laer. li 6. c. 1.

Isocrates.

*Dicebat, non decere fratres, vt lances in statera, altero humilitato alterum extolli. Ant. & Max. ser. de amore fraterno.

Socrates.

*Eos qui fratribus præteritis alios sibi amicos acquirunt, iis similes esse dicebat qui relicto suo agro alienum colunt. Stob. ser 82.

Plutarchus.

*Dicebat, nullam esse fratris amissi recuperationem, vt neque manus ablatæ. Anton. ser. de amore ac odio in fratres.

Idem.

*Musas dicebat nominatas quasi ὁμοῦ οὔσας, id est, simul degentes, propter sororiam animorum coniunctionem. Stob. ser. 8.

Euclides Socraticus.

*Cùm fratrẽ dicentẽ audiuisset, Disperеã nisi te vltus fuero: respondit, Et ego, nisi vt nos ames tibi persuaserim. Plutarch. libr. de fratr. amore.

Socius.

*Fratrum amantem & pauperem dici præstat, inquit, quàm fratrum osorem & diuitem. Stob. ser. 82.

Idem.

*Fratri in fratrem insurgenti, dicebat, Canem tibi infensum mitigare conaris, vt fiat benignior erga fratrẽ verò idem non facies. Eodem sermone.

Aristippus.

*Ad fratrem reconciliatum dixit, Memineris te dissensionis, me reconciliationis fuisse authorem. Ibid.

Hierocles.

*Sicut oculi manúsque, si animæ & mentis per se compotes fierent, reliquas partes omni studio curarent propter intercedentem ipsis communionem: quoniam ne ipsæ quidem functionem suam rectè administrare possunt citra præsentiam aliarum partium: ita nobis etiam, inquit, qui homines sumus, & animam habere nos fatemur, omnibus viribus annitendum est, vt fratribus decenter vtamur, &c. Stob. ser. 82.

Iustinian.

Intaphernis uxor.

Dario permittente vt vnum ex suis digeret, cuius vitam sibi donari vellet, fratrem elegit demirante rege, causámque sciscitante: Alius, inquit, maritus, alij liberi, si Deus volet possunt contingere: alium fratrem parentibus vitâ defunctis, non est quod sperem. Eras. 6. apoph.

Eumenes.

Eumenes insidiis petitus à Perseo, credebatur extinctus. Is rumor cum Pergamū esset perlatus, Attalus eius frater imposito sibi diademate, ductáque fratris vxore, regnum occupauit. Cæterùm cùm audisset illum viuum, vt solebat profectus est illi obuiam vnà cum satellitibus, hastam gestans. Eumenes autem amanter illum amplexus, dixit in aurem, Ne festines ducere, priusquam me mortuum videris: nec præterea per omnem vitam, vllam offensi animi significationē vel dicto, vel facto dedit: quin etiam moriens, fratri & vxorem & regnum reliquit. Cuius animi memor Attalus, cùm multos ex se liberos haberet, nullum tamen regno educauit: sed Eumenis filio posteaquam adoleuisset, adhuc viuens principatum tradidit. Plut. in reg. apoph.

Antiochus.

Antiochus cognomento Accipiter, cum fratre Seleuco pro regno bellum gerebat. At vbi Seleucus à Galatis victus nusquam appareret, sed interfectus in prælio crederetur, deposita Antiochus purpura, pullam vestē induit: rursus paulo post cum audisset illum esse incolumem, pro læto nuntio diis immolauit, fecitque vt ciuitates ipsi subditæ coronas gestarent. solent fratrum iræ, si quando inciderint, esse acerrimæ: solet regni cupiditas nihil impium aut nefarium ducere. At hic ea moderatione regnum ambiit, vt fratrem vellet incolumem. Plut. in regum. apoph.

Caracalla.

Bassianus præfectus suadebat Caracallæ, vt ad mitigandam inuidiam parricidij, fratrem Getam appellaret diuum: Sit, inquit, diuus, dum non sit viuus. Et sic fratrem in diuos retulit. Atque ita regnandi cupiditas nescit iura pietatis. Ex Ælio Spartian.

Vide apopht. de Concordia.

De frugalitate.

Crates.

Demetrio Phalereo indignatus est, quòd ipsi panes ac vinū misisset, dicens: vtinā fontes etiam panes ferrent. Sentiens, Vino nihil opus esse philosopho: atq; hoc ipsum esse submolestū, quòd panis non æquè parabilis esset, ac potus. Laert. lib. 6. cap. 5.

Idem.

Stilpon Ceij dedit caricam, simúlque proposuit quæstiunculam. Cùm Cynicus protinus nucem deuorasset: Caricam, inquit Stilpo, perdidi. hîc Crates, Non caricā modò, sed & quæstiúculā cuius illa fuit arrha. Sentiēs, se frustra captatū munusculo ad respondendum. Laert. libr. 2. cap. 12.

Idem.

Cùm in forum incidisset, alios ementes, vendentes alios contemplatus: Illi, inquit, quòd rē inter se contrariam agunt, se beatos esse iudicāt: at ego me, quòd vtriusque, tum emēdi tum vendendi, sim immunis. Stob. ser. 1. de Prudentia.

Socrates.

Dicebat, eos qui frugaliter viuerent, longè plus habere voluptatis, ac minus cruciatuum, quàm si indulgerent genio. Laer. l. 2. c. 5.

Idem.

Aduocarat diuites aliquot ad cœnam, ob id solicita Xantippe, quòd apparatus esset perquā exiguus, Bono animo esto, inquit: nā si frugi tēperatíque sunt, boni consulet: si minus, nulla bonis horum cura debet esse. Hoc dilemma nobis meritò excuteret operosam & sumptuosam am-

bitionem in excipiendis conuiuiis. Laer. l.2.c.5. Stob.

Idem.

Dicere solitus est, eum esse diis simillimũ, qui quàm paucissimis egeret, cùm dij omnino nullius egeant rei. At vulgus diuites diis proximos existimat, quorum deliciis nihil satis est. De his enim dictum est in comœdia Terentiana, Quàm vos facillimè agitis. Hoc autẽ Homerus diis tribuit, quos appellat ῥᾶον ζώοντας, id est, facillimè viuentes. Facillimè autem viuit, qui paucissimis contentus est. Laër. l.2.

Idem.

Dicebat, qui suauiter ederet panem, huic non esse opus obsonio: & qui suauiter biberet quemlibet potum, hunc non desiderare poculum præter id quod adest. Fames enim & sitis optimè condit omnia. Ibid.

Idem.

Admonere solebat, quòd apud alios diceretur edere aut conuiuari, apud Athenienses dici εὐωχεῖσθαι: qua voce dicebat nos admoneri, eo temperamento sumendum cibum, vt nec corpus nec animus oneretur. huc opinor alludens, quod ὀχεῖσθαι sonet vehi, vide ὀχεῖον vehiculum, quanquam ὀσχὸν dicatur & cibus: eóque additum εὐ, ne sarcina iusta grauior imponeretur corpori. Eras. l.3. apoph.

Idem.

Xantippe eum increpante, quòd tenuiter se ad amicos accipiendos præpararet, dixit: Si nostri fuerint, nihil curabunt: sin alieni, nos de ipsis nihil curabimus. Max. ser.13.

Idem.

Dicebat quoque optimum condimentum esse famem, quòd & optimè educaret omnia, & nullius esset impendij. Vnde ipse semper iucundè edebat ac bibebat, quia neutrum faciebat nisi esuriens ac sitiens. Laer.

Idem.

Dicere solebat, multos in hoc viuere vt ederent & biberent, se autem contrà, ob id bibere & edere, vt viueret: quòd his rebus non ad voluptatem, sed ad necessitatẽ vteretur, quãdoquidem natura paucis cõtenta sit. Eras. li.3. apoph. ex Stob.

Idem.

Per forum obambulans, cùm aspiceret mercium copiam quæ illic vendebantur, ita secum loqui consueuit: Quàm multis rebus ego nõ egeo! at alij cruciantur animo, ita cogitãtes, Quàm multa mihi desunt! Sibi gratulabatur, quòd iuxta naturã viuens, ac paucis assuetus, aurum, purpurã, gemmas, ebur, aulæa, reliquásque diuitum delicias, nec cuperet, nec egeret: quas dicere solebat magis necessarias agendis tragœdiis, quàm ad vsum vitæ. Laer. l.2.

Idem.

Quendam ex amicis conquerentem, quòd Athenis omnia magno venirent (vinũ enim Chium mina, purpuram tribus minis constare, mellis heminam quinque drachmis) manu illius prehensa, dixit in forum farinarium: Obolo, inquiens, semisextarius venit, vtilis igitur annona est. Hinc ad olearia deducens: Duobus, inquit, æreis sextarius. non magno igitur in vrbe veneunt omnia. Qui paucis ac necessariis contentus est, sibi facit vilem annonam. Eras. l.3. apoph. ex Plut.

Idem.

Quodam pro foribus deambulanti contentius vsque ad vesperam, cũ prætereuntiũ quispiam dixisset, quid agis Socrates? Obsonium, inquit, mihi comparo in cœnam, de fame sentiens, quam agitatione corporis excitabat. M. Tullius sic explicat: Quo melius cœnem, obsono ambulando famem. Laert.

Idem.

Ad famẽ ac sitim tolerandã exercuerat sese. post sudorem enim palæstra collectum, cùm alij potum vehementer appetunt, nunquam bibebat de primo cratere, rogatus quã

ob

ob rem id faceret? Ne consuescam, inquit, obsequi affectibus. Interdum enim, licet sitias, noxium est bibere. hic cùm ratio suadet abstinentiam, affectus hortatur vt bibas, magis obtemperandum est rationi. Laërt.li.2.

Diogenes.

Cùm aliquando à Cratero Alexãdri Magni præfecto ad cœnam inuitatus esset, respondit: se malle salem Athenis lingere, quàm apud Craterũ adipata frui mensa. Laert.li.6.

Idem.

Quibusdam obiicientibus, quòd in foro cibum caperet: Quid mirum, inquit? in foro esurio. ratiocinatus à relatiuè oppositis. Si fames non vrgeret hominem in foro, fortassis absurdum esset in foro vesci. Sed eodẽ colore se tueri potuerat, in foro deiiciens aluum, aut vrinam reddens. Laer.li.6.

Idem.

Quum aliquando vidisset puerum caua manu bibentem: Hic puer, inquit, me frugalitate superat, qui supellectilem superfluam mecum circumferam, & eductum è pera poculum ligneum abiecit: Nesciebam, inquiens, & in hoc nobis prouidisse naturam. Quum alterum puerum vidisset vasculo fracto, cauo panis excipere lenticulam, abiecit & catinum ligneum, vt superuaçaneum. Hęc patiar videri ridicula, modò fateamur, immodicum simplicitatis exemplum in hoc esse vtile, vt nos nostri luxus pudeat. Laert.li.6.

Idem.

Quum in publica via pranderet, multique cingerent illum ob spectaculi nouitatem, ac subinde acclamarent, Canis canis: Imò, inquit, vos potius estis canes, qui prandentem circũstatis. nam id canibus cùm primis familiare est, Laer.l.6.

Idem.

Quum primum cœpisset philosophari, ac in dolio, sicco mucidóque pane vescens solus, audiret totam vrbem lætitia perstrepentẽ (erat enim dies festus) sensit animo nonnihil tædij, déque secum de relinquendo vitæ instituto cogitauit. Sed quum tandem mures videret adrepentes, panísque micas edere. Quid tibi displicet, inquit, ô Diogenes? sat magnificus es: ecce etiam parasitos alis. Laertius li.6.

Idem.

Panem album nactus, è pera cibarium eiecit, hunc versum perloquẽs: Hospes tyrannis è vita decedito. Sto. serm. 15.

Idem.

Quum in opiparo conuiuio videret Platonem nihil attingentem lautitiarum, sed oleis duntaxat vescentem: Quid accidit, inquit, vir sapientissime, vt cũ ob huiusmodi mẽsas in Siciliam profectus sis, hic à paratis abstineas? Ad hæc Plato: At hercle Diogenes, & in Sicilia huiusmodi ferè cibo contentus eram. Quid igitur, inquit Diogenes, necesse erat Syracusas nauigare? An tum Attica non ferebat oleas? Hoc dictum quidam adscribunt Aristippo. Laer.l.6.

Timotheus Cononis F.

Omissis opiparis cœnis, & epulationibus imperatoriis, assumptus à Platone ad cõuiuium Academicum, & frugali modicáq; cœna exceptus, reuersus ad suos dixisse fertur: Qui cum Platone cœnant, etiam postero die bene habent. Vituperauit cœnas splendidas & onerosas, quæ omne sequentis diei gaudium & hilaritatem præscinderent atque prærriperent. Ælianus li.2.de Varia hist.& Plut. in Symposiacis.

Leo Euth.F.

Interrogatus, quam quis vrbem incolens tutus sit? Vbi inquit, neque plura neque pauciora inhabitantes possideant. Plut. in apoph.

Antisthenes.

Quum Diogenes ab Antisthene peteret tunicam, iussit vt duplicaret pallium, sic eum tunicæ speciem

prębiturum, admonens, oportere pau cissimis esse contentum. Laert. lib. 6. cap. 1.

Epicurus.

Dicere solebat, ei cui pauca non sufficiunt, nihil omnino satis esse. Item, se paratū esse de felicitate etiam cum Ioue certare, si aquam & offam haberet. Laudauit frugalitatem his dictis: quo animo autem voluptatem laudauerit, ex aliis disces. Ælia. lib. 4. de Varia hist. & Stob. ser. 15.

Idem.

Gratias naturæ habendas dixit, quòd ea quæ ad vitam hominis subleuandam spectant, parabilia fecerit: difficilia autem paratu non necessaria. Stob. ser. 15.

Idem.

† Panis cibarius, inquit, & aqua summam voluptatem afferunt, cùm egens quis illa in cibum sumit. Itaq; simplicibus & non magnificè paratis cibis assuescere, & salubritatis est, & hominem ad vitæ vsus necessarios impigrum reddit, ac splendidis, si per interualla sumantur, nos commodiùs aptat, atque aduersus fortunam interritos facit. Laert. li. 10.

Isæus.

Interrogatus, quis piscis, aut quæ auis esset ad vescendum suauissima, πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζειν: id est, ista curare desij, Philostratus in sophistis.

Apollonius.

Frugalitatem non ideo commendari hominibus dixit, quòd tanti res viles ac minimè sumptuosas faciamus: sed vt hoc pacto animi magnitudinem augeamus. Stob. serm. 15.

Alcamenes, Telecri F.

Obiurgatus à quodam quod parcè nimium ac tam frugaliter viueret, cùm tamen amplissimas possideret diuitias: Decet, inquit, eum qui multa possidet, pro ratione non pro libidine viuere. Plut. in Laconicis.

Idem.

Idem, percontantibus quam ob rem statuisset, vt ad ædium culmen imponendum fabri securi vterentur, ad fores verò addendas sola serra nec vllo alio instrumento? Vt, inquit, ciues mediocritatem seruēt in omnibus quæ in ædes inferunt, neque quicquam habeant earum rerum quæ apud alios sunt admirationi. Videbatur enim indecorum, si per ostium rude ac ciuile supellex inferretur exotica, pretio cara, arte operosa, id ne fieret, ipse quodammodo fores admonebant. Hinc aiunt accidisse, quòd Leotychidas primus apud Lacones rex cùm cœnaret apud quendam, cerneretque tectū domus sumptuoso apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogabat hospitem, num ligna apud eos quadrata nascerentur. adeò luxum esse putabat, naturam artificio corrumpere. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Thasiorum genus vt copia rerum abundabat, præcipuè vini præstantia nobilis, ita deliciis erat addictior. per horum agros cum exercitu proficiscenti Agesilao, Thasij honoris gratia miserunt farinas, anseres, bellaria, liba ex melle condita, & item omnis generis alia maximi pretij tum esculenta, tum poculenta. At ille præter farinas nihil accepit: reliqua domum referri iussit ab his qui attulerunt, tanquam sibi suísque prorsus inutilia. Cæterùm cùm illi precibus & obtestationibus vrgerent omnino, vt acciperet xenia, iussit ea inter Helotas distribui: id erat apud Lacedæmonios mancipiorum genus. Eius facti causam sciscitantibus, respondit: Non decere qui virtutis ac fortitudinis studio tenerentur, id genus delicias cupediásque recipere: propterea quòd istiusmodi res quibus inescarentur ingenio seruili nati, oporteret à liberis procul abesse, grauiter taxans Thasiorum mores, qui dum voluptatibus seruirent, nec ingenuos se præstarent,

starent, nec liberos: & sapienter ostendens, nihil esse seruilius abiectiúsque, quàm gulæ ventrísque voluptatibus obnoxium viuere. Plu. in apoph.

Idem.

Cùm audiret quendam admirari cur rex cum cæteris Lacedæmoniis eam frugali cibo & vestitu vteretur: Optimam messem metimus, inquit, libertatem, quæ sine frugalitate esse nequaquam potest. Plut. in apopht. Lacon.

Lysander.

Lysandro in Ioniam proficiscenti, hospites quos habebat in Ionia, cum aliis multis, etiam bouem & placentam dono miserunt. Qui placentam contemplatus rogabat, quidnam illud cupediarum esset? Cui cùm is qui attulerat, responderet, ex melle, caseo, aliísque quibusdam confectum esse: Sed hoc, inquit Lysander, dandum est iis qui nouerunt. Non enim hic est liberi & ingenui hominis cibus. Ælian. libro 3. de Varia historia.

Pausanias.

Quum Medos vicisset, iussit Persicam cœnam præparatam sibi apponi, in qua quidem quum magnus inesset sumptus, Per deos, (inquit) Lurco Persa erat, qui cùm tot haberet, ad nostram venerit polentam. Bruss. lib. 3. ca. 1.

Epaminondas.

Conuiuans cum collegis ducibus, in fine conuiuij bibit acetum. Percontantibus num id conduceret ad sanitatem? Nescio, inquit: illud scio, bonum esse ad hoc, vti quis meminerit domesticæ diætæ, siue domesticorum negotiorum. Sentiens, conducere aduersus crapulam, & conferre sobrietati: simul indicans, se domi parcissimo victu agere solitum. Plut. li. 2. Symposiacon.

Anonymus.

Quidam ingressus diuersorium, cauponi dedit obsoniũ, vt appararet, quum ille posceret caseum & oleum, Quid? inquit Lacon, si caseum haberem, iam non egerem obsonio. Caupo caseum & oleum petebat ad condiendum piscem, &c. Lacon id videns, cui sufficiebat victus simplex, superuacuum existimabat cibum cibo miscere, quum alter per se satis esse posset. Quantum absunt ab huius Laconis animo, qui centum rerum species in vnum miscent discum? Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Lacon cùm duas amygdalas duras duplo vendi conspiceret: Súntne hic, inquit, rari lapides? Quasi nihil interesset inter silicem & amygdalam. Adeò Lacon deliciarum erat rudis, vt nesciret, sub gemino cortice latere nucleum. Et apparet hoc genus arboris non quibuslibet regionibus fuisse notum, quando Plinius dubitat, an ætate Catonis fuerit in Italia. Plut. in Lacon.

Phocion.

Filium suum, qui plura solito obsonia coemerat, obiurgans, ita comminatus est ei: Si plura quàm secundum naturam vesceretur, vel ingurgitaret, ipsum condignas pœnas luiturum. Docuit filium vir sapientissimus, frugaliter esse viuendum, cùm natura paucis contenta esse soleat: quæ si obsonio obruitur nimio, pœna statim in promptu est, quæ in variis morbis illico sese ostendit. Stobæus serm. 15. & 20.

Epaminondas.

Tam tenui victu vtebatur, vt aliquando vocatus ad cœnam à vicino, quum reperisset bellariorum, obsoniorum, & vnguentorum apparatum: confestim abierit, dicens: Ego te sacrificare putabam, non deliciari. Plu. in apoph.

Idem.

Quum coquus collegis Epaminondæ de impendiis aliquot dierum rationem redderet, non alia de re indignabatur, quàm tantum fuisse con-

then sine Diogene viuere posse, Diogenem sine Mathe non posse. Laert. & Stob.

Idem.

Videns seruum fugitiuum ad puteum sedentem: Caue, inquit, ô adolescens, ne incidas, ad fugam alludens. Laert. & Stob.

Aristides.

Themistocli sæpenumero dixisse ferunt, non esse soluendum pontem, sed alium potius faciendum quo abiret Xerxes atrocissimus. Plut.

Agesilaus.

Agesilaus videns claudum quendam militem, quærentem equũ quo veheretur debilis, dixisse fertur: An non intelligis in bello opus esse, non qui fugam adornent, sed qui fortiter pugnantes loco maneant? Significare voluit vir clarissimus, eos demũ bello esse vtiles milites, quibus non decretum est ex periculo fugere, sed aut vincere in prælio, aut oppetere mortem. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Quum nauali pugna esset cõflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum esse ab eo loco soluere, eo quòd Atheniensium triremes numero longè plures essent: Quid, inquit, tum postea? fugere non tantùm ignominiosum, sed damnosum etiam Spartanis est, contrà fortiter pugnare & vincere, honestissimum. Plut. in Lacon. apoph.

Anonyma.

Lacæna quædam cùm filios suos è prælio fugam adornasse audisset, domum venientes vehementer obiurgauit, dicens: Quò itis ignaua & fugitiua mancipia? & ostenso ventre, Num hunc, inquit, denuò subituri vnde emersistis? Plut. in apoph. Lacænarum.

Alcibiades.

Quum accepisset se vna voce à populo Atheniensi morte damnatum, vitassetque carcerem, nam statim vt accusatus est, è patria aufugit. At ego, inquit, ostendam illis Alcibiadẽ viuere. Bruf. l. 7. c. 14.

Pyrrhus.

Quibusdam dicentibus hostes ita circumueniendos esse, vt ne fuga vitam eripere possent: respondit, Hostibus nequaquam intercludendam, sed aperiendam potius esse viam quo citius magna cum ignominia fugiant. Plut.

Attolius Cos. R.

† Cùm in acie superiores essent Samnites, obstitit suis profusè tendentibus in castra. Quò pergis, inquiens, miles? Et hîc arma, & viros inuenies: nec viuo consule tuo, nisi victor castra intrabis. Proinde elige, cum ciue, an cum hoste pugnare malis. Liu. lib. 10.

Scipio Afr.

Dicere solebat, hosti non solùm dandam esse veniam fugiendi, sed etiam muniendam. Fuga enim hostiũ paratur salus militum fortiter pugnantium. Plut in apoph.

Cicero.

Fabricius cùm demisso capite à iudicio recederet, vrbanè Cicero in oratione pro Cluentio ad illius fugam alludens: Respice, inquit, hominum fortunam, respice C. Fabricij senectutem. Bruf l. 2. c. 45.

Anonymus.

Post Mutinensem fugam, percontantibus quid ageret Antonius? Quidam è familiaribus eius respondisse fertur, id quod canis in Nilo, bibit & fugit. Constat enim in Ægypto canes in Nilo currentes bibere: nimirum metu crocodilorũ eo in flumine regnantium. Macrobius lib. 2. cap. 2. Saturn.

Cornificius.

Cornificius poeta, videns milites in bello quod inter Augustum & Antonium gerebatur, frequenter fugere, appellauit eos lepores galeatos. Erasm. l. 8. apoph.

Cicero.

Cùm à Cæsaris partibus discessisset,

set, Pompeiique ignauiam contemneret, vrbanè: Quem fugiam, inquit, noui, ad quem autem fugiam, haud quaquam. Plut in apoph.

Idem.

Quidam à Cæsare ad Pompeium transfugiens, dicebat se festinandi studio equum reliquisse. Cicero dixit, illum melius de equo quàm de se statuisse. Sentiens, longè rectius factum fuisse, si & ipse mansisset apud Cæsarem. Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Pomponio militi ostentanti ore exceptum in seditione Sulpitiana vulnus, quod se passum pro Cæsare pugnantem gloriabatur: Ne vnquam fugiens respexeris, inquit Cæsar. Eras. li. 4. apoph.

Idem.

In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam conuersum, faucibus apprehensum in contrariam retraxit partem, dextráque ad hostem porrecta: Quorsum, inquit, tu abis? Illic sunt, cum quibus dimicamus. At manibus quidem vnũ militem correxit, voce autem tam acri legionum omnium trepidationem discussit, vinciq. paratas vincere docuit Eras. l. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Militem saxo in expeditione percussum ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamen sua gesta iactantem, sic leuiter taxauit. At tu cum fugies posthac nunquam post te respexeris. Macrob. lib. 2. ca. 4. Saturn.

Pertinax.

Ab amicis suis admonitus, atque oratus etiam, vt militum prætorianorum crudeles insidias, qui imperatorem è vita tollere conabantur, effugeret, populique auxilium implorarct, respondit indecorum esse ac illiberale, miniméque dignum imperatoria maiestate, atque anteacta vita, latebris aut fuga salutẽ quærere. Herod. l. 1.

Aurel. Probus.

Cùm equus esset ipsi oblatus, qui ob miram currendi velocitatem admodum laudaretur, (centum enim ad diem millibus passuum currere dicebatur, credentibus hoc omnibus) Fugitiuo, inquit, militi potius hic equus quàm forti conuenit. Vopiscus.

Alphonsus.

Laudare eum maximopere solebat, quicunque fugientibus hostibus argenteum pontem extruendum dixisset. Existimabat enim, vel multo optabilius esse hostes in fugam vertere, quàm occidere: vel hostes pecunia solicitandos, vt ab acie discederent. Panor. lib. 4. de reb. gestis Alphon. Eras. 8. apoph.

De fuga excusata.

Demosthenes.

Demosthenes clypeo suo literis aureis inscripserat ἀγαθῇ τύχῃ, id est, bona fortuna. Attamẽ cùm ad pugnam ventum esset, ilico proiecto clypeo aufugit. Id cum illi probro daretur quod ῥίψασπις esset, elusit vulgato versiculo:

ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Id est,

Vir fugiens, redintegrabit prælium.

Indicans, vtilius esse patriæ fugere, quàm in prælio mori. Mortuus enim non pugnat, at qui fuga quæsiuit salutem, potest in multis præliis patriæ vsui esse. Plutarch. in Demosth.

Theodorus philos.

Interrogatus, cur Athenis profugus venisset ad Lysimachum regem? Non profugi, inquit, sed idem mihi accidit quod Herculi: nam vt ille ob peculiares quasdam virtutes ab Argonautis fuit expositus: sic ego propter magnanimitatem, quam Atheniensium rectores non valebant assequi, sum vrbe exclusus. Philo Iudæus in lib. Quòd omnis probus liber.

Xenanetus.

Ciuibus exprobrantibus sibi, quòd imperator exercitus fugisset in bello: At vobiscum, inquit, ô cara capita, probrum cum exprobrantibus communicans: neque enim dux persistere potest absq. militibus. Et turpiter obiicit alteri vitium à quo ipse non est immunis. Plut. in Politicis.

Alcibiades.

Cùm ad causam pro capite dicendam è Sicilia vocaretur ab Atheniensibus, obtemperare noluit: Stultum est, inquiens, iudicium quærere, non fuga sibi consulere, cùm fugere possis. Et cùm quidam diceret, An non credis teipsum patriæ? respondit: Imò ne matri quidem crederem. Timerem enim, ne fortè per imprudentiam, aut errorem veritatis, nigrum calculum pro candido submitteret, Ælian. lib. 13. de varia historia. Plut. in Alcibiade. Huic haud absimile est Germanorũ tritũ prouerbium, *Auff der vveiten ist gut tadigen.* Cùm licet fugere ne quæras litem.

Antigonus.

Aliquando cedens hostibus imminentibus, aiebat se non fugere, sed opportunitatẽ à tergo sitam persequi. Sentiens, non esse turpe fugere quoties magis expedit hosti dare locum, quàm conserere manus. Dicti gratia in hoc est, quòd cùm fugere & persequi sint contraria, ille fugiens interpretabatur, se persequi magis quã fugere. Persequimur enim hostem, & persequimur id quod studiosè expetimus. Plut. in apoph. Stob. ser. 52.

De furto & furibus.

Democrates.

FVrem ab vndecim viris abduci videns, Vah miser, inquit, cur tantula furatus es, & non potius magna, vt tute etiam abduxisses alios? Stob. ser. 11.

Zeno Cittieus.

Seruum in furto deprehensum cædi iussit: cùmque is se sic excusaret, vt diceret, sibi fuisse in fatis, vt furaretur: Et cædi, inquit, Laërt. libro 7. cap. 1.

Diogenes.

Harpalum, celebratissimum furẽ, contra Deos testimonium dicere aiebat, quòd in ea fortuna tamdiu viueret. Laër.

Idem.

Conspicatus duci quendam, qui phialam ex ærario furatus sustulerat (ducebatur autem à magistratibus, quos illi ἱερομνήμονας appellant) Magni, inquit Diogenes, fures paruum ducunt. Vtinam hoc non possit verè dici in magistratus aliquot Christianos, à quibus ad laqueum adigitur interdum, qui decem drachmas sustulit: ipsi impunè magis furtis, vel peculatu potius ditescunt. Laërt. libro 6.

Demosthenes.

Ad furem inquientem, Nesciebam quòd tuum hoc esset: At tuum non esse satis sciebas, respondit. Stobæus ser. 11.

Idem.

† Fur, cui nomen erat Chalco, id est, æreo, cùm publicè vigilias eius, elucubrationes perstringeret: Noui, inquit, molestum tibi esse, quòd lucernam habeam accensam. At vos nolite mirari, Athenienses, si furta committantur, cùm fures æreos, parietes autem luteos habeamus. Plut. in Demosth.

Anonymus.

Lycurgi legibus cùm furta permitterentur, solúsque qui deprehenderetur, pœnas negligentiæ daret, puer quidam vulpeculam furatus, ad uenientibus qui amiserant ad quærendum vestibus occuluit. Peram verò sequientem, ac pueri ipsius latus ad intestina vsque lacerantem, tantisper tolerauit. Dum autem quærentes abirent,

rent, reprehensus à pueris quibusdã, dicentibus melius fuisse manifestare vulpeculam, quàm vsque ad mortem occulere. Minimè, inquit puer: sed multo satius est mori, quàm in furto deprehendi. Plut. in Lacon.

Anaxander Euryer. F.

Roganti cuidam, cur Spartani non colligerent pecunias in ærarium publicum? Ne, inquit, corrumpantur, qui facti fuerint illarum custodes. Quàm malè consulunt integritati suæ, qui priuatim pecuniarum vim in arcam recondunt, si vir prudens ciuium suorum moribus timuit, à pecunia publica, cuius tantùm erant custodes futuri, non domini. Plutarch. in Lacon.

Catulus.

Dicente Philippo, quid latras? Festiuè, furem se videre respondit. Bru. lib. 2. cap. 40.

Cato.

† Priuatorum furtorum fures, aiebat, in neruo atque in compedibus ætatem agunt: Fures verò publici, in in auro atque in purpura. A. Gell. li. 11. cap. 18.

Anonymus.

In seruum furacem ita iocatus est, vt diceret eum solum esse, cui domi nihil sit nec signatum nec occlusum. Intelligimus autem, nec illi seras nec signa obstare, quominus furetur. Scrinia claudimus: olim verò & cadi lagenæque solebant obsignari. Eras. lib. 6. apoph.

Alex. Seuerus.

Adeò vindex furti fuit, vt per præconem sæpe edixerit: Nemo salutet principem qui se furem esse noscet. Æl. Lampridius.

Idem.

Dicere solebat, solos fures de paupertate conqueri, dum ita student scelera vitæ suæ tegere. Iactabat & sententiam notam furibus.

ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς, ἐκφεύξεται:

Id est,

Qui multa furatur, & pauca dat, effugiet.

Notans quosdam, qui tantùm furantur, vt habeant quod corrũpant iudicem, aut actorem. Æl. Lamprid.

Idem.

Idem furti suspicione infames nec intueri sustinebat: adeò vt quum Septimius Arabinus, qui famosus crimine furtorum sub Heliogabalo fuerat liberatus, inter senatores principem salutatum venisset, exclamarit, O numina, ô Iupiter, ô dij immortales: Arabinus non solùm viuit, sed etiam in senatum venit, fortassis de me sperat? tam fatuum, tam stultum me esse iudicat? Lamprid.

D. Ludouicus Franc. R.

† Furari pessimum esse dicebat, nam furto res ablatas iustis dominis reddere, adeo molestum est, vt verbum ipsum dum profertur, os & linguam exulceret, propter concursum R. quod Gallicè apertius est, rendre. Ionuil. in eius vita. cap. 94.

Vide plura apoph. de Peculatu.

DE GARRVLLItate & loquacitate.

Zeno Cittieus.

AVDIENS adolescẽtem nimis garrulum: Aures (inquit) in linguam defluxere. Ostendit autem adolescentis esse, audire quidem multa, loqui autem pauca. Laert. lib. 7. cap. 1. Stob. ser. 36.

Idem.

Alium multa garrientem, hoc dicto Zeno corripuit: Ob id binas habemus aures, & os vnicum, vt plurima audiamus, loquamur autem paucissima. Ibidem.

Idem.

Adolescenti confidenter loquenti: Non dixeram, inquit, ô adolescens, quæ mihi succurrunt: Significans ex sermonis procacia colligi morum

impudicitiam. Ibidem.

Idem.

E discipulis suis aliquos dicebat esse φιλολόγους, id est, variæ rerum cognitionis studiosos: alios verò λογοφίλους, id est, loquendi tantùm studiosos. Stob. ser. 36.

Idem.

Quum percontatus esse à quodã homine satis contentioso, An virtus vtilis esset, renuit, non volens verbis respondendo ei occasionem dare litigandi. Eod. serm.

Idem.

Adolescenti in Academia de rebus friuolis garrienti, dixit: Nisi lingua in mentem intincta dixerueris, adhuc multò amplius dicẽdo delinques. Stob. eod. ser.

Clearchus.

Quæ nolis audire (inquit) ea etiam ne dicito: quæ nolis dicere, ea ne audito quidem. Aurium enim & linguæ magnum est periculum. Max. ser. de temeritate linguæ.

Plato.

Cùm Antisthenes aliquãdo in diatriba longam orationem habuisset: Ignoras, inquit, quòd dicendi modus non penes loquentem, sed audientem est? Stob. ser. 37 Max. ser. 47.

Theophrastus.

† Citius credendum esse dicebat infræni equo, quàm verbo incomposito. Laert. lib. 5. cap. 2.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obstrepentem, rogauit, num fundum haberet? Vt is respondit, sibi plurimas esse possessiones: Abi, igitur, inquit, & illas cura, ne turpiter eas perdas. Notauit autem hominem inaniter garrulum, qui ad agros colendos magis esset idoneus, quàm ad dicendum. Laert. lib. 2. c. 16.

Apollonius.

Dicere solebat, Loquacitatem quidem multos habere errores, silentium autem tutum esse. Stobæus serm. 37.

Idem.

* Interrogatus, qui essent homines optimi? qui in dicendo (inquit) sunt breuissimi. Linguaces autẽ si tantùm molestiæ caperent, quanta reliquos afficiunt, haud sanè longos sermones facerent. Ibid.

Nicostratus.

Si continenter, inquit, multa & celeriter loqui, sapientiæ signum esset, hirundines dicerentur nobis multò sapientiores. Max. ser. 47.

Demosthenes.

In conuiuio cuidam multa loquenti: Si tam multa, inquit, sapuisses, nunquam tam multa loquutus esses. Eod. serm.

Idem.

Rogatus, cur vnam habeamus linguam, aures verò duas? Quia, inquit, duplo plus audiendum, quàm loquendum. Eod. ser.

Eusebius philos.

* Dicebat homines magnum possidere vallum dentium ad coercendos leues sermones. Nos in omni re iudicio mentis indigere, quæ si verba non direxerit, sæpius ante consultationem effugiunt: & tanto vallo neglecto, citra iudicium ante tempus foras ruunt Eod. ser.

Nicostratus.

* Si continenter & multa & celeriter loqui, sapiẽtiæ signum esset, hirundines (inquit) dicerentur & essent hominibus sapientiores. Anton. & Max. ser. de temeritate in dicendo.

Lycon.

* Oratores ranis similes esse dicebat: has enim in aqua clamare, illos verò ad clepsydram. Eod. ser.

Idem.

* Dicebat quemdamodum hirundines perpetuo garritu familiaritatis voluptatem perdunt: sic garrulos perpetuè obtundentes molestos esse auditoribus. Eod. ser.

Democrates.

Auaritiam quandam esse dicebat omnia velle dicere, & nihil audire.

Stob.

Stob.serm.36.& Max.serm.47.

Isocrates.

Cùm locutuleius quidam nomine Careon, in disciplinam eius recipi vellet, duplicem mercedem postulauit. Illi verò causam interroganti, dixit: Alteram quidem peto vt loqui discas, alteram autem vt tacere. Stob. ser.36. Ant. Meliss.par.2.ser.40.Max. serm.47.

Archelaus.

Tonsori garrulo subinde roganti, Quomodo te radam, ô rex? Silendo, inquit. Alter aliud responsum exspectabat, & hinc dicti lepos. Quidam sunt in curatione morosi, Archelao satis erat, si sileret. Nobis autem interdum etiam cum ebriis pariterque loquacibus res est. Plut.in apoph.

Anonymus.

*Iurisconsulto loquaci dixit, non oportere multis verbis pauca dicere, sed paucis multa. Ant.& Max.serm. de temeritate in dicendo.

Hieron.

Hieron, qui Geloni successit in regnum: neminem qui liberè apud se loqueretur, importunũ aut molestũ esse dicebat: cæterũ qui arcanum efferrent, eos existimabat etiam illos lædere, apud quos efferrẽt, eò quòd odimus non solum illos qui efferunt, quæ nollemus illis audita esse.

Vide apoph.de Lingua & Loquacitate.

De generosè dictis.

Polydorus Alcamenis F.

IN eum qui non cessabat hostibus minitare, Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem frustra consumere? Nam qui cupit inimicum vlcisci, nihil aliud efficit minando, nisi vt præmonito inimico, sibiipsi maiores struat insidias. Plut. in Lacon.

Astycratidas.

Postquam Agis superatus est apud Megapolin in prælio aduersus Antigonum, cuidam dicenti, Quid nunc facturi estis Lacedæmonij? Macedonibúsne seruituri? Quid tandem, inquit, nos Antigonus vetare potest, quo minus in pugna pro patria mortem oppetamus? Ibid.

Agesicles.

Cuidam dicenti, Admirari sese, quòd cùm discendi tam auidus esset, tamẽ nõ adiungeret sibi Philosophanem sophistam: regali prorsus indole respondit: Eorũ discipulus esse volo, quorum sum & filius. Significans non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos informatores & educatores adsciscas. Ibid.

Eudamidas.

Infrà de laudis cupiditate.

Anonymus.

Thebani cùm debellatis ac fugatis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipsum venissent Eurotam, & quidam gloriabũdus dixisset: Vbi nunc sunt Lacones? Spartanus ab illis captus: Non adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit indolis Laconicæ obliuisci, nec tulit victoris iactantiam. Ibidem.

Ephori.

Cùm Lacedæmoniorum rex polliceretur se funditus euersurum ciuitatem quandam, quæ sæpenumero Lacedæmoniis negotiũ exhibuerat, non permiserunt Ephori, dicentes: Nequaquam abolebis iuuenum cotem. Vrbẽ infestam appellabant cotem iuuentutis, eò quòd hostib. semper præsentibus ipsa iuuentus acueretur ad bellandi peritiam. Ibid.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt rex hostes aggrederetur, præcedẽte quopiam gestante coronã, qui in certamine victor aliquando tulisset coronam. Cùm igitur Lacon quidam in Olympiis magnam pecuniæ vim respuisset, & coronam prætulisset, cuidam dicenti: Quid emolumenti tibi

adfert victoria? ridens respondit, Ante regem, inquit, coronatus incedens pugnabo cum hostibus. Ibid.

Anonymus.

Apud Lacedæmonios duo pueri cùm inter se pugnassent, & vnus alteri lethale vulnus inflixisset, puerorum sodales saucium iam morientem consolantur, ac pollicentur vltionem. At ille, Nequaquam, inquit, de vltione cogitandum est: quandoquidem ego idem facturus eram, quod fecit ipse, si potuissem. Ibid.

Anonymus.

Lacon quidam sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd morior, sed partim quòd ab imbelli sagittario, ac mulierculæ simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Plutarch. in Lacon.

Paulus Æmylius.

Infrà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Scipio Africanus.

Quibusdam calumniantibus, quòd parum strenuus pugnator esset: Imperatorem, inquit, me mater, nō bellatorem genuit. Plut. in Scipione.

Agesipolis.

Suprà de Concordia.

De gesticulatione.

Chilon.

Dicere solebat, inter loquendum non esse mouendum manus: id enim esse væcordiam. Laertius libro 1. cap. 4.

Lesbonax.

Histriones ac gesticulatores, appellare solebat χειροσόφους, quòd manibus saperent, non lingua. Erat autem choreæ genus, quo graues historiæ citra vocem vel recitantis, vel tibicinis solo corporis gestu sic repræsentabatur, vt spectatores propè plus intelligerent ex saltatione, quàm si quis recitasset. Erasm. libr. 8. apoph.

Polemon.

Polemon sophista, histrionē Tragædiarum, qui in Olympiis, O Iupiter pronūtiarat, ostensa terra: O terra, manu in cælum proiecta submouit à præmiis (præsidebat enim ei certamini) dicens, Hic manu commisit solœcismum. Ex Philostrato.

Domitius Afer.

Manlium Suram multum in agendo discursantem, salientem, manus iactantem, togam deiicientem ac reponentem, non agere dixit, sed satagere. Actio enim oratoris est. Satagit autem qui frustra miseréque conatur. Eras. l. 6. apoph.

Cicero.

M. Callidius Gallum accusauit. M. Tullio defendente, qúmque accusator affirmaret, se testibus, chirographis, quæstionibus probaturum, sibi à reo fuisse præparatum venenum: sed interim rem tam atrocem, remisso vultu, languida voce, ac reliquo gestu parum concitato pronuntiaret: M. Tullius, Tu, inquit, nisi fingeres M. Callidi, sic ageres? Ex actione colliges, illum non ex animo loqui. Erasm. libro 4. apoph.

Cæsar.

Testius Penatius in dicendo mentum intorquebat, in hunc Cæsar ita iocatus est: Dic, si quid velis, iam quū nucem perfregeris. Notauit incompositos perorantis mores, ac gesticulationes parum decoras. Nam qui habet in ore nucem duram, in rumpendo mentum solet intorquere. Bruso. lib. 4. cap. 31.

Augustus Cæsar.

De duobus Pantomimis inter se commissis, vt alternis gestibus certarent, alterum dixit saltatorem, alterum interpellatorem: quòd ille immodicè gesticularetur, alter non gesticulari, sed saltantem interpellare videretur. Erasm. lib. 4. apophtheg. ex Suetonio.

De

De Geometria.

Socrates.

SOcrates admonebat, dandā esse operā Geometriç, donec quis possit mensurā terræ & accipere & tradere. Opinor eum sensisse, moderatos agros esse parandos, quos & tibi commodum sit à maioribus accipere, & hæredibus tuis tradere. Nam immodicæ possessiones vt non sine negotio parantur, ita non absque lite perueniunt ad hæredes. Dicti argutia est in verbo γεωμετρεῖν, quod anceps est ad artem Geometricam, & ad agrorum mensores. Laert. libro 1. cap. 5.

Diogenes.

Cuidam ostendenti horoscopon: Bellū, inquit, herclè instrumentum, ne frustremur cœna. sentiens, inutiles esse artes Geometricas cum cæteris. Laer. l. 6.

Seneca.

† Metiri me Gemetres docet latifundia. Potius doceat, quomodo metiar, quantum homini sit satis. Epist. 88.

De gladio, gladiatoribus, atque armis.

Agis.

DEmadi dicenti, quòd enses Laconicis ob breuitatem à circulatoribus ac præstigias imitantibus deuorarentur: Agis iunior respondit, His ensibus Lacedæmonij assequuntur hostes longioribus armatos gladiis. Plut. in Lacon. apoph.

Demonax.

Videns Athenienses hoc agere, vt barbarorum exemplo, gladiatorum spectacula in vrbem inducerēt: Nolite, inquit, ô ciues istam crudelitatē pri[illegible]ere in ciuitatem vestrā, quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Volens autem significare, nequaquam conuenire in ea ciuitate, in qua Misericordia pro dea coleretur, spectari plus quàm ferinam crudelitatem. Eras. lib. 8. apoph.

Antalcidas.

Suprà de Fortitudine heroica.

De gloria & eius amore.

Bion.

GLoriam dicebant esse matrē annorum, ob id opinor, quòd cùm hominis vita sit breuis, honesta memoria in multa secula propagatur. Laer. l. 4. c. 7.

Heraclitus.

* Viam ad gloriam maximè compendiariam esse dicebat, si quis bonus esse studeret. Anton. & Max. ser. de gloria.

Socrates.

Hanc viam ad gloriam proximam & quasi compendiariam dicebat, si quisque id ageret, vt qualis haberi vellet, talis esset. Cic. l. 2. Offic.

Idem.

† Cùm disruptam pallij sui partem vertisset Antisthenes, & inspectandam omnibus dedisset: Aspicio, inquit, per scissuram pallij tuam vanitatem. Laert. l i. 2.

Democritus.

Democritus fertur & illud solitus dicere, λόγος ἔργου σκιή, id est, Oratio operis est vmbra. Significans, ex egregiis factis nasci laudes hominum eloquētium, non contra. Primam igitur oportet esse curam factorum, quam gloriam consequitur vltrò. Laer. lib. 9. cap. 7.

Agesilaus.

A quodam interrogatus, Qua ratione perpetuam sibi gloriam parare posset? Si mortem contempseris, ait: nihil enim præclaræ rei gerere eum, cuius animum mortis metus occupauit. Plut. in apoph. Lacon.

Themistocles.

Adolescens, in compotationibus ac mulierum amoribus versabatur.

sumptum olei. demirantibus autem collegis negauit se offendi sumptu, sed molestè ferre, tantum olei exceptum intra corpus hominũ. Sentiens, oleum esse natum foris vngendo corpori, non intus explendo: Inunctum reddit corpus firmius, & iniuriæ patientius: infusum in viscera, reddit delicatius ac segnius. Plutarchus in apoph.

Idem.

Quum festum diem celebraret ciuitas, omnésque compotationibus & libidini indulgerent, cuidam è familiaribus factus est obuiam squallidus & cogitabundus. Admirante illo, rogantéque, quid tandem esset rei, quòd solus ad eum affectus modum obambularet? Vt vobis, inquit, omnibus ebrios ac socordes esse liceat. O vocem principe dignam! tum maximè vigilandum est principi, quum populus maximè indulget genio. At non oportet ipsi vnquam vacare, aut genialiter viuere. Plut. in apoph.

Alexander.

Quum regina Carum Ada illud haberet studio, vt assiduè mitteret Alexandro obsonia, bellariáque per alium rerum architectos coquósque magna arte parata, Alexander ait, seipsum habere meliores obsoniorum artifices: ad prandium quidem, nocturnum iter: ad cœnam verò tenue prandium. Plutarch. in reg. & imp. apoph.

Cyrus.

Rogatus ab hospite, quid ad prandium apparari iuberet? Nihil aliud, inquit, quàm panem. nam spero me prope riuum cœnaturum. Mira frugalitas in rege barbaro, cui panis erat pro obsonio, & sitim aquæ spe deferebat in cœnam. Refert Ammianus lib. 21.

Ptolemæus Lagi F.

Plerunque apud amicos & cœnare solebat, & dormire. Quòd si quando illos vicissim acciperet cœna, amicorum rebus vtebatur, commodato sumens ab illis pocula, aulæa & mensas. Ipse verò sibi non parabat plura quàm exigeret necessitas: sed regalius esse dicebat ditare, quàm diuitem esse. Plut. in Reg. apoph.

Prodicus.

Dicere solebat, optimum condimentum esse ipsum ignem. Sentiens, bono stomacho satis esse, obsonium esse coctum, etiamsi nihil accedat deliciarum. Erasmus libro sexto apoph.

Scipio minor.

Narrant eum annis quinquagintaquatuor, quibus vixit, nihil vendidisse, nihil emisse, nihil ædificasse: libras autem argenti triginta treis, auri duas in ampla domo reliquisse, quãuis potitus esset Carthagine, militésque ditasset plus cæteris ducibus omnibus. Plut. in apoph. Mira etiam narrantur ab eodem de M. Catonis frugalitate.

M. Curius.

Nonnullis arguentibus, quòd ex agris bello partis partem exiguam vnicuique militum distribuisset, magnam verò reipub. optauit à diis, ne quando existeret quisquam Romanus cui ager exiguus videretur, qui posset alere dominum. Sentiens, eum nõ esse Romano dignum nomine, qui plus appeteret, quàm quod ad victum frugalem satis est. Plutarch. in apoph.

Plinius iunior.

† Vocatus fuit à quodam ad cœnam, qui diuersa vina, & cibos, amicis, domesticis & seruis satis malignè apponebat: Qui Plinio assidebat proximè eum rogauit, an id probaret? Negauit. Tu ergo, inquit, quam consuetudinem sequeris? Eadem, respondit Plin. omnibus pono: ad cœnam enim, non ad notã, inuito: cunctisque rebus ex æquo quos mensa & thoro æquaui. Etiámne libertos? inquit ille. Etiam: conuictores enim tunc, non libertos, puto. Et ille, magno

gno tibi constat. Minimè, inquit hic. Tum ille, Quî fieri potest? Quia scilicet, inquit hic, liberti mei non idem quod ego bibunt, sed idem ego quod liberti. Idem l.2. Epist.6.

Augustus Cæsar.

Nulli ferè ad conuiuium vocanti negare solitus est. Exceptus igitur à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana: quum à conuiuatore dimitteretur, hoc illi tantùm insusurrauit: Non putabam me tibi tam familiarem Alius tam ieiunum apparatum, contumeliam fuisset interpretatus: ille etiam pudori consuluit inuitatoris, familiaritati tribuens, ad quem in aurem, ne cæteri putarent exprobratam parsimoniam. Quid hac comitate amabilius in tanto monarcha qualem nunc vix triginta reges æquent? Bruf.lib.2.c.2.& Macrob. lib. 2.c.4. Saturn.

Idem.

Populo de inopia vini caritatéque querenti dixit: A genero suo Agrippa productis pluribus aquis satis prouisum, ne sitirent homines. Fuit autem Agrippæ vigilantissimum studium, vndique prospiciendi vrbi de aquarum copia. Augustus autem seuerè populum ad aquas à vino reuocauit. Suet.

Iulius Cæsar.

Coquos omnes eiecit è palatio. Rogatus autem cur hoc fecisset, Non opus est coquis, ait, quòd simplicissimis cibis contentus esse possum. Eras. lib. 8. apoph.

Tacitus.

Factus Romanorum imperator, cùm luxum omnem maximè damnaret, continuò dicere solebat: Frugales mensulas, holusculis & leguminibus Pythagoricis instructas, multo gratiores esse quàm Mylesiorũ sumptuosa fastidia. Et dicebat, se lactucarum vsu somnum mercari. Vopiscus Sabellicus Ennead. 7. libro septimo.

Huc refer quædam, quæ annotata sunt apoph. de Abstinentia, Temperantia, &c.

De fuco.

Archidamus.

CHius quidam, ætate prouectus, venit Lacedæmonem: & cum aliàs turgeret superbia, propter senectutem reuerenter habebatur, proinde canos occultare conabatur tinctura. Itaque cùm in conspectum Lacedæmoniorum prodiisset, ostenso tali capite, exposuit quorum gratia venerat. Consurgens itaque Archidamus rex Lacedæmoniorum: Quid, inquit, hic sani diceret, cuius non solùm animus, verùm etiam caput fucis contaminatum est? Et explosit eius dicta: ingenium Chii redarguens, ex iis quæ oculis cernebantur. Ælian. l.8. de Var. hist.

Philippus.

Ex Antipatri amicis quendam Philippus Macedoniæ rex in iudicum numerum ascripserat. Verùm pòst, vbi cognouit illum tingere barbam & & capillum, submouit eum, dicens: Qui in capillis fidus non esset, eum muneribus gerendis non videri dignum, cui fideretur: lusit homonymiâ vocis. Fuco vtebatur in tingendis capillis vbi non multum erat lucri: multò magis vsurus erat fuco publicis negotiis, vbi dolus interdũ ingens adfert emolumentum. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Vnguentis.

De fuga.

Diogenes.

QVum eius seruus Mathes, quem vnicum habebat, aliquando aufugisset, hortaréturque vt reduceret, negauit: Turpe est, inquit, Ma-

then sine Diogene viuere posse, Diogenem sine Mathe non posse. Laërt. & Stob.

Idem.

Videns seruum fugitiuum ad puteum sedentem: Caue, inquit, ô adolescens, ne incidas, ad fugam alludens. Laërt. & Stob.

Aristides.

Themistocli sæpenumero dixisse ferunt, non esse soluendum pontem, sed alium potius faciendum quo abiret Xerxes atrocissimus. Plut.

Agesilaus.

Agesilaus videns claudum quendam militem, quærentem equũ quo veheretur debilis, dixisse fertur: An non intelligis in bello opus esse, non qui fugam adornent, sed qui fortiter pugnantes loco maneant? Significare voluit vir clarissimus, eos demũ bello esse vtiles milites, quibus non decretum est ex periculo fugere, sed aut vincere in prælio, aut oppetere mortem. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Quum nauali pugna esset cõflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum esse ab eo loco soluere, eo quòd Atheniensium triremes numero longè plures essent: Quid, inquit, tum postea? fugere non tantùm ignominiosum, sed damnosum etiam Spartanis est, contrà fortiter pugnare & vincere, honestissimum. Plut. in Lacon. apoph.

Anonyma.

Lacæna quædam cùm filios suos è prælio fugam adornasse audisset, domum venientes vehementer obiurgauit, dicens: Quò itis ignaua & fugitiua mancipia? & ostenso ventre, Num hunc, inquit, denuò subituri vnde emersistis? Plut. in apoph. Lacænarum.

Alcibiades.

Quum accepisset se vna voce à populo Atheniensi morte damnatum, vitassetque carcerem, nam statim vt accusatus est, è patria aufugit. At ego, inquit, ostendam illis Alcibiadẽ viuere. Brus. l 7. c. 14.

Pyrrhus.

Quibusdam dicentibus hostes ita circumueniendos esse, vt ne fuga vitam eripere possent: respondit, Hostibus nequaquam intercludendam, sed aperiendam potius esse viam quo citius magna cum ignominia fugiant. Plut.

Attolius Cos. R.

† Cùm in acie superiores essent Samnites, obstitit suis profusè tendentibus in castra. Quò pergis, inquiens, miles? Et hìc arma, & viros inuenies: nec viuo consule tuo, nisi victor castra intrabis. Proinde elige, cum ciue, an cum hoste pugnare malis. Liu. lib. 10.

Scipio Afr.

Dicere solebat, hosti non solùm dandam esse veniam fugiendi, sed etiam muniendam. Fuga enim hostiũ paratur salus militum fortiter pugnantium. Plut in apoph.

Cicero.

Fabricius cùm demisso capite à iudicio recederet, vrbanè Cicero in oratione pro Cluentio ad illius fugam alludens: Respice, inquit, hominum fortunam, respice C. Fabricij senectutem. Brus l. 2. c. 45.

Anonymus.

Post Mutinensem fugam, percontantibus quid ageret Antonius? Quidam è familiaribus eius respondisse fertur, id quod canis in Nilo, bibit & fugit. Constat enim in Ægypto canes in Nilo currentes bibere: nimirum metu crocodilorũ eo in flumine regnantium. Macrobius lib. 2. cap. 2. Saturn.

Cornificius.

Cornificius poëta, videns milites in bello quod inter Augustum & Antonium gerebatur, frequenter fugere, appellauit eos lepores galeatos. Erasm. l. 8. apoph.

Cicero.

Cùm à Cæsaris partibus discessisset,

set, Pompeiíque ignauiam contemneret, vrbanè: Quem fugiam, inquit, noui, ad quem autem fugiam, haud quaquam. Plut in apoph.

Idem.

Quidam à Cæsare ad Pompeium transfugiens, dicebat se festinandi studio equum reliquisse. Cicero dixit, illum melius de equo quàm de se statuisse. Sentiens, longè rectius facturum fuisse, si & ipse mansisset apud Cæsarem. Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Pomponio militi ostentanti ore exceptum in seditione Sulpitiana vulnus, quod se passum pro Cæsare pugnantem gloriabatur: Ne vnquam fugiens respexeris, inquit Cæsar. Eras. li. 4. apoph.

Idem.

In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam conuersum, faucibus apprehensum in contrariam retraxit partem, dextráque ad hostem porrecta: Quorsum, inquit, tu abis? Illic sunt, cum quibus dimicamus. At manibus quidem vnũ militem correxit, voce autem tam acri legionum omnium trepidationem discussit, vinciq. paratas vincere docuit. Eras. l. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Militem saxo in expeditione percussum ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamen sua gesta iactantem, sic leniter taxauit. At tu cum fugies posthac nunquam post te respexeris. Macrob. lib. 2. ca. 4. Saturn.

Pertinax.

Ab amicis suis admonitus, atque oratus etiam, vt militum prætorianorum crudeles insidias, qui imperatorem è vita tollere conabantur, effugeret, populíque auxilium imploraret, respondit indecorum esse ac illiberale, miniméque dignum imperatoria maiestate, atque antea acta vita, latebris aut fuga salutẽ quærere. Herod. l. 1.

Aurel. Probus.

Cùm equus esset ipsi oblatus, qui ob miram currendi velocitatem admodum laudaretur, (centum enim ad diem millibus passuum currere dicebatur, credentibus hoc omnibus) Fugitiuo, inquit, militi potius hic equus quàm forti conuenit. Vopiscus.

Alphonsus.

Laudare eum maximopere solebat, quicunque fugientibus hostibus argenteum pontem extruendum dixisset. Existimabat enim, vel multo optabilius esse hostes in fugam vertere, quàm occidere: vel hostes pecunia solicitandos, vt ab acie discederent. Panor. lib. 4. de reb. gestis Alphon. Eras. 8. apoph.

De fuga excusata.

Demosthenes.

Demosthenes clypeo suo literis aureis inscripserat ἀγαθῇ τύχῃ, id est, bona fortuna. Attamẽ cùm ad pugnam ventum esset, ilico proiecto clypeo aufugit. Id cum illi probro daretur quod ῥίψασπις esset, elusit vulgato versiculo:

ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Id est,

Vir fugiens redintegrabit prælium.

Indicans, vtilius esse patriæ fugere, quàm in prælio mori. Mortuus enim non pugnat, at qui fuga quæsiuit salutem, potest in multis præliis patriæ vsui esse. Plutarch. in Demosth.

Theodorus philos.

Interrogatus, cur Athenis profugus venisset ad Lysimachum regem? Non profugi, inquit, sed idem mihi accidit quod Herculi: nam vt ille ob peculiares quasdam virtutes ab Argonautis fuit expositus: sic ego propter magnanimitatem, quam Athenienſium rectores non valebant assequi, sum vrbe exclusus. Philo Iudæus in lib. Quòd omnis probus liber.

Xenænetus.

Ciuibus exprobrantibus sibi, quòd imperator exercitus fugisset in bello: At vobiscum, inquit, ô cara capita, probrum cum exprobrantibus communicans: neque enim dux persistere potest absq. militibus. Et turpiter obiicit alteri vitium à quo ipse non est immunis. Plut. in Politicis.

Alcibiades.

Cùm ad causam pro capite dicendam è Sicilia vocaretur ab Atheniensibus, obtemperare noluit: Stultum est, inquiens, iudicium quærere, non fuga sibi consulere, cùm fugere possis. Et cùm quidam diceret, An non credis teipsum patriæ? respondit: Imò ne matri quidem crederem. Timerem enim, ne fortè per imprudentiam, aut errorem veritatis, nigrum calculum pro candido submitteret, Ælian. lib. 13. de varia historia. Plut. in Alcibiade. Huic haud absimile est Germanorũ tritũ prouerbium, *Auff der vveiten ist gut tadigen.* Cùm liceat fugere ne quæras litem.

Antigonus.

Aliquando cedens hostibus imminentibus, aiebat se non fugere, sed opportunitatẽ à tergo sitam persequi. Sentiens, non esse turpe fugere quoties magis expedit hosti dare locum, quàm conserere manus. Dicti gratia in hoc est, quòd cùm fugere & persequi sint contraria, ille fugiens interpretabatur, se persequi magis quã fugere. Persequimur enim hostem, & persequimur id quod studiosè expetimus. Plut. in apoph. Stob. ser. 52.

De furto & furibus.

Democrates.

FVrem ab vndecim viris abduci videns, Vah miser, inquit, cur tantula furatus es, & non potius magna, vt tute etiam abduxisses alios? Stob. ser. 11.

Zeno Cittieus.

Seruum in furto deprehensum cædi iussit: cúmque is se sic excusaret, vt diceret, sibi fuisse in fatis, vt furaretur: Et cædi, inquit, Laërt. libro 7. cap. 1.

Diogenes.

Harpalum, celebratissimum furẽ, contra Deos testimonium dicere aiebat, quòd in ea fortuna tamdiu viueret. Laër.

Idem.

Conspicatus duci quendam, qui phialam ex ærario furatus sustulerat (ducebatur autem à magistratibus, quos illi ἱερομνήμονας appellant) Magni, inquit Diogenes, fures paruum ducunt. Vtinam hoc non posit verè dici in magistratus aliquot Christianos, à quibus ad laqueum adigitur interdum, qui decem drachmas sustulit: ipsi impunè magis furtis, vel peculatu potius ditescunt. Laërt. libro 6.

Demosthenes.

Ad furem inquientem, Nesciebam quòd tuum hoc esset: At tuum non esse satis sciebas, respondit. Stobæus ser. 11.

Idem.

† Fur, cui nomen erat Chalco, id est, æreo, cùm publicè vigilias eius elucubrationes perstringeret: Noui, inquit, molestum tibi esse, quòd lucernam habeam accensam. At vos nolite mirari, Athenienses, si furta committantur, cùm fures æreos, parietes autem luceos habeamus. Plut. in Demosth.

Anonymus.

Lycurgi legibus cùm furta permitterentur, solúsque qui deprehenderetur, pœnas negligentiæ daret, puer quidam vulpeculam furatus, ad uenientibus qui amiserant ad quærendum vestibus occuluit. Feram verò sequientem, ac pueri ipsius latus ad intestina vsque lacerantem, tantisper tolerauit. Dum autem quærentes abirent,

rent, reprehensus à pueris quibusdã, dicentibus melius fuisse manifestare vulpeculam, quàm vsque ad mortem occulere. Minimè, inquit puer: sed multo satius est mori, quàm in furto deprehendi. Plut. in Lacon.

Anaxander Eurycr. F.

Roganti cuidam, cur Spartani non colligerent pecunias in ærarium publicum? Ne, inquit, corrumpantur, qui facti fuerint illarum custodes. Quàm malè consulunt integritati suæ, qui priuatim pecuniarum vim in arcam recondunt, si vir prudens ciuium suorum moribus timuit, à pecunia publica, cuius tantùm erant custodes futuri, non domini. Plutarch. in Lacon.

Catulus.

Dicente Philippo, quid latras? Festiuè, furem se videre respondit. Bru. lib. 2. cap. 40.

Cato.

† Priuatorum furtorum fures, aiebat, in neruo atque in compedibus ætatem agunt: Fures verò publici, in auro atque in purpura. A. Gell. li. 11. cap. 18.

Anonymus.

In seruum furacem ita iocatus est, vt diceret eum solum esse, cui domi nihil sit nec signatum nec occlusum. Intelligimus autem, nec illi seras nec signa obstare, quominus furetur. Scrinia claudimus: olim verò & cadi lagenæque solebant obsignari. Eras. lib. 6. apoph.

Alex. Seuerus.

Adeò vindex furti fuit, vt per præconem sæpe edixerit: Nemo salutet principem qui se furem esse nosset. Æl. Lampridius.

Idem.

Dicere solebat, solos fures de paupertate conqueri, dum ita student scelera vitæ suæ tegere. Iactabat & sententiam notam furibus.

ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δ᾽ ἐκ, ἐκφεύγεται:

Id est,

Qui multa furatur, & pauca dat, effugit.

Notans quosdam, qui tantùm furantur, vt habeant quod corrũpant iudicem, aut actorem. Æl. Lamprid.

Idem.

Idem furti suspicione infames nec intueri sustinebat: adeò vt quum Septimius Arabinus, qui famosus crimine furtorum sub Heliogabalo fuerat liberatus, inter senatores principem salutatum venisset, exclamarit, O numina, ô Iupiter, ô dij immortales: Arabinus non solùm viuit, sed etiam in senatum venit, fortassis de me sperat? tam fatuum, tam stultum me esse iudicat? Lamprid.

D. Ludouicus Franc. R.

† Furari pessimum esse dicebat, nam furto res ablatas iustis dominis reddere, adeo molestum est, vt verbum ipsum dum profertur, os & linguam exulceret, propter concursum R. quod Gallicè apertius est, rendre. Ionuil. in eius vita. cap. 94.

Vide plura apoph. de Peculatu.

DE GARRVLITATE & loquacitate.

Zeno Cittieus.

AVDIENS adolescentem nimis garrulum: Aures (inquit) in linguam defluxere. Ostendit autem adolescentis esse, audire quidem multa, loqui autem pauca. Laert. lib. 7. cap. 1. Stob. ser. 36.

Idem.

Alium multa garrientem, hoc dicto Zeno corripuit: Ob id binas habemus aures, & os vnicum, vt plurima audiamus, loquamur autem paucissima. Ibidem.

Idem.

Adolescenti confidenter loquenti: Non dixeram, inquit, ô adolescens, quæ mihi succurrunt: Significans ex sermonis procacia colligi morum

impudicitiam. Ibidem.

Idem.

E discipulis suis aliquos dicebat esse φιλολόγους, id est, variæ rerum cognitionis studiosos: alios verò λογοφίλους, id est, loquendi tantùm studiosos. Stob. ser. 36.

Idem.

Quum percontatus esse à quodã homine satis contentioso, An virtus vtilis esset? renuit, non volens verbis respondendo ei occasionem dare litigandi. Eod. serm.

Idem.

Adolescenti in Academia de rebus friuolis garrienti, dixit: Nisi lingua in mentem intincta differueris, adhuc multò amplius dicẽdo delinques. Stob. eod. ser.

Clearchus.

Quæ nolis audire (inquit) ea etiam ne dicito: quæ nolis dicere, ea ne audito quidem. Aurium enim & linguæ magnum est periculum. Max. ser. de temeritate linguæ.

Plato.

Cùm Antisthenes aliquãdo in diatriba longam orationem habuisset: Ignoras, inquit, quòd dicendi modus non penes loquentem, sed audientem est? Stob. ser. 37 Max. ser. 47.

Theophrastus.

† Citius credendum esse dicebat infræni equo, quàm verbo incomposito. Laert. lib. 5. cap. 2.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obstrepentem, rogauit, num fundum haberet? Vt is respondit, sibi plurimas esse possessiones: Abi, igitur, inquit, & illas cura, ne turpiter eas perdas. Notauit autem hominem inaniter garrulum, qui ad agros colendos magis esset idoneus, quàm ad dicendum. Laert. lib. 2. c. 16.

Apollonius.

Dicere solebat, Loquacitatem quidem multos habere errores, silentium autem tutum esse. Stobæus serm. 37.

Idem.

* Interrogatus, qui essent homines optimi? qui in dicendo (inquit) sunt breuissimi. Linguaces autẽ si tantùm molestiæ caperent, quanta reliquos afficiunt, haud sanè longos sermones facerent. Ibid.

Nicostratus.

Si continenter, inquit, multa & celeriter loqui, sapientiæ signum esset, hirundines dicerentur nobis multò sapientiores. Max. ser. 47.

Demosthenes.

In conuiuio cuidam multa loquenti: Si tam multa, inquit, sapuisses, nunquam tam multa loquutus esses. Eod. serm.

Idem.

Rogatus, cur vnam habeamus linguam, aures verò duas? Quia, inquit, duplo plus audiendum, quàm loquendum. Eod. ser.

Eusebius philos.

* Dicebat homines magnum possidere vallum dentium ad coercendos leues sermones. Nos in omni re iudicio mentis indigere, quæ si verba non direxerit, sæpius ante consultationem effugiunt: & tanto vallo neglecto, citra iudicium ante tempus foras ruunt. Eod. ser.

Nicostratus.

* Si continenter & multa & celeriter loqui, sapiẽtiæ signum esset, hirundines (inquit) dicerentur & essent hominibus sapientiores. Anton. & Max. ser. de temeritate in dicendo.

Lycon.

* Oratores ranis similes esse dicebat: has enim in aqua clamare, illos verò ad clepsydram. Eod. ser.

Idem.

* Dicebat quemadmodum hirundines perpetuo garritu familiaritatis voluptatem perdunt: sic garrulos perpetuò obtundentes molestos esse auditoribus. Eod. ser.

Democrates.

Auaritiam quandam esse dicebat omnia velle dicere, & nihil audire.

Stob.

Stob. serm. 36. & Max. serm. 47.

Isocrates.

Cùm loculeius quidam nomine Careon, in disciplinam eius recipi vellet, duplicem mercedem postulauit. Illi verò causam interroganti, dixit: Alteram quidem peto vt loqui discas, alteram autem vt tacere. Stob. ser. 36. Ant. Meliss. par. 2. ser. 40. Max. serm. 47.

Archelaus.

Tonsori garrulo subinde roganti, Quomodo te radam, ô rex? Silendo, inquit. Alter aliud responsum exspectabat, & hinc dicti lepos. Quidam sunt in curatione morosi, Archelao satis erat, si sileret. Nobis autem interdum etiam cum ebriis pariterque loquacibus res est. Plut. in apoph.

Anonymus.

* Iurisconsulto loquaci dixit, non oportere multis verbis pauca dicere, sed paucis multa. Ant. & Max. serm. de temeritate in dicendo.

Hieron.

Hieron, qui Geloni successit in regnum: neminem qui liberè apud se loqueretur, importunũ aut molestũ esse dicebat: cæterũ qui arcanum efferrent, eos existimabat etiam illos lædere, apud quos effutirẽt, eò quòd odimus non solum illos qui efferunt, quæ nollemus illis audita esse.

Vide apoph. de Lingua & Loquacitate.

De generosè dictis.

Polydorus Alcamenis F.

IN eum qui non cessabat hostibus minitare, Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem frustra consumere? Nam qui cupit inimicum vlcisci, nihil aliud efficit minando, nisi vt præmonito inimico, sibiipsi maiores struat insidias. Plut. in Lacon.

Astycratidas.

Postquam Agis superatus est apud Megapolin in prælio aduersus Antigonum, cuidam dicenti, Quid nunc facturi estis Lacedæmonij? Macedonibúsne seruituri? Quid tandem, inquit, nos Antigonus vetare potest, quo minus in pugna pro patria mortem oppetamus? Ibid.

Agesicles.

Cuidam dicenti, Admirari sese, quòd cùm discendi tam auidus esset, tamẽ nõ adiungeret sibi Philosophanem sophistam regali prorsus indole respondit: Eorũ discipulus esse volo, quorum sum & filius. Significans non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos informatores & educatores adsciscas. Ibid.

Eudamidas.

Infrà de laudis cupiditate.

Anonymus.

Thebani cùm debellatis ac fugatis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipsum venissent Eurotam, & quidam gloriabũdus dixisset: Vbi nunc sunt Lacones? Spartanus ab illis captus: Non adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit indolis Laconicæ obliuisci, nec tulit victoris iactantiam. Ibidem.

Ephori.

Cùm Lacedæmoniorum rex polliceretur se funditus euersurum ciuitatem quandam, quæ sæpenumero Lacedæmoniis negotiũ exhibuerat, non permiserunt Ephori, dicentes: Nequaquam abolebis iuuenum cotem. Vrbẽ infestam appellabant cotem iuuentutis, eò quòd hostib. semper præsentibus ipsa iuuentus acueretur ad bellandi peritiam. Ibid.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt rex hostes aggrederetur, præcedẽte quopiam gestante coronã, qui in certamine victor aliquando tulisset coronam. Cùm igitur Lacon quidam in Olympiis magnam pecuniæ vim respuisset, & coronam prætulisset, cuidam dicenti: Quid emolumenti tibi

adfert victoria? ridens respondit, Ante regem, inquit, coronatus incedens pugnabo cum hostibus. Ibid.

Anonymus.

Apud Lacedæmonios duo pueri cùm inter se pugnassent, & vnus alteri lethale vulnus inflixisset, puerorum sodales saucium iam morientem consolantur, ac pollicentur vltionem. At ille, Nequaquam, inquit, de vltione cogitandum est: quandoquidem ego idem facturus eram, quod fecit ipse, si potuissem. Ibid.

Anonymus.

Lacon quidam sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd morior, sed partim quòd ab imbelli sagittario, ac mulierculæ simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Plutarch. in Lacon.

Paulus Æmylius.

Infrà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Scipio Africanus.

Quibusdam calumniantibus, quòd parum strenuus pugnator esset: Imperatorem, inquit, me mater, nō bellatorem genuit. Plut. in Scipione.

Agesipolis.

Suprà de Concordia.

De gesticulatione.

Chilon.

Dicere solebat, inter loquendum non esse mouendum manus: id enim esse væcordiam. Laertius libro 1. cap. 4.

Lesbonax.

Histriones ac gesticulatores, appellare solebat χειροσόφους, quòd manibus saperent, non lingua. Erat autem choreæ genus, quo graues historiæ citra vocem vel recitantis, vel tibicinis solo corporis gestu sic repræsentabatur, vt spectatores propè plus intelligerent ex saltatione, quàm si quis recitasset. Erasm. libr. 8. apoph.

Polemon.

Polemon sophista, histrionē Tragœdiarum, qui in Olympiis, O Iupiter pronūtiarat, ostensa terra: O terra, manu in cælum proiecta submouit à præmiis (præsidebat enim ei certamini) dicens, Hic manu commisit solœcismum. Ex Philostrato.

Domitius Afer.

Manlium Suram multum in agendo discursantem, salientem, manus iactantem, togam deiicientem ac reponentem, non agere dixit, sed satagere. Actio enim oratoris est. Satagit autem qui frustra miserèque conatur. Eras. l. 6. apoph.

Cicero.

M. Callidius Gallum accusauit, M. Tullio defendente, cùmque accusator affirmaret, se testibus, chirographis, quæstionibus probaturum, sibi à reo fuisse præparatum venenum: sed interim rem tam atrocem, remisso vultu, languida voce, ac reliquo gestu parum concitato pronuntiaret: M. Tullius, Tu, inquit, nisi fingeres M. Callidi, sic ageres? Ex actione colligēs, illum non ex animo loqui. Erasm. libro 4. apoph.

Cæsar.

Testius Penatius in dicendo mentum intorquebat, in hunc Cæsar ita iocatus est: Dic, si quid vel istuc, cū nucem perfregeris. Notauit incompositos perorantis mores, ac gesticulationes parum decoras. Nam qui habet in ore nucem duram, in rumpendo mentum solet intorquere. Bruso. lib. 4. cap. 31.

Augustus Cæsar.

De duobus Pantomimis inter se commissis, vt alternis gestibus certarent, alterum dixit saltatorem, alterum interpellatorem: quòd ille immodicè gesticularetur, alter non gesticulari, sed saltantem interpellare videretur. Erasm. lib. 4. apophtheg. ex Suetonio.

De Geometria.

Socrates.

SOcrates admonebat, dandã esse operã Geometrię, donec quis possit mensurã terræ & accipere & tradere. Opinor eum sensisse, moderatos agros esse parandos, quos & tibi commodum sit à maioribus accipere, & hæredibus tuis tradere. Nam immodicæ possessiones vt non sine negotio parantur, ita non absque lite perueniunt ad hæredes. Dicti argutia est in verbo γεωμετρεῖν, quod anceps est ad artem Geometricam, & ad agrorum mensores. Laert. libro 1. cap. 5.

Diogenes.

Cuidam ostendenti horoscopon: Bellũ, inquit, herclè instrumentum, ne frustremur cœna. sentiens, inutiles esse artes Geometricas cum cæteris. Laer. l. 6.

Seneca.

† Metiri me Gemetres docet latifundia. Potius doceat, quomodo metiar, quantum homini sit satis. Epist. 88.

De gladio, gladiatoribus, atque armis.

Agis.

DEmadi dicenti, quòd enses Laconicis ob breuitatem à circulatoribus ac præstigias imitantibus deuorarentur: Agis iunior respondit, His ensibus Lacedæmonij assequuntur hostes longioribus armatos gladiis. Plut. in Lacon. apoph.

Demonax.

Videns Athenienses hoc agere, vt barbarorum exemplo, gladiatorum spectacula in vrbem inducerẽt: Nolite, inquit, ô ciues istam crudelitatẽ prius admittere in ciuitatem vestrã, quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Voluit autem significare, nequaquam conuenire in ea ciuitate, in qua Misericordia pro dea coleretur, spectari plus quàm ferinam crudelitatem. Eras. lib. 8. apoph.

Antalcidas.

Suprà de Fortitudine heroica.

De gloria & eius amore.

Bion.

GLoriam dicebant esse matrẽ annorum, ob id opinor, quòd cùm hominis vita sit breuis, honesta memoria in multa secula propagatur. Laer. l. 4. c. 7.

Heraclitus.

* Viam ad gloriam maximè compendiariam esse dicebat, si quis bonus esse studeret. Anton. & Max. ser. de gloria.

Socrates.

Hanc viam ad gloriam proximam & quasi compendiariam dicebat, si quisque id ageret, vt qualis haberi vellet, talis esset. Cic. l. 2. Offic.

Idem.

† Cùm disruptam pallij sui partem vertisset Antisthenes, & inspectandam omnibus dedisset: Aspicio, inquit, per scissuram pallij tuam vanitatem. Laërt. li. 2.

Democritus.

Democritus fertur & illud solitus dicere, λόγος ἔργου σκιή, id est, Oratio operis est vmbra. Significans, ex egregiis factis nasci laudes hominum eloquẽtium, nòn contra. Primam igitur oportet esse curam factorum, quam gloriam consequitur vltrò. Laer. lib. 9. cap. 7.

Agesilaus.

A quodam interrogatus, Qua ratione perpetuam sibi gloriam parare posset? Si mortem contempseris, ait: nihil enim præclaræ rei gerere eum, cuius animum mortis metus occupauit. Plut. in apoph. Lacon.

Themistocles.

Adolescens, in compotationibus ac mulierum amoribus versabatur.

At postquam Miltiades apud Marathonem deuicisset barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agêtem præter decorum. Percontantibus autem vnde sic esset repentè mutatus? Miltiadis, inquit, trophæum non patitur me dormire, neq. cessare. Gloriæ studium excussit amorem voluptatum: clauum, vt aiunt, clauo. Plut. in apoph.

Idem.

Ad Olympiæ certamen profectus, cùm in stadium processisset, omnes neglectis certaminibus oculos in ipsum intenderunt, in eóque complexando diem totum consumpserunt, ac Themistoclem illum cum plausu & admiratione peregrinis ostenderunt. Ea re vir gloriæ omnium cupidissimus, dixit amicis, se eo die laborum quos pro Græcia suscepisset, omnium fructum amplissimum reportasse. Plutar.

Anonymus.

Ex Indis quendam sagittandi arte cùm primis celebrem, adeò vt etiam per annulum sagittam mittere diceretur, quum in bello cepisset, iussit artis suæ specimen edere: recusantem iratus rex necari iussit. Quum duceretur homo, dixit his à quibus ducebatur, se multis diebus non exercuisse artem, eoq. timuisse ne aberraret. Id vbi renuntiatum est Alexandro, quòd non contumacia, sed ignominiæ metu recusasset, admiratus ingenium gloriæ studiosum, dimisit illum donatum: eo quòd mortem opperere maluisset, quàm fama sua videri indignus. Hîc apparet, non omnino vanum esse quod prouerbio iactatum est, Simile simili esse amicum. Alexander gloriæ supra modũ appetens, similem affectum in aliis amabat. Plut.

Phryne.

Quum Alexander Thebanorum mœnia diruisset, Phryne meretrix pollicita est de suis impendiis reposituram, modò ciues paterentur hoc insculpi elogium:

Ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησε δὲ Φρύνη. id est,

Alexander quidẽ subuertit, sed Phryne restituit. Hîc meritò quis dubitet, vtrum sit admiratione dignius, an quod scortum corporis vsura tantas opes collegerit: an quod tanto nominis amore teneretur, vt titulum tam carè voluerit emptum. Nam vt præclarius est restituere, quàm demoliri: ita speciosior fuisset laus Phrynes scorti, quàm Alexandri regis. Eras. l. 8. apoph.

Epaminondas.

Venerat Thebas, belli socius futurus. Is cùm Epaminondæ egenti, duo aureorum millia misisset, non accepit, sed ipsum Iasonem intuitus: Iniustis, inquit, imperas, ipse deterior. Sentiebat autem, iniquas esse opes quæ possessorem facile seducunt. At viros fortes gloria, virtutis premio, contentos esse debere putabat. Plut. in Græc. apoph.

Pericles.

Quum Thucydides vociferaretur apud populum aduersus Periclem, quòd in picturas ac statuas summorum artificum profunderet rei publicæ census, ipse assurgens rogauit populum: Videretúrne multum impendisse? quo respondente, Plurimũ: Age, inquit, vt igitur hæc mihi impensa, & non vobis: atque ipsis donariis deorum, meum tantùm nomen inscribam. Hæc vox subitò mutauit animum populi, iussitque vt publicis impendiis pergeret, nec vllis parceret sumptibus. Eras. lib. 5. apoph. ex Plutar.

Idem.

* Eum iam morientem quum necessarij mœsti deplorarent, ac præteritas commemorarent, potentiam, & quæ trophæa, quas victorias vrbésq. Atheniensibus partas relinqueret: paululum sese erigens, reprehendit eos, quòd communes multorum, & fortunæ magis quàm virtuti debitas lau-

laudes retulissent, pulcherrima, & maxima, ipsique propria hac laude prætermissa, Quòd propter ipsum nemo Atheniensium nigram vestem vnquam sumsisset. Plut.

Epaminondas.

*Meneclida quodã oratore ipsum aliquando traducente, vt qui de se quàm de Agamẽnone amplius sentiret: facio, inquit, hoc propter vos, Thebani, quorum solorum opera Lacedæmonium imperium vnica die euerti. Plut. l. de sui laude, &c.

Phocion.

*Leosthene adhuc rẽ feliciter gerente interrogatus ab oratoribus quidnam beneficij in vrbem contulisset? nihil, inquit, quàm quòd me prætore vos orationẽ funebrem nullam habuistis, sed quotquot mortui sunt, in sepulchris maiorum sunt humati. Plutar.

Antigonus.

Quum mitteret filium suum Demetrium cum numerosa classe, magnáque militum vi ad Græcos liberandos, dicebat: Gloriam à Græcia, velut à specula in orbẽ terrarum accendi, iuuenẽ gloriæ studio extimulans, vt strenuè rẽ gereret, quòd eius laudis rumor non intra Græciæ fines esset continendus, sed ob Græci nominis celebritatẽ, per omnes mundi plagas dimanaturus. Plut. in Regum apoph.

Antigonus iunior.

*In cætera fastu vacuus & princeps moderatus, in nauali quodam prælio amicorum quodam dicente, Non vides quanto plures sint hostium naues? Me verò ipsum, inquit, quot nauibus opponis? Plut. in apoph.

Scipio iunior.

Censor creatus, adolescenti cuidam equum ademit, quòd eo tempore quo Carthago oppugnabatur, splẽdidè cœnatus librum in vrbis similitudinem figuratum, cui Carthagini nomen indiderat, conuiuis diripiendum proposuisset. Iuuene verò causam sciscitante, cur equo priuatus esset? Quoniam, inquit Scipio, me prior Carthaginẽ diripuisti. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Postquam milites, qui Scipionem in Africa sequebantur, fugissent, & Cato victus sibi necẽ Vticæ consciscet: Inuideo, inquit Cæsar, ô Cato tibi mortem istam, quando tu mihi salutem tuam inuidisti. Ibid.

Basilius.

*Si gloriam quæris, inquit, & cupis superior multis videri, & in reb. mundanis clarus fieri, sis iustus, temperans, prudens, fortis & patiens in aduersis pro religione suscipiendis, &c. Ant. & Max. ser. de gloria.

Ant. Syluera, Lusit.

†Præpositus erat arci Diensi, ad quam oppugnandam cùm classem maximã Turcarum ab eorum Imperatore accedentem videret, ad nobiles qui ad spectaculum conuenerant, perquàm serena fronte cõuersus: En, inquit, viri, tempus, acceptam à maioribus gloriam bellicam, debitámque tum Deo, tum Regi nostro fidem nobis ob oculos proponendi. Horum vtrumque si attentis animis intuebimur, profectò labores omnes atque pericula, quæ ex hostili tanto támq. multiplici apparatu nobis impendẽt, præ officij ac fructu pietatis leuia ducemus. Profuit præsens Ducis animus in dicendóque grauitas ad obtinendam de tanta classe victoriam. I. P. Maffeius. Hist. Ind. lib. 11.

Vide apoph. de ambitione.

De gloriæ contemptu.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ neglectum & paupertatem in quæ nullum ius haberet fortuna. Laërt. l. 6. c. 5.

Democritus.

*Vnus, aiebat, mihi pro populo est, & populus pro vno. Senec. epi. 7.

Anonymus.

* Quum quæreretur, à quodã egregio opifice, quo quanto diligentia artis spectaret ad paucissimos peruenturæ: satis sunt, inquit, mihi pauci, satis est vnus, satis est nullus. Ibidem.

Diogenes.

Cùm præconem in Olympiis ita pronũtiantem audiuisset, Doxippus vicit viros, correxit Diogenes: Hic, inquiens, mancipia potius vicit: Ostendens, eos nequaquam esse viros, qui in his certarent spectaculis, sed mancipia potius gloriæ. Ibid.

Socrates.

Cùm audiret recitare Lysidem Platonis: Deum, inquit, immortalem, quàm multa de me mentitur adolèscens, siue quòd ob modestiam non agnosceret laudes quas ei tribuebat Plato, siue quòd in dialogo multa de Socrate fingeret. Erasm. 3. apoph.

Epicurus.

* Quum vni ex consortibus studiorum suorum scriberet: Hæc, inquit, ego non multis, sed tibi: satis enim magnum alter alteri theatrum sumus. Senec. epist. 7. ad Lucil.

Metrocles.

Libros suos excussit, dicens:

Τά δ' εἰς ἐνείων νερτέρων φαντάσματα.

Sunt inferorum hæc somniorum imagines. Sentiens, esse nugas, ac deliramenta, quæ scripserat. Laer. libr. 6. cap. 6.

Seneca.

† Gloria fugientes magis ac magis sequitur. li. de benef. c. 1.

Idem.

† Gloria, vmbra virtutis est: etiam inuitos comitabitur. Sed quemadmodum aliquando vmbra antecedit, aliquando sequitur, ità gloria aliquãdo ante nos est, visendámque se præbet, aliquando in auerso est, maiórque quo serior, vbi inuidia secessit. Epist. 79.

Frontinus.

Vetuit sibi extrui monumentum, his verbis: Impensa monumenti superuacanea est, memoria nostra durabit si vitam meruimus. Excelsi animi est, quum præclara gesseris, gloriam contemnere. Erasm. libro 8. apoph.

De gratitudine.

Chilon.

Dicere solebat, Beneficij dati obliuisci decet, accepti meminisse: vulgus hominum contra facit. Si quid cui benefecerunt, sine fine prædicant, sinéque modo exaggerant: si quid in ipsos collocatum fuerit officij, mox aut obliuiscuntur, aut dissimulant, aut eleuant. Laer. li. 1. c. 4.

Diogenes.

Acceptis paucis nummis à Diotimo Carystio, homine sibi amicissimo, cùm non haberet vnde munus tam amplum rependere posset, ad Diotimum dixisse fertur: Dij tibi largiantur tantum, quantum animo tuo cogitas & cupis. Ælian. libr. 4. de Varia historia.

Democritus.

Dum quendam ad gratificandum aliis studiosissimum, vilem nihilominus, vicissim videret compensationem accipere: Ohe, inquit, qui beneficia perdideris, num te non pudet Gratias quæstus gratia prostituere, quæ virgines esse dicuntur. Stob.

Idem.

Dicere solebat, Si facultas adest aliis gratificandi, ne differas, nosti enim, quàm mutabilis sit rerum omnium status. Ibid.

Diotogenes Pythag.

† Gratiam referendam aiebat, nõ habito respectu ad pretij magnitudinem, sed ad ingenium, & voluntatem conferentis. In libr. de Regno. Stob. ser. 48.

Seneca.

† Hæc, ait, beneficij inter duos lex est: Alter statim obliuisci debet dati, alter accepti nunquam. li. 2. de benef. c. 10.

Simo-

Simonides.

Rogante quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturum inquiente, argentū autem non dante: Duas, respondit, arcas domi habeo, vnam gratiarum, alteram argenti: & cùm necessitas exigit, gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipsam reperio, alteram verò solùm mihi commodam. Stobæus ser. de Iniustitia.

Artaxerxes.

Rusticus quidam videns ad regem Artaxerxē varia deferri donaria, nec aliud habens quod largiretur, vtraque caua manu haustam è proximo flumine aquam illi obtulit, vultu alacri. Rex lætatus, iussit illi dari phialam auream, ac mille Dariciis donauit hominem. Plu. in Regum apoph.

Philippus.

Hipparcho Euboico vita defuncto, Philippus præ se ferebat quàm illius mortem acerbè ferret. Itaque cuidam volenti dolorem ipsius mitigare dicentique: Attamen ille tempestiuè decessit, iam natu grandis: Sibi quidem ipsi, inquit Philippus, tempestiuè decessit: sed mihi præproperè. Mors enim illum anticipauit priusquam à me beneficium acceperit, nostra dignū amicitia. Perquàm rarū est, principem sentire gratiarum affectus, sed amicis plerique non aliter quàm equis vtuntur. Dum vsui sunt, curant, inutiles factos abiiciunt, cósque spoliant citius quàm beneficio iuuant. Plut.

Augustus Cæs.

Veteranus quidam cùm vocatus in ius periclitaretur, adiit in publico Cæsarem Augustum, rogans vt sibi vellet adesse: Cæsar è comitatu suo selectum illicò dedit, eique litigatorem commendauit. Hic miles vociferans, At non ego Cæsar, periclitante te Actiaco bello, vicarium quæsiui, sed pro te ipse pugnaui, simúlque detexit cicatrices. Erubuit Cæsar, atque ipse descendit in aduocationem, veritus ne non modò superbus, verùm etiam ingratus videretur. Eras. li. 4. apoph. ex Suet.

Vide apoph. de Beneficiis, & Beneficentia.

De gratitudine in Deum.

Python.

Atheniensibus ob res feliciter gestas ipsum admirantibus, ac prædicantibus, quòd Cotyn regem interemisset: Diis, inquit, habenda est gratia, quibus authoribus hoc facinus præclarè gestum est, nam ipse nihil aliud quàm manum & operam meam commodaui. Euentus rei in manu Dei est, & huic debetur gratia si quid feliciter cesserit. Sed interim vult nostram operam accedere. Eras. li. 6. apoph. ex Plut.

Cassiodorus.

† Omnis profectus est ad diuinitatis munera referendus: quia nihil cōstat fore bonum, nisi quod ab ipso dignoscitur esse collatum. In Epist.

Placilla.

Placilla Theodosij Romanorum Imperatoris uxor, cùm videret maritum à pietatis veræque religionis studio alienum, magis esse, quàm Imperatorem deceret, subinde ad eum dixisse fertur: Considerare te oportet suauissime coniunx, quis antea fueris, & in quem locum te euexerit vniuersitatis huius Deus. Si enim perpetuam eius rei obtinueris memoriam, non prorsus te ob accepta beneficia erga eum ingratū præstabis: sed ex præscripto legum Dei quod ab eo accepisti, gubernabis imperium, & ita eum, qui tibi, vt fideli ministro commisit, ritè coles. Nicephorus Callist. li. 12 c. 42.

De grauiter dictis.

Bion.

Frequenter dicere solebat: Quemadmodum proci Penelopes, quo-

nisi cum Penelope commisceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerũt: ita qui philosophiam assequi non possunt, in aliis friuolis disciplinis semet exercent. Laërt. lib. 4. cap. 7.

Solon.

Percontatus, Cur in parricidas nullam promulgasset legem? Non expectabam, inquit, hoc scelus vnquã in hac ciuitate posse committi. Laërt. li. 1. cap. 3.

Thales.

Adultero sciscitanti, an abiuraturus esset adulterium? Thales Milesius ait, Non est periurium adulterio peius. Laert. li. 1. c. 1.

Zeno Citticus.

Dicebat, plerosque philosophos in multis sapere, sed in fortuitis vulgaribúsque rebus esse imperitos. Laer. li. 7. ca. 1.

Democritus.

Dicere solebat: Si corpus animum in ius vocaret, haudquaquam futurum, vt ille muneris malè administrati crimen effugeret. Animus in corpore veluti præsidio collocatus est, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt. Laert. li. 9. ca. 7.

Empedocles.

Videns ciues suos voluptatibus deditos sumptuosissimè ædificare, dixit: Agrigentini sic indulgent voluptatibus, quasi postridie morituri: sic ædificant, quasi semper victuri. Idem lib. 8. ca. 2. Idem de Rhodiis dicit Plut.

Anaxagoras.

Cùm absens morti addictus esset, id nuntianti: Iam olim, inquit, istam sententiam tulit natura æquè in illos atque in me. Laert. li. 1. c. 10.

Antisthenes.

Infra de Inuidia, quæ plerunque felicitatis & virtutis comes est.

Themistocles.

Simonides poeta Themistoclis prætoris operam pro amico in re iniqua petenti, respondit Themistocles: Nec Simonidem fore bonum poetam, nisi mensurãm modúmque in canendis carminibus, quæ scribebat, curaret: neque se bonum prætorem habitum iri, si legibus ac iustitiæ alicuius gratiam præposuisset. Fulgosius lib. 6.

Socrates.

Grauiter dicere solebat, nec à mortuo petendum colloquium, nec ab auaro beneficiũ. Eras. li. 8. apoph. ex Stobæo.

Idem.

Cùm Athenis causam diceret, defensionémque ei Lysias à se cõpositã qua in iudicio vteretur recitasset, demissam ac supplicem, imminentíque procellæ accommodatam: Aufer, inquit, quæso istam. nam ego si adduci possem, vt eam in vltima Scythiæ solitudine perorarem, tum meipsum morte multandum concederem. Spiritum contempsit, ne careret grauitate: maluítque Socrates extingui, quàm Lysias superesse. Cic. libr. 1. de Orat. Laert. in vita Socratis, & Valer. Max. li. 6. cap. 4.

Agis.

Suprà de Filiorum potestate in parentes.

Agesilaus.

Audiens scelerosum quendam hominem fortiter pertulisse tormenta, ait: Quàm miser est homo, qui tolerantiam in res flagitiosas ac turpes collocat. Plut. in Lacon.

Idem.

Allato nuntio, illustrissimos viros prælio circa Corinthum commisso occubuisse in acie, Spartiatas autem cecidisse perquam paucos, multos verò ex hostibus: nullam lætitiam præ se tulit, sed ingenti edito gemitu, Heu Græciam, inquit, quæ tot viros ipsa perdidisti, quot si incolumes sint, profligare acie cunctos queant barbaros. Plutarch. de Agesilao.

Idem.

Iam senex, cur per hyemem solo pal-

pallio tectus obambularet absque tunica, interrogatus: Vt, inquit, iuuenes hanc vitæ rationem imitentur. Ibid.

Idem.

Illud cùm primis sibi gloriæ ducere solebat, quòd cùm rex esset, cæterísque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet, quódque sibi ipsi imperaret. Ibid.

Idem.

Notans corruptissimos eorũ mores, qui Asiam incolebant, dicere solebat, inter illos qui improbi essent, eos non esse liberos: contra qui probi, eos esse seruos: quòd vbi vitiis licerent omnia, virtus haberetur odio. Ibid.

Idem.

Quum secum haberet Xenophontem, iussit, vt filios suos accerseret Lacedæmonem, docendos artem omnium pulcherrimam: videlicet imperare, & parêre imperio. Plutar. in Lacon.

Idem.

Ostendebat quidem Agesilao ciuitatis cuiusdam muros editos, quúmque rogasset, viderentúrne pulchri? Pulchri, inquit, per Iouem, verùm apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non viri. Ibid.

Alcamenes.

Infrà de Imperio administrando.

Agasicles.

Quum sciscitaretur, quo pacto posset quis tutò imperare, nullo stipatus satellitio? respondit, Si sic imperet suis, quemadmodum pater imperat liberis. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Cùm proficisceretur ad Thermopylas, cum Persis conflictaturus, vxori interroganti, quidnam mandaret? Vt bono, inquit, nubas, & probos liberos parias. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Iamiam cum hoste conflicturus, & admonitus vt reliquos expectaret socios, An nõ adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt? An nescitis eos solos cum hostibus pugnare, qui reges verentur? Plut. in Lacon.

Theopompus.

Dicente quodã, ideo seruari Remp. Spartanam quòd reges scirent imperare: Imò potius, inquit, quòd ciues sciant parêre. Plut. in Lacon.

Teleucrus.

Suprà de filiorum pietate in parentes.

Pædaretus.

Pædaretus Spartanus, nobilitate & sanctitate præstans, in petitione magistratus victus, maximæ sibi esse lætitiæ prædicauit, quòd aliquot patria sua meliores viros haberet. Quo sermone repulsam honori adæquauit. Plut. in Lacon. Valer. Max lib. 6. ca. 4.

Syagrus.

Legatus, quo tempore Xerxes expectabatur, ad Gelonem tyrannum Syracusanum missus, vt in eo bello opem ab eo peterent: Geloni offerenti ducentas triremes, duo equitum & octo peditum millia, & præterea grandem pecuniam, ac vim magnam frumenti, si Græci in eo bello ducem eum creare vellent, respondit Ad quærendos milites, & non ad sumendum ducem missus sum. Fulg. lib. 6.

Themistocles.

Cùm ad mare descendisset, vt occisorum Persarum stragem inspiceret: posteaquam vidit interfectorum sparsos torques, & armillas aureas, ad amicum conuersus ait: Tu qui Themistocles non es, ista collige. Grauissimo verbo conditiones ostẽdens, quibus hominum gradus discriminantur, eas esse, quæ faciant vt aliquid agere aut deceat, aut non. Fulg. lib. 6.

Demosthenes.

Lacessitus conuiciis, Committor, inquit, in certamen, in quo qui superior euaserit inferior est: & qui vicerit, victus est. Plu.

Epaminondas.

* Quum aliàs solitus esset vncto corpore hilarique vultu prodire in publicum, postridie eius diei quo feliciter pugnatum est ad Leuctra, processit squalidus ac summissus. Amicis autem sciscitantibus, ecquid illi molesti accidisset? Nihil, inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse: eius gaudii intemperantiam hodie castigo. Plut. in apoph.

Philippus.

* Græciæ potitus imperio, ad refrenandum animi fastum, puero delegauit hoc munus, vt singulis diebus mane ter acclamaret, Philippe, memento te esse hominem. Ælian. lib. 8. de Var. hist.

Alexander.

Darius rex, cùm iam ex vno atque altero prælio Alexandri regis militarem virtutem esset expertus, filiam in matrimonium cum decies centum millibus talentûm, ac magnam simul regni partem obtulit. Parmenione autem dicente, se, si Alexander esset, vsurum ea conditione: respondit Alexander: Et ego vterer, si Parmenio essem. Curtius lib. 4. Arrian. lib. 2. & Val. Max. lib. 6. c. 4.

Galli.

Gallorum legati ad Alexandrum regem profecti, vt eius pacem & amicitiam peterent, interrogati ab Alexandro, quam ob causam ipsius amicitiam eo tempore postularent? putans dicturos, eius rei præpotentes ipsius vires causam esse: subridentes responderunt, Se metuere, ne in ipsorum caput cœlum rueret, & tamē ingentis animi regum amicitiā magnifacere. Fulg. l. 6.

Scip. Æmilianus.

Cùm haberet consortem censuræ Mummium, vt nobilem, ita eneruis vitæ, pro rostris dixisse fertur: Se ex maiestate Reipub. omnia gesturum si sibi ciues vel dedissent collegam, vel non dedissent. Plin. c. 58. de Viris illustr. Val. Max. l. 6. c. 4.

Idem.

Seruius Sulpitius Galba & Aurelius consules in senatu contendebant, vter aduersus Viriatum in Lusitaniā mitteretur. ac magna inter P. C. dissensio erat, omnibus quónam eius sententia inclinaretur expectantibus. Neutrum, inquit, mitti placet. Alter enim nihil habet: alteri nihil satis est. Æquè malam licentis imperij magistratū iudicans inopiam atque auaritiam. Quo dicto, vt neuter in prouinciam mitteretur obtinuit. Valer. lib. 6. c. 4.

Scip. Maior.

Dicere solebat, ij quibus sunt equi ferociores, tradunt eos domitoribus, vt his facilioribus possint vti. Sic homines secundis rebus effrenatos, sibíque præfidentes, tanquam in gyrum rationis duci oportet, vt prospecta rerum humanarum imbecillitate ac fortunæ varietate, reddantur moderatiores. Plut.

Pescennius Niger.

Rogatus, quídnam de Scipionibus sentiret? respondit, illos sibi videri felices magis, quàm fortes, quòd vterq. domi iuuentutem parum sanctè transegisset. Æli. Spartianus.

Cyanienses.

D. Brutus cùm penè totam Lusitaniam subegisset, ac sola gentis huius vrbs Cyania pertinaciter arma retineret, tentata pecunia redemptione, propemodum vno ore legatis Bruti respondit: Ferrum sibi à maioribus quo vrbem tuerentur, non aurum quo libertatem ab imperatore auaro emerent, relictum. Val. Max. libr. 6. cap. 4.

Manlius.

Manlio cùm omnium consensu apud Romanos consulatus deferretur, oculorum aduersæ valetudinis causam prætexit, quo honorem oblatum commodè recusaret. Instantibus autem cunctis: Alium, inquit Manlius, quærite Quirites, ad quem hunc honorem transferatis. Nam si me

me gerere eum coëgeritis, nec ego mores vestros ferre, nec vos mecum imperium perpeti poteritis. Plin. ca. 28. de viris illustribus. Val. Max. li. 6. cap 5.

Q. Fabius.

Minutius quum gloriaretur, ipsius opera multum decessisse Fabianæ dignitatis: Fabius respondit, O Minuti repura tibi cum Hannibale certamen esse potius, quàm cum Fabio. Plut.

P. Rutilius.

Suprà tit. de Amicitia atque amico bono.

Augustus Cæsar.

Quum fortè ad ædes Catonis Vticensis venisset, ait: Quisquis præsentē Remp. mutari non vult, is & ciuis & vir bonus est. Plut. in Rom. apoph.

Titus.

† Nemo me (aiebat) iniuria afficere, aut insectari contumelia potest, proptereáq; nihil ago quod reprehēdi mereatur: ea verò quæ de me falso dicuntur, prorsus negligo. Xiphilin. in eius vita.

Demetrius.

Domitianus Romanorum imperator, cùm philosophos mathematicósque omnes ex Italia pellendos statuisset, multique iam ex philosophorum scholis in Lybiā Scythiámq; cōfugissent: Demetrius philosophus expulsus, instituta cum Apollonio sermocinatione, dolenter dixit & grauiter: Cicadis licet impunè canere, nobis autem ne mutire quidem fas est. Philostratus, & Cuspin. in Consul.

Frontinus Cons.

Domitiano imperante cùm omnibus liceret inimicos suos accusare, Frontinus consul dixisse fertur: Malū esse imperatorem habere sub quo nulli liceret aliquid facere: sed peius sub quo omnibus omnia. Dion apud Cuspinianum in Consulibus.

[illegible] magnus.

Quum [illegible] successerant, fortunam non lacessiuit, neque immodicè supercilium erexit: sed recenta animi grauitate intra modestiæ limites immotus mansit. Nunc verò, inquit, me sobrium esse oportet, cùm alij non ebrij esse non possunt. Prosperi enim successus humana ingenia cum primis explorant, & vecordes tam insolentes reddunt, quàm cordatos constantiæ & grauitatis laudibus cumulant. Niceph. Gregoras, lib. 6.

Alphonsus.

In contentione inter Franciscum Sfortiam & Nicolaum Picinium, cùm interrogatus esset à Matricensibus legatis, vtrū ex his in amicitiā admittere vellet? respondit, Vtrosque tanquam amicos habendos esse, sed ab vtrisque tanquam inimicis cauendum. Sensit autem rex prudentissimus, quàm parum tutum sit, ita parare amicos, vt hostes & inimicos interim alios sibi infensos nō reddas. Panormitan. libro 1. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Improbo cuidam ac væcordi iactanti, reperisse se virum sapientem: Et quî fieri potuit, inquit, vt sapientem dignosceret stultus? Erasm. 8. apoph.

Philippus R. F.

† Eorum studium inane castigans, qui Ludionum & histrionum nugis, ac præstigiis delectantur, aiebat, histrionibus & alijs huius farinæ circulatoribus pecunias dare, nihil aliud esse, quàm Dæmonibus sacrificare. Vincent. in Specul. histor. libro 29. cap. 41.

Ludouicus XII. Gall. Rex.

* Quo die Carolo octauo in regno suffectus est, amicorum vni petenti sibi dono dari fortunas Aurelianensis ciuis, qui in Ludouicum hostili semper animo fuerat, strenuè id negauit, atque alia maiora pollicitus est, inquiens, Meritò esset

giebat. Eusebius libro 5. histor. Eccl. cap. 19.

Alexander episcop. Alexandr.

* Par est (inquiebat) vt nos qui sumus Christiani, omnes qui contra Christum loquuntur, animóque sunt ab eo alienato, tanquã Dei hostes & corruptores animarum deuitemus, &c. Socrat. histor. Ecclesi. libro 1. cap. 3.

S. Ioannes Apostolus.

Suprà de Conuictu & conuersatione.

D. Paulus.

†Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita: sciens quia subuersus est, qui eiusmodi est, & delinquit, cùm sit proprio iudicio condemnatus. Ad Titum capite 3.

De hilaritate.

Zeno Citiensis.

ROgatus cur quum esset natura seuerus, in conuiuio tamen hilaresceret? lepidè respondit: Et lupinũ quum sit suápte natura amarum, tamen aqua maceratum dulcescere. naturale est, cibo potúque rigato corpore, discuti tristitiam. Laërtius lib. 7. c. 1.

Socrates.

Iam morti addictus, carceris ministrum in poculo cicutam porrigentem, interrogauit, Quomodo sumendum esset hoc pharmacum, quòd eius esset artis peritus. Alludens ad ægrotos, qui à medicis quando, & quã ratione diæta sit sumenda, discunt. Rogauit præterea an diis aliquid de suo potu libare liceat, iuxta morem conuiuiorum. quod cùm negaretur, Certè, inquit philosophus, fas est, & oportet orare deos vt felix & fausta mea sit migratio. Et sic Socrates, cùm aduersus omnia mala, animi fortitudine armatus esset, in ipsa etiã morte hilaritatẽ ostendit. Laërt. in eius vita.

Idem.

Quum puer Socratem in ipso ferè mortis agone detexisset, quòd illi iã frigerent præcordia: Debemus, inquit, ô Crito, gallum Æsculapio, quẽ persoluere ne neglexeris: perinde quasi sumpta potione medica conualuisset. adeò inerat Socrati natiua quædam hilaritas, vt moriens etiam eam ostenderet. Hanc enim postremam vocem fuisse ferunt. Laërt.

Plato.

Negabat oportere inebriari, præterquàm in festis, in quibus ipse Deus vinum porrigit. Festos dies autem decet hilaritas, ebrietas autem in his locum habere nequaquam debet. Laërt. l. 3.

De historia.

Demetrius Phalereus.

PTolemæum regem adhortari solebat, vt sibi pararet libros de regno, déque militari imperio gerendo tractantes, eósque euolueret: propterea quòd ea, de quibus amici non audent admonere reges, in libris scripta habeantur. Plut. in Græc. apoph. & Laërt. l. 5. c. 5.

Theopompus.

Dicebat eum quidem optimũ rerum bellicarum scriptorem esse, qui quàmplurimorum certaminum ciuilium particeps fuerit, & quamplurima etiam pericula coram expertus sit. Innuere autem voluit, eum tãtum reuera esse bonum historicum, qui de his scribat rebus quibus ipse interfuit. Polyb. l. 12. hist.

Seneca.

†Consumpsêre se quidam, ait, dum acta regum externorum componunt, quæque passi inuicem, ausique sunt populi. Quantò satius est, sua mala extinguere quàm aliena posteris tradere? Quantò potius Deorum opera celebrare, quàm Philippi aut Alexandri latrocinia? In præf. lib. 3. Nat. Q.

Ver-

Virginius.

Suprà tit. de Conscientia bona.

Alphonsus.

Capuæ laborans aduersa valetudine: medicis multa medicamenta adhibentibus, in grauissimo morbo, Quinti Curtij historias de Alexandri magni rebus gestis descriptas legere cœpit, cuius lectione delectatus cũ omnem morbi improbitatem superasset, sanitati restitutus: Valeat, inquit, Auicenna, valeat Hippocrates, & alij medici: & viuat Curtius, restitutor sanitatis meæ. Anton. Panor. de reb. gest. Alphons. & Æneas Syl. de eius dictis.

De hypocrisi.

Diogenes.

Cvidam sibi placenti, quòd leonis exuuio tectus ingrederetur: Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorũ esse censuit, quod homo mollis, Herculis amictũ sibi vendicaret. Idem dici potest iis, qui prodigioso amictu profitentur vitæ sanctimoniam, vita non respondent. Diogenis dictum extat apud Laert. l. 6. c. 2.

Alexander.

Nonnullis Antipatri frugalitatem laudantibus quòd alienam ab omnibus deliciis austerámque vitam ageret: foris, inquit, Antipater albo vtitur pallio, intus verò totus est purpureus. Notans fictam illius parsimoniam, quum esset alioqui ambitiosissimus. Plutar. in reg. & in apoph.

Fridericus III.

Quum audiret quendam dicentem, abiturum se aliquando in ea loca in quibus nulli planè hypocritæ essent, respondit: Vltra Sauromatas ergo, & glacialem oceanum tibi eundum est. Sed cùm eò veneris, non omnino carebit hypocrisi locus, si modò & tu homo non Deus es. Inter mortales enim nemo est, qui non in aliqua parte fictus fucatúsq; sit.

Alphonsus.

Cùm post Africanam victoriam in Ænariam insulam venisset, audiens Antonium Picentem, ordinis heremitarum, magnum hypocritam, iactando plurima in Christum & virginem eius matrem, vermiculis acerbissimo morbi genere absumptũ, animam expuisse, dixisse fertur: propterea Deum tantoperè in hypocritas sæuire, quòd dum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tanquam sceleris mediatorem. Ideóque vt plurimùm viuentes adhuc plecti in oculis hominum, quos Dei nomine fefellissent, vt intelligant mortales, à talibus monstris maximè cauendum esse quòd Deum ipsum nõ tantùm post mortem, sed etiam in ipsa vita haberent indubitatum vltorem. Anton. Panorm. de rebus gestis Alphonsi, & Æn Sylu. de eius dictis.

De homine.

Solon.

Interrogatus olim, Quid esset homo? respondit, putredo est in exortu, bellua in omni vita, esca vermium in morte. Anton.

Thales Milesius.

† Trium maximè rerum causa gratias se fortunæ agere dicebat, Primò quòd homo, nõ bellua: deinde quòd vir, non mulier: tertiò quòd Græcus natus esset, non barbarus. Laert. li. 1.

Euphanus Pythag.

† Deus hominem pretiosissimum animal, inquit, in mundum collocauit, suæ quidem naturæ æqualem, inspectorem verò rerum ordinationis futurum. quamobrem ille rebus nomina imposuit, quæ notæ ipsarum essent: literas etiam inuenit, memoriæ thesaurum instituturus. & Stob. ser. de Fœlicitate.

Diogenes.

Quoties considerabat in hominum vita ciuitatum gubernatores, medi-

cos aut philosophos, nullum animal dicebat esse homine sapientius. Idem contemplãs somniorum interpretes, coniectores diuinos, & huius generis cæteros, aut qui gloriæ diuitiísque seruirent: aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Indicans hominis ingenium ad res optimas accommodum si exerceatur: sin ad vitia degeneret, longè esse infra mutas pecudes. Laert. lib. 6.

Perictione Pythagorea.

* Dicebat, conditum & compositum esse hominem in hoc, ut contempletur naturæ rerum ipsiúsque sapiẽtiæ rationem: eidémque laborem esse iniunctum comparandi contemplandíque rerum quæ extant sapientiam. Stob. serm. de virtute.

Plato.

* Hominum mansuetum animal esse dicebat. Quòd si recta disciplina instituereturin mansuetiss. & diuinum prorsus animal euadere: sin verò non satis aut non bene esset educatus, ferocissimum omnium quæ in terris nascuntur animal reddi. lib. 6. de legibus.

Musonius.

* Quid esset homo describens, Homodo (inquit) omnium in terra degentium Dei imago est, & similes ei virtutes habet. Nam ne inter deos quidem præstantius aliquid excogitari potest, quàm prudentia, iustitia, fortitudo, & temperantia, &c. Stob. ser. 116.

Cyrus.

Dicebat eos homines qui sibi prodesse nollent, cogi oportere, vt aliis sint vsui. Significans, seruili animo natos, sibiq; inutiles imperio adigendos, vt aliorum commodis inseruiãt. Plut. in apoph.

Seneca.

† Cùm voles (ait Lucilio) veram hominis æstimationem inire, & scire qualis sit, nudum inspice, ponat patrimonium, ponat honores, & alia fortunæ mendacia: corpus ipsum exuat, animum intuere, qualis, quantúsque sit alieno, an suo magnus. Epist. 76.

Idem.

† Fac me victorem, inquit, vniuersarum gentium. Delicatus ille Liberi currus triumphantem vsque ad Thebas à solis ortu vehat, Iura reges Persarum petant. Me hominem esse, tum maximè cogitabo, cùm Deus vndique consalutabor. lib. de beata vita cap. 25.

Vide apoph. de Hominis Fragilitate.

De hominibus suum officium non facientibus.

Diogenes.

QVodam tempore lucernam accensam gestans, obambulabat in foro clarissima luce, quærenti similis. Rogantibus quid ageret? Hominem, inquit, quæro, notans publicos ciuitates mores vix homine dignos. Laert. lib. 6.

Idem.

In foro stans, clamabat, Adeste homines: veluti concionaturus apud populum. Cúmque iam frequentes conuenissent, nec ille desisteret clamare, Adeste homines: quidam indignati, En adsumus, dic aliquid. Tum Diogenes baculo illos abigens: Homines, inquit, adesse iussi, non sterquilinia. Nõ putauit hominis cognomen competere in eos qui non viuerent iuxta rationem, sed brutorum in morem agerentur affectibus. Laert. lib. 6. Eras. li. 3. apoph.

Idem.

Eos qui in coquos, nepotes, scorta, & adulatores facultates suas profunderent, similes dicebat arboribus, per præcipitia nascentibus: quarum fructus nullus hominum gustaret, sed à coruis & vulturibus ederentur. quo dicto innuit, eos nequaquam esse homines, qui ventri & gulæ seruiunt. Laert. li. 6.

Idem.

Idem.

Quum è balneis redeuntem quidam rogassent, num illic esset multũ hominum? negauit esse. Rursus percontatus, an illic esset multa turba? annuit. significãs vocabulum in paucos competere, Laert. lib. 6.

Idem.

Redeuntem ex Olympiis quidam interrogabant, vidissétne illic multam turbam, Turbam, inquit, plurimam, sed homines perpaucos. Laert. libr. 6.

Idem.

Conspecto adolescentulo, cultu gestúque parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis, quàm ipsa natura voluit? Siquidem illa te virum fecit, tu teipsum refingis in fœminam. Laert.

Stilpon.

Quum omnium oculi coniecti essent in Stilponẽ, quidam: Isti, inquit, Stilpon mirantur te vt belluam. Nequaquam, inquit ille, sed vt verũ hominem. Solent peregrinæ bestiæ in spectaculum produci: vulgares homines nemo miratur. Sed philosophum plerique spectabant, non vt quemuis hominem, sed vt hominem verum: nam id spectaculum est rarissimum. Obiter notauit interpellatorem, quòd ipse nõ esset verus homo, nec spectatu dignus. Laert. l. 2. c. 12.

Lycurgus.

† Putásne, aiebat, quicquam aliis præstare feris hominẽ? Non tantillũ, nisi forma. Prona sunt cętera, hoc autem erectũ animãs. de improbo maximè loquebatur. Stob. ser. de malitia.

Archita.

Dicebat, Quemadmodum, etiam si summam diligentiam adhibeas, tamen piscem sine spinis non inuenias: sic neque hominem inueniri posse, qui non dolosum spinosúmque quiddam habeat admixtum. Ælian. l. 1. 10. de Var. hist.

Alphonsus.

Licet socordi & obtuso ingenio homines patienter audiret, solitus tamen est eos tantùm, quorum proba ingenia esse sciebat, homines appellare: Ennianum illud leui voce submurmurans: Vulturis (sic enim in nominatiuo, vt nos Vultur, loquebatur) in syluis miserum mandabat homonem. Bellissimè enim non homines, sed homones, Ennium eos vocasse dicebat, quos vidisset ex homine nihil præter effigiem possidere, Pan. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Sæpenumero dicere solebat, Si nullam aliam præter Calabriam prouinciã haberet, se malle priuatum quàm regẽ viuere, ne illis imperare cogeretur, qui nihil omnino hominis haberent præter figuram & nomen. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De hominis miseria & fragilitate.

Bias.

Dicere solebat, sic metiẽdam esse ab homine vitam, quasi & multum & parum temporis victurus sit. Max. serm. 67.

Crantor.

Senarium hunc ex Bellerophonte Euripidis probare solebat:

Οἴμοι, τί δ' οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.

Ehem, quid heu? nobis, quid hominum est, accidit.

Sensit, quicquid vlli hominum accidit, hoc vnicuique posse accidere. Nihil igitur nec inexpectatum videri oportere, nec intolerablie. Laert. libro 4. cap. 5.

Anacharsis.

* Rogatus à quodam, quid hominibus esset infestum? Ipsi, inquit, sibi ipsis. Stob. ser. 2.

Solon.

Solon legum Atticarum conditor dicere solebat, Vrbes ac oppida nihil aliud esse quàm humanarum ærumnarum domicilia, quibus luctus

mœrores, tristitiæ mortalium, quasi septis includerentur. bene quidem, nam si iusti ratiocinatores esse volumus, & rem æqua lance perpendere, haud dubiè iudicabimus hominis vita nihil miserius, nihil calamitosius. Beroald. de Terræ motu ex Plutarc.

Socrates.

Dicere solebat, si omnes hominũ calamitates in vnum conferrentur, móxque singulis ex eo aceruo portiones æquè distribuerentur, ita fore, vt suas quisque calamitates recipere malit, quàm æquam è communi portionem. Hoc aduersus vulgares hominum mores, qui alienæ inuident, suam deplorant sortem. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis sine molestia vitam ageret? negauit vllo modo id fieri posse. Non enim licet, inquit, ciuitatem aut domum inhabitanti, & hominibus conuersanti, sine molestiis degere. Stob. ser. 97.

Idem.

Dicebat, se putare, quòd dij semper rideãt, vana hominum studia inspicientes, quibus peractis perpetuò se victuros putent: cùm mox hinc tamen nobis migrandum sit, omnibus relictis. Stob. ser. 96.

Zeno.

Canem eum inuadentem quum repulisset, reprehẽsus à quodam ob id, Perdifficile est, inquit, prorsus hominem exuere. Voluit autem ostẽdere, hominem nunquam esse tã cautum, quin aliquando ostendat se quoque hominem esse affectibus obnoxium. Laert. li. 9. c. 5.

Democritus.

Interrogatus quid de hominum sorte sentiret? Miseram homini fortunam esse dixit, cùm bona quærẽtibus vix obtingant: mala autem non tantũ non exquisita, sed extra omnẽ etiam expectationem. Stob. ser. 96.

Idem.

Admonere sæpenumero solitus est suos, vt humanam imbecillitatem expenderent, quòd ei per mediocrem possessionem prospiciatur, & miseria in rebus necessariis mensuretur. Stob. ser. 96.

Aristonymus.

Hominis vitam theatro similem esse dicebat, vbi pessimi homines ferè semper primatum obtinent. Ant. in Meliss. par. 1. ser. Max. ser. 67.

Antiphon.

Hominis vitam carceri vnius diei similem esse dixit, & totum vitæ spatium vni diei æquale propemodum, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Stob. ser. 96.

Simonides, & Pausanias.

Cùm Simonides conuiuio lautissimo à Pausania exceptus rogaretur, vt quippiam ex philosophorum arcanis in medium proferret, vidẽs Pausaniam nimium rebus suis fidere, eo quòd iam ad Medorum partes se applicuisset: respondit, Memento te in tãta rerum felicitate hominem esse. At Pausanias parum animaduertit, quod à philosopho dictũ esset. Cúmque iam in summo vitæ discrimine esset, & mortem præ oculis esse intelligeret atrocissimam, altissima voce exclamasse fertur: O Cee hospes, quàm salutare tuum erat consilium. Ego autem adeò captus eram inani persuasione, vt mihi nequaquam tãtam admonitionem conuenire putarem, vnde miserè nũc perire cogor. Ælian. lib. 6. de Var. hist.

Neoptolemus.

Sciscitatus, quídnam ab Æschylo, aut Sophocle, aut Euripide dictum admiraretur? Nihil quidem (inquit) istorum se in admirationem trahere: sed quod ipse vidisset Philippum Cleopatræ filiæ suæ nuptias magnificè celebrantem in cœna amplissima, cùm tertiusdecimus Deus appellaretur, postridie in theatro iugulatum & proiectum. Stob. ser. 16.

Phauorinus.

Homines partim esse ridiculos, partim

partim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem qui per audaciam ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea consequuntur: miserabiles verò, qui spe frustrantur. Stobæus sermone 4.

Mercurius Thrism.

* Homo (inquiebat) animal est imperfectum, mẽbris imperfectis constans, & ex multis diuersisque corporibus cõstitutum corpus gerẽs. Stob. ser. 11.

Aristoteles.

Interrogatus, quidnã esset homo? respondit, imbecillitatis exemplum, temporis spolium, fortunæ lusus, inconstantiæ imago, inuidię & calamitatis trutina: reliquũ verò, pituita & bilis. Stob. ser. 96.

Plotinus.

Amelio roganti, vt corporis formã pateretur effingi, non passus est. Quid, inquit, an non satis est nos hãc imaginem circumferre, nisi & imaginis imaginem relinquamus posteris ostentandam? Iudicauit cum Pythagora, corpus esse thecam mentis, vtcunque eam exprimentem. Minimum autem hominis videre eum, qui nihil aliud videt quàm corpus. Eras. lib. 8. apoph.

Ephraim Syrus.

Amissa vxore dicebat, O philosophia, tyrannica sunt præcepta tua: amare iubes: & si quis amiserit quod amabat, dolore & mœrore affici prohibes. Stob. ser. 97.

Xerxes.

Cùm vidisset vniuersum Hellespontum nauibus suis constratum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit se beatum, móxque fudit lachrymas. Tam subitam mutationem admiratus Artabanus regis patruus, qui dissuaserat eam expeditionem, ausus rogare caussam. Tum Xerxes, Subit, inquit, animum meum cogitatio, quàm breuis sit hominum vita, quando ex tam numerosa multitudine post annum centesimum nemo superfuturus est. Plut. in apoph.

Philippus.

Postquam apud Cheroneum Atheniensem profligauit opes, adeò ex nimia felicitate efferre cœpit, vt se hominem fortunæ malis obnoxium esse non cogitaret amplius. Verùm cùm intelligeret, quid mali ex tanta superbia sibi immineret, ex aulicis pueris vni id muneris iniunxit, vt ad solis exortum in suum cubiculum ingressus inclamaret: Rex, memineris te non Deum, sed hominem esse multis fragilitatibus, ærumnis ac malis obnoxium & expositum. Cælius Rhodiginus, l. 19. c. 33. lectionum antiquarum.

Alexander.

Cùm Deus vbique ob res feliciter gestas vocaretur: Se, quòd mortalis esset, duabus potissimum rebus deprehẽdere dicebat, somno videlicet & coitu. Hæc enim præcipuè prodũt hominis imbecillitatem. Somnus enim quid aliud est, nisi (vt ille ait) gelidæ mortis imago? coitus item quid aliud, nisi species morbi comitialis? Plut. in Alexand.

Idem.

Dum in obsidione cuiusdam vrbis infirmissima mœnium quærit, sagitta grauiter ictus est: nec tamen ab instituto destitit, sed mox quum represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus equo suspensum paulatim obtorpuisset, coactus quod cœperat omittere, ac chirurgum accersere: Omnes, inquit, me prædicant Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem esse me clamat. Plutar. & Q. Curtius in Alexandro.

Stratonicus.

Quum audisset partum matris Timothei regis: Si, inquit, opificem peperisset, non deum, quales emisisset voces? Irridens quorundam fœdam adulationem, qui regum filiis tribuebant diuinitatem, quum vox parientis regẽ æquè miserabilis sit, ac par-

Furientis quemlibet plebeium. Ipse autē Stratonicus filius erat opificis. Athenæus.

Silanus.

A Mida captus, rogatus est quid esset homini optimum? diu silentium tenuit. tandem adactus vt diceret, respondit: Optimum esse nunquam nasci: proximū, quàm ocyssimè aboleri. atq. hoc precio dimissus est. Plutar.

Isocasius Quæstor Leonis Imp.

† Eum Imp. ob quædam crimina præfecto tradidit examinandum. Cui cum ille habitu condemnati in prætorium adducto, dixisset, vides Isocasi quo in statu sis? Ille respondit, videre se, neque videri sibi nouum, si homo cū esset, humanis casibus subiaceret: illumque ita sibi ius dicere monuit, vt secum dixisset. Zonaras to.3. Annal.

Scipio Africanus.

Dicere solebat: Vt ij quibus sunt equi ferociores, tradunt eos domitoribus, quò his facilioribus possint vti: Sic homines præ secundis rebus effrenatos, sibíque præfidentes tanquam in gyrum rationis ac doctrinę duci oportere, vt perspecta rerū humanarum imbecillitate, varietatéq. fortunæ, reddantur moderatiores. Plut. in vita Scipionis.

Hadrianus Imp.

Cuidā illos Vergilij versus ad Verum accommodanti, Manibus date lilia plenis, &c. Cum risione respondit: Ego mihi diuum adoptaui, non filiū. Huc alludens, quòd imperatores referri soleant in numerum diuorū, sed à rogo. Dion in Hadriano.

Æneas Syluius.

Audiens disputantes de vitæ humanæ miseria: Comœdia, inquit, est vita nostra, cuius vltimus actus in morte agitur: bonus autem poeta nemo habetur, nisi ad finem vsque actus omnes prudenter explicet. Sylnius lib.3. commentariorum de reb. Alphonsi.

De honestate.

Pythagoras.

* FAc ea, inquit, quæ iudicaueris esse honesta, etiam si postquam feceris, inglorius futurus sis. Omnis enim honestæ rei malus iudex est vulgus: quorum igitur laudes contemptui haberes, eorundem vituperia quoque sperne. Stob. ser. 44.

Plato.

* Optimum sanè, inquit, hoc dictū est erítque semper, Quod vtile, simul etiam honestum est. Stob. serm. 1, de virtute.

Socrates.

* Equus generosus (dicebat) indicabitur, non quidem sumptuosè ornatus, sed eximius natura: itidem nec vir honestus, qui opibus prædiues, sed qui anima egregius erit. Eo. serm.

Antisthenes.

Dicere solebat, ea demum honesta & pulchra esse, quæ bona sunt: turpia verò quæ mala. Laertius libr. 6. cap. 1.

Lacones.

Lacones, si quando suos inuocarent Deos, nihil petebant aliud, quàm vt adderent dij cæteris bonis etiam ea, quæ honestissima essent. tantum valebat apud homines gentiles rerum honestas. Huius rei testis est Plut. in apoph. Lacon.

Seneca.

† Est videlicet magna in ipso opere merces rei, & ad alliciendas mētes hominum ingens honesti potentia, cuius pulchritudo animos circūfundit, & delinitos admiratione luminis, ac fulgoris sui rapit. li. 4. de benef. cap. 22.

De honore, virtutis præmio.

Antisthenes.

SCiscitatus, quæ res portēderet ciuitatibus exitium? Quando in his, inquit,

inquit, nullum esse potest bonorum ac malorum discrimen. Sentiés, eam Rempublicam non posse consistere, vbi nec esset honos virtuti, nec pœna sceleratis. Laer l.6

Theophrastus.

Percontatus, quanam re communis hominũ societas conseruari possit? respondit, Si pœna mali coerceantur à Republica, boni inuitentur honorum præmiis. Stobæus sermon.41.

Anaximenes.

Dicere solebat, Qui zelo affecti, rectè facta dictáque nullo neque præconio nec honore dignantur, quem ore fructum ipsi ex suis benefactis sperare audebunt? Stob.

Q. Fabius.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est: qui quum publicitus multis audientibus habuisset orationem, Fabius conscenso equo præcedebat. Quum autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidem factum hoc aduersati sunt, at Fabius ab equo desiliens, non habita ætatis ratione accurrit, ac filium complexus, Euge, inquit, fili sapis, qui intelligas quibus imperes, & quàm magnum magistratum susceperis. Plutarch. in apoph.

Isocrates.

† Verissimos honores esse existima, aiebat Nicocli, non qui in propatulo cum timore fiunt, sed quando subditi apud se soli mentem tuam potius quàm fortunam secum admirantur. Stob. serm.48.

Anonymus.

Titus Labienus equiti strenuo de præda Gallica aurum donauit. Id videns Scipio, dixit equiti: Habebis donum viri diuitis. Hac voce audita, eques aurum ad pedes Labieni abiecit. Idem quum audisset Scipionem dicentem, Imperator te armillis argenteis donat: alacer gaudio abiit. Miles aurum contempsit, honorem amplexus est. Eras. 6. apoph.

M. Cato.

Aiebat, populum Romanum non tantùm purpuræ, verùm etiam virtuti plurimùm conducere. Quemadmodum enim tinctores eum potissimum colorem inducunt, quo vident homines maximè delectari, ita iuuentus ad ea studia potissimum incumbit, quibus populus defert honores. Honos enim non solum alit artes, verùm etiam virtutem. Hoc pacto monebat populum, vt magistratus his demum committerent, qui de se virtutis specimẽ dedissent: ita fieri, vt quàm plurimi sese ad egregia studia conferrent. Erasm. lib. 5. apoph.

Idem.

Qui virtutem honore suo fraudarent, eos dicebat ipsam virtutem à iuuentute auferre. Sentiens, præmiis animos iuuenum ad virtutem accendi: quæ si detrahas, ipsa virtus elanguescit. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Socraticum Xenophontem in manibus semper habebat, cuius in primis laudabat illud, quòd diceret, Eosdem labores non esse æquè grandes imperatori ac militi, quòd ipse honos laborem leuiorem faceret imperatorum. Cicero libro 2. Tuscul. quæstion.

Cicero.

Sibi propriè & solum honorem æstimari dicebat, quem quis neque maiorũ commendatione, neque per alterius calamitatem assecutus sit. Cicero in Philippicis.

Alphonsus.

Amico ac familiari cuidam suadenti vt tranquillè & voluptuosè, dum posset, vitam ageret, nec corpus tot tantísque periculis obiectaret, respondisse dicitur: Non temerè à Romanis, illis quidem sapientioribus, Honoris templo Virtutis templum coniunctum esse, in quod nisi per Virtutis templum in-

troire nemini liceret. Vt intelligerent mortales, ad honoris fastigium non voluptatum via (quæ deliciis atque illecebris affluens esset) sed virtutis, illa quidem aspera & salebrosa, enitendum esse. Panorm. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Suprà apoph. de Ambitione.

De honore artibus & eruditione exhibito.

Demetrius.

DEmetrius Antigoni filius, cùm Rhodum obsideret, vrbémque iam cepisset, tabulam quãdam Protogenis manu depictam studiosè seruari sibi præcepit, dicens: se citius parentis imagines, quàm eam picturam aboliturum. Plutarch. in Demetrij vita.

Neocles.

Arato destinanti tyrannorum cõmuni odio abolere tabulam insignis artificij, quæ Aristratum in curru victorem habebat: Neocles supplex intercessit, vt opus incolume seruaretur, dicens: Cum tyrannis non cum tyrannorum imaginibus belligerandum esse. Eras. lib. 6. apophtheg.

Scipio minor.

Vbi ciuitatẽ comperit statuis deorum Græcanis ac monimentis, è Sicilia deportatis differtam, per præconem pronuntiari publicè iussit, vt qui illarum essent vrbium, agnoscerent illa, ac referrent domum. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

† Honos alit artes, omnésque incenduntur ad studia gloriæ, iacéntque ea semper, quæ apud quosque improbantur. li. 1. Tuscul. quæst.

Sigism. Imp.

Suprà apophtheg. de Doctrina & erudit.

De honore negato.

Phauor. Philosophus.

AThenienses Phauorini æneam statuam deiecerant, vt hominis Cæsaris inimicissimi. Erant enim Athenienses vectigales Adriano Cæsari. Id posteaquam philosopho denunciatum est, nihil commotus dixit: Vtilius erat Socrati ab Atheniensibus ærea priuari statua, quàm bibere cicutam. Philostratus.

S. Ludouicus R. Franc.

† Orabant eum nonnulli, cùm esset in Syria, vt nobilem quendam Saracenum, qui recens Sulthanum interfecerat, militem crearet; At ille respondit. Absit à me, vt vel pro seruanda vita, vel morte declinanda, quemcumque à Christiana religione alienum, militari baltheo donare velim. Gaufredo de bello loco in eius vita.

De honore ex necessitate oblato.

Paulus Æmilius.

ITerum petens consulatum, repulsam tulit: cæterùm cùm bellum aduersus Perseum ac Macedones, imperitia segnitiéque ducum iam longum duceretur, eidémque consulatum detulissent, negauit se illis habere gratiam, non enim se ob id tum designatum imperatorem, quòd ipse desideraret imperium, sed quòd ipsi imperatorem. Plutarch. in Romano. apopht.

Iul. Cæsar.

Cùm triumphans subsellia tribunitia præteriret, Pontius Aquila non assurrexit vnus omnium: id adeò indignè tulit, vt proclamarit, Repete ergo Aquila à me rempub. tribunus? nec deinde per cõtinuos aliquot dies cuiquam quicquam pollicitus est, nisi sub hac exceptione: Si tamen per Põ-

tium Aquilam ficuerit. Erasm.lib.4. apopht.

De honore momentaneo.

Cicero.

IN Vatinium, qui paucis diebus cõsul fuit, ita iocatus est: Vatinij anno magnum ostentum fuit, quòd eo consule nec bruma, nec ver, nec æstas, nec autumnus fuisset. Nam his horis annus totus distinguitur, quarum vnaquæque tres menses occupat. Nescio an hoc ipsum sit quod aliter refert Pollio in Marino tyranno. Consul qui sex meridianis horis consul fuerat, ioco Ciceronis aspersus est: Consulem habuimus tam seuerum támque censorium, vt in eius magistratu nemo pransus sit, nemo cœnauerit, nemo dormierit: nisi fortè videtur hoc magis ad Camnium Reuilium pertinere. Macrob.

M. Vocatilius.

Cùm audiret Caiū Seruilium per vnum tantùm diem consulem fuisse, in Flaminum præsentia dixisse fertur: Antea Flamines, nunc verò consules diales creatos esse. Alludit autem ad Flamines Diales, à Romulo, vel, vt alij volunt, à Numa Pompilio creatos, qui à gestatione filiorum Filamines dicti sunt. Flamini autē Diali iurare non licebat, & iniurato credebatur, &c. Macrob. libro 2. Saturn. cap. 2.

De honoris priuatione.

Aristoteles.

CVm quidam ei decretum Delphis honorem eripuisset scribens de his ad Antipatrum, inquit: Ea quæ Delphis mihi decreto sunt assignata, quibúsque nunc priuatus sum, animum meum afficiunt: vt neque magnopere mihi cordi sint, neque tamen omnino non cordi sint. Sapientissimè autem putauit, non esse simile dignitatem aliquam suscipere: & cùm iam acceperis, ea spoliari. Non enim graue est non adipisci: at cùm adeptus sis, rursum amittere, id satis quidem molestum est. Ælianus lib. 14. de Varia historia.

† Nonnullis mirantibus cur statuę Catoni non ponerentur, & in id elaborantibus, respondit ille: Malo quærant homines quare Catoni non fuerint erectæ statuæ, quàm cur erectæ fuerint. Plut. in apoph.

Irene.

† Nicephoro, qui se de solio deturbarat, & insuper fraudulenter thesauros extorquere conanti: Heus tu, dicebat, Deum ego agnosco fuisse, qui me ad hoc Imperium euexerit: Me verò meis delictis meruisse, vt eo exciderem: In his omnibus laus sit numini diuino. Cedrenus in Nicephoro.

De honore absque vtilitate.

Alphonsus.

INterrogatus, quid sibi sine vtilitate honor esse videretur: Consimile id sibi videri respondit, vt si peracutum & peracre quis cernat, sed offensus caligine aberret in tenebris. Notabat autem eos, qui ad magnos honores aspirant: quibus impetratis, non habent quo honoris titulo satisfaciant. Tales sunt hodie equites etiā aurati, qui post profectionem ad diuum Iacobum, aut Domini sepulchrum, se auratos equites nominant, ac insignia picta ostendunt, cùm vix habeant viaticum ad vnum atque alterum miliare, pedes ire soliti. Panormitanus libro secundo de rebus gestis Alphonsi.

De honoris contemptu.

Diogenes.

ATheniensis per adulationem decreuerant, vt Alexander pro

ridendus Galliarum rex, si Aurelianensis ducis (de seipso autem loquebatur, quum antea esset Aureliæ dux) iniurias vlcisceretur. Fulgosius lib. 4. cap. 1.

Carolus V. Cæsar.

† Bello Africano Algerensi non ex animi sententia successurum prælium cùm præuideret, Malle se dixit vnum Christianum seruare, quàm mille Mauros, Turcas, Pœnósve occidere. Gulielmus Zenocharus in eius vita lib. 3.

Henr. Dandulus.

Is postea dux Venetiis creatus, ad Manuelem Comnenum imperatorem Constantinopolitanum, Veneto nomini infestissimum, missus orator, cùm multa alia prudenter apud eum principem locutus esse dicitur, vt illum patriæ reconciliaret: tum verò illud grauissimè addidit, vt meminisset Sibyllini carminis iampridem vulgati: futurum non multo pòst, vt Adria orti Constantinopolitani imperij fasces sceptráque ad se traherent. Quo tam graui dicto adeò excanduit Manuel, vt illi intra cubiculum euocato, æneum vas candens obiecerit, quod inspectare diutius voluit, vt eum oculorum lumine priuaret. Quam pœnam ita passus est, quamuis grauiter laborarit, vt præcipuus ille author fuerit imperij ad Gallos transferendi. Ioannes Baptista Egnatius, libri sexti, capite 40.

Stephanus Contarenus.

Creatus hic in Petri Zeni locum, Senatus iudicio, qui maritimæ rei rectè peragendæ in Benaco lacu præesset, quando res aduersæ nuntiarentur, statim suscepta prouincia, domum est profectus, euocatáque de superiore ædium parte vxore: Scias, inquit, me Benacensi oræ præfectum, Senatu ita iubente: tu igitur omnia domi parato, curatóque vt prestò sint, quæcunque mihi necessaria futura sunt. Atque intra paucos dies aut lætum à me partæ victoriæ nuntium expectato (id quod campani æris sonitus ex Marciana turri tibi significauerit) aut mortis meæ literas, quibus tu cadauer hoc ipsum a vitæ sepulturæ mandes. Quæ vox quæso grauior esse potuit, ad testandam suam in patriam charitatem? cuius dignitate & gloria nihil sibi charius aut iucundius esse profitebatur. Ioannes Baptista Egnatius l. 6. c. 4.

De gubernatione.

Socrates.

Dicebat vehementer absurdum esse, cùm artes sedentarias nemo profiteatur absque dedecore, qui eas non didicerit: neq; quisnam scrinium faciendum locet ei, qui rudis sit eius opificij: ad publicos magistratus admitti, qui nunquam dederunt operam disciplinis: sine quibus nemo potest rectè magistratum gerere. Cúmque nemo non detestaturus sit eum qui clauo assideret, ignarus artis nauticæ: multò magis detestandos, qui Rempublic. capesserent ignari politicæ philosophiæ. Neque eum putabat appellandum impostorem, qui à quopiam pecuniam aut vasculum acciperet, quod non posset reddere, sed illos magis impostores habendos dicebat, qui dolo persuaderent se idoneos gubernandæ Reipublicæ, cùm sint homines nihili. Hoc dictum multo magis ad principes, magistratus & episcopos Christianos pertinet, quàm ad Ethnicos. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Illum imprudenter facere dicebat, qui cùm boues efficeret pauciores, postularet tamen haberi bonus bubulcus, sed multo absurdius esse, si quis haberi velit bonus Reipubl. gubernator, cùm ciuium numerum imminuat. Hoc dictum torsit in Critiam

stum & Chariclem, qui multos ciuium trucidarāt. Nec illos id latuit. Critias enim illi minatus est, ni sileret, fore vt ipse quoque faceret boues pauciores: & quòd minatus est verbo, re præstitit, nam huius opera Socrates periit. Laertius in vita Socratis.

C. Gracchus.

†In oratione quam habuit ad populum, in qua rationem administratę Sardinię reddidit, ait se ita versatum biennium in prouincia, vt nemo posset verè dicere, assem, aut eo plus in muneribus accepisse, aut sua opera quempiam sumptum fecisse. A Gell. lib.15.c.12.

Franciscus Borgia.

† Qui cæteris præsſent, dicebat non vna omnes qui parerent, regula metiri oportere: sed bonos milites imitari, qui pro fistulæ captu machinam illam bellicam sulphureo puluere implent, ne dissiliat. Ribaden. li. 4. vitæ eius c. 8.

Huc refer apophtheg. de Magistratu, Principatu, vel Principe, & Reip. Administratione, &c.

De gula.

Anonymus.

*SYbarites quidam quum Spartæ in phiditiis conuiuaretur, Meritò vitæ contemptores esse dixit Spartanos: quisquis enim sanæ sit mentis, decies millies mori prius eligeret, quàm huius parcitatis esse particeps. Athen. lib 4.

Galienus Cæs.

*Quum ei relatum esset, populum Rom. indignè ferre, quod Valerianus pater eius apud Parthos seruiret, conuersus ad adstantes: Ecquidnam habemus, inquit, quod prandeamus? Treb. Pollio.

Augustus Cæsar.

Quum ad Augustum delatum esses, Erotem Ægypti procuratorem emisse coturnicem, in pugna superātem omnes, ac prorsus inuictū, eámque assam deuorasse: iussit accersiri hominem, & discussa causa, confessum male nauis affigi iussit: vita indicans indignum, qui ob tantillam gulæ voluptatem non pepercisset aui, quæ pugnando diu multisque potuisset esse voluptati: præterea quæ læto quodam omine Cæsari perpetuam in bellis prosperitatem portenderet. Plut. in Rom. apoph.

Seneca.

†De sui æui hominibus voluptuosis conquerens, Non sunt, inquit, ad popinam, dentibus, & ventre & ore contenti, oculis quoque gulosi sunt. Quòd nimirum ex morte piscium oculis voluptatem haurirent. Lib. 3. Nat. Q. c. 19.

Huc refer apophtheg. de Delicijs, Ebrietate, Intemperantia, Voluptate, &c.

DE HÆRETICIS FVGIENDIS.

Polycarpus martyr.

ALIQVANDO Marcioni obuiam factus, atque oratus vt eum agnoscere vellet: Agnosco, inquit, primogenitum Satanæ. Tanta tunc Apostoli atq; eorū discipuli in religione cautela vtebātur, vt ne verbi quidem communionē cum aliquo eorum qui à veritate declinauerant, habere paterentur. Ibidem. Eusebius libro quarto Eccl. hist. c. 14.

Idem.

* Si fortè impia dogmata audiret, aures obturans continuò exclamabat, O bone Deus, in quæ me tempora reseruasti, vt hæc patiar? atque ex eo loco quo vel sedens, vel stans ea audiuisset, ex templo planè aufu-

giebat. Eusebius libro 5. histor. Eccl. cap. 19.

Alexander episcop. Alexandr.

* Par est (inquiebat) vt nos qui sumus Christiani, omnes qui contra Christum loquuntur, animóque sunt ab eo alienato, tanquã Dei hostes & corruptores animarum deuitemus, &c. Socrat. histor. Ecclesi. libro 1. cap. 3.

S. Ioannes Apostolus.

Suprà de Conuictu & conuersatione.

D. Paulus.

† Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita: sciens quia subuersus est, qui eiusmodi est, & delinquit, cùm sit proprio iudicio condemnatus. Ad Titum capite 3.

De hilaritate.

Zeno Citiieus.

Rogatus cur quum esset natura seuerus, in conuiuio tamen hilaresceret? lepidè respondit: Et lupinũ quum sit suápte natura amarum, tamen aqua maceratum dulcescere. naturale est, cibo potúque rigato corpore, discuti tristitiam. Laërtius lib. 7. c. 1.

Socrates.

Iam morti addictus, carceris ministrum in poculo cicutam porrigentem, interrogauit, Quomodo sumendum esset hoc pharmacum, quòd eius esset artis peritus. Alludens ad ægrotos, qui à medicis quando, & quã ratione diæta sit sumenda, discunt. Rogauit præterea an diis aliquid de suo potu libare liceat, iuxta morem conuiuiorum. quod cùm negaretur, Certè, inquit philosophus, fas est, & oportet orare deos vt felix & fausta mea sit migratio. Et sic Socrates, cùm aduersus omnia mala, animi fortitudine armatus esset, in ipsa etiã morte hilaritatẽ ostendit. Laer. in eius vita.

Idem.

Quum puer Socratem in ipso ferè mortis agone detexisset, quòd illi iã frigerent præcordia: Debemus, inquit, ô Crito, gallum Æsculapio, quẽ persoluere ne neglexeris: perinde quasi sumpta potione medica conualuisset. adeò inerat Socrati natiua quædam hilaritas, vt moriens etiam eam ostenderet. Hanc enim postremam vocem fuisse ferunt. Laërt.

Plato.

Negabat oportere inebriari, præterquàm in festis, in quibus ipse Deus vinum porrigit. Festos dies autem decet hilaritas, ebrietas autem in his locum habere nequaquam debet. Laërt. l. 3.

De historia.

Demetrius Phalereus.

Ptolemæum regem adhortari solebat, vt sibi pararet libros de regno, déque militari imperio gerendo tractantes, eósque euolueret: propterea quòd ea, de quibus amici non audent admonere reges, in libris scripta habeantur. Plut. in Græc. apoph. & Laërt. l. 5. c. 5.

Theopompus.

Dicebat eum quidem optimũ rerum bellicarum scriptorem esse, qui quàmplurimorum certaminum ciuilium particeps fuerit, & quamplurima etiam pericula coram expertus sit. Innuere autem voluit, eum tãtum reuera esse bonum historicum, qui de his scribat rebus quibus ipse interfuit. Polyb. l. 12. hist.

Seneca.

† Consumpsère se quidam, ait, dum acta regum externorum componunt, quæque passi inuicem, ausique sunt populi. Quantò satius est, sua mala extinguere quàm aliena posteris tradere? Quantò potius Deorum opera celebrare, quàm Philippi aut Alexandri latrocinia? In præf. lib. 5. Nat. Q.

Ver-

Virginius.

Suprà tit. de Conscientia bona.

Alphonsus.

Capuæ laborans aduersa valetudine: medicis multa medicamenta adhibentibus, in grauissimo morbo, Quinti Curtij historias de Alexandri magni rebus gestis descriptas legere cœpit, cuius lectione delectatus cũ omnem morbi improbitatem superasset, sanitati restitutus: Valeat, inquit, Auicenna, valeat Hippocrates, & alij medici: & viuat Curtius, restitutor sanitatis meæ. Anton. Panor. de reb. gest. Alphons. & Æneas Syl. de eius dictis.

De hypocrisi.

Diogenes.

CVidam sibi placenti, quòd leonis exuuio tectus ingrederetur: Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorũ esse censuit, quod homo mollis, Herculis amictũ sibi vendicaret. Idem dici potest iis, qui prodigioso amictu profitentur vitæ sanctimoniam, vita non respondent. Diogenis dictum extat apud Laert. l. 6. c. 2.

Alexander.

Nonnullis Antipatri frugalitatem laudantibus quòd alienam ab omnibus deliciis austerámque vitam ageret: foris, inquit, Antipater albo vtitur pallio, intus verò totus est purpureus. Notans fictam illius parsimoniam, quum esset alioqui ambitiosissimus. Plutar. in reg. & in apoph.

Fridericus III.

Quum audiret quendam dicentem, abiturum se aliquando in ea loca in quibus nulli planè hypocritæ essent, respondit: Vltra Sauromatas ergo, & glacialem oceanum tibi eundum est. Sed cùm eò veneris, non omnino carebit hypocrisi locus, si modò & tu homo non Deus es. Inter mortales enim nemo est, qui non ex aliqua parte fictus fucatúsq; sit.

Alphonsus.

Cùm post Africanam victoriam in Ænariam insulam venisset, audiens Antonium Picentem, ordinis heremitarum, magnum hypocritam, iactando plurima in Christum & virginem eius matrem, vermiculis acerbissimo morbi genere absumptũ, animam expuisse, dixisse fertur: propterea Deum tantoperè in hypocritas sæuire, quòd dum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tanquam sceleris mediatorem. Ideóque vt plurimùm viuentes adhuc plecti in oculis hominum, quos Dei nomine fefellissent, vt intelligant mortales, à talibus monstris maximè cauendum esse quòd Deum ipsum nõ tantùm post mortem, sed etiam in ipsa vita haberent indubitatum vltorem. Anton. Panorm. de rebus gestis Alphonsi, & Æn Sylu. de eius dictis.

De homine.

Solon.

INterrogatus olim, Quid esset homo? respondit, putredo est in exortu, bellua in omni vita, esca vermium in morte. Anton.

Thales Milesius.

† Trium maximè rerum causa gratias se fortunæ agere dicebat, Primò quòd homo, nõ bellua: deinde quòd vir, non mulier: tertiò quòd Græcus natus esset, non barbarus. Laert. li. 1.

Euphanus Pythag.

† Deus hominem pretiosissimum animal, inquit, in mundum collocauit, suæ quidem naturæ æqualem, inspectorem verò rerum ordinationis futurum. quamobrem ille rebus nomina imposuit, quæ notæ ipsarum essent: literas etiam inuenit, memoriæ thesaurum instituturus. & Stob. ser. de Fœlicitate.

Diogenes.

Quoties considerabat in hominum vita ciuitatum gubernatores, medi-

cos aut philosophos, nullum animal dicebat esse homine sapientius. Idem contemplãs somniorum interpretes, coniectores diuinos, & huius generis cæteros, aut qui gloriæ diuitiísque seruirent: aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Indicans hominis ingenium ad res optimas accommodum si exerceatur: sin ad vitia degeneret, longè esse infra mutas pecudes. Laert. lib. 6.

Perictione Pythagorea.

* Dicebat, conditum & compositum esse hominem in hoc, vt contempletur naturæ rerum ipsiúsque sapiẽtiæ rationem: eidémque laborem esse iniunctum comparandi contemplandíque rerum quæ extant sapientiam. Stob. serm. de virtute.

Plato.

* Hominum mansuetum animal esse dicebat. Quòd si rectâ disciplina institueretur in mansuetiss. & diuinum prorsus animal euadere: sin verò non satis aut non bene esset educatus, ferocissimum omnium quæ in terris nascuntur animal reddi. lib. 6. de legibus.

Musonius.

* Quid esset homo describens, Homodo (inquit) omnium in terra degentium Dei imago est, & similes ei virtutes habet. Nam ne inter deos quidem præstantius aliquid excogitari potest, quàm prudentia, iustitia, fortitudo, & temperantia, &c. Stob. ser. 116.

Cyrus.

Dicebat eos homines qui sibi prodesse nollent, cogi oportere, vt aliis sint vsui. Significans, seruili animo natos, sibíq; inutiles imperio adigendos, vt aliorum commodis inseruiãt. Plut. in apoph.

Seneca.

† Cùm voles (ait Lucilio) veram hominis æstimationem inire, & scire qualis sit, nudum inspice, ponat patrimonium, ponat honores, & alia fortunæ mendacia: corpus ipsum exuat, animum intuere, qualis, quantúsque sit alieno, an suo magnus. Epist. 76.

Idem.

† Fac me victorem, inquit, vniuersarum gentium. Delicatus ille Liberi currus triumphantem vsque ad Thebas à solis ortu vehat, Iura reges Persarum petant. Me hominem esse, tum maximè cogitabo, cùm Deus vndique consalutabor. lib. de beata vita cap. 25.

Vide apoph. de Hominis Fragilitate.

De hominibus suum officium non facientibus.

Diogenes.

QVodam tempore lucernam accensam gestans, obambulabat in foro clarissima luce, quærenti similis. Rogantibus quid ageret? Hominem, inquit, quæro, notans publicos ciuitates mores vix homine dignos. Laert. lib. 6.

Idem.

In foro stans, clamabat, Adeste homines: veluti concionaturus apud populum. Cúmque iam frequentes conuenissent, nec ille desineret clamare, Adeste homines: quidam indignati, En adsumus, dic aliquid. Tum Diogenes baculo illos abigens: Homines, inquit, adesse iussi, non sterquilinia. Nõ putauit hominis cognomen competere in eos qui non viuerent iuxta rationem, sed brutorum in morem agerentur affectibus. Laert. lib. 6. Eras. li. 3. apoph.

Idem.

Eos qui in coquos, nepotes, scorta, & adulatores facultates suas profunderent, similes dicebat arboribus, per præcipitia nascentibus: quarum fructus nullus hominum gustaret, sed à coruis & vulturibus ederentur. quo dicto innuit, eos nequaquam esse homines, qui ventri & gulæ seruiunt. Laert. li. 6.

Idem.

Idem.

Quum è balneis redeuntem quidam rogassent, num illic esset multũ hominum? negauit esse. Rursus percontatus, an illic esset multa turba? annuit. significãs vocabulum in paucos competere, Laert. lib. 6.

Idem.

Redeuntem ex Olympiis quidam interrogabant, vidissétne illic multam turbam, Turbam, inquit, plurimam, sed homines perpaucos. Laert. libr. 6.

Idem.

Conspecto adolescentulo, cultu gestúque parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis, quàm ipsa natura voluit? Siquidem illa te virum fecit, tu teipsum refingis in fœminam. Laert.

Stilpon.

Quum omnium oculi coniecti essent in Stilponẽ, quidam: Isti, inquit, Stilpon mirantur te vt belluam. Nequaquam, inquit ille, sed vt verũ hominem. Solent peregrinæ bestiæ in spectaculum produci: vulgares homines nemo miratur. Sed philosophum plerique spectabant, non vt quemuis hominem, sed vt hominem verum: nam id spectaculum est rarissimum. Obiter notauit interpellatorem, quòd ipse nõ esset verus homo, nec spectatu dignus. Laert. l. 2. c. 12.

Lycurgus.

† Putásne, aiebat, quicquam aliis præstare feris hominẽ? Non tantillũ, nisi forma. Prona sunt cętera, hoc autem erectũ animãs. de improbo maximè loquebatur. Stob. ser. de malitia.

Archita.

Dicebat, Quemadmodum, etiam si summam diligentiam adhibeas, tamen piscem sine spinis non inuenias: sic neque hominem inueniri posse, qui non dolosum spinosúmque quiddam habeat admixtum. Ælian. l. 10. de Var. hist.

Alphonsus.

Licet socordi & obtuso ingenio homines patienter audiret, solitus tamen est eos tantùm, quorum proba ingenia esse sciebat, homines appellare: Ennianum illud leui voce submurmurans: Vulturis (sic enim in nominatiuo, vt nos Vultur, loquebatur) in syluis miserum mandabat homonem. Bellissimè enim non homines, sed homones, Ennium eos vocasse dicebat, quos vidisset ex homine nihil præter effigiem possidere, Pan. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Sæpenumero dicere solebat, Si nullam aliam præter Calabriam prouinciã haberet, se malle priuatum quàm regẽ viuere, ne illis imperare cogeretur, qui nihil omnino hominis haberent præter figuram & nomen. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De hominis miseria & fragilitate.

Bias.

Dicere solebat, sic metiẽdam esse ab homine vitam, quasi & multum & parum temporis victurus sit. Max. serm. 67.

Crantor.

Senarium hunc ex Bellerophonte Euripidis probare solebat:

Οἴμοι, τί δ' οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.

Eheu, quid heu? nobis, quod hominum est, accidit.

Sensit, quicquid vlli hominum accidit, hoc vnicuique posse accidere: Nihil igitur nec inexpectatum videri oportere, nec intolerablie. Laert. libro 4. cap. 5.

Anacharsis.

* Rogatus à quodam, quid homini bus esset infestum? Ipsi, inquit, sibi ipsis. Stob. ser. 2.

Solon.

Solon legum Atticarum conditor dicere solebat, Vrbes ac oppida nihil aliud esse quàm humanarum ærumnarum domicilia, quibus luctus

mœrores, tristitiæ mortalium, quasi septis includerentur. bene quidem, nam si iusti ratiocinatores esse volumus, & rem æqua lance perpendere, haud dubiè iudicabimus hominis vita nihil miserius, nihil calamitosius. Beroald. de Terræ motu ex Plutarc.

Socrates.

Dicere solebat, si omnes hominũ calamitates in vnum conferrentur, móxque singulis ex eo aceruo portiones ęquè distribuerentur, ita fore, vt suas quisque calamitates recipere malit, quàm æquam è communi portionem. Hoc aduersus vulgares hominum mores, qui alienæ inuident, suam deplorant sortem. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis sine molestia vitam ageret? negauit vllo modo id fieri posse. Non enim licet, inquit, ciuitatem aut domum inhabitanti, & hominibus conuersanti, sine molestiis degere. Stob. ser. 97.

Idem.

Dicebat, se putare, quòd dij semper rideãt, vana hominum studia inspicientes, quibus peractis perpetuò se victuros putent: cùm mox hinc tamen nobis migrandum sit, omnibus relictis. Stob. ser. 96.

Zeno.

Canem eum inuadentem quum repulisset, reprehẽsus à quodam ob id, Perdifficile est, inquit, prorsus hominem exuere. Voluit autem ostẽdere, hominem nunquam esse tã cautum, quin aliquando ostendat se quoque hominem esse affectibus obnoxium. Laert. li. 9. c. 5.

Democritus.

Interrogatus quid de hominum sorte sentiret? Miseram homini fortunam esse dixit, cùm bona quærẽtibus vix obtingant: mala autem non tantũ non exquisita, sed extra omnẽ etiam expectationem. Stob. ser. 96.

Idem.

Admonere sæpenumero solitus est suos, vt humanam imbecillitatem expenderent, quòd ei per mediocrem possessionem prospiciatur, & miseria in rebus necessariis mensuretur. Stob. ser. 96.

Aristonymus.

Hominis vitam theatro similem esse dicebat, vbi pessimi homines ferè semper primatum obtinent. Ant. in Meliss. par. 1. ser. Max. ser. 67.

Antiphon.

Hominis vitam carceri vnius diei similem esse dixit, & totum vitæ spatium vni diei æquale propemodum, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Stob. ser. 96.

Simonides, & Pausanias.

Cùm Simonides conuiuio lautissimo à Pausania exceptus rogaretur, vt quippiam ex philosophorum arcanis in medium proferret, vidẽs Pausaniam nimium rebus suis fidere, eo quòd iam ad Medorum partes se applicuisset: respondit, Memento te in tãta rerum felicitate hominem esse. At Pausanias parum animaduertit, quod à philosopho dictũ esset. Cúmque iam in summo vitæ discrimine esset, & mortem præ oculis esse intelligeret atrocissimam, altissima voce exclamasse fertur: O Cee hospes, quàm salutare tuum erat consilium. Ego autem adeò captus eram inani persuasione, vt mihi nequaquam tãtam admonitionem conuenire putarem, vnde miserè nũc perire cogor. Ælian. lib. 6. de Var. hist.

Neoptolemus.

Sciscitatus, quidnam ab Æschylo, aut Sophocle, aut Euripide dictum admiraretur? Nihil quidem (inquit) istorum se in admirationem trahere: sed quod ipse vidisset Philippum Cleopatræ filiæ suæ nuptias magnificè celebrantem in cœna amplissima, cùm tertiusdecimus Deus appellaretur, postridie in theatro iugulatum & proiectum. Stob. ser. 16.

Phauorinus.

Homines partim esse ridiculos, partim

partim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem qui per audaciam ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea consequuntur: miserabiles verò, qui spe frustrantur. Stobæus sermone 4.

Mercurius Thrism.

* Homo (inquiebat) animal est imperfectum, mēbris imperfectis constans, & ex multis diuersisque corporibus cōstitutum corpus gerēs. Stob. ser. 11.

Aristoteles.

Interrogatus, quídnā esset homo? respondit, imbecillitatis exemplum, temporis spolium, fortunæ lusus, inconstantiæ imago, inuidię & calamitatis trutina: reliquū verò, pituita & bilis. Stob. ser. 96.

Plotinus.

Amelio roganti, vt corporis formā pateretur effingi, non passus est. Quid, inquit, an non satis est nos hāc imaginem circumferre, nisi & imaginis imaginem relinquamus posteris ostentandam? Iudicauit cum Pythagora, corpus esse thecam mentis, vtcunque eam exprimentem. Minimum autem hominis videre eum, qui nihil aliud videt quàm corpus. Eras. lib. 8. apoph.

Ephraim Syrus.

Amissa vxore dicebat, O philosophia, tyrannica sunt præcepta tua: amare iubes: & si quis amiserit quod amabat, dolore & mœrore affici prohibes. Stob. ser. 97.

Xerxes.

Cùm vidisset vniuersum Hellespontum nauibus suis constratum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit se beatum, móxque fudit lachrymas. Tam subitam mutationem admiratus Artabanus regis patruus, qui dissuaserat eam expeditionem, ausus rogare causam; Tum Xerxes, Subit, inquit, animum meum cogitatio, quàm breuis sit hominum vita, quando ex tam numerosa multitudine post annum centesimum nemo superfuturus est. Plut. in apoph.

Philippus.

Postquam apud Cheroneum Atheniensem profligauit opes, adeò ex nimia felicitate efferre cœpit, vt se hominem fortunæ malis obnoxium esse non cogitaret amplius. Verùm cùm intelligeret, quid mali ex tanta superbia sibi immineret, ex aulicis pueris vni id muneris iniunxit, vt ad solis exortum in suum cubiculum ingressus inclamaret: Rex, memineris te non Deum, sed hominem esse multis fragilitatibus, ærumnis ac malis obnoxium & expositum. Cælius Rhodiginus l. 19. c. 33. lectionum antiquarum.

Alexander.

Cùm Deus vbique ob res feliciter gestas vocaretur: Se, quòd mortalis esset, duabus potissimum rebus deprehēdere dicebat, somno videlicet & coitu. Hæc enim præcipuè produnt hominis imbecillitatem. Somnus enim quid aliud est, nisi (vt ille ait) gelidæ mortis imago? coitus item quid aliud, nisi species morbi comitialis? Plut. in Alexand.

Idem.

Dum in obsidione cuiusdam vrbis infirmissima mœnium quærit, sagitta grauiter ictus est: nec tamen ab instituto destitit, sed mox quum represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus equo suspensum paulatim obtorpuisset, coactus quod ceperat omittere, ac chirurgum accersere: Omnes, inquit, me prædicant Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem esse me clamat. Plutar. & Q. Curtius in Alexandro.

Stratonicus.

Quum audisset partum matris Timothei regis: Si, inquit, opificem peperisset, non deum, quales emisisset voces? Irridens quorundam fœdam adulationem, qui regum filiis tribuebant diuinitatem, quum vox parientis regē æquè miserabilis sit, ac par-

furientis quemlibet plebeium. Ipse autē Stratonicus filius erat opificis. Athenæus.

Silanus.

A Mida captus, rogatus est quid esset homini optimum? diu silentium tenuit. tandem adactus vt diceret, respondit: Optimum esse nunquam nasci: proximū, quàm ocyssimè aboleri. atq. hoc pretio dimissus est. Plutar.

Isocasius Quæstor Leonis Imp.

† Eum Imp. ob quædam crimina præfecto tradidit examinandum. Cui cum ille habitu condemnati in prætorium adducto, dixisset, vides Isocasi quo in statu sis? Ille respondit, videre se, neque videri sibi nouum, si homo secū esset, humanis casibus subiaceret: illumque ita sibi ius dicere monuit, vt secum dixisset. Zonaras to.3. Annal.

Scipio Africanus.

Dicere solebat: Vt ij quibus sunt equi ferociores, tradunt eos domitoribus, quò his facilioribus possint vti: Sic homines præ secundis rebus effrenatos, sibíque præsidentes tanquam in gyrum rationis ac doctrinę duci oportere, vt perspecta rerū humanarum imbecillitate, varietatéq. fortunæ, reddantur moderatiores. Plut. in vita Scipionis.

Hadrianus Imp.

Cuidā illos Vergilij versus ad Verum accommodanti, Manibus date lilia plenis, &c. Cum risione respondit: Ego mihi diuum adoptaui, non filiū Huc alludens, quòd imperatores referri soleant in numerum diuorū, sed à rogo. Dion in Hadriano.

Æneas Syluius.

Audiens disputantes de vitæ humanæ miseria: Comœdia, inquit, est vita nostra, cuius vltimus actus in morte agitur: bonus autem poeta nemo habetur, nisi ad finem vsque actus omnes prudenter explicet. Syluius lib.3. commentariorum de reb. Alphonsi.

De honestate.

Pythagoras.

* Fac ea, inquit, quæ iudicaueris esse honesta, etiam si postquam feceris, inglorius futurus sis. Omnis enim honestæ rei malus iudex est vulgus: quorum igitur laudes contemptui haberes, eorundem vituperia quoque sperne. Stob. ser. 44.

Plato.

* Optimum sanè, inquit, hoc dictū est eritque semper, Quod vtile, simul etiam honestum est. Stob. serm. 1, de virtute.

Socrates.

* Equus generosus (dicebat) iudicabitur, non quidem sumptuosè ornatus, sed eximius natura: itidem nec vir honestus, qui opibus prædiues, sed qui anima egregius erit. Eo. serm.

Antisthenes.

Dicere solebat, ea demum honesta & pulchra esse, quæ bona sunt: turpia verò quæ mala. Laertius libr. 6. cap. 1.

Lacones.

Lacones, si quando suos inuocarent Deos, nihil petebant aliud, quàm vt adderent dij cæteris bonis etiam ea, quæ honestissima essent. tantum valebat apud homines gentiles rerum honestas. Huius rei testis est Plut. in apoph. Lacon.

Seneca.

† Est videlicet magna in ipso opere merces rei, & ad alliciendas mētes hominum ingens honesti potentia, cuius pulchritudo animos circūfundit, & delinitos admiratione luminis, ac fulgoris sui rapit. li. 4. de benef. cap. 22.

De honore, virtutis præmio.

Antisthenes.

Sciscitatus, quæ res portēderet ciuitatibus exitium? Quando in his, inquit,

inquit, nullum esse potest bonorum ac malorum discrimen. Sentiés, eam Rempublicam non posse consistere, vbi nec esset honos virtuti, nec pœna sceleratis. Laer l.6

Theophrastus.

Percontatus, quanam re communis hominũ societas conseruari possit? respondit, Si pœna mali coerceantur à Republica, boni inuitentur honorum præmiis. Stobæus sermon.41.

Anaximenes.

Dicere solebat, Qui zelo affecti, rectè facta dictáque nullo neque præconio nec honore dignantur, quem ore fructum ipsi ex suis benefactis sperare audebunt? Stob.

Q. Fabius.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est: qui quum publicitus multis audientibus habuisset orationem, Fabius conscenso equo præcedebat. Quum autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidem factum hoc aduersati sunt, at Fabius ab equo desiliens, non habita ætatis ratione accurrit, ac filium complexus, Euge, inquit, fili sapis, qui intelligas quibus imperes, & quàm magnum magistratum susceperis. Plutarch. in apoph.

Isocrates.

† Verissimos honores esse existima, aiebat Nicocli, non qui in propatulo cum timore fiunt, sed quando subditi apud se soli mentem tuam potius quàm fortunam secum admirantur. Stob. serm.48.

Anonymus.

Titus Labienus equiti strenuo de præda Gallica aurum donauit. Id videns Scipio, dixit equiti: Habebis donum viri diuitis. Hac voce audita, eques aurum ad pedes Labieni abiecit. Idem quum audisset Scipionem dicentem, Imperator te armillis argenteis donat: alacer gaudio abijt. Miles aurum contempsit, honorem amplexus est. Eras. 6. apoph.

M. Cato.

Aiebat, populum Romanum non tantùm purpuræ, verùm etiam virtuti plurimùm conducere. Quemadmodum enim tinctores eum potissimum colorem inducunt, quo vident homines maximè delectari, ita iuuentus ad ea studia potissimum incumbat, quibus populus defert honores. Honos enim non solum alit artes, verùm etiam virtutem. Hoc pacto monebat populum, vt magistratus his demum committerent, qui de se virtutis specimẽ dedissent: ita fieri, vt quàm plurimi sese ad egregia studia conferrent. Erasm. lib. 5. apoph.

Idem.

Qui virtutem honore suo fraudarent, eos dicebat ipsam virtutem à iuuentute auferre. Sentiens, præmiis animos iuuenum ad virtutem accendi: quæ si detrahas, ipsa virtus elanguescit. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Socraticum Xenophontem in manibus semper habebat, cuius in primis laudabat illud, quòd diceret, Eosdem labores non esse æquè grandes imperatori ac militi, quòd ipse honos laborem leuiorem faceret imperatorum. Cicero libro 2. Tuscul. quæstion.

Cicero.

Sibi propriè & solum honorem æstimari dicebat, quem quis neque maiorũ commendatione, neque per alterius calamitatem assecutus sit. Cicero in Philippicis.

Alphonsus.

Amico ac familiari cuidam suadenti vt tranquillè & voluptuosè, dum posset, vitam ageret, nec corpus tot tantísque periculis obiectaret, respondisse dicitur: Non temerè à Romanis, illis quidem sapientioribus, Honoris templo Virtutis templum coniunctum esse, in quod nisi per Virtutis templum in-

troire nemini liceret. Vt intelligerent mortales, ad honoris fastigium non voluptatum via (quæ deliciis atque illecebris affluens esset) sed virtutis, illa quidem aspera & salebrosa, enitendum esse. Panorm. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Suprà apoph. de Ambitione.

De honore artibus & eruditione exhibito.

Demetrius.

DEmetrius Antigoni filius, cùm Rhodum obsideret, vrbémque iam cepisset, tabulam quãdam Protogenis manu depictam studiosè seruari sibi præcepit, dicens: se citius parentis imagines, quàm eam picturam aboliturum. Plutarch. in Demetrij vita.

Neocles.

Arato destinanti tyrannorum cõmuni odio abolere tabulam insignis artificij, quæ Aristratum in curru victorem habebat: Neocles supplex intercessit, vt opus incolume seruaretur, dicens: Cum tyrannis non cum tyrannorum imaginibus belligerandum esse. Eras. lib. 6. apophtheg.

Scipio minor.

Vbi ciuitatẽ comperit statuis deorum Græcanis ac monimentis, è Sicilia deportatis differtam, per præconem pronuntiari publicè iussit, vt, qui illarum essent vrbium, agnoscerent illa, ac referrent domum. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

† Honos alit artes, omnésque incenduntur ad studia gloriæ, iacéntque ea semper, quæ apud quosque improbantur. li. 1. Tuscul. quæst.

Sigism. Imp.

Suprà apophtheg. de Doctrina & erudit.

De honore negato.

Phauor. Philosophus.

ATheniensis Phauorini æneam statuam deiecerant, vt hominis Cæsaris inimicissimi. Erant enim Athenienses vectigales Adriano Cæsari. Id posteaquam philosopho denuntiatum est, nihil commotus dixit: Vtilius erat Socrati ab Atheniensibus ærea priuari statua, quàm bibere cicutam. Philostratus.

S. Ludouicus R. Franc.

† Orabant eum nonnulli, cùm esset in Syria, vt nobilem quendam Saracenum, qui recens Sulthanum interfecerat, militem crearet; At ille respondit, Absit à me, vt vel pro seruanda vita, vel morte declinanda, quemcumque à Christiana religione alienum, militari baltheo donare velim. Gaufredo de bello loco in eius vita.

De honore ex necessitate oblato.

Paulus Æmilius.

ITerum petens consulatum, repulsam tulit: cæterùm cùm bellum aduersus Perseum ac Macedones, imperitia segnitiéque ducum iam longum duceretur, eidémque consulatum detulissent, negauit se illis habere gratiam, non enim se ob id tum designatum imperatorem, quòd ipse desideraret imperium, sed quòd ipsi imperatorem. Plutarch. in Romano. apopht.

Iul. Cæsar.

Cùm triumphans subsellia tribunitia præteriret, Pontius Aquila non assurrexit vnus omnium: id adeò indignè tulit, vt proclamarit, Repete ergo Aquila à me rempub. tribunus? nec deinde per cõtinuos aliquot dies cuiquam quicquam pollicitus est, nisi sub hac exceptione: Si tamen per Põ-

cium Aquilam fecerit. Erasm. lib. 4. apopht.

De honore momentaneo.

Cicero.

IN Vatinium, qui paucis diebus cõsul fuit, ita iocatus est: Vatinij anno magnum ostentum fuit, quòd eo consule nec bruma, nec ver, nec æstas, nec autumnus fuisset. Nam his horis annus totus distinguitur, quarum vnaquæque tres menses occupat. Nescio an hoc ipsum sit quod aliter refert Pollio in Marino tyranno. Consul qui sex meridianis horis consul fuerat, ioco Ciceronis aspersus est: Consulem habuimus tam seuerum támque censorium, vt in eius magistratu nemo pransus sit, nemo cœnauerit, nemo dormierit: nisi fortè videtur hoc magis ad Camnium Reuilium pertinere. Macrob.

M. Vosacilius.

Cùm audiret Caiũ Seruilium per vnum tantùm diem consulem fuisse, in Flaminum præsentia dixisse fertur: Antea Flamines, nunc verò consules diales creatos esse. Alludit autem ad Flamines Diales, à Romulo, vel, vt alij volunt, à Numa Pompilio creatos, qui à gestatione filiorum Filamines dicti sunt. Flamini autẽ Diali iurare non licebat, & iniurato credebatur, &c. Macrob. libro 2. Saturn. capit.

De honoris priuatione.

Aristoteles.

CVm quidam ei decretum Delphis honorem eripuisset scribens de his ad Antipatrum, inquit: Ea quæ Delphis mihi decreto sunt assignata, quibúsque nunc priuatus sum, animum meum afficiunt: vt neque magnopere mihi cordi sint, neque tamen omnino non cordi sint. Sapientissimè autem putauit, non esse simile dignitatem aliquam suscipere: & cùm iam acceperis, ea spoliari. Non enim graue est non adipisci: at cùm adeptus sis, rursum amittere, id satis quidem molestum est. Ælianus lib. 14. de Varia historia.

† Nonnullis, mirantibus cur statuę Catoni non ponerentur, & in id elaborantibus, respondit ille: Malo quærant homines quare Catoni non fuerint erectæ statuæ, quàm cur erectæ fuerint. Plut. in apoph.

Irene.

† Nicephoro, qui se de solio deturbarat, & insuper fraudulenter thesauros extorquere conanti: Heus tu, dicebat, Deum ego agnosco fuisse, qui me ad hoc Imperium euexerit: Me verò meis delictis meruisse, vt eo exciderem: In his omnibus laus sit numini diuino. Cedrenus in Nicephoro.

De honore absque vtilitate.

Alphonsus.

INterrogatus, quid sibi sine vtilitate honor esse videretur: Consimile id sibi videri respondit, vt si peracutum & peracre quis cernat, sed offensus caligine aberret in tenebris. Notabat autem eos, qui ad magnos honores aspirant: quibus impetratis, non habent quo honoris titulo satisfaciant. Tales sunt hodie equites etiã aurati, qui post profectionem ad diuum Iacobum, aut Domini sepulchrum, se auratos equites nominant, ac insignia picta ostendunt, cùm vix habeant viaticum ad vnum atque alterum miliare, pedes ire soliti. Panormitanus libro secundo de rebus gestis Alphonsi.

De honoris contemptu.

Diogenes.

ATheniences per adulationem decreuerant, vt Alexander pro

Libero patre haberetur & coleretur. Hunc honorem irridens Diogenes: Et me, inquit, Serapin facite. Vt enim Bacchus inter Satyros est, ita Serapis ab Ægyptiis specie bouis colitur. Laert. li. 6.

Aristoteles.

Præcipuam dignitatem esse dicebat, non fungi honoribus, sed ab aliis dignum honore iudicari. Stobæus.

Alexander.

* Capta Petra, arce inexpugnabili in India, Alexandrum amici eius iactabant supergressum rebus gestis Herculem: At ego, inquit, res gestas meas cum imperio non existimo esse vni Herculis verbo æquiparandas. Plut. in apoph.

Python.

* Eum, quòd interfecisset regem Cotyn, magni faciebant Athenienses & honorabant: Sed ille, Deus hoc (inquit) manu vsus mea perpetrauit. Plut. in præcept. politicis.

Agesilaus.

Agesilao quum nationes, quæ id temporis Græciam incolebant, decreuissent, in clarissimis quibusque ciuitatibus honoris causa statuas erigi, rescripsit illis hunc in modum: Mei nulla sit imago, neq; picta, neq; ficta, neque vllo alio artificio parata. At principũ vulgus hoc honoris genere se diis æquiparari credebat, summúmque rerum bene gestarum præmium arbitrabatur. Agesilaus ipso honesto contentus, negligebat eiusmodi adulationes, verius malens insculpi prudentum ac bonorum hominum pectoribus, quàm in foro æreus aureúsve stare. Eximiam virtutem sponte suum consequitur decus. Nec vlla speciosior statua quàm honorifica bene actæ vitæ memoria. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Quũ moraretur in portu qui Menelai dicitur, mandauit iis qui aderant, ne quam statuam aut imaginẽ in eius honorem erigerent. Si quod, inquit, præclarum facinus gessi, hoc erit monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statuæ, quum sint vilium ac nullius rei opificum opera. Plut in Lacon. apoph.

Idem.

Thasij quoniam intelligebant Agesilaum de ipsis optimè meritum, templis ac diuinis honoribus illum dignati sunt: atque hac de re legationem ad illum miserunt. Iis vbi legisset honores, quos legati ad illum detulerant, percontatus est, num illorum patria potestatem haberet ex hominibus faciendi deos. Quum illi respondissent habere: Agedum, inquit, primùm vos ipsos deos facite: id si præstiteritis, tum vobis credam, quòd me quoque deum facere poteritis. Vtrum hic prius admirari conuenit animi celsitudinem, adeo contemnentis oblatum, ob quod Empedocles philosophus semet in Ætnam coniecit, quódque tot eruditi principes tot artibus & impendiis ambierunt: an ingenij solertiam, qua Thasiis vel summam stultitiam vel abiectam adulationem suam in oculos ingessit? Plutarchus in apoph. Lacon.

Anonymus.

Quidam quum in peregrinatione vidisset homines in sellis curulibus sedentes: Absit, inquit, vt in talibus sedeam sellis, vnde non liceat assurgere seniori. In his enim sedebant delicati porrectis cruribus, ac cœlum imminens capiti prohibebat exurgere. Apud Lacedæmonios verò scelus erat, iuuenem non assurrexisse seni. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Pylij cũ decreto statuissent Theopompo summos honores, ipse renuit: Mediocres honores ipsum tempus augere, immodicos verò abolere, dicens: Quo apophthegmate, id quod alij sibi aut vendicant arrogan ter, aut ambiunt ineptè, ipse vltrò dela-

delatum reiecit. Plutarchus in Lacon.

Pyrrhus.

Quum rebus feliciter gestis domum rediisset, & à suis aquila diceretur: Per vos, inquit, aquila sum. Quî enim non essem, quum vestris armis veluti pennis subleuer? Modestissimè gloriosi cognominis laudem in suos milites transferens, vitauit inuidiam. Plutarchus in Regum & impp. apoph.

Alexander.

Quum in bello crus ei esset sagitta vulneratum, multíque accurrerẽt, qui ipsum frequenter Deum appellare consueuerant, exporrecta hilaríque fronte ad Homeri carmen alludens dixit: Hic sanguis est quem videtis, liquórque, qualis diuis solet emanare beatis. Nimirum irridens adulatorum vanitatem, cùm ipsa res declararet ipsum nihil aliud esse quàm hominem. Plut. in apopht. regum & imperatorum.

Antigonus.

Suprà de Adulatoribus non admittendis.

M. Varro.

Varro Pauli collega, quoniam ex Cannensi pugna, quæ Romanis fuerat infelicissima, superfuit, honores à populo delatos recusauit: dicens, felicioribus magistratibus opus esse Reipub. Quum animũ gereret inculpatum, fortunæ suæ Reipub. vltro pœnas dare voluit, vir ob hoc ipsum summis dignus honoribus. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Pompeius.

Quum in Libyam aduersus Domitium transisset, eúmque ingenti prælio superasset, militibus ipsum imperatoris titulo consalutantibus, negauit se eum honorem admissurum, quandiu hostium vallum staret erectum. Hoc audito, milites, licet ingẽs obstaret pluuia, impetu facto hostiũ castra adorti expugnarunt. Recusauit honorem, nondum satis emeritum. Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Populo, per adulationem Regem ipsum salutanti: Cæsar, inquit, sum, non rex. Maluit priuatum nomen, quàm regium inuidiæ obnoxium. Eras. lib. 4. apoph. ex Plut. in vita Cęsaris.

M. Antonius.

* Quum Rhodum insulam vi cepisset, & in ingressu salutaretur rex atque dominus: Nec rex sum, inquit, nec Dominus, sed regis ac Domini interfector. Plutarchus in Antonio.

Tiberius.

Cuidam, à quo fuerat dominus appellatus, denuntiauit, ne se amplius contumeliæ causa nominaret. Quanta molestia in tanto principe? Nunc quidam nihil audire possunt nisi sacras maiestates, gratiosas celsitudines, & reuerendissimas dominationes. Eras. li. 6. apoph.

Maximus Senior Cæs.

* Nunquam ad oscula pedum quenquam admisit, dicens: Dij prohibeant, vt quisquam ingenuorum pedibus meis oscula figat. Capitolinus.

Alexander Seuerus.

* Imperator creatus, quum vix annos 16. natus esset, ob virtutes eximias, titulis magnificis à Senatu decoratus, nunquam in animum induxit vt se Magnum, & Patrem patriæ cognominari pateretur: Oportere enim aiebat, vt res gestæ maturiórque ætas ea nomina pararent. Lampridius.

Constantinus M.

† Cùm eum quidam Episc. beatum diceret, quippe qui in hac vita dignus esset, qui summam rerum omnium potestatem haberet, tum verò in futura cum filio Dei vnà regnaret: Imperator vultu eiusmodi sermonem minimè sibi placere significans, adiecit; & monuit ne illos vnquam

vsurparet, sed à Deo potius precibus contenderet, vt & in hac vita, & in futura dignus famulatu Dei haberetur. Euseb. de vita eiusdem libro 4. cap 48.

Gregorius Nazianzenus.

Cùm successus Gregorii in ecclesia inuidia subsequeretur, adeò vt iniquis & minus sanis proscriptionibus ei abeundum esset, iámque alius ordinaretur Episcopus, quod nemo illi palàm dicere audebat, ipse verò sentiens quid fieret, dixit: Absit, vt mei causa aliqua simultas in Dei sacerdotibus oriatur. Si propter me est ista tempestas, tollite & mittite me in mare, & desinet à vobis quassatio. In eius vita Gregorius Magnus, episcopus Rom. nomen Odrumenici siue omnium Ecclesiarum Episcopi constanter & semper recusauit, vt testantur eius epistolæ plurimis locis.

Alphonsus.

Neapolitani ciues, cùm ob virtutem & clementiam Alphonsi regis decreuissent vno consensu omnes arcum regi triumphalem ad memoriam honorificè struere, elegerunt locum super gradus marmoreos maioris ecclesiæ. Id verò quando quidem fieri non poterat, ni magna ex parte dirueretur Nicolai Mariæ Buxuti, magnanimi & strenui militis, domus, rex fieri omnino hoc prohibuit: Haud tanti se facere, inquiēs, huiusmodi saxorum struem ventis imbríque obnoxiam, vt amici domū ideo euerti pateretur. Contempsit rex honorem, & laudem saxorum testimonio posteris memorandam: cùm secus hodie faciant ij qui nullis virtutibus conspicui, omnibus ædificiis & parietibus nomen suum posteris celebrandum inscribunt atque insculpunt. Panor. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Ioannes Picus.

* Is sæpe oblatas & sacras & profanas dignitates magno respuit animo, Deo & studiis se addictum respondens. Cùm autem vir quidam magni nominis amicorum suasu eum ad Cardinalatus dignitatem petendam, vel certè si offerretur amplectendam subtimidè hortaretur, respondit, Non sunt cogitationes meæ cogitationes vestræ. Bona Ecclesiæ pauperum bona sunt. Io. Francisc. Picus in eius vita.

De hospitibus.

Cleomenes.

CVm amicus quidam hospiti in phiditiis nihil apposuisset nisi vinum nigrum, & panem igni duratum, succensuit homini Cleomenes dicens: Erga peregrinos non oportere nimium λαχανίζειν. Seueritas est, si quis à seipso exigat victum duriorem: at inhumanitatis est, hospitem eodem compellere. Plut. in Lac.

Socrates.

* Rogatus, cuius hospitium nos quærere oportet? Illorum, inquit, qui bene sapiunt. Stob. ser. 3.

Stratonicus.

* Quum perhumaniter quidam eū excepisset, multùm recreatus est. Videns verò mox alium introire, iterúmque alium: facessamus hinc ô puer, inquit, ad suum comitem. Etenim pro columba palumbum, pro hospite pandochæum inuenimus. Ælian. de varia hist. lib. 14.

Anonyma.

* Impetrauit ab Athanasio episcopo Alexandrina mulier nobilis & diues, vt ex viduis quæ ecclesiæ sumptu alebantur daretur sibi vna aliqua alenda. Data est illi quædam miti & suaui ingenio, cuius facilitate auctum est matronæ studium in pauperes. Poposcit sibi alteram dari, forte data est illi peruicax & mulier, ex qua cùm ex pio hospitio probra reportaret: ago tibi gratias (dixit A-

tha-

thanasio) quòd tálem dedisti, per quam patientiæ cultus à me exercebitur. Sabell. l. 9. c. 1.

Lucullus.

Quum Græcos quosdam per dies aliquot magnificè tractasset, atque illi dicerent, se mirari quòd tantùm impendiorum sua causa faceret: Non nihil, ô hospites, vestra causa, inquit, sed maxima pars Luculli gratia. Plu. in Rom. apoph.

De hostibus & inimicis.

Diogenes.

AD salutem hominibus opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis, eo quòd illi monent, hi redarguunt. Laër. l. 6. Plut.

Idem.

† Cuidam interroganti, quomodo quis posset inimicos vlcisci? Respondit, si se & virum probum, & laude dignum exhibeat. Plut. lib. Quomodo leg. Poët.

Antisthenes.

Antisthenes philosophus Atheniensis, frequenter dicere solebat, hostes in bello semper obseruandos esse, quòd hi primum omnium sentiãt si quid delinquas. In hoc igitur vtiliores sunt nobis quàm amici, vt errata nostra cognoscamus, & cognita corrigamus. Laërtius libro 6. capite 1.

Ariston.

Cuidam laudibus veheníi dictum Cleomenis, qui interrogatus quid oporteret bonum regem facere? respondit, amicis benefacere, inimicis verò malè. At quanto præstantius, ait, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos? Plutarchus.

Onomademus.

Postquam aduersam factionem superasset, quibusdam censentibus, omnes diuersæ factionis vrbe pellendos, negauit expedire, dicens, se vere ri, ne omnibus inimicis ad vnum eiectis, inter amicos existerent dissidia. Sentiens, sic esse multorum ingeniũ, vt si desint inimici, in quos naturæ malitiam exerceant, amicos impetãt. Eras. 6. apoph.

Xenophon.

Xenophon dicebat esse prudentis cordatíque viri, etiam ab inimicis vtilitatem capere. Vulgatum est, neque solem, neque aquam, neque ignem magis vtilem esse hominibus, quàm amicos. Sed ingenij philosophici est, quemadmodum periti medici ex bestiis ac serpentibus noxiis vtilia quędam remedia colligunt, ita ex inimicorum odio decerpere aliquid, quod vertat in suum bonum. Eras. 7. apoph.

Chabrias.

* Optimos imperatores esse dicebat, qui res hostium notissimas haberent. Stob. ser. 52.

Seneca

† Nullus perniciosior, inquit, hostis est, quàm quem audacem angustiæ faciunt. Li. 3. Nat. Q. c. 59.

De hostibus, astu ac dolo vincendis.

Agesilaus.

CVm adu. Tessaphernem, hominem fœdifragum belligeraret, eiúsque vrbes quamplurimas variis insidiis ac dolis cepisset, amicis dixit: Fœdera quidem violare præter causam impium est: cæterùm hostibus imponere, non modò iustum est, ac laude dignum, verùm etiam & iucundum & lucrosum. Nec enim turpe putauit, dolis in illum vti, qui violato fœdere, periurio fefellisset & deos & homines. Plut in Lacon.

Anonymus.

Apud Spartanos cùm in luctandi genere quod chirapsiam appellãt, is qui collum alterius vrgebat, frustra

præterque legem palæstræ pulsaret vndique,& in terrã detraheret,postea quam corporis viribus destitueretur,qui inhærenti cedere cogebatur, brachium vrgentis momordit, cúmque alter diceret, Mordes ô Lacon, fœminarum more? Non, inquit,sed more leonum. Vt solerter obiectam ignauiam detorsit in laudem fortitudinis. Nullũ enim probrũ apud illos detestabilius,quàm muliebris imbecillitatis. Iure autẽ morsu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo. Plut.in Lacon.

Agis.

Cuidam consulenti Agidem regem, vt hostibus fugientibus daret transitum: Et quomodo,inquit, pugnabimus cum his qui ob fortitudinem manent,si non pugnamus cum fugientibus? Existimabat vir animosus, aduersus hostes nullam prætereundam occasionem. Plut.in Lacon. apoph.

Antigonus.

Interrogatus, quomodo oporteret hostes aggredi? dixit, Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut per insidias. Stob.ser.52.

Xenophon.

* Neque vel amicis (inquit) beneficium maius præstiteris in bello, quàm si inimicus ipsis esse videaris: vel magis hostibus vllo pacto nocueris,quàm si amicitiam ipsorum simules.Stob.serm.52.

Herennius Pontius.

Samnitibus consultantibus quid de legionibus Romanis apud furcas Caudinas inclusis fieri deberet: Herennius Pontius suasit, vt inuiolatæ dimitterentur. Postero die eadem de re consultus,respondit, ad vnum vsque delendas. Sentiens, aut clementer magno beneficio demerendos hostes,aut irreparabili iactura illorum vires comminuendas. Neutrum sequutus est exercitus: sed sub iugum missos,contumelia magis illos in se prouocauit.Eras.l.6.apoph.

Annibal.

† Tarentum dolo ceperat: Arte pari cùm Fabius M. recepisset,Annibal de capta vrbe factus certior: Et Romani,inquit,suum Annibalem habent: Eadem qua ceperamus arte,Tarentum amisimus. Liuius libro 27. ab V C.

De hostibus contemptis.

Agesilaus.

QVum edixisset Agesilaus rex vt captiui nudi venderẽtur: Laphyropolæ,quorum munus erat res prædatitias diuendere, quod erant iussi faciebant,ac vestium quidem, quoniam iuxta barbaricum morem erãt splendidæ,multíque pretij,complures extiterunt emptores: cæterùm ipsa corpora candida,prorsúsque tenera ac delicata,nec quicquam virile præ se ferentia (quippe in vmbra, otio ac voluptatibus educata) adeò concupiuit emere,vt deriderent etiã hoc mercium genus, velut inutilium, nec vllius omnino pretij. Id animaduertẽs Agesilaus qui auctioni præsidebat,& hunc casum torsit ad animandos ad fortitudinem milites: Hęc inquit, sunt prò quibus pugnatis: (ornamenta captiuorum ostendens) hi,quibus cum pugnatis: nuda captiuorum corpora demonstrans. Duplici nimirũ argumento addidit suis animos: amplissima spe præmiorum, & hostium imbellium extremo contemptu.Plutarch.in Lacon.

Anonymus.

Spartanus interrogatus, num tutũ esset ad Spartam iter? Refert,inquit, qualis eò descendas. Nam leones illuc euntes plorant, lepóres autem in vmbraculis venamur. significauit,ferocibus ac violentis esse tutũ proficisci Spartam,nec mollibus & effœminatis: quòd hostili animo illuc proficiscerẽ-

tiscentes malè acciperentur à fortib' : delicatos homines illic nō sinerēt lasciuire in tenebris. Plut. in Lac.

Antigonus.

Antigonus quum in paruulo quodam castello Græci obsiderentur, ac fiducia loci contemnentes hostes, multa in deformitatem Antigoni iocarentur, & nunc staturam humilem, nunc collisum nasum deriderent: Gaudeo, inquit, & aliquid boni spero quādo in castris meis Silenū habeo. Cùm hos dicaces fame domuisset, quod captis facere mos est, videlicet vt qui bello sunt vtiles in cohortes describantur, cæteri præconio subiiciantur: negauit se vel id facturum fuisse, nisi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Plut. & Seneca.

Cicero.

Post Pharsalicum conflictum, cùm fugisset Pompeius, Nonius quidam dicebat septem adhuc aquilas superesse, proinde bono animo essent hortabatur: Rectè, inquit Cicero, hortareris, si nobis cum graculis bellum esset. At ille aquilas dixit, vela Romana aquilis insignita. Plut. in Ro. apoph.

Romani.

Cùm in pugna adu. Tigranem, hostium peditum centum millia trucidassent, pauci equitū fuga seruatis, & ex ipsis non amplius centum essent vulnerati, interfecti quinq;: dicebant, sese erubescere, quòd in tam vilia mancipia strinxissent ferrum. Plut. in Rom. apoph.

De hostibus non crudeliter tractandis.

Socrates.

CVm Crœsum interrogasset, quid esset maximum & pretiosissimum ex regno consecutus? illéque respondisset, Vt hostes vlcisceretur, & amicos beneficio afficeret: Multo, inquit, melius fecisses, si & illos tibi amicos asciuisses. Max. ser. 6.

Agesilaus.

Solebat admonere milites suos, ne captiuos vt facinorosos cruciarent, sed vt homines seruarent. Infantibus etiam in bello captis prouidit, vt in vnum locum comportarentur, ne mutatis castris relicti perirent. Eandem curam impendit senibus captiuis, ne quoniam sequi non possent, à canibus lupísue discerperentur. Hac autem humanitas illi nō solùm aliorum, verùm etiam captiuorum miram beneuolentiā conciliauit. Et nūc homines sibi videntur, qui trucidatis infantibus ac senibus, eam ætatem abducunt, quæ vel libidini apta est, vel labori, vel vtrique. Quo progressa est immanis illa feritas. Plut. in Lacon. apoph.

Ariston.

Cùm ex quodam audiuisset, amicis benefaciendum, inimicis autem malefaciendum esse: imo, inquit, præstantius est amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos. Plut.

Xerxes.

Cùm Græcorum exploratores in exercitu suo deprehendisset, nullo malo affecit, sed circumduxit, vt omnem viderent exercitum, & illæsos dimisit. Noluit vir bellicosissimus crudeliter grassari in hostes perniciosissimos, quos non tam manu quàm beneuolentia & clementia vincere cupiebat. Plutarch. in reg. & imper. apoph.

Liuius Cons.

†Cæsis profligatísque cum suo duce Asdrubale Pœnis, cùm nunciatum esset Liuio Consuli, Gallos Cisalpinos, Liguréſque, vno agmine abire sine certo duce, sine signis, sine ordine vllo aut imperio, posse, si vna equitum ala mittatur, omnes deleri: Supersint, inquit, aliqui nuntij & hostium cladis, & nostræ virtutis. Liu. lib. 28. ab VC.

Paulus Æmilius.

Perseo sese ad victoris pedes abiicienti, vocésque degeneres emittenti: Cur, inquit, fortunam crimine liberas, sic te gerens, vt superiore etiã fortuna videaris indignus? Cur meã dedecoras victoriam, ac rerum à me gestarum gloriam obscuras, tam abiectum te demonstrans, vt indignus appareas, quem populus Romanorũ haberet hostem? Plut. in eius vita.

Fabius Maximus.

Dicebat absurdum videri, si cùm equos & canes venaticos familiaritate cibóque cicuremus, potius quàm catenis ac verberibus, homines feroces animo non humanitate ac beneficiis nobis conciliemus, sed asperiores in illos simus quàm agricolæ sunt in caprificos ac malos syluestres & oleastros, qui has non protinus excidunt, sed incisione docent mitescere. Plutarch. in Rom. apoph.

Fabricius.

Fabricio iam consuli misit epistolam Pyrrhi medicus, qua promittebat se regem veneno necaturum, si iuberet. At eam epistolam, authore non prodito ad Pyrrhum remisit, iubens illum sibi cauere qui pessimus esset index cum amicorum tum hostium. Sentiens, eum habere pro hostibus eos quos amplecti debebat, si satis nouisset: & hos pro amicis ducere, qui peius illi vellent quàm hostes. Plut. in Rom. apoph.

Axan Sultanus Turcarum.

† Cùm Diogenem Imperatorem Constantinop. in acie victum, ad se adductum videret, è solio exiliit, & de more humi iacentem calcauit. Deinde erexit & amplexus est eum huiusmodi verbis: Noli mœrere Imperator: Tales enim sunt res humanæ. Ego verò te non vt captiuum, sed vt Imperatorem tractabo. Quod & præstitit. Zonaras Tom. 3. Annal.

Sigismundus Imp.

Laurentius Hungariæ Palatinus, cùm diceret imprudenter agere Sigismundum imperatorem, qui victis hostibus non solùm vitam & opes relinqueret, sed etiam eos inter amicos reciperet, extolleretque. Tibi, inquit Sigismundus, videtur vtile inimicum occidere, neque enim mortuus bellum excitat: At ego inimicum occido, dum parco: & amicũ facio, dum extollo. Ostendit autem, pulchrius esse benefaciendo, quàm potentia inimicos vincere. Æn. Syl. l. 3. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex cùm expugnatis vrbibus, humaniter hostes omnes dimittendos mandasset, reprehensus à suis ducibus qui omnes interficiendos putabant, respondit, Nihil magis aduersariorum animos flectere atque conciliare, quàm placabilitatis & mansuetudinis nomen. Panor. lib. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Idem cùm Caietam vrbem obsideret, coacti sunt oppidani ob famem, qua grauiter vexabantur, ad bellum inutiles è ciuitate expellere, in quos cùm incidisset rex, adhortatus vt ferro trucidaret omnes, Nequaquam, inquit, bellum cõtra puellas, fœminas, senes, ac innocentem iuuentutem suscepimus: sed contra viros armatos, de victoria manu nobiscum concertantes. Et sic pepercit rex imbelli ætati, ab hostibus ciuitate pulsæ ob famem, Alphonsum sanè, & Agesilaũ, qui similem pietatem hosti præstitit, nostra tempora desiderarent. Si quidem nunc de magna gloriantur animi fortitudine, qui trucidatis infantibus ac senibus, eam ætatem abducunt, quæ vel libidini apta est, vel labori, vel vtrique. Alphonsi dictum recitat Panor. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Huc refer titulum de Victoria moderatione.

De humanitate.

Agesilaus.

HYdricus cùm quendam eiecisset in carcerem, Agesilaus humaniter veniam pro captiuo deprecatus est, hunc in modum scribens: Si nihil peccauit, oro vt hominem dimittas: si peccauit, mihi dimitte: sed omnino dimitte. Innocentem punire, scelus est: culpam interdum condonare in gratiam honesti deprecatoris, humanitas est. Plut. in apoph. Lacon.

Xerxes & Arimanes.

Inter Xerxen Darij filium & Arimanem fratrē, de regno erat contentio. Itaque quū Xerxes intellexisset, fratrē ex Bactrianorum regione descēdere, misit illi munera, & iis quibus ea mandaret perferenda, iussit vt ipsius verbis illi dicerent, His in præsentia te honorat frater tuus Xerxes quòd si rex fuerit declaratus, eris apud ipsum omnium primus. Hac humanitate delinitus Arimanes contentionem remisit, ac fratri regnum adepto protinus adorationis honorē exhibuit, eiq. diadema imposuit. Xerxes autē illi proximum ab se locum dedit. Eras. l. 5. apoph.

Philippus.

Filium Alexandrum admonere solebat, vt cum Macedonibus comiter haberet consuetudinem, volgi conciliata beneuolentia vires ac robur sibi parans, dum liceret alio regnante esse humanum, prudenter colligens, vt nulla re melius constabilitur imperium, quàm ciuium beneuolentia, ita difficillimum esse iam regnum administranti, erga quoslibet esse humanum, non solum quòd regia potestas opposita sit inuidiæ, verùm etiam quòd Respublica non possit esse incolumis, nisi scelera suppliciis coërceantur. Regibus enim hactenus temperanda est humanitas erga ciues, vt imperium regiam tueantur authoritatem. Nam immodica bonitas sæpè contemptum parit. Plut. in apoph.

Plura pete ex apoph. de Clementia.

Diogenes.

Plato laudante quendam hoc nomine quòd erga omnes humanissimus esset: Quid, inquit Diogenes, illi tribuendum est, qui nullum vnquam affecit dolore? Quo dicto docere voluit nimiam humanitatem obesse reipublicæ. Laert. lib. 6.

Agesistrata.

Quum Agidem filium exanimem iacentem videret, exosculata faciē dixit, Nimia tua, ô fili, bonitas, nimia mansuetudo & humanitas, te simul & nos perdidit. Moliebatur enim Agis facinus sanè præclarum, sed inuidiosum, nimirum vt degenerantes Lacedæmoniorum mores ad priscam illam seueritatem reuocaret. Interim dum studet offendere neminem, & gratificari omnibus, semetipsum in exitiū coniecit. Plut. in Lacæn. apoph.

Vide apophthegm. de Indulgentia & Licentia.

Turbo.

Quū adhuc nihil aliud esset quàm centurio, & ante præfectos à Cæsare vocaretur in consilium: Turpe est, inquit, ô Cæsar, exclusis præfectis cum centurione agere. Erasm. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quidam videns Fauonium, quum nulli adessent famuli, Pompeio per omnia inseruientem, vsque ad pedum lotionem, pronuntiauit Græcum versiculum,

φιλτοῖσι χρηστοῖσιν ὡς ἅπαντ᾽ ἔχει καλὸν.

id est,

Claris viris vt est decorum quidlibet.

Erasm. libro 6. apophthegm. ex Plutarch.

Plotina.

Plotina Traiani imperatoris vxor, cùm post Traiani electionem primum in Capitolium iret, multis

que essent qui imperij felicitatem omnibus modis precarentur: adhuc in gradibus, conuersa ad multitudinem: Talis, inquit, huc ingredior qualem me exire cupio. Quo dicto innuere voluit, se non minus in imperio, quàm cùm extra imperium esset, omnibus optimè velle. Vnde sic se in principatu gessit, vt omnino iusta reprehensione caruerit. Xiphilinus in vita Traiani.

Huc refer apoph. de Gloria & honoris contemptu.

De humilitate.

Vide apophthegmata de Moderatione animi, de Modestia, de Arrogantia, Fastu & Superbia.

DE IACTANTIA.

Diogenes.

PVERO cuidam, qui vellet se recipi in numerũ discipulorũ Diogenis, ac diceret se excellere ingenio, respondit Diogenes: Si adeò excellis ingenio, optimísque moribus preditus iam es, non est quod me præceptore ad vitam necessaria discas. Notauit autem inanem adolescentis iactantiam, & indignum putauit vt in philosophiæ studio educaretur. Bruss. l. 3. ex Laert.

Aristoteles.

Admonebat suos, ne nimium se laudarent ipsos, nec vituperarent etiam. Laudare enim seipsum, vani: vituperare, stulti est. Bruson. lib. 3. ex Stob.

Phocion.

Laosthenes quum Athenienses ad inferendum reliquæ Græciæ bellum assiduis stimulis concitaret, ac de se multa variáque iactaret, Phocion ait: Cupressis sunt planè similes sermones tui: illi enim magni sunt, nec tamen vllos ferunt fructus. Plutarch. in Phocion.

Anonymus.

Peregrinus quidam Spartæ crepidatus altero pede stans rectus, ad Laconem dixit, Nequaquam puto te ô Lacon, tantum temporis, quantum ego, in pede perstare posse: Vrbanè excipiens Lacon, Minimè (inquit) sed ex anseribus nullus est, qui hoc non possit. Plut. in Lacon.

Lacones.

Philippus cùm minaretur Lacedæmoniis per literas, diceretque se omnia quæ conarentur prohibiturum: Lacædemonij iactantiam eius irridentes, interrogarunt Philippum, num mori etiam eos esset prohibiturus? Plutarchus.

Fabius Max.

Quum M. Liuius sibi postularet acceptum ferri, quòd Fabius cepisset Tarentum, videlicet quòd in arce præsidium habuisset, cæteris iactantiam hominis deridentibus, Vera (inquit Fabius) narras: nam nisi tu ciuitatem amisisses, nequaquam ego recepissem. Plut. in apoph.

Vatinius.

Ciceroni iactanti apud Vatinium, quòd humeris Reipubl. de exilio aduectus sit, vrbanè inquit: Vnde tibi varices? Bruss. l. 3.

Iulius Cæsar.

Sylla factus prætor, quum indignabundus Cæsari sua in se illum potestate vsurus, esse dictaret, rides Cæsar: Rectè, inquit, tuum putas esse magistratum, quem tuis habes pecuniis comparatum. Plutar.

Augustus Cæsar.

Augustus quempiam saxo in expeditione percussum, ac notabili cicatrice in fronte deformẽ, nimium tamen sua opera iactantem, sic leuiter vrbanéque castigauit: At quum fugeres, inquit, nunquam respexisti? Bruss. l. 3.

Vide apoph. de Ostentatione.

De

De ignauia.

Diogenes.

QVibusdam admirantibus carmen illud Hesiodi,

οὐδ᾽ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ᾽ εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. id est,

Ne bos quidem pereat, etiam si vicinus sit malus.

Atqui Messenij inquit, simul cum bobus perire, vobis vicinis. Exprobrauit Atheniēsibus ignauiam, qui Messeniis vicinis aduersus Lacedæmoniorum vim non fuerint opitulati. Erasm. l. 8. apoph.

Democritus.

Interrogatus, qua re industrij ab inertibus differrent? respondit, Qua impij à piis; spe nimirum bona. Laboribus quippe incumbens, suæ industriæ superat præmium amplissimum, ingnauus autem desperās nullam habet bonorū futurorum spem qua fulciatur. Max. ser. 32.

Antalcida.

Infrà de Salsè dictis.

Lysander.

Lysander Lacedæmoniis segniter Corinthiorum murum oppugnantibus, quum leporem fossa vidisset exilientem: Eos, inquit, timetis hostes, quorum ignauia lepores in muris dormiunt. Plut. in apoph.

Themistocles.

Hieronem cum equitatu venientem ad ludos Olympicos, vetuit certamen spectare. Interrogatus autem, cur hominem excluderet: Non æquum esse respondit, vt is qui maximi periculi se socium non præbuisset, ad communem conuentum ludicráque spectacula admitteretur. Notauit autem hominis in rebus præclarè gerendis ignauiam & oscitantiam. Ælian. lib. de Var. hist.

Scipio.

Cùm in Alexandriam venisset, pedésque vrbem accederet: rex autem cum aliis propter ignauiam corporísque mollitiem vix incederet: Scipio ad Panætium ait, Iam Alexandrini aliquid voluptatis & fructus ex nostra peregrinatione perceperunt. propter nos enim regem suum ambulantem viderunt. Brus. lib. 3.

Idem.

Næuius quidam, cū iners socórsq; esset, festiuè per agnominationē Scipio in illum iocatus est: Quid, inquit, hoc Næuio est ignauius? Brus. li. 3. cap. 12.

Q. Metellus.

Dicere solebat, nescire se, an sua victoria plus boni an mali Reipublicæ attulisset. Notauit autem Romanorum post partam victoriam ignauiam, quæ multis malis ianuam aperuit. Brus. l. 4.

M. Cato.

Eius perfrequens fuit sententia: Nihil agendo, homines malè agere perdiscere. Quo dicto execratur omnem ignauiam, quæ multorum malorum sæpenumero causa est. Columella lib. 12.

Sigismundus Imp.

Cùm ignauus ac otiosus homo fœneratores eo nomine plurimum laudasset, quòd dormientes etiam pararent ex rebus lucrum: At tu, inquit, Imperator, vigilando omnia consumis. Æn. Sylu. lib. 4. comment. in res gestas Alphonsi regis.

Vide apoph. de Otio, Pigritia, & Segnitie.

De ignobilitate & obscuritate generis.

Bion.

PErcontanti Antigono Homerico versu;

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις, ἠδὲ τοκῆες.

Sentiens, se traductum de generis ac gentis ignobilitate, respondit ingenuè: Pater meus libertus erat, cubito

sese emungens, significans, eũ fuisse salsamentarium. addebat, illũ Borysthenitem fuisse genere, nõ facie, sed in fronte gestare scripturam amari domini, matrẽ fuisse è lupanari. cùm cætera item nudè commemorasset, adiecit versum Homericum,

Ταύτης τῆς γενεῆς, τῆς τε πατρὸς εὔχομαι εἶναι. Laer. l.4. c.7.

Socrates.

† Cùm ei nobilis quidam, sed improbus ignobilitatem obiiceret: Mihi quidem, dixit, genus dedecori, tu verò generi. Stob. serm. 90.

Antisthenes.

Dicebat generis obscuritatem esse bonum par labori. Aduersus illud Epicuri, λάθε βιώσας. Multi student ignoti esse, quo viuant in otio. At ignobilitas quoniam pater quorumlibet contemptui, non minus adfert negotiorum, quàm famæ claritas. Diogen. Laert. lib. c.1.

Idem.

Cuidam exprobranti quòd esset hybrida, hoc est, non è duobus ingenuis natus, sed ex patre Atheniensi, matre Phrygia: Nec è duobus, inquit, luctatoribus natus, & tamen luctator sum. Sentiens, non tam referre vnde natus sis, quàm sis. Is verè liber est, quem philosophia liberum facit: & is verè Græcus est, qui Græcorũ disciplinis institutus est. Laert. lib.6. cap.1.

Socrates.

Malè audiens à quodam Atheniensi, quòd ex matre obscura natus esset, respondit: An putas virum præclarum non ex obscuris parentibus procreari posse? Innuit autem, non ex parentibus, sed ex rebus gestis veram nobilitatem iudicandam. Ibidem.

Anonymus.

Menedemus Eretriensis, cùm aliquando decretum tulisset ad populum, quidam ita tetigit illum, vt diceret. non esse sapientis neque tabernaculum consuere, neque decretum scribere. Subnotans, quòd ex patre coriario natus esset, ipse quondam eiusdem opificij. Nam olim tabernacula è pellibus caprarum consuebantur. Laert. li.2.

Valentinianus.

† Sauromatæ in fines Imperij excursiones cum facerent, audirentque Imperatorem maximum exercitum contra ipsos comparare, legatos miserunt de pace acturos. Hi cùm visi essent Imperatori admodũ abiecti & sordidi, sciscitatur, ecquid omnes Sauromatæ essent eiusmodi? Cúmque legati respondissent, Sauromatum facilè optimos ad illum venisse: Valentinianus supra modum excandescens, clamore sublato: Malè actum esse dixit cum Imperio Rom. quòd eius administratio ad ipsum peuenisset, quo regnante tam egens, ac sordidum barbarorum genus non erat contentum se suis finibus continere, sed Romanos etiam auderet bello lacessere. Socrates li.4. Hist. Eccl. cap.26.

Sostratus.

Cuidam obiectanti, quòd ex ignobilibus prognatus esset parentibus: Atqui, inquit, ob id ipsum debuit magis laudari, & in admiratione esse, quòd à me genus initium cepit. Anton. in Melissa, par.2. ser.79.

De ignoscentia.

Pittacus.

TYrrheum Pittaci filium Cumis in tonstrina sedentem, faber quidam ærarius impacta securi occidit. Cumani homicidam vinctum miserunt ad Pittacum, vt de eo supplicium sumeret. At ille cognita causa, dimisit hominem, dicens: Ignoscentiam esse potiorem pœnitentia. Sentiens, vtilius esse condonare, quàm meminisse iniuriæ, & vlcisci. Laert. l. 1. cap.5.

Phocion.

† Phocion benè de ciuibus suis meritus

ritus est, morti tamen ab iis adiudicatus. Cúmq. in carcere iam iam cicutam bibiturus esset, amici ac familiares rogarent, ecquid vellet filio mandare? Hoc tantùm inquit, ne cum iniuriæ memoria hanc popinationem rependat Atheniensibus. Aelia. li. 12. var. hist. c. 49.

Huc referenda sunt apoph. de Patientia iniuriæ, Humanitate, Lenitate, Mansuetudine, Victoriæ moderatione, Vindictæ neglectu, &c.

De ignorantia.

Vide apoph. de Cognitione sui.

De imitatione.

Pylades.

Hylan, negligenter saltantē Oedipodem, hac voce castigauit, σὺ βλέπεις: id est, tu vides: quum ille Oedipodem iam cæcum exprimere debuerit. Eras. l. 6. apoph.

Apelles.

Alexander quum apud Ephesum conspectam effigiem sui corporis ad viuum magna arte expressam admiraretur, atq. interim fortè equus inductus picto in eadem tabula equo hinniret, deceptus imitatione: Apelles, æquus (inquit) ô rex, multo melius expressus est quàm tu. Erasm. li. 8. apoph.

Plato.

† Dicebat imitationem, si à teneris annis incipiat, perseueréque, in mores & naturam abire. Idem li. 3. de Repub.

Sotades.

† Imitare, aiebat, honestum, & optimus inter homines manebis. Stob. serm. de Prudentia.

Cicero.

Pompeio vitio dabat, quòd ciuitate deserta Themistoclē potius quàm Periclem fuisset imitatus: cum illis res nequaquam pares essent, his essent. Themistocles enim fugit ad Persas, Pericles mansit Athenis. Plutarc. in Rom. apoph.

Hadrianus sophista.

In conuiuio sophistarum, ad quos adhibitus erat tanquam egregij cuiuspiam arcani consors futurus, quū sermo fuisset ortus de characteribus dictionis, & in quo quisque præcelleret, & quid in quoque potissimùm imitandum esset: At ego, inquit, describam characteres, haudquaquam recensens incisiunculas, intellectulos, membra aut rhythmos: sed meipsum mihi imitandum proponens: omniúmque inuenta ex tépore præferens, flexu quodam orationis ac linguæ permittam hæc omnia. Quid de hoc Hadriani dicto iudicandum sit, viderint Critici, illud scio, Horatium non temerè exclamasse, O imitatores seruum pecus: Et hodie videmus quosdam, qui se totos addixerunt exprimendo Ciceroni, frigidos & elūbes euadere. Quòd si quos delectat illud orationis genus leue & γλαφυρὸν, equidem nec obsto cuiquā, nec inuideo. At ipse malim Epicteti rudem & indolatam phrasim, sed naturalem, quàm Isocratis omni flosculorum genere picturatam. Huius Hadriani dictionem Herodes sophista solebat appellare κολόσσου μεγάλου σπαράγματα, id est, colossi magni fragmenta: simul in iuuene notans orationem nondum satis compositam, simul laudans & vocis & animi magnitudinem. Verba sunt Eras. Rot. li. 8. apoph. ex Philostrati sophistis.

De imperatoris, seu belli Ducis præstantiss. & numeris omnibus absoluti officio: item de imperio rectè administrando.

Pericles.

QVotiescunque belli dux creatus esset, chlamydē induens, apud se dicere consueuit: Attēde Pericles, quòd gesturus es imperium in liberos, in Græcos & in Athenienses. His dictis se vir cordatissimus hortabatur, vt moderatè gereret principatū. Magni ingenij est, imperare liberis: at Græci plus quàm liberi tum erant: postremò inter Græcos liberrimi Athenienses. Plut. in apoph.

Plato.

Rempub. saluam esse putabat, in qua aut philosophi imperarent, aut principes sapientiæ studio incumberent, lib. de rep.

Timotheus.

Quærenti quid inter imperatoriā artem & oratoriam discriminis esset? Idem respondit, quod inter bellū & pacem. Stob. 52.

Plistarchus Leonidæ F.

Plistarchus Leonidæ filius cuidam roganti, quam ob causam reges Lacedæmoniorum non à priscis regibus cognomen sortirentur? Quoniam, inquit, illi ducere quàm regnare maluerunt, Posteriores illis nequaquam. Primus omnium regum Lacedæmoniorum Agis dictus est, & hoc nomē in aliquot posteriores demanauit. Agidis autem nomen dictū est à ducendo, quoniam clementer imperabat: & regum est persuadere potius, quàm imperare. Plistarchus autem sonat, plurimis imperantem. Plutar.

Theopompus.

Inf. de patria fortiter propugnāda.

Solon.

Infrà de Regno & regibus.

Iphicrates.

Suprà de bono belli duce.

Apollonius.

Rogatus à Babyloniæ rege, quomodo tutò regnare posset? Si multos, inquit, honoraueris, paucis verò crediderís. Bruf. l. 3.

Alcamenes Teleci filius.

Cuidam percontanti, quo pacto quis optimè regnum seruare posset? Si lucrum, inquit, non magni fecerit. Longè latéque dissentiens à vulgo Principum, qui non alia magis ratione principatum constabilire student, quàm attenuandis ciuium, suis augēdis opibus: quum iustitia & æquitas maximè reddant diuturnum imperium. Plut. in Lacon.

Agis.

A quodam interrogatus, quod disciplinæ genus potissimum exercitaretur apud Spartanos? Scire, inquit, imperare, & ferre imperium. Ibid.

Idem.

Apud Mantineam quibusdam dissuadentibus, ne cū aduersariis, quòd numero plures essent, confligeret Agis senior: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis vult imperare. Ibid.

Agesilaus.

Interrogatus, quas res Imperatorem habere oporteat? dixit: Aduersus hostes audaciam, erga subditos beneuolētiam, in opportunitate verò rationem & cōsilium. Stob. ser. 52.

Cyrus.

Dicebat, neminem debere suscipere principatum, nisi esset melior his in quos susciperet imperium. Sensit vir prudentissimus, hoc esse principis munus, vt aliis prospiciat, & publicis commodis consulat, id autem fieri nequaquam potest, nisi ab eo qui sapientia, vigilantia, animíq. integritate cæteris antecellit. Plut. in apoph.

Idem.

Dicere solebat, principem non herè inferiorē esse intelligendo quæ opus sunt, cæteris. Xenophon. in 7. Pædiæ Cyri.

Idem.

Idem à Clearcho, ne se in pugnæ periculum admitteret, admonenti, respondisse dicitur: Iubésne regnum

appe-

appetentem, regno me indignum ostenderet. Brus. l. 3.

Hieron.

Infrà tit. de Regno, & regibus.

Cato.

Quum Eumenes rex Romam venisset, & à senatu honorificè exceptus, clarissimorum ciuium frequentia stiparetur, Cato non dissimulabat, tantum Romanorum erga illum studium sibi suspectum esse, ipse vitans regis consuetudinem. Hoc quibusdam admirantibus, ac dicentibus, Eumenem esse virum probum, ac amico in populum Romanum animo: Sint ista vera, inquit: attamen illa belua, natura ferox canis est. Sentiens, omnes reges, vtcunque pro tempore simulent, natura tyrannos esse, ac Democratiæ infensos. Romæ autem regis nomen erat inuisissimum. Eras. l. 5. apoph.

Antiochus.

Antiochus quum à L. Scipione vltra Taurum montem, submotis imperij finibus, Asiam prouinciam, vicináśque ei gentes amisisset, gratias egit populo Romano, quòd magna parte curarũ per eos liberatus esset. Intellexit vir prudens, vnius hominis animum, quamuis vigilantem, nõ posse tot negotiis parem esse. Erasm. li. 5. apoph.

Vide de Magistratuum cura.

Antigonus.

Videns filium suum violentius & immodestius se gerere erga subditos: An non, inquit, nouisti fili, nostrum regnum esse nobilem seruitutem? Atque hæc Antigoni verba, quibus filium alloquutus est, maximam mansuetudinem & humanitatem prę se ferunt. qui id non approbat, is verè mihi videtur neque regem neque ciuem nosse, sed tyrannicam vitam potius agere. Ælian. l. 2. de Var. hist. ex Plutar.

Scipio Africanus.

Quibusdam calumniantibus, quòd parum strenuus bellator esset: Imperatorem, inquit, me mater, non bellatorem genuit. Significans in imperatore plus habere momenti solertiam ac prudentiam in cõsiliis, quàm vires in præliis. Plut.

M. Cato.

Seniorem imperatorem laude dignum, & ab omnibus extollendum putauit, qui sibi ipsi imperare posset. Plut in apoph.

Cicero.

In summo imperatore belliq. duce quatuor res debere inesse dicebat, Scientiam rei militaris, virtutem, authoritatem, & facilitatem. Cicero in oratione pro Pompeio.

Alexander Seuerus.

Ouinius camillus, antiquæ familiæ senator, homo delicatissimus, rebellionem moliebatur, tyrannidem affectans. Id quum Alexandro renuntiatum esset, statímque probatum, ad palatium vocato gratias egit, quòd reipublicæ curam, quæ bonis viris recusantibus imponi solet, sponte reciperet. Mox ad senatum processit, ac tanti sceleris conscientia trepidum, consortem imperij appellauit, in palatium recepit, ornamentis imperialibus, & melioribus, quàm vtebatur ipse, decorauit, profectionis comitem adhibuit. Cúmque imperator ipse pedibus iter faceret, inuitauit & Ouinium deliciis assuetum adlaborem, quem post quinque millia passuum cunctantem equo sedere iussit. Quúmque post duas mansiones equo etiam fatigatus esset, carpento imposuit. Hoc quoque respuentem, ac imperium tædio laborum recusantem, denique & mori paratum dimisit, ac militibus à quibus Cæsar præcipuè diligebatur, commendatum, ad villas suas tutò abire iussit. Sic illi commonstrauit, quid esset gerere imperium Lampridius.

Saturninus.

Hortantibus militibus, vt imperium susciperet, ait: Nescitis, ô milites

pes, quantum mali sit imperare: gladij vi ceruicibus immineant, hastæ vndique, spicula, ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur, non cibus pro voluntate, non iter pro authoritate, non bella pro iudicio, non arma pro studio. Bruson. libr. 3. cap. 13.

Iul. Cæsar.

M. Tullius li. de Officiis 3. scribit Cæsarē hos versus ex Euripidis Phœnissis semper habuisse in ore:

Nam si violandum est ius, regnandi gratia
Violandum est, aliis rebus pietatem colas.

Augustus Cæs.

Postquam Iulio auunculo crudeliter in senatu interfecto successisset in administratione imperij, ac nequaquam placeret Acciæ matri Philippoque vitrico, adiri nomen inuidiosæ fortunæ Cæsaris, respondit: Nefas esse, quo nomine Cæsari dignus esset visus, semetipsum videri indignū. Contemnens humana consilia, & cum periculo potius summa, quàm tutò humilia sequi proposuit. Velleius Paterculus, & Cusp. in Consulibus.

Mecænas.

Augusti temporibus quum esset consultatio de imperio iterum abrogando, in ea deliberatione interrogatus Mecœnas, quid sibi videretur, respondebat: Regnum iustum & legitimè recuperatum in primis conducere rerum magnitudini. Quo dicto consulebat, iustius esse vt imperium deponeret Augustus, ac rem publicam restitueret in statum pristinum, Dion Nicæus in Augusto.

Augustus Cæs.

Admonebat Romanos, vt rempu. committerēt iis, qui vsu & experientia rerum plurimū possent: nec eam sinerent vllo tempore pēdere ex cuiusquam voluntate: ne fortè is in regni cupiditatem veniret, aut mortuo eo respubl. periclitaretur. Idem.

Idem.

Consulebat præterea, vt contenti rebus præsentibus, augere & dilatare imperium nollent: quòd futurum esset, vt id tuerentur difficilius, immineretque periculum, ne ea quæ iam parta essent, amitterentur. Idem.

Fronto.

Cùm sub Nerua Cocceio, Romæ impromiscuè omnes ab omnibus leuissimas ob causas accusarentur, atque inde magnus tumultus exortus esset, Frontonem consulem dixisse ferunt: Malum quidem esse, imperatorem habere, sub quo nemini liceat quicquam facere: sed multò peius, esse, cùm omnia licent omnibus. Xiphilinus in vita Neruæ, & Fulgos. li. 3. cap. 3.

Domitianus.

Paucis notum esse dicere solebat, quàm misera & ærumnosa sit imperantium conditio, qui à tyrannidis falsa suspicione tum demum liberātur, cùm diem iam extremum claudunt. Suet. in Domitiano.

Diocletianus.

Adhuc priuatus dicere solebat, nihil esse difficilius quàm bene imperare. Id Flauius Vopiscus in Aureliano tradi se audiuisse à patre suo, & addit causam: Colligunt, inquit, se quatuor aut quinque, simul consiliū ad decipiendū imperatorem capiunt, dicunt, quid probandum sit. Imperator qui domi clausus est, vera nō nouit: cogitur hoc tantùm scire, quod illi loquuntur: facit iudices, quos fieri non oportet. amouet à republica, quos debebat retinere. Ita, bonus, cautus, optimus venditur Imperator. At vulgus ad Imperatoris titulum satis esse putat nasci, aut eligi: nasci vtcunque, eligi emptis suffragiis, ac solennibus ceremoniis confirmari. Vopiscus.

Pertinax.

Cùm possessionibus imperatoriis nomen suum inscribi prohibuisset, dicere solebat, illas nequaquam impe-

perantium proprias, sed communes Romanorum, & publicas esse. Herodianus.

Traianus.

Iustitiæ & æquitatis amantissimus, talem Imperatorem priuatis & ciuibus esse dicebat, qualem sibi esse imperatorem priuatus optasset. Ioann. Langus in Nicephori annotationibus.

Idem.

Aliquando in conuiuio proposuit amicis, vt decem nominarent, quibus cederent rerum summam rectè delegari posse. Cùm illi silerent: Decem, inquit, à vobis posco, ego vnicum habeo Seuerianum. Solum illum imperio dignum iudicans. Dion Cassius.

Idem.

Licinio Suræ (quem quidã vt Cæsaris insidiatorem iudicauerant) gladium nudũ porrexit, atque: Accipe, dixit, gladium, quem pro me, si bene atque cum ratione imperauero, distringes: sin minus, eo ad interitum vtere. Diõ Nicæus atque Xiphilinus in Traiani vita, Plin. in Panegyrico, & Niceph. li. 3. ca. 23.

Hadrianus.

Dicere solebat miseram esse imperantium conditionem, quibus de affectu tyrannidis, nisi occisis, non credatur. Volcatius.

Valentinianus.

Solicitatus à militibus, vt sibi imperij socium deligeret: Vestrum quidem (inquit) fuit, vt priuatum me ad imperialem extolleretis dignitatem: res autem administrare, non iam vestri, sed principis ipsius arbitrij esse, vos ipsi quoque dixeritis. Itaque vos deinceps imperata facere, & quietos esse: me autem, quid facto opus sit, curare decet. Niceph. Callist lib. 11. ca. 1. Eccles. hist.

Antoninus Pius.

Reprehensus, quòd nonnullos accusatos absolueret, respondit, Principatum non à pœnis aut suppliciis, sed à mansuetudine potius auspicandum esse. Dion Nicæus, & Xiphilinus in Antonini vita.

M. Antoninus Verus.

Dicere solitus erat, Neque pecuniæ vim tyrannidis luxuriam explere posse, aut stipantia satellitum agmina tueri principem, nisi ipsi quos regit, animum imperanti beneuolentiámque accommodent. Quippe ij demum diu tutóque imperant, qui non metum ex crudelitate, sed amorem ex bonitate ciuium suorum animis instillant. Neque enim quos seruire necessitas coegit, sed quos obtemperare sua quæque voluntas adegit, ij sunt in agendo patiendóque à suspicione omni assentationéque vacui: nunquámque imperia detrectant, nisi violenter contumelioséque sint habiti. Herodianus lib. 1.

Faustus Quintillus.

Iulianus cùm senatum Romanorum rogaret, vt virgines Vestales & cæteri sacerdotes cum senatu obuiam exercitui Seueri prodirẽt, prætentis infulis: Faustus Quintillus consularis augur contradixit, asserens non debere imperare eum qui armis aduersario non posset resistere. Spartianus in Iuliano, & Cuspinianus in Consulibus.

Senatus Rom.

† Cùm Cæsarianorum militum licentiam ita coerceret, Seuerus Imp. vt nec eos insolescere, nec cuiquam iniuriam ipsos inferre pateretur: ob hanc & alias causas eum Senatus aliquando collaudauit, ac magno edito clamore: Omnes (inquit) rectè faciunt omnia, proptereáque tu rectissimè imperas. Xiphil. in eius vita.

Iouianus.

Cùm post Iulianum apostatam, qui aliquot Christianorum millia interfecerat, ad imperium raperetur, clamabat, Nolle se infidelibus imperare, cùm ipse esset Christianus. Cui

responsum est à militibus omnibus, sese quoque Christi fidei esse obnoxios. Cuspin. in Coss.

Alex Seuerus.

Vigilanter prouidit, ne tribuni ducésque quicquam fraudarent de stipendiis militum, dicens: Miles non timet nisi vestitus, armatus, calceatus, & satur, & habens aliquid in zona. Sentiens militem cùm aliquid habet, metuere ne perdat: sed mendicitas ad omnem desperationem vocat armatum. Lampri.

Leo max. Imp.

† Cùm ab eo petiisset Aspar, vt cuidam præfecturam vrbis consilio, alium de nocte accersitum creasset præfectum: Aspar, cui hoc præter spem accidisset, veste Imperatoris apprehensa: Tali purpura ornatum, inquit, non decet mentiri: Respondit Imperator, sanè hoc quoque imperatorem decet, nemini cedere aut subditum esse, maximè vbi id cum Reip. incommodo fieret, Cedrenus in Leone.

Iustinus Imp.

† Cùm Cæsarem crearet Tyberiũ, & purpura indueret: Ne te in errorẽ, inquit, vestis splendor, neque illustris ornatus istarum rerum, quæ sub aspectum cadunt, decipiat: Quibus ipse in fraudem impulsus, imprudens meipsum grauissimis suppliciis obnoxiũ reddidi. Itaque tu in Republica summa cum mansuetudine, & animi lenitate regenda, mea vitia præstato. Euagrius lib. 5. Hist. Eccl. c. 13.

Theophilus.

† Contemplatus nauim egregiam passis velis portum tenentem, cuiusnam esset quæsiuit? Cum Augustæ coniugis Theodoræ fuisset responsum; Nescitis, inquit, me diuinitus in Imperium euectum, vxórque mea Nauclerum me facit? An fuit vlla vnquam Augusta quæ maritum suum mercatorem viderit? iussítque è vestigio omnes naui egredi, eámque cum mercibus & armamentis comburi. Cedrenus in Theoph.

Pescennius Niger.

Rogatus, quid sentiret de Scipionibus? Respondit, Illos sibi videri felices magis quàm fortes: quòd vterque domi iuuentutem parum sanctè transegerat. Sentiens, imperatorem per omnem vitam in reipublicæ negotiis versari debere, nec à domesticis ad imperium accersiri. Spartianus.

Otho.

Sæpenumero dicere solebat ad suos: Nescitis amici, quid sit, Romanorum gubernare imperium: mihi credite iam experto, qui iam mori malo, quàm imperare. Sueton.

Sigismundus.

Rogatus, Quem virum regno dignum aptúmque existimaret? Eum, inquit, quem neque secundæ res extollerent, neque aduersæ deprimerent. Æneas Syl. lib. 4. comment. de reb. gest. Alphonsi regis.

Idem.

Regnandi artis imperitum esse dicebat, qui simulare nesciret. Innuit autem, multa regibus simulanda, multa dissimulanda esse, quo suos in debito officio retineant, extra omne vitæ periculum. Æneas Syluius lib. 1. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Æneas Syluius.

Principes priuatis hominibus multo meliores fore dicere solebat, si reges electione, & non successione fierent. Improbauit vir clarissimus successionem regum, quàm vsus, haud vbique meliora secutus, recepit. Regem enim nasci nihil magni est. At regno dignum se præstitisse, maximum est. Æneas Syl. lib. 4. commen. in res gestas Alphonsi.

Huc refer apophth. de Principe & regno, item de administratione reipub. &c.

De

De imperio difficulter administrando.

Antigonus.

FErũt eum, traditum sibi diadema, priusquã capiti imponeret, retentum diu consideraſſe, ac dixiſſe: O nobilem magis quàm felicem pannum! quem ſi quis penitus cognoſcat, quàm multis ſolicitudinibus & periculis, & miſeriis ſit refertus; nec humi quidem iacentem tollere vellet. Valer. Max. li. 7. c. 2.

Alphonſus.

. Sæpenumero peroptare ſolebat, vt populariũ ſuorum vnuſquiſque rex extitiſſet, quo demum illi, vtpote experti, cognoſcerent principum occupationes & curas. Hoc vnico forſan modo fieri poſſe, vt deſinerent moleſti & importuni eſſe. Notabat autem, quàm difficile eſſet imperare, cùm tam diuerſa ſint hominum ingenia, diuerſi mores, quibus principes ſe accommodare neceſſe habent. Panor. li. 3. de reb geſt. Alphonſi.

Idem.

Magnum quidem eſſe dicebat, aduerſus hoſtem ducem eſſe: ſed & illud maximũ, ad omnem virtutem ciuibus ducem eſſe. Pan. libr. 4. de Alphon. reb. geſtis.

Idem.

Eundem affirmare ſolitum accepimus, ſi nullum omnino aliud regnum, nullam prouinciam præter Calabriam aut haberet, aut habiturus eſſet, illam protinus ſe relicturum, priuatúmque & ciuem viuere potius velle quàm illorum, qui nihil hominis habent præter figuram, ineptias tolerare, quamuis dominum aut regem. Hoc autem dicto oſtendere voluit, quàm graue ſit imperare iis, qui omni humano ingenio exuti, nil norũt aliud, quàm luxuriantes, ferarum more, in omni vitiorum ſorde ſe inuoluere. Panor. lib. 1. de reb. geſt. Alphonſi.

De imperitia.

Socrates.

INtuitus adoleſcentulum diuitem ac imperitum: En, inquit, aureum mancipium. Stob. ſer. 4.

Idem.

Vt Proteus formam, ita imperitus (inquit) animum vbique mutat & variat. Eod. ſerm.

Idem.

Dicebat imperitos in rebus errare, quemadmodum peregrini in viis. Eod. ſerm.

De impietate.

Bion.

IMpietatem dicebat malam eſſe cõtubernalem fiduciæ, & adiecit verſiculum Euripidis:

δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασυσπλαγχνός τις ᾖ.

id eſt,

Seruum facit, quamuis feroculum virum.

Senſit, ibi non eſſe libertatem, vbi eſt mala conſcientia: nec eum poſſe liberè loqui, cui crimen impietatis verè poteſt obiici, nec frui tranquillitate animi, qui numen habet iratum. Laërt. li. c. 7.

Ageſilaus Ephorus.

Ageſilaus Ephorus, cùm ipſius ſuaſu actum eſſet, vt fieret omnium debitorum ſolutio: iámque tabulis in forum Clarium comportatis, ignis eſſet iniectus, ac flamma exurgeret, cæteris creditoribus mœſtis improbè inſultabat, dicens, ſe nunquam clarius lumen, aut ignem vidiſſe puriorem. Extrema impietatis eſt linea, etiam illudere iis quos afflixeris. Plu. in Lacon.

Iulianus Apoſtata.

Contra Perſas exercitum ducens, grandem mulctam Chriſtianis in-

tulit, qui grauius à Paganis tractari, sæpius pro auxilio Imperatorem arcesserant. Quibus impiè respondit, Æquum est vt mala sustineatis, cùm hoc sit præceptũ vestri Dei, Tripartita hist. l. 6. c. 19.

De imprudentia.

VIde apopht. de Arrogantia Audacia, Cognitione sui, stultitia, &c.

De impudentia.

Zeno.

AD adolescentem instantius impudentiúsque quàm per ætatem conueniret quiddam inquirentem, accepto speculo: Contemplare (inquit) teipsum, & dic deinde, num ei faciei congruant tales quæstiones? Brus. l. 3. c. 16.

Theodectes.

† Omnes humanæ res, aiebat, naturâ consenescunt, & ad finem temporis veniunt: præter solam, vt videtur, impudentiam. Hæc enim quantò magis genus augetur mortalium, tantò fit maior quotidie. Stob. serm. de Impudentia, qui est 32.

Xenophon.

†Ingratitudini potissimum impudentia videtur esse comes, quæ ad omnem turpitudinẽ maxima dux est. Idem eodem serm.

Caligula.

Dicebat, se nihil magis in sua natura probare, quàm ἀδιατρεψίαν, hoc est, inuerecundiam. Pudor enim vt multis ad honestas actiones obstat, ita nunquam improbæ mentis homines à turpibus reuocat. Vox carnifice quàm imperatore dignior. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quum testis qui se dicebat à reo vulneratum, interrogaretur, an cicatrices haberet: ingentem in femore cicatricem ostendit, tum aduersarius: Latus, inquit, erat opportunius, significans, illum vulnere lethaliore dignum. Idem.

Vide apophtheg. de Lasciuia & Libidine.

De impudicitia.

Milites Cæsaris.

IN Gallico triumpho milites hos versiculos iactabant in Cæsarem:

Vrbani seruate vxores, mœchum caluum adducimus.
Auro in Gallia stuprum amisti, hic sumpsisti mutuum.

Notabant, quòd in prouincia agens, alienas vxores auro corruperit: Romæ non emerit, sed mutuum sumpserit, quòd vxor ipsius malè audiret de Claudio. Nisi fortè quiddam obscœnius intelligi voluerunt. nam Suetonius aliquanto pòst commemorat, quòd Curio pater in oratione quadam appellat illum omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem. Erasm. libro sexto, apoph.

Crates.

† Cum Phrynes meretricis statuã auream Delphis positam cerneret: De Græcorum, exclamauit, lasciuia id collocatum trophæum. Plu. Orat. 2. de Alex. fort.

Vide apoph de Libidine & Lasciuiâ.

De impunitate.

M. Cato.

DIcere solebat, Iniuriam, etiamsi facienti nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse. Sentiens impunitæ iniuriæ exemplũ omnibus minari iniuriam. Etenim si liceat impunè lædere, nullus erit tutus ab improborum violentia. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Exhortans magistratus ad sumendas pœnas de his qui delinquerent, dice-

dicebat, eos qui maleficos prohibere possent & tamen impunitate donarent, lapidibus obruendos esse. Sentiens, eos reipublicæ perniciosissimos esse, qui permitterent impunè contra iustitiam, æquitatem, & vrbis leges agere. Plut.

Idem.

Addebat, se malle pro collato beneficio nullam repetitare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare pœnam. Significans, nihil esse periculosius impunitate, quæ semper ad deteriora inuitat. Ibidem.

Vide apoph. de Licentia.

De incessu.

Solon.

Eius apophthegma celebratur, in via non properandum esse. Ex incessu enim colligitur animus: præceps arguit præcipitem, nimium lentus ignauum. Laert. l. 1. c. 4.

Cicero.

Cùm Tullia Ciceronis filia concitatius incederet quàm deceret fœminam: contrà verò Piso gener lentius quàm deceret virum, Cicero ambos eodem dicto taxauit, filiæ præsente genero dicens; Ambula vt vir. Eras. lib. 4. apoph.

De inconstantia & leuitate.

Cleanthes.

Qvidam reprehendenti Arcesilaum, quòd officia vitæ tolleret: Desine, inquit, hominem vituperare. Nam ille, licet dictis tollat officia, tamē factis cōmendat. Id audiens Arcesilaus: Nō moueor, inquit, adulatione. Hic Cleanthes, Scilicet, inquit, adulor tibi, dicens te aliud loqui, aliud facere. Cleanthes mitigauit dictum obtrectatoris, sed ita vt à crimine inconstantiæ non liberaret Arcesilaum. Turpissimum enim est philosopho, secus docere quàm viuit. Si vita proba est, cur docet diuersa? Si doctrina sana est, cur etiam secus viuendo refellit? Laërtius libro 7. cap. 2.

Leotychidas.

A quodam, quasi minus constans esset, notatus, Mutor, inquit, sed pro temporum ratione, non vt vos. Prudentis enim est, pro re nata mutare consilia: sine causa autem subinde alium fieri, inconstantiæ vitium est. Plut. in Lacon.

Cicero.

Metellus Diodoro, quo Rhetorices magistro fuerat vsus, defuncto, sepulchro eius coruum lapideum imposuit: Iustum, inquit Cicero, præmium retulit, nam volare ipsum docuit, nō dicere. notans Metelli leuitatem & inconstantiam. Plut. in Rom. apoph.

Scipio Maior.

Cùm traiecisset in Africam, ac terra potius hostium castra concremasset Carthaginenses missis legatis fœdus cum Scipione pepigere, pollicentes se elephantos, camelósque, & naues ac pecunias daturos. Cæterū postquàm Annibal abnauigasset ex Italia Carthaginem, cœpit illos conuentorum pœnitere, eo quòd iam animum recepissent. Id audiens Scipio negauit se etiam si ipsi vellent, pacta seruaturum, nisi prius imperatis adderent talentorum quinque millia, hoc nomine, quòd Annibalem accersissent. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

Suprà tit. de Exercitatione ingenij & de ambiguè dictis.

De incontinentia & libidine fœda.

Xanthus.

Adulterum quendam videns pro foribus formosæ mulieris ista,

inquit, breuem voluptatem magno emit periculo. Maximus ser. 3. de Castitate.

Menedemus.

Cùm adolescens quidam dixisset, magnum esse, si quis quæ concupisset, assequeretur: Multo, inquit, maius est, nihil eorum quæ non decet, concupiscere. Max. eod. ser.

Vide apoph. de inhonesto, Meretricibus, scortatione & Scortis.

De indoctis & insipientibus.

Besileel rhetor.

DIcebat animo puerum seu indoctum & insipientem nihil ab ætate puero differre. Stob. ser. de imprudentia.

Socrates.

His dictis indoctos & insipientes perstringebat, fugientes nulla persequente sibi metuunt: insipientes autem, licet nihil aduersetur ipsis fortuna, perturbantur. Neque musices ignari instrumenta concinnare, neq; indocti infortuna sibi accommodare possunt. Idem est languenti onus imposuisse, & indocto bonã fortunam. Stob.

De indole excelsa.

Alexander.

PVer etiamnum, cùm vidisset quã feliciter parens bella gereret, nequaquam gaudebat, sed ad pueros æquales dicebat, Pater nihil mihi relicturus est. Illis contrà dicentibus, Imò ea omnia quæ bello iam subegit. Quid profuerit, inquit Alexander, si multa hæreditario iure possideo, ego autem nihil habeam quod agam, & militem patri similem me esse ostendam? Vides indolem in puero ad imperium planè pronam? Plutar. in apoph.

Scipio.

Super cœnam interrogatus, quem egregium imperatorem habitura esset resp. si quid ipsi humanitus accidisset? Vel hunc, inquit, Marium intuens, iam tum in illo perspiciens ingenium maximis rebus natum. Eutropius l. 5. Plut. in Mario.

Cassius.

Etiamnum puer, Faustum Syllæ filium inter æquales de patris monarchia gloriantem non tulit, sed ei colaphos impegit. Eius rei cognitionem cùm Pompeius ad se recepisset, accitis ambobus pueris Cassius ausus est dicere: Eia Fauste, aude rursus coram hoc ea verba proferre, quibus irritatus in te fui, vt rursus percellã os. Inerat Cassio natiuum quoddam odium tyrannidis, vt iam tum appareret, illi non defuturum animum ad interficiendum Cæsarem. Plut.

Pompeius.

Tam charus fuit populo Romano, quàm pater fuerat inuisus. Is etiamnum adolescens, totum se Syllanæ factioni addixit: cúmque nec magistratus esset, nec senator, magnum tamen ex Italia contraxit exercitum. Hunc cùm Sylla ad se venire iussisset, Non absq. spoliis, inquit, nec incruentas Imperatori copias exhibebo. Nec prius ad illum venit, quàm multis conflictibus hostium duces superasset. Iam tũ egregij principis, & ad res magnas nati, specimen dedit. Noluit adducere numerum, sed militem virtute spectatum. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Cùm Syllam fugeret, etiamnum adolescens, incidit in pyratas Cilices: ac primũ vbi pro redemptione summam quam ab eo peterent pronunciassent, derisit prædones velut ignaros quem cepissent, seque duplum daturum pollicitus est. Deinde quũ asseruaretur, donec adferretur pecunia, imperauit illis vt silerent, nec sibi dormienti obstreperent. Eiusdem gratio-

orationes & carmina quæ scriberet recitare solebat, quæ quum illi non satis probarent, stupidos ac barbaros appellabat: cúmque risu minitabatur se illos acturum in crucem, quod & perfecit. Apportatis enim pecuniis quas piratæ pro redemptione pacti fuerant, dimissus, contractis ex Asia viris ac nauibus comprehendit eosdem prædones ac suspendit: sed prius iugulatos, ne seueritas careret clementia. An non hic statim agnoscis indolem Alexandri Magni cui nihil mediocre satis esse posset? Erasm. ex Plut. in Rom. apoph.

Tiberius.

Tiberius perspecto Caligulæ ingenio, fero ac malefico, subinde prædicabat, se natricem reip. & Phaëthontem orbi terrarum educare. Natrix serpentis genus est. Erasmus libro 6. apoph.

Vide apoph. de Ingenio.

De industria.

Cleanthes.

COllectam pecuniolam aliquando proiecit coram familiaribus dicens: Cleanthes alterum Cleanthem alere posse, si vellet. Laërt. libro 7. cap. 2.

Nicostratus.

Quum ob artem musicam dissideret à Laodoco citharœdo dixit illum in magna arte exiguum esse, se verò in exigua magnū. Non igitur solum laudabile est, rem familiarem & opes amplificare: sed etiam artem studio & industria. Ælian. lib. 4. de Var. hist.

Democritus.

† Cùm obuium haberet Protagoram fascem ligni eligantes compositum, rogauit, quis id lignum ita composuisset? Et cum ille se esse diceret, desiderauit vti solueret, ac denuò in modum eundem collocaret. Quod vbi perfecisset, tum Democritus animi aciem, solertiámque hominis non docti, demiratus: Mi adolescens, inquit, cùm ingenium benefaciendi habeas, sunt maiora melioráque, quæ mecum facere possis. Abducitque eum, secum habuit, sumptum ministrauit, & eum tantum fecit, quantus fuit. A. Gell. l. 5. c. 3.

Lacones.

Commune hoc prouerbium semper in ore habuerunt: Admota manu fortunam esse implorandam. Quo innuere voluerunt, frustra inuocari deos, nisi addens industriam, manum rotæ admoueris etiam. Plut. in Lac.

Sal. Iulianus.

Saluius Iulianus solitus est dicere: Si alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc tamen addiscere vellem.

Maximinus.

Accepta legatione nullum omnino laborem fugere solebat, quum autem tribuni quidam eum reprehenderent, dicerentque, cur tantopere laboraret, cùm eius loci esset, vt ducatum accipere posset: Ego, inquit, quo maior fuero, hoc magis laborabo. Ex Ælio Lampridio.

Vide apophs. de Discendi studio & labore.

De infamia.

Pericles.

ARiphroni violenti publico præconio quæri Alcibiadem, qui adolescens clam domo egressus ad amicum Democratem se contulerat obstitit dicens: Si fortè nobis insciis periit, præconio nihil aliud agetur, quàm vt vno tantùm die citius manifestum fiat illum interisse: sin saluus, ne per omnem quidem vitam saluus esse poterit. Ciuiliter exclusit Pericles adolescentis infamiam, quam nunquam potuisset eluere. Plut.

Socrates.

† Satis magnam pœnam putabat, infamiam reis inustam. Nam cum

cum nonnulli aliquando offendissent, satis esse dixit, si de iis in patriâ ipsorum scriberetur, illos sibi nequaquam placere. Xiphilinus in eius vita.

Claudius Cæs.

Vide infrà titulum de memoria.

De inferno.

Bion.

Dicere solebat, facilem esse ad inferos viam: nam illuc homines abire clausis oculis. Morientibus enim clauduntur oculi. Laertius libro quarto, capite septimo. Vnde Virgilius,

Facilis descensus auerni.

Noctes atq. dies patet atri ianua Ditis, &c.

Demonax.

Demonax interrogatus olim, qualisnam esset inferorum conditio? Expecta, inquit, & simulatque illuc venero, per literas tibi significabo omnia. Sentiebat autem nullos esse inferos. Eras. l. 8. apoph.

Bion.

In fabulis est, Danaidas puellas apud inferos huic addictas esse supplicio, vt pertusis vasis deferant aquam in dolium pertusum. Bion dicebat, grauius fore supplicium, si integris vasis ac non pertusis idem facerent, tum enim irent onustiores. Laërt. lib. 4. cap. 7.

Plato.

† Qui nobis mysteria constituerunt, inquit, minimè contemnendi videntur. Sed reuera iamdudum occultè nos admonuere, quòd quicunque non expiatus migratus ad inferos, iacebit in luto: quicunq; verè purgatus atque mitratus illuc accesserit, cum Diis habitabit. In Phædone.

De infelicitate.

Bias.

EVm demum infelicem esse dictitabat, qui infelicitatem suam æquo animo ferre nô posset. Sensit vir prudentissimus, eam infelicitatem hominibus nocumento esse, quæ ratione gubernari non ita possit, vt vtilitatem aliquam patientia inde capias. Laërt.

Chilon.

Admonebat Chilon Lacedæmonius, secundis rebus elato non applaudendum nec arridendum. Infelix felicitas est, quæ hominem reddit insolentiorem: eóque non plausum meretur, sed lachrymas. Grauiusque peccant, qui docent insolentiam quàm qui ea vtuntur. Sæpe populus clamat in auaritiam ac tyrannidem principum, quum ipse doceat illos hæc vitia. Laër. l. 1. c. 4.

Epictetus.

Non omnino diis exosos esse dicebat, qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctantur. Sensit philosophus, infelicitatem prodesse hominibus, quibus si pro votis animi res procedant, adeo furiis agitantur, vt ex rebus prosperis iratos sibi deos faciãt. In Enchirid.

Diogenes.

Alexander Macedo ad Antipatrũ literas Athenas deferendas Athliæ cuidam tabellario dederat. Diogenes autem eum adesset, ad vocabulum alludens (Athlios enim infelix dicitur) Athlius, inquit, ad Athlium, per Athlium. Intellexit autem omnia in hac legatione esse infelicia. Bruson. lib. 6.

Demetrius Stoicus.

Dicere solebat, nihil sibi videri infelicius eo, cui nihil in vita accidisset aduersi: quòd oporteat talem hominem aut sibi ignotum esse, vel qui nunquam sui periculum fecerit: aut diis inuisum, vt quem præterierint

velut

velut ignauum, nec idoneum ad fortunæ conflictum. Erasm. lib. 8. apoph. ex Seneca.

De ingenio.

Isocrates.

PVeros candidos, ac felici ingenio natos appellare solebat θεῶν παῖδας, id est, deorum filios: eo quòd hominis mens diuinæ sit originis, qua qui præcellit, deos parentes referre videtur. Prisci dæmonibus attribuebant corpora, eósque deorum filios appellabant. Dæmones autē à scientia dicti sunt, quasi δαήμονες. Idem de duobus auditoribus suis Theopompo & Ephoro, quorū prior erat acerrimo ingenio, alter leni, dicere solebat, se alteri adhibere calcaria, alteri frenos. Præcipuum est, vt doctor animaduertat ingeniū ac naturam discipulorum. Meminit M. Tullius lib. de claris oratoribus.

Aristoteles.

†Nullum magnum ingenium, inquit, sine mixtura dementiæ fuit. Non potest grande aliquid & supra cæteros loqui, nisi mota mēs. Senec. de tranquill. ani. in calce. Ex problem. Arist. sect. 30.

Demetrius Phalereus.

Hominum fastuosorum sublimitatem dicebat amputandum, sed relinquendam sobrietatem. Talia enim ingenia non sunt desperanda, sed quod redundat recidendum est. Laert. lib. 5. c. 5.

Cicero.

De C. Cæsare dicere solebat, Quoties huius astutiā & ambitionē video sub humanitatis specie latitantē, metuo reip. tyrānum: rursum quum comas molliter fluentes, & ipsum vno digito scalpentem caput intueor, vix animū inducere possū, vt tantū facinus animo cōcipiat. Eras. l. 4. apoph.

Plinius Iunior.

†Nulli tam clarum statim ingenium est, vt possit emergere, nisi illi materia occasio, fautor etiam, atque commendator contingat. lib. 6.

Vide apoph. de Indole.

De ingratitudine.

Antisthenes.

AVdiens Platonem de ipso malè loqui: Regium est, inquit, cum benefeceris, audire malè. Excelsi profectò animi est, ingratitudine hominum non deterreri à studio bene merendi de omnibus. Laer. lib. 6. c. 1.

Diogenes.

Quærēti quid apud homines celerius senesceret? Beneficiū, inquit. Dici enim vix potest quāta accepti beneficij apud plerosq. fit obliuio. Sto.

Themistocles.

Atheniensibus ipsum contumelia afficientibus: Quid tumultuamini, inquit, aduersus eos, à quibus sæpenumerò fuistis affecti commodis? Aiebat autem se similem platanis, sub quarum vmbra accurrūt homines afflicti tempestate, & easdem simul vt rediit serenitas vellunt, conuiciisq; petunt. Sentiens, hunc esse populi morem, vt in belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace contemnant ac vexent eosdem. Plut. in apoph.

Plato.

Nominare solebat Aristotelem, mulum. Quid autem hoc sibi nomen voluerit, ex eo liquet: Quòd mulus cùm saturatus est lacte materno, calcibus petit matrem. Significabat igitur Plato, inuoluto quodam sermone, ingratitudinem Aristotelis. Etenim is cùm maxima philosophiæ semina & accessus à Platone accepisset, suffartus optimis quibusque, aduersatus, scholam contra Platonem aperuit, & in Peripato cum suis familiaribus & discipulis aduersus eū pugnauit, Platonis perpetuus aduersarius esse cupiens, Ælian. l. 4. de Varia historia.

Idem.

Cùm accepisset Xenocratem discipulum multa in eum impiè dixisse, Non esse credibile, circũstantibus dixit, vt quem tantoperè amaret, ab eo inuicem non diligeretur sed suggillaretur etiam. Sensit ingratitudinem nequaquam locum habere apud eos qui sapientiæ studiis se dederunt. Brus.l.5.c.11.

Aristoteles.

Cuidam interroganti cur reliquisset Athenas? respondit, quoniam nõ fuisset committere, vt Athenienses bis peccarent in philosophiam. Notauit autem magnam Atheniensium ingratitudinem, qui philosophos de patriæ salute plurimùm solicitos, ac de Atheniensium Republica bene meritos, non accusarunt tantùm, sed damnarunt etiam. Subobscurè taxans Socratis mortem, & suum quoque periculum. Ælianus 6. de Varia historia.

Idem.

Cùm iudicum metu Athenis profugisset, interroganti cuidam, qualis esset ciuitas Atheniensium? respondit, pulcherrima quidem est, sed in ea pyrus super pyrum, & ficus super ficum consenescit. Notans Atheniensium contra benemeritos ciues calumnias ac crudelitatem. Ælian. lib. 3. de Varia historia.

Idem.

A quodam interrogatus, Quid omnium velocissimè senesceret, Gratia, inquit. Sensit vir prudentissimus breuissimam esse apud homines beneficij memoriam Laert. l.5. c.1.

Demosthenes.

Inter fugiendum fertur subinde respiciens ad arcem Palladis, sublatis manibus dixisse: O Pallas, vrbium domina, cur tribus infaustissimis bestiis delectaris, noctua, dracone, & populo? Noctua, quum sit auium inauspicassima, tamen Palladi sacra est, quemadmodum & draconem habet pro gestamine: populus autem bellua est multorum capitum, pessimam gratiam referre solita optimè de se meritis velut Socrati, Phocioni, Scipioni & aliis compluribus. Plutarch.

Hippocratidas.

Acceptis literis à Cariæ satrapa, in quibus continebatur, Lacedæmonium quendam quum fuisset cõscius insidiarum, quas quidam ipsi struxerant, non indicasse rem, sed silentio texisse: simúlque rogabat quid de illo facturus esset? respondit hunc in modum: Si quo magno beneficio illum affecisti, interfice: sin minus, eiice è regione, vt ad virtutem formidolosum. Ingratitudinem erga benemeritum censuit morte plectendam. Cæterùm quòd esset non per malitiam, sed per formidolositatem commissum, ei satis supplicij iudicabat exilium. Non enim ipse struxerat insidias, sed sibi metuens non prodidit. Plutarc. in Lacon.

Epaminondas.

Epaminondas reuersus è Laconia accusabatur, quòd Bœotarchã quatuor integros menses contra leges gessisset. Collegas igitur iussit, vt in ipsum culpam deriuarẽt, quòd se inuitos coegisset. Ipse verò in curiam ingressus, non meliores rebus gestis rationes se habere dicebat. Sin minus, se quidem interfici postulabat: verùm inscribi columnæ, quod nolentes repugnantésque Thebanos Epaminondas coegisset, vt Laconiam quingentis antè annis intactam ab hostibus incendio ferróque vastarẽt, & vt ædificarent iterum Messanam 330. annis desolatam, quòd Arcades bello in societatem perstrauisset, & Græcis libertatem restituere coegisset. His auditis, pudore affecti iudices, liberum pronuntiarunt. Cúmque regrederetur è curia, & Melitensis catellus blandiretur cauda, dixisse fertur ad præsentes, Hic mihi pro beneficio gratiam reponit: at Thebani, de quibus sæpe multúmq; sum præclarè

clarè meritus, mortem mihi iudicio pœnam constituerunt. Ælian. lib. 13. de Var. hist.

Philippus.

Cùm Athenienses, quotquot apud Chæronem capti fuerant, gratis dimisisset, illi verò etiam vestes stragulásque reposcerent, atque hac de causa Macedones in ius vocarent, risit Philippus, dicens: Quid? nonne videtur Athenienses arbitrari, se à nobis in talorum ludo victos esse? Tam ciuiliter tulit victor victorum ingratitudinem, qui non solũ gratias non agerent, quòd ipsi & incolumes & gratis fuissent dimissi: verùm etiam criminarentur, quòd non solùm & amictus & stragulas redderent, quasi nescirent quale esset ius belli quasíque nihil aliud esset certare armis, quàm certare talis, qui ludus est puerorum. Plut. in apoph.

Cato.

Multis P. Sulpitij ingratitudinem incusantibus, quòd Catoni de se optimè meritò opposuisset competitorẽ, Cato sic excusauit, dicens: Minimè mirandum, si quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere. Eras. l. 5. apoph.

Domitius Afer.

Quum haberet ingratum litigatorem, ipsius conspectum vitantem, ne cogeretur agnoscere patroni beneficium, in foro per nomenclatorem illi dixit: Amas ne me, quòd te non vidi? Tectè exprobrans ingratitudinẽ, cui gratum esset non videri à benemerito, ne cogeretur illi gratias agere. Eras. li. 7. apoph.

Anonymus.

Cæsar Augustus æs alienum cuiusdam senatoris, quem charum habebat, nõ rogatus dissoluerat, ac pro eo numerarat quadragies nummum. Senator autẽ ea re cognita, pro gratiarũ actione nihil aliud scripsit Cæsari, quàm, Mihi nihil. Ioco velut expostulans etiam, quòd quum numerasset omnibus creditoribus, ipsi nihil numerasset. Stob.

Pompeius.

Quum iam detecta esset Pompeij cũ Cæsare simultas, ac Marcellinus (vt Plutarchus aliorum iudicio Marcellus) vnus ex eorum numero, quos Pompeius euexisse putabatur, à Põpeio ad Cæsarem transtulisset animũ adeò vt nõ veritus sit in senatu multa in Pompeium dicere, hunc ita cõpescuit Pompeius: Non te pudet, inquit, Marcelline ei maledicere, cuius beneficio ex muto factus es facũdus, ex famelico eò productus, vt vomitũ non teneas? Grauiter obiecit ingratitudinem homini, qui hoc ipso, quod habebat dignitatis, authoritatis & eloquẽtiæ, abutebatur in eum qui debebat acceptum ferre. Nam hoc ingratitudinis genus est, sed tamẽ heu nimium vulgare. Plut. in apoph.

Alphonsus.

Suprà apoph. de amicitia falsa, & de Aulica vita.

Idem.

Cùm obiurgaretur, quòd in Aluarum Lunam, hominem sibi planè ingratum, tanta contulisset beneficia, quorum ne memor quidem iam esset: An ignoratis, inquit rex, ingenti beneficio, non nisi ingenti ingratitudine satis semper fieri? Panorm. libr. de rebus gestis Alphonsi.

De initiatione & promotione ad sacra, vt vocant.

Diogenes.

Athenienses cùm hortarentur Diogenem Cynicum, vt mysteriis initiaretur, addentes, quòd apud inferos principatum tenerent hi, qui sacris initiati essent: ille, Perquàm ridiculum est, ait, si Agesilaus & Epaminondas, fortissimi duces, in cœno degunt: & Patetion fur & vilissimi

quisque homines, quòd initiati sint, summo apud inferos gaudio fruuntur. Perstrinxit nefandam vulgi superstitionem, qui putat initiationem conferre hominibus ad salutem, post hac vitam. Laer. lib. 6.

Antisthenes.

Suprà apopht. de Beatitudine.

Ludouicus 12, Gall. rex.

* Cùm audisset galero Cardinalitió donatum indoctum quendam ab Alexandro pontifice: Verè, inquit, ille Pontifex est summus histrio, qui nobis in purpura simias, asinos in pelle leonis exhibeat. Annal. Franciæ.

Idem.

* Solitus etiam est dicere: deteriorem esse conditionem equorū quàm asinorum. Quippe equos cursu fatigari & disrumpi, vt asinis sacerdotia, præfecturas Ecclesiasticas Româ referant. Significans, insulsis & hominum imperitissimis, nullo delectu habito, vt quisque citius numerata pecunia, per equos celeres Romam adcurrit, beneficia vacantia, vt aiunt, conferri. Annal. Fr.

De iniuria.

Solon.

INterrogatus, quî fieri posset, vt quàm minimum iniuriarum existeret inter homines? Si, inquit, qui iniuria affecti non sunt, æquè doleant, atque hi qui affecti sunt. Quisquis enim violat leges, nō vnum ciuem lædit, sed totam rempub. quod quidem in ipso est. At nunc dum aliis læsis aut quiescimus, aut gaudemus etiam, impunitas improborum audaciam in plurimos inuitat. Laertius libro 1. cap. 3.

Socrates.

Frequentrr dicere solebat, peius esse iniuriam facere, quàm accipere. Brus. lib. 3. ca. 4. ex Xen.

Aristoteles.

Interrogatus, quid citò senesceret, quid item tardè? respondit, Gratia & iniuria. Sensit philosophus sapientissimus, iniuriæ memoriam esse tenacissimam, beneficij verò longè breuissimam. Laert. lib. 5. cap. 2.

Theopompus.

Cuidam sciscitanti, qua via quis regnum tutò tueri posset: Si (inquit) amicis tribuat iustam libertatem, pro viribus interim vigilans, ne subditi afficiantur iniuria. Plut. in Lacon.

Marcus Cæsar.

Quum Marcianus dixisset Marco, Cæsar, vim nullam feci, respōdit: Tu vim putas esse solum, si homines vulnerentur? Callistratus libro 4. digestorum.

M. Cato.

Iniuriam, etiam si faciens nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse dicebat, sentiens impunitate iniuriæ exemplum omnibus minari iniuriam. Etenim si liceat impunè lædere, nullus erit tutus ab improborum violentia. Plut. in apophth.

De iniuria æquo animo ferēda, consule apoph. de Patientia iniuria, & Vlctione negligenda. item de Moderatione animi.

De iniustitia.

Aristoteles.

* DIcebat, iniustitiam esse vitium animi, quo amplius quàm par est homines sibi sumunt. Stobæus serm. 10.

Idem.

* Iniustitiæ effecta dicebat esse, patrię violare & instituta & iura, nec parere legibus, nec magistratibus mentiri, peierare, transgredi conuentiones & fidem fallere. Comites autem iniustitiæ sunt calumnia, iactantia, inhumanitas, simulatio, malignitas, calliditas.

Plato.

* Summam esse iniustitiam dicebat, iustum velle videri si sis iniustus. Eod. serm.

Socra-

Socrates.

* Omnium morborum turpissimum iniustitiam esse dicebat, & ideò quoque pessimum, quòd incommodum & dolorem maximum homini iniusto inferret. Stobæus sermone 41.

Ægyptij.

* Ægyptiorum reges legem suam quandam seruant, qua iuramento obstringunt iudices, vt rege ipso iniustam flagitante sententiam, ei morem non gerant. Plutarchus in apophth.

Antigonus.

* Scribebat ciuitatibus, si quid iniustum & legibus contrarium per epistolam mandaturus esset, ne parerent, sed ipsum ignoratione] lapsum censerent. Plutarchus ibidem.

Themistocles.

* Postulanti à se Simonidi, vt sententiam quandam iniustam ferret: Neque tu, inquit, Poeta bonus esses si præter numerum caneres, neque ego princeps probus si contra leges iudicarem. Plutarchus.

Lysander.

* Culpantibus ipsum, quòd multa per dolum agendo indignum Hercule se gereret, dixit, vbi leonina pellis non sufficit, ei adsuenda est vulpina, Plut. in Lysandro.

Idem.

* De agro controuerso, cùm viderentur Argiui iustiora quàm Spartani afferre argumenta, stringens gladium, Hunc (ait) qui tenet, is optimè de agrorum finibus disputat. Plutar. in apoph.

Demaratus.

* Defecerat quidam Persa à rege suo, eique Demaratus persuaserat ad regem rediret, quem cùm deinde rex necare intenderet, Demaratus, turpe, inquit, est ô rex, à quo cùm inimicus esset pœnas sumere defectionis non potuisti, eum nunc amicum factum abs te occidi. Plut.

Ludouicus XII. Gal. rex.

* Cùm sæpe repeteret edictis suis Iulius pontifex, Ecclesiæ seruandæ gratia bellum Ludouico indictum, dixit, At verissimum esse comperio illud sapientis dictum, capitalem esse iniustitiam eorum, qui cum maximè fallunt, id agunt, vt boni videantur. Annal. Franciæ.

Vide apoph. de Iustitia, de Legib. &c.

De innocentia.

Bion.

Olim cum scelerosis nauigans, incidit in prædones. Illis dicentibus, Actum est de nobis, si agnoscamur: Et de me, inquit, nisi agnoscamur. Bonis innotuisse, salus est. Laer. l. 4. c. 7.

Socrates.

Morti destinatus, de cunctis rebus magis quàm de se defendendo, cogitare videbatur. Quare Hermogenes Hipponici filius, Socrati familiaris, Atqui, ait, par erat ô Socrates de tua defensione curam habere: Nonne, ait Socrates, tibi videor ô Hermogenes hoc ipsum facere, dum quemadmodum vixerim meditor? Putabat autem Socrates sapientissimus, omnem defensionem superuacaneam esse apud eos, qui ex vita bene transacta suam innocentiam non agnoscerent. Brus. l. 2. c. 1. ex Xenophontis apologia.

Idem.

Iam ad mortem damnatus, Apollodoro comploranti, dicentíque, Innocens morieris? Quid, inquit, num me nocentem mori malles? Ea igitur mors libenter subeunda est, in qua criminis innocẽtia homo excusatur. Xen. in Apologia pro Socrate.

Idem.

Cum iudices inter se disceptarent, qua pœna dignus esset Socrates: Ego, inquit, ob ea quæ feci, dignũ me censeo, qui publicitus alar in Prytaneo. nam hoc honoris haberi solebat

iis qui præclarè de Republ. fuissent meriti. M. Tullius hoc refert libr. de oratore primo: Erat, inquit, Athenis reo damnato, si fraus capitalis non esset, quasi pœnæ æstimatio hæc sententia: quum iudicibus daretur, interrogabatur reus, quam quasi æstimationem commeruisse se maximè confiteretur? quod quum interrogatus Socrates esset, respondit, Se meruisse vt amplissimis honoribus & præmiis decoraretur, & vt ei victus quotidianus publicè in Prytaneo præberetur: qui honos apud Græcos maximus habebatur. Cuius responso iudices sic exarserunt, vt capitis hominẽ innocentissimum condemnarent. Erasm. lib. 3. apoph.

Xenocrates.

Passerem, qui fugiens imminentem accipitrem, se in sinum suum coniecisset, texit, fouitque, ac demulcens dimisit, dicens: Innocentem & supplicem non esse prodendum. Laertius l. 4. c. 2.

Plato.

Quum quidam Platoni narraret, nonnullos esse, qui ipsum maledictis insectarẽtur: At ego, inquit, sic viuã, vt illis non habeatur fides. Ant. par. 2. Melis. ser. 69.

Theramenes.

Innocenter ab Ephoris damnatus abiit ridens. Rogãtibus autem iis qui aderant an contemneret Lacedæmoniorum leges? Nequaquam, inquit: quin gaudeo potius, quòd hæc mihi mulcta soluenda est, cùm eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiam mutuo acceperim. Quo dicterio felicitatis esse putabat, quòd mori iuberetur, cùm neminem vnquam offendisset sua innocentia. Plut. in Lacon. apoph.

Anaxandridas Leontis F.

Cuidam acerbè ferenti, quòd cogeretur vrbe exulare: Ne, inquit, vir optime exhorrescas exulare ciuitate, sed à iustitia exulare horrendum est. Sensit, non esse miseros quibus præter meritum, incolumíque innocentia, accidit aliqua calamitas: sed eos verè deplorandos, qui sua sponte discesserunt ab honesto, etiam si nulla sequatur calamitas. Plut. in Lacon. apoph.

Agis.

In carcerem detrusus (qui Dechas dicebatur, in quo morti addictis strãgulari fuit consuetudo) quum lictorem plorantem, & circa opus titubantem animaduertisset, Omitte, inquit, pro me has lachrymas amice: sic enim iniustè, contráq. ciuitatis leges moriẽs, lõgè melior sum quã qui nuper me morte damnarunt. Plut. 3.

Aristophon, & Cephalus.

Aristophontem Æschines tradit apud Athenienses gloriari solitum, quòd quum nonagies quinquies esset vocatus in ius, semper fuisset absolutus. At Cephalus homo popularis, iustius gloriabatur, quòd quum plura decreta scripsisset quàm alius suorũ temporum quisquã orator, tamen nunquam coactus esset causam dicere. Certius innocentiæ signum est, ita rem gerere, vt nemo velit accusare, quàm si postulatus elabaris è iudicio. Elabuntur interdum & nocentes. At qui absoluitur, licet pœnam effugiat, cicatricem tamen criminis circumfert. Eras. l. 8. apoph.

Phocion.

Ex his qui cum Phocione erant morituri, quidam indignabundus deplorabat sortem suam. Quem ita cõsolatus est Phocion, Non tibi, inquit, Euippe (siue, vt quidam legunt, Thudippe) satis est, cum Phocione mori? Phocion non tantùm innocens, verùm etiam præclarè de Repub. meritus, ducebatur ad mortem. Magnum itaque solatium oportebat esse, cum Phocione innocente mori innocentem. Plut. in apoph.

Anonymus.

Quum censoris munus gereret Augustus, eques quidam Romanus apud illũ delatus est, quasi facultates suas imminuis-

imminuisset. At ille citatus probauit sese auxisse. Mox eidem obiectum est quòd legibus contrahere matrimonium iubentibus non paruisset. Ille docuit, se ex vxore trium liberorum esse patrẽ. Nec satis erat equiti dimitti, sed Cæsari crudelitatẽ exprobrans, addebat: Posthac Cæsar in honestos viros inquiens, honestis viris hoc munus mandato. Satis apertè pronuncians, eos non fuisse viros bonos, qui manifestò falsa ad ipsum detulissent: obiter & ipsum criminans, qui vices suas mandaret sycophantis. Et hãc libertatem innocentiæ condonauit Cæsar. Erasm. l. 4. apoph. ex Suet.

Titus vespasianus.

Audiens, suos antecessores in imperio multis iniuriis à subditis affectos: Nemo, inquit, me iniuria afficere, aut contumelia potest: quia nihil ago, quod alios lædere possit. Quo dicto ostendere voluit, vitæ innocentiam certissimum esse corporis præsidium. Xiphil. in vita Vespas.

Idem.

Quum febre correptus, lectica à loco in quo tum erat transferretur, dimotis plagulis cœlum suspexit, questúsque est, sibi immerenti vitam eripi, quum nullum per omnem vitam extaret factum cuius pœniteret, vno duntaxat excepto. Id cuiusmodi fuerit nec ipse prodidit, nec quisquam coniectare potuit. Suet.

Antoninus Pius.

Reprehendenti cuipiam eũ, quòd in hostes mitis esset, atque in coniuratos quos vicerat, ac dicenti: Quid si hostes vicissent? Grauiter respondit, Nos non sic Deos colimus, nec sic viuimus, vt illi nos vincant. Brus. l. 3. cap. 26.

Alphonsus.

Percontatus à suis, cur sine satellitibus sæpenumero incederet? Se innocentia comitatum incedere, respondit. Innuit autem rex prudentissimus, eum demum bene munitum esse ab iniuria, qui propriam innocentiam habet comitẽ: eos verò nullibi esse tutos, qui malè sibi conscij, etiam pericula sibi fingunt vbi planè nulla sunt. Panor. l. 2. de Alphonsi reb. gest.

Huc referri possunt quædam ex apoph. de Conscientia bona.

De inscitia.

Diogenes.

Diogenes percontanti quæ tellus grauiorẽ gestaret molem? Quæ hominem, ait, rudem, & à bonarum artium studio alienum. Stob.

Plato.

Eo differri doctum ab indocto docebat, quo bene valẽtem ab ægroto videmus. Mentis enim sanitatem ac lumen à doctrina persæpe, ab ignorantia autem ægritudinem manifestis rationibus proficisci. Fulg. lib. 7. cap. 2.

Huc refer quædam ex apoph. de Eruditione & Doctrina.

De integritate vitæ.

Cleomenes.

Menander Samiorũ tyrãnus, ob Persarum incursiones ad Spartanos confugerat: ostendebátq. quantum pecuniæ secum tulisset, & quantum præterea Cleomeni dare vellet, at Cleomenes vir integer, ipse quidẽ nihil accepit, sed veritus ne quid aliis pecuniæ daret ciuibus, adiit Ephoros, dixítque: Satis esse si hospitem suum Samium è Peloponneso submouerent, ne cui Spartano persuadeat, vt malus fiat. Plut. in Lacon.

Gorgo.

* Cleomenis regis filij à Gorgo, cũ patrem Aristagoras Milesius magnæ pecuniæ pollicitatione ad bellum pro Ionibus contra regem Persarum suscipiendum hortaretur: ac quanto magis repugnabat verbis, tanto plura adderet, Corrumpet te, dixit, mi-

Pater homo hic peregrinus, nisi eum quamprimum domo exturbas. Plut. in Lacæn. apoph.

Eudamidas.

Quum quidam laudaret Atheniensium rempublicam tam bene institutam, Eudamidas, vir integer & apertus: Quis, inquit, eam meritò laudet ciuitatem, quam nemo vnquam dilexit, factus seipso melior? Sensit vir prudentissimus, integritatem nequaquam locum habere apud eos qui ita viderent, vt meliores esse nequaquam cuperent. Plutarchus in Laconicis.

Alexander.

Vide suprà apoph. de Furto.

Alcamenes.

Percontatus, cur à Messeniis oblata munera respuisset? Quoniam, inquit, si recepissem, cum legibus pacem habere non potuissem. O mentem integram, & regia maiestate dignam. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

Artaxerxes Persarũ rex, cùm misisset ad Epaminõdam Thebanorum ducem tria Daricorum milia, Diomedontem Cyzicenum regium legatum vehementer increpuit, quòd tam periculosam nauigationem suscepisset, nullam aliam ob causam, quàm vt homines pecunia corrumperet: iussitque vt vrbe excederet quamprimum, & regi suo munera referret, his verbis: Si fauet commodis Thebanorum, habiturus est Epaminondam amicum, non pecunia coemptum, sed gratis: sin minus, habebit hostem. Plut. in Græc. apoph.

Lycurgus.

Lycurgus orator obiiciente quodam, quòd se pecunia redemisset à calumnia: non est inficiatus, sed clarissima voce populum appellans: Bene habet, inquit, viri Athenienses, quandoquidem tot annos in Repub. versatum dedisse me, non accepisse pecuniam criminantur obiectores. Eras. li. 6. apoph.

Alexander.

Philoxenus classis præfectus cùm Alexandro scripsisset, Tarentinum quendam Theodorum esse apud se pueros habentem insignioris formæ venales, si vellet emere, Alexander indignè tulit, apud æquales subinde clamitans: Quid in me Philoxenus tam obscœnum animaduertit, vt mihi tantùm probri conciliaret? Plut.

Antigonus.

Quibusdam admirantibus quamobrem tanti faceret Zenonẽ, respondit, Quoniam cùm multa à me acceperit, nunquam tamen emollitus est. Eius mortem cùm audiuisset, ingemuit dicens: Quale theatrum perdidi? Erat enim Zeno innocentis vitæ, acerrimi iudicij & ab assentando alienissimus. Laer. l. 7 c. 1.

Pescennius Niger.

Consiliaris suis addidit salaria, ne grauarent eos quibus assidebant, dicens, Nec dare eos debere, nec accipere. Et sic suorum iudicum consuluit & consiliariorum integritati. Ex Ælio Spartiano.

Cicero.

† Cùm apud M. Catonem ambitus hostem flagrantibus comitiis pecunias deponerent candidati, hoc se facere pro innocentia profitebantur; exclamauit Cicero; O te felicem M. Porci, à quo rem improbam petere nemo audet! Plinius in Prolo. Nat. histor.

Alphonsus.

Suprà de Affectibus frenandis & de Discordia:

Huc præcipuè referenda sunt ea, quæ suis locis annotata sunt de Iudice incorrupto, Munerum contemptu, Iustitia, &c.

De intemperantia.

Diogenes.

Qvum adolescentem quendam insigni forma plurimi intuerentur, Diogenes incuruato corpore

sinum

sinum lupinis implebat. Ad hoc spectaculum conuersis omnium oculis aiebat: Mirari se, cur adolescentulo dimisso, sese intuerentur, obiter notans illorum intemperantiam. Laërt. lib. 6.

Idem.

* Dicebat plerosque viuos quidem seipsos putrefacere balneis humectantes, & re venerea tabefacientes. Morientes autem demum mandare corpus in suffimentis aromaticis recondi; alios etiam in melle ne citò computrescerent. Stob. serm de intemperantia.

Idem.

* Earum ædium in quibus copia est alimẽtorum, dicebat multos esse mures & feles: sic etiam corpora intemperantium hominum morbos quoque multos asciscere. Eod. serm.

Idem.

* Ridebat eos qui cellas promptuarias obserant vectibus, seris & signaculis: corpus autem suũ multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Ibid.

Plato.

* Dicebat difficile esse inuenire intemperantibus quidem bonam voluptatem, ægrotantibus autem salubrem. Ibid.

Demetrius Phalereus.

Conspicatus iuuenem intemperantiæ deditum: Ecce, inquit, quadratus Mercurius, habens syrma, ventrem, pudenda, & barbam. Sentiens, illum non esse hominem, sed statuam, qualis in viis solet poni Mercurio: hoc illi dissimilem, quòd effœminatorum more traheret vestẽ, quòd deditus esset ventri ac libidini: quódque barbatus esset, cùm nihil horum habeat Mercurius. Laërt. li. 5. cap. 5.

Anonymus.

Chrysippi discipulus, medicus non ignobilis, hominem quendam ex nimia intemperantia grauiter decumbentem, non sanari posse putauit. Verùm alius medicus cùm eundem accessisset se sanaturum pollicitus est, respondítque Chrysippi discipulos respicere morbum, se verò animum. Voluit autem significare, tum demum hominem morbo liberari commodè posse, si intemperantiæ studio penitus valedixisset, & eius radices ex animo abiecisset. Ex Celsi lib. 3.

Aristoteles.

* Dicebat, intemperantiam esse vitium partis concupiscibilis, quo homines frui voluptatibus illicitis appetunt. Stob.

Diogenes.

Phrine scortum cùm Venerem auream Delphis obtulisset, eam Diogenes Cynicus ita inscripsit, Ex Græcorum intemperantia. Brus. recitat li. 3 cap. 23.

Eusebius Philosophus.

* Sicut, inquit, venti nauem corruptam hoc illuc ferentes quassant & inobedientem efficiunt gubernatori: itidem animam agitans & menti immorigeram esse cogens intemperantia, tranquillam esse & in portu quiescere non permittit. Stob. sermon 6.

Vide tit. de Libidine, Scortatione, Luxuria, Gula, Voluptate.

De interrogatione absurda & inepta.

Thales.

PErcontanti vtrum fuisset prius nox an dies? Nox, inquit, vno die fuit prior. Elusit ineptum percontatorem. Si nox vno die præcessit diẽ: dies genuit ante noctem. Nox enim finis est diei. Laert. li. 1. ca. 1.

Anonymus.

Inter salsa commemorat & illud M. Tullius ex Næuio, apud quem filius dicit patri: Quid ploras pater? ísque respondet, Mirum ni cantem, condemnatus sum. Indignatur senex

submorsus, rogari cur ploret, quasi damnatus magis cantare debuisset. Perinde quasi, si quis interrogaret ægrotum: Cur suspiras, aut cur decumbis? Erasm. li. 6. apoph.

De inuidia, felicitatis & virtutis vmbra.

Cleobulus.

INterrogatus quænam præcipuè cauenda sint? respondit: Amicorum quidem inuidiam, inimicorum autem insidias. Antoninus in Melissa, par. 1. ser. 62. Max. ser. 54.

Periander.

* Dicebat, nemini esse inuidendum. Et quemadmodum rubigo propria est frumenti ægritudo, sic inuidiam amicitiæ esse morbum. Item, sicut ærugo ferrum, sic inuidiam inuidi animam conterere. Et, Quo magis vtique inuidebis, tanto maiorum fies causa bonorum illi cui inuides. Stob. serm. de Inuidia.

Bion.

Conspiciens quendam tristi vultu qui habebatur inuidus: Nescio, inquit, vtrum tibi aliquid acciderit mali, an alteri boni quippiam. Inuidus enim non minus discruciatur aliena felicitate, quàm suo infortunio. Laër. li. 4. ca 7. Stob ser. 36.

Bias.

Admonebat eos qui laborabant vt cauerent lassitudinem: qui autem bona fortuna fruerentur, inuidiam. Est enim felicitatis comes vbique terrarum inuidia. Stob. sermone de Prudentia.

Thales.

Sciscitatus, quo pacto aduersæ fortunæ ictus quispiam ferat facillimè? inimicos, ait, videat deterius affectos. Tanta enim est inuidiæ vis, vt omne nobis malum extinguat, si inimicum peius habere intelligimus. Brus. li. 3. c 7.

Antisthenes.

Absurdum esse dicebat, triticum repurgare à lolio, bellum ab inutili milite, & à Repub. non secernere inuidos. Significans, inuidos tam esse inutiles ciuitati, quàm lolium est tritico, & ignauus bello. Laer. libr. 6. cap. 1.

Idem.

Dicere solitus est, non aliter ac ferrum absumitur rubigine, ita inuidos suo ipsorum vitio contabescere. Ferrum enim etiam si nemo lædat, ex se gignit vnde corrumpatur. Ibid.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ contemptum & paupertatem, in qua nullum ius exerceret fortuna. Aiebat item, se Diogenis Cynici ciuem esse & discipulum, qui nullis inuidiæ patebat insidiis. Diuitiæ enim, opes, honores, plerunque conciliant hominum inuidiam. Laer. lib. 6. cap. 5.

Democritus.

Dicebat, leges non prohibuisse singulos pro arbitrio suo viuere, nisi alter alteri fuisset inuidus & iniurius. Etenim inuidia seditionis parit initium. Stob. ser. 36. Max. ser. 54.

Anacharsis.

Bonum esse dicebat, si penitus à rebus humanis inuidia exularet, quo liberius vsque ad honesti studiũ accingerentur. Stob.

Idem.

Percontatus, cur homines subinde tristentur? respondit, Quia non solùm propria mala eis molesta sunt, sed etiam aliena bona. Ant. ser. 62. parte 1. Melissæ. Maxim. ser. 54.

Idem.

Inuidiam dicebat esse vlcus, quod passim verum sua vi contraheret. Equidem liuido in primis prodest, boni eius, cui inuidet, obseruatio, citra tamen illius offensam. Vnde perspicuum est, inuidum haudquaquam in leges delinquere, quæ suo quemque more viuere sinunt, dummodo alium non offendat. Stob.

Socrates.

Cùm inuidiæ naturam exprimere conaretur, animæ vlcus & serram appellauit. Antonius in Melissa, parte 1. ser. 62. Stob. ser. 36.

Idem.

Considerans quid inuidia esset, dolorem quendam reperiebat eam esse: non tamen nec in aduersa amicorum, nec in secunda fortuna inimicorum: sed illos inuidere aiebat qui in amicorum prosperitate doleant. Xenophon libr. 3. de dictis & factis Socratis. Stob. ser 36.

Idem.

Cum quidam mirarentur, cur quis alterum amans, eiusdem prosperitate doleret: ostendebat, multos esse ita erga quosdam affectos, vt eos aduersitate laborantes non possent negligere, sed pro virili succurrerent, successu verò eorum dolerent: hoc autem prudenti viro minimè, sed stolidis contingere asserebat. Xenophō libro 3. de dictis & factis Socratis. Sto. ser. 36.

Idem.

Interrogatus, quid bonis viris molestum esset? dixit, Malorum felicitas. Quid malis? bonorum prosperitas. Antonius in Melissa, sermon. 70. par. 1.

Aristoteles.

Ostendere volens quid esset inuidia, Antagonistam fortunatorum esse dixit, Antonius in Melissa parte prima, serm. 62.

Idem.

Dicebat inuidiam colluctatorem esse ex aduerso bonorum virorum. Æmulatio enim bona est, & bonos potissimum decet: Inuidia contrà turpis est, & à fœdo hominum genere occupata. Atqui videas bonos ita se comparare, vt æmulatione, honestiq; studio, quæ sunt optima sectentur. Inuidos autem contrà, per liuorem bonos, quatenus possunt ab instituto suo arcere. Stob.

Theophrastus.

* Dicebat Inuidos reliquis hominibus infeliciores esse, in eo quòd alij suis solùm calamitatibus dolent: Inuidi verò præter sua mala, bonis etiã alienis contristari pergunt. Stob. ser. de inuidia.

Idem.

* Improbos homines dicebant, non tam propriis bonis gaudere, quàm alienis malis. Stobæus eod. serm.

Aristonymus.

* Iter facientes per solem necessariò comitatur vmbra, inquit: & incedentibus per gloriam comes est inuidia. Ibid.

Idem.

* Dicebat inuidiam tanquam malum demagogum (id est ambitiosum reipub. popularis administratorem) honestis actionibus obsistere. Eod. serm.

Philo.

* Honesta, inquit, etiam si per inuidiam ad tempus obscurentur, tamen suo tempore soluta iterum splendent, Anton. & Max. serm. de Inuidia.

Epictetus.

Rogatus, quomodo quis hosti dolorem excitare posset? Dixit, si quis ita cōparet seipsum, vt optima quæque faciat. Antonius in Melissa, part 1. serm. 72.

Euagoras.

Inuidos reliquis hominibus diuersis vitiis laborantibus multò infeliciores esse dicebat: quòd alij suis tantùm calamitatibus dolent: inuidi verò, præter sua mala, bonis etiam alienis contristentur. Stob serm. 30.

Hippias.

Dicebat duplicem inuidiam esse: Iustam quidem, cum quis inuidet improbis honoratis: Iniustam vero cũ bonis. Et inuidos duplo magis, quàm cæteros esse calamitosos. Non enim solùm propriis malis grauantur, vt

alij, sed alienis quoque bonis Stob. serm. 36.

Apollonius.

Prorsus hominibus non inuidendum dicebat. Boni enim, quibus bona eueniunt, digni sunt vt his fruantur feliciter, flagitiosi autem, in quātauis prosperitate, sunt infelices. Stobæus.

Agathon.

Malos homines non tam lætari propriis bonis dicebat, quàm alienis malis. Anton. in Melissa. par. 1. ser. 62. Theophrasto autem hoc adscribit Max. ser. 54.

Themistocles.

Adhuc adolescens, nihil dum præclari se fecisse dixit, Nondum enim inuideri sibi. Nam sicut cantharides vegeto maximè tritico innascuntur, & rosis pulchrè florentibus: sic inuidia maximè inuadit bonos viros, & in virtute proficientes, ac ingenii personæque gloriam sustinentes. Antonius in Melissa par. 1. ser. 62.

Idem.

Ob honores Miltiadi collatos, quòd barbaros in Marathone superasset, tanta inuidia correptus est, vt noctes insomnes consumeret: rogatúsque, quam ob rem tam sæpe excitaretur? Miltiadis, inquit, trophæis subinde excitor. Plutarch. Æmilius Probus.

Herodes sophista.

Videns Quintilios Troianos quidem esse, cæterùm à Cæsare plurimi fieri, dixit: Ego etiam Iouem Homericum odi, quòd Troianis fuit amicus. Nimium liberè profitens, sibi molestum esse, quod imperator tantum honoris haberet Quintiliis. Philostratus in sophistis.

Eusebius Philosophus.

* Vir (inquiebat) multis quidem scientiis eruditus, sed ob animi malitiam inuidiámque nolens aliis desiderantibus communicare, similis est malo vasi, quod in se multa & bona recondit, sed antequam vsum sui præbeat, corrumpit. Stob. serm. de inuidia.

Seneca.

* Inuidiam (dicebat) effugies, si te non ingesseris oculis, si bona tua non iactaueris, si scieris in sinu gaudere. Epist. 105. ad Lucill.

Idem.

† Alienis malis torqueri, æterna miseria est, alienis delectari malis, voluptas inhumana. De tranquill. animi cap. 15.

Agis.

Dicente aliquo, nonnullos sibi inuidere: Igitur & sua, inquit, mala, & tū mea tum amicorum bona illos cruciant. Inuidus enim, vt verissimè Flaccus canit, alterius rebus marcescit opimis. Brus. l. 3. c. 7.

Idem.

Quum quidam apud Agidem dicerent, esse nonnullos alienę familię, qui ipsi inuiderent: Geminam igitur inquit, habebunt molestiam quos & sua ipsorum mala discruciabunt, atq. insuper tum meis, tum amicorum meorum bonis torquebūtur. Magnifica vox, declarans, eos quos habet inuidia, magis esse misericordia dignos quàm ira: propterea quòd inuidus abundè dat pœnarum, etiam si nemo vlciscatur. Plut. in Lacon.

Alexander.

* Dicebat inuidos homines nihil aliud esse quàm ipsorum tormenta. Curtius lib. 8.

Dionysius Senior.

Expostulantibus quibusdam, quòd honore dignaretur, cæterísque præferret hominem improbum, ac ciuibus inuisum: Volo, inquit, esse quem me magis oderint. Agnouit ingeniū multitudinis: si sit in quem inuidiam odiúmque deriuent, mitiores sunt in principem. Eóque videas nonnullos monarchas, quibusdam, quos tamen ex animo non ament, plurimum dignitatis & authoritatis permittere, vt ipsi tutiores sint à furore multitudinis: qui si extiterit, habent victimam,

mam, qua ciuium iram mitigeat. Plut in apoph.

M. Cato.

Eos qui fortuna moderatè sobriéque vterentur, dicebat minime peti inuidia. Nō enim, inquit, nobis, sed bonis quæ nos circunstant, inuident homines. Externa bona extra hominem sunt, at insolenter vtenti vitium intra hominem est: qui eo sibi conflant inuidiam, verè sunt inuidiosi. Plut. in apoph. Stob. ser. 36.

Idem.

Dicebat, ideo sibi ab inimicis conflari inuidiam, quòd quotidie noctu surgens, rei familiaris rationibus neglectis Reipubl. consuleret, notans ingratitudinem populi. Erasm. libro 5. apoph.

M. Crassus.

Quum animo augeretur ob honores in Pompeium collatos, audiuissetque quodam, mox Magnum aduenturum Pompeium. Arridens igitur inquit, Quantúsnam est? Inuidit Pompeio nomen, quod ob felicitatem, & egregiè rebus gestis ab aliis datum erat honoris gratia. Et sic plerunque felicitatis comes est inuidia. Bruson. lib. 3. cap. 7.

Publius.

Mutium hominem inuidum, & inprimis maleuolum, solito tristiorem videns: Aut Mutio, inquit, nescio quid incommodi accessit, aut nescio cui aliquid boni. Macrob. lib. 2. ca. 2. Saturn.

Agrippa.

Hunc esse morem plerisque Principibus aiebat, vt nolint quemquam ipsis præstantiorem haberi, ideóque eos plerasque res suscipere, vbi videlicet haud magno labore sit parata victoria: contrà difficiliora, & incertiora negotia, aliis eos demandare. Ac si cogantur illis aliquando rem quampiam minus incommodam iniungere tùm eorum gloriam iniquissimè ferre: atque vt aduersam eis fortunam accidere non cupiunt, ita titulum rei alicuius feliciter gestæ nolle eis adscribi. Dio. Cass. l. 40.

Asinius Pollio.

Ciceronis gloriæ vehementissimè inuidebat. Quum ergo Sextilius poeta Cordubensis in domo Messalæ Coruini recitaturus, Pollionē aduocasset & principio poëmatis cœpisset:

Deflendus Cicero est, Latiaque silentia linguæ.

Statim consurrexit Pollio, atque ait, Messala, tu quid tibi liberum sit in domo tua, videris: ego istum auditurus non sum, cui ego mutus videor, atq; sic abiit. Offensus est autem his verbis, *Latiaq. silentia linguæ*: &c. Brus. lib. 3. c. 7.

Furius.

E seruitute liberatus, quum in paruo admodum agello largiores multò fructus acciperet quàm ex amplissimis agris vicini, in inuidiam incidit hominum accusantiū, ceu veneficiis fruges pelliceret alienas. Quamobrem à Spurio Albino Curuli die dicta, metuens damnationem, quum in suffragium tribus oporteret ire, instrumentum rusticum omne in forum attulit: adduxítque etiam filiam robustam, bene curatam & vestitam, ferramenta egregiè facta, graues ligones, vomeres ponderosos, & boues saturos, & dixit: Hæc sunt ô Quirites mea veneficia, nec possum præterea vobis ostendere labores manuū mearum, multásque meas vigilias & sudores. Quod vbi audiuissent iudices, intellexerunt ex sola inuidia Furium accusatum esse, quem dimiserunt absolutum. Meminit huius & Plin. lib. 18. cap. 16.

Basilius magnus.

Vt vultures, inquit, ad maleolentia cadauera præteritis pratis & multis aliis locis amœnis & odoriferis feruntur: itémque muscæ quæ sana sunt præteruolantes ad vlcera festinant: sic inuidi splendida, & magna,

gna, & præclarè facta ne intuentur quidem, sed putria inuadunt. Anton. & Max. ser. de Inuidia.

Chrysostomus.

*Inuidit quidem dæmon, inquit, sed hominibus: tu verò cùm sis homo hominibus inuides, & quomodo consequeris veniam? Eod. serm.

Actius Sincerus.

Actius Sincerus, rari vir ingenij, magnæque nobilitatis, cùm in conspectu Friderici regis esset inter physicos quæstio, quid præcipuè conferret oculorum perspicuitati, aliíque fœniculi afflatum dicerent, alii vitri vsum, aliíque aliud: At ego, inquit, Inuidiam aio. Obstupuerunt hoc dicto adeò medici, vt ab auditoribus derisui haberentur: Tum ipse: Annon inuidia maiora & pleniora omnia videre facit? Quid autem oculis magis præsentaneum, quàm vt vis ipsa aspiciendi maior reddatur, atque vegetior? protulítque statim Ouidianos illos versus:

Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinúmq; pecus grandius vber habet.

Pontanus.

De iocosè dictis.

Diogenes.

Percontanti, quídnam vellet vt colaphum acciperet, Galeam, inquit. Et hic iocus est ab inexpectato. Nam ille expectabat, quid mercedis peteret pro colapho. Laër. l. 6. dictũ illud Socrati tribuitur à Seneca l. 3. de ira cap. 11.

Idem.

A lethali somno experrectũ medicus interrogauit quomodo se haberet, Rectè, inquit, nam frater fratrem amplectitur. Alludens ad Homerum, qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit, quòd somnus mortis sit imago. Laër. lib. 6.

Idem.

Mulierem aniculam se curiosius exornantem intuitus: Si viuos ait, lenocinio allicere voles plurimùm falleris: sed si defunctorum vmbras, oro, ne diu cuncteris. Stobæus.

Idem.

Didymus, qui vulgò audiebat adulter, curabat oculum virginis. Et Diogenes dixit, Vide ne corrumpas pupillam. Hoc dictum apud nos non est adeò iocosum, vt apud Græcos, apud quos κόρη & virginẽ sonat, & oculi pupillam. Laërtius libro 6. cap. 2.

Theocritus.

Quum duceretur ad Antigonum regem, atque hi qui ducebant, iuberent hominem bono esse animo: fore enim incolumem simulatq. venisset ad oculos regis: Omnem, inquit, spem salutis mihi adimitis, mordens regem, quòd luscus esset. Rex audito ioco, iussit hominem agi in crucem, Eras. l. 6. apoph. Nugæ seria duxerunt in mala.

Socrates.

Iam cicutam bibere volens, interrogauit hilari vultu, quomodo sumendum esset hoc medicamen, vt eò sanaretur? rogauit præterea an liceret inde aliquid libare, vt mos erat in conuiuiis. Tanta in homine fuit iocandi consuetudo vt etiam in morte præsentanea iocaretur. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Cicuta epota puer illum dexexit, & cùm præcordia iam frigere inciperent, Offeras, inquit, Æsculapio gallum, nam ex sudore illo conualescere incipio. Eras. l. 3. apoph.

Anonymus.

*Apud Æginetas lex erat, vt si quis Atheniensis Æginam venisset, capitale esset. Huc quum esset deductus Plato vt venundaretur, capitis postulatus est à Carmenio, qui legem eam tulerat, sed tempestiuo cuiusdam ioco liberatus est. Ait enim, legem habere, si quis homo: at hunc esse philosophum. Laërtius l. 3.

Stra-

Stratonicus.

Quendam imperitè iaculantem, abiens ad ipsum scopum, constitit. Et cùm quidā interrogaret causam, respondit Ne feriar. Anton. in Melissa par.1. ser.54. Idem de Diogene dicitur.

Anonymus.

Lacon quidam gymnasiarcham ligna ἄκαπνα exhibentem facetissimo ioco incusauit, dicens, quòd per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus enim excutit lachrymas oculis. Acapna ligna inde dicta sunt, quòd fumo careant. Eras. lib.8. apoph.

Polemon.

Quum articuli morbo lapidesceret, medicos admonuit vt effoderent inciderént que Polemonis lapidicinas. Dicebátque: Comedendum est, manus non habeo: ambulandum est, pedes non habeo: dolendum est, & manus & pedes habeo. Ex Philostrato.

Hippomachus.

Quibusdam laude vehentibus procerū quempiam, ac prælongis manibus hominem, tanquam ad pugilum certamen idoneū: Sanè, inquit, si pendens ex alto corona esset detrahenda. Eras. l.6. apoph. ex Plut.

Archidamus.

Corinthiorum vrbem quum obsideret Archidamus, vidit è solo mœnibus proximo exilire lepores, móxque versus ad commilitones: Habemus, inquit, hostes expugnatu faciles, quod fortuitò acciderat, veluti in omen rapiens. Molles enim ac parum viros Græci leporis vocabulo notare solent. Plutarch.

Brasidas.

Brasidas cuidā percontanti, quomodo vulnus accepisset, iocosè respōdit, Prodente me scuto. Ita crebrò malū per illos venit, quorū præsidio credimus nos esse tutos. Plut. in Lac.

Antigonus.

Quum accepisset literas prægrandibus literis scriptas: Hæ, inquit, vel cæco perspicuæ sunt, iocans in vitium oculorum: erat enim luscus. Idem aliàs magno capitis sui periculo dixisset, quod vsu venit Theocrito. Chio. Plut. in apoph.

Idem.

† Aristodemo, qui patrem coquū habuisse putabatur, consulente, vt impensas & dona præcideret: Oratio tua, inquit, olet ius. Plutarch. in apoph.

Iuba rex.

Cuidam querenti, quòd ab ipsius equo esset aspersus: Quid tu, inquit, an me Hippocentaurum esse putas? Iocosè deridens eum, qui equi morositatem inscribebat ei, qui equo insidebat. Brus. l.3.

Philippus.

Quum esset Philippo Macedoni clauicula in bello fracta, ac medicus à quo curabatur, in singulos omnino dies aliquid posceret. Sume, inquit, quantum voles: nā clauem habes, ludens ancipiti voce. κλεὶς enim Græcè & clauem sonat, qua aperitur scriniū aut ostium, & commissuram humeri cū pectore. Quid hoc animo ciuilius, qui & in dolore, & erga auarum medicum iocari libuit? nec ob cruciatum morosior, nec improbitate postulantis offensior. Plut. in apoph.

Idem.

Suprà de Ambiguè dictis.

Anonymus.

Quidam imperatorem suum incusauit, quòd illius insidiis & otio & somnio fuisset priuatus: videlicet quod illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut. in sympos.

Appius.

Infrà de Responso ab inexpectato.

Scipio Nasica.

Cùm ædilitatem curulem adolescens peteret, ac (vt canditati solent) manum cuiusdam opere duratam prensaret, rogauit hominem, Num manibus ambularet? Hoc dicto rusticanæ tribus suspicantes sibi exprobratam paupertatem, effeceruntque

vt repulsam ferret. Adeò obfuit iocus intempestiuus. Erasmus libro 6. apoph.

Cicero.

Suprà tit. de Alea.

L. Portius Nasica.

Quum ex more conceptis verbis à Catone censore rogaretur, Habésne vxorem ex animi tui sententia? Habeo, inquit: at herclè non ex animi tui sententia. Verùm ob eum iocum intempestiuum multa illi dicta est. Eras. l. 6 apoph.

Domitius Afer.

Didio Gallo, qui prouinciam ambitiosissimè petierat, mox impetrata ea querebatur, quasi coactus esset: Age, inquit, aliquid, & pRep. elabora. Iocus est ab ironia: simúlq; illud est, quod magistratum magno studio ambisset. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Catulus.

Cùm vidisset quendam ex iudicibus, quos Claudius donis corruperat, ait: Quamobrem præsidium à nobis postulatis? An ideò, ne dona nobis eriperentur? Cicero ad Atticum. Plut. in Catone Vticensi.

Idem.

Cuidam oratori malo, qui in epilogo misericordiam se nouisse putaret, postquam assedit roganti videre túrne satis misericordiam mouisse? At magnam quidem, inquit: neminē enim puto tam durum, cui non oratio tua miseranda visa sit. Cic. lib. 2. de oratore.

Anonymus.

Cum Siculo cuidam, familiaris alius gemebundus diceret vxorem suā suspendisse se de fico: Amabo te (inquit) da mihi ex ista arbore, quos seram surculos. Cicero libro 2. de Oratore.

Cicero.

Obiurgantibus, quòd homo sexagenarius puellam virginem duxisset: Cras, inquit, mulier erit. Iocans, hoc probrum mox eluendum, nam postridie non poterat obiici, quòd virginis esset sponsus. Erasm. libr. 4. apoph.

Idem.

Quidam candidatus, qui coco patre natus credebatur, coram Cicerone suffragium ab alio petebat: Ego quoque, inquit, tibi fauebo. Ex quo colligitur, coce à coco, & quoque coniunctionem, aut eodem, aut simillimo fuisse sono. Eras. l. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Herennium adolescentem moribus corruptissimis vitiatum, castris excedere iussit, quúmque illi dimissus, ignominiam sui reditus apud Augustum deploraret his verbis: Quo ore redibo ad meos, quid dicam parētibus me incusantibus? Dic, inquit Cæsar, me tibi displicuisse. Et sic iocosè docuit, qua ratione reditus sui ignominiam diluere posset. Sueton. in Augusto.

Anonymus.

Quemadmodum Augustus gaudebat iocis liberalibus in alios ludere, ita in se iactos aut retortos interdum liberius, patientissimè tulit. Adolescens quidam prouincialis Romam venerat, oris similitudine tam mirificè referens Augustum, vt in se populi totius oculos conuerteret, Cæsar hoc audito, iussit ad se perduci: eúmque contemplatus, hunc in modum percontatus est: Dic mihi adolescens fuítne aliquando mater tua Romæ? Negauit ille: ac sentiens iocū retorsit, obiiciens: sed pater meus sæpe. Augustus ludens suspicionem intendebat ad matrem adolescentis, veluti ab ipso stupratam: adolescens protinus eam suspicionem retorsit in matrem Cæsaris, aut in sororem. Nam oris similitudo non magis arguebat illum esse Cæsaris filium, quàm fratrem aut nepotem. Suet.

Augustus Cæsar.

Augustus Cæsar plurimùm affectauit iocos, saluo tamen maiestatis pudorísque respectu, nec vt caderet in scurram. Scripserat autem Aiacem tragœ-

tragœdiam, eandémque, quòd sibi displicuisset, deleuerat. Postea verò cū Lucius grauis Tragœdiarum scriptor eum interrogaret, quid ageret Aiax suus? respondit, In spongiam incubuit. Macrob. li. 2. c. 4. Sat.

Idem.

Cùm ei quidam libellum trepidus offerret, & modò proferret, manum modò retraheret: Putas, inquit, te assem elephanto dare? Macrob. lib. 2. c. 4. Saturn.

Idem.

Cùm ab eo Pacuuius Taurus congiarium peteret, dicerétque iam hoc homines vulgò loqui, non paruam ab illo sibi pecuniam datam: Sed tu, inquit, noli hoc credere. Macrob. lib. 8. cap. 4. Sat.

Idem.

Alium præfecturam equitum summorum, & insuper salarium postulātem, dicentémque, Non lucri causa dari hoc mihi rogo, sed vt iudicio tuo munus videar impetrasse, & ita officium deposuisse: hoc dicto repercussit, Tu te accepisse apud omnes affirma, & ego me dedisse non negabo. Ibidem.

Idem.

Alium saxo in expeditione percussum, ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamen res fortiter à se gestas iactantem, sic per iocum castigauit: At tu, cùm fugies, inquit, nunquam post te respexeris. Ibidem.

Idem.

Galbæ, cuius informe gibbo erat corpus, agenti apud se causam, & frequenter dicenti, Corrige in me si quid reprehendis, respondit, Ego te monere quidem possum, corrigere non possum: ad gibbum alludens. Macrob.

L. Manlius.

Apud L. Manlium, qui optimus Romæ pictor habebatur, Geminius Seruilius fortè cœnabat, qui cùm filios eius deformossissimos vidisset: Non similiter, inquit, Manli fingis, & pingis. Cui Manlius: Non mirū est, respondit, in tenebris enim & luce subobscura fingo, luce autem ac sole splendente pingo. Macrob. l. 2. cap. 2. Saturn.

Nero.

In Claudij stultitiam subinde iocabatur productione syllabæ, quum diceret, Posteaquàm desiit inter viuos morari, prima syllaba producta. Moros enim Græcè fatuum sonat: inde finxit morari, pro stultum agere, quemadmodum nos à poëta poëtari, à iuuene iuuenari. Suetonius.

Caligula.

Suprà apoph. de Auaritia.

Anonymus.

De Vespasiano patre narrat Suetonius, quum scurram multa in alios iacientem prouocasset vt in se quoque diceret aliquid: Dicam, inquit, vbi ventrem exonerare desieris, alludēs ad formam Cæsaris, qui faciem habebat cacaturientis. In cuiusmodi hominem locus extat Martialis,

Vtere lactucis, ac mollib. vtere maluis
Nam faciem durum Phœbe cacantis habes.

T. Vespasianus.

Cùm morbo grauissimo decumberet, quotidiéque morbus ingrauesceret, dixit, Puto, deus fio: significans se moriturum. Suetonius.

Iulius Cardinalis.

Cùm amicos ad cœnam vocasset, intérque conuiuandum, vbi in Basiliensis concilij mentionem incidisset, terra commoueretur: Bono animo estote, inquit, de synodo Basiliensi loquuti sumus, quæ omnem ecclesiam tremefecit, non tamen illisit. Æneas Syluius libr. commentariorum de Alphonsi reb. gest.

Ludouicus Crassus.

✝ In prælio contra Henricum Regem Anglorum ab equite quodam vrgebatur: eques enim apprehenso freno equi regij, captum regem esse clamabat. Ludouicus gladio equitem

obtruncauit, inquiens: At ne in latrunculorum quidem ludo Rex solus capitur. Ægid. Corrozetus de dict. & fact. memoral. quod alij Ioanni Regi rectius tribuunt.

Fridericus imp.

Fridericus Imperator, eos qui iocos moderatè ferrent, sapientes: qui autem promptissimè iocarentur, ingeniosos esse dicebat. Habet autem iocus inter seria suum etiam locum: qui vbi erumpit, vtriusque ingenium facilè declarat. Æn. Sylu. l. 4. cōmentariorum in Alphonsi res gestas.

Ludouicus 12. Gall. rex.

* Vnus ex stipatoribus eius cum aulico magnæ nobilisq; familiæ primario exarserat iracūdia. cùm stipator nobilitate generis non se esse inferiorem aulico iactitaret: erántq; eo nomine in certamen venturi. Hos ante se iubet sisti Ludouicus, rogátque stipatorem vnde ei genus, qui ita se cōferret nobiliss. domino. Tum ille, eo se genere natum ait, quo nullum sit nobilius. Id quidem fateri, ortum regem ex stirpe Noæ: sibi verò genus esse ac gentilitatem ex quopiam illorum qui cum Noa fuissent tempore diluuij. Cachinno sublato, rex cōuersus ad aulicum, despicisne eum, inquit, cui genus regiū & tibi æquale est? Eóq. ioco vtrumque placauit, & ambobus porrexit dexteram. Ex Annal. Franciæ.

Idem.

* Baionensem Centurionem & Lemouicensem superbius de exitu & ordine cuiusdam prælij differentes hactenus tulit, vt Baionensi diceret, Cùm te rogabo pernas quomodo salire oporteat: Lemouicensi autem, cùm te rogabo, Castanea qua in terra, & quo pacto repastinata serenda, & quibus campis rapa & napus læ tentur: tum demùm respondeto. Silente vtroque, cōuersus ad Lemouicensem, Nostin', inquam, in alio solo rapam biennio satam conuerti in napum, in alio napum raporum accipere speciem? ita & tu hausisti à Baionensi superbiam, ille verò à te ignorantiam, quæ te adeò turgidum reddit. Ex iisdem Annalibus.

Carolus Quintus.

* Admonitus aliquando in castris vt leges Germanis militibus de vitāda ebrietate ferret: respondit id perinde fore, ac si Hispanis interdiceret ne furarentur. Chytræus, orat. de Carolo 5. imperat.

Plura sub apoph. de Facetè dictis.

De ira.

Plato.

SApienter auditores admonebat, vt iratos se in speculo contemplarentur. Nam cùm faciem suam furibundam per omnia phrenetico similem viderent, eo dedecore territi, in posterum ab ira sibi facilè temperaturos. Fulg. lib. 7. cap. 2.

Aristoteles.

Alexandrum ira excandescentem placare volens, & sedare summam indignationem, hæc ad eum scripsit: Excandescentia & ira non in pares, sed in meliores existere solet. Tibi verò nemo par est. Ælian. libr. 12. de Var. histor.

Epicurus.

* Quid ira efficeret, sciscitatus, respōdit, immodica ira gignit insaniā. Seneca epist. 18. ad Lucill.

Isocrates.

* Praua ingenia, inquit, eadem solent esse ex contentiosa, vt non prius finem faciant pugnæ & contentionis, quàm lethalem acceperint plagam, & supplicio memorabili afficiantur. Anton. ser. de odio, &c.

Herodotus.

* Dicebat hominum animos in auribus habitare: bonis enim auditis corpus gaudio repletur: contrariis autem, inflatur irâ. Stobæus ser. 18.

Democritus.

* Iram, quemadmodum canes, cæcas criminationes parere dicebat.

Anto-

Antonius & Maxim. serm. de ira.

Seneca.

† An secundum naturam sit ira, manifestum erit, si hominem inspexerimus; Quo quid est mitius, dum in recto animi habitu est? Quid autem ira crudelius est? Homine quid aliorum amantius? Quid ira infestius? Homo in adiutorium mutuum generatus est, ira in exitium. Hic congregari vult, illa discedere: hic prodesse, illa nocere, &c. libro 1. de ira cap. 5.

Idem.

† Quid seruo? inquit, quid domino? Quid regi? Quid clienti tuo irasceris? Sustine paulum. Venit ecce mors, quæ nos pares faciet. lib. 3. de Ira cap. 43.

Macarius.

Interrogatus, quid ira iniuriarum erga homines memoriam tenentes, vim & animæ reminiscendi enecaremus: aduersus dæmones autem, cùm acceptorum ab eis malorum reminiscimur, detrimentum nullum sentiremus? respondit: Propterea quòd prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundùm naturam esset. Nicephor. Callist. lib. 11. Eccles. cap. 43. ex Euagrio.

De ira seu iracundia cohibenda.

Bias.

BOno consilio duo maximè contraria esse dicebat: Festinationem scilicet, & iracundiam: homo enim iracundus cùm extra seipsum sit, vacuus est omni consilio. Laert. in eius vita.

Chilon.

Docebat vincendam iram, quòd is affectus sit cæteris potentior: quam superare fortius est, quàm hostem armatum deiicere: nec minus exitij mortalibus fit ab ira, quàm ab hoste. Laert.

Aristippus.

Cùm videret succensere quendam, ac verbis indignari: Ne verba, inquit, per iram proferamus, sed verbis iram cōpescamus. Stob. ser. 18. Max. ser. 19.

Diogenes.

De non irascendo accuratè differenti, adolescens quidam proteruus, veluti periculum faciens, an re præstaret ea quæ docebat, inspuit illi in faciem. Tulit hoc leniter ac sapienter: Non quidem, inquit, irascor, sed dubito tamen an irasci oporteat. Laert. lib. 6.

Zeno Eleates.

Cùm maledictis lacessitus incandesceret, reprehensus quòd philosophus verbis improborum commoueretur: Si cōuitia, inquit, æquo animo admisero, ne laudes quidem sentiam. Lapidis est, non sentire discrimen inter laudantem & vituperantem: sed philosophi est, non ita commoueri, vt ab honesto recedat. Laert. libro 9. cap. 5.

Archytas.

Cùm in agro comperisset quosdā è famulis admisisse quiddam, sentiēs se commotiorem in illos nihil quidem tum fecit, tantum abiens: Fortunati, inquit, estis quòd irascor vobis. Cic. lib. 4. Tuscul. quæst. Bruson. lib. cap. 19.

Pythagoras.

* Prodest (aiebat) cum muliere iracunda consuetudinem habere exercitationis causa: vt equites decet ferocibus assuescant vti equis, quos si domuerint, aliis etiam facilius vtentur. Anton. & Maxim. sermone de ira.

Socrates.

Iratus filio aliquid delinquenti, nihil aliud dixit, quàm, Ipse te coërce. Laert. in vita Socratis.

Idem.

* Seruo delinquenti, Cæderem te, ait, nisi irascerer. Admonitionē serui insanius tempus distulit, illo tempore se admonuit. Senec. l. 1 de ira.

Democritus.

Ad quendam flagris sæuientem seruum, Desine, inquit, te seruo tuo similem ostendere. Seruus enim est qui suis cupiditatibus imperare non potest. Erasm. l 8. apoph.

Xenocrates.

Ingratitudinis vitij à Platone philosopho insimulatus, nunquam iracundia & indignatione se vinci passus est, sed animo immoto illi qui hoc indicauerat, ac ad vltionem instigarat: Hoc, inquit, quod nũc facio, mihi bonum atque commodum est. Quo dicto indicare voluit, non minus se curare propriam salutem, dum iræ frænum iniiceret, quàm Platonis maledicentiam, fortassis ab aduersario confictam. Ælian. libro 4. de Var. hist.

Plato.

Interrogatus per quid cognosceretur sapiens? respondit: Sapiens cùm vituperatur, non irascitur: cùm laudatur, non extollitur. Laert. in eius vita.

Idem.

Iratus seruo, cùm eũ castigare pararet, & forte interueniret Xenocrates, Flagella, inquit, hunc puerum: nã ipse sum iratus. Sibi diffisus est homo philosophus, sentiens animi commotionem. At vulgus hominum tum maximè punit, cùm irascitur. Laert. lib. 3. Ant. in Mel. par. 2. ser. 53. Val. Max. l. 4. c. 1. Vide Senec. de ira, li. 3. c. 12.

Idem.

Idem præterea famulo sic comminatus est, Loris te cæderem, ni iratus essem. Nihil iræ fidendum. Sapuit Syrus ille Terentianus, qui se coniicit in angulum, edormiturus quod biberat vinum. At ira minus sui compos est, quàm ebrietas. Laert. l. 3. Valer. Max. li. 4. c. 1. Plutarch. de educandis liberis.

Anonymus.

* Apud Platonem educatus puer, cùm ad parentes relatus, vociferantem videret patrem; nunquam, inquit, hoc apud Platonem vidi. Senec. lib. 2. de ira.

Sotion.

* Vt naues, inquit, egregiæ sunt, non quæ sereno cœlo nauigant, sed quæ tempestati resistunt, & seruantur: sic homines resistentes iræ, magni sunt & fortes. Anton. & Maxim. ser. de ira.

Aristoteles.

Dicebat, perinde atque fumus oculos commouet, & aspectũ ita conturbat, vt neque ea nobis vidẽdi potestas fiat, quæ sunt ante pedes: ita oborta ira rationi caligo suffunditur, vt se delinquere nulla cogitatione deprehendere possit. Stob. ser. 18.

Idem.

* Iracundiam describens, est, inquit, perturbatio ferina, dura & violenta potentia, cædium causa, calamitatis socia, iacturam concilians & dedecus, pecuniarum pernities, & perditionis origo. Stob.

Apollonius.

Iræ affectum ait, nisi diligentia, ac verbis placidis temperetur, in genuinum quendam morbum excrescere. Stobæus.

Idem.

Quisquis erga leuia errata vehementius quàm par est irascitur, is delinquentem non finit inter culpam extremam & mediocrem quid intersit dignoscere. Stob.

Theano.

Mulier ex Pythagorea philosophorum cohorte, excandescens aliquando in ancillam; Vapulares iam, inquit, nisi irata essem. Stob.

Naucrates.

Iracundis simile quid accidere dixit, quod lucernis, quæ copioso oleo magis inflãmantur. Stob. ser. 18. Max. serm. 19.

Demonax.

A quodam, cui imperator exercitum commiserat, interrogatus, quo pacto delegatam prouinciam quàm optimè gerere posset? Si, inquit, iracun-

cundia vacaris. Iram sensit vir prudẽtissimus ad omnem functionem inutilem esse. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Subinde suadebat, non facilè irascendum esse hominibus, si delinquerent: sed potius corrigenda esse vitia, medicorum exemplo, qui non indignantur ægrotis, sed morbum sanant. Eras. l. 8. apoph.

Pylager.

Rogatus quamobrem non delectaretur educandis pueris? Quoniam, inquit, nec meipso delector. Agnoscebat naturæ suæ vitium. Erat enim iracũdus & morosus, eóque nec appositus ad teneram ætatem instituendam: cùm hodie stulti parentes nullis libentius cõmittant liberos suos, quàm huiusmodi truculentis & asperis. Philost. in sophist.

Pyrrhus.

* Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici solitũ aiũt his quos exercebat pręcipere, non irascerentur. Ira enim perturbat artem, & quà noceat tantùm, non quà caueat, aspicit. Senec. de ira l. 2.

Antiochus sophista.

Cùm malè vulgò audiret, veluti formidolosus, quòd nec prodiret in concionem, nec Reipublicæ munia capesseret: Non vos, inquit, metui, sed meipsum: agnoscens bilem suam vehementiorem, quàm vt cohiberi posset. Sensit idem Plato, qui sunt iracundioris ingenij, ad disciplinas quidem esse idoneos, ad gerendam Rempub. non item. Philo. in sophi.

Anonymus.

Quidam iratus Agasoni, volebat eũ percutere, cúmque is clamaret, Atheniensis sum: ad asinum versus: At tu (inquit) Atheniensis non es: eíque multas plagas inflixit. Meminit Plut. in libello de Cohibenda ira.

Melanthius.

Negabat eam iram videri grauem quæ mentẽ cogat emigrare, sed quæ prorsus excludat domo. Sẽtiens, probis etiam ingeniis adiũctam esse iracundiam: sed hoc vitium esse tolerabile, si celeriter animus ad se redeat, & pro ira rationem in consilium adhibeat. At si perturbatio penitus insideat animo, ita vt excussa ratione feratur effreni impetu: certa pernicies est. Eras. li. 8. apoph.

Charilaus.

Seruo cuidã audacius agenti cum ipso, Ni iratus essem, inquit, occiderem te. Adeò putabat nihil rectè dici fieríve ab irato, vt ne in seruum quidem animaduertere voluerit cõmotior. Plut. in Lacon.

Anonymus.

† Quidam Rhodius cùm videret lictorem Prætori Rom. se clamoribus & minis lacessentem, sedato animo dicit: Non admodum curo quid dicas tu, sed quid ille (videlicet Prætor) tacendo cogitet. Plut. li. de cohibenda ira.

Cotys.

Erat natura celer ad iram, sæuúsque castigator eorum qui in ministerio deliquissent. hospes quidam ad illũ detulit vascula fragilia, tenuiáque, sed scitè curioséque celte tornóque elaborata At is hospiti quidẽ dedit munera, cæterùm vascula omnia confregit. demirantibus cur id faceret: Ne, inquit, sæuirem in eos qui fracturi erant. Prudentis est, naturæ suæ morbum agnoscere, & vitio materiam præripere. Plutarc. in apoph.

M. Cato.

Iratum ab insano nulla alia re differre dicebat, quàm mora temporis, sentiens iram esse breuem insaniam. Plut. & Stob. ser. 18.

Idem.

* Eum in balneo quidam percussit imprudens: postea satisfacienti Cato, non memini (inquit) percussum me. Melius putauit non agnoscere, quàm ignoscere Senec. lib. 2. de ira.

Cato Vticensis.

* Huic causam agenti in frontem

mediam, quantum poterat attracta pingui saliua, inspuisset Lentulus, abstersit faciẽ, & affirmabo (inquit) omnibus, Lentule, falli eos qui te negant os habere. Seneca libro 3. de ira cap. 38.

Vespasianus.

✝ Demetrio nunquam non de ipso obloquenti, hæc mandari iussit: Tu quidem nihil prætermittis, vt ego te interfici iubeam: ego tamen canem latrantem non occido. Xiphilinus in Vespas.

P. Franc. Borgia.

✝ Viator quidam cùm conuiciis in eum iactis verbera etiam minitaretur: cognouissetque paulò post, in quem stomachũ euomuisset, sibi redditus, magno sui pudore, genibus accidens, veniam precatur. Franç. verò humo sublatum, amplexúsque in Domino, assidere sibi iussit: hortatus ad patientiam, néve deinceps, si saperet, iracundiæ fræna laxaret. Ribadẽ. li. 2. de eius vita cap. 6.

Athenodorus.

*Ei ob senectutem flagitanti vt sibi liceret redire domum, Augustus concessit. At cùm ille Cæsari dixisset Vale, volens aliquod philosopho dignum monumentum apud illum deponere adiecit: Cæsar, cùm fuerit iratus, nequid dixeris fecerísve, priusquam Græcarum literarum xxiiij. nomina apud te recensueris. Cæsar autem philosophi dexteram amplexus, Adhuc, inquit, te præsente mihi opus est: totúmque etiam annum apud se detinuit, dicens illud Græcorum prouerbium, Silentij sunt tuta fidi præmia, siue approbans philosophi dictum, quòd tutum esset iram premere, ne prorumpat in verba, siue sentiens, philosopho profuturum fuisse, si hoc dictum non addidisset iam abiturus. Plut. in apoph. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Anonymus.

Ægyptius quidam monachus interrogatus, cur adeò se omnibus corporis voluptatibus subtraheret? respondit, Vt hac ratione omnem iræ causam & occasionem præcidam. Ira quippe vt de voluptatibus belligeratur, ita etiam voluptatem suppressione sopitur. Nicephor. Call. l. 11. Ecclesia. histor. c. 43. ex Euagrio.

De irrisione.

Agesilaus Ephorus.

CVm Agidis suasu factum esset, vt fieret omnium debitorum solutio, iámque tabulis in forum Clarium comportatis, ignis esset iniectus, ac flãma exurgeret, cæteris creditoribus mœstis insultabat dicens: Se nunquam clarius lumẽ, aut ignem vidisse puriorem. Debebat enim ipse plurimũ, & erat agrorum prædiues, nihil tamen cuiquam soluere habebat in animo. Extrema improbitatis est linea, etiam illudere iis quos afflixeris. Plut. in Lacon.

Thraciscalus.

Cuidam inter argumentandum dicẽti, Si hoc ita est, is in exilium. ridens subiecit, Si non est, redis. Eras. l. 6. apoph.

Argeus.

Faciens iter per Selinuntem, cum in monumento quodam hoc Elegiacum carmen vidisset inscriptum,

Hos restinguentes Mars forte tyrannida sæuus
Penè Selinuntis mœnia strauit humi.

Iure peristis, inquit, qui tyrannidem ardentem conati sitis extinguere: contrà oportuit illam sinere, donec tota deflagraret. Arripuit locum ex occasione verbi extinguere. Extinguitur enim quod opprimitur, & extinguitur incendium. Plutar. in Lacon.

L. Crassus.

Apud Perpennam iudicem defendebat Aculeonem, quem accusabat Ælius Lamia, homo omnium deformosissimus. Is cùm interpellaret odiose: Audiamus, inquit Crassus, pulchellum

chellum puerũ. Huic dicta cum esset arrisum, iterum ait: Audiamus etiam disertum, & multo arrisum est vehementius. parum enim facundus erat. Eras. li. 6. apoph.

Idem.

† Crassus in expeditione Parthica cùm Regem Deiotarum ætate prouectum in condenda noua vrbe occupatum offendisset, Videris mihi, inquit, ô Rex, nimis serò, hora nimirũ diei postrema ędificationem inchoare. Cui Rex: nec verò tu ipse satis mane progressus es, Imperator, ad bellũ Parthis inferendum. Crassus enim annum sexagesimum excesserat. Plut. in Crasso.

Antiochenis.

† Aduersus Iulianum, qui eos aduẽtu suo vexabat, vociferantes, & eum irridentes dicebant, eum barbam, quam densam & promissam gerebat, tondere debere, exeáque funes conficere. Tùm etiam numismata eius taurum habere, qui cornibus suis mundum expugnarit. Socrates li. 3. hist. c. 15.

M. Cincius.

Quo die legem de donis ac muneribus tulit, C. Centoni prodeunti, ac satis cõtumeliosè interroganti, quid fers Cinciole? Irridens hominem, Vt emas, inquit, si vti velis. Ridiculè autem notauit hominem quòd donatis & commodatitiis rebus vti gauderet. Eras. li. 6. apoph.

Cicero.

Quum M. Appius in procemio diceret, se magnopere rogatũ ab amico, vt in causa clientis adhiberet curam, eloquentiam & fidem, hic Cicero, Adeóne ferreus homo es, inquit, vt ex tam multis quę rogauit amicus nihil præstes? Plut. in apoph.

M. Lælius.

Suprà apopht. de Fortuna & pulchritudine corporis.

Vide apoph. de facetè & iocosè dictis.

De iudice bono & incorrupto.

Bias.

Dicere solebat, se malle inter inimicos quã amicos iudicare Nam ex amicis alterum prorsus futurum inimicum, ex inimicis autem alterum amicum fore. Bruson. libr. 3. cap. 10.

Democritus.

* Optimus (inquit) iudex esse iudicatur, qui citò intelligit, & lentè iudicat. Alterum quidem est beneuolentiæ, alterum autem diligentiæ exquisitæ. Ant. serm. de incorruptis iudicibus.

Idem.

* Addebat, nihil inconsideratè agẽdum in iudicio, sed prius deliberandum, nec cogitatione festinandum vt aliquid plus quàm liceat dicatur: sed lentè & cunctanter appetitio accuratè exercenda est, nec ad gratiam immutanda: nam inconstans inconsulto, & leuis temerario deterior est. Eod. serm.

Themistocles.

Oratus à Simonide poëta, vt amicum non adeò iustã causam habentẽ quem cõmendatissimum haberet: respõdit, Nec Simonidẽ fore bonũ poëtam, nisi mensuram modúmque in canendis carminibus, quæ scribebat, curaret: Neque se bonum prætorem habitum iri, si legibus ac iustitiæ, alicuius gratiam præposuisset. Fulg. lib. 6. c. 4. & Plut. in apoph.

Archita.

Dicebat iudicem & aram idem esse; pariter enim ad vtrumque confugiunt, qui iniuria afficiuntur. Sentiẽs, tales oportere iudices esse, vt oppressis sint præsidio. Refert Aristot. Rhetor. 3.

Aristides.

Quum inter duos priuatos causam cognosceret, & alter quò Aristidem irritaret in aduersarium, extra

causam multa commemoraret, quibus ille læsisset eum. Aristides interpellans hominem, Ista nunc, inquit, missa fac bone vir, & si quid te læsit eloquere: tibi enim in præsentia, non mihi iudex sedeo. Plut. in Aristide.

Alcamenes.

Cuidam ab Alcamene sciscitanti, quam ob rem seniores apud Lacedæmonios plures dies sumeret ad cognoscendum in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus obnoxius sit legi. Ideo, inquit, pluribus diebus cognoscunt, quoniam si in capitis discrimine errauerint, non est corrigendi cōsilij potestas, oportet autem à causa liberatum, obnoxium manere legibus. quod fit, vt secūdum eandem legem liceat aliquid rectius de reo statuere. Hoc temperamento prouisum est, ne vel occidatur innocens, vel effugiat nocens: qui quamuis errore iudicum sit absolutus, potest eadem lege denuo conueniri, pœnásque dare legibus. Plut. in Lacon.

Lysias.

* Dicebat iudices eadem mēte præditos esse debere, qua legislatores. Stob. ser. de magistratu.

Idem.

Interrogatus, cur munera à Messenis oblata nō accepisset? Quoniam in leges iustitiæ grauiter peccassem, inquit. Maluit vir prudentissimus bona conscientia iudicare, quàm propter munuscula à iustitiæ tramite turpiter discedere. Plut.

Agesilaus.

Cùm in causa quadam iudex esset, & is qui accusabat rectè dixisset: patronus verò malè, qui tamen subinde repeteret, Agesilaum docere, vt legibus opitularetur, perinde ac si optimā haberet causam: hominis improbitatem reprehendens, ait: Si quis domum tibi oppugnaret, aut vestem arriperet, num expectares vt architectus aut sartor tibi esset auxilium laturus? Quo dicto indicabat, iudici nequaquam conuenire, vt opitularetur iis qui contra leges aliquid delicti admiserunt. Plutarchus in Lacon. apoph.

Hippodromus Sophista.

Clementi tragœdiarum actori longè præstantissimo, quum apud Amphyctiones optimè re gesta negata esset victoria, quòd Byzantius esset, atque id temporis Byzantium à Romanis obsideretur, prosiliens clamauit; Valeant applaudentes, ac perperam de re iudicantes: Ego, inquit, Clementi victoriam decerno. Quum alter histrio appellasset Cæsarem, obtinuit Hippodromi suffragium. Philost. in sophistis.

Epictetus.

* Nihil est, inquit, quod eum qui præest magis deceat, quàm vt neminem vel superbè contemnat, vel indecorè admiretur, sed ex æquo omnibus præsit. Anton. serm. de iudicibus incorruptis.

Idem.

* Sequentia dicta etiam eius sunt. Sicut vera trutina, neque à bona & concinna corrigitur, neque per falsam examinatur, sic etiam iustus iudex, neque à iustis castigatur, neque apud iniustos iudicatur. Minimè in iudiciis delinques, si ipse in vita tua delicta caueris. Melius est, sententia iustè pronuntiata reprehendi ab eo qui merito suo damnatus est, quàm si iniustè iudicaueris iure à natura vituperari. Quemadmodum Lydius lapis indicat aurum, non autem ab auro examinatur: sic & homo qui iudicandi facultate pollet. Turpe fuerit iudicem ab aliis iudicari. Stob serm. 9.

Machetas.

Philippus Macedo Machetæ cuiusdam pro tribunali sedens causam cognouit, sed dormitabundus, nec satis attentus ad iuris æquitatem: itaque sententiam tulit aduersus Machetam. Verùm quum is exclamasset, se ab ea sententia appellare, rex ita-

iratus, ad quem? inquit. nam appellandi verbum monarchis est inuisum. Hic Machetas: ad teipsum, ô rex, inquit, si expergiscaris, & attentius audis causam Ac tum quidem surrexit rex. Cæterùm posteaquam causam apud se melius perpendisset, intelligerétque Machetæ factam iniuriam, iudicata quidem non rescidit, sed pecuniam qua damnatus fuerat Machetes ipse persoluit. In vno facto, quot regiæ virtutis argumenta? Non perseuerauit irasci & prouocanti, & somnolentiã publicè obiicienti: sed per otium rem animo accuratius considerauit, iam ab ira liber. Sit hoc ciuilitatis, regiæque moderationis: illud verò prudentiæ, quòd ingenioso commento sic damnatum exemit damno, vt regiam tamen in iudicando authoritatem non proderet, mulctam priuatam perinde quasi ipse damnatus esset, dissoluit. Plutarch.in apophtheg.

Idem.

Harpalus pro Cratete propinquo ac familiari suo, qui iniuriarum postulabatur, petiit à Philippo, vt reus mulctam quidem solueret, sed à causa liberaretur, nec damnatus hominum maledictis exponeretur. Hic verò Philippus: Præstat, inquit, vt ipse malè audiat, quàm vt nos propter illum. Indulgebat amicis, sed quatenus licebat, integra iudicis opinione. Plut.

Idem.

Duo pariter scelerosi sese inuicem accusabant, cognoscente Philippo: rex audita causa pronuntiauit, vt alter exularet Macedonia, alter illum insequeretur. Hoc Græcè sonat iucundius, quòd φεύγειν & ad fugientẽ pertineat, & ad exulantem, fugientem autem insequimur. Neutrum igitur absoluit Philippus, sed vtrunque damnauit exilio. Plut.

Anonyma.

* Cùm anus quædam præsidente Philippo causam diceret, ipsúmq; ad ea quæ præponenda erant somniculosum videret, rogabat vt sibi liceret prouocare. Et cùm ille quæreret, ad quemnam? Ad Philippum, respondit, vigilantem. Stob. ser. 13.

Alexander.

Orante accusatore, altera manu aurem solebat occludere. Interrogatus, cur id faceret, respondit: Defensori etiam dandus est audiendi locus. Antonius in Melissa, parte 1. sermo. 53. Plutarchus sic recẽset, Initio quum in caussis capitalibus sederet iudex, accusatori alteram aurem occludebat: rogatus, cur id faceret? Alteram, inquit, integram seruo reo.

Antigonus.

Frater Antigoni Marsis litem habebat: sed à rege postulabat, vt causa domi cognosceretur. Cui Antigonus. Si nihil, inquit, præter ius agimus, melius fiet in foro, cunctísque audientibus. Non impetrauit hoc à rege fraternus affectus, vt vel tantillum de iure concederet. Ipsum autem hoc dilemmate constrinxit. Si iniustam causam habere te scis, cur litigas? Sin iustam, cur fugis hominum conscientiam, & ad domesticas latebras rem fori pertrahis? non cariturus sinistra ciuium suspicione, etiam si ob bonam causam viceris. Plut. in apoph.

Antiphon.

* Si peccandum sit in iudicando, præstat (inquit) accusatum absoluere iniustè, quàm iniustè perdere. Illud enim quidem peccatum est, hoc verò impietas. Stob. serm.

Scipio minor.

* C. Liuium prætereuntem cùm vidisset: Hunc, inquit, virum scio peierasse: verùm quoniam nullus illum defert, non possum simul & accusator esse, & iudex. Sit hoc in censore moderationis & iustitiæ exemplum. Plut. in apoph.

M. Antoninus.

Dicere solebat, priuatos quidem

homines multos habere iudices: principi autem nullum esse alium iudicem quàm Deum. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Q. Maximus.

† Atilium Calatinum Soranum oppidi proditione reum admodum infamem imminentis damnatione periculi, Q. Maximi soceri pauca verba subtraxerunt: quibus affirmauit, si in eo crimine sontem illum ipse comperisset, diremturum se fuisse affinitatẽ. Continuò enim populus penè iã exploratam sententiam suam, vnius iudicio concessit, indignum ratus eius testimonio non credere, cui difficillimis Reipubl. temporibus, benè se exercitus credidisse meminerat. Val. Max. li. 8. c. 1.

Trochenus.

† Quidam Nobilis furore amens, enséque districto rusticanum hominẽ aggressus occidere cogitabat. Hic rusticus primùm quidem fuga saluti consulere tentauit, sed cùm acrius se vrgeri sensit, educta machæra; Quæso, inquit, Domine mi, ne mihi vim inferas, alioquin quo potero modo resistã. Sed cùm ille acrius instaret, pedem fixit rusticus, & nobilem interemit. Raptus est ad tribunal à cognatis interfecti; qui in Curia Grationopolitana plurimum se posse quã gratia, quàm opibus arbitrabantur. Sũmus in ea Præses Trochenus æqui amantissimus, cognita causa, nihil moratus accusatorum potẽtiam, hac sententia reum innocentem declarauit, & absoluit. Licuit, inquit, Machæræ se contra ensem tueri. Et quidem rectè, vim enim vi repellere licet. In eiusdem Curiæ decretis.

Vide apoph. de Iustitia.

De iudice malo & corrupto.

Pythagoras.

* QVi de malis, inquit, pœnas nõ sumunt, bonos affici volunt iniuriis. Stob. serm. de magistrat.

Philippus.

Quendam ex Antipatri amicis in iudicum numerum ascripserat. Verùm pòst, vbi cognouit illum tingere barbam & capillos, submouit eũ, dicens: Qui in capillis fidus non esset, eum in rebus gerendis non videri dignum cui fideretur. Fuco vtebatur in tingẽdis capillis vbi non multum erat lucri: multo magis vsurus erat fuco in publicis negotiis, vbi dolus interdum ingens adfert emolumentum. Et hanc oportet regum præcipuam esse curam, vt cognoscẽdis causis viros præficiant incorruptos. Id quî fieri potest, vbi venduntur iudicandi munia, & is designatur iudex, non qui vir melior est, sed qui ad dandum prior, aut largior? At apud Philippum nec Antipatri tantum valebat authoritas, quin suspectum è iudicum ordine moueret. Plut. in apoph.

Catulus.

† Reus adulterij commissi in domo Cæsaris, Clodius Iudices pecunia corrupit, & absolutus est. Atque antequam sententiam ferrent, petierãt à senatu præsidium, quod nõ erat nisi damnaturis necessarium, & impetrauerant. Itaque illis eleganter Catulus absoluto iam reo: Quid vos, inquit, à nobis petebatis? An ne nummi vobis eriperentur? Inter hos tamen iocos impunè tulit ante iudicium adulter, in iudicio leno, qui damnationem peius effugit, quàm meruit. Seneca Epist.

Democritus.

* Damnandi sunt (aiebat) nec absoluendi, qui aliquid dignum exilio, aut vinculis, aliáve pœna committunt. Si quis verò temerè absoluerit, lucri aut voluptatis gratia, iniustè facit, & iniustitiam ei cordi esse necessarium est. Stob. serm. 44.

Iamblichus.

* Malum iudicium omnis mali cau-

causam esse dicebat. Stobæus eod. serm.

Qu. Flauius.

Apud populum reus actus, accusante C. Valerio, quum quatuordecim tribuum suffragiis damnatus esset, proclamauit, Se innocentem opprimi. cui Valerius æquè clara voce respondit: Nihil sua referre, nocens an innocens periret. Ea vox tam violenta, reliquas tribus reo cōciliauit: itaque reus, quem prostratum credebat, absolutus est. Erasm. li. 6. apoph.

Q. Calidius.

Ex prætura Hispaniensi accusatus à Gallis, quum sensisset iudicibus pecuniam contra se datam in eos iudices qui paruo pretio corrupti eum damnauerant, exclamauit: Idoneam mercedem pro meo capite pacisci debuistis. Bruson. libro 3. cap. 10.

Cicero.

Infrà, de Victoria.

Vide apoph. de Iniustitia.

De iudice incauto.

Ptolemæus rex.

CVm alea luderet, assistens quidam, condemnatorum ipsi nomina recitabat, & crimina in eos collata referebat, vt ille, quinam mortis supplicium commeruissent decerneret Berenice verò vxor eius accepto libello è pueri manibus, non permisit vt ad finem vsque legeretur, dicens. Non sic obiter aduertendum animum esse, cùm de hominis salute disceptaretur: sed cogitandum, & relinquenda ludicra. Non enim similem esse casum talorum, & corporū. His auditis, delectatum Ptolemæum ferunt, neque postea vnquam inter ludendum de capitalibus causis audiuisse. Ælianus libro 14. de Varia historia.

De iudicio nimis exacto.

C. Lucilius.

DIcere solebat, nolle se sua scripta legi, nec à doctissimis, nec ab indoctissimis: quòd hi nihil intelligerent, illi plus saperent quàm vt posset illorum iudicio satisfacere. Id exprimebat huiusmodi versu trochaico.

Persium non curo legere: Lælium Decimum volo.

Erat Persius illius ætatis omnium doctissimus habitus: Lælius erat vir bonus, & non illiteratus, sed nihil ad Persium. Refert M. T. cùm aliis aliquot locis, tum lib. de Oratore secundo.

M. Antonius orator.

Rogatus quam ob causam nullam vnquam orationem scripto mandasset? Vt, inquit, inficiari queam à me dictum esse, si quid fortè aliquando dixi, quod opus non erat. Labilis est hominum memoria, vt ægrè reperias duos, qui quæ simul audierunt, eodem modo referant. Hinc parata tergiuersatio, Non dixi aut non sic dixi: aut dixi quidem, sed hoc adieci. Eras. li. 8. apoph.

De iudicio iusto non temerè mutando.

Boso rex Arelatensis.

QVum ob alapam episcopo suo inter sacrificandum illatam, accusatus apud Othonem primum Romanorum imperatorem, capitis damnaretur, archiepiscopus verò vnà cum reliquis episcopis, abbatibus, principibus intercederent, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur. Rex hoc audiens: Non ęquum est, inquit, vt rectum imperatoris iudicium executioni non mandetur, cùm non cōueniat vel vllum verbum à principis ore frustra egredi. Munsterus reci-

tat. libr.2.Cosmograph. vbi de Arelato.

De iudicio in re ignota non ferendo.

Diogenes.

CVidam ad ostentationem ingenij multa de rebus cœlestibus differenti: Quàm nuper, inquit, de cœlo venisti? Socratem in hoc retulit, cuius ad illud: Quæ suprà nos, nihil ad nos. Laërt. lib 6.

Anacharsis.

Admirabatur, qui conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes? Sentiens, de arte quacunque neminem melius ferre iudicium posse, quàm ipsum artificem. Certabant in theatro histriones, cantores & gladiatores, quorum artes populus nequaquã intelligebat: nihilominus tamen aliis applaudebant, alios explodebant. Laër. l.1.c.9.

Stratonicus.

Ptolomæo rege de musica cum ipso differente: Aliud est, inquit, ô rex sceptrum, aliud plectrum. Significans non esse regium de musica cum musico disputare. Eras. libro 6. apoph.

Idem.

Idem Minnaco fabro, secum de musica disceptanti: Non animaduertis, inquit, te supra malleum loqui? Castigauit hominem de rebus sibi ignotis & incognitis loquentem. Idem.

Idem.

Idem in eum, qui quum prius fuisset olitor, postea factus musicus, de arte secum contenderet, pronuntiauit senarium Græcum, vulgò celebrem.

ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

id est,

Quã quisq. norit artẽ, eam canat licet.

Idem.

Zetho de musica differenti, Ne vnum, inquit, nequaquam oportet de musica loqui, qui tibi nomen omniũ à Musis alienissimum elegeris, teipsum pro Amphione appellans Zethum. Amphion, vt est in fabulis, cãtu citharæ condidit Thebas, at Zethus frater rusticus fuit. Apparet illum sibi mutasse nomen. Erasm. li.6. apoph.

Anonymus.

Psaltes quidam apud Antigonum artis suæ specimen edebat. Quum verò sæpius Antigonus diceret: Constringe netem & rursus mediam: indignatione commotus, respondit, Auertant, ô rex, à te dij malum hoc, vt me melius atque exquisitius hanc artem teneas. Iniquè tulit musicus eius reprehensionem, qui à musices studio planè alienus erat, indignum esse putãs, artificem reprehendi ab eo, qui manus fidibus nunquam admouisset. Ælian. lib. de Var. histor. & Plut. in apoph. de Philippo rege idem recenset.

Hippomachus.

Hippomachus pugilãdi magister, quum Athleta quidam ex eius discipulis specimen exhiberet artis, & circunstans multitudo vniuersa acclamaret, percussit eum virga Hippomachus, inquiens: Sed tu perperam neque sicut oportebat fecisti, quod melius fieri debebat. Nam si quid artificiosum præstitisses, non hi te collaudarent. Innuens, eos qui vnumquodque ritè gerunt ac administrãt, non multitudini, sed iis tantum, qui rei notitiam aliquam haberent, placere oportere. Videtur & Socrates populi iudicium repudiare in collo, qui ad Critonem, cum Crito veniens ad eum in carcerem, suaderet vt effugeret, & Atheniensium contra se iudicium corrumperet. Ælian. lib.2. de Var. histor.

Apelles.

Tabulás in pergula proponere solebat,

labat, póstque eas latitans, quid prætereuntes reprehenderent auscultabat: Sutor quidam reprehendit, quòd in crepidis pauciores vna intus fecisset ansas, tulit hoc tacitus Apelles. postridie quum idem circa crus aliquid notaret, Apelles indignatus prospexit, denuncians illi ne sutor vltra crepidam iudicaret. Quod & ipsum in prouerbium abiit. Bruson. libro 1. cap. 10.

Idem.

Alexander Ephesi suam ipsius imaginem, quam Apelles finxerat, contemplatus, non laudauit pro dignitate picturæ. Quum autem introductus equus hinniret equo picto, perinde atque vero: Atqui ô rex, inquit Apelles, hic equus in discernendis picturis longè te meliore iudicio præditus esse videtur. Ælianus lib. 2. de Var. hist.

Nicostratus.

Infrà de Oratione nimis elaborata.

Zeuxis.

Megabyzus quum aliquando picturas tenuiter & ruditer confectas laudibus extolleret: alias verò cum summa industria elaboratas reprehenderet: pueri Zeuxidis eum deridebant. Zeuxis itaque: Cùm taces, inquit, Megabyze, nescio quid magni de te sibi pueri hi pollicentur, respiciunt enim ad vestem & cultum tuũ. Simulac verò quid artificiosum vis dicere, te contemnunt. Parcior igitur & consideratior sis in laudandis compescens linguam, neque cuiusquam, quæ nihil attinent, opera vel artem collaudes. Ælianus libro 2. de Varia histor. Sed hoc ipsum. Bruson libr. tertio, capite decimosexto, & Erasm. libro 6. apoph. Apelli ascribunt: Plinius autem pro Megabyze ponit Alexandrum magnum.

Polycletus.

Polycletus insignis statuarius, eodem tempore duo simulachra fecit: alterum ad arbitrium plebis, alterum iuxta peritiæ artísque normam. Gratificatus verò plebi hoc modo est. Ad singulorum accessum transposuit & commutauit aliquid, morem gerens vniuscuiusque voluntati & enarrationi. Itaque proposuit vtrunque. Et alterum quidem omnes admirationi, alterum ludibrio ac risui habuerunt. Respondens autem Polycletus: At hoc, inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à vestra arte profectum est: quod verò suspicitis, ego mea facultate sum fabricatus. Ælianus libro decimo quarto, de Var. histor.

C. Caligula.

† Illustrium virorum ingenia contempsit, Homeri carmen abolere cogitauit, sæpius dictitans licere sibi quod Platoni, qui poëtam illum ex sua ciuitate sustulit: parúmque abfuit, quin omnia Liuij Maronísque monumenta aboleuerit: Hunc nullius fuisse ingenij testatus, illum negligentem & verbosum. Labieni, Cordi, Cremutij, Cassij Seueri scripta Senatus consultis abolita, requiri, & esse in manibus lectitaríque permisit, quando maximè sua interesset, vt facta quæque posteris tradantur. Ita propositerè de doctorum monumentis iudicabat. Sueton.

Anonymus.

Romæ in foro pendebat tabula quædam, habens imaginem pastoris vetulicum pedo: de hac Teutonum orator rogatus, quanti eam æstimaret? satis Germanicè respondit: Se nolle sibi dono dari talem viuum, aut verum. Non spectauit artificium pictoris, sed formam tantùm, nec potuit etiam iudicare de re sibi ignota melius. Eras. l. 8. apoph.

De iuramento vel iureiurando.

Thales.

ADultero sciscitanti, An abiuraturus esset adulterium: Non, inquit, est periurium adulterio peius. Significare voluit vir sapiẽtissimus, illum stultè dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitasset committere. Eóque in atrocioribus sceleribus nihil ponderis habet iusiurandum. Quisquis enim audet dare venenum, audebit & cum periurio inficiari. Thaletis dictum recitatur à Laërtio l.1.c.1.

Solon.

Tantam morum probitatẽ inesse hominibus oportere dicebat, vt non opus esset ligare iuramento. Maxim. serm. 33.

Socrates.

Socrates bonos viros decere dicebat, vt eos mores ostenderent hominibus, qui essent iureiurando firmiores. Antonius in Melissa par. 2. sermon. 63.

Cleanthes.

* Dicebat iurantem eo ipso quo iurat tempore verè iurare aut peierare. nam si ita iuret, tanquam facturus, quòd iusiurandum attinet, verè sanctéque iurauit: sui proposito dissentiente, tanquam non facturus, peierauit. Stob. ser. 28.

Pythagoras.

† Deierare per Deos vetabat: Quemque enim id studiosè curare oportere, vt ex vitæ merito, sibi fides haberetur. Laërtius l. 8.

Cleomenes.

Cum Argiuis septem dierum pactus inducias, cùm obseruans deprehendisset illos tertia nocte indulgere somno, fiducia videlicet induciarum adortus est eos, & alios interfecit, alios abduxit captiuos. Cæterùm quum illi probro daretur violata iurisiurandi fides: De diebus, inquit, pactus sum, noctes non additæ sunt in iureiurando. Quanquam & alioqui, quicquid mali quis fecerit hostibus, id & apud deos & apud homines habetur iustitia præstantius: verùm huic magnificæ voci non respondit euentus. Nam & vrbe, cuius gratia violarat conuenta, frustratus est, & quòd mulieres detractis è templis deorum armis illum vltæ sunt: perinde quasi diis ipsis, quos contempserat, pœnas de ipso sumentibus. Postremò versus in dementiam, ipse sibi gladiolo quodam fodit & incidit corpus à talis vsque ad loca vitalia, itaque vitam finiit, ridens ore diducto. In hoc apophthegmate nihil habes imitatu dignum, vtile tamen exemplum ad vitandam iurisiurandi violationem. Plut. in Lac.

Agesilaus.

Barbaros, qui iurisiurandi religionem violassent, ita laudare ac probare solebat, vt diceret eos nulla re magis deos sibi infestos reddere, quàm si sacrosanctum iusiurandum temerè violarent. Ælian. libro 14. de Varia hist.

Pericles.

Amico roganti, vt pro se falsum diceret testimonium, cui adiunctum erat iusiurandum, hoc est periurium: respondit, Se quidem amicum esse, sed vsq. ad aram. Sentiens, aliquoúsque gratificandum amicis, sed citra iuramenti violationem. Plutarch. in apoph.

Isocrates.

Iusiurandum oblatum duabus de causis fide firmandum esse suadebat. Vel vt ipsum turpi suspicione liberes, vel vt amicos ex magnis periculis eripias. Pecuniarum verò gratia, etsi iustam causam haberes non per deos iurandum dicebat. Stob. sermone 25.

Lycurgus.

Eatenus amicis & familiaribus

auxiliandum esse dicebat, vt interim periurium non admitteretur. Idem.

Lysander.

Dicere solebat, pueros tesseris, viros iuramentis oportere circumuenire. Quidam tamen hoc dictum Philippo Macedoni etiam ascribunt. Vter verò dixerit, mea sententia longè à recto iustóque aberrauit. Neque verò absurdum est, si dissentiam à Lysandro. Nam ille tyrannidem exercebat. Ego verò quo animo sim, ex eo manifestum est, quòd minimè mihi hoc dictum probatur. Ælianus libro 7. de Varia histor. Plutarch. in Lacon.

Anaximenes.

Alexander statuerat Lampsacum diruere. Ad id tendenti cùm Anaximenes veniret obuiam extra muros, deprecaturus suæ ciuitatis perniciem, Alexander suspicans quid esset petiturus: Iuro, inquit, me non facturum quod petet Anaximenes. Tũ Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampsacum diruas. Captus erat Alexander, & iureiurando compulsus est seruare quos demoliri statuerat. Erasm. lib. 6. apoph.

Populus Rom.

Populus Rom. Carbone pollicente quippiam, & addente iusiurandũ cum execratione: populus vicissim iurauit, se illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda est fides: leuibus, ne iuratis quidem. Refertur ad id versus Menandricus.

Τρόπος ἐστ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος,
Suadet loquentis vita non oratio.
Eras. l. 6. apoph.

D. Ludouicus Franc. R.

✝ Ad pactum cum Saracenorum principibus de redemptione stabiliẽdum, cùm hi ab illo, genus quoddam iuramenti Christianæ pietati non admodum consentaneum exigerent, se eo modo iuraturum negauit. Cuidam autem è Francis Proceribus, id vehementer vrgenti, ac dicenti nisi eo pacto iuraret, fore vt captiui omnes ab iis interimerentur: Respondit: Integrum illis esse quæ vellent facere, se verò malle vt pium Christianum occumbere, quàm Deo sibi irato vitam ducere. Ionuil. in eius vita, capite 46.

De iurisprudentia.

Serb. Sceuola.

SErbidius Scæuola, vir tũ iurisprudentia, tum M. Antonini imperatoris amicitia celebris, dicere solitus est: Ius ciuile vigilantibus scriptũ esse, non dormitantibus. Sentiens, Iurisprudentiã non sine summo studio percipi: quemadmodum Aristoteles sic edidit libros Naturalium, vt non essent editi, nisi viua vox doctoris accederet. Refertur libro Pandectarum 41. titul. Quæ in fraudem credi l. Pupillus. Verùm ex Scæuola merito requirit studium ac vigilantiam à iurisprudentiæ candidatis: ita nemo non improbabit sententiam Iodoci, qui Mecliniensi senatui præcedit. Nusquam enim nõ magna contentione tuebatur: neminem posse, vel vnius legis intelligentiam consequi, qui quicquam sciret in bonis literis. Et cùm in conuiuio quodam mecum disputans incaluisset, addebat, vix esse treis in orbe, qui leges Cæsareas intelligerent. Aderat huic conuiuio Ioannes Syluagius, Caroli tum regis cancellarius, Georgius ab Halonio, Blasius iureconsultus, & alij nonnulli. Fatebatur tamen, Bartolum leges ad plenum intellexisse, cùm constet, illum tot locis hallucinatũ esse. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Q. Mutius.

✝ P. Ser. Sulpitius forensis orator, cùm de re sui amici Q. Mutium consuluisset, neque responsum eius intelligens iterum ac tertiò interrogasset, tandem à Mutio obiurgatus

est, dicente: Turpe esse patricio viro, & causas oranti, ius in quo versaretur ignorare. Ea veluti contumelia tactus Seruius adeò diligenter in prudentiam iuris deinceps incubuit, vt eius peritissimus habitus sit. Cic. in Bruto.

Vide apoph. de Legibus.

De iustitia.

Thales.

Thales Milesius interrogatus, Quo pacto quis optimè iustissiméque viueret? Si, inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne faciat ipse. In alienis, enim erratis perspicaces sumus, ad sua quisq; lusciosus est. Laër. lib. 1. c. 1.

Pythagoras.

* Dicebat peregrinum virum iustum non modò ciue, sed etiam consanguineo maioris esse faciendum. Stob. serm. 9.

Bias.

Damnaturus quempiam ad mortem, lachrymatus est miseriam hominis, & meritò deplorandam fortunam. Verùm cùm dixisset quidam, Quid est quod defleas, cùm in tuo sit arbitrio, condemnare aut liberare hominem? respondit Bias: Necessarium quidem esse, naturæ condolere: à lege autem & iustitiæ regula discedere, magis perniciosum est Stob. ser. 44.

Zeno.

Cùm ex eo quidam familiarium quærerent, qua possent ratione iustitiam colere, nihilque iniuriæ facere: Si semper, inquit, me vobis adesse existimabitis. Max. ser.

Antisthenes.

Negabat sapientem virum obstrictum esse legibus ab hominibus promulgatis: intellexit vir prudentissimus, sapientem obligatum esse virtuti, iuxta cuius normam vitam instituit. Leges enim non omnia præscribunt, sed ipsa ratio docet quid turpe quídque honestum, & virtutis regula vbique ostendit, quid viris bonis agendum sit, Laërt. l. 6.

Idem.

Frequenter dicere solebat virum iustum pluris faciendum, quàm cognatum. Arctiora enim sunt vincula virtutis, quàm sanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus est, propter animorum similitudinem. Laër. l. 6. c. 1.

Idem.

Aiebat, homines virtute præditos sibi parare defensores non fortes tantùm, sed etiam æquos & iustos. Nolunt enim defendi, si contra iustitiæ leges aliquid admittant. Eras. Rot. l. 7. apoph.

Democritus.

* Bonum est (dicebat) non iniuriã non facere, sed non velle quidem. Stob. serm. 9.

Aristides.

Quendam reum egerat, at cum iudices post Aristidis accusationem nollent audire reum, protinus ad suffragia, quibus eum damnaturi erant, properarent: Aristides supplex pro reo intercessit apud iudices, vt eum iuxta legum præscripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum æquíque obseruantia. Plut. in in vita Aristidis.

Idem.

Interrogatus, quid iustum esset? Aliena non concupiscere, respondit. Stob. ser. 9. Phauorinus 14.

Idem.

Cùm Athenienses eò deuenissent, vt Aristidem ostracismo (id erat dãnationis genus, quod testulis peragebatur) in exilium agerent, ac rusticus quidam illiteratus testulam ad eum deferens iussisset, vt Aristidis nomen inscriberet? Nostíne, inquit Aristides, Aristidem? Cùm ille negasset se nosse, molestè tamen ferret, quòd iustus cognomine diceretur: silnis

Aristides, & nomen suum inscripsit testulæ, ac reddidit. Tam leni animo ferebat iniustam damnationem. Grauissimum autem vitæ innocenter actæ testimonium est, è tanta multitudine neminem extitisse, qui aliquid obiiceret, quàm Iusti cognomen, quod ipse tamen sibi non imposuerat. Plutarch. in Aristide.

Pericles.

Ab amico rogatus, vt pro se causaque eius falsum peieraret: respondit, Oportet me amicis accommodare, sed vsque ad aras. Gell. li. 1. c. 3. Plut. & Eras. in prouerbio, Vsque ad aras amicus.

Plato.

Eam scientiam quæ à iustitia remota est, calliditatem, potius quàm sapientiam appellandam, dicere solebat. Cicero lib. 1. Officiorum. Stob. serm. 9.

Philemon.

Eum virum iustum esse pronuntiabat, non qui iniurius non esset, sed qui cùm esse possit, ne sit cauet: neque qui parua non accipit, sed qui magnis cùm potest, abstinet: neque qui omnia hæc seruauerit, sed qui incorrupta legitimáque natura iustus esse mauult, quàm videri. Phauorinus.

Phocion.

Ab Antipatro rogatus, vt nescio quid iniusti faceret: Non potes, inquit, simul me amico & adulatore vti. Amicus enim eo vsque obsecundat amico, quousq; iustitia & æquitas patitur. Plut. in apoph.

Demosthenes.

Eos homines in primis laude dignos pronuntiauit, qui nullam anteponerent iustitiæ vtilitatem. Pecunias enim quisque possidere potest, at iustitiæ gloria pecuniis non emitur. Phauorinus. Verùm Stobæus id Isocrati ascribit.

Iason. Thess.

Celebratur Iasonis Thessali dictũ, quo se purgare solebat iis quib. molestiam aut vim attulisset: Qui magnis in rebus se iustitiç cultorem haberi velit, eum in paruis interdum illam violare oportet. Velut in bello, quo tuta sit respublica, agri aut ædificia quorundam ciuium interdum perduntur. Erasm. lib. 1. apoph.

Agis.

Suprà tit. de Conscientia bona.

Acrotatus.

Parentibus postulantibus vt sibi in re quapiã iniusta adesset, recusauit illis aliquandiu. Cæterùm cùm instarent, hunc in modum respondit: Donec eram apud vos, nullam omnino tenebam iustitiæ scentiam: verùm vbi me patriæ tradidistis, patriæq; legibus, insuper & iustitiam & honestatem pro viribus docuistis, conabor huic magis obtemperare quàm vobis. Et quandoquidem hæc est vestra volũtas, vt quæ sunt optima faciam: optima verò sunt, quæ iusta sunt, cùm homini priuato, tum præcipuè principatum gerenti: quæ vultis faciam, quæ dicitis negabo. Plutarc. in Lacon.

Agis.

Quibusdã Eleos hoc nomine prædicantibus, quòd in certaminibus Olympiacis essent iusti iudices: Quid, inquit Agis, magni mirive faciunt, si intra quinque annos vno tantũ die se iustos præstant? Pergentibus autem laudare qui cœperant, quali verò, inquit, mirum sit si re pulchra, nimirum iustitia pulchrè vtantur. Non putabat vir sapientissimus, in eum competere iustitiæ laudem, nisi qui per omnem vitam in omnibus actionibus iustitiam coleret, nam ludi Olympiaci semel tantùm intra quinquennium celebrabantur. Plutarch. in Lacon.

Agesilaus.

Sciscitatus, Vtra virtus esset præstantior, fortitudo an iustitia, grauiter respondit: Fortitudinis nullum esse vsum, nisi adsit iustitia. Quòd si omnes essent iusti, nihil opus fore

fortitudine. Quo responso nihil præter æquum faciendum vbique putauit. Plutach. in Lacon. apoph. Stob. serm. 7.

Idem.

Cùm cæteris in rebus esset rigidior, & exactè iusti legúmque tenax: tamen in amicorum negotiis existimabat, inhumanitatis ac sæuitiæ prętextum esse, nimium aduersus illos esse iustum. Huius rei testis est epistola quædam perbreuis, quæ fertur ad Hidrieum Carem scripta, qua quidam amico veniam deprecatur in hunc modum: Nicias si nihil peccat, dimitte hominem: si peccat, mihi dimitte, sed omnino dimitte. Innocentem punire, scelus est: culpam interdũ condonare in gratiam honesti deprecatoris, humanitas est. Cùm enim iustitiã semper oporteat esse clemẽtiam temperatam, quoties nacta est grauem interpellatorem, & minus habet inuidiæ, & plus impetrat gratiæ. In plerisque igitur amicorum negotiis ad eum modum se gerebat Agesilaus: interdum tamen magis sequebatur reipub. vtilitatem per occasionem oblatam, quàm indulgebat amicitiæ. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm adortus quidam eum esset, qui cupiebat vt suis eum literis apud Asiaticos commendaret, respondit: Nõ opus est vt à me literas accipias, quoniam hospites quæ iusta sunt sponte faciunt in Asia. Ibidem.

Idem.

Cùm à quodam diceretur, Decet reges præstare, quicquid capite annuerint: Nihilo magis, inquit, quàm eos qui reges adeunt, decet ea petere & loqui quæ iusta sunt. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm vrgeretur improbè à quodã, vt promissum præstaret, atque idem crebrò repeteretur, quasi fas nõ esset negare: Rectè sanè, inquit. Si quidem iustum est, faciam: sin minus, nequaquam faciam, non enim promisi, sed dixi. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

A Lysandri amicis solicitatus, vt vnum quendam ex inimicorum numero permitteret ipsis interimere, & acciperet talenta quinquaginta. Tametsi pecunia egeret, vt solueret nautis promissum stipendium: non tamen hoc fieri concessit, cùm videret contra omnem hoc esse iustitiam. At cùm Cleander regius consiliarius dixisset: Ego profectò hoc accepissem, si fuissem Callicratidas: Et ego, inquit Callicratidas, accepissem, si fuissem Cleander. Idem.

Eo Eurycratidis F.

Cuidã percontanti, in qua demum ciuitate tutò viuere posset? In ea, ait, quam qui incolunt, neque plus possidenti, neque minus: & vbi iustitia viget. Grauiter admonuit, eam ciuitatem tutò habitari posse, in qua iustitiæ cura habetur. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm videret in Olympiis cursores solicitos de emissione, vt aliquid lucri haberẽt ad occupãdã victoriã: Quantò maior est, inquit, cura cursoribus de celeritate, quàm de iustitia? Vir integræ mẽtis etiam in ludis volebat haberi rationẽ iustitiæ, nec tantùm agendũ vt prior quis ad metam pertingeret, sed vt iustè vinceret. Ibid.

Leonidas.

Xerxes Leonidæ scripserat: si desinas cum diis bellare, & meis te copiis adiunxeris, potes fieri Græciæ monarcha. Huic ita respondit Leonides: Si nosses quæ in vita mortaliũ essent iusta & honesta, abstinuisses iamdiu à concupiscendis rebus alienis. Ego malim potius pro Græcia mori, quàm contra iustitiæ leges in populares meos tenere monarchiam. Plutarch. in Lacon.

Agesipolis.

Quum quidam Agesipoli dixisset, ipsum, licet rex esset, cum æquali-

bus

bus fuisse obsidem, non liberos aut vxores eorum: velut hoc esset regi dedecorosum, dari in manus ac ius aliorum, quum alij reges soleant vxorem ac liberos pro se dare obsides? Et quidem iure, inquit, optimo: par est enim, vt nos nostra ipsorum feramus ætatá. Subindicans, si quid calamitatis accidit in bello, aut in Republica, regum vitio accidere: eóque iustum esse, vt hi potissimùm puniantur, per quos venit calamitas. Cæterùm, morem iniquum esse, quo receptum est, vt coniuges ac liberi qui nihil commeruerint, dedantur obsides. Ibidem.

Cleon.

Postquam reipub. administrationē capessere destinasset, testatus est, se iam omnium amicitiarum vincula velle soluere, quòd amici plerunque obstant ne liceat vbique rectum tenere clauum. Eras. l. 6. apoph ex Plu.

Anaxandridas.

Cuidam ab ipso sciscitanti, cur seniores in Lacedæmoniorum republ. plures dies sumerent ad cognoscendū in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus obnoxius sit legi? Ideò, inquit, hoc faciūt, quoniam si in capitis discrimine fortè errauerit, non est corrigendi consilij potestas: oportet autem à causa liberatum, obnoxiū manere legibus: quòd fieri potest, vt secundùm eandem legem liceat aliquid rectius de reo statuere, vt vbique in suo vigore maneat iustitia. Plutarc. in Lacon.

Artaxerxes.

Cùm Satibarzanes Artaxerxis regis cubicularius, quiddam minus iustum à rege peteret, sentiretque illū Artaxerxes hoc facere solicitatum triginta Daricorum millibus, quæstori ærarij sui mandauit, vt Daricorum triginta millia ad se deferret, & allata ea dedit Satibarzani, dicens: Accipe, nam hæc tibi cùm dedero, non ero pauperior: iniustior autem futurus, si illa quæ petebas, nunc dedissem. Commentus est rex egregiè, vt nec amicum contristaret, nec à iustitia deflecteret. Plut. in apoph.

Antigonus.

Infrà de Regno & regibus.

Q. Scæuola.

Quum postulasset vt fundus, cuius emptor erat, sibi semel adiudicaretur, idque fecisset venditor, dixit se pluris æstimare, & adiecit pretio centum millia. Exemplum integritatis, vix hoc seculo credibile. Erasm. lib. 6. apoph.

M. Cato.

Magistratum iudicem dicebat nec pro iustis orandum, nec pro iniustis exorandum. Sensit, culpam esse iudicum si vt iustis æqui sint, orādi sunt, quum oporteat vltrò fauere bonis. Pro iniustis orare, fortassis humanitatis est: at exorari, est à iustitia deflectentis. Plutarch. in Rom. apoph.

Idem.

Cùm partes in conuiuiis sortirentur, nec illi fauisset sors, amicis hortantibus vt primus omnium caperet: Non decet, inquit, inuita Venere. Tā natura iustus erat, vt contra sortem amicorum fauore noluerit vti. Plut. in eius vita.

P. Rutilius.

P. Rutilius amico cuidam rem iniustam petenti, pernegabat, quūmq. is commotus per summam indignationem diceret: Quid ergo mihi opus est tua amicitia, si quæ abs te rogo, non facis? Imo, inquit Rutilius, quid mihi opus est tua amicitia, si me vrgere cupis, vt in iustitiæ leges tua causa peccem? Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Pomponius.

Phraati Parthorum regi qui legatos postulāti, vt Euphratē, Romanæ ditionis terminū esse vellet: Imò, inquit, illud magis postulandum est, vt Romanorū fines à Parthorum regno iustitia dirimat. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Quum composito Siciliæ tumul-

tu ac ciuitatibus quæ defecerant placidè receptis, soli Mamertini postularent audiri, recitantes leges quasdam ipsis olim à Romanis concessas: Non desinetis, inquit, nobis accinctis gladij recitare leges? Significans iure agere volentibus non opus esse armis. Plutarch.

Liberius Episcopus.

Respondit Constantio imperatori, suadenti vt subscriberet in excommunicationem Athanasij: O Imperator, iudicia ecclesiastica decet cum maxima proferri iustitia. Tripart. hist. l. 5. c. 17.

Traianus.

Traianus imperator iustitiam & æquitatē in principe plurimum commendare solebat, qui his potissimùm virtutibus principes cæteros homines excellere debere dictitabat, quorum & ipse dùm Rom. gubernaret imperium, studiosus adeò fuisse fertur, vt aliquādo ensem strictum præfecto vrbi in conspectu omnium dederit atque dixerit: Cape ferrū hoc, & siquidem rectè imperium gessero, pro me: sin aliter, contra me hoc vtere. Nicepho. Callist. lib. 3. Ecclesiast. hist. cap. 23.

Hadrianus.

Cùm in spectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam qui placuerat, liberum esse iuberet: per tabellam respōdit, iniquum esse quod peterent, & contra leges iustitiæ. Si enim seruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Ex Dione Cassio, & Spartiano.

Fridericus Imperator.

Cùm Ladislaum Hungariæ ac Bohemiæ regem educaret, nō defuerūt qui perdendum suaderent puerum, cuius vita ingentes molestias Cæsari, mors regna & opes maximas allatura esset. Ad quos ille: Ergo me, inquit, opulentum magis regem, quàm pium, quàm iustum cupitis. At ego iustitiam bonúmque nomen diuitiis cunctisque rebus antepono. Æneas Syl. lib. 3. commentario. in res gestas Alphonsi.

Rodulphus.

Ad Rodulphum imperatorem cùm quidam venisset, qui Othaccarū Bohemiæ regem, atrocem hostem, in venatione se occisurum promitteret, si facto præmium esset: Rodulphus, Etsi noster hostis est Othaccarus, inquit, non tamen id efficiet, vt iustitiæ & moderationis fines transeamus. Æneas Syluius lib. 3. Commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Ioannes Imper.

Inter Ioannem Caroli quarti eius nominis patrem, & Henricum Carinthiæ ducem, de regno Bohemiæ longa & difficilis fuit contentio. Verùm cùm quidam ad Ioannē veniens, vt nemo se hostem occisurum promitteret, si præmium speraret: Ioannes iustitiæ & integritatis amator, Si me nescio Henricum, inquit, interemisses, & ad me fugam adornasses, crux tibi præmium futurum erat, qui te regio sanguine commaculasses: & tu me modò authorem tanti sceleris petis? Idem.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex, eos principes qui iustitiam non colerent, persimiles sibi videri dicebat iis, qui morbo caderent comitiali. Nam cū animæ materia sit sola iustitia, qua tēditur ad vitam: quid restat principibus, sublata iustitia, quæ est vitæ quasi nutrimentum & cibus? Anton. Panorm. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Cùm Stephanus eques Neapolitanus poculo amatorio insanisset, tenerétque oppida & nonnulla regia officia ab Alphonso Aragonum rege tradita, fuerunt qui ab Alphonso illa bona postularent, absurdum esse dicentes, à demēte huiusmodi bona possideri. Quibus rex respondit, Sibi inhumanissimum videri, iis se etiam substantiā auferre, quibus fors mentem

tem

tum & cerebrum abstulisset. Inquit autem calamitatem non esse adiungendam calamitati. Idem lib. 4.

De iuuenib. & iuuentute.

Democritus.

* Robur & pulchritudinem iuuentutis bonum esse, vt senectutem prudentiæ florem esse dicebat. Max. serm. de seneƈt. & iuuentute.

Simonides.

* Dicebat hominem, quandiu viuit iuuenis & vegetus, animo leni esse præditum, multa irrita cogitare, neque senectutem sibi affuturam, neq. mortem expectare, indulgere otio, nec intelligere quàm breue sit iuuẽtutis ac vitæ tempus datum hominibus. Stob. ser. 96. vt paucis omnia, iuuenis ab Horatio descriptus est, Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator.

Eratosthenes.

* Iuuẽtutem veri comparabat, declinantem æstati & autumno, senectam hyemi Stob. ser. 115.

Iuncus philosophus.

* Iuueni multa eximia dona cum in animatum in corpore Deum contulisse dicebat, quæ semper augẽtur, nempe magnitudinem, robur, formam, gratiam refulgentem, mẽtem confirmatam, prudentiam & orationem animi bonorum nunciam. Multa ex artibus & scientiis lucratur. Quòd si infortunium aliquod ei inferat morbus, aut paupertas, aut ignominia, singula perferre potest: & tanquam bonus athleta quemuis casum superat. Stob. eod. ser.

Solon.

* Lege sanxit, ne quis admodum iuuenis ad magistratum aut consultationes admitteretur, quamuis prudentissimus esset visus. Stob. ser. 112.

Plutarchus.

* Iuuenes hortabatur, vt hæc tria habere curarent: in animo temperantiam, in lingua silentium, in ore pudorem. Anton. ser. de iuuenib. virtute præditis.

Idem.

* Decet iuuenes (inquit) æmulari seniores, vt lactens pullus equæ cursum comitatur, & vt Plato dicebat de mero aquæ miscendo, furentem à sobrio temperari. Stob. ser. 112.

Aristoteles.

* Laudabiliorem & magis necessariã temperantiã in iuuenibus quàm senibus esse dicebat. Nam iuuenes plus quàm senes cupiditatibus tentantur. libr. 3. Topicorum: & libr. 3. Ethicorum.

Athenienses.

Scitu dignissimũ est iuramentum quod Ephebi Athenienses reipublicæ præstare solebant. His verbis autem fuit conceptum: Non ignominia afficiam arma sacra, neque deseram meum commilitonem, quo cum iunctus fuero. Dimicabo pro aris & focis, & solus & cum multis. Patriam non derelinquam in deteriori statu, sed ampliori melioríque quàm acceperim. Semper magistratui præfecto prudenter obediam, & legibus constitutis parebo, atque aliis quibuscunque plebiscitis. Quòd si quis leges vel irritas facere, vel eis non obtemperare velit, non concedam: sed vlciscar & solus & cum pluribus. Sacra quoque patria colam. Horum dij mihi testes, & conscij sunto. Stob. serm. 41. de Republ.

DE LABORE.

DEMOCRITVS.

DICEBAT, omnes labores otio iucũdiores esse, quando illa consequuntur homines quorum gratia laborant, aut cõsecuturos se sciunt. Frustrationi verò, cùm spei non respondet euentus, vnum est remediũ, si omnia reliqua

similiter ærumnosa sint, & laboriosa. Stob. ser 29.

Idem.

* Voluntarios labores in voluntariorum patientiam leuiorem efficere, & laborem continuum consuetudine fieri seipso leuiorem dicebat. Stob. ser. eod.

Idem.

Idem cùm interrogaretur à quodã, quomodo laboriosi ac industrij differrent à desidiosis: Quo, inquit, impij à piis: spe nimirum bona. Sperant quippe qui corpus laboribus exercent, pinguia laborum præmia, desides autem semper præsentem intuentur paupertatem. Max. ser. 32.

Idem.

Adolescentem conspicatus industriũ, Optimum, inquit, senectuti cõdis obsonium. Sensit fructum laborum senectutis esse fulcimentum & obsonium: quo si destituantur homines, quis negârit miseras senum esse conditiones? Max. ser. 32.

Pythagoras.

* Familiares suos hortabatur, vt optimum viuendi genus sibi deligerent: quamuis enim laboriosissimũ esset, consuetudine tamen fore iucũdum. Stob. ser. 30.

Cleanthes.

Suam vitam diuitum vitæ solebat hoc nomine præferre: Dũ illi, inquit, pila ludunt, ego fodiẽs durã humum exerceo. Sen sit vir sapiẽtissimus, hominem nõ ad otium & desidiam, sed ad laborem à Deo conditũ esse. Laër. lib. 7. cap 11.

Idem.

Cùm audisset à Lacone quodam probari laborem, delectatus eo dicto, subiecit hemistichium Homericum,

Αἵματός εἰς ἀγαθοῖο φίλον τέκος.

Id est,

Sanguine preclaro factus es, carissime fili.

Laërt. l. 7. c. 1.

Diogenes.

Cùm Philippus Alexandri Magni pater expeditionẽ & bellum in Corinthum apparare diceretur, Corinthij trepidi, aerúmque suarum satagentes, ad opera certatim incumbere cœperunt, hic arma sibi comparabat, ille lapides congerebat, alius muros in altitudinem substruebat, nonnulli propugnacula firmabant, alij aliud agebant quod ad munitiones pertineret. Eorum itaque studium Diogenes cùm cerneret, nihil habẽs aliud commodius quod ageret, exẽplo philosophico pallio succinctus dolium suum subuoluere & hinc inde vertere cœpit. Admirante autem quodam eius amico, ac percunctante cur hoc ageret? respondit Diogenes, Ideo voluo, ne vnus inter tot operi intentissimos cessator esse videar. Guido Bitur. tit. de Desidia.

Idem.

* Nullum bonum dicebat esse laborem, cuius finis non esset magnanimitas, & intentio firmitásque animæ, non autem corporis. Stob. ser. 7.

Idem.

Cuidam admonenti, vt iam senex quiesceret à laboribus: Quid, inquit, si in stadio currerẽ, vtrum oporteret iam metæ vicinum cursum remittere, an magis intendere? Rectè sensit, virtutis studium hoc magis intendendum, quo minus superest vitæ: quòd turpe sit, tum ab honesto instituto refrigescere. Laër. li. 6.

Socrates.

Cuidam cupienti quidem ire ad Olympia, sed itineris labore deterrito: Cùm, inquit, domi sæpenumero totum prope diem ambules, ante prandium, rursus ante cœnam, si domesticas ambulationes proferas ad quinque sexve dies, facilè peruenies Olympiam. Docuit vir ingeniosus, id quod terret in adeundis laborib. imaginationem esse potius, quàm ipsum laborem. Si quid honestæ rei gratia periculi, dispendij, aut laboris suscipiendum est, excusamus, detrectamus,

damus, horremus: cùm frequenter vltro in rebus nihili (non enim dicã turpibus) plus impendamus. Ita quidam inuitati ad studia literarum, excusant valetudinem, insomnium, impendia librorum: cùm interim totam noctem ludant alea, potatione contrahãt febrim, podagram, hydropem & lippitudinem, scortatione paralysim, aut scabiem nouam, quam Gallicam appellant. Eras. Rot. l.3. apoph.

Idem.

* Tantum laboris quantum animus libenter suscipit exequendum esse dicebat. Xen. libro. 1. de dict. & factis eiusd.

Idem.

Asserebat, operari esse vtile ac bonum homini: otium verò esse damnosum ac malum. Xenoph. & Stob. serm. 27.

Idem.

Præterea boni quippiã facientes, operari dicebat, & opifices bonos esse: aleatores autẽ aliúdve quippiam prauum & noxium agentes, otiosos nominabat. Xenophon, & Stobæus ser. 27.

Idem.

* Dicebat quemadmodum nec mulier sine viro, sic nec bona spes absque labore quicquam parit. Stobæus serm. 108.

Pythagoras.

Familiares suos hortabatur, vt optimum viuendi genus sibi deligerent: Quãuis enim laboriosissimum esset, consuetudine tamen iucundum fore. Stob. ser. 27.

Aristoteles.

Frequenter dicere solebat, artium radices satis quidem esse amaras, sed dulcissimum adferre fructum. Sensit vir sapientissimus, nihil absque duro labore ad homine parari posse, attamen postquam requies sequitur, homo multis refocillatur bonis. Dictũ philosophi extat apud Laërt. libr. 5. cap. 5.

Ptolemæus sophista.

Heraclides scripserat libellum, cui titulũ indiderat πόνε ἐγκώμιον, id est, laboris laudatio. Eum cùm Ptolemæus sophista fortè obuius, videret habẽtem præ manibus, rogabat, quid moliretur? Cum ille respondisset πόνε ἐγκώμιον. Ptolemæus accepto codice, deleuit π, & adiecit, Tempus est vt legas titulum encomij, reperítque scriptum ὄνε ἐγκώμιον, Ptolemęus huc allusit, quòd si labor meretur laudem, eadem opera laudandus esset asinus, animal labori natum. Philost. in sophist.

Dion sophista.

* Animi & corporis remissiones ad nouos labores nos præparare dicebat: & vt arcus & lyra, sic homines quiete vigere. Stob. ser. 60.

Lacones.

Apud Lacones prouerbio celebratum est, Admota manu fortunam esse inuocandam, quo significabant, sic esse inuocandos deos, vt simul & manum apponamus, & nostram addamus operam, alioqui frustra inuocari. Vanum est, numini acceptum ferri oportere, si quid in actionibus hominum prosperè cedit, sed non fauet numen otiosis ac pigris. Vult sua munera ad nos per nostram venire industriam, ne stultum videatur, si faueat ipsius dona contemnentibus. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Dionysius emptum Spartanum cocum parare iussit Laconicum iusculum, paratum autem non comedit: sed interrogauit, quidnam eius delectaret Lacones, cum insuauissimum esset? Tum cocus, hoc iusculum non habere cõdimenta illa dicebat, quod Laconicum habet. Interrogauit Dionysius, quænam essent illa? respondit cocus: Huiusmodi condimenta apud te nõ sunt ante cibum, nempe labores, sudores & balneum in Eurota flumine. Stob. ser. 27.

Apelles.

Apelles nunquam tam occupatus fuit, vt diem prætermitteret, in quo nihil omnino pingeret, artem exercens. Vnde subducens sese à negotiis, dicere solebat, Hodie nullam lineam duxi. Quæ vox abiit in prouerbium, de quouis officio prætermisso. Plin. li. 10. cap. 35.

Musonius.

* Ducis bellici & priuati hominis corpora dicebat iisdem laboribus non semel affici. Honos enim, inquit, labores duci leuiores efficit, præsertim quòd intelligit in hominum esse oculis quicquid exequitur. Stob. serm. 46.

Idem.

† Extremæ impudentiæ esse dicebat, in subeundis, vel sustinendis laboribus meminisse quidem corporis imbecillitatis; erga voluptates autem obliuisci. Stob. serm. de Intemperantia.

Idem.

† Vt faciliùs & promptiùs labores illos sustineamus, quos virtutis gratia subituri sumus, cogitandum est, quàm multa tolerent aliqui propter malas cupiditates. Quantum perferant alij lucrandi causa; quantáque patiantur nonnulli dum gloriam venantur &c. Stob. serm. 29.

Cato.

† Cùm esset Imperator in Hispania, sic milites adhortabatur; Cogitate cum animis vestris, si quid vos per laborem rectè feceritis, labor ille à vobis citò recedet: benè factum à vobis, dum viuetis, nō abscedet. Sed si qua per voluptatem nequiter feceritis, voluptas citò abibit, nequiter factum illud apud vos semper manebit. Hæc ex Musonio Philosopho. A. Gell. li. 16. ca. 1.

C. Furius.

Suprà de Inuidia, quæ felicitatis & virtutis comes est.

Pompeius.

Lucius Lucullus cùm post obita militiæ munia, otio se & voluptatibus dedisset, ac Pompeium, quòd multis se implicaret negotiis, reprehenderet: Magis, inquit Pompeius, præter ætatem est senem deliciis vacare, & otio, quàm imperium gerere. Grauiter taxans illorum sententiam, qui putant senibus nihil agendum: quum decorum sit, Rempubl. gubernantem, vel stantem mori. Otium enim, vt in iuuenibus stultitia est: ita profectò in senibus crimen. Plut. in apoph.

Papyrius.

A Papyrio Cursore, viro impigro, equites ausi sunt petere, vt pro re benè gesta relaxaret aliquid laboris. Quibus ille: Ne nihil, inquit, remissum dicatis, remitto, ne vtique dorsum demulceatis, quum ex equis descenderitis. Hoc non erat remittere laborem, sed equo curando aliquid adimere. Nisi fortè sensit, quosdam milites delicatiores, post equitandi laborem iubere solitos sibi defricari tergum. Hoc operæ Papyrius suis remisit. Erasm. libro 6. apophthegm.

Seuerus imp.

Seuerus imp. symbolum tribuno dari iussit, Laboremus. Pertinax ad imperium ascitus dederat, Militemus. Illi placuit belli omen, huic pacis. Sublato namque bello, reditur ad agricolationem & opificia. Otium in pace delitias alit, & omne flagitiorum genus. Ælius Spart.

Vespasianus.

Vespasianus quum vehementer au geretur vitiatis intestinis, nihilo secius Imperatoris muneribus fungebatur, adeò vt lecto decumbens audiret legationes: & amicis hortantibus vt sibi parceret, respondit, Imperatorem stantem mori oportere. Sueton.

Hadrianus.

Florus hos versiculos scripserat in Cæsarem Hadrianum,

Ego

Ego nolo Cæsar esse,
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas.

Cui Cæsar respondit,

Ego nolo Florus esse,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Sentiens, se honestas occupationes præferre inutili turpique otio. Suetonius in vita Hadriani.

Probus imp.

Non patiebatur militem esse otiosum sed multa opera militari manu perfecit, dicens, Annonam gratuitam militem comedere non debere. Flauius Vopiscus.

Maximinus.

Supràvit. de Industria.

Alphonsus.

Cùm reprehenderetur à Matthæo Siculo eximiæ sanctitatis viro, quòd propriis manibus laborasset: Subridens, Nunquid, inquit, Deus & natura nequicquam regibus manus dederunt? Panormit. libr. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Senex quidam multo vino repletus, cùm suam apud Alphonsum ebrietatem excusare conaretur dicendo, lac senum esse vinum, respondit, Sed regum cibus est honos, quem dij immortales non otio aut luxu, sed improbis laboribus, multisque sudoribus hominibus vendunt. Panormit. libro de rebus gestis Alphonsi.

Dorotheus monachus.

Quotidie lapides ad mare colligebat, annuatimque fabricabat hospitium pro ægrotis. Huic laboranti quidam dixit: Cur ita conficis corpus tuum? cui ille: Quia me, inquit, illud occidit. Sozomenus in Tripartita histor. libro octauo cap. 1.

Vide apoph. de Assiduitate.

De lasciuia.

Pericles.

Postquam cum Sophocle poeta nauigasset, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset, En quàm speciosus puer! Decet, inquit, ô Sophocles prætorem non tantùm manus, sed linguam etiam habere continentem. Sensit vir prudentissimus, non turpe tantùm esse, si reipsa ab omni lasciuia facti abstinemus, verùm etiam si impudicè & lasciuè de rebus loquamur. Plut.

Hieron.

Epicharmo comico poetæ, quòd præsente ipsius vxore dixisset quiddam inhonestum, mulctam dixit. Epicharmus Siculus erat, iuxta regionis naturam plurimi ioci. At rex tantum iudicauit esse tribuendum reuerentiæ coniugio, vt crimen existimaret, audiente vxore iocari lascinius. Plut. in apoph.

Vide apophs. de Impudicitia, Libidine & Impudentia.

De Latrocinio.

Probus imp.

Qvum multa barbarorum loca purgasset latrociniis, vbi peruenisset ad Isauros, dixit, ab illis locis facilius arceri latrocinia, quàm tolli. Sentiens, esse dandam operam, ne latronibus illuc esset aditus, néve iuuenes latrocinari discerent. Itaque loca omnia quæ angustum haberent aditum, veteranis concessit: addens, vt eorum filij ab anno decimooctauo ad militiam mitterentur, ne antè latrocinari discerent, quàm militare. Hoc tum rectè Probus, quum multum interesset inter militiam & latrocinium: nunc friuolum est, Vopiscus.

Papinianus.

† Cùm Bubas insignis dux latronum sæpius elusis militibus Seueri

Imp. cuiusdam mulieris opera captus esset. Eum Papinianus præfectus prętorio interrogabat, cur latrocinia patrasset? Cui Bubas; Et tu (inquit) cur præfectus es? Quibus verbis illi cæterorúmque magistratuum, vel dissimulationi, vel ignauiæ tribuebat, quod impunè tandiu grassatus esset. Xiphil. in Suet.

De laude, virtutis stimulo.

Anaximenes.

Dicebat, si ij qui bono zelo ducti, bene rectéque hominum facta nulla omnino laude digna putãt, quem quæso fructum & vtilitatem ipsi ex suis egregiè factis sperare audebunt? Stob.

Democritus.

* Rectè facta collaudare, honestum esse dicebat: mala verò laudibus vehere, adulterini ac impostoris animi esse indicium. Stob. ser. 14.

Lycurgus.

* Fortè obuius Xenocrati, qui à Telone obtorto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis, fustem impegit in caput Telone, ac Xenocratem quidem liberauit, Telonem verò, tanquam indigna patrantem, in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum ab omnibus collaudabatur. Itaque post aliquot dies Xenocrates factus obuiam Lycurgi liberis: Citò, inquit, ô puer, retuli gratiam patri tuo, qui vulgò laudatur, quòd in re difficili tulerit auxilium. Sentiens laudem esse præmium rectè factorum. Fuste enim illi patrocinatus est, non oratione. Nimium hoc est, βοηθῆσαι μόνον. Eras. 8. apoph.

Socrates.

* Thus diis, inquiebat, laus verò bonis viris tribuenda est. Item: Defendendi sunt, qui immerentes accusantur iniuriarum: laude ornandi, qui ob bonum aliquod cæteris præstant excellúntque. Stob. serm. 1.

Lycon Troadensis.

† Aiebat adiungi necessariò pueris pudorem, & laudis studium, velut equo calcar, atque frænum. Laërt. lib. 5. ca. 14.

Anaxandridas.

Quidam quum dixisset, gloriam ac celebre nomen nocere, eóque felicem esse qui illud effugerit: Ergo (inquit Anaxandridas) si vera loqueris, qui nefaria perpetrant, felices erunt. Nam qui fieri potest, vt qui sacrilegium committit, aut aliud iniustum facinus perpetrat, gloriæ curam habeat? Notauit eos, qui sic contemnunt laudem, vt interim per ignauiam nihil gerant laudabile: quum eximiam virtutem honesta fama comitetur vltro ac generosis animis amor laudum veluti stimulus ad præclara facinora sit innatus. Plut.

Pescennius Niger.

Cùm Pescennio Nigro imperatori creato, quidam panegyricum recitare vellet, Imperator dixisse fertur, Scribe laudes Marij, vel Hannibalis, vel alicuius ducis optimi vita functi, & dic quid ille fecerit, vt eum nos imitemur. Nam viuentes laudare irrisio est, maximè Imperatores: à quibus speratur, qui timentur, qui præstare publicè possunt, qui possunt necare, qui proscribere: se autem viuum placere velle, mortuum etiam laudari. Æli. Spart.

Anonymus.

Dignus erat nominari, qui de quodam illaudato veluti laudans dixit: Quid huic abest, nisi res & virtus? Similis iocus hodie apud Gallos vulgatissimus fertur, quum aiunt: Sum totus tuus, excepto corpore & bonis. Eras. 6. apoph.

De laudis cupiditate.

Socrates.

Expedita & compendiaria via eos ad gloriam peruenire dicebat, qui id agerent, vt quales videri vellent,

lent, tales etiam essent. Qua quidem prædicatione apertè monebat, vt homines ipsam potius virtutem haurirent, quàm vmbram eius sectarentur. Val. Max. li. 7. ca. 2.

Themistocles.

Theatrum petens, cùm ex eo quidam percontaretur, cuius vocem libentius audiret? Eius, ait à quo sua virtus prædicaretur. Brus. li. 3. ca. 36. ex Plut.

Eudamidas.

Interrogatus, quam ob causam Lacedæmonij, priusquam irent in prælium, Musis immolarent, cùm Musis nihil videretur cum Marte esse commercij? Vt rebus, inquit, fortiter gestis, contingat honesta commemoratio. Bene gerendæ rei laudem sibi tribuebant: vt autem egregia gesta splendidis verbis celebrarentur, hoc à Musis eloquentiæ præsidibus petendum iudicarunt, eò quòd ipsi negligerent eloquentiæ studium. Simul admonebat non expetendam honorificam memoriam, nisi rectè factis promeritam. Plutarch. in Lacon.

Alexinus Sophista.

Inter ambulandum multa mala dixit in Stilponem Megarensem. Cæterùm vbi quispiam eorum, qui aderant, dixisset, Atqui ille te nuper laudauit: Per Iouem, inquit, vir optimus est, ac præstantissimus. Tam facilè ex obtrectatore factus est laudator, non ob aliud, nisi quòd ab eo laudatus esset. Eras. li. 6. apophtheg. ex Plutarcho.

Alexander.

In Phrygiam vectus, Achillis sepulchrum nactus, coronis ornauit, felicémque Achillem vocauit, quòd viuo quidem tam fidum amicum, mortuo autem tam magnum contigerit habuisse præconem, Homerum scilicet. Bruson. libr. 3 cap. 36. ex Plutarcho.

Vespasianus.

Vespasianus imperatór triumphi die defatigatus tarditate & tædio pompæ, non reticuit: meritò se plecti dicens, quod triumphum quasi à maioribus suis debitum, aut speratū vnquam sibi tam ineptè senex concupisset. Brus. l. 3. c. 36.

Ioannes Pont.

Cùm immodicè à quodam laudaretur, ad suos conuersus ait: Licet multa gloriosè à me facta fingat, nihilominus tamen hac laude plurimum oblector. Sunt autem multi qui hodie regum, principum, pōtificum, cardinalium, episcoporum, aliorúmque eius notæ hominum laudes decantant, non quidē (vt de seipso Magnus ille Roterodamus testatus est) quòd tales sint, sed quòd his virtutibus præditi meritò esse deberent, quæ de eis prædicantur. Ioannis dictum recitat Æneas Syl. libr. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apopht. de Ambitione.

De laudis contemptu.

Democritus.

Rectè facta collaudare honestum, mala verò laudibus vehere adulterini animi & impostoris esse, dicere solebat. Stob. ser. 21.

Diogenes.

Quidam adduxit puerum ad Diogenem, vt illius doctrinæ fieret particeps. Vt autem illum philosopho commendaret, dixit eum excellenti ingenio, optimísque moribus præditum esse. Hîc Diogenes: Quid igitur eget mei? Notauit immodicum laudatorem; qui hoc tribuerat adolescenti, cuius adipiscendi gratia solent pueri tradi philosophis. Satis erat, probam indolem bonámque spem in puero, prædicare. Laertius libr. 6.

Lysander.

Cuidam apud Lysandrum iactanti, quòd ipsum & laudibus veheret, & aduersus obtrectantes tueretur: Duo, inquit, mihi sunt boues ruri: &

tacentibus ambobus, tamen certò noui vter sit ignauus, vter ad laborem strenuus. Sensit veram virtutem non egere laudibus humanis, cùm ipsa secum ducat suam laudem ac decus. Cæterum qui nihil gerunt præclari, his opus est præconibus. Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Cùm sophista quispiam appararet recitare librum, & Antalcidæ percõtanti quod esset argumentum, respondisset, Herculis encomium: Quis, inquit, illum vituperat? Superuacaneũ existimans, in eo laudando sumere operam, quem vno ore prædicarent omnes. Hercules autem apud Spartanos religiosissimè colebatur. Plut. in Lacon. apoph.

Antagenes.

Dicebat, ita viuendum esse hominibus, vt viui laudabiles sint, mortui autem beati iudicentur. Ant. in Melissa. part. 1. ser. 51.

Idem.

Cùm audisset, quantum ab hominibus subinde laudaretur: dixit, Cùm multi me laudant, tum me nullius pretij esse iudico: cùm pauci, bonum & egregium virum me esse puto. Anton. in Melissa, part. 1. ser. 51. & Max. ser. 43.

Hippodromus.

Quum Hippodromo sophistæ vehementer à Græcis applauderetur, multáque magnifica acclamarentur, in quibus illum æquabant Polemoni, Homerico versu respondit.

τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις.

Quid me immortalibus aquas.

Simul & candidi hominis laudem reportans, qui Polemonem tam præclaro testimonio ornârit: & modestię qui laudem inuidiosam repulerit. Philost. in sophist.

Herodes sophist.

Atheniensibus sic admirantibus eius eloquentiam, vt dicerent illum esse de numero decem oratorum, nihil elatus est hac laude, quæ videbatur maxima: tantùm respondit, Certè Andocide sum melior. Is, vt opinor, fuit sophista quispiam notæ vulgaris. Philost. in sophistis.

Pindarus.

Pindarus cuidam commemoranti, quòd ipsius laudes vbique prædicaret: Ego, inquit, pro isto officio bonam repono gratiam, efficiens vt vera prædices. Verà virtus nihil moratur hominum laudes. Eas qui prædicant, plus debent iis quos laudant, quàm ipsis debent qui laudantur. Eras. l. 8. apoph.

Pescennius.

Suprà de Laude virtutis stimulo.

Vide apoph. de gloria & honoris contemptu.

De laude à bonis viris profecta.

Dionysiodorus.

GLoriari solebat, quòd nemo pulsus suos audisset, neque in triremi, neque ad fontem, quemadmodum Ismeniæ: Sentiens, se nunquam captasse plausus sordidorum & imperitorum: sed sat habuisse, probari paucis eruditis. Ita Laërt. in Cratete. Eras. l. 8. apoph.

Agesilaus.

Dicebat, sibi iucundum esse laudari ab his, qui non vererentur & vituperare, si quid displicuisset. Tales enim si quid laudant, iudicio laudant, non metu aut adulatione. Plutar. in Lacon.

Hector.

A patre laudatus ob singulares animi virtutes: Lætus sum, inquit, laudari me abs te pater, laudato viro. A malis enim laudari, non laus, sed dedecus esse putatur. Cicero.

Seneca.

† Magnificum ait esse, à laudato, laudéque digno viro laudari. Epist. 102. ex Poëta tragico.

Alphen-

Alphonsus.

Lucas Medicus, vir disertissimus, cùm orationem apud Alphonsum Aragonum regem eloquentissimam habuisset, cùmque exquisitis & heroicis laudibus extulisset: rex hæc audiens dixisse fertur, Si vera sunt Lucas quæ de me prædicas, Deo optimo maximo gratias ago: sin aliter, vera vt isthæc faciat, oro atque obsecro. Innuens maximè decere reges, vt laudibus dignos vbique se præberent. Panor. libro 1. de reb. gest. Alphonsi.

De laude à malis hominibus profecta.

Antisthenes.

Audiens ab improbis quibusdam se laudatum esse: Vereor, inquit, ne quid imprudens fecerim mali. Sentiens, à talibus neminem laudari, nisi ob insignia malefacta. Laër. li. 6. cap. 1.

Antagoras.

Dicebat, Dum me laudant multi, agnosco planè quantum veræ mihi desit gloriæ. Cæterùm si pauci, iam me studiosum diligentémque existimo virum. Stob.

Socrates.

Socrates, cuidam molestè ferenti, quòd negligeretur quo tempore triginta tyranni Rempubl. occuparant: Nunquid est, inquit, cuius te pœniteat? Sentiens, non esse molestè ferendum, si quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine sibi quenquam oportere displicere: sed si quid commisit, ob quod meritò & sibi & aliis bonis displiceat. Malis enim displicere, laus est. Eras. l. 3. apoph.

Phocion.

Quum aliquando apud populum suam dicens sententiam, videret ab vniuersis eam accipi, & se laudari, conuersus ad amicos, Nunnam, sit, aliquid imprudens malè dixi? Plut.

Menedemus.

Quum audiuisset, se frequenter ab Alexino laudari: At ego, inquit, illum semper vitupero. declarans, se non posse corrumpi laudibus, quo minus eum reprehenderet, qui reprehensione dignus erat. Eras. l. 6. apoph.

Agesilaus.

Dicebat, non minus laudatoris inspiciendos esse mores, quàm eius qui laudatur. Significans, perrarò contingere, vt aliquis quæ moribus suis contraria sint, laudare velit. Fortitánque, etsi aliter videretur, persæpe ex laudationis ingenio posse eius quoque mores, qui laudatur, agnosci. Fulg. l. 7. c. 2.

Anonymus.

Lacon quidam cùm Charislaus rex laudaretur: Quónam, inquit, modo bonus esse vir potest, qui ne in malos quidem acerbus est? Plutarchus in apoph.

Phauorinus.

Eam laudem, qua quis alium, sui commodi gratia prosequitur, nullam fidem mereri dicebat. Stobæus ser. 14.

Polyenus.

Audiens quendam laudare præsentem, clàm obiurgauit laudatorem: Præsentem nec vituperandum, nec laudandum esse dicens. Quandoquidem illuc inimicitiam gerit, hoc assentationem. Max ser. 43.

Demetrius Phalereus.

Quodam dicente, quòd à multis laudatus esset, respondit, Num aliquid mali commisi? Bruson. libro 3. cap. 3.

Plistarchus.

Cuidam referenti, ipsum à maledico quodam laudari: Demiror, inquit, si quis illi dixit, me mortuum esse. Nam ille de viuo bene loqui possit nemine. Non delectatus est vir generosus laude, quæ à viro illaudato proficiscebatur. Plut.

De laude ab inimico & hoste profecta.

Alphonsus.

AVdiens se à Nicolao, Cardinali Capuensi, inimico capitali, plurimum laudari: Si mei omnes, inquit, ita de me sentiant, vt inimicus hic & sentit & prædicat, bello certè me nequaquam lacesserent: sed, quo mihi nihil antiquius est, sinerent pace me atque otio perfrui. Panorm. lib. 2. de reb. gestis Alphonsi.

De laude à seipso profecta.

Aristoteles.

DE semetipso in neutram partem loqui debere prædicabat: quoniam laudare se, vani: vituperare, stulti esse. Cuius dicterium in morum puerilium institutionibus etiam hoc carmine apertissimè expressum est,

Nec te collaudes, nec te culpaueris ipse.
Hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis.

Aristotelis dictum recitat Valer. Maxim. lib. 7. cap. 2. & Laërtius lib. 5. cap. 1.

Xenophon.

*Dicebat vnicuique laudem ab aliis profectam suauissimam esse auditu: aliis autem eã esse molestissimam quam sibi quis ipse tribuit. Plut. de sui laude, &c. Quod tamen non sine exceptione intelligendum est, vt eodem libro variis argumentis & exemplis Plutarchus demonstrat, & sequentia dicta luculenter probant.

Pericles.

*Atheniensibus in eum iratis quòd res pro voto non succederent, ille bona conscientia fretus, At (inquit) quidem vos irascimini ei viro, qui nemini vestrũm cedo vel peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ despicientia. Non modò crimen arrogantiæ, vanitatis & ambitionis effugit tunc de se magnificè loquendo, sed & altitudinem animi, & virtutis declarauit magnitudinem, eo ipso inuidiam opprimentis, quod deiici se & frangi non est passa. Plut.

Epaminondas.

*Thebanis, cum ob Bœotarchiam prorogatum cum Pelopida multari volentibus, in comitiis dixit, Paratus sum mori, si fateri velitis, me vobis repugnantibus hostilem regionẽ vastasse, Messenem condidisse & Arcades in vnum corpus conduxisse. Tempestiua sui laus Epaminondam absoluit: admiratione enim præstantissimi ducis Thebani suffragiis relictis oborto risu discesserunt. Plut.

Themistocles.

*Quum in actionibus suis nullum dictum aut factum molestum adhibuisset, ab Atheniensibus se ob satietatem fastidiri ac despici animaduertens, non abstinuit dicere, Quid, ô felices, defatigamini sæpenumero beneficiis ab eodem accipiendis? & tempestate oborta sub arborem hanc confugitis, serenitate reddita inter digrediendum frondes eius stringitis? Plut.

Agathocles.

*Multi paupertatem, imperitiam atque adeo ignobilitatem inter suas laudes dum confitentur, inuidiam retundunt. Sic Agathocles aurea pocula & cælata præbibens adolescentibus, iussit etiam fictilia proferri: & Talis (inquit) res est assiduitas laboris ac tolerantia & fortitudo, nos olim lutea, nunc aurea facimus pocula. Etenim Agathocles, qui ob obscuritatem generis & egestatem credebatur in figuli officina educatus,

post-

postmodo regnum totius propè Siciliæ obtinuit. Plut.

Cato Vticensis.

* Fiduci sui elatus, vt hostes reip. coërceret, aliquoties seipsū laudabat, Inuideri sibi dicens, quod suis rebus neglectis noctes patriæ causa vigilaret. Plut.

Lacones.

*Vt se suósque ad virtutem laborarent, laudis aculeo sæpius vtebantur: præcipuè autem in solenni illa chorea publica, vbi senum chorus cantabat. Nos fuimus olim iuuenes valde strenui: iuuenū, fortes sumus nos, fac (si vis) periculum: puerorum, Nos erimus olim fortiores plurimò. Plut. in Lacon. apoph.

Agesilaus.

*Cuidam Persarum regem magnū appellanti, dixit, Ni iustior, non maior me est. Plut. eod. lib.

Vide apopht. de Conscientia, de Fiducia sui, de grauiter dictis, &c.

De laude propter vtilitatem.

Diogenes.

TAxabat hominum vulgus, quòd bonos viros hoc nomine laudarent, quia pecunias contemnerent, nec interim imitarentur quod laudibus extollerent vehementer: sed pecuniosos magis sequerentur, quos vituperabant. Laërt.

Simonides.

Quum cæteros laudando venaretur, vt aliquid darent, interrogatus cur Thessalos nō captaret? Stupidiores sunt, inquit, quàm vt à me falli posśint. Qui quærunt cui imponāt, ad stupidos eunt. At qui tam erāt stupidi, vt non sentirent ingenium poëmatūm illius, nec tangerentur amore nominis in posteros transmittendi, nec poterant ab illo falli. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Phocion.

*Leosthene adhuc rem feliciter gerente, interrogatus ab oratoribus quidnam beneficii in vrbem contulisset? Nihil, inquit, quàm quod me prætore vos orationem funebrē nullam habuistis, sed quotquot mortui sunt sepulchris maiorum sunt humati. Plut. Idem in Pericle dictum est supra.

Demosthenes.

Vnus fuerat ex decem, quos Athenienses legatos ad Philippum Macedonem miserant. Itaque posteaquam Æschines & Philocrates, quos præcipuè fuerat complexus Philippus, à legatione reuersi, aliis multis nominibus prædicarent regem, tum his præcipuè, quòd esset formosus, facundus, & ad bibendum strenuus: Demosthenes ita cauillatus est, vt diceret, in his laudibus nihil esse dignum rege: nam primam esse fœminarum, alteram sophistarum, tertiam spongiarum. Plut. & Eras. l. 4. apoph.

Idem.

* Cuidam eum celebranti ob res gestas & merita erga rempub. Atheniensem, respondit, Non lapidibus ego, non latere cocto vrbem muniui: sed si meas munitiones considerare velis, arma inuenies, equos, atque socios, Plut.

Epaminondas.

*A Sycophanta quodam traductus, quòd seipsum impensius laudaret, Facio (inquit) hoc propter vos, Thebani, quorum solorum opera, Lacedæmonium imperium vnica die euerti. Plut.

Agesilaus.

Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari, aut vituperari, existimabat non minus discendos eorum mores, qui loquebantur, quàm eorū de quibus loquebantur. Sensit vir prudentissimus, eos qui alios contemnunt & vituperant, magis prodere morbū suum, quàm detegere morbos alienos

nos. Et qui ob res parum honestas laudant quempiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare stultitiam suam, & peruersum iudicium. Plut. in Lacon.

De lautitiis.

Socrates.

IN conuiuio videns adolescentem lautè comedentem, & subinde panem in ius tingentem, ait: Quis vestrûm pane vtitur pro obsonio, obsonio pro pane? Laër. in eius vita.

Aristippus.

Obiicienti quòd cibis lautioribus vteretur, hac ratione occlusit os: Tu, inquit, hos cibos triobolo non emeres? cúmque is qui volebat lautitiarum videri contemptor, annuisset: Ergo, inquit, non tam ego voluptati studeo, quàm tu auaritiæ. Siquidem vsurus erat & ille lautitiis, si gratis aut minimo contigissent. Laërt. li. 2. cap. 8.

Antisthenes.

Quodam prædicante lautitias: Hostium, inquit, filiis contingat, de deliciis viuere. Vt rem pestilentem detestans, quod plerique pro summo bono amplectuntur. Laërt. libro 6. cap. 1.

Huc refer apoph. de Deliciis, Intemperantia, Voluptate, &c.

De lectionis delectu, vbi multa de Homero & aliis.

Zeno Citticus.

DIcitur cõsuluisse oraculum, quo pacto posset vitam optimè instituere? respondit Deus: Si concolor fies mortuis. Ille sentiens se vocari ad lectionem veterum, sese ad philosophiam contulit. Laërtius libro 7. capite 1.

Diogenes.

Ab Hegesia rogatus, vt ipsi libros aliquot commodato daret: non sapis, inquit, Hegesia, qui quum caricas non pictas, sed veras eligas, vera exercitatione neglecta, ad scriptam te conferas. Hoc dicto notauit eos, qui per omnem vitam nihil aliud quàm legunt philosophorum libros rectè viuendi præcepta continentes, cùm virtus magis vsu discatur, quàm lectione. γράφειν Græcis anceps vox est, significans scribere & pingere. Itaque virtus libris expressa, quodam modo picta virtus est. Absurdum autem videtur, in caricis habere delectum, in virtute non item. Laërtius libro 6.

Arcesilaus.

* Homerum omnibus præferebat, cúmque amasium suũ vocabat, noctu semper & summo mane aliquid in eo legens. Pindarum autem dicebat imprimis idoneum esse ad verborum nominúmque copiam comparandã, Laër. l. 4.

Aristippus.

Cuidam iactanti se, quòd esset πολυμαθὴς, hoc est, multiplicis eruditionis, quasi nihil non didicisset: Quẽ admodum, inquit, non hi qui plurimùm edunt, excernuntque, melius valent his qui sumunt quantum opus est: ita non qui plurima, sed qui vtilia legerunt, studiosi & eruditi sunt habendi. Grauiter taxauit eos, qui tumultuaria immedicáque lectione semet ingurgitant: nec ea quæ legunt traiiciunt in animum: sed tãtùm reponunt in memoria, quare nec doctiores euadunt, nec meliores, Laër. l. 2. c. 8.

Anonymus.

Socratis sermonẽs doctrináq; Pausonis picturis quidã cõparabat. Pausonẽ enim pictorẽ, aiunt, cùm quidã iussisset sibi volutantem equũ pingere, currentem pinxisse. Cúmque qui tabulã illi tradiderat, indignaretur, quòd contra pactum fecisset picturam

ram

tam: respondisse pictorem, Verte tabulam, & volutabitur equus, qui nũc currit. Ita quoque Socratem, non explicatè planéque disserere: Quòd si quis ea vertat, planissima promptissimáque esse. Noluit enim auditorũ inuidiam sibi conciliare, atque ob eam causam obscuras & quasi obliquas dissertationes proposuit. Ælian. lib. 1. de Var. hist.

Demetrius Phalereus.

Ptolemæum regem adhortari solebat, vt sibi pararet libros de regno déque militari imperio gerendo tractantes, eósque diligẽter euolueret: propterea quòd ea de quibus amici non audẽt admonere reges, in libris scripta habeantur. Laertius libro 5. cap. 5.

Agathon.

Sæpe multúmque suis Tragœdiis antitheta intertexebat, & quum quidam velut emendaturus, ex dramatis ipsius tolleret, Quid, inquit, bone vir? Quomodo tui ipsius oblitus est, vt Agathonem ex Agathone reiicere atque delere coneris? Adeò his delectabatur, vt ea suam Tragœdiam efficere putaret. Ælianus libr. 14 de Var. histor.

Plinius maior.

Dicebat, nullum esse librum tam malum, qui nõ aliqua parte prodesset. Verùm dixit de his, qui norũt ex quibuscunque libris, si quid inest frugiferum, excerpere. Sed sunt qui in libro quantumuis bono nihil venantur, nisi quod reprehendant. Erasm. lib. 8. apoph.

Plato.

Tantùm tribuebat Aristoteli, vt cùm ille fortè fortuna nõ adesset in Academia, exclamaris, ἄπεστιν ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος. id est, abest veritatis philosophus. Rursus cùm alio tempore abesset dixit, ὁ νοῦς οὐ πάρεστιν: Non venit intellectus. Innuens, se ab illo vno intelligi. Erasmus libro sexto apopht.

Cassius Seuerus.

† Cùm ex decreto Senatus libri Labieni, cuius erat amicissimus, comburerentur; Nunc, inquit, me viuum vri oportet, qui illos edidici. Cal. Rhod. lib. 11. cap. 13.

Alphonsus.

In oppugnatione Caietæ, cùm aliquando defecissent ad tormẽta ænea portentosæ illius amplitudinis saxa, nec aliunde habere faciliùs possent, quàm ex villa, quæ ab incolis inueterata opinione adhuc asseritur Ciceronis fuisse, vt aliunde disquirerent istiusmodi saxa, rex iussit: Ciceronis verò (cuius admiraretur in dicendo lactam eloquentiam) villam, si saperent, inuiolentam seruarent. Malle enim tormenta & machinas amittere, quàm iniuria afficere saxa tantum illius viri, qui tot tantósque homines ab iniuria & capitis periculo vindicasset suo patrocinio. Panorm. lib. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Audiens à quibusdã Caietanis malè literatis, M. Tullij sepulchrum extare adhuc iuxta Formias (ibi enim villa Ciceroniana insignis olim fuit, nũc autem Mola vocatur) in via Romana vetustis literis inscriptum: eius rei visendæ percupidus, statim eum locum accessit, & sentibus rubísque primò tumulum purgans, móxque legere inceptans, non M. Tullij, sed M. Vitruuij inscriptionem inuenit; qua lecta, vultum risu soluens dixisse fertur, Caietanos ex Minerua oleum quidem accepisse, sed sapientiam amisisse. Constat autem Alphonsum Ciceronianæ lectionis tam studiosum fuisse, vt perrarò eius tædio affici potuerit. Panor. li. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Æschines.

Cùm Æschines iam damnatus ab Atheniensibus, Rhodi exularet, recitauit corã amicis orationem suam contra Demosthenem habitam. Verùm cùm hanc admirarentur Rhodi

dij, & diceret, mirum esse, quòd post tantam orationem non esset absolutus: At desineretis, admirari, si audissetis quæ ad hæc respondit Demosthenes. Rhodij igitur cùm recitatam Demosthenis orationem multò magis admirarentur, Quid, inquit Æschines, si ipsam bestiam audissetis, sua verba resonantem? Sentiens in Demosthene magnam Demosthenis partem deesse, si quæ ipse scripsit, ab alio recitarentur. Philostratus in sophistis.

Bion.

Cùm diceret impietatem esse malam fiduciæ contubernalem, non erubuit hunc Euripidis versiculum adijcere:

δουλοῖ γὰρ ἄνδρα κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ.

Id est,

Seruum facit, quamuis ferocculum virum.

Laert. lib. 4. cap. 7.

Chrysippus.

In quodam opere toties citarat versus Euripidis ex Medea, vt ibi tota fabula fuerit inspersa. Hunc librũ quidam portans, & rogatus quid ferret, Chrysippi, inquit, Medeam.

Cleomenes Anaxandr. F.

Dicebat, Homerum esse poëtam ciuium Lacedæmoniorum, Hesiodum verò Helotum, hoc est seruorum: quòd illic docuisset, quomodo cum hostibus confligendum sit: hic, quomodo agri colendi. Lacedæmonij enim cùm bello assiduo sese exercerent, humiliores operas, artes manuarias, & agriculturæ studium, seruis committebant, quos Helotas vocabant. Plut. in Lacon. Ælian. l. 13. de Var. hist.

Alcibiades.

Aliquando in ludum literarium ingressus, petijt à ludimagistro Homeri Iliadem, cuius lectionem plurimum admirabatur. Ac ludi moderator cùm se nihil Homeri operum habere affirmaret, inflixit ei pugnum satis durum, dicens, Imperitus es præceptor, & tibi similes discipulos facies. Ælia. l. 13. de Var. hist. & Plut. in apoph.

Plato.

Ad tragicum certamen paratus, audito Socrate mutans consilium, poëmata sua exussit, præfatus Homerico carmine,

ἥφαιστε πρόμολ᾽ ὧδε, πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.

Huc ades ô Vulcane, Platoni nunc opus est te.

Refert Diogenes Laer lib 3.

Aristoteles.

Calisthenem discipulum, liberioris linguæ hominem, Homerico versiculo admonere voluit:

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι οἷ᾽ ἀγορεύεις. id est,

Talia nate loquens, haud multo tempore viues.

Laert. lib. 5. cap. 5.

Polemo.

* Is Homerum appellabat epicum Sophoclem, & de Sophocle dicebat eum esse Homerum tragicum. Laert. libro 4.

Anaxarchus.

Cùm videret ex Alexandri vulnere, quod ictu sagittæ acceperat, manare sanguinem, dixit versu Homerico,

Τοῦτο μὲν αἷμα, καὶ οὐκ ἰχὼρ οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι.

Id est, Hic quidem sanguis est, non ille liquor, qualis diuis solet ire beatis. Admonens regem suæ conditionis, qui pro Deo affectabat haberi. Quanquam hoc quidem non ab Anaxarcho, sed ab ipso Alexandro dictum tradunt. Laertius libro 8. cap. 10.

Pyrrho de eodem.

Pyrrho Eliensis philosophus, admirari solebat illum Homeri versiculum.

Οἵη περ φύλλων γενεή, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Laert. libr. 9. cap. 11.

Isaac

Isaus Sophista.

Lacedæmoniis periclitantibus ac de ciuitate mœnibus cingenda consultantibus, Homericum carmen recitauit.

ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ. id est,

Scutum hæsit scuto, galea galea, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Philost. in Sophist.

Hippodromus Sophista.

Homerum appellare solebat vocem sophistarum, Archilochum spiritum: quòd ille suppeditet verba splendida, hic acrimoniam & vehementiam. Philost. in sophistis.

Idem.

Quodam tragœdiam appellante sophistarum matrē, correxit dictum: Ego, inquit, dico Homerum esse patrem. Siue quòd nimia sit tragicorū grandiloquentia: siue quòd fons tragœdiarum sit Homerus. Pulchrius autem est ex ipso haurire fonte. Philostr. in sophistis.

Idem.

Suprà de laudis contemptu.

Philoxenus.

Apud Pythonem prandens, appositis oleis, cùm paulo post inferretur patina pisciū, percusso vasculo quod habebat oleas, Homericum hemistichium dixit, *μάστιξεν δ' ἐλάαν*, id est, scutica incitauit vt traherent. Nam de auriga dictum est. Sensit autem Philoxenus, oleas quamprimum auferendas, alludens interim ad Græcam vocem *ἐλάαν*, quæ sonat olearum: & *ἐλάαν*, quod sonat trahere currum, aut aliquid simile. Erasmus lib. 6. apoph.

Taurus.

† Hic à Symposio Platonis incipere gessit, propter Alcibiadis comessationem: Ille à Phædro, propter Lysiæ rationem. Et etiam, quæ Platonem legere postulet, non vitæ ornādæ, sed linguæ orationisque comēdę gratia, nec vt modestior fiat, sed lepidior. Hæc Taurus de nouitiis Philosophis. Gell. lib. 1. cap. 9.

Alexander.

Præter modum delectatus est Homero, adeò vt illū ad verbum edidicerit, ac dormiens etiā ceruicali suppositum haberet. Eum aliàs summū virtutis præconē, interdū poëtam *βασιλικὸν* appellare consueuit: cuius carmina censebat non ad citharam, vt aliorum, sed ad tubam potius esse canenda. Addebat illud, se malle Homeri Thersiten esse, quàm Cherilli Achillem. Cherillus erat Alexandri poëta non satis felix, qui cùm fertur ita pactus vt pro quoquo bono versu acciperet Philippeū aureum, pro malo colaphum. Idem cum in Sigeo ad Achillis tumulum astitisset: O fortunate, inquit, adolescens, qui tuæ virtutis præconem Homerum inueneris! Cicero in oratione pro Archia. Plut. in Alex.

Idem.

Quum nuntius quidam gaudio gestiens, porrectāque manu ad Alexandrum accurreret, rem prosperè gestam narraturus: Quid mihi bone vir magni nuntiabis, nisi nunties Homerum reuixisse? Significans, omnium rerum gestarum gloriam abolēdam, nisi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus. Plut. in apo. Reg. imp.

Idem.

Cùm ad Alexandrū Magnum scrinium delatum esset, in quo omnes ferè Darij regis opes seruatę erant, & quæreretur, in quemnam vsum destinādum posthac esset, aliis aliud suadentibus, Alexander ait: Huic optimè seruandus Homerus dabitur. Sentiens, nullum esse thesaurum illo pretiosiorem. Adeò enim Homerica lectione delectabatur Alexander, vt raró deposuerit è manu eius poësin, testante Plut. in eius vita.

Seneca.

† Vide (aiebat Lucilio) ne lectio multorum auctorum, & omnis

generis voluminum, habeat aliquid vagum & instabile. Certis ingeniis immorari, & innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, qui vbiq. est. Et; Probatos (supple authores) semper lege: &, si quando ad alios diuertere libuerit, ad priores redi. Aliquid quotidie aduersus paupertatẽ, aliquid aduersus mortem auxilij cõpara: nec minus aduersus cæteras pestes. Et cũ multa percurreris vnũ excerpe, quod illo die cõcoquas. Epi. 2.

Eudamidas.

Suprà de Honoris contemptu.

Idem.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidisset contentio de carminibus Homeri, aliis alia preferentibus, hoc vnicè probauit Alexand. Iliad. 7.

ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής. id est,

Dux bonus atque idem validũ pugnator in armis.

Addebat, Homerum hoc versu virtutes Agamemnonis prodisse, Alexandri vaticinatum esse Plut. in Alex.

Theocritus.

Suprà tit. de Dialectica.

Scipio Africanus.

* Socraticum Xenophontẽ in manibus semper habebat: cuius in primis laudabat illud, quòd diceret eosdem labores non æquè esse graues imperatori & militi, quòd ipse honos laborem imperatorum faceret leuiorem. Cic l. 2. Tusc. quæst.

Virgilius.

Ennij opera diligenter & sæpius euoluens, ac rogatus quid ageret, Aurum, inquit, lego ex stercore. Sabell. lib. 2. cap. 7.

Vespasianus.

Vespasianus in quendam proceræ staturæ, sed improbiùs natum torsit illud carmen Homericum,

μακρὰ βίβας κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος. id est,

Longam hastam quatiens diductis passibus ibat.

Erasm. Rot lib. 6. apophthegm.

Alphonsus.

Alphonsus cùm inter peregrinandum fortè ad eum locum, vnde Sulmo poterat despici, peruenisset: an ea Ouidij (cuius poëmate mirum in modum afficiebatur) patria esset, interrogauit? q úmq. intellexisset natale Nasonis solum esse, vrbem salutauit, gratiásq. genio loci egit, in quo tantus olim poëta genitus esset, de cuius laudibus nemo satis fari possit. Ego sanè, inquit, huic regioni, quæ non parua regni Neapolitani nec contemnenda pars est, libẽter cessẽrim, si temporibus meis datum esset, hunc poëtam vt haberem: quẽ mortuum pluris ipse faciam quàm Aprutij dominatum. Pontanus, & ex eodẽ Spigelius in li. 1. Panor. de rebus gestis Alphonsi. cap. 47.

Antimachus.

Quum conuocatis auditoribus recitaret ingens volumen quod conscripserat, & ab omnibus esset destitutus, excepto Platone: Legam, inquit, nihilominus: Plato enim mihi instar est omnium. Tullius li. de Claris oratorib. Brus. l. 2 c. 23.

Gorgias.

Cùm fortè fortuna legisset Platonis dialogũ sui cognominis, qui Gorgias inscribitur, dixisse fertur: ὡς καλῶς οἶδε πλάτων ἰαμβίζειν: Vt pulchrè nouit Plato iambissare, hoc est mordere. Nam is pes primùm ab Archilocho, ni fallor, repertus est ad maledicendum: vnde & nomen habet, vel à muliere petulãte & baccha, vel à mittendis iaculis. Si quidem in eo dialogo proscindit sophistas, id quod nusquam non facit. Erasm. libr. 8. apoph.

Theocratus.

* Ad ludimagistrum quendam malè pronuntiantem accedens, rogauit, Quî fit, quòd Geometriam non doceas? is cùm respondisset, Quoniam ignoro. quid tum? dixit: nam legere quoque nescis? Stob. serm. 4.

Alphon-

Alphonsus.

Quum opera philosophica Senecę legendo euolueret, rogatus à Danolo aulicorum præcipuo, Cur animus mortalium ita immensus atque insatiabilis foret? respondit rex: Animum hominis à Deo profectum, non priùs conquiescere quàm eò rediret, vnde profectus esset. Esse proculdubio animum nostrum Dei & æternitatis capacem, propterea neque impleri, neque satiari posse iis rebus, quæ fluxæ & incertæ essent: sed Deum ipsum veluti naturalẽ sedem, & suum quodammodo perfectum bonum appetere, hoc est, solidum & perfectum bonum. Panorm. l. 1. de reb. Alphõsi.

Idem.

*Gloriabatur, quater decies vtrũque Testamentum cum commentariis à se perlectum. Ant. Pa. l. 1. de reb. Alphonsus.

Hadrianus.

Hadrianum imperatorem Virgiliana lectione inde mirũ in modum delectatum legimus, quòd mortem suã Virgiliano carmine prædixerit.

Ostendent terris hunc tantùm fata, neque vltrà
Esse sinent, &c.

Dion Cassius in vita Hadr.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonũ rex, cùm arcem Neapolitanam instaurare decreuisset, Vitruuij de Architectura librũ afferri ad se iussit. Verùm cũ sine ornatu, sinéque asseribus allatus esset: Non decere, inquit, hunc potissimũ librũ, qui nos quomodo contegamur tam bellè doceat, detectum incedere. Librum igitur egregiè ad vsum parari mandauit, & omnibus semper ædificiis adhibuit. Panorm. l. 1. Idem Q. Curtij lectionem, à qua in morbo mirificè fuerat recreatus, medicorũ pharmacis longè prætulit.

D. Cyprianus.

* In Tertulliani lectione tam fuit assiduus, vt nullum diem absque eius lectione prætermitteret: & notario Paulo sæpe diceret, Da magistrum, nempe Tertullianum. Hieron. in catal. viror. illustr.

De legatione & legatis.

Agis Archidami F.

CVm ad Philippum regem legatus mitteretur, solus regem sine comitatu accessit. Verùm cùm rex admiraretur: Veni, inquit, vnus ad vnum. Quo dicterio taxauit supernacaneum legatorum aliorum sumptũ, quo ęraria plerunque exhauriuntur, quum Reipublicæ negotia per vnicũ sæpenumero expediri possint. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Lacedæmones vnum legatum ad Demetrium regem miserant. Stomachante autem tyranno, ac vociferante, Vnũ ne Lacedęmonij legatum ad me? Satis, inquit legatus, vnus ad vnum. Plut.

Anonymi.

* Lacones olim quũ ad Lygdamũ tyrannum issent legati, atque ille cõgressus sæpius differret, dicẽs se molliter habere: Dic, inquiunt legati, per deos non venisse nos cum illo colluctaturos, sed collocuturos. Plut.

Polycratidas.

Infrà apoph. de Patria fortiter propugnanda.

Hyperides.

Legatus ab Atheniensib. ad Rhodios fuit. Eò cùm adessent ab Antipatro legati, qui Antipatrũ vt benignũ celebrarent, occurrens eis, Noui (inquit) benignum esse: verùm nos ne benignum quidem quærimus dominum. Plut.

Gobrias.

Darius rex ingressus in Scythiam, inopia laborabat. Scythæ autem legatos ad eum miserunt cum muneribus: aue videlicet, mure, rana, & quinque sagittis: Darius pro mure terrã, pro rana aquas, pro aue equos, pro

sagitta seipsos tradere interpretatus est, Gobrias autem hoc dicere dona coniectabat: O Persæ, nisi vt aues aduoletis, aut vt mures subeatis terram, aut vt ranæ insiliatis in paludes, non remeabitis, his sagittis cōfecti. Brus. lib.3.cap.30.

M Cato.

Quum tres essent designati, qui legati proficiscerentur in Bithyniam: quorum vnus podagra teneretur, alter caput haberet vulnerib. confossum, tertius vecordia laborare videretur: Cato ridens dixit, Pop. Rom. legationem nec pedes habere, nec caput, nec cor. Plut.

Megacles.

*Messanæ quæ in Sicilia, est, is ciuis fortissimus Agathocli tyranno eam inuadere conanti modis omnib. aduersabatur. Ideo tyrānus Messanam oppugnare parauit, missóq. Præcone, Megaclem à ciuibus exposcebat. Megacles vltro se ad tradendum tyranno obtulit, si legatus mitteretur. Decernentibus hæc Messeniis, accedens ille ad Agathoclem, Ego verò, inquit, & legatus ciuitatis nomine venio, & moriturus. Sed ante de legatione audias. Consilio conuocato, addidit Megacles, Si ad excidendas Syracusas expeditionem Messenij suscepissent, vtrum pro Syracusiis, an pro Messeniis omnia faceres? Subridens Agathocles, relicto bello Megaclem incolumem domum remisit, amicitiámque iniit cum Messeniis. Polyænus lib.5.

Popilius.

*A Senatu literas Antiocho attulit, quæ eum iubebant exercitum ex Ægypto abducere, neque regnum pupillorum Ptolemæi vita defuncti vsurpare. Accedens, eminúsq. ab Antiocho comiter salutatus, non reddita salute epistolā tradidit. qua lecta cùm deliberatione habita responsurum se rex diceret, bacillo Popillius orbē circa eum descripsit, inquiens, Hic ergo stans delibera & responde. Omnibus magnanimitate legati perculsis, cùm Antiochus se ex Romanorum sententia acturum profiteretur, ita demum regem salutauit, amplexúsque est Popillius. Plutarch in apoph.

De legibus.

Diogenes.

Dicebat, nec legem esse sine ciuitate, nec ciuitatem sine lege. Laer.l.6.

Aristoteles.

† Cyclopicam vitam appellat, vbi nullis publicis legibus viuitur, sed quisq. suo arbitratu res gerit. lib. 10. Eth ad Nicom.ca.9.

Archytas Pytagoreus.

* In legibus sanciendis dicebat ea primùm sancienda esse quæ deos, genios & parentes spectant, & in summa quæ honesta egregiáque sunt. Secundo loco, vtilia. Decere autem in animis ciuium potius quàm in scriniis & tabulis cōditas esse leges. Stobæus ser.41.

Idem.

* Leges regionum & locorum rationē habere debere dicebat. Quum nec omne solum ferat omnia, nec omnium hominum animi earundem virtutum capaces sint. Stob ser eod.

Zaleucus.

* Is inter laudabiles leges Locrensibus hanc tulerat, si quis voluerit leges sancitas mouere, aut nouam statuere, is collo in laqueum immisso de lege verba faciat. Et si per suffragia videtur legem veterem esse tollendam, aut eam quæ noua infertur bonam esse, indemnis maneat: contrà, si prior lex melius habere videatur, aut quæ noua proponitur iniusta sit, is qui mouet infertve legem, laqueo attracto moriatur. Stob. serm. 42.

Antisthenes.

Negabat sapientem viuere iuxta leges, sed iuxta normam virtutis. Sci-

tiens,

tiens, non ideo quid vitari à iusto quod hoc agere legibus interdictum sit: sed quòd ipsa hominis ratio hoc dissuadeat, quæ docet hominem, hoc esse honestum, illud turpe. Nec leges omnia præscribunt: at virtutis regula docet vbique, quid sit honestũ, quid turpe. Idem.

Plato.

* Dicebat necesse esse leges hominibus ponere, vt secũdum eas viuãt, alioquin nihil à feris discreparent. Huiusque rei causam esse, quòd nullius hominis ingenium ita natura institutum est, vt quæ ad publicum humanæ vitæ bonum conferunt, sufficienter cognoscat: & si cognouit, vt optimum id quod nouit semper agere possit ac velit. lib. 4. de legib.

Idem.

† Si quis hominum diuinæ sortis fauore ea natura præditus esset, vt cognosceret publicum bonum, ad idque generosè ac semper intenderet, multis legibus sibi dominaturis egeret. li. 9. de leg. Et hoc docuit Apostolus, Iusto nullam legẽ esse petitam. 1. Tim. 1.

Demades.

* Necessitatem dicebat esse seruorum legem: legem verò liberorum esse necessitatem. Anton. & Maxim. ser. de lege.

De legum authoritate & obseruatione.

Heraclitus.

Dicebat, ciues non minus oportere pugnare pro legibus, quàm pro mœnibus. Quòd absque legibus nullo pacto possit esse ciuitas incolumis, absque mœnibus possit. Laer. lib. 9. cap. 1.

Solon.

Percontatus, quo pacto salua posset esse respublica? respondit: Si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Sensit vir sapientissimus, eam ciuitatem conseruari nequaquam posse, vbi ex vtraque parte legum sit neglectus. Stob. ser. 41. Anton. in Melissa, part. 1. ser. 67. & Max. ser. 50.

Cleobulus.

Bene compositam rempub. putabat, vbi magistratus magis infamiam quàm leges metuunt. Stob. serm. 41.

Bias.

Eam Rempublicam saluam fore existimabat, in qua leges perinde ac tyrannum omnes metuant. Idem.

Idem.

Damnaturus quempiam ad mortem, lacrymatus est. Et cùm dixisset quidam, Quid est quod fles, cùm penes te sit, vel absoluere, vel condemnare hominem? respondit, Quia necessarium est, naturæ quidem condolere, legi autem suffragari. Stob. ser. 43. Maximus ser. 6.

Chilon.

Eam ciuitatem saluam iudicabat, in qua maximè leges, Rhetores verò nequaquam obseruarentur. Stob.

Idem.

Monuit, obtemperandum esse legibus. Hoc ad principes præcipuè pertinet, qui se credunt non teneri legibus. Nec aliunde magis florent Respublicæ, quàm si legum vigeat authoritas. Nec ibi tyrannis oriri potest, vbi ex arbitrio priscarum legum geruntur omnia. Laer. lib. 1. cap. 4.

Pittacus.

Crœso percontanti, Quod esset maximum imperium? inquit, ποικιλου ξύλου, id est, varij ligni, leges innuens. Nam olim in tabulis ligneis leges inscribebantur. Porrò vbi summa est legum authoritas, ibi est minimum tyrannidis. Laert. lib. 1. cap 5.

Themistocles.

Cùm ei prætori hominem non vsque adeò bonam causam habentem Simonides summopere com-

mendaret eius fauorem petens: Themistocles respondit: Nec Simonidem poetam fore bonum, nisi mensuram certam in carmine obseruaret: neque se bonum praetorem, si ob fauorem aut gratiam amici à legibus vel tantillum declinaret. Plut.

Demosthenes.

Ciuitatis animam esse leges dicebat. Vt enim corpus ànima carés cadit, sic ciuitas nullis administràta legibus euertitur. Max. ser. 68. & Stob.

Socrates.

Interrogatus, Quae ciuitas optimè administraretur? Quae, inquit, ex lege viuit, & iniustos punit. Maxim. serm. 68.

Epicurus.

* Leges sapientum causâ positas esse dicebat: non vt iniuriis abstineant, sed ne eis afficiantur. Stob. serm. 41.

Plato.

Rogatus à Cyrenensibus, vt ipsis leges scriberet, ac reipub. statū componeret, recusauit dicens: Perdifficile esse condere leges tam felicibus. Indicans, non facilè obedire legibus eos, qui nimium se felices esse putarent. Laert. lib. 3.

Arcesilaus.

Dicere solitus est, quemadmodum vbi multi essent medici, ibi multi sunt morbi: ita vbi permultae leges essent, ibi plurimum esse vitiorum, Laert. li. 4. ca. 6. Max. ser. 58.

Cleon.

* Multò meliorem dicebat esse statum ciuitatis, quae licet deterioribus, firmis tamen legibus vtitur: quàm illius, quae boni quidem, sed irritis. Thucyd. li. 3.

Aristides.

Cùm quedam reum egisset, & iudices, post eius accusationem reum audire nollent, sed protinus ad suffragia, quibus eum damnarent, properarent: Aristides supplex pro reo intercessit apud iudices, vt eum iuxta legum praescripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum authoritas & obseruatio. Plutarchus in apoph.

Lycurgus.

Inter leges quas Lycurgus Rhetor tulisse fertur, haec erat vna: Ne qua mulier maritata proficisceretur Eleusinem. Id statuit, veritus, ne à diuitibus dato pretio corrumperentur, addita est poena, drachmarum sex millia. Ei legi cum vxor Lycurgi non obtemperasset, sycophantis, qui deprehenderant ac detulerant, dedit talentum. Ea res quum illi postridie vitio daretur apud populum: Atqui ego, inquit, dare conspectus sum, nō accipere. Quidam ferunt leges ad quaestum. Hanc notam à se depulit, qui nec in vxoris gratiam voluit abrogare legem, sed mulctam de suo dependit. Eras. li. 8. apoph.

Tennes.

† Rex Tennediorum fuit, qui in mari seruatus, in quod ob falsam adulterij suspicionem patris iussu fuerat proiectus, legem tulit, vt si quis adulterum deprehenderet, eum securi trucidaret. Deprehenso in tali crimine filio suo, interrogatus quid faciendum esset? Respondit, lege vtendum. Atque ille domesticum luctum, legum autoritati postponendum putauit. Steph. in Catalog. vrbium.

Alcamenes.

Alcamenem Telecri filium quum quidam interrogasset, cur seniores apud Lacedaemonios plures dies sumerent ad cognoscendum in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus fit legi obnoxius? Ideo, ait, tam diu de rebus iis consultant, vt si in capitis discrimine errassent, emendent, ne de legum authoritate quid decederetur. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Eundem cùm quidam interrogasset, quam ob rem munera à Messenijs oblata ita recusasset: Quoniam si recepissem, inquit, cum legibus pa-

pacem habere non poteram. O mentem rege dignam, quæ magno obnióque lucro legum authoritatem antepoſuit! Improbat eos qui clamitant, quod principi licuit, legis vigorem habere: & principem dare quidem leges, at non teneri legibus. Plut.

Acrotatus.

Cùm parentes eum rogarent, vt in re parum honeſta ipſis obtemperaret, reſpondit, Donec eſſem apud vos, nullam omnino tenebam iuſtitiæ & æquitatis ſcientiam: verùm vbi me patriæ dediſtis, legibúſq; ſubieciſtis, conabor his magis obtemperare, quàm vobis. Quo dicto innuere voluit, quàm plurimum quidem filios debere parentibus ſuis: verùm ita tamen, ne leges ſaluberrimè latas tranſgrediamur. Plut. in Lacon. apoph.

Demaratus.

Cuidam percontanti cur exularet Spartâ cùm eſſet rex? Quoniam, inquit, leges ſunt in ea potentiores. ſignificans, regem apud Lacedæmonios eſſe principem ciuitatis, at non legum dominum, ſed his non minus obnoxium regem quàm ciues. hoc ipſum laudabat in ſuæ gentis inſtitutis, per quod cogebatur exulare. Dedit interim inſigne moderationis ſpecimen, æquo animo ferens exilium, authoritate legum indictum, nec de patria malè loquens, nec de legum iniquitate querens. Idem.

Pauſanias Pliſtonactis F.

Cuidam roganti, Quam ob rem apud Spartanos nefas eſſet, vllam priſcarum nouare legum? Quoniam, inquit, legibus conuenit authoritas in homine, non hominibus in leges. Plut. in Lacon.

Archidamus Zeuxidami F.

Roganti, quinam eſſent Spartanæ ciuitatis præfecti? Leges, inquit, ac legitimi magiſtratus. Grauiter cenſuit, in republ. bene inſtituta ſupremam authoritatem eſſe legibus deferēdam, nec vlli magiſtratui fas eſſe quicquam contra leges publicas tentare. Plut.

Charilaus.

Infrà tit. de lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Charondas.

† Celebris hic Thuriorum legiſlator legem tulit, vt ei capitale eſſet, qui vlla ex cauſa in concionem prodiret armatus. At idem aliquando cùm immemor gladij ad latus pendētis, tumultum in foro excitatum ſedaturus adproperaſſet, quidam ex æmulis ſtatim exclamarunt, Iſtáne leges à te nobis impoſitas, primus omnium præuaricaris? Minimè verò, inquit, quin eas ratas faciam, ac è veſtigio ſibi eodem illo gladio vitam ademit. Diodor. li. 12. Val. Max. li. 6. ca. 5. Ariſt. li. 2. Politic.

Ageſilaus.

In pugna Leuctrica, quum Lacedæmoniorum multi fugiſſent, iique legibus pœnas dare deberent: Ephori reputantes, ciuitatem viris deſertam, egere militibus, cupiebant eam ignominiam militibus remittere, ſimúlque ſeruare leges. Deligunt igitur Ageſilaum nouarum legum conditorem. Is prodiens in ſuggeſtum: Ego, inquit, alias leges haudquaquam laturus ſum, neque enim his quas habetis, aut additurus ſum aliquid, aut detracturus, neque quicquam omnium mutaturus. Sed mihi rectum videtur, vt leges quas habetis, à die craſtino robur habeant, & authoritatem. Eo commento vir ſolers ſimul & præſenti ciuitatis neceſſitati conſuluit, & periculoſum mutandarum legum exemplum excluſit à Republica, vno tantùm die legibus abrogatis. Plutarc. in Lacon. apoph.

Idem.

Quū haberet apud ſe Xenophontem illum ſapientem, cúmque plurimi faceret, iuſſit vt filios ſuos arceſſeret Lacedæmonem, docendos

artem omnium pulcherrimam, videlicet imperare, & parere imperio. Athenis florebat omnium liberalium disciplinarum genus: sed hanc cæteris omnibus præstantiorem, existimabat nusquam melius disci, quàm apud Lacedæmonios, vbi non verbis disputabatur de bene administranda republ. sed ciuium moribus honestissimæ rei exemplum exprimebatur. Simul indicans, eos non esse gerendo magistratui idoneos, qui legibus ac magistratui nescirent obsequi. Proinde rogatus abs quopiam, quam ob rem Spartanorum respublica præ cæteris, secundis rebus floreret? Quoniam, inquit, plus cæteris in hoc sese exerceant, vt pariter & imperare & parere sciant. Quæ duæ res à ciuibus excludunt seditiones, & tuentur concordiam. Idem.

Idem.

Cùm in causa quadam sederet iudex, & is quidem qui accusabat rectè dixisset, patronus contrà malè subinde tamen repeteret inter dicendum, Agesilae, decet regem opitulari legibus: perinde quasi bonam haberet causam, & ab ipso starent leges: hominis improbitatem interpellans Agesilaus: Si quis, inquit, tibi domum perfoderit, aut vestem abstulerit, num expectaturus esses, vt architectus, aut qui vestem contexuit, tibi sit auxilio futurus? Subindicabat, regem esse veluti legum architectum: nec conuenire vt opituletur ei, qui contra leges aliquid admiserit. Plutarc. in Lacon. apophthegm.

Idem.

Sciscitante quodam ab Agesilao Lacedæmoniorum rege, quid Spartæ attulissent Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, contemptum. Videlicet indicans, eam demum Rempublicam esse saluam, in qua leges sub optimo principe omnes voluptates arceant. Plut. in apoph. Lacon. Erasm. li. 1. apoph.

Idem.

Quum Diphridas Agesilao è patria nuncium attulisset, vt omissis quæ tum agebat, protinus in Boeotiam irrumperet: quam destinarat hoc ipsum postea maiore aggredi apparatu, tamen magistratibus obtemperans, accersitis ad se viginti millibus eorũ qui apud Corinthum militabant, inuasit Boeotiam ac iuxta Coronam congressus cum Thebanis, Athenensibus, Argiuis & Corinthiis ambas acies superauit, licet ipse multis acceptis vulneribus, corpore esset grauiter affectus. Quæ pugna quum esset inter res ab illo gestas omnium maxima, quemadmodum scripsit Xenophon, tamen domum reuersus, nihil de pristino victu vitæque modestia mutauit, ob tantos rerum successus, tótque victorias. Multo dignior erat triumpho victoria, qua vir ille primùm suis consiliis anteposuit legũ authoritatem, deinde tot egregiis facinoribus nihilo factus est insolentior. Plutar. in Lacon. apoph.

Idem.

Quum maximam Asiæ partem armis sibi subegisset, constituerat ad ipsum regem Persarum proficisci, vt eum compesceret, qui sic erat quietus à bello, vt interim Græcorum duces pecunia corrumperet. Cæterùm reuocatus domum ab Ephoris, ob Spartam Græcorum obsidione cinctam (nam id rex Persarum pecuniis missis effecerat) paruit, dicẽs: Bonum imperatorem legum imperatis parere oportere, citráque cunctationem soluit ex Asia, magno sui desiderio relicto Græcis Asiaticis. Offerebatur rei bene gerendæ occasio, inuitabat illum Græcorum affectus, vt instituta perageret: sed rex à tyrannide alienissimus, legum authoritatem existimabat omnibus anteponendam. Idem.

Zeuxidamus.

† Quærenti cur Lacedæmonij non scri-

[illegible]tis mandarent leges, ac constitutiones egregiè factorum, rerúmque memorabilium, & eas iuuenibus legendas proponerent? Vt assuescant, inquit, iuuenes factis, nō verbis. Plut. in apoph. Lacon.

Cyrus.

Interrogatus, quósnam putaret esse iniustos? Lege, inquit, non vtentes. Max. ser. 58.

Antiochus tertius.

Scripserat ciuitatibus, vt si quid per literas iuberet fieri, quod aduersaretur legibus, ne curarent, perinde, quasi ipso nescio scriptum esset. Interdum enim principes, dum metuunt quosdam offendere, scribunt quæ fieri nollent. Quicquid autem pugnat cum legibus, hoc velut insciente principe scriptum esse putandum est: quippe legum defensores, non oppugnatores esse debent principes. Erasm. libr. 5. apopht. ex Plut.

M. Cato.

Ad tribunum plebis, qui veneficij infamia laborabat, iniquè ferentem legem: Adolescens, inquit Cato, nondum scio vtrum haurire quod temperas, an approbare quod scribis, deterius sit. Eras. li. 5. apoph.

Sulp. Gallus.

Infrà de Zelotypia, & de Seueritate.

Augustus Cæs.

Legem tulerat de adulteris, quomodo iudicandi essent de hoc crimine delati, & quomodo puniendi conuicti. Paulò pòst iræ impatientia irruit in adolescentem delatum, quocum Iulia Augusti filia commercium habuisset, eúmque manibus verberauit. At quum adolescens exclamasset, Legem tulisti, ô Cæsar: adeò facti pœnituit Cæsarem, vt eo die recusaret cœnam capere. Crimen per se graue erat, tum admissum in Cæsaris filiam. Quis princeps ibi dolori suo temperaret? Aut quis ibi legum iudiciorúmque moras expectaret? At tantus princeps sibi adeò displicuit, vt à seipso pœnas sumeret, quòd legi, quam aliis prodiderat, nō per omnia paruisset. Plutarchus in apoph.

Epictetus.

* Multa extant ab eo de legibus scitè dicta. Inter hæc, legis scopus est bene mereri de vita hominum: non potest autem eius benefica esse cùm ei beneficium accipere libuerit: solis enim obedientibus suam virtutem declarat. Ægri seruator est medicus: iniuriam passi, lex. Leges verissimæ sunt, quæ iustissimæ legi, & principi & sapientiori cedere decorum est. Anton. & Max. serm. de lege.

Theophrastus.

* Dicebat bonos non multis egere legibus. non enim res ipsæ legum causâ, sed leges rerum causâ, ponuntur. Eod. serm.

Carolus Magnus.

†Gladij capulo, cui insignia sua insculpta erant, edicta signabat: Eiusdem enim esse dicebat, & confirmare & defendere leges. Corrozet. de dict. & fact. memorab.

Alphonsus.

Improbè agere principes dicebat, qui aliis honestè decoréque viuendi legem præscriberent, ipsi verò nihilo temperantiores sese præberēt. Innuit autem non satis esse promulgare leges, etiam saluberrimas, nisi sint qui promulgatas defendant, & vitæ etiam innocentia cæteris præcedant. Panormitanus libr. 5. de rebus gestis Alphonsi.

Vitoldus Lit. dux.

Vitoldus Lituaniæ dux (qui adeò differentem, moribus & habitu à suis popularibus sese præbuit, vt illos tonderi edicto iusserit, sibi tanquam maiestatis insigne barbam intonsam retinuerit: at quum id non succederet, caput ipse, genásque rasit: capitalem pœnam in eos comminatus, qui suo exemplo barbam aut

comam deponerent) dicere solebat Plebem legi, legem autem principi subiectam esse oportere. Tyrannica sanè vox. Magistratus enim quũ legum custos sit, primùm imperatis parere decet, vt subditi habeant exemplum, quòd honestè intueantur, & ad legum obseruationem incitentur. Æneas Syl. lib. 4. Comment. in res gestas Alphonsi.

Ludouicus XII. Gall. rex.

Sub præfectum Aurelianensem, quo familiariter erat vsus, sæpéque iniustitiæ reum liberarat, quum in eo essent omnia ad perniciem profligata damnari passus est, id adiiciens: Contendi priuatus pro amico: Regnum autem adeptus, leges mihi tuendæ sunt. Annal. Franciæ.

De legum neglectu.

Aristoteles.

CRebrò taxabat Athenieñses, quòd cùm duas res frumenta ac leges inuenissent, frumentis vterentur, legibus nequaquam. Alludens ad Triptolemum Atheniensem, cuius ministerio Ceres vsa est in serendis legibus ac tritico. Laërt. libro quinto, cap. 1.

Anacharsis.

Anacharsidi illud tribuitur multò vulgatissimum, quod etiam & Soloni, leges aranearum telis esse similes, in quibus infirmiora animalia hærerent, valentiora perrumperent. Ita leges humiles ac tenues constringunt, à potentibus impunè violantur. Valerius lib. 7. cap. 2. Laër. lib. 2. cap. 3.

Agis.

Quum è senioribus quidam, videns priscas leges & instituta vetera aboleri & alia praua succedere, atque ob id res Spartanorum inuerti, & conteri: id, inquam, cùm apud Agidem iam senem deploraret, ioco respondit Si fit, inquit, quod narras, rectò ordine res procedunt. Siquidẽ ego puer à patre audiui quòd iam tum illis temporibus res inuerterentur. Itaque si rursus inuertuntur, redierunt in locum pristinum. Hoc quidem ille ludens, cæterùm seriò dicebat, se puerum hoc quoque accepisse à patre, nihil esse mirum si præsentibus succedant deteriora: sed mirandum, si succedant meliora, aut similia. Notauit peculiarem senibus querelam, de rebus in deterius prolapsis, simúlque rerum humanarum hanc esse naturam, vt vsque in peius degenerent.

Demonax.

Iurisperito dixit, leges prorsus videri inutiles, vt quibus boni non egerent, mali nihilo fierent meliores. Eras. l. 8. apoph.

Zaleucus.

Vt & Anacharsis & Solon dicebant, leges aranearum telis similes esse, nam si musca & culex inciderit, retinetur: si verò vespa, aut apis, disrupta tela auolant. Stob. ser. 431. De potentibus in ciuitate. Antonius par. 1. ser. 67. Plut. in Solone.

M. Cato.

Sæpenumero magistratus admonere solebat, vt sumerent pœnas de his qui in leges aliquid peccarent. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Pœna neglecta.

De legum renouatione & abrogatione.

Lycurgus.

CVidam percontanti, quam ob causam non vteretur legibus scriptis? Quoniam, inquit, eruditi qui sunt rectéque educati probant quid pro ratione temporis expediat. Significans, scripturam non mutari, cùm pro varietate occasionum vir probus & sapiens sæpenumero cogatur mutare consiliũ. Ea res nominatim præscribi non potest. Satis est ciues honeste

peßè fuisse institutos, in sua sponte [illegible] quid pro tempore facto sit opus. Plut. in Lacon.

De lepidè dictis.

Socrates.

CVm Xantippen diu ritantem tulisset in ædibus, ac tandem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio, ridentibus qui prætereibant; & ipse Socrates arridebat, dicens: Facilè diuinabam, post tantum tonitru sequuturam pluuiam. Laërt. in eius vita.

Diogenes.

Cùm diutißimè legens tandem eò venisset, vt videret chartam vacuam: Bono, inquit, animo estote viri, terram video. Alludens ad longa nauigatione fessos, qui recreantur animo, si portus procul appareat. Laërt. lib. 6. c. 2.

Idem.

Cùm in dolio suo, sicco mucidóque pane vescens solus, alios lætitia perstrepentes audiret (erat enim dies festus) tædiosus factus, diu secum de relinquendo vitæ instituto cogitauit. Sed cùm eandem mures videret abrepentes, panis micas ederet: Quid tibi disciplices, inquit, ô Diogenes? sat magnificus es: ecce enim parasitos alis. Idem.

Antigonus.

Vno de grege suorum amicorum Aristodemo nomine, qui patre coquo genitus ferebatur, suadente, vt impensas, & dona præcideret, oratio tua, inquit Rex, Aristodeme, olet ius. Plut. in apoph.

Aristippus.

Ei cùm à Dionysio tres puellæ oblatæ essent, vt optionem eligendi, quam vellet, haberet, omnes demum duxit, dicens ne Paridi quidem fuisse tutum vnam cæteris præferre. Laër. lib. 2. c. 8.

Idem.

Cuidam qui proposuerat ænigma vt solueret: Quid ô stolide, inquit, vis soluam, quod nobis etiam ligatum exhibet negotium? Idem.

Idem.

Cuidam interroganti, Num tu es vbique? ridens: Naulum, inquit, non perdo, si sum vbique. Elusit autem Aristippus sophisticam quæstionem, an idem corpus posit esse in multis locis: dum respondit, non esse periculum ne perdat naulum. Perdit enim naulum, qui dato pretio non peruehitur eò quo cupiebat. Idem.

Idem.

Concubinæ dicenti, Sum ex te grauida, respondit: Istuc nihilo magis scire posis, quàm per densißimas spinas ambulans dicere, hæc me spina pupugit. Idem.

Anonymus.

Lacon quidam cùm duras amygdalas duplo vendi conspiceret: Suntne hic, inquit, rari lapides? Quasi nihil interesset inter silicem & duram amygdalam. Plut. in Lac. apoph.

Alius.

Alius quidam Lacon, cum se voto obstrinxisset quòd se de Leucate præcipitem daret: conscendit in montē: & conspecta altitudine, sese auertit. Id cùm illi probro obiiceretur: Non putaram, inquit, illi voto maiore voto opus esse. Idem.

Pausanias Cleombroti F.

Cùm post victoriam à Medis apud Plateas reportatam præcepisset suis, vt apponerent cœnam Persicam, quā sibi barbari prius apparauerant: ea cum esset sumptuosissima: Lurco, inquit, eras ô Persa, qui cùm tantas haberes delicias, ad nostram veneris mazam. Erat autem maza, panis genus contemptum, ac vulgare. Plut. in Lacon.

Leotychidas.

Cùm portæ illi proximæ clauem draco circumuolutus esset cōplexus, idque augures affirmarent esse por-

tentum: Mihi, inquit, nequaquam videtur: sed si clauis fuisset complexa draconem, portentũ erat. Lepidè hominum superstitionem irrisit, qui sæpenumero terrentur his quę casu aut fortè fortuna eueniunt. Plut. in Lac. apoph.

Agathocles.

Ithacenses cum nautas apud Agathoclem accusassent, quòd ad insulam appellentes, pecora quædam abegissent: Agathocles, Vester, inquit, rex cùm venisset ad nos, non tantùm pecudibus abreptis, verùm ipso etiã pastore exoculato recessit. Alludens ad fabulam Homericam de Vlysse, qui Polyphemum Cyclopem excæcauit. Plut. in apoph.

Augustus Cæsar.

Cùm ab eo Pacinnius Taurus munus peteret, diceréťque populari rumore sparsum, pecuniam haud paruam ipsi à Cæsare datam: Sed tu, inquit, noli id credere. Lepidè significans, se nequaquã id daturum, quod apertè petere non auderet. Suetonius in eius vita.

Idem.

Supra de Ambiguè, facetè & iocosè dictis.

Vespasianus.

Infrà, tit. de Curiositate.

Nicephorus Imp.

† Cùm Nicephorus Imp. (qui turpi quæstu annonam grauiorẽ faciebat) aliquando ad milites progressus in campum, cano ætatéque prouecto, qui inter milites adscribi cupiebat, diceret: Ecquid homo canus in militiã allegi peteret? Respondit ille, se multo valentiorem esse quàm iuuenis fuisset. Et quî hoc verum esset, quærente Imperatore? Eo, inquit, quod olim vno aureo empto frumento, duos onerabam asinos; te autem imperante, quantum duobus aureis emitur frumenti, haud laboriosè humeris porto. Obmutuit Imperator. Cedrenus in eius vita.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Extant eius lepidè dicta collecta & edita libro peculiari ex annal. Franciæ descripto. Hæc autem quòd grauia & memoranda esse videantur ad peculiares suos locos retulimus, vt ex indice constat.

Vide apoph. de Ambiguè, arguté, facetè & iocosè dictis.

De liberalitate.

Bion.

Semper dicebat esse optabilius, suam messem alteri largiri, quàm alienam decerpere. Sensit felicius esse dare, quàm accipere. Laër. libr. 4. cap. 7.

Diogenes.

Cùm à Platone petiisset paululum vini, simúlque caricas, Plato misit lagenam plenã vino. Cui Cynicus hunc in modum gratias egit: Cùm interrogaris, Quot sint duo & duo? respondes viginti. Ita non secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quę interrogaris respondes. Laërtius libro sexto, cap. 2.

Idem.

Si quando egebat pecuniis, eas ab amicis accipiebat. at suggillantibus eum quòd præter philosophi dignitatem peteret, quod esset mendicorum: Imò, inquit, non peto, sed repeto, οὐκ αἰτῶ, ἀλλ' ἀπαιτῶ. Repetimus enim mutuum, aut depositum. Amicus autem egenti amico dans, nõ donat, sed reddit quod debet, quisquis enim in tali casu pecuniam seruat, rẽ alienam detinet. Ibidem.

Idem.

Illi etiam tribuitur hoc ænigma. manus non esse porrigendas amicis complicatis digitis. Innuens non satis esse, si comes nos præbeamus, sed comitati comitem adiungendam benignitatem. Qui comiter tractant amicos dicuntur δεξιοῦσθαι, quasi dicas dextrare. Laër.

Aris-

Aristoteles.

Cuidam increpanti, quòd homini malo dedisset eleemosynam: Non mores, inquit, sed hominem commiseratus sum: Etiam improbis in necessitate succurrit vir bonus. Debetur enim hoc officium, si non meritis illius qui iuuatur, certè naturæ. Et bonus fieri potest, qui malus est. Laërt.l.5.c.1.

Demosthenes.

Interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit, Benignè facere. Max.ser 8.

Xenophon.

Dicere solebat, multò præclarius ac laudabilius esse beneficiorum, quā trophæorum multitudinem post se relinquere. Stob.serm.46.

Arcesilaus.

Quum Apellem Chium ægrum inuisens, etiam egere sensisset, postridie reuisit illum decem drachmas secum adferens, & proximè assidens: Hic nihil est, inquit, præter Empedoclis elementa. Deinde sub ceruicali clam deposuit drachmas, ab ancilla paulò post repertas. Tunc æger, hic est, inquit, Arcesilai ludus. Eras.l 6. apoph. ex Plut.

Agesilaus.

Sibi multò iucundius esse dicebat, si milites suos ditaret, quàm si ditesceret ipse. Plutarchus in Lacon. apoph.

Anaxilaus.

Interrogatus olim, quid in tyrannide omnium esset felicissimum? respondit, In conferendis beneficiis nunquam vinci. Stob. serm.46.

Timandridas.

Quum peregrinationem suscepisset, familiæ procurationem filio delegauit. Deinde reuersus postquam rem multis partibus auctiorem reperisset, quàm antea fuisset, multos dixit ab illo deos & familiares atq; hospites iniuriis affectos. Etenim quæ in facultatib. supererant, ea in illos à liberis ciuibus erogari. Verùm dum (inquit) in viuis agis, pauper atq; egenus videris. At quum eris vita defunctus, opes & diuitiæ rei familiaris deprehensæ, turpitudinem tuam aperient. Ælianus libro 14. de Var. histor.

Cyrus.

Cùm quidam ad eum misisset ornamenta multa, ea distribuit amicis. Quidam verò quærente, Cur sibi nihil reliquisset? Quia inquit, corpus meum his omnibus ornari non potest: amicos autem his ipsis ornatos intuens, maximum mihi ipsi ornamentum aptum esse putabo. Max. serm.6.

Artaxerxes Longimanus.

Dicere solebat, Regalius esse addere, quàm adimere. Sentiens, principe dignius esse honores & opes eorum quibus imperant, augere potiùs, quàm imminuere. Plutarch. in reg. apoph.

Dionysius senior.

Quum ad filium ingressus conspexisset vasculorum aureorum & argenteorum magnam vim, exclamās Non est, inquit, in te regius animus, qui his poculis, quæ à me tam multa accepisti, neminem tibi amicum feceris. Sentiens, absque ciuium beneuolentia regnum nec parari, nec teneri. Beneuolentiam verò maximè cōciliat liberalitas. At iuuenis, rerum imperitus, putabat esse felicius, habere argentum & aurum, quàm amicos. Plut. in apoph.

Dionysius iunior.

Quum sæpe pecuniam Platoni daret, atque is nunquam acciperet: Aristippus, qui aderat, Tuto, inquit, liberalis & munificus est Dionysius. Bruson.l.2.c.21.

Artaxerxes.

Quum Satibarzanes Artaxerxis à cubiculis, quiddam minus iustum ab eo peteret, sentirétq; rex illum hoc facere solicitatum triginta Daricorum millibus, quæstori ærarij sui mandauit, vt Daricorum triginta millia ad

se deferret, eáque dedit Satibarzani, dicens, accipe ô Satibarzanes: nam hæc tibi cùm dedero, non ero pauperior. Plut. in apoph.

Alexander.

Quum 200. æris alieni talenta sibi conflasset, non antè nauem conscendit, quàm rebus amicorum pensatis huic quidem agrum, illi villam, alteri domorum prouentum, alteri portoria elargitus est. Absumptis igitur ac distributis ferè regiis opibus omnibus, rogatus à Parmenione, quid regi superesset? respondit Alexander, Superest mihi spes acquirendi maiora. Plut.

Idem.

Dotibus plurimis cõmilitones donauerat: æsq; alienũ militibus, quod conflauerat, quum dissoluere vellet, ac propterea vt darent nomina iussisset, multis ex illis, ne apud regem intemperantiæ vitium subirent, nomina sua dare noluerunt. Id quum Alexandro innotuisset, increpata illorum diffidentia, Non decere, ait, ementiri in populares suos. Q. Curtius.

Idem.

Interrogatus à quodam vbinam suos thesauros haberet? amicos ostendens, ait: In scriniis. Summa enim liberalitate suos amicos semper ornauit. Max. ser. 6.

Lacedæmones.

† Cùm inopia victus aliquando premerentur Smyrnæi, opem à Lacedæmoniis implorarunt, qui statim magnam ad eos leuandos vim frumeti miserunt. Smyrnensibus autem hanc tantam ac tàm opportunam liberalitatem prædicantibus, responderunt, rem non vsque adeo extollendam, quandoquidem illud congessimus, præscribentes edictum, vt vno die homines, ac iumenta omni alimento abstinerent. Dubium est, maiórne fuerit prompta eorum liberalitas, an modestia. Plut. de adula. & amico. dignosc.

Orsines.

Quum Alexandrum & eius amicos muneribus amplissimis honorasset, Bagoæ eunucho nihil dedit: sed admonitus ab amicis, quòd is Alexandro cùm primis esset charus, respondit, se regis amicis honorem habere, non scortis: nec apud Persas esse moris, vt viri mares ducant. Agnoscas in hoc satrapa mentem Cyro generis authore dignam. Honorare nouerat, adulari nõ poterat: quum hodie quoque cernantur in aulis, qui scortis, morionibus ac lenonibus principum plus deferant honoris, quàm genere ac virtute præcellentibus viris. Eras. l. 8. ex Q. Curtio.

Alexander.

Anaxarcho philosopho iusserat quæstorem dare quantumcunq; ille postularet: cúmque quæstor audita postulatione turbatus, Alexandro indicasset philosophum petere centũ talenta: Rectè inquit, facit, sciens se amicum habere, qui tantum dare & possit & velit. Hic dubites, verum potius admirari oporteat, regiámne liberalitatem in donando, an philosophi improbitatem in postulando: nisi malumus hanc vocare fiduciam. Plu. in apoph.

Idem.

Quum cuidam vrbem donaret, dicente eo cui donabatur, Non conuenire fortunæ suæ: Non quæro, inquit rex, quid te accipere decet, sed quid me dare. Seneca.

Idem.

Perillus, vnus ex amicis Alexandri filiabus suis ab Alexandro dotem petiit. Iussit rex, illum capere talenta quinquaginta, cúmque is respondisset, Decem satis esse: Tibi quidem, inquit, satis est tantũ accipere, mihi verò non satis est tantũ dare. Præclarè dictum, nisi virtutis indolem ambitio vitiasset. Plut. in apoph. Seneca.

Idem.

Xenocrati philosopho quinquaginta talenta dono misisset, quum ille re-

le recusasset accipere, dicens sibi non esse opus: interrogauit, an ne amicum quidem vllum haberet, cui esset opus? Nam mihi, inquit, vix Darij opes in amicos suffecerunt. Hic vtrius animum magis admirari conueniat, nondum statui: regisne tam ad liberalitatem propensum, an philosophi qui tantum munus à tanto rege vltro delatum remiserit. Plut. in apoph.

Ptolemaus Lagi. F.

Maxima cum voluptate amicos suos locupletes fecit. vnde à quibusdam ob id reprehensus, Melius est, inquit, ditare quàm ditescere, Ælian. l.13. de Var. hist.

Antigonus.

Aristodemo, qui vnus ex amicorũ regiorũ numero fuit, è coquo vt putabatur prognatus, suadẽti vt impẽdiis ac largitionibus aliquid detraheret: Verba tua, inquit, Aristodeme ius olent. Subindicans, coquorum esse parsimoniam, non regum, proinde illum tali consilio non meminisse, cuius esset amicus, sed quo esset patre natus. Plut. in apoph.

Scipio Nasica.

Cùm ad poëtam Ennium venisset, eíque ab ostio quærẽti Ennium, ancilla dixisset, eum domi non esse: Nasica sensit illam hoc domini iussu dicere, & illum intus esse. Ac tum quidem dissimulans abiit. Ac paucis pòst diebus, cùm ad Nasicam venisset Ennius, cúmque à ianua quæreret, exclamat ipse Nasica, se domi non esse. Tum Ennius: Quid? tamen ego vocem tuam audio, & agnosco. Hic Nasica: Næ tu homo es impudens? ego cùm te quærerem, ancillæ tuæ credidi: tu mihi non credis ipsi. Erasm. l. 6. apoph.

Lucullus.

Cùm ob nimiam liberalitatem reprehenderetur ab amico, respondisse fertur: Benemeritis semper parem remetiendam esse gratiam. Plutarchus.

Galba.

Delectatus inter cœnandum tibicine Cano, iussit loculum ad se afferri, & acceptos nummos in Cani manus imponens, dixit: Non ex publicis, sed ex priuatis te dono pecuniis. Sueton.

M. Antonius.

Filium habebat ex Fuluia. Is puer Philotæ dederat ingentem vasorum vim: quæ cùm ille recusaret accipere, metuens ne pater tantam filij liberalitatem non probaret, Quid times, inquit puer, accipere? An nescis, eum qui dat, filium esse Antonij? Plut. in Antonio.

Idem.

Prodigiosè profusus, dicere solebat, Amplitudinem imperij Romani non per ea quæ acciperet, sed per ea quæ daret illustrari. Ea vox excelsi animi videri poterat, nisi ab Antonio fuisset profecta. Plutarchus in Anton.

T. Vespasianus.

Interrogatus, cur tam multa polliceretur amicis? respondit, non oportere quemquam à Cæsare tristem discedere. Sueton.

Alex. Seuerus.

Ei qui nihil petebat, Quid est, ait, quod nihil petis? an me tibi vis fieri debitorem? Pete, ne priuatus de me queraris. Voluit autem indicare Imperator prudentissimus, subditorum esse, vt ita gerant se erga superiores, vt petentes aliquid, digni sint qui ex principis liberalitate amplissima accipiant munera. Lamprid.

Constantius Chlorus.

* Vtilitati ac commodis prouincialium & priuatorum studuit. Ac sicut quondam Cyrus dixit, se thesauros sibi parare, dum amicos diuites redderet: ita Constantius in ore sæpe habuisse fertur, Melius esse opes publicas à priuatis haberi, quàm intra vnum ærariũ possideri. Eutrop.

Alphonsus.

Ei cùm à quodam deferrentur au-

reorum decem millia, dixisſétque qui fortè aderat, ea duntaxat ſumma ſe diuitem & beatum fore: Accipe, rex inquit, quantacunque ea eſt, & beatus eſto. Panorm. li. 4. de reb. geſt. Alphonſi.

Idem.

Cùm audiſſet Veſpaſianum Cæſarem, eam diem ſe perdidiſſe ſolitum dicere, in qua nihil quicquam alicui donaſſet: egiſſe gratias dicitur Deo optimo max. quòd eo modo nec diem ipſe perdidiſſet. Panorm. l. 2. de reb. geſtis Alphonſi.

Idem.

† Ludouico Podio (quo vtebatur Oratore) renũcianti pro pace, quam Venetis, & Florentinis daturus erat, plus quàm ducenta aureorum millia extorqueri poſſe; Reſpondit; Pacem dare ſe, non vendere ſolitum eſſe. Panor. li. 3.

Sigiſmundus imp.

Promiſſa veterano militi exigenti, cùm diceret, At immoderata fuit tua petitio: reſpondit miles, Poteras negare cùm peterem, non autem ſine turpitudine quod promiſſum eſt, reſcindere non poteris. Tum Sigiſmundus, Si ex duobus alterum me ferre oportet, leuius rerum, inquit, quàm famæ iacturam ſubibo. Fuit enim in Sigiſmundo tanta liberalitas ac munificentia, quãta in nullo antea principum. Æneas Syluius lib. 3. commentariorum de reb. geſtis Alphonſi.

Vide apoph. de Beneficentia, & Munificentia.

De liberè dictis, ſeu de loquendi libertate.

Bias.

NAuigans cum hominibus impiis tempeſtate correptis, aliis ad deos clamãtibus, Bias: Silete, inquit, ne Dij vos homines ſceleroſos hîc nauigare ſentiant. Laert. l. 1. c. 6.

Idem.

Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd adoleſcens viros abduxiſſet ab vxoribus, iuuenis verò factus vxores à viris. Laert. l. 6. c. 7.

Crates.

Alexandro percontanti, num cuperet reſtitui patriam ſuam? Quid opus eſt, inquit? Fortaſſis alius Alexander reſtitutam diruet. Laert. libr. 6. cap. 5.

Ariſtippus.

Percontatus à Dionyſio, cur in Siciliam veniſſet, relicto Socrate? Vt, inquit, quæ habeo impertiam: quæ non habeo, accipiam. Laert. li. 2. c. 8.

Idem.

Iuſſus aliquando ex ſua philoſophia nonnihil proferre: quúmque detrectantem vrgeret Dionyſius: Ridiculum, inquit, ſi quidem me vt de Philoſophia loquar rogas, & quãdo oporteat me loqui doces. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Sciſcitatus, quem fructum percepiſſet ex philoſophiæ ſtudio? Quod cum quibuſlibet (inquit) liberè loqui poſſum. Laert. Ibidem.

Zeno Cittieus.

Dionyſio cuidam dicenti, cur me vnum omnium non corrigis? Non enim, inquit, tibi credo. Subindicans, ſibi non eſſe ſpem, illum, ſi corrigeretur, fore meliorem. Laert. libro 7. cap. 1.

Idem.

Accuſatus quòd in perniciem Nearchi tyranni coniuraſſet, & in quæſtionibus iuſſus edere nomina coniuratorum, nominauit pleróſque illi amiciſſimus. De his cùm tyrannus ſumpſiſſet ſupplicium, rogarétque num quis ſupereſſet? Tu ſolus, inquit, Reipublicę pernicies. Laert. lib. 9. cap. 5.

Pythagoras.

Cùm quidam ad Pythagoram dixiſſet, Nimium me irrides: Atqui, inquit, lienoſis acria & acerba proſunt, dulcia

dulcia verò nocent. Max. serm. 31.

Democritus.

Libertatem in dicendo, ingenuitatis signum esse dicebat, sed occasionis diuersitatem, habere periculum. Stob. ser. 11.

Idem.

Quum pro Atheniensibus apud Philippum legatione fungeretur, liberéque loqueretur, Philippus, Metuísne, inquit, ne tibi caput iubeam amputari? Non, inquit, nam hoc si mihi abstuleris, patria ipsa mihi immortale pro hoc reponet. Maxim. serm. 31.

Idem.

Quum apud Dionysium quæreretur, quod æris genus esset omnium optimum? Ex quo, inquit, Athenienses statuas fecerunt Harmodio & Aristogitoni. nimium liberè significans tyrannos è medio tollendos. Nam ob eiectos tyrannos Athenienses illis statuas erexerunt. Item Antiphonti & Diogeni tribuitur tum à Plutarcho, tum à Laertio. Laert. lib. 9. cap. 7.

Democrates.

Furem ab vndecim viris abduci videns, Vah, miser, inquit, cur tantula furatus es, & non potius magna vt tute etiam abduxisses alios? Stob. serm. 11.

Anaxarchus.

Inuisum habuit Nicocreontē Cypri tyrannum. Itaque quum in cœna quadam Alexāder rogasset, qualis illi videretur? Præclara, inquit, sed oportuit & satrapæ cuiusdam caput apponi, oculos detorquens in Nicocreontem, qui aderat, à quo etiam postea crudeli mortis genere è medio sublatus est.

Empedocles.

Ad quendam dicentem quòd nullum sapientem reperire posset: Non mirum est, inquit. Oportet enim, vt ille primùm sapiat, qui sapientem quærit. Laert. l. 1. c. Anton. in Meliss. par. 1. serm. 50.

Aristippus.

Socrate perstringente vnguentis delibutos, Phædon quæsiuit, quis esset ille vnguentis delibutus? Ego, inquit, Aristippus infelix, & me multò infelicior Persarum rex. Laert. lib. 2. cap 8.

Plato.

Diu in Sicilia commoratus, cum à Dionysio, cui semper familiarissimus fuerat, vocatus esset ad cœnam, & inter alia, quæ cœnantes fabulantur, Dionysius interrogaret, num etiam apud Athenienses in philosophorum conuentu Dionysij mentionem facerent? Plato subridens, respondit: Nūquam philosophos, qui Athenis viuunt, ita vacare, aut de tam vili materia inter eos tractari posse, vt loqui de Dionysio valeant. Liberè & apertè vitam eius, vt dignus erat, reprehendens. Plut.

Idem.

Cum Dionysio Hermocratis filio de tyrannide differens, ait, non statim esse præstantius, quod vni tantum sit vtile, nisi & virtute cæteris antecelleret. Offensus tyrannus dixit, οἱ λόγοι σου γεροντιῶσι. id est, verba tua sapiunt senium. Contrà Plato, οἱ δέ σου τυραννιῶσι, id est, tua verò tyrannidem sapiunt. Laer. l. 3.

Socrates.

* Dicebat opportunā occasionem linguæ liberę, vt tempori, maiorem conciliare gratiam. Item, Neque gladium obtusum, neque loquendi libertatem infructuosam esse debere. Item, Vt minimè solem è mundo, ita neque dicendi fiduciam à recta institutione tollendam. Item, Sicut pallium sordidum non obstat corpori, quo minus sanum & quadratum sit: ita paupertas nihil orationis fiduciā prohibet. Stob. serm. de fiducia & liberate dicendi.

Diogenes.

Aliquando in Antisthenem incidens, reprehendit ipsum vt in dicendo remissiorem se multò, & qui vir

etiam altum clamãs exaudiretur. Seipsum verò tubam conuiciorum appellabat. Cui verbis se vlciscens Antisthenes, pro tuba se similem esse respondit vespis, quæ sonum quidem alis haud magnum edant, centrum tamen habeant acerrimum. plurimum verò libera Diogenis linguæ promptitudine delectabatur. Stobæus sermone 11.

Idem.

Dicere solebat: Canes quidẽ mordent inimicos, ego autem pro libertate mea amicos, vt incolumes seruem. Stob. ser. 11.

Idem.

Idem ab Eritio petiit quiddam magni, qui quum ex more his verbis negaret: Faciam, si mihi persuadere possis. Si possim, inquit Diogenes, iampridem tibi persuasissem, vt te suspenderes. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum in publica via pranderet, multíque cingerent illum ob spectaculi nouitatem, ac subinde acclamarent, Canis Canis Canis: Imò, inquit, vos potius estis canes, qui prandentem circunstatis. Ibidem.

Idem.

Inuitatus vt ad Alexandrum regem veniret, recusauit. At Perdiccæ præfecto minitanti necem, ni veniret: Nihil, inquit, magni feceris, siquidem & cantharis & phalangium idem possunt. Laertius libro 6. cap. 2.

Idem.

Cum captiuus in castra ad Philippum Macedoniæ regẽ deduceretur, ac à rege interrogaretur quisnam esset? respondit, se exploratorem esse ad ipsum profectum, vt insatiabilem eius rapacitatẽ videret. Qua loquendi libertate victus Philippus, statim eum dimitti iussit. Plut.

Idem.

Spartanus quidã hoc Hesiodi carmen laudibus in cœlum efferebat, quod ita habet,

Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτο, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Non vel bos pereat, etiam si vicinus malus adsit.

Idque audiente Diogene: Atqui, inquit, Messenij cum bobus suis perierunt, & vos illorum estis vicini. Notauit autem liberè turpissimos Spartanorum quorundam mores. Ælian. l. 9. de Var. hist.

Aristoteles.

Calisthenem discipulum liberiùs multa dicentem apud Alexandrum, Homerico carmine admonuit,

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις.

Talia nate loquens, haud multo tempore viues.

Nec malè diuinauit, nam libertas illi fuit exitio. Laert. l. 5. c. 1.

Cleanthes.

Inconstantiam Arcesilai præsente rege adeò liberè reprehendit, vt diceret hominem aliud loqui, aliud facere. Laert. lib. 7. c. 2.

Aristides.

Cùm liberius quædam in Dionysium seniorem dixisset, res ad regem delata est. vocatur igitur Aristides à rege irato, mortémque minitanti, cũ interrogasset an facti pœniteret: Nequaquam, inquit, vlla pœnitentia tangor. Brus. l. 2. c. 1.

Aristonymus.

*Dicente quodam, plus satis ab ipso illudi sibi: At etiam lienosis, inquit, acria & amara salubria, dulcia verò noua sunt. Stob.

Idem.

* Perinde facere dicebat, qui ex oratione libertatem tollit, ac si ex absynthio tolleret acrimoniam. Anton. & Maxim. sermon. de libertate repreben.

Menedemus & Asclepiades.

Menedemus Eretriensis à Nicocreonte Cypri tyranno vocatus ad solẽne conuiuium cum Asclepiade amico, cæterísque philosophis, dixit: Si honestum est tales conuocare viros,

opor-

oportuit id quotidie fieri: sin minus, etiam nunc frustra fit. Ad id quum tyrannus respondisset, diem illum esse sibi festum, eóque singulo quoque mense vacare audire philosophos: liberiùs respondit Menedemus, Hoc postulare sacrificium, vt per omne tempus audiret philosophos. Quid multis? Eò processit hominis libertas, vt nisi tibicen quispiam eos auocasset, perituri fuerint. In naui quum periclitarentur, Asclepiades dixit, Tibicinis modulatio seruauit nos, Menedemi libertas perdidit. Laer. l. 2. c. 18.

Phocion.

Cùm per totã vrbem disseminatũ esset, à Delphico oraculo responsum esse, Vnum Athenis virum esse, qui aduerso omnibus aliis ciuibus animo esset: & cui præsentium rerum administratio inuisa esset, ac cùm hinc inde quærerent, quisnam is esset? Ego sum, inquit, cui planè nihil placet eorum quæ id tempus in administranda vestra republica geruntur. Plutar.

Demosthenes.

Ingenuis hominibus nihil infelicius accidere posse dicebat, quàm si dicendi libertatem amittant. Stob. ser. 11.

Phocion.

Cùm aliquando Athenis non ad gratiam, sed ad vtilitatem concionaretur, ei Demades orator dixisse dicitur: Si populus insanierit, te occidet. Cui Phocion: Te verò, si sapiet, Maxim. ser. 31.

Simonides.

Pausaniæ Lacedæmoniorum regi subinde de rebus à se gestis glorianti, tandem & Simonidem per irrisionem hortanti, vt aliquid sapienter ipsum admoneret. Moneo, inquit, vt te memineris esse hominem. Eras. li. 6. apoph.

Lycurgus.

Ob generis nobilitatem liberior erat in dicendo, quàm vt populus interdum ferre posset. Itaque cum aliquando populi strepitu exploderetur è suggestu, exclamauit: O Corcyræa scutica, quàm multis talentis digna es! Notans populum, à quo eiiciebatur, magnæ quidem authoritatis ac nominis esse, sed inutilem rebus gerendis. Erasm. lib. 8. apoph. ex Plutarch.

Theocritus.

Quendam ineptum poëtam recitantem carmina auscultans, interrogatus ab eo quænam ei placerent? respondit, Quæ omisisti. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 50.

Philoxenus.

Suprà titulo de Constantia.

Timotheus Cononis F.

Aristophontem Atheniensem, eloquentem quidem illum, sed luxuriosum hominem, acerbissimè increpauit hisce verbis: Cui satis esse nihil potest, ei ne turpe quidem videtur esse quicquam. Stob. ser. 11. ex Ælian.

Hippocrates.

Hippocrati quidam persuadere conabatur, ad Xerxem proficisci, bonũ dominum appellans. At ille: Ne bono quidem domino mihi opus est. Stob. ser. 11.

Anonymus.

Cùm iuuenis in theatro gloriaretur, & sapientem se prædicaret, vt qui cum multis sapientibus conuersatus esset, respondit quidam, Et ego multis diuitibus conuersatus, non tamen diues sum. Anton. in Meliss. par. 1. ser. 50.

Lasus.

Cùm indoctus quidam pictor ei diceret: Opera tectoria illine domũ tuam, vt ipsam depingam, respondit, Minimè: sed tu prius eam depinge, vt illinam postea. Anton. par. 1. Melis. ser. 50.

Anonymus.

Tarentini iuuenes cùm multa de Pyrrho rege securiùs inter cœnã locuti essent, & is iam facti rationem reposceret, posteaquam res neque ne-

gari, neque defendi posset, vnus ex his est. Imò, respõdit, nisi lagena defecisset, occidissemus te: qua loquendi libertate rem seriam cùm in iocum vertisset, tota inuidia criminis dissoluta est. Quintil. lib. 6. capit. de Risu. Plutar.

Theodorus philos.

Fertur, cùm Theodorus, qui certas ob causas impius cognominatus est, Athenis profugus venisset ad Lysimachum, & quidam ex optimatibus eam fugam exprobrasset, simúlque fugæ causam, quòd negaret deos & iuuentutem corrumperet, respondisse: Non profugi, sed idem mihi accidit quod Herculi. Nam & ille ab Argonautis fuit expositus, nõ ob crimen vllum, sed quòd vel solus esset iustum onus nauis, & cæteri vectores vererentur ne prægrauata subsideret: Ita ego quoque migraui propter magnanimitatem, quã cùm Atheniensium rectores non valerent assequi, inuidere maluerunt. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Idem.

* Lysimacho minitante ei necem, Ignorabam, inquit, te non regis, sed* cicutæ vim habere. Stob. ser. 2.

Demades.

In pugna ad Chæroneum à Philippo captus, eíque commendatus, cùm Philippus inter pocula hæc verba iactaret: Vbi nunc est nobilitas & præstantia ciuitatis Atheniensium? Cognosceres, dixit, ô rex, ciuitatis vim, si Philippus Atheniensibus, Chares autem Macedonibus imperaret. Stob. ser. 52.

Anonymus.

Lacon quidam audiens à quodam Pindaro scriptum esse, Græciæ fulcimentum esse Athenas: Ruituram mox Græciam dixit, si tali fultura niteretur. Plutarchus in Laconicis.

Idem.

Lacedæmones cum vnum tantum legatum ad Demetrium regem potentissimum misissent, rex contemptum se arbitratus, interrogauit, cur solus in regis conspectum prodire auderet. Cui legatus, An nõ satis est, (inquit) vnus ad vnum? Bruson. lib. 2. cap. 1.

Pelopidas.

Ab Alexandro Pheræo captus, cùm haud arcta custodia teneretur, per id tempus populos Alexandro subditos solicitare non desinebat, monebátque breui Alexandrum pœnas daturum. Quod cum Alexander resciuisset, misissétque qui Pelopidam monerent, nisi linguam compesceret, fore vt ei mortis causam afferret: nũtio respõdit, Alexãdro vt referret, Pelopidam mirari, quòd tam diu distulisset, cùm ipse adeò in eum hostili animo esset, vt si vnquam euadẽdi facultas daretur, ad dandas pœnas pro eis quæ impiè in populos suos nulla eorum culpa ederet, ipsum coacturus esset. Paulo post Pelopidæ opera Alexander à suis interemptus fuit. Fulgosius libro 6. ex Plutarcho.

Idem.

Ab Alexãdro captus, tyrannis nũtiauit, absurdum esse vt alij interficerentur, ipse autem solus superstes esset. Alexander igitur re intellecta, interrogat, cur mortem optaret? respondit Pelopidas, Tu diis omnibus inuisus cùm sis, cur non prius mori optas? Brusonius libro 2. capit. 2. ex Plutarcho.

Idem.

Infrà de morte contemnenda.

Idem.

Thebe Alexandri Pheræi vxor, cũ ad visendum Pelopidam, qui ab Alexandro in vinculis tenebatur, descẽdisset, ac dixisset Pelopidæ, Miseret me tuæ vxoris: & me (respondit Pelopidas) tui, quòd libera cùm sis, Alexãdrum feras. Plut. in apoph.

Philotes.

Cum à Lysandro, qui eum bello ceperat,

imperat, interrogaretur, quid is meritus esset, qui de Lacedæmoniis tantum, vt ei vitio dabatur, oblocutus esset: Interritus respondit, O Lysander, noli eum accusare qui iudice careat, sed iam tandem aduersum me id exequere, quod ipse iam in te fecissem, si tam tu in mea manu esses, quàm ego in tua sum. Quamobrem eum Lysander occidi iussit. Fulgosius lib. 6. ex Plut.

Proloxenus.

Cùm Dionysij carmina paulo liberiùs reprehendisset, ob eam causam lapidicinis adiudicatus est. Deinde reuocatus ac iterū ad eius carminum recitationem admissus, non multùm immoratus surrexit. Quærēti autem Dionysio, quónam abiret? Ad Latumias respondit. Stob. serm.11.

Themistocles.

Puer adhuc cùm quodam tempore è ludo literario rediret, obuiam Pisistrato tyranno factus, de via decedere noluit. Vnde cùm grauiter à pædagogo obiurgaretur, liberè respondisse fertur: Nunquid hæc via ei non sufficit? Ælianus de varia historia lib.3.

Demaratus.

Improbo quodam intempestiuis cum interrogationibus cauillante, ac idem sæpiùs iam rogante, quis optimus esset Spartanorum? Qui tibi, inquit, longè dissimillimus est. Plut. in Lacon. Brus. lib. 3. cap. 16.

Idem.

Eo tempore quo Philippus Macedonum rex ortis discordiis cum vxore & filio diffidebat, interrogatus à Philippo, quàm bene inter se Græciæ ciuitates conuenirent? Liberè respondit, Magnæ sanè tibi curæ est, Philippe, vt de Græcorum concordia certior fias. Siquidem id ad te pertinet, postquam cum coniuge tua ac filio tam concorditer, tantoque in amore viuis. Fulgo. lib. 6. ex Plutarcho.

Anonyma.

Macedonica quædam vetula ad Demetrium regem veniens, vt quid mali accidisset indicaret: audiénsque à rege, iam otium sibi non esse, respondit, Noli igitur rex esse. Fulgo. lib.6. ex Plut.

Chareas.

Cùm ei aliquando iratus Ptolemæus rex atrociter minaretur, suam libertatē non minoris faciens quàm potentiam regiam, respondit: Ægyptiis impera, ego te tuámque iram nil moror. Habent enim regiū quiddam generosæ animæ, quarum splendorem nec fortunæ obscurat iniuria, quod decet opponi amplis dignitatibus, ad retundendam liberis dictis superbiam. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Demonax.

Proteo cuidam obiicienti, quòd morderet omnes, nec tamen Cynicum viueret: Amice, inquit, non viuis hominem. Eras. lib. 8. apoph.

Dercillidas.

Missus à Spartanis ad Pyrrhum regem legatus, cùm Pyrrhus grauibus verbis eum vrgeret, vt Lacedæmonij Cleonymum regem, quem pepulerant, in regnum reciperent: nulla regiæ dignitatis ratione habita respondit, Si Deus es, Pyrrhe, nobis minimè timendum à te ducimus: nam cùm iustam habeamus causam, Deus qui iustus est, nihil aduersus nos molietur: quòd si non Deus, sed homo es, melior profectò non es, & propterea tempore nobis formidandum non est. Fulgos. lib. 6. ex Plut.

Lysander.

Megarensi cuidam in publico conuentu liberiùs aduersus ipsum loquenti: Tua verba, inquit, amice opus habent ciuitate. Plut.

Theodorus philos.

Lysimachus Macedo cum mortem ei minatus esset, Theodorus ad regem ait, Istis purpuris & aulicis tuis mortem tam crudelem minare,

qui digni sunt, vt inhonesto mortis genere claudant diem extremum. Brus.li.2.ca.1.

Eteocles.

Antipater, post Agin bello superatum, cùm obsides petiisset pueros quinquaginta, Eteocles Ephororum omnium nomine liberè respondit: Si acerbiora morte imperaueris, citius moriemur. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Antipater cuidam rustico librum de felicitate exhibenti, non otium sibi esse dixit. Cui ille, Ne regnato quidem igitur, si nō fueris otio. Stob. serm. 11.

Demades.

Videns Philippum multo vino madidum, cum amicis saltantem, regem accedens, ait: Non pudet te ô rex cùm fortuna tibi Agamemnonis personam induerit, te factis agere Thersiten? Fuit autem Thersites omnium Græcorum deformissimus. Eras. li. 6. apoph. ex Plut.

Idem.

Infrà de Regnandi libidine.

Epicharmus.

Hiero tyrannus cùm aliquot è familiaribus occidisset, paucis post diebus Epicharmum vocauit ad cœnam, cui ille nimium liberè: At nuper, inquit, cùm immolares amicos, non me vocabas. Solent, qui sacrificant, splendidum epulum apparare, áque id rogare amicos. Periculosa libertas, quæ plus laudis adfert ferenti, quàm dicenti. Plutarch. in apophthegm.

Zeno Cittieus.

Dionysio cuidam dicenti, Cur me vnum non corrigis? Zeno Cittieus respondit: Quia tibi non credo. Subindicans, sibi planè nullam spem esse resipiscentiæ. Laert. lib. 7. cap. 1.

Anonyma.

Syracusani cùm Dionysij tyranni exitium, propter nimiam morum acerbitatem exoptarent; mulier quædam sola deos quotidie orabat, vt superstes esset. Quam cùm interrogasset Dionysius, cur tū assiduè pro tyranni vita preces funderet? Liberè respondit: Ne multo deterior tibi succedat. Cùm enim antè te grauem tyrannum haberemus carere eo cupiebam, quo interfecto, tu qui multò deterior es, eius successor factus es. Ita etiam timeo, ne te mortuo deterrimus regnum occupet. Val. Max. li. 6. cap. 2.

Anonyma.

Suprà de Ebrietatis variis affectibus.

Diogenes.

Quum Alexāder Magnus ad Diogenem venisset, eúmque salutasset, percontatus est Diogenes, quisnam esset? quúmque ille respondisset, ego sum Alexander ille rex: At ego, inquit, Diogenes ille canis. Non minus superbiens sua libertate quàm Alexander suo regno. Interrogatus autē, curnam canis vocaretur? Quoniam, inquit, dantibus blandior, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Iterum Alexandro quærente, num quid vellet? Secede paulisper, inquit, nec mihi vmbram facito. Laertius libr. 6. capite 2. Seneca. Plutarchus.

Antagoras.

Suprà de Conuitiis in ipsum auctorem retortis.

Paulus Æmilius.

Consul aduersus Perseum Macedoniæ regem creatus, cùm mos esset in eiusmodi rebus populo Rom. gratias agere: vt suam in dicendo libertatem seruaret, virtute & innocentia sua fretus, ad populum dixit de duobus consulatibus, quos erat adeptus; Primum se sui ipsius gratia petiisse, hunc autem secundum ab ipso populo delatum esse. Huius igitur postremi causa gratias non agere. Quin potius si quem meliorem ad eam expeditionem populus inueniret, eum eligeret. Verùm si quid in eius

vir-

virtute spei reposuisset, sine verbis dicto eius audiens esset. Plutarch. in eius vita.

Scipio Africanus.

Interrogatus quid de Tiberij Gracchi morte (cuius sororem in matrimonio habebat) sentiret? Iure cæsum, respondit. Cuius dicto cùm concio tribunitio furore instincta violenter succlamasset, Taceant, inquit, quibus Italia nouerca est. Orto deinde murmure: non efficietis, ait, vt solutos verear, quos alligatos adduxi. Paterculus & Plut. item Valer. Max. l. 6. c. 2.

Qu. Flaminius.

Cùm aduersus Philippum Macedoniæ regem bellum gereret, & in tractāda pace delectus ad colloquiū locus esset: Philippus fraudem veritus, obsides à Flaminio petiit, affirmans Romanis multos esse Flaminios, sed apud Macedones esse vnum Philippum. Ad quem Flaminius statim respondit, ipsius Philippi culpa accidere, qui amicos & propinquos omnes interemisset. Romano, id est libero verbo crudelitatem atque perfidiam Philippo improperauit. Plutarchus.

C. Fabricius.

Suprà tit. de Auaritia & de fide seruanda.

L. Crassus.

Cùm in curia à Philippi consulis lictoribus caperetur, reiecto lictore, Non es, inquit, mihi Philippe consul, quia nec ego tibi senator sum. Cic. l. 3 Offic. Val. Max. li. 6. c. 2.

Granius.

M. Druso tribuno plebis homini potentissimo, sed multa in Rempub. molienti, quum ab eo, vt fit, salutaretur his verbis, Quid ais Grani? Imò verò, inquit, Tu Druse, quid agis? Vtrunque refertur à M. Tullio in oratione pro Cn. Plancio. Erasm. libr. 6. apoph.

Idem.

Quum P. Nasica tum consul, cuius iussu institium in medio foro edixeret præco Granius, rogaret eum domum descendentem, quid tristis esset? an quòd auctiones essent? Imo verò, inquit Granius, quòd legiones. notans eum, quòd armis rem gereret. Libera sanè vox præconis in consulem, sed eximiæ moderationis exemplum, hoc impune licuisse præconi. Eras. l. 6. apoph.

Catulus.

Infrà apoph. de Oratione incomposita.

Iulius Cæsar.

L. Sylla sedente pro tribunali, cùm prætor esset, atque Cæsari adhuc priuato iratus diceret, se officio suo vsurum: respondit Cæsar, Rectè tu appellas officium, quod pecunia tua comparasti. Neque enim magistratus maiestate deterrimus est, quin ei qua arte magistratum esset assecutus coram exprobraret. Plut.

Q. Catulus.

Suprà tit. de Crudelitate.

Priuernatum legati.

C. Plautius consul de Priuernatibus, qui à Romanis desciuerant, ad senatum retulit: ac variantibus sententiis quidam Priuernatum legatos percontatus est, quam pœnam viderentur meruisse? Eam inquit è legatis vnus, quam merentur qui se libertate dignos censent. Hic consul: Quid, inquit, si vobis pœnam remittimus, qualem vobiscum pacem habituri sumus? Si bonam dederitis, inquit, & fidelem & perpetuam: sin malā, haud diuturnam. Eras. li. 6 apoph.

Diphilus.

Suprà tit. de Audacia.

L. Philippus.

Quum in Sertorium in Hispaniam Pompeium proconsulem mitti orasset, admiratúsque quispiam è patribus interrogaret Philippum, an dignum existimaret Pompeiū pro consule in Hispaniam mitti: Non pro cō-sule, inquit, sed pro consulibus. Apertissimè indicans, vtrunque consulem

esse ad hoc munus subeundum inutilem. Plut.

Cn. Piso.

Cn. Piso, iuuenis etiamnum, Manilium Crispum reum egit, euidenter nocentem: cúmque licet præpotentem multis ac magnis criminibus vrgebat, quòd videret illum eripi gratia Pompeij, qui Manilio reo aderat. Itaque quùm Pompeius velut exprobrans iuuenilem temeritatem Pisoni, qui non vereretur nobilem & opulentum, atque ipsi cùm primis amicum, ad iudices pertrahere, dixisset, Quin eadem opera me quoque accuses: intrepidè respondit Piso. Da vades Reipub. te si postulatus fueris ciuile bellum non excitaturum, tuum nomen priùs quàm Manilij deferam. hic elegans epiphonema subiicit Valerius Maxim. Eodem, inquit, iudicio duos sustinuit reos, accusatione Manilium, libertate Pompeium: & alterum lege peregit, alterum professione. Valer. Max. li. 6. cap. 2.

Cn. Lentulus.

Infrà de Potestate & potentia.

Pompeius.

Partis iam multis victoriis, cùm iam triumphum peteret, Sylla dictator restitit, contra legem id fieri ac consuetudinem receptam dicēs. Cui Pompeius ait, se ab incepto non discessurum, cùm plures essent qui orientem, quàm qui occidentem solem venerarentur. Quo dicto Syllæ senio iuuentam suam præposuit. Plut. in Pompeij vita.

Cato Vticensis.

Laudatus à senatu, quòd populi tumultum oratione sua prorsus sedasset: At ego, inquit, vos P. C. nequaquam laudo, qui me prætorem in tanto periculo deseruistis. Plut. in eius vita.

Idem.

Quū in senatu pro victoria, quam Cæsar ex Vsipetis Tenctherísq. Germanis retulerat, de supplicatione decernēda ageretur, sententiam dixit, Cæsarem hostibus esse dedendum, quò Romana ciuitas à præsidio expiaretur, deinde execrationes in authorem verterent. Idem.

Lælius.

Suprà de Cōuitiis in ipsum authorem retortis, & tit. de Generatione.

Cicero.

In Pompeium multa liberrimè dixit. Cuius hæc de his dicta referuntur: Ego quem fugiam quidem, habeo: sed quem sequar, non habeo. Macrob. lib. 2. Satur. Et cùm ad Pompeiū venisset, dicentibus eum serò venisse: respondit, Minimè serò veni, nam nihil adhuc paratum video. Macrob.

Idem.

Interroganti Pompeio, vbi gener eius Dolabella esset? respondit, Cum socero tuo. Et cùm donasset Pompeius transfugam ciuitate: O hominem bellum, inquit, Gallis ciuitatem permittit alienam, qui nobis nostram non potest reddere. Macrob. l. 2. cap. 3. Satur.

Geminius.

Suprà de Castigatione modesta.

Petronius.

Cùm Catonem sibi obstrepentem in carcerē esset coniecturus, & multi essent quibus hoc factum maximè displiceret, inter alios M. Petronius increpatus à Cæsare, quòd senatu nō demisso abiret: Malo, inquit Petronius, in carcere cum Catone, quàm hîc tecum esse. Quo audito, Cæsar statim Catonem, affectus pudore, dimisit. Dion Nicæus in Pompeio.

Laberius.

Ex equite Romano factus mimus, annos iam natus sexaginta, huc adigente Nerone, in actione quadam induxit habitum Syri, qui veluti flagris cæsus, ac proripienti se similis exclamabat;

Porrò Quirites libertatem perdidimus.

Ac paulò pòst adiecit:

Ne-

Necesse est multos timeat, quem multi timent.

Ad has voces populus vniuersus oculos & ora conuertit in Cæsarem: intelligens, illius impotentiam his dictis lapidatam. Hoc modo, quo licuit. Laberius vltus est sortem suam. Eras. l. 6. apoph.

Anonymus.

Suprà de Innocentia.

Antistius.

Cùm Romæ haberetur in senatu sermo, vt senatores Augustum (qui multis senatoriam dignitatem ademerat, ac quosdam vt sibi ipsis manus inferrent coegerat, alios tractarat contumeliosissimè) vicissim custodirent, repugnare multitudini non ausus: Sterto (interrogantibus ait) quamobrem neque apud Cæsarem excubare. Dion Nicæus in Augusto.

Anonymus.

Tiberio Cæsari cunctanter & ægrè suscipienti delatum imperium, quidam in os ausus est dicere: Cæteri quod pollicentur, tardè præstant: tu quod præstas, tardè polliceris. Ex Suetonio.

Marcellus.

Tiberius imperator cùm in edicto quodam verbo parum Latino esset vsus, interrogauit Latinæ linguæ peritos, num in Latinæ linguæ puritatem peccasset? Cui respondit Atteius Capito, Quanquam hoc verbo nemo vsus est antehac, tamen id tua causa recipiemus in posterum. Marcellus autem quidam respondisse dicitur, Hominibus quidem potes dare ciuitatem Romanam, Cæsar, Latina verba non potes. Hunc Tiberius, quanquam liberè locutum, nullo tamen damno affecit. Dion.

Bato.

Dalmatis sæpenumero defectionis author fuerat, & Romanis magna damna attulerat. A Tiberio interrogatus, cur ei deficere, támque diu contra Romanos bellare visum esset? Vos, inquit, causam dedistis, qui ad greges vestros custodiendos non mittitis canes aut pastores, sed lupos. Dion in Augusto.

Clemens seruus Agrippæ.

Is, domino quantum ad lineamenta oris attinet, planè persimilis, cùm se Agrippam esse diceret, atque eo pacto magnam pecuniam conflaret, comprehensus tandem à Cæsare Tiberio interrogatúsque, quomodo Agrippa factus esset? Eodem (respondit) modo factus sum Agrippa, quo tu Cæsar Romanus, significans Tiberium fraude imperatoriam dignitatem esse nactum. Dion in Tiberio.

Subrius Flauius.

Is, tribunus stipatorum militum apud Neronem interrogatus, cur cū cæteris in Imperatoris sui mortem cōspirasset? ad Neronem dixisse fertur: Quia te & dilexi, & odio prosequutus sum supra omnes homines. Dilexi autem, quòd te sperabam bonum principem fore: odi autē, quòd tyrannum te esse satis sim expertus, quo factum est, vt aurigæ atque citharœdo seruire noluerim. Xiphilin. in Nerone. Tacitus.

Sulpitius Aper.

Eadem dignitate qua Flauius, & item pari culpa insimulatus, cùm similiter, qua re motus conspirasset, rogaretur? respondit, non minus liberè: Se non aliam rationem finiendorum eius immensorum scelerum inuenire potuisse. Suetonius in vita Neronis.

Burrus.

Cùm intellexisset, Neronem imperatorē Octauiam Augustam, propter Sabinam pellicem repudiasse, ad Neronem dixisse fertur: Si repudiasti, redde etiam dotem, hoc est principatum. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

A Nerone interrogatus, vt iterum de iisdem rebus sententiam diceret, planè & apertè respondisse fertur: Ne me, de quibus rebus se-

mel dixero, bis interroges. Xiphilinus.

Pythias.

Nerone regnante, cùm omnes famuli, præter Pythiam, vnà cum Sabina pellice, Octauiam Augustam inuaderent, quòd eam contemnerent afflictam fortuna, & illi, cuius magna potestas erat assentarentur, sola Pythias, licèt acerrimis tormentis coacta, noluit in dominam mentiri, cúmque Tigellinus Sophronius, homo petulantissimus, atque homicida crudelissimus, instaret vehementius, faciem eius conspuit: Mundior est (inquit) Tigelline, vulua Octauiæ dominæ meæ, quàm os tuum impudentissimum. Xiphilinus in Nerone.

P. Thraseas.

Suprà de Fortitudine domestica.

Anonymus.

Gallus quidam sutor cùm vidisset Caligulam imperatorem nunc deorum, nunc mulierum vestitu turpiter incedentem, atq. in solio eminentissimo tanquã Deum sedentẽ, Iouis chlamyde amictum, tantã insolentiam irrisit. Qua re animaduersa, Caius ad se vocatũ hominem, rogauit quid sibi videretur? respondit Gallus, Hanc magnam dementiam videri. Sed imperator, eo quòd sutoris dictum satis liberum esset, æquo animo tulit. Xiphilinus in Caligula.

Anonymus.

Græculus quidam causam agens apud Claudium Cæsarem, inter altercandum commotus hanc vocẽ in illũ emisit, καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ μωρός, id est, & tu senex es, & stultus. Vsque eò summa potestas ob stultitiam & passim & propalàm euiluerat, vt hoc in os dixerit, non senator, sed ignotus Græculus, & dixerit impunè. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quidam bubulcus seruus, senio penè confectus, cùm iam assumpto ad imperium Vespasiano domino, propter nouæ fortunæ felicitatem meritum se putaret, quem dominus munere dignaretur, vehementi in vrbẽ Vespasiano se obtulit & libertate se donari petiit. Cùm autem minimè assentiri Vespasianum videret, continere se seruile pectus nequiuit, quin vt poterat dominum vlcisceretur. Magna enim voce exclamauit, vero adagio dici, Vulpem pilos quidem mutare, sed mores nequaquam. Ita enim veteris domini auaritiam natura insitam exprobrauit. Fulgos. l. 6.

Iun. Mauricus.

Nerua Cocceius in cœna, cui assidebat Veiento, qui sub Domitiano consularem dignitatem fuerat adeptus, sed multos clam apud illum detulerat, quum orta Catuli mentione, qui calumniator insignis fuerat, diceret, Quid faceret Catulus, si Domitiano superuixisset? Iunius Mauricus respondit, Nobiscum, inquit, cœnaret. Satis liberè submonens imperatorẽ, quòd Veientonem haberet familiarem, simillimum Catulo, quem vt calumniatorem execrabatur. Eras. l. 8. apoph.

Fronto.

Is consul Romanus post Domitiani pessimi principis mortem, de Cocceio Nerua, principe optimo, atque eodem patientissimo, pari libertate locutus est. Nam cum videret nimiũ populo indulgeri, permittíque vt in eius esset manu vel accusare vel occidere, quem Domitiani ministrũ fuisse sciret, clara voce, dixisse fertur, Malum esse sub principe viuere, qui nihil agi permitteret: sed longè deterius sub eo, qui fieri nihil prohiberet. Quod cùm Nerua audiuisset, modum accusationibus imposuit. Fulg. lib. 6.

Traianus dux.

Traianus Valentis, crudelissimi in Christianos omnes imperatoris, dux cõtra Gotthos missus, cùm pòst male in eo bello res gestas rediret domum atque obiurgaretur ab imperatore,

ctiae, qui grauiter hominis ignauiam accusabat, respondit: Non ego ô imperator victus sum, sed tu potius, qui contra Deum inuictum bellum suscipis, atque tua impietate à te ipso omnem victoriam reiicis. Nicephorus Callistus libro II Eccles. histor. capite 49.

Val. Homulus.

Ab Antonino imperatore (quẽ hospicio acceperat) interrogatus, vnde porphyreticas illas columnas accepisset, ad tantum aedium splendorẽ dixisse fertur, Cùm in domum alienam veneris, mutus & surdus esto. Liberè indicans, non opus esse vt bonorum suorum rationes omnibus, imò imperatori etiam redderet. Iulius Capitolinus, & Cuspinianus in Consulibus.

Papinianus.

Basianus Antoninus imperator magna laborabat inuidia, quòd fratrem occidendũ curasset. Eoque Æmylio Papiniano praetorii praefecto, ob eximiam iuris prudentiam summae apud Romanos authoritatis negotium dederat, vt hoc facinus apud senatum defenderet. At is respondit: multò faciliùs parricidium perpetrari, quàm defendi ob hunc liberam vocem: Basianus occidit virum immortalitate dignum. Erasmus 8. apoph.

Geta.

Basiano tum ioco tum seriò dicenti, omnes cum liberis occidendos: Geta puer dixit, Tu qui nulli parcis, potes etiam fratrem occidere. Id dictum tunc contemptum est, pòst cognitum est fuisse vaticinium, nam parricidium postea commisit. Spartianus.

Heluius Pertinax.

Quum Antoninus Caracalla ambitiosè sibi multa cognomina asseretet, Germanici, Bartici, Arabici, & Alemanici: Heluius Pertinax, bellè iocatus fertur: Adde etiam, inquit, si placet, Geticus Maximus, quòd Getam fratrem occidisset. Alius Spartianus.

Anonyma.

Adrianus Romanorum imperator cum fortè in foro esset, audiuit mulierem clamantem, Audi me Caesar. Verùm is, quum respondisset, Non est otium modò: illa altiùs clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc igitur vocem restitit, & mulierem audiuit. Ex Dione Cassio.

Apollodorus.

Apollodorus insignis architectus, cum Romae praeclara quaedam aedificia erigeret, atque Adrianus imperator ineptè hominem nescio qua in re reprehenderet, respondisse fertur: Abi imperator, ac cucurbitas pinge, nam quidem aedificandi artem planè ignoras. Quam loquendi libertatem adeò sinistrè interpretatus est Imperator, vt statim cogitaret quo mortis genere hominem interficeret. Dion Nicaeus, & Xiphilinus in vita Adriani.

Pollenius Sabinius.

Is homo omnium mordacissimus, cùm audiuisset Seuerum imperatorem adscriptum esse Marci familiae: Gratulor tibi, inquit, Caesar inuictissime, quòd patrem demum inueneris, quasi antea patrem non habuisset, propter ignobilitatem & obscuritatem generis. Xiphilinus in vita Seueri.

Conradus.

†Dum vrbs Constantinop. obsideretur, ad Isaacum Imp. coenantem ingressus, Vtinam, inquit, ita rem bellicam curares, vt alacriter ad coenę lautitias accurris, & animum in patinis habes. Eo dicto erubuit Imp. & apprehenso illius pallio, subridẽs: Heus, inquit, suo tempore coenamus, suo item bellabimus. Nicetas in Annal.

Anonymus.

Galienus iunior patris mortem inultam reliquit. Itaq; quum rex Persarum quasi captiuus per pompam duceretur, quidam scurrae miscuerunt

se Persis diligentissimè scrutantes omnia, & cuiusque vultum diligenter contemplantes. Qui interrogati quid agerent? Patrem inquiunt, principis quærimus, notantes, à Galieno neglectum fuisse. Id vbi delatum est ad principem, scurras viuos exuri iussit. Exemplum impietatis in Cæsare, periculosæ libertatis in scurris. Trebellius Pollio.

Mares episcopus.

Iulianus imperator cùm Constantinopoli in Fortunæ sacello sacrificaret, palã à Mare episcopo Chalcedonensi apostata & ἄθεος vocatus est. Is autem debilitatus visu, alterius ducebatur manu. Volens igitur imperator lacerare blasphemiis Deum, consuetè dixit, Neque Gallilæus tuus curare tibi visum potest? Cui respondens Mares, dixisse fertur, Ego Deo meo pro cæcitate gratias ago: quia hoc ideo factum est, ne te videam pietate omni nudatum. Sozomenus lib. 6. Eccles. hist. c. 6.

Terentius.

Is ducum omnium fortissimus, & pietate simul, ac rerum contra Armenios gestarum gloria in primis insignis, cùm ad Valentem imperatorem contra Gotthos iam belligerantem venisset, atque optionem imperator obtulisset, vt à se quicquid vellet peteret: nihil aliud petiit, quàm vt Antiochiæ vnam saltem Ecclesiæ Catholicæ propugnatoribus concederet Ecclesiam. Quod cum Valens audiuisset, petitionis libellum (vt homo erat impius, atque Christianæ religioni infensissimus) iam lectum lacerauit, atque aliud illum petere iussit. Tum Terentius libelli partibus recollectis: Habeo, inquit, ô Imperator, & donum teneo: neque aliud petam. Consilij enim mei iudex erit, qui iudex est omnium. Nicephorus Callistus lib. 11. Ecclesiasticæ hist. c. 49.

Iuuentinus & Maximianus.

Erant illi in numero stipatorum Iuliani Imp. qui cùm ad eum essent delati, quòd illius in Christianos crudelitatem quererentur, eos ad se iubet adduci, & quæ sentiant exponere. Tum illi Christiana libertate: Nos, aiunt, in vera educati religione, ô Imperator, & legibus præclaris, quas Constantinus eiusque filii tulerunt obsequuti, non possumus non grauiter iam, & acerbè lamentari, cum omnia videamus impio scelere referta & tùm esculenta, tùm poculenta nefandis & execrandis victimis contaminari. Ista solum in tuo imperio nos malè habent. In liberæ vocis præmium plagas & mortem tulerunt. Theod. lib. tertio hist. decimoquarto cap.

Sigismundus imp.

Cùm dixisset aliquando, assentatores se veluti pestem odisse: Imò, inquit Brunorius Veronensis, nullũ genus hominum magis amas, nam quî apud te possent M. Banus, Laurentius Palatinus, Vrsatius, & alij, nisi assentando, tuam gratiam meruissent? Cum Sigismundus, Brunori, ait, sic comparatum est, cum vitandos esse adulatores dicimus, tum maximè illis aures damus. Nec enim tu mecũ tam diu fuisses, nisi mihi blandiri assueuisses. Æneas Syluius libro tertio commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Anastasius episcopus.

Interrogatus à quodã, cur ita profusè pecuniam sacram dilapidaret, & non potius in vsus decentes eam impendens, ita vti opus esset dispergeret, liberè respondit per cauillationem: Ideo consumo, ne à communi pernicie Iustino auferatur. Nicephorus Callist. lib. 17. cap. 26. hist. Ecclesiast.

Hormisdas.

Achemenides, qui & Hormisdas dictus est, cùm in Persia fidem Christianam profiteretur, vocatus à Varane rege, atque abnegare Christum iussus respondit: Imperata tua, rex poten-

potentissime, nō solum iniqua sunt, sed incommoda etiam. Cui enim ea necessitas imponitur, vt facillimè vniuersitatis huius Deū abiuret: huic longè facilius fore puto, regem despicere, atq; ad alium transire. Rex namque etiam, homo cùm sit, fatis subiectus est: cùm Deus nullis rebus planè subiectus sit. Magis igitur est crimen, diuinam quàm regiam lædere maiestatem. Nicephorus lib. 14. c. 20. Eccles. hist.

Isacius monachus.

Cùm Valentem imperatorem vnà cum exercitu contra Gotthos, qui Christianam religionem acceperant, rant, exeuntem vidisset, manu frænum equi, quo ille vehebatur, arripiés, voce magna dixisse fertur: Quónam, ô Imperator, proficisceris, qui aduersus Deum bellum geris, neque illius opem tecum trahis? Nam ille quodammodo contra te hostem excitauit, quoniam tu aduersus illum impiorum hominum peregrinas & blasphemas linguas exacuisti, & Catholicos ex sacris ædibus eiecisti. Plura leges apud Nicephorum lib. 11. ca. 50. Eccles. hist.

Agapethus Rom. Epis.

A Theodato, qui in Italia Gotthorum rex erat, Constantinopolim placandi Iustiniani gratia missus, cùm Imperatorem Eutychiana hæresi laborantem, frustra reprehendere se intellexisset: Ad Iustinianum Christianissimum imperatorem me venisse arbitrabar, inquit, sed quantum intueri possum, ad Diocletianum me venisse video. Fulgosius libro 6.

Ioannes Capotius.

Cùm dissidentibus inter se Othone quarto & Friderico secundo imperatoribus, Innocentius pontifex nunc Othoni nunc Friderico assentiret, & discordias subinde multas sereret, verbis aliud ostendens, quàm facto, Ioannes Capotius Romanus, Verba tua, inquit, pater sanctissime, Dei sunt: cæterùm facta, quæ verbis longè contraria sunt, diaboli esse videntur. Ibidem.

Iulianus Card.

Libros veterum cùm in bibliotheca lectitasset, accessit quidam qui diceret: Quid tu hîc inter mortuos latitas? ad nos tandem qui viuimus exi. Ei Iulianus, Imo, inquit, ii fama viuunt, tu neque nomine neque re viuis. Æneas Syluius lib. 3. Commentariorum Alphonsi.

Anonymus.

Coloniensium episcopus & dux, cùm iter armatus per Germaniam faceret, multis stipatus equitibus, incidit in bubulcum quendā, tantum deridentem exercitum. At vbi hominē interrogasset, cur tantopere rideret? respondit bubulcus, Miror sanè Petrum Apostolum, vestri ordinis principem, in tanta inopia mortuum esse, vt posteros in eo ordine tantopere locupletaret. Dicente verò episcopo, se simul & ducem esse, & episcopum: respondit bubulcus, Vellem equidem declarari mihi, cùm mortuum hunc ducem cuius personam modò geris, in inferno esse contigerit, quò putes episcopum esse iturum? Libello autem responso ostendit, quàm stultum sit, in eodem subiecto duas diuersæ professionis personas agere velle. Et si in altera peccaret, putare se in altera pœnas errati non sensurū. Fulg. lib. 6.

De libertate.

Pythagoras.

*NEminem liberum esse dicebat, nisi qui sibi imperaret. Stob. ser. 6.

Bion.

* Bonos famulos libertate frui dicebat: at malos liberos, multarum cupiditatū seruos existere. Stobæus serm. 2.

Aristippus.

Dionysio recitanti versiculum ex Sophoclis Tragœdia,

πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
κεῖν' ἐστὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ:

Id est,

Quisquis tyranni ad tecta se contulit,
Fit seruus illi, liber etsi venerit.

Aristippus correcto posteriore versiculo respondit,

οὐκ ἐστὶ δοῦλος ἂν ἐλεύθερος μόλῃ. Id est,

Haud seruus est, si liber illuc venerit.

Significans non esse verè liberum, nisi cuius animum spe metúque liberauit philosophia. Etenim verè liber est, quisquis ingenuus natus est. Quidam hoc dictum ascribunt Platoni. Laër. l. 2. c. 8.

Idem.

Quum Dionysius Aristippo exprobraret, quòd nihil vtilitatis ab eo cepisset: Sanè, inquit: nam si quid tibi profuissem, non secus à tyrannide quàm à comitiali morbo liberari voluisses. Stob. serm. 47.

Diogenes.

Inter Aristippum & Diogenem Cynicum nonnulla fuit contentio ob diuersum vitæ institutum. Diogenes Aristippum appellabat, ob diuenditam Dionysio libertatem, canem regium. In quem vicissim Aristippus: Si Diogenes sciret vti regibus, non vesceretur crudis oleribus. Contrà Diogenes: Si Aristippus didicisset esse contentus crudis oleribus, non esset canis regius. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Interrogatus, quid esset in vita optimum? respondit, Libertas. hæc enim semel amissa, non facilè recuperatur. Laër. l. 6.

Idem.

Cùm Xeniadæ seruiret, amici agebant de eo redimendo. At ille: Nequaquam, inquit, an nescitis leones non iis seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Nam leo vbicunque est, semper leo est. Laërt. l. 7.

Idem.

Craterus Alexandri Magni præfectus, homo prædiues, inuitarat Diogenem, vt ad se cõmigraret, cui respondit, Malle Athenis salem lingere, quàm apud Craterum opipara frui mensa: Sentiens, libertatem quamuis inopem, omnibus diuitum deliciis præferendam, vbi minuitur libertas. Laërtius libro sexto, cap. 2.

Idem.

Prædicantibus beatum Callisthenem philosophum, quòd apud Alexandrum apparatu splendido exciperetur: Imò, inquit, infelix est, quòd illi prandendum cœnandúmque sit, cùm Alexandro visum fuerit. sentiens, nihil esse beatum, si absit libertas Hic est Callisthenes, Aristotelis discipulus, quem Alexander tandem coniecit in carcerem, vbi & periit. Quidam pro Callisthene supponunt ipsum Aristotelem, cuius felicitatem prædicantibus, quòd cum regis filio viueret: Aristoteles, inquit, prandet cùm vult Alexander, Diogenes cùm vult Diogenes. Laër. lib. 6. c. 2.

Timon Nicæus.

Suprà tit. de Adulatoribus non admittendis.

Simon Athen.

Simonem Atheniensem Pericles ad se inuitauit, pollicens sese omnia necessaria præbiturum. At Simon negauit se venditurum libertatem. Delectauit hunc imago muris syluestris paruo viuentis, potius quàm domestici in summis deliciis, sed perpetua cum solicitudine versantis. Laërt. lib. 2. c. 14.

Anonymus.

Lacon quidam interrogatus, quid artis sciret? Liber, inquit, esse. Ea gẽs nec disciplinis philosophorum, nec opificiis exercebatur: tantum inuicti animi libertatem tuebatur, nec homini-

minibus nec vitiis seruire docilis. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam captiuus cùm venderetur, ac præco diceret se mancipium vendere: Scelestè, inquit, non tu dicec captiuum? Non puduit duræ conditionis, sed puduit tituli seruilis. Tantus erat libertatis amor. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Suprà de iniuria.

Agesilaus.

Cùm quendam admirari videret, quòd rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo vestitúque vteretur: Atqui, ait, pro hac frugalitate optimam messem metimus, libertatem videlicet. Sapienter admonês, nullam esse voluptatem viris ingenuis libertate suauiorem, nec ibi diu libertatem esse posse, vbi luxus regnat. Plutarch. in Lacon. apoph. & Erasm. li. 1. apoph.

Cleomenes.

Quum è carcere elapsus ad occidendum Ptolemæum plebem sollicitasset, neminémque inueniret: Non mirum est, ait, si talibus viris, qui libertatem negligunt, mulieres etiam dominantur. Plutarch.

Buris & Spartes.

Ij sponte profecti sunt ad Xerxem regem Persarum, daturi pœnas, quas Lacedæmonij iuxta oraculum pendere debebãt, eo quòd oratores Persarum occidissent: quos cùm Xerxes vidisset, interficere noluit, sed apud se manere iussit. Cæterùm quum regis dux instaret rogans, deterque fore, vt in pari honore haberentur, cùm his qui inter regis amicos primas tenebant, hunc in modum responderunt: Scimus quàm ingens bonum sit libertas, quam nemo sanus vel cum Persarum regno commutarit. Plutach. in Lacon.

Anonymus.

Quum Philippus in agros Lacedæmoniorum duxisset exercitum, résque in eo esset statu, vt probabile esset eos ad vnum omnes interituros, rex dixit cuidam Spartiatæ: Quid nunc facietis Lacedæmonij? At ille, Quid, inquit, aliud nisi quòd fortiter moriemur, quando nos soli Græcorum liberi esse, nõ aliis parêre didicimus? nemo seruire cogitur, qui mori paratus est. Quàm dulce bonum est libertas, quæ morte emitur? quàm misera res seruitus, cui mors anteponitur? Quid igitur mentis dicemus his esse, qui se sponte dedunt in eam seruitutem, vnde nec dato peculio possunt redimi, nec gratuita manumissione liberari? Plutarch. in Lacon.

Arenius.

A Cyro captus, quum ab illo rogaretur, cur tributum nòn tulisset, vrbémque muro cinxisset? Libertatem, inquit, cupiebam. Pulchrum enim mihi videbatur, & me liberum esse, & liberis meis libertatem relinquere. Xenophon.

Stilpon.

Quum Demetrius abductis omnium Megarensium seruis Stilponi diceret, Ciuitatem vestram liberam vobis relinquo: Rectè, inquit Stilpõ, nullum enim in ciuitate seruum relinquis. Plut. in Demetrio.

Hegesippus.

Quum Hegesippus cognomento Crobilus, Athenienses in Philippum irritaret, quidam è concione succlamauit, Itane bellum nobis inuehis Hegesippe? Næ per Iouem, inquit, & pullas vestes, & publicas exequias, & orationes funebres si victuri sumus liberi, nec imperatis Macedonum parebimus. Significans, libertatem bene emi magno, nec sine negotio posse seruari. Eras. l. 5. apoph.

Eusebius philosophus.

* Eorum, inquit, qui fœdis voluptatibus dediti sunt, nullum tu liberum ducas. Hi enim multo sæuioribus dominis quàm vilia mancipia seruiunt. Stob. serm. 6.

Epictetus.

* Dicebat nullum esse seruum, qui animo sit liber. In Enchirid.

Seneca.

† Sæpè maximum pretium est pro quo nullum datur. Multa possum ostendere, quæ acquisita, acceptáque, libertatem nobis extorserunt Nostri essemus, si ista nostra non essent. Epist. 42.

Idem.

† Quid est præcipuum? In primis labris habere animam. Hæc res efficit non è iure Quiritium liberum, sed è iure naturæ: liber autem est, qui seruitutem effugit sui. libro 3. nat. Quæst.

Pyrrhus.

Cùm Athenas veniens, in arce Palladis rem diuinam fecisset, eodem die descendens ex arce, Atheniensiũ erga se animum & fiduciam vehementer laudauit: & admonuit, si saperent, ne posthac cuiquam regum portas (si modò patriæ libertatẽ tueri vellent) aperirent. Significans regibus, imperatoribus ac principibus semper inuisam esse libertatem: omnésque conatus ac vires eò intendere, vt libertatem extinguentes, ex liberis seruos sibi faciant. Eras. lib. 4. apoph. ex Plutarch.

Meton.

Quo die decretum de Pyrrho vocando sanciri per populum Tarentinum debebat, & multitudo in concione sederet, accepta corona & lãpade, quasi ebrius, tibicine ducente ludibundus in concionem peruenit: &, vt fit, in turba populari aliis applaudentibus, aliis ridentibus, vtque procederet in medium inuitantibus, processit ille, & quasi cantaturus astitit. Sed vbi silentium nactus est: Viri, inquit, Tarentini benefacitis, quòd iocari & ludere volentibus, dum licet, permittitis: si tamen sapitis, cuncti hac ludorũ libertate fruamini antequam Pyrrhus adueniat, hãc & aliam omnem libertatem aboliturus. Nec fuit mendax. Nam quum primùm aduenit Pyrrhus, ludis & tripudiis Tarentinis interdixit. Brus. l. 3. c. 32. ex Plutarch.

Brutus

In Tarquiniorum electione dicebat, ex duobus alterum esse eligendum, aut vitam liberam, aut mortem gloriosam. Bruson. libr. 3. cap. 32. ex Liuio.

Cato.

† Filium suum ad Cæsarem iam rerum potientem ire iussit, eíque cur non etiam iret quærenti, respondit: Ego nimirum indicendi, agendíque libertate institutus, non possum modò immutata vitæ ratione, senex seruituti assuescere: te verò qui in eiusmodi statu rerum natus es, & educatus, eam quæ tibi obtigit, decet amplecti fortunam. Dion. Cass. libro 43.

Cicero.

Duo semper sibi contingere optabat: primum, vt moriens populum Romanum liberum relinqueret, quo nihil à diis immortalibus maius dari posse dicebat. Alterum, vt ita cuique eueniret, vt de repub. esset meritus. Cic. in Philippicis.

Idem.

Ab Androne quodam Laodiceo salutatus, quum aduentus causam percontatus, intellexisset illum pro patriæ libertate legatum ad Cæsarem venisse, Græcis verbis expressit publicam seruitutem, ἐὰν ἐπιτύχῃς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον: id est, si impetras, etiam pro nobis legatus esto, siue pro nobis orato. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

† Liber est æstimandus, inquit, qui nulli turpidini seruit. In penult. Paradoxo.

F. Xauerius.

† Cùm proficisceretur ad Sinas, hæc socius inter alia scribebat: Magnum omnino adimus periculum (si nihil aliud) perpetuæ seruitutis.

Verum

Verumtamen hæc me consolatur cogitatio, satius esse Dei causa seruitutem subire, quàm crucis fuga perfrui libertate. Hor. Tursellinus li.4. de vita eiusdem, cap. 12.

De libertate nimia.

Socrates.

Dicebat, sororem libertatis esse pigritiam, testésque huius rei fortissimos, maximæque libertatis populos adducebat Indos & Persas, qui vtrique segnissimi essent ad laborandum: Phrygas verò & Lydos, ad opus faciendum promptissimos esse qui cum seruitute degerent. Ælianus l.10. de Var. histor.

Plato.

" Nimiam libertatem tum in priuato homine, tum in ciuitate, non in aliud quàm nimiam seruitutem euadere dicebat. l.8. de Repub.

Appius Claudius.

Dicere solebat, populo Romano melius negotium quàm otium committit. Sensit vir sapientissimus, populum Romanum laboribus & bellicis rebus plurimum incrementi semper accepisse, nimio otio autem & pigritia omnia deinceps in peius ruisse. Valer. Max.

Vide apoph. de Indulgentia, Impunitate, Ignauia, Otio, Licentia, &c.

De lidibine fœda.

Bias.

Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd adolescens viros abduxisset ab vxoribus, iuuenis factus vxores à viris. Laert. l.4. c.7.

Diogenes.

Animaduertens Olympionicem quendã oculos defigere in scortum, adeo vt præteritum capite reflexo intueretur. Ecce, inquit, vt aries Martius à puella publica, obtorto collo vinctus abducitur. Ridiculum existimabat certare cum electis viris, & à vili puella veluti captiuum trahi sine funibus. Laer. l.6.

Stratonicus.

Quum egrederetur Heraclea ciuitate, portas ac mœnia circumspiciebat. percontanti verò cuidam, quid circumspiceret? Pudet, inquit, si videar exire è lupanari. notans corruptos eius ciuitatis mores. Sunt eius nominis ciuitates multæ, sed de Heraclea Thasiæ sensit, opinor. Erasm. l.6. apoph.

Marius.

Lusius, Mario ex sorore nepos, quũ Marius iterum consul esset, vim admouit militi cuidam adolescenti nomine Trebonio: at is Lusium interfecit. Id factum multis incusantibus, non inficiatus est adolescens se ducem suum interfecisse: sed causam addidit, ac probauit. Marius itaque quum iussisset afferri coronam, pro facinore in bello præclarè gesto dari solitam, Trebonio imposuit: graui exemplo monens cæteros, ne simili modo tentarent adolescentum pudicitiam: quando non solum absoluit, verùm etiam coronauit eum, qui & imperatoris cognatum & ducem suum ferro necasset. Plutar. in Rom. apophthegm.

Anonymus.

Nero puerum Sporum exectis testibus in muliebrem naturam transfigurare conatus est. Addita dos, additum flammeum, addita celeberrima nuptiarum solemnitas. Quid multis? palam pro vxore habuit. Hinc fertur cuiusdam non inscitus iocus: Bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius Neronis pater talem habuisset vxorem. Sentiens, exitio totius orbis natum Neronem. Is nunquam fuisset natus, si pater Spori similem habuisset vice coniugis.

Huc refer apoph. de Intemperantia, Scortatione, Voluptate, &c.

De librorum fiducia & multitudine.

Socrates.

INterrogatus, quare non scriberet libros: Quoniam, inquit, chartæ iis qui scripturi sunt, pluris essent emendæ. Nihil scripsit in vita, iudicans librorum copiam officere studiosis sapientiæ. Erasm. l. 6. apoph.

Antisthenes.

Amico cuidam deploranti, quòd cõmentarios suos perdidisset: Oportuit, inquit, ista animo potiùs quàm chartis inscribere. Sensit vir prudentissimus librorum fiduciam plerunque in causa esse, vt minus exerceamus memoriam: in tuto enim est, quod animo insculptum est: cætera pereunt facilè. Laer. l. 6. c. 1.

Seneca.

† Quot mihi innumerabiles libros, inquit, & bibliothecas, quarũ dominus vita vix tota indices perlegit? Onerat discentem turba, non instruit; multo satius est paucis te autoribus tradere, quàm errare per multos. lib. de tranquil. animi cap. 9.

Idem.

† Distrahit animum, inquit, librorum multitudo. Itaque cum legere non possis quantum habueris, sat est habere quantum legas. Sed modò, inquit, hunc librum euoluere volo, modò illum: fastidientis stomachi est, multa degustare, quæ vbi varia sunt & diuersa, inquinant, non alunt. Epist. 2. ad Lucil.

Anonymus.

† Bibliothecam illam celebrem, quam Athenis Adrianus Imper. instruxerat, Gotthis exurere parantibus, quidam persuasit à Musis abstinendum, & literis parcendúm esse, quibus tum Græci diligentiùs incumberent, minus ad bellum propensi, & idonei redderentur. Egnatius in vita Claudii.

Oenopides.

Cùm videret adolescentem multos libros conquirere, dixit, Non cistæ, sed pectori. Sensit autem, non eruditos esse eos qui librorum copiam habent, sed qui ex libris omnia in memoriæ thesaurum reposuerunt. Anton. in Meliss. part. 1. serm. 50.

De licentia.

Anonymus.

LAcõ quidam cùm venisset Athenas, vidissétque illic præcones qui muriam promitterent, qui obsoniũ, qui publicanos & lenones, aliásque parum honestas functiones profiterentur, neque quicquam sibi turpe ducerent: vbi reuersus est in patriam, ciuibus percontantibus quomodo se res haberent Athenis? Omnia, inquit, honesta: per ironiam innuens, Athenis omnia haberi honesta, turpe nihil. Argutia dicti est in ambiguo sermonis. Plutarc. in Lac. apoph.

Ephori.

Suprà tit. de Contumelia.

Agesilaus.

Notans præposterã licentiam eorum qui Asiam incolebãt, eius gentis corruptis moribus, dicere solebãt: Inter illos qui improbi essent, eos esse liberos; contra qui probi, eos esse seruos, quòd vbi licerent omnia, virtus odio haberetur. Idem.

M. Cato.

Studiosè magistratum semper admonere solitus est, vt delinquentes in Repub. grauiter castigarent. Sentiens, nihil perniciosius esse in Republica, quàm licentiam, quam adeò non ferendam in ciuitate putauit, vt iudicaret magistratum lapidandum, qui coercere posset, non tamen faceret. Plut. in Rom. apoph.

Neron.

Infrà de Tyrannide.

M. Antonius Verus.

Dicebat, difficile esse, in maxima

licent ia moderari sibi,& cupiditatibus quasi frenos imponere. Herodianus lib. 1.

Caligula.

† Monenti Antoniæ auiæ, tanquã parum esset non obedire: Memento, ait, omnia mihi, & in omnes licere. Quid arrogantius dici potuit? Suet. in vita, ca. 29.

Antonius Caracalla.

Eius nouerca, cùm esset pulcherrima, veluti per impudentiam corpus magna ex parte nudauit. Cúmque dixisset Caracalla: Vellem, si liceret: Si libet, inquit illa, licet: An nescis te Imperatorem esse, & leges dare, non recipere? Ea mulieris vox Caracallam imperatorem ad detestabile facinus pertraxit. Ex Ælio Spartiano.

Vide apoph. de Impunitate, Licentia nimia, & Pœna neglectu.

De lingua, garrulitate, & loquacitate nimia.

Thales.

Dicere solitus est, Multa verba nequaquam arguere hominem sapientẽ. Sapiens enim, non nisi cùm res postulauerit loquetur, & paucis suam absoluet sententiam. Stultus autem, non habita vlla ratione loci, temporis, personarum, &c. sua loquacitate omnia effutiet. Erasm. li. 7. apoph. ex Laert. lib. 1. cap. 1.

Idem.

Subinde admonere solitus erat, ne ita loquamur cum amicis, vt sermo nos in ius vocet. Quo docere voluit, cautè de absentibus etiam corã amicis loquẽdum esse, ne nos apud alios deferant, & nostra loquacitas vergat nobis in magnum malum. Laertius lib. 1. cap. 1.

Pythagoras.

* Gladij plagã quàm linguæ leuiorem esse dicebat: ille enim corpus, hæc animum vulnerat. Anto. & Max. ser. de loquacitate.

Chilon.

Non committendum esse dicebat, vt lingua precurreret animum. Admonens, priùs cogitandum quid loquaris, quàm lingua prorumpat in verba. Nescit enim vox missa reuerti. Laert. lib. 1. cap. 4.

Idem.

Præcipiebat, linguam cùm aliàs semper, tum præcipuè in conuiuio continendam, quòd illic cibus & potus inuitet ad intemperantiam. Porrò vbi plus est periculi, ibi maior est adhibenda cautio. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Idem.

A quodam interrogatus, quidnam apud homines omnium esset difficillimum? Retinere, inquit, ea quæ cupimus esse arcana. Quo dicto innuit, quanta hominum sit linguæ licentia, qui etiam quæ in cordibus recondita esse deberent, liberiùs loquendo effutiunt. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Bias.

Adolescente quodam intempestiuas nugas crebro iactante, adeò vt neque modũ esset habiturus, neque finem: Quî factum est, inquit, vt à quo scatere verbis didicistis, silere non didiceris? Stob.

Bion.

Cuidam immodicè loquaci, vt sibi subueniret oranti, respondit: Abundè tibi morem geram, si aduocatos miseris, non venias ipse. Laertius lib. 4. cap. 7.

Timon.

Antisthenem, quoniam multa conscripserat volumina, Timon appellare solebat παντοφυῆ φλέδονα, id est, ingeniosum nugatorem. Non tamen dixit εὐφυῆ, sed παντοφυῆ, quòd ingenio ad quiduis versat liuaria tractaret argumenta, & in his quædã digna philosopho. Laert. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

A Platone petierat vini paululum, tunc & caricas. Plato misit lagenam, cui Cynicus hunc in modum gratias

egit: Cùm interrogaris quot sint duo & duo? respondes, viginti: ita nec secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogaris respondes. Notauit Platonem vt immodicè loquacem, quòd idem in illius scriptis notauit Aristoteles. Laert. lib. 6.

Anacharsis.

Interrogatus quid esset in homine pessimum, & quid optimum? respondit, Lingua. Sentiens, idem membrũ plurimam adferre vtilitatem, si recta ratione gubernetur: pestilentissimum esse, si secus. Laert. lib. 1. cap. 9.

Heraclitus.

Interrogatus aliquando, cur sileret, Vt vos, inquit, loquamini. Laert. lib. 9. cap. 1.

Zeno.

Adolescentulo plurima effutienti immoderatiùs quàm par erat: idcirco, inquit, aures habemus duas, & os vnum: vt plura audiamus, loquamur perpauca. Laert. lib. 7.

Idem.

Audiens adolescentem plus satis loquentem in conuiuio, ait: Aures in linguam defluxere. Allusit autem ad naturæ artificium, quæ hominibus duas aures fecit, linguã autem vnam tantùm: vt disceret, plura quidem audienda esse, non autem temere effutienda omnia. Laert. lib. 7. cap. 1. Maximus serm. 60.

Idem.

Dicere solebat, satius esse labi pedibus, quàm lingua: eoque conuiuia quantũ poterat, vitabat, quòd ibi solutus vino, & aliorum fabulis prouocatus, facilius labi posset. Laert. libr. 7. cap. 1.

Idem.

Ad Aristonem discipulum multa temerè garrientem, quædam etiam præcipitanter confidentérque: Fieri, inquit, nõ potest, quin te pater ebrius proseminarit. oderat futilem loquacitatem, ipse in dictis tum breuis, tum grauis. Idem.

Democritus.

Quum indoctum quendam verbis inanibus obstrepentem diu tulisset: Ad blaterandum, inquit, satis mihi instructus videris, ad silendum verò impos. Stob.

Idem.

† Auaritiam quandam aiebat esse, omnia velle dicere, nihil audire. Stob. serm. de garrulitate.

Æsopus.

* Quid esset in hominibus bonum & malum sciscitatus, linguam esse dixit. Anton. & Max. serm. de loquacitate.

Pericles.

Cum publicè dicturus prodiret, in primis se optare dicebat, ne insolens verbum excideret, quod populum, piásve aures lædere posset, aut suæ etiam voluntati contrarium esset. Non ignorauit sanè vir prudentissimus ac eloquentissimus, quàm labilis lubricáque sit lingua, quæ sæpenumero limites suos egressa, in multa rerum pericula hominem etiam nolentem rapit, ac in mortem quoque aliquando præcipitat. Ælian. lib. 4. de varia hist.

Theocritus Chius.

Cùm veniret Byzantium, & verborum prodigos homines inueniret: Rectè (inquit) de vobis dicitur, quòd in ore omnis vobis suppellex est, & vnicum domicilium. Stob.

Idem.

Anaximene dicturo, ita præfatus est: incipit verborum flumen, mentis gutta. significans, habere multum loquentiæ, sapientiæ parum. Stob. ser. 34.

Idem.

Ineptum quendam poetam recitantem auscultans, & interrogatus ab eo, quænam ei placerent? respondit: Quæ omisisti. erat enim ingrata nimis prolixa illa loquacitas. Antonius in Melissa. par. 1. ser. 50.

Crates.

* Videns adolescentulum secretò am-

ambulantem, interrogauit, quid illic solus faceret: Mecum, inquit, loquor. cui Crates, Caue, inquit, rogo, & diligenter attende, ne cũ homine malo loquaris. Seneca epist. 10.

Xenocrates.

Quum maledico sermoni quorundam summo silentio interesset, vno ex iis quærente, cur solus linguam suam cohiberet: Quia dixisse me aliquãdo pœnituit, tacuisse nunquam. Laert. Stob.

Aristoteles.

Garrulus quidam, vbi multa nugatus esset apud Aristotelem, tandem dixit, Fortassis obstrepo tibi nugis meis: Non herclè, inquit, neque enim aduerti animum. Laert. lib. 5. cap. 1.

Idem.

Callisthenem adolescentem coram Alexandro multa indecenter & liberiùs loquentem, Homerico carmine castigauit, dicens:

Talia si loqueris, non multo tempore viues,

Laert. lib. 5. cap. 1.

Solon.

Cuidam dicenti, illum ideo non loqui, quia insanus esset: Nullus, inquit, stultus tacere potest. Nimia enim loquacitate stultitia hominum proditur. Brus. lib 3. cap. 25.

Theophrastus.

Ad quendam, qui in conuiuio perpetuò silebat: Si indoctus & imprudens es, inquit, prudenter facis: sin doctus, imprudenter, Sic refert Laertius lib. 5. cap. 2. Sed Plutarchus hunc in modum dixisse scribit, Si stultus es, rem facis sapientem; sin sapiens, stultam. Est enim non minima sapiẽtiæ pars, tegere silentio stultitiã.

Idem.

Dicebat, potius esse fidendũ effreni equo, quàm verbo incomposito. Nemo non metuit insidere equo infreni. at plus est periculi à lingua effreni. Laert. lib. 5. cap. 2.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obstrepentem, rogauit num fundum haberet? vt is respondit, sibi plurimas esse possessiones: Abi igitur, inquit, & illas cura, ne tibi eueniat, vt & illa perdas, & facultates amittas. Notans, illum ad dicendũ non esse idoneum, sed magis ad agriculturam. Laer. lib. 2. cap. 18.

Anonymus.

† Qui leues sunt, & futiles, & importuni locutores, quique nullo rerum pondere innixi, verbis humidis, & labantibus diffluunt: eorum orationem benè existimatum est in ore nasci, nõ in pectore. Linguam autem debere aiunt non esse liberam, nec vagam, sed vinculis de pectore imo, ac de corde apertis moueri, & quasi gubernari. A. Gell. li. 1. ca. 13.

Demosthenes.

In conuiuio audiens hominem loquaculum, dixit, Si multum saperes, non multa loquereris. Stob.

Idem.

Sciscitatus, quæ causa esset vnius tantùm linguæ, & geminarum aurium? Quoniam, respondit, duplo magis audire homini expedit, quàm loqui. Idem.

Agis.

Peculiaris erat Lacædemoniis verborum paucitas, vnde & ab ea regione breuiloquentia Laconismus dicitur. Quum igitur Abderitarum legatus apud Agidem multa locutus, vix tandem dicendi finem fecisset, rogarétque quid ciuibus suis esset renuntiaturus? Agis, Illud (inquit) renuntia, quãtum temporis tibi fuit opus ad dicendum, tantum me silentem audisse. Hoc dicto exprobrauit stolido oratori inanem loquacitatem, responso indignam. Plutarch. in Lacon. apoph.

Lacones.

Ctesiphontem eiecerunt, qui se profitebatur de re quauis totũ diem posse dicere, dicentes: Boni oratoris

esse, sermonem habere rebus parem. Nulla in re iustius putarunt adhibendam frugalitatem quàm in oratione, quam Hesiodus non aliter quàm pretiosum thesaurum parcissimè censet esse depromendam ad vsum, non ad ostentationem. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Samiorum legatis prolixiore oratione vtentibus, dixerunt: Media sumus obliti. postrema non intelleximus, quia prima non meminimus. Quo dicto docuerunt, nimiam loquacitatem vbique fugiendum esse. Idem.

Labotus.

Cuidam apud ipsum prolixiore vtenti sermone: Quid mihi, inquit, de re pusilla, longa texis procemia? Quanta res est, tantam oportet & orationem esse qua vteris. Est hoc omnibus Spartanis peculiare, offendi sermone causa quàm postulat longiore: adeò nusquam non placebat frugalitas. Nam ad causam non magnam, adhibere superuacuam verborum copiam, luxuriæ genus est. Idem.

Anonymus.

Lacon quidam, cùm in luscinia plumis reuulsis minimum reperisset carnium: Vox, inquit, tu es, præterea nihil. In eos dici potest, qui præter garrulam linguam ac magnifica verba nihil habent. Idem.

Idem.

Quidam interrogatus de re quapiam, respondit: Non. Verùm vbi percontator dixisset illum mentiri: Non vides igitur, inquit Lacon, te stultum esse, qui scisciteris de his quæ noueris? Salsè taxauit in illo vitium garrulitatis, qui de nihilo quæsierit fabulandi materiam. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Alius, quum audiret rhetorem magnos sermonum circuitus connectentem. Per Geminos, inquit, fortis sanè homo: qui quum nullum habeat argumentum, tamen egregiè voluit linguam. Lacedæmoniis nulla placebat oratio, nisi breuis & vera, & ad rem seriam pertinens. Proinde ridiculum existimabat, quòd orator in ficto themate tantam verborum copiam profunderet. Idem.

Charilus.

Interroganti, quam ob causam Lycurgus tam paucas leges tulisset Lacedæmoniis? Quoniam, inquit, pauca loquentibus, paucis etiam legibus est opus. Sensit nimirum, pleraque mala ex multiloquio nasci. Laconibus autem peculiaris erat breuiloquentia. Plut. in Lacon. qui eundē in Lycurgo Charilaum vocat.

Cleomenes.

Venerunt ad Cleomenem Samiorum oratores, hortaturi vt cum Polycrate tyranno bellum susciperet. Id cùm fecissent oratione plus æquo prolixa, respondit in hunc modum: Quæ primo loco dixistis, non memini, & ob id ne media quidem intelligo: quæ verò dixistis omnium postrema, non probo. Admonet, multiloquium non solùm molestum esse auditori, verùm etiam ad persuadēdum inutile, præsertim apud principes, tum variis curis occupatos, tum auribus fastidiosis. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Sophista quodam de fortitudine multa differente, risit Cleomenes. At sophistæ dicenti: Quid rides Cleomenes, audiens de fortitudine differentem, præsertim quum sis rex? Quoniam, inquit, ô amice, si hirundo de fortitudine loqueretur, idem facerem quod nunc facio: sin aquila, magno silentio auscultarem. Visum est ineptum, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nihil fortiter gessisset vnquam, nec aliud posset, quàm in hirundinis morem garrire. Idem.

Demo-

Demades.

Tibiis Athenienses comparare solebat: ex quibus si linguam detrahas, reliquũ inutile erit. Maximus serm. 60. Stob. ser. 2. de Imprudentia.

Agis.

Cùm sophista quispiam apud Agidem dixisset, orationem esse rerũ omnium præstantissimam, videlicet prædicans artem quam profitebatur: Ergo, inquit Agis, tu cùm taces, nullius es pretij significans, multo præclarius esse res magnificas gerere, quàm habere linguam ad magnificè loquendum expeditam. Plut. Lacon. apoph.

Idem.

Perinthiorum orator in Lacedæmoniam missus, cùm apud Agidem dixisset admodum prolixè: vbi perorasset, rogauit eum, Quid esset Perinthiis renuntiandum? Quid aliud, inquit, nisi quòd tu vix dicendi finem feceris, ego verò tacuerim? Idem.

Idem.

Quum de Græcorum libertate quidam in medium adduxisset magnifica quidem, sed factu perquàm difficilia: Tua, inquit Agis senior, verba hospes opus habent viribus & pecunia. Perquàm scitè declarans, frustra de his verba fieri, ad quæ perficienda non suppetit facultas. In consultationibus enim non solùm spectandum est quid sit factu pulcherrimum, sed quid fieri possit. Idem.

Idem.

Abderitanorum legato, qui multa locutus, rogarat, Quidnam ciuibus suis renunciaturus esset? Te, inquit, mihi tacenti tantisper auditum fuisse, quantisper dicendo consumpsisti. Simile ei, quòd de Perinthiorum oratore paulò suprà ex Plutarcho retulimus.

Anaxandridas.

Cùm Ephoris opportuna quidem, sed pluribus quàm sat erat, quidam loqueretur, Anaxandridas: Hospes, inquit, re necessaria in non necessario vteris. Significans, quod per se rectum est, & vtile, non egere prolixa oratione: quòd ipsa causæ bonitas facilè seipsam commendet. Quòd si vsquam locus est loquacitati, eam oportet ad inhonestas causas adhibere. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Cùm Rhetorem eo nomine apud Agesilaum Lacedæmoniorum regem laudasset quidam, quòd res specie exiguas magno verborum ornatu amplificare posset: Ego, inquit rex, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos calceos inducat. Quo innuit, inanem loquacitatem nullibi probandam esse. Idem.

Idem.

Megarensi cuidam multa iuueniliter de sua ciuitate aduersus Agesilaum iactanti: Adolescẽs, inquit rex, tui sermones opus habent magnis viribus. Significans, indecenter eum magnificè loqui, cui vires non suppetunt orationi pares.

Demonax.

Audiens quendam imprudentiùs de rebus loquentem: Maiore, inquit, studio auribus quàm lingua vteris. Stob.

Antipater.

De Demade oratore iam grandæuo dicere solebat, Demadi, vt immolatæ victimæ, nihil superesse præter linguam & ventrem. Nam venter ex hostia adiiciebatur, & lingua dabatur præconi. Ita senex orator, tantùm loquebatur. Loquacitas enim crescit cum ætate. Tradunt autem, Demadem luxui & gulæ fuisse deditum, vnde & Phocionis reprehendit frugalitatem. Plutarch. in apoph. & in Phocione.

Epaminondas.

Spartiatis, qui multis magnísque in rebus Thebanos accusauerant, per iocum: Hi nempe vos, inquit, à bre-

uiloquio desistere coegerunt. Plut. in apoph.

Archelaus.

Loquaci tonsori, dicenti, Quomodo te tondebo? vrbanè, Silens, inquit. Plut. lib. de curiositat.

Alexander.

Epistolam à matre missam, quæ occultas accusationes & calumnias in Antipatrum continebat, legens, Ephestionem quidem amicum simul, vti consueuerat, eandem legere passus est, sed ea lecta annulum ipse digito detraxit: & ori illius sigillum, veluti reticentiæ symbolum impressit, dicens: Contine hæc, & ne quid eorum effutias. Plutarch. in Alexandro.

Idem.

Cùm silentium suorum maximoperè probaret: quisquis, inquit, secretò commissum diuulgauerit, is certè aut nimium immodestus: & siquidem lucri studio id egerit, improbus rectè dicitur: aut si nulla spe quæstus allicitur, æquè profectò iniquus est. Stob.

Isocrates.

† Duo loquendi tempora constitues, alterum de rebus tibi planè cognitis, alterum de iis quæ necessariò sunt dicenda. In his enim solis silentium antecellit oratio; In aliis verò tacere satius est quàm loqui. Ad Demonicum.

Gnathæna.

Venerat ex Hellesponto ad Gnathænã amator quidã eius fama & nomine permotus. Cùm itaque inter pocula plurima effutiret, & importunus esse videretur, respondens Gnathæna: Nunquid, inquit, te ex Hellesponto venire dixisti? Cúmque annuisset: Cur igitur, inquit, primariam inibi ciuitatem ignoras? Qui cùm diceret, Quænam tandem est illa? Sigeum, respondit. Atq; ita artificiosè hoc nomine, futilem eius loquacitatem coërcuit: σιγὴ enim silentium & taciturnitas apud Græcos appellatur. Ælianus lib. 2. de Varia hist.

M. Cato.

Lurconi cuidam ambienti inter Catonis familiares recipi negauit, dicens: Se cũm eo non posse viuere, qui plus saperet palato, quàm corde. Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Dicere solebat, eum nequaquam tacere posse, quem morbus loquendi teneret. Ea enim est linguæ licentia, vt semel limites suos egressa, vix intra septa contineri possit. Bruson. lib. 3 ca. 25.

Seneca.

† Vt quisque contemptissimus, & vt maximè ludibrio est, ita solutissimæ linguæ est. Quòd in sapientem non cadat iniuria, c. 11.

Romani.

Iunium Bassum hominem cũ primis dicacem, Romani asinum album appellabant, quòd feliciter esset stupidus ac ridiculus. Alba enim, veteres felicia vocabant. Erasmus libro 6. apoph.

Anonymus.

Rhodius quidã ministro Romani Imperatoris multa vociferanti ferociter: Non curo, inquit, quid tu dicas, sed quid ille taceat. Loquacitas caret affectu, taciturnitas habet certiora concilia. Plut.

Pompeius.

Impatiens Tullianæ dicacitatis, inter amicos dicere solebat: Cupio ad hostes transeat Cicero, vt nos timeat. Notans illius ingeniũ, quo dicitur hostibus fuisse supplex, in amicos contumax. Hoc Pompeij dictum ita refert Quintilianus: Trãsi ad Cæsarem & me timebis.

Cicero.

P. Sextius Ciceronem cum aliis aliquot ad causæ patrocinium adhibuerat, cúmque ipse vellet omnia dicere, nec quicquam dicendi locum daret, vbi iam constaret illum à iudicibus absoluendum, ferretúrque sententia: Vtere, inquit Tullius, hodie

tempore, nam cras priuatus eris, notans hominem, quòd in causa suo arbitratu solus egisset omnia. Eras. lib. 4. apoph.

Valerius Homulus.

Cùm hospitio Pium Antoninum imperatorem excepisset, atque is interrogaret, vnde porphyreticas columnas accepisset, quibus tam egregiè domum suam ornasset? respondisse fertur, Cùm in domum alienam perueneris, & mutus & surdus esto. Ostendens, nequaquam cõuenire, vt alterius bonorum rationes intempestiuiùs quàm decet exigamus. Iulius Capitolinus, & Cuspinianus in consulibus.

Alphonsus.

Homines quos vanis sermonibus impleri, & penè distendi intueretur, modò vtres, modò vesicas vocitabat. Quemadmodum enim vtres & vesicæ infusis humoribus extenduntur, & tumescunt, donec humorem infusum respuant: sic homo loquaculus inflatur, donec audita garriendo effutiat. Panormitanus libro 4.

Hieron. Carbo.

Loquaculus quidam Hieronymũ Carbonem suauissimi ingenij virum obtundebat, atque cùm ingentem iam verborum cumulum congessisset, petebat sibi ab eo ad singula responderi. Verùm cùm ille siluisset diu, conuersus tandem ad astantes: Magnum, inquit, ranarum prouentum attulit. Pontanus.

Ennius Senensis.

In Petrum de monte Licino, non incelebrem astronomum, podagra laborantem, incidit: atque ab eo, dum alteram post alteram fabulam recitasset, diu retentus cùm transeuntem notum quendam vidisset: Age, inquit, ô amice, ausculta hunc podagricum. Nam aures meæ audiendo ambæ obtusæ sunt. Notauit autem hominis vanam & nimium molestam loquacitatem. Æneas Syluius lib. 3. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Æn. Syluius.

Dicere solebat, Sapientius esse agere, quàm fari. Nunquam enim, nisi cùm necessitas postulat, sapiens loquitur: neque vana, sed ponderata profert. Stulto autem nullum est tempus sermoni clausum: facileque verba iactitat, qui sine consideratione profatur. Syluius lib. 1. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apophth. de Garrulitate, Loquacitate, Silentio, & Taciturnitate.

De lite & contentione.

Chilon.

Eius tria præcepta aureis literis Delphis consecrata sunt: Nosce teipsum, Ne nimium cupias, & Æris alieni atque litis miseriam fac effugias. Brus. lib. 3. c. 27. ex Stob.

Zenon.

Cum cæteris virtutis admiratoribus fortiter pronuntiauit, non oportere malos viros cum probis contendere, cùm diceret: Annon plorabit malus si bono auersabitur? Ergo nullum ius finit malum probo contradicere. Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus sit liber.

Alcibiades.

Suprà apoph. de Fuga excusata.

Ludouicus XII. Gall. rex.

Cùm per Lutetiam obambulans obuios haberet quosdã è senatu qui raptim ad Curiam properarent: Annon, inquit, hi ad nundinas videntur proficisci? Annal. Franciæ. Allusit ad illud Stratoclis & Dioclis (quorum meminit Plutarchus) qui sese mutuo inuitabant ad messem aureã: ita enim curiam & tribunal vocabant.

Idem.

*Valde laudabat auguris cuiusdã responsum, qui consulenti quid oculis maximè prodesset? respondit, si pragmaticum & causidicum rarissimè videris. Annal. Franc.

Idem.

*Ipse persæpe cùm in Curia parlamenti Galliarum supremi Lutetiæ interesset, patronósque causarum disertos non illibenter audiret, eos tamen Sutoris partes impudenter sibi vendicare dicebat. Námque quod Sutoris est proprium alutam producere dentibus, hoc causidicos in dilatandis scriptis, prudentum responsis & Cæsarum legibus facere affirmabat. Annal. Franc.

Litigare, contendere, aut ludere cum potentioribus periculosum.

Socrates.

DIcebat, Aut quàm rarissimè, aut quàm grauissimè cum proceribus conuiuandum esse. Nõ ignorauit enim vir sapientissimus, quàm cautè cum potentioribus agendum sit, ne horum potestas nos, qui longè inferiores sumus, opprimat. Stob. ser. 1. de Prudentia.

Phocion.

Demostheni conuicianti in Alexandrum, iam Thebis imminentem dixit, ex Homeri Odyssea.

σχέτλιε τίπτ' ἐθέλεις ἐρεθιζέμεν ἄγριον ἄνδρα,

Id est,

Cur libet irritare virum, miseranda ferocem.

*Et ingenti gloriæ cupiditate feruentem? Vis-ne vicino rege tam magno vrbem nostram iniicere? Nos quidem, qui ob salutem ciuium magistratum gerimus, nunquam patiemur nostros se in apertum exitium præcipitare. Dirutis Thebis, cùm oratores aliquot Athenienses Alexander sibi dedi posceret, & in Phocionem oculos intendisset concio, ac sæpe nominatim vocaret, surrexit, ac iuxta se constituto Nicocle amicorum præcipuo: Eo, inquit, infortunii vrbem nostram isti perduxerunt, vt etiam si hunc Nicoclem meum dedi Alexander poscat, dedi iussurus sim. Et verò beatum me putauerim: si mihi pro vobis omnibus sit moriendum, miseret me, ô Athenienses, etiam eorum qui Thebis huc confugerunt: sufficit tamen, solos Thebanos apud reliquos Græcos flere. Itaque & pro nobis, & pro illis deprecari apud victorem quàm pugnare præstat. Plut. in Phocione. Eximia sanè vox sapientissimi Græcorum, à posteris, & sequentium seculorum, nostri præcipuè, turbonibus, minimè obseruata: vnde innumeræ clades & ruinæ.

Phauorinus.

Cùm in disputatione quadam Hadriano principi, cui infensissimus erat cessisset, admirantibus aliis cur id faceret: Nónne cedam, inquit, ei qui viginti habeat legiones? Ælia. de Var. hist. & Volat. lib. 16. Vrbanorum com.

Artaxerxes.

Aclidæ Iapsoni multa in eum licenter dicenti respondit: Licere quidem illi, quæ vellet in regem dicere sibi verò non licere tantùm, sed etiam facere. Erasmus libro quinto apoph.

Alexander.

Dion in dialogo Philippi & Alexandri ait, Philippum ad Alexandrum dixisse, Atqui poetas bonos, ac graues rerum scriptores offendere nõ debemus, quòd nobis dicendi quæ volunt facultatem habent? Non omnem, inquit Alexander: nam Stesichoro, quòd de Helena mentiretur, non fuit vtile. Bruss. l. 4. c. 4.

Idem.

Idem.

Alexander quum leuitate & cursu plurimùm præstaret, hortatus est à patre Philippo vt in Olympiis curreret, recusauit autem dicens: Facerem equidem mi pater perlibenter, si cum regibus currendum foret. Plutarchus.

Phocion.

Quum Alexander ab Atheniensibus posceret sibi triremes exhiberi, ac populus nominatim flagitaret adesse Phocionem vt quid consuleret, proferret: surgens, inquit: Consulo igitur, vt aut armis superetis eos, aut superantium amici sitis. Compendio suasit, nihil Alexandro negandum, nisi confiderent se iratum posse armis opprimere. Quibus si ille videretur superior, non esse prouocandum animosum iuuenem, & repulsæ impatientissimum. Plutarchus in apoph.

Sylla.

Cn. Pompeium à victoria reuersum, Sylla cum aliis honoribus excepit, tum magni cognomen ipse primus illi detulit. At cùm Pompeius his non contentus, vellet triumphum agere, non passus est Sylla, eo quòd nondum esset ordinis senatorij. Cæterùm quum Pompeius iis qui aderant dixisset, ignorare Syllam, quòd plures adorarent solem orientem, quàm occidentem: Sylla exclamauit, Triumphet. Horruit iuuenis animum, & in dies crescentem gloriam: nec dubitauit illi cedere, quem videbat nemini cedere posse. Plutar. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Quum Pompeius relicta Roma perfugisset ad mare, Metellus ærarij præfectus Cæsari volenti illinc pecunias tollere obstitit, & ærarium clausit. At Cæsar illi mortem minatus est. Ea vox quum Metellum reddidisset attonitum, Hoc, inquit, ô adolescens dictu mihi difficilius fuit quã factu. Sentiens, se vel nutu posse quẽ vellet occidere, quum secum duceret armatos cohortes. Idem.

Pollio.

Temporibus triumuiralibus, quũ Octauius, Lepidus & Antonius rerum potirentur, Augustus in Pollionem scripserat Fescenninos, ludibrij causa. Tum Pollio, At ego, inquit, taceo, non est enim facile in eum scribere, qui potest proscribere. Notans Augusti tyrannicam potentiam: nec ea libertate offensus est Augustus. Erasmus libro quarto apoph. ex Suetonio.

De loco, & de locatione, seu locorum & sedium variã distributione.

Anonymus.

PHilosophus quidam priscus, sed ἀνώνυμος, huiusmodi sermone Arsinoës reginæ luctum compescuit: Quum Iupiter, inquit, inter dæmones rerum faceret partitionem, luctus non aderat, sed distributione iam peracta venit. Huic igitur quum Iupiter aliquid honoris tribuere vellet, nec esset quod daret, quippe iam consumptis omnibus, tandem assignauit illi honorem qui mortuis impenditur, veluti lachrymas & mœrores. Quemadmodum igitur, inquit, cæteri dæmones bene volunt iis à quibus coluntur, itidem & Luctus. Quòd si fuerit abs te contemptus, ô mulier, haudquaquam venturus est ad te: contra si diligenter abs te colatur honoribus illi designatis à Ioue mœroribus ac lamentis, diliget te, sempérque tibi suppeditabit aliquid earum rerum quibus abs te perpetuò possit honorari. Plut. in consolatione ad Apollonium.

Thales.

Interrogatus, quid esset in omni

rerum natura maximū? respondit, Locus, capit enim omnia. Laërtius lib. 1. cap. 1.

Diogenes.

Obiurgatus, quòd intraret loca spurca, ac parum honesta: Et sol, inquit, subit latrinas, nec tamen inquinatur. Sensit, probum virum non fieri deteriorē ob loci infamiam. Laërt. lib. 6.

Taurus.

✝ Præses Cretæ prouinciæ ad Taurum Philosophum Athenas visendū cum patre venerat. Taurus patrem priore loco vt sederet, inuitauit. Pater verò respondit, sedeat hic potius, qui Pop. Rom. magistratus est. At Taurus, absque præiudicio, inquit, tu interea sede, dum filio quoque sella affertur. Qua allata, ostendit in publicis locis, & actionibus, patrum iura cum filiorum, qui magistratum gerunt, potestate collata, interquiescere paululum debere. Sed cùm extra Remp. in domestica vita conuersantur, inter filium magistratum, & patrem priuatum publicos honores cessare, naturales & genuinos exoriri. Gell. libro primo noct. Att. capite 2.

Demonidas.

Quum à chori magistro postremū in choro locum accepisset: Euge (inquit) chorage, reperisti quo pacto & hic locus, cùm per se sit inhonoratus, fiat honorificus. Generosus adolescentis animus, qui fiducia sui non metuit ne locus abiectior esset dedecori: sed citius futurum arbitrabatur, vt per ipsum locus fieret honoratior. Id enim sæpenumero factum legimus, vt hominis virtus magistratui per se contempto & humili dignitatem conciliarit. Plutarchus in Lacon.

Agesilaus.

Cùm adhuc puer esset Agesilaus rex, & ageretur ludus solennis, quo peritia tum exercebatur, atque is qui negotio præfectus erat, statuisset illum in loco parum honorifico: paruit quidem, tametsi iam rex designatus, ac dixit: Bene sanè habet: ostendam enim, non locum viris, sed viros loco conciliare dignitatem. Nimirum ea vox declarabat in puero miram animi celsitudinem cum pari moderatione coniunctam. Plut. in Lacon.

Aristippus.

Dionysius rex quum offensus esset ab Aristippo philosopho, hominem ad cœnam vocauit, & iussit eum in conuiuio infimum omnium accumbere. Aristippus nihil offensus, Hunc, inquit, locum ô rex, illustrare vis ac honorificum reddere: significans, non locum reddere hominem viliorem, sed ex dignitate hominis honorem addi loco. Laërt. libro 2. cap. 8.

De lucro.

Thales.

Nolebat homines per iniuriam ditescere, quòd lucrum fraude partum, damnum sit, non lucrum. Laër. l. 1. c. 1.

Chilon.

Dicere solebat, damnum turpi lucro semper præferendum esse. Illud enim semel dolore, hoc autem semper. Iactura facta sarciri commodè potest, addita industria: fama autem mala ex lucro inhonesto profecta, nunquam apud bonos viros diluitur. Et sic lucrum scelere partum, damnū est, non lucrum. Laërt. libro 1. cap. 4. Stob. serm. 1. Antonius part. 1. ser. 31. Melissæ.

Anonymus.

Pythagoricus quidā philosophus à sutore emerat calciamenta, non prompta pecunia. Paucis pòst diebus rediens ad tabernam, redditurus pretium, audit sutorem defunctum esse. His auditis, nummos non inuita manu domum retulit: subinde manū

concutiens, gestiénsque veluti de lucro ex morte calceatoris sibi facto. Paulo pôst verò cùm hunc animi affectum reprehendisset, redit ad tabernam, & ait sibi: Ille tibi viuit, tu redde quod debes, simúlque per clostrum, qua se commissura laxauerat, nummos in tabernam immisit, pœnas à seipso exigens improbæ cupiditatis, nec assuesceret aliena. Eras. apoph. ex Seneca, lib. 6.

Anonymus.

Quoniam ex annonæ caritate quidam ditescebant aulici, multum & hinc inuidiæ Neroni conflatum est: cùm itaque fortè accidisset, vt in publica fame diceretur Alexandrina nauis appulisse, quidam dixit, illam aduexisse puluerem luctatoribus aulicis. Quo dicto simul notatum est, in Cæsare rerum scenicarum studium, & monopolia quorundam per Cæsaris fauorem publico damno lucrantium Suetonius.

Vide apoph. de Fœnore & Vsura.

De luctu.

Solon.

CVm ex amicis quendam grauiter mœrentem videret, in arcem perduxit, hortatúsque est, vt per omnes subiectorum in vrbe ædificiorum partes oculos circumferret, quod vt factum animaduertit: Cogita nunc tecùm, inquit, quàm multi luctus sub his tectis olim fuerint, hodiéque versentur, insequentibúsque seculis sint habitaturi, & mitte mortalium incômoda, tanquam propria deflere. Qua consolatione demonstrauit, vrbes nihil esse aliud, quàm humanarum cladium concepta miseranda. Valerius Max. l. 7. c. 2.

Idem.

Aiebat, si in vnum locum cuncti mala sua contulissent, futurum vt propria sua quisque deportaret domum, prius quàm ex omni miseriarum aceruo vllam aliam portionem ferre mallent. Quo colligebat, non oportere quenquam, quæ fortuitò patiatur, tanquam præcipuè & intolerabilis amaritudinis mala iudicare. Idem.

Lucius sophista.

Herodes sophista vxoris Regillæ mortem luxit impotentiùs, adeó vt picturas & ornamenta domus coloribus atraret, velis pullis tegeret, ac lapide Lesbio obscuraret omnia: nam is funestus ac niger est. Quodam igitur die cùm Lucius, qui frustra conatus fuerat Herodi persuadere, vt lugeret moderatius, pueros videret in fonte ædibus vicino lauantes raphana, rogabat cui pararetur ea cœna? qui responderunt, Herodi. Tum Lucius: Iniuriam facit Regillæ, qui albis radiculis vescatur in atra domo. Id vbi renuntiatum est Herodi, amouit ab ædibus funestam speciem, ne apud probos viros traduceretur. Philostrat. in Sophist.

Sextus philosophus.

Dolorem ex prioris filiæ Panathenaidis obitu conceptum, vtcunque lenierant Athenienses, intra vrbem eam sepelientes: & obitus diem ceu funestum ex anno sustollentes. Cæterùm cùm Elpinicen alteram filiam exanimem indecorè lugeret, proiectus humi ac vociferans: Quas inferias tibi faciam filia? quid tecum sepeliam? superueniens Sextus philosophus: Maximum, inquit, munus dederis filiæ, si moderatè lugeas. Philostratus.

Demonax.

Herodem sophistam immodicè lugentem Pollucis obitum prȩmaturum, cùm vellet illi currus & equos velut ascensuro iungere, atque etiam cœnam apparare, adiit Demonax: En tibi, inquit, à Polluce literas, exhilarato Herodi, & quid vellet Pollux sciscitanti: Incusat, inquit, te, quòd cunctaris ad ipsum venire. Si

gnificans, Pollucem ad ipsum non rediturum, sed rectè parari currum, si vellet sequi defunctum. Erasm. l. 8. apoph.

Quirinus Sophista.

Amicis eum de morte filij consolantibus: Quando, inquit, potius apparebo vir, quàm nunc? Sentiens, dolorem quidem esse acerbum, sed hoc fortitudinis laudem fore splendidiorem. Philostratus.

Pastor.

✝ Is fuit eximij vir nominis inter priscos Anachoretas, qui cùm Arsenium iugis lachrymis madentem videret, Beatus, inquit, es Arseni, quòd cùm in hac vita teipsum luxeris, non erit opus lachrymis in futura. Sur. Tom. 4. ex Pall. & Metaph.

Anonymus.

Hominem Spartanum, sed ruri agentem quidam obiurgauit, quòd prorsus fletui & lachrymis ex intimis visceribus manantibus indulgeret. At is liberè, reiectáque animi dissimulatione, respondit: Quid facerē, inquiens? non enim ego, sed natura mea mihi luctum excutit. Ælian. l. 8. de Var. hist.

Amasis.

Ad quendam filio priuatum dixit: Si non tristatus es, cùm nondum filius esset, ne nunc quidem dolore debes, cùm non amplius est. Stobæus serm. 121.

Demonax.

Quendam filij mortem inconsolabiliter lugentem, & in tenebris abditum, adiit, certò promittens se filij vmbram ab inferis reuocaturum, si tres ex hominum numero sibi nominare posset, qui nullius luxissent obitum. Cúmque is cogitationem per omnes notos circumferens, ne vnum quidem reperisset luctus expertem: Quid igitur, inquit, te ipsum discrucias homo, quasi nouum aliquid acciderit? Erasmus libro 8. apoph.

Antonius.

Suprà de affectibus humanis.

De lusu.

Socrates.

CVm luderet supposita cruribus arundine cum pueris, ab Alcibiade irrisus: Noli, inquit Socrates, cuiquam dicere, quod modò à me videris, donec ipse tibi etiam liberos procreaueris. Sensit Socrates, paternum in filios suos affectum, quo eò ductus est, vt cum filiis ludere nequaquam erubuerit, vir alioqui sapientissimus. Bruson. libr. 3. cap 38. Plutarchus & alii idem Agesilao adscribunt.

Demonax.

Senex quidam Romanus, bene robusto corpore, qui armatus sese ad palum exercuerat, rogauit Demonactem, num magna vehementia videretur depugnasse: Nimirum, inquit, aduersus hostem ligneum. Innuens, illum in vera pugna fore meticulosum. Erasm. l. 8. apoph.

Aristoteles.

✝ Opus est vt pueri aliquam habeant interdum exercitationem, & Architæ tabella rectè reperta est, quam pueris dant, vt in ea occupati illi quæ sunt domi non frangant: nescit enim pueritia quiescere. Hic est ergo infantibus conueniens ludus: disciplina verò maioribus, tanquam tabella quædam. Aristoteles libro 8. Polit.

C. Cæsar.

Pila ludens cum Cæcilio, acceptis ab eo quinquaginta sestertiis, cùm collusoribus aliis centum dedisset: Quid, inquit, num ego vna tantùm manu lusi? Brus. l. 3. c. 38.

Caligula.

Caligula alea ludens, plus mendacio, atque etiam periurio lucrabatur, & quodam tempore proximo collusori demandata vice sua, progressus

gressus in atrium domus, cùm prætereuntes duos equites Romanos locupletes, sine mora corripi confiscarique iussisset, exultabundus in domum rediit, glorians se nunquam prosperiore alea vsum. Erasm. libro 6. apophth.

De luxu & luxuria.

Pythagoras.

DIcebat, in ciuitates primùm irrepsisse delicias, mox saturitatem, deinde violentiam, postremò exitium. Laert. li. 7 cap. 1.

Aristippus.

Cùm quidam Aristippum vidisset ementem perdicem quinquaginta dracmis, & ob id philosophicum luxum improbaret: Tu, respondit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Quum is respondisset, se empturum: Et mihi, inquit, tãti sunt quinquaginta drachmæ, Laertius li. 2. cap. 8.

Idem.

Quum quidam illi probro darent, quòd splendidè exquisitéque viueret philosophus: Id, inquit, si vitium esset, in celebritatibus deorum nequaquam fieret. In his enim & magnificè vestiri, & lautissimo ciborum apparatu solent vti. Porrò cùm dij sint infensi vitiis, non placarentur, sed irritarentur eiusmodi magnificentia, si ea cum vitio esset coniuncta. Sic ille quidem elusit conuicium, non ostendit quid esset optimum. Laert. Ibidem.

Zeno Cittieus.

Quendam audiens, luxuriam suam sic coram bonis viris excusantem, vt diceret, se ex eo quod superfluum sibi esset sumptum facere, argutissimè respondit: Age dic, dares etiam veniam coquo tuo, si cùm obsonia plus æquo salsa daret, diceret sibi copiam salis esse? Sensit vir prudentissimus, nequaquam ex multa rerum copia victum moderandum esse, sed ex necessitate naturæ, quæ paucis contenta esse solet. Laert. li. 7. c. 1. Maximus serm. 61.

Architas.

Nullam pestem in mundo capitaliorem esse dicebat, quàm corporis voluptatem. Hinc enim patriæ proditiones, hinc rerum publicarum euersiones, hinc cum hostibus clandestina colloquia nascuntur. Nullum denique scelus, nullum magnum facinus est, ad quod suscipiendum non libido voluptatis impellat. Stupra verò & adulteria, & omne flagitium, nullis aliis illecebris excitantur, nisi voluptate. Cicero in Catone maiore.

Crates.

Quendam deliciis luxuique deditum, ita per iocum admonuit, Ne pro lẽticula semper augeas patinam, ne in seditionem nos coniicias. Sentiens, à luxu cupediisque plerunque nasci dissidia. Lenticula philosopho cibus est. λόπας carnes habet, & in diuitum mensis circunfertur. Laer. l. 6. cap. 6.

Idem.

Conspicatus adolescentulum athleticum, vino, carne & exercitatione corpulentiorem fieri: O miser, inquit, desine aduersus temetipsum carcerem munire. Maximus monachus serm. 27.

Antisthenes.

Antisthenes, quodam prædicante delitias: Hostium, inquit, filiis contingat in deliciis viuere: vt rem pestilentem detestans, quod plerique pro summo bono amplectuntur. Laer. li. 6. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes inuiserat Lacedæmone: inde Athenas reuersum quidam percontabantur, vt fit, Quò iret, & vnde veniret? A viris, inquit, ad fœminas: notans Atheniensium deliciis effœminatos mores, quum Lacedemonij durè instituerentur. Laer. libro 6.

Idem.

Quum videret mulierem in lectica, dixit: Caueam non conuenire feræ. Significans tam efferum ac noxium animal ferrea cauea coercendum. Lectica verò sellæ genus est cancellatæ, vt aliquam caueæ speciem præbeat: in hac diuites ac delicati sedere, atque etiam gestari solebant. Laert. li. 6.

Idem.

Videns delicatum quendam hominem à seruo calceari: Nondum, inquit, sat beatus es, nisi te etiam abstergeat: id autem erit, si mancus fueris. Laer. l. 6.

Idem.

Luxuriosum quempiam in diuersorio conspiciens, vescentem oleis: Si sic prandisses, inquit, nõ ita cœnares. sentiens, non esse frugalitatis, quòd ederet oleas: sed quòd stomachus nimis lauto prandio grauatus, nihil appeteret in cœna: vel potiùs quòd ingenti opum vi prodigaliter absumpta, tenuiter viuere deinceps cogeretur. Nam tenue prandium optimè condit cœnam. Laer. l. 6.

Idem.

Ad eum qui obsoniis ac luxui plus æquo indulgebat, illud Homericum accommodabat:

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι.

id est,

Nate, mihi fueris breuis æui: significans, illum sibi luxu mortem acceleraturum. Laer. li. 6.

Idem.

Eos qui per luxum in coquos, nepotes, scorta & adulatores, facultates suas profunderent, similes dicebat arboribus per præcipitia nascẽtibus, quarum fructus homo non gustaret, sed à coruis & vulturibus ederetur. sentiens, eos qui gulæ ventríque seruiunt, non esse homines. Laer. Idem Crateri tribuitur à Stobæo.

Idem.

Infrà de Prodigalitate, profusione & largitione.

Idem.

Stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine diis munera offerrent, & in ipso sacro omnibus voluptatibus se obruentes perderent. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicebat se non parum mirari seruos, qui cùm viderent dominos plus æquo voraces, non illis eriperent cibos. Nam hoc esse, dominorum valetudini consulere. Ibid.

Idem.

Aiebat, faciles esse deos ad donãdam hominibus vitam, cæterùm hãc ignorari ab his qui quærunt dulciaria vnguenta, aliásque hoc genus delicias. His enim qui fruũtur, credunt viuere: quum veram vitam tranquillam ac suauem sola pręstat sapientia. Non igitur dij sunt incusandi, sed homines, qui per stultitiam non postulant ab illis vitam, sed voluptates, Laer. l. 6.

Idem.

Qui scopum non attingunt, hi vulgo ἀτυχεῖν, id est, frustrari dicuntur. At Diogenes negauit illos frustrari, qui aberrarent à scopo: sed eos, qui curas suas ad voluptatem velut ad scopum dirigerent. Nam ab iis petunt beatitudinem, cùm per eas deueniant in summam miseriam. Laer. libro 6.

Idem.

Dicere solebat, in quibus ædibus magna esset ciborum copia, in iisdem multos mures esse & feles solere: sic ea corpora quæ multum cibi caperent, multos morbos contrahere solere. Maximus monachus ser. 27.

Heraclitus.

In seditione rogatus, vt apud populum sentẽtiam diceret, quo pacto ciuitas redigi posset in concordiam, conscenso suggestu, poposcit calicẽ aquæ frigidæ, & paululum farinæ inspersit, mox de glechone admiscuit, qui est vel pulegij syluestris, vel leguminis genus. Dein epoto calice,

ce, discessit, nec verbum addidit: hoc pacto innuens, ita demum ciuitatem carituram seditionibus, si repudiatis deliciis, assuescerent paruo contenti esse. Et hic Heraclitus suo respondet nomini. Nam σκοτεινὸς dictus est, id est, tenebricosus. Referatur & hoc inter ἄφωνα apophth. Erasm.8.apopht. ex Plut.

Empedocles.

Suprà de Grauiter dictis.

Socrates.

Dicebat, eos qui se ad continentiam ac frugalitatem exercuissent, & longè plus habere voluptatis, ac minus dolorum, quàm qui summa cura vndique pararent oblectamēta: quòd voluptates intemperantiam, præter animi sibi malè conscij cruciatum, præter infamiam ac paupertatem, frequenter ipsi etiam corpori plus adferant molestiæ, quàm delectationis. Contrà, quæ sunt optima, eadem fiunt iucundissima, si quis assueuerit. Laer.l.2.c.5.

Idem.

Suprà de Lautitiis.

Idem.

Aiebat esse turpe, si quis sua sponte seruiens voluptatibus, talem se faceret, quales nemo domi suæ vellet habere seruos. Talibus autem nullā salutis spem reliquam esse, nisi si pro eis deos comprecarentur alij, vt bonos dominos nancisci possent, quando prorsus decretum esset seruire. Existimat autem, nullos fœdiorem miseriorémque seruire seruitutem, quàm qui & animo & corpore seruirent voluptatibus. Laertius libro 2. cap.5.

Idem.

Idem eo die quo bibiturus esse venenum, quum detractis compedibus ex frictu sensisset voluptatē, dicebat amicis: Quàm mirè hoc natura comparatum est, vt hæ duæ res sese inuicem comitentur, voluptas ac dolor: nisi enim præcessisset molestia, non sentirem hanc voluptatem. Laer.l.2.

Idem.

Monebat, voluptates non aliter quàm Syrenas esse prætereundas ei, qui properat vt virtutem veluti patriam conspiciat. Allusit ad Vlyssem, qui cera obturatis auribus præternauigauit Syrenas, vt Ithacæ fumum subsilientem cerneret. Laer.

Idem.

Dicebat etiam, multos in hoc viuere vt ederent biberéntque, se contra ob id edere ac bibere vt viueret: quòd his rebus non ad voluptatem, sed ad naturę necessitatem vteretur. Hanc sententiam retulit Satyricus:

Non viuas vt edas, sed edas vt viuere possis.

Erasm.lib.3.apophthegm.

Plato.

Generosum conspicatus adolescētulum, patrimonio consumpto ad fores pandochij panem edentem, & aquam bibentem: Si, inquit, sic moderatè prandisses, nunquam sic cœnares. Max.ser.61.

Idem.

Conspiciens Agrigentinos magnis impensis ædificare, eodémque modo cœnare: Agrigentini, inquit, ædificāt quasi semper victuri, & comedunt quasi semper morituri. Dicit autem Timeus, eos lecythis argēteis & strigilibus vsos esse, mensas totas eburneas habuisse. Ælianus libro 12. de Varia historia.

Aristoteles.

Suos discipulos admonebat, vt voluptates contemplarētur, non venientes, sed abeuntes: hoc est, non à fronte, sed à tergo. Venientes enim fucata specie blandiuntur, abeuntes autem pœnitentiam ac dolorem relinquunt. Laer.l.5.c.1.

Aristippus.

Sophista Polyenus ingressus ædes Aristippi, quum videret illic mulieres pulchrè ornatas, ac magnificè instructum cōuiuium, cœpit reprehendere tantum in philosopho luxum. Aristippus dissimulata obiurgatione

Aliquanto: potéſne, inquit, hodie nobiſcum eſſe? Cùm ille non recuſaſſet: Quid igitur, inquit, incuſas? Videris enim non lautiorem menſam reprehendere, ſed impendium. Nam ſi conuiuiũ ob hoc ipſum diſplicuiſſet quòd eſſet lautius, recuſaſſes eſſe conuiua. Porrò probare quidem apparatum, ſed offendi ſumptu, non frugalis, ſed auari hominis eſſe videtur. Laert. lib. 2. cap. 8.

Menedemus.

Antigono conſulenti, deberétne ad comeſſationem quandam adire: poſt ſilentium nihil aliud reſpondit, quàm, Regis filius es. Subindicans, luxum indecorum eſſe regno natis: nec potentibus licere quod libet. Laertius l. 2. c. 18.

Dionyſius ſophiſta.

Familiaribus dicere conſueuit, mel ſummo digito, non caua manu guſtandum eſſe. Sentiens, voluptates quàm parciſſimè admittendas. Philoſtratus in ſophiſtis.

Arceſilaus.

Arceſilaus Scytha percontanti quî fieret, vt ab aliis ſectis multi deficerent ad Epicureos, ab Epicureis nulli deſciſcerent ad alios: Quoniam, inquit, ex viris Galli fiunt, ex Gallis viri nequaquam. Sentiens, homines eſſe proniores ad voluptatem, quàm ad virtutẽ. Gallos dixit, ſacerdotes Cybelis euiratos. Porrò voluptatem amplecti, fœminarum eſt potiùs quã virorum. Laert. libr. 4. cap. 6.

Iſæus ſophiſta.

Iſæus ſophiſta Aſſyrius, cùm primùm ætatem dicaſſet voluptatibus, ſimul vt ad virilem peruenit, veluti alius ſubitò factus mirã induit morum ſeueritatem. Itaque percontanti quidam, Num illa (fœminam oſtendens) videretur formoſa? πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν, id eſt, deſij laborare ab oculis. Ab altero quopiam interrogatus, quis piſcis, aut quæ auis eſſet ad veſcendum ſuauiſſima? πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζειν, id eſt, iſta curare deſij. Et adiecit: ἔγνωκα γὰρ τὰ ταντάλου κήπους τρυγῶν, id eſt, ſenſi enim me è Tãtali hortis fructus colligere. Subindicans, omnes eiuſmodi voluptates, quibus iuuentus capitur, nihil aliud eſſe quàm vmbras ac ſomnia, qualia de Tantalo fabulantur poëtę. Philoſtratus.

Polemon.

Occurrens alij ſophiſtæ cuidam, inteſtina, medines, piſces, & alia quędam vilia portanti obſonia: O vir egregie, inquit, non poteſt Darij & Xerxis animum rectè actione exprimere, qui talibus vtitur cibis. Idem.

Theocritus.

Poſteaquam Diocli lurconi periſſet, vxor, & in funebri cœna, quam illi parabat, nihilo ſecius obſonia voraret, flens interim: Deſine miſer, inquit, nihil profeceris obſoniis indulgens. Sentiens, illi ſemper flendi fore materiam, ſi pergeret delitiari. Olim veſci piſcib. pro delitiis habebatur, & infami vocabulo dicebatur opſophagi. Nunc ea res magna eſt ſanctimonia. Eraſm. lib. 6. apoph.

Stratonicus.

Rhodios cùm videret delitiis diſſolutos, & calido potu vtẽtes, appellauit albos Cyrenæos, & ciuitatem illorum appellauit procorum ciuitatem, quòd colore quidem differrẽt à Cyrenæis qui nigri ſunt, luxu & voluptatũ ſtudio ſimiles. Sic hodie quidã appellant albos Mauros Athen.

Idem.

Cùm Rhodi ageret, taxans eius gentis luxum deliciáſque, dicebat illos ædificare vt immortales, obſonare quaſi breue tempus victuros. Auidius enim fruitur his quæ breui ſcimus auferẽda. Eraſ. 6. apoph. ex Plut.

Idem.

Cùm in Maronia potaret cum quibuſdam, dicebat ſe poſſe ſcire ad quẽ locum ſpectaret ciuitatis, ſi tecta facie ipſum ducerent. Cùm duxiſſent, rogaſſéntq. quò ſpectaret: Ad cauponam, inquit. Sentiens, totam ciuitatem

tacem nihil aliud esse quàm cauponam. Itaque quocunque verteretur tectis oculis sciebat se spectare cauponam. Maronia porrò Ciconum ciuitas est, negotiationi dedita. Erasm. lib. 6. apoph. et Athenæo.

Philoxenus.

Is fuit insignis ganeo, qui cùm in caupona ollam vidisset, in quo delitiæ coquebantur: odore captus, iussit filium ollã emere. Filio dicente, eam ollam magno pretio vendi: Hoc suauior, respondit, & iucũdior erit, quo maiori pretio eam emero. Ælianus lib. 10. de Varia histor. Idem collum longius sibi quàm gruibus fieri exoptabat, vt in gustu magis oblectaretur. Aristot. in Ethicis, & Bruson. libr. 3. cap. 1.

Alexis.

Alexis poëta Callimedontem rhetorem, vt delitiis deditum, taxauit his versibus:

ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει,
ὑπὲρ δὲ μήτρας καλλιμέδων ὁ κάραβος.

Pro patria vel quilibet velit mori:
At matra amore Callimedõ solus cupit.

Perit Latinis ioci gratia, nam πάτρας patriam significat: μήτρας non matrẽ, sed vuluam aut piscem sonat. Pisces olim erant in delitiis. Erasm. lib. 6. apophr.

Ismachus.

Medico percontante rusticum qui ob ingurgitationem malè habebat, num ad vomitum conasset? Nequaquam, inquit, sed in ventrem. Iocus Græcis festiuior, quod εἰς sonat pariter & in, & vsque ad, εἰς ἔμετον εἰς κοιλίαν. Erasm. l. 6. apoph.

Gorgo Cleomenis filia.

Cùm pater aliquandò mandasset, vt cuidam mercedis nomine daret frumentum, & elogium addidisset, Docuit enim me vinum reddere suauius: Ergo, inquit, ô pater, & vini plus bibetur: & qui bibent, delicatiores, deterioresque reddentur. Quis satis prædicet hanc puellam, & sene viro seueriorem? Atqui solet hic sexus maximè capi rebus suauibus. Plutarchus in apophthegmat. Lacænarum.

Eudamidas.

Cuidam laudes Athenarum prædicanti, Quis (inquit) eam ciuitatem meritò laudet, quam nemo dilexit factus seipso melior? Non iudicauit eam vrbem esse dignam vlla laude, quæ sic esset corrupta delitiis ac vitiis, vt nullus in ea libenter viuens euaderet melior, sed deteriores omnes. Tacitè præferens Spartam Athenis, in qua qui vixisset, efficeretur melior. Plut. in Lac. apoph.

Lycurgus.

Cùm statuisset inuadere delicias, luxúmque, & in his quoque tollere diuitiarum admirationem, instituit syssitia, hoc est cõuiuia publica. Percontanti verò, cur ea constituisset, sic vt in singulis cõuiuiis pauci cum armis discumberent: Vt, inquit, expediti sint ad parendum imperatis, & si quid tumultus inciderit, penes paucos sit delictum, sitque inter omnes potus ac cibi æqua portio: denique non solùm in esculentis ac poculentis, verùm ne in stratis quidem, aut vasis, aut alia re quacunque plus haberet diues quàm pauper. His rationibus cùm diuitiis detraxisset admirationem, postquam nemo erat, qui vel vti posset illis, vel ostentare, dicebat amicis: Quàm præclarum est, ô amici, ipsa re declarasse cuiusmodi sint diuitiæ, si quando cæcæ sunt, caréntque spectatoribus & admiratoribus. Interim obseruabat, ne quis prius domi sumpta cœna veniret ad publica conuiuia, expletus aliis cibis, alióve potu. Quòd si quis cum cæteris non biberet, ederétve, eum vituperabant, vt qui aliis edulliis delinitus, abhorreret à victu communi. Porrò qui palàm conuictus esset id fecisse, ei mulcta dicebatur. Vnde Agis, qui multo post Lycurgum tempore rex fuit, debellatis Atheniensibus domum reuersus, cùm

vellet quadam die cœnam capere cum vxore, à syssitiis poscenti, præfecti militiæ non miserunt. Ea res cùm postero die innotuisset Ephoris, mulctam illi dixerunt. In eodem facto geminum exemplum nobis est proditum: primum frugalitatis, deinde seueritatis, cùm in causa non graui leges nec regi pepercerint. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Sciscitante quodam ab Agesilao, Quid Spartæ fructus attulissent Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, cōtemptum: videlicet indicans, non alia magis ex re nasci reipubl. corruptelam, quàm ex deliciis. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Cùm audiret quendam mirari, cur rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo vestitúque vteretur? Pro hac frugalitate, inquit, optimā messem metimus libertatem. Quo dicto ostendere voluit, nihil æquè libertati contrarium esse, ac voluptatem. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

In Asia domum contignationem ex quadratis trabibus factam aspiciens, ædium herum rogauit, num apud illos quadrata nascerētur ligna? eo negante, sed rotūda dicēte: Quid igitur, inquit, si quadrata essent, rotunda faceretis? Notauit autem luxum, & pretiosam illam in ædificandis ædibus solertiam. Plut. in apoph.

Idem.

Thasiorum gens cùm Agesilao Lacedæmoniorum regi cum exercitu per eorum agros proficiscēti, honoris gratia mitterent farinas, anseres, bellaria, liba ex melle condita, ac omnis generis alia maximi pretij tum esculenta tum poculenta: præter farinas nihil accepit, sed reliqua auferri iussit, vt inter Helotes & mancipia distribuerentur. Sciscitantibus autem, cur id faceret? respondit: Non docere, qui virtutis studio tenerentur, id genus delicias recipere. Sapienter ostendens, nihil seruilius & abiectius esse, quàm gulæ ventrísque voluptatibus obnoxium viuere. Plut. in apoph. Lacon.

Lysimachus.

Suprà de Fame & siti.

Lysander.

Cùm filiabus suis non permitteret, vt vestes à Dionysio datas induerent, interrogatus: Quamobrem hoc faceret? Ne, inquit, luxuria conspicuæ, turpiores videantur, quàm fuerunt antea. Brus. lib. 3. cap. 33.

Epaminondas.

Epaminondas à quodam ad cœnam inuitatus, quum bellariorum, obsoniorum & vnguentorum apparatum inuenisset, euestigio abiit, dicens, Ego te sacrificare, non lasciuire putabam. Plut. in apoph.

Idem.

Quum coquus impensæ rationem collegis redderet, maximum olei sumptum duntaxat ægrè tulit: sed collegis admirantibus, impensam quidem sibi non displicere dixit, sed quòd tantum olei intra corpus ipse accepisset. Damnauit autem luxuriam in nullo magis, quàm in semetipso, quem adeò prodigum olei fuisse in vnctione corporis fatebatur, vt hac in re omnes facilè superarit. Plutarch. in apoph.

Cyrus.

Persæ, quoniam regionem habebant montuósam asperámque, cupiebant eam campestri ac molliore commutare. Id non passus est Cyrus, dicens: Quemadmodum plantas ac semina, sic hominum mores ad regionis habitum immutari. Sentiens, se velle duros homines & laboribus accommodos. Nam mollis ac fertilis regio, molles & ignauos gignit homines. Plut. in apoph.

Xerxes.

Iratus Babyloniis, quòd à se defecissent, postquam illos in potestatem

tem suam redegit, interdixit ne ferrēt arma, sed psalteriis tibiísque carerent, scorta alerent, cauponas haberent, ac sinuosis tunicis vterentur: quò voluptatibus molliti non molirentur denuò defectionem. Plutarchus in apoph.

Demetrius Phalereus.

Conspicatus iuuenem luxuriosum, Ecce, inquit, quadratā statuam, habentem syrma, ventrem, pudenda & barbam. Stob.

Alexander.

Darij regiam ingressus, quum vidisset sublime cubiculum, & in eo stratum, mensas, cæteráque omnia mirifico ornatu instructa: Hoccine, inquit, erat imperare? Sentiens non esse regiū, huiusmodi deliciis indulgere. Plut. in Alex. vita.

Idem.

Lectum ingressus, excussis accuratè stragulis, dicere solebat: Num quid hîc delicatum aut superfluum mater addidit? Adeò abhorrebat à muliebribus deliciis. Ibid.

Crassus.

Brutus quidam quū balneas patrimoniúmq. omne penè vēdidisset, pecuniámque luxuriosè dilapidasset, diceretque se sudare, Crassus orator respondit, Non mirum est (inquit) quòd ita sudas, modò enim existi de balneis. Notauit autem hominis luxum, qui in causa erat, vt balneum, & alia diuendere coactus esset. Brus. lib. 3. cap. 33.

Scipio minor.

Cùm non ignoraret luxuria & voluptatibus militum eneruari vires, omnem luxum, & voluptatem è castris suis amoueri iussit, voluítque, vt milites stantes cœnarent obsonium non igni coctum. Plutarchus in apoph.

Idem.

Audiens iuuenem quendam placentam ex melle ad vrbis similitudinem compactam, Carthaginémque nuncupatam, conuiuis diripiendam dedisse, equo priuauit: rogatus autem, cur militem equo indignum iudicaret? Quia, inquit, me prior Carthaginem diripuit. Quo dicto militem damnauit ignauum, qui gulæ deditus, cum placentis potius melle conditis, quàm contra hostes pugnaces, bellum suscipiebat. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Memmij cuiusdam tribuni militum iumenta intercepisset, vasculis lapideis refrigerando vino paratis, ac poculis Thericlis, hoc est, operosè factis onusta: Mihi quidē, inquit, ac patriæ dies triginta, tibi ipsi verò per omnem vitam, cùm talis sis teipsum inutilem reddidisti. Significans, bellum quod pro patria gerebatur, mensem fortasse duraturum. Parum autem esse, quòd tum militē præstaret inutilem: sed multò grauius, quòd si pergeret esse talibus moribus, perpetuò ciuis inutilis esset futurus. Ibid.

Columella.

✝ De luxu sui temporis cùm quereretur, aiebat illius æui homines, noctes libidinibus, & ebrietatibus, dies ludo, vel somno consumere, eósque se dicere fortunatos, quòd nec orientē solem viderent, nec occidentem. In præfat. lib. de re rust.

M. Cato.

Albidium quendam, qui omnia sua bona dilapidauerat, audiens conquerentem, domum sibi incendio cōsumptam esse: Proteruia, inquit, fecit. Erant autem Proteruia apud veteres ethnicos sacrificia, in quibus mos erat, vt si quid ex epulis superfuisset, igne consumeretur. Brus. lib. 3. cap. 1.

Idem.

Eam rempublicam nequaquam saluam fore dicebat, in qua piscis pluris quàm bos venderetur. Sensit autem vir prudentissimus, nihil æquè in republica pestiferum esse, quàm si ciues luxu & deliciis diffluāt,

Præcipuus olim luxus erat in piscibus, vnde legimus mullum sex nummûm millibus emptum. Plut.

Idem.

Quendam qui agros mari vicinos ob luxum vendere coactus est, aiebat se mirari, quasi plus nosset quàm ipsum mare. quod enim illud vix paulatim assuebat, ille facilè deuorârat. Eras. li. 5. apoph ex Plut.

Cicero.

Faustus Syllæ filius, consumptis paternis bonis supellectilem propter æris alieni magnitudinem proscripsit. Cicero hominis miseriam irridens, Hanc, inquit, magis amo quàm patris eius proscriptionem. Proscriptio quippe Fausti, sibi soli nocumento erat, qui solus non habebat vnde post hæreditatem paternam iam consumptam, commodè viueret. Parentis autem crudelis proscriptio, infinitis ciuibus & Reipublicæ damno fuit. Plut. in apophtheg.

Pompeius.

Ægrotanti Pompeio medicus præscripserat, vt turdis vesceretur. Quúmque hi quibus datum erat negotium, negarent inueniri (non enim erat tempus, quo genus hoc auium capi solet) admonuit aliquis apud Lucullum inueniri posse, qui turdos toto anno alere solitus esset: Itáne, inquit Pompeius, nisi delitiis deditus esset Lucullus, nequaquã viueret Pompeius? Contemptóque medico, cibis parabilibus vsus est. O verè masculum animum, qui ne vitam quidem deliciis acceptam ferre sustinuit! Plut. in apoph.

Lucullus.

Quum œconomus Lucullo cœnam modestam apparasset, accersitum obiurgauit: illo dicente, Non putabam sumptuoso apparatu opus esse, quum solus esses cœnaturus. Quid ais, inquit Lucullus, an ignorabas apud Lucullum hodiè cœnaturum Lucullum? Plut. in apoph.

Gallus.

Testis contra Pisonem repetundarum rerum, cùm magnam pecuniam dixisset datam Magio præfecto à Pisone, ne prouincialium iniurias à se delatas aperiret, Scaurúsque Magij tenuitatem inopiámque redargueret. Festiuè, inquit, erras Scaure: ego non magnam conseruasse dico, sed tanquam nudus nuces legeret, in ventrem coniecisse. Notauit autem hominis luxuriam, qua ad summam adactus inopiam erat. Brus. libro 3. cap. 1.

Tiberius Cæs.

Attilio Butæ viro prætorio, quum ad inopiam per luxum ac socordiam redactus, fateretur ac deploraret paupertatẽ suam: Serò, inquit, experrectus es. Dormiunt temulentiæ ac luxui dediti, veriùs quàm viuunt, nam vita vigilia est. Seneca in epistolis.

Caligula.

Luxu prodigioso vtens, vt calidis rigidísque vnguentis lauaretur, pretiosissimas margaritas aceto liquefactas sorberet, conuiuiis ex auro panes & obsonia apponeret, nummos non mediocris summæ è fastigio basilicæ Iuliæ per aliquot dies spargeret in plebem, Liburnicas naues gemmatis puppibus, & versicoloribus velis fabricaretur: subinde dicebat, Aut frugi hominem esse oportere, aut Cæsarem. Erasm. lib. 6. apoph. ex Suetonio.

Vespasianus.

†Adolescentem vnguento delibutum, cùm sibi pro impetrata præfectura gratias ageret, nutu aspernatus, voce acerbè castigauit: Maluissem, inquit, allium oluisses. Statímque iussit literas ac diploma reuocari. Suet.

Heliogabalus.

Adhuc priuatus, cùm luxuriosus omnibúsque voluptatibus deditus esset, reprehensus à quodam, qui dicebat: Ah non times vir luxuriosissime,

ne post tot delicias pauper fias? Quid melius, inquit, quàm vt ipse mihi hæres sim, & vxori meæ? Rom. histor. Scriptores.

Idem.

Dicere quoque solebat, se nolle filios, ne quis frugi sibi nasceretur. Idem.

Anonymus.

Monachus quidam Ægyptius, interrogatus cur toties voluptates sibi subtraheret? Ideo subtraho, respondit, vt iræ causam & occasionē præcidam. Scio enim, illam semper de voluptatibus belligerari, mentémque meam perturbare, & cognitionem ipsam fugare. Nicephor. libr. 11. ca. 43. Eccles. hist. ex Euagrio.

Alphonsus.

Suprà apopht. de Honore, virtutis præmio.

Idem.

Eques quidam ingens patrimoniū per luxum ac libidinem absorbuerat, atque insuper magnam æris alieni vim contraxerat. Pro hoc intercedentibus quibusdam apud Alphonsum regem, ne saltem, quæ debebat, corpore luere cogeretur, Alphonsus respondit: Si tantam pecuniam vel in sui regis obsequium, vel patriæ commodis, vel subleuādis propinquis impendisset, audirem. Nunc quoniam tantas opes impendit corpori, par est vt luat corpore. Erasm. li. 8. apoph.

Ludouicus XII. Gall. rex.

*Cuidam referenti, solitos olim & canibus & capellis abstinere sacerdotes, vt non modò attingere, sed ne appellare quidem liceret: At, inquit, pessimè hoc obseruatur à Cardinali Albretio, qui caprinis carnibus haud illibenter vescitur, & canum agmina pro venatione habet in deliciis. Anal. Francie.

Huc aliqua ex parte pertinent apoph. de Prodigalitate, Crapula, Lautitiis, Intemperantia, Ebrietate, &c.

Vide item apopht. de Voluptate.

DE MAGISTRATU ET GUBERNATIONE reipublicæ.

CLEOBULUS.

EAM Rempub. bene cōpositam existimabat, vbi magistratus magis infamiam quàm legem metuunt. Plutarchus in conuiuio septem sapientum, & Stob. ser. 41.

Bias.

Optimam esse rempublic. dixit in qua legem omnes perinde ac tyrannum metuunt. Ibid.

Thales.

Eam Rempubl. saluam esse putabat, quæ ciues neque prædiuites, nec admodum pauperes contineret. Ibid.

Pittacus.

Laudabat eam rempub. in qua malis imperandi non daretur facultas. Ibid.

Chilon.

Optimam pronuntiauit rempubl. quæ maximè leges, minimè autem Rhetores audiat. Ibid.

Periander.

Periander felicem fore eam rempubl. putabat, in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, designatur. Ibid.

Idem.

Interrogante quodam cur imperium nō deponeret? dixit, Quoniam per vim imperanti, etiam vltrò desistere periculosum est. Stobæus. Ibidem.

Solon.

Suprà apopht. de Legum authoritate & obseruatione.

Idem.

Eam item remp. in primis probabat, in qua viri boni honoribus afficerentur, mali pœnis coercerentur. Stob. ibid.

Idem.

Interrogatus quánam ratione ritè respub. gubernari possit? respondit, Si tam indignarentur illi quibus nō est facta iniuria, quàm quibus facta est. Stob. ser. eod.

Heraclitus.

Rempubl. vt deploratam contempsit, eíque dare leges quum rogaretur, recusauit. Secessit autem in templum Dianæ, ibíque cum pueris ludebat talis. Circunstanti & admiranti populo: Perdidi, inquit, annon præstat hoc agere, quàm vobiscum Rempubl. administrare? Laërt. lib. 9. cap. 1.

Antisthenes.

Rogatus, quomodo ad Rempublicam capessēdam sit eundum? Velut, inquit, ad ignem, ne nimis admotus exuraris, procul amotus frigescas. Stob. ser. 43.

Bion.

Dixit, oportere bonum virum à magistratu discedentem, non ditiorem, sed clariorem euasisse. Stob. ser. 43.

Pythagoras.

Dicebat primùm luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, postea cōtumeliam, postremò exitium. Stob. ser. 41.

Idem.

Eam ciuitatem optimam esse dixit, quæ viros bonos habet. Ibidem. A Socrate idem dictum est sæpius.

Idem.

Principes constitui iussit illos, qui à teneris bene educati sint, & iam adulti ætatem suam lucri gratia non prostituerint. Ibid.

Idem.

Dicere solebat, beatam esse respub. quæ ab illis regerentur, qui aut ipsi saperent, aut sapientiæ incumberēt. Cicero ad Quintum fratrem.

Zeno.

Solitus est dicere decorandas esse vrbes non pretiosis ornamentis, sed inhabitantium virtutibus. Stobæus serm. 41.

Socrates.

* Felicem illius Reipub. constitutionem esse ducebat, in qua præfecti & magistratus societate coniungerentur. Eam item in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Præterea, eam optimè habitari, quæ secundum leges viueret, & iniustos puniret. Stob. ser. 41.

Chrysippus.

Rogatus cur non administraret Rempublicam, dixit: Quia si quis malè rexerit, displicebit diis: sin bene, ciuibus. Stob. ser. 43.

Aristoteles.

* Dicebat prudentes magistratus debere non propter officium aut imperium, sed virtutis causa admirationem sui parere: vt etiam immutata fortuna eisdem laudibus digni censerentur. Stobæus eodem sermone.

Epictetus.

* Quemadmodum, inquit, faces in portu sublatæ, magna flamma in paucis cremiis excitata, nauibus per mare errabundis multum auxilij ferunt: sic & vir splendidus (i. prudens magistratus) in vrbe periclitante, paucis ipse rebus contentus, magnis beneficiis ciues afficit. Stob. eod. ser.

Theophrastus.

Percontatus, quídnam rempublicam conseruaret? respondit, Præmium & pœna. Stobæus sermone 41.

Epaminondas.

Quum Epaminondæ per inuidiam & contumeliæ gratia sordidus quidam & cōtemptus magistratus delegatus esset à populo Thebano, non aspernatus est, dicens: Non solùm ma-

magistratum ostendere virum, sed virum vicissim ostendere magistratum. Itáque se gessit, vt deinceps tanquam honestum munus à multis ambiretur, quum antea nihil fuerit, quàm cura, sordes & stercora ex angiportis eiiciendi. Eras libr. 5. apoph. ex Plut.

Phocion.

Capitis iam damnatus cùm esset, atque huius amici cæteri qui simul cum illo damnati fuerant, flentes ducerentur, ex inimicis quidam obuiam factus, post multa conuicia in faciem Phocioni expuit. Tum Phocion ad magistratum clamans, Non hunc, inquit, compescet aliquis indecorè se gerentem. Ita vir sanctissimus, etiam moriturus publicæ disciplinæ curam habere voluit. Plutar. in Phocione.

Agasicles.

Interrogatus, quónam pacto magistratus, nullo stipatus satellitio, imperare suis posset, respondit, Si ita imperet suis, vt pater filiis. Quo innuit, si magistratus beneuolentia & bene factis adiungeret sibi ciuium animos, non opus esse barbarico conductitióque satellitio, cùm nullos haberent corporis custodes tutiores quàm ciues, erga quos patris gererent affectum. Plut. in Laco.

Agesilaus.

Magistratus officium esse dicebat, Erga rebellantes audacia, erga subiectos beneuolentia vti. Plut. in Lacon. Vt postea dixit Virgilius principis partes esse, Parcere subiectis, & debellare superbos.

Idem.

Rogatus à quodam cur Spartanorum respub. præ cæteris secundis rebus floreret: Quoniã, inquit, plus cæteris in ho[illegible]nt, vt pariter & imperar[illegible] pare[illegible]t. Sensit vir prudentissimus, ciues disciplinæ capaces, causam esse incolumitatis publicæ. Plutarc. in Lacon. apophtheg.

Themistocles.

Cleon cùm primùm statuisset Rempubl. capessere, amicis in vnum locum conuocatis, eam quæ ei cum illis intercesserat, amicitiam dirupit, tanquam quæ in administratione ciuitatis rectum ac iustum institutum emoliat, & transuersum agat. Themistocles contra, qui, cùm quidam moneret vt præclarè magistratu fungeretur: nequaquam, inquit, in eo sessurus sum throno, in quo amici non meliore sunt futuri conditione, quàm inimici. Non enim ciuitas homines amicis & sodalibus carentes, sed commodos & temperantes requirit. Antonius in Melis. par. 2. ser. 1.

Agathon.

Dicere solebat, magistratũ trium debere meminisse. Primum, quòd imperet hominibus: deinde, quòd secũdum leges: tertiò, quòd non semper imperet, Stob. ser 43.

Apollonius.

Cùm vidisset in Domitiani ædibus, quendam senio iam confectum magistratũ inhianter affectare, atq; imperatori ceu seruum se submittere: Huic, inquit, ô Damis, nõ persuasit Sophocles, vt agrestem dominum furiosúmque aufugeret. Brus. libro 5. cap. 5.

Fabius Max.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est, qui cùm publicitus multis audientibus habuisset orationem, Fabius conscenso equo præcedebat. Quum autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidẽ factum hoc auersati sunt. At Fabius ab equo desiliẽs, non habita ætatis ratione, accurrit, ac filium complexus: Euge, inquit, fili, sapis: qui intelligas, quib. imperes, & quàm magnũ magistratum susceperis. Plut.

Scipio minor.

Quum in censura Mumium collegam haberet, festiuè grauitérq; pro

rostris dixit, se ex maiestate Reipub. omnia facturum, si sibi Quirites collegam dedissent, siue non dedissent, Plin. in l. de Viris illustribus cap. 58. Val. Max. l. 6. c. 4.

M. Cato.

Exhortans magistratus ad sumendas pœnas de his qui delinquerent, dicebat eos qui maleficos prohibere possent, nec facerent, lapidandos esse. Sentiens illos de vniuerso populo pessimè mereri, quòd ad scelerum licentiam inuitarent improbos. Plut. in apoph.

Idem.

†Cùm repulsam in petitione cõsulatus tulisset, nullum tamen blandiendo sibi demereri voluit, & postea à petitione consulatus abstinuit, quòd diceret, Viri boni esse, administrationem Reipub. si qui ipso vti vellent, non subterfugere: neque tamen eam vltrà quàm conueniret expetere. Dio. Cass. l. 40.

Alex. Seuerus.

Honores iuris & gladij nunquam vendi passus est, dicens: Qui emit, & vendat necesse est. Hoc ethnicus, & iuuenis: quid iam decet principes Christianos? Lampridius & Brus. l. 4. cap. 5.

Alphonsus.

Dicere solebat, eos, qui aliis præessent, tanto priuatis hominibus meliores esse oportere, quanto honoribus & dignitate antecellerent. Sentiens, tum demum subditorum mores rectè formari posse, si hi quibus reipublicę gubernatio commissa est, vitæ inculpatæ exemplo præcedant, vt vnum sint exemplar omnibus virtutis. Panormit. lib. 6. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Magistratum, cotem appellare solitus est, quo hominum ingenia probarentur. Quemadmodum enim argentarij ad aurum atque argentum probandum cote indice vtuntur: sic magistratibus se vti, rex docere voluit, quo ciuium mores atq; animos exploraret. Magistratus enim, vt cõmuni prouerbio celebratur, virum indicat: quod quidem Pittaco Mitylenæo & Soloni alii tribuerunt. Quãquam Aristoteles l 5. Moraliũ, Biantis nomine citarit. Est autem sensus, vix satis perspici posse mores & ingenium in vita hominis priuata. Alphonsi dictum recitat Panormit. libro 3.

Idem.

†Malum pupillum esse dicebat Imperatorem, qui ex visceribus prouincialium, homines nec necessarios, nec Reipub. vtiles, sua prodigalitate pasceret. Pontan. lib. de liberalit. capite 11.

Vide apoph. de Principatu & Principe.

De magistratuum delectu.

Socrates.

Dicere solebat absurdum esse, cũ artes manuarias nemo exerceat qui eas non didicerit: neq; quisquam aliud faciendum locet ei qui eius opificij sit planè ignarus: ad publicos magistratus admitti eos, qui rerum omnino rudes essent. Erasm. lib. 3. apoph.

Plato.

*Censebat publica munera nemini esse concedenda, quòd nominatus ad ea capessenda diues esset, aut huiusmodi quicquam possideret, vt robur, magnitudinem, generis claritatem: sed ei qui legibus pareret maximè, & hac re cæteris in ciuitate præstaret. l. 4. de legibus.

Chilon.

Fratri [illegible], quòd Ephorus ipse non crearetur, quum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non: significans neminem esse idoneum magistratui, qui non possit dissimula-

simulare multa præter æquum & bonum facta, iuxta illud ἄρχω ἀκούειν καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως, id est, Princeps æqua & iniqua pariter audias. Laër. in Chilone.

Antisthenes.

Admonuit Athenienses, vt asinos æquè atque equos deligerent ad agriculturam. Quum illi dicerent hoc animal esse alienum ab aratione: Quid refert, inquit, quum in vestra republica duces sint, qui nunquam didicerunt administrandi rationem: sed hoc satis est, quòd à vobis delecti sunt? Sentiens, multò absurdius esse, ei commendare rempub. qui gubernandi artem non tenet, quàm si asinum pro equo adhibeas aratro. Laërt. l. 6. c. 1.

Carneades.

Cùm in senatu dixisset, neminem consulem, neminem prætorem aut imperatorem esse, nisi sapientem: Albino, qui tum prætor erat, audiente, subridens ait: Ego igitur tibi Carneades prætor esse non videor, quia sapiens non sum? Brusonius libro 4. cap. 5.

T. Manlius.

Suprà de Consolatione.

M. Cato.

Ciues incusabat, quòd semper iisdem committerent magistratum. Videmini enim, inquit, aut vllum habere magistratum, aut indicare paucos esse dignos magistratu. Quorum alterum erat malè sentire de publica potestate: alterum, de ciuibus. Plut. in Ro. apoph.

Idem.

Censuram petens, quum cæteros competitores videret supplices, populóque blandientes, ipse clamabat, populo opus esse medico austero, validísque remediis: proin eligendū non qui iucundissimus esset, sed qui inexorabilis. Atque hæc dicens, ante omnes censor creatus est. Agnouit populus morbum suum: eóque Cato plus valuit obiurgando, quàm cæteri blandiendo. Ibid.

Saturninus.

Quum milites illi peplum imperiale imposuissent, aduocata concione de seipso dixit: Cōmilitones, bonum ducem perdidistis, & malum principem fecistis. Ante fuerat egregius, sed quoniam in imperio fuerat seuerior, ab iisdem à quibus imperator factus fuerat, interemptus est. Non quiuis ad quoduis munus idoneus est. Trebellius Pollio.

Augustus Cæsar.

Romanum admonuit magistratū, vt rempublicam cōmitterent iis qui vsu & experientia rerum plurimum possent, nec eam sinerent pendere ex cuiusquam voluntate. Nihil enim in Repub. perniciosius esse putauit, quā si magistratus rerum imperitus dominium obtineat. Xiphilinus Dionis abbreuiator, in Augusto.

Idem.

Cùm ægrè ferret, quòd Caius, quē Agrippa eius filius susceperat, nondum adolescens consulatum petiisset graui dolore affectus, precatus est, ne vnquam inciderent in huiusmodi tempora, in quæ ipse olim inciderat, vt minor xxi. annis consul fieret. Cúmque adhuc instaret, respondit, id imperium deferendum esse ei, qui nihil peccaret, quiq; posset studiis populi Romani obsistere, deinde vt eos modestiores faceret. Dion. Nicæus in August.

De magistratuum molestiis ac variis sollicitudinibus.

Democritus.

Democritus dicere solebat, melius esse regi ab aliis, quàm regere homines malos.

Chrysippus.

Rogatus, quare ad Rempublicam non accederet? Quia, inquit, si malè administrauero, deos: si bene, ciues habebo iratos. Laërt.

Alcibiades.

Dicere solitus est de suis factis, se Dioscurorum vitam viuere. Nam dum populi gratiam obtineret, diis parem se videri: cùm verò illam amisisset, nihil à mortuis discriminis habere. Ælianus libro decimotertio de Var. hist.

Themistocles.

Audiens quosdam ambire magistratum: Si mihi, inquit, duas ostenderetis vias, quarum vna ad sepulchrum, altera ad tribunal duceret, multò libentiùs ingrederer eam quæ rectà ad sepulchrum duceret. Non ignorauit sanè vir sapientissimus, quâtæ curæ, molestiæ, vexationes, circunueniant eos, qui in magistratu constituti, omnibus expositi esse coguntur, Ælian. l. 6. Var. Hist.

Demosthenes.

Ad iuuenes quos habebat familiares dicère solebat: Sibi ignaro iam quantum inuidiæ, metus calumniç ac discriminis sit expectandum ad Rempub. accedenti, si ex duobus alterum sit eligendum, citius in exilium iturũ, quàm ad suggestum aut tribunal. Erasi. l. 4. apoph. ex Plut.

Seleucus.

Frequenter dicere solitus est, paucis notum esse, regum aut magistratuum quantæ sint curæ. Alioqui nullum inuentum iri, qui regium diadema humi proiectum tolleret. Eras. l. 8. apoph. Stob. ser. 46. Antigono ascribit, cuius dicti meminit etiam Val. Max. l. 7 c. 2.

Antigonus.

Cùm regium sibi traditum accepisset diadema, priusquam capiti imponeret, dixisse fertur: O nobilem magis quàm fœlicem pannum: quem si quis penitus cognoscat, quàm multis solicitudinibus, periculis & miseriis sit refertus, ne humi quidem iacentem tollere vellet. Val. Max. l. 7. c. 2. Stob. ser. 46.

Pompeius Magnus.

Quum ex literis senatus intellexisset, omnia quæ Sylla armis obtinuerat, in ipsius potestatem esse tradita populi suffragiis centuriatis, percusso fœmore dixit, Proh, nunquam finiendà pericula! quanto satius erat obscurum nasci, si à militaribus curis nunquam dabitur recedere: nec hac ex uto inuidia, licet cum vxore ruri vitam degere? Magnam potentiam ambit inexpertus, odit expertus, sed deponere tutum non est. Plutarch.

Idem.

† Dicebat de se ipso liberè: sibi magistratus antè fuisse delatos, quàm expectasset, ac prius vltrò deposuisse, quàm ciues expectassent. Plutar. in apoph.

Alphonsus.

Cœnam senex quidam importunus & garrulus quum sine fine obstreperet, exclamasse fertur, & dixisse, Asinorum conditionem esse potiorem quàm regum. Nam illis dum pascuntur, dominos parcere: regibus neminem. Antonius Panorm. & Æneas Syluius de dictis & factis Alphonsi.

Idem.

Infrà tit. de Otio honesto.

De magistratu momentaneo.

Cicero.

CVm Caninium consulem postremo anni die à Cæsare factum videret, qui tamen postero die consulatum pro more alteri tradere cogebatur, iocosè de breui eius magistratu iudicans. Consulem, inquit, habuimus vigilantissimum & fortissimum, qui in toto suo consulatu somnum

hum non vidit. Xiphil. Nicæi abbreuiator, in Cæsare.

Idem.

De Caninio Reuilio cùm paruo tempore consul fuisset, sex videlicet meridianis horis, idem dixit, Consulem habuimus tam seuerum, támque censorium, vt in eius magistratu nemo pransus sit, nemo cœnauerit, nemo dormierit. Erasmus libro quarto apoph.

Idem.

Suprà de Honore momentaneo.

Idem.

Vatinius cùm morbo laboraret, & eo nomine in Ciceronem inueheretur, quòd ægrotantem non accessisset: Volebam, inquit Cicero, in tuo venire consulatu, sed me nox occupauit. Ibidem.

Idem.

Adhunc consulem congratulandi ac associandi gratia plurib. euntibus: Maturemus, ait, vt hominem ante sui consulatus exitũ præueniamus. Plut. Talis fuit autem sub Galieno imperatore postea Marius tyrannus, vt scribit Trebellius Pollio, qui vna die factus est imperator, altera visus est imperare, tertia interemptus est.

M. Votacillus.

In C. Seruilium, qui vno tantùm die consul fuit, ita lusit: Antè Flamines, nunc consules diales fiunt. Abusus est voce, Diales: quasi à die deducta sit, ac non magis à Ioue, cui Flamines instituebantur. Macrob. lib. 2. c. 2. Saturn.

De magnanimitate.

Democritus.

*Sciscitatus, quid esset magnanimitas? respondit, Leuiter ferre frustrationem. Stob. ser. 106.

Socrates.

*Quidam ei cum alio quodam colloquenti, filium eius mortuum esse nuncupauit, ille verò colloquio absoluto. Nunc, inquit, abeamus, Sophronisci funus curaturi. Eod. ser.

Diogenes.

*Aduersis quibusdam casibus pressus, dixit, Euge, ô fortuna, tu viriliter mihi praees Eod. ser.

Phauorinus.

*Dicebat, virum in vera magnanimitate & philosophia educatum, antequam calamitates ingruant, animi tranquillitatem intra se reconditam habere. At, inquit, in rebus aduersis aliena consolatione opus habere, id tranquillitatis animi modum excedit. Ibidem.

Aristoteles.

* Magnanimitatem describens dicebat esse virtutem, per quam vtraque fortuna honor & ignominia feruntur. Item, Magnanimitatis esse decenter ferre & felicitatem & infelicitatem, & honorem & ignominiã, non admirari delicias, neque clientelas, neque potestates, neque victorias publicorum certaminum, & simul habere mentem immotam & excelsam. Magnanimus autem est, qui neque vitam amat aut magnificat, simplex moribus & generosus, qui iniuria lacessiri possit, nec pronus sit in vindictam. Sequitur autẽ magnanimitatem simplicitas, ingenuitas, & veritas. l. de virtutibus.

Xantippe.

* De Socrate marito suo dicebat, cùm infinitæ mutationes & rempub. & ipsos occupassent, in omnibus similem se vidisse Socratis vultum, & exeuntis domo, & domum redeuntis. Ad omnia enim cõcinnus & magnanimus erat: quamobrem nihil vnquã ipsum tristitia affecit. Stob.

Anonymus.

* Magnanimus est, inquit, qui omnia facilè fert: pusillanimus verò, qui ne parua quidem. Stob. ser. 7.

Epictetus.

* Dicebat esse quosdam leuiter magnanimos, qui tranquillè facerẽt absque iracundiæ motu æquè magna

atque alij vehementer impetuosi & iracundi. Arrian. in dissert.

Plutarchus.

† Viro forti magnoq; animo prædito nihil formidabile potest accidere, præter infamiam. lib. contra Epicureum Coloc.

Vide apoph. de Constantia, Fortitudine, Prudentia, Moderatione animi, Fortuna, &c.

De magnificentia.

Nicias.

CVm inter Græcos præcipuus esset qui magnificentia excelleret, ideo à populo in iudicium vocatus, ait: Sint mihi ipsi, non populo Atheniensi tanti sumptus facti, meúmque operibus ipsis nomen inscribam. Pontan. cap. 12. de Magnificentia ex Plut.

Plato.

Videns Agrigentinos magnis impensis multa ædificia extruentes, dixisse fertur: Agrigentini quasi semper victuri ædificant, & comedunt quasi semper morituri. Notauit autem vanam illam ædificiorum condendorum magnificentiam, cùm homo fragile & caducum animal, facilè tugurium habere possit, in quo ad paucos annos, quibus in hoc mundo quasi in alieno solo obambulat, à tempestatis intemperie se defendat. Ælian. lib. 12. de Var. hist. Idem de Rhodiis dixit Stratonicus apud Plutarchum.

Augustus Cæsar.

Cùm vrbem Romam multis modis & ornasset & communisset, atque etiam in posterum (quod quidem in ipso fuit) tutam reddidisset, non sine causa glorians dicere solebat: Romam lateritiam accepi, marmoream relinquo. Nihil principi magnificentius, quàm si ditionem, quam accepit, reddat statu meliorẽ. Sueton. in eius vita. Pontanus, c. 32. de Magnificentia. Erasm. Rot. lib. 4. apoph.

Constantinus Imp. & Hormisdas Architectus.

† Eiusdem etiam vrbis magnificentiam cùm fuisset cum admiratione contemplatus Constantius, dixit: Naturam vires omnes in vnam vrbẽ effudisse. Et cùm Hormisdam interrogasset, quid de eadem vrbe Roma sentiret? Id tantùm sibi placere respondit, quòd didicisset ibi quoque homines mori. Philosopho digna responsio. Platina in vita Felicis II. PP.

De maledicentia, ac mordacitate.

Pythagoras.

QVodam dicente, Nimium mihi maledicis ac plus satis derides: Atqui, inquit, spleneticis etiam acria & amara prosunt, dulcia nocent. Ant. in Melissa, part. 2. ser. 78.

Aristippus.

Audiens quendam temerè hominibus maledicentem: Vtinam, inquit, tu linguæ tuæ, sicut ego aurium mearũ, dominus esses. Laër.

Empedocles.

Interrogatus, cur cùm mala audiret, tam indignanter ferret maledicta? Quia, inquit, ne laudationes quidem mihi iucundæ forent, nisi maledicta mihi molesta essent. Mar. ser. 16. de Admonitione.

Diogenes.

Cuidam conuiciatori, At nec mihi, inquit, credit quisquam, te laudanti: nec tibi, me vituperanti. Ant. in Meliss. parte 2. ser. 59.

Idem.

Suprà apoph. de adulatione & assentatione.

Isocrates.

De Atheniensium ciuitate dicere solebat, eam scortis simillimam esse.

Etenim qui illarũ venuſtate caperẽtur, velle quidẽ omnes rem cũ ipſis habere: neminẽ tamen tam ſui ipſius contemptorẽ, qui matrimoniũ cũ illis iungere dignetur. Ita Athenienſiũ ciuitatẽ ad peregrinandum in ea iucundiſſimã eſſe, omnibúſque totius Græciæ ciuitatibus præſtantiorem: ad inhabitandum verò non item ſecuram ac tutam eſſe. Innuit autem, domeſticos in ea ſycophantas, conuiciatores & obtrectatores, atque eorum qui ſe populares videri vellent, inſidias. Ælian. l. 12. de Var. hiſt.

Zoilus.

Zoilus Amphipolitanus, Polycratis auditor, qui canis Rhetoricus nominatus eſt, homo ſtudioſus malè loquendi, cùm non ſolùm in Homerũ, Platonem, alióſq. præclaros ac magnos viros ſtylũ ſtringeret, ſed vbiq. litibus & pernicioſis etiam contentionibus operam daret, rogante quodam erudito viro, quamobrẽ omnibus malè diceret? Quoniam, inquit, malè facere cùm velim, non poſſum. Exprimit autem omnium maledicẽtium & detrectantiũ perſonam Zoilus, qui dum non inueniunt qua ratione facto lædant, dentibus caninis & lingua amarulenta in bonos inuehuntur. Ælian. l. 11. de Var. hiſt.

Cleanthes.

† Cùm quendam pœniteret, quòd ipſum maledicto inceſſit, reſpondit; Indecens eſſe Liberum patrem atq; Herculem à Poëtis illudi, nec iraſci, ſe autem leui maledicto indignari. Diog. Laer. l. 7. c. 2.

Socrates.

Ei cùm nuntiatum eſſet, à quopiã eum maledictis inceſſi: Bene, ait, loqui non didicit. Laert.

Plato.

Quodam narrante nonnullos eſſe qui ipſum maledictis inſectarentur: At ego, inquit, ſic viuam, vt illis fides non habeatur. Anton. part. 2. ſer. 69. Meliſſæ.

Ariſtoteles.

Cùm ab imprudente quodam malè audiret: Tu, inquit, & conuicia facilè audis, & libenter dicis: mihi autem & dicere non eſt conſuetum, & audire iucundum. Ant. in Meliſſ. par. 2. ſerm. 72.

Meliſſus.

Quum probro illi daretur, quòd maledictis indignaretur: Si maledicta, inquit, æquo animo admittam, ne laudes quidem ſentiam. Bruſ. lib. 1. cap. 16.

Philoſtratus.

Ælianus quum Philoſtrato roganti, quid operis cuderet, dixiſſet ſe opus in tyrannũ nuper mortuum cudere: Admirarer, inquit Philoſtratus, ſi viuentem accuſaſſes. Superſtitem ſiquidem tyrannum inceſſere, viri opus eſt: mortuum verò, cuiuſque. Bruſ. l. 1. c. 16.

Lyſander.

Cùm in publico quodam conuentu quẽdam audiuiſſet, liberiùs quàm par videbatur, contra ipſum loquentem: Tua, inquit, verba ciuitate opus habent. Quo dicto notauit eius in dicendo libertatem, quæ quidem in conuentu facilè fertur, ſed alio loco non itidem. Plutarch. in Lacon.

Cleomenes.

Cleomenes maledicenti ait: An propter hoc tu omnibus maledicis, ne tempus de tua loquendi malignitate habeamus? Plutarch. ibidem.

Ageſilaus.

Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari aut vituperari, exiſtimabat non minùs eſſe dicẽdos eorum mores qui loquebantur, quàm eorum de quibus loquebantur. Senſit vir prudentiſſimus, eos qui auidè obtrectãt alienæ laudi, magis prodere morbũ ſuum, quàm detegere mores alienos: & qui ob res parum honeſtas laudant quempiam, aut ob laudabilem vituperant, indicare ſtultitiam ſuam, peruerſúmque iudicium. Plutarc. in Lacon. Eraſ. l. 1.

Alcibiades.

Canem miræ magnitudinis abscissa cauda per vrbem dimisit: hoc quũ multis stultum atque ineptum visum esset, monentibus eum amicis, ac sermones qui de eo circumferebantur enarrantibus, ridens Alcibiades, Sic inquit, res, vt intenderam, successit. Hoc enim Atheniensibus loquendi volui præbere argumentum, vt eos à peioribus, quæ de me & aliis quoque hominibus conuiciosè loquuntur, nouis his auerterem. Plutarch. in Alcibiade.

Chabrias.

Ab improbo quodam multis conuiciis affectus: Bene, inquit, fecisti, quòd nihil eorum quæ insunt prætermisisti. Anton. in Melissa. part.2. serm.69.

Memnon.

Quo tempore bellum gerebat aduersus Alexandrum pro Dario rege, militem quendam mercenariũ multa conuicia petulanter iacientem in Alexãdrum, hasta percussit: Ego, inquiens, te alo vt pugnes adu. Alexandrum, non vt illi maledicas. Plut. in apoph.

Demochares.

Significare volens se nihil pendere obtrectationes vulgi, cum videret multos obtrectatores vnà sedentes in tõstrina, & malè loquendi omnino cupidos: Quid loquimini (inquit) vos Dysmenidæ? simul hoc nomine ingenium, naturámque ipsorum innuens, & detegens. Ælian. lib.3. de Varia hist.

Pisistratus.

Cùm conuiua bene potus ei maledixisset, irritantibus amicis ad pœnas de cõuiua sumendas dixisse fertur, Non aliter illi succenseo, quàm si quis obligatis oculis in me occurrisset. Sensit maledicendi ansam dedisse vinum, & ignouit errorem. Ælian.

Idem.

Dicenti cuidam, quòd à maledico laudaretur: Miror, inquit, nisi quis illi dixit me mortuum esse. nam viuentem ille posset laudare neminem. Stobæus.

Hieron.

Xenophanes Colophonius Homeromastix, quum apud Hieronem Siciliæ regem lamentaretur paupertatẽ, quòd vix à se duo famuli possent nutriri: At Homerus, inquit Hieron, cui tu assiduè maledicis, plusquam decem millia hominum alit, vel mortuus. Reprobrauit autem innatam homini maledicentiam, quæ paupertatis & inopiæ suæ non minima causa erat, Plutarchus in apophthegm.

Philippus.

Philippum Alexandri patrem conuicio afficiebat quidam effreni lingua præditus, cúmque amici hortarentur, vt conuiciatorem reprimeret: Non est hoc, inquit ille, faciendum, ne amplius affectus & implicatus plura in nos iaciat maledicta. Anton part.2. Melis. ser.69.

Idem.

Dicebat, se suis conuiciatoribus gratiam habere, quò se meliorem redderent. Ego, inquit, studeo illos mendacij conuincere. & si quid improbè fecerim, muto consilium, & pœnitentia emendo factum. Anton. in Melis. part.2 ser.69.

Idem.

Maledictis à Nicandro lacessitus, pluribus cœpit illum donis honestare: quibus acceptis cœpit Nicander eum laudare. Ad amicos igitur conuersus Philippus, Videtísne ergo, inquit, & nostrum esse, benè & malè audire, & à maledicentiæ morbo affectos sanare? Plutar.

Antigonus.

Milites quum in illum probra iactarent, ac ignorarent Antigonum tam propè adesse, prodiens rex ait: Plebitis, nisi longius amoti maledicatis mihi. Sic enim recitat Plutarchus in apoph. Seneca verò libr.3. de ira,

ita, ait illum dixisse: Longius discedite, ne audiat rex.

Idem.

Quum per noctem milites omnia sibi mala imprecantes audiret, quòd rex eos in illud iter intricabiléque lutum adduxisset: accessit, ignorantésque à quo adiuuarentur, explicuit: Non, inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has calamitates incidistis: Sed ei bene optate, qui ex hac miseria vos abduxit. Plutarchus & Seneca.

Pyrrhus.

A quibusdam rogatus, vt maledicum quendam ex Ambracia pelleret: respondit, Potius apud paucos, illic manens, quàm apud multos de nobis obloquatur. Plut.

Idem.

Quum audisset, sibi à quopiam maledictum, conuitiatorem ad se duci iubet, ac interrogat, num dixisset ea propter quæ accusatus erat: respondit, Dixi, ô rex, & dicturus plura eram, si plus vini appositum mihi fuisset. Quo audito, Pyrrhus ridens, hominem impunè dimittendum mandauit. Plutarch.

Cicero.

Seruilia M. Bruti mater, cùm pretiosum ære paruo fundum à Cæsare emisset, subiicente hastæ bona ciuiũ, non effugit tale Ciceronis dictum: Equidem quo melius emptum sciatis, comparauit Seruilia hunc fundum Tertia deducta. Filia autem Seruiliæ erat Iunia Tertia, eadémque C. Crassi vxor: lasciuiente dictatore tam in matrem quàm in puellam. Macrob. l. 2. c. 2. Saturn.

Sicinius.

Cùm leoi momento amorem simul & odium permutaret, eorúdémque hominum & patronum & accusatorem se præberet: Sicinius homo maledicus, qui multa in quoscunque probra iacere consuetus erat, aliquãdo rogatus, cur soli Crasso non malediceret, cùm maledicendi materiã haberet amplissimam? non facio, inquit: fœnum enim habet in cornu. Plutarch.

M. Cato.

Cuiusdam, qui multis intemperantiæ notis iniustus erat, probris vexatus: Impar mihi tecum, ait, certandi conditio est. nam vt malè audire & maledicere, tibi facillimum simul & promptissimum est: sic & mihi maledicere insuaue est, & insuetum. Eras. l. 5. apoph.

Valerius.

P. Clodius cùm iratus esset Valerio, eò quòd mutuum ei petenti non dedisset: Quid amplius, inquit Valerius, mihi facturus es, nisi vt Dyrrachium eam, & redeam deinceps? Mordaciter ad Ciceronis exilium alludens, à quo tamen gloriosè reuocatus est. Macrob. l. 2. ca. 6. Saturn.

Orbilius.

In reum testis prodiens, cùm à Galba, oratore eloquentissimo quidem, sed corpore deformi, interrogaretur, Quámnam artem exerceret? Nullam, inquit, sed in sole gibbos fricare soleo. Macrob. lib. 2. cap. 6. Saturn.

Cicero.

Suprà apoph. de Honore & magistratu momentaneo. & apoph. de facetè & iocosè dictis.

Cicero.

In C. Cæsarem mordacitas Ciceronis dentes suos strinxit. Nam primùm post victoriam Cæsaris interrogatus Cicero, cur in electione partis errasset? respondit, Præcinctura me decepit. notans Cæsarem, qui ita toga præcingebatur, vt trahendo laciniam, velut mollis incederet: adeò vt Sylla tanquam prouidus dixerit Pompeio, Caue tibi illum puerum malè præcinctum. Macrob. lib. 2. c. 3. Saturn.

Idem.

Deinde cùm Laberius in fine ludorum annulo aureo honoratus à Cæsare, e uestigio quatuordecim

gradus ad spectandum transisset, violato ordine, & cùm detractus esset eques Romanus, & cùm Mimus remissus, ait Cicero prætereunti Laberio, & sedile quærenti: Recepissem te, nisi angustè sederem, simul & illum respuens, & nouum senatũ mordaciter taxans, cuius numerum Cæsar supra fas auxerat. Macrob. lib. 2. cap. 3. Saturn.

Idem.

Aliàs facilitatem Cæsaris in eligendo senatum irritum, palàm mordacitérque irrisit. Nam cùm ab ipso hospite suo P. Mallio rogaretur, vt Decurionatum priuigno eius expediret, assistente frequentia hominum, respondit: Hoc fieri sanè nequit, si Romæ imperabit Pompeius. Macr. l. 2. c. 2. Saturn.

Idem.

Nec intra hæc mordacitas stetit, quippe ab Androne quodam Laodicæno salutatus, cùm causam aduentus requisiuisset, cõperisśetque (nam ille se legatum de libertate patriæ ad Cæsarem venisse respondit) ita expressit publicam seruitutem: ἐὰν ἐπιτύχης, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον. Si obtinueris, & pro nobis intercede. Macrob. li. 2. c. 3. Saturn.

Idem.

Cùm Lepidum audiuisset in senatu ad patres conscriptos dicentem, Ego non tanti fecissem simile factum, Cicero respondit, Nec ego tanti fecissem. Macrob. libro 2. ca. 3. Saturn.

Plancus.

Infrà de Mortuis non lædendis.

Augustus Cæsar.

Indignanti Tiberio, ac per epistolam etiam conquerenti apud eum de conuiciatore, respondit: Ætati tuæ, mi Tiberi, noli in hac re indulgere, & nimium indignari, eo quòd sint qui malè de me loquantur. Satis est enim, si hoc habemus ne quis malefacere possit. Sueton.

Tiberius.

Ab initio sui principatus, in conuiciatores & maledicos dicere solebat, In ciuitate libera, linguam quoque liberam esse debere. Suet. Tacit.

Domitianus.

Cùm homines mordaces atque maledicos haberet odio, semper tamen eos dicere solebat peiores esse, qui maledicis aures præberent, neque reprehenderent, quàm ipsos maledicos. Sueton.

Fl. Vespasianus.

Infrà tit. de Malitia.

Idem.

De Licinio Mutiano notæ impudicitiæ viro clàm apud communem amicum conquerens, addidit clausulæ: Ego tamen vir sum. Notans, obtrectatorem esse parum virum. Simile est illud Maronis,

Parcius ista viris tamen obiicienda memento. Suetonius.

Sigismundus imp.

Cùm accusassent purpurati apud Sigismundum imperatorem maledicentiam Germanicæ multitudinis, quæ de suo principe passim obloqueretur, subridens Imperator: An vobis, inquit, graue videretur illos malè loqui, cùm nos malè agamus? Indicauit autem, in nobismetipsis situm esse, quòd bene vel malè audiamus. Æneas Syluius li. 2 comment. de reb. gest. Alphonsi.

Sfortia.

Quum transfuga Nolanus eques, ingenio infami, vt sibi gratiam cum Sfortia cõpararet, Tartaliam omnibus maledictis in conuiuio Sfortiæ famam lacerasse detulisset: déque ea re, vt fides sibi haberetur, iureiurando sæpius affirmaret: Non opus est, inquit Sfortia, vt multum tu persuadendo mecum labores, quum Tartalia nunquam verbum de quoquam sit eloquutus, quin malè dixerit. Paulus Iouius de dictis & factis Sfortiæ, cap. 85.

Vide apoph. de delatione.

De

De malignitate maledica.

Chilon.

MOrtuis nequaquam maledicendum esse dicebat, quandoquidē ignauum esse videretur eos lingua incessere, qui respondere non possent. Laert.lib.1.cap.4.

Idem.

Idem docebat, neminem conuiciis lacessendum, ne si dixerimus quę libent, audiamus vicissim quæ dolēt. Habet enim & maledicendi morbus suam voluptatem, sed quæ plerunque malè audiendi summo dolore pēsatur. Huc allusit M. Tullius, Salustio comminans fore, vt si quam voluptatem malè dicēdo cepisset, eam malè audiendo amitteret. Laertius.

Socrates.

Cuidam admiranti quòd nihil in eum commoueretur à quo conuiciis incessebatur: Mihi, inquit, non maledicit, quandoquidem ea quæ dicit mihi non adsunt, nec in me hærent. Atqui ob hanc causam hominum vulgus magis commouetur, si quid dicitur in immerentem. Boni quum malè audiunt, sibi gratulantur, quòd puri sint ab his malis quæ ipsis impinguntur, nec in se dici interpretantur: nihilo magis quàm si quis oculorum errore Platonem appellet Socratem, & in Socratem congerat maledicta. is non maledicit Platoni, sed ei quem existimat esse Platonem. Eras.lib.3.apoph.

Idem.

Vetus comœdia solebat nominatim in ciues maledicta iacere. Horum libertatem quum plerique metuerent, Socrates dicebat, Expedire, vt quis semet illis sciens ac volens subiiceret. Nam si quid, inquit, dixerint in nos meritò reprehēdendum, admoniti corrigemus, & profuerint: sin falsum conuicium in nos iaculabuntur, nihil ad nos. Erasm.libro 3. apoph.

Aristippus.

Quum à quodam conuiciis incesseretur Aristippus, tacitus abiit. At quum maledicus insequeretur abeuntem, dicēs, Cur fugis? Quoniam, inquit, tibi quidem potestas est malè loquendi, mihi verò non audiendi. Salsissimè notauit hominis impudentiam, qui quum sibi ius sumeret malè loquendi, non saltem hoc iuris concederet alteri, vt subduceret sese, desineretque malè audire. Nam vox hæc, Cur fugis? erat velut expostulantis de iniuria. Laert.libro 2. cap.8.

Diogenes.

Cùm adolescentem natura malum lapides in cœlum iactantem videret: Euge, inquit, scopum non attinges. Innuit autem, eos cælestium bonorum nequaquam hæredes esse, qui malitiosam agerent vitam. Laer. lib.4.

Idem.

Corinthum profectus, ludum ingressus est, quem ibi Dionysius regno pulsus aperuerat, audiuitq. pueros malè canentes. Interim ingressus Dionysius, quoniam putabat Diogenem cōsolandi gratia venisse, Humaniter, inquit, facis Diogenes: hæc est rerum humanarum volubilitas. Imò (inquit Diogenes) miror te etiamnum viuere, qui tantum malorum in regno patraris: & video nihilo meliorem esse ludimagistrum quàm fuisti rex. Laert.& Erasm.lib.3. apoph.

Idem.

Eunuchus quispiam contaminatæ famæ, inscripserat ædibus suis, μηδὲν εἰσίτω κακόν, Ne quid ingrediatur mali. Id videns Diogenes: Ædium, inquit, dominus quà ingreditur? Eunuchus boni ominis gratia posuerat titulum, ne quid infelicitatis attingeret domum, Id Diogenes detorsit ad mala animi, quæ sola verá mala

funt. Laert. lib. 6. Bruf. lib. 4. cap. 11.

Antisthenes.

Eos qui nos maledictis incesserent, magis tolerandos dicebat, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, si quis contemnat. Laert. lib. 6. cap. 4.

Demosthenes.

A caluo quodam maledictis aspersus: Ego quidem, inquit, tibi nullam facio iniuriam: quin potius laudo capillos tuos, qui malam caluariam effugerint. subnotans, illum nō iudicio, sed celebri vino maledicum esse. Eras. 8. apoph. ex Stob.

Diogenes,

Hospitibus quibusdam celebrem illum Demosthenem videre cupientibus, porrecto medio digito: Hic est, inquit, ille Demosthenes Atheniēsium orator. Digitus pollici proximus, index dicitur, quòd hunc intendentes solent aliquando cōmonstrare. Digitus autem medius apud priscos infamis habebatur ob causam hîc non referendam. Porrò Demosthenes vulgò malè audiebat, quasi parum vir esset. Id significans Diogenes, maluit illum medio quàm indice demonstrare. Laertius libro sexto.

Timon Atheniensis.

Interrogatus cur omnes homines odio prosequeretur? Malos, inquit, meritò odi: cæteros ob id odi, quòd malos non oderint. Sentiens, non esse verè probos, qui non detestantur improbos. Erasm. libro sexto apophthegm.

Pytheas.

Pytheam oratorem quidam criminabatur, quòd malus esset. At ille non inficias ibat: hanc enim illi conscientia necessitatem imponebat. Sed respondebat se minimo tempore omnium qui rempub. Atheniensium administrassent, minimè malū fuisse: nempe in hoc sibi placens, quòd non perpetuò fuisset eiusmodi. Putánsque se non iniuriam facere, si nō cum pessimis compararetur. Stolidum hoc sanè Pytheæ. Non enim solùm qui iniuriam infert, malus est: verùm etiam qui iniuriam inferre in animum inducit. Ælianus lib. 14. de Varia historia.

Herodes sophista.

Proteo Cynico sine fine ipsum conuiciis incessenti: Consenuimus (inquit) ambo, tu quidem male loquens, ego malè audiens. Sensit, immedicabile malum esse, cum ille tam diu assueuerat, & se moderatiùs ferre, quòd iam nouum non esset. Philost.

Anonymus,

Ad eum qui maledicta in alios per calumniam iactata facilè solebat admittere, Lacon: Desine, inquit, aduersum me præbere aures. Sensit, nō solùm eos vituperio dignos qui calumniarentur alios, verùm etiam qui calumniantibus accommodarent aures. Et iniuriæ genus est, aduersus nihil malè meritum, audire maledicam linguam. Non enim essent maledici, si nullum inuenirent auscultatorem. Proinde Lacon expostulauit etiam cum illo, qui præbuerat aures de ipso malè loquenti. Plutarc. in Lacon.

Nicander,

Cuidam dicenti, quòd Argiui malè de ipso loquerentur: Num igitur, inquit, dant pœnas qui de bonis loquuntur malè? significans, Rempubl. malè moratam, vbi liceret impunè maledicere nihil malè commeritis. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Cùm improbus quidam Cleomenem conuiciis incesseret: Num ideo, inquit, tu maledicis omnibus, ne si velimus respondere, otium habeamus vicissim de tua dicendi malitia? Vt è sublimi cōtempsit maledicum, nec vllo responso aut alia pœna dignum iudicauit nebulonem, cui nihil esset præsidij præter maledicam linguam,

singuam, Plut. in Lacon.

Idem.

Argiuis nonnullis Cleomenem conuicio lacessentibus, vt periurum & impium: Vobis, inquit, potestas est mihi maledicendi, at mihi potestas est vobis faciendi malè. Admonens non esse tutum eos maledictis irritare, quibus in manu est, cùm velint, re ipsa lædere. adhæc, non oportere potentes humiliorum dictis admodum commoueri. Satis enim vindictæ est, quòd licet, cum libet, vlcisci: cùm illis nihil aliud reliquum sit, quàm malè loqui. Plutarc. in Lacon. apophth.

Leotychidas Aristonis F.

Cuidam ipsi dicenti, quòd Demarati amici malè de eo loquerentur: Per deos, inquit, nihil miror, quandoquidem nullus illorum de quoquam bene loqui posset: Docuit contemnendam esse maledicentiam, quæ non à iudicio, sed ab animi morbo proficiscitur. Qui verò passim maledicunt omnibus, eos palàm est id naturæ vitio facere, non ex eorum merito quibus obtrectant. Plutar. in Lacon.

Artaxerxes.

Quum Aclides Iapson multa in Artaxerxem regem licenter & contumeliosè diceret, hactenus quidem vltus est maledicum, vt per tribunum militum denuntiaret, ei licere in regem quæ vellet diceret, sibi verò in illum licere quæ vellet & dicere & facere. Eras. lib. 5. apoph.

Dionysius sen.

Quibusdã eum accusantibus quòd hominem improbum, ciuibúsque odiosum honoraret, atque proueheret: At volo, inquit, aliquẽ esse, quem maiori, quàm me, odio prosequantur. Brus. lib. 4 cap. 11.

Philippus rex.

Bonos ac malos sibi conciliandos dicebat: vt bonis quidem vteretur, malis verò abuteretur. Bruson. lib. 4. cap. 11.

Idem.

Smicythus Nicanorem deferebat apud regem Macedoniæ Philippum, quòd sine fine de ipso malè loqueretur, quúmque suaderent amici, vt hominem accersi iuberet, déque eo supplicium sumeret: Philippus ita respondit: Nicanor non est Macedonum pessimus: videndum est igitur, necubi nos cessemus in officio. Vt igitur cognouit vehementer afflictum inopia, & tamen à rege neglectum fuisse, iussit donum aliquod ad illum deferri. Hoc facto, quum rursus Smicythus diceret regi, Nicanorem apud omnes sine fine prædicare laudes ipsius, Videtis igitur, inquit, in nobis esse situm, vt bene aut malè audiamus. Immane quantum absunt ab huius principis ingenio, qui nunquam sibi videntur satis laudari, quum nihil faciant laudandum: nec student beneficiis sibi conciliare beneuolentiam hominum, sed metui malunt quàm amari: cúmque sæpenumero faciant detestanda, ídque palam, tamen periit quisquis ausus est hiscere. Plut.

Idem.

Quidam petulantioris linguæ maledicta coniicere solebat in Philippum: hunc amici hortabantur, vt eiiceret in exilium. At ille negauit hoc se facturum. Quærentibus, Quid ita? Ne, inquit, oberrans inter plures malè de me loquatur. Quòd maledicum non egit in crucem, vel clementiæ erat quòd ignouit, vel magnanimitatis quòd contempsit: quòd noluit expellere, prudentiæ, plus enim nocuisset. Plutarch. in apophthegmat.

Idem.

Peloponnesij cùm Philippum Macedoniæ regem, à quo multa beneficia acceperant, in ludis Olympiacis sibilis derisissent: rex admonitus ab amicis vt eam iniuriam rependeret, negauit se id facturum: si tam prauo, inquiens, sunt ingenio, vt eos

irrideant qui de ipsis bene meriti sunt: quid tum fiet, si quid mali sentirent? Sensit vir prudentissimus, maledicos non vltione prouocandos esse, vt magis maledicant. Plut. in apoph.

Antigonus.

Quum aliquando tempore hyberno compulisset castra transferri in locum vbi non erat rerum necessariarum copia, atque hac de causa milites quidam in regem maledicta congererent, ignari ipsum esse in proximo, virga tentorij vela deduxit, Flebitis, inquit, ni longiùs semoti de me malè loquamini. Quid hac facetia clementius? aut quid hac clementia facetius? Simulabat se non indignari quòd malè de ipso loquerentur: sed quòd tam vicini, vt exaudiri possent ab eo, cui maledicebat. Plutarchus in apoph.

Idem.

Cùm nocte quadam quosdam è militibus suis exaudisset omnia imprecantes regi, qui ipsos in illud iter & inextricabile lutum induxisset, accessit ad eos qui maximè laborabant: eósque quum ignorantes à quo adiuuarentur explicuisset: Nunc, inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has miserias incidistis: sed ei bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Hac vindicta contentus erat regis verè excelsus animus. Eras. Rot. li. 4. apoph.

Scip. Æmilianus.

Apud Numantiam iratus C. Metello, dixit, Si quintum pareret mater eius, asinum fuisse parituram. Tarditatem mentis, ac deformitatem corporis illi fratribúsque eius exprobrans. Eras. Rot. li. 6. apoph.

M. Pinarius.

M. Seruilius dissuasurus legem quam ferebat M. Pinarius: Dic mihi M. Pinari, inquit, si contra te dixero, num mihi maledicturus es, vt cæteris soles? Vt sementem, inquit Pinarius, feceris: ita & metes. Per allegoriam minitans, illum malè auditurum si malè diceret. Eras. libro 6. apopht.

Pompeius.

Suprà apoph. de Ingratitudine.

Augustus Cæs.

In cognitione quadam, cùm Æmilio Æliano Cordubensi inter cætera crimina illud vel maximè obiiceretur, quòd malè loqueretur de Cæsare: conuersus ad accusatorem Cæsar Augustus. Velim (inquit) hoc mihi probes: efficiam vt Ælianus sciat, me quoque linguam habere, plura enim vicissim de eo loquar. His minis contentus, nihil postea de illo inquisiuit. Suetonius.

Tiberius.

Suprà apoph. de Clementia.

Fl. Vespasianus.

De iurgio quodam inter senatorẽ & equitem Romanorum ita pronunciauit, vt diceret, Non oportere maledici senatoribus: remaledici verò, & ciuile fásque esse: prærogatiuam enim dignitatis ipse sibi ademit, qui lacessiuit. Suetonius.

Huc refer apopht. de Conuiciis, Iniuria patientia, & Detrectatione.

De malitia.

Thales.

* QVid nocentissimum esset interrogatus? malitia dixit. Nocet enim illa bonis etiam, si attigerit. Stob.

Democritus.

* Malitia, inquit, res est quæ facilè capitur. Nam dum in solum lucrum intenta est, incircumspectè obuiam se quæstui præbet, & temerè persuadetur. Stobæus sermone 2. de malitia.

Socrates.

* Hominem cui ex malitia spes dependet, similem esse dicebat illi qui nauim infirmæ anchoræ committit. Idem.

Epi-

Epictetus.

* Quemadmodum, inquit, viperam, aut aspidem, aut scorpium in eburneo aureo vel scrinio inspiciens, non propter materiæ pretium ipsa diligis aut magni facis tanquam felicia animalia, sed potius propter naturæ ipsorum exitialem vim abhorres ac detestaris: sic etiam in diuitiis & fastu fortunæ malitiam videns inesse, nó ad materiæ splendorem obstupesce, sed morum prauitatem contemne. Stob. ser. 5.

Idem.

† Turpe est eum, qui apum muneribus dulcem facit potionem, Deorum munus rationem, amaram reddere vitio. Stob. serm. 2.

Seneca.

† Malitia ipsa maximam partem veneni sui bibit, hoc est authorem suum premit imprimis & grauiter afficit. Epist. 81.

Idem.

† Nemo est extra periculum malitiæ, nisi qui eam totam excussit. Epist. 75.

Vide apophth. de vitiis variis hoc volumine suo ordine descripta.

De malo & malis.

Plato.

* EA quæ mala dicuntur, malis bona, iustis verò mala esse dicebat. Bona rursus, bonis quidem verè esse bona, malis autem mala. Stob. serm. 2.

Dion philos.

* Res malas seu improbas dicebat nunquam in eodem statu manere, sed subinde moueri, & in maiorem crescere petulantiam, nec vllum certum modum assequi. Stob. eod. ser.

Hyperides.

* Incipientibus malis obstruendas esse vias dicebat. Nam cùm semel (inquit) radices egerit; & inueterata fuerit malitia, tanquam congenita ægritudo, difficilis extinctu fit. Stob. ser. 44.

Socrates.

* Iniuriam, inquit, facere, & non obedire meliori, siue Deo, siue homini, malum ac turpe esse scio. Nunquam enim vel metuam, vel fugiam illa, de quibus an bona sint incertus sum, magis quàm mala, quæ mala esse non dubito. Plato in apol. Socratis.

Democritus.

* Malum, inquiebat, etiam si solus fueris, neque dixeris, neque feceris. Disce autem teipsum multò magis quàm alios reuereri. Stob. ser. 31.

Pythagoras.

* Vir malus plus mali patitur afflictus conscientia, quàm ille qui in corpore castigatur & flagris cæditur. Stob. ser. 24.

Idem.

* Qui de malis, inquit, pœnas non sumunt, bonos affici volunt iniuriis. Stob. ser. 44.

Epictetus.

* Si cupis, inquit, bonus fieri: primùm crede quòd malus sis. In Enchirid. & Stob. ser. de virtute.

Iamblichus.

* Dicebat, quemadmodum supputato satius est vri quàm ita manere: sic etiam malo viro mori, quàm viuere. Stob. ser. 44.

Archytas Pythagoreus.

* Semper, ait, infelicem oportet esse malum, siue adsit materia, malè enim ea vtitur: siue ea careat. Sicut cæcus, siue lumen habeat, & claritatem visibilem: siue in tenebris degat. Stobæus sermone de virtute.

Vide apophth. de Improbitate, & reliquis vitiis quæ toto hoc opere perstringuntur.

De mancipiis.

Diogenes.

GRæci mancipia, præcipuè fugitiua, vocant ἀνδράποδα: quæ dictio videtur composita ex viro & pede, cuius Grammatici variam reddunt etymologiam. Cùm igitur quidam improbus Diogenem interrogasset, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα? Quoniam, inquit, pedes habent virorum, animum autem qualem tu nunc habes, qui hoc percontaris: sentiens, illi esse mentem non hominis, sed pecudis. Laert. lib. 6.

Idem.

Iactante se quodam, ac dicente: Viros supero in Pythiis: Imò, respondit, potius vincis mancipia. Lusit ad vocum cognationem, ἄνδρας & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat omnes eos, qui cupiditatibus propriis seruirent. Idem.

Aristippus.

Suprà, de educatione & institutione liberorum.

Seneca.

† Errat si quis existimat seruitutē in totum hominem descendere Pars melior eius excepta est. Corpora obnoxia sunt, & adscripta hominis: mēs autem sui iuris. Corpus venditur & emitur, interior illa pars mancipio dari non potest. Ab hac quicquid venit liberum est. li. 3. de Benef. c. 20.

Vide apoph. de Seruis.

De mansuetudine.

Chilon.

DOcuit, potentiam adiungendam mansuetudini, vt à suis princeps nō tam metum extorqueat, quàm impetret reuerentiam, Reuerentiæ comes est amor, metus odium. Amari autem non solùm honestius est, verùm etiam tutius. Laert. li. 1. cap. 4.

Xenocrates.

Cùm passer futurus accipitri præda in sinum Xenocratis philosophi volasset, eum humaniter defendit, dicens: Nō oportere supplicem prodere. Plutarch.

Archidamidas.

Cuidam Charilaum regem laudanti, quòd pariter erga cunctos fuisset mitis ac mansuetus: Et qua fronte laudetur aliquis, respondit, qui erga sceleratos se mitem præbebat? Perspexit vir egregius mansuetudinem cum iustitia coniunctam esse oportere. Alioqui principis in facinorosos lenitas, quid aliud est, quàm in bonos crudelitas? Plut. in apoph.

Cleomenes.

Cùm è ciuibus quispiam apud Cleomenem diceret, bonum regem omnino erga omnes mitem & placidum esse oportere: Sed hactenus, inquit, ne sit contemptui. Significans erga improbos mansuetudinem nimiam esse inutilem ciuitati: notánsque quorundam mores, qui principes vehementer bonos & clementes, cùm impensius amare debuerint, habent cōtemptui. Est quidem præcipua virtus in principe comitas ac mansuetudo. verùm ob malorum ingenium hæc ita temperanda est, vt principi sua constet authoritas. Plut. in Laconicis apoph.

Aristoteles.

* Mansuetudinem describens, dicebat virtutem esse animosæ facultatis, qua præditi ægrè mouentur ad iram. Mansuetudinis autem esse posse moderatè ferre obiecta crimina & contemptus, nec celeriter rapi in vltiones, nec facilè moueri ad iras: sed moribus comem esse ingenióque quieto & stabili. lib. de virtutibus.

Titus Vespasianus.

Suprà de Clementia.

Vide apoph de Clementia & Humanitate.

De

De mathesi.

Aristippus.

CVm ciuibus suis nauigans, naufragio eiectus in littore maris vidit figuras mathematicas in harena depictas. Salua, inquit, res est, hominum vestigia conspicio. Voluit ostendere vir sapientissimus, eos demum esse homines, qui cognitione diuersarum artium à cæteris animalibus differrent. Vitruuius li. 6. de Architectura, & Erasm. lib. 3. apoph.

Socrates.

† Geometriam in sola contemplatione versantem, & nunquam ad opus accedentem seriò reprehendebat, quòd in iis occupata mens humana, nihil vita dignum præstare videretur, immodico veri imaginarij studio boni exercitationem negligens. Xenophon. libro 4. Memorab.

Anaxagoras.

† Interrogatus cur se natum arbitraretur? Respondit, vt cœlum & terram contemplaretur. Laër. li. 2.

Diogenes.

Reprehendebat mathematicos, quòd solem, lunam & stellas intuerentur, ea autem non viderent, quæ essent ante pedes. Laertius libro 6. apoph.

Ariston.

Eos qui encyclopediæ & mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes dicebat esse procis Penelopes, qui cùm ipsa potiri non possent, ancillis miscebantur. Stobæus sermone 2. de Imprudentia.

Hadrianus imp.

Hadrianum Romanorum imperatorem ferunt ex matheseos peritia præsciuisse futura, ac Varum non fore longæuum dixisse ex Virgiliano carmine:

Ostendent terris hunc tantum fata, neque vltra
Esse sinent, &c. Dion Cassius.

De matrimonio.

Thales.

* ROganti matri vt matrimonium iniret, nondum esse tempus dixit: deinde maior natu, non amplius esse tempus. Plut. & Stob.

Idem.

* Interrogatus, cur in vigore ætatis liberos non procreasset, respondit, Quia nolui sponte negotium vitæ facessere, & eius tranquillitatem turbare. Stob. ser. 66.

Lycurgus.

* Dicebat cùm semel vxor beneuolentia in maritum priuata est, minimè vitalem ei reliquam vitam esse. Stob. eod. ser.

Epaminondas.

* Interrogatus, quidnam vtilitatis caperet vir innuptus? respondit pro patria mori non dubitare. Ibid.

Vide apophth. de Coniugio, & infrà de nuptiis.

De medicina.

Diogenes.

CVm consideraret hominum vitam, videns medicos & philosophos, dicebat nullum animal homine sapientius esse. Verùm cùm videret coniectores, & huius generis alios aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Laer li. 6.

Nicocles.

Medicos felices nominabat, quoniam successus quidem ipsorum sol intuetur, errores autē tellus operit. Ant. par. 1. ser. 56. Melis. Max. ser. 50.

Stratonicus.

Ad medicum quēdam dixisse fertur, Laudo tuam experientiam, quia non sinis infirmos computrescere, sed statim eos à vita liberas. Antō. in Melis. par. 1. ser. 56. Sed hoc Nicocli adscribit Max. ser. 50.

Didymus.

Didymus perfectum medicum esse dicebat, non quidem qui omnino curaret, sed qui nihil eorum, quæ ad vtilitatem ægri, & curam pertinent, omittit. Ant. in Meliss. par. 1. serm. 56. Max. ser. 50.

Trophilus.

Interrogatus, quis perfectus medicus fieret? dixit, Ille qui possibilia & impossibilia discernere potest. Stob. ser. 100. Max. ser. 50.

Philotimus.

Cuidam ostendenti digitum exulceratum, qui hepar haberet tabidum (id enim ex colore deprehendit) Non est tibi, inquit, ô bone, periculum ab vnguium vitio. Idem ferè fit ab omnibus: vt de leuioribus malis querantur, grauiora dissimulent, Erasmus libro 6. apophtheg. ex Plutarcho.

Quintus Pergamenus.

† Romæ ægrotum quendam diuitem à prandio visitabat. Æger capitis dolore laborans, vini odorem quem Medicus iste benè potus exhalabat, non ferens, hac ipsum de re modestè monebat. Tum ille: Odorē vini ab homine sano ægrè ferre noli, quandoquidem neque ego febricitantis tui odorem auersor. Galen. lib. 6. Epidem. Com. 4. Aphor 9.

S. Sulpitius.

† Noli imitari malos medicos, qui in alienis malis profitentur tenere se medicinæ scientiam, ipsi se curare non possunt. In Epistol. ad Ciceronem.

Anonymus.

Medicus quidam ægrotanti dederat pharmacum, eóque sumpto conualuit ægrotus. Euenit vt aliquanto post idem morbus recurreret, ægrotus cùm ad idem pharmàcum, quo prius conualuerat, confugeret, nec sentiret remedium, accersit medicū, admiratus qui factum esset, vt eadem medicina quæ priùs depulisset morbum, postea magis aggrauaret? Huius rei causam sciscitanti, medicus facetè respondit: Fateor idem fuisse pharmacum, sed ideo non profuit, quia ego non dedi. Sentiens, medicorum esse dare pharmaca, qui norunt quando & quomodo danda. Quæ prosunt iuueni, nocent seni: & contrà quæ iuuant cœlo tepido, lædunt frigido. Hoc refertur ab Augustino.

Pausanias & Socrates.

Eum medicum censebat optimum Pausanias, qui non sineret ægrotos extabescere, sed quamprimùm sepeliret. Inhumanior quidem videtur hæc sententia, sed tamen à Socratis opinione non multum abhorrens: qui vult, admodum valetudinarios nec vlla iam ex parte vtiles reipubl. æquo animo debere è vita decedere: sic tamen, vt nemo sibi vim adferat, sed honestis actionibus immoriatur. Certè non apparet quid magnifaciant, cùm quatuordecim medici multo tempore immodicis impendiis adnituntur, vt anus iam præmortuæ vitam in vnum alterúmve mensem proferant. Quid enim aliud agunt, nisi quòd arte sua mortem reddunt longiorem: quasi hoc cuiquam sano sit optabile, diu mori? At viri sapiētes mortem inopinatam ac breuem iudicarunt optimam. Plutarchus in Lacon.

Demades.

Maiorem gratiam medici deberi dixit, qui morbum ingruentem arcent, quàm qui iam præsentem expellerent. Magis quippe optandum est, omnino non pati, quàm à passionibus liberari. Ant. in Meliss. par. 1. ser. 56. Max. ser. 50.

Hieron.

Medicum tum demum ægroti amicum esse dicebat, cùm in extrema necessitate se diligentissimum ostendit. Anton. in Meliss. par. 1. sermon 56.

Dionysius sen.

Post alia multa sacrilegia in Epidauro, Æsculapio barbam auream detra-

Retraxit, quòd negaret conuenire, cùm Apollo Æsculapij pater imberbis fuisset, vt filius barbam aleret. Finxit autem ideo antiquitas Æsculapium barbatũ, vt innuerent, in medico multarum rerum vsum & experientiam requiri. Val. Max.

Tiberius Cæs.

Dixisse fertur, eum hominem sibi videri ridiculum, qui sexagesimum prætergressus annum, manum porrigeret medico. Sentiens, hominem tã grandem natu scire oportere, quomodo iam sibi mederi debeat. Porrigunt manum medico, qui consulunt illum, explorantem pulsus venarum. Eras. l. 6. apoph.

Maximilianus Imp.

† Ad eũ ægrotantẽ aliquando spe lucri medicorum turba confluxit. Singulos seorsum introduci iubet, nec dum reddita salute: Medice, quot? Exclamat. Cæteris se posse respondere negantibus, tacitè verò quasi delirium Imp. irridentibus: postremus introducitur senex, experientia quàm doctrina clarior. Is in primo statim congressu Imp. roganti, Quot? Quòd tua pace dixerim Cæsar clementiss. innumeros respondit. Subridens Imperat. Ingenua confessio, ait, Cæsareum te medicum fecit. Sed tu porrò experimentis per mortes abstine, inuentis ex fide vtere. Zuingerus Vol. 5. libro 2. Theat. vitæ hum.

De medicina contempta.

Diogenes.

Videns quendam medendi artem iam profitentem, qui prius fuerat palæstrites, sed ignauus: dixit illi, An eos qui te hactenus deiecerunt, nunc vicissim deiicies? Deiicit luctator, quem superat: & deiicit medicus, quos in luctum coniicit, aut etiam in sepulchrum. Similis iocus est apud Martialem, de eo qui ex medico factus est hoplomachus. Laertius lib. 1.

Idem.

Didymon, qui vulgo audiebat adulter, curabat oculum virginis. Ei Diogenes dixit: Vide ne corrumpas pupillam. Hoc dictum apud nos perdit suam gratiam. Apud Græcos autem κόρη & virginem sonat, & oculi pupillam. Lusit igitur ex ambiguo Diogenes. Laërt. l. 6.

Nicocles.

Quum malus quidam medicus diceret, se magnam habere potestatẽ: Quidni, inquit, ista dicere liceat, qui tam multos impunè sustuleris? Max. serm. 50.

Anonymus.

Sapiens quidam, cùm imperitus medicus ei dixisset, Senex factus es: respondit, Bene quidem, & satis feliciter: medico enim non vsus sum. Antonius in Melissa parte 1. sermone 56.

Aristoteles.

Cùm morbo teneretur Aristoteles, & medicus ei præceptum quoddam iniungeret: Ne, inquit, me cures, vel vt bubulcum, vel vt fossorem, sed prius causam edissere: sic enim facili persuasione me morigerum reddideris. Docens, his nihil sine causa temereque proferendum esse. Ælian. l. 9. de Var. hist.

Arcesilaus.

Dicere solitus est: Quemadmodum vbi multæ leges, ibi plurimum vitiorum: ita quoque vbi multi sunt medici, ibi etiam sunt multi morbi. Laër. l. 4. c. 6.

Pausanias.

Medicus quidam inuisebat Pausaniam, dicebat, Nihil habes mali: Non enim, inquit, te medico vtor. Hoc ipsum quòd nihil habebat mali. adeo non acceptum ferebat medicis vt eos solos indicaret prospe-

ta esse valetudine, qui medicis non v-terentur. Id vt perpetuò verum non sit, tamen extra controuersiam est, maximam malorum partem à medicis proficisci, vel quia sint imperiti, vel quia negligentes, vel quia ambitione quæstúve corrupti. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Quum ab amico argueretur, quòd de medico quodam malè loqueretur a quo nec vlla re læsus esset, nec cuius fecisset periculum: Si fecissem (inquit) periculum nequaquam viuerem. Plut. in Lac.

Agesilaus.

Quum medicus quidam Agesilao regi præscriberet curationem nimis exactam, miniméque simplicem, qualis esse solet apud Lacedæmonios: Per Geminos, inquit, summam quæ præscribis, si mihi prorsus est in fatis vt non viuam: etiamsi nō omnino sumpsero. Significabat, eiusmodi curationes citius acceleraturas mortem, quàm depulsuras morbum. Nec tam operosa pharmaca sumenda, nisi ei qui destinauit mori. Omnibus in rebus ei genti placuit frugalitas ac simplicitas. Plut.

Philippus.

Suprà de iocosè dictis.

Menechmus.

Rogatus à medico, qui putabat eum insanire, Dic mihi hoc, Solént ne tibi vnquam oculi duri fieri? Vrbanè respondit: Quid? Num me locustam esse censes, homo ignauissime? Brus. ex Plut.

M. Cato.

†Summo odio non medicinam sed medicos prosecutus est: ita vt ad M. filium scripserit Bonum est eorum literas inspicere, non perdiscere. Quandocunq; ista gens suas literas dabit, omnia corrumpet: tùm etiam magis, si medicos suos huc mittet. Iurarunt inter se barbaros omnes necare medicina: Sed hoc ipsum mercede faciunt, vt fides ijs sit, & facile. Plin. lib. 29 c. 1.

Plato.

†In hac artium sola euenit, vt cuicunque medicum se professo, statim credatur, cùm sit periculum in nullo mendacio maius. Nulla verò lex est, quæ puniat inscitiam: nullum exemplum cum vita. Discunt periculis nostris, & experientias per mortes agunt, medicóque tantum hominem occidisse impunitas summa est. Imperitos nimirum & improbos arguisse credendus est Cato. Plin. ibidem.

Hadrianus imp.

Hadrianus imperator moriens, dixit illud vulgatum: Turba medicorum Cæsarem perdidit. Arbitror illũ huc detorsisse Græcum prouerbium, πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν, πολλοὶ δ' ἰατροὶ τὸν βασιλῆ ἀπώλεσαν. Quã quam & hodie verum est, turbã medicorum multis causam esse mortis. Dion Cassius.

De mediocritate.

Philoxenus.

Dicebat esse iucundissimas carnes, quæ carnes non sunt: & suauissimos pisces, qui pisces non sunt, quemadmodum amœnissimam esse nauigationem iuxta terram, & ambulationem iuxta aquam. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Cicero.

†Nihil est, quod tàm deceat, quàm in omni re seruare mediocritatem. 1. & 3. off.

Lycurgus.

Interrogatus, quam ob rem statuisset, vt ad ædium culmen imponendum fabri securi vterentur, ad fores verò addendas sola serra, nec vllo alio instrumento. Vt, inquit, ciues mediocritatem seruent in omnibus quæ apud alios sunt admirationi. Videbatur

tur enim parum decorum esse, si per ostium rude inferrentur exotica pretio chara, arte operosa, &c. Plut. in Lacon.

Seneca.

Nero sibi comparârat aulæum quoddam insigne, tum pretio, tum pulchritudine. Id videns Seneca, Declarasti, inquit, te esse pauperem. Causam rogante Nerone: Quoniam si illud amiseris, inquit, non poteris aliud parare simile. Euenit vt illud aulæum naufragio periret. In hoc autem profecerat Senecæ admonitio, vt Nero iacturam adamatæ rei ferret moderatiùs. Qui nummum habet vnicum, quo amisso non queat alterum promere, pauper est, Tutissimum igitur est, mediocribus ac parabilibus delectari. Erasm. libro 6. apoph.

Alphonsus.

Optimum factum sibi mederi dicebat, si voluntas nostra inter amorem ac metum media intercederet. Vt quantũ amor ad excessum impelleret, tantum timor illam è diuerso retraherent. Sensit autem mediocritatem in omnibus esse optimam, & hominum actiones media voluntate temperandas. Panor.l.4. de reb.gest. Alphonsi.

Vide apoph. de Temperantia.

De memoria.

Socrates.

SOcrates literas, quas vulgus putat repertas iuuandæ memoriæ causa, dixit vehementer officere memoriæ. Olim enim homines si quid audissent dignum cognitu, non libris, sed animo inscribebant: hac exercitatione confirmata memoria, facilè tenebãt quicquid volebant: & quod quisque sciebat, habebat in promptu. Post, reperto literarum vsu, dum libris fidunt, non perinde studuerunt animo infigere quod didicerant. Ita factum est, vt neglecto memoriæ cultu, minus viuida esset rerum cognitio, & pauciora quisquè sciret: quandoquidem tantum scimus, quantum memoria tenemus. Eras.l 3.apoph.

Antisthenes.

Suprà de Librorum fiducia & multitudine.

Themistocles.

Ludum præteriens, in quo diceretur esse professor, rogauit quid is profiteretur: cùm responsum esset, artem memoriæ hîc doceri, contempsit, dicens: At ego mallem artem obliuiscendi. Verùm hæc vox digna fuit eo qui linguam Persicam intra annum potuit ediscere. Plut. in Græco. apoph. Meminit Cicero lib. 2. de oratore.

Idem.

Cùm Themistocli Simonides, aut quis alius, artem memoriæ polliceretur: Obliuionis, inquit, mallem. Nam memini eorum quæ volo, obliuisci non possum quæ volo. Cicer.lib.2.de Finibus bonorum & malorum, & 5. Academicarum quæst.

Polemon.

Proconsul torquebat prædonem quendam: cúmque dubitaret quod supplicij genus esset de illo sumpturus, superueniens fortè fortuna Polemon, Iube, inquit, illum ediscere veterum scripta. Ipse quidem Polemon multa edidicerat, sed in exercitatione nihil ducebat laboriosius ac molestius, quàm ediscere: eóq; Fabius iubet hoc tædium protinus à pueris deuorari. Philostr. in Sophist.

Appius Claudius.

Cùm apud Scipionem iactaret, se omnes Romanos posse memoriter nominatimque salutare: ille, Bene, inquit, narras. Ego enim non vt multos cognoscerem, sed ne ab vllo ignorarer, adnixus sum. Bruson.lib.4. cap.4.

Cass. Seuerus.

Cùm ex Senatus consulto libri il-

lius exureretur: Nunc,inquit,superest vt ipse viuus comburar, qui illos edidici. Quod animo insculptum est, nisi cum vita eripi non potest. Eras. l. 8. apoph.

Cicero.

† Memoria minuitur (sc. in senectute) nisi eam exerceas: nunquam tamen senem, quenquam audiui oblitum, quo loco thesaurum obruisset. In Catone maiore.

Claudius Caes.

Cùm cuidam notam appositam, deprecantibus familiaribus ademisset: Litura tamen, inquit, extat. Sentiens, etiam remissa culpa, manere tamen infamiæ prioris vestigium. Alludens ad scripturam, quæ licet spõgia deleatur, aut graphio radatur, relinquitur tamen lituræ vestigium. Eras. libro 6. apophthegm. ex Suetonio.

De mendacio.

Thales.

A Quodam rogatus quantum à vero falsum abesset? Quantum, inquit, oculi distant ab auribus. Sensit autem, eos plerunque mentiri, qui audita, non visa referunt aliis. Max. serm. 35.

Aristoteles.

Interrogatus, Quid lucri facerent mendaces? Vt vera, inquit, loquentibus non credatur. Laërtius libro 5. cap 1.

Anacharsis.

Aiebat se mirari, quî fieret, vt Athenienses qui prohiberent mentiri, tamen in cauponum tabernis palàm mentirentur. Qui vendunt merces, emúntque, lucri causa fallunt quemcunque possunt: quasi quod priuatim esset turpe, fiat honestum, si publicè facias in foro. At in contractibus maximè fugiendum erat mendacium. Sed tùm maximè mentiuntur homines cùm maximè negant se mentiri. Apud Athenienses lex erat, quæ iubebat ἐν ἀγορᾷ ἀψευδεῖν. Laërtius l. 1. cap. 9.

Æsopus.

Sciscitatus, quid lucri accederet mendacibus? Vt eis, inquit, etiã cùm vera dicunt, fides non habeatur. Maxim. 35.

Archidamus.

Chius quidam iam senex in Lacedæmonem peruenit, qui quidem alioquin erat arrogans, sed senectutis suæ ipsum pudebat: quare canos tinctura oblitterare conabatur. Progressus autem in publicum, de rebus orationem habuit quarum gratia venerat: tum surgens Archidamus, dixit: Quid ille tandem rectum diceret, qui mendacium non in anima solùm, sed capite quoque circunferret? Sto. ser. 10. ex Theophrasto.

Anonymus.

Laconi cùm quidam dixisset, Mentiris: vrbanè Lacon, Quia (inquit) liberi sumus: sed alij, si quando vera non dixerint, flebunt. Plut.

Epanetus.

Dicere solitus est, mendaces omnium scelerum & iniuriarum authores esse. Plut. in Lac.

Anonymus.

Quidam mirantibus, quòd humile candelabrum emisset: Pransorium erit, inquit. Eludens iocoso mendacio, ne parcus videretur. In conuiuiis vtimur humilioribus candelabris, vt exactiùs peruideamus quæ sunt apposita. Eras. l. 6. apoph.

Persæ.

Inter peccata, duo grauissima numerabant. Prius esse debitorem: alterum, mentiri, quòd oberari plerunq; mentiuntur, dum pollicentur in diem, nec præstant quod pollicentur. Ex Herodoto.

Cyrus.

Dicere ad Armenium solebat: Omnino

mnino non mentiendum esse. Apertum enim mendacium hominib. maximè impedimento esse ad veniam consequendam. Danda est quippe his venia, qui ex inscitia vel errore mentiuntur: verùm hi qui data opera apertè nugantur, nulla venia digni sunt. Xen. lib. 2. Pædiæ.

Galba.

Galba, quodam iactante, quòd in Sicilia murænam quinque pedes longam emisset: Nihil, inquit, mirum, nam ibi tam longæ nascuntur, vt his piscatores pro retibus cingantur. Mendacium euidentiore mendacio derisit. Fulgosius li. 4. cap. 18. Erasm. Rot. l. 6. apoph.

Cicero.

Fabiæ Dolabellæ dicenti, se triginta annos habere: Verum est, inquit, nam hoc iam viginti annos audio. Volebat ille iunior videri, quàm erat. Itaque Cicero elusit illam simulata assensione, significans interim illam esse quinquagenariam. Erasm. li. 4. apoph.

Idem.

Obiicientibus, quòd à reo pecuniã accepisset, qua magnificas quasdam ædes esset empturus: Fatebor, inquit, accepisse me, si emero. Eas quum esset mercatus, exprobrantib. vanitatem: An nescitis, inquit, boni patrisfamiliâs esse, dissimulare si quid constituerit emere? Erasm. l. 4. apoph.

Idem.

Iulium Curtium, quò iunior videretur, multa de annis ætatis suæ mẽtientem, ita redarguit: Ergo, inquit, quum vnà declamabamus, non eras natus. Erasm. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Iulia Cæsaris Augusti filia, cum maturè canos habere capillos cœpisset, habebat comptrices quæ canos capillos sublegebant. Verùm quum Augustus pater interuenisset clàm, canos capillos super vestes filiæ vidit, quos euulserant. cum autem, aliud agens, rem dissimulasset, demum post multa interrogauit filiam, Vtrum post aliquot annos cana esse mallet, an calua? Quúmque illa respondisset se canam esse malle: Cur ergo, inquit, tuo iussu & instinctu istæ ante tempus caluam te facere student? Et sic prudenter mendacium in filia deprehẽdit ac corrigere studuit. Erasm. libro 4. apophth. ex Sueton.

P. Nigidius.

† Vir bonus, inquit, præstare debet ne mentiatur, prudens ne mendacium dicat. Alterum incidit in hominem, alterum non. Gell. l. 11. cap 11.

De mendacio vrbanè excusato.

Plato.

Dicebat mendacium concedendum esse medicis, aliis verò minimè. Medici quippe, vt ægrotantium animos consolentur, promittũt sæpè sanitatem, etiam in ipso mortis agone, ne animum despondeant. li. 3. de Repub.

Phocion.

Aristogiton sycophanta in sermonibus nihil nisi arma bellaque sonabat: quum verò intellexisset delectum militum haberi, simulata valetudine crus obligabat, baculóque innixus ceu vulneratus, claudicans prodiit in publicum, cùm Phocion à tribunali prospiciens, ait: Scribe Aristogitonem claudum, & eundem improbum atque mendacem. Plut.

Stratocles.

Superatis pugna nauali Atheniensibus, summa celeritate coronatus, faustũ victoriæ nuntium attulit, vnde supplicationes decretæ, epulǽque per vnamquamque tribum constitutum. Sed biduo pòst, cùm verus nutius calamitatis afferretur, vniuersus populus in Stratoclem exasp

sit. Tum ille: Quid, inquit, viri Athenienses vobis molesti intuli? duos dies summa estis ea causa in voluptate versati. Fulgo. li. 4. cap. 18. & Erasm. li. 4. apophth. ex Plut.

Xenophanes.

† Cùm narraret quidam se anguillas in aqua calida vidisse viuentes: Ergo eas, inquit, in frigida elixabimus. Plutarch. aduers. Stoicos.

Philippus rex.

Ab hospite quodam inuitatus ad cœnam, inter eundum fortè obuios secũ abduxit Vmbras. Vbi sensit hospitem turbari quòd tam multis non sufficeret apparatus, præmisso ad singulos amicos puero, iussit vt placentę seruarent locum: illi persuasi, dum placentam expectant, paululum edebant, ita factum est, vt cœna sufficeret omnibus. Faceto ioco simul & elusit amicos, & hospitis pudori subuenit. Plut. in apoph. Reg. & Impp.

Augustus Cæsar.

Herennium adolescentem vitiis corruptum Cæsar castris excedere iusserat: qúmque ille dimissus supplex ac plorabundus, apud Augustum hac deprecatione vteretur, Quo ore redibo in patriam? quid dicam patri meo? Dic, inquit, me tibi displicuisse. Quoniam pudebat adolescentem fateri, quòd ipse Cæsari displicuisset: Cæsar permisit vt sermonem inuerteret, culpam in ipsum conferret. Suet. August.

De mendicitate, & mendicantibus.

Diogenes.

QVibusdam Diogeni probro vertentibus, quod peteret, cùm id Plato non faceret: Imò, inquit, petit & ille, sed

Admoto capite, vt ne quisquam audiat alter.

Abusus est Homerico carmine quod est Odyss. α. quo significauit Platonem non minus esse petacem, nisi quòd ille clàm peteret, ipse palàm. Laer. li. 6.

Idem.

Posteaquam inopia compulsus cœpisset mendicare, his verbis solebat aggredi: Si cui alteri dedisti, da & mihi: sin nemini, à me incipe. Significabat, se non inferiorem cæteris mendicis: itaq; vt qui daret quibuslibet, daret & Diogeni: qui verò tam parcus esset, vt nemini quicquam daret, huic tempus esse, vt aliquando dare inciperet. Laer. l. 6.

Idem.

A prodigo petebat minam. ille admiratus improbam postulationem, interrogabat, Cur ab aliis obolum petere soleret, à se autem minam? Quoniam, inquit, ab aliis iterum me accepturum spero, à te autem fortassis nunquàm, Laert. li. 6.

Aristoteles.

Obiurgatus à quodam, quòd dedisset eleemosynam homini malo: Non mores, inquit, sed hominis miseriam respexi. Laert. l. 5. c. 1.

Idem.

Ab alio, eadem de re castigatus, Non homini dedi, inquit, quicquam, sed humanæ sorti. Laert. li. 5. c. 1.

Stratonicus.

Cuidam laudanti ipsum, vt aliquid acciperet: Ergo, inquit, maior mendicus sum. Sentiens, non esse musicorum dare laudanti, sed accipere à laudatis. Athen.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam videns quendam Diis corrogantem: Nihil, inquit, moror deos, qui me sint pauperiores. Hinc liquet, vetus esse, sub obtentu religionis exercere mendicitatem: quum plerunque tales collectæ non impendantur diuis, qui nullius rei sunt egeni, sed improborum luxui ac libidini. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Mendicus quidam petiit aliquid à

Lacone. at ille: Si quid, inquit, dedero, magis es futurus mendicus. Verùm istius probrosæ vitæ tuæ fuit author, qui tibi primus dedit, téque fecit inertē. Apud Lacedæmonios probro dabatur mēdicitas, quòd & otiū odissent, & minimè essent contenti. Benignitas autem in mendicos, speciem habet magnæ virtutis: sed ea piorum hominum bonitas alit plurimorum malorum luxuriosam ignauiam. Idem.

Antigonus.

Trasillo Cynico petenti drachmā, Nō est, inquit, munus regium. Cynico subiiciente, Talentum igitur da: At non est, inquit, Cynicum tale munus accipere. Vtroque cornu repulit postulatoris improbitatem, quem existimabat nullo dignum beneficio. Plutarch. in Reg. & imper. apoph.

Maximilianus Imp.

† A mendico fratris nomine salutatus, & fraterno amore dignam eleemosynam dare rogatus, vbi ab Adamo hanc consanguinitatem deduci audiuit, obolum astuto mendico dedit: Abi, inquiens, & à fratrum quolibet tantundem exige, ac diuitiis, ne dubita, me longè superabis. Ægid. Corroz. de dict. & fact. mem.

De mente.

Thales.

Olim interrogatus, quid in tota rerum natura esset velocissimū? respondit, Mens humana. Discurrit enim per vniuersa hominis cogitatio. Laer. li. 1. c. 1.

Pittacus.

* Quærenti, quid in minimo maximum esset? respondit, bona mens in corpore humano. Stob. serm. 3. de prudentia.

Anonymus.

* Mens est hominibus magnum animæ frenum. ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νοῦς. Stobæus serm. eodem.

Cercidas.

* Mentis, inquit, est videre, mentis audire. Sed quomodo viderent sapientiam, licet propinquam, viri quorum mentem lutum repleuit? Stob. serm. 4.

Rheginus.

* Dicebat mentem infirmam veritatis non esse capacem, sicut solare lumen imbecillius & impotens visus aspicere nequit. Ibid.

Socrates.

* Sicut ex ciuitate, quæ bonis legibus administratur, seditiosum hominem expellere oportet, ita, inquit, ex homine quem saluum cupimus, malam mentem. Stobæus serm. de prudentia.

Phocion.

Semper admonere homines solebat, vt mente vigilarent, cuius somnus veræ morti finitimus esset. Stob. ser. de Prudentia.

Alphonsus.

Cùm pro more lectioni Senecæ (quem præcipuè semper coluit) incumberet, interrogatus à Daualo, purpuratorū humanissimo, cur animus mortalium ita immensus, atque insatiabilis foret? respondit rex, animum hominis à Deo profectum, non prius cōquiescere, quàm eò rediret, vnde profectus esset. Esse proculdubiò animum nostrum Dei & æternitatis capacem, & propterea neque impleri, néque satiari posse iis rebus quæ fluxæ & incertæ essent. Pan. lib. 1. de Alphonsi rebus gestis.

Seneca.

† Bona mens nec commendatur, nec emitur: & puto si venalis esset, non haberet emptorem. At mala quotidie emitur. Epist. 27.

De mercedis cupiditate.

Antisthenes.

Interrogatus, cur tā paucos haberet discipulos? inquit: Quoniam depello illos virga argentea. Sentiēs

ideo paucos venire, quòd magna mercede doceret: vulgus autem magis amat pecuniam, quàm sapientiã, & hinc Satyricus exclamat:

Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.

Dictum Antisthenis extat apud Laert. lib 6.

Aristippus.

Suprà de educatione & institutione liberorum.

Polemon.

Zeno Criticus, vbi iam in philosophicis aliquantum profecisset, non tamen contentus esse voluit: sed ad Polemonem, vt in Dialecticis exerceretur, commeabat. Vnde Polemon dicere solitus est: Sat scio ô Zeno, te per posticum irrepere, & furari dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notauit hoc dicto Zenonem, qui furtim & gratis à præceptore discere volebat, vt aliis postea multa mercede venderet. Laertius lib. 7. cap. 1.

Isocrates.

Sæpenumero dicere solitus est, se quidem discipulos decem docere minis, cæterum qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem, mercedis loco daturum decẽ millia, vocis enim exilitas, animíque timiditas, reddebant Isocratem inutilem ad dicendum. Erasm. Rot. li. 8. apoph.

Simonides.

Rogante quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturum inquiente, argentum autem non dante: Duas (respondit) arcas domi habeo: vnam quidem gratiarum, alteram argenti. Et cùm necessitas exegit, gratiarum quidem arcam aperiens, semper vacuam inuenio: alteram verò solùm commodam mihi ad rem vitæ necessariam. Notabat autem hominis sordissimi tenacitatem, qui cupiebat multo studio ac labore philosophi, suas decantari laudes, nullum laboris præmium aliud offerens quàm gratiarum actionem, quæ trib. verbis absoluitur: cùm interim philosophus rem ad victum & amictum necessariam non verbis, sed promptis nummis coemere cogatur. Stob. serm. de Iniustitia.

Anonymus.

Philosophus quidam dicebat, magistros à discipulis magnam mercedem exigere debere. Ab ingeniosis quidem quòd multa discãt: ab hebetibus, quòd multum molestiæ exhibeant. Max. ser. 17.

Phœnicides.

Cùm apponeret pisces in conuiuio, sed his duntaxat qui dedissent symbolum, dixit, Mare quidem esse commune, sed pisces in eo natos eorum esse qui emissent. Erasm. lib. 6. apoph.

Stratonicus.

† Cuidam miranti, quòd totam Gręciam peragraret, nec tam diu in vlla Ciuitate consisteret: Respondit, Græcos omnes à Musis tributum accepisse, nunc autem vicissim ab illis inscitię suę ipsorum mercedem exigi. Athen. l. 8.

Timotheus musicus.

Cùm duplicem mercedem exigeret ab eo, qui sub alio præceptore musicæ operam dedisset, interrogatus cur hoc faceret? Quia, inquit, duplex etiam labor mihi subeundus est. Primò quidem dedocendi vetera, deinde docendi noua. Bruso. lib. 2. cap. 23.

Corax.

Corax primus apud Syracusas, mortuo Hierone, Rhetoricen instituit mercede profiteri. Lysias autem adolescens pactus est cum eo, vt tum solueret, cùm optimè Rhetoricam calleret. Verùm vbi artifex iam factus, præmium cunctaretur, à præceptore in ius vocatur. Sed cùm quęreretur, qui finis litis esset futurus? Lysias ait: Si persuasero iudicibus, me nihil debere, non tradam præceptori quicquam, quia iam vici: sin non persuasero, etiam non dabo, quia

quia artem persuadendi à te non didici. Tum Corax: Imò, inquit, si persuaseris, dabis: quia artem calles: sin minus, dabis etiam, quia non vicisti. Et tum iudices subiecerunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν: id est, mali corui malum esse ouum. Vide Prolegomena in Hermogenis rhetoricem: Gellium libro quinto, capite decimo: qui simile quiddam de Protagora sophista, & huius discipulo Euathlo, narrat: L. Apuleium in Floridorum libris: Erasmum Roterodamum in prouerbio, Mali corui malum ouum.

Catherius.

Sabinus Clodius cùm vna die & Græcè & Latinè declamasset, quibusdam querentibus, quòd pusillam mercedem acciperet ex duabus declamationibus: Catherius ait, nunquam magnam mercedem accipere eos qui breuia pneumata docerent. Eras. lib. 4. cap. 31.

De metu & timore, vel timiditate.

Socrates.

SOcrates Alcibiadem adolescentem, primùm ob imperitiam trepidantem, vt fit, apud tantam multitudinem verba facere lepida εἰσαγωγῇ animauit: An non putas, inquit, ô Alcibiades contemnendum sutorem? Annuit. An non præconem? quũ & hic annuisset: an non contemneres, inquit, tabernaculorum opificem? Quum similia quædam proposuisset, & is fateretur hos esse contemnendos, tunc Socrates: Atqui, inquit, ex his constat Atheniensium populus, quem tu vereris. Quorum si singulos putas cõtemnendos, quin minus etiam contemnas condensatos? Sed sit, non referre apud quàm multos dicas, sed apud quàm cordatos. Fit enim hoc miro modo, vt quos singulos despicias, congregatos reuerearis. In conuiuio Platonis Socrates admirator Agathonis audaciam, qui coram tot hominum millibus præsenti animo recitasset suam tragœdiam: cui quum Agathon respõdisset, se citius velle coram multis hominum millibus dicere quàm apud vnum Socratem: Atqui in illis, inquit, millibus & Socrates erat. Fit enim & illud miro modo, vt quem vnum reuereare, in turba mixtum contemnas. Eras. lib. 8. apoph.

Diogenes.

Suprà de Argutè dictis.

Aristippus.

† Quærebat ex eo quidam, cur in periculo naufragij expalluisset, ipse verò minimè? Non eandem, respondit, esse causam sibi atque illi: quoniã is quidem esset non magnopere sollicitus pro anima nequissimi nebulonis: Ipsum autem pro anima Aristippi timuisse. Gell. li. 19. ca. 1. & Aelian. de var. hist. li. 9. c. 20.

Seneca.

† Si vultis, inquit, nihil timere, cogitate omnia esse timenda. lib. 6. Nat. Quæst. in initio.

Isocrates.

Cùm intelligeret, quantum sibi animi obesset timiditas, sæpenumero dicere solitus est se suos quidem discipulos docere decem minis: verùm qui ipsum docuisset extra omnem timiditatẽ in concione loqui, mercedis loco daturum decem millia. Sola enim timiditas & vox exilis reddebant hominem inutilem ad dicendum. Eras. lib. 8. apoph.

Cleantes.

Cuidam illi probri causa obiicienti, quòd esset timidus: Ideo, inquit, minimum pecco. Bona est timiditas, quæ deterret à turpibus, & reddit hominem circumspectum. Laert. libr. 7. cap. 1.

Xenophanes.

Quum ipsi Hermoneus timiditatem obiiceret, quòd nollet secum tesseris ludere: Fateor, inquit, me non

solùm meticulosum, verùm etiam vehementer meticulosum, sed aduersū inhonesta. Honesta timiditas est, quę deterret à turpibus. Plut. de vitiosa verecundia.

Cleomenes.

Cleomenem cùm quidam interrogasset, cur Spartiatæ non consecrarent diis spolia ab hostibus detracta? Quoniam, inquit, à timidis venerunt. Porrò quæ parta sunt ab his qui ob timiditatem capti sunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis consecrata reponi. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Quidam Metapontinus Laconi obiicienti ignauiā: Atqui, inquit, non parum alienæ regionis possidemus. Ergo, inquit Lacon, non solùm ignaui estis, verùm etiam iniusti significans non posse fieri, vt quis meticulosus & imbellis multum teneat alienæ ditionis, nisi fraude partum. Plut. in Lacon.

Vibius Crispus.

Cuidam qui in foro Romæ loricatus ambulabat, prætexens id se metu facere, perquàm scitè dixit Vibius Crispus, Quis tibi sic timere permisit? Ludens ex inopinato. Expectabatur enim, vt obiurgaret hominem, quòd præter consuetudinem Romanam armatus incederet. At ille increpuit hominem, quòd sic timeret, quum liceret manere domi, si quid timeret. Eras. Rot. lib. 6. apopht.

Themistocles.

Quum Græcos ad naualem pugnam hortaretur, incitarétque, Adimantus abhorrens à pugna, ita ad Themistoclem ait: At qui in certaminibus ante alios prosiliunt, flagris læduntur. Bene quidem, respondit ille: sed nec ij coronantur, qui se, dum pugnandum est, subducunt. Plut. in apoph.

Idem.

In Eretienses ita cauillari solebat, vt diceret eos similes piscium, qui gladioli vocantur: quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberent. Notans illorum ignauiam, quòd armatis non adesset animus. Plut. in apoph.

Philippus.

Cùm subactis Græcis, quidam authores essent, vt ciuitates præsidiis contineret, ne deficerent: Malo, inquit, diu bonus ac commodus, quàm breui tempore dominus appellari: sentiens, regnum, quod beneficiis ac beneuolentia teneretur, esse perpetuum: quod vi metúque, nō esse diuturnum. Plut. in apoph.

M. Cato.

Suprà de authoritate.

Cicero.

Suprà de Fuga.

Augustus Cæsar.

Suprà de iocosè dictis.

Caligula.

Caligula illud è tragœdia subinde iactabat: Oderint, dū metuant. Hanc ne quis miretur, eiusdem vox fuit, Vtinam populus Romanus vnicam ceruicem haberet. Hanc emisit, infensus turbæ, fauenti Venetæ aurigarum factioni, quum ipse faueret Prasinæ. Eras. lib. 6. apoph.

Ludouicus XII. Gall. Rex.

† Bello Mediolanensi tormenta vitare monitus, Ecquem Regem Gallū vnquam pila necatū audiuistis? Respondit: Qui metuit, me clypei loco vtatur. Corrozetus de dict. & fact. memoral. Idem Carolum V. Imp. in Tunetana obsidione dixisse ferunt.

De militia & militibus.

Iphicrates.

Iphicrates censebat, militem & diuitiarum & voluptatum auidum esse oportere: Dicens, illum audaciùs pericula subiturum, quo suis cupiditatibus suppeditaret. Plut.

Phocion.

Quum Laosthenis ducis milites concinnè

cinnè ornatos aspexisset, rogatus, qualis sibi ille exercitus videretur? Bellè me hercule, inquit, ad stadium decurrendum instructus. Plut.

Epaminondas.

Epaminondas dicere solebat, militum quibus arma gerenda sunt, corpus exercitatum esse oportere, non solùm athleticè, verùm etiam militariter. Nam athletæ tantùm hoc agunt, vt corpore sint robusto: at militem oportet corpus habere expeditum & agile. Vnde & vehementer obesis infensus erat, adeò vt huiusmodi quendam expulerit ab exercitu, dicens: Quod vix clypei tres quatuórve tegerent ipsius ventrem, per quem nunquam vidisset sua pudenda. Plut. in apoph.

Archidamus.

*Videns filium suum nimis temere contra Athenienses pugnantem: Aut vires tibi sunt augendæ, dixit, aut minuenda audacia. Plutar.

Agesilaus.

Quidam conspiciens Lacedæmoniorum quendam claudum ad bellum exeuntem, quum ei equum veluti debili necessarium quæreret: Non intelligis, inquit Agesilaus, in bello opus esse manentibus, quibus decretum est in prælio aut vincere, aut mortem oppetere, non autem fugientibus. Plut. in Lacon. apoph.

Phocion.

Quum Macedones irrupissent in Atticam, ac maritima illius depopularentur, Phocion eduxit iuuenes ætate florentes, quorum multis ad ipsum concurrentibus, hortantibúsque vt colle quodam occupato ibi collocaret exercitum: O Hercules, inquit, quàm multos duces, milites verò perpaucos! *Notans iuuenilem temeritatem, quæ duci præire conaretur, quum militis sit, non dare cõsilium, sed vbi res postulat, bonam nauare operam. Attamen commisso prælio vicit, & Nicionem Macedonum ducem superauit. At non multò post tempore, bello deuicti Athenienses ab Antipatro accepere præsidium: Plut. in Græc. apoph.

Aratus.

*Laudante quopiam virum desperatum & audacem, & idcirco in bellis eximium: differre dixit magnifacere virtutem, & vitam nihili facere. Stob. serm. 51.

Ateas.

Hunc in modum scripsit Philippo: Tu quidẽ imperas Macedonibus bellandi peritis, at ego Scythis, qui & cum fame & cum siti pugnare valeant. Significans, hac parte Scythas ad bellum esse magis idoneos. Plut. in apoph.

Antiochus.

Ostendebat Hannibali in campo copias quas bellum contra Romanos suscepturus comparauerat, nempe exercitum insignibus argenteis aureísque florentem: inducebátque etiam currus cum falcibus, & elephantos cum turribus, equitatúmque frenis, ephippiis, phalerísque præfulgentem. Atque ibi rex tanto támque ornato exercitu gloriabundus, Hannibalem aspicit: &, Putásne satis, inquit, esse Romanis hæc omnia? Tum Pœnus ignauiam vanúmque apparatum militum irridens: Planè, inquit, satis esse credo hæc Romanis, etsi auarissimi sint. Bruson. libro 2. cap. 32.

Pescennius.

Interrogatus, cur omnia vasa argentea à castris amouisset? Quia, inquit, potuisset fieri vt sarcinæ militares in potestatem hostium venirent, fieréntque barbari argento nostro gloriosiores. Brus. lib. 2. cap. 32.

P. Scipio.

† Militem conspicatus vallum portantem: Premi, inquit: mihi onere videris, ô commilito. Quo respondẽte: Valdè equidem Imperator. Sanè, inquit, Scipio: in ligno enim spem salutis repositam habes, non in gladio. Polianus lib. 9.

M. Cato.

Videns quendam vehementer obesum, mirabatur cui vsui tale corpus esse posset Reipubl. cuius inter guttur & inguen omnia venter occuparat. Erasf. li. 5. apoph.

Anonymus.

Multis Othonem imperatorem rogantibus, ne deposito imperio exercitum ac Rempublicam desereret: quidam è gregariis militibus sublato ense dixit, Scito Cæsar sic pro te omnes animatos esse: mox que seipsum iugulauit. Sueton.

Alex. Seuerus.

* Miles, inquiebat, non timet, nisi vestitus, armatus, calceatus, satur, & habens aliquid in zonula. Lamprid.

Vide plura in apophth. de bello.

De militum in rebus agendis ignauia.

Timotheus.

AVdace quodam milite vulnus Atheniensibus ostentante, Et me, inquit Timotheus, paduit, quod cùm ego in Samo dux vester essem, catapultæ telum prope me ceciderat. Significans, hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, sed procul. At bono duci adeò cauendum, vt ne propè quidem iaculum vllum possit accidere. Vulnus gladio factum, fortitudinem arguit: telo factum catapultæ, indiligentiæ signum est. Plut. in apoph.

Empedocles.

In eum mirmillonem, qui retiarium insequebatur, nec feriebat armis, hunc in modum iocatus est: Viuum capere vult, timet igitur ne lethale homini vulnus infligat. Brus. li 5. cap. 12.

Lysander.

Suprà apoph. de Ignauia.

Cyrus minor.

* Aiunt ipsum dicere solitū, quòd porteat militem magis metuere ducem quàm hostes, si talis sit futurus vt custodias seruet, amicis abstineat, & hostes citra tergiuersationem aggrediatur. Xen. lib. 2. expedit. Cyri.

Demetrius.

Suprà de Filiorum abdicatione.

Anonyma.

Lacæna quædam, cùm filium in strage quadam loco cessisse animaduerteret, domum redeuntem occidi curauit, ne posthac ignauiæ exemplum cæteris esset. Plut. in apoph. Lacænarum.

Antalcidas.

Suprà apoph. de Ignauia.

Phocion.

Cùm militem è suis relicto ordine in hostes prodire conspexisset, eundémque conspecto Macedone pedem retrahere: Te, inquit, hominum ignauissime, num bis iam deserti ordinis pudet? Nam & quem Imperator tibi decreuerat, & quem tute tibi locum delegeras, reliquisti. Plutarch.

Xerxes.

Cùm Xerxi nuntiatum esset, quàm fortiter, quámque etiam feliciter Artemisia rem gessisset in pugna nauali, dixisse fertur: Sibi fœminas fuisse viros, contrà viros fuisse fœminas, quòd parum dextrè se gessissent. Herodotus lib. 8.

Myronides.

Creatus dux exercitus aduersus Bœotos, edixit vt Athenienses exirent. Cùm autem adesset congrediendi tempus, ducésque monerent, nondum omnes adesse: Adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt. Hos itaque cùm videret promptos, hostem aggressus vicit. Sic interpretans, eos qui ob ignauiam non studuissent tempestiuè adesse, ne in pugna quidem bonam operam nauaturos. Plutarc. in apophthegm.

Theo

Therycion.

Therycion Delphis rediens, cùm Philippi castra in Isthmo esse, angustiásque occupatas vidisset: O malos, inquit, ianitores vos Corinthij, quorum ignauia Peloponnesus facilè peribit. Brus. li. 3. c. 2.

Marcellus.

Quũ ob turbatos ordines in Marcelli copiis victor Hannibal extitisset, reuersus in Castra Marcellus cõuocato exercitu, ait, Se quidẽ multa Romanorum arma & corpora, Romanum verò videre neminem. Plutarch.

Scip. Africanus.

Militi, cui scutum erat elegantiùs ornatum: Non miror, inquit, quòd scutum tãta cura ornaris, in quo plus habeas præsidij quàm in gladio. Significans, illum ignauum militem. Clypeus tuetur, sed gladius fortitudinis organum est. Idem.

Hannibal.

Gisconi nuntianti, sibi admirabilem videri Romanorum instructorum ad pugnam numerũ: Imò aliud, inquit, mirabilius te fugit. Quidnam hoc esset, sciscitanti Gisconi: Quòd ex tam numerosa, inquit, hominum multitudine nullus appellatur Gisco. Is ducis iocus multum timoris detraxit, multúmque alacritatis addidit militibus. Idem.

Fabius Maximus.

Salinator, quum ob eius ignauiam & incuriam Tarẽtum à Romanis defecisset, arcem tamen retinuit: quum verò aliquot post annos Fabius Maximus oppidũ pulso Hannibale recepisset, rogarétque eum Salinator, vt meminisset, opera sua se Tarentum recepisse: Quidni? inquit Fabius. Nunquam enim ego recepissem, nisi tu amisisses. Notauit tacitè Liuij ignauiã. Plutarch.

C. Crassus.

Militem videns sine gladio currentem: Heus, inquit, commilito: pugno bene vteris, festiuiter taxans inermem militem, cui pro gladio pugno sit vtendum. Erasl. li. 6. apoph.

M. Cato.

Dicebat sibi inuisum esse militem, qui ambulans moueret manus, pugnans moueret pedes, clamúsq; sterteret quàm inclamaret: pessimum autem imperatorem, qui sibi non posset imperare. Plut. in apoph.

Cicero.

Pompeij ignauiam Cicero vrbanissimè taxauit. Dicentibus enim, se serò ad Pompeium venisse, respondit, Minimè serò, nam nihil hic paratum video. Quem fugiam igitur, satis video (Cæsarem intelligens.) sed quem sequar fortiter pugnãtem non habeo. Plut in apoph.

Huc refer etiam apoph. de Fugitiuis.

De militari disciplina.

Anonymus.

QVidam in acie, quum strictum iam ensem in hostem esset infixurus, quoniam interim signum datum est receptui canens, non infixit. Roganti verò cuidam, cur hostem quem in potestate habebat, non occidisset? Quoniam, inquit, melius est parere Imperatori, quàm hostem occidere. Exemplum disciplinæ militaris, à qua immane quantum recesserunt, qui sub belli titulo mera exercent latrocinia. Olim non licebat ferire hostem, nisi tuba dedisset signũ: eadem simulatque cecinerat receptui, homicidij crimen erat hostem interemisse. Plut. in Lacon.

Clearchus.

Militum auribus subinde solebat inculcare: Militi magis esse metuendum imperatorem, quàm hostem. quæ vox mortem minabatur militi, qui parũ grauiter se gessisset in prælio. Honestius autem est cũ laude vitã impendere patriæ, quàm cũ dedecore pœnæ. Hoc dictũ non quiuis mi-

lites laturi sint: sed hi facilè ferebāt, quibus matres domi solebant edicere, vt aut victores cū armis redirent, aut mortui inermes referrentur. Valer. Max. lib. 2. cap. 8. & Frontin. libr. 4. cap. 1.

Epaminondas.

Quum studeret Epaminōdas Bœotos, otio dissolutiores, continenter in armis habere, simul vt Bœoti de belli duce creando cogitarēt, his verbis illos adhortabatur, Posthac consultate viri, nam si ego militiæ præfectū agam, vobis militandum est, adimens illis spem otij sub tali imperatore. Plut. in Græc. apoph.

Idem.

Idem scutatum militem senserat à captiuo quodam magnā pecuniarum vim accepisse. Huic Epaminondas; Mihi, inquit, redde clypeum: tibi verò cauponam emitto, in qua vitam degas. Post hæc enim noles eodem modo subire periculum, quippe iam vnus de numero diuitū ac beatorū. rectè iudicauit, timidum (vt est in prouerbiis) esse Plutum. Magis enim metuit mortem, qui dum habet vnde possit suauiter viuere. Plutarch. in Græc. apoph.

Lamachus.

Lamachus castigauit quendam è ducibus, qui deliquerat, & quum ille dixisset, In posterum isthuc non committam: Nō licet, inquit, in bello bis peccare. Error enim in bello mors est. Plut. in apoph. Stob. ser. 52. Ant in Melis. par. 1. ser 67.

Philippus.

† In regione spatiosa castrametaturus, quum dicerent milites futuram ibi iumentis pabuli inopiam. O hercules, inquit, qualis erit vitæ nostræ conditio, si ad asellorum occasionem viuendum nobis est? Cœl. li. 8. cap. 1.

Lysander.

Infrà de Suspicione vitanda.

Brasidas.

☞ In milite tria requirebat, velle, vereri, ducibus obedire. Thucyd. lib. 5.

Pyrrhus.

Pyrrhus ei cui delectum militum commiserat, dixisse fertur: Tu grandes elige, ego eos fortes reddam. Significans, institutione fieri bonum militem. Fertur autem Pyrrhus disciplinæ militaris optimus fuisse magister. Plut. in apoph. Frontinus l. 4. ca. 1. stratagematum.

Hannibal.

Quum Romanorum legati conditiones pacis retulissent apud Carthaginenses, & Gisco quidam ausus esset suadere bellum cū Romanis redintegrandum: Hannibal indignè ferens, hominem imbellem de rebus arduis loqui, adhuc dicentem è suggesto deturbauit. Hoc factum tam violentum in libera ciuitate demirante & indignante multitudine, Hannibal conscenso suggesto dixit, neminem mirari debere, si qui à primis statim annis Carthaginem reliquisset, interim ætatem omnem in bellis & armis transegisset, minus nosset vrbanas consuetudines. hoc præfatus, pacē suadere cœpit & persuasit. Plut. in Hannibale.

Scip. Maior.

Percontanti cuidam in Sicilia, qua re fretus classem educere pararet in Africam? ostendit viros armatos trecentos, sese exercentes, præterea turrim excelsam mari imminentem, & ait: Nullus horum est, qui non conscensa turri semet in mare præcipitaturus sit, si iussero. Sentiens, non perinde referre quàm numerosam educas multitudinē, modò fortis dux educat exercitatos, & dicto audientes. Plut. in Rom. apopht.

Scipio minor.

Postquam venit in castra, multámque illic licentiam, lasciuiam superstitionem ac luxum offendisset, diuinos ac sacrificos cum lenonibus protinus eiecit: quin & vasa omnia iussit amoliri, excepta olla, veru & pocu-

culo fictili. Ex argenteis, poculum librarum non amplius duarum permisit si quis habere vellet: balneis vti vetuit. Qui vngerētur, iussit vt ipsi sese fricarent, iumentis enim, qui manibus carent, opus esse alio à quo fricentur. Edixit, vt milites stantes prandērent obsonium non igni coctum: cœnarent autem discumbentes panē, aut pultē solam, & carnes assas, siue elixas. Ipse verò sago circuntectus, obambulabat per exercitum, dicens, Se lugere exercitus dedecora. Plut. in apoph.

Paulus Æmilius.

Quum Paulus Æmilius in exercitu multam confidentiam ac loquacitatem comperisset militum, officia ducum sibi vindicantium, résque nō necessarias curantium: iussit illos quiescere, nec aliud quicquam agere, quàm vt enses suos acuerent, cætera sibi fore curæ. Nocturnas autem excubias iussit illos sine lanceis, sed cū gladiis agere: quò nimirum adempta spe depellendi hostem, tanto acrius pugnarent cum somno. Plut. in apo.

Idem.

*Militi dicebat hæc tria esse curanda: corpus vt quàm validissimum & pernicissimum haberet: arma apta, animum ad subita imperia paratum: cætera diis immortalibus & Imperatori curæ esse. Liuius li. 44.

M. Attilius.

Quum exercitus Romanus terga daret Samnitibus, M. Attilius consul equo præteruectus ad portam castrorum edixit, vt quicunque miles ad vallum tenderet, siue Samnis esset, siue Romanus, pro hoste haberetur. Quò pergis, inquit, miles? Hîc arma & viros inuenies, nec viuo consule tuo nisi victor castra intrabis. Proinde elige, cum ciue an cum hoste pugnare malis. Eras. l. 6. apoph.

Scip. Africanus.

Africanus censor tribu mouebat centurionem, qui in Pauli pugna nō adfuerat. ille quum diceret, se custodiæ causa in castris remansisse, rogarétque cur ab eo notaretur: Non amo, inquit Africanus, nimium diligentes. Dissimulauit centurionis ignauiam, & accusauit nimium diligentem custodiam. Erasm. 6. apophthegm.

Serg. Galba.

In grauissimis bellis seuerissima disciplina habuit milites suos: adeò vt simulatque venisset in castra, protinus vulgaretur ille Trochaicus: Disce miles militare: Galba est, non Getulicus. Eras. li. 6. apoph.

Alexander Seuerus.

In expeditionibus, si quis de via in alicuius possessionem deflexisset, pro qualitate loci fustibus, aut virgis cædebatur, aut alioqui cōdemnabatur. Si dignitas personæ tales pœnas non recipiebat, grauissimis contumeliis afficiebatur, quum diceret: Vellésne hoc in agro tuo fieri, quod facis in alieno? Clamabat sæpius, quod à Christianis audierat, ídque per præconem, quoties aliquem emendabat, dici iubebat: Quod tibi fieri nolis, alteri ne feceris. Quid nunc dicemus de militibus Christianis, qui siue quò eant, siue redeant, furantur, rapiunt, constuprāt, pulsant, abigunt pecora, pertusis vasis sinunt effluere vinum? Quid multis? Crudelius tractant suos quàm hostes. Et hoc hodie, si superis placet, appellatur ius militare, & ad hæc conniuent principes. Eras. ex Æmilio Lampridio.

* Quibus hæc addemus etiam ex probatis historicis, Liuio, Tacito, Curtio, & aliis collecta, & ad nostri seculi militiam disciplina exutam accommodata. Emunt duces militem, non legunt. Peconiola proponitur, tympanum strepit: & ecce coeunt aliquot ignoti inter se, ignorantésque purgamenta vrbium suarum, quibus ob egestatem & maxima flagitia peccandi necessitudo est, assueti latrociniis, bello-

rum insolentes, quorum lingua vana, manus rapacissimæ, gula immensa, pedes fugaces, quæ honestè nominari non possunt inhonestissima, nullam disciplinæ formam nec extrema quidem eius lineamenta seruantes, lasciuientes certatim, inter quos omnia indisposita, temulenta, peruigiliis Veneris ac Bacchanalibus quàm disciplinæ & castris propiora. Hi nec in procinctu & castris habentur, sed per municipia desides, hospitibus tantùm metuendi, effundunt se in luxum, epulas & nocturnos cœtus: Ibi circumferri merum largius iubent, debellaturi super mensa Alexandrum: suas vires extollere docti hostium paucitatem contemneret: cæterum galeati lepores, & quibus vt ad populandos finitimorum agros, tectáque vrenda, & capienda pecora aliqua vis sit, ita in acie & signis collatis nulla vis est, ne in victoria eis decus, nec in fuga flagitiũ. Vt omnia paucis: Exercitus lingua quàm manu promptior, prædator è sociis, & ipse hostium præda.

Idem.

Quum Antiochiam venisset, ac milites qui lauacris ac muliebribus delitiis vacauerant, in vinculis duci iussisset, orta seditione ab ea legione, cuius socij erant in vinculis, tribunal ascendit: ac vinctis omnibus ad tribunal adductis, circunstantibus militibus, & quidem armatis, grauiter illos admonuit, vt meminissent Romanæ disciplinæ. Quum loquentem milites tumultu interpellarent, nihil conterritus, iussit vt tales voces ederent aduersus hostes, nõ aduersus Imperatorem: minatus exautorationem, nisi quiescerent. At hæc, quum vehementius etiam fremerent, ac ferro quoq; minarentur: Deponite, inquit, dextras, contra hostem erigendas, si fortes estis, me ista non terrent. Quum non desinerent fremere, exclamauit: Quirites discedite, atque arma deponite. Mox omnes non armis tantùm, sed & sagulis militaribus depositis recesserunt, non in castra, sed in varia diuersoria. Pòst tamen eius legionis militibus fidelissimis vsus est. Ælius Lampridius.

Idem.

* Disciplina maiorum, inquit, rẽpub. tenet, quæ si dilabatur, & nomen Romanum & imperium amittemus. Lamprid.

Auid. Cassius.

* Solebat dicere, Miserum esse cũ exerceantur athletæ, venatores, & gladiatores, non exerceri milites: quibus minor esset futurus labor, si consuetus esset. Vulcat.

Theodericus rex.

* Extat eius insigne dictum in formula ducatus Retiarum libr. 7. Variarum Cassiadori, de militum disciplina. Milites, inquit, tibi commissi viuant cum prouincialibus iure ciuili, nec insolescat animus qui se sentit armatum: quia clypeus ille exercitus nostri quietem debet præstare Romanis.

Aurelianus.

Cùm à vicario suo literas accepisset, quibus efflagitabat vt rescriberet, quomodo res gerenda esset, statim rescribit hunc in modum: Si vis tribunus esse: imò si vis viuere, manus militum contine: nemo pullum alienum rapiat, ouem nemo contingat, vuam nullus auferat. Vopiscus in Aureliano.

De minis.

Chilon.

Dicere solebat, nulli minandum esse, non solùm quòd mulierum videatur esse potius quàm virorum, verumetiam quòd minitari ei cui velis nocere, est inimicum admonere vt sibi caueat, tibique ipsi lædendi facultatem adimere. Amicis autem minari, parum est humanum. Rectè

tamen

tamē minamur, quoties aliquem hoc remedio correctum esse cupimus, & hac pœna decreuimus esse contenti. Laërt. l. 1. c. 4.

Socrates.

* Vt tonitrua pueros imprimis, ita minas stultos territare dicebat. Stobæus, sermone. 4. de Imprudentia.

Diogenes.

Dicente ei quodam valde iactanter, vno ictu caput tibi perfringam: At ego, inquit, à sinistris astans te tremere faciam. Laërt.

Agatocles.

Infrà de Vltione & vindicta.

Polydorus Alcamenis F.

Cùm audiret quendam in hostes minas effundentem: Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem frustra consumere? Qui enim statuit inimicum vlcisci, minis nil aliud efficit, nisi vt præmonito inimico, sibi minuat lædendi opportunitatem. Plut. in Lacon.

Dercyllidas.

Orator missus ad Pyrrhum Epirotarum regem, qui iam exercitum in regionem Spartanorum induxerat vt cognoscerent, quid sibi vellet: cùm Pyrrhus diceret, vt regem suū Cleonymum reciperent, hunc in modum respondit: Si Deus est Cleonymus, non timemus ipsum, nihil enim sceleris in eum commisimus: sin homo est, profectò nihilo nobis præstantior & bellicosior. Quo dilemmate irrisit superbas regis minas.. Qui enim superbè minantur aliis, videant ne id quod aliis minantur in ipsos recidat. Plut. in Lac.

Anonyma.

† Spartana filium audierat apud peregrinos improbè versari, scripsit Laconicè: Turpis de te fama vulgata est, hanc discute, aut noli viuere. Mater etiam Pædareti scripsit: Aut rectius age, aut ibi mane, deposita spe saluum te Spartam redire posse. Plut. in Lacon.

Lysander.

† Argiuis, qui de controuerso agro afferre videbantur, quàm Lacedæmonij æquiora, Lysander districto gladio; Qui hoc, inquit, potiatur, his de agri finibus dicet optimè. Plut. in Lacon.

Epictetus.

* Si quem, inquit, cum minis & impetu volueris aggredi, memento præmeditari humanum esse tibi mansuetúmque ingenium, & quod pœnitudo damnúmque te sequutura sint, si quicquam immane commiseris. Stob. serm. 20.

Philippus.

Multa questus apud Romanorum legatos de morib. & calumniis Thessalorum, tandem elatus ira, hanc vocem adiecit, Nondum omnium dierum solem occidisse. Hic sermo non Thessalis modò, verùm etiam Romanis suspectus, vtriusque gentis fremitum excitauit. Tit. Liu. 4 Decad. lib. 9.

C. Cæsar.

Vide suprà Litigare, contendere: aut ludere cum potentioribus periculosum.

De misericordia.

Phocion.

* Nec ex templo aram, nec ex humana natura misericordiam tollendam esse dicebat. Stob. ser. 1. de virtute.

Demosthenes.

* Iustum est, inquit, misereri, non improborum hominum, sed eorum qui immeritò infelices sunt. Stob. serm. 44.

Xerxes.

* Videns Hellespontum nauibus suis constratum omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit se beatum, móxq; misericordia ductus fudit lachrymas,

Artabano causam huius mutationis quærenti dicens, subiit animum meũ cogitatio quàm breuis sit hominum vita, quando ex tam numerosa hominum multitudine post centesimũ annum nemo superfuturus est. Herod.l.7.

Agesilaus.

*Audiens in bello ciuili Græcorũ multos hinc inde cæcidisse in pugna, & Spartanos esse victores, nullo lætitiæ signo dato, sed misericordia ductus, ingenti edito gemitu, Heu Græciam, inquit, quæ tot milites bello intestino perdidit, quot ei si incolumes sint ad debellandos barbaros sint satis. Plut.in apoph.

Senatores Constantinopolitani.

* Leo, Basilij Macedonis Imperat. filius, per calumniam in carcerem cõiectus fuerat. In palatio Psittacus in cauea suspensa degebat, vociferari solitus, heu, heu: domine Leo. Quodam die Basilius Senatores quosdam ad conuiuium vocauit, qui quum auem cantum illium sæpius repetentẽ audirent, misericordia & mœstitia oborta cibo potúq. omisso assederunt, lacrymantes. Sciscitatus causam Imperator, Quî (inquiunt) cibum capiamus, voce huius auis obiurgati nos qui rationis compotes, & dominorum studiosi credimur? Bruta hæc auis domini sui nomen inuocat, nos luxui dediti insontem obliuioni mãdamus. His verbis mitigatus Imperator, Leonem carcere eductum pristinæ dignitati restituit. Cedrenus in Annal.

De moderatione animi.

Chilon.

Eius dictum est, Ita moderandam esse vitam, vt nec inferioribus sis terrori, nec superioribus despectui. Metui à subditis, tyrannicum est: negligentiæ verò est, sic agere, vt à maioribus contemnaris. Hoc & ad ætatẽ referri potest. Sic temperandi mores, vt à iunioribus ameris potiùs quàm timearis, à maioribus non contemnaris. Immodica seueritas parit terrorẽ: somnolentia, vinolentia, incogitantia, similiaque vitia gignunt contemptum. Potes & ad fortunam accommodari quæ si sit vehementer ampla, parat qui metuãt citius, quàm qui ament aut reuereantur: sin humilior, patet contemptui. Mediocritas igitur hîc quoque est optima. Ausonij carmen sic habet:

Nolo minor me timeat, despiciat maior,

Eras.ex Laërt.l.1.c.4.

Socrates.

Quum ei relatum esset, Quidam de te malè loquitur: Verberet me etiam, inquit, modò absentem. Max. serm.10.

Idem.

Quidam à Socrate salutatus, non resalutauit, sed hoc nequaquam molestè tulit Socrates: amicis autem admirantibus, & ob hominis inciuilitatem indignantibus dixit: *Si quis nos præteriret, peius affectus corpore quàm nos sumus, nequaquam illi succenseremus: cur igitur illi succenseam, qui peius affectus est animo, quàm nos sumus?* Erasmus libro 3. apoph.

Idem.

* Aiunt eum, colapho percussum, nihil amplius dixisse, quàm molestũ esse, quod nescirent homines quando cum galea prodire deberent. Seneca l.3.de ira, c.11.

Idem.

†Cùm fuisset à quodam calce percussus, admirantibus illius moderationem & tolerantiam, dixit: Quid enim, si me asinus calce impetiisset, num illi diem dixissem? Laër.libro 2. cap.5.

Diogenes.

A caluo quodam conuitiis affectus: Tibi contumeliam, inquit, non dico, sed capillos tuos laudo, quòd malam effugerint caluam. Maxim. ser.10.

Idem.

Idem.

Proditori cuidam ei maledicenti, Gaudeo, inquit, me facturum inimicũ tuum, non enim inimicis, sed amicis malefacis. Max. ser. 10.

Zeno Citticus.

Cùm esset à quodam interrogatus, quomodo affectus esset erga conuitia? Perinde, inquit, atque si legatus absque responso dimittatur. Significans, eos qui non habent quod respondeant, ad conuitia solere confugere: eáque non pluris oportere fieri, quàm si nihil esset responsum planè, Laërt. l. 7. c. 1.

Cleanthes.

Sositheus poëta coram populo Cleanthem præsentem hoc carmine proscidit,

ὡς κλεάνθους μωρία βοηλατεῖ.

Id est,

Quos Cleanthis fat uitas agitat.

Tanto conuitio tactus, nil quicquam mutauit de vultu. Qua patientia delectati auditores, applaudentes philosopho, Sositheum eiecerunt. Cũ Sositheus diceret, se pœnitere quòd illum aspersisset: respondit Cleanthes, Absurdum fore, si cùm poëtæ frequenter illudant Libero patri & Herculi, nec illi succenseant, si ipse ob leue cõuicium indignaretur. De diis enim multa probrosa scripsere poëtæ, vti cùm Bacchum faciunt mollem, timidum ac temulentum: Herculem faciunt seruientem Omphalæ, vsque ad sandalia commitigatum caput, Laërt. l. 7. c. 1.

Aristippus.

Confutatus in disputatione à quodam audacissimo homine furioso & stolido, cùm videret illum inflatum ac gestientem ob partam victoriam: Ego quidem, inquit, redargutus abeo, sed suauius dormiturus te, qui redarguisti. Laërtius l. 2. c. 8.

Antigonus.

* Nihil facilius fuit Antigono, quàm duos manipulares duci iubere, qui incumbentes regio tabernaculo faciebant quod homines & periculosissimè & libentissimè faciunt, de rege suo malè existimantes. Audierat omnia Antigonus, vtpote cùm inter dicentes & audientem palla interesset: quàm ille leuiter commouit, &, longiùs (inquit) discedite, ne vos rex audiat. Idem quadam nocte cùm quosdam ex militibus suis exaudisset omnia mala imprecantes regi qui ipsos in illud iter & inextricabile lutum deduxisset, accessit ad eos qui maximè laborabant, & cùm ignorantes à quo adiuuarentur explicuissent: Nunc (inquit) maledicite Antigono, cuius vitio in has miserias incidistis: ei autem bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Idem, tam miti animo hostium suorum maledicta quàm ciuium tulit. Itaque cùm in paruo quodam castello Græci obsiderentur, & fiducia loci contemnentes hostem, multa in deformitatem Antigoni iocarentur, & nunc staturã humilem, nunc collisum nasum deriderent: Gaudeo (inquit) & aliquid boni spero, in castris meis Silenum habeo. Cũ hos dicaces fame domuisset, captis sic vsus est, vt eos qui militiæ vtiles erant, in cohortes describeret, cæteros præconi subiiceret: id quoque se negauit facturum fuisse, nisi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Sen. l. 3. de ira, c. 22.

Isocrates.

Cùm quidam apud eum obtrectatoris sermonem referret, ac diceret, me præsente ille hæc in te maledicta spargebat, Nisi tu, inquit, libenter audisses, nunquam conuitiatus esset. Max. ser. 10.

Xenocrates.

Ingratitudinis à Platone insimulatus, nunquã indignatione iráve commotus est, sed & illi qui ipsum ad respondendum Platoni instigaret: Hoc, inquit, quod nunc facio, mihi bonum atque commodum est. Et prudentis-

ſimè homini ſilentium impoſuit. Aelian.l.14.de Var.hiſt.

Chryſippus.

Quodam ei dicente, Amicus clanculum te mordet,& conuiciatur: Hominem,inquit, ne arguito, quoniam idem palàm facturus eſt. Max.ſer.10. & Ant.ſer.53.

Idem.

A quodã improbo multis affectus cõuiciis:Optimè,inquit,feciſti,quòd nihil eorum quæ in te ſunt,præterieris.Max.ſer.10.

Philemon.

Nihil neq; ſuauius, neque muſicæ cõuenientius eſſe dicebat,quàm poſſe conuiciantem ferre. Etenim conuicium facientem,ſi qui conuicio afficitur diſsimulet,in ipſum conuiciũ redundat. Max ſer.10.

Demonax.

Sophiſta quidam cùm Demonactẽ accuſaret,diceretque, Cur me toties tã acerbè calumniaris ? Quia, inquit Demonax, non contemnis malè loquentes.Max.ſer.10.

Moſchion.

Multorum improborum calumniis peti,neque indecorum neque detrimentoſum eſſe dicebat. At ab vno aliquo bono vituperari, & decorum & commodum eſſe iudicabat. Max.ſer.10.

Arceſilaus.

Cùm honeſtos viros ad cœnam inuitaſſet,accumbentibus omnibus,& cibum iam guſtare volentibus, vidẽs abeſſe panem: Quàm, inquit, res eſt apta cõuiuiis apparandis,eſſe ſapientem. Dedit vir prudentiſsimus philoſophicæ moderationis exemplum, qui non incandeſcebat iis,qui pro officio menſam neceſſariis rebus ornare debebant.Laërt l.4.c.6.

Ageſilaus.

Eos à quibus odio proſequebatur clandeſtino, in duces belli eligebat, magiſtratus factos euehebat, ſi quid in eo improbè agerétur, patrocinabatur, atque has arte reddebat eos ex clandeſtinis hoſtibus amicos. Quid hac animi moderatione pulchrius fuit? qua mederi maleuolis maluit quàm vlciſci.Plutarch.in apoph.Lacon.

Idem.

Cùm quidam Ageſilaum Lacedæmoniorum regem interrogaſſet,quid apud Spartanos Lycurgi leges profuiſſent? moderatè reſpondit,Omniũ voluptatum docuerunt cõtemptum. Plut.in Lac.

Idem.

Cùm Perſarum nummi ſagittariũ haberent inſculptum, Ageſilaus ex Aſia ſoluens ait, ſe triginta ſagittariorum millibus fugari,tot enim Daricorum aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, ac in plebis moderatores diſtributis, Timocrates effecerat, vt omnes hoſtilem animum aduerſus eum milites ſuſciperent.Plut.in Lac.

Idem.

Poſtquam Ageſilaus ingenti ſtrage feciſſet Corinthiorum vires, eóſque intra mœnia compuliſſet, multis hortantibus vt vrbem oppugnaret,negauit id ſuæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret,nõ qui nobiliſsimas Græciæ vrbes ſubuerteret.Et hoc eſt vt eximiæ cuiuſdam moderationis, ita quod adiecit, admirabilem viri prudentiam arguebat:Si,inquit,eos extinguere voluerimus, qui nobiſcum aduerſus barbaros ſteterunt, ipſi nos expugnauerimus vel quieſcentibus hoſtibus, qui ſubuerſis ſociis,nullo negotio,quando volent,nos opprimẽt. Plutar. in Lacon.

Agis.

Quodam dicente, Philippum effecturũ ne Lacedæmoniis pateret iter in Græciam: Nobis, inquit Agis ſenior, ô hoſpes noſtra patria ſufficit ad illic viuendum. Pectus ad vtrumque paratum,& ad proferendum imperium ſi contingat,& ad boni conſulendum fortunã licet mediocrem: cùm

cùm principum vulgus nec quòd obtigit sapienter administrent, nec vilis satientur ditionis accessionibus. Plut. in Lacon. apophtheg.

Agesilaus.

Lysandro defuncto, Agesilaus numerosam sodalitatem aggregatam comperit, quam ille ex Asia domum reuersus, statim contra Agesilaum instituerat. Id primùm indignè ferēs Agesilaus, destinarat omnibus ostendere, cuiusmodi ciuis Lysander, dum viueret, fuisset: ac perlecta oratione quadam quã moriens Lysander post se reliquerat de rebus nouandis, & mutatione rerum in Repub. quoniam arguebat Lysandrũ perniciosum fuisse ciuem, ac seditionis auidum, euulgare voluit. Attamen cùm ab Ephoro quodam sene ac rerum perito intellexisset, hoc non bonum fore, ait: Nolumus refodere Lysandrum, ne in mortuos sæuire videamur frustra. Plut. in Lacon.

Pelopidas.

Cùm fortis quidam miles per calumniam apud ipsum deferretur, vt qui ei conuiciatus esset: Equidem, dixit, facta eius respicio, verba autem non audiui. Stob. ser. 40. Ant. in Meliss. par. 1. ser. 53. Max. ser. 10.

Hippocratidas.

Suprà de Ingratitudine.

Polydorus.

Suprà de Bono belli duce.

Demaratus.

Cùm Persa quidam crebris muneribus puerum, quem amabat Demaratus, tandem abduxisset, atque id iactitans apud illum dixisset, ô Lacon, venatus sum amasium tuum: Per deos, inquit, non tu sanè venatus es, sed mercatus. in iocum vertens contumeliam. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Vxori obiurganti, quòd regnum humilius ac minus esset filius traditurus quàm accepisset: Hactenus igitur, inquit, maius quod diuturnius. Quæ moderata sunt, in longum tempus durant, & hoc ipso meliora sunt. Plutarch. in Lacon.

Philippus.

* Demochares ad illum Parrhesiastes, ob nimiam & procacem linguã appellatus, inter alios Atheniensium legatos venerat. Audita benignè legatione; Philippus, dicite mihi, inquit, facere quid possum, quod sit Atheniensib. gratũ. Excepit Demochares: Te, inquit, suspendere. Indignatio circunstantium ad tam inhumanam respõsum exorta est: quos Philippus conticescere iussit, & Thersitē illum saluum incolumémque dimittere. At vos cæteri legati, inquit, nunciate Atheniensibus, multò superbiores esse qui ista dicunt, quàm qui impunè dicta audiunt. Senec. l. 3. de ira, c. 23.

Psammetychus.

Quum videret Cyri milites per vrbem captam discurrentes, percontatus est Cyrum, quid agerent? Quumque is respondisset, Diripiunt vrbem tuam, opésque tuas populantur: Nequaquam, inquit, ô rex, nihil iam hic meum est, tuum est quod diripiunt. Ea vox commouit Cyrum, vt suos à direptione reuocaret. Erasm. libro 6. apophthegm.

Pompeius.

De se liberè profitebatur, quòd omnem magistratum quem gesserat, & citius esset nactus quàm ipse expectasset, & citiùs deposuisset, quàm ab aliis expectatum esset. Quòd citò suscepisset imperiũ, vel fortunæ fuit, vel præmaturę virtutis: quòd maturè deposuit, animi moderati erat, non ad tyrannidem spectantis, sed ad reipublicæ commodum. Plutarchus in Rom. apoph.

Augustus Cæs.

* Timagenes historicus multa conuicia in eum & eius domum voce & scriptis effutiuerat: deinde apud Asinium Pollionem diuerterat, vbi de Cæsare Augusto historias scriptas in ignem posuit. In vrbe Roma Cæsar maledicum hominem iniquè tulit pa-

tienter, & duntaxat Pollioni dixit, θηριοτροφεῖς, id est, feram alis. Paranti demum excusationem obstitit. Fruere, inquit, mi Pollio, fruere. Et cùm Pollio diceret, si iubes Cæsar, statim illi domo mea interdicã. Hoc me, inquit Augustus, putas facturũ, cum vos in gratiã reduxerim? Vides quid potentissimus monarcha fecerit, & quanta animi moderatione sit vsus. Senec. li. 3 de ira, cap. 23.

Fl. Vespasianus.

Syluius liberalis, quum in defensione diuitis rei obliquè mordens dixisset, Quid ad Cæsarem, si Hipparchus sestertium millies possidet? Notans Vespasianum, velut inhiantem rei facultatibus: Cæsar non modò non offensus est, verùm etiam dictum approbauit, quasi simpliciter prolatum. Sueton.

Alex. Seuerus.

Epigramma quod in laudem Pescenij Nigri fuerat adscriptum illius statuæ ad viuum effictæ, quum præfecti suaderent eradendum, Seuerus noluit, dicens, Si talis fuit, sciant omnes qualem vicerimus: si talis non fuit, putent nos omnes talem vicisse. Ælius Spartanus.

Otho Imp.

Iam moriens, vocauit ad se Cocceium fratris sui filium, quem sic admonuit; O fili, habuisse te patruum Cæsarem nec prorsus obliuiscaris, nec admodum memineris. Docere autem voluit adolescentem, vbique moderandum esse animum: vt si cogitaret se patruum habuisse imperatorem, virtutẽ amplecteretur, ne dehonestamento esset antecessoribus: & interim tamen non adeò superbiret, vt alios præ se contẽneret. Suet.

Idem.

Vbi iã mori destinasset, sensit eos qui ab ipso deficere & abire cœptabant, pro desertoribus corripi ac detineri. Itaque vetuit ne cuiquam fieret iniuria, dicens: Adiiciamus vitæ & hanc noctem, & in profundam vesperam vsque patente cubiculo, si quis adire vellet, potestatem sui conueniendi fecit. Sueto. in vita Othonis Syluij.

Huc aliqua ex parte pertinent apopht. de Clementia, Ira remittenda, Humanitate, Mansuetudine, Patientia iniuria, Victoria moderatione, Vltione neglecta, &c.

De modestia.

Socrates.

IN nauigando gubernatori, in viuendi ratione melius ratiocinanti parendum esse dicebat. Ant. & Maxser. de animi humilit.

Liuia.

Liuia Augusti Cæsaris vxor, interrogata quibus rationibus Augustum sibi subiecisset? respondit, Multa modestia, quòd ea quæ placerent Augusto, faceret libenter: quódque se scire dissimularet, quibus ille rebus domi frueretur. Dion in Tiberio.

Godsfredus Bulionius.

† Eius consilio, auspiciis, & armis plurimis orientis ciuitatibus, maximéque Hierosolymis expugnatis eũ Christiani principes, & bellatores humeris impositum in regiam delatum vno omnino consensu, Regem proclamarunt: qui regni quidem titulum non abnuit, auream verò reiecit, indignum esse dicens, illic aureo diademate hominẽ vti, vbi Rex Regum Christus pro hominum spineam coronam tulisset. Guliel. Tyr. lib. 9. cap. 9.

Alphonsus.

Lucas Medicus, orator omnium clarissimus, cùm oratione membris omnibus absolutissima, Alphonsi regis innatas virtutes decantasset; rex hæc audiens: Si vera sunt quæ de me prædicasti, inquit, diis immortalibus meritò gratia ago: sin minus, vt isthæc faciant, oro & obsecro. Laudanda principis honestissimi modestia.

Panor.

Panormit. libro 1. de rebus gestis Alphonsi.

De modestè dictis.

Pythagoras.

POstquam venisset Phliunteim, & cum Leonte Phliasiorum principe doctè & copiosè quædam disseruisset, Leo ingenium & eloquẽtiam hominis admiratus, quæsiuit ex eo, Qua maxima arte confideret? cui Pythagoras respondit: Se nullam quidẽ artem scire, sed esse philosophum, id est, sapientiæ studiosum. huius verecundia, sapientis cognomen arrogãs, quo se prius vendiderant σοφοὶ, vertit in titulum modestiæ. Eras. libr. 7. apophth.

Socrates.

Socratis illud omnium maximè celebratur, quòd dicebat, Se nihil scire, nisi vnum, quòd nihil sciret. Inquirebat enim de singulis, tanquam ambigens, non quòd reuera nihil haberet certò cognitum: sed hac ironia & suã declarabat modestiam, & aliorum redarguebat arrogantiam, qui se profitebantur nihil nescire, cùm reuera nihil scirent. Sophistæ quidã publicè profitebantur, sese ex tempore responsuros ad omnẽ propositam materiam: horum arrogantem inscitiam sæpenumero confutabat Socrates. Atque ob hoc ipsum, vt ipse quidem interpretatur, ab Apolline iudicatus est sapiens: quod quamuis omnium rerum ignorantiam cum cæteris haberet communem, eo nomine tamen illos superaret, quòd suam inscitiam agnosceret, cùm illi hoc quoque nescirent, se nihil scire. Eras. li. 3. apopht.

Anonyma.

Quum se contulisset Corinthum, anicula quædam diu attentè illum inspexit, nec dimouebat ab illo oculos, admiranti similis, quúmque ille dixisset, Quid vis mater, & quam ob causam me sic aspicis? Demiror, inquit, si te mater decem menses pertulit in vtero, quum hæc ciuitas vnicum tantùm diem habens te doleat. Eras. l. 6. apoph.

Arcesilaus.

Si quando probabat aliquid, dicere solitus est, φημ' ἐγὼ, id est, aio, siue mihi videtur, siue fateor. Si quid displicebat, dicebat, ὀ συγκατατίθεται τούτῳ ὁ δεῖνα, id est, his non assentietur ille, nominato quopiam: simul & in asseuerando seruãs modestiam, & in contradicendo fugiens inuidiam. Laer. l. 4. c. 6.

Aristoteles.

Admonebat, neminem de se debere prædicare vel in laudem vel vituperationem: quòd illud esset hominis vani & inanis, alterum stulti ac vecordis. Laer. l. 5. c. 1.

Agesilaus.

Cùm ex Ægypto in patriam proficisci vellet, in portu Menelai morbo lethali correptus est, verùm cùm iam mortis hora instaret, suis prohibuit, ne corporis sui imaginem vel statuam in honorem eius erigerent. Si quod, inquit, præclarum facinus gessi, hoc erit monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statuæ illustrabunt mei memoriam. Plutarch. in Laconicis.

Idem.

Audiens Megarensem adolescentem multa iuueniliter de sua ciuitate iactantem: Sermones, inquit, tui opus habent magnis viribus. Modestè reprehendit adolescentẽ, qui magnificè quidem loquebatur, viribus autem careret. Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Cùm in Samothracia sacris initiaretur, interrogatus à sacrorum antistite, quidnam præclari gessisset in vita? Si quid, inquit, feci quod laude dignum est, deos nequaquam latet. Et sic modestè tacuit, ne se vel immodicè laudare, aut turpiter vituperare diceretur. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Suprà de Ambiguè dictis.

Alexander.

Videns diuinos sibi honores tribui, vulneratus in bello ait, Cur me deum vocatis, qui me videtis sanguinolentum ac vulneratum sentire humanam imbecillitatem? Plutarch. in apophth.

Augustus Cæsar.

Si quando filios suos dimitteret ad peregrinos, modestè eos sic hominibus commendauit, vt benefacerent, si mererentur. Sueton.

De modo & mediocritate.

Pittacus.

AIunt dicere solitum, Dimidium plus esse toto, de quo dicto multa Erasmus in Chiliadibus. Hoc dictum autem extat apud Laert. libro 1. cap. 5.

Solon.

* Eius item dictum nobile, & singulis momentis repetendum dictum celebratur: Μηδὲν ἄγαν, i. Ne quid nimis, quo mediocritatem auream, in omnibus seruandam esse iubet. Laer. & Stob. ser. 3.

Cleobulus.

* Nec minus celebre est illud Cleobuli, Μέτρον ἄριστον, i. Modus optimus: Eandem modiocritatem commendans. Laer. & Stobæus.

Socrates.

Percontatus quænam esset potissima iuuenum virtus? Vt, inquit, ne quid nimium tentent. Calor enim ætatis vix sinit illos seruare modum. Laer. in Socrate.

Democritus.

* Si quis modum (inquit) excesserit, iucundissima quæque iniucundissima fient. Stob. ser. 17. Idem ab epicteto dictum est, Ariano teste.

Vide apoph. de Temperantia.

Aristippus.

Aristippus Aretam filiam salubribus præceptis instituebat, consuefaciens. vt vbique quod immodicum esset cōtemneret, quòd mediocritas in omni re sit optima: & in fœmina maximæ virtutis sit, temperare cupiditatibus. Laert. li. 2. cap. 8.

Diogenes.

Cùm multis videretur immodicè philosophus, respondit, sese imitari chori magistros, qui tonum legitimum excedere solent, vt alij congruum arriperent. Quod enim excedit modum, tametsi vitiosum est, tamen ad excitandam aliorum socordiam conducibile est. Ita pallium ac dolium Diogenis diuitibus suas delicias exprobrabāt. Laer. lib. 2. cap. 8.

Theopompus.

Suprà de ambitione.

M. Cato.

Qui magistratum eundē frequenter ambirent, dicebat velut ignaros viæ, ne aberrarent, lictores qui præcederent semper quærere. Solebant enim lictores præire, non vt viam ostenderent, sed honoris gratia. Voluit autem indicare vir prudentissimus, modum etiam in petendo magistratu obseruari oportere. Erasm. lib. 5. apoph.

Seneca.

† Cùm vestem qualem decet sumo, cùm ambulo vt oportet, cùm cœno, vt debeo: non cœna, aut ambulatio, aut vestis bona sunt, sed meum in his propositum seruandi in quaque re rationi conuenientem modum. Epist. 92.

De molestia.

Socrates.

* INterrogatus quomodo quis sine molestia vitam ageret, negauit id vllo modo fieri posse. Non enim licet, dixit, ciuitatem aut domum inhabitanti & cum hominibus versanti, sine

ti, sine molestiis degere. Stob. sermone 97.

Idem.

* Interrogatus quid bonis molestum esset? respondit, Prosperitas impiorum. Anton. & Max. serm. de Dolore.

De mollitie.

Bion.

Quidam obiicienti, quòd adolescentem quendam ad se nõ pellexisset: Tenellus, inquit, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non esse ad philosophiam accommodos. Laert. lib. 4. cap. 7.

Zeno.

Cùm mollis adolescens lutosam viam lentè segnitérque transcenderet: Meritò, inquit, suspectum habet lutum, non enim in illo, veluti in speculo licet se intueri. Laert.

Plato.

Discipulo nimium effœminato, molli, curandaque cuti deditissimo subridens, Quousque, ait, tibi carcerem ædificare perges? Stob.

Diogenes.

Suprà de Generatione.

Idem.

Videns adolescentem quempiam sese ornantem molliter: Si ad viros, inquit, frustrà: si ad fœminas, iniustè. Laert. lib. 6.

Idem.

Diogeni Cynico cùm à comptiore adolescente ac molli proposita esset quæstio, vt eius nodum solueret: Non tibi prius respondendum esse puto, inquit Diogenes, quàm sublatis vestibus ostenderis, vtrum vir sis, an fœmina. Notauit autem ex cultu virili hominis mollitiẽ. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum adolescentuli circunstantes Diogenem acclamassent, Canis, canis, at mox territi fugere cœpissent, rogatique cur fugerent, dixissent, Ne mordeas nos canis: Bono, inquit Diogenes, animo sitis, filioli, canis non edit betas. Testè illis exprobrans mollitiem. Laert. lib. 6.

Idem.

Speusippus quum vehiculo ferretur in Academiam, obuium habuit Diogenem: cui cum Salue dixisset: At tu, inquit nequaquam salue, quia eiusmodi cùm sis, non diu viuere capis. Notauit autem mollitiem hominis, quæ plerunque multorum morborũ causa est, vt labor & exercitium sanitatis. Laert.

Arcesilaus.

Diuitem quendam immodicè mollem ac delicatum, capillitio arte cõposito, oculis volubilibus ac lubricis, quum is alioqui castus & integer haberetur, ita perstrinxit: Quid refert, inquit, aduersi an auersi cinœdi sitis? Sensit autem, mentis integritati corporis etiam habitum & cultum oportere congruere. Laert. li. 4.

Anonymus.

Sybarita quidam iter faciens per agros, quum videret quosdam fodientes, dixit, se spectando illos fodientes rupturam capere. Ad hanc vocem auditam quidam ita respondit: At mihi te audienti latus dolet. Tanta erat Sybaritarum mollities, vt nullum opificium in ciuitatem admitterẽt, quod cum strepitu exercèretur, quod genus sunt fabrorum ferrariorum & lignariorum. Atque adeò ne gallum quidem gallinaceum in ciuitate fas erat alere, ne quid esset quod illis somnum interrumperet. Iocus autem in hoc erat, quòd agricola probabilius dixit, sibi ex tam stulta voce dolere latera, quam Sybarita dixerat, se ex fossorum ligone sentire rupturam. Latera dolent loquenti, non audienti: & rupturam patitur grauiter laborans, non spectator. Athenæus lib. 12.

Cleomenes.

Nicagoras Messanus, quum in Ægyptum venales equos optimósque

adduxisset, factus obiam Cleomeni Lacedæmonio, antè sibi cognito, salute data, interrogauit: Cur in Ægyptum profectus esset? Quum ille equos optimos, belloque idoneos se adduxisse responderet: subridens Cleomenes, Mallem (inquit) mimos & cynædos adduxisses. Notauit autem eo dicterio Ptolemæum, qui mollis & effœminatus inter mulieres viuebat. Plut.

Anonymus.

Recitanti quod scripsit Pindarus, Græciæ fulcimentum esse Athenas, Lacon dixit: ruituram Græciam, si tali fultura niteretur. Taxauit Atheniensium mollitiem, quæ poetæ elogio non responderet: aut certè poetæ vanitatem, qui tali præconio celebrasset indignos. Plut. in Lacon.

Demonax.

Proconsul Cynicum quendam, à quo publicè erat proscissus ob mollitiem, ad supplicium abripi iussit. Huic deprecator erat Demonax, dicens, homini ignoscendum esse ob sectæ vitium. At cùm proconsul non denegaret veniam, rogat tamen quo afficiendus sit supplicio, si in eodem peccato porrò deprehenderetur? Demonax, hominem totum inungi, ac forcipevelli oportere, pronuntiabat. Notans libertatem castigandi in Cynico, & mollitiem accusati, vnguentis enim semper delectabatur. Eras. lib. 8 apoph.

His cognata sunt apophthegmata de Vnguentis & Ignauia.

De monitione.

Vide Admonitio, Castigatio, Reprehensio, &c.

De Monarchia.

Alexander.

Darius obtulit has conditiones Alexandro, vt ab ipso acciperet talentorum decem millia, & insuper Asiam secum ex æquo partiretur. Id cum recusaret Alexander, Ego, inquit Parmenio, accepissem, si Alexander essem: Et ego, inquit Alexander, si Parmenio essem: Dario autem hūc in modum respondit, Neque terram duos soles, neque Asiam duos reges ferre posse. Et hîc animi celsitudinē probare possis, nisi dictum impotentiam quandam dominandi saperet. Sic Plutarchus in apophthegmat. regum & imperatorum. Verùm hoc paulo aliter recitat Scriptus in Commentariis, cuius hęc sunt verba: Cùm Lydis Crœsus imperaret, fratrē in cōsortium imperij assumpsit: tū quidā ex Lydis accedens, dixit, Omnium in terrá bonorum, ô rex, maximum est sol: neque quicquam extaret in terra, sole non illustrante. At si gemini soles forent, periculum immineret, ne omnia conflagrantia pessum irēt. Ita & regem vnum quidem accipiūt Lydi, & seruatorē esse credunt: duos verò simul tolerare non possunt, &c. Stob. ser. 45.

Aristoteles.

✝ Entia nolunt disponi, nec est bonum pluralitas principantium, vnus ergò princeps. li. 12. Metaph. & Homerus εἷς βασιλεύς.

Socrates.

*Ei qui anima nesciret vti, dicebat melius esse vt seruus vitam duceret quàm liber. Esse autem hoc animi, tanquam nauis, gubernaculum tradendum alteri cuipiam, qui didicerit gubernandi homines artem, quam ciuilem quoque, & iudicialem, & iustitiam, vt est, sæpius appellabat. Stob. serm. eod.

De morbis animi.

Democritus.

Dicere solebat, si corpus animum in ius vocaret, haudquaquam futurum vt ille muneris malè administrati

[illegible]strati crimen effugeret. Animus in corpore veluti præsidio collocatus est, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt.

Anonymus.

Chrysippi discipulus medicus non ignobilis, Antigoni regis amicum quendam ex nimia intemperantia morbo laborantem, negauit posse sanari, quúmque alter medicus Epirotes Philippus, se sanaturum polliceretur, respõdit, illum ad morbum ægri respicere, se autem ad animum. ex Cels. lib. 3.

De morbis corporis.

Socrates.

* Interrogatus, quid morbus esset? respondit, Perturbatio corporis. Stobæus, ser. 98.

Plato.

Dicere solebat, si me interrogares, quo præsente vel absente melius habeant corpora? responderem vtique, sanitate præsente, morbo remoto. Ficin. lib. 5. de hominis natura.

Philotimus.

Empyone quodam grauiter ex iecinore laborante atque exulceratum digitum ostendente: O bone, inquit, vir, tantúmne tibi superest otij vt de vngularum vlcere sollicitus sis? Plut.

Alcmaeon.

* Rogatus, vnde morbi acciderẽt? respondit, alios ob efficientem causam, propter excessum caloris aut siccitatis: alios materialem ob causam, abundante aut deficiente alimento: alios veluti in aliquibus vasis, vt in sanguine, medulla, aut cerebro: aliquando autem ab externis causis eos nasci, propter quasdam aquas, regionem, lassitudinem, rerum penuriam, aut his similia. Stob ser. 98.

Diogenes.

Earum domorũ, in quibus reperitur copia alimenti, multos esse mures & feles: sic etiam corpora quoque rum cibi caperent, multos quoque morbos asciscere dicebat. Stob. ser. de intemperantia.

Antiphon.

* Dicebat morbum esse timidis & ignauis loco festi: quippe qui ægrotantes ad laborem prodire non coguntur. Stob. serm. 8.

Ion sophista.

Dicebat, rem morosam esse ægrotationem. Nam ægrotis & vxor molesta est, & medicum incusant, & lectulum molestè ferunt. Ex amicis autem, & qui accedit grauis est: & qui discedit, molestus. Sic animus ægrotus & lætis & tristibus offenditur, Philostratus.

Epaminondas.

Tempore belli Leuctrici, quũ accepisset quendam strenuum virum periisse morbo, per iocũ dixisse fertur: Vnde fuit illi moriendi ocium in tantis negotiis? Frequenter autem non minima morbi pars est, imaginatio morbi, metúsve. Hunc langorem solet excutere negotiorum ardor. Erasm. lib. 5. apoph.

Polemon sophista.

Suprà de iocosè dictis.

Cicero.

In Vatinium, qui scrophas habebat in ceruice (id est morbi genus) quum causam quandam ageret: Tumidum, inquit, habemus oratorem. Asiatici autem dicti sunt tumidi. Eras. Rot. lib. 4. apoph.

Seneca.

† Simplex erat antiquis ex simplici causa valetudo. Multos morbos multa fercula fecerunt. Epist. 95.

Idem.

† Nunc verò quàm longè processerunt mala valetudinis? Has vsuras pendimus voluptatum vltra modũ, fasque concupitarum. Innumerabiles esse morbos miraris? Coquos numera. ibi.

Vide Ægrotatio, Sanitas.

De moribus.

Socrates.

Dicere solebat, Neque vinum austerum aptũ esse potioni, neque mores agrestes hominum conuersationi. Stob. ser. 4. de Imprudentia.

Antigonus.

† Mirari se dicebat, cur ij qui lapida signa sculperent, summa ope niterentur, vt lapis homini quàm simillimus euadat, seipsos curare negligerent, ne similes lapidibus & videantur & sint. Laërt. libro 2. cap. 5.

Diogenes.

Musicos in ius vocabat, dicens, quòd lyræ chordas congruè aptarent, animi mores negligerent. Laer. libro 6.

Æschylus.

Aliquando spectans Isthmia certamina, quũ alter pugilum esset cæsus, totúmque theatrum exclamaret, O, Chium Iouem fudisti! vide, inquit, cuiusmodi sint hominum mores: cæsus silet, & spectatores vociferantur. Solent icti ob dolorem exclamare. Hîc contrà, qui dolebat, silebat: qui læsi non erant, exclamabant. Eras. li. 6. apoph.

Augustus Cæs.

Liuia & Iulia Augusti Cæsaris filiæ, in gladiatorum spectaculo cùm omniũ formosissimæ essent, omnium oculos in se conuertebant, comitatus dissimilitudine. Liuiã quippe cingebant viri graues, Iuliam verò iuuenes lasciuientes & luxuriosi. Augustus igitur pater cùm hæc vidisset, intellexit demum quàm diuersis moribus filias haberet. Eras. lib. apoph. ex Suet.

Alphonsus.

Cùm Syracusanum quendã equitem truculentis moribus, hominem barbarum appellasset, atq; ille quòd præclara patria Græca origine esset, nomen barbari abhorrẽs, iniquo animo ferre iniuriam videretur: Ego, inquit rex, non à patria soleo, sed à moribus barbaros definire. Docuit autẽ non ex patria vel parentibus, sed ex moribus, ceu leonẽ ex vnguibus, iudicandum esse. Panorm. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De morum diuersitate.

Socrates.

Ephorus Cumæus, Theopompus Chius, cùm diuersis moribus essent, Socrates de his dicere solebat, alterũ freno egere, alterum calcaribus. Quintilianus li. 10. ca. 1. & Cicero li. 1. de Oratore.

Aristippus.

Vterque Dionysium coluit, Aristippus & Plato: sed Aristippus à deliciis aulicis, quum adessent, non abstinebat: Plato etiam inter regalem luxum, frugalitatem seruare nitebatur. Itaque quum Plato reprehenderet Aristippum, quòd adeò lautitiis indulgeret: rogauit, quid sentiret de Dionysio, num vir bonus videretur? quum respondisset, Videri bonum: Atqui ille, inquit, me multò viuit lautius. Proinde nihil vetat, eundem & lautè viuere, & bene viuere. Laërt. li. 2. cap. 8.

Philippus.

Duo erant fratres, quorum alteri nomen Amphoteros, quod Græcis sonat ambo: alteri Hecateros, quod illis sonat vterque. Philippus animaduertens Hecateron esse cordatum, ac gerendis rebus accommodũ, contrà Amphoteron ineptum ac degenerem, inuertit illis nomina, dicens Hecateron esse Amphoteron, Amphoteron autẽ esse Oudeteron, id est, neutrum. Significans alterum fratrum, videlicet Hecateron, duorũ in se virtutes complecti, alteri nihil relictum. Itaque ei qui Amphoteros dicebatur, mutauit nomen in contrarium, vt οὐδέτερος diceretur, quasi nullius pretij. Plut. in apoph.

Anti-

Antipater.

Dicere solebat, quum duos haberet Athenis amicos: neque Phocioni vnquam persuasisse posse, vt acciperet, neque Demadem vnquam dando expleuisse. Plut. in apoph.

De moribus in melius mutatis.

Agis.

Historici narrant, Agidem puerũ in summis delicijs esse educatũ, sed simulatq. adolescens ad Reip. gubernacula admotus est, incredibili mutatione, reiectis pristinæ vitæ voluptatibus, huc totum animum adiecit, vt Spartã barbarorum ac Græcorũ moribus corruptissimã ad pristinam frugalitatem reuocaret: quæ res illi fuit exitij causa. Vtinam autem cæteri principes, quorum prima ætas ferè luxu delicijsque corrumpitur, saltem cum Agide tum animum vertant ad bonam frugem, cùm regni habenas accipiunt. Plut. in Lacon.

Seneca.

† Exigo à me, inquit, non vt optimis par sim, sed vt malis melior; hoc mihi satis est, quotidie aliquid ex vitiis meis demere, & errores meos obiurgare. lib. 3 de B. vita, ca. 17.

Isæus sophista.

Suprà de Luxuria, luxu & voluptate.

Cleomenes.

Diutino morbo vexatus, expiatoribus ac diuinis cum auscultaret, antè non solitus id facere, quodam id admirante: Quid miraris, inquit? Nõ enim idem sum nunc, qui tunc eram. Cùm autem non sim idem, nec probo eadem. Elusit quidem ille inconstantiæ reprehensionem: verum tamen est, non eadem placere seni, quæ iuueni placuerant. Plutarc. in Lacon.

Idem.

Argiuis profitentibus, se prioris conflictus fortunam, in qua victi fuerant, iterato prælio sarcire velle: Demiror, inquit Cleomenes, si duarum syllabarum accessione facti estis meliores, quàm eratis priùs. Huius apophthegmatis argutia Latinè reddi non potest. nam Græcis μάχεσθαι pugnare est, ἀναμάχεσθαι redintegrare pugnam. Inter hæc duo verba nihil interest, nisi quòd posterius superat prius duabus syllabis ἀνα. Plutarc.

Themistocles.

Adolescens in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. Ac postquam Miltiades factus imperator apud Marathonem deuicisset barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agentem præter decorum. Percontantibus autem, cur mores tam repentè mutasset? Miltia (ait) nunc me non patitur cessare atque dormire. Plut. in Themist. & in apoph.

De moribus mutatis in peius.

Hybreas.

Euthydamus rhetor cùm aliquando ob oratoriam clarus atque vtilis Reip. esset, ad tyrãnidem postea inclinabat. Eius amicus Hybreas, illo mortuo, Euthydame, ait, Malũ es ciuitatis pernecessarium. Nam nec tecum viuere possumus, nec sine te. Brus. li. 4. cap.

Theodorus Gadareus.

Tiberij in rhetoricis præceptor, animaduertens in puero sanguinariũ ingenium sub specie lenitatis latitãs, subinde inter obiurgandum appellauit illum πηλὸν αἵματι πεφυραμένον, id est, lutum sanguine maceratũ. Hic initio principatus miram lenitatem præ se tulit, sed progressu temporis ad immanem crudelitatem deuenit. Eras. 6. apoph.

De morionibus ac stultis.

Fridericus imperator.

INterrogatus an moriones in conuiuium intromittendi essent? Neque stultis, inquit, delectari possum, neque superbis esse amicus. Non intelligunt hodie principes Friderici dictum, qui hac hominum fæce ita delectantur, vt omnes aulæ stultorum & morionum sint plenæ. Æneas Syluius lib. 2. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Quanquam esset liberalissimus, stultos tamen & moriones perraro admisit, huiusmodi homines cisternæ rimosæ persimiles esse dicẽs, quas vt nullus impleret imber, sic hos nulli quamuis magni prouentus rerũmque compendia exsatiarent. Pontanus de liberalitate.

Idem.

† Scurram aut morionem habebat in aula, qui censoria virgula singulorum facta, dictáque notabat, & tabellis descripta stato tempore Regi offerebat, suo adscripto iudicio, quodnam sibi ex omnibus stultissimum videretur. Accidit vt Rex ipse Maurum seruum fidelissimum cum magna pecuniæ vi, equorum emendorum causa in Africam mitteret. Id factum morio literis mandatum, nihil minus expectanti regi in hæc verba recensuisse fertur: Alphonsus Rex Christianus, Mahumetanum Pœnum aliquot aureorum millibus onustum ad Mahumetanos dimisit. Exitus acta probabit. Ego verò si bona fide reuertatur Maurus, illum stultissimum, Alphonsum sapientissimum: si non reuertatur, quod vero similius est, Alphonsum stultissimum, Maurum sapientissimum, pro ea qua polleo, censoria authoritate pronunciare non verebor. Ægid. Corroz.

Io. Stokensis.

† Leopoldus I Austriacus contra Heluetiorum tres pagos confœderatos, magno conscripto exercitu, Tugiæ, de inuadenda Suitensium regione cum suis deliberabat. Intererat cõsilio Ioannes Stokensis, Ducis morio, vt aliàs sæpè, quòd illum propter stultitiam & ingenij tarditatem rebus seriis animum adhibere non posse sciret. Is tamen præter morem, & expectationem exclamauit: De inuadendo cogitatis omnes, nemo de euadendo. Ominosam eam vocem fuisse funestus exitus declarauit. Sæpe etiam est olitor, ait Poëta, verba opportuna locutus. Stumpfius.

De morte.

Thales.

DIcebat nihil interesse inter vitam & mortem: ob id opinor, quòd vtraque res æquè esset secundum naturam: nec mortem malam esse magis, quàm natiuitatẽ. Cuidam verò obstrepenti, Cur igitur tu non moreris? salse respondit: Ob hoc ipsum, quia nihil refert. Potiùs enim habetur quod accersitur. Laert. lib. 1. cap. 1. Stobæus adscribit Pyrrhoni, ser. 120.

Bias.

Cuidam mortem aduocanti in liberorum amissione: Cur homo, inquit, ipsam vocas? nonne etiam si non vocaueris, veniet? Maxim. sermone 36.

Idem.

Percontatus, quod genus mortis malum esset? Quod, inquit, legibus constitutum est. Sensit autem vir prudentissimus, eam mortem hominibus nequaquam formidandam, quæ secundum naturæ leges inuadit mortales, sed eam potius, quam delictis turpiter & ignominiosè promeriti sunt, qui debitum lictori ac carni-

bifici officiũ præstant. Maximus ser. 36. & Stobæus.

Socrates.

Critoni vehementi studio suadenti, vt si vitam ipse suam negligeret, certè liberis etiãnum paruulis & amicis ab ipso pendentibus se seruaret incolumem: Liberi, inquit, Deo, qui mihi eos dedit, curæ erunt: amicos hinc discedens inueniam vobis aut similes, aut etiam meliores, ne vestra quidem cõsuetudine diu cariturus, quãdoquidem vos breui eodem estis commigraturi. Eras. li. 3. apoph. ex Platone & Xenophonte.

Idem.

* Animaduertens amicos qui eum in carcerem sequebantur lugere, Quid hoc est? inquit. Nonne iamdudum sciebatis me, ex quo genitus eram ab ipsa natura morti fuisse damnatum? Atqui bonis aduentantibus præripi è vita, mihi nimirum meísq; beneuolis lugendum foret. Si verò malis impendentibus diem obeo, arbitror tanquam pro felicitate quadã à vobis omnibus esse lætandum. Xenophon in apol.

Idem.

Cuidam dicenti, Athenienses te morti adiudicarunt, Et illos, inquit, natura. Sentiens non esse magnũ malum, si quis adigatur ad mortem, paulo pòst moriturus, etiamsi nemo interficiat. Quanquã hoc dictũ quidã ad Anaxagoram referunt. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

*Dicebat rectè philosophãtes mortem meditari, quæ eis minimè terribilis erat. Plato in Phædone.

Musonius.

* Scitis dictis mortẽ meditandã sibi & aliis proponebat. Inter quæ & hæc occurrunt. Virtute præditi homines, inquit, siquidẽ cõducat, cũ paupertate manent in viuis: Sin minus, facilè migrant, tanquã ex solenni conuentu ac celebri, ita etiam è vita. Non aliter quã è domo, inquit Bion, exigimur, si locator nõ accepto pretio locationis fores reuellat, regulã adimat, puteum obstruat: ita etiã hoc corpusculo relegor, quãdo quæ locauit natura oculos ademerit, aures, manus, pedes, non moror amplius. Sed sicut è conuiuio discedo, nihil indignans: itidem è vita. Sicut bonus histrio bene prologũ, bene medium fabulæ, nec non bene etiã catastrophen agit: ita bonus vir quoque primordia vitæ rectè, & media probè, finémq; cõgruẽtem his administrat. Et vt palliũ vbi detritum fuerit depono, ita non pro crastino, nec vitæ tuendæ desiderio flagro, sed & cum liceret adhuc feliciter degere, morior, &c. Stob. ser. de virtute.

Anaxagoras.

Absens morti addictus est. Id nunciãti, Iam olim, inquit, istam sentẽtiam tulit natura æquè in illos, atque in me. Sentiens, Athenienses non minus addictos morti, quàm esset is quem damnarent. Aliis aliud mortis genus obtingit, sed omnibus eadem est moriendi necessitas. Laertius libro 2.

Idem.

* Duas esse mortis doctrinas dicebat: alteram, tempus antequam nati sumus, alteram somnum. Stob. serm. 119.

Diogenes.

Rogatus num quid mali esset mors? Quo, inquit, pacto malum, cum præsentem non sentiamus: Quod autem abest, nulli malum est. Dum sentit homo, viuit: nondum igitur adest mors, quæ si adsit, abest sensus. Malum autem non est, quod non sentitur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro Mors quidem mala non est, sed iter ad mortẽ miserum est. Id si metuimus, tota hominis vita quid aliud est, quàm iter ad mortem? Laert. li. 6.

Idem.

Ei ex vulnere humeri grauiter laboranti, vehementíque dolore affe-

cto, quidam ex amicis insultabat dicens, Quin igitur mortem obis, ô Diogenes, & te ipsum his damnis liberas? tum ipse respondit: Eos qui scirent, quæ in vita fieri dicíque conueniret, in vita manere æquum esse. In quo genere hominum seipsum etiam numerabat. Verùm tibi, inquit, qui neque quid agendum, neque quid dicendum sit, noueris, opportunum moriendi tempus est. Me verò qui sciã illa, pars est in viuis agere. Ælian. lib. 10. de Var. hist.

Antisthenes.

Audiens Diogenes Antisthenem grauiter ex morbo decumbere, qui amore huius vitæ morbum molestius ferebat, cum sica ad decumbentem ingressus est. ad quem cùm Antisthenes dixisset, Quis me his doloribus liberabit? Diogenes prolata sica, Hæc, inquit. Contrà Antisthenes: Doloribus, inquit, dixi, non vita. Laërt. lib. 6.

Epicurus.

Dicere solebat, contra cætera omnia aliquid tutum inueniri posse, at contra mortem omnes nos inhabitare vrbem immunitam. Maxim. serm. 36.

Idem.

* Ridiculum esse dicebat, currere ad mortem tædio vitæ: cùm genere illo vitæ quod elegisti, vt currendum esset ad mortem effeceris. Item, Quid tam ridiculum, inquit, quàm appetere mortem, cum vitam tibi inquietam feceris metu mortis? Seneca epistol. 24.

Aristippus.

Interrogatus, quomodo Socrates obisset diem? vt ego, inquit, optarim. Significans, talem mortem quamuis vita optabiliorem, nec potuit breuius facilem obitum describere. Dicti tamen argutia in hoc est, quòd Philosophus aliud respõderit, quàm expectabat percontator. Ille quærebat de genere mortis, morbo perisset, gladio, veneno, an præcipitio? Ille putans id nihil referre, respondit, illum feliciter esse mortuum. Laërtius lib. 2. c. 8.

Idem.

Cùm aliquando Corinthum nauigaret, & orta tempestas naufragium minaretur, expalluit: id animaduertens è vectoribus crassus quispiam miles, ac philosophorum osor, sedata tempestate cœpit ei insultare: Cur inquiens, vos philosophi, qui prædicatis mortem non esse formidandam, expallescitis in discrimine, nos indocti non timemus? Quoniam, inquit Aristippus, non de pari anima tibi mihique cura ac metus est. Aul. Gellius hoc addit: Ego timeo animæ Aristippi, tu non times animæ nebulonis. Rebus vilissimis minimè timemus. vnde prouerbium, Hydria in foribus. Hinc lusit Aristippus, illũ non expalluisse, non quòd esset fortior, sed quòd, quum esset homo nihili, haberétque animum omni virtute vacuum, minimum erat detrimenti si perisset. Vir eruditus, ac sapientia præditus non perit, nisi graui Reipublicæ dispendio. Laërtius libro 2. cap. 8.

Silenus.

A Mida captus cum esset, hoc ei pro sua missione dedisse scribitur, Non nasci homini longè optimum est, proximum autem quàmprimum mori. Cicer. libro primo Tuscul. quæst.

Musonius.

Musonius interrogatus, quis optimè extremum diem claudere posset? Qui semper, respondit, postremum vitæ diem sibi instare proposuerit. Max ser. 36.

Idem.

* Mortem honestam, dum licet, arripiendam esse dicebat: ne paulò post mori quidem necesse sit, & honestè non amplius liceat. Stobæus ser. 7.

Idem.

* Dicebat non posse qui multorum cum vtilitate vixit, digna morte cadere, nisi plurimorum cum fructu & vsu etiam moreretur. Eodem ser. m.

Antiphanes.

Solitus est dicere, mortalia præcipuè hominibus cogitanda esse: quandoquidē omnibus hominibus sit moriendum. Stob.

Arcesilaus.

* Mors, inquit, quæ mali nomine censetur, hoc vnum habet peculiare ex omnibus quæ mala iudicantur, quod præsens neminem vnquam affecit molestia: absens, & dum in expectatione est, molestiam adfert. Plutarch. de consolat. ad Apol.

Theramenes.

Quum in quadam domo versatus, inde prodiisset, illa subito lapsu corruit. Atqui cùm reliqui Athenienses alij aliunde ad eum confluerent, & inopinatæ saluti congratularentur, ille præter omnium opinionem respondit: Nescitis, viri, ad quænam tempora & pericula Iupiter me seruare voluerit. Intellexit vir sapientissimus, se à mortis improbitate nequaquam tutum esse: quæ licet conniueat in summo vitæ periculo, attamen paulo pòst cumulatis malis hominem arripuit in portu quasi nauigantem. Nec seipsum quidem fefellit: nam non multò post à triginta tyrannis de medio sublatus est, cicutam bibere coactus: nempe qui ex ruinis domus liberatus, veneno turpiter perire coactus est. Ælian. 9. de Var. hist.

Ægyptij.

Olim in diuitum epulis apud Ægyptios, vnus cadauer ligneum, sed quàm proximè ad verum effictum, ostendebat singulis dicens: In hunc intuens pota, & oblecta te talis post mortem futurus. Dubites, quo animo id fecerint: verum vt moderatius fruerentur voluptatibus, conditionis suæ memores, an auidius, vtpote mox abituris. Herodotus libro tertio. Plutarch.

Secundus philosophus.

Ab Adriano imperatore Secundus philosophus interrogatus quid esset mors? respondit, Æternus somnus, dissolutio corporum, diuitum pauor, pauperum desiderium, ineuitabilis euentus, incerta peregrinatio, latro hominis, somni pater, fuga vitæ, viuorum discessio, resolutio omnium. Laërt.

Pyrrho.

Aiebat, nihil interesse inter vitam & mortem. Et cum quidam ad eum diceret, Cur igitur tu non moreris? Quia nihil interest, respondit. Stob. ser. 120.

Heraclitus.

* Mortem in omnibus hominibus perpetuò latere dicebat: idem enim est, inquit, viuus ac mortuus, vigilans & dormiens, adolescens & decrepitus: quia hæc in illa, vicissimque mutantur. Plut. de Consolat. ad Apoll.

Anonymus.

Lacon quidam ad Rhodium Diagoram, qui in Olympiis & filios, & ex filio filiáque nepotes vidisset coronari: Morere, inquit, Diagora, nam in Olympum ascendes. sentiens, tum optimum exire de vita, quum res sunt prosperrimæ. Ita Plut. in Vitis. Meminit & Cicero in Tuscul. quæst. libro 1. Lepos est in ambiguo. nam Olympus mons est, in quo singulis lustris peragebantur Olympica certamina: & pro cœlo accipitur. Plut. in Lac.

Anaxagoras.

* Cùm rerum naturalium causas autoribus explicaret, intérque disserendum de filij morte nuncium sermone cuiusdam acciperet, paululum oratione inhibita, dixit iis qui vnà aderant, sciebam filium me genuisse

mortalem. Plut. de consolat. ad Apoll.

Xenophon.

* Ei sacrificanti quum nuntiatum esset Gryllum filiũ in pugna periisse, sertũ capiti detraxit,& quæsiuit quonam modo cecidisset:cúmq. responderetur,eum generosè fortitérq.præ cæteris præliantem, multis hostium interfectis occubuisse,exiguo admodum temporis sumpto interuallo,dũ ratione motum animi compesceret, rursus imposita capiti corona reliquum sacrificium absoluit, nunciísque respondit, Non vt immortalem aut longæuum filium meum redderent à diis postulaui (cùm incertum sit an hoc expediat) sed vt probum ac patriæ amantem: cuius quidem voti nunc sum factus particeps. Plut. eod. lib.

Lochadas.

Cuidam nuntianti quòd è filiis ipsius alter interiisset: Olim sciebam, inquit,illi moriendum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur: nec magni referre,paulò serius an citius vita decederet, cui omnino breui foret decedendum.Plu. in Lac.

Cicero.

Audito falso rumore de Vatinij morte,quum Ouinium libertum eius interrogasset,Recténe omnia?atque ille respondisset, Rectè. Mortuus est,inquit:Significans,non omnia rectè habere,si ille viueret.Erasm.li.4. apoph.

Iul. Cæsar.

Quum inter cœnandum ortus esset sermo,quod genus mortis esset optimum?incunctanter respondit, Inopinatum,&quod optimum iudicauit, ipsi contigit. Plut. in apoph.

Seneca.

* Tantam quorundam hominum imprudentiam esse dicebat, imò dementiam,vt quodam timore mortis ad mortem cogerentur. Epist. 24. ad Lucill.

Idem.

† Omnis dies, omnis hora,quàm nihil simus ostendit.& aliquo argumento recenti admonet fragilitatis oblitos, cùm æterna meditantes respicere cogit ad mortem.Epist.101.

Quintillius Plautianus.

Cùm iam grandis natu viueret ruri, nec quicquam quæreret aut faceret curiosius,attamen à Seuero insidiis circumuentus,vt ad mortem appeteretur, paulo antè quàm moreretur, postulauit, vt ea quæ ad sepulturam suam iamdudum comparauerat,ad se perferrentur. Quæ postquam vidit vetustate consumpta: Quid hoc rei est, inquit? Itáne cunctati sumus? Deinde facto sacrificio, Idem,inquit,peto à Diis immortalibus quod Adriano Seuerianus optauit. itaque interiit. Xiphilinus in Seuero.

Hormisda.

Constantius imperator,cùm Hormisdæ Persæ vrbis Romæ magnitudinem atque hominum ædificiorúmque magnificentiam ostendisset, peterétque vt quid de ea sentiret, paucis enuntiaret,respondit,ex tanta re, quanta ei ostendebatur,nihil eum delectasse magis,neque esse ex quo maiorem fructum cõsequi posset,quàm quòd ex iis quæ videret verum esse comprehenderet. In vrbe quoq; Roma, quanquam amplitudine opibúsque alias antecederet vrbes, tamen, sicut in cæteris orbis terrarum locis, homines etiam mori. Breui responso rerum humanarum vanitatem ostendens. Fulg. lib.7.c.2. ex Am. Marcellino.

Fridericus imp.

Iis principibus qui immites & crudeles erga suos fuissent, mortem nimis extimescendam esse dicebat. Nã quales se dum vixerunt, aliis præstitere,tales,cùm moriuntur, in se iudices inuenturos esse. Ostendere autem voluit, iis mortem esse amaram,

rum, qui mala anteactæ vitæ conscientia premuntur. Æneas Sylu. libro 2. commentarior. de rebus gestis Alphonsi.

Messedanus.

Iam senex, cùm ab amico in crastinum vocaretur conuiuium, Cur me vocas in crastinum, inquit, qui à multis annis crastinum non habui, sed mortis aduentū in singulos dies expectaui: quæ nobis nunquam non insidiatur, donec nos incautos etiam interdum opprimat? Guido Bituric. ex hist. Eccl.

D. Hieronymus.

Edicere & scribere solebat, ab eo omnia facilè contemni, qui assiduè se moriturum cogitauerit. Paucis verbis humanæ vitæ fragilitatem ostendens. Fulgosius libro septimo, cap. 2.

Alphonsus.

Interrogatus, quæ res reges ac priuatos, diuites ac pauperes, claros & obscuros, denique omnes prorsus exæquaret, respondit, cinis. Indicans, post mortem, regis à priuato, diuitis à paupere, formosi ab informi, personam nequaquam discrepare. quis enim ex cineribus aut ossibus humanis terra erutis differentiam vllam videre potest? li. 4 de reb. gest. Alphonsi.

Franc. Borgia.

† Postquam ex hac vita migrauit Augusta, cuius funeri adfuit, atque adeo præfuit, ex eóque quanta hominibus sit miseria didicit, cùm exiguus tumulus sceptra, coronas, regiisque maiestates excipiat, totus mutatus est in melius: Diceréque solebat, mortem Augustæ sibi vitam attulisse. Ribaden. lib. 1. de eius vita, cap. 9.

De morte contemnenda.

Chilon.

Dicere solitus est, ita esse contemnendam mortem, vt nihilo secius curam habeas incolumitatis. Nõ enim est fortitudinis, sed amentiæ, semet temerè in vitæ discrimen conijcere: sed quoties, aut ineuitabilis necessitas vrget, aut grauis honestáque causa suadet mortem contemnere, fortis animi est. In morbo non est metuenda mors, sed interim adhibenda curatio mediocris. In bello sumendus est animus ad mortem paratus, sed interim fortiter pugnandum est pro victoria. Ausonij carmen sic legendum arbitror:

Viue memor mortis, vti sis & memor salutis.

Potest autem & hic accipi sensus: Hactenus memineris te moriturum, vt abstineas à vitiis, curísque superuacaneis: sed interim perinde quasi diu victurus sis, ea cures quæ ad honestã beatámque vitam pertinent. Multos mortis consideratio deterret ab honestis actionibus, contrà oblimio mortis multos inuitat ad licentius peccandum. Potest & sic intelligi: Ne sic metuas mortem, vt viuas anxius ac tristis, sed vitæ spes mortis horrorem temperet. Hunc sensum indicat carmen quod sequitur:

Tristitia cuncta exuperans aut animo, aut amico.

Hæc vita præterquam quòd multis miseriis exposita est, nihil habet tristius, quàm quòd mortem habet certissimam, diem mortis incertissimum. Sed omnia superanda sunt, aut animi fortitudine, aut amicorum alloquiis. Nullum enim in dolore remediū præsentius, quàm curas æstúsque animi amicorum sinum effundere, quorum & consolatio & communis dolor maximam mali partem tollit. Chilonis porrò dictum extat apud Laër. l. 7. c. 4.

Bion.

Conspecto ense proiecto dixit: Quis te perdidit? aut quem tu? Ant. part. 1. Molil. ser. 48.

Diogenes.

Lugente quodam, quòd in peregri-

na terra moriturus esset dixit: Quid loqes, ô stulte? Vndecunque eadem est via ad sepulchrum. Ant. in Melis. part. 1. ser. 58.

Idem.

Cùm Speusippus, paralysi resolutus, vehiculo deportaretur in Academiam, ac Diogeni fortè obuio dixisset χαῖρε: respondit, At non tu sanè, qui cùm ad istum sis affectus modum, sustineas viuere. Sentiens, esse veri philosophi, sponte mortem asciscere posteaquam desiit esse vsui ad vitam humanam. Idque fecit postea Speusippus. Eras. l. 3. apoph.

Socrates.

Decrepitam agens vitam, in morbum cùm incidisset, & quidam interrogaret, quomodo sese haberet? Rectè, inquit, vtroque modo. Nam si fuero superstes, plures æmulatores habebo. Sin vitam excessero, plures laudatores. Ælianus libro 2. de Var. hist.

Idem.

Quodam dicente, Athenienses te morte afficiendum decreuerunt: Et ante eos, inquit, natura. Maximus sermon. 36.

Idem.

Audiens se morte mulctatum, Magna me spes, inquit, tenet, Iudices, bene mihi euenire, quòd mittar ad mortem. Sed tempus est iam hinc abire me, vt moriar: vos, vt vitam agatis. Cic. lib. 1. Tusc. quæst.

Idem.

* Ad suos iudices conuersus, Mortem, inquit, metuere, aliud nihil est, quàm falsò putare se esse sapientem. Qui enim mortem metuit, videtur ignorare quod scit, &c. Plato in Apologia.

Idem.

Iam ad mortem damnatus ab Atheniensibus, cùm forti & constanti vultu potionem veneni è manibus carnificis accepisset: admoto iam labris poculo, vxori Xantippe inter fletum & lamentationem vociferanti, innocentem eum perimi: Quid ergo, inquit Socrates, nocenti mihi mori satius esse duxisti? O immensam illam sapientiã ac constantiam, quæ in ipso quidem vitæ excessu obliuisci sui potuit. Laërtius in vita Socratis. Val. Maxim. libro 7. capite secundo, Xenophon in Apologia pro Socrate, Stob. ser. 1.

Idem.

Carceris ministrum porrigentem in poculo cicutam interrogauit, quo modo sumendum esset hoc pharmacum, quòd eius artis esset peritus, alludens ad ægrotos, qui à medicis discunt, quando & quomodo oporteat sumere quod ab illis temperatum est. cúmque puer respondisset semel totum hauriendum, si posset: deinde tãtisper inambulandum, donec sentiret grauedinem in cruribus: pòst in lecto decumbendum supino corpore, ibi pharmacum effecturum quod solet. Socrates rogauit, liceretne inde aliquid libare (quòd in conuiuiis mos sit effusa vini potiuncula, nominatim alicui deo libare) minister respondit se tantum miscuisse, quantum opus esset, hoc sermone innuens, nihil esse quod effunderetur. Tum Socrates: Sed & fas est & oportet orare deos, vt fœlix faustáque sit hæc mea migratio. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Puero illum tegente, quòd iam frigerent præcordia, ad Critonem adstantem conuersus, Debemus, inquit, ô Crito, gallũ Æsculapio, quem persoluere ne neglexeris, perinde quasi sumpta potione medica conualuisset. Nam Crito hoc summis viribus egerat, vt Socrates vitæ suæ consuleret. Adeò inerat illi viro natiua quędam vis vrbanitatis, vt moriens etiã iocaretur. Nam hanc ferunt illi fuisse supremam vocem. Ibid.

Plato.

Medicus Platoni consilium dabat, vt relicta Academia, loco pestilentissimo,

simo, in Nycæum scholam se transferret: nequaquam autem ille obtemperauit, dicens, se producendæ vitæ causa, ne in Atho quidem summitatem transmigrare velle. Ælianus l.9. de Varia histor.

Aristoteles.

Dicere solebat, ea quæ longissimo tractu à nobis absunt, nemo metuit. Nam cùm moriturum sese nemo ignoret, mortem tamen quam prope esse non suspicamur, minimè expauescimus. Stob.

Zaleucus.

* Procœmio legum suarum Locrēsibus latarum scitu digna hæc apposuit, Morituros omnes, iniuriarum quas commiserunt memores, pœnitentia inuadit, & vehemēs cupiditas qua vellent exactam sibi vitam omnem fuisse iustam. Quamobrem singulos oportet semper in singulis actionibus illud tempus adeo suis cogitationibus familiare facere, ac si præsens esset. Ita enim maximè honesti iustíque cura vrgebit. Stobæus serm.42.

Idem.

Dicebat sæpenumero, è vita migrare esse optimum, veluti è conuiuio non sitibundum nec temulentum. Stob.

Democritus.

Ægrotans cùm in lethargum incidisset, & postea rediisset ad se: Non me decipiet, dixit, amor vitæ. & seipsum è vita eduxit. Ant. in Melissa, part.1.serm.58.

Idem.

* Mortem ideo contemnendam esse dicebat, quòd frustra vitetur. Dum enim, inquit, mortem homines fugiunt, sequuntur ipsam. Stob. ser.4.

Aristippus.

Cùm naui vectus Aristippus, procellis impetentibus supra modum perturbaretur, quidam ex iis qui simul nauigabant: Númve, inquit, etiā tu metu percelleris, quemadmodum vulgus? tum ille: Prorsus, ait, nequè iniuriâ. Vobis enim de vita scelerosâ infelicíque labor est, & præsens periculum: mihi verò de felicitate & beatitudine. Ælianus lib.9. de Variā histor.

Aristides philos.

Interrogatus, quatenus deceat hominem viuere? Tātisper, ait, dum deprehendat emori præstare, quàm in tot calamitatibus viuere. Stob.

Aristides Locrensis.

Morsus à mustella Tartesia, iam moriens dixisse fertur, multò sibi iucundiorem mortem futuram fuisse, si vel ex leonis, vel ex pardalis morsu obtigisset (quandoquidem necesse fuerit aliquando mortis occasionem existere) quàm ab eiusmodi contempta bestiola. Vnde apparet eum acerbiùs ignominam morsus, quàm ipsam mortem tulisse. Ælian. libr.14. de Var. hist.

Anaxarchus.

* Dicente ei Alexando, suspendam te: Minare his, inquit, è vulgo: mea autem nihil interest, super terrámne an infra terram computrescam. Stob. ser.7.

Epictetus.

Dicere solebat, magis necessarium esse animæ quàm corpori mederi, quum præstet mori, quàm malè viuere. Anton. in Melissa, part.1. ser.58.

Æschines.

Mortem nequaquam terribilem, sed violentam affectionem circa mortem horrendam esse dicebat. Stob. ser.117.

Idem.

Gloriosè mori summam felicitatem esse dicebat, cùm omnibus ex æquo sit fatalis. Stob. ser. eod.

Epicharmus.

Emori nolo, inquit, sed me esse mortuum nihil æstimo. Cicer. libr.1. Tusc. quæst.

Theodoricus Macedo.

Audiens Lysimacum mortem sibi minitantem crudelissimam: Hæc, inquit, aulicis tuis potius minitare

Ego enim parum curo, humine, an sublimè in cruce putrescam. Cicero lib.1.Tusc. quæst. Valerius Maximus lib.6.cap.2. Seneca de Tranquillitate vitæ, cap.14.

Gorgias.

Rogatus, an libenter obiret: Minimè, inquit, sed ex hoc domicilio putrescente libenter abeo. Bruso. Stob. serm.117.

Theodorus philos.

*Lysimacho tyranno minitante ei necem, non deprecatus est, sed mortem contemnēs, Ignorabam, inquit, te non regis, sed cicutæ vim habere. Stob. ser.2.

Demosthenes.

Dum pro Athieniensibus & libertate verba faceret, & Philippus diceret, Num times ne caput abs te auferri præcipiam? Non, inquit, nam etsi ipsum loco moueris, patria immortalitate donabit. Stob.

Coriscus.

Admodum senex, cùm difficili admodum morbo liberatus esset: Apage, inquit, quàm molestè reuersus sum, iam aliquantulum vitæ progressus, quam ingredi omnino necesse est. Max. ser.4.

Agis.

Interrogatus, quo pacto quis libertatem suam tueri possit? Si mortem, inquit, contempserit. Hic metus, qui cadere dicitur in constantem virum, multos deterret à pulcherrimis facinoribus: hoc qui caret, potest vbique quod rectum est sequi, nec est quòd timeat improbos: qui vt extrema moliantur, nihil aliud possunt, quàm occidere. Plutar. in Lacon.

Idem.

Idem per insidias captus, ac præter meritum ab Ephoris condemnatus, quum ad laqueum duceretur, cōspiceretque quendam ex lictoribus flētem, ob indignitatem rei, cuius cogebatur esse minister: Desine, inquit, ô homo, vicem meam flere. Nā sic moriens præter ius & æquum, melior feliciórque sum his qui me occidunt. Hæc loquutus, vltro collum laqueo induit. Quo nemo Stoicorum docuit quid fortius, hoc ille iuuenis nō verbis, sed re præstitit, felicitatem omnem solo honesto metiens: cōsq; iudicans infeliciores, qui faciunt iniuriam, quàm qui patiuntur. Plut.

Idem.

Cùm ab Ephoro interrogaretur, num pœniteret eorum quæ gessisset, respondit, se nulla planè tangi pœnitentia consilij, cum prudentia honestóque coniuncti: tametsi non ignoraret, mortem se præmij loco relaturum. Plutarch. in Lacon. apophr.

Hippodamus.

Quo tempore Agis aduersus Archidamum aciem instructam habebat, simul cum Agide iussus ire Spartam, curaturus illic ea quibus erat opus: An non, inquit, honestius est vt pro Sparta fortem bonúmque virum præstans, mortem oppetam? Ac post sumptis armis, stánsque regi ad dextram, pugnando interiit. Consultum volebant illius senectuti, quę viribus defecta in bello non ita multum esset habitura momenti, in patria futura nonnulli vsui (excesserat enim annum octogesimum) at ipse sibi non indulsit. Plutarc. in Lacon.

Astycratidas.

Infrà de patria fortiter propugnāda.

Agesilaus.

Percontanti cuidam, qua ratione sibi pararet eximiam gloriā? Si mortem, inquit, contempseris. Nihil enim in bello præclaræ rei geret, cuius animum mortis metu occupauit. Idem affectus in omni vita mortalium, à pulcherrimis facinoribus reuocare solet. Plutarch. in Lacon.

Alcamenes.

Cuidam percontanti, quam ob causam Spartani impauidè semet exponerent periculis? Quoniam, inquit Alcamenes, pro vita timere consueuimus, non aliorum more expauescere. significans, moderatā vitæ cu-

ram

ram addere calcar ad fortiter agendum: immodicum mortis pauorem ab egregiis factis deterrere. Plutarchus in Lacon. apoph.

Thectamenes.

Postquam Ephori capitis sententiam in ipsum pronunciassent, abiit ridens, rogantibus qui aderant, an etiam contemneret Spartanorum leges? Nequaquam, inquit: quin gaudeo potius, quòd hæc mihi mulcta soluenda est; cùm eam nec induxerim cuipiam, nec à quopiam mutuò acceperim. Vir innocens, non accusauit patriæ suę leges, sed hoc felicitatis esse iudicabat, quòd mori iuberetur, qui neminem ad mortem adegisset, nec cuiquam deberet vitam nisi sibi. Facetè mortis pœnam vocauit mulctam, rem atrocem molliori vocabulo signans. Iure autem cogitur soluere pecuniam, qui eam vel extorsit ab alio, vel mutuò sumpsit. Plut. in Lac. & Cic. quæst. Tusc. lib. 1.

Theramenes.

Quum iussu triginta tyrannorum Atheniensium morti adiudicatus, porrectam veneni potionem fortiter hausisset, quòd ex ea superfuerat, sic illisit solo, vt clarum sonum ederet, reddénsq. seruo publico, qui eam tradiderat: Critiæ, inquit, propino, vide igitur, vt hoc poculum continuo ad illum perferas. Erat is Critias, è 30. tyrannis crudelissimus. Eras. l. 6. apo.

Pythagoras.

* In ædibus Milonis cum familiaribus suis assidens, accidit vt ædes ex inuidia succenderētur à quodam, qui in eum cœtum receptus non fuerat. Alij dicunt ab ipsis Crotoniatis id esse factum, metu tyrannidis. Pythagoras egressus, cùm ad agrum fabis plenum peruenisset, restitit, ac dixit, Capi præstat quàm calcare, interfici quàm loqui. Et sic à persequentibus iugulatus est. Suidas.

Cleomenes.

Percontatus à quodam, cur Spartani Diis spolia hostium non etiam dicarent? respondit, Quia timidis detracta sunt. Sensit vir fortissimus, in bello fortiter occumbendum esse, potius quàm hostibus præbenda arma: cùm honestè mori non solùm laudabile, sed salutare etiam fit. Plutarchus in Laconicis.

Callicratidas.

Apud Arginusas, quum esset nauali pugna conflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum esse ab eo loco soluere, quòd Atheniensium triremes numero longè plures essent: Quid, inquit, tum postea? Atqui fugere ignominiosum est Spartæ, ac damnosum: contrà, manentem aut mori, aut vincere, honestissimum. Gloriam vitæ anteposuit, sed publicam gentis, nō priuatam suam. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Ante conflictum peracto sacrificio, quum aruspex nuntiaret ex incensis, exercitui quidem portendi victoriam, sed imperatori mortem: nihil expauefactus, Haud penes vnum (inquit) sunt res Spartæ, me siquidē mortuo, nihilo deterius habitura est patria: sed si cessero hostibus, aliquid decedet patriæ, pro qua lubens moriar. Itaque quum Cleandrum pro se ducem designassent, naualem pugnā aggressus est, ac pugnando interiit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Percontanti quam ob causam fortes viri gloriosam mortem ingloriæ vitæ anteponant? Quoniam, inquit, alterum naturæ proprium, alterum peculiariter suum esse ducunt. Nam naturæ beneficio viuunt & ignauissimi: at honestè mori, non contingit nisi virtute præditis. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Leonidam quum Ephori percontarentur, si quid præterea rei facere statuisset? Nihil aliud, inquit, quàm verbo tenus impediturus barbarorum transitū, sed re uera pro Græcis mo-

riturus. Egregium imperterriti ductoris documentum, in causa honesta piáque nec certam mortem horrescere. Plutarch. in Lacon.

Zeuxidamus.

Ætolo quodam dicente, quòd qui studerent probitatem cum fortitudine coniungere, iis bellum esse potius cum pace: Non per deos, inquit, sed his mors vita potior esse debet. Correxit Lacon dictum Ætoli. non enim optandum bellum: sed nec in bello nec in pace libertatem tueri licet, nisi mortis terrorem abieceris. Plutar. in Lacon.

Seneca.

†Contemne mortem, ait, & omnia quæ ad mortem ducunt, contempta sunt. lib. 3. Q. Nat. c. 59.

Idem.

†Mors naturæ lex est, mors tributum officiúmque mortalium, malorúmque omnium remedium est. Optabit illam quisquis timet. Omnibus omissis hac vnum, Lucili, meditare, ne mortis nomen reformides: effice illam tibi cogitatione multa familiarem, vt si ita tulerit, possis illi vel obuiam exire. In fine libri 6. Nat. Quæst.

Idem.

†Percepit sapientiam, si quis tàm securus moritur, quàm nascitur. Nūc vero trepidamus, cùm periculum accessit, non animus nobis, non color constat: lachrymæ nihil profuturæ cadunt. Quid est turpius quàm in ipso limine securitatis esse solicitum? Causa autem hæc est, quòd inanes omnium bonorum sumus, quorum in fine vitæ desiderio laboramus. Non enim apud nos pars eius vlla subsedit: Transmissa est & effluxit. Nemo quàm benè viuat, sed quandiu curat, cùm omnibus possit contingere, vt bene viuant: vt diu, nulli. Epist.

Anonymus.

Quidam Lacon sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd morior, sed partim quòd ab imbelli sagittario, ac mulierculæ simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Victis solet esse solatio virtute præstantis viri dextra cadere. Lacedæmonij verò, quoniam ensibus pugnare solebant cominus, non putabant esse virtutis, procul missa sagitta quempiam interficere: quod idem possunt & fœminæ. Tum iniquiore animo decedunt è vita, qui rectè factorum post se relinquunt memoriam. Plut. in Lacon.

Spartanus.

Insidiis circunseptus ab Iphicrate Atheniensium duce, quum illius milites rogarent, quid in eo rerum statu esset faciendum? Quid aliud, inquit, nisi vt vos seruemini, ego pugnando moriar? Talis erat animus Catonis Vticensis, qui cæteris suasit vt suæ saluti consulerent, ipse spontanea morte turpem effugit seruitutem. Plutarchus in Lacon.

Damindas.

Cùm Philippus irrupisset in Peloponnesum, & quidam ita loqueretur, periculum est ne acerba patiantur Lacedæmonij, nisi Philippo reconcilientur: O semiuiri, inquit, quid nobis poterit acerbi accidere, qui mortem contemnimus? Plutarch. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Apud Spartanos cùm mos esset, vt quod quisque posset suffurari auferret, modò in furto non deprehenderetur: puer quidam, cùm viuam vulpeculam, quam sodales erant furati, sibi ab eis traditam seruaret, venissentque qui perdiderant, inquirendi gratia, vulpeculam sub veste abditam tenebat: verùm cùm efferata bestia latus pueri vsque ad intestina corroderet, dissimulauit tacitus dolorem, ne proderet furtum. Mox verò cùm obiurgaretur à consodalibus cur fecisset: Præstabat, inquit, fortiter immori, quàm hac nota traduci,

duci, vt ob mollitiem diceret lucrifecisse vitam ignominiosam. Plut. in Lacon.

Cercidas.

Incidens in morbum periculosissimum, libenter se moriturum esse dicebat: post mortem enim se visurum ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatæum, ex poetis verò Homerum. Ælian. lib. 13. de varia hist.

Eteocles.

Suprà de Consolatione.

Pelopidas.

Pharsali congressurus cum Alexandro Pheræorum tyranno, milites admonuerunt, duplo plus Thessalorum esse cum Alexandro, quàm ipse Thebanos haberet: Tanto, inquit, melius nobis erit, plures enim vincemus. Hoc & alteri cuidam adscribitur. Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Ab Alexandro Pheræorum tyrãno præter fœdera captus ac vinctus Pelopidas, conuicia cõgessit in fœdifragum: vt autem iratus ille dixit, Mori properas: Admodum, inquit, quo magis in te exasperentur Thebani, túque citius des pœnas violati fœderis diis pariter atque hominibus inuisus. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

Alcibiades.

Dicebat, nihil nouum esse, si Lacedæmonij intrepidè in bellis occumberẽt. Defugere enim eos hoc modo legum seueritatem & cruciatum, atque labores alacriter promptéque cum morte commutare. Ælianus lib. 13. de Varia histor.

Chabrias.

Proditionis accusatus est vnà cum Iphicrate. Cùm autem ab Iphicrate obiurgaretur, quòd cùm esset in periculo, tamen ad gymnasium iraret, solitáque pranderet hora: Ergo, inquit, si quid secus de nobis statuerint Athenienses, te squalidum ac famelicum, me verò pransum ac vnctum occident. Plut. in apoph.

Phocion.

Cùm aliis bonis viris ab Atheniensibus damnatus ad mortem, cùm carnifex cicutam apportaret & bibissent omnes, solúsque Phocion superesset, consumpto ab aliis veneno, carnifex negabat se daturum, nisi numerarentur duodecim drachmæ: tanti enim vænire cicutæ vnciam. Phocion itaque ne per illius contentionem mora fierent morti, accito ad se cuidam ex amicis: Quandoquidem, inquit, Athenis ne mori quidẽ gratis licet, quæso date huic pretium. Plut. in apoph.

Pelopidas.

Postquam Epaminondas Pelopidam liberum reduxisset, aiebat se gratiam habere Alexandro, per quem experimento comperisset, se non tantùm ad bellũ, sed etiam ad mortem bene animatum esse. Plutarc. in apoph.

Dionysius senior.

Infrà, de regnandi libidine.

Alexander.

Calanus ille Indicus gymnosophista, cùm sibiipsi manus adferre vellet, struem lignorum struxit: eámque incendens, se in ignem, contemnens mortis durum supplicium, præcipitauit. quod cum Alexander vidisset, admiratus hominis audaciam, dixisse perhibetur: Calanum potentiores se hostes bellasse ac vicisse. Alexander enim cum hominibus pugnans victor euasit, Calanus verò cum laboribus ac morte. Ælianus lib. 5. de varia histor.

Corn. Scipio.

Cùm in Africa Pompeij partes sequutus, res parum prosperè gessisset, & Hispaniam petens intellexisset nauim, qua vehebatur, ab hostibus captam, gladio præcordia sua transuerberauit. Deinde Cæsarianis militibus quærentibus, vbi est imperator? Imperator, inquit, bene habet. Suprema vox morientis declara-

Ii iij

pit animũ meliore fortuna dignum. Appian.

Gr. Petronius.

Vnà cum naue in qua vehebatur captus, Scipioni incolumitatem pollicenti, respondit, Cæsariani milites non ab aliis accipiunt, sed præstare solent salutem: quo dicto, se pugione confecit. Erasm. lib. 6. apophthegmat.

M. Cato.

Aiebat plurimum referre, vtrum quis virtutem magni æstimet, an vitam non magni faciat. Sentiens, non eos statim esse fortes, qui quouis modo vitam vel mortem contemnunt, sed qui tanti faciunt virtutem, vt huius gratia vitam alioqui charam negligant. Nam semet in vitæ discrimen coniicere, aut infelicium est, & quos vitæ iam tædet: aut immanium, & beluis similium. Plutarch. in Catone.

Bassus.

Si quid incommodi aut metus in morte esse diceretur ab aliis, morientis hoc vitium esse dicebat, non mortis. Mors enim nihil incommodi hominibus adfert, sed ab omnibus incommodis ac fortunæ miseræ procellis liberat. Senec. epist. 30.

C. Maeuius.

C. Mæuius Augusti centurio, cùm in bello ab Antonio captus esset, interrogatus ab Antonio, quomodo secum agi vellet? Occidi me iube, inquit: mori enim malo, quàm tuo beneficio viuere. Appian.

Tiberius.

Audiens quendam è reis nomine Caruilium sibi mortem consciſſe, priusquam esset damnatus, exclamauit: Caruilius me euasit. Adeò leue supplicium esse iudicabat mortem. Sueton.

Galba.

* Pisone à Galba adoptato, conspiratione facta prætorianorũ Otho Imperator salutatus est. Galbæ ad tumultum sedandum in lectica delato milites infensi occurrentes ingesserunt vulnera. Ille iugulum offerens, Agite dum, inquit, si hoc ex Repub. est. Cruribus igitur & brachiis fœdè laniatis iugulum hausit, vt crebrior fama est. Camurius xv. legionis miles. Plut. in Galba.

Caius Iulius.

* Mori iussus, quòd Caium Cæsarem verbis offendisset, ad necem vocatus à centurione latrunculis ludebat. Tum numeratis calculis dixit sodali, vide ne post mortem meam mentiaris te vicisse: & simul centurioni annuens, Testis, inquit, eris, vno me antecedere. Ceruicem inde percussori præbuit intrepidè. Seneca.

Hadrianus.

Sub mortem his versibus lusisse dicitur Hadrianus imperator,

Animula, vagula, blandula,
Hospes coméſque corporis,
Quæ nunc abibis in loca
Pallidula, rigida, vndula,
Nec vt soles dabis iocos?

Dion Cassius.

Seuerianus.

* Adriani iussu moriens, eò quòd Cõmodum successorem parum prudẽter designatum ab Imperatore dixisset, ignem petiit, & accenso thure; vos, inquit, dij testes estote nihil à me morte dignum esse commissum. Tantùm hoc precor, ne quum mori velit, possit. Dion Nicæus.

Rubrius Flauius.

Cùm à Nerone defecisset, captiuus abductus, & mox ad mortem damnatus est. verùm cùm à lictore admoneretur, vt fortiter ceruicem prætenderet, Vtinam, ait, tu tam fortiter ferias. Senec.

Anton. Pius.

Quodam die dixit amicis: Quid me fletis, ac non magis de communi morte pestilentiáque cogitatis? Philosophia docuerat hominem & mortem contemnere, & res humanas ridere. Parantibus autem abire dixit

Si iam

Si iam dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens. Facetè petiit ab amicis discedendi veniam, ac veluti peregrè profecturus iussit illos valere, submonens interim fore, vt illi præcedentem sequerentur. Capitolinus.

M. Antonius.

Cleopatra metuens Antonij sæuitiam, confugit in monumentum demissis cataractis: misitque qui dicerent, illam spontanea morte periisse. Id credens Antonius, & ipse sibi parans adferre vim, dixit, ô Cleopatra non doleo quòd te caream, nã mox vnà futuri sumus: sed quòd ego tantus imperator, fortitudine victus sum à fœmina. Victum se putabat, quòd illa prior spontaneæ mortis gloriam occupasset. Plutarc. in Antonio.

Pertinax imp.

Conspicatus milites prætorianos in se irruere: Me, inquit, milites si occiditis, neque ipsi rem magnam facitis, neque mihi sanè grauem homini huius ætatis & gloriæ, cùm humanæ vitæ finis aliquis sit necessarius. Non ignorauit imperator, semel esse moriendum: & sic non referre, quo mortis genere vltimum vitæ diem claudamus. Herodianus lib. 2.

Idem.

Cùm intellexisset tumultuari quosdam ob interfectum Commodum imperatorem, dixisse fertur: Si doletis Commodi mortẽ, nihil profectò noui fuit: quandoquidem homo natus fuerat. Herod lib. 2.

Mauricius.

*Quum Phocæ tyranni iussu Mauricij Imperatoris quinque filij mares spectante patre, necarentur, inuicto animi robore hanc calamitatem pertulit, subinde hæc verba repetens, Iustus es domine, & iudicia tua iusta sunt. Intrepidè tandẽ etiam ipse ceruicem præbuit. Cedren.

Andronicus Comnenus.

* Ab Isaacio angelo imperio euersus, atque innumera ab insana plebe mala perpessus, tandem pedibus fune alligatis suspensus, generoso animo illata opprobria tolerabat, ac mente integra ad confluentem turbam & ferocientem conuersus, hæc dixit, Domine, miserere mei: &, quid calamum contritum infringitis? Nicetas lib. 2.

Ignatius Martyr.

Ad bestias damnatus, cum iam ad supplicium duceretur, Non curo, inquit, quo supplicij genere moriar. Frumentum autem Dei cùm sim, bestiarum dentibus comminui atque subigi delector, vt panis fiam mũdus Christo, qui mihi panis est vitæ. Euseb. lib. 3. cap. 36.

Anonymus.

*Quum patris mors ei significaretur, respondit, desine loqui blasphemias. Nam pater meus immortalis est. Socrat. hist. eccle.

Hilarion.

† Lacones cum frustrà tota nocte vna quæsierant, quo tandem clara pace reperto: Quid, inquiũt, faceres, si latrones ad te venirent? quibus ille: Nudus, inquit, latrones non timet. Tùm illi: Atqui occidi potes. Possum, inquit, possum, & ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Cuius admirati constantiam, mortísque contemptum, noctis errorem confessi resipuerunt. Hieron. in vita.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum & Siciliæ rex, quum familiares, quos ipse alumnos suos appellabat, visitaret infirmos & ægrotantes, pro more audiens Gabrielem Surrentinum suauissimum & splendidissimum adolescentem ægrotare ad mortem, hominem accessit: quem cùm à mortis diro aspectu abhorrere intellexit: Nõ est, inquit, cur tantopere mortem timeas, quum hæc bene puréque morientibus fit vita, atque eius vitæ principium, quæ neque doloribus, neque metui, neque inuidiæ, neque

ærumnis vllis subiecta est, &c. Anto. Panor. de reb. gest. Alphonsi, & Æn. Syl. de dictis eius.

De morientium monitis & doctrinis.

Cyrus.

* SI quæ sunt hominum dicta memoranda, ea certè videntur quæ paulò ante excessum ab huius corporis ergastulo prolata sunt. De Cyro autem Xenophon ait eum moribundum, quum de sua felicitate, déque filiis duobus pronuntiasset, Cambysi commendasse amicos his verbis: Te quoque, mi Cambyses, scire velim, non aureum hoc sceptrum esse, quod regnum tibi conseruet: sed amici fideles regibus & verissimum & tutissimum sceptrum sunt. Cōparandi autem hi non natura nec vi, sed potius beneficentia. Filiis autem, Corpus meum, ait, ô filij, quum diem in terris supremum clausero, nec in auro condite, nec in argento, nec vlla in re alia: sed terræ quàm primùm reddite. Quid enim beatius quàm in terra abdi, quæ omnia præclara, bona omnia profert & nutrit? Postrema hæc eius vox fuit, Si benefici in amicos fueritis, etiam in hostes vobis animaduertēdi facultas erit. Valete filij carissimi, atque idem matri meis verbis renuntiate. Itidem omnes amici qui adestis & abestis saluete. Xenophon.

Augustus Cæsar.

* Supremo die amicos percunctatus est his verbis, An num vobis videtur me mimum vitæ humanę sat commodum egisse. Deinde adiecit hanc clausulam,

Δότε καὶ κρότον πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

* Vitæ tragicomœdiam ita à se actam putans, vt spectatorum posteritatis plausum sibi promeruisse videretur. Sueton.

M. Antoninus Philosophus.

* Moriens risit res humanas, & mortem contemnens ad amicos conuersus dixit, Quid me fletis, & non potius de pestilentia & communi morte cogitatis? Et quum illi vellent recedere, ingemiscens ait, Si iam me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens. Et cùm ab eo quæreretur, cui filium commendaret, ille respondit: vobis si dignus fuerit, & diis immortalibus. Iulius Capitolinus.

Seuerus.

* Eius nouissima verba hæc fuerunt. Turbatam Rempublicam vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, senex & pedibus æger: firmum imperium Antoninis meis relinquens, si boni erunt: imbecillum, si mali. Tandem subiecit,

πάντα ἐγενόμην, καὶ οὐδὲν ἐμοὶ λυσιτελεῖ.

Id est,

Omnia fui, sed nihil prodest.

Ælius Spartian.

Idem.

† Vrnam, quam sibi præperauerat cùm moriturus iussisset afferri, manibus contrectans: Tu, inquit, virum capies, quem totus orbis terrarum capere non potuit: Dion Nicæus & Xiphilinus.

Phocion.

Iniustè damnatus, quid filio dici vellet percontatus respondit, Ne memor sit iniuriæ qua ab Atheniensibus pater est affectus. Plut.

Socrates.

* In extremo vitæ suæ momento, has voces protulit: Scio etiam interfectores testimonio mihi futuros, quòd nullum vnquam hominem læserim, sed potius operam dederim, vt discipulos meos meliores efficerem. Et ad Critonem conuersus, Liberi Deo qui mihi eos dedit curæ erunt: amicos hinc discedens inueniam vobis aut similes aut meliores, ne vestra quidem consuetu-

dine diu cariturus, quādoquidem eodem vos breui estis commigraturi. Xenophon.

Theophrastus. *

* Iam moribundus interrogatus à discipulis, num quidpiam mandare vellet, respondit, Nihil quidem quod imperaret se habere, nisi quòd multa dulcia gloriæ obtentu vita mentiatur: nos verò quum viuere incipimus tum mori: & nihil inanius esse amore gloriæ. Deinde subiecit, sed este felices, studia ista, vel omittite, grandis enim eorum labor est: vel ea prosequimini, magnam enim gloriam pariunt. Porrò maior est vitæ huius vanitas, quàm vtilitas. Verùm non conceditur iam vt vobis consilio adsim: vestrûm iam est quid facto opus sit deliberare. Laertius.

Saladinus.

†Morti cùm esset proximus, iussit in hasta circumferri camisiam per totum exercitum præcone clamante: Hanc secum fert mercedem Saladinus Asiæ domitor gentium victor. Cranzius li.7.metropol.c.26.

M. Antoninus Philos.

† Cùm ab eo iam morti proximo Tribunus militum signum postularet; Abi, inquit, ad Orientem (Commodum successorem innuens) ego enim iam ad occasum propero. Xiphilinus in eius vita.

Theodosius M.

† In morbum delapsus, Honorium & Arcadium filios Imperij hæredes veram pietatem colere hortabatur: ea enim pacem conseruari, bellum extingui, hostes in fugā verti, trophæa erigi, & victoriam denique constare. Theodoretus li.5.hist.Eccl.c.25.

Constantius Imp.

† Sub vitæ finem trium se pœnitere professus est; Cædis propinquorū; collati in Iulianum tituli Imp. & mutatæ religionis; Ab Orthodoxis enim ad Arianos defecerat. Zonaras tom.3. Annal.

Theophilus Imp.

† Veritus ne se mortuo Theophobus tyrannidem inuaderet, quem iā diu suspectum habebat, ex quo à Persis Imperator fuerat salutatus, eum prope regiam in carcerem coniecit; Cúmque vitæ exitum sibi cerneret instare, iussit illum iugulari, eiúsque caput sibi afferri, cui manum imposita, capillísque apprehensis, dixit: Iam neque ego sum Theophilus, neque tu Theophobus: hísque dictis animam efflauit. Zonaras tomo 3. Annal.

P. Thraseas.

* Accepto mortis decreto, Heluidium & Demetrium in cubiculum inducit, porrectis vtriusque brachij venis, postquàm cruorem effudit: humum super spargens, propius vocato quæstore: Libemus, inquit, Ioui liberatori. Specta iuuenis (ad Demetrium conuersus) & omen quidem Dij prohibeant: cæterùm in ea tempora natus es, quibus firmare animū expedit constantibus exemplis. C. Tacitus.

Othon imp.

Iam destinata morte, Cocceium fratris filium ad se vocatum sic adhortatus est extremis verbis: ô fili, habuisse te patruum Cæsarem nec prorsus obliuiscaris, nec admodum memineris. Noluit illum prorsus obliuisci, ne desereret curam suorum, rursum noluit valde meminisse, ne mortem patrui vlcisceretur. Suet. in Othone.

Commodus.

M. Antonini filius, quum in extremis à parente moneretur, ne barbaros iam attritos sineret vires recipere: respondit, Ab incolumi quæuis paulatim negotia perfici posse, à mortuo nihil. Vera quidem sententia: sed impia vox erat, parentis extrema monita contemnentis, ac morienti velut insultantis. Sex. Aurel. Victor.

D. Ambrosius.

* Quum Stilico comes & multi nobiles eum ægrotantem hortarentur, vt boni publici causa vitæ spatiũ sibi prorogari à Demonio peteret, respondit, Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mortẽ, quoniam bonũ Dominum habemus. Paulin. in eius vita.

Vide seq. apophthegmata de morientium monitis.

D. Bernardus.

* Ægrotans, suos fratres admonuit, vt in tuto diuinæ clementiæ sinu, spei anchoram fideíque suæ per inconuulsibilem charitatem firmius radicarent. Addidit, Quia non arbitror, me magna vobis religionis posse relinquere exempla, tria vobis imitanda commendo quæ in stadio quo cucurri me pro possibilitate mea memini obseruasse. Minus sensui meo quàm alterius credidi 2. Læsus de lædente vindictã nõ expetiui. 3. Nemini scandalum facere volui: & si quando incidit, sedaui vt potui. Author vitæ.

De mortis & somni cogitatione.

Socrates.

Dicere solebat, mortem esse similem profundo somno, aut diutinæ peregrinationi. Somnus profundior adimit omnem sensum: & animus à corpore digressus, aliquando in suum domicilium rediturus est: Erasm. li. 3. apoph.

Anaxagoras.

Aiebat, duas esse mortis doctrinas: alterã tempus, antequam nati sumus, alteram somnum. Stob.

Diogenes.

Lethali somno experrectus cùm esset, ac medicus interrogaret, quidnam ageret: Rectè, inquit, habeo, Nam frater fratrem amplectitur: alludens ad Homerum, qui θάνατον, & ὕπνον germanos finxit. Laertius libro 6.

Gorgias.

Iam vicinus morti, viribus deficiẽs, sensim in somnum delapsus iacebat. Et si quis ipsum ex familiaribus interrogaret quid ageret? respõdebat: Iam somnus incipit me fratri suo tradere. Stob.

De morte generosa.

Anonyma.

Lacæna quædam, vt audierat filium incolumem, sed fugisse ab hostibus, scripsit illi: Malus rumor de te sparsus est: aut hunc dilue, aut ne sis. Præstabilius iudicauit mori, quàm cum ignominia viuere. Plut. in apoph. Lacæn.

Phocion.

Iam damnatus, cùm videret eiulare eos qui vnà morte mulctandi etiã erant: An non, inquit, ô Tudippe, pulchrum tibi ducis cum Phocione mortem oppetere? Ælia l. 13. de Varia hist. Plutarc.

Epaminondas.

Dicere solebat pulcherrimum esse genus mortis in bello mori: quòd hæc mors primùm cum laude fortitudinis coniuncta sit, modò bellum geratur pro patria: deinde breuis, nõ diu crucians hominem, aut paulatim extabefaciens. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm grauiter & ad mortem vsque in clade cruentissima vulneratus esset, prostratus humi, interrogauit milites, an clypeus suus adhuc saluus esset. vt audiuit saluum, rogauit præterea, an hostes deuicti essent? cùm & hoc audiuisset, Nunc finis, inquit, vitæ meæ: sed melius & altius initium aduenit. Nunc Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Valer. Max.

Idem.

Suprà de Fortitudine heroica, & militari.

De

De morte generosa non deflenda.

Socrates.

CRitonem orabat, ne præceptorem defunctum deploraret. Malè dictum enim non solùm in hoc ipso delinquere, sed etiā animis non nihil hoc officere Xen.

Idem.

Vxori muliebriter comploranti, dicentíque, Mi vir, innocens morieris, Quid (inquit) vxor, num me nocentem mori malles? Mors bonorum ob hoc ipsum minùs deflenda est, quòd præter meritum & occiduntur. his verò deplorandi sunt, qui ob malefacta dant pœnas: sed longè miserius est, meruisse pœnas, quàm dedisse. Eras. li. 3. apoph.

Idem.

Præclarum esse dicebat, in bello fortiter occumbere. Etenim qui sic è vita migrat, funere & sepulchro magnificentissimo honoratur. Et siue pauper quis ita decedat, laudatione non caret: siue etiam vilis quispiam & ignauus, rursus à sapiētibus viris extollitur, qui non temerè, sed multo tempore composita & consulta oratione egregiè laudant. Plato in Menexemo.

Polyænus.

Polyænus non dolendum esse propter mortuos dicebat: quādoquidem melius fit mori, quàm miserè viuere. Max. ser. 35.

Anonyma.

Lacæna quædam quum audisset, quòd filius fortiter in prælio se gerens occubuisset: Nimirum, inquit, meus erat: Non deplorauit mortem filij, sed de virtute sibi gratulata est. Cōtrà, quū de altero audisset, quòd ob timiditatem prælium detrectans, saluus esset: Nimirum, inquit, non erat meus. sentiens, non esse habendos pro liberis, qui à parentum institutione degenerassent. Plut. in Lacænarum apoph.

Alia.

Quum audiuisset, filium in prælio cæsum: Deponite illū, inquit, vt erat in ordine locatus, eiúsque locum expleat frater. Tale robur animi, quale in paucis reperias viris. Non metuit orbitatem, modò vita patriæ impenderetur. Plutarc. in Lacænarum apopht.

Alia.

Quum in publica solenníque pompa audisset filium in prælio quidem tulisse victoriam, sed ex vulnerum multitudine mori, coronam non deposuit, sed glorians comitibus dixit: Quanto pulchrius est, amica, in acie victorē occumbere, quàm in Olympiis parta victoria viuere. Quantum hæc virago dissensit à cæteris mortalibus, quibus persuasum erat, diis proximum esse, in Olympiis ferre palmam, quum ibi non ageretur certamē virtutis, sed artis & impendiorum: tum nihil esse terribilius morte: neque quicquam esse tanti, quod vitæ iactura sit emendum? Hæc nullam existimauit victoriam speciosiorem, quàm quæ patriæ quæreretur: necv llam mortem optabiliorem, quàm quæ cum hac laude contigisset. Ibid.

Alia.

Quum quidam sorori suæ narraret, quàm fortiter ipsius filius in prælio occubuisset: Quantum, inquit illa, de filio cepi voluptatis, tātum tuam doleo vicem, qui à tam honesta societate defeceris. Ibid.

Archileonida Brasidæ mater.

Post obitum filij, cùm Amphibolitæ quidā venissent Spartā, eámque inuiserent, percōtata est, num honestè, & vt Spartano dignum erat, occubuisset? illis iuuenis virtutem amplificātibus, ac dicentibus, eum in bellicis negotiis Lacedæmoniorum omnium esse præstantissimum, respondit, O hospes, honestus quidē ac stre-

nous erat filius meus, sed multos ille præstantiores habet Lacedæmon. Plut. in Lac. apoph.

Anonyma.

Quidam cùm Lacænæ matri dixisset, quàm fortiter frater in bello occubuisset: Non pudet te, inquit, non fuisse in morte tam generosa comitem? Adeò hæc mulier non molestè mortem filij tulit, vt reprehenderet ignauiam alterius filij, qui honestam mortem subire non voluisset. Plut. in Lac. apoph.

Alia.

Lacæna quædam cùm filium audisset in acie cecidisse, ait:

Plorentur timidi, mi infletus humabere nate:
Et matre hac verè dignus es, & patria.

Plut. in apoph Lacæn.

Dematria.

Suprà de Generatione.

Anonyma.

Quædam filium, qui deserto loco fugerat, hostis crudelitatem metuens interemit dicens: Haud meũ est hoc germen, quod adeò à vita abhorret, semel amittenda. Plut.

Gyrtias.

Cum Acrotatus nepos in puerorum pugna plagis ferè exanimatus esset, plorantibus aliis: Tacebitis, inquit: facto enim ostendit, cuius sanguinis esset: Alludit autẽ ad Lacedæmoniorum fortitudinem, qui mortẽ contemnentes, omnibus vitæ periculis sese obiiciebant. Ibid.

Eadem.

Eidem cùm è Creta nuntius esset allatus de morte Acrotati: Cùm ad hostes, inquit, proficisceretur, nónne futurum erat, vt aut ipse moreretur, aut illos occideret? Iucundius autem est audire, quòd mortuus est, vt & ipso & ciuitate & progenitorib. dignũ erat: quàm si iners & imbellis per omne æuum viueret. Solent auiæ tenerius & impotentius amare nepotes suos quàm ipsæ matres. Et vbi nũc sunt quæ in morte liberorum confugiunt ad laqueum: cùm Gyrtias nepotem & seminecem lugeri vetuerit, nec eundem flendum putarit, quòd fortiter pugnans interiisset? Plut. Ibid.

Anonyma.

Quædam sepeliebat filium, ad eam cùm vilis anicula accessisset, dicens, Heu fortunam ô mulier! illa subiecit: Per Geminos (inquit) bonam equidẽ arbitror. Siquidem cuius gratia filium peperi, videlicet, vt pro Sparta moreretur, id mihi contigit. Fortissima mulier, aniculæ deplorationem vertit in gratulationem. Cicer. Tusc. quæst. l. 1. Plut. in Lac. apoph.

M. Crassus.

Cùm Publius Crassi filius fortissimè in bello cecidisset, hostes caput iuuenis hastæ impositum gestantes, Romanis magnô cum contemptu ostenderunt. Quo tam tristi spectaculo nil commotus Crassus pater, qui belli dux erat, ait: Hic meus priuatus dolor est, mea hæc calamitas, cæterùm publica ciuitatis salus & gloria in vestra incolumitate sita est. Plut. in Crasso.

Seneca.

Paulina vxor Senecæ, cùm mariti mortem iam imminentem adeò grauiter ferret, Seneca, Caue, ait, hanc meam mortem amplius vt contumeliosam defleas, ne vel te minus amasse, vel gloriæ meę inuidisse videaris. Ex vita Senecæ.

Antigonus.

Quum renuntiatum esset, filium Alcyonæum in acie cecidisse, demisso vultu paulisper apud se cogitauit, mox erupit in hanc vocem: O Alcyone, serius quàm oportuit vitam morte commutasti, qui tam andacter in hostes insilieris, neque tuæ salutis, neque meorum monitorum vllam habens rationem. Putauit non esse deflendum, qui sua culpa periisset, sibíque calamitatem accersisset. ex Plut.

Galie-

Galienus Imp.

Cùm patrem Valerium audisset extinctum, vocem laudatissimam sine laude vsurpauit, dicens. Sciebam patrem meum esse mortalem. Trebell. Pollio.

De morte suorum æquo animo ferenda.

Plato.

Dicebat, in mortem amicorum quiescendum esse, partim eo quòd nondum liqueret bonum esset an malum quod accidisset: partim quòd acerbè ferenti, nihil à luctu esset commodi. Tollitur enim dolor, si quis secum consideret, quale sit quod euenit. Laërt l. 3.

Anaxagoras.

Cùm in exilio agenti nuntiata esset mors filiorum, Sciebam, inquit, me genuisse mortales. Laër. li. 2. c. 3. Cic. l. 3. Tusc. quæst. Ælian. l. 3. de Var. hist.

Xenophon.

Cùm filium suum corruisse percepisset, ne lachrymans quidem, ait: Sciebam me genuisse mortalē. Laërt. lib. 2. c. 6.

Antigonus.

†Cùm filij sui cadauer ex acie delatum videret, nec lachrymas fudit, nec colorem mutauit, sed collaudatum quod vt fortis & generosus miles occubuisset, sepulchro mandari iussit. Ælian. Var. hist. l. 3. c. 5.

Melania.

†Fuit hæc Marcelli Cos. filia, quæ cùm marito nondum humato, duos simul amisisset filios, incredibili animi constantia, ita sibi ab omni dolore temperauit: vt ne quidem lacrymata fuerit. Sed deuoluta in pedes tantum, dixit: Expeditius tibi seruitura sum, Domine, quia tanto me onere liberasti. Hieron. in Cronic. & in Epist. ad Paulam.

Lochadus.

Nuntianti quòd è filiis ipsius alter interiisset: Olim sciebam, inquit, illi moriendum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur. Plut. in Lacon. apoph.

Telamon.

Audiens filium sibi charissimum morte surreptum esse, vultu immobili, vir aduersus omnem iniquam fortunam infractus, dixisse fertur, Bene se res habet, ego enim quem genui, moriturum sciui. Cicer. lib. 3. Tuscul. quæst.

Iulianus.

Cùm iam extremum traheret spiritum, audiens suorum lachrymas, ait, Nolite deplorare ac lugere principem iam quidem moribundum, sed cælo diisq; reconciliatum. Pontanus libro 2. capite 7. de domestica fortitudine.

Franciscus Almeida.

†Cùm vnicum filium virtute ac moribus egregium, in porto Chaulensi oræ Indicæ (in qua præterea regis Emmanuelis nomine) à Mammalucis cæsum audisset, ita dolorem vultu compressit, vt illū nullius solatio indigere cuncti perspicerent. Quin ipse reliquos, ne lugerent admonebat. Se námque non diuturnam vitam, sed virtutem insignem à Deo precatum fuisse. Qui filium earum habuit, non lacrymis sed virtute amorem ostendat: illius enim cædem vlcisci statuo. Qui mihi alacrius in hoc opere perficiendo operam præstiterit, eum ego existimabo maiore caritate filio meo deuinctum fuisse. Sic incensi sunt prætoris oratione milites, támq; pertinaciter cum Saracenis & aliis Lusitanorum, & Christiani nominis hostibus dimicarunt, vt magno illis steterit generosi adolescentis interitus, multo ipsorum cruoré vindicatus. Osorius lib. quinto rerum Emmanuel.

De mortuis non lædendis.

Chilon.

VEtabat de mortuis malè loqui, quòd ignauum videretur eos incessere lingua, qui respondere non possunt: ac turpe esset, cum vmbris ac laruis luctari. Nam id est, quodãmodo sepultum refodere. Laërt. li. 1. cap. 4.

Philostratus.

Ælianus sophista scripsit in Gymnidem tyrannum. Hunc quum Philostratus Lemnius offendisset lugentem, indignabundo & concitato similem percontatus est, quid argumenti esset præ manibus: Scribo, inquit, Gymnidis accusationem. Laudarem, inquit Philostratus, si viuentem accusasses. Id enim erat viro dignum, nam lacerare defunctum, cuiuis in promptu est. Eras. lib. 1. apoph. cap. 16.

Agesilaus.

Cùm Lysandri literas & orationem de nouandis rebus, déque mutando reipublicæ statu coram exercitu legere vellet, & Lysandrum defunctum esse audiret, noluit defuncti aperire improbitatem militibus: indecorũ esse putans, simultatem exercere cum sepulto. Plut. in Lacon. apoph.

Plancus.

Postquam animaduertisset, inuectiuas quasdam orationes ab Asinio Pollione scriptas esse, quas tamen ante mortem edere nollet, nè responderetur maledictis, dixisse fertur, Cum mortuis non nisi laruas luctari. Quo dicto passim repercussit illas Pollionis orationes, vt apud eruditos nihil impendentius, teste Plin. iudicaretur: partim etiam docere voluit, mortuos ne maledictis quidẽ lædẽdos, qui iam in terra quiescant, nec audiant amplius: neque maledictis respondere possint. Plin. & Cuspin. in Consulibus.

De muliere tum mala, tum forti, temperanti & sagace.

Crates.

MVndum muliebrem dicebat esse, quod ornat fœminam: ornat autem id, quod eam reddit compositiorem ac modestiorem. Verùm id non præstat, inquit, neque smaragdus, neque purpura, sed quæcunque adderent vim ac speciem honestatis ac verecundiæ. Græcis κόσμος & mũdum sonat, & ornamentum. Inde κοσμεῖν ornare. Laërtius libro sexto, cap. 5.

Diogenes.

Conspicatus mulieres garrulas inter se colloquentes, Aspis, inquit, à vipera venenum mutuatur. Anton. in Melissa. part. 2. ser. 34.

Idem.

Inuitus mulierem in lectica, non secundum feram ait esse caueam. Alludit autem ad ferociam ac rebellionem mulierum, qua adeò excellunt interdum, vt non mulieres sint, sed in feras transmutẽtur. dignæ igitur quæ non vehantur lecticis, sed cathenis ligentur, quo viris sint mansuetiores, Laërt.

Aristoteles.

†Mulier maioris est pietatis quàm vir, sed maioris inuidiæ, & malitiosior est viro & facilius decipit. De anim. l 8.

Sextus Philo.

*Mulierem malam, inquit, decet sigillum. Maxim. sermon. de mulieribus.

Pythagoras.

* In mulierem & in ignem incidere, æquale esse dicebat. Eodem sermone.

Solon.

Solon.

* A quodam rogatus, an vxor esset ei ducenda? Si turpem duxeris, inquit, habebis pœnam: sin pulchram, habebis communem. Eodem sermone.

Aristippus.

* Mulierem paruam, sed pulchrã conspicatus: Paruum quidem pulchrum, inquit, magnum autem malum. Anton. sermon. de muliere forti, &c.

Protagoras.

* Vxorem temperantem quærere iubebat, nec formosiorẽ. Illud enim, inquit, est thesaurus qui surripi non potest, hoc autem animi opinio, siue persuasio. Eod ser.

Philo.

* Dicebat Physicos narrare mulierem nihil aliud quàm imperfectũ esse marem. Infirmiora item quodammodo esse mulierum cõsilia, nec extra res quæ sub sensum cadũt quicquam posse eas comprehendere. Eodem serm.

Philonis vxor.

* In complurium fœminarum cœtu interrogata, cur sola ex omnibus aureo non vteretur ornatu? Satis, inquit, vxori magnus ornatus viri sui virtus est. Ibidem.

Pericles.

Quum deuictis Samiis Athenas reuersus, pro concione laudasset eos qui in bello ceciderant, cæteræ matronæ redeuntem è concione coronis ac vitiis decorarunt. Elphinice verò Cimonis soror propius accedens, dixit illi, Præclara sunt ista quę gessisti, & coronis decoranda: qui nos tot fortibus viris spoliasti. Ad hæc aliáque conuicia nihil commotus Pericles, tantùm arrisit: nec aliud respondit, quàm versiculum Archilochi:

οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἠλείφεο.

id est,

Vnguento, anus cum sis, caueto inungier.

Significans, publica negotia non esse curanda vetulæ. Tam enim hoc indecorum, quàm turpe foret eam vnguentis vti. Plutarchus in Pericle.

Aristippus.

* Mulierem os exornantem animum deformem indicare dicebat. Antonius sermone de mulieribus improbis.

Philoxenus.

Suprà de argutè dictis.

Democritus.

* Sciscitatus, cur cùm magnus esset, paruam duxisset vxorem: Ego (inquit) in malo eligendo, quod minimum erat, elegi. Eodem ser.

Socrates.

*Dicebat, Quum diligere & appetere te dixerit mulier, tum ab illa magis metuendum tibi est quã cùm conuitiatur. solitus etiam est dicere, tria se mala assecutum, grammaticã, paupertatem & perniciosam vxorem: quorum duo effugissent, perniciosam verò vxore minimè. Adolescentulis cum de matrimonio consulentibus, Quemadmodum pisces, inquit, qui nondum intra nassas sunt, volunt intrare, qui autem iam intus sunt volũt exigere: sic & vos ne idem vobis accidat videte. Item Xanthippen ornatam & ad spectacula euntẽ conspicatus: Nõ, inquit, vt spectes, ô vxor, proficisceris, sed vt specteris. Eod. ser.

Protagoras.

* Interrogatus quam ob causam inimico filiam nuptam duxisset? Quia (inquit) nihil ei dare poteram deterius. Eod. ser.

Idem.

Anum exornatam conspicatus: Si (inquit) viris, falleris: si sepulchro, ornata es. Ibid.

Secundus philosophus.

Interrogatus, quid esset mulier mala? respondit: Viri naufragium, domus tempestas, quietis impedimentum, vitæ captiuitas, quotidianũ dãnum, voluntaria pugna, sumptuo-

sum bellum, belua conuiua, solicitudo confidens, leæna complectens exornata scilia, animal malitiosum, malum necessarium. Max. ser. 9.

Anonymus.

Lacon quidam cùm vxorem satis pusillam duxisset, rogatus cur hoc fecisset? E malis, inquit, quod minimum est, elegi. Plut.

Menander.

✝ Cùm multæ in terra feræ sint, omnium maxima mulier fera est. In hypobolimæa. Stob. serm. 73.

Euripides.

✝ Ardua res est, contra reptiles bestias remedia præbuisse Deos, sed nullus contra mulierem malam remedia adhuc inuenit. In Andron.

Gorgo.

Dicente hospite quodam, Solæ vos Lacænæ viris imperatis: respondit, Nos quidem solæ viros parimus. Idem.

Cyperiæ mulieres.

Quum Cyperij aduersus Astyagẽ Medorum regem infeliciter pugnassent, mulieres in vrbem fugientibus obuiam ierunt, ac nudatis ventribus: Quò, inquiunt, ignauissimi ruitis? An nescitis, vos huc iterum intrare non posse, vnde semel naturæ lege egressi fuistis? Inuerso ordine matres animant mares, quæ solent à periculis auocare. Erasm. l. 8. apoph.

Alexander.

Antipater constitutus ab Alexandro Macedoniæ præfectus, quum ad Alexandrum scripsisset Olympiadis matris ineptias atq. importunitates, commotus Alexander, ait: Grauem pensionem pro decem mensibus, quibus in vtero eius fuisset, matrem à se exigere. Plut.

M. Cato.

Illud sæpe in vita se pœnituisse dixit, si quid arcani fœminæ credidisset. Est quippe loquacissimum animal mulier, non facilè retinens ea quæ in aurem dicta sunt. Plutarch. in Catone.

Idem.

Obiurgans aliqundo mulierũ impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, non omnibus hominibus, nobis autem vxores. Hoc modo colligens, mulieres rerum omnium esse dominas. Plut. in Ro. apoph.

Seneca.

✝ Tanta quosdam, inquit, dementia tenet, vt contumeliam sibi posse fieri putent à muliere. Quid refert quot habeat lecticarios, quàm oneratas aures, quàm laxam sellam? Atquè impudens animal est, & nisi scietia accesit, ac multa eruditio, ferarũ cupiditatum incontinens. Lib. in Sap. non cadere iniuriam.

Cleopatra.

Cùm Augustus Cleopatram inuiseret, exigerétque ab illa rationes: Seleucus, vnus ex procuratoribus ipsius, indicauit aliquid esse subtractũ ab ipsa. Illa in procuratorem insiliit, & arrepto hominis crine crebris ictibus pulsauit os Hæc quum Augustus ridens conatus esset inhibere, illa: An non, inquit, permolestum est, ô Cæsar quum tu me digneris inuisere; seruos meos heram incusare, quòd non nihil muliebrium ornamentorũ subtraxerim, non ea quidem mihi, sed vt Octauiæ & Liuiæ munuscula dem? Hoc commento persuasit Cæsari, se de vita cogitare quum mori decreuisset. Plut. in Ant.

Iulia.

Iulia Augusti Cæsaris filia à parente castigata, quòd cum adolescentibus luxuriosissimis procacius ambularet, respondit: Hi mecũ senes fient, licet modò sint iuuenes. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

Poppea.

Poppea, quæ postea Nerónis vxor fuit, quærens sibi matrimonium, & Octauiæ disidium fieri, quod fieri non speraret incolumi Agrippina,

cre-

crebris in eam criminibus vsa,& aliquando per facetias principem Neronem pupillum vocabat, qui iussis alienis obnoxius, non modò imperij, sed etiam libertatis indigeret. Tacitus.

De multiloquio.

Vide apoph. de Garrulitate.

De munere exiguo non contemnendo.

Aristippus.

Reprehensus à quodam, quòd Socratis discipulus, contra Socratis morem pecuniam acciperet: Meritò, inquit, hoc facio, nam Socrati plurimi diuites amici mittebant triticum & vinum, è quibus pauca in vsus necessarios reseruans, remittebat reliquum. Nimirum habebat ille dispensatores Atheniensium primos: ego verò Eutychidem, seruum meum emptitium. Significabat, se nihilominus contemnere pecuniam, quàm Socratē: sed illi fuisse largiores amicos: Laert. l.2.c.8. Hoc colore se possent & hodie quidam excusare, profitentes summum pecuniæ contemptum, cum apud amicos habeant depositam pecuniam, quòd olim habeant benignos peni curatores, nunc esurituros satis, si nihil sit alicubi repositum nummorum. Erasm.

Diogenes.

Cuidam exprobranti, quòd à Philippo rege pallium accepisset, Homerico versiculo respondit:

Οὔ τοι ἀποβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα: id est,

Non sunt reijcienda insignia munera diuum.

Quod Homerus de forma corporis, quæ Deorum munus est, scripsit, hoc Diogenes detorsit ad pallium à rege datum. Laer. li.6.

Artaxerxes.

Artaxerxi, iam siti deficienti, Petisbarzenes eunuchus, cùm aliud non liceret, à rustico quopiam sordidum vtrem detulit putris aquæ cotylas octo continentem. Eam aquam cùm rex totam ebibisset, rogatus, Ecquid illi placuisset ille potus? Deos testatus est, se nunquam vinum potasse iucundius, nec vllam aquam quamuis purissimam, sibi visam suauiorem. Ac pòst nactus eum hominem, qui eunucho aquam dederat, è paupere diuitem fecit. Tanti refert in tempore dare munus. Erasm.

Idem.

Suprà de Agricultura & beneficentia.

Seneca.

† Non quanti quæque sint, sed à quali dentur, perspiciendum. lib.1. de benef. c.9.

Carolus V.

† Secesserat fessa iam ætate, in Sodalium Hieronymianorum cœnobium, in agro Placentino: ad quem salutãdum, & inuisendum Fran. Borgia venit. Triduum cum Cæsare versato, iámque itineri accincto, ducentos aureos eleemosynæ vice dandos Carolus curauit: modicum id esse testatus: sed se iam bonis exutum priuatam personam sustinere. Cuius si status, conditionisque respectum haberet, nunquam alias maius à se beneficium accepisse agnosceret. Ribadeн. in vita Fran. Borg. lib. 2. ca. 12.

De munerum corruptela.

Socrates.

Dicebat, Archelaum quadraginta minas in domū suam impendisse, eò ducto mercede Zeuxide He-

racleota, qui picturis eam exornaret, in seipsum verò nihil. Et ob hanc causam multos è longinquis terræ partibus magno studio contemplandæ domus causa venire: ipsius verò Archelai gratia, neminem in Macedoniam proficisci, nisi si quem forte persuaderet, pecuniis & muneribus inescaret: quibus tamen honesti bonique viri capi non possent. Ælian. l. 14. de Varia hist.

Corydus.

Cùm Demosthenes ab Harpalo poculum ingēs dono accepisset: Hic, inquit Corydus alios Acrocothonas, hoc est bibulos appellat, cùm ipse magnam pateram attraxerit. Corthon cyathus est fictilis, attrahit qui accipit donum, & attrahit vinum qui bibit. Eras. l. 6 apoph.

Callicratidas.

Suprà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Agesilaus.

Quoniam Persarum numisma sagittarium habebat insculptum, ex Asia discedens Agesilaus rex, aiebat, Se triginta sagittariorum millibus à rege Asia depelli, tot enim Daricorum aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, & in plebis moderatores distributis, Timocrate effecerat, vt populus hostilem animũ aduersus milites susciperet. Plutarc. in Lacon. apophth.

Cyrus iunior.

Lacedæmoniis vt secum societatem inirent, potius quàm cum fratre, hac oratione sese commēdauit, Aiebat sibi cor longè grauius esse, quàm fratri: plus illo meri bibere, meliúsque ferre quàm illum. Nam illũ vix in venatu posse in equo sedere, vt non excutiatur: in reb. acerbis, ne in sella quidem. Sciebat enim, Lacedæmoniis inuisos esse molles ac timidos. Hortabatur insuper vt viros ad se mitterent: pollicens, se peditibus daturum equos, equitibus currus: agrum possidentibus, se daturum vicos: vicos qui haberent, eos se facturum vrbium dominos, cæterum auri argentique vim tantam, vt non possent numerare, sed pendere cogerentur. Nimirum hoc erat quod dixit Artaxerxes regalius esse addere quàm adimere. Plutarch. in Reg. apophthegm.

Xerxes.

Suprà de Humanitate.

Philippus.

Idem Alexandrum filium obiurgans, quòd largitionibus Macedonum beneuolentiam consectaretur: Quæ te malum, inquit, ratio in istam spem induxit, vt eos tibi putes fore fideles, quos pecunia corruperis? An tu id agis, vt Macedones te non regem suum, sed præbitorem putent? Cicero lib. 1. Officiorum. Val. Max. libro 7. c. 1.

Idem.

Cùm arcem quandam valde munitam capere destinasset, atque exploratores retulissent prorsus esse difficile, atque adeò etiam impossibile, percontatus est, num vsque adeò difficile esset vt nec asinus auro onustus posset accedere? Significās, nihil esse tam munitum, quod auro non expugnetur. Quod ipsum poetæ significarunt fabula Danaes, à Ioue stupratę, sed deo in aurum verso. Flaccus,

Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat castra potentius
ferro.

Plutarchus in apoph. item Cicero in epist. ad Attic.

Bias.

Suprà de Beneuolentia.

Phocion.

Harpalus, ab Alexandro fugiens, magno cum auri pondere Athenas venit, ibíque cùm multos muneribus ad se allexisset, ad Phocionem etiam septuaginta talenta destinat. Phocion verò ad nuncios conuersus Auferte isthæc (ait) hominum improbissimi, meóque nomine mœrorem

ètes hecùmque renunciate Harpalo, nisi à corrumpenda ciuitate manum abstineat. Phocion.

C. Petitius.

Audiens Romanos acceptis muneribus pristinum nomen & decus amisisse: Vtinam, inquit, ad illa tempora me fortuna seruasset, & nunc essem natus, quando Romani dona accipere cœpissent. Non profectò passus essem eos imperare diutius. Cic. l. 2. Offic.

M. Cintius.

Legem cùm tulisset, qua causidici munera ob agendam causam percipere prohibebatur: hàncque rem C. Centio molestè ferret, prodissétque, ac satis contumeliosè dixisset, Quid fers Cintiole? Vt emas, inquit, Cai si vti velis. Quasi dixisset: Quia accipere munera gratis prohiberis. Bruso. l. 2. c. 2.

C. Cæsar.

Sylla præturam adeptus, comminatus est Cæsari se sua in illum potestate vsurum: Iure, inquit Cæsari ridens, tuam potestatem appellas, quã tuo ære mercatus es. Notans Syllam, quòd eum magistratum largitionibus sibi parasset. Erasm. l. 1. apophth.

Iugurtha.

Suprà de Auaritia.

Alphonsus.

Magnopere laudare solebat dictũ nescio cujus, hostibus fugientibus pontem argenteum extruendum esse: quòd putaret, hostes pecunia sollicitandos, vt ab acie discederent. Erasm. l. 8. apoph.

De munerum contemptu.

Socrates.

Alcibiades ambitione quadam munificus, cùm plura magnáque munera Socrati dono misisset, & Xantippe admiraretur donorum amplitudinem, éáq; cuperet eum accipere, Socrates dixisse fertur: Imò nos certemus liberalitate cum Alcibiade, & ea quæ mittuntur ab ipso non capiamus, quadam munificentiâ. Ælian. l. 9. de Varia hist.

Idem.

Cùm quis Socrati diceret, magnũ esse compotem eorum fieri, quæ quis cuperet: respondit: Sed multò maius est, ne cupere quidem ab initio. Ælia. l. 6. de Var. hist.

Idem.

Cùm Alcibiades spatiosam aream dono offerret Socrati, in qua sibi domum ædificaret: Quid, inquit, si mihi calceis opus esset, nũ corium mihi dares, vnde mihi calceos conficerẽ? Et si dares, an non ipse ridiculus essem si acciperem? Hac similitudine munus inutile recusauit. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Obiurgatus ab vxore Xantippe quòd multa mittitantibus amicis, nihil acciperet, dixit: Si omnia quæ dantur, statim acciperemus, ne si peteremus quidem in posterum, vt darent, habituri essemus. Stob. serm. de Prudentia.

Idem.

Archelaus rex Socratem ad se vocarat, multa pollicens: Socrates respõdit, se nolle ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cum illi reddere paria non posset. Hoc dictum improbat Seneca: quòd philosophus persuadens auri argentíque contemptum, plus dat, quàm si det aurum & argentum. Erasm. Rot. 3. apoph.

Idem.

Cùm Aristippus Socratis discipulus, ex quæstu quem Socraticorum primus facere instituit, præceptori misisset viginti minas, remisit illicò Socrates ad illum pecuniam, dicens: ipsius genium hoc nequaquam permittere. Dicebat enim Socrates, sibi peculiarem esse dæmonem, à quo probiberetur arcano signo, si quid

tentaret parum honestum. Genium autem illum, opinor fuisset rationẽ. Atque interim ciuiliter indicauit Aristippo, sibi non probari, quod philosophiam doceret mercede, eóque donum ceu sacrilegio partum reiecit. Erasm. lib. 3. apophth.

Aristoteles Cyren.

Oblata ab hominibus munera non accipienda esse putauit: Et eam quidem ob causam, quòd munerum acceptorum molestias habiturus sit, vt rependat: aut si omnino non referat, in ingratitudinis reprehensionem facillimè incidat. Ælian. libr. de Varia histor..

Demetrius Cynicus.

Quum Cæsar ducenta talenta ei attulisset, ridens reiecit: Si tentare, inquit, me constituerat, toto illi fui experiendus imperio. Brus. lib. cap. 9. ex Sen. de benef. lib. 7. cap. 11.

Ephialtes.

Pauperrimus fuit, attamen quum amici decem talenta ipsi dono darent, non accepit: Hæc, inquiens, me cogerent, si quidem reuerenter vos haberem, aliquid præter ius concedere: sin minus vos obseruarem, ingratissimum haberi. Ælian. lib. 11. de Var. histor.

Iulius Græcinus.

Pecuniam ab amicis ad ludorum impensam conferentibus acceperat, sed magnam pecuniam missam à Fabio Persico non accepit. Obiurgantibus autem, quòd non accepisset: Ego, inquit, ab eo beneficium accipiam, à quo propitiationem accepturus non sum? Qúmque illi Rebilius, consularis homo, eiusdem infamiæ maiorem summam misisset, & instaret vt acciperet, Rogo, inquit, ignoscas: à Persico enim non accepi. Seneca.

Anacreon.

Posteaquam à Polycrate tyranno quinque talentorum acceperat munus, insomnes duas egit noctes, indéque cogitatione sollicitus, reddidit ea, dicens: Non tanti ea sibi esse, vt tanta cura vexari vellet. Ælian. & Stob.

Lycurgus.

Suprà tit. de Integritate vitæ.

Agesilaus.

Cùm in Lydia Tissaphernen fugasset, ac quamplurimis interemptis, iam in agros regios fecisset incursionem, rex Persarum per legatos, quorum præcipuum Tithraustes, ingentem pecuniarum vim vltrò ad illum misit, petens vt à bello desisteret. Agesilaus spreta pecunia respondit: Pacis quidem tempore Reipublicæ vigere authoritatem, vt ius habeat decernendi, quod ad tuẽdam ciuitatis tranquillitatem censuerit conducere, belli verò tempore non item. Sibi verò iucundius esse, si milites suos ditet, quàm si ditescat ipse: præterea se pulcherrimum ducere, si Græci non munera caperent ab hostibus, sed armis pararent spolia. Vox excellentis animi, qui non aliud virtutis præmium ambiret, quàm gloriam: nec pacem hosti venderet, fraudato milite. Plutarch. in apoph. Lacon.

Alcamenes.

Alcamenem Teleclri filium quum quidam interrogasset, Cur munera à Messeniis oblata non accepisset? respondit: Quoniam si accepissem, cum legibus pacem habere non potuissem. Quo dicto docuit, munera nequaquam esse accipienda, quæ legibus & Reipub. aliqua saltem ex parte obesse possunt. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Mæander Samiorum tyrannus ob incursionem Persarum profugerat Spartam, ostendítque quantam pecuniarum vim secum apportasset, & quantum Cleomeni vellet largiri. At Cleomenes ipse quidem nihil accepit, sed veritus ne quid aliis ciuibus donaret, adiit Ephoros, dixítque, satius esse si hospitem suum Samium è Peloponneso submouerent, ne cui Spar-

Spartano persuadeat, inquit, vt fiat malus. Ephori verò Cleomenis consilio parentes, eodem statim die promulgarunt edictum, vt Mæander Peloponneso decederet: Quantus in hoc homine diuitiarum contemptus, à quibus non secus atque à præsentissimo veneno timuit ciuibus suis, cùm plerique non aliter existiment beatas ciuitates, quàm si quàm maximè abundent opibus. Hunc Mæandrum Herodotus lib. 3. Mæandrium appellat. Plut.

Gorgo Cleomenis filia.

Quum Aristagoras Milesius Cleomenem ad bellum pro Ionibus aduersus regem Persarum suscipiendum hortaretur, magnam pecuniarum vim pollicens, quantóque magis ille recusabat, tanto plus adderet promissæ summæ: Pater, inquit, corrumpet te hic peregrinulus, ni ocyus eum ædibus extruseris. Plutarch. in apoph. Lacon.

Callicratidas.

Cùm Cyrus stipendium misisset militibus, Callicratidi seorsum xenia, amicitiæ monumenta: stipendium quidem accepit, xenia verò remisit. negans sibi cum ipso priuatam habendam amicitiam, sed quam haberet publicam cum Lacedæmoniis omnibus, eadem illi secum quoque intercedere. Quid hoc animo incorruptius, qui totus ad Reipubl. commoda spectabat? Idem.

Pelopidas.

Cùm obiurgarét eum amici, quòd pecuniariæ rei ad vitam tuendam conferentis nullam curam gereret: Et, inquit, mehercule res vtilis est: verùm huic Nicomedi, intento digito in hominem quendam claudum & mutilum. Ælianus lib. 11. de Varia hist. Plut.

Epaminondas.

Pauper quidem erat, sed quum Iason ei quinquaginta auri talenta mitteret: Iniuriam, inquit, mihi facis. Sed quinquaginta drachmas à ciue mutuatus, vt essent pro viatico, profectus est in Peloponnesum. Cùm verò nuntium allatum esset, satellitem eius pecunias à captiuis cepisse, Mihi, inquit, da scutum: Tu verò tibi cauponam eme, in qua viuas. Nō enim vlterius pericula subire voles, cùm diues sis factus. Plut.

Idem.

Suprà de Diuitiarum contemptu.

Idem.

Cùm legati venirent ferentes munera animo corrumpendi, ad prandium eos venire iussit prius, vt in eodem causam aduentus explicarent. Apposita est igitur mensa vilis, bibebántque vinum acidum. Subridens igitur Epaminondas, ad legatos ait: Abite, & domino vestro mea prandia narrate: quibus me contentum, non facilè suis muneribus ad proditionem alliciet. Stobæus serm. de Prudentia.

Idem.

Cùm Artaxerxes Persarum rex ipsi tria Daricorum millia misisset, Diomedontem Cyzicenum asperius increpauit, si tantam nauigationem suscepisset, corrupturus Epaminondam, cúmque iussit hæc verba ad regem referre: Si faues commodis Thebanorum, habiturus est Epaminondā amicum gratis: sin minus, hostem. Plut. in apoph.

Phocion.

Cùm à Menillo oblatam pecuniā contempsisset, rogatus ab illo causam, cur saltem filio sumendam non permitteret? respōdit, Si filius vitam moresque composuerit, viuet ille quidem paterna hæreditate contentus: Si verò prodigus & immodestus fuerit, ne argentum quidem hoc satis futurum est. Plut.

Idem.

Alexander Macedonum rex centum talenta dono miserat Phocioni, is verò percontatus est eos qui pecuniam adferebant: Quid ita, quum essent Athenienses permulti, sibi vni

illa mitteret Alexander? Illis respondentibus, Quoniã vnum te iudicat virum & honestũ & bonũ Ergo sinat, inquit, me talem & haberi & esse. Vt scitè arreptũ ab illis argumẽtum torsit ad occasionẽ recusandi muneris. Iam quis hîc non admiretur incorrupti pectoris sinceritatẽ? Pauper erat Phociõ, nec doni magnitudine quicquã mouebatur. Simul autẽ indicat, illos qui quum Rempublic. administrent, tamen à capiundis muneribus non temperant, nec bonos esse viros, nec tales haberi debere. Plutarch. in apoph.

Alexander.

Ciuitas quædam vt ab armis Alexandri quietem haberet, obtulit illi partem agrorum, & præterea rerum omnium dimidium. Cui sic respondit: Hoc animo veni in Asiam, non vt acciperem quod dedissetis, sed vt vos haberetis quod reliquissem. Plut. in Alexandro.

Xenocrates.

Quum Xenocrati Chalcedonensi ingentem pecuniarum summam misisset, ex ea philosophus tres tantùm minas recepit, & reliquũ referri iussit, dicens: Ipsi pluribus esse opus, qui plures aleret. Laer. lib. 4. cap. 2. Stob. sermone 3.

Idem.

Alexander ad Xenocratem legatos misit cum aliquot talentis, quos ille in Academiam perductos parca tenuíque cœna excepit. Postridie interogantibus, cui vellet adnumerari pecuniam? Quid? inquit. Itáne vos ex hesterna cœna non intellexistis, me pecunia non indigere? Philosophus ethnicus reiecit à ditissimo liberalissiméque rege vltrò delatam ingentem pecuniæ summam: & nunc pro sanctis haberi volunt, qui extremam professi paupertatem in tantum vt horreant etiam ærei nummi contactum, non aliter quàm viperæ, non referendis artibus venãtur diuitum ac pauperum liberalitatem. Laërt. lib. 4. cap 2. Cicero lib. 5. Tusc. quæst.

Dionysius senior.

Corinthiorum legati cùm ad Dionysium seniorem missi essent, & is pro more amplissima dona obtulisset, recusarunt planè, eo quòd lex esset apud ipsos vetans ne legatione fungentes munera acciperent à principe. Quibus Dionysius respondit, Rem profectò absurdam facitis, qui, quod vnum bonum habet tyrannis, hoc tollitis, dum docetis, etiam beneficium à tyrannis accipere periculosum esse. Grauem rex iudicabat contumeliam esse, oblata recusare munera, cùm hæc vnica re tyranni aliis se commendare possint. Plut. in apoph.

Cimon.

Quendam barbarum è Persis Athenas aiunt cum magna auri copia venisse, Cimonísque domum adiisse, & ob tutelam phialas duas, alteram Daricis, alteram argenteis plenas obtulisse. Conuersum verò ad eum Cimonem subrisisse rogasséque barbarum, mercenariúmne an amicum Cimonem habere vellet? cùm autem respondisset, amicum: Abi igitur, inquit, tuáque isthæc tecum munera defer. Ego enim amicitia tua fretus, hisce cùm opus fuerit liberaliter vtar. Plut.

M. Curius.

Samnites, posteaquàm à M. Curio deuicti essent, venerunt magnam ei vim auri offerentes. verùm Curio cùm fortè ad focum sederet, & ex cado ligneo rapas comederet, Sãnitum legatis respóndit: Nihil opus est auro talem cœnanti cœnam. Alij autem respondisse scribunt: Ego malo aurum habentibus imperare, quàm vt alij mihi aurum accipienti imperent. Plutar. in Rom. apoph. Plin. de Viris illustr. cap. 33. Cicero in Catone maiore.

C. Fabricius.

Samnites cùm ad C. Fabricium impera-

imperatorem populi Romani venissent, grandem offerentes pecuniam: Fabricius planas manus ab auribus ad oculos, & infrà deinceps ad nares & ad os, & ad gulam atque inde porrò ad ventrem imum deduxit, & legatis ita respondit: Dum illis omnibus membris, quæ attigi, obsistere & imperare possum, nunquam quicquã deerit. Propterea pecuniam, cùm nihil mihi vsui sit, non accipiam ab iis, quibus eam vsui esse scio. Higinius lib. de vita, rebúsque illustrium virorum, Gellius lib. 1 cap. 4. & 14.

Idem.

Fabricio cũ Pyrrhus pro redimendis captiuis multum auri emisisset, aurum quidem non accepit. Postridie verò Pyrrhus maximum elephantum emisit, qui ignaro Fabricio à tergo subitò barriens appareret: Id vbi factum est, respiciens Fabricius, ac ridens: Me, inquit, nec aurum heri, nec hodie belua fecit attonitum. Sensit, Pyrrhum hoc de industria egisse, vt quoniam auro bonísque verbis deliniri non poterat, immani voce beluæ terreretur. Sed expertus est Pyrrhus, animum vndequaque inexpugnabilem. Plut. in apoph.

Idem.

Cyneæ Pyrrhi legato, magnam auri vim dono offerenti, respondit: Se malle imperare aurum habentibus, quàm habere aurum. Erasm. libro 6. apophtheg. Simile cum eo, quod Curio ab aliis tributum paulò antè retulimus.

Hermisdas.

† Insignis erat & honoratus in aula Varanis regis Persarum, à quo cùm splendidis vestimentis ornatus esset (eum enim Rex beneficiis expugnare conabatur) excãdescens tunicam exuit & abiecit: Si huius, inquit, gratia, me religionem longè optimam mutaturum putas, munus tuum vnà cum impietate tibi habe. Rex tam forti animo virum suspexit quidem, sed è regia nudum exegit. Niceph. li. 14. ca 20.

Cyranienfis.

M. Bruto cùm tota ferè sese dedisset Lusitania, sola vrbs Cyania pertinaciter arma retinuit. Verùm cùm tentaretur per Bruti legatos, vt data pecunia se darent Bruto, Cyaniensis populus vno ore respondit: Sibi ferrum esse à maioribus relictum, quo libertatem patriæ tuerentur: non aurum, non munera, quibus ab hoste se redimerent. Recitat Erasmus libro 8. apoph.

Vide de Diuitiarum contemptu.

Spartacus.

Spartaco in Crassum omnes mouenti copias, quidam equum dono obtulit. At ille: Si vicero, inquit, plurimos ex hoste equos habiturus sum: si victus fuero, nec hic mihi futurus est vsui: simúlque cum dicto, equum gladio transuerberatum interemit. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Alphonsus.

Suprà de Belli studio.

De mundo.

Thales.

INterrogatus, quid omniũ esset pulcherrimum? respondit, Mundus, est enim opus Dei, quo nihil pulchrius est, Eras. 7. apoph. ex Laert. lib. 1.

Demonax.

Cùm quidam exquirerent, an mundus esset animatus, & rursus an globosus? Vos, inquit Demonax, de mundo soliciti estis, at vestram ipsorum immundiciem non curatis. Anton. part. 2. ser. 77. Melissæ.

Macarius.

† Transmissurus Nilum cum altero Macario, eodem pontone, quo Tribunus magno apparatu, & fastu vehebatur, cùm vtrumque pannosum & squallidum esset intuitus: Beati estis, inquit, vos qui mundum illuditis. At Macarius (vt erat vrbanus) Nos quidem, inquit, mundum

illudimus, sed vos mundus. Pallad. in hist. Lausiaca, ca. 20.

De musica.

Socrates.

NAtu iam grandior, cùm inter pueros fidibus canere disceret, obiurgantibus respõdit: Nequaquam absurdum esse discere ea, quæ prius nesciuisset communi vitæ tam vtilia & necessaria esse. Tanti fecit musicam vir sapientissimus, vt iam grandæuus discere nequaquam erubesceret. Erasm li. 3. apoph.

Solon.

Cùm eius nepos ex fratre inter pocula carmen quoddam Sapphus cecinisset, delectatus est illa cantilena, & iussit adolescentem vt eam se doceret. Cùm autem quidam interrogasset, quã ob causam hoc desideraret? respondit, Vt postquam ipsam didicero moriar. Ælian. de Var. hist.

Antisthenes.

Quum in conuiuio quidam diceret Antisthenis, Cane tibiis: Tu mihi eas infla, inquit. Non recusauit obsequium, si ille vicissim obsequeretur. Sed interim indicauit, non esse philosopho decorum, tibiis canere. Laert. libro 6. cap. 1. Brus. libro 4. cap 17.

Stratonicus.

Aliquando trophæum quum erexisset, hunc inscripsit titulum: Aduersus male canentes cithara. Notans, tales vbique quàm plurimos esse, quos ipse vicisset. Erasm. 6. apophth. ex Athen.

Agesilaus.

Cuidam Agesilaum roganti, quam ob causam Spartiatæ ad tibiarum cãtum inituri prælium exercerentur? Vt quum ad numerum, inquit, incedunt, appareat qui formidolosi sint, qui fortes. Nam anapæstorum ictus strenuis addebant animum, vehementer periculosis pallorem ac tremorem incutiebant. Itaque quum pes non responderet ad modulos tibiarum, prodebatur ignauorum imbecillitas. Magni siquidem refert, vt dux perspectos habeat militum suorum animos, quo norit qui sint à prælio submouendi, aut qui qua parte exercitus collocandi. Plut. in Lacon. apoph.

Alexander.

Quum Alexander etiamnum pubescẽs citharæ daret operam, & præceptor artis subinde moneret quam chordam quomodo pulsare deberet: & puer parum obsequens doctori dixisset, quid si hanc pulsarem? Citharœdus lepidè respondit: Si isthuc quæris, tanquam mox rex futurus, nihil refert: si vt artifex futurus, plurimùm interest. Eras. l. 8. apoph.

Nero.

A Mathematicis audierat, fore vt aliquando deiiceretur imperio, cóq; Græcum Iambicum dimetrum identidem vsurpabat.

τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει:

Terra quamuis artem alit.

Putans, se tantum profecisse in arte canendi, vt etiam si exigeretur, in quauis ratione ob musices peritiam posset haberi in pretio. Quumque imminentibus qui illum insequebantur, de salute desperans, cogitaret sibi vim adferre, subinde dicebat: Quãtus artifex pereo. Suetonius.

De musica contempta, & Musicis, tum peritis tum imperitis irrisis.

Antisthenes.

QVibusdam admirantibus Ismeniam, quòd esset insignis tibicen: Nequam, inquit, hominem esse oportet. nam si bonæ frugis esset, nõ esset egregius tibicen. Indicabat eos non posse bonos viros euadere, qui tan-

tantum operæ eiusmodi artibus impendissent Plut.in vita Periclis Pontan.li.5 ca.1. de Prudentia.

Diogenes.

† Grāmaticos admirabatur, quòd cùm Vlyssis mala requirerent, sua ignorarent. Musicos item arguebat, quod cùm lyræ chordas congruè aptarent, animi mores inconcinnos haberent. Laer.li.6.c.2.

Anteas.

Quum Ismeniam tibicinem optimum in bello cepisset, iussit illum canere, ac cæteris admirantibus, ipse iurauit per ventū & acinacen, sibi iucundius esse, audire hinnitum equi. Plut.in apoph.

Ismenias.

Canebat in sacrificio, quúmque non litaretur is qui conductus fuerat arreptis tibiis canebat ridiculè, & hoc canente litatum est. Incusantibus autem iis qui aderant: Diuinitus, inquit, contingit venustè canere. Hic Ismenias ridens: At me (inquit) canente dij voluptate capti commorabantur: te verò festinante illos abigere, arripuerunt hostiā. Refert Plutarchus Symposiacôn libro secundo. Conductitius ille sibi laudem arrogabat, quòd ipso canēte litatū sit, quasi dij magis delectati sint ipsius cantu quam Ismeniæ. Id lepidissimè retorsit Ismenias: ideo non fuisse litatum, quòd dij gaudentes erudita musica, diutius amarent adesse sacrificio. At quum ille tam ridiculè caneret, quasi studeret deos abigere, ne vacui recederent, arripuerunt victimam.

Diogenes.

Suprà de Doctrina factis dissentanea.

Idem.

Citharœdum imperitum, obesóque corpore, & ab omnibus vituperatum, solus Diogenes laudabat. Demirantibus quam ob rem id faceret: Laudo, inquit, quòd quū talis sit, maluerit se cithara, quàm latrociniis exercere: significans illū corpore validum, ingenio rudem, latrociniis aptiorem esse quàm musicæ. Locus est ab inexpectato. Laërt. li.6.

Idem.

Alterum citharœdum, quo quoties caneret, ab auditoribus deserebatur, obuium ita salutabat: Salue galle. Quum ille offensus salutationis nouitate diceret, Quid ita? Quoniā, inquit, cantu tuo excitas omnes. Iocum captauit ex ambiguitate verbi Græci. ἐγείρειν enim dicitur, & qui excitat dormientem, quod solēt galli gallinacei malè canentes: & qui sedentem excitat vt surgat, quod ille solebat. Laer.li.6.

Idem.

Cuidam iactanti musices peritiam respondit,

Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν οἰκοῦνται πόλεις,
Εὖ δ' οἶκος ὡ ψαλμοῖσι καὶ τερετίσμασιν.

Id est,

Prudentia urbes bene gubernantur domus
Nec cantilenis, nec modis regitur probè.

Eras. lib.3. apoph.

Satyrus.

Is egregius tibicen persæpe Aristonis philosophi disputationibus intererat, & his quæ dicerētur mirè affectus aiebat: Cur ergo ego non igni trado hoc telum, ad nihil vtile? Subobscurè referens tibiam, & quodam modo suam artem ad philosophiæ studium comparatam extenuans, & nihil æstimans. Ælia.li.3. de Var.hist.

Aristoteles.

Interrogatus, quid de musica sentiret, respondit, Iouem neque canere neque citharam pulsare. Sēsit nimirum hoc studium parum vtile hominibus esse, quo dij non etiam delectarentur. Brus.li.4.c.17.

Stratonicus.

De Phaone malo tibicine dicebat, quòd non caneret harmoniam, sed Cadmum. Phaon autem, quum se gereret pro tibicine, iactarétque se Me-

garis habere chorum: Nugaris, inquit Stratonicus, non habes, sed haberis. Significans illum discipulum esse potius quàm magistrum, aut chorum ipso doctiorem esse. Erasm. lib. 6. apophthegm.

Idem.

Quum vidisset Propin citharœdum Rhodium, corpore quidem magnũ, sed arte pusillum, percõtantibus qualis videretur? respondit prouerbiali dicto: Nullus, malus, magnus, piscis. Singulis verbis hypostigme separatis alium efficiens sensum. Athenæus. Vide prouerbium etiam apud Eras. Nullus, magnus, &c.

Idem.

Quum in sacrificio malus quidam tibicen esset cantaturus: Bene ominandum est, inquit, libãtes precentur deos. Significans, opus deorum auxilio, vt benè caneret. Athenæus.

Idem.

In citharœdũ imperitum, cui nomen erat Cloon, sed vulgò dicebatur bos: Olim, inquit, asynus lyræ dictum est, nunc bos est ad lyram. Athenæus in Dipnos.

Idem.

Rhodi quum artis suæ specimen édidisset, neque quisquã plausu alióve gestu signum fauoris dedisset, abscessit illinc dicens: Quum id quod nullo constet impendio, non præstetis, quî sperem me à vobis præmium accepturum? Athenæus & Eras. li. 6. apoph.

Idem.

Citharœdus quidam malus eum excipiebat cõuiuio, atque super cœnam ostentabat illi artem suam. Erat autem apparatus splendidus. Itaque Stratonicus quum illo canente non haberet qui cum loqueretur, confregit poculum & poposcit maius. Id quum accepisset cum multis cyathis, soli calicem ostendit, móxque sese vino ingurgitauit, & obdormiuit. Quum autem fortè superuenissent aliquot comessabundi, cantori, qui conuiuium exhibebat, noti, Stratonicus expergiscens factus est ebrius. At illi quum intellexissent, quod multum assiduéque bibendo fuisset inebriatus, Stratonicus compendio respondit; Hic insidiator & sceleratus cantor, me veluti bouem ad præsepe, dum cœnam accipit, occidit. Boues multo cibo saginantur, priusquã mactentur, Athenæus.

Anonymus.

Xenophantus certis modis Alexandrum ad arma solebat concitare. Eam Musices vim admirantibus cunctis, quidam ait: Si tantus artifex est, incinat modulos quibus illum à bellis reuocet. Sentiens non esse magnæ artis hominem eò perpellere, quò suapte natura pronus est. Erasm. li. 4. apoph.

Demosthenes Mitylen.

Pulsauit fores hominis musicæ ac citharæ dediti, quúmque is audito pulsu iussisset illum introire: Faciam, inquit, si prius alligaris citharã. Subnotans illum nihil aliud quàm cithara canere. Plutarchus Symposiacôn libro 2.

Anonymus.

Citharœdus quidam cùm apud quempiam caneret, pollicitúsque esset is apud quem cantabat, quanto meliùs cantaret, tanto se plura daturum: quum promissa postridie reposceret, ei dulce quid occinens, subiecit, Voluptatem tibi reddo (inquit) pro voluptate. Ex Aristotelis libr. 9. Ethicorum recitat Bruson. lib. 4. capite 17.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam, quum super conuiuium esset illata lyra: Non est, inquit, Laconicum nugari, longè dissentiens à cæteris Græcis, quibus nullum conuiuium suaue videbatur absque musica. Id Lacon inutile iudicabat, lautius existimans honestis ac festiuis fabulis condire compotationem, quàm inani lyræ strepitu. Plut. in Lacon.

Ages

Agesilaus.

Rogatus, vt vellet audire quendam, qui mira similitudine luscinię vocem imitabatur, recusauit: Frequẽter (inquiens) ipsam audiui lusciniã. significans, ineptã esse voluptatem, magis delectari ipsa simulatione quàm natura. Plutarchus in Lacon. apoph.

Cleomenes.

Quidam vt Cleomeni cantorem quendam commendaret, quum aliis multis nominibus prædicabat hominem, tum illud in primis affirmabat eũ esse cantorem inter Græcos præstantissimum. At Cleomenes, ostensoq; quodam ex his qui aderant: At per deos hic, inquit, est apud me iuris condiendi artifex. Contempsit artem ad solam delectationem vtilem. Plut.

Demaratus.

Demaratus cum audiret cantorem quendam ostentantem artem suam, nihil aliud laudis illi tribuit, tantùm ait: Mihi videtur non malè nugari. Tantus erat contemptus artium: quæ licet essent operosæ, tamẽ solummodo delinirent aures, nullam seriam vtilitatem adferrent Reip. Plutar. in Lacon. apoph.

Archidamus.

Quum quidam prædicaret citharœdum, eiúsque in canendo facultatem admiraretur: Heus, inquit, vir optime, quid honoris ac præmij abs te ferent boni viri, quum tãtoperè prædices citharœdum? Rectè taxauit non vulgi modò, verùm & principum præpostera iudicia, qui plerũque pluris faciunt mimum aut morionem, quàm sapientem fidíque cõsilij virũ: citharœdum verò, cuius ars non Reipub. sed voluptati seruit, adeò non iudicauit prædicandum, vt nec inter bonos viros habendum duceret. Plut. in Lacon.

Idem.

Ad eum qui ipsi cantorem commendare volens, dixit, Hic est bonus cantor: At apud nos, inquit, hic est bonus cõdimentorũ artifex: perinde quasi nihil referret, vtrum quis musicorum instrumentorum sono, an obsoniis & condimentis voluptatem adferret. Apud Athenienses cantores erant in summo pretio, quum coquis non haberetur idem honos. Lacedæmoniis verò nihil placebat artium, quod ciuium animos effœminaret magis quàm ad virtutem accenderet. Plut.

Alcibiades.

Imbutus philosophiæ præceptis, voluptates ac artes indecoras aspernatus est, disciplinas liberas semper amplectebatur. Lyram hoc argumento reiiciebat, quòd vocem hominis imitaretur (ex quo colligere licet, olim qui lyra canebant, simul & voce cecinisse) plectrum, quòd habitum formámque liberalem immutaret in illiberalem, tibiam duplici nomine damnabat: & quòd sic mutaret oris habitum, vt vix à familiarissimis agnosceretur qui caneret: & quòd homini propriam adimeret vocem, loquendíque facultatem eriperet. Nemo enim potest simul & inflare tibiam & loqui. Canent igitur, inquit, Thebanorum filij, qui dicere nesciunt, nobis autem Atheniensibus, vt à maioribus accepimus, gentis princeps est Pallas & Apollo: quorum illa fistulam confregit, hic tibicinem excoriauit. Proditum est priscorum fabulis, Palladem ad sepulchrum tibia canentem, offensam oris deformitate, proiectam comminuisse tibiam. Apollo Marsiam canẽdo victum excoriauit. Eras. 5. apopht. ex Plut.

Eudamidas.

Rogatus de cantore quodam, qui feliciter cecinerat, qualis ipse videretur: Magnus, inquit, in re parua delinitor. contempsit operosam artem, cuius nullus erat fructus præter inanem ac temporariam delectatiunculam. Plut. in Lacon. Brus. li. 4. c. 17.

Gelon.

In conuiuio quum lyra circunferretur, cæteríque ordine canerent (nã id apud Græcos honestum habebatur) Gelon equum iussit adduci in conuiuium, faciléque ac leuiter in illum insiliit. significans, hoc esse regalius, quàm lyra canere. Plutarc. in apoph.

Pyrrhus.

Suprà de Artium contemptu.

Philippus.

Cùm audisset filium suum quodam in loco scitè cecinisse, ciuiliter obiurgauit, dicens, Non te tui pudet, qui noris tam bellè canere? significans, alias artes esse rege digniores. Plutarchus in Pericle, & in regũ imperatorúmque apopht. Fontanus lib. 1. cap. 5. de Prudentia.

Alexander.

Cùm transmisso Hellespento Troiam inuiseret, veterum heroum res gestas animo reuoluens, quidam, si vellet, pollicitus est se Paridis lyram daturum. Hic Alexander: Minimè, inquit, illa mihi est opus, cùm Achillis lyram habeam. Hac vir strenuus fortium virorum laudes canere consueuit, cùm Paris sua lyra molles ac lasciuos modulos occineret. Plutarchus in reg. apopht. Ælianus lib. 9.

Seneca.

†Docet me Musicus inter se acutę, ac graues voces consonent, quomodo neruorum disparem reddentium sonum fiat concordia? Faciat potius, quomodo animus secum meus consonet, nec consilia discrepent. Epist. 88.

De mutationibus.

Lycurgus.

INterrogatus, cur Spartani toties pugnaturi contra hostes castra mutarent? respondit: Vt eo magis lædamus hostem. Plutarchus in Lacon. apopht.

Augustus Cæs.

Quodam die venit in ædes, in quibus habitarat Cato Vticẽsis, hic cùm Strabo, quo Cęsari adularetur, Catonis peruicaciam accusaret, quòd sibi manus adferre, quàm Iulium victorem agnoscere, maluisset: Quisquis, inquit Augustus, pręsentem Reipubl. statum mutari non vult, is & ciuis & vir bonus est. Vnico dicto & Catonis memoriam tutatus est, & sibi consuluit: deterrens, ne quis in posterum affectaret res nouas. Nam præsens status non is tantùm dicitur, qui tum erat, cùm hæc loqueretur Augustus: sed is quoque, qui fuerat tempore conspirationis in Iuliũ. Si quidem hæc dictio præsens apud Latinè loquentes, ad tria tempora pertinet, præteritum, præsens & futurum: vt, Præsentibus non erat contentus: & præsens vita, quæ nunc agitur: & præsens in tempus emittat, id est, in futuram opportunitatem. Eras. Rot. lib. 4. apoph. ex Suetonio.

Tyberius.

Cùm ab amicis interrogaretur, cur non tam facilè magistratus & præfecturas suas mutaret? Respondit, se data hoc opera semper fecisse. Natura enim omnes, qui rerum administrationi præsint, pecuniæ esse cupidos, plurimúmque studij ad rem magis magísque agendam eos collocare. Cæterùm, si diutius in magistratu versentur, segniores ad quæstum faciendum fieri. muscas enim si longius corporum vlceribus insideant, minus graues & molestas fieri, quippe sanie vlcerum ad satietatem vsq. refertas: & eum qui vlceribus scateat durius acceptum afflictúmque iri, si saturis iam repulsis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. Nicephorus Callistus Ecclesiasticæ suę historiæ libro 1. cap. 17.

Sophronius.

Is Pompeiopoleos Paphlagoniæ episcopus, cùm audisset in synodo

Seleucia-

Seleuciana Acatij opiniones & dogmata recenseri: Si per singulos dies, inquit, propriam edere fidem licuerit, veritatis integritas non diu manebit. Socrates lib. 2. Tripartitæ histor. cap. 34.

Vide apoph. de Legum abrogatione, & nouitatis studio.

De mutuo.

Anonymus.

QVidam miserrimos homines esse dixit, qui modò rubros modò pallidos habeant dentes. Notabat autem eos, qui mutuo acceperunt ab alijs: qui, dum mutuum repetitur, erubescunt: dum verò creditorem viderint, pallescunt, ne cogantur ad soluendum. Recitatur hoc dicterium apud Suidam.

Lycurgus.

Dicebat, Dignitatem quidē istam, qua mouemur ad facilius mutuo dandum aliquid, in opibus hominum sitam esse: illam verò, quæ nos ad facilius fidem habendam inducit, in moribus. Stob. ser. 35.

Perseus.

Quum cuidam noto daret pecuniam, cautionem fecit in foro apud mensarium. Hanc diligentiam quum amicus admirans diceret, Adeóne legaliter Persee? Scilicet, inquit, vt amanter recipiam, nec largiter reposcam. Fit enim sæpenumero, vt qui cum amico bona fide, sine testibus, ac syngraphis agunt, post cogantur cum eo legibus agere. Plut.

Gelon.

Exigebat pecuniam à suis ciuibus, quos vbi videret tumultuantes, ait se petere mutuò: quippe redditurum. Ita volentes dederunt, atque ille peracto bello reddidit. Hoc artificio perfecit, vt pecunia non deesset ad bellum necessaria, nec ciues haberet minus beneuolos. Plutarc. in apoph.

Galba.

Quum penulam mutuò à quopiam rogaretur, festiuè respondit: Si non pluit, non est opus tibi: si pluit, ipse vtar. Bruson. libro 4. c. 22.

Idem.

Cuidam qui cœnaculum perpluebat commodato roganti penulam, dixit: Non possum commodare, nam domi maneo. Significans, domi maximè opus esse penula. Solent alij secus excusare, non possum commodare penulam, ipse exeo. Eras. l 6 apop.

DE NATANDI PERITIA.

Aristippus.

CVM quendam sibi vehementer placentem audiuisset, eo quòd egregiè sciret natare, irrisit hominem dicens: Non te pudet, tam insolenter de his rebus iactare te, quæ & delphinum & ranarum sunt propria? Laër. l. 2. c 8. & Eras. l. 3. apoph.

Albuquercius Prorex Indiæ.

†Cùm classis graui tempestate vexaretur, & puerum infantem animaduerteret, aquis in nauem suam influentibus penè mergi, illum sustulit humeris, dicens: Huius innocentia fretus, confido me Christi benignitate è fluctibus emersurum. Et saluus cum puero emersit. Osorius li. 8. De rebus Emman.

De natiuitate omnibus hominibus communi.

Stratonicus.

AVdiens, quàm difficulter Timothei regis mater partum edidis-

set: Si, inquit, opificem peperisset, nō Deū, quales emisisset inter pariendū voces? Irrisit vir sapientissimus hominum stultitiam, qui regibus ac potentioribus diuinos ascribunt honores, cùm ex communi illa natiuitate appareat, æquè homines esse vt nos, qui infima sorte viuimus. Non minus enim (si non durius) ægrè pariunt regum & principum matres, quàm subulcorum princeps æquè vitam clamore & eiulatu auspicatur, vt abij qui eius imperio subiecti sunt. Athenæus.

Seneca.

† Nascimur vno modo, multis morimur. Idem 7. controu. 1.

Vide apopht. de Hominis fragilitate & miseria.

De natura.

Socrates.

Dicitur eum exeqrari solitus, qui primus vtilitatem à natura seiūxisset. Naturam appellat honesti rationem, homini à natura insitam. Erasl. l. 6. apoph.

Aristoteles.

Tria ad solidam parandum sapientiam præcipuè necessaria esse dicebat, Naturam, doctrinam, & exercitationem. Inuita enim Minerua, & ingenio refragante, frustra etiam in rebus minimis laborabis. Laërtius li. 5. cap. 1.

Isocrates.

Inter familiares dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem quæ natura illi denegarat, mercedis loco daturum decem millia. Hæc autem quoniam naturæ sunt (quæ non facilè mutari potest) non artis, à præceptoribus dari non possunt. Erasl. l. 8. apoph.

Phocion.

Phocioni filius plura solito obsonia coëmerat. Pater comminatus est, si plura quàm secundum naturā per incontinentiam ingurgitaret, ipsum pœnas luiturum. Sensit autem Phocion, naturam paucis contentam esse, multis autem corrumpi & deprauari. Stob. ser 15.

Dionysius sen.

Matri, quæ quamuis anus marito tradi vellet: Ciuilia, inquit, iura violari possunt, naturę non possunt. Bruson. l 4. c. 1.

Seneca.

† Si ad naturā viues, nunquam eris pauper: Si ad opinionem, nunquàm diues. Exiguum natura desiderat, opinio immensum. Epist. 16.

Idem.

† Considerandum est, vtrùm natura tua, agendis rebus, an otioso studio, contemplationique aptior sis: & eò inclinandum, quò te vis ingenij defert. De tranq. animi, c. 6.

Idem.

† Malè respondent coacta ingenia: reluctante natura, irritus labor est. Ibidem.

De nauigationis periculo.

Pittacus.

Roganti cuidam, Quid fidum esset? respondit, terra. Quid infidū? mare. Plut. & Laër.

Bias.

Nauigans cum scelerosis & impiis hominibus cùm periclitarentur in summa maris tempestate, aliis deos implorantibus: Bion, Silete (inquit) ne vos hîc nauigare sentiant Dij. Laërt. l. 1. c. 6.

Bion.

Nauigans cum pessimis hominibus in piratas incidit. Dicentibus illis: Peribimus, si agnoscamur: At ego, inquit, nisi agnoscamur, peribo. Laërtius.

Plato.

Assiduè monebat fugiendum esse mare,

mare perinde ac improbitatis magistrum. Brus. l. 4. c. 25.

Aristoteles.

Dicebat, per omnem vitam trium se pœnituisse. Quòd mulieri secretũ aliquid commisisset. Quòd eò nauigasset, quò pedibus ire licuisset. Quòd vnum diem intestatus mansisset. Anton in Meliss. part. 1. serm. 17. Hoc autem Stob. ascribit. Plutar. M. Catoni.

Glaucon Comicus.

* Dicebat iucundius esse in mari peditem agere, quàm in terra nautã. Stob. ser. de naufragio.

Anacharsis.

Percontanti, quæ naues essent tutissimæ? Quæ, inquit, in siccum protractæ sunt. Solebant enim olim naues iis mensibus, quibus mare nauigabile non est, machinis quibusdam in siccum pertrahi. Anacharsis sensit omnem nauigationem esse periculosam. At ille de genere nauigij percõtabatur. Sunt enim liburnicæ, onerariæ, actuariæque naues, aliæq; diuersi generis, in quibus alia est alia aduersus tempestatem instructior. Laër. lib. 1. c. 9.

Idem.

Quum rogasset quendam, quanta esset spissitudo tabularum nauticarum? isque respondisset, quatuor digitorum: Tantillum, inquit, absunt à morte qui nauigant? Notauit negotiatorum auaritiam, qui lucri gratia semet in manifestũm vitæ discrimen coniiciunt. Scythæ nesciunt nautica commercia, pascuis ac venatu viuunt. Laërt. lib. 1. ca. 9. Alludit ad huius philosophi dictum Iuuen. sat. 12. ita scribens:

I nunc, & ventis animum committe dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotus
Quatuor, aut septem, si sit latissima tæda, &c.

Idem.

Cuidam roganti, vtrum arbitraretur plures esse mortuos, quàm viuos? Nauigantes, inquit, in vtro numero ponis? Dubitans, an hi essent inter viuos habendi, qui vitam vndarum ac ventorum arbitrio cõmisissent. Laër. lib. 1. c. 6. Sed Dioni hoc ascribit. Stobæ. Plut. Laconi cuidam.

Laodamas.

Laodamas ille Homericus nihil miserius esse dicebat, quàm virum fortem ponto exagitari. Brus. libr. 4. cap. 27.

Anonymus.

Lacon quidam glorianti mercatori, quòd multas naues in omnem oram maritimam demisisset: Num sanè optabilis ista est, inquit, rudentibus apta fortuna? Plut.

Demonax.

Quum legatus nauigaturus in Asiam, nauem conscendisset, & à quodam interrogaretur, num metueret, ne naufragio eiectus à piscibus deuoraretur? Quid, inquit, metuam à piscibus, qui tot pisces deuorarim? Erasl. l. 8. apoph.

Callimachus.

Dicebat, iucundissimum esse mare, sed si quis de terra contempletur. Huius dicteriũ æmulatus Horat. ait,

Neptunum procul à terra spectare furentem.

Brus. l. 4. c. 25.

Anonymus.

Siculus quidam cùm ficos veheret, procella correptus naufragium fecisset, ac mox sedens in littore, mare tranquillum videret, vrbanè, inquit, ad mare: Noui quid velis, ficos nimirum. Brus. l. 4. c. 25.

Alexis.

† Quisquis mare nauigat, is aut insanit, aut mendicus, aut mori cupit. Stob. serm. 19.

Seneca.

† Quæ nos, inquit, dementia exagitat, & in mutuum compellit exitium?

Vela ventis damus bellum paraturi, & periclitamur periculi causa. Incertam fortunam experimur, vim tempestatum nulla ope humana superabilem, mortem sine spe sepulturæ. Libr. 5. Nat. Quæst. cap. 18.

Antigonus.

Sæua tempestate iactatus, cùm omnes suos in eadem naui haberet, præcepisse liberis dicitur, vt & ipsi meminissent, & posteris proderent, ne quis in rebus tam dubiis periclitaretur. Brus. l. 4. c. 25.

P. Syrus.

Dicebat, eum hominem Neptunū improbè accusare, qui iterum naufragium facit. Notabat autem eos, qui cùm semel nauigationis periculo expositi fuerunt, obliti malorum se mari credunt, mox penitus perituri. Bru. l. 4. c. 25.

De necessitate.

Pittacus.

Tantam necessitatis vim esse dicebat, vt nec dij ipsi reluctari possint. Laër. li. 1. c. 5.

Thales.

Interrogatus, quid esset in tota rerum natura robustissimum? respondit, Necessitas: superat enim omnia. Laër. l. 1. cap. 1.

Archytas.

Cùm Eratosthenis Mercurium legisset, hunc versum protulit: Necessitas omnia docuit, quid enim illa non inueniret. Stob. ser. 93. ex Plutarcho recitat.

Plato.

Necessitatis leges tā duras esse dicebat, vt ne quidē Deus ipse eas violare posset. Brus. li. 4. c. 29. ex l. Platonis de legibus.

Pheraulas.

Apud Xenophontem, Nullum ait præstantiorem doctorem esse necessitate. Brus. l. 4. cap. 26.

Vectius Messius.

Necessitatem appellare solebat, Vltimum & maximum telum. Brus. lib. 4. cap. 26.

Atis Crœsi F.

Is natura mutus, captum Susis patrem cùm Cyrus cōficere vellet, vocē tū primā emisit: Parce patri meo Cyre, & te hominē esse vel casib disce nostris. Ex Solino recitat Bruso. lib. 4. cap. 26. Valerius verò lib. 5. cap. 4. & Herodotus libro 1. Persæ cuidā dixisse aiunt, non Cyro. Vide etiam ea de re Strabonem lib. 13. Cæl. Rhodig. l. 11. cap. 15.

Seneca.

† Ad hoc sacramentum adacti sumus, ferre mortalia, nec perturbari his, quæ vitare nostræ potestatis non est, libro de B. vita, capite 15.

De negotiorum multitudine, qua in diuersa distrahitur homo.

Thales.

Frequēter dicere ad suos solebat: Vnum eligite præclarum, vnum quiddam diuinitate præclarum. Putabat vir sapientissimus, satius esse ad parandam honestam famam, vnum quiddam insigne prædicere, quàm diuinare de rebus friuolis: & præstare vno labore parare famam & existimationem, quàm minus accuratè implicari multiuariis rebus: Erasm. l. 7. apoph. ex Laer. l. 1. c. 1.

Phocion.

Dicere solebat, Difficile esse multas vitæ vias ingredi. Voluit autem indicare vir sapientissimus, non facilè præclari quiddam præstare posse hominem, qui simul multis rebus ac negotiis sit intentus. Huius dictū extat apud Stobæum sermone de Prudentia.

† A puero

Lucius Drusus.

† A puero seditiosus, & foro gratis, multísque negotiis implicatus cùm fuisset, dicitur dixisse; Vni sibi, nec puero quidem vnquam ferias cõtigisse. Seneca de breuit. vitę c. 6.

De nobilitate generis.

Socrates.

OPes & generis nobilitatem non solùm nihil in se habere honestatis, verùm etiam & malum omne ex iis oboriri dicebat. Laert. libr. 2. cap. 5.

Diogenes.

Nobilitatem atque hoc genus fortunæ bona, nihil aliud quàm velamina malitiæ esse dicebat. Nobiles enim cùm aliis nihilo sint meliores, tamen peccant licentius, iuxta Horatij dicterium,

Et quicquid volet, hoc veluti virtute peractum,
Sperauit magna laudi fore.

Laert. lib. 6.

Herodes sophista.

In accusatorem, qui in lite exigua de generis sui claritate multa iactârat: Tu, inquit, nobilitatem habes in talis. Romani siquidem nobilitatis signum gerebant in calceis. Id erat eburneum additamentum, tali specie. Ita Plinius notat quosdã, qui nihil haberent nobilitatis præter imagines. Rursus quum aduersarius gloriaretur, quòd in vnam quandã Italiæ ciuitatem multa beneficia contulisset: Idem ego, inquit, de me prædicare possem, si in vniuersa terra causam dicerent. Significãs, se de innumeris ciuitatibus fuisse præclarè meritum. Philostratus.

Thomas Sarzan.

Cùm quæreret aliquis ex Thomà Sarzanensi (qui postea maximũ pontificatum adeptus, Nicolaus quintus appellatus est) qualis esset Eugenius Papa quartus? At, inquit, hoc facilè cognitu est: qualis familia est, talem & principem inuenias. Innuere autẽ volebat, nimirum obscurum ac vinosum esse hominem. Fuit enim loco adeò humili natus, vt ab oppido patriæ Sarzana admodum frigido, Lucensis agri cognomentum acceperit. Volaterranus etiam hoc in eo reprehendit, quòd nimio bibendi studio teneretur, perquisitis vndique vinorum generibus: quòd vitium à parentibus fortassis, vt hæreditarium, animo insitum fuit. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Seneca.

† Nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius. li. 3. de Benef. c 18.

Idem.

† Si quid aliud est in Philosophia boni, hoc est, quod stemmá non inspicit: omnes si ad primam originem reuocentur, à Dijs sunt. Epist. 44.

De nobilitate vera.

Socrates.

NObilitas quid esset sciscitanti? Animæ, respondit, & corporis bona temperies. Stob. ser. 84.

Idem.

Frequenter dicere solebat: Neque frumentum optimum iudicamus, quod in pulcherrimo agro natũ est, sed quod commodè nutrit: neque virum bonum & studiosum, aut amicũ beneuolum, qui genere clarus, sed qui moribus egregiis fuerit. Stobæus serm. 84.

Democritus.

Interrogatus, in quibus nobilitas consisteret, respondit: Pecudum nobilitas in bono validóque corporis habitu sita est, hominum autem in bonitate morum. Stob ser. 84.

Diogenes.

Interrogante quodam, qui hominum nobilissimi essent, Contempto-

res (dixit) opum, gloriæ, voluptatis & vitæ: contrariis autem, paupertate, obscuritate, fame, labore, ac morte superiores. Stob. ser.8. Max. serm.63.

Antisthenes.

Virtute præditos eosdem & nobiles dicebat: Habent enim, inquit, id, vnde vera nascitur nobilitas. Aduersus eos, qui maiorum imaginibus, aut diuitiis metiuntur nobilitatem. Laer. libr.6.

Anacharsis.

Cùm per conuicium Scytha, propter generis ignobilitatem nominaretur, respondit: Genere quidē Scytha sum, ingenio autem & moribus nequaquam. Voluit autem ostendere, eam nobilitatem veram esse, quæ ex virtute, non ex parentibus originem ducit. Stob. ser 84.

Theocritus.

Audiens quēdam ob parentum nobilitatem plurimum laudari à quodam: Heus, ait, vir bone, Generosos arbitreris esse, non eos qui ex bonorum & illustriū stirpe prognati sunt, sed qui honestatem omnibus rebus præposuerunt. Stob.

Theopompus.

Generosos iudicandos dicebat, non qui à bonis & probis procreati sunt, sed qui bonitatem & probitatem profitentur. Max. ser. 63.

Sostratus.

Suprà de Ignobilitate & obscuritate generis.

Lycurgus.

Studens ciues suos à moribus præsentibus ad tēperatiorem viuendi rationem traducere: Ne nobis, inquit, ô ciues, nobilitas & ductū ab Hercule genus proderit, nisi omni studio & opera illa ipsa gesserimus, per quæ ille mortalium omnium clarissimus ac generosissimus extitit, ac per omnem vitam quæ honesta sunt & discamus & exerceamus. Reperit vir ingeniosus viam, qua multitudini philosophicis rationibus non satis idoneæ virtutis imaginem ob oculos poneret: magis enim mouent ac penetrant in animos quæ cernuntur, quā quæ audiuntur. Quod autem ille fecit in ciuitate, hoc cuique patrifamiliās in sua domo, cuique moderatori in suō grege faciendum est. Plutarc. in Lacon.

Iphicrates & Cicero.

Harmodius, prisci illius Harmodij abnepos, cū Iphicrati, qui patre sutore natus erat, generis obscuritatem obiiceret: Meum, inquit Iphicrates, genus habet à me originem, tuum verò in te desiit. Simile autem extat Ciceronis dicterium, qui dicebat se sui tam præclari generis & nobilitatis initium esse. Hæc enim reuera est nobilitas, quæ non à maiorum nostrorum, sed à nostris virtutibus proficiscitur. Plut. in apoph. & in Cicerone.

Bion.

Antigonus rex Bionem philosophum de ignobilitate criminatum, interrogauit, Quis & cuias es? vbi tua ciuitas est? vbi sunt tui parentes? Cui Bion respondit: Atqui ô rex bene facis cùm indiges sagittariis, quòd non interrogando genus, sed scopum proponendo, optimos illorum tibi deligis. Sic igitur amicos explora, non vnde nati, sed qui & quales sint. Sensit vir sapientissimus, veram nobilitatem nequaquam ex patria & parentibus, sed ex virtute & vitæ innocentia metiendam esse. Stob. ser. 84.

Scipio.

Ap. Claudio, qui Scipioni in ambienda censura competitor erat, iactante se, quòd ipse citra nomenclatorem, ciues omnes nominatim salutaret, quum Scipio propemodū nosset neminem: Vera narras, inquit, Scipio: nam mihi studio fuit, non vt nossem multos, sed ne cuiquam essem ignotus. Nomenclatorum laus est, quàm plurimos nosse: at egregij ducis est, ob egregia in rempub. merita, nulli

nollicituium ignotum esse. Plutarc. in Rom. apoph.

Cicero.

Quum ob Ciceronis cognomen dicteriis incesseretur, ab amicis admonitus vt aliud sibi cognomen asciscceret, respondit: se Ciceronis nomen illustrius effecturum, quàm esset Catonum, Catulorum, aut Scaurorum. Nã hæ familiæ cum primis illustres erant apud Romanos, quũ Tullius esset nouus homo. Cognomen autem ideo patebat cauillis, quòd à cicere vilissimo legumine dictum videretur. Quasi verò non & Fabij à fabis & Lentuli à lente cognomen habuisse viderentur. Parum illustris est, qui præter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis, pulcherrimũ autem nobilitatis genus est quam sibi quisque propriis virtutibus conciliat. Nec fefellit M. Tullius: Ciceronis enim nomen hodie decantatus est, quàm Catuli aut Scauri, cum suis stemmatis, statuis & imaginibus. Plut. in apopht. Rom.

Idem.

Ciceroni cùm generis ignobilitas obiiceretur: Satius est, inquit, meis gestis florere, quàm maiorum opinione vti: & ita viuere, vt sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum. Cicero in oratione contra Sallustium.

Seneca.

* Bona mens, inquit, omnibus patet. Omnes ad hoc sumus nobiles. Nec eiicit quenquam philosophia, nec eligit: omnibus lucet. Patricius Socrates non fuit. Cleanthes aquam traxit, & rigando hortulo locauit manus Platonem non accepit nobilem philosophia, sed fecit, &c. Epist. 44. ad Lucill.

Idem.

* Nemo, dicebat, altero est nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius. Qui imagines in atrio exponunt, & nomina familiæ suæ longo ordine ac multis stemmatum illigata flexuris in parte prima ædium collocant, noti magis quàm nobiles sunt. Vnus omnium parens mundus est, &c. lib. 3. de benefitiis, cap. 28.

Silius Bassus.

Quidam, inquit, auitas paternásque flagitiis obruerunt imagines, quidam ignobiles nati fecere posteris genus. In illis non seruasse quod acceperant, maximum dedecus: in his quod nemo dederat fecisse, laudabile. M. Senec. controuers. lib. 1. controuers. 6. vbi multa de nobilitate.

Alphonsus.

Cùm aliquis Alphonsum, Aragonum regem clarissimum, à nobilitate maximè laudaret, quòd scilicet esset rex, regis filius, regis nepos, regis frater: rex hominem interpellans dixit, Nihil esse quod in vita minoris ipse duceret, quàm quod ille tanti facere videretur. Laudem enim illam non suam, sed maiorum suorum esse: quippe qui iustitia, moderatione, atque cum excellentia sibi regnum comparassent, successoribus quidem oneri regna cedere. Et ita demum honori, si virtute potius quàm testamẽto illa suscipiant. A se itaque, si qua modò extent, elicerent ornamenta, non à patribus iam mortuis extorquerent. Innuit autem rex prudentiss. multò gloriosius esse à se inclarescere, quàm niti auitis imaginibus: regnúmque propria virtute partum, clarius habendum, quàm quod hæreditate obuenit. Panor. li. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Ioan. Huniades.

Cùm misisset ad Huldricum Ciliæ comitem, vt ad se veniret in castra, hoc facere planè noluit, & ad se missis respondit: Ego comes & princeps, & tam nobili familia natus, ad te veniam, hominem nouum, & nostra ætate nobilitatum! quod cùm accepisset Ioannes: Non ego (respondit) tuis maioribus, sed tibi

me comparo: quanquam neque illis cedam, qui pugnando pro Christiana religione nobilitatus, maius lumen posteritati meæ comparaui: atque vt in te Ciliensis comitatus turpiter extinguitur, ita in me domus Nistricensis exornatur. Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici imperatorum.

De nominum varia interpretatione & mutatione.

Chrysippus.

CHrysippo Solensi erat statua pro corporis modo tenuis ac pusilla, quam eques vicinus ferè occultabat. Vnde Carneades per iocum dicere solebat, eum non esse Chrysippum, sed κρύψιππον, nam Chrysippus ab aureo equo dicitur: Crysippus à κρύπτω, quasi dicas, ab equo occultatum. Laert. li. 7.

Herodes Philos.

† Maiores, aiebat, mei Athenienses nomina Harmodij, & Aristogitonis, qui libertatis recuperandæ gratia Hippiam Tyrannum sustulerant, ne vnquam seruis indere liceret, decreto publico sanxerunt. Quoniam nefas ducebant nomina patriæ libertati deuota, seruili cõtagione pollui. A. Gell. lib. 9. cap. 2.

Antagoras.

Cùm Thebaidos librũ apud Bœotos recitaret, nec quisquam recitanti applauderet, complicato volumine: Meritò, inquit, vocamini Bœoti, quia boum habetis aures. Max. serm. 15. de doctrina & sermone.

Stratonicus.

Quum doceret in ciuitacula perquàm exigua, iocatus est mutatione literæ, non est πόλις, sed μόλις, id est, non est ciuitas, sed vix. Sentiens, vix dignam nomine ciuitatis. Athen.

Gnathæna.

Quum Pausanias quidam nomine Laccus, saltans in cadum incidisset: Laccus, inquit, in cadum incidit. Nã Græci laccum vocant, quod nos lacum. Cadus in lacum incidere solet, lacum in cadum incidere absurdum est. Erasm.

Faustus Syll. F.

Suprà tit. de Adulterio & facetè & iocosè dictis.

Cicero.

In nomen Verris iocatus est, quasi sic dictus esset, quòd omnia verreret: hoc est, nihil reliqui faceret, homo furax. Quo genere iocandi quidam furem pro Tullio Tullium dixit: nec defuerunt qui pro Tiberio, dixere Tiberium, Erasm. 4. apoph.

Idem.

Eidem cum Crasso simultas erat. Cùm igitur alter è Crassi filiis non dissimilis cuidam nomine Digno, atque hinc populi suspicio in Crassi vxorem, quasi cũ Digno rem habuisset, in senatu præclaram habuisset orationem, rogatus Cicero, qualis ei videretur? Dignus, inquit, Crasso, tectè alludens ad nomen Digni. Iocus lepidior est, si more Græcorum dicas, dignus Crassi: vt intelligas duos esse Crassos, alterum adulterum, alterum illi similem Crassi filium. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

M. Aquilium duos habentem generos, sed ambos exules, Adrastum appellauit, quòd solus locum tueretur, alludens ad Græci nominis etymologiam. Erasm. libro 4. apophthegm.

Antonius Imp.

Cùm Sextus Tirius se Cassandram esse diceret, ob coniecturam opinor, quòd illa esset fatidica: Multos, inquit Antonius, posses Aiaces tuos Oileos nominare, notans illius impudicitiam, nam Aiax Cassandram de templo Palladis raptam constuprauit. Eras. l. 6. apoph.

Caius.

Caius.

* Non oportet, inquit, ex significatione nominum de moribus iudicare, quandoquidem non pauci hactenus, qui infames nomenclaturas habebant, ingenio præditi fuere non malo. Alij rursum, honestis à natura nominibus ornati, animis dissimilibus ad opera accedunt. Stobæus serm. 67.

L. Crassus.

In Cn. Domitium, Sexti Neronis atauum, cui cognomen fuit Ænobarbo, L. Crassus orator dicebat, non esse mirandum, quòd æneam haberet barbam, cui os ferreum, cor plumbeum esset. Os ferreum obiiciens, propter summam impudentiam: cor plumbeum, ob ingenij stuporem. Quidam illum pro Nerone Ænobarbum appellarunt, atque hoc erat vnum è duobus conuiciis quæ indignissimè tulit: alterum erat, quòd increpitus esset malus citharœdus. Eras. l. 6. apoph.

Fl. Vespasianus.

Vespasianus in Cerylum, libertū, sed prędiuitem, qui vt aliquādo subterfugeret ius fisci imperialis, cœpit se pro ingenuo ferre, eóque mutato nomine pro Cerylo dici voluit Laches, torsit versiculos ex fabula quapiam vt opinor:

ὦ Λάχης Λάχης,
ἐπ' ἂν ἀποθάνης, αὖθις ἔσσῃ κήρυλος.
O Laches Laches,
Vbi mortem obieris, rursus eris tum Cerylus.

Significans, illi nihil profuturum immutatum nomen. Suet.

De nominis immortalitate.

Antisthenes.

Iis qui appeterent immortalitatem, vnicam viam ostendit, vt iustè piéque viuerent. Sed vulgus hominum è structuris, statuis, trophæis, ac libris sibi promittit immortalitatē. Laert. libr. 5. ca. 15.

Bion.

Gloriam dicebat esse matrem annorum, ob id opinor, quòd cùm hominis vita sit breuis, honesta memoria per multa secula propagatur. Laer. li. 4. cap. 7.

Plato.

Rogatus, ecquid esset futurum ipsius monumentum, quemadmodum superiorum? Primùm, inquit, parandum est nomen, ita monumenta futura sunt multa. Sensit, hominis memoriam optimè seruari in mentibus hominum, optiméque propagari scriptis virorum eloquentium. Laer. libro 3.

Traianus.

† Cùm multis aliis titulis eum Senatus ornauit, tùm optimi, & Parthici cognomento. Sed cognomine optimi multò magis gloriari videbatur, ex quo natura, morésque eius suauissimi, magis quàm arma cognoscerentur. Xiphilin. in eius vita.

De nocte.

Scopelianus.

QVoniam somni parcissimus, noctem existimabat studiis & exercitationi mentis accommodam, subinde solitus est exclamare, ὦ νὺξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίας μετέχεις μέρος θεῶν, id est, O nox, nam tu sanè maxima ex parte censor es sapientiæ deorum. Habet enim hominis mens in alto illo silentio, corporis sensibus iam feriatis, aliquid diuinitatis, si sese intenderit ad rerum sublimiū speculationem. Eras. 8. apoph.

Antyllus.

* Mediam noctem hyemis imaginem esse dicebat: tunc enim Sol, vti hyeme, remotissimus à nobis est. Itaq. dolores ægrotantium, vehementiores meritò tunc fiunt, vtpote cute propter frigus densata & intercepta trāspiratione insensili. Stob. ser. 99.

De nuntiis.

Philippides.

DIctus est ἡμεροδρόμος, quòd vno die mille quingenta stadia conficiens, Lacedæmonem peruenit. Idem, ni fallor, cùm victoriam Atheniensium aduersus Medos in Marathone partam, senatui, de pugnæ exitu solicito, nũtiaret, μέγα χαίρετε, inquit, νικῶμεν: id est, multũ valete, vicimus, móxque expirauit. Erasm. lib. 6. apoph. ex Plin. lib. 7. cap. 20. & Colini cap. 6.

De nuptiis.

Musonius.

CVm quidam dixisset, Nuptias sibi videri impedimẽto esse ad philosophandum, respondit se aliter sentire, quũ non fuerint impedimento Pythagoræ, neque Socrati, neque Crateri, quorũ vnusquisq; vxori cohabitauit: nec vllos, inquit, alios nominare possis, qui melius sint philosophati. Stob. ser. 65. vbi egregia multa à Muson. dicta in laudẽ nuptiarũ.

Hierocles.

* Vniuersum humanum genus ad societatem natum esse dicebat. Prima autem, inquit, & præcipua societas est, quæ per nuptias initur. Nam ciuitates sine familiis esse non possunt: & familia innupti manca est: integra autẽ & perfecta illius qui coniugatus fuerit. Stob. eodem serm.

Plato.

* Ex nuptiis hanc consolationem oriri dicebat, quòd naturæ pepetuitas inde promoueatur, & quòd filios filiorum relinquendo semper Deo ministros pro nobis relinquimus, vitam ceu lampadem aliis post alios tradentes. li. 6. de legibus.

Chilon.

* Eius dictum celebratur, Nuptias frugales & æquales opibus celebrato. Stob. serm. 68.

Theodectes.

✝ Similes res sunt senectus, & nuptiæ: vtrumq; enim consequi desideramus: postquã verò nacti fuerimus, tristamur. Stob. serm. 68.

Eusebius philos.

* Dicebat optimum esse cõsensum nuptiarum, si coniuges temperantiã exerceant. Stob. serm. 72.

Anonymus.

* Lacon quidam diues bono & pauperi adolescenti filiam elocauit: qua de re cùm à cognatis reprehenderetur, dixit, Ego mihi generum comparaui, quem diuitem potius quàm pauperem futurũ expectẽ. Stob. ser. 70.

De nuptiis secundis.

Martia Catonis F.

CVm rogaretur, cur post amissum maritum, denuò non nuberet? respondit, se non virum inuenire, qui magis eam vellet, quàm sua. Quo dicto ostendere voluit, diuitias magis in vxoribus ducendis eligi solere, quàm pudicitiam, & morum honestatem: ac multos non oculis, sed digitis vxores docere. Autor est Hieronymus.

Dionysius sen.

Cùm videret matrem ætate confectam, secundò nubere velle, & eam ob causam à multis malè audire, ait: Ciuitatis legibus vim quidem posse afferri, naturæ verò nequaquam posse. Plutarch.

Val. Maximus.

✝ Quæ vno contentæ matrimonio fuerant, inquit, de veteribus Romanis, coronâ pudicitiæ honorabantur. Existimabant enim eum præcipuè matronæ sincera fide incorruptum esse animum, qui depositæ virginitatis cubile pudicum egredi nesciret: multorum matrimoniorum experientiam quasi illegitimæ cuiusdam intẽperantiæ signum esse credentes. Idem. li. 2. cap. 1.

Vide apoph. de Coniugio iterato.

De

DE OBEDIENTIA.

Solon.

PERCONTATVS, qua ratione salua possit esse ciuitas? respondit: Si ciues obtemperent suis magistratibus, magistratus autem legibus. Stob. ser. 41.

Zeno Citticus.

Celebratissimam Hesiodi sententiam solebat inuertere. Cùm enim ille primas tribuat ei qui per se sapiat, secundas qui rectè admonenti obtemperet, Zeno ordine inuerso sic pronuntiabat:

κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ.

Optimus ille quidem, qui paret recta monenti:
Sed probus ille quoque est, qui nouerit omnia per se.

Addebat causam: quòd qui ex se nosset omnia, nihil haberet præter intelligentiam: at qui rectè monenti pareret, præter intelligentiam haberet etiam effectum. Nam parêre dicitur, qui quod didicit optimum esse, facit. Laert. l. 7. cap. 1.

Pericles & Demosthenes.

Dicebat, Samios esse similes pueris qui porrectam offulam reciperent quidem, sed interim plorantes: eo quòd illi parêrent imperatis, sed non sine tædio & querimonia. Similiter Demosthenes dixit, populum Atheniensem esse similem iis qui in naui nauseant. Siquidem ij cum magno tædio laborant, tandem eò peruehuntur, quò tendit nauis.

Aristoteles.

† Quantò quis diligentius obsequitur, tantò maiorem gratiam obtinebit. In Oecon.

Plinius iunior.

† Maior est obsequij gloria in eo, quod quis minus velit. In Paneg.

Seneca.

† Non qui iussus aliquid facit, miser est, sed qui inuitus facit, Epist. 61.

Musonius.

Interrogatus, an parentibus obediendum esset in omnibus? respondit, Obediendum quidem esse, sed honestum iustúmque imperantibus. Stobæus serm. 77.

Aristonymus.

* Dicebat, nauigando gubernatori esse obediendum: viuendo, illi qui plus ratione valeret. Stob. serm. de prudentia.

Theopompus.

Infrà de Principe bono, ac eius in regni administratione officio.

Anonymus.

Eretrius adolescens quidam in patriam post longam peregrinationem reuersus, rogatus à patre, quid disciplinę tanto temporis interstitio assecutus esset? se breui ostensurum esse pollicetur. Verberibus igitur paulò post cæsus propter delictum admissum, patri nequaquam inobediens fuit: & ait hoc edoctum vt parenti castigāti obediret, eiúsq. indignationes ac pœnas æquo animo ferret. Brus. li. 4. cap. 30. ex Æliano.

Scipio Africanus.

Cùm in Africa bellum gereret, ostendit viros armatos quos secū habebat, & turrim præterea excelsam in mari, & ait: Nullus horum omniū est, qui non conscensa turri, semet in mare præcipitaturus sit, si ego iussero. Dictu profectò mirum est, in tanto exercitu militum nullum fuisse, qui etiam in mortis periculo imperatori suo obedire recusaret. Plutar. & Eras. lib. 5. apophth.

M. Curius.

Adolescentis qui in delectu non paruerat bona primùm hastæ subiecit: ipsúmque postea ad tribunos ap-

pellantem vendidit, dicēs, Non opus sibi esse eo ciue, qui parere nesciret. Brus. li. 4 ca. 30.

De obesis, vel pinguedine.

Pythagoras.

COnspicatus quendam è discipulis attentiorem curando corpori, idque agere vt obesus esset, ac nitida cute: Hic, inquit, nō desinit sibi carcerem molestiorem struere. Sensit hominem esse animum corpori ceu carceri inclusum, quod quo reddas habitius, hoc magis grauatur animi vis. Eras. li. 8. apoph.

Diogenes.

Anaximenes rhetor obeso aqualiculo erat onustus. hunc adiens Diogenes, ita loquutus est: Impartire nobis tenuibus & ventrem. Nam & ipse leuaberis onere, & nobis commodabis. Laer. li. 6.

Epaminondas.

Vehementer infensus obesis, dicere solebat, militum quibus arma gerenda sunt, corpus exercitatum esse oportere, nō solùm athleticè, verùm etiam militariter. Vnde cùm obesum militem vidisset in suo exercitu, expulit è castris, dicens, Quòd vix clypei tres quatuórve tegerent ipsius ventrem, per quem nunquam vidisset sua pudenda. Plut. in Graec. apoph.

Phocion.

Polyeuctus Sphetius, quum longam haberet orationem de suscipiēdo in Philippū bello, atque præ pinguedine, præque æstatis æstu sæpius aquam biberet, vrbanè Phocion: Dignam, inquit, rem, viri Antheniēses, vt huic de gerendo bello credatur. Quantū enim illum in medio Marte sua galea & thorace facturum existimatis, quem ipse loquēdi labor in animæ exhalandæ discrimen impulerit? Plut.

M. Cato.

Videns quendam vehementer obesum, mirabatur, cui vsui tale corpus esse posset Reipublicæ, cuius inter guttur & inguen omnia venter occuparet. Plut. in Catone.

Anonymus.

Vespasianus imperator Romanus ventre obeso fuisse dicitur, vnde quidam homo facetus, petenti, vt in se aliquid diceret: Dicam, inquit: sed tum demum, quum ventrem exonerare desieris. Brusonius libro 5. cap. 5.

De obiurgatione.

Diogenes.

AD salutem opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis: eò quòd illi monent, hi redarguunt: vtrique diuersis quidem modis, sed partes prosunt, dum per eos vitia nostra discimus. Hoc Laërt. libro 6. tribuit Antistheni. Plut. Diogeni.

Antisthenes.

Interrogatus, quamobrem tam seuerus esset discipulorum obiurgator; Et medici, inquit, erga ægrotos: significans se vitia obiurgare, non homines. Laer. li. 6. cap. 1.

Vide apophth. de Castigatione, & Reprehensione.

De obliuione.

Themistocles.

LVdum præteriens, in quo diceretur esse professor, rogauit quid is profiteretur, q[uu]mque responsum esset artem memoriæ, contempsit, dicens, At ego malim artem obliuiscendi. Vox hæc digna fuit eo qui linguam Persicam intra annum potuit ediscere. Et sunt, quorum obliuio nobis gratior sit quàm memoria. Facilè meminimus quæ volumus, at non licet obliuisci quæ volumus. Plutar. in Themistocle.

Euri-

Euripides.

* Absurdarum rerum oblivionem sapientiam nominabat. Stobæus sermone 18.

Plato.

* Oblivionem, exitum memoriæ esse dicebat. Stob. ser. 26.

Augustus Cæs.

Habebat Augustus nomenclatorem obliviosum, cùm hoc genus hominum oporteat in primis valere memoria. Is ad forum iturus, rogat Cæsarem, nunquid ei mandaret: Accipe, inquit, commendatitias. nam illic neminē nosti. Atqui hoc est proprium nomenclatorum munus, omniū nomina, cognomina, titulósque dignitatum tenere, quo heris, quum opus est, suggerant. Vnde illis etiam nomē est inditum, à Græco, Latinóque conflatum. Sueton. in Augusto. Eras. Rot. li. 4. apoph.

De occasione non negligenda.

Themistocles.

ANtiphates adolescens, qui prius Themistoclem amantem fugerat ac fastidierat, vbi vidit illum gloria celebrē potentiáque magna pollentem, vltrò adiit illum blandiens. cui Themistocles: O adolescens, serò quidem ambo, sed tamen sapere cœpimus. sentiens, illum non arripuisse occasionem sese offerentem, sibi verò nūc non vacare per negotia talibus affectibus indulgere. Plutar. in Græc. apoph.

Antigonus.

Quū Antigonus in arduis ac præruptis locis planiciei imminentibus exercitum haberet, Pyrrhus positis circa Napham castris, postridie per caduceatorem, vt in campum descēdens Martem experiretur, prouocauit. Antigonus verò respondit, suam militiam non magis armorum quàm temporum esse. Pyrrho, si illum suæ vitæ tædium cœpisset, satis multas ad interitum vias patêre. Plut. in Pyrrho.

Annibal.

Post calamitatem à Romanis apud Cannas acceptam, Fabius Max. creatus est imperator cum Claudio Marcello, viro audaci, sempé que gestienti cum Annibale confligere. Fabius potius sperabat futurum, vt si pugna abstineret, Annibalis exercitus ductu temporis deficeret. Id sentiens Annibal, dixit se magis formidare Fabium à pugna quiescentem, quàm Marcellum pugnātem. Plut. in Rom. apoph.

C. Domitius.

Vbi contemplatus esset hostium phalangem, exercitus præfectis hortantibus vt confestim aggrederetur, negauit tempus sufficere ad hoc, vt tot millibus trucidatis, ac direptis impedimentis, in castra reuersi, sua curarent corpora. Sed hoc ipsum postridie se tempestiuè facturum dixit: Ac postero die congressus, quinquaginta millia trucidauit, Vir strenuus non dubitauit de victoria, spatium modò temporis gerendæ rei par eligebat. Plut in apoph.

Scipio Africanus.

Cum hoste dicebat non esse confligendum, nisi aut inuitaret occasio, aut vrgeret necessitas: quòd inconsiderantis sit, opportunitatem oblatam negligere: & extremæ ignauiæ sit, tū non præstare fortem animum, cūm audacia spem præbet incolumitatis, formidolositas nihil aliud quàm certum promittit exitium. Plutarch. in vita eius. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Scipio minor.

Cùm videret hostes despondere animum, aiebat sese, vt tutò veniret, mora temporis emisse, addens, Bonum ducem perinde vt medicum, nō nisi in extrema curatione ferrum adhibere. Nihilominus per occasionem adortus Numantinos, terga illos

dare compulit. Plutarc. in Rom. apophthegm.

C. Marius.

In bello ciuili, cùm fossa cinctus obsideretur ab hostibus, cōtinuit sese, tempus expectans opportunum. Popedio autem Siloni dicēti, Si magnus es imperator, ô Mari, descende in conflictum: Imò tu, inquit, si magnus es imperator, coge me nolentem ad certamen venire. Plutarch. in apoph.

De otio honesto.

Chilon.

DIcebat, adamandam esse quietem, quoties datur honestum otium: iuxta illud, ἡσυχία καλὸν. Nihil enim vel tutius, vel iucundius. Nullum autem negotium periculosius, quàm bellum. Laert. li. 1. ca. 4.

Socrates.

Otium possessionem omnium optimam dicebat. Otium autem sensit, non ignauiam: sed è tumultuosis negotiis & à cupiditatibus animi tranquillitatem vitiātibus esse quietum. Eras. li. 3. apoph.

Nicander.

Ad Nicandrum cùm Atheniensis quidam dixisset, nimium ô Nicander amplectimini otium: Verum, inquit, prædicas: sed non quemadmodū vos, quocunque modo illud nobis parare studemus. Sensit otium, honestis rationibus partum non esse reprehendendum: sed eos vituperio dignos, qui per fas nefásque spectarentur otium. Otium autem Atheniensis dixit, non exercere sordidas artes. Plu. in Lacon.

Scip. Afric.

Si quando vacans à negotiis bellicis, in literis versaretur, dicere solebat, se nunquam minus otiosum quàm cùm esset in otio. Sensit, se id temporis non dare animum otio aut voluptatibus, sed reipub. commodis multa suo cum animo tractare. Plut. in apoph. Cicer. lib. 3 Offic.

Ennius.

Dicere solebat, qui nesciret otio vti, plus negotij habere, quàm cùm est in negotio Brus. li. 4. ca. 28.

Attilius.

Satius otiosum esse dicebat, quàm nihil agere. Refert Plinius Iunior ad Minutium Fundanum: Satius est enim, inquit, vt Attilius noster eruditissimè simul & facetissimè dixit, otiosum esse quàm nihil agere. Quāquàm hoc dictum adscribitur Catoni seniori. Otiosus est, qui vacat ab externis actionibus: nihil agit qui negotiis infrugiferis, nihil ad beatè viuēdū conferētibus occupatur. Quemadmodum, qui molliuntur, nec satis succedit quod agunt, satagere dicuntur: ita nihil agunt, qui frustraneis actionibus tumultuātur. Plinius enim putat, eos qui militaribus negotiis distrahantur, nihil agere: contrà qui se philosophiæ dedunt, otiosos esse: Eras. in apoph.

Alphonsus.

Familiares Alphonso regi rusticum quendam, velut ignauiæ exemplum ostenderunt, qui porrectus humi vescebatur vuis. Hîc rex: Vtinā (ait) mihi sic per otium comedere datū esset à superis. Simile quiddam narratur de Ptolemæo rege: cùm antea se iactaret reperisse immortalitatem, tandem podagra discruciatus conspiciebat Ægyptios aliquot plebeios sic temerè apud flumen discumbentes: Vtinam, inquit, saltem ex istis vnus essem. Erasmus libro 8. apophthegmat.

De turpi otio fugiendo.

Diogenes.

OTiosorum negotium amorem esse dicebat, quòd hic affectus potissimum occupet otio deditos. Ita enim fit, vt dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant. Laertius li. 6.

Socrates.

Suprà de Libertate nimia.

Idem.

Audiens quosdam de otio disputantes, vt plurimùm se dicebat deprehendere, omnes aliquid facere. Etenim qui tesseris, quique risui excitando vacant, aliquid faciunt: nihilominus huiusmodi omnes otiosos dicebat. Liceret namque eis istis dimissis, meliora agere: à melioribus verò ad peiora migrare, nulli otium esse. Siquis autem migret, hunc malè id facere negotiis implicitum. Xenophon li. 3. de dictis & factis Socratis. Stob. ser. 28.

Idem.

E priscis authoribus selegerat versiculos aliquot, quos prouerbiorum vice frequenter vsurpabat, quorum est ille Hesiodi,

ἔργον γ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

Id est,

Non probrum est operari, ast est cessatio probrum.

Quo dehortabatur iuuenes nō solùm ab otio, verùm etiam ab actionibus infrugiferis. Siquidem eos appellabat otiosos, qui alea, compotationibus & scortis ætatem absumerent. Eras. li. 3. apoph.

Plato.

E disputatione discedens, solitus est admonere discipulos, Videte pueri, vt otium in re quapiam honesta collocetis. Significans, otium omnia mala docere adolescentes. Laertius libro 3.

Lycurgus.

Cuidam percontāti, quam ob rem virginum corpora cursibus, luctis, discorum ac telorum iactibus fatigaret? Vt, inquit, fœtuū proseminatio ab ista statim radice, validum in validis corporibus initium sumens, rectè germinet: simul vt ipsæ in perferendis partubus facilè simul & generosè certent aduersus pariendi nixus doloresque: postremò si qua incidat necessitas, vt possint & pro se, & pro liberis, & pro patria pugnare. Intellexit vir prudens, quanta rerum publicarum pestis sit otium atque ignauia: contrà, moderatos labores etiam corpora reddere tum firmiora, tum salubriora. Vnde nec virginibus permisit in otio viuere, sed has quoque masculinis exercitationibus quodammodo vertit in masculos, cùm in plerisque ciuitatibus per delicias ac luxum masculi transformarentur in fœminas. Plutar. in Lacon.

Herondas.

Quum esset Athenis, audissétque quendam iudicum sententia damnatum de crimine otij qui mœstus incederet, & ab amicis mœstis duceretur, iussit sibi commonstrari eum qui in causa liberali reus perageretur. Lacedæmonij quicquid erat sordidarum artium, non per ciues, sed per Helotas mancipia exerceri volebant: eóque mirabatur Herondas, ob id quenquam vocari in ius, quòd seruilia non exerceret: ibíque pro crimine haberi, quòd Lacedæmone iudicaretur honestum ac liberale. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Quodam interrogante, cur Argiui cum Lacedæmoniis bellum gerentes, & sæpius victos, non deleuissent, Ne optauerimus quidem, inquit Cleomenes, illos deletos, vt habeamus qui iuuenes nostros exerceant. Perspexerat egregius dux, corrumpi iuuentutem, si permittatur otio, luxus ac malorum omnium magistro. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Thessalus quidam interrogatus, quinam essent Thessalorum deterrimi? Qui, inquit, à bellicis negotiis otium agunt. Barbari nesciunt vti pace. Eras. 6. apoph.

Dionysius sen.

Cuidam percontāti, num esset otiosus? Absit, inquit, vt hoc mihi vn-

quam accidat. Sensit turpissimum esse regi vacare vnquam à reipubl. negotiis. Vbi sunt igitur, qui bonam diei partem alea nugísque transigunt? Plut in apoph.

Scipio Nas.

Quibusdam dicentibus res Romanas iam in tuto esse, extinctis Carthaginensibus,& Græcis in seruitutem redactis: Imò, inquit, nunc demùm summo in periculo sumus, postquam nulli supersunt, quos vel timeamus vel reuereamur. Sensit, inimicos per occasionem vtiles esse nobis, per quos non licet impunè securéque negligentes esse. Erasm. lib. 8. apoph.

Q. Metellus.

Suprà de Ignauia.

Ap. Claudius.

Dicere solitus est, populo Romano longè melius cõmitti negotium, quàm otium. Sentiens multitudinem bellis excitari ad virtutem, in pace defluere ad voluptates ac luxum, ex quibus nascitur rerum publicarum ac regionum exitium. Valerius Maximus.

Seneca.

Seruilius Vacia, vir prætorius ac prædiues, odio negotiorum abdiderat se in villam suam quam habebat non procul à Cuma, nec alia re notus fuit, quàm eius villæ ocio Itaque qui negotiis premebantur, exclamare solebant, O Vacia, solus scis viuere. Huius tamen ignauum & sine literis otium damnans, Seneca epist. 51. negat illum scire viuere, sed latêre. Eóque nonnunquam villam præteriens ioco dicere solebat, Hîc situs est Vacia: subindicans, nihil interesse inter mortuum,& inerti otio abditum. Eras. l. 8. apoph.

Galba parasitus.

Obiicientibus quòd in otio viueret: Nemo, inquit, cogitur ad reddendam otij sui rationem, innuens nullos tutius viuere quàm otiosos. Nam rerum gestarum rationem poscuntur qui tractant negotia, at ab otiosis ea ratio non potest exigi. Eras. lib. 8. apoph.

Augustus Cæsar.

Insulam quandam Capreis vicinam, in quam è comitatu Cæsaris secedere solebant, qui cuperent otiari, solitus est ἀπραγόπολιν appellare. ἀπραγία enim sonat negotiorum vacuitatem. Suet. in Aug.

Vibius Crispus.

Domitianus Cæsar initio sui principatus nihil planè agebat, sed quotidie sibi secretum horarium sumebat, nec faciebat aliud quàm captare muscas, eásq; stylo præacuto configere. Vnde quidam cùm quæreret, nũquis intus esset cum Cæsare? Vibius Crispus lepidè respondit: Ne musca quidem. Stob.

Probus imp.

Non patiebatur armatum militem esse otiosum, dicens: Annonam gratuitam militem comedere non debere. Iacob. Spie. in lib. 2. Æn. Syl. adu. reb. gest. Alphonsi.

De odio.

Timon Atheniensis.

Timon ille, qui ab odio hominum Misanthropos Græcis vocabatur, interrogatus cur omnes oderet homines? Meritò, inquit, improbos odi: reliquos autem, quia improbos non oderunt. Maximus sermone 6.

Pisistratus.

Thrasybulus Pisistrati filiam amabat: eámque quum haberet obuiam, in publico osculatus est, ob id vxori maritum in Thrasybulum irritanti: Si illos, inquit Pisistratus, qui nos amant, habemus odio, quid faciemus iis qui nos oderunt? Ac virginem adamatam Thrasybulo dedit vxorem. Plut. in apoph.

Anti-

Annibal.

Adhuc puer, quum quæreretur de finiendo odio inter Romam & Carthaginem, pedem infixit solo: ac puluere suscitato, tum demum finem belli fore dixit, quũ altera pars in habitum pulueris esset redacta. Agnoscas ingenium exitio Romanæ gentis natum. Plutarchus in Annibalis vita.

Idem.

Hausturus venenum, quod in eum vsum paratum habebat, dixit: Soluamus ingenti cura populum Romanum, aut, vt Liuius refert: Soluamus diutina cura populum Roman. quãdo mortem senis expectare longum censet. id postremò mali è habebat hominem quod Romanis iam non posset aliquo pacto molestius esse. Plut. in Annib. vita.

Tiberius.

† Adeo posteritatem oderat, vt hunc sæpe versum vsurparet: Me misceatur igne terra mortuo. Priamúmque beatum dictitabat, cuius interitus cum patriæ, & totius regni exitio fuisset coniunctus. Fuit illa vox & votum Canibalis alicuius, non optimi Imperatoris. Dion. Cass. li. 68.

Vide apoph. de Simultate.

De œconomia.

Thales.

EAm familiam probabat, in qua domino plurimum otij agere liceat. Stob. ser. 83.

Chilon.

Admonebat, vt suæ quisque domui bene præesset, primam enim curam debemus familiaribus: nec idoneus videtur administrandæ Reipublicæ qui priuatam rectè gubernare nescit. Domus enim nihil aliud est quàm parua ciuitas. Laërtius libro primo.

Idem.

Dixit, Oportere domum maximè similem fieri ciuitati, quæ regno gubernatur. Stob. 8.

Cleobulus.

Optimum œconomum inde iudicabat, si plures haberet sui amantes, quàm metuentes Ibid.

Bias.

Dicere solitus erat, eam familiam esse optimam, in qua dominus sponte sit huiusmodi, qualis propter legem foris est. Stobæus eodem sermone.

Pittacus.

Optimè constitutam esse domum pronunciauit, cui superfluum nihil abundet, & necessarium nihil desit. Stob. ser. eod.

Solon.

Optimum œconomum esse dixit, in cuius familia pecuniæ non iniustè possideantur, nec difficulter custodiantur, neque propter sumptus pœnitudinem adferant. Ibid.

Theano.

Cuidam percontanti, quánam ratione celebris euasura esset? respondit: Contexens telam, & meum curans coniugium. Sensit autem mulier ornatissima, tum demùm claram se fore, si amaret maritum, probè educeret filios, & rem domesticam sedulò curaret. Stobæus sermone 72.

Aristoteles.

† Nullus parem curam habet alienorum & suorum Itaque quæcunque per œconomum geri possunt, circa illa cum diligentia intendat. Idem lib. 5. Oecon. c. 6.

Lycurgus.

Audiens quendam, qui Democratiam mirum in modum probabat, Quin tu, inquit, primùm domui tuæ democratiam, hoc est, commune imperium instituе? Docuit autem compendiosissimè, eam gubernationem Reipub. perniciosam fore, quam ne-

mo vellet esse in sua familia. Plut. in Lacon.

Themistocles.

Cùm ex duobus filiam suam ambientibus bonis moribus præditum diuiti prætulisset: Virum se quærere dixit potius sine pecuniis, quàm pecunias sine viro. Sensit autē vir prudentissimus, non obstare paupertatem hominum vitæ, si quis rem domesticam pro viribus curare cum tota sua familia cupiat. Stob.

M. Cato.

Cùm ex Catone quæreretur, quid maximè in re familiari expediret? respondit, Bene pascere. quid secundū? satis bene pascere. quid tertium? bene vestire. quid quartū? bene arare, Cic. l. 2. Offic.

De officio bene collocando.

Thraseas.

DIcere solitus est, suscipiendas esse causas amicorum, aut destitutas, aut ad exemplum pertinentes: amicorum, quòd ex lege Gratiarum, amicorum communia sunt omnia: destitutas, quòd in his potissimùm & constantia agentis & humanitas cerneretur: ad exemplum pertinentes, quia plurimùm referret, bonum an malum ducem haberent. Frequenter enim bonæ causæ vitio patronorum vincuntur. Expedit autem ad bonos mores, vt in iudiciis succumbat prauitas, superet innocentia. Plinius in epistola ad Quadratum.

Sigismundus Cæs.

Coram Sigismundo Romanorum imperatore, quum gloriabundus quidam eques vrbanos magistratus parui faceret, tribunósque militum laudibus in cœlum tolleret: Tace, inquit imperator, nulla nobis ô Thraso, militia opus esset, si suas quique ciuitates prætores, cæterique magistratus moderatè iustéque gubernarent. Sed fit autem, vbique terrarum pacem tū fore, si magistratus leges defenderent, & omni loco ac tempore diligenter suum expedirent officium. Æneas Sylu. l. 4. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Æneas Syluius.

Legens Ennium vetustissimum poëtam, homines stupidos, non homines quidem, sed homūciones appellasse, dixisse fertur: Ennius certè si plerosque nostri seculi reges contemplatus esset, credo non reges, sed regones appellasset: Ecclesiæ quoque prælatos, prælatones vocitasset, qui præter coronas & insulas, dignignitati quod respondeat, nihil ostendunt. Æneæ dictum leges in libro eius Comment. 1. de rebus gestis Alphonsi, sectione 54.

De ominibus.

Dionysius.

CVm magistratus per literas sorte crearentur, & ipsi contigisset litera μ, dicenti cuidam per iocum μωρολογεῖς, id est, stulta efferes, Dionysi. Imò, inquit, μοναρχήσω, monarcha ero. Et adeptus magistratū, protinus imperator electus est à Syracusanis. Magni erat animi, quòd illo ioco non offenderetur, contentus omē literæ secus interpretari, Plutarchus in Reg. apoph.

P. Æmilius.

E foro domum reuersus cùm filiā puellam nomine Tertiam repperisset lachrymantem, rogauit quid haberet? illa respondente, Perseus nobis interiit (id erat nomen catelli, quem puella habebat in deliciis.) Sit felix, inquit, ô filia, omen accipio, móxque in bellum profectus, pulcherrimum de hoste triumphum egit. Plutar. in apoph.

M. Crassus.

Infrà, de Superstitione.

Nero.

In Oepidope fabula, quam Nero nouissimam recitauit, in hoc versu decidisse legitur,

Θανεῖν μ' ἄνωγε σύγγαμος, μήτηρ, πατήρ.

Id est,

Iussit mori me mater, vxor & pater.

Nam vt Oedipus patrem occiderat insciens, & matrem vxorem duxerat: Ita Nero sciens Claudium patrem occiderat, matrem constupratam interfecerat, & Octauiam vxorem indignis tractarat modis. Sueton. in Nero.

Otho imperat.

Cùm in augurando tempestas esset orta, atque ipse grauiter esset prolapsus, identidem obmurmurasse dicitur, τί μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς; id est, quid mihi cum longis tibiis? Sentiens se frustra sacrificiis & piaculis conari placare manes Galbæ. Sueton. in eius vita.

De opinione.

Socrates.

* INanes vtres ventus inflat, inquit: sic stultos homines, opinio. Max. ser. de inani gloria.

Heraclitus.

* Dicebat opinionem esse impedimentum profectui. Eod. ser.

Iphicrates.

Cùm in amicorum & sociorum agris suum haberet exercitum, nihilominus tamen vallum facere, & fossam fodere voluit. quam ob causam cùm à quodã parum fortis & animosus iudicaretur esse, respondit: Pessimam ducis esse vocem dicere, Non putaram: Significans, in rebus tranquillis interdum existere periculum, quod nullus expectasset. Aduersus inopinatos igitur casus prospexit suis copiis, ne si quid accidisset, dicere cogeretur, Non putaram. Hoc verò Latini adscribunt Scipioni. Ad Iphicratem autem refert Plut. in Græcor. imper. apoph.

Epicurus.

* Si ad naturam viues, inquiebat, nunquam eris pauper: si ad opinionem, nunquam eris diues. Seneca epist. 16. Exiguum enim natura desiderat, opinio immensum.

Sphærus Philosophus.

Suprà de Arguté dictis.

De oraculis.

Epaminondas.

CVm Lacedæmonij copias in Thebanos educerent, variáque Thebanis ferrentur oracula, quorum alia victoriam illis pollicebantur, alia diuersa prædicebant, Epaminondas iussit, bene promittentia ad dextram tribunalis poni, cõtraria ad læuam. Atque omnibus hunc in modum dispositis, surrexit, dixítque: Si volueritis parêre ducibus, & conglomerati in hostem tendere, hæc vobis sunt oracula, ostensis melioribus: quòd si ad cõflictum segnes timidíque fueritis, hæc oracula vobis reddita sunt: ostẽsis deteriora pollicentibus. Mirè, nec oraculorum contempsit authoritatem, nec animos militum his deiici passus est: sed interpretatus est, Deũ prospera polliceri strenuis, infausta timidis, quasi à nobis pendeat rerum euentus. Plut. in apoph.

Alexander.

Delphos profectus cùm sacerdos negaret se consulturum Deum, quòd dies essent nefasti, quibus ne oraculis quidem loqui fas esset: vi pertracta secum sacerdote, templum ascendit, cúmque illa importunitate victa diceret: Inuictus es, ô fili: Satis, inquit Alexander, oraculi est, mulieris vocem responsi loco ducens. Plut. in Alexandro.

De orationis vehementia.

Zeno Citticus.

Dicere solebat, Formam esse vocis florem. Nam loquentis orationem forma commendat, & rursus oratio composita gratiam addit formæ. Laër. l. 1. c. 1.

Idem.

Eleganter ac politè loquentium sermones aiebat esse similes pecuniæ Alexandrinæ, oculis blandienti, atque vndique scripturam habenti more numismatis, nihilo tamen esse meliorem. Rursus qui magis studerent vtilia dicere quàm nitida, similes esse dicebat tetradrachmis, temerè ac ruditer percussis, quæ sæpè picturatis illis nummis præponderarent. In nūmo non spectatur elegantia sculpturæ, sed pondus ac materia: ita non refert, quàm sit elegans oratio, sed quàm grauis & vtilis. Laërtius lib. 7. cap. 1.

Scopelianus.

Scopelianus Herodis Attici præceptor, Polemoni obiicienti, quòd inter dicendum pulsaret tympanum: Tympanyzo, inquit, sed Aiacis clypeo: haud inficians, se in agendis causis interdum vti verbis ac figuris vehementioribus: at non inani strepitu, sed ad causæ patrocinium accommodis. Philost. in Sophistis.

Demetrius Phaler.

Quantum in bello valeret ferrum, tantum dicebat in Repub. valere orationem. Illic enim res geritur viribus, hîc persuasione. Laërtius libr. 5. cap. 5.

De oratione elaborata.

Pericles.

Quotiescunque verba facturus in concionem prodiret, optabat vt sibi nullum eiusmodi verbum excideret quod populum exasperare atque irritare posset, aut quod illi contrarium esset, aut cum ipsius voluntate pugnare videretur. Vnde liquet, quàm præmeditatus Pericles orationem habiturus, in publicum venerit. Ælianus libro quarto, de Var. histor.

Plato.

Polus sophista reperisse dicitur quasdam orationis delitias, veluti contraria inter se reddita, membra comparia, similiter desinentia, quibus immodicè putatur vsus. His ornamentis cùm se iactaret insolentius, Plato sic hominem taxauit: ὦ πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατὰ σέ: id est, O Pole, vt te tuo alloquar modo. Polus Græcè sonat pullum equinum: ipso itaque statim nomine tetigit hominis arrogantiam. Imitatus est & ὁμοιοπτωτον, Πῶλε σε κατὰ σε. Laërt. lib. 3.

Nicostratus.

Zeuxis pictor insignis cùm Helenam pinxisset, Nicostratus pictor stupefactus imaginem tuebatur, sic vt manifestum esset, eum picturam admirari. Accedens itaque quidam, rogabat, quídnam tantum artem admiraretur? At ille, Non, inquit, id me rogares, si meos oculos haberes. Ego verò idem de oratione dixerim, nisi qui eruditas habeat aures, non sano iudicabit iudicio. Ælian. l. 14. de Var. hist.

Demonax.

Phauorini dictionem vt nimium compositam, ac mulieri congruentiorem quàm philosopho, solebat dicteriis incessere. Id indignè ferens Phauorinus, adiit Cynicum, percontans quis esset ille à quo derideretur? Homo, inquit, cuius auribus difficile est imponere. Philosophum, vt vestis neglectior, ita & oratio decet inaffectata. Erasmus libro octauo apoph.

Antig.

Antigonus.

Quendam rhetorem audiens ita loquentem, Hora nimium iaculatrix audiens, regionem herbis defectam reddidit: Non desines, inquit, mecum vt cum turba agere? Offensus est rex oratione putida, cuiusmodi verborum apparatu solent se venditare nugatores apud imperitam multitudinem. At idem apud regem facere, erat Cynicæ impudentiæ. Plut. in apoph.

Cicero.

Cùm M. Lepidus in senatu dixisset, Patribus conscriptis, ne dicam circumscriptis: Ego, inquit Cicero, non tanti fecissem ὁμοιόπτωτον. Affectauit Lepidus schema vocum similiter desinentium, quod rhetores ὁμοιόπτωτον vocant. At satius erat schema perdere, quàm senatum offendere. Quanquam in his verbis nō tantùm est ὁμοιόπτωτον, verùm etiam παρονομασία, schema priore iucundius. Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

† Cuidam interroganti quamnā ex Demosthenis orationibus optimam iudicaret? Respondit, Longissimam. Plutarch. in Cicerone.

Augustus Cæsar.

Mecœnas, vir aliàs laudatus, in stylo lasciuiebat, verbis affectatis & compositioni insolenti frequenter indulgens: Augustus contrà, verbum insolens quasi scopulum fugiendum esse dicebat. Ad alios itaque scribēs, stylo simplici consueuit vti: Mecœnati verò, quē familiariter amabat, scribens, Mecœnatem imitari solebat: adeò vt in quadam epistola, multa liberius ac dissolutius iocatus, hanc adiecerit clausulam: Vale mel gentium, ebur ex Etruria, laser Aretinum, adamas Supernas, Tyberinū margaritum, Cilneorum smaragda, iaspis singulorum, berile Porsennæ, carbunculum habeas, ἵνα συντέμω πάντα, μάλαγμα mœcharum. Sic irrisit parū viriles amici in scribendo delicias. Eiusdē concinnis iocis exagitare consueuit, voces ac sententias ineptas fœtores appellare solitus. Sermonē amabat purū & elegantē, qui sententiam quàm apertissimè declararet. Nec Tiberio pepercit interdū reconditas & obsoletas voces aucupāti. M. Antonium increpabat velut ea scribentem, quæ homines mirentur potius quàm intelligant. Quin & Agrippinæ neptis ingeniū collaudans, hoc adiecit: Sed opus est dare te operam, ne molestè loquaris. Erasm. lib. 4. apoph. ex Suetonio.

Pacatus.

Oscus rhetor cùm eloquētissimus esset, illius tamē orationē nihil aliud vitiabat, quàm affectatio: nihil enim sine schemate dixit vnquam. Ideóq; cùm Pacatus rhetor Massiliæ ei obuiam factus esset: Poteram, inquit, dicere, Aue Osce. Affectatorem affectata salutauit oratione. vsus enim est ironica occupatione, præter omnem necessitatem, vt irrideret hominem semper affectatè loquentem. Erasm. Rot. lib. 8. apopht.

De oratione incomposita.

Themistocles.

Postquam Themistocles primùm Athenis, mox tota Græcia depulsus ad Persarum regem confugisset, admissus, iussus est dicere. At ille respondit, orationem similem esse picturatis stragulis. nam quemadmodum, inquit ille, dum extenduntur, ostendunt imagines: dum contrahuntur, celāt easdem, & abolent itidem fit in oratione. Plutar. in Græc. apophth.

Antiochus.

Hoc dicto taxauit Hermogenem, vt diceret illum inter pueros esse senem, inter senes puerum: siue ob valetudinem ante tempus imbecillē, siue ob dictionis genus neglectius. Alij per iocum dicebant, illius verba planè iuxta Homerum esse πτερόεντα

quòd ea veluti pennas abiiceret. Philostratus in Sophist. & Volat. lib. 15. Vrbanorum com.

Iulius Florus.

Quum aliquando adolescentem tristem eundémque scholasticum vidisset, interrogauit: Quæ causa frontis esset tã deductæ? Quia triduò, inquit adolescens, materiæ ad scribendum destinatæ, non inuenio exordium. Tum Florus, Nunquid tu melius dicere vis, quàm potes? Ita res se habet, Curandum est, vt quàm optimè dicamus: dicendum tamen pro facultate. Ad profectum enim opus est studio, non indignatione. Quintil. lib 12. cap. 3.

Portius Latro.

Latro Porcius, cuius ingenium supra modũ miratur Seneca (fuit enim illi condiscipulus) cùm Maxillus rhetor exilitatem orationis suæ imputaret controuersiæ, diceréťq;, Necesse est me per spinosum locum ambulantem suspensos habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes spinas calcant, sed habent. Eras. Rot. lib. 8. apopht.

Catulus.

Quum orator quidam malus, qui in epilogo se putabat mouisse misericordiam, postquam assedit, rogaret Catulũ, Videretúrne mouisse misericordiam? Ac magnam quidem, inquit. Neminem enim esse puto tam durum, cui non oratio tua miseranda visa sit. Cicer. lib. 2. de oratore. Eras. lib. 6. apoph.

De oratione inepta.

C. Iulius.

CVrtio orator, præterquam quòd in cogitando esset tardus, in instruendo dissipatus, parúmque rerũ propositarum meminisset, in vtraque etiam parte toto corpore vacillabat in oratione. In hunc vrbanè C. Iulius iocatus est: quæsiuit enim, quis loqueretur è lintre? Cicero de Claris oratoribus.

Fl. Virginius.

Vrbanè antisophistam quendam suum interrogauit, Quot millia passuum declamasset? Taxans eum, quòd in declamando discurreret, nimiúmque crebras, longas ac tumultuarias haberet ambulationes: cùm M. Tullius oratori non concedat procursiones, nisi raras, moderatas ac breues. Eandem ob causam Sura Manilius Domitio Afro dictus est non agere, sed satagere. Vtrumque refert Fabius, capit. de pronuntiatione.

Cassius Seuerus.

Salsum est illud Cassij Seueri, qui aduersus patronos immodicè discurrentes, vt interdum se proriperẽt in aliena tribunalia, popoſcit lineam, alludens ad certamina cursus, in quibus vna linea designabat vnde cursus inciperet, altera vbi desineret. Idẽ accommodari potest in eos, qui digressionibus immodicis diuertunt ab instituto. Eras. lib. 8. apoph.

De oratione aliena.

Antigonus.

ADolescens quidam Anaximenis rhetoris discipulus, orationem à præceptore meditatam, & à se recitandam, subornatus coram Antigono habebat, qúmque is inter audiendum quiddam scire cupiens sciscitaretur, móxque adolescens reticuisset, Quid ais? inquit Antigonus: num ista tibi sunt in tabulis descripta? Quod ille in adolescente iudicauit absurdum, hoc hodie magnificum habetur, vt senes etiam apud principes orationem à rhetore quopiam conducto sex mensibus elaboratam ediscant, eámque psittacorum more reddant. Nec rarò fit, vt nemine etiam interpellãte, excidant, cunctísque ridiculi sint. Plutarch. in reg. apoph.

Æschines.

Cùm propter ignominiam iudicij cessisset Athenis, & se Rhodum contulisset, rogatus à Rhodiis fertur legisse orationem illam egregiam, quam in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat, qua perlecta, petitum est ab eo postridie, vt legeret illam etiam, quæ erat contrà à Demosthene pro Ctesiphonte edita: quàm cùm suauissima & maxima voce legisset, admirantibus omnibus: Quanto, inquit, magis admiraremini, si audissetis ipsum? Quo satis indicauit, quantùm esset in actione situm: cùm orationem eandem aliam esse putaret, authore mutato. Cic. lib.3. de Orat.

De oratione extemporanea.

Pericles.

AD perorandum à populo sæpè lacessitus, negauit: quia imparatum se esse diceret. Plut.

Chrysippus.

Dicere solebat, cogitationem orationis esse fontem. Nihil autẽ aliud hoc dicto voluisse videtur, quàm negotium omne prius probè examinandum esse de quo dicturus es, & tum demum orationem neruis omnibus absolutã struere te posse. Stob. ser. de Prudentia.

Demosthenes.

Epicli opprobranti, quòd semper dicturus meditaretur: Erubescerem, inquit, optimo iure, si tantæ multitudini consulens, dicerem ex tempore. Quod alij præclarum esse ducunt, subitò ex imparato dicere, id vir cordatus iudicabat esse temeritatis. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Quum postridie concionem ad populum habiturus esset, totam noctem præcedentem vigilabat: scilicet ad meditandum & ediscendum, quæ dicturus erat. Hanc igitur ob caussam Pythias torquebat in ipsum scomma, sententias eius ellychnia redolere dicens. Ex Æliano recitat Stob. serm. 27.

Demades.

Iocari solebat in Demosthenem, quòd cæteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipse verò & scriberet, taxans eum, quòd nunquam nisi de scripto diceret, tũ esset ἀυτοσχέδιος. Cõtra Demades, vt largius bibebat, ita valebat extemporali dictione.

De orationis habitu, pro re & tempore variando.

Socrates.

LYsias quum Socrati orationem, quam in eius defensionem composuerat, recitasset: Præclara, inquit, & elegans est oratio, sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi instituto aptior, quàm philosopho. Rursus Lysiæ percontanti, cur si bonam iudicaret orationem, putaret sibi non conuenire? Nónne, inquit, fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit ac pulcher, qui tamen alicui non conueniat? Quo dicto ostendit, eam orationem gratam esse, quæ suo loco suísque personis conuenit. Cicer. lib. 1. de. Orat.

Agesilaus.

Apud Agesilaum Lacedæmoniorum regem, cùm quidam rhetorem laudasset, quòd mirificè res exiguas verbis amplificaret, Ego, inquit rex, ne sutorem quidem arbitrarer bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Sensit vir prudentissimus, eum demum bene dicere, cuius oratio rebus conuenit, ex quibus orationis qualitas potius quàm ex artificio petenda est. Plut. in Lacon.

Archidamus.

Cùm Græci nollent rescindere pa-

cta, quæ cum Antigono & Cratero pepigerant, & amplecti libertatem, quam offerebat Archidamus, veriti ne grauiores essent habituri Lacedæmonios quàm Macedones: Ouis, inquit, semper eandem edit vocem: cæterùm homo multas ac varias emittit voces, donec quod decreuit confecerit. Hoc dicto significās, fallendam esse fidem, si qua magna inuitet vtilitas. Nullum autem est animal, cui tam varia vox sit, quàm homo. Hoc apophthegma videri possit indignum Lacone, nisi pòst integritas eius gentis, barbarorum cōmercio degenerasset. Dicti potest honestus aliquis vsus esse: veluti si quis admoneat, pro tempore, próque re nata variandū esse sermonis habitum. Est vbi loquendum sit seuerius, est vbi blandius: est vbi magnificentius, est vbi submissius: est vbi iucundius, est vbi durius: id si fiat citra perfidiam, prudentia est: porrò ouilli mores dicuntur hominum stupidorum, qui sese nesciunt rebus ac personis accommodare. Græcorum igitur constantiam Archidamus stultitiæ tribuit, qui proposita libertate nollent mutare vocem. Plut. in Lacon.

De oratoribus.

Diogenes.

ORatores carpebat, quòd studerent iusta dicere, sed eadem facere negligerent. Laert. lib. 6 Erasm. Rot. lib. 3. apoph.

Idem.

Oratores, qui summo in pretio habebantur Athenis, dicebat turbæ ministros, quòd ad gratiam loqui cogerentur, & seruiliter adulari stolidæ multitudini. Coronas autem dicebat esse gloriæ pustulas, ἐξανθήματα, qualia nonnullis progerminant in naso, vultúq. ex bile. Laert. lib. 6.

Idem.

In caupona prandens, Demosthenem fortè prætereuntem inuitauit vt accederet. Id cùm ille pudore recusaret: Erubescis, inquit, Demosthenes cauponam ingredi? atqui hîc herus tuus quotidie versatur. Innuit, oratores nihil aliud esse, quàm mancipia populi, nec esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus assiduè viueret. Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Idem.

Oratores ac cæteros omnes ad gloriam faciētes appellabat τρισανθρώπους, id est, ter homines, ancipiti dicto. Nam vt vulgus hominem esse negat, qui nec doctus est, nec humanus: ita philosophus hominem vocabat miserum, qui nihil haberet supra hominem. Siquidem iuxta Homerum, nullum animal homine miserius. Proinde ter homines dixit, ter miseros, qui sua studia omnia conferrent ad rem immanissimam, ac populari multitudini, multorum capitum beluæ, seruirent seruitutem. Laert. lib. 6.

Demosthenes.

Interrogatus, quomodo orator factus esset? Respondit, Dum plus olei quàm vini absumerem. Ex Diomede. Meminit etiam Brisson lib. 4. cap. 31.

Idem.

Phocion Atheniensis breui oratione vtebatur, cæterùm grauissima, quem cùm surgentem vidisset Demosthenes: Ecce, inquit, meæ orationis culter surgit. Plut.

Demochares.

† Cùm in Areopago verba facturus Theophrastus obmutuisset: & hanc excusationem prætendens diceret, se authoritate senatus perterritū. Atqui, inquit Demochares ô Theophraste, Athenienses erant, non duodecim numina, qui iudicio præerant. Aelian. li. 8. ca. 12.

Ioannes Princeps Lusit.

† Cùm Franciscū Gorgiam (qui ve

regum

regum regi militaret, peramplo Ducatui, mūdóque nuncium remiserat) diuinis de rebus è superiore loco sūma omnium admiratione disserentē audisset: Princeps templo egressus Dynastis præsentibus dixit: Hic verò mihi ecclesiastes placet, qui reipsa quæ docet, præstat. Ribad. in eius vita. li. 2. cap. 7.

Pyrrhus.

Dicere solebat, plures vrbes suo imperio additas oratione Cyneæ oratoris ac legati, quàm suis armis. Val. Max. & Brus. lib. 4. cap. 31.

Vide apoph. de Eloquentia.

De ordine.

Attilius.

DIcere solebat, sic adolescentes in foro auspicari à causis centumuiralibus, vt pueri solēt in scholis ab Homero, quod vtrunque sit maximum: cùm oporteat paulatim per gradus ad id quod summum est peruenire. Plin. ad Maximum.

De ornatu.

Crates.

* DIcebat ornamentum esse id quod ornat. Ornat autē, quod honestiorem mulierem facit: talem verò præstat non aurum, non smaragdus, non coccus, sed quæcunque grauitatis, moderationis & pudoris specimen adhibent. Stob. serm. 72.

Hyperides.

* Domi, inquit, coram viro liceat vxori ornare se vt libet: ornamenta autē quæ sumit egressura domū, non ad maritum, sed ad alios spectant. Stob. eod. serm.

Democritus.

* Sermo parcus mulierem ornat, & ipsius ornamenti parcitas (inquit) ei decora est. Ibid.

Theophrastus.

* Mulier, inquit, nec alios vidēre, nec ipsa videri debet, præsertim quæ eleganter ornata fuerit: vtrunque enim ad res inhonestas incitamentum est. Ibid.

Diogenes.

* Ad quendam iuuenem supra modum sese ornātem: si quidem, inquit, ob viros, infelix es: sin ob mulieres, iniurius. Stob. 78.

De osculo.

Maximinus imp.

NVnquam ad oscula pedū quenquam admisit, dicens: Dij prohibeant, vt quisquam ingenuorum pedibus meis oscula figat. Et vbi sunt interim, qui non solùm ingenuos, verùm etiam summos monarchas ad oscula non pedum, sed calceorum, non dicam admittunt, sed inuitant, & quodammodo cogunt? Hæc Eras. Rot. lib. 6. apoph. ex Capitolino.

De ostentatione.

Aristippus.

QVendam sibi vehementer placentem de natandi peritia, non tulit Aristippus: Et non te pudet, inquit, tàm insolenter his de rebus iactare te, quæ delphinum sunt propria? Lepidius erat si dixisset, ranarum. Decet hominem gloriari super his quæ sunt hominis propria. Nihil autē magis cōuenit homini, quàm ratione pollere. Nullus tam peritus natator est, quin à delphinis superetur. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Suprà de Ebrietate & vinolentia.

Antalcidas.

Cùm Atheniensis quidam Lacedæmonios appellaret indoctos: Soli igitur nos, inquit Antalcidas, nihil mali à vobis didicimus. Sensit, artes quibus se iactabāt Athenienses, magis ad ostentationem, otium ac voluptatem esse accommodas, quàm ad rempubl. gubernandam, ad quod nulla disciplina deerat Lacedæmoniis. Plut. in Lacon.

Augustus Cæs.

Miles quidam in expeditione saxo percussus, notabilique in fronte cicatrice deformatus, quoniam honesto vulnere erat insignis, immodicè sua facta iactabat: eius insolentiam Augustus leniter castigauit, At tu, inquit, caue ne quando fugiens post te respexeris. Subindicans, fieri posse, vt vulnus de quo nimium se venditabat, non in prælio, sed in fuga accepisset. Macrob. 2. Satur. Eras. lib. 4. apoph.

Ludouicus XII. Gall. rex

* Audiens Bearnenses & Pictones quosdam, ignauos & imbelles homines, de nobilitate sua, cum aliis verè nobilibus, gloriari: atqui (ait) decem istiusmodi nobilibus, vnicus ensis satis supérque fuerit. Annal. Franciæ.

De ostentis.

M. Cato.

Qvidam manè surgens, reperit caligas à soricibus arrosas. hoc ostento turbatus, consuluit Catonem, quid mali portenderetur? Ille verò: Non est, inquit, ostẽtum, quòd sorices arroserunt caligas: sed si caligæ arrosissent sorices, id demum fuisset ostentum. Plutar.

Sylla.

Carens rebus necessariis, quum cogeretur etiam diis dicata tangere, Caphim amicum Delphos miserat, vt pecunias ac donaria ad se perferret. Quibusdam verò dicentibus, intra templum auditum citharæ sonitum, quod ostentum interpretabantur, quasi Apollo citharœdus indignaretur, Caphis audita perscripsit Syllæ, cui facetè rescripsit Sylla, Quintu potius interpretaris istud esse signum gaudentis & exultantis Dei, potius quàm indignantis? Itaque perinde vt Deo hilariter tribuente, tu quoque bono animo pecunias accipe. Plutar.

Vespasianus.

Vespasianus quum Cæsareum mausoleum repentè patuisset, tum stella crinita apparuisset, aliis interpretantibus, Cæsar is interitum portendi: ille facetè interpretatus est, prius ostentum ad Iuliam Caluinam pertinere, quòd ea esset de gente Augusti: posterius ad Parthorum, siue, vt Aurelius Victor tradit, Persarum regem qui capillatus esset. Suetonius.

DE PACE.

Crœsus.

A Cyro captus, hoc argumento pacem bello prætulit, quòd pacis tẽpore filij sepelirent patres: in bello contrà, patres sepelirent liberos. Erasmus lib. 6. apoph.

Xenophon.

† Si pax hominibus videtur ingẽs bonum, huius minima pars redit ad reges. Et si pro magno malo bellum habetur, huius maxima pars ad reges pertinet. Idem in Hiero.

Epaminondas.

Meneclides inuidens Epaminondæ gloriæ, suasit populo, vt pacem haberent bello potiorem. Cui Epaminondas: Fallis, inquit, ciues tuos, qui otij nomine eos ad seruitutem vocas. Pax enim bello paratur: nec eam tueri licet, nisi ciues sint ad bellum instructi. Plut.

Pomponius Atticus.

In funere matris, quam extulit nonagenariam, ipse natus annos sexagintaseptem, gloriatus est, quòd nunquam cum matre in gratiam redisset, nunquam cum sorore fuisset in simultate, quam propè æqualem habuit. Hanc vocem se ab ipso audisse scripsit Cornelius Nepos. Plus autem est, non redisse in gratiam, quàm non fuisse in simultate. Matrem nunquam offenderat: inter ipsum & sororem,

rem, etiam si quid incidit offensarũ, nunquam exierunt in simultatem: quæ tamen inter fratres & sorores frequenter acerrimæ solent existere. Eras. lib. 6. apoph.

Probus Imp.

Dixisse fertur, Breui milites necessarios non habebimus. Sperabat tantam pacem, vt nihil opus esset exercitu. Hanc mentem vtinam Deus immittat omnibus nostri seculi principibus. Flauius Vopiscus.

Philo.

* De pace, huius scitè dicta sunt hæc Pax vel cum magno damno coniũcta vtilior bello. Ex recta præfectorum administratione nascitur. Maximum bonum est, & diuinum: quòd nullus mortaliũ præstare potest. Anton. sermon. de caritate & pace.

Legatus Priuernatium

† Dicenti Consuli Rom. Si pœnam remittimus vobis (quam nimirum meruerant) qualem nos pacem vobiscum habituros speremus? Si bonam cederetis, inquit, fidam, & perpetuã: si malam, haud diuturnam. Liuius li. 8. Decad.

Antoninus Pius.

Adamabat illam Scipionis celebratissimam sententiam, subinde dicens, Se malle vnum seruare ciuem, quàm mille hostes occidere: Pacem videlicet bello præferens: & in ipso bello sentiens hanc oportere primam esse ducis curam, vt quàm minima ciuium iactura paretur victoria. Iulius Capitolinus.

Otho imp.

Cùm videret aut deponendum imperium, aut magna ciuium strage tuendum, statuerat spõte mori: & amicis ac militibus hortantibus, ne tam citò de belli euentu desperaret: negauit sibi suam vitam esse tanti, vt hac de causa bellum ciuile nasceretur. Quis non miretur hunc animum in principe ethnico, eóque triginta tres annos nato? Erasmus Rot. lib. 8. apoph.

Alphonsus.

Ludouico Podio (quo propter eius singularem diligẽtiam ac fidem, perpetuò ferè oratore in Italia vsus est) renunciante, pro pace, quam Venetis & Florentinis daturus esset, plus quàm ducenta millia aureorum extorqueri posse, respondit, Pacem dare se, non vendere solitum esse. Panormitan. libro 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Quum esset Valentiæ, appulerunt eò loci Caroli Francorum regis legati, magnopere eum rogantes, ne per id tempus, quo rex eorum bello Britannico implicitus esset, contra se bellum aliquod suscitaret (quã maximè enim verebatur Carolus, ne Alphonsus captato tempore & occasione, cum armis lacesseret, propterea quòd ius aut titulum prætenderet in eam partem Galliæ Narbonensis, quam incolæ sua lingua Occicenam vocant) respondit rex: Et si certò scio, plures Narbonnensis Galliæ ciuitates ad Aragoniæ regnum pertinere, quas Carolus rex iam pridem occupatas detineat: nihilominus tamen hoc tempore, quo illum intelligo bello superatum, & à Britannis protritum esse, nequaquam me arma contra profligatum regem sumpturum esse vobis affirmo: neque eo animo esse, vt quod maiores mei in Caroli prosperitate non petierunt, ego in eius repetam calamitate. Anton. Panor. de rebus gestis Alphonsi, & Æn. Syluius de eius dictis.

Vide apoph. de Concordia

De pallore.

Diogenes.

PHysicus quidam cùm Diogenem interrogasset, quam ob causam aurum palleret? Quoniam, inquit,

plurimos habet sibi insidiantes. Laer, lib. 6.

M. Cato.

Non probabat adolescentes, qui castigati pallescerent: sicut enim rubedo bonum in adolescente signum est, sic pallor pessimum. Plut. in Ro. apoph.

De Parasitis.

Vide apoph. de Adulatione, & assentatione.

De Parentum amore in filios.

Socrates.

FOrtè cum Lamproco filiolo pueriliter ludens ab Alcibiade deprehensus & vehementer derisus est. At ipse: Non est, inquit, vt me parentem cum filio ludentem rideas immoderatius, qui ignoras parentum in filios affectum: tacebis itaque, donec & ipse liberos genueris, similia tentaturus, & fortasse magis puerilia. Æl. li. 12. de Var. hist.

Agesilaus.

Quum miro esset affectu erga liberos suos, dicitur aliquando arundine pro equo conscensa, vnà cum pueris lusisse domi. Id cùm fortè vidisset ex amicis quidam, rogabat ne cui diceret quod videret, priusquam ipse quoque liberorum parens esset factus. Festiuè subindicans, eum lusum non esse leuitatis, sed pietatis: nec hoc quod agebat, videri posse ineptum ei, qui modò expertus esset, quàm ingens sit affectus charitatis parentum erga filios. Plutarchus in Laconicis apophthegmat. & Ælianus libro 12. de Varia histor. Simile cum superiore Socrati attributo.

Anacharsis.

* Interrogatus qua de causa operam non daret proli, respondit, quia nimis amaturus essem liberos. Stob.

Socrates.

* Frequenter ad suos discipulos conuersus dicebat, eos qui filiis de multis opibus prospiciunt, vt autem boni & egregij euadant negligunt, simile quid agere equos alentibus, quos belli disciplinam non docent, multum verò pabuli exhibent. Sic enim equos habituri sunt pinguiores, sed rerum, quas præstare oportebat, imperitos. Nam equi laus non in corpulentia, sed in audacia peritiáque bellica sita est. Eodem modo (inquit) peccant illi, qui filiis multos agros comparant, ipsosmet verò negligunt. Possessiones enim magni precij æstimationem habebunt, ipsi autem viles erunt: cùm contrà oporteret custodientem re possessa preciosiorem esse. Itaque si quis filium suum magni pretij hominem effecerit, quamuis paucas opes ei relinquat, multa tamen largitus est, &c. Xenoph. Hæc scitè dicta ostendunt qualis parentum amor erga liberos esse debeat.

Epictetus.

* Liberos doctiores quàm ditiores relinquendos esse dicebat. In Enchirid.

Isocrates.

* Liberis pudorem magis quàm aurum consulebat esse relinquendum. In admoditionibus ethicis.

Demetrius.

Cùm Erasistratus Demetrio Antiochi filij mentem qua mori destinarat indicasset, simúlque fassus esset, huius affectionis causam esse amorem: Demetrius, qui adolescentē vnicè adamabat, per omnia multis cum lachrymis cœpit obtestari, vt illius incolumitati consuleretur. cū Erasistratus addidisset, immedicabile malum esse, quòd in ipsius vxorem deperiret, hoc audito, Demetrius multo vehementius cœpit obtestari, vt ob salutem filij cederet illi suam coniugem. Ista, inquit, ô pater, tibi facilè di-

cun-

cuntur: sed aliud diceres si tuam coniugem Stratonicem adamaret. Hic cùm rex deos comprecaretur, vt liceret amorem filij commutare, & à medici coniuge in suam transferre, nihil se non facturum, si modò liceret seruare filiũ: Erasistratus patris dextram amplexus, Nihil est (inquit) quo rex, in quo iam Erasistrato indigeas. Etenim cùm & pater sis & maritus & rex, optimus eris tuæ familiæ medicus. Non enim in coniugem meam, sed in Stratonicem tuam Antiochus deperit. Post hæc Demetrius edixit, vt Antiochus rex, Stratonice, quam filio cessit, regina nominaretur. Plutarchus.

Cesetius.

Cesetius eques Ro. cùm à Cæsare filium abdicare iuberetur, quòd is tribunus pl. cum Marulo collega ei inuidiam mouisset regni affectati: Citius, inquit Cæsar, tu mihi omnes filios meos accipies, quàm ego ex his vnum domo expellam mea. Erasm. li. 6. apopht.

De parentum seueritate in filios.

Damatria.

QVum accepisset filium ita se gerere in bello, vt tali matre videretur indignus, domum redeuntem interemit, maluit filium habere mortuum quàm bello inutilem. Qua de re hoc fertur epigramma:

Transgressum leges mater Damatria natum

Ipsa Lacæna necat, non Lacedæmonium.

Hoc facinus propius accedit ad barbaricam immanitatem, quàm ad fortitudinem: vtile tamẽ exemplum est, ad exprobrandam vulgò matrũ nimiam in liberos indulgentiam, quæ ob hoc ipsum sæpè impotentius amãt eos, quòd sint nequitia corruptissimi. Plut. in apoph. Lacænarum.

Teleucia.

Chij exules cùm Spartam venissent, multis modis Pædaretum incusabant. Eos Teleucia mater cùm vocasset ad se, explorans ea quæ in filio reprehensione digna essent, scripsit hunc ad modum filio, vt aut ignominiam omnem ablueret, aut in patriã incolumis non veniret. Ibid.

Anonyma.

Filio iniuriarũ postulato: Aut crimine (inquit) fili, aut vita teipsum libera. Mater in filium seuerior, quàm iudex: quæ extinctum malle bat, quàm cum ignominia viuum. Ibidem.

Alia.

Lacæna quædam filium, qui in acie loco cesserat domum reuertentem occidit: noluit enim alere filium, qui in bello cæteris ignauiæ exemplum esset. Plutarc. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Quum accepisset quòd filius peregrè agens, inhonestè se gereret, scripsit illi: Malus rumor de te sparsus est hunc tollito, aut non esto. Plut. in apoph, Lacænarum.

Tennes.

* Is rex Tenediorum cùm legem promulgasset, vt si quis adulterũ deprehendisset, securi trucidaret, intellexit mox filium in hanc legem peccasse. Vnde cùm rogaretur quid faciendum esset? Lege vtẽdum, inquit, securi percutiatur. Pauf. li. 10. Eras. in adagio, Tenedia bipennis. De eadem seueritate Zaleuci Locrensis erga filium ob adulterium altero oculo priuatum, vide Ciceronem li. 2. de legib. Stob. ser. 42. Ælian. var. hist. l. 2. Valer. Max. li. 6 c 5.

Socrates.

* Obiurgationem à patre factam, suaue medicamentum esse dicebat: plus enim, inquit, prodest quàm mordet. Stob.

Idem.

* Ab vxore reprehensus quòd filiũ

immorigerum & inutilem non admitteret, & cũ illa subiecisset, atqui ex te est: in terram despuens, & hoc subiecit, ex me est, at non vtile. Max. ser. de honore parentum.

Dionysius philos.

* Ridiculum esse dicebat, eum qui suis parceret alienos liberos castigare velle. Anton. serm. de parentibus liberorum educationem neglectim curantibus.

L. Iunius Brutus.

* Filios suos tyrannidi fauentes, comprehensos, ipsemet pro tribunali sedens interrogauit, dicens, Quid vos ad crimina hæc? Vbi ter interrogati nihil responderunt, tum ad lictores conuerso vultu: Iam reliquæ, inquit, vestræ partes sunt. Eorum deinde supplicia fixis oculis est intuitus. Exuit patrem, vt consulem ageret: orbúsque viuere quàm publicæ vindictæ deesse maluit. Liu. li. 2. Val. Maxim. li. 5. c. 8.

M. Scaurus.

* Audiens filium cum aliis ab hostium exercitu fugatis vrbem repetere, misit qui dicerent libentius se in acie eius interfecti ossibus occursurum, quàm ipsum tam deformis fugæ reum visurum. Itaque, si quid modò reliquum in pectore verecundiæ superesset, conspectum degener irati patris vitaret. Filius audito nuncio seipsum interfecit. Valer. Max. Ibidem.

Manlius Torquatus.

Cùm è Macedonia venissent legati, graues querelas deferentes de filio eius Decio Syllano, qui eam prouinciam obtinuerat, à senatu petiit, ne quid ea de re statuerent, priusquã ipse causam cognouisset. Cùm senatus illi cognitionem detulisset, domi sedit, solúsque vtrique parti per totum biduum vacauit, tertio die pronuntiauit in hanc formam: Quum Syllanum filium pecunias à sociis accepisse probatum sit, & Republica eum, & domo mea indignum iudico, protinúsque è conspectu meo abire iubeo. Eras. Rot lib. 6. apoph. ex Val. Max. li. 5. cap. 8.

A. Fuluius.

Filium ingenio, literis & forma florentem, quoniam in Catilinæ castra properabat, ex itinere retractum occidit, dicens: Ego te non Catilinæ aduersus patriam, sed patriæ aduersus Catilinam genui. Eras. l. 6. apoph. ex eodem.

Augustus Cæsar.

Suprà de Facetè & iocosè dictis.

De parentum obscuritate, vide apoph. de Ignobilitate.

De parentibus piè colendis, vide suprà de Filiorum pietate in parentes.

Par pari relatum.

Socrates.

Socrates cùm in quendam amicum vehementius esset inuectus: Nónne præstabat, inquit Plato, ô Socrates, priuatim te hominem monuisse? Et Socrates: Et tu, nõ fecisses melius, si priuatim seorsúmque monuisses? Brus. li. 5. c. 16.

Diogenes.

Midia cùm impacto Diogeni colapho dixisset, tria millia tibi in mensa sunt posita, per ludibrium illi gratulans, quòd pro colapho tantum nũmorum ex mulcta ad ipsum esset rediturum si lege ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilum loro, cóque impacto Midiæ, totidem verbis dixit: Tria millia tibi in mensa sunt posita. Laër li. 6. cap. 2. Brus. li. 5. cap. 16.

Dion.

Exul, cùm Preodoti Megarensis opera opus haberet, & ad ædes illius veniens, videret illum ob negotiorum magnitudinem ęgrè quenquam admittere, amicis ob id indignantibus, dixit: Quid hunc incusamus? Nónne & ipsi, cùm Syracusis essemus, eadem faciebamus? Erasm. libr. 5. apoph.

Agathocles.

Suprà de lepidè dictis.

Apollonius.

Medorum rex cùm ad Brachmanas philosophos Indos accessisset, esséque ibi Apollonius Tyanæus, præter cætera inepta, quæ rex dixerat, dixit etiam Apollonio: De me dic quæso, qualis apud Græcos est sermo? Idem, inquit Apollonius, qui apud vos de Græcis habetur. Nulla igitur, inquit rex, apud Græcos mentione sum dignus? At ego, inquit Apollonius, de te nuncium feram, vt in Olympiis te coronent. Bruson.lib. 5.cap 16.

Hircanus.

Ptolemæo cœnante, cum vnà cœnaret Hircanus Iosippi filius, missus à patre ad congratulandum Ptolemæo, ob filij natiuitatem, proiicientibus omnibus de industria conuiuis ossa ante illius pedes, Triphon scurra: Rex, inquit, omnia Hircano anteposita ossa sunt. Ex quibus coniice, patrem eius omnē Syriam denudasse. Ridente rege, & interrogante Hircanum, Cur tot ossa ante se haberet? respondit: Canes semper ossa cum carnibus deuorant: homines verò carnes comedunt, ossa iaciunt. Ibid.

Dionysius sen.

Egregium quendam citharœdum magnificis promissis ad se pellexit, iubens vt quàm optimè caneret. Nam quod diutius caneret, hoc plus laturum præmij. Cū ille per dies aliquot accuratè cecinisset, nec quicquā daret rex, cœpit flagitare mercedem. Tū Dionysius asseuerabat, se mercedē quam pollicitus fuerat, bona fide soluisse. Quî, inquit ille, ne nummus quidē mihi datus est. At dedi, inquit Dionysius, voluptatem pro voluptate. Neque enim ego te minus delectaui spe, quàm tu me cantu. Erasm. Rot.l.5. apoph.

Pyrrhus.

Cùm Pyrrhus rex falsas aduentus sui causas prætexens, Laconiam inuasisset, diripuisséque, Lacedæmoniorum legatis expostulātibus, quòd non indicto bello Laconiam inuasisset: Nec vos, inquit, Spartani, quod facturi estis, prius aliis denuntiatis. Plut. in vita Pyrrhi.

Antigonus.

Demetrius, cùm bello nauali Ptolemæum vicisset, misit ad patrē Antigonum quendam Aristodemū Milesium, ad nuntium referendum, qui relicta in ancheris naue, scapha in portum delatus, multis quid noui afferret rogantibus, semper non sine magna Antigoni solicitudine conticuit. Ingressus regiam, porrigénsque Antigono dexteram, alta voce inclamauit: Salue rex Antigone, pugna nauali regem vicimus Ptolemæum, Cyprúmque tenemus. Exhilaratus Antigonus: Et tu per Iouem, inquit, salue: sic enim nos torquere voluisti Milesie. Par profectò referam pari: serò enim præmio donaberis. Plut.

Cotys.

Ei qui dono miserat pardalim, vicissim dono misit leonem: malā bestiam æquè mala repensans. Plut. in apoph. reg.

Scip. Nasica.

Cùm ad poetam Ennium venisset, eíque ab ostio quærenti Ennium, ancilla dixisset, eum domi non esse: Nasica sensit, illam hoc domini iussu dicere, & illum intus esse. Ac tum quidem dissimulans abiit. At paucis pòst diebus, cùm ad Nasicam venisset Ennius, eúmque à ianua quæreret, exclamat ipse Nasica, se domi non esse. Tum Ennius: Quid? ego, inquit, non agnosco vocem tuam? Hîc Nasica: Næ tu es impudens: ego cùm te quærerem, ancillæ tuæ credidi. tu mihi non credis ipsi? Eras.l.6.apoph. ex Cic.2.de Oratore.

M. Pinarius.

Cùm legem ferret annalem, dissuasor & intercessor Seruilius, Dic mihi, inquit, Pinari, Num, si contrà dixero, mihi maledicturus es, vt ce-

teris fecisti? Facetè Pinarius: vt semẽtem feceris, ita quoque metes, inquit. Bruſ. l. 3. c 16.

Laberius.

Cùm à Cæsare in senatu ascitus esset, nec à Cicerone ad concessum reciperetur, qui dicebat, Reciperem te nisi angustè sederemus, respondit Laberius: atqui solebas duabus sellis sedere, obiiciens Ciceroni, parum firmam in rebus fidem & integritatem. Sed id quod Cicero dixit, Nisi angustè sederemus, scomma fuit in Cæsarem, qui in senatum passim multos admittebat, vt quatuordecim gradus non caperent. Bruſ. lib. 5. c. 6. ex Plut.

Diogenes grammaticus.

Cùm sabbati diebus Rhodi disputaret, Tiberium venientem vt se extra ordinem audiret, non admisit, & per seruulum suum in septimum diẽ vt differret admonuit. Sed hunc postea Romam profectum, ante fores salutandi eius causa astantem, nihil amplius quàm vt post septimum annum rediret admonuit. Bruson. lib. 3. cap. 16.

De parricidio.

Solon.

* INterrogatus, cur nullas pœnas aduersus eos qui patres verberassent constituisset? respondit, Quoniã nullos tales extituros existimabam. Anton ser. de liberis parentes honorantibus.

Bessus.

* Is necauerat patrem. Quod cùm diu clam fuisset, post cœnans apud extraneos milites, hirundinum nidũ lancea fodit: eóque deiecto, pullos occidit. Cùm dicerent autem qui aderant, Quæ (malum) res te mouit vt in auiculas facinus tam dirum ederes? Nónne iam pridem hæ, inquit, falso testimonio suo, quasi parentem interfecerim, infamem me faciunt? Re ad magistratum delata, ac facinore deprehenso, Bessus supplicia pependit. Plut. de sera Numinis vindicta.

Papinianus.

Bassianus Cæsar cùm magna laboraret inuidia, quòd fratrem occidendum curasset, eóque Papiniano prætorij præfecto, ob eximiam iuris prudentiam summæ apud Romanos authoritatis, negotium dedisset, vt hoc facinus apud senatum defenderet: respondit Papinianus, Multo facilius est parricidium perpetrare, quàm defendere. Erasmus Rot. libro octauo, apoph.

De parsimonia.

Socrates.

AEschinem, qui premebatur inopia, solebat admonere, vt à seipso sumeret mutuum, siue vsuram, παρ' ἑαυτοῦ δανείζεσθαι, & addit modũ, sibiipsi subtrahendo cibaria, iuxta illud, Magnũ vectigal parsimonia. Expeditissima ratio est in augendũ censum, detrahere sumptibus. Eras. 3. apoph.

Democritus.

* Qui parci præter modum sunt, instar apicularum, inquit, operantur, tanquam perpetuò victuri. Stob.

Idem.

* Parsimoniam & esuriem bonam esse dicebat: suo autẽ tempore, sumptus etiam. Porrò (inquit) vir bonus hæc discerneret. Stob.

Idem.

* Stolidos parcorum filios, vbi quid à patria illa consuetudine tenaci & exquisita deciderit, perire dicebat: non secus quàm qui inter gladios saltant, si vel semel aberrauerint in vnico gladio, vbi pedibus niti debebant, intereunt. Stob. ser. 16.

Idem.

* Vitam nimis parcam & sine festiuita-

diuitiatibus, longam viam sine diuersoriis esse dicebat. Eod. ser.

Diogenes.

Suprà de Facetè & iocosè dictis.

Theocritus.

Multos diuites non dominos rerum suarum, sed tutores esse dicebat. Tales autem sunt, qui cùm amplissimas opes possident, ad vsum vitæ nequaquam conferunt. Stobæus sermon. 16.

Stratonicus.

Stratonicus musicus interrogatus, quinam essent in Pamphilia miserrimi? Phaselitæ, inquit: sed addebat, in toto orbe miserrimos esse Sidetas. Vtraque gens est in Pamphilia Phaselitarum sordes prouerbio notatæ sunt, Phaselitarum sacrificium: quòd falsis pisciculis sacrificarent diis, Miseros dixit parcos.

Alcamenes.

Suprà de Diuitiarum vsu.

Alexander.

Cùm hyeme frigidóque cœlo apud amicum quendam conuiuio exciperetur, videréque foculum exiguum, & ignis pusillum: Aut ligna, inquit, inferte, aut thus. Subnotans, cõuiuatorem lignis suis parcere, perinde quasi thus essent: simul satis esse ignis ad faciendum suffitum diis, at parum ad depellendum frigus. Plut.

Bithis parasitus.

Quum Lysimachus rex vesti ipsius curasset affigendum scorpium ligneũ aut (vt Plutarchus ait) rubetam, pulchrè assimulatum vero, perturbatus resiliit. Ridentibus omnibus, vbi dolum sensit: At ego, inquit, te vicissim terrebo rex. Quum ille dixisset, Fac: Da mihi, inquit, talentum, exprobrans regi sordes & parsimoniam. Erasmus libro sexto apoph.

Gnathæna.

Quum quidam, vini paulum infudisset in psycterium (id est vasculi genus refrigerando vino paratum) dixisétque, hoc vinum sedecim annorum est: Pusillum est, inquit, pro tot annorum ætate. Hoc ipsum ascribitur Phrynæ. Erasmus libro 8. apoph.

Anonymus.

Seruus quidam ab Hero Chio negotiatore profugerat. Rogatus cur fugisset? Quoniam, inquit, quum adsint bona, mala quærit. Solet enim herus ille vinum mustum, primæque suauitatis vendere, ipse interim non bibens nisi subacidum ac vapescens. Eras. l. 6. apoph.

Antiphon.

Multos inueniri dicebat, qui præsentem vitam non viuunt, sed magno studio se parant, ceu vitam quandam aliam victuri. Interea tempus ipsos deserit. Stob. ser 16.

Eusebius philos.

Virum, inquit, qui magnas opes reconditas habuerit, nec aliam ob causam, quàm vt reponat, conquirentem quo semper aliquid præsentibus addat, & si locupletem, nihil tamen neque sui, neque alterius vtilitatis gratia insumentem, nequaquam diuitem esse dixerim, sed custodem & alienis pecuniis comparandis natum, qui sæpenumero sibi labores creet, & res nihil ad se pertinentes augeat. Stob. eod. ser.

Idem.

Vir cui magnæ sunt opes reconditæ, quibus pro suo arbitrio ad res necessarias vti non audeat, similis est ærario quæstori publicum thesaurũ suum esse persuaso. Quantum enim ad opinionem, ex æquo vterque diues est. Vsum verò diuitiarum, qui proprius est possidenti, non hic magis quàm ille habet. Eod. ser.

Anonymus.

Græculus quidam Cæsari Augusto descendenti à palatio, honorificum aliquod epigramma porrigebat, remunerationem tanti principis expectans. Verùm cùm sæpe frustra fecisset, nec destitutum videret Augustus

epigramma bene Græcum manu sua descripsit, & Græculo ad se venienti obuiam misit, veluti carmina carminibus pensaturus. Græcus acceptum legit: ac non solùm voce, verùm etiam vultu gestúq; corporis laudauit carmen miratúsque est. Deinde sellam accedens qua Cæsar vehebatur, demissa in pauperem crumenam manu, pauculos obolos protulit, & Cæsari obtulit, his verbis, non iuxta fortunam tuam Auguste: si plus haberem, plus darem. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

Seneca.

† Sera parsimonia in fundo est. Non enim tantum minimum in imo, sed pessimum remanet. Ac si diceret, frustrà quis, ac nimis serò incipit parcè frugalitérque sua dispensare, cùm omnia pessumdederit. Epist. 1.

De partis probè custodiendis.

Xenophon.

Xenophontis sententia vulgò celebratur: Non tam graue esse bona non accipere, quàm acceptis priuari. Stob. ser. 13.

Demosthenes.

Dicere solebat plurimos hominum parare quidem diuitias bene consulendo, nihilque contemnendo: sed nō iisdem artibus ipsas conseruari posse. Stob eod. ser.

Augustus Cæsar.

Deridere solebat Alexandri Macedonis dictum, qui ad consodales suos frequenter dictitabat, nil sibi à Philippo patre relinqui, quod ageret: Nec quidem immeritò derisit adolescentis stultitiam, qui non cōtentus erat regionibus à patre subactis, sed ipse quoque bello plures sibi parare studebat: ignorans præcipuam curam eò referendā esse, non vt multa possideamus, sed vt iam parta tueamur. Non minor enim (vt ille ait) virtus est, quàm quærere, parta tueri. Plut. in Rom. apoph.

De patientia doloris.

Bion.

Aiebat magnum malum esse, non posse ferre malum: absque hoc enim nulli potest esse vita suauis. Laërt. lib. 4. c. 7.

Democritus.

*Dicebat, si quæ sunt perpetienda discere liceret & non pepeti, bonum esset discere: sed si perpetienda sunt omnino, quid discere iuuat? perpeti enim necesse est. Ant. & Max. ser. de patient.

Diogenes.

Adolescenti conquerenti, quòd à multis turbaretur, Desine, inquit, & tu perturbationis indicia præ te ferre. Significans nulla re melius improbitatem lædentium finiri, quàm si qui læditur dolorem dissimulet. Etenim qui ob id incessunt hominem, vt illum discrucient, desinēt, si viderint illum nihil cōmmoueri. Laërt. libro sexto.

Anonymus.

Quidam cùm videret Diogenem cognomento canem in vehementi frigore statuam æream amplectentē, rogauit, num algeret? illo negante: Quid igitur, inquit Lacon, magni facies? Philosophus, gloriæ mancipium, hoc ipsum existimabat magnificum, quòd sic haberet corpus ad omnes iniurias duratum, vt in rigore frigidæ statuæ complexum ferre posset absque dolore. Id Laconi nihilo pulchrius videbatur, quàm si quis in æstate simile quippiam amplecteretur nullo suo incommodo. Plut. in Lacon.

Idem.

Adolescens quidam postquam Zenonem aliquandiu audierat, domum

reuersus,

reuersus, à patre rogatus, quod tandem operæpretium fecisset in philosophiæ studio: Ostendam, inquit. Quum nihil aliud diceret, pater iracundus, existimans impendium perisse, cœpit flagris cædere filium. Eam parentis sæuitiam adolescens æquissimo animo tulit. Ac rursus efflagitanti patri, vt aliquod specimen profectus ederet, expectanti egregium aliquod sophisma: Hoc, inquit, è philosophia fructus retuli, vt patris irā possim commodè perpeti. Erasm. l. 8. apoph. ex Æliano.

Antisthenes.

Dicebat, virtutem sibi sufficere ad felicitatem, nec vlla re opus habere, nisi robore Socratico. Socrates autē ad omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecillitas verò corporis impedit frequenter vsum virtutis. Laër. lib. 6. c. 1.

Anaxarchus.

Suprà de Constantia, & de fide seruanda.

Seneca.

† Marcet sine aduersario virtus. Tunc apparet, quanta sit, quantúmque valeat, polleátque, cùm quid possit patientia ostendit. In lib. de diui. prouid.

Idem.

† Non quid, sed quemadmodum feras interest. Ibid.

Idem.

† Ex istis quæ terribilia videntur nihil est inuictum. Singula vicere iam multi: ignem Mucius, crucem Regulus: venenum Socrates: exilium Rutilius, mortem ferro adactam Cato. Et nos vincamus aliquid. Epist. 98.

Agesilaus.

Quum arderet podagræ doloribus, cúmque Carneades inuisisset, atque exiret tristis, Mane, inquit, Carneade nihil enim illinc huc peruenit: ostensis pedibus & pectore. Sentiens, pedes quidem dolere, sed animum dolore vacuum esse. Plut. in Lac.

Idem.

Quum verò narraretur apud Agesilaum maleficum quempiam ac scelerosum hominem constanter pertulisse tormenta: Vt insigniter, inquit, miser est homo, qui tolerantiam ac patientiam in res flagitiosas ac turpes collocet. Apud Lacedæmonios admirabilis erat malorū tolerantia: quæ si suscipiatur ob res honestas, magnam promeretur laudem: sin ob turpes, non solùm non meretur fortitudinis laudem, qui tolerat: sed hoc miserior est ac vir peior, quo cōstantius se gesserit: πονηρὸς enim Græcè & malum sonat, & translato tono laboriosum siue calamitosum. Dolebat egregio duci tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi consumptam, quam si attulisset ad res honestas, magno vsui poterat esse Reip. Plut. in Lac. Eras. l. 1.

Anonymus.

Suprà de morte contemnenda.

Anonyma.

Lacæna quædam, quum illi filius rediisset ex acie, atque ex vulnere pedis vehementer doleret: Si virtutis, inquit, memineris, ô fili, non solùm nō dolebis: verùm etiam bono futurus es animo. At vulgus matrum solet filiorum dolorem suis querimoniis & lachrymis exasperare, hæc animauit ad doloris tolerantiam. Plut.

Ædesius.

*Is mercaturæ gratia in Græciam à patre Cappadoce ablegatus, philosophiæ dedit operam. Reuersus & à patre plagis affectus dolores tulit patientissimè. Et quærente patre quid in philosophorum schola didicisset? Hoc, inquit, vt patris iram commodè perpeti possim. Eunapius.

Dionysius Heracleotes.

Laborans ex renibus, in ipso eiulatu clamitabat, falsa esse illa, quæ antea de dolore sensisset. quem cùm Cleanthes discipulus eius rogaret, quænam ratio eum de sententia deduxisset? respondit, Quia cùm tantum

operæ philosophiæ dederim, dolorē ferre non possum. Bruson libro 2. capite 28.

Philippus.

Suprà de iocosè dictis.

Alexander.

* Grauiter vulneratus in expugnatione vrbis Oxydracarum, chirurgos consilij inopes ac morantes insectatus, ac manus admouere vulneri iubens, ad amicos conuersus dicebat, Nemo sit ne mei quidem causa meticulosus. Nemini probo non formidare me mortem, si mea vos formidatis. Plutarch. libro 2. de fortuna Alexand.

C. Marius.

Cùm in vtroque crure varices haberet, nullis vinculis alligatus, præbuit sese secandum: at nec suspirio emisso, nec adductis superciliis, chirurgi curationem pertulit. Cæterùm cùm medicus ad alterum crus transiret secandum, vetuit, dicens curationem non esse tanto dignam cruciatu. Plut. in Rom. apoph.

Posidonius.

Pompeius è Syria Rhodum veniens, Posidonium quamuis ægrum reuisere voluit. data acceptáque salute, cùm dixisset Pompeius se grauiter ferre, quòd eum non posset audire. Tu verò, inquit, potes. neque committam vt dolor corporis efficiat, vt tantus vir frustra ad me venerit. Cū verò inter narrandum quasi faces ei doloris admouerentur, sæpè dixisse fertur: Nihil agis dolor, quamuis sis molestus, nunquam te tamen esse cōfitebor malum. Bruson. lib. secundo, cap. 1.

Burus.

Nero in magna erat inuidia, quòd Burum principem virum crederetur occidisse, veneno faucib. illito, quasi remediū adhiberetur. Ad hunc cùm Nero visendi gratia venisset, auersatus est illum Burus, cui scelus iam erat intellectum: multáque percontanti nihil aliud respōdit, quàm, Ego bene me habeo. Mira etiam in moriente lenitas. Suet.

Lygus.

* Hæc mulier, memoria inter multas dignissima, quum metu militum filium occultasset, & illi per cruciatus interrogarent, vbinam occuluisset? vterum ostendens, respondit, Ibi latet, nec vllis tormentis cogi potuit, vt constantiā vocis egregiæ mutaret. Corn. Tacit.

Anonymus.

* Proprium esse insignis stultitiæ dicebat, dolores & aduersas res parui facere: & nolle quum accidunt pati. Ant. ser de non patientib. &c.

De patientia iniuriæ.

Pythagoras.

* Magna peritia eum præditum esse dicebat, qui aliorum imperitiam ferre posset. Stobæus sermon. 19.

Lycurgus.

* A ciue quopiam iuuene altero oculorum orbatus, illum à populo accepit, vt quo liberet modo puniret: Quod minimè fecit, sed optimè institutum, boníque viri moribus præditum, in theatrum produxit. Spartanis rem mirantibus dixit, Istum antehac iniurium & violentum, qualē à vobis accepi, iam frugi & popularem restituo. Plut.

Zenon Eleates.

Conuiciis lacessitus cum incandesceret, reprehensus, quòd philosophus verbis improborum commoueretur: Si conuicia, inquit, æquo animo suscipio, an ne laudis particeps ero? Lapidis & trunci est, inter laudem & vituperium nullum planè habere discrimen. At philosophi, ita commoueri, vt nihilominus ab honestatis tramite non recedat. Laërtius libr. 9. cap. 5.

Idem.

Cuidam percontanti, quo pacto esset

esset affectus erga conuicia? Perinde, inquit, atque si legatus absque responso dimittatur. Significãs eos qui non habent quod respondeant, ad conuicia solere confugere: eáque non pluris oportere fieri, quàm si nihil esset responsum. Laert. li. 7. c. 1.

Pisistratus.

* Memoriæ proditur, cùm multa in crudelitatem eius ebrius conuiua dixisset, nec deessent qui vellent ei manus commodare, & alius hinc, alius illinc faces subderent, eum placido animo tulisse, & hoc irritantibus respondisse, non magis illi se succensere, quàm si quis obligatis oculis in se occurrisset. Senec. libro de Ira cap. 11.

Seneca.

† Si imbecilior est, qui te læsit, parce illi: si potentior, tibi l. 3. de ira.

Plato.

* Quodam ei maledicente: Pergo, inquit, maledicere, vt qui bene nunquã didiceris. Stob. ser. de Patientia.

Aristippus.

* Contumeliis à quodam petitus dixit: Penes te est maledicere: penes me autem rectè audire. Stob. eod. ser.

Demosthenes.

* A quodam conuiciis lacessitus: nolim tecum, dixit, in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur ipso victore est melior. Stobæus ibid.

Dion philosophus.

* Eum è conuiuio redeuntem, quidam maledictis insectabatur, nullas non blasphemias eructans. tacenti & iam domum ingressuro dixit conuiciator, Nihil verò respondes? Cui Dion, Ne gry quidem. Plutarch. & Stobæus.

Philippus.

Aiebat, se his qui in Republica Atheniensiũ administranda primores essent, plurimam habere gratiam, quòd suis conuiciis efficerent, vt ipse tum oratione, tum moribus, euaderet melior: Dum conar, inquit, illos dictis pariter ac factis mendacii convincere. O verè philosophicum principis animum, qui nouit etiam ex inimicis capere vtilitatem: nec quod vulgus solet, hoc tantùm spectare, vt maledicos afficeret malo, sed vt ipse minùs malus redderetur, illorũ maledictis admonitus. Plutarch. in apophtheg.

Nestor.

Nestor apud Sophoclẽ, ad Aiacem se conuiciis incessentem ita loquitur.

οὐ μέμφομαί σε· δρῶν γὰρ εὖ κακῶς λέγεις.

De te queror nil, malè loquens facis bene.

Aliquid concedendum est viris fortibus, déque Republica bene meritis: & bene pensat linguę vitium, qui factis egregius est. Erasm. 6. apoph.

Fabius Maximus.

Quoniam cum Annibale confligere detrectabat, sed mora copias illius & pecuniarum & commeatus egentes attenuabat, sequens illum per aspera montuosáque, ac subinde obiter sese opponens, à nonnullis per ludibrium dicebatur, Annibalis pædagogus: hoc conuicio nihil commotus, pergebat suum institutum sequi dicens apud amicos: Qui dicteria conuiciáque metuat, eum sibi videri timidiorem his qui fugiunt hostes. Sensit, hoc turpius esse timiditatis vitium, quo leuius est periculum. Nihil autem leuius dictis: quæ qui formidat, quo modo sustinebit impetum hostium? Plutarc. in Rom. apophth.

L. Sylla.

Cùm dictaturam præstantissimam dignitatum omnium deposuisset, vt eorum quæ fecisset, si quis exigeret, reddere orationem sciret: ab adolescente quodam conuiciis lacessitus, dixisse fertur, Adolescens iste docebit, ne quis deinceps Dictaturam sponte ponat. Tanta patientia adolescentis insolentiam pertulit. Plut. Appianus, & Cuspinianus in Coss.

Nn

Tiberius Cæs.

Laudatur in hoc potissimùm Tiberius Cæsar, quòd honores sibi delatos semper recusauerit, adulatores suffugerit, conuiciáque patienter concoxerit, dicens in libera ciuitate liberas etiam linguas esse debere. Suetonius.

Titus Vespasianus.

Cùm de crimine impietatis nunquam cognouisset, neque aliis vt cognoscerent permitteret: Nemo, inquit, iniuria me afficere, aut insequi contumelia potest, propterea quòd nihil ago quod reprehendi mereatur. Ea verò quæ falsò de me dicuntur, prorsus negligo. Porrò principes, qui mortem cum vita commutarunt, ipsi se: si verò heroes sunt, aut si quicquam possunt, vlciscerentur, si quis eis iniuriam faciat. Xiphilinus in eius vita.

Cæs. Seuerus.

Quum obiurgaretur à prætore, quòd eius aduocati L. Vario Epicureo Cæsaris amico conuicium fecissent: Nescio, inquit, qui conuiciati sint, & puto Stoicos fuisse. huc alludens, quòd inter Epicureos & Stoicos maximum dissidium est. Nam Epicurei felicitatem hominis voluptate metiuntur. Stoici præter honestum nihil ducunt in bonis. Eras. l. 6. apophtheg.

Alexander Imp.

Alexander Romanorum post interfectum Antoninum imperator, cùm audisset Barbaros magno cum exercitu aduẽtare, vt Romanum inuaderent imperium: Decet, inquit, viros fortes atque moderatos optima quidem optare, sed ferre quæcunque incidant. Vt enim is qui prior lacessit, ipse sibi iniurius videtur: ita qui propulsat iniuriam, confidentior ex conscientia fit, atque ex iustitia spem bonam mutuatur. Herodianus lib. 6.

Huc refer apoph. de Moderatione animi, de Vindicta, vel Vltione negligenda.

De patriæ obscuritate.

Anacharsis.

Exprobrãti cuidam Attico, quòd natus esset in Scythia: Mihi, inquit, probro est patria, tu patriæ. Egregiè inculpatus est, cui nihil potest obiici præter patriam. At quemadmodum laudi est, apud barbaros natum, Græcorum disciplinas scire: ita turpe est, apud Græcos natum, ad Barbarorũ mores degenerasse. Laert. lib. 1. cap. 6.

Antisthenes.

Cùm Antistheni quidam obiecisset, quòd matrem haberet Phrygiã: Et deorum, inquit, mater è Phrygia est. Ridiculum arbitrans, cuiquam probro dari patria, quum in damnatissimis regionibus interdum nascantur omnium felicissima ingenia. Laert. l. 6. cap. 1.

Aristoteles.

Cuidam glorianti, quòd esset ortus magna celebríque ciuitate, dicebat hoc nihil referre: sed, an celebri patria dignus esset. Laert. lib. 5. cap. 5.

Themistocles.

Seriphius quidam quum patriæ gloriam Themistocli obiecisset, dicerétque eum nequaquam sua, sed patriæ gloria splendorem assecutum: Non herculè, inquit Themistocles, si ergo Seriphius essem, ignobilis essem: nec si tu Atheniensis, clarus vnquam fuisses. Cicero in Catone Maiore. Plutarch.

De patria, quæ forti viro est vbique.

Socrates.

Rogatus, cuiatem se esse diceret? mundanum se esse pronuntiauit, totius enim mundi se incolam & ciuem arbitrabatur. Cicero lib. 5. Tusc. quæst.

Idem.

Idem.

* Communem omnium hominum patriam dicebat esse ipsum mũdum. Musonius apud Stob serm.38.

Diogenes.

Interrogatus à quodam, cuias esset? respondit κοσμοπολίτης, id est, eius mundi, significans, forti viro omne solum esse patriam. Laert.l.6.

Solon.

Anacharsidem Hermippus scribit mox, vt Athenas venerat, adisse Solonis ædes. Percontanti famulo, quis & vnde? iussisse, renuntiaret adesse Anacharsidem: qui & Solonem videre, & si fieri posset, etiam hospes fieri cuperet. Solon per puerum respondit, in patria solere fieri hospites, significans inter Græcos & Scythas non esse ius hospitij. Ad hæc verba, quibus abigebatur Anacharsis, perinde quasi iussus esset introire, ingressus est ad Solonem, dicens se iam esse in patria, & æquum esse vt hospitio iungerentur. Huius responsi dexteritate delectatus Solon, lubens recepit hominem ad intimã familiaritatem: ex primo statim sermone deprehendens animum philosophicum, qui iudicaret esse patriam, vbicunque bene est homini. Ciues enim mundi sumus omnes. Laert.l.1.cap.9.

Teucer.

Audiens quosdam de patriæ dulcedine disserẽtes Patria est (ait) vbicunque est bene. Sunt enim multi patria exclusi, ac in exilium missi, qui apud exteros multo felicius viuunt, quàm si assiduè apud lares paternos essent. Meminit huius dicti Circer.lib.5.Tusc.quæst.

Philemon.

* Cùm aliquando vertisset solum, quidã occurrentes ei dixerunt, Heus Philemon, an bene tibi successit? Vos quidem, inquit, non putatis, non rectè rem contemplari. Atqui ego bonus semper perseuero. Stobæus sermon.38.

Aristo.

* Natura, inquit, patriam nullam cuiquam fecit, vt neque domum, neque agrũ, neque ærarium, neque medicam officinam: sed fit, aut potiuś nominatur horum vnumquodq, quouis tempore ab eo qui possidet & vtitur. Plut. lib. de exilio.

Seneca.

† Emetiamur, inquit, quascunque terras, nullum inuenimus solum intrã mundum, quod alienum homini sit. Vndecunque ex æquo ad cælum erigitur abies: paribus interuallis omnia diuina ab humanis distant. Proinde dum oculi mei ab illo spectaculo, cuius insatiabiles sunt, non abducantur, dum mihi lunam solémque intueri liceat, & dum animum ad cognatarum rerum cõspectum tendentem, in sublimi semper habeam, quãtum refert mea, quid calcem? In consolat. ad Heluiam. cap.9.

De patriæ amore.

Pythagoras.

Interrogatus, quomodo oporteat se gerere erga patriam ingratam? Vt erga matrem, respondit. Stob.ser. 37. ex Platonis Critone.

Solon.

Postquam vidit rerum summam esse penes Pisistratum, arma deposuit ante curiam, dicens, O patria, tibi & dictis & factis sum opitulatus. Hoc pacto testatus, sibi non defuisse voluntatem consulendi Reipublicæ in Ægyptum nauigauit. Laert. lib.1. Plut. in Solon.

Buris & Spartis.

Spontè profecti sunt ad Xerxem regem Persarum, daturi pœnas quas Lacedæmonij iuxta oraculum pendere debebant, eo quód oratores à Persa missos occidissent. Hi quum venissent ad Xerxem, iusserunt, vt ipsos quocunque modo videretur interficeret pro Lacedæmoniis. Cùm-

que rex admiratus & pietatem in patriam, & animorum fortitudinem, liberasset illos à pœna, peteretque vt apud se manerent: Quî possumus, inquiunt, hîc viuere relicta patria, patriisque legibus ac viris, quorum gratia tantùm iter suscepimus morituri? Herod. lib. 7. Plut. in Lacon. Stob. ser. 37.

Hierocles.

*Est, inquit, patria velut alter quidam Deus, & primus maximúsque parens. Quare qui nomen ei imposuit à reipsa, non temerè patriam nominauit, vocabulo quidē à patre deducto, pronuntiato tamen fœminina terminatione, vt ex vtroque parente mixtum esset. Atque hæc ratio insinuat patriam vnam ex æquo vtrumque parentem colendum esse, &c. Stob. serm. 37.

Anonymus.

Lacon in bello captus, cum sub hasta veniret, ac præco diceret, Laconem vendo: obturauit illi os. Captiuum (inquit) prædica te vendere. Suam conditionem æquo animo tulit, patriæ ignominiam ferre non potuit in actione traducenda. Plutar. in Lacon.

Demosthenes.

Quum ab Areopagitis damnatus, elapsus è carcere fugeret, & haud procul ab vrbe obuios habuisset aliquot diuersæ factionis homines, primùm abdere sese voluit, sed quum illi nominatim Demosthenem appellantes, iuberent esse bono animo, & viaticum insuper offerrent, grauiter ingemuit, dicens, Quî possum hanc vrbem relinquere, in qua tales habeo inimicos, quales amicos vix in alia sum inuenturus? Plutarch.

Aristides.

Suprà de Exilio fortiter ferendo.

Phocion.

Cûm iam poculum veneno temperatum præberetur, interrogatus est à quodam, num quid filio suo, qui aderat, præcipere vellet? Ego, inquit, mi fili, te obnixè rogo, ne quid ob iniuriam mihi nunc factam Athieniensibus malè velis, qui insontē me damnarunt. Maluit vir prudentissimus in patriam, quàm in patrem, pietatem seruare filium. Plutarch. in apophthegm.

Aristides.

Quum ab Athieniensibus mitteretur in exilium, sublatis in cœlum manibus, Deos comprecatus est, vt sic res Atheniensium prosperarent, vt illis Aristides nunquam veniret in mentem. Tanta fuit in viro isto pietas in patriam, cui etiam post dira sua fata incolumitatem precabatur. Plut. in vita Aristis.

Timotheus imperat.

Cùm audisset vnum ex collegis dicentem, An putas, ô Timothee, gratam nobis futuram patriam? Modò nos (respondit) patriæ dignas referre gratias queamus. Stobæus sermon 37.

Thrasybulus.

Quum vellet parua manu triginta Atheniensium tyrannos confodere, dicenti cuidam, Quantas Athenæ libertatem assecutæ gratias illi essent habituræ? Dij, inquit, faciant, vt quanta ipse illis debeo, videar retulisse. Erasmus libro 5. apophthegmat.

Cotys rex Thraciæ.

Vbi cognouit, quòd Athenienses honoris gratia ciuem ipsum suæ ciuitatis declarassent, pro auxilio quod illis aduersus Dorienses impenderat, gratiam reponere studentes: Per Iouem, inquit, & ego illis vicissim meæ gentis ius dabo. Sentiens, nihilominus honorificum esse, Thracem, quàm Atheniensem appellari. Erasmus libro quinto apophthegm.

Cicero.

† Nos, id quod maximè debet, patria nostra delectat: cuius rei tanta est vis, tanta natura, vt Ithacam illam in asperrimis saxulis tanquam nidu-

nidulum affixam, sapientissimus vir (sc. Vlysses) immortalitati anteponeret. lib. de orat.

Seneca.

† Vlysses ad Ithacæ suæ saxa sic properat, quemadmodum Agamemnon ad Mycenarum nobiles muros. Nemo enim patriam quia magna est, amat, sed quia sua. Epist. 66.

Sertorius.

Sæpe victor, ad Pompeium Metellúmque misit, offerens se paratum redire in vrbem, si sibi permitteretur: dixítque malle se Romæ ignobilissimum ciuem, quàm exulem omnium aliarum ciuitatum imperatorem nominari. Plut in Sertorio.

Vide apoph. de exilio.

De patria fortiter propugnanda.

Demosthenes.

Demosthenes quum exularet in Arcadia, Pytheásque pro Macedonibus duxisset, Vt domum in quā lac venale importatur, aliud habere mali suspicamur: ita ciuitatem esse morbidam, ad quam mitteretur Atheniensium legatio: Demosthenes eam sententiam ita retorsit, vt lac pro sanitate ægrotantium importatur, ita Athenienses pro salute ciuitatum adesse dicens. vbi desciuit populus Atheniensium, protinus illum ab exilio reuocarunt. Plut. in vita Demosth.

Leo Byzantius.

Leo Byzantius quum à ciuibus accusaretur, adhortantibus nonnullis vt ad hostes confugeret, in concionē prodiens: Ego, inquit, à vobis ciues mei, quàm vobiscum interfici malo. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

† Philippo contra Byzantium venienti occurrens: Dic age, inquit, Philippe, quæ te causa impulit oppugnatum nostra mœnia? Cui ille, Amor, inquit, tuæ patriæ, qua vti potiar, veni. Atqui, respondit Leo, Non instrumento bellico, sed Musico amātibus est opus, atque ita eum ab vrbis oppugnatione auertit. Philostrat.

Agesilaus.

Interrogatus, cur Spartanorum Respub. præ cæteris floreret? Quoniam, inquit, plus cæteris in eo se exercent ciues, vt pariter & imperare, & parêre sciant. Quæ duæ res concludunt seditiones, & tuentur concordiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Ei ostendebat quidam ciuitatis cuiusdam muros bene tutos, validéque extructos, cúmque rogasset, viderentúrne pulchri? Pulchri, inquit, per Iouem: verùm apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non viri. Sentiens, non aliis mœnibus rectiùs communiri ciuitatem quàm strenuis ciuibus. Plut. in Lacon.

Idem.

Interrogatus, cur Sparta mœnibus cincta non esset? ciues armatos ostendit, innuens, eam demum ciuitatem munitam esse, in qua ciues de fortitudine certarent. Plut. in Lacon.

Idem.

Alius quidam cùm eundem interrogasset illud ipsum: Non saxis, aut lignis, non mœnibus & vallis ciuitatem, sed ciuium fortitudine muniri, respondit. Plut. in Lacon. apoph.

Antalcidas.

Muros Spartæ dicebat iuuenes esse Spartanos: fines autem Spartanæ ditionis, esse lancearū cuspides. Sentiens ciuitatem non egere mœnibus, quæ iuuentutem alat bellis idoneam: & eousque porrigi ditionē Lacedæmoniorum, quousque pertingerent armis. Significans, virtute, non dolis aut pecunia propagādum imperium. Plut. in Lacon.

Polycratidas.

Cum cæteris missus orator ad duces regios, quum ab his interrogaretur

tur, vtrum priuatim venissent, an publicè missi? Si impetramus, inquit, publicè: sin minus, priuatim. Vox pij candoris in patriam index. Si cessisset ex sententia legatio, gloriam volebat Reipublicæ cedere: sin minus, ignominiam repulsæ ad patriam non pertinere. Plut. in Lacon.

Astícratidas.

Postquam Agis superatus est apud Megalopolin in prælio aduersus Antigonum, cuidam dicenti: Quid nunc facturi estis Lacedæmonij? an Macedonibus seruituri? Quid tandem, inquit, num Antigonus vetare potest, quominus in pugna pro patria mortem oppetamus? Generosa vox, sentiens libertatem vrbis esse vita chariorem: nec turpiter occumbere, qui pro patria pugnans moritur. Plut. in Lacon. apoph.

Leonidas.

Cùm ad Thermopylas proficisceretur, cum Persis conflictaturus, vxori Gorgoni roganti, si quid ipsi mandaret? Vt bonis, inquit, nubas, bonósque liberos parias. Hæc vox testabatur, illum animo præsagisse interitum, nec hac præsensione deterritus est ab expeditione: pulcherrimũ esse ducens, pro patria pugnantem occumbere. Plut. in Lacon.

Brasidas.

Contra Ephoros bellum patriæ nomine cùm susciperet, ciuibus hunc in modum scripsit: Quicquid malorum erit in bello profligabo, aut pro patria moriar. Verùm cũ multa iam egregia facinora ꝓ patria edidisset, & Græcos Thraciam incolentes liberasset, fortiter occubuit. Cuius deinde mors cùm Archileonidæ matri nunciaretur, interrogauit nil prius, quàm, An fortiter filius occubuisset? Thracibus autem eius virtutem laudantibus, eius mortem non tantùm æquo animo tulit, sed probauit etiã: quia pro salute patriæ interfectus esset. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Ad Theopompum cùm quidam dixisset, ideò seruari Spartanorum Rempubl. quòd reges scirẽt imperare: Imò potius, ait, quòd ciues sciunt parère. Multum quidem momenti habet principis integritas: sed multò plus ciuium recta institutio. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratida.

Suprà de Morte contemnenda.

Anonyma.

Lacæna, cùm filium in prælium misisset, & interfectum audiuisset: Idcirco, inquit, genueram, vt esset qui pro patria morte non dubitaret occumbere. Cicero lib. 1. Tusc. quæst.

Alia.

Quædam alia filium ad se venientem conspicata, percontata est quid ageret patria? is cùm respondisset, Periere omnes: lateram coniecit in illum, occiditque, dicens: Te igitur nobis misere mali nũtium? Vita putauit indignum, qui cum suis perire non sustinuisset. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Lacæna quędã filios, quos habebat, quinque in bellum emissos, ante suburbiũ stabat expectans, quis esset belli exitus. Vt accessit quispiam nuntians, filios illius omnes occubuisse: Non istud percontabar, ignauũ mancipiũ, sed quid ageret patria? Is cùm respondisset, à patria stetisse victoriam: Libenter igitur, inquit, accipio filiorum interitum. Egregia mulier priuatum in liberos affectum publicę in patriã pietati posthabuit. Plutar. in Lacon.

Themistocles.

Cùm Eurybiadi non persuaderet, vt in angustiis committeret nauale prælium, clàm ad barbarum misit, qui illum hortaretur, ne formidaret Græcos fugam adornantes. Persuasus rex, prælio superatus est: nimirum pugna commissa loco Græcis commodis-

modissimo. Post hæc denuò misit ad illum, qui monerent, vt quàm posset ocyssimè fugeret ad Hellespontum. Græcos enim de soluendo ponte cogitare. hæc callidè, quo, cùm hoc ageret, vt Græcos seruaret, regis incolumitat i prospicere videretur. Hoc ingenio Græciam à barbaris liberauit non minore gloria, quàm Miltiades retulerat ex Marathonia victoria. Plut. in apoph.

P. Æmilius.

Paulus Æmilius ex quatuor liberis masculis quos susceperat, duos antea dederat in adoptionem. Ex duobus autem qui remanserant in familia, alter quinque ante triumphum diebus interiit, annos natus quatuordecim: alter, quinto post actum triumphum die, annos natus duodecim. Ob id populo luctum ac mœrorem cum illo agēte, ipse prodiens ad multitudinē, dixit: Se post tam cōtinuos rerum successus aliquid magni mali à fortuna expectasse: nunc verò de patriæ incolumitate securū esse factū, nihilque timere periculi, posteaquā fortuna prosperè gestarū rerum inuidiam in suam domum impingente, ipse pro omnibus dependisset. Plut. in apoph.

Pomponius.

Multis vulneribus in bello acceptis cùm ad Mithridatem adductus, ab eo quæreretur, an, si curaret eum, vellet sibi esse amicus? Si tu, inquit, Romanis amicus fueris, me quoque amicum habebis. Eras. 6. apoph.

Anonymus.

Sylla cùm Præneste oppidum armis cepisset, decreuisséque, quicquid erit ciuium trucidare, hospitem suum iussit excipi. hoc beneficio pensare volens hospitij communicati gratiam. At ille contrà liberè: Nolo, inquit, patriæ meæ extinctori debere vitam, simúlque turbæ ciuium sese admiscuit, & cùm illis trucidatus est. Plut. in Sylla.

Cicero.

† Pro patria nemo bonus dubitat mortem oppetere, si sit ei profuturus. 1. lib. off.

Sthenius.

Pompeius Magnus Mamertinos, quòd hostium partibus adhæsissent, vniuersos interficere statuerat. At Sthenius, eius ciuitatis princeps, Pompeium adiit his verbis: Non æquum facis Pompei, qui propter vnum noxium, multos innoxios occidere paras. Atqui ego ipse sum ille, qui & amicis persuasi, & inimicos coegi Marianas sequi partes. Hic Pompeius viri fortem animum admiratus dixit se ignoscere Mamertinis, à tali persuasus viro, qui patriam suæ ipsius vitæ antetulerit: simul & ciuitatem & Sthenium liberauit. Plutar. in Rom. apoph.

Pompeius.

Cùm ingens rei frumentariæ Romæ esset penuria, Pompeius titulo quidem annonæ procurator, re autē vera maris terræque dominus declaratus, in Africam, Sardiniam ac Siciliam nauigauit, multáque frumēti vi collecta, properabat ire Romam: verùm cùm ingenti tempestate oborta naucleri detrectarent nauigationem, ipse primus nauim ingressus, iussit anchoras tolli, clamans: Vt nauigemus, vrget necessitas: vt viuamus, nō vrget. Significans, patriæ periclitantis habendam rationem potius quàm priuatæ incolumitatis. Siquidem reipubl. subleuādæ curis immori, pulchrum est: at patriam in extremo discrimine nostra cessatione deseri, turpissimum est. Plut. in apoph.

Alphonsus.

Interrogatus, quos è ciuibus suis haberet charissimos? Qui magis, inquit, pro me metuunt, quàm me. Sensit, illos reuera amandos esse ciues, qui principem magis amant, quàm timent. Si amant, nihil erit tam arduum, nihil tam difficile, quod principis causa subire non cupiant: si ti-

ment, aut cum insidiatoribus coniurant, aut ipsi in eius perniciem coniurant. Eras. li. 8. apoph.

Michael Maurocenus.

* Ex Syria, vbi amplissimas opes, cōparat, in Rhodū insulā appellens, vbi accepit Venetos Genuensi bello Clodia accepta, in summo positos esse discrimine, neque vllam eius seruandæ spem superesse, multis adhortantibus, vt mercibus diuenditis, & thesauro conflato aliò se reciperet: Egóne, inquit, tam graue facinus & scelus hoc tempore ausim, vt desim patriæ tam grauiter laboranti? Quin diuendam omnia, & quicquid inde conflauero pecuniæ, id totum in patriæ salutem impendam. Ergo vbi Venetias venit, in curia pecuniis omnibus profusis, meritò Andreæ Contareno duci subrogatus est. Egnatius li. 6. ca. 5.

Vide titulum de Morte generosa.

De patriæ neglectu.

Crates.

ALexandro percontanti, num cuperet restitui patriā suam? Quid opus est? inquit: Fortassis eam alius Alexander restitutam diruet. Laert. li. 6. ca. 5.

Anaxagoras.

† Rei & publicæ, & priuatæ omni nō negligens fuit: adeò vt cuidam se ita compellanti; Nullane tibi patriæ cura est? dixerit: Mihi verò patriæ cura & quidem summa est, ostenso cœlo. Laërt. li. 2.

Theopompus.

Suprà de Argutè dictis.

De impietate in patriam.

Agis Archid. F.

NIhil illis planè fidendum esse dixit, qui in natale solum & patriam impij essent. Plut. in Lacon. apoph.

Catilina.

Quum M. Tullius in senatu dixisset, incendium à Catilina excitatum: Sentio, inquit Catilina, idque si aqua non potuero, ruina extinguam. Vox non hominis, sed furiæ. Erasm. 6. apophtheg.

Tiberius.

In eam incidit insaniam, vt non patriæ solum, sed totius etiam orbis interitum optaret. Sæpe enim dixisse fertur, Me mortuo terra misceatur incendio: & Priamum fuisse fortunatissimum, quòd ei cum patria & regno perire licuisset. Dion in Tiberio.

Nero.

Suprà de Crudelitate.

De patriæ impietate in suos.

Pausanias Cleombroti F.

QVum Delij de insula cum Atheniensibus haberent controuersiam, atque inter cætera dicerent, quòd ex more regionis neque mulieres in insula parerent, neque mortui sepelirentur: Quomodo, igitur, inquit, hæc insula erit vobis patria, in qua neque fuit quisquā vestrū, nec futurus est? Argutè notauit ineptam Deliorum consuetudinem, qui suos in patria, neque nasci finerent viuos, nec humari mortuos: quum vt mulier, ita nec regio mater sit, nisi gignat. Alienum autem sit à materna pietate, nolle sepeliri quos genuit. Plut. in Lacon.

Anacharsis.

Suprà de Fiducia artis.

Theodorus Atheus.

Suprà de Fuga excusata, & de Liberè dictis.

Idem.

Eundem quum rex Lysimachus interrogasset, num è patria excidisset per inuidiam ciuium, respondisse ferunt, Nihil minus, sed propter excellen-

cellentiã ingenij, quod non capiebat patria. Sicut enim Semele Baccho grauida, cùm non potuisset perferre vterum, Iupiter eam miseratus abortiuum ambussit, & inter deos retulit: Sic cùm patria mea minor esset, quã vt caperet philosophum, bonus quispiam siue Deus, siue genius, Athenas in locum fortunatiorem commodioremque me transtulit. Philo, li. quòd sapiens sit liber.

De patronis.

Phocion.

PHocion, quum à suis reprehenderetur, quòd hominem improbũ in iudicio defendisset: At nemo bonus, inquit, patrocinio indiget. Plutarc.

Anonymus.

Siculo cuidam Scipio prætor patronum causæ dederat hospitem suũ, hominem nobilem, sed egregiè stultum. Hic Siculus: Quæso, inquit, prætor aduersario meo da hunc patronum, deinde mihi neminem dederis, Sentiens, illum tam insigniter stultũ, vt ille diuersam partem adiuuante posset etiam nullo patrocinante vincere. Brus. l. 5. c. 18.

Idem.

Veteranus ob diem sibi dictã periclitans accessit in publico ad Augustum, rogauitque vt sibi patronus & defensor assisteret. Ille aduocatum ex comitatu sine mora dedit, commendauitque ei litigatorem. Quo viso, exclamauit ingenti voce veteranus: At non ego Cæsar periclitante te in bello Actiaco vicarium quæsiui, sed pro te ipse pugnaui: detexitque impressas cicatrices: quibus visis, erubuit Cæsar, venitque ipse in aduocationem. Brus. l. 5. c. 1.

Demosthenes.

† Cùm interrogasset Aristodemũ actorem fabularum, quantum mercedis, vt ageret, accepisset: & Aristodemus talentum respondisset: At ego plus, inquit, accepi, vt tacerem. Aul. Gell ibid.

Vatinius.

† C. Licinius Caluus qui diu de eloquentiæ primatu cũ Cicerone cõtẽdit, adeò vehemens accusator fuit, vt in media eius actione surgeret aliquãdo Vatinius reus, & eum interpellans exclamaret: Rogo vos, Iudices, nũ si iste disertus est, ideò me damnari oportet? Ex quo inter vtrunque tantũ cõflatũ est odium, vt in prouerbiũ abierit, Vatinianũ odiũ. Sen. in cõtrouer.

Figulus iurifcon.

Postridie eius diei quo consulatus repulsam acceperat, quũ multi ad eũ consulẽdi gratia venissent, omnes inconsultos dimisit, dicens: Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Brus. li. 5. cap. 18.

Granius.

Cùm patrono malo, qui vocẽ in dicẽdo obtuderat, suaderet, vt mulsum frigidũ biberet, simulac domum rediisset, Perdã vocẽ, id si fecero, cùm patronus dixisset, vrbanissimè Granius respõdit, Melius est, inquiens, vt vocẽ perdas quàm reũ. Brus. l. 5. c. 18.

De paupertate.

Democritus.

AVdiens quendam de paupertate sua conquerentem: Si non multa, inquit, desideres, pauca tibi multa videbuntur. Desideriũ .n. contractũ, paupertatem diuitiis æquipollentem reddet. Anton. in Melis. part. 1. ser. 33.

Idem.

Dicere solebat, pauperis conditionem diuitiis multò beatiorẽ esse. Pauperes quippe maximis malis non infestãtur, vt insidiis, inuidia & odio, quibus diuites expositi sunt quotidie. Anton. in Melissa, part. 1 serm. 33.

Socrates.

Ab Archelao vocatus, vt qui ipsum ditare vellet, ei renuntiari iussit, Quod farinæ chœnices quatuor obolo venirent Athenis, & fontes a-

quam funderent. Nam si res meæ, dicebat, mihi non sufficiũt, at ego ipsis sufficio, & sic etiam ipsæ mihi. Stob. ser. 95. ex Arrianis scriptis recitat.

Idem.

* Paupertatem aiebat esse μικρὰν σωφροσύνην, id est, paruam temperãtiam. Stob.

Idem.

* Charmidi de paupertate non cõquerenti dixit, Rectè facis, est enim res gratiosa paupertas, minimè inuidiosa, & de ea acquirenda minimè certatur, sed licet incustodita seruatur, & neglecta augetur. Stob.

Aristides.

Aristides ille iustus cùm diues quidam paupertatem ei obiiceret, dixit: Mihi quidem nihil adferet mali paupertas, tibi verò diuitiæ non paucas perturbationes. Anton. in Meliss. part. 1. ser. 33.

Plato.

† Paupertatẽ dicebat esse iudicandã, non possessionis decrementũ, sed insatiabilis augmentum. 5. de legib. Stob. ser. 10.

Epicurus.

* Pauperta ẽ ad legem naturæ cõpositam dicebat summas esse diuitias. Senec. epist. 27.

Sextus.

* Paupertatem ferre non cuiusuis, sed sapientis esse dicebat. Anton. ser. de egenis.

Diogenes.

Desertus ab omnibus hominibus, solus relinquebatur, cùm neque propter egestatem ipse quenquam reciperet, neque ipsum hospitio quisquã acciperet. Omnibus enim inuisa erat eius in reprehendendo acrimonia, deinde in agendo loquendóque acerbitas. Proinde tristitia plenus, summas foliorum extremitates manducabat. Illæ enim suppetebant, quominus fame periret. Mus verò accedens, decidentibus frustulis vescebatur. Diogenes igitur, cùm diligenter rem inspectasset, subridẽs, animo recepto: Mus hic, inquit, nihil indiget Atheniensium lautitia. Et quid tu, ô Diogenes, ægrè fers, te cũ Atheniẽsibus nõ cœnare? Ælia. l. 13. de Var. hist.

Idem.

Suprà de Doctrina & eruditione, quæ vt semper incolumis est, ita etiã vbique habetur in pretio.

Idem.

Cùm Diogeni paupertas à quodam vitio daretur: Infelix, respondit, quid ais? At ego neminem vidi tyrãnidem gerere propter paupertatem, omnes verò propter diuitias. Stob. ser. 95.

Idem.

* Anaximenis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius ea essent interrogauit. Cùm autem illi Anaximenis esse respondissent, An non pudet eum, inquit, tam multa habere cùm seipsum non habeat? Max. ser. de diuitiis & paupertate.

Idem.

Idem paupertatem appellabat virtutem αὐτοδίδακτον. Id est, quæ per se discitur. Diuitibus opus est multis præceptis, vt frugaliter viuãt, vt corpus exerceant laboribus, ne corporis ambitioso cultu delectuntur, &c. omnia autem docet paupertas. Stob. serm. 95.

Idem.

Solitus est ioco dicere sibi tragicas execrationes occurrisse, quod esset, ἄοικος, ἄπολις, ἄπατρις, πτωχὸς πλανήτης, καὶ ἡμερόβιος, id est, domo, ciuitate, patriáque carẽs, pauper & erro. Laer. lib. 6. Alludens ad locũ aliquem è tragœdiis. De Oedipi execrationibus vide in Chiliadibus Erasmi.

Idem.

Paupertatem dicebat esse subsidiũ ad philosophiã. Nã quæ philosophia verbis persuadere conatur, ea paupertatẽ reipsa cogere. Stob. ser. 93.

Arcesilaus.

† Paupertatẽ aiebat asperam quidem esse, quemadmodum & Ithacã, sed bonã prolis nutricẽ, vt quæ assue faciat frugalitati & abstinentiæ, & in

vnis

vniuersum efficax virtutis gymnasium fit. Stob ser. de laude paupertatis.

Hypsaus.

* Animæ timiditati medendū esse dicebat, tūc, inquit, non metues paupertatem. Stob. eod. ser.

Idem.

*Non paupertatem, sed iniustitiam fugiendam esse dicebat. Nullus enim quòd pauper esset, sed quia iniustus, supplicio affectus est. Neque vitā laudabilē aliquis degit, quatenus diues, sed quatenus iustus. Stob. in cōparat. paupertatis & diuitiarum.

Ariston.

Dicere solebat, paupertatem esse lucernam, quæ omnia mala demonstret. Stob.

Aristoteles.

Paupertatem dicebat multis rebus indigere, auaritiam autem omnibus. Anton. par. 1. ser. 33 Meliss.

Idem.

*Si non multa, inquit, concupiscas, pauca etiam multa videbuntur: exigua enim apparētia paupertatē opulentiæ parem efficit. Max. ser. de diuit. & paupertate.

Xenophon.

*Paupertatem per se doctam philosophiam esse dicebat: quæ enim hæc verbo suadet, illa opere cogit. eo. ser.

Aristonymus.

* Vitam pauperū similem esse dicebat nauigationi iuxta litus: diuitū autem ei quæ in profundo pelago fit. Illis enim facile est funem eiicere, appellere, & nauim extrahere: diuitibus non item. Stob. in compar. paupertatis & diuitiarum.

Ephiales.

Cuidā ei paupertatem exprobrāti, Cur nō, inquit, etiā alterū dicis, quod iustitiā colam? Ostendit autē vir sapiētissimus, paupertatem, etiāsi multarum virtutū nutrix sit, cunctis exosam esse. Ælian l. 13. de Var. hist.

Apollonius.

Solitus est dicere paupertatē secūdum naturā nequaquā turpem esse: turpi autem de causa pauperem esse, dedecus & flagitium esse indignissimum. Anton. par 1. ser. 33. Melissæ. Alij sic referunt. Eam paupertatē quæ secūdùm naturam esset, non turpem fore: illam autem quæ propter turpē causam accidit, infamiā inurere hominibus. Stob. ser. 93.

Lycurgus.

Lycurgus, percontāti quā ob rem hostiū cæsorū cadauera spoliare vetuisset; Ne, inquit, dū spoliis incumbunt, pugnā negligant, sed paupertatem vnà cū ordine seruēt. Vt vir ille sapiens vbique ciuibus suis metuit à diuitiis, tāquam à fonte plurimorum malorum! cùm apud hominum vulgus nihil expetatur auidius, quasi in his sint præcipua felicitatis humanæ præsidia. Plut in Lacon. apoph.

Idem.

Ciuibus quibusdā interrogantibus, quomodo liceret hostiū insultū effugere? Si, inquit, pauperes fueritis, nec alius alio plus requirat. Ad opulētos & onustos prædæ spes inuitat hostē, nec facilè potest elabi qui sarcinis & impedimentis retardatur: ad hæc tutiores sunt ab hostium incursu, inter quos est æqualitas, & ex æqualitate concordia. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam imperatorem incusauit quòd illius insidiis, & otio & somno fuisset priuatus: videlicet, quòd illius benignitatē è paupere factus esset diues. Plut. in Sympos l. 2.

Isocrates.

† Paupertatem cum iustitia coniūctam opibus malè partis anteponito. Nam iustitia pecuniis eò præstantior est, quòd hæ viuentibus tantùm prosunt, illa etiam defunctis gloriā parit: hæ vel malis hominibus contingunt, illam improbi nullo consequi modo possunt. ad Demonicum.

Seneca.

† Magnus est ille, qui in diuitiis pauper est, sed securior, qui caret di-

initiis. Et: Nemo nascitur diues: quisquis exit in lucem, iussus est lacte, & panno esse contentus. Ab his initiis nos regna non capiunt. Eadem epistol.

Moschion.

*Si, inquit, in Persia natus esses, nō curares Græciam habitare, sed cum Persis feliciter versari studeres. Cur igitur in paupertate natus contendis ditescere, & non in eadem permanens feliciter vitam degere? Max. serm. de diuit. & paupertate.

Hieron. sophista.

*Vituperatus, quod cùm multos rhetoricam docuisset, ipse egeret: At qui, inquit, ditescere non docui eos, neque pecuniæ studere. Eodem sermon.

M. Cato.

Cato dicebat, honestam paupertatem impiis diuitiis longè præferendam esse. Hoc enim opprobrij, illud miserationis causa fieri solet. Ant. in Melis ser. 33. par. 1.

Bulas.

Bulas, famosissimus latro, qui sub Seuero imperatore per totam Italiā, comparata manu sexcentorum latronum, biennio maximas prædas fecit, postquam Centurionem vitæ insidiatorem cepisset, raso capite ad Seuerum imperatorem remisit, cúmque interrogaretur, quid imperatori vellet nunciari? Nuntia, inquit, dominis tuis ipsos seruos suos alere, ne latrocinentur. Habebat enim Bulas multos apud se Cæsarianos, partim exigua mercede conductos, partim nullo certo stipendio. Xiphilinus in vita Seueri.

Idem.

Cuiusdam mulieris, cum qua scortabatur, ope deprehensus, & à Papiniano præfecto prætorio interrogatus, cur latrocinium fecisset? respondit: Et tu dic, cur præfectus sis. Erat nimirum Papinianus homo prædiues, & magnæ apud Cæsarem existimationis, & propter opum suarum splendorem in aulam admissus. Bulas verò penuria rerúmque egestate vexatus, latrocinio victum quærere cogebatur. Idem Xiphilinus.

De peculatu.

Diogenes.

Diogenes Cynicus cùm vidisset magistratus, qui Hieronemones dicebantur, quendam deprehensum, quòd ex ærario phialam furatus esset, adducentes: Magni, inquit, fures paruum ducunt. Laërt.

Anaxander.

Suprà de Furto.

M. Cato.

Dicebat, priuatarum rerum fures in compedibus vitam agere, publicarum in auro & purpura conspicuos incedere. Olim simplex furtum non puniebatur capite, sed vincti compedibus præstabant operam. At longè grauius crimen est peculatus, quàm furtum. Et tamen qui fiscum principis, qui Remp. compilant, magnates fiunt. Plut.

Scæuola.

Septumeleio Agnanino, cui pro capite C. Gracchi aurum erat repensum, rogante vt se in Asiam præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, insane? tanta malorum est multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmem, si Romæ manseris, te paucis annis ad maximas pecunias esse peruenturum. Notauit auaritiam hominis præfecturam non ob aliud ambientis, nisi vt spoliaret prouinciales, ac ludens finxit, id citius consecuturum Romæ. Hoc dictum Fannius in Annalibus ascribit Africano Æmyliano, qui dictus fuerit Iron. Erasmus libro 6. apoph.

Ans.

Aufidius Modestus.

L. Quintium in morbo sibi dicentem manus esse frigidas, hoc scommate taxauit: Atqui calidas, inquit, è prouincia extulisti. notans eum, quòd proconsul administrans prouinciam, multa furatus esset. Meminit Plutarchus in Symposiacis libro 2. cap. 40.

Claudius Cæs.

Narcissum ab epistolis, & Pallantem à rationibus sic adamauit, vt eos non solùm amplissimis præmiis, verùm etiam quæstoriis prætoriisque ornamentis decreto senatus ornari libenter passus sit, ad hæc tantùm rapere & acquirere, vt illi querenti de fisci exiguitate quidam non absurdè dixerit, Abundaturum fiscũ, si à duobus libertis in consortium reciperetur. Hos Plinius fatetur Crasso fuisse ditiores.

Traianus imp.

Initio procuratores habebat rapaces, qui prouinciales calumniis expilabant. Quorum vnus fertur, vnumquemque diuitem sic conuenire solitus: Quid habes? Vnde habes? Hæc vbi didicerat, addebat tertium, Pone quod habes. Sed admonitus à Pompeia Plotina vxore, cohibuit eiusmodi vexationes prouinciarum, addens vocem optimo iure laudatã: Fiscum esse lienem, quòd eo crescente reliqui artus contabescant. Sensit optimus princeps, iniquum esse, sic explere fiscum vnum, vt nihil habeãt subditi: præsertim quum boni principis sit, quicquid habet populus. Erasi. l. 8. apoph.

Sigismundus imp.

Interrogatus, cur apud liberas ciuitates peculatus crimen adeò frequens inueniretur? Idcircò, respondit, quòd nudos honores ciuibus cõmendant, populus autem ad lucrum inhiat. Indicat autem, magistratum ipsum in causa esse, quòd peculatus crimine tam multi hodie infamulentur. Cùm enim tam varia Reipublicæ sint officia, singulis certa & sufficientia stipendia deberent assignata esse, quo hi qui ad huiusmodi honores & officia vocantur, haberent vnde viuerent, sine vlla vel furti vel peculatus suspicione. Verùm cùm desunt hæc stipendia, vel nimis sunt tenuia, fit vt plerique ex publico thesauro sibi per nefas prospiciãt, & pauperes primùm ad amplissimas opes veniãt. Æneas Sylu. lib. 2. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

De pecunia.

Timotheus.

Pecunias sanguinem animámque mortalibus esse dicebat: quibus qui careat, mortuus inter viuos viuit. Brus. l. 5. c. 10.

Democritus.

* Nimiam pecuniarum collectionem pro liberis, prætextum auaritiæ esse dicebat, proprium ingenium arguens & detegens. Stobæus serm. de iniustitia.

Diogenes.

Suprà de Diuitiis ac opibus.

Bion.

Suprà de Diuitiarum vsu.

Demades.

Suadentibus Demadi Atheniensibus & iubentibus vt deductas triremes nautis militibúsque compleret, cùm pecunias nullas haberent: Omnino: inquit Demades, primùm pecuniis opus est. Brus. ibid.

T. Quintius.

Infrà, de Salsè dictis.

Iul. Cæsar.

Potentiam duabus rebus, pecunia scilicet & militibus parari conseruari atque augeri, eáque se mutuò consequi dicere solebat. Exercitum commeatu retineri, rursum commeatum armis comparari, non tantùm dicebat, sed sentiebat etiam. Xiphilinus in Cæsare.

Indus Anonymus.

† Benzonius Mediolanensis in America in Indum, à quo pullum emere volebat, incidit. Is, cognito pullū suum ad cibum expeti, drachmam argenteam, quam Regalem dicunt, à Benzone oblatam, in os inseruit. Vbi insipidum sensit. Abi, inquit, Christiane, cum re tua vili, nullius etiam vsus. Pullum ego meum ipse comedam, nisi tu vicissim, quod edi possit, mihi dederis. Io. Metellus in epist. ad Ant. Augustin.

Vide apoph. de Diuitijs, & de Numerorum contemptu.

De peregrinationibus.

Socrates.

QVum quispiam vitiorum vitandorum gratia peregrinatus esset nihilque profecisset, post reditum Socratem rogauit, Cur ita euenerit? Quoniam, inquit Socrates, eadem causa te premit, quæ expulit. Laërt.

Idem.

Cuidam quærenti, quòd peregrinationes sibi nihil profuissent, non immeritò, inquit Socrates, tibi istud euenit, tecum enim peregrinabaris. Multi putant longinquis peregrinationibus colligi prudentiam, quum Horatius clamet:

Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.

Congressus sapientium confert prudentiam, nō montes, aut maria. Eras. ex Laërtio.

Aristippus.

Percontanti Dionysio, cur Aristippus venisset in Siciliam, relicto Socrate? Vt, inquit Aristippus, quæ habeo impertiam, quæ non habeo accipiam. Sunt qui narrent illum sic respondisse: Quum egerem sapientia, adij Socratem: tunc quoniam egeo pecunia, ad te veni. Laërtius libro 2. cap. 8.

Antisthenes.

Putauit omnia mala pro peregrinis habenda esse. Vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit, ab exoticis autem abhorret: non quidem quòd per se mala sint, sed quia peregrina. Verùm sapienti viro nil peregrinum est, nisi quod cum vitio coniunctum est. Laër. l. 6. c. 1.

Democritus.

Interrogatus, ad quid peregrinatio prodesset? respondit: Vitæ frugalitatem docet. Offa quippe & thorus herbaceus famis ac laboris dulcissimæ medullæ sunt. Stob. ser. 38.

Idem.

*Quamlibet terrā hominis sapienti peruiam esse dicebat: animæ námque fortis vniuersus mundus patria est. Eod. ser.

Lacones.

Laconibus peregrinari concessum non erat, ne morum peregrinorum vitæque incompositæ contagium attraherent. Quin & peregrinos vrbe exigebant, ne paulatim inundantes, mali cuiuspiā ciuibus existerent magistri. Quisquis autem ciuium non tulisset liberorum suorum iuxta patrios ritus institutionem, iure ciuium priuabatur. Rursus narrant quidam, quicunque peregrinus Spartanæ ciuitatis institutis sustineret exerceri, eum ex Lycurgi sententia admitti in eam ciuilitatis portionem quæ fuerat à priscis ordinata. Cæterùm vendere ius ciuitatis nulli fas erat. Perspexerat vir ille prudentissimus, commerciis exterorum ac negotiatorum, ciuitates quamuis bene institutas corrumpi: quòd ad nequitiam omnes sunt magis dociles, quàm ad virtutem. Sed nulla mixtura perniciosior, quàm quæ per imperij trāslationem prolationémve inuehitur. Sic influxu Græcarum nationum effœminata est Roma; sic barbarorum commercio tandem & Sparta ex sanctissima facta est corruptissima. Plut. in Lacon.

Iidem.

Lacones adolescentem ex eorum numero qui exercebantur, increpuerunt, quòd viam nosset quæ ducit in Pyleam, adeo studebant suos à peregrinationibus ac rerum exoticarum cognitione seruare alienos, ne per occasionem à patriis institutis degenerarent: præsertim cum Arcadia, cuius est Pylea, luxu deliciísque barbaricis esset corrupta. Plutar. in Lacon.

Pausanias Plistonactis F.

Quum Lacedæmonios Tegeæ, vbi exulabat, laudaret, atque quidam dixisset, Cur igitur Spartæ non manebas? Quia, inquit, non apud sanos, sed vbi sunt ægroti, medici versari consueuerunt. Pausan.

Anonymus.

Argiuus quidam cùm Eudamidæ dixisset, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerent à maiorum legibus & institutis: At vos, inquit, quum Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Dictum retorsit in Argiuum: hoc enim dicens, magis suam gentem vituperauit, quàm Lacedæmoniorum. Plutar. in Lacon.

Seneca.

† Nusquam est, qui vbique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hospitia habeant, nullas amicitias. Epist. 2.

Idem.

† Quid prodest mare traiicere, & vrbes mutare? Si vis ista quibus vrgeris effugere, non alibi sis oportet, sed alius. Epist. 104.

Vide apoph. de exilio.

De perfectione.

Crates.

IMpossibile esse dicebat, quenquã inueniri, qui nunquã lapsus sit: sed veluti in malo punico, granum quoq; aliquod putrescere. Laert.

Apelles.

Apellis ætate complures etiam in arte pingendi nobiles, quorum opera quum suo candore miraretur, collaudatis omnibus, dicebat illis deesse vnam illam Venerem, quam Græci χάριτα vocant, ingenuè profitens, cætera omnia illis contigisse, in hac vna neminem ipsi parem esse. Simile quiddam est in phrasi, quæ allicit ac remoratur lectorem aut auditorem, quum tamen non habeat nomen, nec arte præcipi possit. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

De perfidia.

Themistius.

* NVllam malitiam magis alienam esse à conuersatione hominum esse dicebat quàm perfidiam. Aduersus quam nulla custodia dari potest. Nam (inquiebat) quod vnicum habeamus confugium, nempe iusiurandum, hoc ipso maximè abutitur vir perfidus, quod committit malum facinus inficiando. Stobæus sermone 12.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Cuidam referenti, Valentinum Borgiam à Consaluo quodam Hispano violato iureiurando, perfidè retentum & ad Ferdinandum Hispan. regem missum esse, respondit, Ergò posthac pro Punica fide Hispanicam celebraturi sumus. libr. de eiusdem Lud. scitè dictis, Alphonsi regis apoph. libris adiuncto.

Fridericus III. Imp.

† Data fide publica sex è principibus qui in se absentẽ coniurauerant, Neapolim euocatos, indicta causa, & violata præter dignitatem suam fide clàm in hortis capite multauit, rogatus ab his antequã mactarentur, cur datam fidem falleret? Respondit: Æquũ, & fas esse, perfidis, & parricidis

violare fidem, & scelus, pari arte punire. Bonfin. l. 4. Decad. 4.

De periculo vitando.

Alcibiades.

ACcitus ab Atheniensibus è Sicilia, vt diceret causam capitis, abdidit sese, dicens: Eum esse fatuũ, qui vocatus in ius non quærat elabi, quum liceat vitare ne eat. Sentiens, consultius esse non committere se periculo, quàm dare operam, vt ingressus periculum temet expedias. Dictum Græcis sonat iucundius, ob vocum affinitatem, φυγεῖν & ἀποφυγεῖν. Græcis autem ἀποφυγεῖν δίκην dicitur, qui iudicium sententiis absoluitur: φυγεῖν qui vitat aut fugit. Plut. in vita Alcibiadis.

Antigonus.

Suprà de Morte generosa non deflenda.

Seneca.

†Quantum possumus nos, à lubrico recedamus, in sicco etiam parùm firmiter stamus. Epist. 117.

Idem.

†Serò animus ad periculorum patientiam post pericula instruitur. De Tranquill. an. ca. 11.

Huc refer apophtheg. de Fuga excusata.

De perseuerantia.

Chilon.

DIcere solebat, tardè quidem aggredienda esse omnia: verùm cùm semel iam inceperis, constantissimè in agendo perseuerandum esse. Stob. ser. de Prudentia.

Agis.

A Leonida in carcerem coniectus, quum multa in illum cõuicia iactasset, rogatus num pœniteret rerum actarum? Non pœnitet, inquit. Plutarchus.

Demosthenes.

Quum Antipater intra Lamiam à Græcorum copiis esset conclusus, ac velut ob res feliciter gestas, Athenienses diis immolarent victimas: Demosthenes ad quendam amicorum nomine Agesistratum ait, sibi non eandem esse cum cæteris sententiam. Noui enim, inquit, Græcos stadium pugnare & scire & posse; Dolichon autem non item. Dolichus autem continet viginti quatuor stadia. Notauit suos, quòd protinus vna contenti victoriola, deponerent bellandi studium, quum oporteat eiusmodi successibus non frui, sed vti ad maiorum rerum occasionem. Erasm. 8. apoph.

Brutus.

Suprà de Munerum contemptu, Cyanensium.

Vide apoph. de Constantia.

De perseuerantia & constantia piorum in cruce.

Basilius Magnus.

CVm à Valente Cæsare in exilium pro fide cogeretur, exhibitus est ad tribunal Præfecti, terroribúsque & minis maximis actus, vt nisi præceptis principis obediret, sciret sibi impendere interitum. Tum ille intrepidus, atque absque vlla animi perturbatione respondit Præfecto: Atque vtinam aliquid mihi esset digni muneris, quòd offerrem huic qui maturius Basilium de nodo follis huius absolueret. Cúmque daretur ei nox, quæ erat media, ad deliberandum, denuò respondit: Ego crastino idem ero qui nunc, tu te vtinam non mutares. Eccles. hist. lib. 11. cap. 9.

Athanasius.

Cùm sub Iuliano Apostata crudelissimo imperatore, in maximo esset

vitæ

vitæ periculo, & populus mirum in modum contristaretur, alta voce clamans: Bono estote animo, inquit, nubecula tantum est, quæ mox euanescet splendente sole. Sozomenus lib. 6. Tripartit. hist. cap. 26.

Ignatius.

Suprà de Morte contemnenda.

Eusebius Samosatenus.

Cùm nollet Cæsari Cõstantio mittere decretum Arrianorum contra Melitum factum: Cæsar minatus est, se abscissurum dextrã eius manum, quo audito, Eusebius ambas porrexit, inquiens, Decretum non dabo, clarum Arrianæ pestis indicium. Theodoretus in Tripartita histor. cap 49. lib 5.

Polycarpus.

Cùm fidei rationẽ redderet, atque constãter perseueraret, Herodi proconsuli ignem minitanti respondit: Ignem minaris hunc, qui ad momentum incenditur, & paulò pòst extinguitur. Verùm ignoras futuri iudicij ignem æternum fore, qui ad perpetuas pœnas præparatus est impiis. Euseb. lib. 14. cap. 3. Eccles. hist.

Idem.

Ab Herode proconsule admonitus, vt iuraret fortunam Cæsaris, & conuitia diceret in Christum, respondit: Octoginta & sex annis seruio ei, & nihil me læsit vnquam: qua igitur conscientia maledicerem, & blasphemarem regem meum, qui salutem mihi dedit? Cúmq; rursus vehementius vrgeretur, vt fortunam Cæsaris iuraret: Si hanc, inquit, iactantiam quæris, vt ego fortunam Cæsaris iurẽ, & quis sim ego ignorare te simules, audi à me: Sum Christianus: Si verò eam rationem vis Christianæ religionis accipere, statue diem & audi. At cùm procõsul diceret, Suade hoc populo: respondit Polycarpus, Tibi quidem respondi, quandoquidem principibus & potestatibus à Deo datis in primis honos debeatur, modò religioni non sit Deo contrarius: Populo autem furenti satisfacere, nõ fit possibile. Eusebius lib. 4. Eccles. histor. cap. 15.

Sanctus martyr.

*Diaconus quidam Ecclesiæ Viennensis, nomine Sanctus, tanta animi celsitate & constantia carnificibus eum horrendis tormentis à Christiana fide auertere conantibus resistit, vt ne nomen quidem vel suum, vel gentis, vel ciuitatis vnde fuit, neque vtrum seruus an liber illis vellet dicere, sed ad omnia rogata latino sermone responderet, Christianus sum; istúdque pro nomine, pro ciuitate, pro genere, & denique pro re quaque iterum ac sæpius est eloquutus: nec aliam vocem ethnici ab eo elicere potuerunt. Euseb. libr. 5. histor. Eccles. cap 1.

Lucius Sophista.

Lucius quidam ob religionis confessionem ab Vrbicio damnatus cùm iam ad supplicium duceretur: Gratias ago, inquit, quòd me nequissimis dominis absolutum, ad summum cœli terræque regem remittas. Eusebius libro quartò Ecclesiasticæ hist. cap. 17.

Attalus.

Cùm in sella ferrea prunis subteriectis torreretur, voce magna ad plebem clamauit: Ecce hoc homines comedere, quod vos facitis, qui à nobis velut occultum facinus inquiritis, quod vos aperta luce committitis? Nos enim neque comedimus homines, neque aliud quid mali fecimus. Euseb. 5. Eccles. hist. cap 3.

Syluanus.

Constantium tyrannum ad fidei orthodoxæ defectionem eum hortantem, sibi mortem etiam minitantem audiens: Potestatem quidem habes, inquit, nos puniendi: nos autem patrum statuta non ideo destruemus. Theodoret. lib. 5. Eccl. hist. c. 24.

Mares episcopus.

Oculis ob senectutem orbatus,

audiens Iulianum apostatam in Sacello Solis sacrificare diis gentilium, palàm imperatorem obiurgauit; ad quem conuersus imperator cum dixisset, Abi tu potius ad Galilæum tuum (Christum intelligens) ac iube tibi aperire oculos, tum Mares respondit: Deo meo gratias pro cæcitate ago, qui ideò visum ademit, ne te apostatam, in Deum blasphemum, & omni planè pietate nudatum, coram videre cogar. Sozomenus in Tripartita histor. libro 6. cap 6. Alij hoc dictum Eguinario episcopo (quem Fulgosius li. 6. cap. 2. Inarium appellat) ascribunt.

Romanus.

* Quum iã carnifici ceruices porrexisset, nuntiúsque subitò accurrisset, qui veniam ipsi ab imperatore Iuliano afferebat, id ægerrimo animo tulit: atque his verbis vsus est: Scilicet indignus erat Romanus qui Christi martyr appellaretur. Theodoret. lib. 3. hist. Ecclesi. cap. 16.

Theodorus martyr.

* Immanes cruciatus minantibus carnificibus, nisi fidem Christi abiuraret, in hanc præclaram vocem erupit: Pro fidei Christianæ confessione qui vulnerat incidat, & qui verberat laceret: & qui cremat flammam adiiciat: & qui his verbis offenditur linguam eximat. Nyss. in vita Theodori.

Victor.

Victor proconsul Carthaginis, vir diues & clarus, ad veritatis negationem solicitatus à rege, & promissionibus multis ad defectionem inuitatus: respondit: Dicite regi vestro vt subiiciat me ignibus, adigat bestiis, excruciet omni genere tormentorum. Si consentio, frustra sum in ecclesia baptizatus catholica. Nam si hæc præsens sola vita fuisset, & aliã, quæ verè est, nõ sperarem æternam, nec ita fecissem ad modicum, atque temporaliter gloriarer, & ingratus ei existerem, qui per fidem meam omnia sua mihi contulit, Victor. lib. 3. Vandalicæ historiæ.

D. Ambrosius.

* Calligonus, cubiculi præpositus, mandare aliquoties Ambrosio ausus est, Me viuo tu contemnis Valentinianum? Caput tibi tollo. Ambrosius respõdit, Deus permittat tibi vt impleas quod minaris. Ego enim patiar quod episcopi: tu facies quod Spadones. Ambros. epist 33.

Theodulus.

Cùm ob fidei confessionem sub Iuliano apostata craticulis impositus esset, vt in omnium conspectu assaretur, ad præfectum in mediis cruciatibus dixisse fertur: Si assas carnes degustare cupis Amachi, in alterum latus me verte, ne semicrudus ad edendum parum suauis tibi reddar. Idem de Laurentio, Macedonio, atque Tatiano martyribus, alij etiam scribunt, Niceporus libro 10. & 25. Ecclesi. histor.

Dionysius episcopus Alexandr.

Cùm à tortoribus vehementer vrgeretur, respondisse fertur, Quid infectando laboratis? Caput meum, pro quo magnoperè fatigamini, auulsum ceruicibus sumite, & donum magnum ad tyrannum referte. Eusebius libro sexto Ecclesiast. histor. cap. 30.

Dionysia.

Matrona nobilis Hunerichi regis tortoribus turpiter denudata grauiter virgis cædebatur. Inter ictus verò virgarum, dum riuuli sanguinis toto iam fluitarent corpore, libera voce dixit: Ministri diaboli, quod ad opprobrium meum facitis, ipsa est laus mea. Victor. in hist. Vandalica, lib. 3.

Elogius.

Valens imperator per præfectum Edessæ, orthodoxos LXXV. cogere volebat, vt veritatem abnegarẽt. Præfectus itaque cùm diceret ad Elogium, Communica possidenti regnum; respondit begnignè, Et mihi

regni

regni quoque ac sacerdotij consortium est. Tripart. hist. lib. 7. cap. 33.

De persuasione.

Bion.

Dicebat, superbiam studiosorum esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui inani persuasione eruditionis delusus, mauult doctus videri quàm esse. Laert. lib. 4. cap. 7.

Crates.

Cùm crates apprehenso Zenonis pallio, eum à Stilpone retrahere niteretur: Commodissimè, inquit, ô Crates, philosophũ auribus teneas: nam si per vim egeris, corpus erit apud te, animus apud Stilponem. Laert. lib. 7. cap. 1.

Socrates.

* Qui per vim, inquit, coacti sunt, libertate ceu magna re priuati, odio prosequuntur illos qui coegerunt: qui verò suadela inducti sunt, ceu cum gratia inuitati amant. Xenophõ lib. 1. commentar.

De pertinacia.

Annibal.

CVm Marcellus aliquot diebus continenter cum Annibale cõflixisset vario Marte, dixit Annibal, sibi rem esse cum hoste, qui nec victus, nec victor nosset quiescere. Plutarchus.

Eusebius philos.

*Plurimi, inquit, cùm velint haberi quàm consultissimi, si qua in re familiares & beneuoli ipsis homines eos dehortentur, nolunt à confirmato semel intra se proposito recedere: sed ne redarguãtur à consilio suo tanquam prauo desistere, permanent in proposito, donec tandem inde profecta incommoda sentiant. Stob. serm. 23.

Pertinacia licet in mediam partem plerunque sumatur, huc tamen quædam referre licet, quæ sunt sub apophthegmat. de Constantia, & Perseuerantia.

De petitionibus honestis, & parum honestis.

Thales.

SCiscitãti quid esset dulcissimum? Potiri, inquit. Nam ea demum delectant, quæ contingunt expetita. Quæ vltro obiiciuntur, non perinde iuuant. Laert. lib. 1. cap. 1.

Socrates.

Dicebat, à diis nihil petendum, nisi bona simpliciter: cum vulgus petat bene dotatam vxorem, opes, honores, regnum, longam vitam, quasi præscribentes numini quid oporteat facere. At Deus optimè nouit, quid nobis bonum sit, quid non. Eras. lib. 3. apoph.

Epicurus.

Dicere solebat, Breui temporis spatio omnes homines perituros esse, si hominum preces sequeretur Deus. Nam subinde multa & acerba alij in alios precantur. Max. ser. 14.

Epictetus.

* Ad conuiuium, inquit, inuitati præsentibus vtimur. Quòd si quis iuberet apponere sibi pisces, aut placentás, absurdus videretur. At nos in mundo petimus à diis, quę non dant: cùm multa interim sint quæ exhibuerunt. Stob. serm. 4.

Anonymus.

Poëta quidam dum amicos suos videret & egentes, & petentes à diis quæ illis minimè conducerent, cùm tamen vtilia viderentur, pro omnibus sic ait: Iupiter rex, optima quidẽ nobis & vouentibus & non vouentibus tribue. Mala autem poscentibus quoq. abesse iube. Cuius poëtæ piam sententiam ex Platonis li. 6 sub persona Socratis, Erardus Schõberger, præceptor meus, in omni scientiarũ genere doctissimus, dum bonas lite-

tas in celeberrimo Heydelbergensium Gymnasio profiteretur, foribus habitationis suæ affixam, suis (quos priuatim docebat) discipulis semper inculcare solebat, his verbis descriptam:

QVID PAVCIS ORANDVS DEVS.

Da bona, siue petare Deus, seu nulla petare.
Et procul à nobis mala quæque petentibus aufer.
Et mala, siue petare nega, seu nulla petare.

Leges autem hanc piam & Christianam poetæ sentētiam apud Brus. quoque lib. 5. cap. 24. & Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Agesilaus.

Agesilaum Lacedæmoniorum regem, cùm quidam vrgeret improbè postulando, vt promissum præstaret: Rectè sanè, inquit, siquidem iustum est quod petis, promisi: sin minus, non promisi, sed dixi. Quo dicto elusit flagitatoris improbitatem. Verùm cùm efflagitandi finem nequaquam faceret, sed subiiceret: Atqui decet reges præstare quicquid vel capite annuerint: Nihilo magis, inquit, quàm eos qui reges adeunt, decet ea petere, loquíque, quæ iusta & honesta sunt, spectantes simul & opportunitatem, & quid regibus cōueniat. Plutarch.

Cambyses.

Dicere solebat, haud fas esse à diis petere victoriam in equestri pugna, eos qui equitare non didicissent: neque sagittæ ignaros superare illos sagittando, qui huiusmodi peritiam callent: neque eos qui frumenta non serunt, precari triticum pulcherrimum nasci: neque salutem petere, qui sibi in bello non cauerent. Ex Xenophonte & Bruson. libro quinto cap. 24.

Diogenes.

Quum aliquando stipem posceret, itas ἐρανάρχην, id est eum qui stipibus erogandis erat præfectus. Homerico carmine compellauit.

Τοὺς ἄλλους ἐνάριζε, ἀπὸ δ' Ἕκτορος
ἴσχεο χεῖρας.
id est,
Despolia reliquos, teneas sed ab Hectore dextram.

Dicti festiuitas in hoc est, quod pro ἐράνιζε dixit ἐνάριζε: quorum prius est, da stipem: alterum armis spolia, se Hectoris nomine signans. Spoliat autem qui negat egenti. Et solet hoc hominum genus esse furax. Laert. libr. 6.

Idem.

† Petebat aliquando stipem à statua, rogatus cur hoc faceret? Et me, inquit, non potiri assuefaciam Nimirum vt æquo animo repulsam ferre disceret. Laer. ibidem.

Themistocles.

Cùm prætoris Themistoclis operam pro amico in re iniqua peteret, respondit Themistocles, nec Simonidem fore bonum poetam, si mensuram modúmque in scribendis carminibus non obseruaret, nec se bonum esse prætorem, si alicuius gratiam legibus aut iustitiæ præponeret. Plut.

Pericles.

Ab amico rogatus, vt pro se causáque eius falsum deieraret: Oportet me, inquit, amicis accommodare, sed vsque ad aras. Plut. in Gregor. apop. Gell. lib. 1. cap. 3. Erasm. in prouerb. Vsque ad aras.

Zeno Cittieus.

Quum Cynicus quispiam dicens, in lecytho suo nihil esse olei, peteret à Zenone, Zeno negauit se daturum: sed tamen abeuntem admonuit, expenderet vter ipsorum esset impudentior. Postulatoris impudentiam impudenti negatione pēsabat. Laer. lib. 7. cap. 1.

Phocion.

Antipater cùm à Phocione petiisset, vt nescio quid iniusti suo nomine faceret,

faceret: Nō sum, inquit, tibi simul adulator & amicus. Amicus enim, quę iusta sunt, efflagitat ab amico: & is qui reuera amicus est, non obsecundat amico, nisi in his quæ cum iustitia & æquitate coniuncta sunt. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Cùm hominem nequam ob mediocre scelus in vincula coniecisset, Pelopidi efflagitanti, nō dimisit, sed amicæ supplicanti concessit, dicens, Scorta decere, non imperatores eiusmodi dona accipere. Plut.

Plato.

Quum populus Athenienfis flagitaret, vt Phocion copias in Bœotiam educeret, eámque rem Phocion non fore è repub. iudicaret, edixit, vt quotquot essent in ciuitate ab ephebis vsque ad sexagenarios, se sequerentur. His reclamātibus senioribus, & ætatē excusantibus: Nihil, inquit, absurdi meo edicto continetur, quā ipse natus annos octoginta, vnà cum ipsis dux profecturus sim. Hac arte temporarium multitudinis calorem retudit. Plut. in apoph.

Clisophus.

Clisophus Atheniensis adulator, Philippo increpanti, cur semper aliquid peteret: Obliuiscor, inquit. Lepidus iocus, sed pugnans cum laudatissima sententia beneficij accepti meminisse, dati obliuisci oportet. Eras. l. 6. apoph.

Antigonus primus.

Cùm frequenter Biantem moleste beneficia flagitantem tulisset, tandem victus tædio: Date, inquit, Bianti talentum, vel vi. Sentiens, beneficiū non impetratum, sed improbitate extortum. Eras. lib. 4. apoph.

Anonymus.

Quidam Antigoni amicus, cùm ab eo petiisset talentum, nec accepisset, postulauit ab eo deductores, ac corporis custodes. Rogatus, quā ob rem, Ne, inquit, insidiis impetar, affingens, se talentum humeris ferre. Erasmus lib. 8. apoph.

Antigonus.

Thrasyllos Cynicus cùm ab Antigono drachmam petiisset, Antigonus ait: Petis munus non regium. Cui cùm respondisset, Da igitur talētum: Nunc, inquit rex, non petis munus Cynicum. Et sic vtroque cornu repulit postulantis improbitatem, quem existimabat nullo omninò beneficio dignum esse. Plut. in apoph.

Timotheus citharœdus & Archelaus.

Suprà de Conuiciis in ipsum authorem retortis.

Scopas.

Cùm quispiam familiaris ab eo assequi quicquam contenderet, quod neque illi necessarium, neque satis commodum esset: Huiusmodi, inquit, rebus & felix sum, & locuples. Eras. lib. 1. c. 1.

Scipio Africanus.

Quum à Scipione Africano quidam vetus affectator ex numero amicorum, non impetraret vt se præfectum in Africam duceret, & id ferret moleste: Noli, inquit, mirari, si tu à me hoc non impetras. Ego iampridem ab eo cui meam existimationem charam fore arbitror, peto, vt mecum præfectus proficiscatur, & adhuc impetrare non possum. Cic. in Verrem.

P. Rutilius.

Suprà de Amicitia atque amico bono, & de Iustitia.

Cato Vticensis.

Catulus censor Catonem sibi arctissima iunctum necessitudine rogauit, vt quendam ipsius iudicio obnoxium (erat enim quæstor) missum faceret. Ille hunc in modum respōdit: Turpe est nos, qui iuuentuti rectè instituendæ authores esse debemus, à lictoribus irrideri nostris. Negauit asperius, quod iniustè petebatur. Plutarch. in Cato. vita.

Augustus Cæsar.

Quum Galli donassent Augusto

torquem aureum centum pondo, ac Dolabella per iocum tentans illum, tandem huc produceret iocum, vt diceret, Imperator torque me dona, Malo te, inquit, ciuica donare. Festiuiter submouit postulatoris impudentiã, qui nunquã in bello fuisset: eóque magis illi conueniebat corona ciuica, quæ ex quernis ilignísque frondibus fieri consueuit, quemadmodũ triũphalis ex auro. Quanquam & castrensis, & muralis, & naualis ex auro fieri solebat. Qua de re vide A. Gellium lib. 5 cap. 6. Ciuicam autem Augustus vt honorificentiorem, per iocum obtulit. Nam Suetonius refert, eũ inter dona militaria aliquãdo facilius phaleras & torques, & quicquid auro argentóque constaret, dare solitum, quàm vallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent. Hoc nisi scias, friget Augusti iocus. Tametsi de materia coronarum variant Gellius & Sueton. Eras. Rot. lib. 4. apoph. & Bruson. lib. 3 cap. 16.

Anonymus.

Græculus quidam ita captare solitus est Cæsarem Augustum descendenti à palatio, honorificum aliquod epigramma porrigebat. Id cùm frustra sæpe fecisset, nec destitutum videret Augustus, epigramma bene Græcum manu sua descripsit, & Græculo ad se venienti obuiam misit, veluti carmina carminibus pensatus. Græcus acceptum legit, ac non solùm voce, verùm etiam nutu gestúque corporis laudauit carmen, miratúsque est. Deinde cùm accessisset ad sellam qua Cæsar vehebatur, demissa in pauperem crumenam manu, paucos denarios protulit, Cæsaríque obtulit his verbis: κατὰ τύχην τὴν σὴν σεβαστὲ, εἰ πλεῖον εἶχον, πλεῖον ἂν ἐδίδουν. Id, est nõ iuxta fortunam tuã Auguste, si plus haberem plus darem. Sequuto omnium risu, dispensatorem Cæsar vocauit, & sestertium centum millia Græculo numerari iussit. Benè cessit Græculo palàm exprobrata principi parsimonia. Sueton. in eius vita.

Augustus Cæs.

Cùm à Cæsare Augusto Romæ Pacinnius Laurus munus peteret, diceretque populari rumore sparsum, pecuniam haud paruam ipsi à Cæsare pecuniam haud paruam ipsi à Cæsare. Lepido ioco significans, se non daturum. Alter expectabat, futurum, vt Cæsar ipsius pudori succurreret, ne si compertum esset rumorem esse vanum, ipse ludibrio haberetur, Cæsar aliud indicauit remedium: fineret homines loqui quæ vellet, modò ne ipsi quod erat falsum persuaderent. Macrob. lib. 2. Saturn.

Idem.

Præfectura equitum quidam submotus, insuper & salarium ab Augusto postulare est ausus: hoc colore, vt diceret se non lucri causa salariũ petere: sed vt tuo, inquit, iudicio videar impetrasse munus, & ita credar non ab officio submotus, sed officiũ deposuisse. Tu, inquit Augustus, apud omnes prædica te accepisse, ego non negabo. Si nihil mouebat petitorem nisi metus ignominiæ, via commonstrata est, qua nihilominus honori suo consulere posset, quàm si pecuniam accepisset. Macrob.

Idem.

Liuiæ vxori pro quodã Gallo petenti ciuitatem negauit, ac immunitatem obtulit, dicens, se faciliùs passurum fisco suo detrahi, quàm honorem ciuitatis Romanæ: vulgari nimirum Reipub. dignitatem anteferens priuato commodo. Suet.

Idem.

Cùm miles quidam ab Augusto Cæsare impudenter peteret, ac Martianum videret accedentem, quum & ipsum aliquid improbè petiturum suspicabatur: Non magis, inquit, faciã cõmilito quod petis, quàm quod Martianus à me petiturus est. Ibid.

Fl. Vespa-

Fl. Vespasianus.

Quum quidam è charis ministris munus ab eo pro quodam, quem fraterem esse assimulauerat, peteret, rem distulit, donec ab eo pro quo petebatur, pecuniam extorqueret, quam cū ministro fuerat pactus. Qua accepta interpellanti ministro vrbanissimè respondit: Alium tibi quære fratrem: hic, quem tuum esse putas, meus est. Brus lib. 2. cap 5.

Hadrianus imper.

Romæ cùm in spectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam qui placuerat, liberum esse iuberet, per tabellam respondit, Iniquum esse quod peterent. Si enim seruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Dicas hunc abhorruisse ab omni violentia. Dion.

Sigismundus Cæs.

Infrà de Proditione.

Alphonsus.

Eques quidam, Ioannes Calaguritanus nomine, ab hostibus captus, & ab iisdem emissus carcere, Alphonsum regem adiit, & in solatium calamitatis multa postulauit ab eo, & impetrauit. Quo digresso, rex dixit ad familiares: Dispeream, inquit, ni metui ne vxorem etiam meam deposceret eques meus. Panormitanus libro 2. de Alphonsi rebus gestis, & Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Alius Equus cùm subinde ab Alphonso Aragonum rege munera peteret, & acciperet, omnia profudit, & alia deinde petiit. Cui rex ait: Si pergam tibi dare quæ petis, citius me pauperem effecero, quàm te diuitem. Panor. libro 3. de rebus gest. Alphonsi.

Fridericus Cæs.

Iacobus de Sirck, episcopus Treuerensis, princeps elector, vir industrius, ac magni consilij, sed multum cupidus, & ad extollendam ecclesiæ suæ potentiam nimis attentus, Fridericum Cæsarem apud nouam ciuitatem cùm adiisset, & alia atq; alia petens impetrasset, sed plura tamen petendo instaret: Si nō facis, inquit imperator, petendi finem, ego certè negandi finem facilè inueniam. [...] cto perquàm lepido impro[...]titorem compescuit. Æneas Syluius lib. 2. Commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Ludouicus Bauarus.

Albertus Marchio Brandeburgēsis, cū ex Ludouico seniore Bauariæ duce (quē captiuum habebat) iniqua petiisset, ac neganti grauiores duriorésque carceres minitasset Ludouicus, Quæ poteris (inquit) ex me libero impetrare, eadem modò ex capto petito. Innuit autem, iniusta nec à capto, nec ab homine libero petenda esse. Æneas Syluius libr. 3. Cōmenta. de rebus gestis Alphonsi.

Trimumpara Rex Cocini.

† Petenti vehemēterque cōtendēti per literas Zamorimo R. Calecutij vt Gammam classis Lusitanæ præfectum in sua ditione versantem, vel suspenderet, vel ipsum cum suis deleret, fortiùs quàm à barbaro expectari posset, semel iterūmque respondit: Se nullis neque promissis, neque terroribus adduci posse, tantum vt in se facinus admittat, iúsque naturæ simul ac gentium violet. Si quid ab se petat, quod saluo officio præstare, id vero se libenter ipsius causa (erāt enim eius stipendiarius) vel cum damno facturū. I. P. Maffæus. Hist. Ind. l. 2.

De philosophiæ vsu & vtilitate.

Thales.

Facillimum esse dicebat philosopho ditari: idque tali facto probauit. Omnem oleam antequam florere cœpisset, in agro Milesio coëmit. Animaduerterat enim præscientia quadam, olearum vbertatem fore. Hoc pacto os obturauit iis, qui iacta-

bant, in philosophis paupertatem nō esse virtutis, sed necessitatis. Cic. li. 1. de Diuinat.

Bion.

C[illegible]alè audiuisset, quòd adolescen[illegible]quendam mollem in disciplinam non recepisset: Tenellus, ait, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatulos ad philosophiæ studia nequaquam esse idoneos. Laër. li. 4. c. 7.

Idem.

Dicere solitus est, Quemadmodum proci Penelopes, quoniam cum Penelope commisceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerunt: ita qui philosophiam assequi non possunt, in aliis friuolis disciplinis semet exercent. Ibid.

Idem.

Rhodi cùm Athenienses darent operam rhetoricis, ipse philosophiā docebat. Ob id reprehensus, ita respondit: Triticum aduexi, & hordeum vendo. Sentiens, absurdum esse ab ipso requiri deteriora, cùm attulisset meliora. Nam philosophia, veluti triticum, cibus est hominum: hordeum, equorum: simul innuens solum philosophum loqui, rhetores hinnire potius Ibid.

Pythagoras.

Dicebat, vitam humanam esse similē panegyri, hoc est, solenni hominum conuentui, ad quem alij conueniunt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli spectatores modò futuri. Ac cæteros quidem omnes esse sollicitos, solum spectatorem tranquillum frui celebritate. hunc spectatorem aiebat esse philosophum, qui non ob aliud in hoc mundi theatro prodisset, quā vt naturas rerum, ac mores hominum contemplaretur. Laërt. libro 8. cap. 1.

Diogenes.

Negabat illos debiles ac mancos appellandos qui surdi essent, aut cæci, sed qui peram non haberent. Lusit autem affinitate vocum, nam ἀνάπηρος Græcis dicitur mancus, aut mutilus: ἄπηρος, qui pera caret. Innuēs opinor, hominē ad omnem vitæ functionem inutilem esse, qui expers sit philosophiæ. Pera enim Cynicorum penus erat. Ibid.

Idem.

Suprà de Discendi cupiditate.

Idem.

Suprà de Animi bonis ac cultu.

Idem.

Dicenti cuidam, quem ad sapientiæ studium hortabatur, Non sum idoneus philosophiæ. Quid igitur viuis, inquit, si tibi nulla rectè viuendi cura est? Non enim in hoc viuit homo, vt viuat tantùm, sed vt discat rectè viuere. Natura dat viuere, philosophia dat rectè viuere. Natura gignit ad virtutem dociles, doctos non gignit. Laër.

Idem.

Suprà de Exilio fortiter ferendo.

Idem.

Percontanti, quid lucri caperet ex philosophia: Vt nihil, inquit, aliud, certè hoc, quòd ad omnem fortunam paratus sum. Laer. li. 6.

Idem.

Aliquando vocatus ad cœnam, negauit se venturum. Roganti causam: Quoniam, inquit, heri mihi non sunt actæ gratiæ. Vulgus hominum postulat sibi veluti pro magno beneficio gratias agi, si quem admiserint ad conuiuium. At Diogenes, licet pauper, existimabat sibi deberi gratiam, quòd non grauaretur interesse conuiuio, quia nusquam iret asymbolus, sed lautius philosophiæ sermonibus pasceret conuiuatores & conuiuarum animos, quàm illi corpus epulis. Laer. li. 6.

Idem.

Suprà de Doctrina & eruditione, quæ vt semper incolumis est, &c.

Idem.

Interrogatus à quopiam, cuius esset? respōdit, κοσμοπολίτης, id est ciuis mundi. Significans, philosophum, vbi

cunque

cunque locorum agat, in sua patria viuere. Laer. l. 6.

Idem.

Dixisse fertur, quòd fortunæ opponeret animi fiduciã, legi naturam, affectibus rationem, eò quod his tribus paratur ac seruatur hominũ trãquillitas. Aduersus fortunæ procellas tuetur sapientem animus impauidus, naturam pro lege sequitur, cui si repugnet lex, contemnit eam, porrò cupiditatum tumultus ratione compescit. Ibid.

Idem.

Cùm Plato laudaret quẽdam hoc nomine, quòd erga omnes esset humanissimus: Quid, inquit Diogenes, illi tribuendum est, qui tot annos in philosophia versatus, nullum hactenus affecit dolore? Sentiẽs, proprium philosophi munus esse, mederi vitiis hominum, id autem fieri non posse, nisi metu ac dolore: metu probri, dolore præsentis ignominiæ. Ibidem.

Idem.

Inuitatus vt ad Alexandrum veniret, recusauit. at Perdiccæ præfecto minitanti necem, ni veniret: Nil, inquit, magni feceris, siquidem & cantharis & phalangium idem possunt. Cantharis pusillum est insectum, nõ dissimile scarabeo, sed præsentaneũ habens venenum: phalangium, aranei genus & nocentissimum. Nec dubitauit vicissim minitari Perdiccæ, se feliciter victurum, si sine illo viueret. Indicans, infelices esse, qui cum Perdicca viuerent. Ibid.

Idem.

In dolio habitans, accessit eum Alexander rex, & hunc in modum ait: Adsum ô Diogenes, tibi subuecturus, quandoquidem video te multis egẽtem cui Diogenes: Vter nostrũ pluribus eget? ego, qui vltra peram & pallium nil desidero: an tu, qui non contentus patrio regno, tot periculis temet obiicis, vt latius imperes, adeò vt vix totus orbis tuæ cupiditati videatur satis futurus? Ibidem.

Zeno Cittieus.

Cùm consuluisset oraculum, quónam pacto vitam optimè institueret posset? respondisse fertur: Si concolor fieret mortuis. Ille igitur sentiens se ad veterum incitari lectionem, animum ad philosophiæ studium adiecit. Laer. lib. 7. c. 1.

Idem.

Ascendens in theatrum, cithara canẽte Amœbeo, versus ad discipulos, dixit: Eamus vt pernoscamus quam vocem, quémque concentum edant intestina, nerui, lingua, & ossa. quibus adest ratio, numerus & ordo. Si in rebus inanimis tantùm valent illa, quanta plus valebunt, si in omni hominis vita seruantur? Idem libro 9. cap 5.

Idem.

Negotiator purpuram vehẽs, naufragium fecit iuxta Pireum, atque hac occasione sese contulit ad philosophiam. Itaque solitus est dicere, Tum bene nauigaui, quum naufragium feci. Alij narrant, eum cùm Athenis esset, audissétque merces periisse naufragio, dixisse: Bene facis fortuna, quæ me ad philosophiam (alij ad pallium) appellas. Laert. li. 7. cap. 1.

Anonymus.

Adolescens quidam, qui apud Zenonem philosophiæ operam dederat, domum reuersus, cùm à patre iuberetur specimen suæ eruditionis edere, ait: Ostendam paulò post quid incrementi fecerim. Verùm cùm nihil diceret, pater iracũdus existimãs impendium periisse, cœpit loris verberare filium. Eam parentis seueritatem quum æquo animo tulisset, ac rursus efflagitanti patri, vt profectus documentum daret: Hoc, ait, ex philosophia didici, vt possim iram & verbera patris æquo animo perpeti, cùm secus faciant alij. Eras. l. 8. apophth. ex Ælian. l. 9. Var. hist.

Crates.

Rogatus, quid illi è philosophię studio accessisset emolumenti? respondit,

θέρμων τε χοίνιξ, καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν:

Id est,

Chænix lupini, & absque cura viuere.

Sentiens, se minimo contentum, ob libertatem suauiter viuere. Laert. li. 6. cap 5.

Idem.

Rogatus, quoad esset philosophandum? Donec, inquit, exercituum duces qui sunt, videbuntur esse agasones. Sentiens, opinor, ibi maximè opus esse philosophia, vbi qui populo præsunt, stolidi sunt & indocti: & homines, quibus imperant, habent pro asinis. Ibid.

Idem.

Dicebat, philosopho nulla re opus esse. Eóque pecuniam deposuit apud trapezitam hac conditione, vt si liberi essent idiotæ, traderet eam illis: sin philosophi, nummos distribueret in plebem, quòd indoctis opus esset pecunia: philosopho, nec opus, nec vtilis. Ibid.

Aristippus.

Rogatus, quid differrent docti ab indoctis? Quod, inquit, equi domiti ab indomitis. Quemadmodum equus indomitus ad omnem vsum incommodus est ob insciriam ac ferociam: ita qui rapitur affectibus quos sola domat philosophia, ad omnem vitæ consuetudinem inutilis. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Rogatus, quid fructus cepisset ex philosophiæ studio? Quòd cum quibuslibet, inquit, liberè loqui possim. Nec enim metuebat potentes, nec fastidiebat humiles. Quoniã animum habebat spe pariter ac metu liberum nemini seruiebat, neque cuiquam assentabatur. Ibid.

Idem.

Iussus est aliquando è sua philosophia nonnihil dicere, cúmque detrectantem vrgeret Dionysius: Ridiculum, inquit, siquidem me vt de philosophia loquar, rogas, & quando oporteat loqui ipse me doces. Sensit, hoc ipsum esse philosophi, scire quãdo loquẽdum sit, quando tacendum: at qui petit vt audiat aliquid ex philosophia, declarat se philosophiam à philosopho velle discere. rursus qui cogit ad loquendum, is videtur ipso philosopho doctior, vt qui melius norit loquendi tempus, quàm philosophus ipse. Ibid.

Idem.

Aristippus percontanti Dionysio, quid eximium haberent philosophi præ cæteris hominibus? Vt, inquit, etiam si omnes leges aboleantur, tamen æqualiter victuri simus. Vulgus legum præscriptis arcetur peccando: Philosophus rationem habet pro legibus, non ideo quod rectum est faciens, quia lex iussit: nec à scelere temperans, quia lex vetuit: sed quia mouit illud per se rectum esse, hoc per se turpe. Ibid.

Idem.

Percontanti Dionysio quî fieret, vt philosophi diuitum limina tererent, non contrà: Quoniam, inquit, philosophi norunt quibus egeant, illi nesciunt. Philosophi sciunt absque pecunia viui non posse: itaque petũt ab eis qui quod opus est dare possunt. Quòd si diuites æquè intelligerent se egere sapientia, multò magis tererẽt philosophorum limina. Miserior enim est egestas animi quàm corporis: atque hoc miserius egeni sunt diuites, quòd non intelligant, quàm preciosa, quámque necessaria re careant. Ibid.

Idem.

Petiit talẽtum à Dionysio, quúmque rex redarguendi nactus occasionem, diceret, Nónne tu prædicabas philosophum non egere? Da, inquit, & posteà de hoc disputabimus. Cùm accepisset pecuniam: Annon, inquit,

rectè dixi, philosophum non egere? Non eget, qui quum opus est, habet vnde accipiat. Ibid.

Idem.

Quidã multa debacchatus in philosophos, etiã hoc adiecit, quòd conspiceret illos semper obsidere fores diuitiũ. cui Aristippus: Et medici, inquit, ægrotantium domos frequentant, nemo tamen ægrotus esse mallet, quàm medicus. Scitè retorsit conuitium. Philosophi prædicant felicitatem quam vni sapienti vindicant: & tamen assiduè versantur apud diuites, aliquid venantes ab aliis. vnde colligebat, diuites esse beatiores quàm philosophos. Sed ille interpretatus est, philosophos ideò potissimùm colere diuites, quòd ob luxum ac delitias cæteris mortalibus & stultiores & corruptiores magis egerent præceptis sapientiæ, philosophus autem animorum malè habentium medicus est. Porrò beatius est esse medicum, quàm ægrotum. Laer. libro 2. cap. 8.

Idem.

In Asia comprehensus est ab Artapherne satrapa. Id temporis quum quidam eum interrogaret, num & ille haberet solitam animi fiduciam: Ineptè, inquit, quasi vnquam fuerim fidentiori animo quàm nunc, alloquuturus Artaphernem. Nimirum hoc illi præstabat philosophia, ne quem hominem metueret, sed cum omnibus liberè ageret. Ibid.

Idem.

Orator quidam Aristippum reum defendit in iudicio, vicitque litem. Is cùm velut artem suam præferés philosophiæ, diceret, Quid tibi profuit Socrates, Aristippe? Hoc, inquit, quòd oratio quam pro me dixisti, vera fuit. Defenderat vt virum bonũ & innocentem. Vt autem talis esset, qualis ab oratore prædicabatur, Socrates præstiterat, à quo philosophiam didicit. Orator non id efficit vt quis sit vir bonus: sed vt talis videatur iudicibus, etiamsi non sit. Præstantius igitur est quod præstat philosophus, quàm quod orator. Ibid.

Idem.

Cuidam exprobranti, quòd in propria causa oratore conductitio fuisset vsus: Nil mirum, inquit, & cœnam apparaturus coquum conduco. Alter videri volebat ob hoc oratorem præstantiorem philosopho, quòd eius operam cõduceret, ille retorsit in diuersum, innuens, inferiorem esse qui conducitur: oratoris enim munus inferius est, quàm vt philosophia conueniat. Ibid.

Idem.

Eos qui liberalibus imbuti disciplinis philosophiam negligerent, dicebat esse similes procis Penelopes: quòd hi cum Melanthe & Polydora ancillis rem habuerint, & omnia potius se habituros sperauerint, quàm dominæ nuptias. Sensit, liberales disciplinas esse velut pedissequas philosophiæ moralis, quæ cumprimis sit adhibenda, & cuius gratia reliqua discuntur omnia. Simile quiddam dixisse fertur & Aristo de Vlysse, qui quum descendisset ad inferos, ait illum cum omnibus ferè manibus fuisse colloquutum, cùm ipsam reginam ne videre quidem potuerit. Laër lib. 2. cap. 8.

Antisthenes.

Suprà, de doctrina & eruditione.

Idem.

Suprà, de Eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Socrates.

Physiognomon Zopyrus, qui se profitebatur ex habitu corporis & oris lineamentis posse hominis ingenium certò deprehendere, inspecto Socrate pronuntiauit, illum esse hominem bardum ac stupidum, tũ mulierosum ac puerorum amoribus impurum, vinolentum, & intemperantem. Quum amici vehementer indignati minarentur homini, Socrates illos cohibuit, dicens: Nihil, inquit,

mentitus est: omnino talis eram futurus, nisi me philosophiæ gubernandum tradidissem. Eras. l.3. apoph. ex Cic.3 Tusc. quæst.

Plato.

Tum demùm bene cum rebus humanis agi dicere solebat, quando vel philosophi regnarent, vel reges philosopharentur. Polybius libro 12. Histor.

Timotheus Cononis F.

Quum floreret omnino rebus secundis, & facillimè vrbes caperet, se felicem ac beatum esse prædicabat. Verùm cùm in Platonem philosophum fortè incidisset, hominémque philosophantem diu audiuisset, omnia contemnens, in quibus felicitatem consistere, vana opinione ductus putauerat, proclamasse dicitur post Platonis disputationem: O vitam verè beatam ac felicem? Audiuit Platonem differentem non de diuitiis, non de triremibus, aut nauticis rebus neque de supplementis, aut quemadmodum auxilium esset ferendum, nec de tributo sociorum, siue insulanis, neque de similibus nugis ac næniis: sed de illis quæ profitebatur Plato, quibus veram felicitatem (contemptis omnibus) ascribebat. Ælian. li. 2. de Var. hist.

Aristoteles.

Percontanti, quid lucri cepisset ex philosophia? Vt ea, inquit, nullo imperante faciam, quæ vulgus facit metu legũ. Idiota à furto abstinet, quia lex minatur pœnam: philosophus abstinet, quia per se turpe est etiamsi liceat impunè. Laërtius libro quinto, cap. 1.

Ariston.

*Eos qui mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes esse aiebat procis Penelopes: qui cùm ipsa potiri non possent, ad ancillas eius se conuertebant. Plut. l. de virtute morali. Idem dictum est à Bione & Aristippo.

Lacones.

Lacedæmonij literas quidem discebant ad vsum, cæteras verò disciplinas exoticas eiiciebant: nec minus homines harũ professores, quàm ipsos libros. Hæc autem erat illorum eruditio, bene parere magistratibus, patientem esse laborum, & in prælio aut vincere aut mori. Hoc animo fuerunt olim & Romanorum quidã, qui philosophos Græcos vrbe pepulêre, quòd curiosis disciplinis auerterent iuuentutem ad otium & ignauiam, redderéntque ad disserendum quidẽ instructos, ad agenda verò reipubl. munia inutiles. Quid illi dixissent, si sophistarum gryphos, si nominaliũ & realium frigidissimas argutias audissent? Erasmus ex Plutarcho in Lacon.

Demonax.

Rogatus à sophista quopiam, Quod viaticum attulisset ad philosophiã? Admodum Cynicè respondit, ὀρχεῖς, id est, testes. Significans, se nudum accessisse. Eras. 8. apoph.

Idem.

*Indoctos, tanquam pisces capros, dum trahuntur, silere dicebat. Anto. & Maxim. ser. de disciplina & philosophia.

Hieron.

*Interrogatus quid esset à philosophia adiutus? respondit, libenter & iniussus faciam quæ cæteri legum metu faciunt. Eod. ser.

Dionysius iunior.

Posteaquam regno fuit expulsus, cuidã dicenti, Quid tibi Plato & philosophia profuit? Vt tantam, inquit, fortunæ mutationem facilè feram. Neque enim sibi manus admouit, quod alij solent: sed Corinthi ludum literarium aperuit. Plut.

Demetrius Phal.

Cùm exularet, ac Thebis inglorius humilísque viueret, audissétque Cratem philosophum, qui ipsum inuiseret, multa placidè prudentérque de moderatè ferendo exilio disserentem.

tem. Malè fit, inquit, negotiis & occupationibus, per quas hactenus talē virum non licuit cognoscere. Laërt. lib 5. c. 5.

Philippus.

Alexandrum filium hortabatur, vt auscultaret Aristoteli, cui traditus erat instituendus, daréque operam philosophiæ: Ne, inquit, m[illegible] a committas, quæ me fecisse nunc pœnitet. Perspexit egregius princeps, nemi nem philosophiæ expertem regno idoneum esse, nec puduit fateri, se multa per errorem fecisse perperam, quòd à teneris vnguiculis philosophiæ præceptis non fuisset imbutus. Nam qui experimentis discunt administrare regnum, licet ingenio felicissimo nati sint, tamen & serò & magno Reipub. malo tandem euadunt boni reges. At qui philosophiæ præceptis præmunitus accedit, si ad sit mens integra, vix poterit ab honesto deflectere. Plut. in apoph. regum & impera.

Alexander.

Cùm esset Corinthi, adiit Diogenem pro dolio sedentem, cumque eo multa collocutus est: à quo digressus indignantibus amicis, quòd rex illi cani tantum habuisset honoris, qui tanto principi nec assurgere dignaretur: Imò, inquit, ni Alexander essem, Diogenes esse vellem. Adeò demiratus est animum illum liberum, ac rebus humanis omnibus superiorem, vt nihil regno similius esse iudicaret, præcipua regum felicitas est quòd nulli seruiunt: sed quicquid volunt, facilè efficiunt: tum quod nullius egeant, atqui hoc ipsum homini præstat philosophia multò verius, quàm regnum monarchis. Quanquā Alexandrum esse Alexander maius quiddam existimabit quàm regem esse. Laërt. l. 6.

Polycletus.

Dicere solebat, eorum opificum esse molestissimum, quibuscunque lutum perueniret ad vngues. Plastas opinor, ac figulos notans. Admonuit autem eas artes exercendas, vnde nō conspurcaretur opifex. Tale nimirū est philosophiæ studium. Eras. libr. 6. apoph.

Seneca.

† Facere docet Philosophia, non dicere: & hoc exigit, vt ad legem suam quisque viuat, nec ab oratione vita dissentiat: vt ipsa inter se vita vnius sine omnium actionum coloris dissensione sit. Epist 20.

De philosophis.

Zeno Citticus.

Dicebat, plerosque philosophos in multis ἀσόφους εἶ), id est, non sapere: sed in fortuitis vulgaribúsque rebus esse imperitos, & adiiciebat illud Scaphei, qui cum animaduerteret quendam è discipulis vehementer inflatum, percusso illo dixit: Bonum non est in magno, sed in bono est magnum: οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖται, ἀλλὰ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Magnum enim est, quicquid rectè fit: at non statim bonum est, quod magnum. Laërt. l. 7. c. 1.

Aristippus.

Postquam Aristippus magnam pecuniarum vim sibi cōparasset, & admiratus Socrates diceret, Vnde tibi multa? Vnde, inquit, tibi tam pauca? Non enim minus admirandum arbitrabatur, quod Socrates tantus philosophus, & qui tantos haberet amicos, pauper esset, quàm quòd ipse diues. Idem.

Idem.

Interrogatus, cur sic ipsum argueret Dionysius? Eandē, inquit, ob causam, ob quam cæteri. Significans, philosophi libertatem omnibus esse molestam. Laër. l. 2. c. 8.

Diogenes.

Cuidam procaciter interroganti, cur quum nihil sciret, se philosophū

profiteretur? Si philosophum, inquit, simulo, hoc ipsum est philosophari. Subnotans philosophiam rem esse vsque adeò difficilem, vt eam vel simulare, magna sit philosophiæ pars. Quemadmodum multum regis habet, qui scitè regiam personam possit gerere. Et qui simulat, imitatur: at imitari philosophos, est philosophari, hoc est, philosophiæ studium esse. Laërt. l. 6.

Idem.

Suprà de Morte contemnenda.

Idem.

Quodam die cùm populus theatrũ ingrederetur, ipse aduersus populum nitens ingrediebatur, interrogatus, cur id faceret? Hoc inquit, in omni vita facere studeo. Sẽtiens, hoc esse philosophari, in omnibus actionibus quàm maximè à multitudine dissidere: propterea quòd vulgus hominum cupiditatibus agitur, non ratione. Laër. l. 6.

Idem.

Percontanti, cur cæteris mendicis benignè largirentur homines, philosophis non item: Quoniam, inquit, sperant citius futurum vt claudi cæcive fiant, quàm philosophi. Qui miserentur afflictorum, quales ferè sunt mendici, faciunt hoc contemplatione communis hominum sortis: ita cæco opitulantur, cogitantes, hoc ipsum mihi poterit accidere. de philosopho non item cogitant. Dictum festiuius est, ob abusum verbi Sperant, vt philosophus fias sperari potest: cęcitatem aut claudicationem nemo sperat. Laërt.

Idem.

Interrogatus an philophi placentis vescerentur? Omnibus, inquit, vt cæteri homines. Rursus hic aliud respondit, quàm interrogabatur. Quærebat percontator, an cõueniret philosophis frugalitatem profitentibus, vesci placentis, cibis delicatorum? Diogenes εἰρωνικῶς ita respondit, qua si philosophi non essent homines, & tamen vescerentur cibis humanis. Et quidem animalia bruta non vescuntur quibuslibet: bos comedit fœnum, canis nequaquam, aues amant frondes salicum, equi auenam. Quædam aues pascuntur granis iuniperi, quædam carniuoræ sunt, quædam vescuntur piscibus. Huc allusit Diogenes. Ibidem.

Demonax.

A quodam interrogatus, cuiusnam sectæ philosophus esset? Quis, inquit, tibi dixit me philosophum esse? & sic ridens abiuit. Sed cùm iterum rogaretur, cur risisset? respondit: Cur non riderem, cùm tu me ex barba philosophum esse iudicas, ipse autem barbam non habes? Erasm. libro 8. apoph.

Herodes.

†Quærebat ex homine, qui gestũ habitúmque Philosophi præ se ferebat, quisnam esset? Is indignabundus se Philosophum esse respondit: & addidit, Se mirari, cur quærendum putasset, quid videret. Video, inquit, Herodes, barbam & pallium, Philosophum nondũ video. A. Gel. l. 9. c. 2.

Seneca.

†Qui ad Philosophorũ scholas venit, quotidie secũ aliquid boni ferat, aut sanior domum redeat, aut sanabilior. Redibit autem: Ea enim Philosophię vis est, vt non solùm studentes, sed etiam conuersantes iuuet. Epist. 108. ad Lucil.

Epictetus.

Eos qui barba & pallio, verbísque magnificis philosophos agebant, dicere solebat esse philosophos ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν: id est, factis procul, verbis tenus. Gellius libr. 17. cap. 19.

De physiognomia.

Zeno Citieus.

Videns adolescentem: Animi tui vestigia, inquit, satis explorata sunt

funt mihi. Notans hominis lasciviã. in Græco autem pluscul ũ est gratię: θυμὸς enim non tantùm animum significat, sed animi etiam concitationes Laërt. l. 7. c. 1.

Diogenes.

Interrogatus de quodam adolescẽte qualis videretur? Arcadem esse respondit. Siue significans, illum esse stupido ingenio: siue, vt eruditi quidam malunt, mollem & pathicum, quòd Arcades feruntur glandibus victitare, teste epigrammate,

πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ βαλανοφάγοι ἄνδρες ἔασιν.

Glans autem apud Latinos interdum obscœnam habet significationem. Erasm. Rot. l. 8. apoph.

Socrates.

Suprà de Philosophiæ vsu & vtilit.

Stratonicus.

Stratonicus musicus cùm esset Pellæ, & in puteum descendisset, rogauit, num esset aqua potabilis? cùm dixissent qui aquam hauriebant, Nos istam bibimus: Non est igitur, inquit, potabilis, quòd illos videret pallidos, luridósque. Nam id interpretabatur malæ valetudinis argumentũ, quam ex aqua contraxerant. Athenæus.

Cleanthes.

Hominis mores ex conspectu deprehendi posse dicebat. Verùm cùm philosophum (qui hoc audierant) cupérent } hominem cinædum, sed multis laboribus ab ineunte ætate exercitatum adducunt, vt artis suæ specimen ederet. Cleanthes igitur, cùm hominis faciem, item manus callosas, & sole adustas vidisset, & aliquandiu siluisset, iussit hominem abire foras. Ille cùm discederet, sternutamento concussus est. Quo audito, Cleanthes ait, Satis naturam hominis intelligo, mollis est. Non enim facilè sternutant, qui sub dio laborant. Laërt. l. 7. c. 2.

Anonymus.

Chalcidensis quidam, qui cũ Orobazo descenderat, Syllæ vultum sæpius contemplatus, & ingenium motúmque corporis inspiciens: Necesse est, ait, hunc fieri magnum virum, mirórque quod omnium adhuc primus non sit. Plut.

De pictura & pictoribus.

Diogenes.

Conspiciens duos centauros pugnãtes in tabula pessimè pictos: Vter, inquit, horum deterior est? Notans pictoris imperitiam: quasi dubitaret vter esset deterius pictus. vsus est autem voce ambigua. nam χείρων & peior dicitur & in pugna inferior. Laërtius libro sexto. Brus. li. 5. cap 23.

Anonymus.

Quidam conspecta tabula, quæ picturam habebat quomodo Lacedæmonij trucidarentur ab Atheniensibus, dixit, Fortes Athenienses. Id Lacon audiens, subiecit: In tabula. Significans, ridiculum esse de pictura gloriari, quòd ea non minus mentiri soleat, quàm poëtæ. Plutarch. in Lacon.

Apelles.

Videns tabulam à Protogone pictam quam Demetrius in bello seruarat deprecantibus Rhodiis, aliquãdiu præ stupore tacitus eam est contemplatus, tandem in hanc vocem erupit: Ingens labor ac mirandum opus: desunt tamen Gratiæ, quæ hoc aliáque eiusdem auferant, atque in cælo reponant; eam tabulam Protogenes nondum absoluerat. Erasm. l. 6. apoph.

Idem.

Tempestatis vi Alexandriam delatus, quidam eius æmuli subornãrunt planum, hoc est scurram regiũ, qui eum vocaret ad cœnam. Is non suspicans dolum, venit. At quum rex

qui illi erat infensus, indignaretur. & ostensis vocatoribus iuberet indicari à quo vocatus esset: Apelles arrepto carbone extincto foculo, imaginem delineauit in pariete, vt rex protinus ex inchoato opere agnosceret planum suum. Eadem opera & artis suæ & ciuilitatis suæ specimē dedit. Sit, hoc si libet, apophthegma mutum. Bruson.lib.5. c.25. ex Plinio & Luciano.

Idem.

Alexandrum Fulminiferum pinxit adeo expressè, vt diceretur duorum Alexandrorum, alterum Philippi nullis viribus vincibilem, alterum Apellis nullo artificio imitabilem. Brus.ex Plut.

Idem.

Suprà de ignoscentia.

Anonymus.

Pictor quidam interrogatus, quem habuisset artis magistrum? digito populum ostendit. Sentiens, se ad multitudinis iudicium pingere: & obseruantē, quid quisq.probaret aut improbaret, artem fuisse consequutum. Idem ab Apelle factitatum legimus, qui post tabulam latitans, subauscultabat spectatorum censuras. Erasf.l.8. apoph.

Parrhasius.

Certauit in Samo, inciditque in aduersarium peritiorem in arte pingendi, à quo & superatus est. Argumentum erat Aiax cum Vlysse pro Achillis armis dimicans. Victus itaq; cuidam sui commiseranti, vrbanè dixit: se quidē parui pendere victoriā: cōdolere autem filio Telamonis, qui in eadem re, bis iam aduersario fuisset inferior. Ælian.l.9.c.11.

Zeuxis.

Certamen artis exercuit cum Parrhasio. Quum enim Zeuxis tam scitè effinxisset vuas, vt in scenam aues aduolarent, Parrhasius detulit linteum pictū, ita veritate repræsentata vt Zeuxis alitū iudicio tumens, flagitaret, tandem remoto linteo ostendit picturam. Mox intellecto errore, Vicisti, inquit, Parrhasi. Nam ego aues fefelli: tu artificem. Bruson.lib 5.ca. 23.ex Plinio.

Idem.

Postea pinxit puerum vuas ferentem, ad quas quum aues aduolassent processit iratus operi: Vuas, inquit, melius pinxi quàm puerum. Nam si hoc consummassem, aues puerum timere debuerant. Ingenuitatis exemplum. At aues viderunt in puero nullum esse motum: itaque aut mortuum, aut dormientem arbitratæ sunt. Plin.

Idem.

Agatharcho se laudante quòd animalia facilè celeritérque pingeret, damnans celeritatem: Ego verò, inquit, diu. Plin.

Protegenes & Apelles.

Protegenes Rhodi viuebat. Eò Apelles videndi eius gratia profectus est: continuóque petit officinam in qua tabulam magnæ amplitudinis in machina aptatam picturę, anicula quædam custodiebat. Ea Protogenem negauit se esse domi, rogauítque à quo quæsitum diceret reuerso? Ab hoc, inquit, Apelles: arreptóque penicolo, lineam ex colore duxit summæ tenuitatis, per tabulam. Reuerso Protogeni quæ gesta erant anus indicauit. Ac lineam ille contemplatus, continuò dixit: Profectò Apelles Rhodum venit: nec enim in alium cadit tam absolutum opus. Mox induxit alio colore lineam illā subtiliorem: anúsque mandauit, vt si rediret hospes, diceret ostēsa linea, hic est quem quæris. Reuersus Apelles, & vinci erubescens, tertio colore lineas secuit, nullum relinquens amplius subtilitati locum. Protogenes victum se confessus, in portum deuolat, hospitem quærit, domúmque ducit victus victorem. Ex minimo vestigio artifex agnoscit artificem. Plut.

Demo-

Demetrius.

Quum Rhodum obsideret, & in suburbio cepisset tabulam quandam, Protogenis clarissimi pictoris opus, in quo pinxerat Ialysum, id est Bacchum, Rhodiis per caduceatores obsecrantibus vt tabulæ parceret, respondit: Se citius patris imagines quàm eam picturam aboliturum. Tantum honoris habuit arti rex. Plutar. in Demetrio.

Nicostratus pictor.

† Ipsi aliquando Helenam à Zeuxide pictam cum admiratione contemplanti, dicebat aliquis, cur adeò artificium in ea pictura admiraretur? At ille: Non inquit, id me rogares, si meos haberes oculos. Ælian. li. de var. hist. 14. cap. 47.

Lasus.

Suprà de liberè dictis & loquendi fiducia.

Anonymus.

Romæ in foro pendebat tabula quædam, habens imaginem pastoris vetuli cum pedo, de hac Teutonum orator rogatus, quanti eam æstimaret? satis Germanicè respondit, se nolle sibi dono dari talem viuum ac verum. Barbarus non agnouit artificium, tantùm spectabat formam. Atqui quæ natura deformia sunt, plus habent & artis & voluptatis in tabula. Eras. lib. 8. apoph.

Neocles.

Arato destinati tyrannorum communi odio abolere tabulam insignis artificij, quæ Aristratum in curru victorem habebat: Neocles supplex intercessit, vt opus incolume seruaretur, dicens, cum tyrannis, non cum tyrannorum imaginibus belligerandum esse. Eras. lib. 6. apoph.

De pigritia, ignauia, atque desidia.

Themistocles.

Pigritiam hominis viui sepulturam vocauit, qui cùm expletis centum & septem annis se mori videret, dixisse fertur, se plurimum dolere, quòd de vita tunc egrederetur, quando sapere cœpisset. Plut.

Democritus.

* Perpetuam cunctationem actiones omnes imperfectas reddere dicebat, Stob. serm. de assiduitate.

Eusebius philosophus.

* Ignauia, inquit, corpus tabefacit, animam socordia. Exercitatio verò ad speciem Deo simillimam, ipsam euehit. Stob. serm. de Otio.

Anaxarchus.

* Dicebat, siquis alterum audiret imprecantem sibi manus & pedes inutiles, iratum illi proculdubio fore: diuites autem cùm re ipsa manus suas pedésque faciant inutiles, interim ob hoc ipsum se beatos existimare. eod. serm.

Seneca.

† Luxurioso frugalitas pœna est, pigro supplicij loco labor est: delicatus miseretur industrij, desidioso, studere torqueri est. Epist. 71.

Vide apoph. de Assiduitate, diligentia, labore & otio.

De podagra.

Anaxarchus.

Dicebat, siquis alterum audiret imprecantem sibi manus & pedes inutiles, iratum illi proculdubio fore. Diuites autem, cùm reipsa manus suas pedésque faciant inutiles, interim ob hoc ipsum se beatos existimari. Notauit autem vir prudentissimus eos qui ex otio variisque delitiis podagram sibi ipsis parant. Stob. ser. 28. de Otio.

Publius Cyrus.

Cùm esset orta iocosa quæstio, quodnam esset molestum otium, & alius aliud opinaretur, respondit, podagra. Otium vt rem suauissimam expetunt omnes, sed otium podagrici cum summo cruciatu coniun-

ctum est. Pontanus. Erasmus libro 6 apopht.

Cicero.

Cicero in Vatinium, qui cùm pedibus æger esset, volebat tamen videri commodioris valetudinis factus, dicebátque iam se bina millia passuum ambulare: Dies enim inquit, longiores sunt. Hoc Fabius tribuit Ciceroni. Macrobius libro 2. capit. 4. Saturn. Augusto. Narratur & hodie quiddam non minus facetum, si modò accederet vetustatis commendatio. Miles quidem in conuiuio iactabat sibi balistam esse, quæ iaculum excuteret ad spatium nulli credibile. Reclamantibus conuiuis omnibus, affirmabat famulum suum id vidisse factum. Accersito famulo percontatus est illum, an non ipse vidisset quod narraret: Tum famulus, Verùm, inquit, narras, here, sed tum vento secundo miseras sagittam. Eras. Roterod. lib. 4. apoph.

Alphonsus.

Interrogatus cur podagrici loquaciores cæteris essent? respondit, podagricos pedum vitio afflictos, ambulare non posse: ideóque lingua, velut ambulatione quadam, eos crebrius vti solere. Panor. lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Pet. Fundanus.

Audiens quendam familiarem do pedum dolore eiulatus emittere, nec posse illos compescere, accurrit ad clamores: Ecquid, inquiens, alij de itinere queruntur assiduo, laboribúsque quàm plurimis: de perpetua negotiorum inquietudine alij: tu de quiete quereris atque otio: quod si tibi molestum est, exurge parum, & peregrè proficiscere. Pontanus.

De pœna malis infligēda.

Socrates.

Ciuitates optimè gubernari dicebat, cùm iniusti dant pœnas. Plato libro secundo de legibus.

Plato.

† Nullum supplicium, ait, lege factum, ad malum tendit. Sed duorum alterum ferè semper solet efficere: Nam aut certè minus prauus, qui pœnas dedit, fieri solet. Idem libr. 9. de legibus.

Solon.

Percontatus, Quid magis ad reipub. salutem prodesset? respondit: Si boni præmiis inuitantur, mali autem pœnis coercentur. Cicero ad Brutum, & Stob. ser. 41.

Idem.

Interrogatus, quánam ratione nullum in vrbe scelus perpetraretur? dixit: Si tam indignarentur illi, quibus non est facta iniuria, quàm quibus facta est. Sensit autem vir prudentissimus, tum demum saluam esse rempublicam, cum qui boni viri sunt, malos pœnis coercent, ne insontes afficiant contumelia. Stob. ser. 41.

Antisthenes.

Suprà de Honore virtutis præmio.

Pythagoras.

Ciuitatem optimam esse dixit, quæ postquam malos pœnis coërceret, viuos tantùm bonos admitteret. Stob. serm. 41.

Theophrastus.

Sciscitatus quídnam vitam humanam conseruaret? Respondit: Beneficentia, honor & pœna. Stob. 41.

Lycurgus.

Dicere solitus est, duabus potissimum rebus cōtineri Rempublicam: Præmio scilicet & pœna. Quo dicto eam demum rempublicam saluam esse putauit, in qua boni præmiis inuitantur, flagitiosi verò pœnis afficiuntur. Cicero in epist. ad Brutum, & Eras. li. 1. apoph.

Lysander.

Rogatus, quam rempublicam maximè probaret? Eam, inquit, in qua fortibus viris ac malis congrua redduntur. Quo dicto ostendere voluit, eam rempublicam probandam esse, in qua

in qua boni præmiis ornantur, mali autem pœnis damnantur. Plutarch. in Lacon.

Agesipolis Cleombroti F.

Quum quispiam ei dixisset ipsum cum æqualibus obsidem fuisse, filios verò, corúmq. vxores minimè: Meritò, inquit, decet enim nos nostra peccata nostrásque pœnas ferre. Bruson. li. 5. cap. 12. ex Plut.

Anonymus.

Chius quidam ira contra seruum incensus: Non, inquit, in pistrinum ego te detrudam, sed Olympiam ducam. Rectè autem ille putabat, multo durius esse supplicium, si Olympię in conspectu à radiis solaribus coqueretur, quàm si in molam ad molendum dederetur. Ælianus libr. 14. de Var histor.

M. Cato.

Dicebat, se omnibus peccantibus ignoscere, præterquàm sibiipsi. Multum dissimilis illi Meuio, cui carpens alios, sibi condonabat omnia. Sibi ignoscit, quem non pœnitet admissi: de se pœnas sumit, qui cura pensat, quòd incogitantia commissum est. Plutar. in apoph.

Idem.

Frequenter dicere solebat, se malle pro collato beneficio nullam reportare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare pœnam. Significans, nil esse magis perniciosum, quàm si improborum mores pœna non coerceantur. Plutar. in apoph. & Eras. l. 5. apoph.

Idem.

Solitus est dicere, iniuriam etiam si facienti nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse. Quid aliud dicere voluit, quàm pœnam delicti non negligendam esse, ne ex vnius iniuria multi porrò contumeliis afficiantur ab improbis? Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Præterea dicebat, eos magistratus qui maleficos pœnis non coercerent, non tantùm non ferendos, sed lapidibus obruendos esse, ne ex pœnæ neglectu salus reipublicæ labefieret. Plut. eodem loco.

Alphonsus.

Cùm equitem luxuriosum, & bonorum suorum decoctorem punire vellet, quibusdam à rege obnixè petentibus, ne in corpus lueret debita, quæ ille plurima per luxum libidinémque contraxerat: respondit, Equitem hunc neque sui regis gratia, neque patriæ commodo, neque propinquorum & amicorum ære alieno suscepto tam grande patrimonium profudisse, sed omnem suam substantiam corpori indulsisse. In corpore igitur luere æquius esse, vt pœna malefactis ex æquo respondeat. Panormit. lib. 1. de rebus ab Alphonso rege gestis.

Manes.

Manes Florentius cum meretrice deprehensus, cùm pro more in perpetuam facti ignominiam (nam in Anglia, qui extra matrimonium mulieribus commiscentur, in conspectu populi, retentis tantùm fœmoralibus, nudi ecclesiam circumire cogebantur) exueretur à sacerdotibus, fœmorali tantùm concesso, omni parte nudus esse voluit. verùm cùm interrogaretur, an non puderet coram virginibus, mulieribus, omníque populo virilia ostentare? Minimè, inquit, gentium. Nam pudenda hæc, quæ peccauerunt, ea potissimum dare pœnas decet. Æneas Syluius libr. 1. de dictis & factis Alphonsi.

Vide suprà de Disciplina & Impunitate.

De pœna mitigata.

Alexander.

Qvum Græci qui apud hostes stipendium faciebant, venissent in potestatem Alexandri, Athenien-

ses quidem iussit Alexander in compedibus seruari: quòd quum ex publico stipendium haberent, tamen apud hostes meruissent. similiter & Thessalos quòd regionem optimam nacti, non eam colerent. Thebanas verò dimisit dicens: His per nos nihil est reliquum, neque ciuitas, neque agri. Ita moderatus est pœnam, vt mortem commeritis non indiceret, nisi vincula: & culpam eorum qui necessitatem excusare poterant, in se transtulit. Plut. in apoph.

Sylla.

Milites in bello sociali quum Albinum virum prætorium fustibus mactassent, Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens, se illis posthac promptioribus vsurum in prælijs, dum peccatum, fortiter gerendo rem, studebunt pensare. Plut. in Sylla.

M. Cato.

Cato ipso die comitiorum quendam è sponsoribus damnauit, ac pecuniam illi traditam in alium transtulit. At populus admiratus Catonis iustitiam damnato pœnam remisit, dicens satis dedisse pœnarum, quòd à Catone damnatus esset. Erasm. Rot. lib. 5. apoph.

Fronto.

Suprà de Indulgentia & impunitate.

Huc refer apophth. de Clementia, Humanitate, Indulgentia, Venia, &c.

De pœnitentia.

Pausanias.

CVm in conuiuio quodam Simonidem philosophum orasset, vt aliquid ex sapientiæ arcanis in medium adferret: Simonides dixisse fertur, Memento te hominem esse. Sed Pausanias in summa tum felicitate constitutus, non magnopere philosophi dictum curauit. Cùm verò postea in Chalceœco cum fame luctaretur, iámque mortem omnium miserrimam ob oculos videret, magna voce exclamasse fertur: ô Cee hospes, magnum quiddam in sermone tuo inerat: ego verò inani persuasione sum adductus, vt eum nullius momenti putarem. Ælianus libro 9. de Var. hist.

Isæus sophista.

Isæus sophista cùm primos pueritiæ suæ annos in omnibus voluptatibus contriuisset, vir factus in melius vitam instituit. Cùm igitur fortè cum amico deambulasset, qui ei formosam ostenderet puellam, interrogassé que vtrum formosa videretur, respondit Isæus: Nihil hîc iudico, quandoquidem desij laborare ab oculis, Philostratus in sophist.

Theodosius Imp.

Dicere solebat, Nihil esse noui, si quis homo cùm sit, è vita excedat. Vnius autem Dei esse, eum qui semel mortuus sit, per pœnitentiam ad vitam reuocare. Nicephorus Callist. libro 14. cap. 3. Ecclesiasticar. histor.

De poesi.

Gorgias.

DIcebat, tragœdiam esse deceptionem, qua qui alterum decepisset iustior esset eo qui non decepisset: & qui deceptus esset, sapientior foret eo qui nō esset deceptus. Fallit enim tragœdia tractans argumenta conficta, sed adeò scitè, vt vera credantur. Iustior autem ille videtur, qui fallendo prodest: & sapientior est, qui per fictas fabulas discit quid sit turpe: quid sit honestum. Plutarch. de poetis audiendis.

Plato.

† Frustra Poëticas fores compotem sui pulsare dicebat. In Phædro, & Seneca de tranquill. an. cap. 15.

Lacones.

Nec comœdias nec tragœdias poëtarum audiebant, vtpote in quibus cōtra omnes leges, stupra, incestum, adulteria, iniurias, furta, cæteráque flagitia exprimantur. Nec placuit his quorūdam excusatio, qui fabulas ad voluptatem fingi, non ad finem veri, dicunt: cùm hæc voluptas imbecillium animós corrumpat. Hanc ob causam Archilocum poëtam cùm venisset Lacedæmonem, ea hora expulerūt: quòd intellexerant ab illo scriptum, satius esse abiicere arma, quàm mori. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam percontanti, quid ipsi videretur Tyrtæus poëta? Bonus, inquit, ad deprauādos iuuenum animos. Quemadmodum Plato iudicabat Homeri poësim inutilem esse reipub. qualem instituere volebat: ita Lacedæmonij non recipiebant poëtas, qui blanda scriberēt potius quàm salubria. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Suprà de Lectionis delectu.

Demonax.

Admeto poëtæ insulso, iactanti epigramma monostichon, quod testamento mandasset suæ addendum statuæ (carmen erat,

Corpus humi tegitur, Admetus ad astra volauit.)

Respondit, adeò sibi placere carmē, vt magnō emptū cuperet, si iam nunc esse ascriptum. Tectè optans illi mortem, qui vita erat indignus. Eras. lib. 8. apoph.

Pausanias Cleombroti F.

Interrogatus, cur Tyrtæum poëtam Spartæ ciuem fecisset? Ne quis, inquit, externus dux nobis fuisse videretur. Poëtæ enim apud Lacedæmonios in nullo planè erant pretio, sed ob lasciuiam ex vrbe eiecerunt. Plut. in Lacon.

Philoxenus.

Dionysium sua carmina recitantem quum alij per assentationem laudarent, exclamauit: Abducite me in latomias. Subindicans hoc esse tolerabilius, quàm audire laudaréque tam mala poëmata. Nam antea rex offensus, miserat illum in lapidicinas. Erasm. lib. 6. apoph.

Sylla.

Quum ipsi libellum malus poëta de populo subiecisset: quòd in eum epigramma fecisset, tantummodò versibus alternis longiusculis, statim ex his rebus quas tum vendebat, iussit ei præmium tribui, sub hac conditione, ne quid postea scriberet. Existimabat ille etiam mali poetæ operam aliquo dignam præmio. Simul autem & silētium redemit ab eo qui scribere nesciret: quemadmodum facetus quidam apud nos, si quando incidisset in malum tonsorem, dabat duplum pretium, hac lege, ne rediret. Erasmus libro 6. apoph.

De poetica fictione.

Actius poeta.

INterrogatus cur non ageret causas, quum in tragœdiis optimè tractaret argumenta? Quoniam, inquit, in tragœdiis ea dicuntur, quę ipse volo: in foro aduersarij dicerent, quæ minimè vellem: Idem fit in dialogis, vbi qui scribit opus, vnicuiq. tribuit orationem, qualem putat esse commodam: in iudiciis secus fit. Erasm. li. 6. apoph.

Euripides.

Cuidam dicenti, Carmeṇ condidisti ex modis ad tripudium accommodis: alio dictum hoc ridente, Ni stupidus esses, inquit, non risisses, quòd res serias Lydiis modis temperarim, Lydij modi lasciuiores sunt. Porrò quæ per se tristia sunt, ea decet arte exhilarare. Refert hoc Plutarchus in libello περὶ τοῦ ἀκούειν. Quum Eur. pedes choream agentibus succinuisset, cantionem quandam modulatam vnus illorum risit. Cui Poëta: Nisi stupidus esses, & expers affectuum, haud qua-

quam risisses me canente mixolydisti. Eras.6.apoph.

Pinarius.

Montanus Attilij Butæ carmen recitabat. Quúmque quidam indignaretur, quòd toto die recitasset, negatétque ad illius recitationem ac cedendum, Macte Pinarius ait: Nunquid possum liberalius agere? paratus sum illum audire ab exortu solis vsque ad occasum. Gaudebat enim is poeta, subinde repetere ortus & occasus descriptionem. Notat autem & Horatius eos, qui ornatus gratia vel immodicè, vel non suo loco affectant tales descriptiones.

Aut flumen Rheni, pluuius describitur arcus.

Eras, Rot. lib.8.apoph.ex Seneca.

Varus.

Quum à Montano recitarentur versus, quib. exortus solis describebatur, Varus eques Romanus dixit: Incipit Buta dormire. Rursus quum succederet descriptio occasus: Qui dicit, inquit, iam nox est? Ibo, & Butam salutabo; eodem scommate taxans & affectatum carminis decus, & Butæ præposteram vitam. Erasm. ex Seneca.

Iabolenus.

Passienus Paulus eques Romanus, sed dubiæ sanitatis, quum recitans elegias suas, sic auspicaretur, Prisce iubes: Priscus Iabolenus qui tum aderat, Ego verò (inquit) non iubeo. Protinus ingens omnium risus exortus est. Fingunt enim poëtæ suo arbitrio quicquid libet. At priscus non tulit poëticam fictionem. Erasmus libr. 8. apoph.

De populo.

Epicurus.

* Dicebat se nunquam voluisse placere populo. Nã quæ ego scio, inquit, non probat populus: quæ probat populus, ego nescio. Seneca epist. 21. ad Lucill.

Seneca.

† Quid illa laudata, & omnibus præferẽda artib⁹ rebúsq. Philosophia præstabit? Scilicet, vt malis tibi placere quàm populo: vt æstimes iudicia, nõ numeres: vt sine metu Deorum hominúmque viuas (quia sapiens rationis lege, non metu ducitur) vt aut vincas mala, aut finias. Cęterùm si te video celebrem secundis vocibus vulgi, si te intrante clamor, plausus & pantomimica ornamenta obstrepuerint: si tota ciuitate, te fœminę puérique laudauerint, quidni ego tui miserear, cùm sciam quæ via ad istũ fauorẽ ferat? Epist.29.

Idem.

† Nec inuideamus altiùs stantibus: Quę excelsa videntur, prędrupta sunt. de Tranquill.an.ca.10.

De potestate & potentia.

Diogenes.

Interrogatus, quomodo quis viuere debeat sub potestate: Perinde atque igni vtendum esse dicebat: neque nimis propè accedendum, ne exurasis, neq. nimiũ procul, ne rigeas. Antonius in Melissa par. 2. serm.1. Stob. serm 43. idem apoph. tribuitur Antistheni.

Chrysippus.

Rogatus, cur potestatem omnem in Repub. adeò fugeret? respondit: Quia si quis malè rexerit, diis pœnas dabit: si bene, odio à ciuibus habetur. Stob. ser.43.

Demosthenes.

Audiens quosdam in Repub. euehi copere: Omnium difficillimum esse dixit, vt hi qui potestatem habent in multos, multis placeant. Stob.

Idem.

Dicere solebat, duabus viis propositis, quarum altera ad pulpitum oratorium, altera ad inferos duceret: prudentem virum præoptaturum esse eam quæ ad inferos ducit, potius quàm quę potestate hominem subleuaret

lenaret. Stob.

Eumenes.

Fratribus suis crebrò dicere solebat: Si me vt rege vsi fueritis, vobis tanquā fratribus gratificabor: sin autem tanquā fratre, ego vobis vt rex. Antonius in Melissa par. 2. sermone 1.

M. Cato.

* Dicebat potentes parcè vti potestate debere, vt semper vti possint. Stob. sermone de magistratu.

Lucin. Varius.

Cùm Africano illi maiori corona sæpius in conuiuio imposita rumperetur, Licinius Varus accõmodāti dixit, Noli mirari si nō cõuenit, caput enim magnū est. Sētiens, hominē esse præpotentem, cui nō quæuis corona congrueret. Eras. libr. 6. apoph.

L. Crassus.

Lucius Philippus consul L. Crasso, summæ dignitatis & eloquētiæ viro, manum iniici iusserat, eo quòd vocē illius indignè ferret, qua dixerat, sibi alio senatu opus esse. At Crassus reiecto lictore: Nō es, inquit, mihi tu Philippe consul, quando ego tibi nō sum senator. Erasm. lib. 6. apoph.

Seneca.

† Vt fulmina paucorum periculo cadunt, omnium metu: sic animaduersiones magnarum potestatum, terrēt latiùs quàm nocent, non sine causa. Non enim quantum feceris, sed quātum facturus sit, cogitatur in eo, qui omnia potest. li. de clem. c. 8.

Idem.

† Innumerabiles sunt qui vrbes, qui populos habuêre in potestate, paucissimi qui se. In præfat. li. 3. Nat. Quæst.

Iamblichus.

† Æquè tutum est, ait, furenti dare gladium, ac scelesto potentiam. Stob. serm. 2.

Cn. Lentulus.

Cn. Lentulus Marcellinus consul in concione grauiter questus est de Magni Pōpei j immodica potētia. Huius orationem cùm populus clara voce acclamans approbasset: Acclamate, inquit, acclamate, Quirites, dū licet. Iam enim vobis impunè facere non licebit. Significans, illius potentiam breui eò magnitudinis euasurā, vt nulla in re tutū esset vllo pacto resistere, si quid illi collibuisset. Eras. lib. 8. apoph. Val Max. lib. 6. cap. 2.

Anonymus.

Cùm Pompeius graui laboraret inuidia propter immodicam potentiam, & ob vulnus fascia linea tibiam vinctam haberet, dixit aliquis: Quid refert vbi gestet diadema, in capite an in crure? nam candidum amiculū olim erat insigne regum. Erasm. lib. 6. apoph.

C. Cæsar.

Proferentibus in medium, quòd Sylla dictaturam deposuisset, Cæsar perpetuam gereret, quod minimum aberat à tyrannide, respondit Iulius Cæsar: Syllam nescisse literas, eòque dictaturam deposuisse. Dictāt grammatici discipulis, cùm præeunt, aut recitant scribenda. hoc alludens, dixit illum nescisse literas. Erasmus 4. apoph.

Idem.

† Duas res esse dicebat, quibus & quæreretur & cõseruaretur potestas: Milites nimirum, & pecuniam. Dio, lib. 42. 32.

Plutarchus.

* Ne puero gladium, prouerbio dicitur. Ego verò dixerim, inquit: Ne puero diuitias, nec viro doctrinæ experti potentiā, Stob. ser. de magistr.

De potestate breui.

Cyri.

Thebanis gloriantibus quòd Lacedæmoniis imperarent. Vidi, inquit, torrentes perennibus fluuiis maiores factos, sed ad breue tempus. Antonius in Melis. par. 2. ser 2.

Nerua.

Ad quendam ipsum consolari volentem hoc argumento, quòd diceret, genesin Veri non esse rectè colle-

ctam, eóque spem esse illum diu victurum: Isthuc, inquit, tu facilè dicis, qui patrimonij tui non Reipub. quæris hæredem. Sētiens magni referre, vt bonus princeps quàm diutissimè viuat. Ex Dione Cassio.

Æl. Verus.

Morbo grauatus sæpè dicere solebat, principem sanum mori debere, non debilem: quòd superiores imperatores plerique violenta morte perijssent: eámque mortem, vt breuem simul & inexpectatam, Cæsar optauit, & obtinuit. Spartianus.

Tiberius.

† Caligulæ blandienti moriens dixit, Bene tu, qui sole occidente relicto adorientem te confers. Dio. Cass. lib. 58.

Vide suprà de Consulatu breui.

De præceptore bono ac fideli.

Socrates.

CVm Xenophontem obuium interrogasset, vbínam locorum variæ venderentur merces, quibus vulgò vtuntur homines: & promptè ad hoc respondisset, Xenophon interrogauit iterum, Vbínam homines fierent meliores? at cùm adolescens respondisset se id nescire: Me sequere, ait Socrates, & hoc ex me disces: Absurdum est, scire vbi ea quę ad victum sunt venalia reperias; vbi autem doctus & probus euadas, negligere. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Cùm Æschines ambiret esse de numero discipulorum Socratis, excusarétque verecūdè paupertatē suam, ac molestè ferret, quòd cùm Socratem cæteri amici diuites multa largirentur, sibi nihil esse quod daret, præter se ipsum: Annon intelligis, inquit, quàm magnū munus mihi dederis? nisi fortè teipsum paruo existimas? Itaq; mihi curæ erit, vt te tibi reddam meliorem quàm accepi. Alij Sophistæ cùm meras nugas docerent, nullū admittebant discipulum, nisi magna mercede. Socrates, nihilominus libenter recepit inopem quàm opulentos. Eras. l. 3. apoph. ex Seneca.

Antisthenes.

Rogatus, cur esset discipulis tam seuerus? Et medici, inquit, ægrotos suos simili modo obiurgant. Significans, se in vitia sæuire, & non in homines aut discipulos, nec vitia sanari blandiendo. Laer. l. 6. c. 1.

Agasicles.

Cùm Agasicli Lacedæmoniorum regi diceret quidā, admirari se, quòd cùm esset auidus discendi, non adiungeret sibi Philopanem sophistam, regali prorsus indole, respondit: Eorum volo esse discipulus, quorum sum & filius. significans, non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos adsciscas præceptores. Etenim vt liberi fermè referunt maiorū vnde prognati sunt ingenium: ita præceptorum vitia demigrant in eos quos instituunt. Et honestæ vitæ institutio potissimùm ab illis petēda est, qui virtutem ipsis factis præstiterunt, non ab iis qui compositis arte verbis de virtute nugantur. At nunc summi orbis monarchæ futuri, Deū immortalem, quibus interdum viris à teneris annis formandi instituendique creduntur? cùm principi non minus tum perniciosum sit, tum indecorum, ab inhonestis institui, quàm nasci. Nec quælibet artes discendæ sunt principi, sed hæc duntaxat quæ tradunt rationem rectè administrādi regnum. Eras. ex Plut. in Lacon.

Anonymus.

Lacon quidam pædagogus pueri cura suscepta, cùm interrogaretur, quid esset illum docturus? Efficiam, inquit, vt honestis delectetur, turpibus offendatur. Nihil efficacius ad veram felicitatem, quàm amare virtutem propter se, odisse vitium propter se. Plut. in Lacon.

Alius.

Alius.

Spartanus quidam interrogatus, quid conferrent vtilitatis pueris adhibiti pædagogi? Efficiunt, inquit, vt quæ sunt honesta, eadem pueris fiant etiam iucunda. Plut. in Lacon.

Alexander.

Aristotelem, cui puer formandus fuerat traditus, summa veneratione prosequebatur: dicens, se illi non minus quàm patri debere, quòd à patre viuendi, a præceptore bene viuendi initium accepisset. Plutarch. in eius vita.

M. Antonius.

Suprà de affectibus humanis.

De præceptoribus malis & indoctis.

Diogenes.

Olim in scholis pingi solebant Musæ, ceu studiorum præsides: ingressus igitur scholam Diogenes, cùm videret multas Musas, discipulos admodum paucos, dixit præceptori: Cum diis multos habes discipulos. Ludens ex ambiguo sermonis. Nam Græci cum diis dicunt, pro eo quòd nos dicimus, fauentibus eis. Interdum σὺν id est, cum, significat comitem. Cum multis te defendi, id est, multi mecum te defenderunt. Laer. libro 6.

Idem.

Puerum conspiciens indecorè se gerentem, pædagogum illius baculo percussit, dicens: Cur sic instituis? Indicans, primæ ætatis formatoribus potissimùm imputandum esse, si adolescentes euadant malè morati, aut secus. Aphthonius & Priscianus.

Alcibiades.

Ludum literarium ingressus, poposcit Iliadem Homeri: cùmque ludimagister negasset sibi esse quicquam Homeri, impegit illi pugnum, & abiit: declarans, impudenter eum docere literas, qui non semper Homerum haberet in sinu. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut. apoph.

De præconibus laudum.

Themistocles.

Sciscitatus, vtrū Achilles esse mallet, an Homerus? Dic ipse prius, inquit, vtrum malles esse victor in Olympiis, an præco, qui victores pronuntiat. Sentiens, multo præstantius esse res egregias gerere, quàm gestas celebrare. Homerum præconi conferens. Plutarch. in Græc. apophthegm.

Stratonicus.

Apud Abderitas agens, conspicatus illic singulis ciuium singulos esse præcones, adeò vt propemodum maior esset præconum numerus quàm ciuium, à cœna cœpit per ciuitatem summis pedū digitis ingredi, demissis in terram oculis. percontantibus autem Abderitis, quid mali repentè accidisset illius pedibus, ita respondit: Cæterùm quidem bellè valeo toto corpore, & ad cœnam curro celerius ipsis adulatoribus, illum enim metuo, ne ingrediens præconis pedem offendam. Sentiens, illic præconum plena omnia. Athen.

Alexander.

Cùm nuntius quidam gaudio gestiens, porrectáque manu accurreret, rem prosperè gestam ei narraturus: Quid mihi bone vir magni nunciabis, nisi nuncies Homerum reuixisse? significans, omnium præclarè gestorum gloriam abolendam, nisi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus. Plut.

Idem.

Ilium profectus, & Achillis statuam coronans: O te felicem, inquit, Achilles, cui viuo talis amicus, mortuo talis contigerit præco. De Patroclo loquens, & Homero: quorum ille fidissimus Achilli fuit amicus, hic defunctum Iliade tota celebrauit.

Plut. in vita Alexãdri, & Cicero pro Archia.

De præda militari.

Themistocles.

QVum aliquando ad mare visendi cadauera gratia accessisset, ac torques armillásque passim disiectas videret, ipse quidem præteriit, sed amico qui sequebatur dixit: Collige tu tibi, nam tu Themistocles non es. Ne tam obuia quidem prȩda commoueri potuit, vt quicquã ageret indignum egregio duce, cui gloria debet esse satis magnum virtutis præmium. Plut. in vita Themistoclis.

Alexander.

Quum in Arbelis de rerum summa periclitatus esset, conflicturus cũ mille hominum millibus ad pugnandum instructis, adierunt illum milites aliquot ipsi bene volentes, deferebántque cæteros, quòd in castris inter se miscerent sermones, conspiraréntque ne quid prædæ in regiũ tentorium deportarent, sed ipsi totum in suum verterunt lucrum. His auditis subrisit Alexander: Fausta, inquit, nuntiatis. Siquidem audio sermones virorum ad vincendum, non ad fugiendum animatorum. Nec illum fefellit diuinatio: plurimi nanque milites regem adiere, dicentes: Bono animo esto rex, neque metuas hostiũ multitudinem, qui ne pudorem quidem nostrum ferre potuerunt. Plutarch.

Annibal.

Profugus, apud Antiochum regem agebat. Is ostendit illi suum exercitum barbarico apparatu magnificè instructum, sed ad prædam magis quàm ad bellum. Hæc omnia quum diligenter esset contemplatus Annibal, rogauit Antiochus, num hæc omnia satis essent futura Romanis? Tum Annibal, Planè satis arbitror, etiamsi auarissimi sint Romani. Lusit Pœnus ab inexpectato. rex de prælio sciscitabatur, iste respondit de præda. Quid enim aliud est miles imbellis, auro, argento, cæterísque rebus ad prædam inuitantibus instructus? Plut.

De præmio virtutis.

Socrates.

INterrogatus, quænam ciuitas ritè gubernari possit? respondit, Cùm boni inuitantur præmiis, iniusti dant pœnas. Ex Platone recitat Brus. libr. 5. cap. 8.

Idem.

Præmia decreta iis qui in Olympiis aut Nemeis vicissent, contraxit, eáque maiora decreuit iis qui in bello pro patria fortiter occubuissent: dicens, illos & dum exercentur, magnis impendiis exerceri: & si vicerint, magis aduersus patriam quàm aduersus hostes coronari: & quàm senuerint, ad nihil vtiles euadere, haud aliter quàm detrita pallia: vt qui nec bello sint vtiles, nec gerendæ Reip. accommodi. Laër. l. 1.

Solon.

Interrogatus, vnde Respublica maximè vigeret; Si boni, respondet, præmiis incitantur ad virtutem, mali autem ad virtutem negligentes, coerceantur pœnis. Stob. ser. 41.

Tritantæchmes.

Quum post cladem acceptam à Persis, quidam ab Arcadia transfugissent auxilia pollicentes, producti sunt in conspectum Xerxis. Ibi Persis percõtantibus, quid agerent Græci? respõderunt, eos celebrare Olympia, ac gymnasia equestriáque certamina spectare. Rursus percontantibus, quod esset certaminis præmium? responderunt, coronam oleaginam. Hic Tritantæchmes Artabani filius, versus ad exercitus præfectum: Papæ, inquit, Mardoni, in eiusmodi viros nos incitasti ad pugnandũ qui nõ pecuniarũ gratia certamina agitant,

sed

ſed virtutis ac laudis? Eâ vox cùm viſa eſt timida, vt ſæpenumero prudentia habetur pro ignauia. Herodotus in Vrania.

Lycurgus.

Suprà de pœna malis infligenda.

Lyſander.

Interroganti Perſæ, quam Remp. maximè probaret? Eã, inquit, in qua fortibus viris ac meticuloſis congrua vtriſque redduntur. Senſit virtutem inuitari præmiis, ignauos excitari ignominia. Nimirum hoc eſt quod apud Homerum ſtomachatur Achilles, tãtum honoris haberi ignauis ac fortibus. Ea ſententia non ſolùm habet locum in Repub. verùm etiam in priuatis familiis. Sunt enim hæc duo præcipua ad conſeruandam cuiuſlibet gregis diſciplinam. Honos enim non ſolùm alit artes, vt habet prouerbium, verùm etiam virtutẽ. Nec tam refert, monarchia ſit, an ariſtocratia, an democratia, an aliqua Reipub. forma ex his temperata, quam, vt in quacunque gubernatione diſcrimen habeatur publicum inter viros vtiles Reipubl. & ſuo viuentes abdomini. Plut. in Lacon.

Idem.

Suprà tit. de Laudis contemptu.

Agis vltimus.

Cùm iam ad dirum mortis ſupplicium duceretur, interrogatus ab Ephoro, num quid pœniteret eorum quæ fecerat? Nequaquam pœnitet, reſpondit, nil enim aliud feci, quàm quòd prudentiam cũ honeſtate ſemper coniunxerim. Sciuit nimirum vir ille bonus, ipſam virtutem abundè magnum eſſe ſui præmium: quicunque ſequatur euentus. Plut.

Galienus imp.

Taurum ingentem quum in arenã emiſiſſet, prodiſſétque ad eum feriẽdum venator, neque productum decies potuiſſet occidere, Cæſar coronam venatori miſit: muſſitantibus cunctis, quid rei eſſet, quòd homo ignauiſſimus coronaretur? Galienus per Curionem dici iuſſit, Taurum toties non ferire difficile eſt. Ludẽs ſignificauit, graue diſcrimen eſſe toties tauro occurrere, etiamſi non ferias. Trebellius Pollio.

De præſagiis.

Veſt. Valens.

QVum à Claudio Cæſare immineret periculum, atque interim Silius cũ Meſſalina domi vindemiæ ſimulachrum omniũ laſciuiarum genere celebrarent, conſcendit prǽaltam arborem, & in ea proſpectantiæ ſpecie ſtabat: interrogantibus quid aſpiceret? reſpondit, Tempeſtatem ab Oſtia atrocem. Id ſiue ioco dixit, ſiue fortè lapſa vox eſt, in præſagium vertit. Mox adſunt à Cæſare nuntij qui vindictam parant. Is Silius erat adulter, cui palàm nupſerat Meſſalina, quam Cæſar diſſimulantem confirmatis nuptiis ſupplicio affecit. Eraſ. l. 6. apoph.

Vide titul. de Diuinatione & Oſtentis.

De precatione, ſiue oratione hominis ad Deum.

Socrates.

NIhil vltrà petendum à Diis immortalibus arbitrabatur, quàm vt bona tribuerẽt: quoniã ij demùm ſcirẽt quid vnicuique eſſet vtile: nos autem plerunque id votis expetere, quod non impetraſſe melius foret. Etenim dẽſiſſimis tenebris inuoluta mortalium mẽns, in quam latè patẽtem errorem cæcas precationes tuas ſpargis. Diuitias appetis, quæ multis exitio fuerunt: honores concupiſcis, qui plures peſſum dederũt: regna tecum ipſa voluis, quorum exitus ſæpenumero miſerabiles cernuntur. Splendidis cõiugiis iniicis manus: at

hæc vt aliquando illustrant, ita nonnunquam funditus domos euertunt. Desine igitur stulta futuris malorum tuorum causis quasi felicissimis reb. inhiare, téque totum cœlestium arbitrio permitte: quia qui tribuere bona ex facili solent, etiam eligere aptissima possunt. Valerius Maxim. lib. 7. cap. 2.

Bias.

Eos qui sibi mentem à Deo bonam largiri precarentur, nec tamen disciplinam capessent, parum cordatos esse dicebat. Quando neque vt pictor quisque bonus euadat, dari sibi à Deo bonos colores & lineã exoptat, quin magis artem perdiscit: Sicut nec votis proficit, qui musicus esse cupit, nisi artem consectetur. Adeò nihil prodest circa preces occupari nisi rectè viuendi studio tenearis. Stob.

Idem.

Aliquando cum impiis ac scelerosis hominibus naui vehebatur, & quũ omnes periclitarentur, impiis deorũ opem implorantibus: Silete, inquit Bias, ne dii vos nebulones hîc nauigare sentiant. Deus autem impiorum precibus irritatur magis ad vindictã, quàm ad opitulandum flectitur. Laër. lib. 1. c. 6.

Diogenes.

Suprà de Decoro vbique in omnibus obseruando.

Epicurus.

Dicebat, Si mortalium omnium votis Deus responderet, propè futurum esse vt vniuersum genus hominum pereat. Quandoquidem videre est, tantas, támque diras & exitiales imprecationes vicissim hinc inde vulgò effundi. Stob.

Athenodorus.

Multum eos damnari debere aiebat, qui longis orationibus Deum fatigarent, eáque peterent, quæ peti ab eis homines scire nollent. Rogandúmque solùm de iis Deum esse, quæ minimè molestè homines ferrent, etiamsi ab omnibus intelligantur. Addebat, etiam ita cum hominibus homines viuere debere, non secus ac si Deus eorum semper actiones intueretur. Hoc autem modo illos carpebat, qui iniusta à Deo peterent, & ipsi sibi, quò minus exaudirentur, impedimento essent. Fulg. lib. 7. cap. 2. ex Seneca, cuius verba hęc sunt epist. 10. Tunc scito (inquit Athenodorus) esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eo perueneris, vt nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam.

Lacones.

Si quando diis supplicarent, summa deprecationis hæc erat, vt dii immortales bonis nil aliud adderent, quàm honesta, præterea nihil. Non aliud petebant virtutis præmium, quàm honestam famam, cùm multa alia sint aliarum gentium vota: non solùm multiloquia, verùm etiam inutilia, nonnunquam & turpia à diis postulantium. Plutarchus in Lacon.

Vide apoph. de Punitione.

De principe bono, ac eius in regni administrationis officio.

Solon.

Dicebat, eum principem meritò laudandum esse, qui Democratiam ex monarchia ciuibus constitueret. Stob. ser. 46.

Idem.

Tùm primum imperium gerendũ esse suadebat, si quis prius ferre imperium didicerit. Quomodo enim aliis imperare poterit is, qui ipse imperium non est passus? Potest autem hoc apophthegma referri ad eos, qui prius alieno parendo imperio, discũt imperium in alios gerere. Vel qui prius cupiditatibus imperant suis, quàm in alios exerceant imperium.

Neque

Neque enim idoneus est vt aliis dominetur, qui ipse seruit affectibus: neque rex aliis esse potest, nisi quem prius ratio rexerit. Diogenes Laërtius in eius vita, & Erasmus in prouerb. Non bene imperat, nisi qui paruerit imperio: & Antonius parte 2. serm. 1.

Pythagoras.

Ita imperandum esse principi dicebat, vt veneretur magis quam metuatur. Reuerentiam enim admiratio, timorem odium comitatur. Stob. ser. 46.

Cleobulus.

Felicem existimabat principem qui nemini conuersantium sibi crediderit. Stob. ser eod.

Pittacus.

Eum demum principem laude dignum existimabat, qui efficit vt subditi metuant, nō ipsum, sed pro ipso. Ibidem.

Bias.

Optimum principem pronuntiabat esse, qui vtatur patriæ legibus Ibidem.

Chilon.

Optimum esse regem dixit, qui operam dat, vt non metuatur. Eodem serm.

Thales.

Pronuntiauit, principis felicitatem existimare se, si vitam obiret, postquam consueuisset iuxta naturā. Ibidem.

Socrates.

Dicere solebat, eum esse optimum regem & principem, qui à propriis affectibus temperaret. Phauorinus.

Plato.

Tum demum beatum terrarum orbem futurum prædicauit, cùm aut sapientes regnare, aut reges sapere cœpissent. Plato ipse epist. 7. Cicero epist. 1. ad Quintum fratrem. Valer. Max. lib. 7. cap. 1. Agapetus ad Iustinianum Cæsarem.

Idem.

Principem laude dignum esse existimabat, qui sibiipsi prius, deinde aliis commodè imperare possit. Ant. in Meliss. par. 2. ser. 1.

Aristoteles.

†Non contingit, ait, eum bonum principem agere, qui sub principe nō fuit. Idem 3. Polit.

Idem.

†Princeps debet esse Dei cultor, quia minus timent homines iniustum pati à Principe, si Dei cultorem eum putant. Ibid. l. 5.

Antisthenes.

†Non solùm sapientia præstare eum par est, qui antecedit Imperio, sed etiam religione & pietate. Plu. de profect. morum.

Isocrates.

Dicebat, optimum principem semper imitari eum, non qui maximum imperium acquisierit, sed qui optimè præsentibus vsus sit. Anton. in Meliss. par. 2. ser. 1.

Anacharsis.

Bonum principem iudicabat eum esse, qui non solū prudens sibi videretur, sed bono & iusto aliorum consilio ludens acquiesceret: Stob.

Philon.

Eius dictum est: Si vis bonus esse rex, cum fortitudine benignitatem & mansuetudinem serua, vt nō formidolosus, sed reuerentia dignus tuis subditis videaris. Phauorinus.

Bion.

*Oportere bonum principem à magistratu discedentem, non ditiorem, sed clariorem euasisse dicebat. Stob. ser. de magistratu.

Agathon.

Dixit principem oportere trium meminisse: primùm quòd imperet hominibus, deinde quòd secundum leges, tertiò quòd non semper imperet. Eod. ser.

Musonius.

Dicebat, conandum esse principi vt venerandus potius subditis sit,

quàm metuendus: illum enim grauitas sequitur, hunc inhumanitas, Stobæus.

Xenophon.

Suprà de Liberalitate.

Archidamidas.

Suprà de Mansuetudine.

Agis.

Ad Agidem Archidami filium quũ quidam dixisset, Philippum effectum, ne Lacedæmoniis pateret iter in Græciam: Nobis, inquit, ô hospes, nostra patria sufficit ad illic viuendum. Pectus ad vtrumque paratum: & ad proferendum imperium, si contingat: & ad boni consulendum fortunam licet mediocrem, cùm plerunque principes id quod obtingit malè administrent, nec vllis satientur ditionis accessionibus. Plut.

Agesilaus.

Licet Lacedæmoniorum rex esset, post multa egregia facta nequaquã sibi principatum, sed tum Rempublicam, tum sociis & amicis Reipublicæ gerere dicebat. Quo dicto docere voluit, ita demum qui potitur imperio, verè legitiméque imperare, cùm & ipse patet imperio legum, & eorum, qui in Republica magistratu funguntur. Plutar. in Lacon. apoph.

Idem.

Illud asiduè in ore habuisse fertur: Principis esse, non mollicie deliciisve, sed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Plut. in Lac. apoph.

Idem.

Celebratur & hoc illius dictum, principibus potissimùm ediscendum Imperatoris officium esse, erga rebellantes audacia, erga subiectos beneuolentia vti, quod idem Maro nobili carmine docuit:

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Neque enim verè victor est, qui iracundiæ vindictam flagitanti frænum nescit imponere. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Illud sibi cum primis ducere solebat gloriæ, quòd cum rex esset, cæterísque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet: quódque sibiipsi imperaret, suíque (vt ita loquar) rex esset, id pulchrius esse iudicabat, quàm quòd regnum obtineret in alios. Plutarch.

Idem.

Cùm Spartanos pecuniæ deficerent ad bellum, eo quòd alerent externum militem, Agesilaus in Ægyptum profectus est, ab Ithaco Ægypti rege accitus stipendio. Cæterùm Agesilaus ob corpus incultum, ac vestis vtilitatem, venit in contemptum eius gentis hominibus, qui sperarent se visuros Spartanum regem talem, qualis esset rex Persarum, corpore decentissimè ornatum: perperam sanè de regibus sentientes, quos externo cultu putabant æstimandos potius, quàm animi virtutibus. Nihil ille quidem de cultu ac victus simplicitate mutauit, sed interim ostendit, maiestatem dignitatémque regiam non vestium splendore, sed prudentia ac fortitudine parari oportere: grauitérque taxauit vulgares monarchas, quibus si diadema, purpuram aurum, & gemmas detrahas, nihil videas præterea regium, Plutarchus in Lacon. & Athenæus.

Idem.

Quum à rege Persarum essent allatæ literæ, de hospitio, déque amicitia tractantes, non recipit, sed iussit illos regi renuntiare: Nihil esse necesse priuatim ad ipsum literas mittere: cæterùm si perspicuum foret illum bene velle Lacedæmoniis & Græcis, ipsum quoque illi pro viribus futurum amicum. Quòd si deprehenderetur insidias tendere, ne putet, inquit, quòd me sit habiturus amicum, etiamsi

etiamsi multas ab eo recepero epistolas. Quid hoc animo sublimius, cui in omnibus rebus gerendis hic vnicus erat scopus, consulere Reipublicæ commodis? Plutarchus in Lacon. apoph.

Idem.

Si quid esset quod per milites celeriter confici vellet, primus ipse sub oculis omnium operas aggrediebatur, quo vel pudore ad industriam extimularentur. Efficacissimum exhortationis genus, principem hoc facere quod ab aliis fieri velit. Eras. ex Plut.

Idem.

Cùm parum instructus esset equitatu, Ephesum sese recepit: ibi opulentis denuntiauit, vt quicunque pro se virum & equum præberet, à militia esset immunis. Hac arte factum est vt pro ignauis, ac timidis diuitibus, breui colligeret & equos & viros strenuos, ac bello idoneos. Quã quidem in re dicebat sese Agamemnonis exemplum retulisse, quòd is accepta equa generosa, virum diuitem, sed ignauum militia expulisset. Hæ sunt artes excellenti principe dignæ, quibus efficitur, vt quod ad reipub. dignitatem incolumitatémve necessarium est, non per violentiam inuidiosam extorqueat, sed ea dexteritate impetret, vt nec tenues grauet, & à ditioribus etiam gratiam ineat. Plut. in Lacon.

Anaxilaus.

Anaxilaus rex percontatus à quodam, quem principem Reipub. salutarem prónunciaret? respondit: Qui beneficiis se à ciuibus vinci nequaquã patitur. Phauorinus.

Agasicles.

Cuidam ab eo sciscitanti, quo pacto posset aliquis tutò imperare nullo stipatus satellitio? respondit, Si sic imperet suis, quemadmodum pater imperat liberis. Nemo plura dixit vnquam maiore compendio. Domini tantùm timentur à seruis, & mali metu coërcentur, quos non corrigit pudor. Pater quoniam liberis contulit potius quàm sibi, diligitur ab illis, sic vt authoritatem comitetur reuerentia. Aduersus hos adeò non est opus satellitio, vt non aliud sit satellitium fidelius illorum stipatu. Quòd si rex beneuolentia ac benefactis adiungeret sibi ciuium animus, non esset opùs barbarico conductitióq; satellitio: sed nullos habere corporis sui custodes tutiores quàm ciues, erga quos patris gereret affectum. Porrò quibus placet hoc dictum, Oderint, dum metuant, nullos magis habent suspectos, quàm quibus oportebat maximè confidere: ac multos metuat oportet, quem metuunt multi. Plutarchus.

Ariston.

Suprà de Hostibus, & inimicis, & de Hostibus non crudeliter tractandis.

Eusebius philos.

*Illum qui aliis præest & præcipit, non potestate solùm regendi & imperandi, sed dignitate prudentiáque subditis antecellere debere dicebat. Item, Boni principes hoc vnum proprium esse lucrum, & instar infinitorum aliorum, omnia sic facere, vt & in ipso imperij tempore, & post id, iustitiæ & bonorum omnium à subditis testimonium habeat. Stob. serm. 44.

Epictetus.

* Multa extant de principe, & eius officio, scitè dicta ab Epicteto. Inter cætera hæc occurrunt. Quemadmodum si gubernare nauem conareris, omnino prius artem gubernandi perdisceres: ita ciuitatem recturus regendi disciplinam discito. Vt enim illic nauis vniuersa tuæ fidei committitur, ita hîc tota respub. gubernanda tibi est. Si proposueris ornamenta quædam ciuitati consecrare teipsum pulcherrimo mansuetudinis, iustitiæ & beneficentiæ ornamento primùm decores. Benefi-

ciis ciuitatem obstringe, non tectis in sublime structis, sed animis promotis. Præstat enim in paruis domicilis magnos animos habitare, quàm in magnis ædibus humilia mancipia latere, ceu feras in suis lustris. Quem admodum sol non expectat preces & incantationes vt exoriatur, sed illico fulget ac salutatur ab omnibus: ita neque tu (princeps) expectaueris plausus, strepitus, & laudes, vt beneficias: sed sponte confer beneficia, & æquè ac sol amaberis. Stobæus eod. serm.

Leonidas.

Xerxes Leonidæ scripserat, si desinas θεομαχεῖν, id est, cum diis bellare, sed meis te copiis adiunxeris, potes Græciæ fieri monarcha. Huic respondit Leonidas: Si nosses quæ sint in vita honesta, abstinuisses à concupiscendis alienis. Mihi verò potius est pro Græcia mori, quàm in populares meos gerere monarchiā. Quid iam impium est quod mortalium vulgus nō admittat ampli principatus gratia? At hic prius duxit honestam mortem pro amicis liberandis oportere, quàm monarcha factus eos seruitute premere, à quibus venerat depulsurus seruitutem barbarorum. Plut. in Lac.

Theopompus.

Interroganti, quo pacto quis regnum tutò posit tueri? Si, inquit, amicis concedat iustam libertatem, pro viribus interim aduigilans, ne subditi afficiantur iniuria. Multis principibus exitio fuit, quòd amicis nihil non permitterent, ciues iniuria affectos negligerent. Hic temperantia adhibenda est, vt princeps nec amicos alienet tyrannica sæuitia, nec patiatur illos regia familiaritate abusi ad quiduis audendum præter ius aduersus plebeios: qui nimium irritati, sæpe reges suos excusserunt. Plut.

Idem.

Theopompo Lacedæmoniorum regi cùm dictum esset, eo tempore bene Lacedæmoniis esse, quòd bene regere reges didicissent, respondit id potius accidere, quòd subditi parere didicissent. Ostendens, bonam popularium vrbium administrationem, non tam in principum regimine, quā in populorum obedientia consistere. Nam si populi in diuersum à principibus traherentur, difficillimum arbitrabatur esse, vt principes optimè gubernare possent. Plut.

Cyrus.

Dicebat, Neminem debere imperare, qui subditis suis non esset melior. Principémque non decere esse inferiorem neque intelligendo, quæ opus sunt, neque gerendo quæ tempus expostulat. Plut.

Pythagoras.

* Dicebat principes magis metuere debere, vt subditi eos venerentur quàm timerent. Reuerentiam enim admiratio, timorem odium comitatur. Stob.

Idem.

Dicere sæpenumero solitus est, similia esse boni pastoris & boni regis opera. Boni igitur pastoris cùm sit bene pascere gregem omniáque mala ingruentia auertere: sic ad bonum regem spectat, vt diligenter gubernet ciues sibi à Deo concreditos, omniáque legibus prohibeat, quæ in Reipubl. perniciem ingruere videntur. Nenophon.

Xenophon.

* Istud (inquit) opinor magnum esse argumētum virtutis in principe, si subditi ipsum libenter sequantur, & in periculis vnà perseuerent. In Oecomenico.

Plato.

* Scribens ad Dionem, inter cætera dicit: Nolo te ignorare, quòd obsequendo & placendo hominibus, rerum gerendarum commoditas acquiritur: austeritas verò solicitudinem parit. epist. ad Dionem.

Musonius.

* Dicebat conandum esse principi vt verendus subditis potius esset quàm metuendus. Illum enim grauitas sequitur, hunc inhumanitas. Stobæus serm.46.

Dionysius Iun.

Dicere solebat, se multos alere sophistas, non quòd illos admiraretur, sed quòd per illos admirabilis esse studeret. Sciebat populum de illis tanquam de viris doctis magnificè sentire: hac persuasione callidè abutebatur ad conciliandum sibi multitudinis fauorem. Eadem arte fortasse principes quidam aiunt in palatiis suis viros eruditionis & sanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horum consiliis geri plera-que. Plut. in Regum apoph.

Philippus.

Aiebat, oportere meminisse principem, quòd homo existens, potestatem adeptus sit diuinam, vt res honestas & diuinas instituat, sermone autem humano vtatur. Stobæus sermon.46.

Anonyma.

Philippũ Macedoniæ regem quum anus accessisset, vt causam ipsius cognosceret: respõdit, sibi nequaquam esse otium. Cúmque anus inclamasset; Proinde nec rex quidem esse velis: Philippus admiratus aniculæ liberam vocem, non illi solùm præbuit aures, verùm & aliis quoque. Plut. in apoph.

Idem.

*Aiebat oportere meminisse principem, quòd homo existens potestatem adeptus sit diuinam, vt res honestas & diuinas instituat, sermone autem humano vtatur. Stobæus sermone 46.

Alexander.

*Interrogatus, quis optimus princeps esset: Qui, inquit, amicos donis retinet, & inimicos beneficiis amicos facit. Ant. in Melis. par. 1. ser.

Idem.

† Regium aiebat esse, cùm benè feceris, malè audire. Plut. in vita.

Alex. Seuerus.

Aurum & argentum rarò cuiquam nisi militi diuisit: nefas esse dicens, vt dispensator publicus in delectationes suas suorúmque conuerteret, id quod prouinciales dedissent. Lampridius.

Idem.

Cùm ab amicis reprehenderetur, quòd immemor maiestatis imperatoriæ, nõ pretioso vestitu, auro, gemmísque corpus etiam ornaret: respondit: Principatum ac imperium in virtute esse, non in corporis decore. Ibid.

Philiscus.

Ad Alexandrum aliquando dixisse fertur: Ad gloriam incumbe, verùm ea conditione, ne sis pestis, vel magnus aliquis morbus, sed pax & sanitas. Affirmans per vim, & sæuitiam expugnare ciuitates, populos exscindere, pestilentiam esse. Sanitatis verò, salutísque, subditorum rationem habere: ea enim sunt pacis commoda. Ælian. libro 14. de Var. histor.

Anaxilaus Rhegij princeps.

* Interrogatus, quid in principatu felicissimum esset, respondit, nunquam beneficia conferendo vinci. Stob. serm.46.

Agrippinus.

Conabatur eis quos damnabat, persuadere, quòd ipsis expediret damnari, non enim tanquam inimicus (ipsis aiebat) nec vt latro, sententiam contra eos fero: sed veluti tutor & curator ipsorum. Quemadmodum & medicus hominem secandum consolatur, & seipsum exhibere persuadet. Stob. ser.

Plin. Iunior.

† Cui nihil ad augendum fastigij superest, hic vno modo crescere potest, si seipsũ submittat, securus magnitudinis suæ. In Paneg.

Plutarchus.

* Tot (inquit) tantorúmque bonorum & munerum, quæ diis largiuntur, nullus est fructus, aut vsus rectus sine lege, iure & principe. Ius finis est legis: principis opus lex: princeps autem imago Dei cuncta administrantis, libro ad princip. indoctum.

Sthenius.

Pompeius Magnus, cùm Mamertinos, quòd hostium partibus adhæsisset, interficere omnes statuisset: Sthenius eius ciuitatis princeps, Pompeiũ adiit, & his verbis affatus est: Non æquum facis Pompei, qui propter vnum nocentium, multos innoxios occidere paras. Quo audito, Mamertinis pepercit Pompeius, ciuitatémque & Sthenium liberauit. Habes autem hîc in Sthenio exemplum, quem animum erga Rempubl. oporteat habere principem si in periculum incidat: in Pompeio autem placabilitatis argumentum, qui viri boni maluerit habere rationem, quàm indulgere iræ. Plutarch. in apoph.

Liuia.

Augustus imperator cùm apud Liuiam vxorem solus conquereretur de hominum insidiis, quæ hinc inde etiam vigilantissimo struerentur: Mirum non est, respondit Liuia, quòd tibi parentur insidiæ, partim quòd id non sit alienum à natura, partim quòd magno imperio multa facias, ex quibus par est plerosque molestiam capere. Princeps enim non potest omnibus placere: sed etiam quantumuis rectè imperet, ei multis irasci necesse est. Dion in Augusto.

Tiberius.

Præsidibus onerandas tributo prouincias suadentibus, rescripsit: Boni pastoris est, tondere pecus, non deglubere. Sueton. Dion.

Alex. Seuerus.

Eius vltima verba dicuntur hæc fuisse, Turbatam Rempubl. vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, Senex, & pedibus æger, firmum imperium Antoninis meis relinquens, si boni erunt: imbecillum, si mali. Ælius Spartianus.

Fl. Vespasianus.

Grauiter febricitãs, cùm increparetur à medicis, quòd morbo correptus, nihil de quotidiana victus ratione immutaret, facerétque omnia quæ ad principatum spectarent, respondit: Imperatorem stantem mori oportere. Xiphilinus in eius vita. Idem etiam Turbo præfectus prætorio dixisse fertur, apud Xiphilinum in vita Adriani.

Traianus.

Optimo iure laudibus vehitur illa vox Traiani, qui amicis incusantibus, quòd parum memor imperatoriæ maiestatis nimium esset omnibus expositus, respondit: Talem præstabo imperatorem priuatis, qualem optarem ipse priuatus. Erasm. lib. 8. apophthegm.

Anonyma.

Hadrianum transeuntem mulier quædam appellauit, Audi me Cæsar. Is cùm respondisset, Non est otium: illa clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc vocem restitit, & audiuit mulierem. Hoc & aliis tribuitur, vt paulo antè Philippo: neque quicquam vetat, idem à pluribus vel dici vel fieri. Dion in Hadriano.

Hadrianus imp.

In senatu frequenter dicere solebat, se sic gesturum principatum, vt sciret rem populi esse, non suam priuatam. Nimirum attigit hoc, quod vnum distinguit regem à tyranno. Dion.

Idem.

Dicere est solitus, sibi molestum esse si quem videret tristem: cùm tamen omnes doctos vexaret quæstiunculis, sed vexatos donauit aliquo munere. Dion. Cassius.

Platina

Placilla.

Theodosij imper. vxor, subinde admonere maritum solebat, vt consideraret, quisnam ante imperium fuisset, & in quem locum ab vniuersitatis huius Deo esset euectus. Reuocare autem in memoriam voluit, olim hominem fuisse priuatum: nunc autem ideo vocatum ad imperium, vt eius gubernatione, non tantùm Romana in ciuilibus respublica, sed diuinus etiam cultus probè institueretur, atque conseruaretur posteris. Nicephorus Callistus li.12.c.42.

Constantius Chlorus.

Suprà de eo, quòd à subditis amari melius sit quàm metui.

Fridericus.

Tum demum saluam Rempubl. fore dicebat, si senatores de rebus consultaturi, in vestibulo curiæ simulationem ac dissimulationem deponerent. Sic enim & ipsi rectè consulerent, & iudici inter consilia diiudicare non difficile esset. Æneas Syl.lib.3. Commentar. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus, quínam sibi charissimi essent? Qui, inquit, me non magis quàm Deum ipsum timent. Deprompta sanè ex Christiano pectore sententia. in primis enim timendus Deus, rex regum, & dominus dominantium. Æneas Syl.li.4. commen. in res gestas Alphonsi.

Otho Syluius.

Cùm videret aut deponendum imperium, aut magna ciuium suorum strage tuendum, statuerat spontè mori: verùm dehortantibus amicis negauit se tanti facere vitam suam, vt ob hanc quenquam suorum interire cuperet. Erasm.lib.8. apophtheg.ex Plutarcho.

Ioannes 2. Rex Portugal.

†Illius sententia meritò laudata est, cùm dixit, sibi non tàm propositum esse, vt operis hominum ad aurum quærendum abuteretur, quam vt aurum quæreret, vt opibus suis hominum inopiam leuaret. Osorius li. 1.hist.Emman.

Alphonsus.

Eos demum principes magnificiendos dicere solebat, qui iustitiam probè excolerent: hæc enim in quo fuerit, eius imperium æquo omnes animo patiuntur, illiúsque moderationi sese etiam sponte subiiciunt. Vt de Cyro illo legimus, quem non iustitię solùm, sed omnium etiam regiarum virtutum exemplum fuisse apud suos, creditum est. Panor.lib.1. de reb.gest.Alphonsi regis.

Idem.

Eum principem mirum in modum probabat, cuius simplex verbum tantum ad fidem valeret, quantum priuatorum hominum iusiurandū. Sensit autem, non vulgarem principis virtutem esse, stare verbis, & factò præstare, id quod verbo semel promisit. Ibidem.

Idem.

Illud quoque assiduè in ore habuisse fertur: Tanto priuatis hominibus reges meliores esse debere, quantò honoribus & dignitate antecellerent. Panorm.libro 4.de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Apud Alphonsi aulicos, cùm de gerendo principatu esset contentio, rex perdifficilem rem sibi principatum videri, vel eo maximè dicebat, quòd principum vita popularibus exemplo cedat, illis quidem ad vitia quàm ad virtutes procliuioribus. Panor.lib.2.de Alphonsi reb.gest.

Idem.

Cùm præterea de principū vita & moribus disceptassent, dixisse fertur: Principibus nō modò sua causa àpeccato abstinendum esse, sed multò etiam magis, ne sua vitia infundantur in ciues suos. quantò enim flagitium conspectius, tanto offendiculum grauius. Panorm.libro 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Præterea cùm de subditorum moribus disputaretur, Alphonsus respõdisse dicitur: Veluti ad solis motum, ita populares semper in principum mores verti atque formari. Vulgus enim imitatur, quod à principibus conspicit factitari. Ibidem.

Idem.

Regem illiteratum ac indoctum, nil aliud nisi asinum coronatum esse dicebat. Æn Sylu. lib. 1. comment. in Alphonsi res gestas.

Idem.

Commemorantibus quendam ex Hispaniæ regibus dixisse, non decere principes viros scire literas: exclamauit, Eam vocem bouis esse, non hominis. Non omnes literæ conueniunt principi: sed ea quæ politicen tradunt, aut ethicen, quæque rectè ac secus gestorum exempla commonstrant id quod facit. histor. Ibid.

Idem.

Audiens ab agricultoribus mala punica, quæ natura acria essent, arte & diligentia fieri dulcia: Cur non etiam nos, inquit, ciues & populares nostros ingenio malo, prauóque prędítos, industria & labore meliores reddimus? Innuit autem, populi mores vix esse tam prauos, quin ritè gubernantis studio, labore & industria meliores reddi queant. Panor. lib. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Alphonsum quum adissent legati Matricienses, in quorum agris tum agebat, consulentes vtri iuberet ipsos gratificari, Nicolaóne Picinino, an Francisco Sfortiæ? respondit, ambos pro amicis habendos: sed nihilo secius ab ambobus, tanquam ab inimicis cauendum. Id temporis inter Nicolaum & Franciscum simultas intercedebat: ac rex nondum statuerat, vtrum vellet in societatem recipere, cùm vtrumque ob dissidium non posset. Erasmus libro octauo apophtheg.

Idem.

Reprehensus, quòd parum regaliter incederet, respõdit, Malle se moribus & autoritate regem videri, quàm diademate aut purpura. Anto. Panor. de reb. gest. Alphonsi. & Æn. Syl. de eius dictis.

Æneas Syluius.

Audiens Alphonsum Aragonum regem neminem ex suis lædere, respondit: Iusti principis esse, non solùm afficere neminem iniuria, sed & eos qui damna quibusuis hominibus sine iusta causa inferũt, si possit, prohibere. Nam teste Cicerone, qui aut non obsistit, si potest, iniurię, tam est in vitio quàm si patriam aut parentes deserat. Æn. Sylu. lib. 1 comment. de reb. gest. Alphonsi regis.

Gaspar Schlick.

Is, trium Cæsarum cancellarius, optare se dicebat, Omnes reges aliquando priuatos, pauperésque fuisse. Neque enim satis miseretur, qui nunquam fuit miser. Ibid.

Otho imp.

Boso, Arelatensium rex vltimus, episcopo Arelatẽsi in vigilia natalis Christi, ne officium in ecclesiá nocturnum celebraret, nisi ipso præsente mandauit. Episcopus autem quum aliquandiu cum sacerdotibus aduentum regis frustra expectasset, vltra horam consuetam, prosequutus est sacra. Superueniens autem rex cœpit expostulare cum episcopo, cur non expectasset? commotúsque dedit episcopo alapam in medio populi. Episcopus autem quum regem apud Othonem primum Romanorum imperatorem accusasset, mãdauit Otho, vt ob tantum facinus decollaretur. Archiepiscopus verò cũ reliquis episcopis & principibus cùm intercederent apud imperatorem, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur, ait rex: Nõ est æquum vt rectum Imperatoris iudicium executioni nõ mandetur, cùm non conueniat vel vllum verbum ex principis ore frustra

stra egredi. Munsterus libro secundo Cosmograph.

Plura pete ex apophtheg. de Magistratu, de Reipublicæ gubernatione, de Regno, &c.

Principũ clementiam, liberalitatem, iustitiam, mansuetudinẽ, castitatem, &c. vide propriis locis.

De principe malo.

Alexander.

Cinesias videns Alexandrum Magum à pharmaco, quod sumpserat, vehemẽter turbatum: Quid, inquit, nobis faciendum est, cùm vos dij talia patiamini? Alexander autem ægrè attollens oculos: Quales, inquit, dij sumus? metuo, ne diis inuisi. Eras. lib. 6. apoph.

Antiochus.

Cùm in venatu quodam feram insequeretur, aberrans ab amicis ac famulis, in casam pauperum quorundam, quibus ignotus erat, introiuit: atque inter cœnam iniecta mentione regis, audiuit, quòd inter cætera quidẽ probus esset, sed plerasq. fũctiones mandaret amicis improbis, ipse ad eorum facta conniuens: tum quòd immodico venandi studio, frequenter necessaria negligeret. Ad hæc tũ temporis nihil respondit, nec quis esset prodidit: verùm vbi diluculo satellites venissent ad casam, iámque agnosceretur, allata purpura simul cum diademate: Age, inquit, ex quo vos indui, heri primùm vera de me ipso audiui. Nam ferè hoc studio est his qui viuunt in aulis principum, ne quid audiant nisi blandum auribus. Plut. in apoph.

Philippus Valesius R. Fr.

✝ Profligato Belgarum exercitu, qui Ludouici Belgij comitiis iugum excusserant, cùm ille in auitam ditionem rediisset, Age, inquit, Ludouice, cautior deinceps esto, ne per iniustitiam principatu exclusus nostrã opem rursus implores. Annal. Franc. & Guaguinus in Compend.

Cato Maior.

* Pessimũ dicebat esse principem, qui imperare sibiipsi nequiret. Stob. serm. 44.

Plutarchus.

* Potestas malitiæ coniuncta, neruos (inquit) ac robur affectibus addit. Et verũ est illud Dionysij dictũ, qui se tum imperio frui maximè dixit, cùm quod liberet confestim exequeretur: Ingens autem periculum est, ne is mala facere deliberet, qui facere potest quæ voluerit. Si malitia potestatis cursum adipiscatur, celeriter affectum quemuis promouet: ex ira cædem, ex amore adulterum, & ex auaritia publicationem faciens, nisi rationis grauitas & pondus coerceat reprimátque potestatem libr. ad principem indoctum.

Hadrianus Imper.

Commodum Ælium Verum iterum consulem fecerat, cúmque imperio destinauerat: quem quum cerneret nec animo nec corpore satis validum, dicere solebat, In caducum parietem nos inclinauimus, ac perdidimus quater millies H.S. quod populo ac militibus pro adoptione dedimus. Verè præsensit. Commodum inutilem imperio, sed serò. Dion. in Hadr.

Galienus imper.

Prouinciarum defectionem, quasi leuissimarum rerum iacturam, ioco solebat eludere. Cùm enim nunciatum esset Ægyptum defecisse: Quid, inquit, sine ligno Ægyptio esse non possumus? Quum vastatã Asiam Scytharũ incursionibus accepisset: Quid, inquit, sine aphronitro esse non possumus? Perdita Gallia, arrisit, dixitque: Non sine trabeatis sagis tuta Respublica est? Pessimi principis voces, cui quicquam potius est Repub. Trebellius Pollio.

Vide apoph. de Tyrannide.

De principio rerum agendarum duro.

Socrates.

DIcebat, Bene incipere, non esse pusillũ, sed iuxta pusillum. Græca sic habẽt, τὸ ἄρχεσθαι, μικρὸν μὲν μὴ εἶναι, παρὰ μικρὸν δέ. quod Laertij interpres ita reddidit, Bene incipere paruum non esse, sed maximum. Quanquam aliud exprimunt verba Socratis, sed sensit, ni fallor, bene incipere, non esse quidem paruum, sed parui fieri: aut rectè incipere non esse pusillum, sed iuxta pusillum. Paulatim enim incipiẽdum, eo quòd qui initio præproperi sunt, serius perueniunt ad finem, vt alludat ad Hesiodum iubẽtem, vt pusillum pusillo addamus. Dicti argutia est in Græcis vocibus, eáque Latinè reddi vix potest. Laert. in eius vita.

Aristoteles.

† Principium quantitate est minimum, potestate est maximum. Elench. 2.

Idem.

† Principio inuento facile est augere reliquum. Ibidem.

Pittacus.

Illud decantatissimum frequenter dicere solebat, Dimidium plus esse toto. Quo vir prudentissimus innuere voluit, omne quidem principium satis esse durum: verùm si rem aggrediamur seriò, facilè nos peruenire ad rei finem. Laert. l. 1.

Stratonicus.

Byzantij, cùm citharœdus quispiã bellè cecinisset procemium, cætera minùs feliciter, surrexit, ac præconis in morem pronuntiauit; Quisquis indicarit citharœdum qui bene cecinisset procemium, drachmas accipiet mille. Eras. l. 6. apoph.

De probitate.

Anonymus.

ADolescens quidã cùm venderetur, rogatus à licitatore: Eritne frugi, si fuero mercatus? Etiam si nõ fueris mercatus, respondit. Ne fortuna quidem seruilis docere potuit illũ serui lia loqui. Qui enim natura probus est, vbique & apud omnes probus est. Plutarch. in apoph. Lacon.

Æschylus.

Cùm hi versus, quos de Amphiarao scripsit Æschylus, in theatro recitarentur apud Athenienses:

οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος
Ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

Id est,

Neq; enim videri, at esse studet vir optimus,
Segetem profundã mẽte studiosa colẽs,
Cõsilia quãdo hinc germinãt salubria.

Totus populus in Aristidem vertit oculos, agnoscens hoc laudis in eũ competere. Plut. in Græc. apoph.

De probitate damnata.

Aristides.

CReatus procurator fisci, quod munus sanctissimè gesserat, tamen à Themistocle delatus est, ac repetundarum damnatus. Sed optimatum fauore non solùm illi mulcta remissa est, verùm etiam eodem redditus est muneri: quod per simulationem sic administrauit, vt omissa pristina seueritate, lenẽ se facilémque præberet iis qui publico malo gaudent ditescere. Horum opera factum est, vt populus tertiò munus summis fauoribus eidem deferret Aristidi. Tum ille: Ob integrè gestum munus damnastis: nunc quoniam præter æquum multa concessi ciuitatis expilatori-

laboribus, honore dignum iudicatis. Hoc igitur honore delato, plus mihi dedecoris afferri puto, quā damnato aꝰ mulctato irrogastis. Norat quibus artib. posset fieri gratiosus apud populum, nisi maluisset iustus esse, quā plausibilis. Hoc dicto notauit vulgi peruersum iudicium, quòd ea quæ profutura essent Reip. vbique damnat: quæ nocent summis euehit laudibus. Plut. in Themist.

Vide apoph. de Innocentia, & ingratitudine.

De prodigalitate, profusione & largitione.

Crates.

Diuitum opes dicebat esse similes ficis arboribus in præruptis locis, è quibus vt homines nihil caperēt fructus, sed corui tantùm, ac milui: ita ex illorum facultatibus tātùm alerentur scorta & adulatores. Refert Plut Laer. lib. 6. c. 5. Stob. ser. 14. Alij hoc Dioni & Socrati adscribunt.

Chilon.

Cùm videret adolescētem liberaliter, vel profusè potiùs, suum patrimonium aliis largientem, ait: Si sumptus magnos vbi non decet feceris, vbi decet mox exiguos facies. Maxi. serm. 61.

Bion.

In quendam qui prædia sua deuorarat: Amphiaraum, inquit, terra absorpsit, tu terram. Laer. l. 4. c. 7.

Zeno.

Suprà de Luxu & Voluptate.

Anaxagoras.

Verissimè dicere solebat: Magno cum negotio pecunias comportari, sed multo maiore opera conseruari ac custodiri. Cui & poeta Ouid. astipulatur, qui ait,

Non minor est uirtus, quàm quærere, parta tueri.

Quemadmodum enim echinum, sic etiam nummos capere facilius est, retinere verò difficile. Sæpe enim pecunias, quas multo cum labore quis vnciatim vix comparserit, iuxta Archilochum, eas vniuersas semel in vnius scorti marsupium effūdit homo ignauus, prodigus, & inutile terræ pondus. Ælian. lib. 4. Var. hist.

Socrates.

Socrates videns quendam facilè omnibus gratificari, nullóque delectu suppeditare: Malè pereas, inquit, qui Gratias virgines vt scorta prostituisti. Stobæus sermone 14. Hoc autem Maximus sermone 8. ascribit Democrito.

Plato.

Suprà de Luxu & Voluptate.

Aristoteles.

Suprà de Auaritia.

Diogenes.

Suprà de Luxu & Voluptate.

Idem.

A prodigo petebat minam. Ille miratus improbam postulationem, rogabat, Cur, quum ab aliis obolum petere soleas, à me minam petis? Quoniam, inquit, ab aliis iterum me accepturum spero, à te verò an vnquam posthac accepturus sim, θεῶν ἐν γούνασι κεῖται, id est, in deorū genibus situm est, attexuit enim hoc Homeri Hemistichium. Significauit autem, homini profuso periculum imminere, ne breui redigeretur ad extremā inopiam, vt ne obolum quidē haberet reliquum. Laertius libro 6. Stobæus sermone 13. Maxim. sermone 61.

Idem.

Præteriens prodigi cuiusdam ædes, inscriptionem habentes, Venales: Facilè, inquit, diuinabam fore, vt præ immodica crapula domum euomeres. Iam enim domum assumpserat antequā venalē prosciberet. Vomitus igitur erat ille verius, quàm venditio. Laert. l. 6.

Demosthenes.

† Qui quod habebat, consumpsit in quæ non oportebat: quæ non

possidet, si contingat, non vtetur, in quæ oportet. Plut. de Vi. ver.

Plutarchus.

* Luxuriosorum vitam quasi quotidie morientem efferri dicebat. Anton. & Maxim. serm. de prodigalitate.

Idem.

* Diuitem prodigum contemplatus oliuas edentem, & aquam bibentem: Si sic, inquit, prandisses, non sic cœnares. Eod. ser.

Timotheus.

In Aristophontem prodigum grauissimè inuehebatur, inquiens: Cui nihil satis est, eidem etiam nihil turpe. Ælian. l. 13. de Var. hist.

Epicurus.

Dicere solebat, Cui pauca non sufficiunt, ei nihil satis esse. Alludens ad eos, qui cùm habent quæ ad vitam sustentãdam necessaria sunt, non tamen sua sorte contenti, amplissimas diuitias ac opes petunt: quas si possiderẽt, laborarent diebus ac noctibus, quo parta, leuiter, otiosè, ac prodigaliter deglutirent ac concoquerent. Ælian. l. 4. Var. hist.

Alexander.

Alexandro puero diis largius facienti suffitum, ac subinde ad thus accurrenti Leonides illius pædagogus qui tũ aderat, Heus, puer, inquit, tum largè facies suffitum, cùm regionem deuiceris quæ thus gignit. Post eùm eam regionem obtinuisset, memor eius dicti, hac sententia scripsit illi literas. Mitto tibi thuris & cassiæ talẽta aliquot, ne posthac parcus sis erga deos: quum non ignores nos potitos regione odores gignente. Plut. in apophtheg.

M. Cato.

Cato in Albidium, qui luxu facultates prodegerat, denique & ædes deuorarat, nouissimè consequutum incendium, quod reliquum erat, adsumpsit, ita iocatus est, vt diceret eũ fecisse proteruiam. Id erat priscum sacrificij genus, in quo si quid superfuisset, seruari religio erat, sed igni cremabatur. Plut. in eius vita.

Idem.

† Profusos homines cisternæ ruinosæ persimiles aiebat, quam vt nullus implet imber, sic eos nulli, quamuis non magni prouentus, rerúmque compendia exsatiant, fieríque propterea, vt haud multò post dissipando exhausti egeant. Plut. in eius vita.

Augustus Cæsar.

Suprà de Fauore, arte & largitionibus captato. Anonymo tribuitur.

Sigismundus.

Suprà de Ignauia.

Heliogabalus.

Suprà de Luxu & Voluptate, & de Pœna malis infligenda.

Alphonsus.

Equiti subinde aliquid flagitanti, sed mox quod acceperat profundenti: Si pergam, inquit, tibi dare quæ petis, citius me pauperem effecero, quã te diuitem: nam qui tibi donat, nihil aliud quàm aquam in perfusa dolio. Panor. de rebus gestis Alphonsi lib. 2.

Idem.

Suprà de Luxu & Voluptate.

De proditione.

Agesilaus.

AD Agesilaum regẽ quum quidã venisset efflagitans vt id quod promisisset, præstaret: ad regiã enim fidem pertinere, non verba modò, verùm capitis etiam nutus seruare: rex, quia res parum honesta videbatur, & propterea fidem in eo præstãdam esse ratus, respondit: Scito tu quoque, neminem à rege iniustam rem petere debere. Acuto responso ostendens rem honestam, quæ importunitate promissa, aut concessa videatur, laudabilius reuocari, quã vt constãtia famæ pareatur, mala quæ

pro-

promissa sunt præstari. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Agis Archidami F.

Cùm Ephori dicerent, Proficiscere, iuuentutem tecum ducens ad huius patriam, nam is ipse te perducet in arcem. Et qui conuenit, inquit, ô Ephori, tot iuuenes ei credere, qui suam ipsius patriam prodidit? grauiter admonens, nihil illis tutò credi, qui in patriam perfidi fuerint. Plut. in Lacon.

Therycion.

Delphis rediens, quum videret in Isthmo angustias à Philippi copiis occupatas: Malos, inquit, ô Corinthij portarum custodes vos habet Peloponnesus. Allusit eo, quòd grauiter animaduerti solet in ciues, quibus verbis portæ commissæ sunt, si eas in diligenter custodierint. Multò magis accusari merebantur Corinthij, qui totius Peloponnesi portas Philippo prodidissent. Plut. in Lacon.

Theagenes.

Cilicon quidam siue Achæus, Miletum patriam prodiderat Pirenensibus. Quo nomine meritò habebatur omnibus exosus, cuius perfidiam lanius quidam Theagenes sic vltus est. Cilicon adiit Theagenem, in macello empturus carnes. Lanius dissimulato odio, porrigit carnium partem, veluti resecturus quod superesset. Cilicon profert dextram, ex aduerso retenturus carnes: Theagenes machæra sublata, proditoris manum amputauit, ac ne id videretur errore factũ, addidit: Ista saltem manu posthac non proditurus es vllam ciuitatem. Applaudebatur lanio quòd impium pro dignitate tractasset. Hinc adagium, Cilicontis exitium: quod in Chiliadibus recitat. Erasm. libr. 5. cap. 6.

Nicostratus.

Cùm ab Archidamo multis præmiis pollicitationibúsque ad proditionem tentaretur, respondit? Archidame, te ab Hercule genus non ducere, satis intelligo. Hercules enim malos pœna affecit: Archidamus verò eos qui probi sunt, malis afficere solet. Notabat autẽ Archidami fraudes, qui proditionem hostibus imponere tentabat. Plut.

Philippus.

Interrogatus quos amaret præcipuè, & quos maximè odisset? respondit: Proditores quidem in primis amo: eos verò qui iam prodiderunt, odi maximè. Stob. ser. 52.

Augustus Cæsar.

Quum in conuiuio Rhymitalces Thracum rex, qui ab Antonio ad Augustum desciuerat, insolentius iactaret sua erga Cæsarem merita, ac sine fine exprobrans belli societatem molestus esset: Cæsar dissimulata illius petulantia, alteri cuidam regum propinans dixit, Proditionem amo, proditores non laudo. Significans, his qui proditione profuerunt, nihil deberi gratiæ: licet enim officium quod præstant pro tempore gratum est, ipsi tamen habentur pro malis ac fœdifragis. Plut. in apoph.

Sigismundus imp.

A Sigismundo cùm miles veteranus efflagitaret, vt promissum præstaret: Immoderata, inquit, tua fuit petitio. At miles, quum respondisset, Poteras tamẽ negare, cùm peterem: nunc autem sine turpitudine, quod promissum est, rescindere non poteris. Sigismundus, Si ex duobus alterum me ferre oportet, malo facultatum mearum quàm famæ subire iacturam. Æneas Syluius libro 3. comment. de rebus gestis Alphonsi regis.

Alphonsus.

Quum quidam ad Alphonsum Aragonum regẽ dixisset, decere principem nõ ea tantùm quæ verbis promisit præstare, sed ea etiam quæ nutu tantùm affirmauit. Alphonsus respondit, Rectè sanè dicis: sed decet etiam petentes, vt ea tantùm à principibus efflagitẽt, quæ sunt iusta & ho-

uesta: sin minus, satius est promissis non stare, quàm peccare in leges iustitiæ. Panorm. lib. 3. de dictis & factis Alphonsi.

De promissionibus.

Pythagoras.

Age, inquiebat, res præclaras, nihil magnifici interim promittens. Stob. ser. de virtute.

Antisthenes.

Adolescens quidam Ponticus pollicebatur se rationē Antisthenis habiturum, si nauis ipsius quæ salsamenta vehebat, appulisset. Antisthenes accepto nouo vase, vnà cum adolescente ibat ad mulierem quæ vendebat farinam: & impleto vase, cœpit onustus discedere. Mulieri verò poscenti farinæ pretium, commonstrato adolescente, Hic (inquit) dabit, si nauis cum salsamentis appulerit. Significans, inanes esse in diem pollicitationes, quū farina quotidie sit præsenti pecunia emenda. Laërt. libro 6. Brus. li. 2. ca. 2.

Alcibiades.

Apud Platonem in Symposio ait, se, quoties Socrati occurrat, verecundia affici, quia promissa non seruauerit: atque cupere Socratem ob id è vita excedere.

Agesilaus.

Quum inducias per tres menses pactas Tissaphernes non seruasset, oratores ad eum misit, qui agerent gratias illi, quòd promisso non seruato, Deos sibi hostes reddidisset. Plutarchus.

Idem.

Agesilaum Lacedæmoniorum regem quum quidam vrgeret improbè postulando, vt promissum præstaret, atque hoc ipsum crebrò repeteret: Rectè sanè, inquit rex. Siquidem iustum est quod petis, promisi: sin minus, dixi, & non promisi. Quo dicto ostendit, promissum nequaquam præstandum esse, quo is cui promissum est, lædi possit. Plutarchus in Lacon.

Phocion.

Dicere solebat, Non magna quidem hominibus promittēda, sed magna facienda esse. Verùm eius dictū inuertunt hodie, qui aureos montes ac Crœsi opes pollicentur hominibus, cùm ne gry quidē præstēt. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

Quum Leosthenes ciuitatē Atheniensium ad bellum pepulisset, magnificis spebus ad nomen libertatis ac principatus erectam: Phocion illius verba dicebat esse cupressis similia, quæ sublimes quum sint, ac pulchræ, fructum non habent. Nihil potuit dici accommodatius in sermonem splendidè magnificéque pollicentem, sed infrugiferum: quemadmodum cupressus arbor sublimi cōpositóque in conum vertice, procul egregium quiddam polliceri videtur, ac vix vlla est sterilior. Plutar. in apoph.

Scipio minor.

Cum C. Lælio consulatum petenti suffragaretur, Pompeiúsque, qui tibicinis filius putabatur, suffragaturum se esset pollicitus, atque longa expectatione Scipionem frustraretur (suam enim rem curabat) indignantibus cæteris, quòd delusi essent, Scipio subridens: Stultitia (inquit) est nostra, tanquam non homines simus rogaturi, iam diu tempus terimus, tibicinem expectantes. Plutarchus.

C. Cotta.

Dicebat sese operam suam, in eo quod non contra officium peteretur, solere polliceri omnibus, sed impertire iis apud quos optimè poni arbitraretur. Sensit, nulli promittendum quod esset præter honestum: nulli tamen negandum, quod non contra officium peteretur. Comitatis est benignè polliceri: sed quoniam omnibus opera præstari non potest, eligendi

sunt

sunt quibus eam impertias. Vtrũque refert Q. Cicero ad fratrem, de petitione consulatus, & Bruson. lib 1. capit. 15.

Cicero.

Suprà de Conuiciis.

Vide apoph. de petitionibus parum iustis.

De pronuntiatione.

Theocritus.

THeocritus ad Grammaticũ quẽdam ludimagistrum malè pronuntiantem accedens, rogauit, Qui fit quod Geometriam non doceas? Is quum respondisset, Quoniam ignoro. Quid tum? dixit. Nam legere etiam nescis. Notauit autem pronuntiationis vitium in Grammatico, qui non tantùm ipse lingua promptus esse debet, sed aptus etiam vt aliorum verba & voces formet. Stob. serm. de Imprudentia.

Demosthenes.

Cuidam percontanti, quid esset in eloquentia præcipuum, respondit. Actio. Roganti, quid proximum? respondit, Actio. Roganti, quid tertiũ? nihil aliud respondit quàm Actio, tantum tribuens pronuntiationi, vt in ea totum situm existimaret. Actio autem multa complectitur, vocis moderationem, oculorum vigorem, vultus habitum, & totius corporis gestum. Erasm. lib. 4. apoph. ex Quintiliano.

Pausanias sophista.

Quoniam more suæ gentis crassa lingua sonabat, confundens consonantes, breues producens, productas corripiens, vulgò dictus est coquus, qui pretiosa obsonia malè condiret. Philost. in sophist. & Volat. lib. 18. Vrban. Com.

Anonymus.

Illaudatus rhetor, cũ causam ageret pulchrè vestitus, sed tumultu irruens in tribunalia, voce semimuliebri, lingua supina, quoduis potius spectans, quàm ad ea quæ agebantur, auersatus dicentem imperator, studuit illi os occludere, totáque actione aquam intercipiebat, breues subinde percontatiunculas obiiciens. Ad quas cùm parum apposite respondisset Philiscus: Virum, inquit imperator, arguit cæsaries, rhetorem vox. Græca plusculum habent leporis, τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα φωνή. notans illũ, quòd attonsa cæsaries declararet virũ, sed oratio non declararet esse rhetorem, sed fœminam potius. Philost.

Æschines.

Suprà titulo, de Oratione aliena.

C. Cæsar.

Celebratur C. Cæsaris dictũ, quod prætextatus adhuc deprompsisse fertur in quendam modulatius orantẽ: Si legis, cantas: si cantas, malè cantas. Quidam latrant orãtes, verius quàm loquuntur. Sunt qui rhetoricam pronuntiationem affectantes, medij sunt inter canentem & loquentem. Meminit huius Quin Fabius, & Eras. l. 8. apoph.

De prosperitate.

Socrates.

* SCiscitatus quid bonis viris molestum esset? respondit, malorum prosperitas, Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Diodorus philos.

* Felicioris ingenij esse dicebat infortunia cum dexteritate ferre, quàm ingentem prosperitatem regere prudenter. Eod serm.

Epicurus.

* Humilis, inquit, & paruus animus prosperitatibus effertur, aduersis autem rebus deprimitur. Ibid.

Epictetus.

*Hæc eius sunt de prosperitate scitè dicta: Stultus prosperitatis tãquam ebrietatis voluptate nimium fruens, stultior euadit. Eorum qui prosperè agũt antagonista est inuidia. Prospe-

ritate, tanquam fructibus Autumni, dum adest, frui debemus. In enchiridio & dissertationibus.

Phauorinus.

* In prosperitate, inquit, ne superbias: & inops ne deiicias animum. Fortunæ vices fortiter ferre scias. Ant. & Max. ser. de fortuna.

D. Ambrosius.

†Cùm apud diuitem quendam hospitandi gratia diuertisset, & ille se nihil vnquam in vita aduersi passum iactaret: e uestigio cum suis recessit Ambrosius, dixítque se ideò fugere, ne vnà cum homine perpetuis prosperitatibus vso statim periret. Haud ita procul excesserat, retrò aspicientes, vident ædes illas cum omnibus qui ibi erant, terræ hiatu iam absorptas. Paulin. in eius vita.

Vide apoph. de Fortuna.

De prouidentia Dei.

Socrates.

*Dicebat, si quid cura potest, illud cures: at si Deus ipse te curat, cur tu solicitus tibi sis? Anton. & Max. ser. de Prouidentia.

Plato.

* Virtus, inquit, nec sub doctrinam cadit, nec est naturalis, sed diuino fato inest iis qui eam habent. Eod. serm.

Idem.

*Deus omnia, inquit, & secundum Deum fortuna & occasio humana gubernant vniuersa. Ibid.

Alphonsus.

Cosmus Florentinus Alphonso Aragonum regi malè pacatus, vir alioqui magnus & illustris cùm domo misisset regi Titi Liuij libros vtique præclaros, reclamatum est à medicis regiis qui aderant, ne librum attrectaret ab hoste missum, quem veneno infectum in regis interitum putabant. Verùm Alphonsus cùm aliquando videretur medicis assentire, demum Liuium manibus attrectans, hinc indéque legens & relegens quasdam historias, ad suos conuersus, ait, An ignoratis, regum animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub cura Dei securas & lætas agere? Sensit vir prudentissimus, diuina prouidentia cùm regantur omnia, cor regis (qui est Dei, vt Paulus ait, minister) semper esse in manu Domini, qui regit & flectit quò vult, contra omnia nostra consilia. Anton. Panormit. de reb. gest. Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De prouidentia hominũ in rebus agendis.

Chilon.

Frequenter dicere solitus est, Caue tibi ipsi, & caue teipsum. Quorum primò admonuit, cautè agendũ esse cum hominibus, ne fraude circumuenti decipiantur. Deinde vnum quemque sibi suspectum esse oportere. Omnes enim ferè cauent sibi ab aliis: tamẽ interdum nemo magis hostis est homini, quàm homo sibi ipsi: quo fit, vt cùm aliis imponimus, nosmetipsos perdamus. Laërtius in vita Chilo.

Thales.

Suprà de Philosophiæ vsu & vtilitate.

Antisthenes.

Dicere solebat, sapienti nihil esse nouum aut subditum: eo quòd quicquid homini potest accidere, sit iam præmeditatus, vt nunquam dicat, nõ putaram. Laërt. l. 6. c. 1.

Agesilaus.

Tissaphernes Persarum dux cum Agesilao fœdus non ex animo, sed metu percusserit, hac lege, vt Græcas ciuitates sineret liberè suísque viuere legibus, mox ingentibus copiis

piis à rege suo detersitis, bellum illi denuntiauit, ni Asia decederet. Hoc fœdus violatum libenter arripuit Agesilaus, legatis hilari vultu respondens: Se magnam habere gratiam Tissapherni, quòd periurio suo & deos & homines sibi infensos reddidisset, aduersæ verò parti propitios. Rectè sensit, absque prouidentia Dei nihil geri in rebus mortalium: magisque fidendū diuino fauori, quàm humanis consiliis aut viribus. Plut. in Lacon.

Iphicrates.

Contemnebatur ab aliis, eo quòd ex patre sutore natus esset. Verùm tum primùm nomen sibi & existimationem fecit, cùm vulneratus, hostem armatum in nauem suam portasset. Is igitur cùm in amicorum suorum agris haberet exercitum, & nihilo minus vallum iacéret, fossásque probè foderet cuidam dicenti, Quid metuimus? respondit: Pessimam esse ducis vocem, haudquaquam putaram. Significans, rebus prosperis sæpenumero imminere pericula non exigua quæ nullus expectasset. Aduersus inopinatos igitur casus cautè omnia esse munienda. Plutarchus in Græc. apoph.

Epaminondas.

Sub Epaminonda Thebano duce nunquam euenit, vt exercitum inuaderet tumultus Panicus, qui subitò præter causam interdum oboriri solet: propter summam præstantissimi huius ducis prouidentiam. Plutar. in Græc. apoph.

Perseus.

Suprà de Mutuo.

L. Sylla.

Infrà de Regnandi Libidine.

M. Antonius.

Suprà de iudicio nimis exacto.

Seneca.

† Præcogitati mali mollius ictus venit. Ideò stultis fortunæ credentibus omnis videtur noua rerum inopinata facies. Sapiens autem assuescit futuris malis: & quæ alij diu patiendo leuia faciunt, hic leuia facit diu cogitando. Epist. 77.

Cato Vticensis.

Cùm Cæsar Ariminum occupasset, & ad Pompeium summa rerum in vrbe translata esset, Cato dixit: Si mihi ista prædicenti credidissetis, P. C. nec vnum nunc timeremus, nec ab vno spes nostræ penderent. Plut.

Alphonsus.

Suprà de Principe bono, & eius in regni administratione officio.

De prudentia.

Socrates.

INterrogatus, quid esset prudentia? Animæ (respondit) concinnitas. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

* Vt nauis vacua, inquit, instrumentis conuenientibus, sic vita prudentiæ effectibus munienda est atque instruenda. Stob. ib.

Idem.

* Nec equo, inquit, sine freno, neque diuitiis sine prudentia tutò quis vti poterit. Eod. ser.

Idem.

* Soli prudentiæ, tanquam consultissimo tutori, vt vitam omnem, ita maximè iuuentutem credere conuenire dicebat. Eod. ser.

Idem.

Sciscitatus, Quínam prudentes essent? Qui non facilè delinquunt, respondit. Eod. ser.

Idem.

Adhortabatur subinde suos discipulos, vt hæc tria in omni vita sibi pararent: Vt in animo scilicet haberent prudentiam, in lingua silentiū, & in vultu verecundiam. Maxim. sermon. 41.

Bias.

* Considera, inquit, & postea rē aggredere. Itē, Aggredere tardus agenda, aggressus age constans. Laër.

Periander.

*Ea facito, inquit, quorum non te pœniteat. Laër.

Democritus.

*Dicebat sapientiam aut prudentiam, quę nihil admiraretur, omnium rerum esse dignissimam & preciosissimam. Stob. ser.

Periander.

*Quærenti quid in minimo maximum esset, respondit, prudentes cogitationes animæ in corpore humano. Stob. ibid.

Iamblichus.

*Prudentia, inquit, virtutum princeps est, reliquísque omnibus vtitur. atque ipsarum ordinem, modum & occasionem in præsentia, tanquam oculus quidam mentis vndequaque lucidissimus, ostendit, &c. Tandem addit, Prudentia suos possessores efficit Deo similes. Stobæus, serm. 3. de prudentia.

Criton.

Prudens vir, inquit, ad vitam quasi ad viam quandam, nō preciosius viaticum, sed quod magis necessarium comparat. Eod. ser.

Bion.

Dicebat, prudentiam tantó cæteris virtutibus antecellere, quanto cęteris sensibus præstaret visus. Nam oculi prælucent toti corpori, nec vlla est virtus absque prudentia. Nam quomodo iustus reddet cuique suum, nisi prudentia commonstret quid cui debeatur? Laërt. l. 4. c. 7.

Antisthenes.

Dicere solebat, Tutissimum esse murum prudentiam, quòd is nec collabitur nec proditur. Nulla quippe mœnia sunt tam munita, quin machinis aut suffossionibus, aut vallorum proditione capiantur. Prudentis autem decreta sunt inexpugnabilia. Laërt. l. 6. c. 1.

Isocrates.

Dicebat, virum frugi & prudentem debere præteritorum meminisse, agere præsentia, futura cauere. Stob. ser. 1.

Agesilaus.

Cùm pugnaretur apud Mantineā, admonuit Lacedæmonios, vt cæteris omissis omnibus in vnum Epaminondam intenderent vim prælij, dicens solos cordatos milites authores esse victoriæ. Quod cùm fecissent, victoriam nacti sunt. Hac voce consuluit Agesilaus incolumitati suorum, qui fuerant sine dubio manu hostium perituri. Simul illud docuit, in bello plus habere momenti vnum verè prudentem, quàm turbam imprudentū. Plut. in Lac. apoph.

Archidamas.

Cùm bello Arcadas superasset, ob id laudatus à quodam: Præstantius erat, inquit, si illos prudentia quàm viribus superassemus. Plut. in Lac.

Scipio Minor.

Iuuenis etiamnum, tantam habebat opinionem fortitudinis & prudentiæ, vt Cato senior interrogatus de his qui apud Carthaginem militarent, in quibus erat & Scipio iunior, Homerico versu responderit,

Ille sapit solus, volitant alij velut vmbra.

De Tiresia dictum est apud Homerum Odyss. κ. Plut. in apoph.

Euripides.

Celebratur illud Euripidis dictum, Vnicum consilium rectum magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit non perinde referre quàm numerosum educas exercitum, sed quàm cordati sint exercitus duces. In bello siquidem longè plus habet momenti prudentia, solertiáque, quàm vires consilij expertes. Erasm. l. 8. apoph.

Gregorius Theolog.

*Qui serpentis prudentiam in malis columbinæ sinceritati circa bona miscuerit, is neque prudentiam sinet malignam fieri, neque simplicitatem stolidam. Stob. ser. de Prudentia.

Vide apoph. de Sapientia.

Dé

De prudenter dictis.

Lycurgus.

LYcurgus Lacedæmoniorum rex, percontanti quam ob causam vterentur legibus scriptis: Quoniam, inquit, eruditi qui sunt, benéque educati, probant quid pro ratione temporis expediat. Plut. in Lac.

Agesilaus.

Agesilaus Lacedæmoniorum rex quoties audiebat aliquos ab aliis laudibus commendari, aut vituperari, dicebat non minus animaduertendos esse eorum mores qui laudant, aut vituperant, quàm eorum qui laudantur aut vituperantur, vt intelligamus ex vtraque parte hominum morbos, & animorum (quibus laborant) affectiones. Plut. in Lac.

Idem.

Interrogatus à quopiam, cur Spartiatæ ad tibiarum clangorem prælia inirent? Vt cùm ad numerum, inquit, ingrediuntur, appareat qui sint fortiter periculum subituri, & qui sint effœminati. Ibidem.

Idem.

Cùm iam Corinthiorum vires pugnando fregisset, exhortantibus amicis, vt vrbem eorum quoque oppugnaret: negauit, id suæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobilissimas Græciæ vrbes subuerteret. Plutarchus in Lacon.

Leotichidas.

Rogatus à quodam quo pacto quis bona quæ sunt, tueri valeret? Si non omnia, inquit, fortunæ crediderit. Plut. in Lac.

Cato Vticensis.

Cùm in senatu Pompeio, cui parum alioqui fauebat, decerneret imperium, dixit: Talium virorum esse, ingentia Reipublicæ inferre mala, eadémq; depellere, tempori consiliũ accommodans. Plut. in Catone.

M. Antonius Verus.

Iam moriturus, cùm amicos affici dolore sentiret: Humanum est, inquit, humanis rebus affici & ingemiscere. Quo dicto ostendere voluit, hominem nó esse saxum, aut ferrum: sed animal, quod facilè in aduersis potissimùm afficiatur, aliorúmque doloribus ingemiscat. Herodianus lib. 1.

Seneca.

Videns Neronem imperatorem infinitos variis mortis generibus occidere, quos cogitare de imperio existimabat, dixisse ad Imperatorem fertur: Licet plurimos occidas, attamen non potes successorem tuum occidere. Xiphilin. in Nerone.

Ludouicus XII. Gall. rex.

*Quum Pontifex in eum diras euomeret: Atqui, ait, precandi ille, non imprecandi causâ pontifex est constitutus. Annal. Franc. Repetiit laudatam eam vocem sacerdotis quæ adduci non potuit vt Alcibiadẽ execraretur, Plutarcho teste in Alcib. vita.

Idem.

* Relatum est Iulium Pontificem regio honori inuidere, & multa moliri vt Gallico regno crearet pericula: Atqui, inquit Ludouicus, non tantum otij superfuit D. Petro Apostolo, vt res Claudij Cæsaris, aut Domitij Neronis, quæ ad se nihil attinebant, curaret. Ibid.

De publicis negotiis, priuatis anteponendis.

Aristides.

ARistidi erat simultas cum Themistocle. Huic quum delectus esset collega ad peragendam legationem: Vis, inquit, Themistocle, vt in his montibus simultatem deponamus? Nam si videbitur, reuersi il-

Iam resumemus. Priuatos affectus publicæ posthabuit vtilitati. Ex his enim ferè omnis humanæ vitæ pernicies nascitur. Plutarch. in Græc. apoph.

Idem.

Aristidis vxor administranti Rempubl. ei dixit: Vtinam priuatas quidem res putares esse publicas, & cōtrà publicas priuatas. Notauit autem hominis improbitatem, qui sua negotia Reipublicę anteponebat. Stob. ser. 37. ex Serino.

Demaratus.

Cuidam percontanti, quam ob causam apud Spartanos qui scutum abiecissent, notarentur ignominia, & infami vocabulo Rhipsaspides appellarentur, qui galeas aut thoraces, nō item: Quoniam, inquit Demaratus, hæc sua ipsorum causa gerunt, scutum verò communis exercitus gratia: significans, vnicuique pluris esse faciendum communem vtilitatem, quàm propriam. Qui galeam aut thoracem abiecit, seipsum prodit tantùm, & exarmat: qui scutum abiecit, prodit vniuersam phalangem. Nam obtentu clypeorum tota acies tuta est aduersus hostium iacula. Plut in Lacon.

Pompeius Crassus.

Marcello ac Domitio Pompeium in senatu rogantibus, num proximis comitiis petiturus esset consulatum: Fortè, inquit, petam: fortè non petam. Rursus idem percontantibus: A bonis, inquit, ciuibus petam, à malis nequaquam. Quum hæc responsa vt ambigua ac superba multos offenderent, Crassus idem percontantibus respondit, Si è repub. fore iudicauero, petam: sin minus, à petendo obtinebo. Plut in Crasso.

Cato Uticensis.

Pompeius quo suam factionem redderet firmiorem, per Munatium petiit, vt Cato neptium duarum alteram sibi, alteram filio suo daret. Cato iussit reuersum Munatium Pompeio renuntiare: Se quidem per mulieres capi non posse, beneuolentiam tamen illius sibi gratam esse: amicitiam, etiam quæ quauis affinitate firmior esset, polliceri, si quæ Reipubl. conducerent, sequeretur. Cæterùm aduersus Rempubl. nunquam daturum obsides. Neptes in matrimoniū datas, obsidū nomine signans. Sunt qui narrent, non neptes, sed filias in matrimonium à Pompeio petitas. Erasm. l. 5. apoph.

Alexand. Seuerus.

Amicos & cognatos si malos comperisset, puniebat. Id si vetus amicitia aut necessitudo non patiebatur, à se dimittebat, dicens: His charior est mihi tota Respubl. Significans, priuatos affectus vtilitati publicæ posthabendos. Lamprid.

De pudicitia.

Phocias.

PHocias in Ionia, parentibus honestis orta ingenuéque educata, ad Cyri regis cœnam cum aliis mulieribus admissa, cæteris regios iocos ac lusus hilariter excipientibus, nec refugientibus ab illo tangi, sola tacitè ingressa ad lectum constitit, nec vocanti Cyro paruit. Cubiculariis autem tentantibus illam adducere: Flebit, inquit, quisquis horum mihi manus admouerit. Ob hæc, quum à cæteris agrestis & incomis haberetur: Cyrus gaudens, & cum risu versus ad illum qui mulieres adduxerat: Non intelligis, inquit, te hanc vnam ingenuam & incorruptam adduxisse? Postea ad hanc in primis adiecit animum, vnicéque adamauit, sapientem appellans. Apud barbaros, mulieres attigisse, constuprasse erat. Plut. in apoph.

Liuia.

†Viros quosdam nudos, sibi factos obuiam, eáque de causa morte plectendos, eripuit dicens: Pudicis mulieribus

ribus hos nihil à statuis differre. Dion Cass. lib. 58.

D. Hieronymus.

†Multò melius est, aiebat Saluinæ, stomachum te dolere, quàm mentem: Imperare corpori, quàm seruire: gressu vacillare, quàm pudicitia. In epist. ad eandem lib. 3.

Anonyma.

Suprà de Dote.

Vide apoph. de Castitate & Continentia.

De pudicitia coniugali.

Anonyma.

QVidam Lacænam misso nuntio solicitauit, num assentiretur, vt ipsi sui faceret copiam? Cui illa respondit: Quum essem puella, parenti obedire dici, idque feci: mulier autem facta, viro. Itaque si me inuitat ad honesta, viro meo primùm rem aperiam. Plutarch. in Lacænarum apoph.

Alia.

Lacæna rogata, num ad virum accessisset? Non, inquit, sed ille ad me. Significans, sese non libidinis causa commercium habere cum viro, sed parentibus ac legibus obtemperare Turpissimum enim esse fœminæ, si virum ad coitum solicitet. Plut. in Lacæn. apoph.

Hieron.

Hieroni quidam exprobrabat oris graueolentiā. At ille cum vxore expostulauit, quòd id sibi nunquam indicasset. Tum illa: Putabam, inquit, viro omnes ad eundem olere modum. Eximium pudicitiæ argumentum, quæ nulli vero tam vicina fuerit, vt oris halitū sentire posset, præterquàm vni marito. Plut. in apoph.

Eubeidas.

Audiens à quibusdam prædicari vxores alienas, non approbauit id factum, dicēs: De moribus ingeniisque vxorum apud exteros nullam omnino faciendam esse mentionem. Qui non tulit laudari coniuges aliorum, quid faceret vituperantibus? Prima laus pudicitiæ matronalis est, nulli notam esse præter quàm suo viro. Erasm. in apophtheg.

Argæus.

Quibusdam non suas, sed aliorum quorundam vxores prædicantibus: Per deos, inquit, de bonis & honestis mulieribus nihil temerè loquendum est, sed in totum quales sint oportet ignorari, præter quàm solis maritis, quibuscum viuunt. Tam insignis erat apud priscos virginum & vxorum pudicitia, vt eas ab aliis quàm à parentibus aut suis maritis conspici, gradus aliquis ad impudicitiam haberetur: tantáque cautione consulebatur illatum famæ, vt parum publica videretur, de qua rumor quamuis vanus oriri potuit: sed ea demum summa matronalis pudicitiæ laus haberetur, si mulier adeò domi conclusa viueret, vt nullus esset qui de ea vel benè vel malè loqui posset: propterea quòd hoc ipsum, matronam versari in fabulis trahíque per ora hominum, prostitutionis genus putaretur. Etenim qui laudat alienam vxorem, videtur habere cognitam cuius laudes prædicat, quod ipsum aliquid detrahit pudori fœmineo. Quid igitur vir ille præclarus sentiret de matronis, quæ sine maritis interesse gaudent iuuenum conuiuiis, quæ cursitant ad alienarum ciuitatum dies festos & emptoria, quæ ducunt choreas ex viris ac fœminis alternè mixtas, quę in balneis corpus nudum ostendunt quorumlibet virorum oculis? Erasm. Rot lib 6. apoph.

Canna.

Canna Sinorito Galatæ nupserat, eam Sinorix iuuenis præpotens adamabat: & clam interfecto Sinorito, de nuptiis Cannam solicitare cœpit. Illa, quo coniugis mortem vlcisceretur, dissimulauit dolorem, & coniugij spem præbuit. Tandem Syn-

rigem ad se venire iubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quasi vellet hanc esse coniugij testem, & astans altari, ceu deæ libatura, è poculo bibit toxicum: mòxque tradidit Synorigi, qui simulatque reliquum ebibisset, venerata deam: Te, inquit, Dearũ pręstantissima testor, me huius tantùm diei gratia hactenus Synorito fuisse superstitem. Eras. li. 6. apoph. ex Plutarchi li. de mulierum illustr. rebus gestis.

Chiomara.

Cùm misso pretio à suis reduceretur, ac tribunus illam officij gratia ad flumen prosequeretur, clàm mandauit vni seruorum, vt Romanum illum se prosequentem occideret. Is vbi caput præcisum Chiomaræ dedisset, illa sub veste tectum ad maritum detulit, & ad illius pedes abiecit. marito admirante, dicentéque, num præclarum duceret, seruare fidem? præclarum, inquit: sed hoc pręclarius, vnum duntaxat qui mecum cõcubuerit viuere. Fœmina aliquanto prudentior Lucretia, quæ non sua, sed stupratoris nece, testata est suam pudicitiam. Plutar. cap. 21. de Claris mulieribus. Liuius li. 38. Plin. cap. 55. de Viris illustribus.

Lucretia.

Cùm Collatinus cum paucis familiaribus ad Lucretiam venisset à Sexto Tarquinio vi stupratam, quærenti viro ex more: Satin' salue? Minimè, inquit Lucretia, quid enim salui mulieri amissa pudicitia? Vestigia alieni viri Collatine in lecto sunt tuo. Sed corpus tantùm violatum est, animus insons est, mors testis erit. His dictis, cultrum quem abditum habebat, in corpore infixit, & collapsa est moribunda. Eras. l. 6. apoph, ex Liuio.

Bilia.

Duellius, qui primus Romæ è nauali pugna triumphũ obtinuit, iam senex, tremulóq; corpore, in iurgio quodam audiuit exprobrari sibi graueolentiam oris, rediit domum tristis, & expostulauit cum Bilia vxore, quam virginem duxerat: cur huius vitij nunquã admonuisset, quo licuisset mederi? Admonuissem, inquit illa, nisi putassem omnibus viris ad eũdem modum olere animam. Si Bilia verè sensit, quod dixit, argumentum est insignis pudicitiæ: sin fixit, magna item tolerantia, quæ tandiu pertulerit hoc incommodum absque fastidio. Erasmus libro 8. apoph. Simile est ei quod populo suprà de Hierone retulimus ex Plut.

De pudore & verecundia.

Diogenes.

Adolescenti cuidam erubescenti, atque ob id perturbato: Bono animo es, inquit, fili, istiusmodi est virtutis tinctura. Laertius in eius vita.

Democritus.

Eius præclara sententia hæc est: Malum, etiam si solus fueris, neque dixeris, neque feceris: Disce autem, teipsum multò magis quàm alios reuereri. Stob. serm. 29.

Solon.

Dixit, Hospitalem Deum inter homines, qui iusti pudoris participes sunt, versari. Brus. lib. 5. cap. 21.

Musonius.

Suprà de Reuerentia.

Pythias.

Infrà de Rubore.

Demetrius Phal.

Admonebat adolescentes, vt domi parentes, in via obuios, in solitudine reuererentur seipsos. Pudor teneram ætatem optimè deterret à peccãdo: qui nusquam non adest, si quis reuereatur seipsum. Laer. lib. 5. cap. 5.

Hippocratidas.

Suprà de Cõuictu & cõuersatione.

Demades.

Aiebat, pudorem in muliere, pulchritudinis arcem esse. Stob. ser. 72.

M. Cato.

Aiebat, sibi magis placere iuuenes qui rubescerent, quàm qui pallescerent, quòd rubor arguat probam indolem, pallor nòn item. Plutarch. in apoph.

Seneca.

† Omne vitium ebrietas & incendit, & detegit: obstantem malis conatibus verecundiam, remouet. Plures enim pudore peccandi, quàm bona voluntate prohibitis abstinent. Epist. 84.

Idem.

† Nutriendus est pudor, qui quandiu in animo durauerit, aliquis erit bonæ spei locus. Epist. 25.

De pudore præpostero.

Lycurgus & Gorgo.

QVum essent qui vitio darent Lycurgo, quòd virgines in pompis ac ludis solennibus nudas exhiberet oculis omnium, causámque cur id instituisset requirerét: Vt iisdem, inquit, cum masculis rationibus institutæ, nihilo sint illis inferiores, vel robore, vel salubritate corporum, vel animorum virtute ac generositate, studióque veræ laudis, vulgarem autem gloriam contemnant. Vnde tale quiddam fertur de Gorgone Leonidæ vxore. Cùm quædam extera mulier illi dixisset, Solæ Lacænæ viris imperatis: respondit, Nimirum solæ viros parimus, hoc exemplum nec in masculis nec in puellis imitãdum censuerim: hactenus tamen conducit vt stupidum pudorem qui frequẽter obstat honestis actionibus, ab ætate tenera excutiamus: statímq. discant, nihil esse verè pudendum, præter turpitudinem: Innumeras verò reperias, quæ nudatæ vehementer erubescant: si quid præter honestum dixerint, fecerínt ve, non mutent colorẽ. Sunt item innumeræ quibus amictus vilior, cultúsq. simplicior, genas rubore tingat, contrà gloriosum esse ducant, si splendido vestitu prodeant in publicum, negligentes earum rerum quæ verum probrũ, verámque laudem adferant. Eras. ex Plutarch. Lacon.

De pudore inutili.

Diogenes.

CVidam ambienti à Diogene in philosophiæ disciplinam recipi, admisso explorãdi gratia pernam in via ferendã dedit, séq. iussit sequi. Ille præ pudore, abiecto quod gestabat, furtim se subduxit. Aliquando pòst forte fortuna illi fact⁹ obuius, ridẽs, Tuã (inquit) ac meam amicitiã perna diremit. Indicans, illum non esse idoneum philosophiæ discipulum, qui stupidum pudorem non posset contemnere. Neq. enim turpe est gestare pernã: sed ab honesto recedere, turpe. Ita Laert. lib. 6. Diocles hoc ipsum paulò secus narrat: Quum quidam ambiens esse Diogenis discipulus dixisset illi, Impera mihi Diogenes: admisso in famulitium, casei frustum portandum dedit. Id quum ille ob pudorem recusaret: Nostram, inquit Diogenes, amicitiam pauxillum casei diremit. Brus. lib. 5. cap. 21.

Idem.

Cuidam exciderat panis, eúmque reliquit, quòd puderet recipere. Hunc castigare volens Diogenes, iniecto fune collo, traxit vrceum per Ceramicum: hoc faciens in poculo, quod ille in pane facere erubescebat. Laert. lib. 6.

Zeno.

† Cùm incidisset in adolescentem quendam ipsi familiarem, iuxta mœnia furtim ambulantem, audissétque quòd fugeret amicum, à quo postulabatur ad ferendum falsum testimonium: Quid ais, inquit, ignaue? Ille ausus est te malo, iniuriáque afficere, neque erubescit: & tu illi pro iniustitia non audes obsistere? Plutar. lib. de vitios. Verec.

Antisthenes.

Suprà de Argutè dictis.

Agesilaus.

Cùm apud Spartanos Palladi rem diuinam faceret, ac pediculus eum momordisset, rex non auersus, arreptum coram omnibus occidere non erubuit. sed insidiatorem etiam in ipsa ara confodiendum esse dixit. Plut. in Lacon.

Brutus.

Dicebat, sibi videri eum ætatis florem malè collocasse, qui nihil negaret. Inutilis est verecundia, quæ obstat quo minus negemus obsequium ad inhonesta vocanti. Plutarch. in Bruto.

De Pueritia insigni.

Cato Vticensis.

CVm puer adhuc à Druso auunculo educaretur, Latinique Romam ad Drusum tribunum plebis eo tempore venissent, de Ciuitate impetranda acturi: Q. Pompeius Latinorum princeps Catonem orauit vt pro sociis apud auunculum intercederet, vt id quod peterent facilius impetrarent. Verùm Cato puer se facturum hoc negauit, cúmque semel iterúmque interpellatus eadem de re, omne denegasset officium, demũ Pompeius in excelsam domus partem eleuatum se præcipitaturum minatus est, nisi precibus & toties efflagitatis obtemperaret. Verùm cùm ciues intelligerent, nec sic puerum moueri potuisse, egregiam eius indolem laudantes altissima voce clamarũt: Gratulemur Latini nobis, hunc esse tam paruum, quo senatore, ne sperare quidem ciuitatem licuisset. Historiã recitat Plutarchus in Catone, vbi Pompeium Sylonem vocat, quem alij Popedium.

Aristoxenus.

† Singularum ætatum curam habendam esse censebat, ita vt pueri in literis aliisque disciplinis erudirentur. Stobæus sermon. 43.

Vide apoph. de Ambitione, indole excelsa, & ingenio.

De pulchritudine.

Agesilaus.

* SCiscitatus, cur Spartani comam alerent? Quoniam inter ornamenta, dixit, minimo constat. Stob. serm. 63. de Pulchritudine.

Aristoteles.

* Dicebat pulchritudine homines quauis epistola magis commendari. Stob. eod. serm.

Idem.

* Interroganti cur quæ pulchra sunt amarentur? Cæci, dixit, hæc interrogatio est. Ibidem.

Xenophon.

* Ignis, inquit, tangentes solùm vrit: pulchri verò etiam procul distantes inflammant. Visus enim veluti ansa est capiendi amoris. Plut. lib. de amore, apud Stobæum.

Plutarchus.

* Nonne, inquit, hominum natura ex corpore & anima composita est? An verò alterutrum nobis sufficit? Sed quomodo id fieri posset? Corpus enim nisi anima vteretur, non viueret: neque anima existeret, nisi haberet cui inniteretur. Cùm igitur vtraque cognatis sibi virtutibus ornentur, anima quidem iustitia, temperantia, prudentia: corpus autem viribus, forma, sanitate: an non admiratione dignum fuerit, corporis neglectis, solius animæ bona recensere? Stobæus, sermone 63.

Idem.

* In speculo, inquit, te contemplare: & si pulcher appareas, ea fac quæ decent pulchrum: sin deformis, id quod faciei deest, honestate morum supple. Anton. & Max. serm. de pulchritudine.

Philo-

Philosophi varij.

† Pulchritudo secundum Diogenem, donum est formæ: secundum Socratem, medici temporis tyrannis: secundum Platonem, naturæ priuilegium: secundum Theophrastum, tacita deceptio: secundum Theocritum, eburneum detrimentum: secundum Carneadē, regnum solitarium. Diogenes Laërtius li. 5.

Leucippe.

* Pulchritudo, inquit, acutiùs telo vulnerat, & per oculos in animū defluit. Eod. ser.

Diogenes.

* Pulchros & eosdem imperitos alabastris acetum continentibus similes esse dicebat. Ibid.

Eteocles.

* Cuidam ob pulchritudinem glorianti, dixit, Non pudet te superbire ob speciem pulchram, tibi ad exiguum tempus commissam? Ibid.

Isocrates.

* Si pulchrum tibi corpus est, inquit, & anima mala, bonam nauim habes & malum gubernatorem. Eod. serm.

Vide apoph. de forma corporis.

DE QVIETE.

Chilon.

Dicebat, semper adamādam esse quietē, quoties datur honestum otium. Nihil enim est, quod assiduum laborem perferre possit. Laer. lib. 1. cap. 4.

Dion.

Dicere solebat, oportere moderatè dominari, & recreari cupientibus id permittendum esse. Remissiones enim & ab exantlatis laborib. quies, ad nouos labores homines præparant. Et sicut arcus & lyra, ita & homines quiete vigent. Stob. ser. de Dominis ac seruis.

Vide apopht. de Otio honesto, Recreatione, & Tranquillitate.

DE RAPACITATE.

Plato.

* Furtum pecuniarū inquit, res illiberalis est: rapina verò impudens. Stob. serm. 40.

Nero.

Nero nunquam cuiquam officium delegauit, nisi hæc adiiceret: Scis quibus mihi est opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone, quā principe dignior. Eras. 6. apoph.

C. Caligula.

Suprà de Lusibus.

Fl. Vespasianus.

Vespasianus, quoniam rapacissimū quemque promouere solebat, vt mox ditatos condemnaret, vulgò dictus est officiarios suos habere pro spongiis: quòd (veluti spongias) & siccos madefaceret, & humentes exprimeret. Suet on.

De Ratione.

Socrates.

Dicebat, in nauigando gubernatori auscultandum esse: in viuēdo autem illi, qui plus ratione valet. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

Eiusdem dictum est, Nec equo sine freno, neque diuitiis sine ratione tutò quis vti poterit. Stob. ser. 3.

Diogenes.

Dicere solitus est, sæpius in vita parandū λόγον ἢ βρόχον, id est, sermonem quàm laqueum. Qui desponderunt animum, ad laqueum confugiunt: quum ad consolatorium ser-

monem potius sit confugiendum. Nam animo ægrotanti medicus est oratio. Nec absurdus fuerit sensus, si λόγον accipias pro ratione: quasi diceret, qui despondèrunt animum, confugiant ad rectam rationem. Diogenis dictum extat apud Laer. l.6.c.

Phocylides.

* Rationem homini telum ferro acutius esse dicebat. Stob. ser.3.

Alexander.

† Dicebat rationem recedere ab omnibus quæ per iram committũtur, eámq; fugere iracundiam tanquam acerbum tyrannum. Stob. ser.20.

Epictetus.

Eius dictum est, Turpe esse muneribus, apum potione edulcare: Rationem autem deorum munus, non adhibere ad malitiæ dulcandam amaritudinem. Stob. ser.13.

Idem.

Quemadmodum, inquiebat, si cõceptus, aut natus esses in naui, non ideo statim eius gubernator fieri velles, neque enim natura ad te nauis pertineret: sic neque opum abundancia, sed ratio. Id igitur quod tibi naturale & cognatum est, videlicet rationem, proprium tibi censere, & eius curam suscipere debes. Eod. ser.

Idem.

† Non paupertas, inquit, molestum facit, sed animi cupiditas. Neque diuitiæ à metu liberant, sed ratio. Si tibi rationem igitur comparaueris, neque diuitias desiderabis, neque paupertatem accusabis. Ibid.

Seneca.

† In homine optimum quid est? Ratio: hac antecedit animalia, Deos sequitur. Ratio ergo perfecta proprium hominis bonum est: cætera illi cum animalibus, satisque cõmunia sunt. valet? & leones. formosus est? & pauones. Velox est? & equi. Non dico in iis omnibus vincitur. Non quæro quid in se maximũ habeat: sed quid suum. Corpus habet? & arbores &c. Quid in homine proprium? Ratio, hæc recta, & consummata, fœlicitatē hominis impleuit. Epist.76.

De Ratione reddenda.

Alcibiades.

QVum aliquando Periclem inuiseret, & accepisset illi tum non esse otium, propterea quòd perpenderet quo pacto posset Atheniẽsibus reddere rationem, Nónne satius fuerit, inquit, cogitare, quî fieri possit, vt non reddat rationem? Notans, ita te gesta, vt non facilè possit reddi ratio; procliuius esse in totum effugere rationem, quàm reddere. Plut.

De Reconciliatione.

Euclides.

EVclidi cum fratre simultas erat. Is quum minitãs dixisset, Disperеam ni te vltus fuero: Euclides contrà, Disperеam (inquit) ni tibi persuasero. Hoc dicto soluta est simultas, & reditum est in gratiã. Erasm. lib.6. apoph.

M. Crassus.

Quum Põpeius & Crassus in consulatu collegæ decessuri essent magistratu, Cn. Aurelius quidam subitò in forum procurrens clamauit, sibi visum in somnis, Ioue iussisse ne prius se magistratu abdicarent, quàm in gratiam redissent. Idem flagitante populo, Pompeius nihil motus est: at Crassus surgens, viro collegæ dexteram porrexit dicens: Nihil, ô Quirites, me indignum facturus mihi videor, si prior cum Pompeio in gratiam rediero, quem vos etiamnũ impuberem Magnum cognominastis, cuíque priùs triumphum decreuistis, quàm in senatum allectus esset. Plut. in Crasso.

Cicero.

Crassus in Syriam profecturus, malens Ciceronem amicum quàm inimicum relinquere, officiosè salutato dixit, se apud illum velle cœnare-

quem

quèm Cicero alacriter excepit. Post aliquot dies quidam amicorum egerunt apud Ciceronem, vt cum Vatinio quoque rediret in gratiam. Nũ, inquit, & Vatinius mecum cœnare vult? Significans, illum cœnam ambire potius quàm amicitiam. Erasm. 4. apoph.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Anna regina eius vxor, acrius & sæpè apud eum instabat, & tãdem se adepturam sperabat: vt Claudiam filiam (postea Francisci Valesij coniugem) desponderet Carolo quinto, Maximiliano Cæsaris nepoti. Sed rex sapientissimus, veluti præsagiens inter Hispanos & Gallos nullam posse iniri reconciliationem, immò discordes perpetuò fore: Tu vis, inquit, fœdus ferire inter feles & mures. Ex lib. facetè dictorum à Ludouico, qui commentariis Æneæ Soluij de dictis & factis Alphonsi adiunctus est.

De Recreatione, vel Relaxatione.

Anaxagoras.

PVblicè decretis honoribus animo magno repudiatis, is sibi omnino postulasse cõmemoratur, vt quo die mortem obiret, pueris, qui disciplinis & artibus operam darent, permitteretur feriatos otiari & ludere. Sẽsit enim vir doctissimus, ingenia adolescentũ nimio studio frãgi, refocillatione autem aut recreatione ad nouos labores agiliores fieri. Plut. in Politicis. Vel potius hac ratione sibi famam comparare curauit.

Diogenes.

Suprà de Lepidè dictis.

Amasis Ægypti rex.

Ab amicis reprehensus, quòd perfunctus negotiis forensibus potaret, omníque voluptatum genere solueretur, respondit: Qui arcus habẽt eos non intendere nisi quum opus est: quos si semper intendant, rumpẽdos esse: ac ne tum quidem fore vsui, quũ exigit vsus. Ita qui nulla relaxatione curas suas soluunt, aut mente captos, aut corpore malè affectos euadere. Brus. l. 4. c. 28.

Vide apoph. de Otio honesto, & Quiete.

De Regno & regibus.

Solon.

AVdiens quosdam principũ mores inquè reprehendentes: In rebus magnis administrãdis difficile dicebat esse, omnibus posse placere, Necesse enim est, vt qui multis imperat, non paucos offendat. Laer.

Diogenes.

Suprà de Argutè dictis.

Plato.

* Neminem regem dicebat non ex seruis esse oriundum: neminem non seruum ex regibus. Seneca epistol. 44.

Xenophon.

* Dicebat honestius esse regi beneficiorum quàm tropheorum numerum relinquere. Stobæus sermone 46.

Socrates.

* Optimum regem esse dicebat, qui suis affectibus moderari posset. Eod. ser.

Cotys, rex Thraciæ.

* Acriter in subditos animaduertebat. Cùm igitur amicorum quidam ad ipsum dixisset, Hoc furor est, non regnum: respondit, At meus hic furor subditos temperantes efficit. Plutar. in apoph.

Diotogenes Pythag.

† Rex ille fuerit, qui iustissimus est: iustissimus autem, qui maximè legitimus. Nam citra iustitiã, nullus Rex esse poterit, neque iustitia citra legem. Iustum enim per legem iustũ est. Stob. serm. 48.

Seneca.

† Quod regnũ est, cui nõ parata sit

ruina, & proculcatio, & dominus & carnifex? Nec magnis ista interuallis diuisa, sed horæ momentum interest inter solium & aliena gehenna. De tranquill. animi cap. 11.

Seleucus R. Asiæ.

† Si sciret vulgus, aiebat, quàm laboriosum sit Regibus legere, ac scribere duntaxat tot epistolas, diadema ne humo quidem tollere dignaretur. Plutarc. An seni tract. sit Respubl.

Leonidas.

Cuidam dicenti, Excepto regno nulla re nobis præstas: At, inquit, ni vobis fuissem melior, non essem rex. Moderatissimo dicto & refellit conuicium, & suam dignitatem defendit. Etenim vbi reges non nascuntur, sed ciuium suffragiis eliguntur, hoc ipso publicis calculis princeps iudicatus est cæteris melior, quòd ad regnum ascitus est Plut. in Lacon.

Ariston.

Cuidam laudibus veheníi dictum Cleomenis, qui rogatus, quid oporteret bonum regem facere? respōdit, Amicis benefacere, inimicis malè: At quanto præstantius est, inquit, vir optime, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos? Hanc sententiam citra controuersiam primus omnium Socrates prodidit, & ad illum refertur. Plut.

Philippus.

Alexandro filio suadebat, vt eos qui in Republica pollerent autoritate, tum bonos, tum malos sibi conciliaret amicos: ac bonis quidem vteretur, malis verò abuteretur. Præcipua regum ars est, nullum reiicere, sed ad publicam vtilitatem omnium operam accommodare. Quemadmodum Deus vnicus totius mundi monarcha, malis geniis ac impiis hominibus abutitur ad vtilitatem Ecclesiæ: ita principes cordati norunt & probis & improbis vti: non quòd ipsi per malos mali quippiam faciant, sed quòd per malos puniant malos. At multi sunt principes, qui præposterè bonis abutuntur, malis vtuntur. Ad tyrannica negotia viros adhibent sanctitatis opinione celebres, quò vulgus esse rectum ac pium quod agunt existimet. Plutarchus.

Idem.

Suprà de Amico castigatore.

Alexander.

Habebat secū Eudemonicum philosophum, qui cùm aliquando tonaret vehementer, adeò vt omnes expauescerent, dixit etiam Alexandro, Quin tu tale quippiam facis Alexander? At ille non ferens philosophi vocem, ridens, ait: Nolo meis formidabilis esse, vt tu me doces, qui satraparum & regum capita me iubes super cœnam apponere. Athenæus, & Plut. in eius vita.

Idem.

Quum leuitate corporis, ac pedum celeritate polleret, patri hortanti vt in Olympiis stadium decurreret: Facerem, inquit, si reges habiturus essem cōcertatores. Et hîc agnoscas animum excelsum, nec cuiquam facilè cessurum in certamine laudis & imperij. Nondum erat rex, & tamen non dignabatur nisi cū regibus committi. Plut. in apoph.

Idem.

Porus rex ab Alexandro deuictus, quum ab eo post pugnam rogaretur, dicente, Quomodo te tractabo? Regiè, ait. Rursus subiicienti Alexandro, Num quid etiam aliud? Omnia, inquit Porus, complectitur hoc verbum, Regiè. Alexander & prudentiā & fortitudinem viri admiratus, latiorem ditionem illi addit ea quam prius obtinuerat. Supplici, & ad pedes abiecto minus concessisset. Adeò diligebat animosus iuuenis impauidos animos. Q. Curtius aliquando secus narrat. Interrogatus Porus, quid ipse victorem statuere debere censeret? Quod hic, inquit, dies tibi suadet, quo expertus es quàm esset caduca

duca felicitas. Submonuit regem, vt modestè sua fortuna vteretur, memor ipsi posse accidere, quod acciderat Poro. Historiam recitat Plut. in apoph.

Meton.

Quum in concione Tarentini tractarent de bello suscipiendo, & de Pyrrho asciscendo, sumpta corona & face ardente, præcedête tibicine, veluti ebrius, venit in forum: atque, vt fit, aliis applaudentibus, aliis ridentibus, nonnullis etiam ad canendum hominem inuitantibus, processit in côcionem, ac tanquam cantaturus astitit. Silente verò turba, dixit: Rectè facitis viri Tarentini, qui iocari ludereque dum licet, qui velint, permittitis. Atqui si sapitis, omnes hac ludêdi libertate fruemini, priusquam Pyrrhus adueniat. Nam tum non nostro, sed illius arbitrio viuêdum erit. Plut. in Pyrrho.

Pyrrhus.

Pyrrhus rex, quum Athenas venisset, & ingressus arcem Palladis, rem diuinam fecisset: eodem die descendens ex arce, collaudauit quidem Atheniensium erga se fiduciam: cæterùm admonuit, si saperent, ne post hæc cuipiam regum portas aperirent. Significans, omnibus regibus natura inuisam populi libertatem. Erasmus libro 4. apophthegmat. ex Plutarch.

Hieron.

Hieroni Siciliæ tyranno, cùm quidam dixisset, potiorem esse regum vitam, quàm priuatam, vtpote quæ singulis sese expleat voluptatibus: Hiero respondit, voluptates ipsas melius sentiri in vita priuata. Nam vt de libidinosa voluptate priùs dicatur, ostendit maiorem voluptatem concipi à priuatis, si quando potiuntur amica, quia spontaneus sit atque mutuus amor, non coactus, quàm tyrannorum, qui coacto aut empto potiuntur amore. De voluptatibus ciborum ait, regibus nullam vnquam esse famem præ ferculorum multitudine, & ob id semper acidis vesci. In vita verò priuata semper subesse famem delectationémque. Addidit præterea multa incommoda, quæ regnantes circunueniunt à quibus priuati sunt plane immunes. Xenophontem hac de re lege copiosius.

Antigonus.

Quodam dicente, omnia regibus honesta iustáque esse: Sunt per Iouem, inquit, barbarorum duntaxat regibus, ac nobis ea duntaxat honesta sunt, quæ honesta sunt, & ea tantùm iusta, quæ iusta sunt. Grauiter retudit adulatricem vocem, volentis omnia licere regibus. Non enim rex est honesti iniustíque regula, sed honesti iustíque minister est. Atque vtinam similes voces non audiant Christianorum aures: aut si audiant, simili seueritate reiiciant. Quid enim aliud dicunt, qui occinunt: Quod principi placuit, legis vigorem habet: qui negant principem teneri legibus qui tribuunt illi geminam potestatem, ordinatam & absolutam, quarum altera possit quod leges, pacta & fœdera postulant, altera quodcunque libuit? Erasm. libro 4. apoph. ex Plutarch. in apoph.

Idem.

Suprà de Imperio administrando.

Theopompus.

Infrà de Sapienter dictis.

Scipio minor.

Iam tertium à senatu emissus, vt gentium, ciuitatum ac regum inspector esset, postquàm peruenit Alexandriam, nauique egressus, capite pallio tectus incederet, Alexandrini vndique accurrentes, flagitabant vt caput nudaret, faciéntque id desiderantibus ostenderet. Quum se nudasset, clamore & plausu testati sunt gaudium suum: quúmq; rex Alexandriæ vix interim ob delicias ac molliciem corporis æquaret Romanos incedentes, Scipio voce submissa P...

netio insusurrauit in aurem: Iam, inquit, Alexandrini nonnihil ex nostra peregrinatione fructus ceperũt, quibus per nos contigit videre regẽ ambulantem. Nam Athenæus ex autoritate Posidonij scribit, Ptolemæum perquàm obeso corpore nunquam antea pedibus ambulasse. Plutarc. in apoph.

Saturninus.

Suprà de Imperio administrando.

Pylades.

* Pylades histrio Augusti temporibus celebris, quum Hilas discipulus, quem ad æqualitatis contentionem prouexerat, in scena canticum quoddam saltaret, cuius clausula erat, τὸν μέγαν Ἀγαμέμνονα, id est, magnum illum Agamemnonem, ac sublimem veluti metiretur, è cauea proclamauit, σὺ μακρὸν, οὐ μέγαν ποιεῖς, id est tu longum facis, non magnum. Tunc populus efflagitauit, vt Pylades idem canticum saltaret iterum. Quúmque ad locum venisset, quem reprehenderat, expressit Agamemnonem cogitabundum: nil magno duci iam cõuenire ratus quàm pro omnibus cogitare. Ea res magnum ducem facit, non proceritas corporis. Eras. libr. 6. apoph.

S. Ludouicus Franc. R.

† Saraceni proceres pro eius, & suorum redemptione, Damiettã vrbem quam expugnarat, & quingenta Francorum millia poscentibus, pecuniæ vim tantam, quantum petebãt pro suis redimendis, & vrbem libenter daturam promisit: se autem esse talem grauiter dixit, vt nulla pecunia redimi, nec libertatẽ emere vellet. Cuius vocem magnificam Soldanus Ægypti probauit, vehementérque Franci Regis liberalitatem laudauit, qui de petito redemptionis pretio tanto, nihil remitti postulasset: vltrò tamen remisit illi centum millia. Ionui. ca. 42.

Alexander Seuerus.

Cùm obiurgaretur à matre & vxore, quòd contemptibiliorem relinqueret imperij potestatem, quam ab antecessoribus suis accepisset: respõdit, Sed securiorem & diuturniorem. Brus. l. 3. c. 13. Simile est ei quod Pompo attributũm, paulò suprà recensuimus.

Vide apophtheg. de Magistratu, Reipubl. gubernatione, Principe, &c.

De Regnandi libidine.

Agis sen.

CVm legationem suscepisset, solus ad Philippum profectus est: Is vbi admirans dixisset, Quid hoc rei est? Vnus venisti, Agis. Quid ni, inquit, ad vnum? Grauiter taxauit aliorum principum ambitionem, qui sumptuosis ac splendidis legationibus exhauriunt ærarium, quum vnus vir cordatus possit totum hoc præstare quod Reipubl. interest. Eras. in apoph.

Cyrus iunior.

Cyro conflicturo cum hoste loco qui dicitur Cunax, Clearchus suasit, vt se post Macedones contineret, nec sese in belli discrimen coniiceret; Quid ais, inquit, Clearche? vidésne vt quum regnum appetam, regno me indignum ostendam? Plutarch. in apoph.

Dionysius senior.

Quum in initio regni regia ipsius obsideretur, coniuratis in illum ciuibus: & amici authores essent, vt imperium deponeret, ni mallet captus interfici: ille conspiciens bouem à coquo mactatum illico concidere, dixit: Quum mors adeò breuis sit, an non absurdum sit, nos metu mortis tale regnum relinquere? Quanta regnãdi libido pectus illius occuparat, qui principatum morte benè emi putaret. Plut. in apoph.

Diogenes.

Suprà de belli studio.

Phi-

Philippus.

Philippus Macedonum rex in palæstra prolapsus, quũ surgens in puluere vidisset corporis vestigium, Papè, inquit, vt minimam terræ partem natura sortiti, orbem appetimus vniuersum? Vtinam hoc dictum inhæsisset animo filij, cuius ambitioni orbis fuit angustus. Eras. ex Plut.

Alexander.

Puer adhuc, cùm parentis sui fortia facta intueretur, nequaquam tamen iis gaudebat: sed inexplebilis, ad pueros æquales dicere solebat: Pater nihil quicquam mihi relicturus est. Illis verò contradicentibus, Imò hęc omnia parat tibi vt hęredi: Quid tum postea, inquit? Ego interim nil habebo, quod agam. Quis non miraretur tantam regnandi cupiditatem puero infuisse, qui præter naturam eius ætatis, non fuit contentus imperio patris sui? imò ab ipsis statim cunabulis animum in id intẽdit, vt multorũ dominus solus esset. Plut. in apo.

Idem.

Suprà de Adulatione & assentatione.

Idem.

Suprà de Lectionis delectu.

Idem.

Quum audisset Anaxagoram disserentem innumerabiles esse mundos, illachrymasse dicitur. Rogantibus, nũ quid accidisset lachrymis dignum? An non videor, inquit, meritò flere, qui quum mundi sint innumerabiles, nondum vnius dominus factus sum? Plut. in vita Alexandri.

Idem.

Miserat epistolam ad Antipatrum per quẽdam nomine Athliam, quum que id temporis fortè adesset Diogenes, Cynico more dixit: Athlius ab Athlio per Athliam ad Athlium. Porrò Athlius Græcè miserũ sonat, multísque laboribus afflictum: vnde & athletæ nomen. Sensit philosophus, principes ob ambitionem assiduis bellis tumultuantes, verè miseros esse: æquè autem miseros, qui illorum cupiditatibus inseruirent. Laert. li. 6. & Erasm.

Idem.

Alexandro Magno Corinthij per legatos ius suæ ciuitatis detulerunt. Hoc officij genus quum risisset Alexander, quidam è legatis: Nulli, inquit, ciuitatem vnquam donauimus, præterquàm tibi & Herculi. Hoc audito lubens accepit oblatum honorem, quem illi commẽdabat partim raritas, partim cum Hercule laudatissimo viro societas. Plutarch. in Alexan.

Idem.

Edicto vetuit, ne à quodam pingeretur, præterquàm ab Apelle: aut à quoquam ære insculperetur, præterquàm à Lysippo, artificibus illius ætatis præstantissimis, nam hoc quoque iudicabat ad principis dignitatẽ pertinere. Cum Cherylo poeta pactus erat, vt pro vnoquoque bono versu Philippicum acciperet aureum, pro malo colaphum. Erasmus libro 4. apopht.

Demades.

Quum Athenienses vellent Alexandro diuinos honores decernere, Videte, inquit Demades, ne dum cœlum custoditis, terram amittatis. Alexander enim ambiebat monarchiã. Absurdum autem erat, eos sic alium donare cœlo, vt ipsi terra sua pellerentur. Erasmus libro sexto apophthegm.

Cyneas.

Pyrrhum Epirotarum regem cùm Italico bello imminere cerneret, fretus ingenij dexteritate posse Pyrrhum de sententia deduci: Nosti, ait, Pyrrhe, Romanos imperio potentes, animo corporéque pollere, multásque feras gentes domuisse. Si autem Dij fauerent nobis adeò, vt victoria potiremur, quid quæso tibi vltra agendum putares? respondente Pyrrho, se cum Romanis militibus in Siciliam tum traiecturum, tum Cyneas,

His etiam deuictis, ait, quid vltrà agetur? Aphricam traiiciemus, inquit Pyrrhus. Cui Cyneas, Sed his demum partis, quibus rebus tempora nostra transigemus? Tum Pyrrhus: Læti vnà inter festos dies, ludósque agemus. Cyneas autem: Quis prohibet, fine tantis laboribus ac periculis, quin vel hac ipsa hora, cùm tu magnus atque opulentus rex sis, lætè simul viuamus? Argutè simul, sapientérque hominum inexplebilem cupiditatem ostendens, quæ incognita, eos ad infinita pericula deducit. Huic si Pyrrhus obtemperasset, neque in Italia vulnus accepisset, neque ab Argis postea oppressus vitam amisisset. Si alij quoque, quos orbis terrarũ habet principes, ista quæ Cyneas sapienter Pyrrhum monebat, metiri vellent, ambitiosas curas magis frenarent, atque sibi, terrarúmq; orbi ad quietioris vitæ cursum rectius consulerent. Nunc prauos maiora habendi impulsus sequentes, nõ modò id assequuntur, vt anxij semper viuant: verùm etiam vt in grauissimas calamitates, atque in ipsam mortem fine vllius remedij spe, cum populorum perturbatione incurrant. Ex Plut. in vita Pyrrhi.

Annibal.

Inter Scipionem Africanum & Annibalem ortus est sermo de præstantia ducum. Qúmque Scipio rogasset, quem primum censeret? respondit, Alexandrum Magnum: quem secundum? Pyrrhum Epirotarum regem: quem tertium? seipsum nominauit. At quid, inquit Scipio, si me vicisses? Tum, inquit, me neque secundum, neque tertium, sed omnium primum censuissem. Plutarchus in Annib.

Pompeius.

Phreati Parthorum regi per legatos postulanti, vt Euphratem Romanæ ditionis terminum esse vellet? Imò, inquit, illud magis postulãdum, vt Romanorum fines à Parthorũ regno iustitia dirimat. Significans, Romanis non esse præscribendum quousque debeant proferre imperium, à quo propagando non montes aut flumina debeant arcere: sed ibi demum fore fines Romanæ ditionis, vbi ius non esset vlterius procedere. Plut. in apoph.

L. Sylla.

Quum cogitaret de occidendo Cæsare, amicis ne id faceret dehortantibus, indignum enim esse talem necare puerum: Desipitis, inquit, si in hoc puero non videtis multos inesse Marios. Deprehendit in eo ambitionem insatiabilem, vt qui vix dum pubescens sacerdotium ambierit. Idem populum Romanum subinde monere solebat: cauerent puerum malè præcinctum. Eras. in apoph.

Cassius.

Suprà de Indole excelsa.

Cicero.

Pompeio ac Cæsare inter se dissidentibus, Cicero: Quem fugiam, inquit, scio: quem sequar, nescio. Sentiens, ambos non pro Reipublicæ libertate, sed pro principatu dimicare. Plutarch.

Iulius Cæsar.

Quum ex Gallia prouincia aduersus Pompeium tenderet, Rubicone amne transmisso, dixit: Omnis iacta sit alea. significans, se de summa rerum velle periclitari. Is enim fluuius Galliam ab Italia dirimit. Plutar. in apoph.

Idem.

Alexandri Magni res gestas legens non tenuit lachrymas atque ad amicos: Hoc, inquit, ætatis qua nunc sum, Alexander deuicit Darium: mihi verò ad hunc vsq. diem nihil præclari facinoris gestum est. Suetonius tradit id accidisse, quum prætor iure dicundo conuentus obiens apud Gades in templo Herculis vidisset Alexandri Magni statuam. Vtinam hoc ingenium ad moderati potius quàm ad

ad maximi principis æmulationem properasset. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Africam petens, in egressu nauis prolapsus esset, omen sinistrum vertit in melius, dicens: Teneo te Africa. Frontinus id factum putat in conscensu nauis, eúmque dixisse, Teneo te terra mater. Huc opinor alludens, quòd cùm quodam somnio perturbatus, quòd sibi visus esset cōstuprare matrem, coniectores interpretati sunt, portendi totius orbis imperium. Eras. lib. 4. apophtheg ex Plut.

Augustus Cæsar.

Audiens, quòd Alexander natus annos triginta duos, postquam plerasque mundi regiones peragrarat, dubitasset quid in reliquum vitæ tēpus esset facturus: demirabatur, si Alexander non iudicasset maius opus, bene gubernare partum imperium, quàm amplam ditionem comparasse. Rectè notauit inexplebilem Alexandri ambitionem, qui nullam aliam functionem regi dignam existimasset, quàm proferre ditionis terminos: quum multo tum pulchrius tum difficilius sit regnum quod contigit, rectis legibus, sanctísque moribus exornare, quàm armis regno regnum addere. Plutarchus in Rom. apoph.

Agrippina.

Quum genethliaci Agrippinæ matri Neronis respondissent, imperaturum quidem filium, sed occisurum matrem, Occidat, inquit, modò imperet. Tam impotens erat in fœmina dominandi sitis: & habuit quod optauit. Suet.

Alex. Seuerus.

Senio iam confectus, cùm vrnam sibi præparasset, vt in ea mortuus sepeliretur, paulò antè quàm decederet è vita eandem ad se perferri iussit, manibúsque contrectauit: Tu, inquiens, virum capies, quem totus orbis terrarum capere nunquam potuit. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Rodolphus Cæs.

Interrogatus, Quî fieret, vt homines eas quas non didicerunt artes omnes recusarent, imperij autem gubernationem oblatam nemo? Non mirum, inquit: stultos enim putant qui regnare nesciunt: stultum autem nemo sese indicat. Æneas de dictis Friderici imp.

Canutus R.

† Cùm Angliæ Daniæque regno potiretur, solio ad littus posito dixisse fertur verso ad mare, Regni mei pars es, itaq. mihi obtemperes oportet. Sed illud mox impetu facto, sinum eius suis fluctibus perfudit. Quare territus Rex, de solio surrexit: Vana, inquiens, omnium Regum potestas, & solus Deus est omnipotens. Ac diademate cruci imposito, deinceps pietatis, & modestiæ cultor extitit. Saxo Grammat.

Alphonsus.

Aiebat, olim inter Iouem, Neptunum & Plutonem omnium rerum partitionem trifariam esse factam, & horum vnumquenque sua sorte contentum esse, nec occupare aliena: at inter homines, neminem sua portione contentum esse, nec vllam partitionem esse stabilem, sed omnes πλεονεκτεῖν. Notabat autem ambitionem principum, & regnandi nunquam satiendam libidinem. Quis enim sua sorte contentus, nō cogitet, quo iure quáve iniuria suis ditionibus plura adiiciat? Panor. lib. de reb. gest. Alphonsi.

De regno virtute parando.

Agesilaus.

Qvum aliquando quidam percontatus esset Agesilaum, quínam essent fines Laconicæ ditionis? vibra-

ra lancea: Quousque, inquit, hæc valeat pertingere Vox egregio duce digna, qui bellum non nisi iustum susciperet, imperiúmque virtu e partum virtute tueretur. Plutarchus in apoph.

Seneca.

† Si vis omnia tibi subiicere, te subiice rationi: Multos reges, si te ratio rexerit. Epist. 37. ad Lucil.

Idem.

† Non est ibi rex tutus, vbi nihil à rege tutum est. Et, Saluum regem clementia præstat. Et, Vnum est regi inexpugnabile munimentum, amor ciuium. Lib. de Clement.

Dionysius iunior.

Cuidam percontanti, quî factum esset, vt cùm pater ipsius tenui fortuna ac priuatus sibi Syracusanæ ciuitatis principatum parauerit, ipse regis filius regnum hæreditate acceptum amiserit? Quoniam, inquit, pater rerum potitus est, quum iam in odium venisset popularis gubernatio: ego quum inuidia laboraret tyrãnis, principatum suscepi. Plutarchus in apoph.

Idem.

Amico, id ipsum percontanti, cõpendio respondit: Pater, inquit, mihi regnum suum reliquit, non fortunã. Non omnia omnibus æquè feliciter cedunt. Plut.

Philippus.

Vbi resciuit Alexandrum filium conqueri, quòd pater ex pluribus fœminis gigneret liberos, sic illum hortatus est: Ergo quum plures habeas regni competitores, da operam vt honestus ac probus euadas, vt non per me, sed per teipsum regnum obtinuisse videaris. Vir prudentia verè regia præditus, non consolatus est filium, sed metum illius auxit, quò magis extimularet ad virtutem. Indicãs, illi non aliter sperandum paternum regnum, nisi se successione dignum præberet: nec tam magnum esse regnum adipisci, quàm regnum promeruisse. Plut in apoph.

Idem.

Suprà de Beneuolentia.

Agathocles.

Figulo patre natus, quum Siciliæ potitus esset, réxque declaratus solebat in mensa, fictilia pocula iuxta aurea ponere, eáque iuuenibus ostendens dicere: Quum antea talia fecerim (commonstratis fictilibus) nunc per vigilantiam ac fortitudinem talia facio: commonstrans aurea. Non puduit pristinæ fortunæ: sed gloriosius existimauit regnum virtute paratũ, quàm si hæreditate obuenisset. Nam regem nasci nihil magni est, at regno dignum se præstitisse maximũ est. Plut. in regum apoph.

Pyrrhus.

Quum à filiis etiamnum pueris interrogaretur, Cui nostrûm relinques regnum? Quicunque, inquit, vestrûm acutiorem habuerit ensem. Significans, se non ætati daturum principatus successionẽ, sed virtuti. Hoc stimulo liberos omnes ad certamen fortitudinis excitauit. Plutarchus in apoph.

Cyrus.

† Nemini Imperium conuenire dicebat, qui, quibus imperat, melior non sit. Plut. in apoph.

De responso ab inexpectato.

Diogenes.

PErcontanti, Quidnam vellet, vt colaphum acciperet? Galeam, inquit. Responsum ab inexpectato datum. Ille enim quærebat quid mercedis peteret pro colapho. Laërt. lib. 6. cap. 2.

Xenocrates.

De obscœnis quibusdam rebus à quodam percontatus, tacuit: verùm

cùm

cùm vrgeretur responsum, De talibus, inquit, rebus hominem te vanum interrogare decet, me autem respondere nequaquam. Maximus sermon. 31.

Stratonicus.

Interrogatus, quod nauigiorum genus esset tutissimum, longorum, aut contrà? respondit: Ea quæ subducta sunt. Significans, tum demum nauigantes in tuto esse, cùm nauis in siccum protracta fuerit. Athenæus.

Demonax.

Interrogatus, quidnam sentiret de conflictu duorum, quorum alter ineptè proponebat, alter absurdè respondebat? respondit, sibi videri, alterum mulgere hircum, alterum supponere cribrum. Plut. in apoph.

Archidamus.

Quidam cùm Archidamum intempestiuiùs rogasset, quot essent Spartanorum? Tot, inquit, sunt ô hospes, qui malos sufficiant arcere, vt tuti sint ab omni hostium periculo. Plut. in apophth. & Bruson. libro tertio, cap. 16.

Anonymus.

*Sciscitatus ab importuno quodā & loquaci viro, Quis esset Spartanorum omnium optimus? Qui tibi (respondit) minimè similis est. Plut. in apoph. Lacon.

Pomidius.

Interrogatus, quid sentiret de eo qui fuerat in adulterio deprehensus? Tardus, inquit, mihi fuisse videtur. Ludens ab inexpectato: significánsque, quòd non fugisset in tempore, Eras. 6. apoph.

Diogenes.

Suprà de belli studio.

Mania.

Rex cùm Lamiam meretricem parum sobriè amaret, eáque iam senex in conuiuio tibiis cecinisset: Demo, quæ & Mania dicta est, interrogata à Demetrio, Quid videretur Lamia? Anus, inquit. Aliud respondens, atque expectabat rex. Nam ille sciscitabatur, quàm scitè videretur canere? Erasmus libro sexto apophth. ex Plutarcho.

Appius.

Quum in senatu ageretur de agris publicis, ac premeretur Lucilius ab his qui à pecore eius depasci publicos agros dicerent: Non est, inquit, Lucilij pecus illud, erratis. Hactenus defendere videbatur, sed adiecit: Ego liberum puto, quà lubet pascitur. Iocus est ab inexpectato. Expectabatur enim, vt probaret hoc pecus non esse Lucilij, sed alterius cuiuspiam, ac reum subleuaret, nūc irrisum grauabat. Eras. l. 8. apoph.

M. Scipio Matuginensis.

Cùm ex sua centuria renunciaret Accidinum consulem, & præco dixisset, dic de L. Manlio: Egó, inquit Scipio, virum bonum, egregiúmque ciuem esse arbitror. Præco expectabat suffragium pro Manlio: Scipio respondit, quasi de moribus interrogatus. Nescio an hic Accidinus, nomine & prænomine dictus sit L. Manlius, quúmque Scipio postremum nomen tantùm expressisset, præco admonuit, & illa addenda. Hinc Scipio iocandi occasionem arripuit. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Fab. Maximus.

Salinator, cùm Tarento amisso, arcem tamen retinuisset, multáque ex ea præclara fecisset: cùm aliquot post annos Maximus id oppidum cepisset, rogarétque eum Salinator, vt meminisset opera sua se Tarentum recepisse: Quidni, inquit, meminerim? Nunquam ego recepissem, nisi tu perdidisses. Cic. lib. 2. de Oratore, & Plut.

Lepidus.

Suprà de Excusatione.

C. Iulius Helio.

Mancipio sæpius obstrepenti sibi, dixit: Etiam ostendam qualis sis, & instanti, vt ostenderet qualis esset, Iulius digito demonstrabat Gallum in Mariano scuto Cimbrico depi-

ctum, labiis distortum, eiecta lingua, buccis fluentibus, cui manci pium tum simile est visus. Taberna autem erat apud forum, ac scutum illud signi gratia positum. Ingens omnium risus consecutus est. Expectabant enim, vt aliquid in mores illius obiiceret. Erasmus libro sexto apoph.

Domitius Afer.

In quendam patronum imperitũ, sed splendido vestitu se venditantẽ, litigatoribus lepidè dixit: Homo in agendis causis bene vestitus Lusit ab inexpectato. Nam auditor pro vestitus expectabat instructus, aut exercitatus. Ibid.

Vibius Crispus.

Suprà de Metu & timore.

Crassus.

Quum Silus testis læsisset Pisonem reum, cui Crassus aderat prolato crimine quod se in eum dictum audisse dicebat: Potest fieri, inquit Crassus, vt is vnde te audire dicis, iratus dixerit. Annuit Silus: Potest etiam, inquit fieri, vt tu non rectè intellexeris. Quum id quoque toto capite annuisset Silus, vt se Crasso daret, subiecit Crassus: Potest etiam fieri, vt omnino quòd audisse dicis, nunquam audieris. Hoc adeò præter expectationem, vt Silum testem omniũ risus obrueret. Eras. Roterod. lib. 6. apoph.

Cicero.

Cùm testis Sexti Annalis reum legisset: & instaret identidem accusator rei: Dic Marce Tulli, siquid potes de Sexto Annali: protinus recitare cœpit versus ex sexto Ennij Annalium libro:

Qui potes ingentis causas euoluere belli, &c.

Scripsit enim Ennius annales: & accusator vocabatur Sextus Annalis, Eras. Rot. l. 4. apoph.

Cesellius.

Consultori dicenti, Nauim diuidere volo; Perdes, inquit. Ille de pretio nauis mercibúsque consulebat; hic aliud respondit. Nam ipsam diuidere nauim, est nauim perdere. Macrobius ita refert: Si diuidis, nec tu nec socius habebitis. Erat autẽ duorum negotiatorum communis nauis. Erasm.

Apollonius.

Nero cùm in Gymnicis decertasset, rogatus à Tigillino Apollonius, Quid de Nerone sentiret? Melius, inquit, sentio quàm vos. Cantare enim vos illum dignum putatis, ego autem tacere. Brus. lib. tertio, cap. decimotertio.

De regno virtute stabiliendo.

Themistocles.

Facilitate morum multos ciues sibi conciliabat, vt hinc popularẽ potentiam adipisceretur. Itaque cuidam ipsum admonenti, Bene principatum geres Athenis, si cunctis communis esse velis, & mansuetus: respondit: Nunquam ei sellæ insederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici, quàm alieni. Plut.

Theopompus.

Suprà de Principe bono, ac eius in regni administratione officio.

Darius.

Quum tributum indixisset subditis, accersitos prouinciarum præfectos percontatus est, cùm aliis de rebus, tum de tributis, essẽntne grauia: quum illi respondissent, esse mediocria, iussit vt singuli dimidium exigerent. Quod præfectis moderatum videbatur, regis æquitati visum est dimidio plus satis. Maluit enim suos beneficio sibi conciliare, quàm exarmatos subigere. Huius facti autem gratia in eo sita est, quòd duplum imperauit tributi quod destinarat accipere. Si dimidium imperasset, nec quic-

quam

quam remisisset, latuisset, benignitas; media parte autem demissa, effecit vt omnes sentirent beneficium. Plut. in apoph.

Apollonius.

Rogatus à Babyloniæ rege, Quo modo tutò regnare posset? Si multos, inquit, honoraueris, paucis verò credideris. Indicare autem voluit, tutò regnare volentibus, duo obseruanda & præstanda esse: primùm vt beneficiis multos sibi concilient: deinde, ne facilè delatoribus, obtrectatoribus ac assentatoribus credant. Philostrat.

Antigonus.

Quum omnes admirarentur Antigonum regem, quòd quum initio regni durior fuisset, senex factus, clementer ac placidè regnum gubernaret: Prius, inquit, opus erat regno, nunc gloria & beneuolentia. Sentiēs, regnum armis & austeritate frequēter parari, sed non nisi honesta opinione, ciuiúmque beneuolentia retineri. Plutarch. in apoph.

Idem.

Amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quando deficeret, summáque cura vt totius Græciæ basim custodiret, respondit: Se semper in hac fuisse sententia, vt crederet, nullum esse regni præsidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras. lib. 4. apoph.

Philippus.

Quum subactis Græcis, quidam ipsi authores essent, vt ciuitates præsidiis contineret, ne deficerēt: Malo, inquit, diu bonus & cōmodus, quàm breui tempore dominus appellari. Sentiens, regnum quod beneficiis ac beneuolentiâ teneretur, esse perpetuum: quod vi metúque, nō esse diuturnum. Plutar in Regum apoph.

Cicero.

Suprà de Clementia.

Ludouicus XII. Gall. rex.

Gloriabatur cùm sollicitudo su-spicionibus regnum, suspensum metu, perturbatum nouis consiliis Carolus VIII. tradidisset, id se Francisco Valesio tranquillum relicturum. Annal. Franciæ. Pacem verò & felicitatem, prudentiam item & regias alias virtutes Dei est Regibus & cunctis aliis hominibus dare & relinquere.

De religione seruata.

Diogenes.

Qvum in phano cœnaret, eíque panes sordidi essent appositi, abiecit illos è phano dicens: In templum nihil oportere ingredi sordidum. Laert. lib. 6.

Lycurgus.

Percontanti, cur instituisset vt minutis ac vilibus rebus sacrificaretur? Ne vnquam, inquit Lycurgus, deficiat nos quo numē honoremus. Quis non diceret, in solenni deorum cultu magnificentiam ac splendorem adhibendum? At vir prudens intellexit, numen magis delectari frugalitate, quā optimis victimis, ne sub religionis obtentu luxus irreperet, aut certè rerum penuria. Deus enim non eget nostris impendiis: amat autem homines quorū necessitati poterat illis impēdiis succurri. Plut. in Lacō.

Demonax.

Cùm apud Athenienses audisset, præfatione solenni à sacris submoueri barbaros, rogabat, quam ob rem id facerent? cùm ea sacra tradidisset ipsis Eumolpus, natione Thrax, nimirum barbarus. Erasm. lib. 8. apoph.

Agesilaus.

Athenienses ac Bœotios apud Coroneam cum sociis iter eius impedire conatos, graui prælio vicit, et victoriæ per se magnificæ multum laudis apposuit, religionis exemplo. Multi è prælio confugerant ad templum Mineruæ, de his rogatus, quid vellet fieri Agesilaus? voluit illos violari, dum in eo prælio vulnera alii

quot accepisset: videreturque vehementer iratus omnibus, qui tum arma aduersus ipsum tulerant: tamen plus ad illum valuit religio, quàm ira. Neque hoc solùm in Græcia fecit, vt templa deorum haberet sancta: verùm etiam apud barbaros summa religione simulachra arásq. consecrauit, quasi in hæc nullum esset ius belli. Itaque præclarè solitus est dicere, se vehementer admirari, eos non haberi sacrilegorum numero, qui læderent ipsos supplices, ac per deos obtestantes: nec grauiores sumi pœnas de his qui religionem minuerent, quàm qui templa spoliarent. Rectè iudicans, diis esse chariorem hominum salutem, quàm muta templorum ornamenta. Æmylius Probus, & Brusoni libro quinto cap. 16.

Alexander.

Consulto oraculo monitus est, vt eum qui sibi portam egresso primus occurrisset, interfici iuberet. occurrit agaso, iussus est arripi. Roganti, quid commeruisset? responsum est, Ita iussisse Deū. Si ita est, inquit, ô rex aliud designatus est ab oraculo, nā asinus tibi prior occurrit. Agaso enim sequitur asinum, vt impellat alioqui non secuturum. Alexander delectatus hoc commento asinum pro homine occidit. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Idem inter sacrificandum cùm vtraque manu thura ad euaporādum assumpsisset, à Leonida ob id reprehensus est. Dicebat enim Leonidas: Cùm ferentibus aromata terris imperaueris, copiosè tum thura adolebis, nunc verò vtere parcius. Victa autem Saba, Alexander Leonidæ scripsit, Ad te thus, myrrhámque abundè transmisimus, vt cum deis parcus esse desinas. Plut.

Antiochus.

Cùm vrbem obsideret Hierosolymam, Iudæis ad maximum illud festum celebrandum septem dies petentibus, nō solùm eos concessit, verùm etiam tauros auratis cornibus adornatos, magnámque thymiamatum & aromatum vim vsque ad portas vrbis cum pompa solenni deduci iussit: traditáque illorum sacerdotibus hostia, ipse in castra rediit. Iudæi verò regis benignitatem admirati, protinus à festo peracto, in fidem illius sese dederunt. Plut. in apoph.

Valerius Publicola.

Valerio Publicolæ Iouis ædem dicanti, iámque ex more postem tenenti, Marcus illius frater derrepentè funestum nuntium ingessit, dicens: O consul, filius tuus morbo periit in castris. Ob eum nuntium mœstis omnibus, Publicola nihil commotus: Cadauer, inquit, quò libet abiicite, simúlque dedicationem solenni ritu peregit. Nec tamen verū erat, periisse filium: sed data opera factum est, vt à dedicatione reuocaretur, atq. is honor ad alium transiret. Quanquā Liuius libro ab Vrbe condita secundo, hoc aliquanto diuersius narret.

De religione neglecta.

Demonax.

Cum ob id accusatus esset, quòd Mineruæ nunquam sacrificasset: Nunquam, respondit, putaui meis sacrificiis opus fuisse. Erasmus lib. 8. apoph.

Augustus Cæs.

Suprà de Adulatoribus non admittendis.

Vide apoph. de Sacrilegio.

De reprehensione.

Demosthenes.

Cuidam sciscitanti, quo tandem modo aliquis sibi præceptor fieri posset? respondit, si quæ in aliis reprehendit, in se maximè reprehendat. Anton. & Maxim. sermo. de admonitione.

Xeno-

Xenocrates.

† Cùm à Platone propter mores inurbanos reprehéderetur, nûquam indignatione, iráve commotus est. Sed ei qui se ad respondendum Platoni instigabat, hoc inquit, mihi bonum atque commodum est. Ælian.li. 14. de Var. hist. cap. 9.

Olympias.

† Cùm ad eam Alexander ita scripsisset: Rex Alexander Iouis Ammonis filius, Olympiadi matri salutem dicit. Olympias rescripsit in hãc sententiam; Amabo, inquit, fili mi, quiescas, neque deferas me, neque crimine aduersus Iunonem. Magnum mihi prorsum illa malum dabit, cùm tu me literis tuis pellicem illi confitearis. Festiua reprehensio. A. Gell. lib. 14. cap. 4.

Eusebius philos.

* Hostis, inquit, vera dicens amico ad gratiam simulanti omnino præponendus est. Anton. & Max. ser. de libertate reprehendendi.

Idem.

* Propter quæ alios (inquit, magistratum alloquens) alios, vt mala, reprehendis, ea túmet facere caue. Sto. serm 44.

Vide apoph. de libertate loquendi, oratione, &c.

De Republica.

Thales.

* OPtimam esse pronũtiauit Rēp. quę ciues neque prędiuites nec admodum pauperes contineret. Plut. in conuiuio septem sapientum.

Solon.

* Reipublicæ, inquit, is optimus status mihi esse videtur, & Democratiam in ea seruari maximè, in qua iniuriarum authorem ad ius trahunt, accusant, & puniunt: non minus illi qui iniuriam passi non sunt, quàm is qui passus est. Ibidem.

Bias.

* Dixit optimam esse Rempublicam, in qua legem omnes perinde ac ipsum dominum & regem metuunt. Ibidem.

Periander.

* Eam iudicauit laudatissimam esse Rempublic. in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, definiatur. Ibid.

Cleobulus.

* Illam Rempubl. maximè dixit bene compositam esse, vbi ciues magis infamiam quàm legem metuunt. Ibidem.

Pittacus.

* Ea est, inquit, Respublica bene instituta, à cuius gubernaculis mali remouentur. Ibid.

Chilon.

* Optimam asseruit esse Rempublicam, quæ maximè leges, minimè autem rhetores audit. Ibid.

Solon.

* Illam ciuitatem optimè habitarè dixit, in qua viros bonos honoribus affici, contrà autem, improbos pœnis mos fuerit. Stob. sermon. 41. de Republ.

Pythagoras.

* Dicebat primùm luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, posteà contumeliam, postremò exitium. Eod. serm.

Socrates.

* Interrogatus, quænam munitissima ciuitas esset? respondit, quæ bonos viros habet. Idem, felicem illius Reipublicæ constitutionem esse dixit, in qua præfecti societate coniunguntur. Pronuntiauit item optimam eam esse, in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Eod. serm.

Plato.

* Respublica, inquit, est hominum conuersatio: honesta quidem bonorum, inhonesta verò malorum. In Menexemo.

Zeno.

* Decorandas dicebat esse Respub. non preciosis ornamentis, sed

inhabitantiũ virtutibus. Stob. ser. 41.

Solon.

* Rogatus, quomodo ciuitas in optimo statu degeret, dixit: si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Eod. serm.

Liuius.

† Nulla magna ciuitas, inquit, quiescere diu potest, si foris hostem non inuenit, quærit domi. Lib. 30.

De repulsa.

Pædaretus.

CVm in trecentorum virorum ordinem non esset ascriptus, qui honos apud Spartanos primam dignitatem obtinebat, repulsus discessit hilaris ac ridens: reuocantibus autem Ephoris, quídque rideret percontantibus: Gratulor, inquit, huic Reipub. quæ trecentos habeat ciues multò me meliores. Quid hoc pectore magis philosophicũ? Nec molestè tulit repulsam, nec questus est de Ephororum iudicio: sed plus voluptatis capiebat ex publico Reipublicæ bono, quàm sensurus erat ex honore impetrato. Plutarchus in Laconicis apophthegmat. Valerius Maximus lib. 6. cap. 4.

Themistocles.

Athenienses cùm Themistoclē aliquando publicè infamia notassent, rursúmq. deinde ad imperium gerendum reuocarent: Non, inquit, laudo eos homines, qui eodem vase pro matula, & ad infundendum vinum vtuntur. Ælian. lib. 13. de Var. hist.

C. Marius.

C. Marius obscuro genere natus, facinorum militarium commendatione ad Rempubl. accessit. Ac primùm maiorem petiit ædilitatem. Vbi sensit ea spe frustrari sese, eodem die minorem ambiit: & hac frustratus, haud tamen desperauit, se Romæ ciuitatis primum fore: docens, quantum in rebus humanis valeat audacia. Plut. in Rom. apoph.

C. Figulus.

Infrà de Vltione & Vindicta.

Tacitus Imper.

Fratri petierat consulatum, nec impetrauit, ea repulsa adeò non fuit offensus, vt vehementer etiam lætatus sit, dicens: Scit senatus, quẽ principem fecerit. Vopiscus.

De responso duro & absurdo.

Bias.

CVm patriam suam obsidione liberasset, rex Aliattes intellecta viri prudentia, protinus eum ad se accersiuit. At is respōdit, ἐγὼ Ἀλυάττην κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν: id est, Ego Aliatten iubeo cepas edere: quod perinde est ac si dixisset, iubeo illum plorare: extremum regis contemptum professus. Laert. lib. 1.

Diogenes.

Cùm à Platone philosopho paulum vini petiisset, ipse autem lagenam vino plenam misisset, Cynicus in hũc modum gratias egit: Cùm interrogaris, quot sint duo & duo, respondes, sunt viginti: & ita nec secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogatus fueris, respondes. Laert. lib. 6. cap. 2.

Domitius Afer.

Dispensatori, qui cùm ad reliqua non responderet, dicebat subinde, Panem non comedi, & aquam bibo: Pasce, inquit, & redde quod debes. Non agebatur quid edisset, aut bibisset, sed quid deberet. Permisit igitur, vt se quomodo vellet pasceret, modò solueret quod debebat. Eras. li. 6. apoph.

De responso repentino.

C. Popillius.

Suprà de Animositate.

De

De reuerentia.

Musonius.

Dicebat, eum apud omnes maxima verecundia dignum iudicari, qui seipsum primò, deinde alios reuereri didicisset, Stob.serm.29.de Verecundia.

Demetrius Phal.

Honestos adolescentes domi parentes reuereri debere dicebat: in via autem omnes, vt quisque se obtulerit: in solitudine autem, seipsos: Stobæus.

Huc refer apopht. de filiorum pietate in parentes, discipulorum in præceptores, de Senectutis reuerētia, & de Verecūdia.

De Rhetorica, & Rhetoribus.

Diogenes.

IN caupona prandens Demosthenē fortè prætereuntem inuitauit, vt accederet. id cùm ille pudore recusaret, Erubescis, inquit, Demosthenes, cauponam ingredi? Atqui hîc herus tuus quotidie versatur. Innuit autem Rhetores nihil aliud esse quàm populi mancipia: nec esse esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus asſiduè viueret. Eras. lib. 8. apoph.

Demosthenes.

Interrogatus, quid præstare posset professoribus suis Rhetorica? Homini, inquit, perdito, præsentem potest ferre sopem. Stob.

Isocrates.

Sciscitatus quid esset Rhetorica? Ex paruis, inquit, facere magna, ex magnis parua. Est enim hæc nonnulla Rhetorices pars: amplificare & extenuare, qua de re diligenter præcepit Fabius. Sed præstigij genus est, quod respondit Isocrates. Quin illud potius artis est, quæ magna sunt, ita tractare, vt auditori quoque magna videãtur, & contrà. Eras. l. 8. apopht.

Anonymus.

Cuidam iactāti de arte Rhetorica: At per Germinos, inquit Lacon, ars nisi verum attigerit, nec est, nec vnquam erit. Notauit Rhetores, qui se profitentur verisimilia dicere, licet vera non sint. Plut. in Lacon.

Vide apoph. de Oratoribus.

De risu.

Diogenes.

DIcente quodam, Hi te risu prosequuntur: At ego, inquit, minimè ridiculus sum. Bruson. libro 5. cap. 27.

Myson.

Mortales odio insectatus, in solitudinem sese abdiderat, deprehensus autem à Lacone quodam ridens, rogatus ab illo, cur solus rideret? vrbanè ad mores suos respiciens: Ob hoc ipsum, ait, rideo. Bruson. libro 5. capit. 27.

Plato.

* In risum nimium profusos damnabat. Nam effusum risum, inquit, vehemens mutatio sequitur. libro 3. de Repub.

Epictetus.

* Risus, inquit, neque multus sit, neque ob multa, neque solutus. In Enchiridio.

Dion philos.

* Risus continuus & intentus est deterior (inquit) iracundia. Idcirco maximè viget in scortis & pueris stolidioribus. Mihi sanè facies magis ornari videtur lachrymis, quàm risu. Lachrymis enim vt plurimum bona aliqua doctrina coniungitur: risui verò lascivia. Et flendo quidem nemo sibi concitauit autorem cōtumeliæ, ridendo autem spem dedecoris auxit. Stob. ser. 72.

Philemon.

Ficus Philemoni paratas in conspectu eius positas, asellus comede-

bat, puer inclamatus vt asinum abigeret, serò venit. Itaque consumptis omnibus: Quoniam, inquit, tam tardus fuisti, da nunc merum asello. Interim risus obortus hominem senem præfocauit. Erasmus libro 6. apoph. Verùm alij hoc Chrysippo ascribunt.

Plistarchus.

Causidico quodam ridicula semper dicenti: Non cessabis, ait, à ridiculis continuè dicendis, ne ridiculus fias: vt qui assiduè luctantur, luctatores. Brus. l. 5 cap. 27. ex Plut.

Cato Vticensis.

Cicero consul, quum L. Murenam à Catone accusatum defenderet, variis modis Stoicos (quorum sectator erat Cato) philosophósque illudens, multum risum iudicibus iniecit. Et ipse quoque Cato subridens: Dij boni, ait, quàm ridiculum habemus cōsulē. Brus. lib. 5. cap. 27. ex Plutarch.

De robore corporis.

Diogenes.

CRates Thebanus cùm audacius in certamine, ob corporis deformitatem, derideretur: De oculis, inquit, ô Crates, reliquóque corpore bono animo esto. Nam istos qui nūc te derident, mox conspicies morbo contrahi, omnibúsque viribus destitui. Significauit formam nihil omnino facere ad victoriam, sed robur, & laborum tolerantiam, qua cæteros antecedebat. Laert. lib. 6. cap. 5.

Isocrates.

* Dicebat, robur prudentiæ iunctum conducere, sine ipsa verò plus lædere possidentes. Idem robur corpora quidem exercentium se ornare, animi verò studia obtenebrare. Stob. serm. 51.

Archidamus.

* Quum vidisset filium suum nimis temerè contrà Athenienses pugnantē, Aut vires tibi augendæ sunt, dixit: aut minuenda audacia. Plut. in apoph. Lacon.

Aratus.

* Laudante quopiam virum desperatum & audacem, ac idcircò & in bellis eximium: dc ferre, dixit, magni facere virtutem, & vitam nihili facere. Plutar.

Eusebius philos.

* Animi præsentiam in periculis cum ratione coniunctam, laudato, inquit: impetum verò ad eā sine ratione, audaciam vocato, & oderis. Stob. ser. 51.

Anonyma.

Anus quædā videns Iouianum Romanorum imperatorem, corporis proceritate atque mole excellētem, sed mente captum: O crassam atque pinguem stultitiam, proclamasse fertur. Niceph. lib. 19. ca. vlt.

Anonymus.

Ex plebe præterea quidam in Hippodromo dicacitate eundem Iouianum perstrinxit, & risum ingentem omnibus mouit. Inanem enim & frigidam proceritatem esse dixit. Ibid.

**Maximinus.*

Maximinus exercebat lucta milites suos, multos ad terram prosternens. Itaque cunctis inuidentibus, tribunus quidā vasti corporis, notæque virtutis, atque ob hoc ferocior, dixit: Quid magni facis, si tribunos tuos milites vincis? Tum Maximinus: Visne congrediamur? Quum prodisset, palma pectori impacta supinum reiecit, cōtinuóque dixit: Date alium, sed tribunum. Capitolinus.

De rubore.

**Theophrastus.*

ADolescentem erubescentem cōspicatus: Confide, inquit: talem enim virtus habet colorem. Anton. in Melis. part. 2. serm. 71. Sed Maximus hoc Catoni ad verbū ascribit, sermo. 40. Alij ad Diogenē quoque referūt.

Pythias.

Pythias.

Aristotelis filia, quũ à quodam interrogaretur, quis colorum omnium esset præstantissimus? Is, inquit, quem in ingenuis gignit pudor. Est autem rubor pudoris & verecundiæ signum in homine certissimum. Eras. l. 8. apo.

M. Cato.

Sibi magis placere iuuenes dicebat, qui rubescerent, quàm qui pallescerent: quòd rubor arguat probam indolem, pallor autem non item. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Pudore & Verecundia.

DE SACRIFICIIS.

Socrates.

SACRIFICIA volebat quàm minimis impendiis constare. Quòd dij, vt non egent rebus hominum, ita magis spectant affectus immolantium, quàm diuitias. Alioqui cum improbissimi quique maximè abundent diuitiis, actum esset de rebus humanis, si malorum potius quàm bonorum victimis delectarentur. Eóq. versum hūc magnopere probare consueuit, καδ-δυνάμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Hoc dictū & ad nos Christianos pertinet, qui immodicis impēdiis ornatus templa, peragimus sacra & parentalia: gratias facturi Deo, si quod vltra frugalem mundiciam superest, fratribus egenis erogaremus. Eandem frugalitatem adhibendum docuit in excipiendis hospitibus, eodem vtens versiculo, καδδυνάμιν δ' ἔρδειν, &c Erasm. lib. 3 apoph.

Gelo.

Debellatis apud Himeram Carthaginensibus, in pacis fœdere compulit illos, & his acceptis conditionibus subscribere, ne posthac filios suos Saturno immolarent. Solebat enim ea gens infantes suos æneæ Saturni statuæ cauæ, & intus incensæ, in sinum ponere, qui velut in Dei complexu enecabatur. Id Saturno gratū putarent, effecit fabula, quæ narrat illū omnes vxoris filios deuorare solitum. Nam & Iouem deuoraturus erat, nisi pro puero saxum supposuissent. Plut. in apoph.

Isocrates.

✝ Id pulcherrimum sacrificium, & cultum esse maximum existima, si ipse te quàm optimum, & iustissimū præbeas. Ad Nicoclem.

De sacrigelio.

Diogenes.

CErnens quendàm malè audientem, quasi monumenta spoliaret, Homeri carmine compellauit,

— τίπ]ε σὺ ὦδε φέριστε
ἤ τινα συλήσων νεκύων κατατεθνηώτων,

Id est,

Quid tu huc venisti, vir præstantissime? num fors
Vt spolies aliquem horum quos mors occupat atra?

L aert. lib. 6 cap. 2.

Agesilaus.

Præclarè dicere solitus est, se vehementer admirari, eos non haberi in sacrilegorum numero, qui læderent eos qui diis supplicarent, vel deos venerarentur. Quo innuit vir prudentissimus, eos non tantùm sacrilegos esse, qui deos ipsos aut templorum ornatum spoliarent: sed eos maximè, qui deorum ministros & præcones contumeliis afficiunt. Æmyl. Probus.

Dionysius senior.

Sacrilegia sua solebat facetis dictis obtegere. Locis Proserpinæ templum spoliarat, mox quum classis illius secundo vento nauigaret: Videtis, inquit, quàm prospera nauigatio à diis immortalibus detur sacrilegis. Ex hoc colligens, aut non esse deos, aut illis nō esse molesta sacrilegia. Iustin. lib. 21. Val. Max. lib. 1 cap. 2.

Idem.

Epidauro Æsculapio barbam auream detraxit: quòd negaret decorũ, patrem Apollinem imberbem, ipsum verò barbatum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius. Apollinem autem semper imberbem facit theologia poetica, Æsculapium barbatũ. Significans, in medico requiri multarum rerum vsum. Valer. Max. libr. 1. cap. 2.

Idem.

Ioui Olympio detraxit magni põderis aureum amiculum, quo eum Hieron è manubiis Carthaginẽsium ornauerat: próque detracto aureo laneum illi pallium iniecit, ita cauillãs: Aureum amiculum æstate graue est, hyeme frigidum: Laneum ad vtrunque anni tempus accommodatius est. Valer. Max. ibid.

Idem.

Mensas aureas atque æreas diis dicatas è phanis sustulit. Has inscriptio ex more Græcorum testabatur esse bonorum deorum, ne quis manũ admoliretur. At illi cauillatus est, se deorum bonitate vti. Nam boni dij dicuntur, quòd omnibus benefaciãt. Ibid.

Idem.

Idem victorias aureas, pateras & coronas, quæ simulachra porrectis manibus sustinebant, velut offerentia tollebat, dicens, se oblata accipere, non eripere: addens perabsurdum esse, quibus quotidie bona flagitamus, ab his vltrò porrigentibus nolle accipere. Ibid.

Heliodorus.

† Cùm egregiè cæsus abiisset è tẽplo Hierosolymitano, cuius sacrũ ærariũ direpturus venerat: cumque Rex interrogaret, ecquis aptus esset, ad id negotij conficiendum? Respondit, si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, si tamen euaserit. Nam ipse qui habet in cælis habitationẽ, visitator & adiutor est loci illius, & venientes ad malè faciendum percutit & perdit. li. 2. Machab. ca. 3.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Quum Iulius pontifex sacrilegij eum insimularet: atqui, inquit, absurdissimum est, vt qui donaria diuũm ipse manibus gerit, alios sacrilegij arguat. Annal. Franciæ.

De Sagittandi peritia.

Diogenes.

ANimaduertens quendam imperitè iaculantem, proximè scopum consedit: cur id faceret, interrogantibus: Ne fortè, inquit, me feriat. Significans, illum quiduis percussurum citius, quàm scopum. At alij spectatores quàm possunt longissimè sese à scopo semouent, ne feriantur. Laer. lib. 6.

Cambyses.

Suprà de Castigatione iniquo animo lata.

De Salsè dictis.

Thales.

THales Milesius, cuidam interroganti vtrum fuisset prius, nox an dies? respondit, Nox vno die fuit prior. Si enim nox vno die præcessit diem, dies igitur fuit ante noctem, nox quippe finis est diei. Laer. libr. 1. cap. 1.

Bias.

Impio cuidam sciscitãti, quidnam esset pietas? nihil respondit. Roganti autem, cur sileret? Quoniam, inquit, interrogas de rebus tibi nimium difficilibus. Laer. li. 1. ca. 6.

Bion.

Damnabat homines, qui sic exurerent quasi sensu vacarent, sic adurerent quasi sentirent. Ob id, ni fallor, quòd in bellis exurantur omnia. Rursus si leuiter attingantur ab igne, offenduntur. Id enim appellat adurere. Ibid. li. 4. cap. 7.

Anti-

Antisthenes.

Dicere solebat Athenienses, quòd essent Autochthones, hoc est indigenæ, eo quòd non aliunde eò commigrassent, nec vnquam solum mutassent: dicens, hoc laudis illis esse cum testudinibus & cochleis commune. Nam hæc quoque animantia nunquã domicilium mutant, in quo nascuntur. Laer. li. 6. ca. 1.

Zeno Citticus.

Seruum in furto deprehensum virgis emendari iussit, verùm cùm is se excusare niteretur, dicens, sibi in fatis esse vt furaretur: Sic igitur, inquit philosophus, etiam in fatis, vt delicti des pœnas. Laer. li. 7.

Anacharsis.

Infrà de Spectaculis.

Diogenes.

Percontanti, quam ob rem aliis medicis liberaliter darent homines, philosophis autem non item? Quoniam, inquit, sperant citiùs futurum vt claudi cæcíve fiant, & mendicare cogantur, quàm vt philosophi de sapientia plurimùm disputantes. Laer. lib. 6.

Idem.

Interrogatus à quodam, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα: Quoniam, inquit, pedes habent virorum, animum autem, qualem tu nunc habes, qui me hac de re interrogare audes. Laert. li. 6.

Idem.

Citharœdum quendam, qui quoties fidibus luderet ab auditoribus deserebatur, obuium ita salutauit: Salue galle. Cùm ille offensus salutationis nouitate, diceret: Quid ita? Quoniam, inquit, cantu tuo excitas omnes. Salsissimè autem iocũ captauit ex ambiguitate verbi. Græcis enim ἀλεκτρυών dicitur, is qui dormientem è somno excitat, quod galli gallinacei malè canentes facere solent: & qui sedentem monet, vt surgens abeat. Laert. l. 4.

Idem.

Percontanti, quo pacto Dionysius amicos suos tractaret? Vt vtres, inquit: plenos enim suspendit, inanes autem abiicit. Notauit autem salsissimè Dionysij crudelitatem non in ignotos tantùm, sed amicissimos etiã. Diuites enim interficiebat: negligebat pauperes. Laert.

Idem.

Adolescentes quidam cùm in foro circumstarẽt Diogenem, canem hominem appellãtes, ac fugientes Diogenes interrogabat, cúrnam aufugerent? qui cùm dixissent, Ideò fugam adornamus, ne mordeas nos canis: Nequaquam, inquit Diogenes, vos mordeo, quandoquidem canis non edit betulam. Salsè autem notauit eorum mollíciem, à quibus canis erat vocatus. Laert.

Idem.

Lysias interrogabat Diogenẽ Cynicum num crederet etiam esse deos? Cui Diogenes Quî conuenit, inquit, vt non credam, cùm persuasum habeam te diis inuisum esse? Salsè notauit hominis impietatem à quo ipse falsò impius iudicabatur. Laer.

Aristoteles.

Crebrò Athenienses reprehendebat, quòd cùm duas res, frumenta & leges inuenissent: frumẽtis quidẽ vterentur, legibus autem nequaquã. Alludit autem philosophus ad Triptolemum Atheniensem, cuius ministerio Ceres vsa est in ferendis legibus, ac tritico serendo. Laer. l. 5. c. 1.

Socrates.

Acrius quendam, in conuentu aliorum obiurganti, Plato dixit: An non melius fuisset, si domi vel priuatim homini hæc dixisses? Cui Socrates salsè respondens, ait: Cur non tu quoque clam hæc mihi dixisti? Laer. lib. 2.

Idem.

Euripides quum Socrati obtulisset librum ab Heraclito scriptum, vt legeret post, aliquot dies solicitauit ho

minem, vt ferret de lecto libro suũ iudicium. Socrates igitur: Per Iouem (inquit) quæ intellexi, satis mihi præclara videntur: qualia & ea esse puto, quæ non intellexi. Salsè autem notauit hominẽ nimis obscurè de rebus scribentem. Laer.

Xenophanes.

Audiens Empedoclem dicentem, Sapientem inueniri non posse: Meritò, inquit. Oportet enim eum sapientem esse, qui sapientem agnoscere velit. Laer. l. 6.

Nicetus Sophista.

Cuidam in iudicio grauiter irascẽti, ac dicenti, Desine toties latrare in me, admodum salsè respondit: Faciã quidem, si tu desinas mordere me: Vtrumque enim est canum. Ex philostrati sophisticis.

Polemon.

Timocrati philosopho apud Polemonem sophistam dicenti, Phauorinum esse multorum verborum hominem: Et omnis, inquit, anus. Notãs salsissimè in Phauorino corporis habitum, erat enim castratus. Ex Philostrato.

Agesilaus.

Agesilaus quum in quadam causa esset iudex, ac is qui accusabat, rectè dixisset, patronus autem malè: subinde tamen inter dicendum repeteret, Agesilae, decet regem defendere leges, quasi bonam haberet causam, & leges essent contra aduersarium: Si quis, inquit Agesilaus, tibi domũ perfoderit, aut vestem surripuerit, num expectaturus esses architectum, aut sartorem, vt ferret tibi auxiliũ? Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Idem quum assiduè dimicaret contra Thebanos, ac in conflictu quodã vulneratus esset, Antalcidas: Præclara, inquit, doctrinæ tuæ præmia recepisti à Thebanis, ô Agesilae, ab iis enim grauiter vulneratus est quos bellicas artes docuerat. Plut. in Lacon. apoph.

Agesilaus.

Quodam laudante Rhetorem hoc nomine, quòd mirificè res exiguas amplificaret: Agesilaus inquit, Ego ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos induat calceos. Plut. in Lacon.

Agis.

Sophista quidam cùm ad Agidem seniorem dixisset, orationem esse rerum omnium præstantissimam, videlicet artem quam profitebatur adeò extollens: Ergo, inquit Agis, tu cùm nihil dicis, nullius omnino es pretij: Semiens, pulchrius esse magnificas, & cum virtute coniunctas res gerere, quàm egregiè de his rebus loqui posse. Plut. in Lacon.

Idem.

Præteriens Corinthiorum mœnia excelsa & munita: Quæ sunt, inquit, mulieres quæ hic habitant? Existimauit autem viros non esse qui potius munitione, quàm animi viribus freti, patriam defendere cupiunt. Plut. in Lacon.

Agesipolis.

Suprà de Clementia.

Pausanias Cleombroti F.

Ad quendam adhortantem, vt cum hostibus terra maríque belli fortunam tentaret: Vis tu igitur, inquit, depositis vestimentis teipsum ostendere qualis sis, qui ad bellum suscipiendum alios stimulas? Salsè autem notauit hominem, alios ad fortitudinẽ stimulantem, cùm ipse esset omnium effœminatissimus. Ibid.

Pausanias Plistonactis F.

Cuidam roganti, cur Tegeæ exulans, tantopere laudaret Lacedæmonios, à quibus vrbe eiectus esset? Quoniam, inquit, medici frequentius laudant ægrotos, quàm sanos. Ibidem.

Antalcidas.

Atheniensis quidam cum gloriaretur apud Antalcidam, quòd Lacedæmonios sæpius à Cephiso fugassent: sed nos, inquit Antalcidas Spartanus,

tanus, vos nunquam ab Eurota submouimus. Notauit autem Athenienses Antalcidas, qui nunquam ausi essent accedere ad Eurotam Spartæ fluuium, cùm Lacedæmonij sæpenumero vsque ad Cephisum flumen essent progressi. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm sophista quispiam laudaret librum apud Antalcidam, miro artificio cōscriptum, interrogatus quódnam argumētum libri esset? respondit encomium esse Herculis. Tum Antalcidas: Quis quæso, inquit, Herculem vnquam vituperauit? superuacaneum existimans, tam doctè scribere iis de rebus, quæ omnibus sint notissimæ. Ibid.

Demonax.

Admeto poëtæ satis imperito epigramma iactanti, quod testamento mandasset suæ addēdum statuæ carmen autem erat huiusmodi, Corpus humo tegitur, Admetus ad astra volauit: Demonax respondit, adeò sibi placere carmen, vt magno emptum cuperet, si iam nunc esset ascriptum. Rectè optans illi mortem, qui vita indignus videbatur. Erasmus libr. 8. apoph.

Anaxandridas.

Suprà de laude, virtutis stimulo.

Anonymus.

Atheniensis quidam conspecta tabula, quæ picturam continebat, quomodo Lacedæmonij trucidarētur ab Atheniensibus, gloriabatur. At Lacon, Bene quidem, inquit, sed in tabula. Significans ridiculum esse de pictura gloriari, quum pictores non minus quàm poëtæ mentiantur, & quælibet audendi semper his fuerit æqua potestas. Plutarchus in Lacon.

Alius.

Lacon quidam in bellum profectus, pro insigni in clypeo militari habebat muscam, eámque non vera maiorem. quibusdam igitur irridentibus, & interrogantibus, cur animalculū in clypeo haberet, quod conspici nequaquam posset? Ideo, vt ego magis, inquit, conspicuus sim, quàm clypeus: nihilominus tamen tam propè hostem accedo, vt cuiusmodi sit insigne, satis videri possit. Ibidem.

Alius.

Quum Alcibiadi Atheniensi balneator plurimum administraret aquæ: Lacon id videns, Quid hoc rei est? inquit, plus aquæ infundit, quasi non puro, sed sordido. Plutar. in Lacon. apoph.

Alexander.

Quum quidam ex numero amicorum qui summè beneuoli videbantur, ei diceret: Ciuitates subiectas maiora posse pendere tributa, respondit Olitorem odi, qui radicitus euellit olera. Max. serm.

Stilpon.

Cùm abductis omnium ciuium seruis Stilponi diceret, Ciuitatem vestram liberā vobis relinquo. Rectè, inquit Stilpon: nullum enim in ciuitate seruum relinquis Plutar. in vita Demetrij.

Scipio Africanus.

Cùm castigaret militem, quòd in pugna non fuisset: ille verò diceret, se custodiæ causa in castris mansisse: Non amo, inquit Africanus, milites nimis diligentes. Erasm. libro 6. apophtheg.

Cicero.

Metello percontanti quis esset Ciceronis pater? Ad istam, inquit, percontationem vt respondere sit difficilius, mater effecit tua. Notauit autem salsissimè Metelli matrem, quæ parum pudica fuisse dicitur. Retorsit autem culpam omnem à patre in matrem tum enim incertus est pater, quando mater cum multis viris habet consuetudinem parum honestā. Plut. in apoph.

T. Quintius Flamininus.

In Philopœmenē Achæorum ducem, qui multos quidem habebat e-

quites ac pedites armatos, sed opes nullas, ita ludebat: Philopœmen manus quidem habet & crura, ventrem autem non habet. Appellabat autem duces belli manus ac pedes: sed quoniam non haberet vnde tot aleret milites, negabat illum habere ventrem. Vel allusit ad pecunias, quæ bellorũ nerui sunt. Plutarchus in Roman. apoph.

Diogenes.

* Cùm quidam ei diceret, Isti derident te. Ego enim verò, inquit, non derideor. Illos derideri solos existimans quos obstupefacerent & terrerent ista. Plut. de ira Cuidam dicenti, Multi te derident, ô Diogenes: Et illos, inquit, fortasśis asini. Altero subiiciente, sed illi non curant asinos. Nihilo magis, inquit, ego ipsos. Asinis irrisionem tribuit, quòd subinde nudatis dentibus irrisionis speciem præbeant. Quin & deridentes quempiam homines, mota ab aure manu imitantur asininas auriculas. Etsi igitur videtur asinus motis auriculis irridere homines, nemo tamen offenditur. Laërtius libro sexto.

Antigonus.

* Vno de eius amicorum grege, Aristodemo, qui patre coquo prognatus dicebatur, consulente ei, vt impẽsas & dona præcideret: Oratio tua, inquit, Aristodeme, olet ius. Plut. in apoph.

Cleomenes.

*Quidam eum probris lacessenti dixit, Ideóne tu omnes probris exagitas, vt non suppetat nobis innocentiam nostram tuentibus otiũ de tuis vitiis verba faciendi? Plutarch. in apoph.

Epaminondas.

*Callistrato Atheniensi qui Thebanis & Argiuis exprobrabat Oedipodis parricidium patris, & Orestis genetricis: Atqui hos, respõdit, parricidas nos exterminauimus, vos recepistis. Plut. in apoph.

M. Cato.

Suprà de Legatione.

Mancias.

Quum audisset Antonium censorem, cui malè volebat, à M. Duronio de ambitu postulatum: Aliquando, inquit, tibi tuum negocium agere licebit. Censores in aliorum mores inquirunt: at qui reus est, habet ex se quod agat. Erasmus libro sexto apoph.

Cicero.

Quum ad Pompeium venisset, ac iam venisse pœniteret, percontatus, vbinam locorum reliquisset generũ? Apud tuum, inquit, socerum; Cæsarẽ notans, qui cum proprio socero bellum parum iustum gereret. Plut. in Rom. apoph.

Porcius Latro.

Audiens Maximillum Rhetorem perorantem, & dicentem, Oportere eum qui per spinosum orationis locum ambularet, suspensos habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes spinas calcant, sed habent. Erasm. lib. apoph.

C. Cæsar.

Audiens hominem gloriantem ob bellicam fortitudinem, ostendentémque vulnus facie exceptum, ait, Caue vir bone, ne posthac fugiens respexeris. Notauit autem hominis arrogantiam, qui vulnere ostenso, suam probaret fortitudinem, cùm vulnus fortasse fugam adornans accepisset: sed respiciens, an ab hostibus insequeretur. Simile quiddam Macrobius adscribit Cæsari Augusto: sed Quint. C. Cæsari.

Idem.

Cùm testis ad exaggerandam iniuriam diceret, femora sua à reo ferro petita: Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potissimum vulnerare voluisset: sed hoc dissimulato, falsè iocari maluit. Ga-

sta & lorica omnia tegit, præter femora, Plut.

Crassus.

*Crassus censor murenæ extinctæ lachrymauit. Qui cùm ei diceret Domitius collega, An non tu murænam mortuam luxòsti? occurrit: Nónne tu, qui tres extulisti vxores, nullam lachrymam effudisti? Plut. De Animãtium comparat.

Demosthenes.

* Ille qui fur habebatur, cùm irrideret ipsius lucubrationes, Nõ ignoro, inquit, lucernam meam tibi esse molestam. Et Demadi clamanti, Demosthenes me corrigere vult, Sus Mineruam: atqui hæc Minerua, dixit, nuper in adulterio est deprenensa. Plut. in præcept. politicis.

Augustus Cæsar.

Tyriam purpuràm empturus de obscuritate querebatur, quúmque venditor diceret, Erige altius, & suspice: Egóne, inquit Cæsar, vt me populus Rom. dicat bene cultum, in solario ambulaturus sum? Plutarch. in Rom. apoph.

Iulia Augusti F.

Licentiori quàm pàr erat vestitu ædes paternas ingressa, cum parentem grauiter offendisset, postero die mutato vestitu, iterum Augustum salutauit: quàm vbi vidisset, ait: Quãto probabilior est hic cultus, tam honestus in filia Augusti? Cui respõdit: Hodie me parentis, heri verò mariti mei ornaui oculis. Macro. l. 2. c. 5. Saturn.

Flauius.

Occiso Nerone imperatore, cùm decretum esset, vt Piso quoque interficeretur, & mox imperium deferretur Senecæ: Flauius dicere solebat, Adde decus nihil deferre, si citharœdus dimoueretur, & tragœdus succederet. Nero enim cithara ludere solebat, Piso tragico incedebat ornatu. Suet.

Cassius Seuerus.

Cuidàm obiicienti, quòd Proculeius ei domo interdixisset: Nunquid, inquit, ego illuc accedo? Elusit obiectionem. Nam in ius vocari solent, qui contra prætoris interdictum adeunt locum: non is qui paret interdicto. Simul innuens, se nequaquam teneri domus illius desiderio. Eras. l. 6. apoph.

Anonymus.

Suprà de Imprudentia.

Afer orator.

Egerat causam aduersus libertum Claudij Cæsaris. Quidam ex aduerso conditionis eiusdem cuius erat litigator, cui aduersabatur Afer, exclamauit: Itáne tu semper in libertos Cæsaris dicis? videlicet illi metum iniicere cupiens, ex nomine Cæsaris, subiecit Afer, Nec mehercule quicquam proficio. Notans illum, post alios libertos existere, contra quem dicere cogeretur. Eras. libr. 8. apoph.

Nicephorus Phocas Imp.

* Is ob auaritiam & socordiam Reipublicæ malè consulens frumenti & annonæ caritatem in prouinciis inuexerat. Cùm aliquando ad milites exercendo in campum progressus cano cuidam qui inter milites se ascribi petebat, diceret: Ecquid homo prouectæ ætatis in militiam allegi peteret? salsè respondit, Multo nunc validior sum quàm adolescens fui. Olim vno aureo empto frumẽto duos onerabam asinos, te autem imperante, quantum duobus aureis emitur frumenti, haud grauatè humeris porto. Imperator dicterium sentiens, abiit, nihil perturbatus. Cedrenus.

Rodolphus Imp.

*Cùm corpus haberet procerum & faciem regiam, naso aquilino magno, in decliui semita obuium habuit dicaculum, qui principis facetias & clementiam norat. Is ex angusta semita regi cedere à satellitibus

crebro iussus, Principis, clamat, nasus viam implet vt præterire nequeam. Subridens Rodolphus, flexo in alterum latus naso: Progredere fili, inquit, námq; nasum digitis meis amoui ne te impediat. Cuspinianus.

Sfortia.

Quum insidiis armísque Pauli Vrsini exterritus excessisset vrbe Roma, & in Algido castra posuisset: ad eum Cardinalis à Pontifice missus, vt fidem interponeret, ac in vrbem reduceret: An Sfortia Vrsum timebis, ait Cardinalis, cùm sis sub Columna tutissimus? Cui Sfortia, An non insanus tibi videor, si dum frustra à surdo marmore opem imploro, bellua ingens, dente & vnguibus ferox, ac humano sæpè gressu incedens, mihi minimè sit formidanda? Non illepidè, remota & parum expedita Columniorum auxilia designans: & Pauli Vrsini ingenium, præsentésque vires aptissimè depingens. Paulus Iouius de rebus Sfortiæ capite 81.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Aulicis, quibus studiis adolescentiam suam traduxissent, ex condicto narrantibus, Antonio Viuonio quodam dicente se pelle vituli contectum, in aucupium, quo aues falleret, descendere solitum: Tu verò, ait, haud omnino adhuc vitulinam pellem exuisse videris. notans in eo ignauiam & stultitiam. Nam galli væcordes & stultos vituli nomine designare solent. Annal. Franc.

Carolus V. Imp.

* In Anglia cùm nobilissimum iuuenem, sententia Cardinalis Eboracensis, qui iudiciis præerat, damnatum interfici audiret: Indignum est, inquit, à Cane lanij tam pulchram damam deuorari. Nam Cardinalis ille qui lanienam hominum per multos annos in Anglia exercuit, lanij filius erat. Chytræus, Orat. de Carolo V.

De Saltatione.

Lesbonax.

Histriones ac gesticulatores appellare solebat χειροσόφους, quòd manibus saperent, non lingua. Erat enim saltationis genus: quo graues etiam historiæ citra vocem vel recitantis vel tibicinis, solo corporis gestu sic repræsentabantur, vt spectatores propè plus intelligerent ex saltatione, quàm si quis recitasset. Eras. l. 8. apoph.

Demetrius Cynicus.

Damnabat artem saltatoriam, velut inutilem gesticulationem ad tibiæ modos. Cui gesticulator quidam non imperitus, cupiens artis suæ vindicare gloriam, iussit vt submotis tibicinibus spectaret ipsum saltantem. Assensus est Demetrius. Ille saltauit Homericam fabulam, adulterium Veneris ac Martis, ambos Vulcani vinculis irretitos adamantinis, ac sole prodente, diis cæteris exhibitos, Venerem erubescentem, varios deorum astantium affectus, Mercurium optantem talia vincula, Martem damnatum vt penderet mœchagria, ac præterea quicquid ad eam fabulam pertinet. Ibi Cynicus artem admiratus, dixit: Audio homo quæ facis, non video tantùm, sed mihi manibus ipsis loqui videris. In huius artis laudem scripsit Lucianus. Plato non probat, & tamen apud Christianos saltatur ineptius. Cœlius Rhodiginus libro quinto, capite tertio. Erasmus libr. 8. apoph.

Hegesianax.

* Apud Antiochum regem, non amici solùm regis Pyrrichiam saltabant in cœnis, sed ipse etiam rex. Quum vero ad Hegesianactem historicum ordo choreæ peruenisset, assurgens dixit, Nunquid, ô rex, me malè saltantem mauis aspicere, an

po-

potius mea quædam scripta bene pronuntiantem audire? Qui cùm dicere iussus esset, ita regi placuit, vt inter eius amicos & familiares cooptaretur. Athen. l. 4.

Dionysius.

Quum Dionysius in conuiuio iussisset vt singuli in veste purpurea saltarent: purpura verò tum regum erat gestamen, nunc sutoribus etiam communis: id Plato facere recusauit his trimetris è fabula quapiam.

οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολήν,
ἄρρην ἂν πεφυκὼς, γένους ἐξ ἄρρενος.

id est,

Muliebri ego haud quaquam indui quem stola
Vir natus ipse, & ex virili germine.

Aristippus verò non recusauit, sed indutus purpura saltaturus, hos versus recitauit ex tempore,

καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
ὁ νοῦς ὁ σώφρων οὐ διαφθαρήσεται. id est,

Nam in Liberi patris sacris
Mens quæ pudica est nesciret corrumpier.

Laërt. l. 2. c. 8.

Clisthenes.

Quum nobilem filiam haberet, per præconem edici iubebat in Olympiis, qui se dignum esse Clisthenis generum putasset, ad sexagesimum diem ad Sicyonem veniret. Qui quum multi proci conuenissent, ex omnibus videbatur magis idoneus Hippoclides Atheniensis, Tisandri filius; sed cùm supra mensam Laconicos Atticósque modos ad tybias saltasset, cruribúsque ac brachiis modulatus esset, stomachatus Clisthenes: Tisandri (inquit) fili, desaltasti matrimonium. Brus. l. 3.

Cicero.

†Nemo ferè saltat sobrius, nisi fortè insanit: neque in solitudine, neque in conuiuio moderato, atque honesto: intempestiui conuiuij, amœni loci, multarum deliciarum comes est extrema saltatio. Pro Muræna.

Albertus Imp.

Dicere solebat, venationem esse exercitationem virilem, saltationem autem muliebrem. Notauit autem mollitiem quorundam principum, qui quum se Hercule fortiores esse iactitent, & Hannibalis scientiam militarem sibiipsis ascribant, maiorem tamen vitæ partem, Sardanapalum imitantes, in conuersatione nobilium matronarum virginúmque aulicarũ inueniuntur ludentes, molliterque saltantes, Æneas Syl. l. 4. Comment. in res gestas Alph. regis.

Fridericus Imp.

Eum sæpenumero dicere solitum accepimus: Malle se febri teneri, quàm saltationi operam dare. Æneas Syl. libr. 1. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Gallos potissimum lenes esse dicebat, qui quo magis ætate prouecti essent, eo magis saltationis insania se oblectarent. Antonius Panorm. l. 2. de reb. gest. Alphonsi, & Æneas Syl. de eius dictis.

Idem.

Cùm fortè mulierem quandam impudentiùs saltantem aspexisset: Expectate, inquit, mox Sibylla edet oraculum. Sentiens, saltationem insaniæ genus esse. Sibylla enim vates non edebat oraculum, nisi furore correpta. Panor. l. 2.

Idem.

Audiens, Scipionem saltatione animum relaxasse, Saltationem ab insano nihil differre dixit, nisi quòd hic dum saltat, ille autem dum viuit, insanus est. Panormit. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cùm argueretur, quòd cùm à saltatione tantopere ipsa abhorreret, in aduentu tamen Friderici imperatoris tertij, cum ipso imperatore & Leonora Augusta saltitare palam visus esset, respondit, Eum quidem qui luxuriæ causa saltet, stultum & insa-

tum meritò esse: sed si honoris alicuius gratia fieret: reprehensionem aliqua ex parte effugere, quandoquidem cum magnis viris insanire aliquando decorum videtur Panorm. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

De sanitate, & bona valetudine.

Pythagoras.

Dicere solebat, tria à diis præcipuè petenda: formam, diuitias, & bonam valetudinem, eò quòd homo cætera sibi præstare posset. Quãquam ὑγιαίνειν non tam ad animi sanitatem, quàm ad corporis, referri possit. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Idem.

* Ad sanitatem corporis tria necessaria esse dicebat, videlicet, ne famem, ne sitim, ne frigus patiatur. Stobæus.

Thales.

Interrogatus olim, quisnam felix esset? respondit, Qui corpore sanus est, animo autem eruditus. Laertius lib. 1. c. 1.

Crates.

Suprà, de Deo dona sua inæqualiter distribuente.

Socrates.

* Monebat, vt cauerent sibi homines à cibis, qui non esurientes ad edendum: & à potibus qui non sitientes ad bibendum alliciunt, Stob. ser. 99 de sanitate, &c.

Gorgias.

* Interrogatus, quonam vsus genere victus in tantam senectutem esset progressus? Nihil vnquam voluptatis gratia se aut comedisse aut fecisse dixit. Eod. serm.

Hippocrates.

* Quærenti consilium de sanitate tuẽda respondit, Σιτία, ποτά, ὕπνοι, ἀφροδίσια, πάντα μέτρια. i. Cibi, potus, somni, Venus, omnia moderata sint. Eod. serm.

Alcmaon.

* Asserebat continentem sanitatis causam in æqualitate facultatum inesse, nempe humidi, sicci, calidi, amari, dulcis, & reliquorum. Vna autem ex ipsis præpollente, morbum fieri. Stob. ibid.

Plutarchus.

* Optimè dictum est, inquit, non satiari cibo, non refugere laborem, seminis substantiam conseruare, hæc tria saluberrima esse, &c. In præceptis de sanitate.

Diogenes.

Stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine sacrificarent, & in ipso sacro epulis immodicis semet ingurgitantes, facerẽt bonæ valetudinis iacturam. Laër. l. 6.

Idem.

Dicebat se mirari seruos, qui quum viderent dominos plus æquo voraces non illis eriperent cibos. Nam hoc esset dominorum valetudini consulere: & seruis magis conuenit edacitas. Laër. l. 6.

Democritus.

Dicere solebat, homines precari quidem à Deo valetudinem, cuius tamen vim in semetipsis nesciant Dũ enim inordinatè viuunt, suæ ipsi valetudinis sunt proditores. Maximus serm. 27.

Plutarchus.

† Si gloria affectanda est, inquit, optimum est eam sanitatis causa imperata abstinentia affectare. De tuend. valet. bon.

De Sapientia.

Pythagoras.

Diligenter hoc perpendendũ esse dicebat, Quòd cùm homines omnes maximum esse bonum in sapientia situm asserant, perpauci tamen interim ad possessionem eius anni-

annitantur. Stobæus sermon. de prudentia.

Archytas Pythagoreus.

* Appello, inquit, Sapientiam, cognitionem numinis rerúmque diuinarum, ac prudentiam humanarum rerum & eorum quæ vitam spectant. Stob. ser. 1. de virtute.

Thales.

Hominem ex sermonis serie iudicandum putauit sapientem, cùm dicere solitus sit: Multa verba nequaquam arguunt sapientem. Sapiens enim non nisi quum res postulat loquitur, & perpaucis ad interrogata respondet. Erasm. lib. 6. apoph. ex Laert. lib. 1.

Solon.

* Sapientiam aiebat tantùm cæteris virtutibus antestare, quantum visus reliquos sensus excellit. Anton. serm. de sapientia.

Bias.

* Eos qui inani sapientiæ vacant, similes esse noctuæ oculis dicebat. Huius enim oculi noctu quidem valent: sole autẽ splendente cæcutiunt. Et illorum mens acutissima quidem est in vanitate contemplanda: ad veri autem luminis obiectum motum obscuratur. Stob. ser. 3.

Diogenes.

Dicebat, faciles esse Deos ad donandum hominibus vitam: cæterùm hanc ignorari ab his, qui quærũt vnguenta & delicias. his enim qui fruũtur, credunt se viuere: quum veram vitam, tranquillam & suauem præstet sapientia. Laert. lib. 6.

Idem.

Sapienti nihil deesse colligebat hoc syllogismo: Deorum omnia sunt. deorum autem amici sunt sapientes & amicorum cõmunia sunt omnia: sapientum igitur sunt omnia. Sed eodem syllogismo reiici poterat, petens aliquid: Cur petis habens omnia? At respondisset, Non peto, sed repeto. Laert. lib. 6.

Socrates.

† Videtur (aiebat Atheniensibus) reuera solus Deus sapiens esse. Atque in hoc oraculo, quo me sapientissimum pronuntiauit id sibi vel ęhumanam sapientiam parui, imò nihili pendendum esse, qualem meam esse iudico. Plato in Apolog.

Chrysippus.

† Aiebat sapientem nulla re indigere, & tamen multis illi rebus opus esse. Contrà stulto nulla rę opus esse: nulla enim re scit vti, sed omnibus eget. Sapienti & manibus, & oculis, & multis ad quotidianum vsum necessariis opus est, sed eget nulla re: egere enim necessitatis est. Nihil autem necesse sapienti est. Senec. Epist.

Antisthenes.

Antisthenes Atheniensis negabat sapientem viuere iuxta leges ab hominibus conditas, sed iuxta normam virtutis. Sapiens enim non ideo declinat à malo, quòd legibus prohibitum sit: sed quòd ipsa ratio dissuadet hoc agendum esse. Laert. lib. 6.

Xenophanes.

Empedocle dicente, sapientem inueniri non posse. Et meritò, inquit, nam sapientem esse oportet qui agnoscat sapientem notans illum qui hoc dicebat, suo vitio non inuenire sapientem. Laert. lib. 9. cap. 1. Anton. in Melis. part. 1. ser. 50.

Perictione Pythagorea.

* Geometria, inquit, & Arithmetica, reliquáque in speculatione sita, & scientiæ sunt, & circa entia versantur. At sapientia circa omnia genera entium. Etenim occupata est sapientia circa omnia quæ sunt: ceu visus circa omnia visibilia, & auditus circa omnia audibilia. Stobæus serm. de virtute.

Aristarchus.

Infrà de Sophista.

Aristoteles.

Dicebat, sapientem sibi sufficere, eo quòd omnia quæ sunt aliorum

sunt & huius qui cum omnibus habet amicitiam, & amicitia facit omnia communia. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicere solebat, tria ad parandam sapientiam potissimũ necessaria, naturam, doctrinã & exercitationem. Inuita Minerua frustra laboratur, rectè dicitur à doctis, exercitatio consummat eruditionem. Laer. l. 5.

Alexander.

In Callisthenem nequaquam sese accommodantem aulæ regiæ moribus, sed & dictis & gestu præ se ferentem nihil sibi placere, pronuntiauit hunc versiculum:

Μισῶ σοφιςὴν, ὅςις οὐχ αὑτῷ σοφός.

Id est,

Sapientem ego odi, qui sibi sapit nihil.

Idem.

Videns Diogenem in dolio decumbentem: O vas, ait, sapientia refertum. At philosophus assurgens: Regum, inquit, omnium maxime, vnam abs te fortunæ guttam expeto, vt vel dolium hoc (quod vocas) sapientiæ, illæsum mihi permaneat, sine quo parum feliciter cum sapientia agitur. Stob.

Dionysius.

Dionysius dicere solebat, se à sapientibus amicis sibi cauere, quando certum haberet ex his esse neminem, qui non imperare mallet quàm seruire. Erasmus libro 5. apophthegm.

Cicero.

Lusit in quendam, qui quum priùs habitus esset stultissimus, post adeptam hæreditatem primus rogabatur sententiam: Cuius, inquit, hæreditas, quam vocant sapientiam. In versu, pro facultas mutauit hæreditas. Apud poetam enim versus sic habet: Cuius facultas, quam vocant sapientiam. Significauit autem, hæreditatem illi pro sapientia contigisse, & ob hæreditatem iam habitum sapientem. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

† Si sapientia oculis videri posset, omnes in amorem sui compelleret. lib. 5. de Finib.

Seneca.

* Sapientiam describens dicebat, esse idem velle atque nolle: perfectum itẽ bonum mentis humanæ: à rerum natura nõ aberrare, & ad illius legem exemplúmque formari. In epistolis & libro de vita beata.

Idem.

† Sapiens est artifex domandi mala, dolor, egestas, ignominia, carcer, exilium, vbique horrenda, cum ad hunc peruenerint, mansueta sunt. Epistol. 87.

Alphonsus.

Ab Alphonso Aragonum rege cũ quidam sciscitaretur, quomodo in tot diuitiis pauper effici posset? respondit, Si sapientia venditaretur. Quo dicto ostendere voluit, se pluris sapientiam rerúmque cognitionem facere quàm diuitias & regnum. Panor. in præmio libr. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Idem sapientiam Dei filiam appellare solitus est, eámque solam rerum omnium esse immortalem, atque ex omni genere animantium soli homini concessam. Pan. in prooemio lib. 3. de reb gest. Alphonsi.

De sapienter dictis.

Solon.

IAm annis grandior, suspectum habere cœpit Pisistratum, tyrannidis affectatæ nomine. Cùm autem progrederetur in concionem Atheniensium, & postularet præsidium à populo, videns Athenienses negligentiores, & parum attentas aures sermonibus suis præbere, Pisistrato verò animum adesse, dixisse fertur: Eũ aliis callidiorẽ, aliis fortiorem esse. Callidiorem quidẽ iis, qui non intellige-

ligerent ipsum tyrannide potiturum, quamprimum corporis satellitium accepisset: fortiorem autem iis qui tametsi intelligerent, tamen subticescerent. Ælian. lib. 8 de Var. hist.

Idem.

Neminem, dum adhuc viueret, beatum dici debere arbitrabatur: quòd ad vltimum vsque fati diem ancipiti fortunę subiecti essemus. Felicitatis igitur humanæ appellationem rogus consummat, qui se incursu malorum obiicit. Plutarch. in Solone, & Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Dicere solebat, Si in vnum locum cuncti mala sua contulissent, futurum vt proprium portare damnum, quàm ex omni miseriarum aceruo portionem suam ferre malent. Quo ostendere voluit, non oportere nos, quæ fortuitò patimur præcipuæ & intolerabilis amaritudinis iudicare. Valer. Max.

Chilon.

Sapientissimè dixisse putatur, cùm monuit hominum bonitatem ita auro probari, quemadmodum aurum Lydio lapide. Ostēdit enim permultos, qui aliis vitiis restiterint, opum desiderio multoties à virtutis tramite deduci Et qui aduersus opum improbitatem constans fuerit, eum facilè de cæteris vitiis victoriam reportaturum. Fulgos. libro 12. capite 2.

Thales.

Scitatus, quo pacto optimè iustissiméque quis viuere posset? Si, inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne faciat ipse. Laert. l. 1. c. 1.

Aristippus.

Suprà de Animi bonis ac cultu.

Socrates.

Interrogatus quomodo nominis immortalitatem honestissimámque apud homines famam parare quis posset? Si talis, inquit, esse studeat, qualis haberi cupit. Valerius Max. lib. 7. cap. 2.

Diogenis.

Diogenes interrogatus, Quo quis modo sibiipsi præceptor foret? respondit: Si de quibus alios reprehendit, seipsum imprimis increpet. Stob. ser. de prudentia.

Idem.

Musicos, dicere solebat, se admirari, quòd cùm tantum operæ conuenientiæ vocum impenderent, vt mores prauos, penitùsque à ratione discordes ad rectam viuendi normam redigerent, negligere penitus viderentur. Laert. lib. 6. Fulgosius lib. 7. cap. 2.

Aristoteles.

Subinde dicebat, nequaquam decere vt quis se laudet, vel etiam vituperet. Quòd illud videlicet sit hominis vani & inanis, alterum verò stulti. Laert. lib. 5. c. 1.

Athenodorus.

Suprà de Deo & omnipotente & vidente omnia.

Pericles.

Dicebat, non oportere in vrbe nutriri leonem: si autem iam sit alitus, obsequi ei conuenire. Sapientissimè admonens, vt præcipuæ nobilitatis & concitatis ingenij iuuenes refrenētur: nimio verò fauore & profusa indulgentia pasti, quo minus potētiam obtineant, ne impediantur. Quòd stultum & inutile sit eas detrectare vires, quas ipse foueris. Est autem de Alcibiade hoc dictum apud Aristophanem, qui in comœdia Periclem hæc vaticinantem introducit. Recitatur etiam apud Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Demades.

Suprà de Regnandi libidine.

Agesilaus.

Suprà de Continentia.

Idem.

Mirabantur quidam Agesilaū paucis admodū contentum esse, ad quos Agesilaus: Pro hac mea continentia, inquit, optimam mihi messem, libertatem scilicet, paro. Sapienter admo-

nens nullam esse voluptatem ingenuis hominibus iucundiorem. Plut. in Lacon.

Idem.

Interrogatus, qua ratione potissimum quis assequi posset, vt apud homines honestam haberet famam? Si loquatur, inquit, quæ sunt optima, & faciat quæ sunt honestissima. Plut. in Lacon.

Idem.

Sciscitatus, cur Spartanorum ciuitas non cingeretur mœnibus? respondit, Vrbes non saxis aut lignis, sed incolentium viribus seruari. Plutarch. in Lacon.

Pausanias Cleombroti F.

Quibusdam in spoliis barbarorum demirantibus pretiosas vestes: Præstiterat, inquit, illos ipsos esse multi pretij, quibus datum est vt tam pretiosa possideant. Plutarchus in Lacon.

Leonidas.

Interrogatus cur fortes viri gloriosam mortem ingloriæ vitæ anteponant: Quoniam, inquit, alterum naturæ proprium, alterum peculiariter suum esse ducunt. Plut. in Lacon.

Anaxandridas.

Suprà de Innocentia.

Charilaus.

Infrà de virtute.

Antalcidas.

Suprà de Comitate.

Polydorus.

Suprà, de Eo quod à subditis amari melius sit quàm metui.

Theopompus.

Vxori conquerenti quòd regnum humilius ac minus esset filiis traditurus, quàm accepisset. Sed, inquit, eò maius, quò diuturnius. Quæ moderata sunt, diu durant. Plutarch. in Lycurgo.

Idem.

Theopompo Lacedæmoniorum regi cùm quidam dixisset, tum saluam Lacedæmoniorum Rempublicam fore, si reges imperare rectè dicidissent: respondit, Imò, si populi obedire. Sentiens, Reipubl. salutem non minus in subditorum obedientia quàm imperantis studio & industria consistere. Fulgosius libro 7. cap. 2.

Dionysius sen.

Cùm filium reprehenderet, quòd Syracusani cuiusdam ciuis vxori vim intulisset, atque inter alia quæreret, An vnquam audiuisset à se rem similem factam fuisse? Filius ex tempore respondit: Id accidit, quòd nunquam patrem regem habuisti. Ad quē pater: Ne tu quidem fili, nisi hæc facere desieris, filium vnquam habebis qui regnum obtineat. Cuius verbum res ipsa verum ostendit: nam cùm Dionysio seniori filius successisset, haud multò pòst ob prauam vitam Syracusanis pulsus fuit. Fulgos. libro 7. cap. 2.

Pyrrhus.

Cùm vouisset Palladi, in Atheniēsi arce rem sacram facere, Athenienses liberè eum in vrbem atque arcem receperunt. Verùm postquam vrbe egressus fuit, dixisse fertur, Mirum in modum gratam extitisse fidē, quā sibi Athenienses habuissent. Cæterùm si saperent, in posterum regi nemini portas aperturos esse. Quo dicto ostendit, non esse ex re liberæ ciuitatis, in cuiusquam principis manu libertatem suam credere. Cuius consilium non secuti Athenienses, cùm postea Cassandrum quoque in vrbē recepissent, magna atque innumerabilia mala ex eo tulerant: re ipsa experti se à Pyrrho sapientissimè monitos esse, Fulg. l. 6. c. 2.

Scipio Afric.

Negabat aliter cum hoste confligi debere quàm si aut rei opportunitas obuenisset, aut dira postularet necessitas. Nam & prosperam gerendæ rei facultatem omittere, maxima dementia est: & in angustias vtique pugnandi compulsum, abstinere se prælio, pestiferæ ignauiæ afferre exitium: eorùm-

eorúmque, qui ista committũt, alter beneficio fortunæ vti, alter iniuriæ nescit resistere. Val. Max. l. 7. c. 1. Bruson. lib. 2. cap. 32.

Idem.

Infrà de Temeritate.

Q. Metellus.

Deuicta iam Carthagine, in senatu sapientissimè nescire se dixit, plúsne boni vel mali Reipubl. illa victoria attulisset. Quoniam vt pacem restituẽdo profuisset, ita Annibalem submouẽdo nonnihil nocuisset. Eius enim transitu in Italiã dormientem populi Romani virtutem excitatam: metuíque debere ne acri æmulo liberata, in eundem somnum reuolueretur. Valer. Max. l. 6. apoph.

Appius Claudius.

Appium Claudiũ crebrò solitum dicere accepimus: Negotium populo Rom. melius quàm otium committi. Non quòd ignoraret, quàm iucũdus tranquillitatis status esset: sed quòd animaduerteret, præpotentia imperia agitatione rerum ad virtutem capessendam excitari, nimia autẽ quiete in desidiam resolui. Val. Max. lib. 7. cap. 2.

M. Cato.

Semper se harum rerum pœnituisse dixit: Si mulieri arcana detexisset, aut si mari profectus esset, quum terrestri itinere eundi facultatem habebat: aut si per negligentiam diem frustra elabi permisisset. Plut. & Fulgos. lib. 7.

Idem.

Affirmare solebat, insanos prudentibus longè vtiliores esse, quàm insanis sapientes. Quippe qui sapientes, cùm stultorum errata inspicerent, ob id in melius vitam mutare solerent: at amentes, cùm discendi capaces nõ sint, ex sapiẽtium benefactis fructum percipere nullum possunt. Fulgos. li. 7. c. 2. & Eras. l. 5. apoph.

Augustus Cæs.

In omni verbo prudentissimus, eos qui leues ob causas se periculis exponerent, similes esse dicebat iis qui aureo hamo pisces capere tentarent. Hi enim amisso semel hamo, plus damni accipiunt, quàm ex multorum piscium captura lucri. Fulgos. libro 7. cap 2.

L. Passienus.

Is Neronis vitricus, à quo & Nero maximè ditatus est, dicere solebat, se malle quorundam iudicium quàm beneficium, & quorundam beneficiũ quàm iudicium: quod Seneca asseruit, se nihil subtilius atque insignius cognouisse in distinguendis maximè vitiis, atque curandis.

Claudius Imp.

Admonitus, vt à suis libertas caueret, respondit, Non eodem modo à publico, vt à fera bellua caueri posse. Xiphilinus in Claudio.

Ant. Pius.

Cùm postulatis quibusdam ad supplicium, neminem puniret, eámque ob causam à suis reprehenderetur: respondit, Non oportere principem à suppliciis imperij exordium facere. Dion Nicæus & Xiphilinus in eius vita.

Val. Homulus.

Antoninus Pius, cùm in domũ Valerij Homuli venisset, porphyleticásque columnas non tantùm vidisset, sed requisisset etiam vnde eas haberet? Homulus respõdisse fertur: Cùm in domum alienam veneris, & mutus & surdus esto. Capitolinus, & Cuspin. in Coss.

Theodosius.

Dicere solebat, non mirum esse, si homo, creatura adeò caduca, moriatur: Vnius autem Dei esse semper existere, qui semel mortuos ad vitam reuocaret. Niceph. Callistus lib. 14. c. 3. Ecclesiast. hist.

Placilla imp.

Suprà, De Eleemosyna.

Alex. Mammæ F.

Solitus est dicere, decere bonos atque fortes viros, optima quidem

optare, sed ferre quæcunque incidat. Herodianus lib. 6.

Pescennius Niger.

Suprà, de Laudis cupiditate.

Antonius heremita.

Cùm aliquando literis à Constantino Imperatore inuitaretur, vt ad se veniret, detrectauit primùm, dicens: Siquidem ad Imperatorem venero, Antonius ero: sin minus, abbas Antonius. Niceph. Callist. lib. 8. Eccles. hist. cap. 40.

Macarius.

Interrogatus, cur homines iniuriarum quas ab hominibus accepissent, minus obliuiscerentur, quàm earum quæ essent à diabolo inflictæ? respondit: quia prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundũ naturam iræ esset. Niceph. Callist. libr. 11. cap. 43. Ecclesiast. hist. ex Euagrio.

Leontius.

Sentiens grauissimã illã dissensionem apud Antiochenos, de fidei negotio, multorũ malorum causam futuram, caput canis florescens manu demulcens, dixisse fertur, Niuẽ eam solutam, lutum multum subsecuturũ esse. Idem lib. 9. c. 24. Eccles. histor.

Anonyma.

Abhorrens ab omni mulierũ aspectu, cùm aliquando fœminam obuiã haberet, quæ aperto supercilio eum intuebatur, increpans eam, in terram prospicere iussit. Illa autem respondens, ait, Quomodo tandem ego intuear, cùm æquius sit te eam inspicere, qui ex ea conditus sis, quàm me, ex te ortum habentem? Idem lib. 9. cap. 16. Eccles. hist.

Pambus.

Cùm apud Athanasium esset Alexandriæ, & videret mulierem theatralem fleuit. Interrogatus à præsentibus, quare fleret? Duæ, inquit, me res mouent. vna, quæ est illius perditio: altera verò, quòd ego non tãtùm studeo placere Deo, quantum hæc, vt turpibus placere possit hominibus Tripartita histor. libro nono, capite primo.

Franciscus Foscarus Venetorum dux.

Qũ à Francisco Carmaniola interrogatus esset, quã ob causam per totam noctem senatus habitus esset? respondit: Ecquis alius in causa fuit, quàm tu ipse? sed cùm statim cognouisset, potuisse illum suspicari de suo interitu actum (qui secutus mox est) Egimus, addidit, de tuis laudibus, déque tuo augendo stipendio, donãdóque tibi oppido, vbi manes. Ita igitur nil amplius suspicaturus mali Carmaniola, à satellitibus, qui iam conuenerant, retentus est, carceríque inclusus, nec multò pòst supremo supplicio affectus. Ioannes Baptista Egnatius lib. 7. cap. 11.

Cosmus Medices.

A Strossianis quandoque in exiliũ pulsus, ad Benacũ, à misso ad se nuntio interrogatus, quid ageret? prudẽtissimè sanè respondit, sese Galliæ incubanti frequentẽ adesse, vt eius postea fructu potiretur. Cuius responso nuntius ille in risum conuersus, non animaduertit viri prudentissimi responsum eò tendere, vt de reditu in patriam assiduè cogitaret, quem non multò pòst senatus Veneti ope cõsequutus est. Ioannes Baptista Egnatius lib. 7. cap. 2.

Saladinus.

Fuit Saladinus princeps Ægyptius (id quodvix alicui persuaderi possit) dum vixit longè clarissimus. Namque imperij sui fines in primis auxit: & felicissimè diu rerum potitus, Christianorũ quoque opes ita in Oriente attriuit, vt Hierosolymis captis, Christianũm nomen in hũc vsq; diem ex Syria eiecerit. Ille verò moriens in summa rerũ felicitate testamento suo præcipuè cauit, vt interula tunica linea, quam gestare solebat, vertici prælongæ hastæ affigeretur: exclamaretque assiduè, qui lanceam gereret, hanc vnam esse reliquam tunicam, quæ illi ex tantis opibus, tantóque

tóque imperio superfuisset. O vocem præclarã, dignámque in primis, quã insolentissimi principes frequentissimè in animo repetant, nobis omnibus vita functis, nihil omnino superesse, nisi quid benè sanctéque gesserimus. Ioannes Baptista Egnatius lib. 7. cap. 2.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Narrante quodam, ex veterum monumentis, augures, si vlcus haberent inaugurandi gratia sedere prohiberi: quasi hoc esset signum non oportere, qui vlcus aut perturbationẽ animo habeat, tractare res diuinas: tũc Ludouicus, Felix est (inquit) Roman. Pontifex, qui in ea tempora nõ incidit: nunquam enim inaugurandi potestatem habuisset. Annal Franciæ.

Carolus V. Imp.

*Multa extant sapienter ab eo dicta. Inter hæc sequentia occurrunt. Anno 1540. ineunte, per Gallias in Belgium contendens, Lutetiam Parisiorum ingressus, graui & celebri oratione exceptus est, exquisitas omnium virtutum summi Imperatoris laudes ei tribuente. Oratori paucis verbis respondens, dixit, Gratam sibi esse regis affinis erga se beneuolentiam, sed laudes illas sibi tributas arbitrari tot esse commonefactiones, Qualis esse deberet. * Antonio Leuæ & aliis ducibus Iulij Cæsaris & Alexandri exempla laudantibus, nec Carolum vti suis victoriis ad potentiæ & magnitudinis suæ amplificationem, quantum & posset & deberet, quærentibus: respondit, Alexandro & Iulio in bellis gerendis vnum fuisse finem, honorem & gloriam: Christianis autem Principibus duos esse propositos, honorem & animæ salutem. * Ipse in comparando exercitu, se caput sumere ab Italis, brachia & manus ab Hispanis, pectus à Germanis, ventrem & pedes à reliqua gentium colluuie dicebat. * Item, Neruos belli esse pecuniam, commeatus, milites. Verùm si ex iis aliquo carendum esset, militem veteranum se electurum esse, cuius industria & fortitudine, reliqua duo se ex hoste comparaturum confideret. * In castris ad Vuitembergam, cùm de Hispanorum crudelitate & libidinibus enormia quædam ipsi significata essent: Profectò, inquit, si quod aliquando mihi accidit ingens infortunium, propter istorum nebulonum scelera accidet. * In postremo ex Germania discessu, Vlissingæ ventos nauigationi idoneos expectans, & in multam noctem cum Seldio fratris Ferdinandi legato locutus: cùm ex familia, in atrio partim dilapsa, partim dormiente, dato nola signo, nullus appareret, Carolus ipse in lychnum Seldio quantũuis recusanti præfert, eíque per gradus deducto, Hoc tibi monumẽtum, ait, Cæsaris illius Caroli habeto, Seldi, tot exercitibus & excubiis quondam stipati, quem nunc solùm & à familia etiam desertum videt: & cui tu tot annos seruiisti, is nunc tibi etiam seruiit & lumen prætulit. Dixit etiam in postremis illis congressibus Seldio, se in hac mutatione suæ fortunæ agnoscere potentiam Dei, cui nequaquam velit repugnare. D. Chytræus orat. de Corolo V. Imperatore.

Vide apoph. de arguté, grauiter, & prudenter dictis.

De satellitio principum.

Agasicles.

* Dicebat posse quemuis principem & regem sine satellitio regnare, qui sic subditis imperaret, vt filiis pater. Plut. in apoph.

Sigismund. imp.

Albertus Austriæ dux (qui mortuo Sigismundo Cæsare, cuius erat gener, regnum Hundariæ ac Bohemiæ cum Romano imperio suscepit) cùm diceret principes amore ciuium cautos esse oportere, Sigismun

dus respondit: Et fida custodia infortunium excludit. Docuit autem imperator potentissimus, non satis esse vt principes fidos habeant subditos: sed addendos etiam esse satellites, & corporis custodes, præsertim in florentiore ætate. Æneas Syluius libro commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Castigatus ab aulicis suis, quòd regiæ maiestatis oblitus, sine satellitibus & satrapis prodiret in publicum: Non opus est, inquit, vt ipse multum sibi timeat, qui neminem habet quē ita læserit, vt aliorum etiam manu sit defendendus. Ostendit autem, supervacaneam esse satellitum turbam, si quis ita se erga subditos gerat, vt vbique sine iniuriæ timore solus esse possit. Panorm. lib. 2. de Alphonsi rebus gestis.

Thomas Pontanus.

Subinde dicere solitus est: Amorem quidem inermem incedere, dormire autem loricatum. Notabat autem principes, qui licet beneuolentiam & amorem suorū non ignorent, habent tamen nocturno præcipuè tempore, qui armati prope custodias agant, vt extra omne periculum somnum dulcissimum capiant. Iacobus Spieg in secundum Æneæ Syluij librum de rebus gestis Alphonsi.

De Scortationis detestatione.

Antisthenes.

ANtisthenes Atheniensis cum his mulieribus consuetudinem habendam dixit, quæ beneficium beneficio pensent, & quæ gratiam habituræ sint. Sentiens, abstinendum à meretricibus, quæ pretio & pecunia vendunt inhonestam voluptatem, nec pariunt, nec amant mutuum: aut à valetudinariis, deformibus & malè moratis, quæ gignunt fœtus pœnitēdos. Eius dictetium extat apud Laert. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes scorta dicebat esse regum reginas, quòd ab his quicquid collibuisset peterent & impetrarent. Nam ideò regum reginas appellabat, non quòd essent pares vxoribus: sed quòd in ipsos reges regnum exercerent. Reges à populo non semper obtinent quod exigunt, at scorto nihil negatur. Laer. li. 6.

Idem.

Formosa scorta similia dicebat mulso lethalibus venenis temperato: quòd adferrent quidem initiò voluptatem, sed quam perpetuus dolor consequeretur. Laert. lib. 6.

Idem.

Idem conspiciens quendam meretrici supplicem, vt impetraret quod petebat: Quid, inquit, tibi vis miser? præstat non impetrare quod rogas. A scorto reiici præstat, quàm admitti. Et tamen plerique animi & corporis iacturam ambiunt instanter, & magno emunt. Laer. l. 6.

Idem.

* Irridebat eos, qui cellas promptuarias obserant vectibus, seris & lignaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Stob. serm. de intemperantia.

Socrates.

* Nec ignem vestimento occulere possibile esse dicebat, nec scortationem fœdum peccatum tempore. Eodem serm.

Musonius.

* Extremæ dicebat esse impudentię, in subeundis vel instituendis laboribus meminisse imbecillitatis corporum, erga voluptates autem (id est crapulam & scortationem) obliuisci. Ibid.

Crates.

* Visa aurea imagine Phrynes scorti Delphis erecta, exclamauit: Ex

Græcorum incontinentia trophæum. Plutarchus.

Plutarchus.

* Scortationem detestatus, apposi-tè d cebat, Scortationem veluti alloquens: An coram omnibus scortaris? imò tutè ipsum etiam reueritus fugis, nocti solùm & tenebris sine testibus contumeliam & libidinem cōmittens: nemo quippe honestis actionibus caliginem obtendit, lucem earum testem reformidans. Immo totum mundum solem esse optaret, erga ea quæ præclarè agit. Vnū quodnis autem crimen nudum conspici cauet, prætexens affectus. Iis ergo amputatis, nudas intueamur voluptates. Sunt ebriæ ad stuporem, scortantur perpetuò, dormiunt ad negotia, ciuitates negligunt, non curam gerunt parentum, non verentur leges. Ex libro contra voluptatem, apud Stob. ser. 6.

Demosthenes.

Fertur, aliquando Corinthum nauigasse Demosthenem, illectum fama nobilissimi scorti Laidis, vt & ipse famoso amore potiretur. At quū illa pro nocte stipularetur drachmarum decem millia, deterritus magnitudine pretij, mutauit sentētiam, dicens: Οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μεταvοῆσαι: Non emo tanti pœnitere, significans, inhonestæ voluptati paratam esse comitem pœnitentiam. Eras. lib. 4. apophtheg.

Demetrij legati.

Quum legatis à Demetrio ad Lysimachum missis, Lysimachus per otium narraret, aliquando, quomodo coactus ab Alexandro cum ferocissimo leone colluctatus fuisset, & cicatrices ostenderet in cruribus ac brachiis è feræ vngulis relictas, legati dixerunt; Et noster rex graues ferè Lamiæ morsus in collo gestat. Notantes suauiorum amatoriorum vestigia, simul alludentes ad lamiam belluam. Plut.

De Securitate.

Socrates.

* INterrogatus, qui securè viuerent, Qui, inquit, nihil sibi consciunt mali. Anton. & Max. serm. de curiosit.

Euagrius.

*Præstat, inquit, in Storea securè agere, quàm in lectò aureo perturbari. Ibid.

Pyrrho.

In tempestate conspiciens cæteros animo esse deiectiores, cùm ipse nihil moueretur: ostendit porcellum in naui securè edentem, dicens, oportere sapientem eam animantis imitari securitatem. Laër lib. 6.

Bion.

Dicere solebat, impietatē malam esse contubernalem fiduciæ, & adiiciebat versiculum Euripidis,

Seruum facit quamuis ferociulum virum.

Sēsit autem philosophus clarissimus, nullam omnino securitatem habere locum, vbi malè sana sit conscientia: nec apertè posse loqui, cui reuera impietatis vitium potest obiici: nec frui tranquillitate animi, qui deos sibi nō habeat propitios. Laer l. 4. ca. 7.

Vide apoph. De Conscientia, Quiete, & Tranquillitate.

De Seditione.

Democritus.

* SEditionem intestinam vtrinque nocere dicebat: etenim tum victoribus tum victis pernicies est æqualis. Stob. ser. 41.

Plato.

* Remedium aduersus seditionem illud esse dicebat, vt nec extrema in aliquibus ciuium inopia sit, nec ingētes diuitiæ. Eod. ser.

Secundus Sophista.

Cùm tale argumentum esset pro-

positum: Qui seditionem mouerit, moriatur: qui sedauerit, præmiũ ferat. Quidã & mouerat & sedauit, petit præmium. Hanc quæstionem paucis absoluit: Quod est prius? mouisse. Quod posterius? sedasse. Itaq; priùs da pœnas motæ seditionis, ac deinde si potes, accipe præmium rectè factorum. Philost.

De Senectute.

Solon.

*Lege sanxit, ne quis admodum iuuenis ad magistratum aut cõsultationes admitteretur, quamuis prudentissimus esset visus. Stob. ser. 112.

Bion.

Senectutem dicebat portum esse malorum: quòd omnes huc confugerent, sperantes miseriarũ finem: mori autem vnicuique in promptu est. Id ethnici quidam existimabant esse præclarum: Christiana pietas docet esse nefarium scelus. Erasm. ex Laertio libro 4. capit. 7. Cæterùm Anton. in Melissa par. 2. Sermone 17. & Maximus sermon. 41. aliíque, Soloni adscribunt.

Idem.

Docebat, nulli exprobrandam esse senectutem, ad quam omnes optant peruenire. Absurdum enim est aliis probro dare, quod quis optat sibi contingere. Laer. l. 4. c. 7.

Zenon.

*Dicebat turpe esse seni aut prospicienti senectutem, ex commentario sapere. Seneca, epist 33. qui alibi ait, turpis & ridicula res est elementarius senex.

Cleanthes.

Interdum, cùm foderet, solebat seipsum increpare. Id fortè admiratus Ariston: Quem, inquit, increpas? Tum Cleanthes ridens: Senem, inquit, qui canos quidẽ habet, sed mentem non habet. Seipsum innuens. Laer. li. 7. ca. 2.

Eratosthenes.

Vigentem ætatẽ veri comparabat, declinantem æstati & autumno, senectutem hyemi. Stob. ser. 113.

Alexis.

Infrà de Senectute imbecilla.

Metrodorus.

Neminem beatum esse dixit, nisi qui absolutum haberet bonorum operum numerum. Nihil enim ætati per se tribuendum est. Stob. ser. 113.

Democritus.

Senectutem omnimodam imperfectionem esse dicebat, eo quòd omnia habeat, & omnibus indigeat. Sto. ser 115.

Idem.

*Robur, inquit, & forma corporis bona sunt: senectus autem flos est temperantiæ & prudentiæ. Item Senex fuit iuuenis aliquando: an verò iuuenis futurus sit olim senex, incertum est. Perfectum igitur bonum futuro, præsertim incerto, præstantius est. Stob. ser. 112.

Diogenes.

Percontanti quid esset in vita miserrimus: Senex, inquit, egenus. Siquidẽ vbi naturæ præsidia destituunt hominem, extraneis rebus fulcienda est ætatis imbecillitas. Laertius libro 6.

Idem.

Anum comptam conspicatus: Si, inquit, ad viuos, falsa es: sin ad mortuos, ne cunctare. Ant. ser. 18. part. 2. Melis. Max. ser. 41.

Phauorinus.

*Dicebat Pythagoram & Platonẽ sensisse, senectutem non esse finem curriculi huius terreni appellãdam, sed potius beatæ vitæ initium. Stob. ser. 114.

Idem.

*Beatus quidam cùm iam annos natus plus quàm septuaginta, thesaurum reperisset, sublato crure ipsum contempsit, & prætериit, vt qui non amplius vsui sibi futurus esset.

ſet. Ita (inquit) ſenectus animum & tranquillum reddit, & multæ pecuniæ ſtudium ac impenſas adimit. Sto. ſer. 112.

Seneca.

† Si vis ſenem agere & implere vitam, non annis adiiciendum, ſed voluptatibus detrahendũ eſt. Epiſt. 20. ad Lucil.

Idem.

† Ante ſenectutem curaui, vt benè viuerem: In ſenectute, vt benè moriar. Benè autem mori, eſt libenter mori. Epiſt. 61.

Phauorinus.

† Non tacebo, inquit, quod Platoni, & Pythagoræ videatur: Senectutẽ non tam eſſe iuxta finem vitæ, quàm iuxta principium benè beatéque viuendi. Stob. ſer. 116.

Theodectes.

* Dicebat ſenectutem & nuptias res eſſe ſimiles. Vtramque enim (inquit) cõſequi deſideramus: poſtquam verò nacti ſumus, triſtamur. Stobæus ſer. 66.

Euripides.

Archelaus rex opiparum lautúmque conuiuium amicis ſuis parauerat, cúmque in eo cõuiuio Euripides proximè ſibi aſſidẽtẽ Agathonẽ tragicum poëtam iam ſenẽ, ſe plurimũ amare diceret, Ageſilao interrogante cur amandus eſſet homo ſenex? Per Iouem, inquit, Ver non ſolùm eſt bonorum optimum, verùm etiam autumnus. Comparat autẽ florentẽ iuuentutem verno tempori, quo omnia ſunt in herba: ſenectutẽ autem autumno fœcundiſſimo. Ælian. lib. 13. de Var. hiſt.

Ageſilaus.

Ageſilaum regem cùm quis interrogaret, cur per acrem hyemem ſolo pallio tectus obambularet abſque tunica, homo tam prouectæ ætatis? Vt, inquit, iuuenes hãc vitę rationem imitentur, cùm exemplum habeant & extremæ ſenectutis hominem, & principem. Sapienter admonens, ſenibus ita viuendum eſſe, vt adoleſcẽtibus exhibeant rectè viuendi formam: & vulgus nihil imitari libentius, quàm quòd à viris principibus conſpexerint factitari. Plut. in Laconicis.

Alexander.

Cùm ſenem quendam capillo inficiẽtem vidiſſet, dixit: Non capillo, ſed genas ting. Max. ſer. 41.

M. Cato.

Cùm ſenectuti adſint multa probra, dicebat non eſſe addendum malitiæ dedecus. ſentiens, ſenectutem multis nominibus vulgò malè audire: veluti cùm audit, deformis, edentula, luſcioſa, imbecillis, obliuioſa, indocilis. Hæc ferre ſatis eſt, vt non accedat crimen improbæ vitę, quod omnibus quidẽ fœdum, ſed ſeni fœdiſſimum. Alij narrant hoc ab illo dictum in ſenem obuium vitæ contaminatæ: Ne ætatis tuæ malis addas turpitudinem. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Hortante Scipione Africano, vt Achæorum exulibus opitularetur, quo illis in ſuam patriam redire liceret: ſimulabat eius rei ſibi nullam eſſe curam. Cæterùm in ſenatu cùm hac de re multa verba fierent, aſſurgens ait, Perinde, quaſi nihil habeamus quod agamus, ſedemus de ſeniculis aliquot Græcis diſputantes, vtrum à noſtris an illius regionis veſpillonibus efferantur. Plut. in Rom. apoph.

Fridericus imper.

Cùm in vrbe quadam præfectum, ſenem admodum, & ætate iam imbecillem dediſſet, non defuerũt adoleſcentes qui ſibi præfecturam loci committi peterent. cùm igitur ſenem amouendum dicerent, Fridericus dixiſſe fertur: Senem amicum oppido, non amico oppidum commendamus. Sentiens, dignum eſſe, vt ſenex iam à ciuibus ad mortem vſque foueretur. Æneas Syluius, l. 4. de reb. geſt. Alphonſi.

De senectute viuida & animosa.

Chilon.

Ausonius Chiloni hãc tribuit sententiam: Optabilem esse senectutem iuuenilem, molestam verò iuuentutem senilem. Maxima malorũ pars, ob quæ malè audit senectus, vitiis hominum proficiscitur: habet autem ex sese nonnulla commoda, plurimarum rerum vsum, ac memoriam, consulendi facultatem, reuerentiam, & authoritatem: hæc si adsint commoda, absintque incommoda, ea senectus optabilior est multorum iuuentute, vitiis & inertia marcente. Videas autem in nonnullis iouenibus senilem imbecillitatem, senilem somnolentiam, senilem ignauiam, senilem morositatem: horum iuuentus peior est senectute. Nam cùm senecta careant, senio tamen abundant. Ausoniani versus sic habent:

Grata senectus homini, quæ parilis iuuenta:
Illa iuuentus gratior, quæ similis senecta.

Cleanthes.

Ad quendam contumeliæ causa obiicientem senectutem: Et ego, inquit, abire cupio: verùm vbi reputo me omni ex parte sanum, siue legendum est, siue scribendum, rursum maneo. Significans, se quidem haudquaquã esse vitæ cupidum: verùm ob senectutem neminem debere è vita decedere, donec vires suppetunt ad vitæ munia Laër l.7.c.2.

Gorgias.

Centesimum septimum agens annum, rogatus quare tandiu vellet in vita manere? Quia nihil, inquit, habeo quod accusem senectutem. Cic. l. de Senectute.

Sophocles.

Iam extremæ senectutis, à filiis accusatus est dementiæ. At is pro apologia iudicibus recitauit tragœdiam quam proximè scripserat, rogans, nũ ea videretur delirantis. Fertur & hoc dixisse: Si sum Sophocles, non deliro: si deliro, non sum Sophocles Sẽtiens in eruditis ac sobriis animi vim non elanguescere, sed reuigescere potius vsu & exercitatione. Eras. Rot. lib 8. apoph. ex Cicerone.

Cyrus.

Cyrus apud Xenophontem moriens extremæ iam senectutis, negabat, se vnquam sensisse senectutem factam imbecilliorem, quàm fuisset adolescentia. Maxima pars incommodorum, ob quæ vulgò malè audit senectus, ab intemperantia vitæ proficiscitur Brus. l 6 c.7.

Sylla.

Cùm post occupatam Rempubl. senatum coëgisset, sententiásque rogaret, vt Marius hostis Reipubl. iudicaretur, nullis audentibus obuiam ire, solus Scæuola sententiam dicere voluit, quin etiam truculentius minitanti Syllæ, Licet, *inquit*, mihi agmina militum, quibus curiam circumsedisti, ostentes: nunquam efficies tamen, vt propter exiguum senilémque sanguinem meum, Marium, à quo vrbs & Italia conseruata est, hostem iudicem. Bruson. libr 2. cap. 1.

M. Crassus.

Suprà de Auaritia.

Idem.

M. Crasso quum Parthi per legatos renuntiassent, vt suæ ætati consuléns à bello abstineret, insolenter respondit: In Seulicia istis mandatis responsum dabimus Hîc Agisis, legatorum vnus, sublata manu mediã palmam ostendens: Prius, inquit, in hac manu nascentur setæ, quàm tibi Seleuciam conspiciendi sit futura potestas. Plut. in Crasso.

Idem.

Crasso conflicturo cum Parthis exta è manibus deciderunt: hoc cæteris, vt inauspicatum ostentum inter-

terpretantibus, ac prælium dissuadẽtibus: Huiusmodi, inquit, incommoda multa à bis senectus adfert. At arma mihi nunquam è manibus cadent. Plut.

Considius.

Cæsare consulatum assequuto, adiuuantibus Pompeio & Crasso, quum omnia pro libidine gererentur, ac pauci senatores in curiam conuenissent, Considius quidam natu prægrandis, idcirco non venisse senatores dicebat, quoniam illius arma militésque pertimescerent. Cui Cæsar: Quin tu, inquit, hoc quoque reformidans domi te non contines? At Considius: Senectus, inquit, me facit intrepidum. Quum enim vitæ pauxillum supersit, non est cur magnopere sim solicitus. Erasmus libro 4. apoph.

Pollio Romulus.

Pollio Romulus, qui centesimum excesserat annũ, Augusto percontãti qua tandem ratione illum corporis animíque vigorem seruasset? Intus, inquit, mulso, foris oleo. Tradit Plinius, naturam hominibus duos dedisse liquores optimos, oleum foris adhibendum corpori, vinum intus. Mel autem ob humidam calidámque vim admodum senibus accommodũ est. Nunc mel in totum à mensis submouimus, & oleum corpori infundimus. Eras. l. 8. apoph.

De Senectute imbecilla.

Diogenes.

QVærenti, quid esset senecta? respondit. Ætas brumalis, tempestatibus obnoxia. Stob.

Solon.

*Quærenti cuidam, qui esset senectus? respondit, vitæ hyems. Idem dictum est à Patrocle & Eratosthene philosophis. Stob. ser. 115.

Democritus.

* Senitum, omnimodam imperfectionem appellabat, quæ omnia habeset & omnibus indigeret. Item, Augescente corpore, simul (inquit) & mens augetur: & illo senescente vnà senescit, ac in omnibus rebus fit obtusior. Stob. eod. ser.

Isocrates.

Senectus, ait, adeo morosa & querula est, & pro minimis rebus anxia, vt iam sæpius meam ipse naturam culpauerim, qua à aliorum nemo contempsit. Eod. serm.

Demonax.

Demonacti seni crura intumuerant, id videns quidam, Quid istuc, inquit, mali est Demonax? Tum ille: Charon, inquit, me momordit. Pro cane dixit Charontem, innuens, senectutem morti vicinam. Erasm. lib. 8. apoph.

Alexis.

Cuidam videnti ipsum iam senio fessum ægrè lentéque incidere, ac roganti quid ageret? Paulatim, inquit, morior: siue pedetentim morior. Significans, senes non viuere, sed lentè mori. Stob. serm. 115.

Iosephus.

Ptolemæo Oniam accusanti: Veniam, inquit, quæso præsta: non enim te latet, senes, puerósq; eandem mentem habere. Bruson. libro nono, capite 7.

Milo Crotoniates.

Quum iam consenuisset, videns athletas in certamine exerceri, suos lacertos intuitus iam senio defectos illachrymasse fertur, ac dixisse, At hi quidem iam mortui sunt. Corporis vigorem adimit ætas, animi vis ad extremam vsque durat ætatem. Eras. l. 8. apoph.

Cicero.

Cæsar statuerat agros Campanos militibus diuidere, id quum complures in curia molestè ferebant, tum L. Gellius, homo extremæ senectutis, dixit, Hoc non futurum se viuo. Expectemus igitur, inquit Cicero: non enim postulat longam dilatio-

nem. significans illum esse morti proximum. Erasmus Roterod. libro 4. apoph.

De senectute honoranda.

Chilon.

Dicebat, honorem à iunioribus habendum senectuti: vt ipsi facti senes ab aliis habeantur in pretio: Ea res geminam habebat vtilitatem. Siquidem vt senum authoritas ac reuerentia temperabat ætatem lasciuam à peccando: ita senes cauebant, ne quid committerent, quo iuuenibus vel ob ineptiam ludibrio possent esse, vel ob turpitudinem perniciosi: sed inter omnes iuuenes, omnésque senes ea esset reuerentia, quæ inter parentes ac liberos. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Anonymus.

Quidam profectus Lacedæmonem, quum vidisset honorem quem iuniores præstant senioribus: In sola, inquit, Sparta expedit senescere. Paupertas onus est & miserum & graue, vt ait Comicus: sed in hac molestiarum maxima pars est, quòd homines facit etiam ridiculos, vt ait Satyricus. Sic inter incommoda quæ fert ætas ingrauescens, non minima pars est, quòd senes ferè contemptui sunt ac ludibrio. Proinde Sparta visa est multis honestissimum virtutis domicilium. Plut. in Lac.

Anonymus.

Senex in Olympiis cupidus erat spectandi certaminis, quod agebatur. Sed quum nulla vacaret sedes, ad varia loca sese conferens, ludibrio erat, ac scommatis petebatur, quòd nullus eum exciperet. vt verò peruenit ad Lacedæmonios, ibi non solùm pueri omnes assurrexerunt, verùm etiam viri multi cesserunt illi locum. Id factum quum cæteri Græci, quotquot aderant, plausu comprobassent, patriúmque morem supra modum collaudassent: senex

Concutiens canásque genas & tempora cana,

Ac fusis lachrymis.

Heu miseriam, inquit, vt omnes Græci norunt quid sit honestum, sed eo soli vtuntur Lacedæmonij. Eras. ex Plut. in Lac.

Lysander.

Eum dicere aiunt solitum, Lacedæmone esse honestissimum domicilium senectutis: nusquam enim tantum tribuitur ætati, nusquam est senectus honoratior. Cicero, lib. de senectute.

Alexander.

Quum hyeme duceret exercitum, assidens igni, recognoscere prætereuntes copias cœpit. quúmque videret senem quendam horrentem frigore, & ad ignem stantem, considere loco suo iussit dicens: Si in Perside natus esses, in regia sella sedere tibi capitale foret: in Macedonia nato, conceditur. Erasm. lib. 4. apoph. ex Curtio.

De Senectutis fiducia.

Solon.

Qvum Pisistratus occuparet Rempublicam, résque videretur ad manifestam spectare tyrannidem, neque quisquam auderet illius conatibus obsistere, Solon productis armis, & ante ædes positis, cœpit inclamare ciues. at vbi Pisistratus ad illum mitteret, qui percontarentur, qua re fretus hoc auderet. Senectute, inquit. Alios senectus reddit formidolosiores: illi conciliauit audaciam, quòd parum vitæ superesset, etiamsi nullus occideret. Ita Plutarchus in commentario. An seni sit gerenda Respubl. Diogenes Laërtius rem aliquanto fusius narrat libro primo. meminit & Cicero in Catone Maiore.

Seneca.

Seneca.

†Plena est voluptatis senectus, si illa scias vti. Dices, molestum est mortem ante oculos habere: Ista tam iuueni ante oculos esse debet, quàm seni. Epist. 12.

Cisellius.

Cùm triumuiris non obtemperaret, & multa liberè de C. Cæsaris temporibus loqueretur, admonentibus amicis vt sibi caueret: Duæ, inquit, res sunt, quæ cæteros reddunt formidolosos, mihi autem maximam suppeditant fiduciam, senectus & orbitas. Senex citò periturus est: etiamsi nemo occidat. Et orbus nec habet quos curet, nec habet pro quibus timeat. Solet enim vltio in liberos propagari. Valerius Max. lib. 6. cap 2.

M. Castritius.

Placentiæ magistratũ gerens, Cn. Carboni consuli iubenti decretum fieri, quo sibi obsides à Placentinis redderentur, non paruit, atque adeò minitanti dicentíque, multos habeo gladios: respondit, Et ego annos. Declarans, senectutis præsidio fretum, non metuere gladios. Valer. Maxim. lib. 6. c. 2.

De Sepultura.

Socrates.

Cicutam bibiturus, à quibusdam interrogatus, quomodo sepeliri vellet? Eo modo dixit, quo vobis facillimum fuerit. Stob. ser. 160.

Idem.

*Athenienses ridens qui de sepulchris maiorum & ducum suorũ gloriarentur, dicebat: Duces & plerosq; maiores de quibus superbiebant extra fines suos sepultos esse, probra verò populares Reip. in publicis sepulchris. Teles de exilio, apud Sto. ser. 38.

Diogenes.

Proiici se inhumatum iussit. Tum amici: Volucribúsne & feris? Minimè verò, inquit: sed bacillum prope me, quo abigam, ponitote. Qui poteris? illi aiunt: non enim senties. Quid igitur mihi ferarum, ait, laniatus oberit, nihil sentienti? Laërt. Cic. l. 1. Tusc. quæst.

Idem.

Rogatus à Xeniade, quomodo sepeliri vellet? In faciem, inquit. Percontanti causam: Quoniam, inquit, paulò pòst futurum est, vt inferiora fiant superiora. huc alludens, quòd id temporis Macedones rerum potirentur, atque ex humilibus fierent excelsi: quòd si inuerterentur omnia, fore vt cadauer etiam ex prono fieret supinum. Fortassis illud sensit, nihil referre quo statu corpus exanime sepeliatur: qua in re magna erat vulgi superstitio, porrectis enim in portã pedibus efferebantur, stantes cremabantur: & hodie stantes, vt audio sepeliuntur Iudæi, certè supini sepeliuntur omnes Christiani. Erasm. Diogenis dictum extat apud Laërt. lib. 6. & Brus. lib. 4. c. 10.

Idem.

Dicebat, si canes cadauer suum lacerarent, Hircanam sepulturam fore: sin vultures, Iberam. At si nullum animal accederet, ipsum tempus pulcherrimam sibi fore sepulturam, corpore pretiosissimis rebus, sole, inquam, & imbribus, absumpto. Stob. ser. 120.

Idem.

Interrogatus, num seruum ancillámve haberet, negauit. Cúmque percontator adiecisset: Quis igitur te efferet, si moriaris? Cui domo, inquit, erit opus. Multi superstitiosè soliciti sunt quomodo, & per quos efferãtur. Hac cura prorsus vacabat Diogenes, non dubitans, quin futurus esset aliquis qui cadauer eiiceret, vel ob id, quòd domum faceret vacuam. Quãquam illi contigit honorifica sepultura. Laërt. l. 6.

Anaxagoras.

Cùm Lampsaci moreretur, quærentibus amicis, velléine Clazomenas in patriam afferri, ibidémque sepeliri: non necesse est, inquit. Vndique enim ad sepulchrum tantundem viæ est. Cicero in Tusc. lib. 1. Laërtius lib. 2. c. 1.

Idem.

†Cùm vidisset Mausoli sepulchrũ: monumentum, inquit, pretiosum, & lapidibus ornatum, diuitiarum imago. Laërt. eod. l. 2.

Anonymus.

* Quodam exuli Atheniensi cuidam exprobrante ac dicente, In patria ne sepulchro quidem dignaberis, sed instar impiorum Atheniensiũ in Megarica: Immò (inquit) quemadmodum pij Megarensium in Megarica. Teles de exilio apud Stobæum, serm. 38.

Euripides.

* Dicebat mentes hominum insanire, cùm sumptus inutiles pro mortuis profundunt. Stob. serm. 122.

Lycurgus.

Lycurgus sepulchrorum vniuersam superstitionem sustulit, permittens vt non solùm intra ciuitatem humarentur cadauera, verùm etiam vt monumenta templis vicina haberentur. Submouit & funebres expiationes: nec concessit vt quicquam vnà cum cadauere sepeliretur (nam aliæ nationes, si quid fuisset vino charissimum, id mortuo addebant in sepulchro, damnosa simul ac ridicula superstitione: quasi mortui sentiant aliquid) sed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex æquo posito omnes sepeliri iussit. Vetuit etiam titulos & inscriptiones addi monumentis, præterquam eorum qui in bello cecidissent. Sustulit autem & luctus & funebres nænias, quas reliquorum hominum vulgus incredibili sumptu & apparatu, etiam per conductos ploratores celebrare consueuit, magna specie dementiæ, quasi maniũ sit vllus sensus: aut si quid sentiunt, iisdem rebus delectentur, quas in vita non iudicio, sed animi vitio dilexerunt. Erasm. ex Plut. in Lac.

Socrates.

Eo die quo Socrates bibiturus erat venenum, Apollodorus ei pallium multi precij ad solatium obtulit, vt eo indutus moreretur. At ille recusans donum: Quid, inquit, hoc meum pallium, quod viuenti conuenit, mortuo non conueniet? Damnans quorundam ambitionem, hoc miro studio prouidentium, vt quàm honorificentissimè efferantur, ac sepeliantur. Eras. l. 3. apoph.

Cyrus.

* De sepultura sua eum ita statuisse ferunt. Meum corpus, ô charissimi filij, cùm moriar, neque in auro condite, neque in argento, neque in alia re prorsus vlla, sed illud terræ reddite quamprimum. Quid enim hac re beatius, quàm terræ misceri, quæ pulchra & bona omnia gignit atque nutrit? Xenoph. de Cyri pædia, l. 8.

Semiramis.

* Constructo sibi monumento, inscripsit, Quicunque rex pecuniis indiguerit, aperto sepulchro quantum opus est, capiat. Darius autem cùm aperuisset, pecunias quidem non inuenit, sed in huiusmodi scripta incidit, Nisi vir malus esses, & pecuniarum inexplebili desiderio flagrares, haud sanè loculos mortuorum commouisses. Plutarchus.

* *Demonax.*

Demonactem morientem amici rogabant, quomodo vellet sepeliri? Ne quid, inquit, ista res vos habeat solicitos: fœtor me sepeliet. Et dicentibus, Indignum facinus si talis viri corpus laceraretur à canibus: Quid, inquit, incommodi, si & mortuus alicui sim vsui? Erasm. libro octauo apoph.

Olym-

Olympias.

Alexandri mater Olympias, quum audiuisset filij cadauer insepultum fuisse abiectum, inter lamenta dixit hoc quoque: O fili, tu qui studebas cœli particeps esse, huc toto impetu properans, ne iis quidem potiri valuisti, quæ sunt mortalium omnium communia, terra ac sepultura. Alexander viuus ambiebat diuinos honores: defuncto nec vltimus ille contigit honos, quem quiuis homo persoluit homini, quamlibet humili. Narrant enim Q. Curtius, & Plutarchus, Alexandri corpus multis diebus insepultum iacuisse, ob graues procerum concertationes de successione principatus. Fuit & alter Alexander Epiri rex, Olympiadis frater, cuius corpus amne in hostium castra deuectum est, itaque ab his fœdè laceratum. Vnius tamen mulieris opera sepultum est, licet mutilum. Refert Titus Liuius Decadis primæ libro octauo.

Ægyptij.

† Domos nostras diuersoria appellant, tanquã breui tempore à nobis inhabitandas. Defunctorũ sepulchra sempiternas domos, quoniam apud miseros infinitum sit tempus, vocant. Ideò domorum construendarum nimia cura neglecta, circa sepulchrorum magnificentiam, summum studium & operam impendunt. Diodorus Sic. l. 1. rerum Antiq.

Nero.

Neronem imp in fuga quum Phaon libertus hortaretur, vt in specum egesta harena conderetur: negauit, se viuum sub terram iturum. Sueton. in vita Neronis.

Zisca Imper.

Zisca Hussitarum dux & imperator fortissimus, iam moriturus, cùm à militibus interrogaretur, quomodo sepeliri cuperet post mortem? Pellem, inquit, mortuo mihi detrahite, relictoque feris cadauere, ex cute tympanum facite, quo in præliis vtamini. Et sic, vt hostes nostri viuentis aspectum non ferebant, ita mortui sonum, fugam adornantes, audire nequibunt. Æneas Sylu. libr. 3. commentariorum de rebus gest. Alphonsi regis.

De Seriis negotiis in vinolentis conuiuiis non tractandis.

Geminius.

A Romanis in Asiam ad Antoniũ legatus missus, vt omnia tentaret per quæ cum Octauio redintegrari communis amicitia posset: vocatus in cõuiuium ab Antonio, præsente Cleopatra monuit, vt mandata proferret. Cui Geminius post salutem dictam, ait, Quæ tibi dicere Antoni iussus sum, cum sobrio, & alio loco quàm vbi nunc sumus tractanda sunt. Ostendens, seria negotia non in conuiuio vinolento, nec quouis loco, nec præsentibus omnibus tractanda esse. Plutar. in vita Antonij.

Berenices.

Ptolemæo regi ad talos sedenti, vt alea luderet, assistens quidam, condemnatorum nomina recitabat, vt ille, quínam mortis supplicium promeruissent, decerneret. Berenice verò vxor regis hoc videns, ac audiens, arrepto è pueri manibus libello, prohibuit, ne ad finem vsque tunc legerentur, dicens: Non sic obiter aduertendum animum esse in re tam seria, vbi de hominis salute agendum est: sed studiosè, relictis aliis omnibus negotiis, cogitandum, ne nostra oscitantia noceamus aliis. Non enim similem esse causam talorum & corporum. Ælianus libro 14. de Var. hist.

Vu

est, qui paucioribus eget. Nolebat itaque hic seruo videri deterior. Laert. libro lib. 6.

Idem.

Quum esset emptus Diogenes, perinde quasi ipse Xeniadem emisset, dixit illi: Vide vt iussis meis pareas. Cúmq. ille diceret ἄνω ποταμῶν, significans rem præposterè agi, si seruus imperet hero: Si medicũ, inquit Diogenes, emisses æger, non illi præscribenti obtemperares? an diceres, ἄνω ποταμῶν? Si herus corpore malè affectus auscultat seruo rei medicæ perito: multò magis decet animo ęgrum, auscultare seruo philosophiæ perito. Quod enim ars medica præstat corpori, hoc philosophia præstat animo: illa medetur febri, hæc prauis cupiditatibus. Quanto autem animus præstat corpori, hoc illius morbi sunt, quàm huius, grauiores. Laertius addit, quum à præcone rogaretur, quo titulo vellet prædicari? isque respondisset, scire imperare liberis: vbi vidisset prætereuntem quendam bene cultum, Huic, inquit, me vende: nam is eget domino.

Idem.

Dicebat, inter seruos ac dominos malos præter vocabula nihil aliud interesse, nisi quòd mancipia seruirent dominis, domini cupiditatibus. significans vtrosque esse seruos: miseriorem seruitutem seruire dominos, quàm mancipia, si sint improbi. Nam qui ducitur affectuum arbitrio, & multos habet dominos, & turpes, & inclementes. Laert. l. 6.

Seneca.

† Sic cum inferiore viuas, quemadmodum tecum superiorem velles viuere. Epist. 47.

Palamedes.

† Ad bellum Troianum pergenti absque seruo & ancilla, cùm diceret Achilles: Agrestior plerisque, ô Palamedes, videris, quòd qui tibi ministret in bello, neminem adduxeris. Tum ille ambas protendens manus: Quid ergo hæc, ô Achilles, respondit? innuens non egere seruo, qui manus & cæteras corporis partes integras & valentes habeat, Philostratus.

Metrodorus.

* Seruum necessariam quidem possessionem esse dicebat: sed non iucundam. Stob. serm. 60.

Antigonus.

Quum Athenienses seruum Antigoni, honoris gratia perinde vt ingenium in ciuium numerũ ascripsissent: Nequaquam, inquit Antigonus rex, velim vnum Atheniensem à me loris cædi: significans, per illos factũ, vt vnum ciuem Atheniensem posset loris cædere, quippe seruum: sed Athenis esse plures vno commeritos, vt à rege loris cæderentur, qui seruũ alienum, quod in ipsis fuit, manumitterent. Plutarch. in apoph.

Iulianus Imper.

Cum eunuchis & coquis seruos etiam ex palatio eiecit. Rogatus verò, cur id faceret? ait: His non opus esse, cùm minori sumptu viuere posset. Erasm. lib. 8 apoph.

Hadrianus Imper.

Quum seruum suum videret inter duos senatores ambulantẽ, misit qui illi colaphum impingeret, dicerétq. Noli inter eos ambulare, quorum adhuc potes esse seruus. simul senatorię dignitati consulens, & serui castigans insolentiam, quam de Cæsare hero sumpserat. Ex Dione Cassio.

Alex. Seuerus.

Nunquam vtebatur cursore, nisi seruo suo: dicens, ingenium currere nisi in sacro certamine non debere. Ælius Lampridius.

De seruo fideli.

Bion.

* Dicebat bonos seruos esse liberos: improbos autem libertinos

nos multis cupiditatibus seruire. Stobæus ser. 2. & 60.

Anonymus.

Ex his militibus qui sub Lysimacho stipendium faciebant, quidam quum ab eo rogaretur, num esset quispiam ex Helotum, id est seruorum Laconicorum numero: Túne, inquit, existimas Laconem ad te venturum, vt abs te ferat quatuor obolos? Maluit se fateri seruum, quàm hoc probari admittere in nomen Lacedæmonicum. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Interrogatus quod genus hominũ essent Iones? Liberi, inquit, mali, sed serui boni: significans illos nescire imperare, ac libertate vti, sed seruitutem æquo animo ferre: videlicet referendos ad secundum hominum genus, iuxta distinctionem Hesiodi, qui per se quidem nõ sapiunt, sed parent rectè sapienti. Plut. in Lacon.

Anonyma.

Lacęna quędã captiua, quũ interrogaretur, quid sciret? probè, inquit, regere domũ. Et hæc nõ vulgaris ars est in mulierę. Plut. in Lacænarum apophtheg.

Alia.

Quædam à licitatore interrogata, num esset futura proba, si ipsam emeret? etiam, inquit, si me non emeris. Plutar.

Alia.

Quum in auctione præco rogaret illam, quid sciret? Libera, inquit, esse, significans, sese captiuam quidem esse, cæterum ad illiberalia iussa non parituram. Itaque quum emptor imperasset quædam non conuenientia liberę: Plorabis, inquit, qui tibiipsi talem inuideris possessionem, móxq. sibi necem consciuit. Plut. in apoph. Lacænarum.

Anonymus.

Puer Spartanus captus ab Antigono rege, ac sub hasta venditus, in cæteris omnibus quęcunque patiebatur ab ingenuo decenter fieri posse, obsequens erat ei qui ipsum fuerat mercatus: cæterùm iussus adferre matulam, haud sustinuit, dicens: Non seruiam. At quum instaret herus, puer conscenso tecto, dixit, Senties cuiusmodi mercatum feceris: móxque sese è sublimi præcipitem dedit, ac periit. Captiuus esse poterat, seruilia facere non poterat, ac semet in libertatem morte asseruit. Plut. in Lacon.

Idathyrsus.

Idathyrsus Scytharũ rex, in quem arma mouit Darius, suasit Ionum regibus, vt Histrici pontis iunctura soluta, fugientes sese in libertatem vindicarent: qui quum id facere recusarent, ne violarent fidem, qua Dario erant obstricti, vocauit illos frugi mancipia, & ἀδραστα, hoc est, qui fugere nollent. Nam hæc non minima laus est seruorum, nolle fugere, si liceat: at nolle tyrannicam seruitutem commutare libertate, si detur opportunitas, animi seruilis est. Plutar. in apoph.

Antigonus.

Conspiciens filium suum eos, in quos habebat imperium, ferocius tractantem, atque insolentius: An ignoras, inquit, fili, regnum nostrum esse splendidam seruitutem? Nihil dici potuit cordatius. Nam princeps nõ minus obseruire cogitur populo, quàm populus principi: nisi quòd princeps id facit cũ dignitate, alioqui reuera mutua seruitus est. Plutarch.

Anonymus.

Quidam in seruum furacem ita iocatus est, vt diceret, eum solum esse cui domi nihil esset nec signatũ, nec occlusum. Id si de frugi seruo dicas, laus est: si de furaci, iocus. Intelligimus enim illi nec seras nec signa obstare, quo minus furetur. Scrinia claudimus: olim & cadi lagenæque solebãt obsignari. Erasmus libro 6. apophthegm.

De seruorum multitudine & turba.

Anonymus.

AEtoli quondam ingressi regionem Laconicam, abduxerunt quinquaginta seruorum millia, vnde Lacon quispiam senior festiuiter dixisse fertur: Magno bono fuerunt hostes Laconicæ, quam tanta turba leuarunt. Plut. in Lacon.

Anonymi.

Cùm Thebani irrupissent in Laconicam, & inter captiuos captiuásque multos etiam abduxissent heloeas, iusserunt illos Terpandri, Alcmanis ac Spendonis Laconica carmina canere. illi recusarunt, dicētes, id nolle filias heriles: adeò plus apud illos valuit cōcaptiuarum puellarum authoritas, quā iussa victoris. Hinc probarūt quidā, esse verum quod vulgò diceretur, liberum Spartæ maximè liberum esse, contrà seruum maximè seruum. Plutarc. in vita Lycurgi.

Alcamenes.

Percontanti cuidam, cur Lacedæmonij Helotibus committerent colendos agros, ac non ipsi potius eos colerent? Quoniam, inquit, non ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparauimus. Videlicet stultitiam eorum taxans, qui mancipia ad ostentationem alunt otiosa, & seruos socios ac ministros voluptatum habere malunt, quàm frugiferis operibus occupatos. Plut. in Lacon.

M. Crassus.

M. Crassus ille diues, magnam seruorum turbam domi alebat, quorum præcipuam agebat curam, docentibus adstans interdum, & ipse docens eos, dicens: hāc oportere præcipuam esse patris familiâs sollicitudinem, nosse quot sint rei familiaris animata instrumenta.

De seruorum ministerio.

Diogenes.

COnspicatus delicatum quendam à seruo calceari: Nondum, inquit, sat beatus es, nisi te etiam abstergat. id erit, si mancus fuerit. Laertius libro 6. Visum est Diogeni non multò minus absurdum, in calceatu abuti opera famuli, si quis ipse sibi hoc præstare valeat, quàm si post exoneratum aluum adhibeat famulum abstergendo podici. Quanquam intelligi potest & de abstergendo naso. Philosopho ethnico prodigiosæ deliciæ videbantur, ethnicum calceari à famulo (inquit Erasmus:) At ego, noui Christianum sacerdotem, ac theologum, cui cùm nullum esset membrum mancum, tamen aditurus latrinam, famulos accersebat, qui soluerent ligulas: item reuersus qui alligarent. Id ego videns, sic mecum cogitabam, Vtinā adesset spectator Diogenes.

Demonax.

Videns quendam seruum suū crudeliter verberantem, Desine, ait, ne seruo tuo similis fias. Iudicauit vir prudentissimus, reuera seruum esse, qui affectibus suis imperare non possit. Eras. l 8 apoph.

Gorgo Cleomenis filia.

Cùm videret Aristagoram à quōpiam è famulis calceari: Quid, inquit, pater? Hospes iste manus non habet? Existimabat, non ferendas viri delicias, qui in eo abutebatur famuli opera, quod ipse suis manibus facere sibi poterat. Et nō pudet quosdam, quibus vestiendis comendísque vix decem famuli sufficiunt. Opus est famulo, qui ventrem exoneraturo soluat ligulas, qui fœnum aut lanam porrigat extersuro, ac minimo minus, qui abstergat. Erasm. ex Plut. in Lacon.

Seneca.

† Non ministeriis seruos, æstimabo

sed

sed moribus. Sibi quisque dat mores, Ministeria casus assignat. Epist. 47.

Gilitas.

Hospitio exceptus apud hominem durum & vndecunque facientem quæstum, qui ne dormire quidem famulis permittebat, sed alius aliud operabatur noctu: eundem & ipse postea, quum Agrigentum venisset, suscepit, & conuocatis famulorũ pueris (qui permulti erant) nuces & carycas distribuit. Interrogante autẽ hospite, vnde tot pueri? A famulis meis, dixit, mihi generantur. Voluit autem ostendere, ita tractandos esse seruos, vt ad procreandos etiam liberos ligitimè sint apti. Stob. ser. 60.

De seueritate.

M. Cato.

CAto senior millia quinque famulos habebat, quorum vnus tria captiua corpora emit. Quod vbi sensit rescisse Catonem, priusquam in eius conspectum veniret, seipsum laqueo perforauit. Adeò quæstum oderat in milite, adeò veniam desperabat qui peccauerat.

Antisthenes.

Suprà de præceptore bono ac fideli.

Parysatis.

Suprà de Adulatione & assentatione.

T. Manlius.

Suprà de Grauiter dictis.

C. Sulpitius Gallus.

Vxorem repudiauit, quòd aperto capite fuisset foris: Lex, inquiens, tibi meos vnius præfinit oculos, quibus formam tuam approbes: his ornamẽta comparato: his esto speciosa, aliis velle videri formosam, in suspicione & in crimine hæreat necesse est. Erasm. l. 6. apoph.

Pescennius Niger.

Palæstinis rogantibus, vt ipsorum census leuaretur, eo quòd regio esset grauata, satis inclementer respondit: Vos terras vestras leuare vultis, ego etiam aërem vestrum censere cuperem: Ælius Spart.

Alphonsus.

Admonitus ab amicis ne nimium leuis erga suos esset, & ob id in contemptũ apud suos incideret. Magis, ait, hoc cauendum mihi est, ne nimia mihi seueritas conciliet inuidiam. Erasm. l. 8. apoph.

Vide apoph. de Disciplina militari, & de Parentum seueritate in filios.

De seuerè dictis.

Gorgo.

CVm hospes quispiam molliter ac ægrè vestem prælongam attraheret, Gorgo Cleomenis filia protrusit hominem, dicens: Non tu hinc abis, qui nec ea possis quæ sunt fœminarum? Mulierum est, laciniosis, & in humũ defluẽtibus vti vestibus: quin & caudas admodum longas interdũ trahunt, nec tamen grauantur onere, aut succingunt. Plutarc. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Lacon cùm in peregrinatione vidisset homines in sellis curulibus sedentes: Absit, inquit, vt in talibus sedeam sellis, vnde non liceat assurgere seniori. Ibidem.

Antigonus.

Suprà de Iudice bono & incorrupto, & apophthegm. de seruis ac famulis.

Paulus Æmylius.

Cùm Perseus captiuus deprecaretur, ne in triũpho duceretur: Isthuc, inquit, in te situm erat. Significans illi licuisse in bello perire. Plut. in vita Æmyl.

Veleuia.

Suprà de Filiorum abdicatione & de Parentum seueritate in filios.

Vide apopht. de grauiter, prudenter & sapienter dictis.

De Sexu.

Antisthenes.

DIcebat, viri ac mulieris eandem esse virtutem. Idem sensit Socrates, sexum muliebrem non minùs esse docilem ad omnia virtutis munia: quàm virilem, si pariter instituatur. At vulgus sexum incusat, quasi ad virtutem indocilem. Laer. l. 6.

De Silentio.

Pythagoras.

*EIus de silentio scitè dicta sunt hæc: Aut sile, aut affer meliora silētio. Aut silentium tempestiuum, aut orationem vtilem habeas. Verba silentio, silentiū tempestiuitate claudas, Stob ser, 34.

Socrates.

Admonebat suos discipulos, vt tria præcipuè in omni vita haberent: In animo prudentiam, in vultu verecundiam, & in lingua silentium. Maxim. ser. 11.

Pittacus.

Præcipiebat, vt ea quæ facturi sumus non aperiamus loquaciter aliis: ne si malè perfecerimus, dignè derideamur. Max. ser. 20.

Thales.

Suprà de Lingua, Garrulitate & loquacitate nimia.

Solon.

*Inter pocula tacitus, interrogāti Periandro, an propter verborum inopiam aut ob stultitiam taceret, respondit, Atqui nullus stultorum in conuiuio silentium præstare potest. Stob:

Idem.

*Sermonem silentio, silentium autem temporis occasione obsignādū esse dicebat. Stob. ser 3.

Chilon.

Rogatus, quid esset difficile? Arcanum, inquit, reticere. Tanta est linguæ, omnium maximè volubilis, incontinentia, cùm alioqui nihil videatur facilius quàm silere. Laer.

Bias.

Apprimè decorum illis esse silentium dicebat, quibus indecora impuráque esset vita. Stob.

Democritus.

Cùm animaduertisset quendam multa imperitè disputantem: Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacēdi imperitus. Max. ser. 20.

Diogenes.

Ad quendam, qui se contentiosè philosophum profitebatur: Vah miser, inquit, cùm id quod optimum est in vita philosophi corrumpas, verbis tamen audes te philosophum iactare. Est autem philosophi etiā munus silere, cùm res responsione digna nō est. Stob. ser. 31.

Idem.

Adolescens quidā ex illis qui cum Diogene versabātur interrogatus ab ipso, tacebat. Tum Diogenes: Non putas, inquit, eiusdem esse, quæ dicenda sunt scire, & quando: & quæ tacenda sunt, & apud quem. Stobæus ser. 31.

Cleanthes.

Cuidam ab eo petenti dictum aliquod, quòd crebrò occineret filio suo, protulit ex Electra, σιγᾶ σιγᾶ λέπτον ἴχνος, id est, Tace, tace, tenue vestigulum. Innuens pueris maximè cōuenire silentium Laer. l. 7. c. 2.

Idem.

Cùm quidam ad tacentem Cleanthem dixisset, Tu quid taces? atqui iucundúm est cum amicis confabulari. Iucundū quidē, respondit Cleanthes: sed quo iucundius est, eo magis in hoc amicis oportet cōcedere. Sto. ser. 31.

Zeno Citticus.

Ptolemæi legatis, qui multos eruditos ad conuiuium inuitarant, percontantibus quid de ipso regi suo essent renuntiaturi: ait, Vidisse vos senem, qui in conuiuio tacere nouerit.

Cùm

Cùm enim cæteri ad ostentationem multa dixissent, vnus Zeno perpetuū tenuit silentium. Laer. lib. 7. c. 1. Stob. ser. 32. Max. ser. 20.

Simonides.

Dicere solebat, nunquam se pœnituisse silentij, sermonis autē sæpius. Anton. in Meliss. par. 1. serm. 73. Max. ser. 20.

Idem.

Dicebat, eorum hominum, quorū indecora vita est, maximum decus esse silentium. Anton. in Melis. par. 1. serm. 73.

Xenocrates.

Cùm in conuiuio cæteris multa garrientibus, solus nihil diceret, interrogatus, cur vnus omnium sileret? Quoniam, inquit, loquutum fuisse pœnituit aliquando, siluisse nunquā. Hoc Plut. in libello περὶ ἀδολεσχίας tribuit Simonidi. Sed Laert. 4. ca. 2. Xenocrati tribuit, & Valer. Max. etiam li. 7. ca. 2.

Idem.

Singulas diei partes diuidens in actiones certas, suam etiam silentio partem reddebat. Docens, silentij rationes vtique adhibendas esse. Max. ser. 20.

Heraclitus.

Rogatus à quibusdam, cur taceret: Vt vos, inquit, loquamini. Bruson. Cont. libro sexto capit. 6. exemplorum.

Anacharsis.

A Solone exceptus conuiuio, cùm se cubitum recepisset, sic compositus erat, vt sinistra manus ad pudēda apposita esset, dextra autem ori. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Continentiori freno linguam indigere dixit, ne secreta proferret. Max. ser. 20.

Anaxarchus.

Multarum rerum cognitionem homines aut valde iuuare, aut valde lædere dicebat. Iuuare enim virum dextrum & commodum: lædere verò illum, qui facilè quemuis sermonem & apud quosuis eloquitur. Oportet autem occasionis modum nosse, is enim sapientis terminus est. Qui verò intempestiuè cantilenam musicam quāuis doctè cecinerint, illi non approbantur, sed cristē stultitiæ subeunt. Stob. ser. 32.

Idem.

Cùm à Cypriorum tyranno Nicocreonte torqueretur, vt cōscios proderet, post multa in regem dicta cōuicia, tandem per iracundiam & linguæ amputationem minanti: Non erit, inquit, effœminate adolescens, hæc quoque corporis mei pars tuæ ditionis, simúlque dentibus abscissam, & commanducatam linguam in os eius ira patens expuit. Laer. l. 9. cap. 10.

Theophrastus.

Suprà de Lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Aristoteles.

Callisthenem, auditorem suum ad Alexandrum mittens, monuit, vt cum eo quàm rarissimè aut quàm iucundissimè loqueretur. Quo scilicet apud regias aures vel silentio tutior, vel sermonē esset acceptior. Plut. in Alex. Laer. in Arist. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Cùm percontaretur, quid esset in vita difficillimū? Tacere, inquit, quæ loqui non decet. Max. ser. 20.

Idem.

Dicere solitus est: Qui silere non nouit, is neque loqui admodum scit. Nam quærente quodam, quæ res homini in vita esset difficillima? ait, Silere tacenda. Stob.

Idem.

Interrogatus, quam ob rem, cùm alios doceret loqui, ipse taceret? respondit: Cos quidem ipsa non scindit, cultros autem acuit. Ant. in Melis. part. 1. ser. 63. Verùm hoc Isocrati adscribit Max. ser. 20.

Idem.

Interrogatus à quodam, quis arca-

Principis animum aut nemini, aut paucis cognitum esse oportere. Sensit autem nõ omnia credenda iis qui se amicos esse venditant: quibus quũ aliquid secreti commiseris, temerè rimarum pleni effutiunt: non cogitantes, principes loquaculorum garrulitate sæpenumero aut periclitari, aut prodi prorsus. Dion.

Vide apoph. de patientia, prudentia, animi magnitud. Contumeliis, maledicentia. Conuitijs,&c.

De similitudine formæ.

Anonymus.

PRoconsul quidam Romanus in Sicilia, conspicatus quendã adolescentem admodum sui similem, rogauit similitudinis causam: num pater suus nunquam adisset Siciliam? At meus, inquit, Romam frequenter accessit. Iocum retorsit Siculus, nihil veritus secures ac virgas proconsulis. Erus.l.6.c.20.

Anonymus.

Augusto Cæsari perquàm similis Romam venerat, & ita similis, vt omnium ora in se conuerteret. Produci ergo Cæsar hominem iussit, visúmque interrogat: Dic (ait) adolescens: fuítne aliquando mater tua Romæ? Excepit adolescens, & hunc in modum Augusto respondit: Mater mea nunquam fuit Romæ, sed pater persæpè. Macrob. Plut. in Rom. apoph. Eras.l.4 apoph.

De simulatione & dissimulatione.

Charondas.

* INter leges quas tulit Cataneusibus, hæc reperitur scitu digna. Vnusquisque ciuium se temperantem potius quàm sapientem videri studeat. Nam simulare sapientiam magnum est imperiti & vilis animi signum. Temperantiæ autem simulatio debet esse vera: neque vllus egregia facta simulet, qui re ipsa & mentis & actionum bonarum nihil habeat. Stob. ser. 42.

Diogenes.

Cùm in conuiuio placentam ederet, diceretque conuiuarum quispiam, Quid comedis Diogenes? Suspicans Cynicum philosophum nescire quid esset placenta. Panem, inquit, bene pistum. Dissimulans se scire, quid esset aliis placenta. Laërt. lib 6.c.2

Polydorus.

Quum in Messenensium regionem eduxisset copias Polydorus, roganti cuipiam, Num aduersus fratres essent pugnaturi: Non, inquit, sed in eam agrorum partem proficiscimur, quæ nondum sortito diuisa est. Elusit percontatorem, dissimulans consilium suum. Plut. in Lacon. apoph.

Demosthenes.

Postquam Demosthenes metu Antipatri profugisset in Calauriam insulam, séque in Neptuni templo contineret, & Archias ex tragœdiarum histrione potens, illi blandis sermonibus persuadere conaretur vt sese in Antipatri fidem committeret, non modò nihil passurum mali, verùm etiam amplissimis muneribus honorandum: In scena, inquit, mihi nunquam placuisti histrio, neque nunc persuadebis orator. At vbi commotus Archias minaretur, se detracturum illum è templo: Tandem, inquit, oracula Macedonica aperuisti, nam prius histrionum more simulabas. Plut. in Demosth.

Metellus.

Cùm Scipioni viuenti fuisset inimicus, mortem tamen illius grauiter tulit, iussitque filiis, vt subeuntes pheretrum, funus Scipionis efferrent: addens, se Romanæ ciuitatis nomine gra-

ne gra-

tie gratiam habere diis, quòd Scipio apud alios non esset natus. Sentiens, Romam non futuram fuisse incolumem, si talem ducem habuissent hostes. Simultatem oportet morte finire, amicitiam non item. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

L. Cotta censore, qui vini auidissimus habebatur, quum Cicero consulatum petens sitisset, bibissétque, septus vndique amicis: Rectè, inquit, timetis ne censorem habeam infensum, quòd aquam bibo. Simulauit Cicero se credere, ob id circunstare frequentes amicos, ne censor videret illum bibentem aquam: Simile enim simili amicum. Eras. lib. 4. apoph.

Domitius Afer.

Dum causam ageret, & is qui diuersam agebat partem, subinde repeteret Celsinam hoc dicere: cùm probè nouisset fœminam præpotentem, simulans se credere Celsinam virum esse, rogauit quis esset ille Celsina? Obiter notans ineptiam illorum, qui tantum authoritatis opū gratia tribuerent fœminæ, vt illius dicta toties citarent pro testimoniis. Eras. l. 6. apoph.

Iulius Cæsar.

Cùm testis ad exaggerandam iniuriam diceret, fœmina sua à reo ferro petita. Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potissimum vulnerare voluisset: sed hoc dissimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegunt, præter fœminam. Erasmus Rot. libro quarto apoph.

Anonymus.

Tiberio Cæsari contanter & ægrè suscipienti delatum imperium, quidā in os ausus est dicere: Cæteri quod pollicentur tardè præstant: tu quod præstas, tardè polliceris. Notata est illius simulata contatio, detrectantis quod cupiebat. Eras. l. 6. apoph.

Fridericus Imp.

Posteaquam senatores omnes in curiam vocasset, optauit, vt antequā ingrederentur, duas res deponerent, & tum fieri posset vt iudicio neminē fallerent. Percontatus autem, quænā res illæ essent? Simulatio & dissimulatio, respondit. Nam quæ res est, qua homines decipiuntur magis, quàm si aliud cogites, aliud dicas? Æneas Syl. de dictis Friderici imp.

Sigis. Imp.

Dixisse memoratur, ignarum esse regnandi, qui simulare nesciret. Innuit autem, præcipuā principum virtutem esse clementiam, quæ docet, simulanda interdum esse ea, quæ non magni sunt momenti, commodi maioris gratia. Æneas Syl. l. 1. comment. in res gest. Alphonsi.

Ramirus.

* Is, Hispanorum rex mirè fuit probus & in moribus simplex. Ob eam rem cùm irrisui aulicis esset, & dicteriis identidem peteretur, ad extremum exarsit, & vndecim viros nobiles ad se vocatos in Osca vrbe gladio peti iussit, addicto dicto, Nescit vulpecula cum quo ludat. Re ipsâ scilicet ostendit periculosum valde, leonem vellicare. Histor. Hispaniæ.

De simultate, reipubl. pernicie.

Chilon.

CHilonis dicterium est: Sic ama, tanquam osurus: sic oderis, tanquam amaturus. Hoc dicto admonuit, nec simultates tam acriter exercendas, vt præcludatur omnis in gratiam reditus: nec amicis adeò fidendum, vt illis committas, quod si fiant inimici, possint te perdere. Gell.

Aristippus.

Helicon Cyzicenus, vnus ex Platonis æqualibus, solis defectum prædi-

De sermone, animi speculo ac indice.

Solon.

SErmonem operum simulachrum esse dicebat. Ea quippe quæ in opus prorũunt, prius animo concepta, verbis indicantur. Maximus sermone 14.

Thales.

Dicere solebat, Multiloquium nõ ostendere hominem sapientem. Sapiens enim non nisi quum res exigit, loquitur, & paucissimis suum ostendit animum. Stultus autem, etiam necessitate non efflagitante, loquendi finem non facit. Erasm. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 1. cap. 1.

Pythagoras.

* Optabilius (inquiebat) sit tibi lapidem temerè proiicere, quàm sermonem ociosum. Stobæus sermone 34.

Demetrius.

Sermonem εἴδωλον τοῦ βίου, id est, vitæ simulachrum, quandámque velut vmbram esse dicebat. Qua quidem sententia nihil dici potuit verius. Nã nullo in speculo melius expressiúsque relucet figura corporis, quàm in sermone pectoris imago repræsentatur. Neque homines ex sermone socius, quàm ærea vasa tinnitu dignoscuntur. Laert.

Idem.

Audiens adolescentem variis de rebus assiduè loquentem, ait: In speculo faciei figura, in verbis autem animi qualitas vniuscuiusque hominis deprehenditur. Stob.

Zeno Citieus.

Adolescenti confidenter loquenti: Non dixerim, inquit, ô adolescens, quæ mihi succurrunt. Subnotauit vir prudentissimus, è sermonis procacia æstimari morum impudicitiam. Laertius lib. 7. cap. 1.

Musonius.

* Fontem & originem malè viuendi esse dicebat, non refugere obscœna & turpia loqui. Stob. serm. de intemperantia.

Cleostratus.

* Sermone faceto, tanquam sale, parcè vtendum esse dicebat. Stob. serm. 34.

Diogenes.

Aiebat, sibi videri mirum, quòd quum ollam aut operculum non emerent homines, nisi pulsu aut tinnitu exploratum, in emendo homine solò aspectu essent contenti. Significans hominem nulla ex re melius cognosci, quàm ex oratione. Vt igitur qui vas fictile teruntio parãt emere, digito pulsant, atque ex tinnitu reddito dignoscũt, sítne integrum, probæ argillæ ac bene coctum: ita priusquam minis aliquot emant hominẽ, oportebat ad dicendum prouocare, atque ex oratione deprehendere qualis sit. Laert. lib. 6.

Socrates.

Dicere solebat, qualis homo est, talis etiam eius erit oratio: orationi autem facta simillima, factis vitam. Cic. lib. 5. Tusc. quæst.

Idem.

* In bello quidem ferrum dicebat auro præstare ad defendendum se: in vita autem, sermo eruditus diuitiis. Stob. serm. de literis.

Idem.

* Sermonem eruditum, tanquam bonum figulum eleganti specie animam ornare dicebat. Eodem sermone.

Idem.

Quum diues quidam filium adolescentem ad Socratem misisset, vt indolem illius inspiceret: ac pædagogus diceret, Pater ad te, ô Socrates, misit filium, vt eum videres: tum Socrates ad puerũ. Loquere igitur, inquit, adolescens, vt te videam. Significans, ingenium hominis non tam in vultu relucere, quàm in oratione:

quòd

quòd hoc sit certissimum minimé-que mendax animi speculum. Erasmus libro 3. apoph. ex Apuleio, Florid. lib. 1.

Chrysippus.

Interrogatus, quid esset mens hominis? sermonis fontem esse, respondit: quemadmodum enim riuuli ex fonte fluunt, sic sermo ex corde & mente hominis procedit. Stobæus serm. 1.

Epicurus.

* Sapientis sermonem dicebat magnificentiorem esse in grabato, panno & stramentis: tunc enim non tantùm veri esse præceptorem, sed testem. Seneca epist. 20.

Isocrates.

* Duo (inquit) tibi tempora dicendi præscribe, vt vel de rebus indubiè tibi perspectis, vel necessariis verba facias. In istis enim solis oratio præstat silentio: in aliis verò tacendum potius quàm loquendum. Stob. serm. 34.

Seneca.

† Vbicunque videris orationem corruptam placere, ibi mores quoque à recto desciuisse, non erit dubium. Epist. 114.

Idem.

† Oratio, vultus animi est: si circumtonsa est, & fucata, & manu facta, ostendit illum quoque non esse sincerum, & habere aliquid fracti. Non est ornamentum virile concinnitas. Epist. 115.

Idem.

† Hæc sit propositi nostri summa: quod sentimus, loquamur: quod loquimur sentiamus. Concordet sermo cum vita. Ille promissum suum impleuit, qui & cum videas illum, & cum audias idem est. Epist. 75. ad Lucil.

Romulus.

Dicere solebat, vasa fictilia sono & percussu, hominem verò sermone explorandum esse. Maximus sermone 15.

Cenopidas.

Qualis cuiusque esset natura, talem esse dicebat sermonem. Maxim. serm. 15.

Demonax.

Solitus est dicere, in speculis vultus figuram, in colloquiis autem animi naturam & imaginem cerni posse. Max. serm. 15.

Idem.

Dicebat, orationem ac sermonem hominis quasi figulum animi formam effingere & proferre. Ibidem.

Vide apoph. de Breuiloquentia, de Garrulitate, Lingua, Loquacitate, & Silentio.

De seruis & famulis.

Socrates.

QVendam conquerentem, se defatigatum longo itinere, rogauit, num per ipsum potuerit consequi? Ait, rogāti, vacuúsne, an aliquid ferens oneris? Portauit, inquit, nonnihil sarcinarū. Quid, inquit, queritúrne ille se defessum? Quum negaret: An nō pudet, inquit, te mollitiei, qui vacuus ambulans defessus fueris, cùm ille gestans sarcinam non queratur se fatigatum? Ostendebat Socrates seruum in hoc feliciorem domino, quòd ad labores exercitatior, minus sentiret molestiæ. Eras. l. 3. apoph.

Democritus.

* Seruis, vt partibus corporis, alio ad aliud vtendum esse dicebat. Stob. serm. 60.

Diogenes.

Erat Diogeni seruus, nomine Manes, is quum profugisset à domino, admonuerunt amici fugitiuum inuestigaret. At ridiculum, inquit Diogenes, si Manes absque Diogene viuat, Diogenes absque Mane viuere non possit. At multi seruos insequuntur vt vlciscantur, Diogenes spectabat vsum. Melior autem philosophus

est. qui pauciorибus eget. Nolebat itaque hic seruo videri deterior. Laert. libro lib. 6.

Idem.

Quum esset emptus Diogenes, perinde quasi ipse Xeniadem emisset, dixit illi: Vide vt iussis meis pareas. Cúmq. ille diceret ἄνω ποταμῶν, significans rem præposterè agi, si seruus imperet hero: Si medicū, inquit Diogenes, emisses æger, non illi præscribenti obtemperares? an diceres, ἄνω ποταμῶν? Si herus corpore malè affectus auscultat seruo rei medicæ perito: multò magis decet animo ęgrum, auscultare seruo philosophiæ perito. Quod enim ars medica præstat corpori, hoc philosophia præstat animo: illa medetur febri, hæc prauis cupiditatibus. Quanto autem animus præstat corpori, hoc illius morbi sunt, quàm huius, grauiores. Laertius addit, quum à præcone rogaretur, quo titulo vellet prædicari? ísque respondisset, scire imperare liberis: vbi vidisset prætereuntem quendam bene cultum, Huic, inquit, me vende: nam is eget domino.

Idem.

Dicebat, inter seruos ac dominos malos præter vocabula nihil aliud interesse, nisi quòd mancipia seruirent dominis, domini cupiditatibus. significans vtrosque esse seruos: miseriorem seruitutem seruire dominos, quàm mancipia, si sint improbi. Nam qui ducitur affectuum arbitrio, & multos habet dominos, & turpes, & inclementes. Laert. l. 6.

Seneca.

† Sic cum inferiore viuas, quemadmodum tecum superiorem velles viuere. Epist. 47.

Palamedes.

† Ad bellum Troianum pergenti absque seruo & ancilla, cùm diceret Achilles: Agrestior plerisque, ô Palamedes, videris, quòd qui tibi ministret in bello, neminem adduxeris. Tum ille ambas protendens manus Quid ergo hæc, ô Achilles, respondit? innuens non egere seruo, qui manus & cæteras corporis partes integras & valentes habeat, Philostratus.

Metrodorus.

* Seruum necessariam quidem possessionem esse dicebat: sed non iucundam. Stob. serm. 60.

Antigonus.

Quum Athenienses seruum Antigoni, honoris gratia perinde vt ingenium in ciuium numerū ascripsissent: Nequaquam, inquit Antigonus rex, velim vnum Atheniensem à me loris cædi: significans, per illos factū, vt vnum ciuem Atheniensem posset loris cædere, quippe seruum: sed Athenis esse plures vno commeritos, vt à rege loris cæderentur, qui seruū alienum, quod in ipsis fuit, manumitterent. Plutarch. in apoph.

Iulianus Imper.

Cum eunuchis & coquis seruos etiam ex palatio eiecit. Rogatus verò, cur id faceret? ait: His non opus esse, cùm minori sumptu viuere posset. Erasm. lib. 8 apoph.

Hadrianus Imper.

Quum seruum suum videret inter duos senatores ambulantē, misit qui illi colaphum impingeret, diceretq. Noli inter eos ambulare, quorum adhuc potes esse seruus. simul senatorię dignitati consulens, & serui castigans insolentiam, quam de Cæsare hero sumpserat. Ex Dione Cassio.

Alex. Seuerus.

Nunquam vtebatur cursore, nisi seruo suo: dicens, ingenium currere nisi in sacro certamine non debere. Ælius Lampridius.

De seruo fideli.

Bion.

* Dicebat bonos seruos esse liberos: improbos autem liberti-

nos multis cupiditatibus seruire. Stobæus ser. 2. & 60.

Anonymus.

Ex his militibus qui sub Lysimacho stipendium faciebant, quidam quum ab eo rogaretur, num esset quispiam ex Helotum, id est seruorum Laconicorum numero: Túne, inquit, existimas Laconem ad te venturum, vt abs te ferat quatuor obolos? Maluit se fateri seruum, quàm hoc probari admittere in nomen Lacedæmonicum. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Interrogatus quod genus hominũ essent Iones? Liberi, inquit, mali, sed serui boni: significans illos nescire imperare, ac libertate vti, sed seruitutem æquo animo ferre: videlicet referendos ad secundum hominum genus, iuxta distinctionem Hesiodi, qui per se quidem nõ sapiunt, sed parent rectè sapienti. Plut. in Lacon.

Anonyma.

Lacæna quædã captiua, quũ interrogaretur, quid sciret? probè, inquit, regere domũ. Et hæc nõ vulgaris ars est in muliere. Plut. in Lacænarum apophtheg.

Alia.

Quædam à licitatore interrogata, num esset futura proba, si ipsam emeret? etiam, inquit, si me non emeris. Plutar.

Alia.

Quum in auctione præco rogaret illam, quid sciret? Libera, inquit, esse. significans, sese captiuam quidem esse, cæterum ad illiberalia iussa non parituram. Itaque quum emptor imperasset quædam non conuenientia liberæ: Plorabis, inquit, qui tibiipsi talem inuideris possessionem, móxq. sibi necem consciuit. Plut. in apoph. Lacænarum.

Anonymus.

Puer Spartanus captus ab Antigono rege, ac sub hasta venditus, in cæteris omnibus quæcunque putabat ab ingenuo decenter fieri posse, obsequens erat ei qui ipsum fuerat mercatus: cæterùm iussus adferre matulam, haud sustinuit, dicens: Non seruiam. At quum instaret herus, puer conscenso tecto, dixit, Senties cuiusmodi mercatum feceris: móxque sese è sublimi præcipitem dedit, ac periit. Captiuus esse poterat, seruilia facere non poterat, ac semet in libertatem morte asseruit. Plut. in Lacon.

Idathyrsus.

Idathyrsus Scytharũ rex, in quem arma mouit Darius, suasit Ionum regibus, vt Histrici pontis iunctura soluta, fugientes sese in libertatem vindicarent: qui quum id facere recusarent, ne violarent fidem, qua Dario erant obstricti, vocauit illos frugi mancipia, & ἀδραστα, hoc est, qui fugere nollent. Nam hæc non minima laus est seruorum, nolle fugere, si liceat: at nolle tyrannicam seruitutem commutare libertate, si detur opportunitas, animi seruilis est. Plutar. in apoph.

Antigonus.

Conspiciens filium suum eos, in quos habebat imperium, ferocius tractantem, atque insolentius: An ignoras, inquit, fili, regnum nostrum esse splendidam seruitutem? Nihil dici potuit cordatius. Nam princeps nõ minus obseruire cogitur populo, quàm populus principi: nisi quòd princeps id facit cũ dignitate, alioqui reuera mutua seruitus est. Plutarch.

Anonymus.

Quidam in seruum furacem ita iocatus est, vt diceret, eum solum esse cui domi nihil esset nec signatũ, nec occlusum. Id si de frugi seruo dicas, laus est: si de furaci, iocus. Intelligimus enim illi nec seras nec signa obstare, quo minus furetur. Scrinia claudimus: olim & cadi lagenæque solebãt obsignari. Erasmus libro 6. apophthegm.

De seruorum multitudine & turba.

Anonymus.

AEtoli quondam ingressi regionem Laconicam, abduxerunt quinquaginta seruorum millia, vnde Lacon quispiam senior festiuiter dixisse fertur: Magno bono fuerunt hostes Laconicæ, quam tanta turba leuarunt. Plut. in Lacon.

Anonymi.

Cùm Thebani irrupissent in Laconicam, & inter captiuos captiuásque multos etiam abduxissent heloeas, iusserunt illos Terpandri, Alcmanis ac Spendonis Laconica carmina canere. illi recusarunt, dicẽtes, id nolle filias heriles: adeò plus apud illos valuit cõcaptiuarum puellarum authoritas, quã iussa victoris. Hinc probarũt quidã, esse verum quod vulgò diceretur, liberum Spartæ maximè liberum esse, contrà seruum maximè seruum. Plutarc. in vita Lycurgi.

Alcamenes.

Percontanti cuidam, cur Lacedæmonij Helotibus committerent colendos agros, ac non ipsi potius eos colerent? Quoniam, inquit, non ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparauimus. Videlicet stultitiam eorum taxans, qui mancipia ad ostentationem alunt otiosa, & seruos socios ac ministros voluptatum habére malunt, quàm frugiferis operibus occupatos. Plut. in Lacon.

M. Crassus.

M. Crassus ille diues, magnam seruorum turbam domi alebat, quorum præcipuam agebat curam, discentibus adstans interdum, & ipse docens eos, dicens: hâc oportere præcipuam esse patris familiâs sollicitudinem, nosse quot sint rei familiaris animata instrumenta.

De seruorum ministerio.

Diogenes.

COnspicatus delicatum quendam à seruo calceari: Nondum, inquit, sat beatus es, nisi te etiam abstergat. id erit, si mancus fuerit. Laertius libro 6. Visum est Diogeni non multò minus absurdum, in calceatu abuti opera famuli, si quis ipse sibi hoc præstare valeat, quàm si post exoneratum aluum adhibeat famulum abstergendo podici. Quanquam intelligi potest & de abstergendo naso. Philosopho ethnico prodigiosæ deliciæ videbantur, ethnicum calceari à famulo (inquit Erasmus:) At ego, noui Christianum sacerdotem, ac theologum, cui cùm nullum esset membrum mancum, tamen aditurus latrinam, famulos accersebat, qui soluerent ligulas: item reuersus qui alligarent. Id ego videns, sic mecum cogitabam, Vtinã adesset spectator Diogenes.

Demonax.

Videns quendam seruum suũ crudeliter verberantem, Desine, ait, ne seruo tuo similis fias. Iudicauit vir prudentissimus, reuera seruum esse, qui affectibus suis imperare non possit. Eras. l 8 apoph.

Gorgo Cleomenis filia.

Cùm videret Aristagoram à quẽpiam è famulis calceari: Quid, inquit, pater? Hospes iste manus non habet? Existimabat, non ferendas viri delicias, qui in eo abutebatur famuli opera, quod ipse suis manibus facere sibi poterat. Et nõ pudet quosdam, quibus vestiendis cõmendísque vix decem famuli sufficiunt. Opus est famulo, qui ventrem exoneraturo soluat ligulas, qui fœnum aut lanam porrigat extersuro, ac minimo minus, qui abstergat. Erasm. ex Plut. in Lacon.

Seneca.

† Non ministeriis seruos æstimabo

sed

sed moribus. Sibi quisque dat mores, Ministeria casus assignat. Epist. 47.

Gilitas.

Hospitio exceptus apud hominem durum & vndecunque facientem quæstum, qui ne dormire quidem famulis permittebat, sed alius aliud operabatur noctu: eundem & ipse postea, quum Agrigentum venisset, suscepit, & conuocatis famulorũ pueris (qui permulti erant) nuces & carycas distribuit. Interrogante autẽ hospite, vnde tot pueri? A famulis meis, dixit, mihi generantur. Voluit autem ostendere, ita tractandos esse seruos, vt ad procreandos etiam liberos ligitimè sint apti. Stob. ser. 60.

De seueritate.

M. Cato.

CAto senior millia quinque famulos habebat, quorum vnus tria captiua corpora emit. Quod vbi sensit rescisse Catonem, priusquam in eius conspectum veniret, seipsum laqueo perforauit. Adeò quæstum oderat in milite, adeò veniam desperabat qui peccauerat.

Antisthenes.

Suprà de præceptore bono ac fideli.

Parysatis.

Suprà de Adulatione & assentatione.

T. Manlius.

Suprà de Grauiter dictis.

C. Sulpitius Gallus.

Vxorem repudiauit, quòd aperto capite fuisset foris: Lex, inquiens, tibi meos vnius præfinit oculos, quibus formam tuam approbes: his ornamẽta comparato: his esto speciosa, aliis velle videri formosam, in suspicione & in crimine hæreat necesse est. Erasl. 6. apoph.

Pescennius Niger.

Palæstinis rogantibus, vt ipsorum censu leuaretur, eo quòd regio esset grauata, satis inclementer respondit: Vos terras vestras leuare vultis, ego etiam aërem vestrum censere cuperem: Ælius Spart.

Alphonsus.

Admonitus ab amicis ne nimium leuis erga suos esset, & ob id in contemptũ apud suos incideret. Magis, ait, hoc cauendum mihi est, ne nimia mihi seueritas conciliet inuidiam. Erasl. 8. apoph.

Vide apoph. de Disciplina militari, & de Parentum seueritate in filios.

De seuerè dictis.

Gorgo.

CVm hospes quispiam molliter ac ægrè vestem prælongam attraheret, Gorgo Cleomenis filia protrusit hominem, dicens: Non tu hinc abis, qui nec ea possis quæ sunt fœminarum? Mulierum est, laciniosis, & in humũ defluẽtibus vti vestibus: quia & caudas admodum longas interdũ trahunt, nec tamen grauantur onere, aut succingunt. Plutarc. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Lacon cùm in peregrinatione vidisset homines in sellis curulibus sedentes: Absit, inquit, vt in talibus sedeam sellis, vnde non liceat assurgere seniori. Ibidem.

Antigonus.

Suprà de Iudice bono & incorrupto, & apophthegm. de seruis ac famulis.

Paulus Æmylius.

Cùm Perseus captiuus deprecaretur, ne in triũpho duceretur: Isthuc, inquit, in te situm erat. Significans illi licuisse in bello perire. Plut. in vita Æmyl.

Veleuuia.

Suprà de Filiorum abdicatione & de Parentum seueritate in filios.

Vide apopht. de grauiter, prudenter & sapienter dictis.

Vu iiij

De Sexu.

Antisthenes.

DIcebat, viri ac mulieris eandem esse virtutem. Idem sensit Socrates, sexum muliebrem non minùs esse docilem ad omnia virtutis munia: quàm virilem, si pariter instituatur. At vulgus sexum incusat, quasi ad virtutem indocilem. Laer. l. 6.

De Silentio.

Pythagoras.

*EIus de silentio scitè dicta sunt hæc: Aut sile, aut affer meliora silētio. Aut silentium tempestiuum, aut orationem vtilem habeas. Verba silentio, silentiū tempestiuitate claudas, Stob ser. 34.

Socrates.

Admonebat suos discipulos, vt tria præcipuè in omni vita haberent: In animo prudentiam, in vultu verecundiam, & in lingua silentium. Maxim. ser. 11.

Pittacus.

Præcipiebat, vt ea quæ facturi sumus non aperiamus loquaciter aliis: ne si malè perfecerimus, dignè derideamur. Max. ser. 20.

Thales.

Suprà de Lingua, Garrulitate & loquacitate nimia.

Solon.

*Inter pocula tacitus, interrogāti Periandro, an propter verborum inopiam aut ob stultitiam taceret, respondit, Atqui nullus stultorum in conuiuio silentium præstare potest. Stob:

Idem.

*Sermonem silentio, silentium autem temporis occasione obsignādū esse dicebat. Stob. ser 3.

Chilon.

Rogatus, quid esset difficile? Arcanum, inquit, reticere. Tanta est linguæ, omnium maximè volubilis, incontinentia, cùm alioqui nihil videatur facilius quàm silere. Laer.

Bias.

Apprimè decorum illis esse silentium dicebat, quibus indecora impuráque esset vita. Stob.

Democritus.

Cùm animaduertisset quendam multa imperitè disputantem: Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacēdi imperitus. Max. ser. 20.

Diogenes.

Ad quendam, qui se contentiosè philosophum profitebatur: Vah miser, inquit, cùm id quod optimum est in vita philosophi corrumpas, verbis tamen audes te philosophum iactare. Est autem philosophi etiā munus silere, cùm res responsione digna nō est. Stob. ser. 31.

Idem.

Adolescens quidā ex illis qui cum Diogene versabātur interrogatus ab ipso, tacebat. Tum Diogenes: Non putas, inquit, eiusdem esse, quæ dicenda sunt scire, & quando: & quæ tacenda sunt, & apud quem. Stobæus ser. 31.

Cleanthes.

Cuidam ab eo petenti dictum aliquod, quòd crebrò occineret filio suo, protulit ex Electra, σιγᾶ σιγᾶ λέπτον ἴχνος, id est, Tace, tace, tenue vestigulum. Innuens pueris maximè cōuenire silentium Laer. l. 7. c. 2.

Idem.

Cùm quidam ad tacentem Cleanthem dixisset, Tu quid taces? atqui iucundum est cum amicis confabulari. Iucundū quidē, respondit Cleanthes: sed quo iucundius est, eo magis in hoc amicis oportet cōcedere. Sto. ser. 31.

Zeno Cittieus.

Ptolemæi legatis, qui multos eruditos ad conuiuium inuitarant, percontantibus quid de ipso regi suo essent renuntiaturi, ait, Vidisse vos senem, qui in conuiuio tacere nouerit.

Cùm

Cùm enim cæteri ad ostentationem multa dixissent, vnus Zeno perpetuũ tenuit silentium. Laer. lib. 7. c. 1. Stob. ser. 32. Max. ser. 20.

Simonides.

Dicere solebat, nunquam se pœnituisse silentij, sermonis autẽ sæpius. Anton. in Meliss. par. 1. serm. 73. Max. ser. 20.

Idem.

Dicebat, eorum hominum, quorũ indecora vita est, maximum decus esse silentium. Anton. in Melis. par. 1. serm. 73.

Xenocrates.

Cùm in conuiuio cæteris multa garrientibus, solus nihil diceret, interrogatũ, cur vnus omnium sileret? Quoniam, inquit, loquutum fuisse pœnituit aliquando, siluisse nunquã. Hoc Plut. in libello περὶ ἀδολεσχίας tribuit Simonidi. Sed Laert. 4. ca. 2. Xenocrati tribuit, & Valer. Max. etiam li. 7. ca. 2.

Idem.

Singulas diei partes diuidens in actiones certas, suam etiam silentio partem reddebat. Docens, silentij rationes vtique adhibendas esse. Max. ser. 20.

Heraclitus.

Rogatus à quibusdam, cur taceret: Vt vos, inquit, loquamini. Bruson. Cont. libro sexto capit. 6. exemplorum.

Anacharsis.

A Solone exceptus conuiuio, cùm se cubitum recepisset, sic compositus erat, vt sinistra manus ad pudẽda apposita esset, dextra autem ori. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Continentiori freno linguam indigere dixit, ne secreta proferret. Max. ser. 20.

Anaxarchus.

Multarum rerum cognitionem homines aut valde iuuare, aut valde lædere dicebat. Iuuare enim virum dextrum & commodum: lædere verò illum, qui facilè quemuis sermonem & apud quosuis eloquitur. Oportet autem occasionis modum nosse, is enim sapientis terminus est. Qui verò intempestiuè cantilenam musicam quãuis doctè cecinerint, illi non approbantur, sed cristẽ stultitiæ subeunt. Stob. ser. 32.

Idem.

Cùm à Cypriorum tyranno Nicocreonte torqueretur, vt cõscios proderet, post multa in regem dicta cõuicia, tandem per iracundiam & linguæ amputationem minanti: Non erit, inquit, effœminate adolescens, hæc quoque corporis mei pars tuæ ditionis, simúlque dentibus abscissam, & commanducatam linguam in os eius ira patens expuit. Laer. l. 9. cap. 10.

Theophrastus.

Suprà de Lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Aristoteles.

Callisthenem, auditorem suum ad Alexandrum mittens, monuit, vt cum eo quàm rarissimè aut quàm iucundissimè loqueretur. Quo scilicet apud regias aures vel silentio tutior, vel sermone esset acceptior. Plut. in Alex. Laer. in Arist. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Cùm percontaretur, quid esset in vita difficillimũ? Tacere, inquit, quæ loqui non decet. Max. ser. 20.

Idem.

Dicere solitus est: Qui silere non nouit, is neque loqui admodum scit. Nam quærente quodam, quæ res homini in vita esset difficillima? ait, Silere tacenda. Stob.

Idem.

Interrogatus, quam ob rem, cùm alios doceret loqui, ipse taceret? respondit: Cos quidem ipsa non scindit, cultros autem acuit. Ant. in Melis. part. 1. ser. 63. Verùm hoc Isocrati adscribit Max. ser. 20.

Idem.

Interrogatus à quodam, quis arca-

num sermonem continere posset? respondit: Qui carbonem quoque ignitum lingua retinere potest. Ant. eod. serm.

Dion.

Naturā probè egisse dicebat, quæ geminas aures, & linguam vnicam nobis fabricarit: quò ad audiendum essemus quàm ad loquendum promptiores. Stob.

Isocrates.

Duo dicendi tempora statuenda dicebat: Vel de iis quæ certò nouimus, vel de quibus dicere est necessarium. In his enim solis oratio silētio prçstat, in aliis melius est silere quàm loqui. Max. ser. 20.

Idem.

Dicere solebat, improbi hominis, quasi taciturni canis silentium magis quàm vocem timendam esse. Ibidem.

Demosthenes.

Cùm adolescens quidam inter pocula multas nugas effutiret, & tacere nollet. Adolescens dixit, quomodo non didicisti tacere ab illo, à quo didicisti loqui? Antonius in Meliss. par. serm. 75.

Idem.

Cùm quis ei obiiceret oris fœtorem: Bene dicis, respondit: multa enim secreta in eo computruerunt. Ibid. & Max. ser. 20.

Apollonius.

Summo studio adnitendum dicebat, ne temerè nobis verba parum decentia elabātur. Constat enim quàm inurbanum sit silere non posse: tum effutire palàm cum turpitudine, quæ honestius obticuisses. Stob.

Idem.

Dicebat, cùm in alios atque alios errores & pericula homines labi palam sit: mirum, quantam securitatem præstare queat taciturnitas. Stobæus.

Theocritus.

A blaterone quodā interrogatus, vbi cras visurus esset ipsum? Illic, respondit, vbi te ego nō videam. Stob. ser. 31.

Euripides.

Cuidam opprobranti graueolentiam oris. Multa nimirum, inquit, in illo occulta computruerunt. Significans, se posse continere arcana. Solēt autem res in occulto congestæ computrescere. Eras. l. 8. apoph. Idem. Demostheni ab aliis attributū, paulo ante recensuimus.

Epictetus.

* In omni negotio nihil adeò prospiciendum esse dicebat, quàm vt tutum securúmque sit quod agitur. Est autem tutius, inquit, tacere quàm loqui. In Enchiridio.

Demetrius Cynicus.

Cùm post ex Italia proscriptos à Domitiano mathematicos & philosophos, ad Apollonium venisset, & fortunæ suæ iniquitatem deplorasset: Cicadis, inquit, licet impunè canere, nobis Romæ ne mutire quidem fas est. Philostratus, & Cuspin. in Coss.

Isocrates.

Careo loquaculus volebat ab Isocrate oratore erudiri. Sed is, duplicē mercedem mihi dari, inquit, posco: alteram, vt loqui: alteram, vt tacere discas. Stob.

Plutarchus.

* Verborum, rei leuissimæ, inquiebat, grauissima pœna, & apud Deum & apud homines, comes esse solet. Silentium verò cùm vbique culpa vacet, tum maximè in aliorum conuiciis, nescio quid egregium. Socraticū aut potius Herculeum præ se fert. Siquidem & Hercules, ne gry quidem odiosa verba curabat. Libr. quomodo quis ab hostibus iuuetur.

Lacones.

Apud Lacedæmonios, ad publica conuiuia ingredientibus, qui natu erat maximus, singulis ostendebat fores, dicens: Per has nullus egreditur sermo. Admonens, nihil effutiendū, si quid liberius dictum est in cōuiuio.

Hunc

Hunc morem instituit Lycurgus. Plut.

Demaratus.

In cōsessu quodam rogatus, vtrum ob stultitiam, an ob sermonis inopiā sileret? Atqui stultus, inquit, ne possit quidem silere. Quidam hoc præclarum existimant, si nunquam sileant, quum id sit certissimum fatuitatis argumentum: vt contrà silentium, vbi loquendi tempus nō est, prudētiæ signum est. Plutarchus in Lacon. apoph.

Demonax.

A quodam interrogatus, quánam ratione delegatam prouinciam ritè administrare posset? respondit: Si quàm minimum loquens, plurima audieris. Erasmus libro octauo apopoptheg.

Philippides.

Philippidi Atheniensi, qui ob virtutem charus ac perquàm familiaris Lysimacho regi erat, Lysimachus cū dixisset, num quid rerum suarum expeteret? respondit: Solùm, ô rex, ne arcanorum tuorum quidquā mihi credas. Plut.

Epaminondas.

Audiendi potius quàm loquendi cupidum esse hominem debere putabat: Quòd sciret, ex audiendo doctrinam, ex loquacitate autem pœnitentiam nasci. De eo etiam dictum, Neminem vnquam visum esse qui plura sciret, & pauciora loqueretur. Plutarch.

Hieron.

Arcana enuntiantes iniuriam facere dicebat eis etiam quibus enuntiarent. Odimus enim non solum eos qui effutierint, verùm eos etiam, qui quæ nolumus audierint. Maxim. serm. 20.

Alexander M.

Suprà de Lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Antigonus.

Filio Philippo multis præsentibus percontanti, ac dicenti, Quando castra mouebimus? Quid, inquit, num metuis, ne solus tubam non audias? Notans adolescentis imperitiam, qui hoc patrem multis audientibus percontaretur, quum in bello celanda sint consilia principum: sed quoties castra mouenda sunt, tum omnibus tuba dat signum. Plutarchus in apophthegm.

Gnathana.

† Cùm inter pocula plurima quidam importunus effutiret: eum interpellans Gnathæna; Nonne, inquit, ex Hellesponto te venire dixisti? Cùm is annueret: Cur igitur, adiecit illa, primariam ibi ciuitatam ignoras? Qui cùm quænam tandem esset illa, interrogaret? Sigæum, respondit Gnathæna. Sic artificiosè hoc nomine ei silentium imposuit. Ælian. l. 12. cap. 13.

Cæcilius Metellus.

Quum in bello omnia proprio & subito consilio ageret, amico cuidam interroganti, quidnam iam acturus esset, post Arbachos in Macedonia subactos? Tunicam, inquit, meam exurerē si eam consiliū meum scire existimarem. Quo dicto docuit, non temerè animi nostri propositū effutiēdū esse omnibus, sed silendū ad suum vsque tempus. Plin. cap. 6. de Viris illustribus. Plut. in apoph. Rom. Frōt. lib. & cap. 1.

Cato Vticensis.

Quum Catoni, qui pòst dictus est Vticensis, etiamnum puero, vitio daretur taciturnitas (nec enim cum pueris exercebatur, nec à quoquàm audiri volebat) ait: Carpant taciturnitatem, modò vitam probent. Et addidit: Tum demum abrumpam hoc meum silentium, cùm ea loqui potero, quæ sunt indigna silentio. Plu. & Brus. l. 9. ca. 6.

Tiberius.

Cùm aliquando percontaretur, cur sua consilia non cum aliorum quoque, cui ei non malè vellent, consiliis communicaret? respondit:

Principis animum aut nemini, aut paucis cognitum esse oportere. Sensit autem nõ omnia credenda iis qui se amicos esse venditant: quibus quũ aliquid secreti commiseris, temerè rimarum pleni effutiunt: non cogitantes, principes loquaculorum garrulitate sæpenumero aut periclitari, aut prodi prorsus. Dion.

Vide apoph. de patientia, prudentia, animi magnitud. Contumelia, maledicentia. Conuitijs, &c.

De similitudine formæ.

Anonymus.

PRoconsul quidam Romanus in Sicilia, conspicatus quendã adolescentem admodum sui similem, rogauit similitudinis causam: num pater suus nunquam adisset Siciliam? At meus, inquit, Romam frequenter accelsit. Iocum retorsit Siculus, nihil veritus secures ac virgas proconsulis. Brus.l.6.c.20.

Anonymus.

Augusto Cæsari perquàm similis Romam venerat, & ita similis, vt omnium ora in se conuerteret. Produci ergo Cæsar hominem iussit, visúmque interrogat: Dic (ait) adolescens: fuítne aliquando mater tua Romæ? Excepit adolescens, & hunc in modum Augusto respondit: Mater mea nunquam fuit Romæ, sed pater persæpè. Macrob. Plut. in Rom. apoph. Eras.l.4 apoph.

De simulatione & dissimulatione.

Charondas.

* INter leges quas tulit Catanensibus, hæc reperitur scitu digna. Vnusquisque ciuium se temperantem potius quàm sapientem videri studeat. Nam simulare sapientiam magnum est imperiti & vilis animi signum. Temperantiæ autem simulatio debet esse vera: neque vllus egregia facta simulet, qui re ipsa & mentis & actionum bonarum nihil habeat. Stob.ser.42.

Diogenes.

Cùm in conuiuio placentam ederet, diceretque conuiuarum quispiam, Quid comedis Diogenes? Suspicans Cynicum philosophum nescire quid esset placenta. Panem, inquit, bene pistum. Dissimulans se scire, quid esset aliis placenta. Laërt. lib.6.c.2

Polydorus.

Quum in Messenensium regionem eduxisset copias Polydorus, roganti cuipiam, Num aduersus fratres essent pugnaturi: Non, inquit, sed in eam agrorum partem proficiscimur, quæ nondum sortito diuisa est. Elusit percontatorem, dissimulans consilium suum. Plut.in Lacon. apoph.

Demosthenes.

Postquam Demosthenes metu Antipatri profugisset in Calauriam insulam, séque in Neptuni templo contineret, & Archias ex tragœdiarum histrione potens, illi blandis sermonibus persuadere conaretur vt sese in Antipatri fidem committeret, non modò nihil passurum mali, verùm etiam amplissimis muneribus honorandum: In scena, inquit, mihi nunquam placuisti histrio, neque nunc persuadebis orator. At vbi commotus Archias minaretur, se detracturum illum è templo: Tandem, inquit, oracula Macedonica aperuisti, nam prius histrionum more simulabas. Plut. in Demosth.

Metellus.

Cùm Scipioni viuenti fuisset inimicus, mortem tamen illius grauiter tulit, iussitque filiis, vt subeuntes pheretrum, funus Scipionis efferrent: addens, se Romanæ ciuitatis nomine gra-

ne gratiam habere diis, quòd Scipio apud alios non esset natus. Sentiens, Romam non futuram fuisse incolumem, si talem ducem habuissent hostes. Simultatem oportet morte finire, amicitiam non item. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

L. Cotta censore, qui vini auidissimus habebatur, quum Cicero consulatum petens sitisset, bibissétque, septus vndique amicis: Rectè, inquit, timetis ne censorem habeam infensum, quòd aquam bibo. Simulauit Cicero se credere, ob id circunstare frequentes amicos, ne censor videret illum bibentem aquam: Simile enim simili amicum. Eras. lib. 4. apoph.

Domitius Afer.

Dum causam ageret, & is qui diuersam agebat partem, subinde repeteret Celsinam hoc dicere: cùm probè nouisset fœminam præpotentem, simulans se credere Celsinam virum esse, rogauit quis esset ille Celsina? Obiter notans ineptiam illorum, qui tantum authoritatis opũ gratia tribuerent fœminæ, vt illius dicta toties citarent pro testimoniis. Eras. l. 6. apoph.

Iulius Cæsar.

Cùm testis ad exaggerandam iniuriam diceret, fœmina sua à reo ferro petita. Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potissimum vulnerare voluisset: sed hoc dissimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegunt, præter fœminam. Erasmus Rot. libro quarto apoph.

Anonymus.

Tiberio Cæsari cunctanter & ægrè suscipienti delatum imperium, quidã in os ausus est dicere: Cæteri quod pollicentur tardè præstant: tu quod præstas, tardè polliceris. Notata est illius simulata cunctatio, detrectantis quod cupiebat. Eras. l. 6. apoph.

Fridericus Imp.

Posteaquam senatores omnes in curiam vocasset, optauit, vt antequã ingrederentur, duas res deponerent, & tum fieri posset vt iudicio neminẽ fallerent. Percontatus autem, quænã res illæ essent? Simulatio & dissimulatio, respondit. Nam quæ res est, qua homines decipiuntur magis, quàm si aliud cogites, aliud dicas? Æneas Syl. de dictis Friderici imp.

Sigis. Imp.

Dixisse memoratur, ignarum esse regnandi, qui simulare nesciret. Innuit autem, præcipuã principum virtutem esse clementiam, quæ docet, simulanda interdum esse ea, quæ non magni sunt momenti, commodi maioris gratia. Æneas Syl. l. 1. comment. in res gest. Alphonsi.

Ramirus.

* Is, Hispanorum rex mirè fuit probus & in moribus simplex. Ob eam rem cùm irrisui aulicis esset, & dicteriis identidem peteretur, ad extremum exarsit, & vndecim viros nobiles ad se vocatos in Osca vrbe gladio peti iussit, addicto dicto, Nescit vulpecula cum quo ludat. Re ipsâ scilicet ostendit periculosum valde, leonem vellicare. Histor. Hispaniæ.

De simultate, reipubl. pernicie.

Chilon.

CHilonis dicterium est: Sic ama, tanquam osurus: sic oderis, tanquam amaturus. Hoc dicto admonuit, nec simultates tam acriter exercendas, vt præcludatur omnis in gratiam reditus: nec amicis adeò fidendum, vt illis committas, quod si fiant inimici, possint te perdere. Gell.

Aristippus.

Helicon Cyzicenus, vnus ex Platonis æqualibus, solis defectum prædi-

xerat: qui posteaquam accidit, quem admodum ille prædixerat, à Dionysio argenti talento donatus est. Tum Aristippus ad reliquos Philosophos: Et ego rem miram habeo, quam possim prædicere. Orantibus vt proferret: Prædico, inquit, breui inter Platonem ac Dionysium futuram simultatem. Senserat enim, regem animũ suum iamdudum dissimulare. Laërt. lib. 2.

Idem, & Æschines.

Quum inter Aristippum & Æschinem incidisset simultas, quidam autem diceret, Vbi nunc illa vestra amicitia? Dormit, inquit, sed eam excitabo. Itaque simultatem Aristippus commoda liberáque appellatione, facilè sustulit. Ne silentio malum, vt solet, incrudesceret, vltrò adiit Æschinem: Num, inquit, quamprimum redibimus in gratiam, ac nugari desinemus? an potius expectabimus, vt scurris inter pocula de nobis loquendi materiam præbeamus? Cui cùm Æschines respondisset, se lubenti animo rediturum in gratiam: Memento igitur, inquit Aristippus, quòd cũ essem natu maior, prior ad te venerim. Tum Æschines: Næ tu profectò vir me longè melior est. Siquidẽ à me simultatis, abs te sarciendæ gratiæ fuit initium. Hoc pacto redintegra est inter illos amicitia. Laërtius libro 2.

Aristides.

Cùm inter Aristidem & Themistoclem magna esset simultas, tamen legati simul missi vt Reipublicæ negotia expedirent, Vis, inquit, Themistocles, vt in his montibus inimicitias relinquamus? Nam si videbitur, cùm reuersi fuerimus, illas resumemus. Docuit vir prudentissimus, omnem simultatem deponendam esse iis, qui Reipub. vtilitatem promouere cupiunt. Plut. in apoph.

Idem.

Aristides è concione quadam in qua frustra Themistocli obstiterat, discedens, clara voce testatus est, res Atheniensium incolumes esse non posse, nisi & ipsum & Themistoclem in barathrum conijcerent, prius habens, morte affici, quàm ob duorum simultatem minus rectè consuli publicis commodis. Plutarchus in Aristide.

Cratides.

Lysandro defuncto, cùm de societate belli nata esset controuersia, Agesilaus adiit Lysandri domum, inquisiturus super hac re literas, quas Lysander apud se detinuerat. Reperit autem præterea librum Lysandro cõscriptum de nouando Reipubl. statu, quòd oporteret, regnum ab Eurytionidis & Agide ablatum (nam ex his tantùm familiis fas erat creare reges) in commune ponere, ac regem eligi ex optimis: quo videlicet hoc honoris decerneretur non his qui genus duxissent ab Hercule, sed iis qui tales essent virtute, qualis fuisset Hercules: quandoquidem virtute, non generis commendatione, & ille ad diuinos honores subuectus est. Hanc orationem Agesilaus nitebatur apud ciues euulgare, cupiens per eam ostendere, qualis ciuis clanculum fuisset Lysander, non sine calumnia eorum qui Lysandro fauerant. Sed ferunt Cratidem, qui tum inter Ephoros primas tenebat, veritum ne lecta oratio persuaderet, reuocasse ab eo concilio Agesilaum, ac dixisse: non solùm non esse refodiendum Lysandrum, sed ipsam potius orationem cum illo defodiendam, quòd callidè & ad persuadendum accommodatè composita videretur. Hoc destictum declarat Lysandri peruersam ambitionem, qui nihil intentatum reliquerit ad regnum adipiscendum: sed idem arguit Agesilai moderationem, qui priuatam simultatem posthabuit vtilitati Reipublicæ. Plutarchus in Laconicis.

Bibulus.

Cùm Pompeio esset inimicus, prius tamen in senatu rogationem tulit, vt vnicus consul Pompeius decerneretur: Aut enim (inquit) Respub. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parendum erit. Egregius animus, qui priuatam simultatem posthabuit Reipubl. commodis. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Fridericus Imp.

Supra de Simulatione.

Alphonsus.

Suprà de Affectibus frenandis & de Discordia.

Vide apoph. de Odio.

De sobrietate.

Diogenes.

QVum Diogeni quispiam probri vice obiecisset, quòd in caupona biberet: & in tonstrina, inquit, tondeor. Significans, nihilominus esse honestum bibere, quàm tonderi aut radi. Quemadmodum nemo reprehendit, in tonstrina radi, quòd is locus ei rei paratus sit: itaque turpe videri non debet, si quis bibat in caupona, modò bibat modicè. Nam immodicè bibere, quouis loco turpe est. Laërt. l. 6.

Musonius.

* Delicatulos picam expertis mulieribus non dissimiles esse aiebat. Nam & ipsi, inquit, velut illæ familiarissimos cibos fastidiunt, ore ventriculi corrupto. Itaque vt ferrum inutile acie noua semper eget, similiter & illorum stomachi inter edendum acui nunquam non postulant, siue mero, siue acero, siue acerbo aliquo condimento. lib. de alimentis, apud Stobæum.

Anonymus.

*Lacon quidam conspiciens quendam preciosam auiculam sibi apposi tam præ fastidio renuere: At mihi, dixit, etiam vultur & hircus sapiunt. Stob. ser. 17.

Zeno Citticus.

* Ne per morbum quidem cibo magis delicioso vti voluit. Igitur medico columbinum pullum consulente, ipse consilij impatiens, non secus quàm mancipium nomine Manem, si ægrotaret, curari se iussit. Si enim, inquit, absque sumptuosis alimentis recuperare sanitatem seruus potest, quid idem mihi futurum prohibet? Laër.

Archidamus.

Quodam Archidamo pollicente vinum suaue: Quorsum, inquit, opus? quandoquidem & plus absumetur: & quæ fortes decent viros, ea reddet inutiliora. O verè masculum animũ, & omnium deliciarum contemptorem. Plut. in Lacon.

Demades.

Prandens apud Phocionem, cùm apparatum admodum tenuem videret: Demiror, inquit, ô Phocion, te Rempubl. administrare, cùm possis ad istum prandere modum. Bis errans, & quòd lucri tantùm causa putaret adeundam Rempub. & quòd luxum probaret in eo, cui maximè conueniebat sobrietas. Sed Demades alios è suis moribus æstimabat: Erat enim & pecuniarum auidus, & luxui deditus. Eras. lib. 6. apoph.

Leotychidas.

Percontanti cuidam, quamobrem Spartiatæ parcissimè biberent? Ne in quit Leotychidas, pro nobis alij, sed nos potius pro aliis consultemus. Salsissimè notans, vinosos non esse ad cõsultandum idoneos, at salubrium consiliorum parens est sobrietas. Plut.

Cyrus maior.

Cùm ad hospitem diuertisset, rogaretúrque, Quid sibi cœnæ vellet apponi? respondit: Panem tantùm, & sperare se prope fluentem aquæ riuulum cœnaturum. Hic suos etiam monere solebat, vt aquam bibere consuescerent, & fierent Hydropo-

te, quòd vinum omnibus bonis rebus inimicaretur, Xenophon.

Romulus.

Legitur vini fuisse parcißimus. Is ad cœnam vocatus, cùm ibi minimũ bibisset, eò quòd postridie negotium haberet, dicunt illi familiares: Si ad istum modum bibant omnes homines, vinum esse vilius. ille respondit: Imò verò carius, si quantum quisque volet bibat, nam ego bibi quantum volui. Eras. l. 6. apoph.

Epaminondas.

*Legati venerunt à Persarum rege ferentes aurum, animo corrumpẽdi muneribus Epaminondam. Inuitati sunt igitur ad prandium ab ipso: intelligebat enim qua gratia appulissent. Iussit verò à prandio vt causam aduentus explicarent. Apposita est mensa vilis, bibebãt vinum acidum, neque habebant quod ad hæc dicerent. Tũ ille subridens: Abite, inquit, & domino vestro mea prandia narrate, vt intelligat iis me contentum non facilè ad proditionem allici posse, Æmyl. Probus, Stobæus, ser. 5. Idẽ de Xenocrate Alexandri Macedonis quinquaginta auri talenta recusante refertur.

Pescennius Niger.

Militibus vinum ab eo petentibus: Nilum habetis, inquit, & vinum quæritis? Docuit autem, vinolentiam militibus ceu pestem fugiendam esse, qui tum demùm ad res gerendas prõpti sunt, cùm ratio mero non peruertitur. Brus. Spartianus.

Idem.

Romanis à Saracenis victis dicentibúsque, Vinum non accepimus, pugnare non possumus: idem, inquit, Erubescite, nam qui nos vincunt, nil aliud quàm aquam bibunt. Spartia.

Fridericus Imp.

Studiosißimus temperantiæ ac sobrietatis cultor fuisse dicitur. Is cùm audisset, Leonoram vxorem (quæ paterna in domo nunquam vinum gustauerat) facilè filios parituram, si in Germania, tam frigida regione, vinũ biberet, dixisse fertur, malle se sterilem vxorem habere, quàm vinosam. non ignorauit autem imperator fortißimus, quàm multa vinolentiam mala comitentur: & tum præsertim, cùm fœmineum genus nimio vino obruitur. Æn. Syl. l. 2. Comment. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Cùm interrogaretur, cur vini expers viueret, aut vino dilutißimo cõtentus sitim expleret, cõtra omnium regum & aulicorum morem? respondit, Vino sapientiam obscurari: ideóque non decere regem, vt hoc immodica compotatione in animo extinguat, sine quo imperatoris ac regis nomen ritè tueri non possit. Anton. Panormit. libro 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Interrogatus, quid sibi vellet quòd vinum aqua dilueret? Ne ebrius fiam respondit, non enim ignoro, quantum vini intemperantia Alexandri Macedonum regis gloriæ obfuerit. Panorm. lib. 2. de dictis ac factis Alphonsi regis.

Idem.

Ab amico etiam percontatus, Cur adeò ebrietatis vitium damnaret? Id eò, inquit, quia furorem & libidinem ebrietatis filios esse haud ignoro. Panorm. lib. 2.

Vide apoph. de Abstinentia, continentia, temperantia. Ebrietate, incontinentia, intemperantia, &c.

De Solœcismo.

Pausanias.

PAusanias Cappadox, cũ inter perorandum confundens consonantes, breues producens, productas verò corripiens auditus esset: vulgò dictus est malus coquus, qui pretiosa obsonia malè condiret. Philostratus recitat

recitat in sophistis, & ex eodem Raphaël Volaterranus lib. 8. Vrbanorum commentarior.

Cass. Seuerus.

In aduocatione quadam, cùm M. Pomponius Marcellus Latini sermonis molestissimus exactor, solœcismũ ab aduersario factũ arguere perseueraret, interpellatis iudicibus dilationem petiit, vt litigator suus aliũ grammaticum adhiberet: quòd diceret sibi cum aduersario non de iure, sed de solœcismo controuersiam futuram. Erasm. l. 8 apoph.

De solerter dictis.

Antisthenes.

ADolescentes Socratem videre cupientes, philosophorum omnium sapientissimum, duxit ad Anyti domum, dicens illum Socrate multò esse sapientiorem, vt qui Socratem accusasset. Et hoc dicto reuocatum est ciuibus extincti Socratis desiderium, & Anytum expulerunt. Laert. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Suprà, de eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Leo Byzantius.

Suprà, de Concordia.

Agesilaus.

Agesilaus Lacedæmoniorum rex in compotatione quadam sortibus ex more conuiuij dux factus, cùm percontaretur à pincerna, quantum vnicuique vini apponere deberet? Si multum, inquit, vini paratum est, dato cuique quantum postulat: sin parum, cunctis diuidito æquis portionibus. Et hac solertia mirè prospexit, ne vel parata vini copia deesset, quibus largior placeret potatio: vel ad bibendum vrgerētur, quibus grata esset sobrietas. Plut. in Lacon.

Idem.

Suprà de Hostibus non contemnendis.

Agis primus.

Vicerat Argiuos prælio, qui post redintegratis virib. rursum ferociores illi occurrebant. Agis autem videns multos è sociis turbari: Sitis, inquit, bono animo viri: quum enim nos, qui vicimus, trepidamus, quid facere censetis eos, qui à nobis victi sunt? Et ea solertia addidit animum suis. Plutarch. in Lacon.

Brasidas.

Quum murem in caricis comprehendisset, morsus ab eo dimisit captum, móxque ad eos qui aderant: Vt nullũ inquit, est animal tam minimum, quin seruari possit, modò ausit vlcisci inuadētes. Et hoc dicto fortis & animosus dux, suis animum contra hostes addidit. Plut. in Lacon.

Gelo.

Suprà de Mutuo.

Pisistratus.

Cùm multi ab eo defecissent, qui Pylen occuparant, venit ad illos, stragulas in sarcinam colligatas ipse portans. Cæterùm illis, quid sibi vellet, percontantibus: Vt, inquit, si persuasero, reducam vos: si non persuasero, maneam vobiscum. Eras. li. 5. apoph.

Agaso Alex.

Alexander consulto oraculo, monitus est, vt eũ qui sibi primùm portam ingresso occurrisset, interfici iuberet, occurrit igitur Agaso, iussúsq. est arripi. Roganti, quid commeruisset? Responsum est, ita iussisse Deũ. Ille, si ita est, inquit, alium designauit oraculum. Nam asinus prior occurrit: deinde is qui asinũ verberat, est secutus. Erasm l. 6. apoph.

Iulia, Augusti F.

Infrà de Sumptibus superuacuis.

Vide apoph. de Argutè, lepide, grauiter, prudenter, & sapienter dictis.

De solertia animalium.

Alphonsus rex.

QVum essent apud Alphonsum Aragoniũ qui causam bestia-

rum contra homines defenderent, & modò turturis castitatem, modò cornicis (quæ mortuo compare nonē hominum ætates vidua perdurat) modò formicarum prouidentiam, modò canum sagacitatem, modò ciconiarum pietatem, modò apum in regem obseruantiã, & id genus multa pro animalibus (è Plinio, Plutarcho, Æliano & aliis petita) afferrent in medium: Alphonsus, siue, inquit, id brutis inclinatione naturæ, siue dei dono datum sit, certè non alia de causa concessum esse existimo, quàm vt homines turpiter nequitérque viuentes, erubescant à brutis & à rationis expertibus superari. Panorm. li. 3. de reb. gest Alphonsi.

De solitudine & vita solitaria.

Cleanthes.

Conspiciens quendam solitariũ, ac secum loquentem: Haud, inquit, loqueris cum homine malo. Quidam ita referunt: Vide, ne cum homine improbo loquaris. Malis enim periculosa est solitudo. Laert. li. 7. cap. 2.

Pyrrho.

Deprehensus aliquando solus, ac secum loquens, rogatus quid solus ageret: Meditor, inquit, esse probus. Sentiens, ad id vtilem esse solitudinem, inutilem turbam. Laert. libro 9. cap. 11.

Antisthenes.

Ridere solebat Athenienses, subinde gloriantes, quòd essent autochthones, hoc est, indigenæ: eo quòd non aliunde eò commigrassent, nec patriam sedem mutassent vnquam, dicens, hoc laudis illis esse cum testudinibus cochleísque commune. Nam & hæc animantia nunquam mutant domicilium in quo nascuntur. Laert. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Rogatus, quid emolumenti cepisset ex philosophia? Vt mecũ, inquit, loqui, siue viuere possim. Doctus, etiam si solus sit, non sentit tædium solitudinis: sed multa præclara suo cum animo versans, quasi secum loquitur: indoctis molestissima est solitudo, atque etiam inutilis Laert. lib. 6 cap. 1.

Myson.

Myson incertæ patriæ, μισάνθρωπος fuisse traditur, non alienus à moribus Timonis Atheniensis. Hunc quũ quidam fortè deprehendisset in solitudine ridentem, rogabat quid rideret: quum esset solus? A qui ob hoc ipsum, inquit, rideo. subindicans sibi gratissimam esse solitudinem. Laert. lib. 1. cap. 10.

Seneca.

† Recede in teipsum, quantum potes: cum his versare, qui te meliorem facturi sunt: illos admitte, quos tu potes facere meliores. Ibid.

Antonius.

Antonius, magnus ille Ægypti monachus, quem ob insignem pietatem Constantinus imperator plurimum amasse fertur, adeò vitam solitariam dilexit, vt frequenter dicere solitus sit: Quòd piscis in arido, hoc monachus in oppido. Putauit autem lethalem esse piscibus extra vndas cõuersationem: nec minus monachum in periculũ cœlestis vitæ & professionis sanctioris amittẽdæ venire, si moras in vrbibus trahat. Nicephor. Callistus lib. 8. c. 4. Eccl. hist.

De somno.

Diogenes.

Conspiciens adolescentem quendam neglectius dormientem, baculo pungens illum, dixit carmen Homeri,

ἔγρεο, Μήπως σοὶ εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ.

Idest,

Id est. *Surge,*
Ne quis dum dormis, à tergo infixerit hastam.
Laert. lib. 6.

Idem.

Suprà de mortis & somni cognationes.

Democritus.

* Diurnam somnum aut corporis molestiam aliquam, aut animæ anxietatem, aut segnitiem aut imperitiam arguere dicebat. Anto. & Max. ser. de somno.

Æschines.

* Somnum diuturniorem quàm deceat, dicebat mortuis potiùs quàm viuis conuenire. Eod. ser.

Philo.

Sciscitatus, quid esset somnus? respondit, imago mortis, & cessatio sensuum. Ibid.

Plato.

* Somnum multum, neque corporibus, neque animis, neque rebus gerendis conducere affirmabat. Nemo enim dum dormit, alicuius precij est, non magis quàm si nõ viueret. Quare quicunque viuere & sapere cupit maximè, quàm longissimo tempore vigilet, sola sanitatis commoditate seruata. lib 7. de legibus.

Gorgias.

Extremæ iam ætatis, quum sentiret somnum lethalem obrepere, amico qui assidebat, percontanti, Quo pacto haberet? Somnus, inquit, iam incipit me fratri suo commendare. Homerus enim somni fratrem appellat mortem Ælian. l. 2.

Epaminondas.

Quempiam è vigilibus somno oppressum quum offendisset, gladio hominem transfixit. Obiurgatus autem ob tantam seueritatem: Talem, inquit, eum reliqui. qualem inueni. Sensit autem imperator bellicosissimus hominem somno oppressum, ac mortuum, in eadem esse sorte ac conditione. Bruson. lib. 6. cap. 8.

Alexander.

Cùm Deus ab adulatoribus vocaretur, se mortalem esse dicebat, cùm id deprehenderet ex somno, qui mortis imago est. Plutarchus in vita Alexandri.

Vide apoph. de Vigilantia.

De somnio, & eius interpretatione.

Diogenes.

Considerans hominum vitam & mores, ac videns ciuitàtum gubernatores, philosophos, & alios huius notæ homines, dicebat, nullum animal homine sapientius esse. Idem si videret somniorum interpretes, coniectores, &c. aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Laert. lib. 6. & Erasmus lib. 3. apoph.

Idem.

Superstitionem hominum qui in somniis terrerentur, hoc pacto deridebat: Quæ vigilantes, inquit, agitis, ea non curatis: quæ verò dormientes somniatis, solicitè perquiritis. Ad felicitatem enim aut infelicitatem hominis nõ tam referre, quid patiatur insomnis, quàm quid agat vigilans. Ibi quoties aliquid turpe committit, oportebat metuere deorum iram ac tristem euentum, non si quid dormientibus sit visum. Laer. libro 6.

Thales.

Interrogatus, quantum distaret à mendacio veritas? Quantum, inquit, oculi ab auribus. Sentiens ea demùm esse indubitatæ fidei quæ contuemur oculis: fabulis hominum haud tutò credi. Eodem pertinet Homeri cum figmentum de somniis, quorum quæ subuolant per portam corneam, vera sunt: quæ per eburneam, vana. Corneæ portæ inuolucro designans oculos ob coloris similitudinem: eburneæ. os, ob cãdorem dentium. Erasm. l. 8. apoph.

Zeno Eleates.

Dicebat, è suis quenque in somniis deprehendere posse, quantum in philosophia profecisset, si nihil illic vel appeteret, vel faceret nefariæ rei. Tum enim animus in profunda trãquillitate constitutus, veros affectus prodit. Cõtra quæ vigilantes nõ audent profari, aut agere, ea noctu occurrunt in somnis. Laer. lib 9. c. 15.

Anonymus.

Quidam somniarat, se videre ouũ ex lecti cubicularis fascia pendens illigatum. Id somnium retulit ad coniectorem Is iussit, vt eo loco foderet, defossum enim esse thesaurum. Fodit, & inuenit, & argẽti paululum detulit ad coniectorem, de auro dissimulans: Tum coniector: Quid? nihilne de vitello? Somniator inuenerat aurum argento cirundatum in oui speciem, nec id latuit coniectorem. Eras. li. 6. apoph.

De sophistica.

Socrates.

EVclidi contentiosarum argutionum admodum studioso: Sophistis, inquit, ô Euclides, vti poteris, hominibus non poteris. Indicans, Sophisticen inutilem ad publicas functiones, quas qui affectat, eum non omnes oportet gryphis & inanibus argutiis ludere, sed hominum moribus semet accommodare. Erasmus lib. 3. apoph.

Plato.

Quum à Dionysio fastidiretur, poposcit congrediendi copiam, ea data, hunc in modum disseruit Si quem sentires in Siciliam appulisse hoc animo, vt tibi malè faceret, qui tamen nõ data opportunitate nihil mali faceret, an hanc impunè dimitteres? Quum Dionysius respondisset, nequaquam ô Plato. Oportet enim hostium non facta solùm, verùm & animi propositum vlcisci. Plato subiecit: Tum si quis tibi bene volẽs venisset in Siciliam, vt tibi boni quippiam adferret, non faciat autem, destitutus occasione, num par esset hũc nulla relata gratia contemptum abiicere? Dionysio percontãte, quis esset ille? Aeschines, inquit, vir morum sanctimonia cum quouis amicorum Socratis conferendus: & qui possit dicendo meliores reddere, cùm quibus habeat consuetudinem. Is cùm huc multum maris emensus adnauigarit, vt suam philosophiam tibi impertiret, hactenus neglectus est. Hæc tam commoda oratio effecit vt rex & Platonem, cui prius erat infensior, amplecteretur, & Aeschinem splendidè magnificéque tractaret. Laert. libro 3.

Hippodamus Pythagoreus.

* Examinandos probandósque sophistas esse dicebat, an secundum leges & instituta ciuilia, idoneúmque se proprium viuendi genus, vtilia proloquantur. Non mediocrem enim, inquit, sed maximam infelicitatem hominum animus sophistarum dissertationes ingenerãt: si quid ausi fuerint innouare præter commune iudicium, in diuinis humanísque rebus, quo admisso, neque veritas maior, neque vita tutior honestiórve futurá est, sed maiori potius caligine atque perturbatione inuoluenda. Stob. serm. 41.

Diogenes.

Cuidam sophisticis argutionibus colligenti, quòd Diogenes haberet cornua: frontem & tempora manu contrectans: Atqui (inquit) ego non video. Maluit philosophus irridere friuolum enthymema, quàm soluere. Laert. li. 6. cap. 2.

Idem.

Plato sic definierat hominem: Homo est animal bipes, implume. Ei definitioni quum discipuli Platonis applauderent, Diogenes gallum gallinaceum pennis ac plumis nudatum produxit in scholam: En, inquiens, hic est homo Platonis. Itaque definitioni

tioni adiectum est, latis vnguibus, quòd aues eiusmodi non habent. Laert. lib. 6.

Idem & Plato.

Suprà de Disputationibus aut quæstionibus friuolis.

Idem.

Sophista quidam volens apud Diogenem ostentare acumen ingenij, hunc in modum ratiocinatus est: Quod ego sum, tu non es. Cùm annuisset Diogenes: ego, inquit, sum homo, igitur tu non es homo. Tum Diogenes: A me, inquit, incipe, & rectè collegeris. Non dignatus est aperire quid haberet vitij ratiocinatio: sed maluit irridere, de tam friuolis nugis sibi placentem. Si sic sumpsisset: Tu es homo: sequebatur, sophistam non esse hominem, Laert. lib. 6.

Zeno.

Quum Zeno in scholis differens, acutissimis rationibus probaret nullum esse motum, nec esse posse: Diogenes surgens, cœpit inambulare. Id admiratus Zeno: Quid, inquit, agis Diogenes? Confuto, inquit, tuas rationes. Taxans interim inanem ingenij ostentationem. Laertius libro sexto.

Chrysippus.

Suprà de Dialectica.

Stilpo.

Colebat argutias dialecticas, quarum vna parum illi feliciter gessit. De statua Mineruæ quam Phidias finxerat, ita percontatus est: Num Iouis Minerua dea est? Quum responsum esset, est. At hæc, inquit, non est Iouis, sed Phidiæ. Id quum esset concessum, collegit: Non est igitur hæc dea. Ob hanc vocem apud Areopagitas impietatis reus peractus est. Ille verò sic conatus est elabi, vt diceret, non negasse illam esse deam, sed Deum, hoc est, masculum, nam θεὸς apud Atticos communis est generis, attamen iussus est ire in exiliũ. Theodorus autem cognomento ἄθεος, his auditis, dixit: Vnde hoc nouit Stilpo, nisi fortè sublatis vestibus inspexit Mineruam? Laer. l. 2. c. 11.

Hipparchia.

Hipparchia Metroclis soror Theodorum impium, cui cognomen erat ἄθεος, huiusmodi sophismate constrinxit: Quod faciens Theodorus non dicitur iniustè agere, idem si faciat Hipparchia non dicetur iniustè agere? Quũ annuisset ille, subiecit: sed Theodorus seipsum percutiens non diceretur iniustè agere, nec igitur Hipparchia si idem faceret? Ad id Theodorus nihil respondit, sed sustulit illius pallium, vt enudaret pudenda. Quum illa nihil hac re turbaretur, obiecit ei versu iambico, quòd è muliebribus officiis ad virile institutum defecisset.

γυνὴ τὰς παρ' ἱςοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας: Id est,

Radios apud telas reliquit fœmina.

Cui illa: Num tibi videor malè mihi consuluisse, quæ quod temporis impensura fuerã telis, impendi disciplinis? Erasm. ex Laërtij lib 6.

Aristarchus.

Dicere solitus est: Olim vixerant septem sapientes, nunc haud facilè totidem inuenias idiotas. Notans sophistarum turbam, qui se pro sapientibus iactabant, vt vix superesset qui se profiteretur indoctum. Erasm. lib. 6. apoph.

Ariston.

Dicere solebat, dialecticorum argutias similes esse telis aranearum, quòd plurimum haberent artificij, minimum vtilitatis. Nam iis cùm cæteris Cynicis putabat logicem ac physicem à philosophia submouendam, solam ethicem diligenter exercẽdã. Huius sententiæ princeps fuit Socrates. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Menedemus.

Percontanti cuidam Alexino, an patrem cædere desiisset? respondit, Neque cæcîdi, neque desij. Quum alter subiecisset, oportere soluere am-

biguitatem per ναὶ & οὐ, aut affirmãdo aut negando. Ridiculum, inquit, est vestras sequi leges quum liceat importis occurrere. Alter captabat illum insidiosa percontatione: siue enim respondisset, Desij, siue non desij, agnouisset crimen, ille hoc præsentiens, exclusit sophisticum cauillum. Sic & Socrates apud Platonem obiurgatur à sophistis, quòd secus respondeat quàm ipsis esset commodum. Laert. lib. 2. cap. 18.

Demonax.

Adolescenti lasciuius culto, qui quæstionem sophisticam proposuerat, nihil aliud respondit quàm περαίνει δ᾽ αὐ. Vox anceps est ad cõficientem quod colligit: & ad obscœnũ sensum. Qúmque adolescens indignatus respondisset, At ego tibi virũ ostendam: Demonax admiranti similis, Quid, inquit, num etiam virum habes? Erasm. l. 8 apoph.

Ludouicus xij. Gall. rex.

Franciscanus quidã magni nominis argutiss. disputationibus coram rege concionem clauserat. Rex eo audito, & sophistam detestante, testatus est, qui magis deliraret se vidisse neminem: & futurũ vt posthac à cõcionibus de religione abstineret, nisi concionatores inter se lites eas bona fide componerent. Annal. Franciæ.

De sorte.

Cato Vticensis.

CVm partes in conuiuiis sortirentur, nec illi fauisset sors, amicis hortantibus vt primus omnium caperet, οὐ καλῶς, inquit, ἔχει ἀκούσης ἀφροδίτης. id est, non decet inuita Venere. Tam natura iustus erat, vt præter sortem amicorum fauore noluerit vti. Veneris iactus felix erat in talis. Erasm. l. 5. apoph.

Philoxenus.

Suprà, de Facete & iocosè dictis.

Dionysius senio.

Suprà, de ominibus.

De speculo.

Socrates.

IVuenes hortabatur, vt se in speculo intuerentur: vt si formosi essent, digni ea specie fierent: sin deformes, eam deformitatem eruditione tegerent. Stob.

Plato.

Ebriis iratísque præcipiebat, vt se in speculo ita affectos intuerentur, vt per oris deformitatem vitia fugerẽt. Plutarch.

Seneca.

Ideo inuẽta esse specula dicebat, vt homo se nosceret: formosus, vt vitaret infamiam: deformis, vt sciret remedium esse virtutem. Seneca lib. 1. Quæst.

De spectaculis.

Diogenes.

DIonysiaca certamina quæ Athenis in honorem Bacchi magnis impendiis, põpaque celebrabantur, appellabat magna stultorum miracula, quòd in his nihil non ridiculum ageretur. Laert. l. 6. c. 2. Erasmus lib. 3. apoph.

Demonax.

Cùm videret Athenienses hoc agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum spectacula in vrbem inducerent: Nolite, inquit, ô ciues, istam crudelitatem prius admittere in ciuitatem vestram, quàm Misericordiæ aram fitis demoliti. Significans non conuenire, in ea ciuitate in qua Misericordia pro dea coleretur, spectari plus quàm ferinam crudelitatem. Eras. l. 8. apoph.

Anacharsis.

Aiebat se admirari, quî conueniret, vt Græci, qui legibus suis violentiam & iniuriam puniũt, athletas ob hoc ipsum honorent, quòd se mutuò percuterent. Salsè damnans crudelem populi voluptatem, ac in moribus

tibus inconstantiam. Quod enim iniustum est, semper iniustum est. Eras. l.7. apoph. et Laer. l.11.

Seneca.

† Nihil verò est tam dānosum bonis moribus, quàm in aliquo spectaculo desidere. Tūc enim per voluptates facilè vitia subrepunt. Epist.7.

Theodosius.

† Ludos Circenses peragenti, cùm significatum esset Ioannem tyrannū è medio sublatum, populum sic affatus est: Relictis his oblectamentis ad Ecclesiā nos referamus, preces Deo, quibus illi pro tyranno ipsius nutu cæso agamus gratias, piè fundamus. Populus relictis spectaculis Imperatorem secutus, diei reliquum in Eclesia in Dei laudibus peregit. Socrates lib.7.ca.2.

De spe.

Thales.

SCiscitatus, quid maximè commune esset omnibus? Spes, respondit. Hanc enim etiā illi habent, qui aliud nihil. Stob.ser.109.

Bias.

Roganti cuipiam, quid esset dulce hominibus? Spes, ait. Bruson. libro 6. cap 11.

Anonymus.

Rhodius quidam, ob intempestiuā libertatem à tyranno coniectus in caueam in qua more nocentis bestiæ alebatur ad cruciatum & ignominiam, amputatis naribus ac fœdata vulneribus facie, quum ab amicis ad moneretur, vt inedia sibi malorum finem quæreret: Cuncta, inquit, homini quoad viuit speranda sunt. Citius illū laudarim, quàm istos qui ob causas non admodum graues confugiunt ad laqueum, aut ad præcipitiū. Eras.l.8.apoph.

Democritus.

Eius circumfertur talis sententia: Spes rectè sapientium voti compos fieri potest, insipientium verò impossibilis est. Stob.ser.109.

Socrates.

Dicere solebat, neque mulierem sine viro, neque spem bonam absque labore quicquam vtile parere. Stob. ser.119.& ser.1. Neque nauē vnica anchora, neque vitam vna spe fultam esse oportere dicebat. Id postea dictum est ab Epicteto. Item, Improbæ spes quemadmodū mali viæ duces in errorem inducunt. Max.serm.de Spe.

Idem.

Dicere solebat, Spem malam nihil aliud esse, quàm pessimum viæ ducem, ad grauissima quæque peccata. Stob.ser. 109.

Plato.

Spem vigilantium somnium appellabat. Ad quod allusisse videtur Virgilius, quum ait,

An qui amant ipsi somnia fingunt?

Nam dictu mirum est, quàm varias imaginationes patiantur in animo suo, qui vehementer sperant aliquid. Atque hîc inanibus simulachris perinde semet oblectant, ac si iam tenerent quæ sibi pollicentur. Ælian.lib. 13.de Var hist.

Diogenes.

Percontatus, quídnam in vita extremum esset? Spes, dixit. Stobæus serm.109.

Herodes.

Ad cōfirmandos aduersos Arabas suorum animos: Fallax, inquit, spes est, quæ non suis viribus nititur, sed alienis aduersis. Brus.l.6.c.11.

Aristoteles.

Olim interrogatus quidnam esset spes? respondit, Vigilantis somnium. Multa enim sibi promittunt inania, qui spe rerum futurarum ducuntur. Laer.l.5.c.1.

Epictetus.

* Neque nauim, inquit, vna solùm anchora, neque vitam vna spe muniri oportet. Item, Vt crura, sic spem quoque non amplius extendere conuenit, quàm fieri commodè potest. Stob.ser.109.

Plutarchus.

Dicebat, spes eruditorum esse stabiles, vt quæ in rationis portu conquiescant. Item Idem præstat scaphę impulsæ infirma anchora, quod spes innitens malo consilio. Maxim. serm. de Spe.

Alexander.

Apud Granicum, Martem experturus, hortabatur Macedones vt affatim manderent, veluti postridie ex hostium commeatu cœnaturi. Præsens animus, ac de belli euentu fidens ac securus. Plutarch. in apoph. reg. & imper.

Idem.

Posteaquã in expeditionem profectus, regias opes penè omnes in milites ac duces distribuisset, roganti Perdicæ: Quid tibi nunc rex superest? Spes, inquit. Hic Perdica: Hęc inquit, nobis commilitonibus tuis futura communis est, & prædium quod ipsi designaret Alexander, recusauit. Tanta erat fiducia, bene successuram expeditionem. Plut. in Alexan.

M. Cato.

De spe sic prædicasse narratur, authore Plutarcho, quòd quæ magna essent, pusilla faceret: quæ pusilla, prorsus nulla. sentiens, opinor, de periculis. Victoriæ spes extenuat omnia quæ solent deterrere. Erasm. Rot.

Iulius Cæsar.

Obsecrantibus Cæsarem amicis, vt præsidio corpus muniret, multísque ad id operam suam pollicentibus, negaui se hoc facturum: Satius esse dicens semel mori, quàm assidua spe & expectatione pendere. Plut.

Cicero.

† O fallacem, exclamat, hominum spem, fragilémque fortunam, & inanes nostras contentiones, quæ in medio spatio sæpè franguntur & corruunt, & antè in ipso portu obruuntur, quàm portum conspicere potuerint. li. 3. de Orat.

De statuis, simulachris, atque imaginibus deorum.

Socrates.

Aiebat se mirari, quòd quum statuarum artifices id summo studio conniterentur, vt lapis quàm simillimus homini redderetur, non pariter hoc curarent, ne ipsi lapidibus similes & viderentur & essent. Sunt autem qui putent, Socratem, priusquàm ad otium philosophiæ sese cõferret, statuarum opificem fuisse. Erasm. l. 3. apoph.

Diogenes.

Dicebat bonos viros deorum esse simulachra. Deorum, quum sint optimi, naturæ proprium est, benefacere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in sapientibus ac bonis viris quàm in statuis, quum dij sint incorporei. Laer. li. 6.

Idem.

Solitus est interdum adire statuas, & aliquid ab illis petere. Demirantibus, cur id faceret? Vt consuescã, inquit, non commoueri, si quando ab hominibus non impetro quod peto. Ibid.

Scipio iunior.

Cùm Carthaginem iam expugnatam cõperisset, statuis deorũ Græcanicis ac monumentis è Sicilia deportatis omniũ refertissimam, per præconem edixit, vt qui illarum esset vrbium, agnosceret illa, ac referret domum. De pecuniis verò nec seruum nec libertum passus est quidquam capere, ac ne emere quidem, quum alioqui quilibet passim ferrent, ageréntque. Plutarchus in Roman. apoph.

De statuarum vanitate, & contemptu.

Phauorinus.

Eius statuam æream Athenienses deiecerant, eo quòd Hadriano Cæsari infensissimus fuisset. Id posteaquam philosopho nunciatum est, nihil planè commotus, dixit: Vtilius erat Socrati ab Atheniensibus ærea priuari statua, quàm haurire cicutã. Contempsit vir prudentissimus statuæ gloriam, vita incolumi. Philostratus.

Diogenes.

Infrà, de sumptibus superuacaneis.

Agesilaus.

Ei cùm nationes, quæ tum Græciam incolebant, decreuissent in clarissimis quibusque ciuitatibus honoris causa statuas erigi, rescripsit illis hunc in modum: Mei nulla sit imago, neque picta, neque ficta, neque vllo alio artificio parata. Negligebat adulationes horum vir prudentissimus, malens insculpi prudentum & bonorum hominum pectoribus. Plut. in apoph. Lacon. Eras. l. 1. apoph.

Idem.

Cùm discessisset ab Ægypto, patriam repetens, morbo implicitus in portu qui Menelai dicitur, ac breui pòst moriens, mandauit iis qui aderant, ne quam fictilem aut aliàs imitatam corporis sui imaginem facerent: Si quod, inquit, præclarum facinus gessi, hoc erit monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statuæ, cùm sint vilium ac nullius rei opificum opera, illustrabunt mei memoriam. Quis non miretur in bellatore pectus tam philosophicum? Plut. in Lacon.

Alexander.

Cùm multas statuas Mileti vidisset eorum qui in Olympiis ac Pythiis vicerant, eásque prægrandes. Vbi, inquit, erant tam magna corpora, cùm barbari vestram vrbem obsiderent? Salsè taxauit illorum stultam ambitionem, & in statuis tantùm positam virtutem, in corde verò timiditatem. Plut. in apoph.

Frontinus.

Suprà de Gloriæ contemptu.

M. Cato.

Cato senior conspiciens multorum erigi statuas: Malim, inquit, vt de me quærant homines, quam ob rẽ Catoni non sit posita statua, quàm quare sit posita. Sentiens, se malle res præclaras gerere, vt olim scientes illum promeruisse statuam, mirentur non esse positam. Plut. in apoph. Plin. li. de Viris illustrib.

Scipio Africanus.

Corinthiis pollicentibus se illi statuam posituros eo loco quo erant aliorum imperatorum: respondit sibi displicere turmales. Sentiens in turba occultari quod additur. Turma propiè equitum est in bello. Id transtulit ad statuas armatas. Erasm. li. 6. apoph.

De stultitia & stultis.

Bion.

Interrogatus, quid esset stultitia, respondit: proficiendi impedimentum. Stob. ser. 4. de Imprudentia.

Crates.

* Stultos homines dicebat terebris esse similes: quòd nisi vinculis & aliàs coacti officiũ suum non faciunt. Stob. ibid.

Socrates.

* Dicebat stultos temulentos debacchari, aduersante fortuna insanire, ibid.

Idem.

* Stultis (inquiebat) sicut infantibus, vtcunque leuis occasio satis est ad luctum. Eod. ser.

Democritus.

* Huius in stultitia præditos homi-

nes extant, hæc dicta apud Stobæũ. Stulti cùm vitam oderint, tamẽ viuere volunt mortis metu. Viuunt non delectati vita. Desiderant iuuentutẽ, cùm nullo iuuentæ commodo fruantur. Desiderant absentia: præsentia verò, etsi meliora præteritis, negligunt. Nihil approbant per totam vitam. Mortem timentes, senescere cupiunt.

Diogenes.

Cùm aliquando de re seria differens nullum haberet auscultatorem attendentem, cœpit ineptam cantionem canere, veluti saltaturus. Vbi iã plurimi concurrissent, obiurgauit illos, quòd ad stulta & inepta frequẽtes & alacres accurrerẽt, ad seria verò & ad bene viuendum vtilia, nec alacriter conuenirent, nec diligenter auscultarent. Huic simillimum est, quod Demostheni quidam ascribunt de vmbra asini. Laer. l. 5.

Stilpo.

Interrogatus, quid statua durius esset? respondit, Homo stolidus. Stob. ser. 4. de Imprudentia.

Demosthenes.

Aliquando, cùm populus obstreperet dicenti, ait se breue quiddam velle illis narrare. Facto multitudinis silentio: Adolescens, inquit, quidam æstiuo tempore asinum conduxerat, ab Athenis Megaram vsque. Sole verò circa meridiem vehementer æstuante, vterque volebat subire vmbram asini, sed vterque alterum prohibebat, hic dicebat, asinum cõductum, non vmbram: alter contendebat per conductionem, & asini & vmbræ ius esse factum. Atque hæc locutus Demosthenes abiit è suggesto. Populo verò retinenti, ac narrationis finem flagitanti: De asini, inquit, vmbra audire cupitis, de rebus seriis loquentem audire non vultis. Eras. l. 8. apoph. Vide Chiliad. Eras. de Asini vmbra.

Pythagoras.

*Dicebat sacrificia stultorum ignis esse alimenta, corúmque anathemata victum sacrilegis suppeditare, Stobæus ser. 4.

Socrates.

*Dicebat difficile esse curare luxuriosos ægrotantes, & stultos qui sinistram experiuntur fortunam. Stob.

Idem.

*Timidum contra seipsum arma gerere dicebat, stultum autem pecunias.

Idem.

*Dicta eiusdem in stultos hæc occurrunt apud Stobæum. Neque Achillis arma Thersiti, neque animi bona homini stulto conueniunt. Victus ægroti & bona fortuna stulti multum continet molestiæ. Tonitrua pueros imprimis, & minæ stultos territant.

Epicurus.

*Dicebat inter cætera mala hoc quoque habere stultitiam, quòd semper viuere incipiat. Id est, homines quotidie noua vitæ fundamenta ponunt, & nouas spes etiam in exitu vitæ inchoant. Seneca epist. 13 ad Lucil. & epist. 15. Stulti vita (inquit) ingrata est, trepida est, tota in futurum fertur.

Xenophon.

*Diuitem stultum sordes inargentatas esse dicebat. Max. ser. de diuitiis & paupertate.

Plistarchus.

Cùm patronus quidam ridicula loqueretur in causa, Plistarchus interpellans illum, dixit: Non tu cauebis amice perpetuò risu digna dicere, ne, quemadmodum qui assiduò palæstricam exercent, palæstritæ fiunt, ita tu fias ridiculus? Sensit vir egregius, raris lapsibus dandam esse veniam: cæterùm quum error transit in habitum & consuetudinem, fit immedicabile. Expedit autem, hac Plistarchi interpellatione amicos crebrius peccantes reuocare, ne peccandi colligant vsum, & vitium trans-

transeat in naturam. Plutarchus in Lacon.

M. Cato.

Qui in rebus ridiculis seriam operam ponerent, eos dicebat in seriis fore ridiculos. Significans assuetos ridiculis, ob habitum collectum, in seriis negotiis ita se gerere, vt non solùm rideantur, sed etiam derideātur. Plut. in Rom. apoph.

De Studio, Vide apopht. de Diligentia.

De Sui cognitione. Vide apoph. Cognitio sui.

De sumptibus superuacaneis.

Diogenes.

TAxabat in hoc hominum insaniam, quòd res pretiosas minimo emerent, venderéntque vilissimas plurimo. Statuam enim tribus nummûm millibus emi, quum farinæ chœnix duobus æreis væniret. At statua nihil opus ad vitam, sine farina viuere non licet. Conueniebat igitur farinam multo statuis esse cariorem. Philosophus pretia rerum æstimabat vsu naturali, vulgus æstimat stulta persuasione. Laertius lib. sexto.

Crates.

Cratetis celebratur ephemeris, ad hunc habens modum: Ponito coquo minas decem, medico drachmam, adulatori talenta decem, consiliario fumum, scorto talentum, philosopho triobolum. Notabat hominum stultitiam, qui in res honestas & cùm primis necessarias minimum sumerēt impendij, ad turpia prodigi. Laer. li. 6. c. 5.

Carillus.

Carillus, vel Charilaus, rogatus cur comam Lacedæmonij gestarent? quia ex omnibus, inquit, ornatibus hic est minimè sumptuosus. Brus. lib. 6. c. 12. ex Plut.

Scopas.

Scopas Thessalus statuarum artifex, demiranti cur in ædibus suis Apelles tantum haberet rerum superuacanearum & inusitatarum? Imò his, inquit, superuacaneis felices sumus ac beati, non illis necessariis. Quum ea quæ sunt vitæ necessaria, sint suapte natura pretiosissima: tamen quia quotidiana sunt, multisque communia, contemnuntur. Cæterùm, quanti sint precij, declarat extrema necessitas. quæ si incidat, quilibet libens omnes gemmas, aulæa & aurum suum vno pane commutet. Cætera magis ad ostentationem pertinent, quàm ad salutem. Eras. li. 6. apoph.

Herodes sophista.

Viginti pueris ob virtutem compluribus in locis statuas posuerat. Hac de re quum accusaretur à Quintiliis Græciæ præfectis, quòd superuacaneis impēdiis indulgeret: Quid, inquit, vobis incommodi est, si ego ludo de saxis meis? Philost.

Leotychidas.

Quum cœnaret apud quendam, cerneréque tectum domus sumptuoso apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogauit hospitem, num ligna apud eos quadrata nascerentur. Luxuriā & superuacaneum sumptum notans. Plut.

Heliogabalus.

Emebat sibi pretia rerū quæ mensæ apparabantur, maiora quàm essent: hanc esse dicens conuiuio orexim: quòd magis illa iuuant, quæ pluris emuntur, vt ait Satyricus. Ælius Lampridius.

De Superbia.

Democrates.

IAm senex, ascendens in arcem Athenis perquàm anhelosus: Idem se facere dixit, quod vniuersa ciuitas Atheniēsium soleret. Nempe se ma-

gnum quidem spirare, parùm autem valere. Stob. serm. 22.

Democritus.

* Desinere dicebat in malam infamiam, eum qui cum superiore contendit. Stob. eod. ser.

Antisthenes.

Quum Platonis superbiam notare cuperet, fortè in pompa equum hinnientem frementémq; aspiciens, ad Platonem versus, ait: Tu profectò meo iudicio præclarus fuisses equus, est enim equus animal superbissimũ. Brus. c. 5.

Zeno Citiens.

In quendam circa formæ curam studiosiorem quàm deceret virum, quum imbricem lentè ac circunspectè transiret: Meritò, inquit, suspectum habet lutum, in quo non potest seipsum vt in speculo cernere. Laër. l. 7 c. 1.

Aristoteles.

Adolescentulum superciliis sublatis superbientem conspicatus, sed nul scientia præditum: Adolescentule, inquit, vtinam talis essem, qualis ipse tibi videris: qualis autem reuera es, tales fiant hostes mei. Ant. in Mel. par. 2. ser. 74.

Idem.

Cùm animaduertisset sumptuosa chlamyde adescentulum, se iactantem: Non desines, inquit, adolescentule ouis pelle gloriari? Ant. in Mel. eod. ser.

Socrates.

Interrogatus, quinam essent mechanici? respondit: Qui sui similes spernunt. Sensit autem vir sapientissimus, eum nequaquam libero homine dignum esse, qui superbiens in re sua, alios præ se contemneret. Stob. ser. 22.

Idem.

* Apud superbiam (inquit) ceu apud malum figulum aut statuarium, peruersas rerum imagines videre est. eod. ser.

Idem.

* Dicebat aërem vtres distendere, & superbiam homines stultos. Ant. ser. de superbis.

Idem.

Alcibiadem intuitus ob diuitias inflatum, & superbientem opibus prædiísque, in quendam ciuitatis locum duxit eum, in quo suspensa erat tabula terræ circuitum complexa. Iussit igitur Alcibiadem Atticam in ea requirere, quam vt inuenit, sua etiam prædia inspicere præcepit, quæ cùm Alcibiades nusquam esse picta diceret: Cur igitur, Socrates inquit, ob illa superbis, quæ circa nullam terræ partem existunt? Stobæus ex Æliano.

Plato.

Quum aliquando conscendisset equum, mox descendit, dicens, se vereri μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, id est, ne equestri fastu corriperetur. Superbum animal est equus: & equitare quiddam habet magnificum, parúmque philosopho dignum. Laërtius libro tertio.

Idem.

* Exhauriendam esse dicebat ex animis iuuenum falsam opinionem & superbiam sicut aërem ex vtribus vtile quippiam infusuri exhauriunt: secus enim inflatione & spiritu turgentes nihil admittunt. Anton ser. de superbis.

Diogenes.

Suprà de Iocosè dictis.

Æsopus.

A Chione rogatus, Quid faceret Iupiter? Excelsa, inquit, deprimit, extollit humilia. Brus. lib. 6. cap. 5. ex Stobæo.

Idem.

Comatulum iuuenem nimium affectato ornatu conspicuum intuitus: Si te, inquit, tam exquisitè comas virorum gratia, planè ludis operam: sin mulierum, iniquus es, aut improbus: Stobæus.

Chrysippus.

Infrà de Triumphis.

Phocionis uxor.

Interrogata, quamobrem sola ex aliis in conuentu non gestaret ornatum aureum, dixit: Quoniam pro ornamento mariti, virtus mihi sufficit: Stob. ser. 72.

Archidamus.

Suprà de Arrogantia.

Epictetus.

* Nulla debes aliena præstantia gloriari. Equus quidem elatus, si de ipso iactabundus diceret, Quàm sum egregius! foret vtique id tolerabile. At si tu dicas, Næ, equum egregium possideo, nihil aliud quàm de bono equo superbis. Tuum autem quid est? Nempe solus opinionum vsus, quem si secundum naturam habueris tum gloriare: ita demum enim de propria excellentia gloriaberis. In Enchiridio.

Demonax.

Corporis curatores, sui autem negligentes, probrosos esse existimabat: & similes iis qui domos quidem curant, sed domesticos negligunt, Max. ser. 1.

Anonymus.

Laconem hospes quem pridie declinauerat, postridie stragulis mutuò sumptis splendidè excepit. at ille stragulis conculcatis, dixit: Propter has heri ne storeis quidem indormire licuit. Lepidè ridet illorum morem, qui quũ sint tenues, tamen affectant videri diuites, corrogata aut conducta supellectile, quod maximè solent in excipientibus hospitibus, in nuptiis aut alioqui solennibus epulis. Porrò quum ineptum sit ostentare tuas diuitias: quanto magis ridiculum est ostentare supellectilem alienam, interdum ab vsurariis sumptam? At Lacedæmonij non solùm oratores regum, verùm ipsos etiam reges ad sua phiditia inuitabant, eam frugalitatem sibi magno etiam honori futuram existimantes. Plutarchus in Lacon.

Agesilaus.

Menecrates, quidam medicus, quũ desperatæ quædam curationes ipsi feliciter cessissent, populari adulatione dictus est Iupiter. Quo cognomento vir superbissimi ingenij oblectatus cùm Agesilao scriberet, & hac salutatione vteretur: Menecrates Iupiter, Agesilao regi salutẽ: Rex eius superbia læsus literas non lectas abiecit, & medico hunc in modum rescripsit, Rex Agesilaus Menecrati sanitatem. Qua salutatione insanum hominem esse iudicabat, qui homo fragilitati obnoxius superbia tamen elatus, diuinos sibi honores tribueret. Plut. in apoph. Lac. Ælian. l. 12. de Var. hist.

Demetrius Phal.

In hominum superbum, & multo fastu turgidum, dicebat altitudinem circumcidi oportere, sensúmque relinqui. Brus. l. 6. c. 5.

Artabanus.

Dissuadens Xerxem ab expeditione contra Græcos: Vides, ait, vt prægrandia animalia fulmine Deus feriat, nec insolescere sinat: parua verò nihil lædat? Vides, vt magna sæpè ædificia, magnásque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim Deus, eminentia quæque deprimere. Herodotus, & Brus. lib. 6. cap. 5.

Alexander.

* Diuturno morbo afflictatus, vt conualuit, negauit se deterius esse affectum: admonuit enim nos (inquit) ægritudo, mortales cùm simus, ne magnificè de nobis sentiamus. Ant. ser. de superbis.

Olympias.

Olympias Alexandri mater, cùm audiuisset longo tempore iam filium sepulchro carere, grauiter ingemiscens atque acerbissimè plorans: O fili, inquit, tu cùm in deorum numerum referri volueris, & id perficere

summo studio conatus sis: nunc neq; illorum quidem, quorum omnibus mortalibus æquale & par ius est, particeps fieri potes, terræ sepulturæq;. Et sic simul infortunium suum luxit, simul etiam fastum & inanem filij superbiam taxauit. Ælianus lib 13. de Var. hist.

Herodotus.

* Vides (inquit) eximia animalia vt fulminet Deus, neque suis opinionibus vti sinat: exigua verò faci è fert. Vides etiam vt in maxima ædificia semper & celsissimas arbores celestia tela ingruant. Solet enim Deus eminentia quæuis castigare. Ideóque magnus quoque exercitus ab exiguo sternitur, cùm Deus indignè ferens, aut metum hominibus iniicit, aut tonitrua, vnde in condignã perditionem incidunt. Non finit enim Deus alium præter se altum sapere. li. 1. hist.

Amphias.

Tharsius Amphias cùm ex hortulano potens esset factus, & in amicum quasi degenerem nonnulla dixisset, mox subiecit: Scilicet & nos ex eisdem seminibus sumus. Bruson. lib. 6.

Phrynes.

Suprà de Fuco.

Thais.

Glorioso cuidam amatori, qui quum multa pocula sumpsisset commodato, diceret se velle illa confringere, aliáque parare: Perdes, inquit, quod cuique proprium est Ambiguo sermone notans esse commodatitia. Poterat autem intelligi, si cõflentur, perire quod cuique poculo proprium est. Eras. l. 6. apoph.

Philistion.

* Si videris, inquit, improbum in altum gradum euectum, magnisque opibus & fortuna exultantem, superciliáque supra fortunam extollentem, eius celerrimam expecta mutationem: tollitur enim altissimè, vt maiore casu ruat. Anton. serm. de superbis.

C. Sulpitius.

Vxorem suam repudiauit, eo quòd comam probè ornans, ex ædibus egressa esset, inquiens: Lex tibi meos vnius præfinit oculos, quibus formã tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Probè castigauit mores vxoris suæ Sulpitius, qui putauit ornatum vxoris eò spectare, vt aliis viris melius quàm marito placeat. Eras. l 6. apoph.

August. Cæs. & Iulia F.

Iulia Cæsaris Augusti filia immoderato vestitu superbiens, dum patrẽ adit frugalitati inseruientem, eum maximè offendit. At cùm postero die honestiori vestitu induta patrem salutasset, Augustus dixisse fertur: Quantum in filia Augusti probabilior hic cultus, quàm hesternus? Cui respondit. Rectè quidem: sed hodie me patris, heri verò viri mei oculis ornaui. Macrob. Satur. l. 2. c. 5.

Iulia Augusti F.

Eadem cùm vltra modum superbiret omni corporis cultu, admonita à quodam, vt se ad paternę frugalitatis exemplum componeret, respondit, Pater obliuiscitur se Cæsarem esse, ego verò memini me Cæsaris esse filiam. Ibidem.

Euagrius.

* Sciscitatus, quid esset superbus animus? respondit, Virtutis ventilator, cisterna aquis destituta, diuersorium latronum. Anton. sermon. de superbis.

Io. Climax.

* Vt fures, inquit, solem detestantur, ita superbi modestos despiciunt. Eod. serm.

Idem.

* Dicebat difficile esse superbiæ seu inanis gloriæ dæmonem effugere: quicquid enim, inquit, molitus fueris, vt hanc detrahas, idipsum erit alterius

terius inanis gloriæ initium. Eodem serm.

Pambo.

Pambo quidam apud Athanasium cùm Alexandriæ esset, vidissétq; mulierem maximo vestitus apparatu superbientem fleuit. At interrogatus, cur tātopere lachrymas effunderet? respondit: Duæ res sunt quæ me mouent. Vna quidem, quæ est huius mulieris proditio. Altera verò, quòd ego qui nomen Christiani profiteor, non tantum studeo placere Deo vitæ innocentia, quantum hęc mulier turpiter placere cupit hominibus. Eccl. hist. l. 8. c. 1.

Vide apoph. de Ambitione, & Arrogantia, audacia & fastu.

De Superbia & sordibus.

Socrates.

QVum videret Antisthenem, attritam partem vestis semper in conspectum protendere: Quin desinis, inquit, arrogantius superbiam tuam nobis prodere? Vidit philosophus sapientissimus, Antisthenem magis gloriari vestitu attritissimo, quo laudem quærebat, quàm alios qui holoserico, vel auro etiam aut argento vestiti in publicum prodire consuerant, ab omni superbia alieni. Laërt.

Diogenes.

Diogenes quum vidisset Olympia, & Rhodiacos quosdam adolescentes preciosis magnificisque vestibus amictos, cum risu inquit: Hoc nihil est præter fastum. Deinde cum incideret in Lacedæmonios laceris squalentibúsque tunicis amictos: Hæc, inquit, longè alia est superbia. Vidit autem philosophus, superbum animum non semper splendido & ornatissimo vestitu elucere, sed in sordibus etiam, dum homines opulentissimi sæpenumero vilissimo vestitu incedentes hominum ex eo laudem superbientes venantur. Æl. lib. 9. de Var. hist.

D. Hieronymus.

✝ Multò illa deformior est, inquit, superbia, quæ sub quibusdam humilitatis signis latet. Nescio enim quomodo turpia sunt vitia, cùm virtutum specie celantur. Idem super Marcum.

Vide apoph. de Ambitione ex sorde.

De Superstitione.

Crates.

QVum pro quodam supplicaret gymnasij principi, procumbens attigit coxam illius pro genibus: nā supplices ex more genua contingebant. Indignāti gymnasiarcha: Quid, inquit, an non hæc æquè tua sunt, ac genua? Notans obiter vulgi superstitionem, qui certa membra certis rebus dedicauit: velut aurē memoriæ, nasum irrisioni, genua misericordiæ: quum hæc ad totum hominem pertineant. Laërt. l. 6. c. 5.

Socrates.

*Dicebat superstitionem superbiæ tanquam parenti esse morigeram: Et sanè omnis superstitiosus est superbus: nec sine superbia prodierunt tot superstitiones, falsæ sententiæ circa religionem & detestandi cultus à superstitione inuecti. Stob. ser. 22.

Diogenes.

Suprà de Aqua lustrali.

Idem.

Cuidam vehementer superstitioso ac lemurum laruarúmque terroribus obnoxio, necem ipsi minanti, dicentíque: Vnico ictu tibi perfringam caput: At ego, inquit, si id feceris, tibi sinister astans, vt contremiscas efficiam. Significans, se mortuum etiam illum terrere posse, à quo viuus con-

temnebatur. Hic tamen affectus & plurimos habet, qui quum sint aduersus viuos feroces, aduersus vmbras sunt formidolosissimi. Ibidem.

Idem.

E ficu quadam fructus decerpenti Diogeni, quum horti custos dixisset, Ex ista arbore ante paucos dies homo quidam se suspendit. At ego, inquit, illam purgabo. Arbitrabatur ille fore, vt Diogenes admonitus, abstineret à funesta arbore, quæ gestasset cadauer. At ille liber ab omni superstitione, nihilo impuriores fructus arbitrabatur. Laërt. l. 6.

Idem.

Suprà de Initiatione.

Diagoras.

Suprà de Sapienter dictis.

Pericles.

Quum vrgeret belli necessitas, Palladis ornamenta vendidit quadraginta talentis auri, & admirantibus ab illo rem sacrilegam admitti, respondit, Ex hostium manubiis posse illi reddi cultum nihilo deteriorem. Erasm. Rot. l. 8. apoph.

Idem.

*Ad bellum profecturus, cùm suā ipse triremen conscenderet, solis deliquium accidit, tenebræque obortæ in prodigium magnum tractæ omniū animos consternauerunt. Ibi Pericles cùm videret gubernatorem ingenti timore captum, oculis eius chlamidem prætendit, percontatúsque est, an horribile aliquid effectum aut portentum eo facto putaret? neganti, At quid interest, ait, inter istas & has tenebras? nisi quod maius est id à quo illæ sunt inductæ. Plutarchus.

Idem.

* Ægrotans, amico cuidam eum inuisenti, ostendit amuletum collo sibi circumligatum à mulieribus, addens pessimè se affectum esse qui talē stultitiam in se admisisset. Plut. in Pericle.

Agesilaus.

Agesilaus rex quum adstantem aræ Palladis, cui apud Spartanos ab ærea delubro χαλκιοίκυ cognomen est, vt bouem immolaret, mormordisset pediculus, non auersus est, sed arreptum palā omnibus occidit: Per deos, inquiens, equidem insidiatorem occidā vel in ipsa ara, videlicet declarauit animum nec inepto pudori, nec superstitioni obnoxium. Plut. in Lac.

Demonax.

Accusatus, quòd nunquam sacrificasset Mineruæ: Nunquam, inquit, existimaui illi meis victimis opus esse, notans ineptam vulgi superstitionem, qui putabat deos hostiarum nidore delectari. Erasmus libro 8. apophthegm.

Idem.

Cuidam dicenti, Eamus in Æsculapij templum ô Demonax, pro filij salute deprecaturi deum: Adeóne, inquit, surdastrum existimas deum, vt nos nisi in templo non sit auditurus? Eras. l. 8. apoph.

Lycurgus.

Cùm Thebani consulerent Lycurgum, de sacrificio luctúque quem illi Leucotheæ solent facere: Si, inquit, deam esse creditis ne lugeatis: sin hominem ne vt deæ rem diuinam faciatis. Mirè taxauit Thebanorum ritus secum pugnantes. Non enim conuenit simul lugere & sacrificare: hoc est ab ea petere opem, quæ ipsa sit in calamitate, ac lugenda. Plutarch. in Lac.

Leotychidas.

Cùm portæ Leotychidi proximæ clauem draco circumuolutus esset complexus, idque augures affirmarent esse portentum: Mihi, inquit, nequaquam videtur: sed si clauis fuisset circumplexa draconem, portentum erat. Lepidè irrisit hominum superstitionem, qui terrentur his quæ casu nec præter naturā accidunt. Hunc mortalis ingenij morbum alunt augures, arioli, aruspices ac diuini. Verùm

sum vbi quis præter rectum & honestum instituit nefaria consilia, tum oportebat horrere portentum, & aliquid mali sequuturum expectare. Plutar.

Idem.

Philippus quidam erat profitens Orphei mystèria, & his alios initiare solitus: is quum esset extremæ paupertatis, tamen apud Leotychidã dicebat, eos qui apud ipsum Orphei sacris initiati essent, post obitum fore beatos: Quin igitur ô demens, quàm ocyssimè vitam abrumpis, vt desinas infelicitatem tuam ac inopiam deplorare? O animum ab omni superstitione liberum. Post hanc vitam felices erunt, qui piè iustéque vixerint, non qui fictis ceremoniis fuerint initiati. Hoc persuasum erat Lacedæmoniis, qui hîc piè vixissent, eos ab obitu fieri diuos Plut. in Lacon.

Epaminondas.

Cùm aliquoties ad hostem cum copiis accederet, & tonitru extitisset, interrogantibus suis quid significari eo tonitru putaret, respondit, superstitionem eorum irridens, deum attonitos reddidisse hostes, stuporémque eis iniecisse, qui cùm propè apta loca essent, iniquo loco castra ponerent. Plutarch. in apoph.

Annibal.

Rex Prusias cùm apud eum Annibali exulãti pugnare placeret, negabat se audere, quòd exta prohiberét. An tu, inquit, caruncula vitulinæ mauis quàm imperatori veteri credere? Cicero lib. 2. de Diuinatione.

Lucullus.

Quum in Armenia cum decẽ millibus armatorum & mille equitibus aduersus Tigranem tẽderet, centum quinquaginta hominũ millia habẽtem in exercitu pridie nonas Octobreis, quo die prius Scipionis copiæ deletæ fuerant, quodam admonente, quòd Romani diem illum vt nefastũ & inauspicatum metuerẽt: Ergo, inquit, hodie alacriter pugnemus, vt hunc quoque diem ex nefasto funestóque Romanis hilarem & auspicatum reddamus. Plutarch. in Rom. apoph.

M. Crassus.

M. Crasso cõflicturo cum Parthis, exta è manibus ceciderunt, hoc tum ceteris vt inauspicatum interpretantibus ac prelium dissuadentibus: Huiusmodi, inquit, incommoda multa nobis senectus adferat: at arma tamen nunquam è manibus mihi ceciderunt. Plutarch. in Crasso.

M. Cato.

Vetus illud Catonis admodum scitum est, qui mirari se aiebat, quòd non rideret aruspex aruspicem, cùm vidisset. Quota enim res quæque euenit, præd cta ab illis? aut si euenit quippiam, quid afferri potest cur non casu euenerit? Cicero lib. 2. de Diuinatione.

Alphonsus.

Cùm triumphalem currum ascenderet, non defuerunt qui admonerent, vt triumphantium more vultũ minio illiniret. Verùm rex cùm hoc contemneret, dixisse fertur, minium Baccho soli conuenire, qui non solùm triumphi, sed vini etiam repertor extitisset. Anton. Panor. de reb. gest. Alphonsi.

De suspicione vitanda.

Lysander.

Militem qui de via deflexerat, castigauit. Ei dicenti, ad nullius rei rapinam se ab agmine recessisse, ne speciem quidem, inquit, rapturi præbeas volo. Eras. l. 6. apoph.

Cæsar.

Tum suspicione quàm crimine bonos carere oportere dicebat. Tranquillus.

Phocion.

Athenienses cùm ex oraculo intellexissent, in ciuitate vnicum tantùm esse virum, qui cunctorum sent

sententiis aduersaretur, populus vociferans, iubebat illum statim inquiri vt occideretur. Phocion autem cùm varias suspiciones esse in viros bonos intelligeret: Ego sum ille, inquit, de quo dixit oraculum. Et hæc quidem ideò dixit in summo constitutus periculo, ne suspicio ad innocentem aliquem deuolueretur. Plut. in Græc. apoph.

Æschines.

Infrà de Temperantia.

Olympias.

Olympias quũ accepisset Alexandrum filium (vt alij Philippum maritum) adamare fœminam, à qua putabatur amatoriis venenis corruptus, accersiuit ad se mulierem: quúmque præter insignem formam comperisset in ea mores liberales, & ingeniũ egregiè dextrum: Valeát, inquit, qui te insimulant veneficij. Nã tute quidẽ pharmacum in te ipsa ac philtrũ habes. Erasm. lib. 6. apoph. ex Plut.

DE TACITVRNITATE.

Cleanthes.

CVM quidam ad tacentem Cleanthem dixisset, Tu quid taces? atqui iucundum est cũ amicis confabulari. Iucundum quidem, respondit Cleanthes: sed quo iucundius est, eò magis in hoc amicis oportet concedere. Stob. serm. de Taciturnit.

Apollonius.

* Annitendum esse dicebat, & quidem sedulò, vt nihil indecens loquamur. Est enim, inquit, viri planè imperiti, non posse tacere, & quæ non decet efferre. Eod. ser.

Diogenes.

* Ad quendã qui se philosophiam profitebatur, interrogabat verò contentiosè dixit: Vah, miser, cur id quod optimum est in vita philosophi corrumpis, & verbis audes te philosophum iactare? Ibidem.

Aristoteles.

* Quidnam in vita difficillimũ esset, sciscitatus, respondit, Tacere quę dicenda non sunt. Sto. ser. de arcanis.

Idem.

* Interrogatus, quamobrem cùm alios doceret loqui, ipse taceret? dixit, Nempe eos quidem ipsa non scindit, cultros autem acuit. Ant. & Max. serm. de taciturnitate.

Theophrastus.

* Iuuenem in conuiuio tacentem, animaduertens, dixit: Si imperitus taces, peritus es: sin verò peritus, imperitè taces. Eod. ser.

Democritus.

* Cùm animaduertisset, quendam multa imperitè disputantem: Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacendi imperitus. Eod. serm.

Demosthenes.

* Quum adolescens multas nugas effutiret inter pocula, nec tacere vellet: Adolescens, inquit, quomodo non didicisti tacere ab illo à quo didicisti loqui? Ibid.

Plutarchus.

* Nemini, inquit, dixeris quod vis taceri. Quomodo enim ab alio postulabis silentij fidem, quam tute tibi non præstitisti? Item, Tacere non solùm sitim prohibet, teste Hippocrate, sed tristitiam quoq & dolorẽ. Itẽ, silentij neminem, sermonis plurimos pœnituit. Itẽ, Taciturnitas vbiq. tutũ ornamentum est iuueni. In Moral.

Basilius Magnus.

* Dicenda tacendáque nosse debemus: non enim diuina omnia linguæ verbis explicanda sunt, ne mens sicut oculus totum solem intueri volens, id etiã quod habet luminis perdat. Ant. & Max. ser. de taciturnitate.

Vide apoph. de arcanis, breuiloquentia, garrulitate, lingua, & silentio.

De

De temeritate.

Demonax.

ALiquando in balneis cum refugeret ingredi aquam feruentiorem, & alius illum appellaret meticulosum: Quid, inquit, an hoc pro patria passurus essem? Sentiens, temeritatis esse, non fortitudinis, subire periculum, nisi ob causam grauem & honestam fiat. Eras. l. 8. apoph.

Demosthenes.

Quum Athenienses gestirent Harpalo ferre suppetias, iamque in Alexandrum armarent, derepentè apparuit Philoxenus, quē Alexander maritimis negotiis præfecerat. hîc quū populus metu attonitus conticesceret, Quid facerent, inquit Demosthenes, si solem videant, qui non possunt obtueri lucernam? Ita populo temerarios motus exprobrauit. Eras. lib. 4. apoph. ex Plut.

Antigonus.

Cùm audiuisset filium in extraordinario cōflictu ab hostibus interfectum esse, nil aliud dixit, quàm: Serò nimis interiisti, mi fili, qui tam temerè in hostes te conieceris, neque tuæ salutis, nec monitorū minorum memor. Sensit vir prudentissimus, eum meritò perire, qui nec suæ salutis, nec bonorum virorum monitorum memor, temerè in periculum se coniicit. Erasm. in Declamatione de morte.

Fabius Max.

Audiens Minutium collegam, qui feliciter nonnullos hostes iam deiecerat, multum laudari, ait se magis secundam Minutij collegæ fortunam, quàm aduersam pertimescere. Sentiens, illius temeritatem periculosissimam esse Reipub. quam si rerum successus attolleret, in extremū discrimen adducturam vniuersum populum Romanum: sed aduersis casibus futuram moderatiorem. Plutarch. in Roman. apoph.

Idem.

Minutius, quum Fabium tanquam cunctatorem in senatu insimulasset, quòd præ timore pugnam delectaret, partitúsque esset cum Fabio copias, eóque inuito prælium cum Annibale iniisset: Ita est, inquit Fabius, non celerius quàm timui, deprehendit fortuna temeritatem. Brus. l. 3 c. 16. ex Plutarch.

Scipio Africanus.

Dicere solebat, in re militari turpe verbum esse, Non putaram: quòd aliis in rebus interdum locus datur, malè instituta posterioribus consiliis melioribus corrigere: cæterùm quæ ferro peraguntur, ea non oportere temerè aggredi, quòd hic error ferè est inemendabilis. Idem dictum locum habet & in his, quæ semel facta mutari non possunt: vt in ducenda vxore, in sacris ordinibus. Plut. in eius vita.

Augustus Cæsar.

Eos qui leuem ob causam periculis se exponerent, similes aiebat esse aureo hamo piscantibus: qui plus dāni amisso semel hamo acciperent, quàm multarum capturarum lucro posset reparari. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Philo.

* Quæ absq. ratione fiunt, inquit, omnia sunt turpia: quæ verò cum ratione, omnia decora. Item, Citra doctam contemplationem nihil decorè fieri potest. Sciētia enim à bono cōsilio nascitur: at inconsulta temeritas malorum omnium scaturigo est. Itē, Meditatio sera lucrū non habet, & in exitu rei inutilis est pœnitudo. Antoner. de temerario consilio.

De temperantia.

Pythagoras.

* QVibus, inquiebat, à corpore solutus non egebis, illa omnia cōtemne: & quibus etiam defuncto erit opus, illis tibi vacanti, deos adiutores

precibus aduoca. Stob. serm. de temperantia.

Antisthenes.

Voluptatem in tantum execrabatur, vt diceret se malle insanire, quã voluptate affici. Insaniam aufert medicus, voluptas quum æquè mentem eripiat homini, vix sanabile malum est. Laert. lib. 6.

Democritus.

Dicebat, Cœnas lautas & sumptuosas suppeditare potest fortuna: at cõtrà faciles, & quæ sufficiant necessitati, temperantia Stob.

Idem.

* Optimam dicebat homini vitam agere animo vt plurimùm læto, rarissimè tristi: quod fieri poterit, si voluptates nõ in perituris rebus locentur. Stob. ser. de temperantia.

Idem.

* Mensam preciosam fortuna (inquiebat) apponit, frugalem & contẽtam temperantia. Item, Patris temperantia, optimum liberis præceptum. Item, Temperantia quæ iucunda sunt, auget, & voluptatem maiorem facit. Eod ser.

Socrates.

* Dicebat oportere voluptates nõ ex aliis, sed ex nobis ipsis aucupari: corpus autem vt decet præparatum & compositum esse volebat. Item, Nulla re indigere, Dei esse: quã paucissimis autẽ, Deo proximum. Item, interrogatus quibúsnam rebus maximè abstinendum esset? respondit, Turpib. & iniustis voluptatibus. Sto.

Alexander.

* Quum quidam eum hortarentur vt Darij filias & vxorem forma præstantes spectaret: Turpe futurum dixit, eos qui vicissent viros, à mulieribus vinci. Curtius.

Socrates.

* Frugalem & rebus suis contentum animi habitum similem esse dicebat viæ breui & amœnę: multùm enim gratiæ & parum laboris habet. Laertius.

Idem.

* Quærenti, quis ditissimus esset? paucissimi contentus, respondit. Virtus enim suis rebus contenta naturæ opulentia est. Stob.

Pythagoras.

* Temperantiam robur animæ esse dicebat. Hæc enim animæ passionum expertis lumen est. Laert.

Diogenes.

* Indignum esse aiebat athletas & citharœdos vẽtre & voluptatib. superiores esse, hos vocis & illos corporis gratia: propter temperantiam verò neminem ista contemnere. Laer.

Crates.

* Cùm in forum incidisset, alios ementes, vendentes alios contemplatus: Illi, inquit, quòd rem inter se cõtrariã agunt, se beatos iudicant, at ego me, quòd vtriusq; tum emendi, tũ vẽdendi sum immunis, Sto. & Laert.

Antiphon.

* Qui turpia, inquit, neque cupiuit, neque attigit, is non est temperans. Nihil enim existit à quo sibi temperauerit, vt modestus & temperans dici mereatur. Stob.

Isaus.

* Sacrificium maximum iudicabat, vitam quotidie molestam & temperantem præstare. Stob.

Iamblichus.

* Temperantia, inquit, cùm exterminet à nobis quicquid imperfectum & perturbationibus obnoxium reperit, quomodo non perfectos nos redderet? Quod autem ita se res habeat, vel ex Bellerophontis fabula cognosces, qui cum temperantia auxiliatrice, Chimæram, id est belluinum, agreste, ferúmque voluptatum genus omne confecit. Item: Bona illa moderatio, qua voluptates intra certos limites coercentur, familias simul & ciuitates secundum Crateris sententiam, conseruat: imò ad deorum naturam propius iam accedit. Quamobrem Perseus ad summam temperantiæ laudem aspirans, duce Minerua,

ũa, Gorgonis caput, cupiditatem nimirum quæ deorsum in materiam trahit, & saxeos efficit homines, solidis affectibus repletos amputauit. Ex epist. de temperantia apud Stobæum.

Plato.

† Tẽperatis hominibus, inquit, lex est Deus. Intẽperatis verò voluptas.

Seneca.

† Magna pars voluptatis est, benè moratus venter. Epist. 114.

Anonyma.

* Temperantiam esse dixerunt animæ partium mutuam consensionem. Imperium in voluptates, vniuersale cognomen omniũ virtutũ̃ itẽm, vocarunt eam Columnam fortitudinis, galeam contra lasciuiam, oculorum aurigam, beneuolentiæ custodẽ, cogitationum circuncisionẽ, luxuriæ castrationẽ, efferuescentis animi hostem, opera turpia impediẽtem, continentiæ promotricem cordis consiliariam, precum & votorum directricem. Stob. ser. de temperantia.

Demosthenes.

Nullum homini malum accidere posse affirmabat, qui sapientiæ fundamenta temperantiam & continentiam iecerit. Stob. ser. de temper.

Æschines.

Temperati viri vitam tam puram támque sinceram esse oportere dicebat, vt ne turpitudinis quidem suspicionem de se præbere possit. Stob. eod. serm.

Agesilaus.

Quòd ad corporis curam attinebat, nulla in re melius habebat quã hi quibuscum viuebat: à saturitate quidem & crapula in totum abstinens: somno verò sic vtebatur, non vt ille dominaretur, sed vt seruiret negotiis: aduersus æstum autem & frigus sic erat instructus, vt quatuor anni temporibus vnica tantùm veste vteretur. Cæterùm quum in tentoriis inter milites ageret, velut vnus quilibet è numero, nihilo meliorem culcitram habebat quàm cæteri. Illud assiduè habens in ore; Principis esse, non mollicie deliciisve, sed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Plut. in Lacon. apoph.

Vide apoph. de Abstinentia, Continentia, Cognitione sui, Frugalitat, Sobritate & tranquillitate animi.

De temporum ornatu.

Stratonicus.

Versans apud Malissam, quũ videret in tẽpla multa homines paucos, stans medio foro, clamauit, Audite tẽpla. Eras. l. 6 apoph ex Athen.

Phryne.

Delphis Venerem auream dicauit, eam videns Diogenes, ascripsit elogium: Ex Græcorum intemperantia. Arguebat enim Græcos supra modum libidini deditos esse, quòd scortum è turpi questu tantum auri collegisset. Laer. l. 6.

Alexand. Seuer.

In templis argenti minimum, auri ne guttulam quidem aut bracteolam posuit, subinde repetens illud Persianum:

Dicite pontifices, in templis quid facit aurum? Lampridius.

De tempore, & eius iactura.

Thales.

Sciscitatus, quidnam in tota rerũ natura esset sapientissimum? respondit, Tempus, inuenit enim omnia. Laer. l. 1. c. 1.

Bias.

Dicere solitus erat, vitæ tempus ita metiendum, quasi & diu & parum victuri simus. Laer. l. 1. c. 6.

Democritus.

Dixit pretiossimum impendiũ esse tẽpus, πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος.

Plut. in vita Antonij hoc dictum compluribus tribuitur.

Anaxagoras.

Percontanti, an Lampsaceni montes aliquando mare futuri essent? Anaxagoram respondisse ferunt: Ita sanè, nisi tempus defecerit. Brus. lib.

Aristippus.

† Hortabatur suos, vt neque præterita torquerent se, neque ob imminentia. Id enim animi benè constituti esse signum, & hilaris cogitationis argumentum. Iubebat autem in diem animum intendere, & diei illam duntaxat partem, qua quisque quid ageret, aut cogitaret. Solùm enim aiebat præsens in nostra manu positum, non præteritum, neque futurum. Illud enim abiisse: hoc an aduenturum sit, incertũ esse. Aelian. li. 14. de var. hist. c. 6.

Zeno Cittieus.

Aiebat, hominibus nihil magis deesse quàm tempus, longè dissentiens ab iis, qui bonam vitæ partem perdunt somno, temulentia, nugis & alea, quasi multum temporis supersit homini. Laer. l. 7. c. 1. Stob.

Theophrastus.

Habebat semper in ore, nullum esse sumptum pretiosiorem tempore. Solum enim hoc recuperari non potest, & tamen vulgò nihil habetur vilius tempore. Laer. l. 5.

Simonides.

Interrogatus, quantum temporis vixisset? Tempus quidem, inquit, exiguum, annos autem multos. Stob. serm. 96.

Plinius maior.

Quum recitatorem quiddam perperam pronuntiantem amicorũ quispiam reuocasset, & vt repeteret coegisset: Quid, inquit, an intellexeras? quũ ille annuisset: Cur ergo, inquit, reuocabas? Decem amplius versus ista tua interpellatione perdidimus. Tanta erat parsimonia temporis. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Nepotem suum ambulantem videns obiurgauit. Poteras, inquit, has horas non perdere. Nam qui lectica vehebantur, aut recitantem audiebant, aut si libuisset aliquid etiam annotabant, aut dictabant aliquid, quorum nihil licet ambulanti. Ibid.

M. Cato.

Suprà, de Nauigationis periculo.

Cicero.

Quum accusator Milonis, ex argumento temporis colligens Clodio à Milone structas insidias, subinde rogaret quo tempore occisus esset Clodius? Cicero respondit, Serò, voce ancipiti significãs, è Republica fuisse futurum, si Clodius multò antè fuisset interfectus. Erasmus libro 3. apophth.

Tempori inseruiendum esse, pete ex apoph. de Decoro.

De testimonio, & testibus.

Socrates.

Eos qui multitudini imperitæ fidem habent, aiebat perinde facere, ac si quis tetradrachmum vnum contemnens reiiceret, & aceruum è similibus congestum probaret, reciperétque. Cui non fideres soli, ei nihilo magis fidendum est in turba similium. Nec enim refert quàm multi sint, sed quàm graues. Nummus adulterinus etiam in quamuis magno aceruo adulterinus est. Hoc aduersus turbam testium, & indocti vulgi iudicia. Eras. ex Laer. l. 2. c. 5.

Crassus.

Quum Silius testis læsisset Pisonẽ reum, cui Crassus aderat, prolato crimine, quod se in eum dictum audisse dicebat: Potest fieri Sile, inquit Crassus, vt is vnde te audisse dicis iratus dixerit? Annuit Silus. Potest etiam, inquit, fieri, vt tu nõ rectè intellexeris. Cùm id quoque toto capite annuis-

annuisset Silus, vt se Crasso daret, subiecit Crassus: Potest etiam fieri, vt omnino quod te audisse dicis nunquã audieris. Hoc adeò præter expectationem, vt Silum testem omnium risus obrueret. Eras. l. 6. apoph.

Nero.

Inter Neronem & Thraseam, graues intercedebant inimicitiæ, verùm cuidam multa criminosè iactanti de Thrasea, dicentíque, causam ab illo perperam esse iudicatã, obstitit Nero exclamans: Vtinam me tam Thrasea diligat, quàm est iudex rectus & æquus. Hostis hosti testimonium perhibuit de fama periclitanti, nullum autem grauius testimonium, quàm inimici de inimico Eras 6. apoph.

Plautus.

† Pluris est oculatus testis, quàm auriti decem: Qui audiunt audita dicũt, qui vident planè sciũt. In Trucul.

Anonymus.

Suprà de Innocentia.

De tormentis & quæstionibus.

Perses.

NEgauit tormentis opus esse ad explorandam rei veritatem: à vino enim id rectius fieri dicebat. Sensit autem vir prudentissimus, tantam esse vini immodicè sumpti potẽtiam, vt proferat ea, quæ crudelissimis tormentis ex homine sobrio elicere non possis. Vide prouerbium apud Erasmum, In vino veritas.

Anonyma.

Poppea, quæ prius adultera Neronis, mox repudiata Octauia mariti potens facta, subornauit quendam ex Octauiæ ministris, qui ei seruilem amorem obiiceret. Ancillis Octauiæ ad quæstiones pertractis, quædã cruciatu victæ falsis annuerunt, quędam perstiterunt dominæ suæ sanctitatẽ prædicantes. Ex his vna instanti Tigillino respondit, castiora esse Octauiæ muliebria, quàm os eius. Erasm. l. 6. apoph.

Cicero.

† Sæpe etiam quæstionibus resistendum est, quòd & dolorem fugientis multi in tormentis ementiti persæpè sunt, morísque maluerunt falsum fatendo, quàm inficiando dolere. Multi etiam suam vitam neglexerunt, vt eos qui his cariores, quàm ipsi sibi essent liberarent. In Partit.

Anaxarchus.

Suprà de Fide seruanda.

De tragœdia.

Socrates.

CVm videret in imperio triginta Tyrannorũ multos summæ existimationis viros interfici, & locupletissimos quosque grauissimis supplicus per insidias circumueniri, dixisse fertur ad Antisthenem: Nunquid te pœnitet, quòd in vita nihil magnum neque spectabile consecuti simus: quemadmodũ videmus in tragœdia describi monarchas, Atreos illos & Thyestas, & Agamemnones & Ægisthos? Nam illi obtruncati in Tragœdiis taxantur, & mala fercula scœnasse vbique produntur. Nemo verò poetarum eò progressus est audaciæ & impudẽtiæ, vt porcum mactatum in Drama introducat. Ælian. l. 2. de Var. hist.

Gorgias.

Dicebat, Tragœdiã esse deceptionem, qua qui alterum decepisset, & qui deceptus esset, sapientior foret eo qui nõ esset deceptus. Fallit quippe tragœdia, dum tractat rem fictã: sed adeò concinnè, vt verissima esse videatur. Iustior autem videtur ille, qui fallendo hominibus prodest: & sapientior est, qui per fabulas confictas discit, quid turpe, quídve sit honestum. Plut. de audiendis poetis.

Hippodromus sophist.

Suprà de lectionis deductu.

De tranquillitate animi.

Socrates.

INterrogatus, qui sine perturbatione viueret? Qui, inquit, nihil sibi consciunt mali. Ant. in Melissa, part. 2. serm. 77.

Bion.

Percontanti quis esset maximè anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit esse fortunatus. Is enim mille curis distorquetur vt assequatur ardua, & assequutus æquè torquetur ne amittat. l. 4. c. 7.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ neglectum, & paupertatem, in quæ nullū ius haberet fortuna. Aiebat item, se Diogenis ciuem esse, qui nullis inuidiæ patebat insidiis. Opes enim ac nomine splendor conciliant inuidiam. Laer. l. 6.

Idem.

* Quum Nicodromū citharœdum irritasset, cæsus in faciem est. Chartulam itaque imponens fronti inscripsit, Nicodromus faciebat. Laer.

Idem.

* Quum Thebis à principe gymnasii flagris cæsus esset, ac pede traheretur ridebat, dicens ex poeta versiculum: Protractum pedibus detrusit limine sacro. Laert.

Democritus.

* Tranquillum futurum non multa agere oportet, inquit, neque priuatim, neque publicè: nec omnia quæ adfuerint supra facultatem & naturā suam sibi sumere: sed tantam sui curam habere, vt quamuis præsentem fortunam, & quicquid opinio desiderat suppeditaturam, declinet, ac non plura assumat, quàm quibus ferendo est. Malis enim commoditas, tutior est quàm eius magnitudo. Stobæus ser. 101.

Aristippus.

Validissimis argumentis & sermonibus visus, hortabatur, neque de præteritis curam postea suscipiendam, neque de futuris antea. Id enim animi bene constituti signum esse, & hilaræ cogitationis argumentum. Iubebat autem in diem animum intendere: & diei illam solummodo partem, qua quisque quid ageret, aut cogitaret. Solum enim aiebat præsens in nostra manu positum, non præteritum, neque instans. Illud enim abiisse, hoc an eventurum sit, incertum esse. Ælianus lib. 14. de Varia historia.

Diogenes.

Illud dixisse fertur, Quòd fortunæ apponeret animi fiduciam, legi naturam, affectibus rationē, eo quòd his tribus paretur & seruetur hominum tranquillitas. Laer. l. 6.

Stilpo.

Ei in somnis visus est Neptunus sibi iratus, quòd non immolasset hecatomben, quemadmodum mos erat. At philosophus nihil perturbatus, respondit, Quid ais Neptune? itáne veluti puer huc venisti cum tua querimonia quòd pecunia mutuò sumpta non expleuerim nidore ciuitatem? Atqui pro rei familiaris modulo sacrificaui tibi aquas aliquot. Ad hæc ridens Neptunus, visus est illi porrecta dextera dixisse: In tuam gratiam ingentem aquarum prouentum largiar ciuitati Megarensium. Quod & euenisse tradunt. Laertius libro 2. cap. 3.

Plutarchus.

* Commodissima est, inquit, tranquillitas, cùm ad alia, tū ad scientiam & prudentiæ exercitationem: non cauponariam & forensem dico, sed magnam illam, quæ Deo similē reddit sui participem. lib. de tranquillitate animi.

Phocion.

Dicere solebat, Multò satius esse humi cubantem viuere, ac bono quieto que animo esse, quàm perturbatū in aureo lecto. Stob. sermon. de Prudentia.

Vi-

Vide apophth. de Felicitate, Constantia, patientia, fortitudine, temperantia, &c.

De tristitia.

Socrates.

ROgatus, quomodo quis vitam tristitia vacuam degeret, respondit, fieri non posse, vt qui in ciuitate aut familia habitat, & hominibus conuersatur, non aliquãdo tristetur. Ant. & Max. ser. de dolore & tristitia.

Plutarchus.

*Vt thoraci tunicam, ita tristitiæ mentem & rationem inducendam esse dicebat. Item, Viam planissimã eligendam, vitam verò trãquillam. Eod. ser.

Cherisius.

*Immoderatum gaudium sæpius in dolorem exire dicebat: & immodica voluptas (inquit) accersitam sibi tristitiam producit. Ibid.

Epictetus.

*Si vis, inquit, tristitia vacare, quæ futura sunt sic æstima, veluti iam accidissent. Item, Sapit qui non tristatur propter absentia, sed gaudet præsentibus. Item, Percontatus, quomodo quis hosti tristitiam excitare posset? respondit, Si ita seipsum compararet, vt quàm optimè viuat. In Enchirid. & dissertat.

Posidippus.

*Nullus hominum (inquit) sine tristitia vitam transegit, neque fortunatus ad finem vsque mansit. Anton. & Max. ser. de tristitia.

Vide apophth. de dolore, luctu, molestia, &c.

De triumphis.

Qu. Seruilius.

QVintus Seruilius, vir inter optimates clarus, indignabatur Põpeio concessum triumphum: atque etiam milites complures obsistebant, ne triumphus ageretur, non quòd inuiderent Pompeio, sed munera quædam poscebant, quasi largitionibus ab ipsis esset emendus triumphus, alioqui milites minabantur, se direpturos pecuniam quæ in triumpho ferretur: eòque Seruilius Glauciáque suadebant, vt eam potius inter milites diuideret, quã diripi sineret. Verùm vbi Pompeius respondit, se citius omissurum triumphum, quàm militibus blanditurum: simúlq; laureatos fasces eis obiecit, vt illinc inciperent direptionem: Nunc, inquit Seruilius, te Pompei verè magnum video, dignúmque triumpho. Non iudicabat esse speciosum triumphum nisi qui citra ambitum, citráque largitiones bene factis redderetur. Plut. in Rom. apo. h.

Chrysippus.

Cùm in triumpho C. Cæsaris oppida eburnea fuissent circumlata, ac paucis pòst diebus in triumpho Fabij Maximi lignea deportarentur, Chrysippus ludens, dixit eas esse thecas oppidorum Cæsaris. Solent enim res pretiosæ ligneis thecis muniri. Brus. li. 5. ca. 5.

De trophæis.

Stratonicus.

CVm apud Sicyonios vicisset aduersum se cithara certantes, cõsecrauit in Æsculapij templo trophæum, cum hac inscriptione: Stratonicus à malè cithara canentibus. Athenæus.

Epaminondas.

Cùm Chabrias circa Corinthum paucos Thebanos sub mœnibus auidius pugnantes prostrauisset, atque ob id trophæum erexisset, Epaminondas deridens hominem dixit: Hîc sanè decebat, non trophæum, sed Hecatæum erectum esse. Veteres enim ante portas in triuiis cõgruenter Hecates imaginem statuere solent, vel ad indicandam viam, vel in

gratiam sepultorum. Plutarch. in apophtheg.

De tyrannide.

Bias.

Rogatus, quódnam esset ex animalibus perniciosissimum? Sylnestrium, inquit, tyrannus: domesticorum, adulator. Plut.

Solon.

✝ Qui apud tyrannos autoritate pollerent, eos calculis similes aiebat. Vt enim illi interdum maiorem numerum, interdum minorem significant: ita & tyrannos horum quemq; prout libitum fuerit, aliquando illustrem, & inclytum, aliquando obscurum habere, & ignobilẽ. Laer. l.1.c.2.

Thales.

Sciscitatus, quid difficile vnquam vidisset? Tyrannum, inquit, senem. Plutarch.

Democritus.

Cùm apud Dionysium quæreretur quod æris genus esset optimum: Ex quo, inquit, Athenienses statuas fecerunt Harmodio & Aristogitoni. Quo ostendere voluit, tyrannos è medio tollendos esse: & his qui eiecissent ex ære statuas erigendas esse, more Atheniensium. Laërtius libro nono. Idem tribuitur Diogeni à Laertio, libro 6. & Antiphonti oratori à Plutarcho.

Diogenes.

Percontanti quo pacto Dionysius vteretur amicis? Vt vtribus, inquit: plenos suspendit, inanes abiicit. significans à tyranno diuites occidi, pauperes negligi. Laer. li. 6.

Idem.

Dicebat, Cæteris mortalibus quibus res sunt prosperæ, vita iucunda est, mors odiosior: rursus infelicibus vita grauis est, mors optabilis: at horum vtrumque tyrannis est molestius. Siquidem vt viuunt insanius iis qui mortem vehementer optant, ita mortem perinde metuunt quasi vitam suauissimè degant. Laertius libro 6.

Xenophanes.

Dicebat, Cùm tyrannis congrediendum esse aut iucundissimè, aut minimè. Nihil est violentius aure tyranni, ait Satyricus. apud bonos etiam principes admonendi libertas verbis placidioribus est temperãda. Id qui non potest, abstineat ab illorum congressu. Laer l.9.c.2.

Anaximenes.

Interrogatus, quid ad familiaritatem difficile esset: Tyrannus, dixit. Stob. ser. 47.

Antisthenes.

Carnifices tyrannis longè præferebat. Cuius causam interroganti cuidam, respondit; A carnifice quidẽ homines iniusti interimuntur, à tyranno autem etiam insontes. Stob. ser. 47.

Timon.

Alcibiadis crudelitatem notans, redeunti à concione, ait: Macte virtute adolescens, authoritate tua potentiã auge, magnam enim huic Reipub. perniciem augebis. Plut.

Demosthenes.

Audiens quorundam improbari tyrannidem: Rex, inquit, malus, & tyrannus, res est inimica bonis ciuibus, & legibus contraria. Phauorin.

Argeus.

Iter aliquando faciens per Siciliæ Selinuntem, cùm in sepulchro quodam hoc elegiacum legisset,

Hosce Selinunsii quicunque tyrannida Mauors
Extinguere, ferum perdidit in foribus,
&c.

Iure periistis, inquit, qui ardentem tyrannidem extinguere conati estis. Nam permittendum potius fuit totam cremari. Plutarch. in apopht. Lacon.

Demochares.

Apud Athenienses cùm decretum esset, ne Demetrij quædam epistolæ ad populum afferrentur, Athenienses

les mox pœnitentia acti, authores eius decreti in exilium miserunt: ac decreuerunt, vt ea omnia quæ à Demetrio iuberentur, sancta apud deos, iustáque apud homines essent. Verùm Demochares Spartiata, ad tyranni potentiam alludens, Insaniret (inquit) Stratocles, nisi hoc pacto insaniret. Etenim plurimum ob huiusmodi adulationes precij ferebat sycophanta Stratocles. Plutarc. in Demetrio.

Xerxes.

Græciæ bellum indicturus, conuocatis omnibus Asiæ principibus, dixit: Ne viderer meo tantùm consilio hoc aggressus, contraxi vos: cæterùm mementote, mihi parendum magis quàm suadendum. Vox bis tyrannica: & quòd principum conuentu pro fuco abuteretur, & quòd negotium multò periculosissimum sua vnius cupiditate verius quàm cōsilio susciperet. Eras. li. 5. apoph.

Dionysius.

Suprà, de Munerum contemptu.

Aristippus.

Cùm Dionysius exprobraret Aristippo, quòd nihil vtilitatis ab eo accepisset: Verum ais, dixit. Siquid enim tibi profuissem, non secus à tyrannide, quàm à comitiali morbo liberari voluisses. Stob. ser 47.

Idem.

*Regnum à tyrannide tantum differre dixit, quantum lex à reipublicæ statu, absque legibus, & libertas à seruitute. Stob. eod. ser.

Himera.

Dionysij tyranni mortem cùm omnes Syracusani appeterēt, sola Himera mulier deos orabat, vt Dionysius diu superstes esset. Quod vbi resciuit tyrannus, rogauit vetulam, quam ob causam deos oraret, vt longam sibi largirentur vitam? Tum illa: Puella cùm essem, ait, grauémque tyrannum haberemus, occidi illum cupiebam. Eo mortuo, aliquanto deterior tyrannidem occupauit: ei quoque mortem imprecata sum, & ex sententia euenit. Te verò longè deteriorem nunc habemus. Vereta igitur ne te absumpto deterrimus in locum tuum substitueretur, te diu incolumem nobiscum esse vnicè cupio. Brus. l. 6. c. 21.

Ælianus.

*Si quis (inquit ex Æsopo) suem tetigerit, clamat & meritò. Nec enim vellera sus habet, neque lac, nec aliud quiddam præter carnes. Statim igitur somniat mortem, cùm sciat quibus vsibus præstādis vsurpari possit. Sunt autem Æsopicæ sui similes tyranni, qui omnia suspicantur & metuunt. Sciunt enim, quod sicuti sues, ita & ipsi vitam omnibus debeant. In varia historia.

Phalaris.

Dicere solebat: Ego, qui expertus vtrunque sum, tyrannidi malim subesse, quàm præesse. Subditus enim aliorum malorum securus, vnum tyrannum metuit: tyrannus autem, & eos qui foris insidiantur, & illos per quos seruatur. Stob. ser 47.

Ptolemaus.

Ptolemæus, cui cognomen fuit Philadelphus, dicebat in tyrannide cùm alia multa esse grauia, tum illud maximè, quòd immeritos occidere cogatur, vtilitatis suæ gratia. Stob. ser. 47.

Anonymus.

Quidam Bruti statuæ subscripsit, Vtinam viueres: quòd opera Bruti Tarquinius ex vrbe depulsus esset. Cæsaris statuæ subscripserāt hos versiculos:

Brutus, quia reges eiecit, consul primus factus est:
Hic quia consules eiecit, rex postremus factus est.

Eras. li. 4. apoph.

T. Quintius.

Contra Philippum Macedonem missus, quum in colloquium venisset, & Philippus obsides postularet, quoniam apud Romanos multi es-

sent duces, ipse autem solus inter Macedones, scito scommate illius tyrannidem taxans Quintius: Tu nempe, ait, te solum effecisti, quippe qui amicos & cognatos occiderat. Plutarch.

M. Antonius.

Quum Rhodam insulam vi cepisset, & in ingressu salutaretur rex atque dominus: Nec rex sum, inquit, nec dominus, sed regis ac domini interfector. Plut. in Ant.

Pompeius.

Post prælium in Pharsalicis campis habitum in Ægyptum profugit, cúmque è triremi descensurus esset in scalmum piscatorium ab Ægypti rege missum, conuersus ad vxorem ac filium, nihil aliud dixit quàm illud Sophocleum:

πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

Id est,

Quisquis tyranni ad tecta demigrauerit,
Fit seruus illi, liber etsi venerit.

Præsagisse videtur imminens exitium. Vbi enim descendisset in scapham, ictus gladio, semel tantū emisit suspirium: & obuoluto capite, præbuit se occidendum. Plut. in apoph.

Petreius.

†Cùm Cæsar Catonem suis legibus resistentem in carcerem duci iussisset, Petreius Catonem sequens à Cæsare interrogatus, cur nondum misso Senatu, abiret? Respondit, malle se in carcere cum Catone esse, quàm in Senatu cum Cæsare. Dion. Cass. lib. 38.

Theodorus.

Theodorus regis Ægypti præceptor, aliis censentibus esse recipiendum Pompeium, aliis non recipiendum, neutris assentiens dixit: Recipiendum, sed occidendum: addens iocum, Mortuos non mordere. Atque huius sententia vicit, tuta suadens magis quàm honesta. Erasm. libr. 6. apoph.

Nero.

Nerò cùm nihil flagitiorum sibi non permitteret, elatus tanto rerum successu, dicebat neminem principum ante ipsum scisse quid & quantum sibi liceret. Verùm qui hoc dixit, sensit tandem, quid vicissim liceat populo in malum principem. Ibid. ex Suet. in eius vita.

Anonymi.

Noctu quidam simulabant se fæuire in seruos, petebántque vindicē. Vindex autem erat defectionis in Neronem dux. Et hoc ioco notabatur, iam non ferenda Cæsaris tyrannis. Suet in eius vita.

Nero.

Desperatis rebus noctu adiit hospitia singulorum, de fuga consulturus. quúmque fores omnium occlusas reperisset, reuersus in cubiculum, comperit & custodes diffugisse, direptis etiam stragulis, & amota veneni pyxide, quam in extremum casum parauerat, mox Mirmillonem nomine Spiculum requisiuit, vel alium quemlibet, cuius manu periret: ac nemine reperto: Ergo ego, inquit, nec amicum habeo, nec inimicum? Decretum erat, eam belluam publico orbis odio immolare. Suet.

Flauius.

Sunt qui putant hoc clàm, & inscio etiam Seneca fuisse decretum, vt occiso Nerone, occideretur & Piso, mox imperium Senecæ deferretur. Interea vulgabantur verba Flauij, qui dixerat, ad dedecus nihil referre, si citharœdus dimoueretur & tragœdus succederet. Nero cithara, Piso tragico ornatu canebat. Sensit vtrumq pariter indignum imperio. Sueton.

Batto Dalmata.

A Tiberio interrogatus, cur toties cum suis defecisset, & Romanis tantam cladem intulisset? respondit, vos in causa estis qui ad greges vestros custodiendos non canes dedistis, aut pastores, sed lupos. Sentiens, guberna-

natorum aut Cæsaris tyrannidem defectionis causam fuisse. Dion. in Augusto.

Caligula.

Cùm audiret fortè reges qui officij causa in vrbem aduenerant, inter se super cœnam de nobilitate generis concertantes, exclamauit: De cœlo venit nobis rex, & adiecit carmen Homericum.

εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς. id est,

Vnus Dominus sit, vnus rex.

Nec multum abfuit, quin statim diadema sumeret, speciémque principatus in regni formam conuerteret. Sueton.

Idem.

Antoniæ auiæ pro sua authoritate monenti, vt quædã secus ageret, Memento, ait, mihi omnia in omnes licere. Talia portenta tum principũ titulo pertulit mundus, quæ non cõmemorarem, nisi vt ex his principibus prodigiosæ feritatis horror incutiatur. Eras. ex Sueton.

Anonymus.

Scurra quidam in Claudij tyrannidem alludens, ait, in vno annulo bonos principes posse scribi atque depingi omnes. Brus. l. 6. c. 21.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Plebem & rusticos dicebat esse pascua tyrannorum & militum: tyrannos autem & milites pascua esse dæmonum. Annal. Franciæ.

DE VAFRE DICTIS.

Bias.

BIAS Priænensis, cuius sapientia diuturnior inter homines est, quàm patria Priene fuit, ita aiebat oportere homines in vsu amicitiæ versari, vt meminissent eam ad grauissimas inimicitias posse conuerti. Quod quidem præceptum prima specie nimis fortasse callidum videtur, inimicúmque simplicitati, qua præcipuè familiaritas gaudet. Sed si altioribus animis cogitatio demissa fuerit, perquàm vtile reperietur. Aristoteles lib. 2. Rhetor. Val. Max. l. 7 c. 3.

Anaximenes.

Alexander cùm ad Lampsacenæ vrbis excidium summo studio ferrebatur, progressum ante mœnia Anaximenem præceptorem vidit. Ac cũ sciret futurũ, vt preces suas iræ eius opponeret, statim non facturum se quod petiisset iurauit. Tunc Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampsacum diruas. Vafro dicterio regem capiens. Val. Max. l. 7. c. 3.

Cleombrotus.

Suprà, de Pietate filiorum in parentes.

Lysander.

Suprà de Astutia.

Archidamus.

Cùm Græci nollent rescindere pacta, quæ sub Antigono & Cratero pepigerant, & amplecti libertatem, quàm offerebat Archidamus, veriti ne grauiores essent habituri Lacedæmonios, quàm Macedones: Ouis, inquit Archidamus, semper eandem edit vocem. Cæterùm homo multas & varias emittit voces, donec quod decreuerit, confecerit. Hoc dicto significans, fallendã esse fidem, si qua magna inuitet vtilitas. Plut. in Lacon.

Lysander.

Dionysius cùm Lysandro misisset stolidas duas, vt vtram vellet eligeret, & deinde filiæ suæ mitteret: Lysander ambas accepit, ac abiens, dixit: Ipsa rectius & melius eliget. Plut. in Lac. apoph.

Iulia Augusti F.

Suprà de Superbia.

Antonius orator.

Idcirco se aiebat nullam orationem scripsisse, vt si quid superior iudicio actum, ei quem postea defen-

furus esset nociturum foret, non dictum à se affirmare posset. Qui facti vix prudentis tolerabilem causam habuit, pro periclitantium capite nō solùm ea eloquentia sua vti, sed etiā verecundia abuti erat paratus. Cicero pro Cluentio. Valerius Maxim. lib. 7. cap. 3.

Vide apoph. de ambiguè & argutè dictis.

De venia delicti.

Epaminondas.

HOmini contempto, qui leue quiddam admiserat, Pelopida pro eo deprecante, nō ignorauit: sed amica pro illo rogante, dedit veniā, dicens, eiusmodi munera à scortillis accipi oportere, non à militibus. Paratus erat ad ignoscendū, sed quemadmodum non quæuis damus omnibus, ita spectandum est, cui & in qua causa gratificemur. Plut. in Græcorū apoph.

Arius philosophus.

Potitus Alexandria Cæsar, multis vitam donarat in gratiam Arij philosophi. Sostratum tamen, promptissimæ quidem linguæ virum, sed qui Cęsari displiceret, quòd temerè Academicus haberi vellet, reiecit. At is squalidus promissáque cana barba, cœpit Arrium quocunq; iret insequi, versiculum illum in ore habens.

σοφοὶ σοφὺς σώζουσι, αἲ ὦσιν σοφοί.

Sapientes sapientes seruant, si fuerint sapientes.

Hac arte coëgit Cæsarem ignoscere. Eras. l. 4. apoph ex Sueton.

Vide apophth. de Impunitate, & de Pœna neglecta.

De ventris studio.

Diogenes.

LVxuriosorum ventrem vitæ charybdin appellabat, quòd omnia deuoraret, nec satiaretur vnquam. Charybdis tantùm ea sorbet quę mari vehuntur, & reuomit tandem quod absorbuit: at lurconum ventribus nec aër, nec terra, nec flumina, nec maria sufficiunt: quin & domos & agros totos absorbent, nec reuomunt. Laërt. l. 6.

Anonymus.

Apud Iassios, populum magna ex parte piscibus vectitantem, citharœdus quidam in foro ostentabat artē. Verùm simulatque tintinnabulū crepitu signum dedit adesse pisces venales, turba subitò deseruit cantorē & ad piscium mercatum aduolauit, vnó excepto, qui quòd surdaster esset, tintinnabuli sonitum non audierat, aut certè non attenderat. Huic citharœdus propius accedens, gratias egit, quòd & artem honorasset, & ipsum non passus sit esse prorsus desertum. Tum ille, An crepuit tintinnabulū? vt annuit, Valebis, inquit, *egregiè magister*, seséque mox ad *pisces proripuit*. Citharœdo liberum erat, sibi canere & Musis. Longè maior est nobis cura ventris, quàm artium liberalium. Eras. l. 8. apoph.

M. Cato.

Cato senior in concione suasurus de frumento virium diuidendo ita præfatus est: perdifficile esse, ad ventrem dicere, quòd ageretur de populi victu. Plut in Rom. apoph.

Seneca.

†Quid mihi, inquit, voluptatem nominas? Hominis bonum quæro, non ventris, qui pecudibus, ac beluis laxior est. lib. de B. vita c. 9.

Huc refer apophth. de Luxu & voluptate.

De verberibus.

Socrates.

CVm filium delinquentem iam verberibus tractare vellet, sentiens

tiens se ira commotum, ait: Tu teipsum coërce. Laërt. in vita Socratis.

Plato.

Eodem morbo se laborare sentiẽs, seruúmque cùm castigare pararet, ac fortè Xenocrates adesset: Flagella, inquit, hunc puerum: vides enim me plus satis iratum esse. Laërt. l. 3.

Idem.

Famulo suo sic comminatus est: Verberibus te tractarem, nisi iratus essem. Laër. l. 3. Docuerunt autem viri sapientissimi, non sumendas esse pœnas à delinquentibus, vbi iracundia nos commotos intelligimus.

Diogenes.

Suprà de Respõso ab inexpectatò.

Idem.

Pulsante aliquo, ac dicente, Caue: virga cedens illum postea Diogenes, dicebat, Caue tu nunc quoque, Laër.

Demonax.

Conspicatus quendam, seruum crudeliter verberantem: Desine, ait, ne seruo similis fias. Subindicauit autem vir prudentissimus, eos frustra castigare seruos, qui ipsi inde serui sint, quòd prauis affectibus subseruiant, & commotionibus frenum iniicere non possint, Eras. l. 8. apoph.

De verborum obscuritate.

Socrates.

EVripides obtulit Socrati librum ab Heraclito conscriptum, eo lecto rogauit quid illi videretur? Per Iouem, inquit, quæ intellexi mihi præclara videntur, qualia puto & ea quę non intellexi: sed opus est Delio quopiam natatore. Notauit perquàm salsè affectatam eius scriptoris obscuritatem, vnde & σκοτεινὸς cognomen inditum est. De Delio natatore vide Chiliades Eras. Rot. l. 3. apoph.

Melanthus.

Interrogatus, quid sentiret de tragœdia Dionysij? negauit se eam vidisse, quòd esset obtecta verborum inuolucris. Notans, ambitiosa verborum copia rem obscurari. Plut. περὶ τ ἀκούειν, & Eras. Rot. l. 6. apoph.

Phauorinus.

Audiens adolescentem obscurioribus & inusitatis verbis loquentem: Curius (inquit) & Fabius dilucidè cũ suis fabulati sunt, neque aruncorum, Sicanorum aut Pelasgorum verbis quicquam sunt loquuti. Eras. l. 6. apo. ex Gellio.

Demonax.

Cùm quendam nescio quid interrogasset, atque is obscuris planè verbis respondisset: Non intelligo, inquid, quid dicas: loquaris enim cum apertè tecum loquente, quasi Agamemnon adhuc viueret. Eras. lib. 8. apoph.

De verecundia.

Socrates.

HOrtabatur iuuenes, vt hæc tria haberent: In animo prudentiam, in lingua silentium, in vultu verecũdiam. Max. ser. 41.

Musonius.

*Verecundia, inquit, apud omnes dignus habeberis, si primùm teipsum vereri inceperis. Stobæus sermone 31.

Democritus.

*Malum, inquit, etiam si solus fueris neque feceris neque dixeris. Disce autem teipsum magis quàm alios reuereri. Laërt.

Theophrastus.

* Reuerere, dicebat, teipsum, & nõ erubesces coram aliis. Stob.

Pythias Aristotelis F.

* Interrogata, quis color esset pulcherrimus? respondit, qui per verecundiam ingenuis oboritur. Stob.

Synesius.

*Verecundiã dicebat esse secundũ

bonũ hominis: nam nunquam peccare palam, inquit, est diuinæ cuiusdam gratiæ & naturæ. Verecundia autem quæ ob non rectè facta innascitur, temperantiæ indicat colorem. Stob. Ant. ser. de pudore honesto.

Gyges.

†Mulier, aiebat Candauli regi, exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Herodotus lib. 1.

Cicero.

†Custos virtutum omnium dedecus fugiens, & laudem maximam consequens, verecundia est. Lib. 2. de orat.

Maximus.

†Vbi studium verecundiæ est, cupiditas rationi seruit. Lib. 6.

Vide apoph. de Pudore.

De veritate.

Pythagoras.

DIcebat hæc duo diuinitus hominibus data esse longe pulcherrima: Veritatem amplecti, & beneficiis operam dare. & addebat, vtrumque cum deorum immortalium operibus comparari posse. Aelian. lib. 12. de Var. hist.

Idem.

Interrogatus, quid Deo simile facerent homines? Cùm veritatem exercent, respondit. Stob. ser. 11.

Thales.

A quodam percontatus, quantum à mendacio distaret veritas? Quantũ, inquit, oculi ab auribus. Sensit vir sapientissimus, ea tantum pro certis haberi, quæ hominum cernuntur oculis, cùm auditus sæpenumero hominẽ fallat. Eras. l. 8. apo. Max. ser. 35.

Democritus.

*Pietatem palam declarandam & veritatem constanter defendendam esse dicebat. Ant. ser. de veritate.

Serinus.

*Quemadmodum, inquit, debilis & impotens aspectus solis lucem intueri non potest, sic idque multo magis debilis & infirma mens verum cernere non potest, Max. ser. de veritate & mendacio.

Plato.

Suauissimam narrationem veritatem esse dicebat. Stob. ser. 11. ex Serini memorabilibus dictis.

Seneca.

†Veritas magis elucet, quò sæpius ad manum venit. lib. 2. de Ira. c. 29.

Isocrates.

†Per omnem ætatem, tantam veritatis præ te fert o reuerentiã, vt plus habeatur fidei tuæ affirmationi, quã aliorum deierationi. Ad Nicoclem.

Polemon.

Dicere solebat multò suauius esse vera dicere, quàm audire. Stobæus serm. 11.

Anonymus.

*Veritas quidem amara est & ingrata stolidis: mendacium autem suaue & gratum: nimirum vt illis, quibus dolent oculi, molestus est lucis aspectus, tenebræ autem visum reprimentes charæ & minimè molestæ sunt. Ant. ser. de veritate.

Æschines.

Veritatem rem adeo validam esse dicebat, vt omnes humanas cogitationes facilè superet. Stob. ser. 11.

Demosthenes.

Interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit, Benignè facere, & veritatẽ amare. Max. ser. 8.

Caius.

*Veritas, inquit, nullam requirit præmeditationem. Sto. ser. 11.

Epictetus.

*Nihil inquiebat, veritaté pretiosius haberi debet, ne amicitia quidẽ, vtpote obnoxia affectibus, qui quod iustum est turbant & obumbrant. Item, Immortalis & æterna res est veritas. Non donat autem nobis pulchritudinem paulatim tabescentem, neque dicendi fiduciam è iustitia prodeuntem infert: sed quæ iusta & legiti-

legitima sunt exhibet, discernens ab eis iniusta & redarguens. Anton. ser. de veritate.

Themistocles.

Eurybiadæ quiddam aduersum cùm dixisset, illéque baculum intentasset: Verbera, inquit, intrepidè, modò quæ dico audias. Nouerat enim ea quæ dicturus erat, è Republ. fore. Docens, veritatem in summo bonorum simul ac vitę periculo profitendam esse, & tum maximè, cùm multorum salus inde emineat. Ælian. l.3. de Var. hist. Plut.

Origenes.

Origenes Adamantius dicere solitus est, veritatem non idcirco partes suas omittere debere, quia eas sibi præueniens, falsitas vendicaret. Philosophiam Græcorum notans, quam cum Christianismo & doctrina veritatis confert. Euseb. l. 6. c. 30. Ecclesiasticæ histor.

Papias.

Audiens multorum clamoribus Dei veritatem lacerari atque suspectam reddi: Non multa dicentibus, inquit, sed vera tradentibus auscultandum est. Eusebius libr. 3. cap. 39. Ecclesi. hist.

Alphonsus.

Semper hoc in ore habuisse fertur, tantum valere ad fidem debere vnicum principis viri verbum, quantum priuatorum iusiurandum. Veritas enim, licet omnibus conueniat, principum tamen præcipuum debet esse ornamentum. Ant. Panorm. l. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Zorobabel.

✝ Inter Zorobabelem, & alios duos Darij Regis custodes, conuenerant, vt eo dormiente, elegans quisque apophthegma excogitaret, regi postero die offerēdum, vt cuius maximè probaretur, laudē is præmiūmque ferret. Ex his vnus scripsit: Forte est vinum: alius, fortior est Rex: Zorobabel autem: Fortiores sunt mulieres, super omnia autem vincit veritas. Et hic proceres, regísq. iudicio vicit, & præmium tulit. Esdr. l 3. c. 4.

Veritatis simplex oratio.

Agesilaus.

CVm audiuisset Rhetorem quendam laudari, quòd rem speciē tenuē multis verbis amplificare posset: Ego sanè, inquit, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Quo dicto innuit maximè, non ornatum in dicēdo, sed veritatem, cuius simplex est oratio, spectandam esse. Plutar. in Lacon. apoph. Erasm. l. 1.

Alexandridas.

Suprà de Lingua, garrulitate, &c.

Veritas odium parit.

Aristippus.

ARistippus interrogatus, quam ob causam sic ipsum argueret Dionysius: Ob eandem (inquit) ob quam cæteri. Significans, philosophi libertatem omnibus esse molestam: non igitur mirandum, si regi. simul illud innuens, regis iudicium nihil à vulgari differre, quòd fortuna non addat sapientiam. Laert. l. 2.

Phocion.

Athenienses cùm oraculum consuluissent, responsum est: In ciuitate vnum esse virum, qui cunctorum sententiis aduersaretur. Verùm quum populus vociferans, iuberet hominem tam perniciosum inquiri, Phocion exclamans ait: Non est opus, viri Athenienses, vt inquiratis. Ego enim is sum, cui vestra vita vestríque mores omnes displicent. mira enim erat multitudinis in omnia vitia licentia. Honesto igitur zelo ductus, illud quod verum erat, impauidè dicere ausus est. Verùm ab Atheniensibus postea damnatus, & vita priuatus est. Plutarchus in apo. & in eius vita.

Pausanias.

Cùm vinolentiam Arsinoæ Lysimachi vxoris reprehendisset, Lysimachus rex hominem in mustelæ caueam inclusit, & tanquam feram circumferri iussit, alióque in perpetua captiuitate. Erasm. libro 6. apophthegm.

Philippus.

Cū hi qui apud Lasthenem erant, quererentur, indignéque ferrent, quòd quidam ex Philippi comitatu diceret ipsos proditores, Philippus respondit: Macedones esse ingenio parum dextro, sed planè rusticano, qui ligonem nihil aliud nossent vocare quàm ligonem. Alludens ad illud prouerbium celebre, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγει. Innuit autem, illos reuera esse proditores. Rusticana veritas quanque rem suis nominibus appellabat. Plut. in apoph. Reg. & imperat.

Cambyses.

Cambyses rex quum frequenter nimio se vino ingurgitaret, à Praxaspe hunc in modum reprehensus est: Noli te nimio perdere vino, ô rex, ne tibi ac ciuibus tuis perniciosus fias. Verùm rex: Vt scias, inquit, quã nunquam mihi excidam, approbabo etiam post vinum, & oculos, & manus in suo ac debito esse officio. Bibens igitur solito largiùs, iámque vinolentus, iubet obiurgatoris filium in conspectum duci, ac postquam sinistram manum capiti imposuisset, stans in cor adolescentis sagittam figit, dixerat autem prius, id se petiturum: rescissóque pectore, iaculum cordi infixum ostendit, & sagittam extraxit, patríque ostendens, ait, Reprehendis in me ebrietatem, vide igitur quàm certam post potationem habeam manum. Herodotus in Thalia, & Senec. l. 3. de ira.

Geminius.

In Græciam profectus ad Antonium, quoniam suspectus erat Cleopatræ, quòd eò venisset Octauiæ causam acturus, diu repulsus, ac variis modis delusus, tandem in conuiuio iussus causam aduentus dicere, ita respondit: Cætera (inquit) Antoni, sobriæ sunt orationis, nec huius temporis: verùm illud vnum & sobrius & ebrius scio, bene successura omnia, si Cleopatra remitteretur in Ægyptum. Mósque Romam se recepit, metuens sibi ab Antonio. Nam Cleopatra in conuiuio gratias egit, quòd rem apertè dixisset, nulla vsus circuitione. At sic agere gratias, erat minari malum. Sciebat Geminius, quàm esset illis inuisa veritas. Plut. in Antonio.

De vestitu.

Crates.

A Magistratu obiurgatus, quòd præter leges ac morem Atheniensium sindone vestiretur, ait: Quid si Theophrastum vobis ostendam sindone amictum? dissidentes, ac vt ostenderet flagitantes, adduxit ad tonstrinam, ostenditque Theophrastum, qui tum fortè tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocāt, submonens, omnibus ad vsum vti licere. Nam si per se turpe esset vti linteis, ne in tonstrina quidem esset honestum. Laert. lib. 6. c. 5.

Stilpo.

Videns Cratetem hybernis mensibus frigore rubentem: Δοκεῖς, inquit, μοι χρείαν ἔχειν ἱματίου καινοῦ. Lepos qui est in vocis ambiguo, Latinè reddi non potest. καινοῦ coniunctim, sonat nouo: καὶ νοῦ disiunctim, sonat, & mente. Discrimē auribus vix sentiri potest, scripto potest ostendi. Videris, inquit, egere pallio nouo, siue pallio & mente. Nouum requirebat gelu, mentem Cynici stultitia, qui vestem non accommodaret tempori. Laert. lib. 2. cap. 12.

Aristoteles.

Cùm adolescentem sumptuosiori toga

toga comptum videret: Adolescens, ait; Num aliquando à cultu isto immodico temperabis, ouium virtute parto? Stob.

Socrates.

Xantippe Socratis, cùm vellet quandam vestem innuere, atque sic ad spectandam pompam prodire, ille dixit, Hanc non spectandi causa, sed potius vt specteris habes. Notabat autem communem hominum consuetudinem, qui cùm in aliis, tum maximè in vestitu, nouitate delectantur, quò ab omnibus ob nouum & insolitum cultum spectentur & celebrentur. Ælianus libro 7. de Var. histor.

Idem.

Cùm iret, ab Agathone vocatus ad conuiuium, soleatus & vnctus, idque prętor morem, & ab amico quodam obuio rogaretur, cur esset solito nitidior? ludens dixit: Vt pulcher eam ad pulchrum, cùm nullus esset ab huiusmodi affectibus alienior. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Pallij proscissam partem cùm Antisthenes multis spectantibus ostendisset, spectandámque dedisset, Aspicio, inquit, ô Socrates, per scissuram pallij tuam vanitatem. Laert.

Plato.

In Aristippum dixit, illi soli datũ esse & pannis & chlamyde vti, quòd apud Dionysium in purpura saltauerat. Ad id alludens Horatius: Omnis, inquit, Aristippum decuit color. Hoc dictum quidam tribuunt Stratoni. Laert. lib. 3.

Musonius.

*Volebat virum temperantem corpori quęrere tegmen non sumptuosum, nec exquisitum. Veste nempe & calceamentis eodem modo vtendum esse aiebat, quo panoplia, nempe defendendi corporis gratia, non ostentationis. Sicut igitur ea optima sunt arma quæ firmissima, quæq; armatum tueri maximè valens, non insignia & splēdida: ita amictui quoque & calceorum vsus qui fit corpori commodissimus, optimus est: & non is qui stolidorum oculos possit in se conuertere, &c. Stobæus sermone 1. de virtute.

Antisthenes.

Diogenes cùm ab Antisthene Atheniensi petisset tunicam ad depellendum frigus, iussit Antisthenes, vt duplicaret pallium: sic enim tunicæ speciem præbiturum: Admonens, oportere hominem vno vestitu contentum esse. Laert. libro 6.

Diogenes.

Cuidam sibi placenti, quòd Leonis exuuio tectus incederet? Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorum esse censuit, quòd homo mollis Herculis amictum sibi vendicaret. Idem dici potest de iis, qui prodigioso amictu profitentur sanctimoniam, vita non respondente. Eras. ex Laert. l. 6.

Idem.

Cùm adolescens quidam comptior Diogeni proposuisset quæstiunculã Non tibi prius, inquit, responsurus sum, quàm sublatis vestibus ostenderis, vtrum masculus sis, an fœmina. Ex cultu parum virili, notauit illius molliciem. Laert. l. 6.

Idem.

Apud Megarenses cùm videret arietes pellibus tectos aduersus frigoris iniuriam, ipsorum autem filios nudos: Satius est, inquit, Megarensis esse arietē, quàm filium. Traditũ est de Megarensibus, quòd indiligentes haberent filios suos. Eras. ex Plutar.

Idem.

Suprà de Generatione.

Idem.

Cùm videret adolescētem quempiam sese ornantem: Si ad viros, inquit, frustra: si ad fœminas, iniustè. Hoc dictum festiuius est Græcis ob vocum affinitatem, ἀτυχεῖς, & ἀδικεῖς. Nam frustra se mas parat masculo, inter quos nō potest esse con-

ingium: & iniquè facit adolescens, si cultura formæ insidiatur infirmo sexui, cùm vxor non lenocinio, sed honestis moribus concilianda sit. Ibidem.

Idem.

Diuitem quendam indoctum, sed splendidè vestitum, χρυσόμαλλον appellat, hoc est ouem aureo vellere. Nam tales fuisse proditum est à poëtis, qui minimum valerent ingenio. ouillis maribus, etiam prouerbio dicebatur. Laert. lib. 6.

Idem.

Suprà de Diebus festis.

Pausanias Cleombroti F.

Admirantibus quibusdam barbarorum vestium sumptum: Melius esset, inquit, ipsos multi fieri, quã multi facienda possidere. Ibid.

Lysander.

Pretiosas vestes, quas Dionysius ad filias ipsius miserat, non accepit, dicens: Vereor, ne his amictæ turpes videantur. Plut. in Lacon. apoph.

Demonax.

Cuidam qui purpura indutus sese insolentius ostentabat, in aurem dixit, Heus tu, hoc ante gestabat ouis, ouis erat. Significans illum nihilo minùs stupidum esse, si gestaret purpuram. Erasm. l. 8. apoph.

Artaxerxes.

Teribazus in venam Persicam vestem dilaceratam ostendit, consulẽs quid faciendam esset? respondente autẽ Artaxerxe rege, aliam induendam: Vnam, igitur, inquit, mihi tradas oportet. Rex suam tradidit, dicens: Dono do tibi hanc vestem, sed gestare prohibeo. Teribazus vir minimè quidem malus, sed leuis præcipitísque consilij, neglecta regis monitione, vestem induit, mulieribus etiam ex auro donis quæ à rege acceperat exornatam. Hoc cæteris omnibus indignè ferentibus (nam ridere nefas erat) rex effusè ridens: Tibi, inquit, vt mulieri aurum, at insano regium amictum gestandi ius potestatémque concedimus. Erasm. lib. 6. apoph. ex Plutarch.

Archidamus.

Cùm Dionysius Siciliæ tyrannus filiabus Archidami vestes splendidas multíque pretij dono misisset, recusauit accipere, dicens: Vereor, ne hoc amictu puellæ mihi turpes videantur. Intellexit vir prudens, virgines nullo cultu melius ornari, quã simplici: porrò sericis, gemmis & auro dehonestari magis quàm ornari: propterea quòd vestium luxus arguit animum parum sobrium, & intuentium animos ad libidinem solicitat citius quàm ad honestam opinionem. Decet autem vt virgo tota & vndique virgo sit, nec vlla ex parte det corruptæ mentis significationem. Plut. in Lacon.

Cicero.

Suprà de Impœnitate.

Augustus Cæs.

Cùm pro concione multos videret palliatos, indignabundus: *En, inquit, Romanos rerum dominos, gentémque togatam.* Adeò studebat priscos reuocare mores, vt habitũ quoque vestitúmque doluerit immutatum. Erasm. l. 4. apoph.

Idem.

Purpuram tyriam empturus, de obscuritate querebatur, cúmque venditor diceret, Erige altius, & suspice: Egóne, inquit, vt me populus Romanus dicat bene cultum, in solario ambulaturus sum? Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Quantum potuit, indumentorum luxuriam habuit odio, cuius dictum erat vulgatissimum: Vestitus insignis ac mollis superbiæ vexillum est, nidúsque luxuriæ. Sueton.

Iulia August. Cæs. F.

Suprà de Superbia.

Alex. Seuerus.

Cùm humili vestitu contentus sæpenumero incederet, reprehẽsus ob id ab aulicis suis, respondit, Imperatoriam

toriam maiestatem constare virtute, non corporis cultu. Lamprid.

Idem.

Gemmas omnes quas reperit in palatio, vendidit, & aurum in ærarium contulit, dicens, viris gemmas vsui non esse: matronas autem regias contentas esse debere vno reticulo atque inauribus & baccato monili, & corona in qua sacrificarent, & vnico pallio auro sparso, & cyclade, quæ plus sex vnciis auri non haberet. Hic cultus hodie vix sufficit negotiatorum vxoribus. Lamprid.

Aurelianus imp.

Petenti vxori, vt se vnico pallio serico vti sineret: respondit: Absit vt auro fila pensentur. libra enim auri tunc libra serici fuit. Brusonius lib. 4. cap. 22.

Alphonsus.

Quum vestitu cultúque corporis non multum discreparet à popularibus suis, admonitus à quodam vt regio ornatu incederet, respondit, Malo moribus & authoritate meos excellere, quàm diademate & purpura. Panor. li. 1. de reb. gest. Alphon. Æn. Syl. de eius dictis.

D. Ludouicus R.

✝ Eam vestitus, cultúsque corporis, pro cuiusque statu, & conditione rationem habendam censebat, vt neque à grauibus sapientiáque præstantibus, vt nimis exquisitus improbaretur: neque ab adolescétibus vt nimis parcus, & abiectus vituperaretur. Ionuil. in eius vita ca. 94.

De vetulis.

Pausimachus.

IN parasitum, qui ab anicula alebatur, dicebat, illi qui cum anu consuetudinem habet, diuersum quiddam accidere atque ipsi vetulę. Nam illum semper aliquid ventre concipere, illam nunquam. Sentiens, illum subinde fieri saturum, illam manere sterilem. Eras. l. 6. apoph.

Pericles.

Elpinice anus, quum Pericles Samum vastasset, in eum his verbis insultauit: Admiranda sunt ista, Pericles, & coronis decoranda, qui nos multis & fortibus ciuibus spoliasti, quũ nec Phœnicibus nec Medis bellum intuleris, vt meus frater Cimon: sed vt vrbem sociam, & necessitudine nobis coniunctam sub imperium redacturus esses. Hæc dicente Elpinice, subridens Pericles ad eam sedato animo illud Archilochi dixisse fertur: Vnguentum, vetula cùm sis, desere. Plut. in Pericle.

Lamia.

Lamiam meretricem senescentem Demetrius rex amabat parùm sobriè. Quum igitur de ea rex apud aliam, quæ & Demo dicebatur, gloriaretur, & appositis bellariis diceret, Vides quàm multa mihi mittat Lamia? Plura, inquit, tibi mittentur à matre mea, si velis cum ea dormire. Notans anus solere donare iis, à quibus subiguntur. Erasm. l. 6. apoph.

Phryne.

Iam anus dixit, A multis fæcem emi propter vini gloriam. Sentiens, multos ideo secum congredi, vt gloriari possent cũ Phryne rem habuisse. Sicut vini magni nominis etiam fæx emitur, vt iactare possint, se tale vinum habere domi. Ibid.

Gnathena.

Suprà de Respõso ab inexpectato.

De vicariis.

Alex. Seuerus.

ASsessoribus designauit sua salaria, quanquam dicebat illos potissimum promouendos, qui per se Rempubl. gerere possent, non per assessores. Vnumquemque enim hoc agere debere quod nosset. Prudentis-

simus iuuenis sensit, hoc esse præcipuum vlcus omnium Rerumpublicarum, quòd omnia munia per vicarios administrantur, interdum alteros ac tertios. Præfectus vrbis habet vicarium, & is vicarius rursus alterũ vicarium, & hic rursus alium. Ac frequẽter is qui & honore & salario fruitur, minimè omnium idoneus est ad functionem obeundam. Annorent hoc principes, qui subinde coguntur exactionibus grauare populum. Æl. Lamprid.

De vicinis.

Hesiodus.

Scitè ab eo dictum est, Tantum damni est ex malo vicino, quantum ex bono commodi: Et, Nactus est præmium, quisquis nactus est bonum vicinum. In operib.

Diogenes.

Lacone quodam laudante Hesiodi carmen, scilicet, Non peribit bos vtique, nisi affuerit malus vicinus: Diogenes excipiens, Atqui, inquit, & Messenij periere, & eorũdem boues, in vicinia vobis constitutis. Laërt.

Themistocles.

Cùm prædium quoddam vendere vellet, hoc quoque præconem addere iussit, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας: id est, *Quòd vicinos etiam haberet bonos.* quasi vicini commendatione futurũ esset longè vendibilius. Huius dictum extat apud Plutarchum, explicatúrq; copiosius apud Erasmum in prouerbio, Aliquid mali propter vicinum malum. Vide Plutarchum in apopht. Stob. ser. 35. Anton. in Melis. par. 2. ser. 83.

M. Cato.

Admonebat eos qui agros empturi essent, vt ante omnia animaduerterent, ne malum haberent vicinum. Erasm. Rot. l. 5 apoph.

Iulius Drusius.

Ædes eius pluribus ex partibus vicinorum prospectui patebant. Hoc incommodum faber se quinque talentis emendare velle promittebat. Tum Drusius: Decem talenta tibi dabo, si domum meam ita pares, vt vndequaque pateat omniũ oculis, quo non vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur. Sunt qui conquerãtur, ædes vicinorum oculis esse expositas. Verùm vir bonus nequaquam curat, qui ædes introspiciant, quandoquidem foris ac domi agit, quæ virum bonum decent. Eras. l. 6. apoph. ex Plut.

De victoria.

Diogenes.

In Olympiis præconẽ ita pronunciantem, Doxippus viros vicit: correxit Diogenes. Hic, inquiens, mancipia, sed ego viros. Significans, eos qui certarent Olympia, non esse viros, sed gloriæ mãcipia. Philosophus vincit viros. Laërt. l. 6.

Agesilaus.

Quum Megabates Spithridatis filius, eximia forma adolescens, Agesilaum adisset aliquãdo salutandi gratia, ac iuxta Persarum morem osculũ offerret, quòd ab eo videretur admodum amari: Agesilaus auertit vultum, refugiens osculum. Cæterùm quum erubuisset ille, ratus se cõtemptui fuisse, ac deinceps salutaret eũ eminus: rex pœnitens vitati osculi, finxit se mirari quid accidisset Megabatæ, quòd ipsum non salutaret osculo? Familiares responderunt, Ipse fuisti in causa, ô rex, qui venientem non exceperis, sed formosi basiũ exhorrueris. alioqui nunc quoque persuaderi poterit vbi veniat ad osculum, tantùm ne rursus refugias. Hæc posteaquam Agesilaus aliquandiu tacitus, suo cùm animo cogitasset: Non est, inquit, opus vt illi reditum persuadeatis, nam ego mihi sic videor affectus, vt malim huiusmodi rebus superior esse, quàm aduersariorum

vrbem

vrbem fortibus viris instructissimam per vim capere. Præstantius enim du co, vt quis sibi ipsi seruet suam liber tatem, quàm vt aliis libertatem adimat. O virum gerẽdo in alios imperio idoneum, qui suis cupiditatibus imperare posset. Quis non miretur tam philosophicum in homine militari iudicium? Intellexit, neminem esse liberum, qui seruiret cupiditatibus: intellexit, nullum esse imperium speciosius, quàm si quis animo suo posset imperare. Hoc apophthegma Plutarchus in Vitis paulo secus refert: Ego, inquit, denuo malim illam de osculo pugnare pugnam, quàm omnia quæ viderim mihi fieri aurea. Eras. Rot. in apoph.

Anonymus.

Quidam Lacon in Olympico certamine superato dixit: Aduersarius tuus, ô Lacon, te fuit potentior. Imò, inquit, ad deiiciendũ accõmodatior. Quoniam certamen artis erat magis quàm virtutis. Lacedæmonius non putabat se ob id deteriorem quòd victus esset. Dicti arguția sita est in ancipiti voce. Nã κρείττων & meliorem significat, & potentiorem, siue superiorem, aut præstantiorem. Is verè inferior est, qui honestè vincitur. Plutar. in Lacon.

Themistocles.

Quũ aduersus Barbaros describeret Athenis exercitũ, & in theatro ex illius gẽtis more producti essent galli gallinacei, atq. inter sese cõmissi, mira pertinacia inter se depugnarẽt ad necẽ vsque, rem ludicrã vertit in seriam cohortationẽ. Sic enim ciues suos affatus est: At isti, inquit, neque pro aris ac focis, neq pro liberis depugnant, sed tãtùm quòd vinci turpe sit. Quo igitur animo vos esse par est, quib. pro salute patriæ, pro charissimorum incolumitate, pro libertate certamen est? Eras. l. 8. apoph. ex Plut.

Mithridates.

Victus à Cn. Pomp. non tantùm se ipsum & filios, sed totũ etiã regnum victori sua sponte obtulit, præfatus, neminem alium neque Romanum, neque vllius gẽtis virum futurũ fuisse, cuius se societati commissurus foret, quàm Cn. Pompeium. Proinde omnem sibi aduersam vel secũdam, cuius author ille esset, fortunam tolerabilem futuram. Non enim esse turpe ab eo vinci, quẽ vincere esset nefas: neque ei inhonestè aliquẽ submitti, quem fortuna super omnes extulisset. Velleius Paterc. & Cuspinianus in Consulibus.

Anniba!.

A Minutio, quem insidiis obsederat, per Fabij copias depulsus, vbi rediisset in castra, dixisse fertur: Eo prælio à se victum Minutium, se autem à Fabio fuisse superatum, videlicet ex eadem pugna victus & victor rediit. Perierat enim Minutius, ni Fabius succurrisset. Plut. in Fabio.

Maharbal.

† Cùm videret Annibalem post Cannensem victoriã, nolle ad Rom. oppugnandam, exercitum adducere: Non omnia, inquit, omnibus Dij dedêre. vincere scis Annibal, victoria vti nescis. Liuius lib. 22.

Plutarchus.

† Nõ solùm vincere, sed etiam scire vincere speciosum est, in iis præsertim rebus, in quibus victoria detrimentum parit. de educand. lib.

Maximus.

† Multo seipsum, quàm hostem superasse operosius est. Lib. 3.

Traianus.

Traianus Valentis impiissimi Romanorum imperatoris contra Gothos dux, cùm primum quidem congressum eorum sustinens, victus rediisset, ignauiam ei & timiditatem cum conuiuio imperator obiecit, ille autem ea dicendi libertate, quæ virum fortem & strenuum decet: Non ego, inquit, ô imperator victus sum, sed tu ipse sponte tua victoriam à teipso reiicis, qui ita cum Deo bel-

ligeratis, momentáinque quod ab eo prouenit repellens, ad hostes potius transmittis. Deus enim semper vincit: & victoria illis fauere solet, qui auspicium ductúmque eius sequuntur. Is nunc ab aduersariorum partibus stat, quòd eum tu bello (insectabatur enim eos, qui iam Christianam religionem receperant) persequeris. Nicephor. Callistus li. 11. ca. 40. Ecclesi. hist.

De victoria non astu aut insidiis, sed virtute paranda.

Democritus.

Dicere solebat, virilem se non æstimare eum solum qui armis cæteros praecelleret: sed & qui cum voluptatibus pugnam capessens, speciosam reportasse victoriam. Stob.

Archidamus.

Infrà de Virtute.

Lysander.

Lacedæmonij non præficiebant pædotribas, quo pueros ad luctam exercerent: vt virtutis esset certamẽ, non artis. Vnde & Lysander interrogatus, quo pacto à Charonte victus esset: respondit, Vario artificio. Non existimabat ea gens, in quauis re speciosam esse victoriã, quæ callidis consiliis contigisset, potius quàm animi corporisque robore. Ars autem omnis vt à naturali simplicitate recedit, ita dolo affinis est. Plut.

Alcibiades.

Etiamnum puer, cùm in palæstra nexu quodam constrictus esset, vnde se non posset explicare, manum colluctatoris mordicus arripuit. Illo dicente, mordes Alcibiades vt fœminæ solent. Imò, inquit, vt leones. Iam tum agnoscere erat animum cedere nescium. Plut. in Græc. apoph.

Alexander.

Parmenioni & aliis suadentibus vt noctu & ex insidiis Darium ad Arbellas aggrederetur, respondit, Latrunculorum & furum ista est solertia, quam mihi præcipitis: quippe illorum votum vnicum est fallere. Meæ verò gloriæ semper aut absentiam Darij, aut angustias locorum, aut furtum noctis obstare non patiar: palam luce aggredi certum est. Malo me fortunæ pœniteat, quàm victoriæ pudeat. Quintius Curtius libro 4.

Alphonsus.

Cùm Caietanam vrbem pertinaciter obsideret, & eos fortè quos oppidani tanquam bello inutiles expulissent, vt commeatum diutius in vrbe haberent (erant autem senes decrepiti, mulieres, puellæ, infantes) ab his abstinere suos milites iussit. Verùm milites cùm ægrè hoc tulissent: malo, inquit rex, Caieta & Caietanis nũquam potiri, quàm homines imbelles, & innocentem iuuentutem tam fœdè, támque crudeliter trucidando vincere. Cum viris enim, non cum mulieribus mihi dimicatio est. O regem immortalitate dignissimum, qui totũ vniuersum genus humanum gubernaret & regat. Victoriam, quam luctuosam ac impiam existimaret, nullam iudicauit. Igitur omnem sexum atque ætatem imbellem excipi iussit, sed exceptos omnes abundè refici atque refocillari voluit. Anton. Panor. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylu. de eius dictis.

Idem.

Cùm renuntiatum esset à Ludouico Podio, quendam in Venetorum naualibus esse, qui illi vnà cum armentario quod in his erat exurere pollicitaretur, si sibi duo millia aureorum à rege promitterentur, conatúsque illius facilè cessuros affirmanti respondit: Nequaquam insidiis, sed aut virtute vincendum esse, aut nunquam. Ex hac enim re non aliam sibi laudem sperandam esse, quàm eius

qui

qui Dianæ Ephesiæ templum incendisset: cuius nomen totius Asiæ decreto è memoria hominum obliteratum traditur. Panorm. lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Carolus Francorum rex in bello Britannico superatus, ac militibus & pecunia iam exhaustus, cùm per legatos peteret ab Alphonso Aragonũ rege (cuius prouincias ab antecessoribus quidem acceperat, sed non saluo iure) ne contra se bello iam protritum suscitaret aliquod bellum, infortunio occasionem dante: respondit Alphonsus, non est quod sibi hoc tempore timeat Carolus: ego enim, quod maiores mei in Caroli summa felicitate non petierunt, in eius calamitate petere nolo. Potuisset autem Alphonsus potentissimus, Carolum toto exuere regno, paucis admodum militibus, si astu & insidiis, non aperta virtute victoriam bonis viris parandam esse iudicasset. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Quum quidam se offerrent, qui Renati, Andegauensium ducis, & hostis sui atrocissimi, mortem promitterent, insidiis parandam: non tãtùm hoc fieri noluit, sed vt in parricidas se in eosdem animaduersurũ dixit, si hoc tentarent: dicens se nequaquam insidiis cum hoste de regno, sed manu tantùm & virtute dimicandum. Ibid.

Idem.

Idem Alphõsus, his qui se in mortem Francisci Sfortiæ paratos esse significassent, respondit: Nunquam sibi victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmve esset. Igitur ni ab huiusmodi consiliis abstineat, talia se exempla in illos editurum, vt eiusmodi consilia sibi admodum molesta esse omnes intelligant. Ant. Panor. & Syluius vt suprà.

Idem.

Rogerius Pallantiæ comes, amplissimo atque ornatissimo genere natus, impiger vir, & manu promptus, cùm Alphonsum adiens diceret, in animo sibi esse Ioannem Castellæ regem, ipsius hostem, contempto omni periculo confodere, foréque id sibi (si modò annuat) factu perfacile: Nõ per scelus, sed virtute gloriam quærendam esse, respondit Alphonsus. Se enim non solùm pro Castellæ atque Hispaniæ dominatu, sed ne pro totius quidem orbis imperio adipiscendo, tam crudele atque detestabile facinus permissurum. Panor. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Simili quodam modo respondisse dicitur cuidi Florentino, Cosmam Medicem occisurum pollicenti, si XXX non amplius manu militum à rege iuuaretur. Longè quidẽ acriores atque ampliores hostes sese & habuisse & habere, quàm Cosmas esset, quorum morte vel regna consequi se quidem potuisse, sed abstinuisse à scelere. Idem Panor.

Æneas Syl.

Æneas Syluius dicere solebat, decere regem inuidũ habere animum, res si iusta sit: at vbi conatus iniustus est, præstare vinci quàm vincere. Æneæ sententia est in primo comment. de reb. gest. Alphonsi.

Theodora Imperatrix.

† Bulgarorum princeps cùm Romanorum Imperium à muliere duntaxat, & tenello puero, Theodora scilicet, & Michaele Theodori filio gubernari cognouisset, suorum quosdam misit, se rupto fœdere Romanis arma illaturum minitans: Ei verò rescripsit Imperatrix, se omninò velle resistere: quòd si Deo annuente superior fuerit, eum à muliere victũ fore: sin victa fuerit, successum illum parùm fore honestum muliere superata. Hæc nuntiata impetum barbari ita represserunt, vt vtilius sibi iudica-

bonũ hominis: nam nunquam peccare palam, inquit, est diuinæ cuiusdam gratiæ & naturæ. Verecundia autem quæ ob non rectè facta innascitur, temperantiæ indicat colorem. Stob. Ant. ser. de pudore honesto.

Gyges.

†Mulier, aiebat Candauli regi, exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Herodotus lib. 1.

Cicero.

†Custos virtutum omnium dedecus fugiens, & laudem maximam consequens, verecundia est. Lib. 2. de orat.

Maximus.

†Vbi studium verecundiæ est, cupiditas rationi seruit. Lib. 6.

Vide apoph de Pudore.

De veritate.

Pythagoras.

DIcebat hæc duo diuinitus hominibus data esse longe pulcherrima: Veritatem amplecti, & beneficiis operam dare. & addebat, vtrumque cum deorum immortalium operibus comparari posse. Aelian. lib. 12. de Var. hist.

Idem.

Interrogatus, quid Deo simile facerent homines? Cùm veritatem exercent, respondit. Stob. ser. 11.

Thales.

A quodam percontatus, quantum à mendacio distaret veritas? Quantũ, inquit, oculi ab auribus. Sensit vir sapientissimus, ea tantum pro certis haberi, quæ hominum cernuntur oculis, cùm auditus sæpenumero hominẽ fallat. Eras. l. 8. apo. Max. ser. 35.

Democritus.

*Pietatem palam declarandam & veritatem constanter defendendam esse dicebat. Ant. ser. de veritate.

Serinus.

*Quemadmodum, inquit, debilis & impotens aspectus solis lucem intueri non potest, sic idque multò magis debilis & infirma mens verum cernere non potest, Max. ser. de veritate & mendacio.

Plato.

Suauissimam narrationem veritatem esse dicebat. Stob. ser. 11. ex Serini memorabilibus dictis.

Seneca.

†Veritas magis elucet, quò sæpius ad manum venit. lib. 2. de Ira. c. 29.

Isocrates.

†Per omnem ætatem, tantam veritatis præ te ferto reuerentiã, vt plus habeatur fidei tuæ affirmationi, quã aliorum deierationi. Ad Nicoclem.

Polemon.

Dicere solebat multò suauius esse vera dicere, quàm audire. Stobæus serm. 11.

Anonymus.

*Veritas quidem amara est & ingrata stolidis: mendacium autem suaue & gratum: nimirum vt *illis*, quibus dolent oculi, *molestus est lucis* aspectus, tenebræ autem visum reprimentes charæ & minimè molestæ sunt. Ant. ser. de veritate.

Æschines.

Veritatem rem adeo validam esse dicebat, vt omnes humanas cogitationes facilè superet. Stob. ser. 11.

Demosthenes.

Interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit, Benignè facere, & veritatẽ amare. Max. ser. 8.

Caius.

*Veritas, inquit, nullam requirit præmeditationem. Sto. ser. 11.

Epictetus.

*Nihil inquiebat, veritatẽ pretiosius haberi debet, ne amicitia quidẽ, vtpote obnoxia affectibus, qui quod iustum est turbant & obumbrant. Item, Immortalis & æterna res est veritas. Non donat autem nobis pulchritudinem paulatim tabescentem, neque dicendi fiduciam à iustitia prodeuntem aufert: sed quæ iusta & legiti-

legitima sunt exhibet, discernens ab eis iniusta & redarguens. Anton. ser. de veritate.

Themistocles.

Eurybiadæ quiddam aduersum cùm dixisset, illéque baculum intentasset: Verbera, inquit, intrepidè, modò quæ dico audias. Nouerat enim ea quæ dicturus erat, è Republ. fore. Docens, veritatem in summo bonorum simul ac vitę periculo profitendam esse, & tum maximè, cùm multorum salus inde emineat. Ælian. l.3. de Var. hist. Plut.

Origenes.

Origenes Adamantius dicere solitus est, veritatem non idcirco partes suas omittere debere, quia eas sibi præueniens, falsitas vendicaret. Philosophiam Græcorum notans, quam cum Christianismo & doctrina veritatis confert. Euseb. l.6.c.30. Ecclesiasticæ histor.

Papias.

Audiens multorum clamoribus Dei veritatem lacerari atque suspectam reddi: Non multa dicentibus, inquit, sed vera tradentibus auscultandum est. Eusebius libr.3. cap.59. Ecclesi. hist.

Alphonsus.

Semper hoc in ore habuisse fertur, tantum valere ad fidem debere vnicum principis viri verbum, quantum priuatorum iusiurandum. Veritas enim, licet omnibus conueniat, principum tamen præcipuum debet esse ornamentum. Ant. Panorm. l.2. de rebus gestis Alphonsi.

Zorobabel.

† Inter Zorobabelem, & alios duos Darij Regis custodes, conuenerant, vt eo dormiente, elegans quisque apophthegma excogitaret, regi postero die offerẽdum, vt cuius maximè probaretur, laudẽ is præmiũmque ferret. Ex his vnus scripsit: Forte est vinum: alius, fortior est Rex: Zorobabel autem: Fortiores sunt mulieres, super omnia autem vincit veritas. Et hic procerũ, regísq. iudicio vicit, & præmium tulit. Esdr. l 3. c.4.

Veritatis simplex oratio.

Agesilaus.

Cum audiuisset Rhetorem quendam laudari, quòd rem speciẽ tenuẽ multis verbis amplificare posset: Ego sanè, inquit, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Quo dicto innuit maximè, non ornatum in dicẽdo, sed veritatem, cuius simplex est oratio, spectandam esse. Plutar. in Lacon. apoph. Erasm. l.1.

Alexandridas.

Suprà de Lingua, garrulitate, &c.

Veritas odium parit.

Aristippus.

Aristippus interrogatus, quam ob causam sic ipsum argueret Dionysius: Ob eandem (inquit) ob quam cæteri. Significans, philosophi libertatem omnibus esse molestam: non igitur mirandum, si regi. simul illud innuens, regis iudicium nihil à vulgari differre, quòd fortuna non addat sapientiam. Laert. l 2.

Phocion.

Athenienses cùm oraculum consuluissent, responsum est: In ciuitate vnum esse virum, qui cunctorum sententiis aduersaretur. Verùm quum populus vociferans, iuberet hominem tam perniciosum inquiri, Phocion exclamans ait: Non est opus, viri Athenienses, vt inquiratis. Ego enim is sum, cui vestra vita vestríque mores omnes displicent. mira enim erat multitudinis in omnia vitia licentia. Honesto igitur zelo ductus, illud quod verum erat, impauidè dicere ausus est. Verùm ab Atheniensibus postea damnatus, & vita priuatus est. Plutarchus in apoph. & in eius vita.

Pantaleon.

Cùm vinolentiam Arsinoæ Lysimachi vxoris reprehendisset, Lysimachus rex hominem in mustelæ caueam inclusit, & tanquam feram circunferri iussit, aluítque in perpetua captiuitate. Erasm. libro 6. apophthegm.

Philippus.

Cũ hi qui apud Lasthenem erant, quererentur, indignéque ferrent, quòd quidam ex Philippi comitatu diceret ipsos proditores, Philippus respondit: Macedones esse ingenio parum dextro, sed planè rusticano, qui ligonem nihil aliud nossent vocare quàm ligonem. Alludens ad illud prouerbium celebre, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγειν. Innuit autem, illos reuera esse proditores. Rusticana veritas quanque rem suis nominibus appellabat. Plut. in apoph. Reg. & imperat.

Cambyses.

Cambyses rex quum frequenter nimio se vino ingurgitaret, à Praxaspe hunc in modum reprehensus est: Noli te nimio perdere vino, ô rex, ne tibi ac ciuibus tuis perniciosus fias. Verùm rex: Vt scias, inquit, quã nunquam mihi excidam, approbabó etiam post vinum, & oculos, & manus in suo ac debito esse officio. Bibens igitur solito largiùs, iámque vinolentus, iubet obiurgatoris filium in conspectum duci, ac postquam sinistram manum capiti imposuisset, stans in cor adolescentis sagittam figit, dixerat autem priùs, id se petiturum: rescissóque pectore, iaculum cordi infixum ostendit, & sagittam extraxit, patríque ostendens, ait, Reprehendis in me ebrietatem, vide igitur quàm certam post potationem habeam manum. Herodotus in Thalia, & Senec. l. l. 3. de ira.

Geminius.

In Græciam profectus ad Antonium, quoniam suspectus erat Cleopatræ, quòd eò venisset Octauiæ causam acturus, diu repulsus, ac variis modis delusus, tandem in conuiuio iussus causam aduentus dicere, ita respondit: Cætera (inquit) Antoni, sobriæ sunt orationis, nec huius temporis: verùm illud vnum & sobrius & ebrius scio, bene successura omnia, si Cleopatra remittatur in Ægyptum. Móxque Romam se recepit, metuens sibi ab Antonio. Nam Cleopatra in conuiuio gratias egit, quòd rem apertè dixisset, nulla vius circuitione. At sic agere gratias, erat minari malum. Sciebat Geminius, quàm esset illis inuisa veritas. Plut. in Antonio.

De vestitu.

Crates.

A Magistratu obiurgatus, quòd præter leges ac mortem Atheniensium sindone vestiretur, ait: Quid si Theophrastum vobis ostendam sindone amictum? diffidentes, ac vt ostenderet flagitantes, adduxit ad tonstrinam, ostenditque Theophrastum, qui tum fortè tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocãt, submonens, omnibus ad vsum vti licere. Nam si per se turpe esset vti linteis, ne in tonstrina quidem esset honestum. Laert. lib. 6. c. 5.

Stilpo.

Videns Cratetem hybernis mensibus frigore rubentem: Ἐδόκεις, inquit, μοι χρείαν ἔχειν ἱματίου καινοῦ. Lepos qui est in vocis ambiguo, Latinè reddi non potest. καινοῦ coniunctim, sonat nouo: καὶ νοῦ disiunctim, sonat, & mente. Discrimẽ auribus vix sentiri potest, scripto potest ostendi. Videris, inquit, egere pallio nouo, siue pallio & mente. Nouum requirebat gelu, mentem Cynici stultitia, qui vestem non accommodaret tempori. Laert. lib. 2. cap. 12.

Aristoteles.

Cùm adolescentem sumptuosiori

toga

toga comptum videret: Adolescens, ait; Num aliquando à cultu isto immodico temperabis, ouium virtute parto? Stob.

Socrates.

Xantippe Socratis, cùm vellet quandam vestem innuere, atque sic ad spectandam pompam prodire, ille dixit, Hanc non spectandi causa, sed potius vt specteris habes. Notabat autem communem hominum consuetudinem, qui cùm in aliis, tum maximè in vestitu, nouitate delectantur, quò ab omnibus ob nouum & insolitum cultum spectentur & celebrentur. Ælianus libro 7. de Var. histor.

Idem.

Cùm iret, ab Agathone vocatus ad conuiuium, soleatus & vnctus, idque prȩter morem, & ab amico quodam obuio rogaretur, cur esset solito nitidior? ludens dixit: Vt pulcher eam ad pulchrum, cùm nullus esset ab huiusmodi affectibus alienior. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Pallij proscissam partem cùm Antisthenes multis spectantibus ostendisset, spectandámque dedisset, Aspicio, inquit, ô Socrates, per scissuram pallij tuam vanitatem. Laert.

Plato.

In Aristippum dixit, illi soli datũ esse & pannis & chlamyde vti, quòd apud Dionysium in purpura saltauerat. Ad id alludens Horatius: Omnis, inquit, Aristippum decuit color. Hoc dictum quidam tribuunt Stratoni. Laert. lib. 3.

Musonius.

*Volebat virum temperantem corpori quȩrere tegmen non sumptuosum, nec exquisitum. Veste nempe & calceamentis eodem modo vtendum esse aiebat, quo panoplia, nempe defendendi corporis gratia, non ostentationis. Sicut igitur ea optima sunt arma quȩ firmissima, quæq; armatum tueri maximè valent, non insignia & splẽdida: ita amictus quoque & calceorum vsus qui fit corpori commodissimus, optimus est: & non is qui stolidorum oculos possit in se conuertere, &c. Stobæus sermone 1. de virtute.

Antisthenes.

Diogenes cùm ab Antisthene Atheniensi petiisset tunicam ad depellendum frigus, iussit Antisthenes, vt duplicaret pallium: sic enim tunicæ speciem præbiturum: Admonens, oportere hominem vno vestitu contentum esse. Laert. libro 6.

Diogenes.

Cuidam sibi placenti, quòd Leonis exuuio tectus incederet? Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorum esse censuit, quòd homo mollis Herculis amictum sibi vendicaret. Idem dici potest de iis, qui prodigioso amictu profitentur sanctimoniam, vita non respondente. Eras. ex Laert. l. 6.

Idem.

Cùm adolescens quidam comptior Diogeni proposuisset quæstiunculã Non tibi prius, inquit, responsurus sum, quàm sublatis vestibus ostenderis, vtrum masculus sis, an fœmina. Ex cultu parum virili, notauit illius molliciem. Laert. l. 6.

Idem.

Apud Megarenses cùm videret arietes pellibus tectos aduersus frigoris iniuriam, ipsorum autem filios nudos: Satius est, inquit, Megarensis esse arietẽ, quàm filium. Traditũ est de Megarensibus, quòd indiligenter haberent filios suos. Eras. ex Plutar.

Idem.

Suprà de Generatione.

Idem.

Cùm videret adolescẽtem quempiam sese ornantem: Si ad viros, inquit, frustra: si ad fœminas, iniustè. Hoc dictum festiuius est Græcis ob vocum affinitatem, ἀτυχεῖς, & ἀδικεῖς. Nam frustra se mas parat masculo, inter quos nõ potest esse con-

ingium: & iniquè facit adolescens, si cultura formæ insidiatur infirmo sexui, cùm vxor non lenocinio, sed honestis moribus concilianda sit. Ibidem.

Idem.

Diuitem quendam indoctum, sed splendidè vestitum, χρυσόμαλλον appellat, hoc est ouem aureo vellere. Nam tales fuisse proditum est à poëtis, qui minimum valerent ingenio, ouillis maribus, etiam prouerbio dicebatur. Laert. lib. 6.

Idem.

Suprà de Diebus festis.

Pausanias Cleombroti F.

Admirantibus quibusdam barbarorum vestium sumptum: Melius esset, inquit, ipsos multi fieri, quã multi facienda possidere. Ibid.

Lysander.

Pretiosas vestes, quas Dionysius ad filias ipsius miserat, non accepit, dicens: Vereor, ne his amictæ turpes videantur. Plut. in Lacon. apoph.

Demonax.

Cuidam qui purpura indutus sese insolentius ostentabat, in aurem dixit, Heus tu, hoc ante gestabat ouis, ouis erat. Significans illum nihilo minùs stupidum esse, si gestaret purpuram. Erasm. l. 8. apoph.

Artaxerxes.

Teribazus in venam Persicam vestem dilaceratam ostendit, consulẽs quid faciendam esset? respondente autẽ Artaxerxe rege, aliam induendam: Vnam, igitur, inquit, mihi tradas oportet. Rex suam tradidit, dicens: Dono do tibi hanc vestem, sed gestare prohibeo. Teribazus vir minimè quidem malus, sed leuis præcipitísque consilij, neglecta regis monitione, vestem induit, mulieribus etiam ex auro donis quæ à rege acceperat exornatam. Hoc cæteris omnibus indignè ferentibus (nam ridere nefas erat) rex effusè ridens: Tibi, inquit, vt mulieri aurum, at insano regium amictum gestandi ius potestatémque concedimus. Erasm. lib. 5. apoph. ex Plutarch.

Archidamus.

Cùm Dionysius Siciliæ tyrannus filiabus Archidami vestes splendidas multíque pretij dono misisset, recusauit accipere, dicens: Vereor, ne hoc amictu puellæ mihi turpes videantur. Intellexit vir prudens, virgines nullo cultu melius ornari, quã simplici: porrò sericis, gemmis & auro dehonestari magis quàm ornari: propterea quòd vestium luxus arguit animum parum sobrium, & intuentium animos ad libidinem solicitat citius quàm ad honestam opinionem. Decet autem vt virgo tota & vndique virgo sit, nec vlla ex parte det corruptæ mentis significationem. Plut. in Lacon.

Cicero.

Suprà de Impœnitate.

Augustus Cæs.

Cùm pro concione multos videret palliatos, indignabundus: *En, inquit, Romanos rerum dominos, gentémque togatam.* Adeò studebat priscos reuocare mores, vt habitũ quoque vestitúmque doluerit immutatum. Erasf. l. 4. apoph.

Idem.

Purpuram tyriam empturus, de obscuritate querebatur, cúmque venditor diceret, Erige altius, & suspice: Egóne, inquit, vt me populus Romanus dicat bene cultum, in solario ambulaturus sum? Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Quantum potuit, indumentorum luxuriam habuit odio, cuius dictum erat vulgatissimum: Vestitus insignis ac mollis superbiæ vexillum est, nidúsque luxuriæ. Sueton.

Iulia August. Cæs. F.

Suprà de Superbia.

Alex. Seuerus.

Cùm humili vestitu contentus sæpenumero incederet, reprehẽsus ob id ab aulicis suis, respondit, Imperatoriam

toriam maiestatem constare virtute, non corporis cultu. Lamprid.

Idem.

Gemmas omnes quas reperit in palatio, vendidit, & aurum in ærarium contulit, dicens, viris gemmas vsui non esse: matronas autem regias contentas esse debere vno reticulo atque inauribus & baccato monili, & corona in qua sacrificarent, & vnico pallio auro sparso, & cyclade, quæ plus sex vnciis auri non haberet. Hic cultus hodie vix sufficit negotiatorum vxoribus. Lamprid.

Aurelianus imp.

Petenti vxori, vt se vnico pallio serico vti sineret: respondit: Absit vt auro fila pensentur. libra enim auri tunc libra serici fuit. Brusonius lib. 4. cap. 22.

Alphonsus.

Quum vestitu cultúque corporis non multum discreparet à popularibus suis, admonitus à quodam vt regio ornatu incederet, respondit, Malo moribus & authoritate meos excellere, quàm diademate & purpura. Panor. li. 1. de reb. gest. Alphon. Æn. Syl. de eius dictis.

D. Ludouicus R.

† Eam vestitus, cultúsque corporis, pro cuiusque statu, & conditione rationem habendam censebat, vt neque à grauibus sapientiáque præstantibus, vt nimis exquisitus improbaretur: neque ab adolescẽtibus vt nimis parcus, & abiectus vituperaretur. Ionuil. in eius vita ca. 94.

subinde fieri saturum, illam manere sterilem. Eras. l. 6. apoph.

Pericles.

Elpinice anus, quum Pericles Samum vastasset, in eum his verbis insultauit: Admiranda sunt ista, Pericles, & coronis decoranda, qui nos multis & fortibus ciuibus spoliasti, quũ nec Phœnicibus nec Medis bellum intuleris, vt meus frater Cimon: sed vt vrbem sociam, & necessitudine nobis coniunctam sub imperium redacturus esses. Hæc dicenti Elpinice, subridens Pericles ad eam sedato animo illud Archilochi dixisse fertur: Vnguentum, vetula cùm sis, desere. Plut. in Pericle.

Lamia.

Lamiam meretricem senescentem Demetrius rex amabat parùm sobriè. Quum igitur de ea rex apud aliam, quæ & Demo dicebatur, gloriaretur, & appositis bellariis diceret, Vides quàm multa mihi mittat Lamia? Plura, inquit, tibi mittentur à matre mea, si velis cum ea dormire. Notans anus solere donare iis, à quibus subiguntur. Erasm. l. 6. apoph.

Phryne.

Iam anus dixit, A multis fæcem emi propter vini gloriam. Sentiens, multos ideo secum congredi, vt gloriari possent cũ Phryne rem habuisse. Sicut vini magni nominis etiam fæx emitur, vt iactare possint, se tale vinum habere domi. Ibid.

Gnathæna.

Suprà de Respõso ab inexpectato.

De vetulis.

Pausimachus.

IN parasitum, qui ab anicula alebatur, dicebat, illi qui cum anu consuetudinem habet, diuersum quiddam accidere atque ipsi vetulę. Nam illum semper aliquid ventre concipere, illam nunquam. Sentiens, illum

De vicariis.

Alex. Seuerus.

ASsessoribus designauit sua salaria, quanquam dicebat illos potissimum promouendos, qui per se Rempubl. gerere possent, non per assessores. Vnumquemque enim hoc agere debere quod nosset. Prudentis-

simus iuuenis sensit, hoc esse præcipuum vlcus omnium Rerumpublicarum, quòd omnia munia per vicarios administrantur, interdum alteros ac tertios. Præfectus vrbis habet vicarium, & is vicarius rursus alterũ vicarium, & hic rursus alium. Ac frequẽter is qui & honore & salario fruitur, minimè omnium idoneus est ad functionem obeundam. Annotent hoc principes, qui subinde coguntur exactionibus grauare populum. Æl. Lamprid.

De vicinis.

Hesiodus.

SCitè ab eo dictum est, Tantum damni est ex malo vicino, quantum ex bono commodi: Et, Nactus est præmium, quisquis nactus est bonum vicinum. In operib.

Diogenes.

Lacone quodam laudante Hesiodi carmen, scilicet, Non peribit bos vtique, nisi affuerit malus vicinus: Diogenes excipiens, Atqui, inquit, & Messenij periere, & eorũdem boues, in vicinia vobis constitutis. Laërt.

Themistocles.

Cùm prædium quoddam vendere vellet, hoc quoque præconem addere iussit, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας: id est, *Quòd vicinos etiam haberet bonos.* quasi vicini commendatione futurũ esset longè vendibilius. Huius dictum extat apud Plutarchum, explicatúrq. copiosius apud Erasmum in prouerbio, Aliquid mali propter vicinum malum. Vide Plutarchum in apopht. Stob. ser. 35. Anton. in Melis. par. 2. ser. 83.

M. Cato.

Admonebat eos qui agros empturi essent, vt ante omnia animaduerterent, ne malum haberent vicinum. Erasm. Rot. l. 5. apoph.

Iulius Drusus.

Ædes eius pluribus ex partibus vicinorum prospectui patebant. Hoc incommodum faber se quinque talentis emendare velle promittebat. Tum Drusius: Decem talenta tibi dabo, si domum meam ita pares, vt vndequaque pateat omniũ oculis, quo non vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur. Sunt qui conquerãtur, ædes vicinorum oculis esse expositas. Verùm vir bonus nequaquam curat, qui ædes introspiciant, quandoquidem foris ac domi agit, quæ virum bonum decent. Eras. l. 6. apoph. ex Plut.

De victoria.

Diogenes.

IN Olympiis præconẽ ita pronunciantem, Doxippus viros vicit: correxit Diogenes. Hic, inquiens, mancipia, sed ego viros. Significans, eos qui certarent Olympia, non esse viros, sed gloriæ mãcipia. Philosophus vincit viros. Laërt. l. 6.

Agesilaus.

Quum Megabates Spithridatis filius, eximia forma adolescens, Agesilaum adisset aliquãdo salutandi gratia, ac iuxta Persarum morem osculũ offerret, quòd ab eo videretur admodum amari: Agesilaus auertit vultum, refugiens osculum. Cæterùm quum erubuisset ille, ratus se cõtemptui fuisse, ac deinceps salutaret eũ eminus: rex pœnitens vitati osculi, finxit se mirari quid accidisset Megabatæ, quòd ipsum non salutaret osculo? Familiares responderunt, Ipse fuisti in causa, ô rex, qui venientem non exceperis, sed formosi basiũ exhorrueris. alioqui nunc quoque persuaderi poterit vbi veniat ad osculum, tantùm ne rursus refugias. Hic postequam Agesilaus aliquandiu tacitus, suo cùm animo cogitasset: Non est, inquit, opus vt illi reditum persuadeatis, nam ego mihi sic videor affectus, vt malim huiusmodi rebus superior esse, quàm aduersariorum

vrbem

vrbem fortibus viris instructissimam per vim capere. Præstantius enim du co, vt quis sibi ipsi seruet suam liber tatem, quàm vt alius libertatem adimat. O virum gerẽdo in alios imperio idoneum, qui suis cupiditatibus imperare posset. Quis non miretur tam philosophicum in homine militari iudicium? Intellexit, neminem esse liberum, qui seruiret cupiditatibus: intellexit, nullum esse imperium speciosius, quàm si quis animo suo posset imperare. Hoc apophthegma Plutarchus in Vitis paulo secus refert: Ego, inquit, denuo malim illam de osculo pugnare pugnam, quàm omnia quæ viderim mihi fieri aurea. Eras. Rot. in apoph.

Anonymus.

Quidam Lacon in Olympico certamine superato dixit: Aduersarius tuus, ô Lacon, te fuit potentior. Imò, inquit, ad deiiciendũ accõmodatior. Quoniam certamen artis erat magis quàm virtutis. Lacedæmonius non putabat se ob id deteriorem quòd victus esset. Dicti argutia sita est in ancipiti voce. Nã κρείττων & meliorem significat, & potentiorem, siue superiorem, aut præstantiorem. Is verè inferior est, qui honestè vincitur. Plutar. in Lacon.

Themistocles.

Quũ aduersus barbaros describeret Athenis exercitũ, & in theatro ex illius gẽtis more producti essent galli gallinacei, atq. inter sese cõmissi, mira pertinacia inter se depugnarẽt ad necẽ vsque, rem ludicrã vertit in seriam cohortationẽ. Sic enim ciues suos affatus est: At isti, inquit, neque pro aris, ac focis, neq pro liberis depugnant, sed tãtùm quòd vinci turpe sit. Quo igitur animo vos esse par est, quib. pro salute patriæ, pro charissimorum incolumitate, pro libertate certamen est? Eras. l. 8. apoph. ex Plut.

Mithridates.

Victus à Cn. Pomp. non tantùm se ipsum & filios, sed totũ etiã regnum victori sua sponte obtulit, præfatus, neminem alium neque Romanum, neque vllius gẽtis virum futurũ fuisse, cuius se societati commissurus foret, quàm Cn. Pompeium. Proinde omnem sibi aduersam vel secũdam, cuius author ille esset, fortunam tolerabilem futuram. Non enim esse turpe ab eo vinci, quẽ vincere esset nefas: neque ei inhonestè aliquẽ submitti, quem fortuna super omnes extulisset. Velleius Paterc. & Cuspinianus in Consulibus.

Annibal.

A Minutio, quem insidiis obsederat, per Fabij copias depulsus, vbi rediisset in castra, dixisse fertur: Eo prælio à se victum Minutium, se autem à Fabio fuisse superatum, videlicet ex eadem pugna victus & victor rediit. Perierat enim Minutius, ni Fabius succurrisset. Plut. in Fabio.

Maharbal.

† Cùm videret Annibalem post Cannensem victoriã, nolle ad Rom. oppugnandam, exercitum adducere: Non omnia, inquit, omnibus Dij dedêre. vincere scis Annibal, victoria vti nescis. Liuius lib. 22.

Plutarchus.

† Nõ solùm vincere, sed etiam scire vincere speciosum est, in iis præsertim rebus, in quibus victoria detrimentum parit. de educand. lib.

Maximus.

† Multo seipsum, quàm hostem superasse operosius est. Lib. 3.

Traianus.

Traianus Valentis impiissimi Romanorum imperatoris contra Gotthos dux, cùm primum quidem congressum eorum sustinens, victus rediisset, ignauiam ei & timiditatem cum conuiuio imperator obiecit, ille autem ea dicendi libertate, quæ virum fortem & strenuum decet: Non ego, inquit, ô imperator victus sum, sed tu ipse sponte tua victoriam à teipso reiicis, qui ita cum Deo bel-

ligeratis, momentúmque quod ab eo prouenit repellens, ad hostes potius transmittis. Deus enim semper vincit: & victoria illis fauere solet, qui auspicium ductúmque eius sequuntur. Is nunc ab aduersariorum partibus stat, quòd cum tu bello (insectabatur enim eos, qui iam Christianam religionem receperant) persequeris. Nicephor. Callistus li. 11. ca. 40. Eccles. hist.

De victoria non astu aut insidiis, sed virtute paranda.

Democritus.

Dicere solebat, virilem se non æstimare eum solum qui armis cæteros præcelleret: sed & qui cum voluptatibus pugnam capessens, speciosam reportasse victoriam. Stob.

Archidamus.

Infrà de Virtute.

Lysander.

Lacedæmonij non præficiebant pædotribas, quo pueros ad luctam exercerent: vt virtutis esset certamē, non artis. Vnde & Lysander interrogatus, quo pacto à Charonte victus esset? respondit, Vario artificio. Non existimabat ea gens, in quauis re speciosam esse victoriā, quæ callidis consiliis contigisset, potius quàm animi corporisque robore. Ars autem omnis vt à naturali simplicitate recedit, ita dolo affinis est. Plut.

Alcibiades.

Etiamnum puer, cùm in palæstra nexu quodam constrictus esset, vnde se non posset explicare, manum colluctatoris mordicus arripuit. Illo dicente, mordet Alcibiades vt fœminæ solent. Imò, inquit, vt leones. Iam tum agnoscere erat animum cedere nescium. Plut. in Græc. apoph.

Alexander.

Parmenioni & aliis suadētibus vt noctu & ex insidiis Darium ad Arbellas aggrederetur, respondit, Latrunculorum & furum ista est solertia, quam mihi præcipitis: quippe illorum votum vnicum est fallere. Meæ verò gloriæ semper aut absentiam Darij, aut angustias locorum, aut furtum noctis obstare non patiar: palam luce aggredi certum est. Malo me fortunæ pœniteat, quàm victoriæ pudeat. Quintius Curtius libro 4.

Alphonsus.

Cùm Caietanam vrbem pertinaciter obsideret, & eos fortè quos oppidani tanquam bello inutiles expulissent, vt commeatum diutius in vrbe haberent (erant autem senes decrepiti, mulieres, puellæ, infantes) ab his abstinere suos milites iussit. Verùm milites cùm ægrè hoc tulissent: malo, inquit rex, Caieta & Caietanis nūquam potiri, quàm homines imbelles, & innocentem iuuentutem tam fœdè, támque crudeliter trucidando vincere. Cum viris enim, non cum mulieribus mihi dimicatio est. O regem immortalitate dignissimum, quíque vniuersum genus humanum gubernaret & regat. Victoriam, quam luctuosam ac impiam existimaret, nullam iudicauit. Igitur omnem sexum atque ætatem imbellem excipi iussit, sed exceptos omnes abundè refici atque refocillari voluit. Anton. Panor. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylu. de eius dictis.

Idem.

Cùm renuntiatum esset à Ludouico Podio, quendam in Venetorum naualibus esse, qui illi vnà cum armentario quod in his erat exurere pollicitaretur, si sibi duo millia aureorum à rege promitterētur, conatúsque illius facilè cessuros affirmanti respondit: Nequaquam insidiis, sed aut virtute vincendum esse, aut nunquam. Ex hac enim re non aliam sibi laudem sperandam esse, quàm eius

qui

qui Dianæ Ephesiæ templum incendisset: cuius nomen totius Asiæ decreto è memoria hominum obliteratum traditur. Panorm. lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Carolus Francorum rex in bello Britannico superatus, ac militibus & pecunia iam exhaustus, cùm per legatos peteret ab Alphonso Aragonū rege (cuius prouincias ab antecessoribus quidem acceperat, sed non saluo iure) ne contra se bello iam protritum suscitaret aliquod bellum, infortunio occasionem dante: respondit Alphonsus, non est quod sibi hoc tempore timeat Carolus: ego enim, quod maiores mei in Caroli summa felicitate non petierunt, in eius calamitate petere nolo. Potuisset autem Alphonsus potentissimus Carolum toto exuere regno, paucis admodum militibus, si astu & insidiis, non aperta virtute victoriam bonis viris parandam esse iudicasset. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Quum quidam se offerrent, qui Renati, Andegauensium ducis, & hostis sui atrocissimi, mortem promitterent, insidiis parandam: non tātùm hoc fieri noluit, sed vt in parricidas se in eosdem animaduersurū dixit, si hoc tentarent: dicens se nequaquam insidiis cum hoste de regno, sed manu tantùm & virtute dimicandum. Ibid.

Idem.

Idem Alphōsus, his qui se in mortem Francisci Sfortiæ paratos esse significassent, respondit: Nunquam sibi victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmve esset. Igitur ni ab huiusmodi consiliis abstineat, talia se exempla in illos editurum, vt eiusmodi consilia sibi admodum molesta esse omnes intelligant. Ant. Panor. & Syluius vt suprà.

Idem.

Rogerius Pallantiæ comes, amplissimo atque ornatissimo genere natus, impiger vir, & manu promptus, cùm Alphonsum adiens diceret, in animo sibi esse Ioannem Castellæ regem, ipsius hostem, contempto omni periculo confodere, foréque id sibi (si modò annuat) factu perfacile: Nō per scelus, sed virtute gloriam quærendam esse, respondit Alphonsus. Se enim non solùm pro Castellæ atque Hispaniæ dominatu, sed ne pro totius quidem orbis imperio adipiscendo, tam crudele atque detestabile facinus permissurum. Panor. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Simili quodam modo respondisse dicitur exuli Florentino, Cosmam Medicem occisurum pollicenti, si XXX non amplius manu militum à rege iuuaretur. Longè quidē acriores atque ampliores hostes sese & habuisse & habere, quàm Cosmas esset, quorum morte vel regna consequi se quidem potuisse, sed abstinuisse à scelere. Idem Panor.

Æneas Syl.

Æneas Syluius dicere solebat, decere regem inuidū habere animum, res si iusta fiat: at vbi conatus iniustus est, præstare vinci quàm vincere. Æneæ sententia est in primo comment. de reb. gest Alphonsi.

Theodora Imperatrix.

† Bulgarorum princeps cùm Romanorum Imperium à muliere duntaxat, & tenello puero, Theodora scilicet, & Michaele Theodori filio gubernari cognouisset, suorum quosdam misit, se rupto fœdere Romanis arma illaturum minitans: Ei verò rescripsit Imperatrix, se omninò velle resistere: quòd si Deo annuente superior fuerit, eum à muliere victū fore: sin victa fuerit, successum illum parùm fore honestum muliere superata. Hæc nuntiata impetum barbari ita represserunt, vt vtilius sibi iudica-

ret renouare fœdus Romanis aliàs initum. Zon. annal. tom. 3.

De victoria incruenta.

Pittacus.

PRobabat victorias citra sanguinem partas. nam magno ciuium cruore emptas, hoc est, Cadmeas, vt vocant, non existimabat esse victorias. Laer. l. 1. c 5.

Pyrrhus.

Bis commisso cum Romanis prælio vicerat, sed desideratis compluribus amicis & ducibus, hîc Pyrrhus: Si vno, inquit, adhuc prælio Romanos vicerimus, actum est de nobis. Quod victi solent dicere, hoc dicebat victor: declarans, victoriam magno emptam non esse victoriam, sed calamitatem. Plut.

Idem.

Quum è Sicilia solueret, frustratus eius potiundæ spe, conuersus ad amicos, Cuiusmodi, inquit, Palæstram relinquimus Romanis & Carthaginensibus? significans, se certamen hoc cruentum & operosum aliis cedere. Interdum felicius est non assequi, quàm nimio mercari quod ambis. Erasm. ex Plutarch.

Phœbidas.

Cùm essent Lacedæmonij in pugna Leuctrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti, Hic dies declarabit virum bonum: Præclarus, inquit, dies, qui possit declarare virum bonum incolumem, præsagiens, in eo prælio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipse patriæ maluisset incolumes. Plutarchus in Lacon.

Alphonsus.

Cùm graui atque diutino bello confecto iam triumpharet, victos tamen & captos hostes triumphantium more currum præire non passus est: Ob hostes seruatos rectius, quàm cæsos triumphandum esse dicens. Vnde apparet, quanti rex clementissimus victorias nullo sanguine partas faceret. Panorm. lib. 1. de Alphonsi rebus gestis.

Idem.

Quum Florentinis ac Venetis petentibus, pacem dedisset, & regiorum plerique gloriæ studio flagrãtes permolestè hoc tulissent, eò quod in eo bello magnificum ac gloriosum aliquod facinus edere potuissent, à quo iam pace comparata se frustratos planè agnoscerent: Rex id quod erat suspicatus aliquando occasionem iam nactus dixisse fertur: Bono animo estote commilitones. nã & virtuti vestræ, & mihi credite. Neque locus enim, neque honos deerit, & mihi perquam speciosum fuit, petentibus pacem dare. Ita enim arma capere consueuimus, vt sine cruore, si id modò fieri potest, victoriam adipiscamur. Et quid aliud pacem tam submissè petentes confitentur, quàm se victos, non autem victores esse? Panorm. l. 1. de rebus gestis Alphonsi regis.

Idem.

Audiens quosdam ex suis esse, qui cogitarent de interficiendo hoste, quo saluis rebus in pace viuere possent: respondit, Sibi nunquam eam victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmve esset. Panor. libro tertio de rebus gest. Alphonsi.

Æneas Syluius.

Dicere solebat, longè maiorem seruati quàm cæsi hostis gloriam esse. Innuit autem, eam demum victoriam reuera claram esse, quæ aut pauco suorum, aut omnino nullorum sanguine parta esset. Syl. l. 1. Commẽt. de reb. gest.

Alphonsus.

Frequenter in ore habuisse fertur, tanto triumphum victoris illustriorem esse, quanto plures relicti sunt, de quibus triumphetur. Ibidem.

De

De victoria non ex multitudine militum metienda.

Antisthenes.

MElius esse dicebat pugnare cum bonis paucis, aduersus multos malos: quàm cum multis malis, aduersus paucos bonos. In bello enim non tam multitudo militum, quàm pugnantium virtus parit victoriam. Laer. 6. ca. 1.

Agesilaus.

Audierat, socios molestè ferre tam crebras expeditiones: præsertim quum ipsi permulti Lacedæmonios numero paucos sequerentur. Itaque volens ostendere, quanta esset Lacedæmoniorum multitudo, iussit vniuersos socios simul considere, permixtos inuicem: Lacedæmonios item separatim solos. Mox per præconem edixit, vt primi omnium surgerent figuli. hi quum surrexissent, secundo loco per præconem iussit surgere fabros ærarios, deinceps architectos ac domorum opifices, similiter & aliarum artium singulos. Ita factū est, vt propemodum socij surgerent omnes, Lacedæmoniorum verò nullus: eo quòd Lacedæmoniis, qui militię parantur, interdictum sit, opificiū aut artem sedentariam vel exercere, vel discere. Hoc facto, risit Agesilaus: Videris, inquit, ô viri, quāto plures nos educimus, quàm vos? Hoc stratagemate dux inclytus demōstrauit, non perinde referre quàm numerosum militem ducas in prœliū, quàm fortem & exercitatum. Plut. in Lacō. apoph.

Agis Archidami F.

Sæpenumero dicere solitus est: non oportere percontari, quot sint hostes, sed vbi sint. Sensit autem vir prudentissimus, non referre, quantus sit hostium numerus, sed quanta hostium sit animi magnitudo. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam quum Agidem percontatus esset, quot essent Lacedæmonij? respondit: Quot satis sunt ad propulsandos hostes. Ostendens, magis referre quàm cordatos viros habeat ciuitas, quàm, quàm multos. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Cuidam dicenti, Cum paucis contra infinitos bellare decreuisti? respondit: Si putas me multitudine fretum huc venisse, ne Græcia quidem tota satis mihi erit, ea quippe ad barbarorum multitudinem collata, exigua portio est: sin virtute, & hic numerus satis erit. Voluit autem ostendere, in bello plus valere paucos, sed imperterritos, quàm multos, sed effœminatos & molles. Plutarchus in Lacon.

Padaretus.

Suprà de Fortitudine heroica & militari.

Alexander.

Alexander, audito Darium triginta miriades in aciem producere, dixit: Vnus coquus non metuit multas oues. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 71.

Idem.

Idem cùm explorator ei diceret, maiorem esse Darij exercitum, dixit: Oues etiam, licet plures, ab vno aut altero lupo capiuntur. Anton. in Melissa par. 1. ser. 37. Max. ser. 71.

Antigonus.

Suprà de Fortitudine heroica & militari.

Tigranes.

Contra Romanos magna militum copia pugnaturus, cum L. Luculli exercitum vidisset, paucorum exercitum irridens dixisse fertur: Si vt milites aduenissent, perpaucos quidē esse: si verò vt legati, permultos. Verùm mox ipso facto intellexit, victoriam non in multitudine pugnan-

tium, sed militum robore atque virtute consistere: à Lucullo enim adeò victus est, vt tiaram vittásque lacerās atque abiiciens aufugerit: ne iis ornamentis in turpi fuga agnitus, ad Romanos captiuus abduceretur. Plut. in Lucullo.

Annibal.

Gisconti nuncianti, sibi admirabilem videri Romanorum instructorum ad pugnam numerum: Imò aliud, inquit, mirabilius te fugit. Quid autem hoc esset interroganti? Quòd ex tam numerosa, inquit, hominum multitudine nullus appellatur Gisco. Timebat miles tantum militum Romanorum numerum: Verùm Annibal, qui toties iam Romanorum vires pugnando fregerat, satis sciebat, non in numero, sed fortitudine militum consistere victoriam. Plut.

A. Posthumius.

Ad milites suos sæpenumero dicere solebat: Bella omnia, non qui plures sunt numero, rectè conficiunt, sed qui virtute superiores. Bruson. capite 2.

Quintius.

Quum Antiochus rex cum numeroso exercitu venisset in Græciam, omnésque reddidisset attonitos & militum numerus, & armaturæ varietas, Quintius hoc sermone metum ademit Achæis: Quum, inquit, essem in Chalcide, cœnans apud hospitem meum, mirabar carnium copiam, quum essent omnia tecta niue: at hospes respondit, ea omnia nihil aliud esse, quàm suis domesticæ carnes, tantùm apparatu & conditura diuersæ. Ne vos igitur, inquit, admiremini regis copias, quum auditis hastatos, cataphractos, pedites, equites & sagittarios. Nam hi omnes Syri sunt armatura inter se differentes. Plut. in Rom. apoph.

Alphonsus.

Alphonsus rex Aragonum, cùm agrum Surentinum populari iure bellico cogeretur, sæpenumero ingemuisse fertur. Verùm cùm oppidanos pertinaciores quàm illis conueniret, animaduerteret: Videte, inquit, qui vrbem inhabitatis inimicam, mihi ne vestra pertinacia id efficiat, quod postea in ea lenitate & clementia corrigi non possit. Subindicans, non semper esse situm in ducis potestate, parte victoria militum prohibere rapacitatem. Panor. l. 1. de rebus gestis Alphonsi.

De victoriæ moderatione.

Hermocrates.

AD Syracusanos dicere solebat, Non minoris virtutis esse parta victoria bene vti, quàm vincere. Bruſ. lib. 7. c. 8.

Agesilaus.

Cùm post felicem apud Corinthū victoriam ingentem numerum Corinthiorum & Atheniensium à suis trucidatorum cerneret, adeò non gauisus est, nec elatus ea victoria, vt grauiter Græciæ etiam vices deploraret: Heu, inquiens, Græciam, quæ tot viros intestino bello perdidit, quot vniuersis barbaris debellandis satis esse poterant. Viro magnanimo optabilis quidem erat victoria, sed multò gratior si pauciorum sanguine parta fuisset. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Suprà de hostibus non crudeliter tractandis.

Lycurgus.

Præcipere solebat, vt postquàm in bello hostem vertissent in fugam, ac superassent, tam diu fugientes insequerentur, donec certa esset victoria, móxque retrocederent. Neque enim Græcorum conuenire moribus, eos trucidare qui cessissent: idque non solùm honestius, verumetiam vtilius

esse

esse dicebat. Siquidem hostes quibuscũ res est, vbi cognorint Lacedæmonios parcere cedentibus, occidere verò qui loco non cedunt, sibi conducibilius æstimabunt fugere quàm persistere. Frequenter enim desperatio magnum robur addit animo non minus quàm spes victoriæ. Decet autẽ Græcos legibus ac disciplinis imbutos, etiam in bellis meminisse clementiæ. Barbaricæ feritatis est, sæuire in prostratos. Sed rursus ita temperanda est clementia, ne nobis sit exitio. Fit enim non rarò, vt hostis fugam simulet, vt redintegratis viribus acrior insurgat in victorem. Eras. ex Plutar. in Lac.

Philippus.

Suprà de Fortunæ inconstantia & mutatione.

Alexander.

Capto Poro rege potentissimo, cui & corporis ingentes inerant vires, & animi longè etiam maiores virtutes, hanc ipsam & corporis & animi excellentiam admiratus Alexander, sciscitabundus ipse quidem, magna tamen comitate adhibita, ab illo exigit, quanam se ab Alexandro ratione tractari, quemq; erga ipsum sese gerere Alexandrum cupiat? Ad ea nihil Porus aliud, quàm, vt pro regia secũ dignitatẽ ageretur, petiit. Rursus Alexander, Numnã fortè & aliud? Ad ea quoq. & ille subdidit: Regiam dignitatem, quæ ipse cuperet, cuncta secum continere Quæ dicta quum Alexander pro sua regiáq. & Pori dignitate ac decore examinasset, non regnum modò illi restituit, belli iure vindicatum, verùm imperio eius latiores etiam fines adiecit. Pontanus lib 1. cap. vlt. de Magnanimitate, ex Plut. in apoph.

Epaminondas.

Quum aliàs solitus esset vncto corpore hilaríque vultu prodire in publicum, postridie eius diei quo feliciter pugnatum est in Leuctris processit squalidus ac summissus. Amicis autem sciscitantibus ecquid illi molesti accidisset? Nihil, inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse, eius gaudij intemperantiam hodie castigo. Adeò metuit arrogantiã vir Bœotus ac militaris, & nos non idem faciemus quoties secunda fortunæ aura res nobis succedunt? Plut. in apoph.

Demetrius.

Cùm cepisset Atheniensium qui defecerant vrbem, eáq grauiter rei frumentariæ penuria laboraret, protinus conuocata concione, dilargitus est illis frumentum gratis. Plut. in vita Demetrij.

Barcha.

Quum Annibal apud Cannas felicissimè pugnasset, amicis suadentibus vt fugientem hostem insequens, in vrbem irrumperet, non obtemperauit. Quam rem Barcha Carthaginensis adeò indignè tulit, vt exclamarit: Vincere scis Annibal, Victoria vti nescis. Hoc dictum L. Liuius tribuit Maharbali. Plut.

Scipio.

Dicere solebat, hosti non solùm esse dandam viam fugiendi, verùm etiam muniendam, docens, moderandam esse victoriam, nec sæuiendum in eos qui contrà ferre arma desitissent. Plut.

Idem.

† Antiocho in acie victo, pacem quam ante repudiarat petenti, nihil ad priores conditiones adiecit Africanus: Neque Romanis, si vincantur, dixit, animos minui: Neque si vincant, secundis rebus insolescere. Iustin. lib. 31.

Quintius.

Philippo victo, in Isthmiis præconio iussit eulgari, se Græcos suos libertati, suóq. iuri permittere: Quotquot autem Romani temporibus Annibalis capti seruiebant apud Græcos, quum horum singulos Græci quingentis drachmis emissent, gratis Quintio donarunt: qui & ipsi Romæ

triumphantem Quintium sequuti sunt pileati, quod facere solent seruitute manumissi. Plutarch. in Rom. apoph.

Iulius Cæsar.

Pompeium æqualem ferre nolēs, armis rem expediunt ambo. Verùm cùm commissa pugna Pompeius vicisset, & victoriam non persequeretur, sed se potius reciperet ad exercitum, tum Cæsar: Hodie quidem, inquit, penes hostes erat victoria, at nō habent ducem, qui victoria sciat vti. Plut. in Rom. apoph.

Augustus Cæsar.

Quum Alexandrini post vrbem vi captam, extrema se passuros existimarent, Augustus suggestū conscēdit, adiuncto sibi Ario Alexandrino, dixítque, se ciuitati parcere, primùm propter ipsius magnitudinem ac pulchritudinem, dein propter Alexandrum Magnum eius vrbis conditorem, postremò in gratiam Arij amici. Raræ cuiusdam clementiæ fuit, non diripere ciuitatem, quæ pertinacissimè rebellarat, sed non minus laudis merebatur illa ciuilitas, quòd huius beneficij gratiam non sibi vindicauit, sed vnam præcipuámque partem ipsi concessit vrbi: alteram tribuit Alexandro, cuius memoriam sciebat apud Alexandrinos esse gratiosissimam: tertiam transtulit in Arium eius ciuitatis ciuem, amicum tanto titulo suis commendans. Plut. in apoph.

Aurelianus Imp.

Quum Tyanam venisset, eámque occlusam reperisset, iratus dixit, Canem in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites erecti fuerunt in spem prædæ: & Heradamō Thyanensis, metu ne cum cæteris occideretur, prodidit ciuitatem. Qua capta Aurelius Heradamonem patriæ proditorem occidit. Militibus ex Cæsaris promisso direptionem oppidi flagitantibus, respondit: Agite, canem me negaui relicturum, canes omnes occidite. Hoc pacto & proditori mercedem rependit, & militum auaritiā elusit. Videtur autem hic sermonis color sumptus ab Hebræis, in quorum literis reges qui minantur internecionem, negent se quenquam relicturos, vsque ad mingentem ad parietem, canem hac periphrasi significantes. Eras. ex Vopisco.

Totilas Gotth. R.

†Expugnata Roma militum licentiam cohibiturus, inquit: Paucis antè annis ducenta Gotthorum millia septem millibus vicit Belisarius: ego non totis quatuor millibus, viginti Græcorum millia superaui: & iam vrbem Romam, orbis quondam Dominam, sub pedibus teneo. Proinde ne superbiamus, Deum timeamus, victoriam clementer exerceamus, mutationémque fortunæ, quæ nobis superiore bello totam Italiam, præter Veronam, Ticinum, Taruisium ademit, ante oculos habeamus. Procopius.

Fridericus Imp.

Victis in Hungaria Gunziensibus: Magnum, inquit, actum est opus. Nūc autem maius restat, vt scilicet vincamus nosmetipsos, atque auaritiæ & vlciscendi cupiditati frenos imponamus. Discant nostri principes victores, exemplo Friderici imperare animi affectibus, neque insolescere ob res ad nutum voluntatémque cedentes, parceréque victis. Æneas Syluius lib. 2. comment. de reb. gest. Alphōsi.

Sigismundus Imp.

Obiurgatus, cur fugatos hostes non insequeretur, & comprehensos occideret? Satis, inquit, vicit, qui hoster fugauit. Vtinam & huius exemplo monarchis nostræ ætatis persuaderi posit magno cruore partam victoriam non existimari victoriam. Æneas Syluius lib. 4. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Non tam quòd hostes vincere scires

sciret & posset, gloriabatur, quàm quòd victis consulere didicisset. Illud quidem fortunæ interdum munus esse, hoc autem semper suum. Refocillare enim victos verè regium est: debellare autem hostes fortunæ est. Panorm. libro 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cùm in obsidione Stephani, centuriones ac milites, qui maledixerant regi, post captam vrbem clementer tractasset, castigatus à suis, qui omnes morte damnandos iudicarent: respondit, Se malle ex clementia & humanitate erga hostes, quàm ex victoria laudem adipisci. Panor. l. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Ladislaus R. Vngariæ.

† Vbi Hunnos, qui ex deuastata Transsyluania, & Vngaria, magnam pecorum, hominúmque prædam abduxerant, prælio fusos, fugere vidit: Parcite exclamauit, parcite humano sanguini, ô milites: Sat cruoris hostilis effussum est: fugientem capite multitudinem, vt si forsan Orthodoxam fidem amplectantur, populum Dei amplificemus. Digna forti, clementíque victore, Christianóque Principe oratio. Bonfinius libro 4. Dec. 2.

Sigismundus.

Suprà, de Hostibus non crudeliter tractandis.

ferreum apposuit. Interrogante autē Sulpitio, Quid hoc esset? Quid aliud, inquit, nisi opprobrium victis? Plut. in Camillo.

Archidamus.

Suprà de Arrogantia.

Sylla.

Quum Mithridates Syllæ processisset obuiam, dextrámque porrexisset: Sylla non resalutauit, sed percontatus est, num à bello desisteret his conditionibus, quas cum Archelao nactus esset? Obticescente Mithridate: Quibus pace opus est, inquit Sylla, eos priores loqui conuenit, victori silere satis est. Rursus quū Mithridates variis coloribus excusaret quæ gesta fuerant: Olim, inquit, audiui, nunc experior, te singulari eloquentia præditum, qui tam nefariis factis colorem inuenire potueris. Plu. in Sylla.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Quum audiret Iulium Pontificē immodicè sese efferentem, quòd multas vrbes temporis momento recepisset, quas vix intra triennium Galli occuparant: At inquit, Gasto Fuxeus aberat. Hoc dictū respondet apoph. cuiusdā qui Fimbriæ glorianti quòd Ilium (vix anno x. ab Agamemnone receptum) intra vndecimum diem oppugnauerat, respondit, sed Hector non aderat, qui pro ciuitate pugnaret. Annal. Franciæ.

De victoriæ insolentia.

Brennus.

Capta vrbe à Gallis Senonibus, diúque obsidione oppresso Capitolio, pactum est inter Romanos Brennúmque Gallorum regem, vt obsidio ea lege solueretur, vt Romani mille pondo auri penderent. In illa fortè auri pensitatione Brennus de altera lance gladium cingulúmque

De vigilantia.

Plato.

Somnolentiam improbabat, eóq; scripsit in legibus,

κοιμώμενος οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος.

id est,

Nemo dormiens vlla re dignus est.

Laërt. l. 3.

Philippus.

In exercitu quodam tempore dormiens, experrectus: Tutò, inquit, dormiui, vigilabat enim Antipater. Subs

indicans, non esse regium indulgere somno, præsertim in bello, nisi habeat fidum ac vigilem præfectum. Plut. in apoph.

Parmenio.

Idem cùm interdiu dormiret, Græcique ad fores conuenientes criminarentur illum: Nolite admirari, Parmenio, inquit, si nunc Philippus dormit. Nam quando vos dormiebatis, ille vigilabat Plut.

P. Æmylius.

Cùm in bello contra Persem instituisset, vt milites sine armis vigilias agerent: rogatus à quodam, cur suis arma negaret? respondit: vt metu hostium sublata resistendi fiducia aduersus somnum pugnarent. Plut.

M. Cato.

Eo milite sibi opus esse nequaquã dicebat, qui inter eundum manus, inter confligendum pedes agitaret: quique stertendo quàm hostibus in clamando longius sentiret. Plutarchus.

Vide apoph. de Somno.

De Vino, & vinolentia.

Anacharsis.

QVidam in conuiuio videns vxorem Anacharsidis, Vxorem, inquit, deformem duxisti, Anacharsi. Hic Anacharsis: Prorsus ita mihi videtur, inquit: sed heus puer, infunde mihi meracius, vt eam reddam formosam. Indicans vinum adimere homini rectum iudicium. Athenæus lib. 9.

Idem.

Dicebat, vitem ferre tres botros: primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium molestiæ. Sentiens, parcum vini vsum esse iucundum, quia sedat sitim: largiorem gignere temulentiam: largissimum parere rixas, cædes ac morbos. Simile huic quod alibi dictum est: Primum cratere pertinere ad sitim, alterum ad voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartum ad insaniam. Dictum erit iucundius, si cogites, in Scythia non esse vites. Laërt. l. 1 c 9.

Plato.

† Dicebat in vino, vt in speculo multorum ingenia præuideri. Plutarch. Problem. Decad. 1. Idémque dicebat vinum esse datum, in remedium senectutis. Libro secundo de legibus.

Maximus.

†Mulier quæ vini vsum immoderatè appetit, & virtutibus ianuã claudit, & delictis aperit. lib. 6.

Cicero.

Apud Damasippũ cœnans, quum conuiuator mediocre vinum apposuisset, idque conuiuis à vetustate cupiens commendare, diceret: Bibite, Phalernum hoc quadraginta annorũ est. Bene, inquit, fert ætatem. Hoc modò de homine loqui solemus, *cuius* formæ viribúsque non *multum* detrahit ætas At ridiculum erat, vinum ab immodica vetustate commendare. Plut in Cicer.

Vide apoph. de Ebrietate.

De Virtute.

Antisthenes.

CVm nil tam difficile esse sciret, quod studio superari nõ posset, Virtutem etiam posse disci solebat dicere. Laërt. l. 6.

Idem.

Neque, inquit, symposium, si desint congerrones, nec opes virtute carentes voluptate afficiunt. Stob. ser. de virtute.

Idem.

Dicebat, Virtutem esse armaturã quæ detrahi non possit. Ensis enim & clypeus excutiuntur: sapiens autẽ ac virtute præditus nunquam non armatus est, eóque vinci non potest. Laër. l. 6.

Idem.

Idem.

Tutissimum esse murum prudentiam dicebat, quòd is nec collabitur, nec proditur. Nulla mœnia tam sunt munita, quin machinis aut suffossionibus, aut proditione capiantur. Sapientis decreta sunt inexpugnabilia. Laer. lib. 6.

Idem.

Assiduè dicere solebat, Virtutem sibi sufficere ad felicitatem, nec vlla re opus habere nisi robore Socratico. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicebat, virum iustum pluris faciendum, quàm cognatum. Arctiora enim sunt vincula virtutis, quàm sanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus est, propter animorum similitudinem. Laert. lib. 6.

Idem.

Negabat sapientem viuere iuxta leges ab hominibus institutas, sed iuxta normam virtutis. Sentiens, non ideò quid faciendum aut vitandum, quia leges iubēt aut vetant: sed quia ipsa ratio dictat, hoc esse honestum, illud turpe. Leges non omnia præscribunt: at virtutis regula docet vbique quid sit honestū, quid turpe. Coacta virtus non est. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum in theatro populus Atheniensium tumultuaretur ob versiculum recitatum,

Τί δ' αἰσχρὸν εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ, id est,

Quid turpe ni videatur hoc vtentibus?

Antisthenes subiecit alterum,

αἰσχρὸν τὸ δ' αἰσχρὸν δοκῇ, καὶ μὴ δοκῇ.

Quod turpe, turpe est, siue credas, siue non.

Eleganter correxit inutilem sententiam. Plut. in Pericle.

Diogenes.

Ab Hegesia rogatus, vt ipsi libros aliquot commodato daret: Non sapis, ait, cùm caricas non pictas, sed veras eligas: vera exercitatione neglecta, ad scripturam te conferas. Quo dicto notauit eos, qui per omnem vitam ex philosophorum libris virtutem haurire cupiunt: cùm virtus magis vsu discatur, quàm lectione. Laertius lib. 6.

Idem.

Quoniam Cynicus erat, canis dictus est, & hoc vitæ genus à multis laudabatur, nemo tamen imitabatur. Itaque dicere solitus est, se canem esse laudātium, sed laudatorum neminem cum laudato cane audere venatum ire. Ibid.

Idem.

Dicebat, se multos quidem videre colludentes, & discursantes, non autem qui virtuti operam darent. Stob. serm. 4. de imprudentia.

Stoici.

Stoicorum dogma est, nihil esse expetendum, præter virtutem: nihil fugiendum, præter vitium. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Socrates.

Cùm aliquando in colloquium cū Theodora meretrice formosissima venisset, quæ Callisthenē blandis ad se verbis trahebat, ad Socratē dixisse meretrix fertur: Ego quidem, ô Socrates, multum tibi præsto. Nam cū tu neminem ex meis à me possis abalienare, ego, cum libitum est, tuos omnes à te voco. Cui respondit Socrates: Non mirum quidem est hoc. Tu siquidem ad decliuem tramitem omnes rapis: ego verò ad virtutem cogo, ad quam arduus & plerisque insolitus est ascensus. Sensit autem philosophus clarissimus, adeò corruptos esse hominum mores, vt facilè ducantur ad vitia, quorum lata est vita: abhorreant autem à virtutibus, ad quarum acumen ardua ac spinosa nobis videtur esse via. Ælian. lib. 13. de Var. histor.

Socrates.

Statuam quidem in sua basi, virtutis autem studiosum virum bono proposito nixum, immotum esse debere dicebat. Itē, In vita perinde vt

in simulachro omnes partes debere esse pulchras. Et, Thus diis, laudem verò viris virtute præditis esse tribuendam. Stob. ser. 1. de virtute.

Idem.

* Equus generosus, inquit, iudicatur, non quidem sumptuosè ornatus, sed eximius natura: itidem nec vir honestus, qui opibus prędiues, sed qui animã virtute præditã gerit. Eod. ser.

Isocrates.

* Virtute nullam possessionem nec honestiorem nec durabiliorem esse dicebat. Ad Demonicum.

Epictetus,

* Anima dedita virtuti similis est, inquit, perenni fonti: cuius aqua est pura, imperturbata, potabilis, dulcis, accepta, fruitioni apta, copiosa, ab omni noxa & pernicie aliena. Sto. se. 1.

Idem.

In conuiuio apud Xenophontem singulis dicere iussit, quo artificio, quove bono sibi præcipuè placerent: quum ordo venisset ad Socratẽ, ioco dixit: Se maximè gloriari de lenocinio: Sentiens, se tradere veram virtutem, quæ potissimùm cõmendat habentem, quæque tum priuatim, tum publicè conciliat homini beneuolentiam & amorem. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Quodam tempore quum Euripides ita de virtute dissereret, vt diceret,

κράτιστον εἰκῇ ταῦτα ἐᾶν ἀφειμένα.

id est,

Hæc missa temerè est optimum relinquere.

Quasi virtus inueniri vix posset, surrexit Socrates dicens: Ridiculum esse, quum mancipium, si non protinus inueniatur, operæ precium existimemus inuestigare: virtutem nulla inuestigatione dignam iudicare, si non protinus contingat homini. Erasm. l. 1. apoph.

Strato physicus.

Quibusdam obiicientibus quòd Menedemus plures haberet auditores quàm ipse: Quid mirum, inquit, si plures reperiuntur qui lauari cupiũt, quàm vngi? Vnguntur, qui se parant certamini. Subindicauit, Menedemi philosophiam esse dilutam, ac facilè inueniri, qui audiant de virtute disserentem: perpaucos autem qui virtutem exerceant. nam huc prouocabat Strato. Eras. lib. 7. apoph.

Demetrius Phal.

Quum audisset, Athenienses fuisse demolitos statuas suas, quas illi proposuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas proposuerant. Laert. lib 5.

Themistocles.

Seriphio cuidam dicenti, eum non sua, sed patriæ gloria splẽdorẽ assequutũ. Vera, inquit, herculè narras, verũtamẽ nec si ego Seriphius, ignobilis, nec tu si Atheniẽsis esses, clarus vnquã fuisses. Sensit autem, non patriam, sed virtutẽ, existimationẽ facere hominibus & authoritatẽ. Plut.

Phocion.

Phocion Atheniensis hanc diuinã esse legem dicebat: *Vt vnica virtus sit potens, reliqua autem cuncta nugæ.* Stob. ser. de Prudentia.

Socrates.

Gorgias cùm à Socrate percunctaretur, an Persarum regem putaret felicem? Nescio herculè, inquit, quantum virtutis & disciplinæ habeat. Sensit vir prudentissimus, neminem esse felicem, nisi omnibus virtutibus præditus sit. Laertius.

Plato.

* Omnes opes, omnem rerum copiam, virtuti concedere dicebat. In Menexemo.

Iamblichus.

Ad virtutem tanquam ad asylum semper confugiendum esse dicere solebat, ne cui turpi iniurię fortunę expositi simus, Stob. ser. de Prudentia.

Seneca.

† Citò nequitia subrepit: virtus difficilis inuentu est, rectorẽ, ducémque desiderat. Etiã sine magistro vitia discuntur. lib. 3. Nat. Q. cap. 30.

Liuius.

† Virtus maturescit, senescentibus vitiis. lib. 2. Dec. 1.

Plinius Iunior.

† Virtutibus abundat, qui alienas amat. lib. 1. Epist.

Agesilaus.

Cùm audiret Persarum regem Magnum appellari: Qua re maior me est, inquit, nisi iustior est, ac temperantior? Censuit vir iustissimus, eum demum magnum esse virũ, qui virtutibus alios omnes superaret. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cuidam sciscitanti, quæ potissimùm pueris essent discenda? Ea, inquit, quibus vsuri sint, quum & ad virilem peruenerint ætatẽ. Rectè censuit vir prudens, solam virtutem primùm ac statim à teneris vnguiculis disci oportere, nec vllam æui portionem artibus friuolis dandam: quæ vt in pueris habent ostentationem plausibilem, ita nec grandibus decori futuræ sint, nec ad seria vocatis vtiles. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Cùm scelerosum quendam hominem crudelissima tormenta magna animi fortitudine ac infracto animo pertulisse audiuisset, miserum hominem esse iudicauit: qui tam præclarã virtutem in re tam inhonesta ostendisset: quam si ad res honestiores attulisset, magno vsui Reipublicæ esse potuisset. Plutarch. in Lacon. apophthegm.

Idem.

Aduersus pecuniarum studium, quo vitio plerique laborant, amicos Agesilaus admonere consueuit, ne tã pecuniis quàm fortitudine ac virtute studerent ditescere: quòd frustra parat opes, qui veris animi bonis vacat. Plutarch. in Lacon. apoph.

Archidamus.

Ob superatos bello Arcadas quũ à quodam laudaretur: Multo, inquit, præstantius erat, si illos prudentia quàm viribus superassemus. Intellexit dux nobilissimus, eam victoriam meritò encomiis celebrari, in qua virtute alios vincimus, cùm viribus & brutis etiam superemur animalibus. Plut. in Lacon.

Eudamidas.

Suprà de Disputationib. aut Quæstionibus friuolis atque inutilibus.

Charilaus.

Interroganti, quam arbitraretur optimam rempublicam? In qua, inquit, plurimi ciues de virtute inter sese decertant, citra seditionem. In plerisque ciuitatibus certamẽ est de opibus & honoribus: de virtutẽ qui certent, penè nulli. Quanquam hoc quoque certamen de honesto debet hactenus seruire ne prorumpat in seditionem. Iam enim non est concertatio virtutis, sed ambitionis. Qui vera virtute præditus est, nihil spectet, nisi vt prosit reipublicæ. At seditio, præsens venenum est ciuitatis. Eras. ex Plutar. in Lacon. apoph.

Alexandridas.

Alexandridas Leontis filius, cùm quendã videret acerbè ferre exiliũ, dixisse fertur: Noli vir optime exhorrescere exilium, à virtute enim & iustitia exulare, illud horrendum est. Sensit vir optimus, eos omnes exules esse, qui à virtutibus alieni sunt: eos autem nequaquam exules, qui variis virtutibus ornari vbique patriam inueniunt. Plut. in Lacon.

Antigonus secundus.

Adolescenti cuidam qui patrem habuerat fortem, quãquam ipse non admodũ, vt videbatur, bonus erat miles, postulanti vt patris stipendia caperet: At ego, inquit, ô adolescẽtule nõ ob patrias, sed ob proprias cuiusque viri virtutes mercedem ac munera dare soleo. Hoc sermone iuuenẽ extimulans, vt patris fortitudinẽ æquaret, si quantum ille capere solebat, vellet accipere. Apud Græcos maior est dicti gratia ob vocum affinitatẽ, ἀνδραγαθίας, πατραγαθίας, quæ

cipit & scrutatur, auditus scilicet & visus, certior autem multo sit visus, iuxta Heraclitum: horum licet propior, mineris tamen momenti organo, auribus videlicet, ad inquisitionem rerum accedit. Polybius l. 12. histor.

Theopompus.

Theopompus eum quidem optimum bellicarum rerum scriptorem esse dicit, qui quàm plurima sit peri
cula ipse coram expertus: illum verò dicēdo potissimùm esse, qui quàm plurimorum ciuilium certaminum particeps extiterit. De iis enim rebus quibus ipse interfuit & vidit, melius dicere potuit, quàm quæ ab aliis nugantibus fortasse audit. Polybius libro 12. historiarum.

Isaus.

A quodam qui elegantissimam ostenderat fœminā, interrogatus, num formosissima videretur? respondit, πέπαυμαι ὀφθαλμῶν, id est, desij laborare ab oculis. Philostrat. in Sophistis.

Alexander.

Suprà, de Aspectu incauto.

C. Sulpitius.

C. Sulpitius Gallus vxorem repudiauit, quòd aperto capite foris exisset, inquiens: Tibi meos vnius præfinit oculos lex nostra, quibus formā tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Erasm. l. apoph.

De vita humana.

Pythagoras.

Vitam humanam dicebat esse similem panegyri, hoc est, solenni hominum conuentui, ad quem alij conueniunt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli spectatores modò futuri. Et cæteros quidem omnes esse solicitos: solùm spectatorem tranquillū frui celebritate. Laër. l. 8. c. 1.

Socrates.

*Aleæ ludo vitam similem esse dicebat: & quicquid euenit veluti quādā tesseram disponere oportet. Non enim denuo iacere oportet, neq; tesseram aliter ponere. Stob. ser. 123.

Democritus.

*Vitam sine festiuitatibus dicebat longam esse viam sine diuersoriis. Stob. ser. 16.

Epictetus.

Vitam fortunæ coniunctam, torrenti similē esse dicebat: Turbulenta enim, plena cœno, ingressúq. difficilis, violenta & obstrepera est, & breue tempus durat. Stob. ser. 1.

Diogenes.

Dicenti miserum esse viuere: Non, inquit, viuere miserum est, sed malè viuere miserum est. Vulgus miseram appellat vitam laboribus, doloribus, morbis, damnis, exiliis, multísq. hoc genus incommodis obnoxiam: at philosophus nihil malum aut miserum esse dicebat, nisi quod cum turpitudine coniunctum esset. Laërt. l. 6.

Epicurus.

*Dicebat aliquem virum bonum nobis esse eligendum, ac semper ante oculos habendum, vt sic tanquam illo spectante viueremus, & omnia tāquam illo vidente faceremus. Eo modo, vitæ humanæ errores facilè corrigentur. Senec. epist. 11. ad Lucilliū.

Idem.

*Neminem non ita exire è vita dicebat, tāquam modò intrauerit. Itē, Neminem aliter, quàm quo modo natus est, exire è vita. Et molestū esse semper vitam inchoare. Senec. epist. 22. & 23.

Idem.

*Semel, inquit, nati sumus, bis nasci non licet: sed necessariū est vitam finiri. Tu verò qui ne crastinū quidem in tua potestate habes, tēpus differs. Omniū verò vita cunctando perit: & hinc est, quod vnus quisque nostrum inter negotia moritur. Stob. serm. 16.

Plato.

*Non vitā, sed bonam vitā maximi faciendam esse dicebat. Stob. ser. 7.

Idem.

Idem.

*Dicebat viros bonos nō longa vita, sed clara & illustri opus habere. Eod. ser.

Idem.

* Iuxta communem, inquit, illam & omnibus celebratam sententiam, vita peregrinatio quædam est: & ea decēter modestéq; e transacta oportet alacriter & tantum nō pæana canentes ad fatalem locum discedere. In Axiocho.

Pyrrho.

Admirari solebat illum Homeri versiculum præ cæteris:
οἵη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν.
Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Quòd aliis defluentibus alij succedant. Sentiens in rebus humanis nihil esse diuturnum aut stabile. Laer. lib. 9. cap. 11.

Epicharmus.

Inter confabulandum cum amicis quum audisset disceptantes de viuendi spatio, & quidā tres, quidam quatuor, alij plures annos sibi tribuerēt adhuc viuendos, dixisse fertur: Quid mutuò cōtenditis & litigatis de paucis diebus? Omnes enim qui conuenimus, quodam fato propinqui sumus morti. Itaque tempus est nobis omnibus ocyus discedendi, antequā aliquot senectutis damnum experiamur: Ælianus lib. 2. de Var. histor.

Anonymus.

Philosophus quidam interrogatus, qualis esset hominis vita? cum parūper se ostendisset, mox se abscondit. Quo indicare voluit, momentaneam & perbreuem esse hominis vitam. Rodulphus Agricola lib. 1. cap. 24. de Inuentione.

Hierocles.

* Dicebat longæ tędiosæque vitæ maximum imminere periculū: partim propter ipsarum rerum naturā, nescio quid aduersę contumacię habentium partim propter subitas & inopinatas animæ perturbationes: maximè verò, propter ipsam hominum malitiam, quæ nec vlla vi nec dolo malorum strategematum abstinet. Stobæus sermon. 82.

Aristonymus.

* Vitam humanam similem esse theatro dicebat, vbi sæpius pessimi quique honoratissimum inter homines locum obtinent, Stob. ser. 104.

Idem.

* Pauperum vitam aiebat similem esse nauigationi iuxta littus: Diuitum autem, ei quæ in profundo pelago fit. Illis enim facile esse funem eijcere, appellere, & nauim extrahere, diuitibus non item. Stob. ser. 95.

Socrates.

* De vita malorum & vitiosorum hominum hæc eius scitè dicta occurrunt. Indoctorum vita, tanquam histrio, multa fastus & arrogantię gerit indumenta. Neque nauigantes præter loci commoditatem appellere tutum est, neque viuentes præter legem vitam agere periculo vacat. Auarorū vita similis est funerali conuiuio. Omnia enim cùm habeat, hominē qui præsentibus hilariter fruatur, nō habet. Stob. vnde Xenophontem in commentariis, & Diogenem Laertium.

Idem.

* In vita, perinde vt in simulachro, omnes partes pulchras esse oportere dicebat. Item: Vitam instar organi musici, dum intentione & remissione sibi cōcinna redditur, suauiorem fieri. Stob. ser. 1. & 3.

Diogenes.

* Aiebat de necessariis quidem ad viuendum homines sibi prospicere: quæ vero ad bene viuendum pertinent, non comparare. Stob. ser. 4.

Epictetus.

* Longiori vitæ sed deteriori, breuiori, sed meliorem ab omnibus omnino præferendam esse dicebat. Stobæus.

Apollonius.

* Homini fortunato, inquit, bre-

nis est vita, infortunato longa. Stob. serm. 120.

Simonides.

* Interrogatus, quantum temporis vixisset? tempus quidem exiguum, respondit, annos verò multos. Stob. serm. 96.

Antiphon.

* Vita, inquit, similis est carceri vnius diei, & totum vitæ spacium, vni diei æquale propemodum dixerim, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Eod. ser.

Socrates.

* In vita tanquam in theatro permanendum esse dicebat, quandiu rerum & operum huius vitæ iucundum fuerit spectaculum. Stob. serm. 120. Addimus & illud Pythagoræ, Quandiu summo rerum Domino visum fuerit, qui è statione nos in tẽpore euocabit.

Philippus.

Quũ appareret in loco amœno castra metari, & moneretur, illic non esse pabulum pro iumentis: Qualis, inquit, est nostra vita, si etiam ad asinorum commoditatem viuere cogimur? Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Quum vndique viderentur imminere insidiæ, atque admoneretur vt sibi caueret, respondit: Satius subire semel quàm semper cauere. significans, eum non viuere, qui viuit in perpetuo mortis metu. Erasm. lib. 4. apoph.

Seneca.

† Nihil minus est hominis occupati, quàm viuere: nullius difficilior est scientia. Et, Viuere tota vita discendum est: &, quod magis fortasse miraberis, tota vita discendum est mori. li. de breu. vit. c. 7.

Idem.

† Si volueris attendere (ait Lucilio) magna vitæ pars elabitur malè agentibus: maxima, nihil agentibus: tota, aliud agentibus. Epist. 1.

Augustus Cæsar.

Sentiens imminere mortem, admissos amicos percontabatur, num ipsis videretur minimum vitæ sat commodè transegisse? sentiens de fabula vitę peracta, & adiecit carmẽ peractis comœdiis accini solitum:

Δότε κρότον καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Eras. li. 4. apoph. ex Suet.

Huc refer ea quæ suprà de Hominis fragilitate dicta sunt.

De vitæ contemptu.

Aratus.

* LAudante quodam virum desperatum & audacem, ac idcirco & in bellis eximium: Aratus Sicyonius respõdit, Multum interest inter magnifacere virtutem, & vitam contemnere. Stob. ser. de militia.

De vitæ cupiditate.

Seneca.

† COgita nõ esse summũ bonum in tẽpore. Quantumcũque est, boni consule. Vt prorogetur tibi dies mortis nihil proficit ad felicitatem: quoniam mora non fit beatior vita, sed longior. li. 5. de benef. c. 17.

Diogenes.

Cum dixisset mortem nihil differre à vita, reprehensus à quodam qui diceret: Cur igitur non moreris? Quia, respondit, hæc nihil inter se differunt. Laert. in vita Diogenis. Verùm Stob. serm. 118. Pyrrhoni hæc adscribit.

Idem.

Suprà de Morte.

Speusippus.

Speusippum cruribus resolutum Diogenes hortabatur, vt seipsum vita priuaret. Cui ille: Non cruribus inquit, viuimus, sed mente. Stobæus serm. 116.

Theo-

Theodorus Cytheraeus.

Nullam satis magnam causam sapienti esse dicebat ad vitam finiendam. quod hac ratione probabat: Istum enim qui casus humanos contemnit, vitã propter eos relinquere, quomodo nõ cõtrariũ fuerit illi qui nihil bonum quàm honestum, & solum turpe malum asseruit? Stobæus ser.118.

Thraseas.

Suprà de hominis miseria & fragilitate.

Leon Bizantius.

Pasiades cùm Leoni Byzantio lippitudinem obiiceret oculorum, Leo respondit: Corporis mei vitium vides & exprobras, haud videns filium tuum Nemesim humeris baiulãtem. Erat enim Pasiadi filius contractis humeris. Nemesim autem dixit redargutionem insolentiæ, quam veteres fingebant esse Deam. Philostratus.

Dionysius iunior.

Regno pulsus, eadem dicebat se pati quæ adolescentes: quemadmodum enim illi peccauerint, hilari vultu fratrum consuetudine vtuntur, patris autem præ pudore fugiunt: sic sibi euenisse, vt in metropoli vitam agens verecũdia teneretur, Leucade cum voluptate viueret. Brus. li.7.c.1.

Vide apoph. de Malitia, &c.

De vitiis.

Socrates.

CVm in sermonem incidisset eum Theodora meretrice formosissima, quæ dicebat se omnes philosophiæ discipulos alienare posse, & vocare ad se quocunque tempore velit, Socratem autem eius amatores ad se trahere nequaquam respondisse fertur, Bene quidem dicis, quandoquidem tu ad decliuem tramitem omnes rapis: ego verò ad virtutẽ cogo, ad quam arduus & plerisque insolitus est ascensus. Innuit autem Socrates, naturam hominis esse adeò deprauatam, vt facillima ad omnium vitiorum lernã sit via, ad virtutem verò pauci contendant. Ælian. l.13. de Var. hist.

Seneca.

†Quare vitia sua nemo confitetur? Quia etiam nunc in illis est. Somniũ narrare vigilantis est; Vitia sua confiteri, sanitatis indicium est. Expergiscamur ergò, vt errores nostros coarguere possimus. Epist.53.

Plutarchus.

†Omne vitium virtute mutandum est, non cõtrario vitio. Plut. de amic. & adulat.

Crates.

Negabat inter homines quempiam inueniri posse, qui non aliqua in parte laberetur: addens, nullum inueniri malum punicum, in quo non sit aliquod granum supputre. Laert. lib. 6. ca.5.

De vituperatione.

VIde apoph. de Calumnia, contumelia, conuicio, maledicentia, &c.

De vltione & vindicta.

Diogenes.

INterrogatus à quodam, quo pacto maximè posset vlcisci inimicum? Si teipsum, inquit, probum & honestum virum præstiteris. Hoc qui facit, & sibi prodest maximè, & inimicum maximè discruciat. Nam si fundum cõspiciens bene cultum discruciatur inimicus, quid fiet si teipsum videris veris ornatum bonis? Laert. lib.6.

Idem.

Ingressus aliquando iuuenum cõuiuium, capite semitonso, nõ solùm non comiter exceptus est, sed multis plagis onustus dimissus est. Quos ille hac ratione est vltus. Nomina iuuenum à quibus fuerat cæsus, albo

inscripsit, itaque obambulabat soluto pallio: plagarum notæ loquebantur, quid esset passus, & album prodebat autores. Hoc pacto iuuenes inhumanos omnibus obiurgandos ac reprehendendos exposuit. Laer. l. 6.

Idem.

Midias cùm Diogeni colaphum dedisset, Diogenes continuò dixit, Tria millia tibi in mensa sunt posita: per ludibrium illi gratulans, quòd pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipsum esset rediturum, si lege ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilum loro, cóque impacto Midiæ, totidem verbis dixit: Tria millia tibi in mēsa sunt posita. A. Gellius narrat de quodam, qui pro delectamento habebat, manu depalmare homines: móxque à crumena quam in hoc circūferebat, numerabat mulctam. At Diogenes declarauit, non omnes esse ea patientia, vt mulcta contenti sint. Laërt.

Tiberius imper.

Diogenes grammaticus sabbatis Rhodi disputare solitus, Tiberium ad se venientem, vt ipsum extra ordinem audiret, non admisit, sed per seruulum suum in septimum distulit. Is quum Romam venisset, & pro Cæsaris foribus adstaret, cupiens illum salutare: Tiberius iussit, vt post septimum annum rediret. Nec alia pœna tantam grammatici superbiam vltus est. Eras. l. 6.

Anacharsis.

Suprà de Spectaculis.

Timon.

Timon Atheniensis, quē μισάνθρωπον appellat Lucianus, quum erga cæteros esset inhumanissimis moribus, fugerétq; consuetudinem hominum, solum Alcibiadem adamabat, exosculabatúrque. Id admiranti cuidā, causámque roganti, respondit: Ideo sibi charum esse adolescentem, quòd perspiceret illum aliquando magno malo fore Atheniensibus, à quibus multis contumeliis affectus esset. Erasl. l. 5. apoph. Fulgos. l. 9. c. 12.

Alcibiades.

Nuntianti, quòd ipse cum comitibus morte damnatus esset Athenis: At nos, inquit, demonstrabimus illi Alcibiadem viuere, sīmúlque sese ad Lacedæmonios contulit, ac bellum Decelicum, ab vrbe Decelia cognominatum, excitauit in Athenienses. Plut.

Philoxenus.

Quum audisset suos versus à laterariis perperam recitari, lateres ipsorum comminuit dicēs: Vos mea corrumpitis, ego vicissim vestra. Erasm. l. 6. apoph.

Agesilaus.

Quum puer quidam Agesilao rege vidente murem captum è cauo protraheret, músque conuersus momordisset tenentis manum atque effugisset: Agesilaus indicauit his qui aderant dixitque: Posteaquam minimum animalculum sic vlciscitur eos à quibus læditur, quid viros oporteat facere, cogitate. Ita dux fortissimus vndeconque captata occasione animum addere studebat suis, vt audentiores fierent aduersus hostem. Sed idem exemplum magis eò valet, ne quis quamlibet potens, iniuria prouocet infirmiorem. Fit enim sæpenumero, vt qui, sicut ait Flaccus, fragili quærit illidere dentem, infringat solido. Plutarchus in Lacon. apoph.

Demonides.

Amissis furto crepidis, precatus est, vt eius qui sustulerat pedibus conuenirent. Visus est bene precari, quum illi magnum precaretur malum, videlicet pedes distortos, quales habebat Demonides. Plutarch. in Lacon.

Brasidas.

Suprà de Solerter dictis.

Alexander.

Cùm in Hammonis templum venisset, interrogauit sacerdotem senem, à quo filius appellatus erat, nū quis

quis eorum superesset qui patrem Philippum interfecissent? Ostendit hoc dicto rex potentissimus, insitam & fixam animo suo vltionem, quam parabat erga eos qui Philippum patrem offendissent. Plut. in vita Alexand.

M. Brutus.

Rebus in summam desperationem adductis, quum è ducibus atque amicis paucos apud se haberet, sublatis oculis in cœlum stellis plenum, dixit hunc versiculum Græcum è tragœdia quapiam:

Ζεῦ μὴ λάθοι σε, τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν. Id est,

Nec te latuerit, ô supreme Iupiter,
Horum malorum quisquis autor extitit.

Velut imprecãs Cæsari vindictam à diis. Eras. l. 4. apoph.

Liuius Salinator.

Quum bellum aduersus Asdrubalem gesturus vrbem egrederetur, monitus est à Fabio Maximo, ne prius cum hoste consereret, quàm vires animúmque illius cognosceret. Is respondit se primam quanque occasionem pugnæ arrepturum. Percontantibus quid ita properaret? Vt quàm celerrimè, inquit, aut gloriam ex hostibus victis, aut ex ciuibus prostratis gaudium capiam. Virtus & ira sermonem hominis inter se partitæ sunt: illa triumphi auida, hæc iniustę damnationis memor. Eras. l. 6. apoph.

C. Figulus.

In petitione consulatus repulsam passus est. Ideo grauius tulit, quòd patrem haberet bis consulem. Ad hunc cùm postridie comitiorum complures venissent consulendi gratia (nam erat iuris ciuilis peritissimus) omnes dimisit, ita præfatus: Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Erasm. libro 6. apophtheg.

Seuerianus.

Hadrianus imperator Seuerianũ, & Fuscum huius nepotem, eo quòd molestè ferre viderentur, Commodum Lucium imperij successorem designatum, iussit occidi: quorum ille nonagerius erat, hic annos natus decem & octo. Senex autem quũ esset iugulandus, poposcit ignem, incensóque thure dixit: Vos dij testor, me nihil sceleris commisisse: nec aliud imprecor Hadriano, nisi vt quum volet mori, non possit. Idque euenit, adeò vt barbarus conductus qui ferro mortem pro beneficio daret, aufugerit. Sueton. in vita Hadriani.

Theodosius.

Aliquando ex familiaribus cuidã dicenti, neminem illorum ab eo morte mulctatum esse qui iniurij ei fuissent, respondit, Vtinam etiam eos in vitam reuocare possem, qui iamdudum mortui sunt. Nicephorus Callistus libro 14. cap. 3. Eccles. histor.

Macarius Monachus.

Macarius Ægyptius, monachus vir, omnium sanctissi. olim habitus, percontatus cur humanarum iniuriarum memoria hominibus adeò molesta esset, diabolicarum autem contumeliarum recordatio non item? Propterea, inquit, quòd prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundum iræ naturam esset. Nicephorus Callistus lib. 11. c. 43. Eccles. hist. ex Euagrio.

De vltione & vindicta negligenda.

Chilon.

FRatri querenti, quòd Ephorus ipse non crearetur, quum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non. Diogenes Laertius in eius vita.

Thales.

Rogatus, quo pacto quis facillimè ferret infortunium suum? Si quis, vi-

deat hostes maioribus malis obnoxios. Quidam enim ex contemplatione felicitatis alienæ, suam calamitatem exasperant. Laër.l.1.c.1.

Pittacus.

Habens potestatem puniendi quempiam qui contumeliosus in ipsum extiterat, dimisit, inquiens: Venia vltione melior est. Illa námque mitis est ingenij, hæc autem ferini. Stob. ser 47. Ant.in Mel.ß part. 1. ser. 27. Max. ser.6.

Bion.

Familiares suos admonebat, vt hoc argumento putarent se profecisse in philosophia, si iurgantes & conuiciãtes perinde audirent, ac si recitarent versus illos Homericos:

Ω ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
Οὖλέ τε καὶ μέγα χαῖρε, θεοὶ δέ τοι ὄλβια δοῖεν.

Quando vir haud nequam, nec stultus amice videris.
Permultum salue atque vale, Dij prospera donent.

Laërt. lib.4.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus: Non sum, inquit, tibi responsurus. Neque enim Tragœdia, cùm à Comœdia taxatur, dignatur eam responso. Laërt.l.4.

Democritus.

Dicere solebat, Prudentis esse futuram iniuriam præcauere. Indolentiæ verò, quod factum est, non vlcisci. Stob. ser. de Prudentia.

Heraclitus.

Dicebat, iniuriam magis extinguendam quàm incendium. Ex leuissimis offensis, si negligantur, nascuntur atroces tragœdiæ. Sed ad restinguendum incendium accurrunt omnes: glíscenti verò simultati citius addũt irritamenta. Laërt.l.6.

Socrates.

Frequenter dicere solitus est, Peius esse iniuriam facere quàm ferre, sensit eum non semper malum esse qui iniuriis afficitur: sed potius hunc qui bonis iniuriam infert. Brus.l.5.

Idem.

Nuntianti, quòd quidam de ipso malè loqueretur: Nimirum, inquit, non didicit bene loqui, linguæ morbum non malitiæ tribuens, sed inscitiæ, nec ad se iudicauit pertinere quid de se dicerent, qui morbo animi, non iudicio loquuntur. Laër.l.2.

Idem.

Quum in via quidam illi per lasciuiam calcem impegisset, admirantibus quòd id pateretur: Quid facerem, inquit? Illis hortantibus, vt vocaret hominem in ius: Ridiculum, inquit, si quis asinus me calce percussisset, diceretis mihi, Voca illum in ius. Nihil putàbat interesse inter asinum & hominem brutum, nulláque virtute præditum: ac vehemẽter absurdum videri non pati ab homine, quod ab animante bruto passurus sis. Laërt.l.2.

Idem.

Cùm non irasceretur illi à quo cõuiciis multis aspersus esset, obiurgat' cur taceret? Mihi, inquit, suis dictis non obest, quandoquidem talis non sum, qualem ipse me esse dicis. Eras. l.3.apoph.

Idem.

Cùm Xantippe in publico pallium marito detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantam iniuriam manu vlcisceretur: Pulchrè, inquit, nimirũ vt nobis colluctantibus acclametis, Eia Socrates Eia Xantippe. Nam huiusmodi vocibus spectatores animãt duos inter se commissos. Maluit autẽ vir sapiens tolerantiæ exemplum de se prębere, quàm ridiculum exhibere spectaculum viri cum vxore certantis. Laër.l.2.c.1.

Idem.

Quum Xantippen diu rixantem tulisset in ædibus, ac tandem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibus qui prætéribant, & ipse Socrates arridebat, dicẽs, Facilè

facilè diuinabam, post tantũ tonitru sequuturam esse pluuiam. Laër. l. 2.

Idem.

Sunt qui putent Socratem simul aluisse domi duas vxores, Myrtho & Xantippen. Proinde demiranti cuidã in quem tandem vsum aleret duas mulieres, præsertim rixosas, nec eas domo exigeret? Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam, qua in publico vtendum est: harum moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum cõsuetudinem. Hunc percontatorem A. Gellius facit Alcibiadem.

Idem.

Alcibiadi demiranti, quòd Xantippen supra modũ rixosam domi perpeteretur: Ego, inquit, iampridẽ his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit è puteo, stridorẽ audiam. Nam is stridor molestissimus est insuetis: eundẽ qui quotidie audit, adeò molestè nõ fert, vt se audire nesciat. Laërt. l. 2.

Idem.

E palæstra redeuntem Euthydemũ casu factus obuius, duxit ad cœnam. Illis autem inter se multa commentantibus, Xantippe irata surrexit, multáque in maritum dicit conuicia: quibus cùm ille nihil cõmoueretur, tandem & mensam subuertit. Quum autem Euthydemus valde perturbatus, surgénsque abire cœpisset: Quid habes? inquit Socrates, nónne nuper hoc idem accidit domi tuæ, vt gallina subuolans, euerterit quæ erant in mensa? Eo tamen ob id non indignabamur. Laër. l. 2.

Idem.

Idem colapho percussus à quodã in via, nihil aliud respondit, quàm quòd homines nescirẽt, quando prodire deberent cũ galea. Simile quoddam Laër. ascribit Diogeni lib 6. sed Brus. l. 5. c. 1. Socrati, quemadmodum & alij.

Idem.

Quum in Aristophanis comœdia acerbis conuiciis proscinderetur, & astantium quidam diceret, Cur hæc non molestè ferret? non ęgrè, inquit, in theatro fero, cùm his personis omnia liceant. Laër. l. 2. c. 1.

Plato.

Quodam ei maledicente, Perge, inquit, malè dicere, qui bene nunquã didiceris. Stob. serm. 17.

Diogenes.

Pinguẽ saliuam à quodam in facie qũu accepisset, nihil motus ait: Affirmabo, falli omneis, qui negarint te os habere. Sordidam illã contumeliam nõ modò æquo animo tulit Cynicus, sed ioco etiam irrisit. Brus. l. 5. c. 1.

Idem.

Cuidam dicenti, Multi te derident ô Diogenes: Et illos, inquit, fortassis asini. Altero subiiciente, sed illi non curant asinos: Nihilo magis, inquit, ego ipsos. Asinis irrisionem tribuit, quòd subinde nudatis dentibus irrisionis speciem præbeant. Quin & deridentes quempiam, mota ab aure manu imitantur asininas auriculas. Videtur igitur & asinus moris auriculis irridere homines, nemo tamen offenditur. Laër. l. 6.

Idem.

Conuiciis lacessitus à quodam, de crimine proditionis infami, Gaudeo, inquit, me tibi factum inimicum: quando tu non hostes, sed amicos lædere soles. Eras. l 8. apoph.

Idem.

Platoni ipsum ob vitæ sordes canem appellanti: Sanè, inquit, nam ad eos qui me vendiderant recurri. Solent enim canes si vendantur, ad veteres dominos recurrere. Non offensus est conuicio, sed commodè interpretatus est. Quum Æginam nauigaret interceptus est à piratis, atque in Cretam perductus, ibíque venditus. Laërt. l 6.

Idem.

Cùm de ferenda iniuria disputasset, adolescens proteruus veluti periculum faciens, an repræstaret ea quę docebat: inspuit illi in faciem. Tulit

in simulachro omnes partes deberẽ esse pulchras. Et, Thus diis, laudem verò viris virtute præditis esse tribuendam. Stob. ser. 1. de virtute.

Idem.

* Equus generosus, inquit, iudicatur, non quidem sumptuosè ornatus, sed eximius natura: itidem nec vir honestus, qui opibus prędiues, sed qui animã virtute præditã gerit. Eod. ser.

Isocrates.

* Virtute nullam possessionem nec honestiorem nec durabiliorem esse dicebat. Ad Demonicum.

Epictetus,

* Anima dedita virtuti similis est, inquit, perenni fonti: cuius aqua est pura, imperturbata, potabilis, dulcis, accepta, fruitioni apta, copiosa, ab omni noxa & pernicie aliena. Sto. se. 1.

Idem.

In conuiuio apud Xenophontem singulis dicere iussit, quo artificio, quove bono sibi præcipuè placerent: quum ordo venisset ad Socratẽ, ioco dixit: Se maximè gloriari de lenocinio: Sentiens, se tradere veram virtutem, quæ potissimùm cõmendat habentem, quæque tum priuatim, tum publicè conciliat homini beneuolentiam & amorem. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Quodam tempore quum Euripides ita de virtute dissereret, vt diceret,

κράτιστον εἰκῆ ταῦτ' ἐᾶν ἀφειμένα.

id est,

Hæc missa temerè est optimum relinquere.

Quasi virtus inueniri vix posset, surrexit Socrates dicens: Ridiculum esse, quum mancipium, si non protinus inueniatur, operæ precium existimemus inuestigare: virtutem nulla inuestigatione dignam iudicare, si non protinus contingat homini. Erasm. l. 1. apoph.

Strato physicus.

Quibusdam obiicientibus, quòd Menedemus plures haberet auditores quàm ipse: Quid mirum, inquit, si plures reperiuntur qui lauari cupiũt, quàm vngi? Vnguntur, qui se parant certamini. Subindicauit, Menedemi philosophiam esse dilutam, ac facilè inueniri, qui audiant de virtute disserentem: perpaucos autem qui virtutem exerceant. nam huc prouocabat Strato. Eras. lib. 7. apoph.

Demetrius Phal.

Quum audisset, Athenienses fuisse demolitos statuas suas, quas illi proposuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas proposuerant. Laert. lib 5.

Themistocles.

Seriphio cuidam dicenti, eum non sua, sed patriæ gloria splẽdorẽ assequutũ. Vera, inquit, herculè narras, verũtamẽ nec si ego Seriphius, ignobilis, nec tu si Atheniẽsis esses, clarus vnquã fuisses. Sensit autem, non patriam, sed virtutẽ, existimationẽ facere hominibus & authoritatẽ. Plut.

Phocion.

Phocion Atheniensis hanc diuinã esse legem dicebat: Vt *vnica virtus* sit potens, reliqua autem *cuncta nugæ*. Stob. ser. de Prudentia.

Socrates.

Gorgias cùm à Socrate percunctaretur, an Persarum regem putaret felicem? Nescio herculè, inquit, quantum virtutis & disciplinæ habeat. Sensit vir prudentissimus, neminem esse felicem, nisi omnibus virtutibus præditus sit. Laertius.

Plato.

* Omnes opes, omnem rerum copiam, virtuti concedere dicebat. In Menexemo.

Iamblichus.

Ad virtutem tanquam ad asylum semper confugiendum esse dicere solebat, ne cui turpi iniurię fortunę expositi simus. Stob. ser. de Prudentia.

Seneca.

† Citò nequitia subrepit: virtus difficilis inuentu est, rectorẽ, ducémque desiderat. Etiã sine magistro vitia discuntur. lib. 3. Nat. Q. cap. 30.

Liuius.

Liuius.

† Virtus maturescit, senescentibus vitiis. lib. 2. Dec. 1.

Plinius Iunior.

† Virtutibus abundat, qui alienas amat. lib. 1. Epist.

Agesilaus.

Cùm audiret Persarum regem Magnum appellari: Qua re maior me est, inquit, nisi iustior est, ac temperantior? Censuit vir iustissimus, cum demum magnum esse virũ, qui virtutibus alios omnes superaret. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cuidam sciscitanti, quæ potissimùm pueris essent discenda? Ea, inquit, quibus vsuri sint, quum & ad virilem peruenerint ætatẽ. Rectè censuit vir prudens, solam virtutem primùm ac statim à teneris vnguiculis disci oportere, nec vllam æui portionem artibus friuolis dandam: quæ vt in pueris habent ostentationem plausibilem, ita nec grandibus decori futuræ sint, nec ad seria vocatis vtiles. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Cùm scelerosum quendam hominem crudelissima tormenta magna animi fortitudine ac infracto animo pertulisse audiuisset, miserum hominem esse iudicauit: qui tam præclarã virtutem in re tam inhonesta ostendisset: quam si ad res honestiores attulisset, magno vsui Reipublicæ esse potuisset. Plutarch. in Lacon. apophthegm.

Idem.

Aduersus pecuniarum studium, quo vitio plerique laborant, amicos Agesilaus admonere consueuit, ne tã pecuniis quàm fortitudine ac virtute studerent ditescere: quòd frustra parat opes, qui veris animi bonis vacat. Plutarch. in Lacon. apoph.

Archidamus.

Ob superatos bello Arcadas quũ à quodam laudaretur: Multo, inquit, præstantius erat, si illos prudentia quàm viribus superassemus. Intellexit dux nobilissimus, eam victoriam meritò encomiis celebrari, in qua virtute alios vincimus, cùm viribus à brutis etiam superemur animalibus. Plut. in Lacon.

Eudamidas.

Suprà de Disputationib. aut Quæstionibus friuolis atque inutilibus.

Charilaus.

Interroganti, quam arbitraretur optimam rempublicam? In qua, inquit, plurimi ciues de virtute inter sese decertant, citra seditionem. In plerisque ciuitatibus certamẽ est de opibus & honoribus: de virtute qui certent, penè nulli. Quanquam hoc quoque certamen de honesto debet hactenus seruire ne prorumpat in seditionem. Iam enim non est concertatio virtutis, sed ambitionis. Qui vera virtute præditus est, nihil spectet, nisi vt prosit reipublicæ. At seditio, præsens venenum est ciuitatis. Eras. ex Plutar. in Lacon. apoph.

Alexandridas.

Alexandridas Leontis filius, cùm quendã videret acerbè ferre exiliũ, dixisse fertur: Noli vir optime exhorrescere exilium, à virtute enim & iustitia exulare, illud horrendum est. Sensit vir optimus, eos omnes exules esse, qui à virtutibus alieni sunt: eos autem nequaquam exules, qui variis virtutibus ornari vbique patriam inueniunt. Plut. in Lacon.

Antigonus secundus.

Adolescenti cuidam qui patrem habuerat fortem, quãquam ipse non admodũ, vt videbatur, bonus erat miles, postulanti vt patris stipendia caperet: At ego, inquit, ô adolescẽtule nõ ob patrias, sed ob proprias cuiusque viri virtutes mercedem ac munera dare soleo. Hoc sermone iuuenẽ extimulans, vt patris fortitudinẽ æquaret, si quantum ille capere solebat, vellet accipere. Apud Græcos maior est dicti gratia ob vocum affinitatẽ, ἀνδραγαθίας, πατραγαθίας, quę

vox posterior ad prioris imitationem afficta est. Plut. in apoph.

Virtus in actione cōsistit.

Pittacus.

INterrogatus quid esset optimum? Quod in præsentia, inquit, occurrit, bene agere. Laert.

Antisthenes.

Virtutem esse rem operum, non autem plurimis verbis, multísque discipulis egere dicebat. Aduersus eos qui juris ac theologiæ pietatísque professionem studio reddunt difficillimam ac prolixam, pérque vitam omnem nihil aliud, quàm de virtute disputā·. Notat hoc Horatius, Virtutem verba putas, vt Lucum ligna. Laert. li. 6. cap. 1.

Cleanthes.

Suprà, de Doctrina factis dissentanea.

Agesilaus.

Rogatus, quomodo quis maximè apud homines probaretur? Si dicat, inquit, optima, & faciat honestissima. Virtus enim huiusmodi est, quæ ipsis statim rebus gestis ita afficiat homines, vt non modò admirentur opera, verùm in autorem quoque summo studio incendantur. Plut.

Pantholidas.

Legatus cùm in Atheniensium gymnasio philosophos egregiè de virtute disputantes audiuisset, interrogatus, An placerent quæ iam disputata essent? Probæ profectò, inquit, sunt illæ disputationes, sed vobis planè inutiles: qui virtutem habetis in ore: factis autem non ostenditis. Plutarch. in Lacon. apoph.

Semiramis.

Staurobates Indorum rex Semiramidi minitans scripsit, Si acie victa foret, se illam cruce affixurum. Sed illa ridens, Non verbis, sed virtute certandum esse respondit, Bruson. l. 7. cap. 3.

Gymnosophistæ.

Alexander cùm Gymnosophistas interrogasset, Vitam, an mortem fortiorem putarent? Vitam, inquiunt, quæ tot calamitosa pariat. Curtius & Plutarchus.

L. Volumnius.

Appius populo Romano exprobrabat, sibi acceptum ferri debere, quòd ex muto & elingui facundum haberet consulem. de L. Volumnio collega sentiens. Ibi L. Volumnius, Quàm mallem, inquit, tu à me strenuè facere, quàm ego abs te scitè loqui didicissem. Brus. l. 4. c. 31.

Nestor.

Suprà, de Doctrina factis dissentanea.

Adrianus imper.

Prætoriis viris ab Imperatore Adriano petentibus vt sibi de iure respondere liceret: rescripsit hoc munus nō peti solere, sed præstari. Quare accingeretur, si qui sibi fideret, & populo sui specimen daret. Nam Augustus, quo maior esset *iurisperitorum* autoritas constituerat, *vt qui* respondere vellent, id ex autoritate Cæsaris facerent: quum antea liberum fuisset, respondendi munus subire, quicunque sui fiduciam haberent. Sic & hodie creantur doctores medicinæ, iuris, artium, theologiæ, quum hoc nomen promeruisse sit pulchrius, quàm obtinuisse. Erasm. l. 8. apoph.

Alex. Seuerus.

Romanorum iam factus imperator, audiens Artaxerxem instructissimo exercitu Romanum velle inuadere imperium: Nil refert, inquit. Vt enim quæ cum voluptate agimus, dulcia sunt: ita quę cum virtute, gloriosa esse solent. Herod. l. 6.

Aristoteles.

† Non vt sciamus quid sit virtus, perscrutamur, sed vt boni efficiamur. lib. 2. Eth.

Lactantius.

† Virtus non potest cerni, nisi habeat

beat vitia contraria: Aut non potest esse perfecta, nisi exerceatur aduersis. Lib. 5.

Huc aliquid ex parte spectant, quæ sunt sub apoph. de Doctrina factis dissitanea.

De vi, vel violentia.

Lysander.

CVm Argiui de ditionis finibus ambigerẽt cum Lacedæmoniis, asseuerarentque se iustiorem habere causam: Lysander stricto ense: Qui hoc, inquit, superior est, is optimè de finibus disputat. Ab æquo & bono vir insolens ad vim prouocauit. Plutar. in Lacon.

Idem.

Ad Bœotos ancipites, nec huic, nec illi parti addictos quum per illorum confinia faceret iter, legatos misit, qui percontarentur, vtrum rectis an inflexis hastis per illorum agros proficisci deberet? significans, siue amici essent Bœotij, siue inimici, nihilominus se cœpto itinere perrecturum, nisi quòd per hostium agros iturus esset erectis hastis, ad propulsandum si quis obsisteret: per amicorum inuersis, veluti nemini nociturus. Hoc dictum nonnihil resipit indolis Laconicæ, qui nec inimicis supplex esse vellet, nec amicis grauis. Plut. in Lacon.

Themistocles.

Quum apud Andrũ argentum peteret: Duos, inquit, ad vos adduco deos, vim ac suasionem. significans, si minus impetraret suadendo, se vi erepturum. At illi respõderunt, apud se quoq. duas magnas esse deas, inopiam & impossibilitatem, per quas non liceret dare quæ petebat. Plut.

Anonymus.

Conflauit Cæsari magnam inuidiam, quòd quidam ex his quos Romam miserat, stans in senatu, simulatque cognouit Cæsari senatum non dare prorogationem, manu capulum percutiens: At hic, inquit, dabit: Vim Reipub. minitans. Eras. l. 4. apoph.

De visu, aspectu, & oculis.

Thales.

OLim interrogatus, quantum à mendacio distaret veritas? Quãtum, inquit, oculi ab auribus. Sensit vir pudentissimus, ea demum esse indubitatæ fidei, quæ omnium contuentur oculis, non quæ auribus percipiuntur. Eras. l. 8. apoph.

Diogenes.

Animaduertens, Olympionicem quendam fixis oculis scortum formosissimum intuentem: Ecce, inquit, vt aries Martius à puella publica obtorto collo vinctus abducitur. Notauit autem hominis oculos intemperantissimos, quibus scortũ obtorto etiam collo quamdiu poterat, intuebatur. Laert. l. 6.

Xenocrates.

Dicere solebat, nihil interesse pedésne an oculos in aliena domo defigeres. Eodem enim modo peccare tam eum qui oculos in loca in quæ non cõuenit verteret, quàm eum qui quò nõ licitum est vestigia inferret. Ælian. l. 14. de Var. hist.

Pericles.

Prætor collegam sortitus est Sophoclem poetam, cúmque in nauigatione Sophocles vidisset adolescentẽ formosissimum, ait, En quàm speciosus adolescens! respondit Pericles: Decet ô Sophocles, Prætorem non modò manus, sed oculos & linguam habere abstinentes. Plutar. in apoph. Stob. ser. 5. Cic. l. 1 Offic.

Ephorus.

Dicere solebat, Si possibile fuisset rebus ipsis omnibus adesse, eam experientiam reliquis multò fuisse præstantiorem. Sensit autem certiora esse quæ oculis visa sunt, quàm quæ auribus percepta ab aliis. Cùm enim duo homini iuxta natura sint velut organa quædam, quibus omnia per-

cipit & scrutatur, auditus scilicet & visus, certior autem multo sit visus, iuxta Heraclitum: horum licet propior, mineris tamen momenti organo, auribus videlicet, ad inquisitionem rerum accedit. Polybius l. 12. histor.

Theopompus.

* Theopompus eum quidem optimum bellicarum rerum scriptorem esse dicit, qui quàm plurima sit pericula ipse coram expertus: illum verò dicēdo potissimùm esse, qui quàm plurimorum ciuilium certaminum particeps extiterit. De iis enim rebus quibus ipse interfuit & vidit, melius dicere potuit, quàm quæ ab aliis nugantibus fortasse audit. Polybius libro 12. historiarum.

Isaus.

A quodam qui elegantissimam ostenderat fœminā, interrogatus, num formosissima videretur? respondit, γένωνυμιαμφθαλμῶν, id est, desij labore ab oculis. Philostrat. in Sophistis.

Alexander.

Suprà, de Aspectu incauto.

C. Sulpitius.

C. Sulpitius Gallus vxorem repudiauit, quòd aperto capite foris exisset, inquiens: Tibi meos vnius præfinit oculos lex nostra, quibus formā tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: alius velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Erasm. l. apoph.

De vita humana.

Pythagoras.

Vitam humanam dicebat esse similem panegyri, hoc est, solenni hominum conuentui, ad quem alij conueniunt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli spectatores modò futuri. Et cæteros quidem omnes esse solicitos: solùm spectatorem tranquillū frui celebritate. Laër. l. 8. c. 1.

Socrates.

*Aleæ ludo vitam similem esse dicebat: & quicquid euenit veluti quādā tesseram disponere oportet. Non enim denuo iacere oportet, neq; tesseram aliter ponere. Stob. ser. 123.

Democritus.

*Vitam sine festiuitatibus dicebat longam esse viam sine diuersoriis. Stob. ser. 16.

Epictetus.

Vitam fortunæ coniunctam, torrenti similē esse dicebat: Turbulenta enim, plena cœno, ingressūq. difficilis, violenta & obstrepera est, & breue tempus durat. Stob. ser. 1.

Diogenes.

Dicenti miserum esse viuere: Non, inquit, viuere miserum est, sed malè viuere miserum est. Vulgus miseram appellat vitam laboribus, doloribus, morbis, damnis, exiliis, multísq. hoc genus incommodis obnoxiam: at philosophus nihil malum aut miserum esse dicebat, nisi quod cum turpitudine coniunctum esset Laërt. l. 6.

Epicurus.

* Dicebat aliquem virum bonum nobis esse eligendum, ac semper ante oculos habendum, vt sic tanquam illo spectante viueremus, & omnia tāquam illo vidente faceremus. Eo modo, vitæ humanæ errores facilè corrigentur. Senec. epist. 11. ad Luciliū.

Idem.

*Neminem non ita exire è vita dicebat, tāquam modò intrauerit. Itē, Neminem aliter, quàm quo modo natus est, exire è vita. Et molestū esse semper vitam inchoare. Senec. epist. 22. & 23.

Idem.

*Semel, inquit, nati sumus, bis nasci non licet: sed necessariū est vitam finiri. Tu verò qui nec crastinū quidem in tua potestate habes, tēpus differs. Omniū verò vita cunctando perit: & hinc est, quod vnus quisque nostrum inter negotia moritur. Stob. serm. 16.

Plato.

*Non vitā, sed bonam vitā maximi faciendam esse dicebat. Stob. ser. 7.

Idem.

Idem.

*Dicebat viros bonos nō longa vita, sed clara & illustri opus habere. Eod. ser.

Idem.

* Iuxta communem, inquit, illam & omnibus celebratam sententiam, vita peregrinatio quædam est: & ea decēter modestéq; e trāsacta oportet alacriter & tantum nō pæana canentes ad fatalem locum discedere. In Axiocho.

Pyrrho.

Admirari solebat illum Homeri versiculum præ cæteris:

οἵηπερ φύλλων γενεή, τοίηδε καὶ ἀνδρῶν.

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Quòd aliis defluentibus alij succedant. Sentien. in rebus humanis nihil esse diuturnum aut stabile. Laer. lib. 9. cap. 11.

Epicharmus.

Inter confabulandum cum amicis quum audisset disceptantes de viuendi spatio, & quidā tres, quidam quatuor, alij plures annos sibi tribuerēt adhuc viuendos, dixisse fertur: Quid mutuò cōtenditis & litigatis de paucis diebus? Omnes enim qui conuenimus, quodam fato propinqui sumus morti. Itaque tempus est nobis omnibus ocyus discedendi, antequā aliquot senectutis damnum experiamur: Ælianus lib. 2. de Var. histor.

Anonymus.

Philosophus quidam interrogatus, qualis esset hominis vita? cum parūper se ostendisset, mox se abscondit. Quo indicare voluit, momentaneam & perbreuem esse hominis vitam. Rodulphus Agricola lib. 1. cap. 24. de Inuentione.

Hierocles.

* Dicebat longæ tędiosæque vitæ maximum imminere periculū: partim propter ipsarum rerum naturā, nescio quid aduersę contumacię habentium partim propter subitas & inopinatas animæ perturbationes: maximè verò, propter ipsam hominum malitiam, quæ nec vlla vi nec dolo malorum stratagematum abstinet. Stobæus sermon. 82.

Aristonymus.

* Vitam humanam similem esse theatro dicebat, vbi sæpius pessimi quique honoratissimum inter homines locum obtinent, Stob. ser. 104.

Idem.

* Pauperum vitam aiebat similem esse nauigationi iuxta littus: Diuitum autem, ei quæ in profundo pelago fit. Illis enim facile esse funem eijcere, appellere, & nauim extrahere, diuitibus non item. Stob. ser. 95.

Socrates.

* De vita malorum & vitiosorum hominum hæc eius scitè dicta occurrunt. Indoctorum vita, tanquam histrio, multa fastus & arrogantiæ gerit indumenta. Neque nauigantes præter loci commoditatem appellere tutum est, neque viuentes præter legem vitam agere periculo vacat. Auarorū vita similis est funerali conuiuio. Omnia enim cùm habeat, hominē qui præsentibus hilariter fruatur, nō habet. Stob. vnde Xenophontem in commentariis, & Diogenem Laertium.

Idem.

* In vita, perinde vt in simulachro, omnes partes pulchras esse oportere dicebat. Item: Vitam instar organi musici, dum intentione & remissione sibi cōcinna redditur, suauiorem fieri. Stob. ser. 1. & 3.

Diogenes.

* Aiebat de necessariis quidem ad viuendum homines sibi prospicere: quæ vero ad bene viuendum pertinent, non comparare. Stob. ser. 4.

Epictetus.

* Longiori vitæ sed deteriori, breuiori, sed meliorem ab omnibus omnino præferendam esse dicebat. Stobæus.

Apollonius.

* Homini fortunato, inquit, bre-

nis est vita, infortunato longa. Stob. serm. 120.

Simonides.

* Interrogatus, quantum temporis vixisset? tempus quidem exiguum, respondit, annos verò multos. Stob. serm. 96.

Antiphon.

* Vita, inquit, similis est carceri vnius diei, & totum vitæ spacium, vni diei æquale propemodum dixerim, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Eod. ser.

Socrates.

* In vita tanquam in theatro permanendum esse dicebat, quandiu rerum & operum huius vitæ iucundum fuerit spectaculum. Stob. serm. 120. Addimus & illud Pythagoræ, Quandiu summo rerum Domino visum fuerit, qui è statione nos in tẽpore euocabit.

Philippus.

Quũ appareret in loco amœno castra metari, & moneretur, illic non esse pabulum pro iumentis: Qualis, inquit, est nostra vita, si etiam ad asinorum commoditatem viuere cogimur? Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Quum vndique viderentur imminere insidiæ, atque admoneretur vt sibi caueret, respondit: Satius subire semel quàm semper cauere. significans, eum non viuere, qui viuit in perpetuo mortis metu. Erasm. lib. 4. apoph.

Seneca.

† Nihil minus est hominis occupati, quàm viuere: nullius difficilior est scientia. Et, Viuere tota vita discendum est: &, quod magis fortasse miraberis, tota vita discendum est mori. li. de breu. vit. c. 7.

Idem.

† Si volueris attendere (ait Lucilio) magna vitæ pars elabitur malè agentibus: maxima, nihil agentibus: tota, aliud agentibus. Epist. 1.

Augustus Cæsar.

Sentiens imminere mortem, admissos amicos percontabatur, num ipsis videretur minimum vitæ sat commodè transegisse? sentiens de fabula vitę peracta, & adiecit carmẽ peractis comœdis accini solitum:

Δότε κρότον καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Eras. li. 4. apoph. ex Suet.

Huc refer ea quæ suprà de Hominis fragilitate dicta sunt.

De vitæ contemptu.

Aratus.

* Laudante quodam virum desperatum & audacem, ac idcirco & in bellis eximium: Aratus Sicyonius respõdit, Multum interest inter magnifacere virtutem, & vitam contemnere. Stob. ser. de militia.

De vitæ cupiditate.

Seneca.

† Cogita nõ esse summũ bonum in tẽpore. Quantumcũque est, boni consule. Vt prorogetur tibi dies mortis nihil proficit ad felicitatem: quoniam mora non fit beatior vita, sed longior. li. 5. de benef. c. 17.

Diogenes.

Cum dixisset mortem nihil differre à vita, reprehensus à quodamqui diceret: Cur igitur non moreris? Quia, respondit, hæc nihil inter se differunt. Laert. in vita Diogenis. Verùm Stob. serm. 118. Pyrrhoni hæc adscribit.

Idem.

Suprà de Morte.

Speusippus.

Speusippum cruribus resolutum Diogenes hortabatur, vt seipsum vita priuaret. Cui ille: Non cruribus inquit, viuimus, sed mente. Stobæus serm. 116.

Theo-

Theodorus Cytheraus.

Nullam satis magnam causam sapienti esse dicebat ad vitam finiendam. quod hac ratione probabat: Istum enim qui casus humanos contemnit, vitã propter eos relinquere, quomodo nõ cõtrariũ fuerit illi qui nihil bonum quàm honestum, & solum turpe malum asseruit? Stobæus ser.118.

De vitiis.

Socrates.

CVm in sermonem incidisset eum Theodora meretrice formosissima, quæ dicebat se omnes philosophiæ discipulos alienare posse, & vocare ad se quocunque tempore velit, Socratem autem eius amatores ad se trahere nequaquam: respondisse fertur, Bene quidem dicis, quandoquidem tu ad declinem tramitem omnes rapis: ego verò ad virtutẽ cogo, ad quam arduus & plerisque insolitus est ascensus. Innuit autem Socrates, naturam hominis esse adeò deprauatam, vt facillima ad omnium vitiorum lernã sit via, ad virtutem verò pauci contendant. Ælian.l.13. de Var. hist.

Seneca.

†Quare vitia sua nemo confitetur? Quia etiam nunc in illis est. Somniũ narrare vigilantis est; Vitia sua confiteri, sanitatis indicium est. Expergiscamur ergò, vt errores nostros coarguere possimus. Epist.53.

Plutarchus.

†Omne vitium virtute mutandum est, non cõtrario vitio. Plut. de amic. & adulat.

Crates.

Negabat inter homines quempiam inueniri posse, qui non aliqua in parte laberetur: addens, nullum inueniri malum punicum, in quo non sit aliquod granum supputre. Laert. lib. 6. ca. 5.

Thraseas.

Suprà de hominis miseria & fragilitate.

Leon Bizantius.

Pasiades cùm Leoni Byzantio lippitudinem obiiceret oculorum, Leo respondit: Corporis mei vitium vides & exprobras, haud videns filium tuum Nemesim humeris baiulãtem. Erat enim Pasiadi filius contractis humeris. Nemesim autem dixit redargutionem insolentiæ, quam veteres fingebant esse Deam. Philostratus.

Dionysius iunior.

Regno pulsus, eadem dicebat se pati quæ adolescentes: quemadmodum enim illi peccauerint, hilari vultu fratrum consuetudine vtuntur, patris autem præ pudore fugiunt: sic sibi euenisse, vt in metropoli vitam agens verecũdia teneretur, Leucade cum voluptate viueret. Brus. li.7. c.1.

Vide apoph. de Malitia, &c.

De vituperatione.

V*Ide apoph. de Calumnia, contumelia, conuicio, maledicentia, &c.*

De vltione & vindicta.

Diogenes.

INterrogatus à quodam, quo pacto maximè posset vlcisci inimicum? Si teipsum, inquit, probum & honestum virum præstiteris. Hoc qui facit, & sibi prodest maximè, & inimicum maximè discruciat. Nam si fundum cõspiciens bene cultum discruciatur inimicus, quid fiet si teipsum videris veris ornatum bonis? Laert. lib.6.

Idem.

Ingressus aliquando iuuenum cõuiuium, capite semitonso, nõ solùm non comiter exceptus est, sed multis plagis onustus dimissus est. Quos ille hac ratione est vltus. Nomina iuuenum à quibus fuerat cæsus, albo

inscripsit, itaque obambulabat soluto pallio: plagarum notæ loquebantur, quid esset passus, & album prodebat autores. Hôc pacto iuuenes inhumanos omnibus obiurgandos ac reprehendendos exposuit. Laer. l. 6.

Idem.

Midias cùm Diogeni colaphum dedisset, Diogenes continuò dixit, Tria millia tibi in mensa sunt posita: per ludibrium illi gratulans, quòd pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipsum esset rediturum, si lege ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilum loro, cóque impacto Midiæ, totidem verbis dixit: Tria millia tibi in mēsa sunt posita. A. Gellius narrat de quodam, qui pro delectamento habebat, manu depalmare homines: móxque à crumena quam in hoc circūferebat, numerabat mulctam. At Diogenes declarauit, non omnes esse ea patientia, vt mulcta contenti sint. Laërt.

Tiberius imper.

Diogenes grammaticus sabbatis Rhodi disputare solitus, Tiberium ad se venientem, vt ipsum extra ordinem audiret, non admisit, sed per seruulum suum in septimum distulit. Is quum Romam venisset, & pro Cæsaris foribus adstaret, cupiens illum salutare: Tiberius iussit, vt post septimum annum rediret. Nec alia pœna tantam grammatici superbiam vltus est. Eras. li. 6.

Anacharsis.

Suprà de Spectaculis.

Timon.

Timon Atheniensis, quē μισάνθρωπον appellat Lucianus, quum erga cæteros esset inhumanissimis moribus, fugerétq; consuetudinem hominum, solum Alcibiadem adamabat, exosculabatúrque. Id admiranti cuidā, causámque roganti, respondit: Ideo sibi charum esse adolescentem, quòd perspiceret illum aliquando magno malo fore Atheniensibus, à quibus multis contumeliis affectus esset. Erasl. 5. apoph. Fulgos. l. 9. c. 12.

Alcibiades.

Nuntianti, quòd ipse cum comitibus morte damnatus esset Athenis: At nos, inquit, demonstrabimus illi Alcibiadem viuere, simúlque sesé ad Lacedæmonios contulit, ac bellum Decelicum, ab vrbe Decelia cognominatum, excitauit in Athenienses. Plut.

Philoxenus.

Quum audisset suos versus à laterariis perperam recitari, lateres ipsorum comminuit dicēs: Vos mea corrumpitis, ego vicissim vestra. Erasm. l. 6. apoph.

Agesilaus.

Quum puer quidam Agesilao rege vidente murem captum è cauo protraheret, músque conuersus momordisset tenentis manum atque effugisset: Agesilaus indicauit his qui aderant dixitque: Posteaquam minimum animalculum sic vlciscitur eos à quibus læditur, quid viros oporteat facere, cogitate. Ita dux fortissimus vndeconque capta occasione animum addere studebat suis, vt audentiores fierent aduersus hostem. Sed idem exemplum magis eò valet, ne quis quamlibet potens, iniuria prouocet infirmiorem. Fit enim sæpenumero, vt qui, sicut ait Flaccus, fragili quærit illidere dentem, infringat solido. Plutarchus in Lacon. apoph.

Demonides.

Amissis furto crepidis, precatus est, vt eius qui sustulerat pedibus conuenirent. Visus est bene precari, quum illi magnum precaretur malum, videlicet pedes distortos, quales habebat Demonides. Plutarch. in Lacon.

Brasidas.

Suprà de Solerter dictis.

Alexander.

Cùm in Hammonis templum venisset, interrogauit sacerdotem senem, à quo filius appellatus erat, nū quis

quis eorum superesset qui patrem Philippum interfecissent? Ostendit hoc dicto rex potentissimus, insitam & fixam animo suo vltionem, quam parabat erga eos qui Philippum patrem offendissent. Plut. in vita Alexand.

M. Brutus.

Rebus in summam desperationem adductis, quum è ducibus atque amicis paucos apud se haberet, sublatis oculis in cœlum stellis plenum, dixit hunc versiculum Græcum è tragœdia quapiam:

Ζεῦ μὴ λάθοι σε, τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν. Id est,

Nec te latuerit, ô supreme Iupiter,
Horum malorum quisquis autor extitit.

Velut imprecans Cæsari vindictam à diis. Eras. l. 4. apoph.

Liuius Salinator.

Quum bellum aduersus Asdrubalem gesturus vrbem egrederetur, monitus est à Fabio Maximo, ne prius cum hoste consereret, quàm vires animúmque illius cognosceret. Is respondit se primam quanque occasionem pugnæ arrepturum. Percontantibus quid ita properaret? Vt quàm celerrimè, inquit, aut gloriam ex hostibus victis, aut ex ciuibus prostratis gaudium capiam. Virtus & ira sermonem hominis inter se partitæ sunt: illa triumphi auida, hæc iniustę damnationis memor. Eras. l. 6. apoph.

C. Figulus.

In petitione consulatus repulsam passus est. Ideo grauius tulit, quòd patrem haberet bis consulem. Ad hunc cùm postridie comitiorum complures venissent consulendi gratia (nam erat iuris ciuilis peritissimus) omnes dimisit, ita præfatus: Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Erasm. libro 6. apophtheg.

Seuerianus.

Hadrianus imperator Seuerianũ, & Fuscum huius nepotem, eo quòd molestè ferre viderentur, Commodum Lucium imperij successorem designatum, iussit occidi: quorum ille nonagerius erat, hic annos natus decem & octo. Senex autem quũ esset iugulandus, poposcit ignem, incensóque thure dixit: Vos dij testor, me nihil sceleris commisisse: nec aliud imprecor Hadriano, nisi vt quum volet mori, non possit. Idque euenit, adeò vt barbarus conductus qui ferro mortem pro beneficio daret, aufugerit. Sueton. in vita Hadriani.

Theodosius.

Aliquando ex familiaribus cuidã dicenti, neminem illorum ab eo morte mulctatum esse qui iniurij ei fuissent, respondit, Vtinam etiam eos in vitam reuocare possem, qui iamdudum mortui sunt. Nicephorus Callistus libro 14. cap. 3. Eccles. histor.

Macarius Monachus.

Macarius Ægyptius, monachus vir, omnium sanctissi. olim habitus, percontatus cur humanarum iniuriarum memoria hominibus adeò molesta esset, diabolicarum autem contumeliarum recordatio non item? Propterea, inquit, quòd prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundum iræ naturam esset. Nicephorus Callistus lib. 11. c. 43. Eccles. hist. ex Euagrio.

De vltione & vindicta negligenda.

Chilon.

FRatri querenti, quòd Ephorus ipse non crearetur, quum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non. Diogenes Laertius in eius vita.

Thales.

Rogatus, quo pacto quis facillimè ferret infortunium suum? Si quis, vi-

deat hostes maioribus malis obnoxios. Quidam enim ex contemplatione felicitatis alienæ, suam calamitatem exasperant. Laër.l.1.c.1.

Pittacus.

Habens potestatem puniendi quempiam qui contumeliosus in ipsum extiterat, dimisit, inquiens: Venia vltione melior est. Illa námque mitis est ingenij, hæc autem ferini. Stob. ser 47. Ant.in Mel.ff part.1. ser.27. Max.ser.6.

Bion.

Familiares suos admonebat, vt hoc argumento putarent se profecisse in philosophia, si iurgantes & conuiciãtes perinde audirent, ac si recitarent ve[illegible]s illos Homericos:

Ω ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,

Οὐλέ τε καὶ μάλα χαῖρε, θεοὶ δέ τοι ὄλβια δοῖεν.

Quando vir haud nequam, nec stultus amice videris.

Permultum salue atque vale, Dij prospera donent.

Laërt.lib.4.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus: Non sum, inquit, tibi responsurus. Neque enim Tragœdia, cùm à Comœdia taxatur, dignatur eam responso. Laërt.l.4.

Democritus.

Dicere solebat, Prudentis esse futuram iniuriam præcauere. Indolentiæ verò, quod factum est, non vlcisci. Stob.ser.de Prudentia.

Heraclitus.

Dicebat, iniuriam magis extinguẽdam quàm incendium. Ex leuissimis offensis, si negligantur, nascuntur atroces tragœdiæ. Sed ad restinguendum incendium accurrunt omnes: gliscenti verò simultati citius addũt irritamenta. Laert.l.6.

Socrates.

Frequenter dicere solitus est, Peius esse iniuriam facere quàm ferre, sensit eum non semper malum esse qui iniuriis afficitur: sed potius hunc qui bonis iniuriam infert. Bruf.l.3.

Idem.

Nuntianti, quòd quidam de ipso malè loqueretur: Nimirum, inquit, non didicit bene loqui, linguæ morbum non malitiæ tribuens, sed inscitiæ, nec adse iudicauit pertinere quid de se dicerent, qui morbo animi, non iudicio loquuntur. Laër.l.2.

Idem.

Quum in via quidam illi per lasciuiam calcem impegisset, admirantibus quòd id pateretur: Quid facerem, inquit? Illis hortantibus, vt vocaret hominem in ius: Ridiculum, inquit, si quis asinus me calce percussisset, diceretis mihi, Voca illum in ius. Nihil putabat interesse inter asinum & hominem brutum, nulláque virtute præditum: ac vehemẽter absurdum videri non pati ab homine, quod ab animante bruto passurus sis. Laërt.l.2.

Idem.

Cùm non irasceretur illi à quo cõuiciis multis aspersus esset, obiurgat' cur taceret? Mihi, inquit, suis dictis non obest, quandoquidem talis non sum, qualem ipse me esse dicis. Eras. l.3.apoph.

Idem.

Cùm Xantippe in publico pallium marito detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantam iniuriam manu vlcisceretur: Pulchrè, inquit, nimirũ vt nobis colluctantibus acclametis, Eia Socrates Eia Xantippe. Nam huiusmodi vocibus spectatores animãt duos inter se commissos. Maluit autẽ vir sapiens tolerantiæ exemplum de se præbere, quàm ridiculum exhibere spectaculum viri cum vxore certantis. Laër.l.2.c.1.

Idem.

Quum Xantippen diu rixantem tulisset in ædibus, ac tandem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibus qui præteribant, & ipse Socrates arridebat, dicẽs,

Facilè

Facilè diuinabam, post tantũ tonitru sequuturam esse pluuiam. Laër. l. 2.

Idem.

Sunt qui putent Socratem simul aluisse domi duas vxores, Myrrho & Xantippen. Proinde demiranti cuidã in quem tandem vsum aleret duas mulieres, præsertim rixosas, nec eas domo exigeret? Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam, qua in publico vtendum est: harum moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum cõsuetudinem. Hunc percontatorem A. Gellius facit Alcibiadem.

Idem.

Alcibiadi demiranti, quòd Xantippen supra modũ rixosam domi perpeteretur: Ego, inquit, iampridẽ his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit è puteo, stridorẽ audiam. Nam is stridor molestissimus est insuetis: eundẽ qui quotidie audit, adeò molestè nõ fert, vt se audire nesciat. Laërt. l. 2.

Idem.

E palæstra redeuntem Euthydemũ casu factus obuius, duxit ad cœnam. Illis autem inter se multa commentantibus, Xantippe irata surrexit, multáque in maritum dicit conuicia: quibus cùm ille nihil cõmoueretur, tandem & mensam subuertit. Quum autem Euthydemus valde perturbatus, surgénsque abire cœpisset: Quid habes? inquit Socrates, nónne nuper hoc idem accidit domi tuæ, vt gallina subuolans, euerterit quæ erant in mensa? Eo tamen ob id non indignabamur. Laër. l. 2.

Idem.

Idem colapho percussus à quodã in via, nihil aliud respondit, quàm quòd homines nescirẽt, quando prodire deberent cũ galea. Simile quoddam Laër. ascribit Diogeni lib 6. sed Brus. l. 5. c. 1. Socrati, quemadmodum & alij.

Idem.

Quum in Aristophanis comœdia acerbis conuiciis proscinderetur, & astantium quidam diceret, Cur hæc non molestè ferret? non ęgrè, inquit, in theatro fero, cùm his personis omnia liceant. Laër. l. 2. c. 1.

Plato.

Quodam ei maledicente, Perge, inquit, malè dicere, qui bene nunquã didiceris. Stob. serm. 17.

Diogenes.

Pinguẽ saliuam à quodam in facie quũ accepisset, nihil motus ait: Affirmabò, falli omnes, qui negarint te os habere. Solidam illã contumeliam nõ modò æquo animo tulit Cynicus, sed ioco etiam irrisit. Brus. l. 5. c. 1.

Idem.

Cuidam dicenti, Multi te derident ô Diogenes: Et illos, inquit, fortassis asini. Altero subiiciente, sed illi non curant asinos: Nihilo magis, inquit, ego ipsos. Asinis irrisionem tribuit, quòd subinde nudatis dentibus irrisionis speciem præbeant. Quin & deridentes quempiam, mota ab aure manu imitantur asininas auriculas. Videtur igitur & asinus moris auriculis irridere homines, nemo tamen offenditur. Laër. l. 6.

Idem.

Conuiciis lacessitus à quodam, de crimine proditionis infami, Gaudeo, inquit, me tibi factum inimicum: quando tu non hostes, sed amicos lædere soles. Eras. l 8. apoph.

Idem.

Platoni ipsum ob vitæ sordes canem appellanti: Sanè, inquit, nam ad eos qui me vendiderant recurri. Solent enim canes si vendantur, ad veteres dominos recurrere. Non offensus est conuicio, sed commodè interpretatus est. Quum Æginam nauigaret interceptus est à piratis, atque in Cretam perductus, ibíque venditus. Laërt. l 6.

Idem.

Cùm de ferenda iniuria disputasset, adolescens proteruus veluti periculum faciens, an re præstaret ea quę docebat: inspuit illi in faciem. Tulit

hoc leniter: Non quidem, inquit, irascor, sed dubito tamen an propter id irasci oporteat. Laër. l. 6.

Idem.

Ei à quo trabe fuerat percussus, dicenti, Caue: Num, inquit, iterum me ferire vis? Brus. l. 3.

Idem.

Cuidam ipsi dicenti, plurimi te derident: At ego, inquit, non derideor. Ita autem videtur ἀδυνάτῳ vt aliquis te percutiat, tu tamẽ nõ percutiaris: sed Diogenes negauit se derideri, siue quòd non esset ridiculus, siue quòd existimaret hominum irrisionẽ nihil ad se pertinere. Laërt. l. 6.

Cleanthes.

Appellatus asinus agnouit conuicium, dicens se solum esse parem ferendæ Zenonis sarcinæ. Siue quòd Zenoni non multum esset suppellectilis, siue quòd vnius illius austeritate nihil offenderetur. Laer. l. 6.

Antisthenes.

Qui nos maledictis incesserent, eos magis tolerandos dicebat Antisthenes, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, si quis contemnat. Vide verò num fortè hic sit sensus: tolerantiores esse, qui conuicia patienter ferrẽt, quàm si quis lapidibus impetitus ferat. Quorundam enim dicta grauius sauciant quã lapides. Quòd si indecorum esset graui viro lapidibus repetere à quo petitus fuerat, æquè indecorum sit in conuiciantem regerere conuicia. Laër. l. 6. c. 1.

Idem.

Quum accepisset, Platonem de ipso malè loqui, nihil commotus: Regium est, inquit, quum feceris bene, audire malè. Quanquam hoc idem aliis ascribitur. Excelsi animi est ingratitudine hominum non deterreri à studio bene merendi de omnibus. Laër. l. 6. c. 1.

Solon.

Despuentem quendam ferebat. Quum autem alter quidam eum propterea accusaret: Atqui, inquit, piscatores vt gobium vnum capiant patiuntur se aqua marina conspergi: ego idem ferre non sustineam, vt hominem capiam? Max. sermone 42. Idem dictum est ab Aristippo, quem Dionysius tyrannus conspuerat. Laërt. lib. 2.

Idem.

Quum à quodam conuiciis incesseretur, tacitus abiit, verùm quum maledicus sequeretur abeuntem dicens, Cur aufugis: Ideo, ait, tibi siquidem potestas est loquendi ea quę vis, mihi verò data est potestas ea non audiendi, quæ audire nolo. Laërtius libro 2.

Anacharsis.

Ab adolescente in conuiuio pulsatus: Adolescens, inquit, si nunc vinum non fers, aquam feres cùm senueris. Moderationis erat, & patientiæ, quod adolescentis proteruiam vino imputauit. Laër. l. 1. c. 9.

Dion Alexandrinus.

Multis conuiciis ac probris à quopiam lacessitus, non respondit. Cæterùm vbi intra ædium suarum vestibulum venisset (nam eò vsque conuiciator fuerat insectatus) nihil se turbatum ostendens, hoc tantùm dixit: Ne gry quidem, maledictis tuis respondeo. Stob. ser. 19.

Demosthenes.

A quodam conuiciis lacessitus Nolim, inquit, tecum in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur, ipso victore melior est. Sto. serm. 19.

Aristides.

Aristides quum iret exulatum, sublatis in cœlum manibus deos comprecatus est, sic prosperarent res Athenienſium, vt illis Aristides nunquam veniret in mentem, in rebus enim afflictis solet populus ad egregios viros cõfugere, id quod euenit. Siquidem tertio post anno, quum Xerxes Atticam adoriri statuisset,

Ari-

Aristides ab exilio reuocatus est. Plu. in eius vita.

Idem.

Suprà de Magistratu & gubernatione Reipub.

Herodes sophista.

Suprà de Assuetudine.

Phocion.

Quum apud Athenienses verbum faceret pro concione, reprehendens in ipsis ingratitudinem, subirata voce dixisse fertur: Malle se damnum ab aliis accipere, quàm damnũ etiã pro meritis inferre. Ælianus lib. 2. de Var. hist.

Idem.

Iniuria vxori suæ facta, tantum ab authoris accusatione abfuit, vt cum ille sponte metu perculsus Phocionem accederet & veniam postularet inquiens, ignorasse quòd eius vxor fuisset in quam iniuriosus fuerat, hoc sermone fit vsus: Mea quidem vxor nihil abs te affecta est, sed fortasis alia quæpiam: proinde nõ est, cur excusationem apud me dicas. Muson. apud Stob. ser. 17. Idem de Pisistrato refert Plut.

Idem.

Phocioni cùm poculum cicuta tẽperatum porrigeretur, percontatus est quispiam, si quid filio vellet dicere? nam is aderat. Ego, inquit, tibi fili præcipio, atque etiam obsecro, ne quid ob huius rei memoriam Atheniensibus malè velis. Cæteris morientibus præcipuum solatium esse solet spes vindictæ: huic illud curæ fuit, ne filius patris iniustam necem vlcisceretur. Plut. in apoph. Ælian. l. 12. de Var. hist.

Idem.

Post Antipatri obitum, quum Atheniensium resp. ad gubernationem popularem redisset, Phocion in concione capitis damnatus est. Atq; huius quidem amici cæteri, qui simul cum illo damnati fuerant, flentes ducebantur: Phocion autem tacitus ibat. Cui ex inimicis quispiam factus obuius, post conuicia in faciem expuit. Tum Phocion ad magistratus respiciens: Non hunc, inquit, compescet aliquis indecorè se gerentem? De tam atroci contumelia questus non est, nec flagitauit vindictam aduersus eum qui præter leges sæuiret in hominem damnatum, tantùm cohiberi iussit exemplum bonis moribus aduersum, & immane facinus non aliud quàm indecentes mores appellauit. Plut. in apoph.

Idem.

Phocionem, quum pro concione dicentem quidam petulantissimè maledicus interpellaret, multis conuiciis in illum debacchans, omisit quòd cœperat, locúmque dedit in maledico. Postquam ille vix dicendi fecisset finem, Phocion reuersus in suggestum placido vultu, perinde quasi nihil esset dictum, cœptam orationem persequutus est. De pedestribus, inquit, copiis audistis: superest vt de velitibus ac leuis armaturæ milite dicam. Plut.

Timotheus.

Dicebatur dux fortunatus. Huic inuidentes nonnulli, pinxerant ciuitates vltro se reti implicare, ipso dormiente. Hac contumelia nihil offensus Timotheus, ciuiliter respondit: Si tantas vrbes capio dormiens, quid faciam vigilans? Plut in apoph.

Telecrus.

Ad fratrem ciues criminantem, quòd asperius secum quàm cum illo se gererent: Tu, inquit, iniurias pati nescis? Plut. in apoph.

Agesilaus.

Audiens, quosdam clàm sibi infensos esse, non tantùm de vltione cogitauit, sed in militum duces elegit, & magistratus accusatos defendit, & hac arte ex hostibus sibi amicissimos reddidit. Qua prudentia quid vtilius, qua mederi maleuolis maluit, quàm vlcisci. Plut. in Lacon. apoph.

Idem,

Idem.

Ad Larissæos qui non iuuerant res hostium, Xenoclem & Scythen legatos misit, vt amicitiam inirent. Verùm hos quum Larissæi contumeliose tractassent, alii hoc factum grauiter tulerunt, & admonuerunt Agesilaum, vt hoc factum contra ius gentium admissum, admoto exercitu vlcisceretur. At ille negabat, si vel vniuersam Thessaliam hac conditione vellet capere, vt ex his quas miserat, alterius faceret iacturam: amissurus vtrumque, si illos bello lacessisset. Ibidem.

Agis vltimus.

Cùm captus ab Ephoris condemnaretur, ac iam duceretur ad mortis supplicium, vidit quendam rei indignitate ad fletum moueri. Cui ait: Desine meas vices flere. Morior enim præter ius & æquum, súmque multo melior his qui me occidunt. Ibidem.

Cleomenes.

Suprà de Malitia.

Lysander.

Quum multis contumeliis à quodam asiduè afficeretur, Dic, inquit, ô amicule, dic dic, nihil omittas, si quà tuum animum malis quibus videris plenus, valeas exonerare. Ingẽtis animi argumentum, ne ira quidẽ dignum arbitrari maledicum, quum in promptu esset vltio. Plut. in Lac.

Lycurgus.

Post reformatam Rempubl. cùm à populo ferè dilapidatus esset, in ea seditione Alexander pertinacius insequens, fuste respicienti Lycurgo in tergum, extrudit oculum. Verùm hũc Alcandrum cùm noxæ deditum publico decreto accedisset puniendum, nec vllo affecit incommodo, nec incusauit: sed cùm illũ sui instituti socium haberet, effecit, vt & ipsum Lycurgum, & vitæ rationem quam cũ eo egerat prædicaret: nec victũ modò, sed vniuersam ciuium educationem amaret, quam Lycurgus induxerat. Porrò mali quod acciderat monumentũ locauit dicatũ in templo Mineruæ, cui ab æreo delubro nomen Chalciœco, deæque cognomentum addidit, vt Optiletis diceretur, Nam Dores Lacedæmonem incolentes, oculos optilos vocant, ab ὀπτίλω quod Græcis sonat video. Insignis tolerantiæ exemplum, quæ ex hoste capitali reddidit amicum ac propugnatorẽ: quem etiam si negasset, vt ipsi licuit, nihilo tamẽ minus ipse fuisset luscus, & vno legum suarum defensore minus habuisset. Plut. in Lacon. Stob. serm. 17.

Anonymus.

Duo pueri inter se pugnabant, quorum vnus alteri lethale vulnus inflixit. Puerorum autem sodales, cũ saucius ille moriturus esset polliciti authorem interfecturos. At ille: Nequaquam, inquit, per deos. Non enim æquum est: quandoquidem & ipse hoc facturus eram, si antevertissem, sique strenuus fuissem. Indolem verè Laconicam, qui victus ac moriens, iustè tamen victori fauebat: quòd virtute, non dolo superasset aduersarium. Quid talibus ingeniis felicius si à teneris ad veram virtutem fuissent instituta potius quàm ad militarem duritiem? Plut. in Lac.

Alius.

Quidam Laconi dixit, Mentiris: ille contra, Nimirum, inquit, liberi sumus, alij verò nisi vera dixerint vapulant. Nihil cõmotus est Lacedæmonius, sed atrox conuiciũ elusit ioco, obiter taxans maledicum, quòd ipse non esset Lacedæmoniis, atq; ob id nec liber. Porrò serui si quid fallant mendacio, loris emendantur. Ibid.

Lacones.

Lacones cùm Deos cõprecantur, hoc votis addunt, Vt possint iniuriã pati: quòd neminem iudicarẽt ad gerendum imperium, aut alioqui magnas res obeundas idoneum, qui quauis iniuria commoueretur. Plut. in Lacon. apoph.

Archo-

Archelaus.

Quum à quodam aqua conspersus esset, amicis illum aduersum eum qui hoc fecerat inflammantibus: Imò, inquit, non me conspersit, sed eum quem esse putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc exemplo, facilè decet iis ignoscere, qui licet in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt. Plut. in apoph.

Demonax.

Quum athletam reprehendisset, quòd victor in Olympiis cultu molli vteretur, lapidem illi iracũdus incussit in caput, ita vt sanguis ex vulnere proflueret. Id factum indignè ferentes qui aderant, hortati sunt, vt adiret proconsulẽ: Nequaquã, inquit, ô viri, ad proconsulẽ, sed ad medicũ potius. Prius esse debet homini, vt malo accepto medeatur, quã vt regerat in alterum. Eras. Rot. l. 8. apo.

Pausanias.

Quum Atheniensium exules hortarentur Pausaniam, vt aduersus Athenienses moueret exercitum, diceréntq. quòd quũ in Olympiis præconis voce pronuntiaretur victor, soli Athenienses ipsum exsibilassent: Cũ hoc, inquit, fecerint in bene meritũ, quid facturos creditis, si illis malè fecero? Insigne moderationis exemplum, [illegible] tam atroci commoueri contumelia. at idem ingenij mirè solertis argumentũ, quod efferebatur, velut instigaturum Pausaniæ animũ ad suscipiendum bellum, id in partẽ diuersam retorquere. Plut. in Lacon. Item supra tit. de Malitia attribuitur Philippo regi Maced.

Thrasibulus.

Quum populum Atheniensium à triginta tyrannis pulsum restituisset, plebiscitum tulit, ne præteritarum rerum fieret mentio: legémq. ἀμνηστίας, id est obliuionis inuexit. Plut.

Agathocles.

Obsidens vrbem quandam, nonnullis è muro cõuicia in ipsum iaculantibus, dicentibúsque: Figule, vnde militibus tuis persolues stipendium? Ille placidus ac ridens respondit, Quũ hanc cepero. At cũ vrbe vi potitus esset, venderétq. captiuos: Si me, inquit, denuò conuiciis affeceritis, apud heros vestros querar de vobis. Ciuiliter illis exprobrãs & intẽpestiuam maledicentiam, & seruitutẽ maledicentiæ præmium. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Ciuium suorum iniurias patientissimè ferebat, dicens esse nefas irasci patriæ: quemadmodũ parentũ iniurias vlcisci pietas vetat. Eras. l. 5. apo.

Alexander.

Cùm accepisset esse quendam qui conuiciis ipsum impeteret: Regium est, inquit, quum facias bene, audire malè. Nihil hoc dicto generosius, quanquam idem & aliis ascribitur. Plutarch.

Antigonus.

Nocte quadam milites imprecantes regi audiens, nil dixit aliud, postquàm incognitus eos ex lutosa via extricasset, quàm: Nunc conuiciis aspergite Antigonum, cuius vitio nũc laboratis, & benedicite eidem, qui ex his vos ærumnis liberauit: Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

Cùm in exiguo quodam castello Græci obsiderentur, & loci fiducia freti contemnerent regem, ob corporis deformitatem, ac nunc staturam humilem, nunc collisum nasum deridentes: Gaudeo, inquit, & boni quidpiam spero, quandoquidem & Silenum habeo in castris. Quasi diceret, sensuros eos esse suo tempore virum quem nunc immeritò derident. Eras. l. 4. apoph. Vide prouerb. Silenus Alcibiadis.

M. Cato.

A quodam in balneo percussus, obiurgatus ab amico, cur hoc pateretur? ait: Non memini me percussum esse. Sensit eam iniuriam æquo animo ferendam esse, cuius dolorem non diu sentias. Plut.

Idem.

Quum Catoni causam in foro agenti, Lentulus attracta pingui saliua in mediam frontem quantum poterat expuisset, abstersit Cato faciē, ac dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negent os habere. Os habere negantur, quos nihil pudet: id quum eo facto maximè declarasset Lentulus, tamen Cato ludens, profitetur illi esse os: non quòd erubesceret, sed quòd ore multam purulentiam eiacularetur. Eras. lib. 5. apoph. Idem suprà Diogeni tributum est à Brusonio.

Tiberius Cæs.

In senatu dictis quorundam hominum parum honestis aspersus, admonitus vt maledicos puniret: Non tantū, inquit, habemus otij, vt implicare nos pluribus negotiis debeamus. Si hanc fenestram aperueritis, nihil aliud agi sinetis. Eras. l. 6 apoph.

Idem.

Quum iocis, cōuiciis, famosis carminibus ac rumoribus frequēter impeteretur, amicis ad vltionem hortātibus respondit: In ciuitate libera, linguam, mentémque liberam esse debere. Ibidem.

Theodosius.

Ab amicis interrogatus, cur neminem eorum à quibus afficeretur iniuria, capitis supplicio damnaret? Vtinam (inquit) mihi daretur, & mortuos ad vitam reuocare. Docuit hoc dicto sapientissimus princeps, ad priuatas iniurias hominem debere esse facilem ad ignoscendum. Erasm. l. 8. apoph. ex hist. Eccl.

Fridericus Imper.

In Fridericum Cæsarem tertium, cùm nonnulli dicta probrosa iactassent, referentibus aulicis: An nescitis, inquit Fridericus, principes quasi signum ad sagittam expositos esse? Turres quidem fulgura præaltas feriunt, humilia tecta prætereunt. At nobiscum bene agitur, si verbis tantùm impetimur. Innuens eum qui conuitia, velut dicta, quibus nihil leuius formidat, vix toleraturum popularium impetum. Æneas Syluius l. 2. comment. de reb gest Alphonsi.

Alphonsus

Nonnullos de se benè meritos, sed ipsum probris clàm solitos lacerare, cùm audisset: Regium esse, inquit, non solùm benefacere, sed mala etiam patienter audire. Legerat nimirum rex prudentissimus, Lacones deos comprecatos, vt possent iniuriam pati: quòd neminem iudicarent idoneum ad gerendum imperium, qui quauis iniuria commoueretur. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Audiens à suis, quantum maledictis proscinderetur ab inimicis suis, respondit: In huiusmodi iniuriis non quid dicatur, sed à quo dicatur, in primis animaduertendum esse. Idem l. 3 de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Intellexit se multis maledictis à quodam apud exteros traductum esse, qui tamen mox accessit imploraturus eius auxilium. Nec tamen indecorè se gessit: immò parum hoc referre dixit: se enim benefactorū potius, quàm vanè dictorū memorē esse. Panor l. de reb. gest. Alphonsi.

Ludouicus xij. Gall. rex.

*Lugduni, viuēte Caro. VIII. rege, deprehensus à quibusdā aulicis, multis verborum contumeliis vexatus est. Carolo mortuo, propter Ludouici ad regnum receptionem turbati aufugerunt: sed ille absentes sua sponte reuocauit, pristinæque restituit dignitati, dicens, Priuati personam exui: Rex constitutus hæc maledicta non curo neque vlcisci decreui. Annal. Franc.

De vnguentis.

Socrates.

Aiebat, vnguenta relinquēda fœminis, in iuuenibus nullum vnguen-

guentum melius olere, quàm oleum, quo inter exercendum vtebantur. Nam amaracino, aut foliato, protinus idem olent seruus & ingenuus. Rogatus quid senes olere deceat? Probitatem, inquit. Rogatus, vbi hoc vnguentum venderetur? recitauit Theognidis carmen,

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξεαι.

id est,

Qui bonus est, ab eo bona discito.

Huius generis quædam cõgerit Xenophon in conuiuio. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Cùm taxaret vnguentis delibutos, Phædon interrogatus, quisnam adeò vnguentis delibutus esset? Cui respõdit Aristippus: Ego, ait, infelix: sed me multò infelicior Persarũ rex. At tu vide, inquit, vt quemadmodũ hac parte nullo cæterorum animalium est superior, ita nec hominum vllo sit præstantior. Quo dicto sensit, vnguentis & odoribus hominem nihilo fieri meliorem: cùm & equus balsamo oblitus, idem oleret quod rex: & mendicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex. Laer. lib. 2.

Anacharsis.

Oleum dicebat esse venenum, insaniam gignens, eo quòd athletas videret vnctos in se inuicem insanire. Nec olei vsum, vt arbitror, nouerant Scythæ: vt quod nec apud illos proueniret, nec aliunde importaretur. Athletæ non pugnant nisi vncti: putant enim corpus fieri robustius, at Scytha simulabat se credere illis oleũ esse causam insaniæ. Laer. l. 1. c. 9.

Diogenes.

Nactus vnguẽtum, eo pedes inunxit, præter morem publicum. Id demirantibus, dixit: Quoniam vnguentum capiti infusum exhalatur in aërem, à pedibus autem ascendit ad nares. Similiter alius reprehendit publicam consuetudinem qua coronas capiti imponunt: cùm magis conueniat infra nares ponere, quòd fragrantiæ vapor non tam descendat quàm ascendat. Laert. l. 6.

Idem.

Cuidam habenti capillos vnguento delibutos: Caue, inquit, ne capitis suaueolentia, vitæ maleolentiam adducat. nam Græcarum vocum iucundam affinitatem vtcunque reddere studuimus, εὐωδίαν & δυσωδίαν. Vnguentum enim in viro arguit vitæ molliciem: Fama porrò velut odor est hominis. Simile quiddam dixit Martialis: Neuole, non bene olet, qui bene semper olet. Laert. lib. 6. & Stobæus.

Idem.

Aiebat, faciles esse deos ad donandam hominibus vitam: cæterùm hãc ignorari ab his qui quærunt vnguenta. Laert. lib. 6.

Lycurgus.

Vnguenta eiecit è republica, tanquam olei corruptelam ac perniciẽ. Nam oleum (inquit) odoribus vitiatum, nullum habet vsum, nec ad esum, nec ad membrorum vnctionẽ: atque dum rem necessariam ad delicias corrumpunt, fit vt minor sit copia. Plutarch. in Lacon. apoph.

Fl. Vespasianus.

Ei cùm adolescens quidam gratiã ageret pro impetrata præfectura, quoniã vnguento fragrabat, & nutu contẽptus est, & grauiter increpitus: Mallem, inquit Vespasianus, allium oboluisses. Mox & literas concessas reuocauit. Suetonius in eius vita.

Vide apoph. de fuco, & mendacio.

De voce atque clamore.

Zeno Citieus.

Formam dicebat esse vocis florẽ: aut contrà, quemadmodum ab aliis refertur, vocem esse formæ florem. Nam oratio composita gratiam addit formæ. Laert. l. 7.

Idem.

Dicebat, eos qui disserunt, similes esse oportere tragœdiarum actori-

bus: quibus vox magna, bonáq. latera debent esse, cum os immodicè non diducant, quod faciunt ij, qui plurima loquuntur, sed supra vires. Dum enim os diducunt, declarant se satagere verius, quàm agere. Ibid.

Anonymus.

Carneades fertur admodum fuisse vocalis. Itaq quodam tēpore gymnasiarcha, id est, scholæ princeps, misit qui diceret, ne tantopere clamaret, cui respondit: Da mihi vocis modum. Ad quod rursus eleganter princeps: Modum habes, nempe auditores. Siquidem pro numero auditorum temperanda vox est. Laert. li. 4. cap. 9.

Demosthenes.

Audiens oratorem quendam immodicè vociferantem, Non, inquit, quod magnum est, bene est: sed quod bene est, magnum est. Hoc & aliis ascribitur. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

Quodam tēpore vox Demosthenis inter concionandum defecit, ob multitudinis fremitum. Id obiicientibus, ita respondit: Histriones è voce iudicare par est, oratorem è mente. Græca iucundius sonant: ὑποκριτὰς δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. Histrio seruit populo, orator consulit: ille delectat, hic prodest. Ad bene consulendum non refert quàm sit vocalis, sed quàm opportuna suadeas. Actori voce opus est, quæ vincat multitudinis fragorem: orator talis esse debet, vt populus ipsum vltrò tacitus & attentus auscultet. Eras. l. 8. apoph.

Isocrates.

Inter familiares dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem, mercedis loco accepturū decem millia. Nā vocis exilitas & animi timiditas reddebant Isocratē ad dicendum inutilem. Hæc autē quoniam naturæ sunt, non artis, à præceptorib. dari non possunt. Ibid.

M. Cato.

Quando docebat iuuenes intrepidè pugnare, sæpenumero dicebat, verba plus quàm gladium, & voces plus quàm manum, hostes in fugam vertere, attonitósque reddere. Nolebat militem in prælio mutum esse: sed atrocibus dictis, clamore, vultúsque truculentia terrere hostem. Plutar. in Rom. apoph.

Cicero.

Oratores, qui inter dicendum vociferarentur, dicebat claudis esse similes, qui sic ad clamorem, vt illi ad equos confugerent. Hoc genus homines & hodie videre est, qui cùm sentiunt se causa inferiores, ad furiosa iurgia confugiunt: vt quoniam rationibus persuadere non possunt, improbitate metúq. extorqueant. Ibid.

Idem.

Cùm M. Cæsius, qui credebatur à parentibus non liberis natus, epistolam apud senatum clara firmáque voce recitasset: Ne miremini, *inquit* Cicero, nam hic vnus ex *his est qui* proclamarunt. significans, *illum fuisse* præconem, & hoc vsu contigisse vt esset vocalis. Solent autem serui venales voce præconis commendari. Erasm. l. 4 apoph.

De voracitate.

Zeno Cittieus.

Cvm in quodam conuiuio vidisset hominem immoderatius obsonia vorantem, ipse piscem ingentem continuò è patina sustulit, quasi solus deuoraturus. Alter intuens Zenonē, eius admirabatur impudentiā. At quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, si meā opsophagiam ferre non potes? Laert. l. 7.

Diogenes.

Vulgo canis dicebatur. Sunt autem canum multa genera, sunt enim venatorij, sunt aucupatorij, sunt custodes ouium & ædium, sunt qui habentur in deliciis. Ergo percontanti qualis

qualis ipse canis esset, lepidè respondit: Esuriens, Melitæus: satur, Molossus, quòd cibi appetens, blandiretur: saturatus, morderet. Laër. l. 6.

Corydus.

Cùm Chærephon nudus in conuiuio distenderetur: O Chærephon, inquit, nunc te veluti lecythos intueor quousque plenus sis. in lecythis vitreis apparet, quousque plenæ sunt, si eximantur è thecis. Ita in cute illius apparebat expletio totius corporis. Eras. l. 6.

De votis.

Diagoras.

CVm in Samothraciam venisset, atque ei amicus quidam dixisset, Tu qui deos putas humana negligere, nónne animaduertis ex tot tabellis pictis, quàm multi vo bis vim tempestatis effugerint, in portúmque salutis peruenirẽt? Ita fit, inquit. Illi enim nusquã picti sunt, qui naufragium fecerunt, & in mari perierunt. Brus. l. 7. c. 15. Risit ethnicam superstitionem: quid enim possunt idola & res ludicræ ac nihili?

Diogenes.

Eos summopere reprehendebat, qui, si quid secus euenisset, fortunam incusarent: id quod vulgus hominũ solet, dicens ipsos homines potius incusandos, qui postularent à fortuna, nõ quæ verè bona essent, sed quæ ipsis bona viderentur. Nam si permitterent diis, quæ ipsi iudicant optima dare, darent. nunc acceptis his quæ flagitarũt, impudẽter incusant deos. Laër. lib. 6.

Anonymus.

Lacon quum voto se obstrinxissed, quòd se de Leucate petra præcipitem daret, conscendit montem, & conspecta altitudine sese auertit. Id cũ illi probri gratia obiiceretur: Nõ putaram, inquit, illi voto maiore voto opus esse. Ioco elusit inconstantiæ formidinisque crimen. Etenim qui facinus arduũ concipit animo, prius à diis optare debet animum facinori parem. Plut. in Lacon.

Augustus Cæs.

Cùm Caium ex filia nepotem in Armeniam mitteret, optabat à diis, vt illum Pompeij beneuolentia, audacia Alexandri, ipsius autem fortuna comitaretur. Quod in singulis erat præcipuum, id optabat vni contingere. Illud autem singularis cuiusdam erat modestiæ, quod vir ingenio, doctrina, consilióque præstans, sua præclarè gesta fortunæ adscribebat. Plut. in apoph.

De vrbanitate.

L. Crassus.

M. Brutus, cum in accusatione C. Planci duos lectores excitasset, & alteri de colonia Narbonẽsi L. Crassi, qui reo Bruti aderat: orationem legendam dedisset: alteri, de lege Seruilia, ex his demonstrans, illũ sibi pugnantia scribere: Crassus vicissim tres Bruti patris de iure ciuili libros tribus legendos dedit, in quorum primo erat: Fortè euenit vt in Priuernate essemus. hîc Crassus: Audis Brute, pater testificatur se tibi fũdum Priuernatem reliquisse. In secundo libro scriptum erat: In Albano eramus ego & Marcus filius. hîc rursum Crassus: Norat hunc gurgitem, metuebat ne cùm is nihil haberet, nihil esse ei relictum putaretur. Tum ex tertio recitatum est: Cùm in Tiburti assedimus ego & Marcus filius. tum Crassus: Vbi sunt hi fundi Brute, quos tibi pater publicis commentariis cõsignatos reliquit? Quòd nisi puberem te iam haberet, quartum librum cõposuisset, & se etiam in balneis locum cum filio scriptum reliquisset. Ita Crassus duos lectores aduersum se à Bruto excitatos, tribus aduersus ipsum productis vltus est. Hoc vrbanitatis exemplum refert M. Tullius, quod nõ astringitur pau-

cis verbis, sed per orationem fusum est. Eras. l. 6. apoph.

Augustus.

✝ Cùm ab eo Pacuuius Taurus congiarium peteret diceretque iam hoc homines vulgò loqui, nõ paruam ab illo sibi pecuniã dat: Sed tu, inquit, noli credere. Macrob. lib. 2. Satur. c. 4.

Idem

✝ Cùm castris excedere iussisset Herennium iuuenem vitiosum, & is hac deprecatione supplex vteretur, quomodo ad patrias lares reuertar? Quid patri meo dicam? Respondit, Dic me tibi displicuisse. Ibidem.

De vrbium munitionibus.

Lycurgus.

PErcontantibus cur prohibuisset vrbem cingi muris? Quoniam, inquit, non caret mœnibus ciuitas quæ non lateribus, sed viris cincta est. Indicauit id genus munimenta magis arguere ciuium ignauiam quã fortitudinem. Plut.

Agis Archidami F.

Cùm præteriret Corinthiorũ mœnia, conspiceretque excelsa munitáque esse, & in longum porrecta spatium: Quæ sunt (inquit) mulieres, hunc locum inhabitantes? Innuens, fortibus viris nõ esse opus mœnibus. Plut in Lacon. apoph.

Agesilaus.

Quum quidam interrogasset, cur Sparta mœnibus non cingeretur? Ciues armis instructos & vnanimes ostendit, & ait: Hi, hi sunt vrbis mœnia. Significans, eam demum ciuitatẽ munitam esse, in qua infracti, & bene armati milites essent. Plut in Lac.

Theopompus.

Cuidam ostendenti ciuitatis suæ mœnia, ac percontanti: num valida & alta viderentur? Minimè, inquit, siquidem sunt mulierum. Sentiens, ciuitatem satis munitam esse, si viros habeat: sin minus, nihil prodesse quamlibet operosa munimẽta. Plut. in Lacon.

Pantheidas.

Legatus missus in Asiam, ostendentibus ipsi murũ probè munitum: Per deos (inquit) ô hospes, bellum conclaue mulierum. Plut. in Lacon.

Isæus sophista.

Cùm olim Lacedæmonij inirent consilium de ciuitate mœnibus cingenda Isæus sophista, aliis consultantibus Homeri hæc recitauit verba:

Scutum hæsit scuto, galea galeæ, atque viro vir

Ea adiecit: Sic mihi state Lacedæmonij & muris cincti sumus. Phil. in Sophistis.

Alexander.

Quum audisset de rupe quadam apud Indos, quæ ob sublimitatem, velut auibus inaccessa, ἄορνος dicebatur: quòd ipse quidem locus expugnatu difficilis esset, sed qui eum teneret formidolosus. Nunc, inquit, locus captu facilis est. Significans, nihil prodesse munimenta, nisi vir fortis ea tuetur. Arx enim non tam fossis ac muris tuta est, quàm viris. Plut. in apoph.

Scipio iunior.

Cuidam vallum gestanti, qui se dicebat onere vehementer premi: Nihil mirum, inquit, quando isti ligno magis quàm gladio fidis. Significans, ideo vallum plus habere ponderis, quia plus apud illum valeret. Quòd si gladiis fiderent milites, nihil esse opus vallis. Plut. in apoph.

De vsura & fœnore.

Thales.

ASsiduè in ore habuisse fertur; Noli ditari nequiter. Quo admonuit, vt à turpi lucro vbique abstineamus, ne grauetur proximus. Laert. lib. 1. cap. 1.

Anacharsis.

Aiebat, forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinatum.

stinatum. Notans mores vendentium fœneratorum, qui per fas nefásque plebem expilant, nummísque exhauriunt Laërt. lib. 1 cap. 9.

Antiphanes.

Dicere solebat: Vsuram, quæstúmque illicitum, breues habere delicias, longā autem calamitatē. Stob.

Agesilaus.

Quum Agidi persuasisset, vt debitorum fœneratorúmque nomina, tabulæque vnà comburerentur, apportatæ sunt in forum Olarium, ac coaceruatæ, supposito igni, dum concremarentur, abeuntibus ergo fœnerantibus ac diuitibus cum tristitia, Agesilaus illorum calamitates irridens: Nunquam se ignem puriorem vidisse iactabat. Plut. in Lacon. apoph.

Musonius.

Rutilius quum aliquando Romæ adisset, Musonium rogauit: Dic mihi Musoni, Iupiter Seruator, quem tu imitaris, num fœneratur? Notans illius inopiam, qui cogeretur interdū accipere mutuum. Ad hoc arridens Musonius: At ne fœnerat quidem, Rutuli. Turpius est ad fœnus dare, quàm accipere. At Rutilius, cùm ipse faceret quod grauius est, obiecit illi quod erat leuius. Eras. lib. 6. apoph.

M. Cato.

Ex Catone Censorio quum quispiam percontaretur, quid in re domestica maximè expediret? respondit: Bene pascere, bene vestire, & bene agrum colere. & illi qui quæsierat: Quid fœnerari? Cato: Quid hominem (inquit) occidere? Non minus igitur fœneratorem peccare censuit quàm homicidam. Cicero libro secundo Offic.

Alphonsus.

Fœneratores vt pote labores mortalium depascentes harpyias vocare solitus erat. Quemadmodum enim Vergilianæ illæ Harpyiæ raptu viuebant, sic hodie fœneratores ex pauperū laboribus magnas per nefas opes reponūt sibi & suis. Panormitan. l. 4.

Idem.

Iustitiæ & æquitatis amátor ardentissimus, audiens illicito lucro hominibus insidias à fœneratoribus strui: Fœnus nil aliud sibi quàm animæ funus videri dixit. Damnauit autem vniuersam fœnerandi rationem, quæ planè est contra naturæ regulam, cùm ex nihilo nihil gignatur. Idem li. 3. de Alphonsi reb. gest.

Bernard. Senensis.

Fœnus ita demum sine peccato exerceri posse affirmauit, si pecunia iis crederetur, qui nec capitalem summam reddere possent. Æn. Syl. de dictis Sigismundi & Friderici imper. & lib. 3. de dictis Alponsi.

De vtilitate.

Antisthenes.

Hostes semper obseruandós esse dicebat, ideo quòd hi primi omnium sentiant, si quid delinquas. igitur plurimum vtilitatis ex his capere possumus, cùm errores nostros castigari cognoscimus, vt cognita corrigamus deinceps. Laertius lib. 6, c. 1.

Anacharsis.

Forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinatum notans mores vendentium, per fas nefásque lucra venantium. Laert. lib. 1. cap. 9.

Lysander.

Cùm egregius simulandi artifex euasisset, ac pleraque quæ crudeliter & auarè gerebat, callidis fucis ornaret, iustum non alia re quàm vtilitate, & honestum commodo metiens, fatebatur quidem veritatem mendacio præstantiorem esse, sed vtriusq. dignitatem ac pretium vtilitate æstimandum. Inuertit vir improbus philosophorum dogma, qui quod honestum est, idem volunt vtile esse: hic quicquid esset vtile, idem ducebat honestum. Plut.

Cato Vticensis.

Cùm Romam venisset, reuocatus est ab exercitu: non quidem vt ipsi gratificarentur, sed quod per illum citò Carthaginem se capturos crederet. Plutarchus in Romanorum apophtheg.

De vulgi natura, moribus & iudicio.

Stilpo.

Crateti percontanti, num dij orationibus & precibus delectarentur? Istuc, inquit, ô stulte, ne percontens in via, sed solùm interroga. Subindicans, aut nullos esse deos, aut eos solicitari de rebus humanis. Sed non expedire tales voces apud multitudinem efferri, cui necessarium esset deorum metu contineri. Huic simillimum est quod tribuitur Dioni, qui eam quæstionem proponenti, versu Homerico, ni fallor respondit:

οὐκ ἀπ' ἐμοῦ σκεδάσεις, ὄχλον παλαιπείρε πρέσβυ.

Non abiges miserande senex turbam procul à me.

Laert. li. 2. cap. 12.

Anacharsis.

Mirabatur, qui conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes. Sentiēs, de artifice neminem rectè iudicare, nisi artificem. In theatro certabant histriones, mimi, cantores & sophistæ, recitabant poetæ: quorum artes cùm populus nesciret, tamē aliis applaudebant, alios explaudebāt. Idem li. 1. ca. 9.

Antisthenes.

Omnia mala pro peregrinis habenda esse putauit. Sed vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret, non quidem hanc ob causam, quòd per se mala sint, sed quia peregrina. Erasm. libro 7. apophthegm. ex Diogenis Laert. lib. 6.

Diogenes.

Suprà, de Laude propter vtilitatem.

Idem.

Quodam die theatrum ingressus, ipse aduersus populum nitens ingrediebatur. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Hoc, inquit, in omni vita facere studeo. Sentiens, hoc sapientis esse viri, in omnibus actionibus à multitudine dissidere: propterea quòd vulgus hominum cupiditatibus agitur, non ratione. Laert. lib. 6.

Chrysippus.

Cuidam reprehendenti, quòd non apud Aristonem cum pluribus daret operam philosophiæ: Nunquam, inquit, philosopharer, si cum pluribus auscultarem. Dictum lepidius est apud Græcos, quòd πολλοὶ interdū sonat multi, interdum vulgus hominū. Sensit, non statim esse optima, quæ placent compluribus. Laert. libro 7. cap. 2.

Demades.

Cùm esset quæstor, populo Atheniensi persuaso vt iis qui ab Alexandro desciuerant triremes auxiliares mitterent, iubentíque vt illicò pecunias depromeret: Paratę sunt, inquit, pecuniæ, ô viri Athenienses, quas in congios deposueram, vt singuli minæ dimidium acciperetis: Verùm si has mauultis in hunc vsum erogari, per me quidem, vt vobis quidem lubet, vtamini, licet. Hoc sermone fregit impetum populi, nolentis illa distributione spoliari. Sic interdum, vt indomitę belluæ, arte ad meliora cācilia auocandus est populus. Eras. li. 6. apoph.

Alcibiades.

Habebat canem quendam insigni pulchritudine, emptum drachmarū septem millibus. huic amputauit caudam, ac per vrbem obambulare passus est. Demirantibus cur id faceret: Vt hoc, inquit, de me loquātur Athenienses, nec alterius rei sint curiosi. No-

si. Norat ingenium populi, qui de claris viris libenter loquitur malè. Illi morbo suppeditauit materiam leuiorem. Plut. in Græc. apoph.

Phocion.

Populum Atheniensem in concione quum liberiùs reprehenderet, eíque Demades diceret: Laniabit te Phocion plebs, si paululum insanierit. Quin, inquit ille, te potius si paululum resipuerit. Brus. li. 7. cap. 17. ex Plut.

Idem.

Quum Atheniensibus proditum esset oraculum in ea ciuitate vnum esse virum qui cunctorum sententiis aduersaretur, ac populus vociferans iuberet illum inquiri, vt occiderent: Phocion in medium processit: Ego, inquiens, sum ille, quem designat oraculum. Mihi enim ea omnia displicent, quæ vulgus ait & dicit. Quo dicto ostendere voluit, inconditam multitudinem, quoniam affectibus agitur, nihil sani nec agere nec loqui. Plut. in apoph.

Idem.

Orationem habens apud Atheniensem populum, placebat omnibus, cúmque videret ab omnibus pariter sermonem approbari, conuersus ad amicum: Quid (inquit) num mali quippiam dixi imprudens? Adeò persuasum habebat, nihil placere vulgo, quod à recto iudicio proficisceretur. Plut. in apoph.

Aristides.

Suprà de Probitate damnata.

Themistocles.

Themistoclem cum Athenienses contumelia afficerent, in quos multa contulerat beneficia, aiebat se similem esse platanis, sub quarum vmbra accurrunt homines afflicti tempestate, & easdem simul, vt abiit tempestas, vellunt. Sensit vir prudentissimus, vulgi mores esse, vt in belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace verò contemnant. Plut. in Græc. apoph.

Hippomacus.

Quum discipulus suus aberraret arte inter fistulandum, & nihilominus plausum auditorum assequeretur, percussit eum baculo, dicens: Perperam fistula cecinisti. nam alioquin hi tibi non applauderent. Ælianus li. 4. de Var. hist.

Polycletus.

Eodem tempore duo simulachra fecit: alterum quidem ad vulgi arbitrium, alterum iuxta artis regulas. Gratificaturus autem plebi, ad singulorum accessum transposuit, & commutauit aliquid, morem gerens vniuscuiusque voluntati. Mox proposuit vtrumque: & alterum omnes admirationi, alterum ludibrio ac risui habuerunt. Respondens igitur Polycletus: At hoc, inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à vestra arte profectum est: quod vero suspicitis, ego mea facultate sum fabricatus. Ælian. li. 16 de Var. hist.

Plutarchus.

† Qui multitudini placet, in sapiẽtibus displiceat necesse est. Idem de educ. lib.

Idem.

† Quod tibi vitandum præcipuè existimo, turba est. nunquam te illi tutò commiseris, ego certè confiteor imbecillitatem meam, nunquam mores quos extuli, refero. Ad Lucil. ep. 7.

Dionysius.

Suprà de Inuidia, quæ plerunque felicitatis & virtutis comes est.

Appius Claudius.

Quum in censura haberet competitorem Scipionem, Pauli Æmylij filium, populari auræ studentem, magna voce: O Paule, inquit, Æmyli, nónne etiam apud inferos indignaris, quòd filium tuum Mallius tonsor & Licinius declamator ad censuram producunt? Plut.

M. Cato.

Populum Romanum gregi pecudum conferre solebat: quæ singulæ nemini obtemperant, vniuersæ au-

Idem.

Ad Larissæos qui non iuuerant res hostium, Xenoclem & Scythen legatos misit, vt amicitiam inirent. Verùm hos quum Larissæi contumeliose tractassent, alii hoc factum grauiter tulerunt, & admonuerunt Agesilaum, vt hoc factum contra ius gentium admissum, admoto exercitu vlcisceretur. At ille negabat, si vel vniuersam Thessaliam hac conditione vellet capere, vt ex his quas miserat, alterius faceret iacturam: amissurus vtrumque, si illos bello lacessisset. Ibidem.

Agis vltimus.

Cùm captus ab Ephoris condemnaretur, ac iam duceretur ad mortis supplicium, vidit quendam rei indignitate ad fletum moueri. Cui ait: Desine meas vices flere. Morior enim præter ius & æquum, súmque multo melior his qui me occidunt. Ibidem.

Cleomenes.

Suprà de Malitia.

Lysander.

Quum multis contumeliis à quodam asiduè afficeretur, Dic, inquit, ô amicule, dic dic, nihil omittas, si quà tuum animum malis quibus videris plenus, valeas exonerare. Ingẽtis animi argumentum, ne ira quidẽ dignum arbitrari maledicum, quum in promptu esset vltio. Plut. in Lac.

Lycurgus.

Post reformatam Rempubl. cùm à populo ferè dilapidatus esset, in ea seditione Alexander pertinacius insequens, fuste respicienti Lycurgo in tergum, extrudit oculum. Verùm hũc Alcandrum cùm noxæ deditum publico decreto accepisset puniendum, nec vllo affecit incommodo, nec incusauit: sed cùm illũ sui instituti socium haberet, effecit, vt & ipsum Lycurgum, & vitæ rationem quam cũ eo egerat prædicaret: nec victũ modò, sed vniuersam ciuium educationem amaret, quam Lycurgus induxerat. Porrò mali quod acciderat monumentũ locauit dicatũ in templo Mineruæ, cui ab æreo delubro nomen Chalciœco, deæque cognomentum addidit, vt Optiletis diceretur, Nam Dores Lacædæmonem incolentes, oculos optilos vocant, ab ὄπτω quod Græcis sonat video. Insignis tolerantiæ exemplum, quæ ex hoste capitali reddidit amicum ac propugnatorẽ: quem etiam si negasset, vt ipsi licuit, nihilo tamẽ minus ipse fuisset luscus, & vno legum suarum defensore minus habuisset. Plut. in Lacon. Stob. serm. 17.

Anonymus.

Duo pueri inter se pugnabant, quorum vnus alteri lethale vulnus inflixit. Puerorum autem sodales, cũ saucius ille moriturus esset polliciti authorem interfecturos. At ille: Nequaquam, inquit, per deos. Non enim æquum est: quandoquidem & ipse hoc facturus eram, si antevertissem, sique strenuus fuissem. Indolem verè Laconicam, qui victus ac moriens, iustè tamen victori fauebat: quòd virtute, non dolo superasset aduersarium. Quid talibus ingeniis felicius si à teneris ad veram virtutem fuissent instituti potius quàm ad militarem duritiem? Plut. in Lac.

Alius.

Quidam Laconi dixit, Mentiris: ille contra, Nimirum, inquit, liberi sumus, alij verò nisi vera dixerint vapulant. Nihil cõmotus est Lacedæmonius, sed atrox conuiciũ elusit ioco, obiter taxans maledicum, quòd ipse non esset Lacedæmoniis, atq; ob id nec liber. Porrò serui si quid fallant mendacio, loris emendantur. Ibid.

Lacones.

Lacones cùm Deos cõprecantur, hoc votis addunt, Vt posint iniuriã pati: quòd neminem iudicarẽt ad gerendum imperium, aut alioqui magnas res obeundas idoneum, qui quauis iniuria commoueretur. Plut. in Lacon. apoph.

Archi-

Archelaus.

Quum à quodam aqua conspersus esset, amicis illum aduersum eum qui hoc fecerat inflammantibus: Immò, inquit, non me conspersit, sed eum quem esse putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc exemplo; facilè decet iis ignoscere, qui licet in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt. Plut. in apoph.

Demonax.

Quum athletam reprehendisset, quòd victor in Olympiis cultu molli vteretur, lapidem illi iracūdus incussit in caput, ita vt sanguis ex vulnere proflueret. Id factum indignè ferentes qui aderant, hortati sunt, vt adiret proconsulē: Nequaquā, inquit, ô viri, ad proconsulē, sed ad medicū potius. Prius esse debet homini, vt malo accepto medeatur, quā vt regerat in alterum. Eras. Rot. l. 8. apo.

Pausanias.

Quum Atheniensium exules hortarentur Pausaniam, vt aduersus Athenienses moueret exercitum, dicerentq. quòd quū in Olympiis præconis voce pronuntiaretur victor, soli Athenienses ipsum exsibilassent: Cū hoc, inquit, fecerint in bene meritū, quid facturos creditis, si illis malè fecero? Insigne moderationis exemplum, nihil tam atroci commoueri contumelia. at idem ingenij mirè solertis argumentū, quod efferebatur, velut instigaturum Pausaniæ animū ad suscipiendum bellum, id in partē diuersam retorquere. Plut. in Lacon. Item supra tit. de Malitia attribuitur Philippo regi Maced.

Thrasibulus.

Quum populum Atheniensium à triginta tyrannis pulsum restituisset, plebiscitum tulit, ne præteritarum rerum fieret mentio: legémq. *ἀμνηστίας*, id est obliuionis inuexit. Plut.

Agathocles.

Obsidens vrbem quandam, nonnullis è muro cōuicia in ipsum iaculantibus, dicentibúsque: Figule, vnde militibus tuis persolues stipendium? Ille placidus ac ridens respondit, Quū hanc cepero. At cū vrbe vi potitus esset, venderétq. captiuos: Si me, inquit, denuò conuiciis affeceritis, apud heros vestros querar de vobis. Ciuiliter illis exprobrās & intēpestiuam maledicentiam, & seruitutē maledicentiæ præmium. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Ciuium suorum iniurias patientissimè ferebat, dicens esse nefas irasci patriæ: quemadmodū parentū iniurias vlcisci pietas vetat. Eras. l. 5. apo.

Alexander.

Cùm accepisset esse quendam qui conuiciis ipsum impeteret: Regium est, inquit, quum facias bene, audire malè. Nihil hoc dicto generosius, quanquam idem & aliis ascribitur. Plutarch.

Antigonus.

Nocte quadam milites imprecantes regi audiens, nil dixit aliud, postquàm incognitus eos ex lutosa via extricasset, quàm: Nunc conuiciis aspergite Antigonum, cuius vitio nūc laboratis, & benedicite eidem, qui ex his vos ærumnis liberauit: Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

Cùm in exiguo quodam castello Græci obsiderentur, & loci fiducia freti contemnerent regem, ob corporis deformitatem, ac nunc staturam humilem, nunc collisum nasum deridentes: Gaudeo, inquit, & boni quidpiam spero, quandoquem & Silenum habeo in castris. Quasi diceret, sensuros eos esse suo tempore virum quem nunc immeritò derident. Eras. l. 4. apoph. Vide prouerb. Silenus Alcibiadis.

M. Cato.

A quodam in balneo percussus, obiurgatus ab amico, cur hoc pateretur? ait: Non memini me percussum esse. Sensit eam iniuriam æquo animo ferendam esse, cuius dolorem non diu sentiat. Plut.

Idem.

Quum Catoni causam in foro agenti, Lentulus attracta pingui saliua in mediam frontem quantum poterat expuisset, abstersit Cato faciē, ac dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negent os habere. Os habere negantur, quos nihil pudet: id quum eo facto maximè declarasset Lentulus, tamen Cato ludens, profitetur illi esse os: non quòd erubesceret, sed quòd ore multam purulentiam eiacularetur. Eras. lib. 5. apoph. Idem suprà Diogeni tributum est à Brusonio.

Tiberius Cæs.

In senatu dictis quorundam hominum parum honestis aspersus, admonitus vt maledicos puniret: Non tantū, inquit, habemus otij, vt implicare nos pluribus negotiis debeamus. Si hanc fenestram aperueritis, nihil aliud agi sinetis. Eras. l. 6 apoph.

Idem.

Quum iocis, cōuiciis, famosis carminibus ac rumoribus frequēter impeteretur, amicis ad vltionem hortātibus respondit: In ciuitate libera, linguam, mentémque liberam esse debere. Ibidem.

Theodosius.

Ab amicis interrogatus, cur neminem eorum à quibus afficeretur iniuria, capitis supplicio damnaret? Vtinam (inquit) mihi daretur, & mortuos ad vitam reuocare. Docuit hoc dicto sapientissimus princeps, ad priuatas iniurias hominem debere esse facilem ad ignoscendum. Erasm. l. 8. apoph. ex hist. Eccl.

Fridericus Imper.

In Fridericum Cæsarem tertium, cùm nonnulli dicta probrosa iactassent, referentibus aulicis: An nescitis, inquit Fridericus, principes quasi signum ad sagittam expositos esse? Turres quidem fulgura præaltas feriunt, humilia tecta prætereunt. At nobiscum bene agitur, si verbis tantùm impetimur. Innuens eum qui conuitia, velut dicta, quibus nihil leuius formidat, vix toleraturum popularium impetum. Æneas Syluius l. 2. comment. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus

Nonnullos de se benè meritos, sed ipsum probris clàm solitos lacerare, cùm audisset: Regium esse, inquit, non solùm benefacere, sed mala etiam patienter audire. Legerat nimirum rex prudentissimus, Lacones deos comprecatos, vt possent iniuriam pati: quòd neminem iudicarent idoneum ad gerendum imperium, qui quavis iniuria commoueretur. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Audiens à suis, quantum maledictis proscinderetur ab inimicis suis, respondit: In huiusmodi iniuriis non quid dicatur, sed à quo dicatur, in primis animaduertendum esse. Idem l. 3 de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Intellexit se multis maledictis à quodam apud exteros traductum esse, qui tamen mox accessit imploraturus eius auxilium. Nec tamen indecorè se gessit: immò parum hoc referre dixit: se enim benefactorū potius, quàm vanè dictorū memorē esse. Panor l. de reb. gest. Alphonsi.

Ludouicus xij. Gall. rex.

*Lugduni, viuēte Caro. VIII. rege, deprehensus à quibusdā aulicis, multis verborum contumeliis vexatus est. Carolo mortuo, propter Ludouici ad regnum receptionem turbati aufugerunt: sed ille absentes sua sponte reuocauit, pristinæque restituit dignitati, dicens, Priuati personam exui: Rex constitutus hæc maledicta non curo neque vlcisci decet. Annal. Franc.

De vnguentis.

Socrates.

Aiebat, vnguenta relinquēda fœminis, in iuuenibus nullum vnguen-

guentum melius olere, quàm oleum, quo inter exercendum vtebantur. Nam amaracino, aut foliato, protinus idem olent seruus & ingenuus. Rogatus quid senes olere deceat? Probitatem, inquit. Rogatus, vbi hoc vnguentum venderetur? recitauit Theognidis carmen,

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξεαι.

id est,

Qui bonus est, ab eo bona discito.

Huius generis quædam cõgerit Xenophon in conuiuio. Eras.l.3.apoph.

Idem.

Cùm taxaret vnguentis delibutos, Phædon interrogatus, quisnam adeò vnguentis delibutus esset? Cui respõdit Aristippus: Ego, ait, infelix: sed me multò infelicior Persarũ rex. At tu vide, inquit, vt quemadmodũ hac parte nullo cæterorum animalium est superior, ita nec hominum vllo sit præstantior. Quo dicto sensit, vnguentis & odoribus hominem nihilo fieri meliorem: cùm & equus balsamo oblitus, idem oleret quod rex: & mendicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex. Laer. lib 2.

Anacharsis.

Oleum dicebat esse venenum, insaniam gignens, eo quòd athletas videret vnctos in se inuicem insanire. Nec olei vsum, vt arbitror, nouerant Scythæ: vt quod nec apud illos proueniret, nec aliunde importaretur. Athletæ non pugnant nisi vncti: putant enim corpus fieri robustius, at Scytha simulabat se credere illis oleũ esse causam insaniæ. Laer.l 1.c.9.

Diogenes.

Nactus vnguẽtum, eo pedes inunxit, præter morem publicum. Id demirantibus, dixit: Quoniam vnguentum capiti infusum exhalatur in aërem, à pedibus autem ascendit ad nares. Similiter alius reprehendit publicam consuetudinem qua coronas capiti imponunt: cùm magis conueniat infra nares ponere, quòd fragrantiæ vapor non tam descendat quàm ascendat. Laert.l. 6.

Idem.

Cuidam habenti capillos vnguento delibutos: Caue, inquit, ne capitis suaueolentia, vitæ malolentiam adducat. nam Græcarum vocum iucundam affinitatem vtcunque reddere studuimus, εὐωδίαν & δυσωδίαν. Vnguentum enim in viro arguit vitæ molliciem: Fama porrò velut odor est hominis. Simile quiddam dixit Martialis: Neuole, non bene olet, qui bene semper olet. Laert. lib.6.& Stobæus.

Idem.

Aiebat, faciles esse deos ad donandam hominibus vitam: cæterùm hãc ignorari ab his qui quærunt vnguenta. Laert. lib.6.

Lycurgus.

Vnguenta eiecit è republica, tanquam olei corruptelam ac perniciẽ. Nam oleum (inquit) odoribus vitiatum, nullum habet vsum, nec ad esum, nec ad membrorum vnctionẽ: atque dum rem necessariam ad delicias corrumpunt, fit vt minor sit copia. Plutarch. in Lacon. apoph.

Fl. Vespasianus.

Ei cùm adolescens quidam gratias ageret pro impetrata præfectura, quoniã vnguento fragrabat, & nutu contẽptus est, & grauiter increpitus: Mallem, inquit Vespasianus, allium oboluisses. Mox & literas concessas reuocauit. Suetonius in eius vita.

Vide apoph. de fuco, & mendacio.

De voce atque clamore.

Zeno Citieus.

Formam dicebat esse vocis florẽ: aut contrà, quemadmodum ab aliis refertur, vocem esse formæ florem. Nam oratio composita gratiam addit formæ. Laert.l.7.

Idem.

Dicebat, eos qui disserunt, similes esse oportere tragœdiarum actori-

bus: quibus vox magna, bonáq. latera debent esse, cum os immodicè non diducant, quod faciunt ij, qui plurima loquuntur, sed supra vires. Dum enim os diducunt, declarant se satagere verius, quàm agere. Ibid.

Anonymus.

Carneades fertur admodum fuisse vocalis. Itaq quodam tẽpore gymnasiarcha, id est, scholæ princeps, misit qui diceret, ne tantopere clamaret, cui respondit: Da mihi vocis modum. Ad quod rursus eleganter princeps: Modum habes, nempe auditores. Siquidem pro numero auditorum temperanda vox est. Laert. li. 4. cap. 9.

Demosthenes.

Audiens oratorem quendam immodicè vociferantem, Non, inquit, quod magnum est, bene est: sed quod bene est, magnum est. Hoc & aliis ascribitur. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

Quodam tẽpore vox Demosthenis inter concionandum defecit, ob multitudinis fremitum. Id obiicientibus, ita respondit: Histriones è voce iudicare par est, oratorem è mente. Græca iucundius sonant: ὑποκριτὰς δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. Histrio seruit populo, orator consulit: ille delectat, hic prodest. Ad bene consulendum non refert quàm sit vocalis, sed quàm opportuna suadeas. Actori voce opus est, quæ vincat multitudinis fragorem: orator talis esse debet, vt populus ipsum vltrò tacitus & attentus auscultet. Eras. l. 8. apoph.

Isocrates.

Inter familiares dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem, mercedis loco accepturũ decem millia. Nã vocis exilitas & animi timiditas reddebant Isocratẽ ad dicendum inutilem. Hæc autẽ quoniam naturæ sunt, non artis, à præceptorib. dari non possunt. Ibid.

M. Cato.

Quando docebat iuuenes intrepidè pugnare, sæpenumero dicebat, verba plus quàm gladium, & voces plus quàm manum, hostes in fugam vertere, attonitósque reddere. Nolebat militem in prælio mutum esse: sed atrocibus dictis, clamore, vultúsque truculentia terrere hostem. Plutar. in Rom. apoph.

Cicero.

Oratores, qui inter dicendum vociferarentur, dicebat claudis esse similes, qui sic ad clamorem, vt illi ad equos confugerent. Hoc genus homines & hodie videre est, qui cùm sentiunt se causa inferiores, ad furiosa iurgia confugiunt: vt quoniam rationibus persuadere non possunt, improbitate metúq. extorqueant. Ibid.

Idem.

Cùm M. Cælius, qui credebatur à parentibus non liberis natus, epistolam apud senatum clara firmáque voce recitasset: Ne miremini, inquit Cicero, nam hic vnus ex his est qui proclamarunt. significans, illum fuisse præconem, & hoc vsu contigisse vt esset vocalis. Solent autem serui venales voce præconis commendari. Erasm. l. 4 apoph.

De voracitate.

Zeno Cittiæus.

Cum in quodam conuiuio vidisset hominem immoderatius obsonia vorantem, ipse piscem ingentem continuò è patina sustulit, quasi solus deuoraturus. Alter intuens Zenonẽ, eius admirabatur impudentiã. At quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, si meã opsophagiam ferre non potes? Laert. l. 7.

Diogenes.

Vulgo canis dicebatur. Sunt autem canum multa genera, sunt enim venatorij, sunt aucupatorij, sunt custodes ouium & ædium, sunt qui habentur in deliciis. Ergo percontanti qualis

qualis ipse canis esset, lepidè respondit: Esuriens, Melitæus: satur, Molossus, quòd cibi appetens, blandiretur: saturatus, morderet. Laër. l. 6.

Corydus.

Cùm Chærephon nudus in conuiuio distenderetur: O Chærephon, inquit, nunc te veluti lecythos intueor quousque plenus sis. in lecythis vitreis apparet, quousque plenæ sunt, si eximantur è thecis. Ita in cute illius apparebat expletio totius corporis. Eras. l. 6.

De votis.

Diagoras.

CVm in Samothraciam venisset, atque ei amicus quidam dixisset, Tu qui deos putas humana negligere, nónne animaduertis ex tot tabellis pictis, quàm multi vobis vim tempestatis effugerint, in portúmque salutis peruenirēt? Ita fit, inquit. Illi enim nusquā picti sunt, qui naufragium fecerunt, & in mari perierunt. Brus. l 7. c. 15. Risit ethnicam superstitionem: quid enim possunt idola & res ludicræ ac nihili?

Diogenes.

Eos summopere reprehendebat, qui, si quid secus euenisset, fortunam incusarent: id quod vulgus hominū solet, dicens ipsos homines potius incusandos, qui postularent à fortuna, nō quæ verè bona essent, sed quæ ipsis bona viderentur Nam si permitterent diis, quæ ipsi iudicant optima dare, darent. nunc acceptis his quæ flagitarūt, impudēter incusant deos. Laër. lib. 6.

Anonymus.

Lacon quum voto se obstrinxisset, quòd se de Leucate petra præcipitem daret, conscendit montem, & conspecta altitudine sese auertit. Id cū illi probri gratia obiiceretur: Nō putaram, inquit, illi voto maiore voto opus esse. Ioco elusit inconstantiæ formidinísque crimen. Etenim qui facinus arduū concipit animo, prius à diis optare debet animum facinori parem. Plut. in Lacon.

Augustus Cæs.

Cùm Caium ex filia nepotem in Armeniam mitteret, optabat à diis, vt illum Pompeij beneuolentia, audacia Alexandri, ipsius autem fortuna comitaretur. Quod in singulis erat præcipuum, id optabat vni contingere. Illud autem singularis cuiusdam erat modestiæ, quòd vir ingenio, doctrina, consilióque præstans, sua præclarè gesta fortunæ adscribebat. Plut. in apoph.

De vrbanitate.

L. Crassus.

M. Brutus, cum in accusatione C. Planci duos lectores excitasset, & alteri de colonia Narbonēsi L. Crassi, qui reo Bruti aderat: orationem legendam dedisset: alteri, de lege Seruilia, ex his demonstrans, illū sibi pugnantia scribere: Crassus vicissim tres Bruti patris de iure ciuili libros tribus legendos dedit, in quorum primo erat: Fortè euenit vt in Priuernate essemus. hîc Crassus: Audis Brute, pater testificatur se tibi fūdum Priuernatem reliquisse. In secundo libro scriptum erat: In Albano eramus ego & Marcus filius. hîc rursum Crassus: Norat hunc gurgitem, metuebat ne cùm is nihil haberet, nihil esse ei relictum putaretur. Tum ex tertio recitatum est: Cùm in Tiburti assedimus ego & Marcus filius. tum Crassus: Vbi sunt hi fundi Brute, quos tibi pater publicis commentariis cōsignatos reliquit? Quòd nisi puberem te iam haberet, quartum librum cōposuisset, & se etiam in balneis locum cum filio scriptum reliquisset. Ita Crassus duos lectores aduersum se à Bruto excitatos, tribus aduersus ipsum productis vltus est. Hoc vrbanitatis exemplum refert M. Tullius, quod nō astringitur pau-

pis verbis, sed per orationem fusum est. Eras. l. 6. apoph.

Augustus.

† Cùm ab eo Pacuuius Taurus congiarium peteret diceretque iam hoc homines vulgò loqui, nō paruam ab illo sibi pecuniā dat: Sed tu, inquit, noli credere. Macrob. lib. 2. Satur. c. 4.

Idem

† Cùm castris excedere iussisset Herennium iuuenem vitiosum, & is hac deprecatione supplex vteretur, quo modo ad patrias lares reuertar? Quid patri meo dicam? Respondit, Dic me tibi displicuisse. Ibidem.

De vrbium munitionibus.

Lycurgus.

PErcontantibus cur prohibuisset vrbem cingi muris? Quoniam, inquit, non caret mœnibus ciuitas quæ non lateribus, sed viris cincta est. Indicauit id genus munimenta magis arguere ciuium ignauiam quā fortitudinem. Plut.

Agis Archidami F.

Cùm præteriret Corinthiorū mœnia, conspiceretque excelsa munitáque esse, & in longum porrecta spatium: Quæ sunt (inquit) mulieres, hunc locum inhabitantes? Innuens, fortibus viris nō esse opus mœnibus. Plut in Lacon. apoph.

Agesilaus.

Quum quidam interrogasset, cur Sparta mœnibus non cingeretur? Ciues armis instructos & vnanimes ostendit, & ait: Hi, hi sunt vrbis mœnia. Significans, eam demum ciuitatē munitam esse, in qua infracti, & bene armati milites essent. Plut in Lac.

Theopompus.

Cuidam ostendenti ciuitatis suæ mœnia, ac percontanti: num valida & alta viderentur? Minimè, inquit, siquidem sunt mulierum. Sentiens, ciuitatem satis munitam esse, si viros habeat: sin minus, nihil prodesse quamlibet operosa munimēta. Plut. in Lacon.

Pantho idas.

Legatus missus in Asiam, ostendentibus ipsi murū probè munitum: Per deos (inquit) ô hospes, bellum conclaue mulierum. Plut. in Lacon.

Isæus sophista.

Cùm olim Lacedæmonij inirent consilium de ciuitate mœnibus cingenda, Isæus sophista, aliis consultantibus Homeri hæc recitauit verba:

Scutum basit scuto, galea galeam, atque viro vir

Ea adiecit: Sic mihi state Lacedæmonij & muris cincti sumus. Phil. in Sophistis.

Alexander.

Quum audisset de rupe quadam apud Indos, quæ ob sublimitatem, velut auibus inaccessa, ἄορνος dicebatur: quòd ipse quidem locus expugnatu difficilis esset, sed qui eum teneret formidolosus. Nunc, inquit, locus captu facilis est. Significans, nihil prodesse munimenta, nisi vir fortis ea tuetur. Arx enim non tam fossis ac muris tuta est, quàm viris. Plut. in apoph.

Scipio iunior.

Cuidam vallum gestanti, qui se dicebat onere vehementer premi: Nihil mirum, inquit, quando isti ligno magis quàm gladio fidis. Significans, ideo vallum plus habere ponderis, quia plus apud illum valeret. Quòd si gladiis fiderent milites, nihil esse opus vallis. Plut. in apoph.

De vsura & fœnore.

Thales.

ASsiduè in ore habuisse fertur: Noli ditari nequiter. Quo admonuit, vt à turpi lucro vbique abstineamus, ne grauetur proximus. Laert. lib. 1. cap. 1.

Anacharsis.

Aiebat, forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinantum.

stinatum. Notans mores vendentium fœneratorum, qui per fas nefásque plebem expilant, nummísque exhauriunt. Laërt. lib. 1 cap 9.

Antiphanes.

Dicere solebat: Vsuram, quæstúmque illicitum, breues habere delicias, longã autem calamitatẽ. Stob.

Agesilaus.

Quum Agidi persuasisset, vt debitorum fœneratorúmque nomina, tabulæque vnà comburerentur, apportatæ sunt in forum Olarium, ac coaceruatæ, supposito igni, dum concremarentur: abeuntibus ergo fœnerantibus ac diuitibus cum tristitia, Agesilaus illorum calamitates irridens: Nunquam se ignem puriorem vidisse iactabat. Plut in Lacon. apoph.

Musonius.

Rutilius quum aliquando Romæ adisset, Musonium rogauit: Dic mihi Musoni, Iupiter Seruator, quem tu imitaris, num fœneratur? Notans illius inopiam, qui cogeretur interdũ accipere mutuum. Ad hoc arridens Musonius: At ne fœnerat quidem, Rutuli. Turpius est ad fœnus dare, quàm accipere. At Rutilius, cùm ipse faceret quod grauius est, obiecit illi quod erat leuius. Eras. lib. 6. apoph.

M. Cato.

Ex Catone Censorio quum quispiam percontaretur, quid in re domestica maximè expediret? respondit: Bene pascere, bene vestire, & bene agrum colere. & illi qui quæsierat: Quid fœnerari? Cato: Quid hominem (inquit) occidere? Non minus igitur fœneratorem peccare censuit quàm homicidam. Cicero libro secundo Offic.

Alphonsus.

Fœneratores vt pote labores mortalium depascentes harpyias vocare solitus erat. Quemadmodum enim Vergilianæ illæ Harpyiæ raptu viuebant, sic hodie fœneratores ex pauperũ laboribus magnas per nefas opes reponũt sibi & suis. Panormitan. l. 4.

Idem.

Iustitiæ & æquitatis amator ardentissimus, audiens illicito lucro hominibus insidias à fœneratoribus strui: Fœnus nil aliud sibi quàm animæ funus videri dixit. Damnauit autem vniuersam fœnerandi rationem, quæ planè est contra naturæ regulam, cùm ex nihilo nihil gignatur. Idem li. 3. de Alphonsi reb. gest.

Bernard. Senensis.

Fœnus ita demum sine peccato exerceri posse affirmauit, si pecunia iis crederetur, qui nec capitalem summam reddere possent. Æn. Syl. de dictis Sigismundi & Friderici imper. & lib. 3. de dictis Alponsi.

De vtilitate.

Antisthenes.

Hostes semper obseruandos esse dicebat, ideo quòd hi primi omnium sentiant, si quid delinquas: igitur plurimum vtilitatis ex his capere possumus, cùm errores nostros castigari cognoscimus, vt cognita corrigamus deinceps. Laertius lib. 6, c. 1.

Anacharsis.

Forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinatum notans mores vendentium, per fas nefásque lucra venantium. Laert. lib. 1. cap. 9.

Lysander.

Cùm egregius simulandi artifex euasisset, ac pleraque quæ crudeliter & auarè gerebat, callidis fucis ornaret, iustum non alia re quàm vtilitate, & honestum commodo metiens, fatebatur quidem veritatem mendacio præstantiorem esse, sed vtriusq. dignitatem ac pretium vtilitate æstimandum. Inuertit vir improbus philosophorum dogma, qui quod honestum est, idem volunt vtile esse: hic quicquid esset vtile, idem ducebat honestum. Plut.

Cato Vticensis.

Cùm Romam venisset, reuocatus est ab exercitu: non quidem vt ipsi gratificarentur, sed quod per illum citò Carthaginem se capturos crederēt. Plutarchus in Romanorum apophtheg.

De vulgi natura, moribus & iudicio.

Stilpo.

CRateti percontanti, num dij orationibus & precibus delectarentur? Istuc, inquit, ô stulte, ne percontéris in via, sed solùm interroga. Subindicans, aut nullos esse deos, aut eos solicitari de rebus humanis. Sed non expedire tales voces apud multitudinem efferri, cui necessarium esset deorum metu contineri. Huic simillimum est quod tribuitur Dioni, qui eam quæstionem proponēti, versu Homerico, ni fallor respondit:

ὐκ ἀπ' ἐμοῦ σκεδάσεις, ὄχλον παλαιπείριε πρέσβυ.

Non abiges miserande senex turbam procul à me.

Laert. li. 2. cap. 12.

Anacharsis.

Mirabatur, quî conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes. Sentiēs, de artifice neminem rectè iudicare, nisi artificem. In theatro certabant histriones, mimi, cantores & sophistæ, recitabant poetæ: quorum artes cùm populus nesciret, tamē aliis applaudebant, alios explaudebāt. Idem li. 1. ca. 9.

Antisthenes.

Omnia mala pro peregrinis habenda esse putauit. Sed vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret, non quidem hanc ob causam, quòd per se mala sint, sed quia peregrina. Erasm. libro 7. apophthegm. ex Diogenis Laert. lib. 6.

Diogenes.

Suprà, de Laude propter vtilitatem.

Idem.

Quodam die theatrum ingressus, ipse aduersus populum nitens ingrediebatur. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Hoc, inquit, in omni vita facere studeo. Sentiens, hoc sapientis esse viri, in omnibus actionibus à multitudine dissidere: propterea quòd vulgus hominum cupiditatibus agitur, non ratione. Laert. lib. 6.

Chrysippus.

Cuidam reprehendenti, quòd non apud Aristonem cum pluribus daret operam philosophiæ: Nunquam, inquit, philosopharer, si cum pluribus auscultarem. Dictum lepidius est apud Græcos, quòd πολλοὶ interdū sonat multi, interdum vulgus hominū. Sensit, non statim esse optima, quæ placent compluribus. Laert. libro 7. cap. 2.

Demades.

Cùm esset quæstor, populo Atheniensi persuaso vt iis qui ab Alexandro desciuerant triremes auxiliares mitterent, iubentíque vt illicò pecunias depromeret: Paratę sunt, inquit, pecuniæ, ô viri Athenienses, quas in congios deposueram, vt singuli minæ dimidium acciperetis: Verùm si has mauultis in hunc vsum erogari, per me quidem, vt vobis quidem lubet, vtamini, licet. Hoc sermone fregit impetum populi, nolentis illa distributione spoliari. Sic interdum, vt indomitę belluæ, arte ad meliora cōcilia auocandus est populus. Eras. li. 6. apoph.

Alcibiades.

Habebat canem quendam insigni pulchritudine, emptum drachmarū septem millibus. huic amputauit caudam, ac per vrbem obambulare passus est. Demirantibus cur id faceret: Vt hoc, inquit, de me loquātur Athenienses, nec alterius rei sint curiosi. No-

si. Norat ingenium populi, qui de claris viris libenter loquitur malè. Illi morbo suppeditauit materiam leuiorem. Plut. in Græc. apoph.

Phocion.

Populum Atheniensem in concione quum liberiùs reprehenderet, eique Demades diceret: Laniabit te Phocion plebs, si paululum insanierit. Quin, inquit ille, te potius si paululum resipuerit. Brus. li. 7. cap. 17. ex Plut.

Idem.

Quum Atheniensibus proditum esset oraculum in ea ciuitate vnum esse virum qui cunctorum sententiis aduersaretur, ac populus vociferans iuberet illum inquiri, vt occiderent: Phocion in medium processit: Ego, inquiens, sum ille, quem designat oraculum. Mihi enim ea omnia displicent, quæ vulgus ait & dicit. Quo dicto ostendere voluit, inconditam multitudinem, quoniam affectibus agitur, nihil sani nec agere nec loqui. Plut. in apoph.

Idem.

Orationem habens apud Atheniensem populum, placebat omnibus, cúmque videret ab omnibus pariter sermonem approbari, conuersus ad amicum: Quid (inquit) num mali quippiam dixi imprudens? Adeò persuasum habebat, nihil placere vulgo, quod à recto iudicio proficisceretur. Plut. in apoph.

Aristides.

Suprà de Probitate damnata,

Themistocles.

Themistoclem cum Athenienses contumelia afficerent, in quos multa contulerat beneficia, aiebat se similem esse platanis, sub quarum vmbra accurrunt homines afflicti tempestate, & easdem simul, vt abiit tempestas, vellunt. Sensit vir prudentissimus, vulgi mores esse, vt in belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace verò contemnant. Plut. in Græc. apoph.

Hippomacus.

Quum discipulus suus aberraret arte inter fistulandum, & nihilominus plausum auditorum assequeretur, percussit eum baculo, dicens: Perperam fistula cecinisti. nam alioquin hi tibi non applauderent. Ælianus li. 4. de Var. hist.

Polycletus.

Eodem tempore duo simulachra fecit: alterum quidem ad vulgi arbitrium, alterum iuxta artis regulas. Gratificaturus autem plebi, ad singulorum accessum transposuit, & commutauit aliquid, morem gerens vniuscuiusque voluntati. Mox proposuit vtrumque: & alterum omnes admirationi, alterum ludibrio ac risui habuerunt. Respondens igitur Polycletus: At hoc, inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à vestra arte profectum est: quod vero suspicitis, ego mea facultate sum fabricatus. Ælian. li. 16 de Var. hist.

Plutarchus.

† Qui multitudini placet, in sapiẽtibus displiceat necesse est. Idem de educ. lib.

Idem.

† Quod tibi vitandum præcipuè existimo, turba est: nunquam te illi tutò commiseris, ego certè confiteor imbecillitatem meam, nunquam mores quos extuli, refero. Ad Lucil. ep 7.

Dionysius.

Suprà de Inuidia, quæ plerunque felicitatis & virtutis comes est.

Appius Claudius.

Quum in censura haberet competitorem Scipionem, Pauli Æmylij filium, populari auræ studentem, magna voce: O Paule, inquit, Æmyli, nónne etiam apud inferos indignaris, quòd filium tuum Mallius tonsor & Licinius declamator ad censuram producunt? Plut.

M. Cato.

Populum Romanum gregi pecudum conferre solebat: quæ singulæ nemini obtemperant, vniuersæ au-

rem gregis ducẽ sequũtur. Sic & vos, inquit, quos nemo vestrũm priuatim in consilium adhibere vellet, ab his hîc congregati, vos agi ducíque finitis. Notans populum quòd deterrimis committeret magistratus. Eras. li. 5. apoph.

Polycarpus.

Polycarpus cùm fidei suæ rationem Herodi proconsuli reddere paratus esset, diémque postularet, quo cum proconsule agere posset: Proconsul voluit, vt coram populo se excusaret. Cui Polycarpus: Non faciam, inquit, cùm principibus & potestatibus honos debeatur, modò Deo non sit contrarius: populo autẽ furenti, satisfacere nemo possit. Euseb. li. 4. Eccl. hist. ca. 15.

De vulnere & cicatrice.

Crates.

Nicodromus citharœdus Cratetis dictis lacessitus, impegit illi pugnum in os, & sugillauit. At Crates fronti imposuit tabellam, in qua scriptum erat: Nicodromus faciebat. Itaque cum liuore suo obambulans, traduxit citharœdum: festiuiter alludens ad artificum morem, qui operibus suis inscribunt, Apelles aut Phidias faciebat. Simile quiddam narratur de Diogene pulsato. Laert. lib. 6. cap. 5.

Alexander.

Frequenter dicere solitus est: Vt maximè sanetur vulnus quod illatum est, manet tamen cicatrix. Sensit vir clarissimus, vulnus facilè quidem sanari posse, vt dolor omnis auferatur: cicatricem tamen, hoc est iniuriæ factæ memoriam, semper versari ob oculos. Eras. 8. apoph.

Timotheus.

Audiens quendam acceptum in bello vulnus prædicantem, ac corporis cicatrices ostentantem: Et me, inquit, puduit, quòd cùm ego in Samo dux vester essem, catapultæ telum prope me ceciderat. Significans, hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, sed procul. Sic sunt hodie Thrasones, qui vulnera à bombardis corpori inflicta ostentant omnibus, fortitudinis gloriam aucupantes: cùm vulnus eminus pugnando fortassis à puero, vel ignauissimo timidissimóque homine acceperint. Eras. li. 5. apoph.

De vxoribus.

Aristippus.

Mulierem paruam, sed pulchram conspicatus, Paruum, inquit, malum, sed magnum pulchrũ. Vel si mauis inuertere sententiam: Paruum quidem pulchrum, magnum autem malũ. Nam καλὸν & κακὸν apud Græcos facilè permutari possunt. Ant. in Melis. par. 2 ser 33.

Socrates.

Socrates dicere solebat viros oportere ciuitatis parere legibus, vxores verò maritorum quibus cum viuunt moribus. Norma enim coniugis vir est. Æquitas igitur docet, vt viris tanquam capiti vxores obtemperent. Eras. li. 3. apoph.

Antisthenes.

Cum his mulieribus habendam cõsuetudinem dixit, quæ beneficium beneficio pẽsent, αἱ χάριν εἴσονται, id est, quæ gratiã habituræ sint. Senciés, abstinendum ab his quæ pretio vendunt inhonestam voluptatem, nec pariunt, nec amãt mutuum: aut à valetudinariis, deformibus ac malè moratis, quæ gignũt fœtus pœnitendos. Laer. li. 6. ca. 1.

Theano.

Rogata, quando mulier esset munda à viro? respondit: A suo semper, ab alieno nunquam. Laer. li. 8.

Phocionis vxor.

In complurium fœminarum cœtu interrogata, cur sola ex omnibus aureo non vteretur ornatu? Satis, inquit,

quit, vxori magnus ornatus viri sui virtus est. Antonius in Melis. parte 2. ser. 33.

Leonora Ducissa Gandiæ.

† Interrogata aliquando à nobilissima fœmina, cur simplici adeò penéque attrita veste, nulla dignitatis habita ratione, vteretur? Méne, inquit, byssinis, sericis, aut purpureis indui vis, cùm Dominum meum (sic enim coniugem appellabat) cilicium gestare sciam? Ribaden. de vita Frãc. Borg li. 1. c. 12.

Vide apoph. de Mulierum natura & moribus.

De vxore eligenda.

Pittacus.

INterrogabat quendam, quamobrem vxorem ducere nollet? qui cũ respondisset, Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem: sin deformem, pœnam. Haudquaquam, dixit: sed si pulchram duxeris, nõ erit tibi pœna: sin deformem, non habebis communem. Stobæus serm. 65.

Idem.

Sciscitatus à quodam, qualem vxorem ducere deberet? respondit, Æqualem tibi ducito. Ipse enim cùm domi haberet opulentiorem, habebat etiam morosam & imperiosam. Laer. li. 1.

Chilon.

Chilonis dicterium est, vxorem humilem modico apparatu ducendam, ne pro coniuge dominam accersas domum. Sat enim dotata venit puella, quæ pudicitiam & honestos mores secũ adfert. Proinde hoc erat vnũ ex Laconicis institutis, vt virgines sine dote nuptum irent. Laer. l. 1. cap. 4.

Cleobulus.

Æqualem vxorem ducendam esse suadebat. Si enim ex superiori familia duxeris, inquit, non affines tibi, sed dominos comparabis. Stob. serm. de Temperantia.

Idem.

Præterea dixit, filias viris elocandas esse ætate virgines, sed prudentia matronas. Stob. ser. 68.

Antisthenes.

Adolescenti consulenti, Cuiusmodi vxorem ducere expediret? Si formosam duxeris, inquit, habebis communẽ: sin deformẽ, habebis pœnam. Iucundius id effertur apud Græcos, quibus quo ad vocem attinet, minimũ interest inter κοινὴν & ποινὴν: quod ad rem attinet, plurimũ. Suadebat itaque, media statáque (vt vocant) forma ducendam, quæ nec fastidium viro moueret ob deformitatem, nec ob insignem formam peteretur ab adulteris. Aulus Gel. lib. 5. cap. 11. hoc dictum Bianti tribuit. Laert. autem lib. 4. Bioni. Maximus verò serm. 39. Soloni. Cæterùm Pittaco etiam attributum à Stobæo paulò iam suprà recensuimus.

Democritus.

Interrogatus, cur homo proceræ staturæ, tam paruam duxisset vxorẽ? Ego, inquit, in malo eligendo, quod minimum erat elegi. Antonius parte 2. ser. 34. Melissæ.

Idem.

Dicebat, eum qui bonum generũ nactus sit, inuenisse filium: qui verò malum, simul & filiam perdidisse. Stob. ser. 69.

Aureolus philos.

Rogatus, paupérne an diues vxor ducẽda esset? Pauperẽ, ait, alere difficile est: diuitem verò ferre, tormentum. Brus. l. 7. ca. 22.

Lycurgus.

Cuidã percontanti, quã ob causam lege cauisset, vt sine dote virgines elocarentur? Vt, inquit, neque propter inopiam vllæ relinquerentur innuptæ, neque ob diuitias expeterentur: sed vt iuuenũ quisque ad puellæ mores respiciens ex virtute faceret electionem. Eadem de causa fucos & ornamenta, quibus aliæ formam vel

fingere vel commendare solent, ex vrbe submouit. Plut.

Pericles.

Duobus filiam eius ambientibus, quorum alter diues ac imperitus erat, alter verò pauper & studiosus, elocauit eam pauperi: inquiens, illum qui diues fieri posit, meliorem esse quàm qui iam sit. Stob. ser. 68.

Themistocles.

Vnicæ filiæ pater consulebat, vtrū eam pauperi, sed ornato: an locupleti, sed parum probato collocaret. Malo, inquit Themistocles, virum pecunia, quàm pecuniam viro indigentem. Val. Max. l. 7. c. 2 Stob. serm. 83. Cicero autem lib. 2. Officiorum, de sua filia id dixisse refert, quemadmodum & Plut. in eius vita & apoph. item Stob. ser. 83.

Olympias.

Quum accepisset, adolescentem quendam aulicum duxisse vxorem eleganti quidem forma, sed famæ parum secundæ: ille, inquit, non sapit, qui vxorem oculis non etiam auribus duxerit. Forma cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Quidam autem nec auribus, nec oculis, sed digitis ducunt, solam spectantes dotem. Eras. 6. apoph.

Aurelia.

Aurelia Iouiani Pontani filia natu maior, amisso Paulo marito, cùm à patre ad secundas nuptias hortaretur: Quin tu, inquit, pater nuptias secundas non inis? (erat enim is etiam viduus.) Quia, respondit, nullam matri tuæ similem me reperturum confido Eadem cura (respondit illa) me quoque versat pater, quod mihi placiturum Paulo æquè similem sperem neminem. Adrianus Barlandus.

De Vxore ducenda.

Menedemus.

Cvidam sciscitanti, num sapienti ducenda esset vxor: Num ego, inquit, videor tibi sapiens? Quū annuisset: Ego, inquit, vxorem duxi. Superuacaneū erat de eo dubitare, quod videret factum ab eo quem iudicabat sapientem. Laër. l. 2.

Antisthenes.

Sup. de coniugio & matrimonio.

Theano.

Suprà, de Oeconomia.

Epaminondas.

Cùm in cœlibatu viueret, à Pelopida reprehensus est hunc in modū: Non curas tu quidem Remp. qui nullos post te filios relinquis, quorum manu patriæ salus ritè defendi possit. Bruf. l. 7. c. 23.

Metellus.

Dicere solebat: Si sine vxoribus possemus esse, omnes ea molestia careremus: sed quoniam ita natura tradit, vt nec cum iis satis cōmodè, nec sine illis vllo modo viui posit: saluti perpetuæ potius, quàm breui voluptati consulendum est. Bruf. l. 7. c. 22. ex Gell. l. 1. c. 6.

M. Cato.

Maiori laude dignum eum censebat, qui bonum se gereret maritum, quàm qui in ordine senatorio magnus esset. Bruf. l. 7. c. 22.

De Vxore non ducenda.

Thales.

ROganti matri vt vxorem duceret, nondum esse tempus, dixit: dein maior natu, Non amplius esse tempus. Stob. serm. 66. Alex. ab. Alex. lib. 4. c. 8.

Socrates.

Rogatus ab adolescente quodam, vtrū melius censeret vxorē ducere, annō ducere? Vtruncunq. (inquit) feceris, pœnitebit. indicans, & cœlibatū & coniugium habere suas molestias, ad quas perferendas esset præparandus animus. Cœlibatū comitatur solitudo, orbitas, generis interitus, hæres-

res alienus: matrimonium, perpetua solicitudo, iuges querelæ, dotis exprobratio, affinium graue superciliũ, garrula socrus lingua, subsessor alieni matrimonij, incertus liberorũ euentus, aliáq innumera incómoda. Proinde non hîc est electio, qualis est inter bonum & malum, sed qualis inter leuiora & grauiora incommoda. Laër. l. 2. Val. Max. l. 7 c. 2.

Idem.

Dicere solebat, tria se mala assecutum: Grammaticam, paupertatem, & perniciosam vxorem, quorum duo iã effugisset, perniciosam vxorem effugere non potuisse. Anton. par. 2 Mel. ser. 34.

Idem.

Quibusdam eum consulentibus de ratione matrimonij contrahendi, dixit, Quemadmodum pisces ô adolescentuli, qui nondũ intra nassas sunt, volunt intrare: qui autem iam intus sunt, volunt exire: sic & vos, ne idem vobis accidat videte. Anton. in Mel. par. 2. ser. 34.

Plato.

Interroganti cuidam, an vxore ducta philosophari deberet? Cùm nescias, respondit, te solùm seruare, an vxorem quoque super humeris te seruaturum speras? Stob. ser. 66.

Diogenes.

Sup. de consilio in melius mutato.

Idem.

Interroganti quando ducenda esset vxor? iuueni, inquit, nondum, seni nunquam. Græcè iucundius, μηδέπω & μηδέποτε, subindicans, prorsus abstinendum à matrimonio. At percontator ille discere cupiebat, quo ætatis anno, aut qua anni parte expediret adsciscere coniugem, quemadmodum Aristoteles præscripsit puellę decimumoctauũ, viro trigesimumquintum: & Romani Aprilem & Iunium existimabant auspicatum nupsiit, Maium inauspicatum. Laërtius lib. 6. & Brus. l. 7. c. 22.

Aristippus.

A quopiam interrogatus, An sibi ducere vxorem expediret? Negauit. Si enim duxeris, inquiebat, formosam, habebis communem: si deformem, pœnam. Antonius in Melissa, parte 2. ser. 34.

Protagoras.

Rogatus, ob quam causam dedisset filiam inimico innuptam? Quia, inquit, nihil ei dare poterã deterius. Ant. ser. 34. par. 2. Mel.

Philoxenus.

Cùm quidam eum percontaretur, cur Sophocles bonas introduceret fœminas, ipse autem malas? Quia, inquit, quales oporteat esse fœminas, Sophocles dicit: ego verò quales sint Ant. ser. 34. par. 2. Meliss.

Solon.

Quum ad Thaletem Miletum venisset, admiratus dicitur, quòd nuptias filiorúmque procreationem contempsisset, Thaletem verò tacuisse. Interiectis autem diebus aliquot peregrinũ subornasse, qui decimo post discessum die Athenis venisse fateretur. Hic rogatus à Solone, nunquid noui Athenis esset? edoctus ille à Thalete: Nihil aliud, inquit, præter quàm quòd adolescentis cuiusdam efferebatur funus, ciuitate omni subsequẽte, quòd eius pater virtute & admiratione inter ciues primas obtineret, quem tum abesse dixissent. O illum miserum, Solon ait: Sciscitanti verò de nomine, respondit, excidisse memoria: sed ob iustitiam illius, in omnium ore versatum. His Solon in metum coniectus est. Postremò nomen peregrino subiecit, ab eóque contendit, Num illi Soloni nomen esset? Annuente homine, Solon caput cædere cœpit, filium suum obiisse ratus. Tum Thales ridens ait: Hæc me Solon à nuptiis & procreandis liberis dehortantur, quæ te hominem fortissimum infringunt, & tum rem fictam esse ostendit. Plut. in Solone.

Phoroneus.

Phoroneus legumlator moriens, fratri dixisse fertur: ad summam felicitatem nihil mihi defuisset, si vxor defuisset. Brus. l 7.c.22.

Epaminondas.

Sciscitatus, quidnam vtilitatis caperet vir innuptus? Respondit, pro patria mori non dubitare. Stob. ser. 66.

Cicero.

Rogatus ab Hirtio, vt post Terentiæ repudium sororem eius duceret, negauit, dicens: Non posse se vxori & philosophiæ simul dare operam. Bruson. l.7.c.22. Hieronymus contra Iouianum.

Alphonsus.

Suprà de Coniugij molestiis, & infrà de Zelotypia.

Marianus Sozinus.

Cùm minus solito literis operam daret, ob id reprehensus à quodam respondit: Ideò minus libros iam euoluo, quia vxorem duxi: rursus interpellatus, Cur Socrates vxoratus, non itidem philosophiæ studia neglexisset? Xantippe (ait) morosa fuit, & deformis: mea autem vxor proba est, & forma decenti. Æneas Syl de dictis Sigismundi & Friderici tertij imper. & lib. 3. de reb. gestis Alphonsi.

De Vxore morosa, imperiosa ac molesta.

Socrates.

CVm Euthydemum ad cœnam vocasset, in medio conuiuij Xantippe irata surrexit, & post multa in Socratem iacta conuicia mensam subuertit. Verùm cùm Euthydemus ob id valdè turbaretur: Cur, inquit Socrates, ita te habes? Nónne nuper cùm tecum cœnarem, gallina subuolans mensam, pocula & alia euertit? Irrisit ita morosæ vxoris indignum facinus, vt interim hospitem sibi placaret iratum, & tolerantiæ exemplum de se præberet. Laërt. lib. 2. cap. 5.

Idem.

Præterea percontanti, cur Xantippem moribus adeò incompositis fœminam haberet domi, dicebat, sic habendam consuetudinem cum morosis vxoribus, quemadmodum qui se ad studium equestre exercent, parant equos ingenij ferocioris: quos si subegerint, ac perpeti possint, cæteris vtuntur commodius. Ita qui morosæ coniugis mores ferre didicerit, multò faciliùs cum quibuslibet habebit consuetudinem. Laër. l.2.c.5.

Idem.

Cùm Alcibiades magnam & pulcherrimè confectam placentam, magni amoris testimonium Socrati misisset: Xantippe suo more irata, eam de canistro deiectam, impuris conculcauit pedibus. His Socrates cùm arrisisset, inquit, Numquid tu simul carebis ea? Quòd si quis putat hæc puerilia esse, & nullius pretij: is sanè non nouit, ex his etiam de fortibus & bonis viris probationem fieri, si morosis vxoribus ea ratione conniueant. Æl. l.11. de Var. hist.

Idem.

Alcibiadi demiranti, quòd Xantippen morosam adeò diligeret: Ego, inquit, iampridem his assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit è puteo, stridorem audiam. Laër.

Idem.

Eidem simile quiddam dicenti: At tu, inquit Socrates, nónne domi tuæ gallinas toleras glocientes? Tolero, inquit Alcibiades, sed oua mihi pariunt, & pullos. Et mihi, ait Socrates, mea Xantippe parit liberos. Laërt.

Idem.

Xantippe, cùm Socrati marito in publico pallium detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantam iniuriã manu vlcisceretur: Nolo, inquit, vt hoc certamine vobis acclamantibus

derisui

derisui sim,& causa spectaculi. Malnit vir sapiens tolerantiæ exemplum de se præbere, quàm ridiculum exhibere spectaculum, viri cum vxore certantis. Ibid.

Idem.

Cùm vxorem Xantippen diu rixantem tulisset, ac tandem fessus sedisset ante fores, illa magis irritata, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibus autem illis qui prçteribant, & Socrates demùm iu risum erupit dicens: Facilè futurum putabam, vt post tantùm tonitru pluuiam sentirem: Erasmus lib.3. apoph. ex Laër. libr.2.

Idem.

Demiranti cuidam, in quem vsum duas aleret vxores tam rixosas: Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam, qua mihi in publico vtendum est. Harum enim moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum consuetudinem. Gell.l.1.c.17.

Diogenes.

Quum aliquando vidisset mulieres ex oliua pendere, laqueo præfocatas: Vtinam, inquit, & cæteræ arbores similem ferrent fructum. Erat enim Diogenes μισογύνης, id est, mulierum osor, eòque cupiebat omnes videre pensiles. Laër.l.6.

Anonymus.

Philosophus quidam, cùm vxorem haberet improbam & garrulam, & ebriosam, percontantibus cur talem ferret? Vt domi, inquit, habeam philosophiæ gymnasiũ, & palæstrã. Ero enim erga cæteros lenior, hac quotidie institutus. Sunt etiam, qui ipsum ob hanc causam illam duxisse dicant. Ant. in Melissa, par.2. ser.84.

M. Cato.

Obiurgatus aliquando summã vxorum impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem vxores. hoc modo colligens, mulieres esse rerum omnium dominas. Plut. in Rom. apoph. Anton. in Meliss. par. 2 serm. 34. Alexand. ab Alexand.l.6.c 8. Cæl. Rhod. lib. 24. cap. 14.

Idem.

Admodum senex, Salonini filiam malè morigeram amans, quum vxorem duxisset, rogatus in campo Martio à L. Portio Nasica, num ex sui animi sententia vxorem haberet? Non herculè, inquit Cato, ex mei animi sententia. Scomma autem Nasicæ in amorem Catonis fuit. Catonis autem responsum de moribus puellç datum erat. Brus.l.7.c.22.

Alphonsus.

Eum maximè insanire dicebat, qui vxorem à se digressam fugitiuámque perquireret. Significans, magnæ felicitatis esse, ab improba & morosa vxore liberari. Panor. lib.4. de rebus gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm aliquando Ludouicum Podium Putium, in veste lugubri, fronte subtristem intueretur, & quid sibi vellet luctus ille sciscitaretur, ac Putius ob vxorem mortuam mœstum se esse respondisset: ait Alphonsus, lætum potius atque hilarem esse cũ conuenire, ob illius mortem. Nam si cognita mortua esset, tum & fratrẽ à mortuis suscitatum esse. Erat autem vxor illa intractabilis, difficilis, & viro, dum vixit, admodum molesta & infesta, ac mariti propè mors quædam. Panorm. lib.3. de rebus gest. Alphonsi.

Greg. Haimbergensis.

Is, scientia iuris & facundia inter omnes Germanos facilè princeps, cùm domum ex curia Cæsaris, in qua diu fuerat versatus, reuertisset, atque non longè ab oppido Nurembergensi amicum offendisset, qui vxorem suam viuere & benç valere diceret: Si viuit vxor, inquit, ego sanè obij. Innuit autem, morosam vxorem mariti mortem esse. Æneas Syl. lib.3. commentar. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Trisponius iurisconsultus, & Alphonsi Aragonum regis consiliarius, cùm trecentos aureos Alphonseos, quod supererat dotis, furto surreptos perdidisset, ac propterea animo angeretur, & esset sibi vxor, & illa quidem admodum morosa, regem Alphonsum dixisse ferunt: Longè illi melius fore, si vxorem, quàm pecuniam fures abstulissent. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Anonymus.

Quidam abundè comis, cùm hospes vociferantem diutius vxorem eius, rixantémque cum ancillis, parum æquè ferret, conuersus ipse ad hospitem: Et quæ, inquit, amice impatientia est tua? Duos, inquit, & triginta annos huius clamores dies, noctésque æquissimè ipse perfero, tu verò ne dieculæ quidem sextantem ferre eam potes? Quo dicto & hospitem leniit, & vxorem ab ira ad risum conuertit. Adrianus Barland.

DE ZELOTYPIA.

C. Sulpitius.

Vxorem suam repudiauit, quòd aperto capite ædes egressa esset: Lex, inquiens, tibi meos vnius oculos præfinit, quibus formam tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa, non aliorum oculis placens. Eras. l. 6. apoph.

Alphonsus.

Dicebat, ita demum matrimonium tranquillè exigi posse, si vxor cæca, maritus autem surdus fiat. Innuit autem, fœmineum genus esse zelotypiæ obnoxium, & hinc oriri rixas & querimonias: & rursus marito molestam esse vxoris garrulitatem, qua molestia cariturus est, si fiat surdus. Eras. lib. 8. apoph.

FINIS.

PARABOLARVM

Siue

SIMILITVDINVM,

Quæ ex Aristotele, Plutarcho, Plinio ac Seneca, grauissimis authoribus, olim ab ERASMO ROTERODAMO collectæ, postea per CONRADVM LYCOSTHENEM ad suas classes iuxta alphabeti ordinem reuocatæ sunt,

LOCI COMMVNES:

*Postremâ hac & omnium emendatißima editione, tum ex Cicerone, tum ex ipso Seneca & alijs plurimisque Centurijs, quæ hisce notis *. †. designatæ sunt, aucti.*

Excudebat Iacobus Stœr.

M. DCIX.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

SIMILITVDINES olim Erasmus collegit sæpius editas. Quibus titulus subiicitur ex Aristotele, Plinio, in his Erasmi est collationis inuentio: quod collationis genus si quis velit exequi, & totam rerum naturam perlustrare, ingentem equidem Similitudinum thesaurum, seu potius physiologiam vberrimam & creaturarum iucundam meditationem offeret: Quod opus tibi cudit vir quidam, bonarum literarum amans, & qui suam operam in hoc apophthegmatum & similitudinum volumine poliendo & augendo nobis commodauit. Porrò quæ ex Plutarcho, Cicerone, Senecáque desumpta testatur inscriptio, in his nihil Erasmus & Anonymus ille sibi vindicant præter colligendi explicandíque seu disponendi laborem, & si quid laudis mereatur commoda quibusdam in locis breuitas. Similium pelagus potest è rerum omnium naturis, & disciplinis, poëtis, historiographis, oratoribus, profanis & sacris Scriptoribus aggregari. Sed Erasmus quod infinitum est noluit persequi: gustum duntaxat dare voluit, vt ingenia iuuenum ad his similia conquirenda excitaret. E Plutarcho plura recensuit, quòd is autor in hoc genere sic excellit, vt cum eo nemo vel eloquentissimorum iure conferri queat. E Seneca non omnes decerpsit: nostra editio hanc iacturam nunc tibi sarciet. Varias item Similitudines, quæ Erasmi nomen præ se ferunt, scias velim partim ex Plutarcho, Plinio & Seneca, partim ex ipsius ingenio depromptas esse. Huic autem, quamuis inter recentiores & nostri æui scriptores, hac in parte locum inter veteres illos relinquendum esse censuimus: & meritò quidem, quum nihil attulerit quod etiam antiquum non sapiat. Tu verò nostris laboribus faue, & vale.

DE RATIONE AC VSV PARABOLARVM, SEV SIMILITVDINVM.

EX LIBRO ERASMI ROT. DE Copia verborum & rerum 2.

IAM *verò si quis superstitiosius parabolam ab exemplo separet, vt exemplum sit certa res gesta, parabola, similitudo sumpta ab his quæ fiunt, aut quæ natura casúve rebus adiuncta sunt: vt Attilius ad hostes reuersus, exemplum sit seruandæ religionis ac fidei: at nauis pro ventorum ratione velum tollens aut contrahens, in hoc aut illud latus transferens, parabola sit, quæ doceat sapientem tempori cedere oportere, ac rebus præsentibus sese accommodare: tamen eadem est dilatandæ parabolæ ratio, quam in exemplo demonstrauimus. Nam aliquando verbo notatur, vt* Non intelligis tibi vertenda vela. *Vt,* Desine lauare laterem: *vt iam vel allegoria sit, vel metaphora. Aliquando latius explicatur, & apertius accommodatur. Quod facit Cicero pro Murena:* Quòd si è portu soluentibus, qui iam in portum ex alto inuehuntur, prædicere summo studio solent tempestatum rationem, & prædonum, & locorum: quod natura fert, vt his faueamus, qui eadem pericula quibus nos perfuncti sumus ingrediantur: quo me tandem animo esse oportet, propè iam ex magna iactatione terram videntem in hunc cui video maximas tempestates esse subeundas? *Rursum in eadem oratione:* Vt aiunt Græcis artificibus eos auloedos esse, qui citharoedi fieri non potuerint: sic nonnullos videmus, qui oratores euadere non potuerunt, eos ad iuris studium peruenire. *Superiorem Ciceronis parabolam sic imitatus diuus Hieronymus in epistola quadam ad Heliodorum* : Et ego non integris rate vel mercibus, nec quasi ignarus fluctuum, & indoctus nauta præmoneo, sed quasi nuper naufragio eiectus in littus, timi'i nauigaturis voce denuncio, in illo æstu Charybdis luxuriæ salutem vorat. Ibi ore virgineo ad pudicitiæ perpetranda naufragia Scyllæum renidens libido blanditur. Hîc barbarum littus, hîc diabolus pirata cum sociis portat vincula capiendis. Nolite

credere

credere, nolite esse securi: licet in modũ stagni fusum æquor arrideat, licet vix summa iacentis elementi spiritu terga crispentur, magnos hic campus montes habet. Intus est periculum, intus est hostis. Expedite rudentes, vela suspendite. Crux antennæ figatur in frontibus. Tranquillitas illa tempestas est. *Hic si quis singula pericula, quæ à vitijs aut improbis, aut aliunde bonis motibus imminent, velit conferre cum singulis, quæ nautis vitæ discrimen adducere solent: deinde per comparationem maius aut minus, item dissimile aut contrarium ostẽdere: postremò sententijs & epiphonematis, vt inciderint, exornare, nimirum copiosissimè dilatabit orationem. Velut in hoc exemplo. Vt quo preciosior est res, hoc & diligentius solet asseruari & impendi circumspectius: ita temporis, quo nihil est preciosius, summa habenda est ratio, ne quid effluat sine fructu. Etenim si curatores dari solent his qui gemmas & aurum temerè profundunt: quæ tandem erit insania tẽpus pulcherrimum immortalis Dei munus aut ocio aut inhonestis studijs turpiter consumere? Quid enim perdis, cùm tempus perdis, nisi vitam? At vita quid esse potest charius? Et cùm vna gemmula perijt iacturam vocas. Cùm totus perijt dies, hoc est, bona vitæ portio iacturam non vocas? Præsertim cùm illa perdita, aliunde possint recuperari: temporis irreparabilis sit iactura. Præterea illa cùm tibi pereunt, alijs plerunque lucro sunt: at temporis dispendium in nullius transit compendium. Nullum est damnum ex quo non aliquis emolumentum aliquod sentiat, præter damnum temporis. Adde his, quod illarum opum iactura sæpe saluti fuit. Nam diuitiæ plerunque vitiorum materiam ministrant, ita vt præstat temerè profudisse, quàm attentè adseruasse. Quanto cuiusque rei vsus honestior, tanto turpior profusio. At nihil pulchrius, nihil præclarius, quàm bonas horas bene collocare. Illa vt quàm maximè serues, sæpenumero tamen vel casus eripit, vel homo tollit, vt iactura te calamitosum duntaxat, non etiam turpem reddat. At temporis amissio, quoniam non nisi nostro vitio contingit, non miseros solùm, verùm & infames reddit. Pessimum infamiæ genus, quoties culpa in nullum conferri potest, præter quàm in eum qui patitur malum. Illis fundos aut ædes mercari poteras, bonam mentem non poteras. Hic præter alia animi ornamenta, parare poteras immortalitatem. Nulla est tam breuis vitæ portio, in qua non magnus aliquis ad fœlicitatem gradus fieri poterat. Postremò de illis malè insumptis, patri fortassis rationem redditurus eras: de horis malè transactis, Deo. Sed satis est indicasse, in quantam amplitudinem dilatari possit collatio, si quis ad eum modum, singulas circumstantias velit componere, atque ornare. De dissimili eadem est tractandi ratio, cuius hoc sit exemplum: Neque enim vt nauis vtilior noua, quàm vetus, sic & amicitia. Nec vt lau-*

laudanda, quæ pecuniam pluribus largitur, ita & quæ formam. Neque enim vt in cursu melior est qui lampadem accipit, quàm is qui tradit: ita in bello melior est imperator qui exercitum accipit, quàm qui tradit.

Ex epist. Erasmi Rot. ad Petr. Ægidium Antuerp.

Nihil aliud est παραβολὴ, quam Cicero collationem vocat, quàm explicata metaphora. Cæterorum ornamentorum singula suam quandam ac peculiarem adferunt gratiam & commoditatem dictioni: metaphora sola cumulatius præstat vniuersa, quàm exornationes reliquæ singula. Delectare vis? nulla plus habet festiuitatis. Docere studes? nō alia probat vel efficacius, vel apertius. Flectere paras? nulla plus addit acrimoniæ. Studes copiæ? nusquàm supellex locupletior. Placet Laconismus? nulla plus cogitationi relinquit. Sublimitatem affectas? hæc quiduis quantumuis attollit. Est quod velis extenuare? nulla magis deycit. ἐνάργειαν captas ac lucem? nulla melius rem ob oculos ponit. Hæc ferè condiunt adagia, huic gratiam suam debent apologi, hæc commendat apophthegmata, huius accessione conduplicatur sententiæ dos, adeò vt Solomon ille vir diuinus, oracula sua non alio magis quàm parabolarum titulo voluerit commendari. Tolle metaphoræ supellectilem ex oratoribus, ieiuna erunt omnia: Tolle parabolas à propheticis & Euangelicis literis, magnam gratiæ partem detraxeris. At fortasse dicet aliquis: Bellè hic munus suum ornat verbis, quasi verò magni sit negotij, similitudines vnsquā non obuias adducere: Verùm nos non passim obuias sumpsimus, nec lapillos in littore sparsos collegimus: sed exquisitas aliquot gēmas ex abstrusis Musarū thesauris deprompsimus. Neque enim hæc à tonstrinis aut sordidis fori conciliabulis petuntur, quæ doctorum aures & oculos morentur. Abstrusis naturæ arcanis, è penitissimis disciplinarū adytis sunt eruenda, ab eloquentium Poetarum eruditis fabulis, à nobilium historicorum monumentis. Quæ quidem in re, vt duplex est difficultas, ita gemina laus debetur. Primum illud ipsum nonnihil est peruestigasse quod sit egregium. Neque verò minus est, quod deprehenderis, id concinniter accommodare. Quemadmodum est aliquid, primum insignem reperisse gemmam: deinde nonnulla laus est, repertam aptè sceptris aut annulis addidisse. Addam exemplum, quo res fiat dilucidior. Cicuta venenum est homini, vinum cicutæ: quod si cicutæ vinum admisceas, iam venenum multo præsentius & prorsus immedicabile reddis: propterea quòd vis & impetus vini veneni noxam citius ad vitalia membra perferant. Iam hoc ipsum rem natura tam abstrusam tenere, nónne pars est eruditionis nec inelegans, nec iniucunda? Age iam, si quis ad hunc vsum accommodet, vt dicat, adulationem amicitiæ præsentaneum esse venenum. Verùm ei rursum veneno venenum

esse

esse libertatem admonendi, quam Græci vocant παῤῥησίαν: quod si libertatem prius inficias, & ita commisceas cum adulatione, vt tum maxime aduleris amico, cùm maximè videris obiurgare, iam immedicabile malum esse, nullane hîc ingenij laus esse videbitur? Non mediocris opinor: neque velim tamen aucupari gratiam, vbi nihil promerear.

Idem libr. Ecclesiast. 3.

Similitudo verò siue collatio explicata est metaphora: veluti, Demens sit, qui Rempubl. conetur subuertere, qua perdita, ipse incolumis esse nō possit: simplex est sermo, quia propriis constat verbis. At si dicas, vt Manifesta dementia sit, Rempubl. velle demergere, qua demersa, ipsi quoque sit naufragio pereundum, metaphora est: quia propriis translatitia sunt admixta. Sin ita loquaris, patriæ perniciem molienti; Tu quid nauem in qua veheris, studes pertundere, qua demersa, tibi quoque communi naufragio pereundum sit? allegoria est. Rursus si dicas: Quemadmodum demens haberetur, qui nauem pertunderet, in qua veheretur ipse, ita extrema stultitia sit Rempub. in qua viuis, velle perdere, qua perdita tu nō possis esse incolumis: collatio est. Imago minimum differet à similitudine, cùm sit similitudinis species. Nam similitudo adhibetur ad ornatū, ad voluptatem, ad persuadendum, ad euidentiam, ad grauitatem, & ab omni genere rerum asciscitur. Imago tantùm ab animantis forma ducitur, & ad rem vel amplificandam, vel oculis subiiciendam facit: vt si hominem rapacem ac virulentum depingas similem iubato draconi, qui oculis ardentibus, dentibus acutis, vnguibus aduncis, hiante rictu per omnia volitet, circumspiciens si quē rep. riat, cui possit aliquid mali faucibus afflare, quem ore attingere, dentibus dissecare, lingua aspergere, vnguibus dilacerare.

Ibidem.

Porrò quot modis adhibetur similitudo, & à quot rerum generibus petitur, quoniam abundè traditum est à Quintiliano, rhetorum omnium diligentissimo, & à me quoq; in commentariis de Copia, non hîc vulgata protritáque repetam. Illud tantùm admonebo, curandum vt similitudo quadret ad id cui adhibetur, ne sit sordida, aut obscœna, ne accersatur à rebus ignotis populo cui loquimur, nisi natura res sit tā insignis, vt hoc etiā ipsum discere sit operæprecium: ne duraq; affectata, ne talis vt statim in diuersum torqueri possit. Hoc schemate scatet vndique scriptura diuina, præcipuè sermones Euangelici, quæ tamen ferè non sumuntur nisi à rebus vulgo notissimis. Inter Ecclesiæ doctores nullus largiùs abundat hac figura quàm Ioannes Chrysostomus. Similitudo, siue, quod Cicero mauult, collatio, hac nota differt & ab imagine, & ab effictione, quòd præter alias virtutes frequenter non dilutam habet ratiocinandi

similitudine quadam, quod aduersarius adfert, ad aliquid simile transferimus, in quod demonstratur euidens absurditas. Arrianus sic argumentatur: Pater vtrum genuit volens an nolens? Si nolens, non est Deus: si volens, vtique verbum est filius voluntatis, non naturæ. Hoc similiter tunditur: Tuus pater vtrum volens an nolens genuit te? Vtique volens. Igitur non naturæ, sed voluntatis es filius. Atqui hoc manifestam habet absurditatem. Rursus quod adferunt: Quod gignit, prius oportet sit genito: Pater igitur est filio antiquior: ita confutatur, Verum est antiquius sol, an radius à sole promanans? Quod ibi videri poterat probabile, hic apparet egregiè stultum. Similiter cùm ita ratiocinatur: Genitum & ingenitum inter se pugnant: sed pater solus dicitur ingenitus: Proinde non est eiusdem naturæ cum filio, itaque nec Deus. Simili repelluntur: Primus homo non est genitus, sed ex argilla factus, non est igitur eiusdem naturæ cum cæteris hominibus qui nascuntur. Vnde consequitur, aut ipsum falsò dictum hominem, aut cæteros qui progignuntur è parentibus, non esse vocandos homines, quo nihil absurdius. Eodem cùm filium excludunt à consortio diuinæ naturæ verbis Euangelij: Vt cognoscant te solum verum Deum & quem misisti IESVM CHRISTVM. Si solus, inquiunt, pater verus Deus est, quo ore filius prædicatur Deus? Repellitur testimonio Baruch 3. Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius ad illum, id porrò de filio dici, declarat id quod sequitur: Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Similia sunt, Solus hic est Deus, & non est alius, quæ verba si negemus, solus filius erit DEVS, excluso patre & spiritu sancto. Hoc argumentationis genere sæpè feliciter vtitur Gregorius Theologus, & Hilarius. Exemplis congerendis supersedeo, præsertim quòd hoc loco admonemus alieniore, quia prius non veniebat in mentem. Pro qualitate similitudinis variabitur orationis character. Iucundus erit, si à rebus iucundis ducetur: grandis, si à rebus sublimibus: acris, si à rebus terribilibus: mediocris, si à rebus mediocribus: humilis, si ab humilibus.

Iucundæ dictionis exemplum erit: Quemadmodum blandis flatibus aspirante Fauonio, squalor & tristitia hyemis depellitur, omnisque naturæ facies veluti noua iuuenta repubescit, arbores nouis ornantur frondibus, gramina blande virentia varijs florum luminibus distinguuntur, amnes labuntur amœnius, sol ipse totaque cœli species mitiore aspectu delectat oculos: ita simulatque hominis animum afflauerit diuini spiritus gratia, protinus abit vita prioris deformitas, præque vetus omnis vita decoris virtutibus enitescit, dicas eum feliciter renatum.

Grandis illud: Sicuti Deus quum nullius egeat, tamen suapte na-

tura

tura gaudet omnibus benefacere: ita qui Deum patrem appellant, debent gratis de omnibus, quod in ipsis est, bene mereri.

Acris, hoc: Expallescis ad afflatum aut morsum viperæ, & ad medicum curris? Quanto magis horrenda turpitudo, quæ venenum habet omnibus viperis præsentius, quantóque celerius quærenda medicina?

Mediocris, hoc: Quemadmodum qui iuxta Hesiodi consilium crebrò parua paruis addunt, tandem euadunt diuites: ita qui in virtutibus semper ad meliora proficit, tandem perfectus euadit.

Humilis, siue submissæ, illud: Quemadmodum mendici, si quid habent boni, celant, sed pannos & vlcera ostendunt, quo spectantium benignitatem prouocent: sic nos non oportet iactare nostra benefacta apud Deum, sed mala nostra profiteri, si volumus illius in nos misericordiam prolicere.

Ex Rod. Agric. libri 1. de Inuent. dialect.

Similia quæ iunguntur non in tertio, quod sit ois commune, sed vtrúnque in singulis: quorum quemadmodum hoc in isto, sic illud sese habeat in illo, vt apud Quintilian. Vt vascula oris angusti superfusam humoris copiam respuunt, sensim autem influentibus vel etiam instillantibus complentur: sic animis puerorum quantum excipere possint, videndum. Nam maiora intellectus veluti parum apta ad percipiendum animos non subibunt. Hic vascula oris arcti, & minora puerorum ingenia conferuntur non in vno aliquo, sed illa in eo quod est, non admittere ea quæ impetu superfunduntur, hæc in eo quod difficilior: subitò nequeunt amplecti. Dissimilium non ita creber est vsus. Quid sint autem facile est deprehendere ex similibus. Non enim aliud est dissimilitudo, quàm contraria eius quod ostendere volumus, similitudo. Itaque & idem est eorum cum similitudine locus. Coniunxit vtrunque Quintilianus: Non enim vox, inquit, illa præceptoris, vt cœna minus pluribus sufficit: sed vt sol vniuersis idem lucis calorísque largitur. Tractatur variè hic locus, & vberius vel astrictius pro iudicio dicentis effertur: vt in Quintiliani illis exemplis. Delectus autem adhibendus est, vt pro rei qualitate ipsam adaptemus. Vt si docere volumus, aperta sit similitudo: si laudare, splendida: si vituperare, pudenda: si rem attollere, magnifica. Liquidius namque oportebit rem quanque talem videri, qualem imagine sua volumus aliam esse monstrare. Ducuntur & hæc ex antecedentibus & consequentibus & adiunctis. Antecedentia similia sunt, vt apud Ciceronem pro lege Manilia: Medea quæ membra fratris discerpsit, quo colligendis illis persequentem moraretur patrem assimilatur. Luculli exercitus, opibus Mithridatis à persequendo ipso Mithridate

dissentus. Adiuncta sunt, ut pro Roscio: Anseres & canes qui in Capitolio alebantur, ut fures detegerent, quibus accusatores similes dixit orator, ut nocentes in Republ ad pœnas scelerum dandas in ius vocarent. Ex consequentibus Lucanus sumpsit, cùm perturbationem ciuitatis explicaret, confusione ea quæ sit in fine mundi, rerúmque omnium futura.

Ex libro primo Ludouici Viuis, de ratione dicendi.

Similitudines & dissimilitudines orationem plurimum illustrant. Nam ex notis & perspectu declaratur esse aliquid tale vel diuersum, quod minus cognoscebatur, non vi argumenti, sed ostensione res nota. Principes homines ad tutelam sui volunt se à subditis diligi: contrà, Deus vult à se nobis amari, quò nos simus tuti. Similitudinum & dissimilitudinum alia vulgaris & tabernaria: loquebatur celeriter ut pica quadam obscura, nempe de rebus ignotis: in illa oratione pugnabat, ut andabata. Est quadam vilis & sordida, iste versus salnat ut capra. Est alia vrbana, & apta. sunt quadam ex iis desumpta, in quibus quisque versatur, ut à nauta de naui, ab agricola de agris, à milite de castris, ab aleatore de alea. Similitudinis explicatio redditio nominatur. Harū non vna est forma. Sunt similitudines quibus eadem apponitur redditio. Amantibus contingit quod agris, ut salubribus consiliis inimici sint. In aliis diuersa est redditio. Quales pecudes, tale est hominum vulgus. Nam ut illa sequuntur quò priores ierunt, ita homines receptos mores sequuntur sine iudicio. Est similitudo sine redditione. Vir bonus similis est oui, ex cuius parte omni vtilitas percipitur, è lana, lacte, carne, corio. Additio potest subiici hunc in modum: ita vir bonus consilio, ope, opera, semper prodest, etiam absens, etiam mortuus, exemplo & memoria sui.

Georgij Maioris de parabolis Erasmi iudicium.

Extant hoc tempore plerique neque inutiles, neque ineruditi libelli, ex quibus prima illa ætas, in qua iuuentus hodie versatur, cùm ad eloquentiam, tum aliarum artium & virtutum cognitionem, non incommodè informari possit. Quibus valde optarim in publicis scholis adiungi quoque Parabolarum Erasmi libellum, quòd præter elegantiam & lucem, quam orationi afferunt similitudines, ferè insignem etiam aliquam naturæ & optimarum rerum cognitionem contineant. Quare existimaui vtilem ut à studiosis omnibus quàm diligenter euolueretur. Sicut enim ea remedia medici omnium censent esse optima & saluberrima, quæ & morbum tollunt, & valetudinem quàm minimum lædunt: ita hoc doctrinæ genus omnium est præstantissimum, quod animum ru-

dem

dem tum ad eloquentiam & virtutes informat, tum honesta & liberali eruditione aliqua inficit.

Ex M. Crusij quæstionibus in Rhetoricen Melanchthonis.

SIMILITVDO, ὁμοίωσις, est proposita rei cum re extranea consimilis collatio: qua res ipsa qualis sit commonstratur. Eius species sunt imago & parabola. Imago est Metaphora, cum particula comparandi: duas res, quas illa δυνάμει habet, actu continens. Quando metaphora est κινδυνώδης, fit ea ἀσφαλέστερα per εἰκασίαν, & ita ὁ λόγος σεμνότερος. Vt, Verr. 3. Cic. Quacunque iter fecit, eiusmodi fuit, non vt Legatus populi Romani, sed vt quædam calamitas peruadere videretur. Metaphora est, Verres fuit calamitas: Imago, Verres fuit quædam calamitas, aut similis calamitati, aut vt calamitas. Item, Æneid. 1. Restitit Æneas, claráque in luce refulsit, Os humerósque Deo similis. Aristoteles Rhetor. 3. Democrates nutricibus oratores comparauit, quæ pulte deuorata saliua pueros illinunt. Parabola est longior similitudo quàm imago, aut explicata similitudo, distinctè & perspicuè. Vt ignis in aquam coniectus continuò restinguitur & refrigeratur: sic referuens falsum crimen in purissimam vitam collatum, statim concidit & extinguitur. Cicero pro Roscio Comœdo. Ἀρνητικῶς. Nec omnis fructus in omni agro, nec omne vitium in omni loco nascitur. Ex Rosciana. Διαφορᾷ ἐναντίᾳ vel ἀνομοίῳ. Neque enim si tibi tum cùm peteres consulatum, affui: idcirco nūc cùm Murenam ipsum petas, adiutor eodem pacto esse debeo. Ἐναργέστερον. Solent hoc boni Imperatores facere, cùm prælium committunt, vt in eo loco quo fugam hostium arbitrentur, milites collocent, in quos si qui ex acie fugerint, de improuiso incidant: Nimirum similiter (inquit Cicero, in Rosciana) arbitrantur isti bonorum emptores, vos hic tales viros sedere, qui excipiatis eos, qui de suis manibus effugerint. Ibi est χωρισμὸς, seu separatio partium similitudinis. Ad parabolam referendi sunt etiam apologi & mythologia. Sunt autem partes comparationis & similitudinis duæ, Propositio rei extrariæ, & redditio, seu accommodatio rei præsentis. Similitudo est qualitatis, Comparatio quantitatis. Sæpè tamen comparatio pro similitudine à poetarum explicatoribus dicitur. Tractatio autem comparatorum, Similium, & Exemplorum est varia. Nam aut singula cum singulis conferuntur, aut aliquid cum pluribus, idque aut enumeratione, aut narratiuncula. Cicero, libr. 2. de finib. Vt ad cursum equus, ad arandum bos, ad indagandum canis: sic homo ad duas res, intelligendum & agendum natus est, quasi mortalis Deus. Ibi vnum cum pluribus enumeratur, &c.

Addamus & quædam ex sacris scriptoribus, argumento nostro seruientia.

D. Cyprian. Commentar. in symbolum Apostolorum.

Cùm proferuntur exempla, nō per omnia similitudinem seruare possunt rei illius cui præbere putantur exemplum, sed vnius alicuius partis pro qua videntur assumpta, similitudinem tenent. Verbigratia, quum in Euangelio dicitur, simile est regnum cælorum fermento, quod abscondit mulier in farina mensuris tribus: nunquid putamus regnum cælorum sic per omnia simile esse fermento, vt & substantia illa palpabilis sit ac fragilis, vt acida fieri possit & corrupta? an ad hoc solum exemplum istud videtur assumptum, vt ostenderetur ex parua prædicatione verbi Dei humanas mentes fidei fermento posse coalescere? similiter & cùm dicitur, simile est regnum cælorum reti misso in mare, quod ex omni genere piscium attrahit: & in hoc nunquid putandum est, quod natura lini quo rete aptatur, ac nodis quibus maculæ nectuntur, regni cælorum substantia per omnia conferatur? An ad hoc solum videtur assumpta comparatio, vt ostenderet, quia sicut rete de profundo maris adducit ad littus, ita de profundo huius seculi errore, humanæ animæ regni cælorum prædicatione liberantur? Ex quibus constat exempla non in omnibus his quorum exempla sunt, esse similia. Alioquin si per omnia essent omnia, iam non dicerentur, sed ipsa potius res, de quibus exempla viderentur.

Origenes in Matthæum Cap. 3.

Quemadmodum dum in imaginibus ac statuis similitudines non omni ex parte respondent iis ad quæ conferuntur, sed in plano quidem ligno, vt exempli causa loquamur, cera depicta imago, superficie tantū cum colore similitudinem habet, verùm non seruat depressiones atque eminentias, sed harum rerum significationes tantùm. In fingendis verò statuis similitudinem quæ est secundum eminentiam ac depressionem, seruare conatur ars, in colore verò nequaquam. Quòd si cerea fiat effigies, conatur quidem vtramque seruare similitudinem, nimirum & iuxta colorem, & iuxta depressiones ac prominentias, cæterùm in profunditate non est imago. Similiter mihi cogita de similitudinibus quæ sunt in Euangelio: regnum cælorum dum simile dicitur rei cuipiam, simile dici non secundum omnia quæ adsunt illi, ad quod confertur similitudo, sed ad quædam duntaxat quæ conducunt ad assumptam rationem.

Et hæc quidem de parabolis & similitudinibus dicta sufficiant.

INDEX

INDEX LOCORVM COMMVNIVM,

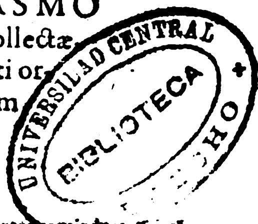
in quos similitudines siue parabolę sunt digestę.

Iudicium

PARABOLAE, SIVE SIMILITVDINES A DES. ERASMO

Roterodamo primùm collectæ, deinde iuxta alphabeti ordinem per Conradum Lycosthenem redactæ.

A

Abdicatio.

Vt insanit, qui fratris imaginē veneratur, corpus pulsat ac verberat: Ita stultum est amare in adoptiuis nomen, verum fratrem abdicare, aut odisse. Plutarch.

Abstinentia.

Vt qui sacrum exhibent, ipsi nihil inde gustāt: Ita quidam alios accipiunt, ipsi abstinentes. Plut.

† Vt exsiccatum lutum iam non potest vsui esse porcis, vt in eo se voluten: Ita & caro per abstinentiam marcida effecta, dæmonibus vltra nō præbebit in se quiescendi locum. Climachus gradu 26.

Abusus rerum perniciosus.

Prometheus, Satyrum cùm primū videns ignem vellet amplecti, admonuit eum exurere contingentem, at oculis præbere lumen: Calfacit, inquiens, & seruit artubus: Sic eadem res, vtcunque vteris, aut perniciosa est, aut vtilis. Plut.

Si multi inebriantur vino, non ob id incidendæ vites, vt fecit Lycurgus, sed potius admouendi fontes: & si multi abutantur poëtica, non protinus abiicienda, sed adhibenda cautio, vt fiat salutaris. Plut.

In rerum natura quæ spectatissimæ florent, celerrimè marcescunt, veluti rosæ, lilia, violæ, cùm alia durent. Et in hominum vita quæ florētissima sunt, citissimè vertuntur in diuersum. Plin. l. 9. c. 15.

Polypus stupidum alioqui animal in captandis cunctis incredibili vtitur solertia. Ita quidam ad solum quæstum suum sapiunt, alibi pecudes meræ. Plin. l. 9. c. 29.

Vina vasis infusā è taxo facta mortifera sunt: Et salutaris alioquin eruditiò, si inciderit in hominem pesti-

a

lentem, moribus illius redditur noxia. Plin. l. 19. c. 11.

Aqua marina ad potum inutilis, melius sustinet nauem, quàm fluuialis dulcis & potui aptior: Ita suum vnaquaque res vsum habet, si quis vtatur ad id, quod oportet. Plutarchus.

Vt Philosophus missa lingua victimæ, rem simul & optimam, & pessimam misit: Sic opes optimæ sunt si rectè vtaris, pessimæ si secus, Plutarch. & Erasmus in prouerbio Lingua quò vadis. Vide, *Vsum rerum legitimum.*

Adhortatio.

* Imperatores instructa acie solent, quanquam paratissimos ad præliandum milites videant, eos tamen cohortari: ita iuuenes recti ad laudem, ad literas sunt adhortandi. Cicero Philipp. 4.

Caprifici ficus nunquam maturescit, sed tamen gignit vermiculos, qui deuolantes ad veram ficum, profosso ficorum cortice maturitatem illis tribuant: ita sunt qui ipsi nihil queant egregium facere, sed tamen aliquo pacto stimulant alios, vt id faciant. Plut.

Admonitio.

Vt equis non in ipso cursu frænum iniicimus, sed ante cursum: sic qui propensi sunt ad iram aut libidinem, antè rationibus ac monitis refrænandi sunt, priùs quàm in periculum ventum sit. Plutar.

Nutrices pueros lapsos non obiurgant aut puniunt, sed accurrentes erigunt, deinde obiurgant: sic amicus cùm affligitur adiuuandus est & erigendus, postea monendus & obiurgandus, quòd suo vitio in eam calamitatem inciderit. Plutarch.

Qui dentibus laborant protinus medicum adeunt, malum exponunt: qui febre tenentur, accersunt: at phreneticus, nec accersit, nec admittit, ob morbi vehementiam. Ita qui vitia sua celant, nec admonentes patiuntur, de his nulla salutis spes. Plutarch.

† Quemadmodum speculum non est malum deformi, eò quòd ipsi ostendat qualis sit; Et quemadmodum Medicus non malus est ægrotanti, quòd ei febrim, ac vim morbi detegat (nō enim medicus febris est causa, sed eam ostendit) Ita nec is qui reprehendit, ei malè vult, qui laborat animi morbis. Clem. Alex. lib. 1. Pædagog. cap 9.

Oculo lippienti non est admouendum lumen: Nec animus, affectu laborans, admittit grauem admonitionem, sed admiscenda laus est, ac sic medendum Plut.

Quemadmodum Telephus, quoniam carebat amico, coactus est ab hoste petere remedium ad medelam vulneris: ita qui non habent liberos amicos, à quibus admoneantur, sæpenumero ab inimicis audiunt sua vitia. Plut.

Remedia statim mordent vel offendunt, postea conferunt salutem & voluptatem. Ita salubria monita initio sunt nonnihil amara, postea correcta iucundissima. Plut.

Vt pituita paulatim collecta, tum maximè apparet ac vincit, cùm natura vincitur: Sic quidam amici potentes admonere non audent, nisi labantur, sed simulatque commutata fortunæ aura sunt humiles facti, tum obiurgant. Plut.

Sanus fert, si exprobres intemperantiam, libidinem, luxum: eadem non ferret ægrotans: Sic admonendus amicus, cùm desierit irasci, aut amare. Plut.

Ictum quem præuideris, commodiùs excipis: sic præcogitatum malum minus offendit. Senec.

Medici vetant admoueri remedia cū morbus in accessu est, ac sæuit, sed cùm se remittit: Ita ad primos illos iræ aut doloris motus, non est adhibenda consolatio vel admonitio, sed

vbi

vbi tempore cœperunt esse leuiores. Senec.

Elleborum, tametsi efficax, Medici vetant dari senibus, aut pueris, aut exilibus. Ita admonitio sic est temperanda, vt ferre is possit, quem velis emendare: nec solùm spectandum est vitium, sed natura quoque eius, cuius vitio studeas mederi. Plin. lib.25 cap.5.

Herbæ salutares consuetudine perdunt medendi vim. Ita admonitio si assidua sit, non emendat assuetum iam obiurgationibus. Plin.

In Narniensi agro terra imbre fit siccior, æstu humescit, vnde Cicero iocatur illic ex imbre puluerem, ex siccitate fieri lutum: Ita quosdam admonitio reddit deteriores. Plin. lib.31.cap.4.

Quædam gemmæ aceto maceratæ immitescunt, pleræque melle decoctæ: Ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior. Plin.

Adolescentia.

Vinum quod in dolio placuit, non fert ætatem: quod recens durum est & asperum, postea placet: sic adolescentia durior maturescit, & ad frugem peruenit. Senec.

Adulatores & assentatores.

Vt medico carnem secante, manus concinnitatem quandam & elegantiam seruat, abest autem saltatoria gesticulatio: Ita libertas admittit vrbanitatem, seruata grauitate. Adulator risu inepto, scurrilibúsque ioci slibertatem, veluti malis condimētis edulcat. Plutarch.

Mala pictura, fractis vestibus, rugis & angulis rem repræsentat: & adulator sudoribus, clamoribus, amicum imitator, nihil exhibens sincerum. Plutarch.

Simia cùm nec domum possit seruare more canis, nec onera gerere quemadmodum equus, nec arare sicuti boues, parasitatur ac risum mouet: sic adulator cùm in seriis ac grauibus rebus nesciat esse vsui, voluptatum minister est.

Quidam malè pinxerat gallos gallinaceos, iussitque puero vt veros gallinaceos procul abigeret à tabula, ne collatione deprehenderetur: sic adulator veros amicos pro viribus abigit, ne ex illorum comparatione deprehendatur fictus amicus. Plutarchus.

Puluinaria mulierum, quanquam videntur reniti, ac resistere capitibus, cedunt magis & accommodant sese: sic libertas adulatoris tumet quidem, sed in se recipit inclinantem. Plut.

Vt difficilè deprehenduntur bestiæ, quæ ad loci similitudinem mutant colorem: sic eos assentatores haud facilè deprehendas, qui ad omne vitæ institutum omnésque affectus sese accommodant. Plutarch.

Adulterina spendorem ac nitorem tantùm auri imitantur: Sic adulator gratiam, obsequium & hilaritatem amici. Plut.

Non vt polypus se quibusuis locis: Ita nos debemus non quorumlibet moribus accommodare. Plutarch.

Tragœdiarum histrionibus choro opus est amicis, continentibus, theatróque applaudente: sic qui gaudent adulatoribus, nihil agunt, nisi sint qui applaudant.

Quemadmodum iuxta mathematicos superficies & lineæ nec inflectuntur, nec producūtur, neque mouentur per se, cùm res sint intelligibiles, sed inflectuntur, producuntur & migrant pariter cum ipsis corporibus: Ita adulator suopte quidem affectu non mouetur sed cum irato amico irascitur, cum gaudente ridet. Plutarch.

Simia dum hominem imitari conatur, sæpè capitur: ast adulator idem faciens, alios capit & allicit. Plutarch.

Insania alendi equos, non consequitur lenticulam, sed arua frumentifera: sic adulatio non infestat pauperes, atque humiles, sed magnorum familiarum ac fortunarum ruina morbúsque est Plut.

Pediculi corpora exanima deserunt, vt pote defecta sanguine, quo alebantur: sic adulatores rebus prosperis ac feracibus adsunt, aridas & steriles non attingunt. Plut.

Vt syluestria semina, quæ spatio ac magnitudine accedunt ad triticũ, haud facilè repurgantur, nam per angusta foramina non excidunt, per ampla simul excidunt: sic adulatio, quæ amicitiã imitatur, non facilè ab amicitia reiicitur ac separatur. Plut.

Qui alunt bellum, primùm accommodant se illius ingenio, & animaduertunt quibus rebus offendatur aut placetur, donec assuefacta fiat tractabilis: sic adulator omnibus amici studiis & affectibus sese accõmodat. Plut.

Obsoniorum egregij artifices condimentis nõnihil austeri admiscent, quò dulcedinis tollant satietatem: sic adulatores fictam quãdam libertatem ac seueritatem admiscent, vt nunquam magis adulentur, quàm cùm videntur obiurgare ac liberè loqui. Plut.

Aqua delabitur vbicunque cauum ac decliuem locum reperit: sic adulator vehementer vrget, si quid lapsus est amicus. Plut.

Vt pictura est tacita poësis: Ita silentio quoque laudat adulator, nempe vultúque & obsequiis. Plut.

Qui venantur, facilius fallunt feras, si aliud agentes, hoc est, iter facientes aut agricolantes, id faciant: Ita maximè laudat adulator, cùm non apparet eum laudare. Plut.

Vt præterfluens aqua nullo certo colore est, sed semper refert colorem subiecti soli: Ita adulator sui dissimilis est, pro re nata sese adaptans. Plut.

In Menandri Comœdia inducitur falsus Hercules, clauam gestans, non robustam, sed inanem, ac leuem: sic adulatoris libertas mollis est & blanda. Plut.

Vt rupturæ & spasmata tum demum mouentur, cùm corpus aliquo malo corripitur: sic amici non ingenui felicibus adulantur, lapsos obiurgant. & illorum infortunio fruuntur. Plut.

Speculum quicquid obiicitur, imitatur: sic adulator. Plut.

Vmbra quicquid agas, respondet & adest: sic adulator quoquò te vertas sequitur. Plut.

Chamæleon omnem imitatur colorem præterquàm album: sic adulator in turpibus nihil non imitatur: solum quod honestum est, imitari non potest. Plin. l. 8. c. 33.

Imperiti pictores cùm pulchra non queant assequi, rugis & verrucis exprimunt similitudines: sic adulator refert intemperantiam, iracundiam amici. &c. Plut.

Sunt cibaria, quæ neque sanguini conferunt, neque spiritibus, neque neruis, neque medullis: sed pudenda tantùm mouent, ventrem inflant, corpus turgidum reddunt: Talis est adulatoris oratio, vitiosa tantùm auget, & irritat, alioquin infrugifera. Plut.

Medicus si res postulet, aliquando crocum & nardum iniicit, & lauat suauiter, & pascit humaniter: sic amicus aliquando blandus est. Plutarch.

Quidam tauris œstrum, canibus crotonem in aures immittunt: sic adulator in aurem admissus, haud facilè excutitur, sed transuersum agit quo lubet. Plut.

Pictores illustrant lucida appositis vmbris & obscuris: sic adulator laudans diuersa vitia in aliis, in amico nutrit, ac fouet, quæ adsunt. Plutarch.

Oratores aliquoties aliam personam

nam loquentem faciunt, vel fidei causa, vel vt inuidiam fugiant: & adulator narrat, quæ ab aliis de amico audierit, etiam si non audiit. Plutarchus.

Si quis merum, alioqui conferens aduersus cicutam, admisceat illi, venenum reddit immedicabile, quòd calore vim veneni protinus deuehat ad cor: ita adulator, intelligens libertatem esse remedium aduersus adulationem, eam ipsam adulationi admiscet, quò magis sit noxia. Plut.

* Vt monere, & moneri est veræ amicitiæ, & alterum liberè facere, non asperè: sic habendum, nullam in amicitiis pestem esse maiorem, quàm adulationem, blanditias & assentationem. Cicero in Lælio.

* Quemadmodum qui audierunt symphoniam, ferunt secum in auribus modulationem, quæ ad dulcedinem cantúmque cogitationes impedit, nec ad seria patitur intendi: sic adulatorũ & praua laudantium sermo diutius hæret quàm auditur, nec facile est animo dulcem sonum excutere: prosequitur enim & durat, & ex interuallo recurrit, Seneca in epist.

Quemadmodum heliotropium herba, semper in eam spectat partem qua Sol est: & eo condito florem contrahit: sic nonnulli ad regis omnes nutus obsecundant: & in quodcunque] viderint illum esse propensum, in id feruntur & ipsi. Plin. lib. 18. cap. 27.

† Quemadmodum Actæon à suis canibus interiit: Sic parasiti eos à quibus aluntur pessundant. Phauorinus apud Stob. serm. 12.

Vitrum mirè crystallum imitatur, res vilissima rem longè preciosissimam: Ita assentatio amicitiam imitatur, res pessima lõgè optimam. Plin. l. 9. c. 29. & l. 37. c. 2.

Pardus odoris gratia allectans feras inuadit, atque occidit: Ita quidã blandiloquentia irretitos fallunt, ac perdunt. Sic principum aulæ habent nescio quid blandum, quod inuitet in perniciem. Plin. l. 8 c. 17.

Vt ranæ vltra solitum vocales tempestatem significãt imminentem: Ita cum plurimùm valet apud principes oratio malorum, bonis tacentibus, tum instat rerum perturbatio.

Qui fascino vtuntur, laudando necant arbores, sata, pueros: Ita adulator laudando perdit. Plin.

Vt nihil insidiosius melle venenato (nam sunt quædam huiusmodi) ita nihil magis cauẽdum, quàm blandus hostis. Plin. l. 21. c. 13.

Hyæna vocem humanam imitatur, & nomen alicuius ediscit, quem euocatum lacerat: Ita quidam obsequio blandiuntur, donec in perniciẽ trahant. Plin. l. 7. c. 2.

Vt canes Melitæi potissimum in deliciis sunt opulentis ac potentibus fœminis: Ita principes effœminati deliciis, plurimi faciunt adulatores, & ad gratiam omnia tum loquentes, tum facientes. Plin. lib. 3. c. vlt.

Non omnem escam omnes amant pisces, sed alius alia delectatur: vnde piscatores gnari quam quisque maximè appetit, fallunt ea potissimum obiecta: Ita adulator deprehenso hominis ingenio, quibus rebus deliniatur, à quibus abhorreat, quod illi gratissimũ esse intellexerit, hoc potissimum eum captat. Plin.

Chamæleon qui subinde mutat colorem, omnem imitatur, præter rubrum & candidum: Ita adulator nihil non imitatur in amico, præter ea quæ honesta sunt. Plin.

Quod oleum est muscis, formicis, ferèque reliquis insectis, id est adulatio stultis principibus. Siquidẽ oleo peruncta moriuntur illa: hi assentatione, & obsequio palponum in exitium trahũtur, ipsi trahũt rempubl. Plin. c. 30. & l. 11. c. 19.

Cupresso non innascuntur cerasæ propter amaritudinem, nec buxo

propter duritiem: Ita pestis adulationis fugit seuera ac tristia ingenia, mollia captat & facilia. Plinius lib. 7. cap 24.

Vultures triduo futura cadauera præsentiunt, eóque aduolant: ita quidam captatores, multis etiam annis mortis diuitum imminent. Plin.

Heliotropium ac lupinum circumaguntur cum Sole, & quocunque se mouerit ille, eodem deflectũt & hæc cacumina: Ita proceres aulici quocũque regis ingenium vertit, eò perpẽdent omnes. Plin.

Vt suauius est antiphonum, quàm si vox omnino sit eadem: Sic iucundior amicus, ita concors, vt tamen nonnihil dissideat, quàm adulator per omnia obseruans, Plin.

Hyæna sicut & ichneumon, nunc mas est, nunc fœmina: Ita quidam sui dissimiles, nunc fortia loquuntur, nunc mollia, nunc philosophi sunt, nunc nepotes, nunc amici, nunc inimici. Plin. l. 7. c. 2.

Adulatoris & amici comparatio.

Vt Patroclus in bellum proditurus reliqua quidem Achillis arma sibi sumpsit, solam hastam, vt grauem ac prævalidam non attigit: Ita adulator omnia veri amici symbola imitatur, præter solam admonendi libertatem. Plut.

Medicus dat operam, quòd sanitatem tueatur & augeat: Ita facit amicus: At adulator lacerosas titillat partes. Plut.

Item quasi præceptor puerum de stylo ac tabula obiurget: barbarismum aut solœcismum committentem dissimulet Plut.

Item quasi malus orator, nihil ad argumenta respondens: vocem aut codicillos diligenter scriptos calumniatur. Plut.

Perinde ac si quis hominis tuberibus ac fistulis laborantis medici similio pilos & vngues secet: Ita adulator libertate vtitur in iis in quibus non est opus. Plut.

Bene olet vnguẽtum, bene olet & pharmacum: verùm illud ad nihil vtile, nisi vt delectet: hoc præter odorem maiorem habet vtilitatem: sic adulator tantùm iucundus, amicus etiam vtilis & necessarius Plut.

Pictura colores habet iucundos: sunt & pharmaca grati coloris, sic amicus ideo delectat, vt iuuet: adulator tantùm delectat. Plut.

Vbi corpus vitiosis inflatum humoribus, ibi adsunt bubones: sic vbi irascitur, amat, odit amicus: id premit adulator. Plut.

Pharmacum non adhibitum in loco, dolet absque fructu: sic obiurgatio nõ vt debet admota. Atque idem facit amicus cum molestia, quod adulator cum voluptate. Lædit enim vterque Plut.

Pediculi corpora exanima deserunt, vtpote defecta sanguine quo alebantur: sic adulatores rebus prosperis ac feracibus adsunt, aridas & steriles non attingunt. Plut.

Adulterium.

* Coccyx oua subdit in nidis alienis: & quidam alienas vxores faciunt matres. Plin l. 10. c. 9.

Ægritudo animi.

* Vt onera contentis corporibus facilius feruntur, remissis opprimũt: simillimè animus intentione sua pressum depellit omnium ponderum, remissione autem sic vrgetur, vt si nequeat extollere. Cic. li. 2. Tusc. quæst.

* Fit in prælio, vt ignauus miles ac timidus, simul ac viderit hostem, abiecto scuto fugiat, quantùmque possit, ob eámque causam pereat nonnunquam, etiam integro corpore, cùm ei qui steterit nihil tale euenerit: sic qui doloris speciem ferre non possũt abiiciunt se, atque ita afflicti & exanimati iacent: qui autem restiterint, discedunt sæpissimè superiores. Cic. eod. lib.

* Vt in causis non semper vtimur eodem statu, sed ad tempus, ad controuersiæ naturam, ad personam accommo-

commodamus: sic in ægritudine lenienda. nam quam quisque curationem recipere possit, videndum est. Cic.l.3 Tusc.quæst.

Æmulatio.

Vt non est verus amor, qui caret zelotypia: Ita non amat vehementer virtutem, nisi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. Plutarch.

Ætas.

Sicuti vina & poma subacerba vetustate mitescunt, dulcescúntque: sic ætatis insolentia longo rerũ vsu mitigatur. Plut.

Vt non qui multum cecinit, aut rhetoricatus est, aut gubernauit, laudatur, sed qui scitè: sic non qui diu vixit, sed qui bene Plut.

Quemadmodum nauigantibus terræque vrbésque recedunt: sic rapidissimi tẽporis cursu primùm pueritiã abscõdimus, deinde adolescẽtiam, deinde senectutis optimos annos. Senec.

† Vt aqua in areola, dignum sequitur præcedentem: Ita ætas mollis & tenera, in vtranque partem flexibilis est, & quocunque duxeris, sequitur. D.Hieronymus ad Gaudentium.

Apiana vino, & alia quædam initio dulcia, austeritatem accipiunt ab annis: Ita quidam ætate fiunt inhumaniores. Plin.

Aminæa vina senio fiunt meliora: ita quidam in iuuenta solutiores aut asperiores, ætate & vsu rerum fiunt mitiores. Plin.

* Vt Ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse: nemo discedere, sed discessisse, quod noctu clanculum faciunt vtrumque: ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse, & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse Plin. lib. 10. ca. 23.

* Sicut amplæ & regiæ opes, vbi ad malum dominum peruenerunt, momẽto dissipantur, at quamuis modicæ, si bono custodi traditæ sunt, vsu crescunt: ita ætas nostra bene disponenti multum patet. Senec. de breuit. vitæ, cap. 1.

* Quemadmodum ex amphora primùm quod est sincerissimum effluit, grauissimum quodque turbidúmque subsidit: sic in ætate nostra, quod optimum, primum est. Senec. in epist.

* Illa herba quæ in segetem frugémque ventura est, aliã constitutionem habet tenera & vix eminens sulco, aliam cùm conualuit, & molli quidem culmo, sed qui ferat onus suum, consistit: aliam cùm flauescit, cùm ad aream spectat, & spica eius induruit, in quam constitutionem cùm venit eam tuetur, in eam componitur: ita alia ætas est infantis, pueri, adolescentis, senis. Senec. in epist.

Affectus.

Vt periculosior est tempestas, quæ non finit in portum appellere, quàm quæ vetat nauigare: Ita grauiores animi motus, qui non sinunt hominem consistere ratione perturbata, sed præcipitem auferunt in tempestates. Plut.

Circes poculis homines subitò transformabantur in feras: & affectus repentè alium reddunt hominẽ. Plut.

In magno fluctu non sistitur nauis, nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: sic in magnis rerum procellis, summa ratio debet animum cohibere, ne ab affectibus auferatur. Plut.

Vt velis vtendum pro nauis magnitudine: Ita cupiditates pro facultate sunt moderandæ. Plut.

Calceus ad pedis formam torquetur, non contra: sic vitæ genus cuique est huiusmodi, cuiusmodi sunt animi affectus. Plut.

Frustra puro haurias vase è fonte turbido: Ita non potes aliis iucundus esse, aut rebus obeundis accommodes, nisi purgaueris animum malis affectibus. Plut.

Equi iam mansuefacti, etiam si auriga non vtatur habenis, tamen suapte sponte rectam pergunt ire viam:

sic affectus à ratione iampridem domiti & assuefacti, nec in somnis, nec in morbis sopita ratione quicquam tentant turpe. Plut.

Si corpus assuefit, ne conniueant aut lacrymentur oculi, ne palpitet cor: Ita multo magis animus ne phãtasiis commoueatur. Plut.

Locus supinus ac mollis nihil expellit quod inciderit, nec potest auertere: Sic animus vitiosa præditus verecundia nulli peruius est, nisi turpibus affectibus. Plut.

Qui lucernam non ferunt, multò minus ferrent Solem: sic qui mediocribus rebus perturbantur, multò magis obstupescunt in magnis. Plutarchus.

Vt pueriles querimoniæ facilè conquiescunt: Ita leues cupiditates subducta materia facilè sedantur. Plutarchus.

* Quemadmodum tempestatis & pluuiæ ante ipsas notæ veniunt: ita iræ, amoris, omniúmque istarum procellarum animos vexantium sunt quædam prænuncia. Seneca, libro 3. de ira.

Hominem vehementer ægrotum, vel lunæ deliquium, vel ventus asperior, vel maris decessus, aut huiusmodi quæpiam leuis rerum commutatio tollit è medio: ita animos imbecilles & affectibus corruptos quæuis offensa perturbat: cùm qui firmis sunt animis, istiusmodi non sentiant. Plut.

* Quemadmodum timidi, & qui nauseæ nauigando obnoxij sunt, existimantes se meliusculè habituros, si ex acatio in naulum, rursúmque si in triremem commigrarint: nihil tamen proficiunt, bilem timiditatémque secum circunferentes: Ita aliud vitæ genus non eximit animo ex quibus grauatur & perturbatur, hoc est, rerum inscitiam & rationis imperfectionem, ac id vitium quod non potest neque callet rectè præsentibus vti. Plut. de tranquill. animi.

Vt nullum animal nec mite, nec ferũ paret rationi, qua caret: sic nullus affectus Senec.

Multa agrestia subnascentia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamẽ signa felicis atque vberis soli, si quis excolat: & animi affectus per se mali, arguunt ingenium non malum, si accedat recta institutio. Plutarchus.

Canes feroces ad omnem vocem irritantur, ad solam notam, ac familiarem mansuescunt: sic animi morbi cùm sæuiunt compesci non possunt, nisi dicta adsint nota familiariáque, quæ commotos corripiunt. Plut.

Vt corpus non est capax voluptatum, nisi bene temperatum: Ita animus non capit veram voluptatem, nisi liber metu, ac cæteris affectibus. Plut.

Quemadmodum periculosior est tempestas quæ non sinit in portum appellere, quàm quæ vetat nauigare: ita grauiores animi motus, qui non sinunt hominem consistere, ratione perturbata, sed præcipitem auferunt in tempestates. Plut.

Vt initia morborum quamuis leuia serpunt: Ita si vitia & affectus vel leuissimos semel admittas, crescunt & augescunt Senec.

* Affectus sunt motus animi improbabiles, subiti & concitati, qui frequẽtes neglectíque fecêre morbum: sicut distillatio, nec adhuc in morem adducta, tussim facit assiduam, & vetus phthisin Seneca epist. 76.

Vt homini semper adest remediũ aduersus serpentum virus, nempe saliua, qua contacti ceu feruenti perfusi aqua fugiunt, emoriuntur etiam, si in fauces penetrauerit: sic aduersus omnes pestiferas cupiditates præsens remedium semper nobiscum circumferimus, si modò nouerimus vti. Id ab animo petatur oportet. Plin.

Æstũ maris, auctus aut detrimen-

ta lunæ magis sentiunt imbecilliora corpora: Sic rebus contrariis vehementius commouetur animus minus sibi constans & affectibus vitiatus. Plin.

Ambitio.

✝ Quemadmodum sæui quidam in tranquillum mare delati, totum at imo euertunt, vt arena cum vndis misceatur: Sic & ambitio, & turpis quæstus animam subeuntes, omnia subuertunt. Chrisost. hom. 41. ad po. Ant.

Qui dolent, quòd non excellant in omnibus etiam diuersissimis, perinde faciunt, ac si quis molestè ferat, quòd vinea non ferat ficus, quódque olea non ferat botros. Plut.

Qui studeat Plato esse doctrina: dormire cum beata vetula, vt Ephorion: cum Alexandro potare vt Medius: diues esse, vt Ismenias: virtute præcellens, vt Epaminondas: doleátque quòd vnus non sit hæc omnia: perinde facit, ac si molestè ferat, quòd non sit leo montanus, & idem Melitæa catella in sinu viduæ diuitis. Plutarch.

Accius poeta cùm esset ipse admodum breuis, tamen in æde Camœnarum maxima forma statuam sibi posuit: ita quidam re viles, & humiles, ambitione fucóque dilatant sese. Pli. l.34.c.5.

Chamæleon quoniam aura pascitur, non cibo, semper hianti est ore. Ita qui gloriolis & auris aluntur popularibus, semper aliquid cantant, quod famam augeat. Plin.

Vt æquè mortuus est qui conditus est in odoribus & qui trahitur vnco: ita æquè sunt infœlices, & qui voluptatibus indulgent, & qui ambitiosis negotiis vacant. Senec.

Vt oua plena sidunt, inania fluitãt: ita qui veris virtutibus aut literis est præditus, minus ostentat se, quàm qui secus. Senec.

Vt venti desituri vehementissimè spirare solent: Ita mortales cùm maximè efferunt sese, tum proximi exitio solent esse. Senec.

Columbæ in volatu pernicitas, sed dum plaudit in aëre sibi placens implicatus strepitu pennis, capitur ab insidiante accipitre: Ita multi dum ostentant suas vires magis quàm vtuntur, obliti præda fiunt inimicis. Plin. l.10.c.20.

Pauo non explicat pennas nisi laudatus: Ita quidam putant se non habere quod habent, nisi sint qui mirẽtur. Plin. li. 10 c. 21

Gallus victor illico cantu superiorem sese testatur: Ita quidam sua facinora iactant ipsi, & suarum laudum ridiculi sunt tibicines. Plin. lib. cap. 33.

Vti Chamæleon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus: Ita quidam præter ostentationem & ventosam iactantiam nihil habent. Plin. li. 11. c. 32.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocem imitatur: ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Plin. l. 9 c. 42. & ca. 31. eod. lib.

Minimi cancri, quos pinnoteras vocãt, quò tutiores sint, inanium cõcharum testis se condunt, & cùm accreuerint, migrant in capaciores: Ita quidam maiorum suorum titulis tuẽtur sese, cùm suis diffidãt virtutibus. Plin.

Vti Chamæleon non alio pascitur alimento, quàm aëris, & idcircò ore est semper hiante: ita quosdam aura popularis alit, neque quicquam captant præter inanes laudes & gloriã. Plin.

Vt vitis nisi amputes, latè sese spargit, brachiis suis omnia complectens & implicans: ita princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi subinde vindicetur. Plin.

Quemadmodũ Cæcias ventus ad se trahit nubes: sic ambitio inuidiã, simultatem, profusionem, atque id

genus alia incommoda ad se trahit. Plin.

Amicitia.

Quemadmodum lac coagulo concrescit: sic homines compinguntur, & vnum fiunt amicitia. Plutarchus.

Vt ignis omnium condimentorum est suauissimum, velut inquit Ennius: Ita amicitia omnem vitam condulcat, si admisceatur. Plutarchus.

Quemadmodum qui stomacho valent, & animantia sanissima, saxa, ferrum, serpentes & scorpios concoquunt, eáque in nutrimentum vertũt: contrà valetudinarij etiam pane & vino offenduntur: sic stulti & amicitias perdunt, sapientes etiam inimicitiis rectè norunt vti. Plut.

Vt bruta si vi commisceantur diuerso generi, discedunt indignantia grauiter ferẽtia: sic inter similes placidè coit & cohæret amicitia. Plutarchus.

Musica symphonia constat è diuersis, puta grauibus & acutis inter se ratione compositis: at amicitia constat similibus. Plut.

* Quomodo solitudo in odio est: sic in dulcedine appetitio societatis. Quomodo hominem homini natura conciliat: sic inest huic quoque rei stimulus, qui nos amicitiarum appetentes faciat. Senec. epist. 9.

Amicitia fucata.

Vt Ixion Iunonem persequẽs in nubem incidit: sic multi in fucatã & vulgarem amicitiam incurrunt. Plutarchus.

Orobanche ciceri infesta est & eruo, vt æra tritico, hordeo festuca quæ vocatur ægilops, lenti securidaca: atque hæ quidem omnes complexu necant: ita quorundam amicitia pestilens est magis quàm inimicitia. Pli. l. 18. c. 45.

Amicitia multorum.

Vt mulier impudica, cum multis se commiscens nullum certum habet amatorem. Ita qui multorum appetit amicitiam. Plut.

Vt puella in pratis alium post aliũ flosculum decerpens semper nouis arridentibus capitur, priores negligit: sic qui multas instituit amicitias, ac mox saturatus alias quærit. Plutarchus.

Vt prima materia quibuslibet formis variatur, cùm propriam non habeat: Ita animus multorum amicitiæ subiectus. Plut.

* Quod ægris euenit, quos longa imbecillitas vsque adeo affecit, vt nunquam sine offensa proferantur, hoc accidit nobis quorum animi ex longo morbo inficiuntur. Inimica est multorum conuersatio. Epist. 7.

Amicitia paucorum.

Vt Briareus centum manibus quinquaginta pascens ventres, nihilo felicior erit nobis, qui duabus vnum administramus: sic tantundem commoditatis capies è paucorum amicitia, quantum è multorum: pensatur enim incommodum: si pauci inseruiunt, paucis est inseruiendum. Plutarchus.

Perinde ac si mutilus ac cæcus metuat ne Briareus fiat centimanus aut Argus centoculus: Ita quidam metuunt ne plurimùm sint amici, cùm nec vnum adhuc verum habeãt amicum. Plut.

Amicitia bonorum.

* Vt benefici liberalésque sumus, non vt exigamus gratiam (neque enim beneficium fœneramur, sed naturâ propensi ad liberalitatem sumus) sic amicitiam non spe mercedis adducti, sed quòd omnis eius fructus in ipso amore inest, expetendam putamus. Cicero in Lælio.

Amicitia malorum.

* Vt hirundines sub hominum tectis nidulantur, & tamen non assuescunt, nec fidunt homini: ita quidã amicos semper habẽt suspectos. Pli. l. 10. c. 24.

Ami-

Amicitia neglecta.

Non potest quæuis arbor mitescere, neque quælibet fera cicurari, proinde hæc quoque qua possunt in suũ vertunt vsum: sic qui ad amicitiam adduci non possunt, horum odio ad nostrum commodum abutemur. Plutarchus.

Ciconia tametsi demigrat, tamen reuersa semper eosdem repetit nidos. Ita non oportet amicorum ob intermissam vitæ consuetudinem obliuisci, sed memoriam illorum semper nobiscum circumferre. Plin. lib. 10. c. 23.

Amicitia dirempta.

Vt adamas si frangi contingat malleis, in minutissimas dissilit crustas, adeò vt vix oculis cerni queãt: ita arctissima necessitudo, si quando contingat dirimi, in summam vertitur simultatem: & ex arctissimis fœderibus si semel rumpantur, maxima nascũtur dissidiã. Aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Plin. li. 37. ca. 4.

Amici noui non sunt veteribus anteponendi, vt equis vetulis teneros anteponere solemus Non enim amicitiarum esse debent, sicut aliarum rerum satietates. Veterrima quæque esse suauissima debent, sunt aliarum rerum satietates, nouitates tamen nõ repudiandæ, vetustas autem suo loco conseruetur. Cicero in Lælio.

In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa habeant hospitia, nullas amicitias: Idem accidat necesse est iis qui nullius ingenio se applicãt familiariter, sed omnia cursim & properanter admittunt. Non prodest cibus, nec corpori accedit qui statim sumptus emittitur. Nihil æquè sanitatẽ impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebra medicamenta tententur. Non conualescit planta quæ sæpius transfertur. Nihil tam vtile est, quod in transitu prosit. Distrahit animum librorum multitudo. Senec. epist. 2.

Amicitia reconciliata.

Abies adeò cohæret glutino, vt prius scindatur qua solida est, quàm qua glutino ferruminata. Ita post reditum in gratiam firmior debet esse amicitia, & arctius cohærent, quos copulauit mutuæ beneuolentiæ glutinum, quàm quos natura coniunxit. Plin. li. 16. ca. 2.

Cassiteris, id est, stannum aut plumbum album, æs ruptum ferruminat vtrunque contingens propter affinitatem, quam habet cum vtroque: Ita amicus amicitiam ac beneuolentiam disruptam reconciliare debet vtrique sese accommodans ex æquo. Plut.

Vt Pyrites gemma, non aperit vim igneam nisi atteras, tum enim digitos adurit: Ita quorundam malitiam non sentias, nisi cum illis consuetudinem aut rem habueris, aut non sentias Philosophiæ vim nisi exercueris. Ita Succina attrita vim attrahendi & odorem perdunt. Plutarch. & Plin. lib. 36. cap. 19. & lib. 37. cap. 11.

Vt Crystalli fragmenta sarciri nullo modo possunt: Ita difficillimum est eos reconciliare, qui arctissima familiaritate in mutuum odium venerint. Plin. libro 17. cap. 3 & libro 37. cap. 2.

Amicitia renouata.

Vt quæ glutino commissa sunt, si soluantur, facilè reglutinantur: at si corpus rumpatur, haud facilè coit: Sic inter alios amicitia dirupta facilè coit, in fratribus semel dirupta, aut non coit, aut cicatricosa coit. Plut.

Pictores seponunt ad tempus opera sua, tum ex interuallo rectius iudicaturi: nam assiduitas in causa est, quo minus bene iudicent: Sic nos rectius iudicamus amicos, quos ex interuallo reuisimus. Ac de nobis ipsis quoniam adsumus assiduè, minus rectè iudicamus. Plut.

* Ciconia tametsi demigrat, tamen reuersa semper eosdem petit nidos: ita non oportet amicorum ob intermissam vitæ consuetudinem obliuisci, sed memoriam illorum semper nobiscum circumferre. Plin. libr. 10. cap. 23.

* Si quis oculum casu excusserit, reliquiæ illi suæ satisfacient, & erit in minuto corpore & amputato tam lætus, quàm in integro fuit. Sed quæ sibi desunt, num desiderat? Non deesse mauult. Ita sapiens se contentus est, non vt velit esse sine amico, sed vt possit: & hoc quod dico possit, tale est: amissum æquo animo fert: sine amico quidem nunquam erit: in sua potestate habet, quàm citò reparet. Quomodo si perdiderit Phidias statuam, protinus alteram faciet. Si hic faciendarum amicitiarum artifex substituet & aliũ in locũ amici. Senec. epist 6.

Amicitia principum.

Vt periculosum est dæmones euocare, propterea quòd si quid erratum fuerit magno conantis discrimine fiat: nam aiunt Tullium Hostiliũ ictũ fulmine, quòd ex Numæ libris Iouem deuocare conatus, quædam parum ritè fecisset: Ita periculosum est cum principibus habere commercium, aut cum morosis potentibus, quòd offensi re qualibet leui funditus subuertant hominem. Plin. l. 2. c. 55. & l. 28. c. 2.

Vt Arithmeticorum digiti aliquando valent multis millibus, aliquando nihil: sic regum amici aliquoties quiduis possunt, rursum mutata in fastidium gratia nihil possunt. Plutarchus.

* Quemadmodum luna quo propior est Soli, hoc minus habet luminis: ita plus fructûs ac dignitatis est iis qui procul absunt à magnis Principibus. Plin. l. 2. c. 9.

Amicorum electio proba.

* Vt nummum exploras, num sit adulterinus, priusquam eo sit opus: sic amicus probandus antequam eo sit opus Plut.

Qui reiectis cognatis, peregrinos asciscit amicos, perinde facit, ac si quis amputato pede carneo, ligneũ pedem addat. Plut.

Quemadmodum stultus est, qui equum empturus non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frenos: sic stultissimus qui amicum asciturus, eum è vestitu aut opibus æstimat. Sen.

Veluti qui nummũ adulterinum: Ita qui amicum habet non exploratum vbi senserit improbum esse cùm priuatur eo, gaudet: cùm habet, optat effugere Plut.

Vt rubo, spinisque complectentibus nos discussis, ad vitem aut oleam tendimus: ita non quemuis obuium oportet in amicitiam admittere, sed ad idoneas, reiectis aliis eundum est. Plut.

Vt Zeuxis lentè pingebat, quod diu duraret: Ita diu explorandus amicus, qui sit perpetuus futurus. Plin. l. 35. c. 9. & 10.

Vt diligenter compingitur nauis quæ sit in tempestatibus præsidio futura, & agger variis casibus oppositus: Ita diligenter probandus amicus, quo sis vsurus ad omnia. Plutarchus.

Ixion Iunonem amans, in nubem incidit: sic quidam dum veram expetunt amicitiam, vulgatam ac falsam amplectuntur. Plut.

Vt qui prægustando lethale venenum, in exitium coniiciunt sese: sic qui amicum admittit, priusquam cognouerit, suo malo discit, qualis sit. Plut.

Vt hirundines sub hominum tectis nidulantur, & tamen non assuescunt nec fidunt homini. Ita quidam amicos semper habent suspectos, præsertim insulares. Plinius libro decimo, capite 24.

Diligentes agricolæ terram prius notulis quibusdam deprehendunt, & explorant priusquam illi credant sementem:

mentem: ita explorandus amicus antè quàm committas arcanum. Plinius.

Vt vas experiamur, aquam, non vinum infundimus: Ita friuolum quiddam aliquando committendum amicis, quo silentij fidem experiamur, vt si effutiant nihil sit periculi. Plut.

Amicus virtus.

Animal in intimis vires habet maximè proprias. Sic amicus nihil ostentat, sed tū celat, cum maximè iuuat. Plin.

Vt medicus & non sentientem sanat: Sic amicus etiam si ignoraretur amicum iuuat. Plut.

Vt in diapason tantus est concentus, vt vox eadem esse videatur: ita veri amici vnus sunt animus. Aut sic adulator per omnia subseruit ad orationem diuitis, vt vnum loquentem dicas non duos. Vide prouerb. dis dia pason.

*Vt aurum igne: sic beneuolentia fidelis periculo aliquo perspici solet. Cicer. libro nono epist ad familiares.

Vt suauius est antiphonum, quàm si vox omnino sit eadem: sic iucundior amicus, ita concors, vt tamen nonihil dissideat, quàm adulator per omnia obseruiens. Plin.

Poma quædam suauiter acerba sunt, & in vino nimium veteri delectat & ipsa amaritudo: Sic amicorum defunctorum memoria mordet animum, sed non sine voluptate. Seneca.

Vt mel exulcerata mordet ac purgat, alioquin vtile & dulce: Sic amici libertas non mordet, nisi si quid est vitiosum & corrigendum. Plutarchus.

Polypus superficiem & colorem duntaxat mutat: At amicus verè similis esse debet amicis & moribus, & affectibus, & studiis. Plut. Plin. li. 9. cap. 26.

Lynceus per quercum videt, inimicus etiam per famulum, per amicum perspicit, quid agas. Plut.

Amicus fucatus.

Vt rupturæ & spasmata tum demum mouentur, cùm corpus aliquo malo corripitur: ac amici non ingenui felicibus adulantur, lapso obiurgant, & illorum infortunio fruuntur. Plut.

Hirundo æstate aduolat, instante hyeme auolat: ita infidus amicus rebus lætis præsto est, commutata fortuna deserit amicum. Plin. libro 10. cap. 24.

Seleucides aues nunquam conspiciuntur à Casij montis incolis, nisi cùm illarum præsidio est opus, aduersus locustas vastantes fruges, nec vnde veniant, quóve abeant cognitum: ita quidam nunquam apparent, nisi cùm nostro egent auxilio: nec visunt amicos, nisi cùm vrget necessitas aliqua. Plinius libro decimo, capite 27.

Vt malum cibum nec retinere possis citra noxam, nec reiicere sine molestia: Ita malum amicum, si teneas, lædit, nec tamen absque inimicitia ac tumultu veluti bilem potes abiicere. Plut.

Vt Creon filiam nihil adiuuit, sed eam complexus vnà cum illa periit incendio: sic quidam felicibus amicis non fruuntur cum infelicibus pereunt. Plut.

Vt nandi imperiti dum volunt succurrere iis, qui præfocantur, ac merguntur, vnà cum illis merguntur, & nocent magis, quàm prosunt: sic amici qui in rebus aduersis tantùm collacrymant amico. Plut.

Quemadmodum muscæ in popinis non manent, si desit nidor: Ita vulgares diuitum amici nō perseuerant, si non adsit vtilitas. Plut.

Arrodunt hominis cibum mures, viuunt sub eodem tecto, nec tamen assuescunt homini: Ita quidam amici parum synceri nec relinquunt ci-

bi commodique causa, nec amant tamen aut fidunt. Plut.

†Qui ab amico perfido consilium accipit, similis est ei, qui ex poculo aureo venenum bibit. Philo apud Maximum ser.6.

Amor.

Vt hedera vndeuis ex se inuenit, quo se alliget: ita amor etiam iis capitur, quæ non amantem offendunt. Plut.

Vt radix, quam medici vulgò rhabarbarum vocant, cùm sit biliosa, tamen peculiari quadam vi bilem pellit: Ita fit nonnunquam, vt amor pellat amorem, ceu clauus clauum, ira iram, & dolor dolorem.

Vt echeneis licet exiguus piscis, nauem velis citatam remoratur: Ita animũ ad honesta properantem puella quæpiam nonnunquam reuocat, ac retardat affixa. Plin.

*Quemadmodum frondium iactura facilis est, quia renascuntur: sic istorum quos amas, quósque oblectamenta vitæ putas esse damnum: quia reparantur, etiamsi non renascuntur. Senec. epist. 105.

Amor sui.

Nullum est animal quod impensius amet suos fœtus, quàm Asinus & simia: Ita indocti suas commentatiunculas præter alios amplectuntur. Plin.

Vt qui per inane ingrediuntur, quo magis innituntur, hoc magis peccãt: ita qui sui amantes, sibi fidunt, Erasmus.

Non vt medici bili medentur amaris: Ita oportet iracundiam medicari iracundia. Plut.

Vt minutæ literæ, si quis intendat, offendunt oculos: Sic qui res minutulas iracundè curat, morosior redditur ad maiores. Plut.

Vt equæ conspecta in aquis forma sua aguntur in rabiem, authore Columella: ita quidam nimium admirantes sua, ad insaniam vsque reddũtur insolentes. Eras.

Industrium animal formica, non laborat nisi sibi: ita nonnulli mortales sibi duntaxat consulunt, & suum modò negotium agunt. Plin.

Vt suus cuique morbus videtur atrocissimus, ita suum cuique incommodum maximè dolet. Eras.

* Si vnumquodque membrum hunc sensum haberet, vt posse putaret se valere, si proximi membri valetudinem ad se traduxisset, debilitari & interire corpus necesse esset: Sic si vnusquisque nostrum rapiat ad se commoda aliorum, detrahátque quod cuique possit emolumenti sui gratia, societas hominum communitásque euertatur necesse est. Cicer. l. 3 Offic.

Amor proximi.

Vt luna quod luminis accepit à sole, mundo refundit: Ita donũ à Deo acceptum, in commodũ aliorum est conferendum. Eras.

Anima.

Vt corpus est instrumentum animæ: Sic anima est instrumentũ Dei. Plut.

Vt auis capta, si diutius alatur in carcere, etiamsi dimittatur, studet eò redire: sic animus diu versatus in hoc corpore, non facilè reuellitur. At puerorum animus lubentius euolat. Plutarchus.

Quemadmodum igni si extinctam subitò facem admoueas, statim reaccenditur: sic animus si statim euolet à corpore, facilè redit in suam naturam. Plut.

Qui è seruitute manumissi sunt, quæ dominis solent facere, cùm seruirent, ea faciunt sibiipsis, suóque arbitrio & præsidio: Sic nunc anima alit corpus multo labore, multis curis: postea facta libera, seipsam alet contemplatione veri, nec ab ea poterit auelli. Plut.

Vt qui in alieno habitant, multis aguntur incommodis, sempérque de aliqua domicilij parte queruntur: ita animus nunc de capite, nunc de pedibus

bibus, nunc de stomacho, nunc aliud de alio queritur, significans se esse non in suo domicilio, sed vnde breui sit emigrandum. Senec.

* Vt ex barba capillos detonsos negligimus: ita ille diuinus animus egressurus hominem, quo receptaculum suum conferatur, ignis illud exurat, an feræ distrahant, an terra contegat, non magis putat ad se pertinere, quam secundas ad editum infantem. Sen. epist. 93.

Animus.

Vt in lance momentum in vtranque patrem æquè propensum est, & in neutram inflectitur: Ita dubius animus. Plut.

Corpus oneris pondere premitur: at animus ex sese sæpenumero pondus addit rebus. Plut.

Vt qui thus tundunt, etiam si purgentur, tamen odorem multum tempus referunt: ita animus diu diuersatus in honestis negotiis, diu seruabit iucundam memoriam, qua fretus contemnet eos, qui vitam vt miseram deplorant. Plut.

* In corporibus magnæ sunt dissimilitudines: alios enim videmus velocitate ad cursum, alios viribus ad luctandum valere, itémque in formis, aliis dignitatem inesse, aliis venustatem: sic in animis existunt etiam maiores varietates. Cicer. lib. 1. Offic.

* Vt necesse est lancem in libra ponderibus impositis deprimi: sic animum perspicuis cedere. Cic. l. 4. Academic. quæst.

*Sicut membra nobis ita data sunt, vt ad quandam rationẽ viuendi data esse appareant: sic appetitio animi, non ad quoduis genus vitæ, sed ad quandam formam viuendi videtur data, itémque & ratio, & perfecta ratio. Cic. l. 3. de finib.

Iumenta quorum in aspero indurata est vngula, quamlibet patiuntur viam, in palustri pascuo saginata citò subteruntur: sic animus duris rebus assuetus, minus offenditur. Seneca.

†Vt loca grauia, etiam firmissimã valetudinem tentant: Ita bonæ quoque menti, necdum adhuc perfectæ, & conualescenti, sunt aliqua parùm salubria. Senec. epist. 28.

Flãma nec premi potest, nec quiescere: sic animus natiuo impetu fertur ad honesta. Senec.

Robora in rectum quamuis flexa reuocabis, curuatas trabes calor explicat, & aliter natæ in id finguntur, quod vsus noster exigit: quanto magis animus accipit forma, flexibilis & omni honore obsequentior Sen.

Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur: Sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur. Senec.

Vt primum est expurganda bilis vnde nascitur insania, deinde monendus homo: alioqui qui furiosum admoneat quomodo debet procedere, quomodo se gerere in publico, furiosior fit ipso furioso: sic primùm animus est liberandus falsis opinionibus, postea tradenda præcepta philosophiæ. Senec.

Vt puerorum dum primùm discunt scribere, digiti tenentur, & aliena manu per literarum simulachra ducuntur, pòst iubentur imitari propositum: sic primùm animus ad præscriptum adiuuetur oportet, donec incipiat per se philosophari. Seneca.

Quemadmodum si ferrum inter adamantum ponas & magnetem, diuerso nisu nunc huc, nunc illuc fertur: Ita dubius animus nunc ad honesta rapitur, nunc ad diuersa trahitur affectibus. Plin.

Animi bona.

Radij solis etsi cõtingunt terram, tamen ibi sunt vnde mittuntur: sic sapientis animus tametsi versatur hîc, tamen apud suam originem est. Senec.

Ex congiario epulo, aut visceratione, tanto minus redit ad singulos, quanto in plures distribuitur. Non idem accidit in bonis animi, quæ totâ ad singulos perueniunt, nec communicatione minuuntur. Sen.

Vt vulgus ineptum magno labore, magnóque impendio remedia ab extremis Indis, aut Æthiopibus petunt, cùm in hortis nobis nascatur, quo morbis mederi possimus: Ita præsidia beatæ vitæ magno molimine foris quærimus, in imperiis, in opibus, in voluptatibus, cùm in animo sit, quod nos beatos efficiat. Seneca.

*Quemadmodum lumen lucernæ, luce Solis obscuratur & offenditur: sic rerum corporearum æstimatio splendore virtutis animisque bonis obfuscatur, Cic. l. 2. Offic.

Quemadmodum cum morbus in corporis parteis non suas transfertur, signum est morbi parantis abire: Sic cùm offendimur quibus consueuimus delectari, indicium est futuræ sanitatis. Plut.

Animi morbi.

* Vt ciuitas in seditione non potest esse beata, nec in discordia dominorum domus: sic animus à seipso dissidens, secúmque discordans, nullam gustare partem liquidæ voluptatis, ac liberè potest. Cic. lib. 1. de finibus.

† Sicut vermes in lignis molliori bus enascuntur: Ita animi anxietatis in mollioribus hominum mentibus oriuntur. Basil. de gratijs Deo ag.

*Quemadmodum plus agit tortor, quo plura instrumenta doloris exposuit (specie enim vincuntur, qui patientia restitissent:) ita ex his quæ animos nostros subigunt & domant, plus proficiunt, quæ habent quod ostendant. Senec. epist. 14.

* Sicut nihil differt, vtrum ægrum in ligneo lectu aut in aureo collores: quocunque illum transtuleris morbum suum secum transferet: sic nihil refert vtrum animus æger in diuitiis, aut in paupertate ponatur: malum suum illum sequitur. Senec. epist. 17.

*Quemadmodum stomachus morbo vitiatus, & colligens bilem, quoscunque accepit cibos mutat, & omne alimentum in causam doloris trahit: ita animus cæcus, quicquid illi commiseris, ad onus suum perniciémque & occasionem miseriæ facit. Senec. libro quinto de beneficiis, capite 12.

* Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur: sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur. Seneca.

* Sicut flamma surgit in rectum, iacere ac deprimi non potest, non magis quàm quiescere: ita noster animus in motu est, eo mobilior ac actuosior, quò vehementior fuerit. Senec. epist. 39.

Vt qui per febrim aut *ephialtem* horrent atque æstuant, grauius afficiuntur iis qui eadem foris patiuntur: sic fortunæ res, quòd foris aduenian̄t minus discruciant, quàm ea quæ sunt animi. Plut.

Vt si fons ipse turbidus sit, quicquid inde fluxerit non potest esse purum: sic animus, si sit infectus malis affectibus, omnia vitiat quæ accedunt, contrà si purus & tranquillus. Plut.

Quemadmodum admonet Xenophon, vt in rebus prosperis maximè meminerimus honorare deos, quò si quando inciderit necessitas audacter eos possimus accersere, ceu iam beneuolos & amicos: sic dicta quæ morbis animi queant mederi, multò antè comparanda sunt, vt dum opus est, facilè succurrant, iam familiaria. Plutarch.

Vt canes feroces ad omnem vocem irritantur, ad solam notam ac familiarem mansuescunt: sic animi morbi cùm

bi cùm sæuiunt, cõpesci non possunt, nisi dicta adsint nota familiariáque quæ commotos corripiant. Plut.

Vt corpus ægrotum, nec æstum ferre potest, nec frigus: Ita animus ægrotus prosperis atque aduersis rebus iuxta offenditur. Plut.

Qui nauseant inter nauigandum, existimant se melius habituros, si ex scapha in liburnicam, aut in triremem demigrarint. At nihil agunt, cùm secum circunferãt timiditatem ac bilem: Ita frustra vertunt genus vitæ, qui morbos animi secum adferunt. Plut.

Qui laborant aduersa valetudine, iis omnia sunt molesta, fastidiunt cibos, incusant medicos, succensent amicis; at restituta sanitas omnia reddit iucunda: sic animo ægroto quæuis vita insuauis, animo sano nullum vitæ genus non iucundum. Plut.

Qui corporis morbo laborant, quieti se tradunt, medicũ accersunt, abstinent: Sed qui ægrotant animo, quo grauius ægrotant, hoc magis abhorrent à quiete, & à medico. Plutarchus.

Vna tussis non facit phthisin, sed in mortem adducta: ita error non statim gignit animi morbum. Senec.

Vt quidam gemmas quasdam secum vbique circumferunt aduersus morbos, maleficia, ebrietatem, tonitrua, ruinas, cæteráque mala: Ita quędam philosophiæ decreta semper ad manum habenda aduersus incursuros animi morbos, libidinem, iracundiam, ambitionem, auaritiam, & his consimiles. Senec.

Animi tranquillitas.

Vt sapiens gubernator in tranquillitate tempestatem expectat: Ita rebus tranquillis ad dolorem aliquem præparandus est animus. Plut.

*Quemadmodum flamma non potest opprimi, nam circa id diffugit, quo vrgetur, quemadmodum aer verbere aut ictu non læditur, nec scinditur quidem, sed circa id cui cessit refunditur: sic animus, qui ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi, sed beneficio subtilitatis suæ per ipsa quibus premitur erumpit. Senec. epist. 55

Animalia.

* Artifex instrumenta sua tractat ex facili: rector nauis scit gubernaculum flectere: pictor colores quos ad reddendam similitudinem multos variósque ante se posuit, celerrimè denotat, & inter ceram opúsque facili vultu ac manu commeat: sic animal in omnem vsum sui est mobile. Senec. epist. 122.

Animaduersio.

* Vt fulmina paucorum periculo cadunt omnium metu: sic animaduersiones magnarum potestatum terrent latius quàm nocent, non sine causa. Seneca libro 1, de Clement, cap. 8.

Antiquitas.

Sicut in vnguentis & vinis: ita & libris precium addit antiquitas. Erasmus.

Apostata.

Qui ex balneo calent, vehementius frigescunt, & aqua frigidior esse solet, quæ prius caluit: ita vehementius sese oderunt, qui prius fuerunt amici, & sceleratiores sunt, qui à pia vita ad impiam se trãstulerunt. Eras.

Artes & disciplina.

Vt frequentius conuenitur ad spectaculum vbi nonnihil theatricæ stipis confertur: Ita disciplinæ à pluribus coluntur, quæ præter voluptatem, ac dignitatem, emolumentum etiam, & commoditatem adferunt. Plutarch.

Arbor suapte natura non nisi vnicum fructum gignit, insitione eadem diuersi generis fructibus oneratur: Ita qui naturam suam sequitur, semper idem est: qui arte ducitur, sui dissimilis est. Plin. l. 17. c. 14.

Rhombus, & squatina, & rhaia, & pastinaca, cùm tardissimi sint piscium

tamen sæpè reperiuntur habentes in ventre mugilem omnium velocissimum, solertia & ingenio capientes: Ita quidam arte superant longè potentiores opibus aut viribus. Plinius lib. 9. cap 42.

Sicuti vina & poma subacerba, vetustate mitescunt dulcescúntque: sic ætatis insolentia longo rerum vsu mitigatur.

Plutarchus testatur se vidisse in Africa canes qui lapillos in aquam aggesserint, donec aqua eò surgeret vt contingi posset. Idem narrat de cane coniiciente lapillos in amphoram oleariam: Ita nobis quod viribus diminutum erit, arte supplendum est. Erasm.

* Nihil proderit dare præcepta, nisi prius amoueris obstantia præceptis: non magis quàm proderit arma in conspectu posuisse propiúsq. admouisse, nisi vsuræ manus expediantur, vt ad præcepta quæ damus possit animus ire. Senec. epist. 96.

* Quemadmodum folia per se viuere non possunt, tantùm desiderant cui inhæreant, ex quo trahant succum: sic ista præcepta, si sola sunt, marcent: insigi volunt sectæ. Senec. epist. 96.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli possunt, machinis facilè tollũtur: Ita quod vi nequis efficere, ratione & arte facilè efficies. Erasm.

† Sicut initium ædium est ianua: Sic ad virtutem primus aditus est encyclopedia. Phylo libr. de profugis.

Assiduitas.

Vt qui paulum addit paulo, idque frequenter facit, ingentem aceruum accumulat: ita assiduitas ad bonam mentem parandam plurimum valet. Plutarch.

Vt stilla cauat assiduitate saxum, vt ferrum contrectatione atteritur: Ita assiduitas etiam durissima vincit. Plutarch.

Gallus Phrygiæ fluuius, si modicè bibas, medetur corporis malis: si immodicè, limphatum animum agit: Ita si philosophiæ literas modicè attingas, prosunt, sin totum te illi addixeris studio, sanitatem mẽtis auferunt, & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt. Eras. ex Plin.

Vide diligentia, studium, ac labor.

Assuetudo.

Vt qui thus tundunt, etiam si purgentur, tamen odorem in multum tempus referunt: Ita animus diu diuersatus in honestis negotiis diu seruabit iucundam memoriam, qua fretus contemnet eos, qui vitam vt miseram deplorant. Plut.

Qui diu in vinculis fuerunt, cùm soluuntur, tamen claudicant adhuc, nec ingredi possunt: Ita diu vitiis assueti etiam cùm ea deserũt, quædam retinent vestigia. Plutarch.

Vt mendum quod indurnit, ac diutius inhæsit difficilè tollitur: Ita vitia inueterata nõ facilè corrigũtur. Plu.

Vt liber post lituras iterum infectus non facilè emaculatur, quod altius imbiberit attramentum: Ita animus sæpè in eadem relapsus vitia. Plut.

Iumenta quorum in aspero indurata est vngula, quamlibet patiuntur viam, in palustri pascuo saginata citò subteruntur: sic animus duris rebus assuetus, minus offenditur. Sen.

Vt caro quæ callo obduruit, non auertit vibices plagarum: ita animus à consuetudine peccandi non commouetur correptione licet acri. Erasmus.

Gypsum etiam si induruit, tamen tundi rursum, & in farinam resolui potest: simulatque semel induruit ingenium adolescentis, ætate vitiísque non potest refingi. Eras.

Vt Mithridati quotidie sumenti venenum, consuetudine factum est innoxium: Ita mala quibus assueueris non offendunt. Eras.

In nassam facilis illapsus est, sed exitus difficilis: sic decliue iter in vitia,

tia, reditus ad meliorem frugem non perinde facilis. Eras.

Vt in loco pestilenti quoque qui assueuere, durant: Ita incommoda pa rum lædunt assuetos. Plin. lib. 18. cap. 6. *Vide consuetudo.*

Auaritia.

* Quemadmodum Cæcias ventus contra aliorum Septentrionalium ventorum naturam nubes non pellit, sed magis ad se trahit: ita auarus opes ac diuitias. Aristot.

Vt Chius ille vina optima vendebat aliis, ipse vappam potabat: sic qui omnia sua deprauant, nec suis ipsorum bonis fruuntur. Huius seruus interrogatus quid ageret dominus: cùm ad sint, inquit, bona, quærit mala. Plut.

Vt membrum scabiosum semper opus habet frictu: Ita cupiditas animi nunquam satiatur. Plut.

Vt ij quos dolentes sopor occuparit, tristia somniant: Ita qui inuidia, superstitione, auaritia laborant. Plutarchus.

Quemadmodum adulteri alienas vxores adamant, suas contemnunt: sic quidam aliorum bonis magis delectantur, sua eleuant, aut etiam negligunt. Plut.

* Vt quidam morbo aliquo & sensus stupore suauitatem cibi non sentiunt: sic auari & facinorosi verę laudis gustum non sentiunt. Cicero Philippica 2.

* Si quis desiderat aureis fulgẽtem vasis suppellectilem, & antiquis nominibus artificum argentum nobile, æs paucorum insania preciosum, & seruorum turbam, quæ quamuis magnam domum angustet, iumẽtorum corpora differta & coacta pinguescere, & nationum omnium lapides: ista congerantur licet, nunquam explebunt inexplebilem animum, non magis quàm vllus sufficiet humor ad sanandum eum, cuius desiderium non est ex inopia, sed ex æstu ardentium viscerum ortus: non enim sitis illa sed morbus est. Non hoc in pecunia tantùm aut alimentis euenit: Eadem natura est in omni desiderio, quòd modò non ex inopia, sed ex vitio nascitur: quicquid enim illi congesseris, non finis erat cupiditatis, sed gradus. Seneca, lib. ad Helbiam cap. 11.

Arundinis radix contrita & imposita, filicis stirpem corpore extrahit: item arundinem filicis radix: Ita vicissim, & pecuniæ studium eximit animis amorem sapientiæ, & sapientia studium pecuniæ. Plin.

Quemadmodum apud Myconios non est indecorum caluitium, quòd illic omnes calui nascantur: ita apud Italos (vt hos exempli causa nominem) non est turpe pecunię studium, quo nemo non tenetur apud illos. Plin. lib. 11. cap. 37.

Vt adamas si iuxta magnetem ponatur, non patitur abstrahi ferrum, aut si admotus magnes apprehenderit, adamas è diuerso capit atque aufert: Ita pecuniæ studium dissidet cum Christiana pietate, & modis omnibus auocat: nec sinit adhærescere Christo. Eras.

In Chio Dianę facies est in sublimi posita, cuius vultus intrantibus tristis, exeuntibus exhilarata videtur: Ita sordidi quidam adeuntem amicum tristes accipiunt, timentes ne quid petat, aut ne sumptum afferat conuiua, at alacres dimittunt abeuntem. Plin. l. 35. c. 5

Vultures triduo futura cadauera præsentiunt, eóque aduolant. Ita quidam captatores multis etiam annis morti diuitum imminent. Plin. libro 11. cap. 6.

Industrium animal formica, sed non laborat, nisi sibi: Ita nonnulli mortales sibi duntaxat consulunt, & suum modò negotium agunt.

Vt Indicæ formicæ aurum è cauernis erutum seruant tantũ, non f[illegible]untur: Ita diues auarus nec fruitur ipse suis opibus, & aliis inuidet illarum

vsum. Plin. lib. 11. cap. 31. & Herodot. lib. 3.

Hirudo est quoddam pediculi genus, cui non est exitus cibi, quòd insatiabile sit, suctu sanguine intumescens rumpitur denique. Sic auarus copia sua præfocatur. Plin.

Sicuti terra, quæ auri, aut argenti venas habet, in cæteris ferè sterilis esse consueuit: Ita qui congerendo student auro, eiúsque metalla iam conceperunt in animo, nullam bonæ rei frugem producere consueuerunt. Plinius.

Aquila omium rapacissima, non oppetit morbo neque senio, sed fame: Ita auarus quò magis accedit ætas, hoc magis cruciatur habendi studio, & minus potest vti partis. Plin. libro 10. cap. 3.

In argento viuo omnia natant, excepto auro: nam hoc vnum ad se trahit: Ita nil incidit animo auari, præter lucrum. disciplina, litteræ, probitas, in summo fluitant, non descendunt in pectus. Plin. lib. 33. cap. 6.

Cerui cùm cogantur sua cornua abiicere, tamen occultant ea, præcipuè dextrum, ne medicamenti vis aliis sit vsui: Ita diuites nonnulli, cum ipsi diuitiis vti non queant, haud tamen sinunt alios frui. Plin. li. 8. c. 32. Aristot. lib. 9. de nat. cap. 5.

† Sicut ignis, quantò maiorem ligni copiam acceperit; tantò amplius accenditur, & inualescit: Ita & cupiditatis rabies, per ea quæ adipiscitur, auctior & vehementior efficitur. Clem. Ro. lib. 4. Recog.

Auditus.

Frustra clauduntur portæ ciuitatis, si vna relinquatur aperta, per quã hostes irrumpant. Ita non satis est in cæteris temperatum esse, si auditus pateat perniciosis sermonibus Plutarchus.

Vt diligentiùs seruanda est ea porta, quà via sit ad regiam: Ita cautiùs seruandus auditus, quòd maximè sit cũ rationali animi parte coniunctus, & quod per eũ admittitur, maximè potest vel iuuare, vel lædere. Plut.

Vt venatores non sinunt canes quiduis olfacere, aut mordere, sed integros eos seruant feræ: sic oportet aures, & oculos, non sinere quouis vagari, sed rebus necessariis reseruare. Plut.

Iudex in causa nihil tribuens amori tantùm rem perpendit, ac secundùm eam pronuntiat: At in audiendis philosophis, multis lapsibus candidè fauendum est. Vnde veteres iuxta Mercurij statuam, Gratiarum item ponere soliti sunt. Plut.

Cerui cùm arrexere aures, acerrimi sunt auditus, cùm remisere surdi: Ita principes si quid est quod placeat, id procul etiam percipiunt: si quid secus, quantumuis clames, non intelligunt. Plut.

Auditor & eius officium.

Bonus conuiua non existimat hoc tantùm suarum esse partium, vt suauiter accipiatur, cura sumptúque alieno: sed debet commodum vicissim exhibere conuiuam: sic auditor non tantùm audit otiosus, dicente solicito: sed vultu, oculis, applausu, fauore, iuuare oportet dicentem. Plutarch.

† Canes venaticos imitatur prudens ac sapiens auditor, huc illuc feras peruestigantes. Ipse enim non intellectam rem sæpè ac multum inuestigans interrogánsque, tandem assequitur. Cyril. Ater. in Ioan. libr. 1. cap. 2.

Non conuenit, vt in tonstrina surgens, ad speculum contempleris teipsum, num rectè sis curatus: ab oratione discedens, non expendas, num melior sis factus, aut deterior ex auditione. Plut.

Non oportet hoc animo audiendum accedere, quo ad spectaculum, puta vt tantùm delectemur, sed vt meliores efficiamur. Plut.

Multa belli inania, iuxta prouerbium: Ita & auditionis, puta supercilium,

lium, acclamatio, strepitus, & id genus alia. Plut.

Vt œconomicis & amici prosunt & inimicis, quemadmodum dixit Xenophon: sic vigilans auditor & cordatus non solùm bene dictis verum etiam erratis aliorum fit eruditior. Plutarch.

Vt ad sacrum epulum, sic ad auditionem oportet placidum ac beneuolum accedere, vt benedicta probes candidè: aut si parum rectè dicat, tacitus notes, quam ob rem errauerit, & animi conatum certè probes. Plutarh.

Vt tragœdi in theatris: ita philosophus in scholis est audiendus, nempe ad finem vsque. Plut.

Quemadmodum in iis quæ ad tibiam canuntur, multa fallunt ac suffugiunt auditorem errata: Ita in oratione phalerata, multa ineptè dicta fallunt auditorem ob phaleras & fucos orationis Plut.

Vt non impletur vas, quod semper effundit, nihil accipit: ita non accipit sapientiam, qui semper loquitur, nunquam auscultat. Plut.

Vt qui ad conuiuium accessit, vtitur appositis, nec aliud requirit: Ita discentem tacitè audire oportet, donec qui dicit, perorarit, tum si lubet, vtilem aliquam quæstionem proponere. Plut.

Qui coronas nectunt, bellissima quærunt, non vtilissima. At apes etiam amarissimo thymo insident, atque inde mellificium colligunt: sic oportet auditorem non flosculos orationis voluptatis causa sectari, sed vim sententiarum & vtilitatem. Plutarchus.

Vt amantes candidè interpretantur vitia quædam: Ita debent & auditores dicentium. Plut.

In obsoniis non solùm sequimur voluptatem, sed etiam salubritatem: sic in audiendis & legendis authoribus. Plut.

Vt pulli inuolucres semper hiantes pendent de ore alieno: sic quidam molesti sunt docenti, quòd necessarium sit eis omnia mansa in os inserere, nihílque tradant ipsi cibi. Plut.

Vt in ludo sphæræ alterius est cōmodè mittere, alterius scitè excipere: Sic in audiendo conuenit vtrunque suo fungi officio, tum eum qui differit, tum eum qui auscultat. Plut.

Non sic ad audiendum est accedendum, vt velis inungi, & oblini fucis, quò nitidior fias, sed gratiam habeas, si velut alueare acri fumo: sic ipse mordaci sermone purgeris animo, qui cæcutientiæ & lippitudinis est plenus. Plut.

Vt qui comœdos audiunt, non ob hoc audiūt, vt ipsi comœdi fiant, sed vt voluptatem capiant: Ita nunc permulti concionantem audiunt, non vt imitatione meliores fiant, sed vti delectentur. Bas.

Aulica vita.

Quemadmodum Luna quo propior est Soli, hoc minus habet luminis: Ita plus fructus ac dignitatis est iis, qui procul absunt à magnis principibus. Plin.

Est apud Indos herba quædam præcipui odoris, referta minutis serpentibus, quorum ictu protinus moriendum fit: Ita habent principum quorundam aulæ, quod allectet, sed occultant lethale venenum, ni caueas. Plin.

Apud eosdem est spina, cuius succus inspersus oculis, cæcitatem adfert omnibus animantibus: magis autem excæcat homines, si quid aspergas de puluere auri in oculos. Plinius.

* Sunt arbores aliquot, quæ post solstitium inuertunt sua folia, vt vlmus, tilia, olea, populus alba, salix: ita vulgus procerum, simulatq. princeps vitæ genus in diuersum commutarit, vertunt & ipsi vultum, cultum orationem & omnia.

Formicæ triticum arrodunt ea

parte, qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile: Sic potentes quò ministris perpetuò vtantur, premũt, ne si emerserint, tædio seruitutis relinquant aulam.

Vt halcyones videre rarissimum est, sed quoties apparent, tranquillitatem vel faciunt, vel denuntiant: Ita abbates & episcopi rarò deberent prodire in principum aulas, sed rerum motus, & bellorum tempestates autoritate sua composituri. Erasmus.

Gracca leguminis genus est adeò gratum columbis, vt ea semel gustata, negent illos posteà ab eo loco profugere. Ita qui semel aulæ mel & honorem degustarint, nũquam ab aula possunt auelli. Plin. l. 16. c. 16.

Mulus ex equo & asina conflatus, nec equus est, nec asinus: Ita quidam dum & aulici esse volũt, & ecclesiastici, neutrum sunt. Eras.

† Vt in mare flumina omnia: Sic vitia in magnas aulas influunt.

Aulici.

Indicæ testudines, meridiano tempore blandiente, gaudent toto dorso per tranquilla fluitare, donec oblitis sui solis vapore siccetur cortex vt mergi nequeant, iámque inuitæ natẽt opportunæ venantium prædę. Ita quidam spe magnarum rerum allecti, in principum aulas sese conijciunt, & adeò deliniuntur aulæ delicijs, donec imprudentes eò redigantur, vt non possint, etiam si velint, in suum ocium sese recipere. Plin. lib. 9. cap. 10.

Vt Heliotropium ac lupinum circumaguntur cum sole, & quocũque se mouerit ille, eodem deflectunt & hæc cacumẽ: Ita proceres aulici quocunque regis ingenium vergit, eò propendent omnes. Plin. l. 18. c. 24. & 27. eod. lib. 1.

Crocodilus anceps animal, nunc in terris agit, nunc in aquis: in terra ponit oua, in aqua prædatur & insidiatur: Ita quidam simul & aulici sunt & ecclesiastici, vtrobique pestilentes. Erasmus

† Crocodilus anceps animal, nunc in terra degit, nunc in aquis: in terra ponit oua, in flumine prædatur, & insidiatur: Ita quidam nunc in foro, nunc in aula versantur vtrobique pestilentes.

Auxilium.

In tempestate qui confugiunt sub arborem, serenitate facta, ramos illius vellunt fugientes: sic in rebus afflictis vtimur præsidio quorundam, quos eosdem per inuidiam affligimus in rebus prosperis. Plut.

B

BARBARIES.

Camelus non gaudet potu, nisi prius obturbata conculcatione aqua: Ita quibusdam nihil placet in literis nisi barbaria conspurcatum. Plin. l. 8. c. 17.

Vt ignaui canes omnibus *ignotis* allatrant: Ita barbari quicquid nõ intelligunt, carpunt ac damnant. Plut.

Beatitudo.

Vt volgus ineptum magno labore, magnóque impendio remedia ab extremis Indis, aut Æthiopibus petunt: cum in hortis nobis nascatur quo morbis mederi possimus: Ita præsidia beatæ vitæ magno molimine foris quærimus in imperijs, in opibus, in voluptatibus, cùm in animo sit quòd nos beatos faciat. Seneca.

Bellum.

Vt in admirandis operibus, sed inutilibus maior est laus artificis cuius arte res confecta est, quàm regis cuius impendio: ita belli gloria maxima ex parte penes militem est cõductitium, quorum industria geritur res: minima pars ad reges redit, qui aliena etiam pecunia militem cõducunt. Eras.

Vt Dianę Ephesiæ templum viginti annis à tota Asia tot regum impendio,

dio, tot artificum ingeniis confectū, Herostratus obscurus homo rectè poterat exurere: Ita facillimum est vrbes egregias bello demoliri, at ædificare difficillimum. Eras.

Vt accisæ pennæ tempore renascuntur: ita nisi assiduè prema, renascitur potentia. Eras.

Dracones exugentes sanguinem elephantorum, occidunt eos, & ipsi vicissim inebriati opprimuntur ac commoriuntur: Ita sæpenumero in bello, pars vtraque & perimit & perit, damnum dat & accipit. Plin. lib. 8. cap. 12.

Arator nisi incuruus sit, præuaricatur, vt dicebant antiqui: Ita miles nisi impius sit, parū est miles. Erasm.

Cybindus auis bellum internecinum gerit cum aquila, adeò vt cohærentes sæpenumero prendantur: Ita fit aliquoties, vt dum mutuum in se odium pertinaciter exercent principes, vtrique subuertantur, tertio quopiam inuadente. Aristot.

* Vt grauius ægrotant ij, qui cùm leuati morbo videntur, in eum deintegro incidunt: sic vehementius nos laboramus, qui profligato bello, ac penè sublato, renouatum bellum gerere conamur. Cic. lib. 12. epist.

Beneficentia.

Siphnius lapis, oleo excalefactus durescit, alioqui mollissimus: ita quosdā benefactis reddas deteriores. Pli.

Ferè non conuenit odori & sapori, vt ficis, quibus nihil dulcius, nullus est odor, & coroneis plurimum odoris, sapor autē asperrimus: Ita vix in eodem inuenias homine blandiloquentiam, & beneficentiam, ac fidem. Plinius.

Vt magis humectat ventrem, magísque sitim pellit hamo, qui sensim infunditur, quàm qui vniuersim hauritur: Ita magis cohibent à petendo munera paulatim data, dispensatáque, quàm si semel dones vniuersa. Eras.

Ficus non floret, cùm fructus habeat dulcissimos: Ita quidam benefaciunt nihil pollicitantes. Plin. lib. 1. cap. 26.

* Quemadmodum Dij immortales regnum inermes regunt, & illis rerum suarum ex ædito tranquilléque tutela est: ita vir beneficentia valens, officia sua quamuis latissimè pateant, sine tumultu obit. Senec. lib. 7. de benef.

* Sicut magnus luctator est, non qui omnes numeros, nexúsque perdidicerit, quorum vsus sub aduersario rarus est, sed qui vno se aut altero bene & diligenter exercuit, & eorum occasiones intentus spectat, nec enim refert quàm multa sciat, si scit quantum victoriæ satis est: sic in beneficentiæ studio multa delectant, pauca vincunt. Seneca libro septimo de benef.

Beneficia.

Vt post malam etiam segetem serendum, vt post naufragium tentantur maria, vt fœneratorem à foro non fugat coactor: Ita beneficium de nouo collocandum, etiam si semel incideris in hominem ingratum. Seneca.

Garus ambusta & infusa medetur malis, sed interim Garum non nomines. Ita quædam beneficia non sint, si commemores. Idem.

* Acerbissima crudelitas est quæ trahit pœnam, & misericordiæ genus est citò occidere, quia tormentū vltimum finem sui secū affert: quod antecedit tempus maxima venturi supplicij pars est: Ita maior est beneficij gratia, quo minus diu pependit. Est enim bonarum etiam rerum sollicita expectatio. Senec. lib. 2. de benef. c. 5.

* Sicut in telis eadem ferri vis est, sed in infinitū interest, vtrum excusso lacerto excutiantur, an remissa manu effluant. Gladius idem & stringit & transforat, quàm presso articulo venerit refert: Idē etiam est quod datur, sed interest quomodo detur. I

dem eod.li. ca.6.

* Quemadmodum pulcherrimum opus est, etiam inuitos nolentésque seruare: ita rogantibus pestifera largiri, blandum & affabile odium est. Idem, eod.l.c.14.

* Quomodo mundi officium est, circumagere rerum ordinem, vt Solis loca mutare, ex quibus oriatur, in quæ cadat, & hæc salutaria nobis facere sine præmio: ita boni viri officium est inter alia, & beneficium dare. Idem libro 4. de beneficiis capite 13.

* Vt aliud est munus, aliud ipsa donatio: aliud qui nauigat, aliud ipsa nauigatio: & quãuis æger non sit sine morbo, non tamen idem est æger & morbus: ita aliud est beneficium ipsum, aliud quod ad vnumquemque nostrûm beneficio peruenit. Idem, li. 6. de benef. ca.1.

* Quomodo multos fortuita sanant, & in flumen alicui cecidisse frigore magno, causa sanitatis fuit: quomodo quorundam flagellis quartanā discussa est, & metus repentinus animum in aliam curam auertendo suspectas horas fefellit: nec ideò quicquam horum, etiam si saluti fuit, salutare est: sic quidam nobis prosunt, dũ nolunt, imò quia nolunt, non tamen ideò illis beneficium debemus. Idem eod.l c.8.

* Quemadmodum ei qui voluit mihi pecuniam credere, & non credidit, nihil debeo: ita ei qui voluit mihi beneficium dare, sed non potuit, amicus quidem ero, sed non obligatus. Idem eodem libro capite vndecimo.

* More optimorum parentum, qui maledictis suorum infantium arrident, non cessant dij beneficia congerere, de beneficiorum authore dubitantibus, sed æquali tenore bona sua per gentes populósque distribuunt, vnam potentiam sortiti, prodesse. Imitetur illos. Demus, etiam si multa in irritum data sint. Demus nihilominus aliis, demus ipsis, apud quos iactura facta est. Idem l.7. de beneficiis ca.31.

† Vt gloria fugientes magis ac magis sequitur: Ita fructus beneficiorũ gratius respondet illis, per quos etiã esse ingratis licet. Senec. lib. 5. de Benef. ca.1.

Beneuolentia.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus hircino sanguine, eóque calido ac recenti maceratus, malleo frangitur: Ita quædam ingenia nulla vi peruincas, blanditia emolliẽda sunt. Plin li.37. ca.4.

Quædam gemmæ aceto maceratæ nitescunt, pleræque melle decoctæ: ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior.

- Quemadmodum quod in tesseris cecidit, id arte & ratione quàm potest optimè, disponendum: Ita quod in vita accidit, in optimam vertendum partẽ, Plin. l.37. c.12. & l.10. c.12.

Vt fluuius in multos diductus riuos, fluit tenuis ac languidus: Sic beneuolentia in multos distracta languescit, & euanescit Plutarch.

Vt animantia quæ vnicum pariunt fœtum, vehementius amant: Sic erga vnũ ardentior est beneuolentia Plu.

Blandiloquentia.

Ferè non conuenit odori & sapori, vt ficis quibus nihil dulcius, nullus est odor, & cotoneis plurimum odoris, sapor autẽ asperrimus: Ita vix in eodem inuenias homine blandiloquentiam, & beneficentiam, ac fidem. Eras.

Vide adulatio.

Boni.

* Sicut nec in victimis quidem, licet optimæ sint, auróque præfulgeãt, deorum est honos, sed pia ac recta voluntate venerantium: ita bono etiã farre ac fictili religiosi sunt: mali rursus non effugiunt impietatem, quamuis aras multo sanguine cruentauerint. Senec. li.1. de benef. ca.6.

Bonitas.

Vt scarabei, ac vultures offenduntur vnguētis,& Scytha iurauit se malle equum hinnientem audire, quàm citharœdum canentem: Ita non omnibus placent optima. Plut.

Vt phœnix non nisi quingentesimo anno nascitur: Ita insignium virorum rarus est prouentus. Seneca.

Breuiloquentia.

Celtiberi ita ferrum temperant ac durant, vt infosso in terram, quod est terreum auferatur ac repurgetur: Sic Laconicus sermo sublatione superuacui fit penetrantior.

C.

Calvmnia.

PRimùm homines inuaserunt animalia noxia, post & oues, & boues, postremò à nullo genere temperatum est: & Athenis primùm calumniator aliquis supplicio affectus est, & rectè post hunc vnus, & alter, postremò nec à bonis est temperatum: Ita cùm aperitur ius in malos, cauendum ne postea in bonos recidat. Plutarchus.

Vt morbus in corpore non admittente quod proprium est multarum noxiarum & absurdarum rerum gignit appetentiam: Ita calumnia suspicióque aduersus cognatos & domesticos, malas & noxias aliorū necessitudines inducit. Plut.

Calliditas.

* Quemadmodum quædam in oblectamentum ac iocum sic alligātur, vt eorum solutio imperito difficilis sit, quæ ille, qui implicuit, sine vllo negotio separat, quia commissuras eorum & moras nouit: nihilominus illa habent aliquam voluptatem, tētant enim acumen animorum, & intentionem excitant: Ita hæc quæ videntur callida & inuidiosa, securitatem, torporem ac segnitiem ingeniis auferūt, quibus modò campus in quo vagentur sternendus est, modò recti aliquid & confragosi obiiciendum, per quod erepant & sollicitè vestigium faciant. Senec. libro 5. de beneficiis.

Castigatio.

Vt qui demoliuntur ædes templis vicinas, quæ contigua sunt, ea sinūt, ne quid sacri quoque demoliantur: Sic quædam vitia cautè sunt corrigenda, quæ cum virtute proximè cohærent. Plut.

Nutrices sæpius extergentes sordes puerorum, aliquando carnem euellūt. Ita dum quædam vitia nimis anxiè conamur emendare, lædimus. Plut.

Vt qui chirurgi manus horrent, dieta curantur: Ita qui asperiora non ferunt remedia, leuioribus remediis sunt corrigendi.

Vt pernionibus & ambustis frigida pariter atque calida aqua medetur: Ita quædam errata diuersa ratione tolli possunt, seueritate & lenitate, subducta benignitate, & addita beneficentia.

Qui in leuibus nugis obiurgat amicum, in grauibus rebus tacet, idem facit quod alipetes, sinēs athletam inebriari & libidinari, circa lecythum duntaxat difficilis ac morosus. Plut. in moralibus.

Vt æra Corinthia casus fecit, & pictor ille spumam equi, quam arte nequibat exprimere impacta in os equi spongia variis imbuta caloribus, casu expressit: sic quædam casus confecit, quæ prouidentia curáque nostra non possunt effici. Plut.

Ceremonia.

Vt Magi verbis etiam non intellectis, prodigiosa quædam efficiunt: Ita sacerdotes nonnullis precibus non intellectis, bona tamen fide pronunciatis, Deum conciliant ac mouent.

Vt loci salubritas incolarum colore deprehenditur, Ita muneris sanctitas eorum arguitur vita qui in eo ver

santur: veluti qui versantur in ceremoniis, cùm sint nequissimæ vitæ declarant eas ad pietatem nihil conducere.

Quemadmodum Magi sibi conscij fucum esse quod promittunt, prodigiosis quibusdam, ac præscriptis ceremoniis dementant, ac territant infirmiores: Ita quidam sacerdotes cùm procul absint à vera pietate, ceremoniis inuoluunt indoctos, quò plebem sibi magis habeant obnoxiam.

Charitas.

Vt manus eadem in varios dissecta digitos: sic multorum charitas, eos vnum reddit, discretos tamen. Plutarchus.

Sicut ignis in omnibus officinis omnium artium & operum est instrumẽtum: Ita sine charitate nihil rectè geritur. Eras.

* Vt luna quod luminis accepit à Sole, mundo refundit: ita donum à Deo acceptum, in commodum aliorum est conferendum. Eras.

Christus.

In Dodona Iouis fons cùm sit gelidus, & immersas faces extinguat, si admoueris extinctas accendit: Ita Christus si cupiditatibus flagrantem attigerit, sedat ac refrigerat: sic deiectum & exanimatum, erigit & animosum reddit. Eras.

* Quemadmodum panace herba vna cõtra morbos omnes habet remedium: Ita Christi mors vna aduersus omnes cupiditates noxias efficax est. Erasm.

Clementia.

* Sicut medicinæ apud ægros vsus, etiam apud sanos horror est: ita clementiam quamuis pœna digni innocent, etiam innocentes colunt. Senec. li. 1. de clementia c. 2.

* Quemadmodum non est magni animi, qui de alieno liberalis est, sed ille, qui quod alteri donat, sibi detrahit: ita clementem vocabo, non in alieno dolore facilem, sed eum qui cum suis stimulis exagitetur non prosilit: qui intelligit magni animi esse, iniurias in summa potentia pati, nec quicquã esse gloriosius principe impunè læso. Idem, eodem libro ca. 20.

* Sapiens multa remittet, multos parum sani sed sanabilis ingenij seruabit. Agricolas bonos imitabitur, qui non tantùm rectas bonásque arbores colunt, sed illas quoque quas aliqua deprauauit causa. Alias circuncidunt, ne proceritatem rami premant: quasdam infirmas vitio loci nutriũt: quibusdam aliena vmbra laborantibus cælum aperiunt. Secundum hæc videbit sapiens quod ingenium qua ratione tractandum sit, donec in rectum praua flectantur. Idem l. 2. de clem. c. 7.

Cælestium rerum consideratio.

Vt vniones tametsi in mari nascuntur, tamen plus habent cognationis cum cælo, cuius faciem reddunt: Ita pius ac generosus animus magis à cælo pendet, vnde ducit originem, quàm à terra in qua viuit. Eras.

Cogitatio.

Porphyrius serpens venenum habet, sed quoniam edentulus, sibi habet: Ita quidam malè cogitant, sed quòd desit facultas, nemini nocent. Eras.

* Quemadmodũ quæ in vsu sunt, & manum quotidie tactúmque patiuntur, nunquam periculum situs adeunt: at illa quæ ad oculos non reuocantur, sed extra oculos vt superuacua iacuerunt, sordes ipsa colligũt vetustate: ita quicquid frequens cogitatio exercet ac renouat, memoriæ nunquam subducitur, quæ nihil perdit, nisi ad quod sæpè non respexit. Sen. l. 3. de benef. c. 2.

Conatus.

Qui boue venatur leporem, & aratro iaculatur, & sagena captat ceruos, si non assequitur, non potest accusare fortunam, sed suam ipsius stultitiam: sic qui conantur quod

non

non queunt efficere, non debent incusare fortunam, sed suam dementiam. Plut.

Concordia.

Vt singula hastilia facilè frangis, coniuncta non possis: Ita dissidentes facilè superantur, cõcordes haud facilè. Plut.

Duabus vocibus simul sonantibus grauior fit concentus: Ita quicquid fit in familia, fit quidem vtriusque consensu, sed tamen arbitrio mariti. Plut.

Vt in corpore ex humidi, frigidi, calidi, sicci temperatura optima fit constitutio: Sic ex fratrum concordia maximè floret humanum genus. Plut.

Tyrrhenus lapis quamuis grandis innatat, comminutus sidit: Ita cõcordia sustinemur, discordia pessum imus. Plin. l. 2. c. 102. & Arist. de natur. cap. 12.

Vt lapis è Styro fluctuat integer, sidit comminutus: sic res discordia pessum eunt, concordia sustinentur. Plin. l. 36. c. 17.

Salamandra non nisi magnis imbribus prouenit, serenitate deficit: Ita quidam non apparent, nisi statu ciuitatis bello aut seditione turbato, iidem rebus pace cõpositis emoriuntur. Plut.

Vt omnia inter se membra consentiunt, quia singula seruari totius interest: ita homines singulis parcẽt, qui ad cœtum geniti sumus. Sen. li. 2. de ira ca. 31.

Coniugium.

Vt vincula ex commissura vires accipiunt: sic ex consensu viri & mulieris, familiæ status. Plut.

Vt corpus nihil potest absque animo, nec animus rectè valet, nisi corpore incolumi: sic inter vxorem, & maritum omnia sunt communia. Plutarch.

Qui venenis piscatur facilè interimit & tollit piscem, sed corruptum & malum: sic quæ philtris captant maritos, stupidos habent & inutiles. Plut.

Vt Circe non fruebatur iis, quos verterat in sues, aut leones, sed Vlyssem sanum vltra omnes dilexit: Ita quæ veneficiis nactæ sunt maritos, in suauem cum illis vitam agunt ob dementiam. Plut.

Quæ malunt dominari dementibus maritis, quàm sanis ac prudentibus parere: perinde faciũt, ac si quis in itinere malit ducere cæcum, quàm sequi videntem, & viæ gnarum. Plutarchus.

Vt Pasiphaë maluit tauri congressum, cùm vxor esset Minois: sic quædam nuptæ moderatis ac seueris viris, ad intemperantium amorem deuergunt. Plut.

Vt qui in equum insilire non possunt, ob imbecillitatem, docẽt ipsum inflectere genua: sic quidam generosas ac potentes nacti vxores, non dant operam, vt ipsi meliores fiant, sed illas deprimunt. Plut.

Pro equi magnitudine temperamus fræna: Ita pro vxoris dignitate moderanda gubernatio. Plut.

Vt humida miscentur omnibus partibus: sic inter coniugatos omnia debent esse communia. Plut.

Vt vinum appellatur, etiam si maior aquæ pars sit admixta: Ita domus mariti dicetur, etiamsi mulier plus contulerit. Plut.

Coniugij molestia.

Qui prima virginum dissidia non ferunt ad tempus, idem faciunt quod ij, qui offensi labruscis, vuas maturas aliis relinquunt. Plut.

Vasa initio quauis occasione dissoluuntur, at tempore commissuris compactis, vix igni ferróque dissecantur: Ita prima coniugatorũ consuetudo leui momento dirumpitur: sin coaluerit, longè firmior est. Plutarch.

Quemadmodum febres ex occultis causis, ac sensim collectæ, magis metuuntur, quàm quæ ex manifestis

& grauibus causis sunt ortæ: Ita occultæ ac pusillæ, quotidianæq. offensæ magis dirimunt beneuolentiam coniugatorum. Plut.

Qui pronubæ Iunoni rem diuinam faciebant, exemplum fel abiiciebant ad altare: significātes à matrimonio bilem omnem procul esse oportere. Plut.

Vt vinum sic est austerum, vt idem tamen sit vtile ac iucundum non amarum, velut aloë: sic erit & materfamilias. Plut.

Conscientia.

Vt nepentes herba, ab Homero prędicata, addita poculis omnem cōuiuij tristitiam discutit: Ita bona mens insita nobis omnem vitæ solicitudinem abolet Plin.

Vt loca grauia etiam firmissimam valetudinem tentant: ita bonæ quoq; menti, nec dum adhuc perfectæ & conualescenti, sunt aliqua parum salubria. Senec. epist. 68.

*Quemadmodum vlcus vel vulnus cicatricem relinquit in corpore, doloris indicium: sic conscientia malefacti, notas peccati in animo relinquit. Plutarchus libr. de animi tranquillit.

Vt verus amor erga mulierem nō desiderat testem, sed sat habet, si clā ea potiatur. Ita vir sapiens recti conscientiam contentus: At qui fictè amant, ostentant & iactant. Plut.

Consilium.

Velut si qui laborat hepatis vitio, medico ostendat vngues exulceratos, ineptè faciat: Ita qui grauibus laborans malis, de nugis consulat amicum Plut.

Sunt qui propius admota non cernunt, quæ longius absunt vident: Ita nonnulli plus sapiunt in rebus alienis, quàm in his quæ ad se pertinent. Plut.

Vt lamiæ domi cæcutientes, foris nihil non vident: Ita quidam in alienis negotiis plus satis oculati, in suis parum perspiciunt. Plut.

Si fœmina inter aues saliat fœminam, nascuntur quidem oua, sed ex quibus nihil nascatur: Ita consilium quod animo conceperis, non accedente ratione, friuolum est & inutile. Plin.

Hippomenia, hoc est, subuentanea vocant, & Zephyria oua quæ vento concipiuntur: sic euanidum est, quicquid imaginatione, non certo iudicio instituitur. Aristot. libro 6. cap. 2. de natur. animal. & Plinius libro 10. cap. 58.

Ex omni genere curiositas hominum signa collegit instantis tempestatis: at multo magis conueniebat hac vti diligentia in consultationibus, vt obseruatis experimentis coniiciant, quod malorum ex vnoquoq; perperam instituto cōsequatur. Eras.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum, nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus esset: sic quidam grauissimorum virorum consilio conuocato, de meris nugis consulunt. Eras.

Consilium malum consultori pessimum.

Vt Perillus, qui Phalaridi taurum donauit æneum, suo periit inuento: sic aliquoties malum consilium in caput authoris redundat. Plin. li. 34. cap. 8.

Vti sæpenumero Polybus dum cōchæ carmen captat, ipse capitur ac tenetur: Ita sæpius dum aliis nocere studemus, nos ipsos in periculum adducimus. Plin. l. 9, c. 29.

Consilium Senile.

Ibyx aiunt, vbi consenuit, iámque quod erat turbidum expirauit, magis aromaticè olere: sic gloria senū tranquillior, & consilia sedatiora sunt. Plut.

Consilium præcipitatum.

Sicuti aquilo initio vehemens desinit lenior, contra, Auster initio lenior, desinit vehementior: Ita qui præcipites magno impetu rem aggrediuntur, frigescunt in progressu:

contrà, qui consilio suscipit, magis ac magis accenditur operis progressu.

Consolatio.

Vt medici in vehementi fluxu pituitæ, non statim succurrunt pharmacis, sed foris admouent, quod tempore concoquat humorem, ac tum medentur: ita in recenti dolore tacendum, donec tempore mitior factus homo admittat consolationem. Plutarchus.

Vt medici vetant admoueri remedia, cùm morbus in accessu est, ac sæuit: sed cum se remittit: Ita ad primos illos iræ aut doloris motus, non est adhibenda consolatio, vel admonitio, sed vbi tempore cœperint esse leuiores. Senec.

Vt vnguentum nō solùm delectat olfactum, verùm etiam remedio est aduersus malè olentia: sic in malis bonorum memoria consolatur. Plutarchus.

Consuetudo.

Vt quorundam hominum etiam aspectus fascinū habet: Ita sunt quorum omnis vitæ consuetudo mores inficit. Plin.

*Vt in loco pestilenti qui assueuere durant: ita incommoda parum lædunt assuetos. Plin. l. 18. c. 5.

*Quemadmodum Mithridati quotidie venenum sumenti, consuetudine factum est innoxium: ita mala quibus assueueris non offendunt. Erasm.

*Vina non modò soli sui referunt saporem, verùm etiam arborum aut fruticum vicinarum: ita non solùm exprimimus eos à quibus geniti sumus, sed & eos quorum consuetudine sumus vsi. Eras.

Vt callus tempore factus adimit sensum: Ita diutina mala consuetudo facit, vt lenius feramus. Plin. l. 25. c. 2. *Vide Assuetudo.*

Contemplatio.

*Quemadmodum artifices ex alicuius rei subtilioris intentione quæ oculos defatigat, si malignum & nō præclarum lumen habent, in publicum prodeunt, & in aliqua regione ad populi ocium dedicata, oculos libera luce delectant: sic animus in hoc tristi & obscuro domicilio clausus quoties potest apertum petit, & in rerum naturæ contemplatione requiescit. Sen. epist. 66.

Vt qui ex claro sole redierunt in vmbram his caligant oculi: Ita qui à diuinorum contemplatione, ad humana recidunt. Senec.

Heraclitus dixit vigilantibus vnum communem esse mundum, sopitos in suum quenque discedere: At superstitiosus, ne vigilans quidem communi cum aliis mundo fruitur semper somniante cogitatione. Plutarch.

Contemptus.

Bucephalus Alexandri Magni equus, quum nudus esset, equisonem in tergum admittebat: ornatus regiis phaleris neminem ferebat, nisi regem ipsum, in reliquos omneis ferociebat: Ita quidem tenues quemuis ferunt, diuites facti despiciunt vulgares. Plin. l. 8. c. 42.

Contrarietas.

Calx aquis accenditur: Ita quosdā contraria mouent. Eras. ex Plin.

Contumelia.

Sicut nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina: ita vel ingens potentia vel extrema fortunæ humilitas, tutum reddit à contumeliis, Plin.

Adyanton herbam etiamsi perfundas aqua, aut immergas, tamen siccæ similis est: ita in virum bonum non hæret contumelia, aut infamia, etiam si quis infamare conetur. Plin. lib. 22. c. 21.

Conuersatio & conuictus.

Vt qui in solem venit, licet non in hoc venerit coloratur: & qui in vnguentaria taberna resederunt, & paulò diutius commorati sunt, odorem loci secum ferunt: ita qui cum sa-

piente consuetudinem habent, etiam si non hoc agant, tamen redduntur meliores. Senec.

Vt minuta quædam animalia, cùm mordent non sentiuntur: tumor indicat morsum, & in ipso tumore nullum vulnus apparet: ita bonorum consuetudinem prodesse non deprehendis, sed profuisse. Senec.

Vt morbi ad vicinum serpit contagio, sanitas ad ægrotantem non item: ita ex consuetudine malorum facilè boni corrumpuntur, at non contrà. Eras.

Torpedo piscis haud nocet, nisi contactu, sed virus suum etiam ab ære per linum, & arundinis internodia ad piscatoris manum mirè transmittit: sic improbi ac pestilentes haud nocent, si nihil cum illis habeas commercij, rerum quacunque consuetudine contacti morum venena afflant. Plin. l. 32. c. 1.

Vt in re rustica non satis est teipsũ bonum esse colonum, sed magni refert cuiusmodi habeas & vicinum: sic in vita non satis est, teipsum integrum virum præstes, sed refert cum quibus habeas consuetudinem.

Aconitum etiam contactu necat: ita quorundam conuictus protinus inficit, aut si vel tantillum cum illis inceptes commercij. Plinius libro 29. cap. 2.

Vt Pyrites gemma non aperit vim igneam, nisi atteras: tũ enim digitos adurit: ita quorundam malitiam nõ sentias nisi cum illis consuetudinem aut commercium habueris: aut non sentias philosophiæ vim, nisi exercueris: ita succina attritu vim attrahendi & odorem produnt.

Vt non ipse solùm magnes attrahit, verùm etiam aliud ferrum ad se trahit ferrum magneti affrictum: ita contagio vis virtutis, aut improbitatis pernicies ab alio in alium transit.

Vt qui ante venenum sumunt antidotum, non læduntur veneno: sic qui salubribus opinionibus ac decretis confirmarint animum, nõ inficientur oratione malorum, si fortè in eos inciderint.

Vina non modò soli sui referunt saporem, verùm etiam arborum aut fruticum vicinorum: ita non solùm exprimimus eos vnde progeniti sumus, sed & eos, quorum consuetudine sumus vsi.

Vt qui à cane rabido morsi sunt, non solùm rabiunt ipsi, verumetiam alios contagio inficiunt: Ita qui pestilentem alicunde imbiberint opinionem, & alios suis inficiunt colloquiis.

Conuitium.

Iaculum si in solidum aliquid inciderit, nonnunquam in mittentem retorquetur: ita conuitium in fortem & constantem virum totum recidit in conuitium facientem. Plutarchus.

Vt qui luctantur, non abstergunt suum puluerem, sed se mutuò contaminant vt mutuò cadant: sic quidam accepto conuitio, nõ id purgant, sed obseruant quid vicissim in illos possit torqueri. Plut.

Vt si vel inimicus ostendat lutum adhærens vesti non reiicis in illum, sed abstergis: ita si quis ostendat maculam vitæ, non regerendum est cõuicium, sed abstergenda labes. Plutarchus.

Absurdum existimant exprobrare cuipiam corporis vitium, à quo non sis ipse immunis: At multò magis ridiculum animi vitium in alterum coniicere, quod in te recidat. Plut.

Vt Telephus non respexit hostem, cuius erat hasta, sed salutem, quam adferebat: ita non oportet offendi inimici conuitio, sed si verum admonet, vertendum est ad vitæ correctionem. Plut.

Vt ille Thessalum Prometheum volens occidere gladio dissecuit tuber, ac sanauit: ita sæpenumero conuitium per iracundiam dictum ab inimico

inimico, vitium animi vel ignotum nobis, vel neglectum sanat. Plut.

Sicut echo nō sonat, nisi cùm reddit acceptam vocem: ita nonnulli quicquid in ipsos dicitur, in alterum regerunt: aut non habent, quod dicāt nisi dicta referant aliena. Plut.

Vt Olympiæ porticus vocem acceptam arte septies reddit, vnde heptaphonon oppidani vocant: ita quosdam si vno tangas conuitio, sexcenta regerunt: aut si paucis ad loquendū prouoces, garriendi finem non faciunt. Plin. l. 36. c. 15.

Leo cunctis formidatum animal, cantum ac cristam galli formidat: Ita summi principes infirmorum conuitia nonnunquam timere coguntur. Plin. l. 8. c. 16

Muræna fuste non potest interimi, ferula protinus: ita quosdam leue incommodum exanimat, vt conuitium, qui grauissimas fortunæ procellas infracto tulerunt animo. Plin.

Vt lasciuia simiarum febrim excutit leoni: ita inimici conuicium aut contumelia, nonnunquam excussa desidia, veternóque ad honesti studium nos acuit. Plin. lib. 8. c 10. *Vide Maledicentia.*

Conuiuium.

Qui in eadem vehuntur naui, & in eisdem militant tentoriis, sese mutuò ferant oportet: Sic qui versantur in Republica: At in conuiuiis non idem est necesse, nam illic periculum est commune, hîc non item. Plut.

In corporibus imbecillioribus interdum magna vis.

Apis cùm minimum sit insectum, tamen admirabile facit opus, & mira ratione politiam moderatur: ita in pusillis corporibus summa nonnunquam ingenij vis.

Quo maius est animal, hoc minus est fœcundum: minuta numerosi fœtus sunt, adeo vt acanthis minima auicula duodenos pariat pullos: ita quæ minus valent pondere, numero sunt pensanda.

Correctio.

Vt difficillimè sanantur, qui sui sensu carent in morbo, velut lethargici, ac phrenetici: ita difficillimè reuocantur ad bonam mentem, qui non agnoscunt sua vitia. Plut.

Vt mendum quod induruit ac diutius inhæsit difficilè tollitur: ita vitia inueterata nō facilè corriguntur. Plut.

Remedia statim mordent vel offendunt, postea conferunt salutem & voluptatem: ita salubria monita initio sunt nonnihil amara, postea correcto iucundissima. Plut.

Vt est initium sanitatis sensus morbi: ita correctionis initium agnoscere culpam. Plut.

Correptio.

Vt caro quæ callo obduruit, non accipit vibices plagarum: ita animus assuetudine peccandi non commouetur correptione, licet acri. Plut.

Qui correptus statim fugit exosus admonitorem, perinde facit, ac si sectus à medico continuò offensus aufugiat, non expectans vt obligetur, & oblinatur vulnus ac mitigetur. Nā is quod dolet iam passus, quod cōfert non vult experiri. Plut.

Nutrices vagientibus pueris rursum apponunt papillam: sic discipulus offensus correptione, rursum est laude subleuandus, ne deficiat. Plutarchus.

Crux & tribulatio.

Vt hyeme media alcyone summa fruuntur tranquillitate, & hanc etiā aliis communicant: ita cùm maximè sæuit fortuna, tum maximè animi tranquillitate fruuntur pij, & hanc in alios quos possunt, transfundunt. Erasm.

Cultus neglectus.

Vt mulieres ob hoc ipsum bene olent, quia nihil olent, & in quibusdam delectat cultus neglectus: ita theologica oratio hoc ipso videtur

ornatior, quòd ornamenta neglexit, Erasm.

Cunctatio.

Leonis Catuli informes nascuntur, vix ingrediuntur semestres, non mouentur nisi bimestres: Ita quæ egregia futura sunt, serò proueniunt, & lentis ductibus absoluuntur. Erasmus.

Cura superuacanea.

In vite quicquid per amputationem adimitur materiæ, id fructibus additur: ita qui reciderit curas super uacaneas rerum sordidarum, plus valebit in rebus seriis & grauibus: Aut quò minus est verborum, hoc grauiores sententiæ. Erasm.

Curiositas.

Vt quidam insana libidine neglectis formosissimis mulieribus, quæ prostant, ad inclusam & sumptuosam penetrant, etiam deformem: sic curiosus contemptis præclaris spectaculis ac editis libris tam multis, alienas scrutatur epistolas, alienas domos, non absque periculo nonnunquam. Plut.

Vt Simonides gratiarum scrinium semper inane reperit, mercedis semper plenum: Ita si curiosus post aliquantum tempus suam aperit penũ, inutilibus & insuauibus rebus plenam inueniet. Plut.

Quidam è poëtis eligunt deterrima, vt ex Homericis versibus acephalos, & μειούρους, tragicos syllogismos, & ab Archiloco obscœnè dicta in mulieres: sic curiosus pessima & insuauissima è cuiusque vita decerpit, Plut.

Vt Philippus ex deterrimis hominibus conditam ciuitatem πονηρόπολιν appellauit: sic curiosus malis vndique congestis, thesaurum quendam inamabilem & inamœnum sibi memoria construit. Plut.

Vt quidam neglectis pulchris picturis prodigiosas ac monstrosas mirantur imagines, vt trioculos, carengee furis, cynocephalos: sic curiosi malis alienis magis delectantur, quàm honestis. Plut.

Quemadmodum aquilæ & leones cùm ambulãt, introrsum vertunt vngues, ne conterantur, ac seruant in prædam illorum aciem: sic animi vigorem non cõuenit alienis rebus noscendis absumere, sed seruare ad vsum necessariorum. Plut.

Vt turpe est ingredi domum alienam, aut introspicere: ita turpius est scrutari, quid alij domi faciant. Plutarchus.

Vt admonuit Socrates cauendum ab iis eduliis, quæ illicerent ad edendum etiam non esurientes, & à potu qui ad bibendum inuitaret, etiam nõ sitientes: sic fugienda sunt spectacula, sermonésque qui pelliciunt sui desiderio eos, ad quos nihil attinent. Plut.

Vt vlcus cruentat seipsum, dum scalpitur: ita curiositas & sua mala studet cognoscere, & dolorem accersit cognoscendi libido siue pruritus. Plut.

Gallina sæpenumero pabulo apposito, angulo scalpens ac verrens scobem, è stercore ordei granum vnum depromere mauult: sic curiosi prætermissis aut interruptis sermonibus innoxiis, si quid malum in cuiusquam familia occultũ est, id prouerrunt in medium. Plut.

Vt taxatur in Comœdiis Cleon, quòd alibi manus haberet, alibi mentem: Ita multis in locis est curiosi hominis animus, nec vna habitat in domo. Plut.

Vt Sicyæ, quod est in corpore pessimum, id attrahunt: sic curiosorum aures, quod est in hominum vita vitiosissimum, id libentissimè audiunt. Plutarchus. Plin. libro 32. capite primo.

Ciuitates portas habent quasdam nefastas, per quas educuntur nocentes ad supplicium capitis, eiiciuntur purgamenta, nihil autem infertur sacrum aut purum: Sic in aures curiosorum

sorum non transeunt nisi homicidi, adulteria. Plut.

Vt nemo ferret, si quis medicus vel Æsculapius vltro accedens ad alienum morbum, percontaretur, nũ haberet fistulam in ano, aut num mulier cancrum haberet in pudendis: multò magis eiiciendus curiosus, qui aliena mala non curat, sed retegit tantùm, idque non accersitus. Plut.

Portitoribus indignamur, quòd aliena scrutantur vasa, cùm id lex eis permittat, & ni faciant, damnum facturi sint: multò magis succensendum iis, qui omissis negotiis aliena perscrutantur. Plut.

Vt coci optant pecorum prouentum, piscatores piscium: sic curiosus malorum, nouarum rerum commotionem, vt habeat quod venetur. Plutarchus.

Vt in aperto posita & exposita negliguntur ac prætereuntur, abstrusa petuntur insidiis: Ita qui valde latet, & à vulgo semotus est, in huius vitam inquirunt homines. Senec.

Vt stultissimum est, cùm huius mũdi, in quo nati sumus, naturam cognoscere non possimus, alios innumerabiles mundos foris quærere: Ita absurdum est neglectis rebus domesticis, de alienis esse solicitum & curiosum. Erasm.

D.

DAMNVM.

VRtica sine aculeis adurit, ac vulnerat solo lanugine, solóq; contactu: Ita quidam non apertâ vi, sed clanculum nocent. Eras.

Vti pyralis vltio aduolans lucernis adustis alis collabitur, ac periit: sic quidam ipsi sibi accersunt perniciem. Idem.

Semel icti à scorpio, nunquam postea vespis, crabronibus, aut apibus feriuntur: Ita nullum est incommodum, quod non commoditatis aliquid habeat adiunctum. Idem.

Simia cùm imitetur hominem, tamen animal est omnium deformissimum: Ita qui affectat quod optimum est, nisi feliciter affectet, incidit in id quod est pessimum. Idem.

Debitum.

Qui dicunt, carebo domo, carebo famulitio, ne debeam: perinde faciũt, ac si hydropicus dicat medico, ego gracilis fiam, & inanis: nam nihil refert quàm gracilis sit, modò sanus. Plut.

Vt pedem & manum, si computruerint, data mercede resecamus: Ita domus, aut famulitium abiiciendum, vt liberemur ære alieno, hoc est, vt liberi fiamus. Plut.

Vt equus semel accepto fræno, sessorem alium post alium fert: sic qui semel inciderit in æs alienum, nunquam explicatur. Plut.

Cholerici qui purgari nolunt suo tempus, collecta in dies maiore bile, postea grauiter discruciantur: sic qui sinunt fœnus accrescere, cùm adest dies grauiter è capite laborant. Plutarch.

Sicuti polypus quicquid brachiis attigerit suctu tenet & attrahit: Ita difficillimum est euellere de manibus quorundam, si quid nacti fuerint. Plin. l 9. c. 29.

Decorum.

* Vt pulchritudo corporis apta compositione membrorum mouet oculos, & delectat, hoc ipso quod inter se omnes partes cum quodam lepôre consentiunt: sic hoc decorum quod elucet in vita, mouet approbationem eorum quibus cum viuitur, ordine, constantia, & moderatione omnium dictorum atq; factorum. Cic. lib 1. de offic.

Vt alia vestis magis sapientem decet quàm alia, cùm nullam oderit: sic magis congruit hoc aut hoc loco viuere. Senec.

Chamæleon herba mutat folioru

colores, cùm terra in qua nascitur, hîc nigra, illic viridis, alibi cyanea, alibi crocea, & aliis alijsque coloribus: ita conuenit hominem hoc loco, in quo agit, vitæ habitum commutare. Plin.

Defensio.

Amphisbena serpens vtrinque caput habet, & vtralibet corporis parte pro cauda vtitur: Ita quidam ancipites, nunc hac, nunc diuersa ratione se tuentur, & cùm est commodum, ad ecclesiasticam libertatem confugiunt, cùm visum est, principum prætextu rem gerunt, canonum obliti. Plinius.

Degeneratio.

Non vt ex sapientissimis parentibus stultissimi plerunque nascuntur filij: Ita à doctis præceptoribus indocti discipuli, à probis educatoribus alumni improbi. Nam illic corporum est propagatio, hîc animorum. Erasm.

Vt arbores quædam bellè florent, verùm nullum adferunt fructum: ita quorundam puerorum indoles magnam vitæ frugem pollicetur, qui simulatq. adoleuerint, ad ineptissimas conuersi voluptates, fallunt expectationem omnium. Idem.

† Vt loca sordida repercussu solis illustrantur: Ita inertes oportet vt maiorum suorum luce resplēdeant. Senec. l. 4. de Benef. cap. 30.

Vt si Venerem suam Apelles, aut si Protogene Hialysum illum suum cœno oblitum videret, magnum acciperet dolorem: Ita si quis conspiciat eum corruptum, quem ad bonos mores instituisset: aut ignominiis affectum, quem ornasset honoribus, iniquo animo ferret. Plin. libro 35. cap. 10.

* Est Indiæ gens dicta Pandora, quæ in pueritia cano sit capillitio, in senecta nigrescunt capilli: ita nonnulli primis annis sobrij ac modesti, grandiores iam ad nugas & ineptissimas voluptates abiiciunt sese, & quasi repuerascunt. Plin. libro 7. cap. 2.

Delectus.

Aqua maris inutilis potui, sed alit pisces, seruit nauigantibus: sic in vnaquaque re quod inest commoditatis, excerpendum est. Plut.

Deliciæ.

* Quemadmodum plantæ ac semina in regionibus montuosis ac asperis non ita lasciuiunt, vt in campestri & molliore terra: sic homines hominum quoque mores ad regionis habitum immutantur, & mollis ac fertilis regio molles ignauósque reddit homines. Plut.

† Vt vasta ac perpetua nubium densitas soli obiecta eum impedit, ne vim sui fulgoris ostendat: Ita vini ac deliciarum euaporationes cerebrum crassa nube tegentes non permittunt liberè vsquam se intendere: verùm in tenebris perpetuis detinent eum, qui sic miserabiliter iacet affectus. Chrysost. hom. 13. in 1. Tim.

Desiderium.

Sicuti bona valetudo iucundior est iis qui è graui morbo liberati sunt, quàm qui nunquam ægro corpore fuerunt: sic omnia desiderata magis quàm assiduè percepta delectant. Cicer. in orat. post reditum ad Quirites.

Detractio.

† Sicut sagitta si mittatur contra duram materiam, nonnunquam in mittētem reuertitur, & vulnerat vulnerantem: Ita detractor, cùm tristem faciem viderit audientis, imò non audientis, sed obturantis aures suas, ne audiat sanguinem: illicò conticescat, pallet vultus, hærent labia, saliua siccatur. D. Hier. Epist. ad Rust.

Deus.

Cùm nauta videt imminere tempestatem, primùm quidem Deos inuocat, vt incolumis liceat in portum appellere, mox contrahit vela, atque omnia nihilo segnius parat quibus est opus

opus: Ita nos debemus auxilio diuino fidere, sed sic vt nostram quoque industriam adhibeamus. Plut.

Vt quibusdam minus mali fuit, non omnino videre, quàm perperam videre, velut Herculi, qui filios videns pro hostibus occidit: Ita leuius malum est, deos omnino non credere, quàm credere noxios. Plut.

Vt peius sentiunt de homine, qui dicunt eum esse iracũdum, perniciosum, quàm qui negant eum viuere: Ita minus malè sentiunt de Diis, qui negant illos esse, quàm qui dicunt esse morosos, noxios, irritabiles, vt faciunt superstitiosi. Plut.

Quemadmodum à piscibus Hyrcanis, nec boni quippiam expectatur: nec mali: sic Epicurei, nec turbari nos volunt deorum metu, nec delectari beneuolentia. Plutarch.

Quemadmodum agricola non incidit spinam priusquam asparagum inde ceperit, & Lybies non antè incendunt sarmentum quàm thus collegerint: Ita Deus non incidit genus regum pestilens, priusquam hinc fructus aliquis bonus cõtigerit. Plut. de vindicta diuina.

† Frumentum publicum tàm fur, quàm periurus & adulter accipiunt, & sine delectu morum, quisquis ciuis est, cùm aliquid est, quod tanquam ciui, non tanquam bono datur, ex æquo boni, & mali ferunt. Deus quoque quædam in vniuersum humano generi dedit, à quibus excluditur nemo. Senec. lib. 4. de benef. c. 27.

† Sicut nauigans gubernator, nunquam manum à clauo: Sic nunquam Deus curam suam tollit à mundo. Saluianus lib. 1. de prouid.

Difficilia quæ pulchra.

Vt Asparagus spinosus dulcissimũ fert fructum: Ita ex duris initiis, magna voluptas nascitur. Plutarch.

Id quod maiori negotio chalybi aut marmori insculpseris durat diutius: Ita quod maiori studio discimus nunquam obliuiscimur. Erasm.

Vt rosa flos vnus omnium longè gratissimus, de spinis nascitur: sic è tristibus & asperis laboribus fructus capitur dulcissimus. Idem.

Vt palma quia cortice sit cultellato, difficilis quidem est ascensu, sed fructum habet dulcissimum: Itidem eruditio & virtus aditum habent difficilem, sed fructum dulcissimum, Plin. l. 13. cap. 4.

Leonis catuli informes nascuntur, vix ingrediuntur semestres, non mouentur, nisi bimestres: Ita quæ egregia futura sunt serò proueniunt, & lentis auctibus absoluuntur. Plin. lib. 8. cap. 16.

Vt Phœnix nonnisi quingentesimo anno nascitur. Ita insignium virorũ rarus est prouentus. Plin. lib. 10. ca. 2.

Asinæ per omnem gignunt vitam, cùm homo tam maturè desinat ponere: Ita facilior & perpetuus prouentus rerum vilium, egregia rarò contingunt. Plin. l. 8. c. 43. Senec.

Vt herba Moly difficilè quidem effoditur, sed ad remedia præter cæteras efficax est: Ita quæ præclara sunt, contingũt, nisi magno negotio. Plin. l. 25. c. 9.

Vt quæ præclara sunt vix multo cultu proueniunt, contrà cæpe, alliũ, & quædam huiusmodi vilia etiam te posita aut suspensa, proferunt sese: Ita quæ sunt egregia nõ nisi magnò contingunt labore, quæ mala passim obuia sunt. Eras.

Dignitas.

Agrippæ qui vocantur, quoniam præposterè nascuntur, hoc est, pedibus primùm emergentibus, malis auspiciis in vitam ingredi creduntur, magnóque humani generis malo, vt Marcus Agrippa & Nero: Ita qui per nefas & simoniam irrumpunt in imperium, aut episcopatum (vt vocant) magnam pestem adducunt sibi suisque. Eras.

Diligentia.

Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere: Ita sæpenume-

ro inutilissimum est, nimis esse in negotio diligentem. Plin. li. 18. c. 6.

Vt qui serius exiuit, cursus celeritare penset ac sarciat oportet: Ita qui serius ad bonam vitam aut literas accessit, diligentia reparet necesse est superioris cessationis iacturam.

Vide assiduitas, Studium immodicum, Labor, &c.

Discendi ratio.

Vt priusquam assueuimus, multa nos offendunt in homine, quæ postea assuetis sunt etiam iucunda: sic in litteris, in philosophia, prima illa tædia toleranda sunt, donec vsu fiãt facilia iucundáque. Plut.

Vasa ad accipiendum, quod infunditur, accommodant & inclinant sese: sic qui discit, debet accommodare sese, ne quid effluat eorum quæ vtiliter dicuntur. Plut.

Vasorum malorum & putrium aures quibuslibet implentur potius, quã necessariis: Ita quidam stultissima protinus discunt. Plut.

✝ Vt fax, etiamsi lucernas multas accenderit, semper manet eiusdem magnitudinis, nulláque sui parte minuitur: Sic scientia in homine nequaquam diminuitur, licet docendi ratione in multos transfundatur. Philo li. de gigantibus.

Discipuli artium liberalium.

Veluti si quis ignem petat à vicino, deinde illic luculento reperto foco desideat, maneátque: Ita quidam semper assident præceptori, nec accendunt ingenium suum vt domi suo fruantur igni. Plut.

Vt auis quidquid pabuli nacta est, in pullos transfert protinus, ipsi nihilo melius est: Ita quidam ideo discunt, vt statim doceant, ipsi nihilo meliores euadunt. Plut.

Quemadmodum ignaui, cibíque auidi canes, domi ferarum pelles mordent, ac villos vellunt, feras ipsas in venatu non attingunt: sic quidam præposterè studiosi, de nugis agunt, caput disciplinę non attingunt. Plut.

Non vt vasa, itidem ingenia desiderant repletionem; sed satis est accensio, velut incitamentum in materia: quo vis inueniendi, & cupiditas veritatis incitetur. Plut.

Non vt ex sapientissimis parentibus stultissimi plerumque nascuntur filij: Ita à doctis præceptoribus indocti discipuli, à probis educatoribus alumni improbi. Nam illic est corporum propagatio, hic animorũ. Eras.

Vt nonnullæ mulieres ex viris quibusdam non concipiunt: aliis adiunctæ fœcundæ fiunt: Ita sunt qui apud quosdam præceptores indociles, aliis traditi doctoribus proficiunt, quòd sint vt corporum, ita & ingeniorum cognationes ac dissidia. Idem.

Discordia.

* Tyrrheus lapis, quamuis grandis innatat, comminutus sidit: ita concordia sustinemur, discordia pessum imus. *Plin. lib. 2. cap. 106.* & libro 36. cap. 17.

Vt macula statim est eluenda, ne inhærescat & difficilius eximatur: Ita dissensio fratrum illico tollenda, ne gignat odium. Plut.

Vt si buboni accedat febris, nihil est periculi; verùm si sublato illo tamen morbus perseueret, videtur altius egisse radices: sic fratrum dissensio, quæ cessat lite finita, causa erat non ipsorum: at si manet etiam dum negotio confecto, iam negotium prætextus erat, non causa, sed exulceratus animus in causa fuit. Plut.

Vt aqua in locos hiãtes ac diductos influit, ac magis eos diuellit: Ita quidam irritant fratrum dissidia. Plut.

Vt conuenit amantibus diuersas amicas, in eandem depereuntibus malè conuenit: sic dissident, qui eadem ex re gloriam affectant. Plut.

Vt singula hastilia facilè frangas, coniuncta non possis: Ita dissidentes facilè superantur, concordes haud facilè. Plut.

Vt periculum fit, si omnes in diem inclinent latus nauis: sed aliis aliò in

flecten-

florentibus nauis optimè libratur: sic seditio & dissensio inter Rhetores tu tiorem reddit statum ciuitatis: item dissensio poetarum inter se facit, vt minus inficiant opinionem lectoris. Plut.

Scorpius lethale venenum habet, aconitum lethalius, tamen hoc in potu datum aduersus scorpionum ictus remedium habet: Ita dum venenum cũ veneno colluctatur, seruatur homo. Itidem duorum pestilentium ciuium discordia nonnunquam reipublicæ saluti est. Eras.

Vide Seditio, Dissidium, Odium.

Disputationes.

Vt apud Homerum Vlysses ridetur à procis, quòd panis frustula peteret, non enses, neque lebetes: Ita magis ridendi sunt, qui disserendi minutulas ac friuolas quæstiunculas obiiciunt. Plut.

✝ In aliis certaminibus laureas referunt, qui victores redeũt: At in disputationibus diuinis, solis debetur corona, qui se rei magnitudine victos fatentur. Chrys. in illud Apost. Cùm subiecta ei fuerunt om.

Dissidium.

Galli sæpius in pugna commoriũtur: Ita quidam mutuis dissidiis conficiunt sese. Plin. l. 11. c. 21.

Vt cœlo quamuis sereno, nubecula quamlibet parua ventum procellosum dabit: sic rebus admodum pacatis, ex minimo dissidio grauissimi rerum motus subitò exoriuntur.

Vt vitis refugit brassicam, quercus abhorret ab olea, multò magis autẽ à nuce iuglande, nam vitis cum omnia complectatur, solam brassicam declinat, quercus si in scrobem oleæ depacta fuerit emoritur eadẽ, & iuxta nucem iuglandem inarescit: sic inter quasdam nationes naturale dissidium est, vt nullo pacto queant coalescere concordia. Plin. lib. 25. cap. 1.

Dissimulatio.

Scorpius venenum in cauda gerit, & obliquè ferit: Ita quidam in fine virus effundunt suum & dissimulanter lædunt. Eras. *Vide simulatio.*

Vt vitrum quia pellucidum, nihil celat: ita quidam nihil tegere, nihil dissimulare norunt: quicquid in animo est, id protinus omnibus palàm est. Plin. l. 10. c. 62.

Distractio animi ad res diuersas.

Vt qui propriam domum non habet, per multas domos vagatur: Ita qui certum vitæ institutum non sequitur, nunc in horum, nunc in illorum mores transit. Plut.

Qui multis negotiis distrahitur, veluti lacus est, ad quem à multis concurritur, qui eum & exhauriunt & turbant. Senec.

Stolonibus amputatis omnia celerius adolescunt in arbore, nimirũ alimentis in vnam collatis stirpem: Ita animus leuatus supernacuis negotiis, plus efficit in studiis honestis, tota mentis vt in idem intenta. Eras.

Mugiles si caput condiderint putant se totos occultari: Ita quidam si sua vitia dissimularint ipsi, putant ab aliis non animaduerti, qui mos idem & pueris est. Idem.

Diuitiæ & opes.

Qui viro malo addit opes & gloriam, is febricitanti ministrat vinum, biliosæ mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est, stultitiam augeant. Plut.

Vt floridum auleum aliquando multa tegit sordida: sic splendor & strepitus potentum, multas obtegit calamitates. Plut.

Vt vestes videntur addere colorem hominis cùm per se sint frigidæ, non addunt autem, sed eum, qui est in corpore, tuentur: sic opes videntur dare iucundam vitam, cùm ea proficiscatur ab animo, non à rebus externis. Plut.

Vt qui febri laborant, è diuersis diuersa capiunt, hoc est è calidis frigescunt, è frigidis calescunt: sic & diuitiæ molestiam adferunt stultis, &

paupertas gaudium sapienti. Plutarchus.

Vt longiore via potius vtendū est, si modò sit tutior, quàm breuiore & periculosa: sic ad opes ad gloriam enitendum, vt serius contingant tutò potius, quàm statim cum periculo. Plut.

† Vt aurum tremēti manu impositum tremit: Sic & diuitiæ ab animo, metu curísque detento accumulatæ, vnà concutiuntur, & eodem modo afficiuntur. Hypsæus, vt refert Stobæus serm. 28.

Animalia quædam circa cubilia confundunt vestigia, ne queant inueniri: sic nobis celandum bonum nostrum, quo tutius sit. Senec.

Auis quæ pluma tantùm tenetur, minimo dispendio potest aufugere: sic opes non debent remorari à studio sapientiæ. Sen.

Non faciunt equum meliorem aurei freni: nec hominem meliorem fortunæ ornamenta. Senec.

* Otiosi diuitiis luditis, nec peruidetis illarum periculum. Sicut barbari plerunque inclusi & ignari machinarum, segnes laborem obsidentium spectant, nec sciunt quò illa pertingant, quæ ex longinquo instruuntur. Idem vobis euenit. Marcetis in vestris rebus, nec cogitatis quot casus vndique immineant, iam iámque preciosa spolia laturi, Senec. lib. de vita beata cap. 26.

Non continuò melior gubernator, cui pulchrius aut maius sit nauigium: Ita non est melior vir, cui fortuna splendidior. Senec.

Vt adamas si iuxta magnetem ponatur, non patitur abstrahi ferrum, aut si admotus magnes apprehenderit, adamas è diuerso rapit atque aufert: Ita pecuniæ studium dissidet cum Christiana pietate, & modis omnibus auocat, nec finit adhærescere Christo. Eras.

Quod tibiæ sunt ignaris musices: hoc opes his, qui nesciunt vti. Eras.

Bucephalus Alex. magni equus, quoties nudus esset, equisonem in tergum admittebat, ornatus regiis phaleris neminem ferebat, præter regē ipsum, in reliquos omnes ferociebat: Ita quidam tenues quemuis ferūt, diuites facti despiciunt vulgares. Plin. l. 8. c. 42.

Quemadmodum vrtica, si cunctanter attingas ac timidè, adurit: sin prom as tota manu, non adurit: Ita pecunia, si cautim circumspectímque tractes, inficiet: sin contemptim ac neglectim, innoxia est. Plin.

Vt auibus pennas accidimus, ne longius auolent: Ita quibusdam opes & authoritatem, ne se tollant in altum. Eras.

† Diuitiæ congerantur licet, nunquam explebunt inexplebilem animum: Non magis quàm vllus sufficiet humor ad satiandum eum, cuius desiderium non ex inopia, sed ex æstu ardentium viscerum oritur. Senec. in consol. ad Heluiam.

Vt Philosophus missa lingua victimæ, rem simul & optimam, & pessimam misit: Sic opes optimæ sunt si rectè vtaris, pessimæ si secus. Idem ex Plutarch.

Diuites.

Quidam in foro felices videntur, domi moribus vxorem cruciatur: sic diuites foris felices apparent, intus malitia noctes diésq. discruciat. Plut.

Vt quibusdam cùm foris in foro, aut in curia conspicui sint aut splendidi, domi morosa vxor contristat omnem vitam: Sic regno ac diuitiis multa adsunt occulta mala. *Plin.*

Scombri in aquis sulphureum habent colorem, extra aquas similem cæteris: ita diuites in suo regno diis pares, & cæteris longè præstantiores videntur, in morte nihil ab aliis differunt. Plin.

Cerui cùm cogantur sua cornua abiicere, tamen occultant ea, præcipuè dextrum, ne medicamenti vis aliis sit vsui: Ita diuites nonnulli, cùm

ipsi

ipsi diuitiis vti non queant, haud tamen sinunt alios frui. Plin. l. 8. c. 21. Aristot. de Nat. l. 9. c. 5.

Cùm asinus ipse sit ἀμουσότατος, ex ossibus tamen huius optimæ fiunt tibię, vt ait Æsopus apud Plutarchum: Ita diuites quidam ipsi indocti, tamē pecunia sua suppeditant ingenium studiosis. Eras.

Docendi ratio.

Si quid in vtres velis infundere boni, ventum atque aërem amoueas oportet: sic fastum ac tumorem eximas oportet ab animo eius, quem velis docere. Plut.

Vt salicis semen ante maturitatē abiectam, non solùm ipsum nihil gignit, verùm etiam fœminis sterilitatis est medicamentum, hoc est, efficit ne concipiant: ita sermones istorum qui prius docent, quàm verè sapiant, non solùm ipsos non reddunt meliores, verùm etiam auditores suos inficiunt & reddunt indociles. Plin. li. 16. ca. 27.

Doctrina & eruditio.

• Vt equos propter crebras contentiones præliorum ferocitatę exultantes domitoribus tradere solent, vt iis facilioribus possint vti: sic homines secundis rebus effrenatos sibi præfidentes, in gyrum rationis & doctrinæ duci oportet, vt perspiciant rerum humanarum imbecillitatem varietatémque fortunæ. Cicer. lib. 1. Officiorum.

Vt diuersis vocibus constat chorus: Ita variarum disciplinarum mixtura constat eruditio. Seneç.

Cibus innatans stomacho, onus est non cibus: idem mutatus in vires & sanguinem transit: sic quæ legeris, si solida durant in memoria, aliena manent: si abeunt in ingenium, tum reddunt eruditiorem. Senec.

Terra quæ gignit salem nihil aliud gignit: sic ingenia fœcunda in literis, in cæteris ferè rebus non perinde valent. Plin. libro 31. cap. 7.

Vina vasis infusa è taxo factis, mortifera sunt: Ita salutaris alioquin eruditio, si inciderit in hominem pestilentem, moribus illius redditur noxia. Plin.

Vt laurus tota viret perpetuò: Ita doctrinæ fama non senescit, neque marcescit. Plin. l. 15. c. 30.

† Sicut pluuia irrigat terrā vt fructum proferat: Sic doctrina hominē, vt iustitiam operetur. Chrysost. hom. de oper. Imp.

† Vt apes omnibus quidem insidere floribus, de singulis autem vtilia carpere videmus: Sic eruditionis etiam comparandæ studiosos, nullius rei esse rudes, sed vndique vtilia colligere. Isocrates ad Demonicum.

† Si agricolam arbor ad fructum perducta delectat, si pastor ex fœtu gregis sui capit voluptatem, si alumnū suum nemo aliter intuetur quàm vt adolescentiam ipsius suā indicet: quid euenire credis his, qui ingenia educauerunt, & quæ tenera formauerunt, adulta subitò vident? Senec. epist. 34.

Vt qui hircosi sunt, grauius olent, cùm se vnguentis obleuerint: Ita fœdior est nequitiæ fama, si eam doctrinæ celebritas reddat magis conspicuam, latiúsque traducat in hominū fabulas. Eras.

Vt gemma minutula quædam res est, sed ingentibus tamen saxis anteponitur: sic homo pusillus, sed ingenio valent: Item philosophia seu virtus ostentatione minimum quiddam est, sed precio maximum. Idem.

In ludo sphæræ simul discunt & mittere & excipere cōmodè: at in doctrina prius est benę accipere, quàm mittere, quemadmodum accipere prius est, quàm parere. Idem.

Dolor.

Vt sapiens gubernator in tranquillitate tempestatem expectat: Ita rebus tranquillis ad dolorem aliquem præparandus est animus. Plut.

Vt medica terra diu retinet semina propter asperitatē, vt serò emer-

gant: Ita morborum, ac dolorum cau sæ in hominibus aliquoties diu latet, donec voluptas in febrem erumpat. Plut.

Vt medici in vehementi fluxu pituitæ non statim succurrunt pharmacis, sed foris admouēt, quod tempore concoquat humorem, ac tum medentur: Ita in recenti dolore tacendum, donec tempore mitior admittat consolationem. Plut.

Dotes hominum diuersa.

Vt nō quiuis pictor quauis in parte artis valet, sed hic in diis exprimendis præcipuus, alius in vultibus reddendis, alius in lineis excelluit, alius in colorum mixtura, alius in symmetria: Sic qui virtutem profitētur, aliis dotibus enitent alij. Item in eloquētia seu literis. Eras.

Dux belli.

Vt elleborum concitatis intus omnibus, ipsum in primis exit: Ita dux fortis adhortatus suos inter primos prodit in hostem, velut inquit Herophilus autore Plinio.

E.

EBRIETAS.

IGnaui canes apud mensam audent, in venatu minimè: sic ingenerosum est, cùm sobrius liberè loqui non audeas, inter pocula id facere. Plutarchus.

Vt dolium efferuescente vino rumpitur, & quod in imo est, eruitur in summo: sic ebrietas abditissima pectoris profert. Senec.

Quemadmodum onerati mero nō continent cibum, ita nec arcanum redundante vino. Senec.

Vt oculi diutino morbo difficiles facti quouis solis radio offenduntur: sic vitia multa & assidua contracta temulentia durant & sobriis. Seneca.

Vt polypi non extendunt sua flagella nisi ad esculenta: sic quidam omnem felicitatem cibo potúque metiuntur. Plut. Pli. l. 9 c. 29.

† Cum vino mens corrupta fuerit, idem ei quod curribus euenit, è quibus aurigæ sunt excussi. Nam vt hi temerè feruntur carentes gubernatoribus: Sic animus in multa delicta impellitur mēte subuersa. Isocrat. ad Demonicum.

Lysimachus ob sitim coactus se dedere Scythis, deinde cùm frigidam bibisset aquã, dij boni, inquit, quàm breuis voluptatis causa quantam deposui felicitatem: Ita nobis cogitandum, postquàm ob potatiunculam intempestiuam aut Venerem, in longũ morbum incurrimus. Plut.

Muscæ & alia nonnulla insecta suctu viuũt, ideóque eis pro lingua est fistula: Ita quosdam videas bibones, qui potu viuunt, à cibo abhorreant. Eras.

Vide Vinum.

Educatio.

† Vt aqua in areola digitum sequitur præcedentem: Ita ætas mollis & tenera in vtramque partem flexibilis est, & quocunque duxeris, trahitur. Hieron. in epist. ad Gaudentium.

Vt multa agrestia subnascentia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamen signa felicis atque vberis soli, si quis excolat: sic animi affectus per se mali arguunt ingenium non malum, si accedat recta institutio. Plutarchus.

Nulla ferè est arbor, quæ non sterilescat, ac tortuosa fiat, si cultura desit: Ita nullum tam felix ingenium, quod non degeneret citra rectam educationem.

Qui equos rectè alunt, eos docent parere fræno: pueros qui volet instituere, primùm assuefaciat vt dicto sint audientes. Plut.

Nullus equus rectè sessori paret, nisi arte domitus: Ita nullum ingenium non ferox nisi præceptis cicuretur & educatione. Plut.

Nulla tam fera bellua, quæ non man-

mansuescat cura: ita nullum tam agreste ingenium, quod institutione non mitescat. Plut.

Vt molli materiæ facilè sigillum imprimitur, si durescat, non item: Ita puerorum ingenia facilè quamuis recipient disciplinam: sin ætate durescant, non item: Plut.

Vt agricolæ vallos apponunt arbusculis, quò rectè crescant: Ita qui instituit, addit monita, & præcepta ingeniis salubria, ne deuaricent in vitia. Idem.

Vt plures vrbes præternauigasse pulchrum est, sed expedit vnam incolere optimam: Ita quamplurima sunt cognoscenda, sequenda retinendáque optima. Idem.

Frustra suber appenditur retibus, vt natent, si plumbum annexũ deorsum trahat, & in æquo teneat. Ita frũstra præceptis bene viuendi instituimus, si malitia addita non sinit è stultitia emergere. Idem.

Vt ager si non colatur, non solùm infrugiferus manet, verumetiã multa syluestria producit: Ita adolescens rationis capax, nisi præceptis honestis exerceatur, non solùm non euadet bonus, sed ad multa vitia deflectetur. Plut.

Vt agri non omnes frugiferi sunt, qui coluntur: sic animi non omnes culti fructum ferunt. Cic. lib. 2. Tusc. quæst.

* Si agricolam arbor ad fructum producta delectat, si pastor ex fœtu gregis sui capit voluptatem, si alumnam suum nemo aliter intuetur, quã vt adolescentiam illius suam iudicet: quid euenire credis his qui ingenia educauerunt, & quæ tenera formauerunt, adulta subitò vident? Senec. epist. 34.

Vrsus informes gignit catulos, eos lambendo format: Ita rude ingenij fœtum diutina cura expoliri conuenit. Plin. l. 8. c. 26.

Coccycis pullus vbi adoleuerit, cùm sit nothus, tamen legitimos deuorat, vnàque matrem ipsam. Ita quidam magna indulgentia stultóque amore quorundã educati subuertunt eos. Plin. l. 10. c. 9.

Arbor per se infrugifera tamen insitione discit ferre fructus: Ita prauũ ingenium institutione ad bonam frugem potest deputari. Plinius li. 17. cap. 14.

Arbor suapte natura non nisi vnicum fœtum gignit, insitione eadem diuersi generis fructibus oneratur: Ita qui naturam suam sequitur, semper idem est, qui arte ducitur, sui dissimilis est. Plin.

Vt sunt quidam fontes, qui potu pecudum atque etiam hominum cutem & pilos tingunt albo nigróve, Ita relucet etiam in ipso hominis vultu, & fronte, quod aiunt, quibus præceptis imbutus sit, & quibus ex authoribus hauriat vitæ rationem. Plin.

Vt gypsum, aut argilla dum est vda, in quamuis imaginem facilè sequitur fingentis manum: Ita rudes animi ad omnem disciplinam sunt idonei. Plin. l. 36. c. 24.

Fœnum Græcum quo tractatur peius, hoc prouenit melius: Ita liberi quidam, quanto habueris indulgentius, tanto minus valẽt: neglecti verò & vexati euadunt in viros. Plin. li. 18. ca. 16.

Gypso madido statim vtendum, quòd celerrimè siccetur: Ita statim fingenda literis ac moribus ætas rudis, priùs quàm durior non admittat fingentis manum. Plin. li. 36. ca. 24.

Gypsum etiam si iam induruit, tamen tundi rursum & in farinam resolui potest: Simulatque semel induruit ingenium adolescentis, ætate vitiisque non potest refingi. Erasm.

* Iniecto in oculos sago, leo sine vllo negotio capitur, alioquin inexpugnabilis: ita facillimum est, potentissimum etiam domare, modò co-

gnitum sit illius ingenium. Plin. li.8. cap.16.

Eloquentia.

Vt non satis est clauus, neque frænum, nisi adsit qui arte moderetur: Ita non sufficit eloquentia ad moderandum populum, nisi accesserit sermonis moderatrix ratio. Plutarchus.

Philosophus etiam eloquens, perinde est quasi bonus gubernator etiam formosus sit. Senec.

Vt aquæ laus est, si nihil sapiat (nā vinosæ signum est sapor aut succus) Ita à cæteris quidem requirimus eloquentiam: Theologus hoc ipso laudatur, quòd infans est & à musis alienus. Eras.

Vt non est optima imago, quæ materia testatur opes locatoris aut artē pictoris, sed quæ rem proximè repræsentat: ita optima est eloquentia quæ non ostentat ingenium dicentis, sed rem aptissimè ostendit.

Damnatur bombicina vestis seu multitium quod pellucens non tegat corpus, cùm in hunc vsum sit reperta vestis: Ita ridēda facundia quæ rem non explicat, sed inuoluit, cùm in hoc repertus sit homini sermo. Pl. l.11.c.22.

Vana eloquentia.

Tilia cùm habeat calicem ac folia dulcia, tamen fructum eius nullum animal attingit: Ita quorundam oratio blanda, gratáque & composita, sententiarum nullus fructus. Plin. lib.16.cap.25. Theophrastus libro 1. cap 10.

Vt buxus semper quidem viret, sed alioqui & odore noxia, & semen habet omnibus inuisum animātibus: Ita quidam præter orationis gratiā, nihil adferunt non fugiendum. Plin. li 16 ca.17.

Emendatio scriptorum.

Vt qui parāt statuam facere, prius rude quoddam simulachrum fingunt è trunco, postea dolant ac poliunt: Ita qui orationem aut librum instituit. Eras.

Error & lapsus.

Vna tussis non facit phthisin, sed in morem adducta: Ita error non statim gignit animi morbum. Senec.

Climenos herba ita morbo medetur, vt sterilitatem adferat etiam in viris: Ita quidam malum aliquod ita profligant, vt aliud diuersum admittant. Eras.

Vt in magna strage alius alium trahit in ruinam: Ita in publico errore, alius alium secū trahit ad perniciē. Senec.

Vt solis defectus magnam mortalium perniciem trahit: Ita regis error etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem. Eras.

Euentus.

Vt qui canem lapide petens, nouercam percussit, ne sic quidem, inquit, malè: Ita quod præter expectationem euenit, in bonam partem vertendum est Plut.

† Athletam in certamen impellit erecta victori statua: Armigerum in prælium accendit decreta fortibus gloria: Christianos autem confirmāt in patiētia, eorum qui strenuè certarunt præconia Chrys. serm. in BB. Iob & Abraham.

Exempla vitæ.

Vt qui se comunt, adhibent speculum: sic gesturus negotium proponit sibi laudatorum virorum exempla. Plut.

Olim ediscebant nomina digitorum, iisque aduersus terrores veluti remedio vtebantur, singulis leniè recitatis: sic aduersus omnes animi perturbationes, exempla quædam optimorum virorum habenda sunt in promptu. Plut.

Eryngium herbam si vni capræ in os inferas, cùm ipsa sistitur, tum omnes consistunt, donec pastor herbam eximat: Ita principis mores mi-

ra vi in populum transfunduntur. Plut.

In facie plus offendit næuus, aut verrucula, quàm in reliquo corpore grandes maculę aut cicatrices: sic exigua delicta, magna videntur in principe, cuius vita in conspicuo est. Plutarchus.

Qui sibi comparatione deteriorũ bonus videtur, perinde est ac si quis ad claudos respiciens suam miretur velocitatem. Senec.

Vt Zeuxis picturus Iunonem, Agrigentinis omnibus virginibus inspectis, quinque præcipuas elegit, ex quibus quod esset in vnaquaque præcipuum mutaretur: Ita è plurimis optimi nobis ad exemplum vitæ, discẽdi aut proponendi sunt, nec in his tamen reddenda sunt omnia, sed optima. Eras.

Vt solis defectus magnam mortalium perniciem trahit: ita regis error etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem. Eras.

Experientia.

Ex omni genere curiositas hominum signa collegit instantis tempestatis: At multò magis conueniebat hac vti diligentia in consultationibus, vt obseruatis experimentis coniiciant, quid malorum ex vnoquoque perperam instituto consequatur. Erasmus.

Exercitatio.

Vt ferrum aut æs vsu splendescit, sic exercendis negotiis enitescit animi vigor. Plut.

Vt ferrum si non vtaris, obducitur rubigine: sic animi vigor, nisi negotiis tractandis exerceas. Plut.

Exilium.

E corporis morbo quidam hoc excerpunt commodi, quòd vacant negotiis, quibus distringebãtur, & quosdam labores obiecti reddidêre validos: sic quibusdam exilium, paupertas, naufragium, occasio fuit philosophandi. Plut.

F.

FABVLAE.

Qvemadmodum araneæ ex se telas texunt: Ita quidam ex seipsis comminiscũtur fabulas ac mendacia, cùm nihil subsit veri. Plutarchus.

Vt apis ex amarissimis floribus & asperrimis spinis mel suauissimum ac lenissimum colligit: sic ex turpibus ac sceleratis fabulis vtcunque decerpi potest aliquid vtilitatis. Plutarch.

Quemadmodum iris nihil aliud est, quàm relucentia Solis refracti in nubibus: Ita fabula quædam est veri repræsentatio. Plut.

Vt Democrates medicus Considię mulieri, omnem curationem austeram recusanti, lac caprarum dedit quas lentisco pascebat: sic iis qui prorsus à tetricis philosophiæ præceptis abhorrent, fabellæ quædam amœniores proponendæ, sed quæ philosophiam resipiant. Eras.

Facta verbis dissimilia.

* Vt si Grammaticum se professus quispiam barbarè loquatur, aut si absurdè canat is qui se velit haberi musicum, hoc turpior sit, quòd in eo ipso peccat cuius profitetur scientiam: sic Philosophus in ratione vitæ peccans, hoc turpior est, quòd in officio, cuius magister esse vult, labitur, artémque vitæ professus delinquit in vita. Cicero lib. 2. Tuscul. quæst.

Fama bona.

Ignis semel accensus facilè seruatur, extinctus haud facilè reaccenditur: Ita famam tueri facilè est, extinctam non facilè est restituere. Plut.

Deliacum nauigium, dum subinde sarcitur, & reconcinnatur, veluti perpetuum in multa secula redditur: sic famæ semper aliquid adiiciẽdum, ne collabatur. Plut.

Vt vmbra aliquando antecedit, aliquando sequitur: sic quibusdam statim contingit fama, quibusdam post mortem, denique ea quò longius sequitur, hoc maior esse solet. Senec.

Vt ingentes obelisci magno quidē negotio statuuntur & collocantur ob immensum molis pondus, sed collocati semel, infinitis durant seculis: ita arduum est virtutis aut sapientiæ parare famam, sed parata nunquam intermoritur. Eras.

Vt obeliscis prægrandibus tantum ferme substernitur inter terrā, quantum extat vt immoti consistant: ita semper mansuræ famæ magna firmáque fundamenta sint oportet. Idem.

Vt aromata tum vehementius fragrant, cùm mouentur aut teruntur franguntúrve: ita virtutis fama latius spargitur: cùm exercetur negotiis & rebus aduersis. Idem.

Medici vetant vti halicacabo, quanquam dentibus firmandis prodest si eius succo colluantur, propterea quod periculum est, ne si diutius id fiat, delirationem gignat, & plus afferat incommodi, quàm commodi: ita non est vtendum his literis, quæ sic linguā expoliunt, vt mores inficiant, aut non conuenit sequi, quæ sic augent rem, vt famam lædant. Idem.

Fama ex malefactis.

Vt à vitiis corporis quidam inuenere cognomen velut à distortis cruribus Vari, à tumidis labris Chilones, à naso prægrandi Nasones: sic nonnulli malefactis sibi famam pariunt, ac nobilitantur. Plin. lib. 7. cap. 8. l. 11. cap. 53.

Familiaritas.

Vina non modò soli sui referunt saporem, verumetiam arborum aut fruticum vicinorum: ita non solùm exprimimus eos, vnde progeniti sumus, sed & eos quorum cōsuetudine sumus vsi. *Vide Conuersatio.*

Fastus.

Vt venti desituri vehementissimè spirare solent: ita mortales cùm maximè efferunt sese, veluti Iulius pontifex, tum proximi exitio solent esse. *Vide Superbia.*

Fauor.

Quædam corpora lumen solis exceptum fulgore vicissim augent, atque illustrant: ita quidam aliorum fauore commendati, vicissim suis dotibus eos commendant. Plut.

Vt bilanx in eam vergit partem, vnde plus accipit: sic quidam nunc huic, nunc illi fauent qui plurimum det, non cuius causa sit optima. Erasmus.

Felicitas.

Vt histrio non est felicior, quod in scenis adornatus, rex aut Deus videatur: sic nec homo fortunæ muneribus, quando quidem suis bonis æstimatus, nihil est. *Sen.*

Vt segetem nimia sternit vbertas, rami onere franguntur: *sic animos* immoderata rumpit felicitas. *Senec.*

Vt periculosa est, secundum Hippocratem summè bona corporis valetudo: ita rebus maximè prosperis, metuenda diuersa fortuna. Plut. *Vide Fortuna.*

Fides seruanda.

* Vt locus in mari sine portu nauibus non potest esse tutus: sic animus sine fide stabilis amicis non potest esse in iis rebus quæ sub eandem rationem cadunt. Cicero libro 1. de Inuent.

Filij.

Vt ferrum aut chalybs cætera quidem duritie, rigoréque superat, ab adamante vincitur: Ita res quidem potens est amor in liberos, sed hunc quoque superat pietas in Deum. Erasm.

Fœdera.

Vt adamas si frangi contingat malleis in minutissimas dissilit crustas, adeò vt vix oculis cerni queat: Ita arctissima necessitudo si quando cōtin-

tingat dirimi, in summam vertitur simultatem, & ex arctissimis fœderibus, si semel rumpantur, maxima nascuntur dissidia: aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Plin. li. 37. cap. 4.

Fœnus & vsura.

Lepus simul parit, & aliud alit, & rursum superfœtat: ita fœnerator æs alienum, priusquam conceperit, parit. Nam dantes statim petunt, & ponentes tollunt, & fœnerant, quod pro fœnore accipiunt. Plut.

Vt ignis inualescens, alia post corripit: sic vsura. Plut.

Vultures nihil ipsi occidunt, sed ab aliis occisa inuadunt: ita nonnulli alienis fruuntur sudoribus. Plut.

Qui in lutum inciderit, eum oportet aut fugere, aut manere; nam si se voluat, magis etiam inquinatur: sic qui rem habet cum fœneratoribus. Plut.

Cholerici qui pugnari nolunt sub tempus, collecta in dies maiore bile postea grauiter discruciantur: sic qui sinunt fœnus accrescere, cùm adest dies, grauiter è capite laborant. Plutarchus.

Plato vetat aquam à vicinis petere, nisi prius domi foderis vsque ad terram, quam ceramitidem vocant, reperisque non spem esse venæ: Ita prius excutiendum, vt parsimonia, aliáue via tibi suppedites priusquam à mensariis pecuniam mutuam petas. Plut.

Alutarium piscem semper sequitur piscis nomine sargus qui illo cœnum fodiente excitatum deuorat pabulum: ita sunt qui se misceant alienis negotiis, vt eis laborantibus fructum ipsi præripiant.

Vide Auaritia.

Fortitudo.

Vt ceruis frustra sunt ingentia cornua, cùm desit animus: ita non satis est opibus pollere, nisi fortitudo accesserit. Plut.

Vt qui ambulantes attollunt sese ac dilatant, fastuosi vocantur: at laudantur qui itidem faciunt in pugilum certamine aut in pugna, & vocantur fortes & inuicti: sic qui in rebus aduersis erigit animum, fortis habetur & insuperabilis. Plut.

Magnus gubernator & scisso nauigat velo, etsi exarmauit, tamen reliquias nauigij aptat ad cursum: sic in corpore parum felici ac deficiente, tamen fortis animus sui similis est. Senec.

Quemadmodum quod in tesseris cecidit, id arte & ratione quàm potest optimè disponendum: ita quod in vita accidit, in optimam vertendum partem. Plut.

Vt palmæ arboris ramus, imposito onere, non deflectitur in terram cæterarum more, sed renititur, & vltro aduersus sarcinæ pondus erigit sese: Ita viri fortis animus, quò plus negotiis premitur, quóve magis sęuit fortuna, hoc est erectior. Plin. lib. 16. cap. 43.

Vt in arboribus robustiores sunt partes Aquiloni oppositæ quàm quæ Austrum aut Zephyrum spectant: ita fortiores ac firmiores sumus in his, in quibus nos duris casibus exercuit fortuna. Eras.

Vt pisces in mari nati, educatique, nihil quidem sapiunt salis marini: Ita quidam inter Barbaros geniti & educati, longè absunt ab omni barbarie. Idem.

Quemadmodum vrtica si contanter attingas ac timidè, adurit, sin premas tota manu, non adurit: ita pecunia, si cautim circumspectímque tractes, inficiet: sin contemptim, ac neglectim, innoxia est. Idem.

Fortitudo præpostera.

Columbæ in volatu pernicitas, sed dum plaudit in aëre sibi placens, implicatis strepitu pennis, capitur ab insidiante alicubi accipitre: ita multi dum ostentant suas vires magis quàm vtuntur, obliti sui, præda fiunt inimicis. Eras.

Crocodilus terribilis est in fugaces, fugax contra insequentes: ita quidã si cõcedas ac metuas, tum ferociunt: si strenuè contemnas & obsistas, statim concedunt. Idem.

Fortuna.

In Olympiis non licet vincere, delecto aduersario: sic in vita quæcunque obtingit fortuna, cum ea luctandum est. Plut.

Veluti si quis cæcus in quempiam incidat, illum cæcum appellat, qui non vitauerit: sic nos fortunam facimus cæcam, in quam nostrapte incidimus cæcitate. Plut.

Vt aliis venti secundi sunt, aliis aduersi: ita aliis fortuna fauet, aliis aduersatur. Plut.

Vt os non secatur trama nisi prius cinere & aceto præmollitum, nec ebur inflecti potest nisi zutho prius molleſiat: sic fortuna non potest reddere vulneratos animo, nisi accesserit malitia. Plut.

Vt pumilio, etiamsi in monte cõsistat pusillus est, Colossus etiam in puteo magnus: ita sapiens in quacunque fortuna suis bonis magnus est, stultus & in summa fortuna humilis. Senec.

Vt apparatus scenæ, quia commodato datus est, statim redditur, & sine querela: ita quicquid in vita contigit magnificũ, siue serius, siue mox à fortuna repetatur, æquo animo reddemus, si his tanquam cõmodatitiis vtimur. Sen.

Vt grando illisa tectis dissultat, magno quidem fragore, verùm nulla noxia: sic insultus fortunæ nihil potest in sapientem. Senec.

Vt conchylia crescente Luna augescunt, decrescente marcescunt: ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est, nunc pusillus, nunc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutauerit sese. Idem.

Vt indomita vis adamanti, vnde & nomen additum gemmæ, adeò vt nec calescat igni, nec ferro cedat, quin magis ictum ita respuens vt ferrum simul & incudes dissiliant: sic sapientis animus aduersus omnem fortunæ sæuientis impetũ inuictus. Idẽ.

Vt bonus artifex è quauis materia simulachrum fingit: ita sapiens quãuis fortunam semper administrabit. Idem.

Nilus famem adfert Ægyptiis: si vel parum exundarit, hoc est, minus duodecim cubitis, vel plus satis, hoc est, vltra octodecim: ita pariter obstat ad bonam mentem fortuna nimium secunda, vel nimium maligna, hic egestate vexans, illic deliciis auocans ab honesto. Idem.

Echinus præsentiens tempestatem, aut affigit sese, aut arena saburrat: ita cùm imminet fortunæ tumultus, animus est philosophiæ præceptis confirmandus. Idem.

Fortuna fausta.

Qui morbo comitiali sunt obnoxij, frigore deprehenduntur: nam illico capitis vertigine laborant: at indoctos si paululum euexerit fortuna, protinus arguit cuiusmodi sint. Plutarh.

Quemadmodum imperiti artifices cum statuis exiguis magnas subdunt bases, magis conspicuam reddunt illorum exiguitatem: ita fortuna si pusillo animo munus amplum addat indicat & arguit magis animi humilitatem. Plut.

Vt qui morbo laborant, cibos purissimos & lautissimos fastidiunt, & recusant si quis edere compellat: ijdem restituti bonæ valetudini, caseo quoque aut cępe lubenter vescuntur: ita stultis magnifica fortuna iniucunda, sapientibus humilis ac tenuis fortuna suauis. Plut.

Vt honoratior est domus, si luceat ignis, quemadmodum inquit Homerus: sic fortunæ commoda splendidiora, iucundioráque, si animi gaudiis condecorentur. Plut.

Canis quicquid excepit, protinus deuorat, & semper ad spem futuri hiat:

hiat. Ita quod expectantibus fortuna proiecit, id sine vlla voluptate demittimus, statim ad rapinam alterius erecti. Senec.

† Quemadmodum refulgens lux perstringit oculorum aciem: Sic etiam excellens fortunæ benignitas intellectum animæ. Archytas Pytain lib de viro bono & malo.

Quemadmodum non rarò fit, vt cœlo maximè sereno sæuus imber subitò cooriatur: ita rebus maximè prosperis ac lætis, sæpenumero grauissima rerum incidit perturbatio. Erasm.

Solent arbores protinus emori, si quando præter solitum fœcundæ fuerint: ita fortuna præter morem blanda ac fauens exitium imminere sępe numero significat. Idem

Sicuti quasdam arbores fœcunditas & luxuries enecat: ita quosdam perdit immoderatus rerum successus. Idem.

Hedera complexu necat arbores: ita fortuna prospera, dum blanditur, strangulat & perdit. Plin. libro 16. capite 35.

Fortuna aduersa.

Non quemadmodum in tragœdiis, ita nobis in calamitatibus opus est qui comploret, & collacrymet. Plutarchus.

Vt apis ex amarissimo thymo, suauissimum mel colligit: ita sapiens ex tristissimis rebus aliquid excerpit vtilitatis. Plut.

Vt muscæ à leuibus locis veluti speculi dilabuntur, asperis & cauis insident: sic quidam bonorum obliti tristium memoriam vrgent ac premũt. Plut.

Vt est locus in Olyntho Thraciæ, in quem si scarabeus inciderit, non possit exire, sed distorquens sese immoritur: sic quidam malorum suorũ memoriæ immoriuntur. Plut.

Vt in pictura quæ splendida sunt, oculis sunt obiicienda: celanda si qua mala, quę deleri non queant: sic in vita, bonorum contemplatione obscuranda malorum memoria. Plut.

Vt in musica graues acutis sic miscentur, vt concentum efficiant: ita bonis & malis vtendum in vita, vt ex vtrisque viuendi ratio temperetur. Plut.

Vt grammaticus non solùm vocalibus vtitur, sed & consonantibus, tenuibus, aspiratis, grauibus, longis, vt modulata sit oratio: sic in vita nihil purum. Plut.

Vt musici duriores harmonias aliis obscurant modulationibus: sic in vita si quid accidit pręter animi sententiã meliorum collatione est obscurandũ. Plut.

* Quemadmodum gubernatores optimi vim tempestatis: sic sapientes fortunæ impetum superare possunt. Cic. ad Quint. fratrem.

* Quemadmodum tot amnes, tantùm supernè deiectorum imbrium, tanta mediterraneorum fontium vis non mutat saporem maris, neque remittunt quidem: ita aduersarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. Senec. lib. de diuina prouidentia.

*Solidissima pars est corporis quã frequens vsus agitauit. Præbendi fortunæ sumus, vt contra illam ab ipsa duremur. Paulatim nos sibi pares faciat. Contemptum periculorum assiduitas periclitandi dabit: Sic sunt nautica corpora ferendo mari dura: agricolis manus tritæ. Ad excutienda tela militares lacerti valent: agilia sunt membra cursoribus. Idem, eod. lib.

* Non est arbor solida, nec fortis, nisi in quam frequens ictus incursat, ipsa enim vexatione constringitur, & radices certius figit. fragiles sunt, quæ in aprica valle creuerunt. Pro ipsis ergo bonis viris est, vt esse interriti possint, multum inter formidolosa versari, & æquo animo ferre quę non sunt mala, nisi malè sustinentur. Idem, eod. lib.

*Quemadmodum tyrones leuiter saucij non vociferantur, immò manus medicorum magisquàm ferrum horrent: & veterani quamuis confossi patienter ac sine gemitu velut aliena corpora excoriari patiuntur: ita tu nunc debes te fortiter præbere curationi. Seneca libro ad Elbiam matrem.

*Cogita non esse magni animi se rebus prosperis forte gerere, vbi secundo cursu vita procedit. Nec gubernatoris quidem artem tranquillũ mare & obsequens ventus ostendit. Aduersi aliquid incurrat oportet, quod animum probet. Senec.

*Agricola euersis arboribus, quas aut ventus radicitus euulsit, aut contortus repentino impetu turbo perfregit, sobolem ex illis residuam fouet, & amissarum semina statim plãtásque disponit, & momento (nam vt in damna, ita ad incrementa rapidum velóxque tempus est) adolescũt amissis lætiora. Sen.

Demetrius vitam perpetuò tranquillam, & fine vllis fortunæ incursionibus, mare mortuum vocauit. Senec.

Vt nihil adfert momenti nimbus in mare decidens: ita fortunæ incommoda nihil mouent sapientem. Senec.

Rhododendri frondes iumentis, capris, & ouibus venenum sunt, eædẽ homini contra serpentium venena remedio: Ita quod stultis perniciem adfert, vt res aduersæ, aut eruditio, id sapiens vertit in suum bonum. Plin. lib. 16. c. 20.

Vt aromata tum vehementius fragrant, cùm mouentur aut teruntur frãgunturve: ita virtutis fama latius spargitur, cùm exercetur negotiis & rebus aduersis. Eras.

Vt palmæ arboris ramus, imposito onere, non deflectitur in terram cæterarum more, sed renititur, & vltro aduersus sarcinæ pondus erigit se: ita viri fortis animus, quò plus negotiis animus premitur, quóque magis sæuit fortuna, hoc est erectior. Idem.

Vti fulmen quodcunque animal protinus occidit excepto homine: ita fortunæ procellæ indoctos ac brutos protinus animo deiiciunt, sapientem non item. Idem.

†Quemadmodum perniciosior est hostis fugientibus: sic omne fortuitũ incommodum, magis instat cedenti & auerso. Senec. epist. 78.

Vt quercus & aliæ quædam arbores sub terra defossæ duriores reddũtur ac durabiliores: ita qui diu premuntur aduersa fortuna diutius florent. Plinius libro decimosexto, cap. 41. & 43.

Semel icti à scorpio, nunquam postea à vespis, crabronibus aut apibus feriuntur: ita nullum est incommodum quod non commoditatis aliquid habeat adiunctum. *Plin. libr. 28. cap. 3.*

Murena fuste non potest interimi, ferula protinus: ita quosdam leue incommodum exanimat, vt conuicium, qui grauissimas fortunæ procellas infracto tolerant animo. Plin. lib. 23. cap. 2.

Sicuti nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina: ita vel ingens potentia vel extrema fortunæ humilitas tutum reddit à contumeliis. Eras.

Vt halcyones etiam media hyeme mare tranquillum præstant non sibi solùm, sed aliis quoque: ita *sapiens* turbatissimis rebus non solùm *ipse* tuebitur *animi* tranquillitatem, sed alios concitatos componet ac sedabit. Idem.

Fortuna mediocris.

Vt autumno aut vere maximè fulgurat, minus hyeme aut æstate: Ita mediocris fortunæ celsitudo ictibus obnoxia est. Eras.

Quemadmodum ædificia in palustri solo posita, nec terræ motu quatiuntur, nec hiatu absorbẽtur: ita hu

milis fortuna non est maximis malis obnoxia. Idem.

Qui in altis sunt specubus, à fulmine non feriuntur: Ita infirma fortuna tutissima. Idem.

Fortunæ inconstantia.

Vt terræ fœtus aliquando copiosè proueniunt, aliquãdo malignè, & in animantibus aliquando fœtura felix, aliquando sterilitas est, & in mari aliquando tempestas, aliquando tranquillitas: sic in vita varij fortunæ casus. Plutarch.

Vt deciduæ stellæ subitò extinguuntur: Ita quos fortuna subitò in summa prouexit, repentè solent corruere. Plut.

Vt in rerum natura, quæ spectatissimè florent, celerrimè marcescunt, veluti rosæ, lilia, violæ, cùm alia durent: Ita in hominum vita, quæ florentissima sunt citissimè vertuntur in diuersum. Plin. l. 9. cap. 15.

In Bœotia ad Trophonium antrũ iuxta flumen Orchomenon, duo sunt fontes, quorum alter memoriã, & alter obliuionem adfert: Ita ferè magno alicui bono magni mali periculum est vicinum. Eras.

Fratres.

Vt in bilance, altera surgente, altera cedit ac deprimitur: Ita frater euecto ad maiora fratri cedere debet, submittens sese, non repugnans. Plutarch.

Vt in numeris minores additi maioribus eos multiplicant, & vicissim multiplicantur ipsi: sic frater obseruiens fratri euecto ad honores, & auget illius dignitatem, & vicissim ornatur illius splendore. Plut.

Vt in digitis, etiam qui scribere, aut cythara ludere nesciunt: tamen vnà cum illis mouentur, & obsequuntur: sic fratres fratribus magistratum administrantibus adesse conuenit. Plut.

Armis perditis, aut instrumentis, licet alia parare, corpus aliud parare non queas: sic amicos alios inuenies, fratres non item, Plut.

Ex eadẽ materia prima, nata sunt elementa inter se diuersissima pugnantissima: sic aliquoties ex iisdem parentibus nascuntur fratres ingeniis dissimillimi. Plut.

Vt ciuiles seditiones rectiùs in hostes transferimus: sic rectiùs inuidemus alienis, quàm fratribus: etiamsi sit optimum, omnino non inuidere. Plutarch.

Frugalitas.

Templum Ephesiæ Dianæ tutos reddebat obæratos à creditoribus: at multò magis Frugalitas & parsimonia præbet asylum. Plut. & Plin. l. 16. c. 14. *Vide Abstinentia & Tẽperantia.*

Fuga.

Quemadmodum perniciosior hostis fugientibus: sic grauius est incommodum, si cedas, ac des terga. Senec.

Furtum.

Quemadmodum fures alienis poculis ansas mutant ne possint agnosci: Ita nõnulli de alienis inuentis paululum quiddam immutant, ac sibi vsurpant, & detractis aut additis pauculis verbis, existimant suum videri posse, quod est alienum. Senec.

* Sicut fures earum rerum quas ceperunt signa commutant: sic multi alienis sententiis pro suis vtuntur, nomina tanquam rerum notas mutantes. Cic. l. 5. de finib.

Vt fuci cùm ipsi non mellificent, tamen illarum insidiantur laboribus: Ita sunt qui nihil ipsi excudant, sed aliorum vigiliis elaborata furto sibi vindicant. Plin. lib. 11. cap. 17. & lib. 13. cap. 11.

G

GAVDIVM.

VT fonti non deest humor, semper ex eo scatens: sic probo viro semper adest ad gaudium, etiamsi res externæ mutentur. Plut.

Gloria.

* Quemadmodum vmbra aliquando antecedit, aliquando sequitur vel à tergo est: Ita gloria aliquando ante nos est, visendámque se præbet, aliquando in auerso est, maiórque quo serior, vbi inuidia secessit. Senec. epist. 80.

* Vt quidam morbo aliquo infecti, à cibo suauissimo abhorrent: sic facinorosi veræ gloriæ gustũ omnino non sentientes ab eius studio planè abhorrent. Cic. 2. Philippic.

Vt lumen magis prodest iis qui vident, quàm qui videntur: sic gloria magis confert iis, qui eam sentiant, quàm quibus contingit. Plutarch.

Vti sol, si imminet hominis vertici, aut prorsum tollit vmbram, aut minimam reddit: sic ingens gloria extinguit inuidiam. Plut.

Fumus initio ingens, facilè euanescit: sic gloria falsò parta. Plut.

Vt ignis non reddit fumum, si statim eminet flamma: sic nec gloria est obnoxia inuidiæ, si protinus elucescat: sed eos qui paulatim crescunt, sequitur inuidia. Plut.

Vt vmbra nos vel inuitos comitatur: Ita gloria virtutem sequitur, etiam fugientem. Senec.

Qui viro malo addit opes & gloriam, is febricitãti ministrat vinum, bilioso mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est, stultitiam augeant. Plut.

Gloriæ cupiditas.

* Vt leuitas est inanem aucupari rumorem, & omnes vmbras etiam falsæ gloriæ consectari: sic leuis est animi lucem splendorémque fugientis, iustam gloriam, quæ est fructus veræ gloriæ honestissimus, repudiare. Cicero in Pisonem.

Qui esuriunt, magis irritantur, si conspexerint alios edentes: sic magis inflammantur ad gloriam, qui gloriæ sunt auidi, cùm alios audiunt laudari. Plut.

Vt conuenit amantibus diuersas amicas, in eandem depereuntibus malè conuenit: sic dissident, qui eadem ex re gloriam affectant. Plut.

Vti chamæleon non alio pascitur alimento, quàm aëris, & idcirco ore est semper hiante: Ita quosdam aura popularis alit, neque quicquam captant præter inanes labores, & gloriam. Plin.

Gradus.

Quibus maiora sunt corda, timidissima sunt, maximéque bruta: nam asino maximum est, & in Paphlagonia perdicibus bina sunt corda, cùm animi sit conceptaculum & fons: ita quidam quò magis abũdant insignibus, hoc minus habent rei: Veluti si doctor indoctus latissimo vtatur pileo aut epomide. Erasm.

Gratitudo.

* *Iis qui imprudenter læserunt, ignosci conuenit: at iis qui necessariò profuerunt, habenda non est gratia.* Cic. l. 1. de Inuentione.

Sicut mensarij non grauatim reddunt deposita pignora, vt quę in hoc ipsum acceperint, vt restituant: sic nos quod à diis accepimus. Plutarch.

Creditori præter sortem extra ordinem numeramus, beneficiorum autem vsum esse gratuitum iudicamus: & illa cresunt mora, tantóque plus soluendum est quantò tardius. Senec.

* Quomodo est disertus etiam qui tacet, fortis etiam qui compressis manibus vel etiam alligatis, gubernator etiã qui in sicco est, quia cõsummatæ scientiæ nihil deest, etiamsi quid obstat quominus se vtatur: ita gratus est etiam qui vult tãtùm, nec habet huius voluntatis suæ vllum alium quàm se testem. Senec. lib. 4. de benef. cap. 21.

Vt gloria fugientes magis ac magis sequitur: ita fructus beneficiorum gratius respondet illis, per quos etiam esse ingratus licet. Idem lib. 5. de benef. cap. 1.

Vti

Vti faba & lupinum non exhaurit, sed stercorat agrum in quo alitur: Ita gratus meliorem reddit fortunam eius à quo beneficio adiuuatur, & refert quod accepit. Plin. lib. 18. cap. 14. & cap. 12. eod.

H

HAERESIS.

VT qui cane rabido morsi sunt, non solùm rabiunt ipsi, verumetiam alios cótagio inficiunt: Ita qui pestilentem alicunde ebiberint opinionem, & alios suis inficiunt colloquiis. Erasm.

Historia.

Sicuti sal modicè cibis aspersus cōdit, & gratiam saporis addit: Ita si paulùm antiquitatis, aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: si plus satis, nihil insuauius. Eras.

Homo.

Vt qui se meminerint inquilinos esse, & in conducto habitare, & modestius se gerunt, & minus grauatim exeunt: Ita qui intelligunt domicilium corporis ad breue tempus à natura commodatum esse, & viuunt temperantius, & libentius moriuntur. Senec.

Luna semel extincta subinde renascitur, & vbi consenuit reiuuenescit: At homo nec renascitur mortuus, nec repubescit senex. Plin. libr. 2. cap. 9.

Sol post occubitum redit nouus homo non item. Eras.

Hominis nobilitas.

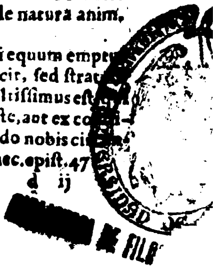
*Magnanimes nos natura produxit, vt & quibusdam animalibus ferum dedit, quibusdam subdolum, quibusdam pauidum, ita nobis gloriosum & excelsum spiritum, quærentem vbi honestissimè non vbi tutissimè viuat, simillimum mundo quem quantum mortalibus passibus licet, sequitur æmulatúrque. Senec. epist. 105.

Hominis in rebus suis oscitantia.

Sol, luna, stella, mare, terra, arbores, herbæ, bruta, & in his apes, formicæ, conchæ, denique lucernæ, tempestatem præsentiunt, solus homo sua mala non præsentit, neque prospicit. Plin. libro 18. cap. vltim.

Cerui pastu dictamni excutiunt corpore sagittas, aphalangio percussi cancrorum esu sibi medentur: lacertæ à serpentibus ictæ, herba quadam se refouent: hirundines vexatis pullorum oculis chelidonia succurrunt, testudo cunilæ pastu vires aduersus serpentes reficit: mustella in murium venatu ruta se cõfirmat, ciconia origano: hedera apri sibi medentur in morbis, item cancrorum esu: anguis fœniculi succo abiicit exuuium, draco vernam nauseam syluestris lactucæ succo restinguit: pantheræ aduersus aconitum, hominis excrementis sibi medentem, elephas chamæleonte fronde (nam similis est animanti color) deuorata: vrsi cùm mandragoræ mala degustauere, formicas lambunt, ceruus venenatis pabulis herba cinaræ resistit: palumbes, graculi, merulæ, perdices, lauri folio annuum fastidium purgant: Idem faciunt columbæ, turtures, gallinacei: herba quæ vocatur helxine: anates, anseres, cæteræque aquaticæ herba siderite: grues & similes, iunco palustri: coruus occiso chamæleonte, qui etiam victori nocet, lauro infectum virus extinguit: breuiter nullum est animal, quod non intelligat sua remedia: solus homo nescit vnde vel corporis vel animi remedia petere debeat. Plin. lib. 8. cap. 27. Arist. li. 9. de natura anim. cap. 6.

† Vt stultus est, qui equum empturus, non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frenos: Sic stultissimus est, qui hominem, aut ex veste, aut ex conditione, quæ vestis modo nobis circumdata est, æstimat. Senec. epist. 47

Honestum.

Sicut Mercurius, quàm minimo spatio discedit à sole, licet alioqui vagus & errabundus: Ita non oportet longius ab honesto discedere sapientem. Erasm.

Vt mare grauida, minus laborat in gestatione, & in partu: Ita si rem honestissimam animo cóceperimus, minore negotio consequemur quàm stulta quædam oblectamenta. Et qui mundi premia sequuntur, minore dolore margaritum illud Euangelicum sibi parare poterant. Idem.

Honos.

† Sicut quod de altiore loco cadit, grandem sonum edit, vt audiant omnes: sic & qui de alto gradu deiicitur, ruina illius vbique auditur. Chrysost. hom. 40. oper. imperf.

† Quemadmodum illi, qui scalam putrem ascendunt, ruere periclitantur: Ita honor omnis & potentia & gloria, quæ humilitati aduersissima sunt, omnem se habentem deijciunt. Climacus de discretione gradu 26.

Vt non quæuis corona quemuis decet victorem: Ita non quiuis honos quemcunque hominem, Plut.

Vt colossi seu statuæ malè libratæ, sæpius subuertuntur: Ita nimius honor per inuidiam euertit multos. Plutarch.

Qui viró malo addit opes & gloriam, is febricitãti ministrat vinum, biliosо mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est stultitiam augeant. Plutarch.

Apud Thessalos capitale est occidere ciconiam, non ob aliud, nisi quòd serpentes interficiat: pascitur & apud Britannos miluis, quòd vrbẽ captis extis pecudum repurgent: Ita quibusdam honos habẽdus, nõ quòd ipsi digni sunt, sed quòd illorum opera nobis sit vsui. Erasm.

Vt deciduæ stellæ subitò extinguuntur: Ita quos fortuna subitò in summa prouexit, repente solent corruere. Plutar.

Vt stellæ subitò natæ, subitò item euanescunt, aut decidunt: Ita qui repentè subuehuntur ad summos honores, citò præcipitari solent.

Vide dignitas.

Hospitalitas.

Angues in Syria erga indigenas venenum non habent, nec eos petũt, exteros cum cruciatu exanimant: Ita insulares in suos satis humani, in alienigenas immitissimi sunt. Eras.

Hostis.

Lepus piscis homini certissimum est venenum, & homo vicissim illi, adeò vt vel digitulo contactus statim emoriatur: Ita hostes mutuam vtrinque perniciẽ dant, & accipiunt. Erasm.

Humanitas.

Qui equos domant, primùm blandiuntur, ac mollissimè tractant: vt assuescant fræno: sic populus lenitate subeundus. Plut.

Humilitas.

* Sol cùm est altissimè prouectus in Zodiaco, tum tardissimi motus est: ita quo fortuna te subuexerit alius, hoc oportet animo lėniori minúsque feroci esse. Eras.

Hypocrisis & fucus.

Argumentum cùm sit candidum, nigras tamen ducit lineas, vt stannum: Ita quorundam alia species est, alia facta. Eras.

Vt vinum dilutius magis prouocat vomitum, quàm vel aqua simplex, vel etiam vinum merum: Ita intolerabilior est nequitia pietatis simulatione condita, quàm simplex aut aperta malitia.

Vt pharmacopolæ bracteis aureis tegunt remedia quædam quo pluris vendant: Ita quidam lenocinio verborum, nihil ad rem pertinentium, rem commendari putant. Idem.

Draconites nec poliri potest, nec artem admittit, alioqui elegans ac translucẽs: Ita diuina scriptura suum habet nitorem, nec artificium Philosophiæ aut rhetorices admittit. Plin.

Plin.lib.37.cap.10.

Carbunculi ignis nomen & speciē habet, cùm ignem non sentiant: vnde & Apyrustæ. Ita quidam pietatis opinionem & imaginem obtinent, cùm à re sint alienissimi. Plin. lib.36. c. 5.

Opalum gemmam indiscreta similitudine adulterant Indi, experimentum in sole tātum: Ita virtutes quædam vitia sic imitantur, vt difficillimum sit dignoscere, nisi ad summam lucem proferantur. Plin. lib.37.c.6.

Vt camelopardalis siue nabis, collo refert equum, pedibus & cruribus bouem, capite camelum, maculis tigrim aut pardum: Ita quædam inæquales sibi varias hominum formas exprimunt: si cultum inspicias, sanctū aliquem esse existimes: si orationem audias, satrapam loqui putes: si vitam expendas, nebulonem inuenies: si scripta, bubulcum. Eras.

I

Iactantia.

Stoici qui se dicunt inuictos, improhibitos, & cætera, cùm omnia secus patiantur, similes sunt nauibus quibus inscriptum est εὔπλοια καὶ πρόνοια σώζουσα, καὶ θεράπεια, hoc est splēdidi, ac magnifici tituli, aut nihilo secius interim iactantur fluctibus, comminuuntur, ac subuertuntur. Plut.

Gallus victor illico cantu superiorem sese testatur: Ita quidam sua facinora iactant ipsi, & suarum laudū ridiculi sunt tibicines. Eras.

Imitatio.

Qui omnia student exprimere, multa praua imitātur imprudentes, quēadmodum Aristotelis balbutiem, & Platonis incuruos humeros familiares exprimebant. Plut.

Qui imitatur authores, dabit operam, vt similis illis sit, quemadmodū filius similis est patri, non quemadmodum imago picta. Senec.

Vt oscitant permulti, quòd oscitātem conspiciunt: & micturiunt quòd meiētem viderint: Ita quidam nullo certo iudicio ad suscipienda negotia permouentur, sed quiduis aliis imitantur, ac referunt. Eras.

Tarandus omnium arborum & fruticum, locorúmque in quibus latitat, colorem villis etiam imitatur: Ita tutior erit qui ad quamcumque gentem se contulerit, eius ritus ac mores imitetur. Idem.

Imperium.

* Non quemadmodum in palæstra, qui tædas ardentes accipit, celerior est in cursu continuo, quàm ille qui tradit: ita melior Imperator nouus qui accipit exercitum quàm ille qui decedit: propterea quòd defatigatus cursor integro facem, hic imperator imperito exercitum tradit. Cic. lib.4. ad Heren.

Vt nō debet sumere citharam, qui canendi sit imperitus: Ita non debet imperium sumere, qui non sit prudētia præditus. Eras.

Vt ex igni & terra velut necessariis, compositus est mundus iuxta Platonem, terra soliditatem conferente, igni calorem ac formam: Ita magna imperia non parantur, nisi misceatur cum fortuna virtus, & altera alteri sit auxilio. Plut.

Qui venantur bestias, induunt exuuium cerui: qui aucupantur aues plumatis vtuntur tunicis, cauéntque ne tauris appareant in veste purpurea, rubra aut alba elephantis, quòd hoc colore irritentur: sic qui velit feram nationem cicurare domaréque, moribus ac vestitu semet illi ad tempus accommodet necessum est. Plut.

Vt aëris circunfusi temperies elicit terræ fertilitatem, contrà cœli inclementia vitium premit atque extinguit: Ita fauor & benignitas principis, excitat honesta studia: rursum tenacitas, & odium extinguit arteis. Plut.

Vt mundus non erat mundus, minutioribus corporibus adhuc sparsim

volantibus & elabentibus: solidioribus verò inter se depugnantibus, sed tempestatis, erroris, tumultus plena erant omnia, donec terra ex his accepta magnitudine, seipsam fingeret, aliisque instabilem præberet sedem: sic magna imperia, plena tumultus, donec aucta potentia, etiam finitimis regibus stabilitatem præstat, vt terra cæteris elementis circumferentibus sese. Plut.

Vt non queas cognoscere vas integrum sit néene, nisi liquorem infuderis: sic nec hominem nisi imperiũ commiseris. Plut.

Agrippæ qui vocantur, quoniam præposterè nascuntur, hoc est, pedibus primùm emergentibus, malis auspiciis in vitam ingredi credũtur, magnóque humani generis malo, vt Marcus Agrippa, & Nero: Ita qui per nefas, ac simoniam irrumpunt in imperium, aut episcopatum, (vti vocãt) magnam pestem adducunt sibi suisque. Eras.

Vt magnes ad se trahit omne ferrum, sed Æthiopicus magnetẽ quoque alium ad se rapit: Ita rex populũ quò lubet, cogit. At ingens aliquis rex etiam regibus cæteris vim facit, Idem.

Iniecto in oculos sago, leo sine vllo negotio capitur, alioqui inexpugnabilis: Ita facillimum est potentissimum etiam domare, modò cognitum sit illius ingenium. Plinius libro octauo, capite 16.

Adamas vna re mollescit ad ictus ferri, alias indomitus: Ita nullum est ingenium tam ferum, quod non aliqua ratione queat expugnari. Plin. lib. 37. cap. 4.

Improbitas.

Quemadmodum Cæcias ventus, contra aliorum ventorum septentrionalium naturam nubes non à se pellit, sed potius ad se attrahit: ita quoque improbitas probra ad se attrahit. Plut.

Vt pulegium ipso brumæ die floret, cùm marcent omnia: ita rebus pessimè vexatis regnant mali, quorum in pace nullus est respectus. Pli. lib. 18. cap. 25.

Impudicitia.

Panthera sic auida est excrementorum hominis, vt si in vase suspendantur altius, quàm possit attingere, enecet sese, de fatigati porrectu corporis: Ita nonnullis quod est fœdissimum, id dulcissimum est. Eras.

Inconstantia.

Vt amphoræ facilè circumaguntur auribus: Ita quidam quouis sermone huc aut illuc impelluntur. Plutarch.

Vt conchylia crescente luna augescũt, decrescente marcescunt: Ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est, nunc pusillus, nunc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutarit sese. Plin. l. 2. c. 102.

Vt æstum maris aut decrementa lunæ magis sentiunt imbecilliora corpora: Ita rebus contrariis vehementius commouetur animus minùs sibi constans, & affectibus vitiatus. Erasm.

Hyæna sicut & Ichneumon, nunc mas est, nunc fœmina: Ita quidam sui dissimiles, nunc fortia loquũtur, nũc mollia, nunc philosophi sunt, nunc nepotes, nunc amici, nunc inimici. Plin. l. 8. c. 3. & 23.

Apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus & salsus, ac rursum dulcis, totiésque etiam nocte, vnde & insanus dictus; sic quidã inæquales, nunc asperi, nunc sunt blandi, aliquando profusi, mox sordidi: iã vehementer aut iam supra modum oderunt. Plin. l. 31. c. 2. & l. 2. c. 6. Herodot. l. 4.

Hypanis Scythicorum amnium princeps, per se purus & dulcis, circa Callipodas Exampeo fonte amaro inficitur, atque ita dissimilis sui, in mare conditur, de quo quidem est illud Solini elogium: Qui in principiis eum norunt prædicant, qui in fine

sine experti sunt non iniuria execrantur: Ita quidam initio blandi & amici postea longè dissimiles sibi reperiuntur. Plinius libro 1. cap. 10. Solin. cap. 23. Strabo libr. 9. Pompon. Mel. lib. 2

Vt Euripus in Eubœa, septies in die defluit ac toties refluit mira celeritate, at idem tribus diebus vnoquoque mẽse stat immotus, septima, octaua, nonáque Luna: Ita quidã inæquales sibi, aut nimium præcipites sunt, aut nimiùm lenti, in vtranque partem plus satis vehementes. Eras.

Mulus ex equa & asina conflatus nec equus est nec asinus: Ita quidam dum & aulici esse volunt & Ecclesiastici, neutrum sunt. Mela libr. 2. Plin. 8. cap. 44.

Amphisbena serpens vtrinque caput habet, & vtralibet corporis parte & cauda vtitur: Ita quidam ancipites, nunc hac, nunc diuersa ratione se tuentur, & cùm est cõmodum, ad ecclesiasticam libertatem confugiunt: cùm visum est, principum prætextu rex gerunt canonum obliti. Erasm.

Vide natura peruersa.

Indoles egregia

* Vt dij immortales nullam didicere virtutẽ cùm omni editi, & pars naturæ eorum est esse bonos: ita quidam ex hominibus egregiam sortiti indolem, in ea quæ tradi solent perueniunt sine longo magisterio, & honesta complectuntur cùm primùm audierunt. Senec. epist. 96.

Indulgentia.

Simia catulos ferè cõplexu necat: Ita nonnulli parentes immodico erga liberos affectu & indulgentia corrumpunt illos, Plinius libro 9. capite 54.

Coccycis pullus vbi adoleuerit, cùm sit nothus, tamen legitimos deuorat, vnáque matrem ipsam: Ita quidam magna indulgentia, stultóque amore quorundam educati, subuertunt eos. Plin. l. 10. c. 9.

Fœnum Græcũ, quo tractatur peius, hoc prouenit melius: Ita liberi quidam, quanto habueris indulgentius, tanto minus valent, neglecti verò & vexati euadunt in viros. Erasm.

Auriga non semper adducit habenas, sed aliquando remittit: Ita pueris nonnihil indulgendum. Plutarch.

Vide educatio.

Industria.

* Vrsus informes gignit [illegible]s, eos lambẽdo format: ita rude[illegible]ngenio fœtum diuina cura expoliri conuenit. Plin. lib. 8. cap. 36.

Infamia.

Adyanton herbam etiamsi perfũdas aqua, aut immergas, tamẽ siccę similis est: Ita in virum bonum non hæret contumelia, aut infamia: etiãsi quis infamare conetur. Eras.

Infidelitas.

Herbam canariam canis ita mandit, vt homo non cernat nisi depastã: & percussus à serpente aliam quandam petit, sed eam non decerpit inspectante homine: Ita quidam disciplinas à se repertas celant, ne prosint & aliis. Eras.

Ingenium.

† Anima ceræ modo si dura sit, formas respuit, nec sibi sinit imprimi, & rudis permanet: Sin autem sit obsequens, aut saltem mediocriter facilis, profundè sigilla recipit, & amato signaculo fideliter seruat impressas species. Philo.

Vt multa agrestia subnascentia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamen signa felicis atque vberis soli, si quis excolat: sic animi affectus per se mali arguunt ingenium non malũ, si accedat recta institutio. Plutarch.

Gypso madido statim vtendum, quòd celerrimè siccetur: Ita statim fingenda literis ac moribus ætas rudis, priusquàm durior non admittat fingentis manum. Plin. libro 36. cap. 24.

* Vt multò maiora sunt opera ani-

mi quàm corporis: sic hæ res quas persequimur ingenio gratiores sunt, quàm illæ quas viribus. Cicero lib.2. Offic.

Minor vis inest in radicibus herbarum salubrium, cùm semen maturescit: Ita deterior fit ingenij naturæq; vis, quoties liberis gignendis datur opera. Eras.

Adamas vna re mollescit ad ictus ferri, alias indomitus. Ita nullum est ingenium tam ferum, quod non aliqua ratione queat expugnari. Idem.

Ingenium præcox.

Vt arbores quædam bellè florent, verùm nullum adferunt fructum: Ita quorundam puerorum indoles magnam vitæ frugem pollicetur, qui simulatque adoleuerint, ad ineptissimas mersi voluptates, fallunt expectationem omnium. Plin.li.16.ca.26. & 27.

Tradunt in Albania nasci homines glauca oculorem acie, qui noctuæ ritu plus noctu quàm interdiu cernant: Ita quidam plus sapiunt in rebus facinorosis, quàm in bonis ac præclaris, aut in sordidis potius quã in egregiis. Plin.l.7.c.2.

Sicuti fœminæ quæ maturius pariunt, citius senescunt, velut in Calingis Indiæ gente quinquennes pariunt, sed octauum non excedunt annum: Ita præcocia ingenia citò deficiunt. Plin.li.7.c.2.

Ignis quo clarior fulsit, citius extinguitur. Viuacior est qui cum lenta difficilíque materia commissus fumóque demersus ex sordido lucet, eadem enim detinet causa quæ malignè alit: sic ingenia quæ illustriora sunt, breuiora sunt: nam vbi incremento locus non est, vicinus occasus est Senec.

Ex arboribus quæ vehementer fœcundæ sunt, eò celerius senescunt: Ita raró sunt viuaces egregio præditi ingenio, & optima quæque mortalium fugacissima sunt. Eras.

Salix ante maturitatem abiicit semen, vnde & Homerus frugiperdam vocat: Ita quædam ingenia præcocia citiùs prosiliunt ad docendum, aut scribendum quàm oportet. Idem.

Oliua serò prouenit, sed fructum habet egregium. Salix statim adolescit, sed sterilis est: Ita præcox ingenium. Plin.lib.16.c.26.in fine & l.eo. ca 27.

Generosus equus melius gestabit sarcinam, quàm ignauum iumentum: nemo tamen imponit: Ita magna ingenia sunt quidẽ & ipsa idonea functioni munium, sed indigna quæ tam sordidis occupationibus onerentur. Erasm.

Terra quæ gignit salem, nihil aliud gignit: Sic ingenia fœcunda in literis, in cæteris ferè rebus non perinde valent. Eras.

Trochus piscis ipse se init, & ex sese concipit: Ita quidam ingenij felicitate ipsi literarum semina infundunt sibi, quos αὐτοδιδάκτους vocãt Græci. Plin.l.9.c.51.

Sicuti vina languidiora vappescũt ætate: Ita desipiscunt ingenia vulgaria, eximia etiam ad extremam durant ætatem. Eras.

Vt quædam terræ mergam (ea est candida medulla) in se cõtinent, qua stercorentur ac pinguescant: Ita ingenium probum secum habet, vnde fiat melius. Eras.

Vt ad naphtham (id est bituminis genus) etiam procul visam ignes trãsiliunt ob naturæ cognationem: Ita ingenia literis nata, statim eas arripiunt Plin.lib.2.c.108.

† Vt quædam hastilia detorta, vt corrigamus, adurimus, & adactis cuneis non vt frangamus, sed vt explicemus, elidimus: sic ingenia vitio praua, dolore corporis, animíque corrigimus. Senec.li.1.de Ira ca.5.

Ingenium infelix.

Vt qui spinas habet in pedibus, vbique spinas calcat: Ita sterili inge-

nio materia sterilis est. Senec.

Vt horologij vmbram progressum sentis, progredientem non sentis, & fruticem aut herbam creuisse apparet, non apparet crescere: Ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex interuallo sentitur. Eras.

Vt histriones Herculem in scenis, aut Agamemnonem repræsentant personati, auro amicti, toruum tuentes, & latè hiantes, tenuem & exilem edunt vocem: Ita quidam in dialogis faciunt Platonem, aut magnos viros loquentes, quorum pondus non possint ingenio tueri. Idem.

Ingenium vires superans.

Rhombus, & squatina, & rhaia, & pastinaca cùm tardissimi sint pisciũ, tamen sæpè reperiuntur habentes in ventre mugilem omnium velocissimum, solertia & ingenio capientes: Ita quidam arte superant longè potétiores opibus aut viribus. Plin. lib. 9. ca. 42.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli possunt, machinis facilè tolluntur: Ita quod vi nequis efficere, ratione & arte facilè efficias. Eras.

Chamæleon quia pauidissimum animal, subinde colorem mutat: Ita qui viribus non pollent, ad varias artes confugiant necesse est. Idem.

Plutarchus testatur se vidisse in Africa coruos, qui lapillos in aquam aggesserint, donec aqua eò surgeret, vt contingi posset: Idem narrat de cane coniiciente lapillos in amphoram oleariam: Ita nobis quod viribus diminutum erit, ingenio supplendum est. Idem.

Ingeniorum diuersitas.

Vt culmus primum in altum surgit impetu, deinde crebris geniculis intersecatur, postremò in summo venti flatibus laborat: sic quidam initio feruent, deinde subinde subsistunt, & offendunt, in extremo deficiunt defatigati. Plut.

Anthraciti carbunculorum generi peculiare est, vt coniectus in ignem, velut intermortuus extinguatur, contrà aquis perfusus, exardescat: Ita quosdam contraria mouent: si exhorteris, magis languescunt: si dehorteris, magis accenduntur: si benè merearis, reddũtur inimici: sin malè, pluris te faciunt. Eras.

Sicuti vinum alios hebetiores reddit, alios acutiores, alios elingues facit, alios loquaculos pro corporum habitu: Ita eadem stultitia & ignorãtia veri, quosdam incitat ad studium pecuniæ, quosdã ad voluptates. Idẽ.

Vt sol lutum indurat, ceram liquefacit: Ita eadem oratio ab eodem dicta, hunc emolliet ad pœnitudinẽ erratorum, hunc irritabit ad cõtumaciam. Idem.

Ex maioribus cedris, quæ florent non ferunt fructum: quæ frugiferæ sunt, non florent: Ita nonnunquam quibus adest dicendi lepos, non adest sapientia: quibus suppetit rerum vtilium cognitio, deest eloquij venustas. Idem.

Vt nonnullæ mulieres ex viris quibusdam non concipiunt, aliis adiunctæ, fœcundæ fiunt: Ita sunt qui apud quosdam præceptores indociles, aliis traditi doctoribus proficiũt: quòd sint vt corporum, ita & ingeniorum cognationes, ac dissidia. Idem.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus, hircino sanguine eóque calido ac recenti maceratus, malleo frangitur: Ita quædam ingenia nulla vi peruincas, blanditia emollienda sunt. Idem.

Vt inter tot hominum millia nullæ facies sunt per omnia similes, nec vllæ voces: ita suum cuique ingeniũ est, suus cuique mos. Idem.

Ingeniis magnis magna etiam innata sunt vitia.

Si qua terra referta sit saltubus, se-

ris & herbis syluestribus, multóque limo, protinus displicet imperito colono: at peritus agricola ex ipsis coniectat soli molliciem ac feracitatem, tantóque impensius dat operam, vt eam repurget: sic magnis ingeniis magna vitia solent innasci, quæ non conuenit statim tollere, sed potius mederi: expectanda ætas, donec ad frugem bonam reducatur. Plut.

Vt terra quò melior est natura, hoc magis corrumpitur, si negligatur: ita ingenia, nisi rectè excolantur, quo sunt feliciora, hoc pluribus vitiis obducuntur. Plut.

Ignorantia & inscitia.

Vt morbus non celandus est, sed in publicum efferendus, quo sanari possit, vt dixit Heraclitus: sic inscitia non est tegenda. Plut.

Sicuti vinum alios hebetiores reddit, alios acutiores, alios elingues facit, alios loquaculos pro corporum habitu: ita eadem stultitia & ignorantia veri quosdam incitat ad studium pecuniæ, quosdam ad voluptates. Aristot.

Ingratitudo.

*Vt aues quæ laceratione corporum aluntur lapsa morbo corpora & casura è proximo speculantur: ita ingratus imminet morti, & circa cadauera volat. Seneca libro 4. de benef.

*Quomodo malè filiæ consulis, qui illam contumelioso & sæpè repudiato collocauit: quomodo malus paterfamilias habebitur, qui negotiorum gestorum damnato patrimonij sui curam mandauit: quomodo dementissimè testabitur, qui tutorem filio reliquerit pupillorum spoliatorem: sic pessimè beneficia dare dicetur quicunque ingratos eligit, in quos peritura conferat. Idem, eod. lib.

*Quomodo fœnerator quosdam debitores non appellat, quos scit decoxisse, & in quorum pudorem nihil superest, nisi quod pereat: sic ego quosdam ingratos palam ac pertinaciter prætereibo, nec ab vllo beneficium repetam, nisi à quo non ablaturus ero, sed recepturus. Idem lib. 5. de benef.

Vt hedera adhærens arborum ramis, ope aliena in altum erigitur: Sic obscuri consuetudine potentium crescunt, deinde præfocãt eos, à quibus sunt euecti in altum. Plut.

Siphnius lapis oleo excalfactus durescit, alioqui mollissimus. ita quosdam benefactis reddas deteriores. Plin.

Inhumanitas.

Vt impendio malignus fit, qui fontem scatentem obtegat, aut solem obradientem prohibeat, aut lumen recuset de suo lumine accendere, aut viam monstrare grauetur: ita vehementer fit inhumanus, qui prodesse nolit citra vllum suum incommodum. Eras.

Angues in Syria erga indigenas venenum non habent, nec eos petunt, exteros cum cruciatu exanimant: ita insulares in suos satis humani, in alienigenas immitissimi. Idem.

Inimicitia.

Vt priscis satis erat si à feris non læderentur, posteriores etiam in suũ commodum vertere cœperunt, pellibus vestiri, carnibus vesci, felle mederi: sic nobis agendum est, vt ab inimicis non solùm non lædamur, verũ etiam adiuuemur. Plut.

Vt cupimus cloacas quàm longissimè ab ædibus nostris abesse: ita in inimicos vitiorum purgamenta reiicere profuerit. Plut.

Vt Onomademus noluit omnes tolli, qui diuersarum fuissent partiũ, ne sublatis inimicis omnibus, cum amicis, inquit, incipiamus digladiari: ita consumptis in hostes huiusmodi affectibus, magis comes sumus erga amicos. Plut.

Vt agricolæ iuxta allia & cæpas serunt rosas, quòd quicquid est in illis

lis molesti odoris, in hæc transeat: sic inimicus, si quid est in nobis mali animi, id totum in se recipiens, ac consumens reddit nos amicis iucundiores Plut.

Vt vultures ad extincta corpora odore feruntur, sana non sentiunt: sic inimicus, si quid deliqueris, statim olfacit, atque eò confestim accurrit, ad rectè facta stupidus. Plin. l. 10. c. 6. & Plut.

Vt hostis semper imminens muris, in causa est, vt vigilet, ac sobria sit ciuitas: sic inimicus obseruans quid agas, facit, vt nihil agas, dicásve temere. Plut.

Dionysiaci sæpè negligenter inter se canunt in theatris, verùm cùm certatur, tum multò diligentiùs agunt omnia: sic accuratius gerit rem, qui scit vitam suã aduersario obseruari. Plut.

Inter Agathallos & Acanthilides aues tantum est odium, vt si sanguis eorum immisceatur, continuò separent se rursum & dissiliant: sic inter patritios & plebem, etiamsi quando pro rerum vsu continguntur, durat tamen vsque odium naturale. Plutarch.

Vt lapis è Scyro fluctuat integer, sidit comminutus: sic res discordiâ pessum eunt, & concordiâ sustinentur. Plin. l. 36. c. 17.

Lynceus per quercum videt, inimicus etiam per famulũ, per amicum perspicit quid agas. Plut.

Apes fucis ad opus & fœtum calore confouendum vtuntur, vbi cœperint mella maturescere, tum expellunt ac trucidant: Ita ab inimicis quoque sumendum, si quo pacto per occasionem prodesse possint. Erasmus.

Iniuria.

* Quemadmodum domini crudeles tota ciuitate commonstrantur, inuisique & detestabiles sunt: ita regum infamia & iniuria latius patet, atque odium seculis traditur. Senec.

* Vt tela à duro resiliunt, cum dolore cedentis solida feriuntur: ita nullum magnum animum iniuria ad sensum sui adducit, fragilior eo quod petit. Idem.

Vt intentam manum deiicere aliquis casus potest, & emissa tela declinare: ita iniurias qualescunque potest aliqua res depellere, & in medio intercipere. Idem.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satis sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem, velut sugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientiũ: Ita quandoque satius est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci, ferre pacem etiamsi parum commodam aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Erasmus.

Innocentia.

* Vt ignis in aquam coniectus continuò restinguitur & refrigeratur, sic falsum crimen in purissimam & castissimam vitam collatum statim concidit & extinguitur. Cic. pro Roscio.

Vt nepenthes herba ab Homero prædicata, addita poculis omnem conuiuij tristitiam discutit: ita bona mens insita nobis, omnem vitæ solicitudinem abolet.

Inscitia.

Vt Panthera bene olet, sed non nisi bestiis, quas ad se trahit, hominibus non itẽ: ita iocus bonis ingeniis grauis est, stupidis & bardis quouis aromate gratior. Plin. l. 8. c. 17.

Vt Tygrides, si quis tympanis circumsonet, in rabiem agi dicuntur, adeò vt seipsas denique discerpant: ita quosdam offendit quod aliis reddit animũ, puta Musica, Eloquentia, &c. Plut.

Vt salicis semen ante maturitatẽ abiectum non solùm ipsum nihil gignit, verumetiam fœminis sterilitatis est medicamentum, hoc est, effi-

cie vt non concipiant: ita sermones istorum qui prius docent quàm verè sapiant, non solùm ipsos non reddunt non meliores, verùm etiam auditores suos inficiunt & reddunt indociles. Plin. l. 16 c. 27.

Nullum est animal, quod impensius amet suos fœtus, quàm asinus, & simia: ita indocti suas commentatiũculas præter alios amplectuntur. Pli. lib. 18. cap. 43. & cap. 54. eodem libro.

Vt scarabei, ac vultures offenduntur vnguentis, & Scytha iurauit se malle equum hinnientẽ audire quã citharœdum cantentem: ita non omnibus placent omnia. Plinius libro cap. 33.

Fraxinum campestrem in tantum horrent serpentes, vt nec matutinas nec vespertinas illius vmbras quamuis longissimas, vnquam attingant: & si gyro frondibus huius arboris claudatur ignis, & serpens, citius in ignẽ fugiat serpens, quàm in fraxinum: Ita nihil conuenit vitiis & studio sapientiæ, sub cuius vmbra quisquis se continuerit, tutus erit ab huius vitæ venenis. Plinius libro decimosexto, cap. 14.

Vt in magicis artibus vulgus hoc magis admiratur, quò minus percipit rationem, cur illa aut illa tam absurda præscribantur: Ita quidam magis admirantur stylum, aut carmen, quod non intelligunt.

Vide Ignorantia.

Insolentia.

Sicuti vina, & poma subacerba vetusta, emitescunt, dulcescúntque: sic ætatis insolentia longo rerum vsu mitigatur. Erasm.

Vt quæ conspecta in aquis forma sua aguntur in rabiem authore Columella: ita quidam nimium admirantes sua, ad insaniam vsque redduntur insolentes. Idem.

Institutio.

Vt terra quò melior est natura, hoc magis corrumpitur, si negligatur: ita ingenia nisi ritè excolantur, quo sunt feliciora, hoc pluribus vitiis obducuntur. Plut.

Est terra quædam asperior, duriórque, quæ tamen culta protinus ferax redditur: sic ingenia duriora natura, institutione mansuescunt. Plut.

Vt curruũ rotæ vi inflexæ, nunquã ad pristinam rectitudinem queunt reuocari, itidem histrionum baculi: ita quædam ingenia sic consuetudine & institutione deprauantur, vt corrigi non queant. Plut.

Vide Educatio.

Intellectus.

* Vt in fidibus musicorum aures vel minima sentiunt: sic nos magna sæpè intelligimus ex paruis. Cic. l. 1. Offic.

† Latet mens oppressa somno, tanquam ignis obducto cinere sopitus, quem si paululum commoueris, rursum ardescit, & quasi euigilat. Lactan. de opif. Dei cap. 18.

Temperantia.

* Quemadmodum temperantia sedat omnes appetitiones, & efficit vt hę rationi rectæ pareant, conseruátq; considerata iudicia mentis: sic huic inimica intemperantia omnem animi statum inflammat, conturbat, incitat. Cic. l. 4. Tusc. quæst.

Inuidia.

Non quæuis arbor patitur complectentem se vitem, sed quædam præfocant eam, & extinguunt: Ita ambitiosi quidã iuuenes ob inuidiam premunt, ne quando emergant. Plut.

Vt ij quos dolentes sopor occuparit, tristia somniant: Ita qui inuidia, superstitione, auaritia laborant. Plutarch.

Vt stultus qui aduersis ventis & vndis nauigat, orta trãquillitate portum petit: sic qui tum negotium relinquit, cùm diu iam cum inuidia luctatus, deinceps citra inuidiam viuere posit. Plut.

Qui diuersam ingrediuntur viam non possunt sibi mutuò prodesse: at qui

qui diuersa vitæ ratione vtuntur, adimunt inuidiam, ac magis sibi inuicē sunt auxilio. Plut.

Subduc materiam, extinguetur ignis: subduc occasionem, cōquiescet odium, siue inuidia.

Quemadmodum in OEconomicis, inquit Xenophon, suum habent locum vasa sacris parata, suum quæ cœnis, alibi quæ agriculturæ, seorsum quæ bello: ita quisque inueniet in animo suo mala ab inuidia profecta, à zelotypia, ab ignauia, ab auaritia. Plut.

Vt ciuiles seditiones rectiùs in hostes transferimus: sic rectiùs inuidemus alienis, quàm fratribus, etiamsi sit optimum omnino non inuidere. Plut.

Canis ignotos allatrat, erga notos mitior, secundum Heraclitum: sic inuidia nouos homines, & nuper euectos potissimùm infestat, in notos iā mitior. Plut.

Vt inueterata consuetudo etiam si lædat, tamen haud facilè propellitur: ita simultas inuidiam, zelotypia mali memoriam in animo relinquit. Plut.

* Vt ferrum ærugine consumitur: sic inuidi suopte ingenio. Plut.

Vt est regio quæ careat venenis, veluti Creta: ita non est respublica aut aula quæ careat inuidia. Eras.

Vt impendio malignus sit, qui fontem scatentē obtegat, aut Solem obradiantem prohibeat, aut lumen recuset de suo lumine accēdere, aut viā monstrare grauetur: ita vehementer fit inhumanus, qui prodesse nolit citra illū suum incommodum. Idem.

Vt feris bellū est cum iis, quæ iisdem aluntur, cum cæteris pacē agat: sic inuidia & æmulatio inter eiusdem artis professores. Nam pugili cum cursore conuenit. Plut.

Vt i Sol, si immineat homini vertici, aut prorsum tollit vmbram, aut minimum reddit: sic ingens gloria extinguit inuidiam. Plut.

Creta nullum habet venenū, præter phalangium, id est aranei genus: ita non est monasterium tam sanctū, quod immune sit ab obtrectationis & inuidentiæ malo. Erasm.

Inuidia felicitatis & virtutis comes.

Vbi nullum lumen, ibi nullā vmbra: ita vbi nulla felicitas, ibi nulla inuidia. Plut.

Qui inuident amicorum felicitati, nolunt eos prorsus subuerti, sed tamen grauantur illorum excellentia: vt qui vicini domum nolint omnino demoliri, sed satis habent si detrahatur quod obscurat proximas. Plutarch.

Flammam primùm emicantē multus comitatur fumus: qui quidem euānescit, iam inualescente & explicante se flamma: Sic res egregias aggredientem initio multa premit inuidia, donec aucta gloria inuidia fumum discutiat: nam fumus gloriæ est. Plut.

Vt qui cursu certant, non discruciantur, cùm vident coronas athletarum, sed suis oblectantur: Ita te nō oportet aliena felicitate discruciari, sed tua gaudere sorte. Plut.

Vt non est corydalis absque crista: ita non est ingenium absque inuidia innata. Plut.

Malus consiliarius omnia deprauat assidens: sic inuidia nulla magis damnat, quàm quæ sunt optimè dicta. Plut.

Licet inuenire regionem, vbi venena non sint, quemadmodum affirmant de Creta: At non licet inuenire rempublicam, quæ non alat inuidiā, contemptionémque. Plut.

Vt quidam alienas picturas, statuas, poëmata diligenter aspiciunt ac singula excutiunt per otium, sua neglecta qui habent: sic multi alienas fortunas magis admirantur, suas oderunt. Plut.

Vt vincti beatos iudicant solutos, soluti liberos, liberi ciues, hi rursum

diuites, hi satrapas, satrapæ reges, reges deos, tonare propemodum ac fulgurare cupientes: sic qui semper expendit, quanto sit aliis inferior, nunquam sua contentus est sorte. Plutarchus.

Vt non inuidetur his qui domum aut agrum magno emerunt, sed quibus gratis contigit: ita nemo his inuidet, qui gloriam magno sibi pararunt, sed quibus fortunæ fauore contigit. Plut.

*Quemadmodũ iter facientes per Solem necessariò comitatur vmbra: sic quoque incedentibus per gloriam comes est inuidia. Plut.

Vt cantharides maximè læto tritico innascuntur, & rosis florentibus: sic inuidia maximè comitatur eos, qui virtute florent. Plut. & Plin. libr. 11. c. 35.

Sunt qui aspectu effascinant homi nem: ita inuidus oculus perniciem adfert rebus lætis. Nec satis tutus regũ oculus, si quid habeas egregiè pulchrum. *Plinius libro septimo, capite 2.

Herbam Canariam canis ita mandit, vt homo non cernat nisi depastã, & percussus à serpente, aliam quandam petit, sed eam non decerpit inspectante homine: ita quidam disciplinas à se repertas celant, ne prosint & aliis. Plinius libro 25. capite octauo.

Qui effascinant in oculis geminam habere pupillã dicuntur: Ita qui vtuntur inuia alienæ felicitatis, non eã intuẽtur oculo simplici, sed quicquid vident sinistrè interpretantur.

Ioci & sales.

Rhinoceros cornu gerit in naribus: ita quorundam sales dentati sunt & aculeati. Plin. libro 8. cap 20. & 25.

Sicuti sal modicè cibis aspersus cõdit, & gratiam saporis addit: ita si paulum antiquitatis, aut ioci admisceris, oratio fiet venustior, si plus sapis, nihil insuauius. Eras.

Hystrix non iaculatur spinas suas, nisi cùm prouocatur aut vrgetur: sic scurra in quemuis sua dicta coniicit. Plin. libro 8. capite 20. & lib. eod. cap. 35.

Ira vel iracundia.

† Vt subtractione lignorum ignis extinguitur: ita cedente eo, in quem quis irascitur, temperat iracundiæ. Cyrill. Alexandr. libro 1. in Io.

* Vt fumus mordicans oculos non videre permittit quæ pedibus adiacent: sic iracundia oboriens rationem obfuscat, & quod bonum habitura mens fuerat à ratione, eo non finit ipsam iracundia sine labore potiri, ac molestia. Aristot.

Ignis facilè accenditur in paleis & pilis leporinis, sed idem mox extinguitur, si nihil addas: sic iræ amantium aut nuper coniugatorum, si nemo se admiscuerit. Plut.

Quemadmodum qui expectant obsidionem, colligunt ac deponunt pecuniam, atque omnia parant sub hostium aduentum: ita aduersus assultum iracundiæ præceptis philosophiæ muniendus & instruẽdus est animus. Plut.

Vt in tumultu non audimus quid nobis dicatur: ita irati non admittimus alienum consilium, nisi ratio loquatur intus, quæ tumultum animi compescat. Plut.

Vt munita tyrannis ab alienis tolli non potest, à familiaribus potest: ita concitatus animus ex se præbet, quo soluatur ira Plut.

Vt ferrum tenue & infirmũ si denuo fodiatur, facilè frangitur: sic animus sæpè commotus ira qualibet de causa commouetur. Plut.

Vt non magno negotio flamma extinguitur, in pilis leporinis, aut scyrpis, aut stipulis accendi cœpta, at nõ item si solida corripuerit: sic ira primùm gliscens facilè vel ioco, vel risu compescitur, cùm videmus fuman-

tem

tem adhuc: quòd processerit, vix vllo negotio possit extingui. Idem.

Vt nautæ præsentientes tempestatem, anchoris firmāt naues: Ita priusquam ingruit tempestas iracundiæ, ratione firmandus est animus, & in diuersum nitendum. Idem.

*Non ideo vitia in vsum recipienda sunt, quia aliquando aliquid boni effecerunt: nam & febres quædam genera valetudinis leuant, nec ideo non ex toto illis caruisse melius est. Abominandum remedij genus est, sanitatem debere morbo. Simili modo ira etiamsi aliquando vt venenum, & præcipitatio, & naufragium, ex inopinato profuit, non ideo salutaris iudicanda est: sæpè enim saluti fuere pestifera, Senec, l. 1. de ira.

*Vt exulcerata & ægra corpora, quæ ad tactus leuissimos gemunt: ita ira muliebre maximè & puerile vitium est. Idem, eod. lib.

*Vt furentium certa indicia sunt, audax & minax vultus, tristis frons, torua facies, citatus gradus, inquietæ manus, color versus, crebra & vehementius acta suspiria: ita irascentium eadem signa sunt. Flagrant & micant oculi, multus ore toto rubor, exæstuante ab imis præcondiis sanguine, labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent ac subrigantur capilli, spiritus coactus, ac stridens, articulorum seipsos torquentium, sonus gemitus mugitúsque, & parū explanatis vocibus sermo præruptus, & complosæ sæpius manus, & pulsata humus pedibus, & totum concitum corpus, magnásque iræ minas agens fœda visu & horrenda facies deprauantium se atque intumescentium. Idem, eod. lib.

*Vt in corporum cura, alia de tuēda valetudine, alia de restituenda præcepta sunt: ita aliter iram debemus repellere, aliter compescere vt vincamus. Idem l. 2. de ira.

*Quemadmodum adu. pestilentiam nihil potest firmitas corporis & diligens valetudinis cura, promiscuè enim imbecilla robustáque inuadit: ita ab ira tam inquietis moribus periculum est, quàm compositis & remissis: quibus eo turpior ac periculosior est quo plus in illis mutat. Idem libro 3. de ira.

Amor leuatur cantu, corollis, osculis: at ira, si indulgeas, exasperatur. Plut.

Vt prima tyrannidis solutio est, si reclametur, si non pareatur; sic iræ statim est reclamandum. Plut.

Vt iuxta sententiam Hippocratis morbus est periculosissimus, in quo ægrotus subinde mutat oris habitum, ac sui dissimillimus redditur: ita nullus est animi morbus ira periculosior: quæ vultum, vocem, incessum sic immutat, vt idem alius esse videatur. Plut.

Iratis adducunt speculum: Id multò magis adhibendum irato. Plut.

Mare commotū cùm algā & spumam eiectat, purgari dicitur, etiamsi litus contaminat: at qui commotus ira, verba effundit amara, contumeliosa, primùm inquinant ipsum à quo dicuntur, & famæ labem aspergunt. Plut.

Vt in febre, sic & in ira linguam habere leuem ac teneram, bonæ spei signum est. Idem.

In febri linguæ scabrities ac sordes, signum est mali, non causa, in ira linguæ durities, malorum maximorum est causa. Idem.

Vt tumor potissimum accidit ex plaga carnis: sic molles & imbecilles animi maximè intumescunt ira, vt mulierum ac senum. Plut.

Barbari quidam ferrum inficiunt veneno, vt bis noxium sit: sic quidam dictis instigant commotos. Plut.

Vt nutrices pueris dicunt, ne plora & accipies: Ita dicendum animo commoto, ne clama, ne festina, ac melius quæ vis consequeris. Idem.

Nauis deserta recipit gubernatorem, si quis velit in portum reduce-

rerat animus ira parcitus non admittit gubernatricem rationem aliunde, nisi intus ratio clauum arripiat. Idem.

Vt canes, si iram effuderint in lapidem, aut saxum, mitiores sunt erga homines: sic qui bilem in alienos euomuerit, placidior est erga suos. Plut.

Pigri remiges sereno cælo desident in portu, deinde coguntur flantibus ventis nauigare cum periculo: sic qui non punit, cùm est animo sedato, cogitur aliquando vel iratus punire. Idem.

Vt adamas si frangi cōtingat malleis, in minutissimas dissiluit crustas, adeò vt vix oculis cerni queant: ita artissima necessitudo, si quando contingat dirimi, in summam vertitur simultatem, & ex artissimis fœderibus, si semel rumpantur, maxima nascuntur dissidia. Aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Idem.

Vt primis nunciis non statim creditur, quemadmodum Phocion Atheniensis, nunciata Alexandri morte: si hodie, inquit, mortuus est, & cras & perendie mortuus erit: ita non statim iræ fidendum dicenti, ille mihi fecit iniuriam, sed proferenda fides in dies aliquot. Idem.

Vt per nebulam corpora: sic per iracundiam res maiores videntur. Idem.

Non vtimur aqua turbata, nisi constiterit: multò minus vtendum est animo commoto, priusquam ad se redierit, ita Socrates. Idem.

*Quales sunt hostium vel ferarum cæde madentium aut ad cædem euntium aspectus, qualia poetæ inferna monstra finxere, succincta serpentibus & igneo flatu, quales ad bella excitanda discordiámque in populos diuidendam pacémque lacerandam deterrimæ inferni exeunt furiæ: talem nobis iram figuremus, igne lumina ardentia, sibilo mugitúque & gemitu & stridore, & si qua his inuisior vox est, perstrepentem, tela manu vtraque quatientem, neque illi tegere se cura est: toruam, cruentámque & cicatricosam, & verberibus suis liuidam, incessu vesano effusam, multa caligine incursitantem, vastantem, fugantémque, & ocium odio laborantem, sui maximè: si aliter nocere non possit, terras, maria, cœlum, ruere cupientem, infestam pariter inuisámque. Senec. lib. 2. de ira.

*Cætera vitia impellunt animos, ira præcipitat. Cæteris etiamsi resistere contra affectus suos non licet, at certè affectibus ipsis licet stare: hęc non secus quàm fulmina procellæque, & si qua alia irrationabilia sint, quia non eunt, sed cadunt, vim suam magis ac magis tendit. Idem l. 3. de ira.

*Pars superior mundi & ordinatior, & propinqua sideribus, nec in nubem cogitur, nec in tempestatem impellitur, nec versatur in turbinem, omni tumultu caret: inferiora fulminantur. Eodem modo sublimis animus, quietus semper & in tranquilla statione collocatus, intra se premens quibus ira contrahitur, modestus & venerabilis est, & dispositus: quorum nihil inuenies in irato. Idem, eod. lib.

Si pueris vnum lusum auferas, reliquis omnibus obiectis plorant: sic quidam si quid obtigerit dispendij protinus irati, reliqua omnia commoda sibi reddunt iniucunda. *Plutarch*.

Vt medicus curans eos qui dentibus cruciantur, non tam contristatur aliorum malis quàm sua bona valetudine gaudet, sed placidus eis apparet: sic qui cupit alienæ mederi iracundiæ, non debet ipse simul commoueri, sed placidè tractare animū ægrotum. Idem.

Vt assidua tussi concutitur & quassatur corpus, atque exulceratur: ita crebra

crebra ira animum exulcerat. Idem.

Vt luxus deprehenditur è cantu tibicinæ, è coronis proiectis, ac similibus indiciis: ita iracundiam intelliges è seruorum vultibus inustis. Idem.

Vt puer se vulnerat ob imperitiam, dum alium ferro quærit lædere: ita iracundia sibi nocet sæpenumerò, cùm aliis nocere studet. Idem.

Qui se vnà cum ipsis ædibus incendunt, omnia intus tumultu complẽt, vt nec videre possint, nec dispicere quid sit vtile: sic ira commotus animus. Plut.

Vt equis non in ipso cursu frænum iniicimus, sed ante cursum: sic qui propensi sunt ad iram aut libidinem, antè rationibus ac monitis refrænandi sunt, priusquàm in periculum ventum sit. Idem.

* Immodica ira gignit insaniam. Hoc quàm verũ sit, necesse est scias, cùm habueris seruum, & inimicum. In omnes personas hic exardescit affectus: tam ex amore nascitur, quàm ex odio, non minus inter seria quàm inter lusus & iocos. Nec interest ex quàm magna causa nascatur, sed in qualem perueniat animum. Sic ignis non refert quàm magnus, sed in quo incidat. Nam etiam maximum solida non receperunt, rursus arida & corripi facilia scintillam quoque fouent vsque in incendium. Senec. epist. 76.

Iteratio.

Ter nouenis crabronum ictibus interfici hominem existimant: Ita offensa tametsi per se non capitalis, tamen sæpius iterata capitalem parit inimicitiam. Eras.

Iudex.

Vt diameter siue dimetiens, sic ab angulo ad angulum mediam figurã diuidit, vt vtrinq; spatium relinquat æquale: Ita iudex in neutram partem debet esse propensior. Eras.

Vt qui acrius cupiunt perspicere, alterum occludunt oculum: Ita iudex rectius intelligit iustum, si nullius personæ respectu deuocetur. Idem.

Vt sol non alius est pauperi, alius diuiti, sed omnibus comunis: Ita iudex personam spectare non debet, sed rem. Idem.

Iudicium.

* Vt pictores & ij qui signa fabricantur, veri etiam poëtæ, suum quisque opus à vulgo considerari vult, vt si quid reprehẽsum sit à pluribus, id corrigatur: hique secum, & cum aliis, quid in eo peccatum sit exquirunt: sic aliorum iudicio multa nobis & facienda, & mutanda & corrigenda sunt. Cicero lib. 1. Offic.

Vt Hierophantæ, quatenus licet aperiunt mysteria: sic de rebus arduis cautim, & circumspectè iudicandum. Plut.

In aquam demissa quædam, cùm sint rectissima, speciem curui præfractique visentibus reddunt: Ita si de rebus perperam iudicamus, nostrum est vitium, non rerum. Senec.

Vt Timantes qui Iphigeniam pinxit, cæterorum affectus expressit, Agamemnonis autem vultum velo obtexit: Ita quædã melius relinquũtur suo cuique iudicio æstimanda, quàm verbis explicantur. Eras.

Iudicium peruersum.

Vt pueri quidam admirãtur ac felices iudicant nebulones miseros, cùm in scena saltant, aureis induti: sic stulti felices existimant diuitiis onustos. Plut.

Scarabæi fugiunt vnguenta, delectantur fœtoribus, sic nonnullis pessima pro optimis placent. Plut.

Quemadmodum de Carthaginensibus dictum est, quod ad tecta pice, ad vina calce vterentur: Ita quidam præposterè rebus vtuntur, amicis asperi, supplices inimicis. Carthaginenses pice linebant parietes, cùm vasa picari solent, & musta calce condiebant, author Erasm.

Sicuti pyramis, quam Rhodope

meretricula Æsopi cōserua constru-xit, pecunia corporis quęstu collecta, maiori miraculo famáque fuit, quàm cæteræ regum pyramides: ita vehementius miramur, si quid rectè faciat, à quib. tale nihil expectabatur: veluti si quis Hollandum videat peritum equitem, aut frugalem Anglū, aut theologum eloquentem. Idem.

In pantheris, quod speciosissimum esse oportuit, id celandum est, vt placeat, reliquo corpore maculis picturato: Ita in quibusdam omnia placent, præter vitam quod est totius negotij caput. Idem.

Iuuentus & iuuenta.

Post hyemen denuò recurrit ver: At post senectam nulla recurrit iuuenta. Eras.

Nouella vitis copiosius gignit vinum, sed vetustior melius: Ita plura loquūtur iuuenes, sed vtiliora senes. Idem.

Persica ob id ipsum pluris veniebant, quòd non durarent, nisi in triduum: Ita auidius rapiendum quod cito præteruolat, vt iuuenta. Idem.

Vt gypsum aut argilla, dum est vda, in quamuis imaginem facilè sequitur fingentis manum: Ita rudes animi ad omnem disciplinam sunt idonei. Idem.

L

Labor.

VT plures sunt qui lauare velint, quàm qui velint inungi: ita ad magis ardua, magísque præclara pauciores confluunt. Plut.

Cùm nauta videt imminere tempestatem, primùm quidem deos inuocat, vt incolumi liceat in portum appellere, mox cōtrahit vela, atque omnia nihilo secus parat, quibus est opus. Ita nos debemus auxilio diuino fidere, sed sic, vt nostram quoque industriam adhibeamus. Plut.

Arator ab Hesiodo iubetur diis sacrificare, deinde aggredi: & miles primùm inuocat opem diuinam, deinde armatur. Plut.

Nautæ à nauigandi labore turpiter conferunt se ad voluptates, rursum à voluptatibus ad nauigationē redeunt: Ita quidam à deliciis ad labores, à laboribus ad delicias summa vitæ inconstantia sese vertunt. Plutarch.

Vt Echinus semper in spinis ingreditur, quòd spinas secum circumferat: Ita quibusdam in omni negotio acerbitas est, propterea quòd animo secum adferant asperitatem, etiamsi res ipsa nihil habeat incommodi. Plin. l. 9. c. 31. & 1 8. c. 37.

Athletæ abstinent à laboribus necessariis, vt in nō necessariis valeant: nobis contrà faciendum. Plut.

Vt ferrum crebris immersionibus consumitur: Ita corpus crebris permutationibus vitiatur, hoc est, si nūc immodicis laboribus intendatur, nūc voluptatibus liquefiat, ac molliatur. Plutarch.

Vt rosa, flos vnus omnium longè gratissimus, de spinis nascitur: sic è tristibus & asperis laboribus fructus capitur iucundissimus. Plutarch.

Vt quosdam vxor magno ambitu ducta torquet: Ita quidā magnis laboribus accersunt magno futura malo. Senec.

Vt herba moly difficilè quidē effoditur, sed ad remedia præter cæteras efficax est: Ita quæ præclara sunt, non contingunt nisi magno negotio. Plin.

Vt natura gemmas altissimè recōdidit, vilia passim obuia sunt. Ita quę sunt optima, paucissimis nota sunt, nec nisi summo studio eruūtur. Plin.

Vt quæ præclara sunt vix multo cultu proueniunt, contrà cæpe, alliū, & quædam huiusmodi vilia, etiam reposita aut suspensa, proferunt sese: Ita quæ sunt egregia non nisi multo contingunt labore: quæ mala, passim obuia sunt. Eras.

Labor

Labor immodicus.

Plantæ mediocri aqua aluntur, immodica suffocantur: sic animus moderatis laboribus adiuuatur, immoderatis obruitur. Plut.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriantur, spiritu citius deficiente quàm cantu: Ita nonnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nonnullo vinci nolunt eruditione, pereunt in ipso conatu. Plin. libro 10. cap. 29.

Laboris fructus.

Vt asparagus spinosus dulcissimũ fert fructum: ita ex duris initiis magna voluptas nascitur. Plut.

Stultè reges Ægyptiorũ operam populi ac pecunias in substruendis pyramidibus cõsumebant, quæ nihil habebant præter stultam & otiosam ostentationem, cùm idem in rebus vtilibus fieri potuerit: ita quidam elaborant in difficillimis, cæterum infrugiferis, hoc ipsum præclarum existimantes, quòd in laborioso negotio versantur. Eras.

Largitio.

Qui plebem lautis epulis & largitionibus regunt, similes sunt iis qui bruta animalia pascunt aut venantur. Plut.

Laus.

Vt qui malignè dant aliis, videntur ipsi parum habere: Ita qui parcè & malignè laudant alios, videntur adhuc suas esurire ac sitire laudes. Plut.

Qui pecuniam dat, quantum impertit aliis, tantum sibi detrahit: at non idem fit in laude, & tamen hoc imaginantur maligni quidam, parcius impartientes laudes quàm pecuniam Plutarch.

Qui castam ac philosophicam orationẽ meretriciis ac sophisticis laudibus prosequuntur: perinde faciunt atque ij, qui athletam liliis aut rosis coronent, non lauro aut oleastro. Plutarch.

Nutrices vagientibus pueris rursum apponunt papillam: sic discipulus offensus correptione, rursum est laude subleuandus, ne deficiat. Plut.

Si ager laudando redderetur fertilior, non minus laudandus esset, quàm arandus, aut stercorandus: sic amicus si redditur laude melior, expedit aliquando laudare: sin minus, quorsum pertinet inutilis palpatio? Plutarch.

Vt qui venantur, facilius fallunt feras, si aliud agẽtes, hoc est iter facientes, aut agricolantes, id faciant: Ita maximè laudat adulator, cùm non apparet eum laudare. Plut.

Non oportet titillare, qui natura procliues sunt ad risum: Ita non oportet laudare, qui gloriæ suapte sponte sunt appetentiores. Plut.

Ferrum prius calore solutum ac mollitum, postea frigida durescit ac solidatur aqua: sic amicus prius laude delinitus, mox bibere admonebitur. Plutarch.

Vt bonus medicus mauult morbo mederi somno ciboque, quàm scammonio, aut castorio: sic amicus, pater, præceptor, magis studet laude corrigere, quàm obiurgatione si liceat, Plutarchus.

Qui vincit in certaminibus præconem adhibet, quo victor pronuntietur: Multò magis vera virtus alieno debet ore laudari, non suo. Plutarch.

Vt non quæuis corona quemuis decet victorem: Ita non quæuis laus aut quiuis honos quemcunque hominem. Plut.

Pauo non explicat pennas nisi laudatus: Ita quidam putant se non habere quod habent, nisi sint qui mirentur. Plin. lib. 10. c. 20.

Sicut vehementius titillat tactus, & iucundius mouet fructus alienus quàm noster: Ita iucundius est laudari ab his qui nobis nulla cognatione, aut familiaritate coniuncti sunt, Erasm.

Laus à semetipso profecta.

Qui obseruant, ne molesti sint lippientibus, vmbram aliquam admiscent lumini: sic quidam laudibus suis aliquid erratorum aut vituperationis aspergunt, vt inuidiam effugiant. Plut.

Quidam fame coacti, cùm deest, quod edant, suis ipsorum artubus turpiter vescuntur: sic quidam siti gloriæ, cùm deest qui laudet, ipsi laudant seipsos non sine dedecore. Plutarch.

Quemadmodum iubemur aut omnino cauere locum pestilentem, aut si in eo sis, circumspectè agere: sic aut omnino vitãdum ne laudes teipsum, aut id cautim & circumspectè agendum. Plut.

Gallus victor illico cantu superiorem sese testatur: Ita quidam sua facinora iactant ipsi, & suarum laudũ ridiculi sunt tibicines, Pli. l. 8. c. 33.

Lectio.

Vt in obsoniis non solùm sequimur voluptatem, sed etiam salubritatem: sic in audiendis & legendis authoribus. Plutarch.

Vt in alienis oculis nosmetipsos conspicimus: sic in aliena dictione quid nos deceat aut dedeceat, contemplandum est. Plutarch.

Ager nimium stercoratus aduritur, non stercoratus alget: Ita moderata lectione vegetandum erit ingenium: nam lectione saginatur animus non aliter quàm aruum stercore. Pli. l. 18. cap. 23.

Sicuti vtilius est crebrò stercorari agrum quàm multum: Ita plus habet fructus assidua lectio quàm auida. Plin. ibid. in fine.

Vt aromatum, florum, similiúmque odor gratior sentitur è longinquo quàm ex proximis (offendunt enim nonnunquam naribus admota quæ procul delectabant:) Ita sunt quæ si leniter attingas, placeant: sin excutias accuratiùs, & propiùs inspicias, gratiam amittunt: quod genus sunt poëtarum fabulæ, aut gentilium historiæ. Eras.

Serius eduntur, quæ diutius victura sunt: Ita diu premendum opus quod semper legi velis. Idem.

Lectionis delectus.

Quemadmodum Vlysses auribus cera obturatis Sirenum periculum præternauigauit: ita nos si quid incidit blandè fœdum in authoribus prætervehi oportebit. Plut.

† Vt in rosis legendis sentes vitamus: Ita quãtum vtiliter sumptum est accipientes, reliqua quæ nocere possunt declinabimus. Bas. de leg. Gent. lib.

Vt bonaso cornua oneri sunt tantùm, nulli autem vsui, adeò sunt in se reflexa: Ita sophistæ dialecticen habent, sed qua neminem retinere possint, adeò est intecta. Plin. libro 8. cap. 15.

Vt apes non quiduis ex omnibus colligunt, sed aliunde Metyn, aliunde Pissoceron, aliunde Propolin, aliunde Rhithacen, aliunde sobolem, aliunde mel: Ita non omnia petenda ex eodem authore, sed ex vnoquoque sumendum, quod habet vtilissimum. Ex poëtis & oratoribus verborum splendor. E dialecticis argutia disserendi. E philosophis cognitio naturæ. E theologis, præcepta viuendi. Plin. l. 11. c. 7.

Vt apes ex amarissimis floribus & asperrimis spinis, mel suauissimum ac lenissimum colligunt: sic ex turpibus ac sceleratis fabulis, vtcũque decerni potest aliquid vtilitatis. *Plut.*

Quidam Amethystum adhibent in compotationibus aduersus ebrietatem: multò magis in audiẽdis poëtis præcepta sunt adhibenda, ne quid inficiat animum. Plin. l. 37. c. 9.

Vt apicula per omnia circumuolitans, id quod est vtile, domum adducit: Ita studiosus ex vnoquoque, quod ad mores confert, excerpit. Plin. lib. 21. cap. 21.

Nemo tam insanus, vt vel è Neronis

nis expedine, quam Plinius trecentis sestertiis æstimat, venenum bibere malit, quàm è Samio vasculo vinum innoxiũ: Ita qui sapit, malit salubria præcepta viuendi qualicunque sermone proposita, quàm pestiferas opiniones ab eloquentissimo scriptore haurire. Eras.

Vt his gemmis summum est precium, quæ non modò varietate colorum delectant oculos, & nares odore, verùmetiam ad remedia sunt efficaces: Sic his libris summum est precium, qui non solùm habent orationis illecebras, verùm & salubribus præceptis nos liberant animi vitiis. Idem.

Medici vetant vti halicaccabo, quanquam dentibus firmandis prodest si eius succo colluantur: propterea quod periculũ est, ne si diutius id fiat delirationem gignat, & plus afferat incommodi, quàm commodi: ita non est vtendum his literis, quæ sic linguam expoliunt, vt mores inficiant, aut conuenit sequi, quæ sic augent rem, vt famam lædant. Idem.

A floribus marcidis apes abstinẽt: ita non attingendus liber, qui putidas habet sententias. Aut nihil attingendum quod non sit elegans & succulentum. Idem.

Vt qui vino cæcutiunt, aut alioqui laborant oculi, plures se videre res credunt, cùm vnam videant: Ita qui ob imperitiam verum non perspiciunt in authoribus, multas ac varias inducunt sententias: vnde illud apud iuris malè consultos, vel dic, toties repetitum. Idem.

Vt tutissimum est, in trifolio cubare, quòd in hac herba negent serpentem aspici: Ita in his versandum libris, in quibus nulla venena timentur. Idem.

Lectionis multifaria vsus.

Quemadmodum Medici pharmacum ad vnicum morbum repertum ad omnes similes ac finitimos accommodant: Ita conuenit authorum dicta ad varios vsus accõmodare. Plut.

Non quemadmodum omnia religiosè metuimus, ac reueremur in sacris: Ita oportet in authoribus omnia venerari, sed audacter adhibito iudicio probare quædam, quædam improbare. Plut.

Vt cùm in sole ambulamus, etiam si aliam ob causam ambulemus, fit natura tamen vt coloremur: sic cum doctorum libros studiosius legimus, sentimus orationem nostram illorum cantu quasi colorari. Cicero libro 2. de Orat.

Apes è variis varios colligunt succos, sed eos suo spiritu mutant ac digerunt, alioqui non factura mel: sic euoluendi sunt authores omnes, sed quod legeris in tuos vsus transformandum. Senec.

Non est admirationi vna arbor, vbi sylua tota in altum surrexit: sic nõ animaduertitur vna sententia, cùm passim omnia referta sunt sententiis, sed si rarò incidat. Senec.

Vt è diuersis numeris constat vnus, summam illorum in se complectens: sic è diuersis conflatur eruditio, iam tua, non aliorum. Senec.

Vt inter salutares herbas nascuntur & venena: Ita ex authoribus, quę rectè dixerim, sunt excerpẽda. Eras.

Vt iis qui cæcutientibus sunt oculis, quiuis locus obscurus est, propterea quòd caliginem secum in oculis circumferũt: Ita parum eruditis, omnis liber, ac stylus difficilis est & obscurus. Idem.

Lenitas.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus, hircino sanguine eóque calido ac recenti maceratus, malleo frangitur: Ita quædam ingenia nulla vi peruincas, blanditia emollienda sunt. Eras.

Vt Euripus in Eubœa septies in die defluit, ac toties refluit mira celeritate. At idem tribus diebus vnoquoque mẽse stat immotus, septima, octaua,

nonáque Luna: Ita quidam inæquales sibi aut nimium præcipites sunt, aut nimium lenti, in vtranque partẽ plus satis vehementes. Idem.

Lex.

Regula primùm recta sit oportet, deinde quæ applicentur, corrigat: Ita princeps, primùm ipse vitiis careat necesse est, deinde aliis leges præscribat. Plut.

* Vt ex medicina nihil oportet putare proficisci, nisi quod ad corporis vtilitatem spectat, quoniam eius causa est instituta: sic à legibus nihil conuenit arbitrari, nisi quod Reipublicę conducat, proficisci, quoniam eius causa sunt comparatæ. Cicer. libro 1. de inuent.

* Vt corpora nostra sine mente: sic ciuitas sine lege, suis partibus & neruis, ac sanguine & membris, vti non potest. Cic. pro Cluent.

* Vt in morbis non sunt tentanda remedia noua si veteribus malo succurri possit: sic non sunt condendæ nouæ leges, si veteres ministrent aliquid, quo malis Reipubl. medearis. Erasm.

Vt efficacissima remedia nata sunt ex morbis pessimis Ita bonæ leges ex malis prognatæ sunt moribus. Eras.

Liberalitas.

Vt vasa paria, quorum alterum plenum sit, alterum inane, pullata concentũ faciunt διὰ πασῶν: Ita bene cõuenit inter diuitem benignũ, & pauperem indignum. Eras.

Libertas.

Ignaui canes apud mensam audẽt, in venatu minimè: sic ingenerosum est, cùm sobrius liberè loqui non audeas, inter pocula id facere. Plutarchus.

Libido fæda.

* Vt quidam morbo aliquo & sensus stupore suauitatem cibi non sentiunt: sic libidinosi veræ voluptatis & laudis gustum non sentiunt. Cic.

* Vt turpes sunt, qui se efferunt lętitia tunc cùm fruuntur Veneris voluptatibus: sic flagitiosi qui eas inflāmato animo concupiscunt. Cic. li. 4. quæst. Tuscul.

Panthera sic auida est excrementorum hominis: vt si in vase suspendãtur altiùs, quàm vt possit attingere, enecet sese defatigati porrectu corporis: Ita nonnullis quod est fœdissimum, id dulcissimum est. Plut. l. 8. c. 27. & c. 17 & eod. l.

Minor vis inest in radicibus herbarum salubrium, cùm semen maturescit: Ita deterior fit ingenij naturęque vis, quoties liberis gignendis datur opera Eras.

Licentia.

Qui dimissi à pædagogis, suo relinquuntur arbitrio, non abiiciunt imperium, sed mutant principem; nam pro pædagogo iam rationi parent. Plut.

Vt qui è vinculis emittuntur, licẽtiùs vagantur, quàm ij qui nunquam fuerunt in vinculis: sic pueritia cùm à præceptoris gubernatione soluitur. Plin.

Libri.

Sicut in vnguentis & vinis: Ita & in libris pretium addit antiquitas. Eras.

Vt qui decretum inferunt ad populum, adscribunt, *bona fortuna*, ne nihil de suo videantur addidisse: Ita quidã alienis libris nugas ascribunt, quæ nihil ad rem pertinent. Plutarch.

Librorum delectus.

Vt qui sapiunt non statim è quouis bibunt fonte, propterea quòd alij salutem adferunt, alij perniciem, nonnulli fauorem: Ita non est tutum quẽuis librum euoluere, quòd ex aliis haurias affectum animi bonum, ex aliis libidinem, aut ambitionis insaniã trahas. Eras.

Vt illud opus est laudatissimum, in quo simul & ars commendat materiam, & materia vicissim artẽ: ita liber est optimus, in quo & argumenti vtilitas commendat eloquentiam, & authoris facundia commendat argumentum. Idem.

Lingua.

Vt rupes obiicitur flumini, ne se effundat: Ita ratio linguæ obiiciēda, ne temerè diffluat. Eras.

Vt noctuæ aues inauspicatæ noctu gementes (nam hæc illis vox est) mortalium inuident quieti: Ita virulenta lingua semper aliquid spargit quo concordiam hominum disturbet. Pli. l.11.c.25. *Vide loquacitas.*

† Si dolij os apertum manet, culices ingrediuntur & vinum corrumpunt. Idem accidit in multiloquio, facetis & vanis sermonibus.

Literæ humaniores.

Cùm ad omnia adulent apes, tamen nullis nocent floribus: Ita virtus & literæ sic ab aliis sumuntur, vt nihilo deterior sit is, qui communicauit. Eras.

Crocodilus inuictum alioqui & perniciosum animal, tamen Tentyritas adeò metuit, vt ad vocem etiā expauescat; Ita tyranni cùm omnes contemnant, tamen eruditorum literas timent. Plut. l.8.c.25.

Lis.

Vt non solùm stultum est, verùm etiam periculosum euocare fulmina: Ita dementia est reges ad se accersere, qui non nisi magno nostro malo prouocantur. Eras.

Literarum amor.

Vt elephanti cùm nare nō possint, tamen amnibus impensè delectātur, circáque illos vagari gaudēt: Ita quidam cùm literas nesciant, tamen inter eruditos versari gaudent. Plutar. l.8.c.5.

Literarum odium.

Quemadmodum gemma Chalazias, etiamsi in ignem coniiciatur, tamen natiuum frigus suum retinet: ita quidam sic frigent ad literas ac virtutem, vt nullis exemplis aut hortatibus inflammari possint. Eras.

Loquacitas & garrulitas.

Qui aliis interrogatis, ipsi præripiunt responsionem, perinde faciunt ac si quem ab alio volentem osculari, priores occupent. Plut.

Vt vbi dolet, ibi manum habemus: ita si quid delectat, ibi linguam hamus: id est, libenter eius rei facimus mentionem. Plut.

Vascula inania maximè tinniunt: ita quibus minimum inest mentis, hi sunt loquacissimi. Plut.

Aiunt semen, quod statim effunditur, inutile esse ad geniturram: Ita sermo garrulorum ad nihil conducit. Plut.

Non vt nauem arreptam fluctibus, anchora licet sistere: Ita verbum è portu velut in altum emissum. Plutarchus.

Erat porticus in Olympia, quam septiuocam vocant, quòd pro vna voce multas redderet: Ita locutuleij quidam, vel vno prouocati verbo sermonem immensum referunt. Plutar. Plin. l.36.c.15.

Vt triticum inclusum in vase, mēsura auctum inuenitur, sed vitiatum: sic garrulus accepto sermoni semper addit, & maiorem eum reddit, sed fide iam carentem. Plut.

Vt pars corporis vitiata, attrahit etiam à vicinis vitiosos humores: sic garruli lingua semper ardens, & inflammata secretorum aliquid vndique colligit ad sese. Plut.

Vt puer glaciem nec retinere potest, nec vult amittere: ita garrulus nec tacere potest, quod accepit, nec potest obliuisci. Plut.

Iaculos & viperas proprij rumpūt fœtus: sic garrulus vel cum sua pernicie promit arcana. Plut.

Vt prodiue non est auem è manu amissam recipere aut cohibere: ita nec dictum semel ab ore profectum, propterea quòd ab aliis volat ad alios. Plut.

In Asphaltite Iudææ lacu, item in Arethusa Armeniæ maioris nihil mergi potest: Ita quidam quicquid commiseris, in propatulo gerunt, neque quicquam celare possunt. Plin. li. 2.c.103.

Vt qui per spinosa ingrediuntur loca suspensis pedibus eant necesse est: Ita de rebus friuolis aut molestis loquenti breuiter est transiliendum ad vberiora gratioráque. Senec.

Muta cicada pro miraculo est, quòd ipsum genus sit garrulum: sunt autem huiusmodi in agro Rhegino: sic magis admiramur constantiam & silentium in fœmina, quòd ipsum genus mutabile sit & loquax. Plin. li. 11, c. 27.

Infantes qui celerius loquũtur, tardius ingredi incipiunt: ita qui ad dicendum promptior est, ad rem gerẽdam minus est paratus. Eras.

Vt vitrum, quia pellucidum, nihil celat: ita quidã nihil tegere, nihil dissimulare norunt: quicquid in animo est, id omnibus protinus est palam. Idem.

Lucrum.

Qui tigridis catulos rapuit, benè secum agi putat, si vel vnum insequenti matri auferat impunè. Ita qui alienam inuasit possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamen facit, si vel portionem aliquam retineat. Eras.

In Labyrintho properantes ipsa implicat velocitas: sic qui vitæ commodis student, magis inuoluuntur incommodis. Senec.

Alutarium piscem semper sequitur piscis nomine sargus, qui illo cœnum fodiente excitatum deuorat pabulum: ita sunt qui se misceant aliorum negotiis, vt eis laborantibus, fructum ipsi præripiant. Eras.

Luctus.

Auari cùm multa congerant, non fruuntur præsentibus, sublata deplorant: sic qui lugẽt extinctos, viuis nõ fruuntur. Plut.

Vt suus cuique arbori fructus: ita luctus non est alius fructus quàm lacrymæ. Plut.

Vt semel admissum intrò hospitẽ, non facilè expellas: ita luctum receptum tua sponte nõ possis, cùm velis depellere. Plut.

Qui lippiunt aut alioqui laborant oculis, non sinunt alios admoliri manum: at qui lugent, quibusuis sese tractandos exhibent, vt malum, quo laborant, exacerbetur. Plut.

Vt mœstis conducit, si se ad lucem conferant à tenebris: Ita lugentibus si à tristibus cogitationem ad læta transferant. Plut.

Luxus & luxuria.

Qui tibi duntaxat causa ad conuiuium accedunt, quasi vas adducunt implendum.

Vt polypi non extendunt sua flagella, nisi ad esculenta: sic quidam omnem felicitatem cibo, potúque metiuntur. Plut.

Vt scelestæ mulieres abortum prouocant vt rursum impleantur ac voluptuentur: Ita quidam in hoc ipsum corpus euacuant pharmacis & clysteribus, vt denuò liceat ingurgitare. Plut.

Qui à præscripta vitæ ratione ne tantulum quidem audent discedere, ij ostrei, vel stipitis potius vitam viuunt. Plut.

Vt ferrum crebris immersionibus consumitur: Ita corpus crebris permutationibus vitiatur, hoc est, si nũc immodicis laboribus intendatur, nunc voluptatibus liquefiat ac molliatur. Plut.

Nautæ à nauigandi labore turpiter conferunt se ad voluptates, rursum à voluptatibus ad nauigationem redeunt: ita quidam à deliciis ad labores, à laboribus ad delicias summa vitæ inconstantia sese vertunt. Plut.

Vt mathematici centro ac spatio: Ita quidam omnem voluptatem ventre circunscribunt. Plut.

Vt nautæ nimium onerantes nauem, deinde in exhaurienda sentina laborant: Ita qui corpus onerant cibis, ac deinde clysteribus insaniunt. Plut.

Vt

Vt qui sacram pecuniam vertunt in vsus belli, voluptatem transferũt ad necessitatem: Ita qui ad vsum edũt ac bibunt. Plut.

Quidam fastiditis propriis vxoribus, & formosis, & amantibus, cum scorto mercede coeunt, gloriæ causa magis, quàm voluptatis: Ita quosdam cibi delectant vel ob idipsum, quòd rari sint, ac magno empti. Plutarchus.

Vt axillarum titillatio risum gignit, sed insuauem, & spasmo similem: Ita voluptates iniucundæ, quas corpus ab animo extimulatum non sponte capit. Plut.

Abominamur fœminas vtentes veneficiis in nos: & amplectimur ciborum artifices. Plut.

Olim in Capitolio vbi certabant quadrigæ Latinis feriis, victor absinthium bibebat: Ita salubria magis quærenda sunt, quàm iucunda. Erasm.

Vt ager ferax, sed quem oporteat multo impendio colere, non multum iuuat colonum: sic homo quæstuosus, sed idem sumptuosus, haud multum reponit heredi profuturum. Idem.

M

MAGISTRATVS.

VT qui præternauigatis Syrtibus iuxta portum frangit nauem, nihil magni fecit: Ita qui vno, atque altero magistratu rectè gesto, in summo naufragium facit. Plut.

Medici morbos quos non possunt prorsus tollere ad summa corporis in apertum euocant: sic magistratus si clam ciuitatis vitiis mederi non potest, vt quàm minimè medicis ac pharmacis, hoc est, suppliciis egeat. Plut.

Histrio sic affectus ac mores addet fabulæ de suo, vt præscriptum tamē & nummos non prætereát: Ita qui magistratum gerit, sic administret, vt præscriptum regis non exeat. Plutarch.

Vt non queas cognoscere vas integrum sit, néne, nisi liquorem infuderis: sic nec hominē, nisi imperium commiseris. Plut.

Arbores inuidæ, vetullæque subnascentes arbusculas vmbra sua premunt, nec sinunt efflorescere: Non sic faciendum senioribus magistratibus, sed inuitandi potius, & adiuuādi iuuenes. Plut.

Qui in eadem vehuntur naui, & in iisdem militant tentoriis, sese mutuò ferant oportet: sic qui versantur in republica.

Alexander Bucephalo iam sene non vtebatur, nisi dum ad hostem ventum esset, vt integer ad pugnam veniret: Ita senum magistratuum vtendum opera, vt eis adimatur quantum potest laboris, ac ad necessitatem vsus illorum reseruetur, Plutarchus.

Vt qui primò musicen discunt, citharas aliquot perdũt & obterunt; Ita magno Reipub. malo administrat magistratum, qui rudis accedit & imperitus. Eras.

† Quemadmodum mare natura sua innoxium est rectè vtentibus, & firmum: si verò violenti flatus in illud irruerint, tale redditur vtentibus, quales sunt venti, à quibus circumquaque impellitur: Ita & multitudo talis reddetur vtentibus, quales habet duces & consiliarios. Polyb. li. 11. hist.

† Sicut Medicus languentis vtilitati, non suæ: & gubernator eorum quos vehit, consulere debet: Sic Rex eorum quibus imperat Patritius Senen. li. 2.

Vt magis est probanda medicina quæ vitiosas corporis partes sanat, quàm quæ exurit: Ita melior est magistratus, qui ciues improbos corrigit, quàm qui tollit è medio. Idem.

Vt pulegium ipso brumæ die floret, cùm marcent omnia: Ita rebus pessimè vexatis regnant mali: quorum in pace nullus est respectus. Pli. l. 18 c. 25. & l. 2. c. 24.

Vt cibi potus, cœlique nouitas offendit etiam si mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principem, aut magistratus pristinos, quàm nouos adsciscere, quòd omnis rerũ nouatio non careat perturbatione. Eras.

Magistratus electio.

Vt mulieres laborantes citta, aut stomacho nauseantes, malos quosdã cibos ingerunt, ac paulò post reuomunt: sic populus per stultitiam, aut inopiam meliorem, quosuis etiam creat magistratus, ac eosdem paulò post abiicit. Plut.

Maledicentia.

Vt amici detestantur saxum aut canẽ incurrẽtem, qui eos dirimat: sic execrari deberent homines caninos, qui maledicentia sua dirimant necessitudinem, mutuámque beneuolentiam. Plut.

Sicuti capreæ & coturnices venenis saginantur: Ita quidam aluntur maledictis & obtrectationibus. Erasmus.

Scorpius venenum in cauda gerit, & obliquè ferit: Ita quidam in fine virus effundunt suum, & dissimulanter lædunt. Plin. li. 10. c. 70.

Febricitantibus amara videntur omnia, at vbi conspexerimus alios eadem non fastidientes, iam non cibum, sed nos ipsos incipimus accusare. sic desinemus incusare negotia, si viderimus alios eadem hilariter ac lubenter obeuntes. Plut.

Vt arandi cutis ferro impenetrabilis: ita quosdam nihil queas dictis lædere. Eras.

Hystrix non iaculatur spinas suas, nisi cùm prouocatur, aut vrgetur: At scurra in quemuis sua dicta torquet. Idem.

Vt noctuæ aues inauspicatæ noctu gementes (nã hæc illis vox est) mortalium inuident quieti: ita virulenta lingua semper aliquid spargit, quo concordiam hominum disturbet. Plin. l. 11. c. 25.

Vt muti quidam canes plus mordent quàm latrant, sunt enim & huiusmodi, quos aliquot ipse vidi: Ita quidam prius lædunt, quàm expostulent. Eras.

Bonasus animal, quoniam cornibus inutiliter implexis non potest lædere, fugiens fimum reddit, cuius contactus insequẽtes vt ignis aliquis comburit: ita nonnulli quoniam coram non audent congredi, à tergo sparsis probris contaminant hominem. Plin. li. 8. c. 15.

Vti culices ad dulcia non aduolant, sed acria petunt: Ita quædam maledicis, & infestiuis sermonibus vehementius delectantur. Plin. libro 10. cap. 72. Aristo. libr. 9. cap. 35. de natura animal. *Vide conuitium & Obtrectatio.*

Malitia & improbitas.

Vt optimum vinum si in vas sordidum & impurum infusum sit, perdit gratiam: Ita bona sententia, si à malo viro proficiscatur, aut si doctrina in malum virum inciderit. Plutarchus.

Vt vxor mala foris ob pudorem est modestior, domi sui similis est: sic malitia apud alios premit sese, in somnis aperit. Nam tum incestat matrem, aut sororem, aut veneno tollit amicum. Plut.

Quemadmodum à feris exorsi, didicimus & homines iugulare: Sic assueti inimicis malefacere (quod iustum existimatur) nisi cauemus, discimus paulatim & erga quosuis eadem facere. Plut.

Diogenes videns adolescentulum quendam in popina, ei pudore intrò fugiẽti, Quò interius, inquit, fugeris, hoc magis eris in popina: Ita vitiosi quò magis abdunt sese intra seipsos, hoc magis sunt id quod sunt. Foris

prodeant oportet, si cupiunt effugere seipsos. Plut.

Vt qui egent, hoc magis ac molestiùs egent, quò magis dissimulant egestatem: sic qui vitiosi sunt, ac dissimulant ob fastum & arrogantiam, peiores sunt. Plut.

Vt qui laborant non affectant haberi vlcerosi, sed magis fugiunt esse quàm videri: Ita nō est affectandum, vt videaris malus, sed magis abominandum, ne sis talis, quàm ne videaris. Plut.

Vt semina bona, si in solum bonum inciderint, similia origini proueniunt: eadem humus sterilis ac palustris necat: sic philosophiæ præcepta, si in bonum aut prauū animum inciderint. Senec.

Tempestas minatur antequam surgat, crepant ædificia antequam corruant: prænunciat fumus incendium: at subita est ex homine pernicies, & eò diligentius tegitur, quò propius accedit. Senec.

Illud venenū quod serpentes sine sua pernicie continent, in alienam effundunt: at malitia maximam sui veneni partem bibit ipsa. Senec.

Serpens etiam pestifera dum frigore torpet, tutè tractatur, nō quòd desit venenum, sed quòd non possit explicare: sic quibusdam ad eximiam malitiam vires desunt, non animus. Senec.

Tradunt in Albania nasci homines glauca oculorum acie, qui noctuarum ritu, plus noctu quàm interdiu cernant: Ita quidam plus sapiunt in rebus facinorosis, quàm in bonis ac præclaris, aut in sordidis potius, quàm in egregiis. Plin. li. 7. cap. 2.

Vt apis misso aculeo, iam nec nocere potest exarmata, nec prodesse ad mellificium: Ita mortales qui nocere norunt, iidem norunt prodesse. Eras.

Vt vinum dilutius magis prouocat vomitū, quàm vel aqua simplex, vel vinum merum: Ita intolerabilior est nequitia pietatis simulatione cōdita, quàm simplex & aperta malitia. Idem.

Vultures vnguentorum odore fugantur, ad cadauera aduolant: Ita quidam à rebus honestis abhorrent, ad fœda rapiuntur. Idem.

Vt Pyrites gemma non aperit vim igneam, nisi atteras: tùm enim digitos adurit: Ita quorundam malitiam non sentias, nisi cum illis consuetudinem aut commercium habueris, aut non sentias philosophiæ vim, nisi exercueris: Ita summo attritu vim attrahendi & odorem produnt. Idem.

Delphini trāquillo mari lasciuientes, flatum qua veniunt parte denunciant: Ita cùm exultant improbi tolluntque sese, rerum humanarum tēpestatem instare significant. Plin. li. 18. cap. 35.

Ineuitabile malum esset aspis, nisi natura hebetes addidisset oculos: Ita quidam essent pestilentissimi, si prauæ cupiditati accederet & ingenij vis, vt rationem quoque nocendi possint excogitare. Plin. lib. 8. c. 23.

Vt basiliscus sibilo fugat omnes serpentes: Ita quidam adeò sunt pestilentes, vt alij ad illos collati, boni videantur, atque vltrò cedant. Plin. li. 2. c. 21.

Vt qui hircosi sunt, grauius olent cùm se vnguentis obleuerint: Ita fœdior est nequitiæ fama, si eam doctrinæ celebritas reddit magis conspicuam, latiúsque traducat in hominū fabulas. Eras.

Vt Mithridati quotidie sumēti venenum, consuetudine factum est innoxium: Ita mala, quibus assueueris, non offendunt. Idem.

Spōgiis adeò tenues sunt sensuum notæ, vt multi dubitarent animalia sint, necne: Ita quorundam is cultus est, is sermo, ea vita, vt dubites Christiani sint, an ethnici. Idem.

Salamandræ tantus est rigor, vt ignem contactum non aliter quàm glacies extinguat: ita quidam citiùs hominem ad torporem adduxerint, quàm ipsi ad honesta inflammentur. Plin.l.10.c.67.

Porphyrius serpens venenum habet, sed quoniam edentulus est, sibi habet: ita quidam malè cogitant, sed quod desit facultas, nemini nocent. *Vide Improbitas, & Vitium.*

Mariti officium.

Imperium viri in vxorem nō erit, cuiusmodi est domini in rem possessam: sed cuiusmodi est animi in corpus. Plut.

Vt qui non ferunt vxores secum edere, aut bibere, docent eas ingurgitare, maritis absentibus: ita qui non cōmunicant, lusus, & iocos cum vxore, faciunt vt alibi quærāt, insciis viris. Plut.

Vt rex musicæ studiosus complures reddit musicos, literarum studiosus doctos, aleator aleatores, rapax rapaces: ita vir comptus similem efficit vxorem, voluptarius incontinentem, castus & sobrius castam & sobriam. Plut.

Vt sinistrarum partium ictus redundant in dextras: ita virum oportet vxoris incommodis commodisq; commoueri, & contrà. Plut.

Mediocritas.

Nauis in fluuio magna, in mari parua est: sic mediocres alibi, alibi videntur insignes. Senec.

Sicuti quasdam arbores fœcunditas & luxuries enecat: Ita quosdam perdit immodicus rerum successus. Eras.

Nilus famem adfert Ægyptiis, si vel parum exundarit, hoc est minus 12. cubitis, vel plus satis hoc est vltra. 18. Ita obstat ad bonam mentem fortuna vel nimium fecunda, vel nimiū maligna, hîc egestate vexans, illic deliciis auocans ab honesto. Plin. lib. 18. cap. 18.

Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere: ita sæpenumero inutilissimum est minus esse in negotio diligentem. Plinius libro 18. capite 6.

Apodes auiculæ, aut pendent volatu, aut iacent, propterea quòd pedibus careant: Ita quidam in vtrāq; partem minus vehementes, aut nimiū tumultuantur negotiis, aut toti torpent ocio, nil medium est. Plin. lib. 10. cap. 39.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriantur, spiritu citius deficiente quàm cantu: ita nonnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nullo vinci volunt eruditione, pereūt in ipso conatu. Plinius libro decimo, cap. 29.

Vino modico nerui & oculi iuuantur, eodem copiosiore læduntur: Sic literis modicè gustatis adiuuatur vita, eadem læditur, si quis immodicè incumbat. Eras.

Hædera pota neruis nocet, eadem foris adhibita prodest: Sic Philosophiam si penitus imbibas, nocet ad pietatem: si leuiter & veluti foris admoneas, prodest ad eruditionem. Pli. lib. 24. c. 10.

Sicuti sal modicè cibis aspersus cōdit, & gratiā saporis addit: ita si paululum antiquitatis aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: si plus satis, nihil insuauius. Eras.

Gallus Phrygiæ fluuius si modicè bibas, medetur corporis malis, si immodicè, lymphatum animum agit: ita si Philosophiæ literas modicè attingas, prosunt: sin totum te illius addixeris studio, sanitatem mentis auferunt, & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt. Plin. lib. 31. cap. 2.

Notatus Protogenes, alioqui summus in pictura artifex, quòd nesciret manum tollere de tabula: ita quidam scriptores immodica diligentia peccant, quibus nihil vnquam satis emēdatum videtur. Plin. l. 35. c. 10.

Vitis

Vitis nisi subinde amputetur ipsa sua fœcunditate & gracilescit & perit: ita cohibendum est immoderatū studium fœlicibus ingeniis, ne parū moderato labore consumantur. Erasm.

Memoria.

Vt libri, quos non euoluas situ, cohærescunt: ita memoria euanescit, nisi subinde renoues. Senec.

Memoria similis reti, quod maiora continet: minuta transmittit. Erasm.

Sicuti picis mirum est studium imitandi verba hominis, adeò vt in conatu nonnunquam emoriantur: ita nonnullis dulce ediscere preculas & psalmos, eósq. subinde sonare, cùm non intelligant. Eras.

Lupis quos ceruarios vocant etiā in fame surrepit obliuio cibi, si modò respexerint, ac protinus alium quærunt: ita nonnullis mox excidit, quod modò instituerant narrare, si interiectis verbis aliquot animum illorum aliò deuocaris. Idem.

Mendacium.

Quemadmodum araneæ ex se telas texunt: ita quidam ex seipsis comminiscuntur fabulas ac mendacia, cum nihil subsit veri. Plut.

Mens.

Vt Deus quo nihil est melius, minimè apparet: ita quod est in homine optimum, nempe mens bona, maximè latet. Erasm.

†Quemadmodum oculus alia quidem videt, seipsum autem videre nequit: Sic mens intelligit alia: seipsam autem non comprehendit. Philo lib. 1. Allegor. legis.

† Mundus cuncta complectens, rectórque vniuersi Deus, in exteriora quidem tendit, sed tamen in totū vndique in se redit: Idē nostra mens faciat, cùm sequuta sensus suos per illos se ad externa porrexerit, & illorū, & sui potens sit, & deuinciat summū bonum. Senec. lib. de beata vita, capite 8.

Meretrix.

Quemadmodum echeneis siue remora piscis perpusillus (est autē magnæ limaci similis) quamuis magnā nauim velis ac remis incitatam subitò sistit: ita scortulum aliquoties admatum ingentes animi ad honesta impetus retinet alligátque. Eras.

Metus.

* Vt innocens non is dicitur qui nō nocet leuiter, sed qui nihil nocet: sic sine metu is habendus est, non qui praua metuit, sed qui omnino metu vacat. Cicero libro 5. Tusculanar. quæstion.

* Omnium animos mala aliena ac repentina solicitant, quemadmodum etiam inanis fundæ sonus territat: ita nos non ad ictum tantùm exagitamur, sed ad crepitum. Seneca, epist. 75.

Vt corpus non est capax voluptatum, nisi bene temperatum: ita animus non capit veram voluptatem, nisi liber metu ac cæteris affectibus. Plut.

Vt flamma excitata vento, maior est ac vehementior, sed parum durabilis ac constans: Sic vehemens cupiditas ob metum adiunctum, incertam habet voluptatem. Plut.

Minæ.

Sicut aliquando tonat sine fulgetris, idque tonitru terrorem habet: periculo vacat: ita quorundam minæ terrent, non nocent. Eras.

Monachus.

Si fuco alas ademeris, & in alueū reiicias, is cæteris item fucis alas adimit: ita qui in monachorum tractū nassam, semel amiserint vitæ libertatem, alios quoque quos possunt, pertrahunt, ne melior sit aliorum conditio. Eras.

Monarcha.

Vt vnus Deus administrat vniuersa, sed qui sit optimus ac sapientissimus: ita monarcha res fit saluberrima, si detur Deo similis. Eras.

Vt plures apparere soles prodigiū

est: Ita plures esse monarchas, aut imperatores. Idem.

Morbi.

*Vt maior est vis animi quàm corporis: sic sunt grauiora ea quæ concipiuntur animo, quàm illa quæ corpore. Cic. 2. Philipp.

*Quemadmodum oculus turbatus non est probè affectus ad suum munus fungendum, & reliquæ partes, reliquúmque corpus cum à statu motum officio suo ac muneri deest: sic conturbatus animus non est aptus ad exequendum munus suum. Munus enim animi est, ratione vti. Cic. lib. 3. Tusc. quæst.

* Vt medici causa morbi inuenta curationem inuentam esse putant: sic nos ægritudinis causa reperta medendi facultatem reperiemus. Idem, eod. lib.

*Vt natura alius ad aliquem morbum procliuior: sic animus alius ad alia vitia propensior. Idem l. 4.

Vt medica terra diu retinet semina propter asperitatem, vt serò emergant: ita morborum, ac dolorum causæ, in hominibus aliquoties diu latēt, donec voluptas in febrem erumpat. Plut.

Flosculorum odores per se parum efficaces, admixti oleo maiorem vim habent: ita morborum causæ si in corpus incidant, iam humoribus collectis abundant. Plut.

Qui malè affecto corpore, vitæ ratione morbum accersunt, ij quasi cœnum commouent. Plut.

Vt nautæ nimium onerantes nauē, deinde in exhaurienda sentina laborant: ita qui corpus onerat cibis, ac deinde clysteribus inaniunt. Plut.

Qui corpus ægrè affectum ad balnea ac voluptates trahit: quasi putrē ac laceram nauem deducit in mare. Plut.

Si ebrij comessatores irrumpant in domum luctu funestam, non solùm nihil adferent hilaritatis, sed eiulatum potius excitabunt: ita voluptates in corpore ægro offendunt quoque. Plut.

Vt nautæ sereno cœlo nonnihil laxant vela: cùm est suspicio tempestatis, contrahunt: ita corpori rectè affecto nonnihil permittendum: contrà si quid timebitur morbi, cautiùs agendum. Plut.

Homines tantùm pingues ac robusti durique similes sunt gymnasiorū columnis, vt dixit Arist. Plut.

Vt nauibus sentinæ plenis onus detrahendum: ita corporibus aggrauatis subducendus cibus ac potus. Plut.

Qui ita corpus exinaniunt pharmacis, vt peregrinis rebus expleant, ac magis noxiis: perinde faciunt, ac si quis expulsis è ciuitate Græcis, inducat Persas aut Scythas. Plut.

Magnus gubernator & scisso nauigat velo etsi exarmauit, tamen reliquias nauigij aptat ad cursum: sic in corpore parum felici ac deficiente, tamen fortis animus sui similis est. Senec.

*Confusis oculis prosunt virentia, & quibusdam coloribus infirma acies acquiescit, quorundam splendore perstringitur: sic mentes ægras studia læta permulcent. Senec.

*Vt vlcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspicionem tactus condolescunt: ita animus affectus minimis offenditur, adeo vt quosdam salutatio, epistola, oratio & interrogatio ad litem euocent. Senec.

In naui quæ sentinam trahit, *vni* aut alteri rimæ obsistitur: sed *vbi pluribus* locis laxari cœperit, succurri non potest nauigio dehiscenti: ita in senili corpore aliquatenus fulciri potest imbecillitas: verùm vbi totum collabi cœperit, nihil agitur remediis. Sen.

Vt putri & ruinam minanti ædificio nō adhibentur fulturæ, sed circūspiciendū vt excas: ita defecto corpore demigrandum è vita. Senec.

Morbi corporis pulsu & colore depre-

deprehenduntur: eorúmque aduentum calor & lassitudo prænuntiat: animi morbos plerique non intelligunt esse morbos. *Vide suprà de animo.*

Mores.

Vt qui variis tempestatibus huc & illuc iactatus est, nec tamen peruenit, non multum nauigauit, sed multum iactatus est: sic qui diu vixit, nec proficit ad bonos mores, non diu vixit, sed diu fuit. Senec.

Vt apicula per omnia circumuolitans, id quod est vtile, domum adducit: ita studiosus ex vnoquoque quod ad mores confert, excerpit. Plut.

Morum similitudo.

Vt succina paleas ad se trahunt, magnes ferrum, chrysocola aurum: ita quisque asciscit sibi suis aptum moribus Erasm.

Morum diuersitas & dissimilitudo.

Vt tigrides circunstrepentibus tympanis aguntur in rabiem: ita quæ bonas mentes compescunt, feras & agrestes irritant & efferant. Plin.

Bion, inquit, quemadmodum quicquid paxillo appenderis, id accipit sustinétque: ita quibusdam quicquid suaseris, admittunt, quicquid imposueris, ferunt. Plin.

Vt inter tot hominum millia nullæ facies sunt per omnia similes, nec vllæ voces: ita suum cuique ingenium est, suus cuique mos. Eras.

Ferula solis asinis gratissimum est pabulum, cæteris animantibus præsentaneum venenum: ita sæpè quod alios offendit, aliis voluptati est. Pli. lib. 24. c. 1.

Vt rem eandem diuersa specula variè reddunt, pro forma speculorum diuersa: sic idem factum, diuersi variè interpretantur pro animorum varietate: quod huic magnum est, illi paruum: quod huic pulchrum, illi fœdum erit. Eras.

Sicuti lusciosi nō cernunt nisi proximè admota, contrà senes non nisi longiusculè dissita: ita quidā diuerso laborant morbo. Nam hic negligit amicorū res, neq. curat, nisi quod propriè ad suum pertinet negotium, contrà alij suarum rerum negligentes in alienis tantùm sapiunt. Idem.

Aiunt ignē Chimæræ montis semper ardentis, aqua accendi, fœno restingui: ita quosdam quò magis ores, minus commoueas, si dehorteris vltro volunt. Plin. l. 2. c. 106.

Vt gagates aqua infusa incenditur oleo restinguitur: ita quidā quo magis roges, magis frigescunt: si negligis, vltro capiunt: aut sunt quos officiis alienes, neglectu prouoces ad amorem. Plutarchus libro 36. capite 19.

Apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus aut salsus, ac rursum dulcis, totiésque etiam nocte, vnde & insanus dictus: sic quidam inæquales, nunc asperi, nunc sunt blandi, aliquando profusi, mox sordidi, iam vehementer amant, iam supra modum oderunt.

Morum in melius mutatio.

Non vt Cæneus subitò è muliere, factus est vir optando tantùm: sic repente ex improbo viro, probus euadit quispiam, vt qui cubitum abiit stultus, surgat sapiens. Plut.

Vt aquæ salinæ, pluuia incidente, dulciores sunt cæteris aquis: ita meliores solent esse, quos è diuersa vita mutauerit diuinæ gratię influxus, veluti Paulus. Eras.

Sicut Aminea vina senio fiunt meliora: ita quidam in iuuenta solutiores aut asperiores, ætate & vsu rerum fiunt mitiores. Idem.

Morum mutatio in peius.

Est Indiæ gens dicta Pandorum, quæ in pueritia cano sit capillitio, in senecta nigrescunt capilli: ita nonnulli primis annis sobrij ac modesti, grādiores iam ad nugas & ineptissimas voluptates abiiciunt sese, & quasi pueriscunt. Plut. l. 7. c. 2.

Hypanis fluuius, Scythicorum amnium princeps, per se purus & dulcis circa Callipodas Exampeo fonte amaro inficitur, atque ita dissimilis sui in mare cōditur, de quo quidem est illud Solini elogium: Qui in principiis eum norunt prædicant: qui in fine experti sunt, non iniuria execrantur: ita quidam initio blandi & amici, postea longè dissimiles sui reperiuntur.

Mors.

Vt nemo miratur liquefactū, quod potuit liquescere, sectum quod erat sectile, exustum quod exustibile: ita mirandum non est mortuum esse qui erat mortalis Plut.

Quemadmodum mutuata pecunia æquo animo reddenda est: sic vitæ munus quod mutuo accipiemus à Deo, citra querimoniā est reponendum Plut.

Accensam lucernam nemo molestè fert, extinctam dolent omnes: ita nasci iucundum, mori inamabile. Plut.

* Quemadmodum clepsydra non extremum stillicidium exhaurit, sed quicquid ante effluxit: sic vltima hora qua esse desinimus, non sola mortem facit, sed sola consummat. Sen.

Vt qui se meminerunt inquilinos esse, & in conducto habitare, & modestiùs se gerunt, & minus grauatim exeunt: ita qui intelligunt domicilium corporis ad breue tempus à natura commodatum esse, & viuunt temperantiùs, & libentiùs moriuntur. Senec.

Supra modum deditus vino fæcem quoque exorbet: sic admodum vitæ auidus, qui ne extrema quidem senecta vult mori. Senec.

Vt felicior est, quem ventus acrior citò in portum pertulit, quàm quem venti segnes, & longa tranquillitas lentissimo tædio delassarunt: ita fortunatior, quem festina mors statim his vitæ malis eximit, Senec.

Ignis qui valentem materiam occupauit, aqua, & interdum ruina extinguendus est: ille qui alimentis deficitur, sua sponte subsidit: sic facilis est mors senum. Senec.

Gladiator tota pugna timidissimus, cùm moriendum est, fortiter aduersario iugulum præstat, & errantem gladium sibi attemperat: sic mors admota etiam imperitis animum dedit, vt præsentem fortiter ferant, qui cùm procul abesset, formidabant. Senec.

Mulier.

Vt nemo sentit, qua parte stringat calceus, nisi qui indutus est: ita nemo nouit ingenium mulieris, nisi qui duxit vxorem. Plut.

Muta cicada & miraculo est, quòd ipsum genus sit garrulum: sunt autē huiusmodi in agro Rhegino: sic magis admiramur constantiam & silentium in fœmina, quòd ipsum genus mutabile sit & loquax. Plutar. lib. 11. cap. 27.

† Quid est speciosa mulier? sepulchrum dealbatum, nisi fuerit sobria, casta, pudica. Chrys. in Psal. 50.

† Quemadmodum, cui est impositum cataplasma, & cui inuncti sunt oculi vel ipso aspectu præbet morbi suspicionē: ita fuci tincturæ, & colores illiti animam intrinsecus ægrotare significant. Clemen. Alexan. lib. 2. Ped. c. 2.

Mundi contemptus.

Vt mare grauida, minus laborat & in gestatione, & in partu: ita si rem honestissimam animo conceperimus minore negotio consequemur quàm stulta quædam oblectamenta. Et qui mundi præmia non sequuntur, minore dolore margaritum illud Euangelicum sibi parare poterunt. Erasmus.

Munus.

Vt bilanx in eam vergit partem, vnde plus accipit: sic quidam nunc huic, nunc illi fauent qui plurimum det, non cuius causa sit optima. Eras.

Musica.

Musca.

Vt quidam magnetes ferrum attrahunt, at theamedes qui in Æthiopia nascitur, ferrum abigit, respuitque: Ita est musces genus, quod sedet affectus: est, quod incitet. Erasm.

N

NATVRA.

QVemadmodum ex eodem luto licet fingere animantia, ac rursum confundere, atque continenter aliud ex alio facere: sic natura ex eadem materia genuit maiores nostros: his extinctis, nos deinde alios atque alios. Plut.

Qui de natura queritur, quòd quædam genuerit homini noxia, dissimulatis tot bonis, perinde facit ac si quis Nilum calumnietur alioqui frugiferum Ægypto, quòd crocodilum habeat, aut aspidem: nec postea velit frui prognatis frugibus, sed tantùm queratur de venenis, quæ nutrit. Aut si quis in copiosa oratoris oratione, quæ multis exuberet virtutibus, de pauculis voculis temerè illapsas cauilletur. Plut.

Bos ad aratrum adhibendus, equus ad currus, ad venatum canis, inquit Pindarus: sic quisque debet eam vitæ rationem capessere ad quam natura sit appositus. Plut.

Vt talpæ quòd parum aut nihil cernant, liquidiùs audiunt: Ita natura paria facit, dum quibus corporis formam negauit, his animi vigorem confert. Plut. l. 10. c. 69.

* Vt nauem & ædificium, idem destruit facillimè qui construxit: sic hominem eadem optimè, quæ conglutinauit natura dissoluit. Cicer. in Catone maiore.

*Vt in ædificiis architecti auertunt ab oculis naribúsque dominorum ea quæ profluentia necessario tetri essent aliquid habitura: sic natura res similes procul amandauit à sensibus. Cic. l. 2. de nat. deor.

Natura peruersa & inconstans.

Vt camelopardalis siue nabis, collo refert equum, pedibus & cruribus bouem, capite camelum, maculis tigrim aut pardum: Ita quidam inæquales sibi varias hominum formas exprimunt: si cultum inspicias, sanctū aliquē existimes: si orationem audias, satrapam loqui putes: si vitam expendas, nebulonem inuenies: si scripta, bubulcum. Plin lib. 8. c. 18.

Negotium.

Vt citius fatigatur, qui quàm longum sit iter nescit: Ita minore tædio rem gignit, cui negotij ratio, modúsque præcognitus sit. Eras.

Vt labyrinthos non oportet ingredi sine filo, quò securus possis redire: ita non est suscipiendum negotium, nisi prius perspectā ratione qua te possis inde rursus explicare. Idem.

Sicuti laboriosius est inanem iactare manum, quàm saxo aut plumbo libratam: ita molestius est, in nihili rebus operam sumere, quàm in arduis versari negotiis. Idem.

Vt qui locis æqualibus ambulant, magis defatigantur, quàm qui inæqualibus: Ita laboriosius est semper eadem aut similia repetere, quàm in variis versari negotiis. Idem.

In Campania vites populos amplexæ, ipsa æquabant cacumina, adeò vt vindemiator rogum ac tumulum exciperet: Ita qui in arduis versantur negotiis, periculi meminisse debent. Idem.

Vt oscitant permulti, quòd oscitantem conspiciunt: & micturiunt quòd meientē viderint: Ita quidam nullo certo iudicio ad suscipienda negotia permouētur, sed quiduis in aliis imitantur, ac referunt. Idem.

Vide Labor.

Nobilitas.

Vt fugitiuis ab altaribus ac templis reuulsis, nihil superest præter mortuorum sepulchra: sic qui vera suáq. gloria destituti, maiorum imaginibus efferunt sese. Plut.

Vt lampyrides non sunt cõspicuæ, nisi noctu aut in obscuro: Ita quidam non sunt illustres, nisi inter humiles & idiotas, obscurantur autem inter egregios. Erasm.

Minimi canceri, quos pinnoteras vocant, quò tutiores sint inanium cõcharum testis se condunt, & cùm accreuerint, migrant in capaciores: ita quidam maiorum suorum titulis tuentur sese, cùm suis diffidant virtutibus. Plin.

Nouitas, seu curiositas.

Vt coci optant pecorum prouentum, piscatores piscium: sic curiosus malorum, nouarum rerum commotionem, vt habeat quod venetur. Plutarch.

Vt fele prætercurrente, tollunt è medio obsonia: Ita apparente curioso vertunt institutum sermonem, donec abierit, vt minus iam norit rerum quàm cæteri. Plut.

Nouitas vitanda.

Vt cibi potus, cœlíque nouitas offendit, etiam si mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principem, aut magistratus pristinos, quàm nouos asciscere, quia omnis rerum nouatio non careat perturbationem. Eras.

Vt plus est periculi corporib. nostris vere & autumno, ob mutationem: Ita nouitas omnis offendit ac lædit Rempublicam. Idem.

Nominum mutatio.

Vt sunt flumina quædam, quæ cùm eadem sint, diuersis locis diuersa sortiuntur nomina: ita quædam res in alio homine, variis nominibus mutantur: velut fastus in principe splendor appellatur, in priuato superbia. Eras.

Nota gratissima.

Vt maiore cum voluptate cantationem audimus notam, quàm ignotam, etiam si melior sit: Ita iis literis impensiùs vulgus delectatur quas didicit. Eras.

Nugæ.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum, nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus esset: Sic quidam grauissimorum virorum concilio conuocato, de meris nugis consulunt. Plut.

Numerus.

Quo maius est animal, hoc minus est fœcundum, minuta numerosi fœtus sunt, adeò vt acanthis minima auicula duodenos pariat pullos: ita quæ minus valent pondere, numero sunt pensanda.

H

Obiurgatio.

VT Telephi vulnus eadem hasta sanatum est, quæ vulnus infixerat: Ita vulnus obiurgationis ab eodem sanabitur, qui fecit. Plut.

Vt qui sacris initiantur, perferunt primos illos insultus spe secuturæ dulcedinis, ac lucis: Idem faciendum iis, qui à philosopho obiurgantur. Plutarch.

Vt bonus medicus mauult morbo mederi somno cibóque, quàm scammonio aut castorio: sic amicus, pater, præceptor magis studet laude corrigere, quàm obiurgatione, si liceat. Plutarch.

Pharmacum non adhibitum in loco, dolet absque fructu: sic obiurgatio non vt debet admota. Atque idẽ facit amicus cum molestia, quod adulator cum voluptate. Lædit enim vterque. Plut.

Vt austera remedia, sed necessaria, leuant quidem ægrotantes, sed offendunt & inficiunt sanos: sic acris obiurgatio vitio medetur, probos offendit. Plut.

Quemadmodum medicus, vbi secuit carnem, non statim deserit sectum, sed rigat ac lenit: sic qui acrius obiurgauit, debet reliqua vitæ consuetudine lenire eam molestiam. Plutarch.

Vt statuarij primùm ictibus incidunt

dunt lapidem, postea poliunt atque æquant: sic amicus obiurgationem lenitate mitigabit. Plut.

Medici pharmacis amaris dulce non nihil admiscent vt alliciant: Ita parentes obiurgationis asperitatem lenitate debent mitigare. Plut.

Qui in rebus leuiculis acriter obiurgat amicum, perinde facit, ac si medicus amarum & acre pharmacum ac sumptuosum in leuissimis morbis passim admoueat. Plut.

Quædam gemmæ aceto maceratæ nitescunt, pleræque melle decoctæ: Ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior. Eras.

Vt elleborum si parciùs sumas, magis offendit, nam inhæret visceribus, inficítque corpus: sin copiosius, irrumpit celerius: Ita non est obiurgandus amicus, nisi ea vehementia, quę vitio liberet illius animum. Nam leuior expostulatio contristat amicitiam nullo fructu. Plin. lib. 25. cap. 5. in fin.

* Vt elleborum, tametsi efficax, tamen medici vetant dari senibus, aut pueris, aut exulibus: ita admonitio sic est temperanda, vt ferre possit quem velis emendare: nec solùm spectandum est vitium, sed natura quoque eius, cuius vitio studeas mederi. Plinius.

Herbæ salutares cõsuetudine perdunt medendi vim: Ita admonitio, si assidua sit, non emendat assuetum iam obiurgationibus.

Vt perniones & facit & tollit frigus: item ignis ambusta sanat: Ita amici obiurgantis oratio, dolori quẽ fecit, eadem medetur. Eras.

Vt qui coguntur secare, malunt ære secare, quàm ferro, quòd hoc pacto vulnus sit sanabilius: Ita qui cogitur obiurgare quempiam, ita moderabitur orationẽ, vt ipsa in se nonnihil admisceat occultæ medelæ. Idẽ.

Obliuio.

* Obliuisci quidem suorum, ac memoriam cum corporibus efferre, & effusissimè flere, meminisse parcissimè inhumani est animi: sic aues, sic feræ suos diligunt, quarum concitatus est amor, & penè rapidus, sed cum amicis totus extinguitur.

* Lupis quos gregarios vocant, etiã in fame surrepit obliuio cibi, si modò respexerint, ac protinus aliũ quærunt: Ita nonnullis mox excidit, quod modò instituerant narrare, si interiectis verbis aliquot animum illorum aliò deuocaris. Plin.

* Lynces clarissimè omnium animantium cernunt, sed mira illis obliuio rei ob oculis semotæ: ita quidam acri ingenio, sed obliuiosi. Erasm.

* Vt quod in maiore negotio chalybi aut marmori insculpseris durat diutius: ita quod maiore studio discimus nunquam obliuiscimur. Idem.

Obscænitas.

Vt celerius inebriantur qui dilutũ bibunt, quàm qui merum: Ita citius inficiunt animũ quæ sobrietatis aliquid habent admixtum, quàm quæ simpliciter obscœna sunt. Nam à vehementer obscœnis refugit animus, contrà illa blandiuntur aliqua virtutis specie.

Occasio.

Morus nouissima omnium germinat, & tamen parit inter primas: Ita qui tempus idoneum opperiuntur rei conficiendæ, etiamsi serius cœperint, tamen maturiùs conficiunt. Pli. lib 15. cap. 24.

Apes peragunt opus suum non statis diebus, sed quoties cæli commoditas inuitat: ita suo quæque tempore rapienda est occasio. Plin. lib. 11. cap. 7. & 10.

Persica ob id ipsum pluris venibant quòd non durarent, nisi in triduum: Ita auidius rapiendum quòd citò prætervolat, vt iuuenta. Eras.

Otium.

Vt Herculẽ parum decebat, exuto leonis exuuio, vestis Milesia, cùm seruiret Omphalæ: sic parum decorum

ciuili viro depofita quam geffit per fona ad otiofam, ac voluptuariã vitam fe conferre. Plut.

Apodes auiculæ, aut pẽdent volatu, aut iacent, propterea quòd pedibus careant: Ita quidam in vtranque partem nimis vehementes, aut nimium tumultuantur negotiis, aut toti torpent otio: nihil medium eft. Plin. l. 10. cap. 39.

Odium.

Ex feftuca incenfa, aut lucerna neglecta domi nonnunquã conflagrat vrbs tota: fic ex priuatis odiis ac diffidiis publica pernicies oritur. Plut.

Subduc materiam, extinguetur ignis: fubduc occafionem, conquiefcet odium, fiue inuidia. Plut.

Vt vitis refugit braffficam, quercus abhorret ab olea, multò magis autem à nuce iuglande. (Nam vitiis cũ omnia complectatur, folam braffficam declinat: quercus fi in fcrobem oleę depacta fuerit, emoritur eadem: & iuxta nucem iuglandem inarefcit) fic inter quafdam nationes naturale diffidiũ eft, vt nullo pacto queãt coalefcere concordia: vt inter hos ferè, quos mare aut Alpes diremerũt. Eraf.

Qui ex balneo calent, vehementiùs frigefcũt, & aqua frigidior effe folent, quæ prius caluit: Ita vehemẽtius fefe oderunt, qui prius fuerunt amici, & fceleratiores funt, qui à pia via ad impiam fe tranftulerunt. Idẽ.

 Iuglãs crepitu prænunciat fe frangi, vt fugere liceat, priufquam fiat ruina: ita quidam non lędunt, nifi prius oftendant fe infenfos: alij prius læferunt quàm expoftulent. Idem.

Vt inter animantium genera occulta quædã funt diffidia, cùm nulla appareat diffidij ratio, velut araneæ & ferpẽti, formicis ac foricibus, trochilo & aquilæ, aliifq; compluribus: Ita funt qui illam aut illam oderint gentem, cùm nefciant, quamobrem oderint. Quidam odere rhetoricen, aut Græcas literas, cùm hoc ipfum ignorent, quod oderunt. Plin. l. 10. c. 74. & Ariftot. l. 9. c. de natur. anim.

Vt carboni femel exufto fuffocatóq;, fi denuò flagret, maior eft vis: ita femel fopitum odium, fi rurfum excandefcat, acrius eft. Eraf.

Oeconomia.

Duabus vocibus fimul fonantibus grauior fit concẽtus: ita quicquid fit in familia, fit quidem vtriufque confenfu, fed tamẽ arbitrio mariti. Plut.

Qui venenis pifcatur, facilè interimit, & tollit pifcem, fed corruptũ & malum: fic quæ philtris captant maritos, ftupidos habẽt & inutiles. Plut.

Vt vinum appellatur, etiam fi maior aquæ pars fit admixta: ita domus mariti dicetur, etiamfi mulier plus contulerit. Plut.

Offenfa.

* Vt medici eas febres quæ ab incertis caufis paulatim collectis eueniunt, magis fufpectas habent & timent, quàm quę manifeftas magnáfque caufas habent: fic latentes plerũque paruæque & frequentes ac quotidianæ viri atque vxoris offenfæ magis eos difiungunt, & vitæ confortiũ labefactant. Plut.

Ter nouenis crabronum ictibus interfici hominem exiftimant. Ita offenfa tametfi per fe non capitalis, tamen fæpius iterata capitalem parit inimicitiam. Plin. l. 11 c. 21.

Officium.

* Vt nec medici, nec Imperatores, nec oratores, quamuis artis præcepta perceperint, quicquam magna laude dignum fine vfu & exercitatione confequi poffunt: fic officij conferuandi pręcepta tradũtur: illa quidẽ, vt faciamus ipfi Cic. l. 2. Offic.

* Quemadmodum leges omnium falutem fingulorum faluti anteponunt: fic vir bonus & ciuilis, officij nõ ignarus, vtilitatem publicã magis quã priuatam curat. Idẽ l. 3. de finib.

* Quemadmodum qui iaculari difcit, deftinatum locum captat, & manum format ad dirigenda quæ mittit, cùm hanc vim ex difciplina & exerci-

ercitatione percipit, quocunque vult illa vtitur: didicit enim non hoc aut illud ferire, sed quocunque voluerit: Ita qui se ad totam vitam instruxit, non desiderat particulatim admoneri, doctus in totum, non quomodo cum vxore & liberis viuat. Si quid oculis oppositum moratur aciem, remouendum est, illo quidem non abiecto. Operam perdidit qui præcepit, sic ambulabis, illo manum porrigẽs. Eodem modo vbi aliqua res obcæcat animum, & ad officiorum ordinem inspiciendum impedit, nihil agit qui præcipit, sic viues cum patre, sic cum vxore. Senec. epist. 95.

Olfactus.

Vt momus tauri opificem Deum carpsit, quòd non proposuisset oculos carnibus, vbi maximè erat opus: ita perperam faciunt, qui coronas in vertice ponunt, cùm sub naribus magis apponi conueniat: vt plurimũ voluptatis ex odore possint haurire. Erasm.

Oratio.

Vt balnei non purgantis: Ita nec sermonis vlla est vtilitas. Plut.

Vt fræno circumagitur equus, vt clauo nauis: Ita oratione ducuntur homines.

Vt lumen, ita nec oratio vlli prodest, nisi volentibus accipere. Idem.

Qui coronas nectunt, bellissima quærunt, non vtilissima: At apes etiã amarissimo thymo insidũt, atque inde mellificium colligunt: Sic oportet auditorem non flosculos orationis voluptatis causa sectari, sed vim sententiarum & vtilitatem. Idem.

Vt athletis amphotides adduntur contra plagas: ita pueris focalibus magis est opus aduersus pestilentem orationem. Idem.

Non conuenit, vt in tonstrina surgens, ad speculum contempleris teipsum, num rectè sis curatus: Ab oratione discedens, non expendas, num melior sis factus, aut deterior ex auditione. Idem.

Facile est demoliri, quod alius extruit: at difficillimum, idem aut melius aliquid extruere: ita aliorum orationem reprehendere in procliui est, at eodem modo meliúsve dicere, non est perinde facile. Idem.

Non sic ad audiendum est accedẽdum, vt velis inungi & oblini fucis, quo nitidior fias, sed gratiã habeas, si velut alueare, acri fumo, sic ipse mordaci sermone purgeris animo, qui cæcutientiæ & lippitudinis est plenus Eras.

Vt ægrotus non quærit medicum disertum, sed sanandi peritum: sic à philosopho non requirimus orationem phaleratam. Senec.

* Vt Leonum animaliúmque impetus caueis coercetur: sic hominum quorũ maximè in seductu orationes sunt, ita tamen delituerint vbicunque homo ocium suum absconderit, prodesse velit singulis & vniuersis, ingenio, voce, consilio. Senec.

† Quemadmodum sapienti viro incessus modestior conuenit: Ita oratio pressa, non audax. Senec. epist. 40.

* Vt in vita, sic in oratione nihil est difficilius quàm quid deceat videre. Cic.

* E voce agnoscimus hominẽ facie nõ conspecta, nam sua cuique vox: ita ex oratione licet hominis vitam coniectare. Eras.

Vt idem sol ceram liquefacit, & lutum indurat: ita eadem oratio alios reddet meliores, alios deteriores, pro ingeniorum varietate. Eras.

Vti magnes non quiduis ad se trahit, sed ferrum duntaxat, cùm sint alia multò leuiora: ita quorumdam oratio non mouet omnes, sed iam propensos, ad id quod illi suadent. Idem.

Orationis virtutes.

* Vt mulieres idem bene olere, quia nihil olent, videntur: ita hoc ipso

est ornatior oratio, quod ornamenta negligat. Cicer.

Qui statim orationis ornatum requirit, perinde facit, ac si quis nolit antidotū bibere, nisi vas sit adductū ex Atticæ Veneris figulina: nec in hyeme vestem induere, nisi quæ lanā habeat ouium Atticarum. Plut.

Qui bibunt, vbi iam desierint sitire, tum poculi sculpturam contemplantur: sic in oratione, primùm animaduertendum, quàm salutare sit quod dicitur: deinde si vacat, quid sit elegans aut nitidum, considerare licet. Plut.

Vt ridiculus sit cantor, qui rem grauem Lydiis efferat modis: Ita ridiculus qui de iis, aut rectè viuendo verba faciens, rhetoricis lasciuiat flosculis. Plut.

Vt iuxta vias asperas ac salebrosas violæ flosculique nonnunquam occurrunt: Ita in oratione infacunda nonnunquam & sententiæ & figuræ incidunt dignæ quæ laudantur. Plutarchus.

Non idem finis sermonis, qui cursus, iuxta Sophoclem: nam illic vincit qui præuenit, hîc qui magis ad rē dixit non qui celeriùs: imò vincit sæpè, qui posterior dicit. Plut.

Sicuti sal modicè cibis aspersus cōdit, & gratiā saporis addit: Ita si paulū antiquitatis, aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: si plus satis, nihil insuauius. Eras.

Musici leui chordarum tactu demulcent, non graui pulsu: sic oratio placidè, citiùs quàm aspera mouet populum. Plut.

In vite quicquid per amputationē adimitur materiæ, id fructibus additur: Ita qui reciderit curas superuacaneas rerum sordidarū, plus valebit in rebus seriis & grauibus: Aut quo minus est verborum, hoc grauiores sententiæ. Eras.

Vt laudatur in hoc Timanthes, quòd in omnibus eius operibus plus semper intelligitur, quàm pingitur: Ita optimum orationis genus, in quo plurima cogitationi relinquuntur, pauca narrantur, & plus inest sensuum quàm verborum. Plin. lib. 35. cap. 10.

Orationis vitia.

Quomodo conuiuiorum luxuria, quomodo vestium, ægræ ciuitatis indicia sunt: sic orationis licentia (si modò frequens est) ostēdit animos quoque à quibus verba exeunt, procidisse. Senec. epist. 115.

Quemadmodum in iis, quæ ad tibiam canūtur, multa fallunt ac suffugiunt auditorē errata: Ita in oratione phalerata, multa ineptè dicta fallunt auditorem, ob phaleras & fucos orationis. Eras.

Qui abigit homines cesto Veneris, à Venere videtur alienus: sic qui oratione molestus est, & reddit inimicos, à musis est alienus, & viuendi ignarus. Quandoquidem oratio ad conciliandos homines est reperta. Plut.

Qui castam ac philosophicam orationem meretriciis ac sophisticis laudibus prosequuntur, perinde faciunt atque ij, qui athletam liliis aut rosis coronent, non lauro aut oleastro. Plut.

Vt aues subuentaneos concipiunt fœtus: sic inutilis oratio accepta, nec inhærens, sed protinus in auras dispergitur. Plut.

Quemadmodum medici quò doctiores videantur, diuersas rerum species ex diuersis mundi partibus petitas inter se commiscent: Ita quidam ostentatores orationem parum eruditam videri credunt, nisi ius Cæsareum ac Pontificium, Poetas, Oratores, Philosophos, Sophistas simul commiscuerint, & pluribus authoribus, ac literis cōsarcinauerint, quàm Mithridaticum ferunt fuisse concinnatum. Id constat quinquagintaquatuor diuersis rerum generibus. Erasm.

Vt quod nulla vi efficias, id ali-

quoties

quoties fit herbæ succo, si modò quem oportet, adhibeas: Ita quosdã magis promoueris apta, quàm violenta oratione. Idem.

Vt pharmacopolæ bracteis aureis tegunt remedia quidam, quò pluris vendant: Ita qui lenocinio verborum nihil ad rem pertinentium, rem commendari putant. Idem.

Tilia cùm habeat corticem ac folia dulcia, tamen fructum eius nullum animal attigit: Ita quorundam oratio blanda, gratáque & composita, sententiarum nullus fructus. Plin. lib 6. cap. 15.

Vt buxus semper quidam viret, sed alioqui & odore noxia, & semen habet omnibus inuisum animantibus: Ita quidam præter orationis gratiam, nihil adferunt nõ fugiendum. Plin.

† Quemadmodum per procliue currentium, non vbi visum est, gradus sistitur, sed incitato corporis põdere, se rapit, ac longius quàm voluit effertur: Sic dicendi celeritas nec in sua potestate est, nec satis decora Philosophiæ, quæ ponere debet verba, non proiicere, & pedetentim. Senec. epist. 40.

Orator.

* Vt qui pila ludunt, etiam si non vtuntur in ipsa lusione artificio proprio palæstræ, sed indicat ipse motus didicerintne palæstram, an nesciant: & qui aliquid fingunt, etsi tum pictura nihil vtuntur, tamen vtrum sciant pingere, an nesciant non obscurũ est: Sic in dicendo facilè declaratur, vtrũ is qui ad dicẽdum prodit omnibus ingenuis artibus instructus sit, necne. Cicero l. 1. de Orat.

* Sicut medico diligenti priusquã conetur ægro adhibere medicinam, nõ solùm morbi eius cui mederi volet, sed consuetudo valentis & natura corporis cognoscenda est: sic equidem cũ aggredimur ancipitem causam & grauem, ad animos iudicum pertractandos, omni mente in ea cogitatione curáque versari debemus, vt odorari quàm sagacissimè possimus, quid sentiant, quid existiment, quid expectent, quid velint, quò duci oratione facillimè posse videantur. Idem lib. 2.

* Vt nulla materies tam facilis ad exardescendum est, qua nisi admoto igne ignem concipere possit: sic nulla mens est tam ad comprehendendam vim oratoris parata, quę possit incendi, nisi inflammatus ipse & ardens ad eam accesserit. Idem, eodem libro.

* Vt in Græcis artificibus aiunt eos auledos esse qui citharœdi fieri non potuerunt: sic nonnullos videmus qui oratores euadere non potuerunt, ad iuris studium deuenire. Idem pro Murena.

Vt signa quædam argillacea summo in pretio fuerunt, ob admirationem artis: Ita nonnunquam res humilis ac nihili ingenium oratoris cõmendat Eras.

Faciliùs insculpes gemmis, quæ voles, si terebra ferueat: Ita magis mouebit orator, si non solùm acriter dicat, sed ferueat, & amet id quod laudat, oderit quod vituperat. Idem.

Ostentatio.

Vt oua plena sidunt, inania fluitant: Ita qui veris virtutibus aut literis est præditus, minus ostentat se quàm qui secus. Erasm.

Animantia quibus longa sunt crura, iisdem longum sit collum oportet: Ita qui magno strepitu student viuere, longius rapiant necesse est, vndę suppetat sumptus. Idem.

Chamæleon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus: Ita quidam præter ostentationem, & ventosam iactantiam, nihil habent. Plin. lib. 11. c. 32.

Quemadmodum medici quo doctiores videantur, diuersas rerum species ex diuersis mundi partibus petitas inter se commiscent: Ita qui-

dam ostentatores rationem parum eruditam videri credunt, nisi ius Cæsareum ac Pontificium, poetas, oratores, philosophos, sophistas simul commiscuerint, & pluribus authoribus, ac literis coarcinauerint, quàm Mithridaticum ferunt fuisse concinnatum: id constabat quinquagintaquatuor diuersis rerum generibus. Eras.

Vt non est optima imago, quæ materia testatur opes locatoris aut artem pictoris, sed quæ rem proximè repræsentat: ita optima est eloquentia, quæ non ostentat ingenium dicentis, sed rem aptissimè ostendit. Idem.

Sicuti terra quæ venas aquarum occultat, nebulam quandam exhalat ante solis ortum, longius intuentibus: Ita qui verè boni sunt, & eruditi, etiam si non ostentēt, tamen semper aliquid ex se produnt, vnde qui obseruet, deprehendere possit subesse vim boni. Idem.

Vt sol quo magis in alto est, hoc minores iacit vmbras, quo terræ propinquior, hoc maiores, puta mane ac vesperi: Ita virtus quò maior est, & excelsior, hoc minus videri cupit minúsque sese ostentat: contrà qui minus ipsa re valent, magis sese dilatant ostentatione. Idem.

Vide fastus, Superbia.

P.

PARENTES.

VT scorpius non tantummodò putandus est habere aculeum, cùm ferit, sed semper est obseruandus: Ita malis prognati, etiam si non peccent, tamen venenum habent. Plut.

Vt pisces in mari nati, educatíque nihil tamen sapiunt salis marini: Ita quidam inter barbaros geniti, & educti, longè absunt ab omni barbarie. Eras.

Parsimonia.

Templum Ephesiæ Dianæ tutos reddebat obæratos à creditoribus: at multo magis frugalitas, & parsimonia præbet asylum. Plut.

Vt in conuiuiis temperamus ab oppositis cibis, quo locus sit lautitiis, quas expectamus: Ita quotidianâ parsimoniâ præmuniendi sumus. Plutarchus.

Plato vetat aquam à vicinis petere, nisi prius domi foderis vsque ad terram, quam Ceramitidem vocant, repererísque nō esse spem venæ: Ita prius excutiendum, vt parsimonia, aliáve via tibi suppedites, priusquam à mēsariis pecuniam mutuam petas. Plut.

Patientia.

* Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum securus obaudit. Seneca.

* Pusilli hominis est, & miseri, repetere mordentē, vt mures & formicæ, ad quas si manum admoueris, ora conuertunt. Imbecilla se lædi putāt, si tanguntur. Idem.

Patria.

*Vt tauris naturâ datum est, vt pro vitulis cōtra leones summa vi impetúque contendant: sic ij qui valent opibus, atque id facere possunt, ad seruandum genus humanum naturâ incitantur. Cic. l. 3. de fin.

* Quemadmodum aliqua vestis sapienti ac probo viro magis conuenit quàm alia, nec vllum colorem ille odit, sed aliquem putat parum aptū esse frugalitatem professo: sic regio quoque est quam sapiens vir declinet, tāquam alienam bonis moribus. Senec. epist. 52.

Vt pisces in mari nati educatíque nihil tamen sapiunt salis marini: Ita quidam inter barbaros geniti & educiat longè absunt ab omni barbarie. Eras.

Paupertas.

Vt qui vestes flagellant, corpus nō attin-

attingunt: sic qui generis vitium aut paupertatem exprobrant, non propriè tangunt ipsum hominem, sed externa calumniantur. Plut.

E corporis morbo quidam hoc excerpunt commodi, quòd vacant negotiis, quibus distringebantur, & quosdam labores obiecti reddidere validos: sic quibusdam exilium, paupertas, naufragium, occasio fuit philosophandi Plut.

* Quemadmodum qui pedibus suis poterit iter conficere, ascendere tamen vehiculum mallet: sic pauper si poterit esse diues volet, & habebit vtique opes, sed tanquam leues & auolaturas: nec vlli alij nec sibi graues patietur. Senec.

Vt vasa paria, quorum alterum plenum sit, alterum inane, pulsata concentum faciunt διὰ πασῶν: Ita bene conuenit inter diuitem benignum & pauperem indigum. Eras.

Qui in altis sunt specubus, à fulmine non feriuntur: Ita infima fortuna tutissima est. Eras.

Dracones exugentes sanguinem elephantorum occidunt eos: & ipsi vicissim inebriati opprimuntur ac commoriuntur: Ita sæpenumero in bello, pars vtraque & perimit & perit, damnum dat & accipit. Plin. li. 8. cap. 12.

Pax.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem, velut suggere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: Ita quandoque satius est ferre iniuriam quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiamsi parum commodam aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Erasmus.

† Vt nullum ædificium stare & sustentari potest, vincula vbi sustuleris: sic nec Ecclesia adaugeri, & ad suum fastigium perduci poterit, nisi pacis & charitatis vinculo constricta fuerit Basil. orat. 1. de amore in Deum.

Peregrinatio.

Qui eos felices ducunt, qui per omnia vagantur maria, terrásq; perinde faciunt, ac si quis stellas errones iudicet fortunatiores fixis, quãquam illis quoque suus orbis est, in quo voluantur, nec soli licet suos egredi fines. Plut.

Quemadmodum formicæ si semel antro, & apes si semel aluearib. eiici contingat, peregrinantur: Ita quidam si semel patriam exeãt, exules se putant. Plut.

Vt cochleæ semper domum suam secum circunferunt: Ita quidam horrent peregrinas regiones. Plutarch.

Vt aspalacus non nisi apud Boëtios viuit vbi nascitur, alio translatus perit: Ita quidam peregrè viuere non possunt, nulla instructi arte. Eras.

Tarandus omnium arborum, & fruticum, locorúmque in quibus latitat, colorem villis etiam imitatur: Ita tutior erit, qui ad quãcunque gentem se contulerit, eius ritus ac mores imitetur. Idem.

Quidam fluuij per medios lacus erumpunt, vt illis non misceantur, sed iisdem eadem aquarum magnitudine post multa passuum millia exeunt, quà fuerant inuecti: Ita si in vitiosam incideris ciuitatem, ita ad tempus vtendum hospitio, vt idem exeas, qui veneris. Idem.

Vt Aphricæ Auster serenus est, Aquilo nubilus, præter aliarum regionum naturã: Ita quidam cum regione mutant ingenium ac mores. Idem.

Sorba quæ magis blandiuntur specie, venenum habent: Ita blandiores amici magis cauendi, quàm tristes, atque asperi. Idem.

Empetron herba, Latinè calcifraga, quò propius abest à mari hoc minus est salsa: quò longius, hoc amarior est: Ita quidam apud Gallos Ger

maniam spirant, apud Germanos Galliam, & quò longius absunt, hoc magis referunt eam gentem. Idem.

Periculum.

Vt pueris cùm terrentur personis, damus eas in manus & versatas ostendimus inanes, vt discant non timere: Ita conueniet adhibita ratione, res specie terrificas excutere. vt cùm viderimus non esse, quod apparent, cõtemnamus. Plut.

Medici vetant vti Halicacabo, quanquam dentibus firmandis prodest, si eius succi colluantur, propterea quòd periculum est, ne si diutius id fiat delirationem gignat. & plus adferat incommodi quàm commodi: Ita non est vtendum his litteris, quæ sic linguam expoliunt, vt mores inficiant, aut nõ conuenit sequi, quæ sic augent rem vt famam lædãt. Pli. li.21.ca 13.

Periculosiores sunt fontes, qui lympidis aquis blandientes oculis tamẽ perniciem adferunt, minus formidandi, qui ipsa specie testantur aquas esse fugiendas: Ita difficiliùs vitantur mala quæ boni prætextu fallunt. Plin. l 31. c. 2.

In Bœotia ad Trophoniũ antrum iuxta flumen Orchomenon, duo sunt fontes quorum alter memoriam, alter obliuionem adfert. Ita ferè magno alicui bono, mali magni periculum est vicinum. Plinius libro 31. cap. 2.

In Campania vites populos amplexę, ipsa æquabant cacumina: adeò vt vindemiator rogum ac tumulum exciperet: Ita qui in arduis versantur negotiis, periculi meminisse debet. Eras.

Muræna, non in capite, sed in cauda animam habet: Ita quod charissimum est, non ibi recondendum, vbi statim periculis sit obnoxium. Plin. l. 32. c. 2.

Vti sæpenumero polypus dũ conchæ carnem captat, ipse capitur ac tenetur, Ita sæpius dum aliis nocere studemus, nos ipsos in periculum adducimus. Eras.

Persuasio inanis.

Sicuti quò directiùs nos ferit Sol radiis suis, hoc minor est vmbra nostri: quò obliquius, hoc magis increscit vmbra corporis: ita quanto plus quisque assequutus est veræ sapientiæ, hoc minus magnificè de se sentit: quò longius abest ab ea, hoc se magis dilatat stultissima persuasione sapientiæ. Eras.

Vt camelopardalis siue nabis collo refert equum, pedibus & cruribus bouem, capite camelum, maculis tigrim aut pardum: Ita quidam inæquales sibi varias hominum formas exprimunt: si cultum inspicias, sanctum aliquem existimes: si orationem audias, satrapam loqui putes: si vitam expẽdas, nebulonem inuenies: si scripta, bubulcum. Idem.

Philosophia.

Qui adhortantur, & excitant ad philosophiam, nec docent, nec tradunt eam: perinde faciunt, vt ij qui præmungunt lucernam, nec infundunt oleum. Plut.

Quemadmodum graue est nauim ingressis cùm terra discedit, quàm agnoscũt, & nõdum apparet ad quam nauigant: sic philosophantibus initio molestum à consuetis discedere cõmodis, cùm nondũ videant ad quam felicitatem philosophia sit perducta. Plut.

In Philosophiæ studio ceu per metamorphosin quandam, quidam velut aues facti conferunt se ad cõtemplationem naturæ, quidam ceu catellæ ad rixas & morsus sophismatum & quæstiuncularum. Plut.

Quemadmodum Anacharsis dixit Athenienses ad nihil aliud vti nummis, nisi ad numerandum: Ita quidam vtũtur philosophiæ præceptis, tantùm vt ostentent. Plut.

Vt apicula ex flosculis succũ mellis colligit, cùm alij non delectentur,

nisi colore & odore: sic philosophiæ studiosus & ex poëtis inuenit, quod ad bene viuendum conducat, cùm alij tantùm voluptate deliniantur. Plut.

Aër qui est in auribus, nisi tranquillus sit, & carens propria voce, sed tinnitu fuerit ac tumultu plenus, non exactè recipit ea, quæ dicuntur: sic ea pars, quæ philosophia dicta, iudicat, si quid intus obstrepat, & obtinniat, non rectè iudicabit, quæ foris accipiuntur. Plut.

Non fodit puteos, qui fontes habet, aut nouit: sic non petit aliunde qualecunque consilium, qui ipse didicit philosophiam. Plut.

Iudex in causa nihil tribuens amori, tantùm rem perpendit, ac secundum eam pronunciat: At in audiendis philosophis, multis lapsibus candidè fauendum est. Vnde veteres iuxta Mercurij statuam, Gratiarũ item ponere soliti sunt.

Quemadmodum proci, cùm Penelope potiri non possent, stuprarũt illius ancillas: ita qui philosophiam non possunt assequi, aliis literis contaminant. Plut.

Qui in ciuitatem adscripti sunt, & hospites, multa damnant, ac molestè ferunt: at qui in ea à pueris sunt educati, quíque assueuerunt, probant: sic qui philosophiam à pueris imbiberunt. Plut.

Quemadmodum agricola syluestribus securim aut ignem admouet, ac funditus extirpat: vineas verò, atque oleas amputat cautim ac circunspectè, ne fortè superuacua resecans, lædat & id quod sanum est: sic philosophus ex animo iuuenum libidinem, auaritiam, inuidiam, penitus reuellet. Cæterum pudorem immodicum cautim emendabit, ne simul omnem euellat verecundiam. Plutarch.

Quemadmodum iuxta Philoxenum, suauissimæ sunt carnes, quæ nõ sunt carnes, & iucũdissimi pisces, qui non sunt pisces: Ita maximè delectat admixta philosophiæ poësis, & poësi admixta philosophia. Plut.

Vt è vasis, cùm explentur liquore, aër expellitur: sic qui profecerunt in philosophia, veris implentur bonis, ac minus iã gloriantur barba & pallio, minúsq; seueri sunt in alios, in seipsos duriores. Plut.

Vt initiantur homines clamore ac tumultu, deinde cùm sacra fiunt, taciti ac venerandi auscultant: Ita initia philosophiæ tumultuosa sunt trãquilla mysteria. Plut.

Vt in tempestate apparentibus Geminis, nautæ in spem eriguntur: Ita post primã illam in philosophia desperationem, lux veritatis oborta discutit eam diffidentiam. Plin.

Menedemus aiebat multos nauigare Athenas, qui primùm essent sapiẽtes, deinde fieri philosophos, id est sapientiæ studiosos, deinde rhetores, postremò idiotas: sic in philosophia quò magis profeceris, hoc minus turgebis fastu. Plin.

Qui nauem fregit, tamen spe vehitur: nam fieri potest, vt corpus natãs in terram deferatur: At qui excidit à philosophia, totus periit. Plin.

Qui subinde subsistit in via, minus proficit: at in philosophia etiàm relabimur in malitiam, intermisso ad honesta cursu, ceu nauis retroacta æstu. Plut.

Planetæ iuxta Mathematicos, cùm desinunt procedere, figuntur: at in philosophia subsistere non licet, assiduè est progrediendum. Plutarchus.

Vt statera non potest cõsistere, sed aut in hanc aut illam vergit partem: sic in philosophia, qui nõ proficit ad bonam mentem, is reuoluitur ad malam mentem. Plut.

Quemadmodum qui expectant obsidionem, colligunt ac deponunt pecuniam, atque omnia parant sub hostium aduentum. Ita aduersus assultũ iracũdiæ præceptis philosophiæ mu-

niendus, & instituendus est animus. Plut.

Vt ad lineam applicandus est lapis, non ad lapidem linea: sic vita ad philosophorum decreta corrigenda est, non ea sunt ad mores nostros trahenda. Plut.

Vt non medentur, qui vendunt pharmaca: ita non sunt philosophi, qui quicquid è philosophia sumpserint, id transferunt ad ostentationem. Plin.

Non quemadmodum vnguentis, cùm adsunt, delectamur, cùm non adsunt non discruciamur: ita oportet erga philosophiam esse affectum. Plut.

Vt qui in immenso nauigant mari, ex ipsa ventorum vi cursúsque tempore conijciunt se promouisse, etiamsi nondum appareat portus: nusquam tamen consistunt, donec portum attigerint: ita non conquiescendum in philosophia, donec ad perfectum illum sapientis habitum peruentũ sit. Plut.

Vt in curatione non sentitur morbi leuamen, nisi syncerus habitus inducatur: sic in philosophia non proficitur, nisi paulatim aliquid decedat de stultitia, donec in aliũ mentis habitum proficiat. Plut.

Vt puerorum dũ primùm discunt scribere, digiti tenentur, & aliena manu per literarum simulachra ducuntur, post iubentur imitari propositũ: sic primùm animus ad præscriptum adiuuetur oportet donec incipiat per se philosophari. Senec.

Vt primùm est expurganda bilis vnde nascitur insania, deinde monendus homo: alioqui qui furiosum admoneat quomodo debet procedere, quomodo se gerere in publico, furiosior fit ipse furioso: Sic primùm animus est liberandus falsis opinionibus, postea tradenda pręcepta philosophiæ. Senec.

Lana quosdam colores statim imbibit, quosdam non nisi sæpius macerata & recocta: sic alias disciplinas ingenia cùm accepere, protinus præstant. Philosophia nisi altè descendit, & diu sedit, non colorabit animũ. Senec.

Alia remedia cùm administrantur tristia, post sanitatem denique delectat: Philosophia pariter salutaris est & dulcis. Senec.

Philosophus etiam eloquens, perinde est quasi si bonus gubernator etiam formosus sit. Senec.

Vt in corpore latet animus, vnde vim & impetum sumant omnia: & mysteria, quæ est sacrorum pars optima non patent, nisi initiatis: ita philosophiæ præcepta nota sunt omnibus, id verò quod in ea est optimum, latet. Senec.

Vt semina bona, si in solum bonũ inciderint, similia origini proueniũt, eadẽ humus sterilis ac palustris necat: sic philosophię pręcepta, si in bonum aut prauum animum inciderint. Senec.

* Quomodo multum inter auaritiam & pecuniam interest, cùm illa cupiat, hæc concupiscatur: sic inter philolophiam & sapientiam. Senec.

* Vt ignotarum vrbium monstratus hospiti gratus est: ita sciscitanti cælestium causas domesticus interpres: & in profunda terrarum præmittere aciem iuuat Sen.

*Vt medici toto corpore curando, minimè etiam parti si condoluit, medentur: sic philosophia cum *vniuersam* ægritudinem sustulerit, *si quid* error aliunde extitit, si paupertas momordit, si ignominia pupugit, si quid tenebrarum offundit exilium, semper ad eundem fontem reuertendum est. Cicer.

Fons in quo nitrum nascitur, nec aliud quicquam gignit, nec alit: ita sapientiæ studium, totum hominis animum sibi vendicat. Erasm.

Vt aqua maris in imo dulcior est, quàm in summo: ita quò altius pe-

netres in philosophiam, hoc minus habet amaritudinis.

Vt gemma minutula quædam res est, sed ingentibus tamen saxis anteponitur: sic homo pusillus, sed ingenio valens: aut sic philosophia seu virtus ostentatione minimum quiddam est, sed pretio maximum Idem.

Lauri baccæ amaræ quidem sunt, sed saluti conferunt: Ita philosophię præcepta salutaria magis quàm blanda sunt aut iucunda. Plinius libro 16. cap. 30.

Vt vino non est aliud corporis viribus vtilius, si rectè vtaris: nec eodē est quicquam perniciosius, si modus absit: ita Philosophia salutaris res est, si modicè adhibeas: pestilentissima, si eius studio temulentus, à communis vitæ muniis reddaris alienus. Erasm.

Echinus præsentiens tempestatem, aut affigit sese, aut arena saburrat: Ita cum imminet fortunæ tumultus, animus est philosophiæ præceptis confirmandus. Idem.

Democrates medicus Considiæ mulieri, omnem curationem austerā recusanti, lac caprarum dedit. quas lentisco pascebat: sic iis qui prorsus à tetricis philosophiæ præceptis abhorrent, fabellæ quædam amœniores proponendæ, sed quæ philosophiam resipiant. Idem.

Fraxinum campestrem in tantum horrent serpentes, vt nec matutinas, nec vespertinas illius vmbras quamuis longissimas, vnquam attingant: & si gyro frondibus huius arboris claudatur ignis & serpens, citius in ignem fugiet serpens, quàm in fraxinum: Ita nihil conuenit vitiis & studio sapientiæ, sub cuius vmbra quisquis se continuerit, tutus erit ab huius vitæ venenis. Idem.

Sicuti nasturtium ad Venerem quidem reddit segniorē, sed animi vim acuit: Ita philosophiæ studium corporis curam ac vigorem, ad animi vigorem traducit, vt hoc plus sapiat homo in rebus æternis, quo magis stupet ad ista corporea, cassáque. Pli. lib. 2. c. 13.

Vt quidam gemmas quasdam secum vbique circunferunt aduersus morbos, maleficia, ebrietatem, tonitrua, ruinas, cæteráque mala: ita quædam philosophiæ decreta semper ad manum habenda aduersus incursuros animi morbos, libidinē, iracundiam, ambitionem, auaritiam, & his consimiles. Idem.

Sicuti qui morbo laborant regio, iis mel cæteris dulcissimum amarum est: sic sapientiæ præcepta piis iucunda, tristia sunt iis, qui prauis affectibus corrupti sunt. Idem.

Vt acetum acre quidem gustu, sed aduersus serpentium ictus mirè valet: ita præcepta philosophiæ austera quidem illa, miniméque blanda, sed contra pestiferas animi cupiditates remedium adferunt præsentaneum, Plut. l. 23. c. 1.

Hedera pota neruis nocet, eadem foris adhibita prodest: sic philosophiam si penitus imbibas, nocet ad pietatem: si leuiter & veluti foris admoueas prodest ad eruditionem. Erasmus.

Gallus Phrygiæ fluuius, si modicè bibas, medetur corporis malis, si immodicè, lymphatum animum agit: ita si philosophiæ literas modicè attingas, prosunt, sin totum te illi addideris studio, sanitatem mentis auferunt, & inanis gloriæ furore quodā præcipitem agunt. Plin.

Dictamnum herba sagittas educit è corpore: hanc cerui monstrauere: Ita philosophiæ ratio, fortunæ iacula eximit animis, Plinius libro 2. capite octauo, Theophrast. libro nono, cap. 16.

Vt oleum infusum tranquillat mare & lucem addit: ita philosophia componit animi motus, & ignorantiæ caliginem discutit. Plinius libr. 2. cap. 106.

Vt pyrites gemma non aperit vim

igneam, nisi si atteras: tum enim digitos adurit: ita quorundam malitiam non senties nisi cum illis consuetudinem, aut commercium habueris; aut non sentias philosophiæ vim nisi exercueris: ita succinna attritu vim attrahendi & odorem produnt. Eras.

Philosophus.

Vt Psylli in Africa, Marsi in Italia non solùm ipsi non læduntur à serpentibus, verumetiam contrectatu ac saliua medentur aliis periclitantibus: ita Philosophis non satis esset debet, si ipsi non corrumpantur vitiosis affectibus, verùm oportet oratione aliis quoque cupiditates noxias eximere. Plut.

Aiunt Asiæ & Græciæ balneatores cùm velint turbam pellere, carbonibus iniicere semen æræ, quòd id faciat vertigines: Ita Philosophi quoties volunt à suis libris submouere vulgus indoctum, Mathematicos quosdam numeros & figuras admiscent, vt ex iis oborta vertigine capitis librum abiiciant. Plinius libro 18. cap 17.

Vt montium proceritas minus apparet procul intuentibus, vbi accesseris, tũ apparet quàm sint in arduo: Ita nemo prospicit, quàm excelsus sit animus philosophi, quantúmque supra res omneis humanas emineat, nisi propius contempleris & imitati one ad illum accesseris. Senec.

Vt tragœdia in theatris: ita philosophus in scholis est audiendus, nempe ad finem vsque. Plut.

Vt auguria & auspicia non valent, nisi iis, qui quærunt, & obseruant: ita præcepta philosophiæ non mutant nisi hos qui meliores fieri student, & hoc animo ad legendum accesserint. Erasm.

Vt medicus libentiùs sanat oculũ, qui pro multis videt, multósque custodit: sic philosophus libentiùs principis animum instruet, qui pro multis sollicitus est. Plut.

Non quemadmodum parasitus cõuitio tactus ab iis, à quibus alitur, ridet, ac nihil commouetur: ita à philosopho reprehensus, debet esse affectus, sed nec offendi oportet, nec impudenter negligere. Plut.

Physionomia.

Vt sunt quidam fontes, qui potu pecudum, atque etiam hominum cutem, & pilos pingunt albo, nigróve: Ita relucet in ipso hominis vultu & fronte, quod aiunt, quibus præceptis imbutus sit, & quibus ex authoribus hauriat vitæ rationem. Eras.

Pietas.

Cedrus & iuniperus si oleo perungas, nec tineas sentiunt, nec cariem: ita semel imbutus diuini spiritus succo animus, nullam huius mundi sentit corruptelam. Plinius libro 16. capite 40.

Vt vniones tametsi in mari nascantur, tamen plus habent cognationis cum cœlo, cuius faciem reddunt: ita pius ac generosus animus magis à cœlo pendet vnde ducit originem, quàm à terra, in qua viuit. Plin. lib. 9. cap 35.

Vt Apelles pictor queri solitus est, perisse diẽ in quo non duxisset lineã: ita Christianus dolebit, si quo die non euasit seipso melior in pietate. Erasm.

Vti ferrum aut chalybs cætera quidem duritie, rigoréque superat, ab adamante vincitur: Ita res *quidẽ* potens est amor in liberos, sed *hunc* quóque superat pietas in *Deum*. Idem.

Pœna, supplicium, mulcta.

Vt qui diutina tabe conficiuntur, non effugiunt mortem, sed lentè moriuntur: sic qui non statim puniuntur, non effugiunt pœnam, sed longa ducuntur pœna. Plut.

Pigri remiges sereno cœlo desident in portu, deinde coguntur flantibus ventis nauigare cum periculo: sic qui non punit, cùm est animo sedato,

dato, cogitur aliquando vel iratus punire. Plut.

Qui nos docuit sagittare; non vetuit iaculari, sed vetuit ne aberraremus à scopo: Ita non est interdicta punitio, sed in tempore & aptè facienda. Plut.

Cantharides & scorpij in se circunferunt sui veneni remedium: at ipsi peccato inest sua pœna suppliciuméque. Plut.

Vt hienæ, fel, & phocę coagulum, atque aliæ pessimarum ferarum partes aduersus magnos morbos efficax habent remedium: sic Deus pessimis tyrannis vtitur nonnunquam ad correctionem vitiorum. Plut.

Vt nec domus nec respublica ratione quadam & disciplina designata videatur, si in ea nec rectè factis præmia extent vlla, nec supplicia peccatis: sic mundi diuina in homines moderatio profectò nulla est, si in ea discrimen nullum est bonorum ac malorum. Cicer. l. 5. de nat. deorum.

Sicut ex vipera, crocodilo, cæterísque nocentissimis bestiis medici remedia quædam aduersus venenorum noxã ad morbos efficacia quærunt: ita animaduersio innocentes multos vel arcet, vel reuocat à facinoribus. Eras.

In aspidis ictu nullum est remedium, nisi vt partes contactæ amputentur: ita quædam vitia sola morte sanari possunt. Idem.

Vt arbor excisa repullulat, euulsa non refruticatur: ita malum si penitus tollitur, non renascitur. Plin. lib. 22. cap. 3.

Ciconiæ quoties conuolant in campum, quem Pythonis comen vocant (is est locus in Asia) quæ vltima omnium aduenerit, eam lacerant, atque ita discedunt in vna omnium cessatione castigata: ita multitudinis vitia, vnius insigni supplicio sunt vel sananda, vel arcenda. Eras.

Vt magis est probanda medicina quæ vitiosas corporis partes sanat, quàm quæ exurit: ita melior magistratus, qui ciues improbos corrigit, quàm qui tollit è medio. Idem.

Poësis, poëtica, & poëta.

Quidam amethystum adhibent in compotationibus aduersus ebrietatem. Multò magis in audiendis poëtis præcepta sunt adhibenda, ne quid inficiant animum. Plut. Plin. libro 37. cap. 9.

Vt in his locis vbi multæ nascuntur herbæ ad remedium efficaces, in iisdem multæ nascuntur lethales: sic in poëtis multa præclara, multa pestifera. Plut.

Vt Simonides dixit stupidiores esse Thessalos, quàm vt à se decipi possent: ita qui feliciore sunt ingenio citius à poëtis corrumpuntur. Plut.

Non sic est parendum poëtis aut philosophis, quemadmodum pueri obtemperant pædagis, sed quemadmodum Cato puer parebat quidem pædagogo iubenti, sed rogabat quã ob causam id iuberet: ita fides habenda autoribus, si causam idoneam reddiderint. Plut.

Quemadmodum in vite luxuriantibus foliis ac palmitibus sæpè fructus occultantur: ita in poëmatibus, figuris ac fabulis luxuriantibus, multa cognita vtilia fallunt adolescentem. Plut.

Quemadmodum in iisdem pascuis apis florem sequitur, capra fruticem, suis radicem, quadrupedia fructum: sic in poëtis alius aliud quærit, hic historiam, ille sermonis ornamenta, ille probationes, ille præcepta viuendi. Plut.

Quemadmodum, iuxta Philoxenum, suauissimæ sunt carnes quæ nõ sunt carnes: & iucundissimi pisces, qui nõ sunt pisces: Ita maximè delectat admixta philosophiæ poësis, & poësi admixta philosophia. Plut.

Vt apis ex amarissimis floribus & asperrimis spinis mel suauissimum ac lenissimum colligit: sic ex turpis

bus ac sceleratis fabulis vtcunque decerpi potest aliquid vtilitatis. Plutarch.

Vt qui subitò è summis tenebris in lucem educitur, magnopere perturbatur, nisi paulatim lumini assueuerit: sic in poëtis prælegendis, philophorum opiniones inspergendæ in animos puerorum, ne postea ad tam diuersas doctrinæ rationes perturbentur. Plut.

† Quemadmodum (aiebat Cleanthes) spiritus noster clariorem sonum reddit, cum illum tuba per longi canalis angustias tractum, patentiore nouissimè exitu effudit: Sic sensus nostros clariores carminis arcta necessitas efficit. Senec. epist. 108.

Si multi inebrientur vino, non ob id incidendę vites, vt fecit Lycurgus, sed propius admouendi fontes: ita si multi abutentur poëtica, non protinus abiiciéda, sed adhibenda cautio, vt fiat salutaris. Plin.

Vt mandragora iuxta vites nascés, vinum reddit lenius: ita philosophię ratio admota poëticæ, moderatiorem efficit eius cognitionem. Plut.

Quemadmodum in pictura plus mouet color quàm lineæ, propterea quòd propius hominis formam repræsentet ille, magísque fallat: ita mendacium admixta veri similitudine, magis allicit, mouétque, quàm simplex oratio, quæ nihil habeat fuci. Plut.

Non vt inuenire licet sacra sine tibiis & choro: ita poësim absque mendacio licet inuenire. Plut.

Venenum admixtũ cibis, pestilens: sententia admixta rebus vtilibus ac iucundis. Plut.

Vt fœdis animantibus scitè effictis delectamur: ita in poësi, quia est rerũ adombratio, etiam mala rectè efficta delectant. Plut.

Vt in parricidio, aut incestu depicto, artem modò laudamus eius qui pinxit, rem ipsam detestamur: Itidem in poëtis elocutionem imitabimur, rem execrabimur.

Quædam per se non pulchra, quibusdam ob id bona sunt, quòd apta: Ita laudantur in poetis quædã, quòd congruunt personæ, tametsi alioqui fœda. Demonides claudus precabatur, vt crepidæ quas furto amiserat, quadrarent ad pedes eius, qui sustulisset. Plut.

Vt periculum sit, si omnes in idem inclinent latus nauis, sed aliis aliò inflectentibus, nauis optimè libratur: sic seditio & dissensio inter rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis: Item dissensio poëtarũ inter se facit, vt minus inficiant opinionem lectoris. Plut.

Quemadmodum Medici cantharidis, quæ lethale venenum est, pedibus tamen & alis ad remedium vtuntur: ita licet ex eadem poësi decerpere quò medearis illius venena. Nã semper aliquid admiscent, quò significent se damnare, quod narrant. Plut.

Vt apicula ex flosculis succũ mellis colligit, cùm alij non delectentur, nisi colore & odore: sic philosophiæ studiósus & ex poëtis inuenit, quod ad bene viuendum conducat, cùm alij tantùm voluptate delinientur.

Quemadmodum spiritus noster clariorem sonum reddit, cùm illum tuba per longi canalis angustias tractum, patenti ore nouissimè effudit: sic sensus nostros clariores arcta carminis necessitas efficit, eadem negligentiùs audiuntur, minúsque percutiunt, quàm diu soluta oratione dicũtur. Potest trahi & huc, & si quis dicat famam virtutis clariorem existere, si diu rebus aduersis oppressa, tandem emerserit. Senec.

* Quemadmodum nomenclatori memorię loco audacia est, & cuicunque nomẽ non potest reddere imponit: ita poëtæ non putant ad rem pertinere, verum dicere, sed aut necessitate coacti, aut decore correpti, id

quem

quenque vocari iubent, quod bellè facit ad versum. Senec.

Qui biberint ex Clitorio lacu, iis vini tædium oboritur: Ita qui semel dulstarint poëticen, abhorrent à philosophiæ præceptis, aut contrà: siue qui se mundanis voluptatibus ingurgitant, abhorrent ab honestis illis, ac veris oblectamentis, Plin.

Vt scarabeum, aut viperam, aut araneam in gemma redditam & imitatam à natura (nam id videmus esse factum in nonnullis) non horremus, sed amplectimur, effigie delectati: sic vitiorum erudita pictura delectamur in historicis ac poëtis. Erasm.

Sicut imitatitia, vina, quæ frugibus conficiuntur apud quosdam, hactenus assequuntur vini vim, quòd inebriant, non tamen perinde reficiũt cordis vigorem: ita quidã quod in poëtis est vitij, id assequuntur, nempe obscœnitatem: cæterum eloquentiam, venustatem, eruditionem non possunt exprimere. Eras.

Potestas, Potentia.

Vt qui obtuso fræno conatur equum domare, excutitur, equo contemnente frænum: sic qui populum vincere conatur, non satis instructus potentia, ab imperio deturbatus. Plutarch.

Sol cùm maximè tollitur in altum, arduus ad polum septentrionalem, tum minimùm mouetur: Ita quò maior est potestas, hoc magis coercenda est animi temeritas. Plut.

Vt in malis somniis nonnulla turbat animum ægritudo, sed præterea nihil efficiunt: sic mali, sed imponentes non admodum lædunt. Plutarchus.

Vt accisæ pennæ tempore renascuntur: Ita nisi assiduè premas renascitur potentia. Erasm.

Vt Castoris & Pollucis faces, si solitariæ appareant, dictum est ostentum: si geminæ, salutare: Ita non oportet potentiam esse seiunctam à sapientia, alioqui pestilentem. Plin.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem confusa: Ita diuina vis, aut regia potestas in obsistentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus. Plin.

Vt bruta fulmina montes feriunt irrito ictu: ita stulta potentia suas vires, in quod nihil opus est consumit. Plin.

Sicut nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina: ita vel ingens potentia, vel extrema fortunæ humilitas, tutum reddit à contumeliis. Plin.

Præceptores artium.

Vt quidam crebris diuerticulis viã breuem reddunt longam: sic nonnulli ducentem crebris quæstiunculis nihil ad rem pertinentibus interpellantes, perpetuam interrumpunt doctrinam. Plut.

Vt pulli inuolucres, semper hiantes pendent de ore alieno: sic quidam molesti sunt docenti, quòd necessarium sit eis omnia mansa in os inserere, nihilque tradant ipsi sibi. Plutarchus.

Vt non satis est soli bonitas, nisi accedat & cultor idoneus, & semina: Ita non sufficit ingenij felicitas nisi accedat doctor, & institutor egregius, & præcepta idonea. Plutarch.

Vt sacrificiis honorem habet ciuitas, quòd commune omnium bonum à diis petant: Ita multò magis honorandus principis præceptor bonus qui talem fingit, vt omnibus sit vtilis futurus. Plutar.

Vt agricolæ vallos apponunt arbusculis, quò rectè crescant: Ita qui instituit addit monita & præcepta ingeniis salubria, ne diuaricent in vitia. Plut.

Vt maximi medici, minores quoque morbos optimè sanant: Ita doctissimi præceptores, & minima optimè docent Erasm.

Vt boni agricolæ est nosse terram quam colit: Ita preceptor diligens iſt

primis studeat eiusque indolem & ingenium cognoscere: neque enim eadem omnibus adhibenda. Idem.

Præcipitatio.

Sicuti aquilo initio vehemens, desinit lenior: contrà Auster initio lenior, desinit vehementior: Ita qui præcipites magno impetu rem aggrediuntur, frigescunt in progressu: contrà qui cõsilio suscipit, magis accenditur operis progressu.

Vt Saturnus qui ex septem erronibus summum tenet locum tardissimè circumagitur: Ita qui in summa constituti sunt potestate, quàm minimè præcipites oportet esse. Plin. libro 2. cap. 16.

Vt canis properans in emittendo cæcos parit catulos: Ita præcipitatà opera non possunt esse absoluta. Pli. lib. 8. cap 40.

Vide potestas.

Præmium.

* Eleganter Xenophon Oeconomicis prodidit, cætera quæque animãtia duabus rebus potissimùm adduci ad obtẽperandum: cibo, si quod fuerit abiectius: aut delinimento, si generosius, velut equus: & plagis, si contumacius, velut asinus. At homo, cùm sit animal omnium generosissimum, nõ tam minis ac suppliciis cogi, quam præmiis oportebit ad officium inuitari legibus. Erasm.

Vide pœna.

Præsumptio.

Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur: sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur. Senec.

Prætextus.

Periculosiores sunt fontes, qui lympidis aquis blandientes oculis, tamen perniciem adferunt: minus formidãdi, qui ipsa specie testantur aquas esse fugiendas: Ita difficiliùs vitantur mala, quæ boni prætextu fallunt. Pli. lib. 31. cap. 2.

Princeps.

Vt qui non consueuerunt neque cœnare, neque lauare, nisi ex præscripto medici, ij nec sanitate fruuntur: Sic qui omnia ad principis iudicium refert, reddit eos dominos plus quàm vellet ciuitas, vt nihil iã nec rectè fieri possit, nisi principis arbitrio. Plut.

Vt rex mundi magna curat, parua relinquens fortunæ, quemadmodum dicit Euripides: Ita princeps non nisi in grauibus & arduis negotiis exercebitur. Plut.

Regula primùm recta sit oportet, deinde quæ applicentur corrigat: Ita princeps, primùm ipse vitiis careat necesse est, deinde aliis leges præscribat. Plut.

Eryngium herbam, si vni capræ in os inferas, cùm ipsa sistitur, tum omnes consistunt, donec pastor herbam eximat: Ita principis mores, mira vi in populum transfunduntur. Plut.

Cybindus auis bellum internecinum gerit cum aquila, adeò vt cohærentes sæpenumero prendantur: Ita fit aliquoties, vt dum mutuum inter se odium pertinaciter exercent principes, vtrique subuertantur, tertio quopiam inuadente. Eras.

Galli sæpius in pugna commoriũtur. Ita quidam mutuis dissidiis consiciunt sese. Idem.

Vt plures apparere soles prodigium est: ita plures esse Monarchas aut principes vel imperatores. Plin. lib 2. cap. 31.

Vt sol non alius est pauperi, alius diuiti, sed omnibus communis: Ita princeps personam spectare non debet, sed rem. Eras.

Sicuti Deus cùm nihil non videat, nihil tamen videnti similis est: Ita princeps nihil ignorare debet, multa dissimulare. Idem.

Vt magi prodigiosa quædam promittũt, iisq; promissis vulgus credulum alliciunt: Ita principes maximarum rerum spes ostentant, vt sibi reddant addictos. Idem.

Quem-

Quemadmodum vitis tametsi arbor omnium nobilissima, tamen arundinum, aut vallorum, aut arborũ infrugiferarum eget sustentaculis: Ita potentes & eruditi inferiorum egent opera. Idem.

Vt vallus aliquoties frondibus suis vitem amplexam strangulat: Ita nõnunquam adminiculi gratia obiter asciti, subuertunt & opprimunt potentiorem. Idem.

Leo cunctis formidatum animal tantum ac cristam galli formidat: ita summi principes infimorum conuicia nonnunquam timere coguntur. Idem.

* Cùm cæteri mortales artem quã profiteri parãt, prius adhibito studio discant: Quanto maiori cura principem oportet administrandi rationẽ perdiscere? Ac cæteræ quidem artes quatuor rebus potissimum constant: natura, præceptis, exemplis, vsu: in principe lene ac mansuetum ingenium requirit Plato. Eras.

* Non licet dormitabundũ esse qui clauo assidet: & in tantis rerum periculis stertit princeps? Nullum mare tam graues habet tempestates vnquam, quàm omne regnum assiduè. Semper itaque principi vigilandum est ne quid erret, qui non nisi plurimorum pernicie delinquit. Idem.

Magnitudo nauis, aut mercium pretia, aut vectorum numerus haud facit elatiorem bonum nauclerum, sed attentiorem: ita bonus rex quo pluribus imperat, hoc vigilantior esse debet non insolentior.

* Seruus seruo præstantior, vt habet prouerbium, vt dominus domino potior: quòd aliâ sit ars aliâ præclarior, alia functio aliâ melior. At principem in optimo sapientiæ genere oportet præcellere. Ea est ratio rectè administrandi Remp. Idem.

* Nullus ad Olympicũ certamen accedit, nisi prius secum expenderit, quid eius certaminis lex postulet: neque queritur sibi molestũ esse solem, aut puluerem, aut sudorem, aut si quid est aliud huius generis: quandoquidẽ hæc omnia cũ ipsa ludi ratione coniuncta sunt: ita qui suscipit imperium prius suo cũ animo debet expẽdere, quas res principis officium exigat. Consulẽdum alienis commodis, propria negligenda: vigilandum, vt aliis dormire liceat: laborandum, vt aliis liceat otiari. Idem.

* Cùm Christianorum vnus sit dominus: cur qui huius gerũt vices, abs quouis malunt administrandi formã petere, quàm ab hoc qui solus est totus imitandus? Ab aliis decerpere licet si quid fortè virtutis admixtum habent. At in hoc absolutum est omnis virtutis ac sapientiæ exemplar. Ea quidem stultitia videtur, sed infidelibus: nobis si verè fideles sumus, Dei virtus est & Dei sapiẽtia. Idem.

* Rẽ ita tecum expendas licebit: si quis omnes homines, quos tuos vocas, Circes arte vertat in sues, aut asinos, nónne dices deterius factũ tuũ imperiũ? Dices, opinor. Atqui plus iuris est in sues aut asinos, quàm in homines: licet quò lubet agere, licet distrahere, licet interimere: Proinde deterius fecerit imperiũ, qui liberos ciues verterit in mancipia. Quo præstãtius est, in quod geris imperiũ, hoc magnificẽtius ac splendidius regnas. Cõsuluit igitur tuæ maiestati, qui ciuiũ libertatẽ ac dignitatẽ tuetur. Idẽ.

*Deus ipse ne coactis imperaret, & angelis & hominibus liberũ dedit arbitrium, quo splẽdidius & augustius redderet imperium suũ. Et quisquam hoc nomine sibi magnus videtur, quod metu adactis ciuibus seu pecudibus imperet? Idem.

Princeps bonus.

Vt Deus in cælo pulcherrimũ ac iucundissimum sui simulachrum cõstituit solem: sic in republica principem, qui prudentia, iustitia, benignitate se erga omnes repræsentet. Plut.

Medicus multo educto sanguine corrupto, paulùm innoxij cibi mini-

ftrat: sic princeps sublatis multis malis ac nocētibus leni gratia & humanitate molestiam eā mitigabit. Plut.

Vt canes ouium custodes excubias agunt, non sibi timentes, sed ouibus: Ita rex non tam sibi debet timere, quàm populo. Plut.

Musicus chordas dissonantes non statim abiicit, atque incidit, sed sensim intendens aut remittens ad concentum adducit: Ità princeps leniter debet emendare peccantes, non protinus tollere. Plutar.

Vt in magna tempestate validissimo clauo, optimo gubernatore, plurimis fulturis opus est: Ita magnas & turbulentas res administrandi summa opus est sapientia. Plut.

Vt plus debet Neptuno, qui merces preciosissimas deportauit: sic plus debet principi, qui tranquillitatem, & pacem publicam non in voluptatibus, sed honestissimis studiis consumit. Senec.

Vt sydera mundi, vel si paulū subsistant, ac aberrent, summo id omnium malo fit: ita principi cessare nō licet: quod si facit, magna rerum humanarum pernicie fit. Senec.

Rex apum solus aculeum non habet, aut certè non vtitur, ad hæc grādior est corpore, & specie decentior: sed aliis, quā cæteræ minoribus: Ità principem oportet esse clementissimum, & à sua ciuitate nusquam auolare longius. Plin. li. 21 ca. 17.

Rex ipse quidem non operatur, sed obambulans, ac circumuolans alios velut exhortatur: Ita princeps non opera, sed consilio & iussu prodesse debet suis. Idem.

Sol iucundissimus est iis, qui ipsum possunt intueri: Ita princeps iis, qui amant iustitiam. Eras.

Sicuti Leo citiùs sæuit in virum quàm in fœminam, pueros non nisi summa famē coactus attingit, supplicibus ac prostràtis parcit: Ita potentes infirmioribus debent ignoscere, vires in alios experiri, quo vincere pulchrum sit. Plin. lib. 8. cap. 16.

Vt cometes nouus apparens, aut magnum bonum, aut ingens malum portēdit mortalibus. Ita nouus princeps salutem adfert rebus humanis si bonus est, maximam pestem si malus. Plin. l. 2. c. 26.

Princeps malus.

Vt in scena δορυφόρημα tantùm ostenditur, nec loquēs quicquam, nec agens: sic princeps qui vestitu, & titulo tantùm principem agit, nihil autem curat eorum, quæ verè sint principum officia. Plut.

Quemadmodum fulgur prius emicat, quàm audiatur tonitru, quàm sonitu auribus excipiatur, lumini visus occurrat, & sanguis prius apparet quàm vulnus: sic princeps aliquando priùs condemnat, quàm redarguatur delatus. Plut.

Vt lapsus non potest erigere lapsum: Ita malus & stultus princeps non potest emendare populum. Plut.

Vt canicula pestilens est omnibus sydus: Ita principis mali potestas omnibus nocet. Erasm.

*Cerui cùm arrexere aures, acerrimi auditus sunt, cùm remisere, surdi: Ita principes si quid est, quod placeat, id procul etiam percipiunt: si quid secus, quantumuis clames, non intelligunt. Eras.

Vt ranæ vltra solitū vocales tempestatem significant imminētem: *Ita* cùm plurimùm valeat apud *principes* oratio malorū, bonis *tacentibus*, tum instat rerum perturbatio. *Idem.*

Vt solis defectus, magnam mortalium perniciem trahit: *Ita* regis error, etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem. Plin. lib. 2 cap 10.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem cōfusa: Ita diuina vis, aut regia potestas, in obsidentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus. Plin. lib. 2. cap. 53.

Vt vitis nisi amputes, latè sese spargit, brachiis suis omnia complectens

& in-

& implicans: Ita princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi subinde vindicetur. Vide *Tyrannus.*

Principum educatio.

Vt grauiùs puniendus, qui lethiferum venenum nō in vnum calicem, sed in fontem, vnde bibunt omnes, iniicit: sic magis peccant, qui principis corrumpunt ingenium, quàm qui priuati hominis. Plut.

Vt sacrificis honorem habet ciuitas, quòd cōmune omnium bonum à diis petant: Ita multò magis honorādus principis præceptor qui talem fingit, vt omnibus sit vtilis futurus. Plut.

Vt artifex lubentius faciat lyram, qua sciat Amphionis arte Thebanorum vrbem condendam, quàm eam qua Thales Lacedæmoniorum seditionem composuit: Ita philosophus lubentius formabit ingenium principis orbi profuturum. Plut.

Principum fastus.

Vt imperiti statuarij pulchrā existimant statuam, quæ sit vastissima mole: sic reges nōnulli fastu & asperitate se egregios principes videri putant. Plut.

Vt colossi loricis insignes Deum aliquem repræsentant, intus pleni luto, clauis, sordibus: Ita rex ignauus purpura, equis, auro, satellitio magnificus, in animo nihil habet præter sordidos affectus, & inscitiam. Plut.

Statuæ magnitudine moléque sua librantur, & consistunt: at reges stulti subuertuntur. Plut.

Principum inter se odia.

Cùm maximè feruent apum inter se prælia, tum iactu pulueris, aut fumo tota res componitur: Ita grauissimi rerum motus inter principes, affinitate aut simili re quapiam nugacissima finiuntur. Plin. lib. 11. cap. 18. Vide *Bellum.*

Principum fauor.

Vt periculosum est, dæmones euocare, propterea quòd si quid erratū fuerit, magno conantis discrimine fiat: nam aiunt Tullum Hostilium ictum fulmine, quod ex Numæ libris Iouem deuocare conatus, quædam parum ritè fecisset: Ita periculosum est, cum principibus habere commercium, aut cum morosis potentibus, quòd offensi re qualibet leui, funditus subuertant hominem. Erasm.

Prodigalitas.

Vt ager ferax, sed quem oporteat multo impendio colere, non multū iuuat colonum: sic homo quæstuosus, sed idem sumptuosus, haud multum reponit hæredi profuturum. Plin. li. 18. cap. 5.

Sorbo folia vniuersa decidūt, cùm cæteris arborib. paulatim id accidat: Ita quidā subitò nudātur, aut profūdūt, aut genus vitæ cōmutāt, cùm sensim id fieri oporteat. Plin. lib. 16. c. 25.

Pronuntiatio.

Sicuti picis mirum est studium imitandi verba hominis, adeò vt in conatu nonnunquam emoriantur: Ita nonnullis dulce ediscere preculas & psalmos, eósq. subinde sonare, cùm non intelligant. Erasm.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamē boum vocem imitatur: Ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Idem.

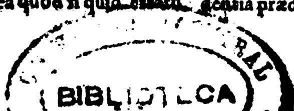
Bona fabula aliquando exsibilatur, vitio histrionis malè agentis: ita bona oratio displicet si quis parum aptam referat. Idem.

Vt eodem halitu, sed aliter emisso calfacimus, ac refrigeramus: Ita eadem oratione aliter pronuntiata mouebitur affectus, aut frigebit. Idem.

Qui nimium incitatus fertur, non vbi vult sistit sese, sed longiùs effertur quàm velit: sic nimia in dicendo celeritas temerè rapitur: Senec.

Prudentia.

Vt non debet sumere citharam, qui canendi sit imperitus: Ita non debet imperium sumere, qui nō sit prudentia præditus. Plut.

Vt cicatrix admonet cauendum esse vulnus: ita memoria præteritorum malorum reddit cautiores. Plut.

Vt Cyclops exoculatus, manus quoquò versum porrigat, nullo nititur certo scopo: Ita magnus rex, cui desit prudentia, quiduis aggreditur ingenti rerum tumultu, sed nullo iudicio. Plut.

Fibri Pontici genitalia sibiipsis amputant membra in venatu, quòd ob hoc se peti intelligant: Ita prudentis est aliquando abiicere rem ob quam periclitatur. Plin.

Pueritia.

Vt qui è vinculis emittuntur, licentiùs vagantur, quàm ij qui nunquam fuerunt in vinculis: sic pueritia cùm à præceptoris gubernatione soluitur. Plin.

Q

QVERIMONIA.

QVidam Homeri versus acephalos, id est, capite truncatos, & μυούρους, id est, cauda diminutos excerpunt, tã multa integra pulcherrimáque prætermittentes: idem faciũt, qui de paucis vitæ malis queruntur, dissimulatis tot commoditatibus. Plutarch.

Quæstus siue lucrum.

Polypus stupidum alioquin animal in captandis conchis incredibili vtitur solertia: Ita quidã ad solum quæstum suum sapiunt, alibi pecudes meræ. Plin. lib 9 cap. 29.

Quæstio inutilis.

Vt qui claue velit secare ligna, securi aperire ostium, vtriusq. vsu sese priuat: sic qui dicentem alienis ac friuolis quęstiunculis perturbant nõ solùm nullum capiũt fructum ex his quæ dicuntur, verumetiam mali viri opinionem, atq. odium lucrifaciunt. Plut.

Vt apud Homerũ Vlysses ridetur à procis, quòd panis frustula peteret, non enses, neque lebetes: Ita magis ridendi sunt, qui differenti minutulas ac friuolas quæstiũculas obiiciũt. Plut.

R

RABVLAE FORENSES.

ERat porticus in Olympia, quam Septiuocam vocant, quòd pro vna voce multas redderet: Ita locutuleij quidam, vel vno prouocati verbo, sermonem immensum referunt. Plutarch.

Rabina.

Canis quicquid excepit protinus deuorat, & semper ad spem futuri hiat: Ita quod expectantibus fortuna proiecit, id sine vlla voluptate dimittimus, statim ad rapinam alteriusce recti. Senec.

Vt feræ mutuo laniatu viuunt: Ita quisquis potentior malo inferioris ditescit, ac crescit. Senec.

Vt fuci cùm ipsi non mellificent, tamen apum insidiantur laboribus: Ita sunt qui nihil ipsi excudunt, sed aliorum vigiliis elaborata furta sibi vendicant. Plin. lib. 11. cap. 11. & cap. 7. eodem lib.

Sicuti Polypus quicquid brachiis attigerit, suctu tenet & attrahit: Ita difficillimum est euellere de manibus quorundam, si quid nacti fuerint. Plin. lib 9. cap. 29.

Qui Tigridis catulos rapit, bene secum agi putat, si vel vnum insequenti matri auferat impunè. Ita qui alienam inuasit possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamẽ facit, si vel portionẽ aliquam retineat. Plin. lib. 8. cap. 18.

Lutarium piscem semper sequitur piscis nomine Sargus, qui illo cœnũ fodiente, excitatum deuorat pabulũ: Ita sunt qui se misceant alienis negotiis, vt eis laborantibus fructũ percipiant. Plin. lib. 9. cap. 17.

† Vt cylindrus à rectitudine deerrans, non firmatur ad axem circuli: qui

qui circunducitur, nisi gubernator sua industria regat: sic affectiones ad deteriora rapiũt hominem, nisi recta ratione gubernẽtur. Hierocles in aurea Pythag. carm.

Ratio.

Vt nauis cui firma est anchora, in quouis portu potest cõquiescere: Ita animus si accedat recta ratio, quouis in loco tranquillè viuet. Plut.

Vt non æquè cernunt cicadæ, & accipitres, neque similiter volant aquila & perdix: ita non omnia, quæ rationis participia sunt, æquè valent ratiocinandi acumine. Plut.

Vt custos assidens puero, cauet & admonet, ne quid peccet: sic ratio semper animo præsens non sinit vsquam labi aut peccare. Plut.

Non satis est habere corpus sanũ, verùm & bonę habitudinis, ac robustum sit, oportet: sic ratio non solùm pura debet esse & à vitiis immunis, nisi sit & robusta. Plut.

Qui dimissi à pædogogis. suo relinquuntur arbitrio, non abiiciunt imperium, sed mutant principem: nam pro pædagogo iam rationi parent. Plut.

Nauis deserta recipit gubernatorem, si quis velit in portum reducere, at animus ira percitus non admittit gubernatricem rationem aliũde, nisi intus ratio clauum arripiat. Plu.

Vt non satis est clauus, neque frænum, nisi adsit qui arte moderetur: Ita non sufficit eloquentia ad moderandum populum, nisi accesserit sermonis moderatrix ratio. Plut.

Gubernator etiam si multum conducit, tamen non potest sedare ventos & vndas: at ratio ac mẽtis habitus non solùm animi motus componit, verùm & corporis morbos sæpè leuat. Plut.

Vt quemadmodum si sol non sit, per reliqua astra noctem ageremus: Ita quantum ad reliquos attinet sensus, nihil differemus à brutis, nisi ratio adsit. Plut.

In magno fluctu non sistitur nauis, nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: sic in magnis rerum procellis, summa debet ratio animum cohibere ne ab affectibus auferatur. Plut.

Cupressi semina adeò minuta sunt vt quædam oculis cerni non possint, & tamen in eo tanta est arbor, tam procera: Ita ratio minimum quiddam est & occultum, sed eadem maxima est, si prodeat, & vim suam explicet. Plin. lib 17 cap. 10.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli possunt, machinis facilè tolluntur: Ita quod vi nequeas efficere, ratione & arte facilè efficias. Eras.

Reconciliatio.

Crassiteris, id est, stannũ aut plumbum album, æs, ruptum ferruminat, vtcunque contingens propter affinitatem quam habet cum vtroque: Ita amicus amicitiam ac beneuolentiam disruptam reconciliare debet, vtrique se accommodans ex æquo. Plutarchus.

Ignis facilè accenditur in paleis, & pilis leporinis, sed idem mox extinguitur, si nihil addas: sic iræ amantium, aut nuper coniugatorum, si nemo se admiscuerit. Plut.

Vt crystalli fragmenta sarciri nullo modo possunt: Ita difficillimum eos reconciliare, qui ex arctissima familiaritate in mutuum odium venerint.

Recreatio, Relaxatio.

Vt sunt vices somni & vigiliæ, noctis & diei, tempestatis & serenitatis, belli & pacis: Ita labores leuandi ocio & lusibus. Plut.

Lyram & arcum remittimus, quò melius possint tendi: Ita recreandus ocio animus, vt ad labores reddatur vegetior. Plut.

Auriga non semper adducit habenas, sed aliquando remittit: Ita pueris nonnihil indulgendum. Plut.

Vt arcus tensus rumpitur: sic ani-

mus remissus frangitur. Plut.

Vti nauales licet alternis inter quiescant annis, tamen eam cessationem vbertate compensant: Ita relaxatio ingeniorum mediocris facit vt ad studia reuersi plus efficiamus vigore animi, licet breuiore temporis spatio. Plin. li. 18. c. 16.

Regnandi libido.

Vt vitis nisi amputetur, latè sese spargit, brachiis suis omnia complectens & implicans: Ita princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi subinde vindicetur. Vide *Ambitio, Auaritia.*

Religio.

Qui diuos colunt metu alicuius mali, perinde faciunt, vt ij qui tyrannos venerantur, nè noceant, quos oderunt animo. Plut. Vide *Pietas.*

Regnum & reges.

Vt quibusdam cùm foris, in foro, aut in curia conspicui sint ac splendidi, domi morosa vxor contristat omnem vitam: sic regno ac diuitiis multa adsunt occulta mala. Plut.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem confusa: Ita diuina vis, aut regia potestas in obsistentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus. Vide *Principes.*

Respublica.

Sicut ex contrariis elementis mira harmonia temperatus est mundus: Ita diuersis hominum studiis constat respub. Eras.

Vt nauis multis ictibus compingitur, clauis, paxillis: deinde ad tempus aliquantum relinquitur, donec cohærescant claui commissuræque: deinde tutò sulcat maria: sic ciuitas multis sudoribus conditur, donec aucta tempore, tutam ac tranquillã vitam præbeat ciuibus. Plut.

Ex aluearium strepitu ac tumultu colligunt apes rectè valere: contra ex quiete Rempub. Plut.

Reipublicæ administratio.

Gubernator quædam suis manibus facit, quædam per alios: & aliquando aliis ad clauum admissis, ipse in proram demigrat: sic in Republ. nõ debet vnus occupare omnia munia, sed aliis vicissim dare locum. Rectius enim fiunt, quæ multorum manibus peraguntur. Plut.

Qui simul & Rempublicã tractat, & artem exercet sedentariam, perinde facit, atque ille, qui mulierem ingenuam ac probam, detracta stola, datóque præcinctorio, in officina detinet. Plut.

Qui nauem gubernant, aliena voce iussúque vtuntur: sed qui Remp. gubernant, in seipsis sapientiam habeant, oportet, vt non sit opus aliena voce. Plut.

Vestalibus tempus erat præstitutum: primum, in quo discerent: alterum, in quo exercerent: tertium, in quo docerent: Idem fiebat in sacerdotibus Ephesiæ Dianæ: Itidem faciendum iis, qui Remp. gerunt. Plut.

Vt difficillimum ac periculosum est annosas arbores, quæ iã latè sparsere radices, reuellere loco, & aliò transplantare: Ita Rempubl. longo tempore suis inueteratam institutis, ad aliam vitæ rationem traducere non licet citra maximos rerum motus. Plut.

Gubernator optimos quærit nautas: architectus doctissimos quærit ministros: Ita princeps eos asciscet amicos, qui ad Remp. administrandam maximè sint idonei. Plut.

Qui sensim ac volẽtes descendunt in puteum, nihil læd*ũ*tur: qui *casu* incidunt, valde turbantur: sic *qui certo* consilio accedunt ad Remp. moderatè ferunt: qui sese temere iniiciunt, eos pœnitet. Plut.

Vt vinum primùm seruit, ac paret bibenti: at paulatim admixtum venis, rapit hominem, ac traducit in suos mores: ita qui rempublicam administrat, initio se populi moribus accõmodat, post sensim eum ad sua trahit instituta. Plin.

Non est infirmior manus, quòd in digi-

digitos sit dissecta, sed ad operãdum agilior: Ita negotia multis communicata, in Rempub. plenius conficiũtur. Plut.

Vt qui personatus in theatrũ procedit histrio, sic qui ad Rempub. administrandam accedit, non vt ciuibus prosit, sed sibi gloriam comparet. Plut.

Vt qui animi causa nauim ingreditur, vt spectet aut in ea inambulet: deinde repentè soluta, atque in altũ reuulsa nauseans ac vomens frustra foras prospectat: sic qui leuiter, & quasi lusus gratia attingunt Remp. sed à semel suscepta non possunt sese explicare, negotiorum vndis sacum hominem & inuitum trahentibus. Plin.

Vt quibus domi nihil est boni, in foro plerũque versantur, & obambulant: sic quidam, quia nihil habeant, quod priuatim agant, ad publica administranda conferunt sese. Plut.

Vt equus strigosus imputatur non equi culpæ, sed equisonibus: Ita populus malè moratus episcopis aut principibus. Eras.

Cùm bruta solitum naturæ momentum relinquunt, tempestatis indiciũ est: hoc est, cùm mergi fugiunt maria aut stagna, cùm abscondũtur formicę, aut oua progerunt: lumbrici è terra fugiunt, tempestatis præsagiũ est: Ita cùm audent facinorosi, tacent integri, sapit vulgus, desipiunt principes, sacerdotes pro terrenis digladiantur, id perniciem humanæ vitæ significat. Eras.

* In corpore si quid est quod reliquo corpori noceat, vri ac secari quod nocet patimur, vt membrorum aliquod potius quàm totum corpus intereat: sic in Reip. corpore, vt totũ saluum sit, quicquid est pestiferum amputetur. Cic. Philip. 8.

* Vt contemnendus est qui in nauigando se mauult esse incolumem quàm nauim: ita vituperandus est qui in Reip. discrimine, suæ plusquàm communi saluti consulit. Idem libro 4. ad Herennium.

* Vt leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt: sic vir bonus & sapiens, & legibus parẽs, & ciuilis officij non ignarus, vtilitati omnium plus quàm vnius alicuius saluti consulit. Idem l. 3. de finib.

* Vt medici membrum sæpè putrefactum incidunt atque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare aut corrumpere possit: sic necesse est si Remp. saluã esse volumus, vt perditissimos homines ex vrbe penitus exstirpemus, ne corruptus integro, violatus casto labem infringat. Idem, act. in Verrem.

* Vt tutela, sic procuratio Reip. ad vtilitatem eorum qui commissi sunt, non ad eorum quibus commissa, gerenda est. Idem l. 1. de Officiis.

* Vt in nauigando tempestati obsequi artis est, etiam si cursum tenere nequeas: cũ verò portũ possis mutata velificatione assequi, stultum est eum tenere cum periculo cursum quem cœperis, potius quàm eo commutato quò velis tandem peruenire: sic omnibus in administranda Repub. propositum idem esse: debet cũ dignitate ocium: non idem semper dicere, sed idem semper spectare debent. Idem l. 1. epist.

* Quemadmodum chorus est res elegans, si quidem ordine constet & harmonia: contrà ridiculum spectaculum, si gesticulationes vnà cum vocibus confundãtur: ita præclara quædam res est ciuitas, aut regnũ, si suus cuiq; datur locus, si suo quisque fungitur officio: hoc est, si Princeps quod se dignum est, agit, si magistratus suas obeunt partes, si plebs item bonis legibus & integris magistratibus obtemperat. Eras.

Mutationes & nouationes in Rep. perniciosissimæ.

Vt plus est periculi corporibus nostris vere & autumno ob mutationẽ:

Ita nouitas omnis offendit ac lædit Remp. Eras.

Vt cibi, potus, cælique nouitas offendit, etiamsi mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principẽ, aut magistratus pristinos, quàm nouos ascisscere, quòd omnis rerum nouatio non careat perturbatione. Idem

Reprehensio.

Qui de natura queritur, quòd quædam genuerit homini noxia dissimulatis tot bonis: perinde facit ac si quis Nilum calumnietur alioqui frugiferum Ægypto, quod crocodilum habeat, aut aspidem: nec postea velit frui prognatis frugibus, sed tantùm queratur de venenis, quæ nutrit. Aut si quis in copiosa oratoris oratione, quæ multis exuberet virtutibus, de pauculis voculis temerè elapsis cauilletur. Plut.

Vt lamias fabulæ narrant foris oculatas esse, domi oculis in vase reconditis, nihil videre: Ita quidam in alienis perspicaces sunt, ad sua cæcutiunt. Plut.

Vt quibus domi multum est malorum, gaudent apud alios versari: Ita animus sibi malè conscius, sua horrens de alienis agit, & malitiam suam apud alios pascit. Plut.

Facile est demoliri, quod alius extruit: at difficillimum, idem aut melius aliquid extruere: Ita aliorum orationem reprehendere in procliui est, at eodem modo meliúsve dicere, nõ est perinde facile. Plut.

Non quemadmodum parasitus conuitio tactus ab iis, à quibus alitur ridet, ac nihil commouetur: Ita à philosopho reprehensus, debet esse affectus, sed nec offendi oportet, nec impudenter negligere. Plut.

* Vt oculus, sic animus se non videns, aliena cernit. Cic. lib. 1. Tusc. quæst.

Cùm æstate vehementiùs tonuerit, quàm fulserit, vt inquit Plinius, vẽtos denũtiat: Ita vbi quis vehementer inclamat in aliorũ vitia, ipse non perinde lucens morum integritate: indicium est animi magis ambitionis vẽto tumescentis, quàm solidè pij. Eras. *Vide Castigatio.*

Responsio.

Vt pauperiores aliquando donant munuscula ditioribus, quò plus recipiant: sic indoctiores prouocant nõnullos, vt eruditiora vicissim illi respondeant. Plut. *Vide Sermo.*

Reuerentia.

Apud Thessalos capitale est occidere ciconiã, non ob aliud nisi quòd serpẽtes interficit: parcitur apud Britannos miluis, quòd vt bem raptis extis pecudum repurgent: ita quibusdã honos habendus, nõ quòd ipsi digni sint, sed quòd illorum opera nobis sit vsui. Eras.

Rhetorica.

Vt periculum fit, si omnes in idem inclinent latus nauis, sed aliis aliò inflectentibus nauis optimè libratur: sic seditio, & dissensio inter Rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis. Plut.

Vt ridiculus sit cantor, qui rem grauem Lydiis efferat modis: Ita ridiculus qui de pietate & iustitia verba faciens, Rhetoricis lasciuiat flosculis. Plut.

Robur.

Arbores infœcundæ firmiores sunt fœcundis: Ita robustus est corpus his qui nihil pariunt in literis, quàm qui sese laboribus exhauriunt. Eras.

S.

SACERDOS.

VT vitrum copiâ viluit, alioqui nec auro nec argento cessurum: Ita sacerdotes ob turbã minoris fiũt, magno in pretio futuri, si singulæ ciuitates singulos haberẽt sacerdotes, vt olim. Eras.

Sacramenta.

Vt optima remedia maximè perniciem adferunt, nisi aptè sumantur; Ita

Ita Christi sacramenta salutaria sunt rectè sumētibus, lethalia indignè accipientibus. Eras.

Sanitas.

Olim in capitolio vbi certabant quadrigæ Latinis feriis, victor absinthium bibebat: Ita salubria magis quærenda sunt quàm iucunda.

Vide Valetudo.

Sapientia.

† Sapientia moro arbori comparatur, quæ dicitur sapientissima arborū: nam vltima flores producit, prima verò fructus: Ita nō est diu antea ostentandum, quod possimus vel velimus: Tarde promittendum, & maturè præstandum. Peraldus in summa virtutum.

Vt paulatim vmbra remissa sentimus nō magis esse in lumine: Ita sensim imminuta stultitia, in sapientia proficimus. Plut.

Vt qui vehementer esurit aut sitit, nulla re potest auelli, donec sedauerit appetentiam: sic omnia posthabēda sitienti sapientiam. Plut.

Semen licet exiguum, tamen locum nactum idoneum, vices suas explicat. & ex minimo in maximos actus diffundit: Sic ratio sapientiæ paucis constat verbis, in opere crescit. Senec.

Sunt qui propiùs admota non cernunt, quæ longius absunt vident: Ita nonnulli plus sapiunt in rebus alienis, quàm in his quæ ad se pertinent. Eras.

Vt ingentes obelisci magno quidē negotio statuuntur & collocantur ob immensum molis pondus, sed collocati semel, infinitis durant seculis: Ita arduum est virtutis aut sapientiæ parere famam, sed parata nunquam intermoritur. Idem.

Sicut timaroneū vinum, cuius meminit Homerus, vicies tanto aquæ mixtum, tamē vigorem suum seruat; Ita sapiens nullis soluitur voluptatibus. Plin. li. 14. c. 4.

Vt Castoris & Pollucis faces si solitariæ appareant, dirum est ostentum: sin geminæ, salutare: Ita non oportet potentiam esse seiunctam à sapientia, alioqui pestilentem. Plin.

Vt magnes occulta quadam & incognita vi ferrum ad se trahit: ita sapientia secreta quadam ratione trahit ad se animos hominum. Plin. l. 35. cap 16.

Sicuti aquilo initio vehemens, desinit lenior, contrà Auster initio lenior, desinit vehemētior: ita qui præcipites magno impetu aggrediuntur, frigescunt in processu, Contrà qui cōsilio suscipit, magis ac magis accenditur operis progressu. Eras.

Sicuti quo directiùs nos ferit Sol radiis suis, hoc minor est vmbra nostri: quo obliquius, hoc magis increscit vmbra corporis: ita quanto plus quisque assequutus est veræ sapientiæ, hoc minus magnificè de se sentit: quo longius abest ab ea, hoc se magis dilatat stultissima persuasione sapientiæ. Idem.

Arundinis radix contrita & imposita silicis stirpem corpore extrahit, item arundinem silicis radix: ita vicissim, & pecuniæ studiū eximit animis amorem sapientiæ, & sapientia studium pecuniæ. Idem.

Sapiens.

Vt verus amor erga mulierem nō desiderat testē, sed sat habet, si clàm ea potiatur: ita vir sapiens recti conscientia cōtentus. At qui fictè amant, ostentant & iactant. Plut.

* Vt cœlestia humanas manus effugiunt, & ab his qui templa diruunt, aut simulachra conflant nihil diuinitati nocetur: ita quicquid fit in sapiētem proteruè, petulanter, superbè, frustra tentatur. Senec. li. quod in sapient. non cadit iniuria. c. 3.

* Quemadmodum erga ægrotos suos medicus, sic erga alios homines vir sapiens affectus est: eorum phrenesin, maledicta scurrilia dicta, petulantiam patiente fert animo. Senec.

*Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis est durities: alij nec igni nec aquis cedunt: ita sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, vt tam tutus sit ab iniuria quàm firmissimi lapides. Senec.

Vt sydera contrarium mundo iter intendunt: ita sapiens aduersus opinionem omnium vadit. Senec.

Cùm potentes imperio editi, & cōsensu seruientium validi nocere intentent: tā citra sapienté omnes eorum impetus deficiunt, quàm quæ neruo, tormentísve in altum exprimuntur, cùm extra visum exierunt, citra cœlum tamen flectuntur. Sen.

Vt nec mundus crescit, nec sol, nec Luna, nec mare: ita pares sunt omnes sapientes. Senec.

Vt grando illisa tectis dissultat, magno quidem fragore, verùm nulla noxia: sic insultus fortunæ nihil potest in sapientem Senec.

Vt egregius artifex, non in vna materia artifex est: sic sapiens in quauis fortuna se bene gerit. Senec.

Vt pumilio, etiam si in monte cōsistat, pusillus est, colossus etiam in puteo magnus: ita sapiens in quacunque fortuna suis bonis magnus est, stultus & in summa fortuna humilis. Senec.

Vt bonus artifex è quauis materia simulachrum fingit: ita sapiens quāuis fortunam sapienter administrabit Senec.

Vt imperiti tempestatem non sentiunt, nisi serò suóque malo, contrà prudentes agricolæ prospiciunt, cauéntque: ita vulgus hominum improuidum suo malo discit, cùm interim vir sapiens procul præuisum malū vitet: vt Democritus, metente fratre ardentissimo æstu monuit, vt reliquæ segeti parceret, raperétque delecta sub tectum, paucis mox horis sæuo imbre vaticinatione approbata. Senec.

Sicuti mundus vndique teres, ac rotundus sibi cōstat: ita sapiens nihil extra se quærit, seipso contentus. Pli. lib.2.c.2.

Sicut Mercurius quàm minimo spatio discedit à Sole, licet alioqui vagus & errabundus: ita non oportet longiùs ab honesto discedere sapientem Plin.l.2 c.17.

Vt cochleæ lentè ingrediuntur, nec quicquam attingunt, aut vsquam sese mouent, nisi cornibus prætentarint: ita sapientem oportet esse contabundum, miniméque præcipitem, & pedetentim aggredi gustu quodā prius sumpto. Plin.l.9.c.32.

Tradunt Physici veteres, Solem marinis aquis pasci, Lunam dulcibus: Ita sapientes amara quærunt, modò vtilia: stulti quæ delectant modò, sectantur. Eras.

Vt in culice non minus admiranda naturæ vis est, quàm in elephante: ita sapiens in maximis pariter ac minimis negotiis, magnum virū ostendit. At ingenij vis etiam in iudicio atque humili argumento elucet. Plin. l.11. cap.2.

Vt fulmen quodcunque animal protinus occidit excepto homine: ita fortunæ procellæ indoctos, ac brutos protinus animo deiiciunt, sapientem non item. Erasm.

Sicut animantia quædam etiā corporis partes amputant, ob quæ periclitari sese sciunt, veluti fiber: ita sapientis est aliquando facultatum iactura vitæ consulere. Plin.l.8.c.30.& l.36.c.16.

Vt indomita vis adamanti, vnde & nomen additum gemmę, adeò vt nec calescat igni, nec ferro cedat: quin magis ictum ita respuens, vti ferrum simul & incudes dissiliant: sic sapientis animus aduersus omnem fortunæ sæuientis impetum inuictus. Plin.l.37. cap.4.

Vt Deus plurimum sapiens & intelligens, minimum loquitur: ita sapiens non nisi necessaria loquetur. Eras.

Vt halcyones etiam media hyemę

mare

mare tranquillum præstant, non sibi solùm, sed aliis quoque: ita sapiens turbatissimis rebus non solùm ipse tuebitur animi tranquillitatem, sed alios concitatos componet ac sedabit Plin.l.10.c.23.

Rhododendri frondes, iumentis, capris, & ouibus venenũ est, idem homini contra serpentiũ venena remedio: ita quod stultis perniciem adfert, vt res aduersæ, aut eruditio, id sapiens vertit in suum bonum. Pli.l.16. cap.21.

Scientia.

Vt agricolæ libentius vident spicas inclinatas, quàm erectas in altũ, nam illas onustas fructu intelligunt, has inanes: sic adolescentes, priusquã profecerunt in philosophia tument: vbi doctrinæ fructum perceperint, submittunt sese. Plut.

Quærimus nonnunquam eos, quibuscum stamus: Ita quidam quod sciunt, se scire nesciunt. Seneca. *Vide titulos de Artibus, Eruditione & Doctrina.*

Seditio.

* Vt mare quod natura sua tranquillum est, ventorum vi agitari videmus ac turbari: sic populus sua sponte pacatus, hominum seditiosorum vocibus & violentissimis tempestatibus concitari solet. Cicero, pro Cluentio.

*Vt tempestates sæpe certo aliquo cœli signo cõmouentur, sæpe improuiso, nulla ex certa ratione, obscura aliqua ex causa cõcitantur: sic in comitiorum tempestate populari, sæpe intelligas quo signo cõmota sit, sæpe ita obscura est, vt casu excitata videatur, Cic. pro Muræna.

Salamandra non nisi magnis imbribus prouenit, serenitate deficit: ita quidam non apparent, nisi statu ciuitatis bello aut seditione turbato, iidem rebus pace compositis emoriuntur. Plin.l.10.c.67.

Sicuti vulgò dicunt Aquilonem noctu exortum nunquã ad tertium durare diem: Ita rerum motus qui non ex altis initiis, sed facili causa subitóque proficiscũtur, facilè sedantur, & cõquiescunt in repu. *Vide Discordia.*

Senectus.

*Vt non omne vinum: sic non omnis ætas vetustate coalescit. Cic.

*Vt adolescentem in quo senile est aliquid: sic senem in quo adolescentis probi est aliquid, laudamus. Idem.

*Vt petulantia & libido magis est adolescentum, quàm senũ, nec tamẽ omnium adolescentũ, sed non proborum: sic ista senilis stultitia, quæ deliratio appellari solet, senum est leuium, non omnium. Idem.

* Vt adolescentibus bona indole præditis sapientes senes delectantur, leuiórque fit eorum senectus, qui à iuuentute coluntur & diliguntur: sic adolescentes senum præceptis gaudẽt quib. ad virtutũ studia ducuntur. Itẽ.

*Vt gaudent, qui à furiosis dominis aufugerũt: sic gaudere debent senes, qui ætatis beneficio libidine non infestantur. Plut.

Ibin aiunt, vbi cõsenuit, iãq; quod erat turbidum expirauit, magis aromaticè olere: sic gloria senum tranquillior, & consilia sedatiora. Plut.

Vt aqua vino admixta reddit illud moderatius, & sobriæ nymphæ Bacchum tumulentum compescunt: sic in Rep. senes admixti, iuuenum temeritatem & ambitionem reuerentiã sui reddunt moderatiorem. Plut.

Vt cantor senex non admittit artẽ, nec abiicit lyram, sed leuiores sequitur harmonias, & vocis regit contentionẽ, iuuenibus aptiorem: sic in senectute nõn oportet à Rep. prorsus desistere, sed eligere negotia remissiora quæ conueniant ætati. Plut.

*Quemadmodũ in naue quæ sentinã trahit, vni rimæ aut alteri obsistitur, vbi plurimis locis laxari cœpit & cedere, succurri nõ potest nauigio dehiscenti: ita in senili corpore aliquatenus imbecillitas sustineri & fulciri potest, vbi tanquã in putri ædifi-

cio omnis iunctura dilabitur: & dum alia excipitur, alia discinditur, circumspiciendum est quomodo exeas. Senec

* Quemadmodum nouem mensib. nos tenet maternus vterus,& præparat non sibi, sed illi loco in quem videmur emitti,iam idonei spiritũ trahere,& in aperto durare: sic per hoc spaciũ quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partum.Senec.

Adiice illos,qui nõ aliter,quàm se, & hoc atque illo modo componunt, donec quietem lassitudine inueniant statum vitæ suæ formando, subinde in eo nouissimè manent: in quo illos non mutandi odium,sed senectus ad nouandum pigra deprehendit. Sen.

Vt orbium diuersus in contraria nisus,motum omnium temperat: ita senum contatio, iuuenum in Repub. feruorem ac præcipitantiam moderatur. Erasm.

Vt ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse,nemo discedere,sed discessisse,quòd noctu clanculumq; faciant vtrumq;:ita iuuentutem nemo intelligit discedere,sed discessisse: & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse.Plin l.10.c.25.

Nouella vitis copiosius gignit vinum,sed vetustior melius: ita plura loquuntur iuuenes,sed vtiliora senes. Erasm.

Vt à currentu flumine tantum habes,quantum hauris:ita ex annis semper euntibus nihil accipis, nisi quod in res duraturas collocaris.Eras.

Sermo.

†Qui docet,nec id efficit,quod docet,cotis vsurpat officium,quæ ferrum reddit acutum,cùm ipsa inutilis sit ad secandum.Et vt pictor pulchrã atque elegantem pingit imaginem, cùm ipse sit turpi quadam fœditate insignitus:sic est,qui virtutẽ verborũ colorib. exornat,cùm ipse nullo virtutis colore sit decoratus. Pintus in cap.1.Esa.

†Sicut is,qui fert aromata,etiamsi nolit,ex odore proditur:ita & qui Dei spiritum habet,ex verbis suis agnoscitur.Climacus grad.26.

Vt in calamitatibus firmissimi,atque optimi amici adsunt vtiliter, sic & sermones optimi.Plut.

Vt ædium ostio carentium, & crumenarum absque vinculis nulla est vtilitas:ita multo magis oris claustro carentis nullus est vsus.Plut.

Qui in Platone & Demosthene nihil quærunt,nisi puritatem Attici sermonis,quid aliud agunt,quàm ij,qui in pharmacis nihil amant, nisi fragrantiam & nitorem, vim purgandi seruandíque negligunt? Plut.

Quemadmodum Protogenes pictor Apellem ex vnica linea cognouit nunquam alioqui visum: ita ex vnico responso ingenium & prudentiam viri deprehendet,qui sit ipse sapiens.Plinius.

E voce agnoscimus hominem, facie non conspecta, nam sua cuique vox:ita ex oratione licet hominis vitam coniectare.Eras.

Taurus auis cùm sit pusilla,tamen boum vocem imitatur: ita nonnulli, cùm re sint exigui,tamen loquuntur reges ac satrapas.*Vide Oratio.*

Seruitus.

Si miserum est seruire,multo miserrimum est seruire iis, quos non possis effugere.Plut.

Vt attagen aliàs vocalis, captus obmutescit: ita quibusdam seruitus adimit vocem, qui liberi loquebantur. Aut sponte loquuntur, aut canũt nonnulli, si cogas, reticescunt. Erasmus.

Formicæ triticum arrodunt ea parte quà germinare incipit,ne sibi reddatur inutile: sic potentes quo ministris perpetuò vtantur premunt,ne si emerse int,tædio seruitutis relinquunt aulam.Eras.

Seueritas.

Vt echinus semper in spinis ingreditur, quod spinas secũ circumferat,

ferat: ita quibusdam in omni negotio acerbitas est, propterea quòd animo secum adferant asperitatem, etiam si res ipsa nihil habeat incommodi.

Vt Euripus in Eubœa septies in die defluit, ac toties refluit mira celeritate: at idem tribus diebus vno quoque mense stat immotus, septima, octaua, nonáque luna: Ita quidam, inæquales sibi aut nimium præcipites sunt, aut nimium lenti, in vtranque partem plus satis vehementes Eras.

Silentium & taciturnitas.

Grues cùm ex Cilicia deuolant lapillos in os sumunt, atque ita Taurum montem aquilis plenum tutò transuolant, idque noctu ne vox prodat: Ita tutissimum vbique silentiū. Plut. Plin. lib. 10. c. 23. Aristot. de nat. lib. 1. cap. 10.

Vt egregius artifex iaculandi statim scopum petit: ita sapit, qui pauca loquitur, sed ad rem Plut.

Vt mysteria cum silentio spectantur: ita quædam melius laudantur silentio, quàm oratione. Plut.

Vt vas experiamur, aquam non vinum infundimus: Ita friuolum quiddam aliquando committendum amicis quo silentij fidem experiamur, vt si effutiant, nihil sit periculi. Plutarch.

Fucata facies, nec diu nec multis imponit: ita simulatio, non nisi ad tempus, & paucos decipit. Sen.

Quemadmodum onerati mero, nō continent cibum: ita nec arcanum redundante vino. Senec.

Muta cicada & miraculo est, quòd ipsum genus sit garrulum: sunt autem huiusmodi in agro Rhegino: sic magis admiramur constantiam & silentium in fœmina, quòd ipsum genus mutabile sit & loquax. Plinius lib. 11. cap. 27.

Simulatio & dissimulatio.

Vt vitrum quia pellucidum, nihil celat: ita quidam nihil tegere, nihil dissimulare nōrunt: quicquid in animo est, id protinus omnibus palàm est. *Vide Hypocrita.*

Simultas.

Vt inueterata consuetudo etiam si lædat, tamen haud facilè propellitur: Ita simultas inuidiam, Zelotypia mali memoriā in animo relinquit. Plut. *Vide Odium.*

Solitudo.

Vt in aperto posita & exposita negliguntur ac prætereuntur, abstrusa petuntur insidiis: ita qui valde latet, & à vulgo semotus est, in huius vitam inquirunt homines. Senec.

*Vbi complures vnà faciunt iter, si quis fuerit lentior, ab aliis pergentibus vtcunque protrahitur: si quis æquo properantior, à cæteris retardatur. Contrà, qui solus facit iter, aut studio perueniendi nimium festinat, aut tædio itineris residet & obdormiscit alicubi. Rursum qui solus ambulat, nonnunquam aberrat. Inter multos si quis aberrat, non deest qui commonstret viam. Idem accidit in vita solitaria & gregaria. Eras.

Somnus.

Comicus venustè dixit de iis, qui lectos inaurant ac deargentant, cùm dij nihil nobis gratis dederint, nisi somnum, cur id sibi magno volunt constare? At cùm dij somnum nobis dederint, curarum & laborum delinimentum, superstitiosus sibi illum reddit carnificinam. Plut.

Heraclitus dixit, vigilantibus vnum communem esse mundum, sopitos in suum quenque discedere: at superstitiosus, ne vigilans quidem communi cum aliis mundo fruitur, semper somniante cogitatione. Plutarchus.

Sophista.

Vt præstigiatorum fraudes fallunt & cum voluptate: sic sophisticis argutiis capi ridiculum est, non periculosum. Senec.

Vt cibi malè olentes, non videntur malè olere his qui ederint: Ita spurcę scotistarū & sophistarum lite-

ræ, cùm alios melioribus imbutos literis vehementer offendant, ac nauseam moueant, eos qui nugas istiusmodi imbiberunt, nihil offendunt, imò bellæ videntur & elegantes. Eras.

Vt panthera bene olet, sed nonnisi bestiis, quas ad se trahit, hominibus item non olet: ita Scotus bonis ingenius grauis est, stupidis istis & bardis quouis arromate grauior. Idem.

Vt bonaso cornua oneri sunt tantùm, nulli autem vsui, adeò sunt in se reflexa: Ita sophistæ dialecticen habent, sed qua neminem reuincere possint, adeò est intecta. Plin. l. 8. c. 15.

Sors.

Vt in democratia, cui sorte contigit imperium, eum oportet imperare: cui non contigit, eum oportet æquo animo ferre: sic in vita hominũ quod sors dederit, boni consulendum est. Plut.

Vt suus cuique morbus videtur atrocissimus: ita suum cuique incommodum maximè dolet. Eras.

Spectacula & ludi.

Vt admonuit Socrates cauendum ab iis eduliis, quæ illicerent ad edendum etiam non esurientes, & à potu qui ad bibendum inuitaret etiam nõ sitientes: sic fugienda sunt spectacula, sermonésque qui pelliciunt sui desiderio eos, ad quos nihil attinent. Plut.

Spes

Quemadmodum Ægyptij lege iubebantur expectare donec peperisset, si qua grauida morbo fuisset correpta: ita non facilè abiicienda spes in hominum erratis. Plut.

†Quemadmodum de naui, quæ in anchoris est, rectè dicimus quòd iam in terra sit, adhuc tamen fluctuat, sed in terra quodammodo educta est, cõtra ventos & tempestates: Sic contra tentationes huius peregrinationis nostræ, spes nostra fundata in illa ciuitate Hierusalem, facit nos modò non abripi in saxa. Augustinus in Psalm. 64.

Splendor.

*Vt citharœdus cùm prodierit optimè vestitus, palla inaurata indutus, chlamyde purpurea variis colorib. intexta, & cũ corona aurea, magnis fulgentib. gemmis illuminata, citharam tenens exornatissimã, auro & ebore distinctam: ipse præterea formâ sit & specie, staturáque apposita ad dignitatem: si tum magnam populi commoueat his rebus expectationem, & repentè silentio facto vocem emittat acerbissimam, cum turpissimo corporis motu: quo melius ornatus est & magis fuit expectatus, eò magis derisus & contemptus eiicietur: Ita si quis in excelso loco & in magnis ac locupletibus copiis collocatus fortunæ muneribus & naturæ commodis omnibus abundabit, si virtutis & artium quæ virtutis magistræ sunt egebit, quo magis cæteris rebus erat copiosus & illustris, & expectatus, eò vehementius derisus & contemptus ex omni conuentu bonorum eiicietur. Cicer. lib. 4. ad Herenn.

Studium.

*Vt quod maiore negotio chalybi aut marmori insculpseris, durat diutius: ita quod maiore studio discimus nunquam obliuiscimur. Erasm.

Vt qui leuiter amant, gaudent quidem amico præsente, absentis facilè obliuiscuntur: at qui penitus amant, nõ sinunt abesse quod amant: sic quidam facilè auocantur à studio philosophiæ negotiis: at qui verè amant, omnium præ illa obliuiscuntur, nihilque illis sine illa dulce esse potest. Plut.

Vide diligentia, labor.

Studiorum diuersitas.

Vt feris aliis aliunde victus: sic hominibus aliis aliunde viuendi ratio: alius philosophatur, alius militat. Plut.

Vt Androgini sic vtrosque imitantur, vt neutrum sint, nec mares, nec fœminæ: ita quidam dum & theologi

gi valuisse esse & rhetores, à neutris agnoscuntur. Eras.

Vt à Seribus mollissima vellera, & ab iisdem durissimum ferrum mitti tur: Sic à quibusdam diuersa proficiscuntur. Idem.

Crocodilus anceps animal nunc in terris agit, nunc in aquis: in terra ponit oua, in aquā prædatur, & insidiatur: Ita quidā simul & aulici sunt & ecclesiastici, & vtrobique pestilentes.

Vide ingeniosorum diuersitas.

Studium immodicum.

Vino medico nerui, & oculi iuuātur, eodem copiosiore læduntur: sic literis modicè gustatis adiuuatur vita, eadem læditur, si quis immodicè incumbat. Erasm.

Vitis nisi subinde amputetur, ipsa sua fœcunditate gracilescit & perit: Ita cohibendum est immoderatum studium felicibus ingeniis, ne parum moderato labore consumātur. Idem.

Notatus Protogenes, alioqui summus in pictura artifex, quòd nesciret manum tollere de tabula: Ita quidā scriptores immodica diligentia peccant, quibus nihil vnquam satis emendatum videtur. Idem.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriātur, spiritu citius deficiente quàm cantu: Ita nōnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nullis vinci volunt eruditione, pereunt in ipso conatu. Plin. l. 10. c. 29.

Vide Diligētia, Assiduitas, ac Labor.

Stultitia.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus esset: sic quidam, grauissimorum virorum concilio conuocato, de meris nugis consulunt. Plin. l. 30. c. 2.

Vt Cyclops exoculatus, manus quoquo versum porrigebat, nullo certo scopo: Ita magnus rex cui desit prudentia, quiduis aggreditur, ingenti rerum tumultu, sed nullo iudicio. Erasm.

Sol, Luna, Stella, Mare, Terra, arbores, herbæ, bruta, & in his apes, formicæ, conchæ, denique lucernæ tempestatem præsentiunt: solus homo sua mala non præsentit neque prospicit. Plin. l. 18. c. vlt.

Vt conchylia crescente luna augescunt, decrescente marcescunt: Ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est, nunc pusillus, nunc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutauerit sese. Plin. l. 11. c. 102.

Mugiles si caput condiderint, putant se totos occultari: Ita quidam si sua vitia dissimularint ipsi, putāt ab aliis non animaduerti, qui mos idem & pueris est, Plin. l. 9. c. 71.

Struthiocamelus, auium maxima, sed stolidissima, nam vbi collum occultauerit frutice, latere sese existimat: Ita quidam ingenti mole corporis onusti, minimum habent ingenii. Plin. l. 10. c. 1.

Si fœmina inter aues saliat fœminam, nascuntur quidem oua, sed ex quibus nihil nascatur: Ita consilium quod animo conceperis, non accedente oratione friuolum est & inutile. Oua sic nata Hyponenicā, hoc est, subuentanea vocant, dicuntur & Zephyria, quæ vento concipiuntur. Sic euanidum est, quicquid imaginatione, non certo iudicio instituitur. Arist. l. 6. ca. 2. de nat. anim. Plin. l. 10. cap. 58.

Stupiditas.

Quemadmodum gemma Chalazias, etiamsi in ignem coniiciatur, tamen natiuum frigus suum retinet: Ita quidam sic frigent ad literas ac virtutem, vt nullis exemplis, aut hortatibus inflammare possis. Plin. l. 37. cap. 11.

Vt tarandi cutis ferro impenetrabilis: Ita quosdam nihil queas dictis lædere. Plin. l. 8. c. 34.

Stylus.

Quemadmodum in superioris Libyæ populis, quoniam mulieres communes sunt, vt in Politicis testatur

Aristoteles, filios iuxta similitudinē fortunarum partiuntur: Ita confusis operum titulis, styli similitudinem, & orationis phrasim oportet spectare. Erasm.

Successus rerum.

Vt si quis varia spargat, necesse est vt aliqua proueniant: sin omnia tentanti quædam succedunt. Senec.

Superbia.

† Quod in corporibus tumor, hoc in animalibus superbia est. Sicut enim illic quod immodicè turget, sanum non esse, ita & tumidos carere sanitate dicimus. Chrysost. hom. 17. in 1 ad Timoth.

Vt Deus irascitur, qui fulmen ac tonitru imitantur, eósque in tartara præcipitat, vt Salmoneum: sic superbis & elatis indignatur, qui magnitudinem æmulantur, non exprimunt bonitatem. Plut.

Si quid in vtres velis infundere boni, ventum atque aërem remoueas oportet: sic fastum ac tumorem eximas oportet ab animo eius, quem velis docere. Plutarch.

Vt membrū turgidum ac tumidum vitiosè se habet: ita inflatus animus & tumens in vitio est. Cicero.

Superstitio.

Si fieri potest, lippitudinem auferimus ab oculis: sin id non licet, non tamen eruimus oculum: ita si superstitio tolli prorsus non potest, non tamen protinus credendum, nullos esse deos. Plut.

Licet seruis, quibus spes non est libertatis, ad principis statuam confugere, venditionem postulare, mutare dominum, si durius habiti sunt quàm ferre possint: superstitiosis nec hoc licet. Plutarch.

Polycrates tyrannus non erat formidabilis, nisi Samii, Periāder Corinthi. Desinebat metuere, qui illinc in liberam ciuitatem emigrasset: at superstitiosus non habet quò confugiat, vt metu liberetur. Plut.

Gubernator vidēs insurgere tempestatem, deorū auxilium implorat, nihilo segnius interim clauum moderans, & antennā detrahens: at superstitiosus despondet animum. Plut.

Quidam dum stultè fugiunt latrones aut feras, in auia incidunt, *& in* barathra, aut præcipitia: sic quidam superstitionem ita fugiunt, vt incidant in impietatem, cùm in medio sit pietas. Plutarch.

Sunt aræ seruis, sunt statuæ, sunt asyla latronibus, ad quæ confugiunt, & vbi tutò sint: at hic maximè timet superstitiosus. Plut.

Licet seruis postulare distractionem, & mutare dominum: idem non datur superstitiosis, cùm omnes deos metuant. Plut.

Non timet mare qui non nauigat, non bellum qui non bellat, nō latrones domi manens, nō calumniatorem pauper, non inuidiam priuatus: non terræ motū, qui est in *Galatia*: nō fulmen, qui est in Æthiopia: at superstitiosus omnia timet, terram, mare, aërem, cœlum, tenebras, lumen, strepitum, silentium, somnium. Plut.

Serui cùm dormiunt, non timent heros, vincti obliuiscuntur compedum in somno: vlcera, carcinomata, & grauissimi etiam cruciatus conquiescunt: Sola superstitio etiam dormientem infestat. Plut.

Latrones aut fugitiui, si aram, aut statuam apprehēderint, in tuto sunt: at hîc maximè trepidat superstitiosus. Plut.

Vt tremunt, qui vrsorum aut draconum lustra adeunt: sic superstitiosi cùm tractant diuina, existimantes deos semper paratos ad nocendum. Plutarch.

Carbunculi ignis & nomen & speciem habent, cùm ignem non sentiant, vnde & apyrustæ dicti: Ita quidam pietatis opinionem & imaginem obtinent, cùm à re sint alienissimi. Erasm. *Vide somnum.*

Suspicio.

Vt morbus in corpore non admit-

tente

tente quod proprium est, multarum noxiarum & absurdarum rerum gignit appetentiam: Ita calumnia suspicióque aduersus cognatos & domesticos malas & noxias alterum necessitudines indocit. Plut.

T

TACITVRNITAS.

VT monas non exit suum finem, sed semper in vno manet, vnde & nomen habet: dyas autem initium differentiæ infinitum, protinus enim per se dupliciter ad multitudinem: Ita sermo donec apud vnum manet, verè arcanus est & secretus: quòd si ad alterum transierit, iam spargitur in famam. Plutarch.

Vide silentium.

Tarditas.

Vt in inferendo calamus alius depressus, tardius fert, sed durat fortius: Ita præstat sic rē aggredi, vt firmior sit ac durabilior, potiùs quàm vt præsens spectes lucellum. Eras.

Temeritas.

Sol cùm maximè tollitur in altum arduus ad polum septentrionalem, tum minimum mouetur: Ita quo maior est potestas, hoc magis coercenda est animi temeritas. Plut.

Columbo in volatu pernicitas, sed dum plaudit in aëre sibi placens implicatis strepitu pennis capitur ab insidiante alicubi accipitre: Ita multi dum ostentant suas vires magis quā vtuntur, obliti sui, præda fiunt inimicis. Erasm.

Temperantia.

Vt Athenienses nunquam de pace consultabant nisi pullati, quemadmodum dicebat Demades: Ita nobis non venit in mentem moderatior victus, nisi iam febri æstuantibus & admotis pharmacis Plut.

Vt nautæ sereno cœlo nonnihil laxant vela, cùm est suspicio tempestatis, contrahunt Ita corpori rectè affecto nonnihil permittendum: contrà si quid timebitur morbi, cautiùs agendum. Plut.

Vt in tranquillitate corpus expeditum redditur aduersus imminentē tempestatem: Ita tenui victu, parcéque, vt medici loquuntur, diæta vtendum, vt si incidas in opiparum conuiuium possis enatare. Plut.

Homines tantùm pingues ac robusti durique similes sunt gymnasiorum columnis, vt dixit Ariston. Plu.

Vt nauibus sentinæ plenis onus detrahendum: Ita corporibus aggrauatis subducendus cibus ac potus. Plutarchus.

Vide Frugalitas.

Tempus.

Sicut vnda vndam perpetuò propellit: Ita dies diem trudit. Eras.

Vt à currente flumine tantùm habes quantū hauris: Ita ex annis semper euntibus nihil accipis, nisi quod in res duraturas collocaris. Idem.

Vti ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse: nemo discedere, sed discessisse, quòd noctu clanculúmque faciant vtrunque: Ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse, & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse. Idem.

Tempore inseruiendum.

Non vt polypus se quibusuis locis: Ita nos debemus quorumlibet moribus accommodare. Plut.

Non vt Proteus præstigiis sese in omnes vertebat formas, nec vllam habebat certam ac propriam: sic oportet nullo certo vitæ instituto, cum studioso legere, cum palæstrita colluctari, cum venandi studiosis venari, cum bibosis simul inebriari, cum ambitioso ambire magistratum. Plutarch.

Vt cancri in metu vtroque vorsum pari celeritate ingrediuntur: Ita cùm res exigit, vertendi sunt in diuersum mores. Plin. lib. 9. c. 31.

Vt natura non est eadem omnibus locis, neque flatuum, nec maris, nec pluuiæ, nec arborum, nec animantiū

Ita non oportet hominem vbiuis eundem esse, sed cum loco ac tempore variari. Eras.

Vt arborum aliæ gaudent montibus, aliæ vallibus, aliæ siccis locis, aliæ riguis & aquosis: Ita non omne vitæ genus omni homini conuenit. Sunt quæ quouis prouenjunt loco: Ita sunt horarum omnium homines, accommodati ad mores omniũ. Idem.

Tenacitas.

In Chio Dianæ facies est in sublimi posita, cuius vultus intrantibus tristis, exeuntibus exhilarata videtur: Ita sordidi quidam adeuntem amicum tristes excipiunt, timentes ne quid petat, aut ne sumptum adferat conuiua: ac alacres dimittunt abeuntem. Erasm.

Testamentum.

* Quisquis graui morbo correptus tabulas testamenti conscribit, similis est iis qui marinis fluctibus vehementer agitati tum primum incipiunt nautica instrumenta debito ordine tractare. Aristot.

Timor.

Crocodilus terribilis est in fugaces, fugax cõtra insequentes: Ita quidam si concedas ac metuas, tum ferociunt: si strenuè contemnas & obsistas, statim concedunt. Plin. libro 8. cap. 25.

Vt Chamæleon, quia pauidissimũ animal, subinde colorem mutat: Ita qui viribus non pollent, ad varias artes confugiant necesse est. Plin. lib. 8. cap. 33. & l. 28. c. 8.

* Vt qui mortem in malis ponit, non potest eam non timere: sic nemo vlla in re potest id quod malum decernit non curare idque timere. Cicero.

Tristitia.

† Vt vermes plurimi innasci solent tenerioribus lignis: haud secus angor ipse deiectioris animi in eos homines se insinuat, qui molliore sunt, nec constanti ingenio. Basil. hom. de grat. act.

† Sicut arborum radices ipsæ quidem sunt amaræ, iucundissimum autem nobis fructum ferunt: Sic profectò & secundum Deum tristitia nobis multam affert voluptatem. *Chrysost.* hom. 18. ad pop. Antioch.

Quæ natura sunt amara, his admixtis quibusdam dulcibus gratiam addimus: Ita res per se tristes ratione sunt alleuiandæ Plut.

Vt muscæ à leuibus locis veluti speculis dilabuntur, asperis & cauis insident: sic quidam bonorum obliti, tristium memoriam vrgent ac premunt. Plut.

Vt rosa, flos vnus omnium longè gratissimus, de spinis nascitur: sicè tristibus & asperis laboribus fructus capitur iucundissimus Eras.

Turpitudo.

Vt apud Iurisconsultos *etiam qui* frigidam suffundunt, *simili notantur* infamia: Ita culpandus, qui ad turpia hortatur, nõ is solùm qui turpia facit. Erasm.

Tyrannus.

* Vt si gladium paruo puero, aut si imbelli seni aut debili dederis, *ipse* impetu suo nemini noceat: *sin admodum* vel fortissimi viri corpus accesserit, possit acie ipsa vel ferri viribus vulnerare: ita cùm hominibus eneruatis atque exanguibus magistratus tanquam gladius est datus, qui per se pungere hominem nunquam potuissent, hi magistratus nomine armati, Rempub. trucidauerunt. Cicero pro Sext.

Quemadmodum agricola non incidit spinam priusquam asparagum inde ceperit, & Libyci non antè incendunt sarmentum quàm thus collegerint: Ita Deus non excidit genus regum pestilens, priusquam hinc fructus aliquis bonus contigerit. Plut. Plin. l. 28. c. 8.

Vt hyenæ fel, & phocæ coagulum, atque aliæ pessimarum ferarum partes aduersus magnos morbos efficax habent

habent remedium: sic Deus pessimis tyrannis vtitur nonnunquam ad correctionem vitiorum. Plut.

Catoblepas & basiliscus solo aspectu necãt, maximè si oculos intueare: Ita tyranni nonnulli solo oculorum coniectu nonnullos ad laqueum adigunt. Plin l.8.c.21.

Aspis pestilentissimum malum nõ vagatur, nisi cum compare, ea interfectorem pertinacissimè persequitur: Ita tyranni filium aut alium tyrannidis successorem adiungunt, ne desit vltor, si quid acciderit. Plin. lib. 8 cap.23.

Crocodilus patitur trochilum auiculam carpere escam è faucibus suis, non illius amore, sed sui ipsius causa: repurgat enim rostro suo os illius: Ita tyranni etiamsi quid alicui concedũt, semper ad suum referunt commodũ. Plin. l.8.c.25.

Aquilarum pennæ quoq. aliarum auium pennis admixtæ, eas deuorant: Ita tyrannis penitus insita vis est spoliandæ plebis, vt mortui quoque aliquid auferant. Plin. libro 10. cap.3.

Crocodilus, inuictum alioqui & perniciosum animal, tamen Tentyritas adeò metuit, vt ad vocem etiam expauescat: Ita tyranni cum omnes contemnant, tamen eruditorum literas timent. Plin. libro 8. cap.25.

Cerui cùm arrexere aures, acerrimi auditus sunt, cum remisere, surdi: Ita principes si quid est quod placeat, id procul etiam percipiunt: si quid secus, quantumuis clames non intelligunt. Plin. l.8.c.33.

Formicæ triticum arrodunt ex parte, qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile: Sic potentes quo ministris perpetuò vtantur premunt, ne si emerserint, tedio seruitutis relinquãt aulam. Plin. l.11.c.30.

*Si tyranni quæris imaginem, leonem, vrsum, lupum, aut aquilam cogita, quæ laniatu viuunt ac prædatur quoniam intelligunt sese omnium odiis obnoxia, omnium insidiis peti, præruptis locis se continent, aut solitudinibus & specubus abdunt sese. Nisi quod horum quoque sæuitiam superat tyrannus. Dracones, pardi, leones, cætera quoque immanitatis damnata crimine animantia, à suo genere temperant, & tuta est inter feras similitudo morum. At tyrannus homo in homines, ciuis in ciues potissimum feritatem suam exercet. Erasm.

V.

VARIETAS.

VT qui locis æqualibus ambulãt, magis defatigantur quàm qui inæqualibus: Ita laboriosius est semper eadem aut similia repetere, quã in variis versari negotiis. Eras.

Verbum Dei.

Draconites nec poliri potest, nec artẽ admittit, alioqui elegãs ac trãslucẽs: Ita diuersa scriptura suum habet nitorem, nec artificium philosophiæ aut rhetorices admittit. Erasm.

Cedrus & iuniperus si oleo perungas, nec tineas sentiũt, nec cariem: Ita semel imbutus diuini spiritus succo animus, nullam huius mundi sentit corruptelam. Idem.

Rhododaphnes arboris folia, quadrupedibus venena sunt, hominibus præsidia aduersus serpentes: Ita diuinæ literæ sobriis ac prudentibus salutarem præbent alimoniam, stultis autem & impiis hæreseos, & maioris impietatis ministrant occasionẽ. Idẽ.

Vt hominis semper adest remediũ aduersus serpentium virus, nempe saliua, qua contacti ceu feruẽti perfusæ aquas, fugiunt, ac emoriuntur, si in fauces penetrauerit: sic aduersus omnes pestiferas cupiditates præsens remedium semper nobiscum circumferimus, si modò nouerimus

vti, id ab animo petatur oportet. Idem.

Sicut Alexander Magnus vetuit, ne quis se pingeret præter vnum Apellem, aut ne quis se fingeret ære præter Lysippum, aut gemma sculperet præter Pyrgotelem, summos videlicet artifices: Ita non conuenit Christum à quouis prædicari, aut virtutem à quouis laudari. Idem.

Vt stultum sit relictis fontibus cõsectari riuulos: Ita ineptum est, relictis Euangeliis, Lyræ, & similium somnia. Idem.

Veritas.

Vt speculum nõ reddit imaginem, nisi substernas vitro stannum, aut æs, aut aurum, aut simile quippiam solidum, quod imaginem non sinat perfluere: Ita nonnisi in animis solidis, & vera virtute nixis, relucet imago veri. Eras.

† Quemadmodum qui studio tenetur venationis, postquam quæsiuit, inuestigauit, indagauit, canes, qui cursu persequerentur, emisit, feram capit: Ita etiam apparet verum, dulce dine quæsitum & labore paratum. Clem. Alex. lib. 1. Strom.

† Incomparabiliter pulchrior est veritas Christianorum, quàm Helena Græcorũ. Pro illa enim fortius nostri martyres aduersus hanc Sodomam, quam pro ista Heroes aduersus Troiã dimicauerunt. Aug. Epist. 9.

Vestitus.

• Quemadmodum stultus est, qui equum empturus non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frena: sic stultissimus est, qui hominem aut ex veste, aut ex conditione, quæ vestis modo nobis circumdata est, æstimat. Senec.

† Vt signa, quæ ad causas proximè accedunt, si adsint ipsum rei affectũ significant, vel potius indicant: vt fumus ignem, bonus color, bonũ que pulsus sanitatem: Ita amictus noster indicat qualis sit morum nostrorum constitutio. Clemens Alexand. lib. 3 Pæd. cap. 11.

† Vestimentum putato esse animæ corpus tuum: mundum igitur id conserua. Xystus Philos. in Enchir.

Victoria.

Iniecto in oculos sago leo sine vllo negotio capitur, alioqui inexpugnabilis: Ita facillimum est potentissimũ etiam domare, modò cognitum sit illius ingenium. Erasm.

Sicuti Leo citius sæuit in virum quàm in fœminam, pueros non nisi summa fame coactus attingit, simplicibus ac prostratis parcit: ita potentes infirmioribus debent ignoscere, vires in alios experiri, quos vincere pulchrum sit. Erasm.

Vicinitas.

Luna præcipuè mouet inferiora, non quòd efficacior, sed quia propior: Ita multum habet momenti ad res conficiendas vicinitas. Eras.

Vt in re rustica nõ satis est, teipsũ bonum esse colonum, sed magni refert cuiusmodi habeas & vicinum: sic in vita non satis est, si teipsum integrum virum præstes, sed refert cũ quibus habeas consuetudinem. Plin. lib. 10. c. 5.

Vicissitudo rerum.

Vt in rerũ natura, quæ spectatissimè florent celerrimè marcescunt, veluti, rosæ, lilia, violæ, cum alia durent: Ita in hominum vita, quæ florentissima sunt citissimè vertuntur in diuersum. Erasm. *Vide Fortuna inconstantia.*

Vindicta.

Vt pater videns puerum volentem incidere quippiam, ipse arrepto ferro id facit: Ita ratio vindictam eripiens iræ, vtiliter castigat. Plut.

Qui nos docuit sagittare, non vetuit iaculari, sed vetuit, ne aberraremus à scopo: Ita non est interdicta punitio, sed in tempore & aptè facienda. Plut.

Cibo iuxta naturam vtitur is, qui esurit: At vindicta debet vti, qui nec sitit eam, nec esurit. Plut.

Quem-

Quemadmodum reus paribus sententiis absoluitur: sic sapiens vbi paria maleficiis merita sunt, magis meminit benefactorum, quàm iniuriarum. Senec.

Aspis pestilentissimum malum nô vagatur, nisi cum compare, ea interfectorem pertinacissimè persequitur: ita Tyrannus filium, aut alium tyrannidis successorem adiungit, ne desit vltor si quid acciderit. Plin. lib. 8. cap. 23.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutê, velut fugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: Ita quandoque satius est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiamsi parum commodam, aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Eras.

Vindicta diuina.

Vt amnes quidam repentè se condũt sub terram, nihilominus eò perferuntur, quò tendunt: Ita numinis ira licet occulta, tamen in extremas calamitates aufert aliquando nocentes. Plut.

Vt Medici quibusdam morbis occurrunt priusquam appareant: Ita Deus quædam punit, ne fiant. Plutarchus.

Quemadmodum ischiacis medici pollicem inurunt, & cùm alibi doleant, alibi admouent remedium; sic Deus nonnunquam vt patres sanet, sæuit in filios. Plut.

Tyrannum mutato solo licet effugere: qui Deum timet non est quò fugiat, quandoquidem nusquam nô est Deus. Plut.

Vt principem simul & metuimus & amamus, vt infestum malis, bonis placidum: sic & Deum. Plut.

Vt Deus irascitur eis qui fulmen ac tonitru imitantur, eósque in tartara præcipitat, vt Salmoneum: sic superbis & elatis indignatur qui magnitudinem æmulantur, non exprimunt bonitatem. Plut.

Vinum.

Muli calcitratus vino crebro inhibetur: mulieris petulantia vino prouocatur. *Vide ebrietas.*

Virtus.

* Vt equus indomitus, quamuis natura bene compositus sit, idoneus non potest esse ad eas vtilitates, & aptus ab ea quę desiderãtur ab equo: sic homo indoctus quamuis ingeniosus, ad virtutem nô potest peruenire. Cic. l. 4. ad Herennium.

* Vt obscuratur & offenditur luce solis lumẽ lucernæ: sic rerum corporearum æstimatio splendore virtutis & magnitudine obscuretur & obruatur atque intereat necesse est. Idem, lib. 2. de Orat.

* Vt gemmæ quamuis abiiciantur in lutum, fulgorem tamen & proprietatem nô amittũt: sic multis qui quãuis in tenebris inuoluti fuerint, non tamen optimam naturam, quam non ab homine, sed ab ipso Deo genitam putamus, amiserunt. Idem, act. in Verrem.

*Sicut quædam in contactos è corpore vita transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit. Ebriosus conuictores in amorem vini trahit. Impudicorũ cœtus fortem virum emollit. Auaritia in proximos virus suum transfert: Eadẽ ex diuerso ratio virtutum est, vt omne quod secum habent mitigent. Seneca libro 3. de ira, cap. 1.

*Vt salutaria citra gustum tactúmque odore proficiunt: ita virtus vtilitatem etiam ex longinquo & latens fundit, siue potitur & fruitur suo iure, siue precarios habet accessus, cõgitúque vela contrahere, siue ociosa mutáque est & angulo circunscripta, siue adaperta, in quocunque habitu sit prodest. Idem l. 1. de tranquill. vitæ, cap. 3.

*Leuium metallorum fructus in summo est: illa opulentissima sunt, quorũ in alto latet vena, assiduè ple-

nius responsura fodienti. Hæc quibus delectatur vulgus tenuem habent ac perfunctoriam voluptatem, & quodcunque inuenticium gaudiũ est, fundamento caret. Virtus aliquid solidũ est, & quod plus pateat introrsus. Idem, ep. 23.

* Nõ ex ebore tãtùm Phidias sciebat facere simulachra, faciebat ex ære: si marmor illi, si adhuc viliorem materiam obtulisses, fecisset quale ex illa optimum fieri posset: Sic sapiens virtutem, si licebit in diuitiis explicabit, sin minus, in paupertate: si poterit, in patria, sin minus in exilio: si poterit, imperator, sin minus miles: si poterit, æger, sin minus debilis: quancunque fortunã acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet. Idem ep. 86.

* Vt Solis lux integra est, etiam si aliquid interiaceat: eodẽ modo virtuti opposi a nihil dethahunt. Nõ est minor, sed minus fulget: nobis forsitan non æquè apparet ac nitet: sibi eadem est, & more Solis obscuri in occulto vim suam exercet. Idem epist 93.

* Quemadmodum primum militiæ vinculũ est religio, & signorũ amor, & deserendi nefas: nunc deinde facilè cætera exiguntur, mandantúrque ad iusiurãdum adactis: ita in his quos velis ad beatam vitam perducere, prima fundamenta iacienda sunt, & insinuanda virtus. Idem, ep 96.

* Quemadmodum visus oculorum quibusdam medicamentis acui solet & repurgari: sic & nos, si aciem animi liberare impedimentis voluerimus, poterimus perspicere virtutem, etiam obrutam corpore, etiam paupertate opposita & humilitate, & infamia obiacentibus. Idem epistola 116.

† Quemadmodum vnguentum odoriferum fragrantiam suam in seipso nõ detinet occlusam, sed protinus illã emittit, & aerẽ odore penetrans viciniorum quoque sensus occupat: Ita generosi, ac præclari viri viri virtutem suam in seipsis clausam nõ habent, sed famâ sua multos iuuant & meliores reddunt. Chrysost. hom. 2. in Thess.

† Sicut in cythara non vnius tantùm fidis melodiã excitasse satis est, sed omnes pari quodam numero percurrendæ: sic in virtutibus omnes æquè sunt obseruandæ. Idem ser. de vitiis & virtutibus.

Vt aromata pannos, ac laceras vestes, odoratas reddunt: contra byssus sudore infecta malè olet: sic quæuis vita iucunda, si virtus accesserit: contrà malitia etiam quæ splendida videntur, molesta reddit & intoleranda. Plut.

Vt acer equus suapte sponte facilè currit: Ita qui ardet amore virtutis, non eget admonitore. Plut.

Vt amanti omnia placent in amato: sic in eo, in quo virtutẽ amamus, etiam gestum, incessum, & aspectum imitari gaudemus. Plut.

Vt qui verè amant, etiam balbutiẽ ac pallorem adamant in amatis: sic admirator virtutis, nõ horret Aristidis exilium, nec Socratis paupertatem, nec Phocionis condemnationem. Plut.

Vt non est verus amor qui caret zelotypia: Ita non amat vehementer virtutem, nisi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. Plut.

Vt ex igni & terra, veluti necessariis, compositus est mundus, iuxta Platonem, terra soliditatem conferente, igni calorem ac formam: Ita magna imperia non parantur, nisi misceatur cum fortuna virtus, & altera alteri sit auxilio. Plut.

Alibi diligenter expenditur, non quid habeat quisque, sed quid habeat suum: Itidem hominem suis propriis bonis oportet æstimare. Senec.

Qui spem aut aggerem cõstruũt, quæuis congerunt, lignum, saxum, aut columnã à sepulchro delapsam: at qui regiam ædificat, nihil temerè compo-

componit: sic vir bonus nullam vitæ partem negligit incompositam. Plutarch.

Vt ingentes obelisci magno quidem negocio statuuntur & collocantur ob immensum molis pondus, sed collocati semel, infinitis durant seculis: Ita arduum est virtutis aut sapientiæ iter. Plin.

Vti Sol quo magis in alto est, hoc minores iacit vmbras, quò terræ propinquior, hoc maiores, puta mane ac vesperi: Ita virtus quò maior est, & excelsior, hoc minus videri cupit, minúsque sese ostentat: contra qui minus ipsa re valent, magis sese dilatant ostentatione. Eras.

Cùm ad omnia aduolent apes, tamen nullis nocēt floribus: Ita virtus, & literæ sic ab aliis sumuntur, vt nihilo deterior sit is, qui communicauit. Idem.

Asinæ per omnem gignunt vitam, cùm homo tam maturè desinat parere: Ita facilior ac perpetuus prouentus rerum vtilium, egregia rarò contingunt. Idem.

Lotos, quam Latini fabam Græcam vocant, ramenta ligni habet amarissima, fructum dulcissimum: Ita conatus ad summam virtutem durus est, fructu nihil suauius. Plinius libro 24. capite 2. & libro 13. capite 37.

Sicut primùm pictura cœpit ab vmbris & lineis, deinde monochromata, mox accessit lumen & vmbræ vnà cum colorum varietate, donec ad summam artificij peruenit admirationem: Ita virtus in nobis non statim absoluta nascitur, sed paulatim quotidianis auctibus ad summū perducit. Eras.

Rarò auri & argenti vena reperitur, nisi alia non procul sit, vnde & Græci nomen indidere: Ita nulla virtus solitaria est, sed alia alium adiungit. Idem.

Iris gemma non nisi in opaco reddit colores arcus cœlestis, nec ita vt ipsa habeat in se, sed parietibus illidat, in Sole coloribus caret: Ita quidam varia virtutum simulachra præ se ferunt, sed in obscuro, & quod in se non habent, tamen in aliorum animis veluti repræsentant ac gignunt. Idem.

Quemadmodum in opalo gemma multarum gemmarū dotes eminent, nēpe carbunculi tenuior ignis, amethysti fulgens purpura, smaragdi virens mare, cunctáq; hæc pariter incredibili mixtura lucentia: Ita multorum virtutes in vno hoc eminēt, aut in sacris literis simul inuenitur, quicquid apud vllos ethnicos scriptores placere potest. Idem.

Crocus gaudet calcari, premendóque melius prouenit: vnde iuxta semitas & fontes lætissimus est: Ita virtus aduersis exercita rebus, lætius emicat. Plin. li. 21. cap. 6. Theoph. li. 6. cap. 6.

Vt palma quia cortice fit cultellato, difficilis quidē est ascensu, sed fructum habet dulcissimū: Itidem eruditio & virtus aditum habēt difficilem, sed fructum dulcissimum. Plin.

Sicuti mundus vndique teres ac rotundus sibi constat: Ita sapiens nihil extra se quærit, se ipso contentus. Idem.

Vt speculum non reddit imaginē nisi substernas vitro stannum, aut æs, aut aurum, aut simile quippiam solidum, quod imaginem non sinat perfluere: Ita non nisi in animis solidis & vera virtute nixis, relucet imago veri. Eras.

Vitium.

Viator qui semel in saxum impegerit, aut gubernator in rupem, nō solùm horret eadem, verùm etiam similia: sic qui vitium agnoscit suum, etiam à confinibus cauebit. Plut.

Si miseri sunt, qui duros nacti sunt dominos: quanto infeliciores, qui dominis seruiūt vitiis, à quibus non possunt aufugere. Plut.

In bello nunquam remittēdæ sunt

excubiæ: Ita semper aduersum vitia nobis dimicandum. Plut.

Vt qui desperat se fore diuitem, largiùs impendit: at qui iam spe vicinus est opulento, is nec pusillum contēnit lucellum, & minimis parcit: Ita qui confidit se fore bonum virum, & minima vitia studet corrigere, & nihil negligit, quod aliquo modo conducat ad bonam mentem. Plut.

Qui lignum ob imperitiam rectum facere nesciunt, distorquent in diuersam partem: sic quidam fuga vitij in aliud vitium incidunt grauius. Plutarch.

A praua vxore facilè diuortium feceris: malitia visceribus insidet, nec potes illi repudium scribere. Plut.

Vt corporis vitia grauiora sunt quę faciūt vlcus: Ita quædam animi vitia ob id sunt grauiora, quòd vehementiùs perturbant: minus enim cruciat, si quis nō credat esse deos, quàm si quis superstitiosè timeat deos. Plutarch.

Vt mendum quod induruit ac diutius inhæsit difficilè tollitur: Ita vitia inueterata non facilè corriguntur. Plut.

Vt oculi diutino morbo difficiles facti, quouis Solis radio offendūtur: sic vitia, multa & assidua cōtracta temulentia, durant & sobriis. Sen.

Vt quædam feræ etiam domitæ, tamen subitò ad feritatem natiuam recurrunt: Ita nunquam bona fide vitia mansuescunt. Sen.

† Vt corporum, ita animorū molliter vitia tractanda sunt. Senec. li. 7. de Benef. ca. 30.

Vt Sol minora obscurat lumina: Ita ad virtutem reliqua commoda nihil habent momenti. Senec.

Vt scarabeum, aut viperā, aut araneum in gemma redditas à natura (nam id videmus esse factum in nonnullis) non horremus, sed amplectimur, effigie delectati: sic vitiorum erudita pictura delectamur in historicis ac poetis. Eras.

Lyncestis aqua, quæ vocatur Acidula, non secus ac vinum temulentos reddit. Ita quosdā etiam sua paupertas & inscitia reddit feroces & improbos. Eadem enim vitia à diuersis nascuntur causis, vt ex scientia arrogantia eadem ex ignorantia. Plin. li. 31. c. 2. & 106.

In nassam facilis illapsus est, sed exitus difficilis: sic decliue iter in vitia, reditus ad meliorem frugem non perinde facilis. Eras.

Vt est quædam venenorum contraria natura, sic vt sæpenumero venenum veneno pellatur: sic vitium vitio pellitur, & malus malo obiicitur. Idem.

Cùm æstate vehementius tonuerit, quàm fulserit, vt inquit Plinius, ventos denuntiat: Ita vbi quis vehementer inclamat in aliorū vitia, ipse non perinde lucens morum integritate, indicium est animi magis ambitionis vento tumescentis, quàm solidè pij. Eras.

In aspidis ictu nullum est remedium, nisi vt partes contactæ amputētur: Ita quædā vitia sola morte sanari possunt. Plin. lib. 8. c. 23.

Vide malitia.

Virtutum & vitiorum cognatio.

Opalum gemmam in discreta similitudine adulterant Indi, experimentum in sole tantùm: Ita virtutes quædam vitia sic imitantur, vt difficillimum sit dignoscere, nisi ad summam lucem proferantur. Plin. li. 37. cap 6.

Carbunculi ignis & nomen & speciem habent, cùm ignem non sentiunt, vnde & apyrustæ dicti: Ita quidam pietatis opinionem & imaginē obtinent, cùm à re sint alienissimi. Plin. l. 37 c. 7.

Vt celeriùs inebriantur, qui dilutum bibunt, quàm qui merum: Ita citiùs inficiunt animum, quæ sobrietatis aliquid habent admixtum, quàm quæ simpliciter obscœna sunt. Nam à vehementer obscœnis refugit animus

mus: contrà, illa blandiuntur aliqua virtutis specie. Eras.

Vti Sol hominē tingit nigrore, cum linum candefaciat: Ita factum idem huic infamiam conciliabit, illi gloriā & laudem pariet.

Visus.

Vt venatores non sinunt canes quiduis olfacere, aut mordere, sed integros eos seruant feræ: Sic oportet aures & oculos non sinere quouis vagari, sed rebus necessariis reseruare. Plut.

†Quod sol mundo, hoc oculus corpori. Extincto sole omnia perduntur & perturbantur: Ita amissis oculis pedes inutiles sunt, & manus & animus: Ita oculus animæ. Quare vt in regio quodam loco, altiore corporis parte, sedem sortitus est, & cæteris præfertur sensibus. Oculus lucerna omnium membrorum. Chrysost. homil. 35. in Ioann.

Vita hominis.

Plato confert hominis vitam ludo tesserarum: quid iactu cadat, non est in nobis situm: at quod cecidit, rectè disponere in nobis est: sic euentus in nobis non est: quod obuenit, id in bonum vertere nostri muneris est. Plut.

† Vita fortunæ coniuncta terrenti similis est; Turbulenta enim, & plena cœno ingressúsque difficilis, violenta & obstrepera est, & breue tempus durat. Epictetus apud Stob. serm de temperantia.

* Vt in fidibus ac tibiis, quamuis paululum discrepent, tamen id à sciente animaduerti solet: sic etiam viuendum est in vita, ne fortè quid discrepet, vel multò etiam magis, quò maior & melior actionum quàm sonorū accentus est. Cic. l. 1. Offic.

* Histrio si paulò se mouit extra numerum, aut si versus pronuntiatus est syllaba vna breuior, aut longior, exsibilatur & exploditur: vita autem omni gestu moderatior, animíque versu aptior esse debet. Idem, Parad. 3.

*Vt ad cursum equus, ad arandum bos, ad indagandum canis: sic homo ad duas res, intelligendum scilicet & agendum natus est, quasi mortalis Deus Idem, l. 2. de finibus.

* Vt histrioni actio, saltatori motus, nō quiuis, sed certus quidam est datus: sic vita agenda, certo genere quodam non quolibet. Idem, li. 3 de finib.

* Quemadmodum serenitas cæli non recipit maiorem adhuc celeritatem in sincerissimum nitorem repurgata: sic hominis corpus animúmque curantis, & bonum suum ex vtroque nectentis, perfectus est status, & summum voti sui inuenit, si nec æstus animo est, nec dolor corpori. Sen. ep. 67.

* Quemadmodum per frequentia vrbis loca properanti in multos incursitandum est, & alicubi labi necesse est, alicubi retineri, alicubi respergi: Ita in hoc vitæ actu dissipato & vago multa impedimenta, multæ querelæ incidunt. Idem, l. 3. de ira.

* Non eadem hîc quæ in cæteris peregrinationibus conditio est. In illis comprehensus aliquis limes, & interrogari incolæ non patiuntur errare. At hîc tristissima quæque via & celeberrima decipit. Idem, li. de vita beata c. 1.

Vt qui variis tempestatibus huc & illuc iactatus est, nec tamē peruenit, non multum nauigauit, sed multum iactatus est: sic qui diu vixit, nec profecit ad bonos mores, non diu vixit, sed diu fuit. Senec.

Quomodo fabula, sic vita: non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert Senec.

Vt in eundem amnem nemo bis descendit: sic ob rapidum cursum vitæ homo ad singula momenta alius est Senec.

Supra modum deditus vino fæcem quoque exorbet: sic admodum vitæ auidus, qui ne extrema quidem senecta vult mori. Senec.

Vide Senectus.

Vita æterna.

Vt athletæ non ferunt coronam, nisi vicerint: sic bonis viris præmia felicitatis nõ antè contingunt, quàm peracto huius vitæ certamine. Eras.

†Sicut testa ouorum, quamuis pulchrè facta & diligenter formata videatur, necesse tamen est eam frangi & resolui, vt inde pullus procedat: & illud, pro quo totius oui forma expressa videtur, appareat: Ita ergò & huius mundi necesse est transire statum, vt status ille sublimior regni cœlestis effulgeat. Clem. li. 3. recogn.

Vituperatio.

Palæstritæ corpus humiliant, vt alios deiiciant: ita quidam seipsos vituperant, vt videantur admirari familiares.

Vltio

· Cibo vtitur iuxta naturam is qui esurit: ac vindicta debet vti, qui nec sitit eam, nec esurit. Plut.

*Vt pater videns puerum volentem incidere quidpiam, arrepto ferro id facit: ita ratio vindictam eripiẽs iræ vtiliter castigat. Idem.

*Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem: velut sugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: ita quãdoque satius est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiam si parum commodam aut æquam, quàm bellum eum immensis malis suscipere. Eras.

Voluptas.

† Pacifica res est concupiscentiæ fructus: sed super iram dolosa cogitant: sicut in hamo esca dulcis aspectu, lethalis in gustu. Arnob. in Ps 34.

†Cani similis est voluptas, si pellas fugit: si nutrias permanet. Propterea dicit Apost. Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Chrys. hom 22. ad pop. Antioch.

†Quemadmodum sues, qui in cœno volutantur, continuò sibi lutum augent: Sic hi (id est voluptarij) fœditatem ex voluptate singulis diebus affricãt sibi, & aspergũt. Basil. in Ps. 1.

* Non est necesse tanquam meretricem in matronarum cœtũ: sic voluptatem in virtutum concilium adducere. Cic. l. 2. de finib.

* Sicut in aruo, quod segeti proscissum est, aliqui flores internascuntur, non tamen huic herbæ quamuis delectet oculos tantum operis insumptum est, aliud fuit serenti propositũ, hoc superuenit. Sic voluptas non est merces, nec causa virtutis, sed accessio. Nec quia delectat placet: sed quia placet, delectat. Senec. lib. de beata vita.

*Sicut nauigatio in mari Syrtico periculosa est, & captarum ferarum solita possessio, sæpè enim laniant dominos: ita habentis magnæ voluptates in magnum malum euasêre. catepræque ceperunt. Quæ quò plures maioresque, eò ille minor ac pluriũ seruus est, quem felicem vulgus appellat. Idem, eod. l.

*Vt vlcera quædam nocitura manus appetunt, & tactu gaudent, & fœdam corporum scabiem delectat quicquid exasperat: non aliter dixerim his mentibus, in quas voluptates velut mala vlcera erumpunt, voluptati esse laborem vexationémque. Idem, lib. 2. de tranquil. vitæ, c. 2.

*Quemadmodum scelera, etiam si non sint deprehensa cùm fierent, sollitudo non cum ipsis abiit: ita improbarum voluptatum etiam post ipsas pœnitentia est. Idem, ep. 27.

* Quemadmodum qui bestiarum cubicula indagat, & laqueo captare feras magno æstimat, & magnis canibus circundare saltus, vt illarum vestigia premat, potiora deserit multisq; officiis renunciat: ita qui sectatur voluptatem omnia postponit, & primã libertatem negligit, ac pro ventre dependit: nec voluptates sibi emit, sed se voluptatibus vendit. Idem ib.

Vt maior dolor obscurat minorẽ, sic animi voluptas corporis delectationem. Plut.

Vt

Vt qui in carcere detinentur vnde non fit effugium, tamen aliquando ludunt tesseris: sic qui in vita voluptatibus vtuntur cùm sint scelerati. Plut.

Qui rogant quid simus facturi, si non edamus, bibamus, & huiusmodi rebus vtamur, perinde faciunt quasi Danaides essent solicitæ, quid facturæ sint si dolium impleatur. Plut.

Si ebrij comessatores irrumpant in domum luctu funestam, non solùm nihil adferent hilaritatis, sed eiulatũ potius excitabunt: ita voluptates in corpore ægro offendunt quoque. Plu.

Lysimachus ob sitim coactus est se dedere Scythis: deinde cùm frigidã bibisset aquam, dij boni, inquit, quã breuis voluptatis causa quantam deposui felicitatem: ita nobis cogitandum postquam ob potatiunculam in tempestiuam aut Venerem, in longũ morbum incurrimus. Plut.

Qui corpus ægrè affectum ad balnea, ac voluptates trahit: quasi putrem, ac laceram nauem deducit in mare. Plut.

Vt latronum genus, quod Ægyptij Philistas vocant, in hoc amplectuntur, vt strangulent: sic voluptates dum blandiuntur, necant Senec.

Vt æquè mortuus est, qui conditus est in odoribus, & qui trahitur vnco: ita æquè sunt infelices, & qui voluptatibus indulgẽt, & qui ambitiosis negotiis vacant. Senec.

Qui biberint ex Clitorio lacu, iis vini tædium oboritur: ita qui semel gustarint poëticen, abhorrent à philosophiæ præceptis, aut contrà: siue qui se mundanis voluptatibus ingurgitant, abhorrent ab honestis illis ac eris oblectamentis. Erasm.

Sicuti Maroneum vinum, cuius meminit Homerus, vicies tanto aquæ mixtum, tamẽ vigorem suum seruat: a sapiens nullis soluitur voluptatibus, Plin. l. 14. c. 4.

Tradunt physici veteres, solem marinis aquis pasci, lunam dulcibus: ita sapientes amara quærunt, modò vtilia: stulti quæ delectant modò, sectantur. *Vide Intemperantia & Luxuria.*

Vox.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen bouis vocem imitatur: ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Plin libro 10. cap. 42. lib. 9. cap. 41. & c. 31. eod. lib.

Vsura.

†Canes accipientes mansuescunt, fœnerator verò accipiens irritatur, non enim conquiescit adlatrans, sed plura expetit. Basil. in Ps. 14.

†Cùm æs & aurum, quæ natura infœcunda sunt, fœnus suum, hoc est fœtus edant, quæ ex natura fœcunda est, sterilis facta est, & in pœnam eorum, qui ipsam incolunt sterilitatis damnata est. Chrysost. hom. in fame & siccitate habita.

†Vt ignis inualescens alia post alia corripit, sic vsura. Plut. in Moral. *Vide Fœnus.*

Vsus rerum legitimus.

Nihil proiectius excrementis animantium, & tamen stercorandis agris præcipuum habent vsum: ita nulla res est tam nihili, quæ non aliqua prosit, si noris vti.

Sicuti scorpius si post ictũ admoueatur vulneri, venenum ad se retrahit: ita nihil est tam noxium, quin secum adferat remedium sui mali, si quis modò vti nouerit. *Vide Abusus.*

Vulgus.

Qui captat aues, earum voces imitatur vt alliceat in laqueos: sic, vt multitudinem in tuam adducas sententiam, illius ingenio obsecundes & obseruias oportet. Plut.

Inter agathallos & acanthylides tantum est odium, vt sanguis eorum si misceatur, continuò separent se rursus, ac dissiliãt: sic inter patricios & plebem, etiam si quando pro rerũ vsu coniunguntur, durat tamen vsq; odium naturale. Plut.

Nihil magis præstandum est, quàm ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes, nō quò eundum est, sed quò itur. Senec.

Vt qui in ludo versantur gladiatorio, cū iisdē viuunt ac pugnāt: ita vulgus hominū inter sese dimicat, & alius aliū spoliat vel amicissimū. Sen.

Vt maiore cū voluptate cantionē audimus notā, quàm ignotā, etiamsi melior sit: ita iis literis impensius vulgus delectatur, quas didicit. Erasm.

Vt imperiti tempestatē nō sentiunt nisi serò, suóq; malo: contrà prudentes agricolæ prospiciunt, cauéntque: ita vulgus hominū improuidum suo malo discit, cùm interim vir sapiens procul præuisum malū vitet. Vt Democritus metēte fratre ardentissimo æstu monuit, vt reliquæ segeti parceret, raperétque desecta sub tectum: paucis mox horis sæuo imbre vaticinatione approbata. Eras.

Sunt arbores aliquot, quæ post solstitium inuertunt sua folia, vt vlmus, tilia, olea, populus alba, salix: ita vulgus procerum, simulatque princeps vitæ genus diuersum commutarit, vertunt & ipsi vultum, cultum orationem, & omnia. Idem.

Vxor bona.

Luna, cùm Soli coniungitur, tum obscuratur & occultatur: cùm abest, lucet: Contrà, proba vxor præsente marito maximè conspici debet, eodem absente maximè condi ac latere. Plut.

Vt orator neglectis fucis ac theatricis cultibus, rebus ipsis magis mouet auditorem: sic vxor non meretricio corporis cultu, sed moribus commendatur viro. Plut.

Vt tibicen per alienam vocem sonat: ita mulier quædam non grauabitur per virum loqui. Plut.

Vt philosophi loquentes principem, se reddunt nobiliores, non illū: sic vxores, subdentes se viro laudem consequuntur: conantes autem imperare, deterius audiunt, quàm quæ subiiciuntur. Plut.

Cùm spirat Boreas, conatur vi vestem reuellere, at homo magis astringit pallium: quòd si sol tepido vento demulserit, iam sponte & tunicā abiicit: sic vxor quæ conatur conuitiis maritum à luxu reuocare, magis irritat: si placidè ferat & roget, magis efficit. Plut.

Vt geometræ negāt moueri lineas & superficies sine corpore, sed vnà cū corporibus moueri: sic vxori & in seriis, & ludicris, fletu & risu, lætis & tristibus accōmodabit se marito. Plu.

Qui ministrant elephantis, non sumunt lucidā vestem: qui tauris, purpuream non induunt: nam his coloribus efferantur: tigrides tympanorū strepitum non ferunt: ita vxor ab iis debet abstinere, quibus senserit maritum vehementer offendi. Plut.

Quæ videtur ridere apud virū, ne videatur lasciua, nec agere quicquā, ne audax: perinde facit, quasi nec vngeretur, ne videatur vnguētis vti: nec lauaret faciem, ne fucis vti putetur. Plut.

Vxor mala.

Vt elurus vnguētis efferatur, & in rabiē agitur: ita quædā vxores insaniūt, si senserint in viris vnguenta. Plut.

Sponsæ quæ statim offensæ moribus virorum, eos deserunt, perinde faciunt, ac si quis ictus ab apibus, mel relinquat. Plut.

Vt inutile speculum est auro gemmísq; adornatū, nisi repræsentet similem imaginem: ita inutilis vxor, quantumuis opulenta, si viro mœsta sit hilaris, hilari mœsta. Plut.

Vt nemo sentit, qua parte stringat calceus, nisi qui indutus est: ita nemo nouit ingenium mulieris, nisi qui duxit vxorem. Plut.

FINIS.

Exemplum

